TOTIUS IURIS CANONICI COMPENDIUM, SIUE; BREUIS SUMMA IN QUINQUE LIBROS...

Jan Honorius : van 1565-1630 Axel de Seny, Giovanni Battista Coccini

Digitized by Google

Corrigenda

P.te 1.a fol: 16 col: 2 § ſubſcriptu deleatur, arbitrio iudicis, ſcribatur, app.re remota —
fol: 441 col: 2.a verſ: caplam poſt verbum ſtatuti ſcribatur quando id
curam admiſſionis et receptionis imponit ipſi Cap.lo
fol: 523 col: 2.a verſ: que putamphio deleatur attat ſcribatur, etiam locum
haber quouſq. doceatur de contrario —

P.te 2.a fol: 72 col: 2.a ante verba ex rigoroſa ſcribatur ob confidentiam illicitam
ſimoniacam
fol: 205 col: 2.a poſt verba ac ex conventionali ſcribatur nec non confiden=
tiali deleatur verbum utraq. et ſequentia ponantur in plurali n.o

Errores typographicos per ſe corrigere dignabitur Lector &c.

A

Digitized by Google

Digitized by Google

TOTIVS IVRIS CANONICI COMPENDIVM,

SIVE;

BREVIS SVMMA IN QVINQVE LIBROS DECRETALIVM SACRI CONCILII TRIDENTINI DECRETIS

Accommodata:

In qua Juris Canonici Primæ Inſtitutiones ſeu Elementa ita traduntur, vt plurima breuiter ac deciſiue explicentur, & Canonum, Gloſſarum, ac Doctorum receptorum auctoritate communiantur.

Auctore

IOANNE HONORIO VAN AXEL DE SENY,

VLTRAIECTENSI, CIVE ET

Aduocato Romano.

PERMISSV SVPERIORVM.

Bibliot. Secu. Coll. Rom. Soc. Jesu

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

COLONIÆ AGRIPPINÆ,

Apud Antonium & Arnoldum Hieratos Fratres.

ANNO M. DC. XXX.

Digitized by Google

13-12-C-2

Digitized by Google

INVICTIS.mo ET
POTENTIS.mo ROMAN. IMP.
D. FERDINANDO I
SEMPER AVGVSTO

REVERENDIS.mis SERENIS.mis
ET ILLVSTRIS.mis ELECTORIBVS
COETERISQVE PRINCIPIBVS

&

ADMOD.um REVEREND.is AC ILLVSTRI.bus
ORDINIBVS ET STATIBVS S. ROM. IMP.
DEVOTISSIME DEDICATVM.

Digitized by Google

INVICTISSIME IMPERATOR: REVERENDISSIMI, SERENISSIMI, CELSISSIMI AC ILLVSTRISSIMI ELECTORES AC PRINCIPES, Domini Clementiſſimi:

IN tantà omnium de Catholico Romana Religione rectè ſentientium, ob poſtliminio quaſi reſtitutam multis locis antiquam Religionem, non Germaniæ modò, ſed & vniuerſæ Chriſtianæ Reipublicæ gratulantium lætitia, pietati, qua homo Germanus patriæ deuinctus teneor, nihil inconueniens facturum me putaui, ſi inter fauſtas Catholicorum acclamationes mea quoque vox exaudiatur. Ne verò ea inani cum ſonitu euaneſcat, ſed ad poſteros conſignata maneat: viſum eſt, AVGVSTISSIME IMPERATOR, REVERENDISSIMI, SERENISSIMI, CELSISSIMI, ELECTORES, AC PRINCIPES ILLVSTRISSIMI, quod apud Perſas ex more factitatum, nec ſine grandi piaculo intermitti potuiſſe legitur, cum munuſculo aliquo ad Maieſtatis Veſtræ, & Celſiſſimarum Dignitatum thronum accedere, hocque ipſo & lætitiam illam meam, & humilimum in primis affectum, obſeruantiam, ac cultum, quo tantæ pietatis, virtutis, potentiæ ac felicitatis, quantus à multis ſæculis non fuit, Monarcham; tantos

Digitized by Google

tantos Chriſtianæ Reipublicæ Proceres atque Antiſtites proſequi me par eſt, teſtari: longius hic in Veſtras laudes euagari nec loci huius eſt, nec meæ frontis. Ad meum inſtitutum venio.

Præter Iuris Ciuilis ſcientiam, Canonici quoque, atque huius inprimis cognitionem conſeruandæ Reipublicæ neceſſariam eſſe, extra dubium eſt. Quod quidem Ius quùm non minus, quam illud diffuſum ſit: recte quidem atque vtiliter illi feciſſe iudicandi ſunt, qui breues ex eo SVMMAS ſeu COMPENDIA facere allaborarunt. Quum vero horum pleraque temporibus noſtris non plane ſint accommoda, non paucis Canonibus à Concilio Tridentino correctis, immutatis, innouatis; atq; ita Iuris Canonici ſtudioſis ad prima Canonum elementa perdiſcenda, nondum plana & aperta via pateat: rogatus ſum à quibuſdam, tam inferioris, quàm ſuperioris Germaniæ Reu.dis & Illuſt.bus Capitulis ſeu Collegijs, vt Iuris Canonici Compendium, Tridentini Concilij Decretis conforme conficerem. Excuſaui me quidem ob virium mearum tenuitatem, quæ ſcilicet tanto ferendo oneri eſſent impares: ſed poſtquam ab Illuſt.mo & Reuer.mo D. Octauio Bandino, S. R. E. Cardinali Ampliſſimo, & Sacri Collegij Decano, de vtraque Germania optimè merito, vti tam iuſtæ petitioni morem gererem iuſſus ſum, nefas omnino mihi fuit tanti viri aſpernari imperium. Hoc

ergo quidquid eſt laboris impiger exhauſi; non quod præ cæteris aliquid præſtare me hoc in genere poſſe crederem, ſed quod præ cæteris id facere iuſſus eſſem.

Hunc meum conatum & laborem, humilimè rogo atque oro, vt Veſtra Maieſtas, INVICTISSIME IMPERATOR, Celſiſſimæ & Reuer.^mæ Veſtræ Dignitates, ELECTORES SERENISSIMI, ILLVSTRISSIMI PRINCIPES, atque ORDINES, hilari atque ſerena fronte, tamquam, vt ſupra dixi, lætitiæ meæ teſtem, & humilimi affectus, cultus ac deuotionis pignus accipere, meaque ſtudia clementiſſime promouere dignemini. Deum interim ego rogare non ceſſabo, vt bonis omnibus tam temporalibus quàm ſpiritualibus Vos augeat, victorias victorijs cumulet, ac Chriſtianæ Reipub. quam diutiſſime incolumes & florentes conſeruet. Romæ 23. Maij 1630.

Veſtræ Sac. Cæſareæ Maieſtatis,
Veſtrarumque Celſitudinum

Humillimus Seruus.

Ioannes Honorius van Axel I. C.

Digitized by Google

E

BENEVOLE LECTOR.

LAborioſum, imò difficillimum eſt conſcribere Summam Iuris Canonici conformem decretis Sacri Concilij Tridentini, & adaptatam Imperialibus inſtitutionibus, in qua neceſſe eſt breuiter & deciſiuè plurima deduci, explicari, & Canonum, Legum, Gloſſarum ac Doctorum receptorum auctoritate communiri Textus Concilij Tridentini allegari poſſunt, ſed prohibitæ ſunt Gloſſæ omnes & interpretationes edicto S.ᵃ mem.ᵃ Pij Papæ IV. publicato, ſeptimo Calend. Febr. 1563. cui obtemperaui. Si quid in hac Summa negligentius ſcriptum, vel minus ſufficienter comprobatum iudicaueris, tua emendet induſtria, ego Correctioni Sacroſanctæ Matris Romanæ Eccleſiæ & cuiuslibet rectius ſentientis, lubens & humiliter me ſubmitto.

Hoc inprimis ſcire te volo, beneuole Lector, Opuſculum hoc ijs præcipue elaboratum eſſe, qui Imperialium Inſtitutionum elementa iam deguſtarunt: quæ hic inculcare vt prolixum, ita nimis tædioſum futurum fuerat. DECRETALIVM Summas ita perſequutus ſum, vt ad S. Concilij Tridentini Decreta, tamquam Cynoſuram ſemper reſpexerim. Quanto vero labore ea res mihi conſtiterit, optime mihi ego ipſe ſum conſcius: ſed & æquum Lectorem id ex ipſa lectione deprehenſurum confido. Tu qualiquali hoc labore noſtro fruere, & Vale. Romæ 23. Maij 16,0.

Digitized by Google

PErlegi Commentarium Nobilis & Clariſſimi I. C.ti Ioannis Honorij van Axel, ſumma breuitate, ſtudio, & eruditione compoſitum, nec in eo quod Catholicæ Religioni, boniſue moribus aduerſetur inueni quicquam: ideoque perutilem omnibus vtriuſque Iuris ſtudioſis exiſtimo ſi prelo committetur. Romæ 11. Decemb. Anni Dom. 1627.

Edmundus Omalius I. C.tus

Imprimatur, ſi videbitur Reuerendiſs. P. Magiſtro Sacri Palatij.

Archiepiſcopus Bellicaſtrenſ. Viceſg.

EGo Auguſtinus Barboſa V. I. D. Luſitanus, Prothonotarius Apoſtolicus, de mandato Reuerend.mi P. Fr. Nicolai Rodulfij Sacri Apoſtolici Palatij Magiſtri, ſummâ qua potui diligentia, perlegi hanc Summam in titulos Decretalium, Clariſſimi I. C.ti Ioannis Honorij van Axel, in Romana Curia Aduocati, & nihil in ea reperi, quod Fidei Catholicæ, aut bonis moribus aduerſetur; ideo in communem omnium vtilitatem typis mandari poſſe cenſeo. In quorum fidem mea propria manu ſubſcripſi, Romæ hac Die 23. Maij 1628.

Auguſtinus Barboſa.

Imprimatur.

Fr. Nicolaus Rodulfius Ord. Prædicatorum Sacri Apoſtolici Palatij Magiſter.

INDEX RVBRIC.

Digitized by Google

F

INDEX RVBRICARVM DECRETALIVM, SEV TITVLOrum, in his quinque Decretalium Libris contentorum, ordine Alphabetico congeſtus.

A.

ACcuſationibus, inquiſitionibus & denuntiationibus, *l.5. tit.1.*
Adulterijs & ſtupro, *l.5.tit.16*
Ætate & qualitate & ordine præficiendorum, *l. 1. tit.14.*
Alienatione Iudicij mutandi cauſa facta, *l. 1. tit. 42.*
Appellationibus, recuſationibus & relationibus, *l.2.tit.28.*
Apoſtatis & reiterantibus baptiſma, *l.5.tit 9.*
Arbitris, *l.1.tit.43.*
Autoritate & vſu pallij, *l.1.tit.8.*

B.

BAptiſmo & eius effectu, *lib.3.tit.42.*
Bigamis non ordinandis, *l.1.tit.21.*

C.

CAlumniatoribus, *l 5.tit.2.*
Capellis monachorum & aliorum religioſorum, *l.3.tit.37.*
Cauſa poſſeſſionis & proprietatis, *l.2.tit.12.*
Celebratione Miſſarum, & Sacramento Euchariſtiæ & diuinis officijs, *l.2.tit.41.*
Cenſibus, exactionibus & procurationibus, *l.3.tit.39.*
Clandeſtina deſponſatione, *l,4.tit.3.*
Clericis peregrinis, *l.1.tit.22.*
Clericis peregrinantibus *l.2.tit.29.*
Clericis coniugatis, *lib 3.tit.3.*
Clericis non reſidentibus in Eccleſia vel præbenda, *l.3.tit.4.*
Clericis pugnantibus in duello, *l.5.tit.14.*
Clerico ægrotante vel debilitato, *l.3.tit.6.*
Clerico venatore, *l.5.tit.24.*
Clerico percuſſore, *l.5.tit.25.*
Clerico excommunicato, depoſito vel interdicto miniſtrante, *l.5.tit.27.*
Clerico non ordinato miniſtrante, *l.5.tit.28.*
Clerico per ſaltum promoto, *l.5.tit.29.*
Cognatione ſpirituali, *lib.4.tit.11.*
Cognatione legali, *l. 4.tit.12.*
Cohabitatione Clericorum & mulierum, *l.3. tit.2.*
Colluſione detegenda, *l.5.tit.22.*
Commodato, *l.3.tit.15.*
Conceſſione præbendæ & Eccleſiæ non vacantis, *lib.3.tit.8.*
Conditionibus in deſponſationibus, vel in alijs contractibus, *l.4.tit.5.*
Confeſſis, *lib.2.tit.18.*
Confirmatione vtili vel inutili, *l.2.tit.30.*
Coniugio leproſorum, *l.4.tit.8.*
Coniugio ſeruorum, *lib.4.tit.9.*
Conſanguinitate & affinitate, *l.4.tit.14.*
Conſecratione Eccleſiæ vel altaris, *l.3.tit.40.*
Conſtitutionibus, *l. 1.tit.2.*
Conſuetudine, *lib.1.tit.4.*
Conuerſione coniugatorum, *l.3.tit.32.*
Conuerſione infidelium, *lib.3.tit.33.*
Corpore vitiatis ordinandis vel non, *l.1.tit.20.*
Crimine Falſi, *lib.5.tit.20.*

Cuſtodia Euchariſtiæ, Chriſmatis, & aliorum Sacramentorum, *l.3.tit.44.*

D.

DEcimis, primitijs & oblationibus, *lib.3. tit.30.*
Delictis puerorum, *l.5.tit.23.*
Depoſito, *l.3.tit.16.*
De deſponſatione impuberum, *l.4.tit.2.*
Digamis, *l.1.tit.21.*
Dilationibus, *l.2.tit.8.*
Diuortijs, *l.4.tit.19.*
Dolo & contumacia, *l.2.tit.14.*
Donationibus, *l.3.tit.24.*
Donationibus inter virum & vxorem, & de dote poſt diuortium reſtituenda, *lib.4. tit.20.*

E.

ECcleſijs ædificandis vel reparandis, *lib.3. tit.48.*
Electione & electi poteſtate, *l.1.tit.6.*
Emptione & venditione, *l.3.tit.17.*
Eo, qui mittitur in poſſeſſionem cauſa rei ſeruandæ, *l.2.tit.15.*
Eo qui duxit in matrimonium quam polluit per adulterium, *l.4.tit.7.*
Eo qui cognouit conſanguineam vxoris ſuæ, vel ſponſæ, *l.4.tit.13.*
Eo qui ordinem furtiue ſuſcepit, *l.5.tit.30.*
Exceptionibus, *l.2.tit.25.*
Exceſſibus Prælatorum & ſubditorum, *lib.5. tit.31.*

F.

FErijs, *lib.2.tit.9.*
Feudis, *l.3.tit.20.*
Fide inſtrumentorum, *l.2.tit.22.*
Fideiuſſoribus, *l.3.tit.22.*
Filijs presbyterorum ordinandis vel non, *lib.1. tit.17.*
Foro competenti, *l.2.tit.2.*
Frigidis & maleficiatis & impotentia coeundi, *l.4.tit.15.*
Furtis, *l.5.tit.18.*

H.

HÆreticis, *lib.5.tit.17.*
His quæ vi metuſue cauſa fiunt, *lib.1. tit.40.*
His quæ fiunt à Prælato ſine conſenſu capituli, *l.3.tit.10.*
His quæ fiunt à maiori parte capituli, *lib.3. tit.11.*
His qui filios occiderunt, *l.5.tit.10.*
Homicidio voluntario vel caſuali, *l.5.tit.2.*

I.

IMmunitate Eccleſiarum, cœmiterij & rerum ad eas pertinentium, *l.3.tit.49.*
Infantibus & languidis expoſitis, *l.5.tit.11.*
In integrum reſtitutione, *l.1.tit.12.*
Iniurijs & damno dato, *l.5.tit.36.*
Inſtitutionibus, *l.3.tit.7.*
Iudæis & Saracenis, & eorum ſeruis, *lib.5. tit.6.*
Iudicijs, *l.2.tit.1.*
Iuramento calumniæ, *l.2.tit.7.*
Iureiurando, *l.2.tit.24.*
Iure Patronatus, *l.3.tit.38.*

L.

LIbelli oblatione, *lib.2.tit.3.*
Litis conteſtatione, *l.2.tit.5.*
Locato & conducto, *l.3.tit.18.*

M.

MAgiſtris & ne aliquid exigatur pro licentia docendi, *l.5.tit.5.*
Maioritate & obedientia, *l.1.tit.34.*
Maledicis, *l.5.tit.26.*
Matrimonio contracto contra interdictum Eccleſiæ, *l.3.tit.16.*
Mutuis petitionibus, *l.2.tit.4.*

N.

NAtis ex libero ventre, *l.4.tit.10.*
Ne Clerici vel Monachi ſecularibus negotijs

Digitized by Google

gotijs ſe immiſceant, *lib.* 3. *tit.* 50.
Ne Prælati vices ſuas vel Eccleſias ſub annuo cenſu concedant, *l.* 5 *tit.* 4.
Ne ſede vacante aliquid innouetur, *lib.* 3. *tit.* 9.
Noui operis nunciatione, *l.* 5. *tit.* 32.

O.

OBligatis ad ratiocinia ordinandis vel non, *lib.* 1. *tit.* 19.
Obſeruatione ieiuniorum, *l.* 3. *tit.* 46.
Officio Archidiaconi, *l.* 1. *tit.* 23.
Officio Archipresbyteri, *l.* 1. *tit.* 24.
Officio primicerij, *l* 1 *tit* 25.
Officio Sacriſtæ, *l.* 1. *tit.* 26.
Officio cuſtodis, *l.* 1. *tit.* 27.
Officio Vicarij, *l.* 1. *tit.* 28.
Officio & poteſtate Iudicis delegati, *lib.* 1. *tit.* 29.
Officio Legati, *l.* 1. *tit.* 30.
Officio Iudicis ordinarij, *l.* 1. *tit.* 31.
Officio Iudicis, *l.* 1. *tit.* 32.
Ordinatis ab Epiſcopo qui renunciauit Epiſcopatui, *l.* 1. *tit.* 13.
Ordine cognitionum, *l.* 2. *tit.* 10.

P.

PActis, *lib.* 1. *tit.* 35.
Parochijs & alienis Parœcianis, *lib.* 3. *tit.* 29.
Peculio Clericorum, *l.* 3. *tit.* 25.
Pignoribus & alijs cautionibus, *l.* 3. *tit.* 21.
Plus petitionibus, *l.* 2. *tit.* 11.
Pœnis, *lib.* 5. *tit.* 17.
Pœnitentijs & remiſſionibus, *l.* 5. *tit.* 38.
Poſtulando, *lib.* 1. *tit.* 37.
Poſtulatione Prælatorum, *l.* 1. *tit.* 5.
Præbendis & dignitatibus, *l.* 3. *tit.* 5. quem autor in quinque partes diſtribuit.
Precarijs, *l.* 3. *tit.* 14.
Presbytero non baptizato, *l.* 3. *tit.* 43.
Præſcriptionibus, *l.* 2. *tit.* 26.
Præſumptionibus, *l.* 2. *tit.* 23.
Priuilegijs & exceſſibus priuilegiatorum, *lib.* 5. *tit.* 23.
Probationibus, *l.* 2. *tit.* 19.
Procuratoribus, *l.* 1. *tit.* 38.
Purgatione Canonica, *l.* 5. *tit.* 34.
Purgatione vulg ri, *l.* 5. *tit.* 35.
Purificatione poſt partum, *l.* 3. *tit.* 47.

Q.

QVi Clerici vel vouentes matrimonium contrahere poſſunt, *l.* 4. *tit.* 6.
Qui matrimonium accuſare poſſunt, vel contra illud teſtificari, *l.* 4. *tit.* 18.
Qui filij ſint legitimi, *l.* 4. *tit.* 17.

R.

RAptoribus, incendiarijs & violatoribus Eccleſiarum, *l.* 5. *tit.* 17.
Rebus Eccleſiæ alienandis vel non, *lib.* 3. *tit.* 13.
Regularibus, & tranſeuntibus ad Religionem, *l.* 3. *tit.* 31.
Regulis Iuris, *l.* 5. *tit.* 41.
Religioſis domibus, vt Epiſcopis ſint ſubiectæ, *l.* 3. *tit.* 36.
Reliquijs & veneratione Sanctorum, *lib.* 4. *tit.* 45.
Renunciatione, *l.* 1. *tit.* 9.
Rerum permutatione, *l.* 3. *tit.* 19.
Reſcriptis, *l.* 1. *tit.* 3.
Reſtitutione ſpoliatorum, *l.* 2. *tit.* 13.

S.

SAcramentis non iterandis, *lib.* 1. *tit.* 16.
Sacra vnctione, *l.* 1. *tit.* 15.
Sagittarijs, *l.* 5. *tit.* 15.
Schiſmaticis, *l.* 5. *tit.* 8.
Scrutinio in ordine faciendo, *lib.* 1. *tit.* 12.
Secundis nuptijs, *l.* 4. *tit.* 21.
Sententia & re iudicata, *l.* 2. *tit.* 27.
Sententia excommunicationis, *l.* 5. *tit.* 39.
Sepulturis, *l.* 3. *tit.* 28.
Sequeſtratione poſſeſſionum & fructuum, *lib.* 2. *tit.* 17.
Seruis non ordinandis & eorum manumiſſione, *l.* 1. *tit.* 18.
Simonia, & ne aliquid pro ſpiritualibus exigatur, vel promittatur, *lib.* 5. *tit.* 3.

Digitized by Google

Solutionibus, *l.3.tit.*23.
Sortilegijs, *l.5.tit,*21.
Sponſalibus & matrimonijs, *l.4.tit.*1.
Sponſalibus duorum, *l.4.tit.*4.
Statu Monachorum, & Canonicorum regularium, *l.3.tit.*35.
Succeſſionibus ab inteſtato, *l.3.tit.*27.
Summa Trinitate & fide Catholica, *l.1.tit.*1.
Supplenda negligentia Prælatorum, *l.1.tit.*10.
Syndico & actore, *l.1.tit.*39,

T.

TEmporibus ordinationum, & qualitate ordinandorum, *l.1.tit.*11.
Teſtamentis & vltimis voluntatibus, *lib.* 3. *tit.* 26.
Teſtibus & atteſtationibus, *l.2.tit.*20.
Teſtibus cogendis, vel non, *l.2.tit.*21.
Torneamentis, *lib* 5 *tit.*13.
Tranſactionibus, *l.1.tit.*36.
Translatione Epiſcopi, *l.1.tit.*7,
Treuga & pace, *l.1.tit.*34.

V.

VErborum ſignificatione, *l.5.tit.*40.
Vita & honeſtate Clericorum, *l.3.tit.*1.
Voto & voti redemptione, *l.3.tit.*34.
Vſuris, *lib.*5 *tit.*19.
Vt Eccleſiaſtica beneficia ſine diminutione conferantur, *l.3.tit.*12.
Vt lite non conteſtata non procedatur ad teſtium receptionem, vel ad ſententiam definitiuam, *l.2.tit.*6.
Vt lite pendente nihil innouetur, *l.2.tit.*16.

IOAN.

Digitized by Google

INDEX RERVM ET VERBORVM LOCVPLETISSIMVS, QVÆ IN HAC AD QVINQVE DECRETALIVM LIBROS Summa ſparſim continentur.

Prior numerus Librum, alter eiuſdem Titulum, tertius numerum Marginalem denotat.

A.

ABbas conſtitutionem condere poteſt, l. 1. tit. 2. num 3. electus & confirmatus ante benedictionem acquirit nomen Abbatis, & eius beneficia vacant, l. 1. tit. 6. num. 28. penſionem imponere poteſt, & quibus, l. 3. tit. 12. nu. 5. ſolus poteſt conſentire penſioni, ibid. num. 8. poteſt priores manuales & monachos reuocare, & quando, l. 3. tit. 35. num. 19. in correctione regulari præfertur Epiſcopo, ibid. nu 30. in Monachos ſæuiens quomodo conueniri poßit, num. 32. idem ſi iniuſtè quem eiecerit, nu. ſeq. vel aliquem malitioſè Prioratu, adminiſtratione, aut obedientia ſpoliaſſet, ibid. nu. 34. & ſeq. Abbates iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem ſoli habent vocem deciſiuam, l. 1. tit. 2. nu. 6. omnibus in dignitate conſtitutis Epiſcopo inferioribus præferuntur, l. 3. tit. 31. nu. 1 poſſunt de volantate & profeßione virginum Deo dicandarum, cognoſcere & quando, l. 3. tit. 31. num. 20. de Iure communi habent dominium & poſſeßionem & actiones. l. 3. tit 35. nu. 38. an eis dignitatis ratione mitra vſus competat, ibid. num 39 & quibus mitris vti poßint. nu. 40 dum celebrant vtuntur poſtergali tapeto, & non Baltachino, aut ſublimiori ſede, ibid. nu 41. non poſſunt benedicere populo, niſi ex ſpeciali priuilegio Apoſtolico: ibid. num. 42.

Abbates & Prælati non poſſunt facere votum, quo ſe diutius à monaſterijs abſentent, 3. 34 nu. 13. vtentes inſignijs Pontificalibus, vel ex diſpoſitione Iuris communis &c. benedicunt pateras, veſtes &c. 3. 35 num. 43. abſoluunt monachum ſuum manus injicientem in monachum, ibid. nu. 46. viſitant monaſteria & monachos, 3. 39. nu. 19. & 26. Abbatibus non eſt præfixum certum tempus ad petendam benedictionem, 1. 6. nu. 28. Abbati presbytero quomodo impartienda eſt benedictio, & à quo, 1. 6. nu. 34. & ſeq. ei acquiritur ius in perſonam profeßi, 3. 12. num. 5

Abbatiſſæ ſeu Priorиſſæ electio quando fiat, & quando electa adminiſtrare poßit, 1. 6. nu. 36. quando benedictionem petere debeat, ibid. num. 37. benedicta poteſtas, nu 38. Abbatiſſæ gaudent diſpoſitis in Abbatibus & monachis, 3. 35. num. 47.

Ablata malè eis quorum fuerunt ſunt reſtituenda, 3. 26. nu 31. quid ſi non inueniuntur, ibid. num 32

Abſens quando habeatur pro præſente & reſidente, 3. 4. num. 25 & ſequent. Abſentes Canonisi quando vocandi vel non, 3. 11. num 21. & ſeq. quid ſi pars ſit præſens, pars abſens & Eccleſiæ immineat aliquod negotium, ibid. num. 22

Abſolutio vbi fiat, 1. 24. num. 4. à iuramento quibus caſibus non ſit neceſſaria, 2. 24. num. 36 à quibus concedatur, ibid nu. 35. quomodo à rehabilitatione differat, 1. 3. nu. final. Abſolutio publica blaſphemia vbi & à quo fiat, 5. 26. num: 8. abſoluto reo datur

exceptio, & vnde, 2.27.num.34. & ſeq. Abſolutio ratione ſtudij à quo fiat, 3.50. num. 15. cui impertienda, 5.39.num.49. & an mortuo, ibid.num.52. abſoluti à beneficijs ſuſpenſione, quid conſequantur, 5.35.num.73 abſolutus ob mortis periculum eo ceſſante, quid iuris, 5.38. num.30

Abſolutoria ſententia ab excommunicatione qualiter ferenda, 5.39. num.45

Accuſatio quid ſit, 5.1. num. 1. accuſare qui poßint, ibid.num.2. & qui prohibeantur, ibid.num.4.5. & aliquot ſequentibus, de iure accuſatoris & accuſati, plura ibid. paßim.

Actio quando iure ciuili denegatur, denunciatio quoque Euangelica intentari non debet, 1.2.num. 14. arbitraria datur vim paſſo, 1.40. nu.12. in factum cui detur, 1.42.nu.10. contra quem, ibid num.11. Actio & res quando efficiatur litigioſa, 2.16. num.10. & quid ſi alio de iure contendatur, ibid & quid in actione perſonali, num.11. quid in vniuerſali mixta, ibid. num.12. quid in particulari mixta, ibid. oritur ex ſententia, 1.43. num. 32. Actionis cuiuſuis duplex eſt cauſa & quæ illa, 2.3. num. 6. in reali ſtatim fit executio, 2.8.num.10. quando tranſeat ad ſucceſſores, 2.1. num. 35. actione legis Aquil. tenetur dans damnum culpa leuißima, in proæm. num.9. actiones quanto tempore excludantur, 2.26.num.12 actiones Chriſtianorum ad quem finem ordinatæ. 1. proæm. num.7

Acta quæ fidem faciant, & vbi, 1.43.nu.24. omnia intelliguntur eße publica, 2.2. num.44

Actor quis ſit & quis reus, 2.1. num. 2. forum rei ſequi debet, & quid ſi pluribus locis ſortiatur, 2.2.num.2. contra quem de illegitimitate excipitur coram iudice ſeculari, quid poßit, 4.17.num.final. tenetur ſuam intentionem probare, deinde reus exceptionem, 2.19. num.7. Actoris contumacis pœna, 2.19. num.21. & quæ pœna rei, ibid. num.22. actore de inhabilitate opponente & reo vicißim, quid Iuris, 2.10. num.8

Actus quilibet introducens malam fidem, interrumpit præſcriptionem, & quando, 2.26. num. 23. contra prohibitionem legis factus eſt ipſo iure nullus, 1.2. nu.8. idem ſi contra formam legis fiat, ibid. Actus correſpectiui ſiue reciproci, facio vt facias, &c. inducunt ſimoniam, 5.3. num.9

Adminiſtratio eſt octauus modus prouiſiuus, & quædam palliata diſpenſatio, 3.5.part.4.n. 84. adminiſtratione bonorum diuiſa, quid iuris in dignitate & Iuribus Epiſcopalib. & exempla, 3.10.n.7. Adminiſtratio bonorum & fructuum quæ ad Epiſcopum pertineat, 3.11.num.9. & 10. in monaſterijs ſeu obedientijs quis habere cenſeatur, 3.35. num.18

Adminiſtratores piorum locorum &c. ſingulis annis ordinario rationem reddere tenentur, 3.36.nu final.

Admiſſus ad cauſam cum clauſula, conſtituto de intereſſe, an faciat litem, 2.1.num. 6. nec docto de intereſſe, ibid.

Adoptatus ex indulto ſummi Pontificis ſuccedit in feudis Eccleſiaſticis, 4.12 num.3. adoptione durante vel etiam finita, impedit & dirimit cognatio legalis matrimonium in linea aſcendente & deſcendente, ibid. num.4. idem in arrogatione, ibid.nu. final. adoptare aliquem poteſt clericus in ſacris conſtitutus, nu.1. non vero religioſus. ibid. num.2

Adulterium committens coniunx, alterum coniugem de eo impetere nequit, 5.16.nu.15. & plura ibid. quis in adulterio diſpenſet, 1.31.num.33. Adulterium inducit thori ſeparationem, 4.18.nu.12. Adulterum & adulteram Epiſcopus ex officijs excommunicare poteſt, 5.16. num.9

Aduocatus vel Procurator patrocinando an ius perdat, 1.38.nu. 26. an in cauſis pro reo ad defenſionem citra incurſum irregularitatis interuenire poßint, 5.12.nu.16. quid in cauſis Feudalibus, 3.49. num.21

Aegritudo promotum non deijcit, 3.6.num.1. & quid ſi temporalis aut perpetua, ibid.num.2. & 3. Aegrotanti Prælato, inuito coadiutor datur, 3.6. num.3

Aeſtimatio fit dupliciter & quare, 4.20.nu.12. & ſeq. dotis fit dupliciter & quare, 4.20. num.12. & in dubio emptionem facit, ibid. num.13

Aetas requiſita in ſuſceptione ordinum, 1.1.nu.12. quæ in dignitatibus, 1.14.nu.1. & 2. quæ in Canonicatibus & portionibus, ibid.num.4. & ſuper ætate quis diſpenſet, ibid.nu.5. quæ in prioratibus, nu.6. Aetas & qualitas Epiſcopi eligendi, 1.6.num.12. quænam requiratur in beneficijs ſimplicibus, 3.5. num.19

Affinitas inter adoptatum & adoptantem quæ matrimonium impediat, 4.12.nu.5. contracta ex copula ſeu contractu illicito quid faciat, 4.13. num.1. & quid inter aſcendentes & deſcendentes, item collaterales, ibid. vnde oriatur, 4.13.nu.4. quid ſit, 4.14. nu.7. & vnde dicatur, ibid. num.8. inter virum & vxorem an contrahatur, ibid.nu.9. inter aſcendentes quamdiu impediat matrimonium, ibid. num.11. inter quos contrahatur, ibid. nu.9.10. & ſeq.

Agere inuitus nemo compellitur, 2.1. num. 9

Alienatio rei vel ceßio actionis Iudicialiter facta quando teneat, 1.42.num.10. & ſeq. bonorum temporalium

Digitized by Google

lium an Eccleſiæ permiſſa, & quando, 3.13.num.1. quando nulla, nu.2. male alienata repeti poſſunt, nu. 3. & qui repetant, ibid.n.4. & ſeq. Alienationis nomine quæ veniant, 3.13.nu.5. eius contractu ſi Eccleſia læſa ſit, quid iuris, ibid.num.18. & an Canonici abſentes in alienatione rerum Eccleſiæ citandi ſint, ibid.nu.29. Alienatione à reo Iudicij mutandi cauſa facta, quid fiat, 1.24.n.1. & quid ſi ab actore, ib.n.14

Alimenta debentur vxori à marito, pendente lite ſuper diuortio, 4.19.num.2. Alimentatus à tenera ætate ſuum alimentatorem accuſare nequit, 5.1. num.8

Altare duplex, & quale quodlibet ſit, 3.40. nu. 16. & ſeq Altaris palla, cathedra, candelabrum & velum vetuſtate conſumpta igni dantur, 3.48.n.24. Altaria à ſchiſmaticis vſurpata, an ſint rebenedicenda, 5.8. num.13

Alternatiua indulgentia à quo & quibus concedatur, 3.5 part.5. num.69

Annus datur ad inchoandam & exercendam Appellationem, 2.28.num. 55. Annus promotionis quando currat, 3.5.part.2. num. 3. prorogationes eiuſdem à quo peti ſoleant, ibid. num. 35. vacationis beneficij quando currat, 3.5.part.2.num.31. & ſeq. à quo eiuſdem concedatur prorogatio, ibid. num.35

Antiquum inſtrumentum aut regiſtrum quomodo recognoſcatur, 2.22.num.41. Antiquiſſima quomodo probentur, 2.22. num.4

Antichreſis an ſit prohibita, 5.19. num.14

Appellatio quid ſit, 2.28.nu.1. quotuplex, ib.nu. 6. quæ ſpecies & quid operetur, ibid.nu.ſeq. ab interlocutoria quando admittatur, 2.27.n.5. & tit.28.n.32. à Iudicio Epiſcopi an admittatur, 3.29 n.27. an detur à mandato de exequendo rem iudicatam, & quando, 2.27.nu.final. à ſententia excommunicationis quid operetur, 5.35.nu. 23. & ſeq. præcedens an annullet ceſſationem generalem aut ſpecialem 5.39.n. 96. Appellationis cauſa in criminalibus cui committenda ſit, 5.1.nu.38. Appellatione pendente quomodo probetur dilatio 2.17.num.10. interpoſita ab executione quid iuris, ibid. num.19

Appellans à ſententia excommunicationis & eius iniuſtitia quid facere debeat, 5.39.num. 28. Appellantis temerè ab interlocutoria & grauamine, & à præſentia Iudicis recedentis pœna 2.14. num.33

Appellatur à ſententia Vicarij, & ad quem, 1.28. num. 23. & ſeq.

Apoſtaſia quid ſit, quotuplex, quomodo incurratur, puniatur, &c.5.9. num.1.2.& ſeq.

Apoſtoli ſunt pars & de ſubſtantia appellationis, 2.28. num.53.

Apoſtolica Camera in quibus bonis ſuccedat, 3.25.n.15 Apoſtolica ſedes dat licentiam mulieribus honeſtioribus ingrediendi monaſteria, & quomodo, 3.35.n. 59. Apoſtolica conceſſione quæ veniant, 3.37.nu.9. & ſeq. Apoſtolicæ Sedi qui caſus reſeruati, 5.38.nu. 37. Apoſtolicæ literæ expeditæ ſuper reſeruatione penſionis, quid operentur. 3.12.nu. 28. falſificatis vtentium pœna, 5.20. num.8

Arbitrium quid ſit, 1.43.num.1. arbitramentum quid, nu.2. arbitrorum qualitates & poteſtates, ibid.

Archidiaconus quis dicatur, 1.23.n.1. quid ei incumbat, ibid.nu.2. ad quid teneatur, nu.9. quid prohibeatur, nu.10. Archidiaconi, Decani, & alij inferiores quomodo in Eccleſijs conſuetis viſitare debeant, 3.29. nu.17. habentes ſub ſe capellas &c. ſe negotijs ſecularibus immiſcere non debent, 3.50. num.9

Archiepiſcopus à quibus abſoluere poſſit, 5.38.num.31. & quando, ibid. quando indulgentiam concedat, nu. 48. quando poſſit facere ante ſe portari crucem, 5.33.num.45. populo benedicere, ibid. Archiepiſcopus & Epiſcopus tenentur ſua ſtatuta plebi nota facere, 1.2.nu.3. renuncians loco Epiſcopali, an perdat vſum pallij 1.7.num.8. quid in tranſlato, ibid.nu.final. Archiepiſcopus an diſpenſet cum ſubditis ſuffraganeorum ſuorum, 1.31.nu.30. vbi vtatur pallio. 1.8. num.6. quando excommunicatum abſoluere poſſit, aut eius officialis, 5.39.nu.30. & quando non, num. ſeq. aditus per querelam vel appellationem, an abſoluere poſſit, ibid. num.42

Archipresb. quis dicatur, & quotuplex, 1.24.n.1 & ſeq.

Arenaria venatio vbi & quomodo fiat, 5.24.num.2. quomodo ſaltuoſa & clamoroſa, ibid. num.3

Arreſtantis ſeu occupare præſumentis bona depoſita Eccleſiarum pœna, 5.17. num.6

Articuli ad probandum quomodo fiant, & quid articulans confiteatur, 2.18. num.13

Aſſaſſinatus quid ſit, mixti fori, 5.12.num.19. quando committatur, ibid.num.20. eius pœna, ibid.num.21

Aſſecuratio quid ſit, 5.19.nu. 24. & de ſuſceptione periculi in eadem quid obſeruandum, ibid. & quid ſi tertius periculum in ſe maius receperit, ibid.num.25

Attentatũ reuocari petens quid probare debeat, 2.16.n. 25. quando peti poſſit, ib,n.26. impedit proceſſum ad vlteriora, nu.27. quibus caſibus reuocatio ceſſet, ib. nu.30. ſententia deſuper lata qualis ſit, ibid. nu.29

Atteſtationum publicatio quid excludet, 2.20.nu.57. limitatur. ibid. num.58.& ſeq.

Auditores Rotæ ſunt ordinarij, 1.31.nu.4. quomodo ſententias ſuas exequantur, 2.27. num.51.& ſeq.

Digitized by Google

Auctoritas aggregandi concilij vniuerſalis penes quem ſit, 1.2. num. 4. ſuperioris in quibus requiratur, 3. 19. nu. 5. & 6. Epiſcopi, aut Capituli, ibid. num. 10. Autoritate multorum factum dicitur maioris roboris, 1.2. num. 11.

B.

Baliſtarij & ſagittarij quando ſint excommunicandi 5.15. num. 1

Baptiſmus quid ſit, 3.42. num. 1. quid de non habentibus, & de eis effectibus, ibid. 2 quotuplex, ibid. nu. 4. & paſſim. Baptiſmus, Ordo & Confirmatio an iterentur, 1.16 nu. 1. Baptizato ex metu an imprimatur character, 1.49. num. 9. tenetur viuere vt baptizatus, ibid. rebaptizati & rebaptizantis pœna ſecundum canones, 5.9. num. 15

Beneficium litigioſum quando fiat, 2.16. num. 16. & ſeqq. Beneficium conferens indigno pœna, 3.5. part. 4 num. 41. an ad ſecundam collationem procedere poſſit ibid. Beneficij poſſeſſionem poteſt quis adipiſci ex pluribus titulis, 2.3 num. 7. quid in habente ius ex pluribus cauſis, ibid. num. 8. & ſeq. Beneficij Eccleſiaſtici definitio, 3.5. nu. 2. quomodo ſumatur, ib. num. 3. differat ab Eccleſia, ibid. nu. 4. vnde cognoſcatur, ibid. num. 5. in beneficio collato clericus dicitur intitulari, num. 6. Beneficij poſſeſſio quomodo ingredienda, 3.7. num. 11. iurium incorporalium quomodo quæratur, ibid. 18. & paſſim. Beneficiorum reſignationes an recipiantur, 1.30. num. 7. Beneficiorum varias diuiſiones, vide 3.5. nu 13. 14. & ſeq & quid in ſingulis obſeruandum, ibid. à quo, & quæ vniri poſſint, 3.5. part. 4. num. 6. vacantium per reſignationem ex cauſa permutationis, collationi non eſt præfixum certum tempus, 3.19. num. 17. quæ ad inuicem permutari poſſint, ibid. num. 18. reſignata in curia ex cauſa permutationis an vacent, num 24. & quid ſi vnus permutantium extra curiam moriatur. ibid. num 25 quid ſi beneficium permutatum euincatur. ibid. num. final. Beneficiorum fructus an veniant in ſimplici obligatione per clericum facta 3.21. num. 1. Beneficia ſecularia, quando in ſimplicia commutari nequeant, 1.28. num. 8. Beneficia quis conferat, 3.5. part. 4. num. 18. & ſeq. Beneficia quomodo ſint conferenda, & quare ita, 3. 22. num. 1 eorum diuiſio à quo fiat, & qua ſolemnitate, ibid. num 2. Beneficia Iuriſpatronatus laicorum non comprehenduntur ſub regulis obſeruatorijs, aut generali reſeruatione beneficiorum, 3.38. num. 38. excipe vt, num. ſeq.

Beneficialia admittunt reſtitutionem in integrum, 1.41. num. 16

Bigamia quotuplex & quæ eius ſpecies, 1. 21. num. 2. bigami quare ab ordinatione repellantur, ibid. nu. 1. de alijs qualitatibus bigamorum, ibid. & ſequent.

Blaſphemia eſt mixti fori, 5.26. num. 5. quomodo committatur, ibid. nu. 6. quotuplex, ibid. num. 10. & 11. quis ab ea abſoluat, num. 8. commiſſa à clerico quomodo puniatur, ibid. nu. final.

Bona peculij clericalis cui reſeruentur, 3.27. num. 2. ingredientium monaſteria cuius ſint, 3.31. nu. 71. eorum qui certam regulam profitentur, vel Ordinem, cuius ſint, ib. num. 76. Bona damnatorum quando confiſcentur, 5.37. nu. 16. & ſeq. quæ bona veniant in confiſcatione, ibid. num. 19. & ſeq.

Bullæ ſiue literæ quando dicantur expeditæ, 3.5. part. 4. nu. 36. habent executionem paratam, prout & teſtamenta, ibid. nu. 37. fallit quinque modis, ibid.

C.

Cadauer perpetuæ ſepulturæ traditum, an & quando transferre liceat. 3.28. nu 12.

Caducitas incurſa per prædeceſſorem an poſſit declarari contra ſucceſſorem vel hæredem, 3.20. nu. 19

Calumniæ iuramentum an remitti poſſit, 2.7. num. 1. ſemel tantum in vna cauſa præſtatur, ibid num. 2. de qua re ſit ibid. nu. 3. in quibus cauſis, & à quibus præſtetur, ibid 3.4. & ſeq.

Calumniari quid ſit, 5.2. num. 1. Calumniari quis præſumatur, 5.3. num. 6. Calumniator in accuſatione criminis publici quomodo puniatur, ibid. num. 4. & ſeq. quid in priuatis, num. 6

Cambia quid ſint, an licita & quotuplicia, 5.19. n. 19. & ſeq. recambia vt mercatori propter recordatam ſolutionem debeantur, quæ requirantur, ib. nu. 23.

Cancellario, Secretario, alijsq; familiaribus Dominorum, qui bellis interfuerunt quæ conferri poſſint, 5.12. num. 26

Canon & lex inducentes pœnam, quando in conſcientia ſeruandi, 1. proœm. num. 10

Canonicus regularis an poſſit eſſe Iudex compulſorialis, ſine conſenſu ſui ſuperioris, 2.22. nu. 20. an adunatus, 1.37. nu. final. Canonici regulares an à ſanctorum Monachorum conſortio ſeparati ſint, 3. 35. nu. 37. Canonicatus poſſeſſio quomodo tradi debeat, 3.7. nu. 19. Canonicum ius quibus conſtet. 1. proœm. num. 15.

Caput

Digitized by Google

Caput Epiſcoporum & manus Chriſmate deliniuntur, 1.15. num.5

Capitulum ſede vacante in quibus ſuccedat, 3.9.nu.4. & ſeq. & in quibus non, ibid.nu. 6. inuentarium facere tenetur, ibid.nu 8. & plura ibid.paßim. Capitulum quod dicatur.3.11 num.1. eius appellatione qui veniant, ibid.nu.2. eius conſenſus in quibus caſibus requiratur, 3.10.nu.15. Capitula cathedralium Eccleſiarum quando dimiſſorias concedant, 1. 22. nu.final.

Capella pertinent ad Religioſos per vnionem, 3.37 num. 11 præſentatio ad eandem ad quem pertineat, 3.38. num. 6.

Carceres an Epiſcopus habere poßit, & incarcerare laicos in criminibus Eccleſiaſticis, & eis pœnam imponere, 1.31. num.15

Cardinales mißi ad regendam prouinciam, æquiparantur proconſulibus, reliqui legati præſidibus, 1.30.n.1

Carnium eſu quando abſtinendum, 3.46. nu.8

Cauſa quando eſt ſummaria, reſpectu probationum omnes eius articuli ſunt ſummarij, niſi &c. 2.19.n. 6. Cauſa matrimonialis eſt merè ſpiritualis 4.1.nu. 1. Cauſa & demonſtratio appoſita demonſtrationi quid operentur, 4 5.nu final Cauſæ ciuiles ad forum Eccleſiaſticum pertinentes quomodo cognoſci debeant, 1.31 num. 11. Criminales mißionem admittunt, 2.6. num. 17. bonorum annotationem, ibid. num.18. & ſeq. Cauſa ſanguinis in quibus de corporali pœna agitur, an in Eccleſijs tractari poßint, 3. 49. num.4

Cautiones de ſtando Iuri & iudicato ſoluendo quam diu durent, 2.1. num.42

Cenſus ſiue annui reditus quomodo hodie ex conſtitutione Pij V. conſtituuntur, 5.19.nu.6. emptio eorum an ſit vſuraria, ibid. nu. 5. Cenſum qui poßint imponere. 3.39. num. 1. & ſeq. quid in Epiſcopo, ibid. num.6. & ſeq.

Cenſura Eccleſiaſtica nomine quæ veniunt, 5. 39 num. 1 earum hodierno tempore rarißimus eſt vſus, nu.5

Ceßio an differat à reſignatione, 1.9.num 5. retroceßionis definitio, ibid num 6. & quotuplex eadem, ibid. num.7. Ceßione lis finitur, 2.16. num 21

Chriſtianorum quot ſint genera, & quæ, 1.proœm.nu.5. omnes bis ante baptiſmum vnguntur oleo, & bis poſt Chriſmate, 1.15. nu 7

Citatio multiplex & quæ eius ſpecies, 2.1 num.20 & ſeq non eſt neceſſaria in impetratione reſcripti, 2.3. nu. 6. Citatio ad comparendum in executuris, quorum fundamentum eſt debiti confeßio, an fieri debeat, 2.1.num.27. in ſummarijs Iudicijs qualis fiat, ibid.num.28. & ſeq.

Ciuiliter accuſatus, quamdiu agitur ciuiliter non poteſt accuſari criminaliter, 2.10. nu.12

Clauſula in reformatione poſita, quomodo intelligenda, 3.5.part.5 nu.39. Clauſulæ poſitæ in parte prouiſiua, cenſentur repetitæ in regreſſu, 3. 8. num.27. quid de clauſulis transferendi penſiones, 3.12. nu. 67. explicatur clauſula, Concedimus vobis illam Eccleſiam, 3.24. num.8

Clerica quid ſit, 3.1.nu.11. an quilibet teneatur deferre tonſuram, num.12. veſtis qualis, num.13. & ſeq.

Clericus ſecularis ratione ſuæ præbendæ procuratorem conſtituere poteſt, 7.38.nu.4. ſubiectus Archiepiſcopo an ab eodem citari poßit, 1. 24. nu.4. in ciuilibus vbi conueniri debeat, 2.1.nu.11. fallit quinque caſibus, ibid. quid in criminibus, ibid num.12. ſecularis habens beneficium requirens reſidentiam, ſortitur ibid domicilium, 2.2.nu.9. Clericus & laicus, ſi obligatio ſit indiuidua, vbi conueniri debeant, 2.2.nu. 36. quid in ſimul delinquentibus, ibid. nu.38. & in Iudicem non ſuum conſentientibus, ibid. num. 40. Clericus an dicat teſtimonium contra laicos in cauſa criminali, 2.20.n.6. non niſi coram Iudice Eccleſiaſtico, ibid.num.7. quid in cauſa ciuili, ibid. coram Iudice ſeculari in teſtem productus, vbi iuret & deponat, 2.20.nu.39. in cauſis laicorum cogi nequit, 2.21.nu.3. & quando fallat, ibid.nu.5. in patrimonialibus cenſetur vt laicus, 2.26. num. 11. aleator excluditur à beneficio obtento, 3.1.num.6. debet abſtinere à negotijs ſecularibus, & negotiatoris pœna, ibid.nu.7. non debent frequentare loca monialium, ibid.num.8. eorum habitus in quibus conſiſtat, ibid. num.9. peccat mortaliter cohabitando cum muliere, de qua poterit eſſe rationabilis ſuſpicio, 3. 2.nu.1. poteſt tamen cohabitare aſcendentibus, deſcendentibus & collateralibus, ibid. nu.2. eorum concubinas tenentium pœna, ibid. nu. 4. cuius ſit eius rei cognitio ibid.nu. 5. an à clericis fornicarijs diuina audire liceat, ibid. nu.final. Clericus vbi reſidere teneatur, 3.4 nu.3 contra non reſidentem, eccleſia de fructibus concipere potes. ibid.nu 4 Clerico interdicto aut à gradibus ſuſpenſo, nulla ſuffragatur licentia. 1.11. num. 16. Clerico ſeculari prioratum ſimpliciter impetranti, non prouidetur de conſueto, 3.5.num.31.

Clerici contra Eccleſiam a qua beneficium habent, pro extraneis aduocati eſſe nequeunt, 1 37 nu 9. omnes indiſtinctè in foro Eccleſiaſtico aduocati & Procuratores eſſe poſſunt, ibid. num. 10. compelluntur ad

percipiendos ordines à Canonibus 1.14.nu.9. in ſubdiaconatu & alijs ſuperioribus ordinibus conſtituti, an vxores accipere poſſint, 3.3.num.1 infra ſubdiaconatum conſtituti quid poſſint, ibid.num.2. Clerici in Eccleſia orientali in minoribus ordinibus conſtituti, matrimonia contrahunt, 3.3 num.6 poſt ſuſceptum ordinem ſecus, ibid. Clericus miles & ſæua exercens, perdit priuilegia Clericorum, 3.3. nu final. Clericorum appellatione qui veniant. 3.1.num 1. clericatus quomodo probetur, ibid. num.2. Clerici continenter viuere debent, & incontinentis pœna ibid. n.3. Clericorum iaculatorum & hiſtrionum pœna. 3.1.nu. 16.& eorum qui macellariorum & tabernariorum officium publicè exercent, ibid. nu.final.

Coadiutor ex quibus cauſis detur, 3.6.num.7. à quibus detur ibid.nu.8.excipe, num.9.& ſeq.

Cœmiterium quomodo conſecretur, 3.49.num.23.& quomodo polluatur ibid. num.24

Coitus quis damnatus & prohibitus, 5.16. num.1. & ſeq.

Collatio ordinum debet eſſe gratuita, 1.11.num.final. præpoſteratio an vitium, vel irregularitatem, &c. inducat. 5.29.num.2.& ſeq. Collationes regulariter non ſunt de proceſſu, 3.5.part.4.num.6. quæ ſit collatio Iudicialis, ibid.num.7. extraiudicialis, ibid. quotuplex, ibid.nu.ſeq. & plura paſſim ſequentib.

Collegiata Eccleſia ſi negligat conferre beneficio quid iuris, 1.10.nu.6. quid in exempta ibid. num.8

Comes Palatinus an legitimare poſſit, 4.17. num.37. eius creatio eſt de reſeruatis ſummo Pontifici, ibid.

Commenda quid ſit, & quid iuris tribuat, 3.5.part.4. nu.71. à quo concedatur, ibid.nu.74.& ſeq. quotuplex, ibid.num.77.& quæ ſpecies, ibid. quæ Eccleſiæ commendari aut committi poſſint, ibid.n.85.& ſeq.

Commodans rem ſuam, quomodo intelligatur commodare, 3.15. num.1

Commutatio quid ſit, 3.34.num. 28. Commutationes & conuerſiones vltimæ voluntatis in aliam rem quam teſtator voluit, cuius autoritate fiant, 3.26. num.26.

Comparatio literarum qualis ſit probatio, 2.22.num. 34. per quem & quomodo fiat, ibid.nu.35. ex Scripturis hic deſignatis, ibid.nu.36. ad ſcripturas eiuſdem vel diuerſi generis, ibid. num.37. facit ſemiplenam probationem ibid. num.38

Comparentis minus inſtructi pœna, 2.14. nu.31

Compromitti de quibus rebus & quando poſſit, 1.43. nu.11 compromittere qui poſſint, ib.n.12. ſi in plures compromiſſum ſit quid iuris, ib. n.14.15.& ſeq.

Concilium quis congregare poſſit, 1.2.num.4.& paſſim Concilium Trident. quis Monachis & Religioſis domibus conceſſerit, 3.31. num.7

Concubinatus eſt crimen Eccleſiaſticum, 5.16. num.4

Conductor quando expelli poſſit, 3.18. nu final.

Conditiones appoſitæ quid operentur, 4.5.num.5.& paſſim.

Confeſſio quid in probando operetur, 2.18 num.1. tit.de confeſſis, quomodo differat à titulo de interrogat. ib. nu.22.& ſeq.

Confeſſionis conditiones neceſſariæ & ad eius validitatem & perfectionem requiſitæ, 5.38. num.23

Confeſſio eſt pars pœnitentiæ, 5.38. num.10

Confirmatio quid ſit, 2.30 num.1. duplex eſt & quæ vtraque ſit, ibid.num.2 & ſeq quæ dicatur ex certa ſcientia fieri, ibid.num.5. Confirmatio electi procedit gradatim, 1.6.nu.20. quæ ſolemnitate fiat, ibid. nu.21. qui petere teneantur & intra quod tempus, ibid.nu.22. in quibus cap. cupientes de elect & poteſt Elect. ſeruandum, ibid. num.24.& ſeq.

Confringentis Eccleſiarum confinia pœna, 3.49. num. 11.

Coniunx ad ſecunda vota tranſiens quantum matrimonio ſecundo relinquere poſſit. 4 21.nu.7. & quid de bonis titulo lucratiuo, ex priori matrimonio quæſitis, ibid.num.8. Coniuges non poſſunt ſe ſeparare abſque iudicio Eccleſiæ, etiam non publicam parentelam, 4.19.nu 9 excipe, vt ibid Coniugum vnus poſt conſenſum de præſenti, monaſterium ingredi poteſt, 3.32.nu 1. & alter ad ſecunda vota redire, ibid.nu. 2. vel propoſitum caſtitatis in domo ſeculari ſeruare, ibid. nu 3. fallit, vt nu.4 & ſeq.

Conſanguinitas quid ſit, 4.15 num.1. quot lineis diſtinguatur, ibid. num. 2.& ſeq. quomodo probetur, ibid. num.6

Conſecratio quid tribuat, 1.6.num.30. negligentium ſuſcipere pœnæ ibid num 32. Conſecrationis velum quod ſit, 3 35 nu.51 Eccleſia quomodo conſecranda, 3.40.nu 1.& 2. Conſecratio calicis & patinæ quomodo fiat, 3.41. num.3

Conſeruator quis ſit, 1.29.num.31. eius poteſtas & vnde, ibid.num.34 officium eius quando expiret, ibid. nu 35.& ſeq. excipe vt ibid dari qui poſſint, ibid. nu. 33.& ſeq.

Conſilium alicuius in actis repertum, quid operetur, 3 10. num.12 & ſeq.

Conſors pro conſorte quando admittatur, 1.38. num.18.

Conſtitutio omnis habet clauſulam derogatoriam ad reſcri-

Digitized by Google

reſcripta contraria, 1.2.*num.*9.*ea ſi expreſſa, eius forma ſeruanda eſt, ibid.num.* 10. *eius propria quæ ſint,ibid.* *num.*8.*& ſeq.*

Conſtitutiones *& ſententiæ à perſonis collectantibus latæ, quando irritæ habeantur,* 3.49. *nu.*30

Conſtituti *in ſacris ordinibus ſi vxores ducant quid Iuris,*4.6.*num.*2.*& quis cum ijs diſpenſet,ibid.nu.*3. *& ſeq.*

Conſuetudo *vt inducatur quæ requirantur,*1.4.*num.*1. *interpretatiua non eſt neceſſe, vt ſit præſcripta, ibid. nu.*2.*effectus eius,ibid.nu.*3. *& ſeq.* Conſuetudo *eſt iudici probanda,*1.2.*nu.*1.Conſuetudine *acquiritur ius Patronatus,*3.38.*nu.*9. Conſuetudine *an induci poßit vt quis ſibi eligat confeſſarium abſoluentem & ligantem,*5.38. *num.*21

Contractus *in quo loco alicui pecunias vt teneat in banco ad pompam, an ſit vſurarius,*5.19.*nu* 4. Contractus *precariæ quis dicatur,*3.13.*nu.*1.*& ſeq.* Contractum *non cedere in vtilitatem Eccleſiæ quomodo probetur,*3.12.*num.*9.*& quomodo contrahatur,* 3.19. *num.*2.

Contrarietates *in depoſitione teſtium quomodo conciliandæ,*2.20. *num.*54.*& ſeq.*

Contumacia *quid ſit,*2.14.*nu.*19.*quomodo committatur,ibid.nu.*20 *actoris & rei contumacis pœna, ib. nu.* 21. *& ſeq.* Contumace *actore ſi reus inſtet quid iuris,*1.6. *num.*4

Conuerſus *quis dicatur,*3.35.*nu.*3. *& quid conuerſi faciant,ibid.num.*5. Conuerſus *ſi in infidelitate plures liberos habuerit quid iuris,*3.33.*nu.*4. *liberi cui aſſignentur,ibid.num.*5. *& quomodo procedat, ibid. num.* 6.

Creatio *in canonicum ſupernumerarium quid ſit, & quomodo fiat,*3.5.*part.*4.*num.*106. *quorum conſenſus præſtandus ſit,ibid.* *num.*107

Creditor *non cogitur accipere principale debitum, niſi oblato acceſſorio,*3.23. *num.*2.

Crimen *quando priuationem inducat,* 3.5.*part.*3. *num.*2. Crimen *notorium non indiget aliquo proponente accuſationem,* 5.1.*num.final.* Crimina *quæ repellant à ſuſceptione ordinum,* 1.11.*nu.* 14. Criminoſus *an admittatur ad excipiendum de crimine,*5.1. *num.*89

Cura *quot modis conſideretur,* 3. 5. *num.* 21. *& ſeq.*

Curia *ſecularis quando laicam delinquentem ab Eccleſia extrahere aut incarcerare poßit,* 3.49 *num.* 7. Curia *Romana tolerat quod regularibus taxetur aliquid pro veſtimento, vel dentur ad id certa poſſeßiones,* 3.31. *num.* 49. Curiales*, libertini, originarij &c. ordinari non poſſunt,* 1.18.*num. final.*

Curſus 40. *annorum omnem prorſus actionem excludit,*2.26. *num.*12

Cuſtodia *Eccleſiarum vacantium ad quem pertineat,* 3.38.*num.* 41. Cuſtodia *vaſorum & ſimilium cui incumbat* 1.23. *num.*4

Cuſtos *Sacriſta & quaſi miniſter,* 1. 27. *num.* 1. *quid faciat, ibid. num.* 2. *& ſequentib. quando remoueantur, num.* 5. Cuſtos *ſi aliquid circa Sacramentorum cuſtodiam delinquat, quomodo puniatur,* 3.44. *num.*2.*& ſeq.*

D.

D*Amni accepti ratio an in decimis,* 3.30.*nu.*27. *& ſeq.*

Decima *quid ſit,* 3.30.*nu.*1.*& de reliquo decimarum Iure,* *ibid.& ſeq.*

Decretum *primum quid ſit,* 2.15.*num.* 2. *quare detur, ibid. cui negotio interponatur, ibid. num.*3.4 *& ſequent.* Decreta *concilij inducunt ſcrutinium & circa quæ,* 1.12. *num.*2

Decretales *quid ſint, l.*1.*proœm.num.*12. *quem habeant cum Clementina & extrauagante ordinem. ibid.nu.*3 *quæ partes ſint, ibid. num* 4. *à quo compilatæ, l.*1 *proœm.nu.*13. Decretalium *iure quomodo concurrat l. vnic. Cod. de Mandat. Principum, cum Iuriſdictionalibus,*1.30. *num.*19

Definitio *renunciationis,* 1. 9. *num.* 1. *negligentiæ,* 1. 10. *num.* 1. *iurgiorum de negotijs humilioribus,* 1.23 *num.*5. *Treugæ,* 1.34. *num.* 1. *pacis, ibid. num.* 2. *pacti,* 1.35. *num.*1. *tranſactionis,* 1. 36. *num.*1. *Procuratoris,* 1.38. *num.* 1. *Vis,* 1. 4. *num.*1. *motus,ibid.nu.*4. *reſtitutionis in integrum,* 1.41.*num.*1. *electionis,* 1.6.*num.*1. *ſacri ordinis,* 1.11. *num.*1

Deiectio *quomodo probetur,*2.13. *num.*7

Delatio *quid ſit,*2.28. *num.*90

Delegatus *quis dicatur,* 1.29. *num.* 1. *qui poßint delegare, ibid. num.*2. *quis delegari, ibid.*3. *&* 4. *quilibet eſſe poteſt niſi prohibitus, ibid. num.*5. *& ſequent.*

Delegati *ſi ſint plures quid Iuris,* 2.27. *num.*85. *&* 86.

Delegatorum *ſententias quis exequatur,* 2. 27. *numer.* 52. *& quid in delegato principis, ibid. num. ſeq.*

Delictum

Delictum nullum infantibus imputatur, 5.23.*nu.* 60

Denunciatio quid ſit, 5.1.*num.* 57. *& quotuplex; qua eius ſpecies*, *ibid.* *num.ſeq.*

Depoſitio à beneficio quid ſit, 5.27.*num.* 8. *&* 21. *& paßim.*

Diſpoſitiones tertium productorum in vim remiſſoria intra quod tempus & quando probent, 2.20.*nu.*53

Depoſitum fit gratia deponentis, 3.16. *num.*1

Deſignatio beneficij ſimoniaca non tenet, 5.3. *num.*26

Deſponſatio ſub quibus conditionibus fieri poßit, 4.5. *num.*1. *& ſeq.*

Deuolutio beneficij quomodo fiat in Eccleſia cathedrali, 1.10.*nu.*4. *& in quibus locum habeat*, *ibid.nu.*10. *eſt ſeptimus modus prouiſiuus*, 3.5.*part.*4. *num.* 8

Diaconi & ſubdiaconi &c. quando in cauſis ſecularibus aduocati eſſe poßint, *vel non*, 1.37. *nu.*7

Dictiones, ſemper, plerumque, *poſita in lege vel canone*, *quid denotent*, 5.41.*nu.*5. *Dictiones* interdum, aliquando, *& ſimiles*, *quid denotent*, 5.41. *nu. final.*

Differentia ceßionis & reſignationis qua, 1.9. *num.*5. *an de Eccleſia agatur*, *vt de proprietate*, *an vero de beneficio ſeu titulo*, 2.15.*num.* 8. *inter decretum & ſententiam*, 2.27.*num.* 21. *in fin. inter interlocutorias continentes irraparabile grauamen*, *& habentes vim definitiua*, 2.27. *num.*10

Dignitatem obtinens ex creatione in canonicum, *quid iuris conſequatur*, 3.5.*part.*4.*num.*108. *Dignitate aut perſonatu vacante*, *ſi bona ſint communia*, *quid iuris*, 3.25. *num.*13

Dilatio cui detur, 2.8.*nu.*1. *quotuplex ſit*, *& qua eius ſpecies*, *ibid.* *num.*2.3. *& ſeq.*

Diocœſani appellatione quis veniat, 1.31.*num.* 2. *& qua ad legem Diocœſanam pertineant*, *ibid.num.*8. *& ſeq.*

Diſpenſatio quid ſit, 1.3.*nu.*34. *qualiter permiſſa*, *ibid. num.*25. *& ſeq. Diſpenſatio ſeu habilitas nominati ſeu præciſta*, *quando non requiratur*, 3.5.*part.*5. *nu.* 67. *Diſpenſatus ad plura beneficia incompatibilia quid cenſeatur de reſidentia vtriuſque*, 3.4.*nu.*12. *pluralitate plurium incompatibilium*, *an percipiat fructus in abſentia*, *ibid.num.*13. *Diſpenſatus de non reſidendo*, *an & quando percipiat fructus*, 3.4.*n.*14.

Diſpoſitio certatoris quando eſt certa, *quomodo erratum probari poßit*, 3.26. *num.*9

Diſtributiones quando veniant in condemnatione fructuum, 2.27.*num.*56. *Diſtributiones quotidianas an capiat indultus & qualiter*, 3.4.*num.*17. *quomodo eadem ſint danda*, *ibid. num.*18. *qualiter reſtituere teneantur*, *ibid. num.*19. *quid ſi in ſolutionem data ſint*, *num.* 21. *abſentibus ſubtracta quibus accreſcant*, *ibid.num.*20. *Diſtributiones duplices an debeantur vni habenti plura beneficia*, 3.4.*num.*23. *qua conuertantur in diſtributiones quotidianas*, 3.4 *num.*22.

Diuortium quid ſit, 4.19.*num.* 1. *pendente lite diuortij vxor à marito eſt alenda*, *ibid.nu.*2. *Diuortij cauſa qua ſint*, *& qua excipiantur*, 4.19.*num.*3.4.5.6. *& ſeq. Diuortij ſententiam quis ferat*, 4.19.*num.* 7. *& ſeq.*

Doctoratus vel Licentia gradum quanam beneficia requirant, 1.14. *num.*7

Doctorum Religioſos, *poſt profeßionem exeuntes*, *Phyſicam aut Leges docentium pœnas*, 3.50. *num.*14

Doctorandi licentia quando de ſtylo Curia Romana concedi ſoleat, 5.5.*num.* 6. *quomodo extra curiam*, *ibid.nu.*7. *in Doctorando qua requirantur*, 5.5.*n.*6

Dolus quid ſit, 2.14.*num.*1. *quomodo fiat*, *ibid.num.*2. *eius effectus & reliqua*, *ibid.*

Domicilium laicos pluribus locis habere poteſt, 2.2.*nu.* 8. *quotuplex ſit*, *ibid. num.* 6. *Domicilij forus cum quolibet foro concurrit*, 2.2. *num.*12

Dominium an locatio probet, 3.18.*num.*7. *Dominium rerum pro vſuris ſolutarum*, *in quem transferatur*, 5.19.*nu.*11. *& quid ſi ſint res mobiles*, *ibid.num.*12. *plura ibid.nu.final.*

Dominus an vaſallo inuito Feudum alienare poßit, 5.20.*nu.*14. *quomodo proprietate priuetur*, *ibid. nu.* 18. *an eius ſit cognitio de controuerſijs Feudi*, *ibid. nu. final. Dominum ſi vaſallus offenderit quomodo procedendum*, 3.20.*num.*16. *Domini Agri*, *Caſtri*, *Comitatus aut Villa*, *ſcientes & nolentes rapinam impedire ad quid teneantur*, 5.17. *num.*7

Domus religioſa quanam ſint, 3.36.*num.*1. *& ſeq. cui ſubſint*, *ibid.nu.*4. *an in temporalibus*, *ibid.* *num.*5

Donatio vt teneat qua requirantur, 3.24.*nu.*2. *& an Clerici res Eccleſia donare poßint*, *ibid.nu.*1. *& ſeq. Donatio propter nuptias non eſt ſine matrimonio*, 4.20.*nu.*1. *quare introducta*, *ibid.num.*2. *eſt adaquata doti*, *num.*16. *quale pro ea conſequenda vxor ius habeat*, *ibid.* *nu.*18 *& ſeq.*

Dos quomodo diuidatur, 4.20.*num.*4. *& qua eius ſpecies*, *ibid.nu.*5 *&* 6 *ibid. & ſeq. ad quem redeat aut cui applicetur ſoluto matrimonio*, 4.20 *num final.*

Dubitans de morte coniugis, *ad ſecundas nuptias tranſire nequit* 4.21. *nu.final.*

Duellum quibus & qualiter permiſſum, *vel non*, 5.14. *nu.*1. *& ſeq.*

Eccleſia

Digitized by Google

E.

Eccleſia punit Iudæos, & in quibus, 5.6. num.2. 3. & ſequent. an cognoſcat de delictis laicorum, 5. 17. num.1
Eccleſia legum Romanorum non reſpuit familiam, l.1. proæm. num.2
Eccleſia fidelium eſt vna & vniuerſalis. 1.1. num.4. vtitur vnctione cum conſecratur, 1.15. num.8
Eccleſia vtitur iure minoris, & reſtituitur in integrum, & quando aduerſus quæ, 1.41. num.9. Fallit, num. 10. & 3.13. nu.32. & ſeq.
Eccleſia habens generaliter decimationem alicuius loci, dicitur etiam habere decimationem noualium, 3. 30. nu.38. & quando fallat, ibid. num. ſeq.
Eccleſia ante conſecrationem baſilica dicitur, 3.40. nu. 1. quando conſecrari poßit, ibid. nu.2. quando execratur, ibid. nu.3.4. & ſeq.
Eccleſia vna in præiudicium alterius conſtrui nequit, 3. 48. nu.1. Fallit quatuor modis, nu.3.4.5.6. & ſeq.
Eccleſiæ parochiales quando ſunt vnitæ quoad temporalia, tunc Vicarij perpetui ad nominationem quid poſſint, 3.29. num.29
Eccleſiæ omnes tenentur Legatum & Nuncium Apoſtolicum procurare, 3. 39. num. 44. & quis in eadem procuratione modus ſeruandus, ibid. nu. ſeq.
Eccleſiæ omnes Miſſarum ſolemnia celebrare tenentur & pſallere horas canonicas 3. 41. nu. final.
Eccleſiæ & capellæ renouatio & ampliatio quomodo fiat, 3.48. nu. final. placita ſecularia in ijs tractari non debent, 3.49. num.1. Eccleſiaſtica poſſunt, ibid. num.2.
Electio quid ſit, 1.6. num.1. vbi & in quo loco fieri debeat, ibid. nu.2. quot eius formæ, ibid. nu.3. & paßim de iure eligendorum, ibid. num. ſeq. Electio ſummi Pontificis & Imperatoris quomodo fiat, 1.6. num. pen. & fin. Electio ſepulturæ eſt libera, 3.28. num.3. ſemel electa mutari non poteſt, ibid. nu.5. non electa vbi quis ſepeliri debeat, ibid. num.6. Fallit, num. ſeq. Electio fori datur Scholaribus, an coram rectore vel Epiſcopo loci conueniri velint, 5.5. nu. final.
Emptor quibus teneatur iurare pretium in vtilitatem Eccleſiæ conuerſum, 3.13. num.18
Epilepſia ſiue morbus caducus, arreptio à dæmone &c. promotionem impediunt, 1.20. num.8. & iam promotum ſuſpendunt, ibid.
Epiſcopus quando laicos coercere poßit, 5.25. nu.2. quid in Clericis, ibid. nu.3 & 4. & ſeq. quomodo de, ſub & obreptione gratiæ à ſede Apoſtolica data cognoſcat, 5.37. num. 15. cui data eſt indulgentia tranſeundi de vna Eccleſia ad aliam, debet poſtulari, non eligi, 1.7. nu.5. ſuper quibus diſpenſet, 1.11. nu.15 & ſuper quibus non, ibid. qui renunciauit loco tantum, rogatus ab aliquo Epiſcopo, quos ordines conferat, 1.13. nu.1. quid in renunciante dignitatibus, ibid nu. 2. & ſeq. ad minores ordines & ſimplex beneficium diſpenſat cum illegitimis, 1.17. nu. 5. an & quando familiarem ſuum ad primam tonſuram ordinare poßit, 1.22. nu.9. & ſeq. in quolibet loco ipſius Diœceſis de cauſis cognoſcit per ſe & per alium 1.31. nu. 16. quid in aliena diœceſi, ibid. nu.17 & ſeq. Epiſcopus & Capitulum vtrum numerum præbendarum minuere poßint, 3.5. nu. 42. cum Capitulo eſt vnum corpus, caput, & Canonici membra, 3.10. num.1. præſumitur habere notitiam vacationis beneficij, & quando, 3.5. part.4. num.23. quibus ſolemnitatibus & quæ beneficia conferat, ibid. nu. 63. ſi capitulo interueniat vt prælatus qualem vocem habeat. 3.11. n. 15. quomodo ex Concilio Trident. Canonicis quid proponere poßit, ibid. nu.17. an religionem intrare poßit, 3.31. num.37. quid iuris in Prælatis inferioribus, ibid num. ſeq. non poteſt diſpenſare contra fundationem Iuriſpatronatus, ſine conſenſu Patroni, 3. 38. nu.32. remittit iura Epiſcopalia, concedit Eccleſias pijs locis, 3.39. num.3. & cætera quæ facere poßit, ibid. quando ſuper matrimonialibus penſare poßit, 4. 14. nu.17. eſt iudex matrimonij. & quando 4.17. num. 15. an poßit aliquam Eccleſiam ſuæ Diœceſis à iuriſdictione Epiſcopali eximere, 5.33. nu.55. contra ſubditum qui ſe exemptum prætendit, quid facere poßit. 5.33. nu. 58. an in Eccleſias vel Clericos alienæ Diœceſis ius Epiſcopale præſcribere poßit, 5. 33. num. 59. Epiſcopi & ſuperiores Sacramenta ordinis ieiuni conferunt, 1.16. nu.2. Epiſcopi alienos Clericos abſque ſuperioris licentia, aut Laicum alterius Diœceſis in Clericum ordinare præſumentis pœna, 1.22. num.8. Epiſcopi contra iura nunquam diſpenſant, & quando, 1.31. nu.31. & ſeq. Epiſcopi & his ſuperiores quibus cauſis à ſuis Eccleſijs abeſſe poßint, 3.4. nu.6. non reſidentium pœna, ibid. nu.7. Epiſcopi ordinantis indignum pœna, 1.12. nu. final. Seruum, 1. 21. num. 10. Eius conſenſu permutatio fieri poteſt, 3. 19. num. 10. Epiſcopo qui caſus reſeruati enumerantur, 5.38. num. 32. Epiſcopos & exemptos Prælatos quis transferat, & quis inferiores, 1. 7. num.2
Epiſcopatuum & ſuperiorum dignitatum reſignationes

ac beneficiorum exemptorum vbi & quomodo ſiant, 1. 9. num.9
Equites & hoſpitalarij ſanct. Ioannis Hieroſolymitani, an ſint Religioſi, 3.31. num.9
Eremitæ cui ſubſint, & quorum gaudeant priuilegijs, 3.31. num.11
Error iuris quando proſit vel noceat, 2. 18. num. final. communis quid operetur, 3.42.num. 3. & quando fallat, ibid. num.final.
Exactiones & Talias qui imponere poßint vel non, 3.39. num.11.
Examinatio Clericorum examinandorum cui incumbat, 1.23. num.8
Exceptio ſpoliationis infra quod tempus probanda, 2. 10.nu.5. multis caſibus excluditur, ibid. num. 6.& ſeq. quid operetur, 2.26. nu. 19 perpetua. an agendo in iudicio deduci poßit, 2.2 nu. 32. illegitimitatis qualis ſit, 5.1. num 3. de crimine ſæpius excipitur, & quid conſiderandum, ibid. num.86. Exceptiones, earumque qualitates & effectus vide paſſim, 2 25.
Excommunicatio quid ſit, 5.39. num. 2. qualiter fiat, & de alijs pluribus, earumq; ſententijs, vide paßim dict. tit.39. Excommunicatio quotuplex ſit, qui excommunicent, & de eius qualitatibus, & effectibus, 5.27.
Executiones quando tertius impedire poßit, 2.27.num. 60. & quanam exceptiones opponantur, ibid.num. 61. Executores omnes ſunt delegati, 1.29.num.26. & quid poßint in pluribus caſibus, ibid. num. 27. & ſeq. Executoriales decreta. vel brachium ſeculare obtentum, an contra prædeceſſorem executioni mandari poßint, &c. 2. 27.nu.58. an ſuffragentur ſurrogato ad cauſam. ibid. num.29
Exemptio quid ſit 5.33 num 19. qui concedant, num. 20.& ſeq. quomodo acquiratur, 5.33.num.56. & ſeq. Exemptus regularis extra clauſtra delinquens à quo ſit puniendus, 5.1. num. 30. & quid de ſeculari exempto ibid. num. ſeq. Exempti quantumcunq; gaudeant exemptione, nec non priuilegiati &c. ſi contractus ſit initus, maleficium factum, in loco non exempto quid iuris, 2.2.nu. 24. Exempti quomodolibet modo coram loco ordinarijs tanquam in hoc ab ipſa ſede delegatis conueniri & ad debitum ſoluendum compelli poſſunt, 2. 2. num. 25. & 5.33. num 42.& ſeq. Exempta Eccleſia duplici priuilegio vti poteſt, 5.33.num.54. Exemptiones ſunt odioſæ, 5.33.num.46. latißimè interpretandæ, ibid. num.47.
Exigentes pedagia, quidagia & ſimilia à perſonis Eccleſiaſticis excommunicantur, 3. 49. numer. 28. & ſeq.
Expoſitorum defenſio eſt mixti fori, 5. 11. num. 1. eos recolligentes nihil iuris in eorum perſonis acquirunt, ibid. num.3. excipe, vt num.4

F.

FAcultas diſpenſandi & diſpenſatio differunt, 1. 3. num. 27. de non promouendo ad annum ſuffragatur, 1.14. nu final.
Falſi crimen eſt mixti fori, 5.20. num. 1. pœna eius eſt multiplex, ibid nu.7. quomodo ad eam agatur, ibid. nu.3.4. & ſeq.
Feriæ duplices ſunt & quænam, 2.9. nu.1.& ſeq.
Feſta quæ in ſingulis Diœceſibus ſeruanda ſint, vel non, 3.45. nu.final.
Feudi definitio, 3.20.nu.1. eius contractus & accidentia, ibid. & ſeq.
Fictio quotuplex, & quæ eius ſpecies, 2. 23.num.14.15. & ſeq.
Fides quot modis dicatur, 4.4.nu.1. & ſeq. eius definitio, in quo conſiſtat, & vnde dicatur, 1.1.num.1.2. & ſeq.
Fideles de neceßitate ſalutis ſubſunt ſummo Pontifici, 1.proœm.num.14. quando in anno peccata ſua confiteri & SS. Euchariſtiam ſumere debeant, 5.38. num.16.17. & ſeq. quid in ruſticis, bubulcis, ibid. num.19.
Fideiuſſori an proſit reſtitutio in integrum conceſſa minori, 1.41. num. 31
Filiusfamil. an pro anima ſua donare poßit, 3.26.n.6. natus ex putatiuo matrimonio an cenſeatur legitimus, 4.1. nu.final.
Filij Iudæorum quomodo ſuccedant, 5.6. nu.24
Filiorum multa enumerantur ſpecies, 4.17.num.1.2.3. & ſeq.
Fœminæ Procuratores eſſe non poſſunt, 1.38.num.10
Forum quis pluribus modis ſortitur, 2.2.num. 6. & ſeq.
Fornicatio eſt iuſta cauſa diuortij, 4.19. num.5.& num 10. quomodo probetur, 4.19.num.12. Fornicantem an innocens coniugum ſibi reconciliare poſſit, 4.19. num. 11. Fornicantium cum moniali & viciſſim pœna, 2.35. nu.final.
Fructus amißi ob non reſidentiam quibus accreſcant, 3.4.num final. Fructus quis percipiat beneficij illius qui religionem ingreſſus eſt, 3.5.part. 2. num.40.

Fructus

Digitized by Google

Fructus incerti cui ſoluantur, 3.12. *num*.13. *reſeruatio fructuum quando valida*, *ibid. num*.49. *mediatate fructuum reſeruata loco penſionis*, *quomodo ſiat ſolutio*, *ibid. num*. 54. *Fructus Eccleſiarum & beneficiorum ex prædijs prouenientes*, *an Laico ſub anno cenſu locari poßint*, 5.4. *num*.5.6. *& final. Fructus beneficiorum quando & qua autboritate ſequeſtrentur*, 2,17. *num*.18

Fugiens ad Eccleſiam qua immunitate gaudeat, 3. 49. *nu*.8.9.10.*& ſeq.*

Furans ex neceßitate quid incurrat, 5. 18. *numer*. 2. *quid ſi neceßitas non ſit multum vrgens*, *ibid.nu*.3. *& ſeq.*

Furor ſubſequens matrimonium contractum non diſſoluit, 4.8. *nu.final.*

G.

GEſta à ſchiſmaticis in ſpiritualibus, *an valeant*, 5.8.*nu*.12. *Geſtorum à procuratore præſumitur in domino ignorantia*.1.38. *num*.25

Gratia quando cenſeatur motu proprio ſignata, 3.5. *part*. 4.*num*.16. *Gratiæ qualitates quomodo probentur*, 3.5.*part. numer*. 35. *in gratijs ſiue literis ad beneficia*, *an debeat fieri mentio valoris fructuum*, *ibid. num*. 42. *& in quo valor ille conſiſtat*, *ibid. num.ſeq.*

Gratificatio qua locum habeat quando de auctoritate literarum non conſtat,3.5 *part*.5. *num*.23

H.

HAbilitas prædeceſſoris quando probanda, *vel non*, 2.2. *num*.26

Habitatio annalis in monaſterio, *tacitam profeßionem inducit & quomodo*,3.31. *nu*. 21.*&* 24

Hæreſis quid ſit, 5.7. *num*.1. *& quis hæreticus*, *ibid. num*.2.*& ſeq.*

Heres ex contractu defuncti conuentus ſequitur forum defuncti, *nec proprio gaudet priuilegio*, 2.2. *num*.17.*qualis ei competat exceptio*, *ibid. num*. 18. *& ſeq.poteſt reuocare confeßionem ſui autoris*, *ſecus in ſucceſſore ſingulari*, 2.18. *numer*. 43. *quot modis dicatur*, 3.27. *num*. 5. *timens hæreditatem damnoſam*, *quid facere poßit*, *ibid. num. final. creditores ad editionem inſtrumentorum citare poteſt*, 3.27. *num final. an cogatur ad complementum pœnitentiæ defuncti*,3.34.*nu*.20. *limitatur*, *vt num.ſeq.*

Homicidium propriæ vxoris etiam adulteræ, *an matrimonium impediat*, 4.1. *num*.20. *presbyteri quid*, *ibid.nu*.22.*voluntarium quid ſit*, *& quomodo committatur*.5.12. *num*.1.2.3.*& ſeq.*

Horæ Canonicæ quot ſint, *& qui earum effectus*, 3.41. *num*.18.

Hoſpitale, *& quæ eius ſpecies*,3.5.*num*.44. *deputatum ad hoſpitalitatem autoritate Epiſcopi*, *an ſit domus religioſa*, 3.36.*num*. 2. *eorum adminiſtratores cui ſubſint*, *ibid. num*. 4. *à quo & quomodo coerceantur*, *ibid. num*.5.6.7.*& ſeq.*

I.

IEiunia quid ſint, *& quando per potum frangantur*, 3.46.*num*.1.2.*& ſeq. Ieiunia*, *eleemoſynæ*, *& preces*, *quæ alios non tangunt proſunt eis pro quibus ſpecialiter fiunt*, 3.41. *num*.16

Illegitimi an promoueantur ad ordines, 1.17. *num*. 1. *quis cum eis diſpenſet & ad quid*, *ibid. num*. 2. *& ſeq.*

Immunitas Eccleſiarum quæ & qualis ſit, 3.49. *nu*.1. *& ſeq.*

Impedimenta matrimonij quæ ſint, 4.15. *num*. 1.2. *& ſeq.*

Imperator quale ius habeat ad beneficia, 3.5.*part*. 5. *num*. 66. *Imperatoris electio*, *confirmatio & conſecratio quomodo fiat*, 1.6.*num*.40. *eum examinat & vngit Papa*.1.15. *num*.2

Impetrans beneficium quas ſolemnitates ſeruare teneatur,3.5.*part*.3. *num*.13.*& ſeq.*

Incontinens quomodo puniatur, 5.16. *nu.final.*

Incendiarij qui ſint, *& eorum pœna*,5.17. *n*.9.*& ſeq.*

Indultum habens de fructibus in abſentia percipiendis, *quid facere debeat*,3.4.*num*.16. *quomodo tollatur*, *ibid. num*. 24. *& ſeq. de conferendo quis concedere ſoleat*, 3.5. *part*. 5. *numer*. 77. *quomodo in dubio interpretandum*, *num*. 78. *quid operetur*, *ibid. numer*. 79. *quibus concedatur*, *ibid. numer*. 80. *& ſeq. quæ ijs addatur clauſula*, *ibid. num*. 84.

Indulgentia ſedis Apoſtolicæ quid conferat, 3.5.*part*.5. *numer*. 68. *alternatiua à quo concedatur*, *ibid. num*. 69. *an comprehendatur ſub generali gratiarum reuocatione.ibid. num*.70

Infantes expoſiti quomodo regulentur, 5.11.*num*.1.2. *& ſeq.*

Inferior ſuperiorem ſoluere aut ligare nequit, 1. 33. *num*. 3. *Inferioribus prohibetur ordinati promotio*,

Digitized by Google

ſine eius licentia, 1.11.nu.7. & religioſi contra voluntatem prælati, ibid.

Iniuriam verbalem quibus verbis liceat repellere, 5.36. nu.final.

Inquiſitio quid & quotuplex ſit, 5.1.num.43. quomodo in ea procedendum, ibid. & ſeq.

Inſtantia cauſæ criminalis an tranſeat ad hæredem accuſati, 2.1.n.32. quid in cauſa appellationis, ib. & ſeq.

Interdictum matrimonij quid ſit, 4.16.num.1. Interdictum ſpecialiter ſumptum quid ſit, 5.39.num. 75. eius tres ſunt ſpecies, ibid.nu.76. quinam poſſint ponere, nu.81. generalis effectus quis, nu.82. & ſeq.

Intereſſe quibus modis conſideretur, 1.42.n.5.6. & ſeq.

Interrogationes à Iudice fiunt in omni cauſa, 2.18. num. 14.

Interrogatoria ſuper quibus dari poſſint, 2.20.num.26.

Interſtitia in collatione ordinum quæ ſint ſeruanda, 1.11. num.9

Interruptio præſcriptionis quibus modis fiat, 2.26. nu. 18. & 21.

Inſtitutio variè ſumitur, 3.7.nu. 1. & quæ collatio vocetur Inſtitutio ib.n.3. & ſeq. Inſtitutio beneficij corporalis ad quem pertineat, 1.23.n.7. authorizabilis, ibid. num.11

Irregularitas quid ſit & quam variè incurratur, 5.39. nu.101.102. & ſeq.

Itineris arreptio ad ſummum Pontificem quid operetur, 2.29. num.1. & 2.

Iudex an in criminalibus reum abſoluere poſſit, 2.1.n.4. Iudex à quo, an poſſit appellanti ſtatuere terminum breuiorem, 2.27.num.58. Iudex delegatus quando recipiat Iuriſdictionem, 1.29. num. 8. ordinarius, an poſſit eſſe arbiter, 1.43.nu.9. cui committitur remiſſoria qualiter debeat eſſe qualificatus, 2.20.nu. 41. & ſeq. Iudicis officium quale eſſe debeat, & quotuplex, 1.32.num. 1. & ſeq. debet habere notarium publicum, qui acta conſcribat, 2.2. num. 43. Iudicibus duobus diuerſas ſententias proferentibus quænam præualere debeat, 2.27. num.26

Iudicium quid ſit, 2.1.num.1. eius variæ ſunt diuiſiones, ibid.num.7. & 8. quibus modis nullum reddatur, ib. nu.10,11. & ſeq. Iudicium futurum mutandi cauſa, 1.22. num.3.

Iudæi quo Iure cenſeantur, & quid cum Chriſtianis commune habeant, vel non, 5.6. & ſeq.

Iuramentum quid & quale ſit, 2.28. num.1. & ſeq. Iuramentum calumniæ an remitti poſſit, 2.7.nu.1. ſemel in qualibet cauſa præſtatur & quando, ibid. num.2. in quibus, ibid.num.3. & ſeq. Iuramentum neceſſarium an contra matrimonium deferatur, 4. 18.nu 5. & cui, ibid.num. ſeq. in quibus caſibus ſeruandum, 2.24. num.24

Iuriſdictio in monaſteria cui incumbat, 1.23.num.12. delegata quibus modis finatur, 1.29.nu.25. ordinaria finitur multis modis, 1.31.nu final. quis ſuccedat Epiſcopo, in iuriſdictione iure ſpeciali, 3.9. num.6. & ſeq. Secularis quando annexa dignitati quam clericus habet, an poſſit eam per ſe exercere, 3.50. nu 7. Iuriſdictio in vniuerſitatibus ſtudiorum generalium eſt penes Rectorem, etiam in criminalibus, 5.5.nu.pen. Iuriſdictionem ordinariam an habeant Vicarij generales Epiſcopi, 1.28. num.18

Ius diuinum quod ſit, l.1.proœm. num.6. Canonicum quod, ibid.num.7. quibus conſtet portibus, ibid. nu. final.

Ius ad beneficium habens ex pluribus cauſis agere prohibetur, 2.3. num.8. & ſeq.

Ius quomodo quæratur electo, 1.6. nu. 16

Ius reuocandi domum quando competat vel non, 2.2. nu.31. & ſeq.

Ius nominandi ad beneficium cui competat, 3.5.part.5. num. 73. & ſeq. conferendi habens an poſſit alteri committere, 3.8. num.7

Ius decimandi an Laici præſcribere poſſint, 3.30 nu.20. an acquirere poſſint, ibid. num.34

Ius patronatus quid ſit, 3.39.nu. 1. quibus modis acquiratur, ibid.nu.2 quotuplex ibid. & ſeq.

Iuſtitiæ præſumptionem quæ eſt pro ſententia tollit appellatio, 2.28. num.27

Iuſtus titulus quando in præſcriptione requiratur, 2.26. num.25.

L.

Laicus ſuper rebus ſpiritualibus arbiter eſſe nequit, 1.43.num.10. pluribus locis domicilium habere poteſt, 2.2.nu.8. Laici eum qui Iuriſdictioni ſeculari vel Eccleſiaſticæ præeſſe dignoſcitur ſuum Iudicem conſtituere poſſunt, excipe, vt ibid. 2.2. nu. 39. quid de Clericis, ibid.nu.41. Laicorum Clericos ad ſedem Apoſtol. citatos detinentium pœna, 2.29. nu.final.

Legati quotuplices, 1.30.num.2. & qui eſſe poſſint, ibid. num.ſeq in quibus iure reuocandi domum vtantur, 2.2.nu.33. Legati à latere quæ beneficia conferant, 3.5.part.4 num.17. & nu.62. Commendam concedere poſſunt, ibid. num.75

Legitimatio quomodo & in quibus liberis procedat, 4.17. num.16.19.20. & ſeq.

Digitized by Google

Lepra deijcit inferiorem Prælatum , 1. 20. *num. final. non Epiſcopum*, ibid. *impedit matrimonium*. 4. 8. *nu*. 1. *an ſanus teneatur laboranti debitum naturale reddere*, ibid. *num*. 2

Lex & canon inducentes pœnam ac fundati ſuper præſumptione, fictione, &c. non reſeruantur in foro conſcientiæ, 1. *proœm. num*. 10. *Lex iniuſta aut nutritiua peccati non ſeruatur in foro conſcientiæ*, 1. *proœm. num*. 11. *Legum Romanarum Eccleſia non reſpuit familiam*, 1. *proœm. num*. 2

Libellus generalis an admittatur in cauſa matrimonij ſuper impotentia, 4. 15. *nu. final. Libellus conuentionalis quæ continere debeat*, 2. 3. *nu*. 5. *& ſeq.*

Licentia audiendi Leges & Phyſicam à quo impetrari poßit, 3. 50. *num*. 17. *vtendi officio tabellionatus pro conſtituto in ſacris*, ibid. *num*. 20

Literæ gratiæ cui dirigantur, 3. 5. *part*. 4. *num*. 14

Lis quando pendere dicetur, 2. 16. *nu*. 9. *quid in actione reali, vbi contenditur de dominio vel quaſi*, ibid *nu*. 10. *in perſonali*, ibid. *nu*. 11. *in vniuerſali mixta*, ib. *nu*. 12. *& ſeq.*

Litis conteſtatio quomodo fiat, 2. 5. *num*. 1. *& quid in ea ab actore & reo fieri poſſit*, ibid. *num*. 2. *& ſeq.*

Litis pendentia varia ſumitur quoad perpetuandam Iuriſdictionem, 2. 16. *num*. 1. *& ſeq.*

Lite non conteſtata an teſtes recipi poßint, 2. 6. *& ſeq.*

Locatio quid probet, 3. 18. *num*. 7. *Locationes bonorum Eccleſiarum quando validæ ſint, vel non*, 3. 18. *num*. 2.

Locus religioſus deformatus reformari debet, 3. 31. *num*. 56.

Ludi ad oſtendendum vires extra torneamenta, iure canonico non prohibentur, 5. 13. *nu. final.*

M.

Machinatio alterius ex coniugibus & perſona extranea, in mortem alterius vxoris, impedit matrimonium inter eos, &c. 4. 7. *nu. final.*

Maior quando reſtituatur, 1. 41. *nu*. 13. *Maioritas inter Sacerdotes ex quibus conſideretur*, 1. 33. *nu*. 1.

Magiſter quis appelletur, 5. 5. *num*. 4. *quis promoueat*, ibid. 5. *& ſeq.*

Magiſtratui quando & quatenus liceat reſiſtere, 5. 36. *num*. 6.

Maledici qui ſint & eorum pœna, 5. 26.

Mandatum procuratoris quomodo probetur, 1. 38. *nu*. 15. *quando præſumatur* ibid. *nu*. 16. *finiatur*, ibid. *num*. 36. *ſecundum reuocat primum*, ibid. *Mandatum quæ requirant*, 1. 28. *num*. 21. *Mandata de prouidendo qualiter concedantur*, 3. 8. *num*. 6. *Mandatario in delictis non datur dilatio ad conſulendum mandantem*, 2. *nu*. 23. *fallit*, ibid.

Manutentio ſi pendeat à negotio principali, prius principale diſcuti debet, 2. 12. *num*. 8

Matrix breuis quid ſit, 3. 5. *part*. 4. *num*. 31

Matrimonium inter ſe qui licite contrahant, 4. 2. *nu*. 3. 4. 5. *& ſeq. Matrimonium ſecundum contractum, pendente lite ſuper diſpenſatione facta per conſenſum quid iuris*, 4. 4. *num*. 6. *vbi fallat in ſeq. Matrimonium contractum cum ſecunda quando teneat*, 4. 7. *num*. 3. *& ſeq. Matrimonium in gradu prohibito inter affines contractum, eſt nullum, & pœna contrahentium*, 4. 14. *num*. 13. *& ſeq. ſeparatum propter maleficium, an eo ſublato redintegretur*, 4. 15. *nu*. 16. *& ſeq. contractum ob filicidium non ſeparatur*, 5. 10 *num*. 3. *Matrimonij ſubſtantialia quæ & quot ſint*, 4. *tit*. 1. *num*. 16. *impedimenta, & quotuplicia*, ibid. *& ſeq. Matrimonio inter parentes probato filij in dubio præſumuntur legitimi*, 4. 17. *n*. 12. *& ſeq. qualis in eo requiratur probatio*, 4. 18. *nu*. 3. *& ſeq. Matrimonia clandeſtina Eccleſia ſemper fuit deteſtata*, 4. 3 *nu*. 1. *ſunt difficilis probationis*, ibid. *nu*. 2. *& ſeq.*

Membrum magnum quod intelligatur, 1. 20. *num*. 5

Mendicantes de licentia Prælatorum ſuorum poſſunt vitam Eremiticam eligere, 3. 31. *num*. 67

Metropolitani officium in viſitanda prouincia quale, 3. 39. *num*. 16

Metus quid ſit, & quid in eo attendendum, 1. 40. *nu*. 4. *& ſeq.*

Milites militarium regularium & hoſpitalarij qui matrimonio vtuntur, an ſint religioſi 3. 31. *nu*. 10

Minor quibus caſibus in integrum reſtituatur, 1. 38. *num*. 12. *& ſeq. reſtitutionem petens quæ probare debeat*, 1. 41. *nu*. 9. *& ſeq.*

Miſſa quomodo celebranda, 3. 41. *nu*. 1. *& ſeq. paßim.*

Mißio in poſſeßionem quid ſit, & quando decernatur, vel non, 2. 15. *nu*. 1. *in omnibus actionibus perſonalibus, realibus & mixtis decernitur*, ibid. *num*. 5

Modus procedendi datus per reſcriptum in cauſa conuentionis, cenſetur repoſitus in cauſa reconuentionis, 2. 4. *num*. 6. *Modus in exactionibus ſeruari debet*, 3. 39. *num*. 45

Monachus cui commiſſa eſt adminiſtratio obedientiæ, an procuratorem conſtituere poßit, 1. 38. *num*. 6. *& ſeq. ſpoliatus Prioratu vel beneficio manuali ab extraneo, poteſt agere remedio recuperandæ, quid ſi à*

Digitized by Google

ſuo Abbate ſpolietur, 2. 13. num. 6. quilibet ad admonitionem ſui Abbatis ad omnes ſacros ordines promouetur, 1. 14. num. 12. & quando non, ibid. vbi ſortiatur domicilium, 2. 2. numer. 11. ob graue delictum depoſitus non recipit præbendas, &c. 3. 31. num. final. an Eccleſiæ parochiali ſeculari præfici poſſit, 3. 35. num. 21. & ſeq. nomine ſuo agere an poſſit, 3. 35. num. 23. vnde nomen acceperit, 3. 35. num. 2. ibid. plura paſſim. Monacho vel Religioſo an conferri poſſit, 5. 5. num. 32. quis ab inteſtato ſuccedat, 3. 27. num. 3. de ſæuitia vel intolerabili iniuria per Abbatem ſuæ perſonæ illata competit officium Iudicis, 3. 35. num. 32. quid ſi iniuſte abiectus reſtitui petat, ibidem num. ſeq. Monachi Abbatem ſuum accuſare poſſunt, 5. 1. num. 6. Monachi & Canonici Regulares non poſſunt eſſe aduocati, 1. 37. num. final. Monachis non licet à congregatione ad ſolitariam vitam diſcedere, 3. 31. num 66

Monaſteria quare ordinata ſint, 3. 35. numer. 1. & ſeq. Monaſterio facta oblatio quomodo probetur, 3. 37. numer. 4. quantus numerus in eis, tam maſculorum quam mulierum ſeruandus ſit, 3. 31. num. 50. quid in reformatione regulæ fieri poſſit, ibid. num. 54. Monaſterio exempto, an capellæ & membra cenſeantur exempta, 5. 33. num. 28. & ſeq.

Monaſteria quæ ſub immediata ſedis Apoſtolicæ protectione & directione regi conſueuerunt ad quid teneantur, 3. 39. num. 28. quid in exemptis, num. ſeq. monialium ſanctiſſimum corpus Chriſti in publica Eccleſia ſeruare debent, 3. 44. nu. final.

Moniales debent eſſe ſub clauſura, 3. 35. num. 54. nemini earum licet, poſt profeſſionem exire monaſterio etiam ad breue tempus, ibid. num. 55. excipiuntur tres caſus, num. ſeq. Monialium monaſterij ſepta ingredi nemini licet, & quibus, num 57. monaſteria earum per quos viſitentur & gubernentur, ibid. nu. 60 fornicantium cum illis pœna, ibid. nu. final.

Morbus non deijcit promotum, & quando, 3. 6. num. 1. & ſeq.

Motu proprio quando cenſeatur gratia ſignata, 3. 5. part. 4. num. 16

Mulier arbiter eſſe nequit, 1. 43. numer. 8. delinquens cum Clerico cuius fori efficiatur, 3. 2. nu. 3. pendente matrimonio, ſecundo nubens ſequeſtratur, 2. 17. num. 14

N.

Narratiua ſupplicantis duplicis ſunt generis, 1. 3. num. 8. narratiua Papæ quando probet, vel non, ibid. num. 9 & ſeq.

Natus ex libero ventre eſt liber, 4. 10. nu. 1. quid de nato ex liberta, ibid. nu ſeq.

Negligentiæ definitio, 1. 10. num. 1. in quibus & qualiter deprehendatur, ibid. num. 2

Negotiari perſonis Eccleſiaſticis an liceat, 3 50. num. 3. & ſeq.

Notarius creatus à Papa ſeu imperatore vbiq; inſtrumenta facere poteſt. & quid de creato ab inferiore, 2. 22. nu. 4. de quibus rogari poſſit, ibid. nu. 5. plures habens de eadem re matrices cui ſtandum, ibid n. 6. recuſari poteſt, nu. 21. an poſſit alterius Notarij notas ſeu imbreuiaturas in publicam formam redigere, & quæ ad id requirantur, num. 47. limita, nu. ſeq.

Nouatio quid ſit. 3. 30. num. 37

Nullitas ex defectu mandati, Iuriſdictionis, citationis & notoriæ iniuſtitiæ, tantum attenduntur in Romana Curia, 2. 1. nu. 31. Nullitas Iudicij quot & quibus modis dicatur, 2. 1. num. 10. quomodo de nullitate cognoſcatur, 2. 28. num. 72. quis ſit Iudex numer. 73. an debeat præmittere cognitionem ſuper nullitate, num. 74. quando proponatur principaliter, nu. 75 limitatur, num. ſeq. quæ nullitates in Curia Romana attendantur, nu. 77. quid de nullitate trium conformium ſententiarum, ibid. num. 78.

Nunciatio noui operis quomodo & qualiter fiat, 5. 32. & paſſim.

Nuptiæ qualiter olim prohibitæ, 4. 14. num. 14. extra conſanguinitatis & affinitatis rationem prohibitæ quomodo appellentur, ibid. num. 15. quis ſuper ijs diſpenſet, ibid. nu. ſeq. cauſa iuſta diſpenſandi enumerantur, ibid. num. 18. Nuptiæ ſecundæ ab Eccleſia approbantur, 4. 21. & plura ibid ſeq.

O.

Obitus quomodo probetur, 3. 5. part. 2. num. 10 Oeconomatus eſt quintus modus prouiſiuus & à quo detur, 3. 5. part. 4. num. 79

Officium Iudicis quotuplex, 1. 32. nu. 1. & ſeq.

Officij Eccleſiaſtici prouidentia & ordinatio cui incumbat, 1. 23. num. 3

Officia-

Digitized by Google

Officiales ſtatuentes de cauſis vſurarum quando excommunicentur. 5.19. *nu.*36.*& ſeq.*

Onera realia rebus antequam ad Eccleſiam perueniſſent impoſita ſubit Eccleſia, 3.49. *num.*26

Operis noui nunciatio quomodo & qualiter fiat, 5.32. *num.*1.*& ſeq.*

Optio oblagiorum &c. quomodo fiat, 3.5.*part.*4.*num.*105.*quomodo tollatur,ibid.nu.*102.*qui optare poſſint,ibid num.*100. *intra quod tempus*, *num.*101

Ordinis definitio, 1.11.*nu.*1.*alij minores,alij maiores, ibid.nu.*2.*qui conferant,ibid.nu.*5.*&* 7. Ordini Epiſcopali *reſeruata enumerantur, num.*3. Ordinum *ſanctorum functiones, quomodo à* Diacono *ad oſtiarium exerceantur, num.*4.*quibus diebus ſint conferendi,num.*8.*quæ interſtitia in eorum collatione ſint ſeruanda, num.*9.*ordinati ad ſacrum ordinem, & conferentis eundem extra tempora pœna, nu.*10.*an titulus in promotione aßignandus, & quid in maioribus,nu.*11.*quæ in eorum ſuſceptione ætas requiratur,n.*12.*quæ repellat à ſuſceptione,ibid.nu.*14.*quis ſuper iiſdem diſpenſet,nu.*15.*ordinati ante legitimam ætatem & ordinantis pœna,num.*13.*eorum collatio debet eſſe gratuita,ibid.nu.final.* Ordinum *functiones à* Diaconatu *ad* Oſtiariatum *à quibus exercendæ*, 1.11. *num.*4

Ordinatus in ſcrutinio quid pandere teneatur, 1.12. 4.*ordinati abſque examine & ordinantis pœna, ib. nu.*5.Epiſcopi *ſic ordinantis pœna.ibid.nu* 6. Ordinatus *ad ſacros ordines ab* Epiſcopo, *qui renunciauit dignitati ipſo iure executionem officij non habet, & quis cum eo diſpenſet*,1.13.*nu.*4.*quid inordinato ab* Epiſcopo *excommunicato,ibid.* *nu.*5

Ordo Subdiaconatus *in quibus requiratur*,1.14.*nu* 8. *ordinationum recuſationis cauſas* Canones *ponderant,& quando,ibid.* *num.*11

Ordinarij locorum an & quos eximere poßint, 5.33. *num.*39.*appellatione ſeu nomine* Ordinariorum *qui veniant*,1.31. *nu.*1

P.

Pacis definitio, 1.34.*num.*2.*pax ſi pacta fuerit,ad quem pertineat cognitio, ibid.* *num.*4

Pacti definitio,1.35.*num.*1. *Diuiſio num.*2.*&* 3.*alia, num.*4.*factum cum vna perſona an extendatur ad aliam,nu.*5.*pactio* Iure Canonico *licita,nu.final.& quæ reprobata*,3.48. *num.*14

Pallij definitio,1.8.*n.*1.*eiuſdem receptio quam poteſtatem conferat,nu.*2.*à quibus concedatur, num.*3.*inſtanter peti debet intra tres menſes à die conſecrationis.& pœna negligentium petere.nu.*4. Pontifex *eo ſemper & vbiq; vtitur inter* Miſſarum *ſolemnia, nu.*5.*quis eo vtatur,num.*6. *eius vſus ſtrictior quam* Pontificalium, *ib.n.*7.*eius vſum perdit* Archiepiſcopus *qui renūciauit loco,n.*8.*quid in tranſlatione,ib.n.*9.

Papa *eſt ſuper* Concilium *vniuerſale*,1.2.*nu.*5.*& penes eum conuocandi* Concilij *vniuerſalis authoritas, ib. nu.*4.Papæ *narratiua emanata ad petitionem partis non probat, nec transfert onus probandi*, 1.3.*nu.*10.*quid ſi ſuper ea fundetur intentio* Papæ,*ibid.n.*9. Papa *transfert* Epiſcopos *& exemptos* Prælatos,1.7. *nu.*2.*ſolus diſpenſat cum* Epiſcopo, 1.21. *nu.final.*

Parentum pœna in quorum lectis infantes mortui aut oppreßi reperiuntur, 3.10. *nu.final.*

Parochialitas *an præſumatur*, 3.29.*& quæ talis* Eccleſia,*quæue iura in ea ſeruentur.ibid.n.*2.3.*& paßim.* Parochialis Eccleſiæ *rector non habens congruam ſuſtentationem,vnde petere poßit*,3.30. *num.*4

Parricida quomodo iure Canonico *puniatur*,5.10.*n.*1. *& ſeq.*

Pater,filius aut heres an poßint agere ad damna & intereſſe hominis liberi occiſi,5.12.*nu.final.* Pater *an teneatur ex delicto filij ad pœnam pecuniariam ex legitima filij*, 5.23. *nu.final.*

Patriarcha *& primales diuerſorum ſunt nominum, eiuſdē officij,& Iudices* Archiepiſcoporū, 1.31.*n.*24.

Patrocinium potentioris ratione officij mediocris,aduocans ſine aliqua alienatione ſiue actore ſiue reus efficitur iactura cauſæ,1.42. *num.* 9

Patronus beneficij quid poßit,3.38.*n.*17.*& ſeq.nu.*23. *& ſeq quando* Iurepatronat.*priuetur,ibid.nu.fin.* li.

Peculium quotuplex ſit & quale Clerici, *quidue iuris in eodem habeant*, 3.25. *nu.*1.2.*& ſeq.*

Penſio quid ſit, 3.12.*num.*3.*qui imponant penſionem, ibid.num.*4.*quibus imponi poßit vel non,ibid.num.*7.8.*& ſeq.*

Percußio quomodo fiat, quando punienda vel non, 5.25.*num.*1.*& paßim ſeq emendationis cauſa facta: cenſetur eleemoſyna*.5.25. *num.*8.*& ſeq.*

Peregrini Clerici *quare prohibeantur ordinari*, 1.22. *n.*1.*qui dicantur peregrini,n.*2.Peregrini Clerici *qui cauſa viſitandi ad alienā* Eccleſiam *veniunt & ſunt noti ab inferioribus prælatis in gradu ſuo ſuſcipiūtur*, 1.22.*n.*3.*eos in quouis* Eccleſiaſticorum *ordinū conſtitutos*, Epiſcopus *ſine literis dimiſſorijs non debet ſuſcipere, num.*4.*neque laicos peregrinos ad* Sacramenta *admittere,ib.n.*5.*ignotos. inferiores* Prælati *etiam exempti vigore literarum dimiſſoriarum ad celebrandum, non poſſunt admittere ſine licen-*

licentia Epiſcopi,ibid.nu.6.Peregrini Clerici debent habere literas commendatitias Papæ,aut ſui Epiſcopi, ſi ſigillum ſit rectum, admittendi ſunt, 1. 22. num.7.

Periurus repellitur à teſtimonio, 2.24. num.33

Permutatio quid ſit, 3.19. num.1.quomodo contrahatur, num. 2. quid de ea in ſpiritualibus, ibid. & paſsim:

Petitur plus quatuor modis, 2.11. nu.1

Petitorium quando abſorbeat poſſeſſorium, 2. 12.num. 34.quando cumulari poſsit, ibid.nu.35.ſi cumulentur ab eodem quid iuris,ibid nu. 36. petitorio agens poteſt illo ſuſpenſo in prima inſtantia ante cauſæ concluſionem agere poſſeſſorio adipiſcendæ & recuperandæ, ſed non retinendæ, ibid nu.38.eius ſuſpenſio quando denegetur,nu.42 eiuſdem effectus, n.43. an licitum à ſuſpenſione tacitè vel expreſsè recedere, num.44.

Pignus an diuiſionem recipiat, 3.21. num.2

Plus quot modis petatur,2.11.paſsim.

Pœna quid & quotuplex ſit, 5.37.nu.1.2.3 & paſsim.

Pœnæ laicorum detinentium Clericos, 2.29.nu.final. pœna priuationis quando imponi poſsit, 2.5.part.3. nu. 1. & ſeq. capientium poſſeſsionem beneficiorum ſine literis 3.5.part.4. num.33

Pœnitentia quid ſit,& de eius qualitatibus vide paſsim, 5.38.

Pontifex ſummus habet authoritatem conuocandi Concilij vniuerſalis,1.2.num.4.idem ſupra Concilium,ibid.num.5.non vtitur baculo, 1.15.nu.9.eius caput conſecratur Chriſmate,ibid.nu.1. cum illegitimis ad ordines & beneficia promouendis diſpenſat, 1.17.nu.4.dat facultatem Clericis teſtandi de bonis ſuis, 3.25. num. 19.& ſeq. Vide plura in Papa.

Poſſeſsio in beneficialibus & ſpiritualibus ex vno actu congruo acquiritur,& quando,2.12.num.13.fallit quoque,vt ibid.nu. 14. & quomodo amittatur nu. 15.transferatur,num.16.poſſeſsionis duodecim fructus enumerantur remiſsiuè,n.18. quæ continuatur in hæredem eſt ciuiliſsima, & ex ea agi poteſt interdicto adipiſcendæ, nu.19.poſſeſsio Sacramentalium conferentis ſufficit in ſpiritualibus quo ad validitatem Iurium, num 21.& in beneficialibus efficacia collationis ſequitur poſſeſsionem, ibid. nu.22

Poſſeſsio vera in ſpiritualibus an haberi poſsit,2.12. nu. 3.poſſeſsorium retinendæ quotuplex ſit, num.4 ſummariſsimum quibus detur,num.5.in eo ſufficit ſummaria cognitio,ibid.num.6. fertur ſententia locutoria à qua non eſt licita appellatio, ibid.num.7.

Poſſeſsio quomodo probetur,2.13.nu.2.Poſſeſsionem & deiectionem ſpoliatus probare debet, num.1.licitum ſpoliatori opponere ad tollendam probationem poſſeſsionis, ibid.nu.3. momenti nullius eſt poſſeſsio inſtrumentalis alio in poſſeſsione reperto, ibid.num. 4.inſtrumentalis poſterior eſt in conſideratione & quando, ibid.num.5. Poſſeſsio aut eius commodum nunquam tollitur per litis conteſtationem, nec datur inhibitio in præiudicium poſſeſſoris, 2.16. num.1. Poſſeſsio rei auctoritate Iudicis ſequeſtrata penes quem remaneat,2.16. num.2. & quid voluntate partium facta ſit,ibid.num.3. Poſſeſsionem beneficij citra authoritatem ſuperioris ingredientis pœna, 3. 7.num.11. dignitatis aut beneficij quomodo acquiratur,ibid. nu.20 &ſeq.

Poſſeſſorium plenarium ſiue ordinarium ad huc durat terminato ſummariſsimo 2.12.num.9 in eo requiritur plenaria cognitio, & ex parte actoris plena probatio, ibid.num.10. ſententia in eo lata eſt definitiua,à quo omni iure prohibetur appellatio, num. 11.fallit in aliquibus caſibus, vt ibid. num 12

Poſſeſſor alio non apparente præſumitur in bona fide & dominus,2.12.num.23. ei debentur fructus tam in temporalibus quam beneficialibus,niſi ius reſiſtat, ibid.num.24. poſſeſsionem pacificam & triennalem & ſupplicationem ſignatam, ſucceſſori in beneficio oſtendere ſufficit,& ad quid, nu.25. agenti in beneficialibus poſſeſſorio, non obſtat exceptio criminis, num.26.an obſtet exceptio dominij, ibid.num.30. ſi ab vno proponatur petitorium & à reo poſſeſſorium retinendæ, quid iuris, num.37. poſſeſſorio adipiſcendæ vel recuperandæ agens,poteſt illo ſuſpenſo agere petitorio in cauſa principali & appellationis,ibid.num. 45. poſſeſſorio ſuccumbens non poteſt in ſecunda inſtantia aggredi petitorium, per viam ſuſpenſionis poſſeſſorij, ſed poteſt poſſeſſorium accumulare petitorio per viam cognitionis, ibid.n.fin.

Poſitiones per quos & quomodo fiant, 2.18. num.12. quando fiant,ibid nu.15. ijs quilibet per procuratorem reſpondere debet, num.22. poſitio qualificata qualiter negari poſsit,ibid.num.29.quid ſi quid falſi in quantitate contineat, ibid. quid in contumace in reſpondendo,ibid.nu.23.& eius requiſita,num.24. & ſeq.

Poſtulationis definitio,1.5.nu.1 poſtulandi qui ſint, ib. num.2.quotuplex,ibid Poſtulare quid ſit, 1.37.nu. 1.qui poſsint, ibid. Poſtulatus concorditer in Eccleſia vltra montana exempta non poteſt adminiſtrare, 1.7. num 6

Poten-

Digitized by Google

Potentior quomodo quis intelligatur, 1.42. *num*.17

Poteſtas Coadiutoris vnde colligatur, 3.6. *nu*.13

Præbenda quomodo accipiatur, 3.5. *num*. 1. *Præbenda quando ſunt diſtinctæ in Eccleſijs, quid probandum*, 3.7. *num*.23. *eius ſectiones quomodo & à quo fiant*, 3.12. *num*.2

Prælatus inferior quæ acquirere poßit, 1.31. *num*.13. *an citra Epiſcopos diſpenſet in caſibus ſibi ſpecificè permißis*, *ibid*. *nu*.29 *Prælati quomodo ad Romanam Curiam veniant*, 2.29. *nu*. 4. *Prælati an vices ſuas alteri ſub annuo concedere poßint*, 5.4. *nu*. 1. & *ſeq*. *quando ſimoniam committant*, 5.5. *nu*. 1. & *ſeq*. *de eorum exceßibus*, 5.31. *paßim*.

Præſcriptio quid ſit & quotuplex, effectus media & fines, 2.26. *nu*.1.2. & *ſeq*.

Præſentatio ad beneficium quomodo fieri poßit, 3.38. *nu*.19. & *ſeq*.

Præſumptio quid & quotuplex ſit, in quibus rebus & quando locum habeat, 2.21. *nu*.12. & *paßim*.

Præuaricari quid ſit, 5.2. *nu*. 2. *Præuaricator quomodo puniatur*, 5.2. *num*.7

Precaria quid ſit, 3 14. *num*.1. & 2. *Precarium quid*, 3. 14. *nu*.3 *in quibus conſiſtat*, *ibid*. *accipiens ad quid teneatur* *ibid*. *nu*.4. & *quomodo finiatur*, *ib*. *nu*.5

Presbyter non baptizatus an celebrare poßit. 3.43. *nu*.2

Primariæ preces à quo concedantur, 3.5 *part*.5. *nu*.63. & *ſeq*.

Primicerius obtinet dignitatem in Eccleſia, 1. 25. *nu*.1. *quibus in docendo præſit*, *ibid*. *num*.2

Princeps quando poßit rem Eccleſiæ acquirere, 1.13. *nu*. 11. *quomodo diſpenſet circa ius humanum, diuinum & naturale*, 1.3. *num*.23

Prioratus manuales quibus æquiparentur, 3.35. *nu*.17

Priuationis pœna, an & quando per Iudicem imponi poßit, 3.5. *part*. 3. *nu*.1. & *ſeq*.

Priuilegium quid ſit, 5.33. *nu*.1. *quando concedatur*, *ib*. *num*.2. *quotuplex, & de reliquo priuilegiorum iure*, *ibid*. & *ſeq*. *Priuilegia Papalia an confirmentur*, 2. 30. *nu*.11. *Priuilegij intereſſe quomodo conſideretur*, 1.42. *num*,7. *Priuilegia Clericorum quæ ſint*, 3.49. *nu*.14. & *ſeq*.

Probatio quid ſit, 2.19. *nu*. 1. *qualis eſſe debeat*, *num*.2. & *ſeq*. *cui fieri debeat, qualis ab actore & reo*, *ibid*. *nu*.16.17. & *ſeq*.

Procuratio an debeatur Prælatis pro impendendo officia ſua, 3.39. *nu*.12. & *ſeq*. *Epiſcopo*, *ib*. *num*.41. & *ſeq*. *Procurationes debentur ex conſuetudine*, 3.39. *nu*.47. & *ſeq*. *Procurator quis ſit*, 1.38. *nu*.1. *quilibet conſtituit, & quilibet conſtitui poteſt*, *n*.2. & *ſeq*.

Producta in Iudicio an ſint alteri parti intimanda, 3.5. *part*.5. *num*.14

Profeßio quotuplex, 3.31. *nu*. 12. & *ſeq*. *præſumitur ex delatione habitus*, *ibid*. *nu*.27. *eius effectus*, *ibid*. *nu*. 28. & *ſeq*. *Profeßionem tacitam quæ inducant*, 3. 31. *nu*. & *ſeq*. *Profeſſus fugitiuus bona ſua non recuperat*, 3.31. *num*.73

Promißio ex cauſa merè lucratiua, in matrimonij tempus collata an valeat, 4.1. *num*.32

Promotus per ſaltum quid conſequatur, 5 29. *num*.1

Proprietas & titulus beneficij tranſit in reſignatarium, 3.12. *nu*.51. *idem iuris ſi titulus, Dominatio &c. reſeruata ſint*, *ibid*. *nu*. *ſeq*.

Prouiſiui modi quid tribuant, 3.5. *part*.4. *num*. 1. *enumerantur*, *nu*.2. & *ſeq* *prouiſio, diſpoſitio, ordinatio ſunt verba collatione generaliora*, *num*.11 *prouiſiones Papales quomodo fiant*, *nu*. 13. *Prouiſionum & gratiarum reſcripta varia ſunt*, 3.5. *part*.5. *nu*. 1 *ſub qua forma in Curia Romana expediantur*, *ib*. *nu* 2. & *ſeq*. *noua prouiſio quid ſit*, *nu*. 27. *à quo & quibus detur*. *ibid*. *nu*. *ſeq*.

Pubes ſecundum canones quis dicatur, 4. 2. *num*.1.2.

Puerperæ quæ, *ibid*. *num*.2

Pueris quæ peccata attribuantur, 5.23. *nu*.1. & *ſeq*. & *quando pueritia incipiat* *ibid*. *nu*. 2. *quomodo pueri puniendi*, *ib*. *nu*.3. & *ſeq*. *Puer percutiens Clericum an incidat excommunicationem, & à quo abſoluatur*, 5.23. *num*.5

Purificatio poſt partum quo iure introducta, 3.47. *nu*. 1. *an bene vel malè hodie fiat*, *ibid*. *num*. *ſeq*.

Purgatio Canonica quid ſit, & quibus caſibus locum habeat, 5.34. *num*.1.2. & *ſeq*. *vulgaris quæ ſit, & quid hodie valeat*, 5.35. *nu*.1. & 2

R.

R*Apinæ, pœnæ quæ ſint*, 5.17. *paßim*.

Raptus Virginis quomodo committatur, & eius pœna, 5.17. *nu*.12.13. & *ſeq*.

Raſura quid ſit, quando vitiet reſcriptum, 1.3. *nu*. 20

Ratihabitio in delictis quando retrotrahatur, 3.33. *nu*. 9. & *ſeq*.

Ratiocinia quæ impediant aliquem ordinari, 1.19. *nu*. 1. & *ſeq*.

Reconuentiones à quo & quando fiant, 2.4. *nu*.1.2. & *ſeq*. *quibus caſibus ceſſet*, *ibid*. *nu*. *final*.

Recurſus in quibus cauſis ſit prohibitus, 2.2. *nu*.5.

Recuſari Iudices qui poßint, 2.29. *nu*. 79. *cauſa recuſationis*, *nu*. *ſeq*. *quando recuſatio debeat*. *ibid*. *nu*.8. & *ſeq*.

Digitized by Google

Rector Eccleſiæ quomodo cum Eccleſia permutare poßit, 3.13. num.12
R formatio quid ſit, 3.5. part.5. nu.36. & ſeq.
Regulares qui ſint, & de eorum iure, 3.31. num.3.4. & ſeq.
Religiones approbatæ quot ſint, 3.31. num. 5. quot regulæ mendicantium, ibid. num.6. Religioſæ domus quæ ſint, 3.36. num.1. & ſeq.
Reliquiæ de nouo inuentæ à quo approbentur, 3.45. nu. 3. quomodo transferantur, ibid. nu.4. & ſeq.
Remißio quomodo fiat, 2.20. nu.40. & ſeq. remiſſoria quibus denegetur, ibid. nu.45. quibus concedatur, ib. nu.46. & 5.38. nu.43. & ſeq.
Renunciationis definitio, 1.9. nu.1. renunciare beneficio qui poßint, ibid. num.2
Reſcriptum quomodo ſumatur, 1.3. num.1. reſcripta quotuplicia ſint, nu.2. quæ partes, nu.3.4. & 5. gratiæ an ſint perpetua, num.11. in reſcriptis gratiæ inſpicitur tempus datæ, ib. nu.12. & paßim. Reſcripta in forma communi an ſint ſublata per Concil. Trid. 3.8. num.12
Reſidentia quid ſit, & quotuplex, 3.4. num.1.2. & paßim, & de eius qualitate, & effectu, & non reſidentium pœnis, ibid. paßim.
Reſignationis quæ ſint ſpecies, 1.9. nu.3. & ſeq. reſignatio in fauorem an & quando ſub generali diſpoſitione comprehendatur, ibid. nu.10. reſignatio quomodo fieri debeat, ibid. nu.11. & ſeq.
Reſtitutio in integrum quid ſit, quibus & quomodo concedatur aut denegetur, 1.41. num.1.2. Reſtitutio malè ablatorum eſt caſus Epiſcopo reſeruatus, 3.26. nu.33. & ſeq.
Retentio penſionum quomodo detur promoto, 3.5. part. 2. nu.14. & ſeq.
Retroceßionis definitio, 1.9. num.6. quotuplex ſit, ibid. nu. ſeq.
Reus quis ſit, 2.1. nu.2. quotuplex, num.3. quibus modis forum ſortiatur, 2.2. num. 6. & ſeq.

S.

SAcerdos quot Miſſas facere poßit, 3.41. num.11. pro quibus mortuis oret, ibid. num.14. ex confeßione mulieris maritatæ aſſerentis, ſe cum eo commiſiſſe adulterium non poteſt puniri, 5.16. num.17. Sacerdotis ſe præ ſidentis pœna, 1.20. num.6
Sacramenta vbi conſeruari debeant, 3.44. n.1. & ſeq.
Sacriſtæ quid incumbat, 1.26. num.1. appellatur etiam theſaurarius, ibid. num.2
Schiſma quid ſit, quis ſchiſmaticus, & quomodo puniatur, latè, 5.8. nu.1. & ſeq.
Scholaribus datur electio an coram rectore vel Epiſcopo loci conueniri velint, 5.5. nu. final.
Scriptura priuata quid & quando probet, 2.22. num. 44. & ſeq.
Scrutinium de ordinandorum vita quomodo fiat, & circa quæ, 1.12. num.1. & ordinatus in ſcrutinio quæ pandere teneatur, ibid. num. 4. & paßim.
Sententia quid ſit, quot eius ſint ſpecies, 2.27. nu.1.2. & paßim ſeq. quibus modis impugnetur, 2.28. num. 1. & ſeq. condemnatoria, aliquem incidiſſe in pœnas contentas in monitorio, in quo erat comminata pœna priuationis, quid faciat, 3.5. part.3. num.17. priuationis in abſentem vel contumacem lata, quid operetur, 3.5. part.3. nu.18. excommunicationis quæ & qualis ſit, 5.39. nu.28. & ſeq.
Sepultura quot modis accipiatur, 3.38. nu.1. & plura de ſepulturis vide ibid.
Sequeſtratio quid ſit, & quotuplex, 2.17. nu.1.2. & ſeq. quibus in rebus fiat, & à quibus, ibid. nu.5. regulariter prohibita, ibid. nu.7. fallentia 14. ibid. num.7. & ſeq. Sequeſter quæ actione teneatur. & quæ actiones ipſi dentur, ibid. num.25. de qua culpa teneatur, ibid. nu. final.
Seruitus an matrimoniũ contractum dirimat, 4.9. n.1
Seruus confugiens timore Domini ad Eccleſiam, quid conſequatur, 3.49. nu. 8. idem in Colono aſſcriptitio, ibid. nu.9. debitore fugiente, num.10. quid in Clerico, ibid. nu.12. Serui an à Sacramentis Eccleſiæ remoueantur, 4.9. num.2. quare ordinari prohibeantur, 1.18. num.1. ordinati an liberi fiant; diſtinguendi ſunt caſus plures, ibid. nu. 2. & ſeq. ad ſeruum ordinatum repetendum quid Iuris domino detur, nu.6. & 7.
Simonia eſt mixti fori, 5.3. nu.1. multiplex. ibid. nu.2. & ſeq. committitur varijs modis, ibid. nu.10. & ſeq.
Societates officiorũ quomodo contrahantur, 5.19. n.27
Solemnitates inſtrumenti publici quot ſint, 2.22. nu.3. an eadem requirantur in priuato, ibid. nu.9
Soluiſſe quis dicatur, 3.23. num.1
Sors principalis an propter ſtipulationem vſurarum amittatur, 5.19. nu.16
Sortilegium eſt mixti fori, 5.21. nu.1. & ſortes quotuplices, ib. nu.2. quæ ſortilegij pœna & abſolutio, ibid. nu. 4. & ſeq.
Spiritualia an occupanti concedantur, 2.12. nu. 2. in ijs ſolo titulo abſque traditione quis ius conſequitur, ibid. num.1

Spolia-

Digitized by Google

Spoliatus quæ probare debeat, 2.13. num. 1. pro poſſeſſore habetur, nu. 8. à Iudice an reſtitutionem petat, 2.13. num. 10. Fallit, vt nu. ſeq. ante omnia reſtituendus, nu. 17. ſpoliator in quibus non audiatur, nu. 18. rerum ablatarũ valor quomodo probetur. n. 19. & ſeq.

Sponſalia quid ſint. 4.1. nu. 2. quomodo contrahantur, ibid. nu. 3.4. & ſeq. inter quos, ibid. n. 10. & ſeq. qui contrahere poſsint, vel non, 8.2. nu. 3.4.5. & ſeq. de futuro an ſoluantur per alia ſponſalia de futuro, 4.4. nu. 5. & ſeq.

Statutum loquens de hæreditate quomodo extendatur, 3.27. nu. 6. Statuta & conſuetudines contra libertatem Eccleſiæ an valeant, 3.49. nu. 36. quæ talia dicantur, ibid. nu. ſeq. Statuta laicorum non ligant Clericos, 1.2. num. 15. loci Iudicij. contractus attendi debent, ibid. num. 16. à ſtatuto quando recedere licet, 2.30. nu. 13 limitatur, vt nu. ſeq.

Stipendia beneficialia quæ vocentur, 3.5. num. 18

Studentes iuri Canonico aut Ciuili an gaudeant priuilegio cap. final. de Magiſtris & ne quid exigatur &c. 5.5. nu. 22. ſtudere Inſtitutionib. Imperialib. qui poſſint, 3.50. num. 10

Stuprans virginem ad quid teneatur, diſtingue, 5.16. num. 18. & ſeq.

Sub & obreptio doloſa an vitiet reſcriptum, 1.3 nu. 19. quomodo committatur, ibid. num. 7

Succeſſor vniuerſalis doli exceptione repellitur. 2.14. nu. 15. in beneficio an penſionem ſoluere teneatur, 3.12. nu. 40. etſi recuſauerit ſpoliare dicitur, ib & nu. 44. ad futuras & poſt fructus perceptos decurſas, ib. nu. 45. etiam ſucceſſor poſſeſsionis, num. 46. videtur contrahere acceptando beneficium, ibid. num. 59

Succeſsionis hæreditariæ vitium per quem purgetur, 1.17. num. 9. & ſeq.

Summa hæc quibus conſcripta ſit. l. 1. proœm. num. 1

Superficies varijs modis conceditur, quomodo, & ad quid, 3.14. nu. 6.7. & ſeq.

Surrogatio quid ſit, 3.5. part. 5. nu. 43. conceſſa in fauorem tertij quid ſit. num. 44. ſufficit in ea quod ſummus Pontifex ex narratis ſtatum cauſæ intellexerit, nu. 45. an debeat fieri mentio Iuriſpatronatus laicorum, num. 46. & ſeq.

Suſpenſio à diuinis quomodo & ad quid fiat, 5.27. nu. 9 & ſeq. quomodo accipiatur, 5.39. nu. 54. & ſeq. eſt multiplex, ibid.

Syndicus ad quas cauſas & quomodo conſtituatur, 1.39. n. 1. Syndicatus inſtrumentum quando præſumatur factum de conſenſu vniuerſitatis, ib. nu. 2. an defendens cauere debeat, ib. nu. 3. de calumnia iuret, nu. 4. ex quibus cauſis mutetur, nu. 5. eius officium publicum, num. 6. duo pluresue quomodo dati intelligantur, ibid. nu. final.

T.

Taciturnitas quid inducat, 3.5. par. 2. num. 44

Tergiuerſari quid ſit, 5.2. num. 3. tergiuerſator quomodo puniatur, ibid. num. 8

Teſtamenta iure Canonico quomodo fieri poſsint, eorumq́; iura & ſolemnitates, 3.26. num. 1.2. & ſeq. Teſtamenta manifeſtorum vſurariorum an valeant, 5.59. nu. 39. & quid de codicillis, ibid.

Teſtis deponens ſuper negatiua quid facere debeat, 2.19. nu. 14. teſtis quis eſſe poſsit, 2.20. num. 1. & per totum. Teſtis venire recuſans, quomodo cogatur, 2.21. nu. 1. ibid quid de priuilegiatis, ibid. num. 4

Theologiam docentes quos prouentus habeant, & quando, 5.5. num. 21

Titulus in quibus ordinibus ſit aſsignandus, 1.11. nu. 11

Titulus de confeſsis quomodo differat, à titulo de interrogatorijs Actis. 2.18. num. 2.

Titulus, vt lite non conteſtata, *quando procedat. & quas admittat fallentias, 2.6. nu. 1. & paſsim.*

Tonſura quid ſit 3.1. num 10

Torneamenta quid ſint, 5.13. nu. 1. in ijs mortuus Eccleſiaſtica ſepultura carent, ibid. num. 2

Tractus futuri temporis an ad iudicem pertineat, 2.3. nu. final.

Tranſactionis definitio, 1.36. nu. 1. quomodo fiat & qui tranſigere poſsint, ibid. nu. 2.3. & ſeq.

Translationis definitio, 1.7. nu. 1. quis Epiſcopos & exemptos Prælatos transferat, ib. n. 2. tranſeuntis propria authoritate pœna, nu. 3. translationis effectus, ibid. nu. 4

Treugæ definitio, 1.34. nu. 1 quot eius ſpecies, ibid. nu. 3

Trinitas quid ſit, 1.1. nu. 1. vnde dicatur, ibid. num. 2

V.

Vacatio Canonicatuum vbi poſsibilis, 1.10. nu. 11. beneficij an inducatur per obitum, 3.5 part. 2. nu. 7. vacationum modi ſunt plures, ibid. num. 8. & ſeq. vacationis modos aliquot vide 3.5. part. 4. nu. 51. vacationis ſcientia vel ignorantia in ordinario, an ſit præſumenda 1.10. nu. final.

Valor in quibus conſiſtat, 3.5. part. 4. num 43. eius probatio cui incumbat, nu. 44. abſq; oneribus facta eſt inſufficiens, nu. 45. ſemiplena ſufficit, nu. 46. & ſeq.

Vaſallus ad quid teneatur, 3.20. nu. 5. ex quibus cauſis Feudo priuetur. ibid. num. 11. & ſeq paſsim.

Venatio quotuplex & quibus permiſſa, 5.24. paſsim.

Digitized by Google

Verba ambigua quomodo interpretanda, 5.40.*nu*.3. *& paſſim de verborum accidentibus.*

Veſtes & altaria à Catholicis Epiſcopis benedicta & conſecrata, ſi ijs celebrarint ſchiſmatici, non ſunt rebenedicenda, 5.8. *nu*.13.

Vicarius Epiſcopi generalis quomodo beneficia conferre poſſit, 8 5.*part*.4. *nu*.24.

Vicariatus eſt nonus modus prouiſiuus, 3.5.*part*.4.*nu*. 8.*eius poteſtas*, *nu*.93.

Vicarij conſtitutio quomodo probetur, 1.28.*nu*.19. *quæ in eum transferantur*, *ibid*. *nu*.20. *eius delicto quis teneatur*, *num*. 22. *à vicarij Epiſcopi definitiua ad quem appelletur*, *nu*.23. *ad quem à Vicarij delegato*, *num*. 24. *Vicarius Vicarium an ſubſtituere poſſit*, *num*.25. *& ſeq*. *Vicarium qui conſtituere poſſint*, 1. 28.*nu*.1. *quot Vicariorum ſint ſpecies*, *nu*. 2. *& ſeq*. *Parochialium Eccleſiarum à quo conſtituatur*, *n*.6. *ei debetur congrua portio*, *nu*. 7. *Vicarij temporales in quibus caſibus ab Epiſcopo conſtituantur*, *ib*.*nu*.14

Vicarij generalis Epiſcopi qui eſſe prohibeantur, 1. 28. *nu*.15. *quale habeant officium*, *nu*. 16. *cenſetur conſtitutus in dignitate*, *nu*. 17. *ordinariam habet Iuriſdictionem*, *ibid*. *num*.18

Viduarum cauſa ad quem Iudicem ſpectent, 2.2.*nu*.35

Vigiliæ quæ ieiunium inducant, 3.46. *num*.5

Violatio Eccleſiæ eſt mixti fori, 3.49. *num*.13

Vis quid ſit & quotuplex, 1.40.*num*.1.*& 2*.*& ſeq*. *Vi geſta ipſo iure nulla ſunt*, *nu*.6. *ſummo iure quando teneant*, *ibid*.*nu*. 7. *Fallit vt* *nu*.8

Viſitatio Diœceſis cui incumbat, 1.23. *num*.6

Viſitator à Romano Pontifice Eccleſiæ datus, *qualem adminiſtrationem habeat*, 3.8. *nu*.*final*.

Viſitare qui teneantur, 3.39.*nu*.14. *& ſeq*. *eorum officium*, *ibid*. *nu*.31.*& ſeq*.

Vitium corporis quotuplex, 1.20. *nu*. 1. *vitiati ſponte repelluntur à promotione*, *ibid*.*nu*.2. *quid in vitiatis caſu*, *ibid*.*nu*.3. *quis cum ijs diſpenſet ibid*. *num*.7

Vltramontanus ordinatus ab Epiſcopo Italiæ, *remanet ipſo iure ſuſpenſus*, 1.22. *nu*.14

Vnctione quando Eccleſia vtatur, 1.15. *num*.7

Vnio eſt tertius modus prouiſiuus, 3.5.*part*.4.*nu*.58. *fit quatuor modis*, *ibid*.*nu*.59. *in Eccleſia vnita quo deſeruiendum*, *ibid*.*nu*.60. *vnire quis poſſit*, *nu*.61. *an legatus à latere*, *nu*.62. *an Epiſcopus* 63. *Vnio quomodo probetur*, 3.5.*part*.*num*.64. *quanto tempore præſcribatur*, *num*.65. *vnionis diſſolutio quomodo fieri poſſit & quæ in eadem requirantur*, *ib*.*nu*.66. *quæ fit de beneficio viuentis Collegio vel Capitulo*, *an ſit ſublata per Concil*.*Trid*.3.8. *num*.11

Votum ſolemnitatum quando matrimonium impediat, 3.32.*nu*.10.*& ſeq*. *Votum ab initio eſt voluntatis*, 3.34.*nu*.1. *quæ ad votum requirantur & de cæteris*, *ibid*. *& in ſeq*. *per ſolemnitatum profeſſionem factum*, *quid in caſibus matrimonij operetur*, 4.6.*nu*. 5.*& ſeq*.

Vſura quid ſit.5.19.*nu*.1. *quomodo conſideretur*, *nu*. 2. 3.*& ſeq*. *quotuplex*, *ibid* *n*.9.10.*& paſſim de vſuræ qualitatibus*, *ibidem plura*.

Vſurpantis Iuriſdictiones alicuius Eccleſiæ vel aliorum piorum locorum pœnæ ex Concil.*Trid*.3.13.*num*.23

Vxor conſentiens continentiæ religionem intrare debet, 3.32.*nu*.13.

Vxor Epiſcopi etiam vetula religionem intrare debet, 3.32. *num*.*final*.

Finis Indicis Rerum & Verborum.

Digitized by Google

IOAN. HONORII AB AXEL SVMMÆ IN DECRETALES.

LIBER PRIMVS.

SVMMARIA.

1 *Summa conſcripta eſt eis qui ſtuduerunt Inſtitutionibus Imperialibus.*

2 *Eccleſia legum Romanarum non reſpuit ſamulatum.*

3 *Decretales, liber ſextus clementinæ, & extrauag. eundem habent titulorum ordinem.*

4 *Decretum diuiditur in tres partes, diſtinctiones, cauſas & tractatum de conſecratione.*

5 *Chriſtianorum duo ſunt genera, mancipati diuino officio & laici.*

6 *Ius diuinum eſt quod lege continetur & euangelio.*

7 *Ius canonicum eſt quod Chriſtianorum actiones ad finem æternæ beatitudinis dirigit.*

8 *Leges & Canones ſeruandi ſunt in foro conſcientiæ, cum diſtinctione, an ſint conſilij, vel præcepti.*

9 *Etiamſi ex cauſa aliquid ſtatuant contra ius naturale.*

10 *Lex & Canon inducentes pœnam, ac fundati ſuper præſumptione, fictione, aut conſuetudine quæ non ſunt vera aut requirentes certam ſolemnitatem, non ſeruantur in foro conſcientiæ.*

11 *Lex iniuſta, aut nutritiua peccati non ſeruatur in foro conſcientiæ.*

12 *Decretales ſunt reſcripta quibus ſummus Pont. ad conſultationem alicuius reſpondet.*

13 *Gregorius Papa IX. compilauit decretales.*

14 *Fideles de neceßitate ſalutis ſubſunt ſummo Pontifici.*

15 *Ius Canonicum conſtat conſtitutionibus reſcriptis, & conſuetudine.*

Prooœmium.

SCRIPTVRAS breuem Enarrationem in quinque libros Decretaliũ,
accomodatam Sacri Concilij Tridentini decretis, Deum optimum
max. humiliter precor, vt intellectum meum dignetur illuminare, lectorem mo-
nitum cupio, † vt deguſtatis Imperialibus Inſti- 1
tutionibus, ad huius opuſculi lectionem accedat,
in quo omiſi, aut breuiter attigi titulos qui in Im-
perialib. Inſtitutionib. fuſius explicantur, † quia 2
vti leges Imperiales ſacras & diuinas regulas non
dedignantur ſequi, *Auth. vt clerici apud proprios epi-
ſcopos §. neque enim volumus c. clerici de Iud. c. euphe-
mium §. 1. verſ. de ea 2. quæſt. 3. c. fin. in fine de ſecund.
nupt. c. ſane §. ſed ſicut is, quæſt. 3. c. lege §. fin. 10. diſt.* ita
ſancta mater Eccleſia venerandarum legum Ro-
manarum *c. 1. 30. quæſt. tertia*, non reſpuit famula-
tum, *c. ſuper ſpecula. de priuil. c. 1. de nou. oper. nunt. c. in
audientia, de ſent. excom. diſt. 10. in ſumm. & per tot.*
etiam in cauſa ſpirituali, *c. in audientia. & ibi Pan. in
5. not. de ſent. excomm.* ac interdum mitigat rigo-
rem iuris Ciuilis. *c. 2. de adult. & ſtup. c. peßimum in
fin. & ibi gloſſ. fin. 23. quæſt.* 8. Deo auctore rem ag-
gredior, ſeruato ordine titulorum Decretalium,
iuxta præceptum ſummorum Pontificum, qui cũ
Conſtitutiones aliquas promulgabant nouiter,
eas mandabant ſub antiquarum ſerie ſeruari. *§.
quem librum in proœm. lib 6.* † Hinc eundem ha- 3
bent titulorum ordinem Decretales, liber ſextus,
Clementinæ. Extrauag. Ioannis XXII. & Extra-
uag. cõmunes, † Connumeratur inter leges ca- 4
nonicas liber decretorum, editus anno 1150.

gloſſ. in c. poſt appellationem, §. forma in verb. 1161. 2. *quæſt.* 6. quia approbatus fuit per Eugenium Papam III. & à populo, & publice legitur in ſcholis, & facit plenam fidem: *Pan. in c. 2. in fine & ibi Felin. n. 44. de reſcript. Marant. in ſpecul. part. 3. n. 34.* diuiditur in diſtinctiones, quarum ſunt centum & vna; cauſas quæ ſunt triginta ſex, & per modum poſitionis formantur, & ſub eis variæ quęſtiones explanantur, ſub 33. cauſa in 3. quæſtione intermiſcetur tractatus de pænitentia per ſeptem diſtinctiones: poſt 36. cauſam ponitur tractatus conſecrationis per quinque diſtinctiones. gloſſa in ſingulis rubricis decretalium notat decreti loca, in quibus materiæ titulorum tractantur. Ac
5 præmitto † quod duo ſunt genera Chriſtianorũ; eſt vnum genus, quod mancipatum diuino officio, & deditum contemplationi, & orationi, ab omni ſtrepitu temporalium ceſſare conuenit; vt ſunt Clerici & Deo deuoti. Aliud genus eſt Chriſtianorum, vt ſunt laici, quibus conceſſum eſt, vxorem ducere, terram colere, oblationes ſuper altaria ponere, decimas reddere. *c. duo ſunt genera*
6 12. *quæſt.* 1. † Ius diuinum eſt, quod lege continetur, & euangelio. *c. 1. §. hæc ſancta & §§. ſeqq. de ſumma Trinit.* atque immutabile ſemper permanet, & fas vel ius naturale appellatur, quo quiſque iubetur alij facere, quod ſibi vult fieri, & prohibetur alij inferre, quod ſibi nolit fieri. *c. 1. & 2.*
7 *diſt.* 1. † Ius canonicum eſt ius quod Chriſtianorum actiones ad finem æternæ beatitudinis dirigit; *Proœm. decret. in princ. diſt. 3. in ſum. & c. 1. & 2.*
8 † nam leges poſitiuæ, *gloſſ. 1. in c. quæ in eccleſiarum de conſtit. c. de capitulis & cc. ſeqq. diſt.* 10. & Canones ſeruandi ſunt, in foro conſcientiæ, *c. 1. & c. nam concupiſcentiam. de conſtit. c. nulli 19. diſt. c. illud & ibi Pan. in 3. notab. de maior. & obed. c. ſicut dignum de homicid.* cum diſtinctione, an ſint conſilij, vel præcepti, *gloſſ. in c. generali in verbo inhibemus de e-*
9 *lect. in 6. c. fin. 14. quæſt.* 1. † etiamſi ex cauſa aliquid ſtatuant contra ius naturale, vt in vſucapione, præſcriptione, Macedoniano, Velleiano, *Pan. in c. quia plerique n. 25. & ſeqq. de immunit. eccleſ. & ibi Can.* & ligant delictum omnino occultum: *Clement. 2. de hæret.* niſi canon diſtinguat, inter forum pœnitentiale & iudiciale, *c. tua de ſponſal.* vt actione l. Aquiliæ tenetur dans damnum culpa leuiſſima, *l. in l. aquilia 2. ff. ad l. Aquiliam.* in foro conſcientiæ non tenetur de damno, ſed imponitur pænitentia de negligentia: *Innocent. in d. c. ſicut*
dignum poſt n. 4. & 5. Pan. in c. 1. n. 11. de conſtit. † ſed 10
lex vel canon non ſeruantur in foro conſcientiæ, ſi inducant pænam: *c. fraternitas 12. quæſt. 2. arg. l. ſi pœnæ cauſa ff. de cond. indeb.* vel fundẽtur ſuper præſumptione, fictione, conſuetudine. quæ non ſint veræ: *c. is qui fidem & ibi Pan. de ſponſal. c. veritate & ſeq. 8. diſt. c. inquiſitioni de ſent. excomm. c. cum æterni de re iud. in 6.* aut requirant ſolemnitatem, quæ non fuit ſeruata in actu; vt hæres non conficiens inuentarium, non tenetur in foro conſcientiæ vltra vires hæreditarias, nec ad vſuras extortas per teſtatorem, ſi in veritate non eſt in hæreditate; ex minus ſolemni teſtamento debentur legata; electio valet in qua interuenit conſenſus eligentium abſque alijs ſolemnitatibus; ex contractu nullo ob defectum ſolemnitatis licite res retinetur; *Pan. in d. c. quia plerique n. 28. 31. 41. & 43. & ibidem Can. Pan. in c. 1. n. 19. de in integr. reſtit. Felin. in c. 1. n. 39. & ſeqq. de conſtit. & ibidem Can. Pan. in c. 1. n. 10. de conſtit. Franc. in c. quanquam nu. 9. & 10. de vſur. in 6. & ibi Canon.* hæreditate non adita debentur legata pia: *Pan. in c. relatum poſt nu. 6. de*
teſtam. † idem obtinet quando lex eſſet iniuſta ex 11
fine, vt ſi princeps eam edidit propter ſuam vtilitatem: *c. erit autem lex diſt.* 4. vel ex auctoritate, ſi excedit metas ſuæ poteſtatis: *c. vt animarum de conſtit. in 6. l. fin. ff. de Iuriſd. omn. Iud.* vel ex forma, quia non diſtribuit æque onera ſubditorum, ſicut debet facere bonus paterfamilias: ſiue nutritiua peccati. *Pan. in c. 1. n. 9. de conſtit. & ibidem Fe-*
lyn. n. 4. verſ. ſecundus caſus. † Decretales ſunt re- 12
ſcripta quibus ſummus Pontifex ad conſultationem alicuius reſpondet, ſiue ſolus, *c. 1. de reſcript.* ſiue de conſilio. *c. bon. mem. mag. de elect. vide gloſſ. mag. in ſum. 3. diſt. Felyn. in c. conſulere in princ. de ſim.* Compilauit libros decretalium ſanctæ memo-
riæ † Gregorius Papa IX. per ſanctum Raymun- 13
dum ſuum pænitentiarium. *§. ſane in proœm.* † O- 14
mnes fideles de neceſſitate ſalutis, ſubſunt ſummo Pontifici Romano, qui habet vtrumque gladium, iudicat omnes & à nemine iudicatur. *Extrauag. 1. de maior. & obed. in communibus, c. epiſcopo*
§. ſola & cc. ſeqq. 9. quæſt. 3. † Conſtat ius ca- 15
nonicum conſtitutionibus, reſcriptis, conſuetudine,

(o)

De

Digitized by Google

De ſumma Trinitate, & fide Catholica.

Titulus I.

SVMMARIA.

1 *Trinitas vnum eſt vniuerſorum principium.*
2 *Vnde dicatur.*
3 *Fidei definitio, & in quo conſiſtat.*
4 *Fidelium vna eſt vniuerſalis eccleſia.*

1 HÆc rubrica præmittitur, quia † Trinitas,
vnum eſt vniuerſorum principium: ob ma-
2 ioritatem & prioritatem, *Summa* dicitur. † *Tri-*
nitas dicitur, quia licet vna ſit ſubſtantia, eſſentia,
ſeu natura diuina; eſt tamen pater, qui generat: fi-
lius, qui gignitur; Spiritus ſanctus, qui procedit;
vt diſtinctiones ſint in perſonis, vnitas in natura:
c. 2. §. nos autem hoc tit. c. qui epiſcopus 23. diſt. quæ
per Moyſem & ſanctos Prophetas aliosque fa-
mulos ſuos, iuxta ordinatiſſimam diſpoſitionem
temporum, doctrinam humano generi tribuit
ſalutarem: & tandem vnigenitus Dei filius Ieſus
Chriſtus à tota Trinitate communiter incarna-
tus, ex Maria ſemper virgine, Spiritus ſancti co-
operatione conceptus, verus homo factus, ex a-
nima rationali, & humana carne compoſitus, v-
na in duabus naturis perſona, viam vitæ mani-
feſtius demonſtrauit. *c. 1. §. hac ſancta & §§. ſeqq.*
3 *hoc tit.* † *Fides* eſt ſubſtantia ſperandarum rerum,
argumentum non apparentium: *S. Paulus in epi-*
ſtola ad hebr. cap. 11. conſiſtit in collectione articu-
lorum ſiue ſymbolo apoſtolico; *d. §. hac ſancta*
Trinitas & §§. ſeqq. c. hac eſt fides 24. quaſt. 1. d. c. qui
epiſcopus 23. diſt. eſt eadem in ſubſtantia cum fide
antiquorum diſtat in qualitate; quia quod ipſi
credebant de futuro, ſcilicet filium Dei naſcitu-
rum, nos credimus de præterito ſcilicet Chriſtũ
natum; vnde Math. 21. cap. *turba autem quæ præce-*
debant, & quæ ſequebantur, clamabant, Oſanna filio
4 *Dauid.* † Vna eſt fidelium vniuerſalis eccleſia, ex-
tra quam nullus omnino ſaluatur, in qua idem
ipſe ſacerdos eſt ſacrificium Ieſus Chriſtus, cuius
corpus & ſanguis in ſacramento altaris, ſub ſpe-
ciebus panis, & vini, veraciter continetur, trans-
ſubſtantiatis pane in corpus, & vino in ſanguinẽ,
poteſtate diuina, vt ad perficiendum myſterium
vnitatis, accipiamus ipſi de ſuo, quod accepit ipſe
de noſtro, Non ſolum autem virgines, & conti-
nentes, verum etiam coniugati, per rectam fidẽ,
& operationem bonam, placentes Deo, ad æ-
ternam merentur beatitudinem peruenire. *c. 1.*
§. vna & §. fin. hoc tit.

De Conſtitutionibus.

Titulus II.

SVMMARIA.

1 *Conſuetudo Iudici eſt probanda.*
2 *Conſtitutio proprie eſt quod Princeps ſtatuit, large ſumitur pro omni ſtatuto etiam inferioris.*
3 *Conſtitutionem qui facere poſſint.*
4 *Concilium vniuerſale aggregandi auctoritas eſt penes ſummum Pontificem.*
5 *Summus Pontifex eſt ſuper Concilium vniuerſale nec ab eo iudicatur.*
6 *Concilium prouinciale conuocant primates, Metropolitani, ſeu illis impeditis Coepiſcopus antiquior prouinciæ ſed non Capitulum primitialis aut metropolitanæ eccleſiæ ſede vacante.*
7 *Concilium epiſcopale ſeu ſynodale conuocat epiſcopus, at ſede vacante Capitulum Cathedralis eccleſiæ.*
8 *Conſtitutionis proprium eſt vt futuris negotiis ſcripto intelligatur.*
9 *Conſtitutio omnis habet clauſulam derogatoriam ad reſcripta contraria ad vtilitatem partium conceſſa.*
10 *Et ſi expreſſam habeat clauſulam derogatoriam, eius forma eſt ſeruanda.*
11 *Conſtitutioni Conciliarij ſpecialiter eſt derogandum, ſecluſo Concilio Tridentino.*
12 *Conſtitutio Conciliarij quænam dicatur.*
13 *Conſtitutio quomodo tollatur.*
14 *Leges allegari poſſunt in foro eccleſiaſtico.*
15 *Statuta laicorum non ligant clericos.*
16 *Statuta loci iudicij, vel loci contractus, an ſint attendenda.*

IVs ſcriptum eſt certius, ideo præmittuntur titulus, de Conſtitutionibus, ac titulus de Reſcriptis, & poſtea ſubnectitur titulus de conſuetudine. Allegans cõſtitutiones, ſiue Statuta quia certa ſunt, non tenetur ea producere. *c. paſtoralis*

Digitized by Google

& ibi Pan. & Can. de ſid. Inſtr. Bart. in l. omnes populi
n. 67. ff. de Iuſt. & Iur. per l. 1. in princ. verſ. nam ſi qui-
dē ff. ad Sinatuſc. Turpill. ſecus ſi alleget conſuetu-
1 dinem, † quæ debet probari Iudici. l. 1. C. quæ ſit
longa conſuet. gloſſ in l. 2. in verbo iuris, C. ſi contra ius
vel vtilit. pub. & ibi DD. allegantes obſ. 96. cent. 5. Item
poſitioni iuris non eſt reſpondendum; l. in omni
ff. de Iur. & facti ignor. gl. fin. in fin. de confeſſ. l. orna-
mentorum ff. de auro & arg. leg. l. confeſſionibus cum l.
ſeq. in fin. ff. de interrog. act. gl. in l. 2. §. quod obſeruari
in verbo exiſtimat. C. de Iureiur propt. calumn. poſi-
tioni iuris non ſcripti eſt reſpondendum, quia
non eſt certum. Bart. in l. 2. n. 13 de confeſſ. Bart. in l.
præſcriptione n. 11. C. ſi cont. Ius vel vtilit. pub. Bart. in
2 d. § quod obſeruari nu. 29. † Conſtitutio proprie eſt,
quod princeps ſtatuit; c. conſtitutio 2. diſt. §. ſed &
quod principi Inſt. de Iur. nat. gent. large ſumitur
pro omni ſtatuto etiam inferioris, c. conſuetudo §.
fin. 2. diſt. & ita ſumitur in hac Rubrica, ſub qua
tractatur non tantum de ſtatutis Principum, ſed
etiam inferiorum. c. cum omnes, c. quæ in eccleſiarum
3 c. cum in hoc tit. † Conſtitutionem facere poſſunt
Papa, c. fin. hoc tit. c. inter alia de ſent. excomm c. ſic o-
mnes & cc. ſeqq. 19. diſt. c. in cauſis de ſent. & re iud.
Legatus, c. fin. de offic. legat. c. 1. de locat. & cond. c.
quod dilectio de conſang. & affin. Archiepiſcopus, E-
piſcopus, c. ſi quis de maior. & obed. c. veſtra de locat.
& cond. Differentia eſt in publicatione: Conſti-
tutiones ſummi Pontificis ſufficit in vrbe publi-
cari, vt omnes ligent; l. neceſſarium §. poſt eave diu-
tius & ibi Bald. n. 2. ff. de orig. Iur. c. 1. & c. quod nec ſuf-
ficit de poſtul. Prælat. niſi habeāt appoſitum decre-
tum publicationis ſpeciale. c. 1. de locat. & cond. c.
quoniam de Simon. c. ita quorundam de iud. c. omnis §.
vnde hoc de pænit. & remiſſ. Archiepiſcopus & Epi-
ſcopus tenentur ſua ſtatuta plebibus nota face-
re. c. fin. 18. diſt. Item Conſtitutionem condunt
Abbas, c. cum ad Monaſterium §. Abbati vero de ſtat.
Monach. Prælatus, Innoc. in c. cum ad Eccleſiarum n.
1. de offic. ordin. Capitulum, c. cum acceſſiſſent hoc tit.
c. ſignificatum de præb. gl. in c. 2. §. cæterum in verbo
ſtatutum de verb. ſignif. in 6. c. 1. de his q. fi. a mac. part.
cap. Populus, Bart. in l. omnes populi n. 3. & ſeqq. ff. de
Iuſt. & Iur. c. quæ in eccleſiarum hoc tit. quodlibet
Collegium approbatum, c. ex literis hoc tit. l. 1. §.
quibus autem ff. quod cuiuſque vniuerſit. nom. & ibi
DD. Bart. in d. l. omnes populi n. 6. Iudices, Bart. in d.
l. omnes populi n. 8. prout locis oportunis latius di-
cetur, & fuſe traditur in §. conſtat autem, & §§.
ſeqq. inſtit. de Iur. natur. gent. & ciuil. item Conci-
lium vniuerſale, c. 1. & 2. & 3. diſt. 15. cap. habed & cc.
ſeqq. 16. diſtinct. gl. in ſum. diſt. 17. Concilium pro-
uinciale, 18. diſt. in ſumma de Conſiliis & cc. ſeqq. Sy-
nodus epiſcopalis, c. pen. & fin. 18. diſt. de quibus
pauca attingemus. † Auctoritas aggregandi Cō- 4
cilij vniuerſalis eſt penes ſummum Pontificem,
& ſedem Apoſtolicam: diſt. 17. in ſumma & c. 1. &
3. & ſeqq. & c. regula §. porro diſt. 3. & ibi gloſſ. cui ſi
Romanus Pontifex intereſſe impediatur, vnum
vel plures legatos, ad hoc ſpecialiter deſtinatos,
conſtituere ſolet: c. regula veſtra & ibi gloſſ. 1. diſt.
17. alias non concilium, ſed conuenticulum aut
conciliabulum cenſetur: & quidquid in eo a-
ctum eſt, irritum habetur & vacuum: c. multis diſt.
17. c. regula & cc. ſeqq. 17. diſt. Epiſcopi ſecundum
ordinationis ſuæ tempus, ſiue ad conſedendum
in Concilio ſiue ad ſubſcribēdum, & votandum,
Gemin. in c. definimus 22. diſt. vel in qualibet alia re,
ſua attendunt loca, tempuſque ordinationis non
ad eccleſias, ſed ad perſonas refertur; c. fin. diſt. 17.
c. epiſcoporum 74. diſt. c. fin. in fine 75. diſt. c. 1. de ma-
ior. & obed. † Summus Pontifex eſt ſuper Conci- 5
lium, nec ab eo iudicatur, ſed tota eius cauſa Dei
iudicio reſeruatur. c. conſilia §. Symachus diſt. 17. c.
quamuis diſt. 21. c. omnes 22. diſt. c. ſignificaſti §. aiunt
in conciliis de elect. gloſſ. fin. in c. ex parte de cap. monach.
Prepos. in rubrica de appellat. nu. 35. & 36. c. poſtremo
ſeſſ. 25. Prouincialia cōcilia, ꝓ exhortatione, mo-
derandis moribus, corrigendis exceſſibus, con-
trouerſijs componendis, debito in diuinis offi-
cijs regimine, deque congrua in his canendi ſeu
modulandi ratione, c. cum dignitates §. cætera ſeſſ.
24. addendis, remittendiſue ijs, quæ circa exami-
nationis formam, in collatione parochialium
eccleſiarum ſunt conſtituta, c. expedit in fine ſeſſ. 24.
aliiſque ex ſacris Canonibus permiſſis; 18. diſt. in
ſumma & c. 1. & ſeqq. c. ſicut de accuſat. † primates, 6
ſine auctoritate metropolitani, Zabar. in c. graue
in 2. quæſt. de præbend. vbi late tractat. de conſ. prouinc.
& metropolitani, per ſeipſos ſine auctoritate
primatis, c. ſi quis epiſcopus 3. §. integrum 92. diſt. gloſſ.
in ſumma diſt. 17. c. 2. & ibi gl. in verbo metropolita-
nus diſt. 18. ſeu illis legitime impeditis, coepiſco-
pus antiquior, in ſua prouincia, ſed non capitu-
lum primitialis, aut metropolitanæ eccleſiæ ſede
vacante, c. 2. ſeſſ. 24. ibi metropolitani per ſeipſos c. ſi-
cut ibi metropol. de accuſ. quolibet ſaltem triennio,
iure decretorum quolibet anno, c. quoniam diſt.

18. c.

Digitized by Google

18.*c.ſicut de accuſ.c.cum ſit §.ſi quis de Iudæis &c.* poſt octauā reſurrectionis Domini noſtri Ieſu Chriſti, ſeu alio commodiori tempore, pro more Prouinciæ cogere debent: alias canonicis pœnis ſubiaceant. *d. c. quoniam §. hunc ergo.* In quo Epiſcopi omnes, requiſiti vna vocatione per literas, *Gemin. in c. 1. nu. 5. de pœnit. in 6. & Can. c ſi epiſcopus & ibi gloß. in verbo præceptione 18. diſt. & Can.* conſeruato metropolitani primatu, ſiue honore, ſecundum ordinationis ſuæ tempus, alius alij locum deferens, *c. placuit 1. diſt. 18. c. fin. diſt. 17.* perſonaliter, *c. non oportet diſt. 18. Innoc. in c. graue de præbend.* aut propter neceſſitatem ſeu impedimentum graue, vel ſenectutem, *c. epiſcopus & ibi Gemin. & Can. cap. placuit. 18. diſt.* aut vocationem à rege, *c. ſi epiſcopus & ibi Gemin. & Can. 18. diſt. c. cum parati de appell.* per legatum, *c. epiſcopus 1. diſt. 18. c. ſi ægrotans 5. quæſtion. 3.* qui excuſationes literatorie conſcriptas deferat archiepiſcopo, non autem ſynodo, alias ſuæ eccleſiæ communione debent eſſe contenti, *c. placuit 2. diſt 18. & ibi Gemin. ſub n. 1. & Can. c ſi epiſcopus diſt. 18.* in vnum congregantur: nec non abbates *c. ex ore de priuil. c. vt apoſtolica eod. tit. in 6.* (qui regulariter non compelluntur ad Synodū prouincialem venire, *c. fin. & ibi Gemin. 18. diſt. c. epiſcopus 2. diſt. 18.* tamen expedit eis vt veniant, propter ſtatuta, quæ ibi fiunt, quandoque in eorum præiudicium, quæ ſi præſentes ſint, poterunt impedire, ne fiant,) *Gemin. in c. epiſcopus el 2. n. 1. diſt. 18.* quando habent populum, aut membra non exempta, aut territorium proprium, iuriſdictionemque quaſi epiſcopalem intra ambitum prouinciæ, *Quarant. de Concil. prouinc. in 3. quæſt. & ibi late additio c. conuenientibus §. religioſiſſimi monachi & ibi gl. & Can. 1. quæſt. 7.* etiam ſi ſint commendatarij perpetui, in Sacris ordinibus conſtituti, conuenire omnino tenentur, & ſecundum tempus ſuæ promotionis ad Abbatiam in digniori loco collocantur, tempuſque promotionis non ad monaſteria ſed ad perſonas refertur *arg. Conſtit. Pij. Pap. IV 95. in Bullar. iuncto c. fin. 17. diſt. & c. placuit. 18. diſt.* Solique abbates habent vocē deciſiuam, qui habent iuriſdictionem quaſi epiſcopalem, & vſum pontificalium ex priuilegio apoſtolico, *Quarant. de. Concil. prouinc. in 3. quæſt. & ibi additio 1. in fine. Thom. Camp. de auctorit. Sacri Concilij. c. 7.* quia habere vocem, deciſiuam eſt iuriſdictionis, *c. ſuffraganeis & ibi Pan. in not. & c. tranſmiſſam de elect.* cæteri conſultiuam: Præterea conueniunt cathedralium eccleſiarum capitula *c. fin. de his quæ fiunt à prælat. & Innoc. in d. c. graue* quæ habent vocem conſultiuam, & poſſunt cōparere, per procuratorem, *c. fin. & ibi Pan. n. 4. de his quæ fiunt à præl. ſine conſ. cap. c. graue & ibi Zab. in 3. & 5. quæſt. de præbend.* & alij, qui de iure, vel conſuetudine intereſſe debent, exceptis ijs, quibus cum imminenti periculo transfretandum eſſet: nec epiſcopi comprouinciales, prætextu cuiuslibet conſuetudinis ad metropolitanam eccleſiā, inuiti accedere compelluntur: Itidem epiſcopi, qui nullo archiepiſcopo ſubijciuntur, aliquem vicinum metropolitanum ſemel eligunt: ac eius electio ligat ſucceſſores, in cuius ſynodo prouinciali, cum alijs intereſſe debeant, & quæ ibi ordinata ſint, obſeruent; in reliquis eorum exemptio Salua & integra manet *c. 2. ſeſſ. 24.* Si quis ſynodo adeſſe neglexerit, vel cætum fratrum antequam conſilium diſſoluatur, crediderit eſſe deſerendū, alienum ſe à fratrum communione agnoſcat, nec eum recipi liceat, niſi ſequēti in ſinodo fuerit abſolutus, *c. ſi epiſcopus el 2. cc. ſeqq. diſt. 18. c. certum xi. quæſt. 2.* contra regulam, abſolutio excōmunicati non debeat differri. *c. qua fronte de appell.* Quicunque in patriarchas, primates, archiepiſcopos, epiſcopos promoti, in prima ſynodo prouinciali, in qua ipſi inter fuerint, debent omnia & ſingula in concilio Tridentino ſtatuta, palam recipere, nec non veram obedientiam ſummo Pontifici ſpondere, ſimulque omnes hæreſes à ſacris Canonibus & generalibus Concilijs, ac etiam Tridentino damnatas, publice deteſtari, & anathematizare: quod ſi quis ex ſupradictis omnibus renuerit, epiſcopi comprouinciales ſtatim ſummum Pontificem, ſub pœna indignationis diuinæ, admonere tenentur, *Iac. in l. vnica n. 2. ff. ſi quis ius dicenti non obtemp.* interimque ab eius communione abſtinere: *c. 2. ſeſſ. 25.* Hæc concilia, ſiue ille qui concilijs præeſt, habet ordinariam iuriſdictionem, & definitionem, de conſilio tamen & aſſenſu aliorum epiſcoporum, & abbatū, vel maioris partis, in omnibus cauſis, quæ vertuntur inter epiſcopos & clericos, *c. ſicut olim de accuſat. c. ſcitote 6. quæſt. 3. c. propter 18. diſt. late Zab. in c. dudum in 6. quæſt. de præbend. vbi plures alias quæſtiones decidit, Quarant. de Concil. prouinc. quæſt. 23. & 3. quæſt. ſeqq.* ac in cauſis, quæ de ſui natura tractātur in ijſdem concilijs; non competit ius reuocandi domum; in alijs cauſis competit. *Zab. in c.*

graue in 4. quæſt. de prebend. & in alijs quæſt. ſeqq. de
paruis negotijs, & de ijs, quæ ſpectant ad onus,
poſſunt condere canones, c. catholica x 1. diſt. c. 1.
de conſecrat. diſt. 3. gloſſ. in c. regula §. porro in verbo
legato diſt. 3. de magnis rebus non poſſunt, c. mul-
tis diſt. 17. c. quoties 24. quæſt. 1. c. concilia in princip.
diſt. 17. ſed habent auctoritatem imponendi &
indicendi, quod alias ſtatutum eſt, diſt. 18. in ſum-
ma c. ſicut. de accuſat. Ex conſtitutione Sixti V. e-
dita vigeſima tertia martij, 1584. ſtatuta concili-
orum prouincialium tranſmittuntur ad curiam,
& per ſacram congregationem Dominorum
Cardinalium deputatam, pro interpretatione &
executione Concilij Tridentini recognita, & ap-
probata publicantur, & poſt lapſum ſex menſiũ
ligant, c. fin. 18. diſtinct. Metropolitanus, qui ex his
quæ defert epiſcopus ſecum, ſiue iumentum, ſiue
aliquam ſpeciem expetierit, ſoluit quadruplum.
c. quoniam §. fin. 18. diſt. eulogiæ non ſunt requi-
rendæ, nec vltro delatæ reſpuendæ, c. de eulog. 18.
7 diſt. † Epiſcopalia ſiue ſynodalia concilia ſunt,
quæ epiſcopus ſine auctoritate metropolitani,
gloſſ. in ſumma 17. diſt. ac, ſede vacante, capitulum
cathedralis eccleſiæ, Henric. Botteus de Synodo epi-
ſcop. p. 1. nu. 4. & ſeqq. Ioan. Franc. Pauinus de offic. &
poteſt. cap. ſede vacante p. 1. princ. quæſt. 7. ſub n. 3. c. 2. §.
ſynodi quoq; Diœceſana quotannis celebrentur ſeſſ. 24.
cap. ſicut ibi in epiſcopalibus Synodis annatim per ſin-
gulas diœceſes celebrand. de accuſ. in ſua diœceſi ſin-
gulis annis conuocat, dum inter ſuos abbates &
clericos cognoſcit, c. annis ſingulis 18. diſt. ad quæ
tenẽtur accedere omnes parochi, ac cunctus cle-
rus ciuitatis & diœceſis, ita tamen, quod eccleſijs
non ſubtrahatur diuinum officium: ac etiam lai-
ci, ſi ex cauſa per epiſcopum vocentur, c. fin. 18.
diſt. Pan. in cap. quod ſuper his de maior. & obed. Innoc.
in d. c. graue. exempti omnes, qui alias, ceſſante
exemptione, intereſſe deberent, nec generalibus
capitulis ſubduntur; vt ſublata videatur diſtin-
ctio, quæ fiebat iure decretalium in exemptis, an
habeant populum vel non habeant; gloſſ. in c. dile-
ctus in verbo de lege Iuriſd. de offic. ordin. gl. in c. quod
ſuper his & vtrobique Can. de maiorit. & obedient. Ge-
min. in c. epiſcopus el 2. qui diſtinguit 18. diſt. & ratio-
ne parochialium, aut aliarum eccleſiarum, etiam
annexarum, ij omnes, qui earum curam gerunt,
quicunque illi ſint: c. 2. §. ſynodi quoque ſeſſ. 24. c. ex
ore de priuileg. niſi in citatione epiſcopus expreſſe-
rit, cauſam non licitam, aut notorie conſtet, quod
aliquid velit diſponere, contra canones. c. quod
ſuper his de maior. & obed. Promoti ad beneficia
eccleſiaſtica, qui in ſynodo diœceſana conuenire
debent, in ea ſynodo, quæ primo quoque tem-
pore celebrabitur, facere & obſeruare tenentur
ea, ad que promoti ad epiſcopales, & maiores
eccleſias tenentur, alias ſecundum formam ſa-
crorum canonum puniuntur. d. c. 2. §. cæteri ſeſſ. 25.
In hac ſynodo ſinguli epiſcoporum ſuis eccleſijs
notificare ſtudeant, quæ in concilijs prouinciali-
bus ſtatuta, & definita ſunt: quod ſi quiſquam
hæc parui pendenda crediderit, pæna ſuſpenſio-
nis ab officio, duorum menſium, perſiſtat vſque-
quaque mulctatus. c. fin. diſt. 18. & ibi gloſſ. c. ſicut in
fine de accuſat. Item poſſunt condere canones e-
piſcopales, de negotijs paruis: gloſſ. fin. in ſumma
diſt. 18. gloſſ. 1. in c. 2. de maiorit. & obed. in ea exami-
natores ab epiſcopo ſeu eius vicario ad minus ſex
proponuntur in particulari & nominatim, Garc.
de benef. p. 9. cap. 2. §. 2. n. 333. & 335. & ſeqq. qui ſy-
nodo ſatisfaciant & ab ea approbentur, vt ſecum
examen perficiant, ad ſingulas parochiales va-
cantes; c. expedit §. examinatores ſeſſ. 24. Garc. de ben.
p. 9. c. 2. n. 64. & ſeqq. quorum officium morte e-
piſcopi non expirat, Garc. de benefic. p. 9. c. 2. n. 73. &
ſeqq. ſed eis mortuis vel impeditis, epiſcopus vel
capitulum, ſede vacante, alios non poteſt creare,
donec ſynodus habeatur: Garc. de benef. p. 9. cap. 2.
n. 81. & ſeqq. contra deciſ. Rotæ. ibidem n. 87. & ſeqq.
allegat. ac deputantur quatuor aut etiam plures
probatæ & qualificatæ perſonæ iuxta cõſtitutio-
nem Bonifacij Papæ octaui, quæ incipit, ſtatutũ,
quibus cauſæ ad forum eccleſiaſticum pertinen-
tes à ſede apoſtolica in partibus delegandæ com-
mittantur. c. quoniam ſeſſ. 25. Garc. de benef. p. 9. c. 2. n.
76. & ſeqq. & n. 349. & ſeqq. ead. p. 9. c. 2. §. 2. Publi-
catur ſynodus diœceſana abſque præuia recog-
nitione & approbatione per ſacram Concilij
Tridentini congregationem. Quarant. in ſumma
bullarij verbo ſynodus diœceſana. Cuiuſuis † cõſtitu- 8
tionis proprium eſt, vt futuris negotijs ſcripta
intelligatur, non præteritis niſi expreſſerit: c. 2. &
c. fin. & ibi gl. fin. hoc tit. c. deliberatione §. fin. in fine
de offic. deleg. in 6. & ibid. Archid. & Can. & actus
contra prohibitionem legis factus, eſt nullus ip-
ſo iure, etiamſi lex hoc non expreſſerit. c. quæ con-
tra de reg. Iur. in 6. c. imperiali 25. quæſt. 2. c. vides diſt.
10. Idem iuris eſt ſi actus fiat contra formam
à lege datam. c. tua nos in fine de ſponſal. ſententia
lata

Digitized by Google

lata contra ius eſt ipſo iure nulla quando error
eſt in ſententia expreſſus, l. ſi cum inter C. quam pro-
uoc. non eſt neceſ. Iaſ. in l. ius pluribus n. 3. 4. & ſeqq. vbi
ampliat & limitat ff. de iuſt. & iur. & ibi DD. ac et-
iam quando lata eſt contra ſtatutum redactum
in volumine ſtatutorum, Bald. in d. l. ſi cum inter C.
quam prouoc. non eſt neceſ. Caputaq. deciſ. 136. par. 2.
9 Omnis † conſtitutio habet clauſulam deroga-
toriam, ad reſcripta contraria, ad vtilitatem par-
tium conceſſa; vt ad validitatem ipſorum ſit ne-
ceſſe facere mentionem de iure contrario, ſaltem
in genere, videlicet non obſtante quacunque le-
ge quæ in contrarium loquatur: c. reſcripta 25.
quaſt. 2. gloſſ. in cap. 1. in verbo noſcatur hoc tit. in 6. gl.
fin. in l. fin. C. ſi contra ius vel vtilit. pub. Felin. in c. non-
nulli n. 9. de reſcript. & ibi Pan. n. 10. Bart. in extra-
uag. ad reprimendum, in verbis non obſtante in prin-
10 cipio niſi † conſtitutio habeat expreſſam clauſu-
lam derogatoriam, cuius forma eſt ſeruanda: l.
neminem C. de canon frum. vrb. Rom. lib. 11. & ibi Bart.
& DD. gloſ. in l. omnis & ibi Bart. n. 2. & DD. ff. de
aquaduct. lib. 11. & ſi requirat ſpecialem mentio-
nem, non ſufficit generalis, c. vnico de exceſſib. Præ-
11 lat. in 6. aut † ſit conciliaris, cui ſpecialiter eſt de-
rogandum, c. nonnulli de reſcript. c. cum te de at. &
qualit. Iac. in l. fin. n. 4. c. ſi cont. iuſ. vel vtilit. pub. &
Oldra cōſ. 326. n. 1. & ſeqq. immo ſingulariter, Bald.
in l. humanum not. 3. C. d. leg. Felin. in d. c. nonnulli poſt
n. 2. quamuis eius ſeries & diſpoſitio fuerit narra-
ta, c. ex parte de c. monach. Ripa poſt Archid. & alios in
cap. 1. ſub. n. 8. de Iud. Rot. diuerſ. deciſ. 358. n. 6. p. 1.
Cæſar. deciſ. 3. n. 12. de reſcript. aut ſit redacta in cor-
pore iuris, vel ſummus Pontifex concedat priui-
legium: d. c. ex parte Rot. diuerſ. deciſ. 122. n. 2. & 3.
p. 1. ſecluſo concilio Tridentino, quod declara-
uit omnia & ſingula ſub quibuſcunque clauſulis
& verbis, quæ in eo ſtatuta ſunt, ita decreta fuiſſe,
vt in his ſalua ſemper auctoritas ſedis apoſtolicæ
& ſit, & eſſe intelligatur; c. 21. ſeſſ. 25. contra quod
ſummi Pontifices reſcribunt, ſine ſpeciali & ge-
nerali derogatione, Pius V. in ſuo motu proprio pu-
blicato & regiſtrato in cancellaria apoſtol. 1570. die
ſabbat. die 23. decemb. pontif. anno 5. Garc. de benef.
part. 4. cap. 5. n. 25. & 30. & ſeqq. plures deciſiones re-
ferens Felin. in c. at ſi clerici §. de adulterijs, ſub nu. 2.
de Iud. Iacob at. de concil. l. 5. ar. 19. n. 21. qualis decla-
ratio & ſubmiſſio non fuit facta à cæteris concil.
generalibus: & quod fit multorum auctoritate,
dicitur maioris roboris; c. prudentiam in fine princ.
de offic. & poteſt. iud. deleg. ideo difficilius Papa di-
ſpenſat contra conſtitutiones conciliorum, c. poſt
translationem in fine de renunciat. c. ſunt quadam &
cc. ſeqq. 25. quaſt. 1. licet eas ſolus tollere poſſit, ſine
conſilio: c. ſicut ſancti & ibi gl. fin. diſt. 15. c. vbi pericu-
lum §. 1. & ibi gloſ. in verbo concilio de elect. in 6. Feli.
in c. 1. n. 24. hoc tit. & ibi Can. contra eas nullo mo-
do diſpenſare poſſunt, legatus, à latere, c. dilectus 1.
de præb. iuncto c. 2. de conceſſ. præbend. Clem. 1. & ibi
gloſ. in verbo eligatur de elect. & DD. aut epiſcopus,
c. cum dilectus & ibi gloſ. in verbo de ætate de elect. &
ibi Pan. Dicitur † conſtitutio conciliaris, quam 12
facit Papa in concilio generali, vel quæ fit ſacro
approbante concilio, c. vbi periculum de elect. in 6.
Clem. 1. de elect. c. ſacro. de ſent. excomm. vel quæ fuit
facta in concilio, & à Papa approbata. c. 1. de pact.
c. p. de ſponſal. & c. 10. de Iud. & ibi Dec. in princ. pulch-
re Rot. diuerſ. dec. 123. p. 1. quæ contrarias opiniones
refutat. Tollitur † conſtitutio prior per poſterio- 13
rem, illi contrariam; quamuis nullam de priore
conſtitutione mentionem fecerit: c. 1. hoc tit. in 6.
c. 1. de cogn. ſpirit. l. non eſt nouum ff. de leg. gl. 1. mag. in
c. quoniam diſt. 18. ſed non tollitur ſtatutum, ſiue
conſuetudo ſpecialis præcedens & rationabilis,
niſi expreſſe caueatur in ipſa, d. c. 1. hoc tit. in 6. &
ibidem monach. & Can. vt de his copioſius tradi-
tur per DD. in §. pen. Inſtit. de Iur. natu. gent. ad
quos me remitto, In † foro eccleſiaſtico licet al- 14
legare leges imperiales, c. ſuper ſpecula de priuileg. c.
1. de nou. oper. nunt. c. ſi in adiutorium & c. quis autem
& c. ſeq. diſt. 10. c. quo iure diſt. 8. imo iura ciuilia ge-
neraliter diſponentia, etiamſi pænam contine-
ant. habent locum in foro canonico contra cle-
ricos & eccleſias; quando contrarium, in iure
canonico cautum non repetitur: c. eccleſia primo &
ibi Hoſt. & Ioan. Andr. n. 9. vt lit. pend. c. 1. §. fin. diſt.
10. c. ſuſcipitis in fine c. pen. & fin. diſt. 10. Rot. deciſ. 72.
n. 52. & ſeqq. p. 2. Ancb. in c. hac conſtitutione in 4. de
off. leg in 6. not. & quando iure ciuili denegatur
actio ob magnam æquitatem, denunciatio euan-
gelica non poteſt intentari: Pan. in c. fin. num. 26.
& ſeqq. de præſcript. Bald. in c. vnico §. ſi quis per trigin-
ta poſt n. 10. & ſeqq. ſi de feud. fuer. controu. inter.
dom. & agn. ſtatuta † vero laicorum non obligāt 15
clericos. c. eccleſia B. mariæ & ibi Pan. in repet. n. 26.
& 37. et DD. communiter de conſtit. auth. caſſa et ibi
Bart. n. 2. et DD. C. de ſacroſ. eccleſ. Gail. obſ. 32. et ſeq.
n. 2. In † Præparatorijs Iudiciorum inſpicienda 16
ſunt lex ſtatutum & conſuetudo loci Iudicij in

Concer-

Digitized by Google

Concernentibus vero deciſionem cauſæ reſpicienda ſunt ſtatutum & conſuetudo loci contractus etiamſi res de qua contractum eſt ſit alibi ſita. *Iaſ. poſt Bart. in l. cunctos populos, nu. 17. 20. & 41. Bald. nu. 93. & ſeqq. & dd. communiter C. de ſumma Trinit.* quando vnus duntaxat eſt locus contractus, vbi vero duplex eſt, vt quia in vno loco mitus eſt, alius autem locus deſtinatus ſit ſolutioni, tunc quoad ſolennitates & cætera quæ debent adhiberi vel impleri tempore contractus, inſpicienda eſt obſeruantia loci in quo fuit contractũ, ſed quoad ea quæ veniunt implenda poſt contractum in eſſe productum in loco ſolutioni deſtinato, inſpicienda ſunt conſuetudo & ſtatuta loci deſtinatæ ſolutionis *Mynſ. obſ. 82. cent. 4.*

De reſcriptis.

Titulus III.

1 *Reſcriptum large & ſtricte ſumitur.*
2 *Reſcriptorum, alia ſunt gratiæ, alia Iuſtitiæ.*
3 *Reſcripti tres ſunt partes.*
4 *Reſcripta gratiæ & iuſtitiæ diuerſo iure cenſentur, nam reſcriptum per ſub & obreptionem impetratum ad beneficia eſt ipſo iure nullum.*
5 *Reſcripta ad lites per ſub & obreptionem impetrata, non ſunt nulla ipſo iure, ſed ope exceptionis.*
6 *Citatio non eſt neceſſaria in impetratione reſcripti.*
7 *Surreptio committitur in exprimendo falſum & verum tacendo, & quis eam probare teneatur.*
8 *Narratiua ſupplicantis, duplicis ſunt generis, quædam ſunt ſimpliciter pars gratiæ, quædam abſolute cauſa conceßionis, vel conceßionis magis clauſulata.*
9 *Narratiua Papæ non probat quando ſuper ea non fundatur intentio Papæ, ſi ſuper ea fundatur intentio Papæ, adhibenda eſt diſtinctio, an ſit de facto proprio, vel de facto alieno.*
10 *Narratiua Papæ emanata ad petitionem partis non probat, nec transfert onus probandi.*
11 *Reſcripta gratiæ perpetua ſunt, ſed reſcripta ad lites intra annum præſentari debent.*
12 *In Reſcriptis gratiæ inſpicitur tempus datæ, in reſcriptis iuſtitiæ, tempus præſentationis.*
13 *In Reſcriptis gratiæ ex errore in facto proprio præſumitur dolus, in reſcriptis iuſtitiæ in dubio non præſumitur dolus.*
14 *Reſcripta iuſtitiæ Iudici præſentata citato aduerſario ad dicendum contra ea fiunt communia.*
15 *Reſcripta iuſtitiæ impetrata ſine ſpeciali mandato non valent, in reſcriptis gratiæ ad beneficia non exigitur mandatum.*
16 *Reſcripta gratiæ ſunt perſonalia, & morte gratiati expirant, in reſcriptis iuſtitiæ adhibenda eſt diſtinctio, an ſint impetrata ſub nomine dignitatis, vel contra perſonam.*
17 *In Reſcriptis gratiæ & iuſtitiæ ſubintelliguntur clauſulæ,* ſi ita eſt, ſaluo iure tertij.
18 *Reſcriptis gratiæ aut iuſtitiæ non ſtatur quæ continent manifeſtum in conſtructione peccatum.*
19 *Sub & obreptio doloſa vitiat reſcripta gratiæ et iuſtitiæ in totum, ſi ex ſimplicitate vel ignorantia proceßit, eatenus vitiat, quatenus fuit cauſa inductiua conceßionis.*
20 *Raſura quando vitiat reſcripta.*
21 *Reſcripta tam gratiæ quam iuſtitiæ ſunt reſtringenda.*
22 *Reſcriptum poſterius quando deroget priori.*
23 *Princeps diſpenſat circa ius humanum, circa ius diuinum et naturale declarandi et interpretandi habet facultatem.*
24 *Diſpenſatio eſt remiſſio legis facta ex cauſa vrgente ab habente poteſtatem.*
25 *Diſpenſationum quædam eſt ſimpliciter permiſſa et quædam eſt de iure debita. Item alia eſt gratioſa, alia commiſſaria.*
26 *In diſpenſatione ſecunda debet fieri mentio de prima.*
27 *Diſpenſatio et facultas diſpenſandi differunt.*
28 *Abſolutio à commiſſo crimine, ſiue indulgentia et rehabilitatio differunt.*

RESCRIPTVM † ſumitur largo modo, & tunc 1
comprehendit priuilegiũ beneficium principis, & alia reſcripta, quæ emanant nedum ad iuris obſeruantiam, ſed etiam præter vel contra ius: & ita ſumitur in hac rubrica, ſub qua tractatur de priuilegijs, *c. 1. c. cum ordinem & c. conſtitutus hoc tit. c. ſi propter, hoc tit. in 6.* diſpenſationibus, *c. ſi gratioſe c. quamuis hoc tit. in 6.* indulgentijs, *c. fin. hoc tit. in 6.* literis beneficialibus, *c. eam te & c. ſeq. c. cũ adeo, hoc tit.* & literis ad lites: *c. cæterum, c. adhæc c. nonnulli & hoc tit.* ſtricte reſcripta ſunt epiſtolæ ſubditis datæ, ad beneficia, vel lites, quæ ius inter partes ſtatuunt; *c. conſtitutus de conceß. præbend. c. 1. hoc tit. l. 2. C. de leg. Franc. in c. ſi cui nulla de præb. in 6.* illa

2 illa † reſcripta gratiæ, hæc iuſtitiæ appellantur:in
dubio præſumitur reſcriptum iuſtitiæ, & qui
gratiam allegat gratiam probare debet: c.frater-
nitatis.de ſuſmat.Gemin.in c.ſi cui nulla n.5.Archid.in
princ. & Franc. n. 1. de præbend.in 6.Ioan.And.in c.in
cauſis poſt. n. 34. et 38. de elect. & ibi Pan. n. 11.& 12.
circa quæ,ac diſpenſationes, cæteris prætermiſſis
3 quaſdam regulas trademus. Reſcripti † tres ſunt
partes, narratio, ſupplicatio, quæ reſpiciunt im-
petrantem, & concluſio quæ concedentem re-
ſpicit. Bald. in c.ſuper literis n.24. hoc tit.& hanc vl-
timam partem practici vocant diſpoſitiuam, ſiue
clauſulas, nam ibi Papa conſcribit illas clauſulas
quas vult concedere. Rebuff. in praxi tit. de ſign.
4 grat. n. 23. parte. 1. Reſcripta † gratiæ,& iuſtitiæ,
in multis diuerſo iure cenſentur, vt late tradit
Menoch. de arbit. iud. caſ. 201. & caſu 202. lib. 2.
5 cent.3.Reſcriptum † per ſub,&obreptionem,im-
petratum ad beneficia, eſt ipſo iure nullum; &
taciturnitas exceptionis peremptoriæ aduerſa-
rio competentis inducit ſurreptionem: c.ad au-
res,c.conſtitutus, c.ad audientiam, el 2. hoc tit. c.fin.de
præb.Clem.1. de præb.c.ſi motu §.1.de præb.in 6.c.quod
ſuper his de fid. inſtr. Felin. in d. c. ad audientiam el 2.
n. 22. vbi ampliat & limitat & ibi Pan. n.50.& 8.&
Canc.communiter & poteſt opponi de ſurreptione
dupliciter, declinatorie, quia ſi literæ non va-
lent, executor nõ recipit iuriſdictionem; & per-
emptorie contra gratiam, vſque ad ſententiam,
Pan. in c. fin.n.4. de præſumpt.gl.fin.in c.ad audientiã,
el 2. & ibi Pan. n. 10. & 15. hoc tit.Pan.in c.cæterum
n. 6. hoc tit.gl. in c. 1.in verbo obtentum de litis conteſt.
in 6. Limita vt procedat in reſcriptis ad beneficia
gratioſis, ſecus in reſcriptis iuſtitiæ ad beneficia
iuxta c. cum ſecundum de præbend, quæ, vt omnes
contentioſæ, bullantur cum canabo, Felin. in c.
poſtulaſti ſub n. 1. verſ.dum declarat.abbas de reſcript.
ac ea taciturnitas iuris peremptorij non vitiat,
& talis exceptio tantum poteſt opponi ad merita
cauſæ. Franc. in c.1.n.3. in fin.de lit.conteſt.in 6 Butr.
poſt. Ioan. And.in c. poſtulaſti n.14.& 15.hoc tit.Item
ſecus in literis datis, poſt gratiam pro executio-
ne gratiæ. Pan. in c. conſtitutus n. 5. hoc tit.Idem poſt
gl. in c.ad audientiam el 2. hoc tit. Reſcripta ad lites
non ſunt nulla ipſo iure, ſed ope exceptionis,
c.ſi autem,c. plerumque hoc tit.Felin.in d. c.ad audien-
tiam 2. n.17. Bell. dec. 84. in executoria But.in c.cum
dilecta n. 3. & 10. hoc tit. ſiquidem exceptio reſpi-
cit literas tantum,vt exceptio pacti de non agen-
do eſt dilatoria, & eius taciturnitas inducit ſub-
reptionem reſcripti, & oppoſita, impedit litis
conteſtationem; ſi vero reſpicit negotium prin-
cipale, eſt exceptio peremptoria; & non poteſt
opponi declinatorie, ſed peremptorie poſt litem
conteſtatam: niſi ſit exceptio rei, vel litis ſemel
finitæ; c. expoſita de arb. gl. in c. ſuper literas in verb.
literas hoc tit.& ibi Fel.n.14.Ioan. And. in c. 1. in gl. 2.
ſuper verbo cũ agendo & n.13.de lit. cont. in 6. Rot.dec.
13.de lit.cont.in 6.Pan.in d.c.ad audientiam el 2.n.15.
Rot.dec.13.n.5.de off.deleg.in nou.Rot.dec.65.de appel.
in antiq.aut producatur tale priuilegiũ, ꝗ habeat
clauſulã derogatoriã ad reſcripta ſeu illis det for-
mam,c.cum ordinem hoc tit.& ibi gloß.& DD.vel ſit
reſcriptum auocatorium, c.eccleſia 2. vt lit.pend.&
Gail.obſeru. 41. libr.1. ſubreptitium quod nullam
tribuit iuriſdictionem & ipſo iure eſt nullum.c.
inter monaſterium de re iud. c. ex literis de offic. deleg.
Felin.in c. ſuper literis n. 12. hoc tit. Card.ſeraph.deciſ.
763.n.6.qui nihil allegat. c.vt noſtrum de appell. Capu-
taq. dec. 264.p.2. In curia romana non excipitur
de ſubreptione reſcriptorum iuſtitiæ, propter
facilem recurſum ad ſignaturam. Garc. de beneſ.p.
8.c.3.n.114. Greg. xv. deciſ. 435. n.5. & ibi annot.
In † impetratione ſeu petitione reſcripti à prin- 6
cipe, non eſt neceſſaria citatio alicuius ad eſſen-
tiam reſcripti, ſed cum poſtea proceditur ad vl-
teriora, citatio eſt neceſſaria. l. 2. & ibi poſt gl. in
verbo reparationem Bald. ſub n. 2. C. de temp. & repa-
rat. appell. & ibi DD. Surreptio † committitur in 7
exprimendo falſum, & verum tacendo: Pan.poſt
gloß. in c. quia arca n. 5. de conſang. & affin. c. dudum
& 2. verſ. inſuper de elect. Garc.de beneſ.p.8.c.3.n.19.
& ſeq. ponens regulam vnam circa falſi expreſſionem
alteram circa veri taciturnitatem. ſi allegetur ſur-
reptio in vero tacendo,debet opponens probare
ea extitiſſe tempore impetrationis, Gemin.in c.1.
ſub. n. 8. verſ. in litteris beneficialibus de lit. cont.in 6.
& ibi Franc. n. 17. Ioan. And.& Can.Pan.in c.conſti-
tutus n. 4. de reſcript. Greg. xv. deciſ. 108.de quibus
erat faciendo mentio: ſi in falſo exprimendo,
debet probare impetrans ea, quæ narrauit,etiãſi
ex aduerſo non fuerint negata, l.matrem C.de pro-
bat c.cum adeo, et poſtulaſti hoc tit. l.cum autem et ibi
gl. fin. ff. de neg. geſt.clem fin. et ibi gl.in verbo creatum
hoc tit. & Can. Bell. dec. 303. Pariſ. conſ. 49.n.30.et
31. vol. 4. Rot. dec. 20.de præb.in nou.fore vera: Pan.
in c. conſtitutus n. 4. hoc tit. Franc. poſt Ioan. And.in c.
1. n. 2. de lit.conteſt. in 6.Bellam.deciſ.76.n.6.Ripa in

Digitized by Google

c.2.n.29.et ſeq.hoc tit. etiamſi talis narratiua ſit negatiue concepta, & non ſit coarctata; quia imputet ſibi impetrans, quod in ea ſe fundauit, Innoc. in c. ſuper his ſub.n.10. in princ. de accuſ. Bart. in l. in illa ſtipulatione 1.n.4.& 5.ff.de verb.oblig.et ibi Alex. Bellam. deciſ.76.n.2.et ſeq.l.ergo ff.ex quib.cauſ.maior. Crauet conſ.112.n.6. vt eſt negatiua, non ſufficientis diſpenſationis ſuper retentione plurium incompatibilium, nullo titulo, nulloque iuris adminiculo, Pariſ.conſ.138.n.1.et 2.vol.4.Rot.Farin.deciſ.179.n.7.p.2 l. hoc iure vtimur ff.de verb.oblig. et ibi Bart. et Bell.deciſ.76.n.2. ac negatiua non ſufficientis diſpenſationis ſuper defectu natalium: Gab.de prob.concl.6.n.5. Pariſ.de reſignat.li.10.q.3.n.5.Gregor.xv.deciſ.242.& ibi.annot.& deciſ.13.n.9.& ſeq. vbi plura ſimilia cumulat. & dec.353.& ibi annot. niſi dicta negatiua appoſita legatur, nón in ſupplicatione, ſed in literis ex officio, per officiales Cancellariæ, ad euitandam ſolutionem annatæ: vt reſolutum fuit in vna, calaguritana beneficij de Ariola 26. Iunij 1595. coram Gipſio, Greg.15.dec.577.n.6. plures deciſiones cumulat Garc. de benef. Bart. 5. c.3.n.209.et ſeq. quia annata non ſoluitur quando literæ expediuntur ſub narratiua intruſionis, ſed fit obligatio de illum ſoluendo poſt habitam poſſeſſionem iuxta ſtylum Cancellariæ Greg. xv. deciſ. 440.n.6. Gonz. ſuper reg. Cancel. de menſibus & altern.gl.15.§.1.n.70. ſicut & plures aliæ clauſulæ non ſunt iuſtificandæ; dummodo non ſit alteri conceſſa, dummodo nó ſit alteri ius quæſitum; dúmodo collatio ad nos pertineat; ſine præiudicio cuiuſque, quæ ab officialibus apponuntur, nec important conditionem ſuſpenſiuam, ſed reſolutiuam, recenſitæ per Greg. xv. deciſ.350.& annot. ratio vtriuſque dicti eſt, quia onus probandi incumbit aſſerenti: c.fin.6.quæſt.5.l.2.ff. de probat.§. non ſolum in fine Inſt.de leg. Præfatu procedunt in impetrationibus à Papa, vel legato, non in ordinario, in quo non datur ſubreptio; ſed dicitur prouidere motu proprio, & eccleſijs non perſonis, ſicut Papa, & legatus, & ſic prouiſio ordinarij, non poteſt de ſurreptione impugnari. Clem. 2. de offic. ordin. & ibi Zabar. in fine. et Pan. in c. cum noſtris ſub n. 19. de conceſſ præb. Felin. in c. ad aures num. 15. & in cap. in noſtra.29.coroll.de reſcript. Gonzal. ſuper reg. de menſ. et altern. gl. 4. a. n. 173. vſque ad fin. Garc. de benef. p. 8. c. 1. n.3. vſque ad n.19.

Narratiua † alia eſt ſupplicantis, alia Papæ, Narratiuæ ſupplicantis duplicis ſunt generis, quædam narratiuæ, ſunt ſimpliciter pars gratiæ, in quibus principalis intentio concedentis non fundatur; vt quando narrat, ſe Doctorem, Baccalaureum, nobilem, valorem, vel quid ſimile, & in iſtis ſufficit, ſemiplena probatio, c.inter quatuor & ibi gl. pen. de cler. peregr. c. illud de præſumpt. Ioan. And. in c. infamibus de reg. Iur. in 6. Rot. diuerſ. deciſ. 9. n. 11 p.2.Bell.dec.76.in fine & deciſ.113.114.674. Rot. farin. deciſ. 296.in princ.p. 2.gl.in l.ſi vero §.1.in verbo dubitetur ff.qui ſatiſd.cog. Garc.de benef.p.6.c.2.§.2.n.205.& ſeqq. quia propter ſcientiam, nobilitatem, narrata, cenſetur motus Papa, ad concedendum facilius: c. de multa in fine.de præb.c.ſtatuimus de maior. & obed. Caputaq. deciſ. 277.p.1. quædam eſt narratiua, quæ eſt abſolute cauſa conceſſionis, vel cauſa conceſſionis magis clauſulatæ, & in hac non ſufficit leuis probatio, c.cui de non de præb. in 6.c.ſuſceptum de reſcrip. in 6.c.olim in fine hoc tit. Rot. deciſ. 268.n.3.& 4.p.1.Creſc.deciſ.4. de conceſſ. præbend. Rot. deciſ. 4. n. 7. de reſcript. in antiq. ideo iuſpatronatus narratum, cum ſolita derogatione, eſt plene probandum, c.nobis & ibi gl. in verbo in capella & Can. c. cum dilectus & ibi gl. in verbo præſentare & Can. de Iurepat. Rot. deciſ. 531. in princip. p. 1. Caſſad.deciſ.4.de præb.& deciſ.7.de iurep. Put. deciſ. 117.& 316.lib.2.& non admittit excuſationem à non verificatione, quia huiuſmodi taxata, & limitata expreſſio, operatur defectum intentionis in non expreſſis. d. c. ſuſceptum d. c.cui de non Felin. in c. ſuper literis ſub nu.3. verſ.limita 4.c. cum in illis §.1.& 2.de præb.in 6.Rot.diuerſ.deciſ.352.p.1.in deciſum relinquit l.vniuerſa C.de diuerſ.reſcript. Item narratiua verificanda eſt de iure, quando agitur de perpetuo præiudicio eccleſiæ. c. cum de beneficio de præb.in 6. Rot.diuerſ.deciſ.208.n.1.& 2.p.1. In impetratione iurispatronatus, in monaſterio, cum narratiua, quod conuentu caret: ſtante ſtatu conuentuali præcedente, neceſſe eſt probare, quod ſtatus non conuentualis ſit legitime præſcriptus, vel ſaltem obſeruatus, per ſpatium quadraginta annorum: d.c.cum de beneficio de præb. in 6. Rot.deciſ.2. de præb. in nou. Et in narrata concordia ſub beneplacito ſedis apoſtolicæ, probari debet concordia & beneplacitum: c. quæſitum & ibi not. de rer. permut. Mohed.dec.35. de renunc. quando vero non agitur de perpetuo præiudicio eccleſiæ, facilius toleratur, quod narratiua verificetur de facto, vt in impetratione monaſterij, cũ

narra-

Digitized by Google

narratiua, quod conuentu caret, *c. vt noſtrum in fi-*
ne verſ. ſi vero ante donationem perceperit vt eccleſia-
ſtica beneficia &c. gl. in clem. 2. in verbo defenſor de reb.
eccleſ. alien. Rot. diuerſ. deciſ. 208. Et narranti in ſup-
plicatione confirmationis, vel ſurrogationis, à ſe
petitæ, ſe beneficium canonice fuiſſe aſſecutum;
ſufficit probare, quod auctoritate ordinarij, fue-
rit aſſecutus, licet aſſecutio non valuerit: *Bell. dec.*
116. c. Michael. de fil. præsbit. alias ſi agat ad aſſigna-
tionem eccleſiæ, vel beneficij, de collatione ple-
nam fidem facere tenetur. *c. olim in princ. ibi ſibi*
collatam & in fine hoc tit. In narratis quæ ius con-
cernunt, non cadit obreptio, cum ſignatura ea,
quæ iuris ſunt, intelligat. *c. 10. de Conſtit. in 6. l. om-*
nium C. de teſtam. Narratiua facti quæ non eſt de
ſubſtantia gratiæ, ſufficit, quod de facto verifice-
tur, *c. commiſſa §. fin. & ibi gl. in verbo promouendo de*
elect. in 6. Rot. diuerſ. dec. 19. in princ. p. 1. & deciſ. 19.
n. 9. & 10. part. 2. Greg. XV. deciſ. 137. n. 7. Bellam. de-
ciſ. 116. in fine. Et ita ſufficit etiam, eam de facto
excludere. *Rot. diuerſ. deciſ. 208. ſub n. 2. p. 1. l. in bello*
§. facta ff. de cap. & poſtlim. reuerſ. l. 1. §. ſi vir ff. de
a. q. poſſeſ. Laicalis intruſio in iuriſdictione eccle-
ſiaſtica narrata, non eſt probanda. *Rot. diuerſ. de-*
ciſ. 213. in fine p. 1. l. vſuras ff. de vſur. l. teſtamentum C.
de teſtam. Qualitas narrata tendens in præiudi-
cium alicuius, etiam quod facilius non inducat
ad concedendum, eſt verificanda: *l. non ignorat C.*
de ijs qui accuſ. non poſ. & ibi gl. fin. & DD. Felin. in c.
ex parte 1 num. 25 de reſcript. ponens plures exceptiones
Rot. diuerſ. deciſ. 531. nu. 2. p. 1. Caſſad. dec. 10. de præb.
Vt narrata familiaritas Scriptoris, ſi literæ non
ſint taxatæ: ſecus ſi eſſent taxatæ: Qualitas narra-
ta taxatiue, eſt probãda, quia operatur defectum
intentionis, in non expreſſis. *c. ſuſceptum hoc tit. in*
6. c. quamuis 1. & d. c. cui de non de præb. in 6. Rot. de-
ciſ. 17. de præb. in antiquior. ſecus ſi qualitas ſit cau-
ſatiue vel demonſtratiue expreſſa: *Felin in d. c. ſu-*
per literis ſub nu. 3. verſ. limita quarto hoc tit. Niſi ſit
talis, quæ facilius inducit principem, ad conce-
dendum, & expreſſa ſit, per malitiam, ſiue do-
lum, iuxta diſtinctionem *cap. ſuper literis, hoc tit.*
cuius diſtinctio etiam habet locum, in literis gra-
tioſis, ad beneficia: *Rot. deciſ. quarta circa fin. de re-*
ſcript. in antiq. gloſ. in d. c. ſuper literis in verbo litteras
dediſſemus & ibi Felin. in fine numeri primi & Can.
communiter. Et omnia narrata ſiue in vim modi
ſiue in vim conditionis ſunt verificanda. *c. verum*
de cond. appoſ. Caſſad. deciſ. 10. de reſcript. numero ſe-
ptimo. Limita primo quando impetrans habet,
intentionem fundatam, iuris præſumptione, *c.*
dudum de præſumpt. & ibi Pan. numero quinto Felin.
numero primo & tertio & Can. communiter poſt gloſ.
fin. c. vnico & ibi gl. fin. de ſcrut. in ord. fact. gl. in c. ſi
forte in verbo ſcientiæ de elect. in 6. l. cum quidam la.
ſecunda & ibi gl. in verbo qui non offenderint ff. de leg.
2. Secundo in reo & poſſeſſore, gratias ſuas oſtẽ-
dente. *§. retinenda verſ. commodum inſtit. de interd. l.*
fin. C. de rei vind. l. vti frui in fin. princip. ff. ſi vſuſruct.
pet. Rot. diuerſ. deciſ. 593. p. tertia lib. tertio in fin. Ter-
tio in iure defuncti, quod ex ſola ſupplicatione
iuſtificatur. *Franc. in præm. li. 6. § fin. numero ſecun-*
do & ibi Can. Pan. in c. in noſtra numero vndecimo hoc
tit. & ibi Put. deciſ. 337. libro primo Caſſad. deciſ. 8. de
reſt. ſpoliat. Quarto in poſſeſſorio recuperandæ,
ſufficit oſtendere literas expeditas, & non eſt ne-
ceſſe verificare narratiuam, aut habilitates. *c. ſolli-*
cite & ibi gl. pen. verſ. verior de reſt. ſpol. l. 3. §. cauſa ff.
de carbon. edict. l. fin. C. de edict. diu. Adrian. toll. Bald.
poſt gloſ. in l. ſecunda C. de edict. diu. Adrian. tollendo
Mobed. deciſ. nona de cauſ. poſſeſ. & propr. Butr. in c.
fin. ſub numero tertio verſ. aduerte de ſucceſſ. ab inteſt.
Put. deciſ. 239. numero quarto libro primo. Quinto
quando agitur de ſuſtinenda gratia, Rota ſolet
ſemper æquitatem amplecti, vt gratiæ ſuſtinean-
tur, & non pereant: quia multis laboribus, &
grauibus expenſis obtinentur. *arg. c. commiſſa de e-*
lect. in ſexto Sarnen. in reg. de valore quæſt. 11. in fine
Rot. diuerſ. deciſ. 9. numero 9. p. 2. Verba † narratiua 9
Papæ non probant, ſi ſuper eis non fundatur in-
tentio Papæ: *c. ſi Papa 1. reſp. de priuil. in ſexto Clem.*
ſi ſummus de ſent. excomm. Si ſuper eis fundatur in-
tentio Papæ, diſtingue, aut ſunt de facto proprio,
aut alieno ſecum geſto, *Fel. in c. cum à nobis numero*
ſecundo de teſtib. Imol. in clem. 1. ſub numero nono de
prob. Greg. XV. deciſ. 239. numero ſexto & ibi late an-
not. vel ſui prædeceſſoris, & faciunt pleniſſimam
probationem: contra quam non admittitur pro-
batio, quæ perimat probationem, vel falſam o-
ſtendat: *c. l. 1. de prob. Rot. diuerſ. deciſ. 171. numero ſe-*
cundo et ſeqq. p. 1. idem obtinet, ſi ſe fundat, ſuper
narrata conſuetudine, priuilegio, aut alia re, &c.
c. ſi Romanorum et ibi gloſ. in verbo deſunt, 19. diſt. In-
noc. in c. inter dilectos, numero quinto et ibi Felin. nu-
mero ſeptimo de fid. Inſtr. Rot. dec. 171. numero tertio
p. 1. plures cumulans. Sed bene admittitur probatio,
per quam, ſtante narratione, probans releuare-
tur: videlicet, Papa narrans renunciationem be-

neficij factam, in ſuis manibus & per ſe acceptatam, confert illud, vel conferri mandat; bene potero probare, quod illud beneficium tempore renuntiationis, & collationis pertinebat ad me, & non ad cedentem. *gl. pen. in d. cl.* 1. Aut ſunt de facto alieno, ſiquidem gratia emanauit motu proprio, tunç probant ſaltem præſumptiue, ita quod præſumptioni ſtabitur, niſi probetur contrarium: *Anch. in d. cl. 1. ſub numero primo de prob. & ibi Can. communiter, c. ſi motu & c. ſeq. de præb. in 6. et Rot. diuerſ. deciſ. 154. n. 4. & 5. p. 2. pulchre Mynſ. obſ. 34. cent. 5.* vt ſi narraret beneficium vacauiſſe in Curia, per mortem beneficiati, potero probare contrarium, quod mortuus ſit extra curiam. *gl. antep. in d. cl.* 1. Verum Pan. hanc diſtinctionem, de narratis à Summo Pontifice, ſuper quibus fundatur eius intentio, reſtringit in d. Clem. 1 de probat; ad ea narrata, quæ conſiſtunt in plena diſpoſitione Papæ, per exempla d. Clem. 1. & verba ibi poſita, & alia ſimilia, & ſecus eſſe dicit in alijs non dependentibus à plena diſpoſitione Papæ narrantis. Tertius non poteſt ſe fundare in narratiua breuis, etiam motu proprio expediti, ita vt quoad ipſum plenã faciat fidem; quia reſcripta ad beneficia, vel ad lites, inter partes ius ſtatuunt, & ſunt perſonalia: *c. conſtitutus de conceſſ. præb. Achil. dec. 10. in fine de prob. Rot. deciſ. 766. n. 10. p. 1.* ratio præmiſſorum eſt, quia licet diſputatio, cum Principe de potentia ſua, in his quæ ſpectant ad eius iuriſdictionem, ſit improbata, *l. 2. C. de crim. ſacrileg.* tamen licet bene diſputare de ſcientia ſua, & ſimiliter de voluntate; quia maieſtas ſua, per illa nomina conſeruatur, in eſſe: *c. ex facto de vulg. & pupill ſubſtit. & ibi. DD. Can. in d. c. ſuper literis hoc tit.* ac Papæ erranti in iure, dici poteſt, vos fallit obliuio: *Caſtrens. in l. omnium ſub numero quarto C. de teſta. c. ex parte & ibi Pan. per illum text. numero ter-*
10 *tio de offic. deleg. c. præterea 23. diſt.* Aut † verba narratiua Papæ emanarunt, ad petitionem partis, quod in dubio præſumitur; & nihil probant, nec transferunt onus probandi. *c. ex literis de tranſact. Anch. in d. cl. 1. poſt Lapum & alios Rot. d. deciſ. 154. n. 5. & 6. p. 2. Alex. conſ. 112. n. 5. vol. 7.* ideo inoleuit ſtylus vt in literis apoſtolicis, ponantur verba vt aſſeris, quæ requirunt ſupplicantis probationem, ſecus ſi ponantur verba vt aſſeritur, *Rot. deciſ. 60. & dec. 77. de reſcript. in ant. Rot. diuerſ. deciſ 412. p. 1. Ceſar. dec. 2. n. 3. & 5. de prob. pro quo allego text. in auth. ſi quando C. de conſt. pecun.* ſed Rot. Biſig. deciſ. 6. de præb. & Card. Zab. *in c. fin. de præſumpt. verſ. quæro circa hoc &c.* & in cle vnica, de probat. quæſt. 10. in fine & quæſt. ſeq. cenſent vtroque caſu impetranti incumbere onus probandi, Pan. in c. fin. de præſumpt. ſub n.º 9. & Felin. in c. ad aures n. 10. verſ. ſeptima concluſio, de reſcript. pro conciliatione dictarum opinionum, duos conſiderant caſus, primus eſt, quando alia verba reſcriptorum ſunt concepta, in perſonam impetrantis, puta, expoſuit nobis talis, &c. poſtea dicitur vt aſſeritur, & videtur quod impetrans dixerit, ita ab alijs aſſeri, non autem, quod ipſe aſſeruit, quia in generali ſermone non venit perſona loquentis, *d. auth. ſi quando C. de non numer. pecun. l. inquiſitio C. de ſolut c. petitio & ibi gl. & DD. de iureiur.* & ſufficit probare, quod ita aſſeratur communiter, & probet aſſertionem communem, nõ autem aliquorum, iuxta ea, quæ dicuntur de probatione famæ, & opinionis communis. *Bart. in l. de minori §. tormenta ff. de quaſt. cum concord.* Secundus caſus eſt, quando omnia verba loquuntur, vniformiter, & videtur quod ipſe impetrans, omnia aſſeruerit, & ideo debet probare ea omnia eſſe vera, quæ narrauit. *d. c. 2. & ibi Rip. n. 29. hoc tit. & Can. l. fin. C. de diuerſ. reſcript.* Verbis narratiuis alicuius, citra Papam, non creditur regulariter etiamſi narrans ſit legatus, & de geſtis à ſe velit fidem facere. *gl. in d. cl. 1. in verbo reſeruaſſe de prob. DD poſt gloß. in c. poſt ceſſionem de probat. & in c. quod ſuper his de fid. Inſtr. Vital. in d. cl. 1. n. 52. & ſeqq. & ibi Can.*

Secundo reſcripta † gratiæ perpetua ſunt, *c.* 11
decet. de reg. Iur. in 6. c. ſi cui nulla de præb. in 6. nec re integra, concedentis morte expirant, prout nec etiã executoribus, data poteſtas, expirat: ne gratiam eandem, vel reddi inutilẽ, vel ipſius effectũ, in tempus longius differri contingat: *c. ſi ſuper de off. deleg. in 6. Rot. deciſ. 19. de præb. in nou.* quod indubitatum eſt, quando gratia iam eſt facta, ei, cui ſcribitur, & litteræ ſunt expeditæ in forma gratioſa; nec non ſi Papa mandet, certæ nominatæ perſonæ prouideri, de beneficio certo vacante, in forma, dignum; quia hic prouiſo, ius ad illud, quæſitum eſt, & gratia eſt perfecta, & ideo non expirat re integra morte mandantis. *c. ſi ſuper gratia de offic. deleg. in 6. Rot. deciſ. 12. de offic. deleg. in nou. Garc. de benef. c. 2. p. 6. §. 3. n. 300. & ſeqq. Arch. in c. petiſti n. 47. q. 1.* aut mandat, prouideri de certo beneficio, quod impetrans narrauit, certo

modo

Digitized by Google

modo vacare, cum cauſæ cognitione, & citatio-
ne partis; quia iſti, quibus ſub hac vltima forma
ſcribitur, licet non ſint executores, ſed mēri iudi-
ces delegati, tenentur vocare partem, & cum
cauſæ cognitione procedere ad prouiſionem fa-
ciendam, c. exhibita de Iudic. c. ex parte 1. & c. olim.
hoc tit. Rot. deciſ. 12. de offic. deleg. in nou. attamen
gratia eſt perfecta, quia prouiſum eſt certæ per-
ſonæ, de certo corpore beneficij, certo modo va-
cante, & gratia, ob eandem ratioñe non expirat;
quia prouiſo ius eſt quæſitum ad rem: neque &
executorum, ſiue meri ſint, ſiue mixti, poteſtas,
tanquam acceſſoria: d. c. ſuper gratia Rot. d. deciſ. 12.
Garc. de beneſ. p. 1. c. 2. §. 3. n. 303. Gonzal. ſuper reg. de
menſ. & alt. gloß. 12. n. 44. & plurib. ſeqq. ſecus ſi Pa-
pa mandat, prouideri, etiam motu proprio, certæ
perſonæ, in forma dignum, de incerto beneficio:
quia hic poteſtas executoris principalis eſt, &
gratia acceſſoria; prouiſo ad beneficium nullum
eſt ius quæſitum, & ideo expirat re integra mor-
te mandantis: c. ſi cui § fin. & ibi gloſ. fin. Franc. in 4.
not. & Can. de præb. in 6. Gonz. ſuper reg. Canc. de mēſ.
& alter gl. 12. n. 42. ante fin. Garc. de beneſ. p. 6. c. 2. §.
3. n. 301. Rot. d. dec. 12. de off. deleg. in nou. ſed & gra-
tia ad beneficium vacaturum certum, non expi-
rat, morte Papæ, etiam re integra, quando non
committit executori prouiſionem, ſed ipſe con-
fert, ex nunc prout ex tunc, quia tunc gratia eſt
facta, & prouiſo ius ad beneficium eſt quæſitum,
c. ſi de ſuper gratia & ibi Can. de offic. deleg. in 6. late
Gabriel de præb. cond. 1. Gonzal. ſuper regul. de menſ.
& altern. gloß. 12. ſub. n. 42. Garc. de beneſic. p. 6. c. 2.
§. 3. n. 305. & ſeqq. plura ſimilia adducens. Reſcriptū
ad lites intra annum præſentari debet, poſtquam
copiam iudicum habuerit impetrans, c. ſi autem. c.
plerumque hoc tit. gl. fin. c. 1. hoc tit. & ibi Can. & eius
probata malitia, aut negligentia, in non vſu pri-
mi: valet ſecundum reſcriptum, ſuper eodem, ab
aduerſario, nulla facta mentione primi, impe-
tratum: non data impetratione ſecundi valet
primum reſcriptum perpetuo, l. falſo C. de diuerſ.
reſcript. Pan. in d. c. plerumque n. 4. hoc tit. Franc.
mart. quæſt. 41. lib. 1. & tanto tempore, quando
durat ipſa actio, ſuper qua fuit impetratum: late
Bald. in d. l. falſo n. 2. & DD. ſed re integra, morte
concedentis expirat. c. gratum, c. licet de. offic. deleg.
c. relatum & ibi gl. eod. tit. Archid. in c. petiſti ſub n. 4.
12 7. quæſt. 1. † Tertio in reſcriptis gratiæ inſpicitur
tempus datæ, c. eam te c. conſtitutus & ibi gl. in verbo
impetraſſet hoc tit. c. ſi eo tempore hoc tit. in 6. c. 2. de
dec in 6 c. dudum 1. & ibi gl. in verbo electionis tempore
de elect. c. dudum el 2. in verbo electionis de elect. cum
eorum par eſt cauſa, c. ſuſceptum & ibi gloß. fin. hoc
tit. in 6. c. hi qui de præb. in 6. & ibi gloß. 1. circa vali-
ditatem; inualiditatem gratiæ, c. ſi eo tempore hoc
tit. in 6. & ibi omnes notant, c. eam te & ibi Felin. n.
18. hoc tit. qui ponit aliquid ſal. el fin. hoc tit. Caputaq.
deciſ. 40. n. 2. & 3 p. 2. prælationem; tum in literis
ad beneficia vacantia, Felin. in c. capitulum n. 5. hoc
tit. c. ſi à ſede de præb. in 6. (niſi quod de ſtylo curiæ
Romanę inter duos reſignatarios, præfertur an-
terior in conſenſu, quamuis poſterior, in data,
Creſcent. deciſ. 1. de conceß. præb. Pariſ. de reſignat. be-
neſ. lib. 8. quæſt. 7. n. 86. & ſeqq. quia ante præſtitum
conſenſum licitum eſt pænitere Rot. diuerſ. deciſ.
471. n. 11. p. 1. & 282. ſub n. 2. p. 2. Mohed. deciſ. 16. de
renunc. dicetur infra de renunc.) tum etiam in lite-
ris ad vacatura beneficia, c. eum cui, & ibi gl. fin. &
c. ſi poſtquam & c. quia ſæpe de præb. in 6. c. capitulum
de reſcript. & ibi Felin. n. 5. c. tibi qui hoc tit. in 6. c. duo-
bus & ibi Franc. n. 4. hoc tit. in 6. niſi gratia primi
fuerit conditionalis, & ante conditionis exiſten-
tiam, ius ſecundo fuerit pure quæſitum, c. ſi. pro te
de reſcrip. in 6. et ibi Can. el. p. de Conceſ. præbend. ac
verificationem, quando veritas cauſarum narra-
tur de præſenti, c. quia circa et ibi Pan. n. 4. de con-
ſang. & affin. c. conſtitutus hoc tit. & ibi poſt gl. Can.
& capacitatem impetrātis, c. ſi eo tempore hoc tit. in
6. c. ei cui de præb. in 6. & ibi Can. arg. l. 1. §. 1. ff. de leg.
3. nā gratia ſic intelligenda eſt, vt poſſit à princi-
pio & tempore datæ verificari, & beneficia ſimul
capi per impetrantem: el. gratiæ & c. in noſtra hoc
tit. Achil. dec. 5. de præb. in reſcriptis vero iuſtitiæ
inſpicitur tempus præſentationis factæ iudici
inſcripto. c. vt debitus de appell. l. ſi quis & ibi Bart. n.
3. C. de aquaduct. 10. lib. 11. Innoc. in c. ex conquæſtione
n. 2. de reſt. ſpoliat. & ibi Hoſt. Quarto, † in gratio- 13
ſis, ex errore in facto proprio, præſumitur dolus,
vt falſa ætatis expreſſione: Mohed. deciſ. 8. hoc tit:
Put. deciſ. 340. lib. 1. Cæſar. deciſ. 20. n. 3. & 4. de præb.
c. cum nobis & ibi Imola ſub. n. 5. de elect. imo quæli-
bet expreſſio falſa, & taciturnitas exprimendæ
qualitatis, vel circumſtantiæ, etiam quod Papa
eſſet alias conceſſurus, præſumitur doloſa, Innoc.
in c. ſuper literis in princip. hoc tit. Collect. in c. eccleſiæ
veſtra. n. 10. de ſortil. Put. d. dec. 340. gratiamque
vitiat in omnibus, c. ad aures poſtulaſti hoc tit. el. 1.
de præb. in princ. c. ſi motu §. 1. de præb. in 6. Felin. in c.

Digitized by Google

ſuper literis n. 5. hoc tit. & in c. ad audientiam n. 22.
hoc tit. Caputaq. deciſ. 49. p. 2. etiamſi obtenta ſic
gratia legibus foret conſentanea, in pænam frau-
dulenti mendacij: l. etſi legibus C. ſi cont. ius vel vtilit.
pub. &c. & ignorantia non excuſat, à ſurreptione,
etiamſi conſiſtat, in tacendo factum alienum,
quod impetrans probabiliter ignorauit, c. conſti-
tutus hoc tit. Caſſad. deciſ. 20. n. 3 ſuper reg. Cancell. &
ſola ſimplicitas ſine dolo in eis nocet, quando
per expreſſionem vel taciturnitatem, ſequitur
taxatio ad expreſſa, Felin. in d. c. ſuper literis ſub. n. 3.
&c. limit. 4. quod in dubio præſumitur, in gratio-
ſis, propter eorum ambitionem: c. quamuis el. 1 &
c. cui non de præbend. in 6. c. ſuſceptum hoc tit. in 6. vt
ſi impetro beneficium, per mortem Alexandri,
non venit modus vacationis in perſonam alte-
rius, arg. c. Romana §. in alium de appell. in 6. d. c. ſuſ-
ceptum, Rot. deciſ. 43. hoc tit. in antiq. Sunt tamen a-
liquot caſus, in quibus ſurreptio, in beneficiali-
bus, non præſumitur doloſa, primus, ſi fiat circa
ſuperflua, Felin. in c. cum ordinem ſub n. 2. verſ. aduer-
te, hoc tit. Felin. in d. c. ſuper literis poſt n. 5. verſ. ſunt
tamen Bell. dec. 4. Rot. deciſ. 10. hoc tit. in nou. Secun-
dus ſi circa id, quod ſi verum eſſet, potius debu-
iſſet principem retrahere, Pan. in d. c. ſuper literis n.
6. & ibi felin. poſt. n. 5. Rot. deciſ. 4. de reſcript. in ant.
n. 6. & 7. Tertius quando per teſtes probatur
principem ſciuiſſe illud, quod non fuit narratum
in gratia, Caputaq. deciſ. 51. p. 1. felin. in rub. de Con-
ſtit. ſub n. 6. verſ. tribus tamen &c. Quartus quando
ſurreptio ſtante validitate reſcripti poteſt reduci,
ad terminos iuris communis. c. gratia & ibi Franc.
n. 3. hoc tit. in 6. c. ſuper litteris & ibi Can. hoc tit. In
literis iuſtitiæ in dubio non præſumitur dolus;
Felin. in d. c. ſuper literis ſub. n. 5 & reſcripta iuſtitiæ
etiam auocatoria valent, quamuis plura capitula
copulatiue in eis narrentur, quorum aliqua ſunt
vera, aliqua falſa, ſi ex veris poteſt ſequi effectus,
& concluſio: c. 2. & ibi gl. in verbo perpetuo et Can.
hoc tit Rot. deciſ. 7. hoc tit. in nou. Archil. deciſ. 11. hoc
tit. & error in nomine, cognomine, & diæceſi ad-
uerſarij, ſi de perſona conſtat non vitiat: gloſſ. in
c. cum in multis in verbo nomina hoc tit. in 6. et ibi Io.
Monach. et Archid. felin. in c. ſignificante in princ. hoc
tit. Rot. deciſ. 16. hoc tit. in nou. Franc. in c. fin. in princ.
de foro compet in 6. quia regulariter in dubio verba
demonſtratiue non taxatiue ſunt intelligenda: l.
ſi ſeruus communis ita ff. de ſtipul. ſeru. l. cum pater §.
menſa et ibi Bart. n. 8. ff. de leg. 2. Rot. diuerſ. deciſ. 442.
n. 3. p. 1. reſcripta gratiæ æquiparantur contracti-
bus bonæ fidei reſcripta iuſtitiæ contractibus
ſtricti iuris. Ioan. And. poſt Monach. in c. 2. nu. 3. de fil.
presbyt. in 6. et ibi Can. Quinto reſcripta † iuſtitiæ 14
iudici præſentata, citato aduerſario ad dicendũ
contra ea, fiunt communia, c. 1. et. 2. de mut. petit.
gl. in el. ſæpe in in verbo ſi quid petere, de verbo ſignif.
Rot. deciſ. 17. de dol. & cont. in nou. Mohed. deciſ. 4. in
fine de Iudic. Greg. xv. deciſ. 552. numero 2. & ibi late
annot. & impetrans reo inuito non poteſt illis re-
nunciare, Rot. deciſ. 17. numero quarto de dolo &
cont. Felin. in rub. de reſcript. numero tertio, gl. in el.
conſtitutionem in verbo nolle vti et Can. de elect. Innoc.
in c. ex conqueſtione numero primo, et ſeqq. de reſtit.
ſpol. & ibi Hoſt. in fine Pan. n. 10. & nu. ſeqq. aut de-
clarando reſtringere, ex qua cauſa agere volue-
rit, quando ambiguitas procedit ex multiplica-
tione cauſarum: Aret. in l. ſi quis intentione ambigua
n. 6. ff. de Iud Caputaq. deciſ. 264. p. 1. imo reſcrip-
tum impetratum, per actorem ſuper diuerſis ar-
ticulis tacite, vel expreſſe, per vſum in vno, fit
commune, & inuito actore, poteſt reus illo vti,
ſuper alijs articulis: c. primo & ibi Pan. de ſequeſt.
poſſeſs. et fruct. Pan. in c. ex conqueſtione n. 10. de reſtit.
ſpol. citatione vero ad dicendum contra reſcrip-
tum decreta, ſed nondum executa, poteſt impe-
trans reſcriptis iuſtitiæ renuntiare. Archil. deciſ.
10. hoc tit. qui alias deciſiones citat, Rot. deciſ. 17. de
dol. & contum. in nou. l. ſi quis libellos & ibi gl. C. de ap-
pell. c. fin. §. ſi quis libello 2. queſt. 6. & ibi gl. in verbo
pænitentia ductus. Innoc. in c. cum ex conqueſtione
numero primo in fine & n. 2. de reſt. ſpol. Sexto re- 15
ſcripta † iuſtitiæ impetrata, ſine ſpeciali mandato
domini, non valent, niſi impetrentur per con-
iunctam perſonam, c. nonnulli §. fin. hoc tit. aut ſu-
periorem prælatum: clem. 1. hoc tit. in reſcriptis
gratiæ, ad beneficia obtinenda, & priuilegia, Pan.
in c. dilectus numero tertio, vt lit. pend. &c. non exigi-
tur mandatum gl. fin. in fine in d. c. nonnulli §. fin. c.
quam ſit, et ibi gl. in verbo petere de elect. in 6. Pan. in c.
ad aures poſt. gloſſ. in fin. hoc tit. Septimo reſcripta
† gratiæ ſunt perſonalia, morte gratiati expirant, 16
& in ſucceſſore, creatur nouus titulus, c. ſuſceptum
hoc tit. in 6. c. quamuis de præb. in 6. Rom. conſ. 374.
numero quinto, cum in beneficijs non habeat locũ
ſucceſſio: c. ex tranſmiſſa de fil. presbyt. Franc. c. primo
de fil. presbyt. in 6. reſcripta iuſtitiæ impetrata, ſub
nomine dignitatis, extenduntur, re integra in
& ad ſucceſſorem: c. dilecti de for. comp. gl. in c. ſigni-
ficauit

Digitized by Google

ſicauit hoc tit. Innoc. in c. gratiam de off. deleg. impetra-
ta pro vel contra perſonam, re integra, non tranſ-
eunt ad ſucceſſorem ſingularem, c. Pet. & de off.
deleg. præterquam in eum, in quem facta eſt alie-
natio iudicij mutandi cauſa, c. 1. de alien. iud. mut.
cauſ. fact. & in ſcienter ſuccedentem in vitium: c.
quia v. de iud. tranſeunt in & ad ſucceſſorem vni-
uerſalem, ſi tempore data reſcriptorum, aut de-
putationis, iudicium, erat in rerum natura, ille;
contra quem impetrata fuerunt, alias non va-
lent: l. 2. ff. quæ ſent. ſine appell. reſcind. l. Neratius ff.
de reg. iur. Pan. in c. ſignificauit n. 6. hoc tit. & ibi DD.
Pan. in c. tua nos. nu. 5. de vſur. in 6. re non integra,
puta quia defunctus fuit citatus, tranſeunt in v-
niuerſalem, c. dilecti de for. compet. & in caſibus, in
quibus tranſit inſtantia, dicetur infra tit. de iud. §.
inſtantia cauſa criminalis. etiam in ſingularem ſuc-
ceſſorem. argumento à contrario ſenſu d. c. ſignifica-
uit & ibi Zab. circa finem verſ. generaliter. Anch. But.
& Can. c. gratum & ibi gl. in verbo quæſt. captum de
17 off. deleg. late Capra concl. 34. & 35. Infra † ſcriptæ
regulæ communes ſunt, reſcriptis gratiæ & iuſti-
tiæ: clauſulæ ſi ita eſt, & ſi preces veritate nitantur,
in omni reſcripto intelliguntur, c. 2. hoc tit. l. etſi
non C. ſi cont. ius vel vtil. pub. & ibi not. l. vniuerſa C.
de diuerſ. reſcript.* nec expreſſe reddunt gratias
conditionales, quæ nullam requirunt in cauſæ
expeditione cognitionem, & quas Domini ab-
breuiatores Cancellariæ, ſine alio examine, ex-
pediunt in forma gratioſa, quando ſupplicatio
ſub illa forma fuit concepta; ſed quando requi-
ritur cauſæ cognitio in expeditione, vt verbi
gratia confirmatione in forma communi, tum
ex præſumpta mente, ſummi Pontificis conce-
dentis, ac ratione futura expeditionis, quam poſt
ſe expectant, reſoluuntur in ſuſpenſiuas, ſi cauſæ
cognitio non adhibeatur, aut expeditio non fiat
in forma gratioſa, argumentum l. conditiones ex-
trinſecus & ibi not. per Bart. & DD. ff. de cond. & de-
monſt. c. ſignificaſti in princ. & ibi gl. in verbo conditio-
ne & Can. de elect. Felin. in c. ex parte 1. n. 6. & melius
ſub n. 10. & 11. de reſcript. pulchre ſeraphin. deciſ. 775.
numero quarto et ſeqq. Bell. deciſ. 4. ſub num. 1. quaſi
ſumus Pontifex ſic noluerit: l. quod pure ff. quando
dies leg. &c. ſed Bart. in d. l. conditiones extrinſecus ſub
num. 1. & ibi DD. ac ſubintelligitur clauſula, ſaluo
iure tertij. c. quamuis hoc tit. in 6. l. 2. §. merito & §.
ſi quis à principe & ibi gl. ff. ne quid in loco publ. c. primo
& ibi gl. fin. vt lit. pend. & c. 5. ex tuarum de auct. & v-
ſu pallij. Error in nomine proprio, & diœceſi im-
petrantis vitiant reſcripta iuſtitiæ, c. ab excommu-
nicato & ibi gl. in verbo de facto ſuo hoc tit. arg. l. fin. C.
de hered. inſt. Felin. in c. ſignificante ſub numero ſecun-
do hoc tit. verſ. ſecunda declaratio. ac gratiæ. c. Rodul-
phus & ibi Io. And. numero nono hoc tit. Creſcent. deciſ.
14. numero ſecundo hoc tit. Reſcripta inhibentia
cauſæ cognitionem, non carent falſi ſuſpicione.
c. 2. hoc tit. Non † ſtatur reſcriptis, quæ continent 18
manifeſtum in conſtructione peccatum: gl. in c.
Apoſtolicæ 35. quæſt. 9. c. ad audientiam 1. hoc tit. & ibi
gl. pen. & Felin. ampliat & limitat Rom. conſ. 376. nu.
10. & ſeqq. quia magna conſilij moderatione, pa-
tientia, & maturitate decoquuntur, d. c. apoſtoli-
cæ. Et ideo præſumitur falſitas, præſumptione iu-
ris & de iure, gl. in d. c. ad audientiam 1. & ibi Felin.
& Can. Literæ vnius, aut ſyllabæ defectus eadem
non vitiat, c. ex parte de fid. Inſtrum. niſi variatio li-
teræ induceret variationem ſenſus, c. inter dilectos
de fid. inſtrum. neque defectus vnius dictionis aut
orationis, Innoc. in d. c. ex parte & ibidem latius
Felin. ſi alias colligi poſſit mens Papæ; quia oculus
officialium ſæpe fallitur, prout defectus ſyllabæ
aut dictionis non vitiat teſtamentum: l. errore C.
de teſtam. l. qui habebat. ff. de manum. teſtam. dum ta-
men ex ipſo orationis defectu non reſultet falſa
latinitas: vel defectus orationis, non ſit circa id,
quod conſueuit poni ex communi, ſtylo Cancel-
lariæ in reſcriptis; nam tunc reſcriptis propter
hunc duplicem defectum vehementiſſime ſu-
ſpectis, nullatenus debet fides adhiberi, Roman.
d. conſ. 376. n. 13. Felin. in d. c. ad audientiam el. 1. n. 1.
Sub et † obreptio, ſi fuit doloſa, vitiat reſcripta 19
in totum, ſiue fuerit cauſa conceſſionis totius re-
ſcripti, ſiue forte formæ ſpecialis tantum, in pæ-
nam ipſius mendacis, licet contineant plura ſe-
parata: ſi proceſſit ex ſimplicitate, vel ignoran-
tia, eatenus vitiat reſcripta, quatenus fuit cauſa
inductiua conceſſionis, vel totius reſcripti: et
huiuſmodi diſcretio eſt adhibenda, aut vero ex-
preſſo, aut ſuppreſſo falſo nullo modo literas ob-
tinuiſſet, & vitiat reſcripta in totum, quibus duo-
bus caſibus nullatenus à delegato eſt proceden-
dum, niſi forſan eatenus, vt partibus ad ſuam
præſentiam conuocatis, de qualitate precum
cognoſcat: aut obtinuiſſet literas in forma com-
muni, & delegatus procedit ſeruato iuris ordine,
non ſpeciali forma reſcripti: c. ſuper literis hoc tit.
& ibi Pan. n. 2. l. 2. & 5. C. ſi cont. Ius vel vtilit. pub.

vt ſic

Digitized by Google

vt ſic in vtroque caſu eadem ratio, quæ delegan-
tem, moueat et delegatum; & vbi delegans ſuas
literas denegaret, delegatus etiam ſuæ cognitio-
nis officium nullatenus interponat, tam in literis
gratiæ, quæ etiam ad ius commune reducuntur,
c. ſi & c. grata hoc tit. in 6. c. cum aliquibus eod. tit. &
lib. c. olim. & c. abbatem hoc tit. quam in literis iuſti-
tiæ: c. edoceri c. plerumque c. ab excommunicato c. paſto-
ralis §. fin. & c. ſedes apoſtolica hoc tit. dummodo re-
ductio ad ius commune fiat, ex proportione ver-
borum reſcripti, ſtante eius validitate Felin. in d. c.
ſuper literis in 2. concluſ. in 3. & 4. fallentia & ibi
Anchar. numero quarto, & Innoc. num. 3. & ſeq. qui
ponunt ſuper quolibet membro exempla et Can. com-
muniter. ſed in literis gratiæ facilius dolus præſu-
mitur, & vitiat ipſo iure, & verba præſumuntur
poſita taxatiue; ſecus in literis iuſtitiæ, vt latius
ſupra dictũ eſt. Cauſæ de præſenti aut de præte-
rito exiſtentes tales, quæ retraherent, aut diffici-
liorem redderent principem, ſunt in conſidera-
tione, quoad ſubreptionem, obreptionem, & in-
tentionis defectum, inducendum: de cauſis au-
tem de futuro, quæ habent ſe ad eſſe, & non eſſe,
quia non ſunt in aliquo vero actu de præſenti iu-
re fundatæ, in reſcriptis non eſt facienda mentio.
Felin. in c. in noſtra coroll. 7. hoc tit. Rot. deciſ. 25. de re-
ſcript. in nou. Caſſad. deciſ. 16. de præb. numero ſecundo,
20 Raſura † vitiat reſcripta aperta, & impedit eo-
rum executionem in poſſeſſorio, Bart. in l. ſi vnus
n. 1. C. d. teſtam. quando reperitur in parte ſubſtan-
tiali reſcripti: c. licet §. quinta & ibi gl. & Can. de cri-
mine falſi c. cum venerabilis de relig. dom. c. cum olim.
2. de priuileg. & ibi gl. in verbo raſuras l. fin. et ibi gl. in
verbo vitiatum C. de edict. diu. Adriani toll. & ibi Iaſ.
num. 19. & Can. ſecus quando reſcripta ſunt clau-
ſa, in quocunque loco fuerit raſura: quia non eſt
præſumptio contra impetrantem: arg. l. ſi vnus C.
de teſtam arg. l. comparationes C. de fid. inſt. gloß. in d.
c. licet §. quinta in verbo tenuem & ibi Can. aut etiam
aperta, quæ aliquando fuerunt ſana, ac caſu ali-
quo peruenerunt ad manus aduerſarij, & poſtea
reperiantur vitiata, in quocunque loco fuerit ra-
ſura; quia præſumitur, quod aduerſarius abraſe-
rit doloſe: c. accepimus de fid. Inſt. & ibi Ioan. And.
n. 5. Hoſt. num. 5. Bald. in l. 1. ſub num. 4. C. de fid. inſt.
vel reperiantur penes impetrantem, & raſura ſit
in narratione facti, c. ex literis de fid. Inſt. paucarum
literarum: c. fin. de crim. falſi gl. in d. l. fin. in verbo vi-
tiatum l. 1. §. fin. & ibi gl. in verbo mutilus ff. de bon.
poſſeß. ſecund. tab. aut ſcriptura abraſa in loco ſub-
ſtantiali, ita bene ſit ſcripta, quod videatur ma-
nus eiuſdem Notarij, gl. in d. l. fin. in verbo à figura
C. de edict. diu. Adr. toll. & ibi Bart. n. 3. & DD. gl. fin.
in c. cum venerabilis de relig. dom. & ibi Can. vel offi-
cialis & notarij in ſubſcriptione atteſtati, fuerint
de abraſione. Bart. in l ſi vnus n. 3. C. de teſtam. Bart.
in l. 1. §. fin. de bon. poſſeß. ſecund. tab. nu. 3. Reſtrin-
genda † ſunt reſcripta tam iuſtitiæ, c. P. & G. de 21
off. deleg. c. ſedes apoſtolica c. adhac hoc tit. quam gra-
tiæ, c. quamuis el 1. de præb. in 6. c. 1. §. fin. & c. 2. de fol.
præsbyt. in 6. ſed reſcripta ad lites ſtrictius ſunt in-
terpretanda, quam reſcripta ad beneficia, Pan. in
c. capitulum n. 6. hoc tit. & in eis ordo, & ſtructura
verborum interpretationem recipit à iure. c. cau-
ſam quæ hoc tit. c. eccleſia veſtra 2. de elect. l. ſi quando
C. de inoff. teſta. l. tutores ff de confirm. tut.

Reſcripum † poſterius derogat priori, de 22
quo mentionem facit, c. cæterum §. 1. hoc tit. c. inter
monaſterium de re iud. c. coram de off. deleg. ſi in eadẽ
cauſa ad lites impetretur, Felin. in c. cæterum n. 7.
hoc tit. debet fieri mentio nedum de primo re-
ſcripto, ſed etiam de omni notabili clauſula eius,
puta quod fuerit communi conſenſu impetratũ,
c. cæterum hoc tit. c. ex conqueſtione & ibi Butr. in 3.
not. de reſtit. ſpol. arbitrio iudicis, Pan. in d. c. ex con-
queſtione n. 4. de reſtit. ſpol. quia iura volunt de
prioribus literis faciendam eſſe mentionem ſpe-
cialem, c. ex literis de dol. & cont. c. in noſtra hoc tit.
ac de proceſſu inchoato: c. inter de re iud. & ibi gloß.
alleg. concord. c. vt debitus de appell. & ibi gl. in verbo ſi
dicat. Pan. & Can. Felin. in c. ſuper literis in 6. reg. hoc
tit. ſi impetretur ab eodem ad beneficia diuerſa,
ſicut eccleſias; in ſecundo de primo, & proceſſu
ex primo reſcripto ſecuto, etiam debet fieri men-
tio, c. in noſtra hoc tit. & ibi Pan. ſub n. 6. & n. 7. &
Can. alias neutrum valet, quia præſumitur impe-
traſſe fraudulenter, Pan. in d. c. in noſtra poſt n. 5. &
ibi Ioan. And. & Butr. niſi ipſe vnum reſcriptum
impetrauerit p ſe, & aliud impetrauerit eius pro-
curator eo ignorante; quo caſu datur illi optio,
quonã reſcripto vti velit: c. gratia hoc tit. in 6. ad i-
dem vero beneficiũ, ab eodẽ plura poſſunt im-
petrari reſcripta, ex poſt facto ad cautelam nulla
priorũ facta mentione. Pan. in d. c. in noſtra n. 6. c.
poſt. electio et c. ex part. Aſten. de conceß. præb. Speciale
generali derogat ſiue ſpeciale p̃cedat, ſiue ſequa-
tur, quãuis de eo mentionẽ non faciat, c. abbatẽ et
c. paſtoralis §. quoniam hoc tit. gl. magna in c. 1. in verbo
mande-

Digitized by Google

mandatum hoc tit. ſiue iuſtitiæ, c. 1. & c. paſtoralis hoc tit. c. ſtuduiſti de off. leg. l. in toto ff. de reg. Iur. niſi tempore impetrationis ſecundi ſpecialis, iam fuerit facta ſpecificatio, per primum, d. c. paſtoralis §. 1. ſiue gratiæ: c. quamuis tibi de præb. in 6. c. generi de reg. iur. in 6. et ibi gloſ. alleg. conc. c. capitulum hoc tit. & ibi Pan. n. 4. extra hos caſus, antiquius præfertur in literis gratiæ, quia in illis ſtatur datæ; non præſentationi, c. tibi qui hoc tit. in 6. & c. cum qui hoc tit. in 6. gl. in c. ſi ſoli in verbo firmitatem de conceſſ. præb. ſi primus impetrans non fuerit negligens, in proſequendo ius ſuum; cuius probata negligentia valet ſecundum, etiamſi de primo non faciat mentionem, c. capitulum & ibi gl. in verbo prius & Pan. n. 5. & ſeq. hoc tit. ac etiam literis iuſtitiæ, ſi primus impetrans, conuentus per ſecundas, præſentet ſuas vſque ad annum, & poſtmodum excipiat de ſuis prioribus; Pan. in c. 1. ſub. n. 14. verſ. quartus intellectus hoc tit. & ibi Butr. ſub. n. 21. Capr. concluſ. 41. 42. et 43. alias ſi excipiat de ſuis prioribus, antequam illas præſentet iudici, non auditur, quia videtur hoc facere in fraudem: c. vt debitus de appell. fallit in gratioſis, quando ius primi fuit conditionale, & ante conditiones exiſtentiam, ius ſecundi fuit purificatum, & in eſſe productum. c. ſi pro te hoc tit. in 6. Archil. deciſ. 15. & 16. de præb.

Diſpenſatio à declaratione differt: diſpenſat
23 † princeps circa ius humanum, quando data legis, vel Canonis obligatione, ab ea priuatim aliquem eximit: c. de multa & ibi Pan. num. 7. & ſeq. & Can. de præb. c. requiritis §. niſi rigor. & cc. ſeqq. c. diſpenſationes & cc. ſeqq. 1. quæſt. 7. § plane ex his Inſtit. de Iure nat. gent. & ciuili late Cou. in epit. lib. 4. decret. 2. part. c. 6. §. 9. n. 2. & 5. & per tot. circa ius diuinum naturale & gentium declarandi, & interpretandi poteſtas principi competit ex aliqua cauſa Iuſta quæ hoc caſu non præſumitur nulla vero ei competit diſpenſandi facultas: diſt. 5. in princ. & ibi gl. p. mag. & Can. § ſed naturalia Inſt. de iur. nat. gent. & c. late Cou. in epit. lib. 4. decret. 2. part. c. 6. §. 9 per tot. pulchre Mynſing. obſ. 97. cent. quinta Bald. in l. fin. numero tertio, & ſeq. C. ſi contr. ius. ſed & in multis, præter articulos fidei, caſibus iuris humani Papa non diſpenſat, recenſitis per gl. fin. in c. cum ad monaſterium & ibi Butr. Pan. Boick. à num. 14. vſque ad 18. & Can. de ſtat. monach. & Canonic. regul. Felin. in c. ſi quando numero quarto, & quinto
24 de reſcript. Diſpenſatio † eſt remiſſio legis, facta ex cauſa vrgente, c. tali c. requiritis & ibi gloſ. mag. in verbo vt plerique 1 quæſt. 7. c. 1. & ibi Pan. numero quarto qui clerici vel vou. & ibi Can. ab habente poteſtatem: c. requiritur § niſi rigor. 1. quæſt. 7. Pan. in d. c. de multa n. 8. de præb. concedi debet, cauſa cognita, & ſumma maturitate, atque gratis à quibuſcunque ad quos ius diſpenſandi pertinebit, c. ſicut cl. 2. ſeſſ. 25 c. diſpenſationes & cc. ſeqq. 1. quæſt 7. & hæc expreſſa vocari poteſt: facta à ſupremo principe, ſine cauſa valet; quia pro ratione eſt voluntas, l. relegati ff. de pæn. & ibi gloſſ. fin. & DD. Pan. in c. conſtitutus n. 15. de relig. dom. Felin. in c. quæ in eccleſiarum n. 60. vbi ponit ſex. fall. de Conſtit. Cou. in epiſt. lib. 4. decretal. 2. part. c. 6. §. 9. n. 20. & ſeqq. plures cumulans Gail. obſ. 58. lib. 2. Mynſ. d. obſ. 97. cent. 5. in fin. & obſ. 8. cent. 4. Alia tacita dicitur, quando Papa, vel Imperator, non expreſſis diſpenſationis verbis, & nulla præmiſſa cauſæ cognitione, Pan. in c. fin. ſub. num. quarto, de ſchiſmat. et ord. ab eis &c. in ſpectantibus ad ius commune, Innoc. in c. cum ad monaſterium numero tertio, et 4. de ſtatu monach. exercent actum poſitiuum, ſiue effectum in perſonā ſui ſubditi, quem ſciunt pati impedimētum, maculam, vel defectum, requirentia diſpenſationem, qui citra diſpenſationem non valeret, vel ſaltem diceretur non legitime eſſe factus: l. imperialis §. ſimiles C. de nupt. l. 2. C. de crimine ſacrileg. c. veniens & ibi Can. de fil. presbyt. Put. deciſ. 6. & 15. de diſpenſ. Bell. deciſ. 263. ſi narretur. ſecus ſi actus ſonat in pati, vel ſit negatiuus, vt quia ab inhabili recipit procurationem, audit miſſam, &c. aut factum ſuperioris poſſit interpretari, ſecundum ius; quibus caſibus nunquam præſumitur diſpenſatum. c. dudum de decim. Bald. in l. bonorum la. 2. numero tertio, C. qui ad bon. poſſeſſ. &c. Pan. in d. c. veniens num. 7. Gonzal. ſuper regul. de menſ. & alternat. gloſſ. 15. n. 29. et ſeq. Sed notandum eſt quod ex reg. Cancellariæ ſi. diſpenſatio non venit ſub quacunque ſignatura, in quauis gratia, niſi totaliter gratia effectum huiuſmodi diſpenſationis concernat, vel alias nihil conferat, aut operetur; vnde ſi ſcienter inhabiliſ faciat gratiam, non videtur cum eo diſpenſare. Pariſ. de reſign. lib. 4. quæſt 3. n. 63. Gonzal. ſuper reg. de menſ. & alternat. gloſſ. 15. n. 29. & ſeqq. Put. deciſ. 15. de diſpens. vbi dicit videndū quomodo ſit reſpondendum reg. Cancell. Epiſcopi, & alij inferiores, in caſibus, in quibus poſſunt de iure diſpenſare, ipſo facto non diſpenſant, niſi præmiſerint ſuper diſpenſatione facienda cauſæ

Summa in Decretales.

cognitionem, & exprimant diſpenſationis cauſam. *c. diaconi 28. diſt. c. qui in aliquo & ibi gloß. mag. in verbo concubinas 51. diſt. gloß. 1. in c. fi. de ſchiſmat. Anchar. in d. c. ſi ſummus n. 7. de ſent. excomm. gl. fin. in c. 1. de æt. & qualit. in 6. & ibi Gemin. in verbo diſpenſare late Bo…k in c. veniens de fil. presbyt. Rot. deciſ. 2. de offic. ordin. in antiq.* licet non fuerit expreſſum verbum diſpenſo: conſultius tamen eſt promotis, quod literas vel teſtes habeant, ſuper diſpenſatione ſibi facta: *gl. in d. c. qui in aliquo c. ſi quis ſine & ibi gloß. mag. 81. diſt.* ſi vero non præmiſſa cauſæ cognitione, aliquem inhabilem promouent, non videntur diſpenſare, imo puniuntur. *Ioan. Andr. in c. fin. numero quarto, de ſchiſmat. & ibi Pan. num. tertio. & ſeqq. & Can. communiter Pan. in d. c. veniens ſub. num. 7. verſ. aduerte quid. non ſufficit de fil. presbyt.* Collegium poteſt diſpenſare contra ſuum ſtatutum, etiamſi ſit confirmatum à Papa, *Franc. in c. conſtitutus num. 15. de appell.* Approbatio in actu requiſita, ex actu poſitiuo, negatiuo, & ſonante in pati, ex quo pateat conſenſus inducitur. *c. ex ore & ibi gloß. pen. de his quæ ſiunt à maio. part. c. el. attendentes §. illas quoque in fine de ſtat. monach. Innoc. in c. cum ab eccleſiarum numero ſecundo de offic. ordin.* Abſolutio ab excommunicatione non inducitur, per quemcunque actum, etiam ſcienter geſtum, qa in ea exigitur certa forma. *el. ſi ſummus de ſent. excomm. c. cum deſideres de ſent. excomm.* Ex nominatione, honoratione, vel tractatu alicuius, vt prælati vel Rectoris, aut ſub nomine cuiuslibet dignitatis, etiam ſcienter facta, non datur nouus titulus, nec cenſetur nouum ius conferri in prælatura vel rectoria. *el. ſi ſummus de ſent. excomm. §. fin.* ex patientia ſiue Conniuentia non fit diſpenſatio *c. cum iam dudum in fin. de præben. & ibi gl. fin. & Can.*

25 D ſpenſationum † quædam eſt ſimpliciter permiſſa & quædam eſt de iure debita, quando petitur ex legitima cauſa: *gl. mag. in c. vt conſtitueretur in verbo detrahendum 50. diſt. c. neceſſaria c. diſpenſationes 1. quæſt. 7.* & licet pro ea conſequenda non detur actio, poteſt tamen implorare officiũ ſuperioris. *c. exigunt & ibi gl. in verbo cauſa 1. quæſt. 7. c. fin. qui fil. ſint legit. & ibi not. c. ipſa pietas in fine 23. quæſt. 4.* Item alia eſt gratioſa & dirigitur ei, cui fit, vt dictum eſt in reſcriptis gratiæ; & ex decretis Concilij Tridentini, ſuum non ſortitur effectum, niſi prius ab ordinarijs impetrantium ſummarie tantum, & extraiudicialiter cognoſcatur, expreſſas preces ſub: & obreptionis vitio non ſubiacere: *c. diſpenſationes ſeß. 22.* iure decretalium habebat locum, c. ex parte tua, de offic. ordin. Nulla conceditur motu proprio, ſed tantum ad petitionem partis. *c. innotuit §. fin. de elect. c. fin. de ſchiſmat. l. pen. ff. de ſent. paß. & reſtitut.* Alia eſt commiſſaria, & dirigitur executoribus deputatis, & iuxta Concil. Trid. ordinarijs eorum, qui diſpenſationem impetrarunt: *d. c. diſpenſationes.* quæ requirit factum executoris, & præcedentem cauſæ cognitionem, ſecundum formam mandati, & clauſulæ, ſi ita eſt, *c. ab excommunicato hoc tit. c. cum contingat de off. & poteſt. iud. deleg. Caputaq. deciſ. 273. p. 1. Paris. conſ. 57. num. 47. vol. 4. Archil. deciſ. 18. de procur.* vocaturque mandatum de diſpenſando: *Put. deciſ. 11. de diſpens. Pariſ. conſ. 57. c. cum olim. 1. & ibi gl. 1. de off. deleg. l. diligenter ff. de vitand.* diſpenſatio facta ſtatim præſentatò mandato executori eſt nulla; *Archil. deciſ. 2. de fil. presbyt. c. cum contingat, de offic. deleg. c. ab excommunicato hoc tit.* nam licet clauſula, ſi ita eſt, in gratioſis non inducat conditionem, *c. ex parte 1. & ibi Felin. n. 6. hoc tit.* nec requirat vocationem partiũ; *Clem. 1. & ibi gl. fin. de off. deleg. Bald. in c. ſuper literis n. 19. hoc tit. Lap. allig. 60. n. 2. Rot. deciſ. 4. num. 4. plures quotas allegans de fil. presbyt. in antiq.* ſaltem extraiudicialem requirit cauſæ cognitionem, quam diſpenſatio facta, ſtatim præſentato mandato, excludit: *c. primates 2. quæſt. 1. Archil deciſ. 2. de fil. presbyt. Franc. in c. dilecto nu. 55. n. 153. de appell. Gemin. in ſumma 2. quæſt. 1. n. 8.* ſuffragatur huiuſmodi mandatum, etiam non iuſtificatum, in poſſeſſorio, *c. literas & ibi Collect. in fin. de reſtit. ſpol. Collectanea in c. quia circa de conſang. & affin. Put. deciſ. 8. de probat. Achil. 18. dec. de procurat.* manutentionis, *Cæſar deciſ. 4. num. 3. de cauſ. poſſeſ. & prop. arg. l. iuſtæ ff. vti poßidetis.* ac etiam ſpolio, *Mohed. dec. 11. de reſtit. ſpol. Put. deciſ. 239. in fine & deciſ. 249. lib. 1. Pan. in c. in literis numero quarto & quinto de reſtit. ſpol. Ioan. And. in c. literas n 5. de reſt. ſpol.* niſi de inhabilitate conſtaret, ex confeſſione. *Cæſar. deciſ. 20. num. 6. de prob. l. cum te la 2. C. de tranſact.* Morte Papæ, non expirat reintegra, ſed poſſunt ordinarij illud expedire, etiam ſede apoſtolica vacante, antequam exeat regula Cancell. ſuper reualidatione literarum prædeceſſoris gratiæ & iuſtitiæ. eſt enim gratia ſingularis certa, & determinata, per ipſum Papam facta, cuius executio mandatur ordinarijs. *Freder. de ſenis conſ. 78. ſylueſt.*

Digitized by Google

ueſt. in verbo gratia num. 3. Fabien.in 5. quaſt. Garc. de
26 benef. p. 6. c. 2. §. 3. n. 311. et ſeqq. Semper † in ſecunda
diſpenſatione debet fieri mentio de prima, alias
cenſetur ſubreptitia, quando diſpenſatio additur
diſpenſationi: c. 2. §. ſtatuimus de decim. in 6. c. 2. de
fil. presbyt. in 6. & ibi Can. Rot. deciſ. 3. in fine de fil.
presbyt. &c. in antiq. Put. deciſ. 96. lib. 1. ſecus ſi ſe-
cunda gratia, concernat executionem primæ di-
ſpenſationis: Ioan. And. in d. c. 2. numero ſecundo. &
ibi Franc. numero quinto, in fine Creſcent. deciſ. 18 hoc
tit. Rot. d. deciſ. 3. in princ. Rot. diuerſ. deciſ. 214. ſub.
numero tertio, & 4. p. 1. Put. deciſ. 96. lib. 1. Garc. de
benef. p. 7. c. 2. nu. 72. et ſeqq. item debet fieri mẽtio,
de limitatione diſpenſationis, c. 2. §. 1. de decim. c.
cæterum §. ad aures hoc tit. nam iura quæ arctant ad
expreſſionem litis, verificationem narratorum,
c. quia circa de conſang. & affin. Caputaq. deciſ. 271.
p. 1. cauſæ nedum finalis, ſed etiam impulſiuæ,
c. poſtulaſti & ibi Pan. numero primo. hoc tit. Dec. in c.
cum ceſſante numer. 7. de appell. Caputaq. deciſ. 274.
p. 1. & mentionem certarum qualitatum in re-
ſcriptis gratiæ, habent locum in impetrationi-
bus diſpenſationum; gloß. in c. non poteſt in verbo
modicum de præb. in 6. & ibi Gemin. Fel. in c. in noſtra
in 8. coroll. hoc tit. alias diſpenſatio eſt nulla in to-
tum, d. c. non poteſt. & ibi Franc. numero ſecundo & 3.
niſi limitatio ſit conſueta & notoria. c. bon. mem.
el. 1. verſ. contra de elect. l. ſi vero §. 1. ff. qui ſatisdare
cog. l. emptorem in princ. ff. de act. emp. Felin. in c. in no-
ſtra num. 15. hoc tit. Creſcent. deciſ. 14. de præb. Rot. de-
27 ciſ. 32. numero quarto, hoc tit. in nou. Differunt †
diſpenſatio, & facultas diſpenſandi: diſpenſatio
reſpicit fauorem, certæ perſonæ, cum qua eſt di-
ſpenſandum, ſtricte venit interpretanda, c. quod
dilectio de conſang. et aff. c. 1. §. fin. de fil. presbyt. in 6. c.
non poteſt. de præb. in 6. c. odia de reg. iur. in 8. ſufficit,
quod in aliquo operetur, c. non poteſt §. cum vero de
præb. in 6. pulchra gl. in c. ſi autem in verbo niſi 36.
quæſt. 2. Ripa in c. ad aures num. 35. & pluribus ſeqq.
hoc tit. Felin. in c. poſtulaſti n. 9. & ſeqq. hoc tit. & eſt
odioſa, quia vulnerat ius commune: c. dudum 2. §.
inſuper de elect. gl. in ordinarij in verbo diſpenſationes
de off. ordin. in 6. franc. in c. 1. num. 9. de fil. presbyt. in 6.
facultas diſpenſandi alicui conceſſa quoad pati-
entes defectum, eſt fauorabilis, cenſetur bene-
ficium principis, & late eſt interpretanda: c. fin. &
ibi gl. 2. mag. de ſimon. c. etſi clerici §. de adulterijs &
ibi Pan. numer. 11. de iud. & Can. Put. deciſ 39. lib. 9.
franc. in c. 1. ſub nu. 5. de fil. presbyt. in 6. Ripa in d. c.
ad aures nu. 43. Felin. in d. c. poſtulaſti ſub. num 11.
verſ. limita 4. & n. 12. in illa ſub ſimplicibus de-
fectibus non compræhenditur mixtus, l. vim paſ-
ſam §. præſcriptione ff. de adult. & ibi DD. poſt. gl. l. 2.
& ibi DD. ff. de verb. oblig. vt in adulterino diſpen-
ſato, ſed nato ex adulterio geminato, Oldra conſ.
247. §. 1. Inſtit. de nupt. in fine & ibi gl. & DD. vel ex
adulterio & inceſtu, Bald. in l. eam quam nu. 36. C.
de fideicom. nec in ea habet locum argumentum
à pari vel minori, c. fin. de trans. Præl. Felin. in c. po-
ſtulaſti ſub numer. 8. verſ. circa 8. quæſt. &c. vbi am-
pliat & limitat hoc tit. niſi minus conſecutiue, &
neceſſario ſe habeat ad maius, c. quia in tantum &
ibi gl. 1. de præb. Amb. in el. vnic. ſub n. 19. de conceſ.
præb. Felin. in c. etſi clerici §. de adult. n. 16. & 17. de iud.
& tot debent eſſe diſpenſationes, quot ſunt ob-
ſtacula: c. paſtoralis de priuileg. c. ex tuarum de auct. &
vſu pall. Ioan. And. in c. primo numero quinto, de fil.
presb. in 6. plures cumulans Pan. in c. de multa poſt n. 4.
de præb. & ibi Ioan. And. & Can. Gemin. conſ. 33 n. 8.
hæc conceſſa in caſibus ſimplicibus, compræ-
hendit duplicem caſum & defectum mixtum:
Pan. in §. adulterijs num. 11. & ibi Can. Bart. in d. l. 2.
ff. de verb. oblig. & ibi DD. Put. d. deciſ. 39. lib. 3. ſed
conceſſa ſuper vno defectu, non extẽditur ad a-
lium concurrentem defectum, etiamſi libera fa-
cultas diſpenſandi ſit conceſſa. c. 1. & ibi Franc. in
vlt. not. de ætat. & qualit. in 6. c. 1. & 2. de fil. presb. in 6.
Abſolutio † per diſpenſationem ſiue indulgen- 28
tiã à commiſſo crimine in vtroque foro non da-
tur, niſi poſt actam pænitentiam, c. 1. & ibi Pan. n.
5. qui Cler. vel. nou. vel eius partem; c. ex tenore de
temp. ordin. & non abolet infamiam aut rehabili-
tat ad ordines, vel beneficia, quia pænam tantum
remittit, l. fin. C. de gen. abol. l. tutor l. generaliu C. de
ſentent. paß. & iterum dimiſſa crimina in vltionem
venire non patitur. c. de his & ibi gloſ. & Can. de
accuſ. Rehabilitatio, reintegratio ſiue reſtitutio
expreſſe eſt concedenda, §. cum autem 15. verſ. ſed
ſi Inſt. quib. mod. ius pat. pot. ſol. & ibi DD. l. 1. C. de ſent.
paß. & reſtit. & in terminis noſtris Pariſ. conſ. 88. n. 19.
& ſeqq. vol. 4. Ioan. Andr. in c. dudum el. 2. num. 24. de
elect. & ibi Hoſt. n. 35. in qua debet fieri mentio, de
alio ſimili delicto alias commiſſo, à quo abſolu-
tus & rehabilitatus fuit: l. deſertorem l. non omnes ff.
de re milit. c. cum haberet de eo qui duxit in matrimo-
nium quam & c. c. hoc veſtræ & ibi gl. 11. diſt. l. 3. C. de
epiſcop. audient. Garc. de benef. p. 8. c. 3. numer. 28. et
ſeqq.

Digitized by Google

De Conſuetudine.

Titulus IV.

SVMMARIA.

1 *Conſuetudo, vt inducatur, tria requiruntur:*
2 *Conſuetudo interpretatiua non eſt neceſſe quod ſit præſcripta.*
3 *Conſuetudinis effectus.*
4 *Conſuetudo à præſcriptione differt.*
5 *Conſuetudo probanda eſt in ſpecie.*
6 *Conſuetudo centenaria, aut immemorabilis non cenſetur ſublata.*

DICTVM eſt de iure ſcripto, quod conſiſtit in
conſtitutionibus & reſcriptis; nunc breui-
ter agamus, de iure non ſcripto, quod conſiſtit in
conſuetudinibus. Subiicitis traditis per gloſſ. &
DD. *in* §. *ex non ſcripto Inſt. de iure nat. gent.* & per
Gail. *obſ.* 31 *lib.* 2. Ius canonicum ad inducendum
conſuetudinem contra ius commune, (iuri na-
turali cuius tranſgreſſio, periculum ſalutis indu-
cit, quacunque conſuetudine non poteſt dero-
gari.) *c. quæ contra & ſeq.* 8. *diſt. c. fin. hoc tit. l.* 2. *C.*
quæ ſit long. conſuetudo c. ex parte veſtra hoc tit. c. 1. *hoc*
1 *tit. in* 6. Requirit † primo, quod ſit rationabilis:
c. fin. & ibi gl. in verbo rationabilis hoc tit. & ibi DD.
conſuetudo, ſine veritate, vetuſtas eſt erroris: *c.*
veritate & cc. ſeqq. 8. *diſt.* dicitur rationabilis illa,
quæ, vel cuius ſimilis, approbatur à iure, arbitrio
iudicis. *Io. And. in d. c. fin. num.* 26. *& ſeqq. poſt gl. in*
verbo rationabilis & ibi Can Secundo frequentiam
actuum, §. *ex non ſcripto & ibi gl. in verbo diuturni*
Inſt de iur. gent. nat. & ciuili l. ſed & ea l. nam impera-
tor ff. de leg. arbitrio iudicis, *l.* 1. *in fine & ll. ſeqq. ff. de*
iur. deliber. l. in venditione §. 1. *verſ. de tempore ff. de*
bon. auct. iud poſſ. l. 1. §. *effractores ff. de effract. & c. l.*
continuus §. *cum ita ff. de verb. oblig.* iudiciorum, ſiue
non iudiciorum: *l. cum de conſuetudine ibi an etiam*
contradicto &c. & l. nam imperator vbi conſuetudi-
nem aut rerum perpetuo iudicatarum ff. de leg. &c.
Bart. in l. de quibus num. 12. *&* 13. *ff. de leg.* Quæ æ-
quipolleat conſenſui dato in communi, non in
particulari: *l.* 1. *C. quæ ſit long. conſuetud. l. an in totum*
C. de ædif. priu. l. cum de conſuetudine ff. de leg. & c. gl.
fin. in c. fin. verſ. item requiritur quod maior hoc tit.
Tertio quod ſit præſcripta, id eſt obtenta, per cur-
ſum temporis ad præſcriptionem requiſiti; iure
ciuili ſufficiunt decem anni, etiam in conſuetu-
dine contra ius ciuile: *l. de quibus & ibi gl. in verbo*
inueterata, & l. diuturna ff. de leg. gloſſ. in rub. C. quæ
ſit long. conſuetudo. iure canonico ad inducendam
conſuetudinem, contra expreſſum canonem, vel
rationem canonis, requiritur tempus quadra-
ginta annorum: *c. cum de beneficiis de præb. in* 6. *c. cum*
Eccleſia de cauſ. poſſeſſ. c. auditis de præſcript. gl. in c. fin.
in verbo legitime hoc tit. Iaſ. in l. de quibus num. 43. *&*
ſeq. vbi limitat vtrumque membrum ff. de leg. Cæſar.
deciſ. 1. *hoc tit. in princip. Capra concluſ.* 13. decem an-
norum ad inducendam conſuetudinem præter
ius; *gl. in c. fin. in verbo conſuetudo hoc tit. in* 6. *& ibi*
Franc. ſub numero 5. *vbi limitat duobus modis & Can.*
Rot. deciſ. 615. *numero* 4. *p.* 1. vel contra communem
opinionem Doctorum: *Put. deciſ.* 240. *lib.* 3. *in fine*
Achil. deciſ. 10. *de dol. & cont. l. ſi de interpretatione &*
l ſeq. & ibi gl. in verbo perpetuo ff. de leg qui incipiunt
currere à primo die actus, qui contra, vel præter
iuris diſpoſitionem fit. *Bart. in l. de quibus numero*
15. *in* 2. *lect. ff. de leg. Ioan. And. in tract. de conſuetud.*
poſſ. poſt c. fin. hoc tit. numero 39. Conſuetudo † in- 2
terpretatiua, debet eſſe proxima, & non remota,
&c. *l. ſi mater C. ne de ſtat. defunct. poſt quinque, quær.*
c. 3. *& ibi gl. in verbo vltimo & Can. de cauſ. poſſeſſ &*
propriet. Greg. XV. deciſ. 325. *& ibi late annot.* non eſt
neceſſe, quod ſit legitime præſcripta: & ſuffraga-
tur intra tempus decennij, *l ſi de interpretatione ff.*
de leg. Butr. in c. fin. ſub numero 47. *verſ ex his dicitur*
vbi tradit multa exempla hoc tit. Creſcent. deciſ. 1. *de*
Conſtitut. Put. deciſ. 12. *libro* 3. niſi auferat ius quæ-
ſitum alteri, de quo conſtat; *Bart. in l. labeo numero*
6. *ff. de ſupp. leg. But. deciſ.* 15. *libro* 3. *Creſcent. deciſ.* 1. *n.*
5. *& ſexto Rot. diuerſ deciſ.* 574 *numero quarto parte* 1.
Conſuetudo † interpretatur legem ambiguam: 3
l. ſi de interpretatione l. minime ff. de leg quando pro-
uidet in caſu non deciſo; de nouo ius inducit: *d. l.*
de quibus in princ. & ibi gl. 1. quando eſt contra le-
gem, eam abrogat. *Bart. in d. l. de quibus numero* 5.
fuſe Io. And. in d. tract de conſuet. c. 55. *Pan. in c. fin. ſub*
numero ſecundo verſ. vltimo concludendum & nume.
ſeqq. hoc tit. Non poteſt detrahere ſubſtantiæ a-
ctus, ipſo actu remanente. *c.* 2. *hoc tit. in* 6. *c. cum*
terra & ibi Pan. numero primo & 2. *de elect.* Differt † 4
conſuetudo à præſcriptione, quia ex præſcriptio-
ne acquiritur ius priuato, vel omnibus de clero,
vel aufertur ius quæſitum, alijs certis perſonis,
aut collegio, *c. cum dilectus & ibi Pan. hoc tit. c. cum*
eccleſia

Digitized by Google

eccleſia & ibi Pan. numero 45. de cauſ. poſſeſ. & prop.
Pan. in c. fin numero ſecundo hoc tit. Caſ. deciſ. 1. nume-
ro tertio & quarto hoc tit. & deciſ. 2. numero quarto de
his quæ fiunt à maiori part. capit. ſiue illud ius traha-
tur ex publico, ſiue ex priuato: conſuetudine ve-
ro non acquiritur ius alicui priuato, ſed in publi-
co, vndecunque cauſetur, etiamſi ex priuato ius
trahatur: l. venditor §. ſi conſtat ff. comm. præd. Pan. in
c. fin. numero 20. hoc tit. Ioan. And. in c. non eſt in fine
hoc tit. in 6. item in conſuetudine, cum ſit quæ-
dam lex, inſpicitur ſola voluntas, ſiue conſenſus,
nec requiritur titulus, aut bona fides: in præſcri-
ptione requiritur titulus, & bona fides: gl. fin. in c.
fin. verſ. ſed quam differentiam hoc tit. quæ ponit alias
differentias & Can. late Felin. in c. auditis numero 22.
de præſcript. Bald. in l. imperium in 1. repet. ſub numero
13. ff. de iuriſd. omn. iud. Rip. in c. cum eccleſia ſutrina n.
5 124. & ſeqq. de cauſ. poſſeſſ. & propriet. Semper † con-
ſuetudo probanda eſt in ſpecie & in caſu, de quo
agitur, Cyn. in l. 2. numero 21. & 22. & ſeqq. C. quæ ſit
long. conſuet. Saly. in l. 1. numero 23. & 24 eod. But. in
c. fin. numero 67. & 68. hoc tit. ord. conſ. 237. poſt nu-
merum 3. etiam interpretatiua: Surd. conſ. 254. nu-
mero 26. vbi plures quotas allegat Greg. xv. deciſ. 162.
non inducitur ex vſu difformi, l. nemo §. tempora-
riis ff. de reg. iur. Bart. in l. 2. numero 27 ff. ſolut. ma-
trim. & ibi DD. afflict. deciſ. 280. num. 9. Bald in l. non
ſolum in fine ff. de iur. dat. Greg. xv. deciſ. 162. numero
8. & ibi annot. vel ab actu, qui ex mera facultate
procedit: Pan. in c. quod translationem numero quar-
to de offic. leg. Pan. in c. abbate numero decimo de verb.
ſignif. Greg. xv. deciſ. 162. numero 10. & ibi annot. Et
vnicus actus contrarius probat conſuetudinem
non extare, etiamſi mille actus, ad inducendam
conſuetudinem eſſent geſti. Bart. in l. ſemper in ſti-
pulationibus in fine ff. de reg. iur. & ibi Cagn. numero
duodecimo & DD. Greg. xv. deciſ. 162. numero 9. & ibi
annot. Quando ſit mentio de antiqua conſuetu-
dine, vel de longæua, vel inueterata, vel his ſimi-
libus ſemper intelligitur, quod ſit legitime præ-
ſcripta per quadraginta annos. Franc. poſt gl. in c.
generali numero 8. de elect in 6. & ibi Can. Conſue-
6 tudo † centenaria aut immemorabilis nunquam
cẽſetur ſublata etiam per verba vniuerſalia, qua-
cunque conſuetudine non obſtante, niſi expri-
matur. Felin. in rub. de præſcript. numero 18. Prob. ad
Monach. in c. 1. num. 24. de præſcript. in 6. gloſſ. in auth.
vt de cætero commut. rei immot. &c. in verbo præſum-
ptione Gonzal. in reg. Cancell. de menſ. & altern. gl. 33.

De poſtulatione Prælatorum.

Titulus V.

SVMMARIA.

1 *Poſtulationis definitio.*
2 *Poſtulandi quinam ſint.*
3 *Poſtulatio duplex, ſolemnis, & non ſolemnis.*
4 *Poſtulato per poſtulationem nullum ius acquiritur.*
5 *Poſtulantes quando poſſunt à poſtulatione recedere.*
6 *A quo poſtulatio admittatur.*
7 *Poſtulantium indignum pœna.*
8 *Admiſſa poſtulatione per ſuperiorem, poſtulato ius acquiritur.*
9 *Admiſſio poſtulationis habet vim confirmationis.*

MAGISTRATVS iura tuentur, l. 2. §. poſt origi-
nem, ff. de orig. iur. c. vbi periculum §. præterea de
elect. in 6. qui iure canonico aſſumuntur, per po-
ſtulationem, electionem, aut translationem, de
quibus ſubijcit: et quia poſtulatio innititur gra-
tiæ, præmittit titulum de poſtulatione prælatorũ.
Poſtulatio † eſt eius, qui eligi non poteſt, in præ- 1
latum à ſuperiore concors capituli facta petitio,
c. 1. §. poſtulationem & §. pen. hoc tit. ſeruatis formis,
Pan. in d. c. quia propter num. 9. verſ. quæro ſecundo c.
ſcriptum c. bona el. 2. de elect. c. in cauſ. & ibi Innoc.
numero primo, de elect. cap. quia propter de elect:
dico concors, quia facta à minori, quam tertia
parte capituli, non ſolet admitti: c. bona memoriæ
el. 1. hoc tit. & ſi concurrit cum electione alterius,
non admittitur, niſi numerus poſtulantium ſit
duplo maior: c. ſcriptum eſt de elect. gl. in d. c. bon.
mem. el. 1. in verb in tanta. concurrentibus pluribus
poſtulationibus admittitur ea, quæ celebrata eſt
à duabus partibus, vrgente neceſſitate; Pan. in c.
auditis numer. 9. de elect. & ibi Anch. ſub numero ter-
tio, verſ. quæro generaliter & Can. Poſtulandi † ſunt, 2
omnes qui patiuntur defectum diſpenſabilem,
ſecus ſi indiſpenſabilem, c. primo §. penult. hoc tit. &
ibi gloſ. in verbo perſonam Pan. in c. fin. num. 8. in fin.
hoc tit. aut durum ſit ſuper eo diſpenſari, c. poſt
translationem de renunc. in fin. c. officij de elect. prop-
ter quem non poſſunt exercere officium, ad
quod promouentur, vel alias inhabilitantur
à iure: Pan. in c. fin. ſub num. 8. verſ. tertia regula hoc
tit. c. quia diligentia & c. quiſquis de elect. c. conuenien-

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITT. EMANUELE

Digitized by Google

tibus § pen. & fin. & c. ſeq. 1. queſt. 7. ideo poſtulan-
dus eſt in Epiſcopum, qui trigeſimum annum
nondum impleuit, *c. cum in cunctis c. dudum el. 1 c.*
cum nobis de elect. conſtitutus in minoribus ordi-
nibus, *d. c. dudũ el. 1. c. multis de æt. & qualit. & ord.*
præf. & c. cupientes §. denique de elect. in 6. laicus, *c.*
Oſius 61. diſt. c. primatus 71. diſt. epiſcopus, cum pro-
priæ ſit alligatus eccleſiæ, *c. inter corporalia verſ.*
ſicut autem de translat. epiſcop. & c. d. c. cupientes §. de-
nique & bonæ memoriæ el. 2. & c. fin. & ibi gl. 1. hoc tit.
ſecus in abbatibus, & cæteris prælatis, etiam ex-
emptis infra dignitatem epiſcopalem, licet con-
ſentire, vel tranſire non valeant, ſine ſuperioris
auctoritate: *c. ſi abbatem de elect. in 6 gloſ. mag. in c.*
fin. hoc tit. & ibi Pan. ſub n. 8. vnde verſus. poſtulo
Pontifices, non ſacros, atque minores ætate, lai-
cos, male natos, religioſos; & plures alios, qui po-
ſtulari debeant, enumerant Anchar. in c. fin. hoc
tit. verſ. quæſunt hic communiter, & ibi Ioan.
3 Andr. *numero quarto, & ſeqq. & Can.* Duplex † eſt
poſtulatio ſolemnis, & non ſolemnis; Solemnis
dicitur, quando poſtulatur ab eo, qui poteſt ſu-
per omni impedimento poſtulati diſpenſare,
quæ eſt ſuperius definita. Non ſolemnis dicitur,
quando poſtulatur ab eo, qui non poteſt diſpen-
ſare, ſuper impedimento; requiritur tamen eius
conſenſus, in promotione, ratione ſui intereſſe:
vt ſi monachus electus, vel poſtulatus ſit in epiſ-
copum, vel ad prælationem aliquam extra mo-
naſterium, vel eccleſiam ſuam, petenda eſt, &
obtinenda licentia ſui ſuperioris; *c. ſi religioſus de*
elect. in 6. eaque habita debet peti confirmatio
electionis, & approbatio poſtulationis ab eo ad
quem alias pertinet idem iudicium eſt in omni-
bus fere exemplis allegatis ab Anchar. & Ioan.
Andr. in d. c. fin. *Pan. in cap. primo num. 34 hoc tit.*
& ibi Butr. n. 72.

4 Poſtulato † per poſtulationem nullum ius
acquiritur, non poteſt poſtulationi conſentire,
nec tenetur exhibere expenſas; ad quas tenentur
ipſi poſtulantes concorditer vel diſcorditer: neq;
poteſt petere iure actionis confirmationem, ſed
implorandum eſt officium, vel potius petenda
gratia ſuperioris: *c. cupientes §. denique de elect. in 6.*
c. bona mem. el. 2. & ibi gloſ. in verbo gratia c. poſtula-
tionem & ibi gl. 1. c. 1. §. penult. hoc tit. Pan. in c. fin. n.
5 *11. hoc tit.* Poſſuntq; † poſtulantes libere à poſtu-
latione recedere, quia non videntur conſentire,
in eum, vti ſponſum, niſi placuerit maioribus;
Anch. in c. 1. num. 12. hoc tit. etiamſi fuerit publi-
cata: *Boick in d. c. bon. mem. el. 2. Hoſt. in d. c. poſtulatio-*
nem hoc tit. in princ. idem clarius in d. c. bonæ mem. n.
28. & ſeqq. Butr. in d. c. poſtulationem num. 11. niſi po-
ſtulatio, ſubſcriptionibus poſtulantium robora-
ta, fuerit præſentata ſuperiori approbanda: *d. c.*
bon. mem. el. 2. verſ. nec obſtabat. quia quantum ad
ſe, poſtulantes illam approbauerunt, per iſtam
præſentationem; & ne votum ſuperioris ex eo-
rum videatur dependere arbitrio. *c. inter el. 3. de*
elect. gl. in d. c. bon. memoriæ el. 2. in verbo illuderent.
Tota vero † admiſſio ei⁹ innititur gratię ſuperio- 6
ris, *c. literas 63 diſt. & ibi gl. in d. c. poſtulationem* qui
non tenetur ei facere gratiam niſi velit; quia non
quidquid iudicis poteſtati permittitur, iuris ne-
ceſſitati ſubijcitur: *l. non quidquid ff. de iud. c. conſu-*
luit & ibi gl. in verbo gratiam de offic. deleg. ideoque
nullam iniuriam irrogat, poſtulationem non ad-
mittendo, niſi facta fuerit propter vtilitatem, aut
neceſſitatem eccleſiæ, & concorditer ſaltem à
duabus partibus collegij; quæ non poteſt reijci,
ſine iniuria poſtulantium, & eccleſiæ, in qua
facta fuit, *d. c. cupientes §. denique & ibi gl. in verbo*
gratia c. cum monaſterium de elect. Pan. in c. pen. nu-
mero ſecundo, hoc tit. Epiſcopus ſemper à ſummo
Pontifice poſtulandus eſt; quia cauſæ epiſcopo-
rum numerantur inter maiores, quæ reſeruantur
Papæ: *c. maiores de Baptiſmo c. vt debitus in fine de*
appell. c. quod translationem de offic. leg. & ibi gl. mag.
ad dignitatem epiſcopatu inferiorem, is, ad quẽ
ſpectat confirmatio, poteſt etiam poſtulationem
admittere, ſi ſuper defectu poteſt diſpenſare, &
non alias; quia admiſſio poſtulationis habet vim
confirmationis. *Pan. in d. c. fin. num. 10. & ibi Ioan.*
Andr. & Can. communiter. Differentia eſt inter e-
piſcopos & inferiores in materia diſpenſandi;
quia epiſcopi ſemper diſpenſant, vbicunque in
iure permittitur diſpenſatio in genere, licet ſpe-
cifice non permittatur epiſcopis: *c. dilectus & ibi*
gl. in verbo permiſſa & Innocent. num. 2. et 3. de temp.
ordinat. & Pan. in c. at ſi clerici §. de adulterijs numero
primo & quarto & ſeq. de iudic. inferiores epiſcopis
non diſpenſant, niſi in caſibus ſpecifice eis per-
miſſis. *c. cum illorum de ſent. excomm. c. ſecundo de eo*
qui furt. ord. ſuſc. & ibi Innoc. & Ioan. Andr. Poſtu-
lantes † indignum indignitate indiſpenſabili, 7
vel non expreſſa in poſtulatione, vt ſi minor, vel
illegitimus propter id poſtuletur, qui tamen ho-
micida eſt, vel nullius ſcientiæ, *Ioan. And. in c. 1.*
nu. 32.

Digitized by Google

n.32.hoc tit. & ibi Butr.n.67. & ſeqq. vel renouantes poſtulationem caſſatam vitio perſonæ, ſunt ipſo iure priuati poteſtate eligendi, pro prima vice: *c.1. & ibi gloß.pen.hoc tit. & Pan.n.31. Anch.n. 11. & Can communiter Pan. in c. gratum numero ſecundo & num. 10. & ſeqq. hoc tit.* ſi maior pars delinquat in poſtulando indiguum, electio deuoluitur ad alios, licet numero pauciores: *d.c. gratū & ibi gl. in verbo pauciores hoc.tit.* etiamſi vnus fuerit: quia ius collegij reſidet, in non delinquentibus, vel non delinquente: & idem eadem ratione obtinet in alijs actibus Capitularibus, *gl. in d. verbo pauciores quam approbat Pan. numero quinto,* 8. *& 9. Anch. in quarto not. & quæſt.* 4. & in vno retinetur ius collegij: *l. ſicut §. fi. ff. quod cuiuſq; vniuerſ. nom.* ſiquidem omnes deliquerint in cathedralibus, deuoluitur ad Papam, *c. bona mem. el. 1. in fine de elect. & ibi gloß. in verbo ad nos c. quia diuerſitatem §. ſic tamen de conceß. præb. c. quanquam hoc tit. in 6.* in inferioribus dignitatibus, ad proximū ſuperiorem. *cap. cum in cunctis §. fin. de elect. d.c.*
8 *quanquam verſ. fin. & ibi gloß. pen* Admiſſa † poſtulatione per ſuperiorem, poſtulatus conſequitur
9 ius, ac ſi fuiſſet electus, & confirmat⁹, & † nulla alia electione vel confirmatione indiget: & ita ſeruat Curia Romana, vt euitetur circuitus, & diſpendium eccleſiarum. *Pan. in c.1. num. 34. Ioan. Andr. n. 34. Pan. in c.2. n. 13. hoc tit.*

De electione & electi poteſtate.

Titulus VI.

SVMMARIA.

1 *Electionis definitio.*
2 *Electio in quo loco fieri debeat.*
3 *Electionum quatuor formæ.*
4 *Electionis per ſcrutinium forma.*
5 *Eligentium ſcienter indignum pœna.*
6 *Electionibus princeps, poteſtas, aut laici non poſſunt interuenire.*
7 *Electionis per cōpromiſſum forma & Compromiſſariorum ſcienter eligentium indignum pœna.*
8 *Electionis per inſpirationem forma.*
9 *Electionis per compromiſſum mixtum forma.*
10 *Electionum formæ habent locum in electionibus epiſcoporum, his ſuperiorum, regularium, & principalium Prælatorum, eccleſiarum Collegiatarum.*
11 *Eligendi ius ad quos ſpectet, & quando abſentes ad eam ſunt conuocandi.*
12 *Eligendi in Epiſcopum, vel ad regularem eccleſiam, aut Collegiatam, ætas & qualitates.*
13 *Electio in Cathedrali & regulari eccleſiis vacantib. debet fieri intra tres menſes, in quibuſcunque alijs eccleſiis vel dignitatibus infra ſex menſes.*
14 *Eligentes tenentur in electionibus Cathedralium, regularium & Collegiatarum eccleſiarum eas electo præſentare & petere eius conſenſum.*
15 *Electus conſenſum electioni adhibere debet intra menſem à præſentatione decreti electionis ſibi facta vel à die obtenta licentia à ſuperiore ſuo.*
16 *Electo per electionem ius quæritur.*
17 *Electus ſi conſentire recuſat, aut poſt conſenſum renunciet, aut moriatur, electores habent integrum tempus ad nouam electionem faciendam.*
18 *Electioni ſe opponens, proponendo aliqua contra electionis formam, aut perſonas eligentium vel electi. & appellans, quanam ſeruare teneatur.*
19 *Electus in concordia valde remotus, cuius confirmatio immediate ſpectat ad ſummum Pont. poteſt adminiſtrare, alias adminiſtrare non poteſt.*
20 *Confirmatio electi procedit gradatim.*
21 *Confirmatio qua ſolemnitate fiat.*
22 *Confirmantis indignum pœna.*
23 *Confirmationem petere tenetur electus intra tres menſes poſt præſtitum electioni conſenſum.*
24 *In confirmationibus Cathedralium & regularium eccleſiarum quæ ex immediata ſubiectione vel appellatione, habent peti à Papa eſt ſeruandum* c.cupientes, hoc tit. in 6.
25 *Electionem ex defectu formæ quinam poßint impugnare.*
26 *Contra electi perſonam, quinam poſſunt opponere, ac pœna non probantium obiecta.*
27 *Confirmatio tribuit ius adminiſtrationis temporalium, & eorum quæ ſunt iuriſdictionis & dignitatis epiſcopalis.*
28 *Abbas electus & confirmatus ante benedictionem acquirit nomen Abbatis, & beneficia eius vacant.*
29 *Confirmatus tenetur ad conſecrationem intra tres menſes recipiendam, & quomodo fiat conſecratio.*
30 *Conſecratio tribuit poteſtatem eorum quæ pertinent ad ordinem Epiſcopalem.*

31 Ele-

Digitized by Google

31 *Electi in Epiſcopum beneficia vacant per confirmationem adeptionem poſſeſsionis, & conſecrationem.*

32 *Conſecrationis manus negligentium ſuſcipere pœne.*

33 *Abbatibus non eſt præfixum certum tempus ad petendam benedictionem.*

34 *Abbati presbytero impartienda eſt tantum benedictio & requirit manus impoſitionem Epiſcopalem.*

35 *Epiſcopi & Abbates à ſummo Pontifice confirmati à quo recipiant conſecrationem & benedictionem.*

36 *Abbatiſſæ ſeu prioriſſæ electio in monaſteriis monialium quando fiat, & quando electa poſsit adminiſtrare.*

37 *Abbatiſſa intra annum à ſua confirmationis tempore computandum, debet benedictionem ſuſcipere.*

38 *Abbatiſſæ benedictæ poteſtas.*

39 *Summi Pontificis electio quomodo fiat.*

40 *Imperatoris electio, confirmatio, & conſecratio, quomodo fiat.*

DICTVM eſt de poſtulatione, per quam pro-
uidetur eccleſiæ, per viam gratiæ, nunc ſub-
ijcit de electione, quæ veri innititur, & electi po-
teſtate, quia electo ius quæritur, & debetur ei
confirmatio. *Pan. poſt gloſ. in c. pen. numero quarto,
de poſtul. Pral. & ibi Io. Andr. & Can. gl. in rub. de po-
ſtul. prælat. in 6.* Electio verbale nomen eſt, dupli-
cē habens ſignificationem, actiuam, & paſſiuam,
l. 2. & ibi gl. fin. Bart. & DD. ff. de duobus reis. & c. &
ſub hac rubrica tractatur de his qui poſſunt eli-
gere, de his qui eligi poſſunt, de formis electio-
1 nis, tempore eligendi. Electio † eſt libera, *c. cum
terra hoc tit.* alicuius ad dignitatem canonice
facta vocatio: *gl. in rub. de poſtul. præl. in 6. Pan. in
rub. de poſtul. præl. & ibi Can.* debet fieri poſt obitū
prælati, *c. bonæ memoriæ el. 2. & ibi Ioan. And. n. 17.
hoc tit. c. obeuntibus 63. diſt. c. epiſcopo el. 1. in fine 6.
quæſt. 1. gl. 1. in c. poſtquam 50. diſt.* & de honeſtate,
corpore prædefuncti prælati, tradito ſepulturæ,
*c. bonæ mem. el. 2. & ibi gl. in verbo tractatur & Pan. n.
31. c. nullus el. 2. 79. diſt. & ibidem Arch. d. & Gemin.*
2 in † loco conſueto, in eccleſia *c. quod ſicut in prin-
cip. hoc tit. Franc. Marc. quæſt. 97. p. 1.* in choro, *c. cum
nobis olim hoc tit.* vel in capitulo, ſi commode fieri
poteſt, alias vbi melius ſe obtulerit facultas: *d. c.
cum terra, & ibi gl. in verbo in quo & c. quod ſicut &
ibi gl. in verbo conſtitutione hoc tit. c. in nomine Domini
28. diſt.* & vbi eſt diſcordia de loco, ſtandum eſt
maiori parti, *Imol. in c. cum nobis ſub numero quarto,
& Can. hoc tit.* per aliquem ex infraſcriptis mo-
dis † per ſcrutinium per compromiſſum, per 3
inſpirationem, *c. quia propter hoc tit.* item per com-
promiſſum mixtum : *c. cum expediat hoc tit. in 6.*
qui contra præſcriptas formas eligere attenta-
uerint, eligendi ea vice poteſtate priuantur, non
ipſo iure, ſed per ſententiam, *d. c. quia propter in fine
princ. c. cumana & ibi gl. fin. hoc tit. c. quanquam hoc
tit. in 6.* quæ in cathedrali eccleſia ad ſummum
pontificem deuoluitur, in regulari & inferiori-
bus eccleſijs ad proximum ſuperiorem. *d. c. quan-
quam & ibi gloſ. in verbo cathedrali quam ibi appro-
bant Franc. in fine nu. primi Gemin. & Anchar. in vlt.
not. c. quia propter c. cumana & ibi gl. fin. & Can. hoc
tit.* Dicitur † fieri per ſcrutinium, quando voca- 4
tis per vnicam requiſitionem, ſeu monitionem,
*Petr. de Anſio in direct. elect. part. 3. c. xi. numero quar-
to gl. in c. ſi epiſcopus in verbo præceptione diſt. 18. Pan.
in c. cum nobis num. 10. hoc tit. in fin.* & præſentibus
omnibus, qui debent, volunt, & poſſunt com-
mode intereſſe, (nam ſi ad electionē vocati ſint
non vocandi, valet electio eis non expectatis; *c.
cum inter el. 3. hoc tit.* nec licet alicui de canonicis
præſentibus recedere, ſi tunc aliquem canoni-
cum abſentem expectarent aliquot diebus; niſi
electio foret ad alium terminum prorogata:
*Innoc. in c. conſuluit poſt n. 3. de off. deleg. & ibi Hoſt.
n. 5.*) & collegialiter, ſtatuto die, *c. cum in veteri
hoc tit.* in vnum congregatis, *c. in geneſi hoc tit. gloſ.
in c. primo in verbo tractatus de reb. eccleſ. alien. in 6.*
licet non ſint duæ partes vocandorum, *Pan. in c.
in cauſis n. 9. hoc tit. cont. Bart. & legiſtas Pan. in c.
cum nobis in 3. not. hoc tit. Innoc. in c. eccleſia 2. hoc tit.
d. quod circa & ibi gl. pen. in fine & ibi Can. hoc tit.*
quia citati non comparentes in termino præfi-
nito ſi fecerunt alienos ab actu electionis, & nō
computantur in numero; *c. cum nobis c. quod ſicut
& d. c. eccleſia 20. hoc tit.* per collegium ſcrutatores
aſſumuntur, tres de collegio eligentium, fide
digni qui vota exquirunt ſecreto, & ſingulariter,
c. quia propter hoc tit. c. ſi quis iuſto §. fin. hoc tit. in 6.
cunctorum etiam ſcrutatorum (ſi vnus ex præ-
ſentibus non ſcrutaretur, electio eſſet nulla) vo-
taque exquiſita redigunt, in ſcriptis publicis aut
priuatis, eaque in communi ſeu in præſentia ca-
pituli

Digitized by Google

pituli mox publicant: facta publicatione electores variare non poſſunt: *c. publicato hoc tit.* & ſtatim, ſi plures ſint electi, fit collatio numeri, zeli, & meriti, nullo actu extraneo intermixto, *c. cumana hoc tit. c. in geneſi §. 1. hoc tit.* quam ſtatim ſequitur, non obſtante appellatione alicuius, quæ locum non habet publicato ſcrutinio, cum mutare nequeant voluntatem: *gloß. in c. eccleſia veſtra primo in verb. appellationem hoc tit. & ibi Can.* communis electio, *c. publicato hoc tit.* per eum qui habet primam vocem, vel cui capitulum hoc commiſerit vel per quemlibet ſine mãdato Capituli, quia tacendo videtur habere ratum, *Pan. in d. c. quiapropter num. 11. & Can. ſpec. tit. de elect. §. primo ſub. numero* 20. nomine capituli, & per verba ſingularis numeri, *c. ſicut & ibi gloß. in verbo per vnum & verb. compromißi hoc tit. in 6.* communiter & publice, *d. c. in geneſi* nullo actu extraneo intermedio, *c. cum poſt hoc tit.* de illo in quem maior, & ſanior pars, totius capituli, non comparatione partiũ minorum, *d. c. in gene. ſi c. eccleſia 1. & 2. hoc tit. Franc. Marc. quaſt. 922. lib. 1.* conſenſit: *c. coram hoc tit.* ſolemniterque publicatur, clero & populo: *c. cum inter 3. hoc tit.* ſuper facta electione fit decretum continens formam, ſeriem & proceſſum electionis, nomina eligentium & electi & ſubſcriptiones eligentium ſingulares, *c. innotuit & ibi poſt gloß. in ver. decreto Can. hoc tit. c. episcopus & ibi gl. fin. 61. diſt.* ſcriptum manu publica vel priuata, *l. ſcripturas C. qui potiores in pign. hab. c. quoniam contra de probat.* ſigillatum ſigillo Capituli vel alio authentico. *c. primo de fid. inſtrum. & ibi poſt gloß. Can. gl. in d. c. innotuit in verb. decreto.* atque ordo prædictorum omnium ſucceſſiue ſeruandus eſt, prout eſt enumeratus: *Pan. poſt Ioann. And. & gloß. in verbo ſanior in c. quiapropter, n. 12. & ſeqq. hoc tit. qui ponunt* 18. *requiſita in ſcrutinio Bald. in l. 1. n. 60. C. qui admitti &c.* & ſi contra factum fuerit, aliquando eſt electio irrita, *c. eccleſia veſtra 1. & ibi gloß. in verbo proceſſus c. in geneſi hoc tit.* aliquando eſt irritanda. *c. cum poſt petitam c. cumana hoc tit. Franc. Marc. quaſt. 1338. p. 1. Boer. ad Guid. mend. de non pral. elect. c. 22. de forma ſcrutinij in verbo irrita* Ex prædictis quædam ſunt, quæ præcedunt formam, vt vocatio abſentium, aſſignatio diei ad electionem, exſpectatio abſentium, vel ſuorum procuratorum, & talia omiſſa faciunt electionẽ irritandam, non irritam. *c. quod ſicut §. ſi autem hoc tit. c. eccleſia el. 2. §. denique ſtatutum hoc tit. Abb. antiq. in d. c. quiapropter col. 6. verſ. & ad hoc ſciendum nota. &c.* quia non ſunt de forma ſubſtantiali, ſed de iuſtitia electionis: contemptus enim aliquorum non inducit nullitatem electionis, ſed retractatur electio, nõ vocatis ante confirmationẽ, *Anch. in c. continebatur numero quinto, de his qua fiunt à pral. & ibi Ioan. And. in fine* vel ex aliorum opinione etiam poſt confirmationem, & conſecrationem, *Pan. in c. quod ſicut §. ſuper eo. numero tertio, & 15. hoc tit. vbi latius diſtinguit.* proſequentibus contemptum. *c. quod ſicut hoc tit. in fine princ. & ibi gloß. in verbo conſentire Pan. in c. bon. memoria el. 2. n. 5. & 6. de poſt. pralat. c. bona mem. 2. & c. eccleſia 2. hoc tit.* Succeſſor in canonicatu non agit de contemptu prædeceſſoris, de quo ſucceſſor in prælatura agit, quia ſuccedit in onere & honore; canonicus vero non habet ſucceſſorem, niſi forſan in præbenda. *gloß. in d. c. quod ſicut in verbo conſentire in fine Pan. n. 10. & Can.* Quædam ſunt præter formam, ſcilicet, quod ſunt tres, vel plures, aut pauciores ſcrutatores, *c. cum dilecti hoc tit. gl. in d. c. quiapropter in verbo c. ſanior verſ. quia tres tantum Franc. Marc. quaſt. 1199. p. 1.* quod ſint de collegio, vel extra collegium, *c. obeuntibus 63. diſt. c. ne pro defectu in fine hoc tit. Franc. Marc. quaſt. 1199. cum duabus ſeqq. p. 1. Boer. ad Guid. mandag. de elect. nou. pral. c. 22. de forma ſcrutinij in verbo aliqui & Guid. mandag. in c. ſeq. 23. qualiter ſcrutatores & quales ſint ad faciendum ſcrutinium aßumendi circa finem & ibi Boer. in verbo factum fuerit & verbo irritari.* quod ab abſente ſuper ſuo impedimento iuramentum ſit præſtandum, *d. c. quiapropter §. illud.* quæ & ſimilia omiſſa, nec nullam nec annullandam faciunt electionem, *Abb. antiq. in d. c. quiapropter col. 6. verſ. item quadam ſunt prater, formam.* De forma ſiue ſubſtantia electionis ſunt, vt ſecreto & ſigillatim inquiſitio fiat, publicatio, in communi collatio, & communis electio, incontinenti nullo actu contrario intermiſſo, vnum poſt aliud faciendo, ſcriptura votorum cuiuslibet, *c. cum poſt petitam c. cumana in fine cap. in geneſi hoc tit. gl. in c. eccleſia veſtra 1. in verbo proceſſus hoc tit. gl. 1. in c. 1. 63. diſt.* vt ſi quiſquam velit mutare, & ſcriptum obuiet: *c. quia propter cap. publicato hoc tit. gloß. in cap. eccleſia veſtra primo in verbo appellationem hoc tit. c. ſaluberrimum prima quaſt. 7. c. omnes fœmina 27. quaſt. 1. c. vidua 20. quaſt. 1.* & hæc ſi omiſſa fuerint, faciunt electionem irritam, ipſo iure. *c. cumana c. eccleſia veſtra el. 2. hoc tit.* Quædam ſunt quæ ſubſequuntur

Digitized by Google

quuntur formam, vt publicatio clero & populo facienda, alias electio eſſet clandeſtina, *d. c. quia propter §. fin. Garc. de benef. p. 6. c. 4. n. 8. & 7.* decretum ſuper facta electione, *l. cum res C. de probat. Ioan. Andr. in d. c. innotuit num. 22. de elect. glo. fin. in fin. in c. Episc. 61. diſt.* item deportatio. *c. eccleſia veſtra 1. circa fin. hoc tit.* & illa ſi omiſſa fuerint, nec nullam, nec annullandam faciunt electionem. *c. vt noſtrum & ibi gl. in verbo occulta vt eccleſiaſt. benef. ſine diminut. conf. & Can. c. eccleſia el ſecundo verſ. denique ſtatutum hoc tit. Abb. ant. in d. c. quia propter col. 6. verſ. quædam ſunt quæ ſubſequuntur.* De forma ſcrutinij, capitulum poteſt habere recurſum ad aliam formam, ante publicationem ſcrutinij. *c. cum inter c. publicato hoc tit. Abb. antiq. in d. c. quia propter col. 6. in fin.* Et licet Pan. in d. c. quia propter, ponat & explicet ſubſtantialia ſcrutinij decem & octo, & illis plura addat Zab. ibidem in 45. quæſt. Io. And. num. 28. Anchar. col. 3. verſ. vlterius circa hoc quæritur, Hoſt. ibidem nu. 42. & ſeqq. quatuordecim requiſita, Petrus de Baiſio *in direct. elect. cap. 21. & ſeqq.* ponat decem & octo part. 3. & omnes dicant tutius eſſe omnia obſeruare, & de multis controuerti, an ſint de ſubſtantia electionis, tamen in Germania, antiquitatis tenaciſſima opinio, Abb. antiqui & gloſſæ, longo vſu & inueterata cõſuetudine videtur approbata, ac etiam in Gallia: *Franc. Marc. quæſtion. 1327. p. 1. ponit tria requiſita quæ dicit eſſe de ſpeciali forma, & in fine addit tria alia ex prag. ſanctione idem deciſ. 50 p. 2. numero quarto dicens quod triplex detur electio canonica Guil. mandag. de elect. nou. præl. c. 22. de forma ſcrutinij ponit ſex ſubſtantialia Bald. in d. c. quia propter nume. 29. Butr. num. 35. Innoc. numero 1.*

5 Eligentes † ſcienter indignum ipſo iure priuantur poteſtate eligendi, in electione, quæ prima vice, non ſecunda, aut tertia: occurrit facienda: *c. cum vintonienſis hoc tit. & ibi gl. & Can.* quæ in cathedrali ad Romanum Pontificem, deuoluitur; in regulari ac in alijs inferioribus eccleſijs, ad proximum ſuperiorem: *c. quanquam hoc tit. in 6. gl. fin. in c. cumana hoc tit.* & in electionibus epiſcoporum, & ſuperiorum, per triennium ab eccleſiaſticis beneficijs obtentis, in illa eccleſia, ad quam fuit facta electio, non autem ab officijs ſunt ſuſpenſi: *c. cum in cunctis §. fin. hoc tit. c. ſcriptum eſt in fine & c. congregato & ibi gl. fin. hoc tit.* & interim ad aliquam dignitatem, ſiue beneficium in eadem, ſecus in alia eccleſia, eligi, aut aſſumi non poſſunt: *c. per inquiſitionem hoc tit. & ibi Pan. num. 8.* in inferioribus dignitatibus puniuntur pœna arbitraria, *c. ſi compromiſſarius verſ. huiuſmodi hoc tit. in 6. Pan. in d. c. per inquiſitionem numero 8. c. quanquam & ibi gl. in verbo ſecus hoc tit. in 6.* Si aliqui ſcienter eligunt indignum, poteſtas eligendi recidit ad alios, licet pauciores, qui non deliquerunt: quorum electio de digno eſt confirmanda: *c. congregato hoc tit. c. dudum el 1. hoc tit. & ibi Pan. numero 10. & ſeqq. c. 2. de poſſ. præl.* Si euidenter appareat primo factam electionem eſſe ipſo iure nullam, vtputa de manifeſto ineligibili, *c. venerabilem c. vintonienſis hoc tit.* aut à ſuſpenſis, vel de ſuſpenſo, aut ab excommunicatis, vel de excommunicato celebratam, *c. cum dilectus de conſuetud. c. conſtitutis de Appellat.* quia prima non præſtat impedimentum ſecundæ, *c. non præſtat. de Regu. Iur. in 6.* Si pauciores ipſi poſtea repetito inter eos tractatu & ſcrutinio ſcienter eligunt indignum, fit deuolutio perinde, ac ſi omnes ab initio deliquiſſent, in cathedralibus ad ſummum Pontificem, in inferioribus dignitatibus ad proximum ſuperiorem, quia pauciores repræſentant totum collegium: *c. quanquam hoc tit. in 6. & ibi Can. poſt gl. pen. & fin. vide gl. mag. in c. auditis in verbo irritandam hoc tit. & ibi Pan. numero nono Anchar. ſub numero 3. & Can. qui ibidem docent quænam electio præualeat quando plures electiones concurrunt factæ ab eiſdem vel diuerſis in continenti vel ſucceſſiue.* Quod ſi ignoranter eligunt indignum, tunc ad eos redit electio, & à die caſſationis, tempus integrum habent: *c. ſi electio hoc tit. in 6.* Scienter in electionibus, nominantes indignum, propter ſuffragium in ſcrutinio præſtitum, nequaquam eligendi poteſtate priuantur, niſi adeo in eo perſtiterint, quod ex eorum votis, communis electio ſubſequatur. *c. perpetuo hoc tit. in 6.* quod ſi dubitari contingat de effectu & validitate factæ electionis ſecunda ex interuallo facta electio, prima non caſſata non valet, *c. conſiderauimus, c. auditis hoc tit.* cæterum ſi in concurſu & quaſi contextu fiant duæ electiones non habent locum proxime præallegati Decretales ſed fit collatio numeri zeli, & meriti vt illa quæ eis collatis inuenta fuerit à maiori, & ſaniori parte capituli celebrata, alteri præferatur, *c. dudum 1. c. in Geneſi hoc tit. Franc. Marc. quæſt. 924. numero 12. & 13.* Electionibus, princeps, poteſtas aut laici non poſſunt interuenire, nec eorum, aut Patriarchæ, vel Archiepiſcopi conſenſus, requirendus

Digitized by Google

rendus eſt, ſuper futura electione certæ perſonæ, reprobato contrario abuſu; c. cum terra c. quod ſicut hoc tit. c. quiſquis hoc tit. 63. diſt. in ſumma & c. 1. 2. &

6 3. Etenim † non poteſt laicus de conſuetudine, etiam maximi temporis, de cuius initio non extat memoria, acquirere ius eligendi, etiam vt coeligat cum canonicis, ſed tantum ex priuilegio, ſeu indulgentia ſedis apoſtolicæ: c. maſſana hoc tit. Pan. in d. c. quiſquis ſub numero 3. Electiones huiuſmodi factæ per abuſum ſæcularis poteſtatis, ſunt ipſo iure nullæ, eligentes ab officijs, & beneficijs per triennium penitus, per ſententiam ſuſpenduntur, & eligendi tunc ſunt poteſtate priuati: vnde ſi in illo triennio, quo ſunt ſuſpenſi, iterum vacaret, non poſſunt eligere: conſentientes vero electioni de ſe factæ, commodo electionis carent, & ipſo iure ſunt ineligibiles, non ad canonicatus, & inferiora beneficia, vel ad eccleſias curatas, ſed ad aliquam dignitatem, d. c. quiſquis & ibi gloſſ. & Pan. numero ſecundo & tertio & Can. niſi per metum conſenſerint, Bald. in d. c. quiſquis numero 3. aut cum eis per epiſcopum fuerit diſpenſatum: gl. in d. c. quiſquis in verbo fiat. item communione priuantur, & ſi perſtiterint, à miniſterio eccleſiaſtico & ordine deponuntur, c. preterea de iurepat. c. conſtitutiones 16. quæſt. 7. denegatur eis vti epiſcopis & prælatis audientia, interdicta eſt eis, ipſo iure, gratia S. Petri, Felin. in c. veniens numero primo de praſcript. Et ingreſſus eccleſiæ, quouſque locum reſipiſcendo deſeruerint, tam in ſuperioribus, quam in inferioribus dignitatibus: c. ſi quis deinceps 16. quæſt. 7. quæ iura in Germania, per ſpeciale concordatum initum, inter Calixtum Papam ſecundum, & ſedem apoſtolicam, & Henricum quartum imperatorem, & imperium, ſunt recepta anno 1122. vt teſtantur Nauclerus Card. Baronius, qui dicit, vidiſſe originale ſigillatum ſigillo aureo dicti imperatoris, & alij in vita Calixti. Ius canonicum non prohibet, quin Regis, qui pro tempore fuerit, poſt electionem libere factam, requiratur conſenſus, vt in futurum, non poſſit opponere contra electum, maxime ſi dubitet, de proditione patriæ, aut reuelatione ſuorum conſiliorum: c. cum inter el 2. c. cum terra & ibi Pan. numero ſecundo c. quod ſicut hoc tit. Pan. in c. ſuper his numero 13. & ibi Felin. numero octauo de accuſ. c. cum longe & cc. ſeqq. 63. diſt.

7 Per † compromiſſum fit, quando vni, c. ſi compromiſſarius hoc tit. in 6. c. poſt tranſlationem de renunc. vel pluribus idoneis viris religioſis, etiam alijs, qui non ſunt de capitulo, (ius eligendi in collegiata eccleſia, non cadit in laicum, c. ſacroſancta c. maſſana hoc tit. c. quod ſicut & ibi gl. in verbo impedire hoc tit.) de communi totius capituli conſenſu nemine diſcrepante eligendi poteſtas, ſub certa forma, c. cum in veteri hoc tit. c. ſi compromiſſarius et ibi gl. in verbo tranſtulerunt hoc tit. in 6. committitur, conſtituendo eos, nudos miniſtros capituli, aut donando eis ius eligendi pro illa vice qui vice omnium eccleſiæ iudicatæ prouideant de paſtore: vnius contradictio, impedit compromiſſum, quia intereſt ſingulorum, ne priuentur ſua voce: Dictique compromiſſarij poſſunt eligere vnum ex ſeipſis, non ſolum, quando eis hoc expreſſe conceditur, c. cum in iure hoc tit. c. fin. de ſortileg. ſed etiam quando ſimpliciter data eis fuit poteſtas eligendi, Pan. d. c. cum in iure numero quarto, & non tenentur ſeruare aliquam formam in electione, per eos facienda, d. c. quia propter §. vel ſaltem hoc tit. quæ dictio indicat formam, compromiſſi eſſe ſubſidiariam & ibi gloß. Pan. & DD. niſi quod per vnum pronuntianda eſt communis electio, per verba ſingularis numeri. Si plures ſint compromiſſarij, c. ſicut & ibi gloß. in verbo compromiſſi hoc tit. in 6. & ſi capitulum, dederit poteſtatem commiſſarijs, intendens eis facere gratiam, non poteſt; etiam re integra reuocare, cum ſit quædam donatio: l. ſiue C. de donat. l. ſi donationis C. de donat. ſi ſimpliciter intendebat negotium prouiſionis expedire, re integra, reuocare poteſt, ad inſtar mandati, ſecus ſi res non ſit integra, c. in cauſis & ibi gloß. in verbo cum res non eſſet Ioan. Andr. num. 34. & 38. Pan. numero 11. & 12. hoc tit. licet in profanis etiam re non integra admittatur, reuocatio mandati, ſoluto intereſſe: l. ſi pecuniam ff. de cond. cauſ. dat. quia ſpiritualia non recipiunt verã æſtimationem, c. coram & ibi gloß. in verbo abſque literis de offic. & poteſt deleg. Compromiſſario etiamſi ſit donatarius, Franc. poſt Ioan. Andr. in c. ſi compromiſſarius poſt n. 3. verſ. & dicit hic Ioan. And. hoc tit. in 6. intra tempus à iure ſtatutum, eligere prætermittente, ad ſuperiorem proximum deuoluitur poteſtas prouidendi, ſibique imputent compromittentes: c. ſi compromiſſarius, in princ. hoc tit. in 6. ſi eligat indignum, ſiue ſcienter ſiue ignoranter, cum ſuo functus ſit officio, etiamſi ſint plures compromiſſarij, & maior pars

ſcienter eligat indignum, licet minor pars eligat
dignum, Ioan. Andr. in c. ſi compromiſſarius numero
prima hoc tit. in 6. & Gemin. numero quarto, Butr.
numero tertio, poteſtas eligendi libere reuertitur,
ad compromittentes; niſi ipſi ſcienter electio-
nem talem ratam habuerint: idem obtinet, cum
eligit idoneum, qui renuit conſentire. d. c. ſi com-
promiſſarius §. 1. hoc tit. in 6. Compromiſſarius
ſcienter indignum eligens, in electione epiſco-
porum & ſuperiorum ipſorum à beneficijs ec-
cleſiaſticis, quæ in illa obtinet eccleſia, quam ta-
liter eligendo, noſcitur offendiſſe, triennio ſu-
ſpenditur ipſo iure: c. ſi compromiſſarius hoc tit. in 6.
& Can. excepto epiſcopo, ſi ad eligendum fuit
compromiſſarius, ſic peccante; cum de iure nul-
lam ſuſpenſionis pænam incurrat, niſi de ipſo ex-
preſſa mentio habeatur: d. c. ſi compromiſſarius §.
huiuſmodi. in electione ad regulares, & inferiores
dignitates punitur, pæna arbitraria. c. quanquam
& ibi gl. pen. & fin. hoc tit. in 6. Can. in d. c. ſi compro-
8 miſſarius. Per † inſpirationem fieri dicitur, quan-
do electores nullo præcedente tractatu, ſine ali-
quo vitio, quaſi diuini ſpiritus impulſu, vnanimi-
ter ſimul omnes (vno enim contradicente, non
valeret iſta electio') in vnum conſentiunt, & no-
minant. d. c. quiapropter in princ. verſ. pen. hoc tit. Per
9 compromiſſum † mixtum ſiue determinatum
fieri dicitur, quando compromittitur compro-
miſſarijs, vt inquiſitis ſecreto, & ſigillatim om-
nium voluntatibus, illum eligant, in quem ma-
ior & ſanior pars capituli conſenſerit, c. cum expe-
diat hoc tit. in 6. c. cum dilectus §. verum B. hoc tit. ſe-
cus ſi diceretur, in quem maior pars numero
conſenſerit. c. ſi cui hoc tit. in 6. & ibi Archid. Ioan.
10 Andr. & Can. Iſtæ † formæ locum habent in e-
lectionib. epiſcoporum, & his ſuperiorum, & re-
gularium, c. ne pro defectu hoc tit. c. officij in quo Abbas
paſtor vocatur hoc tit. c. cupientes in princ. hoc tit. in 6.
etiam priorum, quando prioratus eſt principalis
prælatura, in eccleſia regulari collegiata, Pan. in
cl. vnic numero 5. de ſuppl. negl. prel. c. 2. §. fin. de ſtatu
monach. & aliorum principalium prælatorum
eccleſiarum collegiatarum qui habent generalē
iuriſdictionem in collegiatis eccleſijs, gl. in d. c.
quiapropter in verbo eccleſijs iudicatu & ibi Pan. &
Can. Franc. Marc. quæſt. 1366. p. 1. Rot. deciſ. 5. & 6.
hoc tit. in nou. Epiſcopi ſunt proprie ſponſi eccle-
ſiarum, c. ſicut c. ſcire debes 7. quæſt. 1. Pan. in c. dudum
el. 2. num. 33. de elect. Franc. Marc. deciſ. 1366. Et præ-
lati regularium, aut collegiatarum, eccleſiarum,
quaſi ſponſi appellantur. c. ſicut in vnaquaque 21.
quæſt. 2. Pan. in d. c. dudum. Concilium Tridenti-
num in electione ſuperiorum regularium, quo-
rumcunque abbatum temporalium (ſecus ergo
ſi ſint perpetui) & aliorum officialium, ac gene-
ralium, & abbatiſſarum, quo omnia ſine vlla
fraude fiant, præcipit, omnes ſupradictos eligi
debere, per vota ſecreta, ita vt ſingulorum eli-
gentium nomina nunquam publicentur: nec im-
poſterum liceat, prouinciales, aut abbates, prio-
res, aut alios quoſcunq; titulares ad effectum e-
lectionis faciendæ conſtituere, aut voces & ſuf-
fragia abſentium ſupplere, alias electio irrita eſt;
& is, qui ſe in titularem creari permiſerit, inha-
bilis exiſtit, ad omnia officia obtinenda: et ſi con-
tra prædicta facultates imposterum concedan-
tur, tanquam ſubreptitiæ habeantur. c. in electione
ſeſſ. 25. de regul. & monial. Dictæ formæ non ha-
bent locum in electionibus Canonicorum, & in
alijs dignitatibus ſeu perſonatibus eccleſiarum,
etiam cathedralium. aut in ijs qui præſunt alicui
ordini vt Generali ordinis minorum quia per il-
lorum obitum eccleſiæ non remanent viduatæ,
& non deficit ſuperior, qui poteſt difficultatibus
occurrentibus prouidere: c. vbi periculum in prin.
hoc tit. in 6. c. licet in fine hoc tit. c. cupientes in princ. &
ibi gloſſ. in verb. regularium Franc. & Can. gloſ. in c. ſi
cui in verb. Concilium & ibi Can. hoc tit. in 6. Franc.
Marc. quæſt. 920. lib. 1. in quibus ſufficiunt ſingu-
lares conſenſus, illorum de capitulo, præſtiti in
communi id eſt collegialiter, in ipſo capitulo; &
electus à maiori & ſaniori parte capituli habet
ius. gl. in d. c. quiapropter in verbo eccleſiis viduatis &
ibi Pan. poſt, nu. 7. verſ. circa iſtam partem, & n. 8. &
9. & Can. communiter glo. 1. in c. ſicut hoc tit. in 6. &
ibi Can. Pertinet † ius eligendi ad capitulum vi- 11
duatæ eccleſiæ, c. 1. c. cum inter el 3. c. cum cauſam &
c. congregato hoc tit. c. cum olim in fin. de re iud. c. ſciant
& ibi gl. hoc tit. in 6. c. cum terra §. ſtatuentes hoc tit.
nempe canonicos, religioſos, conuentuales in
ſacris ordinibus, non quando vacat eccleſia, ſed
tempore electionis facienda, c. cum inter R. in fine
de elect. c. apoſtolicæ de except. gloſ. in clem. 2. in verb.
conſtitutus de ætat. & qual. &c. Can. conſtitutos:
Clem. vt ij de æt. & qualit. ius enim dandæ vocis
dependet ab ordine, & beneficio, late Felin. in c.
apoſtolica ſub num. 16. verſ. dum autem dicitur de ex-
cept. & ibi Can. & non ad priores, & monachos
priora-

Digitized by Google

prioratuum à maiori monaſterio depēdentium, niſi talis ſit conſuetudo: c. 1. §. fin. & ibi gl. in verbo dependere, de priuileg. in 6. & Can. clem. 1. §. cæterum verſ. ſane de ſtat. monach. & ibi gl. in verbo conſuetudine, quia deputati ad prioratus, mutant domicilium, c. 3. §. fin. de temp. ordin. &c. in 6. Archid. in c. ſtatutum ſub num. 7. de reſcript. in 6. quando prioratus ad quos miſſi ſunt habent electionem ſui ſuperioris, vel quando ſaltem habent bona diſcreta à bonis maioris monaſterij, Io. Andr. in c. fin. nume. 3. de relig. domib. Zab. in c. fin. verſ. quam ſi quis fecit de relig. dom. & ibi Butr. nu. 4. & Canon. Quod ſi nullus de capitulo ſit in ſacris, & eminet electio Prælati facienda, ſuperior, qui habet vti iure deuoluto, vt pœnæ deuolutionis locus ſit, habebit neceſſe vſque ad terminum iuris capitulum exſpectare, arg. c. commiſſa de elect. in 6. c. ne pro defectu de elect. c. 2. de conceſſ. preb. Zab. in clem. 2. poſt gloſſ. n. 20. & Can. de æt. & qual. Quod ſi aliqui Canonici ſint in ſacris, aut vnus ſolus ſit in ſacris, tunc ipſi ſunt capitulum, canonicum non conſtitutum in ſacris, in proximis temporibus ordinari volentem, quæ tempora incidant intra terminum iuris ad eligendum, etiamſi hoc petat, non tenentur exſpectare, c. 2. primo reſp. ne ſede vacante in 6. Zab. in clem. 2. numero 18. poſt gloſſ. & Can. de æt. & qualit. Sufficit probare eligentes, tempore electionis fuiſſe in quaſi poſſeſſione eligendi, licet non probetur, quod proprietas iuris eligēdi ad illos pertineret, c. querelam c. in geneſi verſ. nec præmiſſis hoc tit, Innoc. in c. cum veniſſent de reſtit. in integr. Abſentes, qui fuerint in prouincia, ſunt conuocandi, c. coram & ibi gl. c. in geneſi c. cum inter ſecūdo & ibi gloſſ. in verbo remoti hoc tit. quando ſine periculo vocari poſſunt, c. quod ſicut hoc tit. quia in electionibus plus conſueuit contemptus vnius obeſſe, quam multorum contradictio in præſenti: c. bon. mem. el 2. c. quod ſunt & c. venerabilē hoc tit. Non poſſunt per litteras aut ſcedulam incluſam aperiendam in ſcrutinio, votum ſuum exprimere, c. ſi quis iuſto §. fin. hoc tit. in 6. & ibi gl. in verbo votum ſuum & Can. coram volente capitulo: Franc. in d. c. ſi quis iuſto §. fin. ſub numero 3. Sed ſi iuſto impedimento detenti, venire non poſſint, ſuper quo, ſi opus fuerit, ſuo iuramento fidem faciant, & ſint abſentes in eo loco, de quo debeant aduocari, c. quia propter §. illud hoc tit. poſſunt nedum vni, ſed etiam pluribus de collegio, non extraneo, capitulo nolente, d. c. ſi quis iuſto §. fin. cum clauſula inſolidum, & non aliter, & poteſtate iurandi in animam ſuam, quod tali impedimento ſint detenti, gl. in d. c. ſi quis iuſto in verbo detentus, vices ſuas cōmittere; & erit pluribus conſtitutis procuratoribus, melior conditio occupantis; in concurſu is præferetur, quem capitulum, vel maior pars elegerit, vel primo loco nominatus in mandato. Qui ſi ſimpliciter fuit conſtitutus & vnum ſuo, & alium Domini ſui nomine, in ſcrutinio duxerit nominandum, nihil agit; quia qua conſcientia tenetur eligere meliorem ſuo nomine, eadem ratione tenetur ad idem, nomine ſui Domini: c. ſicut non ſuo 46. diſt. & ibi gl. c. quod alicui de reg. iur. in 6. poteſt ſubſtituere, & compromittere, d. c. ſi quis iuſto §. porro & ibi gloſ. in verbo decreta Anchar. poſt numer. 6. verſ. quæritur, niſi de certa perſona eligenda, Dominus ſibi dederit mandatum, d. c. ſi quis iuſto §. porro & ibi gloſſ. Mag. in verbo decreta & Can. tunc enim in illam, eius, & aliam ſuo nomine licite poterit conſentire, & compromittere non poterit; quia ſola ſcrutinij forma ſibi videtur demandata, Archid. poſt gl. in d. c. ſi quis iuſto in verbo decreta arg. l. licet §. ſi ſeruus ff. de peculio, Electio non eſt nulla ex eo, quod electoribus admixta fuerit perſona eccleſiaſtica extranea, quin imo ea acquirit ius eligendi: c. cum eccleſia ſutrina de cauſ. poſſeſſ. & propriet. aut non conſtituto in ſacro ordine, Zab. in clem. 2. numero 16. de æt. & qua-
lit. In † eligendo in epiſcopum requiruntur in- 12
fraſcriptæ qualitates, tempore electionis faciendæ, c. dudum el 1. & el 2. de elect. gloſſ. in clem. 2. in verb. conſtitutus & ibi Can. de æt. & qualit. anni cōpleti triginta, c. cum in cunctis hoc tit. c. ad cathedralium ſeſſ. 7. & c. 2. ſeſſ. 22. ſacer ordo, c. à multis de æt. & qualit. & ex decreto Concilij Tridentini, debet antea eſſe in ſacro ordine, ſaltem ſex menſium ſpatio, conſtitutus, d. c. 2. ſeſſ. 22. pura voluntas, c. fin. de poſtul. Prælat. & morum grauitas, d. c. cum in cunctis & d. c. 2. ſeſſ. 22. c. qui Epiſcopus diſt. 23. c. ad cathedralem ſeſſ. 7. ſapientia, c. omnes diſt. 38. c. pen. & fin. de æt. & qualit. & ord. præf. diſt. 39 in ſumma & c. 1. d. c. 2. ſeſſ. 22. §. ſcientia, ſponſa parentis, c. innotuit hoc tit. c. 2. ſeſſ. 22. c. 1. ſeſſ. 24. concurrens fama, c. omnipotens de accuſ. c. laici 33. diſt. decus hoc dant pontificale: in dignitatibus inferioribus determinata eſt ætas vigintiquinque annorum, ſufficitque annum vltimum attigiſſe: c. cum in cunctis §. inferiora hoc tit. c. inferiora ſeſſ. 7. Non profeſſus expreſſe, ad regimen eccleſiæ regularis, eligi non

poteſt, conſuetudine in contrarium non obſtante; *c. nullius hoc tit. in 6. c. presbyteros 16. quæſt. 1. & ibi gl. Mag. c. in nona 16. quæſt. 7. & ibi gl. fin.* prӕterquam ad dignitatem epiſcopalem, in regularibus, & ſӕcularibus eccleſijs, *d. c. nullius in fine d. 1. hoc tit. in fine & ibi gl. fin.* Religioſus non poteſt eligi in abbatem, alterius religionis, habitus, vel coloris, ſi color eſt de ſubſtantia habitus; ſi ſecus actú fuerit, eo ipſo irritum eſt, & inane: *d. clem. in princ. & ibi gloſ. in verbo religionis & in verbo habitus & Can.* in abbatem alterius monaſterij eiuſdem ordinis, eligi poteſt. *c. nullus religioſus & ibi poſt gl. Can. de elect. in 6.* In abbatiſſa, & prӕpoſita, requiruntur vt ſit expreſſe profeſſa, non minor quadraginta annis, & quӕ octo annis, poſt profeſſionem laudabiliter vixerit: quod ſi his qualitatibus non reperiatur, in eodem monaſterio, ex alio eiuſdem ordinis eligi poteſt: ſi hoc etiam incommodum ſuperiori, qui electioni prӕeſt, videatur, ex ijs, quӕ in eodem monaſterio annum trigeſimum exuſſerint, & quinque ſaltem annis poſt profeſſionem recte vixerint, epiſcopo, vel alio ſuperiore conſentiente, eligatur: *c. abbatiſſa de regul. ſeſſ. 25.* in quo corrigitur c. indemnitatibus in princ. requirens ӕtatem triginta annorum, de elect. in 6. Qui contra certam & nominatam perſonam, ne ab alijs eligatur, ad ſedem apoſtolicam, antequam fiat electio, appellat, debet per omnia obſeruare formam c. vt circa, hoc tit. in 6. alioquin pœnӕ eiuſdem ſubiacet. *c. qui contra hoc tit. in 6.* Non eſt electio facienda de aliena eccleſia, quamdiu reperitur idoneus in eadem, & is qui eſt de gremio eccleſiӕ, cuicunque venit prӕferendus, *c. abbas el. 2. 18. quæſt. 2. c. cum inter el. 3. hoc tit. & ibi gl. mag. in verbo etiam & Can. c. primo & ibi gloß. in verbo ſingulorum 85. diſt. c. nullius 61. diſt. & ibi gloſſ. in verbo vnitatis Mynſ. obſ. 30. cent. 4.* & inter eos qui ſunt de gremio, maior ordine, *c. metropolitano 63. diſt. & ibi gl. in verbo ex presbyteris c. ſtatuimus 61. diſt. & ibi gl. in verbo noui. c. fin. & ibi gloß. fin. 63. diſt.* de honeſtate non de neceſſitate; quia electio vndecunque facta valet. *d. c. cum inter el. 3. c. coram nobis c. in cauſis c. ne pro defectu & ibi gl. fin. hoc tit.* Electus petens confirmationem probare debet ſe eſſe idoneum, alias non obtinebit *c. cum nobis & ibi Imol. in fine num. 5. hoc tit. c. ſi forte & ibi gloſſ. in verbo ſcientiæ hoc tit. in 6. & Can. Ioan. And. in c. infamibus de reg. iur. in 6. Felin. in c. dudum de præſcript. vbi ponit reg. & 4 fall.*

In † cathedrali & regulari eccleſijs vacantibus, electio debet fieri intra tres menſes vtiles, 13
quia non currunt impeditis, *c. ne pro defectu hoc tit. c. bene nouit. & ibi gloſſ. ord. & mag. 61. diſt.* ipſo iure, *Zab. poſt gl. in c. ne pro defectu in 6. quæſt. hoc tit. per verba textus iuſto impedimento ceſſante Anch. in 2. quæſt. Ioan. Andr. n. 8 licet abb. ant. in d. c. ne pro defectu aliter diſtinguat.* niſi poſſint impedimentum reuocare: ideo his, quibus interdicitur, vt abſque ſuperioris licentia eligere non prӕſumant, tempus ſtatutum currit: ex quo in mora fuerint, licentiam huiuſmodi poſtulandi: *c. fin. & ibi gl. fin. hoc tit.* cathedralis eſt epiſcopalis, regularis, eſt collegiata quӕcunque, vbi ſunt clerici, vel conuerſi viuentes ſine proprio, & tanquam collegium: idem trimeſtre ſtatuitur, ſi ad ſuperiorem abbatem vel quemlibet alium ſpectet prouiſio, perpetuӕ prӕlaturӕ regularis, cum non occurrat ratio diuerſitatis: *Io. And. in c. ne pro defectu numero 60. & Can. hoc tit.*

In quibuſcunque aliis eccleſijs, vel dignitatibus dantur ſex menſes, *c. 2. de conceſſ. præb. & ibi gl. fin.* non à die vacationis, ſed à die ſcientiӕ, *c. licet de ſuppl. neglig. prælat. c. quia diuerſitatem in fine de conceſſ. præb.* intra quos, ſi electio celebrata non fuerit, qui eligere debuerant, eligendi poteſtate carent ea vice, id eſt prima electione, ſiue in eadem, ſiue in alia vacatione facienda, *Pan. in c. cum vintonien. num. 3. 9. & 11. hoc tit.* ipſo facto, ex iuris diſpoſitione, nec requiritur ſententia: *d. c. ne pro defectu & ibi Pan. num. 3. hoc tit. c. quanquam hoc tit. in 6.* & hi penes quos reſidet poteſtas capitularis, poſſunt priuatis communicare poteſtatem eligendi, quia non prorſus inhabilitantur, ſed ſolum priuantur; quӕ priuatio cedit in fauorem non delinquentium, & ab eis poteſt remitti, *Pan. in d. c. cum vintonien. num. 3.* Ex quo infertur, quod ſi maior pars capituli eſt negligens, aut dicit ſe non velle eligere, vel expreſſe renuntiat, aut in collegio maiorum non ſint conſtituti in ſacris, vel in monaſterijs, non ſint profeſſi, aut moniti venire contemnant, vel abſentes ſint in loco, vnde vocari non debent, ſicut quando ſcienter eligút inhabilem, *Imol. poſt gl. in l. quod circa, num. 13. Vital. nu. 27. & ſeqq. Pan. & Can. hoc tit. Petr. de Baiſio in directorio elect. p. 3. c. 4. num. 2. in fine qui omnes æquiparant dictos caſus.* Electio à minore parte capituli, vel ab vno facta tenet; maxime in fine termini: *Innoc. in c. ne pro defectu ſub num. 2. paulo ante finem,*

Digitized by Google

nem, verſ. & bene dicitur, quia eligere debuerunt & ibi Hoſt. ſub num. 6. per c. congregato hoc tit. Mandag. in direct. elect. c. 16. & ibi Boer. ſub lit. C. Bell. in c. cum nobis num. 8. Pan. num. 10. Io. And. ſub num 35. Zab. in 7. quaeſt. Boick. num. 2. & 13. & Can. hoc tit. §. fin. & ibi gl. in verbo communiter de ſuppl. negl. prælat. quia poteſtas capituli, deuoluitur ad minorem partem, vel vnum, non ſolum propter delictum, c. gratum de poſtul. præl. c. congregato hoc tit. c. perpetuo hoc tit. in 6. verum etiam propter negligentiam, voluntatem, & alios caſus ſupra relatos: c. cum propter & ibi poſt gl. in verbo qui volunt Pan. numer. 3. 4. & 5. & Can. c. quod ſunt hoc tit. c. cum nobis & ibi Butr. num. 7. hoc tit. c. ex eo in princ. & §. in eccleſiis hoc tit. in 6. clem. vt ij qui de æt. & qualit. & ibi poſt gloſſ. Can. Petr. de Baiſio in direct. elect. p. 3. cap. 4. numer. 2. & c. 6. num. 7. & 10. Franc. Marc. quaeſt. 1036. part. 1. & electio facta à minore parte dicitur concorditer celebrata, per capitulum; quia negligentes, & alii ſupraſcripti non reputantur de capitulo, quoad illum actum, Pan. in d. c. cum nobis num. 4. & in d. clem. quod circa hoc tit. Pan. in c. gratum num. 5. de poſtul. præl. gl. pen. in l. quod circa prope fin. verſ. & in his etiam & Can. hoc tit. c. eccleſ. l. 2. & ibi gl. in verbo adijcere & Can. eod. tit. & fictione iuris, in minore parte, vel vno, repræſentatur totum capitulum, Pan. in d. c. congregato ſub numer. 3. & 4. Pan. in d. c. gratum numer. 5. 8. & 9. poſt alios à ſe relatos de poſtul. prælat. Pan. in c. 1. num. 6. hoc tit. Omnibus vero negligentibus, deuoluitur ad proximum ſuperiorem etiam in cathedralibus & regularibus eccleſijs, qui cum conſilio ſui capituli, & aliorum, de gremio, vacantis eccleſiæ, vel alterius, ſi dignus in ea non reperitur, viduatæ eccleſiæ prouidere tenetur, d. c. ne pro defectu gloſſ. in c. bon. mem. el 2. in verbo viduatæ de poſtul. præl. c. quanquam & ibi gl. in verbo cathedrali & Can. hoc tit. in 6. Habet iſte ſuperior electionem iure deuoluto, & confirmationem iure proprio: vnde poteſt explere vnico actu; nam prouiſio habet vim electionis & confirmationis; vel ſi voluerit, poterit prius iure deuoluto eligere, ſicut tenebantur electores, & poſtea iure proprio confirmare. Pan. in d. c. ne pro defectu numero quarto c. ſi poſtquam verſ. fin. hoc tit. in 6. & ibi Franc. in vlt. not. Io. And. & Can. gl. 1. in c. vt circa hoc tit. in 6. gl. in c. cum inter el 3. in verbo confirmauit hoc tit.

14 Tenentur † eligentes, in electionibus cathedralium, & regularium eccleſiarum ac principalium dignitatum eccleſiarū Collegiatarum electionem ipſam quam citius commode poterunt electo præſentare & petere ipſius conſenſum ſine pœnæ adiectione, c. quam ſit hoc tit. in 6. & ibi Ioannes Andreas numero primo, Butr. in princ. & numero quarto, in fine c. conſtitutus el. 2. de appell. & in Cathedralibus & regularibus eccleſijs, quarum confirmationes immediata ſubiectio, vel appellatio deducit ad ſedem apoſtolicam, poſtquam commode poterunt, infra octo dies eas electo præſentare, & ipſius conſenſum petere: quod ſi in eo culpabiles extiterint, electo non fit præiudicium, Monach. in c. quam ſit poſt n. 4. hoc tit. in 6. c. cupientes §. vel ſi perſonas hoc tit. in 6. c. ſi electio & ibi gloſſ. in verbo aliam recenſet tempora quæ dantur in expeditionibus eccleſiarum vacantium hoc tit. in 6. c. quam ſit & ibi gloſſ. in verbo commode hoc tit. in 6. verum ipſi, quoad ſe de proſecutione proceſſus electionis totaliter excluduntur; & ab omnibus beneficijs ſuis, quæ in ipſa obtinent, eccleſia, de cuius electione agitur, per triennium continuum, ex tunc inchoandum ſunt ſuſpenſi: ad quæ ſi intra illud tempus, ſe propria authoritate, vel alio quęſito colore ingeſſerint; illis, ipſo iure, perpetuo ſunt priuati: c. cupientes §. cæterum hoc tit. in 6. c. quam ſit hoc tit. in 6. in cæteris electionibus diſpoſitio d. §. cæterum ſeruari poteſt, pæna vero eiuſdem §. cæterum reſtringenda videtur, ad cathedrales & regulares eccleſias, Franc. in d. c. quam ſit ſub numero ſecundo, & ibi Gemin. numero quarto, Anchar. in d. §. cæterum. Rot. deciſ. 3. hoc tit. in nou. & ibi additio numero tertio, tenet. d. c. quam ſit, tantum habere locum in electis ad cathedrales & regulares eccleſias, & dignitates principales eccleſiarum Collegiatarū Pan. in d. c. quia propter num. 2 in fine & ſub n. 7. verſ. circa iſtam & Cuman. non ad inferiores dignitates; per quorum prælatorum obitum eccleſiæ non cenſentur viduatæ: gl. 1. in c. quia propter hoc tit. & ibi Dd. communiter. & in earum electionibus proceditur ſine aliqua forma & de iure communi ſolus epiſcopus, poteſt, & debet, deferre annulum, alij inferiores prælati non deberent deferre annulum, niſi hoc haberent ex priuilegio. Pan. in c. licet numero quinto, de translat. epiſcop. &c.

Electus † conſenſum electioni adhibere debet, intra menſem à præſentatione decreti electionis ſibi facta; quem ſi præſtare detulerit, ex 15

tunc iu-

Digitized by Google

tunc iure ex electione, queſito, eoipſo priuatur. *c.
quā ſit hoc tit. in 6.* Si ea ſit electi conditio, vt ſine
ſuperioris ſui licentia, conſentire non poſſit, &
electio facta ſit concorditer; idē electus, ſeu ele-
ctores ipſius, conſentiendi licentiā ab eius ſupe-
riore, cuius imperio ſe ſubiecit, *Gemin. poſt Archid.
in c. ſi religioſus nu. ſeptimo, hoc tit. in 6. Zab. in cl. fin.
num. 6. hoc tit.* cum ea celeritate, quam ſuperioris
ipſius præſentia vel abſentia permiſerit, petere
& obtinere debent: *d. c. quam ſit.* alioquin, ſi lapſo
tempore pro præſentia & abſentia ſuperioris
moderando, huiuſmodi licentiam non obtinue-
rint, electus ipſo iure priuatur, iure ex electione
quæſito: & poſſunt electores ad aliam electionē
libere procedere: *d. c. quam ſit extrauag. religioſus
hoc tit. inter communes.* obtenta licentia à ſuperiore
habet menſem integrum ad deliberandum, an
velit conſentire. *monach. in d. c. quam ſit poſt n. 8.*
Conſenſus non obtenta licentia à religioſo præ-
ſtitus electioni, de ſe factæ, extra ſuum monaſte-
rium, vel ſuam eccleſiam ad prælationem aliquā
non valet, etiamſi poſtea petijt licentiam, & ſu-
perior eam dedit, *Gemin. in d. c. ſi religioſus num. 8.*
& in pænam ipſius, electio eoipſo viribus euacu-
atur. *d. c. ſi religioſus hoc tit. in 6.* Solique ſuperiores,
ſuis irrequiſitis conuentibus, electis conſentien-
di & tranſeundi liberam dant facultatem, *d. c. ſi
religioſus §. fin.* & ſi nolint, ſuum monachum con-
cedere, non poſſunt ad id compelli per alium,
quam ſummum pontificem, quia ſolius princi-
pis eſt, priuare aliquem re ſua. *d. c. ſi religioſus in
verba obtenta & ibi Anchar. numero 5. Pan. in c. admo-
net in fine de renunc.* Licentia generalis conceſſa
religioſo à ſuo ſuperiore, vt collationi, vel proui-
ſioni, ſi quam de ipſo contingeret fieri, ſuum
poſſit dare aſſenſum; quia ambitionis vitio, viam
parit, nullius eſt firmitatis: *Clem. fin. hoc tit.* præ-
ſtitutus ex tali licentia conſenſus, non valet, ac
priuatur iure, ſibi ex electione quæſito. *gl. fin. in d.
Clem. fin.* Ex electione, ſeu vocatione, in diſcor-
dia, nulli religioſo mendicantium ordinum, ad
aliquam extra adminiſtrationem ſui ordinis, præ
laturam, de ſe facta, ius acquiritur: religioſis quo-
que alijs, electiones ſeu vocationes à minore par-
te numero, ad prælationes quaslibet, ſiue ſui or-
dinis, vel alterius, ſiue ſecularium eccleſiarum
nullum ius tribuunt:, nec prædictorum aliquis
tali vocationi, quoquo modo valet conſentire,
etiamſi licentia interuenit ſuorum ſuperiorum:
c. quorundam hoc tit. in 6. iſtaque diſcordia & nu-
meri minoritas, intelligi debet de ijs quæ in fa-
cto, & non in fictione, vel iuris effectu conſi-
ſtunt. *Clem. quod circa hoc tit.* Clericus ſecularis li-
bere poteſt conſentire electioni, non tamen
tranſire ad eccleſiam alterius epiſeopatus, ſine
expreſſa licentia proprij epiſcopi: in eodem epiſ-
copatu ſufficit tacita. *c. placuit. primo & ibi gl. 7.
quaſt. 1. c. admonet & ibi gl. fin. de renuntiat. Zab. in
Clem. fin. numero quinto, hoc tit.* Per † electionem 16
ius quæritur electo, etiam ante conſenſum ipſius
electi: *c. quanti 63. diſt. & ibi gl. d. c. quam ſit §. electus
& ibi Franc. numero primo, c. ſi religioſus in fine princ.
hoc tit. in 6. Felin. in c. cum Bartol. num. 2. de re iud.
Rot. deciſ. 6. in princ. hoc tit. in nou.* poſt conſenſum
præſtitum, matrimonium inter electum, & ec-
cleſiam, dicitur initiatum, *c. primo, & ibi Pan. n. 39.
& c. fin. de translat. epiſcop. & c. & ibi gl. in verbo licet
in tantum c. cum inter 3. §. diſcret. v. mandamus hoc
tit.* debetur ei confirmatio, ſi nihil eſt, quod ele-
ctum, vel eligentes impediat: *c. poſtquam hoc tit. c.
dudum el. primo, in fine hoc tit.* Ex duabus electioni-
bus, de ſe, in aliqua eccleſia celebratis, non po-
teſt petere confirmationem; etiamſi proteſtetur
in initio, ſe contentum velle eſſe altera, per quam
ſuæ intentionis conſequi poſſit effectum; ſed
oportet alteram eligere; qua electa non datur
regreſſus ad aliam. *c. vt quis duas hoc tit. in 6.* Si † e- 17
lectus conſentire recuſat, vel poſt conſenſum re-
nuntiat, etiam in manibus non ſui iudicis, *Zab.
clement. 1. numero 16. de renuntiat.* quod facere po-
teſt, ſed eſt tutius, quod talis renunciatio fiat, in
manibus eligentium, *gloſſ. in c. cum veniſſent in ver-
bo renuntiauit. de integr. reſtit. Rot. deciſ. 6. hoc tit. in
nou. numero primo*, aut diem claudit extremum,
ſeu electio propter eius occultum vitium irrite-
tur, electores habent à diſſenſu, renuntiatione,
morte, irritatione, tempus integrum ad aliam
electionem faciendam, quia non vna, ſed plures
ſunt vacationes. *c. ſi electio hoc tit. in 6. & ibi poſt gl.
DD.* Quādo † aliqui electionibus, poſtulationi- 18
bus, vel prouiſionibus dignitatum, perſonatuum,
vel aliorum eccleſiaſticorum beneficiorum, ſe
opponunt, non pro ſuo iure tuendo, ſeu conſer-
uando; ſed ius alterius etiam in genere impugāt,
proponendo, aliqua contra electionis, poſtula-
tionis, ſeu prouiſionis formam, aut perſonas eli-
gentium, vel electi, ſiue illius cui erat prouiſio
facienda, vel facta, & propter hoc contigerit ap-
pellari

Digitized by Google

pellati ad ſummum Pontificem, aut etiam inferiores *gl. in c. vt circa in verbo appellari hoc tit. in 6. Rot. deciſ. 36. de appell. in nou.* in appellatione, & datione procuratoris, ad appellandum, ſeruari debet cap. 1. c. vt circa, cap. procurator, hoc tit. in 6; ac in iuramento, quod obiecta credit eſſe vera, & ſe poſſe probare, c. is qui contra hoc tit. in 6. *Rot. dec. 17. de procur. in nou.* nec non in tertio veniēte ad proſecutionem appellationis inchoatæ, vel admiſſo ad proſecutionem proprij, vel cōmunis intereſſe, renuntiatione per appellantē introductæ appellationi, & proſecutione querelæ; ſeruanda eſt clem. cōſtitutionem, hoc tit. dictiq; canones locū habent, vbi per competitorem, vel oppoſitorem quēlibet appellātem extraiudicialiter, in formam, aut perſonas, defectus, vel crimina opponuntur; ſed non obtinent, quando quæ opponuntur directe, & non ſecundario reſpiciunt ius ipſius eccleſiæ, vel ius opponentis perſonæ: *d. Clem. conſtitutionem in princip. c. conſtitutio hoc tit. in 6.* & hæc appellatio extraiudicialis cauſat deuolutionem, & habet vim citationis: *Franc. in c. primo n. 6. hoc tit. in 6. & Can. per illum textum dicitur infra tit. de appell. appellatio alia eſt extraiudicialis &c.* quando in iudicijs in huiuſmodi negotijs appellari contingit, anteriora iura ſeruari debent: vt ſi in iudicio appelletur ab interlocutoria, exprimatur grauamen; ſi à difinitiua ſufficit dicere appello ab iniqua ſententia. *c. conſtitutio hoc tit. in 6. & ibi poſt gl. in verbo anteriora*
19 *Ioan. And. & Can.* Electus † in concordia, cuius confirmatio immediate ſpectat ad ſummum Pontificem, valde remotus, poteſt adminiſtrare, interdicta alienatione, in temporalibus, & ſpiritualibus: *c. nihil eſt in fine hoc tit. & ibi Pan. num. 9.* alias electus adminiſtrationi ſe immiſcens, ſub quocunque colore, vel nomine, ante confirmationem, ipſo iure eſt priuatus iure, ex electione quæſito; redditurque ineligibilis, & inhabilis, ad conſequendum amplius ex poſt, ius ad idem, vel aliud beneficium; quia electio fuit caſſata, vitio ſuæ perſonæ, *c. ſuper eo hoc tit. Pan. in c. qualiter n. 8. Archid. in c. auaritia & ibidem Can.* Quæ pæna locum habet in quocunque electo, ad cathedralem eccleſiam, & ad aliud, quodcunque beneficium electiuum, *Franc. in d. c. auaritia numero ſecundo, Creſcent. deciſ. 6. n. 11. & 12. de iurepat.* non debet recipi ab eccleſia, & recipientes ſunt priuati ipſo iure, poteſtate eligendi, ea vice, *gloß. in c. bona memoria mag. hoc tit. in verbo licentiam c. quanto & ibi gl. in verbo ſuſpendimus de translat. epiſcop. &c.* & ſuſpenſi à perceptione ſuorum beneficiorum donec ſedis apoſtolicæ meruerint gratiā obtinere. *extrauag. prima hoc tit. inter communes.* Dicitur ſe immiſcere, recipiendo tam à clericis, quam à laicis iuramenta, cenſus, aut debita, excōmunicando, abſoluendo, *d. c. qualiter & ibi gl. in verbo adminiſtrationi hoc tit. d. c. auaritia hoc tit. in 6. Creſcent. deciſ. 6. de iurepat. c. bon. mem. el. primo, in princ. de elect.* &c: non ſufficit probare, quod electus poſſeſſionem acceperit ante confirmationem, vel quod fecerit ſe œconomum, vel procuratorem conſtitui; quia in caſu c. auaritiæ, ex poſſeſſione, vel procuratione, non præſumitur fructuum perceptio, vt quis in pænam illius incidat; ſed probanda eſt adminiſtratio in temporalibus, & ſpiritualibus, videlicet quod moniales, abbatiſſæ electæ obedientiam præſtiterint, ſiue iuramento, ſiue ſimplici promiſſione; quia conſtitutio pænalis puniens facientem, non ligat parantem ſe ad faciendum: *gloß in d. cap. auaritia in verbo eo ipſo & ibi Franc. numero quinto, & Archid. Pan. in d. c. qualiter in princ. Put deciſ. 45. lib. 3.* ceſſant dictæ pænæ, ſi adminiſtrauerit de licentia legitimi ſuperioris, *gl. in d. c. auaritia in verbo procurat. & ibi Archid.* vel electo competierit ex priuilegio, vel conſuetudine adminiſtratio eccleſiæ vacantis. *Ioannes Andreas in d. c. auaritia & ibi Franc. ſub n. 2. circa finem, verſ. in eadem gloß. vbi ponit. 6. caſus in quibus electo conceſſa eſt adminiſtratio.* Confirma-
tio † electi gradatim procedit, vt appellatio, *c. di-* 20
lecti el. 3. de appell. Rot. deciſ. 196. numero ſeptimo, p. 2. & petenda eſt à proximo ſuperiore. Epiſcopus habet confirmationem ſubiectorum, niſi probent exemptionem, *c. cum monaſterium hoc tit. Innoc. in c. in ſingulis numero tertio, de ſtat. monach. Put. deciſ. 39. de preb.* Archiepiſcopus epiſcoporum, *c. cum dilectus hoc tit c. fin. 64. diſt.* Archiepiſcoporum primas ſiue Patriarcha, *c. mos antiquus 65. diſt.* Patriarcharum Papa, *c. ſcriptum hoc tit.* item Papa Imperatorem confirmat, *c. venerabilem hoc tit.* Regulariter ad eum pertinet confirmatio, & perſonæ examinatio, ad quem pertinet manus impoſitio *d. c. venerabilem § primo, c. cum nobis olim. § his agitur & c. qualiter hoc tit.* Hodie cathedrales eccleſiæ ſunt reſeruatæ ſummo Pontifici, & ſedi Apoſtolicæ, per regulas Cancellariæ; & in Allamannia, per concordata Germaniæ, confirmatio

Digitized by Google

electionum celebratarum in metropolitanis, & cathedralibus eccleſijs: ſi confirmatio eſt nulla ex defectu iuris confirmantis, adminiſtrans poſt confirmationem incidit in pœnam d.c. auaritiæ; quia decretum iudicis inualidum nunquam excuſat à delicto. *l. meminerint C. vnde vi Bart. in l. iuſte poſsidet quaſt. fin. ff. de acquir. poſſeſ. Fel. in c. illud poſt num. 5. ff. de præſcript. Roman. conſ. 330. num. 22. Rot. diuerſ. deciſ. 11. part. 3. libr. 3. Rot. deciſ. 6. hoc tit. in nou.*

21 Confirmatio † fit vocatis vocandis, & cum requirat cauſæ cognitionem, extra diœceſim fieri non poteſt; *Pan. in c. nouit numer. 5. de offic. leg. & ibi Can.* collectus vel oppoſitor nominatim eſt citandus, alias ſufficit generalis, & publica, *c. 1. & ibi gl. in verbo publice de poſtul. prælat.* citatio, in Eccleſia, in qua fuit facta electio, cum aſſignatione peremptorij termini, & adhibita plena cauſæ cognitione, per confirmatorem iuxta bullam Gregorij XIV. datam 1591. Idibus Maij & *c. 1. ſeſſ. 24.* in contradictorio iudicio inter partes, vel ex mero ſuo officio, *c. cum nobis hoc tit.* etiamſi nihil electo obijciatur, *c. cum nobis olim c. venerabilem verſ. eſt enim generaliter hoc tit. c. quid eſt cito 78. diſt. c. cum ex iniuncto de hæret. gl. in d. c. nihil in verb. examinet.* ſuper proceſſu electionis, in loco, vbi celebrata fuit electio: *c. ſcriptum verſ. de ſtudijs hoc tit.* & qualitatibus perſonæ electæ: *c. nihil hoc tit. c. ſi. hoc tit. in 6. c. quicunque el 1. ſeſſ. 22. c. 1. ſeſſ. 24. bulla Gregorij Papæ XIV. de for. fact. proc. & inquiſ. ex præſcripto Concilij Trid. Innoc. in c. cum olim nu. 1. & 2. de cauſ. poſſeſ. & propriet.* in loco vbi nata fuit, & diutius conuerſata: *d. c. ſcriptum & c. per apoſtolica & ibi Pan. n. 2. c. 3. hoc tit. l. nemini & ibi Bald. in 3. not. C. de adu. diuerſ. iudic.* nec non qualitatibus contradicentium, in eadem plebe cui ordinandus eſt: *c. illud 23. diſt.* habetque vim definitiuæ ſententiæ, *gl. in d. c. fin. in verbo inanes & ibi Franc. nu. 7. & Anchar. in 5. quæſt.* quando fit inordinato iudicio cũ contradictore, & ab ea appellatur vt à definitiua: *c. conſtitutio hoc tit. in 6.* quando fit ex mero officio, nullo contradictore comparente, habet vim decreti extraiudicialis, vel interlocutoriæ; *Ioan. Andr. in c. auaritia in glo. ſuper verbo pœnam verſ. ſoluendo vtiliter & ibi Gemin. ſub num. 7. verſ. ſecundus caſus & verſ. ſeq. de elect. in 6. Franc. in c. conſtitutio el 2. nu. 9. de appell. & ibi Pan. pulchre nu. 14. Franc. Marc. quæſt. 1182. nu. 18. p. 1. Franc. Marc. quæſt. 392. nu. 2. p. 1.* poteſtque fieri extra propriam diœceſim, *Franc. in c. fin. nu. 9. hoc tit. in 6. Iaſ. in l. fin. n. 4. ff. de iuriſd. omn. iud. Gonzal. ſuper reg. de Cancell. de menſ. & alternat. gloſ. 62. n. 8. Garc. de benef. p. 5. c. 8. num. 141. & ſeq.* quia tunc eſt voluntariæ iuriſdictionis: Quodſi appelletur per electum à denegatione confirmationis, vel caſſatione electionis, ad curiam Romanam; auditor qui pronunciat bene appellatum eſſe, vel reuocat caſſationem electionis, vel pronunciat electionem canonicam, poteſt electionem ſeu electum confirmare, abſque alia commiſſione: *Rot. deciſ. 2. hoc tit. in nou. per clement. auditor de reſcript.* confirmationes aliter factas d. c. fin. viribus omnino carere, irritaſque & inanes decernit; ſalua ergo manet electio, *c. ſi confirmationem hoc tit. in 6.* & de nouo peti poterit confirmatio, non quidem ab eo, qui confirmationem inutiliter fecit, aut denegauit, qui eam reuocare non poteſt, *gl. in d. c. fi. in verbo inanes & ibi Can.* ſed ab eius ſuperiore, *clement. auditor & ibi gloſ. in verbo debitũ de reſcript. Zab. num. 12. & Can. Bell. deciſ. 620. Creſcent. deciſ. 12. nu. 3. de iurepat.* Confirmatus † neglecta iſta 22 ſolemnitate & adminiſtrans ſiquidem errauerit in iure, incidit in pœnam d.c. auaritiæ; quia eſt error, iuris regularis, & notorij; ſi errauerit in facto, credens citationem & vocationem factam, excuſatus, quia iſta citatio eſt officium ſuperioris, & non partis. *gl. in d. c. fin. in verbo inanes & ibi Anchar. quæſt. vlt. Gemin. in gl. ſuper in verbo inanes Rot. deciſ. 6. nu. 5. hoc tit. in nou.* Confirmatione facta de indigno, ſiquidem incaute, confirmatus deijcitur, confirmans ipſo iure eſt priuatus, poteſtate confirmandi primum ſucceſſorem, *c. nihil eſt & ibi gl. in verbo careat c. ne pro defectu c. cum in cunctis in fine hoc tit.* & à proprij beneficij perceptione à ſuo ſuperiore, ſine præuia admonitione per ſententiam ſuſpenditur, *d. c. nihil & ibi gl. in verbo ſuſpendatur & ibi Can.* quouſque eius indulgentiam valeat promereri: ſi vero per malitiam conuictus fuerit, in hoc exceſſiſſe, grauiori ſubiacet vltioni arbitrio ſuperioris, *d. c. nihil c. ſi quis ſine & ibi gl. 1. c. quicunque 81. diſt.* & imponetur pœna depoſitionis, *c. tantis 81. diſt.* Quinto † electus petere de- 23 bet confirmationem per ſe aut procuratorem ſuum, *c. cum dilecta de reſcript. c. quam ſit §. fin. hoc tit. in 6. gloſ. mag. in c. ſi electio in verbo aliam hoc tit. in 6* intra tres menſes, poſt conſenſum electioni præſtitum, alias electio eo ipſo viribus euacuatur; quæ reuertitur ad eligentes: *c. ſi electio & ibi Ioan.*

Digitized by Google

Ioan. Monach. hoc tit. in 6. à qua pœna ipſum excuſat, iuſtum impedimentum, etiamſi procuratorem non cõſtituerit, quia ex quo cauſa eſt ardua, non tenetur conſtituere procuratorem; *c. querelam de procur. & ibi gl. in verbo detentus Franc. in d. c. quam ſit §. caterum nu. 3. hoc tit. in 6. gl. in c. ſi electio in verbo aliam hoc tit. in 6. Mynſ. obſ. 58. cent.* 4. aut ſi electores petant, electo tunc nihil petente, *c. cum inter canonicos c. cum dilectus & c. dudum el 2. hoc tit.* vel amicus eius nomine ſine mandato electo poſtea ratum habente, intra lapſum dictorum trium menſium, *gl. in d. §. caterum, in verbo electio & ibi Anch. & Franc. poſt nu. 3. & Can.* Si ſuperior renuit electionem confirmare, nulla legitima cauſa in contrarium exiſtente, confirmandus debet recurrere, ad ſuperiorem confirmatoris, vt ipſi præfigat certum terminum ad confirmandum, etſi intra terminum non confirmauerit, poteſtas deuoluitur ad eum, nam ad confirmandum vel inſtituendum non reperitur tempus præfixum à iure, *Pan. in c. 3. n. 8. hoc tit.* In confirmationibus cathedralium, vel regularium eccleſiarum, quæ ex immediata ſubiectione vel appellatione, habent peti à Papa, vel etiam legato à latere, non alijs legatis, niſi id eis à ſede apoſtolica ſpecialiter ſit commiſſum, *c. ſi abbatem §. fin. hoc tit. in 6.* Ser-
24 uanda† eſt decretalis Nicolai quinti *cupientes de elect. in 6.* approbata per concordata Germaniæ; ac in electionibus celebratis in Metropolitanis ac cathedralibus eccleſijs immediate non ſubiectis, & monaſterijs, etiam quæ per priores reguntur abbati non ſubditos, *Ioan. Monach. in d. c. cupientes nu. 16.* pro quibus ad Romanam curiam mittere, ſeu venire conſuetum eſt, licet ſedi apoſtolicæ non ſint immediate ſubiecta: quæ ſtatuit vt electi intra vnum menſem, poſt conſenſum, vel poſt obtentam de ipſorum electione notitiam, ad ſedem ipſam, etiam cum vacat, *Clem. ne Romani §. fin. de elect.* iter arripiant, & ex tunc ſiue intra præſcriptum tempus iter arripuerint, ſiue non, quam cito poterunt commode, cum omnibus actis & munumentis, ſub denegatione dilationis pro illis, alibi quam apud ſedem apoſtolicam exhibendis, *§. inſuper v. electos in d. c. cupientes §. item placet vobis quod in metropolitanis & §. ſeq. in concordatis germania*, coram ſummo Pontifico perſonaliter, aut ſubſiſtente iuſta cauſa impedimenti, per procuratorem ſufficiẽter inſtructum, vel coram legato generali in illa prouincia, *Ioan. Monach. in c. cupientes nu. 17. & ſeq. Anch. ſub num. 1. circa finem verſ. ſed circa hoc dubitetur*, qui appellatione ſedis apoſtolicæ venit, præterquam in materia ſoli Papæ reſeruata, *gl. in c. ſi abbatem in verbo tranſeundi hoc tit. in 6. & ibi Franc. num. 4. Gemin. num. 5. Imol. in clem. quia contingit ſub numer. 9. verſ. iuxta præfata quærit, Zab. in 8. quæſt. de reliq. domib. gl. in c. ſi poſtquam in verbo ad ſedem apoſtolicam hoc tit. in 6. Io. Andr. in c. quod translationem & in c. niſi ſpecialis & ibi Can. de off. legat.* comparere teneantur, alias ſunt priuati omni iure, ex electione quæſito, & pertinet prouiſio ad Papam, *d. §. inſuper & ibi Archid. dicens quod ſic ſeruat curia. ſed gloſ. ibidem in verbo priuatos dicit de iure electionem reuerti ad capitulum & canonicos quando non deliquerunt in perſonã vel formam per c. ſi electio hoc tit. in 6. & ibi Io. Monach.* prout latius in d. c. cupientes, in quo primum tractatur de electis in concordia 2. de electis in diſcordia, 3. de poſtulatis, 4. de recuperandis expenſis: *d. c. cupientes* non habet locum in electionibus ad principales dignitates collegiatarum eccleſiarum, vt inquit gloſ. 1. in d. c. cupientes, quia per concordata Germaniæ § de cæteris, ſunt reſeruatæ ſedi apoſtolicę, niſi eis à ſummo Pontifice conceſſa ſit electio ex priuilegio, cuius tenor tunc eſt ſeruandus. Ad † excipien- 25
dum de defectu formæ, contra electionem ſoli canonici de eccleſia, vel alij habentes vocem ad talem electionem, vel confirmationem, *Felin. in c. ſuper his num. 14. Innoc. nu. 3. circa finem hoc n. 46. & 48. atteſtans de ſtylo Curiæ de accuſ. c. vt circa & ibi Franc. num. 5. & Can. hoc tit. in 6.* & illi, ex quorum gremio, aſſumendus eſt prælatus, *c. abbate de verb. ſignificat.* & non alij admittuntur; & ante confirmationem nihil debent probare, *c. cum nobis olim c. nihil eſt hoc tit. c. fin. hoc tit. in 6. & Can.* ea ratione, quia negantis factum videlicet electionẽ non canonicam, nulla eſt probatio, ſed electus debet probare electionem canonicam; *6. quæſt. ſi. c. accuſator c. bon. memor. mag. §. porro hoc tit. Pan. in c. 3. nu. 7. de elect.* niſi per confeſſionem aduerſarij, aut alios conſtet de facta electione; quo caſu, aduerſario incumbit onus probandi, eandem non eſſe canonicam; *l. ab ea parte, §. fin. & ibi gl. ſi. & DD. ff. de prob. l. ſi ſcriptum C. de prob. cap. 1. §. adijcientes hoc tit. in 6.* quia de facto conſtat, & hæc eſt negatiua iuris, ſeu formæ, & qualitatis: *c. bon. mem. el 1. & ibi gloſſ. in verbo per rerum naturam & Can. hoc tit. gl. 1. in c. accuſator 6. quæſt. 5. & ibi Ge-*

Digitized by Google

min. & DD. Si vero poſt confirmationem obijciatur, defectus formæ tunc obijciens probare debet, nemo enim cogitur dicere titulum ſuæ poſſeſſionis, *Hoſt. in c. cum olim de dol. & cont. nu. 7. Boick. in c. innotuit num. 7. de eo qui furt. ordinem ſuſc.*
26 *Archid. in c. presbyter n. 3. 78. diſtinct.* Ad † opponendum, ſeu excipiendum contra perſonam electi, admittuntur illi, quorum intereſt, de quo opponi debet ante litem conteſtatam, *Felin. in c. ſuper his num. 18. verſ. 5. concluſio de accuſ.* puta parochianus, patronus, & ſimiles, & non alij laici; clerici vero indiſtincte admittuntur. *Felin. in c. ſuper his num. 15. Innoc. nu. 7. Socin. nu. 46. & 48. atteſtans de vſu Curiæ de accuſ. c. vt circa & ibi Franc. num. 5. & Can. hoc tit. in 6.* Obiectorum autem defectuum, & criminum ſpecificatio, & examinatio fit iuxta cap. primum, c. vt circa, & c. ſi forte c. is qui contra hoc tit. in 6. & clem. conſtitutionem eod. tit. & ibi not. per gloſſ. & DD; nam pœnas c. 1. §. adijcientes & ſi q. hoc tit. in 6. incurrit, non ſimpliciter appellans, ſed is, qui opponit, & probandi onus aſſumpſit. *gl. in d. § adijcientes. in verbo defecerit primo Franc. numero 6. & Can.* Is qui plene non probauerit, quod in formam opponit, nam ſemiplena probatio hoc caſu non excuſat à calumnia, ad expenſas, quas propter hoc altera pars ſe feciſſe docuerit, cōdemnatur: *d. c. 1. §. adijcientes Franc. numero tertio*, Qui vero in probatione defecerit, ius quod obijcit in perſonam electi, triennio à beneficijs eccleſiaſticis, quæ in illa eccleſia obtinet, de cuius prouiſione, & ordinatione agitur, nouerit ſe ſuſpenſum: *d. c. 1. §. qui vero c. ſi compromiſſarius in fine hoc titul. in 6.* ad quæ ſi intra illud tempus, propria authoritate, ſe ingeſſerit, eis, ipſo iure, perpetuo eſt priuatus; *d. c. 1 §. qui vero & ibi Can.* quod ſi opponens in illa eccleſia, non habet beneficium, tunc punitur pœna extraordinaria: *gloß. penult. in d. c. ſi compromiſſarius & ibi Can. communiter*, & ſi opponatur electo defectus ætatis, ſcientiæ, natalium, ipſius defectus oppoſitio, vel qualitas, nequeunt poſtea reuocari, *c. ab eo hoc tit. in 6.* Ad iſtas oppoſitiones requiritur ſpeciale mādatum *c. procurator §. habeatq; & ibi gloß. in verbo mandatum hoc tit. in 6. Clem. non poteſt de procur. & vtrobique Can.* imo procurator ad agendum, vel defendendum, iurandumque de calumnia & veritate dicenda, & generaliter ad omnia alia quæ ſpeciale mandatum exigunt, conſtitutus, ſiue cauſa electi vel beneficiati, pendeat coram metropolitano, ſiue aliō ordinario, ſiue in Romana curia per appellationem, ſiue aliter quam per appellationem; poteſt opponere in formam, vel perſonas eligentium, aut prouidentium; ſed non poteſt opponere defectus, & crimina contra electum, vel eligendum, aut beneficiatum: *Clem. non poteſt & ibi gloſ. in verbo in perſonam & verbo elect. de procur. & Can. Lap. alleg. 69.* quæ eſt notabilis limitatio, ad c. qui ad agendum de procurat. in 6. ratio diuerſitatis eſt, quod is, qui non plene probat obiecta in formam, aut perſonas eligentium ſeu prouidentium, condemnatur tantum in expenſas, quæ non eſt pœna reſpectu recipientis, ſed ſoluentis: *c. fin. in fine de reſcript. & ibidem Ioan. And. & Can.* ſed ſtatus obijcientis crimina & defectus, contra electum vel beneficiatum, vt dictum eſt, periclitatur & diminui poteſt, ex eo, quod ſi in probatione defecerit, à beneficijs eccleſiaſticis, quæ in illa eccleſia obtinet, *c. ſi compromiſſarius de elect. in 6.* triennio eſt ſuſpenſus, ad quæ ſi intra illud tempus propria authoritate ſe ingeſſerit, eis ipſo iure perpetuo eſt priuatus, abſque vlla ſpe ſeu fiducia miſericordiæ, *c. 1. §. fin. de elect. in 6. & ibid. Can. gloß. in d. clem. non poteſt in verbo electi & ibidem Can. Lap. d. alleg. 69.* & clauſula generalis non includit cauſas, expreſſis maiores. *l. obligatione §. de pign. & hypoth. cum alleg. ibidem per gloſſ. c. fides de reſcript. & ibi gloſſ. & Can.* Contra perſonas vero iudicis, teſtium, procuratoris, aduocati, & ſimilium poteſt procurator crimiña & defectus excipiendo apponere, ſine mādato ſpeciali; quia huiuſmodi exceptio ſolum opponitur, vt non præſtetur inde vllum ſuffragium aduerſario; non autem vt in aliquo puniātur vel grauentur; *Vitall. in d. clem. non poteſt, poſt gloß. in verbo in perſonam, n. 28. & Can. c. per inquiſitionem & ibi gloſſ. fin. hoc tit.* Deficiens in probatione vnius obiectorum in perſonam, excluditur à proſecutione, omnium aliarum exceptionum, *Franc. in c. ſi forte num. 3. poſt Io. And. & alios hoc tit. in 6. d. c. ab eo §. cum enim.* & de alijs obiectis ſuperior inquirit ex officio: *gl. in d. c. ſi forte in verbo initium & ibi Can.* ſi vero ex pluribus obiectis, contra electum, vel beneficiandum probauerit ſolum vnum, quod ad caſſationem electionis, ſeu prouiſionis, ſufficiat, nō incurrit pœnam ſuſpenſionis impoſitam, per d. c. 1. §. qui vero; quia illa prodita eſt in odium illorum, qui ordinationem eccleſiarum impediunt; ſed is qui vnum probauerit,

Digitized by Google

uerit, non eſt in fraude: *gl. in d. c. 1. §. qui vero in verbo defecerit 2. & Can.* Si obijciat crimen ante confirmationem, non tenetur ſe inſcribere, quia crimen hoc modo probatum, impedit promouendum, non deijcit promotum: *c. ſuper his de accuſ.* Si vero obijciat crimen, poſt confirmationem, & confirmatus nullum aliud ius expectet, non admittitur, in modum exceptionis ad impediendum electionis, & confirmationis effectum: Sed poſtquam ipſius dignitatis pacificam poſſeſſionem fuerit aſſecutus, poteſt accuſari vel denunciati: *c. conſtitutus el 2. in fine de appell.* Si vero aliud ius expectet, admittitur exceptio, ſed ad extraordinariam pœnam, ſecundum arbitrium iudicis diſcreti, citra vinculum inſcriptionis, excipiens eſt aſtringendus, ſi defecerit in probatione, pro eo, quod crimine ſic probato perdit, quod per electionem & confirmationem ei fuerat acquiſitum, ſed ob hoc prius habita non amittit. *c. ſuper his §. poſt confirmationem de accuſ. &c. d. c. cum in cunctis §. cum vero & ibi gl. in verbo ad quem ſpectat & Can.* Obiectio contra perſonas eligentium proprie dicitur in formam, *Franc. in c. 1. num. 5. hoc tit. in 6.* Vt quia ſunt excommunicati maiori ſententia, vel ab homine ſuſpenſi, *d. c. inter hoc tit. c. cum dilectus de conſuetud.* Vel quia priuati à canone, vt quia ſcienter elegerunt indignum, *d. c. in cunctis hoc tit.* Vel ſunt infames, quibus ſunt actus huiuſmodi legitimi interdicti, & eligere eſt actus legitimus: *c. ſolet de ſent. excomm. in 6. ad fin.* nec obſtat, quod in c. vt circa hoc tit. in 6. ponuntur vt diuerſa, obijcere in formam, & contra ipſos eligentes: quia hoc fit propter ſimilitudinem, quam habent, obiectus contra eligentes, & electos, ſcilicet criminum & defectuum, *Io. And. in d. c vt circa num. 11.* Et quoad modum eos ſpecificandi, non quoad pœnam non probantis. *Franc. in c. 1. hoc tit. in 6. n. 5. & ibi Gemin. ſub nu. 10. in gloſ. ſuper verbo perſona.*

27 Confirmatio † tribuit ius in re, *gloſ. in c. cum veniſſent, in verbo renunciauit, de in integ. reſtit. iuncto c. 2. §. ſicut etiam de translat. epiſcop. &c. & ibi gl. in verbo confirmatus & vtrobique DD. Rot. deciſ. 6. hoc tit. in nou.* quando procedit electio canonica: *c. cum ſuper de cauſ. poſſeſſ. & propriet. & ibi gloſſ. 1.* adminiſtrationem temporalium & eorum, quæ ſunt iuriſdictionis, *c. noſti c. tranſmiſſum hoc tit. & ibi gl. fin. c. 1. de translat. c. auaritia & ibi gloſ. in verbo confirmetur hoc tit. in 6.* & dignitatis epiſcopalis, vt eſt cognitio cauſarum matrimonialium, conceſſio indulgentiarum, & alia notata in c. accedentibus de exceſſib. præl. *Pan. in c. accedentibus numero quarto de exceſſ. Prelat.* Et iam archiepiſcopo, *gl. pen. mag. in c. 1. de translat. epiſcop. &c. & ibi Pan. numero 9.* (non quæ ſunt ordinis) *gloſ. fin. in d. c. transmiſſam.* poſt expeditas litteras apoſtolicas, *extrauag. 1. de elect. inter communes late Garc. de benef. p. 5. c. 4. §. 3. nu. 242. & ſeqq.* etiam ante inueſtituram, ſiue inſtallationem ſiue inductionem in poſſeſſionem, *late Pan. in c. transmiſſam poſt nu. 3. hoc tit. Felin. in c. ne Dei timorem numero 2. & ſeqq. de Simon. Rot. diuerſ. deciſ. 182. numero 3. 5. & 6. p. 2. Zab. in clement. ſi plures in fine de prab. & ibi Can.* niſi alius ſit in poſſeſſione, quo caſu requiritur vt inducatur in poſſeſſionem, per iudicem, etiamſi aduerſarius iniuſte poſſideat. *Pan. in d. c. transmiſſam ſub numero tertio hoc tit. Franc. Marc. quaſt. 49. p 1.* In regno Germaniæ ſummi Pontifices à ſe confirmatis epiſcopis concedunt bullas hortatricas Imperatorum de inueſtitura regalium & feudorum, quæ per ſceptrum recipiunt iuxta concordata inter l. m. Calixtum Papam ſecundum & Henricum quartum Imperatorem inita. *Naucler. generat. 28.* Idem obtinet in Abbatibus & Præpoſitis S. R. Imp. Principibus aut ſtatibus. In Hiſpanijs conſuetudo eſt de obtinenda cedula regis pro capienda poſſeſſione epiſcopatus, *Rot. Farin. deciſ. 343. ſub numero primo, parte ſecunda.* Et in ſignum ſuperioritatis regis manus deoſculantur. *Franc. Marc. deciſ. delph. 454. numero 13. parte 1.* In Francia Epiſcopi poſt conſecrationem *Arnul. Ruzæus de iure reg. priuil. 59. Philip. Prob. de iure reg. quaſt. 2. numero 6. & ſeqq. dicens praſtari ante conſecrationem*, præſtant iuramentum fidelitatis regi præſentialiter. *Arnul. Ruz. de iur. reg. priuil. 43. n. 3. per doctr. Bald. in l. 1. num. 45. de rer. diuiſ.* etiamſi ratione temporalium non ſint vaſalli propter multitudinem populi regi ſubiecti, quem in ſpiritualibus regendum ſuſcipiunt, *Ægid. Magiſter de regal. c. 6. per c. in ſynodo 63. diſt.* Stola ad collum poſita, & manu ad pectus. *Io. Ferald. de iurib & priuil. regni Franciæ priuil. 9. & 10.* In literis confirmationis ſiue etiam prouiſionis cathedralium, & ſuperiorum eccleſiarum, de ſtylo non exprimitur nomen ſancti: *gloſ. in c. quamuis pleniſſima in verbo non extendit de prab. in 6. c. dudum 1. & 2. c. cumana. c. ſacroſancta hoc tit. Gemin. in c. præſentium 2. 3. de teſt. in 6.* idem obtinet in eccleſia in loco

 inſigni,

inſigni. & pro matrice habita, etſi vere cathedra-
lis non ſit: c. in cauſa carpen. de verb. ſignif. c. cum ideo
de reſcript. c. 1. de mut. pet. c. ſicut tuis de ſimon. in cæ-
teris eccleſijs, expreſſio nominis ſancti eſt neceſ-
ſaria. d. c. quamuis & ibi gl. in verbo non extendit Io.
And. num. 3. Lap. alleg. 16. num. 4. Præterea per con-
firmationem fœdus matrimonij cum eccleſia fit
ratum, c. 2. & c. fin. de translat. epiſcop. &c. vacatio
eccleſiæ durat, vſque ad confirmationem: gloſ. in
clem. 1. in verbo collato vt lite pendent. &c. Felin. in c.
cum Bertol poſt num. 3. de re iud. Rot. deciſ. 6. hoc tit. in
nou. poſt confirmationem non poteſt renuncia-
re, niſi in eius manibus, ad quem ſpectat confir-
matio: quia ad quem ſpectat inſtitutio, ad eum
ſpectat deſtitutio Zab. late in clement. 1. num. 16. de
renunc. requiſito conſenſu eligentium: Anch. in
clem. prima in 3. not. de renunc. Zab. numero 18. &
Can. vel admiſſa reſignatione, per eum, ad quem
ſpectat confirmatio, electores, quia noua eſt vo-
catio, habent tempus integrum ad aliam electio-
nem faciendam. c. ſi electio hoc tit. in 6. & ibi gloß.
& DD. Electo moriente in curia ante confirma-
tionem dignitas non cenſetur vacare in curia, ſi
poſt confirmationem à qua non fuit appellatum,
moriatur in curia, vacat in curia. Zab. in clem. pri-
ma, numero 16. vt lit. pend. &c. Rot. deciſ. 6. hoc tit. in
nou. numero ſecundo, Item abbatibus tribuit confir-
matio adminiſtrationem temporalium, & exer-
citium iuriſdictionis, c. ſicut tuis & ibi gl. in verbo a-
nathematis de Simon. c. cum in eccleſijs de maior. &
28 obed. & electus † ac confirmatus, etiam ante be-
nedictionem, acquirit nomen abbatis, c. memini-
mus de accuſ. c. 1. de ſuppl. negl. prælat. c. inter monaſte-
rium in fin. de re iud. Felin. in d. c. meminimus num. 2.
& beneficia eius vacant, Felin. in c. inter monaſte-
rium, numero primo, & ſecundo, de re iud. Gig. de penſ.
quæſt. 56. n. 5. fr. de pauinu de off. & poteſt. ca. ſed vac.
prælud. 7. num. 16. quia benedictio abbatis non
confert nouum ordinem, licet conferat aliquid
plus de nouo: late Franc. aretin. in d. c. meminimus
numero ſeptimo, & pluribus ſeqq. Felin. in d. c. inter
monaſterium numero ſecundo, idem iuris eſt in ele-
cta & confirmata in abbatiſſam, Franc. in d. c. in-
demnitatibus num. 5. not. & §. verum n. 3. hoc tit. in 6.
Priora beneficia electi ad dignitatem epiſcopatu
inferiorem in Romana curia confirmati, vacant
vbique, poſt pacificam poſſeſſionis apprehenſio-
nem, ſiue per eum ſteterit, quo minus poſſeſſio-
nem adipiſcatur, & non antea, gl. in d. c. clem. 1. in
verbo collato & ibi Zab. n. 18. & Can. vt lit. pend. &c.
Rot. deciſ. 35. de præb. in antiq. Archid. in c. commiſſa
numero primo, & ibi Ioannes Andreas numero primo,
de elect. in 6. Electus in epiſcopum, repulſus à con-
firmatione, vel conſecratione ex primo titulo
retinet priora beneficia, c. ſuper his de accuſ. Ioannes
And. in c. ſi tibi conceſſo numer. 3. de præb. in 6. quod ſi
electus ante confirmationem, aut electus & con-
firmatus ante conſecrationem, ex ægritudine
aut alias fit inhabilis, remouetur, c. primo de æt. &
qualit &c. & ab eccleſia vitæ neceſſaria recipit.
c. quamuis 7. quæſt prima gloſ. in ſumma 7. quæſt. 1. &
ibi Gemin. in fine & Can. Confirmatus † tenetur 29
ad conſecrationem, intra tres menſes, recipiendã
c. primo in fine & ſecundo 25. diſt. c. cum in cunctis. §.
cum vero & ibi gl. in verbo tempore hoc tit. c. ſi electio &
ibi gl. in verbo alium hoc tit. in 6. per quam matri-
monium cum eccleſia conſummatum dicitur:
c. 2. & c. fin. & ibi Pan num. 4 & 10 de translat. epiſ-
cop. & c. lit tantum hora tertiarum, c. primo, in princ.
75. diſt. & die dominico, c. quod die & ibi gl. 1. 75.
diſt. c. fin. 51. diſt. præmiſſa cauſæ cognitione, c. 1. in
princ. 75. diſt. c. qui epiſcopus 23. diſt. quia tempore
conſecrationis, poterit contra ipſum excipi de
crimine; ſed obijciens, citra vinculum inſcriptio-
nis, ad pœnam extraordinariam, ſecundum ar-
bitrium iudicis, eſt aſtringendus, ſi deficiat in
probando, vt dictum eſt ſupra, §. excipiendum.
Archiepiſcopus ab omnibus ſuffraganeis, in me-
tropolitana eccleſia, c. fin. 51. diſt. c. metropolitano
63. diſt. conſecratur; id eſt in conſecratione fa-
cienda, omnium ſuffraganeorum requiritur aſ-
ſenſus, ſed ad ſubſtantiam eius ſufficiunt tres. c. ſi
Archiepiſcopus & c. ſeq. & ibi Pan. de temp. ordin. c. 1.
& 2. 66. diſt. Comprouinciales epiſcopi, cæteris
conſentientibus, vel eorum maiori numero, ab
Archiepiſcopo, cum duobus aut tribus compro-
uincialibus, vel eo iubente, c. quod ſedem de off. ord.
à tribus comprouincialibus epiſcopis, cõſecran-
tur, c. 1. 2. & 3. 65. diſt. c. 1. & 2. & ſeqq. 64. diſt. c.
quod ſedem de offic. ordin. ibi, vbi Archiepiſcopus
elegerit; c. fin. 51. diſt. ex decretis Concilij Tri-
dentini, in eccleſia, ad quam promoti fuerunt, ſi
extra Romanam curiam fiat conſecratio; aut in
prouincia, ſi commode fieri poterit: c. 2. ſeß. 23.
ſi prouinciam primatem habere conſtiterit, non
licet metropolitano abſque conſcientia eius, epi-
ſcopum conſecrare, c. epiſcopus in fine & cc. ſeqq. 65.
diſt. Conſecratio † tribuit poteſtatem eorum, 30
quæ

Digitized by Google

quæ pertinēt ad ordinem epiſcopalem, *d.c. tranſ-*
miſſam & ibi gl. fin. & Can. c. quamuis 68. diſt. qua-
lia ſunt, ordinare, chriſma conficere, chriſmare,
conſecrare eccleſias, & cætera enumerata, *in c.*
quamuis 68. diſt. & in c. aqua, de conſec. eccl. vel altar.
imo ante conſecrationem, non poteſt dici epi-
ſcopus, ſed debet appellari electus, quantum-
cunque etiam ſit confirmatus, vel prouiſus per
Papam: *c. tua de his quæ fiunt à præl. & c. c. noſti hoc*
tit. Pan. in d.c. cum in cunctis §. cum vero ſub numer. 6.
Archiepiſcopus confirmatus & conſecratus, an-
te acceptum pallium, ea, quæ ſunt ordinis epiſco-
palis, exercere non poteſt, ſed confirmatus alij
epiſcopo, poteſt demandare. *c. quod ſunt §. 1. verſ.*
præterea & c. ſuffraganeis hoc tit gl. penult. mag. in c.
1. de translat. epiſcop. & c. & ibi Pan. numer. 9. & 10.
31 Beneficia † electi in epiſcopum vacant per con-
firmationem, adeptionem poſſeſſionis, & conſe-
cratonē, *c. cum in cunctis §. cum vero hoc tit.* etiamſi
conſecratio factum fuerit, ante lapſum trium
menſium, *c. ſi quis cum translatus 21. quæſt. 2. c. ne pro*
cuiuslibet 16. quæſt. 1. glo. in d. c. cum in cunctis §. cum
vero in verbo ad quem ſpectat. in partibus, ſiue in lo-
co, in quo ſita ſunt, *Archid. in c. commiſſa nu. 10. de*
elect. in 6. Ioa. And. num. 1. & Can. gloſſ. in clem. 1. in
verb. collato & ibi Can. vt lit. pend. & c. vel ex alio-
rum opinione ſuperius relata, vacant vbique, id
eſt & in curia, ac etiam in partibus. *Zab. in d. clem.*
1. numer. 18. & ſeqq. vt lit. pend. & c. Rot. deciſ. 35. de
32 *præb. in antiq.* Negligentes † ſuſcipere munus con-
ſecrationis intra tres menſes iure decretorum,
eccleſiaſticæ condemnationi ſubiacent, reditus
vero integri reſeruantur apud œconomum eiuſ-
dem eccleſiæ; *c. quoniam 75. diſt.* excommunican-
tur quouſque aut loco cedant, aut conſecrandos
ſe offerant, *c. 1. 100. diſt.* item iudicio metropoli-
tani cedunt; *d. c. 1. in fine 100. diſt. cap. 2. §. ſed neque*
de translat. epiſcop. & c. ex decretis Concilij Tri-
dentini, tenentur ad fructuum perceptorum re-
ſtitutionem, & ſi intra totidem menſes, poſtea
munus conſecrationis ſuſcipere neglexerint, ec-
cleſijs ipſo iure ſunt priuati, *c. 2. ſeſſ. 20.* beneficia-
que obtenta vacant, poſt tempus præfixum ad
petendam conſecrationem, *d. c. cum in cunctis §.*
cum vero, niſi confirmati, ſiue prouiſi, obtinue-
rint, à ſede apoſtolica diſpenſationem, ſiue pro-
rogationes, vt non teneantur facere ſe conſecra-
ri, intra annum, ſiue motu proprio, ſiue ad eorum
inſtantiam; *Pan. in d. §. cum vero numer. 7. & ſeqq.*
Butr. num. 14. Garc. de benef. p. xj. cap. 6. nu. 14. ra-
tio eſt, quia beneficia vacant ex conſecratione,
aut lapſu temporis, de conſecrandis propter ne-
gligentiam; ex quo eſt diſpenſatum nulla con-
cluditur negligentia: iuxta Concil. Tridentinum,
prorogationes vltra ſex menſes, conceſſę, nulli
ſuffragantur, *c. ad maiores ſeſſ. 7.* Solus Papa po-
teſt diſpenſare, vt epiſcopus habeat aliam digni-
tatem, vel beneficium cum epiſcopatu, *Pan. in c.*
cum noſtris num. 4. & 7. & Can. de conceſſ. præb. Pan.
in c. eccleſia noſtra, el. 2. ſub nu. 3. in fine de elect. Garc.
de benef. part. xj. c. 6. num. 44. vſque ad finem. Ab-
batibus † nō eſt præfixum arctum tempus ad pe- 33
tendam benedictionem, ſed debent requirere
tertio cum humilitate & deuotione diœceſanum
epiſcopum, pro benedictione impartienda; qui ſi
recuſet ex certa cauſa, vterque ſuam iuſtitiam
proſequatur: ſi vero malitioſe renuit, quod præ-
ſumitur, eo quod tertio requiſitus nullam cau-
ſam prætendit, tunc abbates monachos proprios
poterunt benedicere. Si † abbas ſit presbyter, *c.* 34
cum contingat de æt. & qualit. Et alia quæ ad huiuſ-
modi officium pertinent exercere, aucto. *c. primi*
de ſuppl. neglig. prælat. Pan. Butr. & Can. communiter
in d. c. 1. de ſuppl. negl. prælat. Et poſt adeptam poſ-
ſeſſionem abbatiæ, vel ſi per eum ſteterit, quo
minus adipiſcatur eam, etiamſi non fuerit bene-
dictus, vacant priora eius beneficia. *Hored. de in-*
compat. benef. p. 1. cap. 6. num. 1. Pariſ. de reſignat. be-
nef. lib. 3. quæſt. 1. num. 95. Garc. de benef. p. 11. cap. 7.
per tot. Felin. in c. meminimus ſub num. 19. de accuſ. &
ibi Can. Benedictio impartienda eſt abbatibus,
præmiſſa cauſæ cognitione, *c. meminimus & ibi*
poſt gl. DD. de accuſat. præpoſ. in c. quoniam numero 2.
in fine 69. diſt. & ibid. Archid. eis ſolummodo die-
bus, quibus minores ordines conferri poſſunt.
Clem. attendentes & ibi gloſſ. in verbo benedici de ſtat.
monach. Hoſt. in c. cum contingat de æt. & qualit. n. 9.
Pan. in c. cum his in fine de conſ. eccleſ. vel alt. requi-
rit manus impoſitionem epiſcopalem, confertur
tantum presbytero, plus habet de ordinatoria
quam de ſimplici non poteſt reiterari, *Vital. in cl.*
attendentes, §. ſi qui vero num. 16. & ſeq. Imol. nu. 12.
& ſeq. & Can. de ſtat. monach. Hoſt. in c. tuam num. 3
& ſeqq. de ætat. qualit. & ord. præb. nec eſt de ſub-
ſtantia. *Felin. in c. meminimus numer. 20. de accuſat.*
Zab. in clem. attendentes §. ſtatuimus verſ. ſexto qua-
ro de ſtat. monach. tribuit poteſtatem ſpiritualem
benedicendi monachos, *d. c. 1. & ibi Pan. in 3. not.*

But.

Digitized by Google

But. in 3. not. & Can. communiter de ſuppl. negl. prælat. &c. conferendi ordines minores, pſalmiſtatum, oſtiariatum, lectoratum, non autem exorciſtatum, aut acolytatum, niſi habeat priuilegium: *c. cum contingat de æt. & qualit. 69. diſt. in ſumm. & c. 1. & ibi gl. in verbo lectores & c. 2. Io. And. in c. tuam numero 6. de æt. & qualit. & ord. &c.* Curam monaſterij; ſubrogatur loco confirmationis, ita quod abbas benedictus ſolum, & non confirmatus, poſſit adminiſtrare. *But. in d. c. 1. numero 14. & ibi Pan. & Can. communiter de ſuppl. neglig. prelat.* Hodierno iure, vt dictum eſt, per regulam Cancellariæ ſecundam, omnes eccleſiæ epiſcopales, nec non omnia monaſteria virorum, valorem annuum ducentorum florenorum auri excedentia, ſunt reſeruata ſedi apoſtolicæ, & per concordata germaniæ, confirmationes electionum in metropolitanis, ac cathedralibus eccleſijs, & in monaſterijs ſedi apoſtolicæ immediate ſubiectis, ſpectant ad ſedem apoſtolicam.

35 Epiſcopi, † quibus eſt facta collatio epiſcopatus, aut quorum electio eſt confirmata per ſedem apoſtolicam, non poſſunt, per inferiorem aliquem conſecrari, & ſimiliter abbates, non poſſunt benedici per alium, quibus eſt facta collatio abbatiæ per ſedem apoſtolicam, *c. ſi eo tempore & ibi gl. fin. hoc tit. in 6. cum in diſtribuendis & ibi gl. de temp. ordin. l. 1. verſ. conſules ff. de offic. Conſ. & ibi Bart. l. 1. C. de ſpont. & ibi Bald. Franc. aretin. in c. meminimus num. 11. & ſeq. de accuſat.* niſi aliud foret cautum, in concordatis germaniæ, quæ habent clauſulam, prouiſo, quod confirmati prædicti, & per nos prouiſi, metropolitanis ſuis, & alijs, præſtent debita iuramenta, & alia, ad quæ de iure tenentur, *c. nihil eſt in fine hoc tit. c. inter nos 63. diſt.* Attamen in Germania & extra Germaniam, conſecratio, & benedictio ſolent authoritate apoſtolica, epiſcopis delegari, per ſpeciale reſcriptum. *c. meminimus de accuſ. Gemin. in c. cum nullius, numero 5. de temp. ord. in 6. Franc. ſub numero 4. &*
36 *Can. communiter.* In † electionibus, quæ fiunt in monaſterijs monialium, ſiue ad electionem, per formam ſcrutinij, procedatur, & votis in diuerſa diuiſis, electiones per plures, in diſcordia celebrari, contingat, ſiue per formam compromiſſi fuerit proceſſum, multa ſpecialia conſtituta ſunt, in c. indemnitatibus in princ. & §. 1. & 2. hoc tit. in 6. *Franc. in d. c. indemnitatibus §. cæterum numero quarto, enumerat 11. ſpecialia & ibi Can. communiter.* fuſius me explico, quod ſi ad electionem, per ſcrutinium proceſſum fuerit, & votis in diuerſa diuiſis, electionem per plures in diſcordia celebrari contingat, electa in abbatiſſam, à duabus partibus conuentus, etiam per acceſſum, poſt publicatum ſcrutinium, facta numeri ſolum ad numerum collatione, confirmatur & benedicitur, reſeruata contradicentibus denunciandi & accuſandi facultate: ſi electa ſit, à maiori parte monialium. quæ non faciant duas partes capituli, confirmationis, quæ differtur quæſtione pendente, libere in ſpiritualibus, & temporalibus adminiſtrat, ſic tamen, quod de rebus monaſterij nihil alienet, nec aliquam in monialem recipiat quoquo modo: ſi à minori parte conuentus ſit electa. ius aliquod ipſi quomodolibet non quæritur, nec ad eam ab alijs, per conſenſum, acceſſus haberi poteſt, *c. indemnitatibus §. ſane hoc tit. in 6.* Cæterum ſi per formam compromiſſi, fuerit in electione proceſſum, & electæ aliqua pars, ſe opponat, ſi minor, confirmatur electio, & ei benedictio impenditur, denunciandi & accuſandi eam poſtmodum ſibi via minime præcluſa: ſi maior, confirmatio vel infirmatio differtur, ſed interim libere adminiſtrat, niſi pars opponentium extiterit duplo maior, tunc enim non poteſt adminiſtrare, ſed cogitur litis euentum expectare, *c. indemnitatibus §. cæterum hoc tit. in 6.* Concilium Tridentinum ſtatuit, ne is, qui electioni præeſt, epiſcopus, ſiue alius ſuperior, clauſtra monaſterij ingrediatur, ſed ante cancellorum feneſtrellas, vota ſingularum audiat, vel accipiat: in reliquis ſeruentur ſingulorum ordinum vel monaſteriorum conſtitutiones: *c. abbatiſſa ſeſſ. 25. de regul. &c.* Concordat ſtylus curiæ, iuxta quem electiones monialium in abbatiſſas confirmantur, abſque ſuppletione defectuum vnde cancellari ſolet clauſula ſupplentes, &c. quia in talibus electionibus, non interueniunt ſolemnia. *d. c. indemnitatibus* In † monaſterijs, in quibus ſolitæ ſunt 37
benedici abbatiſſæ, *clem. attendentes §. ſtatuimus & ibi Zab. ver. ſecundo quæro Imol. n. 10. & ſeqq. vital. n. 13. & ſeqq. de ſtat. monach.* prioriſſæ nunquam benedicuntur, *d. c. indemnitatibus §. 1. & ibi gl. in verbo abbatiſſa.* abbatiſſa intra annum à ſuæ confirmationis tempore, computandum, benedictionem ſuſcipere debet, alioquin à iure ſuo ſe nouerit prorſus cecidiſſe: *clem. attendentes §. ſtatuimus de ſtat. monach. d. c. indemnitatibus §. primo & ibi gloſ.*

in ver-

Digitized by Google

In verbo abbatiſſa Franc. Aretin. in d. c. meminimus
numero ſeptimo, quæ impartiri eis poteſt quolibet
die, *d. c. ſtatuimus & ibi gloſſ. in verbo benedici* etiam
antequam habet poſſeſſionem monaſterij *d. c.*
indemnitatibus §. verum & ibi Franc. in principio. eſt
ſimplex non requirit manus impoſitionē epiſco-
palem, *Hoſtien. in c. tuam numero 9. de ætat. qual. &*
ord præf. vital. in cle. attendentes §. ſi qui vero num. 18.
Imol. numero 12. & Can. de ſtat. monach. & non po-
teſt reiterari: *Pan. in clem. attendentes numero 18. de*
ſtat. monach. Imol. numero 13. & Can. ſed Felin. in c.
meminimus numero 3. de accuſ. tenet quod poßit reite-
rari. benedicta poteſt, in matutinis euangelium
legere, *c. diaconiſſam & ibi gl. 1. & fin. 27. quæſt. 1.*
non poteſt moniales benedicere, confeſſiones
audire, publice prædicare, excommunicare, ab-
ſoluere, interdicere, aut ordines conferre, quia
mulieres non recipiunt characterem, impedien-
te ſexu; *c. noua de pœnit. & remiß. & ibi gloſſ. fin. gl.*
in d. c. diaconiſſam c. ſtatuimus 20. quæſt. 2. c. de mo-
nialibus & ibi gl. fin. de ſent. excomm. Pan. in c. memi-
nimus numero 1. de accuſ. c. mulierem 33. quæſt. 5. Sed
confirmata poteſt monachas & clericos ſuæ iu-
riſdictionis ſuſpendere à beneficio, poteſt con-
ferre eccleſias, beneficia, inſtituere clericos, in
eccleſijs ſui monaſterij. *c. dilecta & ibi gl. 1. de ma-*
ior. & obed. Pan. & Can. communiter c. cum dilecta de
confirm. vtil. vel inutil. & ibi gl. in verbo procuratri-
cem & Can. c. 2. de his quæ fiunt à Præl. ſine conſenſu
cap. Gonzal. ſuper reg. de menſ. & alternat. gl. 22. nu.
39 *12. & ſeq.* In electione † ſummi Pontificis, quæ-
dam ſpecialiter ſunt conſtituta, vt videre eſt *in c.*
licet hoc tit. & in c. vbi periculum, hoc tit. in 6. & clem.
ne Romani, hoc tit. ac in nouißima conſtitutione Gre-
gorij XV. Electus ante introniſationem, obtinet
autoritatem regendi Romanam eccleſiam, & di-
ſponendi omnes facultates eius. *c. in nomine domi-*
ni in 23. diſt. extrauag. vlt. de ſent. excomm. inter com-
40 *munes.* Item † in electione, confirmatione, &
conſecratione Imperatoris ſeruatur *c. venerabi-*
lem, hoc tit. c. ad apoſtolica, de ſent. & re iud. 76. & ibi
gloſ. in verb. illi ſunt, & ibidem gl. fin. dicit princi-
pibus non eſſe ſtatutum certum tempus, i-
deo ſummum pontificem non poſſe eli-
gere, niſi prius illos admo-
neat.

De translatione epiſcopi vel electi.

Titulus VII.

SVMMARIA.

1 *Tranſlationis definitio.*
2 *Papa transfert epiſcopos & exemptos prælatos, inferiorum clericorum tranſlatio fit auctoritate cuiuslibet proprij Epiſcopi.*
3 *Tranſeuntis propria auctoritate de vna eccleſia ad aliam pœna.*
4 *Tranſlationis effectus.*
5 *Epiſcopus cui data eſt indulgentia tranſeundi de vna eccleſia ad aliam, debet poſtulari, non eligi.*
6 *Poſtulatus concorditer in eccleſia vltramontani exempta non poteſt adminiſtrare.*

ALLIGATI alijs eccleſijs poſtulandi ſunt, *c.*
bon. mem. el. 2. & c. fin. de poſtul. præl. Et oportet
talis transferri ad eccleſias, ad quas poſtulantur,
ideo poſt titulos præcedentes ponit de transla-
tione epiſcopi, (epiſcopus proprie dicitur qui eſt
conſecratus) vel electi, quia ante conſecratio-
nem, non appellatur epiſcopus, ſed electus talis
eccleſiæ, *Pan. in c. primo numero quarto, hoc tit. gloß.*
prima in c. primo de relig. domib. vt dictum eſt titu-
lo de electione. Translatio † eſt de vna eccleſia 1
ad aliam regularis mutatio, cum euidenti cauſa
vtilitatis, vel neceſſitatis, *c. mutationes & c. ſuas &*
c. ſicut vir. 7. quæſt prima, epiſcoporum, pertinet ad
ſolum romanum pontificem, *d. c. mutationes Pan.*
in c. primo numero tertio, hoc tit. c. primo & 2. § ſed
neque verſ. nec quod hoc tit. c. quod translationem de
off. leg. & ibi gloß. mag. ſiue ſint conſecrati, *c. fin. hoc*
tit. ſiue tantum canonice electi, & confirmati:
c. ſecundo § primo verſ. vnde cum hoc tit. ante con-
firmationem, in manibus eligentium, iuri ſuo ce-
dere poſſunt, ſine licentia ſuperioris: *c. cum veniſ-*
ſent & ibi gloß. in verbo renuntiauit de in integ. reſtit.
& ibi Pan. numero 11. Hoſt numero ſeptimo, in fine &
Can. Pan. in c. ſecundo numero 33. hoc tit. item ex-
emptorum prælatorum, *c. cum venerabilis de con-*
ſuetud. cap. fin. de renuntiat. etiam abſentium, &
prior cathedralis eccleſia vacat, poſtquam epiſ-
copis ſe translatum ſciuit, & conſentit; quia licet
poſſit, tamen non ſolet Papa aliquem transferre

Digitized by Google

contra ſuam voluntatem; *c. archidiaconum 85 diſt.*
in fine & ibi gl. fin. c. epiſcopus de loco 7. quæſt. 1. & ibi
gl. & DD. Et poſtquam expeditæ ſunt literæ ſuper
ſecunda prælatura, & oſtenſæ capitulo: nam ſo-
lùm ſcientia, aut ſola expeditio litterarum non
ſufficit, abſque præſentatione in capitulo facta,
Pan. in c. in noſtra num. 11. de reſcript. Felin. in c. 1. nu.
2. verſ. & Soc. reputat Io. And. de præſcript. Gonzal. ſu-
per regul. de menſ. & alternat. gl. 15. nu. 49. quodque
translatus ipſe, poſſeſſionem eccleſiæ, ad quam
translatus extitit, acquiſiuerit, aut per eum ſtete-
rit, quo minus aſſecutus ſit, *Felin in c. eam ſenu. 9.*
verſ. & dicitur translatus de reſcript. Hored. de benef.
incomp. p. 1. c. 3. num. 12. Roman. conſ. 345. numero 17.
Garc. de beneſ. p. 11. c. 6. n. 39. & 49. & ſeq.

2 Inductum ſummi Pontificis, quo translatio-
ni annuit, ſtricte eſt interpretandum, & ſi ad ma-
iorem, priore, dignitatem, tranſitum conceſſit,
nõ auxiliatur migrare cupienti, ad parem digni-
tatem, *c. fin. hoc tit. & ibi gl. pen. & fin.* Inferiorum
clericorum translatio fit, auctoritate cuiuslibet
proprii epiſcopi. *c. Abbas el. 2. 18. quæſt. 2. c. ſi quis*
& c. ſeq. 71. diſt. c. epiſcopus de loco verſ. fin. 7. q. 1. &
ibi gloſſ. fin. c. cum & plantare §. in eccleſiis de priuil.
Tranſiens propria authoritate de vna eccleſia ad
aliam, priuatur, & ambita, & habita vt nec illis
præſideat, quos per ſuperbiam ſpreuit, nec illis,
quos per auaritiam, vel ambitum concupiuit;
tam in epiſcopatibus, *c. quanto in fine hoc tit. c. ſi quis*
epiſcopus & c. ſeq. 7. quæſt. 1. c. 1. de cler. non reſid. quam
in alijs beneficijs, & eccleſijs, *c. cum olim & c. ſeq.*
de rerum permut. c. non oportet c. eos ſacerdotes 7. q. 1.
c. fin. de renunciat. in 6. in fine. ſiue tranſeat ad ma-
iorem, quo caſu præſumitur ambitio, non leui-
tas, *c. 1. de cleric. non reſid. gl. in d. c. ſi quis epiſcopus 7*
quæſt. 1. ſiue parem, quia facilius diſpenſatur in
maiori, quam in pari, *c. fin. hoc tit.* ſiue etiam ad
minorem eccleſiam, in qua difficilius diſpenſa-
tur. *c. 1. hoc tit.* Epiſcopatus ſunt paris dignitatis,
licet aliqui habeant minores redditus; *c. legimus*
93. diſt. Pan. in c. fin. num. 56. hoc tit. reſtituitur ec-
cleſiæ, quam deſeruit, ſi eccleſia eum repetit, *c. nõ*
oportet 7. q. 1. & cogitur redire: *c. ſi quis vero 7. q. 1.*
Eccleſia inuita non cogitur eum recipere: *Archid.*
in d. c. ſi quis vero arg. c. de benedicto 32. q. 1. Si alias
3 ei ſubſtitutus fuerit, licet † propria authoritate,
tranſiens ad aliam, prioris eccleſiæ epiſcopus, aut
rector eſſe non deſierit, ſubſtitutus tamẽ epiſco-
patum, aut eccleſiam habebit, *c. paſtoralis in fine &*
c. ſeq. 7. q. 1. nam tranſiens ad ſecundum Epiſco-
patum, abſque licentia, non eſt ipſo iure priuatus
primo; ſed eſt priuandus per ſententiam: *Pan. poſt*
Io. And. in c. quanto num. 13. & ſeq. hoc tit. Gemin. in
ſumma 7. q. 1. in fine præpoſ. num. 2. in curatis digni-
tatibus, perſonatibus, officiis, cæteriſque benefi-
ciis perſonalem reſidentiam requirentibus, ho-
dierno iure ſeruari debent, *c. de multa. de præb. ex-*
trauag. execrabilis de præb. & c. quicunque ſeſſ. 7. Le-
gatus à latere patriarcha, archiepiſcopus, vſur-
pantes ſibi epiſcoporum translationes, ab epi-
ſcoporum conſecratione, & confirmatione ſu-
ſpenduntur per ſententiam, *c. 1. in fine & c. 2. § fin.*
hoc tit. c. niſi ſpecialis de offic. leg. Effectus † transla- 4
tionis eſt, quod translatus ex cauſa vtilitatis vel
neceſſitatis, ab vna ciuitate, ad aliam, deſinit eſſe
Epiſcopus illius ciuitatis, à qua transfertur, & à
vinculo prioris Eccleſiæ abſoluitur, *c. 2. in fine hoc*
tit. atque ideo qui huic ſuccedit, non viuenti, ſed
defuncto quodammodo Epiſcopo, probatur
ſubſtitui: *c. in apibus §. translatus c. ſunt alterius §.*
pen. 7. q. 1. c. ſi quis iam translatus 7. q. 2. translatus
poſt litem conteſtatam, ſuper ſolutione debito-
rum contractorum, per prædeceſſorum, pro ne-
ceſſitatibus Eccleſiæ, tenetur ſe iudicio ſiſtere, &
iudicatum ſoluere, quia fructus percepit, & de
fructibus ſoluenda ſunt onera; *Put. deciſ. 40. lib. 3.*
Gemin. conſ. 3. amittit ius prioris beneficii, & poſ-
ſeſſionem ciuilem & naturalem: fructus tamen
ſibi debitos ante translationem, & maxime ex-
tantes tempore translationis petere poteſt; *c. præ-*
ſenti & ibi Ioan. And. de offic. ordin. in 6. Io. Monach.
in c. 2. de reb. eccleſ. non alien. in 6. Rot. deciſ. 1. hoc tit. in
antiq. ac etiam detentationẽ, niſi probetur, quod
translatus per ſe vel per alium retinuerit, incum-
bendo poſſeſſioni, & fructus percipiendo, & ſpo-
liatus ea detentatione agit de ſpolio: *Mohed. deciſ.*
1. de reſtit. ſpol. Cald. conſ. 5. de cauſ. poſſeſ. & propriet.
Caſſad. deciſ. 4. de reſtit. ſpoliat. l. poſſideri §. in amit-
tenda ff. de acquir. poſſeſſ. Qui vero metu hoſtilita-
tis ad aliam tranſit, ſi priorem contingit aliquan-
do, ab hoſtibus liberam fieri, ad eandem illum
redire oportet, *d. c. in quibus in fine & c. ſeq. 7. q. 1.*
Epiſcopus, † cui fuit data indulgentia, tranſeun- 5
di de vna Eccleſia ad aliam, debet poſtulari non
eligi, *c. fin. hoc tit.* tum quod poſt indulgentiam
iſtam, remanet Epiſcopus, tum quia impedi-
mentum quod ſurgit ex vinculo ſpiritualis ma-
trimonii eſt fauorabile, & indulgentia tendens
ad il-

Digitized by Google

ad illum tollendum odioſa: ſecus vbi tolleretur
impedimentum illegitimitatis, aut alterius irre-
gularitatis, quia diſpenſatio tendens ad tollen-
dum impedimentum odioſum, potentius illud
tollit. *d. c. fin. & ibi Io. And. num. 4. Pan. num. 18. &*
ſeq. Zab. in 1. & 2. queſt. & ſic inducit etiam facul-
tatem eligendi, *c. cum Vintonien. de elect.* vel potius
inſpicienda ſunt verba indulgentiæ, ac diſpenſa-
tionis, & ſecundum illa eſt iudicandum, *c. porro*
de priuileg. Io. And poſt Hoſt. in d. c. fin. hoc tit. num. 4.
6 Poſtulatus † concorditer in Eccleſia, vltra mon-
tana exempta, non poteſt adminiſtrare, *Pan. in c.*
quanto num. 10. hoc tit. quia c. nihil eſt de elect. lo-
quitur de electo, non poſtulato.

De auctoritate & vſu pallij.

Titulus VIII.

SVMMARIA.

1 *Pallij definitio.*
2 *Pallij receptio, quam poteſtatem conferat.*
3 *Pallium conceditur à ſummo Pont. & quatuor patriarchis principalibus.*
4 *Pallium inſtanter peti debet intra tres menſes à die conſecrationis, & pœna negligentium id petere.*
5 *Romanus Pontifex ſemper, & vbique vtitur pallio inter miſſarum ſolemnia.*
6 *Archiepiſcopus tantum vtitur pallio in qualibet eccleſia etiam exempta ſua prouincia, & extra prouinciam eo vti non poteſt, niſi tribus concurrentibus.*
7 *Pallij vſus ſtrictior eſt quam pontificalium.*
8 *Archiepiſcopus qui renunciauit loco Archiepiſcopali perdit vſum pallij.*
9 *Translatus ad alium Archiepiſcopatum defert ſecum pallium, quo non poteſt vti in ſecunda eccleſia, ſed habebit aliud de nouo.*

POSTVLATO, electo, translato licitum eſt vti
pallio, ſi eccleſiæ, ad quam aſſumptus eſt, di-
gnitas pallij debeatur, ideo reſtat videre, de au-
1 ctoritate & vſu illius. Pallium † eſt inſigne Pa-
triarchæ, Primatis, Archiepiſcopi, vel Epiſcopi
ornamentum, de B. Petri corpore ſumptum, *c. ſi-*
2 *gnificaſti de elect. in fine c. antiqua de priuileg.* In † quo
pontificalis officij plenitudo, cum archiepiſco-
palis nominis appellatione confertur, *c. niſi ſpe-*
cialis hoc tit. ante cuius receptionem eccleſia dici-
tur viduata quoad quædam, puta concilij con-
uocationem, chriſmatis confectionem, baſilica-
rum dedicationem, clericorum ordinationem,
epiſcoporum conſecrationem &c. *c. quod ſicut §.*
1. verſ. præterea de elect. 100. diſt. in ſumma. Talia e-
nim & ſimilia, quæ ſunt epiſcopalis ordinis, non
debet exercere, in ſua prouincia, ſine pallio. *c.*
quod ſicut §. ſuper eo verſ. præterea de elect. Io. And. in
c. ex tuarum numero 6. hoc tit. Decian. conſil. 26. lib. 3.
Conceditur † vniuerſaliter à ſummo Pontifice 3
tantum, *d. c. niſi hoc tit. c. ſignificaſti verſ. fin. & ibi*
Pan. poſt n. 9. de elect. & à quatuor patriarchis prin-
cipalibus, poſtquam à Romano Pontifice rece-
perint pallium, præſtito ſibi iuramento fidelitatis
& obedientiæ, *d. c. antiqua c. ſacroſancta & ſeq. 22.*
diſt. archiepiſcopis, *c. quoniam 100. diſt.* ac ex pri-
uilegio quibuſdam epiſcopis, Hoſtienſi Babien-
ſi, Bambergenſi Quinqueccleſienſi, *&c. c. cum in*
iuuentute de præſumpt. c. fin. 10. diſt. inſtanter peten-
tibus, *c. priſca 10. diſt.* per nuntium adhoc ſpecia-
liter deputatum, *c. optatum in fine 10. diſt.* intra † 4
tres menſes, à die conſecrationis, præſtito iura-
mento obedientiæ Romano pontifici; *d. c anti-*
qua c. quoniam in princ. & c. optatum 100. diſt. d. c ſi-
gnificaſti. Alias commiſſa ſibi careant dignitate: e-
rit que metropolitanis alijs licentia, poſt ſecun-
dam & tertiam commonitionem, iudicatis ec-
cleſijs cum conſilio ſummi pontificis, ordinan-
do epiſcopum ſubuenire. *d. c. quoniam 100. diſt.*
Patriarchæ principales pro ſe recipiunt profeſ-
ſionem canonicam, & pro Romana Eccleſia
ſponſionem obedientiæ, à ſuis ſuffraganeis, qui-
bus pallium largiuntur. *d. c. antiqua.*

Romanus † pontifex ſemper & vbique vti- 5
tur pallio, inter miſſarum ſolemnia, *c. ad honorem*
hoc tit. archiepiſcopus † extra ſuã prouinciam vti 6
non poteſt, ſed tantum in qualibet eccleſia, et-
iam exempta, *clement. 2. de priuil. Pan. in cap. primo*
numero ſeptimo, hoc tit. ſuæ prouinciæ inter miſſa-
rum ſolemnia, *c. contra morem 100. diſt. c. cum ſit*
hoc tit permiſſis diebus, & in maioribus feſtiuita-
tibus in conceſſione pallij expreſſis: *c. ex tuarum*
& c. ſeq. & c. fin. hoc tit. & ſi contingat eum proceſ-
ſionaliter egredi templum, non poteſt vti pallio,
etiamſi ſacris ſit indutus veſtibus, *c. primo in fine*
hoc tit. aut ſi celebret ſub tentorio, aut in aliqua
priuata domo, intra ſuam prouinciam; *Pan. in c.*
cum ſis hoc tit. quia vocatus eſt in partem ſolicitu-

Digitized by Google

dinis, non inplenitudinem poteſtatis, *d. c. ad honorem.* tum quia pallium datur perſonæ contemplatione loci, & is, cui datur, cum eo ſepelitur, *c. ſecundo hoc tit.* alterique archiepiſcopo commodare non poteſt, *d. c. ſecundo*, eoque non vtitur extra limites ſuæ prouinciæ: *c. cum ſuper c. ex tuarum hoc tit.* niſi tribus concurrentibus, neceſſitate conſecrationis, vel ordinationis cõſenſu diœceſani, non requiſita metropolitani licentia, & priuilegio ſummi Pontificis, *c. ex tuarum & ibi Ioannes Andreas in verb. permittat Pan. numero tertio,*
7 *& DD. hoc tit.* quia † ſtrictior eſt vſus pallij, quam pontificalium; quia ex quo Archiepiſcopus pallium recipit, poteſt ſine ipſo, in alterius epiſcopatu de licentia diæceſani inuitatus ordines celebrare, quia eos confert non tanquam archiepiſcopus ſed tanquam ſimplex epiſcopus. *Hoſtien. in d. c. quod ſicut numero 18. & ibi Ioannes Andreas nu. 39. & Can. de elect. per text. in d. c. quod ſicut §. ſuper co verſ. præterea in fine* Archiepiſcopus qui renuntia-
8 uit loco † archiepiſcopali, perdit vſũ pallij, *c. ad*
9 *ſupplicationem de renuntiat.* translatus † ad alium archiepiſcopatum, differt ſecum pallium, non tamen eo vti poteſt, in ſecunda eccleſia, ſed habebit aliud de nouo, *c. bonæ memoriæ el. ſecundo in fine de poſt. prælat.* cum vtroque ſepelitur, *Pan. in d. c. bon. mem. el. 2 poſt num. 27. Pan. in c. 2. numero 7. hoc tit.* ſpeciale eſt in veſtibus ſacerdotalibus & ſpititualibus, vt clerici in illis ſepeliantur, *gl. fin. in c ſecundo, hoc tit.* laici cum iocalibus ornamentis, annulis non debent ſepeliri. *l. f... §. fin. ff. de aur. & arg. leg. l. at ſi quis §. fueris cauſa ff. de relig. & ſumpt. fun.*

De Renunciatione.

Titulus IX.

SVMMARIA.

1 *Renunciationis definitio.*
2 *Renunciare beneficio qui non poſſunt.*
3 *Reſignationum alia eſt pura & ſimplex alia conditionalis.*
4 *Reſignationum alia eſt expreſſa, alia tacita.*
5 *Ceſſio, an differat à reſignatione.*
6 *Retroceſſionis definitio.*
7 *Retroceſſio duplex eſt vera & præſumpta.*
8 *Omnia beneficia reſignari poſſunt per quoſuis clericos, aliquibus exceptis.*
9 *Epiſcopatuum & ſuperiorum dignitatum reſignationis ac beneficiorum exemptorum, item reſignationes, conditionales fiunt coram ſummo Pontifice.*
10 *Reſignatio in fauorem, an & quando comprehendatur ſub generali diſpoſitione loquente de vacatione ſeu reſignatione.*
11 *Reſignatio beneficiorum inferiorum fieri debet regulariter in manibus Epiſcopi de conſenſu eorum quorum intereſt.*
12 *Ordinarÿ litteris narrantis partes præſentes & coram ipſo factam reſignationem creditur, non tamen contra apoſtolicos impetrantes.*
13 *Reſignantium in manibus inferiorum ab Epiſcopo pœnæ.*
14 *per reſignationem an titulus & poſſeſſio amittatur, diſtinguendum eſt inter reſignationem ſimplicem & conditionalem.*
15 *in Reſignationibus an & quando ſit licita pœnitentia.*
16 *Reſignatio eſt publicanda ex conſtitutionibus apoſtolicis.*
17 *Reſignationis pars eſt publicatio.*
18 *Reſignata beneficia & non publica ſunt reſeruata Sedi apoſtolicæ.*

QVÆ poſtulatione, electione, translatione quæruntur, renuntiatione perduntur, *l. ſi quis in cõſcribendo C. de pact. gl. in d. c. ſi diligẽti in verbo pacto de for. com. l. quæritur §. ſi venditor ff. de edil. edict.* de qua nunc eſt dicendum. Eſt † ſpontanea 1
& libera, *c. ſuper hoc c. in præſentia hoc tit.* beneficij obrepti vel iuris in id vel ad id competentis, *c. fin. in princ. de conceſ. præb. in 6. Rot. deciſ. 14 hoc tit. in antiq. c. fin. de conceſ. præb. in 6.* literis expeditis *c. inſtitutionis 25. quæſt. 2. c. conueniens & ibi gl. in verbo renunciaſſe & c. ſane hoc tit. Boer. deciſ. 24. n. 8. & ſeq. Felin. in c. ad audientiam el. ſecundo numero 10. verſ. nota etiam de reſcript. & ibi Pan. numero tertio,* ac non expeditis habita, & non habita poſſeſſio- *r. c. c. quodam & ibi Gemin. num. 8. de præb. in 6. Imol. in clem. 1. num. 9. de rerum permut.* dimiſſio, ſeu refutatio, facta cum cauſa coram ſuperiore *c. admonet c. in præſentia hoc tit. Anch. in c. ad abolendam n. xi. de hæret.* qui poteſt inuitum deſtituere, *d. c. admonet gloſ. in cl. 1. in verbo manibus & Innoc. in c. quod in dubijs in fine hoc tit. Rot. deciſ. 2. de rerum permut. in nou.* Dimiſſio nomen generalius eſt, & fit ſola & nuda voluntate, *c. ſi beneficia & ibi gl. in verbo*

dimiſſa

Digitized by Google

dimiſſa & Can.de præb.in 6.extrauag.Ioan.XXII. execrabilis §. qui vero deinceps & ibi gl.in verbo dimittere de præb. & non ſolum in expreſſa renuntiatione, requiritur licentia ſuperioris, ſed etiam in tacita, quæ fit per acceptationem ſecundi, *Imol. in c. ex ore numero 20. de ijs quæ fiunt à maiori parte cap.contra gloſ.ibid.Capra concl. 90.numero,45.& ſeq.Boick in d.c.de multa numero 14. & ſeq. de præb.* fundans ſe in reſignatione, debet probare reſignationem, & quod ſit ſpontanea, *17.quæſt.2. in ſumma & ibi gl. in verbo refutauit.* & admittitur replicatio aduerſarij, quod non ſponte renuntiauit. *c. ſuper*
2 *hoc tit.* Renunciare † non poſſunt is, cui abſenti collatum fuit beneficium, ante acceptationem illius, quia nondum in eo ius habet, vacat, non eſt liberum, imo affatum, ſi recuſet acceptare vacat vt prius, *Franc. in c. ſi tibi abſenti in 5. not. & ibi Gemin. ſub numero 4. Arch. in 3. not. de præb. in 6.* Prouiſus de beneficio ſub conditione, *l. is qui hæres & ibi Iaſ.poſt Bald.& alios numero quarto Alex.numero quinto, ff.de acquir.hered.* qui habet ius in beneficio licet reuocabile, in certum euentum poteſt illud reſignare, & reſignatarius capit beneficium irreuocabiliter, *arg.l.1.ff.de commiſſ.& l.2.ff. de in dum.addit.* quia poſt collationem eſt ius purum, quæſitum, licet reſoluatur in certum euentum, *Creſcent. deciſ.6 numero ſecundo,& 4.hoc tit. Caſſad. dec. 27. ſuper reg. Cancell. Mohed. deciſ.33.de præb.c.pen. & ibi gl fin.de præb. in 6.c.fin.§.præſenti & ibi gl. in verbo diſtinctio de conceſſ.præb in 6.* pone exempla in eo cui collata eſt parochialis eccleſia, non promoto, & circa finem anni renunciante, *c.commiſſa de elect. in 6. & ibi Franc.numero ſecundo, & Can. communiter oldrad. conſ. 203.* in reſignatario, non publicante reſignationem intra tempus præfixum, *Creſcent d.deciſ.6 Mohed.deciſ.33. Achil.deciſ.9.numero,quarto,de priuileg.Caſſad.deciſ. 24.numero 5.& ſeq.ſuper reg. Cancell.,per c. commiſſa cum ſimilibus de elect. in 6.* quod hodierno iure ex conſtitutione Gregorij XIII. de publicandis, arctat etiā ſecundum & vlteriorem reſignatarium, & alijs ſimilibus. Reſignatarius non debet plene probare de titulo reſignantis, ſed eius reputationem,& pacificam poſſeſſionem, impugnāti titulum reſignantis incumbit probatio: *Hoſt.in c. illud poſt n.7.verſ.à ſimili de præſumpt. & ibi Imol.poſt n.13. Hoſt.in c. innotuit numero ſecundo, de eo qui fur.ord. ſuſcep.numero ſecundo, Caſſad.deciſ.2.numero quarto de cauſ.poſſeſſ. & propriet Lap. alleg. 89.poſt.n.8.verſ. venio ad ſecundum* Ad renunciandum beneficio, etiamſi ſit pontificalis dignitas, poteſt conſtitui vnus procurator, vel plures, item clericus vel laicus, etſi plures conſtituantur, non eſt ius an in ſolidum vel coniunctim. *gloſſ. in clem. 1. in verbo procuratorem hoc tit. & ibi Can. c.primo, de procur. in 6.* Reſignatio † alia eſt pura & ſimplex, alia 3
conditionalis, Pura eſt quoties beneficium reſignatur in manibus ſuperioris ſine aliqua pactione, conditione, vel modo. *c. pactiones de pactis & c. ex parte el. primo & ibi gl.in verbo omnino & in verbo dimittere & ibi Pan.numero quarto,de offic.deleg. Dec. numero 11.Butr.num 10. Pan.in c.cum inter R.nu. 13. de elect. c. dilecto & ibi gl. 1. de præb.* Conditionalis eſt, quæ ex voluntate ſummi pontificis, cuiuſque permiſſione recipit aliquam conditionem, pactionem, modum aut fit in fauorem certæ perſonæ, *c. apoſtolica & ibi gl.1. in fine 8.quæſt.1 ordinationes & ibi gloſſ. in verbo pretio prima quæſt prima c.quam pio prima quæſt. ſecunda c.cum pridem de pact. caſſad.deciſ.2.numero tertio, & ſeq. de ſimon.& de.1ſ. 4.numero quinto, de locat. Pan. in c. ex parte primo ſub numero 4.de offic.deleg* & non alias, quæ coram ordinario fieri nequit abſque labe ſimoniæ, *c.cum pridem c. fin. de pact. c. ex parte & ibi poſt gloſ. Can.de offic. deleg. c. tua nos de ſimon Caſſad. deciſ.2.de ſimon. late Garc.de benef.p.XI. cap.5. §.2.n. 152. & pluribus ſeqq. vbi plures caſus examinat.* quando in eadem ſupplicatione vnus reſignat, & alter ſupplicat; dicitur, reſignatio facta in fauorem certæ perſonæ, *Put.deciſ. 511. per not. à Felin.in c.paſtoralis de reſcript.li. 2.* Beneficia reſignata per procuratorem, ibi vacant vbi facta eſt renunciatio, non vbi facta eſt procuratoris conſtitutio, *Archid.in c.ſecundo ſub numero ſecundo, de præb.in 6.Roman.conſ.342. ſub numero ſecundo*, ideoque reſignata per procuratorem in curia, cenſetur in ea vacare, non in partibus, vbi eſt conſtituens procuratorem, *Zab. in el. vnica quæſt 18.hoc tit.& ibi Vital. nume. quarto, gloſſ. in clem. prima. in verbo collato verſ. non placet. hoc dictum & ibi Can.vt lit pend.& c. Put. deciſ.tertia lib.ſecundo Archid. in c. ſecundo ſub numero primo, ibi apud ſedem Franc. numero ſeptimo, & Can. de præb. in 6.* cenſenturque reſeruata, reſeruatione iuris ſedi Apoſtolicę ex alioquorum opinione. *Ferret. conſ.93.numero 3. vol.primo, Rom.conſ.342.numero ſecundo, Pariſ. conſ.47.numero 29.& ſeq.vol.quarto, contra quos facit. Put. deciſ.38. libro ſecundo dicens vacare in curia Sarnen.in reg. de trien. quæſt.31.numero*

Digitized by Google

quinto, Pariſ. de reſig. lib. 9. quæſt. 14. numero 60. Con. pract. quæſt c. 36. ſub numero quarto, verſ. cæterum ad
4 *hanc.* Item † alia eſt expreſſa alia eſt tacita, vt tradens litteras ſuas apoſtolicas ſuo ordinario, beneficio renuntiare videtur, *c. veniens & ibi gloſ. in verbo commiſiſſe, c. ſane & ibi gloſ. in verbo reddens plures quotas cumulat hoc tit. c. cum pridem de pact. & ibi gloſ. in verbo reſignauit.* & exhibens reuerentiã aduerſario, quæ debetur prælato, *c. ex ore & ibi gloſ. mag. in verbo renuntiaſſe, plures quotas cumulat. de his quæ fiunt à maior. part. cap.* ſecus ſi ſe ſubmittat gratiæ aduerſarij, *c. veniens hoc tit.* aut ab obedientia ſubditos abſoluat: *c. pen. hoc tit.* litigans ſuper electione, vel præſentatione de ſe facta, aut habens ius ad rem, ſi recipit aliud beneficium, per hoc intelligitur ceſſiſſe liti, ſi illa ſimul teneri non poſſunt, alias ſecus, *late Ioannes Andreas in c. in noſtra numero tertio, & ſeq. de reſcript. Pan. in c. fin. numero 6. de Cleric. non reſid. numero 6. & ibi Can.* ac per aſſecutionem beneficij incompatibilis renuntiat gratiæ ad aliud ſimile obtinendum, *Clem. gratiæ de reſcript. Garc. de benef. p. 11. cap. 5. num 69. & ſeq.* in vtraque requiritur quoad præiudicium ordinarij, quod fiat eius auctoritate & approbatione; *Imol. in c. ex ore numero 20. reprobata ibi gl. in verbo renuntiaſſe, de his quæ fiunt à mai. part. cap & ibi Pan. numero 10. & Can. Pan. in c. de multa nu. 15. de præb. Put. deciſ. 89. numero primo, liber primo pariſ. de reſign. libro ſeptimo quæſt. ſeptima, atteſtans de communi licet Garc. de benef. p. xi. cap. tertio, §. tertio numero 278. & ſeqq. aliter deſtinguat.* vtraque facta ſine auctoritate ordinarij tenet in præiudicium renuntiantis. *Imol. in d. c. ex ore ſub numero 20. Rot. deciſ. 3. de præb. in nou. Zab. in clem. gratiæ in prima oppoſ. de reſcript. & ibi Can. dicetur latius inferius.*
5 Ceſſio † à reſignatione in iure ſcripto non videtur differre, *c. ſuſceptum de reſcript. in 6.* de ſtylo reſignatio eſt, quando quis poſſidet beneficium, ceſſio iuris, quod habet in eodem. *gl. ord. in reg.*
6 *Cancell. 43.* Retroceſſio † eſt iuris, ſeu beneficij, ab aliquo ceſſi vel reſignati, à ceſſionario vel reſignatario, in eiuſdem cedentis vel reſignantis fauorem refutatio; plerumque fit literis non expeditis, & non habita poſſeſſione: *l. ab emptione ff. de pact. §. fin. Inſtit. quib. mod. tollitur oblig.* in huiuſmodi reſignationibus ad certum effectum, mens Papæ eadem eſt, cum mente partium quia papa adhæret illi voluntati, *Rot. diuerſ. deciſ. 677. n. 5. p. 2. c. relatum c. ſignificatum c. niſi eſſent de præb. c. accedens de conceſſ. præb.* nec alijs, quam nominatis conſueuit conferre. *Mohed. deciſ. 27. in fine hoc tit. & deciſ. 8. ante n. 1. de iurepat. arg. c. ex parte et ibi not. de cenſ. Bald. in l. quicunque n. 20. C. de ſeru. fugit.*

Retroceſſio † duplex eſt, vera, ſupra definita; 7
quam tenetur penſionarius acceptare, ſi penſionem ſoluens, qui ſuccubuit in lite, ſuper beneficio, propter bonum ius alterius, retrocedere velit; quia penſio nulla fuit, ab initio; *Put. deciſ. fin. de penſ. arg. l. bouem §. aliquando ff. de ædil. edict. l. 2. C. de reſcind. vendit.* altera præſumpta ex triennali poſſeſſione, ſeu detentatione reſignantis, *Creſc. deciſ. 21. de prob. lapus alleg. 89. num. 16. arg. c. ſedes c. ex tenore de reſcript. l. in fundo verſ. neque ff. de rei vendic.* poſt reſignationem perfectam, *Creſcent. deciſ. 7. hoc tit. Pariſ. de reſignat. lib. xj. q. 6. numer. 96. & ſeq. plures cumulans Caputaq. deciſ. 25. & deciſ. ſeq. p. 1.* irreuocabiliter; ne tanto tempore, dicatur ſine titulo poſſediſſe; ſecus ſi reſignatio erat reuocabilis, vt porrecta fuit ſupplicatio, & conſenſus fuit præſtitus poſt triennium, quia interim durante triennio poſſedit iure proprio, quod ab eo per ſolam porrectionem ſupplicationis non fuerat abdicatum, *Put. deciſ. 105. libr. 3. Pariſ. de reſig. lib. xj. q. 6. num. 111. verſ. hodie & num. ſeqq.* quæ retroceſſio præſumitur fauore ſucceſſoris in beneficio, etiamſi ex aduerſo probetur, infectus titulus, & illius vigore capta poſſeſſio, dummodo non producatur ab eodem, volente titulum iuſtificare; *Mohed. deciſ. 15. num. 20. de cauſ. poſſeſſ. & propriet. Creſcent. d. deciſ. 21. Felin. in c. ſunt. num. 31. de re iud. Iaſ. in l. 1. ſub numer. 15. verſ. 3. limita C. qui admitti & c. Crau. conſ. 139. num. 44. Bell. deciſ. 387 Rot. diu. deciſ. 731. numer 10.* & facta ſit ex aduerſo diligentia, de reperienda prouiſione prędeceſſoris, quæ non fuit inuenta; *Put. deciſ. 174. numer. 2. lib. 3. Caſſad. deciſ. 4. nu. 5 de cauſ. poſſeſſ. & propriet. & ex not. per Pan. in c. ſollicite nume. 13. de reſtit. ſpoliat.* quia non tenetur iuſtificare titulum ſui prædeceſſoris, qui ſtetit diu in poſſeſſione gratia publicæ vtilitatis, alias in infinitum probandus eſſet titulus: *Achil. deciſ. 14. & 19. num. 4. & ſeqq. & deciſ. 2. de probat. Caſſad. deciſ. 23. & 4. de cauſ. poſſeſſorij & propriet. arg. l. cogi & c. de petit. hered. & not. per Pan. in c. cum ſuper in fine de cauſ. poſſeſſorij & propriet.* ſed non præſumitur in fauorem reſignantis, ex triennali poſſeſſione, contra reſignatarium; *Sarnen. in reg. de triennali quæſt. 24.* quod ad effectum regulæ de triennali, requiratur titulus pręcedens,

cedens, & cum eo poſſeſſio triennalis continuata, alias idem triennium induceret duo ſpecialia, productionem tituli, & exceptionem regulæ *contra l.1. C. de dot. promiß. Sarnen. d. quæſt. 24. Man-*
8 *doſ. in addit. ad d. alleg. Lapi* 89. *q.* 21. Omnia † beneficia reſignari poſſunt per quoſuis clericos ea obtinentes, vel ad ea ius habentes, *c. in præſentia c. ex tranſmiſſa hoc tit.* præter id ad cuius titulum, clericus ſæcularis eſt promotus, ad ſacros ordines, niſi facta mentione, quod ad illius beneficij titulum ſit promotus, & conſtito ante reſignationis admiſſionem, quod aliunde viuere poſſit; alias reſignatio voluntaria nulla eſt; *c. 2. ſeß. 21. notatur in c. epiſcopus & c. tuis de præb. Greg. xv. deciſ.* 441. *& vbi annot.* quia non decet eos, qui diuino miniſterio adſcripti ſunt, cum ordinis dedecore mendicare, aut ſordidum aliquem exercere quæſtum, *d. c. 2. ſeſſ. 21.* ſed poteſt eo priuari ex diſpoſitione iuris, *c. cum qui de præb. in 6. Rot. deciſ.* 560. *part. 2. in collect. per Fariu. numer. 6. Garc. de beneſ. p. 2. cap.* 5. §. 1. *num.* 219. *& ſeqq.* Beneficium primum dimittendum, iuxta decretum, in collatione alterius ſecundi beneficii appoſitum, dimitti debet libere, & ſine vlla pactione vel conditione; & ideo non ſatisfit decreto, dimittendi beneficium, per reſignationem in fauorem, vel per permutationem; *c. ex parte & ibi glo. in verbo omnino & verbo libere de offic. deleg. Rot. deciſ.* 8. *de rerum permut. in nou. & deciſ.* 13. *&* 14. *eod. tit. Gonzal. ſuper reg. Cancell. de menſ. & c. gloſ. 15. numer.* 128. Monachus clauſtro nō poteſt renunciare, etiam medio iuramento, quia profeſſionem ſuam frangit, & propoſitum ſtabilitatis ſuæ euacuat; *c. ſicut ex litteris de iureiur. & ibi Pan. notat. & Can. communiter.* Beneficium aut membra ſeparata à beneficio, quæ cadant ſub conſuetudine optandi, poſſunt reſignari in fauorem, in manibus ſummi Pontificis, & admiſſa reſignatione ceſſat optio. *Pariſ. conſ.* 10. *vol.* 4. *Caputaq. dec.* 282. *p.* 2. *Flamin. Pariſ. de reſignat. beneſ. lib. 2. quæſt.* 20. Reſignationes factę à clericis, captis & carceratis per clericos, ſiue laicos, obtinentes temporale dominium, donec ſua reſignent beneficia, licet à reſignantium ipſorum prælatis receptæ & ratæ habitæ fuerint, nullius ſunt firmitatis. *Clement. 2. de pœn. Franc. Marc. deciſ.* 1188. *part.* 1. Minor quatuordecim annorum, maior infante, poteſt beneficio ſuo renunciare coram ſuperiore cauſa cognita, & ſi per procuratorem velit reſignare, debet eadem ſolemnitate, conſtituere procuratorem, ad reſignandum, coram ſuperiore cauſa cognita; *c. fin. & ibi Can. de iudic. in 6. Put. deciſ.* 157 *lib.* 2. Electus ſeu promotus in Epiſcopum, non poteſt reſignare ſimpliciter, & multo minus in fauorem beneficia antea obtenta, quia hæc per aſſecutionem Epiſcopatus & conſecrationem, ipſo iure vacant, *c. cum in cunctis §. cum vero & ibi poſt gl. in verbo ad quem Can. de elect. Hored. de beneſ. incompat. p. 1. c. 4. num. xj. & ſeq. Garc. de beneſ p. xj. c. 6. num.* 34. *& ſeqq.* Obtinens dignitatem inferiorem, cui imminet cura animarum, ſi eligatur ad conſimilem, non poteſt reſignare primam, quia ipſo iure, habita confirmatione, & poſſeſſione ſecundæ, vacat. *c. dudum el 2. de elect. c. de multa de præb.* Hoc idem in pluribus Eccleſijs parochialibus, ac perſonatibus non curatis, ſucceſſiue habitis obtinet, *d. c. de multa §. hoc idem & ibi Can. Pan. in c. extirpanda §. qui vero num.* 27. 30. *&* 46 *de præb.* Imo quæcunque prouiſiones & diſpoſitiones de quibuſuis beneficijs, quæ per promouendos, inter illorum vacationis & prouiſionis tempora ſimpliciter vel ex cauſa permutationis reſignari, vel alias dimitti contigerit, ſunt caſſæ & irritæ per regul. Cancell. de beneſ. vacant. per promotionem, quam fuſe explicat Pariſ. de reſignat. beneſ. lib. 3. quæſt. 6. mand. in d. reg. Cancell. de beneſ. vacant. per promotionem per ſex quęſtiones. Eadem ratione obtinens beneficium perſonalem requirens reſidentiam, ſi tibi prouideatur de ſecundo curato, vel alio ſimplici, perſonalem requirente reſidentiam, non poteſt primo obtentum reſignare, quia hoc vacat ipſo iure, poſt adeptam pacificam poſſeſſionem ſecundi; *c. litteras de conceß. præb. c. quicunque ſeſſ.* 7. *Pariſ. de reſignat. lib. 3. quæſt. 1. numer.* 50. *& ſeq. Hored. de beneſ. incompat. p. 1. c.* 17. *& cap.* 18. præfati omnes poſſunt beneficia prius obtenta dimittere verbaliter, & realiter, *Extrauag. Ioā* XXII. *& ibi gl. in verbo verbaliter & gloſſ. ſeq. & verbo dimittere de præb.* ad quod obligantur in foro conſcientiæ, *Pariſ. de reſignat. beneſ. lib. 3. quæſt. 1. numero* 58. *Hored. de beneſ. incompat. cap. 4. num.* 10. *& c.* 13. *num.* 61. *Pan. in c. extirpanda §. quia vero numer.* 24. *de præb. & ibi Can.* Coram † ſummo Pontifice debent fieri re- 9
ſignationes Epiſcopatuum & ſuperiorum dignitatum, ipſo petitionem ſcripto dante vt liceat ei reſignare, *c. ſicut vir. in fin. verſic. cæterum c. qualiter & c. quamuis ſit triſte 7. quæſt.* 1. ex iuſtis cauſis, *c.* 1.

& c. ad

Digitized by Google

& c. ad ſupplicationem c. niſi hoc tit. c. inter corporalia
de translat. gl. magiſt. in c. quod translationem de off.
leg. contentis hoc verſu, debilis, ignarus, male
conſcius, irregularis, quem mala plebs odit, dans
ſcandala, cedere poſſit: d. c. niſi & ibi Can. hoc tit.
Quę inter ſe differunt; ſi propter crimen, renun-
ciatio fuerit admiſſa, & renuncians cauſa pœni-
tentiæ ad vitam regularem migrauerit, non po-
teſt reaſſumi in epiſcopatum, ſecus ſi renuncia-
nit, propter perſecutionem, infirmitatem, defe-
ctum ſcientiæ, & per exercitium lectionis, ſcien-
tiæ, repererit margaritam; ſimoniam, ipſo igno-
rante, commiſſam, aut alias conſimiles cauſas;
c. poſt translationem hoc tit. & ibi Can. Item reſigna-
tiones beneficiorum exemptorum, c. fin. hoc tit. c.
cum venerabilis de conſuet. c. quod in dubiis & ibi gl. 1.
hoc tit. quia ad quem ſpectat confirmatio, ad eum
ſpectat reſignationis admiſſio: c. Abbas 18. quaſt. 2.
gl. in clem. 1. in verbo manibus hoc tit. & ibi Can. Ac
conditionales, ſiue in fauorem, c. cum pridem de
pact. late Boick in c. veniens nu. 7. & 8. de tit. presbyt.
de beneficiis obtentis, vt ſupra dictum eſt. Reſi-
20 gnatio † coram Papa in fauorem ſine conſenſu
patroni laici, abſque legitima derogatione iuriſ-
patronatus, patrono reclamante, intra tempus
datum ad præſentandum eſt irrita; quia in hac
reſignatione in fauorem non poteſt patronus
præſentare, quem vult, Put. deciſ. 402. in 2. dub.
lib. 1. Mohed. deciſ. fin. verſ. & ita alias fuit Æn. tum
de renunc. Mohed. deciſ. 8. de iure patron. Garc. de be-
nef. part. xj. cap. 3. num. 16. & ſeqq. & ſi reſignans
fuerit in dolo, aut culpa, patrono contradicente,
non poteſt redire ad beneficium, ſed potius pa-
tronus poteſt, ad illud præſentare tanquam va-
cans, per reſignationem, Garc. de benef. p. xj. cap. 3.
num. 55. & ſeqq. ponens quotidiana exempla Sarnenſ.
de infir. reſig. q. 17. num. 2. Pariſ. de reſignat. lib. 1. q. 3.
numer. 17 & 118. Quoad beneficium ſimpliciter
renunciari poteſt, ſed non in fauorem, ſecundum
Pariſ. de reſignat. lib. 2. q. 23. per totam, cui repugna-
re videtur, cap. ad audientiam, & ibi gloſſ. in verbo re-
nunciantes, de reſcript. Ratio eſt, quia ius ad rem,
non eſt tantæ potentiæ, vt poſſit, in alium tranſ-
ferri. c. quanto & ibi gl. 1. 63. diſt. & ibi Can. Sarnenſ.
in reg. de triennali queſt. 35. & in reg. de iure quæſito
non toll. q. 1. num. 29. verſ. primus igitur. Reſigna-
tio in fauorem, non comprehenditur ſub diſpo-
ſitione generali loquente de vacatione, Put. deciſ.
347. lib. 1. & deciſ. 511. lib. 2. Pariſ. de reſignat. benef.
lib. 10. q. 7. num. 14. & ſeq. aut reſignatione, Gon-
zal. ſuper reg. de menſ. & alternat. gloſſ. 14. num. 6. &
ſeq. Gregor. xv. deciſ. 159. num. 5. & ibi annot. quan-
do vniones aut alia gratię apoſtolicæ, ſiue gratio-
ſæ conceſſiones factæ ſunt, de beneficiis incertis,
ſiue de primo beneficio vacaturo: Gab. conſ. 199.
num. 6. lib. 2. Franc. in c. 1. num. 6. poſt princip. de rer.
permut. in 6. & ibi Can. Sed quando factæ ſunt, de
certo beneficio, aut certis beneficiis & ſpecifica-
tis, tunc includunt etiam vacantia per reſignatio-
nem in fauorem, ac permutationem; Franc. in c. 1.
num. 4. de rerum permut. & ibi Anch. in 4. not. Anch.
in c. exhibita ſub num. 21. verſ. deinde quæro de rerum
permut. Gab. conſ. 199. num. 6. lib. 2. Garc. de benef.
p. 11. cap. 4 num. 41. & ſeq. Ratio diuerſitatis eſt
quia primo caſu, ius ex gratiis competens non
aufertur, ſed differtur: ſecundo vero caſu in to-
tum annihilatur, Staph. de lit. grat. tit. de variis mod.
vacat. §. in hac parte num. 15. & ſeq. & nu. 20. Franc.
in c 1. ſub num. 6. de rerum permut. in 6. Caſſad. deciſ.
vnica num. 2. de rerum permut. Rot. deciſ. 3. de rer. per-
mut. in antiq. Solet tamen ſummus Pontifex, quã-
do præcedunt vniones, aut aliæ gratiæ Apoſtoli-
cæ, ſuper certo, aut certis beneficiis, admittere
reſignationem in fauorem, ac gratias pro ea vice
ſuſpendere, ſine derogatione regulę de iure quę-
ſito, non tollendo, quia non fit præiudicium cõ-
ſiderabile gratiis præcedentibus; poteſt enim fie-
ri, quod reſignatarius præmoriatur reſignanti,
Put. deciſ. 347. lib. 1. Pariſ. de reſig. benef. lib. 2. quæſt.
9. num. 8. & ſeq. Gregor. xv. dec. 159. numer. 6. & ibi
annot. nulla vero facta mentione & ſuſpenſione
homini, reſignatio in fauorem, ac permutatio
ſunt nullæ, ac ſubreptitiæ, & non abdicant ius à
reſignante in fauorem, vel permutante, ſed be-
neficia per eorum obitum vacant, ac tunc vnio-
nes, aliæque gratiæ ſortiuntur effectum, Rot. deciſ.
3. de rerum permut. in antiq. Io. And. in addit. ad ſpecul.
titul. de præb. in princip. verſ. proponitur quæſtio facti,
Garc. de benef. p. xi. cap. 4. numer. 23. & 41. & ſeqq.
Reliquorum † beneficiorum reſignationes, quo- 11
ad temporalia, & ſpiritualia, quia iſta ſunt con-
iuncta, vt vnum ſine altero, dimitti non poſſit,
Innoc. in c. fin. in fine hoc tit. Zab. in clem. vnic. hoc tit.
num. 17. & ibi Can. debent fieri illi, à quo hæc re-
cipiuntur, regulariter in manibus Epiſcopi, c. ad-
monet c. lecta hoc tit. c. clericos 71. diſt. Pariſ. de reſign.
lib. 7. q. 1. vbi ampl. & limit. Garc. de benef. p. xj. cap.
3. §. 3. num. 251. & ſeqq. & non in manibus Vica-
carij,

Digitized by Google

tij, niſi ad hoc ſpeciale habeat mandatum, *Staph. de lit. grat. tit. de var. mod. vacat § modo pro declaratione num. 19. & ſeqq. Cal. conſ. 1. hoc tit.* in quolibet menſe, *Gonzal. ſuper reg. Cancell. de menſ. & alternat. gloſſ. 14. num. 31.* ab iſtis clericis qui nullo mediante ſubſunt Epiſcopo, *c. cum & plantare §. in eccleſiis de priuileg. glo. in c. epiſcopus de loco 7. quaeſt. 1. c. admonet ibi ordinationem hoc tit. c. viſis 16. quaeſt. 2.* de conſenſu eorum, quorum intereſt. *c. adhaec §. fin. de offic. Archid.* Reſignatio beneficij iurispatronatus, ſine conſenſu patroni, tenet; quia vnuſquiſq; poteſt libere reſignare beneficium, quod obtinet, ſine differentia, an ſit iuriſpatronatus, vel non, *d. c. admonet. d. c. quod in dubijs Mohed. dec. 6. de iurepat. Calden. conſ. 6. hoc tit. Garc. de benef. p. 11. c. 3. num. 12. & ſeqq. licet aliter ſentiat Pariſ. de reſign. benef. lib. 8. q. 10. in princip.* prouiſio vero ſine conſenſu patroni eſt inualida, ſecluſa reſignatione, *c. decreuimus 16. quaeſt. ſeptima Mohed. deciſ. 16. Cou. pract. quaeſt. cap. 36. num. 9. verſ. 9.* In renunciatione beneficij electiui, requiritur cõſenſus eligentium, alias annullatur, quando agunt de contemptu, *clem. vnic. & ibi gl. in verbo manibus hoc tit. Anch. in 3. not. Zab. numer. 18. & Can. communiter c. cum in eccleſiis de praeb. in 6. arg. c. quod ſicut de elect.* vel admiſſa reſignatione, per eum, ad quem ſpectat confirmatio; electores, quia noua eſt vacatio, habent tempus integrum ad aliam electionem faciendam, *c. ſi electio de elect. in 6. & ibi gl. & DD. Boer. deciſ. 2. num. 17. in terminis reſignationis in fauorem.* Clerici quoque eccleſiarum, quae pleno iure ad inferiores praelatos puta abbates & conſimiles pertinent, illas ſine illorum conſenſu, nõ debent dimittere. *d. c. cum & plantare §. in eccleſiis, & ibi gl. in verbo plenoiure, & Can. & c. quoniam de*
12 *priuileg.* Litteris † ordinarij, narrantibus partes praeſentis & reſignationem coram ipſo factam, creditur ſine tabellione & teſtibus, quia iſta pertinent ad officium narrantis; *c. poſt ceſſionem & ibi gl. mag. & Can. de prob. c. Cura & ibi gl. 1. xj. quaeſt. 3. Achil. deciſ. 9. de prob. Caputaq. deciſ. 87. p. 3 Garc. de benef p. 8. cap. 4 num. 34. & ſeqq. & num. 44. & 47. diſtinguit Rot. deciſ. 16. de probat. in antiq.* non tamen in praeiudicium, impetrantis apoſtolici de ſtylo Curiae, propter praeſumptam fraudem, ſiue calumniam, quae timetur, quia frequenter Epiſcoporum Cancellarij contra Apoſtolicos impetrantes anticipant datas, *Rot. deciſ. 1. num. 2. & deciſ. 6. de prob. in nouis Creſcent. deciſ. 13. de prob. Garc. de benef. part 8. cap. 4. nu. 43.* Ex † quibus conſtat, 13
quod renunciatio Epiſcopi in manibus capituli, canonici in manibus confratrum, vel ſui praepoſiti, aut in manibus notarij, laici ſiue clerici, non tenet, quoad eccleſiam & ſuperiorem, quoad ipſum renunciantem tenet, ipſe non poteſt repetere Eccleſiam, *c. eos 7. quaeſt. 1. gloſſ. in c. quod in dubijs in verbo in manum laicam, hoc tit. & Innoc. ibidem & Can.* quia talis renunciatio, habet in ſe, tacitum pactum, ne repetat, ſicut inutilis acceptilatio; *l. ſi vnus §. pen. ff. de pact. l. ſi acceptilatum ff. de accep.* Eccleſia poteſt eum repetere, *c. non oportet 7. quaeſt. 1. gloſſ. fin. in c. admonet hoc tit.* & compellitur redire, per excommunicationem; *c. ſi quis vero & c. ſeq. q. 1.* non amittit ius in beneficio, imo remanet in eo intitulatus, donec ſuperioris admiſſio ſubſequatur; *17. quaeſt. 2. in ſumma & ibi gl. Innoc. in d. c. quod in dubijs, ſub num. 10. Rot. deciſ. 8. & deciſ. 14. num. 3. hoc tit. in antiq. Garc. de benef. p. xj. cap. 3. numer. 219. & 223. & ſeqq. & per tot.* & ſi impetret aliud beneficium, ante admiſſionem ſuperioris tenetur de beneficio taliter à ſe renunciato facere mentionem: *Felin in c. in noſtra in 3. coroll. de reſcript. Rot. deciſ. 14. hoc tit. in antiq. & deciſ. 4. hoc tit. in antiquior.* Poſſeſſionem amittit, quia nihil habet ſpiritualitatis, & vinculi indiſſolubilis; *gloſſ. in c. ſuper hoc in verbo reſignationis verſ. ad hoc Innoc. in d. c. quod in dubijs ſub num. 1. Zab. in clem. vnic. hoc tit. in 9. quaeſt. Garc. de benef p. 11. c. 3 §. 3. num. 235.* remanet in detentatione, & geſta ab eo, etiamſi ſint ſacramentales abſolutiones, tenent, *Nau. conſ. 1. de off. ordin.* & ſpoliatus agit remedio recuperandae, contra quemlibet ſpoliantem, praeterquam contra ordinarium ſuperiorem: *Butr. in d. c. quod in dubijs Caſſad. deciſ. 2. num. 3 in fine & num. 4. hoc tit. Rot. Biſign. deciſ. 3. & 4. hoc tit.* Si ſuperior infra ſex menſes, à die reſignationis, in manibus non habentis poteſtatem admittendi, nulliter factae, non conferat, vel reſignantem ad beneficium redire compellat, deuoluitur poteſtas conferendi ad ſuperiorem, *Innoc. in d. c. admonet num. 2. Caſſad. d. deciſ. 2. num. 6. in fine & 7. hoc tit. Rot. deciſ 8. in ant. hoc tit. Rot. deciſ 1. de elect. in antiquior.* Quod ſi ad alium pertinet electio, vel praeſentatio in eccleſia, & ad alium inſtitutio, & confirmatio, elector vel praeſentator, non debet ſtatim eligere; ſed requirere debet praelatum, ſi ratam habeat renunciationem, tunc ſecure eligat; alioquin differat, quia elector, & praeſentator, nunquam di-

citur eſſe in mora, quamdiu prælatus, ad quem pertinet inſtitutio, vel confirmatio, non habet eccleſiam pro vacante: *Innoc. in d. c. admonet nu. 2. Rot. deciſ. 7. num. 5. de præb. in antiquior.* Dare licentiam prælato vt dimmittat eccleſiam, vel recipere renunciationem beneficij, eſt iuriſdictionis, *Oldrad. conſ. 324. num. 5. cap. admonet hoc tit.* contentioſæ, vnde extra diœceſim, vel prouinciam, & legationem, per Epiſcopum, vel legatum fieri non poteſt, *c. ſi Abbatem & ibi Franc. num. 3. de elect. in 6. poſt gl. in verbo prouincia & Can.* Papa conferendo, vel nouam prouiſionem dando reſignatario, cum clauſulis generalibus ſolitis, admittit huiuſmodi reſignationes: *l. poſtquam liti C. de pact. & ibidem DD. Put. deciſ. 420. lib. 3.* Auditor Rotæ coram quo lis pendet, admittit litis & cauſæ ceſſionem, non iuris renunciationem: *Rot. deciſ. 3. in 6. hoc tit. in nou. Caſſad. deciſ. 2. num. 7. de appell. Pan. in c. dudum el 2. num. 17. de elect. Pan. in c. quod in dubijs ſub num. 4. hoc tit.* Is qui ius habet conferendi beneficia vacãtia, per obitum, aut reſignationem etiam in curia, non poteſt reſignationem admittere, *c. vnic. de cap. monach. in 6. clem. quia regulares de ſuppl. neglig. præl. facit in c. cum in illu de præb. in 6. quod ponit differentiam inter præſentationem collationem institutionem & electionem Rot. deciſ. 6. hoc tit. in nou.* neque conferre reſignata in curia in fauorem certæ perſonæ, *Put. deciſ. 177. lib. 3. Caſſad. deciſ. 3. hoc tit. c. cum pridem de pact. c. ex parte 1. & ibi*

14 *Pan. num. 4. & Can. de offic. deleg.* Iuri † quærendo poteſt pure, & ſimpliciter renunciari, in manibus inferiorum, etiam notarij laici, abſque alia admiſſione ſuperioris, ſed nullum fit ſuperiori præiudicium: *c. ſi electio & ibi gl. in verbo renunciat de elect. in 6. & ibi Can. Creſcent. deciſ. 1. & in c. in præſentia hoc tit. Rot. deciſ. 16. hoc tit. in ant. Garc. de benef. p. 11. cap. 3. §. 3. num. 247. & ſeqq.* Sub aliqua conditione vel modo, puta refuſionis expenſarum in manibus ſummi Pont. *c. 4. de pact. & ibi gl. in verbo illicita pa ronis*, iuri in beneficio quæſito renunciari debet in manibus ordinarij. *Innoc. in c. quod in dubijs hoc tit. Rot. deciſ. 14. hoc tit. in antiq. c. ſi. de conceſſ. præb. in 6. in princ.* Per reſignationem ſimplicem, ſiue puram, in manibus ordinarij, licet non cõtineatur, in eodem inſtrũmento, quod fuerit admiſſa; *c. inter cætera & ibi gloſ. 1. in fine & Can. de præb. c. quam periculoſum 7. quæſt. 1. & ibi gl. Rot. in terminis deciſ. 4. de renunc. in nou.* aut ſummi Pontificis, ſiue eadem expediatur in forma gratioſa, *c. quod in dubijs hoc tit. cumdt. not. per rit. in cle. fin. num. 10. & xj. de reſcript.* ſiue in forma dignum, *Pariſ. de reſig. lib. 10. quæſt. 3. num. 67. & ſeqq. Rot. deciſ. 53. de conceſſ. præb. in ant. Garc. de benef. p. 2. c. 1. n. 130. & ſeqq.* quia priuatio fit ipſo iure, *d. c. quod in dubijs hoc tit. Butr. in c. ſollicite num. 13. de reſtit. ſpoliat. Pariſ. lib. 1. de reſign. benef. p. 5. num. 2. & ſeqq. c. ex tranſmiſſa hoc tit.* amittitur titulus, & poſſeſſio ciuilis, & naturalis, *c. ex tranſmiſſa c. ſuper hoc. c. in præſentia hoc tit. l. 3. §. in amittenda & l. ſi quis in §. differentia ff. de acquir. poſſeſſ. & ibi Alex. numer. 5. & Dd. communiter Rot. deciſ. 4. in nouis & Butr. in c. veniens num. 26. & 27. hoc tit. Caſſad. deciſ. 4. num 3. & 10. de reſtit. ſpoliat.* poſt conſenſum præſtitum à reſignante, *Creſcent. deciſ. 6. de iud. c. ſuſceptum §. ſi duo & ibi gl. poſt gl. pen. Can. de reſcript. in 6.* ſuper ſupplicatione, Stylo veteri, à ſua ſanctitate ſignata, regiſtrata, *Pariſ. de reſignat. lib. 3. q. 6. numer. 84. Rot. diuerſ. deciſ. 791. num. 15. & deciſ. 794. num. 2. p. 1.* & relaxata, *Gomez. ſuper reg. de iur. quæſit. non toll. q. 20. in fine.* & reſignatarij ratificationem ſiue acceptationem: *Mohed. deciſ. 2. hoc tit. c. cum inter & c. ſeniorem ibi recepta de elect. Pan. in c. cum pridem de pact. & ibi Can.* ſupplicatio regiſtrata continet admiſſionem reſignationis, quam conſenſus reſignantis, *Rot. diuerſ. deciſ. 446. num. 2. part. 1. & deciſ. 282. ſub nu. 2. p. 2. l. ſi partem §. fin. ff. quemadmod. ſeruitus amitt. l. potior in pignore ff. qui potior in pign. habeatur arg. l. ſi indebitum §. fin. & ibi Bart. poſt gl. & melius Bart. in l. bonorum ſub num. 1. ff. rem ratam haberi.* Perficiebat ſtylo veteri præſtitus ſuper ſupplicatione ſignata, *Gomeſ. de infirm. reſig. q. 18. per not. per Archid. & Io. And. in proœm. lib. 6. in verbo per apoſtolica ſcripta Rot. deciſ. 84. de reſcript. in antiq.* & non conſenſus præſtitus ſuper ſupplicatione datata parua data. Veruntamen tam de iure, quam de ſtylo, conſenſus formalis, de quo loquimur, inſcribi poteſt tergo ſupplicationis originalis, porrigendæ in dataria, vt nunc mandauit ſanctiſſimus Dominus noſter Vrbanus VIII. prout inſcribitur dorſo bullarum apoſtolicarum: quia conſenſus tam rei gerendæ, quam geſtæ adhibetur. *gloſſ. in c. edoceri circa finem & ibi Can. de reſcript. Bart. in l. ſi autem plures ff. de acquir. vel amit. hered. Iaſ. in l. ſi quis mihi bona, §. iuſſum num. 42. & ſeqq. vbi ponit duas limitationes ff. Cod. tit. c. fin. iuncta gloſſ. in verbo conſenſum 6. q. 1. Pariſ. de reſignat. lib. 8. quæſt. 8. citans deciſiones Rotæ.* Detentatio per ſimplicem reſignationem non amittitur, niſi reſignans

Digitized by Google

ſignans ſit abſens à loco beneficij; *l. 3. §. in amittenda ff. de aquir. poſſeſſ. & ibi DD. poſt gl. l. peregre §. quibus ff. eod. Mohed. deciſ. 1. hoc tit.* imo reſignans poſt reſignationem detinens, per ſe, vel per alium, vel de facto poſſidens beneficium, ſpoliatus agit ſpolio contra tertium; ac etiam contra ipſum reſignatarium datur reſtitutio, & manutentio, ſi dubitari contingit de validitate reſignationis, antequam fuerit per reſignatarium capta poſſeſſio: *Rot. deciſ. 1. hoc tit. in nou. Rot. Farin. deciſ. 423. num. 2. plures deciſiones referens part. 1.* Si vero reſignatarius reperitur in poſſeſſione, pendente lite ſuper validitate reſignationis, tunc non datur reſignanti manutentio, aut reſtitutio, contra reſignatarium: *Innoc. in c. ſuper hoc, hoc tit. Rot. deciſ. 1. hoc tit. in nou. & ibi addit. Mohed. deciſ. 1. Creſcent. deciſ. 4. in fine Caſſad. deciſ. 4. de reſtit. ſpoliat.* In dubio poſt reſignationem præſumitur vacua poſſeſſio, ciuilis, naturalis, & detentatio, niſi ex aduerſo probetur, quod reſignans incumbetet detentioni, *iuribus ſupra allegatis & in terminis Mohed. dec. 20. circa finem de reſtit. ſpoliat.* aut reſignans alieno corpore poſſident, quo caſu poſſeſſio non perditur, etiam in ceſſione libera, *d. l. peregre §. quibus Iaſ. d. §. in amittenda num. 12. Mohed. deciſ. 4. ſub n. 3. verſ. & hoc procedit de except.* Fructus naturales, & induſtriales à ſolo ſeparati, vſque ad diem admiſſæ reſignationis, debentur reſignanti, *gloſſ. in c. ſi propter in verbo primi anni de reſcript. in 6. Franc. in c. præſenti de offic. ordin. in 6. & ibi Can. Corſet. ſing. 49 in verbo clericus Couarr. vari. reſol. lib. 1. cap. 15. n. 12. in fine Ferret. conſ. 206.* etiamſi bona eſſent locata, & dies ſolationis nondum veniſſet; quia ſatis eſt quod fructus, quorum cauſa ſolutio eſt facienda tempore prædicto eſſent collecti: *Salic. in l. fructus numer. 3. verſ. & probatur, ratione, cod. de act. & empt. Ferret. conſ. 15. num. 5.* Fructus vero ciuiles, qui proueniunt ea re, non producente naturaliter fructus, *Bart. in l. ex diuerſo. num. 1. ff. de rei vend. l. ſi nauis ff. eod. tit.* quorum dies ſolutionis tempore reſignationis, nondum venit, pertinent ad reſignatarium, prout pertinent fructus naturales & induſtriales, pendentes; *Bart. in l. fin. §. fin ff. de iure fiſci Cal. conſ. 2. de pecul. cleric. Couar. vari. reſol. lib. 1. cap. 10. num. 3. & ſeqq. Tiraq. de retract. conuent. §. 5. gloſſ. 4. Put. deciſ. 14. lib. 3. Rot. deciſ. 278. part. 2. in collect. per Farin.* quia ante diem nec ceſſit, nec venit, & reſignans actionem orituram, quoad ſe, extinxit, abdicando à ſe, ius, & poſſeſſionem, per reſignationem voluntarie factam, *Gabriel conſ. 192. in princ. libr. 1. & l. diuortio ff. ſolut. matrim. & l. defuncta ff. de vſufruct.* Loquuntur in caſu neceſſario mortis. Per reſignationem conditionalem, reſignans non amittit titulum, aut poſſeſſionem, niſi acquirantur reſignatario perpetuo, & verificatis, ſeu purificatis conditionibus, *Pan. in c. cum pridem numero 11. de pact. poſt gloſ. fin. & ibi Can. Caputaq. deciſ. 215. numero 3. p. 3. Put. deciſ. 242. lib. 2. & deciſ. 58. lib. 3. Pariſ. de reſignat. benefic. libro 1. quæſt. 3. per tot.* quia ius, quod alteri non quæritur, à reſignante non abdicatur. *l. nec vtilem ff. ex quibus cauſ. maiores &c. l. quia abſenti ff de acquir. poſſeſ.* etiamſi reſignatarius acceperit poſſeſſionem de voluntate reſignantis, cum ſit poſſeſſio ſine titulo, *c. beneficium de reg. iur. in 6. Mohed. deciſ. 36. hoc tit.* Et reſignans remanens in poſſeſſione, ſpoliatus agit remedio recuperandæ, *Achil. deciſ. 10. de reſt. ſpoliat. arg. l. nec vtilem ff. ex quib. cauſ. maior. Innoc. in c. ſuper hoc numero quarto hoc tit.* Etiam contra ipſum reſignatarium: *Pan. in c. cum pridem ſub numero xj. de pact. Innoc. in c. cum olim de reſtit ſpoliat. ſub numero 1. & ibi Zab. Put deciſ. 15. de reſtit. ſpoliat. Rot. deciſ. 542. numero quinto p. 2. in recollect. per Farinac.* Imo reſignans poſt traditam reſignatario poſſeſſionem, ac purificatas conditiones, nullitate penſionis reſeruatæ, & per plures annos perceptæ, detecta; agit ſpolio contra reſignatarium; quia reſignatio fuit conditionalis, & mutatio animi non præſumitur: *Put. deciſ. 140. lib. 1. Garc. de benef. p. xj. c. 3. numero 41. & ſeqq.* Neque enim intelligitur amiſſum beneficium, quod quæſitum alteri non eſt: & remedium recuperandæ ex officio iudicis, competit contra eum, qui debitum non ſoluit: *Innoc. in c. cum olim numero 1. verſ. item hic Archid. de reſtit. ſpoliat. Rot. diuerſ. deciſ. 558. p. 3. lib 3. Put. dec. 15. de reſt. ſpol.* facit fructus ſuos, *l. neceſſario §. quod ſi pendente ff. de peric. & commod. rei vend. l. 2. & ibi gl. in verbo imperfecta & ibi DD. C. eodem.* irreuocabiliter, ſi conditio deficiat: *l. neceſſario §. quod ſi ſub conditione ff. de peric. & commod. rei vend. Rom. ſing. 544.* beneficium vacat per eius obitum, *Rot. diuerſ. deciſ. 419. part. 1. Pariſ. de reſig. quæſt. 3. numero 47. & pluribus ſeqq. lib. xj. §. ex conditionali Inſtit. de verb. oblig. cum vulg.* niſi reſignans in fauorem, ſcienter nulliter renunciauit, aut eius dolo vel culpa penſio ſit nulla, vel conditiones deficiant: *Pariſ. de reſignat. lib. 1. quæſt. 3. numero 71. & 118. Garc. de benef. p. xj. cap. 3. nume. 35. & ſeqq.*

Digitized by Google

& ſeqq. & numero 43. l. in iure ciuili & ibi gl. & DD.
ff. de reg. iur. Si conditiones exiſtant, & purificen-
tur, tunc retrahuntur ad tempus præſtiti conſen-
ſus, & admiſſæ reſignationis, & reſignans fructus
poſtea perceptos, reſtituit reſignatario. Gab. conſ.
192. lib. 1. numero 3. & 4. Pariſ. de reſignat. benef. p. 6.
per tot. & numero 38 Si quis renunciat duobus be-
neficium diuerſo tempore, potior eſt, qui primo
obtinet à ſuperiore: quia ante admiſſionem reſi-
gnationis à ſuperiore, renuncians non amittit
ius in beneficio renunciato, Innoc. in c. quod in du-
biis ſub numero 1. hoc tit. dictum eſt ſupra hoc tit. Et is
cui confertur, ius conſequitur ex collatione ſu-
perioris, & non ex renunciantis ceſſione. Franc.
Marc quæſt. 319. p. 2. c. ſuſceptum de reſcript. in 6. &
ibi Can. Pariſ. de reſignat. lib. 1. quæſt. 16. num. 40.
15 In reſignationibus † non eſt licita pœnitentia:
Franc. lat. in c. ſecundo numero 6. hoc tit. in 6. c. qui-
dam hoc tit. In ijs, quæ fiunt in curia de beneficijs
inferioribus, non conſiſtorialibus, Pariſ. de reſig-
nat. libro tertio, quæſt. 15. numero 67. & ſeq. licita eſt
pœnitentia, etiam poſt adeptam poſſeſſionem,
& ſolutam compoſitionem datario, Rot. diuerſ.
deciſ. 458. in princ. & numero 6. part. 3. libro tertio, at-
teſtans de vſu curiæ Pariſ. de reſignat. lib. primo, quæſt.
12. per tot. donec conſenſus ſit extentus in libris
cameræ, vel cancellariæ; quæ extenſio tollit pœ-
nitendi facultatē & operatur vt cum eo literæ a-
poſtolicæ poſſint expediri, Rot. deciſ. 471. numero
xi. p. 1. Put. deciſ. 343. libro primo, Pariſ. de reſig. lib. 8.
quæſt. 7. numero 87. & ſeq. trahiturque retro ad
tempus datæ. Mohed. deciſ. 15. Caſſad. deciſ. 2. num. 8.
& Creſcent. deciſ. ſeptima numero primo, hoc tit. Pa-
riſ. de reſign. libro ſecundo, quæſt. tertia numero 42. &
melius lib. 4. quæſt. 8. num. 111. & ſeq. Bald. in el. prima
& ibi Paul. de caſtro C. vt lit. pend. &c. Reuocatio
mandati ſi id ſit generale, ad cedendum in ma-
nibus ſummi Pontificis, aut eius, qui poſſit reci-
pere in curia, debet intimari in vtroque loco, ca-
meræ & cancellariæ, & non alibi, Achil. deciſ. 12. de
procur. Caſſad. d. deciſ. 2. numero 6. hoc tit. Pariſ. de re-
ſig. lib. 9. quæſt. 26. per tot. alias conſenſus procura-
toris in loco in quo non eſt intimata reuocatio
Clem. 1. de renunc. Caſar. deciſ. ſecunda & latius deciſ.
tertia numero primo, & ſeqq. de ſent. excomm. valet ſi
perſona ſit expreſſa in mandato, in cuius fauo-
rem fieri debet ceſſio, ſufficit quod procuratoris
reuocatio ipſi intimetur; gl. in d. Clem. 1. in verbo fa-
cienda hoc tit. et ibi DD. Put. deciſ. 419. libro primo, Si
quis per iuſtum metum conſtituit procuratorem
ad cedendum, poteſt illum etiam ignorantem
reuocare, tenebitque reuocatio, licet reuocatio-
nis notitia non peruenerit, ante renuntiationem,
ad ipſum procuratorem vel ſuperiorem, Clem. 1.
in verbo ſponte & ibi gl. Pau. & Can. hoc tit. Procu-
rator poteſt conſenſum præſtare, reſignationi
beneficij poſt mortem reſignantis, quando fecit,
reſignante viuo, aliquem actum, videlicet por-
rexit ſupplicationem, acceptauit mandatum, a-
lioquin tanquam expiratum re integra ceſſaret;
Inſtit. mand. §. item Caſſad. deciſ. prima numero quar-
to Achil. deciſ. prima hoc tit. Pariſ. de reſign. lib. 9.
quæſt. 24. per tot. vbi ampliat & limitat. de iure com-
muni etiam poſt quatuor annos, niſi vltra lap-
ſum temporis appareat de mutata voluntate: l.
cum qui ff. de prob. l. ſancimus C. de teſtam Mohed. deciſ.
31. hoc tit. cont. Caſtr. conſ. 12. vol. primo, de ſtylo cu-
riæ, intra annum, iuxta bullam Alexandri vi.
Pariſ. de reſignat. beneſic. lib. 9. quæſt. 14. n. 39. & ſeq.
De eodem ſtylo curiæ conſenſus Cardinalis, in
reſignatione obtentorum beneficiorum, per
ſubſcriptionem Cardinalis, ſupplicationi por-
rectæ non eſt conſiderabilis, ſed poteſt, Cardi-
nalis quandocunque pœnitere, donec præſtite-
rit conſenſum formaliter per cedulam, coram
notario cameræ vel cancellariæ: Caputaq. deciſ.
217. p. prima Rot. diuerſ. deciſ. 215. numero 14. p. prima
l. ſcripturas C. qui potior in pign. hab. Felin. in c. ſecunda
ſub numero 11. in fine & numero 12. de fid. inſtrumen.
quia verbum conſenſus importat conſenſum ve-
rum, & expreſſum, Iaſ plures quotas allegans in el. 2.
§. voluntatem numero 6. & ibi DD. ff. ſolut. matrimo.
In iure † canonico non reperitur ſtatutum, quod 16
reſignatio ſimplicium, aut maiorum beneficio-
rum ſit publicanda, c. tibi de reſcript. in 6. in fine Col-
lect. in c. vnico in fine vt eccleſiaſtica beneficia &c. In-
nocentius Papa VIII. conſtit. 23. Pius v. conſtit. 182.
& alij ſummi pontifices ſancierunt, reſignatio-
nes beneficiorum fore publicandas, nouiſſime
Gregorius XIII. conſtit. ſua 87. præſcripſit modum
& formam publicandi beneficiorum reſignatio-
nes, & iurium ceſſiones, quæ eſt in viridi obſer-
uantia, adeo † vt eius publicatio ſit pars reſigna- 17
tionis, quando agitur ad canonizationem gratiæ
reſignationis, Innoc. in c. ex inſinuatione numero 3.
de procur. & ibi Can. Pariſ. de reſignat. lib. XI. quæſt. 14.
numero 39. & ſeq. Garc. de beneſic. p. 11. c. tertio, §. 4.
n. 305. & ſeqq. fundans ſe in reſignatione debet
probare

Digitized by Google

probare reſignationem, & publicationem, non ex triennij poſſeſſione, alleg. Lapi 89; præſumptionibus, ſed aliunde & legitime, *Rot. diuerſ. deciſ. 190. p. ſecunda Innoc. in c. ex inſinuatione, ſub num. 3. de procur. Pariſ. de reſig. benef. lib. XI quæſt. 6. numero 89. & 92. & ſeq. & quæſt. 14. numero 39. & ſeqq.* Habet locum etiam in renuntiatione ex cauſa permutationis, *Pariſ. de reſign. lib. 11. quæſt. 5. nu. 16. & 25. & ſeqq.* monaſteriorum conſiſtorialium, & electiuorum, *Rot. diuerſ. deciſ. 189. numero ſecundo, p. ſecunda late Pariſ. de reſignat benef. lib. 11. quæſt. 3.* ac aliorum beneficiorum regularium, *Rot. diuerſ. deciſ. 739. numero 4. & 5. & deciſ. 772. numero 9. p. 1. gloß. in Clem. 1. in verbo reuocari verſ. & ſcias & ibi Zab. in §. præmiſſa numero quarto, Vital. numero 9. Imol. 44. poſt med. verſ. redeo ad gloſ. Pan. numero 17. de ſuppl. neglig. prælat. Gonz. ſuper reg. de menſ. & alternat. gloß. 5. §. 6. n. 32. & 33.* ac in reſignationibus beneficiorum de quibus fit collatio in forma, *Rot. diuerſ. deciſ. 286. numero primo, p. ſecunda propter generalitatem & prægnantiam verborum conſtitutionis,* & hoſpitalium. *Gonz. ſuper reg. de menſ & alternat. gloß. 5. §. 4. numero 5. 19. & 28.* circa reliqua inſpiciendus eſt tenor, dictæ conſtitutionis, quam fuſe explicat Pariſ. *de reſign. lib. 11. per 14.* quæſtiones & Garc. *de benefic. p. XI cap. 3. §. 4. de public. reſignat.* Reſtitutio aduerſus lapſum temporis ad publicandum dabatur reſignatario, viuo reſignante, ſoletque ſignatura abſolute retribere, attento quod reſignans viuat, quia reſignante viuo nullum ius erat alicui quæſitum, ex lapſu termini ad publicandum, cum ius remaneat penes reſignantem ex conſtitutione Pij V. de publicandis, ita quod nec ipſi pontifici, neque ordinario ius conferendi competebat: *Rot. diuerſ deciſ. 674. ſub numero quarto, verſ. mouit etiam dominos p. prima, & deciſ. 149. p. ſecunda Caputaq. deciſ. 80. p. tertia.* hodie ex conſtitutione Gregorij XIII. ob non factã à reſignatario publicationem, abdicatur ius à re-
18 ſignante, annullatur reſignatio, beneficium † eſt reſeruatum ſedi Apoſtolicæ; vacat, nunquam ſub clauſulis generalibus, aut vacationem modis conditionalibus comprehenditur, ſed ſpecialiter, & expreſſe ob non ſeruatam dictæ conſtitutionis formam, debet impetrari diſpoſitiue, cum declaratione nominum, & cognominum, reſignantis, & gratiam habentis, *Conſtit. Gregorij XIII. §. quodſi quidquam & §. illorum vero impetrationes late Flam. Pariſ. de reſignat benef. lib. 11. per tot. & præcipue quæſt. 7. & duodecima Gonz. ſuper reg. de menſ. & alternat. nu. 85. & ibi 86.* & negatiua non facta publicationis incumbit impetranti, *Greg. XV. deciſ. 210. Garc. de benef. p. 11. cap. 3. §. 4. numero 330. & ſeqq Greg. XV. deciſ. 288. & ibi annot.*

De ſupplenda negligentia prælatorum.

Titulus X.

SVMMARIA.

1 *Negligentiæ definitio.*

2 *Negligentia deprehenditur in prælato lapſu temporis, trina monitione, ipſo facto.*

3 *Præbendæ, ſeu alia qualibet beneficia, dignitates & perſonatus quæ in numeratis eccleſiis vacare contingit conferri debent intra ſex menſes.*

4 *Dictis ſex menſibus elapſis quomodo fiat deuolutio in Cathedrali eccleſia.*

5 *Regulari eccleſia.*

6 *Collegiata eccleſia.*

7 *In eccleſia & beneficio in quo competit, non collatio, ſed electio, ſeu præſentatio.*

8 *In eccleſia exempta.*

9 *Papæ, deputato ab eo executori, legato à latere, ac nuncio nullum eſt præfixum tempus ad conferendum.*

10 *Deuolutio tantum habet locum in beneficiis vacantibus de iure & de facto.*

11 *In receptiuis eccleſiis vacatio Canonicatuum non eſt poßibilis.*

12 *Vacationis ſcientia vel ignorantia in ordinario an ſit præſumenda.*

IN prælatutis ſæpius res negligenter aguntur, *c. ante omnia 40. diſt.* & neglecta ſupplenda ac omiſſa inſtauranda ſunt, ideo ſubnectit, de ſupplenda negligentia, &c. quæ † eſt eius, quod fieri 1
potuit & debuit omiſſio: *c. negligere ſecunda quæſt. ſeptima & ibi gloß. c. primo, & ſecundo 84. diſt. c. cum ſimus 9. quæſt. 3.* Nota ex hac rubrica, quod Prælati nedum tenentur de dolo, de lata culpa, & leui, ſed etiam negligentia, id eſt culpa leuiſſima, *clem. 1. in fine de vit. & honeſt. cleric. clem. prima, de offic. ordin. c. licet heli in princ. de ſimon. c. irrefragabili de off. ordin. c. ſi quis per capillum §. ſi quis autem 22. quæſt. 2. c. placuit. 11. quæſt. tertia,* quid autem ſit dolus,

culpa lata, leuis & leuiſſima, tradit Bart. in repetit. l. quod Nerua ff. depoſ. & Bened. Capra concluſ. 78.
2 Negligentia † depræhenditur in prælato lapſu têmporis, c. licet hoc tit. trina monitione, c. prima, hoc tit. ipſo facto c. ſecundo, hoc tit. Præbendæ ſeu
3 alia † quælibet beneficia, etiã dignitates & perſonatus, quæ in eccleſijs numeratis, c. ex parte de conceſ. præb. & ibi gl. in verbo diſtincta & Canon. vacare contingit, conferri debent infra ſex menſes, c. nulla §. pen. & fin. de conceſ. præb. c. licet hoc tit. clem. prima hoc tit. c. dilectus de conceſ. præb. Garc. de benef. p. 10. c. ſecundo numero primo, & per tot. vtiles, c. quia diuerſitatem verſi. tempus circ. fin. de Conceſ. præbend. non à die vacationis, ſed à die ſcientiæ vacationis, d. c. licet c. quia diuerſitatem de conceſ. præb. gl. in c. nulla in verbo intra ſex menſes eod. not. in d. c. de multa de præb. Garc. de benef. p. 10. cap. ſecundo numero 15. & 20. & 27. vel à tempore, quo ſcire potuit ac debuit; Rot. deciſ. 7. de præb. in antiquior. propter verbum negligere poſitum in d. c. licet. & l. fin. in princ. ff. quis ord. in bonor. poſſeſ. ſeruet. Rot. diuerſ. deciſ. 481. part. 1. nec non à die ſcientiæ commiſſi criminis, quod inducit priuationem ipſo iure; Lap. alleg. 78. n. 12. ad quartam quæſtionem & ibi add. lambert. de iurepat. 2 part. ſecundo lib. quæſt. prima, art. 20. computandos: qui non currunt ſuſpenſo, aut legitime impedito, c. quia diuerſitatem de conceſ. præb. gloſ. 2. in c. ſecundo, eodem & ibi Can. ſiue fuerit impedimentum iuris, ſiue facti, Pan. in d. c. quia diuerſitatem numero tertio, & ibi Innoc. & Can. Garc. de benef. part. 10. c. ſecundo numero 16. & ſeqq. vel excommunicato, Goffr. in ſumm. tit. de præben. ſub numero 5. excepto, quod abbate, vel priore proprium abbatem non habente, in caſu Clem. 1. §. ſi quis autem de ſtatu monach: ſuſpenſo à collatione beneficiorũ, eadem deuoluitur ad priorem clauſtralem cum concilio & aſſenſu conuentus, vel maioris partis ipſius: Clem. prima §. ſi quis autem de ſtat. monach. & quando ad epiſcopum, & capitulum communiter, pertinet collatio, epiſcopo à collatione ſuſpenſo, capitulum vacantes confert præbendas; idem poteſt epiſcopus, ſi capitulum, ab ipſa collatione, ſuſpendi contingat, vel ſingulariter omnes de capitulo, maioris excommunicationis vinculo innodari, c. vnico ne ſed vacante in 6.
4 Dictis † ſex menſibus elapſis in Cathedrali eccleſia ſi epiſcopus, vbi ad eum iure proprio (nam in deuolutis, in capitulum non ſupplet negligentiam epiſcopi ſed immediatus ſuperior, Innoc. in c. cum in cunctis ſuper verbo per capitulum de elect. Archid. in c. primo ne ſede vacãt. & c. ſuper verbo intromittere in 6. Ioan. And. in c. quanquam de elect. in 6. Felin. in c. irrefragabili ſub numero 3. de offic. ordin. Abb. antiq. in c. ne pro defectu in princ.) prouiſio ſpectat, conferre diſtulerit, aut contulerit indignis, ſeu inhabilibus & incapacibus, c. cum in cunctis §. fin. & ibi Can. de elect. c. ſi compromiſſarius eod. tit. in 6. Garc. de benef. part. 10. cap. tertio numero ſecundo & ſeqq. ad capitulum illa deuoluitur; quod ſuccedit in poteſtate conferendi epiſcopo priuato, propter negligentiam, c. quia diuerſitatem & ibi But. numero 8. & 17. Pan. & Can communiter de conceſ. præb. quod ſi ad capitulum pertinuerit, & intra præſcriptum terminum, hoc non fecerit, ad epiſcopum, cum conſilio virorum religioſorum; & ſi omnes neglexerint, ad metropolitanum, abſque illorum contradictione, pro ea vice, ipſo iure poteſtas conferendi deuoluitur. c. nulla in fine de conceſ. præb. c. cum in cunctis §. fin. in fine de elect. c. de multa §. 15. quoque de præb. c. ſecundo, hoc tit. Dantur Archiepiſcopo tantum ſex menſes, etiamſi ſit legatus natus. c. licet hoc tit. Rot. deciſ prima hoc tit. in nou. Quando ſimul & communiter ad epiſcopum, vt prælatum, & capitulum ſpectat, beneficiorum collatio, & intra tempus præſcriptum circa hoc negligentes extiterint; lapſu temporis, quia deuolutiones fiunt gradatim, & Epiſcopi ac capituli vnus eſt gradus, non tranſibit de vno ad alium, ſed ad proximum ſuperiorem: c. ſi. hoc tit. c. poſtulaſtis de conceſ. præbend. c. à collatione de appell. in 6. c. cum in eccleſia de præb. in 6. c. 1. ne ſede vacante &c. in 6. glo. mag. in c. irrefragabili in verbo capitulum de offic. ordin. niſi forte Epiſcopus non vt prælatus (quod in dubio præſumitur, gl. in c. à collatione, in verbo prælatus de appell. in 6. Anchar. in d. c. poſtulaſtis num. 3. & ibi Io. And. num. 2. vel recurrendum eſt ad coniecturas, Pan. in d. c. poſtulaſtis n. 8) ſed vt canonicus cum capitulo habeat ius conferendi, & hoc caſu cum doloſe impedierit, dolus Epiſcopo ſuffragari non debet, d. c. poſtulaſtis in fine d. c. à collatione. ſed tempus ſex menſium, aut non currit, vel ſi currat, reſtituendum eſt capitulo, quando propter dolum Epiſcopi, non potuerunt eligere: vt quia eos excõmunicauit, ſuſpendit, procurauit ſingulorum abſentiam, c. quia diuerſitatem de conceſ. præb. gl. fin. in d. c. poſtulaſtis. ſi potuerunt eligere, ſed non elegerunt dolo Epiſcopi, ſemeſtre currit, poteſtas conferendi non

reſtitui-

Digitized by Google

reſtituitur capitulo, neque deuoluitur ad epiſco-
pum, ſed ad ſuperiorem proximum, *c. cum dilectus*
de his quæ vi met. cauſ. & c. Pan. in d. c. poſtulaſtis n. 15.
& ibi Anchar. num. 6. cum fraus & dolus Epiſco-
po patrocinari non debeant, *c. ſedes C. ex tenore de*
reſcript. c. ex litteris de dol. & contum. c. dictum eſt,
30. *q. 1.* & in dubio doloſus à beneficio iuris vel
hominis, ſemper intelligatur excluſus, *l. 4. §. fin.*
ff. de cond. ob turp. cauſ. l. lucius §. lucius titius Damam
ff. de leg. 2. Quod ſi Epiſcopus & capitulum, ius
conferendi ſimul ſibi competens, diuiſerint per
turnos, & capitulum in ſuo turno non confert in-
fra tempus à iure ſtatutum, aut confert indigno,
non fit deuolutio ad Epiſcopum, quia par eſt col-
lator cum capitulo, ſed ad ſuperiorem; quia iſta
diuiſio non mutat ius deuolutionis: *Garc. de benef.*
p. 10. cap. 3. num. 35. Idem obtinet, quando cano-
nicus, cui in turno capituli, ex ordine ipſius, pro-
uiſio competit, non prouidet infra tempus, *Garc.*
de benef. part. 10. cap. 3. num. 36. Sed ſi iſte canoni-
cus prouideret indigno, prouiſio infra ſemeſtre
reuerteretur ad ipſum capitulum, *c. ſi compromiſ-*
ſarius de elect. in 6. neque iſto caſu capitulum ha-
beret nouum ſemeſtre, quia committentes, &
commiſſarius non debent habere niſi vnum tur-
ni terminum, *Garc. de benef. part. 10. c. 3. num. 37.*
& 39. vbi refert deciſionem rotalem.

5 Abbatibus † vel prælatis alicuius eccleſiæ re-
gularis negligentibus conferre beneficia, vbi ad
eos ſpectat diſpoſitio, & non ſunt de menſa præ-
latorum, ſed ſpeciales rectores habent conſue-
uerunt, etiam manuales, *Clem. vnic. §. præmiſſa &*
ibi gloſſ. in verbo reuocari Zab. numero 4. Vital. nu. 8
hoc tit. Gonzal. ſuper reg. Cancell. de menſ. & alt. glo.
1. §. 6. numero 55. non deuoluitur collatio ad cō-
uentum, ſed ad ſuperiorem diœceſanum; qui in
non exemptis, ſiue in exemptis immediate ſub-
iectis, ſcius ſi mediate, *Zab. in clem. 1. num. 6. hoc*
tit. auctoritate apoſtolica negligentiam ſupplet
eorundem; prioratus, adminiſtrationes, & be-
neficia huiuſmodi, illa, quæ conſueuerunt, per
ſæculares clericos gubernari, clericis ſæculari-
bus, illa vero, quæ religioſis duntaxat committi
ſunt ſolita, vel conferri, religioſis monaſterio-
rum, quorum prælati negligentes fuerint, con-
ferendo, *Clem. 1. hoc tit. Rot. deciſ. vnic. hoc tit. in an-*
tiq. & deciſ. 1. in antiquior. c. cum ſingula §. per hibe-
mus in fine & ibi Can. notant de præb. in 6. quia de-
uolutio fit cum onere, & qualitatibus requiſitis
in prima prouiſione *Felin. in c. cum acceſſiſſent num.*
18. de conſtit. Roch. de iurepat. in verbo honorificum q.
3. Lambert. 3. part. 2. lib. quæſt. 7. Rebuff. in praxi pri-
ma part. tit. de deuol. num. 40. Sed etſi abbas officia
clauſtri negligat ordinare, tunc infra ſex menſes,
Epiſcopus quoque ordinabit, *cap. 1. 18. q. 2. Abb.*
antiq. in c. ne pro defectu circa fin. de elect. Idem † ob- 6
tinet in prælatis eccleſiarum collegiatarum ſæ-
cularium negligentibus conferre beneficia, quæ
non ſunt de menſa, ſpectantia ad eorum diſpoſi-
tionem, vt non fiat deuolutio, ad capitulum ſiue
collegium, ſed ad ſuperiorem diœceſanum: *Rot.*
d. deciſ. vnica & d. deciſ. 1. eod. tit. in antiquior. Zab. in
clem. ſi beneficio num. 7. quæſt. 9. de præb. Sed in iis
non habet locum d. Clem. 1. in quantum præ-
iudicat exemptionibus: *gloſſ. 1. in clem. 1. hoc tit.*
communiter approbata, Si vero ad collegium vel
conuentum ſine prælato ſpectaret collatio, aut
diſpoſitio, *c. fin. de regul. in 6.* primo ad prælatum,
& demum ad diœceſanum, deuolueretur pote-
ſtas; *gloſſ. in clem. 1. hoc tit. in verbo prælati & ibi Pan.*
& Imol. Zab. ſub numero 5. verſ. ſecundo quæro Vita-
lin. num 8. hoc tit. quia negligentia inferioris de-
uoluit ius ad immediatum ſuperiorem, ſed nun-
quam ad parem vel inferiorem, niſi in caſibus in
iure expreſſis. Quod † ſi beneficia non ſpectant 7
ad diſpoſitionem, id eſt collationem, vel proui-
ſionem, ſed tantum ad præſentationem, vel ele-
ctionem ipſorum, tunc eis negligentibus ad in-
ſtituentem vel confirmantem deuolueretur po-
teſtas, ſiue ſit diœceſanus, ſiue alius ſit, *gl. in d. c. 1.*
in verbo diſpoſitionem & ibi Pan. numero 3. Vital. nu.
24. Zab. in 1. oppoſ. & num. 9. verſ. ſexto quæro Iaſ. in
c. cum in cunctis §. fin. ſub numer. 6. verſ. quod autem
prædixi de elect. Vltimo negligentibus omnibus,
deuoluitur diſpoſitio, in non exemptis, ad ſum-
mum pontificem, *c. litteras de conceſ. præb. c. licet hoc*
tit. clem. ſi beneficio & ibi gl. fin. de præb. & Can. in
quibus non eſt neceſſaria mentio de iurepatro-
natus laicorum, & clauſula eis derogatoria po-
nitur ad cautelam, *Caſſad. deciſ. 3. vt lit. pend. &c.*
arg. l. teſtamentum C. de teſtam. & ibi gl. fin. aut ex-
preſſio menſis, iuxta reg. Cancell. *Gonzal. ſuper*
Cancell. de menſ. & alternat. gloſſ. 32. num. 62. Bene-
ficia deuoluta cenſentur vacare in partibus, vbi
prius vacabant, & in curia, *Rot. deciſ. 32. de conceſ.*
præb. in antiq. Si exemptus † immediate Papæ 8
ſubiectus, ſit negligens, in conferendo, non fit
deuolutio ad ordinarium, ſed ad Papam, *c. graue*
& ibi

Digitized by Google

& ibi Pan. num. 3. de offic. ordin. Si exemptus habet ſuperiorem citra Papam, de iure communi ſupplicio pertinet ad illum, & ſic fiet deuolutio per gradus ad Papam, *Zab. in clem. 1. num. 6. hoc tit. qui c. litteras, hoc tit. & ibi Pan. num. 3.* Deuolutio ad Papam non probatur, niſi conſtet de lapſu temporis præfixi, gradatim ſuperiori Epiſcopo, Archiepiſcopo, de quo nõ poteſt conſtare, niſi probetur eorum ſcientia, & contra impetrantem à Papa per deuolutionem, iuxta Lateranenſis Cõcilij ſtatuta, poteſt Archiepiſcopus allegare ſuam ignorantiam, *Pan. in c. ex parte num. 13. de conceſſ. præb. & ibi Can. late Garc. de beneſ. part. 10. c. 3. n. 10 & ſeqq. vſque ad finem*, attento etiam Stylo dataríæ, quæ ſupplicationi apponit clauſulam, & detur deuolutio diſpoſitiue, in litteris; *Caputaq. deciſ. 253. p. 1. Creſcent. deciſ. 15. & Caſſad. deciſ. 5. de præb. Garc. de beneſ. part. 10. cap 3. num. 16. & ſeqq.* nam ſummus Pontifex poteſt conferre deuoluta, duobus modis, vel poſtquam ad eum deuoluta ſunt, omnibus inferioribus in ſtatutis temporibus, ad conferendum, negligentibus iuxta iam dicta, vel alio modo Papa beneficia deuoluta ad inferiores confert, ratione concurſus, ex tunc ſufficit probare negligentiam inferioris, *Gonzal. ſuper regul. de menſ. & alternat. §. 3. proœm. numer. 3 & ſeqq. & §. 4. proœm. numer. 88. Mand. in regul. de annali quæſt. 19. num. 6. & ſeqq. Pan. in c. quia diuerſitatem num. 5. & ibi Can. de conceß. præb.* Collatio facta à ſecundo collatore, verbi gratia Archiepiſcopo, ante factam deuolutionem, non valet; cum antea, is non habeat facultatem conferendi, nec reconualeſcit, etiamſi primus non conferat infra tempus dicti concilii lateranenſis, *Felin. in c. cum ex officij nu. 37. de præſcript. Rebuſſ. in praxi part. 1. tit. de deuolut. num. 432. add. ad deciſ. Rot. 10 de iurepat. in antiq. per vndecim rationes* Collatio de beneficio, poſt lapſum ſex menſium, facta ab inferiore, ad quem ſpectabat, non valet; *d. c. licet & ibi Pan. num. 2. d. c. litteras hoc tit. & c. fin. hoc titul.* quia mora non purgatur, vbi facta eſt executio à iure, *c. licet canon & ibi gl. in verbo priuatus in princ. de elect. in 6.* & per lapſum dici mora impurgabilis, committitur; *l. magnam C. de contrab. & com-*
9 *mit. ſtipul.* Nullum † eſt præfixum tempus ad cõferendum ſummo Pontifici beneficia reſeruata, niſi prout eſt in iure expreſſum, *c. ſtatutum & ibi Franc. num. 6. & c. ſi apoſtolica de præb. in 6.* neque etiam executori à Papa deputato, *d. clem. ſi de beneficio & ibi gloſ. in verbo Epiſcopi quæ excipit duos caſus*, aut legato à latere, *Zab. in clem. ſi de beneficio in 5. quæſt. de præb. Put. deciſ. 258. lib. 2. Mohed. deciſ. 3. de off. deleg. Gundiſ. Villad. in tract de legato q. 9. verſ. ſed illud ſemeſtre Garc. de beneſ. p. 5. c. 3. numer. 22. & ſeqq.* ſeu nuncio apoſtolico, cui eſt ſpecialiter data facultas conferendi; *Garc. de beneſ. p. 5. cap. 3. §. 1. in fine*, Legatus de latere concurrit cum ordinario in conferendo beneficia vacantia, & ad eius collationem ſpectantia iure proprio: *c. 1. c. 3. & 4 de offic. leg. in 6.* nuſquam in iure cautum eſt, quod legatus à latere concurrat, vel ſuccedat, in beneficiis ad Epiſcopum ſpectantibus, iure deuoluto; *Rot. deciſ. 1. hoc tit. in nou. ſub numero 1. & in addit. num. 7. & ſeq. Archid. in c. 1. numer. 2. in fine & 1. 3. ne ſed. vacant. in 6. Io. And. in c. quanquam de elect. in 6.* ſed deuolutione facta, ad Papam, legatus concurrit cum Papa, *glo. fin. in c. 1. de off. leg. in 6. & ibi Can. c. pen. de præb. & ibi DD.*

Deuolutio † iuxta concilium lateranenſe lo 10
cum habet tantum in beneficijs vacantibus de iure & de facto, *Ioannes Andreas in c. cum noſtris. n. 5. & 7. & ibi Hoſt. numero tertio, de conceß. præb.*
In receptiuis † eccleſijs, ſiue non numeratis, va- 11
catio præbendarum aut canonicatuum poſſibilis non eſt, & ideo in eis non fit deuolutio, *c. ex parte de conceß. præb.* ſed immediatus ſuperior, quando ſuppetunt eccleſiæ facultates, non poteſt mandare, ei ad quem pertinet receptio, vt certas perſonas recipiat; quia collatio & receptio debent eſſe libera, *c. relatum c. inter cætera de præb. Lap. alleg. 31. nume. ſecundo*, ſed ſtatuit ei terminum intra quem eccleſiæ prouideat, quo elapſo ipſe prouidebit. *Pan. in d. c. ex parte numero 15. Bell. in c. luminoſo 18. quæſt. 2.* Capitulũ nõ ſuccedit in poteſtate conferendi quando epiſcopus ea priuatur propter delictum, aut culpam, ſed ſpectat collatio ad Summum Pontificem, *c. quia diuerſitatem §. ſic tamen verſic. non tamen & ibi poſt gloß. in verbo præter eius Butr. num. 8. Pan. numero quarto, & Cano. de conceſſ. præben. c. primo hoc tit. in 6. & ibi gloſſ. pen. Franc. numero tertio, & Canon.* In † præſumenda 12
ſcientia, vel ignorantia vacationis beneficij, in ordinario, qui habet conferre, conſideranda ſunt qualitas beneficiorum, diſtantia locorum, fama loci, *Clem. vnic § fin. de conceß. præb.* quæ debet eſſe certa; quia vt dictum eſt iura ponderant negligentiam, *Achil. deciſ. vnica hoc tit. c. licet in verbo neglexerunt hoc tit. Garc. de beneſ. part. 10. c. 2. num. 30.*

Digitized by Google

num.30.& ſeqq. lapſus temporis longi à die vacationis beneficij, de iure & de facto, & nemo erat in poſſeſſione illius ſaltem colorate: *c. vnico § porro vt eccleſ. beneſ. ſine &c. Ioannes Andr. in c. ex parte num. 2. de conceß. preb. & ibi Pan. numer. 13. & Can. communiter Pan. in c. quia diuerſitatem numer. 7. de conceß. preb. & ibi Can. Roman. conſ. 481. numer. 4.* Ex his Rota decidit, quod patrono laico, non præſentante infra quadrimeſtre, Epiſcopo ſtatim tempus currat, ab vltima die quadrimeſtris, & non à die notitiæ: *Rot. dec. 6. de iurepat. in nou. Imol. in clem. vnica num. 23. de ſuppl. neglig. prælat.* & ſi aliquis reſignauerit beneficium in manibus priuati, currat Epiſcopo tẽpus à die huiuſmodi renunciationis, etiam ante eius ratificationem: *Rot. deciſ. 1. de elect. in antiquior. Imol. in d. clem. vnica n. 23.* rationem allegat in d. deciſ. 6. de iurepat. in nou. quia quilibet Epiſcopus tenetur ſemel in anno, iure decretalium, *c. regenda c. decreuimus c. epiſcopum & cc. ſeqq. 10. quæſt. 1. c. cum venerabilis c. cum ſecundum de cenſ. c. ſi epiſcopus de offic. ordin. in 6.* Et ex decretis Conc. Trid. *c. patriarchæ & c. quæ alias ſeß. 24. cap. quarto ſeß. 6. c. 8. ſeß. 7. cap. 8. ſeß. xxj.* Per ſe vel alium ſuam diœceſim viſitare, & indagare, quomodo beneficia regantur, an ſint plena & canonice teneantur: Idem dicũt Domini de Rota *d. deciſ. 6.* in archiepiſcopo, qui ſingulis annis iure decretalium debet celebrare, cõcilium prouinciale, cum ſuis ſuffraganeis, & ſtatuere perſonas idoneas ad inueſtigandum ſolicite, quæ ſunt correctione, & reformatione digna, & referenda in proximo concilio: *c. ſopite de cenſ. c. ſicut de accuſ. c. graue de preb. Pan. in c. ex parte athenſis num. 13. de conceß. preb.* quod non puto nunc poſſe obtinere, quia ex decretis Concilij Trid. prouincialia concilia celebrantur quolibet ſaltem triennio, *c. prouincialia ſeß. 24.* & metropolitano non liceat viſitare cathedrales eccleſias, aut diœceſes ſuorum comprouincialium, niſi cauſa cognita & probata in concilio prouinciali. *d. c. patriarchæ ſeß. 24.* Statur autem iuramento epiſcopi dicentis ſe ignoraſſe vacationem beneficij, quod dicitur deuolutum per ſuam negligentiam: *Hoſtien. in c. paſtoralis in fine de except. Rot. deciſ. 10. de prob. in antiq. Pan. in cap. quia diuerſitatem numero ſeptimo & in c. ex parte num. 13. de conceß. preb.*

De temporibus ordinationum, & qualitate ordinandorum.

Titulus XI.

SVMMARIA.

1 *Ordinis ſacri definitio.*
2 *Ordinum alij ſunt minores, alij maiores.*
3 *Ordini epiſcopali reſeruata enumerantur.*
4 *Sanctorum ordinum functiones à Diaconatu ad Oſtiariatum, nonniſi per conſtitutos in dictis ordinibus, prælati exerceri curent.*
5 *Sacros ordines quinam conferant, & in quo loco.*
6 *Minores ordines quinam conferant.*
7 *Inferioribus prohibetur ordinati à Papa promotio ad ſuperiores ordines ſine eius licentia, & Religioſi contra voluntatem Prælati.*
8 *Ordines quibus diebus ſint conferendi.*
9 *Interſtitia in collatione ordinum quæ ſint ſeruanda.*
10 *Ordinati ad ſacrum ordinem, & conferentis eundem extra ſtatuta tempora pœna.*
11 *Titulus non eſt aßignandus in promotione ad minores, ſed ad maiores ordines, ac pœna ordinati, & ordinantis ſine titulo.*
12 *Ætas requiſita in ſuſceptione ordinum.*
13 *Ordinati ante legitimam ætatem, & ordinantis pœna.*
14 *Crimina quæ repellunt à ſuſceptione ordinum.*
15 *Epiſcopus ſuper omnibus irregularitatibus & ſuſpenſionibus, ex delicto occulto prouenientibus diſpenſat, excepta ea quæ oritur ex homicidio voluntario, & alijs deductis ad forum contentioſum.*
16 *Clerico, cui aſcenſus ad ſacros ordines à ſuo prælato eſt interdictus, aut ſuſpenſus à ſuis gradibus & dignitatibus nulla ſuffragatur licentia, aut reſtitutio contra prælati voluntatem.*
17 *Ordinum collatio debet eſſe gratuita.*

PRÆLATI conferunt ordines clericis, dictaque ordinatio fieri debet certis temporibus, & cum ſcrutinio, ideo ſubiungitur titulus de
temporibus ordinationum, &c. Ordo † eſt Sa 1
cramentum eccleſiæ, cuius character, per manus impoſitionem prælati, ſecundum formam eccleſiæ, cooperante Spiritu ſancto, imprimitur ordinato,

Digitized by Google

nato, vt in certis officijs valeat adminiſtrare: c. fin.
de ſacram. non reiter. & ibi Pan. num. 2. & 3. c. presby-
ter & cc. ſeqq. 23. diſt. in quibus traditur forma confe-
rendi ſingulos ordines maiores & minores gl. 1. in ſum-
ma 32. diſt. & c. ſed nunquid. Manus impoſitio eſt
duplex, conſecratoria, & ordinatoria. c. quia & ibi
gloſſ. 1. 5. quaſt. 6. c. ſubdiaconus & ibi gl. pen. & fin. 23.
2 diſt. Ordinum † alij ſunt minores, pſalmiſtatus,
ſiue prima tonſura, c. cum contingat de æt. qualit. &
ord. præf. & ibi Hoſtien. numer. 3. Pan. ſub num. 1. Rot.
deciſ. 731. num. 5. p. 1. late Lapus alleg. 138. num. xj. &
ſeq. Gabriel conſ. 181. num 3. & ſeqq. vol. 2. hoſtia-
riatus, lectoratus, exorciſtatus, acolytatus: maio-
res ſiue ſacri ſunt, ſubdiaconatus, diaconatus,
presbyteratus, & ſecundum canoniſtas epiſco-
patus, c. quotics de purgat. Can. cap. 1. & ibi gl. pen. 32.
diſt. quæ plures quotas allegat late Imol. in clem. in ple-
riſque num 18 de elect. & ibi Can. Pan. in c. tranſmiſ-
ſam numero tertio de elect. dicit epiſcopatum eſſe ordi-
nem Zab. in clem. vt hi qui in 7. quaſt. de ætat. & qua-
lit. præfect. Zab. in clem. in pleriſque quaſt. 11. de elect.
qui habent annexum tacitum votum continen-
tiæ; gl. in c. cum olim in verbo votum in fine de cleric.
coniug. c. aliter diſt. 31. & diſt. 32. in ſumma & ibi gl. &
c. 1. & ſeqq. Et officium ad vnumquemque ordi-
nem pertinens, habes in c. 1. 25. diſt. & per totam.
3 Infra ſcripta † ſunt ordinis epiſcopalis, quæ de
iure communi non debent recipi ab alio, quam
ſuo epiſcopo, presbyterorum, Diaconorum, &
virginum conſecratio, conſtitutio & conſecratio
eccleſiarum & altarium, c. quamuis 68. diſt. con-
ſecratio calicis, Zab. in clem. 2. §. ſtatuimus quaſt. 9.
de ſtat. Monach. c. comperimus 14. quaſtion. 6. Franc.
in c. Abbates, circa fin. de priuil. in 6. & ibi Can. Syl-
ueſtr. in verb. benedictio. num. 3. 4. & ſeqq. patinæ, Io-
annes Andr. in c. 1. ſub num. 4. de pignor. corporalium
c. conſulto. de conſecrat. diſt. 1. chriſmatis confectio,
confirmatio baptizati, reconciliatio publici pœ-
nitentis in miſſa, conceſſio formatarum epiſto-
larum, c. quamuis 68. diſt. confectio olei ſancti, c.
veniens §. chriſma de præſcript. benedictio ſolemnis
plebis, c. miniſtrare 26. quaſt. 6. reconciliatio ec-
cleſiarum & aquæ pro eius reconciliatione be-
nedictio: c. aqua de conſec. eccleſ. vel alt. conceſſio
indulgentiarum eſt mixtæ poteſtatis, & partim
accedit ad ordinem epiſcopalem, & partim ad
iuriſdictionem. Io. And. in c. accedentibus numero 2.
de exceſſ. prælat. Præcipit Synodus Tridentina
4 Prælatis eccleſiarum, vt † functiones ſanctorum
ordinum à diaconatu ad oſtiariatum, nonniſi
per conſtitutos in diebus ordinibus exerceri cu-
rent, eaſque aliquamdiu intermiſſas reſtituant,
in eccleſijs cathedralibus, collegiatis, & paro-
chialibus ſuæ Diœceſis, & eas exercentibus ſti-
pendia aſſignent: quod ſi miniſterijs quatuor
minorum exercendis, clerici cælibes præſto non
fuerint, ſuffici poſſunt, ad ea obeunda, etiam
coniugati, dummodo non bigami, qui tonſuram
& habitum clericalem in eccleſia geſtent; ne ab
hæreticis, tanquam otioſæ traducantur. c. vt ſan-
ctorum ſeſſ. 23. Sacros † ordines conferunt epiſco- 5
pi, & ſuperiores, per ſe ipſos, in eccleſia cathedra-
li, publice, vocatis canonicis: c. ordinationes ſeſſ. 23.
c. ordinationes 2. & ibi gl. fin. & c. fin. 25. diſt. Si in alio
diœceſis loco, præſente clero loci, in digniori ec-
cleſia: d. c. ordinationes in fin. princ. ſeſſ. 23.
Minores ordines, vbi, & quando voluerint: 6
c. fin. 69. & c. quando 75. diſt. c. 3. hoc tit. primam
tonſuram laico ſubdito, etiam in aliena diœceſi,
quia collatio tonſuræ eſt voluntariæ iuriſdictio-
nis: Albert. in l. emancipati ſub num. 1. ff. de emancip.
Barb. in c. nouit de off. leg. Rebuff. in praxi p. 1. titul. de
cleric. à quibus & quomodo creentur num. 12. impe-
diti olim dabant licentiam, c. 2. & 3. hoc tit. in 6.
hodie, ſubditos ſuos non aliter, quam iam pro-
batos, & examinatos, ad alium Epiſcopum ordi-
nandos dimittunt: c. Epiſcopi & ordinationes verſ.
vnuſquiſque ſeſſ. 23. quaſt. 2. in ſumma & c. 1. & ſeqq.
Si ſecus fiat ordinans à collatione ordinum per
annum, & ordinatus ſuſceptorum ordinum exe-
cutione, quamdiu, proprio ordinario videbitur
expedire, ſit ſuſpenſus: d. c. ordinationes 23. ſeſſ. in fi-
ne, Item minores vſque ad lectoratum conferũt
abbates, qui ſunt presbyteri, & benedicti, in pro-
prio monaſterio ſolummodo, c. cum contingat de
æt. & qualit. 69. diſt. in ſumma & c. 1. & ibi gloſſ. in
verbo lectores, ſibi regularibus ſubditis; cap. Abbati-
bus ſeſſ 23. Card. Seraphin. deciſ. 985. & correcta ſunt
iura decretalium, iuxtaque dictos minores ordi-
nes, clericis ac laicis non conuerſis, nec conuer-
tendis, in quos eccleſiaſticam, & quaſi epiſcopa-
lem iuriſdictionem habebant, c. abbates §. nec eis de
priuil. in 6. d. c. cum contingat & ibi Io. And. in princ.
Innoc. in rub. de cleric. pereg. in fine, nec non inuita-
ti, etiam alienis monachis, quando monaſterium
eorum erat exemptum, Franc. in c. abbates in fine de
priuil. in 6. Gemin. num. 6. & Can. conferre pote-
rant, gloſſ. in d. c. quoniam in verbo monaſterio 69. diſt.
& ibi

& ibi prepoſ. ſub num.1. Franc. Marc. deciſ. 1080.*n.*3.
Rot. d. deciſ. 731. *num.* 4. ac puris laicis: *gloſſ. in d. c.*
Abbates in verbo quaſi epiſcopalem & ibi DD. præter-
quam in monaſterijs & domibus, in quibus ab-
bates, aut alii regularium ſuperiores, iuriſdictio-
nem Epiſcopalem, & temporalem in parochos,
& parochianos exercent; quibus competunt in
ſuos ſubditos clericos & laicos, præterea, quæ
ſunt ordinis, omnia ea, quæ poſſunt competere
Epiſcopo, in ſuo territorio: *Card. Seraph. dec.* 1386
c. in monaſterijs ſeſſ. 20. alienos vero ſubditos, et-
iam cum dimiſſoriis proprij Epiſcopi, non poſ-
ſunt ordinare, *Card. Seraph. deciſ.* 985. *c. abbatibus*
ſeſſ. 23. Guardiani & priores regularium poſſunt
conferre primam tonſuram tantum ſuis profeſ-
ſis & ſubditis, in quos iuriſdictionem quaſi epi-
ſcopalem habent, & non alios minores ordines:
Prepoſ. in c. quoniam numer. 3. 69. *diſt.* Presbyter
quoque confert primam tonſuram ſubdito, *Ge-
min. in c.* 1. *in gl. ſuper verſ. presbyteri hoc tit. in* 6. *Pre-
poſ. in d. c. quoniam num.* 6. & ei in quem habet iu-
riſdictionem Epiſcopalem: *c. Pſalmiſta* 23. *diſt. &
ibi Prepoſ. & Gemin. gloſ. in cap.* 1. *in verb. Epiſcop. de
temp. ordin. in* 6. *Prepoſ. in d. c. quoniam num.* 6. *poſt
gl. & ibi Can. Ioan. And. in c. cum contingat num.* 17.
& ſeqq. de at. & qualit. & ibi Can. Verum Sot. in 4.
diſt. 25. q. 1. art. 1. ad ſecundum argum. dicit pri-
mam tonſuram non poſſe conferri à Presbytero
vel Guardiano, quia vſus Eccleſiæ reſiſtit. Simili-
ter Cardinales presbyteri, non poſſunt dare pri-
mam tonſuram niſi ſubditis, *Ioan. And. in c.* 1. *num.*
15. *&* 14. *de ſupp. neglig. prælat. Prepoſ. in d. c. quo-
niam ſub num.* 6. *Rot. d. deciſ.* 731. *num.* 10. *& ſeqq.
p. prima.*

7 Ordinatus † à Papa, ſine licentia Papæ, ab in-
feriore ad ſuperiores ordines non promouetur,
c. cum in diſtribuendis hoc tit. & ibi Can. Religioſi
contra prohibitionem prælatorum ſuorum or-
dinari non debent, quia poteſt eſſe quod eorum
prælati aliqua ſua ſecreta commiſſa nouerint,
propter quæ, ſalua conſcientia, non poſſint pro-
moueri, *c. ad aures hoc tit. Clem.* 1. §. *ad ampliatio-
nem de ſtat. monach. & ibi gl. & Can. c. monachi* 56.
quæſt. prima, obtenta prælati licentia, nec in mi-
nori ætate, nec ſine diligenti epiſcopi examine
ordinantur, priuilegijs quibuſcunque excluſis,
c. nullus ſecundo in fine ſeſſ. 23. penitus. Græcus à La-
tino, & econtra ordinari non poteſt, quia ritus
ſunt diuerſi, & contingeret neceſſario fieri, aut
contra ritum ordinati aut contra ritum ordinan-
tis, & vtrumque eſt malum. *c. cum ſecundum c. quod
translationem hoc tit.* Nullus debet ordinari, qui
illi eccleſiæ, aut pio loco, pro cuius neceſſitate
vel vtilitate aſſumitur, non aſcribatur, vbi ſuis
fungatur muneribus, *c. cum nullus ſeſſ.* 23. 69. *diſt. in
ſumma & c.* 1. *&* 2. *c. minores c. ſubdiaconi ſeſſ.* 23. q. ſi
locũ inconſulto epiſcopo deſeruerit, ſacrorum ei
executio interdicatur. *c. nullus* 2. *in fine ſeſſ* 23. Pſal- 8
miſtatus † omnib. diebus conferri põt, quia ca-
nones de illo certũ diem nõ exprimunt: *c. conſul-
tationi & ibi Pan. n.* 5. *Hoſt. in fine & Can. cõmuniter
hoc tit.* cęteri minores ordines cõferri poſſunt, die-
bus dominicis, & feſtis, vni, duobus, aut pluri-
bus, dummodo non videatur generalis ordina-
tio, ſacri ordines conferri debent, in quatuor
temporibus, in ſabbatho ante Dominicam de
paſſione, vel in ſabbatho ſancto, *c. de eo hoc tit.*
Conſuetudo quod extra ſtatuta tempora ordi-
nes ſacri conferantur, eſt improbata, vtpote in-
ſtitutioni eccleſiæ inimica, *c. ſecundo hoc tit.* Vno
die, poteſt aliquis promoueri ad omnes minores
ordines, *d. c. de eo vbi vnum & c. ad minores ordines &
ibi gl. dicit. quod ita de facto obtinet c. cum h. de eo qui
fuit &c. c.* 1. 2. *reſſ. hoc tit. quod indefinite loquitur.*
ſed non debet quis eodem die accipere omnes
ordines minores cum ordine ſacro ſubdiacona-
tus, *d. c. cum ſſ. de eo qui fuit ord. ſuſcept.* Ex † decretis 9
concilij Tridentini in collatione minorum or-
dinum interſtitia ſeruantur arbitrio epiſcopi, vt
promouendi eo accuratius, quantum ſit huius
diſciplinæ pondus poſſint edoceri: *c. minores c. vt
ſanctorum ſeſſion.* 23. poſt annum eccleſiaſticum,
nonſolarem, *Quarant in ſumma Bullarij in verb.
ordo & ibi addit. fin.* à ſuſceptione poſtremi gradus
minorum ordinum, ad ſacros ordines promo-
uentur; niſi neceſſitas, aut eccleſiæ vtilitas, iudi-
cio epiſcopi aliud expoſcat: *d. c. minores verſ. fin.* &
correcti videntur canones decretorum, q̃ certa
in his tempora mandabant obſeruari, *diſt.* 77. *in
ſumma & c. primo, & c. ſecundo*, Duo ſacri ordines
non poſſunt alicui, etiam regulari, conferri vno
die, vel duobus, continuato ieiunio, priuilegijs
& indultis, quibuſuis conceſſis, non obſtanti-
bus quibuſcunque. *c. literas & c. dilectus hoc tit. c.
ſubdiaconi verſ. fin. ſeſſ.* 23. ſtatuit Concilium Trid.
quod promoti ad ſacrum ſubdiaconatus ordi-
nem, ſi per annum ſaltem in eo non ſint verſati,
ad vlteriorem gradum, niſi aliud epiſcopo videa-

 tur, aſcen-

Digitized by Google

tur, aſcendere non permittantur; *c. ſubdiaconi verſ. promoti ſeß. 23.* quodque aſſumendi ad ſacrũ presbyteratus ordinem, in diaconatu ad minus annum integrum, niſi, ob eccleſiæ vtilitatem ac neceſſitatem, aliud epiſcopo videretur, miniſtrauerint. *c. qui pie in princ. ſeß. 23.*
10 Ordinatus † ad ſacrum ordinem, extra ſtatuta tempora, recipit ordinem, & characterem, *c. ſane c. conſultationi hoc tit. & vtrobique gloß. & Can.* quia tempus non eſt de ſubſtantia ordinum, ipſo iure non recipit executionem ordinis, incongruo tempore ſuſcepti, *c. litteras in fine c. pen. hoc tit. Anchar. in d. c. cum quidam Pan. in d. c. literas in vlt. not. & oppoſ.* vel ſecundum aliquos eſt ſuſpendendus: *c. cum quidam & ibi Innoc. & Ioannes Andreas, in verbo reddere debes hoc tit.* cum quo poſt peractam pœnitentiam diſpenſat epiſcopus, vt in ſic ſuſcepto poſſit miniſtrare; non tamen ille qui ordinauit, ſed ſucceſſor, vel Papa, *d. c. conſultationi & ibi gloß. fin. Pan. in c. cũ quidam numero quinto, hoc tit. Pan. poſt Hoſtien. in d. c. conſultationi numero quarto, & quinto, diſtinguit inter ignoranter recipientem & ſcienter*, non metropolitanus, quia in ſubditos ſuffraganeorum ſuorum nullam habet poteſtatem. *c. paſtoralis de offic. ordin. Pan. in d. c. cum quidam numero 5.* Conferens extra tempora ordines, non eſt ipſo iure ſuſpenſus, ſed per ſententiam priuandus poteſtate conferendi ordinem illum, quem illicite contulit. *c. ſecundo in fine hoc tit. Pan. in c. litteras 8. not. idem in c. dilectus in vlt. not. hoc tit. & ibidem Butr. & Can.* Suſpenſus à collatione certi ordinis, puta diaconatus, minorem recte confert, maiorem conferre non poteſt; quia quamuis non deliquerit in maiori ordine, fecit tamen ſe indignũ delinquendo in minori, *Pan. in c. vel non eſt compos ante n. 6. tit. & ibi Ioannes Andreas numero 11. Zab. in 3. quaſt.* cum quo ſolus Papa diſpenſat, *gl. fin. in c. dilectus hoc tit. & ibi Can.* De ſtylo curiæ ſolet impetrari reſcriptum, extra tempora nuncupatum, in quo datur licentia promoueri ſe faciendi in romana curia, cum clauſulis, quod orator examinetur, & promoueatur per deputatum à vicario vrbis, & dummodo arctatus & ſufficienter beneficiatus exiſtat, extra curiam, cum clauſula, quod promoueatur à ſuo ordinario, vel ab alio de eius licentia, ſimiliter cum dicta clauſula, dummodo arctatus &c. *Staphyl. de reſcript. apoſtol. in forma breuis §. datur per breue n. 22. & ſeqq.*

In promotione † ad minores ordines clericis ſæcularibus non aſſignatur titulus, quia poſſunt à ſtatu clericali recedere: *c. cum ex eo. in fin. princ. de elect. in 6. c. 1. de cleric. coniug. c. non liceat & ibi gl. 1. de preb.* præterea nullus prima tonſura initiatus, aut etiam in minoribus ordinibus conſtitutus, ante decimum quartum annum beneficiũ poteſt obtinere; is etiam fori priuilegio non gaudet, niſi beneficium eccleſiaſticum habeat, (nam penſio non ſufficit) *Gonzal. ſuper reg. de menſ. & alter. gl. 5. §. 5. num. 6. Pariſ. de reſig. lib. 1. q. 10. num. 7. & lib. 2. q. 15. num. 15.* aut clericalem habitum aut tonſuram deferens, alicui Eccleſiæ, ex mandato Epiſcopi inſeruiat; vel in ſeminario clericorum, aut in aliqua ſchola, vel vniuerſitate, de licentia Epiſcopi verſetur: *c. nullus el 1. ſeß. 21.* à priuilegio canonis, ſi quis ſuadente, *Nau. conſ. 24. de priuileg. Gonzal. ſuper regul. de menſ. & alternat. gloß. 5. §. 5. n. 7. & ſeqq.* aut immunitatis à gabellis, *c. ex parte de cleric. coniug. & ibi Pan. in 2. not. & Can. Guid. Papa quaſt. 383. Couarr. pract. quaſt. cap. 31. ſub numer. 9.* alijsque priuilegijs, quæ multiplicia ſunt, *Anchar. in c. vnico in 6. not. de cleric. coniug. in 6. Ioan. And. & Can. ibidem notant communiter*, non excluditur, quod enim non mutatur, ſtat in correctum: *l. præcipimus C. de appell. in fin.* poteſt Epiſcopus contra eum delinquentem, licet iudicis ſæcularis forum non poſſit declinare, procedere, & punire: *arg. c. cum contingat de for. comp. Garc. de beneſ. p. 2. cap. 2. num. 16. & ſeqq.* orta vero controuerſia, an captus per iudicem ſæcularem, vel apud eum accuſatus, ſit clericus, vel eccleſiaſticæ iuriſdictionis, huius cauſæ cognitio & definitio pertinet ad iudicem eccleſiaſticum, *c. ſi iudex laicus de ſent. excom. in 6. late Cou. pract. quaſt. cap. 33.* Nullus clericus ſæcularis, aut regularis in clauſtris degens non profeſſus *6. conſtit. Pij V. publicata 12. Nouemb. 1568.* (à qua conſtitutione Gregorius XIII. eximit Ieſuitas) *Pariſ. de reſignat. beneſ. lib. 2. quaſt. 6. ſub nu. 19. Garc. de beneſ. p. 2. cap. 5. num. 13. & ſeqq.* quamuis alius ſit idoneus ad ſacros ordines, promoueri poteſt, niſi prius legitime conſtet eum beneficium eccleſiaſticum perpetuum, non manuale aut temporale, *Pan. in c. conſtitutus numer. 5. & in c. Michael. in 2. not. de ſil. presbyt. Pariſ. de reſig. beneſ. lib. 2. quaſt. 6. num. 2.* niſi is ad quem ſpectat manualium diſpoſitio, ordinandum Epiſcopo repræſentaret, *c. poſtulaſti & ibi Hoſt. Pan. de iurepat. c. penult. de Simon. Nau. conſ. 20. hoc tit.* quod ſibi ad victum honeſte ſufficiat, pacifice poſſidere, *c.*

Digitized by Google

2. *in princ. ſeß.* 21. Patrimonium vero ſuum, aut alienum, *Ioan. And. in c. ſi pauper num. 2. de præb. in 6. & ibi Can. Garc. de benef. p. 2. c. 5. nu. 77. & ſeqq. & num. 94. & ſeqq. & d. p. 2. cap. 5. §. 1. per totum vbi ponit quatuordecim quæſtiones*, vel penſionem obtinentes, iuxta Concilium Trid. ordinari non poſſunt, niſi illi, quos Epiſcopus iudicauerit aſſumendos, pro neceſſitate vel commoditate eccleſiarum ſuarum, prius perſpecto patrimonium illud, vel penſionem vere ab illis obtineri, & ſufficientia eſſe ad vitam ſuſtentandam; atque illa deinceps ſine licentia epiſcopi alienari aut extingui, vel remitti nullatenus poſſint: *c. 2. verſ. id vero & verſ. patrimonium ſeß. 21. c. ſanctorum diſt. 70.* quæ vtilitas vel commoditas adeſſe præſumitur, *arg. l. nepos procul. in fine ff. de verb. ſignif.* ideo clericis huiuſmodi, ad titulum patrimonij vel penſionis, Epiſcopus dimiſſorias poteſt concedere: *Garc. de benef. part. 2. cap. 5. nu. 75. & ſeqq.* Epiſcopus committens alteri Epiſcopo, ordinationem certarum perſonarum, vel dans licentiam ſubditis, vt poſſint, à quo voluerint, Epiſcopo ad ſacros ordines promoueri, *c. ſi epiſcopus de præb. in 6.* aut ordinans ſcienter aliquem, qui ſit in bona fide, *Nau. conſ. 14. num. 3. & 4. hoc tit. Pariſ. de reſignat. benef. lib. 2. quæſt. 6. num.* 58. aut etiam, qui prius in ſacro ordine erat conſtitutus, *c. epiſcopus & ibi Dec. in 1. not. & Can. de præb.* ſine titulo; eiuſque ſucceſſor, ac ipſa eccleſia cathedralis, *c. accepimus & ibi Pan. num. 3. & Anch. in 4 not. & Can. de æt. & qualit. & c. c. cum ſecundum & ibi gl. in verbo ſucceſſores & c. epiſcopus de præb. c. tuis de præb. & vtrobiq; gloſſ. & Can.* vel ſecundum alios ipſa menſa epiſcopalis, *Ioan. And. in d. c. cum ſecundum num. 10. in fine & ibi Hoſt. num.* 11. ſublata omni exceptione criminis, niſi poſt ordinationem ſit factus indignus, tenentur ei adminiſtrare neceſſaria; donec in aliqua eccleſia ei conuenientia ſtipendia aſſignet: *c. epiſcopus d. c. cum ſecundum de præb. d. c. accepimus*, ac ordinatus, bona fide, ab Epiſcopo ſciente vel debente ſcire, eum non habere, quo ſe aleret, non eſt ſuſpenſus ab executione ordinum, & celebrando non fit irregularis, ſed vt dictum eſt, epiſcopus tenetur ei neceſſaria ſubminiſtrare: *c. 2. in fine ſeß. 21. Pariſ. de reſig. benef. libr. 2. quæſt. 6. numer.* 18. ſi ignoranter, tenetur archidiaconus, ſiue præſentator, & ſi ille non eſt ſoluendo, tenetur epiſcopus in ſubſidium; *c. adhæc & ibi gloſſ. in verbo examinentur de off. archid. & ibi Pan. ſub numer. 2. Ancher. in c. accepimus & c. quæro poſt DD. de præb.* quia adhuc ſeruatum eſt Epiſcopo ius examinandi illum, *c. quando 24. diſt. c. ſancta 23. diſt.* & ſemel examinatus iterum examinatur, præcipue in quibus vertitur periculum animæ, *c. cauſam de præb. & ibi Can.* Si ſcienter ordinauerit aliquem ad titulum alteri debitum, tunc tenetur ſibi prouidere de alio, *gloſſ. fin. in c. cum ſecundum de præb. cap. 2.* ſi bona fide, non poteſt conueniri ex diſpoſitione dictorum canonum, ſed ex generali obligatione, qua tenetur omnibus indigentibus, *Pan. in d. c. cum ſecundum de præb.* Quod ſi ordinatus per fraudem, ſeu mendacia epiſcopum deceperit, affirmando ſe habere titulum, vel patrimonium aliquod demonſtrando, per quæ ordinator ei probabiliter credere debuit, vt ſi oſtendat titulum patrimonij quæſiti, cum pacto clandeſtino, de reſtituendo illud, poſt ordinationem, tunc ordinatus incurrit ſuſpenſionem, vt nec ad ſuperiores aſcendere, nec in ſuſcepto ordine debeat miniſtrare; *c. neminem, c. ſanctorum 70. diſt. c. per tuas el 3. de Simon. Butr. in c. 2. in fine de præb. & ibi Can.* & ſi in ſuſcepto ordine miniſtrauerit, incurrit irregularitatem à ſolo Papa diſpenſabilem: *d. c. per tuas el 3. & ibi Can. & c. penult. de Simon.* & Epiſcopus ordinans, non tenetur ad alendum ordinatum, *Nau. conſ. 45. hoc tit. Pariſ. de reſignat. benef. libro ſecundo quæſt. 6. ſub num. 18. Quarant. in ſumma Bullarij in verbo ordo § . ſecunda conſtitutio verſ. tertius caſus Gonzal. vero ſuper reg. de menſ. & altern. gloß. 5. §. 10. numero 27. & ſeqq. tenet. quod nullam incurrit ſuſpenſionem & Garc. de benef. p. 2. cap. 5. nu. 21. et 28.* ne epiſcopus abſque culpa puniatur. *c. 2. de conſtit. cum concordatis ibi allegatis*, Clerici vero religioſi, ſiue ſæculares more religioſorum in communi, ac clauſtris degentes, & in perpetuum non emittentes profeſſionem, vel infra certum tempus, ſine titulo ordinati, pœnas ſuſpenſionis executionis ordinum incurrunt, ac etiam eos ordinans. *Conſtit. Pij. V. incip. Romanus Pont. in bullario veteri 74. Pariſ. de reſig. benef. lib. 2. q. 6. numero 19.* Prima tonſura non initientur, qui ſacramentum confirmationis non ſuſceperint, & fidei rudimenta edocti non fuerint, quique legere & ſcribere neſciant. *c. prima ſeß. 23.* Minores ordines ijs tantum conferri debent, qui ſaltem latinam linguam intelligunt, *c. minores ſeß. 23.* & ſic ætas tonſuræ, & minorum ordinum eſt maior infantia, *c. ſuper inordinata & ibi gloſ. in verbo pueri de præb. &*

Digitized by Google

ibi ſuſe Pan.*num.* 8. *& ſeqq. gloſ. fin. in* Clem.*fin. de ætat. qualit. & ordine præficiend. & ibi Zab. num. 7. &*
Can. iure decretorum nemo lectoribus connumerabatur, qui minor octodecim annis erat,
c. nemo 78. diſt. Accipiens primam tonſuram vel
alios minores ordines, ante confirmationem,
etiam poſt concilium tridentinum non peccat
mortaliter, nec incurrit aliquam cenſuram; quia
concilium tantum præſcribit epiſcopo, ne quem
abſque confirmatione admittat, Candelab.*aur. de
confirmat. quæſt.* 41. Si quis infanti, niſi forte intrauerit
religionem, per oblationem parentum, *c. addidiſtis &c. ſeqq. 20. qu. prima c. cum ſimus de regul.*
qui tamen præciſe non obligatur, *c. primo & 2. de
regular. in 6.* ſeu illiterato, in quo deficit ſpes,
quod poſſit addiſcere, primam tonſuram, aut
minores ordines contulerit, per vnum annum à
collatione tonſuræ, ſiue ordinum, in quibus peccauit,
eſt ipſo iure ſuſpenſus: *Archid. in c. nullus in
verbo illiterato de tempor. ordin. in 6. & ibi* Prob. *ad
monach. num. 24. & ſeqq.* & ſi laici ſubditi voluerint
tonſurati, infra annum ſuſpenſionis epiſcopi,
non adibunt vicinos epiſcopos, ſed iſte ſuſpenſus
poterit dare literas commendatitias ad
ipſum ordinem vel tonſuram, ad inſtar confirmati
non conſecrati. *c. fin. & ibi gloß pen. & fin. hoc*
12 *tit. in 6. quam ibi approbat. Gemin. &* Can. Nullus †
ſæcularis ſiue regularis, ad ſubdiaconatus ordinem,
*Ioannes Andreas in d. c. fin. in fine & ibi Anchar.
in fine Franc. & DD.* ante vigeſimum ſecundum,
ad diaconatus ante vigeſimum tertium, ad preſbyteratus
ante vigeſimum quintum ætatis ſuæ
annum promoueatur: *c. nullus ſeß. 23.* ſufficit dictos
annos attigiſſe, *gl. in d. clem. fin. in verbo decimo
octauo de ætat. & qualit. & ibi Zab. numero octauo,*
licet alia ſunt ſtatuta tempora iure veteri. *clem. fin.
de ætat. & qualit. & in cap. primo, & ſecundo, 78. diſt.*
ſuper defectu ætatis, ad ordines, epiſcopus diſpenſare
non poteſt, ſed ſolus Papa, *gloß. pen. in d.*
13 *clem. fin. & ibi Put. in 7. quæſt.* Ordinatus † ad ſacros
ordines, ante legitimam ætatem, recipit
characterem, executionem ordinis, & non eſt
ipſo iure ſuſpenſus, ſed ſuſpendendus ab executione
ordinis vſque ad legitimam ætatem: Pan. *in
c. vel non eſt compos numero 6. hoc tit. poſt gloſſ. in verbo
ætatem & ibi Zabar. in 4. quæſt. gloſſ. pen. in clem. generalem
de ætat. & qualit. &c. & ibi* Can. ſed per extrauag.
Pij II. eſt ipſo iure & perpetuo ſuſpenſus
ab ordinum executione, donec abſolutionis beneficium
conſequatur, & ſi in eo præſumpſerit
celebrare, efficitur irregularis: *Pius II. conſtit. 6. in
bullar. antiq. Rebuff. in praxi p. ſecunda, tit. de cleric. ad
ſac. ord. male promot. gloſ. 4. Quarant. in verbo ordo in
princ. ſcalens. in Enchrid. de cenſ. tit. de ſuſpenſ. cap. 14.
verſ. quod attinet ad pœnam ordinatis &c.* poteſt epiſcopus,
cum illo, poſtquam ad legitimam ætatem
peruenit, tam ſuper irregularitate, quam ſuper
ſuſpenſione diſpenſare: proueniunt enim ex
occulto delicto, quia ſe fecit promoueri, non in
ætate legitima: *c. liceat ſeß. 24. Viuald. in cand. aur. p.
ſecunda tit. de ſuſpenſ. in not. 40.* ſi nondum ad ætatẽ
legitimam peruenit, petenda eſt diſpenſatio &
abſolutio, à ſede Apoſtolica, *Garc. de benef. p. 2. cap.
quinto numero* 51. quæ ſola, & non epiſcopus poteſt
diſpenſare ſuper defectu ætatis requiſitæ ad
ſacros ordines, *gl. pen. in clem. fin. de ætat. & qualit.
Zab. numero* XI. *&* Can. Ordinans ætate inhabilem
ad ſacros ordines, non ipſo iure, ſed per ſententiam
ſuſpenditur à collatione omnium ordinum,
*d. c. vel non eſt compos & ibi gl. in verbo ſuſpendentes
&* Pan. *in 4. not. Zab. in 2. quæſt. Franc. in c. 1 §.
fin. ſub n. 4. circa finem de re iud.*

Circa † ordinationem criminoſorum ſeruan- 14
dæ ſunt infraſcriptæ regulæ, quarum prima eſt.
Omne debitum graue, vt eſt adulterij, homicidij,
periurij, falſi teſtimonij, iudiciario ordine,
non ſummarie cõprobatum, vel alias notorium,
videlicet per ſententiam, confeſſionem in iure
factam, rei euidentia, *c. fin. de cohabit. cleric. & mulier,
c. ſuper quibuſdam de verb. ſignif.* inducit irregularitatem,
quæ impedit clericos etiam, poſt peractam
pœnitentiam, in ſuſceptis miniſtrare, &
prohibet à ſuſcipiendis ordinibus, *c. fin. hoc tit. &
ibi* Can. *c. fin. de furt. & ibi* Can. quia etiam infamia
facti repellit à promotione, *d. c. fin. de furt. &
ibi gloſſ. in verbo infamia Garc. de benef. part. 7. c. 8. à
num. 33. vſque ad fin.* niſi diſpenſetur per epiſcopum,
qui in criminibus poteſt, diſpenſare, niſi ſit
expreſſe prohibitus, *c. dilectus & ibi gloſſ. in verbo
permiſſa gloſſ. in c. ex tenore in verbo citatur in fine hoc
tit. c. ac ſi clerici §. 1. & ibi gloſſ. in verb. minora de iud.*
& diſpenſando remouet infamiam, quæ acceſſorie
venit ad delictum, *c. cum te & ibi* Pan. *num. 14.
de re iud. c. presbyteros in fine princ. 50. diſt.* Altera
regula eſt, nullum delictum, quantumque graue,
occultum, poſt ſatisfactionem factam leſis, ſi
poteſt delinquens ſatisfacere, ac peractam pœnitentiam
vel congruam partem pœnitentiæ, impedit,

Digitized by Google

pedit in ſuſceptis miniſtrare, ac ad maiores ordines aſcendere ſine diſpenſatione & peccato; *c. ex tenore c. fin. & ibi gl. pen. & fin. & vtrobique DD. hoc tit. c. fin. de furt. & ibi gloſſ. fin. & Can.* quia nulla eſt pœna contentioſa, ſed pœnitentialis: *32. q. 5. c. fin. c. erubeſcunt 32. diſt.* delinquens eſt ſuſpenſus, quoad ſe, durante delicto, non quoad alios; *c. fin. de cohabit. cleric. & mulier. & ibi gloſſ. c. ſacerdotes 1. q. 1. & ibi gloſſ.* & delictum occultum non inducit irregularitatem: *gloſſ. in d. c. erubeſcant d. c. fin. hoc tit. in fine*, habetque ſe ſuperior monendo non repellendo, *d. c. ex tenore d. c. fin. hoc tit.* ac delinquens ſuo relinquitur arbitrio, *c. mulieri de iniuriis. c. conſuluiſti 2. queſt. 4. c. ſi omnia 6. queſt. 1.* Fallit in occulto homicidio, & occulta ſimonia ſcienter commiſſa, in ordine, vel beneficio: in quibus culpabiles, poſt pœnitentiam, ſine peccato & diſpenſatione nec miniſtrant, nec promouentur; *d. c. fin. hoc tit. & ibi Ioan. And. numer. 8. c. requiſitionis & ibi gl. 1. de accuſ.* ac cæteris criminibus, quæ poſt peractam pœnitentiam impediunt executionem ordinis, *c. reperiuntur & ibi gloſſ. 1. q. 1. Io. And. in c. niſi numer. 23. & 44. de renunciat. & ibi Hoſt. num. 10. dicta crimina enumerant Innoc. in c. & tenore de temp. ordinat.*

15 Ex † decretis Concilij Tridentini poſſunt Epiſcopi in diœceſi ſua, per ſe ipſos, aut Vicarium ad id ſpecialiter deputandũ, ſuper omnibus irregularitatibus, & ſuſpenſionibus, ex delicto occulto prouenientibus, & in quibuſcunque caſibus occultis, etiam ſedi apoſtolicę reſeruatis, excepta ea, quæ oritur ex homicidio voluntario, & exceptis alijs deductis ad forum contentioſum diſpenſare: *c. liceat ſeß. 24.* idem in hæreſis crimine, in eodem foro conſcientiæ, epiſcopis tantum, non eorum Vicarijs eſt permiſ-

16 ſum, *c. liceat epiſcopus ſeß. 24.* Verum † clerico, cui aſcenſus ad ſacros ordines, à ſuo prælato, ex quacunque cauſa, etiam ob occultum crimen, quomodolibet, etiam extraiudicialiter fuerit interdictus, aut qui à ſuis gradibus, vel dignitatibus eccleſiaſticis fuerit ſuſpenſus, nulla contra ipſius prælati voluntatem conceſſa licentia de ſe promoueri faciendo, aut ad priores ordines gradus, ac dignitates, ſiue honores reſtitutio ſuffragatur: *c. 1. ſeß. 14.* quia tutius eſt ſubiecto, in inferiori miniſterio, deſeruire, quam cum præpoſitorum ſcandalo, graduum altiorum appetere dignitatē.

17 Non poteſt † aliquid recipi ab epiſcopis, vel alijs ordinum collatoribus, eorumque miniſtris, pro collatione quorumcunque ordinum, etiam clericalis tonſuræ, vel pro literis dimiſſorijs, aut teſtimonialibus, etiam ſponte oblatum, nec pro ſigillo, aut alia quacunque de cauſa, aut quouis prætextu. Notarij vero, in ijs tantum locis, in quibus non viget laudabilis conſuetudo nihil accipiendi, pro litteris dimiſſorijs, aut teſtimonialibus, decimam tantum vnius aurei partem accipere poſſunt, dummodo eis nullum ſalarium ſit conſtitutum, nec Epiſcopo aliquod emolumentum, ex Notarij commodis, prouenire poteſt: tunc enim gratis operam ſuam præſtare omnino tenentur; contrarijs taxis, etiam immemorabilibus, penitus caſſis & interdictis; ſi ſecus fecerint, dans & accipiens ipſo facto incurrit pœnas canonicas, *cap. 1. de Simon. & ibi late Anchar. cap. 1. ſeſſ. 21.*

De ſcrutinio in ordine faciendo.

Titulus XII.

SVMMARIA.

1 *Scrutinium fit de ordinandorum vita, genere, patria, ætate, inſtitutione, loco vbi educati ſunt, moribus, doctrina.*
2 *Ex decretis Concilij Trid. per epiſcopum.*
3 *Ex diſpoſitione iuris Canonici per Archidiaconum.*
4 *Ordinandus in ſcrutinio, tenetur pandere crimina, quæ impediunt ordinis quem ſuſcipit, executionem, notoria, & ea de quibus eſt diffamatus.*
5 *Ordinati abſq; examine, & ordinantis pœna.*
6 *Epiſcopi ordinantis indignum pœna.*

ORDINANDI ante ordinationem, & in ipſa ordinatione ſunt examinandi ideo ſubnectit de Scrutinio. quod † fieri debet de ordinan- 1
dorum vita, genere, patria, ætate, inſtitutione loco vbi educati ſunt, moribus, ſi ſint literati, ſi fidem catholicam firmiter teneant, & ſimplicibus verbis aſſerere queant, *c. quando & c. ſeq. 24. diſt.* quæ examinatio, iure decretalium ad archidiaconum pertinet, *c. ad hæc de offic. Archid.* Concili-
um † Tridentinum ſtatuit, vt ad minores ordi- 2
nes promouendi, bonum à parocho & magiſtro ſcholæ teſtimonium habeant: aſſumendi vero ad maiores ordines, per menſem ante ordinationem,

Digitized by Google

nem, Epiſcopum adeant, qui parocho, aut alteri
committat, vt nominibus ac deſiderio eorum
publice in eccleſia propoſitis, de ipſorum ordi-
nandorum natalibus, ætate, moribus, & vita, di-
ligenter inquirat, & litteras teſtimoniales, ipſam
inquiſitionem factam, continentes, ad ipſum E-
piſcopum tranſmittat: *c. ad minores ſeſſ. 23.* item
ſancit vt quando Epiſcopus ordinationem face-
re decreuit, omnes qui ad ſacrum miniſterium
accedere voluerint, feria quarta ante ipſam ordi-
nationem, vel quando epiſcopo videbitur, ad ci-
uitatem euocentur: Epiſcopus autem ſacerdoti-
bus, & alijs prudentibus viris, in eccleſiaſticis
ſanctionibus exercitatis, ſibi aſcitis, ordinando-
rum genus, perſonam, ætatem, inſtitutionem,
mores, doctrinam, & fidem diligenter inueſti-
3 get, & examinet, *c. ſancta ſeſſ. 23.* Præterea † Ar-
chidiaconi, qui oculi dicuntur epiſcopi, & in o-
mnibus eccleſijs, vbi fieri poterit, debent eſſe
Magiſtri in Theologia, ſiue Doctores aut Licen-
tiati in Iure Canonico, *c. cum dignitates &c. Archid.
ſeſſ. 24.* eoſdem ordinandos examinare poterunt,
iuxta iuris communis diſpoſitionem; *d. c. adhuc,*
quia vbi agitur de periculo animæ, examinatio
ſæpius repeti poteſt: *c. cauſam de probat. c. ſicut in
fine de ſponſal. c. ex litteris de conſang. & affin. c. ſeries
de teſtib. DD. in c. accepimus de ætat. qual. &c. DD. in
d. c. cum ſecundum de præb.* Tum etiam quia in ipſius
ordinis collatione, prior diaconorum, qui Epi-
ſcopo iuxta morem eccleſiæ aſſiſtit, dicit, poſtu-
las ſancta mater Eccleſia hunc diaconum, vel
ſubdiaconum, ad onus presbyteratus, vel dia-
conatus aſſumi, & epiſcopo interroganti, ſi eum
cognouerit eſſe dignum, idem reſpondit, quod-
quantum humana fragilitas noſſe ſinit, & ſcit, &
teſtificatur illũ ad huiuſmodi onus officij eſſe di-
gnum, *c. vnico hoc tit.* cum illum, quem indignum
non nouit ex præmiſſo examine, dignum debeat
reputare: *d. c. 1. hoc tit. c. dudum de præſumpt. l. ſeruos
ff. de manum. teſtam.* neque eſt veriſimile Conci-
lium Tridentinum iſta iura tollere voluiſſe, per
impoſitionem diligentioris ſcrutinij epiſcopo, *l.
præcipimus in fine C. de appell. l. ſancimus C. de teſtam.
gloſſ. in d. c. de multa in fine gloſſ. magna de præb. & ibi*
4 *Can.* Tenetur † ordinandus in ſcrutinio, non o-
mnia crimina prodere, ſed ea tantum, quæ im-
pediunt, ordinis quem ſuſcipit, executionem;
quæque, ſi non impediunt ordinis executionem,
ſunt notoria; vel ordinandus de eis eſt diffama-
tus, *c. ex pœnitentibus 50. diſt. & ibi gloſſ. & Archid.
num. 3. Gemin. num. 2. præpoſ. num. 3.* ratione peri-
culi animarum; *Innoc. in c. inquiſitionis num. 4. de
accuſat. Pan. in c. 2. ſub num. 18. &c. & hæc dicta &c.
de confiſ.* & quia venit voluntarie, nocet ei con-
feſſio in hoc ſolo, quod non admittitur ad ordi-
nes, & ex ea non poteſt puniri, quia facta eſt in
foro, quaſi iudiciali, & ad hoc non fuit actum,
*c. hæc quippe & ibi gloſſ. in verbo ſuffraganei 3. quæſt. 6.
c. 1. de except. & ibi gloſſ. pen. & DD. c. ex pœnitenti-
bus, & ibi gloſſ. in verbo non prodidit in fine 50. diſt. &
& ibi Gemin. numer. 7.* Ordinati abſque exami- 5
natione, etiamſi ſint in omnibus idonei, tam ad
maiores, quam minores ordines, & examinati,
qui in tempore ordinationis, ſua tacuerunt cri-
mina, impedientia ordinis executionem, poſtea
per alios detecta deponuntur, non ab Epiſcopo,
qui eos ordinauit, cum & ipſe debeat deponi, ſed
ab eius ſuperiore, *c. fin. & ibi gloſſ. 1. & 2. ac marg.
24 diſt. c. tantis & c. ſi quis ſint 81. diſt.* Epiſcopus † 6
ſcienter ordinans indignum, priuandus eſt pote-
ſtate conferendi ordines omnes, vel eum in quo
deliquit: ſi ignoranter ordinauerit, non punitur,
*c. ex pœnitentibus & ibi Præpoſ. 15. Gemin. 50. diſt. c.
qui eccleſiaſticis & ibi gloſſ. 1. 36. diſt. & ibi Gemin. &
Præpoſ. duas referunt opiniones ſupraſcript.* tenetur-
que eccleſiæ ad intereſſe ad ſimilitudinem magi-
ſtratus, qui minus idoneo tutelam pupilli com-
miſit, *Anchar. in clem. 1. in vlt. notab. de ætat. qualit.
&c. Felin. in c. ſi quando num. 7. de reſcript. per l. 1. §.
ſi pupilli verſ. vſque ad eo ff. de tut. & rat. diſt. 1.*

De ordinatis ab Epiſcopo qui renunciauit epiſcopatui, vel excommunicato.

Titulus XIII.

SVMMARIA.

1 *Epiſcopus qui renunciauit loco tantum, rogatus ab aliquo Epiſcopo minores & maiores ordines confert.*

2 *Epiſcopus qui renunciauit dignitati minores ordines confert, non maiores.*

3 *Epiſcopus ſimpliciter renuncians, præſumitur renunciaſſe loco tantum.*

4 *Ordinatus ad ſacros ordines ab Epiſcopo, qui renuncia-*

Digitized by Google

nunciauit dignitati, ipſo iure executionem offi-
cij non habet, & quis cum eo diſpenſet.

5 *Ordinatus ab epiſcopo excommunicato recipit cha-*
racterem, ſed non ordinis executionem, & quis
cum eo diſpenſet.

6 *Excommunicati maiori excommunicatione ſuſ-*
cipientis ſacros ordines pœna, & quis cum eo
diſpenſet.

DICTVM eſt ſuperius titulo de renunciatio-
ne, Epiſcopum ex certis cauſis poſſe renun-
ciare, ideo in tractatu ordinandorum, ponit de
1 ordinatione eius qui renunciauit,† ſiquidem lo-
co tantum, poteſt rogatus ab aliquo Epiſcopo,
2 omnes ordines conferre; ſi † loco & dignitati,
ſiue ordini, poteſt minores ordines conferre,
non maiores: quia huiuſmodi ordines à non E-
piſcopis quandoque conferuntur, *c. 1. hoc tit.* Aut
3 ſimpliciter † renunciauit, & præſumitur renun-
ciaſſe loco tantum. *Pan. in d. c. 1. num. 8. But. num.*
XII. Io. And. num. 3. & Can. ne præſumatur crimi-
noſus, *c. vnico & ibi gloſſ. fin. de ſcrutin. in ord. fac.*
quia qui renunciauit dignitati, præſumitur hoc
4 facere propter crimen, *c. poſt translationem §. fin.*
de renunciat. Per † renunciationem ordinis ſeu
dignitatis, cenſetur renunciatum executioni or-
dinis, *d. c. poſt translationem & ibi gloſſ. in verbo or-*
dini, charactere retento, quia eſt indelebilis: *1. qu.*
1. c. quod quidam & c. c. ſi forte militia c. licite 32. q. 7.
Secundum Canoniſtas Epiſcopatus eſt ordo, &
imprimit characterem *gloſ. in verbo Epiſcopus in ſa-*
lutatione libri 6. & ibi DD. c. cleros 23. diſt. Secun-
dum Theologos non habet characterem, ſed
annectitur characteri presbyterali, eumque am-
pliat ad reſeruata Epiſcopo, *c. legimus 93. diſt. c.*
quanto de conſuet. c. olim 95. diſt. In epiſcopo duo
iura concurrunt, ius dignitatis epiſcopalis, cohę-
rens perſonæ, quæ habetur per conſecrationem;
& adminiſtrationis ius, cohærens loco; quæ ha-
betur per confirmationem; *c. tranſmiſſam de elect.*
& non ſunt inſeparabiliter connexa, vnde vni
poteſt renunciari, ſine alio, ſi inchoetur à loco,
quo caſu poteſt ea quæ ſunt ordinis, quoad ha-
bitum, non quoad exercitium; quia caret ſubdi-
tis, niſi in illis ſibi integretur, per inuitationem
alterius Epiſcopi, qui habet exercitium, *Pan. in d.*
c. 1. num. 1. & 2. & ibi Butr. in princ. hoc tit. Renun-
cians dignitati epiſcopali non propterea eam,
quoad poteſtatem ordinandi, perdit, quia ordi-
nando characterem imprimit, ſed non tribuit
ſemper exercitium: aut enim à tali aliquis ſuſce-
pit ordines minores, & poteſt in illis deſeruire,
ſiue ſcienter, ſiue ignoranter ſuſceperit, ac ad ma-
iores ordines promoueri: Sane † ſi quis ab eo 5
dem ſacros ordines receperit, executionem offi-
cij ipſo iure non habet; quia ſuſpenſus eſt, quia à
ſuſpenſo recepit ordinem, & ſi ab eo ſcienter il-
los receperit diſpenſat ſolus Papa: ſi ignoranter
(niſi ignorantia fuerit craſſa, quæ æquiparatur
ſcientiæ, in his, in quibus agitur de defectu pote-
ſtatis) Epiſcopus ſuper executione diſpenſat, *c. 1.*
hoc tit. verſ. ſi enim à tali, cum fuerit in culpa reci-
piendi ordines ab Epiſcopo non ſuo, *c. Lugdun. 9.*
quæſt. 2. In conferente ordinem conſiderantur
tria, character ordinis, habitus dignitatis epiſco-
palis, & exercitium reſidens in adminiſtratione:
habens hæc tria confert characterem, habitum,
& executionem: qui renunciauit dignitati epi-
ſcopali duo vltima amiſit, & ideo executionem
tribuere non poteſt, ſed neceſſaria eſt diſpenſa-
tio, *Pan. in d. c. 1. num. 3. arg. c. ſtatuimus 1. § ſicut 1.*
quæſt. 1. Epiſcopus excommunicatus eſt extra ec-
cleſiam, retinet characterem, & illum poteſt cō-
ferre ſeruata forma eccleſiæ, *c. fin. & ibi gloſſ. fin.*
hoc tit. c. per illicitam in fine c. ab excommunicato &
c. ſeq. 9. quæſt. 1. Sed non habet executionem, id-
coque illam dare non poteſt, ſiue ſcienter ſiue i-
gnoranter ordinatis, *c. qui perfectionem & ibi gloſ.*
c. ventum eſt 1. q. 1. quomodo de conſecrat. diſt. 4. cap. 1
& ibi gloſſ. in verbo irritas de ſciſmat. & ord. &c. &
ibi Pan. Sed opus eſt diſpēſatione: ſiquidem ſcien-
ter quis recepit ordinem ab excommunicato, ſu-
per executione diſpenſat ſolus Papa; ſi ignoran-
ter diſpenſat epiſcopus, *c. fin. hoc tit. c. fin. de ſciſm.*
&c. & ibi Pan. & Can. non tamen delinquens, qui
non poteſt cum ordinato à ſe in excommunica-
tione diſpenſare, etiam poſtquam fuit abſolutus,
& receptus in ſuo ordine, *1. q. 5. c. præſentium &*
ibi gloſſ. in verb. fratrum & Can. gloſſ. fin. in c. fin. de
ſciſmat. & ord. &c. Excommunicato † maiori ex- 6
communicatione ſi conferatur ordo, imprimi-
tur ei character, *c. cum illorum & ibi gl. in verb. ordi-*
nibus de ſent. excommunic. verum taliter excommu-
nicatus, recipiens ordinem, ſi clericus eſt ſæcula-
ris, deponitur ab ordine ſuſcepto, & cum eo ſo-
lus Papa diſpenſat, ſiue excommunicatio erat ta-
lis, quod eius abſolutio reſeruabatur Papæ, ſiue
etiam erat talis, quod ab ea poterat abſoluere

Digitized by Google

Epiſcopus, *c.3. & 4. de cleric. excommun. & c. miniſtrant Pan. in c. cum illorum nume. 1. de ſent. excomm. c. 1. & 3. de eo qui furt. ord. ſuſcepit.* & Epiſcopus cum eo non poteſt diſpenſare, etiamſi intraret religionem: *Pan. in c. innotuit ſub numer. 3. de eo qui furt. ord. ſuſcepit.* ſi eſt regularis, ſuſpenſus eſt ab executione ordinis, & diſpenſat cum eo Abbas, quando ignorantia eſt probabilis, *d. c. cum illorum §. fin.*

De ætate, qualitate & ordine præficiendorum.

Titulus XIV.

SVMMARIA.

1 *Ætas vigintiquinque annorum determinata eſt in dignitatibus inferioribus curatis, & parochialibus eccleſiis.*

2 *Ætas viginti duorum annorum in dignitatibus & perſonatibus non curatis.*

3 *Attingentia ætatis quatuordecim annorum ſufficit in beneficijs ſimplicibus, & Canonicatibus Collegiatorum etiam inſignium, & in dimidijs portionibus cathedralium eccleſiarum.*

4 *Ætas viginti duorum annorum in Canonicatibus, & portionibus cathedralium eccleſiarum requiritur.*

5 *Super ætate in dignitatibus quis diſpenſet.*

6 *Ætas requiſita in Prioratibus regularibus, aut 25. aut 20. annorum.*

7 *Doctoratus vel licentia gradum quænam beneficia requirant.*

8 *Ordo ſubdiaconatus requiritur in aſſumendo ad parochialem eccleſiam, in cæteris beneficijs ordo ad validitatem prouiſionis non exigitur, ſed ſufficit ætas in beneficio requiſita.*

9 *Clerici compellantur ad percipiendos ordines à Canonicis.*

10 *Item ab Epiſcopis cum diſtinctione, an obtenta per eos beneficia habeant annexos ſacros ordines vel non.*

11 *Ordinationum recuſationis cauſas canones ponderant, quando beneficia per clericos obtenta non habent ordines annexos.*

12 *Monachi admonitionem Abbatis ad omnes ſacros ordines promouentur.*

13 *Facultates de non promouendo ad annum ſuffragantur.*

DICTO de ordinatis dicendum eſt de præfici- 1
endis, de ætate, qualitate, & ordine requi-
ſitis in electis ſiue promotis ad cathedrales, re-
gulares, & collegiatas eccleſias, dictum eſt ſupra
titulo de elect. In † dignitatibus inferioribus, cu-
ratis, & eccleſijs parochialibus, determinata eſt
ætas 25. annorum, in qua ſufficit, quod vltimus
annus ſit cæptus, *c. cum in cunctis § inferiora de elect.*
c. nemo de elect. in 6. c. cum dignitates ſeß. 24. gloß. fin.
in c. indecorum hoc tit. late Pan. in c. præterea numero
85. *& ſeq. hoc tit.* & collatio ijs qui non attigerint
25. annum facta, viribus omnino caret, *c. licet. ca-*
non de elect. d. c. nemo. Ad † cæteras dignitates, vel 2
perſonatus, quibus animarum cura nulla ſubeſt,
viginti duobus annis non minores adſciſcuntur,
d. c. cum dignitates §. ad cæteras ſeß. 24. Garc. de benef.
part. 7. c. 4. numero 54. & ſeqq. qui debent eſſe com-
pleti: *Garc. de benef. part. 7 cap. 4. n. 67. & ſeqq. refe-*
rens declarat. interp. Concil. Trid. iure decretalium
requirebatur, ætas 25. annorum. *Pan. in c. cum in*
cunctis §. inferiora numero tertio, verſ. ſed quæro quod
ſiſta de elect. Eodem † iure maior ſeptennio, & 5
minor quatuordecim annis poteſt obtinere ſim-
plex beneficium, *gloß. in c. ſi eo tempore in verbo æta-*
tem & ibi Franc. & Can. de reſcript. in 6. Garc. de be-
nef. part. 7. c. 4. n. 4. & ſeq. c. 51. annum §. ſi vero de iud.
in 6. præbendam cathedralem, *c. cum ex eo & ibi*
gloß. prima & Can. de elect. in 6. Rot. deciſ. 1. hoc tit. in
antiq. Pan. in c. 2. numero quinto, de inſtit. vital. in
clem. vt ij numero xi. hoc tit. ac maior quatuorde-
cim annorum, minor vigintiquinque annis, po-
teſt obtinere officium in cathedrali, quod non
vocetur dignitas, ſeu perſonatus; quia in talibus
ætas non eſt limitata, & in ea ætate, poteſt regere
ſuum patrimonium, *Innoc. in c. præterea hoc tit. n. ſi*
habeat annexam adminiſtrationem, quale re-
quirit vigeſimum quintum annum. *Archid. in c.*
primo hoc tit. in 6. Ex decretis Concilij Trident.
ad beneficia ſimplicia, & canonicatus collegia-
tarum eccleſiarum, etiam inſignium, *Garc. de be-*
nef. p. ſeptima c. 4. num. 36. & 39. & dimidias por-
tiones in cathedralibus, ſufficit prima tonſura
cum attingentia ætatis quatuordecim annorum,
cap. 6. ſeß. 23. Gonzal. ſuper regul. de menſ. & alternat.
gloß. 5. nu. 90. & plurib. ſeqq. ac in omnibus eccle-
ſijs cathedralibus omnes canonicatus, & portio-
nes ha-

Digitized by Google

mes habent annexum ordinem presbyterij, dia-
conatus, vel ſubdiaconatus: epiſcopus autem cũ
conſilio capituli deſignet ac diſtribuat, prout vi-
derit expedire, quibus quiſque ordo ex ſacris an-
nexus impoſterum eſſe debeat, ita tamen, vt di-
midia ſaltem pars presbyteri ſint, cæteri vero di-
aconi, aut ſubdiaconi: ante hanc diſtributionẽ
ſacerdotales, diaconales, vel ſubdiaconales di-
ci nequeunt ob requiſitum à canone epiſcopi fa-
ctum & miniſterium: *l. quæ ſub conditione §. fin. & ibi Bald. poſt num. 4. Salic. numero ſecundo, & DD. ff. de cond. Inſtit. Felin. in c. Rodulphus ſub numero* 38.
verſ. limita quarto de reſcript. verum, quia concili-
um ſua auctoritate annectit omnibus ordinem
ſacrum in genere, ideo in eccleſia cathedrali, in
qua non eſt facta diſtributio ſacrorum ordinum,
requiritur, quod prouiſus de canonicatu, aut
portione ad minus attingat vigeſimum ſecundũ
annum, alias collatio non valet: *Garc. de benef. p. 7. cap. 4. n. 15. & 28.* vbi tamen conſuetudo lauda-
bilior habet, vt plures, vel omnes ſint presby-
teri, omnino obſeruetur; *d. c. cum dignitates §. in omnibus*, ratio eſt, nam cum nullus ad ſubdiaco-
natum ante vigeſimum ſecundum annum pro-
moueri poteſt, *c. nullus impoſterum ſeſſ.* 23. neceſſa-
4 rio ſequitur, quod † in portionibus & canonica-
tibus huiuſmodi obtinendis, requiratur ætas vi-
ginti duorum annorum, aut viginti & vnius, *Se-raph. deciſ. 500. & deciſ. 1138. per d. c. cum dignitates §. in omnibus ſeſſ. 25.* quia in iſtis requiritur conſilij
maturitas, & aſſiduitas obſequij, *c. ſuper inordinata deprab. & ibi Hoſt. Ioan. de lignano & DD.* Epiſcopus
5 diſpenſat † ſuper ætate, in dignitatibus ſine cura,
cum illo qui vigeſimum annum peregerit, *c. 1. hoc tit. in 6.* in curatis ſolus Papa, *gloſ. in d. c. primo in verbo non imminet & ibi Anchar. Io. An. numero 2. d. c. licet canon. & ibi Franc. numero quarto, & DD.* qui
non cenſetur diſpenſare propter minorem æta-
tem, in ſupplicatione expreſſam, & ſubſecutam
curati beneficij collationem, niſi expreſſe dica-
tur, ſuper qua, de vberioris dono gratiæ, tecum
diſpenſamus, propter ſtylum curiæ *Cald. conſ. 8. de reſcript.* Eccleſia diſpenſatiue minori conceſſa,
per clericos, non per laicos, regi & adminiſtrari
debet, *c. 2. hoc tit.* Gemin. *in d. c. primo numero quar-to, & quinto; hoc tit. in 6.* & ibidem Archidiacon.
affirmant, quod epiſcopus in curatis diſpenſat;
ſuper ætate, exigente magna neceſſitate, vel vti-
litate eccleſiæ, non propter prærogatiuam meri-
torum perſonæ; ſed curia Romana ſeruat con-
trariam opinionem, teſtibus Anchar. & Io. And.
in d. c. primo numero ſecundo, quia eſt abſurdum,
quod epiſcopus contra tam ſolemne Concilium
debeat diſpenſare. *c. dilectus de temp. ordin. & ibi Pan. ſub num. 6. & Can. gloſſ. in c. cum dilectus in verbo de ætate de elect. & ibi Can. clem. ne Romani de elect. c. eam te hoc tit. late Pan. in c. præterea numero quarto, et ſeqq. hoc. tit.* Prioratus regulares conuentuales a-
licui † religioſo, niſi vigeſimũ quintum annum 6
attigerit, alij curam animarum habentes. in qui-
bus cura ipſa per presbyteros ſæculares habeat
exerceri non poſſunt cuiquam religioſo confer-
ri, aut committi, niſi vigeſimum annum perege-
rit: *clem. 1. §. cæterum prioratus de ſtat. monach.* vbi
vero cura debet exerceri per ipſummet religio-
ſum, debet attigiſſe vigeſimum quintum: *gloſſ. in §. cæterum in verbo & ſi & ibi Zab. in 1. quæſt. facit c. nemo de elect. in 6.* in officijs regularibus clauſtra-
libus, vt eſt eleemoſijnatia ſacriſtia, & alia ſimilia
ſeruanda eſt extrauag. Benedicti duodecimi,
quæ *benedictina* vocatur. Secundo requiruntur
honeſtas morum, & ſcientia, *c. cum in cunctis § in-feriora de elect. c. eam te c. fin. & clem. prima hoc tit. Gonzal. ſuper regul. de menſ. & alternat à n. 60. vſq; ad n. 126.* & huius defectus deijcit iam promotũ,
c. fin. hoc tit. c. niſi § pro defectu de renunc. non tamen
abbatem, ſi ſit diſcretus, & peritus in regula per
quam officium ſuum eſt limitatum *c. tuam & Pan. in c. fin. numero quinto, hoc tit. & ibi Zab. in 2. quæſt. Anchar. in fine Io. And. in c fin. n. 4. hoc tit. & ibi Can. c. legi 16. quæſt. 1. & ibi poſt gloſſ. in verbo inſtructio* Can
Iure canonico, in nullo beneficio requiritur, ali-
quis gradus doctoratus, vel licentiæ: ex decretis
Concilij Tridentini debet eſſe Doctor vel licen-
tiatus Theologiæ, aut iuris canonici, aſſumendus
ad epiſcopatum, *c. 2. ſeſſ. 22.* ſcholaſtriam, *c. 18. §. de cætero ſeſſ. 23.* archidiaconatum, *c. 12. § archidiaconi etiam ſeſſ. 24.* pœnitentiariã eccleſiæ cathedralis,
c. 8. ſeſſ. 24. ac idem Concilium hortatur, non
præcipit, vt in prouincijs in quibus id commode
fieri poteſt; ſaltem dimidia pars canonicatuum,
in cathedralibus eccleſijs, & collegiatis inſigni-
bus, conferantur † Doctoribus, aut etiam Licen- 7
tiatis in theologia, vel iure canonico, *c. 12. § hor-tatur ſeſſ. 24.* Prouiſi de beneficijs quibuſcunque
curam animarum habentibus, tenentur à die a-
deptæ poſſeſſionis, ad minus intra duos menſes,
in manibus ipſius epiſcopi vel eo impedito, corã

Digitized by Google

Vicario, vel officiali, orthodoxæ ſuæ fidei publi-
cam facere profeſſionem, & iurare ſe in Roma-
næ eccleſiæ obedientia permanſuros. Prouiſi de
canonicatibus & dignitatibus in eccleſijs cha-
thedralibus, non ſolum coram epiſcopo, ſeu eius
officiali, ſed etiam, in capitulo idem facere tenen-
tur, alioquin prædicti omnes prouiſi, vt ſupra,
fructus non faciunt ſuos nec illis poſſeſſio ſuffra-
8 gatur, *d.c. cũ dignitates §. prouiſi.* Tertio † ad regi-
men parochialis eccleſiæ, non debet aliquis ad-
mitti, niſi ſit ſubdiaconus, *c. præterea hoc tit.* excipe
præſentatum à patrono, *c. fin. de inſt. in 6. ſumma
angel in verbo eccleſia n.12.* Ex decretis concilij Tri-
dentini nemo ad dignitatem, canonicatum, aut
portionem, vel beneficium recipitur, niſi qui eo
ordine ſacro, aut ſit initiatus, quem illa dignitas,
præbenda, aut portio requirit, aut in tali ætate, vt
infra tempus ſtatutum, initiari valeat, *c. cum digni-
tates §. neminem ſeſſ. 24.* & cæteras qualitates inte-
gre habere dignoſcatur, alias irrita eſt prouiſio.
*d.c. cum dignitates §. neminem c. quicunque el. 2. §. fin.
ſeſſ. 22.* Super defectu ordinis, archiepiſcopi, *c. à
multis & ibi gloſſ. in verbo metropolitani hoc tit.* & e-
piſcopi diſpenſant, cum illis qui intra breue tem-
pus poſſunt ordinari: *c. præterea hoc tit. & ibi gloſſ.
Zab. in 2. appoſ. & quæſt. 1. & Can. communiter,* olim
permittebatur archiepiſcopo diſpenſare, cum
ſubdiacono circa epiſcopatum: ſed non cum in-
ferioribus, vnde nec hodie cum inferioribus di-
ſpenſabit, ſed ſolus ſummus pontifex, qui talem
archiepiſcopi licentiam non approbaret, *Zab. in
d.c. à multis in fine Hoſt. numero tertio, & 4. Ioan. And.
numero octauo, & Can. communiter,* Ordo ad vali-
ditatem prouiſionis de beneficio, non exigitur
contemporanee, cum prouiſione, quantumcun-
que illi ſit annexus ordo, ſed ſufficit, quod poſt
prouiſionem ſe faciat promoueri, *c. ſi pro clericis de
præb. in 6. c. quæris §. præterea hoc tit. Garc. de beneſ.
part. 7. cap. 4. n. 44. & ſeqq. Zabar. in c. ſignificatum
in 3. quæſt. de præb. Rot. deciſ. 1. n. 3. hoc tit. in nou.* &
habeat ætatem in beneficio requiſitam: nam
quantumuis paruum & modicum tempus deſit,
puta dies, vel hora; collatio illi facta eſt nulla,
quia in limitatis à iure non licet arbitrari, *Garc. de
beneſ. p. 7. c. 4. n. 82. vſque ad finem clem. generalem
& ibi poſt gloſſ. in verbo in decimooctauo, Can. de ætat.
9 qual. & ord. præfic.* Clerici † compelluntur ad reci-
piendos ordines, & à canonibus, & ab epiſcopis,
qui ad regimen parochialis eccleſiæ aſſumitur, ſi
intra annum, à ſibi commiſſi regiminis tempore,
numerandum, ad ſacerdotium non fuerit pro-
motus; eccleſia ſibi commiſſa, nulla etiam præ-
miſſa monitione, eſt ipſo iure priuatus, & eidem
nullatenus, ea vice, iterato poterit conferri, nec
ipſe moram purgare. *c. licet canon. c. commiſſa de
elect. in 6. & ibi gl. & Can.* Religioſi prioratus con-
uentuales, vel non conuentuales curatos, et-
iamſi cura ipſa per ſeculares presbyteros habeat
exerceri, obtinentes, ſi intra annum, computan-
dum à tempore collationis, ſeu commiſſionis ſi-
bi factæ, de eis, & poſſeſſionis eorum adeptæ; vel
intra vigeſimum quintum ætatis ſuæ annum, ſi
ante ipſum, non conuentuales prioratus eis cõ-
miſſi fuerint, aut collati ad ſacerdotium, (*clem. 1.
§. cæterum de ſtat. monach.* ceſſante rationabili cau-
ſa) non fuerint promoti, eo ipſo, nulla etiam mo-
nitione præmiſſa, prædictis prioratibus, ſunt pri-
uati; qui ipſis iterum, ea vice, nullatenus confe-
runtur. Obtinentes † dignitates, ſeu beneficia, 10
ſiquidem illis certus ordo eſt annexus, vt abba-
tiæ, præpoſituræ, decanatui, archidiaconatui,
archipresbyteratui, *c. primo hoc tit. c. cum in cunctis
§. inferiora de elect.* & in cathedralibus eccleſijs,
canonicatibus & portionibus vt dictum eſt, *d.c.
cum dignitates §. in omnibus ſeſſ. 24* (qui iure decre-
talium, prout etiam inferiorum eccleſiarum ca-
nonicatus, nullum ſacrum ordinem habent an-
nexum *Pan. in c. cum in cunctis §. inferiora num. 10.
de elect. Boer. quæſt. 171. in princip.*) & quandoque
perſonatui, officio, vel præbendæ, *d.c. ei cui & ibi
poſt gloſſ. Franc. n. 6. Ioan. And. n. 6. & Can. communi-
ter de præb. in 6. Rot. Farin. deciſ. 421. p. 1. clem. vt ij
qui & ibi poſt gl. in verbo præbendas Can. hoc tit. Pan.
in c. cum in cunctis §. inferiora num. 10. de elect.* certæ
ſiue incertis præbendis, quæ tamen poſtea cer-
tificatæ ſunt, *gloſſ. in clem. vt ij qui in verbo annexi &
Can.* compelluntur ab epiſcopis ſolis, abſque ad-
iunctis de quibus *in cap. 6. ſeſſ. 25. Garc. de beneſ.
part. 3. cap. 4. n. 18. & ſeq* ad iſtum ordinem ſuſci-
piendum, monitione, *c. nullus & c. innouamus 60.
diſt.* vel ſuſpenſione ab officio, *diſt. 74. in ſumm. &
ibi gloſſ. & c. ſi qui & c. placuit.* præmiſſis per priua-
tionem, & amiſſionem dignitatum & beneficio-
rum, *c. 1. hoc tit. c. cum in cunctis §. inferiora de elect.*
coguntque epiſcopi eos, diebus ſtatutis, dictos
ordines per ſe exercere, ac cætera omnia officia;
quæ debent in cultu diuino præſtare, ſub pœnis
etiam grauioribus, eorum arbitrio imponendis,

c. qui-

Digitized by Google

c.quicunque el. 2.§. ij vero in fine ſeß. 22. ac iuxta diſpoſitionem canonum, intra annum non habent vocem in capitulo, etiam alijs capitularibus concedentibus, niſi ſint ſubdiaconi: *clem. vt ij & ibi gl. in verbo ex tunc. hoc tit. c.quicunque el. 2.ſeß.22.* poſt annum decurſum, etiamſi ſint ſubdiaconi, abſq; alia monitione, niſi prius, impedimento ceſſante, promoueantur ad ordinem, beneficio pacifice poſſeſſo annexum, in capitulo vocem nullo modo habent, etiam concedente capitulo, & perdunt dimidiam partem diſtributionum; *Clem. vt ij §. illi vero & ibi Pan n.16. hoc tit. d c.quicunque el. 2.* quæ non accreſcit alijs, ſed datur eccleſiæ, *Archid. in d. clem. vt ij, num. 10. & ibidem Zab. in §. illi vero n. 21. & ſeqq. Pan. numero 19.* Imo locus eſt d. clem. *vt ij qui*, ſi quis per literas papales ad hoc ſufficienter conſequitur beneficium nõ exiſtens in ordine niſi etiam ad non recipiendum ordinem ſufficientem diſpenſationem haberet, *gl. in d.clem. vt ij. qui in verb. annexi.* poſſunt eligi ibi, vel alibi in prælatos, quia non eſt ſuſpenſio, ſed ſubtractio certi iuris particularis, *Imol in d.clem. vt ij n 13* Si non habent certum ordinem annexum, tunc in collegiatis ſæcularibus, vel regularibus eccleſijs, vocem non habent etiamſi ab alijs ſibi concedatur, qui non eſt ſubdiaconus, *d.clem. vt ij d.c. quicunque el. 2.* ad actum, qui eſt expediendus, vt à priuatis, non à capitulo admittuntur, *gl. in d. clem. vt ij in verbo in capitulo & ibi Anchar. numero tertio, & quinto, Pan. n 6.* vt puta ad collationem, optionem ve in ſuo turno, perceptionem fructuũ *Vitalin. in d. clem. vt ij numero 16. & 17. Garc. de benef. part. 3. c. 4. n. 29. & ſeqq. Gonzal. ſuper reg. de menſ. & altern. gloß. 34. num. 128* &c. Inuiti ad ſacros ordines non compelluntur, & compellens punitur, *cap. 1. & 2. 74. diſt. & ibi gl. mag. in ſumma.*
11 verum † canones attente ponderant cauſas, recuſationis ordinationum. Nam ſi recipit canonicatum, non intendens, ad ſacrum ordinem promoueri, vt fructus ex eo percipiat, per aliquot annos, ipſum poſtea dimiſſurus, tenetur ad reſtitutionem fructuum eorundem, cum eos receperit fraudulenter, ille quoque, qui cum tali ſcienter contulit, ad ſeruandam eccleſiam indemnem obligatur, *Pan. in c. relatum numero 7. de cleric. non reſid. c. commiſſa §. cæterum de elect. in 6. late Garc. de benef. p. 3. c. 4 à numero 33. vſque ad finem.* Quod ſi præfati ex ſola voluntate renuũt ordinari, propter vtilitatem, vel neceſſitatem eccleſiæ, compelluntur ad ſacros ordines, monitione, aut ſuſpenſione, præmiſſis, ſuſcipere per amiſſionem locorum, & ſubtractionem beneficiorum, omni appellatione poſtpoſita, *c. quæris §. quod ſi pro ſolo hoc tit. cap. 3. & 4. 74. diſt. c. diſplicet. 23. quæſt. quarta.* Aut allegant impedimentum temporale ex delicto ſuo non proueniens, & excuſantur, ac poſſunt appellare, ſi excuſatio non admittitur. *arg. l. 1. §. ſi quis tutor. ff. quando appell. ſit.* Si per culpam ſuam ad talem ſtatum peruenerint, priuantur beneficijs, & non compelluntur ad ordines: *gloß. fin. in c. 1. hoc tit. c. cum in cunctis §. inferiora in fine & ibi gloß. in verbo ſi canones de elect.* Idem obtinet, ſi ante adeptum beneficium, in talem irregularitatem inciderint, qualitercunque, quia id in promotione ſua tacere non debuerant, *c. quando & c. fin. 24. diſt. c. expoſuiſti de corp. vit. ord. & c. c. niſi cum pridem §. perſonæ de renunciat* Si maioribus ordinibus, propter occulta ſua delicta, fatentur ſe indignos, inferiores præferuntur eiſdem, & niſi in alijs eccleſiæ ſeruitijs, valde vtiles fuerint, auferuntur eis beneficia, & alijs conferuntur, *d. c. quæris §. ſtatuentes c. fin. 74. diſt. late de his glo. mag. in ſumma 74. diſt. & in c. licet canon. in verb. priuatus de elect. in 6. & ibidem DD.* Monachi † quilibet ad mo- 12
nitionem abbatis, ad omnes ſacros ordines promouentur excuſatione legitima ceſſante, *Clem. ne in agro §. penult. de ſtat. monach.* quam ſi habet monachus, & non exauditur, ſupplicet, vel appellet ad ſuperiorem abbatis, ad inſtar ſerui ſupplicantis contra dominum, *l. 1. C. de precib. Imper. offer. c. de priore de appell. c. nullus de iurepat. Gan. in d. clem. ne in agro §. penult.* facultates † de non pro- 13
mouendo præterquam in caſibus in iure expreſſis, conceſſæ ad annum tantum ſuffragantur. *c. facultates el. 2. ſeß. 7.*

De ſacra vnctione.

Titulus XV.

SVMMARIA.

1 *Summi Pontificis caput chriſmate conſecratur.*
2 *Imperatorem examinat, inungit, conſecrat, & coronat Papa.*
3 *Reges quinam inunguntur.*
4 *Regis brachium oleo delinitur.*

Digitized by Google

5 *Epiſcoporum caput & manus chriſmate deliniuntur.*
6 *Sacerdotum manus oleo inunguntur.*
7 *Chriſtiani omnes bis ante baptiſmum vnguntur oleo, & bis poſt baptiſmum chriſmate.*
8 *Eccleſia vtitur vnctione cum conſecratur altare, dedicatur templum, benedicitur calix.*
9 *Romanus Pontifex non vtitur baculo.*

EX electis, ordinandis, & præficiendis, qui-
dam inunguntur, ideo ſubiungit de ſacra vn-
1 ctione. Caput † ſummi Pontificis chriſmate cō-
ſecratur, quia perſonam capitis in pontificali of-
2 ficio repræſentat. Ius † & authoritas exami-
nandi perſonam, à ſeptemuiris principibus Ger-
maniæ electam in regem Romanorum, & pro-
mouendam ad imperium, ad ſummum Pontifi-
cem ſpectat, qui eum inungit conſecrat, & coro-
nat, *c. venerabilem de elect. Reſtau. Caſtald. de impe-
rat. q. 17. & ſeqq.* plurima ſunt Imperatori reſer-
uata cumulata per Reſtaurum Caſtaldū in tract.
de Imperat. quæſt. 110. Reges dicuntur proprie
vngi, improprie vero conſecrari, ſed Epiſcopi di-
3 cuntur proprie conſecrari, & † quatuor reges
duntaxat de iure vnguntur, Hieroſolomytarum
à Patriarcha, Francorum ab Archiepiſcopo Rhe-
menſi, Anglorum à Cantuarienſi, & Siculorum
ab Archiepiſcopo Barenſi, ſummo Pontifice, vel
alio Epiſcopo, aut Cardinale, cui ſummus Pon-
tifex pro tempore committit, vt conſtat ex hi-
ſtorijs regni Neapolitani; alij vero non niſi ex
priuilegio eis competat, *Prob. ad monach. in c. 2. n.
3. & 4. de prebend. in 6.* Brachium † regis oleo de-
4 linitur, ſiue humerus vel armus, in quibus prin-
cipatus proprie deſignatur: *c. 1. §. vnde in veteri hoc
tit.* Caput † & manus Epiſcoporum chriſmate
5 deliniuntur, per caput mens intelligitur, per
6 manus opera, *d. c. 1. in princ.* Sacerdotum † manus
7 oleo inunguntur. Omnes † Chriſtiani vnguntur
bis, ante baptiſmum oleo benedicto, primum in
pectore, deinde inter ſcapulas, & bis poſt baptiſ-
mum chriſmate ſancto, primum in vertice, dein-
de in fronte, *c. 1. §. quia vero.* In confirmatione
frons chriſmatur; *d. c. 1. §. penult. c. 2. §. fin. de cogn.
8 ſpirituali in 6. & ibi gloſſ. in verb. frontis.* Item † ec-
cleſia vtitur vnctione, cum conſecratur altare,
dedicatur templum, benedicitur calix, *d. c. 1. §. fin.*
Extremam vnctionem infirmo conferre poteſt,
Sacerdos ſolus, vel vno præſente clerico, *c. quæ-
ſiuit de verb. ſignif. c. viſum & cc. ſeqq. ſeſſ. 14.* dam-
nato ad mortem non confertur, *Gemin. in c. ſuper
eo num. 6. de heret. in 6. Franc. Marc. quæſt. 10. nu. 3.
part. 2.* Romanus † Pontifex non vtitur baculo 9
paſtorali, tum propter hiſtoriam ſancti Martia-
lis, quem Sanctus Petrus miſit cum ſancto Mat-
thæo, vt dicit gloſ. ſiue cum Beato Materno, qui
fuit primus Treuirenſ. Archiepiſc. vt dicunt Ho-
ſtienſ. Zab. & DD. ad Prædicandum in Germa-
niam, qui cum iret, mortuus eſt, & redijt collega
ad Petrum, cui Petrus ait, accipe baculum, &
tangens eum dic, vt in nomine Domini ſurgat, &
prædicet, & iuit, quadrageſimo die, à mortis tem-
pore, tetigit eum, reſurrexit, prædicauit, & ita
ſanctus Petrus remouit à ſe baculum, & dedit
ſubditis, tum propter myſticam rationem, quia
poteſtatem accipit à ſolo Deo. *d. c. 1. §. fin. in
fine.*

De ſacramentis non reiterandis.

Titulus XVI.

SVMMARIA.

1 *Baptiſmus, ordo, & confirmatio non reiterantur, ſed caute ſuppletur, quod incaute fuit intermiſſum, cætera poſſunt reiterari.*
2 *Epiſcopi & ſuperiores ieiuni conferunt ſacramenta ordinis & confirmationis ieiunis & confeſſis, reliqua ſacerdotes.*

IN Sacramentis quæ reiterantur, ſi vnctio fit in eis, reiteratur vnctio, alias non reiteratur vnctio, ne iniuria fiat Sacramento prius collato, *c. oſtenditur de conſecrat. diſt. 4. c. Sacramenta 1. quæſt. 1* Sacramenta ſunt ſeptem, his verſibus deſignata,

Abluo, firmo, cibo, piget, vxor ordinat, vngit.
Ordo voluntatis thorus eſt, dant quinque neceſſe.

*c. veniens & ibi poſt gloſſ. Pan. num. 1. ante fin. Hoſt. in
princ. & Can. de tranſact.* Quæ reiterari poſſunt,
& quæ non, ſequens verſus indicat, † *Fons, ordo,* 1
*chriſma, c. dictum & c. ſeq. de conſec. diſt. 5. non, cæte-
ra ſunt reiteranda;* in primis non eſt aliquid reite-
randum, ſed caute ſupplendum, quod incaute
fuit intermiſſum, *c. 1. & c. fin. & ibi Pan. in fine
Butr. numer. 12. eod. & ibi late Boick. per totum,* &
quidem

Digitized by Google

quidem ſtatuto tempore, ad huiuſmodi ordines
conferendos, *d. c. fin. hoc tit.* & cum eiſdem ſo-
2 lēnitatibus, *c. 1. de ſac. vnct.* Sacramenta † ordinis,
dictum eſt ſupra de temp. ordin. & qualit. ord. in prin.
& confirmationis, *c. 1. §. per frontis de ſac. vnct. c. de*
his & c. manus de conſec. diſt. 2. ieiunis & confeſſis,
ieiuni conferunt Epiſcopi & ſuperiores; *c. vt rerum*
& c. ſeq. de conſec. diſt. 5. reliqua Sacerdotes, ba-
ptiſma quilibet vrgente neceſſitate, *c. ad limina 30*
quæſt. 1. c. in neceſſitate de conſecr. diſt. 4. imo etiam
abſque neceſſitate, ſed tunc ei pœna venit impo-
nēnda, *gloſ. in d. c. ad limina in verbo cogente.*

De filijs presbyterorum ordi-nandis vel non.

Titulus XVII.

SVMMARIA.

1 *Illegitimi non promouentur ad ordines vel beneficia.*

2 *Legitimi filij clericorum non aſſumuntur ad beneficia quæ patres immediate habuerunt.*

3 *Cum illegitimis diſpenſat ius.*

4 *Summus Pontifex.*

5 *Epiſcopus ad minores ordines & ſimplex beneficium.*

6 *In diſpenſatione quæ fit à Papa vel Epiſcopo exprimenda eſt ſpecies illegitimitatis, & eius qualitas.*

7 *Eſt odioſa & ſtricte intelligenda.*

8 *Legitimi filij inſtitutio in beneficio à patre immediate obtento non valet, & pœna Epiſcopi conferentis eccleſiam paternam filio legitimo.*

9 *Succeſſionis hæreditariæ vitium purgatur diſpenſatione ſolius Papæ.*

10 *Et intitulatione mediæ perſonæ.*

11 *Illegitimi filij clericorum beneficia eccleſiaſtica per eorum patres obtenta nullo modo, nec mediate, nec immediate poſſunt obtinere.*

12 *Legitimus filius clerici poteſt in eccleſia, cui pater præeſt, vel præfuit, beneficium eccleſiaſticum obtinere, ac preeſſe eccleſiæ in qua pater ſine titulo miniſtrauit.*

13 *In eccleſia ſæculari numerata in qua pater inſtitutus eſt vel fuit non poteſt habere idem vel penitus ſimile beneficium, & diſtinguuntur tres caſus.*

14 *In beneficio diſſimili, à paterno, in eadem eccleſia poteſt inſtitui.*

15 *In regularibus eccleſiis ſimul poſſunt eſſe monachi & Canonici.*

16 *Illegitimi filij clericorum in eccleſijs, vbi eorum patres aliquod beneficium habent, vel habuerunt, non poſſunt quodcunque etiam diſſimile beneficium obtinere, aut in eis quoquomodo miniſtrare.*

CRIMINA paterna, aut materna, non repel-
lunt ordinandos, & præficiendos, quia ne-
mo alieni criminis ſucceſſor conſtituitur; *l. crimen*
ff. de pœnis canonizat. in c. crimen 1. quæſt. 4. l. ſanci-
mus C. de pœn. c. quæſiuit de his quæ fiunt à maior. part.
cap. l. 2. vna fin. verſ. nullam & l. ſpurij ff. de deciſioni-
bus, attamē ex variis irregularitatibus impediun-
tur, inter quas eſt, vitium originis ſiue illegitimi-
tas, & ſucceſſio hæreditaria; Duæ in hoc titulo
continentur prohibitiones, vna de filijs † illegi 1
timis, non promouendis ad ordines vel benefi-
cia quæcunque, *c. 1. & fin. hoc tit. c. cum in cunctis*
de elect. c. conſuluit de ſeru. non ordin. 56. diſt. in ſum.
& ibi gl. c. 1. & ſeq. propter dignitatem excellen-
tiæ clericalis, deteſtationem paterni criminis, *c.*
propoſuiſti & ibi gloſſ. in verbo fili 82. diſt. c. priuſquam
28. diſt. & quia filij ſolent eſſe imitatores paterni
vitij, *c. litteras & ibi omnes notant c. ad abolendum hoc*
tit. Altera eſt, quod † filij legitimi non aſſuman- 2
tur ad ea beneficia, quæ patres immediate ha-
buerunt, *c. quoniam c. ad extirpandas d. c. ad abolen-*
dum hoc tit. Succeſſio hæreditaria in eccleſia Dei
eſt deteſtanda, *c. ex tranſmiſſa c. præſentium hoc tit.*
c. ad decorem de Inſt. c. apoſtolica 8. quæſt. 1. & ibi gloſ.
c. propoſuiſti verſ. quibus vtique 82. diſt. prætextu pa-
rentelæ, *c. ad extirpandas hoc tit.* aut prætextu ob-
ligationis, pacti, vel promiſſionis, *c. deteſtanda &*
ibi poſt gl. fin. Can. c. ne captanda de conceſſ. preb.
Ioan. de Anan. in c. accepimus & ibi Can. de pact. vel
quocunque alio quæſito colore, *cap. audiuimus de*
colluſ. deteg. c. vt paterna §. ad hæc ſeſſ. 25. Filius et-
iam legitimus prohibetur intitulari, in eccleſia,
in qua pater fuit immediate Vicarius perpetuus,
vel Rector, quia ambo dicuntur intitulati, *cap. ad*
extirpandas & ibi Pan. num. 4. & Can. Cum † ille- 3
gitime natis diſpenſat ipſum ius, primo per ſub-
ſequens matrimonium, qui vere legitimi effecti
ſunt, *c. tanta & ibi gloſſ. 1. Pan. & Can. qui filij ſint*
legit. c. 1. eod. tit. & ibi DD. §. fin. Inſt. de nupt. §. qui-

bus Di-

Digitized by Google

ba Inſtit. de hered. quæ ab inteſtato defert. 2. per in-
greſſum religionis, vt tamen hi prælationem nul-
latenus obtineant, *c.* 1. *& c. fin. hoc titul. & ibidem*
Can. 56. diſt. in ſumma & ibi gloſſ. & c. 1. *& c. naſci.*
& illegitima monialis non poteſt creari abbatiſſa
abſque diſpenſatione ſedis apoſtolicæ, *c. indemni-*
tatibus §. *ſane & ibi gloſſ. in verb. canonica & Io. And.*
in lib 6. Gemin. numer. 3. *de elect. in* 6. *Felin. in c. me-*
4 *minimus num.* 4. *de accuſ.* Summus † Pontifex diſ-
penſat cum clerico ſæculari ad ſacros ordines, *c.* 1.
hoc tit. in 6. *& ibi gl. in verb. maiores Archid. & Can.*
ad dignitatem, perſonatum, beneficium cura-
tum, *c. fin. & ibi glo. & Can. hoc tit.* ac ad canoni-
catus in cathedrali eccleſia; *Pan. in d. c. fin. ſub nu.*
2. *qui ſuſe diſtinguit*, in diſpenſatione obtenta à ſe-
de apoſtolica, per illegitimum vt poſſit obtinere
beneficia, perſonatus, dignitates, cum cura, vel
ſine cura, etiamſi ad ea quis per electionem aſſu-
matur, non venit cathedralis eccleſia, niſi ſpecia-
liter exprimatur; *c. quamuis* 1. *de præb. in* 6. *& ibi glo.*
& Can. Rot. deciſ. 1. *hoc tit. in antiq. Rot. deciſ.* 2. *hoc tit.*
in nou. & multo minus Epiſcopatus, *Archid. in c.* 1.
hoc tit. in 6. *num.* 5. licet ſe extendat ad beneficia
iuriſpatronatus, quia per eam non præiudicatur
patronis, ſed inhabilis habilitatur, *Lambert. de iu-*
repat. in xj. art. 7. *quæſt. princ.* 1. *part.* 2. *libri Achill.*
5 *deciſ.* 2. *de conceſſ. præb.* Item † diſpenſat Epiſcopus,
ad minores ordines, & ſimplex beneficium, *c.* 1.
hoc tit. in 6. *Pan. in c. fin. ſub numer.* 2. *hoc tit. Garc. de*
benef. part. 7. *cap.* 2. *numer.* 47. *& ſeqq. Gonz. ſuper*
reg. de menſ. & alternat. gloſſ. 5. *num.* 98. *& ſeqq.* non
tamen acceſſorie curatum, *Butr. in c.* 1. *poſt gloſſ. n.*
8. *hoc tit. in* 6. *late Franc. in c.* 1. *num.* 6. *&* 7. *hoc tit.*
in 6. *qui aliter ſentit.* aut cui annexus eſt ſacer or-
do, ex conſuetudine, vel ſtatuto, *Pan. in c. fin. ſub*
num. 2. *verſ. quandoq; vult diſpenſare ad beneficium*
hoc tit. Garc. de benef. p. 7. *cap.* 2. *in* 66. vnum, non
[illegible]a, *Franc. in c. fin. num.* 4. *hoc tit. in* 6. *& ibi Ge-*
min. num. 8. *& Can. communiter*, in eccleſijs in qui-
bus patres eorum, non ſunt, aut fuerunt inſtituti;
c. ad abolendum & ibi gloſſ. fin. c. cum decorem hoc tit.
vt inferius dicetur, litteriſque Epiſcopi ſuper diſ-
penſatione huiuſmodi datur plena fides, etiamſi
non habeant, aſcriptum locum, in quo datæ fue-
runt concurrentibus adminiculis, *Alexand. in l.*
de pupillo §. *qui nunciat. numer.* 7. *&* 9. *ff. de nou. oper.*
nunc. Achill. deciſ. 6. *de prob. Ioan. And. in c. abbate ſa-*
6 *ne num.* 8. *de re iud. in* 6. In † diſpenſatione ſuper
illegitimitate exprimenda eſt ſpecies illegitimi-
tatis, & eius qualitas puto quod natus ſit, ex preſ-
bytero & ſoluta filia ſpirituali dicti presbyteri ex
baptiſmo, ſeu confirmatione, & qualitas quæ in
ducit, nouum gradum affinitatis; aliæ qualitates
delictum aggrauantes, non ſunt exprimendæ,
Hoſt. in c. fin num. 7. *hoc tit. & ibi Pan. nu.* 3. *& Can.*
Rot. deciſ. 2. *&* 4. *hoc tit. in antiq.* Qualitas ſe fuiſſe
natum ex ſoluto & ſoluta etiam expreſſa in gra-
tia beneficij, quam quis petit canonizari, proba-
tur per productionem diſpenſationis, in qua,
narrando, ſe fuiſſe natum, ex ſoluto & ſoluta, fue-
rat diſpenſatum, & alleganti contrarium incum-
bit probatio; tum quia diſpenſationem obten-
tam impugnat, pro qua præſumitur, *l. ab ea parte*
ff. de prob. gloſſ. in l. 1. *in verbo cum ordine in fine C. de*
fid. Inſtr. & iure fiſci baſt. lib. 10. *& ibi DD. l. fin. C. de*
præd. min. Felin. in c. quoniam contra ſub nu. 37. *verſ.*
ſeptima concluſio de fid. inſtrum. & ibidem DD. nu. 42.
Achill. deciſ. 12. *de prob.* tum quia pro qualitate ſo-
luti & ſoluta ſtatus naturalis adeſt, *l. in bello* §. *facta*
ff. de capt. & poſtlim. reuerſ. l. quæcunque in fine ff. de
pub. in rem action. Hæc † diſpenſatio eſt odioſa, 7
quia exorbitat à iure communi, & ſtricte intelli-
genda, *d. c.* 1. §. *fin. hoc tit. in* 6. *cap. odia de reg. iur. in*
6. Illegitimus diſpenſatus ad beneficium, etiam
ſi ei incumbat cura animarum, prætextu huius
diſpenſationis, vnum tantum beneficium pote-
rit obtinere, *d. c.* 1. §. *fin. hoc tit. in* 6. quod ſi dimit-
tat, aliud ipſius loco recipere non poteſt, quia ad-
epto primo beneficio, dicta diſpenſatio eſt ſorti-
ta ſuum effectum, & receptio ſecundi non valet,
c. non poteſt 2. *reſp. de præb. in* 6. *& ibi gloſſ. in verbo*
primis Archid. in d. c. 1. *in fine hoc tit. in* 6. *Franc. num.*
14. *& Can. Bald. in c. innotuit. num.* 3. *de elect. Rot. de-*
ciſ. 1. *hoc tit. in nou. Creſcent. deciſ.* 1. *de reb. eccleſ. non*
alien. dicit illud procedere propter ſtylum Curiæ, imo
ſi diſpenſatus ſit ad archidiaconatum, dignitates,
& beneficia, ſe inuicem compatientia, vt ea reci-
pere poſſit & obtinere, non poteſt acceptare be-
neficium, quod vellet retinere, dimittendo pri-
mum, *Gemin. in d. c.* 1. §. *fin. ſub num.* 3. *&c. in fine gl.*
per illam decretalem §. *hoc tit. in* 6. *Achill. deciſ.* 4. *de*
conceſſ. præb. Diſpenſatus ad minores, ſeu ſacros
ordines, non videtur habilitatus ad beneficium,
niſi in diſpenſatione ſit expreſſum, *c. fin. hoc tit. &*
ibi Franc. in 3. *not. Gemin. nu.* 1. *Garc. de benef. p.* 1. *c.* 6.
n. 7. *& plurib. ſeqq.*

Inſtitutio † filij legitimi in beneficio, à patre 8
immediate obtento, non valet, *c. præſentium c. con-*
querente

Digitized by Google

querente c. ad abolendam & c. ad extirpandas hoc titul.
Epiſcopus qui ſcienter ordinat, aut confert filio
ſacerdotis legitimo, paternam eccleſiam, exinde
eum remouere non poteſt; ſi ignoranter, non
poteſt eum remouere, donec in alia eccleſia ſibi
prouiderit, vnde honeſte valeat ſuſtentari; *c. ve-
niens hoc tit.* quia indignum eſt, vt ipſe, poſtquam
in ſacris eſt ordinatus, omnino debeat eccleſia-
ſtici beneficij prouiſione carere *c. propoſuit hoc tit.
7. diſt. c. 1. & 2. c. epiſcopus de præb.* Idem obtinet in
inſtitutione nepotum, & cuiuslibet eorum, qui-
bus eſt ius ſuccedendi, *gloſſ. 1 in d. c. ad extirpandas
8. quæſt. 1. c. apoſtolica & ibi gloſſ.* quando mortuus
eſt filius, alias non; cum in primo caſu nepos ad
ſucceſſionem veniat, in ſecundo non: *Auth. in ſuc-
ceſsione C. de ſuis & legit. §. ſin autem Inſtit. de hæred.
qualit. & differ. Innoc. in d. c. ad extirpandas Hoſt. in
c. ex transmiſſa numer. 8. hoc tit. quod Ioan. And. con-
trouertit in d. c. ad extirpandas num. 6. & ibi Anchar.
verſ. quæritur gloſſ. Zab. in 1. quæſt. Pan. nu. 8.* nec non
collateralium, ſi iure ſucceſſionis petant; *c. apoſto-
lica 8. quæſt. 1. c. ad decorem & ibi gloſſ. in verbo hære-
ditario de Inſt. c. venerabilem §. penult. de elect. Innoc.
in d. c. ad extirpandas*, ac etiam parentum & aſcen-
dentium inſtitutione, in beneficio immediate
obtento à filio; quia habet ius ſuccedendi filio,
licet turbato ordine, *l. nam etſi parentibus C. de in-
off. teſtam.* & in beneficialibus generaliter prohi-
betur ſucceſſio, *d. c. apoſtolica c. præſentium vbi nul-
latenus patiaris hoc tit. & ita tenet Hoſt. in d. c. ad ex-
tirpandas num. 9. licet Pan. in d. c. ex transmiſſa num.
7. contrarium teneat & ibidem Zab. in 2. quæſt. Card.*
9 *Seraph. deciſ. 1442. ſub num. 10.* Purgatur † vitium
hæreditariæ ſucceſſionis diſpẽſatione ſolius ſum-
mi Pontificis; ſuper quo legatus à latere diſpen-
ſare non poteſt, *c. dilectus & ibi gloſ. & DD. hoc tit.*
quia non poteſt diſpenſare contra Concilium,
c. ad extirpandas & c. fin. hoc tit. c. dilecto de præb. &
10 purgatur † intitulatione mediæ perſonæ, inter
patrem defunctum, & filium, *d. c. ex transmiſſa*,
etiamſi alter filius, fraterve ſuus diſpenſatiue ta-
mẽ fuerit media perſona, in beneficio illo, *Boich.
in c. nimis ſub num. 22. hoc tit. poſt Hoſt. à ſe allegatum*,
Clemens Papa ſeptimus *d. c. ex transmiſſa.* quæ eſt
conſtitutio Alexandri III. & ex communi Do-
ctorum opinione, loquitur in filio legitimo, *Zab.
in d. c. ex transmiſſa in 1. q. Card. Seraph. deciſ. 1442.
num. 7 in fine*, extendit ad illegitimos filios cleri-
corum, per conſtitutionem ſuam in Bullario 36.
Summa in Decretales.

quæ incipit, *ad canonum conditorem, &c.* ſtatuit-
que † presbyterorum filios ex fornicatione na- 11
tos, beneficia eccleſiaſtica per eorum patres ob-
tenta, nullo modo, nec mediate, nec immediate
poſſe obtinere, quæ eſt in viridi obſeruãtia. *Achil.
deciſ. 1. hoc tit.* Legitimus † filius clerici poteſt in 12
eccleſia, cui pater præeſt, vel præfuit, beneficium
eccleſiaſticum obtinere, *c. ad hæc & ibi DD. c. cum
decorem hoc tit. Butr. in c. ad abolendam num. 5. & ibi
Ioan. de Anan. num. 1. hoc tit.* ac poteſt præeſſe ec-
cleſiæ, in qua pater ſine titulo miniſtrauit, *c. con-
ſtitutus hoc tit.* In † eccleſia ſæculari numerata, in 13
qua pater inſtitutus eſt, vel fuit, non poteſt ha-
bere idem, vel penitus ſimile beneficium; quia
filius legitimus repellitur, non propter aliquam
irregularitatem, ſed † prohibetur ſuccedere in 14
eodem vel ſimili beneficio, cum obtento à patre;
*d. c. ad hæc & ibi Hoſtien. in fine Cald. conſ. vnico in fine
hoc tit.* quia in eccleſia Dei, non ſolum prohibe-
tur ſucceſſio hæreditaria in beneficijs, ſed etiam
quaſi ſucceſſio: *c. ex transmiſſa c. præſentium hoc tit.
c. ad decorem de Inſt. c. apoſtolica 8. quæſt. 1.* & diſtin-
guendi ſunt tres caſus. Primus eſt, quando in ec-
cleſia eſt certus numerus canonicorum, & ſunt
diſtinctæ præbendæ, ita vt quilibet canonicus
habeat proprios agros, vineas, prata, redditus ſe-
paratim aſſignatos pro ſua præbenda, & poteſt
canonici filius legitimus obtinere quemcunque
ex canonicatibus, præterquam canonicatum
obtentum à patre, *Cald. d. conſ. vnic. circa finem hoc
tit. Hoſt. in d. c. adhuc in fine & ibi Bell. ſub num. 2.* Se-
cundus eſt caſus, quando in eccleſia non eſt cer-
tus canonicorum numerus, nec ſunt diſtinctæ
præbendæ, qualis eccleſia dicitur receptiua, &
poterit filius canonici recipi in canonicum, *Zab.
in d. c. adhæc in 1. oppoſ. Bellam. ſub num. 2. Pan. circa
finem Hoſt. num. 3. Pan. in d. c. ad abolendam ſub nu. 1.*
quia in ea non datur vacatio aut ſucceſſio; nam
cum recepto in canonicum, naſcitur ius quod-
dam nouum, quod deſinit, & extinguitur cum
defuncto, *c. dilecto § præterea licet de præb.* Tertius
caſus eſt, quando in eccleſia eſt certus canonico-
rum numerus, & non ſunt diſtinctæ præbendæ,
*c. fin. §. præterea ibi cum forſan eſſet de conceſs. præb. in
6. c. ſtatuimus & ibi gloſſ. in verbo potiorem in fine &
DD. de maior. & obed. gloſſ. in c. ex parte in verbo di-
ſtincta de conceſs. præb.* & legitimus filius canonici
non poteſt fieri canonicus in eccleſia, in qua pa-
ter eſt, vel fuit canonicus; & qui tales canonicare

K præ-

Digitized by Google

præſumpſerit, à ſuis beneficijs ſuſpenditur; *c. ad abolendam & ibi poſt gloſ. Pan. & DD. Pan. in d. cap. cum decorem in 2. not. hoc tit.* quia canonicatus obtentus à patre, & canonicatus de quo filio prouidetur, ſunt penitus ſimiles, *c. ad abolendam & ibi Pan. ſub num. 1. circa fin. Hoſt. num. 1. & 2. Ioan. de Anan. num. 1. hoc tit. Pan. in c. ad decorem in 2. not. hoc tit.* Eadem ratione, filius non poteſt habere Vicariam, in eccleſia in qua pater proximò perſonatum habuit, *c. Michael c. ad extirpandas hoc tit.* & quia canon pœnam imponit, ordinario circa factum, cenſetur illi prohibere diſpenſationem, *Pan. in d. c. ad abolendam num. 3.* In beneficio diſſimili, à paterno, in eadem eccleſia poteſt inſtitui, *c. adhac & ibi Pan. & Can. hoc tit.* ac poteſt illi penſio ſuper beneficio, à patre obtento, & reſignato, reſeruari, *Pariſ. de reſig. lib. 7. quaſt. 2. num. 108. & ſeqq. Gig. de penſ. quaſt. 86. num. 8. Mandag. in tract. deſignat. gratiæ titul. diſpenſ. ad beneficia in eccleſia in*
15 *qua pater verſ. quaro.* In † regularibus eccleſijs, pater & filius bene poſſunt ſimul eſſe monachi, aut regulares canonici, *56. diſt. in ſumma & ibi gloſſ. in*
16 *d. c. ad abolendam in verbo in ſæcularibus*, Illegitimi † filij clericorum in eccleſia, cui patres præſunt, nō poſſunt eccleſiaſticum beneficium obtinere, *c. cum decorem hoc tit.* cum indecorum ſit, vt in altaris officio, illegitimus filius impudico patri miniſtret, in quo Dei filius æterno patri victimatur. Iure decretalium, diſpenſatiue mortuis parentibus, in eccleſia paterna ſolent ad beneficia promoueri, quia ceſſat ſupraſcripta ratio, *Hoſt. in d. c. ad abolendam ſub num. 2. & ibi Pan. num. 4. Zab. in 2 quaſt. & Can. communiter*, Ex decretis Concilij Tridentini, in eccleſijs, vbi eorum patres, aliquod beneficium habent, vel habuerunt, aut etiam ſolam ſedem in choro, ratione dignitatis, quam in alia eccleſia obtinebant, etiamſi pater actu nunquam ſediſſet in dicta ſede, *Garc. de benef. part. 7. cap. 3. num. 66. & ſeqq.* non poſſunt quodcunque etiam diſſimile beneficium obtinere, nec in dictis eccleſijs, tanquam muſici ſimplices canere, aut quoquo modo miniſtrare, canendo verſiculum vel collectam, *Garc. de benef. part. 7. c. 3 num 68. & ſeqq. Nau. conſ. 1. in 17. quaſt. de conſtit.* nec penſiones ſuper fructibus beneficiorum, quæ parentes eorum obtinent, vel alias obtinuerunt habere: ſuper iis quæcunque diſpenſatio ſubreptitia cenſetur. Verum pater habens penſionem cum facultate transferendi, ſuper fructibus beneficii quod non obtinet, vel alias obtinuit, poteſt illam transferre in filium illegitimum; *Gig de penſ. quaſt 86. Pariſ. de reſignat. lib. 6. quaſt. 4. num. 18. Gonzal. ſuper regul. de menſ. & altern. gloſſ. 5. §. 5. num. 22. & ſeqq. Garc. de benef. part. 7. c. 3. num. 32. & ſeqq.* Adhæc reciprocæ reſignationes, quæ à parentibus clericis, in fauorem filiorum fiunt, vt alter alterius beneficium conſequatur; in fraudem canonicarum ſanctionum, factæ omnino cenſentur; nec collationes ſecutæ, aut poſſeſſio triennalis pacifica, ipſis clericorum filiis ſuffragantur, *c. vt paterna ſeſſ. 25. Garc. de benef. part. 7. cap. 3. numer. 13. & ſeqq. & numer. 88.* Vnde inferri videtur, quod filius illegitimus clerici, & pater non poſſunt ſimul eſſe monachi, & regulares canonici, in eodem monaſterio ſiue eccleſia; propter generalitatem rationis d. c. vt paternæ incontinentiæ memoria à locis Deo ſacratis, quos maxime puritas ſanctitasque decet, longiſſime remoueatur, *l. fin. ff. de hared. inſt. l. titia §. idem reſpondi ff. de verb. oblig.* & propter verba in dictis eccleſijs quoquo modo miniſtrare, quæ compræhendunt omnem modum qui excogitari poſſet, *l. in fideicommiſſ. §. nonnunquam & ibi Bald. ff. de vſur. l. quidquid C. arbitriū tut. l. quidquid aſtringenda ff. de verb. oblig. & eſt melior textus in l. his ſolu ff. de condict. indeb.* Nepos legitimus ex filio illegitimo non comprçhenditur ſub hoc decreto Concilij Tridentini, *Nau. conſ. 9. & 10. hoc tit. Garc. de benef. part. 7. cap. 3. numer. 21. & ſeqq.* & cum loquatur de filijs non extenditur ad patres, *late Card. Seraph. deciſ. 1442. vbi explicat cap. 16. ſeſſ. 25. Garc. de benef. part. 7. cap. 3. num. 28. & ſeqq.*

De ſeruis non ordinandis & eorum manumiſſione.

Titulus XVIII.

SVMMARIA.

1. *Serui quare prohibeantur ordinari.*
2. *Seruus ordinatus, an fiat liber diſtinguendi ſunt plures caſus, an volente & ſciente Domino ſit ordinatus.*
3. *Domino contradicente.*
4. *Domino ignorante.*

5 *Facili-*

Digitized by Google

5 *Facilitate ſua, an calliditate vel malitioſe.*
6 *Ad ſeruum, ordinatum clericum ſacularem, repetendum Domino datur annus.*
Triennium, ſi factus fuit monachus.
7 *Dictaq́, vendicatio contra eccleſiam & monaſterium eſt proponenda coram iudice eccleſiaſtico.*
8 *Liberti, originarij, Curiales, obligati alicui conditioni, tributo ſeruili, obligati ad ſeruitia perſonalia ordinari prohibentur.*

SECVNDO promouendos repellit conditio perſonæ, *c. 1. & 2. c. conſuluit hoc tit.* ideo ponitur de ſeruis, non ordinandis, &c. Præteritis eis, quæ traduntur in inſtitutionibus imperialibus, *lib. 1. tit. 3. de iure perſonarum, tit. 6. quibus ex cauſis manumitt. non licet, &c. tit. 8. de his qui ſui vel alieni*
1 *iuris ſunt*; Ratio † huius prohibitionis eſt; ſeruilis vilitas, clericalis dignitas, *c. admittuntur c. de ſeruorum in fine c. generalis 54. diſt.* & quia ordinati, ſine manumiſſione, frequentius in ſeruitutem reuocantur; quodque infirmari, vel vituperari poteſt præcaueri debet, *d. c. 1. & 2. c. ex antiq. & c. ſeq.*
2 *54. diſt.* Seruus † volente, *d. c. 1. & 2. c. quicunque 54 diſt.* aut ſciente & non contradicente domino, in clero, ſiue ad minores, ſiue ad maiores ordines ordinatus, aut monachus factus, *c. qui vere 16. q. 1.* ex hoc ipſo liber & ingenuus eſt, *c. ſi ſeruus ſciente 54. diſt.* poteſt dominus in ſeruo, quem manumittit, retinere operas ſpirituales in ipſa ordinatione, non poſtea; quia rei ſacræ non imponitur ſeruitus: & ſi ordinatus eas non præſtiterit, degradatur, Domino redditur, & nullo priuilegio clericali gaudebit vlterius, quoad dominum: *c. nullus hoc tit. & ibi gloſſ. fin. Pan. & DD.* item eccleſia à ſe manumiſſo apponit quædam pacta; *c. eo libentius*
3 *c. de famulis hoc tit. & ibi Pan. & DD.* Domino † contradicente ordinatus, ſeruus remanet, & Domino reſtituitur, quod omnes Doctores fatentur, vbi non eſt Sacerdos; nam in tali caſu Diaconus amittit poteſtatem dandi Vicarium; *c. quis aut leges & ibi gloſſ. fin. 54. diſt.* Quando eſt factus Sacerdos, controuerſia eſt, an Domino ſit reſtituendus *gloſſ. fin. in c. 2. hoc titul. & ibi DD. Archid. in c. frequens ſub num. 1. Prapoſ. num. 3. 54. diſt. & ibi Gemin. ſub num. 2.* Tutius eſt vt Sacerdos non reſtituatur Domino, propter ordinem Sacerdotij, qui liberat à ſeruili conditione, *c. frequens in fine*
4 *54. diſt.* Ignorante † Domino promotus ad minores ordines, deponitur, & reuocatur in ſeruitutem; *d. c. frequens verſ. Leontium c. ex antiquis verſ. fin. c. de rebus in fine 54. diſt.* Ad maiores ordines promotus, ſiquidem Epiſcopus aut examinator ſciuerint, quod ſit ſeruus, ſtatim fit liber, in officio clericatus permanet, & Epiſcopus, vel præſentator tenentur Domino dare duos ſeruos æque bonos; *c. ſi ſeruus abſente 54. diſt.* Epiſcopo vero & examinatore ignorantibus, Diaconus Vicarium præſtat, quem ſi præſtare non poteſt, deponitur, & redditur Domino, *c. ex antiquis verſ. Diaconus & c. de rebus 54. diſt.* Vt eius conditionis ſit, cuius fuerat ante ordinem ſuſceptum: *c. nulli d. c. frequens verſ. Leontium cap. generalis §. magnis 54. diſt. d. c. ex antiquis ibi eliminati prorſus & exuti religioſo priuilegio*, eodem priuilegio gaudet ſubdiaconus, *c. pen. hoc tit.* Sacerdos ſtatim liber fit, ſeruit Domino in diuinis officijs, mulctatur peculij ſui amiſſione, quoad vſum, *c. ex antiquis verſ. & ideo fratres d. c. frequens verſ. fin. d. c. de rebus gloſſ. fin. in c. 2. hoc tit. & ibi late Pan. & Can.* Præfata procedunt † quando ſua facilitate ſeruus ſe fecit or- 5
dinari, ſi vero malitioſe & calliditate corruptis, aut conductis teſtibus, debet Domino reſtitui, etiamſi ad ſacros ordines fuerit promotus, abſq; vlla diſtinctione, *c. de ſeruorum 54. diſt. c. de ſeruorum hoc tit. & ibi Pan.* Datur † Domino, ad repe- 6
tendum ſeruum ſęcularem clericum ordinatum, annus, qui currit, non à tempore ordinationis, ſed à tempore ſcientiæ, *glo. in c. ſi quis ſciente in verbo vnius 54. diſt.* Si vero factus fuerit monachus, triennium; vltra triennium remanet monachus liber; *d. c. ſi quis ſciente 54. diſt.* ratio diuerſitatis eſt quia clerici ſunt in publico, monachi vero, ſunt in clauſtro. Ac rei vendicatio † contra eccleſiam, 7
ſiue monaſterium, in quo ſeruus eſt ordinatus, proponenda eſt, coram iudice eccleſiaſtico; *d. c. ex antiquis d. c. frequens c. generalis ibi rogaturq́, pro ſtatu militantium ſibi conditiones rogari 54. diſt. c. deſignata 50. diſt. & 53. diſt. in ſumma*, qui omnes quęſtiones incidentes, an ſeruus ſit in poſſeſſione libertatis, an non, an ſit fugitiuus, an non, bonæ fidei, vel malæ fidei, examinare & terminare debet, antequam agatur de proprietate ſerui, ratione priuilegij ordinis; quia in ſpiritualibus nec incidenter, nec principaliter, poteſt laicus iudex huiuſmodi cognoſcere; *c. tuam de ord. cog. c. lator. qui filij ſint legit.* cognoſcere vero poteſt ſummarie an ſit clericus, *c. ſi iudex de ſent. excommun. in 6. gl. mag. in d. c. frequens in verbo diluere & ibi Archid. n. 4*

Digitized by Google

& 5. Præpoſ. in fine & Can. Quiſquis Epiſcopus vel
presbyter, & Diaconus, vel eorum, qui monaſte-
rijs præeſſe noſcuntur, huiuſmodi perſonas, apud
ſe tenentes, non reſtituendas Dominis, aut dein-
ceps vel eccleſiæ ſeruituti, vel religionis congre-
gationibus putauerint applicandos, periculum
proprij honoris, communionisque ſe non ambi-
8 gant ſubituros, *c. generalis* 54. *diſt.* Eadem † ratio-
ne liberti, *c. pen. verſ. fin.* 54. *diſt.* originarij, *d. c.
frequens in princip.* curiales, *c. legem* 51. *diſt.* obliga-
ti alicui conditioni, tributo ſeruili, patrocinio
domus cuiuslibet, *c. ſi quis obligatus* 54. *diſt.* manu-
miſſi retento obſequio, vel operis, *c. quicunq; verſ.
fin. c. qui ex famulis verſ. fin. c. fin.* 54. *diſt.* Vaſalli
angarij & parangarij obligati ad ſeruitia perſo-
nalia, *Afflict. in conſtit. Neapol. lib.* 3. *rubr.* 6. *num.* 11.
& ſeq. homines taliabiles, *Guid. Pap. q.* 312. *cũ prior.
qq. ſeqq. Boer. deciſ.* 131. *ſub numer.* 8. *in fin. & num.* 9.
& ſeqq. Ioan. Faber in §. de teſtib. nu. 2. *Inſt. de teſtam.*
homines proprij, *Gail. de pignorat. obſer.* 8. *numer.* 3.
& de arreſt. Imper. c. 8. *num* 82. *Zaſ. ſing. reſp. lib.* 1.
c. 3. *& ſing. reſp. c.* 7. *lib.* 2. *num.* 8. *& c.* 12. *ac conſ.* 19.
num. 3. *& ſeqq. vol* 2. non poſſunt ordinari; niſi
eorum petitio, aut voluntas acceſſerit, qui ali-
quid ſibi poteſtatis in eos vendicant, ne quando
voluerint eorum Domini, fiant ex clericis ſerui,
c. 1. *& c. quicunque in fine diſt.* 54. Aſcriptitij poſſeſ-
ſionibus, etiam præter voluntatem dominorum,
clerici fieri poſſunt, ita tamen, vt clerici facti, im-
poſitam ſibi agriculturam adimpleant, *c. ſi ſeruus
ſciente verſ. fin.* 54. *diſt.* In Germania adſcriptitij
non promouentur niſi poſtquam prece vel pre-
tio à Dominis libertate donati ſint, *Gail. de arreſt.
imper. c.* 8. *num.* 82.

De obligatis ad ratiocinia ordinandis vel non.

Titulus XVIIII.

S V M M A R I A.

1 *Ad Ratiocinia obligati ex generali adminiſtra-
tione, quare prohibeantur ordinari.*

2 *Ad ratiocinia obligati ex procuratione vnius nego-
tij non prohibentur ordinari.*

3 *Ad ratiocinia obligatus perſeuerans in officio,
quando poßit ordinari.*

4 *Ad Ratiocinia obligatus, poſt depoſitam admini-
ſtrationem, non poteſt ordinari, ſi publica ſint
ratiocinia.*

5 *Si priuata ſint, diſtinguendum eſt an ſibi quæſtio
moueatur in ipſa promotione, vel non.*

6 *Ad Ratiocinia obligati & ordinati contra prohi-
bitionem eius, cuius bona adminiſtrauit, pœna.*

TERTIO Promouendum impedit obligatio
ex generali adminiſtratione, *c. primo hoc tit.
vbi procuratores, actores, executores, curatores & ibi
Zab. in* 3. *oppoſ.* ad † ratiocinia, 53. *diſt. in ſumma &* 1
c. 1. quæ ſunt redditiones rationum, ad quas ali-
quis obligatur ex adminiſtratione rei publicæ,
cap. 1. 53. *diſt. d. c.* 1. *hoc tit.* vel priuatæ, *c. magnus* 54.
diſt. d. c. 1. *hoc tit.* quia præſumptio eſt contra eos,
quod non tranſeant ad clericatum, voto religio-
nis, ſed vt fugiant ratiocinia dominorum ſuo-
rum, 53. *diſt. in ſumma* 51. *diſt. in ſumma & ibi gloſſ.
vnic.* tum etiam quia ſi ante liberationem, ſiue
redditam rationem negotiorum, vel officiorum
ſuorum, fuerint ordinati, eccleſia infamatur, *c.* 1.
hoc tit. ac poteſt epiſcopus eos repellere ex offi-
cio, ſicut quemlibet criminoſum, *c. infames* 6.
quæſt. 1. ac quilibet poteſt contra eos opponere, ſi
fuerint adminiſtratores pupillorum, vel abſen-
tium, ſecus ſi aliorum præſentium. *Anchar. in d. c.
1. in* 5. *not. hoc tit.* Obligati ex † procuratione vni- 2
us negotij, *Zab. in c. vnico hoc tit. quæſt.* 8. *in fine & ibi
Can.* aut ex cauſa mutui, vel ſimili, non prohi-
bentur ordinari, *Anchar. in cap.* 3. *in* 3. *notab. in fine
hoc tit. l. reſcripto in princip. verſ. cæterum ff. de mun. &
honor.* Obligatus ad † ratiocinia, perſeuerans in 3
officio ſæcularium perſonarum, non miſerabiliũ,
non poteſt ordinari, *c.* 1. *§. conductores c.* 2. *& c. ſed
nec procurationes ne cleric. vel mona. h.* 21. *quæſt.* 3. *in
ſumma & c.* 1. *&* 2. ſi vero perſona, cuius admini-
ſtrationem gerit, ſit eccleſiaſtica, vel ſæcularis &
miſerabilis, vt pupillus, vidua, cæcus, tunc pote-
rit ordinari, *c. peruenit* 86. *diſt. c. iudicatum* 89. *diſt. c.
in noua* 16. *quæſt.* 7. quia omnes eccleſiaſtici ad tu-
telam miſerabilium perſonarum tenentur, *d. c.
peruenit & ibi gloſſ. pen. c.* 1. *& c. epiſcopus gubernatio-
nem* 88 *diſt.* Poſt depoſitam † adminiſtrationem, 4
ſi publica ſint ratiocinia, ordinari non poteſt an-
te redditam rationem, *l. officiales C. de epiſcop. &
cleric. l. reſcripto in princ. verſ. debitores ff. de mun. &
honor. l. fin. C. de debit. ciuit. lib.* 11. niſi pignora aut
fideiuſſores idoneos dederit, *d. l. reſcripto in princ.
verſ. debitores l.* 1. *C. de debit. ciuit. li.* 11. *& ibi gl. et DD.*
quia

Digitized by Google

quia obligatus reipublicæ ex adminiſtratione
5 repellitur ab honore: ſi vero ſint priuata † ratio-
cinia, & nulla ſibi moueatur quæſtio, tunc pote-
rit ordinari, *c. primo, hoc tit. c. magnus 53. diſt.* ſi illi
mota ſit, aut moueatur quæſtio in ipſa promotio-
ne, ſiquidem de dolo, aut perfidia, non debet or-
dinari ante finem litis, *arg. c. illud 23. diſt. l. reum C.
de procur.* & poteſt præfiniri certum tempus, intra
quod cauſa decidatur, *l. titia ff. de accuſ. l. diffamari
C. de ingen. manum. c. cum inhibitio de cland. deſponſ.
c. lator. qui filij ſint legit.* ſi de culpa tantum, poterit
ordinari non obſtante reclamatione eius, cuius
adminiſtrationem gerit, quia lis ſuo marte de-
curret, etiam ſub eodem iudice. *l. cum quædam de
Iuriſd. omn. iud. c. propoſuiſti de foro compet. late Pan.
in 1. numero quarto, et quinto, hoc tit. et ibidem Anch.*
6 Adminiſtrator, contra † prohibitionem eius, cu-
ius bona adminiſtrauit, promotus ad clericatũ,
non deponitur, ſed bona ſua cedent ei in ſolu-
tum, quæ ſi non ſufficiant, epiſcopus ei tenetur;
quia abſtulit adminiſtratori occaſionem, nego-
ciandi, & quærendi de nouo, *c. fornicari 88. diſt. gl.
pen. in cap. 1 hoc tit. quam ibi approbat. Butr. num. 14.
Pan. n. 7.* item adminiſtrator promotus, ſatisfaciet
de bonis, quæ ſibi poſt clericatum obueniunt,
vel ex opere, aut artificio, quod poteſt exercere
abſque officij ſui detrimento. *c. clericus 91. diſt.
Zab. in c. 1. in 1. quæſt. hoc tit.*

De corpore vitiatis ordinandis vel non.

Titulus XX.

SVMMARIA.

1 *Vitium corporis triplex eſt, Debilitatio, mutilatio, deformitas.*
2 *Vitiati ſponte in quocunque membro etiam digito repelluntur à promotione, et deijciuntur iam promoti.*
3 *Vitiati caſu, qui operi licito inſiſtebant, inuiti, vel à medicis, in minimis membris, ſiue occultis ordinantur.*
4 *In magnis & manifeſtis membris indiſtincte non ordinantur, et deijciuntur iam promoti.*
5 *Membrum magnum quod intelligatur.*
6 *Sacerdotis qui ſe præſcidit pœna.*
7 *Cum vitiatis corpore diſpenſat Papa.*
8 *Epilepſia, ſiue morbus caducus, arreptio à demone, & quælibet elatio incurſibus vexationis, impediunt promotionem ad ordines, & iam promotum ſuſpendunt.*
9 *Non inhabilitant ad ſimplex beneficium aut Canonicatum in minus inſigni eccleſia.*
10 *Non priuant beneficijs obtentis.*
11 *Lepra deijcit inferiores prælatos, non epiſcopum.*

QVARTO Impedimentum præſtat ordina-
tioni, corporis vitium, quod triplex † eſt, ex 1
debilitatione, mutilatione, deformitate. Debili-
tatus eſt qui membrum habet, ſed inefficax, vt
oculum cæcum, manum aridam; Mutilatus, qui
aliquo membro caret, *Franc. in c. fin. numero 2. &
3. de homicid. in 6. Pan. in c. 1. n. 8. & 9. qui clerici vel
vouent.* Deformis eſt, qui enorme habet vitium
in principalibus membris, vt in oculo, manu &c.
pariens ſcandalum, quod multum conſideratur,
& relinquitur arbitrio promouentis, *c. 2. & ibi
Pan. in 2. not. & c. fin. hoc tit.* ratio prohibitionis eſt,
impotentia deſeruiendi in diuinis, & ſcandalum
ex deformitate proueniens. *cap. presbyterum de
cleric. ægrot. vel debilit. c. fin. 55. diſt.* Sponte † vitiati 2
in quocunque membro, etiam digito, qui non
eſt membrum, ſed officium membri, *l. non ſunt li-
beri & ibi gloſſ. & DD. ff. de ſtat. homin. l. item of filius
ff. de edil. edict.* repelluntur à promotione, & deij-
ciuntur iam promoti; quia ſui ſunt homicidæ, &
Dei conditioni inimici, *c. pœnitentes verſ. fin. c. ſi
quis c. hi qui c. qui partem in princ. c. ſi quis à medicis 2.
reſponſ. c. ſi quis pro ægritudine 2. reſp. 55. diſt.* ſiue in-
dignatione aliqua, ſiue iuſto vel iniuſto timore
ſuperati ſe truncauerint. *c. maritum verſ. nec illum
33. diſt.* Caſu vitiati præſertim † dum operi ru- 3
ſtico, aut alteri licito curam impendunt, *c. qui
partem ſecundo, reſp. c. præcepta 55. diſt.* vel ab hoſti-
bus, vel à dominis inuiti, propter ægritudinem à
medicis, vel ſe ipſo, eunuchus natus, promouen-
tur, & ſi in clero inuenti ſunt, non abijciuntur,
*c. qui partem verſ. fin. c. ſi quis à medicis in princ. &
fine c. eunuchus c. ſi quis pro ægritudine C. ſi quis in in-
firmitate c. lator 55. diſt. c. 3. & 5. hoc tit. Pan. in c. fin.
hoc tit. c. 2. de cleric. ægrot. vel debilit.* quando ſunt
vitiati in minimis membris, ſiue occultis, *c. fin.
hoc tit. c. qui partem 2. reſp. c. eunuchus c. præcepta 55.
diſt.* vt ſi amiſiſſet digitum, *c. 1. hoc tit.* excuſſus
fuiſſet dens, *l. cui dens ff. de edil. edict.* ſi inſiſtebant
operi illicito non promouentur, & promoti re-

Digitized by Google

pelluntur, c.1.de æt. qualit. &c. & ibi gl. fin. Pan.in
c.fin ho. tit. vt adulter, cui à marito mulieris,cum
qua deprehenſus fuerit, vel à iudice in pœnam
virilia fuerunt amputata, Garc.de beneſ.part. 7.cap.
12. n. 8. & ſeqq. & is, qui cognouit mulierem in-
fectam morbo gallico, ex cuius contagione ami-
ſit membrum genitale. Garc.de beneſ.p.7.c.12.n.16.
& ſeqq. de miſericordia & diſpenſatione in cæ-
teris officijs, excepto eo, ad quod redduntur in-
habiles, propter debilitatem, aut deformitatem
membri, c.presbyterum & ibi Pan. & Can. de cler.
ægrot. & debilit. tollerantur, cap.1. hoc tit. vitiati
4 in † magnis, aut manifeſtis, indiſtincte, nullo ca-
ſu excepto, c.ſi euangelica verſ nam illi 55.diſt.c. non
confidat 50. diſt. Garc. de beneſ. part. 7.c.12.in princ.
& n.22.& 29. & ſeqq. non promouentur, & deij-
ciuntur promoti, d.c.præcepta §.fin. & 55.diſt.c.ſi
euangelica eadem, vt ſi caſu oculum amiſerit, aut
ab inimicis ſit eructus. d.c.præcepta §. fin. & c.ſeq.
5 55. diſt. Magnum membrum intelligo † in quan-
titate vt manum, c.expoſuiſti hoc tit. priores digitos
manus, propter quorum amiſſionem impedire-
tur ad frangendum euchariſtiam, c.presbyterum de
cleric.ægrot. vel debilit.l.idem offilius ff.de ædil.edict. ac
in decore, vt oculum, naſum, c.præcepta §.fin.c.fin.
55.diſt. de benignitate canonica poteſt Epiſcopus
cum eis diſpenſare, vt miniſtrent in officio, ac in
illis actibus ſuſceptorum antea ordinum, ad
quos propter debilitatem, aut mutilationem nõ
ſunt redditi inhabiles, ac eis præbendas vel aliud
beneficium, cui non ſit annexus ordo, ad cuius
officium inhabiles ſint, conferre. Pan. in c.fin.
Paulo ante finem hoc tit.c 2. & ibi Pan. & Can.de cler.
ægrot. vel debilit. Quod ſi credens ſe obſequium
6 præſtare Deo † Sacerdos fecit, ſine cauſa, ſibi vi-
rilia amputari, ſummo iure deponi debet, quod
iniuſto errore ſuperatus ſeipſum abſciderit, c. ſi
quis abſciderit c.qui partem 55.diſt.c.maritum 34.diſt.
cum nemo ſit dominus membrorum ſuorum,
l.liber homo 1. reſp.ff.ad l.aquil. ex diſpenſatione e-
piſcopi, vel Papæ poterit officium ſuum ſacerdo-
tale abſque altaris miniſterio exercere, & ſic po-
terit baptizare, in extremis vngere, aquam bene-
dicere, pœnitentiam dare &c. Miſſam dicere
non poterit, nec ſecundum Hoſtienſem, tanquã
Diaconus, aut ſubdiaconus accedere ad altare,
c.ſignificauit & ibi gloſſ. & Hoſt. & Can. Zab. in d.c.
ſignificauit. tenet contra Hoſtienſem, quia dictus
canon prohibet tantum miniſtrare ſacerdotale
officium in altari. Regulariter nulla deformitas
impedit promotionem niſi ſit in iure expreſſum,
quia edictum de promouendis eſt prohibito-
rium, c.1. 49. diſt. Zab. in c. 2. in 7. quæſt. hoc tit. &
ibidem in 4. quæſt. & ſeqq. diſcutit ſingula corporis
vitia late Bell. in c. Thomas hoc tit. Diſpenſat † cum 7
corpore vitiatis ſummus pontifex, Zab.in c.1.in 3.
not. & in c. ſignificauit in 1. oppoſ. aſſerens ita ſeruare
Romanam curiam hoc tit. & Butr. numero octauo. &
Ioann. Andr. & Pan. numero ſecundo, c.non confidat.
50.diſt. quando ſupplicans eſt abſens, tunc com-
mittitur ordinario, vt diligenter inſpiciat defe-
ctum, de quo ſupplicatur: ſi eſt præſens in curia,
oſtendit ſe referendario defectum huiuſmodi
poſtea relaturo. Staphil. de reſcript. apoſt. in forma
breuis §.fin numero 14. c. 2. de verb.ſigniſ.in 6. & ibi
not. per gloſſ. Franc. & Can. Pan. in c.appoſuiſti in fine
hoc tit.

Præterea impediunt promotionem ad ordi-
nes, & iam promotum ſuſpendunt, faciuntque
hominẽ irregularem † epilepſia, ſiue morbus ca- 8
ducus, arreptio à dæmone, & quælibet elatio in-
curſibus vexationis, d.c.communiter & ibi gloſſ.
mag. & Can. c. clerici & c. vſque adeo 33. diſt. c.cum
inter canonicos & ibi Can. de elect. Io. de ſel. in tract. de
beneſ. part. 3.quæſt. 5.col.fin. quia ſi corpore ſaucia-
tum, aut debilem, nequaquam ſacra contingere,
lex diuina permiſſit, quando magis doni cæleſtis
diſpenſatores eſſe non conuenit, (quod eſt dete-
rius) mente percuſſos, d.c.vſque adeo in fine 33.diſt.
irregularitas autem inducit inhabilitatem ad be-
neficia, c.is cui de ſent. excommun. in 6. Pan. in c.cum
in noſtris numero 22. de conceſ.præb. late Rebuſſ. de paci-
fica poſſeſſ. num. 226. verſ.24. quando beneficia re-
quirunt aliquem ordinem præter clericatum, la-
borans morbo caduco, non eſt † ipſo iure inha- 9
bilis, & collatio ipſi de huiuſmodi beneficijs fa-
cta, non eſt ipſo iure nulla; quia morbus caducus
non eſt delictum, Butr. in c.pen. in 3.not. hoc tit. Ca-
putaq. deciſ. 236. part. 2. ab obtento † beneficio nõ 10
priuant. Pan. in d.c.cum noſtris ſub num. 22. de conceſſ.
præb. Pan. in c. ex parte num. 4. de cleric. ægrot. an au-
tem recuperata valetudine poſſint miniſtrare in
ſuis ordinibus, vide gloſſ. mag. in ſumma 7. quæſt.2.
& Can. Cæteræ ægritudines non impediunt pro-
motionem ad ordines, gloſſ. in d. c.communiter in
caſ.poſit. & ibi Can. 33.diſt. quia non ſunt vitia pro-
prie, gloſſ. in l.1. in verbo morbi & §. ſit ſciendum l.ob
quæ vitia ff. de ædil. edict. nec numerantur in ſorte
malo-

Digitized by Google

11 malorum, *c. illa in fine 15. quæſt. 1.* excepta † lepra,
quæ deijcit inferiores prælatos, non autem epiſ-
copum, *c. tua de cleric. ægrot. vel debil. & ibi poſt gloſſ.
Hoſt. & Can. præpoſ. in ſumma 7. quæſt. 1. n. 3. & 4. &
ibi Can.* nec in morbo, qui vſum, miniſteriumq;
hominis impediat, in ordine ad quem venit pro-
mouendus, aut corporale vitium vſque ad ani-
mum perueniat, eumque viriet, *arg. l. 1. §. proinde
§. interdum & l. ob. quæ vitia ff. de ædil. edict. arg. §. i-
tem propter aduerſam Inſtit. de excuſ. tut.* vel dubite-
tur de conualescentia, *Pan. in c. cum inter el. 3. n. 2.
de elect. Boick. ibidem num. 3.* Quarto ſed ad bene-
ficia ſimplicia aut canonicatum, & præbendum,
in minus inſigni eccleſia, quæ non requirunt or-
dinem.

De bigamis non ordinandis.

Titulus XXI.

SVMMARIA.

1 *Bigami quare repelluntur ab ordinatione.*
2 *Bigamia triplex eſt, vera.*
3 *Interpretatiua.*
4 *Similitudinaria.*
5 *Bigami vere vel interpretatiue ordinati accipiunt characterem ſed ſunt nudati omni priuilegio clericali.*
6 *Prohibentur deferre habitum & tonſuram clericalem.*
7 *Bigami ſimilitudinarie ſunt priuati executione ordinum, non priuilegio clericali.*
8 *Cum Bigamis vere vel interpretatiue diſpenſat Papa.*
9 *cum Bigamis ſimilitudinarie interdum Papa, interdum epiſcopus.*
10 *Epiſcopi ordinantis ſeruum, obligatum ad ratiocinia, corpore vitiatum, aut bigamum pœna.*
11 *Cum epiſcopo diſpenſat ſolus Papa.*

QVINTO Ordinando obſtat bigamia, *c. 1.
hoc tit. 26. diſt. in ſumma & ibi gloſ.* propter
1 defectum † Sacramenti, *c. debitum hoc tit. c. arctius
26. diſt.* aut effectum intentionis, cum opere ſub-
ſecuto; diuiſit enim carnem ſuam in plures, rece-
dendo ab vnitate, *c. nuper in fine c. à nobis in fine hoc
tit. c. diuerſis ibi quaſi diuiſus in duos de cleric. coniug.
Anchar. in d. c. vnico ſub num. 5. verſ. quæro hoc tit. in 6.*
ac propter prærogatiuam ordinum, *c. vna 26. diſt.*
præſumptionem incontinentiæ, *c. propoſuiſti 82.
diſt.* tum quia non habent frontem hortandi vi-
duitatem & caſtitatem. *d. c. vna 26. diſt.* Triplex
eſt, vera, † Interpretatiua, Similitudinaria. *ſumma* 2
*Angel. in verbo bigamia numero ſecundo, & ſeqq. Syl-
ueſt. numero tertio, & ſummiſtæ communiter Garc. de
benef. part. 7. cap. 6.* Vera contrahitur vno modo,
quando quis ſucceſſiue habuit plures legitimas
vxores, & omnes cognouit, *c. acutius & c. ſeq. 26.
diſt. c. debitum hoc tit. c. maritum 33. diſt.* etiamſi ma-
trimonium nullum dicatur nam ſolum in hoc
ponderatur, affectus cum opere ſubſecuto, *Pan.
in c. cum in apoſtolica ſub n. 5. in fine de ſponſal. & matr.
Archid. in c. cognoſcamus numero primo, 34. diſt. Rot.
Farin. deciſ. 519 nu. 5. & ſeqq.* Interpretatiua † duo- 3
bus modis, quando contrahit cum corrupta, &
eam cognouit, *c. 1. & c. de bigamis hoc tit. d. c. mari-
tum 2. reſp.* etiãſi virginem habuerit cõcubinam,
& eam poſtea ducat in vxorem: *c. ſi quis de laicis c.
curandum c. præcipimus 34. diſt. c. qualis 30. quæſt. 5.
Ioan. An. in c. tanta nume. tertio, qui filij ſint legit. licet
gloſ. in d. c. qualis & gl. fin. in c. 2. de cleric. coniug. tene-
at contrarium ac Pan. in c. ſane el 1. numero quarto, de
cleric. coniug. et gloſ. in verbo contraxerunt in c. vnic.
de cler. coniug. in 6.* contrahens cum virgine, prius
ab alio deſpõſata, non cognita, non eſt bigamus;
c. debitum hoc tit. c. presbyteri & c. fin. 34. diſt. ſecun-
do quando reddit debitum coniugi adulteræ, et-
iamſi ignoret illam adulteram, aut debitum ad
præceptum eccleſiæ reddat; *c. ſi cuius & ibi gl. mag.
& c. ſeqq. 34. diſt. Pan. in c. ſi vir. ſub numero ſecundo,
de adult. Pan. in c. 2. ſub numero ſecundo, hoc tit.* quia
non quæritur de vitio ordinandi, quo caſu re-
quireretur ſciẽtia, ſed de defectu ſacramẽti, quẽ
ignorans poteſt pati, *Ioan. Andr. in d. c. 2. in gloſ. ſu-
per verbo ſcienter hoc tit. & ibi Can.* Idem obtinet
cum clerico coniugato cum vnica & virgine qui
vxorem ſuam quæ adulterata fuit notorie & pu-
blice ex poſt facto reconciliat & cum ipſa coha-
bitat vt prius, quia conſetur bigamus quo ad le-
gem promotionis, ſed non perdit priuilegium,
conceſſum clericis coniugatis per c. vnicum de
cleric. coniug. in 6. *Capell. Tholoſ. quæſt. 64. & ibi
add. notant. DD. in d. c. vnico de cler. coniug. in 6.* ſimi-
litudinaria contrahitur † quatuor modis primo, 4
quando quis contrahit cum Deo per votum ſo-
lemne, poſtea contrahit matrimonium de facto,
c. quot-

Digitized by Google

c. quotquot 27. quæſt. 1. ſecundo quando quis di-
uerſis temporibus, habuit plures vxores, vnam
de iure, alteram de facto, & eas cognouit, *c. nuper
hoc tit. & ibi gl. fin. & Pan. numero quarto, Archid. in
c. cognoſcamus numero primo. 34. diſt.* Tertio ſi ſimul
habuit duas vxores, vnam de iure, alteram de fa-
cto, vel ambas de facto, & ambas cognouit. *d. c.
nuper in princ. & verſ. licet & ibi Pan. & Can.* Quar-
to quando exiſtens in ſacris contraxit matrimo-
nium; *c. 1. & 2. qui clerici vel nouen. & c. iuncto c. eru-
beſcant & c. placuit 32. diſt. c. decernimus 28. diſt. c. à
nobis hoc tit. c. diuerſis ibi quaſi diuiſus in duo de cleric.
coniug. c. fin. hoc tit.* Plures concubinas tenens non
5 eſt bigamus; *c. quia circa hoc tit.* Bigami † verè,
vel interpretatiue retinent characterem clerica-
tus, & ordinis ante bigamiam ſuſcepti, *Greg. xv.
deciſ. 516. num. 9.* & poſt bigamiam contractã or-
dinati, accipiunt characterem, *Rot. deciſ. vnic hoc
tit. in nou. num. 6. Greg. 15. deciſ. 516. nu. 9.* ſed ſunt
nudati omni priuilegio clericali, perſonæ, rerum,
fori; ita vt non poſſint eſſe Vicarij epiſcopi; *Franc.
in d. c. vnico in fine hoc tit. in 6.* fori ſæcularis corre-
ctioni addicti, contraria conſuetudine non ob-
ſtante, & prohibentur, ſub interminatione ana-
6 thematis, † deferre habitum & tonſuram cleri-
calem: *d. c. vnic. & ibi gloſſ. in verbo omni hoc tit.* niſi
ſint monachi, aut regulares, quia tunc gaudent
priuilegijs vt monachi, non vt clerici, ſed non
poſſunt promoueri ad ordines ſine diſpenſatio-
ne Papæ, dictumque *cap. vnicum hoc tit. in 6.* tan-
tum habet locum in ſæcularibus, non regulari-
bus *Franc. in d. c. vnico num. 2. & ibi Gemin. num. 5.
Anchar. num. 2. & Can. communiter*, Non debent
ordinari vt dictum eſt, verum ordinati etiam in
ſacro ordine recipiunt characterem, habitumque
ordinis, non executionem, & ſunt ſacro ordine
priuandi, *c. ſuper eo hoc tit. & ibi Pan. in not. & Can.
7 communiter.* Similitudinarie † bigami non ſunt
priuati omni priuilegio clericali, ſed executione
ordinum, *Gemin. in c. vnico num. 6. hoc tit. in 6. &
8 ibi Franc. num. 5.* Solus † Papa diſpenſat, cum verè
& interpretatiue bigamis ad maiores & minores
ordines, ac ſuper executione ordinum, abſque
præuia diſpenſatione, ſuſceptorum: cum verè bi-
gamo, ex poteſtate abſoluta ſiue plenaria; cum
interpretatiue bigamo ex poteſtate ordinaria ſi-
ue iuridica; quia bigamiæ eſt coniuncta irregu-
laritas, non de iure naturali, ſed ex iure poſitiuo:
*c. quicunque el 2. 50. diſt. late Rot. deciſ. vnic. hoc tit.
in nou. qua indicatur gloſſ. mag. in c. 2. in verbo diſpen-
ſare & ibi DD. hoc tit. Staphyl. de reſcript. apoſtol. in
forma breuis §. fin. num. 29.* & ſi quis ter, vel quater
contraxit nuptias, non eſt neceſſarium id expri-
mere in diſpenſatione bigamiæ, *Nau. conſ. 2. hoc
tit. Garc. de beneſ. part. 8. cap. 3. num. 79.* Ac Papa
diſpenſat vt cum vidua, quam duxit in vxorem,
poſſit retinere penſionem, *Greg. xv. deciſ 516.* Epi-
ſcopi, & inferiores, cum bigamis non poſſunt
diſpenſare, quia conſtitutio c. vnici, hoc tit. in 6.
eſt edita in Concilio generali Lugdunenſi; *Franc.
in d. c. vnico num. 4. hoc tit. poſt Ioann. And. & Can.
Garc. de beneſ. part. 7. cap. 6. per tot.* tum quia ordi-
nantes bigamum, contra prohibitionem cano-
num, puniuntur vt inferius dicetur; *Pan. in c. 2. in
5. not. hoc tit. Butr. in 5. not. Hoſt. num. 1.* tum quia
obſtat prohibitio Concilij Tridentini: *c. vt ſan-
ctorum §. fin. 23. ſeſſ.* Cum † bigamo ſimilitudina- 9
tio diſpenſat Papa, interdum Epiſcopi, nempe
cum eo, qui exiſtens in ſacris, contraxit cum vir-
gine, nec aliam habuit vxorem in habitu laicali,
vel in minoribus; quos Epiſcopi, dimiſſa vxore,
abſolutione obtenta, & peracta pœnitentia, ne-
dum officio ſuo reſtituere, eiuſque executionem,
ex indulgentia, permittere poſſunt; ſed etiam ad
altiores ordines promouere, *c. ſane el 2. de cleric.
coniug. & ibi gloſſ. & DD. ca 1. qui clerici vel vouen.*
Epiſcopus † ordinans ſeruum, obligatum ad ra- 10
tiocinia, corpore vitiatum, aut bigamum, ab ea
die, quo hoc ei potuerit approbari, anno integro
non præſumat miſſam celebrare, quam rem ſi
obſeruare noluerit, & miſſas celebrare præſum-
pſerit, eccleſię communione eſt priuandus; *c. nul-
lus 55. diſt.* vel priuandus eſt poteſtate conferendi
ordines, *c. qui eccleſiaſticis 36. diſt. & ibi gloſ. in verb.
ordine 1. quæſt. 1. c. ſi qui epiſcopi & ibi gloſſ.* vt dictum
eſt in fine tituli, *de ſeruit. in ord. fac.* aut deponitur,
*c. 1. in fine 51. diſt. c. fin. 62. diſt. c. tantis 81. diſt. c. 2. ibi
ordinandi poteſtate & offic. hoc tit. & ibi Ioan. Andr.
num. 2.* ſecundum circumſtantias delicti: cum † eo 11
diſpenſat ſolus Papa; quia pœna depoſitionis E-
piſcopi eſt illi reſeruata, ergo & diſpenſatio, vt
non puniatur, & quidem diſpenſat faciliter; *Pan.
in c. ſuper eo num. 8. in fine & num. 9. & 10. hoc tit. &
ibidem Anchar. numer. 3.* ſed cum bigamo ordina-
to ad ſacrum ordinem, vt remaneat in ordine, vel
vt promoueatur, non diſpenſat, niſi ex iuſtiſſimis
cauſis; ratio diuerſitatis eſt, quia in ordinatore
fuit culpa tantum, in ordinato eſt culpa & irre-
gulari-

Digitized by Google

gularitas; Anchar. in c. ſuper eo in 3. not. hoc tit. & ibi Butr. num. xj. in fine Pan. num. 8. in fine Zab. in 3. oppoſ. Ioan. And. num. 4. & Can.

De clericis peregrinis.

Titulus XXII.

SVMMARIA.

1 *Peregrini clerici, quare prohibeantur ordinari.*

2 *Peregrini dicuntur omnes qui non ſunt de Epiſcopatu ſeu diœceſi.*

3 *Peregrini clerici qui cauſa viſitandi ad alienam eccleſiam veniunt, & ſunt noti, ab inferioribus Prælatis in gradu ſuo ſuſcipiuntur.*

4 *Peregrinos clericos in quouis eccleſiaſticorum ordinum conſtitutos Epiſcopus non debet ſuſcipere ſine litteris dimiſſorijs.*

5 *Neque laicos peregrinos admittere ad ſacramenta eccleſiaſtica.*

6 *Peregrinos clericos ignotos inferiores prælati etiam exempti, etiam vigore litterarũ dimiſſorialium, ad celebrandum non poſſunt admittere, aut in eccleſiis ſibi commiſſis, inſtituere, ſine licentia Epiſcopi.*

7 *Peregrini clerici habentes litteras commendatitias Papæ, aut ſui Epiſcopi, quando ſigillum eſt notum, ſunt admittendi.*

8 *Epiſcopi alienos clericos abſque ſuperioris ordinandorum licentia, aut laicum alterius diœceſis in clericum ordinare præſumentis pœna.*

9 *Epiſcopus familiarem ſuum non ſubditum non poteſt ad primã tonſuram ordinare, niſi per triennium ſecum fuerit commoratus, & beneficium ſtatim re ipſa ipſi conferat.*

10 *Epiſcopi titulares vigore cuiuslibet priuilegij, aut etiam prætextu familiaritatis, continua Commenſalitatis, alterius ſubditum ad aliquos ſacros, vel minores ordines, aut primam tonſuram, non poteſt promouere.*

11 *Epiſcopus originis, beneficij eccleſiaſtici, vel domicilij, ordines confert: & litteras dimiſſoriales concedit.*

12 *Inferiores prælati ab Epiſcopis, etiam Abbates quantumuis exempti, collegia vel capitula quæcunque iure prælationis, vel indulti ſpecialis, dimiſſorias non concedunt.*

13 *Epiſcopus ſine ſuis dimiſſorijs promotos, à ſuſceptorum ordinum exercitio ad tempus poteſt ſuſpendere.*

14 *Vltramontanus ordinatus ab epiſcopo Italiæ, tenetur ipſo iure ſuſpenſus.*

15 *Capitula Cathedralium eccleſiarum, infra annum à die vacationis eccleſiæ, non concedunt dimiſſorias niſi arctatis.*

SEXTO Ab ordinibus arcentur peregrini, *9. q. 2. in ſumma & cap. 1. & ſeqq.* Primo † quia non 1
licet Epiſcopo falcem ſuæ iuriſdictionis in meſ-
ſem alienam ponere, ordinando vel iudicando
ſubditos alienos; *71. diſt. in ſumma & c. 1. & ſeqq.*
c. ſcriptum 6. quæſt. 3. Secundo quia peregrini pro
magna parte ſolent eſſe criminoſi, excommuni-
cati, vel alias irregulares, & ſæpe mentiuntur ha-
bere ordines cum non habeant, & maiores quam
habeant; *c. afros & c. ſeq. 98. diſt. c. duæ 19. queſt. 2.*
cap. 1. de temp. ordin. in 6. Tertio quia cum non ap-
pareat de licentia epiſcopi, inobedientes præſu-
muntur, etenim non licet clerico peregrinari, aut
ſe abſentare etiam cauſa ſtudij, vel pro negotijs
ſuis ſine licentia, *c. non oportet de conſec. diſt. 5. & ibi*
gloß. c. relatum & c. ſeq. de cleric. non reſid. & ibi gloß.
& Can. c. præſentium 7. quæſt. 1. & ibi gloſ. in verb. per
duorum l. ſi qua per calumniam verſ. fin. & ibi gloſ. fin.
C. de epiſc. & cleric. Peregrini † dicuntur omnes, 2
qui non ſunt de epiſcopatu, ſiue diœceſi, ſiue ſint
clerici, ſiue laici, ſed aliunde veniunt; qui ſi cau-
ſa † viſitandi, ad alienam eccleſiam venerint, & 3
ſint noti, etiam ab inferioribus Prælatis, abſque
licentia diœceſani epiſcopi, *Anchar. in c. fin. in 1.*
not. hoc tit. Pan. ſub num. 2. in gradu ſuo ſuſcipian-
tur, & tam ad verbum faciendum, quam obla-
tionem conſecrandam inuitentur, *c. epiſcopi vel*
presbyteri 7. quæſt. 1. c. quieſcamus 42. diſt. & ibi glo.
cap. nullus 3. 9. quæſt. 2. c. 1. & ibi gloſ. in verbo in ſu-
ſpenſione & c. tua hoc tit. alias epiſcopus † clericos 4
peregrinos, in quouis eccleſiaſticorũ ordinum,
in quo ſe dicunt, aut iurant conſtitutos, non de-
bet ſuſcipere, aut ad maiores promouere, vel ad
diuina celebranda, & Sacramenta adminiſtran-
da admittere, ſine commendatijs ſuorum ordi-
nariorũ litteris *c. cũ nullus §. nullus ſeß. 23. c. quanta*
§. deinde ſeß. 22. Niſi de ipſorum ordinatione ca-
nonica, per idonea ſibi conſtiterit argumenta,
c. 2. hoc tit. c. 2. & 3. de temp. ordin. in 6. c. 1. c. cleri-
cos & c. primatus 71. diſt. c. fraternitati & ibi Pan. de
cleric. non reſid. Neq; eccleſias aut beneficia con-

ſ
erreſſimo ab inferioribus Prælatis inſtitutos, abſ-
que eius ſcientia, debet remouere, *c. fin. hoc tit.*
quia epiſcopus non poteſt diſpenſare, vt clericus
alienus recipiatur ad beneficium abſque litteris
dimiſſorijs, *Anchar. in d. c. fin. in 3. not. in fine Zab.*
in c. 1. in 7. quæſt. hoc tit. Præterea caueat epiſco-
pus, ne aliquem presbyterorum ſæcularium, niſi
ipſi noti ſint, & moribus atque doctrina probati,
etiam quorumlibet priuilegiorum prætextu, in
ſua ciuitate, vel diœceſi prædicare permittat, do-
nec ab ipſo epiſcopo ſuper ea re ſancta ſedes apo-
ſtolica conſulatur, à qua priuilegia huiuſmodi,
niſi tacita veritate, & expreſſo mendacio, ab in-
dignis extorqueri veriſimile non eſt, *c. 2. §. caue-*
5 *ant: ſeſſ. 5. c. prædicationis §. nullus ſeſſ. 24.* Inſuper †
laicos non debet admittere ad eccleſiaſtica Sa-
cramenta, *c. placuit & c. ſeq. & c. nullus 3. 9. quæſt 2*
c. ſicut 7. quæſt. 1. & c. 1. & 2. de paroch. c. non oportet
de conſec. diſt. 5. aut illis conferre clericalem ton-
ſuram, *c. fin. de temp. ord. in 6.* præter ipſorum epi-
ſcopi licentiam, de qua probari debet per litte-
ras, parentes epiſcopi teſtimoniales, ſiue com-
mendatitias, *c. fraternitati de cleric. non reſident. c.*
pen. 71. diſt. c. tua hoc tit. aut dimiſſorias cauſam
rationabilem continentes, quare ipſum nolit aut
nequeat ordinare: *c. 1. & ibi gloſſ. in verbo litteras*
Franc. in 4. not. & Can. Anchar. in c. 2. nu. 1. de temp.
6 *ordin. in 6.* Inferiores † Prælati, etiam exempti,
Butr. in c. fin. num. 12. hoc tit. & ibi Pan. circa finem
nunquid autem Anchar. num. 2. & Can. non poſſunt
clericos peregrinos, ſi ſint ignoti, etiam vigore
litterarum dimiſſorialium, ad celebrandum ad-
mittere, aut in eccleſijs ſibi commiſſis inſtituere,
ſine licentia diœceſani epiſcopi, *c. fin. & ibi Anch.*
in 1. not. Butr. num. 10. & Can. Anchar. in c. cum nul-
lus in princip. de temp. ord. in 6. & ibi Can. communi-
ter, quia cognitio validitatis litterarum dimiſſo-
rialium, eſt reſeruata ſoli epiſcopo, & contraria
conſuetudo eſt improbata, tanquam irrationa-
lis: *d. c. fin. vbi nulla ratione illa luere hoc tit. & ibi*
Pan. num. 4 Butr. num. 7. & ſeq. & ibi Can. Zab. in c.
1. in 1. quæſt. hoc tit. Poteſt Epiſcopus peregrinos
clericos, etiam cum litteris dimiſſorijs ſuorum
epiſcoporum, ab inferioribus inſtitutos, remo-
uere ab eccleſijs, etiamſi diu eas tenuerint; quia
ingreſſus eſt vitioſus, *Zab. in c. 1. hoc tit. in 2. & 7.*
quæſt. Niſi ex diſpenſatione, in ijſdem duxerit ad-
7 mittendos, *d. c. fin.* Clerici † peregrini, habentes
litteras commendatitias, ſiue dimiſſorias Domi-
ni Papæ, vbique, & ab omnibus Epiſcopis ſunt
admittendi, item ſi habeant litteras ſui epiſcopi,
& ſigillum notum ſit, *d. c. fraternitati c. cum nullus*
ſeſſ. 23. in fine. ſi tam clerici, quam ſigillum epiſco-
pi ſint ignoti, non admittuntur publice ad cele-
brandum, niſi habeant ſigilla quinque epiſcopo-
rum, *c. 1. hoc tit.* Verum ſi aliqui eorum ſecreto ex
deuotione velint celebrare, ſunt ſuſtinendi, *c. tua*
fraternitatis hoc tit. Epiſcopus † clericos alienos, 8
abſque ſuperioris ordinandorum licentia & te-
ſtimonio ſcienter, vel affectata ignorantia, vel
quocunque alio quæſito figmento, etiam cuiuſ-
uis ſpecialis vel generalis reſcripti, aut priuilegij
prætextu, etiam ſtatutis temporibus, ordinare
præſumens, per annum continuum, à collatione
omnium ordinum eſt ſuſpenſus: *c. 2. de temp. ordin.*
in 6. c. ordinationes §. quod ſi quis ſeſſ. 23. Si laicum
alterius diœceſis ordinet in clericum, per annum
ſuſpenſus eſt, à collatione primæ tonſuræ: *c. fin. de*
temp. ord. in 6. in dubio præſumitur in eo ſcientia,
quia aſtringitur ad notitiam facti alieni, *c. innotuit*
§. habito de elect. Gemin. Franc. & Can. poſt gloſſ. in
verbo ſcienter in d. c. 2. de tempor. ordin in 6. quemli-
bet enim ordinandum ſcrutari tenetur, *c. qui epi-*
ſcopus 23. diſt. dictum eſt in tit. de ſcrut. in ord. fac. ac
ordinatio rata nō habetur, quoad executionem:
9. quæſt. 2. in ſumma & c. 1. & ſeq. 75. diſt. Ipſeque
ordinatus eſt ſuſpenſus, quoad ſe, & ideo cele-
brando non incurrit irregularitatem, & ſuſpen-
dendus, per ſententiam quoad alios, quamdiu
proprio ordinario videbitur, *gloſſ. & Gemin. in d.*
c. 2. ſuper verb. ſtatuunt & ibi Archid. ſuper verb. circa
Ioan. Monach. numer. 9. c. ordinationes in fine ſeſſ. 23.
Caputaq. deciſ. 126. part. 1. Præterea clericis diœ-
ceſis epiſcoporum taliter ſuſpenſorum, poſtquā
eorum ſuſpenſio fuerit manifeſta, per euiden-
tiam facti, *c. fin. de cohabit. cleric. & mulier,* vel iu-
ris notorium, *c. veſtra de cohabit. cleric. & mulier. c.*
cum olim de verb. ſignif. abſque ipſorum etiam li-
centia, interim recipiendi ordines à vicinis epi-
ſcopis, alias tamen canonice, libera conceſſa eſt
facultas: *d. c. 2. §. clericis & ibi gloſ. & DD. de temp.*
ord. in 6. ſecus eſt in laicis, qui non poſſunt reci-
pere primam tonſuram, à vicinis epiſcopis, etiam
ſi eorum epiſcopi, à collatione ordinum ſint ſuſ-
penſi, *Franc. in d. c. 2. in princ. & ibi Io. And. in gloſſ.*
ſuper verb. annum, quia non tanta neceſſitas coge-
re poteſt, laicum clericari, ſicut clericum ad ſupe-
riores ordines promoueri, *arg. c. cum multis §. in-*

feriores

Digitized by Google

ſeriores vbi clericos aut ſubditos de temp. ord. in 6. Ex
9 decretis Concilij Tridentini Epiſcopus † fami-
liarem ſuum, non ſubditum, non poteſt etiam ad
primam tonſuram ordinare, niſi per triennium
ſecum fuerit commoratus, & beneficium, qua-
cunque fraude ceſſante, ſtatim reipſa conferat,
conſuetudine quacunque etiam immemorabili
in contrarium non obſtante, *c. epiſcopus ſeſſ. 23. Rot.*
deciſ. 731. num. 3. part. 1. Sed non poteſt cum eo
ſuper illegitimitate, aut interſtitijs minorum, aut
maiorum ordinum diſpenſare: *Nauar. conſ. 12. &*
conſ. 13. de temp. ordin. Garc. de beneſ. p. 2. cap. 5. num.
86. Quod intelligendum eſt in familiari, non ha-
bente in diœceſi antea beneficium, nam ſi habe-
ret beneficium, poteſt epiſcopus eum, tanquam
ſubditum, ordinare, & ſecum ſuper præfatis diſ-
penſare, licet non eſſet familiaris triennalis, *c. cum*
nullus de temp. ordin. in 6. & ibi Franc. ſub num. 3. &
Can. communiter Rebuff. in praxi part. 1. tit. de cleric.
& à quibus & quomodo creentur, numer. 24. Pariſ. de
reſig. beneſ. lib. 4. quæſt. 2. numer. 92. & 93. Garc. de
10 *beneſ. part. 2. cap. 5. num.* 88. Epiſcopi † Titulares,
etiamſi in loco vel monaſterio nullius diœceſis,
etiam exempto, reſederint, non poſſunt vigore
cuiuslibet priuilegij, ſibi de promouendo quoſ-
cunque conceſſi, aut etiam prætextu familiarita-
tis continuæ ſuæ commenſalitatis, alterius ſub-
ditum, abſque expreſſo ſui proprij prælati con-
ſenſu, aut litteris dimiſſorijs, ad aliquos ſacros,
aut minores ordines, vel primam tonſuram pro-
mouere: contra faciens, ab exercitio pontifica-
lium per annum, taliter vero promoti, ab execu-
tione ordinum ſic ſuſceptorum, donec ſuo præ-
lato viſum fuerit, ipſo iure ſunt ſuſpenſi, *c. 2. ſeſſ.*
14. Dicitur autem de epiſcopatu, ſiue diœceſi epi-
ſcopi, quoad poteſtatem ordinandi, ſiue dandi
dimiſſorias, is, qui eſt oriundus in ipſa diœceſi,
(origo paterna non attenditur, ſed tantum pro-
pria, *Franc. in c. 3. poſt num. 3. de temp. ordin. in 6. poſt*
Ioan. Andr. & c. Anchar. num. 1.) ſeu in ea obtinet
beneficium eccleſiaſticum, in titulum, ſiue per-
petuo, ſiue manuale, vel ad tempus, *Franc. in cap.*
3. ſub numer. 3. in gloſſ. in verb. eccleſiaſticum de temp.
ordin. & qualit. ordin. & ibi Gemin. numer. 8. & Can.
Ioan. And. in fine. (licet ad titulum beneficij ma-
nualis, non profeſſus, non poſſit ordinari, *dictum*
eſt ſupra de temp. ordin. & qualit. ordin.) & id ſit
ſubiectum alteri epiſcopo, quoad collationem,
vel inſtitutionem, *Gemin. in d. cap. 3. ſub nume. 5. in*
fine de temp. ordin. & qualit. ord. & ibi Franc. ſub n. 3.
circa finem. & Can. facit Rom. conſ. 376. aut certum
habeat ordinem annexum: *Gemin. in d. c. cum nul-*
lus num. 10. Franc. ſub num. 3. & Can. ſeu habet, li-
cet alibi natus ſit, in eadem domicilium, *l. cum*
nullus de temp. ord. in 6. Vnde ſi in diuerſis diœce-
ſibus habet beneficia, poterit à pluribus epiſco-
pis, ratione beneficij ordinari, & ordinandus di-
mitti, præter epiſcopum † originis, aut domicilij, 11
à quo etiam poterit ordinari, etiam ad titulum
beneficij exiſtentis, in altera diœceſi, vel ordi-
nandus dimitti, *Innoc. in c. cum iam dudum num. 3.*
de præb. Innoc in c. 1. nu. 3. hoc tit. Garc. de beneſ. part.
2. cap. 4. num. 2. Idem obtinet in eo, qui plura do-
micilia habet in diuerſis diœceſibus, *Gemin. in d. c.*
cum nullus ſub numer. 10. verſ. nec obſtat ſi dicatur poſt
gloſſ. in verb. domicilium & ibi Can. communiter, Re-
ligioſi etiam exempti, in prioratibus non exem-
ptis, deputati priores, & eorum ſocij, poſſunt à
locorum diœceſanis, quamdiu morantur in ipſis
Prioratibus, ordinari, vel de eorum licentia, ab
alijs, licet non ſint de eorum diœceſibus oriundi,
d. c. cum nullus §. fin. & ibi gloſſ. in verbo religioſi, quia
religioſi dicuntur ſortiri forum, & domicilium
habere, vbi moram trahunt, & dicuntur ciues ci-
uitatis, vbi eſt monaſterium, *c. ſignificauit & ibi*
DD. de paroch. & c. poſt gloſſ. c. dilectus filius el 2. & ibi
Can. de reſcript. Bart. in l. 1. num. 10. & 14. ff. ad mu-
nicip. & c. Gemin. in d. c. nullus §. fin. num. 2. Inferio-
res † Prælati, etiam Abbates, & Religioſi, ac alij 12
quicunque quantumuis exempti, intra fines ali-
cuius diœceſis conſiſtentes, etiamſi nullius diœ-
ceſis, vel exempti eſſe dicantur, exceptis mona-
ſterijs, in quibus Abbates iuriſdictionem epiſco-
palem, & temporalem, in parochos, & parochia-
nos exercent, *c. in monaſterijs ſeſſ. 25. Card. Seraph.*
deciſ. 1386. aut collegia, vel capitula quæcunque,
etiam cathedralium eccleſiarum, litteras dimiſ-
ſorias, iure prælationis, *c. non liceat ſeſſ. 7.* vel in-
dulti ſpecialis, quod ſuos ſubditos, aut clericos
poſſint à quo voluerint epiſcopo facere ordinari,
c. cum nullus §. inferiores de temp. ordin. in 6. aliqui-
bus clericis ſæcularibus, vt ab alijs ordinentur,
non concedant: alias ab officio & beneficio per
annum ſunt ipſo iure ſuſpenſi; ſed horum om-
nium ordinatio ad epiſcopos, intra quorum fines
exiſtunt, pertinent, non obſtantibus quibuſcun-
que priuilegijs, præſcriptionibus, aut conſuetu-
dinibus etiam immemorabilibus, *c. abbatibus ſeſſ.*

23. in princ. & verſ. fin. Card. Seraph. deciſ. 985. In-
dultum dicti §. inferiores in 1. reſp. c. cum nullus
de temp. ordin. in 6. in prælatis non religioſis
tollitur, in prælatis religioſis, limitatur ad regula-
13 res ſubditos tantum. Epiſcopus † ſine ſuis dimiſ-
ſorijs, quacunque authoritate promotos, quos
ad diuina officia celebranda, ſeu eccleſiæ Sacra-
menta adminiſtranda, minus idoneos repererit,
à ſuſceptorum ordinum exercitio ad tempus, de
quo ei videbitur, poteſt ſuſpendere, *c. epiſcopus ſeß.
14. c. eos qui de temp. ord. in 6. & ibi gloß. in verbo ſta-
14 tuunt.* Vltramontanus † ordinatus ab epiſcopo
Italiæ, remanet ipſo iure ſuſpenſus, abſque ſpe
diſpenſationis obtinendæ à ſede apoſtolica, &
celebrans incurrit irregularitatem, *c. 1. de temp.
ord. in 6. & ibi gloß.* Item dimiſſorias non conce-
dunt officiales, aut Vicarij epiſcoporum in ſpiri-
tualibus generales, niſi habeant ſpeciale manda-
tum; aut epiſcopi in remotis agant: *d. c. inferiores
2. reſp. & §. ſeq. d. c. nullus & ibi gloſſ. in verbo remotis
15 & ibi Can.* Capitula † cathedralium eccleſiarum:
aut illi ad quos ſede vacante, ſpiritualium admi-
niſtratio noſcitur pertinere, infra annum, à die
vacationis eccleſiæ, niſi arctatis ratione beneficij
recepti, vel recipiendi; & corrigitur dictum, *cap.
cum nullus, §. epiſcopo 2. & 3. reſp. de temp. ordin. in 6.*
Si ſecus fiat, capitulum contraueniens, eccleſiaſti-
co ſubiacet interdicto, & ſic ordinati, ſi in mino-
ribus ordinibus conſtituti fuerint, nullo priuile-
gio clericali, præſertim in criminalibus gaudent,
in maioribus, ab executione ordinum, ad bene-
placitum futuri prælati, ſunt ipſo iure ſuſpenſi,
*c. non liceat ſeß. 7. iuncto c. abbatibus §. pœnam quoq;
ſeſſ. 23.* Ex curſu decem annorum, litteræ dimiſ-
ſoriales præſumuntur, *Sarnen in reg. de trien. quaſt.
10. num. 12. Gemin. in c. ſi iudex § idem eſſe nume. 6.
de ſent. excommun. Anchar. conſ.* 117. etiamſi à ter-
tio producatur, clericatus infectus, ſecus ſi pro-
ducatur ab eo, qui præſumptionem allegat, *Rot.
diuerſ. 731. numer. 28. & 29. part. 1. Caſſad. deciſ. fin.
de procur. gloſ. in c. peruenit in verbo fatigari paulo an-
te finem, verſ. & poſt biennium de empt. & vend. c. cu-
ra & ibi gloſſ. 2. de iurepat. l. ſi filiuſfam. C. de petit.
hered.* Facultates de promouendo à quocunque
non ſoffraganitur, niſi habētibus legitimam cau-
ſam, ob quam à proprijs epiſcopis, ordinari non
poſſunt, in litteris exprimendam, & tunc non
poſſunt ordinari, niſi ab Epiſcopo, in ſua
diœceſi reſidente, aut pro eo pontificalia
exercente, & diligenti præuio examine, *c. facul-
tates 1. ſeſſ. 7.*

De officio Archidiaconi.

Titulus XXIII.

SVMMARIA.

1 *Archidiaconus quis dicatur.*
2 *Archidiacono incumbit cura totius cleri.*
3 *Officij eccleſiaſtici prouidentia & ordinatio.*
4 *Cuſtodia vaſorum & cimiliorum.*
5 *Definitio iurgiorum de humilioribus negotijs.*
6 *Viſitatio diœceſis.*
7 *Inſtitutio corporalis ſuper beneficijs.*
8 *Examinatio clericorum ordinandorum, & eorum repreſentatio epiſcopo.*
9 *Archidiaconus tenetur de dolo, culpa & negligentia.*
10 *Archidiacono prohibentur commiſſio curæ animarum.*
11 *Inſtitutio authorizabilis.*
12 *Iuriſdictio in monaſteria & alia in textu recenſita.*

EXPLICITIS tractatibus præficiendorum,
& ordinandorum, videndum eſt de officijs
dignitatum, & primo de officio Archdiaconi,
quia maior eſt poſt epiſcopum, *pulchre Fr. Ant. conſ.
23. Greg. XV. deciſ. 411. & ibi late annot.* & dicitur is,
qui † in cathedrali eccleſia certam dignitatem 1
curatam, nomine curæ ſumpto large, *Pan. in c.
cum ſatis numero ſecundo, hoc tit.* adeptus eſt, cuius
ratione debet eſſe diaconus in ordine, *c. primo de
atat. qualit. & ord. præfic.* & poſt epiſcopum in iu-
riſdictione prior, & eius Vicarius, appellatur o-
culus epiſcopi, *c. 1. c. 7. ad hæc hoc tit.* Conſtitutio-
nes & conſuetudines per diuerſa loca præualent
in officijs, & ideo in officio ſuo faciet, ſecundum
quod conſuetudo præſcripta ſuæ eccleſiæ habet;
*c. cum olim. de conſuet. c. ad hæc de exceßib. prælat. c. du-
dum el. 2. §. tandem de elect. c. fin. hoc tit. Franc. marc.
deciſ.* 1365. *part. 1.* vbi autem non eſſent huiuſ-
modi conſuetudines, & ſtatuta, tunc haberent
locum canones huius tituli, iuxta † quos, omnis 2
cura cleri, tam in ciuitate, quam in parochijs ha-
bitantis, ſiue ratio reddenda ſit, de eorum con-
uerſatio-

Digitized by Google

uerſatione, ſiue honore & reſtauratione eccleſia-
rum, ſiue doctrina eccleſiaſticorum, vel cætera-
rum rerum ſtudio, *c.1. hoc tit.* ad ipſum pertinet,
3 ac omnis † eccleſiaſtici officij prouidentia, & or-
4 dinatio: *c.2. hoc tit.* cuſtodia † vaſorum, & cimi-
liorum propriæ eccleſiæ, ac eorum quæ de diuer-
ſis eccleſijs, ſunt collecta, & depoſita ad ſecurio-
rem cuſtodiam in maiori eccleſia, *c. ea qua hoc tit.*
ijs deperditis præſumitur archidiaconus in ne-
gligentia, vel culpa: *Anchar. in d. c. ea qua in 4. not. & ibi Pan. Butr. & DD.* parochiarum quoque ſol-
licitudo & earum ordinatio ei incumbit: præte-
5 rea † audire debet, & diffinire, *l. de qua re ff. de iudic. Anchar. in d. c. adhac numero primo*, iurgia
ſingulorum, de humilioribus, & minoribus ne-
gotijs: archipresbyteri eius iuriſdictioni ſubia-
cent, grauiora epiſcopo denunciat: *c. perlectis 25. diſt. §. archidiaconus c. ſi in plebibus 63. diſt. d. c. adhac hoc ti.* habet coercitionem modicam, ſine qua iu-
riſdictio nulla eſſet. *c. 1. in fine hoc tit. & ibi gloſ. fin. d. c. adhac. §. ſecundum in fine l. fin. in fine de eo cui*
6 *mand. eſt iuriſdictio.* ſingulis † annis viſitare debet
propriam parochiam, niſi talis cauſa emerſerit,
propter quam ipſum oporteat ſæpius prædictas
eccleſias viſitare, *c. mandamus hoc tit.* totam vero
diœceſim viſitat, de tertio in tertium annum, *c. 1. & ibi gl. in verbo de tertio hoc tit.* aſſumpto Notario,
de conſenſu epiſcopi, per ſe ipſum tantum iuxta
decreta Concilij Tridentini: *c. patriarcha §. archi-*
7 *diaconi ſeſſ. 24.* pertinet ad ipſum † inſtitutio cor-
poralis, tam ſuper beneficijs, quam dignitatibus:
8 examinatio † Clericorum, ſi qui fuerint ad ſa-
cros ordines promouendi, aut eccleſiaſticis be-
neficijs præficiendi & ipſorum repræſentatio e-
piſcopo, poſt factam examinationem. *d. c. adhac §. in quadam & c. vt noſtrum hoc tit. Pan. in d. c. adhac in princ. & Butr. in princ.* In his fundat intentio-
nem ſuam, de iure communi, nec habet aliquid
probare, *Pan. in d. c. adhac numero primo, in fine.* &
per exercitium alicuius ex dictis actibus, probat
ſe eſſe in poſſeſſione archidiaconatus; *Pan. in d. c. vt noſtrum numero ſecundo*, in alijs oportet, vt pro-
bet conſuetudinem, vel ſtatuta, *c. fin. hoc tit. & ibi gl. in verbo pacifica c. dudum el. 2. §. ſed tam de elect. & ibi gloſ.* Si promouetur indignus, tenetur epiſ-
copus de facto archidiaconi, ſicut exercitor na-
uis de facto magiſtri. *Pan. in d. c. adhac poſt n. 2.*
9 *Butr. n. 8. Anchar. in pen. quaeſt.* Tenetur † archi-
diaconus de dolo, culpa lata, leui, leuiſſima, ſiue
negligentia, *c. ea quæ & ibi gl. in verbo negligentia hoc tit. & ibi Pan. & Can. c. dictum 81. diſt. & ibi gloſ. 1. c. ſi qui epiſcopi §. ecce cum honoris 1. quaeſt. 1. l. ſi quos C. de offic. praef. prat. orient.* habet ordinariam iuriſ-
dictionem, *c. perlectis §. archidiaconus & ibi gloſ. in verbo iurgia 25. diſt. c. adhac & ibi gloſ. in verbo iurgia & vtrobique Can.* quam perpetua vicaria inducit,
l. 1. C. de offic. eius qui vicem alicuius iud. vel praeſ. obti-net. ab ipſo, eiuſque officiali, appellatur ad epiſ-
copum. *c. referente & ibi gl. in verbo appellatur & Hoſt. de prab. c. Romana §. 1. de appell. in 6.* Prohibita
ſunt † Archidiacono commiſſio curæ animarum 10
ſiue † inſtitutio authorizabilis, *c. cum ſatis hoc tit.* 11
excommunicatio, *c. archidiaconus hoc tit.* iuriſdi-
ctio † in monaſteria, ac prioratus conuentuales, 12
in alijs prioratibus & capellis monaſteriorum
percipit ſua iura, *c. fin. hoc tit. & ibi Pan. in fine* con-
ceſſio dimiſſorialium promouendis ad ordines,
c. ſignificaſti hoc tit. cuſtodiæ eccleſiarum, *c. cum ve-niſſent de Inſtit. Pan. in d. c. ad aures de exceſſib. pralat.*
commutatio pœnæ ſpiritualis vel corporalis in
pecuniariam, *c. licet. de pan. & ibi gl. pen. & Can.* v-
nio & diuiſio eccleſiarum. *Innoc. in c. adhac ſub numero primo, hoc tit.*

De officio archipresbyteri.

Titulus XXIIII.

SVMMARIA.

1 *Archipresbyterorum, alius eſt Ciuitatenſis, ſiue Cathedralis eccleſiæ, alius ruralis.*
2 *Archipresbytero Ciuitatenſi incumbit vt officium dicatur horis Canonicis indeclinabiliter.*
3 *Cunctis ſacerdotibus pœnitentiam iniungit.*
4 *Abſolutio omnium de epiſcopatu in foro pœnitentiæ*
5 *Eſt Vicarius epiſcopi in quibuſdam ſpiritualibus.*
6 *Archipresbytero rurali incumbit cura imperiti vulgi & ſacerdotum qui per minores titulos habitant.*
7 *Non citat clericum ſibi ſubiectum ad reſidentiam.*
8 *Cuncta, præter minora, refert epiſcopo.*
9 *Non cenſetur in dignitate eccleſiaſtica conſtitutus.*
10 *Archipresbyter vterque habet iuriſdictionem ordinariam.*

POST Archidiaconum gradum facit Archi-
presbyter, qui archidiacono minor eſt ad-

miniſtratione & iuriſdictione, maior ordine, *c. 1. iuncta gl. hoc tit. c. perlectis §. archipresbyter 25. diſt.*
hàbet dignitatem curatam, requirentem reſi-
dentiam, *c. ex parte noſtra de cleric. non reſid. Pan. in*
1 *c. 1. in 2. not. hoc tit.* Archipresbyterorum † duo
ſunt genera, ciuitatenſis ſiue eccleſiæ cathedra-
2 lis, ac ruralis. Miniſterium † archipresbyteri ec-
cleſiæ cathedralis in eo conſtituitur, vt diligenti
cura prouideat miniſterium & vitam ſacerdo-
tum, vt officium dicatur horis canonicis indecli-
nabiliter, id eſt in puncto horæ: *Pan. in c. 2. in 2.*
not. hoc tit. ſi epiſcopus defuerit, fontes benedicit:
pœnitentem ſolemniter & publice, infirmum,
conſulto epiſcopo, reconciliat: *c. 2. §. fin. & ibi gl.*
3 *in verbo conſulto hoc tit.* pœnitentiam † cunctis ſa-
cerdotibus iniungit: (quilibet enim presbyter
diœceſis, eſt ſub cura archipresbyteri, & non po-
teſt alteri confiteri, eo inconſulto, nec ab alio
pœnitentiam recipere, *Pan. in d. c. 2. in 5. not.*) vice
epiſcopi officium inchoat: presbyterales benedi-
ctiones dat: miſſam, quando voluerit, cantat, vel
4 cui de ſacerdotibus iuſſerit: abſoluit omnes † de
epiſcopatu, qui ad eum pro pœnitentia recipien-
da recurrunt: *c. officium hoc tit.* (quilibet enim de
ciuitate, vel diœceſi, poteſt ſacramenta recipere,
in maiori eccleſia, non obſtante, *cap. placuit de pœ-*
nit. diſt. 6. & c. nullus de paroch. gloſſ. in c. officium in
verb. à foris veniunt hoc tit. & ibi Pan. & Can.) eſt
5 Vicarius † Epiſcopi in quibuſdam ſpiritualibus,
in quibus alium Vicarium dare poteſt; quia ſunt
voluntariæ iuriſdictionis: *Pan. in c. 2. in vlt. not &*
in cap. 3. in princ. & ſub numero primo, verſ. quæro in
quo debeat hoc tit. alio nomine appellatur decanus.
6 *c. adhæc de offic. archidiac.* Archipresbytero † rurali
cura imperiti vulgi, & ſolicitudo aliorum ſacer-
dotum incumbit, qui per minores titulos habi-
tant, qui ab alio non poſſunt recipere pœniten-
tiam, & eccleſiaſtica ſacramenta, illo inconſulto,
7 *Pan. in c. fin. in 3. not. hoc tit.* non poteſt † citare cle-
ricum ſibi ſubiectum ad reſidentiam, & ſi non
venerit cum priuate; quia cum agitur in figura
iudicij ſolus epiſcopus eſt iudex clerici: *c. de perſo-*
na xi. quæſt. 1. Pan. in c. fin. ſub numero primo, verſ.
8 *quæro hoc tit.* cuncta † præter minora, debet re-
9 ferre epiſcopo: *c. fin. hoc tit.* non cenſetur † in ec-
cleſiaſtica dignitate conſtitutus: *Clem. vt ſi princi-*
palis & ibi gloſ. in verbo foraneo de reſcript. vterque
10 habet † ordinariam iuriſdictionem, *gl. in c. fin. in*
verbo referant hoc tit. c. cum ab eccleſiarum de offic. ord.
c. ex literis de conſang. & affinit. quia eis commiſſa
eſt vniuerſitas cauſarum, rurali vero certi loci &
hominum, *l. prima, §. primo, ff. quis & à quo &c. &*
ibi not.

De officio primicerij.

Titulus XXV.

SVMMARIA.

1 *Primicerius obtinet dignitatem in eccleſia.*
2 *Præeſt in docendo Diaconis, & reliquis gradibus eccleſiaſticis.*

ABSENTE Archipresbytero in choro, &
cantu, primus eſt Primicerius, obtinet † dig- 1
nitatem in eccleſia, *c. cum acceſſiſſent de conſtit.* alias
præcentor ſiue cantor, ſub quo eſt ſuccentor, *c.*
inter dilectos de exceſſu prælat. item magiſter ſcho-
larum vocatur: *c. 2. de calumniat.* præeſt, in † do- 2
cendo diaconis, & reliquis gradibus eccleſia-
ſticis, ac diſciplinæ cuſtodiæque inſiſtit, ſubeſt
Archidiacono. *d. c. vnico hoc tit. c. perlectis §. ad pri-*
micerium 20. diſt.

De officio Sacriſtæ.

Titulus XXVI.

SVMMARIA.

1 *Sacriſta poſt Archidiaconum incumbit cuſtodia ſacrorum vaſorum veſtimentorum eccleſiaſticorum, ſeu totius theſauri.*
2 *Appellatur etiam theſaurarius ſeu ſacrarius.*

VISO de officio primicerij, dicendum eſt de
officio ſacriſtæ, qui etiã ſubiectus eſt archi-
diacono, & ad eius curam pertinet, poſt archi-
diaconum, cuſtodia ſacrorum † vaſorum, veſti- 1
mentorum eccleſiaſticorum, ſeu totius theſauri,
& luminarium, ſiue in oleo, ſiue in cera, conſi-
ſtant; *c. vnico hoc tit.* appellatur etiam † ſa- 2
crarius & theſaurarius. *c. perlectis*
in fine 25. diſt.

De

Digitized by Google

De officio Cuſtodis.

Titulus XXVII.

SVMMARIA.

1 *Cuſtos ſacriſtæ quaſi miniſter eſt.*
2 *Pulſat in horis canonicis ſigna tintinabulorum.*
3 *Panem & vinum omni tempore præparatum habere debet.*
4 *Eleemoſinas, abſente epiſcopo, inter fratres diuidit.*
5 *Cuſtos minus idoneus ab Archidiacono coercetur.*
6 *Eccleſia conſiſtit in archidiacono, archipresbytero, & Cuſtode.*

1 CVSTOS ſacriſtæ quaſi † miniſter eſt, & archi-
2 diacono ſubijcitur, pulſat † in horis canonicis ſigna tintinabulorum, pallia vel linteamina altaris, ſeu cuncta vtenſilia eccleſiæ, indeſinenter cuſtodit: lampades & lucernas in accendendo, et
3 extinguendo peruigil exiſtit: *c. 1. hoc tit.* panem † & vinum, omni tempore, præparatum habere
4 debet ad miſſam: omnes † eleemoſinas, oblationes, ſeu decimas, cum conſenſu archidiaconi, abſente epiſcopo, inter fratres diuidit: *c. 2. hoc tit.* nam ſi præſens eſt epiſcopus, per ipſummet, res canonicorum diſpenſari debent, *c. Vulterana & c. ſeq. 12. quæſt. 2. c. ſtatuimus & ibi gloſſ. in verbo potiorem de maior. & obed. & ibi Can.* prout cuiuſque locum, meritumque cognoſcit, & pro officiorum ſedulitate, & ipſe debet conſtituere œconomum.
5 *c. cum ſimus 9. quæſt. 3.* Cuſtos minus † idoneus, ab archidiacono coercetur, vt ſe emendet: & ſi indomitus permanſerit, archidiaconus epiſcopo denunciando prouidet, vt indecente eiecto, aptus eccleſiæ miniſter conſtituatur; *c. 1. §. ſi vero hoc tit.* quia incorrigibilis abſque accuſatione poteſt remoueri, cum notorium ſit eius crimen, *c.*
6 *nec licuit 17. diſt. Butr. in d. c. 1. n. ſeptimo,* In his † trib. columnis, archidiacono, archipresbytero, & cuſtode conſiſtit eccleſia, *d. c. 2.* In collegiatis eccleſijs ex notoria conſuetudine Germaniæ Præpoſiti ſunt maiores Decanis & in literis apoſtolicis eis præferuntur, in Francia vero è contra Decani ſunt maiores Præpoſitis, *Rot. deciſ. 4. n. 1. in fin. de elect. in nou. faciunt not. per Innoc. in c. de multa n. 6. & 7. de præben. Rot. diuerſ. deciſ. 518. p. 1.*

De officio Vicarij.

Titulus XXVIII.

SVMMARIA.

1 *Vicarium qui poſſint conſtituere.*
2 *Vicariorum quatuor ſunt ſpecies, Quidam ſunt Vicarij auctoritate epiſcopi deputati eccleſiarum parochialium annexarum.*
3 *Quidam ſunt temporales ſeu mercenarij.*
4 *Quidam conſtituuntur ad omnia ſibi incumbentia per totam diœceſim ab epiſcopo vel inferiore prælato.*
5 *Quidam ſunt foranei.*
6 *Vicarius parochialium eccleſiarum per epiſcopum inſtitutus, non poteſt, ſine auctoritate epiſcopi remoueri.*
7 *Debetur ei congrua portio à quacunque perſona eccleſiaſtica quæ eccleſiæ fructus recipit, & quomodo ea & per quem conſtituatur.*
8 *Beneficia ſæcularia curam animarum ex prima ua fundatione, aut aliter quomodocunque retinentia in ſimplex beneficium non conuertuntur, etiam aſſignata congrua.*
9 *In curatis beneficijs annexis perpetuo Cathedralibus, ſeu alijs eccleſiis, aut pijs locis, id eſt eorum menſis quoad ſpiritualia & temporalia ſeruatur c. 7. ſeſſ. 7. in Trident.*
10 *In vnitis quoad temporalia tantum Clem 1. de in repat.*
11 *In parochialibus vnitis monaſterijs regularium mendicantiũ ſeruatur conſtitutio Pij Quinti 46.*
12 *In Congrua quænam imputentur.*
13 *Curatum an deſinat eſſe beneficium per erectionem Vicariæ perpetuæ.*
14 *Vicarij temporales, in quibus caſibus ab epiſcopo conſtituantur.*
15 *Vicarij generales epiſcopi quinam prohibentur eſſe.*
16 *Vicarius epiſcopi habet officium mere voluntarium.*
17 *Cenſetur conſtitutus in dignitate.*
18 *Ordinariam habet iuriſdictionem præterquam in requirentibus ſpeciale mandatum, in quibus adhibenda eſt diſtinctio.*
19 *Vicarij conſtitutio quomodo probetur.*
20 *In Vicarium quænam transferantur pr commiſſionem officij ſibi generaliter factam.*

21 Requi-

Digitized by Google

21 *Requirentia ſpeciale mandatum.*

22 *Ex Vicarij delicto facto in officio, tenetur epiſcopus, ſed non ex iniuſtitia facta per Vicarium.*

23 *A Vicarij epiſcopi definitiua appellatur ad Archiepiſcopum, à ſententia vero interlocutoria ad ipſum epiſcopum.*

24 *A Vicarij delegato appellatur ad ipſum Vicarium vel epiſcopum.*

25 *Vicarius Vicarium non poteſt ſubſtituere temporalem vel perpetuum, certam cauſam vel Cauſas poteſt delegare.*

26 *Vicario delegatio facta à Papa, eo mortuo non tranſit in ſucceſſorem in Vicariatu.*

27 *Vicarij foranei cenſentur delegati, & ab eis appellatur ad epiſcopum.*

28 *Vicarium officium finitur multis modis.*

29 *Vicarius primus non cenſetur reuocatus ipſo facto per conſtitutionem ſecundi.*

30 *Vicario debetur ſalarium, niſi conſtet de Conuentione, officio iudicis quod petit ab epiſcopo & eius ſucceſſore immediato.*

31 *Quando in eadem Ciuitate vel diœceſi permixti ſunt populi diuerſarum linguarum & rituum poteſt Pontifex loci Catholicum præſulem, ex ſe adiunctis vicinis duobus epiſcopis conſecrandum, illis nationibus conformem, conſtituere ſibi Vicarium in pontificalibus.*

1 EPISCOPVS, Archidiaconus, † Archipreſbyter, Vicarium etiam temporalem, & ad nutum amouibilem, poſſunt conſtituere, *gloſſ. in clem. 2. in verbo per electionem de reſcript. Pan. in c. ſua nobis in fine hoc tit. Pan. in c. poſtulaſti poſt 1. not. de reſcript. Gemin. in c. Romana §. ab archidiaconis num. 2. de appell. in 6.* Nec non quilibet Prælatus ac prælatiſſa, ad quos, plenaria pertinet iuriſdictio, quãtum ad ſpiritualia & temporalia: *gloſſ. in clem. vnica in verbo ad menſam de exceſſib. prælat. Rot. deciſ. 1. de off. ordin. in antiq.* Cæteri beneficiati non poſſunt deſeruire, per Vicarium in beneficio, ſiue ſit parochialis eccleſia, *c. extirpanda §. qui vero de præb. Anchar. in clem. vnic. hoc tit. ſub num. 3.* ſiue perſonatus, aut dignitas, *c. ex parte veſtra de cleric. non reſid.* ſiue præbenda, *c. penult. de cleric. non reſid.* aut aliud beneficium, *c. conquerente de cleric. non reſid.* niſi certis caſibus, *Hoſt. in d. c. extirpanda numer. 14. & ſeqq. numerat 12. caſus & ibidem But. num. 11. & Can. communiter Bened. capra concluſ. 92.* ideo ſubiungit de officio Vicarij, qui vices alterius gerit,
ſiue in officio non contentioſo, *c. 1. & 2. hoc tit.* ſiue in contentioſo, *c. ſua nobis hoc tit. c. 2. hoc tit. in 6*
quorum quatuor ſunt ſpecies. Quidam ſunt Vi- 2
carij perpetui, auctoritate epiſcopi deputati, eccleſiarum parochialium annexarum: *c. ad hæc c. fi. & ibi gloſſ. in verbo perpetuos Vicarios & clem. vnica hoc tit. Pan. in c. quoniam num. 1. ne prælat. &c.* quia non ſimpliciter in beneficijs curatis, ſed tantum in parochialibus, perpetua Vicaria, certis caſibus, eſt permiſſa, *d. clem. vn. & ibi gl. in verb. parochialium d. c. extirpandæ §. qui vero & ibi gl. in verb. perpetuum & vtrobique Can.* quæ de eccleſijs curam animarum habentibus, per receptionem aliarum ſimilium, amittendis; de rectoribus ipſarum ad ſacerdotium promouendis; deque eorum ætate, ſtatuta ſunt; in perpetuis parochialium Vicarijs, & aſſumptis ad eas locum habent, *d. clem. vn. hoc*
tit. Quidam † ſunt temporales, ſeu mercenarij, 3
qui ad tempus aſſumuntur auctoritate epiſcopi, *d. clem. vnic. & ibi gloſſ. in verbo perpetuis c. cum ex eo de elect. in 6. c. peruenit el 2. de appell. c. pen. de cleric. non reſid. cap. 1. §. eadem omnino ſeſſ. 23. Pan. in d. c. quoniam num. 2. & ſeq. ne præl.* vel ab ipſo rectore, pro eius arbitrio, ſine licentia epiſcopi: *c. conſtitutus de fil. presbyt. ord. &c. Anchar. in d. clem. vnica ſub num. 3. verſ. ſed hic quæritur Pan. in d. c. extirpanda §. qui vero numer. 9. & 12. Lapus alleg. 5.* illorum officium expirat lapſu temporis, *§. præterea Inſt. quib. mod. tut. fin.* quia iuriſdictionem recipiunt ab epiſcopo, horum vero officium expirat per reuocationem ad libitum, *Imol. in d. clem. 1. num. 5. & 6.* ac per mortem rectoris, & ſuſpenduntur ab exercitio, propter rectoris excommunicationem *c. 1. hoc tit. in 6. Anchar. in d. clem. vnica num. 3.* quia
iuriſdictionem ab eo recipiunt. Quidam † con- 4
ſtituuntur ad omnia ſibi incumbentia, per totam diœceſim ab epiſcopo, *c. 2. & 3. hoc tit. in 6.* vel inferiore prælato, *c. Romana de ſent. excommun. in 6.* eſt differentia inter hos, & officiales, quia officialibus ſolum committitur cognitio cauſarum totius diœceſis, non autem inquiſitio, correctio exceſſuum, amotio à beneficijs, aut exercitium ſpiritualium, *c. licet & ibi gloſſ. 1. & c. fin. & ibi Franc. num. 2. Gemin. num. 5. hoc tit. in 6.* Vicarij in ſpiritualibus generales, hæc omnia poſſunt, exceptis datione dimiſſorialium ad ordines, *c. cum nullus §. inferiores & §. epiſcopo de temp. ordin. in 6.* & beneficiorum collatione: *c. fin. hoc tit. in 6.* iſta tamen diuerſitas dimittenda eſt cõſuetudinibus regionum,

Digitized by Google

num,& non probatur canonibus, qui promiſcue
quandoque exprimunt, Vicarium quandoque
officialem, *Gemin. in d. c. fin. num. 5. & in c. 1. nu. 10.*
hoc tit. in 6. Zab. in d. clem. vnica num. 18. Bell. deciſ.
5 443. Quidam ſunt † foranei id eſt deputati ad
certum locum diœceſis, quorum poteſtas pendet
ex eorum commiſſione, *Clem. 2. & ibi gloſ. in ver-*
bo foraneo de reſcrip. Quandoque epiſcopus alium
catholicum præſulem ſibi Vicarium conſtituit,
in Pontificalibus, in certo loco diœceſis, *c. quo-*
niam de offic. ordin. de quibus obiter videamus.
6 Vicarius † parochialium eccleſiarum per epiſco-
pum inſtitutus, non poteſt, ſine authoritate epi-
ſcopi remoueri, vel portione ſua congrua defrau-
dari: *c. adhac hoc tit. c. auaritia & ibi gloſ. fin. & DD.*
7 *c. in lateranenſi & c. extirpanda de præb.* Congrua †
debetur pro alimentis, ſiue commoda ſuſtenta-
tione, epiſcopalium iurium perſolutione, hoſpi-
talitatis tentione, & aliorum onerum ei incum-
bentium ſupportatione; *d. c. 1. de præb. in 6. clem. 1.*
de iurepatron. c. de monachis de præb. c. ſicut de ſuppl.
negl. prælat. in certa re, aut parte poſſeſſionum, vel
in certa parte fructuum, ſingulis annis percipien-
da, *Zab. in d. clem. 1. de iurepat. in 1. & 2. quæſt.* co-
ram diœceſano aſſignanda, *d. clem. 1. de iurepat. &*
ibi Zab. in 3. not. 8. c. de monachis ibi coram te, iuxta
qualitates loci beneficij, perſonarum, onerum, &
aliarum circumſtantiarum, *d. c. extirpanda & ibi gl.*
in verbo ſufficiens, & Can. Anchar. in d. c. 1. in 5. not. de
præb. in 6. Rot. diuerſ. deciſ. 5. numer. 1. & 8. & ſeqq.
part. 2. in quo diœceſani conſcientia oneratur,
clem. 1. §. diœceſanis verſ. percipimus de iurepat. & ibi
gloß. & ſeruare tenetur conſtitutionem 46. Pij V.
in bullario antiquo, à quacunque perſona eccle-
ſiaſtica, regulari, ſæculari, etiam exempta, quę ec-
cleſiæ fructus, prouentus, aut decimas recipit, *c.*
de monachis d. clem. 1. de iurepat. c. 1. de præb. in 6. c.
ſtatuto §. vbi autem de decimis in 6. Propter neceſſi-
tatem, & onus curæ, quam Vicarius exercet, *d.*
clem. 1. hoc tit. c. extirpanda §. qui vero & ibi gloſ. c.
expoſuiſti de præb. arg. l. quod in vxorem. C. de negot.
geſt. & ibi not. per DD. Rot. diuerſ. deciſ. 56. num. 1. &
2. part. 2. ſuo nomine, & ordinaria poteſtate, &
non ad nutum alterius; *c. G. perpetuus de fid. inſtr.*
c. ſunt c. percipimus 21. quæſt. 2. Rot. diuerſ. deciſ. 16. &
17. part. 1. Ratio præmiſſorum eſt, quia omnis
cura beneficij, in quo quis inſtituitur, pertinet ad
ipſum inſtitutum, *d. c. extirpanda in princ. ibi earun-*
dem ſeruitijs deputatis & ibidem in §. qui vero ibi ha-
beat Vicarium canonice inſtitutum, Vicarius non
dependet ab eo cuius vices gerit, propter aucto-
ritatem, & approbationem ſuperioris: *c. 1. de cap.*
monach. in 6. Anchar. in d. c. 1. in 6. not. de præb. in 6.
cura habitu & quoad proprietatem, eſt penes
principalem rectorem; quoad exercitium & ef-
fectum eſt penes Vicarium, adeo quod Rector
principalis non poſſet ibi exercere officium, curę
fori pœnitentialis, *c. ſuper eo, & ibi poſt gloſſ. in ver-*
bo annexa Franc. poſt num. 2. & ibi Gemin. in gloß. 2.
de præb. in 6. clem. dudum de ſepult. & ibi gloß. in ver-
bo ſacerdotibus Anchar. in d. c. extirpanda num. 9. &
10. Congrua præſumitur ſufficiens ſi fuit ſuffi-
ciens prædeceſſoribus, & ſibi imputare debet, il-
le, qui acceptauit beneficium nimis tenue; ludi-
brium enim eſſet, ſi quod ſtatutum fuit ab initio,
momento quolibet mutaretur, *l. fin. §. vbi autem*
C. de bonis quæ liberis l. ſancimus verſ. non enim C. de
adminiſt. tut. Greg. xv. deciſ. 429. & ibi annot. De
iure cõmuni Vicarius tenetur omnia onera ſup-
portare, *d. clem. 1. & ibi Anchar. in 1. not. cap. 1. ibi &*
alia onera cũ incumbentia de præb. in 6. Quando re-
ligioſi, vel ſæculares perſonæ eccleſiaſticæ, eccle-
ſias ſubiectas habentes, quarum redditus ad eos
pertinent, prædicta onera ſupportare conſueue-
runt, de conſuetudine, contra iuris communis
diſpoſitionem; tunc non coguntur ad congruam
portionem ſacerdoti aſſignandam, ſed ad ipſa o-
nera plene ſupportanda, ac ſacerdotem ſeu Vica-
rium decenter tractandum, nec non ſuſtentatio-
nem præſtandam ſufficientem, *d. clem. 1. §. ſane de*
iurep. & ibi Anchar. num. 10. & ſeq. Compellun-
tur autem ad aſſignationẽ dictæ congruæ à diœ-
ceſano, ſi Vicaria vacet, per non admiſſionem,
præſentati ab eis, niſi intra certum terminum
præſentantibus præfigendum, præſentato con-
gruam aſſignauerint; quo lapſo in pœnam negli-
gentium aſſignare, præſentatus admittitur, & ad
diœceſanum poteſtas aſſignationis huiuſmodi
deuoluitur: *d. c. 1. de præb. in 6. clem. 1. de iurepat.* Si
Vicaria plena ſit conditione ex canone, *d. c. extir-*
pandæ §. qui vero d. c. in lateranenſi, Præterea ſi Vica-
rio parochialis eccleſiæ, deputatur Capellanus
per viſitatorem, tenetur Rector eidem Salarium
ſoluere, & non Vicarius, *c. 4. in princ. ſeß. 21. c. be-*
neficia ſeſſ. 7. Cæſar deciſ. 6. de præb. quia applicatio
fructuum intelligitur, deductis expenſis, & one-
ribus, *c. quoniam & ibi gloß. 1. & Can. de vit. & ho-*
neſt. cleric. clem. 1. de cenſib. l. vnica §. pro ſecundo in fi.

C. de cad. toll. Ex decretis Concilij Tridentini be-
8 neficia † ſæcularia, quocunque nomine appella-
ta, curam animarum ex primæua fundatione, aut
aliter quomodocunque retinentia, deinceps in
ſimplex beneficium, etiam aſſignata Vicario per-
petuo congrua portione, non conuertuntur: in
his vero in quibus contra eorum inſtitutionem,
ſeu fundationem, cura in Vicarium translata eſt,
etiamſi in hoc ſtatu ab immemorabili tempore
reperiantur, ſi congrua portio Vicario, quocun-
que nomine is appelletur, non fuerit aſſignata,
quam primum aſſignanda eſt: quod ſi id com-
mode fieri non poſſit, aut factum non erit, cum
primum per ceſſum, vel deceſſum Vicarij, ſeu
rectoris, aut quomodolibet alterum eorum va-
cauerit, beneficium curam animarum recipit, &
Vicariæ nomen ceſſat, & in antiquum ſtatum re-
9 ſtituitur, c. ſtatuit el 2. ſeſſ. 25. In † beneficijs eccle-
ſiaſticis curatis vnitis, & annexis perpetuo cathe-
dralibus, collegiatis, ſeu alijs eccleſijs, vel mona-
ſterijs, beneficijs, ſeu collegijs, aut pijs locis, qui-
buſcunque, id eſt eorum menſis, ſeu quoad tem-
poralia & ſpiritualia, Garc. de benef. part. xj. cap. 2.
num. 6. clem. 1. §. quidam etiam & ibi poſt gloſſ. mag.
Can. de priuil. Concilium Tridentin. ſtatuit, vt ea-
dem ab ordinarijs locorum, ſingulis annis viſi-
tentur; qui ſolicite prouidere procurent, vt per
idoneos Vicarios, etiam perpetuos, niſi ipſis or-
dinarijs pro bono eccleſiarum regimine, aliter
videbitur expedire, ab eis cum tertiæ partis fru-
ctuum, aut maiori, vel minori, arbitrio ipſorum
ordinariorum, portione, etiam ſuper re certa aſ-
ſignanda, ibidem deputandos, animarum cura
exerceatur: appellationibus, priuilegijs, exem-
ptionibus, etiam cum iudicum deputatione, &
illorum inhibitionibus, conſuetudine immemo-
riali, in præmiſſis minime ſuffragantibus, c. 7. ſeſſ.
7. quod explicat Garc. de benef. part. xj. cap. 2. num. 4
& ſeqq. per totum Nauarr. conſ. 9. num. xj. & per tot.
de ſtat. monach. Quoties ergo ordinarius, volue-
rit, iuxta arbitrium ſibi datum à dicto decreto
Concilij Tridentini, temporales Vicarios, in
perpetuos mutare; debet prius erigere benefi-
cium eccleſiaſticum, Vicariam perpetuam nun-
cupatum, in qua Vicarij perpetui intitulentur,
c. adhæc & ibi Pan. num. 3. & Can. & c. fin. hoc tit. c.
extirpandæ §. qui vero & ibi poſt gloſſ. in verb. perpe-
tuum Can. de præb. clem. vnica & ibi Zab. num. 5. Vi-
tal. numer. 34. & Can. communiter hoc tit. c. vnico de
cap. monach. in 6. & ibi Can. Rot. deciſ. 2. numer. 1. de
exceſſ. prælat. in nou. Vicaria temporalis non eſt
beneficium, aut titulus beneficialis: clem. vnic. §.
quidam etiam eccleſias de exceſſib. prælat. clem. ne in a-
gro §. adhæc & ibi poſt gloſſ. in verbo ſeruituris Zab. in
3. not. & Can. de ſtat. monach. Rot. deciſ. 2. num. 2. &
3. de exceſſib. prælat. in nou. c. cum ex eo § porro de elect.
in 6. Cald. conſ. 9. de reſcript. Garc. de benef. part. 1. cap.
2. num. 93. & ſeqq. quod ſi non erigatur Vicaria
perpetua † habet locum doctrina glo. in verbo de 10
menſa, in clem. 1. § præmiſſa. de ſuppl. neglig. prælat. c.
viſis. 16. quæſt. 2. c. quoniam in fine de priuileg. & gloſ.
mag. in c. cum & plantare. §. in eccleſiis, in verbo, pleno
iure. & Can. de priuileg. In eccleſijs parochialibus
vnitis, ſiue annexis quoad temporalia, quarum
redditus ad religioſos, aut alios pertinere no-
ſcuntur, Concilium Tridentinum nihil immu-
tauit, ſed ſeruanda eſt diſpoſitio d. cap. 1. de præb. in
6. clem. 1. de iurepat. Ex conſtitutione 46. Pij V. de
Vicarijs perpetuis in parochialibus † vnitis mo- 11
naſterijs regularium mendicantium; ad nomina-
tionem ſuperiorum, debet ab epiſcopo vnus de-
putari ex ipſis, præuio examine approbatus, ad
nutum ſuperioris amouibilis: idem obtinet in
regularibus monachis, dummodo cum mona-
cho ſic deputato, ex decreto Gregorij XIII. habi-
tet vnus duntaxat alius monachus, Garc. de benef.
part. xj. cap. 2. num. 13. In parochialibus quæ non
ſunt vnitæ & annexæ monaſterijs, ſed eorum
membra, aut quoquo modo dependentes, di-
ctum decretum Concilij Tridentini, aut conſti-
tutio Pij V. locum non habent; ſed habet locum
clem. ne in agro. § adhæc. & §. cæterum. de ſtat. monach.
& clem 1. de ſuppl. negl. prælat. ac ſimiles. Imputan-
tur † in congrua portione Vicario, omnia certa, 12
quæ iure ſuo ex cauſa rectoriæ ab eccleſia perci-
pit; c. cum ex eo §. porro ibi de eccleſiarum ipſarum pro-
uentibus de elect. in 6. peruenit el 2. ibi de beneficijs illius
aſſignes de appell. l. cum alimenta ibi ex facultatibus de-
functi ff. de alim. leg. non autem incerta, vt anni-
uerſaria, oblationes, diſtributiones quotidianæ,
etiamſi ad certam ſummam, quotannis redigi
poſſint, c. vnic. de cleric. non reſid. in 6. c. fin. §. in illis
vbi diſtributiones ponuntur vt diuerſa ab eo quod capi-
tur ratione præbendæ de conceſſ. præb. in 6. c. fin. de re-
ſcript. in 6. c. licet de præb. Rot. diuerſ. deciſ. 5. part. 2.
Rebuff. de congrua num. 83. & 87. Rot. Farinac. deciſ.
420. num. 2. part. 1. neque alia emolumenta, quæ
extra cauſam Rectoriæ, ſiue Vicariæ, capiuntur,
vt

Digitized by Google

vt nuptialia, baptiſmalia, funeralia, decimæ minutæ, terræ annexæ ſimplicibus beneficijs, in parochiali eccleſia fundatis; quia ſunt redditus caſuales & incerti, & quia dantur ratione cuiuſdam miniſterij perſonalis, *arg. l. ſcimus in pr. verſ. repletionem, C. de inoffic. teſtam. Felin. in c. ad aures n.*
13 *14. de reſcript. Rot. diuerſ. deciſ. 5. part. 2.* Per † erectionem Vicariæ perpetuæ beneficium non deſinit eſſe curatum, *c. expoſuiſti & ibi gloſſ. in verbo neceſsitas, de preb. d. c. extirpanda §. qui vero & ibi Pan. in 1. lect. num. 6. Rot. deciſ. 2. hoc tit. in antiq. Rot. faſt. dub.* 20. & de huiuſmodi cura, facienda eſt mentio in impetratione, & alijs reſcriptis, quando titulus beneficij, vel Prælaturæ, eſt immediatus ad curam: *Felin. in c. poſtulaſti ſub num. 1. verſ. & hoc videtur certum & in c. in noſtra in* 10. *coroll. de reſcript.* quando cura competit ratione parochialis annexæ, in quo alius eſt Vicarius perpetuus, curam fori contentioſi habitu & actu habet canonicus, vel is qui obtinet dignitatem, cui parochialis eccleſia eſt annexa; cura vero fori pœnitentialis eſt penes eum habitu tantum, actu ac exercitio, penes Vicarium; ſi vero parochialis non eſt annexa dignitati, aut præbendę, ſed certa portio fructuũ eiuſdem canonicatui, aut dignitati eſt aſſignata; tunc ſolus Rector eccleſiæ parochialis cenſetur prælatus, & habet curam, & non canonicus, aut obtinens dictam dignitatem: *Franc. in c. ſuper eo numer. 2. de preb. in 6. Pan. in c. extirpanda §. qui vero num.* 15. *de preb. Zab. in clem.* 1. *num.* 10. *& ibi Imol. num. 7. hoc tit.* neutro tamen horum caſuum debet fieri mentio de cura, in impetrationibus dicti canonicatus, aut dignitatis, vel alijs reſcriptis, *Fr. in d. c. ſuper eo poſt num. 3. & ibi Gemin. num. 4. Anch.*
14 *in 3. not. & Can. communiter,* Temporales, † aſſignata congrua ſuſtentatione, conſtituuntur ab epiſcopis. I. quando ſecundum iura decretalium, cum obtinentibus parochiales eccleſias ſibi ſubiectas, diſpenſant, quod vſque ad ſeptennium litterarum ſtudijs inſiſtentes, promoueri minime teneantur, niſi ad ordinem Subdiaconatus duntaxat; qui interim curam exerceat: *c. cum ex eo de elect. in 6.* quæ facultas diſpenſandi ſublata eſt, per decreta Concilij Trident. quod ſtatuit parochiales conferri per concurſum: *dicetur infra tit. de preb. §. ſexto ob non promotionem,* Secundo quando eccleſia patitur miniſtrorum defectum, propter beneficiatorum abſentiam, *cap. pen. de cleric. non reſid. c. peruenit el 2. de appell.* Tertio quando curato, cauſa cognita, dant diſcedẽdi facultatem ad bimeſtre in ſcriptis, qui interim tenetur relinquere Vicarium ab ipſo ordinario approbãdum, cum debita mercedis aſſignatione, *c. 1. §. eadem omnino ſeſſ.* 23. Quarto, quando canonicus ad reſidentiam monitus, ab epiſcopo, appellat ad ſuperiorem, ſtatuitur ei terminus per epiſcopum, infra quem appellationem proſecuturus, iter ad ſuperiorem arripiat veniendi; & interim per Vicarium honeſtum in eccleſia deſeruit, de prouentibus canonicatus congrue ſuſtentandum: *c. peruenit el 2. & ibi Can. de appell.* quia ad illud, ad quod quis tenetur, pendente cauſa principali, tenetur pendente cauſa appellationis, *l. poſtquam §. imperator ff. vt leg. ſeu fideic. ſeru. nom. cap.* Quinto, epiſcopus beneficio ingreſſi religionem, intra annum probationis, curat deſeruiri, per Vicarium, aſſignata ſibi congrua portione, de ipſius fructibus, *c. beneficium in fine de reg. & tranſ. ad relig.* Interdum aſſumuntur ab ipſo Rectore, ad adminiſtrationem ſacramentorum, & ad eum coadiuuandum, ad libitum ipſius Rectoris, *Zab. in cle. 1. num. 15. & ſeqq. hoc tit. & ibi num. 6.* vt ſupradictum eſt.

Quilibet † poteſt eſſe Vicarius epiſcopi, niſi 15
prohibeatur, prohibetur autem laicus, *c. nullus laicorum c. in nona cum cc. ſeqq. 16. quaſt. 7. prob. ad monach. in c. 1. num. xj. & ſeqq. hoc tit. in 6.* clericus coniugatus, *Ioan. And. in c. Ioannes num. 2. de cleric. coniug. in 6. Gemin. in c. 1. num. 8. hoc tit. in 6.* bigamus, *Franc. in c. 1. in fine de bigam. in 6.* ac alij recenſiti à Franco, *in cap. 1. hoc tit. in 6. ſub num. 6. & ibi Can. Garc. de beneſ. part. 5. cap. 8. in princip.* Vicarius † generalis epiſcopi, habet officium merè 16
voluntarium, quia nec ipſe neceſſitatur mandatam iuriſdictionem ſuſcipere, neque epiſcopus de neceſſitate tenetur conſtituere Vicarium, & eſt in mera eius voluntate, tribuere facultates, Vicario coarctatas, vel amplas; *§. mandatum non ſuſcipere Inſt. mandati c. Romana de appell. in 6. l. 1. §. qui mandatam & ibi gloſſ. 1. & l. cognitio in fine ff. de eo cui eſt mand. iuriſd. Mohed. deciſ. 4. num. 1. hoc tit. Rot. diuerſ. deciſ. 222. num. 5. & deciſ. 297. num. 1. part. 2.* ac prohibere ne iudicet expreſſe, *l. iudicium ſoluitur ff. de iud.* vel tacite; nam de cauſa inchoata per epiſcopum, Vicarius non ſe intromittit, quia, quoad illam, videtur reuocatus: *arg. c. ſi quem de procur. in 6. Franc. in d. c. Romana num. 2. de appel. in 6.* cenſetur † conſtitutus in dignitate eccleſia- 17
ſtica,

Digitized by Google

ſtica, Clem. & ſi principalis de reſcript. & ibi Zab. &
Can. Staph. de litteris gratiæ tit. de modo & forma im-
pet. §. tranſeo nunc numer. 12. & ſeqq. præfertur ar-
chidiacono & archipresbytero, Rot. diuerſ. deciſ.
18 200. num. 4. part. 1. Pan. conſ. 12. vol. 1. habet † or-
dinariam iuriſdictionem in his quæ veniunt ſub
generali conceſſione, d. c. Romana & ibi gloſſ. in
verbo generaliter c. licet hoc tit. in 6. c. ſua hoc tit. Garc.
de beneſ. part. 5. cap. 8. num. 21. & ſeqq. In requiren-
tibus ſpeciale mandatum, ſi Vicario fuit ſimul
data iuriſdictio generalis, in caſu quo ſpeciale re-
quirebatur mandatum; ordinaria cenſetur in o-
mnibus, vt vniformis ſit intellectus conceſſæ au-
thoritatis: ſi vero ſeparatim, cenſetur delegata,
Franc. in c. 2. ſub num. 4. verſ. dixit tamen Ioa. And.
hoc tit. in 6. & ibi Gemin. num. 9. Anch. in 1. quæſt. &
Can. communiter Creſcent. deciſ. 15. num. xj. de prob.
Rot. deciſ. 7. in 1. dub. hoc tit. in nou. Garc. de beneſ.
part. 5. cap. 8. num. 40. 41. & ſeqq. Effectus † ſunt
notabiles, primo caſu epiſcopi & officialis, vnum
& idem Conſiſtorium cenſetur, & appellandum
eſt ad Archiepiſcopum, c. non putamus de conſuet.
in 6. d. c. Romana, non autem ſecundo caſu, & ap-
pellatur à Vicario, ad epiſcopum: c. dilecti el 3. de
appell. c. & collatione de appell. in 6. gloß. in d. c. non
putamus in verb. officiali & Can. Item primo caſu,
Vicarius datus generaliter cum expreſſione ali-
cuius de iſtis, quod requirit ſpeciale mandatum,
ſecuta clauſula generali, & omnia alia quæ per
nos poſſumus, etiamſi mandatum exigunt ſpe-
ciale; poteſt omnia ſpecialia ſimilia, & minora
expreſſis, gloſſ. fin. in c. 2. hoc tit. in 6. Hoſt. in c. ſigni-
ficaſti in fine & ibi Pan. & alij de offic. Archid. arg. c.
qui ad agendum §. 1. & ibi gloſſ. & Can. de procur. Se-
cundo caſu non poterit fieri prorogatio ad ſimi-
lia vel minora; quia iuriſdictio delegata eſt im-
prorogabilis, ordinaria prorogari poteſt, c. P. &
G. de offic. deleg. & ibi gloſſ. fin. & Can. Gemin. in d. c.
19 2. num. 9. in fine hoc tit. in 6. Vicarij † & cuiuſcun-
que iudicis, à ſede Apoſtolica deputati conſtitu-
tio probatur per ſolam ſupplicationem ſigna-
tam: l. prohibitum C. de iur. fiſci lib. 10. Archid. deciſ.
13. de prob. ſpecul. de prob. §. tertio videndum numer. 3.
regula de non iudicando &c. procedit in iudice non
nominato à Papa, ſed nominato poſtmodum à
parte, in expeditione litterarum; quia delegatio
Papæ vel Imperatoris, l. vnica C. de mand. princip.
c. cum in iure poſitus de offic. deleg. & ibi gloſſ. fin. &
Can. Facta ad inſtantiam partium, non poteſt
probari, niſi per litteras, facta vero ab inferiori-
bus, probatur per teſtes, & inſtrumenta, Bald. in
d. l. prohibitum num. 12. & ſeqq. C. de iur. fiſci lib. 10.
Saly. in l. vnica C. de mand. princip. in princip. & ibi
DD. Rot. deciſ. 5. verſ. de ſecundo dubio hoc tit. in nou.

Per commiſſionem † officij generaliter ſibi 20
factam, in officialem ſiue Vicarium transfertur
cognitio cauſarum ciuilium, c. 2. hoc tit. in 6. etiam
ad temporalem iuriſdictionem pertinentium,
d. c. Romana §. debet & ibi gl. in verb. temporalem, po-
teſtas vniendi, omnis iuriſdictio voluntaria, Fe-
lyn. in c. ex parte ſub numero primo, verſ. non obſtat.
quod ea quæ ſunt &c. de conſtit. Mohed. deciſ. 3. hoc tit.
quam exercere poteſt, præterquam in caſu c. ſta-
tutum de præb. in 6. extra diœceſim committentis,
Rot. deciſ. 5. de offi. Vicarij in antiquiori licet aliter ſen-
tiat Franc. in c. fin. ſub numero tertio, ſicut poteſt eã
exercere epiſcopus, c. ſtatutum in fine de præb. in 6.
& ibi gloſſ. pen. & fin. Bald. in l. 2. ff. de offic. proconſ.
& contentioſa, Mohed. deciſ. 3. hoc tit. c. 2. & 3. hoc tit.
in 6. & vtrobique gl. in 1. notab. & Can. quam epiſ-
copus & Vicarius extra diœceſim exercere non
poſſunt, c. nouit. & ibi gl. mag. de offic. leg. Franc.
Marc. deciſ. 361. part. 2. inter ſubditos inuitos: inter
volentes, in aliena diœceſi, poteſt epiſcopus eam
exercere, de licentia diœceſanorum obtenta,
Pan. in d. c. P. & G. n. 15. ſed non Vicarius; quia
commiſſio facta ab inferiori à principe, nunquã
poteſt exerceri, extra territorium committentis:
Bald. in d. l. 2 poſt n 1. ff. de offic. proconſ. & leg poſt Bart.
in l. cunctos populos C. de ſumm. Trinit. exceptis epiſ-
copis expulſis, quibus indulgetur, vt in diœceſi
aliena, in qua moram traxerint inter ſubditos
ſuos inuitos, per ſe, vel alium, omnimodam iuriſ-
dictionem poſſint exercere, petita diœceſanorũ
licentia, el. 1. § eiſdem etiam de for. compet. & ibi gloſſ.
1. & Can. Præterea ex huiuſmodi commiſſione
tranſit in Vicarium, facultas omnia faciendi, quæ
facere poteſt epiſcopus, niſi in prohibitis, c. 2. & 3.
hoc tit. in 6. Mohed. d. deciſ. 3. atque ex opinione
Rotæ, inquiſitio, & cognitio de criminibus ſpe-
ctantibus ad forum eccleſiaſticum, tam ex ſuo
mero, quam implorato officio: & ſi inuenerit ta-
lem criminoſum, remittet eum ad epiſcopum
puniendum, Rot. deciſ. 2. hoc tit. in nou. Ioan. Monach.
in c. licet hoc tit. in 6. numero ſecundo, & ibi Gemin.
numero quarto, inſtitutio præſentatorum ad bene-
ficia, c. ex frequentibus de Inſtit. Rot. d. deciſ. 5. num. 2.
hoc tit. confirmatio electionum, gl. in c. fin. in verbo

non

Digitized by Google

non poſſunt hoc tit. in 6. & ibi Can. quia eſt neceſſa-
riæ, non voluntariæ iuriſdictionis, examen per
concurſum ad parochiales vacantes, Garc. de be-
nef. part. 9. c. 2. §. 1. in princ. ſed ad earum collatio-
nem requiritur ſpeciale mandatum, Garc. de benef.
part. 9. c. 2. §. 1. n. 117. & 120. interpoſitio decreti in
alienationibus, rerum minorum, emancipatio-
nibus, & expeditio omnium, quæ ad iuriſdictio-
nem pertinent. l. 2. C. de offic. eius qui vicem alic. iud.
21 obt. c. fin. de iud. in 6. Requirunt † ſpeciale manda-
tum, punitio criminum, amotio criminum, amo-
tio à beneficijs, & adminiſtrationibus, c. 2. hoc tit.
in 6. Cald. conſ. 3. de renunc. Staphyl. de lit. grat. tit. de
var. mod. vacat. §. modo pro declaratione n. 9. & ſeq.
collatio beneficiorum, c. fin. hoc tit. in 6. late Franc.
Marc. deciſ. 993. part. prima, Garc. de benef. part. 5. c. 8.
n. 8. & ſeq. & n. 112. & ſeqq. ea quæ ſunt meræ gra-
tiæ, Prob. ad Monach. in c. 1. num. 8. hoc tit. in 6. Mo-
nach. in c. ſtatutum num. 9. de præb. in 6. Zab. in Clem.
1. n. 19 de offic. Vicarij. diſpenſatio, Felin. in c. at ſi cle-
rici §. de adulterijs n. 21. de iud. Prob. Monach. in c. 1.
ſub n. 8. hoc tit. in 6. Cald. conſ. 9. de off. Vicarij. ac data
poteſtas etiam ampliſſima diſpenſandi, nõ com-
præhendit ea, quæ ſpecialiter epiſcopo commiſſa
ſunt, Rot. deciſ. 9. in 2. quæſt. de offic. Vicarij in antiq.
Felin. in c. at ſi clerici § de adulterijs ſub n. 21. de iud. c.
liceat ſeſ. 24. remiſſio denunciationum matrimo-
nialium, c. 1 ſeß. 24. de reformat. matrim. ibi niſi or-
dinarius ipſe expedare iudicauerit Garc. de benef. part.
5. c. 8. n. 50. & ſeqq. & n. 56. & ſeqq. auctoritas reſer-
uationis iuris patronatus, Cald. conſ. 3. hoc tit. Fer-
ret. conſ 327. aut donationis eiuſdem alteri factæ.
Cald. conſ. 1. hoc tit. Ferret. conſ. 343. num. 9. & 344.
numero quarto, Garc. de benef. part. 5. c. 9. n. 75. & ſeqq.
literæ commendatitiæ ad ordines, c. cum nullus §.
1. & 2. de temp. ord. in 6. viſitatio, quia delegari non
poteſt, niſi in caſu legitimi impedimenti, c. patri-
archa ſeß. 23. impoſitio, & remiſſio pœnitentiæ, in
caſibus epiſcopo reſeruatis: Archid. in c. 1. in gloſſ.
ſuper verbo reſeruantur de pœnit. in 6. Anchar. in d. c. 2.
poſt n. 3. hoc tit. in 6. nec veniunt ſub generali
commiſſione officij, ſpecialiter auctoritate apo-
ſtolica epiſcopo demandanda, etiamſi epiſcopus
nominatim committat Vicario, ſibi deleganda
auctoritate apoſtolica; quia non continentur ſub
poteſtate ordinaria epiſcopi, imo committuntur
ſibi extrinſecus, & iuriſdictio quæ nondum
competit, non poteſt ſubdelegari, Rot. deciſ. 9. hoc
tit. in antiq. Dec. in c. quoniam abbas n. 78. & ſeqq. de
officio deleg. Felin. in c. paſtoralis §. quoniam numer. 1.
de reſcript. Quamdiu archiepiſcopus in prouincia
ſua vel circa illam extiterit, non poteſt officialis
eius, contra ſuffraganeos exercere cenſuras, c. 1. §.
fin. de offic. ord. in 6. nec contra perſonam, quæ ſit
in aliquo gradu dignitatis illuſtris. Rom. in l. ſi vero
§. de viro n. 32 ff. ſolut. matrim. Ex † delicto Vicarij 22
vel officialis, in officio ſibi commiſſo tenetur e-
piſcopus, & prælatus, c. adhæc & ibi gl. in verb. exa-
minentur de off. archid. c. 1. & ibi gl. fin. vt lit. non con.
teſt. non preced. l. procuratoris ff. de tributor. §. fin. inſtit.
de oblig. quæ ex quaſi delict. &c. Rot. deciſ. 6. hoc tit. in
antiq. & deciſ. 6. hoc tit. in nou. quia aliquatenus
culpæ reus eſt, qui male hominis vtitur opera, l. ex
maleficio §. fin. in fine ff. de act. & oblig. niſi quam ci-
to ſciuerit, purgauerit eius delictum. d. c. 1. vt lit.
non conceß. &c. Ex iniuſtitia facta per Vicarium e-
piſcopus non tenetur, quia eſt caſus fortuitus,
c. fin. & ibi gl. in verbo iuſtitia mediante vt clerici vel
monachi &c. Appellatur † à Vicario ad archiepiſ- 23
copum, etiam in cauſis ſpectantibus ad iuriſdi-
ctionem temporalem, c. ſolitæ in fine & ibi gloſſ. in
verbo ſuſcipiunt de maior. & obed. niſi iuriſdictio ſit
feudalis, d. c. Romana § debet & ibi gl. in verbo iure a-
lio de appell. in 6. & ibi Franc. & Can. & non ad e-
piſcopum, quacunque contraria conſuetudine
non obſtante, quæ reprobatur; ne ab eodem, ad
ſeipſum, interponi appellatio videatur, c. non puta-
mus de conſuet. in 6. d. c. Romana, quando appellatio
interponitur à ſententia diffinitiua: ab interlocu-
toria poteſt appellari à Vicario ad epiſcopum,
Put. deciſ. 491 lib. 2. Franc. in c. dilecti 3 n. 51. de appell.
Can. poſt gl. in d. c. 2. de conſuet. in 6. quin imo epiſ-
copus poteſt reuocare interlocutoriam ſui Vica-
rij, etiam citra remedium appellationis, ſicut po-
terat ipſe Vicarius, gloſſ. in d. c. 2. in verbo officiali
verſ. præterea licet de conſuet. in 6. & ibi Franc. ſub nu-
mero quarto, & Can. communiter Franc. in c. dilecti 3.
num. 51. & 52. de appell. de iure ciuili à Vicarij ſen-
tentia definitiua, appellatur ad ſuum ordinari-
um, l. à proconſulibus & ibi Bald. not. C. de appell. l. præ-
cipimus §. 1. C. eod. de nullitate ſententiæ diffiniti-
uæ Vicarij, vtroque iure coram epiſcopo dici po-
teſt, Franc. in c. dilecti 3. n. 50. de appell. poſt Bald. ibid.
A delegato † ab epiſcopo ad aliquam certam 24
cauſam, appellatur ad ipſum epiſcopum: gloſ. in
d. c. 2. in verbo officiali in princ. & ibi Franc. n. 6. &
Can. Rot. deciſ. 7. in 1. dub. hoc tit. in nou. à delegato
officialis, appellatur ad ipſum officialem, vel et-

Digitized by Google

iam ad epiſcopum, omiſſo medio ipſius officialis:
idem obtinet, quando appellatur à prælato, ſub-
dito epiſcopi, Io. Andr. in d. c. 2. numero ſecundo &
ibi Archid. in fine Franc. numero 8. Rot. deciſ. 3. hoc tit.
in nou.

25 Vicarius † Vicarium non poteſt ſubſtituere,
temporalem, vel perpetuum, iuriſdictionem in
totum à ſe penitus abdicando; c. clericos hoc tit. &
ibi Pan. numero primo, & Can. l. fin. ff. de offic. eius cui
mand. eſt iuriſd. ideo Vicarius epiſcopi in ſpiritua-
libus & temporalibus, non poteſt alteri vices ſuas
committere: quia iuriſdictionem habet non iure
proprio, ſed alieno beneficio, l. more maiorum & l.
ſeq. §. de iuriſd. omn. Iud. l. ſolet ff. eod. niſi ex cauſa,
quia imminet neceſſaria profectio, & de conſen-
ſu epiſcopi, & tunc iuriſdictionem à ſe non ab-
dicat, ſed retinet: Hoſt. in c. 1. ſub num. xi. in gloſ. ſuper
verb. ab eodem & ibi Franc. numero quarto, Anchar.
numero ſecundo, hoc tit. in 6. Zab. in Clem. 1. queſt. 19.
hoc tit. Rot. deciſ. 4. hoc tit in nou. Garz. de benef. p. 5. c.
8 num. 148. & ſeqq. certam cauſam, vel quaſdam
poteſt delegare, l. ſolet ff. de iuriſd. omn. iud. & ibi gl.
1. d. l. 1. §. fin. & ibi gloſſ. in verbo ab eo ff. quis & à quo
appell. & vtrobique DD. l. fin. & ibi gl. 1. & DD. ff. de
offic. eius cui mand. eſt iuriſd. & quoad hoc epiſco-
pus poteſt ei dare facultatem, c. is cui & ibi gloſſ.
fin. & Can. de offic. & poteſt. deleg. in 6. ſed non po-
teſt ei dare facultatem vt alium Vicarium gene-
ralem, ſeu locumtenentem, Put. deciſ. 163. lib. 1. per
c. clericos hoc tit. Rot. deciſ. 4. hoc tit. in nou. poſſet lo-
co ſui deputare, niſi ex cauſa vt dictum eſt, Gemin.
in c. 1. num. 11. hoc tit. in 6. Rot. d. deciſ. 4. hoc tit. prout.
26 ibi add. eam explicat. Delegatio † facta à Papa Vi-
cario, eo mortuo, non tranſit in ſucceſſorem in
Vicariatu; quia dignitas Vicarij, non competit ex
iure proprio, ſed ex perſona alterius, l. quod princ.
& ibi Bart. & l. ſi auguſta ff. de leg. 2 Bart. in l. more
maiorum n. 19. ff. de iuriſd. om. Iud. c. quoniam abbas
& ibi Dec. n. 42. & DD. communiter de off. deleg. poſt
gloſſ. mag. niſi probetur conſuetudo, vel ſtylus,
Achil. deciſ. 3. hoc tit. l. de quibus ff. de legib. Garz. de be-
nef. part. 6. c. 2. n. 28. vſq. ad n. 40. contrarium ſentit.
27 Officiales † foranei, non ſunt ordinarij, ſed dele-
gati, & ab eis appellatur ad epiſcopum, Clem. 2. &
ibi gloſſ. in verbo foraneo de reſcript. & DD. d. c. Roma-
na de off. ord. in 6. & ibi Gemin. numero quarto, nec
cenſentur conſtituti in dignitate eccleſiaſtica, d.
Clem. 2. in fine.
28 Finitur † officium Vicarij, primo, reuocatione
ſolius epiſcopi, Pan. in c. edoceri num. 10. de reſcript.
abſque conſenſu capituli, quia ſolus epiſcopus
poteſt eum conſtituere: Ioann. Andr. in c. ſua nobis
n. 6. & Pan. in c. penult. ſub numero quarto, hoc tit. at-
teſtans ita ſeruari de conſuet. requiritur certioratio
ad tollendum errorem publicum, ac geſta inte-
rim antequam certioretur, valent: c. audita de re-
ſtit. ſpoliat. Clem. vnica & ibi gl. in verbo teneant. &
Mohed. deciſ. 29. de renunc. Garc. de benef. part. 5. c. 8.
n. 174. & ſeqq. tenet reuocatio dati ad certum tē-
pus, etiam medio iuramento de non reuocando,
facta ante lapſum præfiniti temporis, Io. An. in c.
ſua nobis n. 15. & 16. hoc tit. & ibi Pan. et Can. Secun-
do, captiuitate epiſcopi, c. ſi epiſcopus et ibi Franc. n.
3. de ſuppl. neglig. prala. in 6. Tertio, morte epiſcopi,
poſtquam innotuit Vicario, §. item ſi adhuc 2. reſp.
Inſtit. mand. Mohed. deciſ. 29. & non requiritur cer-
tioratio, gloſſ. fin in Clem. fin de procur. Felin. in c. ex
parte el. 3. ſub n. 19. verſ. fallit. 8. de reſcript. Quarto,
impeditur per excommunicationem epiſcopi,
d. c. Romana hoc tit. in 6. et ibi Franc. numero tertio, in
fine et ibi gl. fin. Gemin. numero quarto, in his quæ
geruntur reſpectu iuriſdictionis ipſius epiſcopi,
tam in cœptis, quam in non cœptis, per officia-
lem: Anchar. in d. c. 1. in 2 quaſt. et ibidem Hoſt. num. 8.
quia excommunicatus non poteſt iuriſdictionē,
quæ penes ſe mortua eſt, exercere per ſe, vel per
alium: c. ad probandum de re iud. c. Romana et ibi Ge-
min. de ſuppl. neglig. pral. in 6. ſecus in geſtis, prætex-
tu iuriſdictionis papalis, quia ſolus Papa epiſco-
po excommunicato ius reddere poteſt, d. c. Ro-
mana de ſuppl. neglig. pralat. in 6. et ibi Hoſt. numer. 6.
Quinto translatione epiſcopi, late Franc. Marc.
quaſt. 1098. part. 1. & alijs modis quibus finitur
mandatum ad lites, cui mandatum iuriſdictionis
æquiparatur, l. et quia ff. de iuriſd. om. iud. et ibi DD.
c. relatum et ibi Felin. numero 4. et Can. de offic. deleg.
ſed Vicarius † primus, non cenſetur reuocatus 29
ipſo facto, per dationem ſecundi, quia habet or-
dinariam iuriſdictionem, Pan. in c. volentes n. 3. per
illum text. de offic. leg. et ibi Can. Salarium † niſi 30
conſtat de certa conuentione, Vicario debetur
officio iudicis, glo. 1. §. in honorarijs ff. de varijs, et
extra cog. Bald. in l. 1. l. mand. & petere poteſt ab
epiſcopo, cuius fuit Vicarius, eiuſque immediato
ſucceſſore, non mediato; quia iſta æquitas ceſſat,
quando Vicarius fuit negligens, in recuperando
ab immediato, cum ſemper de primo ſucceſſore
ſit intelligendum. Felin. in c. innouamus de treug. et
pace. Mo-

Digitized by Google

31 *pace. Mobed. deciſ. 4. hoc tit.* Quando † in eadem ciuitate, vel diœceſi, permixti ſunt populi diuerſarum linguarum, habentes ſub vna fide varios ritus, & mores; ſi vrgens neceſſitas poſtulauerit, poteſt pontifex loci, catholicum præſulem, à ſe, adiunctis ſibi duobus vicinis epiſcopis, conſecrandum, nationibus illis conformem, conſtituere ſibi Vicarium in pontificalibus; qui ei per omnia ſit obediens & ſubiectus: ſiquis aliter ſe ingeſſerit, excommunicationis ſe nouerit mucrone percuſſum, & ſi nec ſic reſipuerit, ab omni miniſterio eccleſiaſtico deponendum. *c. quoniam et ibi gl. in verb. Vicarium de off. ord.*

De officio & poteſtate iudicis delegati.

Titulus XXVIIII.

SVMMARIA.

1 *Delegatus quis dicatur.*

2 *Delegare qui poßint.*

3 *Delegatus quis dari poßit.*

4 *A ſede apoſtolica vel legato eius delegari debet obtinens dignitatem, vel Canonicatum Cathedralis eccleſiæ aut principalis officialis epiſcopi, vel Capituli ſede vacante.*

5 *Cæterorum delegatus quilibet eſſe poteſt, niſi prohibeatur.*

6 *Delegatus datur abſque aliquo conſenſu partium.*

7 *Delegantur omnia ſecundum canones, etiam ea quæ ſunt meri imperij.*

8 *Iudex delegatus recipit iuriſdictionem poſt literas delegationis præſentatas.*

9 *Delegata poteſtas eſt ſtricti iuris, & delegatus id ſolum poteſt quod ei eſt commiſſum, & eo ordine quo commiſſum reperitur.*

10 *Delegati plures ad vniuerſitatem cauſarum habēt iuriſdictionem in ſolidum.*

11 *Delegati plures ad vnam vel aliquas cauſas habent iuriſdictionem ſimul & complexiue.*

12 *Fallit in datis ſub hac forma vt omnes, vel duo aut vnus procedat.*

13 *Fallit ſecundo, quando in reſcripto ſunt clauſulæ, quod ſi omnes intereſſe nequiuerint, duo procedant quod ſi ambo, vnus procedat.*

14 *Delegatus cognoſcit an ſua ſit iuriſdictio, niſi exceptio propoſita ſugillet delegatum.*

15 *Quando de reuocatione litterarum ambigitur, niſi poſteriores prioribus, vel è conuerſo duxerint deferendum, ſimul vtrique cognoſcunt, & ſi nequiuerint in vnam ſententiam concordare per arbitros communiter electos à partibus concertatio ſopitur.*

16 *Ordinarius quando mandata contraria à diuerſis delegatis recipit, an vtriſque, an neutris, an alterutris obedire debeat.*

17 *Delegantur cauſæ à ſede apoſtolica eiuſque legato in ciuitatibus ac locis inſignioribus.*

18 *Si eiuſdem ciuitatis ſeu diœceſis fuerint actor & reus, vel vnus de ciuitate alter de diœceſi, vel vterque de altera tunc vel in ciuitate vel in diœceſi cauſa committitur, exceptis certis caſibus, & tunc non vltra vnam aut duas dietas.*

19 *Quando vero ciuitatum & diœceſum fuerint diuerſarum, ſi actor in ciuitate vel diœceſi rei iudicem habere recuſat, non in ſua, ſed in alia ciuitate vel diœceſi delegatum poteſt impetrare.*

20 *Delegatus à principe poteſt ſubdelegare.*

21 *Exceptis certis caſibus.*

22 *Delegatus ab inferiore non poteſt ſubdelegare.*

23 *Delegatus à Papa qui vices ſuas alteri in totum commiſit, poteſt commiſsionem re integra reuocare.*

24 *Tertius poteſt comparere coram delegato in cauſa beneficiali ſine noua commiſsione ſuper eodem beneficio.*

25 *Delegata iuriſdictio finitur multis modis.*

26 *Executores omnes tam beneficialium quam aliarum gratiarum ac ſententiarum ſunt delegati.*

27 *Executores deputati in litteris gratiæ ſub clauſula ſonante in monitionem, ſiue in conditionem, poſſunt in vtroque caſu ſine cauſa cognitione de vacante præbenda prouidere, & ſi velint, poſſunt aſſumere partes iudicis.*

28 *Tenentur certis caſibus aſſumere partes iudicis.*

29 *Executorum alij ſunt meri, alij mixti, in meris non habet locum c. ſtatutum de reſcript. in 6. ſed in mixtis locum habet.*

30 *Executorum poteſtas quomodo expiret.*

31 *Conſeruator eſt iudex datus ad tuendum aliquos contra manifeſtas iniurias vel violentias omnes vel certas abſque iudiciali indagine.*

32 *Datur à ſummo Pontifice & ſede apoſtolica.*

33 *Dari poſſunt epiſcopi, his maiores, abbates, dignitates, vel perſonatus in cathedralibus, vel collegiatis eccleſijs obtinentes.*

34 Con-

34 *Conſeruatoris poteſtas pendet ex forma reſcripti, & cenſetur delegatus.*
35 *Expirat eius officium morte Papæ quoad non cœpta negotia.*
36 *Ceſſante reſcripto, ex diſpoſitione iuris communis nullam poteſtatem habet, niſi in notorijs & manifeſtis iniurijs, & violentijs contra res, perſonas, priuilegia.*
37 *Conſeruatoriæ ex decretis Concilij Trident. nemini ſuffragantur ad hoc, vt coram ſuo epiſcopo in criminalibus & mixtis cauſis accuſari, conueniri, & contra eum inquiri non poſſit.*
38 *In cauſis ciuilibus quid obtineat.*
39 *Familiaribus non proſunt, præterquam duobus.*
40 *Conſeruatoriæ non durant vltra quinquennium.*
41 *Conſeruatoribus nō licet habere erectum tribunal.*
42 *Excipit ab his decretis Concil. Tridentin. vniuerſitates generales, regularia loca, hoſpitalia.*

DICTVM eſt de Vicarijs, qui vniuerſaliter, ſiue generaliter, vices alienas gerunt, in diuinis officijs, vel iuriſdictione voluntaria, aut contentioſa, nūc dicendū eſt de his qui vices alienas gerunt in vna vel certis cauſis, & quia vt plurimū & principaliter in hoc titulo tractatur de officio delegati à Papa, qui in cauſa ſibi commiſſa maior eſt quocunq; ordinario, *c. ſane 2. hoc tit. c. paſtoralis §. præterea de off. ord.* & legato, *c. ſtudenti de off. leg.* ideo
1 de eo præmittit, vt digniori. Delegatus † eſt, cui cauſa committitur concordanda, *c. 1. & ibi gloſſ. in verbo concordia de mut. petit. c. fin. de tranſact. Gail. obſ. 35. lib. 1.* cognoſcenda, terminanda, vel exequenda, vices delegantis repræſentans, & in iuriſdictione proprium nihil habens: *c. cum olim. 2. & d. c. ſane 2. hoc tit. l. 1. §. qui mandatum & l. & ſi prætor. ff. de offic. eius cui mand. eſt iuriſd.* habet non ſolum exercitium iuriſdictionis, ſed iuriſdictionem, *c. in literis c. ex literis hoc tit. gloſſ. in l. ait prætor. in verbo non habent ff. de re iud. Pan. in d. c. ſane 2. n. 2. & 3. hoc tit.* honorari debet tanquam repræſentans perſonam delegantis. *c fin. 93. diſt & ibi gloſſ.*
2 *pen. c. ſi quando hoc tit.* Delegare † poteſt Papa, qui hodie de generali conſuetudine, concedit literas, indiſtincte clerico, agenti contra laicum, ex quacunque cauſa, ex generali ſtylo curiæ, ſiue iudices laici ſint negligentes, ſiue non; ſed laico contra laicum Papa non concedit literas, niſi in certis caſibus notatis in c. licet, & c. ex tenore de foro compet: *Pan. in c. ſi clericus ſub num. 7. & ibi Can. communiter de for. compet.* princeps, *c. ſane el. 1. cap. ſignificaſti hoc tit. l. quidam conſulebant ff. de re iud. l. ſi quando C. de appell.* item ordinarius, *c. 1. de for. comp. & ibi gloſſ. in verbo alios & Can.* etiamſi vt ſuſpectus fuerit recuſatus, *c. ſiquis contra de for. compet.* de conſenſu recuſatoris, *c. cum ſpeciali de appell.* aut ſi hoc actor refugerit, ab eodem eſt deputandus, qui partes ſibi mutuo conſenſu, compellat eligere iudices, quorum ſententiam ipſe ordinarius exequitur. *d. c. ſi quis contra §. 1.* Requiſita † in de- 3
legato, compræhenduntur his verſibus,

Liber, Mas, gnarus, cui ſit mens integra fama,
Ætas, qui ſubſit, committitur his bene cauſa.

late Capra concluſ. 20. Liber ſeruus non poteſt eſſe iudex, *l. pedius §. 1. ff. de arbit.* neque monachus, *gl. in d. l. pedius §. 1. in verbo nullam*, aut excommunicatus, *c. ad probandum de re iud. Mas.* fœminæ remotæ ſunt ab omnibus officiis ciuilibus, vel publicis, *l. 2. ff. de reg. iur. c. 1. §. tria 3. quæſt. 8. gnarus*, vt iura canonum non ignoret. *c. 1. de conſang. & affin. c. ſi pro debilitate c. cum R. hoc tit. Cui ſit Mens.* Furioſus nullum negotium gerere poteſt, *§. furioſus Inſtit. de inutil. ſtipul. integra fama*, infames à legitimis actibus prohibentur, *c. infames 3. quæſt. 7. c. ſuper de elect. & ibi gl. in verbo non vitio perſonæ c. infamibus de reg. iur. in 6. Ætas.* iure canonico debet vigeſimum annum peregiſſe: *c. cum vigeſimum hoc tit.* conſtituto intra eandem ætatem, niſi partes ſcienter conſentirent in eum, qui decimum octauū annum tranſcendiſſet, facta delegatio ab aliquo, quam à principe, non tenet, *d. c. cum vigeſimum, 2. reſponſ.* iure ciuili maior decem & octo annis, ſed & minor decem & octo, maior quatuordecim annis, de conſenſu partium ſcientium ætatem, poteſt delegari à principe, *l. quidam conſulebant ff. de re iud. Qui ſubſit.* delegatio facta non ſubdito, mero iure tenet; inuitus non cogitur ſubdelegationem ſuſcipere, niſi is, qui ſubeſt iuriſdictioni delegantis, *c. paſtoralis hoc tit. c. paſtoralis de offic. ord. l. fin. ff. de iuriſd. omn. iud. l. vnica C. qui pro ſua iuriſd. & ibi Bart. num. 2.* Præter dictas qualitates, in deputando, etiam ad cognitionem cauſæ temporalis inter laicos motæ, *Ioann. And. in d. c. ſtatutum in verbo canonicis Gemin. ſub num. 3. Franc. n. 12. & Can.* auctoritate litterarum ſedis apoſtolicæ, vel omnium legatorum eius, cum ex legationis vigore committunt, *gloſſ. in c.* requiritur, vt tempore datæ, licet poſtea deſinat eſſe, *Rota deciſ. 112. in antiq. quæ eſt res de reſcript. l. ſi delegatū ff. de aur. & arg.*

Digitized by Google

arg. leg. ſit dignitate præditus, vel perſonatum obtineat, ſeu eccleſiæ cathedralis ſit canonicus, *d. c. ſtatutum in fine princ. de reſcript. in 6.* Qui ſublato dignitatis vocabulo venit; *Achill. deciſione prima de reſcript. Felin. in c. paſtoralis num. 8. hoc tit. Caputaq. deciſ. 257. part. 1.* niſi forte eccleſia ſit regularis, & religio non ſit expreſſa in commiſſione, *Anchar. in d. c. ſtatutum num. 4. & ibi Ioan. And. n. 21* quia *d. c. ſtatutum.* non amouet obſtacula alia, quę canonios cathedralis eccleſiæ inhabiles reddunt: religione expreſſa, valida eſt commiſſio, facta à ſede apoſtolica monachis cathedralium eccleſiarum; quia reperitur qualitas in monachis, requiſita in clericis: *Pan. in c. olim el 2. numer. 13. de priuil. Pan. in clem. diſpendioſam num 3. & 4. de iud. c. fin. & ibi gloſſ. 1. 58. diſt. Pan. in c. cauſam quæ. 1. n.*
4 *9. de iud.* aut principalis ſit † officialis epiſcopi, vel capituli ſede vacante, ſeu religioſus conuentualem obtinens prioratum, quamuis ad prioratũ eundem prior non conſueuerit per electionẽ aſſumi: *clem. 2. de reſcript.* alias ipſo iure irrita eſt, & inanis delegatio; *glo. in d. c. ſtatutum in fine princ. in verb. committatur & ibi Franc. numer. 15. & Can.* quia non ſolum inductum eſt in fauorem partium, ſed etiam in fauorem ipſius ſedis Apoſtolicæ, ne vilipendatur in tali miniſtro. Ex decretis Concilij Tridentini in ſingulis Concilijs Prouincialibus, aut diœceſanis, aliquot perſonę, quę dictas qualitates habeant, ſunt deſignandæ; vt habeat quæque diœceſis ſaltem quatuor, aut etiam plures perſonas probatas; alioquin poſt deſignationem factam, quam ſtatim epiſcopi, ad Romanum Pontificem tranſmittant delegationes, quæcunque alijs, quam his factæ, cenſentur ſubreptitiæ, *c. 10. ſeſſ. 25.* Excipe cauſam appellationis à ſententia epiſcopi, vel ipſius Vicarij generalis, lata in criminalibus, qua auctoritate Apoſtolica, committenda eſt in partibus metropolitano, ſeu illius Vicario, aut ſi ille ſuſpectus foret, vel vltra duas legales dietas diſtaret, ſeu ab ipſo metropolitano appellatum fuerit, vni ex vicinioribus epiſcopis, ſeu illorum Vicarijs, non autem inferioribus iudicibus. *c. 2. ſeſſ. 13.* Cæte-
5 rorum † delegatus, quilibet poteſt eſſe, qui non prohibetur; quia habent melius notitiam ſubditorum ſuæ diœceſis, quam Papa totius orbis; vnde etiam ſi ſimplici clerico, aut laico committant, tenet delegatio, *gloſſ. in d. c. ſtatutum in verbo ſedis Apoſtolica, cap. 2. & ibi gloſſ. in verbo non præſu-*

mant de iud. & ibi Dec. num. 7. niſi obſtet qualitas cauſarum: cauſæ eccleſiaſticæ & ſpirituales, vt decimarum, iuriſpatronatus, poſſunt committi clericis tantum, *c. decernimus de iud. c. fin. de reb. eccleſ. alien. c. contingit de arbit. c. non placuit, c. laicis 16. quæſt. 7.* & non poſſunt committi laicis, etiamſi ſint clerici coniugati, *c. vnic. de cleric. coniug. in 6. c. Io. de cler. coniug. c. nullus §. in clericis ſeſſ. 23.* & partes conſentiant; *c. diligenti de for. comp.* niſi laico aut laicis aſſocietur vnus clericus. *glo. in d. c. contingit, & ibi Can. c. per tuas de arbit. Staphyl. de ſignat. lit. iuſt. §. dicendum eſt modo in princ.* Delegatio non trahitur ad futuras cauſas, quæ nondum fuerant, tempore impetrationis exortæ. *c. fi. de reſcript.* Papa abſque † aliquo conſenſu par- 6
tium, imo illis inuitis, poteſt dare iudicem: *Anch. in c. 1. in 4. not. de for. compet. & ibi collect. in princ. c. ſuper quæſtionum §. quem vero & §. fin. c. cum R. hoc tit.* Epiſcopus quoque proprius committit cauſam alteri, & non eſt neceſſarius conſenſus partium: *Soc. poſt. Ioan. Andr. in c. 1. ſub numer. 2. verſ. in eadem gloſſ. ibi Romana curia de foro compet. & ibi Pan. ſub num. 4. collect. in princ.* operatur conſenſus accedens, quod non valebit recuſari iudex, niſi ex noua cauſa, *c. 4. in 2. reſp. de foro comp.* Hæc eſt Romanæ Curiæ conſuetudo, quod ſi vtraque pars eſt præſens, & conſentit, ille detur in iudicem, in quem vtraque pars conſenſit: Si vero partes diſſentiant, quilibet dat ſuos confidentes, & Papa eligit tertium ex officio; vel partium conſenſu: altera parte abſente, fit delegatio ad petitionem præſentis, ſaluo iure recuſandi. *gloſſ. fin. in d. c. 1. de foro comp. & ibi Pan. nu. 4. Mar. Soc. ſub n. 2. & Can. communiter de for. compet.*

Secundum † canones omnia delegari poſſunt, 7
etiam ea, quæ ſunt meri imperij: *c. licet de off. Vicarij in 6. c. epiſcopus ne clerici vel monach. in 6. gloſſ. pen. in fine in ca. quod ſedem de offic. ordin. & ibi Pan. num. 4. dicit quod nihil habet Archiepiſcopus, quod ſit meri imperij quod non ſit delegabile præter pallium & docet quæ ſint meri & mixti imperij & ſimplicis iuriſdictionis gloß. fin. in c. in archiepiſcopatu de raptor. & ibi Can. gloſſ. mag. in c. peruenit 95. diſt. Rot. deciſ. 2. de præſcript. in nou.* Epiſcopus ea, quæ ſunt ordinis epiſcopalis, non poteſt delegare, niſi epiſcopo, *c. aqua de conſec. eccleſ. vel altar.* & demandatur auctoritas, quam epiſcopus in alienam iuriſdictionem non poteſt exercere, niſi de mandato & voluntate committentis: *c. ſcriptum 6. quæſt. 3. cap.*

Digitized by Google

epiſcopus in diœceſi 7. quaeſt. 1. inter ea quæ ſunt iu-
riſdictionis, quædam non poteſt demandare, niſi
illis, quæ adminiculo ordinis ea exercere poſ-
ſunt, vt deponere, *Card in clem. 1. §. 1. quaeſt. 6. de
for. comp.* verberare clericum, *c. vniuerſitatis de
ſent. excom. c. illi qui & ibi gloſſ. fin. 5. quaeſt. 5.* cæte-
ra quæ iuriſdictionis ſunt, poteſt demandare
presbytero, ſicut & reconciliare eccleſiam, *c. au-
relius c. presbyter 26. quaeſt. 6.* & quędam laicis, ſicut
eſt iudicare, in cauſa ciuili, vt dictum eſt, ſecun-
dum leges, ea, quæ ſunt meri imperij, non poſ-
ſunt delegari, niſi quando delegans non poteſt
adeſſe, *l. 1 ff. de offic. eius cui mand. eſt iuriſd.* Iudex
8 delegatus † recipit iuriſdictionem, ſiue exerci-
tium iuriſdictionis poſt literas delegatorias prę-
ſentatas, *c. super eo 2. in fine & ibi gloſ. de appell. gloſ.
in clem. 1. in verbo receptis de procurat. Rot. deciſ. 6. n.
1. hoc tit. in nou. Achil. deciſ. 2. num. 2. & 6. hoc tit.
Innoc. in c. ex conqueſtione numer. 2. de reſtit. ſpoliat.*
& eſt hæc præſentatio de proceſſu ſiue actis. *Spe-
cul. de reſcript. præſent. §. 1. num. 5. & ſeqq. c. cum in
iure & ibi poſt gloſſ. mag. Can. hoc tit. l. prohibitum
C. de iure fiſci lib. 10. l. vnica C. de mand. princip.* Si
intra certum terminum lis committitur deci-
denda, ex tunc terminus incipit currere, cum iu-
dices contigerit litteras recepiſſe, die receptionis
non numerata, *d. c. super eo el 2. & ibi gloſſ & Pan.*
delegatio ſuperueniens, aut præſentatio ſubſe-
quens, præcedentis delegationis non præſenta-
tæ, non trahitur retro, vt confirmet ſententiam,
& proceſſum illius, qui proceſſit vt delegatus an-
te litterarum præſentationem, *Guid. Papa quaeſt.
286. Bart. in l. vnica num. 4. C. qui pro ſua iuriſd. poſt
gloß. ibidem Bart in l. 1. num. 4. C. vbi de crimin. agi
9 oport.* Delegata † poteſtas eſt ſtricti iuris, delega-
tus id ſolum poteſt, quod ei eſt commiſſum, &
eo ordine, quo commiſſum reperitur. Quando
certa forma data fuit, *c. cum dilecta de reſcript. l. di-
ligenter ff. mand.* ſi contra vel citra formam man-
dati agit, nihil agit, *c. prudentiam in fine princ. & c.
venerabili hoc tit.* Si ſimpliciter commiſſa fuit co-
gnitio ſine aliqua forma expreſſa, tunc non cen-
ſetur commiſſa cauſæ definitio neque executio,
*l. vbi circa medium & ibi gloß. C. de falſ. Mynſ. obſ.
93. cent. 4.* Sed omnia poteſt, ſine quibus cauſæ
cognitio expediri non poteſt; *d. c. prudentiam in
fine princ. c. ſuſpicionis c. præterea & ibi glo. 2. & DD.
Pan. hoc tit.* id vero, propter quod facilius cauſa
expediri poſſet, non venit, niſi ei expreſſe com-
mittatur: ideo delegatus Papæ non poteſt abſol-
uere ad cautelam, niſi id ſpecialiter ſibi ſit con-
ceſſum, quamuis ea abſolutione impenſa, magis
commode procedi poſſit in cauſa: *c. paſtoralis §.
præterea de off. ord. in c. ſolet & ibi gloſſ. in verb. per
superiorem de ſent. excomm. in 6. & ibi Franc. nu. 4.
Gemin. ſub num. 15. in gloſſ. ſuper verb. per ſuperiorem
& numer. 16. Anch. in 7. not.* qui enim non poteſt
directam abſolutionem impendere, non poteſt,
nec illam ad cautelam, ſed ipſe excommunica-
tor, eiuſque ſuperior abſoluunt ad cautelam: in-
ferior ab excommunicatore ad cautelam abſol-
uere non poteſt: *d. c. paſtoralis §. præterea & Couar.
in 1. part. relect. c. alma mater §. 12. num. 7. de ſent.
excomm.* De Stylo Curiæ, nullus auditor ſacri pa-
latij poteſt abſoluere ad cautelam, niſi ſibi ſpe-
cialiter committatur, ſecus eſt, ſi aliqua cauſa, ſi-
ue abſolutio committatur extra Curiam Roma-
nam alicui, quod abſoluat aliquem, vel aliquos
ſimpliciter; quia tunc talis delegatus poteſt ab-
ſoluere ad cautelam, & ita ſeruat Rota, *Rot. deciſ.
3. & 4. de ſent. excomm. in antiq.* licet contraria o-
pinio verior in iure videatur. Delegatus poteſt
cognoſcere de eo, quod venit acceſſorie ad cau-
ſam principalem, *c. de prudentia. de donat. inter vir
& vxor. & ibi Pan. num. 2. 3. & 8. c. prudentiam §.
ſexta hoc tit.* ac etiam quod venit acceſſorie ad ip-
ſum acceſſorium, *c. prudentiam §. fin. & ibi gloſſ. fi.
& Pan. in 2. not. hoc tit. & Can. Innoc. in c. cum olim
1. num. 2. hoc tit.* delegatus principis, & ſubdele-
gatus ab eo, *c. ex litteris & ibi gloſſ in verbo ſubdele-
gatus Pan. & Can. hoc tit. l. cui iuriſdictio. ff. de iuriſd.
omn. iud.* ac etiam delegatus ab ordinario, habet
coërctionem. *Iaſ. in d. l. cui iuriſdictio num. 23. &
ibi DD. ff. de iuriſdict. omn. iud.* Plures † delegati 10
ad vniuerſitatem cauſarum, habent iuriſdictio-
nem in ſolidum & æquiparantur ordinarijs, *l.
Pomponius alias incipit ſi vni ff. de re iud. & ibi gloſſ. 1.
paulo ante finem & ibi Bart. num. 3. Iaſ. num. 6. & 7.
d. c. prudentiam & ibi gloſſ. in verbo teneatur c. cum
cauſam & ibi gloſſ. in verbo delegatus in fine de appell.*
exemplo plurium magiſtrorum, ſeu inſtitorum,
tutorum, *l. fin. C. de auct. praeſt.* curatorum, *l. conſi-
lio §. fin. verſ. quaeſitum ff. de curat. furioſ.* fabricen-
ſium, *l. iure prouiſum C. de fabricenſ. lib. xj.* quibus
vniuerſitas quædam committitur, qui in dubio
dati intelliguntur in ſolidum. *l. 1. §. ſi plures ff. de
exerc.* Plures delegati † ad vnam vel aliquas cau- 11
ſas, habent iuriſdictionem ſimul, & complexiue,

c. can-

Digitized by Google

c. cauſam matrimonij c. vno delegatorum c. cum cauſa
32 *hoc tit.* Excipe primo † quando dati ſunt ſub hac forma, vt omnes, aut duo, vel vnus procedat; quia alternatiuè tribuit eis iuriſdictionem inſolidum: *c. cum plures hoc tit. in 6.* vel alia conſimili, vt ſi dicatur, quod quilibet in ſolidum, & per ſe iudicare poſſit: vel quod alter alterum non expectet, aut non requirat. *gloſſ. in d. c. cum plures in verbo conſimili,* Vno eorum negotium inchoante cõmiſſum, qualitercunque, etiamſi lis non ſit conteſtata coram eo, *c. gratum c. licet hoc tit. c. quamuis c. ſi à ſubdelegato hoc tit. in 6.* alij nequibunt ſe vlterius intromittere de eodem, niſi infirmitate, vel alia iuſta cauſa contingeret eum impediri, aut ſi nollet, vel malitioſe, in eo procedere recuſaret, *d. c. cum plures §. porro,* neque ſubdelegatum daret, qui collegæ præfertur, ſi incæpit vti iuriſdictione, & in concurſu; ſecus ſi collega, cui competebat iuriſdictio, propter impedimentum inchoantis, preueniret; quia præuentio inchoantis, non extinxit, ſed ſuſpendit iuriſdictionem collegarum, *Franc. in d. c. cum plures ſub numer. 5. in gloſſ. in verbo recuſaret & ibidem Gemin. Ioan. Andr. in gloſſ. pen. Anchar. in 4. not.* ac iuriſdictione perpetuata per vnum ex delegatis inſolidum, perpetuata intelligitur, quoad omnes, *d. c. cum plures §. fin.* Secundo non competit eis iuriſdictio com-
33 plexiue, quando † in reſcripto ponuntur clauſulæ, quod ſi omnes intereſſe nequiuerint, duo procedant, *c. prudentiam hoc tit.* quod ſi ambo &c. vnus procedat: *c. cum dilecti de empt. & vendit.* quæ iuriſdictionem tribuunt conditionaliter. Tunc igitur vnus, vel duo, iuriſdictione vti poterunt, & non antea, cum conſtiterit de impedimento collegæ, alias non valet, quod agitur: *c. prudentiam in princ. & §. adijcimus hoc tit. gloſſ. in d. c. cum plures in verb. forma & ibi Can.* Præterquam in beneficialibus, in quibus tenet proceſſus, & ſententia vnius, vel duorum, & veritas præfertur opinioni, *c. veritate comperta 8. diſt.* ſi ex poſt facto probatum fuerit, in veritate impedimẽtum ſubfuiſſe in tertio, (licet de eo, tunc collegis non cõſtiterit, *Rot. deciſ. 4. de offic. deleg. in nou. Rot. deciſ. 1. de probat. in antiq. Rot. diuerſ. deciſ. 435. part. 1. d. c. veritate c. dilectus in fin. de appell.*) perpetuum, vel temporale ineuitabile: ſecus in impedimento temporali euitabili, in quo neceſſaria eſt proteſtatio, vt recuſationis, incommoditatis, noluntatis: *Gemin. in d. c. cum plures ſub numer. 8. Felin. in c. ſciſcitatus ſub num. 14. verſ. limita 2. de reſcript. Rot. deciſ. 7. hoc tit. in nou.* Ratio diuerſitatis eſt, quia impedimentum perpetuum, & temporale ineuitabile, ſine ope exceptionis, impediunt exercitium iuriſdictionis, & ideo ſufficit exiſtentia, quæ ſtatim verificat clauſulam impotentiæ, dum tamen nec ipſe coniudex, nec aliqua partium de hoc quæſtionem retulerit. *d. c. ſciſcitatus vbi ſi poterit Ioan. Andr. in c. cum qui de reg. iur. in 6. in mercurial.* Dictæque clauſulæ ſi duo, vel tres, quibus litteræ diriguntur, ipſis exequendis ſimul intereſſe nequiuerint, vnus vel duo exequantur; intelliguntur de impotentia, tam de iure, quam de facto, de iure, ſi aliquem illorum ſeruum, vel infamem, aut alio legitimo impedimento detentum eſſe conſtiterit, de facto, ſi conſtiterit eum caſu mortis occumbere, aut euitabili neceſſitatis articulo impediri, quo minus valeat intereſſe: *d. c. ſciſcitatus,* & includunt in ſe voluntatem, quoad conſolidandam iuriſdictionem coniudicum, licet is, qui cum poſſit, abſque graui periculo rei familiaris, noluerit intereſſe, grauiſſime ſit arguendus, pro eo, quod mandatum apoſtolicum exequi ſubterfugiat, aut contemnat, *d. c. prudentiam §. adijcimus & Innoc. num. 8. Felin. Pan. num. 3. & 5. & Can. communiter,* non tamen puniendus, quia non eſt præciſa reſiſtentia mandati apoſtolici, *Pan. in d. §. adijcimus num. 5.* Propterea ex benignitate Papæ, expreſſa ſemper ſolet addi clauſula noluntatis, vltra clauſulam impotentiæ, *Pan. in d. c. ſciſcitatus in fine.* Impedimentum probatur per certum nuncium publicum, canonice ab impedito deſtinatum, etiam ſine litteris, *c. cum parati de appell.* vel per excuſatorem literatorie deſtinatum cõiudicibus, vel alias canonice per teſtes, & alias probationes, *d. c. prudentiam in princ. & ibi gloſſ. & DD. Pan. in d. c. ſciſcitatus nu. 16. & Can.* De noluntate conſtat per trinam requiſitionem, *clem. dudum & ibi gloſſ. in verbo recuſarint de ſepult.* imo per vnicam requiſitionem, in qua non eſt neceſſe exprimi terminum, ſed ipſo iure ſtatim currit; quia vbi quis tenetur intereſſe ad certum actum iudicialem, ſufficit vna requiſitio quando non citatur vt litigator. *clem. 1. §. duro & ibi gloſſ. in verbo requiſierint de haret. & ibi Zab. Felin. in c. ex literis poſt num. 8. verſ. fallit enim, 1. de conſtit.* Impeditus ceſſante impedimento, *c. quoniam abbas & ibi gloſſ. 1. hoc tit. Butr. in 1. not. Felin. in d. c. ſciſcitatus in fine verſ. & nota quod ceſſante &c.* & nolens

Digitized by Google

vbi pœnituerit; admittitur ad cauſæ proſecutio-
nem in ſtatu, in quo eſt, *Ioann. Andr. in d. c. mutare*
de reg. iur. in 6. in mercurial. Alex. in l. Stuhum qui
meus erit per illum text. ff. de legat. 1. Item intel'giun-
tur ſi nequiuerint intereſſe per ſe, vel alium: nam
impeditus, aut nolens, vices ſuas coniudici, aut
alteri committit, imo duo vel tres poſſunt com-
mittere vices ſuas vni, qui fungitur vice duorum,
vel trium, & quicquid ille vnus fecit, omnes fe-
ciſſe videntur, *Rot. decif. 29. de reſcript. in nou. &*
deciſ. 5. hoc tit. in nou. l. ita autem §. geſſiſſe & ibi gloſ.
& DD. ff. de adminiſt. tut. c. poteſt qui & c. qui facit de
reg. iur. in 6. Quia datur eis poteſtas ſubdelegan-
di à lege, *c. quamuis c. paſtoralis 1. reſp. & c. quoniam*
el 2. hoc tit. l. à iudice C. de iudic.

14 Delegatus † cognoſcit an ſua ſit iuriſdictio,
quia iudicare principaliter eſt onus. *c. ſuper litteris*
de reſcript. & ibi poſt gloſſ. in verbo facta fuerit Felin.
num. 18. qui ampliat & limitat. l. 2. & ibi gloſſ. 2. ff.
ſi quis in ius voc. non ierit l. præſcriptione C. ſi contra
ius vel vtilit. pub. & ibi gloſſ. fin. Bart. in l. quidam con-
ſulebant num. 3. & ſeqq. ff. de re iud. qui late diſtinguit
Capra concluſ. 29. niſi exceptio propoſita ſugillet
delegatum, & afficiat eius perſonam, quo caſu
ſuperior tantum cognoſcit, *c. quod ſuſpecti 3. quaſt.*
5. & ibi Archid. ſub nu. 1. atteſtans ita ſeruare curiam
Pan. in d. c. ſuper litteris poſt num. 10. & ibi Felin. nu.
22. & Can. communiter. vel ad eum ſpectet com-
modum pecuniarium. *l. 1. §. dies verſ. in propria ff.*
quando appelland. ſit. l. de iure & ibi glo. in verb. pro-
15 *uinciæ ff. ad municip.* Quando vero † de reuocatio-
ne litterarum ambigitur, videlicet diuerſæ litteræ
ſunt impetratæ, iudices citant partem aduerſam,
quæ coram eis exhibet ſecundas litteras, facien-
tes mentionem de primis, vel non facientes mē-
tionem de primis, & primas elidit exceptione,
c. ex tenore & ibi gloſ. 1. in fine de reſcript. ipſi volunt
cognoſcere de reuocatione litterarum: item ſe-
cundi iudices citant partes, & cum exhibentur
coram eis primæ litteræ, ipſi volunt cognoſcere,
an primæ ſint reuocatæ, & ſecundæ impetratæ,
per falſi ſuggeſtionem, vel veri ſuppreſſionem,
c. cæterum de reſcript. c. coram hoc tit. c. inter mona-
ſterium de re iud. Quia pro eodem negotio partes
non ſunt trahendæ, coram diuerſis iudicibus, *d. c.*
ex tenore & c. fin. de reſcript. niſi poſteriores priori-
bus, vel econuerſo duxerint deferendum, ſimul
vtrique cognoſcunt: & ſi forte nequiuerint ſimul
in vnam ſententiam concordare, quamuis plu-
res ſint ex vna parte, quam ex altera, quia nō ſta-
tur maiori parti, quod æqualem habeant iuriſdi-
ctionem, & ſint loco vnius, ſcilicet Papæ dele-
gantis, per arbitros communiter electos à parti-
bus, huiuſmodi concertatio ſopitur. *c. paſtoralis*
de reſcript. & ibi Pan. ponit 5. caſus num. 5. pro intel-
lectu d. c. Quod † ſi iudex ordinarius, a diuerſis 16
delegatis apoſtolicis contraria mandata recipiat,
ſi de contentione, ſuper iuriſdictione excitata
nihil ei innotuerit, cum primum mandatum eum
recipere contingit, illud debet exequi, & alijs
poſtea contrarium mandantibus, poſtulat co-
piam vtriuſque reſcripti, & ſi ex tenore eorun-
dem, ſecundæ litteræ expreſſæ reuocent primas,
exequitur quod ſecundo loco mandatur: ſi non
reuocant, ſecundum mandatum non exequitur:
ſi dubitat, ſecundum mandatum non exequitur,
donec concertatio ſuper iuriſdictione, iuxta d. c.
paſtoralis fuerit ſopita. Idem obſeruat in primo
mandato recepto, & nondum executo, ſi illi
innotuerit, quod delegati ſuper iuriſdictione de-
mandata inter ſe cœperint diſceptare, *c. cum con-*
tingat de reſcript. qualis ambiguitas & contentio
non poteſt cadere inter iudices datos, in cauſa
principali, & iudices delegatos in cauſa appella-
tionis, quia iudices appellationis ſemper cogno-
ſcere debent, an legitime ſit appellatum, & non
iudices, à quibus fuit appellatum. *c. dilectus filius*
2. de reſcript. Cauſæ † commiſſæ ſemel in Curia 17
Romana ſemper remanent ibidem tractandæ,
Bal. in l. ſi vt proponis numer. 12. C. quom. & quando
Iudex Rip. in c. cum M. num. 198. de reſcript. Iaſ. in
l. filiusfam. §. Diui num. 58. ff. de leg. & plures cumu-
lans Rot. deciſ. 43. de appell. in nou. & extra Curiam
à ſede apoſtolica, eiuſque legatis, delegari & au-
diri debent in ciuitatibus, vel locis inſigniori-
bus, vbi poſſit commode copia peritorum habe-
ri, tam pro aduocatis, quam aſſeſſoribus, & Con-
ſiliarijs, & alijs quæ emergunt. *c. ſtatutum in fine*
princ. de reſcript. in 6. & ibi gloſſ. & Can. c. cum ab
omni de vit. & honeſt. cleric. c. non licet xj. quaſt. 3.
Super contentione inter partes, an locus ſit inſi-
gnis, iudex delegatus cognoſcet, & pronuncia-
bit: ſuper eadem contentione, inter delegatum
& partes eliguntur arbitri, *Franc. poſt gloſſ. in d. c.*
ſtatutum num. 2. Gemin. num. 14. & 15. niſi noto-
rium ſit locum eſſe inſignem, quo caſu exceptio
reijcitur.

Si eiuſdem † ciuitatis ſeu diœceſis fuerint a- 18
ctor.

Digitized by Google

ctor, & reus, vel vnus de ciuitate, alter de diœceſi vel vterque de altera; ſufficit, quod in altera, vel in ciuitate, vel diœceſi, cauſa committatur; *Anch. in d. c. ſtatutum §. cum autem ſub num. 3. item nota quod dicit in ciuitate, vel diœceſi &c. & Gemin ſub n. xi verſ. ex quo infert quod ſi &c. in d. §. cum vero & ibi Franc. numer. 6.* niſi ab epiſcopo contra aliquem de ſua diœceſi: vel ab aliquo contra eum: vel eius capitulum: ſiue contra vniuerſitatem ciuitatis, caſtri, aut villæ, fuerit actio dirigenda: vel niſi actor eandem ciuitatem, vel diœceſim intrare non audens, etiã ex culpa ſua; vt quia relegatus, *Gemin. in d. c. ſtatutum §. cum vero n. 13.* aut ſui aduerſarij potentiam merito & ex cauſa veriſimili *c. ſtatutum §. cum vero & ibi gloſſ. in verb. merito de reſcript. in 6.* perhorreſcens, cum intra ipſas nequeat conuenire ſecure: in quibus caſibus, extra dictas ciuitatem & diœceſim, cauſa committitur contra prædictos, *d. c. ſtatutum §. cũ vero de reſcript. in 6. & ibi Can.* nullus vero eorum, iure veteri, vltra duas dietas, *c. nonnulli de reſcript.* iure nouo in quacunque actione perſonali, reali, vltra vnam dietam à fine diœceſis ſuæ, ſiue loci domicilij, nõ rei ſitæ, aut originis, contractus, vel delicti computandam, poteſt conueniri. *gloſſ. in d. c. ſtatutum §. cum vero in verbo vnam dietam atteſtans ita ſeruare curiam & ibi Franc. n. 12. Gemin. n. 15. & ſeqq. Imol. in c. dilectus el. 2 de reſcript n. 12. & ibi Can. Rot. 34. deciſ. de reſcript. in antiq. Franc. Marc. quæſt. 1056. n. 2. & in fine part. 1.* fit itaque computatio à fine diœceſis, etiam in ea parte, quæ magis diſtaret à ciuitate, vel habitatione conuenti, licet forte à fine habitationis ſuæ, eſſent plures dietæ, *Anch. in d. c. ſtatutũ §. cum aũt n. 3. & ibi Franc. n. 2. & Can. Ioan. Andr. in d. c. nonnulli n. 8.* & in eius mẽſuratione debet conſiderari via communior, vſitatior & frequentior, *Ioan. Andr. in d. c. nonnulli n. 32. & ſeqq. & in c. olim. n. 3. & 4. de except.* quia per totam diœceſim reus non videtur grauari, cum & ibi coram ordinario poſſit trahi: *c. cũ epiſcopus de off. ord. in 6.* Vnde ſi modicum, vltra vnam dietam, remotus eſſet locus ille à fine diœceſis conuenti, puta per vnum milliare, non poterit ibi fieri commiſſio; *l. 3. ff de verb. ſignif.* vel ſi trahatur extra diœceſim & prouinciam, licet minus ſit ſpatium ad quod trahitur, quam vna vel duæ dietæ, *c. neminem & ibi gloſſ. 3. quæſt. 6.* de quo doctores controuertunt & communior videtur opinio, quod quis extra prouinciam trahi poſſit, dummodo non vltra duas, vel vnam dietam, *Anch. in d. §. cum autem in gloſſ. ſuper verbo ciuitate vel diœceſi & ibi Gemin. n. 3. Franc. in princ. Imol. in d. c. nonnulli ſub n. 14. verſ. iuxta præfata quæro Felin. n. 35.* quorum opinionem ſeruat Romana Curia, *gloſſ. in d. c. neminem in fine.* Actor, timorem, propter quem non audeat ingredi ciuitatem, vel diœceſim, ſeu perhorreſcat potentiam aduerſarij, in literis exprimere tenetur, verbis generalibus, *d. §. cum vero & ibi Franc. in 3. not.* & ſignatura reſcribit, præſtito iuramento prædicto, quæ important conditionem & formam; *l. à teſtatore ff. de cond. & demonſt. Feli. in c. cum dilecta verſ. ſecundum ſignum de reſcript.* & niſi de eo, primo iudici fidem faciat, ſaltem per propriũ iuramentum, iudex ipſe nullatenus in cauſa procedit; ſed partes à ſua iuriſdictione dimittens impetrantem in expenſas alteri parti condemnat: quia eo non præſtito ab initio nullam habet iuriſdictionem, *d. § cum vero in fine,* niſi in reſcripto diceretur, prout iurare paratus exiſtit, quia id intelligitur parte petente, *l. vniuerſa C. de preci. b. imp. off. r. & ibi gloſſ. fin. Achil. deciſ. 2. num. 4 de iureiur.* De ſtylo Curiæ præſtari poteſt in quacũque parte iudicij, & in fine primæ, & ſecundæ ſententiæ refectis expenſis, *Caſſad. deciſ. 1. n. 3. de iureiur.* ac etiam poſt executionem, vſque ad brachium ſæculare, *Achil. deciſ. 4. de iureiur.* ad effectum validandi proceſſum in curia, non autem ad effectum annulandi proceſſum factum in partibus, *Put. deciſ. 34. libro 3.* etiam per iudices reuocatos per ſecundum reſcriptum, *Felin. in c. cæterum n. 10. verſ. valet proceſſus de reſcript.* Alias ſex limitationes, in quibus cauſa committitur extra diœceſim litigantium, ponit Franc. *in d. c. ſtatutum §. cum vero verſ. ſeptimo limita & ſeq.* quem vide. Exceptio, quod non debeat quis trahi vltra vnam dietam, non ſolum poteſt opponi ante & poſt litem conteſtatam, ſed etiam poſt ſententiam, quia, niſi expreſſus partium conſenſus interuenerit, proceſſus eſt nullus propter decretum, *§ fin. d. cap. ſtatutum. Franc. in d. c. ſtatutum §. cum vero n. xi. licet Imol. in c. dilectus el. 2. n. 13. & ibi But. de reſcript. aliter ſentiant.* Iure ciuili & decretorum, in impetratione reſcripti, ad extraordinarium iudicium, ſeruatur diſpoſitio, *l. ſi quando, & auth. quod fieri. C. de dilat. c. induciæ. §. ei autem & §. fin. 3. quæſt. 3.* Quan-
do vero actor † & reus ciuitatum, vel diœceſium 19
fuerint diuerſarum, ſi actor in ciuitate vel diœceſi rei iudicem habere recuſat, non in ſua, ſed in

alia ciuitate, vel diœceſi delegatum liberè poteſt impetrare, dummodo locus, ad quem reum traxerit, ſicut in alio caſu præmittitur, minimè ſit remotus, *d. c. ſtatutum §. cum autem*, Abbates aut alij religioſi, quibuslibet adminiſtrationibus præſidentes, pro prioratibus, ſeu alijs locis ſubditis, etiamſi pertineant ad menſas eorundem, reum quomodolibet conuenire non poſſunt, per reſcriptum apoſtolicum, vel legatorum ipſius, niſi vbi, & coram quibus poſſent adminiſtratores dictorum, prioratuum, & locorum, contrafacientes in expenſis & intereſſe condemnatur, & proceſſus habitus ipſo iure eſt irritus: *Clem. 1. de reſcript.* In nullo caſuum prædictorum, delegatus extra ciuitatem vel diœceſim, in quibus deputatus fuerit, citat partes, nec de cauſa cognoſcit, niſi ad id, expreſſus acceſſerit earundem conſenſus; neque alibi, quam intra illas, & perſonis, duntaxat ſuperius deſignatis, committit quomodolibet vices ſuas; *d. c. ſtatutum. §. in nullo*, De ſtylo derogatur conſtitutioni Bonifacij octaui *de vna*, & Concilio generali de duabus dictis, cum clauſula, dummodo non trahatur vltra tres &c. *Staph. i. de ſig. lit. tuſt. §. quando petitur nu. 4. c. nonnulli in fin. princ. de reſcript. & ibi Fel. nu. 30. enumerat 11. caſus in quibus non habet locum exceptio de vna vel duabus dictis*, In cauſa appellationis, ſi actor & reus ſint eiuſdem diœceſis, locus qui eſt compeʀens in cauſa principali, erit in cauſa appellationis: ſi verò ſint de diuerſis diœceſibus, & appellet actor, erit idem; quia debet reus trahi in cauſa appellationis, ſicut in cauſa principali cum actor ſequator forum rei, ſed ſi appellet reus, curia dat iudices in eodem loco, ita quod eiuſdem rei originalis habeatur ratio in cauſa appellationis, ſicut in cauſa populi quia non poteſt conqueri actor de loco, quem ſemel elegit, niſi cauſa eſſet beneficialis, vel talis quæ propter appellationem eſſet tractanda in Curia, *Ioan. Andr. in d. c. ſtatutum n. 6. & ſeqq. et ibidem Anchar in §. cum autem in final. quaſt. Franc. num. 3. Gemin. ibidem in 1. quaſt. et Can. c. vt litigantes de offic. ord. in 6.* Prædicta ac diſpoſitio *d. c. ſtatutum*, non habent locum in ordinarijs, nam celebrius habet committere, ſedes Apoſtolica, vel eius legatus, quam vnus epiſcopus, qui habens minus territorium, magis ſcire poteſt, quibus committit, *Ioan. Monach. in d. c. ſtatutum num. 4.* Circa munera, expenſas neceſſariæ profectionis delegatorum, quando proficiſcuntur extra domicilium, aſſeſſorem, notarios, horum ſalaria, reſtitutionem munerum receptorum, teſtium euocationem, & expenſas in veniendo, ſtando, & redeundo, ſeruanda eſt diſpoſitio, *§. inſuper et §§. ſeqq. d. c. ſtatutum*.

Delegatus à principe † poteſt ſubdelegare, *c. ſuper quæſtionem c. quamuis c. fin. hoc tit.* quando cōmittit delegationis vigore, *gloſſ. in d. c. ſtatutum in verbo legatorum in fine et ibi Can.* totam cauſam, principium, aut finem, conſtitutis in dignitate, perſonatu, aut canonicis cathedralium eccleſiarum, vel alijs perſonis ſupra deſignatis, *d. c. ſtatutum §. in nullo in fine c. ſuper quæſtionum §. 1. hoc tit.* medium & audientiam vnius articuli, etiam requirentis cauſæ cognitionem, vt audire teſtes, & eorum iuramentum recipere, aut meram executionem, cuilibet ſimplici clerico, *gloſſ. in d. c. ſtatutum in princ. in verbo cauſa & in d. §. in nullo in verbo vices ſuas & ibidem Can. Cap. Tholoſ. quæſt. 12.* aut alteri electo, ſeu deputato: *c. ſuper quæſtionum §. 1.* cogitque ſubdelegatum ſubdelegationem recipere, dummodo delegans malitioſè ſe non exoneret, *c. paſtoralis hoc tit.* Iure ciuili delegatus principis, non poteſt delegare audientiam, aut proceſſum, reſeruata ſibi ſententia, *auth. adhæc verſ. delegatus C. de iud.* Subdelegatio facta, iuxta formam *d. cap. ſuper. quæſtionum*, eſt de ordinarorij iudicij, quæ obſeruantur coram iudice eccleſiaſtico, etiamſi lis pendeat inter laicos, inter quos ſeruatur ius commune ex ſtatuto, quia id procedit in deciſorijs, *Achil. deciſ. 3. hoc tit. Bald in l. ex ta cauſa poſt n. 2. verſ. vbi epiſcopus ſeruat. ff. de poſtul. Pan. in c. 1. num. 3. de conſtit.* Delegatus cui à principe iniunctum fuit, vt perſonaliter exequatur, poteſt de conſenſu partium ſubdelegare: præterquam † ſi Papa ex officio, vel ad inſtantiā partium inquiſitionem fieri, aut eccleſijs de prælatis & miniſtris, non expreſſis certis pelonis, *c. cui hoc tit. in 6.* mandaret prouideri, *c. fin. §. 1. & ibi gl. eſſ. hoc tit.* Is quoque cui non † iuriſdictionem ſed nudum miniſterium committit, ſalua legatorum Sedis apoſtolicæ auctoritate, alteri vices ſuas cōmittere non poteſt, videlicet prædicare crucem, excommunicare, abſoluere, diſpēſare cū irregularibus, iniungere pœnitentias: *d. c. fi. hoc tit.* neque is cui mandata eſt iuriſdictio, quando per verba reſcripti compræhenditur, quod ſit electa induſtria, & fides perſonæ: *d. c. is cui c. fin. §. 1. in fine & ibi Felin. n. 3. & ſeqq. ponit ſigna quædam* 20 21 22

hoc

Digitized by Google

hoc tit. & vtrobique Can. Delegatus ab inferiore
non ſubdelegat, niſi ſit delegatus ad vniuerſita-
tem cauſarum, l. ſolet ff. de iuriſd. om. iud. dudum eſt
§. tit. de offic. Vic. vel ſibi hoc ſpecialiter conceda-
tur: gl. fin. in d. c. is cui Zab. in Clem. vnica in 12. quaeſt.
hoc tit. ſubdelegatus delegati à principe, vel dele-
gatus ordinarij, ad certam cauſam, non poſſunt
committere, receptionem teſtium, vel quemcũ-
que alium actum, cauſæ cognitionem requiren-
tem, ſed bene nudum miniſteriũ, ſeu nudam ex-
aminationem teſtium per eos receptorum c. ſu-
per queſtionum in princ. verſ. nos autem & ibi gloſſ. &
Can. hoc tit. gl. fin. Clem. vnica hoc tit. & ibi Can late
23 add. ad. cap. tholos quaſt. 12. Delegatus † à Papa, qui
vices ſuas alteri in totum commiſit, poteſt re in-
tegra, antequam ſubdelegatus vſus ſit iuriſdi-
ctione, commiſſionem reuocare, non ſolum ex-
preſſe ſed etiam tacite, puta ſi ad partis petitionẽ
citet, vel alio modo procedat, cum iuriſdictio, ex
quo ipſa vſus non eſt, non cenſeatur in eum effi-
caciter tranſiuiſſe, c. quãuis hoc tit. in 6. & ibi Franc.
& Can. c. licet vndique hoc tit. re non integra non
poteſt reuocare: c. ſi delegat. hoc ti. in 6. c. venerabili
hoc tit. & ibi gloſſ. pen. & Can. ſi vero commiſit vices
ſuas non in totum, tunc etiam re non integra,
poteſt reuocare, l. iudicium ſoluitur ff. de iud. Ter-
24 tius poteſt † comparere coram delegato in cauſa
beneficiali, ſine noua commiſſione, ſuper eodem
beneficio, non ſolum ad aſſiſtendum, & defen-
dendum litem, ſed etiam ad petendum, ius ſuum
canonizari, tam in prima inſtantia, Felin. in c. P. &
G. ſub num. 2. verſ. 2. limita hoc tit. Felin. in c. veniens
de ſponſal. & matrim. Rot. dec. iſ. 12. in fine de reſcript. in
nou. Rot. diuerſ. deciſ. 89. part. 1. quam in cauſa ap-
pellationis, Felin. in c. cum ſuper num. xi. de ſent. &
re iud. & ibi Can. Achil. deciſ. 5. de except. ratione
connexitatis iuris commiſſi ipſi delegato: ſecus
ſi cauſa eſſet omnino diuerſa, quia delegata iuriſ-
dictio eſt ſtricti iuris vt dictum eſt, & non poteſt
ad alias perſonas prorogari, d. c. P. & G. de off. deleg.
ſolæ enim perſonæ, quæ in reſcripto continen-
tur, iuriſdictionẽ delegati poſſunt prorogare ad
res alias. gl. fin. & mag. in d. c. P. & G. & ibi Pan. n. 12.
verſ. venio ad ſecundam ſpeciem. &c. & de loco ad lo-
cum, d. c. ſtatutum §. in nullo, & de tempore ad tem-
pus, c. de cauſis hoc tit. & non earum procuratores,
c. cum olim. el. 1. & ibi gl. in verb. cum procurator hoc
tit. & Can.
25 Expirat † iuriſdictio delegata, late Capra con-
cluſ. 37. primo morte delegantis re integra, c. gra-
tum & ibi not. hoc tit. §. item ſi adhuc integra & ibi
DD. Inſt. de mand. ipſo iure, Franc. poſt gloſſ. in c. ſi à
ſubdelegato n. 3. hoc tit. in 6. item expiratione officij
eius, c. fin. 2. reſp. de offic. leg. dicitur autem res non
integra, quoad perpetuandam iuriſdictionem
delegatum, reſpectu delegantis, ſtatim quando
citatio emanauit, licet ad citati notitiam non
peruenerit: d. c. gratum & ibi gloſſ. in verbo captum c.
relatum & ibi gloſſ. fin. & vtrobique Can. hoc tit. c. fin.
& ibi gloſſ fin. de off. leg. Capu aq. deciſ. 24. part. 2. c.
licet de offic. deleg. Cap. tholos deciſ. 341. non tamen,
quoad partem, vt eam cogat, coram ſe litigare,
tanquam præuentam, niſi per executionem cita-
tionis, Rot. deciſ. 9. de dol. & contum. in ant. l. ſi quis
poſtea ff. de iudic. l. cum poſtulaſſem ff. de damn. infecto.
Secundo morte delegati, niſi commiſſio facta
fuerit ſub nomine dignitatis, c. quoniam abbas &
ibi gloſſ. in verb. ſubſtitutum & Can. hoc tit imo mor-
te vnius, expirat poteſtas plurium delegatorum,
c. vno hoc tit. & ibi gloſſ. mag. ſimpliciter. Tertio
morte eius, contra quem fuit de mandata re in-
tegra, c. ſignificauit & ibi gloſſ. fin. & Can. de reſcript.
Quarto per ſententiam, qua delegatus declarat,
ſe iuriſdictionem non habere; c. ſignificantibus &
ibi gloſſ. in verbo procedere non debere hoc tit. fallit,
quando ab iſta ſententia fuit appellatum, quo
caſu non extinguitur eius iuriſdictio, ſed poteſt
cauſa ad eum remitti, c. dilectus el. 3. de preb. & ibi
Pan. & Can. Quinto ſententiæ definitiuæ, etiam ſi
nulla ſit, l. ſi vt proponis 1. C. quomodo & quando iudex.
probatione, ſi vero valida ſit, expirat reſpectu
cognitionis, & ſententia executioni demandata
omnino expirat, c. in literis & ibi gloſſ. 1. & 2. Felin.
num. 1. & Can. hoc tit. Delegatus enim principis
vſque ad integrum continuum annum, Pan. in c.
quaerenti n. 3. de off. deleg. iuriſdictionem ſibi com-
miſſam, ad exequendam ſententiam exercet, c.
quaerenti hoc tit. tam iure canonico, d. c. quaerenti c.
ſignificaſti c. literis c. poſtulaſti §. praeterea & ibi Felin.
& Can. de offic. deleg. quam iure ciuili, l. ſi quis miſſus
& ibi Bartol. ff. ne vis fiat ei qui in poſſeſſ. miſ. eſt l.
fin. & ibi Bart. n. 1. C. de iud. vbi non eſt appella-
tum: ſi eſt appellatum, etiamſi detulerit appella-
tioni, c. ad aures & ibi Franc. & Can. de appell. poſt
annum, licet delegato principis exequi ſenten-
tiam à ſe latam, ſi appellans non fuerit proſecu-
tus appellationem, c. perſonas de appell. c. paſtoralis §.
praeterea hoc tit. per abſolutoriam vero, ab obſer-
uatione

Digitized by Google

uatione iudicij non expirat, *Innoc. in c. conſuluit n. 1. & 2. hoc tit. Rot. deciſ. 3. de del. & cont. in nou.* delegatus enim aut ordinarius per eiuſmodi ſententitiam, non perdit iuriſdictionem, *Innoc. in c. conſuluit num. 2. de offic. deleg. & ibi Can. Mandoſ. de inhibit. quæſt.* 114. delegatus quoque ab ordinario, ſecundum aliquos exequitur ſuam ſententiam, ac ſubdelegatus à delegato principis, *Anchar. in c. ſi quis contra n. 6. & 7. Pan. n. 37. & 38. & Can. de for. compet. Pan. in c. quærenti n. 8. de offi. deleg.* ſed verior eſt opinio, quod alius delegatus, quam à principe, vel ſubdelegatus à delegato principis nullo modo poſſunt ſententiam ſuam executioni demandare, nam ſtatim lata ſententia, functi ſunt officio ſuo: *l. ſi vt proponis C. quomodo & quando iudex.* ſi enim perduraret eorum officium in aliquo, poſſent iterum ſententiare, quod eſt falſum, *gloſſ. fin. circa finem. in l. qui reſtituere ff. de rei vend. Bart. in l. à Diuo Pio n. 14. ff. de re iud. & ibi Iaſ. n. 5. & n. 21. & DD. ff. de re iud.* quæ vera ſunt in executione ſententiæ definitiuæ, nam ſententiam ſuam interlocutoriam delegatus ab ordinario, & ſubdelegatus, à delegato principis poſſunt mandare executioni, præcipiendo, excommunicando, multando, *Bart. in d. l. à Diuo Pio in fine princ. & ibi Iaſ. num. 27. & DD. communiter.* quia per ſententiam interlocutoriam, non finitur eius officium. Sexto per delationem appellationis interpoſitæ ad Papam à ſubdelegato, abdicatur tota iuriſdictio, à delegato, *c. cum appellationibus 2. reſp. de appell in 6. Mohed. deciſ. 10. de appell. Rot. deciſ. 8. & 49. de appell. in nou.* Septimo appellatione interpoſita ab vno grauamine ſuſpenditur iuriſdictio delegati, quoad omnia; ſecus in ordinario, *d. c. paſtoralis §. 1. & ibi gloſſ. in verbo ad tempus de appell. Rot. deciſ. 15. de appell. in ant.* Octauo lapſu termini, niſi de conſenſu partium, dies prorogetur, *d. c. de cauſis hoc tit.* & alijs modis recenſitis per gloſſ. fin. in d. c. in litteris hoc tit. & ibi Can. & in l. iudicium ſoluitur & ibi DD. ff. de iud. Omnes executores
26 tam † beneficialium, quorum variæ ſunt formæ, *Franc. in c. ſi ſoli num. 3. de conceſſ. præb. & ibi Gemin. num. 3. & 4. Anchar. in vlt. not. in 6.* quam aliarum gratiarum, ac etiam ſententiarum, ſunt delegati, ante præſentationem litterarum, non poſſunt vti facultate ſua, *late Rot. deciſ. 21. de conceſſ. præb. in nou. Rot. diuerſ. deciſ. 69. part. 1. c. cum teneamur de præb. in princ. c. ſuſceptum in princ. & c. duobus §. ſi vero de reſcript. in 6. Garc. de benef. part. 6. cap. 2. nu. 7. vſque ad num. 19.* eorumque iuriſdictio pendet à productione reſcripti, *Bald. in l. falſus num. 19. C. de furt. Rot. deciſ. 4. de offic. deleg. in antiq.* delegata iuriſdictione in faciendis proceſſibus vtuntur, *c. pro illorum c. dilectus el 2. de præb. c. propoſuit de conceſſ. præb. Rot. deciſ. 6. num. 2. hoc tit. in nou.* Debent prius iuriſdictionem ſuam fundare, neque proferre ſententiam cenſurarum in contradictores, antequam conſtet eos eſſe in culpa, turbando ſuam iuriſdictionem, quam non habent, niſi in rebelles & reſiſtentes indebite, *Franc. in c. 1. in fin. princ. verſ. vltimo quærit de conceſſ. præb. in 6. & ibi Io. Monach. num. 8. Ioan. And. num. 4. & Can. Franc. in c. ſolet §. in ſecunda ſub numer. 6. aut ipſa ſententia de ſent. excommun. in 6.* quia in executiuis, non licet executori, in eadem ſententia canonizare, & fulminare, *c. Romana §. caueant & ibi Franc. in 2. not. & Can. de ſent. excomm. in 6. idem in c. is cui §. ſane ſub num. 2. verſ. 3. limita eod. tit. & lib. Achill. deciſ. 4 in fine de ſent. excomm.* Executores † deputati in 27
litteris gratiæ, ſub clauſula ſonante in monitionem, quæ non expreſſa tacite ſubintelligitur, *c. cauſam quæ de elect. & ibi Can.* ſiue in conditionem, ac certam formam, in vtroque caſu, ſine vlla cauſæ cognitione, poſſunt de vacante præbenda prouidere; & ſi velint, non vocatis partibus, aut alijs, quos res tangit, inquiſitionem facere, *c. venerabilem §. obiectioni de elect. clem. 1. & ibi gloſ. in verbo reperierint Zab. quæſt 13. & Can. de off. deleg. c. cum in tua diœceſi de ſponſal. Hoſt. in c. fin. num. 3. Innoc. num. 2. & Can. de præſumpt. Anchar. conſ. 297. efficacibus n. 8. & 9.* ac poſſunt recipere plenarias probationes, quoad ſubſtantiam probationum, & quoad modum procedendi, etiamſi non ſint neceſſariæ, dummodo ſint pertinentes, nempe ſuper vacatione beneficij, clericatu, valore expreſſo: *Fel. in c. cauſam quæ num. 6. & ibi Fr. Arretin. ſub num. 29. de teſt. Butr. in c. cum dilectus §. verum ſub num. 3. circa finem verſ. plus dicit Butrig. de ord. cogn. Rot. diuerſ. deciſ. 35. num. 3. & 4. & ſeq. part. 2.* item teſtes, recepti ab executore litterarum apoſtolicarum, qui non recipit, vt iudex, ſed vt ſimplex examinator, *clem. 1. hoc tit.* faciunt fidem coram quocunque iudice, *Bald. in l. fin. num. 6. & ibi Salic. numer. 7. in fine C. de teſt. Rot. d. deciſ. 35. num. 2. part. 2.* Iidem † 28
poſſunt, ſi velint, aſſumere partes iudicis, dummodo ille iuriſdictionem habeat, qui prouiſionem faciendam commiſit, & vocatis partibus, & alijs, quos res tangit, iudicialiter in prouiſione facien-

facienda procedere: l. 1. ibi minime ipſi cauſa cognitio mandata ſit C. ſi per vim vel alio modo clem. 1. & ibi gloß. in verbo repererint Zab. quæſt. 13. & Can. de off. deleg. Innoc. in c. fin. ſub numer. 2. verſ. item videtur, quod eodem modo & Can. de præſumpt. Rot. deciſ. 55. num. 3. de conceß. præb. in antiq. Pan. in c. paſtoralis §. quia vero numer. 3. de off. deleg. imo certis caſibus tenentur aſſumere cognitionem iudicialem, ex adiunctis clauſulis, puta vocatis vocandis, c. exhibita de iud. Rot. deciſ. 12. de offic. deleg in nou. & ibi add. num. 2. Felin. in d. c. de cætero n. 10. de re iud. Caputaq. deciſ. 284. numero quarto, part. 2. & alijs enumeratis per Guidonem Papæ quæſt. 70. & Greg. xv. deciſ. 413. & ibi late annot. & quando poſſeſſor eſt amouendus à ſua poſſeſſione, c. licet epiſcopus de præb. in 6. c. conquerente de reſtit. ſpoliat. Differunt proceſſus facti cum iudiciali cauſæ cognitione, ab ijs quæ fiunt cauſa non cognita, quoad præiudicium eorum, quos res tangit, l. pen. & ibi gloß. fin. ff. qui ſati vel alieniiur. & c. l. 2. C. ſi per vim vel alio modo &c. gloß. in clem. 1. in verbo repererint circa med. de off. deleg. nam quando proceſſum fuit ſine cauſę cognitione, poſt decem dies, & ſine appellatione, poterit obijci contra huiuſmodi prouiſionem; c. conſtitutus de appellat. c. cum olim de cauſ. poſſeß. & propriet. ac appellatio, ſi qua ex aduerſo interpoſita fuerit, non ſuſpendit collationẽ, nec poſſeſſionis traditionem: c. conſtitutis 46. & ibi Franc. num. 8. & 9. de appell. & Can. Gonzal. ſuper reg. Cancell. de menſ. & alternat. glo. 9. §. 1. tit. annot. cont. null. & attent. nu. 25. vſque ad nu. 37. ſi autem proceſſum ſit, cum iudiciali cauſæ cognitione, partibus vocatis, in prouiſione beneficiorum, cauendum eſt quod omnino ſeruetur forma iudiciaria, & niſi illi, quos res tangit, appellent à prouiſione intra decem dies, fit ſibi præiudicium, vt ſuper his de quibus inquiſitum eſt, vlterius audiri non poſſint, c. cum dilecti & ibi not. de elect. Gonz. ſuper reg. Cancell. de menſib. & alternat. gloſ. 9. §. 1. tit. annot. cont. null. & attent. in cauſis benef. à nu. 38. vſque ad num. 47. item quando executores ſuſtinent partes iudicis, nõ poſſunt dare gratiam pro iuſtificata, nec eſt adhibenda fides eorum aſſertioni, quæ ex actis non comprobatur, c. quoniam contra de prob. Creſc. deciſ. 5. numer. 2. de fid. inſtrum.

29 Greg. xv. deciſ. 413. n. 1. Executorum † alij ſunt meri, alij mixti, in executoribus meris gratiarum & ſententiarum non habet locum, d. c. ſtatutum. de reſcript. in 6, nec quoad perſonas, nec quoad loca, Ioan. Monach. in d. c. ſtatutum ſub numer. 2. & ibi Franc. n. 6. Io. And. nu. 10. Rot. deciſ. 29. de reſcript. in nou. quia iudicum cauſarum proprium eſt, citare, & inuitos trahere, c. nonnulli c. dilectus 2. de reſcript. c. olim de except. executorum proprium eſt, inſinuare, inhibere, exequi. c. 1. §. 1. de conceß. præb. c. ſi capitulo c. ſi ſolic. 1. §. ex parte de conceß. præb. in 6. c. præſenti de off. leg. in 6. Vnde ſeruari videmus, quod vnus executor datur in curia, & alij duo dantur ſine diſtinctione locorum: Circa perſonas tamen ipſorum, bene ſeruat curia diſpoſitionem d. c. ſtatutum, nam ſecundum Stylum Cancellariæ non dantur executores, in gratijs, & ſententijs, niſi ſint conſtituti in dignitate, qui Stylus non eſt ſeruandus, in ſubdelegatis, ab eis, quibus committitur nudum miniſterium, puta prouiſio & inductio in poſſeſſionem, quæ ſine quacunque cauſæ cognitione fieri poſſunt. Rot. d. deciſ. 29. de reſcript. in nou. clem. iudices & ibi Can. poſt gloſ. notant hoc tit. Rot. deciſ. 55. col. fin. verſ. nec etiam ſeruatur in eis quoad ſubdelegatos de conceß. præb. in ant. Executores & ſubexecutores excommunicati, aut irregulares, ſi ignorantia procedit ex cauſa probabili, poſſunt conferre, & prouidere, tum ex præfatis, tum quia inſpicitur perſona eius cui fit prouiſio. Felin. in d. c. ad probandum circa princ. de re iud. Franc. in c. piam n. 6. de except. Creſcent. deciſ. vnica de ſent. excomm. Rot. deciſ. 9. eodem in antiq. In executoribus mixtis datis ad certum actum cum iuriſdictione, vt in beneficialibus ſuper gratia pauperum clericorum, contra obligatos ad prouidendum eis in beneficijs, propter ordines illis conceſſos, iuxta formam c. relatum c. cum ſecundum. de præb. locum habet diſpoſitio c. ſtatutum, tam quoad perſonas, quam quoad loca, cum iſtæ litteræ ſint meræ iuſtitiæ; c. ſi pauper & ibi gloſſ. 1. & fin. de præb. in 6. clem. 1. & ibi gloſ. in verb. executorem de conceß. præb. c. accepimus de ætat. qualit. &c. Rot. deciſ. 17. numer. 2. hoc tit. in nou. ſi tamen de facto Cancellaria deputaret non in dignitate conſtitutum, &c. vel ſimplicem clericum, ſuper gratiæ pauperis purificatione, valet proceſſus, per talem executorem factus, ex quadam æquitate, Rot. deciſ. 55. de conceſ. præb. in antiq. Ioan. Monach. in c. ſtatutum ſub nu. 2. de reſcript. in 6. & latius Guilhelm. de monte Landuno in repet. extrauag. ſedes apoſtolica nu. 5. de off. deleg. In omnibus executoribus, & ſubexecutoribus, ſeu ſubdelegatis ab eis, ſeruandum eſt d. c. ſtatutum, qui ex neceſſitate litterarum,

habent procedere cum cauſæ cognitione, c. ſi quando c. cum adeo de reſcript. c. exhibita de iud. Creſcent. deciſ. 5. de ſide inſt in princ. Rot. deciſ. 1. de off. deleg. in antiq. Rot. deciſ. 30. de reſcript. in nou. aut dati ſint in forma dignum, vel cum clauſula amoto, c. propoſuit in fine de conceſ. preb. Pan. in c. de cætero num. 8. & Felin. nu. 9. de re iud. & ibi Can. Felin. in c. fin. num. 17. de præſumpt. Rot. Farin. deciſ. 52. & 159. nu. 3. part. 2. Pan. in c. cum noſtris n. 21. de conceſſ. preb. &c. aut per verba importantia conditionem, videlicet per ablatiuos abſolute poſitos, attenta lite, l. ab emptione in princ. & ibi Bart. & DD. ff. de pact. l. à teſtatore ff. de cond. & demonſt. Felin. in c. cum dilecta & c. ſecundum ſignum de reſcript. &c. dummodo non ſit alteri ius quæſitum, Greg. xv. deciſ. 91. ſub nu. 2. c. præſenti de preb. in 6. c. ſuper eo 1. de teſtib. cum ſimilib. ſeu alius reperiatur in poſſeſſione, c. ſi. & ibi Butr. num. 7. Felin. nu. 24. & Can. de præſumpt. Rot. diuerſ. deciſ. 202. part 1. Greg. xv. deciſ. 69. n. 4. & ſeqq. quia licet executor poſſit procedere, ad collationem ſiue prouiſionem, poſſeſſore non vocato, tamen non poteſt poſſeſſorem amouere à poſſeſſione, ſiue colorem poſſidendi habeat, ſiue non, ſine cauſæ cognitione, c. licet epiſcopus & ibi gloſ. de preb. in 6. Ioan. And. in c. cum noſtris nu. 7. & ſub nu. 16. de conceſſ. preb. Butr. in c. conquerente nu. 8. de reſt. ſpoliat. Idem obtinet in omnibus alijs caſibus, in quibus executores aſſumunt partes iudicis ex neceſſitate, vt quia arctantur ad ſic procedendum, notatis per Innoc. in d. c. fin. & ibidem Felin. nu. 22. & 23. & ſeqq. & Can. de præſumpt. Sed quando ad id non tenentur, ſed voluntarie aſſumunt partes iudicis, quod facere poſſunt ex notatis in d. c. fin. per Innoc. & Felin. num. 17. & 18. de præſumpt. tunc in illis non habet locum diſpoſitio d. c. ſtatutum, quoad perſonas, & quo ad loca, quia non principaliter dati ſunt vt iudices, ſed vt miniſtri, & poſſunt committere extra locum ſibi commiſſum, vt releuent partes ab expenſis, ex quo habuerunt validum principium, Franc. in d. c. ſtatutum § in nullo poſt n. 6. verſ. & aduerte & ibidem Gemin. ſub nu. 6. poſt verſ. & ideo non requiritur
30 &c. & ibidem Can. communiter, Iuriſdictio † & poteſtas executorum, ſiue deputati ſint à Papa, legato à latere, ſiue ab ordinario, Anchar. in c. ſi ſuper gratia in fine hoc tit. Lapus alleg. 17. ſiue ſint meri, & mixti, Franc. in d. c. ſi ſuper ſub nu. 4. verſ. ſecundo intellige in fine, & dati cum clauſula, contradictores auctoritate apoſtolica, per cenſuras eccleſiaſticas compeſcendo, d. c. ſi cui nulla de preb. & ibi not. Ioan. And. Super gratia iam facta, tribuente ius in beneficio, vel ad illud, etiamſi non ſit acceptata per illum, cui facta eſt, aut ſuper ſententia lata, non expirat morte mandantis, aut iudicis, etiam re integra, nec extinguitur poteſtas eorum, ſi pronunciant, ſe non executores illius gratiæ factæ, quia talis pronunciatio gratiato ius ſuum auferre non poteſt, iam in eſſe deductum; & iuriſdictio illis datur, non principaliter, ſed acceſſorie: Franc. in d. c. ſi ſuper num. 4. gloſ. fin. circa finem in c. ſi ſoli de conceſ. preb. & ibi Gemin. in §. niſi nos num. 8. & Can. ſi dati ſint ſuper gratia facienda, de beneficio vacaturo, re integra, Franc. in c. ſi ſuper nu. 2. hoc tit. in 6. & ibi Can. communiter dictum eſt ſupra tit. de reſcript. §. 2. reſcripta gratiæ, morte mandantis expirat: definit autem res eſſe integra, ſi ante mortem Papæ executor mihi contulit, licet ante executionem Papa moriatur, d. c. ſi ſuper gratia & ibi Franc. nu. 2. & Anch. in princ. & nu. 1. & Can. communiter hoc tit. d. c. ſi cui nulla & ibi gloſ. fin. & DD. de preb. c. præſenti & gloſ. in verbo finitur verſ. & eſt mirabili de off. deleg. in 6. l. geſta C. de re iud. Bart. in l. fundi n. 4. ff. de acquir. poſſeſ. Præterea executorum poteſtas expirat, poſt obtentam pacificam poſſeſſionem beneficij, cum moderamine c. querenti de off. deleg. nam ſi eſt negotium tale, in quo ferenda eſt ſententia, non durat poteſtas eorum, niſi per annum poſt ſententiam latam: d. c. quærenti, ſi vero non fertur ſententia, vt puta mandatur vt prouideat, vel faciat prouideri, tunc durat poteſtas, donec mandatum adimpleuerit: & ſi obtenta poſſeſſione pacifica, prouiſo quæſtio moueatur ſuper titulo, poſſeſſione, aut fructibus beneficij, adhuc durat executorum poteſtas, quia in limine poſſeſſionis contradictor apparet, arg. l. ſi poſt perfectam C. de ciuit. Vital. in clem. ſi plures numer. 63. de preb. ſi vero prouiſus aliquamdiu pacifice poſſedit, expirat prorſus, citra annum, poteſtas executorum, quia annus non datur, niſi pro executione facienda, vnde ceſſat, ex quo eſt executio facta, Pan. in c. pro illorum poſt Ioan. And. num. 9. & 10. de preb. & ibi Can. Staphyl. de lit. grat. tit. de vi & effectu clauſ. §. ſignificatio clauſulæ inducentes, &c. Quod ſi poſt annum prouiſo quæſtio moueatur, ſuper titulo, executores nullo modo ſe poſſunt immiſcere, Vital. in clem. ſi plures nu. 61. & ſeq. de preb. & ibi Anch. nu. 4. Zab. nu. 2. & Can. communiter de preb. Garc. de benef. part. 6. cap. 2. §. 1. num. 146.

vſque

Digitized by Google

vſque ad fin. De quæſtionibus, infra annum mo-
tis, quæ titulum beneficij non concernunt, ſed
iura beneficij, non poteſt executor ſe intromitte-
re, ſed via ordinaria eſt agendum, quia eſt quæ-
ſtio omnino ſeparata, ab eo, quod ſibi eſt manda-
tum. *c. in litteris & ibi Can. de offic. deleg. l. à Diuo Pio*
§. ſi ſuper rebus ff. de re iud. Vitall. in d. clem. ſi plures n.
63. & ibidem Can. de præb. Sententia quoque &
proceſſus generalis fulminatus contra quoſcun-
que rebelles, tantum durat, quantum durat po-
teſtas executorum fulminantium, etiamſi in lit-
teris apoſtolicis caueretur, quod inducant in poſ-
ſeſſionem, & inductum defendant, cum clauſu-
la cōtradictores compeſcat, quoniam huiuſmo-
di defenſio intelligitur aduerſus contradictio-
nem ſuperuenientem de facto, in tempore vel li-
mine aſſecutionis poſſeſſionis, non poſtea, ne
præiudicetur ordinariæ iuriſdictioni, *arg. d. l. ſi*
poſt perfectam C. de euict. Zab. in clem. 1. pro illorum in
7. quæſt. de præb. & ibi pulchre Pan. nu. 9. & 10. Vital.
in d. clem. ſi plures nu. 67. & 68. & ibi Anchar. in fine
Zab. n. 3. & Can. communiter. an credatur executo-
ri teſtificanti ſub ſuis litteris ſigillatis ſuo ſigillo,
illum ſuper cuius gratia fuit deputatus executor
acceptaſſe, *vide deciſ. 7. de offic. deleg. in antiq.* Con-
31 ſeruator † eſt iudex datus ad tuendum aliquos
contra manifeſtas iniurias, vel violentias omnes,
vel certas, abſque iudiciali indagine, *c. 1. & ibi glo.*
1. & pen. Franc. nu. 2. & c. fin. in princ. & §. vt autem
hoc tit. in 6. retinet nomen ſi eius poteſtas, per re-
ſcriptum amplietur, *Ioan. And. in d. c. fin. in verbo*
32 *dictam.* Datur † à ſummo Pontifice, & ſede Apo-
ſtolica, *d. c. 1. & ibi gloß. 1. & d. c. fin. & cap. 2. hoc tit.*
33 *in 6.* Dari poſſunt conſeruatores † Epiſcopi, his
maiores, Abbates, dignitates vel perſonatus in
cathedralibus, vel collegiatis eccleſijs obtinen-
tes, nullus deputati ſibi conſeruatoris, conſerua-
tor eſſe poteſt, nec aliquis conſeruatorem habe-
re poteſt eum, qui ſub ipſius iuriſdictione, domi-
nio, vel diſtrictu eccleſiaſtico, vel temporali, cō-
ſiſtit, exceptis regibus & reginis: *d. c. fin. 2. reſp.* Po-
34 teſtas conſeruatoris † pendet ex forma reſcripti,
cenſetur delegatus, *gloſ. 1. in d. c. 1. & ibi Ioan. And.*
Anchar. & Can. hoc tit. in 6. gloſ. pen. in d. c. fin. hoc tit.
in 6. & ibi Can. Extra ciuitatem vel diœceſim, in
quibus eſt deputatus, contra quoſcunque pro-
cedere, aut aliquos, vltra vnam dietam à fine
diœceſis eiuſdem, trahere minime poteſt. *c. fin. §.*
conſeruatores hoc tit. in 6. Circa munera, expenſas
aſſeſſores, notarios & perſonas teſtimonij cauſa
vocandos, obſeruare tenetur diſpoſitionem, *d. c.*
ſtatutum, §. inſuper. cum §§. ſeqq. de reſcript. in 6.
Morte † Papæ dantis, eius officium expirat, eo 35
ipſo, quoad non cæpta negotia, *d. c. fin. §. officium*
& §. circa munera hoc tit. in 6. Non poteſt ſubdele-
gare, & vices ſuas alteri committere, niſi ei com-
petat ex beneficio reſcripti, & tunc intra ciuita-
tem, vel diœceſim in qua deputatus eſt, & perſo-
nis tantum, quæ conſeruatores dari poſſunt, cita-
tionibus & denunciationibus ſentētiarum dun-
taxat exceptis, quas per alios poteſt exercere. *d. c.*
fin. §. vices. Ceſſante † reſcripto, ex diſpoſitione 36
iuris canonici, conſeruator nullam poteſtatem
habet, niſi in notorijs & manifeſtis iniurijs &
violentiis, *Ioan. And. in gloſſ. pen. cap. primi hoc tit. in*
6. commiſſis, vel committendis, *gloſ. pen. in d. c. 1.*
contra res, perſonas, priuilegia, *gloſ. 1. in cap. 1. verſ.*
ſcire debes & ibi Anchar. nume. 4. & Can. hoc tit. in 6.
in quibus, citata parte, habet iudicialem indagi-
nem, quæ fiat ad eius inſtructionem, an iuſte poſ-
ſit excommunicare, & fulminare cenſuras, non
vt ſuper eis iudicet: *c. ad noſtram el 3. de iureiur. Fr.*
in c. fin. §. conſeruatores in princ. & Gemin. poſt alios
in cap. 1. in fine hoc tit. in 6. & ibi Ioan. And. in fine An-
char. ibidem num. 6. dicens non requiri ordinem iuris
ex toto ſed qualem & diſcurrit per ſingulas partes iudi-
cij. imo ſi in notorijs ſeruaretur proceſſus iudi-
ciarius, partibus non contradicentibus, vitiabi-
tur proceſſus. *Clem. ſæpe §. fin. de verb. ſignif. clem.*
diſpendioſam & ibi gloſſ. in verbo valeat de iud. Si in-
iuriæ, vel violentiæ illatæ rebus, aut perſonis, à
conuento negentur, manifeſtæ, vel notoriæ in-
iuriæ: conſeruator recipiet probationes, an fa-
ctum ſit notorium & ſic cognoſcat, an ſua ſit iu-
riſdictio, & ſi inueniat notorium, per rei euiden-
tiam, famam, aut alias probationes, *Io. And. poſt*
Hoſt. in c. 1. num. 4. hoc tit. in 6. c. euidentia & ibi gloſſ.
de accuſat. Dec. in c. cum ſpeciali §. porro numer. 6. &
ſeqq. de appell. procedet alias deſiſtet. *gloſſ. 1. mag.*
in d. c. 1. verſ. ſed quid ſi negetur. Si reus confitetur
delictum, ſed neget notorium eſſe, poterit pro-
cedere abſque alia informatione notorij, cum
talis confeſſio faciat notorium: *c. noſtra & c. fin.*
de cohab. cleric. & mulier. Io. And. in c. 1. numer 3. hoc
tit. in 6. & ibi Can. Dec. in d. § porro numer. 8. & 9.
aut male fictum publice à ſe factum, dicit ſe fe-
ciſſe iuſte, nullam allegans probabilem ratio-
nem; & poterit punire vt notorium; quia male-

Digitized by Google

ficia omni iure reprobantur. *c. 1. & ibi gloſſ. fin. & Can. de præſumpt.* Si allegat probabilem cauſam, vt puta de mandato iudicis, vel ad ſui defenſionem, tunc conſeruator ſuper hoc recipiet teſtes, & ſi non probat, poterit reum excommunicare. *Ioan. And. in c. 1. in gloſſ. ſuper verbo probabilis & ibi Gemin. num. 6. & ſeqq. Anchar. in 5. quæſt. Franc. num. 4. & 5. hoc tit.* De notoria turbatione priuilegiorum facile non poteſt conſtare, quia priuilegiati ſæpius abutuntur priuilegijs. *c. accedentibus de exceſſ. prælat. & ſubd.* Turbatori priuilegiorum citato per conſeruatorem, ſufficit mittere nuncium, cum ſua epiſtola, continente veram excuſationem; de cuius præſentatione fiat inſtrumentum: in quo dubio conſeruator, non poteſt ſe intromittere, & excommunicatio lata non valeret; *Io. An. in d. c. 1. in gloſſ. ſuper verbo priuilegia & ibidem Gemin. Franc. & Can.* Quia hoc non eſt dubium facti, ſed dubium iuris, ſuper quo non eſt data ei poteſtas, *c. accuſatus §. ſane & ibi gloſſ. in verbo manifeſte de hæret. in 6. prout eam intelligunt Gemin. in c. 1. ſub num. 6. verſ. ſed aduerte & Franc. ſub num. 4. verſ. ſed citatus hoc tit. in 6.* & indago iudicialis illi eſt prohibita, *c. 1. & fin. hoc tit. in 6.* Si ſcienter ad ea, quæ iudicialem indaginem exigunt, ſuam poteſtatem extenderit, ipſo iure, per annum, ab officio & beneficio eſt ſuſpenſus: pars procurans eo ipſo ſententiam excommunicationis incurrit, à qua non poteſt abſolui, niſi primo integraliter ſatisfaciat de expenſis parti indebite fatigatæ, & proceſſus eſt ipſo iure nullus. *c. fin. §. vt autem & §. ſeq. hoc tit. in 6. quod habet in fine clauſulam irritantem actorum contra præmiſſa vel eorum aliquod,*

37 Concilium † Tridentinum ſtatuit, vt conſeruatoriæ nemini, cuiuſcunque dignitatis, & conditionis ſit, etiamſi capitulum fuerit, cum quibuſuis clauſulis &c. aut quocunque prætextu, aut colore conceſſæ ſuffragentur, ad hoc, vt coram ſuo epiſcopo, ſiue alio ſuperiore ordinario in criminalibus, & mixtis cauſis, accuſari, conueniri, & contra eum inquiri, & procedi non poſſit: aut quo minus ſuper iuribus, ſi quæ illi ex ceſſione competierint, libere valeat apud eundem ordi-

38 narium conueniri. In ciuilibus † cauſis, ſi habens conſeruatorias actor fuerit, non licet ei aliquem apud ſuos conſeruatores, in iudicium trahere; ſi reus fuerit, & conſeruator ab actore ſuſpectus dicatur, aut inter conſeruatorem, & ordinarium, orta fuerit controuerſia ſuper competentia iuriſdictionis, nequaquam in cauſa procedatur, donec per arbitros in forma iuris electos ſuper ſuſpicione aut competentia iuriſdictionis fuerit iudicatum. Familiaribus † non proſint, præter- 39 quam duobus, ſi tamen illi proprijs ipſius ſumptibus vixerint. Conſeruatoriæ † vltra quin- 40 quennium non durant, quo decurſo, finitur officium conſeruatoris, etiam in negotijs cœptis. *Ioan. And. in c. fin. num. 3. in gloſ. ſuper verb. per obitum hoc tit. in 6. Rot. decis. 5. de offic. deleg. in antiq.* Conſeruatoribus † non liceat habere erectum tribu- 41 nal: excipit † ab hoc decreto vniuerſitates gene- 42 rales, ac collegia Doctorum, ac ſcholarium, & regularia loca, nec non hoſpitalia, actu hoſpitalitatem ſeruantia, ac vniuerſitatum, collegiorum, locorum & hoſpitalium huiuſmodi perſonas. *cap. 5. ſeſſ. 14.*

De officio legati.

Titulus XXX.

SVMMARIA.

1 *Cardinales miſſi ad regendam prouinciam æquiparantur proconſulibus, cæteri legati præſidibus.*
2 *Legati ſunt triplices, Legati de latere, legati miſſi, ſiue nuncij apoſtolici & legati nati.*
3 *Legatus à latere confert beneficia vacantia.*
4 *Excipe cathedrales, regulares, & collegiatas eccleſias.*
5 *Item dignitates Cathedralium, ad quas, ij, qui præficiuntur eiſdem, poſt epiſcopos maiores prælatione exiſtentes, aſſumuntur per viam electionis, &*
6 *Vacantia in Curia, & ſpecialiter aut generaliter reſeruata.*
7 *Beneficiorum reſignationes recipit.*
8 *Non poteſt cõmittere alicui quod recipiat reſignationem beneficij, & illud conferat.*
9 *Concurrit iure decretalium in iuriſdictionalibus cum quolibet ordinario, ſed ex decretis Concil. Trident. epiſcopo requiſito eoque negligente.*
10 *Non concurrit in iuriſdictione Papæ.*
11 *Aut cum delegato ad vnam vel plures cauſas.*
12 *Egreſſus abſoluit excommunicatos propter iniectionem manuum ſacrilegam in clericos.*
13 *Diſpenſat in certis caſibus.*
14 *Vtitur inſignijs apoſtolicis.*

15 Recipit

15 *Recipit procurationem extra prouinciam.*
16 *Legati Miſsi facultates.*
17 *Legati Nati facultates.*
18 *Legatorum officium finitur multis modis.*

DICTVM eſt de his, qui iuriſdictionem alte-
rius gerunt, & exercent generaliter, vel in
vna, aut certis cauſis, nunc tradit de eis qui ordi-
nariam habent iuriſdictionem, primo de Legatis
1 propter excellentiam. Cardinales, † qui ex latere
Papæ, & ex conſulibus ſuis, (aſſiſtunt enim ſibi,
in concilijs ſecretis *c. fundamenta §. decet de elect. in
6.)* mittuntur ad regendam prouinciam, æqui-
parantur proconſulibus: *c. ad eminentiam de ſent.
excomm. l. 2. ff. de off. proconſ. c. legatos hoc tit. in 6. &
ibi gloſſ. in verbo proconſulum & Can.* Reliqui qui
ſecretis conſiliis non aſſiſtunt, miſſi ad regendas
prouincias, æquiparantur præſidibus, *d. c. legatos
& ibi gloſ. in verbo proconſulum l. 1. ff. de off. præſ. &
ibi gloſ.* Proconſules & præſides ordinariam ha-
bent iuriſdictionem *l. 2. l. & ideo cum l. ſeq. ff. de off.
proconſ. l. præſes la 2. l. de omnibus cum duabus ll ſeqq.
ff. de off. præſid.* ac etiam legati in tota ſua prouincia,
& legatione, in ciuilibus & criminalibus; *Bald. in
c. quod translationem n. 7. hoc tit.* & poſſunt adiri à
ſubditis epiſcoporum, etiam ſuffraganeorum per
viam appellationis, & per viam querelæ, *c. 1. hoc
tit.* in concernentibus iuriſdictionem contentio-
ſam, voluntariam, extra prouinciam exercet pro-
conſul, *l. 1. & ibi gl. pen. & l. 2. ff. de off. proconſ.* præ-
ſes, *d. l. præſes la 2. & ibi gl. 1. mag.* ac etiam legati
extra prouinciam & legationem exiſtentes: *c. no-
uit. & ibi gl. 1. circa finem & Can. hoc tit. gloſ. in c. ſi ab-
batem in verbo in prouincia & ibi Gemin. & Can. de e-
lect. in 6. quæ pulchre diſtinguit.* à proconſulibus, &
præſidibus, ac conſequenter à legatis appellatur,
*l. à proconſulibus C. de appell. Prapoſ. in rub. de appell.
n. 38.* ſub communi forma dicendo ſententiam
nullam & iniuſtam. *l. ſi quis prouocatione C. de appel.*
Hic titulus non tractat de Legatis Nunciis, & nõ
iudicibus, qui ſæpe mittuntur à Papa pro amba-
ſciata vel ad aliquod nudum miniſterium: *c. ius
gentium diſt. 1. c. nobiliſsimus 97. diſt. l. fin. ff. de leg.*
Sed de legatis, iudicibus ordinariis, quibus certa
prouincia, ſiue patria gerenda, & adminiſtranda
committitur, *c. 1. c. nouit hoc tit. d. c. legatos hoc tit. in
6.* & vicem mittentis gerunt, *d. c. 1. hoc tit.* De lega-
tione, facienda eſt fides per litteras, *l. vnica C. de
mand. princip. c. ego N. & ibi gloſ. pen. de iureiur.* ſunt
triplices † legati de latere, vt ſunt Cardinales, qui 2
mittuntur de curia Papæ, *c. pen. hoc tit. c. 1. hoc tit.
in 6.* Legati miſſi ſiue Nuncij Apoſtolici, quibus
Papa committit, ratione perſonæ, legationis offi-
cium, in aliqua prouincia ſua, vel aliena, *c. volenter
hoc tit.* & Legati nati, ſic nuncupati, qui natiui ſua
dignitate, efficiuntur legati Papæ, prætextu ſua-
rum eccleſiarum, vt Archiepiſcopus, Cantuarien-
ſis, *d. c. 1. hoc tit.* Eboracenſis. *c. 1. de appell.* Rex po-
teſt eſſe legatus ſedis apoſtolicæ, vti fuit S. Ste-
phanus in regno Hungariæ, *Innoc. in c. veniens in
princ. in verbo Regis de præſcript.* de quibus ordine
videamus, nam omnium non eſt eadem poteſtas
& prærogatiua.

Legatus † à latere confert beneficia vacantia, 3
c. 1. c. fin. hoc tit. in 6. Garc. de benef. part. 5. cap. 3. per tot.
etiam ad ſedem apoſtolicam deuoluta, *c. venera-
bilis & Clem. ſi de beneficio & ibi gloſſ. in verbo ſiue ad
nos, in fine de præb. gloſſ. in d. c. 1. in verbo ampliori hoc
tit. in 6. & ibi Gemin. n. 17. & Can.* quia beneficia
deuoluta non ſunt reſeruata, ſed Papa ea confert,
vt ordinarius, illa de plenitudine poteſtatis *Lapus
alleg. 84. poſt n. 5.* etiamſi extra prouinciam ſuæ le-
gationis exiſtat, *gl. in c. nouit. in fine hoc tit. Archid. in
c. fin. in princ. hoc tit. in 6.* & beneficia ſpectent ad
præſentationem alicuius clerici, eo inconſulto,
c. dilectus hoc tit. ſecus ſi iuſpatronatus pertinet a-
licui iure patrimonij, *gl. in pen. in d. c. dilectus & ibi
Can.* Concurrit cum quolibet ordinario, in ſua
prouincia, & inter eos locus eſt præuentioni in
beneficialibus: *gl. fin. in fine in c. 1. hoc tit. in 6. & ibi
Franc. n. 8. Pan. in c. 1. & 2. hoc tit. Mohed. deciſ. 3. de
offic. deleg. Put. deciſ. 335 lib. 2.* non autem cum dele-
gato, in his quæ ſpecialiter ſunt commiſſa, *gl. in d.
Clem. ſi de beneficio in verbo ſiue ad nos in fine & ibi
Can.* Excipe ab hac regula † cathedrales, regula- 4
res, & collegiatas eccleſias, ſiue actu & habitu,
aut habitu tantum, ſint tales, *Gemin. in d. c. delibe-
ratione §. volentes n. 5. hoc tit. in 6. & ibi Franc. in fine
princ.* ſiue per viam electionis, ſeu collationis aſ-
ſumatur ibi prælatus, quocunque nomine nun-
cupetur; ac ipſarum cathedralium dignitates, ad
quas, ij, qui præficiuntur ijſdem, in earum capitu-
lis, poſt epiſcopos maiores, prælatione perpetua,
non temporali, aut aduentitia, vel habitu exi-
ſtentes, habent, per viam electionis aſſumi, (ſe-
cus ſi vtrumque, vel alterum deficit) quarum or-
dinationi, collationi, diſpoſitioni, non poteſt le-
gatus ſe aliquatenus intromittere: quicquid con-

tra actum fuerit, eo ipſo, irritum eſt & inane, *c. deliberatione iuncta gl. in verbo electionis & ibi Franc. in fine n. 3. in gloſſ. in verbo electionis Anch. n. 1. Ioan. And. poſt n. 1 Gemin. poſt n. 4. in prima quæſt. & n. 6. hoc tit. in 6.* Ex quo infertur, quod legatus non poteſt præfata beneficia vnire, *c. ſi tibi abſenti & ibi gl. in verbo perſonam de præb. in 6. Franc. in d. c. deliberatione n. 2. & ibi Gemin. in §. volentes n. 3. Anch. poſt n. 2. verſ. quæro.* commendare, *Archid. in c. nemo deinceps in princ. in verbo parochialem eccleſiam de elect. in 6. Franc. in d. c. deliberatione n. 3.* in eorum permutatione auctoritatem interponere, etiamſi interueniret conſenſus collegiorum, vel eorum ad quos pertinet electio, vel collatio, *Franc. in d. c. deliberatione poſt n. 3. & ibidem Gemin. in §. volentes n. 4. Anch. verſ. circa permutationem.* nec conferre deuoluta, ſiue ad inferiores prælatos, aut etiam ad ſedem apoſtolicam, *Gemin. in d. c. deliberatione ſub n. 5. verſ. quæro an iſte textus & ibi Franc. poſt n. 4. verſ. quid autem ſi beneficia.* de quo controuertunt Doctores, *Ioann Andr. in d. c. deliberatione in princ. in verbo pertinuerit & ibi Anch. in 1. not.* Cæteras di-
5 gnitates † in cathedralibus, etiamſi hi qui præficiuntur in eis, ſint maiores poſt epiſcopos, ſi eis prouideatur per aliam viam, quam electionis, vel etiamſi prouideatur per viam electionis, dummodo præficiendi non ſint, maiores poſt epiſcopos, legatus confert vt dictum eſt, *d. c. deliberatione & ibi gloſſ. in verbo electionis & ibi Franc. numer. 4. & Can. communiter.* Secundo excipe à regula, va-
6 cantia † in Curia, *c. licet de præb. in 6.* & ſpecialiter, aut generaliter reſeruata, *Franc. in d. c. 1. n. 7. hoc tit. in 6. & ibi Can. Rot. deciſ. 3. hoc tit. in nou.* Item legatus iure decretalium vacatura, ſuæ diſpoſitioni reſeruat *c. præſenti hoc tit. in 6.* in quo non inſiſto, quia Concil. Trid reſeruationes ſuſtulit; *c. decernit. ſeß. 24.*
7 Reſignationes † beneficiorum recipit,
8 illaque ſic vacantia confert ſed prohibetur, † ne in genere, aut ſpecie, cuicunque ſimul & ſemel concedat, vt ab ijs, qui beneficia intra legationem eius habentes, ea in illius manibus voluerint reſignare libere (ſecus ſi ex cauſa permutationis) *Franc. in c. pen. §. fin. in princ. hoc tit. in 6.* ipſorum reſignatione recepta, illa valeat idoneis perſonis, expreſſis, ſiue nō expreſſis conferre: quia per hoc aperiri poſſet via, ad vacatura beneficia, contra Lateranenſe Concilium, *c. pen. §. fin. hoc tit. & ibi Franc. in princ. Ioan. Andr. & Can. in 6.* Idem iuris eſt, ſi talis conceſſio coniunctim fiat pluribus, aut permixtim ſimul & ſemel, vni, vt reſignationem recipiat, alteri, quod reſignata conferat: qua enim ratione committendo vni aperitur via ad vacatura, eadem ratione committendo hæc pluribus, ſimul coniunctim, vel diuiſim *gloß. in d. c. pen. §. fin. in verbo cuicunque & ibi Can.* dictaque conceſſio, & quicquid ex ea, vel ob eam, ſecutum extiterit, nullam obtinet roboris firmitatem: *d. c. pen. §. fin. verſ. nos enim.* renuntians itaque non amittit proprietatem beneficij, *c. Gonſaldus 17. quæſt. 2. & ibi gloſſ. 1. & 2. et Can.* ſed poſſeſſionem, *Innoc. in c. quod in dubijs ſub n. 1. de renuntiat Archid. in d. c. pen. in verbo firmitatem & ibi Gemin. poſt n. 6. in 1. quæſt.* Eadem prohibitio ligat omnes collatores, *c. conſtitutus c. fin. de conceß. præb. Gemin. in d. c. pen. §. fin. ſub num. 4. Garc. de benef. part. 10. cap. 1. n. 67. & ſeqq.* excepto epiſcopo, à quo ſimilis conceſſio facta, in genere, Vicario ſuo generali valet, facta in ſpecie, non valet: alteri vero in genere, aut ſpecie, facta, non valet: quamuis à legato, vel epiſcopo, diuerſo tempore in ſpecie vni, & cuicunque facta valeat: nempe primum mandant, vt recipiat reſignationem, talis beneficij, poſtea admiſſa reſignatione iterum mandant, vt beneficium ſic reſignatum conferat, *Franc. in d. c. pen. §. fin. circa finem hoc tit. in 6. Rot. deciſ. 5. de offic. Vicarij in nou. in 1. dub.* Probatur hæc conceſſio per teſtes, & inſtrumenta, *Rot. d. deciſ. 5. in 2. dubio ſpecul. de probat. §. 3. videndum ſub n. 1.* quia lex vnica C. de mand. Princip. & c. cum in iure de off. & poteſt. deleg. tantum procedunt in legatione & delegatione facta à Papa vel imperatore. Concurrit † 9
iure decretalium in iuriſdictionalibus, cum quolibet ordinario, qualiſcunque ſit, & eſt locus præuentioni *Pan. in c. 1. n. 2. & ſeqq. hoc tit. Franc. in c. 1. n. 8. in 6. Franc. Marc. quæſt. 341. n. 56. & ſeqq. p. 1.* ſed non aduocat ad ſe cauſam motam, vel mouendam coram iudice inferiore competente, *Pan. in d. c. 1. numero quarto, & 6. & ibi Can.* aut inhibet, ne ſubditi accedant ad epiſcopum, in his, quæ ſunt ſuæ iuriſdictionis, *c. peruenit xi. quæſt. 1. Franc. in c. 1. in fine hoc tit. in 6.* quando quis multos habet iudices, optio datur actori. *gloſſ. in l. fin. C. vbi in rem actio & in c. dilecti de for. comp. & in c. ſtatutum §. cum vero de reſcript. in 6.* Ex decretis Concilij Trid. Legati de latere, Nuncij, Gubernatores eccleſiaſtici, aut alij, quarumcunque facultatum vigore, non ſolum epiſcopos in cauſis ad forum eccleſiaſticum quomodolibet pertinenti-

Digitized by Google

nentibus, impedire; aut aliquo modo iuriſdi-
ctionem eis præripere, aut turbare non poſſunt:
ſed nec contra clericos aliaſue perſonas eccleſia-
ſticas, niſi epiſcopo prius requiſito, eoque negli-
gente, procedunt: alias eorum proceſſus, ordina-
tioneſque nullius momenti ſunt, atque ad dam-
ni ſatisfactionem partibus illati tenentur. *c. cauſa*
10 *omnes §. legati quoque ſeß. 24.* Non concurrit † in
iuriſdictione Papæ, nec iudicat laicos, in caſibus,
in quibus Papa iudicat, notatis in c. nouit & ibi
gloſſ. 1. de iud. *Franc. in c. 1. in fine hoc tit. in 6.* aut ex-
tendit manus ad ea, quæ in ſignum priuilegij ſin-
gularis, ſunt tantum ſummo pontifici reſeruata,
enumerata *in c. niſi ſpecialis & c. quod translationem,*
& ibi gloſſ. 1. mag. hoc tit. & in c. ſicut vnire de exceß.
prælat. & ibi gl. magiſtralis, quæ vtrobique ponunt
hos verſus, & explicant:

Reſtituit Papa ſolus, deponit & ipſe.
Diuidit atque vnit, eximit, atque probat,
Articulos ſoluit, ſynodumque facit generalem,
Transfert, & mutat, appellat nullus ab ipſo.

Hoſt. in cap. primo. hoc tit. in 6. ponit verſus copioſiores.
Item non concurrit in iuriſdictione, cum delega-
11 to ad † vnam, vel plures cauſas, quod mandatum
ſpeciale derogat generali; *c. 1. & c. paſtoralis §. 1. de*
reſcript. Ang. de peruſ. in l. cum prætor. ſub n. 3. ff. de re
iud. cuius proceſſum impedire, eius ſententiam
irritare, vel ab eo excommunicatum abſoluere
non poteſt; ſed poteſt & debet ſententiam dele-
gati, ad eius petitionem, executioni demandare,
c. ſtuduiſti hoc tit. & ibi gloſſ. fin. ſpecialis enim dele-
gatus, quantum ad cauſam illam, maiorem, gene-
rali legato, habet poteſtatem, vel ſaltem ei eſt par;
quia vice principis cognouit, *c. innotuit §. quamuis*
de elect. l. aduerſus rem. iud. l. ille à quo §. tempeſtiuum
ff. ad Trebell. l. nam. magiſtratus ff. de arbit. Habet iu-
riſdictionem in exemptos ſedi apoſtolicæ imme-
diate ſubiectos; *c. 1. 1. reſp. de verb. ſignif. in 6. c. ſi ab-*
batem de elect. in 6. gl. fin. in c. 1. & ibi Pan. n. 9. & gl.
circa finem in c. quod translationem & ibi Pan. n. 10.
hoc tit. appellatur ad ipſum in ſua prouincia, o-
miſſo medio, *Pan. in d. c. 1. n. 8. hoc tit. cont. gloſſ. 1. in*
c. quod translationem verſ. item ad ipſum ſolum hoc tit.
Pan. ſequitur Bald. in d. c. quod translationem num. 10.
præſente legato de latere, cæteri legati, executio-
nem officij ſui debent dimittere, *c. volentes hoc tit.*
quam, eo recedente, reaſſumunt. *gloſſ. in d. c. volen-*
12 *tes.* Egreſſus † vrbem abſoluit excommunicatos,
propter iniectionem manuum ſacrilegã in cleri-
cos, tam homines ſuæ prouinciæ, quam alterius
cuiuſcunque in prouincia, & extra prouinciam,
c. quod translationem in princ. gloſſ. 1. in c. excommuni-
catis & ibi gloſſ. fin. Franc. Marc. quæſt. 615. part. 2. ſi
Mors, aut membri mutilatio, ſecuta non fuerit,
Franc. Marc. quæſt. 616 part. 2. quod ſpeciale eſt in
violenta manuum iniectione in clericos. In abſo-
lutione à reliquis excommunicationibus adhi-
benda eſt diſtinctio, an requirat cauſæ cognitio-
nem, & non poſſit extra prouinciam abſoluere,
alias poſſit, *c. 2. de conſtit. c. nouit. hoc tit. & ibi gloſſ. 1.*
l. fin. ff. de iuriſd. omn. iud. Franc. poſt Ioan. Andr. in c. 1.
n. 4. hoc tit. in 6. & eo caſu, quo poteſt abſoluere
extra prouinciam, ſi comparet læſus coram lega-
to, & petit ſatisfactionem, tunc debet commit-
tere ordinario loci, vt de hoc cognoſcat, & vice
ſua abſoluat: vel ſi periculum eſt in mora; abſol-
uet eum, & mandabit, quod niſi ſatisfaciat, in e-
andem ſententiam reducatur, *Hoſt. in c. 1. hoc tit. in*
6. atteſtans ita ſeruare Curiam Romanã, Diſpenſat
in certis † caſibus recenſitis per ſpeculat. tit. de 13
diſpenſat. §. 6. conſequenter, *c. dilectus & ibi gloſſ. in*
verbo non obſtante de fil. presbyt. ſed non contra con-
cilia generalia, *c. pen. & ibi gloſſ. in verb. non obſtante*
in fine & c. fin. & Can. vtrobique de fil. presb. c. dilectus
de præb. non poteſt tollere conſtitutiones canoni-
cas in totum, ſed poteſt in prouincia ſibi commiſ-
ſa, ſtatuta facere, & canones coadiuuando ſup-
plere, addendo ad pœnam antiquam, faciendo
ſtatuta præceptoria, prohibitoria, pœnalia, *Pan. in*
c. vt ſingula n. 2. de off. archipresb. quæ, finita etiam
legatione, ſunt perpetua, *c. fin. 1. reſp. & ibi gloſſ. 1. &*
Can. hoc tit. Vtitur † inſignijs apoſtolicis, cruce, 14
chlamide rubea, parafredo, albo, freno deaura-
to, & ſimilibus etiam in diœceſibus, & præſentia
patriarcharum quatuor ſedium principalium,
qui vexillum dominicę crucis, vbi præſens fuerit
legatus apoſtolicus, non debent ante ſe facere
deferri, aut dictis inſignijs vti, *c. antiqua §. domini-*
ca de priuileg. Hoſt. in c. 1. n. 12. hoc tit. in 6. Recipit † 15
procurationem extra prouinciam, eundo & re-
deundo, cæteri in prouincia ſibi decreta, *c. ego n.*
de iureiur. Hoſt. in c. cum inſtantia ſub n. 10. verb. lega-
torum & in c. procurationes numer. 10. de cenſib. & in
exactione procurationum non tenetur oſtende-
re originalem poteſtatem, *Hoſtien. in c. procuratio-*
nes de cenſib. Rota deciſ. 2. de offic. legat. in antiq. Cre-
ditur eius ſimplici verbo ſuper legatione, *97. diſt.*
c. nobiliſsimus, niſi velit vti reſeruatis Papæ: *c. niſi*
ſpecialis

Digitized by Google

ſpecialis c. quod translationem hoc tit. Ioan. And. poſt Hoſt. in c. 1. ſub n. 1. in fine eod. ratio diuerſitatis eſt, quia raro cardinalis à Papa recedit, ſine legatione, ſed Papa raro concedit ſibi ſpecialia. Legatus
16 miſſus † non confert beneficia iure legationis, *c. 1. hoc tit. in 6.* niſi hoc ſpecialiter ei ſit indultum: *c. literas de ſuppl. neglig. Prælat. c. 1. hoc tit. in 6.* vnde prouiſio Nuncij non eſt bona pro colore in ſpolio, aut pro noua prouiſione expedienda; quia nõ habet collationem, iure communi, ſed ſpeciali: quæ non ſuffragatur, antequam probetur: aut ſit miſſus, cum poteſtate legati à latere, *Dec. conſ. 128. licet in caſu Pariſ. conſ. 17. de bono iure vol. 4.* cui in facultatibus conceditur poteſtas conferendi beneficia ſimplicia per obitum vacatura, quæ non excedunt valorem 24. ducatorum computatis diſtributionibus, extra tamen metropolitanas, cathedrales, & collegiatas eccleſias, vt latius perſequitur Garc. de benef. part. 5. cap. 3. §. 1. de facultate nuncij, vbi decidit 19. quæſtiones, Conſtitutus in prouincia ſibi decreta, abſoluit excommunicatos, propter violentam manuum iniectionem in clericos prouinciales exiſtentes in prouincia, & non alios aliunde venientes: *c. excommunicatis hoc tit. & ibi gloſſ. mag. & Can.* tota eius poteſtas pendet ex forma commiſſionis, ſiue reſcripti, *c. dilectus & ibi gloſſ. in verbo non obſtante de fil. presbyt. ord. &c. Bald. in c. quod translationem ſub n. 10. hoc tit.* non cognoſcit de cauſis exemptorum, *c ſi abbatem de elect. in 6. c. 1. de verb. ſignif. in 6. Pan. in c. 1. n. 9. & in c. quod translationem ſub n. 1. hoc*
17 *tit.* Legati † Nati non conferunt beneficia, *d. c. 1. hoc tit.* non poſſunt ſubditis excommunicatis, propter iniectionem manuum in clericos, quamuis in prouincia ſua exiſtentes, beneficium abſolutionis impartiri, *d. c. excommunicatis 2. reſp.* illorumque poteſtas pendet ex tenore priuilegij conceſſi à ſede Apoſtolica. *d. c. excommunicatis in*
18 *fine,* Finitur officium † legati: Primo, translatione negotij ad Papam, *c. licet hoc tit. c. nomen presbyt. 2. quaſt. 1. l. 1. C. de relat. l. ex illo C. de appell.* Secundo reuocatione legationis, ſecuta notificatione, etiamſi reuocatio, in Conſiſtorio publico, alias geſta valent, *c. audita de reſtit. ſpoliat. Mohed. deciſ. 29. de renuntiat. Coch. deciſ. 2. n. 10. & ſeqq. de præb.* Tertio egreſſu ex prouincia ſibi decreta, animo non redeundi: *c. fin. & ibi gloſſ. pen. c. nouit. & ibi gloſſ. 1. in fine hoc tit. l. 3. ff. de off. præſid.* ſi in pluribus prouincijs iniunctam ſibi legationis ſolicitudinem ſuſcepit, in vna exiſtens, de alia iudicat, etiam quoad iuriſdictionem contentioſam, *Franc. Marc. quæſt. 341. per tot. part. 1. in vtramque partem plures adducit rationes,* & tunc non finitur eius officium, niſi terminos ſuæ legationis, & omnes prouincias egreſſus fuerit: *c. nouit. & ibi gloſſ. 1. mag. hoc tit.* quia in qualibet parte legationis exiſtens iuriſdictionem exequitur; ſicut epiſcopus in qualibet parte diœceſis, *c. cum. epiſcopus de offic. ord. in 6.* Quarto, morte legati, ſi legatio eſt perſonalis, non tamen morte conſtituentis, quia habet ordinariam iuriſdictionem: *c. legatus hoc tit. in 6.* realis competens dignitati, morte legati non extinguitur, *c. 1. hoc tit. c. quoniam abbas de offic. deleg.* legatus abdicando ſe, non amittit imperium, *l. pen. ff. de off. præſid.*

De officio iudicis ordinarij.

Titulus XXXI.

SVMMARIA.

1 *Ordinarij* / *Prælati* } *appellatione veniunt epiſcopi, his ſuperiores, & inferiores, habentes iuriſdictionem.*
2 *Diœceſani appellatione venit epiſcopus, non inferior.*
3 *Ordinarium qui conſtituant.*
4 *Auditores Rotæ ſunt ordinarij in cognoſcendo.*
5 *Ordinarius quis eſſe poßit.*
6 *Ordinarius cognoſcit an ſua ſit iuriſdictio.*
7 *Epiſcopis eccleſiæ ſubſunt lege diœceſana, & lege iuriſdictionis.*
8 *Ad Diœceſanam legem pertinentia enumerantur.*
9 *Ad iuriſdictionis legem pertinentia enumerantur.*
10 *Monaſteria ſunt exempta à lege diœceſana, & ſubſunt legi iuriſdictionis.*
11 *Cauſæ ciuiles ad forum eccleſiaſticum pertinentes, debent cognoſci in prima inſtantia, coram ordinarijs.*
12 *Circa iuriſdictionem inter epiſcopum, & Capitulum Cathedrale, iura cononica totum deferunt priuilegijs, conſuetudinibus preſcriptioni, & indulgentijs,*
13 *Prælatus inferior poteſt acquirere quæ ſunt dignitatis ſeu poteſtatis epiſcopalis tam reſpectu legis diœceſanæ*

Digitized by Google

diœceſanæ quam legis iuriſdictionis.

14 Matrimoniales } *cauſæ epiſcopi tantum examini* Criminales } *& iuriſdictioni relinquuntur.*

15 *Carceres an poßit habere epiſcopus & incarcerare laicos in criminibus eccleſiaſticis, ac eis imponere pœnam pœcuniariam.*

16 *Epiſcopus in quolibet loco ipſius diœceſis de Cauſis cognoſcit per ſe vel alium.*

17 *Epiſcopus in aliena diœceſi iuriſdictionem voluntariam exercet inter ſuos ſubditos, ſed non contentioſam, exceptis epiſcopis expulſis à proprijs ſedibus.*

18. *Ac in aliena diœceſi inſignijs, in quibus repreſentatur officium, vti non poteſt, inſignijs ipſius dignitatis vti poteſt.*

19 *Metropolitanus ſiue Archiepiſcopus in quauis eccleſia etiam exempta vtitur pallio & Baldachino, & facit ante ſe deferri crucem.*

20 *Eſt iudex ordinarius & competens epiſcoporum ſuffraganeorum in cauſis ciuilibus, & criminalibus ſub diſtinctione.*

21 *Contra officiales epiſcoporum ſuffraganeorum ciuilem & criminalem iuriſdictionem non habet, niſi quatenus peccant in officialatu.*

22 *Ea quæ ſtatum prouinciæ contingunt, ad eum pertinent.*

23 *Eorum, qui ſuffraganeis ſubſunt eſt iudex ordinarius, ſed non competens, niſi certis caſibus in iure expreßis.*

24. *Patriarchæ & primates diuerſorum ſunt nominum, eiuſdem officij, ſunt iudices Archiepiſcoporum.*

25 *Ordinarius non debet habere expenſas, etiam quando proficiſcitur extra domicilium.*

26 *Certi ſunt caſus in quibus epiſcopo debentur ſumptus.*

27 *Ordinario creditur, in ſpectantibus ad eius officium.*

28 *Ordinario quando Papa mandat, vt id faciat, quod alias ex officio facere tenetur, non facit eum delegatum, quando vero mandat id, quod Ordinarius non tenetur facere ſaltem ita præciſe, tunc Ordinarius in eadem Cauſa poteſt exercere duplicem poteſtatem, Videlicet ordinariam & delegatam.*

29 *Prælati inferiores citra epiſcopos non diſpenſant, niſi in caſibus ſibi ſpecifice permißis.*

Summæ in Decretales.

30 *Archiepiſcopus non diſpenſat cum ſubditis ſuffraganeorum ſuorum.*

31 *Epiſcopi nunquam diſpenſant contra iura, quando Canon dat Epiſcopos executores iurium expreſſe, non poſſunt in integrum reſtituere quoad honores, rehabilitare ad ordines, vel beneficia, aut infamiam remittere.*

32 *Epiſcopi ſemper diſpenſant vbicunque permittitur diſpenſatio in genere.*

33 *In adulterio & minoribus delictis diſpenſant, & non in criminibus adulterio maioribus.*

34 *Contra conſtitutionem ſuam.*

35 *Commutant pœnam iuris in pecuniariam.*

36 *Ordinaria iuriſdictio finitur multis modis.*

POST titulum de officio Legati ſubnectit titulum generalem, de officio iudicis ordinarij. Verbo *ordinarij*, † comprehenduntur omnes, et- 1 iam inferiores ab epiſcopis, qui habent ordinariam iuriſdictionem: *c. 2 & ibi gloſ. i verbo loci ordinario de vſur. in 6. & ibi Gemin. n. 14 gloſ. 1. in c. ordinarij hoc tit. in 6 gloſ in clem. 1. in verbo diœceſanis de iurepat.* item appellatione prælatorum veniũt non ſolum epiſcopi, & ſuperiores, ſed etiam inferiores habentes iuriſdictionem: *c. vt famæ & ibi Pan. num. 6. de ſent. excomm. c. cum ab eccleſiarum & ibi Pan. in 1 not & Can. hoc tit.* Quoties canones aut Concilij Trident. decreta aliquid relinquunt explicandum, & exequendum ab ordinario, vel eius arbitrio, omnes, qui habent iuriſdictionem ordinariam, poſſunt exequi huiuſmodi decreta indiſtincte, *gloſ. 1. in d. c. ordinarij & ibi Gemin. n. 5. Anch. in princ.* ac etiam Vicarius Epiſcopi, *c. Romana de appell. in 6. & ibi Gemin. & Can. notant Bart. in l. 1. §. ab eo ff. quis & à quo.* Idem dicendum, quando Concil. Tridentin. remittit aliquid explicandum prelatis, quia poſteriores canones recipiunt interpretationem paſſiuam, à iure communi: *c. l. 1 §. lex falcidia ff. ad l. falcid. l. ſi ſerui veſtri C. de noxalib.* Appellatione † diœceſani venit epiſcopus, & 2 non inferior, *gloſſ. in d. clem. 1. in verbo diœceſanis de iurepat. & ibi Can. Pan. in c. cum olim num. 1. & 2. de praſcript.* Ordinarium conſtituunt † Princeps, *c.* 3 *à iudicibus 2. quaſt. 6. c. omnes baſilicæ 16. quaſt. 7. c. perlectis §. ad epiſcopos in fine & §. ſeq. 25. diſt. l. 1. in pr. verſ. cum vrbem. ff. de off. præf. vrb. l. qui ordinariam C. de off. rect. prouinciæ. vniuerſitas, gloſs. 1. in c. cum ab eccleſiarum hoc tit. l. fin. C. de iuriſd. omn. iud. Auth. de defenſ. Ciuit. §. interim illud & §. & iudicare verſ.*

P *& ſi*

Digitized by Google

& ſi cadere. conſuetudo, *c. duo & ibi gl. in verbo con-
ſuetudo hoc tit. l. 1. & l. fin. C. de emancipat.* lex, *l. 1. ff.
de off. eius cui mand. eſt iuriſd. l. & quia ff. de iuriſd. om.
iud. & ibi gloſ. ma. in verb. nec ipſa lex & ibi Bart. n. 9
& DD. communiter Innoc. in d. c. cum ab eccleſiarum.*
non autem priuatorum conſenſus: *l. priuatorum.
C. de iuriſd. om. iud.* ſunt itaque ordinarij, Cardi-
nales in ſuis titulis, in quibus habent iuriſdictio-
nem, quaſi epiſcopalem, & in Capellis titulo ſub-
iectis: *c. his quæ & ibi Pan. in 2. not. de maiorit. &
obed. Ioan. And. in c. ſua nobis nu. xj. de off. Vic. & in d.
c. his quæ num. 2. 3. & 9. & ſeqq. Pan. in c. dilectus ſub
nu. 11. de Capell. monach.* Extra hunc caſum, Domi-
ni Cardinales nullam cauſam audire poſſunt, in
Romana Curia, niſi eis à Domino Papa, ſpeciali-
ter fuerit commiſſa, vel niſi iure proprio ad eos
ſpectet, ratione epiſcopatus, quem obtinent: *Spe-
cul. de lib. concept. §. 12. iam nunc videndum numer. 7.*
Patriarchæ: Primatus: Archiepiſcopi: Epiſcopi:
Abbates: & quilibet Prælatus Collegiatæ Eccle-
ſiæ, *iuribus 5. alleg. c. quæ in eccleſiarum & ibi Pan. n.
5. & ſeq. & ibi Can. hoc tit.* In Curia Romana Vi-
cecancellarius, Camerarius, Marſcalcus, auditor
contradictarum, & auditor Cameræ ſunt ordi-
narij, *gloſ. 1. in clem. auditor de reſcript. & ibi Can.
Franc. Marc. quæſt. 985. part. 1.* vacante ſede apoſto-
lica iuriſdictionem ſuam exercent: *Spec. tit. de off.
ord. §. 1. n. 2. & 3. clem. ne Romani §. 1. de elect.* Audi-
tor Cameræ nullam habet iuriſdictionem in be-
neficialibus, in petitorio vel poſſeſſorio, *Achil. de-
ciſ. 24. de appell. Greg. xv. deciſ. 118. n. 4. & ibi annot.
Gar. de benef. part. 10. c. 3. n. 14. & ſeqq.* Pœniten-
tiariorum quoque officium, morte Papæ non ex-
4 pirat. *d. clem. ne Romani §. 1.* Auditores † Rotæ
ſunt ordinarij in procedendo, & cognoſcendo,
& delegati in iudicando, *d. gloſ. 1. in cl. auditor de
reſcript. & ibi Can. Mohed. deciſ. 7. n. 2. de teſtib. Rot.
deciſ. 61. de appell. in nou. Bart. in l. præcipimus §. 1. C.
de appell. Gemin. in c. nobiliſſimus, num. 1. 97. diſt.* Au-
ditor, cui cauſa non eſt diſtributa, non poteſt ali-
quam iuriſdictionem exercere, in cauſa alteri au-
ditori diſtributa, *Mohed. d. deciſ. 7. per l. vbi captum
& ibi Bart. nu. 3. ff. de iud.* Quando aliqua cauſa
commiſſa eſt duobus, ille cognoſcit, cui commiſ-
ſio prius eſt præſentata, *Rot. deciſ. 1. de conſtit. in an-
tiq. Put. deciſ. 460. lib. 2.* alter nullo modo cogno-
ſcit: & tenetur bene, perfecte, & non perfuncto-
rie videre proceſſus cauſarum, & ex eis elicere
dubia, in quibus vult habere conſilia coadiuto-
rum, *Rot. deciſ. 3. de conſtit. in antiq.* imo omnes au-
ditores vnum faciunt tribunal, & vna eſt omniũ
iuriſdictio, ita vt vnus loco alterius ſurrogatus
dicatur, adeo quod acta facta coràm vno, in cau-
ſa alteri commiſſa, ſolent reputari valida, *Put. d.
deciſ. 339. lib. 3.* & vnus auditor ſubſcribit ſenten-
tiam Auditoris defuncti abſque noua partis Ci-
tatione quia vnus auditor nõ profert ſententiam
niſi de Conſilio aliorũ & in fauorem certæ per-
ſonæ, *Put. deciſ. 338. lib. 1.* & promoto auditore ad
Cardinalatum, remanet iuriſdictio quoad illius
cauſas penes coauditorẽ, *Greg. xv. deciſ. 369. n. 2. &
3. & ibi annot. & dec. 399. in princ. dicit quod domini
in illo non conueniebant. Put. deciſ. 339. lib. 30.* & in
dubio iuriſdictionis ſibi ipſis cauſas remittunt, &
proceſſus per illum cui facta eſt remiſſio poſtquã
acceptauit tenet, *Rota deciſ. 13. de offic. deleg. in nou.*
Item ordinarius eſt, qui præficitur vniuerſitati ab
eo, qui habet adminiſtrationem, cum iuriſdi-
ctione: vt Vicarius deputatus ab epiſcopo, *dictum
eſt in tit. de off. Vicarij.* Quilibet † poteſt eſſe ordi- 5
narius, niſi prohibeatur. Prohibiti continentur
hoc verſu, *Conditio, ſexus, ætas, diſcretio, fama.* late
Capra concluſ. 20. *Conditio,* ſeruus non poteſt eſ-
ſe ordinarius, *l. cum prætor verſ. non autem ff. de re
iud. l. ſeruitutem ff. de reg. iur.* nec monachus, aut
conuerſus. *gl. fin. in d. l. cum prætor.* *Sexus,* nec fœ-
mina, *c. mulierem 33. quæſt. fin.* niſi ſit de magnati-
bus, *c. dilecti de arbitr.* vel habeat adminiſtratio-
nem, *c. dilecta de maior. & obed.* *Ætas,* iure ciuili
maior decem & octo annis, aut etiam minor 18.
annis, dummodo ſit pubes, & ex certa ſcientia
principis detur, poſſunt eſſe ordinarij; *l. quidam
conſulebant ff. de re iud.* niſi detur iuriſdictio cum
adminiſtratione bonorum: *l. ſpurij verſ. minores ff.
de decurionib. Bart. in l. quidam conſulebant in princ.
ff. de re iud.* de ætate requiſita in epiſcopo dictum
eſt, *tit. de elect.* & in cæteris prælatis *tit. de ætat. qua-
lit. & ord. præfic.* *Diſcretio,* pupillus, & furioſus non
poſſunt eſſe ordinarij, quia nullum negotium re-
cte gerunt. *l. cum prætor verſ. non autem ff. de iud.* *Fa-
ma,* nec etiam infamis, *c. infamis 3. quæſt. 7. Bart. in l.
quidam ff. de re iud.* excommunicatus, ſchiſmati-
cus, hæreticus, *c. quod ſedem in fine hoc tit. c. audiui-
mus 24. quæſt. 1. c. excommunicamus de hæret.* tenet
ſententia ab infami lata, quamdiu toleratur ab
Eccleſia, *gloſſ. in ſumma & c. nonne 8. quæſt. 4. c. ve-
ſtra & ibi gloſſ. & Can. de cohabit. cleric. & mul.* Or-
dinarius † cognoſcit, an ſua ſit iuriſdictio: *l. ex qua-* 6

cunque

Digitized by Google

cunque & ibi Iaſ.ſub nu.1. & nu.19. & 20. limit. ff. ſi
quis in ius vocat. non ierit Felin. in c.ſuper litteris n.18.
& ſeq. qui ampliat & limitat de reſcript. ſi dubium
eſt, an iuriſdictio ſpectet ad eccleſiaſticum, vel
ſæcularem iudicem, vterque non cognoſcit, ſed
eccleſiaſticus præfertur. Butr. in c. cæterum de iud.
7 n.9. & ibi Imol. & Can. Duæ † ſunt leges quibus
Eccleſiæ Epiſcopis ſubſunt, lex diœceſana, & lex
iuriſdictionis, c. dilectus & ibi gloſ. fin. c. conqueren-
te §. nos autem hoc tit. in quibus inuariabilis do-
ctrina dari non poteſt, aliter quam per exempla,
Innoc. in c.1. n.1. de ſtat. monach. Anchar. in c. dilectus
verſ. 2. quæro hoc tit. Pan. in d. c. dilectus num.4.
dicit, quod ea, à quibus monaſteria reperiuntur
à iure exempta, ſunt ſub lege diœceſana, reliqua
vero ſpectant ad legem iuriſdictionis. Ad legem
8 diœceſanam † pertinent conuocatio ad Syno-
dum; c. fin. 18. diſt. c. ſicut de accuſ. Innoc. in c. graue de
præb. num.1. & 2. Synodatici ſolutio; c. conqueren-
te & ibi gloſ. in verbo duos ſolidos hoc tit. & Can. ſe-
pultura mortuorum; c. placuit 1. & 2. 16. quæſt.1. 10
quæſt.1. in ſumma & ibi gloſſ. quarta funeralium; c.
decernit ſeſſ. 25. decimarum; c. conquente & ibi gloſſ.
in verb. decimationem hoc tit. c. de quarta de præſcript.
c. cum olim de cenſ. Greg. xv. deciſ. 519. & ibi annot.
Quam exigit ab eccleſijs decimas percipientibus
& non à laicis ipſis, c. conquerente, & ibi his iurib.
in prætactis eccleſijs contentus exiſtens, nō am-
plius ab eis exigas. hoc tit. & ibi Abb. antiq. in fin.
Pan. ſub nu. 2. verſ. duodecimo Greg. xv. deciſ. 519. c.
cumque olim de cenſib. Ac quarta legatorum; c. re-
quiſiſti de teſta. d. c. conquerente & ibi gloſſ. in verbo
mortuariorum Rot. diuerſ. deciſ. 732. num. 4. part.1.
cathedratici nomine, annui ſolidi duo; c. quam ſit
verſ. fin. 18. quæſt.2. gloſ. in d. c. conquerente in verbo
duos ſolidos c. inter cætera 10. quæſt.3. miſſas publi-
cas, præterquam in monaſterijs religioſorum, ni-
ſi ab Abbate fuerint rogati, c. abbas & c. luminoſo 18
quæſt.2. vbi voluerint cantare, licet Vital. in clem.1.
nu.24. in 9. not. dicat, quod celebrare in Pontifi-
calibus, ſit de lege iuriſdictionis, per illum text.
de pœn. cathedram ponere cauſa prædicandi, vel
audiendi S. IESV Chriſti Euangelium; ad quam
prædicationem ex decretis Synodi Tridentinæ
Epiſcopi, Archiepiſcopi, & omnes eccleſiarum
Prælati tenentur, per ſeipſos, ſi legitime impediti
non fuerint, ſi vero contigerit legitimo eos de-
tineri impedimento, tenentur viros idoneos aſ-
ſumere, ad huiuſmodi prædicationis officium,
ſalubriter exequendum; ſi quis autem hoc adim-
plere contempſerit, diſtrictæ ſubiaceat vltioni:
c.2. in princ. ſeſſ.5. c. prædicationis ſeſſ. 24. Legitimum
impedimentum non eſt inſcitia, vel quæcunque
ſæcularis potentia, vel titulus: à ſubditis modera-
tum auxilium, ſi manifeſta & rationabilis cauſa
extiterit, cum charitate petere, c. cum apoſtolus §.
prohibemus de cenſib. d. c. conquerente in fine Franc.
Marc. quæſt. 471. & 1623. part.1. & ad præſtan-
dum compellere; Anch. in c. cum apoſtolus nu.10. &
xj. de cenſib. pro negotijs eccleſiæ, monachos, c.
adijcimus circa finem 16. quæſt.1. c. qui vere §. cos in fine
16. quæſt.1. etiam inuito abbate, c. cum paſtoris & ibi
gloſſ. pen. 2. quæſt.7. & clericos mittere, & eis im-
perare, c. de cætero de cleric. non reſid. & ibi gloſſ. 1. c. 2.
de maiorit. & obed. c. quia frater 6. quæſt.1. & ibi gloſ.
in verbo obedientiam. Solemnis, & non in itinere,
etiamſi ſit indutus Pontificalibus, Vitall. in clem.
fin. numer. 58. de priuileg. ponderando verba benedicat
populo ſed Zab. ibidem num. 9. ponderat verba tranſi-
tum facienti. benedictio populi, Clem. fin. de priuil.
c. abbates & ibi gloſſ. in verbo ſolemnem de priuileg. in
6. in locis ſubditis, & exemptis, Clem. fin. & ibi Vi-
tall. nu.21. 59. 62. & 66. de priuileg. tertia aut quar-
ta oblationum, c. de his & ibi gloſſ. mag. c. antiquos
10. quæſt.1. c. vobis 12 quæſt. 2. qua exacta epiſcopi
tenentur ad reparationē eccleſiarum, c.1. & 2. &
c. vnio 10. quæſt. 3. hoſpitium, gloſſ. fin. in d. c. dilectus
d. c. quam ſit 18. quæſt. 2. c. ſeruitium ibi crebræ rece-
ptiōnes 18. quæſt. 2. Litaniæ; & aliæ proceſſiones,
ſunt de lege diœceſana, ad quas, clerici ſæculares
vocati, venire tenentur, c. quando 38. diſt. c. cum in-
ter de re iud. Epiſcopus iure decretorum, ex leui
cauſa, non poteſt præcipere monachis, vt vadant
cum eo proceſſionaliter, ſecus ſi ex graui cauſa
fieret proceſſio. c. nimis el 2. de exceſſ. prælat. Ex de-
cretis Concilij Tridentini exempti omnes, tam
clerici ſæculares, quam regulares, quicunque et-
iam monachi, ad publicas proceſſiones vocati,
accedere compelluntur, iis tantum exceptis, qui
in ſtrictiori clauſura perpetuo viuunt, c. contro-
uerſias §. fin. ſeſſ. 25. Ad legem † iuriſdictionis per- 9
tinent beneficiorum collatio; c. tranſmiſſam & ibi
gloſſ. fin. de elect. & Can. c. omnes baſilicæ 16. quæſt.7.
& ibi gloſſ. alleg. concord. c. nouerunt 16. quæſt.1. Pan.
in c. cum olim poſt. num. 2. verſ. hæc ratio de maior. &
obed. datio curæ animarum; c. cum ſatis de off. Ar-
chid. ius faciendi concurſum; c. dilectus & ibi gloſ.
in verbo de lege iuriſdictionis & Can. de off. ord. Rot. de-
ciſ. 632.

ciſ.652.n.4.part.2.in recollectis per Farinac. canonica manualis obedientia, *c. quanquam 23. diſt. c. omnes principes de maiorit. & obed. & ibi gloſſ. pen. c. his quæ de maiorit. & obed. cap. olim in cauſam de reſt. ſpoliat.* non tamen ſcripta, aut iurata, *c.3. de maior. & ob. d. Zab. in clem.2. § denique in 6. quæſt. de re iud.* niſi ratione adminiſtrationis conceſſæ, *c. pen. & fin. 22. quæſt. 5. c. nullus de iureiur. formam iuramenti ponit Pan. in c. tua nos 1. n. 5. eodem.* vel curæ animarum, *Pan. in d. c. 3. in princ. de maior. & obed. poſt gloſ. 1. & ibi Anchar. nu. 3. & c. ſignificaſti de elect.* vel niſi prius fuiſſent rebelles, *c. cum in eccleſia de maior. & obed.* aut excommunicati, *c. cum deſideres de ſent. excomm.* aut eſſet conſuetudinis, *c. cum clerici de verb. ſignif.* ſubiectio, *c. grauem de exceſ. prælat. c. eſto ſubiectus 95 diſt.* reuerentia; *c. his quæ de maior. & obed.* Conſtitutio œconomi ſiue ſyndici, in cauſis monaſterij, in caſu negligentiæ abbatis, ſiue conuentus; *c. cum imperatorum de iuram. calum.* cuſtodia eccleſiarum, hoſpitalium; beneficiorum; & capellarum vacantium, *c. cum ad ſedem & ibi Pan. ſub n.u. 1. de reſt. ſpoliat. Pan. in c. bonæ n. xj. & 12. vbi pulchre diſtinguit de appell. Pan. in c. cum vos hoc tit. præpoſ. in c. illud 12. quæſt. 2. & ibi Can.* inſtitutio, *c. cum ex iniuncto in fine de hæret.* Quando collatio ſpectat ad alium, *c. 1. de Capell. monach. in 6.* vel præſentatio ad patronum, *c. decernimus c. pia mentis 16. quæſt. 7.* Quando electio pertinet ad collegium, confirmatio pertinet ad epiſcopum; *c. 1. 15. quæſt. 2. c. nihil de elect.* deſtitutio, etiamſi ad alium, pertineat collatio, *d. c. ex iniuncto in fine & ibi gloſſ. & Can. c. viſis in fine 16. quæſt. 2. dictum eſt in tit. de renunc.* correctio exceſſuum, *c. irrefragabili c. licet hoc tit.* Reformatio morum, *c. ſicuti de accuſ. d. c. irrefragabili & ibi Pan. in 2. not. hoc tit.* Cenſura eccleſiaſtica cum ſolemnitate, *c. debent xj. quæſt. 3.* iuriſdictio cauſarum omnium, ad forum eccleſiaſticum, de iure ſpectantium, *c. cum ab eccleſiarum hoc tit. & ibi Pan. nu. 9. c. cauſæ omnes in princ. & fine ſeſſ. 24.* in præſentia, & cum conſenſu, aut conſilio capituli, *late Put. deciſ. 203. lib. 1. & deciſ. 92. lib. 3. plures citans c. ſi quid 88. diſt. c. ſi quid. & c. ſi autem u. quæſt. 7. c. qualiter & quando de accuſ. &c. el 2. Bell. in c. irrefragabili n. 10. hoc tit.* Pœnitentiæ publicæ, & aliorum maiorum criminum, in caſibus epiſcopo reſeruatis. *c. 2. de pœnit. & remiſſ. in 6. & ibi gloſſ. in verbo reſeruantur & Can.* ſacrorum & minorum ordinum datio, *c. cum nullus de temp. ord. in 6. c. cum ex eo de elect. in 6. & ibi Can.* quæ eſt voluntariæ iuriſdictionis, *Gabr. conſ. 281. per tot. vol. 2. c. epiſcopus 74. diſt. c. quando 75. diſt.* Sacramentorum omnium, quæ ab epiſcopo ſunt recipienda, collatio, confectio chriſmatis, conſecratio eccleſiarum, altarium, virginum, quæ ſunt ordinis epiſcopalis, & à proprio epiſcopo, & non alieno ſunt recipienda, *c. nullus 9. quæſt. 2. & per totum c. veniens §. chriſma de præſcript. c. nullus de paroch.* Quia nullus epiſcopus, alterius parochianum iudicare poteſt, *c. nullus de paroch.* etiamſi priuilegium habuerit alienos ſubditos puniendi, niſi cum interuentu proprij epiſcopi, ſi apud eccleſiam reſederit, aut perſonæ ab ipſo epiſcopo deputandæ: alias proceſſus & inde ſecreta quæcunque viribus omnino carent: *c. 8. ſeſſ. 14.* aut in alterius diœceſi pontificalia exercere, niſi de ordinarij loci expreſſa licentia, quę ex ſola ordinātis atteſtatione probatur, *Put. deciſ. 349. num. 1. lib. 1. & deciſ. 397. lib. 2. Felin. in c. ſicut poſt nu. 17. de re iud. & ibi Can. Zab. in c. alterius de teſt. in 1. quæſt. in fine.* & in perſonas eidem ord. ſubiectas tantū, *c. fin. ſeſſ. 6.* aut in propria diœceſi, clericos, aut laicos alienę diœceſis ordinare, *c. pen. & c. fin. de temp. ord. in 6.* alioquin epiſcopus ab exercitio pontificalium, & ſic ordinati ab executione ordinum ipſo iure ſunt ſuſpenſi. *c. fin. ſeſſ. 6. c. placuit 2. & c. ſeq. 7. quæſt. 1. c. ſcriptum eſt 6. quæſt. 3. & ibi gloſſ.* Ad eandem legem iuriſdictionis pertinent concurſus epiſcopi in ſua diœceſi, cum quolibet presbytero parochiali, in adminiſtratione Sacramentorum, *c. pen. de pœnit. & remiſſ. c. 2. & ibi gloſſ 1. eodem in 6. c. 3. de offic. Archid. Pan. in c. apoſtolicæ n. 2. de donat.* ipſi autem abbates, canonici cathedralium, & rectores parochialium eccleſiarum, qui immediate ſubſunt epiſcopo, ad eum debent recurrere, pro confeſſionibus & omnibus Sacramentis, & ab aliis non poſſunt abſolui, cum à iudice non ſuo abſolutio facta non teneat, *c. omnis de pœnit. & remiſſ. c. 2. in fine eod. in 6.* inquiſitio tam de clericorum vita, quam de officijs & ſtatu eccleſiarum, *Archid. in c. dilectus verſ. venio ad gloſſ. mag.* controuerſiarum omnium de præcedentia compoſitio, *c. controuerſias ſeſſ. 25.* examen notariorum, eorumque ſuſpenſio perpetua, vel temporalis ab officio, in negotiis & cauſis eccleſiaſticis, ob inidoneitatem, vel delictum in officio, *c. cum notariorum ſeſſ. 22.* Cognitio & executio omnium piarum diſpoſitionum, tam in vltima voluntate, quam inter viuos, *c. epiſcopi el. 2. ſeſſ. 22.* Statuta

facere

Digitized by Google

facere ſuper iudicijs, vel acceſſorijs eorum, ac etiam, de vita, officijs, & alijs huiuſmodi, Innoc. in c. 1. num. 3. de ſtatu monach. viſitatio, c. 1. §. hanc autem de cenſib. in 6. c. 4. ſeſſ. 6. c. 3. ſeſſ. 24. c. 6. ſeſſ. 25. c. conquerente ibi viſitationem & c. dilectus & ibi gloſſ. fin. hoc tit. quæ eſt voluntariæ, vel contentioſæ iuriſdictionis, Ioann. Franciſc. de paninis de viſitat. part. 1. quæſt. 1. numer. 8. imo ad vtramque legem pertinere videtur, Marcan. Soc. de viſitat. lib. 1. circa finem. Procurationum exactio, quæ debet exigi conſideratis facultatibus eccleſiæ, c. Sopitæ c. venerabili de cenſib. Iuriſdictio temporalis, quam Epiſcopus habet in ſua ciuitate, de neutra lege eſt, quia Epiſcopus illam non habet, de iure communi, ſed ex accidente. Cald. conſ. fin. hoc tit.

10 Monaſteria † ſunt exempta à lege diœceſana, fauore religionis, c. 1. 10. quæſt. 1. c. inter 10. quæſt. 3. c. cum pro vtilitate 16. quæſt. 1. præterquam ab eulogijs, c. eleuterius circa finem 18. quæſt. 2. quarta legatorum, quæ relinquuntur monaſterijs, ſeu capellis, c. requiſiſti verſ. ſecus de teſtam. ſynodo ſi ſubſit cauſa rationabilis, d. c. abbates 18. quæſt. 2. & ibi gl. in verb. vocatione c. fin. ead. quæſt. & cauſ. aut populum habeant, c. quod ſuper de maior. & obed. & ibi gloſſ. & Can. perſonæ tam regulares quam ſæculares, curam populi exercentes, ſubſunt epiſcopo, immediate in ijs, quæ ad dictam curam pertinent, c. in monaſterijs ſeſſ. 25. ſeruitio ex prima conſtitutione, ſiue fundatione, c. eleutherius 18. quæſt. 2. vel debito per conſuetudinem; c. ſeruitium 18. quæſt. 2. & ibi gloſſ. mag. c. quæſitum in fine 1. quæſt. 3. & ſubſunt legi iuriſdictionis, c. 1. cap. cognouimus c. abbates cum c. ſeq. & ſereper totam 18. quæſt. 2. gloſſ. mag. in ſum. 10. quæſt. 1. gloſſ. fin. in d. c. dilectus hoc tit. niſi ſpeciali priuilegio ab ea ſint exempta, dicetur infra tit. de priuileg. capellæ monaſteriorum ſubſunt epiſcopo, quantum ad vtramque legem, d. c. conquerente hoc tit. c. ſane 16. quæſt. 2. & c. cum & plantare §. in eccleſijs de priuil. gloſſ. pen. & fin. in c. ex ore eod. niſi pleno iure ſubſint monaſterijs, c. quoniam per confeſſionem de priuil. c. fin. 16. q. 2. gl. mag. in verb. pleno iure in d. §. in eccleſiis d. c. cum & plantare, Hinc infertur, quod epiſcopus de iure communi, tam in ciuilibus, quam in criminalibus habet iuriſdictionem, & correctionem, contra abbates, & regulares, c. ſi quis abbas & c. ſeq. 18. quæſt. 2. c. de perſona 11. quæſt. 1. c. 1. & ibi gloſſ. fin. 18. quæſt. 2. c. quanto & ibi gloſſ. fin. & DD. communiter hoc tit. Cap. Tholoſ. deciſ. 309. Rot. diuerſ. deciſ. 78. part. 1. quæ reprobat opinionem Pan. in c. ſi quis contra n. 42. & ſeqq. & in c. cum contingat n. 21. & ſeqq. de for. compet. tenentis quod monachi coram abbate ſunt conueniendi ciuiliter & criminaliter, ſiue agatur ad depoſitionē ab ordine, c. degradatio de pœn. in 6. c. viſis in fin. 16. q. 2. ſiue à dignitate abbatiæ, c. ſi quis abbas & ibi glo. in verb. arceatur 18. q. 2. in concernentibus regulam, & regularem diſciplinam, quæ alias, extra regulam, non eſſent delicta, abbas ſine conuentu, c. fin. de regul. & tranſ. ad relig. c. ad noſtram & Hoſt. in c. reprahenſibilis de appell. n. 3. & ibi Franc. n. 12. Ioan. And. n. 7. Archid. in c. nullam 18. quæſt. 2. n. 3. habet iuriſdictionem priuatiue, quoad epiſcopum, c. cum in eccleſiis de maior. & obed. c. corripiantur, 24. quæſt. 3. gloſſ. in d. c. de perſona in verb. aut monachum c. cum ad monaſterium §. abbates de ſtat. monach. & c. Put. deciſ. 238. lib. 3. vbi explicat. cap. 3. ſeſſ. 6. Concilij Trid. Pan. in c. cum contingat n. 21. & ſeqq. de foro comp. Rot. Farin. deciſ. 17. part. 1. etiamſi monachus committat delictum extra clauſtrum, vel in alia diœceſi, in qua non eſt ſitum monaſterium: quia monachus, vbicunque ſit, ſemper eſt in iuriſdictione abbatis: c. ſtatuimus 19. quæſt. 3. c. cum illorum §. ſi vero clauſtralis de ſent. excomm. & prouidentia epiſcopi diœceſani, eſt adhibenda, ſi diſcretio abbatis ad monachi correctionem non ſufficit, d. c. illorum §. quid ſi clauſtrales, aut abbas monitus ab epiſcopo, Pan. in c. quanto ſub n. 2. verſ. item nota vbi ſi prælati eorum & c. hoc tit. ſit negligēs in corrigēdo, c. quāto Pan. in c. cum ab eccleſiarum n. 10. & in c. paſtoralis n. 6. hoc tit. & in c. fin. n. 1. de cappell. monach. lex itaque iuriſdictionis & lex diœceſana ſunt diuerſa, & res iudicata in vna, non obſtat in alia. c. dilectus filius & ibi gloſſ. fin. in fine & Can. Cauſæ ciuiles † o 11
mnes ad forum eccleſiaſticum quomodolibet pertinentes, debent cognoſci in prima inſtantia coram ordinarijs locorum duntaxat, etiamſi cauſæ beneficiales ſint, atque omnino ſaltem infra biennium, à die motæ litis terminari, alioquin poſt id ſpatium, liberum eſt partibus, vel alteri earum, iudices adire ſuperiores, qui eandem in eodem ſtatu aſſumant, transportatis per recurrentem, expenſis ſuis, actis omnibus coram epiſcopo geſtis, d. c. cauſæ omnes §. præterea ſi quis. acta diuerſæ cauſæ, & iudicij, non ſunt per eum tranſportanda, etiamſi multum conferrent ad cauſam, de qua agitur. Greg. xv. deciſ. 55. plures alias deciſiones referens & deciſ. 508. n. 11. dicens Conc. Trid. habere locū in cauſa eccleſiaſtica nō prophana & ibi annot. ne-

Digitized by Google

not. neque antea alijs committi, nec auocari, nec
appellationes, ab eiſdem interpoſitæ per quoſ-
cunque ſuperiores recipi debent, Exceptis ijs,
quæ iuxta canonicas ſanctiones apud ſedem A-
poſtolicam ſunt tractandæ, c. vt dilectus in fine de
appell. c. quod translationem de offic. leg. Gabriel. conſ.
182. vol. 2. vel quas ſummus pontifex per ſpeciale
reſcriptum ſignaturæ ſanctitatis ſuæ; manu pro-
pria ſubſcribendum, iudicauerit committere, aut
auocare; c. cauſæ omnes ſeß. 24. in cauſis ad forum
eccleſiaſticum pertinentibus, epiſcopus etiam
eorum, qui ſubſunt prælatis inferioribus ſuæ
diœceſis, eſt competens & ordinarius iudex, &
inter eum & prælatos inferiores ſæculares ha-
bentes ſubditos, Pan. in c. fin. ſub n. 1. de cap. monach.
& ibi Can. eſt locus præuentioni: in concurſu epiſ-
copus præfertur, Pan. in c. paſtoralis n. 6. hoc tit. Io.
Andr. n. 17. & ſeqq. & Anchar. ſub n. 3. in 1. quæſt. Felin.
n. 2. qui limitat. octo modis c. de perſona xi. quæſt. 1. &
ibi late gloſſ. 2. l. fin. & ibi gloſſ. pen. C. de iuriſd. omn.
iud. Capra concl. 33. nam omnes cauſæ clericorum
apud epiſcopum, quaſi maius tribunal, tractari
debent, d. c. paſtoralis & ibi gloſſ. 1. Pan. in c. cum ab
eccleſiarum n. 9. hoc tit. habetque epiſcopus funda-
tam intentionem ſuam, in tota diœceſi, & quali-
bet eius parte, c. cum epiſcopus hoc tit. in 6. c. omnes
baſilicæ 16. quæſt. 7. Pan. in c. cum capella n. 3. de priuileg.
contra omnes homines diœceſis, etiam reges &
principes, quando in eius territorio, habent la-
rem principalem, c. omnes & ibi gl. & Pan. c. ſolitæ
& ibi Pan. n. 7. de maiorit. & obed. c. duo ſunt 96. diſt.
eorumque capellas & Capellanos, c. decretum c.
regenda & cc. ſeqq. 10. quæſt. 1. in d. c. cum capella Rot.
diuerſ. deciſ. 736. part. 1. ac etiam in cauſa eccleſię,
quæ non eſt propria epiſcopi, c. ſi quis erga & ibi gl.
fin. 2. quæſt. 7. c. 1. & ibi gl. in verb. punire de pœn. in 6.
Felin. in c. inſinuante n. 3. verſ. cauſa eccleſiæ de offic. de-
leg. & ibi Pan. poſt n. 4. Bald. in l. vnica n. 3. & 4. C. ne
quis in ſua cauſa iudicet & c. Iaſ. in l. qui iuriſdictioni n.
12 10. & ſeqq. ff. de iuriſd. omn. iud. Circa † iuriſdictio-
nem inter epiſcopum & capitulum cathedrale,
iura canonica expreſſe non ſtatuunt, ſed totum
deferunt priuilegijs, conſuetudinibus, præſcrip-
tioni, & indulgentijs, quorum vigore poteſt ca-
pitulum procedere, contra canonicos ſingulares,
c. irrefragabili §. exceſſus hoc tit. ac alios beneficia-
tos, & clericos, capitulo deſeruientes, c. cum con-
tingat de for. compet. c. ſignificauit de appell. & illos in-
carcerare, excommunicare, & alia facere, quæ
ſunt meri imperij, c. dilectus de appell. c. dilecto de ſent.
excom. in 6. dictaque priuilegia, conſuetudines,
præſcriptiones, & indulgentiæ cenſentur licita &
honeſta, & iure communi approbata, Old. conſ.
172. & conſ. 244. n. 10. & xi. & conſ. 154. Pan. in d. c.
cum contingat ſub n. xi. circa fin. & n. 12. de foro comp.
& ibi Can. Præterea inferior † prælatus poteſt, 13
conſuetudine, ac priuilegio, acquirere, c. cum con-
tingat & ibi poſt gloſſ. fin late Socin. ſen. à n. 8. & 9. vſq.
ad fin. Pan. n. 5. & 9. & ſeq. de foro compet. c. Romana
§ 1. & ibi gloſſ. in verbo conſuetudine & Can. de appell.
in 6. c. conqueſtus & ibi gl. in verb. conſuetudo & Can.
hoc tit. 9. quæſt. 3. c. irrefragabili de offic. ordrij, ac et-
iam præſcribere quæ ſunt dignitatis, ſeu poteſta-
tis epiſcopalis, tam reſpectu legis diœceſanæ,
quam reſpectu iuriſdictionis: c. auditis c. cum olim.
de præſcript. & vtrobique Can. Pan. in d. c. cum contin-
gat. ſub. n. 12. & 21. 28. & 29. & latius Ancha. n. 9. &
Can. ſed inferior non habet territorium in diœ-
ceſi, ſed diœceſis eſt territorium epiſcopi in ſpi-
ritualibus: Pan. in c. cum ab eccleſiarum n. 10. in fine
& n. xi. de offic. ordrij Pan. in c. cum contingat n. 29. de
foro compet. Boerius quæ. 227. n. 3. quod non acqui-
rit priuilegio, aut conſuetudine, niſi forſan hoc
modo, quod epiſcopus intelligeretur habere v-
niuerſalem iuriſdictionem, quaſi habitu, & iſte
inferior actu, Socin. ſen. in d. c. cum contingat nu. 9.
& ſub n. 35. verſ. ſed quæro vtrum ille & ibi notat qua-
tuor effectus acquiſitæ iuriſdictionis accumulatiue
Bald. in l. fin. §. vbi autem n. 6. in fine C. de cad. tol.
Dec. in c. cæterum n. 28. & Can. de iud. quia non præ-
ſcribit iuriſdictionem priuatiue contra epiſco-
pum, ſed cumulatiue, quando epiſcopus tacuit,
& nunquam contradixit currente præſcriptio-
ne, Quod ſi epiſcopus ſemel voluiſſet iuriſdictio-
nem exercere, & prohibitus per iſtum inferio-
rem, ſe abſtinuiſſet, tunc non eſſet dubium, quod
eſſet præſcriptum excluſiue, Pan. in d. c. paſtoralis n.
7. in fine & ibi Felin. n. 5. vbi limitat duobus modis
Collect. in c. 1. n. 2. de foro compet. Zab. in c. quia con-
tingit §. in quo ſub n. 2. verſ. oppono adhoc de relig. do-
mib. Anchar. in clem. 1. n. xi. de celeb. miß. & ibi Zab. §.
1. n. 1. & non poſſet per epiſcopum præueniri, Io.
Andr. in d. c. paſtoralis ſub n. 17. & Can. & quando i-
ſte inferior in figura iudicij cognoſcit, vbi debeat
locare ſedem ſuam, vide Pan. diſtinguentem in
c. cum contingat, n. 33 de foro compet. Item Inferior
acquirit iuriſdictionem, in quantum eſt ſollici-
tus, & vigil in ea exercenda, eoque negligente
epiſco-

Digitized by Google

epiſcopus reaſſumit iuriſdictionem, *Pan.in c.irrefragabili n.1.& 2. hoc tit.& in c.caterum n.5.& 6.de ind.Rot.diuerſ.deciſ.514.in princ.part.1.& deciſ.259. n.1.& 2.& ſeqq.part.* Clem. 1. §. *ne igitur de celeb. miſſar.& ibi Pan.n.10.& Can.communiter c.quanto de offic.ordin.& ibi Can.Dec.in c.caterum n.16.& ſeqq.& ibi Can.de iud.* Ideo ſi abbas pro certis iuribus epiſcopalibus,in quorum poſſeſſione ſe aſſerit,agat contra epiſcopum turbantem,interdicto vti poſſidetis, & econtra epiſcopus agat contra abbatem, pro eiſdem iuribus, quibus ſe aſſerit ſpoliatum interdicto vnde vi, pro eorum reſtitutione; & vterque ſufficienter probet intentionem ſuam,ſolum pro epiſcopo in interdicto vnde vi fertur ſententia, & non pro abbate in interdicto, vti poſſidetis. *Innoc.in princ.in c. veniens in princ.in verb.niſi in aliquo de praſcript. Rot. Biſign. deciſ.19.de*
14 *reſtit.ſpoliat.* Cauſæ matrimoniales † & criminales non inferiorum iudicio, etiam viſitando,niſi habeant iuriſdictionem priuatiue ad epiſcopos, ex priuilegio Apoſtolico, vel immemorabili conſuetudine, *Pan.in c.accedentibus n.2.& ſeqq.de exceſſib. pralat. & ibi Can. Anch. in c. cum epiſcopus verſ. quaro dicitur hoc tit. in 6. & ibi Ioan. Andr. poſt princ. Butr. n. 4.* ſed epiſcopi tantum examini,& iuriſdictioni relinquuntur, iuxta Concilium Tridentinum, *d.c.cauſa omnes §.adhac.* qui poteſt
15 habere † carceres, & incarcerare clericos (pro debito ciuili capi & incarcerari non poſſunt, etiamſi ad id ſe obligaſſent, *Franc.in d.c.ſi clericos n.3. de ſent.excom.in 6.*) ac etiam laicos in criminibus eccleſiaſticis, *late Gemin.in d.c.cum epiſcopus n.59.& ſeqq. hoc tit.in 6. vbi reſpondit rationibus in contrarium adductis Anch. ibidem in fine quaſt. arguit pro vtraque parte text.in c.contra 26.q.5.* ac etiam imponere pœnam pecuniariam laico, ſibi temporaliter non ſubiecto, *c.ſtatuimus & ibi gloſſ.in verb.bannu.16.quaſt.1.c.quiſquis 17. quaſt. 4.Pan.in c.licet n. 8.de pœn. Franc. in d.c.cum epiſcopus*, tenet epiſcopum in criminibus eccleſiaſticis, non poſſe laicum incarcerare, præterquam in crimine hæreſis. *c. vt commiſſi de haret.in 6. Clem 1.de haret.* idem ſentit ibidem Ioan. And. quia textus d.c. cum epiſcopus,cum de captione loquitur, reſtringit ſe ad perſonas eccleſiaſticas, *Oldrad.conſ.86.* tum etiam quia licet epiſcopus certis caſibus notatis, in *c.cum ſit generale,de foro compet.* habeat iuriſdictionem in laicos, non tamen habet territorium, *gl.in c.1.§.contrahentes in 2.not.de for.comp.in 6.* ſed procedit per cenſuras eccleſiaſticas, *c.fin.de for.compet in 6.Iul.clar.lib.5.pract. crimin. §.fin.quaſt.37.nu.8* & implorabit brachium ſæculare: *c.1.hoc tit.late Franc. Marc. quaſt. 448.part.1. Felin. in c.cum ſit n. 20. in vtramque partem. de for. compet.* præterea iuxta aliquorum opinionem, epiſcopus non poteſt punire laicum, temporaliter ſibi non ſubiectum pœna pecuniaria,pro delicto eccleſiaſtico; ſed deſtringere debet dominum temporalem ad illam imponendam: *c.1.& ibi Io. And.poſt numer.4. Franc. num. 2. in fine de homicid. in 6.* alij contradicunt,iudices eccleſiaſticos ordinarios, & delegatos poſſe imponere pœnas, & mulctas pecuniarias, *c.2. de pœn.c.in archiepiſcopatu de raptoribus &c. c.venerabilibus §. denique de ſent.excommun.in 6. c.antiquis 12.quaſt.2.& ibi gloſſ.& Can.* & quod epiſcopus poſſit laicum incarcerare, in crimine eccleſiaſtico, eſt textus *in c. contra idolorum 26. quaſt 5.& ibi gloſſ. & Can. Felin.in c.cum ſit generale num.2. de for.comp. c.attendendum 17.quaſt.4 & ibi gloſſ. fin. & Can.* Ego in hoc conflictu Doctorum ſtandum puto conſuetudini interpretatiuæ, & hactenus obſeruatæ in qualibet diœceſi, *l.ſi de interpretationibus cum l.ſeq.ff.de leg.* Vel priorem opinionem eſſe de iure veriorem,nam territorium Epiſcopi eſt tota diœceſis cum ciuitate, *Pan. in c. cum contingat num. 29. de foro comp.c.ſi quiſquam §. 1.ac quaſt.1.* Ac epiſcopus habet fiſcum, *gloſſ.in c. quia in verbo prater de conceſſ.prab. & ibi Pan.ſub nu. 14.Butr. in fine Ioan. de Anan. in fine & Can. communiter c. excommunicamus 1.§.1. de haret. & ibi DD. Felin. in c. irrefragabili ſub num. 5. verſ. 1. concluſio & num.8. & num.11. de offic. ordin. Felin. in c. poſtulaſti num.3. de Iudais &c. clem. nolentes de haret. Rot. deciſ. 7. de teſtam.in antiq. Couarr. variar.reſolut. lib.2.c.9. num.11.* Dictique carceres publici ſignificant merum & mixtum imperium, ſicut erectio furcarum, *c.quamuis de pœn.in 6. c.pen. de apoſtat. Franc. in d.c.cum Epiſcopus num.3. hoc tit.* Iure decretalium non ſolum Epiſcopus, ſed quilibet, qui iuriſdictioni præerat,& delicta punire poterat, clericos incarcerabat, *c. quamuis & ibi gloſſ. in verbo tibi de pœn. in 6.* & clericos capi & incarcerari faciebat, licet nondum apparebant incorrigibiles, etiam per laicos, abſque metu incurſus excommunicationis: *c.ſi clericos & ibi gloſſ. 1. de ſent. excomm. in 6.* qui canones per Concilium Tridentinum ſublati videntur, quod loquitur taxatiue, & tollit litem pendentem ſuper iſtarum cauſarum cognitione,

Digitized by Google

tione, inter Epiſcopum & Decanum, ſeu archi-
diaconum, aut alios inferiores, in quacunque in-
ſtantia, *d. c. cauſa omnes §. ad hac.* Ita quod expreſ-
ſe conſtet de mente Concilij Tridentini corrige-
re volentis dicta iura vetera, *c. 1. cum ibi not. de con-
ſtit. in 6. c. contra hæreticos & ibi gloſſ. fin. de hæret. in
6. & Can.* Detentus in carcere debet ſeipſum ale-
re, & ſoluere expenſas carceris, & ſi non habet
vnde ſe alat, & ſoluat, tunc creditor, vel alius, ſiue
denuncians, ſiue fiſcus, qui facit ipſum detineri,
alias iudex faciet eum relaxari, *l. fin. & ibi gloſſ. in
verbo agnoſcere C. de erogat. milit. ann. lib. 12. Bart. in
l. ſanctum ff. de rerum diuiſ. Aretin. in §. fin. in fine In-
ſtit. de act. Franc. Marc. quæſt. 199. part. 2. Boer. qu.
303. num. 2.*

16 Epiſcopus † in quolibet loco ipſius diœceſis *d.
c. cum epiſcopus hoc tit. in 6. Nauar. conſ. 2. de off. ord.
Caputaq. deciſ. 306.* legatus in qualibet parte lega-
tionis, *c. nouit. de offic. legat.* ac ordinarij omnes ha-
bentes territorium, ſiue diſtrictum limitatum,
poſſunt de cauſis cognoſcere, per ſe, vel alium, in
qualibet parte ipſius diſtrictus: *l. pen. verſ. fin. ff. de
iuſt. & iur. l. ſi locus ff. de iud. gloſſ. in c. præſenti in verb.
finitur poſt princ. de off. leg. in 6. Anchar. in d. c. cum epi-
ſcopus in 2. not. & ibi Can. communiter poſt gloſſ. 1.* po-
teſt itaque epiſcopus iuriſdictionem exercere, in
eccleſia, palatio, camera ſua, non camera regis, *c.
qua fronte de appell.* nec eſt neceſſe quod pronun-
ciet, illum locum pro iuridico, cũ ſufficiat quod
illum eligat: *Pan. in d. c. cum epiſcopus poſt num. 13. in
gloſſ. ſuper verb. libere.* tamen citatus, debet fieri
certus de loco, in citatione, alias in dubio cenſe-
tur quis citatus, & tenetur comparere in loco,
vbi ſolitum eſt iudicari, & ſententia in alio loco
lata eſt ipſo iure nulla. *c. fin. & ibi gloſſ. in verbo in-
determinate & ibi Pan & Can. de reſcript. l. ſi vt pro-
ponis 2. & ibi Bart. C. quoni. & quand. Iudex ſuſe Bald.
in l. vt perfectius n. 6. & ſeqq. C. de ann. except. c. cum
parati de appell.* Quando locus eſt remotus valde,
& cauſa modica, debet epiſcopus, vel ipſe acce-
dere ad locum, in quo litigium vertitur, vel dele-
gare, *Felin. in c. nonnullis in princ. & n. 1. & ibi Can. de
reſcript. per l. cum poſt C. de appell. approbatus à Rota
diuerſ. deciſ. 297. n. 7. & 8. part. 2.* Eadem regula
militat in archiepiſcopo, circa propriam ſuam
diœceſim ſed non quoad prouinciam, *c. 1. hoc tit.
in 6. c. nullus primas 9. quæſt. 2.* vt inferius dicetur.

17 In aliena † diœceſi Epiſcopus iuriſdictionem vo-
luntariam poteſt exercere, inter ſuos ſubditos, *l. ſi
conſul ff. de adopt. l. 21. ff. de off. proconſ. c. nouit de offic.
leg. & ibi not. clem. 1. & ibi Zab. in 1. oppoſit. de foro
compet.* Sed non contentioſam; *d. clem. 1. in princ.
& ibi gloſſ. 1. allegat. concord. & Can. l. 1. ff. de off. pro-
conſ. l. 3. ff. de off. præſid.* Quia iuriſdictio cohæret
loco ſeu territorio: *d. l. 3. & ibi gloſ. 1. ff. de off. præ-
ſid. l. fin. & ibi Bart. C. vbi & apud quos etc.* Exceptis
epiſcopis expulſis à proprijs ſedibus, qui poſſunt
in loco inſigni, alienæ diœceſis, viciniori ſuis ſe-
dibus, procedere contra ſuos expulſores, conſi-
liarios, & fautores citatos, & inter ſuos ſubditos
omnimodam ſuam iuriſdictionem exercere, pe-
tita à diœceſanis locorum, ante omnia, licentia,
quamuis non obtenta, *clem. 1. de foro compet.* Præ-
terea epiſcopus in aliena diœceſi † inſignijs, in 18
quibus repræſentatur officium, vti non poteſt; vt
Archiepiſcopus pallio, epiſcopus baculo: *c. ex tua-
rum de auct. & vſu pallij.* inſignijs ipſius dignitatis,
vti poteſt; vt annulo, mitra &c. *l. 1. ff. de offic. pro-
conſ. & leg. Anchar. in d. clem. 1. nu. 3. de foro comp. &
ibi Zab. num. xj & Can. Pan. in cap. 1. num. 3. & 9. vt
lit. pend. &c. Franc. Marc. quæſt. 1078. num. 8. & 9.
part. 1. Zab. in clem. fin. §. 1. nu. 6. & ſeq. de priuil. &
ibi Can.* in locis exemptis ſuæ diœceſis, vtitur om-
nibus Pontificalibus, ac etiam baldachino, quia
epiſcopus in tota diœceſi eis vti poteſt, & locus
exemptus eſt in diœceſi, licet non de diœceſi,
tum quia non ſunt de falce iudicij, aut poteſtatis,
ſed de falce ſalutari deuotionali, quæ magis ex-
ercetur, ratione honoris, quam officij *clem. fin. §.
ſimili modo & ibi Vital. nu. 27. & 31. de priuil. Bald.
in l. 1. ff. de off. proconſ. & leg.* Metropolitanus † ſiue 19
Archiepiſcopus, *Vitalin. in clem. fin. n. 32. & ſeqq. de
priuileg.* in quauis eccleſia ſuæ prouinciæ, *c. cum ſis
de auct. & vſu pallij.* etiam exempta vtitur pallio,
*clem. fin. ibi poſt gloſ. in verb. pontificalibus de priuileg.
Can. Pan. in c. 1. nu. 7. de auct. & vſu pallij.* ac balda-
chino, & facit ante ſe deferre crucem, *Pan. in c. 1.
nu. 2. & ſeqq. vt lit. pend. & ibi Can.* Quia Archie-
piſcopus, in tota ſua prouincia, eis vti poteſt, &
locus exemptus eſt in prouincia, *clem. fin. in princ.
& ibi Vital. nu. 27. & 31. de priuileg.* & multo ma-
gis inſignijs, voluntariæ iuriſdictionis, & hono-
ris, abſque mixtura iuriſdictionis, ſiue officij. *Pan.
in c. 1. num. 7. vt lit. pend. & ibi Can.* Solemniter, &
non in itinere, per vias publicas, etiamſi indutus
ſit Pontificalibus, *Vital. in clem. fin. num. 58. & ibi
gloſſ. in verb. benedicat. de priuil. ponderando verba be-
nedicat populo ſed Zab. ibidem num. 9. ponderat verba*

tranſi-

Digitized by Google

tranſitum facienti, populo benedicit, eiuſque be-
nedictio, quoad infuſionem gratiæ, prodeſt ſub-
ditis & exemptis, *Vital. in clem. fin. nu. 59. & 66.*
de priuileg. Audit diuina, & ea celebrat in pontifi-
calibus, & facit celebrari ſine pontificalibus in
ſua præſentia: *clem. fin. de priuil. et ibi Zab. in not. et*
Anch. et Can. Pan. in c. 1. nu. 7. vt lit. pendente, Extra
ſuam diœceſin propriam niſi per diœceſanum E-
piſcopum cui hoc competit ſuo iure, *Zab. in cl. fin.*
in 5. not. & 3. oppoſ. de priuil. poſt gl. in verbo ſine pon-
tificalibus, & ibi Can. In ſubditos ſuffraganeorum
exercet iuriſdictionem voluntariam, *c. paſtoralis*
et ibi Zab. in 5. not. hoc tit. Butr. num. 2. & Can. In
20 his quæ ſunt iuriſdictionis contentioſæ, eſt † Iu-
dex ordinarius & competens epiſcoporum, ſuf-
fraganeorum, *d. c. quia cognouimus 10. quaeſt. 3. Pan.*
in c. poſtulaſti in n. xj. de cleric. excomm. etc. miniſt. An-
char. in cl. fin. nu. 5. de priuil. qui tenentur ei iurare
fidelitatem & obedientiam, *c. dilecti de maior. &*
obed. c. antiqua de priuil. & ibi poſt gloſ. Can. & co-
rum officialium principalium, in quantum offi-
cium gerunt; *c. paſtoralis in princ. hoc tit. c. 1. de offic.*
ordin. in 6. et ibi gl. in verbo rationabili cauſa & Can.
Anch. in clem. fin. n. 5. & ibidem Zab. in §. ſimili nu. 2.
de priuil. etc. contra quos poteſt adiri per ſimpli-
cem querelam, *c. venerabilibus in princ. verſ. ſed ſi*
excommunicatus de ſent. excom. in 6. & ibi gl. & DD.
De cauſis ciuilibus contra epiſcopos motis, in-
differenter cognoſcit, *Pan in d. c. paſtoralis num. 2.*
In cauſis criminalibus adhibenda eſt diſtinctio,
Grauiores, quæ depoſitione, aut priuatione, di-
gnæ ſunt, ab ipſo ſummo pontifice cognoſcun-
tur, & terminantur, *c. 2. de translat. epiſcop. c cauſæ*
criminales in princ. ſeſſ. 24. c. cauſæ epiſcoporum ſeſſ. 13.
& epiſcopi, niſi ob cauſam ex qua deponendi ſeu
priuandi veniunt, etiamſi ex officio, aut per in-
quiſitionem, ſeu denunciationem, vel accuſatio-
nem, ſiue alio quouis modo procedatur, vt per-
ſonaliter compareant Romæ, nequaquam citan-
tur vel monētur, *c. quoniam et cc. ſeqq. ſeſſ. 13.* Quod
ſi cauſa huiuſmodi, neceſſario extra Romanam
Curiam ſit committenda, debet iſta commiſſio
eſſe ſpecialis, manu Papæ ſignata, fierique debet
metropolitanis & epiſcopis à Papa eligendis; nec
vnquam plus his tribuat, quam vt ſolam facti in-
ſtructionem ſumant, reſeruata ſummo Pontifici
definitiua: *c. cauſæ criminales §. quod ſi cauſæ huiuſ-*
modi, ſeſſ 24. & correcta ſunt tradita per Zab. in c.
graue in 7. quaeſt. & tribus ſeqq. de prab. Minores
Summa in Decretales.

cauſæ criminales epiſcoporum, in Concilio tan-
tum prouinciali cognoſcuntur, & terminantur,
vel à deputandis per Concilium prouinciale, *d. c.*
cauſæ criminales §. minores c. ſaluo & ibi gl. fin. 9. q. 3.
Paruæ à metropolitano, *c. ſacro verſ. cum aduerſus*
de ſent. excom. 10. And. in c. vt litigantes poſt princ. verſ.
huic autem quaeſtioni hoc tit. in 6. Teſtes vero in cau-
ſa criminali ad informationem, vel indicia, ſeu
alias in cauſa principali contra epiſcopum, niſi
conteſtes bonæ conuerſationis, exiſtimationis,
& famæ fuerint, non recipiuntur. *c. teſtes ſeſſ. 13.*
Contra † officiales epiſcoporum ſuffraganeo- 21
rum, ciuilem, aut criminalem iuriſdictionem nō
habet, niſi quatenus peccant in officialatu; *c. Ro-*
mana §. nec etiam & ibi glo. 1. & §. fin. & ibi gloſ. fin.
& Can. de foro compet. non tamen excluſiue, quo-
ad ſuffraganeos, *glo. in c. 1. in verbo rationabili cauſa*
de off. Vicarij. Quia epiſcopus cognoſcit & punit
familiarem delinquentem in officio ſibi com-
miſſo, *l. 2. C. de ſport. Anch. in c. 1. in fine de pœn. in 6.*
ac etiam cognoſcit & punit iniuriam familiari
ſuo illatam, quæ concernit executionem officij
ſibi commiſſi, *Anch. in d. c. 1. de pœn. in 6. circa finem*
& ibi Gemin. n. 8. Franc. nu. 3. Dicuntur autem pec-
care in officialatu, ſiue in his, quæ ſunt iuriſdi-
ctionis, quando non conſeruant priuilegia ſedis
apoſtolicæ, *c. quanto de priuileg.* Quando peccant
contra cap. 1. de re iud. in 6. & c. Romana §. pen.
& fin. de ſent. excomm. in 6. impediunt cauſam
delatam ad Archiepiſcopum per appellationem;
vel ſunt criminoſi; aut incidunt in c. Romana de
pœn. in 6. *Gemin. in c. 1. poſt num. 6. verſ. in fine gl.*
de offic. Vicarij in 6.

Ea quæ ſtatum † prouinciæ contingunt, ad 22
metropolitanum pertinent, *9. quaeſt. 3. in ſumma*
& ibi gloſſ. 1. & 2. & c. 1. & 2. & ſeqq. congregat
concilium prouinciale, & ſtatuta in eo exequi-
tur, *c. ſicut de accuſ. c. graue de prab. c. quoniam 19. diſt.*
in eo concedit priuilegia ſubditis ſuffraganeo-
rum ſuorum de conſenſu omnium epiſcoporum,
c. placuit & ibi gloſſ. in verbo retulerit & Can 16. quaeſt.
6. Felin. in c. paſtoralis ſub n. 7. in fine verſ. limita de
offic. ord. vbi ponit. regulam quod archiepiſcopus non po-
teſt dare priuilegia ſubditis ſuffraganeorum ſuorum
eamque limitat. compellit totius ſuæ prouinciæ
pontifices, vel ſacerdotes vt vnum eundumque
in pſallendo teneant modum, quem à metropo-
litana ſede cognouerint inſtitutum, quando di-
ſcrepant in diuinis officijs, à conſuetudine Me-

tropolitanæ eccleſiæ, *c. pen. & fin. 12. diſt.* interponit aſſenſum, ſiue auctoritatem, ſi inter ſuffraganeum epiſcopum & Capitulum ſuum, fit permutatio, ſuper immobilibus, aut cum parochianis compoſitio, ſuper decimis epiſcopalibus, *c. ſtatuimus de tranſact.* iudicat de communi vitio prouinciæ, *c. ad extirpandas de fil. presbyt. & ibi Ioan. An. n. 2. c. ex frequentibus de inſtit.* notorijs criminibus; *c. 1. §. notoria de cenſ. in 6.* notoria iniuſtitia ſententiæ per epiſcopum latæ, *c. ſollicitudinem §. ſi vero notorium de appell. & ibi gloſſ. & DD.* concedit indulgentias in tota prouincia, *c. noſtro de pœnit. & remiſſ.* non tamē in loco exempto, cum ſint iuriſdictionis, & conceſſæ in loco exempto proſunt ſubditis non exemptis; *Vital. in d. clem. fin. n. 58. & 66. & Can.* quando viſitat prouinciam ex cauſa cognita & probata, in concilio prouinciali, *c. patriarchas §. à metropolitanis ſeſſ. 24.* audit confeſſiones, impendit abſolutiones, pœnitentias iniungit ſubditis ſuffraganeorū, *c. fi. de cenſ. in 6.* & cum eis diſpenſat in foro pœnitentiali, non contentioſo, *Ioan. Andr. in c. ad extirpandas n. 3. de fil. presbyt.* Quando in prouincia iuriſdictionem ſuam exequitur, punit notorios & manifeſtos iniuriantes ſibi, nuncijs, & familiæ ſuæ, ſiue per iniuriam, eius iuriſdictio impediatur, ſiue non; *c. 1. de pœn. in 6.* ſi iniuria infertur non perſonæ, ſed dignitati, de ea cognoſcit & punit iniuriantem, ſiue notoria ſit, ſiue occulta; *c. ſi quis erga & ibi gloſſ. fin. 2. quæſt. 7.* cognoſcit de iuribus ad Prælaturam pertinentibus, de iure communi; vt eſt procuratio; & denegantes punit, *c. venerabilis de cenſib. c. cum ex*
23 *officij de præſcript.* Eorum vero, qui † ſuffraganeis ſubſunt, eſt iudex ordinarius, ſed non competens *c. cum venerabilibus de ſent. excom. in 6 & ibi gl. & Can. c. 1. hoc tit. in 6.* ideo ſi epiſcopus litigat ciuiliter, contra ſubditum clericum, eliguntur arbitri, *c. ſi clericus §. 1. xi. quæſt. 1.* vel impetratur delegatus à ſede Apoſtolica; *c. ſtatutum §. cum vero de reſcript. in 6.* ſi vero criminaliter agit contra clericum, tunc cauſa deducitur ad ſynodum; *c. 1. 6. quæſt. 2. & ibi gloſſ. fin.* quia metropolitanus in diœceſibus ſuffraganeorum ſuorum propria auctoritate eccleſiam, parochiam, vel aliquem de eius diœceſi non iudicat, licet in ipſum ijdem clerici de facto conſentiant, abſque diœceſanorum ſuorum voluntate; *c. 1. in princ. de for. compet. in 6.* aut diſponit, aliquidue aliud agit, ſi aliquid tentauerit, gradus ſui periculo ſubiacet, & quod egerit irritum eſt & vacuum, *c. nullus c. conqueſtus 9. quæſt. 3. Pan. in d. c. paſtoralis n. xi. in fine hoc tit. c. ſicut vnire de exceſſ. prælat. in fine c. 1. hoc tit. in 6.* niſi in certis articulis in iure expreſſis; *c. duo c. paſtoralis hoc tit. & ibi gloſſ. in verbo exceptis Zab. in 4. quæſt. Anch. n. 5. Butr. n. 18. Pan. n. xi. Hoſt. in c. Romana n. 10. & ſeqq. de ſuppl. negl. prælat. in 6. gloſſ. ord. 1. & 2. in ſumm. 9. quæſt. 3.* vtputa, quando conſtat de ſuffraganeorum voluntate, poteſt archiepiſcopus per ſubditos ſuffraganeorum adiri, in prima inſtantia ſuper cauſa principali; ac omiſſo appellationis articulo, vel per viam querelæ, requiritur autem voluntas ſuffraganeorum, nec ſufficeret officialium ipſorum conſenſus, cum eorum officium adhoc ſe non extendat; *c. 1. & ibi Franc. in vlt. not. & Can. communiter de foro compet. in 6. c. fin. 9. quæſt. 3. c. ſignificaſti & ibi Can. de foro compet.* item quando cauſa ad illum defertur, per appellationem, *d. c. dico d. c. paſtoralis*, nedum in ciuilibus, ſed etiam criminalibus, ſiue procedatur per accuſationem, ſiue per viam inquiſitionis: *Pan. in c. licet n. 3. in fine hoc tit.* nec non per nullitatem principaliter intentatam; *Pan. in c. in literis de offic. deleg. in fine contra quem aliter ſentit Felin. ibidem in fin. pulchre Ferret. conſ. 44.* relationem, *c. licet & ibi Pan. n. 3. de offic. legat.* vel conſultationem epiſcopi; *c. multis §. ſi vero 17. diſt. c. intimaſti de appell.* per epiſcopi recuſationem, quando ad metropolitanum cauſam remittit, vt in ea ipſe procedat, *c. cum ſpeciali de app.* quia ipſe recuſatus, prout expedire videbitur, dat delegatum, *c. ſi quis contra clericum §. 1. & 2. de for. compet.* aut eligit arbitros, qui de cauſa cognoſcant, per negligentiam epiſcopi, ex communi DD. opinione; *c. fin. 9. quæſt. 3. & ibi gloſſ. in verbo negligentes c. paſtoralis & ibi gloſſ. in verbo exceptis quibuſdam articulis in fine de offic. ord. & vtrobique Can. late Quarant. in ſumma bullarij in verbo archiepiſcopus verſ. 19. auctoritas.* verum Pan. tenet, quod Archiepiſcopus, data qualibet negligentia epiſcopi quia poteſt epiſcopum compellere, ad ſuum officium, debite exercendum, *Pan. (contra Hoſt. in c. 1. num. 4. de ſuppl. neglig. præl & gloſſ. ibi. in verb. culpis, & Felin. in c. paſtoralis n. 6. hoc tit.) in c. ſi quis cont. clericum n. 40. & 41. de for. compet. & in c. nullus numero tertio, de iurepat. & in c. paſtoralis n. 18. hoc tit. Archid. in c. Romana in verb. culpis de ſuppl. neglig. præl. in 6.* non ſuccedat in exercitio; niſi in caſibus in iure expreſſis, ſcilicet in conſtitutione œconomi, *c. cum ſimus 9. quæſt. 3.* & ex aliquorum opi-

nione

Digitized by Google

nione Vicarij, aut Officialis, lapſo termino per
archiepiſcopum epiſcopo ad eorum conſtitutio-
nem præfigendo; *Felin. in c. paſtoralis n. 8. hoc tit.*
poſt Pan. in c. quoniam hoc tit. num. 3. Nau. conſ. 2. hoc
tit. abſolutione ab excommunicatione, *c. ad re-*
primendam hoc tit. punitione notoriorum crimi-
num, *ca. 1. §. notoria de cenſ. in 6.* executione vlti-
mæ voluntatis, *§. ſi quis autem auth. de eccle. tit.* col-
latione beneficiorum, *c. 2. de conceſſ. preb. c. fin. de*
ſuppl. negl. prælat. ſuppletione negligentiæ capitu-
li, circa electionem prælati, *c. ne pro defectu de elect.*
c. quanquam eod. in 6. nuſquam enim in iure cau-
tum reperitur, quod ſuppleat negligentias epi-
ſcoporum in cognoſcendo, ſed recurrendum eſt
ad ſummum pontificem: *Pan. in iuribus ſupra alle-*
gatis Archid. in c. Romana de for. compet. Innoc. in c.
quia diuerſitatem in verb. ad illum de cõceſſ. preb. Cer-
ti iuris eſt, quod propter culpas ſuffraganei, non
valentis exercere iuriſdictionem, quia forſan eſt
excommunicatus, vel ſuſpenſus propter deli-
ctum ſuum; archiepiſcopus non ſuccedat in iu-
riſdictione, ſed recurritur ad ſummum pontifi-
cem: *c. Romana de ſuppl. neglig. præl. in 6. Pan. in c. ve-*
niens num. 10. de præſcript. Item defertur iuriſdi-
ctio per cathedralis eccleſiæ vacationem, ad ar-
chiepiſcopum, ſi idoneos clericos non habeat, *c.*
non liceat 3. 12. quæſt. 2. aut capitulum in tempora-
libus, aut ſpiritualibus negligenter aut perperam
adminiſtret, quo caſu archiepiſcopus, capitulo
vocato, & præmiſſa cauſæ cognitione, poteſt vi-
ſitatorem deputare, qui legitimam temporalium
& ſpiritualium adminiſtrationem habeat, exce-
pta beneficiorum collatione, ad epiſcopum per-
tinente; *c. fin. § 1. & § fin. de ſuppl. neglig. prælat. in 6.*
nec non per duorum contentioſam electionem,
c. fin. 63. diſt. 9. quæſt. 3. in ſum. & ibi gloſſ. fin. aut vi-
gore priuilegij, *c. dico hoc tit.* vel antiquæ conſue-
tudinis, &c. *c. Romana § 1. & 2. de for. comp. in 6. c.*
Romana § 1. in fine de appell. in 6. Dictaſque cauſas
in propria ſua ciuitate, vel diœceſi, aut in eis, in
quibus appellatum extitit, & cauſæ ipſæ exiſtunt,
& non alibi audit, & audiendas committit, *c. vt*
litigantes hoc tit. in 6. etiam ſubditis ſuorum ſuf-
fraganeorum, quos non poteſt compellere ad
delegationem ſuam ſuſcipiendam, quia deuol-
uitur iuriſdictio quoad partes, non quoad alios
ſubditos, *d. c. paſtoralis hoc tit.* ſed mandare poteſt
epiſcopo vt ſubditum compellat delegationem
ſuſcipere. *d. c. paſtoralis & ibi gl. in verb. nullam Pan.*
num. 12. & Can. communiter. Patriarchæ † vel pri- 24
mates, diuerſorum ſunt nominum eiuſdem of-
ficij, *99. diſt. in ſumma §. primates & c. 1. 2. & ſeqq.*
Vital. in clem. fin. n. 35. & ſeqq. de priuil. c. periculoſo §.
fin. & ibi gloſſ. in verb. patriar. his & Can. de ſtat. reg.
in 6. ſunt iudices archiepiſcoporum, *c. ſi quis ad-*
uerſus 11. quæſt. 1. qui debent primatibus obedien-
tiam in omnibus, quæ ſibi fuerint ab eis iuſte im-
perata, *99. diſt. in ſumma §. fin.* & ad eos epiſcopi
à ſententijs archiepiſcoporum appellant; *99. diſt.*
c. 1. §. ipſis quoque c. antiqua §. in omnibus de priuileg.
non habent iuriſdictionem in ſubditos archie-
piſcoporum, vel epiſcoporum niſi per appella-
tionem, vel ex priuilegio. *c. duo hoc tit. & ibi Can.*
notant. c. conqueſtus & ibi gl. 2. 9. quæſt. 3. Quatuor
patriarchæ principales Cõſtantinopolitanus, A-
lexandrinus, Antiochenus, Hyeroſolymitanus,
dominicæ crucis vexillum ante ſe faciunt vbi-
que deferri, niſi in vrbe Romana, & vbicunque
ſummus pontifex præſens extiterit, aut eius lega-
tus; vtens inſignijs apoſtolicæ dignitatis, & ad
eos appellatur, omiſſis medijs, ab his, qui eorum
iuriſdictioni ſubſunt, *d. c. antiqua de priuil.*

Ordinarius † non debet habere expenſas, et- 25
iam quando proficiſcitur extra domicilium, ſed
expendit, quæ domi expenſurus erat, cum certa
ſint illi conſtituta ſalaria: *Auth. de mand. princip. §.*
illud tamen auth. iusiurandum quod præſt. ab ijs &c.
circa med. c. militare in fine 23. quæſt. 1. c. cum ab omni
de vit. & honeſt. cleric. Franc. in c. ſtatutum § inſuper
num. 10. de reſcript. in 6. ſi delegatum dederit, tene-
tur ei facere expenſas, ſi datus ſit ad vniuerſita-
tem cauſarum: *c. inter cætera de offic. ordin. c. ſtatu-*
tum §. inſuper & ibi gloſſ. in verbo moderatas de re-
ſcript. in 6. d. c. cum ab omni & ibi gloſſ. in verbo præter
expenſas in fine. idem iuris eſt, ſi malitioſe delega-
tum dederit, ad vnam cauſam, ſed ſi delegat ſine
malitia, delegatus ad vnam cauſam, poterit pe-
tere expenſas, quando proficiſcitur extra domi-
cilium, pro vtilitate, aut neceſſitate cauſæ, ad in-
ſtar delegati apoſtolici: *Pan. in d. c. cum ab omni*
numer. 13. & ibid. Can. Certi ſunt † caſus in iure 26
canonico, in quibus epiſcopo debentur ſumptus,
vt in conſecrationibus eccleſiarum, altarium, *c.*
cum ſit Romana de ſimon. & ibi gl. & Can. & viſita-
tione, *c. ſopitæ c. cum nuper de cenſib.* de quibus op-
portunis titulis dicetur. Decimam, aut aliam
quotam litis, ordinarij non poſſunt exigere, non
obſtante, quod in fraudem à quibuſdam propo-

Digitized by Google

nitur, quod exigatur nomine aſſeſſorum. *d. c. cum*
27 *ab omni*. Ordinario † creditur in ſpectantibus ad
eius officium, quando omnia enunciata, eodem
tempore, & contextu, potuerunt interuenire;
Felin. in c. poſt ceßionem poſt num. 3. vbi ampliat & li-
mitat de prob. gloſſ. in l. 1. & ibi Bart. num. 2. C. de fid.
inſtrum. lib. 10. Ias. poſt alios in l. ſciendum num. 15. ff.
de verb. oblig. Felin. poſt alios in c. ſicut num. 27. de re
iud. Et in ſibi commiſſis per Concilium Triden-
tinum, *Caſ. deciſ. 3. num. 18. & ſeqq. de reb. eccleſ. non*
alien. Felin. in c. poſt ceßionem num. 10. de probat. et-
iam quando procedit viſitando: vt atteſtanti de
maximo numero animarum, & neceſſitate co-
adiutoris, in parochiali eccleſia: *Caſar. deciſ. vnica*
de paroch. & alien. paroch. Grammat. conſ. 24. in ci-
uilibus num. 8. Innoc. in c. 1. de fid. inſtr. immo vica-
rio creditur in literis dimiſſorijs, patienti defe-
ctum natalium datis, dicenti poſtquam hodie
tecum auctoritate ordinaria ad primam tonſu-
ram, & quatuor minores, non obſtante nata-
lium defectu, diſpenſauimus, vt clericali chara-
ctere extra diœceſim inſigniri valeas, licentiam
impartimur. *late Creſcent. deciſ. 15. de prob. per not.*
per Pan. & DD. in c. poſt ceßionem de prob. & ibi Bald.
28 *& Felin.* Quando † Papa mandat ordinario, vt id
faciat, quod alias ex officio facere tenetur, non
facit eum delegatum, ſed remanet ordinarius, &
iure ordinariæ poteſtatis vti cenſetur. *c. licet & c.*
graue hoc tit. late Franc. Marc. quaſt. 73. lib. 1. Quan-
do mandat id, quod ordinarius non tenetur fa-
cere, ſaltem ita præciſe, tunc ordinarius habet in
eadem cauſa, & poteſt exercere duplicem pote-
ſtatem, videlicet ordinariam, & delegatam, *Pan.*
in c. licet ſub num. 3. hoc tit. c. cum ex officij & ibi Felin.
num. 19. & ſeqq. de praſcript. & Can ac poteſt in vna
parte proceſſus vti vna poteſtate, & in alia parte,
poteſt vti alia poteſtate: *Pan. in d. c. cum ex officij*
num. 18. Imol. num. xj. Zab. in fine & Can. communi-
ter. ſi proceſſerit ex vtraque poteſtate, regulabi-
tur ipſa ſententia & proceſſus ex auctoritate de-
legata; vnde appellabitur ad Papam, *Felin. in d. c.*
cum ex officij n. 24. & Can. communiter, Quod ſi a-
liquid addat, vel detrahat ordinariæ poteſtati, *c.*
cum aliquibus de reſcript. in 6. Pan. in d. c. licet n. 3. &
ibi Felin. & Can. Achil. deciſ. 2. de reſcript. tunc non
procedit ex ordinaria, quæ quoad iſtam cauſam
eſt ſuſpenſa, & ſi ex ea procederet, proceſſus eſſet
nullus, *Felin. in d. c. cum ex officij n. 20.* eo magis ſi
princeps cauſam ad ſe aduocauit, & ordinario
commiſit, *Pan. in d. c. cum ex officij n. 22. & ſeqq.* vel
dicat auctoritate noſtra, *Pan. in d. c. licet numer. 3.*
Eadem ratione ſententia lata per ordinarium,
qui per errorem iudicat, vt delegatus, eſt nulla.
c. cum ſuper abbatia de off. deleg. c. ex parte Aſtenſis de
conceß. prab. Felin. in d. c. cum ex officij n. 25. plures cu-
mulans. Hinc infertur non poſſe epiſcopum,
prætextu, quod ſit apoſtolicæ ſedis delegatus,
declinare iuriſdictionem metropolitani, in caſi-
bus illis, in quibus ante Concil. Trid. tanquam
ordinarius poterat vti eadem poteſtate; quando
vero ex concilio procedit vti ſedis apoſtolicæ
delegatus, in cauſis, quæ ſub eius iuriſdictione
ordinaria non compræhenduntur, non poteſt
ab eo niſi ad ſedem apoſtolicam prouocari, *Garc.*
de benef. part. 4. cap. 5. n. 11 & 12. Inferiores prælati
citra † epiſcopos non diſpenſant, niſi in caſibus 29
ſibi ſpecifice permiſſis: *Pan. in c. fin. ſub numer. 10.*
de poſtul. pral. Innoc. in c. 2. de eo qui furt. ord ſuſcepit
Felin. in c. at ſi clerici §. de adulterijs n. xi. vbi ampliat
& limitat. de iud. In quibus diſpenſare poſſint
archiepiſcopi, & epiſcopi, variæ ſunt DD. opinio-
nes, *gloſſ. in c. at ſi clerici §. fin. in verb. diſpenſare de*
iud. & ibi Can. Butr. in c. dilectus num. 9. de temp. ord.
& ibi Pan. n. 6. & Can. communiter ſpeculat. tit. de di-
ſpenſ. §. 9. nunc de epiſcoporum nu. 24. Ioan. Randeus §.
ſi. enumerat caſus epiſcopu ſpecial. permiſſos & prohibi-
tos c. miror & ibi gloſſ. mag. 50. diſt. Franc. Marc. quaſt.
1123. *part. prima*, nos breues trademus regulas,
Archiepiſcopus † non diſpenſat cum ſubditis 30
ſuffraganeorum ſuorum, quia non poteſt diſ-
penſatio in non ſubiectum exerceri; *Butr. in c. ad*
extirpandas n. 5. de fil. presbyt. Butr. in c. quia circa ſub
num. 8. de bigam. non ord. Felin. in c. paſtoralis ſub num.
7. verſ. archiepiſcopus hoc tit. niſi eſſet caſus, in quo
poſſet cognoſcere, quia ibi etiam poſſet diſpen-
ſare, *Felin. in d. c. at ſi clerici §. de adulter. num. 19. de*
iud. quia archiepiſcopus habet archiepiſcopalem
iuriſdictionem in tota prouincia, ſed non epiſco-
palem quam habet in ſua diœceſi, *Ioan. Andr. in c.*
paſtoralis num. 20. hoc tit. c. 1. §. ordo 21. diſt. archie-
piſcopus præſidi, epiſcopus defenſori ciuitatis
comparatur. *c. 1. & ibi gloſſ. in verbo canonica hoc tit.*
in 6. Quando † Canon dat epiſcopos executores 31
iurium expreſſe; non poſſunt contra dicta iura
diſpenſare, *Gemin. in c. decet §. ordinarij in 6. de im-*
munit. eccleß. in 6. & ibi Anch. in 8. not. & Can. Non
poſſunt in integrum reſtituere, quoad honores
& ſimilia, rehabilitare ad ordines & beneficia,
nec in-

Digitized by Google

necinfamiam remittere, quando ſuper infamia
volunt diſpenſare, aut ad ordines & beneficia re-
habilitare principaliter, §. cum autem & ibi gloſſ. in
verbo principis & DD. Inſtit. quib. mod. ius pat. poteſt
&c. l. 1. §. de qua & §. ſeq. ff. de poſtul. Garc. de beneſ.
part. 8. cap. 1. n. 74. ſecus ſi veniat acceſſorie ad ca-
ſum ſibi permiſſum, c. bi qui & ibi gloſſ. in verbo po-
teſtate in fine 15. quaeſt. 8. c. euphemium §. hinc colligitur
& ibi gloſſ. in verbo infamiam 2. quaeſt. 3. c. Domino
ſancto & ibi gloſſ. in verb. atq; ignominiã 50. diſt. Pan.
in c. cum te n. 14. & ſeqq. de re iud. idem in d. §. de adul-
terijs n. 15. & ibi Felin. n. 12. imo inferior abſoluit ab
infamia, quando veniebat acceſſorie ad ſenten-
tiam, contra quam, ex cauſa, reſtitutionem in in-
tegrum conceſſit, l. 1. §. an autem & praetor ff. de po-
ſtul. Pan. in d. c. cum ten. 14. & ſeqq. quibus caſibus
per diſpenſationem factam per epiſcopum intel-
ligitur diſpenſatum. in acquiſitis, & acquirendis
ordinibus & beneficijs, Pan. in c. at ſi clerici §. de a-
32 dult. num. 21. de iud. & Can. Semper † diſpenſant,
vbicunque à iure permittitur diſpenſatio in ge-
nere, licet ſpecifice non permittatur epiſcopis.
Pan in c fin. ſub num. 10. in fine de poſtul praelat. & in
c. at ſi clerici §. de adult. ſub n. 5. verſ. ſi vero expreſſe non
indulget. &c. de iud. Prob. ad mona. h. in c. 1. n. 14. de
aetat. qualit. & ord. praefic. &c. in 6. c. in quibuſdam &
ibi gloſſ fin. Pan. numero quinto, et Can. hoc tit. c. 1. &
ibi gloſſ. penult. de homicid. in 6. Felin. in c. nuper nu. 3.
& plurib. ſeqq. de ſent excom. In irregularibus & ſuſ-
penſionibus omnibus, ex delicto occulto, prouc-
nientibus, etiam in caſibus poſt concilium Tri-
dentinum ex noua lege, ſeu conſtitutione, ſum-
mo pontifici, aut Sedi Apoſtolicae reſeruatis, late
in vtramq; partem Garc. de beneſ. part. 11. cap. 10. §. 1.
n. 121. & 125. excepta ea quae oritur ex homicidio
voluntario, & exceptis alijs deductis ad forum
contentioſum poſſunt diſpenſare ex decretis
Concilij Tridentini. c. liceat ſeſſ. 24. quod fuſe ex-
plicat Garc. de beneſ. part. 7. cap. xi. à num. 12. & per
33 totum, In † adulterio, ſacrilegio, c. ſi qui presbyter
50. diſt. niſi ſit enorme, c. de Viro 12. quaeſt. 2. & mi-
noribus delictis ad forum contentioſum dedu-
ctis, poſt peractam poenitentiam, inuito accuſa-
tore, quando non tangitur eius intereſſe priua-
tum, diſpenſant, niſi ſpecialiter prohibeantur. d.
§. de adult. & ibi Felin. poſt gloſſ. in verbo minora num.
4. vbi limitat quinque modis Pan. ſub num. 4. 5. & 18.
In criminibus adulterio maioribus non diſpen-
ſant, niſi ſibi alias à iure permiſſum reperiatur.

gloſſ. in d. §. de adulterijs in verbo minora & ibi Felin.
num. 1. ponens tres fallentias Archid. ibidem n. xj. Quae
procedunt, quando poſt poenam, ab homine vel
iure inflictam, ſuper iſta poena petitur diſpenſa-
tio: quando vero à iure imponitur poena mini-
ſterio hominis, iudex poteſt illam mitigare, vel
exaſperare adhibita cauſae cognitione, l. quid ergo
§. poena grauior ff. de his qui not. infam. & ibi gloſſ. &
DD. Innoc. in c. 1. de conſtit. Pan. in c. licet numer. 6. de
poenis. Diſpenſant † contra conſtitutionem ſuam, 34
Felin. in d. §. de adulterijs num. 6. ponens duas fallen-
tias. ſed non contra ſtatutum eccleſiae, in quo agi-
tur de intereſſe canonicorum, Innoc. in c fin. de cle-
ric. non reſid. Rom. ſing. 491. & ibi addit. neque con-
tra conſtitutionem concilij generalis, Archid. in c.
licet canon de elect. in 6. Rom. ſing. 492. vbi ipſe & add.
ponunt plures limitat. c. ex parte de Capell. Monach. &
ibi DD. Rot. diuerſ. deciſ. 222. & deciſ. 223. part. 1 Fe-
lin. in c. nonnulli num. 2. & 3. de reſcript. Laſ. in l. fin. n.
4. C. ſi cont. ius vel vtil. pub. plures cumulans Rot deciſ.
1. de iurepat. in nouis. niſi forſan neceſſitas aut vti-
litas eccleſiae diſpenſationem inducant, praemiſ-
ſa deſuper per epiſcopum cauſae cognitione, Ar-
chid. in c. licet canon in gloſſ. ſuper verb. carere de elect.
in 6. per cap. tali & cap. ſeq. 1. quaeſt. 1. qui refert alios
contrarium tenentes, Staphyl. de lit. e grat. tit. de qualit.
& ſtatu beneſ. §. 1. quod ſit legitimus nume. 6. aſſerens
quod hac opinio procedit de iure ſed curiam Romanam
tenere contrarium. Solus epiſcopus non inferior
diſpenſat ſuper poenis, & commutat † poenam 35
iuris in poenam pecuniariam, quando ſuper cri-
mine poteſt diſpenſare, gloſſ. 2. in c. licet de poen. Fe-
lin. in c. irrefragabili num. 7. de off. ordin. Vicarius e-
piſcopi ex generali mandato nunquam diſpen-
ſat. c. pen. & fin. de off. Vicarij in 6. Cald. conſ. 3. de off.
Vicarij Rot. deciſ. 9. eodem in antiq. Ordinaria † iu- 36
riſdictio, finitur morte, depoſitione, translatio-
ne, renunciatione, de quibus opportunis titulis
dictum eſt, & inferius dicetur.

De officio iudicis.

Titulus XXXII.

SVMMARIA.

1 *Officium iudicis eſt duplex, nobile & mercena-
rium.*

Officium iudicis nobile eſt duplex, quoddam tendit in ius commune coadiuuandum.

3 *Quoddam tendit ad impugnandum ius commune.*

4 *Iudex ſupplet ad priuatam vtilitatem in iure, non in his quæ ſunt facti.*

POST titulos, de officijs ſingulatum dignita-
tum, & iudicum, ſubiungit titulum genera-
lem de officio iudicis, dignitatibus & iudicibus
delegatis & ordinarijs, communi, ſimilem titu-
lum habemus in Inſtit. Imper. lib. 4. Duplex eſt
1 officium † iudicis, nobile ſiue merum, & merce-
narium. Nobile eſt quod per ſe ſubſiſtit, nulli a-
ctioni, vel exceptioni deſeruiens: Mercenarium
eſt quod adhæret actioni, ſiue exceptioni, impo-
tens ſtare per ſemetipſum, *Pan. in c. 2. nu. 5. hoc tit.*
Inſt. in l. nec quicquam §. vbi decretum n. 73. poſt Bart.
ff. de off. proconſ. & ibi DD. de quo tractat titulus
2 Inſtit. Imper. lib. 4. Nobile † duplex eſt, quod-
dam tendit ad ius commune coadiuuandum, vt
in dando aduocatum, non habenti, etiam dome-
ſticum iudicis, *c. 1. hoc tit. l. 1. §. ait prætor ff. de poſt.*
Mynſ. obſ. 32. cent. 4. in dando pupillo tutorem, li-
tigantibus iudicem, *l. 1. ff. de iuriſd. omn. iud.* quod-
3 dam tendit ad † impugnandum ius commune,
vt quando petitur reſtitutio in integrum, per
quam reſcindatur & reſcindi poſtulatur contra-
ctus, ſententia, præſcriptio, aditio hæreditatis, a-
lias communi iure valida, *Tit. ff. de reſtit. in integr.*
& tit. ſeqq. tit. C. de reſt. in integr. minor & titulis
ſeqq. in quo requiritur litis conteſtatio, vbicun-
que pro actione proponitur, *c. 2. hoc tit. Panor. in*
c. cum ex litteris num. 15. & 16. de in integ. reſt. poſt gl.
& plena probatio *c. 1. in verbo manifeſte apparet de*
in integ. reſt. c. ex litteris eodẽ tit. Panor. in d. c. cum ex
litteris num. 16. Mynſ. obſ. 49. in fin. cent. 1. nemini
datur, niſi tunc demum, cum alia actio non ſu-
pereſt; nam ſi communi quis eſt munitus auxilio,
non debet ei tribui extraordinarium; *l. in cauſæ ff.*
de minor. 25. ann. etc. l. cum ſine beneficio ff. de Carb. e-
dict. Iudex † ſupplet ad priuatam vtilitatem in
4 iure, non in his quæ ſunt facti, niſi ſint ei nota vt
iudici, *l. vnica C. vt quæ deſunt aduoc. part. etc. & ibi*
gloſſ. pen. & DD. c. bon. mem. cl. 1. & ibi gloſſ. in verbo
curauimus allegari de poſtul. prælat. & ibi Pan. num. 9
& Can. præterquam in caſibus, in quibus poteſt
deueniri ad ſentẽtiam definitiuam lite non con-
teſtata, *c. vnico in verbo diligenter examinato & ibi*
Franc. poſt. num. 3. verſ. vltimo nota de eo qui mittit.
in poſſeſſ. cauſ. &c. in 6. c. cum nobis olim & ibi gloſ. in
verbo ex officio de elect. d. c. bona mem. el. 1. & ibi gloſ.
in verb. curauimus allegare de poſtul. prælat. & vtrobi-
que Can.

De maioritate & obedientia.

Titulus XXXIII.

SVMMARIA.

1 *Maioritas inter ſacerdotes conſideratur ex quinque prærogatiuis.*

2 *Obedientia conſiſtit in tribus, reuerentia exhibenda, iudicio ſubeundo, præcepto ſuſcipiendo.*

3 *Inferior ſuperiorem ſoluere nequit vel ligare.*

4 *In Præcedentiæ materia, membra non ſeparantur à capite.*

DIGNITATVM & iudicum gradus ſunt di-
uerſi, & ordines diſtincti, vt dum reueren-
tiam minores potioribus exhiberent, & potiores
minoribus dilectionem impenderent, concors
ex diuerſitate fieret contextio, *c. ad hoc 89. diſt.*
Maioritas † conſideratur ex ſacerdotio, quod 1
præeſt imperio, & imperium ſubeſt ſacerdotio,
c. ſolitæ hoc tit. c. non poteſt ſeſſ. 23. Inter ſacerdotes
maioritas conſideratur ex quinque prærogatiuis,
Pan. in c. ſtatuimus in 2. not. hoc tit. & ibi Ancbar. in
3. not. loco ſeſſionis, *c. quam periculoſum 7. quæſt. 1.*
& ibi gloſ. in verb. primatus Felin. in rubr. huius titul.
ſub num. 8. Tiraq. de iure primogen. in præfat. n. 13. &
ſeq. poteſtate ſiue iuriſdictione, *d. c. 1. de off. Archid.*
c. paſtoralis de off. ord. ordine, *& ſtatuimus hoc tit. c. à*
ſubdiacono 93. diſt. conſecratione, *c. eſto ſubiectus 95.*
diſt. c. cum inferiorem hoc tit. antiquitate, *c. 1. & ibi*
gloſ. pen. hoc tit. Caputaq. elect. 357. part. 2. vbi limi-
tat duobus modis, c. Epiſcoporum 74. diſt. c. fin. in fin.
75. diſt. prærogatiua ordinantis, *c. per tuas hoc tit.*
Gemin. in c. 1. de offic. legati in 6. numer. 9. & ibi
Ioan. And. ſub num. 1. poſt Hoſtien. ponunt vn-
decim prærogatiuas honoris, gloſſ. in c. lex 2. diſt.
in verbo maiores natu, ponit quatuor. Obedien-
tia † conſiſtit in tribus, reuerentia exhibenda, iu- 2
dicio ſubeundo, præcepta ſuſcipiendo: *93. diſt. in*
ſumma & ibi gloſſ. reuerentia, vt minor aſſurgat
maiori, nec ſedeat ſtante maiore, *c. non oportet 1. &*
c. diaconus

Digitized by Google

c.diaconus 93. diſt. c non oportet 95. diſt. & minor
honeſta & conſueta ſeruitia maiori faciat, c. ſta-
tuimus in fine hoc tit. maior ordine, licet poſterius
receptus, præfertur in loco, & portione, d. c. ſta-
tuimus in princ. & ibi gloſ. pen. c. fin. §. præſenti de con-
ceſſ. preb. in 6. in eccleſijs vbi non ſunt diſtinctæ
præbendæ: Pan. in d. c. ſtatuimus num. 1. obedien-
tia iudicij, vel præcepti debetur eis, qui præſunt
ratione adminiſtrationis, vel iuriſdictionis, aut
conſecrationis, c. quia frater 7. quæſt. 1. c. 2. c. quod
ſuper his cum c. ſeq. & c. dilecta hoc tit. niſi ab eo ab-
ſoluatur per appellationem, recuſationem, vt
ſuis locis dicetur, vel ſi à prælato moueatur con-
trouerſia clerico, c. de perſona xi. quæſt. 1. c. ſi quis
contra de foro compet. gloſ. in ſumma 93. diſt. Infra-
3 ſcriptæ regulæ perpetuæ ſunt: Inferior † ſuperio-
rem ſoluere nequit, vel ligare, ſed ſuperior infe-
riorem ligat & abſoluit: c. cum inferior & ibi gloſſ.
1. hoc tit. c. inferior ſedes 21. diſt. Contra obedien-
tiam non currit præſcriptio, quia ſemper eſt in
mala fide, c. cum non licet & ibi gloſſ. 1. de præſcript. c.
fin. de regul. l. 1. C. de ſeru. fugit. in obedientia poſſi-
bilitas ſemper ſubauditur, c. 1. & ibi gloſ. fin. de vo-
to c. querelam c. breuis de iureiur. obedientia etiam
iuramento firmata, non extendit ſe ad ea, quæ de
iure præſtanda non ſunt, c. dilecti hoc tit. & ibi glo.
4 pen. & fin. & Can. In materia † præcedentiæ mem-
bra non ſeparantur à capite, c. 1. 12. diſt. Fel. in c. pa-
ſtoralis ſub n. 10. de off. deleg. & in c. cum non liceat ſub
n. 2. verſ. guſta bene de præſcript. & in rub. de maior. &
obed. Greg. xv. deciſ. 284 & ibi annot. Cum de ho-
norificentia agitur grauis cauſa tractari dicitur vt
fuſius probat Freccia de ſub feudis lib. 1. §. fuit du-
bitatum in parlamento ſub nu. 41. verſ. iſta ſunt no-
tanda.

De Treuga & pace.

Titulus XXXIV.

SVMMARIA.

1 Treugæ definitio.
2 Pacis definitio.
3 Treugæ ſunt ſpecies duæ Conuentionalis, & cano-
nica.
4 Pax ſi fuerit fracta, pertinet talis cognitio ad iudi-
cem eccleſiaſticum.

EPISCOPI, obtinentes dignitates, & ordina-
rij debent diſcordantes ad concordiam re-
uocare, & ſibi inuicem præſtare auxilium ad pa-
cem ſeruandam: c. 1. §. & quoniam hoc tit. c. diſſiden-
tes c. præcipimus & c. fin. 90. diſt. Iudex ex officio ſuo
prouidet, vt vna pars cedat liti ſuper ſpirituali-
bus, & pro bono pacis recipiat expenſas, quas
fuerat ab alia parte, vel vt alia pars det ſibi annua-
tim penſionem; c. niſi de preb. Pan. in c. pridem n. 8.
de pact. quod obtinet etiam in criminalibus, c. niſi
de preb. Pan. in c. pridem n. 8. de pact. Treuga † eſt, 1
ſecuritas in perſonis & rebus, ad tempus conceſ-
ſa, diſcordia nondum finita. Pax † eſt finis diſ- 2
cordiæ, quæ debet haberi in voluntate, & bellum
in neceſſitate, c. fin. de tranſact. Si aliquis treugam
ſiue inducias ex parte ſua violauerit, alter nihilo-
minus eas obſeruare debet, ſed frangenti pacem
fides frangatur eidem, Ioan. And. in c. peruertit el. 2.
ſub num. 5. & ibi Butr. & Can. de iureiur. Mynſ. obſ. 8.
cent. 4. Treugæ † ſunt ſpecies duæ, alia conuen- 3
tionalis, quæ etiam infidelibus eſt ſeruanda, c. 1.
& ibi gloſſ. 1. hoc tit. c. niſi bella & c. noli æſtimare 23.
quæſt. 1. Alia eſt canonica, quam à quarta feria
poſt occaſum ſolis, vſque ad ſecundam feriam,
in ortu ſolis, ab aduentu Domini, vſque ad octa-
uam Epiphaniæ, & à ſeptuageſima, vſque ad o-
ctauam paſchæ canones inter Chriſtianos inuio-
labiliter, ab omnibus obſeruari præcipiunt: ſi
quis eam frangere † præſumpſerit, poſt tertiam 4
monitionem, ſi non ſatisfecerit, ſuus epiſcopus
ſententiam excommunicationis dictat in eum,
& ſcriptum vicinis epiſcopis annunciat, vt nullus
excommunicato communicet, ſi quis hoc viola-
re præſumpſerit, ordinis ſui periculo ſubiaceat,
c. 1. hoc tit. quia excommunicatus in vno loco eſt
excommunicatus per totum orbem: c. cura ſit xi.
quæſt. 3. præterea tempore belli congrua ſecurita-
te lætantur, presbyteri, monachi, conuerſi, pere-
grini, mercatores, ruſtici euntes, vel redeuntes,
vel in agricultura exiſtentes, & animalia, quibus
arant & ſemina portant ad agrum, c. 2. hoc tit. Quę
omnia hodie non tenent, & epiſcopi, qui non
ſeruant has conſtitutiones, non dicuntur tranſ-
greſſores, quia hæ treugæ non fuerunt moribus
vtentium approbatæ, gloſſ. in c. 1. in verbo frangere
in fine hoc tit. & ibi Pan. n. 4. & Can. Pax ſi fuerit
fracta, pertinet talis cognitio ad iudicē eccle-
ſiaſticum, c. nouit. de iud. Pan. in c. cum
ſit generale n. 28. de foro
compet.

De pa-

De pactis.

Titulus XXXV.

SVMMARIA.

1 Pacti definitio.
2 Pactum aliud eſt Veſtitum.
3 Aliud nudum.
4 Pactorum quædam ſunt in rem, quædam in perſonam.
5 Pactum factum cum vna perſona non extenditur ad aliam.
6 Pactio omnis & conuentio illicita eſt iure Canonico pro ſpiritualibus obtinendis.

POST titulos de poteſtate & officio iudicum,
competens erat vt de iudicijs videretur; ſed
quia vocati ad iudicia, paciſci vel tranſigere con-
ſueuerunt, de his præmittit, & primo de pactis,
quia honorabilius eſt gratis facere, quam pretio
1 recepto. Pactum eſt † duorum vel plurium in i-
dem placitum conſenſus, l. 1. in princip. ff. de pact.
Inſtit. de oblig. in princ. & ibi DD. Mynſ. obſ. 97. cent. 2.
2 Pactum † aliud eſt veſtitum aliud nudum. Veſti-
tur pactum re, Tit. Inſtit. quib. mod. re cont. oblig. ver-
bis; tit. Inſtit. de verb. oblig. & tit. ſeqq. literis; tit. Inſtit.
de lit. oblig. conſenſu; tit. Inſtit. de oblig. ex conſ. & tit.
ſeqq. iuramento; l. vt. iuſiurandi ff. de oper. lib. inter-
uentu rei in contractibus innominatis, in qui-
bus naſcitur actio implenti, ex pacto demum re
tradita, l. 1. § item emptio 2. reſp. ff. de iur. permut. l. ex
placito C. eod. Bald in l. petens n. 24. C. de pact. non al-
teri qui non impleuit contra implentem, gloſſ. 1. in
d. l. ex placito in fine Bart. in l. ſi certis annis C. hoc tit.
cohærentia contractus, l. Iurigentium §. quin imo
& l. petens C. hoc tit. cohærentia voluntariæ tradi-
tionis, l. in traditionibus ff. & l. legem C. hoc tit. quan-
do pactum reſpicit fauorem eius, pro quo initur
contractus, cuius cohærentia pactum veſtitur,
aut fauorem tradentis, ſecus ſi apponitur in fauo-
rem alterius, quia impoſibile eſt actionem deſ-
cendentem ex contractu informari ad eius fauo-
rem; cui non competebat actio, Anch. in d. §. quin
imo ſub num. 10. ſequitur, in gloſſ. & nu. 11. Iaſ. in d. l.
ſi certis annis num. 1. auctoritate legis, l. legitima ff.
hoc tit. l. ſi quis argentum C. de donat. §. alia autem do-
nationes Inſtit. de donat. rei principio vt in pollici-
tatione facta reipublicæ. l. 1. ff. de pollicit. Nudum
eſt, quod † non eſt veſtitum, aliquo præfatorum 3
modorum, ſed hæret in meris & puris finibus
conuentionis, paritque exceptionem, non actio-
nem iure ciuili; l. iurigentium §. ſi cum nulla ff. hoc
tit. Pan. c. 1. num. 4. verſ. ſi enim pactum hoc tit. iure
canonico & in conſcientia obligat ſub pœna
mortalis peccati, c 1. hoc tit. c. iuramenta 22. quæſt 5.
daturque ex eo actio, ſiue condictio ex canone.
c. qualiter & ibi Pan. hoc tit. Hoſt. in d. c. 1. eod. & ibi
Pan. num. 3. & 5. Stipulatio pœnalis nunquam iu-
ſtit pactum nudum, Angel. in d. §. quin imo nu. 11.
Bald. in l. petens nu. 43. l. ſi pacto quo pœnam C. hoc tit.
l. nuda C. de contr. ſtipul. Quinam paciſci poſſint, &
ſuper quibus rebus, traditur in Inſtit. imperial.
tit. de oblig. & tit. de inutil. ſtipul. Procurator vel
aduocatus de quota litis paciſci nō poteſt, l. quiſ-
quis §. præterea nullum & l. qui C. de poſtul. l. ſi contra
C. mand. l. litem C. de Procurat. l. ſumptus ff. de pact. l.
nec quicquam §. circa aduocatos ff. de off. procon. l. ſi
remunerandi §. fin. cum l. ſeq. ff. mand. Sed ratione
Palmarij id eſt victoriæ pactum valet: l. 1. §. litis ff.
de var. & extraord. cognit. d. l. quiſquis §. præterea
Gail. obſ. 44. lib. 1. Pactorum quædam † in rem 4
ſunt, quædam in perſonam, l. iuriſgentium §. pa-
ctorum ff. hoc tit. & ibi gloſſ. in verbo perſonale, in du-
bio præſumuntur realia, quia pacto perſona inſe-
ritur, non vt pactum faciat perſonale, ſed vt de-
monſtretur cum quo factum ſit; d. §. pactorum l. ſi
ſic ſtipulatus 2. & ibi Bart. num. 2. ff. de verb. oblig. &
poteſt ex vna parte eſſe in perſonam, ex altera in
rem, & ex ea parte qua pactum eſt in perſonam
non tranſit in hæredem, ſed ex alia parte, qua eſt
in rem, bene tranſit in hæredem, l. qui in futurum
§. ſi ex altera ff. hoc tit. Pactum factum † cum vna 5
perſona non extenditur ad alias, l. ſi vnus §. ante
omnia l. ſi ſibi §. ſi pactus, & Iaſ. in l. iurigentium §.
prætor ait num. 7. & ſeq. ff. hoc tit. l. 1. C. de tranſact.
l. imperatores in princ. & §. fin. ff eod. niſi in caſibus
in quibus ſententia, inter alios lata, inter alios te-
net, l. ſæpe ff. de re iud. alteri per alterum actio ac-
quiritur, §. ei vero Inſt. de inutil. ſtipul. & ibi glo. mag.
& DD. ſi principaliter interſit paciſcentis, l. fide-
iuſſoris §. cum alio conuentio ff. hoc tit. §. ſed ſi quis In-
ſtit. de inutil. ſtipul. aut vna perſona reputentur, l.
ſi cum emptore ff. hoc tit. vel pactum ſit celebratum
cum principe, ciuitate, ſiue alio habente poteſta-
tem condendæ legis, l. pen. & ibi DD. C. de donat.
inter

Digitized by Google

inter Vir. & vxor. Bart. in l. Cæſar. num. 3. ff. de publ. & vectigal. Bart. in l. ciuitas n. 3. & 6. ff. ſi cert. pet Item
pactum factum in vna re, non extenditur ad a-
liam, *d. §. ante omnia l. 3. C. de tranſact.* fallit quan-
do alia eſt acceſſoria illius, in qua pactum fit. *d. l. ſi
vnus §. ſed ſi ſtipulatus verſ. fin. ff. hoc tit. l. 1. in princ. ff.*
6 *ſi quis cautionibus &c.* nullius eſt † momenti o-
mnis pactio & conuentio, pro ſpiritualibus ob-
tinendis, *c. fin. 1. reſp. & ibi gl. 1. allegat concordantes
textus hoc tit.* de ſoluẽdo collatori maiores ſolito
penſiones, ex ipſis eccleſijs, *c. cum clerici hoc tit.* de
futura ſucceſſione in beneficijs; *c. accepimus hoc tit.*
eligenda ſepultura eſt, & electa non immutanda
cum clericis ſæcularibus, vel regularibus, *c. 1. de
ſepult. in 6. clem. cupientes §. fin. de pœn.* ſolutione de-
cimarum alteri eccleſiæ vel pio loco, in præiudi-
cium parochialium eccleſiarum, *c. plerique hoc tit.*
redemptione eccleſiæ alienatæ, *c. quarelam de ſi-
mon.* item remiſſio iuris ſpiritualis, renunciatio
beneficij, ceſſio litis ſuper beneficio; pro aliquo
temporali, etiamſi illud recipiat nomine expen-
ſarum, quando renuncians habet ius in benefi-
cio, vel de eo dubitabatur, quia videtur renun-
ciare iuri ſpirituali pro temporali, & nomen ex-
penſarum poſſet fingi in fraudem, *c. cum pridem
hoc tit. & ibi gloſſ. in verbo illicita pactionis & ibi Pan.
num. 9. & Can.* tum quod iuri ſpirituali debet quis
libere renunciare, *c. ex parte & ibi not. de off. deleg.*
tum etiam quia pro iure quærendo in ſpirituali-
bus, non eſt licitum dare pecuniam, etiam ad re-
dimendam vexationem; ſecus pro iure quæſito
conſeruando, vnde qui certus eſt ſe habere bo-
num ius in beneficio, non peccat, ſi dat pecu-
niam ei, qui mouit iniuſte litem, vt deſiſtat ab illa
vexatione; *Pan. in c. audiuimus ſub num. 1. verſ. ad-
uerte & in c. mathæus numero quarto, & fuſius in c. di-
lectus filius el. 1. n. 3. & 4. de ſimon. Collect. in c. foras n.
23. de verb. ſignif. Sarn. in reg. de annali quæſt. 2. nu. 7.*
pactum quoque rei turpis, aut impoſſibilis de iu-
re, aut de facto, nullam obligationem inducit. *c.
fin. in fine & ibi gloß. pen. hoc tit. §. quod turpi Inſtit. de
inutil. ſtipul.*

De tranſactionibus.
Titulus XXXVI.

SVMMARIA.

1 *Tranſactionis definitio.*
2 *Tranſactio fit per pactum, aut Aquilianam ſtipulationem.*
Summa in Decretales.
3 *Tranſigere qui poſſint.*
4 *Tranſigere licet ſuper delictis publicis capitalibus imponentibus pœnam ſanguinis, puta mortis, aut mutilationis membri.*
5 *Excipe ab hac regula adulterium verum.*
6 *Tranſigere non licet in alijs criminibus publicis, quæ pœnam ſanguinis non irrogant.*
7 *Excipe crimen falſi.*
8 *Excipe crimen fractæ pacis.*
9 *Tranſigere, an ſit licitum in priuatis delictis.*
10 *Tranſigere aut paciſci non licet iure canonico de aliquo delicto.*
11 *Tranſactio eſt licita ſuper lite & controuerſia ciuili.*
12 *Niſi prohibeatur ſpecialiter, vt in caſibus enumeratis in textu.*
13 *Tranſactionis effectus.*
14 *Tranſactionem Vitiant error, calumnia ex parte actoris, falſitas inſtrumentorum & teſtium.*

DICTVM eſt de pactis quæ fiunt gratuito
ſuper re certa, nunc ſubdit de tranſactioni-
bus quæ non gratuito fiunt, ſuper re dubia; Eſt
enim † tranſactio de re dubia, & lite incerta præ- 1
ſente vel futura, *l. eleganter § ſi poſt ff. de cond. indeb.*
de iure aut de facto, *l. 2. C. hoc tit. & ibi Iaſ. num. 2.*
non gratuita pactio, ſed aliquo data, retento, re-
miſſo, vel promiſſo, *l. 1. ff. hoc tit. & ibi Iaſ nu. 5. l. de
fidei commiſſo l. ſi ſuper & l. tranſactio C. eod. & ibi
Iaſ. num. 1. l. lucius §. fin. ff. ad Trebel. Gail. obſ. 71. lib. 2.*
ſiue totum detur pro toto, ſiue totum pro parte,
vel plus detur quam petatur, aut nihil detur, ſed
aliquo præſtetur, *l. lucius §. fin. ff. ad Trebel. Bald. in l.
fin. num. 6. C. de execut. rei iud. Iaſ. in d. l. tranſactio
nullo num. 1. C. hoc tit.* fit per pactum † aut aquilia- 2
nam ſtipulationem. *l. 2. l. aquiliana cum l. ſeq. & l.
pacto ff. hoc tit.*

Tranſigere † poſſunt Dominus rerum ſiue a- 3
ctionum, tutor, curator cum decreto quando res
immobilis vel mobilis pretioſa occaſione tranſ-
actionis alienatur, & ſine decreto, quando ean-
dem retinent; *l. non ſolum & ibi gl. pen. C. de præd.
minor.* Procurator habens ſpeciale mandatum,
aut liberam adminiſtrationẽ bonorum, vel cau-
ſæ, vel datus ſit in rem ſuam, *c. qui ad agendum §. fi.
hoc tit. in 6. & ibi glo. fin & Can. l. procuratore in rem
l. procurator cui generaliter libera ff. de procur. l. iuſiu-
randum l. 2. §. fin. & l. ſeq. ff. de iureiur.* Prælatus
cum conſenſu capituli & auctoritate ſuperioris,

quando res immobilis vel mobilis pretioſa per
tranſactionem alienatur, ſed ſi eam retineat ali-
quo dato vel facto penes eccleſiam, tunc poteſt
tranſigere ſine alterius conſilio, vel conſenſu, *l.
nulli & ibi gloſ. & Bart. & DD. ff. hoc tit. Pan. in c. con-
tingit n. 3. eodem.* ac ſine regio aſſenſu, *Afflict. deciſ.
232. ſub num. 8. Greg. xv. deciſ. 354. n. 14.* Valet quo-
que tranſactio Prælati ſine ſuperioris auctorita-
te, in qua agitur de recuperando iure deperdito,
quod competit Eccleſiæ de iure communi, *c. 1. de
pact. in 6. Felin. in c. veniens ſub nu. 5. de præſcript.* ad-
miniſtrator ciuitatis, *l. præſes C. hoc tit. & gloſ. fin.
ibidem.* vaſallus de feudo, *c. ſi vaſallus feudum §. ſi
vaſallus de beneficio ſi de feud. cont. ſit int. dom. & agn.
vaſall. c. vnico de controu. inter vaſall. & alium de be-
4 neficio,* Super delictis † publicis capitalibus im-
ponentibus pœnam ſanguinis puta mortis, aut
mutilationis membri, *l. imperium & ibi gloſſ. 2. ff.
de iuriſd. om. iud.* non ictus fuſtium, quia non eſt
capitalis, *l. capitalium ff. de pœn.* licitum eſt tranſi-
gere & paciſci, *l. tranſigere C. hoc tit.* poſt inſcri-
ptionem factam, ac datum fideiuſſorem, de per-
ſequenda accuſatione, *Bald. in d. l. tranſigere ſub
num. 4. verſ. iſta ſolutio videtur falſa,* quia licitum v-
nicuique ſanguinem ſuum quocunq; modo re-
dimere, *l. 1. ff. de bon. eor. qui ſibi mort. conſc. etc.* tam
accuſato, quam accuſatori, quia ſi ipſe accuſator
non probaret, punietur eadem pœna, qua reus
accuſatus, *l. fin. C. de accuſ.* Dictaque tranſactio o-
peratur Primo, reſpectu accuſatoris & accuſati,
quantum ad impediendum ne iudex ex officio
ſuo, aut illi tranſigentes, vel extraneus ſuper eo-
dem proceſſu procedant, & definiat: ac reſpectu
veteris proceſſus, & illius inſtantiæ præiudicat
omnibus: *Bart. in l. tranſigere n. 7. & 8. & in l. ſi ma-
ritus §. ſi negauerint nu. 2. & 3. ff. ad l. Iul. de adult.* ſic-
que accuſatus euadit pœnam, quæ imponeretur
ſi accuſator probaret delictum, accuſator euadit
pœnam capitalem, in quã incideret, ſi in calum-
nia reperiretur; incidit tamen in Turpillianum,
quia deſtitit, *l. ab accuſatione ff. ad SC. Turpill.* cuius
pœna eſt pecuniaria *l. præuaricationis in fine ff. de
præuar.* & infamia, *l. qui deſtitit. ff. ad SC. Turpill. l.
qui accuſare ff. de accuſ.* Secundo operatur reſpectu
accuſatoris, quia quamuis alius de eodem crimi-
ne, eundem de nouo accuſare, & nouum proceſ-
ſum facere poſſit, *l. qui cœtu §. fin. ff. ad legem Iul. de
vi publ.* & iudex de nouo inquirere, *c. 1. & 2. de Col-
luſ. deteg.* ipſe tamen accuſator, qui tranſegit non
poteſt poſt tranſactionem amplius accuſare, *d. l. ſi
maritus §. ſi negauerint & ibi Bart. n. 4. l. qui deſtitit.
ff. ad SC. Turpill.* Tertio operatur reſpectu accuſa-
ti, cui non imponitur pœna, quæ alias imponitur
corrumpenti accuſatorem, *l. Imperatores ff. de iure
fiſci.* nec habetur pro confeſſo prout alias habe-
retur; *l. fin. ff. de procur. Bart. in d. §. ſi negauerint n. 2
Iaſ. in d. l. tranſigere n. 3.* & generaliter leges, quæ
puniunt tranſigentem, non habent locum, neq;
leges quæ diſponunt de alijs effectibus tranſa-
ctionis; quia permiſſa eſt tranſactio, ſed d. lex,
tranſigere, non dat robur tranſactioni, alias ſe-
queretur quod tranſactio eſſet totaliter extincti-
ua pœnæ delicti, & tolleret accuſationem com-
petentem vnicuique de populo, *l. diuus & ibi gl. ff.
ad Syllan. Bald. in d. l. tranſigere n. 4. in fine.* Excipitur
ab † hac regula adulterium verum, in quo non 5
eſt licita tranſactio, vel pactio fauore caſtitatis,
& matrimonij, quia non ſolum delinquens pu-
niendus eſt, ſed accuſator diſſimulans interpre-
tatur committere lenocinium, vnde pactum in
ſe habet admixtum delictum: *l. auxilium §. fin. ff. de
minor. l. de crimine C. de adult.* Super adulterio præ-
ſumpto licita eſt tranſactio. *Iaſ. in d. l. tranſigere n. 5.*
quod præſumitur, quando præmiſſa trina prote-
ſtatione, reperitur aliquis alloqui mulierem, *auth.
ſi quis ei C. de adult.* In † alijs criminibus publicis, 6
quæ ſanguinis pœnam non irrogant, non licet
tranſigere, quando committuntur faciendo, ſe-
cus ſi delinquatur omittendo; *l. 2. ff. ad SC. Syll.
Bald. in d. l. tranſigere num. 28. & ibidem Iaſ. num. 7.*
ne delicta remaneant impunita; *d. l. tranſigere,*
tranſactio non valet, *l. iurigentium §. ſi paciſcar ff.
de pact.* ex parte rei, quia in cauſis fiſcalibus aduer-
ſarium corrumpens data pecunia, habetur pro
confeſſo, & conuicto; *l. eius qui delatorem ff. de iure
fiſci.* ipſo facto eſt infamis, *l. athletas §. fin. cum l. ſeq.
ff. de his qui not. infamia l. ſi tutor C. de interd. matrim.
&c.* & ad aliam pœnam iudex, ex eodem proceſ-
ſu, poteſt condemnare reum, *l. 2. C. de abolit. Bart.
in d. l. tranſigere ſub num. 7. & Iaſ. num. 20. dans tres
cautelas per quas reus tranſigens cum accuſatore non
intelligitur ſibi præiudicare Bald. num. 34.* cui tempo-
ris præſcriptio non patrocinatur: *l. 1. §. fin. in fine ff.
de iure fiſci,* aut ex parte actoris, quia extra ordi-
nem punitur, *l. ſi quis repetere §. 1. ff. ad Turpill.* &
amplius non audietur, non quod eum impediat
tranſactio, ſed eum impedit deſiſtentia, & infa-
mia, quæ ſequitur ex deſiſtentia, *l. qui accuſare ff. de
accuſ.*

Digitized by Google

accuſ. l. qui deſiſtit ff. ad Turpill. Bart. in d. l. tranſigere
num. 19. C. hoc tit. Cæteriſque non præiudicat,
non vi pactionis, quia non extenditur ad alias
perſonas, l. ſi vnus §. ante omnia ff. de pact. l. impera-
tores in princ. & §. fin. ff. hoc tit. non vi præuentio-
nis, quia non dicetur præueniſſe, qui deſtitit, d §.
7 ſi negauerint, Excipe ab hac † regula crimen falſi,
in quo licita eſt tranſactio, quia poſt probatio-
nem, ei, qui falſum commiſit, imminet ſuppli-
cium capitale, ſi id exigat magnitudo commiſſi,
l. vbi falſi C. ad leg. Corn. de falſ. tum quia licet ho-
norem & ſtatum redimere, cum crimen falſi ſit
maxime opprobrioſum, & accuſatione introdu-
cta, ac pendente, tollit priuilegia perſonæ, l. ſi quis
decurio C. ad l. Corn. de falſ. ac priuilegia cauſæ, l. 1.
8 C. ad leg. Corn. de falſ. Excipe 2. quia † tranſactio
ſuper crimine fractæ pacis valet, licet ſit publi-
cum inter partes ſaluo tamen Iure Fiſci, Mynſ. obſ.
79. cent. 2. & obſ. 62. cent. 5. Paciſci licet accuſato
in his criminibus publicis, quę non irrogant pœ-
nam ſanguinis, quantum ad euitandam infa-
miam, quia reus paciſcens non habetur pro con-
feſſo, l. furti §. pactus ve ff. de his qui not. infam. Sed
non quantum ad impediendum proceſſum, quia
nullo modo licet deſiſtere: d. l. 2. C. de abolit. l. pri-
uatis l. ſi quis repetere §. 1. ff. ad Turpill. Intelligitur
autem tranſigere data pecunia, paciſci gratis, d. l.
furti §. pactus ve glo. in d. l. tranſigere in verbo prohibi-
9 tum in fine. In priuatis criminibus, † ſiquidem
mota ſint criminaliter, non licet tranſigere, ne-
que paciſci l. iurisgentium §. ſi paciſcar ff. de pact. l. li-
citatio §. quod illicite ff. de publican. &c. ad impe-
diendum proceſſum, etiam quo minus iudex in-
quirat, quia tunc pœna venit applicanda fiſco,
Bart. in d. l. tranſigere nu. 16. & 17. in fine & rationi-
bus ſupra allegatis, ante accuſationem poteſt quis
paciſci, ad impediendum ſe, non alium; Bart. in d.
l. tranſigere n. 28. & ſeqq. Si vero ciuiliter agatur
poteſt tranſigi & paciſci, l. poſt deciſionem l. inter-
dum §. qui tutelam ff. de furt. l. ſi pro fure ff. de condict.
furt. l. ſi tibi §. quadam ff. de pact. Præterquam in a-
ctionibus furti, vi bonorum raptorum, iniuria-
rum, & de dolo, in quibus paciſci licet, tranſige-
re non licet, quia reus tranſigens habetur pro
confeſſo, & ipſo facto infamatur, §. ex quibuſdam
Inſtit. de pœn. tim. litig. & ibi gl. & DD. licet quan-
tum ad impediendum proceſſum & inſtantiam,
pactum & tranſactio valeant, l. 1. l. furti §. pactus de
his qui not. infam. Bart. in l. tranſigere n. 16. hoc tit. &
ibi DD. Præfata † diſtinctio non procedit de iure 10
canonico, quia nunquam pro aliquo delicto im-
ponitur pœna ſanguinis, & omne crimen quaſi
publicum cenſetur, vnde non licet per pactum,
ſiue tranſactionem ab accuſatione recedere, c. 1.
& ibi gl. pen. de coll. deteg. & ibi Pan. n. 8. c. ſi quem §.
præuaricator & ibi gloſ. in verbo in omnibus 2. quæſt. 3.
Zab. in c. final. in 8. quæſt. hoc tit. niſi in crimine
falſi, Faber in d. l. tranſigere in fine, aut quando po-
teſt tradi curiæ ſæculari, Pan. in c. 1. n. 8. de coll. de-
teg. vel venit imponenda pœna perpetuæ detru-
ſionis, quæ æquiparatur morti, Zab. in c fin. in 8.
quæſt. in fine de tranſact. Pan. in d. c. 1. ſub nu. 8. de coll.
deteg. aut iudex ſuper crimine diſpenſaret, aucto-
ritatem præſtando volentibus inter ſe gratiam
facere, c. fin. hoc tit. & ibi Zab. in 4. quæſt. c. ſi pri-
mates & ibi gloſſ. in verbo pacificare 5. quæſt. 2. & ibi
Archid. num. 1. l. furti §. qui iuſſit. ff de his qui not. in-
fam. Archid. in c. ſtudendum 90. diſt.

Super lite † & controuerſia ciuili licita eſt 11
tranſactio, c. 1. c. fin. hoc tit. l. cauſas C. eod. etiam fa-
moſa, §. ex quibuſdam Inſt. de pœna temere litig. l. in
actionibus ff. de ijs qui not. infam. ac criminali ciuili-
ter intentata, l. non diſtinguemus §. Iulianus & ibi gl.
in verbo famoſo delicto ff. de arbit. Bart. & DD. in l.
quid ergo §. cum autem verſ. ex compromiſſo ff. de his
qui not. infam. Pan. in c. veniens in 2. not. & in c. quinta
vallis in 1. not. de iureiur. quia agitur de ſolo præiu-
dicio partium, Pan. in c. literas num. 7. de præſumpt.
Bart. in d l. non diſtinguemus §. Iulianus ff. de arbit. &
DD. & ſuper ſeruili & aſcriptitia conditione, l. fin.
C. hoc tit. Pan. in c. præterea el. 2. num. 4. hoc tit. &
cauſa conuerſionis & monachationis, gloſſ. fin. in
d. l. fin. C. hoc tit. interueniente decreto epiſcopi,
Bald. in d. l. fin. poſt. gloſſ. & DD. niſi ſpecialiter pro-
hibeatur. prohibetur † autem ſuper ſententia, l. ſi 12
cauſa C. hoc tit. Mynſ. obſ. 47. & ſeq. cent. 4. niſi ap-
pellatio interceſſerit, aut appellari poſſit, l. & poſt
rem. ff. hoc tit. l. eleganter §. ſi quis poſt ff. de cond. indeb.
vel ſi ignoretur iudicatum, aut ignorari poſſit, an
iudicatum ſit; l. & poſt rem ff. hoc tit. controuerſijs,
quæ ex teſtamento proficiſcuntur, niſi inſpectis
& cognitis verbis teſtamenti, l. de his controuerſijs
ff. hoc tit. qualecunque ſit illud teſtamentum, ſiue
nuncupatiuum, ſiue in ſcriptis; Cæſar. deciſ. 1 & 2.
hoc tit. qui explicat l. de his ff. de tranſact. ſed tranſa-
ctio ſuper exiſtentia teſtamenti ſuſtinetur ex fa-
ma, & vociferatione exiſtentiæ teſtamenti; l. 2. C.
de tranſact. l. 1. ff. eod. Greg. XV. deciſ. 149. futuris ali-

Digitized by Google

mentis, ſecus de præteritis, *l. de alim. C. hoc tit.* quæ
teſtamento, codicillis, aut mortis cauſa donata,
vel ab eo cui mortis cauſa donata, vel ſi implen-
dæ conditionis gratia, relicta ſint, abſque præto-
ris auctoritate; de alimentis, quæ non mortis
cauſa donata ſunt, licet ſine prætore auctore
tranſigere, *l. cum hi ff. hoc tit.* matrimonio, quando
per tranſactionem aliquid fit, contra vinculum
matrimoniale, ſecus ſi tranſactio fieret pro ma-
trimonio, vt quando partes contendentes de
matrimonio, per tranſactionem inducuntur ad
contrahendum de nouo, ſi nullum ſubſit impe-
dimendum, vel tale quod dependet ab earum
voluntate; *c. fin. & ibi Pan. n. 8. hoc tit.* ſuper futuris
decimis cum laico, vt omnino in perpetuum re-
mittantur, vel minus ſoluat, niſi auctoritate Pa-
pæ, qui ſolus poteſt eximere laicum à ſolutione
decimarum, *c. à nobis de decimis* ſuper perceptis &
ſubtractis decimis libere tranſigi poteſt; item ec-
cleſiæ liberius inter ſe poſſunt de decimis tranſi-
gere, *Pan. in c. ſtatuimus num. 7. hoc tit. & ibi Anch in
fine & Can. Capr. conſ.* 100. re ſacra, vel ſpiritua-
li, aut beneficio litigoſis, *c. ſuper eo hoc tit. c. fin. de rei
permut.* iure præſentandi, *c. præterea 1. hoc tit.* ſpiri-
tuali ſubiectione, *c. præterea 2. hoc tit.* etiam cum
iuramenti interpoſitione, *c. conſtitutus hoc tit.* Quę
procedunt primo, quando temporale pro ſpiri-
tuali datur; ſed valet tranſactio, ſi ſpirituale pro
ſpirituali datur auctoritate archiepiſcopi, non e-
ius Vicarij vel officialis, *Innoc. in c. 2. in fine hoc tit.
cap. Tholoſ. quæſt. 98.* in ipſo actu tranſactionis, &
non ex poſt facto, interpoſita, *Collect. in c. veniens
nu. 3. hoc tit. Capell. Tholoſ. quæſt.* 98. Quando epi-
ſcopus cum eccleſia ſibi ſubdita: vel epiſcopi,
quando eccleſiæ ſibi ſubditæ, vel etiam inferio-
ris prælati, quando eccleſiæ pleno iure ſibi ſub-
iectæ tranſigunt ſuper decimis, aut alio iure ſpiri-
tuali, *gloſſ. in d. c. ſuper eo in verb. ſuper re ſacra d. c.
ſtatuimus & ibi Pan. num. 2. 3. 4. & 5. & in c. præterea
el. 2. num. 2. hoc tit.* Limita 2. quando eccleſia, vel
alia res ſacra deducitur in iudicium tanquam
proprietas, *gloſſ. 1. in d. c. ſuper eo circa finem Pan. in
d. c. ſtatuimus num.* 8. Limita 3. in amicabili com-
poſitione nullo dato, vel retento, etiam abſque
ſuperioris auctoritate, *d. c. ſuper eo in fine in verbo
inter ſe & ibi Pan. nu. 2. & 3.* niſi per compoſitio-
nem alter dimittat beneficium à ſe poſſeſſum,
nam non poteſt poſſeſſor quoquo modo benefi-
cium dimittere, ſine ſuperioris auctoritate, *c. ad-
monet c. quod in dubijs de renunc. Pan. in c. cum pridem
de pact. num.* 3. Tranſactio inita poſt citationem
emanatam ad inſtantiam actoris pendente ter-
mino ad comparandum circumducit ipſam ci-
tationem vt reus amplius comparere non tenea-
tur, *Alex. in l. 2. in fin. ff. ſi quis in ius voc. non ierit.
Mynſ. obſ. 47. in princ. cent.* 4. & tollit † inſtru- 13
menta, & omnia iura, quæ partibus vel ex tem-
poris præſcriptione, ſeu aliter opem de lege, aut
quocunque priuilegio ferre poterant, & ſola pa-
ctorum habitorum pagina validum perpetuum-
que robur obtinet, *c. 1. hoc tit. Mohed. deciſ. 3. de
tranſact. Iaſ. & DD. in l. fratres C. de tranſact.* & ex
ea nudo pacto inita, iure canonico datur actio,
c. 1. & c. qualiter de pact. iure ciuili etiamſi facta ſit
apud acta, in præſentia iudicis, reo datur exce-
ptio, actori non datur actio, quia actori ſupereſt
vetus actio, ad quam poteſt redire, ſi fides tranſ-
actionis non ſeruetur, *l. ſiue apud acta C. hoc tit.* niſi
ſubdita illuxerit Aquiliana ſtipulatio, quæ om-
nem actum ipſo iure perimit, *l. actione l. vt reſpon-
ſum l. vbi pactum C. hoc tit. l. Aquiliana ff. eod.* Secun-
do non minor eſt auctoritas tranſactionis quam
rei iudicatæ, *l. non minorem C. hoc tit.* Tertio non
reſcinditur prætextu inſtrumenti poſtea reperti,
l. ſub prætextu C. hoc tit. aut prætextu læſionis, vl-
tra dimidium iuſti precij, *Bald. in l. 2. C. de reſcind.
vend. num. 7. & 8. & ibi DD. Iaſ. in l. ſi quis eum ali-
ter numer. 13. ff. de verb. oblig. & ibi DD. Afflict. deciſ.
220. numer. 2. Gail. obſ. 70. lib. 2. Mynſing. obſer. 33.
cent. 1.* Quarto impedit litis ingreſſum ſiue litis cc-
teſtationem, *l. ſi atris C. hoc tit.* Quinto in ea non
habet locum pœnitentia, *l. quamuis C. hoc tit.* ab
ea receditur mutuo conſenſu reſtituta pecunia
accepta, & cauſa ex integro agitur, *l. ſi diuerſa
C. de tranſact. Greg. xv. deciſ. 354. & ibi annot. am-
pliat. 3. & limitat. 6. modo.* Sexto ſi fundus dimit-
titur ex cauſa tranſactionis, non debetur euictio,
ſecus ſi datur, *l. ſi pro fundo C. hoc tit.* Septimo fa-
cta ſuper re ſpirituali, auctoritate ſuperioris ligat
eccleſiam, & ſucceſſorem, alias ligat tantum ip-
ſum tranſigentem, *c. de cætero c. veniens hoc tit. Greg.
xv. deciſ.* 152. Octauo concordia quæ innititur
priuilegijs, vel præſcriptione, non dicitur con-
tra ius, ac ſacros canones, ac iurata & confirmata
à ſede apoſtolica eſt omnino ſeruanda, *Seraph. de-
ciſ. 460. & deciſ. 475. per c. irrefragabili § 1. de offic.
ord.* nec indiget verificatione, *c. pen. de confirm. v-
tilit. Seraph. deciſ. 709. nu. 2.* Vitiant † tranſactio- 14

nem

Digitized by Google

nem errorem etiam in parte, quia remouet conſen-
ſum: *Angel. in l. qui Romæ §. duo fratres in 1. quæſt. nu.
8. ff. de verb. obligat. & ibidem Alex. numer. 54. Cæſar.
deciſ. 1. hoc tit.* calumnia ſiue dolus, ex parte acto-
ris; *gloſſ. in l. 1. in verbo qui tranſigit ff. hoc tit. Iaſ. in l.
2. ſub nume. 2. C. eod. c. ſuper eo. & ibi gloſſ. in verbo da-
to eod. & Can.* ex parte vero rei, non vitiat ipſo iu-
re, ſed in effectu, & reſcinditur per actionem de
dolo; *Iaſ. in l. ſub prætextu num. 8. C. hoc tit. Zab. in d.
c. ſuper eo. in 3. quæſt.* falſitas inſtrumentorum, &
teſtium productorum, quatenus eorum prætex-
tu facta reperitur, niſi ſuper falſo fuerit tranſa-
ctum, *l. ſi ex falſis C. hoc tit. & ibi Bart. nu. 5. & 8.*

De poſtulando.

Titulus XXXVII.

SVMMARIA.

1 *Poſtulare quid ſit.*
2 *Poſtulare quilibet poteſt.*
3 *Poſtulare prohibitorum tres ſunt ordines, quidam in totum poſtulare prohibentur.*
4 *Quibuſdam pro aliis ne poſtulent prohibetur.*
5 *Quibuſdam non in totum denegatur poſtulandi facultas, ſed ne pro omnibus poſtulent.*
6 *Sacerdotibus indifferenter prohibetur poſtulatio.*
7 *Diaconi, ſubdiaconi, etiam ſine titulo promoti, & clerici in minoribus ordinibus conſtituti ſi ſtipendiis eccleſiaſticis ſuſtentantur, coram iudice ſæculari aduocati in ſæcularibus negotiis fieri prohibentur.*
8 *Secus in cauſis eccleſiaſticis.*
9 *Clerici contra eccleſiam, à qua beneficium obtinet, pro extraneis aduocati pœna.*
10 *Clerici omnes indiſtincte in foro eccleſiaſtico Aduocati & procuratores eſſe poſſunt.*
11 *Monachi & Canonici regulares non poſſunt eſſe aduocati.*

IN pactione, tranſactione, tractatu & diſcuſſio-
ne litium, vocati ad iudicia ſolent ſibi quærere
& adhibere aduocatos, ideo compilator ante
tractatum de iudicijs præmittit de poſtulando.
1 Poſtulare † eſt deſiderium ſuum, vel amici ſui, a-
pud eum, qui iuriſdictioni præeſt proponere, vel
alterius deſiderio contradicere. *l. 1. §. poſtulare ff.
hoc tit. Gail. obſ. 43. lib. 1.* Quilibet † poſtulare po- 2
teſt, niſi prohibeatur tam ingenuus, quam liber-
tus, *l. 2. C. hoc tit.* literatus, & illiteratus, dummo-
do habeant experientiam cauſarum ex conſue-
tudine, *l. pen. C. de iud. l. 1. §. poſtulare & ibi gloſſ. in
verbo exponere ff. hoc tit.* verum illiteratus inter ad-
uocatos non numeratur. *l. nemini §. iubemus §. nec
de cætero C. de aduoc. diuerſ. iud. l. 1. §. aduocatos ff. de
var. & extraord. cognit.*

Prohibitorum † tres ſunt ordines, *c. infames §.* 3
nam vt præmiſimus 3. quæſt. 7. l. 1. ff. hoc tit. quidam in
totum poſtulare prohibentur, vt minor annis de-
cem & ſeptem, qui eos non in totum compleuit:
*§. fin. in fine Inſt. quibus ex cauſ. manumittere non licet
l. 1. §. initium autem ff. hoc tit.* ſurdus qui omnino
non audit; quia decretum prætoris exaudire non
poteſt; *d. l. 1. §. propter caſum c. infames §. nam vt præ-
miſimus 3. quæſt. 7.* quibus iudex, quia pro ſe prohi-
bentur poſtulare, aduocatum dat cum ſalario
clientuli, & datus cogitur patrocinium ſuſcipere,
niſi iuſtam excuſationem habeat, *d. l. 1. §. ait præ-
tor. & ibi gloſſ. in verbo non habebunt & DD. l. proui-
dendum C. hoc tit.* In ſecundo ordine ponuntur ij,
qui pro alijs ne † poſtulent, prohibentur, vt mu- 4
lieres, ne contra pudicitiam ſexui congruentem
virilibus officijs fungantur: *d. l. 1. §. ſecundo loco l.
alienum C. de procurat.* cæcus vtriſque luminibus
orbatus; quia inſignia magiſtratus videre & re-
uereri non poteſt; *d. l. 1. §. caſum,* & perſonæ turpi-
tudine notabiles, vt muliebria paſſus, de capitali
crimine damnatus, calumniæ cauſæ iudicio pu-
blico damnatus, qui operas ſuas, vt cum beſtijs
pugnaret, locauit, ſiue depugnauit, ſiue non: ſed
eſt æquiſſimum ſi tutelam vel curam huiuſmodi
perſonæ adminiſtrent, poſtulare eis pro his, quo-
rum curam gerunt, concedi. *d. l. 1. §. remouet autem
& §§. ſeqq. d. c. infames §. alij prohibentur l. fœminis ff.
de procurat.* Tertius ordo eſt eorum, quibus non
in totum † denegatur poſtulandi facultas, ſed ne 5
pro omnibus poſtulent, quaſi minus delique-
rint, quam hi, qui ſuperioribus capitibus notan-
tur; vt qui lege, *l. improbum C. de his qui not. infam.
l. eadem §. 1. ad l. Iul. repet.* plebiſcito, *l. plebiſcito ff. de
offic. præſid. l. ſolet in fine ff. de offic. proconſ. & leg.* ſena-
tusconſulto, *l. 1. ff. ad l. Iul. de vi priuat. L. 1. §. 1. A. ad
Leg. Iul. de ambitu,* ac etiam principum placito, *l.
fin. C. hoc tit. l. iubemus §. petitiones C. de aduoc. diuerſ.
iud. l. ſi quis maior C. de tranſact.* poſtulare prohi-
bentur, edictone prætoris, *l. pen. l. quos prohibet &*

Digitized by Google

ibi gloſſ. 1.2.*ff. hoc tit.* aut iudicis decreto, *l.* 1.§.*pro-*
uidendum C. hoc tit. l. puto §. 1. *l. ex ea ff. cod.* cum di-
ſtinctione, quod ſi afficiat perſonam, porrigit ef-
fectum ſuum vbicunque locorum; ſi non afficiat,
quia fertur ex cauſa, quæ non irrogat infamiam,
porrigit effectum ad villas, & caſtra territorij il-
lius. ſed non extra territorium iudicis, *d.l. ex ea &*
ibi Bald. num. 1. *&* 2. *& DD. communiter*, etiamſi lex,
aliaue conſtitutio generaliter & indefinite lo-
quantur, & in illis non inueniantur aliquæ per-
ſonæ exceptæ, *l.* 1.§. *ait prætor. qui lege & ibi gloſſ. in*
verb. ait prætor. verſ. ſed quomodo ff. hoc tit. & omnes
qui edicto prætoris vt infames notantur, non ta-
men ſumma infamia, *l.* 2.§. *ignominiæ verſ. ait præ-*
tor. cum l. ſeq. l. furti §.*fin. cum l. ſeq. ff. de his qui not.*
infam. Qui omnes pro ſe, & certis perſonis po-
ſtulant, videlicet pro parente, patrono, patrona-
ue; liberis parentibuſue patroni, patronęque, li-
ber s ſuis, fratre, ſorore, vxore, certis perſonis af-
finitate præſenti, non quæ quondam fuit con-
iunctis; ac ijs quorum tutelam & curam gerunt;
& generaliter quando non ſponte, ſed neceſſario
officio funguntur: pro alijs autem non poſtulant:
qui aduerſus ea feciſſe monſtretur, pro alijs in-
terdicta poſtulatione repellitur, & pro æſtima-
tione iudicis extra ordinem pœna pecuniaria
mulctatur. *l.* 1.§. *qui aduerſus &* §. *vt in initio, &* §.
ait prætor. & ibi gloſſ. in verbo lege & §§. *ſeqq. & l. cui*
eorum cum ll. ſeqq. ff. hoc tit. & ibi gloſſ. & DD. d.c. in-
fames §. *alij enim omnes &* §§. *ſeqq.* Sacerdotibus in-
differenter † prohibetur poſtulatio, præterquam
7 in quatuor caſibus: *c. cum ſacerdotis & ibi Pan. poſt*
Ioan. And. & alios hoc tit. contra Hoſtien. clerici in
ſubdiaconatu & diaconatu, etiamſi ſint ſine titu-
lo promoti; in minoribus quoque ordinibus
conſtituti ſi ſtipendijs eccleſiaſticis ſuſtentantur,
coram ſæculari iudice aduocati in ſæcularibus
negotijs fieri prohibentur; niſi propriam cau-
ſam, aut eccleſiæ fuerint proſecuti, vel ſi neceſſi-
tas immineat pro perſonis coniunctis, aut miſe-
rabilibus, quæ proprias cauſas adminiſtrare non
poſſunt, *c.* 1. *c. fin. hoc tit. & vtrobique gloſſ. & DD.*
8 in cauſis eccleſiaſticis † coram iudice ſæculari
aduocati officio fungi poſſunt. *Pan. in c.* 1. *num.* 3.
& 4. *hoc tit. per text. d. cap.* 1. *ſumpto argumento à con-*
trario ſenſu. Dicitur negocium eccleſiaſticum, aut
ratione perſonæ, vt quia perſona eccleſiaſtica, ſe-
quendo forum rei, litigat coram ſæculari; *c. expe-*
rientia cum cc. ſeqq. 11. *quæſt.* 1. vel ratione delicti, vt
quia pro ſacrilegio, eccleſia vult conuenire lai-
cum, coram iudice ſæculari, *c. cum ſit generale de fo-*
ro compet. vel ratione rei de qua agitur, vt quia res
eſt eccleſiæ, *c. ſi clericus de foro compet. Pan. in d.c.* 1. *n.*
3. *hoc tit.* alias quod ſi conſtituti in minoribus or-
dinibus, non habent huiuſmodi ſtipendia, co-
ram ſæculari iudice poſtulare poſſunt in cauſa
ciuili, *gloſſ. in ſumma & c. vnico* 15. *quæſt.* 2. *in fine.* &
licite exigunt ſalariũ, *c. non ſane* 14. *q.* 5. *l.* 1. *ff. de var.*
& extra ord. cognit. lite ſeu cauſa finita, *l. Archia-*
tri C. de prof. & med. lib. 10. *late Sal. in l.* 1. *nu.* 7. *C. de*
ſuffrag. Mynſ. obſ. 7. *&* 8. *cent.* 3. ſed non in criminali
vbi de ſanguinis pœna agitur, *c. ſententiam ne cleri-*
cus vel monachus c. his à quibus 13. *quæſt. fin.* licet qui-
dam contendant, eos pro accuſato poſſe poſtula-
re ſed non pro accuſatore, ſed tutius eſt abſti-
nere, *c. aliquanto & ibi gloſſ. in verbo ad ſacerdotium*
51. *diſt. Ioan. Andr. num.* XI. *Pan. num.* 5. *Anchar. in c.* 1.
nu. 7. *hoc tit.* Clericus † qui contra eccleſiam à 9
qua beneficium obtinet, pro extraneis aduoca-
tus, aut procurator eſſe præſumit, tanquam in-
gratus poteſt huiuſmodi beneficio ſpoliari. *c. fin.*
§. *fin. & ibi gl. fin. hoc tit. & Can. c. ſi Imperator & ibi*
gloſſ. in verbo beneficia & Archid. ſub n. 2. *et* 3. *& Can.*
96. *diſt.* In foro † eccleſiaſtico omnes clerici indi- 10
ſtincte poſſunt poſtulare, *Pan. in c.* 1. *n.* 3. *hoc tit. per*
illum textum c. deniq; 14. *quæſt.* 5. *& ibi gloſſ. fin. gloſ. in*
ſum. 15. *quæſt.* 2. Monachi † & canonici regulares 11
non poſſunt poſtulare, niſi cum vtilitas monaſte-
rij expoſcit, & de mandato ſuperioris, *d.c. ex parte*
hoc tit. & ibi gloſſ. in verbo imperante, tam in foro ec-
cleſiaſtico quam ſæculari. *Pan. in d.c. ex parte n.* 2.

De Procuratoribus.

Titulus XXXVIII.

SVMMARIA.

1 *Procurator eſt qui aliena negocia mandato Do-mini gratuito adminiſtrat.*
2 *Procuratorem quilibet conſtituit.*
3 *Prælatus.*
4 *Clericus ſæculares ratione ſuæ præbendæ.*
5 *Sacerdos cui eccleſia eſt collata, commiſſa, com-mendata.*
6 *Monachus cui commiſſa eſt adminiſtratio obedien-tia*

7 *Mona-*

Digitized by Google

7 *Monachus in omnibus caſibus in quibus per ſe poteſt eſſe in iudicio.*
8 *Procurator quilibet poteſt conſtitui.*
9 *Religioſus prohibetur eſſe procurator.*
10 *Fœmina.*
11 *Coniuncta perſona in cauſa prophana admittitur, ſed non in cauſa beneficiali.*
12 *Minor viginti quinque annis in iudicialibus.*
13 *Procurator interuenire poteſt in cauſis pecuniarijs*
14 *In Cauſa criminali eſt diſtinguendum.*
15 *Mandatum procuratoris quomodo probetur.*
16 *Mandatum quando præſumatur.*
17 *Procurator recipit poteſtatem ſeu exercitium tempore præſentationis & receptionis mandati.*
18 *Conſors pro conſorte admittitur in cauſis prophanis & beneficialibus.*
19 *Procurator & nuncius quomodo differant.*
20 *Procuratores plures ſimul & ſimpliciter deputati ad idem, complexiue dati intelliguntur, & vnus ſine altero non debet admitti, ſiue ſint conſtituti ad negocia, ſiue ab actore ad iudicia.*
21 *Fallit dicta regula tribus modis.*
22 *Procuratoribus pluribus datis inſolidum, melior eſt conditio illius, qui per litis conteſtationem primitus negocium occupauit.*
23 *Reus non poteſt conſtituere plures procuratores ſimpliciter, aut inſolidum, ita quod non ſit melior conditio occupantis.*
24 *Procurator ad futuras controuerſias poteſt conſtitui. ſimpliciter datus non videtur datus ad futuras lites.*
25 *Geſtorum à procuratore præſumitur ignorantia.*
26 *Aduocatus vel procurator patrocinando actori ſuper re, in qua ius habet, an illud perdat.*
27 *Procurator ad negotia re integra à Domino poteſt reuocari.*
28 *Procurator ad iudicia poteſt per Dominum libere reuocari ante litem conteſtatam.*
29 *Procurator ad iudicia poſt litem conteſtatam inuitus non poteſt reuocari.*
30 *Procurator, poſtquam ſemel acceptauit mandatum, non poteſt pœnitere.*
31 *Procurator ad iudicia non poteſt ſubſtituere niſi poſt litem conteſtatam.*
32 *Procurator ad negocia datus poteſt libere quandoſunque alium ſubſtituere.*
33 *Procurator datus ab homine cum poteſtate ſubſtituendi, non poteſt reuocare à ſe ſubſtitutum, poſt ſuſceptum mandatum.*
34 *Fallit dicta regula quinque Caſibus.*
35 *Procurator habens mandatum à lege, puta ſi datus fuit in rem ſuam, vel fuiſſet litem conteſtatus, poteſt ſubſtitutum à ſe reuocare poſt ſuſceptum mandatum re integra.*
36 *Mandatum finitur multis modis, datum à rectore eccleſiæ ſeu beneficij pro eccleſia ſeu beneficio eius morte naturali & ciuili, datum vero pro perſona ſua re integra, morte rectoris finitur.*
37 *Mutatione conditionis perſonæ procuratoris in deterius.*
38 *Reuocatione.*
39 *Secundum mandatum ſiue ſecunda procuratio ad idem tacite reuocat primam.*
40 *Spontanea comparitione Domini.*

PACTIONE & tranſactione deſperatis ſolent actor & reus quærere procuratores, ad cauſas ſuas agendas & defendendas, de quibus nunc eſt dicendum, ſimilem titulum habemus in Inſtit. Imper. libr. 4. de his per quos agere poſſumus.
Procurator eſt † qui aliena negotia mãdato Do- 1
mini gratuito adminiſtrat, *l. 1. ff. hoc tit. & ibi gloſſ. in verbo aliena l. 1. ff. an per alium cauſ. appell.* Quili-
bet † conſtituit procuratorem, niſi prohibeatur, 2
quia hoc edictum eſt prohibitorium, *l. mutus in pr. ff. hoc tit. & ibi gloſ. in verb. hoc edictum,* Prælatus in
bonis † communibus quoad rem & quoad ad- 3
miniſtrationem, vel etiam quoad adminiſtrationem tantum, licet quoad rem diuiſis conſtituit procuratorem, & ante litem conteſtatam, *c. cum cauſam de iuram. calum. & ibi Innoc. Franc. in c. 1. §. licet ſub num. 2. hoc tit. in 6. Alex. in l. neque tutores ſub num. 6. C. de procur. & ibi DD.* quia in his Pręlatus ſolus habet legitimam adminiſtrationem generalem, ſed non liberam, *c. ſi. 5. quæſt. 3. & ibi Prapoſ. num. 7. & ſeqq. Archid. numer. 11. & ſeq. Gemin. num. 6. & 7.* ac agit & conuenitur ſine conſenſu ſine capitulo & conuentu, *c. edoceri & ibi cont. gloſſ. Innoc. nu. 4. Pan. nu. 6. Felin. nu. 2. & 6. & Can. de reſcript. 5. quæſt. 3. c fin. & ibi gloſſ. pen. Lapus alleg. 48. licet materia Rot. deciſ. 3. de confeſſ. in nou. Capell. Tholoſ. quæſt. 29.* cuius conſenſus requiritur, quando Prælatus conſtituit Procuratorem, generalem & perpetuum, qui omnia negotia gerat, tam in iudicio quam extra, *Pan. in d. c. edoceri num. 9. & ibi Zab. in 5. quæſt. verſ. ſed Innoc.* ac in arduis & tangentibus ſtatum eccleſiæ, vt eius libertatem, ſubiectionem, bonorum alienationem,

honores,

Digitized by Google

honores, limites eccleſiæ, c. 1. hoc tit. c. cauſam qua
de iud. Felin. in d. c. edoceri, in 1. declaratione Rot. d. de-
ciſ. 3. num. 4. Zab. in d. c. edoceri quaſt. 10. verſ. ſecundo
caſu Lapus alleg. 48. num. 8. niſi ardua deduceren-
tur per viam poſſeſſorij, quia cauſa de ſola poſſeſ-
ſione dicitur parua, licet agatur de magna re, Dec.
in c. cauſam qua num xi. & ſeqq. de iud. Rot. deciſ. 1. de
offic. Archid. in antiq. Achill. deciſ. 8. hoc tit. Si lis o-
riatur inter Prælatum & Collegium, ſuperior, aut
iudex etiam delegatus, vel ſubdelegatus, c. fin. de
iud. in 6. Gem. in c. fin. 5. quaſt. 3. in gloſſ. ſed nunquid
ſi canonici, dabit Collegio curatorem ad litem,
quando nomine eccleſiæ agitur, ſicuti cum pu-
pillus agit contra tutorem, c. fin. 5. quaſt. 3. gloſſ. 1. in
d. c. edoceri in fine de reſcript. c. ſignificauit & ibi gloſſ.
in verb. conſtituebat actorem de appell. licet Pan. ibi n. 8
gloſſ. reprobet & male, quia quando agitur nomine
eccleſiæ, capitulum ſiue conuentus non habet
in bonis communibus legitimam adminiſtra-
tionem, ex ſupra allegatis. & eccleſia eſt loco filij,
Prælatus loco patris, c. fin. 68. diſt. & ibi glo. in verb.
illos. ſecus ſi ageretur nomine proprio, vt cum v-
na pars canonicorum petit electum ſuum con-
firmari, alia contrarium petente, quia quælibet
pars, quæ pro ſuo intereſſe contendit, agere po-
teſt, ſine auctoritate ſuperioris, c. eccleſia c. cum o-
lim de cauſ. poſſeſſ. & propriet. Innoc. in d. c. edoceri
num. 3. Quando bona Prælati & Conuentus ſiue
capituli ſunt omnino diuiſa, in fundatione de cō-
ſenſu patroni, arg. c. dilectus de conſuet. c. quanto de
cenſib. vel poſt conſecrationem auctoritate epi-
ſcopi, c. quoniam de vit. & honeſt. cleric. cap. 2. de releg.
dom. c. ſicut de exceſſib. prælat. vel ex conſuetudine
contra diſpoſitionem iuris communis, Pan. in d. c.
edoceri in vlt. not. aut ex ſtatuto abbatis & conuen-
tus cauſa vitandi ſcandali, Pan. in d. c. edoceri num. 3.
in fine, tunc Prælatus non agit pro rebus conuen-
tus, neque conſtituit procuratorem, ſed conuen-
tus ſeu Capitulum poterit in rebus ſuis agere, &
conſtituere Procuratorem ſine Prælato, d. c. edo-
ceri in fine & ibi Zab. in 5. quaſt. contra quemcun-
que ac etiam Prælatum ſine curatore: quia habet
legitimam adminiſtrationem, Zab. in d. c. edoceri in
7. quaſt. & ibi Pan. num. 13. Ioan. And. numer. 15. l. 1. §.
quibus ff. quod cuius vniu. nom. c. cum eccleſia c. cum o-
lim de cauſ. poſſeſſ. & propriet. c. cum veniſſet ibi ad pe-
titionem eboracen. capituli de inſtit. præterquam in
arduis, ex ſupradictis, niſi hæc deducerentur per
viam poſſeſſorij, Dec. in d. c. cauſam qua numer. 21. &
ſeqq. Achill. d. deciſ. 8. in fine, quia regulariter vbi-
cunque quis poteſt agere & defendere, poteſt
etiam Procuratorem conſtituere tam ante litem
conteſtatam, quam poſtea, l. 1. & ibi gl. in verb. vel
nolunt qua ponit fall. & Bart. ff. de procur. glo. in clem.
religioſus in verbo conſtituere hoc tit. c. ex parte de re-
ſtit. ſpoliat. Pan. in c. cum I. & A. numer. 24. & ſeq. de
ſent. & re iud. Si aliqua ſint communia, aliqua di-
uiſa, quando ex toto diuiſa eſt adminiſtratio, et-
iamſi aliquæ res, vna, vel plures ſint communes,
tunc in talibus communibus cenſentur tanquam
ſocij, & vnus ſine alio non diſponit: arg. l. per fun-
dum ff. de ſeru. ruſt. præd. c. in re communi de reg. iur.
in 6. quod ſi adminiſtratio eſt pro parte diuiſa,
pro parte communis, tunc ſuper communibus
agit & conſtituit Procuratorem, ſolus Prælatus,
arg. §. nihil autem Inſtit. de fideicommiſſ. hæred. cum
ibi not. Zab. in d. c. edoceri in 10. quaſt. Imol. num. 6. &
7. & Can. communiter, Dicuntur bona diuiſa, quo-
ad rem, ſed non quoad adminiſtrationem, quan-
do certa bona ſunt deputata pro menſa abbatis,
& certa pro menſa Conuentus, ſed abbas admi-
niſtrat, ac ſi bona ex toto eſſent communia: c. poſ-
ſeſſiones de rebus eccleſ. alien. &c. Dicuntur vero o-
mnino diſcreta, quando Conuentus per ſe, vel a-
lium perpetuum vel temporalem miniſtrum ad-
miniſtrat, bona ſibi deputata, & idem facit abbas
de ſuis, Zab. in d. c. edoceri in 8. quaſt. per illum text. in
fine. Nomine Prelati cenſentur, Epiſcopus, abbas,
Decanus cathedralis eccleſiæ, c. edoceri de reſcript.
c. cum ab eccleſiarum de off. ord. Bald. in l. 1. num. 8. C.
de ſeru. reip. manum Fel. in c. ex parte el 3. ſub 1. verſ.
ſubdit etiam quod iſte textus de reſcript. Put. deciſ. 209.
lib. 3. Prior alicuius monaſterijs, quilibet inferior
Prælatus, cui principaliter competit adminiſtra-
tio collegiatæ eccleſiæ, c. cum non ignores de præb.
Pan. in d. c. edoceri ſub num. 3. verſ. ad octauam & vlt.
quaſt. & ibi Imol. ſub num. 10. verſ. extra gloſſ. Præ-
terea procuratorem † conſtituunt clericus ſæcu- 4
laris ratione ſuæ præbendæ, Innoc. in d. c. edoceri in
fine & ibi Ioan. Andr. numer. 16. Zab. in 4. quaſt. Ca-
putaq. deciſ. 91. part. 1. quando agit contra cano-
nicum, vel Capitulum, ſed ſi ageret contra extra-
neum, requireretur conſenſus Capituli cuius in-
tereſt, quod non diminuatur præbenda, & ita
ſeruat Curia: c. cum veniſſent & ibi Pan. ſub num. 8.
in verb. vel ad petitionem de iuſtit. collect. in d. c. edoceri
num. 6. Sacerdos † cui eccleſia eſt collata, com- 5
miſſa, commendata, data in adminiſtrationem,
vel

Digitized by Google

vel gubernium: c. l. perpetuus de fid. Inſtr. c. quere-
6 lam de elect. c. presbyter 32. diſt. monachus † cui cõ-
miſſa eſt adminiſtratio alicuius obedientiæ; c. cum
deputati de iud. Ioan. And. in d. c. edoceri num. 3. 4. & 5.
Zab. in 1. & 2. quæſt. Secus ſi monacho commiſſa
ſit adminiſtratio alicuius villæ, vel poſſeſſionum,
Innoc. in d. c. edoceri n. 7. & ibi Ioan. And. n. 15. Zab. in
3. quæſt. de quo nũc fruſtra diſputatur, quia Con-
cilium Tridentinum prohibuit ſuperioribus, ne
deinceps bona ſtabilia alicui Regulari conce-
dant, etiam ad vſumfructum, vel vſum, admini-
ſtrationem, aut Commendam, c. nemini §. nec de-
inceps ſeſſ. 25. de regul. monial. De Stylo Curiæ Re-
gularis habẽs adminiſtrationem ſeu beneficium
infra clauſtrum, non poteſt agere, aut reſcriptum
impetrare ſine Prælato ſuo, etiamſi bona habeat
diſtincta, licet contra eum Curia decernat re-
ſcriptum; Collect. in d. c. edoceri ſub num. 3. quia ex
quo eſt infra clauſtrum, ſupponit Stylus Curiæ,
quod nunquam debet exire ſine Prælati licentia,
c. ſicut ex litteris & ibi Pan. numer. 3. in fine de iureiur.
7 Item † monachus in omnibus caſibus, in quibus
per ſe, perſonaliter poteſt eſſe in iudicio, poteſt
conſtituere Procuratorem, gloſſ. in clem. religioſus
in verbo conſtituere quæ caſus aliquot enumerat de pro-
curat. & ibi Pan. n. 7. & Can. Fel. in c. cum dilecta nu.
15. & ſeqq. de reſcript. Maior 14. & minor 25. annis
in cauſis beneficialibus, & ſpiritualibus, ac de-
pendentibus ab iiſdem, per ſe, vel procuratorem,
ad agendum & defendendum admittitur, c. ſi an-
num de iud. in 6. Creſcent. deciſ. xi. n. 4. de re iud. in cę-
teris cauſis ciuiliter, vel criminaliter Conuentus
non habet legitimam perſonam ſtandi in iudi-
cio, l. clarum C. de auth. præſt. Mynſ. obſ. 35. cent. 1.
ſed curator ad litem ei dandus eſt, qui ipſius no-
mine iudicium exerceat. l. 1. § fin. & ibi gl. fin. ff. de
minor l. acta §. fin. ff. de re iud. Gail. obſer. 108. libr. 2.
Mynſ. obſ. 87. cent. 1. & obſ. 31. cent. 2. Minor intra
14. annum exiſtens in beneficialibus cauſis et-
iamſi habeat tutorem per iudicem ſecularem ſi-
bi datum, agit & defendit per Procuratorem, vel
Curatorem, conſtitutum autem iudicis ordina-
rij eccleſiaſtici ac etiam delegati ad eas dati; in
eiſdem quoque patris in cuius poteſtate eſt cleri-
cus nequaquam requiri debet conſenſus, d. c. ſi
annum §. ſi vero & §. fin. c. iud. in 6. & ibi Franc. &
8 Can. communiter. Quilibet † poteſt conſtitui Pro-
curator, etiam filiusfamilias ſine conſenſu patris,
c. qui generaliter §. fin. hoc tit. in 6. laicus in cauſis
ſpiritualibus, c. 1. hoc tit. in 6. Prohibentur autem
infames ſecundum canones: c. 1. & ibi gloſſ. in ver-
bo nec procurator & c. 2. 3. quæſt. 7. Religioſus † ſine 9
ſuperioris ſui licentia, niſi pro ſuo in eadem lite
conſorte: cl. religioſus hoc tit. Abbates poſſunt eſſe
Procuratores alterius, quam ſuæ eccleſiæ, in ne-
gotio eccleſiaſtico, quia regulariter prohibiti à
poſtulando vel procurando intelliguntur pro-
hibiti, quando generaliter ſe exercent, tamen ſi
vna cauſa vellent exercere procuratorem, non
intelliguntur prohibiti: c. conſtitutis 23. & ibi per il-
lum text. pauper num. 2. de appell. Innoc. in c. ſacerdo-
tibus & in c. ſed nec cler. vel monach. fœminæ, l. alie-
num C. hoc tit. niſi † pro filijs aut parentibus, quos 10
morbus, aut ætas impedit, nec quemquam, qui
agat, habeant, l. fœminis & ibi gl. ff. hoc tit. In cauſis
prophanis coniuncta † perſona admittitur pro 11
coniuncta ſine mandato præterquam in caſibus
requirentibus ſpeciale mandatum, l. exigen. l. &
ibi Iaſ. numer. 3. ponit regulam cum 2. ampliat & 17.
fall. & DD. communiter C. hoc tit. Rot. dec. 34. hoc tit.
in antiq. præſtita cautione de rato, l. 3. § 1 ff. iud.
ſolu. Bart. in l. 1. num. 5. C hoc tit. Specul. tit. de coniun-
cta perſona n. 1. Sed non conſtituit procuratorem,
niſi poſt litem conteſtatam, Rot. dec. 34. hoc tit. in
antiq. Dec. in c. intelleximus num. 61. & 65. de Iud. Fe-
lin. in cap. cum I. & A. rub. num. 8. verſic. declara du-
pliciter de re iud. & Can. Ad defendendum reum
quælibet extraneus admittitur cum ſatiſdatione
de iudico ſoluendo, d. l. exigendi C. h. tit. l. ſeruum
quoque in fin. & ibi gl. in verbo datur. & DD. ff. hoc tit.
Specul. in tit. de defenſor. In cauſa beneficiali in qua
ſufficit generale mandatum, Rot. cleric. 34. hoc tit.
in nou. Felin. in c. coram nu. 6. de offic. & poteſtate de-
legat. Coniuncta perſona non admittitur ſine
mandato ad agendum, etiam cum cautione de
rato, quia ſpiritualia æſtimationem non recipiũt,
Rot. deciſ. 6. hoc tit. in nou. Bell. deciſ. 681. c. quam pio
1. quæſt. 2. ob eandem rationem non admittitur
cum cautione de iudicato ſoluendo, ad defen-
dendum, Addic. 2. ad deciſ. 6. hoc tit. in nou. quia ita
declarat Rota deciſ. 34 hoc tit. in antiq. Zab. in clem.
1. in 6. q. hoc titul. dicens non poſſe agere nec defendere,
maior decem & ſeptem annis ad negotia, maior
25. annis ad iudicia poteſt deputari procurator;
c. qui generaliter § fin. hoc tit. in 6. proceſſus cum
minore † viginti quinque annis, habitus eſt to- 12
taliter nullus; Rot. deciſ. 37. hoc tit. in antiq. l. 1. C. qui
legit. perſ. ſtandi in iud. habeat, Iaſ. in l. exigendi 17.
& ſeq.

& ſeq. hoc tit. & ibid. num. 11. ponit vnam fall. Put. de-
ciſ. 23. lib. 2. quia minor tam in ciuilibus, quam in
criminalibus non habet legitimam perſonam
ſtandi in iudicio, ſine auctoritate tutoris vel cu-
ratoris, l. clarum C. de auth. præſt. Rol. conſ. 51. n. 34.
& ſeqq. vol. 1. Proſper. Farin. theor. & pract. crimin.
part. 3. quæſt. 81. latiſſime, aut procuratoris legiti-
me ordinati, Hipp. de marſ. in l. de minore num. 34.
ff. de quæſt. per l. cum & minores & ibi Bald. in 3 not.
C. ſi aduerſus rem iud. in his quæ fiunt ad ordinem
iudicij: ſed in criminalibus, in iis quæ pertinent
ad inquiſitionem veritatis, valet factum minoris
ſine tutore, curatore, & procuratore, & ideo quã-
do reus minor torquetur, non requiritur aucto-
ritas tutoris vel procuratoris, Hipp. de marſ. in l. de
minore num. 33. ff. de quæſt. pulchre Bart. in l. 2. §. quod
obſeruari num. 8. & ſeq. & nu. 13. & 14. C. de iureiur.
propter calum. dando & ibi DD. Pan. in c. ex parte n. 9.
13 de confeſſ. & ibi Can. Procurator † interuenire po-
teſt, in cauſis pecuniarijs, l. fin. C. hoc tit. etiam fa-
moſis, tam in 1. inſtantia, quam in cauſa appella-
tionis; l. 2. c. nihil arbitramur & ibi gloſſ. 1. & DD. C.
hoc tit. l. 1. §. plano ſi pecuniaria ff. an per alium cauſæ
appell. in cauſa populari reus ad defendendum
procuratorem dare poteſt, is autem, qui eam
mouet, procuratorem dare non poteſt; l. qui popu-
laris ff. de popul. act. niſi priuato damno afficiatur,
l. licet l. mutus in fin. princ. l. non cogendum §. qui ita
14 ff. hoc tit. In † cauſa criminali, in qua imponitur
pœna maior relegatione, ex parte actoris, vel rei
procurator conſtitui non poteſt, c. in criminalibus
5. quæſt. 3. c. veniens de accuſ. l. accuſatore & ibi gl. 1. §.
fin. ff. de pub. iud. niſi accuſatus detineatur in car-
cere, Rot. deciſ. 15. de procurat. in nou. l. ſeruum in prin.
ff. de procurat. vel ad allegandum cauſas rationa-
biles abſentiæ: c. expoſuit de dilect. d. c. veniens d. l. ac-
cuſatore §. fin. Rot. deciſ. 24. hoc tit. in nou. ſi pœna
relegationis, aut minor imponenda eſt, tunc ad-
mittitur procurator; quia pœna relegationis, &
alia minor infligi poteſt abſenti accuſato: d. l. 1. ff.
an per alium cauſ. appell. quod ſi agitur de crimine
ciuiliter, §. liberum Inſt. de leg. aquilia, tunc poteſt
interuenire procurator, puta de adulterio ad ſe-
parationem thori, c. tua & ibi Hoſt. nu. 7. tradit pul-
chram diſtinctionem c. in noſtra §. reſp. hoc tit. aut vt
accuſatus priuetur certa re, vel beneficio: Rot. de-
ciſ. 35. hoc tit. in nou. c. ſuper his c. veniens c. inquiſitio-
nis de accuſ. Ideo impetratio certo modo, dicitur
accuſatio ciuilis, quia principaliter mouetur vt
accuſatus priuetur eo, & accuſatori conferatur
beneficium, c. per tuas 1. de Simon. in fine, licet ſe te-
neatur inſcribere in forma iuris, c. ſuper his verſ. ſed
cum opponitur de accuſ. Rot. dec. 138. part. 2. Creſcent.
deciſ. 2. de Simon. Idem iuris eſt, ſi de crimine aga-
tur per modum exceptionis, d. c. ſuper his in fine.
quia nunquam accuſatio criminalis cenſetur,
quando per eam non agitur ad pœnam natura-
lem, vel depoſitionem, Pan. in d. c. ſuper his num. 4.
c. per tuas el. 1. de Simon. & vtrobique Can.

Probatur † mandatum legitimis modis, per 15
inſtrumentum publicum, per teſtes, late Bart. in l.
1. C. hoc tit. numero quarto, & 11. et ſeqq. & ibi DD.
Mynſ. obſ. 99. cent. 4. per literas miſſiuas; etiam ad
fauorem conſtituentis, l. 1. in princ. l. ſi procurato-
rem ff. hoc tit. clem. 1. Achil. deciſ. 17. eodem Caputaq.
deciſ. 185. part. 2. De ſtylo, Rota non conſignat re-
giſtrum, parte opponente procuratori, dato
quod oſtendat literas principales; parte non op-
ponente, conſignat cum cautione de rato, Cæſar
deciſ. 1. hoc tit. Notarij, commiſſione in actis præ-
ſentata, relaxant aſſertis procuratoribus egregijs
perſonis, citationes primas, cum cautione de ra-
to, ſub pœna ducentorum; Veſt. in praxi lib. 4. c. 2.
num. 4. & ſeqq. & reus citatus tenetur comparere,
quia firmatum eſt iudicium, Felin. in c. nonnulli §.
ſunt & alij nu. 13. de reſcript. Achil. deciſ. 27. de appell.
inducitur litis pendentia facta ratificatione, per
principalem, l. licet verum ff. de iud. Bell. deciſ. 582. &
583. Felin. in d. §. ſunt & alij ſub num. 13. verſ. limita
hanc l. Iulianus ff. qui ſatiſd. cog. Gabriel. de iudic. concl.
3. n. 16. & ſeqq. Gregor. xv. deciſ. 576. num. 13. & ibi
annot. ante principalis ratificationem, reus cita-
tus, commiſſione impetrata per aſſertum procu-
ratorem vti non poteſt, proceſſuſque factus in
præiudicium nominati in commiſſione non te-
net; Mohed. deciſ. 4. de reſcript. Cancell. de attent. c. 4.
nu. 56. & 62. vbi ampliat & limitat. de ſtylo, reo op-
ponente, non decernuntur procuratori aſſerto
compulſoriales generales. Creſcent. deciſ. 10. hoc
tit. Præſumitur † quoque mandatum ex pluribus 16
coniecturis, l. 3. §. fin. ff. rem ratam haberi & ibi Dd.
gloſſ. fin. in l. licet. C. de procurat. Mynſ. obſ. 80. cent. 5.
& obſeruantia ſubſecuta, c. peruenit & ibi poſt gloſſ.
Imol. num. 12. & 13. de empt. & vend. Caſ. deciſ. 2. de
reb. eccleſ. alien. &c. Caſſad. deciſ. 3. Caſ. deciſ. 3. hoc tit.
l. fin. ff. quod cum eo qui in alien. poteſt. vt ſi ambo ſo-
cij eandem ſtationem tenent, & modo vnus mo-
do alter contrahat, vnus videtur ab altero taci-
tum ha-

Digitized by Google

tum habere mandatum, & ex contractu vnius al-
ter obligatur inſolidum, Bald. in rub. C. de inſtit. &
exerc. act. n. 25. & ſeqq. Bald. in l. cum te in fine C. ſi
cert. pet. ſurd. deciſ. 213. Greg. xv. deciſ. 303. enuncia-
tione in inſtrumento antiquo, ſiue ſit iudiciale,
Caputaq. deciſ. 194. part. 2. Felin. poſt Pan. in c. ſicut n.
27. de re iud. ſiue extraiudiciale, cum tempore tri-
ginta, vel quadraginta annorum, concurrente
ſcientia vel patientia, illorum, de quorum præiu-
dicio agitur, vel aliquo actu adminiculatiuo;
quia ſolum inſtrumentum enuncians de per ſe,
non poteſt operari, hanc præſumptionem, Caſſad.
deciſ. 3. Achil. deciſ. 3. de fid. Inſtrument. late Gabriel de
procurat. concluſ. 1. ſcientia domini, quando pro-
curator excedit fines mandati; gloſſ. pen. in c. cum
olim. el. 1. de offic. deleg. & ibi Felin. num. 7. Gemin. in c.
qui ad agendum n. 5. & 6. hoc tit. in 6. ſcientia & ta-
citurnitate Domini, qui videt cauſam ſuam agi,
per falſum procuratorem, & non contradicit,
Innoc. in c. ex parte Decani num. 2. de reſcript. per illum
text. & ibi Can. Bald. in l. ſi tutor n. 2. C. in quibus cau-
ſis in integ. reſtitutio non eſt neceſſaria Greg. xv. deciſ.
44. etiamſi oppoſitum fuerit neminem ex aduer-
ſo audiri niſi docto de legitimo mandato, quia
tollitur per ſubſequentes comparitiones, in qui-
bus talis proteſtatio repetita non fuit quia in iu-
dicialibus requiritur poteſtatio in quolibet actu:
Alex. in l. non ſolum §. morte ſub n. 12 & ibi DD. ff. de
nou. oper. nunc. Mobed. deciſ. 2. de iud. Greg. xv. deciſ.
44. num. 7. mandato ſuper lite proſequenda ſu-
perueniente, confirmantur prius geſta, l. Iulianus
& ibi Iaſ. num. 3. per illum text ff. qui ſatiſdare cog. &c.
nam geſta per non habentem mandatum poſ-
ſunt per Dominum ratificari ante ſententiam, et-
iam quando exigitur ſpeciale mandatum, l. quod
ſi de ſpeciali ff. de minor. Felin. in c. nonnulli §. ſunt &
alij num. 47. de reſcript. ſurd. deciſ. 159. n. 15. & 16. &
deciſ. 131. numer. 11. Greg. xv. deciſ. 295. num. 4. & ibi
annot. poſtquam eſt concluſum in cauſa vel poſt
ſententiam latam, dominus proceſſum nullum
in præiudicium ſui ratificari poteſt, non tamen in
præiudicium partis, Bald. in l tutor ſub num. 2. C. in
quib. cauſ. reſtit. in integr. non eſt neceſſ. Rot. deciſ. 1. &
deciſ. 10. hoc tit. in antiq. Gail. obſ. 47. lib. 1. Mynſ. obſ.
44. cent. 1. impenſa quoque inducit præſumptio-
nem mandati, Bart. in l. cum ſeruus num. 4. ff. de verb.
oblig. Greg. xv. deciſ 324. num. 2. Caſſad. deciſ. 3. nu. 4.
de procurat. Rot. deciſ. 2. de cauſ. poſſeſ. & propriet in
antiq.

Procurator † recipit poteſtatem ſiue exerci- 17
tium tẽpore præſentationis & receptionis man-
datum; clem. 1. & ibi gloſſ. in verbo receptis hoc tit. &
Can. Franc. in c. is qui nu. 2. & ibi Gemin. n. 6. hoc tit.
in 6. Rot. deciſ. 7. hoc tit. in nou. mandato recepto in
iudicio non exhibito valet proceſſus & ſententia,
Gemin. poſt ſpecul. in d. c. is qui ſub n. 6. Dec. in c. quo-
niam contra n. 227. & ſeqq. vbi limitat duobus modis
de probat. quia iudicium non eſt nullum ipſo iure,
ſed parte opponente, & exceptio defectus man-
dati ſemper poteſt opponi, l. licet C. hoc tit. & ibi
Bart. numero quarto, & ſeq. dicit exceptionem procu-
ratoriam eſſe quadruplicem & DD. c. in noſtra eodem,
pari ratione mandatum, ſemper produci poteſt,
etiam poſt tres ſententias conformes. & in earum
executione, Achil. deciſ. 6. de procurat. Creſcent. deciſ.
1. num. 3. de re iud. Rot. diuerſ. deciſ. 599. n. 1. & deciſ.
688. nu. 2. part. 1. Iaſ. in l. licet n. 8. hoc tit. etiam in
cauſis cenſurarum & communicationis ad vali-
dandum proceſſum. Rot. deciſ. 19. hoc tit. in antiq.
Iaſ. in l. licet ſub n. 8. hoc tit. Quæ procedunt quan-
do procurator nullum produxit mandatum, &
erat in rerum natura ſufficiens mandatum, licet
non productum: ſecus eſt, quando procurator
produxit inſufficiens mandatum, licet aliud ſuf-
ficiens haberet, quod produxit poſt ſententiam;
quia attendi debet forma cõparendi, Iaſ. in l. exi-
gendi ſub nu. 9. verſ. 6. fallit. C. hoc tit. Mobed. deciſ 5.
& 7. Achil. deciſ. 7. hoc tit. aut pars oppoſuit de de-
fectu mandati, contra procuratorem; quo caſu
ſententia lata contra proteſtationem partis eſt i-
pſo iure nulla, etiam in procuratore minoris,
quamuis vere ille eſſet procurator, Rot. diuerſ.
deciſ. 105. num. 2. part. 1. Iaſ. in l. non cominus ſub nu. 1.
hoc tit. Greg. xv. deciſ. 330. & ibi annot. niſi per actus
iudiciales, & inter vallo factos receſſum fuerit
à dicta proteſtatione, quia proteſtatio in omni-
bus actibus iudicialibus repeti debet, Alex. in l.
non ſolum §. morte ſub num. 1. de nou. oper. nunc cano-
nizatum à Rota Mobed. deciſ. 2. de iud. Put. deciſ. 213. lib.
2. Card. ſeraph. deciſ. 933. aut pars aduerſa, non pro-
ducto aliter mandato, citauiſſet procuratorem,
Rot. d. deciſ. 599. n. 2. & d. deciſ. 688. n. 3 part. 1. Dec.
in c. ſollicitudinem n. 21. & 22. de appell. Natt. conſ.
162. nu. 7. Greg. xv. deciſ. 280. n. 6. & ibi annot. Con-
ſors † admittitur pro conſorte ſine mandato da- 18
ta cautione de rato aut de iudicatum ſoluendo in
cauſis prophanis l. 2. C. de conſort. eiuſd. litis, ac et-
iam in beneficialibus, c. cum in de conſtit. & ibi gloſ.

Digitized by Google

1. Pan. n. 9. Felin. n. 8. niſi conſors procuratorem
habeat in actis, Creſc. deciſ. 7. n. 3. hoc tit. per l. cum
prætor. ff. de iudic. & ibi Ang. n. 4. Caſtr. n. 6. & DD.
Iaſ. in l. exigendi ſub n. 9. verſ. tertio limita DD. C. hoc
tit. Greg. xv. deciſ. 531. in princ. & deciſ. 248. numer. 1.
19 Differunt † nuncius & procurator; Nuncius eſt
velut pica, & organum domini, in cuius perſo-
nam debet concipere verba contractus, & do-
mino quæri dicitur, per ſemetipſum, non per a-
lium, l. qui autem §. fin. & l. ſeq. ff. conſt. pecun l. 1. §. fin.
ff de contr. ab. empt. l. 1. §. 1. & ibi gloſſ. in verb. ſed verius
ff hoc tit. quod ſi nuncius in ſua perſona concipiat
verba valet contractus, vt ſibi quæratur, ſed do-
mino tenetur actione mandati; quia minus fecit,
quam eſt mandatum, nuncio actio mandati con-
traria denegatur; l. poteſt l. ſi quis pro eo ff. mand. ge-
ſtum à nuncio non poteſt haberi ratum à domi-
no, Bart. in l. multum intereſt n. 4. C. ſi quis alteri vel
ſibi &c. Procurator verba contractus debet con-
cipere in ſua perſona, ſibi quærit obligationem,
quam domino cedere tenetur, l. cum per eos C. ſi
quis alteri vel ſibi l. cum qui § Iulianus quoque lib. xi.
ſcribit. in fine ff. de Conſtit. pe. un. l. poſſeſſio quoque §.
fin. ff. de acq. poſſeſ. & ibi gloſſ. fin. poſſeſſio vero &
dominium per procuratorem acquiritur Domi-
no ignoranti; d. l. poſſeſſio quoque §. fin. quod ſi in
perſona domini concipiat verba, non valet ſibi,
quia non vult, nec domino, quia non poteſt, l.
multum intereſt & ibi gloſſ. pen. C. ſi quis alteri vel ſibi
&c. & DD. quare in quæſtione dominij potior
habetur ille, cui poſſeſſio à domino tradita fuit:
poſſeſſio enim eſt facti, quæritur ſine obligatio-
ne, transferturque ex contractu inutili; obligatio
iuris eſt, & ex legitimo tantum contractu naſci-
tur. gl. fin. in d. l. multum intereſt & ibi Bald. n. 31. &
ſeqq. Ex ſupradictis conſtat, ſi inſtrumentum
procurationis dicit, conſtituit procuratorem, fa-
ctorem, & nuncium ſpecialem, quod non poteſt
eſſe nuncius & procurator ſimul, ſed debeat eli-
gere, & ſic erit procurator, vel nuncius, prout ſibi
placebit. Bart. in l. ſi titio nu. 4. ff. de vſufruct. leg idem
in d. l. multum intereſt n. 2. & ibi Bald. n. 17. & ſeqq.
20 Plures procuratores † ſimul & ſimpliciter depu-
tati ad idem, complexiue dati intelliguntur, & v-
nus ſine altero non debet admitti, ſiue ſint con-
ſtituti ad negotia, etiam ſpiritualia, c. ſi quis iuſto in
princ. & ibi gloſſ. in verb. admitti de elect. in 6. l. pluri-
bus & ibi gloſſ. Bart. & DD. ff. hoc tit. ſiue ab actore,
ad iudicia in cauſis profanis, c. ſi duo hoc tit. in 6. &
ibi Anch. poſt num. 1. Fallit † quando natura cauſæ 21
exigit, quod per vnum agatur; l. quod ſi nolit §. ſi
plures hæredes ff. de adul. educt. nam plures hæredes
emptoris concordare debent, in agendo, vel red-
hibitoria, vel quanto minoris, & vnum dare pro-
curatorem, ne venditor iniuriam patiatur, dum
ab alio partem recipit hominis, alij in partem
pretij condemnatur, quanto minoris ſit homo:
aut etiam natura cauſæ exigat, vt per plures aga-
tur, vt in diuerſorijs iudicijs, plures vnum procu-
ratorem dare non poſſunt, l. licet §. ſi plures ff. hoc
tit. Secundo fallit in cauſis electionum, poſtula-
tionum, prouiſionum, & aliorum ſpiritualium
negotiorum, in quibus ex pluribus ſimul, non in
ſolidum deputatis, iudex idoneiorem eligit ver-
bo, c. ſi duo §. fin. hoc tit. in 6. aut facto, vtputa per
proceſſum cum vno, Rot. deciſ. 3. hoc tit. in nou.
Franc. in d. c. ſi duo §. fin. num. 2. qui ſolummodo
proſequatur, habeatque, quicquid cum illo ſic e-
lecto, factum extiterit, plenam roboris firmita-
tem, nec alius admittatur, niſi is, qui occupauit,
non vult aut non poteſt proſequi negocium, &
non dedit ſubſtitutum, d. c. ſi duo §. fin. & ibi gl. fin.
Tertio, fallit quando quis plures procuratores
conſtituit & vtrumque eorum licet non dicatur
in ſolidum. Bald. in l. ſi ita num. 3. ff. de Inuiſ. rupt. irr.
fac. teſt. Angel. Inſt. de iis per quos ag. poſſ. nu. 6. Mynſ.
obſ. 47. cent. 1. Si ſint plures † procuratores dati in 22
ſolidum, tunc melior erit conditio illius, qui per
litis conteſtationem primitus negocium occu-
pauit, & alter ſe intromittere nequibit vlterius.
l. pluribus ff. hoc tit. niſi dictum ſit, quod non fieret
melior conditio occupantis, tunc enim, ſi eum,
qui occupauit, infirmari, mori, aut alias impediri
contingat, aut ſi proſequi fore nolit, dummodo
alium non ſubſtituerit, poterit alter ſuſcipere &
perficere negotium, ab alio inchoatum, d. c. ſi duo
§. ſecun. & is, qui primitus occupauit, ipſum reaſſu-
mere, poſtea impedimento ceſſante nequibit, ni-
ſi forſan contingeret eum impediri, quia ſubſti-
tutum dare non poteſt, cum non fuerit litem
conteſtatus, d. c. ſi duo §. cæterum & ibi gloſſ. fin. &
Can. Reus non † poteſt conſtituere plures pro- 23
curatores ſimpliciter, aut in ſolidum, ita quod
non ſit melior conditio occupantis, Bart. in l. iam
tamen in 2. not. in cauſis profanis, ſed iudex eum
cogit, actore deſiderante, vnum conſtituere de-
fenſorem, quando vna actione conuenitur, ſecus
ſi pluribus actionibus, l. omnium ff. hoc tit. alias
commit-

Digitized by Google

committitur ſtipulatio ob rem non defenſam; nam licet actio poſſit diuidi ex parte actoris, cui eiuſque hæredibus non imponitur neceſſitas, vt ſimul aut per vnum litigent, ſed ſi ſimul agunt, tunc coguntur agere vna actione, iudicis officio; *l. huiuſmodi §. fin. ff. de leg. 1.* tamen ex parte rei, eiuſque hæredum, defenſio non poteſt diuidi in plures perſonas; ne ſciſſa incommodo aliquo afficiat actorem: *c. mandato & ibi gloſſ. in verbo procuratio hoc tit. l. non tamen ff. eod. l. 1. §. fin. cum ll. ſeqq. ff. de exercit. l. iam tamen §. ſi tamen plures ff. Iudicat. ſol. Anch. in d. c. ſi duo poſt n. 1.* Ideo plures hæredes defuncti, cum quo cæptum eſt iudicium, coguntur dare vnum defenſorem; *l. ſi familia ff. famil. erciſc. d. §. ſi tamen plures l. licet §. ſi plures in fine ff. hoc tit.* ſi non fuit cæptum cum defuncto iudicium, tunc, cum per legem duodecim tabellarum actio diuidatur inter hæredes, inter plures hæredes poterit iudicium diuidi. *l. ſi quis cum procuratorio nomine in fine princ. & ibi gloſſ. ff. hoc tit. Bart. in d. § ſi tamen*
24 *plures nu. 3.* Procurator ad † futuras controuerſias poteſt conſtitui. *c. non iniuſte §. 1. hoc tit. & ibi Can. notant.* ſimpliciter datus, non videtur datus ad futuras lites, non connexas, aut dependentes: *Bart. poſt gloſſ. in l. damni § ſi is qui vicinas ædes n. 2. ff. de damno infect. per l. qui habet §. fin. cum l. ſeq. in fine ff. de tutel.* generaliter conſtitutus ad negocia poteſt agere & experiri in iudicio, exceptis his caſibus quibus ſpeciale exigunt mandatum: *c. qui generaliter hoc tit. in 6.* in cauſis beneficialibus non eſt neceſſarium ſpeciale mandatum, *Rot. d. 27. hoc tit. in nou. arg. not. per Ioan. Andr. in c. qui ad agendum hoc tit. in 6.* in cauſa ſpirituali ſpeciale requiritur mandatum: *Rot. deciſ 35. hoc tit. in antiq. atteſtans de ſtylo Rotæ.* conſtitutio procuratoris in ſpeciali cauſa contra Titium, & in omnibus alijs litibus & cauſis, intelligitur contra Titium. *Bart. in l. quod dicitur in princ. ff. de tutel.* 107. *deciſ. lib. 1. Greg. XV.*
25 *deciſ. 584. & ibi annot.* Geſtorum † à procuratore præſumitur ignorantia, *l. ſi res obligata in princ. & ibi gloſſ. in verbo neſciat ff. de leg. 1. & ibi DD.* etiamſi procurator habeat ſpeciale mandatum, *Ripa in l. quod te n. 60. ff. ſi cert. pet.* & in hoc attendendæ potius ſunt circumſtantiæ facti, *Rom. conſ. 481. n. 1. &*
26 *2.* Aduocatus † vel procurator ſcienter patrocinando actori ſuper re, in qua ius habet, illud perdit. ſecus ſi ignoranter; *c. ex literis & ibi gloſſ. 1. de tranſact. l. fin. & ibi gloſſ. 1 ff. de inoff. teſtam.* quæ diſtinctio non procedit, in procuratore rei; quia reus abſoluitur ex non iure actoris, *l. inter ff. de rei vend. §. retinendæ in fine Inſt. de interd.* ſi procurator rei non ſtetit in meris finibus defenſionis, ſed inſtitit, dicendo, quod reo ius competat, & petijt pro eo pronunciari, tunc eadem in eo eſt ratio, cum procuratore actoris, *Pan. in d. c. ex literis nu. 4. & ibi Can.* item non procedit quando actus patrocinij, non eſt contrarius iuri, quod procurator habet in re, vt ſi vigore mandati reſignet beneficium, ad quod habet regreſſum per ceſſum vel deceſſum, *Achil. deciſ. 2. hoc tit. c. ex literis de tranſact.*
l. fin. C. ne vxor pro marito. Procurator ad † nego- 27
tia, re integra, à Domino poteſt reuocari, *§. rectè quoque Inſt. de mand.* quicquid autem agit, ante certificationem reuocationis, etiam in fauorem domini tenet, ita quod aduerſarius non poteſt allegare iſtam reuocationem, in præiudiciũ reuocantis. *c. ex parte el. 3. & ibi Pan. n. 7 de reſcript.* Inſtitor niſi Dominus mercis publice conſcribat, ne quis cum eo contrahat, nõ habetur pro reuocato, *l. ſed etſi pupillus §. primo. ff. de inſtitor.* idem obtinet in procuratore generaliter dato, *l. 1. ff. quod iuſſu in princ. Innoc. in c. ex parte el. 3. ſub n. 3. de reſcript. & ibi Fel. nu. 7. & ſeqq.* Reuocatio dati ſpecialiter ad contrahendum cum certa perſona, debet vtriq; intimari, *d. l. 1. § ſed ego quæro ff. quod iuſſu l. ſi Fideiuſſor §. 1. ff. mand.* ſi non deſtinabatur ad certam perſonam, tunc ſatis eſt procuratorem fuiſſe certificatum, vnde agat contrahens contra illum, *l. ſi procuratori falſo ff. de cond. cauſ. dat. l. ſi procurator ff. de cond. indeb.* Limita in ſoluente procuratori reuocato, qui liberatur, niſi reuocatio ſit publice nota. *l. eius qui in prouincia ff ſi cert. pet.* Procurator
ad † iudicia, poteſt per Dominum libere, & ſine 28
cauſæ cognitione, reuocari ante litem conteſtatam, *l. ante litem ff. hoc tit. c. quamuis hoc tit. in 6.* nec ferendus eſt procurator, qui ſibi aſſerit procurationem, nam hoc ipſo ſuſpectus eſt, quod operam ſuam ingerit inuito; & hactenus audiendus eſt, ſi dicat ſe procuratione carere velle, ſed ita, ſi id illæſa exiſtimatione ſua fiat, *l. quæ omnia §. 1. ff. hoc tit.* aut in rem ſuam ſe procuratorem datum; item ſi retentione aliqua vti velit, niſi Dominus ei ſoluere paratus ſit, *d. l. quæ omnia § fin. cum l. ſeq.* vel ſi dominus velit quædam transferre, quædã relinquere, iuſte procurator hanc inconſtantiam recuſat. *l. in cauſæ cognitione ff. hoc tit. Can. in d. c.*
quamuis. Poſt litem conteſtatam † Dominns no- 29
lentem procuratorem reuocare non poteſt, *l. pro-*

Digitized by Google

cu atoribus l. nulla C. hoc tit. l. ab executore §. fin. ff. de appell. l. ſi procurator agit §. 1. ff. de dol. mal. & met. excipt. Mynſing. obſ. 44. cent. 5. niſi eum cum domino inimicum fieri, vel ſuſpectum, aut aduerſario affinitate coniungi, vel eiuſdem hæredem fieri, ſeu ingredi religionem, aut in longum peregrinari, vel ægritudine, aut vinculis detineri contingat, ſeu alia rationabilis cauſa ſubſit: *d. c. quamuis 2. reſp. l. poſt litem cum ll. ſeqq. ff. hoc tit.* debet Dominus ipſe & nō alius, ne detur materia malignandi & protelandi iudicium. *Pan. in c. mandato nu. 8. hoc tit.* reuocationem mandati intimare, non ſolum procuratori, ſed etiam aduerſario, vel iudici: alias tenet iudicium cum procuratore reuocato agitatum, quoad præiudicium, non quoad commodum reuocantis, ſiue procurator reuocetur ante, ſiue poſt litis conteſtationem. *c. mandato & ibi gloſſ. in verb. à domino reuocato & ibi Pan. n. 5. & 7. & Can. hoc tit. c. ex parte Decani de reſcript. & ibi Fel. nu. 24. & Can. l. ſi procuratorem in fine & ibi gloſſ. fin. ff. hoc tit. Mynſ. obſ. 44. cent. 5.* Syndicum conſtitutum per Prælatum & conuentum, ſolus Prælatus reuocat, quando ad ipſum ſolum ſpectat exercitium actionum, alias non. *Bart. in l. actor num. 9. ff. rem ratam haberi Pan. in c. vnico n. 6. de ſyndico.*

30 Procurator vero † poſtquam ſemel acceptauit mandatum, non poteſt pœnitere, *§. mandatum Inſt. mandat.* Sed volens ſe exonerare à mandato ſuo, ob iuſtam cauſam, citationem à iudice, ad videndum, ſe exonerari, petere debet, ſimplex enim renunciatio extraiudicialis, vel iudicialis oretenus, vel in ſcriptis facta, non ſufficit, tam ante, quam poſt litis conteſtationem, ac citatione reproducta, præuia ſummaria cognitione, exonerationem obtinere, *clem. 1. & ibi gloſſ. in verb. cogi de procur. Bart. in l. filiusfamilias §. fin. ff. de procur. Bald. in l. ante litem in princ. ff. de proc. Gail. obſ. 46. libr. 1.*

31 Procurator † ad iudicia non poteſt ſubſtituere, *l. quod quis C. hoc tit. c. 1. §. licet hoc tit. in 6.* niſi poſt litem ab eo conteſtatam, *d. c. 1. §. licet l. neque in fine l. nulla C. hoc tit.* imo procurator ſubſtitutus, qui litem conteſtatus eſt, poteſt ſubſtituere, *Put. deciſ. 215. num. 2. & 3. lib. 2. Rot. deciſ. 5. & 8. hoc tit. in nou. & deciſ. 28. eodem in antiq. auth. qui ſemel ibi vſque ad finem litis C. quomodo Iudex. Mynſing. obſ. 43. cent. 1.* in prima inſtantia, non autem in ſecunda inſtantia, aut cauſa appellationis; quia eſt Dominus inſtantiæ, & ſecundum canones eſt Dominus litis, *l. nulla & ibi gl. 1. C. hoc tit. d. c. 1. §. licet & ibi gl. in verb. litis & Can. Achill. deciſ. 13. hoc tit.* & appellatio eſt de appendicibus primæ inſtantiæ, non eius proſecutio, *c. non iniuſte in fine hoc tit. l. iniuſtus & ibi gloſſ. in verb. extendere & Iaſ. num. 3. C. eod. l. Dominus litis & ibi Bald. C. de appell. Achill. deciſ. 4. de appell.* Ratio eſt, quia in conteſtatione litis quaſi contrahitur: *l. licet §. ſed & ſi filius ff. de pecul.* imo procurator ſubſtitutus, qui in negotio executionis, fecit talia, quæ ſapiunt litis conteſtationem, poteſt ſubſtituere, nam licet in exequutiuis non detur inſtantia, datur tamen lis, *Put. deciſ. 215. lib. 2. c. 1. §. 1. hoc tit. in 6. & ibi gloſſ. in verb. litis & Can.* Fallit principalis regula, quando eſt quæſtio ſuper ipſo mandato, *Bald. in l. quod quisquis in 4. quaſt. C. hoc tit.* Aut ſuper re principali, & in rem ſuam eſt datus, *d. §. licet,* ſiue ex parte actoris, *l. ſi quis in rem ſuam ff. hoc tit. l. illam ſubtilem C. de donat.* ſiue ex parte rei, *l. plautius & ibi gloſſ. in verb. niſi aut in rem ſuam ff. hoc tit.* vel à Domino ſubſtituendi alium, etiam certa non expreſſa perſona, ſibi fuerit poteſtas conceſſa; *d. §. licet l. item eorum §. ſi decuriones ff. quod cuiusque vniuerſ. nom. &c.* tunc enim videtur ſubſtitutus ab ipſo Domino, *pulchre Franc. in d. §. licet ſub n. 6. verſ. ſuper quo aduerte primo & verſ. ſeqq.* In conſtituto inhabili procuratore, cum poteſtate ſubſtituendi, diſtinguendæ ſunt ſpecies inhabilitatis, aut eſt ipſo iure inhabilis, & non poteſt alium ſubſtituere, nec ſuo iure, nec ratione mandati, ad ſubſtituendum, *Mynſing. obſeru. 32. cent. 2.* interdum eſt inhabilis ope exceptionis, & poteſt ſubſtituere; aut eſt inhabilis, propter defectum auctoritatis, tūc illa auctoritas requiritur in ſubſtituendo, quæ requiritur in acceptando, *gloſſ. in clem. religioſus in verbo commiſſum hoc ti. & ibi Anch. n. 2. & Can. Bald. in l. quod quis n. 6. C. eod. in 5. quaſt.*

Procurator † ad negotia datus, poteſt libere quá- 32
docunque alium ſubſtituere, *c. 1. §. fin. hoc tit. in 6. l. ſi procuratorem §. 1. ff. mand. Fel. in c. fin. num. 7. vbi limitat de off. deleg.* Si habet generale mandatum, *l. 1. §. magiſtrum ff. de exercit. l. quicunque in fine ff. de inſtitor. l. ſi procuratorem §. 1. ff. mand.* ſiue etiam ſpeciale mandatum cum certa & limitata perſona; *l. ſi ego ff. quod vi aut clam c. is cui 1. reſp. de off. & poteſt. iud. deleg. in 6.* Si vero mandatum ſpeciale non habet certam formam, tunc non poteſt alterum ſubſtituere, quia tunc cenſetur electa induſtria perſonæ, *l. pen. § acceſſio & ibi Bart. ff. de diuerſ. & temp. præſcript. d. c. is cui 2. reſp. Bald. in l. quod quis num. cr.*

Digitized by Google

num. 4. C. hoc tit. Ratio diuerſitatis eſt, quia ne-
gotium ſumit originem in perſona procuratoris,
& per eum tranſit ad dominum: *l. quæcunque geri-
mus ff. de act. & oblig.* iudicium vero ſumit origi-
nem in perſona domini, & deinde diſgreditur in
procuratorem, *l. ſi procurator meus l. qui proprio ff.
hoc tit.* Et nota quod ſi ſubſtituens plura habeat
mandata, & in ſubſtitutione ſe non reſtrinxit ad
vnum inualidum ex ſuis mandatis, valent geſta à
ſe ſubſtituti, quamuis is ea geſſerit, & ſe reſtrin-
xerit ad dictum mandatum inualidum, *Caſ. deciſ.
2. hoc tit. per l. maritus C. de procurat. l. quæſitum §. fi.
33 ff. de fund. inſtr.* Procurator † datus ab homine,
cum poteſtate ſubſtituendi, non poteſt reuocare
à ſe ſubſtitutum poſt ſuſceptum mandatum, et-
iamſi eo vſus non ſit, *c. is qui hoc tit in 6.* Fallit
34 primo † quando ei à Domino data fuit poteſtas
reuocandi, *c. is qui §. niſi,* Secundo quando Pro-
curator ſubſtitutus, non acceptauit, *clem. 1. & ibi
gloſſ. in verb. receptis hoc tit. d. c. is qui & ibi gl. in verb.
ſuſceptum Franc. n. 2. & Can.* Tertio quando ſub-
ſtitutio non valuiſſet, vel ſubſtitutus ſit inhabilis,
Bald. in l. quod quiſquis n. 7. in fine C. hoc tit. Quarto
quando ſubſtituit cum clauſula, donec duxerit
reuocandum, & ſubſtitutus aliquem actum iudi-
cialem non fecit, poterit cum ſubſtituens tacite
& expreſſe reuocare, ex quo non commiſit vices
ſuas in totum, *Rot. deciſ. 30. hoc tit. in nou. Franc. in
d. c. is qui ſub n. 5. verſ. quarto limita,* Quinto in pro-
curatore generali, qui ſubſtitutum à ſe ad vnam
cauſam, poteſt reuocare, quia ſubſtituendo non
deſinit eſſe procurator, *arg. l. ſi hominem ff. mand.
Bald. in d. l. quod quis n. 7. Anchar. in d. c. is qui nu. 3.
Franc. ibidem ſub n. 5. verſ. quinto limita vbi ponit duas
35 alias limitationes.* Procurator † mandatum habens
à lege, puta ſi datus fuit in rem ſuam, vel fuiſſet
litem conteſtatus, poteſt ſubſtitutum à ſe reuo-
care poſt ſuſceptum mandatum re integra, *glo. in
d. c. is qui in verbo aliud & ibi Franc. num. 4. & Can.*
Ratio diuerſitatis eſt, quia procurator datus ab
homine, quando ſubſtitutus acceptauit manda-
datum, functus eſt officio ſuo, & ideo reuocare
non poteſt, quæ ratio ceſſat in habente manda-
36 tum à lege, qui ſuo iure ſubſtituit. Finitur † man-
datum datum à rectore eccleſię, vel beneficij, pro
eccleſia ſeu beneficio, *c. l fin. hoc tit.* eius morte
naturali, ac ciuili, puta renunciatione depoſitio-
ne, translatione, *Rot. deciſ. 28. hoc tit. in nou. Zab. in
clem. fi. n. 13. hoc tit.* etiam quoad negotia incæpta,
& cauſas, in quibus lis fuit conteſtata *d. clem. fin.*
Quod ſi Procurator poſt mortem rectoris aut
beneficiati vlterius proceſſerit in cauſa ad non-
nullos actus, poteſt ſucceſſor, quia ſuccedit in li-
te cauſa & inſtantia, *Anchar. in c. 2. num. 2. per illum
tex. de ſeq. poſſ. & fruct. & Pan. in c. quia V. numer xj.
verſ tertius caſus de iud. Innoc. in c. gratum de off. deleg.*
omnia acta per illum procuratorem grata & rata
habere, *Pan. in d. clem. fin. num. 7. de procur. Rota de-
ciſ. 29. de procur. in nou.* datum vero pro perſona
ſua re integra, morte rectoris finitur, re non inte-
gra non finitur, *l. ſi defunctus ff. hoc tit. §. item ſi ad-
huc Inſt. de mand. l. mandatum C. mand. Iaſ. in l. eius
qui in prouincia §. placebat vbi ampliat & limitat ff. ſi
cert. pet.* Deſinit autem res eſſe integra per litis
conteſtationem, *ex ſupradictis Gregor. xv. deciſ. 548
num. 5. & ibi annot.* & per ſatiſdationem iudicio
ſiſti, quæ habet vim litis conteſtationis, *l. ſi defun-
ctus ff. hoc tit.* & impedit reuocationem tacitam,
quæ fit per mortem, non expreſſam, *Bart. in l. ſi
poſt acceptum num. 1. ff. iud. ſolui. Caputaq. deciſ. 188.
& 189. part. 2. Myſ. obſ 84. cent. 2.* Secundo mu-
tatione † conditionis perſonæ procuratoris in 37
deterius, vt quia efficitur bannitus, prodigus, *l.
cum quis & ibi Bart. l. ſi cum Cornelius ff. de ſolut. l. ro-
gaſti §. ſi fugitiuus & ibi Iaſ. ampliat & limitat. ff. ſi
cert. pet.* Tertio deſtructo eo, cuius cauſa fuit mã-
datum, *c. ſi pauper de præb. in 6. & ibi gloſſ. in verb.
ceſſet.* Quarto † reuocatione & aliis modis tradi- 38
tis *in inſtitut. Imperial. tit. de mand.* Quinto ſecun-
dum mandatum † ſiue ſecunda procuratio ad 39
idem tacite reuocat primam, etiamſi nullam fa-
ciat mentionem de prima, quando vtrumque eſt
ſpeciale, vel vtrumque eſt generale, & diuerſis
temporibus plures conſtituuntur, ſiue ad extra-
iudicialia, ſiue etiam iudicialia tam ante litem cõ-
teſtatam, etiamſi ſecundus procurator non ac-
ceptet mandatum, *Bald. in d. §. Iulianus num. 5. &
Ang. circa princ. & DD.* aut conſtitutio ſecundi ſit
nulla *Put. deciſ. 259. lib. 2.* niſi exprimat, quod vult
durare priorem, *d. c. non iniuſte & ibi gl. in verb. pro-
curatio But. n. 17.* quam poſt litis conteſtationem:
nam licet poſt eam expreſſa reuocatio fieri non
poteſt, ſine cauſæ cognitione, *c. non iniuſte §. qui li-
cet & ibi gloſſ. & Can. hoc tit. c. ſi quem §. ſecus & ibi
Franc. nu. 2. eodem in 6. l. ſi quis cum procuratorio §.
Iulianus & ibi gloſſ. ff. hoc tit.* tamen ſecus eſt, in ta-
cita reuocatione, in qua non cadit conſideratio
cum cauſa, vel ſine cauſa, & in eo plus operatur
tacita

Digitized by Google

tacita reuocatio quam expreſſa, *Caſſad. deciſ. 2. n. 2
3. & 4. de appell. Greg. xv. deciſ. 548. n. 3. & ſeq. & ibi
annot. Rot. deciſ. 20. de procur. in nou.* Quando vnus
Procurator eſt conſtitutus ad vnum actum, & a-
lius ſecundus ad alium actum, neuter eſt primus
ſed vterque eſt ſolus, *arg. l. qui generaliter in fine ff.
qui potior. in pign. hab. Bald. in d. §. Iulianus in princ.*
aut quando primus eſt ſpecialis, ſecundus gene-
ralis, *c. generi de reg. iur. in 6. Rot. deciſ. 18. & clarius
deciſ. 22. hoc tit. in nou.* Idem iuris eſt, quando ei-
dem perſonæ, ad idem, diuerſis temporibus di-
uerſa dantur mandata, quia vti debet ſecundo
inſtrumento, non primo, *l. qui mutuam §. non ideo
ff. mand. gloſſ. 1. in d. §. Iulianus & ibi Bald. in fine*, ni-
ſi per mandatum primum procurator eſſet effe-
ctus Dominus litis, aut ſecundum contineret
idem quod primum, & tenderet ad augmentum,
*arg. l. qui bis idem ff. de verb. oblig. Angel. in d. §. Iulia-
nus ſub n. 1. & ibi Alberic. Achill. deciſ. 14. hoc tit.* Sex-
40 to ſpontanea † comparatione Domini, non vt
aſſiſtat procuratori, *c. quamuis in fine hoc tit. in 6.*
ſed vt cauſam tractet (niſi, quod non animo re-
uocandi compareat, ex aliquibus appareat con-
iecturis, vt quia ex neceſſitate comparet, aut fue-
rit de eo proteſtatus) *c. ſi quem §. 1. hoc tit. in 6. Rot.
deciſ. 22. & 31. hoc tit. in antiq.* ſiue compareat Do-
minus, ante litem conteſtatam, ſiue etiam poſt
litem conteſtatam, & tunc ſubſit iuſta cauſa, aut
neceſſaria reuocationis, *clem. procuratoribus & ibi
Bald. C. hoc tit.* aut aduerſarius vel procurator non
contradicant: *d. c. ſi quem & ibi gloſ. in verb. ſiue poſt
& ibi Franc. num. 3. in § ſecus.*

De Syndico.

Titulus XXXVIIII.

SVMMARIA.

1 *Syndicus ad quas cauſas, & quomodo conſtituatur.*
2 *Syndicatus inſtrumento quando eſt appoſitum ſigillum vniuerſitatis, præſumitur factum de conſenſu vniuerſitatis.*
3 *Syndicus cum defendit, non cauet de iudicando ſoluendo, ſed de iuditio ſiſti.*
4 *Iurat de Calumnia in animam propriam.*
5 *Syndicus ex eiſdem cauſis mutatur ex quibus procurator.*
6 *Syndici officium eſt publicum.*
7 *Syndici duo, pluresue intelliguntur dati inſolidum, & poſſunt expedire omnia quæ requirunt ſpeciale mandatum, quando ſunt conſtituti ab adunantia generali Vniuerſitatis, Ciuitatis Caſtri, Villæ, ſecus eſt in ſyndicis conſtitutis à Capitulo vel collegio.*

PROCVRATOR gerit negocia domini, vt
dictum eſt; ſyndicus † conſtituitur ad cau- 1
ſam vel cauſas vniuerſitatis, agendam vel defen-
dendas præſentes vel futuras, *c. vnico hoc tit. & ibi
gloſſ. in verbo generaliter.* etiam criminales, *Bald. de
pac. Conſt. in Verbo damna n. 1. l. tam Collatores C. de re
melio. lib. 1. Mynſ. obſ. 76. & 78. & ſeqq. cent. 4.* ab V-
niuerſitate, vel Collegio, vel Corpore, *l. 1. §. 1. & l.
item eorum §. ſi decuriones & §. ſeq. ff. quod cuiuſque v-
niuerſ. nom. c. imperatorum de iuram. Cal. gloſſ. mag.
in c. vnico in verbo generaliter & ibi Can. hoc tit.* colle-
gialiter congregato, in loco publico & ſolito, *l. 2.
C. de decurion. lib. 10. Mynſ. obſ. 76. cent. 1.* in quo
duæ partes reſidentium, & votantium adſunt;
abſentes non votantur, niſi in caſibus in iure ex-
preſſis, *c. 2. & ibi gloſſ. in verbo ipſorum de teſtibus in
6. Pan. in c. cum omnes ſub n. 7. verſ. venio ad 3. de con-
ſtit.* & ideo nec ipſi, *c. cum inter 2. de elect. & ibi Can.*
nec carentes voce, *c. ex eo in princ. & §. in eccleſiis de
elect. in 6.* computantur in numero duarum par-
tium; & maior pars conſentit in ſyndicum, ſiue
congregentur omnes de collegio, ſiue duæ par-
tes, ſiue plures, *l. nulli & ibi gloß. fin. & Bart. num. 2.
ff. quod cuiuſque vniuerſ. nom. Fel. in c. cum omnes ſub
n. 33. verſ. extra gloß. de conſtit. Pan. n. x1. & Can. Ca-
putaq. deciſ. 190. part. 2.* cum decreto ſuperioris,
quando iura communiter pertinent ad ſuperio-
rem, & vniuerſitatem, *Bart. in l. actor nu. 8. ff. rem
ratam haberi, Pan. in c. vnico num. 5. hoc tit.* alias de-
cretum ſuperioris, etiamſi præſens fuerit, non eſt
neceſſarium. *l. 1. §. ſolent ff. quand. appell. ſit & intra
quæ tempora.* Quando † inſtrumento ſyndicatus 2
eſt appenſum ſigillum Vniuerſitatis, præſumitur
factum de conſenſu vniuerſitatis, & aſſerenti
contrarium incumbit onus probandi, *c. 3. loco de
prob.* Debet ei conſtitui ſalarium, *c. vnico hoc tit.*
quia nemo cogitur ſuis impendijs militare, Spe-
cialia quædam ſunt conſtituta in ſyndico; cum
defendit, non † cauet de iudicato ſoluendo, ſed 3
de iudicio

Digitized by Google

de iudicio ſiſti; quia vicem vniuerſitatis ſuſtinet
ad inſtar tutorum: *l. ſancimus §. defenſionem C. de ad-*
min. tut. ſicut nec verus dominus illam præſtat: *§.*
4 *ſed hodie Inſt. de ſatiſd.* iurat † de calumnia in ani-
mam propriam, *c. in pertractandis c. imperatorum de*
iur. cal. l. 2. §. fin. autem C. eod. in reliquo partibus
5 procuratoris fungitur, & † ex eiſdem cauſis mu-
tari poteſt, ex quibus procurator. *Litem eorum §.*
fin ff. quod cuiuſque vniuerſ. nom. quia de neceſſitate
6 eſt hoc officium, & † publicum vtilitate & au-
ctoritate; *c. quia de procurat. c. vnico hoc tit. & vtro-*
bique Can. Paul. de Caſtro in l. iuſiurandum & ad pe-
cunias §. defenſor n. 3. ff. de iureiur. officium procura-
toris eſt voluntarium, nemo enim cogitur con-
ſtituere procuratorem, *c. querelam de procurat.* nec
etiam procuratoris officium ſuſcipere, *Linuitus C.*
7 *de procur. l. filius familias §. inuitus ff. eod.* Duo † plu-
reſue ſyndici intelliguntur, dati in ſolidum, *Prob.*
ad monach. in c. ſi duo n. 15. de procur. in 6. & poſſunt
expedire illa omnia, quæ requirunt ſpeciale
mandatum, nec eſt neceſſe quod apponatur
clauſula cum libera adminiſtratione, quando
ſunt conſtituti, non à regentibus, prioribus, aut
antianis, ſed ab adunantia generali, vel concilio
ciuitatis, vniuerſitatis, caſtri, vel villæ: *Paul. de Ca-*
ſtro in l. iuſiurandum & ad pecunias §. defenſor ff. de iu-
reiur. Bald. in l. illud §. ſi talis nu. 5. ff. de minor. Franc.
Marc. quæſt. 701. part. 2. qui excipit tres caſus Iaſ. in l.
præſens n. 78. & ſeqq. vbi limitat. 3. mod. C. de tranſact.
Calcan. conſ. 76. n. 18. & ſeqq. ſyndici vero conſti-
tuti à capitulo, vel collegio non faciente vniuer-
ſitatem ciuitatis, caſtri, villæ, puta ſcholarium,
cerdonum &c. non habent liberam adminiſtra-
tionem, niſi illis expreſſe concedatur, quia eo-
rum officium eſt voluntarium, *Paul. de Caſtro in d.*
§. defenſor Bald. in d. §. ſi talis Bald. in l. vnica num. 3.
C. etiam per procur. cauſ. reſt. in integ. agi poſ. ſiue ſint
de corpore collegij, ſiue non ſint. *Cyn. in l. 1. C. &*
per procur. cauſ. in integr. reſtit. agi poſ. n. 4.

De ijs quæ vi metuſque cauſa fiunt.

Titulus XXXX.

SVMMARIA.

1 *Vis eſt neceſſitas contraria Voluntati quæ repelli non poteſt.*
Summa in Decretales.
2 *Vis duplex eſt, præciſa ſiue abſoluta &*
3 *Cauſatiua ſiue conditionalis de qua tractat titu-lus.*
4 *Metus eſt mentis trepidatio cauſa inſtantis vel fu-turi maioris periculi.*
5 *Nihil intereſt in ſe quis Veritus ſit, an in liberis ſuis.*
6 *Vi præciſa geſta ipſo iure non tenent, nullumque producunt iuris effectum.*
7 *Vi compulſiua & metu geſta ſummo iure tenent.*
8 *Fallit in actibus in quibus requiritur voluntas, non ſolum ſimplex, ſed ita qualificata vt ſit libera.*
9 *Metu baptizato imprimitur character, & cogitur viuere vt baptizatus.*
10 *De metu proteſtari conſultum eſt, ſed non neceſſa-rium.*
11 *Metum paſſo datur actio quod metus cauſa perſo-nalis in rem, ſcripta.*
12 *Arbitraria.*
13 *Intra annum vtilem in quadruplum.*
14 *Poſt annum datur in ſimplum cauſa cognita.*
15 *Item metum paſſo datur exceptio.*
16 *Si Dominus erat, rei vendicatio.*
17 *Metus cauſa actio tollitur, ſublata proxima cau-ſa metus.*
18 *Spontanea ſolutione.*
19 *Rei interitu & alijs modis.*

VIſo de pactis, tranſactionibus & mandatis
procuratorum, quæ ſponte fiunt, nunc ſubij-
cit de ijs, quæ vi metuſque cauſa fiunt. Vis † eſt 1
neceſſitas contraria, impoſita voluntati, quæ re-
pelli non poſſit. *c. ſacris hoc tit. l. 1. & 2. ff. quod met.*
cauſ. Ea duplex eſt præciſa † ſiue abſoluta, vt ſi per 2
coactionem quis aſtringitur ad actum, quo caſu
in agente nulla eſt voluntas, magiſque pati,
quam agere videtur, *c. de iudæis 45. diſt. & ibi gloſſ.*
c. presbyteros 50. diſt. § qui autem fugientes c. conſtat. 1.
quæſt. 1. l. 1. § 1. ff. de auct. tut. alia eſt † cauſatiua ſiue 3
conditionalis, vt quando metu mortis, vel cor-
poris cruciatu, quis compellitur ad actum, quo
caſu dicitur, facere, quia hic reperitur voluntas,
cum potius eligat facere, quam mori, *d. c. ſacris in*
2. reſp. l. ſi mulier §. ſi metu ff. hoc tit. c. merito 15. quæ. 1.
De hac vi compulſiua loquitur hic titulus, *l. conti-*
net ff. hoc tit. & quandoque de inquietatiua, *l. me-*
tum 3. §. idem ait ff hoc tit. intulit iure licito, & iure
honoris, quem ſuſtinet, *d. l. continet §. 1. ff. hoc tit.*
neque etiam de expulſiua, ablatiua, turbatiua,

Digitized by Google

4 *l.1.& ibi gloſſ. fin.ff.hoc tit.* Metus eſt † illicitus ti-
mor ab aliquo, *l.metum 3.ff.hoc tit.* ſiue eſt mentis
trepidatio, cauſa inſtantis, vel futuri maioris pe-
riculi *l.1.verſ.metus ff. hoc tit.* Oportet metum eſſe
præſentem pro futuro periculo, non ſuſpicio-
nem inferendi eius, *d. l. metum 3.* aut iactationes,
ſiue conteſtationes, *l.metum C.hoc tit.* & probabi-
lem atrocitate facti, qui cadat in conſtantem vi-
rum; *d.l.metum C.hoc tit.c.cum dilectus hoc tit. l. me-
tum la.2.cum duabus ll.ſeqq.ff.eod.* vt mortis, vincu-
lorum, *l.nec timorem § proinde ff.hoc tit.* interuer-
ſionis inſtrumentorum ſtatus, *l.iſti verſ.ſi is acciſiat
ff. hoc tit. l.ſi donationis & ibi gloſſ. fin. C. eod.* ſtupri,
d.l.iſti §.quod ſi dederit. carceris, *l.qui in carcerem ff.
hoc tit.& ibi poſt gloſſ.Bart.* cruciatus corporis, *l.in-
terpoſitas C.de tranſact.l.metus autem cauſa ff.ex quib.
cauſ.maior.&c.* verberum, *l.continet § 1 in fine ff.hoc
tit.in fin:* grauis damni omnium rerum, vel maio-
ris partis, *c.abbas hoc tit. Mynſ.obſ. 27.cent 3.* ac ex-
communicationis iniuſte infligendæ ab homine
*c.ſacro circa med. de ſent.excomm. Boick. in d. c.cum
dilectus n.1. & ſeqq. & ibi Pan.n.6.* Ideo qui metu
amiſſionis patrimonij, ſuo beneficio renunciat,
poteſt illud repetere actione quod metus cauſa,
ſine noua collatione, & abſque priuatione fa-
cienda de illo, cui interea fuit collatum, *Pan.in d.*
5 *c.abbas numero ſecundo,* & nihil intereſt in † ſe quis
veritus ſit, an in liberis ſuis, cum pro affectu, ma-
gis in liberis parentes terreantur. *d.l.iſti verſ.fin.§.
ſed veteres verſ. quis enim patiatur Inſt. de noxal.act.*
Item iuſtum metum inducunt rogamina tyran-
ni, preces epiſcopi, vel alterius prælati potentis,
qui ſolet ſæuire in clericos, ſuis votis non ob-
temperantes. *gloſſ.in l.1. in verb.quemadmodum ff.
quod iuſſu l. 1. §. quæ onerandæ ff. quarum rerum actio
non detur Pan. in c.abbas. num. 4. & in d.c.cum dile-
ctus nu. 7. & 8.hoc tit.* Si quis meticuloſus rem vl-
lam fruſtra metuerit forſan timorem infamiæ, a-
licuius vexationis, *l.nec timorem ff.hoc tit.* amiſſio-
nis ſolius dignitatis ſenatoriæ, *d.l.ad inuidiam C.
hoc tit.* per hanc actionem non reſtituitur. Idem
obtinet ſi metu, ne ad ciuilia munera vocaretur,
l.cum te la.2.C.hoc tit.& ibi gloſſ.fin. aut accuſatio-
nis inſtitutæ, vel futuræ, *l. accuſationis C.hoc tit.*
ſiue ne vinctus iret ad iudicem, compulſus res
ſuas vendidit, vel metu alicuius verecundiæ mo-
dicæ, cauerit vltra quantitatem debitæ pecuniæ,
aut quod aduerſario non debebat, delegante eo
per vim, apparitore præſidis interueniente, ſine
notione iudicis coactus dedit: ſed reſtituuntur
officio iudicis, vel actione in factum, ad ſim-
plum tantum, *l fin.§.1. & ibi gloſſ.in verbo potens &
§.2.& §. fin. ff.hoc tit gloſſ.in l interpoſitas & ibi Bart.
& DD.C.de tranſact. Pan.poſt gloſſ.in d.c.cum dilectus
n.9.* vel per conſtitutionem principum, *l.pen.&
fin. C. hoc tit. l.illicitas ff. de offic.præſid.* vel per re-
ſponſa & interpretationem prudentum *l. medicus
de var.& extraord. cognit.pulchre Bart. poſt gloſſ. in l.
interpoſitas, n.5. & 6. C.de tranſact.gloſſ. in l. nec ti-
morem,in verbo reſtitui ff.hoc tit.gloſſ.in l.ſi per impreſ-
ſionem, in verb.reddatur C. hoc tit.gl.in c. cum dilectus
in verb.metum mortis. hoc tit.*

Geſta in † præciſa, ipſo iure non tenent, nul- 6
lumque producunt iuris effectum, ob defectum
voluntatis. *c.ſacris hoc tit. c.non eſt & ibi gloſſ.c.illud
in fine 15. quæſt.1.* Vnde vi abſoluta ordinato, non
imprimitur character, ſicut nec in hoc caſu con-
fertur baptiſmus; *c.maiores §.fin. de baptiſm.* Vi
compulſiua † & metu geſta, ſummo iure tenent, 7
quia in eis depræhenditur voluntas, quamuis
coacta, *l.ſi mulier §.ſi metu el 2.ff. hoc tit. c.merito 15.
quæſt. 1.* ſed per iudicem irritantur, *d.§.ſi metu el 2.
c.2.& ibi gloſſ. in verb.coactus & Pan.num.7.hoc tit.*
Aditio hæreditatis facta metu obligat hæredita-
ti, ſed adiens per prętorem reſtituendus eſt, vt ab-
ſtinendi ei poteſtas tribuatur, *l. ſi mulier §.pen. ff.
hoc tit.* Repudiatio hæreditatis coacta tenet, ſed
duplici via prætor repudianti ſuccurrit, aut vtiles
actiones quaſi hęredi dando, aut actionem quod
metus cauſa præſtando, *d.l.ſi mulier §.fin.* ac etiam
iuramentum metu præſtitum, etiamſi fuerit me-
tus, qui debuiſſet cadere in conſtantem virum, vt
ſupradictum eſt, *c.ſi vero de iureiur. gloſſ. fin. in c.ad
audientiam & Pan.in d.c.cum dilectus num.15.hoc tit.*
Sed non extenditur ad ea, ſuper quibus non fuit
præſtitum, ideo qui beneficio ſuo metu iurauit
renunciare, & renunciauit, poteſt illud repetere,
c.ad audientiam hoc tit. imo & excommunicatio
metu lata tenet, *gloſſ.in c. vnico in verbo vacuamus
hoc tit.in 6.* Fallit † in actibus in quibus requiritur 8
voluntas, non ſolum ſimplex, ſed ita qualificata,
vt ſit libera & ſpontanea, qui ſi fiant per volunta-
tem coactam, nihil valent, *c.ad aures hoc tit. gl.in c.
notificaſti in verb.licentiam 33. quæſt. 5. Pan. in c. cum
olim el.2.n.14. de priuileg.* Vnde matrimonium co-
actum metu, eſt ipſo iure nullum, *c.ſignificauit de
eo qui duxit in matrim. quam poll. &c. gloſſ. pen. in c.
veniens el 2.& c.conſultationem de ſponſal. Pan.poſt gl.
in c.ab-*

Digitized by Google

in c. abbas n. 8. hoc tit. late Gail. obſ. 98. lib. 2. Couarr. in epit. lib. 4. decret. 2. part. cap. 6. §. 5. Greg. xv. deciſ. 326. & 374. licet id contrahens ſua culpa inciderit in metum: d. c. veniens el 2. de ſponſal. & ibi poſt gloſſ. fin. Can. Similiter electio, c. vbi periculum §. cæterum de elect. in 6. quando compelluntur eligere certum, quod eſt cõtra ſubſtantiam electionis, d. §. cæterum, ſecus ſi compelluntur eligere vnum, de certo genere perſonarum, quia non ex toto adimitur libertas eligendi: c. abbate de verb. ſignif. conſuetudo non poteſt tollere libertatem eligendi, c. cum terra de elect. ſed poteſt reſtringere: c. cum dilectus de conſuetud. Ioan. Andr. in d. c. cum terra Pan. in c. licet de vot. dotis conſtitutio: l. ſi mulier §. ſi dos ff. hoc tit. votum expreſſum, c. 1. hoc tit. c. licet de voto c. integritas 32. quæſt. 1. ac tacitum: Rot. diuerſ. deciſ. 560. n. 6. & ſeq. part. 1. vbi late in vtramque partem diſputat. in ingreſſu religionis, metu aut vi facto, ſeruandus eſt Canon quicunque ſeſſ. 25. de regul. & monial. abſolutio ab excommunicatione, ſuſpenſione, & reuocatio interdicti: c. vnico hoc tit. in 6. Teſtamentum in quo teſtes fuerunt detenti inuiti: l. qui teſtamento §. fin. in fine ff. de teſtam. confeſſio, promiſſio, & iuramentum metu præſtitum, ſuper rebus eccleſiæ, c. 1. 15. quæſt. 6. c. peruenit de iureiur. item auctoritas tutoris, l. 1. §. fin. de auct. tut. ac iuriſdictio metu extorta, l. 2. §. 1. reſp. ff. de iud. renunciatio beneficii facta ad emptionem ſiue detentionem poteſtatis ſæcularis, licet à reſignãtis ipſius prælato recepta & rata habita fuerit: clem. 2. §. ſane & ibi gloſſ. in verbo nullius omnino de pœn. Pan. in c. ad aures nu. 2. hoc tit. ab iniuſte detento promiſſio facta, in carcere detrudenti, vel eius participi: l. qui in carcerem ff. hoc tit. & ibi Bart. poſt gloſſ. ordinatus per metum in ſubdiaconum recipit characterem, ſed non cogitur continere, pulchre Caſ. deciſ. 1. & 2. hoc tit. qui late in vtramque partem d. quæſtionem diſputat. de Stylo Cancellariæ, taliter promotus denunciatur, ad ſeruandam continentiam non teneri, & matrimonium con-
9 trahere libere & licite poſſe, baptizato † metu imprimitur character & cogitur viuere vt baptizatus, c. de iudæis 45. diſt. quia obligatio profitendi fidem catholicam eſt eſſentialiter & naturaliter annexa characteri baptiſmatis, obligatio vero continendi ſubdiaconatui, ex ſtatuto eccleſiæ & tacito voto: Caſ. d. deciſ. 2. n. 26. qui late in vtramque
10 partem hanc quæſtionem diſputat. Conſultum † eſt proteſtari de metu, quia proteſtatio tollit actum contrarium ſubſequentem, & poteſt fieri parte ignorante; Felin. in c. cum M. nu. 29. verſ. fallit quinto de conſtit. Pan. in c. tua nos n. 9. de ſponſ. durat durante cauſa, ſemperque repetita cenſetur: Felin. in d. c. cum M. ſub num. 7. verſ. 2. limita de conſtit. Achill. deciſ. xi. de pœn. debet concipi reſpectu futuri temporis, vt ſi contingat me in futurum promittere, non intendo me obligare, Bald. in l. pacta nouiſſima ſub n. 7. verſ. in hac quæſt. C. de pact. & ibidem Iaſ. ſub nu. 12. verſ. limita concluſionem, Anch. in c. tua nos ſub n. 8. verſ. quod intelligo ſecundum Hoſt. de ſponſal. Bart. in l. non ſolum §. morte nu. 15. & 16. ff. de nou. oper. nunciat. verum huiuſmodi proteſtatio non eſt
neceſſaria, Pan. in c. 1. n. 6. hoc tit. Metum † paſſo 11
eiuſque ſucceſſoribus, quoniam & rei perſecutionem habet, l. ſi cum §. poſt annum verſ. fin. l. quod diximus §. 1. in fine ff. hoc tit. ſiue perfecta ſit ſiue imperfecta res ſit, l. metum 3. §. ſed quod prætor ait in fine ff. hoc tit. datur actio, quod metus cauſa perſonalis, in rem ſcripta, aduerſus eum qui vim admiſit, etiamſi res ad alium peruenit, d. l. ſi cum §. pedius, & omnes habentes commodum ex metu, d. l. metum 3 §. fin. & l. illud d. l. ſi cum §. aliquando & §. ſeq. ff. hoc tit. & quatenus commodum ad eos peruenit, l. ſi quis alius ff. hoc tit. quamuis vim aut metum non intulerint, d. l. metum 3. §. fin. & d. l. illud ff. hoc tit. ſed alius metum fecit, nam in alterius præmium verti, alienum metum non oportet, d. §. pedius d. §. aliquando l. non intereſt C. hoc tit. Si plures metum adhibuerint, quilibet tenetur in ſolidum, quia hæc actio eſt ex delicto. ſed vnius ſolutio liberat omnes, quia ab initio eſt perſecutoria rei, non pœnalis, l. ſi cum §. fin. & ll. ſeqq. ff. hoc tit. in qua eſt exprimendum cui metus ſit illatus, ſed non eſt exprimendum, quis metum fecerit, d. l. ſi cum §. in hac actione l. ſed & ex dolo §. fin.
& ibi gloſſ. pen. ff. de dolo, arbitraria † d. l. ſi cum §. 12
hac autem §. præterea Inſt. de action. in qua reſtitutio facienda eſt in integrum, officio iudicis, vt ſi res per vim tradita eſt, retradatur, & de dolo repromittatur, ne forte deterior res ſit facta, ſi acceptilatione liberatio interuenit, reſtituenda eſt in priſtinum ſtatum obligatio, ſi per vim ſtipulanti promiſerim, ſtipulatio accepta facienda erit; ſed & ſi vſusfructus vel ſeruitutes amiſſæ ſint, reſtituendæ erunt, d. l. metum §. item Iulianus & §. ex hoc. ſi metu coactus nudo pacto ab emptione & venditione diſceſſerim, competit hæc actio vt ſe reponat in priſtinam obligationem, l. ſi mulier §. ſi

metu ff. hoc tit. ant coactus hæreditatem repudia-
uerim; *d. l. ſi mulier §. fin.* cum partu ancillarum,
fœtu pecorum, fructibus, omni cauſa, & omni-
bus acceſſionibus perceptis, & quæ à petitore
percipi potuiſſent. *l. ſed & partus l. ſi cum §. labeo*
13 *ait ff. hoc tit. Pan. in c. abbas nu. 3. hoc tit.* intra † an-
num vtilē in quadruplum, in quo ineſt ſimplum,
d. l. ſi cum § ſed etſi, Quadruplatur id in quo quis
damnum patitur, *d. l. ſi cum §. pen.* & omne id,
quodcunque reſtitui oportuit, ſi non reſtituat in-
tra quadrimeſtre tempus, quod datur iudicatis,
*d. l. ſi cum §. 1. & §. hac autem actio eſt & §. quatenus
& ibi Bart. n. 5.* ſiue condemnatio ad factum, *d. l. ſi
cum §. ſed etſi quis*, ſiue ad ſpeciem, ſiue ad quanti-
tatem facta fuerit, *l. ſi is ſideicommiſſi ff. de vſur. gloſſ.
in verb. ſtatutum in l. fin. C. de execut. rei iud. & ibi
DD. l. 3. C. de vſur. rei iud. & ibi DD. Bart. in d. §. qua-
tenus n. 5. contra gloſſ. ibidem*, per vnam ſententiam,
videlicet, *condemno te. ad rem reſtituendam, & ſi rem
non reſtituas, ex nunc condemno in quadruplum: l.
conductores C. locat. l. non abs te C. vnde vi*, vel per
duas ſententias, in quarum prima condemnet ad
rem reſtituendam, in altera re non reſtituta intra
tempus datum iudicatis condemnet in quadru-
plum, *gloſſ. in verbo datam d. §. hac autem actio d. l. ſi
cum ff. hoc tit. & ibi DD.* Prima eſt definitiua, quia
debet ante eam libellus offerri, lis conteſtari &
ſeruari ordo iudiciarius: ſecunda eſt executio pri-
mæ, in qua non requiritur libellus, hoc enim ve-
nit arbitrio iudicis, quod habet ſuper hac actio-
ne, *d. l. ſi cum §. in hac actione verſ. fin.* & pro illa
habet nouam dilationem, quæ datur iudicatis,
Bart. in d. §. quatenus n. 6. ac ab ea poteſt appellari,
quia à pronunciatione de exequendo appella-
tur, *l. ab executore ff. de appell. & ibi gl. 1. l. ab executio-
ne & ibi gloſſ. 1. C. quor. appell. non reſp.* tum quia po-
tuit eſſe, quod prima fuit iuſta, & non ſecunda,
d. l. ſi cum §. quatenus verſ. quod ſi homo, & huiuſmo-
di appellatione pendente, reſtituendo rem, non
poteſt euitare pœnam, niſi intra tempus quod
datur iudicatis, *Bart. in d. §. hac autem actio in fine*,
14 Poſt annum † datur in ſimplum, non ſemper, ſed
cauſa cognita, ſi alia actio non ſit, vt ſi per metum
facta iniuria, anno vtili exoleuerit, poſt annum
hæc actio datur: *l. ſi per vim C. hoc tit. verſ. poſt an-
num vero*, alia autē actio eſſe ſic poteſt, ſi is cui vis
admiſſa eſt, deceſſerit, hæres eius poſt annum
habet petitionem hæreditatis, quoniam pro poſ-
ſeſſore, qui vim intulit, poſſidet, propter quod
hæredi non erit hæc actio, *d. l. ſi cum §. poſt annum
hoc tit.* Datur in hæredem, & cæteros, in id, quod
ad eos peruenit, licet enim pœna ad hæredem
non tranſit, attamen quod turpiter vel ſcelere
quæſitum eſt, ad compendium hæredis non de-
bet pertinere, *l. quod diximus §. fin. ff. hoc tit.* ſuffi-
citque ſemel ad proximum hæredem perueniſſe,
& ſi, conſumpto eo, deceſſerit aduerſus hęredem
hæredis omnimodo competit hæc actio, quia
ſemel perpetua eſſe cœpit: *l. videamus l. quod autem
l. quantum ff. hoc tit.* Ex decreto diui Marci, credi-
tor rem vllam debitoris, vel pecuniam debitam,
non ab ipſo ſibi ſponte datam, ſine vllo iudice
temere poſſidens, aut accipiens, vel ius in eam
rem, ſibi dicens, ius crediti amittit, non ipſo iure
ſed per ſententiam, *l. extat ff. hoc tit. fallit vt per glo.
ibi in verb. ſine vllo*, Secundo competit † metum 15
paſſo exceptio, in qua non eſt exprimendum quis
metum fecerit, aut cui metus factus fuerit, ſed
ſufficit docere, quod omnino metus cauſa factū
eſt, in hac re, à quocunque, *l. apud celſum §. fin. ff. de
dol. mal. & met. except. l. ſed & ex dolo §. fin. & ibi gl.
pen. ff. de dolo*, Tertio ſi † Dominus erat, datur ei 16
vtilis vendicatio, quia res in bonis eius eſt, qui
vim paſſus eſt, *l. ſi vi vel metu C. hoc tit. l. ſi mulier §.
fin. ff. eod.* ſed etſi in quadruplum quis egerit, fini-
tur in rem actio, & econtra ſola electione, quia in
pœnali quod metus cauſa continetur rei perſe-
cutio, *d. l. ſi mulier §. fin. d. l. metum § licet & ibi glo.
in verbo finiri & DD.* Metus ſemel illatus ſemper
durare præſumitur, quando cauſa, ex qua metus
inferebatur, ſubſiſtit, *Bart. in l. 2. num. 6. & 7. C. de
ijs quæ vi metuq; cauſa P. & ibi Bald. n. 10. & ſeqq &
DD. c. cum locum de ſponſ. Dec. l. in omnibus cauſis 1. n.
14. ff. de reg. iur. Greg. xv. deciſ. 392. per totam*, quod-
cunque interuallum intercedat, *Fr. Aret. in l. inter-
poſitas nu. 4. C. de tranſact. Dec. d. l. in omnibus cauſis
ſub nu. 14.* quicunque actus fiat, præ ſe ferens libe-
ram voluntatem, & iucundum animum, *Abb. an-
tiq. in c. ſuper hoc in verbo non vi nec metu & ibi Can.
de renunc. late Greg. xv. d. deciſ. 392. num. 3. & per to-
tam & ibi annot.* attamen excluduntur hæ actio-
nes ſublata proxima † cauſa metus & violentiæ, 17
c. cum locum de ſponſal. c. recedens de procurat. ſpon-
tanea ſolutione, *l. cum te la 1. & l. ſi per vim in princ.
C. hoc tit.* niſi † iurauerit ſoluere, quia videtur ma- 18
gis ſoluere cauſa euitandi periurii, quam animo
approbandi contractum, nam quandocunque
ſubeſt aliqua coniectura, quod metum paſſus, fa-
ciendo

Digitized by Google

ciendo poſtea actum ſpontaneum, cum non faciat animo approbandi contractum, ſed propter aliam cauſam tunc non reſultat approbatio: *l. 2. & ibi Bart. num. 8. & 10. & ibi DD. & l. ſi per vim & ibi Bart. n. 2. C. hoc tit. Pan. in d. c. ad audientiam n. 3. hoc tit. & ibi Can.* Ratificatione profeſſionis metu factæ: *c. 1. in fine hoc tit. c. ſignificatum c. cum verum de regul. &c.* metu iuſte illato; *l. ſi mulier ff. hoc tit.*
19 *Pan. in c. 2. n. 7. eodem.* rei interitu † ſi res ipſa metu extorta, apud bonę fidei emptorem, ſine dolo malo eius pereat, *l. ſi ipſa res ff. hoc tit. d. l. ſi cum §. aliquando*, ſi in pecuniam, aliamve rem conuerſa ſit, nihil vltra quærendum eſt, quis exitus ſit, ſed omnino locuples videtur, licet poſtea deperdat, *d. l. ſi ipſa res*, periculum vero interitus rei pertinet ad eum, qui metum intulit, etiamſi ſine dolo malo & culpa eius perierit, & re perempta durat arbitrium iudicis, niſi eodem modo erat peritura penes actorem, aut pereat poſt ſecundam ſententiam intra tempus iudicati, *l. 1. & ibi Bart. poſt gloſſ. C. hoc tit. d. l. ſi cum §. quatenus & ibi Bartol. & DD.* non propter dilationem legalem, quia hæc excuſat ab vſuris, non ab interitu rei, tum quia præceſſit mora, quæ per ſententiam, non eſt purgata, ſed aggrauata, ſed ſpeciale eſt, quod re perempta, intra tempus, quod datur iudicatis poſt ſecundam ſententiam, metum inferens non teneatur de interitu propter pœnam tripli: *d. §. quatenus verſ. quod ſi homo & ibi gloſſ. in verb. quia tripli & DD. communiter*, fuga ſerui, ſi bonæ fidei poſſeſſor cauerit reſtituturum, ſi in eius poteſtatem deuenerit, *d. l. ſi cum §. aliquando*, ab eo vero, qui metum intulit, pro eo qui in fuga eſſe dicitur, cautio extorquenda eſt, quatenus & perſequatur, & omni meliori modo reſtituat, ſi inuenerit, alias æſtimationem, *d. l. ſi cum §. quatenus verſ. quod ſi homo*, exceptione retentionis, propter precium, licet ſecus in vi expulſiua, *l. ſi vi vel metu C. hoc tit & ibi Bart. poſt glo. & Bald.* quia pro vi compulſiua nullum competit poſſeſſorium, ſed vtilis vendicatio, aut perſonalis actio: exceptione tua non intereſt, quia hæc actio damnum exigit, *l. ſed & partus §. fin. ff. hoc tit.* præſcriptione longi temporis per bonæ fidei emptorem, non per metum inferentem, propter eius malam fidem, nam actio quod metus cauſa, eſt perſonalis in rem ſcripta, excedit ſuos terminos, & exceditur à non terminis ſuis: *gl. in l. ſi vi vel metu C. hoc tit. in verbo monitus & ibi Bart. nu. 10.* vſucapione triennij, quoad fructus perceptos ante triennium, nam ſicut, ſi non eſſet Dominus, eos præſcriberet triennio, cum ſit bonæ fidei poſſeſſor, eodem modo in hac actione præſcribit fructus triennio, *l. ſequitur §. fructus & ibi gl. ff. de vſucap. Bart. in d. l. ſi vi vel metu n. 22. & ibi Bald.* & per hæredem, bonæ fidei poſſeſſorem, poſſunt vſucapi titulo pro hærede, *Caſtren. in d. §. fructus.*

De in integrum reſtitutione.

Titulus XXXXI.

SVMMARIA.

1 *Reſtitutionis in integrum deſcriptio.*
Eſt beneficium mixtum.
2 *Reſtitutionis in integrum cognitio agitanda eſt apud iudices ordinarios adminiſtrationem habentes.*
3 *Aduerſus ſententiam definitiuam delegati à principe ſolus princeps reſtituit.*
4 *Reſtitutionem petens, cogitur adire iudicem illius, in cuius præiudicium reſtitutionem petit.*
5 *Minori viginti quinque annis datur reſtitutio toto tempore minoris ætatis, & poſtea intra quadriennium continuum.*
6 *Quid iuris ſit, ſi beneficio principis ætatis veniam fuerit conſecutus.*
7 *Minori aduerſus geſta poſt completum vigeſimum quintum annum non datur reſtitutio regulariter.*
8 *Niſi fecerit quædam ex neceſſaria ſequela actus geſti in minore ætate.*
9 *Minor reſtitutionem petens, duo debet probare, minorem ætatem & læſionem.*
10 *Fallit duobus caſibus.*
11 *Eccleſiæ datur reſtitutio, & vtitur iure minoris, facti maioris.*
12 *Reipublicæ, Ciuitati, Caſtro, villæ datur reſtitutio.*
13 *Maior reſtituitur, dummodo iuſta cauſa probetur.*
14 *Reſtitutio datur minori, & ijs qui iure communi reſtituuntur in omni geſto.*
15 *Aduerſus contractum.*
16 *In beneficialibus ſtante læſione.*
17 *In iudicijs.*

18 *Aduerſus aditionem hæreditatis.*

19 *In lucro omiſſo.*

20 *Aduerſus ſententiam interlocutoriam & definitiuam.*

21 *Contra res bis iudicatas.*

22 *Contra tres conformes.*

23 *Reſtitutio datur minoribus, & hæredibus, ceteriſq́; ſucceſſoribus vniuerſalibus minorum.*

24 *Reſtitutio datur contra illum, cum quo geſtum eſt, eiuſque hæredem, in ſubſidium contra tertium.*

25 *Reſtitutio non tribuitur ei, qui mero iure munitus eſt.*

26 *Quæ regula limitatur duobus modis.*

27 *Reſtitutio ex quocunque capite petatur, datur quadriennium continuum ad interponen. conteſtationem, litemq́; finiendam.*

28 *Ex quadriennio ſubducitur omne legitimum impedimentum.*

29 *Currit quadriennium à die læſionis, & pro varietate ſubiecti varie currit.*

30 *Dilatio probatoria quæ inter metas reſtitutionis, valet arctari, actori & reo tribuitur, quod ſi inter eas anguſtari nequeat, actori denegatur, reo ex iuſta cauſa conceditur.*

31 *Reſtitutio minori cõceſſa nõ prodeſt eius fideiuſſori.*

32 *Minori reſtitutio in integrum quibus caſibus denegatur, & plures enumerantur.*

33 *Minori an detur reſtitutio in integrum aduerſus vſucapionem, vel præſcriptionem.*

34 *Inductam ex vltimis voluntatibus, & conuentionalem.*

35 *Statutariam.*

36 *Præſcriptionem triginta vel quadraginta annorum.*

37 *Reſtitutionis effectus varius eſt ſecundum ſubiectam materiam.*

38 *Reſtitutionem petens debet ſoluere expenſas.*

39 *Reſtitutio poſtulata impedit executionem ſententiæ.*

40 *Fallit quando ex pluribus coniecturis in petente reſtitutionem arguitur excogitata malitia.*

41 *De Stylo Curiæ reſtitutio non retardat executionem primo loco petitam.*

42 *Conceſſa prout de iure retardat donec cognoſcatur an ſit danda reſtitutio.*

43 *Reſtitutio ſemel conceſſa iterum conceditur.*

44 *Reſtitutio ſemel denegata non conceditur maiori, neque etiam eccleſiæ vel minori, præterquam ad appellationem omiſſam à ſententia denegationis, vel etiam ad totam cauſam propter probationes de nouo repertas.*

DICTVM eſt de reſtitutione, quæ datur ra-
tione metus, nunc ſubnectit titulum gene-
ralem de in integrum reſtitutione, per quam ſub-
uenitur Eccleſiis & minoribus iure communi,
maioribus ex iuſta cauſa, §. *ſi quis agens verſ. huic
enim Inſtit. de act.* § *extraneus Inſt. de hæredum qualit.
& differ. & vtrobiq́; DD.* Eſt autem † iuris reinte- 1
gratio, qua iudex plurifariam hominibus, vel
lapſis vel circumſcriptis ſubuenit, ſiue metu, ſiue
calliditate aduerſarij, ſiue ætate, ſiue abſentia in-
ciderunt in captionem, ſiue per ſtatus mutatio-
nem, aut iuſtum errorem, *l. 1. & 2. ff. de reſt. in in-
tegr.* vt quilibet ius ſuum habeat ſaluum, tam is
qui reſtituitur, quam alius, contra quem poſtula-
tur, *l. vnica C. de reput. quæ fiunt in iud. in integ. reſtit.
l. quod ſi minor §. reſtitutio ff. de minor. &c.* nullaque
actio vel cautio datur, ſed totum pendet ex co-
gnitione prætoris, *d. l. quod ſi minor §. fin. c. fin. de
offic. iud.* debet peti per ſe vel procuratorem ha-
bentem ſpeciale mandatum, *l. illud §. fin. & l. ſeq.
ff. de minor. &c. late Couar. variar. reſol. libr. 1. cap. 6.
per totum. Mynſ. obſ. 26. cent. 2.* Eſt beneficium nec
perſonale nec reale ſed mixtũ. *Mynſ. obſ. 18. cent. 4.*

Cognitio reſtitutionis in † integrum agitanda 2
eſt apud iudices ordinarios adminiſtrationem
habentes, vt epiſcopos &c. delegatos ab eis, ſiue
ad vniuerſitatem cauſarum, quia reſtitutio in in-
tegrum competit iure magiſtratus, *l. 1. in princip.
ff. de offic. eius cui mand. eſt iuriſd.* ſiue hoc ipſis dele-
gatis ſpecialiter demandatum fuerit, ſiue in
commiſſo eis negotio contingat incidere huiuſ-
modi quæſtionem. Ordinarij vero, qui admini-
ſtrationem non habent, ſed tantummodo facul-
tatem iudicandi, vt capitaneus appellationum in
alma vrbe, delegati ab eis, ac arbitri de cauſa re-
ſtitutionis non poſſunt cognoſcere, niſi coram
eis mota fuerit incidenter, *c. pen. & ibi gloß. & Can.
hoc tit. l. fin. C. vbi & apud quem cognit. reſtit. in integr.
agit. ſit.* Minor magiſtratus contra ſententiam
maioris non reſtituit, *l. minor 2. ff. de minor. &c.*
Succeſſor in magiſtratu, contra ſententiam ſui
prædeceſſoris reſtituit, quia contra ſententiam
à ſe latam reſtituit, *l. in cauſæ cognitione la. 2. §. fin.
cum duabus ll. ſeqq. ff. de minor.* & ſucceſſor pari, imo
eadem poteſtate fungitur, *c. innotuit §. quamuis de
elect.* Nullus reſtituit, aduerſus † ſententiam defi- 3
nitiuam delegati à principe, niſi ſolus princeps,
l. ad-

Digitized by Google

l.aduerſus C. ſi aduerſ. rem iud. ne quidem legatus
de latere, niſi habeat ſpeciale mandatum; c.ſtuduiſti de off. leg. c.paſtoralis §. quia vero de offic. deleg. ad-
uerſus ſuam interlocutoriam ipſemet delegatus
principis poteſt reſtituere, l.fin. C. vbi & apud quem
cog. reſtit in integr. & ibi Bart. & DD. in d.l.aduerſus.
4 Regulariter petens † reſtitutionem, cogitur ad-
ire iudicem illius, in cuius præiudicium reſtitu-
tionem petit; l.2. C. vbi & apud quem cognit. reſtit. in
integr. &c. & ibi Bart. & DD. ſpeciale eſt in eccle-
ſia & perſonis eccleſiaſticis, quod poſſint etiam
in bonis patrimonialibus petere reſtitutionem
in integrum, coram iudice eccleſiaſtico, aduerſus
contractum cum quocunque etiam laico ini-
tum, & præſcriptionem inductam ex ſtatuto ſeu
conſuetudine laicorum. c.pen. de reb. eccleſ. alien. vel
non. Pan. in c.1.n.18. & in c.conſtitutus in 1.not. hoc tit.
Couar. var. reſol. lib. 1. cap. 4. nu. 2. & ſeqq. Datur re-
5 ſtitutio † minori vigintiquinque annis toto
tempore minoris ætatis, quod ſpectatur à mo-
mento in momentum, & læſio contingat vltimo
momento vigeſimi quinti anni, ſi natus ſit biſex-
to, ſiue priore ſiue poſteriore die, duo dies com-
putantur pro vno, l.3. §. minore ff. de minor. & c. mo-
mento completo olim habebat vtilem annum,
hodie quadriennium continuum, quod incipit
currere ex quo vigeſimi ſexti anni dies illuxerit,
6 l.fin. C. de temp. in integr. reſtit. & ſi forte † beneficio
principis ætatis veniam fuerit conſecutus, quæ
perraro indulgetur, l.denique ff. hoc tit. l.2. C. de his
qui veniam ætat. impetran. non à data reſcripti, ſed
ex eo die, quo huiuſmodi indulgentia in iudicio
competenti fuerit intimata; eique adminiſtratio
propriæ rei permiſſa, ita tamen vt nunquam mi-
noribus vigintiquinque annis conſtitutis de ijs,
quæ ante impetratam veniam ætatis geſſerunt,
auxilium reſtitutionis in integrum denegetur,
l.ea quæ C. de temp. in integr. reſtit. & ibi Bald. Aduer-
7 ſus geſta † poſt completum trigeſimum quin-
tum annum, aut poſtquam adminiſtratio ipſi fuit
decreta, etiamſi lædatur, non habet reſtitutio-
nem in integrum, l.1. verſ. apparet ff. de minor. & c.l.
1. C. de his qui ven. ætat. impet. aut ſi maior factus ap-
probauerit, tacite vel expreſſe quod minor geſſe-
rat; l.1. & 2. C. ſi ma. fact. rat. hab. niſi calliditate ad-
uerſarij, negocium ſit protractum, vt maiore eo
facto perficeretur, aut maior factus fuerit quæ-
8 dam executiue & ex neceſſaria † conſequentia,
ſeu ſequela actus geſti in minore ætate, videlicet
minor ſe immiſcuit hæreditati paternæ maiorq;
factus exegit aliquid à debitoribus paternis, mi-
nor vendidit, maior factus tradidit, quibus caſi-
bus ſi deſiderat, in integrum eſt reſtituendus in-
ſpecto initio, l.denique §. ſi quis cum minore ff. de mi-
nor. 25. annis & ibi Bart. poſt gloſſ. quod ſi actus à
maiore geſtus non veniat executiue aut non ha-
beat neceſſariã conſequentiam ad actus factos,
in minori ætate, ceſſat reſtitutio. Vnde minor
contra quem, poſtquam maior eſt factus,
concluſum fuit in cauſa, & lata fuit ſenten-
tia petens reſtitutionem aduerſus ipſam ſenten-
tiam, non auditur, quando omnia acta iudicia-
lia in minore ætate ſunt perfecte & ſolemniter
facta, nam licet ſententiam ferri habeat neceſſa-
riam conſequentiam, ad litem motam, l.de qua re
ff. de iud. tamen tali modo ferri, non habet neceſ-
ſariam conſequentiam ad initium litis motę; vn-
de ex ſolo actu ſententiæ fuit deceptus, & non ex
conſequentia primi actus, nam iudicia requirunt
tractum temporis, & non poſſunt retrotrahi ad
momentum temporis; ſecus ſi peteret reſtitutio-
nem aduerſus ſententiam, tanquam male latam,
ex defectu libelli, vel ex defectu probationis,
quam omiſerat, in minori ætate; quo caſu ſen-
tentia habet neceſſariam conſequentiam ad il-
lum actum, quia iudex ſic facere debuiſſet, Bart.
in d. §. ſi quis cum minore & ibidem Bald. & DD. com-
muniter. Ex † quibus conſtat, quod minor reſtitu- 9
tionem petens, duo debet probare, primo, quod
eſſet prior tempore contractus, vel ſententiæ la-
tæ; ſecundo quod læſus ſit, l.verum §. ſecundum l.
ait prætor §. non ſolum ff. de minor. l. ſi minorem & ibi
gloſſ. fin. iuncta l.minoribus C. de in integr. reſtit. minor.
c.conſtitutus hoc tit. l. nam poſtea §. ſi minor ff. de iure-
iur. Mynſ. obſ. 16. cent. 4. vel lucrum captandum
dolo aduerſarij vel ſua facilitate neglexerit, d.l.
ait prætor §. fin. & l.ſeq. Pan. in d.c. conſtitutus num. 5.
aut litibus & ſumptibus ſe implicuerit, l.minoribus
la.1.l. quod ſi minor §. 1. l. non omnia ff. de minor. &c.
Fallit in † mutuo, in quo deceptus præſumitur, 10
niſi probetur locupletior, in odium fænerato-
rum, l.1. & 2. C. ſi aduerſus cred. Fallit ſecundo, in
minore petente reſtitutionem in integrum con-
tra appellationem à ſe omiſſam qui non tenetur
aliud probare quam quod ſit minor, ſatis enim
læſus cenſetur qui non prouocauerit, Mynſ. obſ.
17. cent. 4. Datur quoque reſtitutio eccleſiæ, quæ
vtitur † iure minoris facti maioris, intra qua- 11
drien-

Digitized by Google

driennium continuum à tempore læſionis, clem.
1. & ibi gloſſ. in verbo iure minoris hoc tit. c. 1. eodem
in 6. vel à tempore emanatæ confeſſionis iudicia-
lis, ſi aduerſus confeſſionem petatur reſtitutio
12 computandum, c. 2. hoc tit. in 6. ac † etiam reipu-
blicæ, l. rempublicam C. de iure reipub. lib. xi. l. reſpu-
blicæ C. quib. ex cauſ. maior. ciuitati, caſtro, villæ,
l. ſi hæres iuſſus §. vicis & ibi Iaſ. nu. 2. 3. & ſeqq. & DD.
ff. de legat. 1. Gail. obſ. 62. lib. 2. quamuis loco priua-
torum ſunt, l. eum qui in fine ff. de verb. ſignif. item
maiori, dummodo † iuſta cauſa reſtitutionis
13 probetur, l. 1. ff. ex quib. cauſ. maior &c. Pan. in c. ex
literis nu. 5. & 7. hoc tit. etiam in cauſa fauorabili,
ac matrimoniali, c. ex literis hoc tit. l. 2. C. ex quib.
cauſ. maior. &c. §. ſi quis agens. Inſt. de action. Negli-
gentia procuratoris in non appellando, non præ-
bet iuſtam cauſam reſtitutionis, cum imputan-
dum ſit principali, qui debuit diligentiorem
procuratorem eligere, Bald. in auth. ſed hodie num. 3.
C. de appell. qui diſtinguit an procurator ſit ſoluendo vel
non Pan. in c. cum veniſſent n. 17. & 20. de reſt. in integ.
late Afflict. deciſ. 344. & ibi Vrſil. limitat tribus modis
Quint. mandoſ. in foro commiſſ. 32. reſtit. ad proſecut.
app. in verbo cauſam appellationis verſ. contrarium di-
cens ſemper dari reſtitut. in matrimonial & cauſ. bene-
fic. quia in iſtis non cadit æſtimatio. Danda reſtitutio
14 eſt † minori, & ijs, qui iure communi reſtituun-
tur in omni geſto, l. 1. verſ. prætor edicit & l. ait præ-
tor in princ. ff. de minor. Bart. in l. fin. ſub n. 5. verſ. ad-
uerte C. in quib. cauſ. in integr. reſtit. non eſt neceſſ. (ſi
nihil cum minore geſtum eſt, licet læſus ſit, non
eſt locus reſtitutioni) l. verum §. ſciendum ff. de mi-
nor. &c. l. non videtur & ibi gloſſ. 1. C. de in integ. reſtit.
minor. &c. Bart. in l. xv. cum filius familias §. in hac
ſtipulatione n. 2. ff. de verb. oblig. Cæſar. deciſ. 1. n. 5. & 6.
15 hoc tit. ſiue contractum † ſit, ſiue quid aliud con-
tigerit, ſed etſi ei pecunia à debitore paterno, vel
proprio ſoluta ſit, & hanc perdidit, aut fideiuſſo-
rio nomine ſe aut rem ſuam obligauit. vel ſe ma-
iorem affirmauerit, tot. tit. C. ſi minor ſe maiorem
dix. Mynſ. obſ. 20. cent. 4. Pinguius eſt priuilegium
eccleſiæ, in reſtitutione aduerſus contractum,
quam minoris, quia ſi minor iurauit non con-
trauenire, non reſtituitur, auth. ſacramenta pu-
berum C ſi aduerſ. vend. ſi autem Prælatus iurat non
contrauenire in contractu damnoſo eccleſiæ, ſic
iurando deierauit, & eccleſia eodem petente,
vel alio reſtituitur, c. quod quis 35. q. 9. c. ſi quis de reb.
eccleſ. non alien. c. ſicut. c. intellecto de iureiur. c. cũ ve-
niſſent de Inſtit. In beneficialibus † minori non 16
datur reſtitutio, ſi res non ſit integra, quia bene-
ficium ſit collatum alteri, ſi ipſe agat de lucro, c. ex
parte de reſt. ſpoliat. & ibi Pan. nu. 14. & 15. Put. deciſ.
5. de reſtit. in integr. Put. deciſ. 9. lib. 3. Garc. de benef.
part. xi. cap. 3 §. 1. n. 60. & 61. ſtante læſione, re in-
tegra, Put. deciſ. 3. de reſt. in integr. Pan. in d. c. ex parte
n. 14. & ſeqq. de reſtit. ſpoliat. & re non integra, mi-
nori datur reſtitutio ad beneficium reſignatum,
etiam alteri collatum, ſi ex hoc lædatur, abſque
noua collatione: gloſſ. in d. l. ait prætor in verb. quid
aliud Pan. in d. c. ex parte n. 14. poſt gloſſ. de reſtit. ſpo-
liat. Put. deciſ. 427. lib. 1. Couar. var. reſol. lib. 1. cap. 6.
per tot. non tamen aduerſus omiſſam publicatio-
nem reſignationis beneficij: quia non facta pu-
blicatione, ex actu reſignationis, nihil illi fuit ac-
quiſitum, Put. deciſ. 443 lib. 1. Achil. deciſ. 10. hoc tit.
l. ait prætor, & ibi gl. in verb. quid aliud ff. de minor
Pan. in c. ex parte n. 14. de reſtit. ſpoliat. Sed & † in 17
iudicijs minori ſubuenitur, ſi dum agit, ſiue dum
conuenitur, captus ſit, d. l. ait prætor in princ. & §.
non ſolum, tam in petitorio, quam in poſſeſſorio
iudicio manutentionis, gl. in l. vnica C. ſi de mom.
poſſeſſ. & ibi Bald. n. 9. & DD. Cæſar. deciſ. 2. hoc tit.
ac recuperandæ ſiue in ſpolio, Ioan. Andr. in c. 1. n.
2. hoc tit. in 6. & ibi Anchar. n. 4. Gemin. n. 6. Franc. n.
4. prope finem, & quando ex aliquibus ſignis, Ripa
in c. ſæpe de reſt. ſpoliat n. 2. enumerat. 12. poſſet vide-
ri, quod per poſſeſſionem inferretur enormiſſi-
mum damnum: Achill. deciſ. 5. hoc tit. Ripa in c. quod
ſæpe ſub nu. 3. de reſtit. ſpoliat. Curt. in c. admonendi n.
203. ff. de iureiur. maiori vero in poſſeſſorio non
datur reſtitutio. Cæſar. deciſ. 16. n. 14. de prob. Put.
deciſ. 34. & ſeq. lib. 1. gloſſ. in l. vnica in verb. reforma-
tionem, C. ſi de mom. poſſeſſ. & ibidem DD. Franc. in c.
1. n. 4. de in integr. reſtit. in 6. niſi ob inſtrumentum
de nouo repertum. Cæſar. deciſ. 2. n. 3. hoc tit. per l.
1. ff. ex quib. cauſ. maior. Minor reſtituitur, ſi quaſi
contumax condemnatus ſit, l. minor 1. ff. de minor
25. annis. aduerſus negligentiam procuratoris, c. 2.
hoc tit. ac poſt publicatas atteſtationes, docto
ſummarie, quod habet nouas probationes, ad-
uerſus neceſſariam probationem omiſſam, & ſu-
per articulis antiquis prius probatis, licet minus
ſufficienter, l. minor vigintiquinque 2. ff. de minor. &
ibi DD. Eodem iure vtitur eccleſia, c. coram hoc tit.
nedum contra priuatum, ſed etiam contra aliam
eccleſiam, c. auditis hoc tit. & ibi Pan. n. 16. poſt Inno.
& Can. Achil. deciſ. 9. hoc tit. Sed etſi † hæredita- 18
tem

Digitized by Google

tem minor adit, minus lucroſam, ſuccurritur ei,
vt ſe poſſit abſtinere; idem eſt, in qualibet alia
ſucceſſione, plane qui poſt aditam hæreditatem
reſtituitur, debet præſtare, ſi quid ex hæreditate
in rem eius peruenit, nec perijt per imbecillita-
tem ætatis, *d. l. ait prætor §. ſed etſi hæreditatem & §.
ſeq. ff. hoc tit. §. extraneis Inſt. de hæred. qual. & diffe-*
19 *rent.* Nec non † in lucro omiſſo, ſi in optionis le-
gato deceptus ſit, dum eligit deteriorē; vel duas
res alternatiue promiſerit, & pretioſiorem dede-
rit, ſi res eius venierit, & exiſtat, qui plus liceatur:
d. l. ait prætor §. fin. & l. ſeq. ff. de minorib. c. conſtitu-
20 *tus hoc tit.* Item reſtituitur minor † aduerſus ſen-
tentiam interlocutoriam ac definitiuam præſidis
Præfecto Prætorio Imperatoris & Pontificis prę-
miſſa cognitione læſionis interdum plena inter-
dum ſummaria, *l. cum & minores l. fin. ſi aduerſus*
21 *rem Iud. Mynſ. glo. 21. cent.* 4. contra res bis † iudi-
catas in conſiſtorio principis, ac ſententiam ſum-
mi Pontificis, *c. tum ex litteris hoc tit.* Sufficitque
qualiſcunque iniuſtitia etiam non notoria, ad re-
tractandam ſententiam etiam quæ tranſiuit in
iudicatum in ſupremis tribunalibus; *c. inter de re
iud. l. plane verſ. ſed benignius ff. de petit. hæred. Guid.
Papa deciſ. 368. Caſ. deciſ. 10. nu. 12. de ſent. & re iud.
Rot. diuerſ. deciſ. 351. num. 5. part. 1. Card. Seraph. 251.
Greg. xv. deciſ. 459. & ibi annot.* item quando con-
ſtat de bono iure ex nouiter deductis, *Caputaq.
deciſ. 94. part. 3. c. cum olim de ſent. & re iud.* In dan-
22 da minori reſtitutione aduerſus tres † confor-
mes, Rota varie proceſſit, & alias ſecuta fuit opi-
nionem Bald. & Alex. negatiuam, ne tres ſenten-
tiæ magno diſpendio obtentæ ſint ludibrio, ali-
quando ſecuta eſt opinionem Salyc. affirmati-
uam, quando vel ex nouis vel antiquis probatio-
nibus aliquid apparet, quod excludit præſum-
ptionem calumniæ, *Caſſad. deciſ. 1. & Cæſar. deciſ. 1.
hoc tit. Cou. pract. quæſt. lib. 1. cap. 25. num. 7. Mynſing.
obſ. 84. cent.* 3. Sed quando agitur de reuocandis
ſententiis rotalibus executioni demandatis, &
per plures annos obſeruatis, requiritur probatio
notoriæ iniuſtitiæ, quæ nullo velamine offuſcari
& nulla excuſatione celari poſſit, *Fel. in c. inter ce-
teras ſub n. 4. verſ. ſexta declaratio & nu. 5. & ſeqq. de
re iud. Dec. in c. quoniam contra n. 151. & ſeqq. de prob.*
23 *Greg. xv. deciſ. 501. n. 1.* Non ſolum † autem mino-
ribus, verum hæredibus, & cæteris ſucceſſoribus
vniuerſalibus minorum datur in integrum reſti-
tutio, etiamſi ſint ipſi maiores, *l. non ſolum ff. de in*

Summa in Decretales.

*integr. reſtit. l. minor autem §. fin. cum l. ſeq. ff. de mi-
nor. &c. Mynſ. obſ. 19. cent.* 4. Ac patri, qui occupat
peculium profectitium iure patriæ poteſtatis, *l.
denique §. Pomponius ff. de minor.* Semper fit reſti-
tutio contra † illum cum quo geſtum, contra- 24
ctumve eſt, eiuſque hæredem, in ſubſidium con-
tra tertium, apud quem res peruenit, ſi ſciuit rem
iſtam geſtam eſſe cum minore, vel cognitione
prætoria, vel reſciſſa alienatione, dato in rem iu-
dicio, ſi ignorauit, & prior emptor non eſt ſol-
uendo, æquius eſt minori ſuccurri, etiam aduer-
ſus ignorantem, quamuis bona fide emptor eſt,
ſed vbi reſtitutio datur, poſterior emptor reuerti
ad auctorem ſuum poterit; per plures quoque
perſonas ſi emptio ambulauerit, idem iuris eſt, *l.
in cauſa cognitione la 1. §. fin. cum 2. ll. ſeqq. ff. de minor.*
ijs citatis & cauſa cognita, *d. l. in cauſa la 1. §. cauſa
l. 3. ff. de in integr. reſtit. l. etiamſi §. fin. ff. de minor.*
Si nulla alia actio ſupereſt, nam ſi mero † iurę quis 25
munitus ſit, non debet ei tribui hoc extraordina-
rium auxilium, *l. in cauſa la 2. in princ. & §. 1. ff. de
minor.* Fallit † in conditione indebiti, vel ſine cau- 26
ſa, quæ reſtitutionem non impediunt, *d. l. in cauſa
la 2 §. 1. ſecundum vnam lecturam*, Item cumulatio
nullitatis & reſtitutionis in integrum, *cap. conſti-
tutus hoc tit. Mynſ. obſ. 25. cent. 2.* Ac rei vindicatio-
nis & reſtitutionis in integrum permittitur *Mynſ.
obſ. 25. cent 2. Guido Papæ q. 143.* Fallit & in actione
de dolo, quæ non competit ei cui datur reſtitutio
in integrum, *Bart. in l. 1. §. idem Pomponius refert ff.
de dolo,* Quod ſi minor omiſſo auxilio ordinario,
quod paratum habet contra curatores, & admi-
niſtratores ſuos idoneos conſtitutos, petat reſti-
tutionem in integrum, contra poſſeſſorem re-
rum ſuarum alienatarum, tenetur ei præſtare o-
mnes expenſas vtiles & neceſſarias, quas bona fi-
de emptor feciſſe approbauerit, *l. intra vtile §. fi. ff.
de minor. &c.* Datur quadriennium † continuum 27
ad interponendam conteſtationem litemque fi-
niendam, ex quocunque capite reſtitutio poſtu-
letur: (licet Bart. *in l. ab hoſtibus §. ſed quod ſimplici-
ter num. 12.* diſtinguat, an reſtitutio petatur aduer-
ſus contractum, vel aduerſus læſionem ex maio-
ri tempore quadriennio contingentem, an vero
aduerſus læſionem minoris temporis, & hoc ca-
ſu dicat reſtitutionem petendam, intra tantum
tempus, quantum eſt illud, in quo fuit læſus) de
quo minor ætas, iuſta abſentia, & omne impedi-
mentum legitimū excipitur etiam ex iuſto metu,

Digitized by Google

vel alias ex culpa, vel facto iudicis, vel aduerſarij
forſan appellantis ab aliqua interlocutoria, vel
alias proueniens; l. fin. C. de temp. in integ. reſtit. &c.
Clem. 1. & ibi gloſſ. in verbo finiri hoc tit. l. intra vtile ff.
de minor. & c. Caſſad. deciſ. 2. hoc tit. Mynſ. obſ. 51. cent.
1. dicens ſupraſcript. dogma in Camera Imp. non ſerua-
ri, & tempus inſtantiæ cauſæ nullitatis, licet in ea
ſuccubuerit, qui inſtat pro reſtitutione, arg. l. con-
tra maiores C. de inoff. teſtam. & ibi gloſſ. fin. & DD.
Achill. deciſ. 1. hoc tit. vt euitentur circuitus, & ne
petatur reſtitutio aduerſus reſtitutionem. Ideo
iudex, antequam declaret inſtantiam, & cauſam
28 reſtitutionis in integrum ex lapſu † quadriennii,
peremptam; debet pręmittere cognitionem quia
ſubductio impedimentorum requirit inquiſitio-
nem facti, l. 1. ff. de diuerſ. & temporal. præſcript. l. 3.
§. ſi ad diem ff. de re milit. faciunt not. per Bald. in l. eos
1. nu. 7. C. de appell. Franc. in c. ex ratione num. 101 de
appell. Sententia, poſt quadriennium elapſum, la-
ta pro actore eſt ipſo iure nulla, d. l. fin. C. de temp.
in integr. reſtit. & ibi Bald. n. 3. & DD. gloſſ. in Clem.
1. in verb. finiri & ibi DD. hoc tit. arg. clem. ſunt appel-
lationem & clem. ſi appellationē de appell. Quadrien-
29 nium autem incipit currere † à die læſionis, vt di-
ctum eſt, Clem. 1. hoc tit. & pro varietate ſubiecti,
varie currit: minori currit à principio vigeſimi
ſexti anni ætatis ſuæ, vt dictum eſt: maiori lapſo
tempore abſentiæ currit, poſt reuerſionē & poſt-
quam compoſuit ſarcinulas: l. ab hoſtibus §. fin. &
ibi gl. mag. & DD. ff. ex quib. cauſ. maior. Si eccleſia
non probauit, in peremptorio, currit à fine termi-
ni, & non à die ſententiæ; quia finito termino
peremptorij completa fuit læſio: c. 2. & 3. gloſſ. in
clem. 1. in verbo à tempore hoc tit. Ad petendam re-
ſtitutionem ad appellandum, currit à lapſu de-
cem dierum: aduerſus ſententiam à die ſenten-
tiæ: aduerſus lapſum fatalium, vbi fatalia ſunt
lapſa, aduerſus contractum à die contractus: c. 1.
hoc tit. in 6. & ibi Ioan. And. ſub n. 4. & Franc. ſub n.
2. in 3. not. Aduerſus confeſſionem ab ipſius con-
feſſionis tempore: c. 2. hoc tit. in 6. Poſt quadrien-
nium lapſum non datur reſtitutio maiori etiam
ex noua cauſa, Achill. deciſ. 8. hoc tit. atteſtans ita ſer-
uari in Rota vt ſit aliquis litium finis, neque etiam
eccleſiæ vel minori, c. 1. 1. reſp. hoc tit. in 6. & ibi glo.
in verbo admittenda, niſi præuaricationis aut frau-
dis manifeſtæ probetur commentum, aut alia
rationabilis cauſa ſubſit, d. c. 1. §. niſi hoc tit. in 6.
quibus caſibus minor & eccleſia reſtituuntur poſt
quadriennium, Franc. in d. 1. num. 3. l. meminerint.
verſ. ſin autem C. vnde vi & ibi gloſſ. fin. & DD. non
beneficiatus, Card. in clem. 1. in 6. quæſt. hoc tit. Put.
59. & deciſ. 60. lib. 1. & deciſ. 279. n. 5. lib. 3. etiamſi
conſtaret de bono iure beneficiati, Put. deciſ. 370.
lib. 2. per cap. 1. in fine hoc tit. in 6. Dilatio † proba- 30
toria, quæ intra metas reſtitutionis valet arctari,
actori & reo tribuitur, quodſi intra eas anguſtari
nequeat, quippe ſi in confinio quadriennii peta-
tur, & eius terminos prorogabit, denegatur acto-
ri, propter eius negligentiam; in eius enim arbi-
trio fuerat, tunc inferre litigium, cum petitæ di-
lationis mora, ſuperſtite quadriennio, poſſet in-
cludi: reo ex iuſta cauſa conceditur, etiamſi ſeſe
vltra quadriennij definitionem proferat; quia
nequaquam ſteterat in eius poteſtate, quando li-
tigio pulſaretur, l. petenda C. de temp. in integ. reſtit.
Etenim poteſt iudex, ex cauſa, tempus fatale re-
ſtitutionis in integrum, & appellationis, propter
neceſſariam dilationem prorogare; quod per-
empta inſtantia, pereat tam inſtantia quam cau-
ſa, licet non poſſit de iure ciuili, tempus inſtantiæ
cauſæ principalis prorogare; l. properandum per to-
tum & §. fin. C. de iud. Quia in prima inſtantia cau-
ſæ principalis, perempta inſtantia, remanet ſalua
cauſa, vt poſſit eam de nouo inchoare, Bart. in d. l.
petenda n. 3. Dilatione à reo impetrata actor in re-
quirendis probationibus vti minime prohibe-
tur, d. l. petenda. Quod ſi nulla actoris negligentia
redargui poſſit, qui dedit libellum circa princi-
pium quadriennij, & diu per reum fuit diſputa-
tum ſuper libello, & legitimatione perſonæ, ſeu
conſtituti procuratoris, quod modicum ex qua-
driennio ſupereſt ad probationes faciendas, a-
ctori dabitur dilatio, quæ quadriennij dimenſio-
nem excedat, quia cum ceſſat ratio negligentiæ,
ceſſat lex, Bart. in d. l. petenda num. 3. Si pronuncia-
tum fuerit libellum fuiſſe aptum ſeu mandatum
ſufficiens; ſecus ſi pronunciatum fuerit, ſuper in-
eptitudine libelli, l. accuſaturus ff. de adult. l. quod ſi
nolit §. ſi mancipium ff. de ædil. edict. l. ſi pater C. ne de
ſtat. def. Bald. in auth. ei qui appellat nu. 2. C. de temp.
appell. aut mandatum non ſufficere, c. Nicolao de
appell. l. ſi procuratorem §. ſi tutores ff. mand. l. 2. §. ſi
mater ff. ad SC. Tertull. &c. Bald. in d. auth. ei qui ap-
pellat. ſub n. 2. verſ. quaro ſi appellans miſit &c. Reſti-
tutio † minori conceſſa, non prodeſt eius fide- 31
iuſſori, niſi minor dolo aduerſarij fuerit circum-
ſcriptus, l. 1. & 2. C. de fideiuſſ. min. & data minori
fide-

Digitized by Google

fideiuſſori aut mandatori non liberat reum prin-
cipalem: *l. minor ſe in id ff. de minor. &c.* conceſſa fi-
liofamilias minori non prodeſt eius patri, proin-
de ſi iuſſu patris obligatus ſit, pater poterit in ſo-
lidum conueniri, filius autem auxilium reſtitu-
tionis impetrare debebit, ſi ipſe conueniatur, ſi
ſine iuſſu patris contraxit, & captus eſt, ſiquidem
pater de peculio conueniatur, filius non eſt reſti-
tuendus, ſi filius conueniatur, poterit reſtitui ſiue
principaliter ſiue fideiuſſorio nomine ſit obliga-
tus, nam licet interſit filij, peculium habere, ma-
gis tamen intereſt patris, qui poteſt ad libitum
peculium reuocare, quam filij, *l. denique §. ſed vtrũ
ff. de minor. &c. & ibi gloſſ. & DD.* filiafamilias in
dote capta, dum conſentit patri, non ſtatim do-
tem ſtipulanti quam dedit, vel adhibenti aliquẽ,
qui dotem ſtipularetur, reſtituenda eſt, quoniam
dos ipſius filiæ proprium patrimonium eſt, *d. l. de-*
32 *nique §. ergo etiam*, Minori † non datur reſtitutio
propter minimam rem, vel ſummam, ſi maiori
rei, vel ſummæ præiudicetur: *l. ſuo ff. de reſtit. in in-
tegr.* Quando mandato maioris res eius admini-
ſtrauit, cum eo modo potius maiori conſulere-
tur, cuius damno res ſit ceſſura: *l. cum mandato ff.
de minor.* Quando damnum prouenit ab euentu,
l. verum §. ſciendum ff. de minor. in rebus fortuitis
caſibus ſubiectis, niſi aut ſordes æuo euidens gra-
tia tutorum ſiue curatorum doceatur: *l. celſi ſine in
princ. verſ & diſtricte ff. de minor. &c.* Aduerſus con-
tractũ iuratum etiamſi non fuerit certioratus,
DD. *in auth. Sacramenta puberum C. ſi aduerſus ven-
dit. Can. in c. cum contingat de iureiur. Gail. obſ. 41. li.*
2. Sed arguere poterit contractum huiuſmodi
nullitatis ob defectum ſolemnitatum: *c. cum dile-
cta §. fin. de reſcript. c. venerabili de offic. de leg l. cum ſi
§. ſi prator ff. de tranſact. Gail. obſ. 65 lib. 2.* Aut do-
lum verum, *l. ſi ex cauſ. § nunc videndum ff. de minor.
&c.* vel pręſumptum in futurum; *l. auxilium 3. reſp.
ff. de minor.* Secus in dolo præſumpto in præteri-
tum vt non præſumatur: *l. vbi ff. de edendo Bart. in
d. l. auxilium nu. 1. & 2. & ibi DD.* omiſſas obiectio-
nes contra teſtes: *Bald. in d. l. auxilium ante num. 1.
ff. de min.* Aut omiſſa interrogatoria: *Clem. non po-
teſt & ibi gloſſ. in verbo grauiora de procur. Cap. Tho-
loſ. quaſt. 53.* omiſſas exceptiones declinatorias
iudicij: *Innoc. in c. coram in verbo interlocuti hoc titu.
Archid. in c. religioſum in gloſſ. fin. 87. diſt.* Vt teſtes
pro aduerſario examinati contrarium deponant,
*Caſar. deciſ. 1. nu. 9. & ſeqq. hoc tit. per infra allegan-
da.* Quia ſtatur primo dicto: *c. cum in tua & ibi Pan.
ſub num. 9. verſ. aut ex interuallo Felin. nu. 4. verſ. ſe-
cunda concluſio de teſtib. Rot. deciſ. 19. de teſtib. nou.*
Quando obligatio habet originem contra ma-
iorem, & cum minore nihil eſt geſtum: *l. Æmilius
ff. de minor. &c l. apud Iulianum ff. ex quib. cauſ. 17.
poſſeſſ. eatur. l. eum filiusfamilias §. in Sac. & ibi gloſ.
in verbo ſtetiſſe & Bart. nu. 2. & 3. ff de verb. oblig.* In
executionibus ſiue proſecutionibus pœnarum
contra alios: *l. auxilium ff. de minor. &c.* in delictis
dolo, ſecus ſi culpa, à ſe commiſſis, quando eſt
doli capax, *§. pen. Inſtit. de oblig. quæ ex delict. naſc.
&c. l. 1. C. ſi aduerſus delictum l. ſi quis te reum & ibi
poſt gl. DD. C. ad leg. Corn. de Sicar.* niſi quatenus
interdum miſeratio ætatis ad mediocrem pœnã
iudicem perduxerit: *d. l. auxilium §. in delictis l ſi ex
cauſa §. nunc videndum ff. de minor.* Aut ſi eum ex
damno dato confiteri poſſit, ne dupli teneatur,
maluit negare in hoc ſolũ reſtituatur vt pro con-
feſſo habeatur, & ſi potuit pro furto damnum
decidere, magis quam actionem dupli vel qua-
drupli pati, ei ſubueniatur, vt habeatur pro tranſ-
acto: *d. l. ſi ex cauſa §. ſed ſi*, Denique non fit ætatis
excuſatio aduerſus præcepta legum ei, qui dum
leges inuocat, contra eas committit, *l. auxilium in
fine ff. de minor. &c. & ibi poſt glo. fin. DD. facit c. bon.
memor. el. 2. circa finem principij de elect. cap. quia fru-
ſtra de elect.*

In danda vel deneganda reſtitutione † ad- 33
uerſus vſucapionem, & præſcriptiones ſeruandæ
ſunt infraſcriptæ regulę. Quædã currunt contra
minorem, ſine ope reſtitutionis vt 60. dierum, in
quibus iure mariti, ſine calumnia, vxorem adul-
terij poteſt accuſare: anni in actione iniuriarum:
l. auxilium in princip. ff de minor. &c. quinquennij,
quod obijcitur minori ad tuendum ſtatum de-
functi: *l. ſi mater tua C. ne de ſtat. defuncti &c. l. non
eſſe ff. eodem.* non numeratæ dotis. *Auth. ſi minor &
ibi gl. mag. in verbo heredi maiori in fine C. de temp. in
integr. reſtit.* Quædam ipſo iure veteri & nouo
non currunt minori, vt quinquennij ad propo-
nendam querelam inofficioſi teſtamenti: *l 2. C.
in quibus cauſ. in integrum reſtit. non eſt neceſſaria.* le-
gitimi temporis ad petendam reſtitutionem in
integrum ex perſona defuncti, cui minor ſucceſ-
ſit: *l. interdum ff. de minor. &c* quinquennij vel lon-
gi temporis, ad inducendam confirmationem a-
lienationis titulo oneroſo vel lucratiuo immobi-
lium minoris ſine decreto iudicis, quod minori

Digitized by Google

etiam hæredi maioris non currit, niſi poſt com-
pletum vigeſimum quintum annum, l. fin. C. ſi
maior factus alien. fac. ſine decreto rat. hab. & ibi gloſſ.
fin. & DD. Quædam vero per iura vetera curre-
bant contra minores; per in integrum autem re-
ſtitutionem, eis ſubueniebant, quæ hodie, ſiue
breuis, ſiue longi temporis, ſi incipiunt contra
minores, minoribus ipſo iure non currunt: me-
lius enim eſt intacta eorum iura ſeruare, quam
poſt vulneratam cauſam remedium quærere: l.
fin. C. in quib. cauſ. in integr. reſtit. non eſt neceſſ. ideo
exceptio non numeratæ pecuniæ poteſt opponi,
per minores toto tempore ætatis, & poſt vſque
ad biennium. Cum enim incipiat currere poſt
vigeſimumquintum annum completum, læſio
non pertinet ad ætatis beneficium ſiue qua-
driennium, quod datur poſt perfectam ætatem,
l. doli mali §. diuerſum e l. 2. ff. de nouat. tempora
quoque quæ dantur ad petendam bonorũ poſ-
ſeſſionem hodie ipſo iure non currunt minori-
bus. Bart. in l. fin. C. in quib cauſ. in integ. reſtit. non eſt
neceſſ. n. 12. Fallit hæc regula in præſcriptionibus
ſiue dilationibus, quæ currunt minori ſed reſti-
tuitur vt in tempore inſtantiæ, l. properandum §.
fin. C. de iud. Pan. in c. fin. n. 3. hoc tit. appellationis
interponendæ, l. 1. C. ſi ſæpius in integr. reſt. poſt. &
proſequendæ, l. fin. C. ſi aduerſus rem iud. & ibi gloſſ.
fin. & Bart. in omnibus dilationibus datis à iudi-
ce, l. & ſi ſine § pen. & fin. ff. de minor. &c. in tempore
conficiendi inuentarij, § pupillus auth. de hered. &
falcid. Fallit ſecundo vbi olim dabatur reſtitutio
non ſimpliciter, ſeu cum quodam ordine in de-
fectum tutoris, curatoris, procuratoris, quæ et-
iam hodie currunt ipſo iure, Bald. in d. l. fin. poſt n. 4.
C. in quib. cauſ. in integr. &c. l. intra vtile §. vendenti-
bus & l. cum mandato §. fin. autem ff. de minor. Si vero
incipiat contra maiores, currunt minoribus, & ſi
complentur contra illos reſtituuntur; gloſſ. in l. v-
nica C. ſi aduerſ. vſucapionẽ l. ſi fundum ff. de fund. dat.
tum quia in præſcriptionibus ſpectamus initium.
l. iuſto §. & ſi poſſeſſionis ff. de vſucap. tum quia per
eas à minoribus aufertur dominum; ipſi enim vi-
dentur alienare, & transferre in eum cum quo
geſtum contractumue fuit, l. alienationis ff. de verb.
ſignif. aut contra minores inducitur obligatio, vt
in exceptione non numeratæ pecuniæ, quando
biennium completur in perſona minoris, l. ſi in-
tra C. de non numer. pecun. & ibi gloſſ. & probato
curſu præſcriptionis præſumitur læſus, Bart. in d. l.
fin. n. 8. in fine & n. 9. C. in quib. cauſ. in integr. &c. licet
Bald. ibidem n. 7. aliter ſentiat quem vide, Idem obti-
net in præſcriptione inducta † ex vltimis volun- 34
tatibus, Bart. in l. fin. n. 13. C. in quib. cauſ. in integr.
reſtit. & conuentionali, vt ſi cum minore aliquid
geratur, ex quo læditur, quia ipſe interpellatur,
competit ſibi reſtitutio, l. cum filius §. in hac & ibi
Bart. & DD. de verb. oblig. ſi cum minore nihil ge-
ritur, quia defunctus dedit creditori poteſtatem
vendendi, poſt annum, & ipſe vendidit ex pote-
ſtate habita à defuncto abſque aliquo facto vel
geſto cum minore, ceſſat reſtitutio, l. amilius ff. de
minor &c. l. 2. C. ſi aduerſ. vendit. pign. & ibi gloſſ. &
DD. Bart. & Bald. in d. l. fin. C. in quib. cauſ. reſtit. in
integ. non eſt neceſſaria. ex edicto de minoribus; ſed
peti poterit ex clauſula generali, ſi qua mihi iu-
ſta cauſa videbitur poſita, in l. 1. §. fin. ff. ex quib.
cauſ. maiores, &c. allegando ſe ignoraſſe pactum
factum, cum defuncto, gloſſ. in l. cum filius §. in hac
ff. de verb. oblig. Dyn. in c. ſi quis in ius de reg. iur. in 6.
Bart. in l. amilius n. 5. ff. de minor 25. annis. Præſcrip-
tio ſtatutaria ſiue conſuetudinaria, quæ aufert
minoribus, quod ſibi iam quæſitum eſt, ipſo iure
non currit minoribus, quia † ſtatuta recipiunt 35
interpretationem reſtrictiuam, ne quis indebite
damnum patiatur, l. 2. C. de noxal. l. Cæſar. ff. de pu-
blic l. adigere §. quamuis de iure pat. quæ vero exclu-
dit à lucro captando, videlicet vt liceat proxi-
miori rem venditam extraneo intra certum
tempus recuperare, oblato pretio currit, contra
minores, ſed contra eam datur reſtitutio; quia
ſtatuta non recipiunt interpretationem reſtri-
ctiuam vt quis lucretur. c. conſtitutus hoc tit. & ibi
Pan. n. 5. & 6. & Can. Bart. in l. fin. n. 14. & ſeqq. C. in
quib. cauſ. in integ. reſtit. non eſt neceſſ. l. ait prætor. §.
fin. & l. ſeq. ff. de minor &c. Præſcriptiones † lon- 36
giſſimi temporis triginta aut quadraginta anno-
rum, in ſuo ſtatu remanent, & currunt contra
minorem, excepta pupillari ætate, in qua inte-
rim dormiunt: l. ſicut C. de præſcript. 30. vel 40. an-
norum gl. fin. in d. l. fin. C. de temp. in integ. reſtit. ſi
maior eſt pupillo, & præſcriptio triginta anno-
rum cæpit contra eum, & finitur cum eo, tunc
currit ſine ſpe reſtitutionis; quia excedit ætatem
viginti quinque annorum, & quadriennium
quod datur ad petendam reſtitutionem; ſi vero
cæpit cum maiore, vel cum minore, & finitur
cum minore, tunc currit, licet detur reſtitutio.
d. l. ſicut Bart. in d. l. fin. n. 11. C. in quib. cauſ. reſtit. in
integr.

Digitized by Google

37 *integr. non eſt neceſſ.* Effectus reſtitutionis † in in-
tegrum varius eſt ſecundum ſubiectam mate-
riam, in reſtitutione aduerſus ſententiam, pe-
rinde eſt ac ſi ſententia lata non eſſet: aduerſus
omiſſam appellationem, ſalua manet ſententia,
ſed tenetur reſtitutus appellare intra decem dies;
non enim per reſtitutionem datur plus tempo-
ris, quam id in quo læſus fuit, *l. interdum §. plane ff.
de minor. Clem. 1. hoc tit.* & proſequi appellatio-
nem intra terminum iuris, & dicitur prima ap-
pellatio: *l. 1. & ibi gloſſ. fin. C. ſi ſæpius in integr. reſtit.
poſtul. Ioan. Andr. in c. fin. in 7. quæſt. hoc tit. & ibi Pan.
ſub nu. 5. verſ. quando reſtituitur ad appellandum &c.*
aduerſus lapſum fatalium reſtitutus tenetur pro-
rogare fatalia, vel iuxta ſtylum Rotæ ſufficit dili-
gens inſtantia, petendo præfigi terminum, &
procedi iuxta formam commiſſionis, quia de
ſtylo Rota non ſolet præfigere terminum, ne vi-
deatur reſtituere, ſed prius cognoſcit de bono
iure, & poſtea non alias pronunciando ſuper re-
ſtitutione, vel non reſtitutione, ſi præcedens ſen-
tentia eſt iuſta, eam exequitur, ſin minus eam re-
uocat, *Cæſar deciſ. 3. ſub num. 5. verſ. dubium & nu. 12.*
38 *& ſeqq. hoc tit. Cæſar. deciſ. 4. de appell.* Semper † au-
tem expenſæ ſolui debent ab eo qui petit reſtitu-
tionem, etiam ab eccleſia, & collegio petente ſe
reſtitui in integrum aduerſus aliam eccleſiam.
Achil. deciſ. 14. de re iud. auth. qui rem & ibi Dec. &
39 *DD. de ſacroſ. eccleſ.* Reſtitutio † poſtulata impedit
executionem ſententiæ latæ, *l. vnica C. in integr.
reſtit. poſt ne quid nou. fiat & ibi gloſſ. fin. Caſſad. deciſ.
13. de reſcript.* quia effectus eius ſuſpēditur per reſti
tutionem in integrum, ac procedi debet, ac ſi o-
mnia eſſent integra, *l. vnica C. in integr. reſtit. poſt ne
quid nou. fiat c. ſuſcitata & ibi gloſſ. in verbo penſata
& Can. de reſtit. in integr. Rot. diuerſ. deciſ. 350. num. 1.*
40 *part. 1.* Fallit † quando ex pluribus præſumptio-
nibus in petente reſtitutionem, arguitur excogi-
tata malitia, tunc enim fit executio ſententiæ,
cautione idonea recepta, quod ſi petens reſtitu-
tionem in cauſa ipſa præualuerit, vniuerſa quæ
medio tempore occaſione ſententiæ ipſius, is pro
quo lata fuit, perceperit, ipſi reſtituet: *c. ſuſcitata
& ibi gloſſ. fin. & Can. Mynſ. obſ. 48. cent. 1.* de ſtylo
41 reſtitutio † non retardat executionē, primo loco
petitam; ſecus ſi cauſa reſtitutionis fuerit com-
miſſa ante petitam executionem, *Paul. de Caſtro
in auth. quæ ſupplicatio ſub numero tertio, & &c. vel
dic melius aut incipit ab executione C. de precib. Imper.
offer. Rip. in l. 4. §. condemnatum nu. 30. ff. de re iud.
Cæſar. deciſ. 1. n. 14. hoc tit. & deciſ. 4. n. 4. de cauſ.
poſſeſſ. & propriet.* quia tunc debet procedi, ac ſi o-
mnia eſſent integra, *d. l. vnica C. in integr. reſt. poſt ne
quid nou. fi:* & poſſeſſor poterit petere & obtinere
manutentionem, *Cæſar. deciſ. 4. n. 4. de cauſ. poſſeſſ.
& propriet. toto tit. C. in integr. reſtit. poſtul. ne quid
nou. fiat.* Reſtitutio conceſſa † prout de iure re- 42
tardat executionem donec cognoſcatur, an ſit
danda reſtitutio, *l. 4. §. condemnatum & ibi Bart.
n. 3. in fin. ff. de re iud. Rot. deciſ. 5. de appell. in nou. in 1.
dub. Put. deciſ. 446. lib. 2* etiamſi requirat altiorem
indaginem, *l. 4. §. condemnatum & ibi Iaſ. n. 26. at-
teſtans de communi & DD. ff. de re iud.* ſed ſi ſit præ-
fixus terminus per commiſſionem, & non ſit do-
ctum de cauſa reſtitutionis, fit executio: *Put. d. de-
ciſ. 446. in ſecundo dubio lib. 2.* licet rei iudicatæ,
quando de ea clare conſtat, non præiudicat com-
miſſio cauſæ in Rota cum clauſula prout de iure.
*l. fin. C. quæ ſent. reſc. non poſſ. c. exhibita de arbit. l. cau-
ſas vel lites & ibi late Iaſ. n. 6. & ſeqq. C. de tranſact.
Greg. xv. deciſ. 492. nu. 4.* Reſtitutio † ſemel con- 43
ceſſa iterum conceditur, vt minor hæreditatem
adiuit, probata læſione reſtituitur, vt ipſam repu-
diet: iterum aliqua pecunia hæreditaria apparet
nunc, quæ præcedenti tempore latebat, & ſic
probatur læſus, quia repudiauerit, iterum reſti-
tuetur vt adire poſſit. *l. & ſi ſine §. reſtitutus & ibi
gloſſ. ff. de min.* Semel † denegata ſiue contra con- 44
tractum, ſiue contra ſententiam, *Io. Andr. in c. fin. in
3. quæſt. n. 16. hoc tit.* ac etiam in beneficialibus, *Put.
deciſ. 279. ſub n. 2. verſ. tamen. ex alia ratione &c. &
num. ſeqq. lib. 3 per l. 1. & 2. C. ſi ſæpius in integ. reſtit.
poſtul.* non conceditur maiori, *Achil. deciſ. 8. hoc tit.
per l. 1. & 2. C. ſi ſæp. in integ. reſtit. poſtul.* quia de iu-
re maiores non reſtituuntur, niſi ex gratia: neque
etiam minori, vel eccleſiæ, præterquam ad appel-
lationem omiſſam à ſententia denegationis: quæ
tunc impetrari & concedi debet, non à iudice ad
quem debuerat appellari, ſed à iudice à quo, vel
ab illo iudice, qui poteſt reſtituere contra ſen-
tentiam, *Ioan. Andr. in d. c. fin. in 6. quæſt. n. 19.* vel et-
iam ad totam cauſam, propter probationes, ſiue
defenſiones de nouo repertas, vel eas, quæ exta-
bant non exhibitas, *l. 1. 2. & 3. C. ſi ſæp. in integ. reſtit.
poſtul. c. fin. hoc tit. & ibi gloſſ. fin. & Can. gloſſ. in d. §.
reſtitutus & ibi DD.* tam ſuper ætate, quàm læſio-
ne, & alia quacunque probatione: *Salic. in l. fin. C.
ſi ſæp. in integr. reſtit. &c. Pan. in d. c. fin. num. 4. & ibi*

Digitized by Google

Ioan. Andr. in 8. quæſt. n. 21. Achil. deciſ. 7. hoc tit. Put. deciſ. 278. in princ. lib. 3. Mynſ. obſ. 52. cent. 1.

De alienatione iudicij mutandi cauſa facta.

Titulus XXXXII.

SVMMARIA.

1 *Alienatione à reo iudicij mutandi cauſa facta, reſtitutio in integrum edicto perpetuo permittitur, per actionẽ in factum in qua tria requiruntur.*
2 *Vt fiat dolo malo.*
3 *Cauſa mutandi futurum iudicium.*
4 *Quod actus interſit.*
5 *Intereſſe autem conſideratur ratione loci.*
6 *Perſona.*
7 *Priuilegij cauſæ.*
8 *Impenſarum & incommoditatum actoris.*
9 *Obligationis & actionis extinctæ per alienationem ipſo iure exceptione vel præſcriptione.*
10 *Actio hæc in factum datur ei in cuius fraudem alienatio eſt facta, eiuſque hæredibus.*
11 *Contra eum qui alienauit, in hæredem vero eius, aut poſt annum vtilem non datur.*
12 *Reo competit exceptio excuſsionis.*
13 *Is quoq; in quem alienatio eſt facta, Conueniri poteſt rei vendicatione, per quem non tollitur actio in factum.*
14 *Alienatione ab actore cauſa iudicij mutandi facta in potentiorem, is in quem huiuſmodi alienatio ſeu ceſſio facta eſt repellitur exceptione, & ipſe alienans aut cedens agere compellitur.*
15 *Tenetur actione in factum.*
16 *Interdum & ipſi alienanti, & ei in quem facta eſt alienatio interdicitur actio.*
17 *Potentior autem intelligitur ratione diuitiarum opum, nobilitatis, & alienans non punitur iactura cauſæ.*
18 *Alienatio rei vel ceſsio actionis nondum in iudicio deducta, quæ fit potentiori ratione dignitatis, officij, vel iuriſdictionis mediocris, non tenet, & alienans ac cedens afficitur iactura cauſæ.*
19 *Patrocinium potentioris ratione officij mediocris aduocans ſine aliqua alienatione ſiue actor ſit ſiue reus afficitur iactura cauſæ.*
20 *Alienatio ſiue ceſsio facta per impreſsionem potentiori ratione officij ſaltem mediocris non tenet, res redditur, & pecunia numerata retinetur.*

PER reſtitutionem in integrum iure communi ſuccurritur etiam ei, in cuius damnum alie-
natur † cauſa mutandi iudicij, res, de qua time- 1
tur litigium, daturque ei ex hoc edicto prohibi-
torio actio in factũ pro mobili & immobili *Bart.
in l. item ſi res num. 1. ff. hoc tit.* contra alienantem;
contra emptorem vero cui res eſt tradita, rei
vendicatio; & quem voluerit, poterit conueni-
re. *l. vnica C. hoc tit. l. ex hoc §. ait prætor ff. hoc tit.
Anch. in c. 1. num. 4. hoc tit.* Vt actio in factum com-
petat tria requiruntur. Primo quod alienatio † 2
fiat dolo malo; *l. 1. l. non ſolum §. 1. in fine l. quia per-
tinet & l. item ſi res §. 10. ff. hoc tit. c. 1. hoc tit. & ibi
gl. pen. & Can.* alienatio intelligitur etiam rei alie-
næ venditio: ſed hæredis inſtitutio, legatum, *l. ex
hoc edicto §. 1. ff. hoc tit.* aut cauſa neceſſitatis, alie-
natio non pariunt hanc actionem; vt ſi ſoluat ſuo
creditori, aut redhibeat. *d. l. ex hoc edicto §. 1. in fine
& l. quia redhibitio & l. ſeq. ff. hoc tit.* vel propter æ-
tatem, valetudinem, neceſſarias occupationes,
litem in alium transferat; *l. non ſolum §. 1 ff. hoc tit.*
neque etiam donatio aut omiſſio poſſeſſionis ab
eo, qui mauult recarere, quam ſæpius ſuper ea
litigare. *l. item ſi res §. 1. ff. hoc tit. l. non alienat. ff. de
regul. Iur.* Secundo quod fiat cauſa † mutandi fu- 3
turum iudicium, *d. l. item ſi res §. 1. d. l. ex hoc edicto
§. 1. in princ.* non eius, quod iam ſit; nam tunc ha-
bet locum titulus de litigioſis, qui rei litigioſæ a-
lienationem annullat ſub certa pœna: *l. fin. C. de
litig.* ſed etſi iudicium iam ſit cæptum, nec res eſt
effecta litigioſa, habet locum actio ex hoc edi-
cto, *gloſſ. in d. l. ex hoc edicto §. 1. in verb. quod iam &
ibi DD.* ſiue dominium in alium fuerit trãslatum,
ſiue poſſeſſio, aut vſucapiendi conditio, ſiue ſe-
ries contractus in ſe de ſui natura contineat
translationem dominij vel poſſeſſionis, etiamſi
effectus ex alio impedimento ſubſecutus non
fuerit: *d. l. non ſolum & ibi Bart.* & pertinet etiam
ad iura prædiorum, vt ſi rem alienaueris tuam, ex
qua alteri ſeruitutem realem debes, ſeruitutem
perſonalem, ſuperficiem, ac emphyteuſim. Suffi-
cit eum † in cuius fraudem fit alienatio, ius in re 4
habere, ſiue velit agere rei vendicatione ſiue hy-
pothecaria, ſiue perſonali in rem ſcripta. *d. l. non
ſolum & ibi gloſſ. in verb. non tenebitur & ibi Bart. in
§. 1. in verb. ad iura l. fin. C. de reb. alien. vel non.* Tertio
quod

Digitized by Google

quod intereſt eius, qui vult agere hac actione:
proinde ceſſat hæc actio, ſi res non pertinuit ad
petitorem, aut ſi is, qui alienatus eſt, ſine culpa
deceſſit, niſi ſi quid actoris præterea interfuerit
ratione queſtus & acceſſionum, *d.l. non ſolum §.*
fin. aut ſi quis alienauerit, deinde receperit, *d.l. ex*
hoc edicto §.1. verſ. ſi quis, ſiue paratus fuerit ſuſcipe-
re iudicium, ac ſi poſſideret, data cautione de re-
ſtitutione rei ſub certa magna pœna. *l.3. §. fin. ff.*
hoc tit. gloſſ. mag. in cap. 1. in verbo commutationem
fecerint hoc t. & ibi Pan. & Can. licet regulariter in
prætorijs ſtipulationibus quis non cogatur pœ-
nam inſerere, *l. fin ff. de prætor. ſtipul. l.2. ff. qui ſatiſd.*
5 *cog.* Intereſſe † conſideratur ratione loci, vt quia
alienatio facta fuit in hominem alterius prouin-
6 ciæ. Perſonæ, quia † facta in potentiorem, aut
alium qui diuexaturus ſit aduerſarium, vel cleri-
cum, aut eccleſiam, *l. ſi quis ita la 2. §. ea lege & ibi*
gloſſ. in verb. intereſt ff. de verb. oblig. Pan. in c.2. nu. 10.
hoc tit. poſt gloſſ. Bald. in l.1. ff. eodem, aut minorem
propter beneficium reſtitutionis in integrum:
7 Priuilegij † cauſa, vtputa hominem quem petere
intendebam, manumiſerit, quia prætores fauent
8 libertatibus: Impenſarum † & incommodita-
tum actoris, quas habet & patitur alio aduerſa-
rio ſubſtituto: verbi gratia, ſi locum in quo opus
feceris, cuius nomine interdicto quod vi aut clã,
vel actione aquæ pluuiæ arcendæ mihi teneba-
ris, alienaris, ſi tecum agerem tuis expenſis, id o-
pus tollere deberes, nunc alius, cum quo mihi in-
cipit actio eſſe, qui non fecit, ſed à te factum poſ-
ſidet, hactenus iſtis actionibus tenetur, vt patia-
9 tur id opus tolli, meis impenſis. Obligationis † &
actionis extinctæ per alienationem ipſo iure, vi-
delicet ſi nouum opus tibi nunciauerim, tuque
eum locum alienaueris, & emptor opus fecerit;
neque tecum ex noui operis nunciatione agere
poſſum, quia nihil feceris noui; neque cum eo
cui alienaris, quia ei nunciatum non fuit, *l.1. in fine*
cum trib. ll. ſeqq. ff. hoc tit. Vel exceptione propter a-
lienationem, vt ego habebam contra te Publi-
cianam, pro quadam re, quam poſſidebas abſq;
titulo, tu eam vendidiſti cuidam, & tradidiſti;
contra quem, quia habet titulum & poſſeſſio-
nem, ego non poſſum obtinere; quando enim
eadem res à diuerſis non dominis emitur, melior
eſt conditio poſſidentis, quam petentis, *l. ſiue au-*
tem §. ſi duobus ff. de public. in rem act. ſimile eſt ſi te-
nebaris petitione hæreditatis, quia poſſidebas
pro hærede, vel pro poſſeſſore rem, quam alteri
vendidiſti, & tradidiſti; nam per iſtam alienatio-
nem, abſtuliſti actori petitionem hæreditatis:
Bart. in l.3. §. opus quoque ff. hoc tit. Aut etiam præ-
ſcriptione actio ſit ſublata, vt ſi in iudicio rem
exhibet vſucaptam, *d.l. ex hoc edicto in princ. l. Iulia-*
nus §. ſi quis rem ff. ad exhib. vel præſcriptam, quo
caſu conſequitur actor etiam æſtimationem rei,
l. item res ff. hoc tit. & ibi gloß. 1. & DD. etiam ſi ille
ſingularis ſucceſſor vſucepit rem propter negli-
gentiam meam in non agendo; quia tu teneris
mihi ratione tui delicti, & negligentia mea non
facit ceſſare delictum. *Pan. in c.1. n.4. hoc tit. Bart.*
in d.l. item ſi res poſt nu. 2. & ibi Bald. n.3. In ſumma
tantum hac actione officio iudicis actor conſe-
quitur, quantum eius interſit alium aduerſarium
non habuiſſe, habendaque eſt ratio intereſſe ex-
trinſeci cuiuſcunque damni. *gloß. 1. in fine & ibi*
gloß. fin. & Bart. n.1. & 2. ac l.3. §. ex quibus ff hoc tit.
Pan. in d.c.1. n.4.
Datur ei, in † cuius fraudem facta eſt aliena- 10
tio eiuſque hæredibus, quia non pœnalis, ſed rei
perſecutionem continet: *d.l. non ſolum §. fin. in fi-*
ne. Directa contra eum qui alienauit ſuo nomine
vtilis in eum, qui alieno nomine alienauit, vt tu-
tor, curator: *l. nam etſi verſ. ſi tutor ff. hoc tit.* in hæ-
redem vel ſimilem, † aut poſt annum vtilem, non 11
datur; quia datur ex delicto: *d.l. non ſolum §. fin. in*
fine cum tribus ll. ſeqq. Sed & alienator priſtina a-
ctione tenetur, quia dolus eius repræſentat eum
poſſeſſorem, *l. qui petitorio ff. de rei vend. Pan. in d.c.*
1. num. 5. hoc tit. Competit † reo exceptio excuſ- 12
ſionis, etenim non poteſt conueniri, niſi diſcuſſo
poſſeſſore, *d.l.3. §. ex quibus ff. hoc tit.* niſi intereſſe
actoris foret euidens diſcuſſione non facta. vtpu-
ta reo eſt vſucapta ab emptore, vel poſſeſſor non
reperitur, aut eſt in partibus valde remotis *gl. in l.*
1. in verb. quanti noſtra interſit & ibi Bart. poſt num.
2. ff. hoc tit. Is in † quem alienatio facta eſt cauſa 13
mutandi futuri iudicij, conueniri poteſt rei vin-
dicatione, quantumcunque ſit bonæ fidei, *l. vnica*
C. hoc tit. Etiam per reſcriptum impetratum con-
tra alienantem, ſi fuerit in fraude, & non alias; *d.*
c.1. hoc tit. & ibi Pan. numer. 2. & 3. Per quam non
tollitur actio in factum, quia competunt ad di-
uerſa: rei vendicatio reſpectu rei conſequendæ
contra poſſeſſorem, actio in factum contra alie-
nantem propter damnum extrinſecum, *Pan. in d.*
c.1. ſub num. 4. verſ. & ſuper hoc inſertur d.l. vnica C.
hoc tit.

Digitized by Google

14 *hoc tit.* Quæ omnia procedunt † in reo alienante
cauſa mutandi futuri iudicij, actor in quem hu-
iuſmodi alienatio aut ceſſio facta eſt, ſiue titulo
oneroſo, ſiue lucratiuo, exceptione repellitur; &
ipſe alienans ſiue cedens agere compellitur, *l. cum
miles ff. hoc tit. c. 2. & ibi Can. Pan. in d. c. 1. ſub nu. 6.
hoc tit.* Alteri cedere non poteſt, nec procurato-
rem conſtituere; *Bart. in d. l. cum miles ante num. 2.*
15 Secundo tenetur † actione in factum ad intereſ-
ſe, *d. l. non ſolum §. 3. & ibi gloſſ. in verb. in eos gloſſ. fin.
in fine in l. fin. ff. hoc tit. & ibi Bart. in fine l. communis
ſeruus 1. §. fin. ff. comm. diuid. Pan in d. c. 1. numer. 6.*
16 Tertio, interdum † & ipſi alienanti, ac ei, in quem
facta eſt alienatio interdicitur actio, vt ſi quis iu-
dicij communi diuidundo euitandi cauſa, rem
alienauerit, vt potentior emptor per licitationem
eam vilius accipiat, & per hoc ipſe iterum reci-
piat; in pœnam ipſi negatur, ne poſſit communi
diuidundo agere, pro præſtationibus, aut ipſa re,
quam forte recuperauit: is etiam qui emit, repel-
litur exceptione, ſi experiri velit, *l. fin. ff. hoc tit.*
Idem obtinet in omnibus actionibus, quæ com-
petunt poſſeſſoribus, vt ſi facta eſt alienatio cau-
ſa mutandi iudicium in confeſſoria, ſitq; in poſ-
ſeſſione, ille cui facta eſt alienatio, hoc caſu agere
non poterit, *Bart. in d. l. fin. circa finem*, licet poſſet
alias agere, *l. etſi forte §. ſciendum ff. ſi ſeruit. vend. l.*
17 *vti frui in fine princ. ff. eod.* Potentior † intelligen-
dus eſt, non ratione dignitatis, vel adminiſtratio-
nis, ſed ratione diuitiarum, opum, nobilitatis,
quo caſu licet non valeat ceſſio, non tamen puni-
tur cedens iactura cauſæ, *c. 2. hoc tit. & ibi gloſſ. pen.
Abb. Pan. num. 4 & Abb. antiq. & Can. communiter.*
18 Quando † rei vel actionis nondum in iudicio
deductæ, alienatio vel ceſſio fit potentiori ratio-
ne dignitatis, adminiſtrationis, officij, vel iuriſdi-
ctionis, non cuiuslibet, ſed mediocris, *l. pen. in pr.
C. de ijs quæ vi metuq; cauſa fiunt Bald. in l. 2. nu. 2. C.
ne liceat potent.* aut meri & mixti imperij, *l. pen. &
fin. C. quod met. cauſ. Pan. in d. c. 2. n. 9. hoc tit.* quod
habet de iure, & de facto in temporalibus ſiue
ſpiritualibus, *Pan. in c. 2. num. 2. hoc tit. per Hoſt. &
Specul. ab eo allegatos Anch. n. 4. & Can.* non tenet
ceſſio vel alienatio ipſo iure, vel per ſententiam;
Sal. in l. 2. n. 2. C. ne liceat potentioribus, ac alienans
& cedens afficitur iactura cauſæ, *l. 2. & ibi Bart. C.
ne liceat. potent. c. 2. hoc tit. & ibi Anchar. n. 3. & Can.*
per ſententiam; quia in dubio omnes pœnæ infli-
guntur per ſententiam: *Bald. in l. 1. C. ne liceat po-
tent. nu. 2.* daturque ei contra quem facta eſt ceſ-
ſio, actio, item exceptio, quæ poteſt opponi de-
clinatorie, peremptorie, ac etiam poſt ſenten-
tiam, quia non contradicit ſententiæ, *Salyc. in d. l.
2. C. ne lice. potent. ſub n. 2. & Bald. n. 3.* Is quoque
ſiue ſit actor ſiue ſit reus; *Bart. in d. l. 1. n. 5.* qui ſine
aliqua † alienatione, ſiue ceſſione, *Bald. in l. 2. in* 19
princ. C. ne liceat potent. patrocinium potentioris
ratione officij, non cuiuslibet, nam decuriones
poſſunt eſſe aduocati, & impendere ſuum patro-
cinium, *l. 2. C. de aduoc. diuerſ. iudicior.* Sed vt di-
ctum eſt mediocris, ita quod poſſit minacem fa-
uorem oſtendere vel inferre, *gloſſ. in l. 1. in verbo po-
tentiorum C. ne liceat potent. & ibi DD.* quandocun-
que aduocat: vt ſi actor iret ad priores & obtine-
ret, quod ipſi intercederent pro eo apud Capita-
neum, vel poteſtatem, *l. 1. C. ne liceat potent. &c. &
ibi Bart. Caſtr. Bart. in d. l. cum miles n. 1. But. in d. c. 2.
n. 16. Anch. n. 3. & Can.* Afficitur iactura cauſæ per
ſententiam ex edicto ſeu titulo C. ne liceat po-
tent. *gloſſ. in d. l. 1. in verbo afficerentur & ibi DD.
Bart. in l. cum miles ſub n. 1 ff. hoc tit. Anch. in c. 2. n. 3.
hoc tit.* & patrocinium præſtans venit puniendus
arbitrio rectoris prouinciæ, *d. l. 1. C. ne liceat potent.*
Quando vero † per impreſſionem, alienatio vel 20
ceſſio fit potentiori, ratione officij ſaltem me-
diocris, ſub ipſius potentioris vel coniugis ſuæ,
aut amicorum ſuppoſitorum nominibus, non
tenet alienatio, vel ceſſio, res redditur, & pecunia
numerata retinetur, *l. pen. & fin. C. de ijs quæ vi me-
tuſque cauſ. &c.*

De Arbitris.

Titulus XXXXIII.

SVMMARIA.

1 *Arbitrium ad ſimilitudinem iudiciorum redigitur.*

2 *Arbitramentum redigitur ad inſtar contractuum.*

3 *Si compromiſſum ſit in arbitrum & arbitratorem ex clauſulis & ſignis præſumitur arbiter vel arbitrator.*

4 *Arbitrium duplex eſt neceſſarium quod ſit à coactis à lege vel canone in caſibus in iure expreſſis.*

5 *Vel ſtatuto.*

6 *Voluntarium eſt quod factum fuit ſponte.*

7 *Arbi-*

Digitized by Google

7 *Arbiter quilibet eſſe poteſt qui non prohibetur à iure.*
Prohibentur minor viginti quinque annis.
8 *Mulier.*
9 *Iudex ordinarius.*
10 *Laicus ſuper rebus ſpiritualibus.*
11 *Compromitti poteſt de qualibet re niſi prohibeatur, & ibidem enumerantur cauſæ ſuper quibus non poteſt compromitti.*
12 *Compromittere poſſunt omnes niſi prohibeantur.*
13 *Arbiter vnus eligatur, aut tres vel diſpari numero ſunt aſsumendi.*
14 *Compromiſſo facto in tres aut plures in dubio præſumitur actum, vt omnes ſimul iudicent.*
15 *Iure Canonico ſi ex tribus arbitris vnus nolit malitioſe, examinando, vel definiendo negotio intereſſe, duo procedunt.*
16 *Compromiſſum in duos, vt ipſi, ſi diſſentirent, tertium aſſumant, an valeat.*
17 *Compromiſſo facto in plures cum clauſulis vos, aut alter veſtrum, quemlibet eorum, aut ſimilibus, tunc valet ſententia vnius.*
18 *Compromiſſum conſtituitur partibus ad inuicem ſtipulantibus quod parebunt arbitri ſententiæ ſine pœna.*
19 *Vel Compromittentibus nudo pacto appoſita pœna.*
20 *Arbitri poteſtas dependet ex Compromiſſo, nec aliud ei licebit, quam quod ibi, vt efficere poſsit, cautum eſt.*
21 *Inter Compromittentes, acta reſpicientia cauſam eiusque deciſionem geſta coram arbitro, probant in iudicio ordinario.*
22 *Confeſsiones coram arbitris factæ probant vt iudiciales.*
23 *Circa atteſtationes teſtium, obſeruanda ſunt pacta compromiſsi, ſi nihil conuentum eſt in huiuſmodi caſibus, tunc eſt ſeruanda l. fin. C. de teſtib. c. præſentata eod. tit.*
24 *Acta vero ordinatoria iudicij coram arbitro non faciunt fidem coram iudice.*
25 *Limita in effectibus iam conſummatis.*
26 *2. limita quando vtraque pars conſentit quod acta valeant & ſunt introducta fauore partium.*
27 *Arbiter ſententiam dicere debet, per quam à tota lite diſceditur, iuſsis adeſſe litigatoribus in loco de quo actum eſt.*
28 *Coram & præſentibus litigatoribus.*
29 *Ex Arbitri per ſtipulationem aſſumpti ſententia non oritur actio vel exceptio rei iudicatæ, ſed ei paretur metu pœnæ, aut metu præſtationis intereſſe.*
30 *Idem iuris eſt ſi datum ſit pignus arbitro.*
31 *Ac quando aſſumptus fuit nudo pacto cum pœna.*
32 *Ex ſententia arbitri nudo pacto ſine pœna aſſumpti, poſtea homologata, oritur actio & exceptio rei iudicatæ.*
33 *Arbitramentum curſu decem dierum non homologatur, expreſſe confirmatum habet vim tranſactionis.*
34 *Compromiſſum finitur ſententiæ prolatione, & alijs modis.*
35 *Appellatur à ſententia Arbitrorum iuris.*
ab Arbitris electis ex neceſsitate ſtatuti, an appelletur.
36 *Ab Arbitri compromiſſarij ſententia non appellatur, ſed ſi dolo verſatus ſit arbiter, aut enormiſsime alteram partem læſit, petitur reductio ad arbitrium boni viri intra decendium.*
37 *Arbitri ſententia nulla dici poteſt.*
38 *Arbitratoris ſententia reducitur ad arbitrium boni viri coram iudice cauſæ principalis intra triginta annos.*
39 *Et contra eam intentari poteſt remedium l. 2. C. de reſcind. vend.*

POST præparatoria iudiciorum præmittit de Arbitris, ante titulum de Iudicijs, quia per arbitria & compromiſſa, rigoroſi litium & iudiciorum anfractus euitantur, *l. 1. ff. hoc tit. c. 2. in princ. eod. in 6. l. congruentius* C. *de pat. pot. Alex. in l. qui ſe patris nu. 22. verſ. attamen puto & num. ſeqq. C. vnde liberi ſacit c. corde de appell. in 6.* Arbiter eſt, qui eligitur à partibus, vt iudex, *l. 1. ff. hoc tit.* arbitrator vt aliquid æſtimet, vel quid ſibi videatur de aliqua re, dicat, ſine ordine iudiciario, *§. pretium Inſt. de empt. l. ſi quis arbitratu ff. de verb. oblig.* Compromiſſum ſiue arbitrium † ad ſimilitudinem iudi- 1
ciorum redigitur, & intelligitur de arbitrio boni viri, ſeruato iuris ordine in principio ſcilicet, citatione, libelli oblatione, litis conteſtatione, &c. medio, nempe dandis dilationibus probatorijs, productione teſtium, &c. ac fine, ferenda ſententia pro tribunali, *c. ſi de meis §. recepiſſe & ibi Bart. n. 1. ff. hoc tit. l. rem non nouam §. cum igitur* C. *de iud. l. pen. C. hoc tit. & ibi gl. in verb. licet, & verb. conuentum & DD.* licet in multis à iudicio differat, *gloſſ. fin. in c. cum dilectus gloſ. in l. 1. ff. hoc tit. Bald. in l. 1. num. 8.*

2 *& ſeq. C. eod.* Arbitramentum redigitur † ad in-
ſtar contractuum, & in eo non requiritur aliqua
figura iudicij, *Innoc. in c. quintauallis n. 3. & 4. de iu-
reiur. & ibi But. n. 14. & Can. Bald. in l. 1. ante num.
10. C. hoc tit. Bart. in l. ſocietatem §. arbitrorum n. 7.*
3 *& ſeq. ff. pro ſocio,* Si compromiſſum † fuerit tan-
quam in arbitrum & arbitratorem, ex clauſulis
& ſignis præſumitur arbiter: videlicet, ſi eſt data
facultas decidendi, de iure tantum, *But. in d. c.
quintauallis nu. 17. Roman in rub. de arbit. nume 48.*
Appoſita eſt pœna compromiſſo, aut aſſumatur
ſuper lite, *Imol. in d. c. quintauallis n. 13. l. 3. §. 1. ff. hoc
tit.* vel iuriſperiti electi ſint: *Ceſar deciſ. xi. nu. 1. &
ſeqq. de prob. Bart. in l. ſocietatem §. arbitrorum ff. pro
ſoc. Rom. in rub. de arbit. n. 49 Fel. in c. præſentata de
teſtib. Gail. obſ. 150. num. 5. & ſeqq. & per tot. lib. 1.* Si
aſſumatur in contractu intelligitur arbitrator: *l. fi.
C. de contrab. empt. l. ſocietatem §. arbitrorum ff. pro
ſoc. Imol. in d. c. quintauallis n 13. & ibi Can.* & exa-
ctis & modo procedendi intelligitur vtrum fe-
cerit, vt arbiter, an vt arbitrator: *gl. 1. in fine l. 1. ff. de
iud. & ibi DD.* Quod ſi expreſſe elegit ſuper tota
cauſa, vel ſimpliciter viam arbitratoris, non po-
teſt redire ad viam arbitri, vel è contra, *Imol. in d.
c. quintauallis n. 15.* quia per electionem vnius con-
trarij alteri videtur renunciare, *l. quamuis la 2. C. de
vſur. & ibi gl. fin. in fine l. 1. C. de furt. Bart. in d. §. ar-
bitrorum n. 13. Fel. in c. cum ex officij n. 23. de præſcript.*
non eligendo præſumitur, procedere ex vtraque
auctoritate; *Pan. in d. c. quintauallis n. 42. per textum
in c. niſi eſſent de preb. l. ſi miles ff. de milit. teſtam. Fel.
in c. cum ex officij n. 21. in fine verſ. ex iſta concluſione &
num. ſeqq. de præſcript.* per obſeruationem ordinis
iuris in aliquibus actibus, non videtur in alijs ar-
ctari ad obſeruandum; quia actus iudiciarij ſunt
ſeparati: *Clem. ſæpe & ibi gloſſ. in verb. partibus verſ.
ſed pone quod de verb. ſignif. But. in d. c. quintauallis nu.
14. in fine verſ. ſed Heſtienſis dicit Roman. in rub. ff. hoc
tit. n. 5. in fine,* & propter modicam læſionem, po-
terit peti reductio, quia ex qualitate facti præſu-
mitur hoc feciſſe vt arbitrator, *d. c. niſi eſſent Bald.
in l. ſeruum plurium §. fin. n. 2. ff. de leg. 1. Fel. in d. c. cum
ex officij n. 32. atteſtatur poſt Ang. hanc ſententiam ob-
ſeruari in practica.*
4 Arbitrium duplex † eſt, Neceſſarium, quod fit
à coactis à canone, vel lege in caſibus à iure ex-
preſſis; quorum primus eſt, quando iudex dele-
gatus allegatur ſuſpectus: *c. ſuſpicionis de offic. deleg.
c. cum ſpeciali de appell. c. legitima eod. in 6.* niſi duo
aut plures dati ſint cum clauſula, quod ſi omnes
&c. & vnus allegetur ſuſpectus, coniudex cog-
noſcit de cauſa ſuſpicionis oppoſita contra con-
iudicem; quia virtute dict. clauſulæ ad eum ſpe-
ctat cauſæ cognitio. *c. ſi contra & ibi gloſſ. de off. dele.
in 6. Archid. in c. quod ſuſpecti in fine n. 1. 3. quæſt. 5.*
Secundus quando eſt quæſtio de reuocatione re-
ſcriptorum, *c. paſtoralis de reſcript.* Tertius quando
epiſcopus habet cauſam contra clericum, ſibi
ſubditum, *c. ſi clericus §. 1. xi. quæſt. 1.* Quartus
quando contentio eſt inter litigantes, & iudicem
ſuper hoc, an locus ſit inſignis. *gloſſ. in c. ſtatutum
in verbo copia de reſcript. in 6.* Quintus quando
conſeruator ab actore ſuſpectus dicitur; aut in-
ter conſeruatorem & ordinarium controuerſia
ſuper competentia iuriſdictionis orta fuerit: *c. in-
ſuper §. quod ſi in his cauſis ſeſſ. 14.* vel quod cauſę de-
bent compromitti inter agnatos vel proximio-
res, cautum eſt à ſtatuto: & † vbi viget huiuſmodi 5
ſtatutum, totus eſt compromittendum, quouſq;
ſequatur laudum. *Bald. in l. fideicommiſſa §. ſi quis
decem ff. de leg. 3. Fel. in c. innouamus ſub n. 3. verſ. 5. fal-
lit de treuga & pace Iaſ. in l per ſalutem n. 4. ff. de iure-
iur. Bald in l inuitus n. 8. C de procur.* Coguntur ad-
uocati arbitrium neceſſarium ſuſcipere, in eo-
dem duntaxat loco, vbi aduocationis exercent
officium. *l. ſancimus C. de adu. diuerſ. iudic.* Aliud eſt
voluntarium, quod † factum fuit ſponte: & in 6
dubio præſumitur voluntarium; niſi ex compro-
miſſo, vel ex actis conſtet, quod emanauerit e-
lectio arbitrorum ex præcepto iudicis, vel neceſ-
ſitate ſtatuti: *Fel. in c. duobus ſub n. 12. ante finem verſ.
quæ omnia limita de ſentent. & re iud. Rip. in c. cum in
n. 181. de Conſtit. Cæſar. deciſ. xi. n. 12. & ſeqq. de prob.*
nemo autem cogitur arbitrium voluntarium
ſuſcipere. *l. 3. §. 1. ff. de arbit. gloſſ. fin. in d. l. ſancimus
gloſſ in d. c. paſtoralis in verbo remittentem in fine,*
Quilibet † poteſt eſſe arbiter, qui non prohibe- 7
tur à iure; Prohibentur autem minor viginti an-
nis; *l. cum leg. ff. hoc tit.* maior 20. annis, ſi minor
25. annis ſit, reſtituitur, ſi temere auditorium re-
cepit: *d. l. cũ lege §. 1.* mulier; *l. fin. C. hoc tit.* niſi † or- 8
dinariam habeat iuriſdictionem, in quam, vt in
laicos, ſuper rebus temporalibus Eccleſiæ valide
cõpromittitur, *c. dilecti hoc tit.* põt eſſe arbitratrix
d. c. quinta vallis Pan. in d. c. dilecti in 3. not. Iudex or-
dinarius non poteſt † compellere partes, vt in ſe 9
compromittant, nec poteſt recipere arbitrium
eius cauſæ, in qua eſt iudex, *l. ſed etſi in ſeruum §. ſi
quis in-*

Digitized by Google

quis iudex & ibi gloſ. & DD. ff. hoc tit. c. infames §. ſi
quis vero & ibi gloſſ. & Can. 3. quæſt. 7. quia Ordina-
rius cogit arbitrum ſententiam dicere, eamque
exequitur, l. 3. ff. hoc tit. arbitramentum & ami-
cabilem compoſitionem poteſt recipere. c. cum
tempore & ibi Pan. tres recenſet opiniones c. ex parte
hoc tit. c. cauſam de elect. Io. de Imola in l. 1. §. poteſt au-
tem n. 25. ff. de nou. oper. nunciat. non ſubditi, vel lai-
10 ci in † epiſcopum vt arbitrum vel extraordina-
rium iudicem conſentire poſſunt: & ſemel tan-
tum poterunt ab eius ſententia appellare in du-
bio præſumuntur in eum vt iudicem conſenſiſſe,
vt ſententia valeat & actionem pariat: l. ſi qui ex
conſenſu l. epiſcopale & ibi gloſſ. 1. & auth. ſi quis liti-
gantium C. de epiſcop. aud. à cæteris ordinarijs, qui
legitimam poteſtatem habentes, eliguntur ab
eis ad arbitrandum, qui non ſunt ſuæ iuriſdictio-
ni ſuppoſiti, etiamſi vt arbitrari ſedeant, & non vt
ordinarij: priuilegio tamen ordinariæ dignitatis,
grauatus aliquis, appellare valebit: c. à iudicibus §.
fin. 2. quæſt. 6. delegatus arbiter verus effici poteſt;
c. cum olim. hoc tit. & partes compromittentes ſim-
pliciter in eum, non renunciant, Pan. in c. literas
n. xi. de præſumpt. Clem. quamdiu de appell. auth. ſi ta-
men. C. de temp. & repar. appell. c. ſignificantibus de off.
& poteſt iud. deleg. reſcripto: imo ex vtraque aucto-
ritate intelligitur procedere & pro parte poteſt
valere ſententia ex vna auctoritate, & pro alia
parte ſeu capitulo valere ex altera auctoritate,
l. niſi eſſent de prab. Bald. in c. inter plures nu. xi. de lege
corradi in vſib. feud. laicus ſuper rebus ſpiritualibus
in arbitrium aſſumi non poteſt, c. contingit hoc tit.
niſi laico auctoritate ſuperioris adiungitur cle-
ricus, gloſſ. in d. c. contingit & ibi Can. c. per tuas hoc
11 tit. De qualibet re † poteſt compromitti niſi pro-
hibeatur. In cauſa populari, liberali ſiue de in-
genuitate, ſiue libertinitate quæſtio ſit, etiamſi ex
fideicommiſſi cauſa libertas deberi dicatur, ma-
trimonio carnali (ſuper matrimonio ſpirituali
poteſt compromitti,) c. ex parte hoc tit. c. cum inter
canonicos de elect. filiatione, monachatione, con-
uerſione, aſcriptitia conditione, l. non diſtinguemus
§. 1. verſ. de liberali cauſa & ibi gloſ. in verb. idem di-
cendum ff. hoc tit. c. pen. in fine de reſt. ſpoliat. & ibi Can.
cauſa criminali criminaliter intentata, aut ſi pœ-
na pecuniaria veniat applicanda fiſco: ſecus ſi in-
tentetur ciuiliter, aut pecuniaria pœna applice-
tur parti: delicto famoſo, publico vel priuato cri-
minaliter moto; ſecus ſi ciuiliter; cauſis meri &
mixti imperij, ſtatus arbiter aſſumi non poteſt, &
de facto aſſumptus non cogitur dicere ſenten-
tiam: d. l. non diſtinguemus §. 1. verſ. de liberali cauſa
& ibi gloſ. in verbo famoſo delicto & Bart. n. 1. & DD.
neque etiam in cauſa reſtitutionis in integrum;
niſi incidenter coram arbitro petatur; c. pen. §. de-
legati de reſt. in integ. priuilegijs aut indultis liber-
tatis, ſiue exemptionis, ſine licentia Romani Pō-
tificis. c. cum tempore hoc tit. Omnes etiam † poſ- 12
ſunt compromittere, qui non prohibentur. Non
poſſunt compromiſſum facere mulier, alieno
nomine, propter interceſſionem, d. l. non diſtin-
guemus in princ. verſ. ſi mulier. clericus ſine licentia
diœceſani, per quod eccleſia obligetur; quia ex
hoc poſſet deueniri ad alienationem: c. peruenit
hoc tit. & ibi Zab. in fine & Can. in rebus proprijs
poteſt compromittere in laicum, præter conſen-
ſum epiſcopi: Pan. in c. ſi diligenti n. 16. de for. comp.
vaſallus de feudo ſine licentia domini in arbitros
aut arbitratores: c. imperialem de prohib. feud. alien.
per Freder. Zabar. in c. cum tempore in fine hoc tit. Cla-
rus in §. feudum quæſt. 39. pupillus ſine tutoris au-
ctoritate, præterquam ſi fideiuſſorem dederit, à
quo pœna peti poteſt. l. ſi pupillus ff. hoc tit. Arbiter
vnus † eligatur, aut tres, vel diſpari numero ſunt 13
aſſumendi, vt aut omnium ſequantur ſenten-
tiam, vel duorum, aut maioris partis; quod ſi in
duos ſit compromiſſum, res fere ſine exitu futu-
ra eſt, propter naturalem hominum ad diſſen-
tiendum facilitatem: c. 1. & l. item ſi vnus §. fin. ff.
hoc tit. in dubio † ſi in compromiſſo facto in plu- 14
res, non eſt expreſſum, quomodo debeant iudi-
care; præſumitur actum, vt omnes ſimul iudicent
d. l. non diſtinguemus §. cum in plures in fine & ibi gloß.
in verb. dicant & DD. ſtaturque ſententiæ maioris
partis, datæ omnibus præſentibus; l. ſi in tres l. ſecu-
ti & ibi gloß. in verb. omnes l. item ſi vnus §. item ſi plu-
res ff. hoc tit. cap. 1. eod. in 6. c. prudentiam & ibi gloß.
in verb. teneatur & Can. de offic. deleg. ſi omnes diſ-
cordant in ſumma, tenet ſententia de ſumma
minori: c. 1. §. licet hoc tit. in 6. & ibi gloſſ. fin. & Can.
ſententia, vno abſente, lata non tenet, quia potuit
præſentia eius, trahere eos in aliam ſententiam,
niſi in compromiſſo dictum ſit, vt duo ſine tertio
procedant. d. l. ſi in tres & ibi gloſſ. fin. d. l. ſicuti cap. 1.
& ibi gloſſ. fin. hoc tit. Iure canonico † ſi ex tribus 15
arbitris ſimpliciter aſſumptis, eorum aliquis ab a-
lijs legitime requiſitus ad examinandum, vel de-
finiendum vna cum eis negocium, ſuper quo in

 ipſos

ipſos extitit compromiſſum, non curauerit con-
uenire: ſiquidem detinetur legitimo impedi-
mento, de quo reſcribere debet collegis; duo, eo
abſente, non poſſunt procedere, ſtaturque diſpo-
ſitioni iuris ciuilis, ſi tale impedimentum non
ſubeſt, duo præſentes, malitioſa ſiue voluntaria
eius abſentia, non obſtante, negocium examina-
te & libere definire poſſunt: quia ipſius abſentia,
diuinâ repleta præſentiâ, eum reputare facit pro
præſente; ſicut poſſunt eo præſente & non vo-
lente cum eis in vnam ſententiam concordare,
d.c.2. hoc tit. in 6. & ibi gloß. & DD. licet ſecus ſit in
tribus iudicibus ſimpliciter delegatis; *d.c.2. verſ.
fin. & ibi gloſſ. hoc tit. in 6.* quia maiori maturitate
dantur. Ex duobus arbitris, ſi vnus malitioſe ſe
abſentet, alter non poteſt procedere, ratio diuer-
ſitatis eſt, quia duo ex tribus ſunt maior pars. *gl. in
d.c.2. in verb. pro præſente & ibi Can.* tamen vſitatum
eſt etiam in duos compromitti, & debet prætor
16 cogere arbitros, ſi non conſentiant † tertiam
perſonam certam eligere, cuius auctoritati pa-
reatur; *d.l. item ſi vnus §. fin. in fine.* cogiturque hæc
tertia arbitrium recipere & iudicare, *d.l. item ſi v-
nus §. fin. & ibi gloſſ. fin. in fine per l. ſancimus la. 1. C.
de aduoc. diuerſ. iud. & ibidem Bart.* nec poterit ab
eius ſententia appellari, *Ioan. de Imola in c. quin-
tauallis n. 46. de iureiur.* Nõ valet compromiſſum,
in duos, vt ipſi, ſi diſſentirent, tertium aſſumant;
nam & in aſſumendo poſſunt diſſentire, *d.l. item
ſi vnus §. ſi in duos c. innotuit hoc tit.* ſi ita ſit, vt tertius,
ab eis aſſumatur ſempronius, valet compromiſ-
ſum, quoniam in aſſumendo diſſentire non poſ-
ſunt. *d. §. ſi in duos in fine.* Quandoque fit compro-
miſſum in plures, vt omnes ſint concordes, &
tunc non ſufficit vera aut ficta præſentia, ſed re-
quiritur omnium concordia, nec ſtatur ſenten-
tiæ maioris partis: *gloß. in c. 2. in verb. præſente in fine
hoc tit. in 6. & ibi Franc. poſt n. 4. & Can.* Aliquando
17 fit in plures cum † clauſulis, *vos & alter veſtrum,*
quemlibet eorum, quemlibet in ſolidum, & valet
ſententia vnius, neque eſt neceſſaria aliorum re-
quiſitio. *l. non diſtinguemus §. cum in plures ff. hoc tit.
Franc. in c. 2. n. 4. eod in 6. c. cum plures & ibi gl. 1. & 2.
de offic. deleg. in 6.* Nonnunquam fit cum clauſula
quod ſi omnes &c. & ſeruanda eſt diſpoſitio, *c.
prudentiam, de off. deleg.* Sæpius etiam fit in vnum,
aut plures, vt ipſi per ſe cauſam definiant, vel per
alios quos ipſi elegerint, *c. cum à nobis hoc tit.*
18 Compromiſſum † ſiue arbitrium conſtitui-
tur, partibus ad inuicem ſtipulantibus; ſecus ſi al-
ter pœnam promiſerit, alter non, *l. litigatores verſ.
item Iulianus ff. hoc tit.* quod parebunt arbitri ſen-
tentiæ, ſiue pœna certæ, aut incertæ ſummæ, vt-
puta quanti res erit, compromiſſa ſit, *l. non autem
intereſt ff. hoc tit.* ſiue non: quia vltimo caſu con-
traueniens tenetur ad intereſſe: *l. ex compromiſſo
& ibi gloſſ. fin. l. diem proferre §. fin. ff. hoc tit. c. per tuas
hoc tit.* & cogit prætor ſententiam dicere eum,
qui arbitrium pœna compromiſſa receperit, *l. 3.
§. 1 & ſeqq. ff. hoc tit.* aut ſi compromiſſum eſt ſti-
pulatione vallatum abſque adiectione pœnæ; *d. l.
diem proferre § fin. & ibi Bart. in l. cum antea n. 3. & 4.
C. hoc tit.* omnes leges loquentes de pœna adij-
cienda in compromiſſo, intelliguntur, quando
promiſſum eſt parere arbitrio, nudo pacto; quã-
do ſtipulatio interuenit non eſt neceſſaria pœna,
Bart in d. l. diem §. fin. Interdum recte † nudo pa- 19
cto fit compromiſſum, vt puta ſi ambo debitores
fuerint, & pacti ſunt, ne petat quod ſibi debetur,
qui ſententiæ arbitri non paruerit. *d. l. litigatores
verſ. interdum,* Qualem autem ſententiam dicat
arbiter ad prætorem non pertinet. *l. qualem ff. hoc
tit.* Arbitri † poteſtas dependet ex compromiſſo, 20
d. l. non diſtinguemus §. ex officio & §§. ſeqq. vel aliud
ei licebit, quam, quod ibi vt efficere poſſit, cau-
tum eſt, nec quodlibet ſtatuere poterit, nec in
qua re libet, niſi de qua re compromiſſum eſt, &
quatenus compromiſſum eſt, *c. peruenit hoc tit.* ac
circa ea ſine quibus commode explicari non po-
teſt; vt fructus, expenſas, *gloß. in d. l. non diſtingue-
mus §. de officio in verb. cautum eſt,* diem ſolutionis,
l. quid tamen §. 1 ff. hoc tit. nam pars ſententiæ eſt
quemadmodum ſatis ei, qui obtinuit, detur, qui-
buſque fideiuſſoribus, idque delegari non poteſt,
niſi adhoc compromiſſum ſit, vt arbiter ſtatue-
ret, cuius arbitratu ſatiſdaretur: *d. l. non diſtingue-
mus §. fin. verſ. non autem finiri,* ac circa vacuæ poſ-
ſeſſionis traditionem: *d. l. non diſtinguemus §. fin.
verſ. arbitri* nec non circa dubium ſuper qualitate
rerum expreſſarum in compromiſſo, de qua re
poteſt arbiter cognoſcere, & pronunciare an ve-
niant in compromiſſo. *Pan. in c. cum dilectus nu. 10.
hoc tit.* Hinc infertur coram arbitro non poſſe fie-
ri reconuentionem, *c. cum dilectus hoc tit.* ac non
poſſe arbitrum diem compromiſſi proferre, *l. ar-
biter ex compromiſſo ff. hoc tit.* ſed neceſſarium eſt
adijci, de die compromiſſi proferenda, eoque
adiecto, diem profert, vel præſens, vel per nun-
cium,

Digitized by Google

cium, vel per epiſtolam, *l. diem ff. hoc tit.* non ta-
men inuitis duobus litigatoribus, nam pœna
committi non poteſt cum ſint in pari culpa liti-
gatores, *d. l. non diſtinguemus §. fin. & l. ſeq. & ibi gl.*
aut etiam altero contradicente, ſed committitur
pœna contra eum, qui non conſenſit in proro-
gationem. *d. l. non diſtinguemus §. dies*, Item arbiter
non poteſt vetare, ne pœna ex compromiſſo pe-
tatur, quia non de pœna compromiſſum eſt, *l.*
quid tamen §. fin. ff. hoc tit. aut iubere alium ſibi
coniungi, cum id in compromiſſo non ſit. *l. non*
diſtinguemus §. fin. verſ. item ſi iubeat. Alia varia pa-
cta, quæ fiunt in compromiſſis ex hoc tit. ff. &
Cod. cognoſcuntur. cæterum arbitro iubenti ex-
tra compromiſſum impune non paretur. *d. l. non*
21 *diſtinguemus §. fin. in fine.* Acta quæ † reſpiciunt
cauſam, eiuſque deciſionem, & factum, geſta co-
ram arbitro, inter ipſos compromittentes pro-
22 bant in iudicio ordinario: confeſſiones † coram
arbitris factę probant, vti iudiciales: ſiue facta ſit
homologatio ſententiæ arbitri, ſiue non: *l. pen. in*
fine C. hoc tit. Imol. in c. præſentata n. 9. & ibi Felin. n.
xi. *de teſtib. Cæſar. deciſ.* xi. *n.* 19. *de probat.* ſed tales
confeſſiones non infamant, *l. quid ergo §. cum au-*
tem verſ. ex compromiſſo ff. de his qui not. infam. Circa
23 atteſtationes † teſtium obſeruanda ſunt pacta
compromiſſi: ſi nihil conuentum eſt in huiuſmo-
di caſibus, & teſtes omnes ſuperſunt, ei, contra
quem producuntur, datur optio, vel vt recipiat
depoſitiones eorum, vel reſpuat & conſentiat, vt
iterum examinentur. *l. fin. C. de teſtib. c. præſentata*
eodem & ibi Can. & Fel. n. 10. De ſtylo Curiæ face-
rent fidem impetrata commiſſione, quod coram
arbitro fuerint examinati, cum interrogatorijs
partis aduerſæ, *Cæſar. deciſ.* xi. *n.* 18. *de prob.* ſi ab hac
luce omnes ſubtracti ſint, neceſſitas ei imponi-
tur, fide ſcripturæ approbata, in qua depoſitiones
eorum referuntur, eas quaſi factas coram iudice
accipere: rebus permixtis in ſuperſtitum teſtimo-
nijs eadem ſeruatur electio litigatori, aduerſus
quem producuntur: mortuorum autem depoſi-
tiones non poteſt reſpuere, ſaluo iure opponen-
di contra dicta & perſonas: nam poſt mortem
poſſunt obijci teſtibus crimina, non ad effectum
punitionis, ſed ad fidem rei teſtificatæ. *d. l. fin. C.*
de teſtib. & ibi DD. d. c. præſentata & ibi Can. Acta
24 ordinatoria † iudicij coram arbitro non faciunt
fidem coram iudice, vt ſuper ipſis poſſet fundari
ſententia, ſed pereunt ex mutatione tribunalis.
d. c. præſentata & ibi Fel. n. 7. *Pan. n.* 9. Limita † in ef- 25
fectibus iam conſummatis, à citatione contra
aduerſarium executa, litis conteſtatione &c. pu-
ta interruptione præſcriptionis, perpetuatione
actionis. *l. pen. circa finem C. hoc tit. & ibi DD.* Se-
cundo limita † quando vtraque pars conſentit 26
quod acta valeant coram iudice, & ſunt intro-
ducta fauore partium, *Pan. in d. c. præſentata nu.* 9.
nam conſenſus nihil operatur in actibus ſubſtan-
tialibus non dependentibus ab earum poteſtate:
gloſſ. 1. in c. de cauſis de off. deleg. gl. fin. in c. 1. de lib. oblat.
vt libelli oblatio, litis conteſtatio, & quod ſen-
tentia feratur in ſcriptis, &c. quæ ſunt coram iu-
dice reiteranda. *Imol. in d. c. præſentata n.* 5.

Sententiam † arbiter dicere debet per quam 27
à tota lite diſceditur, & finis controuerſiæ impo-
nitur, *l. dicere cum l. ſeq. ff. hoc tit.* iuſſis adeſſe litiga-
toribus per nuncium ſiue epiſtolam, *l. ſed & inter-*
pellatur §. 1. ff. hoc tit. in loco, de quo actum eſt, cum
compromitteretur, vel ſi non appareat de quo
loco actum ſit, in loco vbi factum eſt compro-
miſſum, vel in continentibus ædificijs, ad quæ v-
terque compromittentium facile & cum hone-
ſtate venire poſſet; nam ſi alter non venerit, qui
ſine ſua turpitudine eo venire poſſit, & is venerit
qui inhoneſte venerat, non committitur pœna;
quaſi non præbita opera: *l. ſi cum dies §. ſi arbiter ff.*
hoc tit. & coram præſentibus † litigatoribus, alias 28
non valebit: in pœnam is, qui defuit committit,
quia per eum factum eſt, quo minus arbitretur;
l. diem proferre §. ſi quis litigatorum. & ibi gloſſ. in
verb. committit & verb. quo minus ff. hoc tit. niſi in
compromiſſo hoc ſpecialiter expreſſum ſit, vt vel
vno, vel vtroque abſente ſententia promatur;
quo caſu contumax, in non veniendo, non im-
pedit ſententiam, & ideo non incidit in pœnam,
eoipſo quod contumax eſt in non veniendo; ſed
incideret, ſi ſententiæ non pareret, *d. l. diem §. ſi*
quis litigatorum & ibi Bart. quare ſi iubeat iudi-
cem adiri, ad alium arbitrum iri, vel vt arbitrio
mæuij fundus tradatur, aut ſatiſdatio detur im-
pune ei non paretur, ne propagentur, differantur,
aut in alios interdum agentium inimicos arbi-
tria transferantur. *l. non diſtinguemus §. fin. in princ.*
l. in compromiſſis ff. hoc tit.

Ex ſententia arbitri † per ſtipulationem aſſum- 29
pti, non oritur actio vel exceptio rei iudicatæ,
ſed ei paretur metu pœnæ, ſi certa pœna ſit pro-
miſſa; aut metu præſtationis intereſſe, ſi promiſ-

ſu n ſit ſententiæ ſtari, *l. ex compromiſſo & ibi glo. &*
30 *DD. §. fin. & l. ſeq. ff. hoc tit.* Idem † iuris eſt, ſi da-
t ım ſit pignus arbitro, vt aut ipſe teneat; quo caſu
eſt pignus naturali obligationi accedens, qua te-
netur pars ipſi arbitro, ad ſeruandam ſententiam;
arg. l. per retentionem C. de vſur. aut vt ipſe det par-
ti, & tunc eſt depoſitum certa lege datum, datur-
que ei, cui dandum eſt, actio præſcriptis verbis:
*l. ſi rem §. fin. ff. de præſcript. verb. gloſſ. in l. cum antea
in verbo nomine C. hoc tit. & ibi Bart. n. 4.* Ratio prę-
dictorum eſt, quia prouiſio hominis facit ceſſare
prouiſionem legalem, *Bald. in l. cum antea ſub n. 2.
& ibi Bart. ſub n. 2. hoc tit.* Eadem ratione, quando
31 aſſumptus † fuit nudo pacto cum pœna, ex eius
ſententia non oritur actio; *l. 1. C. hoc tit.* niſi eſſet
dictum rato manente pacto: tunc enim pœna
commiſſa, & etiam ſoluta, remanet pactum ſim-
pliciter; ideo nouo iure ex ſentẽtia orietur actio:
Bart. in l. cum antea n. 2. & 3. C. hoc tit. Quando duo
ſunt compromiſſa vnum cum pœna, alterum ſi-
ne pœna attento compromiſſo ſine pœna locum
32 habet l. cum antea C. hoc tit. Ex † ſententia arbi-
tri nudo pacto, & ſine pœna aſſumpti, homolo-
gata poſtea tacite vel expreſſe oritur actio & ex-
ceptio rei iudicatę *l. cum antea C. hoc tit. & ibi Bart.
in fine & Bald. n. 2.* parte vero reclamante, ſenten-
tia non habet effectum, niſi cum ſacramenti reli-
gione arbiter fuerit electus: *d. l. cum antea §. altera,*
quo caſu non naſcitur actio vel exceptio obſtan-
te auth. decernimus C. hoc tit. quæ reprobat iu-
ramentum in compromiſſo, ſed iurans cogitur
per cenſuram eccleſiaſticam ad obſeruantiam
iuramenti; *c. fin. de for. compet. in 6. Bald. in d. Auth.
decernimus n. 3. Pan. in c. per tuas num. 8. hoc tit. latius
33 diſtinguit.* Arbitramentum † curſu decem dierum
non homologatur; expreſſe confirmatum per
partes parit exceptionem quaſi tranſactionis vel
34 pacti, *Innoc. in d. c. quintauallis ſub n. 6.* Finitur † cõ-
promiſſum ſententiæ prolatione, cum de omni-
bus de quibus compromiſſum fuerit arbiter pro-
nunciauit; ſi de quibuſdam tantum ſententiam
dixerit, de alijs nondum, non deſinit eſſe arbiter,
& in prima controuerſia, poteſt mutare ſenten-
tiam, de qua iam dixerat. In dubio, quando plu-
res inferuntur quęſtiones, hoc eſt vna ab vna par-
te, alia ab altera, videtur hoc actum, vt debeant
ſimul pronunciari ſuper omnibus, propter natu-
ram conuentionis & reconuentionis; & non ſer-
uata forma compromiſſi non videtur data ſen-
tentia: niſi in compromiſſo dictum ſit, quod poſ-
ſit iudicare ſemel, & pluries, & quoties ſibi pla-
cuerit; hoc eſt in vno capitulo, ſemel & in alio
poſtea; nam ſuper vna re non poſſunt ferri plures
ſententię vel arbitria: quando autem plures quę-
ſtiones, nihil ſibi communes, inferuntur, ab vna
parte, ad aliam; tunc actum videtur, vt poſſit pro-
nunciari ſeparatim, niſi expreſſe in contrarium ſit
actum, *l. dicere in princip. & l. quid tamen & ibi poſt
gloſſ. Bart. ff. hoc tit.* Sententiam de omnibus, de
quibus compromiſſum eſt, dictam arbiter corri-
gere, aut mutare non poteſt; *l. dicere in fine & l.
quia arbiter ff. hoc tit. & ibi gloſſ.* niſi compromiſſo
cautum ſit, quod poſſit iudicare ſemel, & pluries,
& ipſum iudicatum corrigere, ac mutare, *Bart. in
l. quid tamen n. 2.* Secundo lapſu termini compræ-
henſi compromiſſo re infecta, *l. ſi cum dies ff. hoc
tit.* Tertio ſi vnus ex litigatoribus bonis cedat,
l. item ſi vnus ff. hoc tit. Quarto ſemel commiſſa
pœna, *l. ſi duo §. fin. ff. hoc tit.* Quinto ſi ambo liti-
gatores ad iudicium, vel ad alium arbitrum ie-
rint, quia hanc fecerunt ei iniuriam, vt ſperne-
rent eum: *l. ſed etſi in ſeruum in fine & duabus ll. ſeqq.
ff. hoc tit.* aut vnus ſolus iudicem adiuit, & litem
fuit conteſtatus; quo caſu pœna cõtra eum com-
mittitur, propter contemptum, lite apud iudicem
ſuo ordine peragenda, *l. ſi quis rem ff. hoc tit. & ibi
gloß. fin.* Sexto morte vnius arbitrorum etiamſi
in plures ſit compromiſſum, *d. l. item ſi vnus §. item
ſi plures.* Septimo morte vnius compromitten-
tium: compromiſſum enim in compromittentis
hæredes non extenditur, niſi ſit dictum, quod
tranſeat ad hæredes vtriuſque compromittentis;
ſi de vnius hæredibus tantum ſit expreſſum, ex-
pirat compromiſſum, morte cuiuſuis ex litigato-
ribus, *l. diem §. 1. & l. ſed & interpellatur §. fin. ff. hoc
tit. c. fin. & ibi gloſ. eod. tit.* quia non debet claudi-
care, *gl. mag. in d. l. ſed & interpellatur §. fin.* Appel-
latur † à ſententia arbitrorum iuris, ſiue neceſſa- 35
riorum ad ſummum Pontificem: *c. ab arbit. de off.
de leg. in 6. & ibi gloſſ. fin. l. cum ſpecialis C. de iud. &
ibi Bart. num. 2.* ab arbitris qui eliguntur ex neceſ-
ſitate ſtatuti inter attinentes, ſi neceſſitat ſtatu-
tum ad compromittendum ſub pœna, non po-
teſt appellari; ſi vero ſtatutum neceſſitat ad com-
promittendum, & diſponat quod ex ſententia
ferenda oriatur actio poterit appellari: *Imol. in d.
c. cum dilectus nu. 17. hoc tit. Mynſ. obſ. 68. cent. 4. §.
porro ſecundo caſu.* à ſententia † arbitri compromiſ- 36
ſarij non

Digitized by Google

ſatij non poteſt appellari: l. 1. C. hoc tit. c. à iudicibus
2. quæſt. 6. Mynſ. obſ. 68. cent. 4. ſed ei parere debe-
mus, ſiue æqua ſiue iniqua ſit, & ſibi imputet
quod compromiſit; l. ſocietatem §. arbitrorum ff.
pro ſocio d. l. diem §. ſtari. niſi dolo verſatus ſit arbi-
ter, aut grauiſſime alteram partium læſerit: qui-
bus caſibus licet retractare de ſententia arbitri
officio iudicis, coram iudice cauſa principalis, l. 2.
C. vbi & apud quem in integ. reſt. pet. Gail. obſer. 149.
lib. 1. per reductionem ad arbitrium boni viri in-
tra decendium: Pan. in c. quintauallis num. 16. de iu-
reiur. per l pen. §. ſin autem C. de recep. arbitr. l. non
diſtinguemus §. cum quidam ff. de arbitr. Gail. obſ. 150.
in princ. lib. 1. quæ eſt ſpecies appellationis, eique
ſimilis; d. l. non diſtinguemus §. cum quidam Imol. in d.
c. quintauallis nu. 43. & 47. de iureiur. & ibi Pan. nu.
28. c. à iudicibus & ibi gloſſ. in fine 2. quæſt. 6. c. non ſi-
ne hoc tit. dictisque caſibus nulla cautela impedi-
ri poteſt, ac ne iuramento quidem in compro-
miſſo præſtito ſe non contrauenturos, etiamſi
grauiſſimum damnum ſibi importaret: Bald. in d.
l. cum antea nu. 3. & ſeqq. & à iudice recurſus ſiue
reductionis licita eſt appellatio, Mynſ. obſ. 68. in
princ. cent. 4. contra Bartol in l. 1. ff. de leg. 2. in fin.
37 nulla † dici poteſt ſi arbiter expreſſe ſententiam
dixerit, contra ſacras leges, aut conſtitutiones,
l. ſi expreßum ff. de appell. aut non ſit ſolemniter la-
ta, l. prolatam C. de ſent. & c. gloß. in l. diem §. ſtari in
verbo ſiue iniqua hoc tit. & ibi DD. Præterea ſtipula-
tio, cum aduerſus ſententiam quid ſit, ita demum
committitur cum effectu, ſi ſine dolo ſtipulantis
factum eſt, ne quis doli ſui præmium ferat; ſi quis
compromittẽtium omnino in hac lite dolo ver-
ſatus eſt, ſiquidem compromiſſo adijciatur, ſi
quid dolo, in ea re, factum ſit, tantam pecuniam
dari, ex ſtipulatu conueniri, qui dolo fecit, poteſt;
quod ſi huiuſmodi clauſula in compromiſſo ad-
ſcripta non eſt, tunc de dolo actio vel exceptio
locum habebit, l. ita demum ff. hoc tit. Sententia
38 arbitratoris † reducitur ad arbitrium boni viri,
coram iudice cauſæ principalis, quia actor ſequi-
tur forum rei, Bart. in l. ſocietatem §. arbitrorum nu.
22. circa finem Albric. nu. 6. ff. de arbitr. Afflict. deciſ.
132. Gail. obſ. 150. n. 2. & ſeqq. lib. 1. intra triginta
annos, Bart. in l. ſocietatem §. arbitrorum n. 22. circa
finem Alberic. numer. 6. ff. de arbitr. Afflict. deciſ. 132.
Gail. obſ. 150. num. 2. & ſeqq. lib. 1. in contractibus
ſtricti iuris per officium iudicis, l. ſi libertus la 2. ff.
de oper. libert. in contractibus bonæ fidei actione
ex eo contractu: l. ſi ſocietatem la 1. & l. ſocietatem §.
arbitrorum ff. pro ſocio, fallit quando in contractu
bonæ fidei, ex parte eius qui vult petere reduci
ad arbitrium boni viri, nulla oritur actio; vt in
contractu dotis, fuit compromiſſum in aliquem
vt ſtatueret dotem mulieri; qui inique mulierem
grauauit, cui nulla datur actio de repetẽdo con-
ſtante matrimonio; ideoque recurritur ad offi-
cium iudicis: Bart. in d. §. arbitrorum num. 17. quia
mulier, ſi à viro conueniretur vigore illius arbi-
tramenti, poſſet excipere de eius iniquitate; qui-
libet autem, qui habet exceptionem etiamſi non
conueniatur, poteſt coram iudice ipſius rei, licet
non ſit iudex actoris, officium iudicis implorare,
ne ab aduerſario inquietetur: l. 3. C. qui bon. ced.
poß. l. ſi contendat & ibi gloß. ff. de fideiußor. quia vbi
exceptio examinatur principaliter, debet exami-
nari coram illo iudice, coram quo deberet exa-
minari, ſi actore agente exceptio ſecundum na-
turam exceptionis deduceretur, l. cum ij §. tranſa-
ctiones ff. de tranſact. l. fin. C. de vſur. pupill. Bart. in d.
§. arbitrorum n. 19. & 20. Rot. deciſ. 236. n. 2. & ſeqq.
part. 1. diuerſ. ratio diuerſitatis quare non reduci-
tur laudum arbitri, ſed arbitratoris, eſt, quia ille
qui compromiſit in arbitrum, videtur velle,
quod inſtar iudicis procedat, l. 1. ff. hoc tit & con-
temnit iudicem quam habebat; ideoque ad i-
pſum reuerti non poteſt; quæ ratio ceſſat, quan-
do compromittitur in arbitratorem. Imol. in d. c.
quintauallis n. 49. Compromittens quoque ſi læ-
ſus ſit vltra dimidium iuſti pretij poteſt † inten- 39
tare remedium, l. 2. C. de reſcind. vend. etiamſi lau-
dum ſiue arbitramentum emologaſſet ſiue ap-
probaſſet. Bart. in d. l. 2. n. 8. C. de reſcind. vend. &
ibi DD. Iaſon. in l. ſi quis cum aliter ſub n. 15. poſt Bart.
ff. de verb. obl. Bar. in l. ſocietatem S. arbitrorum
nu. 25. ff. pro ſocio Mynſ. obſ. 33.
cent. 1.

LIBRI PRIMI FINIS.

Digitized by Google

LIBER SECVNDVS.

De iudicijs.

Titulus I.

SVMMARIA.

1 *Iudicium eſt actus legitimus trium perſonarum, iudicis, actoris, & rei, qui redditur in inuitum.*
2 *Reus quis ſit, Actor quis ſit.*
3 *Reorum alius eſt neceſſarius, alius voluntarius.*
4 *Tertius veniens ad cauſam pro ſuo intereſſe admittitur in ſtatu & terminis in quibus reperitur.*
5 *Tertius ſi lite pendente inter duos comparet ſub prætextu melioris iuris, non ſuſpendit iuriſdictionem iudicis, ſed ſi probat, tollit intentionem actoris.*
6 *Admiſſus ad cauſam cum clauſula,* Conſtito de intereſſe, *non facit aliquam litem non docto de intereſſe.*
7 *Iudiciorum aliud eſt ſæculare ſiue prophanum, aliud eſt eccleſiaſticum.*
Beneficialis cenſetur cauſa quæ ſuper titulo beneficij, iure monachatus, aut iure Conuerſi ad religionem commiſſa eſt.
8 *Iudiciorum aliud eſt ordinarium, aliud extra ordinarium.*
extra ordinarium dicitur, aut quia datur in ſubſidium deficientibus alijs, aut quando Iudex ſimpliciter & de plano procedit, & ſummarium appellatur.
9 *Agere inuitus nemo compellitur.*
10 *Iudicium nullum redditur, Primo, ex incompetentia iudicis.*
Laicus coram iudice eccleſiaſtico non poteſt conueniri niſi certis Caſibus hic enumeratis.
11 *Clericus coram ſuo epiſcopo conueniri debet in Ciuilibus, quæ regula fallit, quinq; caſibus.*
12 *Clericus de omni crimine coram Iudice eccleſiaſtico debet conueniri, nec valet contraria conſuetudo.*
13 *Secundo, redditur nullum iudicium ex perſona actoris.*
14 *Tertio, ex perſona rei.*
15 *Quarto, ex perſona vtriuſque actoris & rei.*
16 *Quinto ratione rei quæ non poteſt tractari ſub tali iudice.*
17 *Sexto ratione peruerſi ordinis iudiciorum.*
18 *Septimo ratione ineptitudinis libelli.*
19 *Octauo ex defectu citationis.*
20 *Citatio multiplex eſt.*
Generalis quæ fit ad totam cauſam.
21 *Realis quæ decernitur à iudicibus ordinariis, non autem delegatis à principe, & non poteſt fieri extra territorium citantis.*
22 *Verbalis quæ decernitur à quolibet iudice ordinario, delegato, arbitro, non autem ab arbitratore, & an poſſit fieri extra territorium citantis, controuertitur.*
23 *Per edictum, id eſt affixa Scedula in foribus Palatij vel Eccleſiæ, quæ poteſt fieri à delegatis principis, ordinarijs omnibus etiam minoribus, non tamen alijs delegatis, pedaneis iudicibus, aut arbitris.*
24 *Peremptoria quam mittit quilibet iudex.*
25 *Ad comparendum perſonaliter coram ſe, quam Papa indiſtincte decernit in omnibus cauſis, ordinarij regulariter in iudicialibus non poſſunt aliquem citare ad comparendum perſonaliter, neque etiam delegati à Papa abſque ſpeciali cōmiſſione.*
26 *Citatio ſub pœna vt* Compareat *certa die.*
27 *In executiuis quorum fundamentum eſt confeſſio debiti non fit citatio ad comparendum, ſed fertur præceptum de ſoluendo.*
28 *In ſummarijs iudicijs in quibus decernitur monitorium ſine clauſula, & comminatæ ſunt cenſuræ, ex nunc prout ex tunc, contra taliter monitum proceditur ſeruatis quatuor terminis & poſtea fertur declaratoria.*

29 Citatio

Digitized by Google

29 *Citatio illegitima quæ ad citati notitiam peruenit, perinde arctat citatum, ac legitima citatio.*

30 *Iudicium nono redditur nullum ex neglectu ſubſtantialium & ſolemnitatum iudiciorum quæ remiſſiue iudicantur.*

31 *Nullitates ex defectu mandati, iuriſdictionis, citationis, & notoria iniuſtitia tantum attenduntur in Romana Curia.*

32 *Inſtantia cauſæ criminalis non tranſit ad hæredem accuſati.*

Inſtantia cauſæ appellationis non tranſit præciſe niſi fiſci, vel alterius interſit.

33 *Ex maleficijs priuatis pœnales actiones, earumue inſtantia in hæredem rei non competunt, ſed hæredibus actorum competunt.*

34 *Inſtantia Ciuilis iudicij tranſit in ſucceſſorem vniuerſalem rei Conuenti, ac in ſucceſſores vniuerſales ipſius petitoris ſiue actoris.*

35 *Ac in ſucceſſorem ſingularem, ad quem tranſit res vel actio ex neceſſitate.*

36 *Inſtantia appellationis in cauſa ciuili tranſit in hæredem etiam re perempta.*

37 *Inſtantia in cauſa beneficiali inchoata cum defuncto ſuper iuribus dignitatis vel adminiſtrationis tranſit in ſucceſſorem in dignitate & beneficio ex parte actoris, ac etiam ex parte rei*

38 *Inſtantia inchoata cum defuncto non tranſit in fiſcum ſuccedentem in bonis defuncti.*

39 *Inſtantia iure ciuili in criminalibus non vltra biennij, in ciuilibus non vltra triennij metas poſt litem conteſtatam niſi citeriore tempore tollatur protrahitur, à qua regula excipiuntur certæ Cauſæ.*

40 *Per peremptionem inſtantiæ, non perimuntur acta Cauſæ tendentia ad Veritatis indagationem, Verum perimuntur acta ordinatoria iudicij quoad effectus de futuro, vt per ea non poßit ferri ſententia.*

41 *Iure Canonico inſtantia durat triginta annis.*

42 *Cautiones de ſtando iuri & de iudicato ſoluendo durant poſt primam inſtantiam, à qua appellatum extitit, etiam in alijs inſtantijs.*

EXPLICATIS officijs, & poteſtate iudicum, ac præparatorijs iudiciorum, videndum eſt de iudicijs, & eorum ordine, Iudicium
1 eſt actus, legitimus † trium perſonarum iudicis, actoris, & rei, *c. foras §. in omni de verb. ſignif. Iaſ. in l. poſtquam liti n.10. C. de pact. cap. 4. quæſt. 4.* qui redditur in inuitum, *l. inter ſtipulantem §. ſi ſtichum ff. de verb. oblig.* ſi factum negetur, inducendi ſunt teſtes, inſtrumenta, confeſſiones, præſumptiones, & argumenta, *d. §. in omni & ibi gloſſ. in verb. tres teſtes.* cauſa eſt materia & origo negocij nedum diſcuſſionis examine patefacta, quæ dum proponitur cauſa eſt, dum diſcutitur, iudicium, dum finitur, iuſtitia. *c. foras §. cauſa de verb. ſignif.* Locus iudicij & itineta intermedia debent eſſe tuta, & ſecura domino, & eius procuratori; *c. auidens el. 2. vt lit. non conceß. & c. & ibi Felin poſt num. 3. verſ. 1. concluſio & n. ſeqq. Clement. paſtoralis §. notorium & ibi gl. in verb. notoria & Can. de re iud. Rip. in tract. de peſte tit. de priuil. iud. cauſ. peſt. in princ.* Inter litigantes non aliter lis expediri poteſt, quam ſi alter actor, alter reus ſit, *l. inter litigantes ff. hoc tit.* reus eſt † qui poſſidet aut Corporaliter detinet, 2
d. l. inter litigantes l. 2. C. de prob. §. retinẽda verſ. commodum Inſt. de interd. Dec. in c. ex literis numero 4. de prob. Ripa in c. ſæpe n. 2. de reſtit. ſpoliat. etiamſi petat confirmationem ſuæ poſſeſſionis, *l. 1. in princip. & ibi gl. in verbo fiat ff. de Carbon. Bald. in l. poſt ſententiam n. 8. C. de ſent. & interlocut. omn. iud. Butr. in c. in præſentia n. 20. & 21. de prob. Rot. diuerſ. deciſ. 236. & deciſ. ſeq. part. 1.* actor eſt qui contra reum agit, & libellum offert, *l. poſſeßiones l. actor. C. de prob. l. 2. ff. eodem,* item actor eſt, qui ad litem prouocat, reus qui prouocatus agit, *l. liberis §. ſi quis ex ſeruitute ff. de lib. cauſ. l. in tribus ff. de iud. Bald. in l. non cogendum §. ſi procurator n. 2. ff. de procur. Roman. conſ. 217.* etiamſi reus imploret officium iudicis, & petat ſuper ſua exceptione pronunciari, & actori ſilentium imponi, *Butr. in c. cum inter n. 21. de except. l. ſi finita §. eleganter ff. de damn. infect. Rot. diuerſ. d. deciſ. 236 num. 2. part. 1. Pan. pulchre in c. ſi quis antea nu. 2. & ſeqq. de for. compet.* ideo libellans vigore legis *diffamari C. de ingen. & manum,* non cenſetur actor, vt voluit Afflict. *deciſ. 269.* ſed reus, *Viſil. ad d. deciſ. Afflict. 268. addit. ad Lap. alleg. 54. in verbo ſuper moleſtia,* quia iſta facit ad effectum defenſionis In quo non ſufficit vnica citatio quia agitur de priuationis Iuris ſui vt quis excludatur ab agendo vel accuſando, ſed ſecundaria opus è citatione vt citato non comparente per Iudicem perpetuum ſilentium imponatur, diffamatuſque vt reus ab obſeruatione Iudicij impoſterum penitus abſoluatur, *Bald. in l. diffamari n. 8. & ibi DD. C. de Ingen. & manumiß. Mynſ. obſ. 86. cent. 3.* Semper ad effectum, vt videatur cui magis ſit fauendum,

iuxta l.fauorabiliores ff.de reg.iur. debet inſpici, quis
originarie ſit actor, & quis reus, & modus proce-
dendi, Put. deciſ. 336. lib. 1. l.in tribus ff.de iud.& ibi
DD. non accidentia iudicij, quæ faciunt quod in
vno articulo vnus, & alter teneatur probare, &
ex particulari reſpectu poteſt dici actor vel reus,
Dec. in d. l. fauorabiliores ſub n 2. l.in exceptionibus &
ll.ſeqq.ff.de prob. Bald. in d. l. non cogendum §.ſi procu-
3 rator ff.de procurat. Reorum alius † eſt neceſſarius
contra quem expreſſe dirigitur actio, vel qui ſpe-
cialiter vocatur ad iudicium : alius voluntarius,
qui ſpecialiter non vocatur, & poteſt non com-
parere, ſed petitio dirigitur ad iudicem: neceſſa-
rio non obſtat excommunicatio, ſeruitus, cri-
men; voluntario obſtant, c.dilecti & ibi gloſſ.1. Fel.
in c.cum inter n.x1 de except. Archid. in c.pia in verb.a-
gentes & ibidem Can. eod. in 6 Bart. in l ſi fideiuſſor la.
2. § ſi neceſſaria ff. qui ſatiſd. cog. &c. idem in l.cum
mulier la. 1. ff. de ſolut. matrim. ratio eſt, quia gene-
raliter vocatus firmat perſonam ſuam in iudicio
ex ſe, ſicut actor : perſona ſpecialiter vocata fir-
matur, & efficitur habilis reus, & contradictor
per citationem, quamprimum per ſe, vel alium
comparet, in iudicio, Bart. in d.l.cum mulier la.1.n.
5. in fine Fel. in d. c. cum inter ſub n. x1. His adde,
quod clericus, qui vendidit laico rem ſoli, ab
emptore denunciatus, quia eſt merus, & neceſ-
ſarius emptoris defenſor, forum emptoris ſequi
tenetur, nempe iudicis ſæcularis, nec poteſt alle-
gare priuilegium ſui iudicis, l.venditor ff.hoc tit &
ibi DD. gloſſ. fin. in l.1. C.vbi in rem actio. Tertius ve-
4 niens † ad cauſam, pro ſuo intereſſe, etiam per
viam appellationis, & nullitatis, Rot. Farin. deciſ.
98. n.5 & 6. part. 1. admittitur in ſtatu & terminis,
in quibus reperitur, Afflict. deciſ. 235. Bald. in auth.
nunc ſi hæres C. de litig. Gail. obſ. 64. cum 3. obſeru.
ſeqq. lib. 1. Couar. pract. quæſt. cap. 13. & cap. 14. cum
duabus ſeqq. Mohed. deciſ. 5. de iud. Put. deciſ. 71. lib. 3.
& quoties venit ad defendendum alterum ex
collitigantibus, non poteſt venire niſi in ſtatu &
terminis, c.fin. vt lit. pend. in 6. Couar. pract. cap 13. in
princ. Ludouic. dec. peruſ. 26. n.25. & per totam Greg.
xv. deciſ. 259. & ibi late annot. facit ſuas, omnes
probationes iam factas. & acta facta, quæ ipſum
iuuant, afficiunt, ac eidem nocent, perinde ac ſi
eſſent contra illum nominatim facta, Innoc. in c.
cum ſuper n.6. Butr. n 8 Fel n.13. verſ ad quæſtiones &
n.15. & ſeqq. Pan. & Can. de re iud. Greg. xv. deciſ. 259.
& ibi annot. n.6. limitat 2. mod. Rot. Farin. deciſ. 98. n.
5. & ſeqq. part. 1. ſed poteſt ex perſona ſua, petere
reſtitutionem in integrum, Afflict. deciſ. 15. quod
ſi † pendente lite inter duos, comparet tertius 5
ſub prætextu melioris iuris, non ſuſpendit iuriſ-
dictionem iudicis, ſed ſi probat, tollit intentio-
nem actoris, quia talis actio non eſt præiudicia-
lis quoad proceſſum, ſed quoad intentionem, &
habet vim peremptoriæ exceptionis, Couar. pract.
quæſt. cap. 14. n. 4. pulchre Rot. diuerſ. deciſ. 275. nu. 3.
vbi limitat vno modo part. 2. facit etiam omnia acta
& probationes ſuas: Greg. xv. deciſ. 303. n 2. & ſeqq.
per not à Couar. pract. cap. 13. in princ. ſed hic tertius,
qui venit ex iure independente à iure collitigan-
tium, poteſt, ſi vult, principaliter deducere ius ſu-
um, expreſſe committendo cauſam de nouo, tan-
quam in prima; quo caſu non facit actu priora
ſua, quæ illum non afficiunt nec pro neq; contra
Admiſſus † ad cauſam cum clauſula conſtito de 6
intereſſe, non facit aliquam litem non docto de
intereſſe. Creſcent. deciſ. 3. de reſcript. Caputaq. dec.
228. part. 2. per l. à teſtatore ff. de cond. & demon. c.ex
parte el. 1. de reſcrip. Fel. in c.ſi conſtiteris num.5. de ac-
cuſ. & ibi Can. Iudiciorum aliud eſt † ſæculare, a- 7
liud prophanum, aliud eccleſiaſticum, c.1. diſt. 3.
c.decernimus & c. atſi clerici hoc tit. in rota cauſæ o-
mnes reputantur profanæ, etiam quæ ſunt ſpiri-
tuales, & illæ ſunt ſolæ beneficiales, quæ ſuper ti-
tulo beneficij, aût iure monachatus, Pan. in Clem.
diſpendioſam n.3. in fine & 4. Zab. n.13 hoc tit. aut ſta-
tu conuerſi ad religionem, Zab. in d. Clem. diſpen-
dioſam n.14. commiſſæ ſunt, Caputaq. deciſ. 99.
part. 1. Pan. in Clem. diſpendioſam n.3. in fine & ſeqq.
hoc tit. & ibi DD. Pan. in Clem. vnica poſt gl. in verbo
beneficiali de cauſ. poſſeſſ. & propr. & ibi Can. aliud
criminale, d.c. atſi clerici c.cum non ab homine hoc tit.
aliud ciuile, c.cæterum c.quia hoc tit. aliud ſpiritua-
le, c.exhibita hoc tit. aliud temporale, c.venerabilis
hoc tit. aliud † ordinarium, c.dilecti c.examinata hoc 8
tit. gloſſ. mag. in ſumma x1. quæſt. 1. aliud extra ordi-
narium, c.nouit hoc tit. c. quoniam contra falſam de
probat. Extraordinarium dicitur, aut quia datur
in ſubſidium deficientibus alijs, vt querela inof-
ficioſi teſtamenti, §.cam autem Inſtit. de inoff. teſtam
actio de dolo, l.& eleganter ff. de dolo, aut quando
iudex non in figura iudicij, ſed ſimpliciter & de
plano procedit, & ſummarium appellatur, vt in
cauſis electionum, poſtulationum, prouiſionum,
decimarum, ſiue agatur contra perſonas, quæ ad
earum præſtationem tenentur, Clem. diſpendioſam
hoc tit.

Digitized by Google

hoc tit. ſiue agatur inter perſonas eccleſiaſticas,
ſuper iure percipiendi decimas. de iure vel de
conſuetudine debitas; Clem diſpendioſam & ibi gl.
in verbo decimis & Zab.quæſt.14.hoc tit.Rot.deciſ.14.
hoc tit.in nou. ſecus ſi agatur inter laicos etiam de
decimis eccleſiaſticis, Rot.deciſ.14 in fine hoc tit.in
nou.matrimonij,vſurarum, & eas quoquo modo
tangentibus; Clem. diſpendioſam hoc tit. Clem. ſæpe
de verb ſignif.in rub.& nig.ff.de var.& extraord.cogn.
ſi autem in hiſce caſibus ſolemnis ordo iudicia-
rius in toto vel parte, non contradicentibus par-
tibus,obſeruetur,non erit propter hoc irritus aut
irritandus,quia ſingulares actus iudiciorum ſunt
per ſe actus perfecti.d.clem.ſæpe §.fin. & ibi gloß.&
9 Can. Inuitus † nemo compellitur agere, niſi in
ſeptemdecim caſibus enumeratis per gl.addit.in
cap.1. §.ſolet in verbo æſtimamus, de reſtit.ſpo-
liat.in 6. gloſſ.in l. vnica C. vt nemo inuitus &c.
& vtrobique DD.Mynſ.obſ.78.cent.3 Nullum red-
10 ditur † iudicium primo ex incompetentia iu-
dicis. Laicus coram iudice eccleſiaſtico non po-
teſt conueniri, c.ſi clericus laicum & ibi Bellam in 3.
not. qui excipit 16.caſus & Can. communiter idem in
c.ſane in 7.quæſt. in fine de foro compet. quod vſq; a-
deo verum eſt, vt licet alteruter litigantium,et-
iamſi ſit vidua, ab apoſtolica ſede literas ad eccle-
ſiaſticum iudicem impetrauerit, irritæ ſint & in-
anes;c.licet c. ex tenore de foro compet. niſi eccleſia-
ſticus iudex præter iuriſdictionem habeat etiam
ius dominij, vel alterius conditionis in perſonis
laicorũ, l.2. ibi in cauſis ciuilib. & c.aduerſus dominos
aditum intercludimus & vocem negamus C. in quib.
cauſ. col. cenſ. dom.accuſ.poß. lib.11.cum ſimilib. nec
non in defectum iuſtitiæ ſæcularis,ſi iudex laicus
eſt negligens,aut malitioſe differat,d.c.licet in fine
princ. d.c.ex tenore in fine c. tranſmiſſa de for.compet.c.
adminiſtratores 23. quæſt. 5. Gail. obſ. 28. lib.1.Mynſ.
obſ.24. cent.2. & obſ.57. & ſeq.cent.3.vbi tradit quo-
modo probetur & obſ.56.& 82.cent.5. vel conſuetu-
do loci eccleſiaſticum iudicem compellandum
ſuadeat,c.ſi clericus in fine & c.licet.de for.compet.c.2.
& ibi gl.mag. in verb. de iure de except. in 6. vel iuxta
priuilegium à Carolo magno per imperium
conceſſum, alter litigantium in initio litis,ſiue
decurſis temporum periculis, etiam alio refra-
gante, ad iudicium epiſcoporum recurrat,c.qui-
cunque cum duobus & ſeqq.11. quæſt.1.c.nouit,§.nec ſic
de iud. & ibi Innoc.n. 6. dicit. id priuilegium non eſſe
reuocatum & Zab. in gloß.ſed cum hac Felin.ſub nu.8.
& Can. contra gloß. ibi & in d.c. quicunque & ſeq.
Naucl. generat. 28.fol.51.in 2.col. in actione reali,&
perſonali, Bellam. in d.c.ſi clericus numero quarto,
Anchar.in c.ex tranſmiſſa n.4.de for.compet.atteſtan-
tes de generali conſuetudine franciæ. aut vidua, vel a-
lia miſerabilis perſona ſpoliata poſſeſſione,et-
iam rei feudalis per laicum, coram iudice eccle-
ſiaſtico agat remedio recuperandæ, c.ex parte de
foro compet.vel cauſa ſit pietatis, c.1. & ibi Pan.n.5.
& 9.& Can.de empt.& vendit. aut alias huiuſmodi
quæ ad forum eccleſiaſticum pertineat,vt matri-
monij,c.cauſam matrimonij de offic. deleg. c. ex literis
de conſang.& affin.vſurarum,c.quoniam de vſur.per-
iurij,c.fin.de for.compet.iuriſpatronatus, c.quanto
hoc tit. Anchar.in c.cum ſit n.9. vbi plures cauſas ponit.
de foro compet.immunitatis eccleſiaſticæ,c.non mi-
nus c.aduerſus de immunit. eccleſ. violatæ libertatis
eccleſiæ, eiuſque perſonarum aduerſus canoni-
cas & imperiales ſanctiones, auth. caſſa de ſacroſ.
eccleſ. c.nouerit. c. grauem de ſent. excommun. c. quo-
niam de immunit. eccleſ.in 6. quia hoc non eſt con-
tra legem agere, ſed legi facere ſubſidium,c.2.de
priuil. & neceßib.priuilegiat. laici corporalem iniu-
riam clerico inferentes, c.peruenit el. 2. de teſte cog.
& raptores rerum eccleſiarum, & inuaſores im-
mobilium, aut iurium eccleſiæ in vtroque foro
à rectoribus eccleſiarum poſſunt conueniri.d.c.
cum ſit. de foro compet. & ibi gloſſ.fin.l.ſi quis in hoc ge-
nus & l.placet C. de epiſcop. & Cleric. c.ſecundo de
priuileg. & exceßib. priuileg. contra peccatorem
quemlibet etiam laicũ iudex eccleſiaſticus pro-
cedit per viam denunciationis euangelicæ, ſeu
iudicialis, vt pęniteat & ſatisfaciat.c.nouit hoc tit.
gl.1.in c.1.6.quæſt.2.& ibi Can.Fel.in c.cum ſit n.16 de
foro compet.

Clericus coram † ſuo epiſcopo conueniri de- 11
bet in ciuilibus,c.1. c.2. c.ſi diligenti §.fin. c.ſignifi-
caſti de foro compet.c.2.& c clerici hoc tit.Gail.obſ.37.
lib.1.vbi ponit 9.limit.late Mynſ.obſ.67.cent.2. Fal-
lit primo in cauſa feudi,in qua ſiue agatur petito-
rio,ſiue poſſeſſorio, Franc. Aret. in c.cæterum n.23.
& 24.hoc tit.Mynſing.obſ.22.cent.1.verſ.ſic etiam iu-
dex laicus Gail.obſ.37.lib.1.n.3. conuenitur coràm
domino feudi, vel paribus Curiæ, c. cæterum hoc
tit.c.verum & ex tranſmiſſa de for.compet.Bald.in c.1.
n.4. de controu.feud.apud pares terminos. Secundo
in cauſa reali profana,quando laicus res ſuas pro-
prias affirmat, inter clericum & laicum, quæ tra-
ctari debet, coram iudice laico, ſub quo res ſita

Digitized by Google

eſt: l. fin. C. vbi in rem actio Hoſt. in ſumma § quib. ex
cauſ. poſt num. 5. de for. compet. l. qui aliena §. fin. ibi
ſententia prædio datur ff. de negot. geſt. Myninſg. obſ. 22.
cent. 1. obſ. 95. cent. 4. in emphyteuſi eccleſiaſtica obſ. 93.
cent. 5. Gail. obſ. 37. nu. 4. lib. 1. Boer. deciſ. 69. num. 22.
Sed hæc fallentia reprobatur per Marian. Socin.
in c. ſane n. 10. hoc tit. per cap. fin. hoc tit. & collect. in
c. qualiter n. 1. de iud. Bald. in auth. clericus quoque ſub
nu. 2 in fine. de epiſcop. audient. dicentes ita ſeruare
Curiam, quod etſi clericus conueniatur rei ven-
dicatione de re mere ſæculari, debeat coram per-
ſona eccleſiaſtica conueniri, & prænarrata opi-
nio in Camera Imperiali recepta fuit, quod præ-
terito turbulento ſeculo laici prorſus non cura-
rent, imo venderent eccleſiaſticam iuriſdictio-
nem, Mynſ. obſ. 93 in fine cent. 5. Tertio in poſſeſſo-
rio vel quaſi retinendæ, vel recuperandæ, etiam
in cauſis ſpiritualibus decimarum, Clem. diſpendio-
ſam de iud. c. litteras de iuram. cal. & ibi gl. mag. Co-
uar. pract. quaſt. cap. 35. n. 5. Gail. obſ. 38. lib. 1. Iuriſ-
patronatus, &c. c. quanto hoc tit quando clericus
in poſſeſſorio ratione decimarum &c. laicum
ſoluere detrectantem, conuenire vult, debet
iudicium coram iudice laico inchoare: excepta
cauſa beneficiali, c. litteras & ibi Pan. ſub n. 7. Butr.
nu. 14. & Can. de iuram. calumn. niſi in Francia ex
priuilegio, Guid. Papa deciſ. 1. & deciſ. 85. etiam in-
ter duos clericos litigantes; & matrimoniali, quæ
ſpectat ad iudicem eccleſiaſticum, non ſolum
cum tractatur de ſubſtantia vinculi, ſed etiam
cum agitur poſſeſſorio, c. ex conqueſtione & ibi Pan.
in 2. not de reſt. ſpoliat. Put. deciſ. 351. & deciſ 355. lib. 1.
quia poſſeſſorium non eſt quid ſpirituale, ſed
temporale, cum tantum de facto quæratur, an
poſſideat vel detineat, turbauerit, vel deiecerit:
c. fin. hoc tit. c. petimus XI. q. 1. Franc. in c. 1. §. fin. n. 3.
de reſt. ſpol. in 6. Guid. deciſ. 1. Gail. obſ. 37. nu. 5. & obſ.
38. lib. 1. Cou. pract. quaſt. c. 35. & ſi in poſſeſſorio
obtinuerit, non tenetur coram eodem iudice ſu-
per proprietate reſpondere, qui eſt alterius fori;
c. fin. hoc tit. quæſtio vero poſſeſſoria matrimonia-
lis aut beneficialis habet annexam cauſam pro-
prietatis, ita quod cenſenda ſit ſpiritualis; Pan. in
c. litteras nu. 7. & 8. de iuram. cal. clem. vnica de cauſ.
poſſeſſ. & propriet. clem. vnica de ſeq. poſſeſſ. & fruct.
Garc. de beneſ. part. 1. cap. 2. n. 49. 50. & pluribus ſeqq.
niſi & in his contra laicum diſputetur de mero
facto, nec veniat diſcutiendum aliquid iuris: Pan.
in d. c. litteras ſub nu. 8. verſ. mere temporalis & Garc.
de beneſ. part. 1. cap. 2. n. 59. Menoch. in 15. remed. re-
cuper. nu. 223. & ſeqq. & nu. 234. de poſſeſſorio adi-
piſcendæ iudex ſæcularis non cognoſcit in ſpiri-
tualibus, quia actor in eo ſine titulo canonico
non poteſt obtinere, & plus habet ſpiritualitatis
quam temporalitatis: c. beneficium de reg. iur. in 6. &
ibi Can. Guid. deciſ. 1. n. 3. Pan. in c. duas in fine de ſpon-
ſal. duorum & ibi Can. Put. deciſ. 351. lib. 1. Menoch. in
15. remed. recuper. n. 233. Couarr. pract. quaſt. cap. 35.
verſ. 1. concluſio, laicus vero clericum in poſſeſſo-
rio cuiuſcunque rei coram iudice eccleſiaſtico
conuenire debet, Gail. obſ. 38. n. 5. cap 2. & c. cleri-
ci hoc tit. Couarr. pract. quaſt. cap. 35. in fine numer. 1.
verſ primum. Quarto in cauſa reconuentionis co-
ram iudice laico in cauſa ciuili, c. cuius in agendo 3.
quaſt. 7. gloſſ. in ſumma XI. quaſt. 1. late Fel. in c. at ſi
clerici n. 8. & ſeqq. hoc tit. Quinto quando clericus
ratione officij alieno nomine conuenitur, tan-
quam tutor, curator, vel procurator alicuius lai-
ci, quo caſu ſortitur forum coram iudice ſæcula-
ri, quia attenditur perſona eorum, quorum no-
mine conuenitur, Soc. in d. rub. de for. compet. nu. 1.
& nu. 15. & in c. 1. nu. 52. & ſeqq. eod. tit. Gail. obſeru.
37. ſub n. 7. verſ. ſexto fallit lib. 1. Ripa in c. 2. nu. 23. de
iud. Clericus de † omni crimine coram iudice 12
eccleſiaſtico debet conueniri, nec valet contra-
ria conſuetudo, d. c. clerici hoc titul. late Clar. libr. 5.
pract. crimin. §. fin. quaſt. 36. niſi fuerit depoſitus
& poſt depoſitionem incorrigibilis remanſerit,
& fuerit excommunicatus, anathematizatus, &
deinde ob contemptum degradatus, ac Curiæ
ſæculari traditus, d. c. at ſi clerici §. fin. & ibi gloß. fin.
c. cum non ab homine hoc tit. gloß. fin. in c. nec licuit 17
diſt. Clar. lib. 5. pract. crimin. §. fin. quaſt. 36. n. 32. 33.
& ſeqq. Iudex laicus non poteſt habere iuriſdi-
ctionem vllam in eccleſiaſticos, c. ſæculares de for.
compet. in 6. cap. 2. de foro compet. etiam de conſen-
ſu epiſcopi, c. decernimus hoc tit. nec pro defectu
iuſtitiæ eccleſiaſticæ, c. qualiter in fine hoc tit. neq;
contra depræhenſos in crimine, c. cum non ab ho-
mine hoc tit. Quod ſi aliquam vſurpauerit, eſt ex-
communicandus, d. c. 2. de for. compet. exceptis
certis caſibus, in quibus iudices laici coercent
clericos etiam non depoſitos notatos per gloſ. in c.
principes 23. quaſt. 5. & in caſu c. fin. 1. quaſt. 7. & per
Couarr. pract. quaſt. cap. 35. nu. 3. & ſeq. Iudex qui
epiſcopum duci ad tribunal ſuum, vel exhiberi
imperauerit, poſt cinguli priuationem, viginti li-
bras auri eccleſiæ illi, cuius eſt epiſcopus, perſol-
uit, Auth.

Digitized by Google

nit; *Auth. nullus epiſcopus C. de epiſcop. & cleric.* Con-
feſſio quoque clerici de crimine facta coram iu-
dice laico non valet, *d. c. at ſi clerici in princ.* imo e-
piſcopus de negocijs eccleſiaſticis iudicio laico-
rum non poteſt diſponere: *d. c. decernimus & ibi*
DD. an Papa tollere poſſit priuilegium clerico-
rum quoad forum vide *Fel. in c. 2. num. 3. & ſeqq. de*
13 *maiorit. & obed. & ibi DD.* Secundo † redditur
nullum ex perſona actoris excommunicatus in
iudicio agere non poteſt, conueniri poteſt, & po-
teſt per ſe vel per alium reſpondere, *c. intelleximus*
hoc tit. & ibi gloſſ. c. cum inter & ibi gloſſ. 1. de except.
filiusfamilias abſque conſenſu patris regulariter
agere non poteſt, *l. ſi longius § ſi filiusfamilias ff. hoc*
tit. ſeruus agere non poteſt, *l. non idcirco §. fin. ff. hoc*
tit. Si paterfamilias mortuus eſſet, relicto vno fi-
lio, & vxore pregnante, filius à debitoribus non
dimidiam, ſed quartam partem crediti recte pe-
tit, quia incertum eſt, an tres naſcerentur, *l. ſed etſi*
14 *reſtituatur §. fin. ff. hoc tit.* Tertio † ex perſona rei
conuenti, ſummi enim magiſtratus, quo, in ad-
miniſtratione erunt, anno, neque agere neque
conueniri poſſunt, nec in eorum quidem cauſis,
quorum ſunt tutores aut curatores, *l. 2. ff. de in ius*
15 *voc. l. pars ff. hoc tit.* Quarto ex perſona † vtriuſq;
nempe actoris & rei, vt ſi ſeruus dom no noxiam
commiſerit, actio nulla naſcitur; *§. ſi ſeruus Inſtit.*
de noxal. action. Si ſtipuleris ab eo, qui iuri tuo ſub-
iectus eſt, vel ſi is à te ſtipuletur, nulla oritur obli-
gatio ciuilis vel actio: *§. item inutilis eſt Inſtit. de in-*
util. ſtipul. l. lis nulla l. ſi à me fuerit ff hoc tit. in certis
caſibus aduerſus dominos conſiſtere ſeruis per-
miſſum eſt, quæ ad ſtatum ſerui pertinent, vel ad
vtilitatem publicam, vt arctioris annonæ, cenſus,
falſæ monetæ, *l. vix certis ff. hoc tit.* Quinto ratio-
16 ne rei † quæ non poteſt tractari ſub tali iudice; vt
ſolus Papa cognoſcit de dubijs priuilegiorum, &
diſpenſationum ſedis apoſtolicæ, & non inferior
c. cum veniſſent hoc tit. Monach. in c. ordinarij nu. 7.
de off. ord. in 6. & ibi Prob. in Curia Romana non
tractantur cauſæ mediocres, ſed delegantur in
prouincia; *l. poſt ſententiam l. in eſſe. et. ds C. de appel.*
17 *l ſi qui ſeparatim §. 1 ff. de appell.* Sexto † ratione
peruerſi ordinis, vt quādo iudex ſuper exceptio-
nibus præiudicialibus & negotio principali pari-
ter cognoſcit, & procedit; *c. exhibita hoc tit.* aut
alias non ſeruat ordinem iudiciarium, qui etiam
in cauſis fiſcalibus eſt ſeruandus, cum diſtinctio-
ne, an debitum ſit liquidum, vel illiquidum, *Bart.*
in l. hi qui & ibi DD. C. de conuent. fiſc. deb. lib. 10. late
Franc. Marc. queſt. 200. part. 2. Septimo † ratione 18
ineptitudinis libelli, quando actio & intentio
ſunt ineptæ, vel ſola intentio, ita quod ex narra-
tione non poſſit compræhendi cauſa apta, *c. exa-*
minata hoc tit. etiamſi libello ſit appoſita clauſula,
peto mihi de prędictis iuſtitiam fieri, *Pan. in c. cum*
dilectus nu. 52. in fine de ord. cog. & reus abſoluitur
ab inſtantia iudicij, ita tamen quod ſi congruen-
tem & aptam intentare voluerit actor actionem,
reſpondere ei reus teneatur, *d. c. examinata in fine l.*
Bebius ff. de pact. dot. Sententia vero contra reum
lata eſt ipſo iure nulla, *Inſt. de oblig. in princ. & ibi gl.*
in verb. ſecundum & DD. & de huiuſmodi inepti-
tudine poteſt ſemper opponi, etiam poſt ſenten-
tiam; *c. cum dilecti & ibi Pan. nu. 3. & DD. de empt. &*
vend. quod ſi actio, ſiue petitio, & cauſa in ea de-
ducta ſint inepta; intentio vero ſit apta, & altera
cauſa in ea contenta ex proſecutis probata fuerit,
poteſt iudex ferre ſentētiam etiam iuxta non pe-
tita per actorem, dummodo ex proſecutis ei res
petita debeatur; tam in ſummarijs quam plena-
rijs iudicijs, *Pan. in d. c. examinata numer. 19. & 20.*
Caputaq. deciſ. 126. part. 3. Octauo ex defectu † ci- 19
tationis, *§. fin. Inſt. de pœn. tem. litig. & ibi Onot. tra-*
dit effectus citationis. ea multiplex eſt † generalis, 20
realis, per capturam, verbalis per ipſummet iudi-
cem, nuncium, epiſtolam, citatio per edictum, ci-
tatio peremptoria, item citatio ad cōparendum
perſonaliter, citatio ſub pœna. Generalis fit † ad 21
totam cauſam, vt ad omnes & ſingulos actus e-
iuſdem cauſæ, vſq; ad definitiuam incluſiue, cum
comminatione, quod aduerſus citatum contu-
macia non obſtante, procedetur ad cognitionē
& pronunciationem; *l. qui crimen ibi vt veniat ad*
cauſam peragendam C. qui accuſ. non poſſ. Innoc. in c.
conſuluit ſub num. 4. de off. deleg. Angel. de Peruſ. in l.
qui ante Cal. nu. 3. & ſeqq. & ibi DD. ff. de verb. oblig.
& ita obſeruat Stylus Rotæ Romanæ & Came-
ræ Imperialis, *Rot. deciſ. 14. de dol. & contum. in nou.*
Mynſing. obſ. 33. cent. 4. & talis citatio generalis ar-
ctat citatum ad duo, ſcilicet comparendum in
termino, & ad comparendum ad cauſam; vnde
licet actor & reus in primo termino non compa-
reant, tamen ſi deinde actor in alio termino ve-
niat, & reus non veniat procedetur ad petitio-
nem actoris in contumaciam per contradictas,
ſiue ad proclamata, fitque deinde vlterior pro-
ceſſus vſque ad definitiuam, *Rot. deciſ. 21. de appell.*

Digitized by Google

in nou. Mynſing.obſ.33.cent.4.& obſ.86.cent.5. In-
cluſiue ſine alia Citatione quando generalis ci-
tatio facta fuit in perſonam ipſius rei, Si vero ge-
neralis illa Citatio facta eſſet per edictum tunc
nõ ſolet pronunciari definitiue niſi præmiſſa ſpe-
ciali Citatione ad ſententiam, Myſ.obſ.71.cent.3.
Pan.in c.fin.num.11.de dilatio. & ibi Can.Idem Myſ.
obſ.33.cent.4. & ideo in Rota aut Camera Impe-
riali non recipitur mandatum procuratorium ni-
ſi ad totam cauſam, Myſ.obſ.46.cent.1.& obſ.84.
21 cent.5. Realis † decernitur à iudicibus ordinarijs,
Auth.de exhib.et introd.reis §.ſi vero & ibi glo.in verb.
omnimodo l.conſentaneum & ibi poſt glo.in verb.ad co-
gendum eum & Bart.n.13.C.quomodo & quando Iud.
&c.auth.& qui iurat C.de bon.auct.iud.poßid.& ibi
glo.2. niſi prohibeantur ratione perſonæ, mulie-
ris,l.1.& auth.ibi poſita C.de off.diuerſ.iud.aut loci,
vt ſi eſt in domo ſua: l.plerique ff. de in ius voc.l.nemo
de domo ff.de reg.iur. Myſ.obſ.69.cent.4. non poſ-
ſunt cogi in ciuilibus à parte ad citandum aliquẽ
realiter, niſi prius reus conſtituatur in contuma-
cia ſolemniter: d.l.conſentaneum & ibi Bart.in pr.&
n.13.poſt gl.& ibi DD. delegari à Papa vel impera-
tore non poſſunt citare realiter per capturam, ſi-
ue ante ſiue poſt litem conteſtatam, Bald.in d.l.
conſentaneum n.15. Bart.in l.2.nu.1.ff.de iuriſd.omn.
iud.& ibi DD. non poteſt fieri extra territorium
citantis, quia ſumeret initium in loco non per-
miſſo, l.præſenti C.de his qui ad eccleſia conſ.l.quis ſit
fugitiuus §.item alius ſcribit ff.de ædil.edict. In crimi-
nalibus ſcribitur iudici, ſub quo criminoſus de-
git, vt ipſum capiat, & remittat ad locum delicti,
qui tenetur capere & remittere, ſi delictum eſt
atrox: §.ſi quis comprahenſorum Auth.vt multi iudi-
cum &c. dicetur infra tit.de pœn. in ciuilibus nun-
quam fit remiſſio, ſcilicet quod debitor capiatur,
& remittatur ad locum contractus, Fel.in c.fin.n.
22.ponens regul.& fall.de foro compet. verum poteſt
bene fieri remiſſio verbo hoc modo, quod ſena-
tor vrbis requirat poteſtatem florentiæ, quod
mandet Alexandro vt compareat Romæ, coram
ipſo vbi habet litem, c.Romana §.contrahentes & ibi
Monach.n.6.in fine Franc.num.7.de foro compet.in 6.
Bald.in l.extra ſub nu.13.ff.de iuriſd.omn.iud. qualis
requiſitio appellatur iuris ſubſidium, & vulgari-
22 ter rogamus. Verbalis † citatio decernitur à quo-
libet iudice ordinario, & delegato, d.l.conſenta-
neum & ibi Bart.n.9. ac etiam arbitro, c.l.ſed & in-
terpellatur §.1.ff.de arbitr. quæ an poſſit fieri extra
territorium citantis à Doctoribus controuerti-
tur, late Franc.Marc.quæſt.401.part.1.Ang.de Peruſ.
in l.fin.n.6.Iaſ.nu.24.ff.de iuriſd.omn.iud.Fel.in c.
licet in princ.hoc tit.ponens regul.& fallent.Gail.obſ.
56.libr.1. communior opinio eſt, quod à iudice
domicilij contra ſubditum, vbicunque exiſten-
tem, fieri poteſt, quia ſemper eſt ſubditus, l.omnes
qui §.executoribus &c. verum ſi appariter & ibi Bald.
ſub n.2.verſ.quomodo ergo reſpondetur C.de epiſcop.&
cleric.l.2.C.de off.præf.vrb.Zab.in clem.paſtoralis §.
vt illud in 3.quæſt.ante finem num.6.verſ.circa hoc ta-
men quoad iudicem domicilij &c. per text.d.clemen.de
ſent.& re iud.Fel.in c.fin.ſub n.24.verſ.& ſuas quod
Diuus Marianus de foro compet.& ibi Zab.verſ.quæro
generaliter Butr.n.16.& ſeqq.pulchre Franc.in c.1.§.
contrahentes n.6.Gemin.ſub n.14.de foro compet.in 6
& Can. etiam quoad afficiendam perſonam, &
faciendum proceſſum in perſona, videlicet cita-
tum bannire, excommunicare, perſonaliter con-
demnare: d.clem.paſtoralis §.denique & iuribus in
proxima littera allegatis Pan.in c.fin.n.41.& ſeqq.de
foro compet. Iudex delicti, vel contractus, vel ra-
tione rei, non citat extra territorium, niſi quoad
afficiendum bona, quæ ſunt in territorio, non vt
inuitum trahat, aut non comparentem banniat,
excommunicet: c.1.§.contrahentes de foro compet.in
6.Bald.in d.l.omnes qui §.verum ſi apparitor nu.1.&
ſeqq.Innoc.in c.fin.ſub nu.1.& ibi Zab.verſ.quæro ge-
neraliter in ſolutione quæſt.de for.compet.Rot.deciſ.15.
hoc tit.in nou vt Vicarius vrbis poteſt mittere nun-
cium ſuum Florentiam ad citandum reum, qui
ibi ſui copiam facit, & Romæ ſortitur forum ra-
tione contractus initi, vel deſtinatæ ſolutionis,
non quoad effectum excommunicãdi, vel com-
pellendi perſonam ad comparendum, quia inui-
tus trahi non poteſt; ſed quoad effectum conſti-
tuendi reum in contumacia, ſi citatus eius aucto-
ritate cõparere contemnat, quantum ad facien-
dam miſſionem ex primo decreto in bonis, quæ
ſub iuriſdictione citantis habet, vel ſi malitioſe
ſeipſum occultet, ne citatio ad eum perueniat,
decernendam miſſionem faciendam in bono-
rum poſſeſſionem, quæ in alia etiam diœceſi ob-
tinere noſcitur, ſed tunc loci diœceſanus ad de-
nunciationem ipſius faciet huiuſmodi miſſionẽ,
d.§.contrahentes & ibi gl.& DD.d.l.omnes qui, §.ve-
rum ſi apparitor l.quod promulgatis C.de off præf.vrb.
late Zab.in clem.2.verſ.illud num.6.de ſent.& re iud.
quia decretum citationis, quod reſidet in iudice,

Digitized by Google

ſit, & finis comparitionis confertur, in loco per-
miſſo: actus vero citationis eſt nudum miniſte-
rium, & non eſt iuriſdictionis, l. fin. ff. hoc tit. Anch.
in c. fin n. 6. de for. comp. Bald. in d. §. ſi apparitor ſub
nu. 2. Ioann. Monach. in c. 1. §. contrahentes n. 8. de foro
comp. in 6. & ibi Prob. n. 14. & 15. & Can. Fra. Marc.
quæſt. 179. n. 3. 6. & ſeqq. part. 2. Bald. in l. extra n. 13.
& 14. ff. de iuriſd. omn. iud. Arbitrator non citat
partes, ſed debet pars adire iudicē, & petat quod
mandetur aduerſario, vt compareat coram arbi-
tratore, Bald. in l. 1. n. 10. C. de arbitr. quia cognitio
etiam extraiudicialis ſine partium præſentia ha-
beri non poteſt, l. fin. C. ſi per vim vel alio modo &c.
23 Creſcent. deciſ. 2. de arbit. Per edictum † (id eſt af-
fixa cedula in foribus palatij vel eccleſiæ) citare
poſſunt, in caſu neceſſitatis, quando alio modo
quis non poteſt citari, c. cauſam quæ de dol. & cont. l.
dies §. prætor ait ff. de damno infect. Gail. obſ. 57. dele-
gatus principis, Auth. qui ſemel C. quomod. & quan-
do iud. & c. c. cum olim circa finem & ibi gloſſ. in verb.
in hibernia de dol. & contum. ordinarij omnes, etiā
minores, prout cōſules mercatorum, non tamen
alij delegati, & pedanei iudices, aut arbiter, quia
edictum eſt ſimile banno, l. ſancimus & ibi glo. fin.
& Bald. n. 7. Iaſ. in fine C. hoc tit. Franc. in c. 1. n. 1. eod.
in 6. Bald. in d. l. 2. n. 3. & 4. C. quomodo & quando iu-
dex &c. niſi delegatus habeat hoc in mandatis,
Bald. in d. l. 2. num. 3. C. quomodo & quando iud. &c.
hinc de Stylo ſubdelegati ab Auditoribus Rotæ
iudices compulſoriæ & remiſſoriæ partes citare
poſſunt etiam per edictum, Rot. deciſ. 1. de fid. Inſtr.
24 in nou. Peremptoriam † citationem mittere po-
teſt quilibet iudex, c. cum Bertholdus in princ. de re
iud. c. ex litteris de off. deleg. l. ſancimus C. hoc tit. gloſ.
in c. de illicita in verb. peremptorio 24. quæſt. 3. & ibi
Can. dicitur peremptoria, l. in peremptorio ff. hoc tit.
quia is qui citat, comminatur, etiam abſente di-
uerſa parte, cogniturum ſe & pronunciaturum:
neceſſaria eſt in quatuor caſibus, Rom. in l. ſi finita
25 §. Iulianus n. 14. ff. ſi cert. pet. Ad † comparendum
perſonaliter coram ſe, ſolus Papa citare poteſt in-
diſtincte in omnibus cauſis, c. cum dilecti de dol. &
contum. c. fin. de maiorit. & obed. Ordinarij regula-
riter in iudicialibus non poſſunt aliquem citare,
ad comparendum perſonaliter, niſi ex iuſta cau-
ſa prout inferius dicetur, l. fin. C. de procur. & ibi
DD. Sed & extra iudicium, ex cauſa, cogunt ſub-
ditos coram ſe ſpecialiter venire, ſi egent eorum
conſilio vel perſonali auxilio: Ioan. And. in c. 1. poſt
num. 3. verſ. in gloſſ. à contrario & c. hoc tit. in 6. dele-
gati à Papa poſſunt indiſtincte aliquem citare ad
comparendum perſonaliter, quando haberent
in ſpeciali commiſſione, Staphyl. de ſig. lit. Inſt. §.
citatio perſonalis, alias regulariter non poſſunt, niſi
cauſa fuerit criminalis, vel niſi pro veritate di-
cenda in reſpondendo poſitionibus, vel articulis,
vel pro iuramento calumniæ faciendo, vel alia
ſubſiſteret iuris neceſſitas: c. 1. hoc tit. in 6. & ibi Fr.
num. 2. & Can. communiter, mulieres honeſtæ non
poſſunt trahi inuitæ in iudicio, vt perſonaliter cō-
pareant, c. mulieres hoc tit. in 6. Reus aſtrictus ex
ſpeciali commiſſione ſupremi Principis ad in-
ſtantiam actoris impetrata in cauſa ciuili compa-
rere perſonaliter non aliter tenetur, niſi actor et-
iam perſonaliter compareat & non per procura-
torem ex æquitate edicti, Quod quiſq. iuris, &c.
c. cum omnes de conſtit. Mynſ. obſ. 4. cent. 3. Citatus † 26
ſub pœna vt compareat certa die, ſi non compa-
ruit, præſumitur contumax, ſed ilico non poteſt
iudex, eo non comparente, declarare illum con-
tumacem, & pœna contumaciæ afficere, abſque
alia citatione, ſed citari debet ad videndum de-
clarari ſe incidiſſe in pœnas, ob non factam pari-
tionem; non tamen requiritur nouus proceſſus,
Bart. in l. vnica nu. 13. ff. ſi quis ius dic. non obtemp. &
ibi DD. quia ille ſe poteſt defendendo allegare
cauſam probabilem, quare comparere non po-
tuerit: Pan. in clem. præſenti n. 9. de cenſ. per c. certum
11. quæſt. 3. Gail. obſ. 13. & ſeq. & obſ. 15. lib. 1. per c. ve-
niens §. fin. ibi citationem & purgationem de accuſ. Iaſ.
in l. ad diem n. 3. ff. de verb. oblig. etenim præceptum
iudicis ſub pœna non continet condemnatio-
nem, ſi præcepto non pareatur, ſed comminatio-
nem condemnationis gloſ. in c. vnico in verb. ſub a-
nathemate de ſagitt. & Can. d. c. veniens §. fin. Prædi-
cta procedunt in iudiciis ordinariis, & extraor-
dinariis: in † executiuis, quorum fundamentum 27
eſt confeſſio debita, ſiue contineas certam quan-
titatem, ſiue promiſſum ſit intereſſe, vel aliquid
incertum quia in iudicio executionis declarabi-
tur, Barth. in l. 1. n. 17. ff. de leg. 1. & ibi DD. Mynſing.
obſ. 6. cent. 2. non fit citatio ad comparendum,
quia nullæ ſunt partes iudicis in confitentem, l.
proinde §. notandum & ibi gl. & DD. cum l. ſeq. ff. ad l.
aquil. l. 1. Iulianus ff. de confeſſ. (de Stylo Curiæ con-
tra præſentes citatio neceſſaria eſt, Anton. Maſſ. ad
for. oblig. Cameral. tit. aliqua de proceſſu nu. 2. 3. & 4.
ſed feretur præceptum de ſoluēdo infra legitima
tempo-

tempora, l. ſi debitori ff. hoc tit. l. certum §. fin. & ibi poſt gloſſ. Bart. & DD. de confeſſ. Franc. Marc. deciſ. 371 & ſeq par. 1. Pan. in c. querenti n. 5. de off. deleg. quod non habet vim definitiuæ, aut interlocutoriæ, ſed eſt alia ſpecies definitionis cauſarum; late Fel. in rub. de ſent. & re iud. n. 5. & ſeq. ſi quis confitetur debitum & negat perſonam eſſe legitimam, cui ſolutio facienda eſt, quia dicit, quod eſt minor, & non habet curatorem, & iudex ferat præceptum de ſoluendo, diſcuſſa cauſa, vel non diſcuſſa cauſa, tenet præceptum, ſed ab eo poterit appellari etiam de iure ciuili; l. ait prætor §. permittitur & ibi
28 Bald. in 2. not. ff. de minor. In † cauſis ſummarijs in quibus decernitur monitorium ſine clauſula ſi quis &c. vt contra intruſum in beneficio quod vacauit in curia &c. in quo ſunt comminatę cenſuræ, ex nunc prout ex tunc, & ſic ſunt ſententiæ excommunicationis latæ, & non ferendæ, proceditur contra taliter monitum, ſeruatis quatuor terminis, & poſtea fertur declaratoria. Achil. deciſ. 5. de ſent. excomm. atteſtans de vſu Curia In curia vero ſemper fiunt monitoria ſub pœna excommunicationis ferendæ, & ideo tunc neceſſarium eſt præmittere citationem aduerſarij ad videndum ſe excommunicari, quia non paruit monitorio, Achil. dec. 6. de ſent. excomm. atteſtans de vſu Curia quod ſi actor in executiuis cæpit agere iudiciario ordine per viam monitorij contra reum, & hic citatus, eiuſue procurator comparuerit cum ſolita proteſtatione nihil fieri, niſi ipſo citato, aut aliter conſtet de conſenſu actoris & rei in ordinarium proceſſum, non poteſt actor conuolare ad viam executiuam; ſecus quando reus citatus fuit contumax, aut non fuit actum ordinarie de conſenſu vtriuſque, Clem. ſæpe, §. fin. & ibi gloſſ. in verbo partibus de verb ſignif. auth. qui ſemel quom. & quand. iud. &c. Caſar. deciſ. 2. n. 2. & ſeq. de ſent. excom. Bart. in l. vbi captum poſt n. 3. ff. hoc tit. l. proinde la. 2. §. fin. & ibi gloſſ. fin. in fine ff. ad l. aquil. Gram. conſ. ciuili 95. n. 28. Caſus in quib. Citatio non eſt neceſſaria enumerat Mynſ. obſ. 91 cēt. 2. Citatio quæ non tenet, quoad partē, & quoad iudicē, vt quia facta die feriata in honorē Dei, non perpetuat iuriſdictionem. Bald. in l. ſi Pater tuus n. 2. C. ne de ſtat.
29 def. Citatio illegitima † in qua erratū ſit, in modo citandi, ſeu forma, à iure traditis, q̄ ad notitiā citati peruenit, perinde arctat citatū ac legitima citatio. Clem. cauſā §. fin. de elect. Alex. in l. de pupillo §. meminiſſe ſub n. 5. de nou. oper. nunc. Gail. obſ. 58. lib. 1. Rom. conſ. 410. n. 2. & ibi add. Fel. in c. gratū n. 4. verſ. 2. nota de off. deleg. Caſ. deciſ. 15. n. 5. de teſt. Mynſ. obſ. 18. cent. 2. ſiue ipſe ſiue ꝓcurator generalis, longe antea conſtitutus, cōparuerit: Achil. deciſ. 16. de dol. & cont. Mynſ. obſ. 90. cent. 3. etiamſi excipiat de illegitima executione citationis, Mynſ. obſ. 54. cent. 4. l. 1. in princ. & ibi gloſſ. ff. de ferijs, Fel. in c. illud n. 8. de præſcript. Collegiū & vniuerſitas citāda eſt collegialiter, & capitulariter. gl. in c. ſi capitulo in verb. factū de cōceſſ. preb. in 6. & ibi Can. Greg. xv. deciſ. 584. n 2.
& ibi late annot. Nono propter † nullitates inſur- 30
gentes ex neglectu ſubſtantialium, & ſolemnitatum iudiciorū, gl. mag. in ſumma 2. q. 1. l. prolatā & ibi gl. & DD. C. de ſent. & interlocut. &c. iure communi in cauſis prophanis ſeruatur tela & ordo, qui habetur, in l. prolatam. iuncta gl. & ibi Bart. & DD. communiter C. de ſent. & interloc. omn. iud. gloſſ. mag. in ſum. 2. quæſt. 1 ponens quæ ſint de ſubſtantia, & quæ non ſint. In cauſis ſuper electionibus, poſtulationibus, prouiſionibus, aut ſuper dignitatibus, ſeu quibuſuis eccleſiaſticis beneficijs, ac ſuper decimis, matrimonijs, vel vſuris, vel eas quoquomodo tangentibus ſeruatur ordo datus per Clem. diſpendioſam de iud. & Clem. ſæpe de verb. ſignif. In cauſis quæ committuntur ſimpliciter, de plano, ſine ſtrepitu & figura iudicij, ſeruatur ordo expreſſus, in extrauag. ad reprimendum quem. in cauſ. læſ. maieſt proced. & in d. Clem. ſæpe. de verb. ſignif. ac per Rot. dec. 2. de reſcript. in nou. & ibi pulchra additio, quæ declarat, qui termini ſint ſubſtantiales, & qui non ſint ſubſtantiales, iuxta ſtylum Rotæ, concordant Bellam. deciſ. 27. Caſſad. deciſ. 8 n. 6. de reſcript. Caputaq. deciſ. 260. part. 2. Variæ aliæ ſunt commiſſionum, & delegationum formæ, quæ diligenter ſunt attendendæ, & ſeruandæ iuxta notata in c. cum dilecta. de reſcript. l. diligenter ff. mand. vt fuſius ſub ſuis titulis dicetur. In camera Spirenſi, nullitas proceſſus non attenditur, ſi de meritis cauſæ conſtet. Mynſ. obſ. 93. cent. 5. vbi limitat 3. modis Gail. obſ. 42. lib. 1. Mynſ. obſ.
27. cent. 1. In Romana Curia † attenduntur tan- 31
tum nullitates ex defectu, mandati, iuriſdictionis, citationis, l. properandum §. & ſi quidem C. hoc tit. & ibi Iaſ. n. 6. Alex. in l. finita §. Iulianus n. 24. ff. de damno infect. ſtaphyl. de ſignat. lit. iuſt. §. poſtremo el. 1. Clem. 1. & ibi gl. fin. & Can. de ſeq. poſſeſſ. & fruct. Mandoſ. in comm. 19. nullitatū in gl. in verbo nullitatū & nullitatum, præterea attenditur notoria iniuſtitia, quando ſententia non iuſtificatur ex actis,

quia

Digitized by Google

quia non eſt probata intentio actoris, quæ idem
operatur quod nullitas, c.inter cæteras & ibi Fel.n.
10.& 11.de re iud.l.ſi pars. & ibi Angel.n.1.in fine ff.de
inoff.teſtam.Rot diuerſ.deciſ.361.n. 46.& deciſ.666.
n.3.part.1.ſed non eſt proprie nullitas, Afflict.deciſ.
28.n.8.l.palam §. quæ in adulterio verſ.ego puto ff.de
rit.nupt.l.præſens & ibi Alex.n.2.& 3.ff.de re iud.Rot.
Farin.deciſ.178.part.2. & nunquam tranſit in iu-
dicatum, etiam quod in commiſſione adſit clau-
ſula, appellatione remota, Caſ.deciſ.2.n.6.& ſeq.de
ſolut.l.4.§.condemnatũ & ibi Bart.ff.de re iud. qui
appellantur defectus inſanabiles. Inſuper ſum-
mus Pontifex non ſupplet defectum inhabilita-
tis perſonæ, aut alium defectum naturalem, Pan.
in c.1.n 5.de tranſact. Alex.in l.quidam conſulebant n.
12.ff de re iud. Rom.ſing.424.an verba reſcripti & ibi
add.plures cumulat. omiſſio termini ſubſtantialis,
Bell.deciſ.340. ac reliquæ nullitates proceſſus, an-
te latam ſententiam ſanantur in beneficialibus,
abſque refectione expenſarum, non in propha-
nis, niſi allegetur paupertas, Staphyl.de ſign.lit.iuſt.
§.poſtremo quoad & c.Mynſ.obſ.62.cent.4.Innocen-
tiana ſanat terminos nulliter & male tentos in
Rota, quando à die commiſſionis tot dies au-
dientiæ effluxerunt, quot requiruntur proceſ-
ſum ſeruatione, ſed non ſuffragatur, quando ter-
mini nullo modo fuerunt ſeruati, Greg.xv.deciſ.
156.in princ.& deciſ.280.n.7. Caputaq.deciſ.292.&
3.ſeqq.part.3. debet autem iudex ex officio proui-
dere, vt debitæ ſolemnitates in iudicijs obſer-
32 uentur, c.cauſam el.1.hoc tit. Inſtantia † cauſæ cri-
minalis non tranſit ad hæredem accuſati, quia
crimina morte extinguuntur, l.in S.C.tum §.ſi
propter ff.ad Turpil.l.crimen & ibi gl.ponit.fall.ff.de
pæn.l.defuncto ff.de pub.iud. Gail.obſer.20.ponens fal.
de pac.public.lib.1.Mynſ.obſ.98.cent.1.inſtantia cau-
ſæ appellationis non tranſit præciſe, niſi fiſci vel
alterius interſit data etiam de parte bonorum
ſententia, aduerſus quam non aliter is qui emo-
lumentum ſucceſſionis habet, poteſt obtinere,
quam ſi in reddendis cauſis appellationis iniqui-
tatem ſententiæ detexerit, l.vnica ff.ſi pend.appell.
mors interuen.l.3.& 4.C.ſi reus vel accuſ.mort.fuer.l.
ex iudiciorum ff.de accuſ.& ibi not.fall. Salic.in l.qui
de crimine n.5.6.& 7.C.de accuſ. accuſatore mor-
tuo aboletur nomen rei eo poſtulante, ita vt li-
ceat alij ex integro repetere, intra triginta dies,
l.libellorum §.fin.ff.de accuſ.l.diui fratres ff.de accuſ.l.
33 aut priuatim ff.ad Turpil. ex maleficijs priuatis †
pœnales actiones earumue inſtantia in hæredem
rei non competunt, ſed hæredibus actorũ com-
petunt excepta actione iniuriarum, & ſi qua
alia ſimilis inueniatur, §.non autem in princ.Inſtit.
de perp.& temp.act. Dictæ autem pœnales actio-
nes ſi ab ipſis principalibus perſonis fuerint con-
teſtatæ earumque inſtantia & hæredibus dantur
& contra hæredes tranſeunt. d.§.non autem l.ex
iudiciorum verſ.fin ff.de accuſ. Inſtantia † ciuilis iu- 34
dicij per monitorium ſiue citationem coram ſuo
iudice, quem declinare non poteſt, inchoata, §.
fin.Inſt.de pœn.tamen litig.l.vbi captum ff.hoc tit.&
ibi Bart.n.3.& DD.Anch.nunc ſi hæres C.de litig.&
ibi Bald.num.3 vel lite conteſtata tranſit in ſucceſ-
ſorem vniuerſalem rei conuenti, l.ſi cum hominem
ff.de fideiuſſ.& ibi Alex.& Bart.c.quia G.hoc tit.& ibi
poſt gl.fin. Felin. Pan.poſt n.xj.& Can.l.ſi conſtante §.
fin & ibi Bart.ff.ſolut.matrim. Bald.in l.1.C.ſi pend.
appell.mors interu.in fine vbi explicat qui ſunt vniuer-
ſales hæredes.& domicilia alibi trans mare habeat,
l.ſi is qui Romæ ff.hoc tit. & in clericum hæredem
laici, c.propoſuiſti de for.compet.Felin.in d.c.quia 3 n.
3.& ibi Pan.Gail.obſ.37.n.8.& ſeqq.lib.1.contrarium
tenet Mynſ.obſ.45.cent.3.ac mortuo filiofamilias, in
quem actio ex contractu vel delicto compete-
bat, in patrem duntaxat de peculio, & quod in
rem eius verſum eſt, l.item ex contractibus ff.de iud.
pluresque rei conuenti hæredem vnum cogun-
tur conſtituere defenſorem, ne defenſio per plu-
res perſonas ſciſſa incommodo aliquo afficiat a-
ctorem, l.iam tamen §.ſi tamen plures ff.iud.ſolut.l.
licet §.ſi plures in fine ff.de procur.l.ſi familia ff.famil.
erciſc.unt.vt dictum eſt in tit.de procur. Item † tranſit 35
in ſucceſſores vniuerſalis petitoris, quæ ſuper a-
ctione inchoata inter ipſos, ſicut & ipſa actio di-
uiditur: l.ſi petitor ff.hoc tit.l.cum à matre & ibi gloſſ.
fin.in fine C.de rei vend.l.pacto ſucceſſorum C.de perſ.
ideo hæredibus actoris, non imponitur neceſſi-
tas, vt per vnum litigent, ſicut nec vt litigent, l.
iam tamen §.ſi tamen in fine ff.iud.ſol. nec vnus hæ-
redum totam actionem in iudicium inuito co-
hærede perducere poteſt l.ſi petitor in fine ff.hoc tit.
niſi lis ſit ſuper indiuiduo.l.via itineris cum ibi not.
ff.de ſeruit. Cœpta contra defunctum tranſit in fi-
deicommiſſarium vniuerſalem: cœpta cum hæ-
rede non tranſit ad eum.l.1.§.1.& l.cum hæreditas
ff.ad Trebell. Bart.in d.l.ſi cum hominem nu.3.l.lucius
titius §.pen.ff.ad Trebell. Ad ſucceſſorem ſingula-
rem ad quem tranſit res vel actio, ex neceſſitate

tranſit inſtantia, ſuper re vel actione, *l. in iudicio la*
2. ff. famil. erciſc. Mohed. deciſ. 1. de iud. alias non
tranſit, *l. ſi pignori ff. famil. erciſc. Bart. in d. l. ſi cum*
hominem num. 5. & 6. ff. de fideiuſſ. Anchar. in c. ſi duo
rum. 5. de procur. in 6. Rot. deciſ. 1. de teſtam. in antiq.
cedi tamen poteſt inſtantia ei, ad quem res vel a-
ctio tranſit, non ex neceſſitate ſed ex voluntate,
l. in cauſa §. ſi ex parte ff. de procur. niſi impediat vi-
tium litigioſi, de quo loquitur titulus *ff. & C. de li-*
36 *tig.* Inſtantia † appellationis in cauſa ciuili tranſit
in hæredem, *l. 1. C. ſi pend. appell. mors interuen.* et-
iam re perempta. *l. quamuis C. ſi pend. appell. mors*
interu. gloſſ. in l. vnica ff. eod. in verb. in reddendis. In
cauſa beneficiali inſtantia inchoata cum defun-
cto ſuper viribus dignitatis, & adminiſtrationis,
tranſit ex parte actoris in ſucceſſorem in digni-
tate & beneficio, *Innoc. in c. ſignificauit de reſcript.*
Pan. pulchre in c. quia V. de iud. num. xj. verſ. tertius
caſus & ibi Can. Rot. deciſ. 29. alias 377. verſ. diſtin-
guebatur de procur. in nou. Anchar. in c. 1. num. 2. de ſe-
queſt. poſſeſſ. & fruct. quia ſuccedit in onere & ho-
nore, *c. quoniam abbas de off. deleg. c. ſi de quorundam*
de ſolut. etiamſi proprium nomen defuncti præ-
lati ſeu beneficiati in libello fuerit expreſſum, *In-*
noc. in c. gratum de off. deleg. Rot. deciſ. 39. in fine de
procur. in nou. ac etiam ex parte rei, *c. dilecti de for.*
compet. Pan. in d. c. quia V. ſub num. xj. de iud. Secus
37 ſi † inſtantia eſſet inchoata cum defuncto non
ratione dignitatis, vel adminiſtrationis, ſed pro
iure ſuo, quo caſu non tranſit in ſucceſſorem, &
habet locum *c. 2. vt lit. pend. in 6. & clem. fin. eod. tit.*
Pan. in d. c. quia V. ſub num. xj.
38 Inſtantia † inchoata cum defuncto non tran-
ſit in fiſcum ſuccedentem in bonis defuncti, quia
fiſcus habet ſeparatos iudices, *l. ſi conſtante §. fin. ff.*
ſolut. matrim. & ibi Bart. & DD. Pan. in d. c. quia V.
ſub num. xj. tum quia fiſcus ſuccedit in bonis con-
fiſcatis per annihilationem perſonæ, in qua fun-
datum eſt iudicium, per mortem, aut deporta-
tionem, *l. 1. ff. de interd. deport. &c.* vnde perſona
39 annihilata expirat inſtantia. Inſtantia † iure ci-
uili in criminalibus non vltra biennij, *l. fin. C. vt*
int. cert. temp. crimin. quæſt. term. in ciuilibus non
vltra triennij metas poſt litem conteſtatam, niſi
citiori tempore tollatur, protrahitur. Et currit
Clerico litiganti in foro ſeculari, *Pan. in c. eccleſia*
S. Mariæ ſub numer. 24. de conſtit. & Can. Capyc. dec.
66. num. 3. plures citans. nam forum ſortiri, & ſta-
tutis ac legibus ſubijci, iudicatur à pari. *c. quæ con-*
tra, & ibi gl. in verbo aut peregrini 8. diſt. c. illud & ibi
gl. mag. in verbo contrario modo 12. diſt. l. 1. in primo
ff. de vſur. l. ſi fundus ff. de euict. Butr. in c. quod Clericis
ſub num. 1. verſic. 2. habetur, de foro compet. & Can.
exceptis cauſis, quæ ad ius fiſcale pertinent, vel
quæ ad publicas reſpiciunt functiones, *l. prope-*
randum & ibi gl. in verbo triennij C. hoc tit. Late Mynſ.
obſ. 44. cum quinque ſeq. cent. 3. nec pacto proro-
gari poteſt ſed abbreuiari. *gl. in d. l. properandum in*
verb. triennij & ibi Iaſ. num. 19. & 21. l. 2. & ibi gl. in
verb. inhibita & l. ſi iudex in fine ff. hoc tit. Gail. obſ.
141. ſub num. 1. & 5. lib. 1. Mynſ. obſ. 47. & 48. cent. 3.
In cauſis in quibus lis non conteſtatur, non ha-
bet locum d. lex properandum. *Bart. in l. litibus nu.*
6. & 7. C. de agricul. & cenſ. lib. xj. Per peremptio-
nem † inſtantiæ, non perimuntur acta cauſæ ten- 40
dentia ad veritatis indagationem, vt ſunt atte-
ſtationes teſtium, confeſſiones partium; *Bart.*
pulchre in l. cum lite num. 5. & 6. ff. iud. ſol. & ibi DD.
Pan. in c. cauſam el 1. num. 8. de teſtib. & ibi Can. Put.
deciſ. 292. lib. 2. Verum perimuntur acta ordina-
toria litis, ſiue iudicij, quoad effectus de futuro,
vt per ea, & ſuper eis non poſſit ferri ſententia de-
finitiua in alia inſtantia inter eaſdem perſonas ex
eadem cauſa, & ſi lata fuerit, eſt ipſo iure nulla,
quia lata ſine actis, *l. 2. & ibi Bart. ff. iud. ſol. Iaſ. in d.*
l. properandum n. 26. vbi limitat quinque modis, non
quoad effectus iam perfectos, & conſummatos
de præterito ante peremptionem inſtantię, vt per
litis conteſtationem quis efficitur malę fidei poſ-
ſeſſor, *l. nemo C. de acquir. poſſeſſ. l. cæterum ff. de rei*
vend. perpetuatur actio, *l. fin. C. de præſcript. 30. vel*
40. annor. res efficitur litigioſa, *Auth. litigioſa C. de*
litig. & ſic de cæteris, quales durant in alia inſtan-
tia noua, cœptæ ex eadem cauſa, inter eaſdem
perſonas: quia hi effectus magis reſpiciunt cau-
ſam, quam inſtantiam: *Bart. in l. 2. num. 3. & 4. ff.*
iud. ſolui idem in l. 2. n. 12. C. de edend. & ibi DD. Pan.
in c. cauſam el. 1. nu. 9. de teſtib. Secus quando quis
renunciauit inſtantiæ, quia tunc etiam hi effectus
actorum perfecti pereunt, quia videtur diffidere
de iure ſuo, *Pan. in d. c. cauſam el. 1. poſt n. 9. Fel. in c.*
ſignificauerunt n. 5. circa finem de teſtib. præfata pro-
cedunt in cauſa ciuili, ſecus in criminali in quae-
lapſo biennio non auditur vlterius accuſator vo-
lens reiterare ſuam accuſationem etſi afferat ſol-
uere expenſas, *l. abolitionem & ibi Bald. C. de adult.*
Alex. in d. l. properandum §. fin. n. 3. & ibi DD. Mynſ.
obſ. 50. cent. 3. Iure † canonico inſtantia non expi- 41
rat trien-

Digitized by Google

rat triennio, *gloſſ. 1. in c. fin. de dol. & contum. & ibi Can. c. venerabilis c. ſignificauerunt hoc tit. c. cum olim 2. & ibi Pan. in not. 3. de priuileg. Iaſ. in l. properandum n. 27. C. de iudic.* imo durat 30. annis. *Achill. deciſ. 7. nu. 3. & deciſ. 10. in fine vt lit. pend. &c. c. pen. hoc tit.* Camera quoque Imperialis diſpoſitioni *d. l. properandum*, non inſiſtit, *Mynſ. obſ. 51. cent. 1. in fine. &*
42 *obſ. 48. cent. 2.* Cautiones † de ſtando iuri, & iudicatum ſoluendo, quę peti debent ante litem conteſtatam, poſtea autem peti non poſſunt, *l. vnica in princ. in fine C. de ſatisd. & ibi Bart. n. 5. Iaſ. in l. Iulianus n. 1. ff. qui ſatisdare cog. &c.* Præſtitæ in prima inſtantia durant poſt primam ſentẽtiam, ſiue abſolutoriam, ſiue condemnatoriam, à qua appellatum extitit, etiam in alijs inſtantijs, niſi in ipſa cautione proprium nomen iudicis fuerit expreſſum, *Paul. de Caſtro in l. cum apud Sempronium ff. iud. ſolui atteſtans ibi Rotam iudicauiſſe contra Bart. & alios ibidem tenentes eam mutatione inſtantia extingui Caſ. deciſ. 1. numer. 7.* & fit executio contra fideiuſſorem de iudicato ſoluendo abſq; nouo proceſſu, *gl. in l. fin. C. de vſur. rei iud. Mynſ. obſ. 96. cent. 4.* Fallit quando cauſa in prima inſtantia fuit cõmiſſa appellatione remota, & data fuit ſententia abſolutoria reo, quia caſſata fuit obligatio fideiuſſoris, eique fuit acquiſita exceptio rei iudicatę, *l. fin. & ibi Bart. ff. de pact.* & admiſſio appellationis ex gratia poſtea ſubſecuta, non poteſt facere reincidere fideiuſſorem in obligationẽ, ſine ſuo conſenſu, *l. item quaritur § qui impleto ff. locati & ibi Bart. & DD. Caſar deciſ. 2. numer. 4. & ſeqq. de locat. & cond.*

De foro competenti.

Titulus II.

SVMMARIA.

1 *Citatus, ex aliena iuriſdictione, ad iudicem, tenetur venire, & ante reliquas exceptiones omnes de incompetentia fori obijcere.*

2 *Actor ſequi debet forum rei, qui ſi pluribus locis ſortiatur forum, ſpectabit ad actorem electio.*

3 *Fallit in diffamata ciuiliter vel criminaliter.*

4 *Secundo fallit in ſcholare Conuento.*

5 *Recurſus in cauſis eccleſiaſticis ad iudices laicos eſt prohibitus & recurrentium pœna.*

6 *Reus ſortitur forum multis modis & pro ratione domicilij.*

Domicilium duplex eſt, naturale.

7 *Accidentale.*

8 *Laicus pluribus locis poteſt habere domicilium.*

9 *Clericus ſecularis habens beneficium requirens reſidentiam ſortitur ibi domicilium.*

10 *Prælati regulares ſortiuntur domicilium loci prælaturæ ſuæ.*

11 *Monachus ſortitur domicilium in loco ſui monaſterij.*

12 *Domicilij forus concurrit cum quolibet foro.*

13 *Reus ſecundo ſortitur forum ratione rei immobilis.*

14 *Quando agitur de titulo beneficiati, aut de iuribus eccleſiæ, actor excluſa optione cogitur agere coram epiſcopo in cuius diœceſi ſitum eſt beneficium.*

15 *Quoties notorie conſtat de dominio vero & pleno eccleſiæ in rebus prophanis immobilibus in iudicium deductis, adiri poteſt à laico contra laicum, iudex eccleſiaſticus.*

16 *Reus ſortitur forum tertio ratione contractus in loco contractus, necnon in loco deſtinatæ ſolutionis.*

17 *Heres ex contractu defuncti conuentus ſequitur forum defuncti, nec poteſt proprium priuilegium allegare, niſi ſit clauſum in corpore iuris.*

18 *In aliis competit heredi exceptio vt ibi conueniatur, vbi eſt maior pars hereditatis, vel in loco domicilij heredis.*

19 *Is qui pro herede vel poſſeſſore bona hereditaria poſſidet, vbi conueniatur.*

20 *Reus ſortitur forum quarto ratione delicti in loco delicti, ac in loco in quo accuſatio fuit inchoata.*

21 *In loco vbi plurimum conuerſatur.*

22 *Ac etiam in loco domicilij.*

23 *Mandatario in delictis non datur dilatio ad conſulendum mandantem.*

Fallit in mandatario conuento de delicto commiſſo cauſa & occaſione contractus.

24 *Exempti quantumcunque gaudeant exemptione, nec non priuilegiati, vt nonniſi ſub vno certo iudice de ſe conquerentibus reſpondere teneantur, ſi contractus ſit initus, maleficium ſit factum, in loco non exempto, & res non exempta de qua agitur, rite poſſunt ratione contractus delicti, rei coram lo-*

Digitized by Google

ram locorum ordinarijs, ſi ibi reperiantur, conueniri.

25 *Ex decretis Concilij Trid. in cauſis mercedum, & miſerabilium perſonarum, clerici ſæculares, aut regulares extra monaſterium degentes, quomodolibet exempti, etiamſi certum iudicem à ſede apoſtolica in partibus deputatum habeant, in alijs vero, ſi ipſum iudicem non habuerint, coram locorum ordinarijs tanquam in hoc ab ipſa ſede delegati conueniri, & ad debitum ſoluendum compelli poſſunt.*

26 *Reus ſortitur forum quinto ratione ſubmiſſionis, ac ratione renunciationis priuilegij fori.*

27 *Reus ſortitur forum ſexto ratione communis patriæ, Romæ, id eſt, vbicunque eſt Papa, quilibet poteſt conueniri, ſi ibidem reperiatur, tam laicus in cauſis ſpiritualibus, quam clericus.*

28 *Idem dicendum in Imperatore vt vbicunque ſit, dummodo locus ſit ſibi ſubiectus, cenſeatur Romæ.*

29 *Limita, quia ſi ex iuſta & neceſſaria aut probabili cauſa venit Romam, competit ei perſonale ius reuocandi domum, data nuda cautione pœnali iudicio ſiſti coram ſuo ordinario.*

30 *Iſta exceptio reuocandi domum debet proponi ante litem conteſtatam.*

31 *Ius reuocandi domum non competit quando quis Romæ contraxit, vel deliquit, exceptis legatis qui licet Romæ contraxerunt, dummodo ante legationem, non compelluntur ſe Romæ defendere.*

32 *Ii quibus competit ius reuocandi domum, poſſunt Romæ reconueniri.*

33 *Legati à cæteris differunt, quia hi in eo ſolo priuilegio reuocandi domum vtuntur, quod in ciuitate ſua vel certe intra prouinciam ſuam contraxerint, Legati vero in omnibus, dummodo non contraxerint tempore legationis.*

34 *Ceſſat ius reuocandi domum in cauſis celeritatem deſiderantibus.*

35 *Viduarum cauſæ non ſpectant ad iudicem eccleſiaſticum, ſed ad iudicem ſæcularem.*

36 *Clericus & laicus debitores debent conueniri coram epiſcopo quando obligatio eſt indiuidua.*

37 *Obligationes quænam ſint diuiduæ vel indiuiduæ fuſe explicatur.*

38 *Clericus & laicus ſi ſimul delinquunt, ad quem pertinet cognitio & punitio.*

39 *Laici, eum qui iuriſdictioni ſæculari vel eccleſiaſticæ præeſſe dignoſcitur ſuum poſſunt iudicem conſtituere, exceptis feudalibus & ſpiritualibus cauſis.*

40 *Clerici, in iudicem non ſuum, niſi forte ſit perſona eccleſiaſtica, & epiſcopi voluntas accedat, conſentire non poſſunt.*

41 *Laicum non poſſunt ſibi conſtituere iudicem ex prorogata iuriſdictione, in his quæ ſunt iuriſdictionis contentioſæ, ſed poſſunt prorogare iuriſdictionem eius voluntariam.*

42 *Epiſcopus cauſam ciuilem clericorum poteſt laico delegare.*

43 *Iudices debent habere notarium publicum aut duos idoneos viros qui acta iudicij excipiant.*

44 *Acta omnia intelliguntur eſſe publica, eo ipſo quod ſunt facta præſente iudice & tabellione.*

PRÆMITTIT ante omnes alios actus iudiciorum de foro competenti, quia ex aliena iuriſdictione ad iudicem † vocatus tenetur venire, 1
l. 2. ff. ſi quis in ius voc. non ierit &c. l. ſi quis ex aliena ff de iud. gloſſ. mag. in c. ſi epiſcopus 3. quæſt. 2. in verb. conuocari & ibi Can. & in initio litis non modo ante litis conteſtationem, ſed ante reliquas exceptiones omnes de incompetentia fori obijcere, *l. fin. C. de except. & ibi DD. gloſſ. in c. exceptionem in verb. in dilatorijs eod. c. cum inter monaſterium & Bart. in l. quidam conſulebant de re iud. gloß fin. in c. exceptionem de probat.* alioquin videtur in iudicem cōſenſiſſe, *l. ſed etſi ſuſcepit ff. de iud.* niſi euidens ſit citationem non tenere vt in caſibus cumulatis *per glo. in c. ſi epiſcopus in verb. conuocari 3. quæſt. 2. Zab. in clem. 2. in 3. quæſt. vt lit. pend. &c.* dicentes tutius eſſe, quod vadat allegaturus ſuum priuilegium, vel appellaturus, ſi eum grauauerit, ſiue ſe pronunciet eſſe incompetentem, quia nulla ſperatur alia definitiua, *c. ſignificantibus de offic. deleg. & ibi Can.* ſiue competentem, licet hoc caſu ſit mere interlocutoria, *Franc. in c. cum ceſſante n. 28. de appel. gl. fin. in fine in auth. habita C. ne filius pro patre Bald. conſ. 44. n. 6. vol. 3. Gail. obſ. 130. n. 9. lib. 1.* & eſt appellandum in ſcriptis, & inſerendæ cauſæ grauaminum nominatim, *Bald. d. conſ. 44. nu. 6. vol. 3. Myns. obſ. 35. cent. 3.* non videtur in iudicem conſenſiſſe, qui edi ſibi genus actionis apud eundem iudicem deſiderat, *l. non videtur ff. de iud.* Forus eſt exercendarum litium locus, *c. forus de verb. ſignif. l. pen. verſic. fin. ff. de iuſt. & iur.* forum in neutro genere ponitur pro territorio cuiuſcunque Epiſcopi, vel iudicis, & ita tota diœceſis cenſetur de

foro

Digitized by Google

foro epiſcopi, *c. 2. §. ſtatuto de Conſtit. in 6. c. cum epiſcopus de off. ord. in 6. l. pupillus §. territorium ff. de verb. ſignif. c. omnes Baſilicæ 16. quæſt. 7.* extra quod impune epiſcopo non paretur. *d. c. 2. §. ſtatuto l. fin. ff. de iuriſd. om. iud.* Quilibet conueniri debet coram ſuo iudice, clericus coram ſuo epiſcopo, *c. 1. hoc tit. c. ſylueſter xj. quæſt. 1.* laicus coram ſuo magiſtratu ſæculari, *c. ex parte de alien. iud. mut. cauſ. fact. c. experientiæ & c. ſeq. xj. quæſt. 1. gl. mag. probans vtrumque dictum xj. quæſt. 7. in ſumma & ibi Can. Butr. ponen. vtramque regul. cum limit. in c. ſignificaſti num. 18. hoc tit. & ibi Can.* latius dictum eſt ſu-
2 pra *tit. de iud.* Actor debet ſequi † forum rei in cauſa ciuili, *c. ſi clericus c. cum ſit generale hoc tit. l. iuris ordinem C. de iuriſd. omn. iud. l. fin. C. vbi in rem actio &c.* etiamſi vt fideiuſſor conueniatur *Bald. in l. cum Archimedoram. C. vt in poſſ. leg. &c. Mynſ. obſ. 5. cent. 2.* & criminali, *l. in criminali C. de iuriſd. omn. iud.* qui ſi in pluribus locis ſortiatur forum, ſpectabit ad actorem electio fori, in quo eum conueniat; *l. fin. C. de iuriſd. omn. iud l. fin. C. de præſcript. long. temp. l. 2. §. 1. verſ. omnes autem ff. de iud. gloſſ. fin. in fine in l. fin. C. vbi in rem actio &c. & ibi Bald. nu. 5.* & locus erit præuentioni. *l. incol. 1. & 2. ff. ad municip. Fel. in c. cum M. num. 15. de Conſtit. l. qui poſtea*
3 *ff. de iud.* Fallit in † diffamato ciuiliter vel criminaliter, qui diffamatorem (qui in cauſa principali partes actoris inuitus ſuſtinere cogitur) coram iudice ſuo, nempe diffamati, conuenire poteſt, & cauſam traductionis & diffamationis ſub pœna impoſitionis perpetui ſilentij deducere. *l. Titia & ibi Bart. num. 1. 2. & 8. ff. de accuſ. l. ſi ea C. de ijs qui accuſ. non poſſ. l. ſi eo tempore C. de remiß. pign. Faber in §. retinendæ num. 35. Inſtit. de interd. DD. in l. diffamari C. de ingen. & manumiß. Gail. obſ. 9. &*
4 *2. ſeqq. lib. 1.* Secundo fallit † in ſcholare conuento, cui datur electio fori, an velit coram epiſcopo vel rectore conueniri. *auth. habita C. ne filius pro patre.* Is qui cauſam ſuam criminalem vel ciuilem ſine cæleſti oraculo, in vetito vocauit examine, ſiue per modum ordinarij libelli, ſiue per modum executionis, lite conteſtata, actor propoſiti negotij actione mulctatur, reus pro condemnato habetur, non ipſo iure, ſed per ſententiam. *l. in criminali C. de iuriſd. om. iud. & ibi gloſſ. in verb. habeatur in fine & ibidem Bald. c. inolita & ibi gloſſ. 1. cum. c. ſeq. xj. quæſt. 1. c. ſi diligenti hoc tit. & ibi gloſſ.*
5 Recurſus † in cauſis eccleſiaſticis ad iudices laicos eſt prohibitus, *c. qualiter & quando ibi poſt gl. fin. DD. de iud.* recurrens ſingularis perſona eſt ipſo iure excommunicatus: *c. nouerit c. grauem de ſent. excom. in bulla Cœnæ Domini* §. 16. capitula vero & conuentus ipſo facto ſuſpenſionis & interdicti ſententiam incurrunt, *Martinus Papa V. in conſt. ſua edita Cal. Februarij Pontif. anno xj.* & committunt ſacrilegium, *Caietanus in ſumma in verb. excommunicatio cap. 30. & ſeqq.* cauſam ipſam & omne ius quomolibet competens eo ipſo perdunt penitus & amittunt: *l. in criminali C. de iuriſd. omn. iud. &c. Martinus V. in Conſt. ſua edita Cal. Februarij Pontif. anno xj.* ac beneficiatus qui contra prælatum ſuum in foro ſæculari de rebus ſpiritualibus deponit quæſtionem, ab eccleſia per ſententiam perpetuo eſt abſcindendus: *c. grauem de exceß. prælat.* antiquiſſima conſuetudo nonnullarum prouinciarum de qua teſtantur *Couarr. pract. quæſt. c. 35. n. 3. Nauarr. in manuali c. 27. n. 70. Menoch. de retinen. poſſeß. remed. 3. n. 356. & ſeq. Petr. de Auendano in tract. de exequ. mand. regum, lib. 1. cap. primo, numer. 32.* Eſt improbata ſacriſque canonibus inimica, quia clericos iuriſdictioni laicorum ſupponit, *d. c. qualiter & quando & ibi Abb. n. 7 de iud. Marian Socin in c. ſi quis clericus nu. 24. & in c. ſane nu. 10. de foro compet. Rot. deciſ. 10. de conſuet. in antiq. c. ſacerdotibus* xi. *quæſt.* 1. & laici ſunt inferiores iudicibus eccleſiaſticis, *c. denique 96. diſt. Clem. Romani de iuriur. c. ſolitæ de maiorit. & obed. dixi ſupra tit. de iud. §. nullum redditur in fine.* Dicitur autem recurſus fieri, quando obtinentur inhibitiones & mandata, aut præcepta contra prælatos, & iudices eccleſiaſticos; quæ præſumuntur emanata ad inſtantiam recurrentis, *Bart. in d. l. de pupillo §. ſi quis ipſi prætori ff. de nou. oper. nunciat.* quãdo non conſtat niſi de intereſſe illius tantum; ſed ſi plures habent intereſſe, tunc præſumptio eſt æquiuoca, & contra vnum non poteſt deueniri ad relaxationem cenſurarum; *Greg. xv. deciſ. 96. Rot. Farin. deciſ. 195. num. 5. part. 2. l. duo ſunt Titij ff. de teſtam. tut. Iaſ. in l. quoties in ſtipulationibus ff. de verb. oblig.* & non dicitur recurſus, quando inuocatur iudicum laicorum nudum auxilium ad defendendam propriam poſſeſſionem, qua quis de facto ſpoliatur, & quam quis propria etiam auctoritate defendere poteſt, *Pariſ. conſ. vlt. vol. 4. Achil. deciſ. 36. de appell.* Certi ſunt caſus in quibus laici iuriſdictionem habent intra eccleſiam, notati per glo. in c. principes 23. quæſt. 5. & ibi Can. Franc. Marc. quæſt. 1087. nu. 2. p. 1. Ad effectum

conſeruationis priuilegiorum, non eſt licitum
recurrere ad iudices laicos, ſed debet priuilegia-
tus recurrere ad conſeruatores, & ad iudices ec-
cleſiaſticos vſque ad Papam, *c. nullus de iurepat. c.*
qualiter & quando de iud. & ibi Bell. verſ. 1. quæritur
Put. n. 2. Imol. n. 3. Io. de Auend. n. 1. in fine Alex. conſ. 8.
ſub num. 9. verſ. quin imo vol. 1.

6 Reus ſortitur † forum multis modis enume-
ratis per Bellam, *in c. ſane 7. quaſt. hoc tit.* 1. ratione
domicilij, quod eſt duplex; Naturale ſiue origi-
nis propriæ in qua ſpectatur dies puerperij non
conceptionis, *l. eius 1. ff. ad municip.* vel paternæ *l. fi-*
lios l. origine C. de municip. & orig. lib 10. Nam filius
familias ciuitatem ex qua pater naturalem ori-
ginem ducit non domicilium ſequitur, *l. aſſump-*
tu §. filius ff ad municip. facit ciuem, datur ſine ha-
bitatione, *l. ciues C. de incol. &c. lib.* 10. *l. 1. & l. incola.*
la. 1. ff. ad municip. eſt immutabile, niſi locus ſubij-
ciatur aratro, *c. poſtulaſti & ibi Fel. n. 2. hoc tit. Gail.*
obſ. 36. lib. 2. n. 5. aſſumptis ff. ad municip. perditur per
deſertionem, & habitationem extra prouinciam,
ſi non participat de muneribus & honoribus, *l.*
prouinciales ff. de verb. ſignif. l. in adoptione & ibi gloß.
in verb. non mutatur C. de adopt. Bald. in auth. ſed o-
mnino poſt n. 35. & 36. C. ne vxor pro marito Caſar. de-
ciſ. 15. de probat. quæ eſt Rota diuerſ. deciſ. 327. part. 1.
per matrimonium carnale, quia vxor ſequitur fo-
rum viri, *l. cum quædam puella ff. de iuriſd. omn. iud. l.*
exigere ff. de iud. l. fin. verſ. item reſcripſerunt 2. ff. ad
municip. non per diſponſationem, *l. ea quæ ff. ad*
municip. neque per matrimonium ſpirituale quia
factus eſt canonicus ſæcularis, *c. poſtulaſti hoc tit. &*
ibi Felin. ſub n. 2. aut regularis, vel monachus, *c. cum*
nullus §. fin. & ibi gl fin. de temp. ord. & qualit. &c. in 6.
Felin. in c. dilectus el. 2. poſt n. 8. de reſcript. Accidenta-
7 le † quod conſtituitur non nuda conteſtatione,
ſed re & facto, id eſt animo perpetuo habitandi
& habitatione, *l. domicilium l. fin. verſ. item reſcrip-*
ſerunt 4. ff. ad municip. &c. Felin. in d. c. dilectus el. 2.
n. x. & ſeqq. Gail. obſ. 35. n. 3. & 7. lib. 2. Greg. xv. deciſ.
279. n. 11 & ſeqq. & ibi annot. ſine aliqua inſpe-
ctione temporis, *l. eius §. celſus ff. ad municip. l. pu-*
pillus §. incola. ff. de verb. ſignif. Pan. in c. fin. n. 8. de pa-
rochijs &c. Rot. diuerſ. deciſ. 105. 150. part. 2. eſt muta-
bile, *l. incola. 2. l. domicilium l. nihil. ff. ad municip.*
Gail. obſ. 35. & 36. n. 4. lib. 2. ſola domus poſſeſſio,
quæ in aliena ciuitate comparatur domicilium
non facit, *l. libertus §. 1. verſ. ſola ratio & §. fin. verſ.*
ſola domus ff. ad municip. prout neq; poſſeſſio ſola
maioris partis bonorum in loco, *l. ciues & ibi gloß.*
pen. C. de incol. lib. 10 Hoſt. in c. dilectus el. 2. n. 6. & ibi
Butr. n. 15. de reſcript. l. 2. C. vbi ſenat. vel. Clar. &c.
Greg. xv deciſ. 279. n. 5. & 6. dominus quoque loci,
aut vicarius in temporalibus perpetuus, non eſt
loci ipſius ciuis, *Butr. in c. ex parte n. 4. de Cleric. a-*
grot. vel debil. Grammat. deciſ. 103. n. 111. Greg. xv.
deciſ. 279. n. 8. & ſeqq. in ſcholaribus requiritur
decurſus decem annorum, quia veniunt cauſa
ſtudendi & non conſtituendi domicilium, *l. 2. C.*
de incol. lib. 10. & de alibi geſtis, in loco ſtudij non
poſſunt conueniri, *Pan. in c. quod clericus n. 4. & 5.*
hoc tit. laicus pluribus † in locis poteſt habere 8
domicilium, ſi vtrobique ita ſe inſtruxerit, vt
non ideo minus apud alteros ſe collocaſſe videa-
tur, *l. Labeo & l. ſeqq. §. fin. verſic. Iuriſprudentibus ff.*
ad municip. ac poteſt quis eſſe ſine domicilio, vt ſi
eo relicto iter faciat, quærens quo ſe conferat, *l.*
eius qui 2. §. Celſus. ff. ad municip. Clericus ſæcularis
habens beneficium † requirens reſidentiam, 9
ſortitur ibi domicilium, ſecus ſi non requirat re-
ſidentiam, *c. dilectus filius el. 2. & ibi gloſ. in verbo do-*
micilium de reſcript. & ibi late Felin. n. 1. & ſeqq. Felin.
in c. poſtulaſti ſub n. 1. hoc tit. ſi plura habeat benefi-
cia requirentia reſidentiam, dicitur habere plura
domicilia, ſi omnibus æqualiter deſeruiat, ſecus
ſi altero deſeruiat per vicarium, *c. primatus 71. diſt.*
& ibi gl. fin. c. quoniam & ibi gl. 1. 21. quaſt. 2. gloß. 1. in
c. quia in tantum de prob. Prælati † regulares ſor- 10
tiuntur domicilium loci prælaturæ ſuæ & extra
monaſterium non poſſunt dici habere domici-
lium: cum ex vi profeſſionis teneantur ad ſtabili-
tatem, *Innoc. in c. vxore in gloß. ſuper verb. exempta*
verſ. item in caſibus & ibi Ioan. Andr. verſ. item ratio-
ne poſſeſſionis de priuileg. Monachus † ſortitur do- 11
micilium in loco ſui monaſterij, quod durat do-
nec in eo perſeuerat, & finitur per translationem
in aliud monaſterium. *c. cum nullus §. fin. de temp.*
ord. in 6. Pan. in c. fin. ſub n. 2. hoc tit. Forus domicilij
ordinarius † eſt concurrens cum quolibet foro, 12
l. hares abſens §. fin. ff. de iud. c. dilecti & Fel. in c. fin. n.
23. hoc tit. facit aliquem ſubditum, *Clem. 1. & ibi*
gloſſ. in verbo ſubditos hoc tit. Gail. obſer. 15. de pignorat.
n. 2. & ſeq. & n. 7.

Secundo † ratione immobilis rei, nam pro 13
fundo qui eſt in ciuitate Vltraiectina, datur optio
actori, an velit conuenire forenſem actione rea-
li, vel mixta, aut ſcripta in rem, non mere perſo-
nali, in loco rei ſitæ, *gloß. in l. forma in verb. leuari ff.*
de cenſib.

Digitized by Google

de cenſib. & *ibi Bart.c.ſane* & *ibi gl.fin.c.ſi clericus hoc*
tit. Pan.in c. fin.ſub n.43. hoc tit. vel in loco domi-
cilij ipſius forenſis, *c.dilecti* & *ibi poſt gl.Pan.n.10.*
Pan.in c.ſane nu. 4. hoc tit. & *ibi Can.gl.fin.in l.fin.C.*
vbi in rem actio & *ibi DD.* in actione reali pro re-
mobili non ſortitur quis forum ratione rei *gl.in l.*
fin.C.vbi in rem actio &*c. Franc.Marc.quaeſt.1087.n.*
*3.part.1.*niſi ſit permanſura in loco, *Pan.in c.fin.ſub*
n.43. hoc tit. Quando agitur de † beneficio puta
14 de titulo † beneficiati;an ſit intruſus, vel non,vel
diſputatur de iuribus ipſius eccleſiæ, actor exclu-
ſa optione compellitur agere coram epiſcopo, in
cuius diœceſi ſitum eſt beneficium, *Felin.in c.dile-*
ctus filius el.2.n.9. & *10. de reſcript.gl.1.in c.quia in*
tantum verſ. & *coram vno epiſcopo conuenietur tan-*
tum de his quæ ad vnam pertinent eccleſiam de preb.
ratio diuerſitatis eſt, quia vbi agitur actione reali
de rebus prophanis, quod reus magis conuenia-
tur in loco rei,quam in loco domicilij,concernit
ſolum commoditatem , & intereſſe partium,in
cauſa beneficiali agitur de concernentibus offi-
cium ipſius epiſcopi,cuius intereſt ſcire de cono-
nica inſtitutione clericorum in ſubiectis ſibi ec-
cleſijs,*c.ordinarij de offic.ord.in 6.*& ad eundem cu-
ra de dotibus eccleſiarum conſeruandis ſpectat.
15 *c.1.*& *ibi not.de relig.domib.*Præterea † quando no-
torie conſtat de dominio vero & pleno eccleſiæ
in rebus prophanis immobilibus in iudicium de-
ductis , adiri poteſt etiam à laico contra laicum
iudex eccleſiaſticus qualicunque agatur actione
reali , vel etiam actione perſonali ex re ſeu pro
re, quia res huiuſmodi immobiles eodem gau-
dent fori priuilegio , quo ipſæ perſonæ eccleſia-
ſticæ ; item quando conſtat res immobiles eſſe i-
pſius clerici , qui poteſt laicum ſuper eiſdem re-
bus coram iudice eccleſiaſtico conuenire ; *c.ſi cle-*
ricus & *ibi Marian. Socin. n.15.aſſerit dari huiuſmodi*
priuilegium de foro compet. Pan.ſub n.12.verſ.3 mem-
bro principali Butr. n.2. & *ſub n.9.verſ.ſed ceſſantibus*
his qualitatibus , Innoc. Collect. Ioan.de Auend.n.2.Io.
de Imol.n.2 contra Hoſt. & *Ioan.And. aliter ſentientes*
Ludou. Bolog. ad conſ.Ioan. de Auend 8 n.7.in fine &
num.8. ſed ſi laicus res ſuas proprias aſſeuerat,de-
bet ad laicum iudicem trahi. *d. c.ſi clericus*, Tertio
16 ſortitur † forum ratione contractus, in loco con-
tractus, *l.hæres abſens ff.de iud.c.fin.hoc tit.c.1.§.con-*
trahentes hoc tit.in 6. Bald.in l.ſi poſt perfectam n.3.C.
de euict. quo nomine venit omnis obligatio,*l.o-*
*mnem ff.de iud.*aç quaſi contractus , *d.l.hæres abſens*
§.1. & *ſeqq.* etiamſi initus fuerit per procurato-
rem ſeu inſtitorem , *l.hæres abſens §.apud.Labeon ff.*
de iud. Boer. dec.114. niſi eum quaſi viatore con-
traxerit. *l.hæres abſens §.proinde verſ.nam vbi ſic venit*
ff.de iud.c.1.§. nec etiam & *ibi gl.in verb.reſpondere* &
Can.de for.compet. in 6.Pan. in c. licet n.33.vbi ponit,
tres limitationes de for.compet. & *Can.* nec non in
loco deſtinatæ ſolutionis , *l.contraxiſſe ff.de act.* &
oblig. d.leg.hæres abſens. §.fin. Felin.in c.fin.ſub n.17.
& *19.hoc tit.*etiamſi ſit ſenator , *l.interdum §.fin.ff.*
de iud. ſi ibidem reperiatur ; nam inuitus coram
iudice loci contractus trahi non debet, licet ſi ci-
tatus eius auctoritate comparere contemnat,de-
cernere poſſit contra ipſum miſſionem in bono-
rum poſſeſſionem,ex primo decreto , vt dictum
eſt titulo de iudicijs , *c.1.§.contrahentes hoc tit in 6.*
imo ſi Romæ contrahatur & ſolutio alibi deſti-
netur,nõ dicitur Romæ eſſe contractum,quoad
effectum , vt ibi reus à creditore poſſit conueniri,
vel econtra reus ibi poſſit ſoluere inuito ſtipula-
tori, niſi ei ſoluatur omnis vtilitas , quæ ratione
loci verſaretur , *l.qui Romæ in princ.* & *ibi Alex.nu.3.*
Angel. Peruſ.n. 2. & *DD.per illum text.ff.de verb. obl.*
Iaſ.in l. alio loco n. 5. ff. de eo quod certo loco &*c.* & *ibi*
DD.l.is qui certo loco ff. eod. Fallit,in dote quæ repe-
ritur in loco domicilij mariti , *l.exigere ff.de iudic.*
vel in loco domicilij , quod tempore contractus
habuit, licet hoc poſtea tranſtulerit. *l.iuris ordi-*
nem ff. de iuriſd. omn. iud. Hæres conuentus † ex 17
contractu defuncti ſequitur forum defuncti,nec
poteſt proprium priuilegium allegare , niſi ſit
clauſum in Corpore iuris , *d.l.hæres abſens* & *ibi gl.*
in verb.excuſatur. ideo ſi clericus ſuccedat laico,
mutat iudicem , quia poteſt declinare iudicem
laicum,ſed non mutat locum,quia poteſt conue-
niri coram epiſcopo loci , non obſtante quocun-
que priuilegio exceptionis ; *Alberi.in d. l. hæres*
abſens. in alijs competit † exceptio hæredi, vt ibi 18
conueniatur , vbi eſt maior pars hæreditatis,*l.ſi*
fideicommiſſum in princ.ff. de iud. vel in loco domi-
cilij hæredis , *l.ſi fideicommiſſum §.pæn.* quæ ceſſat
quando conſtat de voluntate teſtatoris expreſſa,
d.l.ſi fidei commiſſum in princ. vel præſumpta ex
qualitate rei relictæ, vel perſonæ eius cui relin-
quitur , quod voluerit fideicommiſſum præſtare
vbi petitur,*l.ſed etſi ſuſcepit §.1.ff. de iud.*vel hæres i-
pſe ſoluere incæpit,*d.l.ſi fideicommiſſum §.fin.cum l.*
ſeq. iſtaue exceptione prætermiſſa alias exceptio-
nes oppoſuit , *l.ſed etſi ſuſcepit* & *ibi Bart.ff.de iud.*

aut res

Digitized by Google

autres eo loco ſita ſit, vbi fideicommiſſum petitur, vel petatur de fideicommiſſo ſatiſdatio, d.l.
19 ſed etſi ſuſcepit §. fin. Is qui pro † hærede, aut poſſeſſore bona hæreditaria poſſidet, petitione hæreditatis, vel ex edicto d. Adriani conueniri poteſt, vbi hæreditas eſt ſita, & ſi bona hæreditaria in diuerſis locis ſint ſita, in quolibet loco poteſt conueniri, licet actio ſit vniuerſalis, l. regulariter cum ll. ſeqq. ff. de petit. hæred. Bald. in l. vnica num. 2. C. vbi de hæred. agatur. ac etiam in loco domicilij, d.l. 1. C. vbi de hæred. agatur, quia petitio hæreditatis eſt actio mixta, & quantum ad forum, ſequitur naturam actionum perſonalium, & realium; l. ſi fideicommiſſum §. fin. ff. de iud. l. hæred. C. de petit. hæred. l. vnica & ibi gloſſ. fin. Si plures ſint poſſeſſores, omnes ad eundem iudicem, vbi maior pars hęreditatis eſt ſita, & forus eſt principalior, ſunt mittendi, l. 1. ff. de quib. reb. ad eund. iud. eatur. Bald. in l. 2. num. 54. C. de edict. d. Ad. toll. glo. pen. in l. 3. C. vbi conuen. qua cert. loc. dar. prom. l. quæro ff. de ſolut. l. 3. ff. de bon. aut iud. poſſ. niſi inter eos ſit clericus, Soc. ſen. in c. ſane in nona declaratione hoc titul. Mand. in term. de inhibit. quæſt. 69. n. 3. & ſeqq. quia obligatio rem reſtitui eſt diuidua, vt inferius dicetur, & quilibet tenetur ad reſtitutionem pro parte ſua,
20 quam poſſidet. Quarto ratione † delicti, ſiue ciuiliter conueniatur, ſiue criminaliter accuſetur, Auth. qua in prouincia & ibi gl. in verbo deliquit, C. vbi de crimine agi &c. in loco delicti, l. ſi cui crimen §. idem Imperator ff. de accuſ. & inſcript. c. cum coni gat c. poſtulaſti c. fin. hoc tit. c. 1. de raptor. l. fin. ff. de accuſ. quod etiam in militibus obſeruatur, l. fin. ff. de accuſ. & ibi gl. fin. ac in loco, in quo accuſatio fuit inchoata coram iudice habente cognitionem cauſarum criminalium, licet incompetente, nam merum Imperium prorogari poteſt, non per errorem, ſed ſcienter, l. ſi per errorem ff. de iuriſd. om. iud. quando proceditur per viam accuſationis; ſecus ſi per viam inquiſitionis, Bald. in d.l. nu. 3. & 10. C. vbi de crimine &c. Clar. lib. 5. pract. crimin. § fi. quæſt. 42. Couarr. pract. quæſt. cap. xi. ſub n. 10. verſ. ea vero lex plures citans, quia in ea non ſunt partes, quæ poſſint prorogare, & iudex non poteſt pro-
21 rogare iuriſdictionem in ſeipſum: in loco, † vbi quis plurimum conuerſatur, l. 1. C. vbi de crimine &c. c. fin. & ibi gl. 1. Pan. hoc tit. l. eius qui la 2. in pr. ff. ad municip. l. 2. in fine C. vbi Senat. vel Clariſſ. omni ceſſante priuilegio in corpore iuris non incluſo, Authen. quia in prouincia C. vbi de crimine &c. & ibi Bart. gl. 1. in d. c. fin. ac etiam † in loco domicilij 22
d. l. 1. C. vbi de crimine agi oportet, quando crimen eſt graue, remittitur puniendus ad iudicem, vbi deliquit eo poſtulante, d. l. 1. C. vbi de crimine agi oport. Mandatario in delictis † non datur dilatio, 23
ad conſulendum mandantem, quia mandatum continet formam delicti, Auth. vt nulli iudicum § ſi quis comprahenſorum Pan. poſt gl. in d. c. fin. nu. 6. & ſeqq. hoc tit. Barto. & Bald. in d. l. 1. C. vbi de crimine, Fallit in mandatario conuento de delicto commiſſo cauſa & occaſione contractus, cui danda eſt dilatio ad denunciandum domino, non vt ex hoc liberetur Conuentus, l. non ideo minus C. de accuſ. Bald. in d. authentica qua in prouincia n. xi. l. cum fundum ver. quæſitum ff. de vi & vi armat. ſed vt à domino poſſit inſtrui de ſuis defenſionibus, glo. in d. auth. qua in prouincia in verb. eo autem abſente in ſecunda caſus poſitione & ibi Bart. n. 4. arg. c. conſtitutis de procurator. ſiquidem mandatum fuit expreſſum, & ſpeciale, quia Dominus locauit fundum cum talibus finibus, qui compta hendebant aliena. Procurator criminaliter conuentus & condemnatus non poteſt ſatisfacere de bonis domini, quia illicitum mandatum ſuſcepit, l. cum fundum §. quæſitum ff. de vi & vi armat. §. illud Inſtit. de mand. & ſoluendo Dominum non liberat, l. ſi quis id quod in fine cum l. ſeq. ff. de iuriſd. omn. iud. l. item mala §. ſi plures ff. ad l. Aquiliam gl. in c. 2. in verb. coactus & ibi Can. de his quæ vi metuq; cauſa fiunt. Ciuiliter vero conuentus ad intereſſe & condemnatus, poteſt ſatisfacere de bonis Domini, & in illis poterit fieri executio procuratore hoc volente, l. ſi procuratorem §. ſi ignorantes ff. mand. d. auth. quæ in prouincia & ibi Bart. n. 10. quia hoc caſu vtiliter gerit negotium abſentis Domini, & ſolutio procuratoris liberat Dominum, l. 1. 2. reſp. C. de condit. furt. Inſt. quib. mod. tollitur oblig. in princip. Si vero datum fuit mandatum generale, ex delicto procuratoris, nullo modo in Dominum poteſt fieri executio, quia in generali mandato non venit delictum, l. ſi procurator ff. de cond. indeb. l. 3. §. ſi procurator ff. quod quiſque iuris &c. & ibi gl. in verb. me ſolum, Ratione contractus delicti, & rei, exempti † quantacunque gaudent libertate, ſiue 24
perſonali, ſiue reali, nec non priuilegiati, vt nonniſi ſub vno certo iudice de ſe conquerentibus reſpondere teneantur, ſi cõtractus ſit initus, maleficium factum in loco non exempto, res litigioſa non exempta, de quibus contra illos agitur, rite,

Digitized by Google

rite poſſunt, coram locorum ordinarijs ſi ibidem
repetiantur, conueniri, & illi quoad hoc ſuam in
ipſos iuriſdictionem exercere, *c.1. de priuileg. in 6.*
Rot. deciſ. 702. part. 1. diuerſ. quia ratione contra-
ctus, delicti, vel rei, etiam penitus extraneus effi-
citur de iuriſdictione iudicis illius loci, licet non
efficiatur illius ſubditus, vt dictum eſt, *Clem. 1. &*
ibi gloſſ. in verb. ſubditos hoc tit. & ibi Can. Fel. in c. ſi.
n.23. de foro compet. & ibi Can. nec tamen inutilis
eſt, imo in multis prodeſt exemptio, ſiue priuile-
giū. Primo quia corā ordinarijs non poſſunt con-
ueniri, dummodo ſit in loco exempto commiſ-
ſum delictum, contractus initus, aut res litigioſa,
Secundo quia vbi domicilium habēt, ſi alibi de-
linquant, vel contrahant, aut res ipſa conſiſtat,
non poſſunt aliquatenus conueniri, *d. c.1. §. nun-*
quam ergo de priuileg. in 6. Tertio quia prætextu
domiciliorum, locorum diœceſani non habent
aliquam poteſtatem in delictis remittendi illos,
vel ratione contractus, aut rei ſitæ ipſis iniungen-
di, *iuxta cap.1. §. contrahentes. hoc tit. in 6.* vt in loco
contractus, aut rei ſitæ compareant, & reſpon-
deant, ſed eſt recurrendum ad ſummum Pontifi-
cem, *d. c. 1. §. nunquam ergo innouatum per Concil.*
Trid. c.14. ſeß.7. in princ. Franc. in d. c.1. nu.2. & 3. &
ibi Anch. & Can. communiter. Quarto ſi exemptus
delinquat in perſonam non exemptam, vt quia
abbas exemptus negligens eſt, in regimine mem-
brorum non exemptorum, aut illis iniuriatur, or-
dinarius non poteſt eum punire, *c. ex ore & ibi Io.*
25 *And. n.7. de priuileg. & Can.* Ex decretis † Concilij
Trid. in cauſis mercedum, & miſerabilium per-
ſonarum, clerici ſæculares aut regulares extra
monaſterium degentes quomodolibet exempti,
etiamſi certum iudicem à ſede apoſtolica depu-
tatum in partibus habeant, in alijs vero ſi ipſum
iudicem non habuerint, coram locorum ordina-
rijs tanquam in hoc ab ipſa ſede delegatis conue-
niri, & ad ſoluendum debitum compelli poſſunt,
c.14. verſ. addendo inſuper ſeß.7. c.5. in fine ſeß.14. pri-
uilegijs, exemptionibus, conſeruatorum depu-
tationibus, & eorum inhibitionibus, aduerſus
præmiſſa, non valituris. Quinto ratione ſubmiſ-
26 ſionis, quādo † maior, vel æqualis ſe ſubiicit iu-
riſdictioni alterius, poteſt ei & aduerſus eum ius
dici, *l. eſt receptum ff. de iuriſd. omn. iud.* Ac ratione
renunciationis priuilegij fore, *l. penult. C. de pact.*
Myns. obſ. 88. cent. 1.
27 Sexto ratione cōis † patriæ, Romæ, ideſt vbi-
cunq; eſt Papa, *Bald. in l. 2. §. leg. n.1. ff. de iud. Pan.*
in c. fin. n. 45. hoc tit. quilibet poteſt conueniri, ſi i-
bidem repetiatur, tam laicus, *l. roma ff. ad municip.*
& ibi gloſſ. & Butr. in cauſis ſpiritualibus, *Pan. in d.*
c. fin. n. 45. hoc tit. quam clericus, *c. fin. hoc tit.* quia
ſedes apoſtolica omnium eccleſiarum eſt Mater,
& magiſtra, & Papa eſt ordinarius & totus mun-
dus eſt ſibi territorium quoad cauſas ſpirituales,
c. cuncta & c. per principalem 9. quæſt.3. c. quis dubitet
duo ſunt 96. diſt. idem dicendum † in imperatore, 28
vt vbicunque ſit, dummodo locus ſit ſibi ſubie-
ctus, cenſeatur Roma, vt poſſit quilibet coram eo
conueniri, quia habet poteſtatem ſuper toto
mundo, *c. duo 96. diſt. l. bene à Zenone C. de quad. præ-*
ſcript. Pan. in c. fin. ſub n.45. hoc tit. Bald in l.2. § lega-
tus ff. de iud. nec competit vlli exceptio declinato-
ria fori; ſed † ſi ex iuſta & neceſſaria, aut probabili 29
cauſa venit Romam competit ne à ſuſcepto offi-
cio auocetur, ſiue perſonali ſiue reali actione
conueniatur, *l. non alias §. fin. l. ſed etſi reſtituatur §.*
ex quibus ff. de iud. perſonale, *d. l. ſed etſi reſtituatur in*
fine princ. ius reuocandi domum, ſecus ſi venerit
ex cauſa voluntaria, *d. c. fin. hoc tit. l.2. § legatus ff. de*
iud. c. expoſuit & ibi gl. in verb. vtilitate de dilat. c.1. &
ibi gl. in verb. venerit 5. quæſt. 2. data nuda cautione
pœnali iudicio ſiſti coram iudice ſuo ordinario,
d. l. 2. §. fin. verſ. ſed etſi dubitetur ff. de iud. & ibi DD.
Pan. in d. c. fin. n.49. hoc tit. imo ſi poſt citationem
ad cauſam executam reus pro publica vtilitate
vocetur Romam, ſiue locum iudicij, circumdu-
citur peremptorium, & habebit nouas inducias,
c. fin. de dilat. & ius reuocandi domum, ſiue in
curia romana, ſiue in alio quolibet loco reperia-
tur, tam in cauſa principali, *Felin. in c. fin. ſub n.25.*
verſ. addit Maria. hoc tit. d. c. fin. de dilat. quam in
cauſa appellationis in loco vbi prouocationes
exercentur, *Fel. in d. c. fin ſub n.25. verſ. conſidera duo*
hoc tit. ac debet iſta exceptio reuocandi domum
proponi ante † litem conteſtatam, quia eſt dila- 30
toria, *c. fin. ibi quam ſi tunc allegaſſet hoc tit. & ibi Fel.*
ſub n. 22. verſ. competit vbi ponit regul. & fallent. &
Can. vt ſi Legatus venit Romam, *d. §. legatus l. non*
alias §. fin. l. de eo cum duabus ll. ſeqq ff. de iud. Epiſco-
pus euocatus fuerit pro eccleſiæ Romanæ ſubſi-
dio, *d. c. expoſuit d. l. non alias.* vel acceſſerit pro ne-
gocijs eccleſiæ ſuæ vel ciuitatis; *Auth de ſanct. epiſc.*
§. ſi quis Epiſcopus verſ. ſi vero epiſcopi, clericus millus
fuerit procurator ab epiſcopo, *d. auth. de ſanct.*
epiſcop. §. ſi quis epiſcopus verſ. reuerendiſſimi, ſiue quis

Summa in Decretales.

Digitized by Google

vocatus fuerit cauſa teſtimonij dicendi, iudicandi, vel aliam publicam vtilitatem, aut acceſſerit cauſa appellationis proſequendę, tutelæ reddendæ, *d. §. legatis gl. fin. in c. fin. hoc tit. & ibi Can.* ſiue quis venerit Romam vt filios ſuos videat in ſcholis, cauſaue peregrinationis, deuotionis, *d. §. legatis & ibi gl. in verb. ob aliam & DD.* niſi Ro-
31 mæ † contraxerit vel deliquerit, *l. non alias in prin. ff. de iud.* Exceptis Legatis, qui licet Romæ contraxerint, dummodo ante Legationem, nō compelluntur ſe Romæ defendere, etiamſi in legatione conſtituerint, quod ante legationem debuerent, *l. ſi quis in legatione ff. de iud. & ibi gloſ.* quamdiu ibi cauſa legationis morantur: *d. §. legatis verſ. omnes*, de contractibus vero tempore legationis celebratis, & delictis commiſſis, ſiue ipſi admiſerint, ſiue ſerui eorum, coguntur Romæ iudicium pati, *d. l. non alias §. legati l. ſi legationis ff. de iudic.* aliter poteſtas dabitur legatis ſub hac ſpecie, res alienas domum transferendi: ſed ſi legationis tempore adierunt Romæ hęreditatem, non competit in eos actio, licet, niſi ſatiſdetur ei in fideiuſſoribus, creditores & legatarij mittantur in poſſeſſionem rerum hæreditariarum, *l. de eo cum l. ſeq. ff. de iud.* aut ſi reſtituatur eis hæreditas ex Trebelliano, ſiue ſponte, ſiue coactus hæres eam adierit, *l. ſed etſi ff. de iud.* contra ſi legatus tempore legationis adierit, & reſtituerit, datur in fideicommiſſarium actio, *d. l. ſed etſi*,
32 Præterea † ij quibus datur vis reuocandi domum, coguntur Romæ ſe defendere, quando ibi aliquem in iudicio pulſauerint aduerſus omnes, *Pan. in d. c. fin. n. 48. in fine*, vel potius aduerſus illos tantum, contra quos agunt, quia reconueniri poſſunt, niſi ſuam iniuriam, aut furtum damnumue proſequantur, quod nunc paſſi ſunt, *l. qui non cogitur d. l. 2. §. ſed etſi agant & ibi gl. ſ. in verbo*
33 *compelluntur ff. de iud.* Differunt † tamen Legati à cæteris, quia hi in eo ſolo priuilegio reuocandi domum vtuntur, quod in ciuitate ſua vel certe intra prouinciā ſuam contraxerint, legati vero in omnibus dummodo non contraxerint tempore legationis *d. §. legatis verſ. fin. & ibi gl. in verb. ſi extra gl. 2. in d. l. non alias Pan. in c. fin. ſub n. 46. hoc tit. Innoc. poſt n. 4.* Is qui acceſſit Romam cauſa petendi reſtitutionem in integrum, non gaudet priuilegio reuocandi domum, quia continet petitionem veniæ proprij erroris, & alium impugnat voluntarie; *Pan. in d. c. fin. n. 48. & ibi Ioan. And. & Can.* Ceſſat † hoc priuilegium in cauſis cele- 34
ritatem deſiderantibus, vt in electionibus prælatorum, *d. l. ſed etſi § ex quibus §. adium Innoc. in d. c. fin. n. 4. & ibi Pan. in fine hoc tit.* ſi dies actionis exitura erit cauſa cognita aduerſus eos prætor iudicium dat, vt lis conteſtetur, & ita in prouinciam transferatur, *d. l. ſed etſi reſtituatur § pen. ff. de iud.* quando finito officio Romæ ſubſiſtunt voluntarie, *l. 2. §. legatis verſ. omnes ff. de iud.* Porro legitime citatus ad cauſam coram competente iudice ad petitionem aduerſarij, ſi poſtmodum alterius iuriſdictionis eſſe cœperit, primum iudicium cœptum declinare non poteſt, *l. cum quadam ff. de iuriſd. om. iud. & ibi gl. fin. in verb. quod generaliter l. ſi quis poſtea & l. vbi ff. de iud. c. propoſuiſti hoc tit.* quia per ſolam citationem inducitur præuentio, & perpetuatur iuriſdictio, *c. capitulum S. Crucis & ibi gloſſ. in verbo prius de reſcript. c. vt debitus & ibi gloſ. mag. in verb. aſſignata de appell. & ibi Can. gl. in d. l. vbi Captum & ibi DD.* Viduarū cauſæ † non ſpectant 35
ad iudicium eccleſiaſticum, ſed ad iudicium ſæculare, *c. regum 23. queſt. 5. l. vnica C. quando Imperator inter pupill. & vid. & c. ex tenore & ibi gl. in verb. in iuſtitia hoc tit. & ibi Can.* ſunt ſub protectione eccleſiæ, *c. ſi quis de potentibus 24. quaeſt. 3. c. ex parte 3. hoc tit. gl. in d. c. ex tenore in verbo in iuſtitia hoc tit. & ibi Can. 87. diſt. in ſumma & c. 1. & ſeqq.* inuitæ ad curiam ſupremi principis trahi non poſſunt *per l. vnic. C. quando Imper. inter pupill. &c.* quod ſi non allegauerint hanc declinatoriam, nec inſteterint pro remiſſione cauſæ, ſententiæ, & acta tenent, *Afflict. ſuper Conſt. regni rub. 37. n. 28. Greg. xv. deciſ. 43. num. 3.* familia epiſcoporum gaudet priuilegio fori, ſecus in familia aliorum clericorum, *cap. fin. de offic. archid. & ibi Can. Pan. in cap. 2. numer. 6. hoc tit.* Seruitores perpetui eccleſiæ, gaudent priuilegio fori, non temporales, aut mercede conducti. *c. Eccleſiarum ſeruos 12. quaeſt. 2. & ibi gl. plures textus allegat c. indicatum & ibi gloſſ. 1. 89. diſt. & Can. l. 2. §. verum etiam & §. fin. C. de epiſcop. & cleric. c. non minus in fine princ. de immunit. eccleſ. c. fin. de ſepult. in 6. Felin. in d. c. 2. hoc tit. & ibidem Can. c. 3. xj. quaeſt. 1. & ibi gl. & Archid.*

Clericus & laicus debitores † debent conue- 36
niri coram epiſcopo ratione clerici, quando obligatio eſt indiuidua, quia magis dignus trahit ad ſe minus dignum, *l. præcipimus & ibi Bald. n. 4. C. de appell. & Salic. c. quod. in dubijs de conſec. eccleſ. vel altar. Socin. in c. 1. n. 15. declarat. hoc tit.* plures quoq;

rei qui

Digitized by Google

rei qui diuerſos Iudices immediatos habent propter eandem indiuiſibilem cauſam coram ipſorum omnium mediato ſuperiore conueniuntur, *l.nullis C.de iudic.l. 1. & 2.ff. de quib.reb.ad eund.iud.eat. Mynſ.obſer. 4. cent.1.* ſecus ſi cauſa eſt diuidua, *l.ſi communem fundum & ibi Caſtr. & DD.ff. quemadmod.ſeruit.amitt. Staphyl. de ſignat liter. iuſt. §.dicendum eſt modo nu. 1. & ſeqq. Mand. de inhibit.quaſt.*
37 *69.per totum Matheſ.ſing.143.* Obligationes † iudicantur diuiduæ & indiuiduæ ſecundum naturam rerum in obligatione deductarũ, *l. 4. §. Cato l. 2. §. 1. & l. ſtipulationes non diuiduntur ff.de verb. oblig. l. ſi vt certo §. ſi duobus vehiculum ff. commod. l. grace §. illud ff. de fideiuſſor.* ſtipulationes ſeruitutum indiuiduæ ſunt, *d.l.ſtipulationes non diuiduntur l. ſi ſub vna §.fin. & l.pluribus §. etſi placeat.ff.de verb. oblig.l.pro parte ff. de ſeruitut.* vſus enim earum indiuiſus eſt, *l.via ff. de ſeru. l.2.§.1.ff de verb.obl.* inter omnes ſeruitutes, nedum reales, ſed etiam perſonales ſola ſeruitus vſusfructus eſt diuidua, *gloſſ in d.l. ſtipulationes non diuiduntur in verb. ſeruitutum & ibi Iaſ. n. 7. & 8. & DD. communiter l. vſus pars.ff.de vſu & habit.* Obligationes factorum affirmatiuæ, indiuiduæ ſunt; *d.l.ſtipulationes non diuiduntur gl. in d.l.4.§.Cato in verb.diuiſionem.* vt foſſam fodi, inſulam ædificari, quia factum pro parte impletum non affert tantam vtilitatem reſpectu partis, quãtam afferret totum reſpectu totius, *l.in executione verſ.ſecunda ff. de verbo oblig.* tum quia ex ſui conſummatione formam recipiunt, *l.ſi is qui quadraginta §.quadam ff.ad l falcid. l.cum ſillamanum in fine C.de his quibus vt indignis &c.* in quibus poſt moram ſuccedit obligatio ad intereſſe, quæ eſt diuidua obligatione & ſolutione, *d.l.ſtipulationes non diuiduntur verſ.celſus autem d.l.4.§.fin.ff.de verbo oblig.* Obligationes facti negatiui, vel habentes virtutem negatiuam, vt amplius non peti, vel rem ratam haberi, quæ habet virtutem negatiuam, ne contraueniatur, & ne per me factum improbetur, ſunt diuiduæ, *d.§.Cato,* quia in facto negatiuo proprie non cadit ſolutio, vt locum non poſſit habere inconueniens, quod in diuerſis rebus partes ſoluerentur ex obligatione ad vnam eandemque rem, *d.l.in executione §.pro parte ff. de verbor.oblig.* Pœna certæ pecuniæ promiſſa, ſi quid aliter factum ſit, mortuo promiſſore, ſi ex pluribus hæredibus vnus, contra quod cautum fuerit, fecerit, ſi id factum, de quo cautum eſt, indiuiduum ſit, ab omnibus hæredibus committitur, quia quod in partes diuidi non poteſt, ab omnibus quodammodo factum videtur, ſed non poteſt agi ad pænam contra vnum, niſi pro hæreditatis portione, quia pœna quæ conſiſtit in quantitate, diuidua eſt, *d. §. cato & ibi Iaſ.n.4.& DD. communiter.* at ſi de eo cautum eſt, quod diuiſionem recipit, is hæres, qui aduerſus ea fecerit, pro portione ſua ſolum pœnam committit: quia in his, quæ diuidua ſunt, ex perſona hæredum mutatur conditio obligationis. In hac ſtipulatione Titium, hæredemque eius ratum habiturum, ex pluribus hæredibus ſolus tenebitur, qui non habuerit ratum, & ſolus aget, à quo fuerit petitum, quamuis ipſe dominus pro parte ratum habere non poteſt. *d. §. cato in fine gloſſ. in l. legatarius ff.de leg.1. l.2. §. ex his ff. de verb.oblig.l.2.§.incertum ff de præt. ſtipul.* Obligatio rem tradi, indiuidua eſt omni reſpectu tam obligatione, quam ſolutione, *d.l ſtipulationes non diuiduntur in verb.fundum tradi.* nam ſi diceremus diuiduam, re pro parte tradita, cõſequeretur tradens liberationem pro illa parte, & pro parte non tradita poſſet liberari ſoluendo intereſſe, ad quod poſt moram tenetur, quod eſt inconueniens, quia creditori non poteſt ſatisfieri in diuerſis rebus pro obligatione vnius & eiuſdem rei, vt dictum eſt. *d.l. in executione §.pro parte.* Obligatio rem dari, ſiue ſpecies ſit in obligatione, ſiue certa quantitas eſt diuidua obligatione & ſolutione, *l ſi ſtipulatus la 1. §.1. ff.de ſolut.* ſecus ſi genus ſit in obligatione, aut alternatiua ſit obligatio, decem aut Stichum dari; *d.l ſi ſtipulatus 1. §. 1. d.l.in executione §. pro parte.* in quibus obligatio ſcinditur, ſolui autem niſi in ſolidum non poteſt; alioquin in diuerſis rebus recte partes ſoluerentur, quod eſt abſurdum, ne debitor id, quod ſibi debetur, non conſequatur. Obligatio rem reſtitui, quando competit ad ſpeciem, eſt diuidua obligatione, & contra quemlibet ex hæredibus promiſſoris debet agi pro portione hæreditaria, alias agens incidit in pœnam plus petentis, niſi forte vnus habeat facultatem rei reſtituendæ, *l.3. §.hæres ff. commod l.ſi plures ff.de vi vel vi arm.l.in condictione ff de condict.furt.* quia participat eum obligatione dandi in hoc, quod re extante poteſt præciſe cogi ad rem reſtituendam, nec ſoluendo intereſſe liberatur; *l. in re furt. ff de condict furt.* ſed indiuidua ſolutione: *l.ſi duo §.plane ff. depoſ.* ſi competit ad quantitatem reſtituendam, tunc etiam ſolutione eſt diuidua; *l.1. §.ſi pe-*

Digitized by Google

cunia in ſacculo & l. ſi duo in princ. ff. depoſ. niſi reſti-
tutioni certæ quantitatis, aut dationis ſpeciei, vel
quantitatis appoſita ſit ſtipulatio pœnalis, cuius
reſpectu eſt indiuidua, & pro minima parte non
ſoluta committitur pœna in totum; *l. in executione
§. pen. ff. de verb. obligat. l. ſtipulationum aliæ § fin. ff.
eod.* quia conditio ſub qua debetur pœna, cenſe-
tur indiuidua, *l. cui fundus ff. de cond. & demonſt.*
cum debeat impleri in forma ſpecifica· *l. qui hære-
di l. mæuius ff. de cond. & demonſt.* aut obligatio dan-
di quantitatem ordinetur ad factum, puta teſta-
tor legat mille pro conſtruenda Capella, tunc
quilibet hæredum inſolidum tenetur, & non pro
portione hæreditaria, quia mille danda ſunt pro
executione facti indiuidui, nempe operis, capel-
læ, *l. fideicommiſſa § pen. ff. de leg. 3.* & quando ordi-
natur ad factum, tunc idem iudicamus de datio-
ne, quod de facto, *l. naturalis §. quod ſi faciam & ibi
gloſſ. 1. mag. in princ. ff. de reſcript. verb. Bald. & alij in
l. cum proponas per illum text. C. de dol.* Ex quibus
breuibus regulis conſtat, quando laicus ratione
clerici, cum quo obligatus exiſtit, ad forum ec-
38 cleſiaſticum trahi poſſit. An † autem cognitio
& punitio criminis, ſimul à clerico & laico com-
miſſi, pertineat ad iudicem eccleſiaſticum, et-
iam quoad laicum, *vide late Couarr. pract. quæ-
ſtio. cap. 34.*

Laicorum conſenſus expreſſus, vel tacitus, non
39 autem error, eum † qui iuriſdictioni ſæculari, vel
eccleſiaſticæ, *l. ſi qui l. epiſcopale C. de epiſcop. aud. & c.
l. ſi conuenerit ff. de iuriſd. omn. iud. l. 2. ff. de iud. Franc.
Marc. deciſ. 82. part. 1.* præeſſe dignoſcitur etiam
ignorantem, *l. 2. in princ. verſ. conuenire autem ff. de
iud.* ſuum poteſt iudicem conſtituere, *l. 1. l. priua-
torum C. de iuriſd. omn. iud. l. 1. & 2. & l. pen. ff. de iud.
l. ſi per errorem ff. de iuriſd. omn. iud.* exceptis feuda-
libus, *c. ex tranſmiſſa & c. ſeq. de foro compet. c. cæte-
rum de iud.* & exceptis ſpiritualibus, & alijs cauſis,
quæ prorogationem non admittunt, *Hoſt. in c. ſi-
gnificaſti ſub n. 2. verſ. nonum de foro compet. & ibi Soc.
n. 45. Butr. num. 10. Can. c. omnis 1. de pœnit. & remiſſ.*
40 Clerici, in † iudicem non ſuum, niſi forte ſit per-
ſona eccleſiaſtica, & epiſcopi diœceſani voluntas
accedat conſentire non poſſunt, *c. ſignificaſti hoc
tit. & ibi gloſſ. & Can. c. non liceat 3. quæſt. 6. c. 1. & 2.
9. quæſt. 2. Io. Monach in c. Romana n. 3. vbi enumerat
nouem requiſita de foro compet. in 6. & Hoſt. num. 3. ac
Can. Pan. in dicto c. ſignificaſti nu. 17. & ibi late Ma-
rian. Socin. c. inclita & ibi gl. 2. ponit rationes diuerſi-
tatis inter clericum & laicum 11. quæſt. 1.* & contraria
conſuetudo eſt reprobata, *Bell. in d. c. ſignificaſti in
2. quæſt.* Laicum † vero non poſſunt inuiti, vel vo- 41
luntarij tacite vel expreſſe ſibi conſtituere iudi-
cem, ex prorogata iuriſdictione, etiam in tempo-
ralibus cauſis, in his quæ ſunt iuriſdictionis con-
tentioſæ, licet proprium iuramentum, & conſen-
ſus aduerſarij accedat, *c. ſi diligenti hoc tit. & ibi gl.
in verbo manifeſte patet.* ac etiã conſenſus † epiſco- 42
pi, *c. decernimus & ibi Dec. nu. 28. de iud. Butr. in c. ſi-
gnificaſti nu. 18. ibi ponit has duas regulas cum aliquot
fallentijs de foro compet.* quia priuilegium fori eſt
iuris diuini, *c. ſi Imperator & ibi gl. in verbo diſcuti
96. diſt. Prepoſ. num. 1.* conceſſum toti ordini, *d. c. ſi
diligenti in fin. c. cum contingit de ſent. excomm.* eius
fauore & odio laicorum, qui oppido clericis ſunt
infenſi, *c. laicos 2. q. 7. Goffr. in ſumm. huius tit. ſub n.
19. verſ. nunc reſtat videre, & num. ſeqq.* Sed poſſunt
prorogare iuriſdictionem voluntariam iudicis
laici, in qua non requiritur citatio, vel tangitur
perſona, licet requiratur modica cauſæ cognitio,
vt clericus illegitimus poteſt per Imperatorem
diſpenſari, & legitimari; *late Achill. deciſ. 8. qui filij
ſint legit. Couarr. ſuper 4. decretal. 2. part. c. 8. §. 8. n.
19.* clerico poteſt à iudice laico deputari curator,
non quidem omnium bonorum, ſed ad litem ſu-
per bonis patrimonialibus, *Franc. in c. ſi annum §.
ſi vero n. 5. de iud. in 6.* Iudex laicus poteſt interpo-
nere decretum ſuper emancipationibus clerico-
rum, inſinuationibus donationum; quando lai-
cus donat clerico: *Rip. in c. 2. n. 9. & ſeqq. de iud. &
ibi Can. Rot. deciſ. 7. eod. in nou.* Epiſcopus cauſam
ciuilem clericorum laico poteſt delegare, *c. 2. &
ibi poſt gloſſ. in verb. præſumant Can. de iud.* ratio di-
uerſitatis eſt, quia delegatus non iudicat iure
proprio, ſed iure delegantis, *l. 1. ff. de offic. eius cui
mand. eſt iuriſd. c. ſane de off. deleg.* Sed quando eius
iuriſdictio prorogatur, cognoſcit auctoritate
propria, quia iuriſdictio prorogata eſt eadem cũ
prima, *c. P. & G. & ibi gloſſ. fi. & Can. de offic. deleg. c.
ſignificaſti & ibi Pan. in fine Zab. in fine de foro com-
pet. & Can. communiter,* Iudices debent † habere 43
notarium publicum, vel duos idoneos viros, qui
acta iudicij excipiant, & ſcribant in iudicio ordi-
nario, extraordinario, ac ſummario; præterquam
in cauſis modicis, & breuioribus; quorum ori-
ginalia remanent apud ipſos ſcriptores, quæ in-
ſpicienda exhibent, *l. 2. C. de edendo.* deſcriptaque
exempla litigatoribus edunt, *l. præcipimus §. in hu*

cauſæ

Digitized by Google

autem C.de appellat.c.quoniam contra de probat.& ibi Pan.n.3. Pariſ.n.14.& Can.communiter l.ne in arbitris & ibi Bart.n.3.& 7.C.de recept. arbit.& ibi DD. alias ſi quid difficultatis euenerit, non creditur iudici, ſuper proceſſu, niſi in quantum per acta, vel per alia legitima documenta conſtabit, *d. cap. quoniam contra Mynſ.obſ.11.cent.1.& obſ.16.cent.2.* inter notarios Rotę, & aliorum tribunalium Curiæ practicatur, quod pro teſtibus, in actis apponuntur præſentes ſocij, *Mohed. deciſ. 6. de fid. Inſtr.*

44 Omnia † acta intelliguntur eſſe publica eo ipſo, quod facta ſunt pręſente iudice, & tabellione, ſecus ſi iudex abeſſet, *l. iubemus & ibi glo. fin. C.de lib. cauſ. & DD. l. acta ff. de re iud. l. ſiue apud acta C. de tranſact.* aut tabellio, *c.quoniam de prob. Bald. in l. geſta n.16.C. de re iud. Zab. in clem. ſepe §.& quia nu. 14.de verb.ſignif.l.2.C.de edendo.*

De Libelli Oblatione.

Titulus III.

SVMMARIA.

1 *Reo citato ad iudicium danda eſt copia libelli ſumptibus actoris, vt poſſit deliberare.*

2 *Quæ regula fallit in cauſis leuibus & alijs pluribus.*

3 *Iuxta Stylum Curiæ, primæ citationis, quæ intimatur vt deuoluat negotium ad Curiam, dari debet copia reo ſumptibus citantis, vel debet legi per notarium non data vel petita copia.*

4 *Eadem prima citatio debet cõtinere inſertam commiſſionem.*

5 *Libellus conuentionalis quæ continere debeat.*

6 *Actionis cuiuſuis duplex eſt cauſa, proxima & remota, & quænam in libello ſit exprimenda fuſe explicatur.*

7 *Beneficij poſſeſſionẽ poteſt quis retinere, & adipiſci ex pluribus titulis, etiam habitis à diuerſis.*

8 *Ius ad beneficium habens, ex pluribus cauſis agere prohibetur, vnde ex duplici electione non poteſt peti confirmatio.*

9 *Ius in beneficio, ex vna tantum collatione poteſt quis habere.*

10 *Res in libello, an & quomodo ſit exprimenda.*

11 *Libello ſententia debet eſſe conformis, alias eſt nulla.*

12 *Fallit dicta regula in quatuor caſibus.*

13 *Tractus futuri temporis non pertinet ad iudicem. Fallit in annuis & menſtruis debitis, & in redditibus, in quibus ad præſentes, præteritas, & futuras penſiones agi poteſt.*

REo citato † ad iudicium, danda eſt copia li- 1
belli, ſiue petitionis actis continuo inſerendæ, *Clem. ſæpe contingit §. rerum quia de verb. ſignif.* Sumptibus actoris vt reus poſſit deliberare, an velit cedere vel contradicere, *Clem. cauſam & ibi Can. de elect. l. 2. & ibi gloſſ. in verbo ſuo iure & Bald. in fine C. de hæred. vel actio vend. l. 1. ff. edendo cap. 1. & Pan. in c. 2. in 3. not. hoc tit.* in omni cauſa, *d. l. 1. d. c. 1.*
& vtrobique DD. Fallit † in cauſis leuibus & vi- 2
lium perſonarum, in quibus non datur libellus, *Auth. niſi leuiores C. de ſent. ex breuiloq. recit.* & alijs pluribus caſibus cumulatis *per Anchar. in cap. 1. n. 6 hoc tit.* ideo poſt titulum de foro compet. ſubiungit de libelli oblatione. Iure communi confor-
mis eſt Stylus † Curiæ Romanæ, iuxta quem pri- 3
mæ citationis, quæ intimatur, vt deuoluat negocium ad Curiam, cum habeat vim libelli, *c. 2. de dilat. Caſ. deciſ. 1. n. 5. & 6. de iud.* dari debet copia reo, etiamſi nõ petatur ſumptibus citantis, *Achill. deciſ. 9. de dol. & contum. Caputaq deciſ. 332. part. 1. Rot. diuerſ. deciſ. 762. part. 3. lib. 3. clem. cauſam de elect.* vel debet tantum legi per notarium non data vel petita copia, *d. clem. cauſam Achil. deciſ. xı. de dol. & contum.* & intimari reo perſonaliter, non eius vxori, *l. aut qui aliter §. ſed & Seruius recte ait & ibi gl. & DD. ff. quod vi aut clam &c. Mynſ. obſ. 37. cent. 3. l. 2. ff. de iniur.* atque relatio intimationis factæ extra Curiam, debet continere locum loci, *Cæſar. deciſ. 1. de dol. & contum. qui alias quotas cumulat. c. fi. de dol. & contum. Mohed. deciſ. 8. verſ. nec obſtant de dol. & contum.* & ſi fiat per notarium debet habere teſtes. *Put. deciſ. 5. lib. 3. Mynſ. obſ. 79. & ſeqq. cent. 1.* ac in actis cauſæ debet reproduci, *Mynſ. obſ. 77. & ſeq. cent. 1.* Si perſonaliter non reperitur, citatur ad domum ſolitæ habitationis, ſtaturque relationi nuncij, qui refert ſe domi citaſſe, quia perſonaliter non inuenit, *Bald. in l. properandum §. & ſi quidem n. 23. C. de iud. glo. & Can. in c. cum parati de appell. Gail. obſ. 48. & ſeqq. & obſ. 54. n. 7. & obſ. ſeqq. lib. 1. Mynſ. obſ. 51. cent. 5.* Si citandus impediat, vel procuret quoquo modo, ne ad eum citatio poſſit peruenire, *Clem. 1. & ibi Can. de iud.* vel ad domicilium citandi non pateat tutus acceſſus; ſufficit

citationem per edictum fuiſſe factam, in loco vicino, licet non viciniori; *Caſſad. deciſ. 6. Achill. dec. 15. de dol. & contum. l. dies cautioni §. toties ff. de dam. infect. & ibi DD. Gail. obſ. 55. & 57. lib. 1.* nam id ſpectatur vt ad citati notitiam facile peruenire poſſit pro conditione cauſæ, vel perſonæ, vel temporum, *l. nonnunquam ff. de iud.* alioquin non arctat
4 citatio, nec cauſam deuoluit. Debet prima † citatio continere inſertam commiſſionem ex communi DD. interpretatione, *d. c. 2. & ibi gloſſ. fin. de dilat. c. cum in iure de off. deleg. & ibi Can. Achill. dec. 10. de dol. & contum. Mynſing. obſ. 1. cent. 3.* licet id nulla legē, vel canone, expreſſe requiratur, niſi quando executio dirigitur alicui, *d. c. cum in iure l. prohibitum C. de iure fiſci & c lib. 10. l. a 1. C. de exact. tribut. lib. 10.* vel agitur de graui præiudicio: *l. vnica C. de mand. princip. l. 3. in princ. C. ſi min. ſe maior. dix.* In Citatione prima ad iudicium agitur de paruo præiudicio, quod tollitur per comparitionem, *Put. deciſ. 240. lib. 3. l. ſi quis aliena ff. de iud.* & reus comparens coram delegato, poteſt petere ſibi exhiberi reſcriptum originale iuriſdictionis, priuſquam reſpondeat: *Archid. in c. ſi epiſcopus n. 3. 3. quaeſt. 2. Mynſing. obſ. 2. cent. 3.* in alijs vero citationibus poſt primam, debet vel legi vel offerri copia expenſis citati; quia certus eſt de actu, & re, ſuper qua eſt lis, *Ach l. d. deciſ. 9. Caputaq d. dec. 332.* citatio præſumitur facta ad inſtantiā partis, quia requirit impenſam, *Barto. in l. cum ſeruus ff. de verb. oblig. Fel. in c. 1. n. 1. de iud. Put. deciſ. 127. lib. 1.* In hoc
5 titulo ſermo eſt de libello † conuentionali, qui datur in ciuilibus, & in eo exprimi debent contenta infraſcripto verſu, quis, quid, coram quo, quo iure, id eſt, cauſa petendi petatur, & à quo, recte compoſitus quiſque libellus habet. *c. 1. & ibi gloſ. fin. hoc tit. c. dilecti de iud.* Nomen actionis non eſt exprimendum, *d. c. dilecti Bart. poſt gloſſ. in l. 1. n. 28. ff. de edendo Iaſ. in §. omnium n 166 plures cumulans Inſtit. de action.* in omni libello concluſio eſt neceſſaria, ſine qua non poteſt lis conteſtari, *Bal. in l. edita in repetit. patauina n. 55. & ſeqq. C. de edendo & ibi DD. Pan. in c. nu. 29. & ſeq. de lit. conteſt. & ibi Fel. n. 7. ponit hanc regulam & 10 ſall.* Notant DD.
6 *poſt gloſſ. in §. omnium. Inſt. de actionib.* cuiuſuis † actionis duplicem eſſe cauſam, proximam, & remotam, quænam in libello exprimenda ſit, patet ex ſubſcriptis regulis. In actione perſonali vtraque cauſa eſt exprimenda, vel ſaltē remota, quando per eius expreſſionem infertur ad proximam, *c. fin. hoc tit. l. & an eadem §. actiones ff. de except. rei iud.* Quia eadem res ſæpe deberi poteſt, & ſingulas obligationes ſingulæ cauſæ ſequuntur, nec vlla earum alterius petitione vitiatur; *l. ſi is qui & l. expromiſſione ff. de act. & oblig.* Si non exprimitur cauſa remota, opus eſt exceptione, & appellatione, ſi non admittitur exceptio, alias procedit iudicium, *c. fin. in fine hoc tit. c. abbate ſane §. ſecus & ibi glo. in verb. obnoxium de re iud. in 6. l. fin. C. de ann. except. Bart. in l. 1. n. 15. ff. de edendo.* In actione reali pro dominio directo, vel vtili, ſufficit expreſſio cauſæ proximę, videlicet peto rem iſtam iure dominij, & non poteſt cogi actor ad exprimendam cauſam remotam, ſed omnes cauſæ vna petitione appræhenduntur, *d. l. & an eadem § actiones & ibi Bart. n. xi. l. ſi mater §. denique 1. reſp. ff. de except. rei iud. gloſſ. mag. in c 2. hoc tit. & ibi Can.* nam cum ex vna tantum cauſa, aut ex plurib. in idem tempus concurrentibus, & non ex diuerſis cauſis, in diuerſum tempus concurrentibus, *l. in numerationibus in princ. ff. de ſolut. Bart. in d. § actiones num. 10. idem in l. 9. § ex pluribus n. 10 ff. de acquir. poſſeß. poſt gloſſ. Pan. in c. inter dilectos de fid. Inſtrum. n. 15. in fine.* res poſſit eſſe ipſius, ex ea videtur dominium in iudicium deduxiſſe; ne alias videatur ex nulla, *d. §. ex pluribus l. non vt ex pluribus ff. de reg. iur.* Imo ſufficit actori ſuam, ex ſuperuenienti cauſa, fundare intentionem, quando agit aliqua cauſa ſpecialiter nō expreſſa; *c. abbate ſane §. ſecus & §§. ſeqq. de re iud. in 6. Bart. in d. §. actiones nu. 28. & 19. ff. de except. rei iud. Iaſ. in §. omnium n. 66. & ſeqq. Inſtit. de action.* Secus tamen ſi certam & ſpecialem in ſua petitione ſubiunxerit, *l. non poteſt videri l. nō quemadmodum ff. de iud.* Eſt vtile reo, quod nulla cauſa remota exprimatur, quia ſi petitio eſt generalis, licet proſecutio fuerit ſpecialis, abſolutoria lata præiudicat actori in omnibus; ſi vero petat fundū ſuum eſſe, cauſa remota expreſſa, ex eo quod titius eum ſibi tradiderit, ſi poſtea eum alia ex cauſa petat, cauſa adiecta, non debet exceptione ſubmoueri, *c. fin. & ibi gl. fin. de cauſ. poſſeß. & propriet. d. l. ſi mater §. denique d. l. & an eadem §. actiones & ibi DD.* Idē iuris eſt in petitione hęreditatis, quod in reali, *d. l. ſi mater l. ex ſextante ff. de except. rei iud.* cum quis non poſſit eſſe hæres, niſi ex vna cauſa, & vnus in ſolidum, *l. hereditate §. 1. ff. de Caſtr. pecul. l. quamdiu l. eum qui ff. de acquir. hered.* In publicana, ſeruiana, quaſi ſeruiana, confeſſoria, negatoria, perſonali in rem ſcripta, exprimenda eſt

cauſa

Digitized by Google

cauſa remota, quia ex pluribus cauſis poſſunt
competere, Bart. in d. §. actiones nu. 13. 14. 15. 16. &
ibi DD. communiter. Idem obtinet in interdictis,
quia ex pluribus cauſis vtilibus eandem rem poſ-
ſidere poſſumus, d. §. ex pluribus d. l. non vt ex pluri-
bus. Secus ex vtili, vel inutili, aut ex cauſis contra-
rijs, Bart. in d. §. ex pluribus n. 2. & 4. Prædicta pro-
cedunt in prophanis, & locum habent in benefi-
cialibus, quia in beneficialibus cadit vera poſſeſ-
ſio reſpectu tituli, ſicut & reſpectu proprietatis,
ideo eſt quod ſunt introducta iudicia poſſeſſoria,
ſicut & in alijs rebus prophanis: Clem. 1. de cauſ.
poſſeſſ. & propriet. c. in litteris de reſtit. ſpoliat. Franc.
7 in c. 2. n. 1. vt lit. pend. & c. in 6. poſſeſſionem † be-
neficij poteſt quis retinere & adipiſci ex pluribus
titulis, etiam habitis à diuerſis, Franc. in c. vt quis
duas in fine de elect. in 6. & ibi Gemin. & Can. quia
poſſeſſionem petens vel illam defendens, petit
ſimpliciter factum tueri, & exequi: c. poſt electio-
nem & ibi Pan. n. 4. & ſeqq. c. litteras de conceſſ. præb.
gloſſ. in c. inter dilectos in verb. quod meum in fine de fid.
Inſtrum. & ibi Can. Lap. alleg. 132. nu. 2. Roman. conſ.
433. n. 5. & ſeqq. Rot. diuerſ. deciſ. 305. part. 1. in be-
neficialibus multiplicari poteſt titulus. & per ſe-
cundum non renunciatur primo, ſed ſecundus
primo accumulatur, Fel. in c. in noſtra n. 2. de reſcrip.
qui limitat 3. modis & ibi Can. niſi ſint contrarij. &
incompatibiles, vt titulus prælaturæ, & titulus
commendæ: Roman conſ. 350. n. 13. & ſeqq. habens
8 ius † ad beneficium, ex pluribus titulis agere pro-
hibetur, vt ex duplici electione non poteſt quis
petere confirmationem, etiam cum proteſtatio-
ne, c. vt quis duas de elect. in 6. quia confirmatio
eſt decretum, quod ſuper incerto non poteſt in-
terponi, Clem. 1. de conceſſ. præb. c. 1. eod. in 6. eſſet
autem incertum quænam electio confirmaretur,
cum ambæ eodem caſu non poſſint valere: Can.
in d. c. vt quis duas. collatio ſola ratificata tribuit
ius in beneficio, ſine adeptione poſſeſſionis, c.
quoddam in fine de præb. in 6. c. fin. de conceſſ. præb. in
6. plures collationes, eiuſdem datæ, reſpicientes
eundem effectum in perſona eiuſdem concur-
runt; d. c. poſt electionem Mobed. de iſ. 2. circa finem
princ. & n. 2. de off. deleg. ſecus ſi ſint diuerſæ datæ,
9 nam ex vna † tantum collatione poteſt habere
ius in beneficio, iuxta vulgatam regulam, quod
meum eſt, ex alia cauſa meum fieri non poteſt, ni-
ſi deſierit meum eſſe; c. inter dilectos & ibi gl. in verb.
quod meum eſt de fid. Inſtr. & Fel. nu. 17. qui limitat 3.
modis. imo allegans diuerſos titulos non concur-
rentes, debet ſuccumbere; gl. in d. verbo quod meum
eſt approbata ibid. per Pan. n. 15. in fine verſ. 3. glo. quæ-
rit. Iure per collationem acquiſito, ſufficit in li-
bello dicere, ſum prouiſus per epiſcopum, ideo
ſententietis pro me, c. cum eccleſia de cauſ. poſſeſſ. &
propriet. Gemin. in d. c. vt quis duas in gloſſ. ſuper verb.
ex vna de elect. in 6.

Res an in libello † ſit exprimenda, adhibenda 10
eſt diſtinctio. In actionibus vniuerſalibus non eſt
exprimenda res in libello, neque in ſententia, ſed
in executione, l. 4. l. ſi quo ff. de petit. hæred. & ibi DD.
l. quæſitum in princ. ff. de pecul. vt quando petitur
hæreditas; eccleſia cum iuribus & pertinentijs
ſuis, c. cum ad ſedem de reſtit. ſpoliat & ibi Pan. n. x &
xj. Butr. num. 13. & ſeq. c. inter dilectos de donat. præ-
benda cum plenitudine iuris & honoris canoni-
ci, c. proponit de conceſſ. præb. vindicatur ius epiſco-
pale, c. conquerente de offic. ordin. c. his qui de maior. it.
& obed. archidiaconale, c. dilecto de off. Archid. In a-
ctionibus generalibus, vt mandati, tutelæ, pro
ſocio, & conſimilibus, non ſunt res exprimendæ,
in libello, ſed in iudicio, ac ſententia, l. licet C. de
iud. & ibi DD. In ſingularibus vero, ſiue ſpeciali-
bus, ſiue realis ſit actio ſiue perſonalis, neceſſe eſt,
quod exprimatur res, in ſectæ quidem materiæ
pondus, ſignatæ numerus, factæ ſpecies, ſed &
menſura, cum res menſura continebitur, in ho-
mine, nomen & ætas, fundi nomen, eiuſque qua-
litas, & confinia: alias eſt iuſta cauſa appellandi,
c. 2. & ibi gl. mag. & Pan. num. 1. & 4. hoc tit. & Can.
communiter l. ſi in rem la. 1. ff. de rei vend. & ibi DD.
poſt gl. fin. De emendatione, & mutatione libelli,
ac cumulatione actionum, videndi ſunt, §. ſin
minus, & duo §§. ſeqq. Inſt. de act. & ibi DD. Libello
ſiue petitioni debet † eſſe conformis ſententia, 11
l. vt fundus ff. com. diuid. l. ſi ex teſtamento ff. de except.
rei iud. alias eſt nulla, c. qualiter & quando el. 2. §.
pen. & ibi gl. in verbo forma de accuſat. c. licet Heli de
ſimon. in fine princ. & ibi gloſſ. c. cum dilectus in fine de
ord. cognit. ideoque nec tacite nec expreſſe à par-
tibus remitti poteſt, Clem. ſæpe contingit §. verum
quia de verb. ſignif. Pan. in c. 1. n. 10. & ſeqq. hoc tit. vl-
tra id, quod in iudicium deductum eſt, excedere
poteſtas iudicis non poteſt, d. l. vt fundus. & fatuus
eſt iudex, qui pronunciat ſuper non petitis, l. fin.
C. de fideicommiſſ. libert. Ex quibus infertur, quod ſi
actor deducat vnam cauſam in libello, & poſtea
probet de alia, ſuccumbit, l. habebat in princ. ff. de
inſtit.

Digitized by Google

inſtit.act.l 1.*ff.ſi menſ.falſ.mod.dixerit* , & reus abſoluitur, reſeruato actori iure agendi ſibi competenti ex apta cauſa, *l.Bebius Marillusff de pact.dotal. c.examinata de iud. Cors.ſing.*158.*plures cumulans gl. in l.*1.*in verb.nec tenere ff.ſi menſ. falſ.mod.dix.Nicol. Euerhard. in loco ab effectu eorum quæ ſimul.req. ad eſſe in fine Gail.obſ.*67.*lib.*1. item ſi in cauſa beneficiali reus fateatur ſe ius non habere , & actor nihil probat de ſuo iure, quod iudex non poterit ſuper illa inſtantia procedere contra reum ad priuationem ; ſed inchoando nouam inſtantiam, per viam inquiſitionis , poterit ad priuationem rei procedere, *Pan.in c.*2.*ſub n.*9. *de confeſſ. Pan.in c.ex conquæſtione n.*13. & 15. *de reſt.ſpol. Bart. in l.æmilius ſub n.*5.*ff.de minor. & ibi DD.* licet ſecus ſit in Papa, & principe, *Iaſ.in* §. *curare n.*27.*& ſeqq.Inſt.de act. vbi ponit* 5.*fal.ad d.regulam ſententia debet eſſe conformis libello,* 12 Fallit dicta † regula , quando actori proditæ ſunt duæ actiones, quarum vna tendit ad contractum reformandum , alterá ad eundem reſcindendum, & intentata fuerit illa quæ tendit ad contractum reformandum , poteſt iudex ex officio, parte non petente, ferre ſententiam ſuper alia actione non intentata , & contractum reſcindere , *l.bouem* §.*aliquando ff.de ædil. edict. l.*2.*C. de reſcind.vend.* fallit ſecundo, quando ab initio ſe non reſtrinxit ad certam cauſam , ſed monitorio vel commiſſioni inſerit clauſulas generales, tunc enim proſecutio ex vna cauſa, non impedit quo minus ad aliam poſſit conuolare, etiam abſque refectione expenſarum, *Greg.xv.deciſ.*270.*num.*3. *Card.Scraph.deciſ* 630.*num.*4.*&* 5.*Achil.deciſ.*22.*de appell. Caſ. deciſ.*1.*de iud.* fallit tertio, in cauſis ſummarijs de ſui natura , ac plenarijs , quæ, ex forma commiſſionis cognoſcendæ veniunt, de æquitate, vel ſola facti veritate inſpecta in quibus actor debet obtinere, licet in libello deduxerit vnam cauſam, & in proſecutis probauerit de alia cauſa, *Alex.in l.ſi ita* §. *chryſogonus num.* 8. *ff. de verbo oblig. & ibi DD. Hippol. de Marſ.ſing.* 272. *Caputaq. deciſ.* 126.*part.*3.*Gail.obſ.* 66. *num.*15.*& ſeqq. lib.* 1. fallit quarto in iudicijs criminalibus in quibus concluſio non eſt de neceſſitate libelli, & Iudex plus minuſque condemnandi libertatem habet, *Bart. in l. quid ergo* §. *pæna grauior ff. de ijs qui not.infam. Bald.in l.et ſi ſeuerior C. eod.tit.Mynſing.obſ.*81.*cẽt.*4. 13 Tractus futuri † temporis non pertinet ad iudicem, *l.non quemadmodũ ff.de iud. l.*1.§. 1.*ff.de vſur.gl. in c.auditis in verbo facies de proc. c.Rom.* §. *caueant in verbo futuris de ſent.excomm.in* 6. fallit in annuis & menſtruis debitis , & in redditibus, in quibus ad præteritas , præſentes , & futuras penſiones agi poteſt, *l.*1.*C.de fideicom. l.libertos quos* §. 1 *ff.de alim. & cib.legib.l.ædiles* 1. §.*item ſciendum ff. de ædil. edict. Gail.obſ.*74.*lib.*2.

De mutuis petitionibus.

Titulus IIII.

SVMMARIA.

1 *Reconuentio ſiue mutuæ petitiones fiunt à reo de eadem re, vel diuerſis pluribus rebus, & per plures libellos , apud eundem iudicem, apud quem fit Conuentio,*

2 *Reconuentio habet locum coram arbitro iuris, non vnius articuli, ſed certa Cauſa, delegato, ordinario.*

3 *Quando agitur officio iudicis , & in omnibus actionibus.*

4 *Reus lite pendente, prohibetur actorem trahere coram alio iudice quam conuentionis ſub pœnis nullitatis actorum , & condemnationis expenſarum.*

5 *Reconuentio fit ante litis conteſtationem , vel in ipſa litis conteſtatione, vel parum poſt, ac etiam durante primo iudicio , quouſque concluſum eſt in Cauſa, ſi fiat ante , vel in ipſa litis conteſtatione gaudet priuilegio prorogatiuo iuriſdictionis, & parilitate temporis in procedendo, ſi vero poſt eam fiat, gaudet tantum priuilegio prorogatiuo iuriſdictionis.*

6 *Modus procedendi datur per reſcriptum in Cauſa conuentionis , cenſetur repoſitus in Cauſa reconuentionis.*

7 *Reconuentio in quibus cauſis ceſſat.*

ACTOR non dedignetur eum contra ſe habere iudicem, in eodem, aut diuerſo negocio, cuius in agendo obſeruat arbitrium , *c.*1.§.*cuius in agendo* 3.*quæſt.*8.*l.cum papinianus C.de ſent.& interl. omn.iud.* imo actor non poteſt electum à ſe iudicem recuſare priuilegio perſonæ , quod eum eximeret ab illius iuriſdictione , *auth. offeratur C. de litis conteſt.* ſed bene priuilegio cauſæ, *l.ſi quis C.depoſiti l.fin. C. de ord. cognit. Bart. in auth. & conſequenter*

Digitized by Google

quenter n. 9. C. de ſent. & interl. omn. iud. vt ſi con-
uentus ex cauſa nummaria, velit actorem recon-
uenire actione præiudiciali, Pan. in c. 1. n. 29. & 30.
hoc tit. cont. Bald. in d. auth. & conſequenter ſub nu. 1.
tenentẽ contrarium. præterea non debet eſſe in po-
teſtate calumnioſi rei conuenti, ne coram primo
iudice actor agat, & litem proſequatur, l. ſi idem
§. quod ſi mutua ff. de iuriſd. omn. iud. ideo poſt titu-
lum de libelli oblatione, ſubnectit de mutuis pe-
1 titionibus; quæ fiunt à reo † de eadem re, vel di-
uerſis pluribus rebus, & per plures libellos, l. o-
mnium ff. de procur. Bald. in d. auth. & conſequenter n.
2 18. Bart. n. 1. & 2. apud eundem iudicem † apud
quem fit conuentio, ſiue ſit arbiter iuris (non v-
nius articuli, vt cauſæ ſuſpicionis allegatæ contra
delegatum, vel ordinarium, coram quo non fit
reconuentio) c. cum ſpeciali de appell. c. legitima de
appell. in 6. c. peruenit xj. quæſt. 1. Pan. in c. 1. in fine hoc
tit. ſed certæ cauſæ videlicet, quam epiſcopus ha-
bet contra clericum, c. ſi clericus §. 1. 31. quæſt. 1.
Pan. in d. c. 1. in fine hoc tit. ſiue ſit delegatus, & ha-
bens limitatum mandatum, Bald. in c. 1. num. 9. hoc
tit. ſiue ordinarius, c. 1. & 2. hoc tit. d. l. cum Papinia-
nus & auth. & conſequenter C. de ſent. & interloc. om.
3 iud. etiam quando agitur † officio iudicis, l. 1. in
fine ff. de var. & extraord. cognit. c. 2. de off. iud. Pan.
in c. 1. n. 32. hoc tit. & in actionibus perſonalibus,
c. diſpendia de reſcrip. in 6. realibus, & mixtis; Franc.
in d. c. diſpendia poſt gl. in verb. perſonales n. 4. quia in
realibus, ſicut in alijs, indiſtincte, in computatio-
ne dictæ conſideratur, locus domicilij habitatio-
nis rei; c. ſtatutum §. cum vero de reſcript. in 6. ideo ſi
clericus conuenit laicum coram iudice laico, ille
laicus poteſt reconuenire clericum de crimine
ciuiliter, non tamen criminaliter coram eodem
iudice laico: c. at ſi clerici & ibi glo. in verb. non tenet
de iud. & ibi Can. Scholaris trahens actorem ad
ſuum iudicem, à ſe electum; poteſt eum recon-
uenire coram eodem, quia licet electionem fori
habeat, eſt tamen reus, Bald. in d. auth. & conſequen-
ter in fine Pan. in c. 1. n. 37. & ſeqq. hoc tit. Imo lite
4 pendente, prohibetur † reus actorem coram alio
iudice, quam conuentionis trahere; ne coram di-
uerſis iudicibus eodem tempore agatur; c. fin. de
reſcript. l. ſi idem §. quod ſi mutua ff. de iuriſd. omn. iud.
ſiquidem actorem traxerit, coram alio iudice de-
legato in actione perſonali, proceſſus eſt ipſo iure
nullus; in actione reali, vel mixta, annullatur ope
exceptionis, d. c. diſpendia & ibi Franc. nu. 4. Si co-
ram ordinario annullatur ope exceptionis, & in
omnibus caſibus condemnatur in expenſis; d. c.
diſpendia & ibi gl. in verb. vel conuentionis & Franc. n.
5. & 6. limitat 3. modis Barth. in d. auth. & conſequen-
ter n. 1. & 2. & ibi DD. Ratio diuerſitatis inter a-
ctiones perſonales, ac reales, & inter delegatum,
& ordinarium allegatur, quia c. diſpendia de reſcrip.
in 6. loquitur de delegato, & perſonalibus actio-
nibus, & priuat ipſo iure omni commodo littera-
rum, & annullat proceſſus habitos per eaſdem,
& licet ex identitate rationis conſtitutio pœnalis
poſſit extendi ad actiones reales, & iudicem or-
dinarium, tamen pœna non habet locum ad ca-
ſum extenſum; arg. c. 1. de temp. ord. in 6. in verb. Ita-
lica & ibi DD. Franc. in d. c. diſpendia ſub nu. 4. & 6.
& ibi Can. Bart. in d. auth. & conſequenter nu. xi. &
ſeqq. & ibi DD. lite contra reum mota, prius ven-
tilata & terminata, tum demum reus admittitur
ad agendum coram alio iudice, d. auth. & conſe-
quenter in fine.

Reconuentio † fit ante litis conteſtationem, 5
vel in ipſa litis conteſtatione, vel parũ poſt, ante-
quam iuretur de calumnia, l. rem non nouam C. de
iud. d. auth. & conſequenter auth. de executoribus §.
illud verſ. ſancimus coll. 7. ac etiam durante primo
iudicio, d. c. diſpendia. quouſq; renunciatum eſt, &
concluſum in cauſa; quia iudicium dicitur, dum
negocium diſcutitur, c. forus de verb. ſignif. l. fin. C.
de compens. gl. 1. in c. 1. hoc tit. ſi fiat ante litis conte-
ſtationem, vel in ipſa litis conteſtatione, recon-
uentio gaudet priuilegio prorogatiuo iuriſdi-
ctionis, & parilitate temporis in procedendo; ſi
vero fiat poſt litis conteſtationem, gaudet tan-
tum priuilegio prorogatiuo iuriſdictionis, non
ſimultanei proceſſus, Bart. in d. auth. & conſequen-
ter n. 12. & ibi Bald. n. 6. Franc. in d. c. diſpendia §. reus
numero quinto, & Bald. in c. 1. n. 10. hoc tit. nam cau-
ſæ conuentionis & reconuentionis viciſſim ſunt
tractandæ, nempe, vt reus prius reſpondeat li-
bello actoris. l. qui prior ff. de iud. & deinde actor
libello rei, & ſic de cæteris, c. cum dilectus de ord.
cog. c. 1. hoc tit. Bart. in d. auth. & conſequenter num. 4.
& ſi actor nollet reſpondere, iudex debet ei de-
negare iuſtitiam, nec audire ipſum ſuper cauſa
ſua, c. Imperatorum & c. fin. §. pœna de iuram. cal. gl. 1.
in c. 1. hoc tit. & eadem ſententia ſunt terminanda,
cum dicta prærogatiua actoris, l. 1. C. rerum amo-
tarum l. neque C. de compens. d. c. 1. hoc tit. ſi de vtraq;
cauſa pariter liqueat, ſi autem prius liqueat de

Digitized by Google

vna quam de alia, tunc Iudex poteſt pronunciare
de cauſa conuentionis de qua liquet, & ſi contin-
gat ab ea appellari, poterit procedere ad ſenten-
tiam in cauſa reconuentionis non obſtante ap-
pellatione quia ſunt duæ diuerſæ cauſæ. *Panor. in
c. 1. ſub nu. 9. h. t. ſpec. tit. de reconuent. §. Vidend. nu. 5.
& ſeqq. Mynſ. obſ. 10. cent. 1. Soc. Sen in c. prudentia n.
17. hoc tit.* Si ille ordo non fuerit obſeruatus, ſen-
tentia non eſt ipſo iure nulla, ſed venit annullan-
da, per ordinis præpoſterationem; *l. 1. §. fin. ff. qua
ſent. ſine appell. reſcind. Bald. in c. 1. ſub nu. 9. hoc tit.* eſt
enim peruerſio cauſæ ad cauſam, quæ non habet
ipſo facto vitiare: *l. 1. C. de appell. 2. quæſt. 1. & ibi gl.*
6 *mag. in ſumma*, Item † modus procedendi datus
per reſcriptum, in cauſa conuentionis, cenſetur
repetitus in cauſa reconuentionis, vt ſi ſublata ſit
appellatio, *c. 2. hoc tit.* aut cauſa ordinaria com-
miſſa ſit ſummarie, *Clem. ſæpe contingit & ibi gloſſ. in
verbo ſi quid petere voluerit in fine de verbo ſignif.* ſe-
cus, quando appellatio prohibetur iure commu-
ni; vnde quando alimenta petuntur, licet non
poſſit appellari in cauſa alimentorum, appellabi-
tur tamen in cauſa reconuentionis ſuper alia re,
idem in poſſeſſorijs. *Bald. in d. auth. & conſequenter*
7 *ſub n. 10.* Ceſſat reconuentio † in cauſa criminali,
*c. neganda 1. & 2. 3. quæſt. xj. late Pan. in c. 1. n. 22 hoc
tit.* quia non relatione criminum, ſed innocentia
reus purgatur, *l. is qui ff. de public. iud. & ibi gl. plures
quotas allegat l. 2. §. 1. ff. de adult.* Secundo coram
arbitro, *c. cum dilectus de arbit.* Tertio quando
reus eſt excommunicatus, *c. cum inter de except.*
quia reconuentio non eſt defenſio, ſed impug-
natio, Quarto quando petitur executio inſtru-
menti confeſſionati, quia habet vim ſententiæ,
Bald. in d. auth. & conſequenter n. 17. Quinto in
cauſa appellationis, quia iudex appellationis nul-
lam habet iuriſdictionem, niſi per deuolutio-
nem, *l. 1. ff eum qui appell. in princ. defen. deb. l. 2. §. le-
gatis verſ. & quoq; ff. de iud.* Sexto quando fuerit
reconuentio de tali cauſa, de qua iudex non po-
teſt cognoſcere, vt laicus de cauſa ſpirituali, *gloſ.
pen. in fine in c. 2. hoc tit. & ibi Pan. n. 28. & ſeqq. c.
quanto de iud. c tuam de ord. cognit.* aut alia cauſa, de
qua iudex non poteſt cognoſcere, etiam vtraq;
parte volente, *Bart. in d. auth. & conſequenter n. 5. &
6. & ibi DD. C. de ſent. & interloc. omn. iud.* Septimo,
in cauſa recuperandæ poſſeſſionis, *c. ſuper ſpolia-
tione de ord. cognit.* propter priuilegium ſpoliati, vt
non cogatur ante reſtitutionem ſpoliatoribus re-
ſpondere, *l. ſi quis ad ſe fundum C. ad leg. Iuliam de vi
& c. c. cum dilectus de ord. cognit.* Octauo, quando vtraque petitio occaſione vnius contractus naſcitur, quia habet naturam actionis, & exceptionis, *l. qui pendentem l. iulianus §. ex vendito ff. de act. empt.* ſiue occaſione vnius facti, in caſu in quo ambæ petitiones non poſſunt eſſe ſimul veræ, *l. qui fidem ff. de tranſact. l. cum proponas c. cum ſua materia C. eod.* nam ſi vnus vere contrauenit tranſactioni, alter non dicitur vere contrauenisse, nec vterque poteſt condemnari ad damna, expenſas, & intereſſe aut quando cauſa conuentionis, aut reconuentionis ſe mutuo perimunt, quia reconuentio habet vim exceptionis. *l. viro atq; ff. ſolut. mat. & ibi Bald. in fine.* Nono coram delegato dato de conſenſu vtriuſque partis, non enim actor, illum magis eligit, quam reus. *Bart. in d. auth. & conſequenter in fine Pan. in c. 1. num. 33 hoc tit.* In cauſis ſummarijs locus eſt reconuentioni ſi reconueniatur alia ſummaria, *l. ſed & hæ §. non ſolum ff. de procur. c. ſuper ſpoliat. in princ. de ord. cognit.* idem dico, quando cauſa reconuentionis eſt ordinaria, quantum ad ius & prorogationem fori, non quantum ad parilitatem proceſſus, *Pan. in c. 3. num. 35. hoc tit.* Decimo ceſſat in confitente debitum, non in figura iudicij: *arg l. ſed etſi reſtituatur ff. de iud.* ſi in figura iudicij confiteatur, & in ipſa reſponſione actorem reconueniat, procedit reconuentio, quoad ius fori, non quoad parilitatem proceſſus; ſi ex interuallo, quoad neutrum habet locum reconuentio, *l. 3. & ibi Bald. in 1. not. C. qui ad libert. procla. non poſ.*

De litis conteſtatione.

Titulus V.

SVMMARIA.

1 *Litis conteſtatio fit per congruam rei reſponſionem ad petitionem actoris in iudicio propoſitam, animo conteſtandi litem factam, coram iudice pro tribunali ſedente.*

2 *Litis conteſtatio non fit per exceptionem peremptoriam ex parte rei oppoſitam.*

3 *Lis non habetur pro conteſtata ex contumacia.*

4 *Litis conteſtationis effectus varij.*

5 Non

Digitized by Google

5 *Non operatur dictos effectus, quando non tenet, aut eſt inualida.*

6 *Litis conteſtatio in quibus cauſis non requiratur.*

7 *Litis conteſtationis vim habet, terminus ad proponendum omnes exceptiones dilatorias.*

LIBELLO per actorem oblato, & facta re-
1 conuentione, fit † litis conteſtatio per con-
gruam & directam, *gl. in c. quoniam contra in verb.*
reſponſiones de prob. Gail. obſ. 73. cum quinque obſ. ſeq.
lib. 1. rei reſponſionem, ſiue negando, ſiue confi-
tendo ad petitionem actoris propoſitam in iudi-
cio, animo conteſtandi litem factam, coram iu-
dice pro tribunali ſedente, *c. ſuper quæſtionem in*
princ. verſ. quod ſi delegatus de offic. deleg. Maria. Socin.
in c. 1. n. 9. in fine hoc tit. qua omiſſa proceſſus eſt i-
pſo iure nullus, *c. 1. hoc tit. l. 2. cum authent. ſeqq. C.*
eod. c. dudum el. 2. §. licet de elect. & ibi gloſſ. in verbo
reſponſionem & Can. Mynſ. obſ. 74. Cent. 3. quia eſt
primum fundamentum iudicij, & per eam dici-
tur lis inchoari, *c. 1. & ibi gloſſ. 1. de plus petit. l. vnica*
C. eod. & vtrobique DD. l. amplius ff. rem ratam haberi
§. ſed hæc quidem & ibi gloſſ. in verbo diximus Inſtit. de
actionibus. Proteſtatio impedit litis conteſtatio-
nem, licet verba alias ſint apta, ad litem conte-
ſtandam, quando iudex eam non reprobat, aut
pars aduerſa ei non contradicit, *Butr. in c. 1. nu. 9.*
Pan. n. 16. & 17. & Can. hoc tit. Bart. in l. 1. n. 15. &
ſeq. C. hoc tit. Mynſ. obſ. 31. & 74. cent. 3. In Romana
Curia fit litis conteſtatio hiſce verbis, Nego nar-
rata prout narrantur, & dico petita fieri non de-
bere, *ſpeculator hoc tit. §. nunc dicamus n. 1. 2. & ſeqq.*
Goffred. in ſumma huius tituli ſub n. 3. Pan. in c. cum ad
ſedem n. 4. & 5. de reſtit. ſpoliat. Franc. in c. fin. ſub n. 2.
hoc tit. in 6. Rot. deciſ. 2. hoc tit. in nou. item nihil fieri
niſi ſeruatis ſeruandis, & verificatis verificandis,
Cæſar. ſub dubio ſorte deciſ. 1. n. 10. de fideiuſſor. item
narratio actoris & reſponſio rei, ſine alia petitio-
ne inducunt litis conteſtationem. *c. abbate de verb.*
2 *ſignif. c. cum veniſſent de inſtit.* Per † exceptionem
peremptoriam, ex parte rei propoſitam, non fit
litis conteſtatio, imo ea non obſtante fieri opor-
tet eandem niſi ſit de illis exceptionibus, quæ li-
tis conteſtationem impediunt, *c. fin. hoc tit. in 6. &*
recenſentur in c. 1. eodem, quia excipiens non vide-
tur negare, aut cõfiteri petitionem actoris, *c. cum*
venerabilis & ibi Pan. n. 26. & Bart. in l. non vtique ff.
de except. l. eleganter §. ſi quis poſt ff. de cond. indeb.
Bald. in l. exceptionem n. 22. C. de prob. Lis conteſtan-
da eſt, antequam iuretur de calumnia, *l. 2. C. de iu-*
ram. calumn. ex contumacia lis † non habetur 3
pro conteſtata, *Bald. in l. ſcire §. ſufficit numer. 7. de*
excuſ. tut. &c. niſi in caſibus in quibus non requi-
ritur vera litis conteſtatio, *l. 2. C. vbi in rem actio*
exerc. deb. contumacia inducit præiudicium taci-
tæ confeſſionis, in præparatorijs litis, & in pro-
batorijs, ſed non ſuper libello: oportet enim li-
tem ſubſtantiari per interrogationem, & reſpon-
ſionem expreſſam: *Bald. in c. vaſallus el. 2. in fine ſi de*
feud. fuerit controuerſ. inter dom. & c. l. contumacia ff.
de re iud. Onot. Inſt. de interd. §. ſumma nu. 16. quod
nota pro ſtylo obſeruato in curia archiepiſcopa-
li Colonienſi, iuxta quem ſemper Officialis com-
minatur in citationibus articulos, aut ſcripturas
habenda pro confeſſatis.

Litis † conteſtatio perpetuat actionem vſque 4
ad quadraginta annos, *l. fin. C. de præſcript. 30. an-*
norum &c. ſed non officium iudicis: *Bald. in d. l. fin.*
nu. 1. excludit omnem exceptionem dilatoriam,
l. exceptionem C. de probat. c. ſi quis epiſcoporum §. exce-
ptio 3. quæſt. 6. ac cautionem de legato ſeu fidei-
commiſſo ſoluendo: *l. 1. in princ. verſ. fin. ff. vt legat.*
ſeu fideicom. nom. caueat. transmittit actionem in
hæredem ex delictis defuncti; *l. 1. C. ex delictis de-*
functi in quant. hæred. conuen. §. non autem in fine Inſt.
de perpet. & temp. action. & ibi DD. operatur vt fru-
ctus, acceſſiones, expenſæ veniant officio iudi-
cis; ea vero, quæ ante contingunt, non valde ad
eum pertinent, niſi nominatim ei fuerint iniun-
cta: *l. ædiles 1. §. item ſciendum eſt hæc omnia ff. de ædil.*
edict. & ibi gloſſ. in verb. iniuncta, facit procurato-
rem Dominum litis, ſiue inſtantiæ, *l. quod quis &*
l. neque C. de procur. & vtrobique DD. Rot. deciſ. 20. in
fin. de procur. in nou. Achil. deciſ. 13. de procur. Greg. XV.
deciſ. 548. n. 3. 4. 5. & ſeqq. & ibi annot. Oldrad. conſ.
317. n. 2. Sollicitator in nullo iudicio litem facit
ſuam, *Franc. Marc. quæſt. 199. part. 2. l. Plautius ff. de*
procur. & ibi poſt gloſſ. 2. DD. l. 4. in princ. ff. de re iud.
excludit ea, quæ meræ ſunt facultatis, circa rem
aut perſonam adiectam in ſolutione, vt quando
quis ſtipulatus fuerit decem in melle, aut ſtipula-
tus fuerit ſibi aut titio, *l. ſi quis la 3. ff. de ſolut.* Ex-
æquat omnes poſſeſſores, & per litis conteſtatio-
nem fiunt malæ fidei poſſeſſores; ideo fructus
poſt eam omnes reſtituendi ſunt cum ipſa re, *c. ſi-*
gnificauerunt & ibi gloſ. fin. & Can. de teſt. l. certum C.
de rei vendicat. l. ſed & ſi lege §. etiam ſi ante litem ff. de
petit. hæred. §. 1. & 2. Inſt. de officio iud. & ibi gl. & DD.

Bb 2 In

In multis iuris articulis inſpicitur tempus litis cō-
teſtatæ, l. litis in princ. & §. 1. ff. de negot. geſt. l. quod
autem ff. de donat inter vir. & vxor. & ante litis con-
teſtationem nō dicitur quis agere, ſed agere vel-
le, l. amplius ff. rem ratam haberi, in ea quaſi con-
trahitur, l. 2. § fin. & ibi gl. fin. & DD ff. de prat. ſtipul.
l. 3. §. idem ſcribit ff. de pecul. & ibi not. Non opera-
5 tur † dictos effectus, quando non tenet, propter
non ſeruatum iuris ordinem, præſcriptum in
auth. offeratur C. hoc tit. Bald. in l. ſi pater tuus C. ne de
ſtat. defunct. vt ſi porrecto libello non fuerit facta
citatio, vt reus veniat ad reſpondendum libello,
aut ſtatutus vel annotatus per notarium termi-
nus reo datus ad reſpondendum, vt communiter
fit, gl. in d. auth. offeratur in verb. initio Butr. in c. 1. ſub
n. 12. hoc tit. vel reſponſio præcedat traditionem
libelli, But. in c. 1. n. 23. hoc tit. aut ſequatur ex in-
teruallo, vel abſente parte ex opinione Bart. in l. 1
n. 9. & 10. C. hoc tit. impugnata per Butr. in c. 1. ſub
n. 12. hoc tit. aut ſit facta coram iudice incompe-
tente, cuius examen ſit vetitum, & contra legem,
c. dudum el 2. § licet autem de elect. & ibi Can. Marian.
Socin. in c 1. n. 9. hoc tit. Bald. in l. ſi pater tuus C. ne de
ſtat. defunct. c. vt debitus & ibi gl. 1. de appell. glo. fin. in
auth. offeratur C. hoc tit. nam negatio facit iuriſdi-
ctionem dubiam, quando intentio negantis eſt
fundata de iure communi, quia eſt probabilis
imo iam probata, vt ſi coram eo, qui iure com-
muni non eſt iudex, lis ſit conteſtata, c. ad audien-
tiam noſtram de conſuet. l. ſi militaris & l. fin. C. ſi à
non compet. iud. c. at ſi clerici de iud. l ſi pater tuus C. ne
de ſtat. defunct. Rot. deciſ. 6. nu. 3. de iureiur. & ita in-
telligendus eſt Vant. de nullit. ex defectu iuriſdictionis n.
23. & 24. & ſeq. ex doctrina Bald. in l. licet n. 9. & 10
& Innoc. in c. innotuit allegat ab eo Guid. Pap. dec. 322.
nam in his quæ non dependent à conſenſu par-
tium, approbatio partium non releuat ad fun-
dandum iudicium, l. ſi expreſſim ff. de appell. l. 2. &
ibi not. C. communia reſt. iud. quod ſi ordinariam
habeat iuriſdictionem, l. 2. ff. de iud. vel ſi appareat
ante litem conteſtatam, inſtrumentum attribu-
tæ iuriſdictionis in actis productum, aut iudex
fuerit interlocutus ſe eſſe competētem iudicem,
& tunc non fuerit contradictum, per litis conte-
ſtationem, transfertur onus probandi in oppo-
nentem, de defectu iuriſdictionis; quia videtur
poſitus in quaſi poſſeſſione iuriſdictionis: Imol. in
c. quoniam contra n. 37. de prob. & ibi Fel. num. 53. &
Can. per l. Pomponius §. ratihabitionis ff. de procur. &
notata per Bart. in l. licet ſub n. 6. C. de procur. glo. in c.
1. in verb. abſentia de elect. in 6. & ibi Can. Si vero
nunquam fuit cogitatum neque diſputatum de
iuriſdictione, tunc quandocunque opponi po-
teſt, Bart. in d. l. licet ſub n. 6. & ibi DD. Idem obti-
net in omnibus exceptionibus dilatorijs, vt de-
fectus mandati, non legitimæ perſonæ ſtandi in
iudicio &c. per quas contenditur retro nullum
fuiſſe iudicium, gloſſ. in d. l. licet in verb. inueniatur
& ibi DD. litis conteſtatio † non requiritur in cau- 6
ſis ſpiritualibus, quando agitur ſuper beneficijs
eccleſiaſticis, quibuſcunque, decimis, matrimo-
nijs, vſuris, vel dictas cauſas quoquo modo tan-
gentibus, electionibus, & prouiſionibus eccle-
ſiarum, Clem. diſpendioſam de iud. iuncta clem. ſepe
contingit de verb. ſignif. Pan. in c. 1 nu. 19. in fine & nu.
20. in poſſeſſorijs, c. quia Præſulatus & ibi gloſſ. 1.
1. quaſt. 4. Pan. in d. c. 1. n. 2. hoc tit. licet idem Pan. ali-
ter ſentiat in c. conſultationibus ſub n. 9. de off. deleg. In
cauſis inſtrumentorum confeſſionatorum; ipſa
productio cum petitione executionis habet vim
litis conteſtationis; Bald. in l. ſi quis la 3. n. 1. ff. de ſo-
lut. in cæteris ſummarijs terminus ad libellandū
non inducit effectum litis conteſtationis, ſed de-
bet eſſe talis actus, qui in plenarijs iudiciis fieri
non poteſt, niſi lis foret conteſtata, gloſſ. fin. in c. ex
parte Decani circa med. de reſcript. l. quoniam contra
de procur. l. nulla C. eod. Creſc. deciſ 4. eod. tit. In cau-
ſa appellationis ex citatione appellati fit litis cō-
teſtatio, c. Raynaldus verſ. dilectus & ibi DD. de teſta.
addit. ad deciſ. 3. in lit. ff. de appella. in nou. circa med.
Quando appellatum fuit à ſententia definitiua,
ſed quando appellatum fuit à ſententia interlo-
cutoria, an tunc & an in cauſa nullitatis litis con-
teſtatio fieri debeat, vide Gail. obſ. 76. & 77. lib. 1.
terminus † ad proponendum omnes exceptio- 7
nes dilatorias habet vim litis conteſtationis, Pan.
in c. paſtoralis num. 30. de except.

Vt lite non conteſtata non procedatur ad receptionem teſtium, vel ad diffinitiuam ſententiam.

Titulus VI.

SVMMARIA.

1 Tituli huius regula procedit quando lite nondum conteſtata reus eſt contumax.

2 Recipit

2 *Recipit multas fallentias primo ex parte rei poſſunt recipi teſtes, & publicari ante litem conteſtatam, etiamſi non dubitetur de morte aut abſentia teſtium.*

3 *Idem obtinet in actore, quando ipſe non poſſet agere nec litem conteſtari, niſi dicta teſtium eſſent ſibi nota.*

4 *Secundo, fallit in actore contumace lite non conteſtata, quia reo inſtante, præmiſſa actoris citatione & denunciationibus ad domum eius factis, inducti à reo teſtes recipiuntur, & fertur definitiua.*

5 *Tertio recipiuntur teſtes ex parte actoris ſuper debito in diem, vel ſub Conditione, cuius deletum eſt Chyrographum, aut amiſſum.*

6 *Quarto ſuper emergenti ante litem conteſtatam.*

7 *Quinto quando agitur conditione ex l. diffamari.*

8 *Præterea reus moleſtari timens, poteſt implorare officium iudicis ſui, ac petere declarari ſibi exceptionem competere,*

9 *Sexto quando timetur de morte aut diuturna abſentia teſtium, ſiue reus ſit contumax, ſiue etiam abſens abſque malitia vt Conueniri non poßit, poßunt, inſtante actore lite non Conteſtata, teſtes recipi coram iudice rei.*

10 *Septimo quando proceditur per inquiſitionem.*

11 *Octauo, quando ſuper fœdere matrimonij ſpiritualis, vel copula maritali, contractis vel contrahendis quæſtio mouetur, contra reum contumacem lite non conteſtata teſtes admittuntur.*

12 *Nono quando quis eſt in poſſeßione alicuius iuris, & ſubueretur, ne alius ipſi in poſterum quæſtionem moueat, tunc ipſius teſtes ſtatim recipiuntur citato aduerſario & publicantur.*

13 *Lite non conteſtata contra reum contumacem, diuerſimode proceditur, in actione reali ſi reus nomine ſuo poßidet, mittitur actor in poſſeßionem rei petitæ.*

14 *Si alieno nomine poßidet, ſtatim ante litem conteſtatam, in iudicio debet nominare dominum.*

15 *In actione perſonali relinquitur arbitrio iudicis, vt vel actorem mittat in poſſeßionem mobilium vel immobilium ipſius rei Contumacis pro menſura debiti, vel in contumacem ſententiam excommunicationis præferat.*

16 *In cauſis, in quibus non habet locum mißio procedendum eſt ad excommunicationem iure decretalium. ex Conſtitutione vero Concilij Tridentini cenſuræ ſunt mere ſubſidiariæ & proceditur per mulctas pecuniarias, captionem pignorum, diſtrictionem perſonarum.*

17 *In Cauſis criminalibus ciuiliter intentatis, habet locum mißio.*

18 *Criminaliter intentatis, ſi crimen eſt graue annotantur bona, vbi imponitur pœna relegationis vel minor, proceditur ad definitiuam lite non conteſtata.*

19 *In criminalibus quoque vbi executio realis vel perſonalis fieri poteſt, à cenſuris eccleſiaſticis eſt abſtinendum.*

TESTES debent recipi in iudicio, & ante litem
conteſtatam non eſt iudicium, *Auth. de litig §. omnem & alijs iuribus ſupra proximo titulo allegatis.*
ideo ſubijcit regulam negatiuam, vt lite nõ conteſtata &c. quæ procedit † quando lite nondum 1
conteſtata, reus eſt contumax, *c. 1. 2. & 3. hoc titul. gloß. fin. in c. conſultationibus de offic. deleg.* Dicitur
cõtumax, qui peremptoria citatione recepta venire contemnit, ſeu qui malitioſe ſeipſum occultat, aut impedit ne poſſit citatio ad ipſum peruenire, *c. quoniam §. porro & ibi gloſſ. in verb. peremptoria & gloſſ. ſeq. hoc tit. & ibi Can. l. contumacia cum ibi notatis ff. de reg. iur. cap. 1. in fine de alienat. iud. mutandi cauſa facta c. cauſam quæ de dol. & contumac.* quique poſt citationis edictum ad loca remota ſe transferens, procuratorem legitimum non dimiſit, & denunciatione publice facta domi, non apparet, qui defendat eundem, *c. fin. de eo qui mitt. in poſſeß. cauſ. 201. ſeru. & ibi gl. fin. & Can. c. cauſam quæ de dol. & contum. Hoſt. in d. c. quoniam n. 15. in verb. conuenire plures alios modos contumaciæ aßignat.* Recipit rubrica † multas fallentias. 1. ex par- 2
te rei poſſunt recipi teſtes etiam ante litẽ inchoatam, & publicari denunciato aduerſario, eiuſve hæredibus, etiamſi non dubitetur de morte aut diuturna abſentia teſtium, *Bart. in l. in l. aquilia ſi deletum poſt numer. 1. verſ. ſecundo caſu ff. ad leg aquil. Bartol. in auth. ſed etſi quis ab aliquo C. de teſtib. Gail. obſ. 92. n. 3. & 8. lib. 1. Mynſ. obſ 72. cent. 4.* quia non eſt in rei poteſtate, quando conueniatur: *c. ſignificauit & ibi gloſ. 1. d. auth. ſed & ſi quis c. cum dilecta de conſ. vti. vel inut. l. fin. C. de vſur. pupill. &c.* Idem
obtinet † in actore, quando ipſe non poſſet age- 3
re, nec litem conteſtari, niſi dicta teſtium eſſent ſibi nota, quia tunc etiam poteſt petere, teſtes examinari & publicari ante litem conteſtatam; vt dictũ eſt mihi, quod ſim hæres inſtitutus à Sem-

 pronio,

Digitized by Google

pronio, & ego non poſſum adire hæreditatem,
niſi ſim certus de iuribus teſtamenti, de quo non
poſſum eſſe certus, niſi per depoſitioně teſtium,
vnde cum antea non poſſit agi petitione hæredi-
tatis, merito poſſum petere examinari teſtes &
publicari ſicut ex parte rei, *l. publicati C. de teſtam.*
l. 2. & ibi not. ff. de bonor. poſſeſſ. ſecund. tab. Bart. in d.
l. in l. aquiliæ ſi deletum circa finem Mynſing. d. obſ. 72.
4 *cent. 4.* Secundo actore † contumace, lite non
conteſtata, caſſatur citatio facta de reo, eo ipſo,
quod actor non reperitur in die termini, ſed re-
fectis expenſis poteſt citare reum ſuper eodem
libello, *l. & poſt edictum §. 1. ff de iud.* vel legitime
tribus edictis, & quarto ex ſuperabůdanti, cita-
to actore datur reo abſolutoria ab obſeruatione
iudicij, *l ſi præſes C. quomodo & quando iudex &c.*
Innoc. in c. conſuluit de offic. deleg. Rot. diuerſ. 3. de dol.
& contum. in nou. niſi actor promiſiſſet exercere
litem, iuxta auth. offeratur C. de litis conteſt.
quia tunc abſque noua actoris citatione ſufficit
eum expectare per decem dies, quibus elapſis
reus abſoluitur ab inſtantia iudicij, *Auth. quod fieri*
C. de dilat. ſed actor poteſt inchoare nouam in-
ſtantiam, ideoque reus quandoque petit pro-
nunciari definitiue, & reo inſtante, præmiſſa le-
gitima actoris citatione, & denunciationibus
ad domum eius miſſis, inducti à reo teſtes reci-
piuntur, & fertur definitiua, *c. cauſam quæ de dol. &*
contum. & ibi gloſſ. pen. auth. qui ſemel C. quomodo &
quando iud & ibi Bart. Iure ciuili actor contumax
reo poſtulante tribus edictis citatur, per inter-
ualla triginta dierum, quod ſi vocatus litem de-
trectet, ei annus indulgetur; quo elapſo iudex
abſque alia actoris citatione auditis allegatio-
nibus rei, & perquiſita veritate, requirendo a-
micos, & notos actoris abſentis per proclama
generale, an quis piam velit eum defendere, *l. hac*
autem §. 1. ff. ex quibus cauſ. in poſſeſſ. eatur. pronun-
ciat definitiue, *auth. qui ſemel & ibi Bart. ſub nu. 3.*
Ius canonicum non videtur requirere dictas di-
lationes, de quibus, *in d. c. cauſam quæ de dolo &*
contumacia. nulla fit mentio, & quæ de conſuetu-
dine non ſeruantur in foro eccleſiaſtico, *Pan. in*
d. c. cauſam quæ poſt Butr. n. 15. in fine, neque etiam
requiſitionem amicorum & notorum ipſius a-
ctoris, quia actor eſt in culpa recedendo, & non
dimittendo procuratorem, & ideo non debet
ſeruari hæc æquitas contra eum, *Pan. in d. c. cau-*
ſam n. 14. Ratio quare in abſentia actoris contu-
macis recipiuntur teſtes lite non conteſtata, &
non in abſentia rei contumacis eſt, quia maior eſt
contumacia actoris quam rei, nam fuit in princi-
pio in poteſtate actoris non agere, & non ipſius
rei, ideoque magis præſumitur contra actorem
contumacem, qui reum prouocauit, & poſtea
non comparet, quam contra reum, qui prouoca-
tus venit, ne ſit in poteſtate actoris, cum voluerit,
reum vexare, *l. pure §. fin. ff. de dol. mal. & met. ex-*
cept. Tertio † poſſunt recipi teſtes ex parte acto- 5
ris, & ferri pro eodem condemnatoria ſuper de-
bito in diem, vel ſub conditione, cuius deletum
ſit chyrographum aut amiſſum, dubitaturque de
morte teſtium vel abſentia, qui promiſſioni in-
terfuerunt ante euentum diei vel cŏditionis; ſed
condemnationis exactio tunc competit, cum
conditio extiterit, aut dies venerit, eiſque defi-
cientibus euaneſcit condemnatio: *l. in aquiliam*
ſi deletum ff. ad l. aquil. de debito in diem, vel ſub
conditione debet probari plene; ſummátim ex-
minatur an teſtes debeant recipi lite non conte-
ſtata; *gloſſ. in verb. qui in d. l. in l. aquilia ſi deletum &*
ibi DD. Quod dubitatur de morte vel abſentia
diuturna teſtium, non debet probari, nec exigi-
tur ſemiplena probatio, ſed ſufficit ſuſpicio, *Bart.*
in d. l. in l. aquilia ſi deletum n. 1. ſuper quo iudex pri-
mo fert interlocutoriam, pronunciando teſtes
valetudinarios vel abfuturos; & ideo ad eorum
examen poſſe procedi, *Barto. poſt gl ſing. in d. l. in l.*
aquilia ſi deletum ante num. 1. verſic. quæro quid ſaciat
iudex. Quarto ſuper † emergenti ante litem con- 6
teſtatā & ſuper exceptione declinatoria, *l. pen. &*
fin. C. de except. c. exceptionem & ibi gl. in verb. dilato-
rijs eod. c. quoniam contra & ibi gloſ. in verb. recuſatio-
nes & verb. exceptiones de probat. Quinto † quando 7
agitur condictione *ex l. diffamari C. de ingen. ma-*
num. fertur ſententia definitiua lite non conteſta-
ta, *Pan. in c. accepimus n. 3. in fine princ. de fid. inſtrum.*
& ibi Fel. num. 6. & ſeqq. & Can. Mynſ. obſ. 81. cent. 5.
nam cauſa cognita in ciuilibus & criminalibus
actori & accuſatori ad agendum poteſt limitari
tempus, ita quod de cætero non audiantur, *Bart.*
in l. Titia n. 8. ff. de accuſ. Innoc. in c. conquerente ſub n.
1. & 2. de offi. ordin. & reo aſſignari tempus certum
à iudice ad proponendum omnes ſuas exceptio-
nes dilatorias, *c. paſtoralis de except.* Quia per ius
nonnunquam malitioſe cauſarum terminatio
prorogatur, ac etiam ad opponendum omnes
ſuas exceptiones peremptorias ſubſiſtente iuſta
cauſa,

Digitized by Google

cauſa, Pan. in d. c. paſtoralis nu. 9. de except. & ibi Fel.
num. 5. & Can. Bart. in l. 2. ſub n. 4. & num. ſeqq. ff. de
8 *re iud. vbi plures cauſas enumerat.* Præterea † reus
moleſtari timens, ſi actor agere differat habet a-
liud remedium, nempe vt imploret officium Iu-
dicis, coram quo poteſt conueniri, petatque de-
clarari ſibi exceptionem competere & certum
præfigi actori terminum ad agendum idque eo
non faciente perpetuum ſilentium imponi, *l. ſi*
contendat & ibi Bart. Paul. de Caſtro & DD. ff. de fi-
deiuſſorib. Pan. in c. ſi quis contra clericum ſub n. 2 foro
compet. Mynſ. obſ. 72. verſ. habet cent. 4. Differt au-
tem *à l. diffamari C. de ingen. & manumiſſ.* quia in l.
ſi contendat cogitur actor ſtatim agere alias Iu-
dicium ſuper exceptione procedit eique imponi-
tur ſilentium, in condictione vero ex l. diffamari
cogitur actor in conſtituto tẽpore agere quo e-
lapſo demum imponitur ſilentium, *Mynſ. d. obſ.*
9 *72. in fin. cent.* 4. Quando timetur † de morte, aut
diuturna abſentia teſtium, ſiue reus ſit contumax,
ſiue etiam abſens abſque malitia, vt conueniri
non poſſit, ne veritas occultetur, & probationis
copia fortuitis caſibus ſubtrahatur, *c. quoniam in*
princ. hoc tit. c. cum olim de teſtib. Gail. obſ. 92. 93. &
94. *libr.* 1. aut ſi timetur ſubornatio teſtium, &
quod propter moram varient fidem ſuam, *d. cap.*
quoniam in princ. & ibi gl. in verb. ſubtrahatur, & ibi
Pan. n. 6. l. 3 §. dua ff. d. Carb. edict. aut ſi periculum
obliuionis imminet, *arg. l. hac conſultiſſime §. at cũ*
humana C. qui teſtam. fac. poſſ. l. peregre ff. de acquir.
poſſeſſ Anch. in d. c. quoniam n. 6. poſſunt inſtante
actore teſtes recipi lite non conteſtata, in cauſa
ciuili, non criminali, *gl. in d. c. quoniam in verb. ciui-*
liter approbata per Pan. n. 3. & 5. Coram iudice rei,
non actoris, vt eadem ſit ratio de toto iudicio ad
partem, *Anch. in d. c. quoniam poſt n. 7.* ſed differtur
publicatio poſt litem conteſtatam, *Bart. in d. l. in l.*
aquilia ſi deletum n. 1. verſ. 1. caſu, & tenetur actor
intra annum conuenire aduerſarium, ex quo cõ-
ueniri poterit; vel ſaltem receptionem huiuſmo-
di teſtium illi denunciare, alias atteſtationes re-
ceptæ non valent (non ipſo iure ſed ope excep-
tionis) *Pan. in d. c. quoniam ſub n. 10. & ibi Can.* illi,
qui induxit teſtes, ſed aduerſario valebunt, quia
in eo qui teſtes induxit, & non conuenit, vel de-
nunciauit intra annum, præſumptione iuris & de
iure pręſumitur fraus, quod hoc procuret vt pro-
ceſſu temporis exceptiones legitimę ad repellen-
dos teſtes, vel aliæ locum non habeant, is vero
contra quem inducti ſunt, non deliquit; *d. c. quo-*
niam & ibi gl. in verb. non valeant & in verb. in frau-
dem & ibi Can. niſi depoſitiones teſtium conti-
neant vnum articulum inſeparabilem facientem
pro vtraque parte, quem non poteſt recipere pro
ſe, quin recipiat contra ſe, quia cum ſit vnicum
factum, diuidi non poteſt, *Pan. in d. c. quoniam n. xj.*
Anchar. *in d. c. quoniam. in fine princ.* tenet depoſi-
tiones teſtium, poſt annum, non facta conuen-
tione aut denunciatione, indiſtincte non valere,
quoad ambos, vt ſeruetur in iudicijs æqualitas;
in fin. de fruct. & lit. expenſ. quod ſi reus reperiatur
& conueniri poſſit, tunc ad huiuſmodi receptio-
nem eſt citandus, ſicut in alijs caſibus, cum ordi-
narie proceditur, *c. in nomine de teſtib. Anch. in d. c.*
quoniam ſub n. 6. Pan. ſub nu. 2. & DD. communiter.
nunciatio enim aut conuentio infra annum, quæ
ad efficaciam receptionis exiguntur, operantur,
quod ſine aliqua rei contumacis aut abſentis, vt
conueniri non poſſit, citatione poſſunt teſtes re-
cipi, vt dictum eſt, primo quando † proceditur 10
per inquiſitionem *c. veritatis de dol. & contum.* & a-
lijs caſibus notatis in gloſſ. 2. *in d. c. quoniam.* & ibi
Pan. *ſub n. 3. & per gl. 1. 3. quæſt. 9. verſ. nam ante litem*
conteſtatam & ibi Can. qui ſuis locis annotabun-
tur, Octauo, quãdo ſuper electione alicuius prę-
lati, ſiue cuiuslibet clerici, aut de fœdere † ma- 11
trimonij ſpiritualis, vel copula maritali contra-
ctis, vel contrahendis, *Ioan. Andr. in c. quoniam nu.*
49. hoc tit. & ibi Hoſt. gloſſ. in d. c. quoniam § porro in
verb. copula. quæſtio mouetur, ne propter longam
moram eccleſia patiatur læſionem, aut viro aut
mulieri fornicationis præbeatur occaſio, contra
reum contumacem lite non conteſtata teſtes ad-
mittuntur, & proceditur ad definitiuam; *d. cap.*
quoniam §. porro & ibi glo. 1. & 2. hoc tit. c. 1. de eo qui
mitt. in poſſeſſ. cauſ. rei ſer. in 6. Si aliter quam per
contumaciam abſens fuerit, in ſpirituali matri-
monio contracto ſeruantur canones antiqui, *d. §.*
porro verſ. ſi vero aliter & ibi gl. in verb. canonibus, in-
nouati per Concilium Trid. *c. 1. §. ſi quis ſeſſ. 6. c. 1.*
ſeſſ. 23. c. epiſcopis ſeſſ. 6. cap. cum dignitates §. præterea
ſeſſ. 24. in contrahendo, is qui in prælatum electus
eſt, per ſpacium ſex mẽſium expectatur niſi pen-
ſatis negocij circumſtantijs per ſuperioris proui-
dentiam magis vel minus fuerit expectandus, *d.*
§. porro verſ. quod ſi forſan. vel potius ſeruanda eſt
diſpoſitio *c. quam ſit & c. cupientes de elect. in 6.* vbi
lapſo termino priuatur ipſo iure: clerico cui ab-
ſenti

Digitized by Google

ſenti epiſcopus contulit beneficium, notificata
ſibi collatione poteſt competentem ad conſen-
tiendum terminum aſſignare, eoque lapſo cleri-
cus non eſt ipſo iure priuatus, imo re integra po-
teſt conſentire, & epiſcopus libere, cui viderit
expedire, conferre; *c. ſi tibi abſenti & ibi glo. in verb.
terminum & Can. de præb. in 6.* Si de carnali coniu-
gio contracto agatur, tamdiu alteruter cõiugum
expectetur, donec de ipſius obitu veriſimiliter
præſumatur, *d. §. porro verſ. ſi autem de carnali &c.
& ibi gloß. & Can.* Quia in coniugio multi occur-
runt caſus, in quibus coniuges ſine culpa ſed non
ſine cauſa continere coguntur; in contrahendo
ſerua diſpoſitionem *c. de illis de ſponſal.* quando nõ
negatur fœdus matrimonij ſpiritualis, aut carna-
lis, ſed petitur Prælatus deponi propter crimen,
aut agitur de adulterio ad ſeparationem thori,
quantumcunque Conuentus ſit contumax, non
debent recipi teſtes ſuper crimine, nec ferri ſen-
tentia ante litem conteſtatam, *Ioan. And. in c. quo-
niam n. 49 hoc tit. poſt Hoſt. & Innoc. c. 1. hoc tit. c. diſ-
cretionem §. fin. de eo qui duxit in mat. quam polluit
per adult.*

12 Nono quando † quis eſt in poſſeſſione alicu-
ius iuris quod dicit ſuũ & ſubueretur ne mortuis
his qui huius iuris veritatem norunt alius ipſi in-
poſterum quęſtionem moueat, tunc teſtes ipſius
ſtatim recipiuntur citato aduerſario & publi-
cantur perpetuo valituri, *c. ſignificauit de teſtibus
Mynſ. obſ. 71. cent. qui tradit differentias interdictum
c. ſignificauit & d. c. quoniam contra §. ſunt & alij.*
Ratio eſt quia id quod poſſidet vendicare non
poteſt, *c. examinata de iudic.* nec alium ad agen-
dum pro ſuo arbitrio agere poteſt, *tot. tit. C. vt ne-
mo inuitus &c.* In alijs caſibus contra reum con-
13 tumacem lite † non conteſtata diuerſimode
proceditur, In actione reali, ſi reus nomine ſuo
poſſidet, mittitur actor in poſſeſſionem rei peti-
ta Cauſa cuſtodiæ, vt tædio affectus reus veniat
reſponſurus, qui ſi intra annum venerit præſtita
cautione, iudicio ſiſti, & refuſis expenſis, recupe-
rat poſſeſſionem cum fructibus, deductis expen-
ſis poſt annum iſtis non ſeruatis actor verus con-
ſtituitur poſſeſſor; ſuper proprietate duntaxat
reo actione reſeruata, *d. c. quoniam §. in alijs & ibi
gloß. & Can gloſſ. fin. in l. cum proponas C. de bon. auct.
iud poſſid. & ibi DD.* ſi rem immobilem poſſidet a-
14 lieno † nomine, ſtatim ante litem conteſtatam,
quia eſt exceptio declinatoria, in iudicio debet
dominum nominare, ſiue conueniatur actione
reali, mixta, ſiue interdicto, aut perſonali in rem
ſcripta, & iudex ſtatuet ipſi terminum infra quẽ
dominum producat; qui ſi poſt tempus indul-
tum non comparuerit, tanquam lite, ex eo die,
quo poſſeſſor ad iudicium vocatus eſt, ad inter-
rumpendam præſcriptionem longi temporis
conteſtata, iudex dominum poſſeſſionis tribus e-
dictis citat, ipſoq; in eadem voluntate manente
negocium ſummatim examinans, actorem, præ-
ſtito ab eo iuramento calumniæ, & facta ſemi-
plena probatione de ſuo iure, in veram poſſeſſio-
nem rerum mittit, reſeruata abſenti omni alle-
gatione ſuper proprietate, quia maior eſt contu-
macia domini, qui per denunciationem, & plu-
tes citationes vocatus venire contempſit, *d. §. in
alijs vero verſ. quod ſi ſuper & verſ. ſeq. l. 2. C. vbi in rem
act. &c. & ibi Bart. late & DD. gl. 1. in c. edoceri de re-
ſcript. Mynſ. obſ 58. cent. 2. diſtinguens tres caſus & obſ.
24. cent. 3.* quia nominatus etiamſi ſit perſona
priuilegiata non poteſt declinare forum, *l. vendi-
tor ff. de iud. l. 1. C. vbi in rem actio &c. Mynſ. obſ. 14.
cent. 5. qui limitat vno modo*, In actione † perſonali 15
iure decretalium, relinquitur arbitrio iudicis, vt
vel actorem mittat in poſſeſſionem mobilium i-
pſius rei contumacis, vel immobiliũ, ſi forte mo-
bilia non habeat, pro modo ſiue menſura debiti
declarati in libello, quam reus poteſt recuperare
ſiue veniat infra annum, ſiue poſt annum; data
cautione iudicio ſiſti, & refuſis expenſis, *d. § in a-
lijs vero verſ. fin. & ibi gloſſ. & Can. l. cum proponas C.
de bon. auct. iud. poſſid.* ſiue confiteatur debitum
ſiue neget, *auth. & qui iurat. C. de bon. auct. iud.
poſſid.* vel in contumacem ſententiam excommu-
nicationis proferat, ita quod alterutra pœna in
principio ſit contentus, *d. §. in alijs vero verſ. fin.*
Item in cauſis in † quibus non habet locum miſ- 16
ſio in poſſeſſionem, vt in interdicto vti poſſidetis,
Imol. in c. tua verſ. pen. hoc tit. & in cauſis beneficia-
libus iure decretalium procedendum erat ad ex-
communicationem, *d. c. tua hoc tit.* ſuſpenſionem,
c. meritatis de dol. & contum. c. ſane el. 2. de offic. deleg.
vel interdictum, *d. c. ſane c. P. & G. de off. deleg. c. ex
reſcripto de iureiur.* ex conſtitutione Concilij Tri-
dentini contra contumacem non proceditur per
cenſuras, quam diu extant alia remedia, ſed cen-
ſuræ ſunt merę ſubſidiariæ, nam concilium Tri-
dentinum in cauſis iudicialibus mandat omni-
bus iudicibus eccleſiaſticis, vt quandocunque
executio

Digitized by Google

executio realis, vel perſonalis, in qualibet parte
iudicij, propria auctoritate ab ipſis fieri poterit,
abſtineant, tam in procedendo, quam definien-
do à cenſuris eccleſiaſticis, & permittit eis, in
cauſis ciuilibus ad forum eccleſiaſticum quomo-
dolibet pertinentibus, contra quoſcunq; etiam
laicos per mulctas pecuniarias, quæ locis pijs ibi
exiſtentibus aſſignuntur, ſeu per captionem pig-
norum, perſonarum diſtrictionem, per ſuos pro-
prios vel alienos executores faciendam, ſiue et-
iam per priuationem beneficiorum, aliaq; iuris
remedia procedere; quod ſi executio realis, vel
perſonalis aduerſus reos fieri non poterit, ſitque
erga iudicem contumacia, tunc eos etiam ana-
thematis mucrone, præter alias pœnas, ferire
concedit, *c.3.§.in cauſis ſeß.* 25. In cauſis criminali-
17 bus † ciuiliter intentatis habet locum miſſio,
Imol.poſt Butr.in c.tua num.2.hoc tit. quia in talibus
procedi poteſt more aliarum ciuilium. *l.abſentem*
18 *ff.de pœn.* criminaliter † intentatis, non habet lo-
cum miſſio; ſi crimen eſt graue bona annotan-
tur, *l.1. & 2 ff.de requir.reu &c.* vbi imponitur pœ-
na infamiæ, relegationis, vel minor, proceditur
ad definitiuam, etiam lite non conteſtata, *d.l.ab-
ſentem & ibi gloſſ. in verbo iudiciorum & Bart. nu.* 2.
19 in quibus etiam † vbi executio realis vel perſo-
nalis fieri poterit, eſt à cenſuris eccleſiaſticis ab-
ſtinendum, ſed ſi d. executioni facile locus eſſe
non poterit, licebit iudici ſpirituali gladio in de-
linquentes vti, ſi delicti qualitas, præcedente
ſaltem bina monitione, etiam per edictum, id
poſtulat. *d.c.3.§. in cauſis quoque criminalibus
ſeß.25.*

De iuramento Calumniæ.

Titulus VII.

SVMMARIA.

1 *Calumniæ iuramentum tacite remitti poteſt, ex-
preſſe non poteſt remitti.*
2 *Semel tantum præſtatur in qualibet cauſa, & ante
ſententiam.*
3 *De Calumnia & veritate dicenda iuratur in
Cauſis ſpiritualibus, quaſi ſpirituali & à præla-
to in cauſa eccleſiæ propriæ.*
4 *Malitiæ iuramentum iudex exigit, quoties viderit
expedire & ante & poſt litem conteſtatam.
Summæ in Decretales.*
5 *Calumniæ iuramentum qui præſtare cogantur.*
6 *Calumniæ iuramentum non præſtant fiſcalis, &
quando contentio eſt de feudo nec dominus, nec
vaſallus.*
7 *Calumniæ iuramentum recuſantis pœna eſt vt a-
ctor ab inſtituta actione cadat, reus habeatur
pro cõfeſſo ſuper intentatis principaliter, cum
ſuis qualitatibus, ſi confeßio ſibi nocet, alias ha-
betur pro negante.*
8 *De malitia non iurantis pœna.*

LIBELLO dato, facta reconuentione, lite con-
teſtata, iuratur de calumnia iure ciuili, *l.2.C.
hoc tit.* iure canonico in qualibet parte iudicij,
cum huiuſmodi iuramenta præſtari ab initio de
ſubſtantia ordinis iudiciarij non exiſtat, *c.1.hoc
tit.in 6.* ideo poſt præcedentes rubricas ſubnectit
hanc de iuramento calumniæ: de quo tractatur,
Inſtit.tit.de pœna temere litigantium lib. 4. Propter
omiſſum tacite, hoc iuramentum † proceſſus 1
non eſt nullus, aut annullandus, niſi fuerit exa-
ctum, *Clem.ſæpe de verbo ſignif.c.1 §.1. & ibi gl.in
verbo annulandus hoc tit. in 6. & ibi Franc. & Can.
Rot.deciſ.2.hoc tit.in antiq.Put.deciſ.388 lib.2.Greg.
xv.deciſ.209.n.3. & ſeq. Gail.obſ 84.cum 2.ſeqq.
lib.1.* & hæc petitio in quolibet actu eſt repeten-
da, *arg.eorum quæ tradit Alex.in l.non ſolum §.morte
n.xj.& 12 ff.de nou.oper.nunciat.& ibi DD.Put.deciſ.
213.lib.2. Greg. XV.deciſ 157. & ibi annot.Rot.deciſ.
688.n 3 part.1.diuerſ.* expreſſe remitti non poteſt,
*l.2.§.ſed quia C.de iuram.propter calum.dando gl.in c.
1.§.1.in verbo tacite hoc tit. in 6.& ibi Can.* Semel
tantum † præſtatur, *auth.hoc ſacramentum C.hoc* 2
*tit.gloſſ.fin.in c.2.de prob.Greg.xv.deciſ.157.n.1.&
ibi annot.* in qualibet cauſa, *c.1 hoc tit.* etiam ſum-
maria, *d.Clem.ſæpe c.cæterum hoc tit.cott.in memor.
in verbo iuramento calumniæ.* criminali, *Pan.in d.c.1.
num.12.& ſeq.hoc tit.* ac in cauſa appellationis *c.in
appellationis hoc tit.in 6.* debet præſtari ante ſen-
tentiam, & non poſtea, quia reſpicit præſentia, &
futura, non præterita, *Cynn.in l.2.n.xj.C.de iuram.
propt.cal.dand.* In cauſis † ſpiritualibus ſimul iura- 3
tur de calumnia, & veritate dicenda, *c.1.§.fin.hoc
tit.in 6.* item in quaſi ſpirituali, vt vſurarum, præ-
ſtatur iuramentum de veritate dicenda, nec non
à prælato in cauſa eccleſiæ propriæ, quando de
facto agitur, *c.ex literis & ibi gl.1. & fin.de iureiur.
& Can.* licet iura decretalium in hiſce cauſis iura-
mentum calumniæ nulli prorſus indicant, *c.lite-*

Digitized by Google

ras hoc tit. prætetea iure canonico poſt præſtitum
de calumnia; aut veritate dicenda iuramentum,
4 poteſt iudex à partibus exigere † iuramentum
malitiæ, quoties viderit expedire, & ante & poſt
litem conteſtatã; vt cum iudex ſuſpicatur, quod
malitioſe proponatur exceptio, *c. literas §. nos autem circa finem de reſtit. ſpoliat.* petatur dilatio, *d. c. in appellationis §. fin. c. præſentium & ibi gl. in verb. iuramento de teſt:b.* & ſic tria iure canonico præſtantur
iuramenta, calumniæ, de veritate dicenda, & malitiæ, *ex ſupradictis.*

5 Præſtant † hoc iuramentum principales perſonæ, *auth. principales perſona C. hoc tit.* eorum hæredes & ſucceſſores, *d. auth. principales l. qui bona §. ſi quis ff. de damn. inf. c. 2. § 1. & ibi gl. in verb. iuramentum Franc. & Can. de iuram. cal. in 6.* clerici in eorum cauſis proptijs, *c. cæterum hoc tit. gloſſ. fin. in c. pen. 22 quæſt. 5. & ibi Can* epiſcopus in cauſa propria, ſi per ſeipſum eligit litigare propoſitis, non tamen tactis euangelijs; ſi vero per actorem aut ſyndicum, per hunc præſtandum erit. *c. fin. hoc tit.* Quando propriam eccleſię ſuæ cauſam peragunt epiſcopus inconſulto Romano pontifice, quique clericus inconſulto ſuo prælato, hoc iuramentum præſtare non debent; ſed poſſunt procuratoribus committere præſtandum. *c. 1. hoc tit.* Vniuerſitas, niſi releuet ſe, conſtituendo ſyndicum vel procuratorem, *c. imperatorum & c pen. hoc tit.* qui iurant in animam propriam, ſi cauſam omnino non neſciant. *c. in pertractandis hoc tit.* aliter enim anceps ſubirent periurium. *l. videamus ff. de in lit. iur.* Tutores quoque & curatores, & alij legitimi adminiſtratores iurant in animam propriam. *l. 2. §. quod obſeruari C. hoc tit.* Procurator iurat, ſi ſpeciale habeat mandatum, in animam domini conſtituentis, *c. in pertractandis & ibi gloſſ. fin. hoc tit. c. fin. eod. in 6. Gaill. obſ. 83. & obſ. 88. cum 2. ſeqq. li. 1. Greg. xv. deciſ. 282. in princ.* & in animam propriam, quo caſu non requiritur ſpeciale mandatum, etiamſi ſit conſtitutus poſt prę́ſtitum hoc à principali iuramentum, & à domino, quid ponere & reſpondere debeat, ſit inſtructus: *c. 2. §. 1. & ibi gl. in verb. ab ipſis hoc tit. in 6.* quare iudex in delatione huius iuramenti debet inſpicere cauſę priuilegium, & perſonarum qualitates, & illud mandare præſtari, quandoque per ipſos principales, quandoque per procuratores. *d. c. in pertra-*
6 *ctandis* Fiſcalis † non iurat de Calumnia, *Fr. Luca: de fiſco & eius priuileg. 79. Mynſ. obſ. 74. cent. 1.* & quando contentio eſt inter Dominum & Vaſallum de feudo, Vaſallus non poteſt à Domino exigere Iuramentum Calumniæ, nec Dominus à Vaſallo, *§. penult. de Conſuetud. recti feudi & ibi*
Bald. & DD. Pœna † recuſantis hoc iuramentum, 7
cum præſtandum fuerit, eſt, vt actor ab inſtituta actione cadat, reus autem haberi debeat pro cõfeſſo, *d. c. imperatorum c. fin. §. fin. hoc tit.* ſuper intentatis principaliter cum eorum qualitatibus; *l. 2. in princ. verſ. diuus ff. de iur. fiſci Bald. in l. 2. §. quod ſi actor in fine C. hoc tit.* ſi confeſſio ſibi nocet, alias habetur pro negante, *Bald. in d. §. quod ſi actor nu. 3. l. non alienum l. de ætate §. 1. & ſeqq. ff. de interrog. act. gloſſ. pen. in c. 2. de confeß. in 6. & ibi Can.* non ipſo iure, ſed per ſententiam iudicis: quia iudex procedit contra actorem abſoluendo reum, & eodem modo condemnat reum actori, etiamſi actor nihil probauerit; *auth. principales perſonæ in fine C. hoc tit.* & poteſt contumacia purgari per recuſantem, præſtando hoc iuramentum vſque ad ſententiam iudicis condemnatoriam, ſeu declaratoriam: *Pan. in d. c. fin. num. 19. & ſeqq. hoc tit.* & non tranſit ad hæredem, quando recuſans moritur ante ſententiam declaratoriam. *l. eius qui delatorem & ibi Bart. nu. 1. ff. de iur. fiſci Gail. obſ. 86. li. 1. num. 6. & ſeqq.* Limita primo, quia in criminalibus ex ſola contumacia accuſatus non habetur pro confeſſo. *l. Diuus verſ. ſic & diuus pius ff. de cuſt. & exhib. reor. l. 2. in princ. C. de ijs qui latio. vel al. is crimin. &c. Bart. in l. abſentem num. 3. ff. de pœn. Bald. in l. 1. num. 10. C. quomod. & quando iud. &c. Bald. in l. 2. § quod ſi actor num. 4. C. hoc tit. l. 1. C. de rapt. virg.* Limita ſecundo quando nolens iurare iam perfecte probauiſſet, *Bald. in c. 2. nu. 7. in fine de prob. per illum text. Laſ. in l. admonendi ff. de iureiur. n. 84.*
De pœna † non iurantis de malitia vide Gaill. 8
obſ. 87. lib. 1.

De dilationibus.

Titulus VIII.

SVMMARIA.

1 *Dilatio datur vocato ad iudicium extra ordinarium per reſcriptum, ad impugnanda precum mendacia, quæ impetranti denegatur.*

2 *Vocatoria ſeu exſpectatoria datur citato ad litis ingreſſum & iudicij ordinationem.*

3 *Delibe-*

3 *Deliberatoria non datur actori, ſed vocato ad iudicium in Cauſa Ciuili.*

4 *In Cauſa criminali non datur dilatio deliberatoria.*

5 *Reſtitutoria dilationes habent locum ante vocationem in ius, danturque exſpoliatis tam in Cauſa ciuili quam in criminali.*

6 *Probatoria dilatio datur actori & reo gratia inſtrumentorum & perſonarum ad veritatis indagationem.*

7 *In cauſis pecuniarijs non datur niſi ſemel, & ex Cauſa impedimenti in prima datur ſecunda.*

8 *In criminalibus dua actori & tres dilationes dantur reo, & vlteriores ex Cauſa impedimenti quod fuit in primis.*

9 *Dilatio quadam datur ad executionem rei iudicata, condemnato in cauſa perſonali datur quadrimeſtre.*

10 *In actione reali ſtatim fit executio.*

11 *In cauſa criminali dilatio non datur.*

12 *Dilationes conceduntur citato aduerſario, & Cauſa cognita.*

13 *Circa dilationem primam probatoriam leuis adhibetur cauſa cognitio.*

14 *In ſecunda dilatione danda, adhibenda eſt cognitio plenaria à conſidente iudice.*

15 *Idem iuris eſt in duabus actori, & tribus reo & vlterioribus dilationibus dandis in cauſa criminali.*

16 *Exſpectatoria dilatio non intelligitur peremptoria niſi dicatur, vel niſi tertia emanauerit dilatio.*

17 *Probatoria dilatio etiam prima eſt peremptoria. Requiſitio extraiudicialis qua fit à parte parti, ſufficit vnica, & intelligitur peremptoria.*

18 *Dilationis effectus eſt quod ſiue pars ſiue integra data fuerit dilatio, euſque iudicis officium conquieſcit.*

CITATIONES per edicta emanant, cum inter-
uallo dierum, & libello iudici oblato, ac et-
iam in progreſſu iudicij ſolent litigantes petere
dilationes, de quibus eſt videndum. Decretales
huius tituli tantum loquuntur de dilationibus,
quæ conceduntur ante litem conteſtatam, nos
de eis paulo fuſius tractabimus, quia multiplices
ſunt. *c. præterea & ibi gl. in verb. plene hoc tit. gloſſ. in
ſumma 3. quæſt. 2. & vtrobique Can.* Quædam eſt
1 dilatio, quæ datur † vocato ad iudicium extra-
ordinarium per reſcriptum, ad impugnanda pre-
cum mendacia, & proferenda aliqua inſtrumen-
ta, vel teſtes: quia inſtructus eſſe non potuit, qui
præter ſpem ad alienum iudicium trahitur: & im-
petranti reſcriptum penitus eſt deneganda. *l. ſi
quando & auth. quod fieri C. hoc tit.* Quædam vo-
catoria † & expectatoria, quæ datur citato ad li- 2
tis ingreſſum, & iudicij ordinationem: *c. 1. hoc tit.*
nam reus citandus eſt ad iudicium trib. edictis,
c. de illicita §. de conuentione 24. quæſt. 3. l. ad peremptorium ff. de iud. per interuallum non minus de-
cem dierum, *l. per interuallum ff. de iud.* hodie tri-
ginta dierum, *§. omnem §. & ſi hoc minime auth. de
litig. coll. 7.* ſi iudex ter citet, & non apponat hoc
aduerbium peremptorie, tamen intelligitur ci-
tatus peremptorie: *l. tres denunciationes C. quomod.
& quand. Iudex.* poſt peremptorium poteſt iudex
adhuc vnum edictum mittere, ſi velit abſenti
gratiam facere; *l. & poſt edictum ff. de iud. c. conſuluit
de offic. deleg. Rot. deciſ. 3. de dol. & contum. in nou. c.
cum olim verſ. volentes de dol. & contum. & ibi gl. in
verb. miſericorditer in verb. vt conuincatur.* aut reus
citandus vno pro omnibus peremptorio, *l. non-
nunquam ff. de iud. l. contumacia ff. de re iud.* quod
continere debet tantum temporis quantum tria
edicta ſeparata, *auth. qui ſemel C. quom. & quando
iud.* vel verius ex cauſa, iudex poterit illud mo-
derari, prout ſibi videbitur expedire, pro condi-
tione temporis, cauſæ, perſonæ: *d. l. nonnunquam
ff. de iud. c. cum ſit Romana de appell. gloſſ. pen. in ca. 1.
hoc tit.* A termino nimis breui & peremptorio
poteſt appellari; *c. 1. & c. fin. & ibi Pan. n. 7. hoc tit.
l. ſancimus & auth. poſt iuſiurandum c. de iud.* Ab-
ſenti citato, ſi poſtea comparuerit, omnis claudi-
tur copia iudiciorum, niſi prius omnia damna
reſtituat ex huiuſmodi vitio aduerſarijs ſuis infli-
cta, ſiue circa ingreſſum litis, ſiue circa honoraria
aduocatorum, vel alias cauſas, quæ in iudicio
verſantur. *c. induciæ §. et autem 3. quæſt. 3. gloſſ. fin. in
c. 2. hoc tit. & ibi Pan. nu. 13. Caputaq. deciſ. 263 &
264. part. 1.* Quædam deliberatoria † dicitur, 3
quæ non datur actori, quia inſtructus venire de-
buit; *Caputaq. deciſ. 260. part 1. Caſſad. deciſ. 1. n 4.
& ſeqq. hoc tit. arg. l. de ætate §. ex cauſ. ff de interrog.
in iure fac. c. ceterum de iuram. cal. l. 1. ff de vent. in-
ſpic. c. paſtoralis & ibi gloſſ. in verbo de nouo de except.*
niſi commiſerit cauſam contra reum ſuper vno
iure, & pendente lite, reus aliud ius producat:
Caputaq. deciſ. 262. part. 1. Clem. ſæpe de verb. ſignif.
aut tertius admittatur ad cauſam vigore ſpecia-
lis commiſſionis, *Caputaq. deciſ. 252. part. 1. l. facta*

§.ſi hæres el 2.& ibi Bart.& DD.ff.ad Trebell. Sed da-
tur vocato ad iudicium, eiuſque procuratori ge-
nerali, non ſpeciali ad iſtam cauſam, *Creſcent.de-
ciſ.3 de dilat.* In cauſa ciuili poſt libellum oblatum
conceduntur viginti dies ad deliberandum, an
cedat, vel contendat, aut iudici alium aſſociari
petat, vel recuſet eum, *c.dilectus de procur. Rot. Biſig.
deciſ.vnica hoc tit. Caſſad.deciſ.1.in princ.hoc tit.* quæ
denegatur reo, ſi per literas citatorias plene po-
tuit inſtrui, *auth.offeratur C de lit.conteſt.d.c. inducia
3.quæſt.3.§.offeratur.* aut ſi actor verbum generale
vel ambiguum poſitum in libello declarauerit, ſi
per expreſſa potuit deliberare ſuper generalitate
vel ambiguitate, *c.præterea hoc tit. & ibi gl.in verbo
plene & Can.Mynſ.obſ.* 85.*cent.*5. non datur in cau-
ſis executiuis, & quando partes ſemel habuerunt
eam, *c.literæ tuæ hoc tit.& ibi Can poſt gloſſ.*1.ceſſio-
nario denegatur, quando cedens dilationem ha-
buit ante ius ceſſum, quia cedens non poſt præ-
iudicare ceſſionario poſt ceſſionem, ſed ante ceſ-
ſionem poteſt præiudicare:

4 In cauſa † criminali non datur dilatio delibe-
ratoria, quia reus certus eſſe debet, vtrum velit
crimen cõfiteri vel negare, cum ſciat ſe eſſe reum
vel non; *gloſ.in ſum.3.quæſt.2.in fine Bald.in d.auth.
offeratur nu.13. aſſerens ita ſeruari de facto*, maxime
quando copia libelli fuit in citatione inſerta, &
reus habuit tantum temporis, quod potuit deli-
berare tam circa factum principale, quam circa
formam libelli, perſonã accuſantis, iudicis, *Pan.
5 poſt gl.in c.2.n.9.hoc tit.& ibi Can.* Quædam † ſunt
reſtitutoriæ, quæ habẽt locum ante vocationem
in ius, danturque ſpoliatis, tam in cauſa ciuili,
quam criminali; *c.cum eccleſia & cc.ſeqq.3.quæſt.2*
nam in cauſa criminali exſpoliatis poſt integram
reſtitutionem anniuerſariæ induciæ, vel ſex men-
ſium indulgendæ ſunt, *c.ciectis 3.quæſt.2.* vel iudici
arbitrariæ, *c.quanto c.prius & c.ſi epiſcopus 3.q.2.* an-
tequam illis aliquid à quopiam debeat, vel poſſit
obijci, aut ipſi cogantur accuſantium propoſitio-
nibus reſpondere: quia nec nudi contendere, nec
inermes inimicis ſe debent opponere, *d. c. cum ec-
cleſia d. c ſi epiſcopus c. oportet 3.q.2.* In cauſa ciuili
ſpoliatus, facta reſtitutione, non poteſt conueni-
ri petitorio, niſi tanto tempore ſteterit in pacifica
poſſeſſione, quanto tempore permanſit ſpolia-
tor, *d.c. quanto & c.tamdiu 3.quæſt.2.Pan. in d. c. ve-
nerabili in gloſ.1. de offic.deleg. Ripa in l. naturaliter §.
nihil commune n.49.ff. de acquir.poſſeſ.* Quædam
eſt † dilatio probatoria, quæ datur actori & reo 6
gratia inſtrumentorum & perſonarum ad veri-
tatis indagationem, nec eſt in poteſtate iudicis
dare vel denegare, quia ſecundum aliquos eſt de
ſubſtantia iudicij, *ſuſe Franc. in d. c. dilecto in 55.qu.
nu.253.de appell. Gemin. in ſumma 2.quæſt.1. num.9.*
alijs affirmantibus, quod datio dilationis proba-
toriæ non ſit de ordine formali iudicij: *Bald.in l.1.
n.6.ff.de teſt. Bald. in l. petenda in 3.not.C. de temp.in
integ.reſtit. Iaſ.in d. l.in pecuniarijs nu.53.Fel. in c.licet
cauſam n.13.& 14.de prob.* moderanda eſt ſecun-
dum locorum diſtantiam, & regulariter † in cau- 7
ſis pecuniarijs non datur niſi ſemel, *l.1.C.hoc tit. d.
c.inducia §.ſpacium & ibi gloſſ. in verb. amplius & in
verb.quam ſemel*, & ſi iudex daret alteram abſque
rationabili cauſa, eſſet ipſo iure nulla, *l. in pecunia-
rijs & ibi Bart.num.7. Iaſ.nu.23.& ſeqq.& num.23.
ponit regulam & 10.fall.ff. de fer.& dilat.* Ex cauſa
impedimenti in prima, datur ſecunda dilatio, *l. in
oratione ff.de fer.& dilat.* & in ſucceſſore, cenſetur
iuſta cauſa dandæ nouæ dilationis, *d. l. oratione
verſ. illud Gail. obſ.91.nu 17.in fine & num.18.lib.1.*
Quia veriſimiliter hęres ſuccedens in ius alterius
ignorat modum probãdi, *l. qui in alterius ff. de reg.
iur.l. fin. C.ſi pend. appell. mors interuen.* In † cauſis 8
criminalibus in quibus accuſatus morte, exiliove
coercendus eſt, *l. ſed etſi quis ff. ſi quis cautionib. & c.*
aut membri abſciſſione, *l. imperium & ibi not.ff. de
iuriſd.om.iud.* aut imponitur pœna pecuniaria ap-
plicanda fiſco, *Iaſ.in d.l. in pecuniarijs num.50.quod
Bart.ibidem non probat.* duæ actori, & tres dilatio-
nes dantur reo, & vlteriores ex cauſa impedi-
menti, quod fuit in primis; *d l. in pecuniarijs & ibi
Bart.num.*XI.& 15. ſunt certi caſus in quibus tem-
pus ad probandum conceſſum ipſo iure nõ cur-
rit recenſiti à Mynſ.*obſ.99.cent.3.* Quædam † di- 9
latio datur ad executionem rei iudicatæ, cõdem-
nato in actione perſonali datur quadrimeſtre,
quod à iudice poteſt arctari, & prorogari: *c. quod
conſultationem de ſent.& re iud.l.2.& h.debitoribus ff.
de re iud.* in actione reali † ſtatim fit executio, ſi 10
condemnatus poſſit ſtatim rem reſtituere, alio-
quin datur tempus ad reſtitutionem, ſatiſdato fi-
deiuſſoribus de æſtimatione litis ſi res non reſti-
tuatur: *§.& ſi in rem Inſtit.de offic. iud. gloſſ.fin. circa
finem in l. fin. C.de execut. rei iud. & ibi DD.* non da-
tur † in cauſa criminali, quia ibi pœna non differ- 11
tur, *c.ſicut 2.q.1.l. cum reus C.de pœn.* niſi certis caſi-
bus, *c.cum apud XI.q.3.& ibi gl.* Dilationes † con- 12
ceduntur,

Digitized by Google

ceduntur, citato aduerſario, qui ſi negat dari debere, non poſſunt à iudice dari, vel denegari, niſi cauſa cognita, *l. à procedenti C. hoc tit. d. l. in pecuniarijs in fine.* etiamſi lis ſit cum fiſco, *l. pen. C. hoc tit.* & agatur de ſtatu, & patrimonio litigantium, *l. fin. C. hoc tit.* Iudex denegans dilationem poteſt ſtatim ad vlteriora procedere, nam procedendo tacite pronunciat dilationem non eſſe dandam, *Bart. in d. l. procedente n. 4.* Conceſſæ ſine cauſæ cognitione, etiamſi ſint probatoriæ, valent, quia eſt interlocutoria, quæ tranſit in iudicatum quoad partem; *Bald. in d. l. petendæ ſub nu. 1. C. de temp. in integ. reſtit.* imo probatio facta nulla data dilatione, *l. ſi quando & ibi Bald. num. 2. per illum textum l. cum à nobis & ibi etiam Bald. n. 3. per illum textum C. de dilat. Iaſ. in d. l. in pecuniarijs n. 52.* vel ante terminum aſſignatæ dilationis, vel etiam poſt lapſum dilationis conceſſæ valet, dummodo non fiat poſt terminos iuris, vt teſtium productio poſt publicationem, *Fel. in c. licet cauſam n. 13. & ſeqq. de prob. qui ponit regulam & quinque fallen.* Circa 1. proba-
13 toriam † dilationem, leuis adhibetur cauſæ cognitio, qui fieri poteſt à iudice procedente, *gloſ. 1. in d. l. in pecuniarijs & ibi Iaſ. poſt Bart. nu. 33. 34. & 49.* an calumnioſe petatur, *arg. l. 2. C. de falſ.* an articuli ſint admittendi, *arg. l. ſi duo patroni §. idem Iulianus ff. de iureiur. l. ſi quis libertatem in fine ff. de petit. hæred.* in moderamine locorum, & temporum; *l. 1. C. hoc tit. l. oratione ff. de ferijs pulchre Barto. in d. l. in pecuniarijs nu. 3. 4. & ſeqq. & ibi Iaſ. n. 33. in*
14 *fine & n. 34. & DD.* in ſecunda † vero dilatione danda adhibenda eſt cognitio plenaria à conſidente iudice, *d. l. à procedente,* Circa cauſam iuſti impedimenti, quod fuit in prima dilatione, *d. l. oratione,* quia in eo tantum, in quo fuit impeditus in prima, circa perſonas, aut tempus, vel alias debet ſibi reſtaurari per dilationem ſecundam, *arg. l. admonendi in verb quibus nunc ſolis ff. de iureiur. & l. Diuus & ibi not. ff. de in integ. reſtit.* Et circa ius aduerſarij, an ſit factum deterius, vel omnia ſint integra; verbi gratia, danda eſt ſecunda dilatio, ſi actor petat ſecundam ad probandum aliquid, aduerſus quod reus poteſt ita facere ſuam defenſionem, ſicut primo, ſed ſi in prima dilectione reus habuit teſtes ad probandum contrarium, quos modo non habet, vel aliquid ſimile, tunc non debet dari dilatio, *arg. l. & ſi poſt tres ff. ſi quis cautionib. &c. l. mancipiorum ff. de opt. leg. Bart. in d. l. in pecuniarijs, ſub num. 5. & ibi DD. comm[illegible]ter.*

idem iuris † eſt in duabus actori, & tribus reo, & 15
vlterioribus dilationibus dandis in cauſa criminali: quia duæ vel tres dantur cum leui cauſæ cognitione, vlteriores vero cauſa cognita, *Bart. in d. l. in pecuniarijs num. xi. & ibi DD.* Dies autem termini non computatur in ipſo termino cum intelligatur de diebus proximis, *l. eum qui in princ. ff. de verbor. obl. Mynſ. obſ. 15 cent. 5. Franc. in c. 1. num. 5. de reſtit. ſpol. in 6.* Multum intereſt inter dictas di-
lationes: nam dilatio exſpectatoria † iudicialis 16
debet eſſe trina, *c. conſtitutionem de ſent. excom. in 6.* & non intelligitur peremptoria, niſi dicatur, *l. ad peremptorium cum ll. ſeqq. ff. de iud.* vel niſi emanuerit tertia dilatio, *l. tres denunciationes C. quom. & quando iud. &c.* dilatio vero probatoria, etiam prima, in plenarijs & ſummarijs cauſis, *Dec. in c. licet cauſam nu. 34. & ſeq. de probat.* ſiue datur abſenti, ſiue præſenti, ſiue ante, ſiue poſt litem conteſtatam, eſt peremptoria, *Iaſ. poſt Bart. in d. l. in pecuniarijs vbi ponit regulam cum octo ampliat. & 7. fall. Pan. in c. 1. in fine hoc tit.* & probatio facta poſt terminum non valet, adeo quod non faciat iudicium ſecundum aliquos: *Dec. contra Bart. in c. licet cauſam nu. 37. & ſeqq. de prob.* Dilationes à iudice præfixæ
poſſunt ex cauſa prorogari: Dilationum † vero 17
probatoriarum, excepta quarta, non datur prorogatio: *Gail. obſ. 91. n. 2. & n. 20. lib. 1.* quando fit requiſitio extraiudicialis à parte parti, ſufficit vnica, *Clem. 1. de hæret. Bald. in auth. item nulla in 4. not. C. de epiſcop. & cleric.* & intelligitur peremptoria, etiamſi non adijciatur, *l. Titia ſcio §. 1. ff. de leg. 2. l. ſi tempore & ibi Bart. poſt gloſſ. n. 6. C. de fid. inſtr. & iure haſtæ &c. lib. 10.* an autem poſt lapſum termini ſiue dilationis quis totaliter ſit excluſus, vel re integra audiri debeat, vide *Bald. in l. ſi quis inſtituatur § ſed ſi bonorum ſub numer. 3. verſ. quaro igitur vtrum lapſo &c. ff. de hæred. inſtit.* Effectus dilatio-
nis † eſt, quod ſiue pars ſiue integra fuerit data di- 18
latio, eo vſque iudicis officium conquieſcat, donec petiti temporis defluxerint curricula, *c. ſignificante de appell. c. 2. & ibi glo. in verbo plene in fine hoc tit. l. ſiue pars C. eod.* & medio tempore geſta ſunt nullius momenti, *§. ſancimus in fine auth. de exhib. & introd. reis gl. in l. 1. in verb. nullius eſſe momenti ff. de ferijs.* Et Feriæ omnes, ſiue repentinæ, ſiue ſolemnes dilationũ temporib. connumerentur: *d. l. ſiue pars l. 1. C. de ferijs,* De Stylo Rotę oẽs dilationes cẽſentur reuocatæ ante prolationẽ ſententiæ ad effectum validitatis ſentẽtiæ, *Greg. xv. dec. 317. in fin.*

Digitized by Google

De Ferijs.

Titulus IX.

SVMMARIA.

1 *Feriæ duplices ſunt, Repentinæ quos ſolus Princeps indicit, & ſolemnes.*

2 *Solemnium quædam ſunt ob reuerentiam Dei introductæ.*

3 *Aliæ conſtitutæ ſunt in honorem Ciuitatum, & Principum.*

4 *Quædam ob neceßitatem hominum, vt tempus meßium & vindemiarum.*

5 *Nonnullæ ad requiem laborum, vt æſtiui dies caloribus mitigandis, & dies Calendarum Ianuariorum.*

6 *Ferijs ob neceßitatem & requiem hominum introductis tacite & expreße poteſt renunciari.*
Si aliter parte inuita, vel abſente iudicium erit, ſententia nullius eſt momenti, exceptis quibuſdam cauſis.

7 *Ferijs repentinis, aut introductis in honorem Dei non poteſt renunciari, & ſententia quam contingit huiuſmodi diebus promulgari, eſt nulla, exceptis paucis cauſis.*

8 *Ferijs omnibus commune eſt, quod actus voluntariæ iuriſdictionis, etiam quolibet die feriato exerceri poßint.*

POST titulum de dilationibus, ſubdit de ferijs,
quia largo modo dilationes vocati poſſunt,
nam præſtant vacationem ab his, quæ fiunt in
foro iudiciali, & operibus ſeruilibus, *c.1. 2. & 3.*
1 *de conſec. diſt. 3.* Duplices † ſunt, repentinæ, quas
ſolus princeps rebus faliciter geſtis inducit, non
inferior: *l.1. l. à nullo C. hoc tit. l. ſed etſi per prætorem §.*
ſi feriæ ff. ex quib. cauſ. maior. &c. & ſolemnes qua-
2 rum aliquæ † ſunt ob reuerentiam Dei introdu-
ctæ, enumeratæ *15. quæſt. 4. in ſumma, & per totam*
& in c. conqueſtus hoc tit. l. omnes dies C. eod. de conſec.
diſt. 3. in ſumma. Illud notandum, quod de ſtylo
Germaniæ iuri canonico conformi, dies domi-
nica denominatur à principio introitus miſſæ,
c. cum dilecti de dol. & contum. ibi vſque ad diem domi-
nicam qua cantatur ego ſum paſtor bonus. Præterea
ſinguli Epiſcopi in ſuis diœceſibus cum clero &
populo certas ſolemnitates in honorem Dei, &
ſanctorum poſſunt indicere, *c. fin. §. ſolemnitates*
hoc tit. quæ omni veneratione ſunt obſeruandæ à
ſubditis, & exemptis omnibus, etiam regulari-
bus, *c. 12. §. dies ſeß. 25. de regul. & monial.* & abſti-
nendum eſt ab omni opere illicito, cunctarum
artium officijs, *l. omnes l. actus C. hoc tit.* mercato,
placito, iuramento niſi pro pace, aut alia neceſſi-
tate, *c.1. hoc tit late Menoch. de arbit. lib. 1. quæſt. 30.*
per totum. ac omnibus voluptatibus, *l. fin. C. hoc tit.*
attamen propter neceſſitatem alimentorum licet
eiſdem diebus operi ſeruili intendere, præter-
quam in maioribus anni feſtiuitatibus, *c. licet hoc*
tit. ruralia opera explicare; frumenta ſulcis; vine-
ta ſcrobibus mandare, *l. omnes iudices C. hoc tit. c.1.*
hoc tit. c. placita §. inſuper 15. quæſt. 4. Menoch. de arbit.
quæſt. 30. ac paciſci & tranſigere ſuper litibus, et-
iam in minoribus feſtiuitatibus. *l. fin. C. hoc tit.*
Aliæ conſtitutę ſunt in † honorem ciuitatum, ac 3
principum, vt dies natalitij maximarum vrbium
Romæ, & Conſtantinopolis, quia ab ipſis iura
nata ſunt, dies, qui vel lucis auſpicia, vel ortus im-
perij ſummo Pontifici, aut Imperatori protule-
runt, *d. l. omnes dies &c. verſ. his adijcimus & verſ. no-*
ſtris etiam gl. 2. in c. fin. hoc tit. & ibi Can. Quædam
ob † neceſſitatem hominum vt tempus meſſium, 4
& vindemiarum, propter occupationes circa
rem ruſticam, *d. c. fin. §. fin. l.1. ff. hoc tit.* quod ſta-
tuunt præſides prouinciarum pro conſuetudine
loci, *l. præſides ff. hoc tit.* Nonnullæ ad † requiem la- 5
borum, vt æſtiui dies caloribus mitigandis, &
dies calendarum Ianuariarum ocio mancipan-
tur, *d. l. omnes dies in princ. l. pridie. ff. hoc tit.* & hæ o-
mnes præſtant vacationem à litibus, earumque
proceſſibus ſiue actibus iudicialibus non alijs,
l. diuus & ibi Bart. & Iaſ. ff. hoc tit. l. 2. poſt princ. & l.
omnes in princ. in dubio autem dies præſumitur
iuridicus, non feriatus. *d. l. omnes dies & ibi DD.*
Ferijs introductis † ob neceſſitatem, & requiem 6
hominum tacite, & expreſſe renunciari poteſt,
l.1. in princ. l. ſi feriatis ff. de ferijs gl. in d. l. omnes dies &
ibi DD. d. c. fin. §. fin. eod. & ibi Can. etiam extraiu-
dicialiter in contractu, *Pan. in d. c. fin. num. 12.* te-
netque renunciatio quoad præſentes, & non
quoad indicendas ferias, *Bart. in l.1. § .1. num. 3. ff.*
hoc tit. in præiudicium renunciantium, non te-
ſtium, qui inuiti compelli non poſſunt ad teſti-
monium, quia partes illis non potuerunt præiu-
dicare, *gl. fin. in fine in d. l. omnes dies Pan. in d. c. fin.*
nu. 12. in fine. ſi aliter aduerſus ea, parte inuita, vel
abſente,

Digitized by Google

abſente, iudicium erit, ſententia nullius eſt mo-
menti, & citra appellationem infirmabitur; quia
non tenetur venire ad alleganda ſua priuilegia, ſi
certum erat, eo tempore, ipſum vocari non debe-
re, *gloſſ. in l. 1. in verbo nullius eſſe momenti ff. hoc tit. &*
ibi DD. tum quod nec prætoris factum iuri dero-
gare oportet, *l. 1. in fine princ. l ſi feriatis ff. hoc tit.* ni-
ſi dilatio actionem ſit peremptura, verum ad hoc
tantum cogi æquum eſt, vt lis conteſtetur, dein-
de alterutro recuſante litigare, dilatio concedi-
l. 1. §. fin. ff. hoc tit. aut cauſæ ſint ſummariæ ex di-
ſpoſitione iuris canonici, *Clem. ſæpe de verbo ſignif.*
ſiue publicę, vel fiſcales, aut piſtoriæ, *l. publicas C.*
hoc tit. aut agatur poſſeſſorio, *Achil. deciſ. vnica hoc*
tit. Bellam deciſ. 664 Rot. deciſ. 2 de cauſ. poſſeſ. & pro-
priet. in nou. Clem. ſæpe de verbo ſignif. vel aliæ ſpecies
ſint nominatim exceptæ, *l. 2. & 3. ff. hoc tit.* item in-
terdicitur proceſſus, & ſententiæ dictio, tamen
iudicis executio non eſt interdicta, vnde in dictis
ferijs debitores poſſunt capi, inſtrumenta con-
feſſionata mandari executioni, *c. ſignificauerunt de*
7 *iud. Bart in l. omnes C. hoc tit.* Renunciari † non po-
teſt ferijs repentinis, *Clem. ſæpe & ibi gloſſ. in verbo*
neceſſitates de verb. ſignif. aut introductis in hono-
rem Dei, *c. fin. hoc tit.* Et conſentientibus etiam
partibus, nec proceſſus habitus tenet, nec ſenten-
tia, quam contingit huiuſmodi diebus promul-
gari, etiam in cauſis ſummarijs ex diſpoſitione
iuris canonici: *gl. in d. Clem. ſæpe in verb. ob neceſſita-*
tes de verb. ſignif. ac etiam omnis executio iudicis
eſt interdicta, *c. 1. hoc tit. l fin. Bart. in d. l. omnes C.*
eod. & cõpulſio annonariæ ſanctionis, omnium-
que publicorum, priuatorumque debitorum ex-
actio, *d. l. omnes in fine.* Excipe quando neceſſitas
vrget, vel pietas ſuadet, vt in cauſis debilium, &
miſerabilium perſonarum, *d. c. fin. & ibi gl. pen. &*
fin. quæſtionibus latronum, *l. prouinciarum C. hoc*
tit. ne differatur ſceleratorum proditio conſilio-
rum, quæ per latronum tormenta quærenda eſt,
per quod multorum ſalus & incolumitas procu-
8 ratur. Commune eſt † omnibus ferijs, quod a-
ctus voluntariæ iuriſdictionis etiam quolibet die
feriato exerceri poſſint; *l. 2. & l. actus & l. fin. C. hoc*
tit. poteſt itaque libellus conuentionalis produci
in prima inſtantia, *l. miles §. ſexaginta ff. de adult.*
appellatio interponi, *l. 1 C. de ferijs & ibi Salyc. n. 3.*
Paul. de Caſtron. 2. Apoſtoli peti & dari, quia ſunt
actus extraiudiciales, *Rot. deciſ. 82. de appell. in an-*
tiq. atteſtans de vſu & Stylo. Porrigi libellus appel-
latorius, tam coram iudice à quo, quam coram
iudice, ad quem, *Bart. in l. 1. §. libellis ff. de appell. Bal.*
in l. 1. C. de ferijs n. 2. Delegationes & electiones
iudicum fieri; *Salyc. in l. 1. n. 3. C. de ferijs.* nec non,
recepto iuramento teſtium parte præſente & die
iuridica, eorum examinatio, quia eſt potius quid
facti, quam iuris, *gloſſ in clem. 1. de off. & poteſt. iud.*
deleg. Salyc. in d. l. 1. ſub n. 5. C. de ferijs. Guid. Pap. de-
ciſ. 215. plures actus cumulat & Iac. Menoch. de
arbit. lib. 1. q. 3. num. 14. & ſeqq. ſi in Imperatoris
ortum aut natalem diem, celebranda ſolemnitas
diuinę maieſtati dedicata inciderit, Schena thea-
tralis, certamen, ſpectacula, & ludus differuntur,
l. fin. verſ. nihil eodem die C. hoc tit.

De ordine cognitionum.

Titulus X.

SVMMARIA.

1 *Recuperandæ poſſeſſorium ob ſpolium non violentum, ſiue proponatur agendo, ſiue excipiendo, excludit ſuper eadem re, exceptionem & actionem dominij alterius & proprij.*

2 *Recuperandæ poſſeſſorium ob ſpolium violentum ex vi expulſiua vel ablatiua reijcit omne aliud iudicium ciuile, ſiue petitorium, ſiue poſſeſſorium, & Criminale, niſi ſit iudicium paris potentiæ.*

3 *In Ciuilibus non admittitur exceptio ſpoliationis facta ab alia quam ab actore, quodque ſpoliatio ſit facta ab actore ipſi reo, & non alteri perſonæ.*

4 *In Criminalibus accuſationibus nedum admittitur exceptio, & actio ſpoliationis facta ab aduerſario, ſed etiam à tertio, dummodo ſit de tota ſubſtantia vel maiori parte.*

5 *Spoliationis exceptio probanda eſt infra quindecim dies.*

6 *Spoliationis exceptio multis caſibus excluditur.*

7 *Spolium attentatum ſuſpendit quodcunque aliud iudicium.*

8 *Actore opponente de inhabilitate rei, & reo excipiente de inhabilitate actoris, prius diſcutiendum eſt de inhabilitate actoris.*

9 *Super exceptione impediente proceſſum, ſiue dilatoria, ſiue peremptoria quæ opponitur vt dilatoria,*
ſiue vt

Digitized by Google

ſiue vt alij dicunt ſuper quæſtione emergente ac cauſa principali, ſi iudex inſimul procedat, vel proceſſus erit nullus, vel poterit appellari.

10 *Exceptio peremptoria aut dilatoria ſiue quæſtio incidens concernens ipſum factum, reſeruatur poſt litem conteſtatam, & ſimul examinatur cum negocio principali.*

11 *Excipe qui agenti petitorio de matrimonio obſtat exceptio conſanguinitatis, de qua antea eſt cognoſcendum.*

12 *Interim dum agitur ciuiliter contra delinquentem, non poteſt accuſari criminaliter, nec è contra, coram eodem aut diuerſis iudicibus.*

LIBELLO oblato, lite conteſtata, præſtito iuramento calumniæ. cauſæ merita examinantur, & quia ſæpius ab actore plures mouentur quæſtiones, interdum ab vtraque parte, quandoque incidunt, quandoque emergunt, & dubitari poſſit, quis ordo in earum cognitione & definitione ſit ſecundus; ideo ſubnectit de ordine cognitionum. Prætermiſſis traditis in §. *praeiudiciales. & per DD. in §. ſi min. de action. cumul. Inſt. de act.*
1 ſciendũ eſt primo, quod poſſeſſoriũ † recuperandæ ob ſpolium non violentum, ſiue proponatur agendo, ſiue excipiendo, non impedit, nec retardat iudicium ſuper alia re; *Anch. in c. 1. n. 2. de reſtit. ſpoliat. in 6. & ibi Can. pulchre Rot. deciſ. 718. num. 1. plures quotas allegans & remiſſiue deciſ. 721. n. 1. part. 1. diuerſ.* Sed excludit ſuper eadem re exceptionem, & actionem dominij alterius & proprij: *Pan. in c. ſuper ſpoliatione n. 5. hoc tit. Rip. in c. ſuper n.*
2 *50. de reſtit. ſpoliat.* ob ſpolium † violentum ex vi expulſiua, vel ablatiua, pro quo competit interdictum vnde vi, aut vi bonorum raptorum actio, habet priuilegium ex ſola eius pẽdentia, vt reijciat omne aliud iudicium, Ciuile, ſiue petitorium, ſiue poſſeſſorum, *Pan. in c. ſuper ſpoliatione n. 19. poſt Innoc. hoc tit. c. 1. & ibi Anch. in 2 not. de reſtit. ſpoliat. in 6. & Can. Greg. xv. deciſ. 281.* & criminale, *c. cum dilectus & ibi Pan. & c. fin. & ibi gl. fin. & Can. Anch. in c. 1. num. 2. per illum text. de reſtit. ſpoliat. in 6. Rot. d. deciſ. 718. & deciſ. 721. part. 1.* niſi ſit iudicium paris potentiæ vt de alia ſpoliatione, *d. c. fin. hoc tit. & ibi gloß. fin.*

Ideo ſi actore agente poſſeſſorio, ob ſpolium violentum reus proponat petitorium, non auditur ſiue ſuper eadem re, ſiue diuerſa, *c. ſuper ſpoliatione hoc tit. dicetur latius infra tit. de reſtit. ſpoliat.* & ſi eodem actore agente petitorio, reus ſuper eadem re, deducat poſſeſſorium ſiue agendo ſiue excipiendo, proceditur in ſolo poſſeſſorio ſuſpenſo petitoris; imo vtilius eſt ſpoliato, vt per actionem petat reſtitutionem, quia ſe probat ſpoliationem directe agendo, duo conſequitur, & quod prius audiatur, & quod reſtituatur, licet aduerſarius prius propoſuerit actionem ſuam, *c. antiquitus & ibi gloſſ. fin. & Archid. 2. quæſt. 2. c. ex conqueſtione & ibi Pan. ſub n. 6. verſ. & ideo conſuluit gl. & num. 7. de reſtit. ſpoliat. & ibi Can.* ſi ſuper diuerſis rebus ab actore prius ageretur petitorio, & poſtea à reo poſſeſſorio, eſt in electione conuenti, an velit opponere ſpoliationem per viam exceptionis, an per viam actionis: de ſpoliatione oppoſita per exceptionem, prius eſt cognoſcendum, quia eſt exceptio dilatoria prius terminanda, quam in principali negocio procedatur, *c. 1. in princ. de reſtit. ſpoliat. in 6. & ibi Franc. num. 4. & Can. d. c. ex conqueſtione & ibi gloß. in verbo ante ipſius cauſæ & ibi Can.* & ſpoliatione probata non cogitur reſpondere actori, niſi ab ipſo reſtituatur, ſed non reſtituitur à iudice, quia non fuit actum ad reſtitutionem, ſed tantum exceptum ad repulſionem intentionis actoris; ſi vero reus actorem reconueniat de ſpoliatione, tunc vtraque quæſtio ſimul ventilatur & probata ſpoliatione reus reſtituitur à iudice, quia intelliguntur duæ mutuæ petitiones ſeſe tanquam diuerſæ non contingentes, & viciſſim tractatæ ſimul eadem ſententia ſunt terminandæ: *d. c. cum dilectus c. fin. & ibi gloß. fin. hoc tit.* ideo ſi de alio agit, & reus ſuper alio ſe dicit ſpoliatum, vtilius eſt ſpoliato, vt in modum exceptionis proponat ſpoliationem, ſi actor eum in agendo præuenit, vt patet ex ſupradictis. *gloß. fin. in fine in d. c. antiquitus per d. c. dilectus.* In eo diuerſitas eſt, quia in ciuilibus † non admittitur 3
exceptio ſpoliatioins factæ ab alio, quam ab actore *c. 1. §. ſtatuimus de reſtit. ſpoliat. in 6.* etiamſi res ſpoliata peruenit ad ipſum actorem, licet tunc contra eum agi poſſit alio remedio; *Ioan. Andr. in d. c. 1. in gloß. ſuper verbo. deſtitutum & ibi Can.* aut ſpoliatio facta ſit à procuratore actoris, aut ſyndico vniuerſitatis ſuo proprio nomine ſpoliante, *l. ſi extraneus de except. doli &c. Franc. in d. c. 1. ſub n. 4. Greg. xv. deciſ. 515.* item requiritur quod ſpoliatio ſit facta ab actore ipſi reo, & non alteri perſonæ, etiam à qua reus ius haberet, *Franc. in d. c. 1. ſub nu. 4. de reſtit. ſpoliat. in 6.* Probata vero huiuſmodi ſpolia-

Digitized by Google

ſpoliatione exceptio ſemper obſtat actori, quo-
uſque ſpoliatus integraliter ſit reſtitutus. *Franc. in
d c.1. § illum n. 3. et ibi Can.* Quando eſſet facultas
rerum reſtituendarum; alias ſi res eſſent in lon-
ginquo, & de eo conſtaret, tunc ſi actor ſatiſda-
ret de re, vel æſtimatione danda, tũc poterit pro-
cedi in cauſa: *l. ſi fundus § in vendicatione ff. de pign. et
hypot. Franc. poſt Ioann. Andr. in d. § illam ſub num. 3.*
Aut ſpoliator bonis cederet, antequam ſpoliatus
integre eſſet reſtitutus, quoad fructus & expen-
ſas eſt audiendus, *Rot. deciſ. 30 de re iud. in antiq. l. 1.
& ibi gloſſ. pen. C. de ceſſ. bon. & ibi* DD. etiamſi ſpo-
liator condemnatus eſſet per tres ſententias cõ-
formes, *Mohed. deciſ. 2. in 2. dub. de ſolut. Iaſ. in l. 1. nu.
15. plura ponens exempla C. de iur. et fact. ignor.* Imo
quando ſpolium fuit ſine dolo commiſſum, ſpo-
liator etiam poſt tres ſententias conformes ad-
mittitur, ad c. Odoardus & c. peruenit de ſolut.
ad effectum agendi petitorio, non parito, quoad
fructus & expenſas; ſecus quando ſpolium fuit
doloſum, *Mohed. deciſ. 1. & 2. de ſolut. Iaſ in d. l. 1. C.
de iur. & fact. ignor. nu. 15. iuncta l. 1. ff. de except. doli.*
4 In † criminalibus accuſationibus nedum admit-
titur exceptio ſpoliationis factæ ab accuſatore
ſed etiam à tertio dummodo ſit de tota ſubſtan-
tia, vel maiori parte, *d. c. 1. §. illum*, ac ipſa actio de
ſpolio excludit criminalem accuſationem, & ſic
operatur duo, naturam exceptionis, quia exclu-
dit accuſationem, & naturam actionis, quia ſpo-
liatus conſequitur reſtitutionem à iudice, *Pan. in
d. c. cum dilectus nu. 17. hoc tit.* Nam nec nudi con-
tendere, nec inermes nos inimicis opponere de-
bemus; *c. cum eccleſia c. cum epiſcopus c. oportet 3. q. 2.*
Siquidem opponatur de exſpoliatione facta ab
accuſatore, tunc requiritur quod ſpoliatus inte-
graliter ſit reſtitutus, ſicut quando ageretur ciui-
liter, ſi vero opponatur & exſpoliatione facta à
tertio, ſpoliato tempus à iudice debet indulgeri,
intra quod reſtitutionem imploret, ne forte ſic
velit exiſtere, vt omnem accuſationem eludat:
quod ſi intra tempus indultum, cauſam, cum po-
tuerit, non ducat ad finem non obſtante ſpolia-
tionis exceptione, deinceps poterit accuſari: *c. 1. §
ſolet de reſtit. ſpoliat. in 6.* Ac etiam ceſſat hæc exce-
ptio, ſi receperit bona, vel maiorem partem, nec
requiritur quod integraliter ſit reſtitutus, *Franc.
poſt Ioan. And. in d. c. 1. §. illum n. 3.* Præterea exce-
ptio ſpoliationis factæ à tertio non admittitur,
quando denunciatur crimen ad pœnitentiam,
cuius finis ſalutem denunciati concernit; *c. nouit
de iud.* quando de crimine ciuiliter agitur; *c. poſtu-
laſti de homicid. c. 2. eod. in 6.* Aut quis inquiſitio-
nem criminis promouet, per quam non imponi-
tur pœna ordinaria, ſed alia arbitraria, *c. ſuper his
c. cum oporteat c. inquiſitionis de accuſ. Io. And. in d. c. 1.
ſuper verb. accuſatur*, ſed dictis caſibus admittitur,
exceptio ſpoliationis factę ab ipſo denunciante,
agente, vel promouente inquiſitionem, *Franc. in
d. § illum n. 2.* Porro exceptio ſpoliationis probã-
da eſt † infra quindecim dierum ſpacium, poſt 5
diem in quo proponitur, alioquin excipiens in
expenſas condemnatur, & arbitrio iudicis puni-
tur, *d. c. 1. §. ſtatuimus*, Multis caſibus † excluditur 6
hæc exceptio primo rerum priuatarum ſpoliatio,
agenti ſuper eccleſiaſticis, vel è contrario, nulla-
tenus opponi poteſt; *d. c. 1. §. fin.* quia non de iure
ſuo, ſed de iure eccleſiæ expetitur, tum quia res
eccleſiæ ſunt iuris publici: & dicuntur res eccle-
ſiæ non ſolum ſpirituales, quæ non cadunt in lai-
cum, ſed etiam res temporales, vt fundus, domus
caſtra eccleſiæ, *Franc. in d c. 1. §. fin. n. 2.* Eadem ra-
tione non admittitur exceptio ſpoliationis de re-
bus mobilibus contra agentem de feudo, quia
feuda proceſſerunt de publico, *Afflict. deciſ. 19. An-
char. poſt Archid. in c. frequens in 10. not. de reſtit. ſpo-
liat. in 6. & ibi Can.* Secundo in cauſa matrimonia-
li, ſiue agatur poſſeſſorio ſiue petitorio, *gloſſ. addit.
in d. c. 1. §. fin. Pan. in d. c. cum dilectus n. 23.* Tertio
quando obligatus conuenitur ex obligatione fir-
mata iuramento, *c. etſi Chriſtus de iureiur. Pan. in d.
c. cum dilectus n. 23.* Quarto non datur opponenti
ſe confirmationi electionis, qui non de neceſſi-
tate ſed ſponte ſe opponit, *Ioan. And. in d. c. cum di-
lectus n. 14.* & pluribus aliis caſibus, *Ioan. And. in d.
c. cum dilectus n. 13. & ſeqq & ibi Pan. nu. 22. & ſeqq.
& Can. communiter Franc. in d. cap. 1. §. fin. in princ.*
Præterea ſpolium † attentatum, ſui natura, ſu- 7
ſpendit quodcunque aliud iudicium, *c. non ſolum
in fine de appell. in 6. & ibi gl. fin. & Can.*

Secundo ſi actor † opponat de inhabilitate rei, 8
& reus excipiat de inhabilitate actoris, prius diſ-
cutiendum eſt de habilitate actoris, quam rei, *c.
cupientes § ſi vero & ibi gloſſ. in verb. compareant de e-
lect. in 6. & Franc. nu. 3. de min. & Archid. & Can.* &
prius etiam cognoſcetur de inhabilitate procu-
ratoris, actoris, quam rei: hinc Curia non com-
pellit procuratorem impetrantem reſcriptum iu-
ſtitiæ probare mandatum ad petitionẽ procura-

toris contradictoris, niſi prius ille ſuum mandatum oſtendat, *Ioan. And. in c. nonnulli n. 46. in fine de reſcript. & ibi Can.* Tertio ſi iudex ſimul procedit
9 ſuper † exceptione impediente proceſſum, ſiue dilatoria, ſiue peremptoria, quæ ex ſpeciali priuilegio opponitur, vt dilatoria, *c. 1. de lit. conteſt. in 6. & ibi gl. et Can.* ſiue vt alij dicunt ſuper quæſtione emergente, *Butr. in c. 1. n. 10. & ibi Pan. in fine hoc tit. l. 1. C. de ord. iud.* & ſuper principali negotio vel proceſſus erit nullus, vel ſaltem poterit appellari, propter contrarietatem, quæ ſequitur exinde, *c. exhibita de iud. Pan. in c. 1. n. 7. et latius poſt num. 11. vbi [illegible]dit duas mag. diſt. hoc tit.* Quod ſi iudex omittat cognitionem ſuper huiuſmodi dilatoria, reſeruando eam poſt litem conteſtatam, tenet reſeruatio ſi non appellatur, ſed poteſt pars ab ea appellare, & habet iuſtam cauſam contradicendi; *Pan. in c. cum contingat n. 13. ponens duas diſtinctiones & ibi Fel. nu. 18. ponens regul. & duas fall. de off. deleg.* quia in exceptione impediente proceſſum, reus prius admittitur ad probanda ea, quæ obiecit, quam actor ad fundandam ſuam intentionem, *l. præſes C. ad l. flauiam de plagiar.* & ſuper ea eſt prius pronunciandum, expreſſe, vel tacite, quam procedatur ſuper principali; *c. ex parte 2. de appellat. l. à procedente C. de dilat.* Exempli gratia, illegitimitatis exceptio obſtat agenti petitione hæreditatis coram iudice ſæculari, quæ eſt fori eccleſiaſtici, & tractanda remittitur ad iudicem eccleſiaſticum, qui inhibet iudici ſæculari, ne procedat in cauſa petitionis hæreditatis, donec cauſa natalium eccleſiaſtico iudicio per ſententiam finem acceperit: *c. tuam hoc tit. c. lator qui filij ſint legit. Rot. deciſ. 214. part. 1. & deciſ. 200. & 201. part. 2. diuerſ. Mynſ. obſ. 100. cent. 1.* vel eo ipſo, quod commiſſa eſt cauſa illegitimitatis, fit inhibitio ab ipſo à canone: *d. c. lator Rot. d. deciſ. 200. n. 3. 4. & 9. & deciſ. 201. n. 1.* Imo ſi tertius venit ad cauſam, inter duos alios agitatam coram iudice ſæculari, & actor moueat quæſtionem illegitimitatis coram iudice eccleſiaſtico, iſti tertio, ratione illius duplicis iudicij, oritur quædam actio & exceptio præiudicialis, non ſolum reſpectu intentionis, ſed etiam reſpectu proceſſus inter actorem & reum agitati, & eſt peremptoria & dilatoria ratione perplexitatis, ac ſuſpendit iuriſdictionem iudicis ſęcularis, vt nō poſſit procedere inter duos primos colligantes, quouſque ſit finitum ſecundum iudicium præiudiciale: *d. c. tuam Rot. diuerſ. deciſ. 275. part. 2.* Eadem ratione exceptio peremptoria excluſiua criminis, impedit proceſſum in accuſatione criminali, & ſuper ea præmittitur cognitio, probatio, ſententia, vt ſi agenti ex l. Flauia de plagiar. obijcitur exceptio dominij, *l. præſes C. ad l. flau. de plag.* Similiter is qui non poſſidet, non poteſt agere diuiſorio iudicio familiæ erciſcundæ, vel communi diuidundo, aut cum illis cumulare petitionem hæreditatis, vel rei vindicationem, ſi excipiendo negetur cohæres, vel condominus: niſi prius agat petitione hæreditatis, vel rei vendicatione, *l. 1. & ibi gloſſ. in verb. exceptionem & l. ſi quid ff. famil. erciſcundæ l. 1. in fine ff. comm. diuidundo.* Sed repellitur exceptione præpoſterationis, & exceptione ordinis, quia ordo eſt quod non poſſeſſor 1. agat petitione hæreditatis, & rei vendicatione, dando diuiſorio iudicio; *l. non poſſumus ff. ſi pars hæred. pet. etc. d. l. ſi quid & ibi gloſſ. in verb. non venit. l. fundi ff. de except.* quę debet proponi ante litem conteſtatam, & omiſſa non vitiat proceſſum, quia eſt prępoſteratio vnius iudicij ad aliud, *l. ſi mancipium §. ſi communi & ibi gl. ff. de euict. l. 2. & ibi glo. in verb. reſtitus C. communi diuidundo,* quando in progreſſu cauſæ probata fuerit communio hæreditatis aut dominij, qua probata apparet non deficere ius, neque eius exercitium; ſemper enim cauſa libelli eſt probanda, quando eſt talis ſine qua libellus non fuiſſet receptus: *Innoc. in c. ex parte abbatiſſæ poſt princ. de priuil. Bald. in l. 2. num. 3. & 4. C. communi diuid.* quod ſi poſſideat eam partem, licet negetur eſſe cohæres, vel condominus, non obſtat talis exceptio, vel vt Doctores dicunt rite agit, ſed non recte, quo fit vt eo caſu ipſe iudex apud quem diuiſorium iudicium agitur, cognoſcat an cohæres ſit, vel cōdominus, niſi enim aut cohæres ſit aut condominus, neque adiudicari ei quicquam oportet, neque aduerſarius ei condemnandus eſt, *d. l. 1. verſ. quod ſi poßideat ff. de famil. erciſc.* ratio eſt, quia cum iſtæ actiones ſint mixtæ, *§. quædam actiones Inſt. de act.* ex ſola poſſeſſione non probatur dominium aut titulus; *Bald. in d. l. 1. n. 1. 2. & 3.* tum quia poſſeſſor non poteſt promiſſum ordinem ſeruare, cum poſſeſſori non detur petitio hæreditatis, *l. ſi quis libertatem §. nam cum quidam Licinianus ff. de p. tit. hered. gl. pen. in d. l. 1. ff. famil. erciſc.* Aut rei vendicatio, *§. æque ſi quis agat etc. quod genus Inſt. de actionib.* Super exceptione
peremptoria † aut dilatoria, vel vt alij dicūt quæ- 10
ſtione incidente, *l. 1. C. de ord. iudic. But. in c. 1. n. 10. et*

ibi

Digitized by Google

ibi Pan. in ſine hoc tit. Concernente ipſum factum, non eſt opus quod prius pronuncietur, ſed poteſt differri & reſeruari poſt litem conteſtatam, ſimul examinari cum negotio principali, & ſatis eſt poſtmodum pronunciari ſuper principali: *l. 1. C. de ord. iud. Pan. in d. c. 1. n. XI. hoc tit. & in d. c. cum contingat n. 13.* Exempla habes *in tit. Inſtit. de except.*
11 Excipe quia † agenti petitorio de matrimonio, obſtat exceptio conſanguinitatis, de qua antea eſt cognoſcendum; quia probata perimit principalem quæſtionem, licet quando probata fuerit, iudex ſuper ea non pronunciabit, ſed ſuper matrimonio abſoluendo reum, *c. 1. hoc tit.* Dico petitorio, quia exceptio conſanguinitatis, non admittitur in poſſeſſorio recuperandę ad reſtitutionem mariti vel vxoris, etiamſi probationes offeruntur incontinenti paratæ; in cęteris adiudicanda eſt reſtitutio, ac ſola quoad commiſtionem carnalem reſtitutio eſt differenda; ſi in probatione, dilationes expectantur longiores, reſtitutio plenaria eſt faciẽda, *c. litteras de reſt. ſpoliat.* Quar-
12 to interim † dum agitur ciuiliter contra delinquentem non poteſt accuſari criminaliter nec è contra coram eodem aut etiam diuerſis iudicibus ne cauſæ continentia diuidatur, *l. interdum ff. de pub. iud. & ibi poſt gl. DD. §. liberum & ibi glo. Inſt. de lege aquil. Mynſ. obſ. 97. cent. 1.*

De plus petitionibus.

Titulus XI.

SVMMARIA.

1 *Plus petitur cauſa, loco, tempore & re.*

INTER incidentes quæſtiones, quandoque reus excipit contra actorem, quod plus petat, ideo annectit de plus petitionibus, quæ fiunt
1 quatuor † modis, infraſcripto verſu compræhenſis: *Plus petitur cauſa, tempore, reque, loco,* de quibus fuſe dicitur *in inſtitutionibus Imperialibus titul. de action. §. ſi quis agens & §§. ſeqq. & titul. de except. §. hodie autem; cum quibus cap. vnicum huius tituli concordat.*

De cauſa poſſeſſionis & proprietatis.

Titulus XII.

SVMMARIA.

1 *In ſpiritualibus & beneficialibus, ex ſolo titulo, abſque traditione, quis conſequitur ius.*
2 *Spiritualia nunquam occupanti conceduntur.*
3 *In Beneficialibus poteſt haberi vera poſſeſſio ſine cauſa & titulo iuſto.*
4 *Retinendæ poſſeſſorium, aliud eſt ſummariſſimum aliud ordinarium.*
5 *Summariſſimum poſſeſſorium quibus detur.*
6 *In eo ſufficit ſummaria cognitio.*
7 *Fertur ſententia interlocutoria à qua non eſt licita appellatio.*
8 *Quando manutentio pendet à negotio principali, prius diſcuti debet negocium principale.*
9 *Plenarium ſiue ordinarium poſſeſſorium adhuc durat terminato poſſeſſorio ſummariſſimo.*
10 *In quo requiritur plenaria cognitio, & ex parte actoris plena probatio.*
11 *Sententia ſuper eo lata eſt definitiua, à qua prohibetur appellatio omni iure.*
12 *Quæ regula fallit in aliquibus caſibus.*
13 *in Beneficialibus & ſpiritualibus ex vnico actu congruo acquiritur poſſeſſio, quando concurrit animus acquirentis, & ſcientia & patientia aduerſarij, cuius intereſt.*
14 *Fallit dicta regula quando poſſidenti ius reſiſtit, & alijs caſibus.*
15 *Beneficialium ac ſpiritualium poſſeſſio ex vno vel duobus actibus amittitur.*
16 *Ex conditionali actu transfertur poſſeſſio, quando Dominus ſimpliciter tradit.*
17 *Circa acquiſitionem dominij eſt diſtinguendum.*
18 *Poſſeſſionis duodecim fructus enumerantur remiſſiue.*
19 *Poſſeſſio qua continuatur in heredem eſt ciuiliſſima, & ex ea agi poteſt interdicto adipiſcendæ.*
20 *Subrogato gratioſe quoad poſſeſſionem per principem competit interdictum adipiſcendæ.*
21 *In ſpiritualibus quoad validitatem iurium, etiam ſacramentalium, ſufficit poſſeſſio conferentis.*
22 *in Beneficialibus efficacia collationis ſequitur poſſeſſionem.*

23 *Poſſeſſor alio non apparente præſumitur in bona fide & præſumitur Dominus.*

24 *Poſſeſſori debentur fructus, tam in temporalibus quam beneficialibus, niſi poſſeſſori ius reſiſtat.*

25 *Succeſſor in beneficio non tenetur iuſtificare titulum ſui prædeceſſoris, ſed ſufficit ei oſtendere ſupplicationem ſignatam, vel probare communem reputationem, & pacificam triennalem poſſeſſionem.*

26 *Habilitatē prædeceſſoris ſufficit qualis qualis probatio, niſi detecta eſſet eius inhabilitas.*

27 *In Beneficialibus agenti poſſeſſorio non obſtat exceptio criminis, ſiue intentetur poſſeſſorium adipiſcendæ, poſt collationem, aut poſt electionem & confirmationem obtentam.*

28 *Siue intentetur poſſeſſorium recuperandæ.*

29 *Aut etiam poſſeſſorium retinendæ.*

30 *Poſſeſſorio agenti, an obſtet exceptio dominij.*

31 *Abſolutoria ſententia lata in petitorio, non parit exceptionem rei iudicatæ in poſſeſſorio & è contra.*

32 *Limitatur 1. quando poſſeſſorium habet annexam cauſam proprietatis.*

33 *Limita 2. quando abſolutoria obtenta fuit propter probationes dominij à reo factas.*

34 *Petitorium quando abſorbeat poſſeſſorium.*

35 *Petitorium & poſſeſſorium quando poßint cumulari.*

36 *Petitorium & poſſeßorium quando cumulantur ab eodem, de æquitate canonica iudex procedit ſimul ſuper vtroque, & eadem ſententia terminat.*

37 *Quod ſi ab vno proponatur petitorium & à reo poſſeſſorium retinendæ, debent etiam iure ciuili vna ſententia terminari propter naturam conuentionis & reconuentionis.*

38 *Petitorio agens, poteſt illo ſuſpenſo in 1. inſtantia ante concluſionem in cauſa agere poſſeſſorio adipiſcendæ, & recuperandæ, ſed non retinendæ.*

39 *In cauſa beneficiali ad ſedem apoſtolicam deuoluta per appellationem, tam appellatus quam appellans poſſunt ſuſpendere petitorium à ſe vel ab aduerſario, intentatum, in ſolo & quocunque poſſeſſorio procedendo in quacunque inſtantia.*

40 *In alijs cauſis poterit ſuſpendere in quacunque inſtantia petitorium à ſe intentatum, ſed in cauſa appellationis non poterit ſuſpendere petitorium ab aduerſario intentatum.*

41 *In cauſa principali ſiue prima inſtantia reus poteſt ſuſpendere petitorium ab actore intentatum ante litem conteſtatam, vel ex Stylo Rotæ vſque ad concluſionem in cauſa, ſiue poſſeſſorium recuperandæ à reo fuerit deductum, ſiue adipiſcendæ, ſiue etiam retinendæ de quo controuertitur.*

42 *Petitorij ſuſpenſio quando denegatur.*

43 *Petitorij ſuſpenſionis effectus.*

44 *à Petitorij ſuſpenſione licitum eſt ſuſpendenti recedere tacite & expreſſe, quia poteſt quis pluries ſuſpendere petitorium in vna & eadem inſtantia.*

45 *Poſſeſſorio adipiſcendæ vel recuperandæ agens, poteſt illo ſuſpenſo agere petitorio in cauſa principali, ac etiam appellationis, ſecus ſi agat poſſeßorio retinendæ.*

46 *In poſſeßorio ſuccumbens non poteſt in ſecunda inſtantia aggredi petitorium per viam ſuſpenſionis poſſeßorij, ſed poteſt poſſeſſorium accumulare petitorio per viam cognitionis.*

IN beneficialibus † & ſpiritualibus cadit poſ- 1
ſeſſio reſpectu tituli, ſicut in prophanis reſpectu proprietatis, & in illis datur poſſeſſio, vel quaſi, proprietas vel quaſi: ſunt introducta iudicia poſſeſſoria & petitoria, *c. examinata & ibi Innoc. c. fin. de iud. Anchar. in c. ſignificauerunt n. 2. de teſtib. & in clem. vnic. num. 4. hoc tit. Pan. in c. cum olim n. 6 eod. c. 1. & ibi gloß. in verb. certem deferre vt lit. pend. &c.* Imo rei vendicatio & interdicta ſicut in rebus prophanis: *d. c. examinata clem. vnica hoc tit. c. in litteris de reſtit. ſpoliat. Franc. in c. præſentium n. 7. de teſtib. in 6.* & in illis ex detentione præſumitur poſſeſſio, niſi contrarium probetur, *Innoc. in c. cum olim ſecundo nu. 4. in fine de priuil. Pan. in c. cum ad ſedem n. 21. de reſtit. ſpol. & ibi Butr. n. 29. Rot. deciſ. 3. in fine de re iud. in nou.* Imo ex narrata alicuius intruſione in beneficium, præſumitur poſſeſsio eius & quidem antiquioris temporis, *Rot. diuerſ. deciſ.* 802. *par. 1. Bart. in l. ſi duo ſub n. 4. ff. vti poßid.* Ideo quia dubitari contingit, quo ordine cauſę poſſeſſionis & proprietatis ab eodem, vel à diuerſis, in iudicium deduci debeant, tractat compilator de cauſa poſſeſſionis & proprietatis. In Inſtit. Imperial. de cauſa poſſeſſionis tractatur *in titulo de interdictis, de cauſa propriet. tit. de rerum diuiſ. & t. ſeqq. & §. omnium actionum. & §. æque ſi agat, & §. namq; ſi cui. Inſtit. de action.* Tot ſunt cauſæ acquirendæ poſſeſſionis, quot & Dominij, *l. poßideri §. genera ff. de acquir. poſſeß.* In beneficialibus & ſpirituali-

bus

Digitized by Google

bus ex ſolo titulo, abſque traditione, quis conſe-
quitur ius in re: *c. ſi tibi abſenti de præb. in 6. c. propo-
ſuit de conceſſ. præb.* In temporalibus non transfe-
runtur dominia nudis pactis, *l. traditionibus C. de
pact.* Aut nuda traditione, *l. nunquam ff. de acquir.
rer. domin.* Sed transferuntur ex traditione, & ex
habili cauſa, vera, vel putatiua, *Bart. poſt glo. in d. l.*
2 *nunquam.* Item ſpiritualia † nunquam concedun-
tur occupanti, temporalia quandoque occupan-
ti conceduntur, *Innoc. in c. cum cauſam in fine de pro-
bat.* Cætera in dictis titulis tradita cauſis ſpiritua-
libus & beneficialibus adaptari poſſunt, In bene-
3 ficialibus. † ſicut in temporalibus, poteſt haberi
vera poſſeſſio ſine cauſa, *Bart. in d. l. 3. nu. 2. & in l.
quod meo n. 1. ff. de acquir. poſſ. ſ. Surd. conſ. 93. nu. 12.
Rot. Farin. deciſ. 275. ſub n. 5. part. 1.* & titulo iuſto,
Pan. in c. cum noſtris num. 6. de conceſſ. præb. & nemo
compellitur oſtendere titulum ſuæ poſſeſſionis,
niſi habeat ius commune contra ſe, *Pan. in c. ex in-
ſinuatione poſt gl. nu. 9. de procur.* Non eſt dare poſ-
ſeſſorium, vbi non eſt petitorium, vt ſi aliquis mi-
hi ſoluit ſingulis annis par caponum, aut duos
ducatos, *l. ſi certis annis & ibi Cyn. n. 17. C. de pact. l.
fin. & ibi Bart. & DD. ff. quorum bonorum c. peruenit
& ibi Pan. de cenſ. c. querelam & ibi Can. de elect.* Cau-
ſa poſſeſſorij rei ſpiritualis, puta decimarum, iu-
riſpatronatus, non eſt ſpiritualis, ſed temporalis,
*c. litteras & ibi glo. in verb. ſpiritualibus circa finem de
iuram. cal. c. petimus xj. q. 1. c. fin. de iud. & ibi Butr. n.*
20. quando nõ habet annexam cauſam propric-
tatis, ſed quæſtio eſt de nudo facto, *late Pan. in d. c.
litteras n. 6. 7. & 8. & ibi Butr. n. 14. Gail obſ. 38. lib. 1
Bald. in d. l. ſi de proprietate nu. 15. C. ſi à non compet.
4 iud. etc* Duplex eſt † poſſeſſorium retinendæ, ſum-
5 mariſſimum, & plenarium, ſiue ordinarium. In †
ſummariſſimo admittitur quilibet etiam nõ ha-
bens mandatum, *l. 1. C. ſi per vim vel alio modo,* & is
obtinet regulariter, qui habet aſſiſtentiam iuris
communis pro ſe, *c. conquerente & ibi Can. de offic.
ord. Menoch. de retinen. remed. 3. n. 134. & ſeqq. Marſc.
var. reſol. lib. 1. cap. 1.* quæ ſufficit in materia iuriſ-
dictionali, *c. cum perſonæ § fin. de priuil. in 6. & ibi
Can. Rot. diuerſ. deciſ. 145. part. 2. n. 6. Rot. Farin. de-
ciſ. 491. n. 2. part. 1. & deciſ. 382. n. 1. deciſ. 493. n. 2. &
deciſ. 501. part. 2.* niſi aſſiſtentia iuris ſit turbida,
*Greg. xv. deciſ. 312. & ibi late annot. Rot. Farin. deciſ.
382. n. 5. part. 2. l. nemo ambigit C. de acquiren. & re-
tinen. poſſ.* aut alius ſit in poſſeſſione; *Pan. in c. 1 n. 8
vt lit. pend. &c. Rot. Far. deciſ. 605. ſub n. 2. part. 1.* ſed
extra materiam iuriſdictionis Rota non dat ma-
nutentionem propter ſolam aſſiſtentiam iuris,
*Card. Seraph. deciſ. 1449. n. 3. Marſc. var. reſol. libr. 1.
cap. 11. n. 13.* Sed ei qui habet vltimum ſtatum pro
ſe, & probat vnicum actum poſſeſſorium, *c. cum
eccleſia & ibi Rip. n. 52. & ſeqq. hoc tit. c. cum veniſſent
de Inſtit. l. liberis §. vlt. ff. delib. cauſ. l. nam poſtea §. ſi
minor ff. de iureiur. Card. Seraph. deciſ. 1213. num. 5. &
deciſ. 1437. Greg. xv. deciſ. 449. Bald. in l. 2. n. 20. C.
de ſeruit. & aqu. Roman. conſ. 311. n. 7.* cui datur ma-
nutentio ad limites probatæ poſſeſſionis, *Greg. xv.
deciſ. 569. & ibi annot. l. 1. § hoc interdictum & l. fin. ff.
vti poſſid.* Item datur manutentio miſſo in poſſeſ-
ſionem auctoritate iudicis contra intruſum lite
pendente, etiamſi de tempore factæ immiſſionis
per iudicem, alius repertus fuerit in poſſeſſione,
propter auctoritatem iudicis, qui priuat omni
poſſeſſione, ciuili, & naturali, etiam abſque alia
expulſione, quã iudice auctore ingreſſus acqui-
rit: *l. qui vniuerſas §. item cum prætor l. iuſte poſſidet ff.
de acquir. poſſeſſ. Iaſ. in l. clam poſſidere §. qui ad nun-
dinas n. 20. ff. de acquir. poſſeſſ. & ibi Ang. n. 2. in fine &
DD. communiter Greg. xv. deciſ. 582. & ibi annot.* non
admittit obiectus contra teſtes, *Capyc. deciſ. 55. n. 5.
Couarr. pract. quæſt. cap. 17. ſub n. 4. verſ. 7. Rol. conſ. 8
n. 31. & 32. vol. 4. Greg. xv. deciſ. 449. in fine.* ac ſem-
per anterior poſſeſſio, etiam carens titulo, præ-
fertur iuniori titulatæ, *Menoch. in remed. 1. retinen.
n. 728 plures cumulans Greg. xv. deciſ. 40. Caſ. deciſ.
5. n. 2. de cauſ. poſſeſ. & propriet. Felin. in c. licet cauſam
ſub nu. 9. verſ. aduerte de prob. dicens antiquiorem poſ-
ſeſſorem debere allegare poſſeſſionem aduerſarij iuniorẽ
eſſe clandeſtinam reſpectu ſuæ Greg. xv. deciſ. 171. &
deciſ. 549.* etiam in poſſeſſorio cauſæ beneficiorũ,
*Rot. diu. deciſ. 595. part. 1. nu. 8. Greg. xv. deciſ. 40. &
ibi annot. & melius deciſ. 323. licet Menoch. in remed.
1. retinẽda n. 730. aliter ſentiat,* niſi is qui antiquio-
rem poſſeſſionem probat, de præſenti non poſſi-
deat; quia in eo requiritur poſſeſſio de tempore
litis conteſtatæ, *§ retinendæ in fine Inſt. de interd. Me-
noch. remed. 1. retinen. n. 732.* Poſſeſſio, cui ius vehe-
menter reſiſtit, non eſt manutenibilis, niſi docto
de legitimo titulo, aut quod poſſeſſio eſt alicuius
temporis conſiderabilis: *Imol. in c. 2. ſub n. 21. verſ.
item aduerte in quantum dixi de in integr. reſtit. Rip. in
c. cum eccleſia ſutrina n. 125. hoc tit. Pan. in c. conſtitu-
tis n. 2. & ibi Can. de elect. Cou. pract. cap. 17. num. 6.
Menoch. de retinen. remed. vlt. n. 21. & ſeqq. Caputaq.
deciſ. 296. part. 1. Greg. xv. deciſ. 370, nu. 6. 7. & ibi*

annot. prẹſumptio vero iuris contraria non impedit manutentionem, Rot. diu. deciſ. 534. part. 1. n. 7. Cou. pract. c. 17. ſub nu. 6. verſ. 3. quoties Greg. xv. dec. 370. n. 2. & ſeqq. & ibi annot. in concurſu probationum poſſeſſio titulata eſt præferenda & manutenenda, c. licet cauſam de prob. & ibi Can. Barto. in d. l. ſi duo n. 4. verſ. ſed ſi vterque ff. vti poßid. Menoch. de retin. remed. 3. num. 733. Greg. xv. deciſ. 412. & ibi annot. Datur etiam ſpoliato perſonali præſtatione, aut alio iure incorporali, vel iure alicuius annui redditus, ſiue cenſus, per denegationem ſolutionis faciendæ, ab eo qui tenetur ſoluere, Innoc. in c. peruenit & ibi Pan. nu. 3. Boick. n. 4. & 5. & Can. de cenſib. c. ſeruitium & ibi gl. Archid. & Can. 18. q. 2. quando ille, cui denegatur illa præſtatio, adit iudicem, & ius ſuum proſequitur coram eodem; quia per talem aditionem retinet ciuilem, & ei competit ſummariſſimum poſſeſſorium manutentionis, Bald. in c. querelam de elect. Afflict. dec. 395. num. 7. & per tot. Guid. Pap. quæſt. 552. poſt nu. 3. Put. deciſ. 409. lib. 2. Seraph. deciſ. 299. n. 8. & per totam. Contra eum qui ſoluit, eiuſque hæredes, & ſucceſſores vniuerſales, & ſingulares in re, ex qua cenſus debetur, cum in interdicto retinendæ ius metiamur ex perſona actoris, quod non mutatur mutata perſona ex parte rei, Guid. Papa quæſt. 629. Put. deciſ. 151. li. 3. Greg. xv. dec. 313. & ibi late annot. l. 2. §. re iud. ff. de verbor. oblig. clem. fin. de iur. patron. Probaturque huiuſmodi poſſeſſio exigendi ex confeſſione emanata in libello, in quo petit reſtitutionem pecuniarum ſolutarum, Greg. xv. deciſ. 365. num. 1. & ibi annot. & deciſ. 458. l. plus eſt l. reſtituere 1. & 2. ff. verbor. ſign. l. qui reſtituere. ff. de rei vend. aut condemnari aduerſarium ad dimiſſionem poſſeſſionis, Greg. xv. dec. 402. l. Titio vſusfructus ff. de cond. & demonſt. Greg. xv. deciſ. 458. & ibi annot. per vnicum teſtem, Menoch. de retinen. reme. vltim. ſub n. 34. Gregor. xv. deciſ. 438. numer. 2. & ibi annot. ac clauſula ſublata &c. & decretum initans ſolita aſcribi in libris ſummorum Pontificum non operantur reſpectu poſſeſſionis, in qua dum tractatur an bullæ ſeu literæ apoſtolicæ locum ſibi vendicent, poſſeſſor eſt manutenendus, Seraph. deciſ. 14. 71. n. 4. & 5. l. ſi duo in fine princ. & §. Item videamus ff. vti poßid. ne iudiciorum ordo confundatur contra ciuilem & naturalem rationem, §. retinendæ Inſt. de interd. l. 1. §. huius autem interdicti & l. iuſta ff. vti poſſid. & quia vltimus ſtatus in facto conſiſtit, l. Actilius regulus & ibi Paul. de Caſtro. n. 5. ff. de donat. Couar. pract. quæſt. cap. 17. nam licet pro præſtationibus annuis perſonalibus ſummo iure non detur poſſeſſorium, datur tamen quidam ſtatus, ad quem poteſt peti vt fiat reſtitutio, Menoch. in remed 3. retinen. n. 507. l. naturaliter §. nihil commune ff. de acquir. poſſeß. Tiraquellus in tract. le mort. ſaiſſet le viſ. part. 6. declar. 3. Faber. in l. ordinarij C. de rei vend. Rot. Farin. dec. 561. in 1. dub. part. 1. & in quo poteſt peti manutentio, vel competunt vtilia interdicta, licet non directa, c. nullus el. 2. & ibi gl. 1. 2. quæſt. 2. Butr. in d. c. querelam num. 27. Zab. in 6. not. & in 3. oppoſ. & quæſt. 4. & plurib. ſeqq. & quæſt. 12. Anch. in 10. not. & 4. oppoſ. Pan. num. 2 & 12. & Can. de elect. & ibi Io. de anania remiſſiue nu. 6. Idem obtinet in re corporali, quãdo poſſeſſor non audet accedere propter potentiam aduerſarij, & adit iudicem, à quo petit reſtitutionem; quod non perdat ciuilem, ſed eam retineat, Bald. in l. in emphyteuticarijs nu. 15. & 16. C. de iure emphyt. Iaſ. in l. clam. poßidere §. qui ad nundinas n. 52. & ſeq. & n. 61. & ſeqq. ff. de acquir. poſſeß. Menoch. remed. 3. retinen. quæſt. 2. Put. deciſ. 192. liber 1. & videtur egiſſe pro recuperatione ſolius naturalis, Bald. in d. l. ſi quis conductionis num. 1. C. loc. Gail. obſ. 75. lib. 2. Procurator non poteſt facere actum aliquem, ex quo principalis ſe habeat pro ſpoliato, niſi habeat ſpeciale mandatum, Greg. xv. deciſ. 546. num. 13. l. fin. C. de acquir. & retin. poß. & ibi gloſſ. in verbo generetur l. cum quis ff. de dolo. Is qui petit manuteneri, & quatenus opus ſit, reintegrari, non cenſetur ſe habere pro ſpoliato, Gr. xv. deciſ. 555. & ibi annot. arg. l. pecuniam ff ſi cert. pet. In eo ſufficit † parte legitime citata, Put. deciſ. 217. libro 1. 6
Menoch. in vlt. remed. retin. poſſeß. quæſt. 5. Greg. xv. deciſ. 457. & ibi annot. ſummaria cognitio, Couar. pract. quæſt. cap. 17. tom. 2. non requiritur titulus coloratus, Card. Seraph. deciſ. 717. §. retinendæ verſ. hodie tamen Inſtit. de interd. Ioan. de Imol. in clem. 1. n. 15. de cauſ poſſeß. & propriet. etiam in beneficialibus, Card. Seraph. deciſ. 299. num. 4. Dec. in l. duius nu. 5. ff. de reg. iur. Greg. xv. deciſ 275. num. 10. & 12. & deciſ. 323. & ibi annot. aut probatio ſcientiæ & patientiæ aduerſarij, l. liberis §. fin. ff. de lib. cauſ. c. cum veniſſent verſ. cum autem Archid. de iuſtit. Rot. diuerſ. deciſ. 17. n. 7. & 8. part. 2. ſufficit qualis qualis probatio, etiam minor, ſemiplena, Couar. pract. quæſt. cap. 17. Card. Seraph. deciſ. 1154. num. 4. & deciſ. 1411. n. 1. l. 1. & ibi gloß. in verbo filium C. quorum bonorum Greg. xv. deciſ. 160. & ibi annot. & deciſ. 200. & ibi annot.

Digitized by Google

7 annot. & deciſ. 203. fertur ſententia † interlocu-
toria, Couar. pract. quaſt. cap. 17. Bald. in l. ordinarij C.
de rei vend. & ibidem DD. Gail. obſ. 7. num. 6. lib. 1.
à qua non eſt licita appellatio tam iure ciuili, l. 1.
C. ſi de mom. poſſeß. &c. quam iure canonico, c. fin. §.
de poſſeßione 2 quaſt. 6. Benint. deciſ. 79. ſed licitus eſt
recurſus ad ſuperiorem, Menoch. de arbit. quaſt. 70.
8 num. 25. plures citans. Quando † manutentio pen-
dit à negocio principali, prius diſcuti debet nego
cium principale, quam concedatur manutentio,
Lancell. de attent. part. 3. cap. 24. quaſt. 19. num. 4. l. ſi
duo, in fin. princ. & §. ſed ſi ſupra verſic. cæterum. ff. vti
poßid. l. ſi quis rem. ff. el. 2. acquiren. poß. ideo ſi peta-
tur manutentio ratione aſſiſtentiæ iuris commu-
nis, eo quia locus controuerſus ſit intra fines
diœceſis, ſeu parochiæ, interim donec cognoſ-
catur, an locus ſit vel non ſit infra fines, non po-
teſt concedi manutenentio, Card. Seraph. deciſ.
1278. & ſi apponatur poſſeſſionem non eſſe ma-
nutenibilem, eo quod ſit infecta propter decre-
tum irritans, prius cognoſci debet, an ſit locus
diſpoſitioni, quæ habet decretum irritans, ante-
quam ex eo poſſit concedi vel denegari manu-
tentio, Garc. de benef. part. 5. cap. 1. n. 430. & pluribus
ſeqq. Card. Seraph. deciſ. 1471. n. 5. Rot. Farin. deciſ.
516. n. 4. part. 1. Poſſeſſorio ſummar jſſimo termi-
9 nato adhuc † durat plenarium, verum is qui ob-
tinuit in ſummarijſſimo, non poteſt petere diſ-
cuſſionem plenarij, ſed datur electio ei qui ſuc-
cubuit, an velit agere poſſeſſorio plenario an pe-
titorio, Rot. deciſ. 97 num. 3. & 4. part. 2 diuerſ. l. à
diuo pio §. ſi ſuper rebus & ibi gloſſ. in verbo fiat Bart. &
DD. ff. de re iud. iuncto §. cæterum verſ. prout. Inſt. quod
cum eo qui in alien. &c. ſi quidem agat petitorio re-
nunciat ſuæ poſſeſſioni, l. ſi duo in princ. ff. vti poßid.
& ibi gloſſ. in verbo vincetur & DD. Bart. in l. natura-
liter §. nihil commune num. 8. ff. de acquir. poſſeß. & ibi
DD. communiter Rot. deciſ. 97. num. 3. & 4. part. 2.
diuerſ. ſi agat poſſeſſorio, eo pendente poteſt ad-
huc ei ſuccurri, per ſummarijſſimum, Capic. deciſ.
96. num. 10. & ſeqq. l. in prouinciali § 1. ff. de nou. oper.
nunc. l. fin. C. ſi aduerſus rem. iud. & ibi gloſſ. & DD.
etiam in cauſa appellationis, Card. Seraph. deciſ.
299. & deciſ. 1295. l. quod vetuit ff. de re iud. & ibi DD.
at in gradu reſtitutionis in integrum, non ob-
ſtante re iudicata, Greg. xv. deciſ. 458. num. 8. & ibi
annot. limitat vno modo Cæſar. deciſ. 4. numer. 4. hoc
tit. l. vnica C. de re putat. quæ fiunt in iud. in Integrum
reſt. & l. 1. C. in Integrum reſt. poſt. iuncta. l. 1. ff. Vti poß.
quia ſummarijſſimum poſſeſſorium durat tan-
tum quantum ipſa lis decretumque de manute-
nendo in eo datum habet executionem paratam,
& nunquam tranſit in iudicatum, ita vt à iudice
retractari non poſſit, ſi altera pars melius doceat
de ſua poſſeſſione, l. liberis in fine ff. de lib. cauſ. c. fin.
§. de poſſeß. 2. quaſt. 6. Benint. deciſ. 74. per totam Card.
Seraph. d. deciſ. 1295. numer. 2. & 5. aſſerens ita ſeruari
in Rota Rot. diuerſ. deciſ. 641. nu. 9. part. 1. Greg. xv.
deciſ. 285. n. 13. & ſeqq. & ibi annot.

In plenario † poſſeſſorio requiritur plenaria 10
cognitio, & ex parte agentis plena probatio, §. re-
tinendæ inſtit. de interd. l. 1. & ibi gl. in verbo filium eſſe
& DD. C. quorum bonorum Rot. diuerſ. deciſ. 543. nu.
3. part. 3. lib. 3. in his, de quibus principaliter in illa
cauſa poſſeſſoria controuertitur non vero in illis
quæ incidenter, & per modum cauſæ deducun-
tur. l. 1. C. quor. bonor. pulchre Rot. deciſ. 34. n. 14. &
ſeqq. part. 2. diuerſ. Dicitur autem cauſa ſummaria
reſpectu rei, cuius exceptiones requirentes altio-
rem indaginem differuntur, nec impeditur acto-
ris intentio, l. ſi is à quo §. 1. ff. vt in poſſeß. ligat. l. ille à
quo §. ſi de teſtamento ff. ad Trebell. d. l. 1. C. quor. bonor.
Bart. in Conſtit. ad reprimendum in verbo ſummarie
n. xj. & 12. quom. in crimine laſ. maieſt. proced. Iaſ. in l.
in pecuniarijs n. 4. ff. de ferijs. Sententia † ſuper poſ- 11
ſeſſorio plenario lata eſt definitiua, Rot. deciſ. 10.
n. 4. de re iud. in antiq. Clem. 1. de ſeq. poſſeß. & fruct.
Gail. obſ. 7. num. 4. lib. 1. ſed ab ea prohibetur ap-
pellatio omni iure, l. 1. & ibi Bart. C. ſi de mom. poſſeß.
&c. Innoc. in c. ſignificantibus in verbo prouocauit. de
nou. oper. nunc. Archid. in c. fin. §. de poſſeßione 2. quaſt.
6. Dec. conſ. 28. late Dec. in l. 1. num. 6. C. de bonor.
poſſeß. ſec. tab. & iudex poteſt eã exequi ſalua pro-
prietatis quæſtione, tum quia habet vim interlo-
cutoriæ, & in appellatione ab ea debet exprimi
grauamen, & inferi cauſa, Bart. in l. 2. num. 9. & 10.
ff. de appell. recip. c. ei qui §. de poſſeßione 2. quaſt. 6. c.
Romana §. ſi autem & ibi gloſſ. & Can. de appell. in 6.
tum quia damnum illatum in poſſeſſorio poteſt
de facili reparari in petitorio, Notant DD. in d. l. v-
nica C. ſi de mom. poſſeß. &c. quæ regula indubitata
eſt in terris eccleſiæ, in quibus non ſunt ſtatuta
particularia, Rot. deciſ. 330. num. 3. part. 2. diuerſ. virg.
de Boccalijs in annot. ad ægid. in princ. Ex conſtitutio-
ne ægidiana confirmata à Paulo III. prohibente
appellationem à ſententijs latis in iudicijs poſ-
ſeſſorijs, Rot. diuerſ. deciſ. 120. ſub numer. 2 part. 1.
Creſc. deciſ. 1. num. 3. de Conſt. Mohed. inter omiſſas
deciſ. 5.

Digitized by Google

de §.5.eod. Virg.de Boccatijs in annot.ad egid.in princ.
*n.5.6.& ſeq.*etiam ijs, in quibus debet colorari ti-
tulus, *Achil.deciſ.2.de appell Bald. in l.2.quaeſt.11.C.de*
ſeruit.& aq.Innoc. in c.bonæ el.2. ſub n.1.verſ.quidam
tamen dicant circa finem de poſtul.præl. & ab omni
eo per quod deuenitur ad dictas ſententias, *Rot.*
diuerſ.deciſ.241. nu. 5.part. 1.Bald.in l.vnica num.4.
12 *& ibi Salic.C.ſi de mom. poſſeß. &c.* Fallit † quia ad-
mittitur appellatio à ſententia lata in poſſeſſorio,
quod nititur iure, aut habet mixturam cum pe-
titorio, vel infert irreparabile damnum, *Rip in c.*
ſæpe n.102. de reſtit. ſpoliat. Cont. in l. vnica C. ſi de
mom. poſſeß. aut cauſa poſſeſſorij eſt complicata
cum cauſa falſitatis inſtrumenti, vel nullitatis
prioris ſententiæ, *Rot decif.323.part.1.diuerſ.Bald.*
in l.1.C.ſi de mom.poſſeß. num.7. Menoch.remed.9.
recup poſſeß. nu.321.& ſeqq. aut quis condemnatur
ad intereſſe ob poſſeſſionem non reſtitutam,
Bart.in l.creditor §. iuſſus num.4.C.de appell. & alijs
caſibus notatis per Decium *in l. 1.num.6.C.de bon.*
poſſeß.ſecund.tab. Prætermiſſis eis quæ circa acqui-
ſitionem, retentionem, & amiſſionem poſſeſſio-
13 nis traduntur, *in §.poßidere.Inſt. de interd.* in † be-
neficialibus & ſpiritualibus ex vnico actu con-
gruo acquiritur poſſeſſio, *c.cum eccleſia & ibi gloß.*
in verbo trium epiſcoporum c.cum olim & ibi Pan.ſub
num.5.hoc tit. & vtrobique Can.c. cum de beneficio de
præb.in 6.c.1.de relig domib.Bald. in l.2.ſub num.2.C.
de ſeruit. & aq. Bart. in l.1.§ hoc interdicto n.6. ff.de
itin.actuq. priuat.Put.deciſ.269.lib.1. quando con-
currit animus acquirentis, *c.cum noſtris & ibi gloſſ.*
in verbo plures habet facti de conceſſ.præb.& Can.l.licet
C. de acq poß. Pan. in c. bon.mem.el. 2.n.20. de poſtul.
præl.Caputaq.deciſ 152.part. 2 per l. cum hæredes ff. de
acq.vel amit.poß. & ſcientia, & patientia aduerſa-
rij, cuius intereſt, & ſi plurium intereſt, requiri-
tur ſcientia & patientia omnium, *Pan.in d. bon.*
mem.el.2.l.2 C.de ſeruit. & aq.& ibi Bald.nu.17.22.
23.& ſeqq. & ſi iſti plures habent poſſeſſionem
eiuſdem generis, vnius ignorantia omnibus pro-
deſt, *l.ſi communem ff. quemad.ſeruit. amitt.Innoc.in*
c.bon.mem. el 2. ſub num 1.de poſtul.prælat.Bald.in l.
2.n.23. in fine C. de ſeruit.& aq. ſi autem iura ſint
diuerſa, & penitus ſeparata, vt in eadem parochia
ſunt coniunctæ iuriſdictiones epiſcopi, & pleba-
ni; *c.cum ab eccleſiarum de offic. ordin.* & quis inten-
di querere plebanalem ſine præiudicio Epiſcopi
aut Epiſcopalem ſine præiudicio plebani, tunc
ſcientia nocet ſcienti, & ignorantia prodeſt ig-
noranti, quia iſti, contra quos quæritur poſſeſſio,
non ſunt in pari cauſa, *l.aquam ff.quemadmod.ſer-*
uit.amitt.Innoc.in d.c.bon. mem.el.2.ſub n.1. Ad ac-
quirendam poſſeſſionem eccleſiæ vacantis, re-
quiritur ſcientia & patientia eius, qui habet cu-
ſtodiam, quæ in cathedralibus & regularibus ac
collegiatis eccleſijs eſt penes capitula, conuen-
tus, collegia, *c.quia ſæpe de elect.in 6.* in alijs eccle-
ſijs ſeruanda eſt diſpoſitio *c. præſenti de off. ordin.in*
6. vel eius ad quem ſpectat confirmatio, vel in-
ueſtitura, non autem eorum, ad quos ſpectat nu-
da electio, *Innoc.in c.bon.mem.el.2 in fine num.1.&*
ibi Can.de poſtul prælat. Bald in l.2. nu.22.& 23.C.de
ſeruit. & aqua. quia poſſeſſio iurium incorpora-
lium inhæret oſſibus iſtius, qui poſſidet, ideo
non poteſt acquiri ſine ſcientia & patientia illius
quæ habet vim quaſi traditionis, *l.2.& ibi poſt gl.*
in verbo ſciente DD. C.de ſeruit. & aqua. Eadem ra-
tione vt acquiratur legitima canonicatus eccle-
ſiæ cathedralis, aut collegiatæ poſſeſſio, non ſuf-
ficit, quod ſit tradita à canonicis, qui ſunt de ca-
pitulo, ſed requiritur quod capitulariter trada-
tur, *l. dilectus 1.§.1.c.dilecto 1.reſponſo de præb. c. 2. de*
renunc. Ioan. Andr. in c. in literis num. 10.& ſeqq.de
reſtit. ſpoliat. & ibi Can. Caſſad. deciſ.7.hoc tit. Greg.
xv.deciſ 364.& ibi annot. ampliat & limitat. cum
aſſignatione ſtalli in choro, & loci in capitulo
copulatiue ab habente poteſtatem, *c.pro illorum*
in fine de præb.c.relatum eod.tit. Ioann. Baptiſt. ferr.
conſ.14. aliter habita non eſt conſiderabilis, neq;
reſtituibilis, niſi ſucceſſiue ex patientia canoni-
corum, ad actus canonicales, canonico tantum
competentes, iuſtificata fuerit: *Innoc. in c.in literis*
num. 8. & in c.ex parte ſub num. 5. verſ. ſed ſecus in a-
ctibus &c. de reſtit. ſpoliat. & ibi Can.Caſſad.deciſ 7.
hoc tit. quæ iuſtificatio, ſi agatur poſſeſſorio recu-
perandæ, debet præcedere ſpolium, *arg.l.bonorum*
ff. rem ratam haberi l. fin. ff. quis ordo in bonor. poſſeß.
ſeru.cum ſimilibus Rot. deciſ. 9.de reſtit ſpoliat.in nou.
In acquiſitione poſſeſſionis rerum corporalium
ſcientia domini non requiritur, *l.fin. C. de long.*
temp.reſcript. Hinc ex vnica præſentatione, & v-
nica electione acquiritur poſſeſſio præſentandi,
& eligendi, *c.querelam de elect. c.conſultationibus de*
iurepat.& vtrobique not d.c.cum eccleſia hoc tit.& ibi
Ripa num.9 & ſeqq.& ibi Can. per vnicam ſolutio-
nem penſionis acquiritur poſſeſſio iuris exigen-
di, *Rot. deciſ.198.num.2.& 3.part.1.diuerſ gloſſ.in c.*
cum eccleſia ſutrina in verbo trium epiſcoporum & ibi
Ripa nu.

Digitized by Google

Ripa nu.52.& ſeq.& Can hoc tit. per vnicum actum
acquiritur quaſi poſſeſſio, quoad actus in locum
prioris ſubrogatos, vt ſi eccleſia percepit decimas
ex terra, quæ ſemper fuerat frumento ſeminata,
nunc autem de nouo fuit ſeminata milio, l.cum in
tua & ibi Hoſt. per illum text. de decim. Alber. in l.ſi
vſuſfructus l.1.n.5.ff. quemadm.vſuſfructus amitt. ap-
prehenſa poſſeſſio domus, aut vnius alterius rei
præbendæ, trahitur ad omnia bona temporalia
eiuſdem præbendæ, Hoſt.in c.in literis ſub num.13.
de reſtit. ſpoliat. & ibi Can. Rot. deciſ. 14.cod.in nou.
Mohed.deciſ.22.num.1.& ſeqq. de præb. ex actu præ-
ſentandi rectorem in certa eccleſia longiſſimo
tempore exercito per laicum, probatur poſſeſſio
omnium iurium competentium patrono, c.1.&
ibi Pan.num.3.& 4.de relig. domib. & ibi Can. con-
ſenſus à patrono præſtitus in permutatione be-
beneficij conſtituit ipſum in totali poſſeſſione
præſentandi; Creſcent.deciſ.2. Mohed.deciſ.10.num.
4.de Iurepatron.Rot.deciſ.792. num.4.part.2.diuerſ.
& generaliter per apprehenſionem vnius rei,
quis conſtituitur in poſſeſſione omnium aliarum
ad eius rei vſum deſtinatarum, l.reſtituta & ibi gl.
in verbo earum ff.ad Senatuſc.Trebel.& DD.per cap-
tam poſſeſſionem ſepulchri, conſtituitur in vſu
ſepulchri, Rot.deciſ. 222.part.1.diuerſ.num.7.& 8.
l.reſtituta in princ.ff.ad SC.Trebell.& ibi DD.poſt gl.l.
pro herede ff. de acquir.poſſeſſ. l.poſſideri in princ.ff.de
acquir.poſſeſſ.per adeptionem poſſeſſionis benefi-
cij, quæritur etiam poſſeſſio rerum & bonorum
beneficij, Anchar.in c.beneficium in 10. quæſt.de reg.
iur. in 6. & in cap. ſine poſſeſſione ſub numer.10.
verſ.ex quibus & nu.ſeqq.eod. Rot.deciſ.19.num.7.
part.2.diuerſ.Couar.variar.reſolut.lib.3.cap.6.nu.13.
Greg.xv.deciſ.364.& ibi late annot.& deciſ.557.nu.2.
& ſeqq.& ibi late annot. ampliat & limitat 2.modis.
quia poſſeſſio rerum, & bonorum eccleſiæ eſt
penes ipſam eccleſiam vacantem, c.cum ſuper hoc
tit.& ibi Innoc. Pan.& Can. Felin. in c.conſtitutus n.
14 19.de reſcript. Fallit † regula principalis, quando
poſſidenti ius commune reſiſtit, Pan.in c.1.num.5.
de relig. domib. epiſcopus per exercitium vnius iu-
ris epiſcopalis in aliquo hoſpitali non religioſo,
non cenſetur eſſe in poſſeſſione omnium iurium
epiſcopalium, quia hoſpitale non religioſum
non tenetur epiſcopo ad iura epiſcopalia. c.adhæc
de relig.domib. fallit ſecundo, quando alius repe-
ritur in poſſeſſione, c.cum olim.& ibi Pan. num.6.
& ibi Can. de reſcript. c. dilectus & ibi Innoc. num.3.

de cap. Monach. Innoc. in d.c.1. in fine de relig. domib.
niſi immiſſio facta fuerit auctore prætore, quæ
priuat poſſeſſorem omni poſſeſſione, licet nulla
violentia intercedat, l. qui vniuerſas §.1.verſ.item
cum prætor ff. de acquir. vel omitt. poſſeſſ.& ibi Angel.
de Peruſ.Ioan.Imola & DD.fallit tertio, quia licet
fiat extenſio poſſeſſionis ad alios actus eiuſdem
ſpeciei, etiamſi ſint diuerſarum qualitatum, &
circumſtantiarum, quando conueniunt in natu-
ra primordiali; non tamen fit extenſio ad alios
actus alterius ſpeciei, arg. l.ſi prius ff. de aqua pluu.
arc.& ibi gloſſ.& DD.Salic.in l.1.num.4.C.de emanc.
lib.& ibi Cynn.Socin. ſen.in c.cum contingat num.34.
de foro compet.Alex.conſ.68.num.18.vol.2.Rot.diuerſ.
deciſ.17.nu.3.& xj.part.1. Bald.in l.de pupillo §.ſi in
pluribus ſub num.1.ff.de nou. oper.nunc. fallit quarto,
quia ex actu contradicto & appellato poſſeſſio
non acquiritur, l.improba & l.nemo C. de acquir.
poſſeſſ.Fallit quinto, Quia apprehenſione vnius
rei hæreditariæ ſeu fundi hæreditarij aliorum
fundorum ſeu rerum hæreditariarum poſſeſſio
non cenſetur appræhenſa etiam concurrente a-
nimo acquirere volentis quia hæreditas iacens
non poſſidet, Mynſing.obſ.39.cent.3.l.hæreditas in
multis ff.de caqui.rer.dom. Iure ciuili poſſeſſio iuriũ
incorporalium acquiritur, & probatur ex dua-
bus aut tribus ſolutionibus, c.1.§.1.quid ſit inueſti-
tura in vſibus feud. vel iuxta qualitatem actuum,
ex pluribus aut vno actu, l.1.§.hoc interd.& ibi
Bart.num.1.in fine & DD.ff.de itin. actuq; princ.ar-
bitrio iudicis, Fr.Ripa in l.interdicta num.5.& 6.ff.
quor bonor. Poſſeſſio † quoque beneficialium, ac 15
ſpiritualium ex vno vel duobus actibus amitti-
tur, l.quemadmodum & ibi Iaſ.ff.de acqu.poſſeſſ. Put.
deciſ.269.num.2.lib.1. Contra ſummum pontifi-
cem circa ſpiritualem iuriſdictionem, quia ple-
nitudinem poteſtatis in ea habet, nullus poteſt
acquirere poſſeſſionem, quæ ei præiudicet, cum
illam habeat à Deo tantum, & ideo eſt immuta-
bilis, c.in nouo & c.ſeq. 21.diſt. c.ſi imperator 96.diſt.
Innoc.in c. bon. mem.el. 2.n.1.in fine & nu.ſeqq.de;oſt
præl.Gonzal.ſuper reg.de menſib.& altern.§.2.proœm.
n.13.& ſeqq. Ex actu † conditionali transfertur 16
poſſeſſio, quando dominus ſimpliciter tradit
poſſeſſionem, c.olim.1 & ibi Innoc.num.5.de reſtit.
ſpol. Hoſt.ſub numer.xj.in gloſſ.ſuper verbo prædictam
domum & Can.c.cum noſtris §.auditor de conceſſ.præb.
l.1.§.ſi vir vxori ff.de acquir.poſſ.Franc. Aretin.in l.
qui abſenti §.1, in 4 not.ff.eod.& conditio exiſtens

trahitur retro, quia domini voluntate poſſedit, & interim lucratus fuit fructus, Bald. in l. ſub conditione num. 3. ff. de ſolut. & liberat. circa translationem
17 dominij † adhibenda eſt diſtinctio tradita per Bart. in d. l. ſub conditione num. 1. ff. de ſolut. & liberat. Quod ſi cauſa ipſa, ac etiam poſſeſſionis traditio fuerit ſub conditione, quæ defecerit, nulla transfertur poſſeſſio, d. l. qui abſenti §. 1 ff. de acquir. poſſeſ. c. olim. 1. de reſtit. ſpoliat. Greg. xv. deciſ. 283. num. 3. & 4. & ibi annot. & deciſ. 332. num. 4. & ſeqq. & ibi annot. & ſi conditio extiterit, non trahitur retro, ne eodem tempore inueniantur duo domini, in ſolidum, l. ſi vt certo §. ſi duobus ff. commod. aut duo eandem rem corporalem poſſidere, l. 3. §. ex contrario ff. de acquir. poſſeſ. l. duo ff. de procur. aut idem ius incorporale poſſidere, l. licet cauſam §. ex præmiſſis de prob. & ibi Can. c. inter dilectos de fid. inſtrument. Quæ ſunt notanda pro limitatione regulę, in contractibus conditio caſualis, & mixta, purificata trahitur retro, ſecus in poteſtatiua, quæ procedit, in obligationibus & hypotecis, l. qui balneum & l. qui potior C. qui pot. in pign. hab. Mohed. deciſ. 1. de pign. & hypothecis. ſecus in dominio, & poſſeſſione, Hinc infertur, quod ex traditione poſſeſſionis alicui facta à iudice tertius non citatus non priuatur ſua poſſeſſione, quia in tali traditione vere ineſt clauſula ſine præiudicio: l. 1. §. ſi quis ideo ff. ne ius fiat ei &c. l. 2. in fine C. ſi propt. publ. penſitat. &c. Bald. in l. 2. nu. 14. C. vbi in rem act. Rot. deciſ. 9. de conceſs. præb. in antiq. &c. quando à parte traditur poſſeſſio, aut pars traditioni poſſeſſionis factæ per iudicem acquieſcit, iſta clauſula ſine præiudicio &c. non poteſt ſub intelligi; ideo expreſſio illius ſuſpendit acquiſitionem poſſeſſionis, d. l. qui abſenti §. 1. d. c. olim. el. 1. & ibi gloſſ. in verbo traditam Put. deciſ. 34. lib. 2. & ſi tertius poſſideat, purificata cenſetur conditio. ſi non poſſideat, nullum fit ei præiudicium, ſi poſſeſſio non eſt vacans, quia ius quod habet in petitorio ex hoc non læditur, niſi ratione durioris aduerſarij, quando cœpiſſet agere ante ſententiam latam: l. is à quo cum l. ſeq. & ibi DD. ff. de rei vend. ſi vero poſſeſſio eſt vacans, ius eius lædi cenſetur propter facilitatem recuperandi, c. veniens el. 2. de teſtib. & ibi Can. c. cum ſuper & ibi Felin. et Can. de re iud. Cæſar. deciſ. 2. & 3. de
18 verbo ſignif. Poſſeſſionis † duodecim fructus enumerat, Ripa, in c. ſæpe num. 2. de reſtit ſpoliat. & gloſſ. & DD. in §. retinendæ, Inſtit. de interd. quibus adde quod poſſeſſio quæ continuatur in hæredem contra l. cum hæredes ff. de acquir. poſſeſſ. Mynſ. obſ. 38. & 39. cent. 3. vigore ſtatuti † eſt ciuiliſſima & 19
ante appręhenſionem continuatur in hæredem hæredis; quia illud ius eſt in ipſa hæreditate: l. cum fundo ff. de ſeru. ruſt. præd. c. cum veniſſent de inſtitut. ex ea poteſt agi adipiſcendæ, non recuperandæ per hæredem; quia non eſt plene, ac actualiter poſſeſſor, Cyn. in l. ea lege poſt princ. verſ. & iſtud eſt in argumentum C de cond. ob cauſam Dec. in l. fin. nu. 26. C. de edict. D. Ad. toll. Put. deciſ. 10. hoc tit. dictumque ſtatutum intelligitur quando poſſeſsio eſt vacans, Dec. in d. l. fin. num. 33 & 34. Curt. iun. n. 82. & DD. Cuman. in l. pomponius §. quæſitum ſub num. 3. verſ. dixi ego ff. de acquir. poſſeſſ. Greg. xv. deciſ. 258. nu. 7 & ibi annot. limitat. vno modo. nam ceſſat continuatio poſſeſsionis in hæredem ex ſtatuto, quando ab alio fuit effectualiter appręhenſa, Tiraquellus in tract. le mort. ſaiſit le vif. parte 1. declarat 3. l. qui crim. pro hærede 3 ſin ff. pro Emptor. l. poſſeſſio ff. de Vſucapionib. Eadẽ ratione † ſubrogato 20
gratioſe etiam quoad poſſeſsionem, per principem, non competit actio ſpolij, ſed tantum interdictum adipiſcendæ, quod ſapit naturam recuperandæ, Card. Seraph. deciſ. 596. Iaſ in l. ſi fore ſub num. 2. verſ. limita tamen C. de iure deliber. et ibi Alex. et DD. niſi actualis poſſeſsio fuerit medio tempore ab alio appræhenſa, & occupata, quæ excludit effectum continuationis poſſeſsionis, Greg. xv. deciſ. 258. num. 5. & ſeqq. & deciſ. 307. num. 3. et 4. et ibi late annot. l. pomponius §. quæſitum ff de acquiren. poſſ. & ibi DD. l. fi. C. de edict. D. Hadr. toll. & ibi Curt. Iun. nu. 82. l. qui cum pro hæred. §. fin. ff pro empto; gloſ. in l. cum miles. in verbo quaſi coniunctim. ff. ex quibus cauſis maiores. In ſpiritualibus † quoad valid ita- 21
tem iurium, etiam ſacramentalium, ſufficit poſſeſsio conferentis, quando alias conferens habet poteſtatem conferendi; ideo licet certus locus non ſit de proprietate epiſcopi, ex quo tamen epiſcopus eſt bonæ fidei poſſeſſor, tenent ſacramenta ab eo collata, quoad omnem effectum, Pan. in c. 1. num 2. de relig. domib. In beneficialibus efficacia † collationis ſequitur poſſeſsionem, & 22
ad validitatem eius ſufficit oſtendere collatorem eſſe in quieta & immediata poſſeſsione conferendi, ſecundum tempus collationis, cum bona fide; per ſolam reclamationem, non inducitur mala fides; ad creandam huiuſmodi poſſeſsionem ſufficit vnicus & vltimus actus collationis,

quæ

quæ ſortita fuerit effectum, c. cum olim. hoc tit. & ibi Pan. num. 4. et 5. Butr. et Can. communiter c. querelam de elect. c. conſultationibus de Iurepat. c. in literis de reſtit. ſpoliat. late Garz. de benef. part. 5. cap. 5. per tot. numer. 63. ac nu. 67. ponit. 4. requiſita quæ fuſe explicat Rip. in c. cum Eccleſia ſutrina numer. 92. et 93. de cauſ. poſs. et prop. Gonz. ſuper reg. de menſ. et alt. gloſſ. 45. §. 2. nu. 29. et ſeqq. qui ponit 7. requiſita et 5. limitat Greg. xv. deciſ. 77. & ibi tate additio. Secundo, alio
23 non apparente is † qui poſsidet, præſumitur in bona fide, l. pen. & ibi gloſſ in verbo probetur C. de præſcript. long. temp. l. pen. C. de ciuit. ac præſumitur dominus, c. 1. & ibi Pan. num. 2. de relig. domib. c. cum ad ſedem et ibi Pan. nu. 20. Butr. nu. 25. & ſeqq. de reſt. ſpoliat. & Can. Bart. in l. 1. §. hoc interdicto num. 2. et ibidem duos alios ponit effectus quaſi poſſeſſionis ff. de itin. vtriusque priu. etiam in beneficialibus, Rot. deciſ. 1. de re iud. in nouis c. examinata de iud. c. cum Eccleſia ſutrina circa finem hoc tit. non quidem ex recenti poſſeſsione, Rot. deciſ. 1. de reſtit. ſpoliat. num. 3. in nou. Innoc. in c. 2. ſub num. 3. verſ. mirum videtur quod dicitur in hac gloſſ. per monachos de in Integrum reſtit. ſed data triennali pacifica poſſeſsione, propter regulam de triennali, quæ tuetur pacificum poſſeſſorem etiam contra concilium, vt puta non promotum infra annum, Mohed. deciſ. 2. in fine de præb. Sarnen. in reg. de trien. quæſt. 10. arg. l. in rebus §. fin. cum l ſeq. ff. de precario. & præſtat exceptionem non actionem: vnde non tuetur eum, qui poſt lapſum triennij commiſit cauſam ſuper beneficio, & aduerſarius docuit de ſuo titulo, Achil. deciſ. 1. ſuper reg. de trien. Caſſad. deciſ. 8. ſub num. 3. ſuper reg. Cancell. Felin in c. ſicut nu. 3. et ſeqq. de re iud. Pan. in c. contingit ſub nu. xj. et ſeqq. de dol. et cont. Tertio,
24 poſſeſſori debentur † fructus, ac agenti ad fructus nulla poteſt opponi exceptio, late Pan. in c. accedens et Can. de accuſ. quando conſtat de certo & indubitato poſſeſſore, & quando non conſtat de vero dominio, Felin. in c. ſignificauerunt num. 7. de teſtib. illoſque facit ſuos, quando habet colorem poſsidendi, & abeſt mala fides, Rot deciſ. 4. in princ. de reſt. ſpoliat. c. grauis et ibi poſt gloſſ. Bell. n. 5. et Can. de reſt. ſpoliat. l. certum 2. reſp. C. de rei vend. Greg. xv. deciſ. 74. tam in temporalibus, § ſi quis à non domino Inſt. de rer. diuiſ. & c. l. quæſitum ff. de acq. rer. dom. l. Herennius la. 1. & ibi gloſſ. ff. de vſur c. grauis de reſtitut. ſpol. & ibi gloſſ. in verbo fructus & Can. quam beneficialibus, niſi poſſeſſori ius reſiſtat, c. dilecta & ibi Pan. numer. 11. & 12. de præb. Rip. in c. cum Eccleſia ſutrina nu. 94. hoc tit. aut conſtet quod ab initio ſcienter recepit poſſeſſionem beneficij iniuſte, Rot deciſ. 4. n. 2. de reſtit. ſpoliat. l domum l. certum 1. reſp. C. de rei vend. Bellam. in d. c. grauis nu. 4. & 7. de reſtit. ſpol. Aut obſtat intruſio in beneficio reſeruato, Rot. deciſ. 20. de præb. in antiq. & deciſ. 4. eod. in antiq. d. c. noſtrum de appell. vel poſſideat plura beneficia incompatibilia: gloſſ. in c. 1 ante finem verſ. 1. opinionem de reg. iurament. in 6. c. dudum el. 2. in princ. verſ. & retinendo Pan. in 5. not. & Can. de elect. ex huiuſmodi enim pluralitate, transgreſſionis notam & cupiditatis vitium incurrit, d. c. dudum el. 2. in princ. verſ. vnde eum. Tum quia Concilium Trid. excludit priuilegium poſſeſſionis, quia geminatam inducit priuationem, c. 4. ſeſs. 7. ibi etiam præſentis canonis vigore c. 17. ſeſs. 24. in fine nec tuta conſcientia fructus retineant. aut alia opponatur exceptio concludens defectum tituli & poſſeſſionis, Specul. tit. de actore §. 1. nu. 47. in fine & ibi Bald. in addit. circa finem Innoc. in c. in literis nu. 5. de reſtit. ſpoliat. Anch. in c. 1. nu. 9. de reg. iurament. in 6. qui duo dicunt ſufficere defectum ſolius tituli. vel allegetur diſpenſatio, quia ius ſingulare non præſumitur ex poſſeſſione niſi probetur, Butr. in c. dudum el. 2. nu. 33. de elect. per illum text. aut interdicta ſit ei adminiſtratio per hominem tacite, vel expreſſe, aut per legem; ait ſcienter ſoluentes non liberantur, ignoranter vero ſoluentes liberantur, l. quod ſi forte §. 1. & ibi gloſſ. in verbo adminiſtratio 1. Bart. & DD ff. de ſolut. Clem. 1. de ſequeſt. poſſeſs. & fruct. Bart. in l poſt contractum nu. 12. & DD ff. de
donat. Quarto, ſucceſſor in † beneficio non tene- 25
tur iuſtificare titulum ſui prædeceſſoris, ſed ſufficit ei oſtendere ſupplicationem ſignatam, Put. deciſ. 337. lib. 1. atteſtans de ſtylo Caſſad. deciſ. 8. de reſtit. ſpoliat. Sarn in reg. de non iud. iuxta firm. ſupp. n. 7 Garc. de benef. part. 4. c. 2. nu. 19. & ſeqq. vel probare communem reputationem, & pacificam poſſeſſoris triennalem poſſeſſionem, copulatiue; & licet regulariter contra præſumptum titulum admittatur probatio de vero titulo, tamen hoc caſu ſi per aduerſarium probetur titulus prædeceſſoris infectus, & poſſeſſio capta illius vigore, ac etiam quod ſit infecta poſſeſſio, in nullo ei ſuffragatur; quia propter deceſſum in triennali poſſeſſione, præſumitur vitium purgatum, d. c. dilecto & ibi Pan. nu. 8 gloſſ. in c. illud in verbo fama loci de præſump. & ibi Felin. ſub nu. 7. & Can. arg. Clem. 1. de ſeq. poſſeſs. & fruct. Franc. in c. ſuſceptum num. xj. de reſtit. Caſſad.

Digitized by Google

deciſ.3.& 4.& Mobed deciſ.15.hoc tit. Achill.deciſ.19.
nu. 4. & ſeqq. & deciſ. 20. & Creſc. deciſ.21. de prob.
Mand. ad alleg. Lapi 89. quæſt. 2. quia triennium
completum dicitur longum tempus, & minus
tempus dicitur recens, *d. Clem. 1. de ſequeſt. poſſeſſ. &*
fruct. d. c. dilecto de prab. Io. de anania in c. licet heli nu.
26 *35. de ſimon.* Habilitates † prædeceſſoris non ſunt
iuſtificandæ, vel ſufficit qualis qualis probatio
clericatus, legitimitatis, *Put. deciſ. 77. lib 3. Bell. de-*
ciſ. 593. allegat rationem quia ſuper eo non pronuncia-
tur, Imol. in clem. 1. n. 3. & 10. vt lit. pend. c. querelam de
elect. niſi detecta eſſet eius inhabilitas, quia tunc
iuſtificanda eſt prædeceſſoris diſpenſatio, *Cæſar.*
deciſ. 16. nu. 8. & deciſ. 20. num. 7. & ſeqq. de prob.
27 *Bart. in l. facta §. ſi hæres ff. ad Trebell.* Quinto, † ex-
ceptio criminis non obſtat, agenti poſſeſſorio in
beneficialibus, ſiue intentetur poſſeſſorium adi-
piſcendæ, poſt collationem, aut electionem &
confirmationem obtentam, etiamſi crimen infe-
rat nullitatem tituli ipſo iure, vt homicidium,
periurium, niſi agens poſſeſſorio de eis publice
fuerit infamatus, *c. accedens de accuſ. c. conſtitutus el.*
2. de appell. c. poſt electionem in fine de conceſſ prab. Pan.
in c. cum olim. n. 15 & 16. ponens tres fall. hoc tit. ratio
prioris eſt, quia ex ſolo titulo conſequitur quis
ius in re, abſque inſtallatione, vt ſupradictum eſt;
ideo non poteſt à iure quæſito remoueri per ex-
ceptionem, ſed per directam actionem, *d. c. acce-*
dens d. c. conſtitutis el. 2. & ſi opponatur, cui datur
actio multo magis exceptio. *l. 1. §. plane ff. de ſuperf.*
reſpondetur, verum eſſe, quando actio & exce-
ptio tendunt ad rem familiarem, ſecus ſi actio
competit ad vindictam, quia tunc competit actio
& accuſatio, & non exceptio, *Felin. in d. c. accedens*
in princ. & nu. 10. & ibi Anchar. numer. 2. & 3. ratio
ſecundi eſt, quia exiſtens in poſſeſſione ex ſola
infamia ſuſpenditur à beneficio iam obtento, *d. c.*
inter de purg. Can. c presbyter 2. quæſt. 5. fortius debet
repelli à conſequenda poſſeſſione, *c. quemadmo-*
28 *dum de iureiur. Pan. in d. c. accedens.* ſiue † intentetur
poſſeſſorium recuperandæ, ſi ſpoliator opponat
crimen propter odium ſpolij, & violentiæ, *l. ſi*
maritus la. 1. C. de donat. inter vir. & vxor. cap. in
literis & c. item cum quis de reſtit. ſpoliat. ſecus ſi ter-
tius non ſpoliator de crimine opponeret, & ex
reſtitutione ſequi poſſet periculum animarum,
c. ad petitionem & ibi gloſſ. in verbo reſtituendus, de ac-
cuſ. & Can. Pan. in rubric. de ſponſ. duorum poſt Innoc.
Mobed. deciſ. 19. de reſtit. ſpoliat. & recipit alias limi-
tationes notatas, *per gloſſ. in ſum. 3. quæſt. 1. & ibi*
Can: aut etiam † poſſeſſorium retinendæ, quia 29
prædo, & ſpoliator manutenetur, ac quælibet in-
iuſta poſſeſſio eſt manutenibilis, niſi ſit iniuſta ab
aduerſario, *l. 1. §. fin. cum l. ſeq. ff. vti poſſid. l. 1. & ibi*
gloſſ. & DD. C. eod. §. ſed interdicto in fine & ibi gloſſ. &
DD. Inſtit. de interd. Exceptio † dominij probandi 30
obſtat agenti poſſeſſorio adipiſcendæ, ſi quis de
dominio paratus eſt docere incontinenti, alias
reſeruatur in petitorio, *l. fin. C. quor. bonor. & ibi gl.*
fin. & Bald. & DD. Bart. in l. naturaliter § nihil. com-
mune num. 1. & 2. ff. de acquir. poſſeſſ. gloſſ. 1. in l. 2. C. de
edict. D. Adr. toll. & ibi Barto. num. 1. & 2. & ſufficit
de dominio conſtare per inſtrumenta, aut alia
legitima documenta, *Rot. deciſ. 201. part. 2. diuerſ.*
Alex. in d. §. nihil commune gloſſ. pen. in l. ſi de eo §. fin. in
verbo teneri ff. de acquir. poſſeſſ. In poſſeſſorio reti-
nendæ exceptio dominij non admittitur, ſed po-
teſt titulus dominij coniungi cum poſſeſſione, vt
ſi probationes de poſſeſſione fuerint æquales,
iuſtior probatio ſit illius qui eſt dominus, *l. ſi de eo*
§. fin. & ibi Bart. poſt gloſſ. num. 2. & ſeqq. ff. de acquir.
poſſeſſ. Bart. in l. ſi de vi in fine ff. de iud. Rot. deciſ. 27.
ſub num. 3 part. 1. diuerſ. Greg. xv. deciſ. 507. num. 3.
& ibi annot. In interdicto recuperandæ non ad-
mittitur exceptio dominij, vbi illata eſt vera
violentia, *l. 1. C. ſi per vim vel alio modo & c. l. ſi quis*
ad ſe fundum C. ad l. Iul. de vi l. ſi de vi ff. de iud. & ibi
Caſtr. nu. 15. ponit. 10. fall. & ibi DD. ſecus eſt in
quaſi violentia, *l. cum querebatur C. vnde vi & ibi*
gloſſ. in verbo per ignorantiam, in fine Bart. in d. l. ſi de
vi nu. 3. late Alex. in l. naturaliter §. nihil commune à
num. 10. vſque ad 33 ff. de acquiren. poſſeſſ. In poſſeſ-
ſorijs retinendæ, & recuperandæ, admittitur ex-
ceptio dominij iam in actis probati & notorij,
Put. deciſ. 29. num. 15. & 16. lib. 2. Iaſ. & Rip. in d. §.
nihil commune.

Quibus modis beneficia & ſpiritualia iura ac-
quiri poſſint, ſuis locis oportune dicetur. Regu-
lariter ſententia † abſolutoria lata in petitorio, 31
non parit exceptionem rei iudicatæ, in poſſeſſo-
rio *l. naturaliter §. nihil commune ff. de acq. poſſ. l. 1. §.*
huius autem interdicti ff. vti poſſid. & è contra abſo-
lutoria lata in poſſeſſorio, nó parit exceptionem
rei iudicatæ in petitorio, *l. an & eadem §. fin. ff de*
except. rei iud. quia ſeparata eſt poſſeſſio à proprie-
tate: fieri enim poteſt vt alter poſſeſſor Dominus
non ſit, alter Dominus quidem ſit, poſſeſſor vero
non ſit, *d. l. 1. §. huius autem interdicti,* Limita regu-
lam 1.

Digitized by Google

32 lam 1. † Quando poſſeſſorium habet cauſam
proprietatis annexã, qualia ſunt interdicta de
itinere, actuque priuato, aqua ex caſtello ducen-
da, arboribus cædendis, item quæ proponuntur
de locis ſacris, religioſis &c. de liberis exhiben-
dis, *l. 2. §. quadam ff. de interd.* aut vaſallo, ciue, mo-
nacho, pupillo, vel vxore, vel alia perſona, in qua
ius habeo, exhibendis: *l. 1. §. fin. cum l. ſeq. ff. de lib.
exhib. Bart. in d. l. 2. §. quadam,* quia oportet in ijs
probare dominium, ſeruitutem, filiationem, rem
ſacram &c. ſicut ſi ageretur petitorio, *l. ſancimus
C. de ſacroſ. eccleſ. l. 1. §. 1. l. quæ religioſis ff. de rei vendic.*
& effectus ſimilis eſt victoriæ cauſæ proprietatis,
nam vt cauſa proprietatis finita, ſic iſtis interdi-
ctis finitis totum finitur, *l. 1. §. hæc interdicta & ibi
gloſ. in verb. etiam ſeruitus & §. fin. ff. de aq. quotid. &
æſt. & ibi gl. in verbo aßignationis, glo. in d. l. 2. §. qua-
dam ff. de interd. & ibi Bart. & DD. l. 1. §. pars modo ff.
de lib. exhib.* Secus in alijs interdictis, quia ſecunda
cauſa proprietatis remanet, *l. incerti C. de interd. l. 1.*
33 *§. hoc interdictum competit ff. de riu.* Limita † 2. quan-
do abſolutoria obtenta fuerit propter probatio-
nes dominij, à reo factas, quia petitorium abſor-
bet poſſeſſorium etiam retinendæ, & recuperan-
dæ, quando de proprietate conſtat per confeſ-
ſionem partis, *l. cum à matre C. de rei vend.* Aut per
probationes de conſenſu ſpoliati, vel partium fa-
ctas ſuper proprietate; *c. 1. hoc tit. Put. deciſ. 29. per
totam lib. 2.* vel per probationes ante ſuſpenſio-
nem petitorij receptas, *Bellam. deciſ. 404. cum dua-
bus deciſ. ſeqq. Rot. deciſ. 224. n. 4. part. 1. diuerſ. Cæſar
deciſ. xj. num. 7. & 8, de re iud. Innoc. in c. conſtitutus de
fil. presb. & ibi Can. Innoc. in c. ſignificaſti & ibi Can.
de diuort.* Aut per notorium facti actu permanen-
tis; ſiue notorium iuris; *Innoc. in c. ſignificaſti in pr.
de diuort.* vel per ſententiam iudicis non tamen
extra Rotam latam, niſi viſa eius iuſtitia; *c. cum di-
lectus & ibi gloſ. fin. Pan. n. 7. & Can. hoc tit. Pan. in c.
paſtoralis ſub nu. 26. verſ. 2. caſu eod. Alex. in d. §. nihil
commune num. 35. Rot. deciſ. 3. de reſtit. ſpoliat. in nou.
Rot. deciſ. 224. in princ. part. 2. diuerſ. & deciſ. 75. part.
1.* Secus ſi ſit obtenta ob non probationes acto-
ris, prout communiter fieri contingit ſecundum
communem curſum cauſarum, *Pan. in d. c. cum di-*
34 *lectus n. 7. Creſc. deciſ. 21. de re iud.* Ex quibus patet †
quod vulgatũ axioma petitorium abſorbet poſ-
ſeſſorium, procedit; quando liquet de petitorio
per confeſſionem, partis, aut probationes, vel
ſententiam iudicis, vt dictum eſt, & quando con-
ſtat de vtroque ſimul, ſed ſi diuiſim conſtiterit, &
liquet de petitorio pro actore, de poſſeſſorio pro
reo, iudex pronunciabit pro reo in poſſeſſorio, &
pro actore in petitorio; quia poſſeſſorium præua-
let petitorio in ordine pronunciandi, etiam quã-
do ſuper vtroque proceditur; ſed in executione
præualet proprietas: & ſic illa poſſeſſio erit penes
reum modicum duratura, ex quo liquet de pro-
prietate pro actore, quia cogitur ipſi reſtituere,
d. c. cum dilectus l. pen. & fin. ff. de publ. in rem act. pro-
derit tamen ſuper poſſeſſorio lata propter fru-
ctus, & expenſas, *l. vtique ff. de rei vend.* Si vero li-
quet de proprietate pro reo, quia aſſumpſit in ſe
onus probandi dominium, de poſſeſſione pro a-
ctore, fertur ſententia in petitorio pro reo, ſed
nulla fertur ſententia in poſſeſſorio pro actore;
*Bellam. deciſ. 406. arg. l. ſed etſi lege §. etiam ſi ante li-
tem ff. de petit. hæred. & l. vendicante cum ll. ſeqq. ff. de
euict.* quia reus non tenetur actori reſtituere rem,
obſtante dicto axiomate & regula dolo facis &c.
c. ſignificauerunt & ibi glo. fin. de teſtib. aut fructus,
quia debentur proprietario, *§. ſi quis à non domino
Inſtit. de rer. diuiſ.* niſi dicamus odio violentiæ in
poſſeſſorio recuperandæ ſententiam ferendam
pro actore reſpectu fructuum à die deiectionis,
*l. 1. §. ex die ff. de vi & vi arm. c. grauis de reſtit. ſpoliat.
Pan. in d. c. ſignificauerunt n. 7. verſ. nota 4. & ibi Fel.
numer. 6. de teſt. Rot. Biſign. deciſ. xi. de reſtit. ſpoliat.*
ac reſpectu cæterarum vtilitatum, & fructuum
percipiendorum, ac mobilium etiam alienorum,
quæ erant in re inuaſa, *l. 1. §. quod autem ait ff. de vi
& vi arm. Pan. in c. paſtoralis n. 26. hoc tit. l. ſi de poſ-
ſeſſore C. vnde vi.* Ac etiam propter condemnatio-
nem expenſarum, *d. l. vtique Anchar. pulchre diſtin-
guens in d. c. cum dilectus num. 5. Pan. num. 10. & Can.
communiter Ioan. And. in d. c. paſtoralis n. 27.*

Circa cumulationem † petitorij & poſſeſſorij 35
infraſcriptæ regulæ ſunt ſeruandæ. Nunquam
concurrit poſſeſſorium cum petitorio, quando
poſſeſſorium habet cauſam proprietatis annexã,
quia abſolutoria lata in vno parit exceptionem
rei iudicatæ in alio, *l. 2. §. quadam ff. de interd.* vel
quando electione ſe tollunt, *l. fin. C. de codicil. Bar.
in d. §. nihil commune n. 15. & ibi DD.* Aut eis obſtat
ratio ordinis, ſiue præpoſterationis iudiciorum;
*l. ius eius C. de prob. l. liberis §. fin. ff. de lib. cauſ. l. 1. §.
huius autem ff. vti poßid.* quia incertum eſt, quiſnam
onus probandi ſubire debeat in petitorio, *§. reti-
nendæ Inſt. de interd. Bart. in d. §. nihil commune n. 17.*

Digitized by Google

vel quando petitorium & poſſeſſorium ſunt con-
traria, *Bart. in d. §. nihil commune num. 15. & 26.* Ex
quibus infertur poſſeſſorium adipiſcendæ, *d. c. pa-
ſtoralis*, ac poſſeſſorium recuperandæ ab eodem
cum petitorio poſſe cumulari, *d. c. paſtoralis c. cum
eccleſia c. cum ſuper hoc tit. l. cum fundum in fine ff. de
vi & vi arm.* Poſſeſſorium retinendæ cum petito-
rio non poſſe ab eodem cumulari, ratione con-
trarietatis & præpoſterationis ordinis iudicio-
rum; *l. exitus ff. de acq. poſſeſ. l. incerti C. de interd. l. ſi
de vi ff. de iud. & ibi gl. 1. mag. verſ. nunquid ergo l. or-
dinarij C. de rei vend.* Quod ſi ab vno intentatur pe-
titorium, ab altero poſſeſſorium, ſiquidem reti-
nendæ, vtrumque iudicium procedit; quia poſ-
ſeſſorium retinendæ non ſuſpendit petitorium,
& nulla regula hoc caſu impedit concurſum, vt ſi
ab vno agatur de nullitate penſionis, & ab altero
intentetur remedium retinendæ: *Cæſar. deciſ. 8. de
re iud. cont. Bart. in d. §. nihil commune n. 28.* Si adipi-
ſcendæ, impeditur concurſus ratione contrarie-
tatis, quia alter alterum poſſidere contendit; ſi
vero recuperandæ, impeditur ratione contrarie-
tatis & ordinis, quia cauſa ſpoliationis ante om-
nia venit tractanda, *c. in litteris de reſtit. ſpoliat. l. an-
tepen. in fine ff. de vi & vi arm. l. ſi de vi ff. de iud. l. 1. C.
de appell.* Petitorium & poſſeſſorium diuerſis re-
ſpectibus poſſunt cumulari, *Bart. in d. §. nihil com-
mune n. xj. 15. 19. 23. 25.* Exempli gratia, locator a-
git rei vendicatione, ratione detentationis con-
tra colonum, & interdicto retinendæ ratione ci-
uilis, & naturalis poſſeſſionis turbatæ. *Bart. in d. §.*
36 *nihil commune n. 15. in fine.* Quando † petitorium
& poſſeſſorium cumulantur ab eodem, de iure
ciuili poteſt iudex ſuper eis ſeparatim pronun-
ciare; *l. non idcirco ff. de iud. l. etiam §. ex cauſa ff de
minor. l. 1. C ſi aduerſ. rem iud. & ibi not. c. 2. hoc tit. &
ibi gl. fin. & Can.* quia ſunt duo iudicia, vel vnum
iudicium habens plura capita, *d. l. non idcirco*, de
æquitate canonica iudex procedit ſimul ſuper v-
troque vſque ad ſententiam, & eadem ſententia
terminat vtrumque, dummodo ordine præcedat
poſſeſſorium: *c. cum dilectus c. cum eccleſia c. cum ſu-
per hoc tit.* Sed ſi iudex velit, poteſt ex officio ſuo,
vel ſecundum alios, parte petente, *Cæſar. deciſ. 9.
n. 2. & 9. hoc tit. Bell. deciſ. 505. Bart. in l. 4. §. hoc au-
tem iudicium ff. de damno infect.* dare prærogatiuam
poſſeſſorio, vt recipiat ſuper vtroque probatio-
nes, poſtea procedat ad examinationem proba-
tionum ſuper poſſeſſorio, & ſententiam ſuper
poſſeſſorio tantum ferat: *c. 2. hoc tit. & ibi glo. fin.
Pan. & Can.* quod ſi ab vno † proponitur petito- 37
rium, vt ſi agat de nullitate penſionis, & à reo
poſſeſſorium retinendæ, productis litteris reſer-
uationis penſionis, docto de quaſi poſſeſſione,
debent vnica ſententia terminari etiam de iure
ciuili, propter naturam conuentionis, & recon-
uentionis *d. l. 1. in fine ff. quæ ſent. ſine appell. reſcind. c.
cum dilectus de ord. cognit.* & licet huiuſmodi omiſ-
ſio non faciat nullitatem, quia valet ſententia ſu-
per altero lata, *l. 1. C. de appell. l. 1. in fine & ibi gloſ. fi.
& Bart. ff quæ ſent. ſine appell. reſcind gl. in d. c. cum di-
lectus in verb eadem ſententia &c. gloſ. in ſum. 2. quaſt.
1. Bart. in auth. & conſequenter C. de ſent. & interloc.*
tamen negari non poteſt quin faciat grauamen,
& det iuſtam cauſam appellandi, *d. l. 1. C. de appell.*
petendique reſtitutionem, *Cæſar deciſ 10. ſub n. 9.
10. & xi. de re iud. l. 1. §. permittitur & ibi Bart. in fin.
ff. de aq. quotid. & æſt. Pan. in d. c. cum dilectus de ord.
cog. n. 14. & Can. glo. in c. bonæ 1. in verb. in tanta di-
uiſ. & Can. de poſt. prælat.* Qui agit † petitorio, po- 38
teſt illo pendente, & ſuſpenſo etiam tempore fe-
riarum, & vacationum, *Rot. deciſ. 2. hoc tit. in nou.
Clem. ſæpe de verb. ſignif.* ante concluſionem in cau-
ſa in prima inſtantia agere poſſeſſorio adipiſcen-
dæ, vel recuperandæ, quia petitorium competit
reſpectu dominij, poſſeſſorium reſpectu poſſeſ-
ſionis, quam non habet, nec obſtant regulę accu-
mulationum prohibitiuæ: *c. paſtoralis hoc tit. c. ſi-
gnificauerunt de teſtib. C. antepen. in fine ff. de vi & vi
arm. Rot. diu. deciſ. 34. n. 4. part. 2.* Poſt concluſio-
nem in cauſa non poteſt, ne lites litibus inculcen-
tur, & aperiatur via fraudibus, *d. c. paſtoralis §. ſi
vero*, niſi ex iuſta cauſa, vt ſi appareat ſubtractio
probationum malitia, vel caſu, vel ex alia iuſta
cauſa, *d. c. paſtoralis §. puta & ibi Pan. nu 35. & Can.*
Sed ante concluſionem in cauſa non poteſt age-
re poſſeſſorio retinendæ, propter contrarietatem
inde exſurgentem, nam qui agit petitorio dicit
aduerſarium poſſidere, *c. examinata de iud.* agens
vti poſſidetis dicit ſe poſſidere, & per aduerſariũ
moleſtari, *l. 1. §. eſt igitur hoc ff. vti poſſid.* niſi egerit
confeſſoria ratione iuris incorporalis, vt ſeruitu-
tis, & ante concluſionem in cauſa proponat in-
terdictum retinendæ, quod pro ſeruitute datur;
*l. ſecuti §. ariſto. ff. ſi ſeruit. vend. d. l. 1. in princ. ff. vti
poſſid.* quia confeſſoria datur ei qui eſt in quaſi
poſſeſſione ſeruitutis, *l. ſi forte §. ſciendum ff. ſi ſer-
uit. vend. l. vti frui §. fin. ff. ſi vſusfr. petat.* vnde ceſ-
ſat ratio

Digitized by Google

ſat ratio contrarietatis; aut egerit petitorio pro re
corporali, quam actor ignorabat ſe per alium
poſſidere, ita quod proponendo petitorium, non
poſſit dici renunciaſſe poſſeſſioni, *l. peregre ff. de
acquir. poſſeſ. Barto. in d. § nihil commune nu. 19. eod.*
39 *tit.* In cauſa † beneficiali mota ſuper titulo bene-
ficij, *gl. 1. in C. cleric. 1. hoc tit.* legitime ad ſedem a-
poſtolicam deuoluta per appellationẽ, tota cau-
ſa id eſt petitorium & poſſeſſorium pro celeriore
expeditione cenſetur deuoluta propter pericu-
lum diutinæ vacationis: *An. bar. in d. clem. 1. nu. 2.
& 3 hoc tit.* & tam appellatus, quam appellans po-
teſt nedum petitorium, ſed & poſſeſſorium in-
tentare, ac etiam ſuſpendere petitorium à ſe, vel
ab aduerſario intentatum, in ſolo & quocunque,
Vital. in clem. vnic. n. 44. hoc tit. Poſſeſſorio proce-
dendo, *Clem. vnica hoc tit Rot. deciſ. 4. eod. in antiq.*
In quacunque inſtantia, *Caputaq deciſ. 323. part. 2.*
donec fuerit definitum ſententia, quæ tranſiuerit
in iudicatum, & ei plene fuerit paritum: alias mo-
dicum proficeret huiuſmodi ſuſpenſio, niſi fieret
etiam ſententiæ executio; *Vital. in clem. vnica n. 10.
hoc tit.* tum quia ſi iudicium petitorium & poſſeſ-
ſorium à diuerſis partibus ſimul moueatur, prius
audiri debet intentans poſſeſſorium, *l momenta-
nea & ibi gloſ. 1. in fine per illum textum mox audiri C.
vnde vi l. incerti C. de interd.* Si hoc petat & de eo
opponat, alias regula eſt, quod illa iudicia ſimul
procedunt, quia leges loquentes de cumulatio-
ne prohibita requirunt exceptionem partis, *Iaſ.
poſt Bart. in l. naturaliter §. nihil commune nu. 156 &
nu. 162. vbi ponit regulam quam limitat 3. modis ff. de*
40 *acq. poſſeſ. & ibi DD.* In alijs † cauſis poterit ſuſpen-
dere nedum in prima, ſed etiam in ſecunda, &
tertia inſtantia, petitorium à ſe intentatum; *d. c.
paſtoralis Rot. deciſ. 5. hoc tit. in nou. Capyc. deciſ. 28. n.
2.* quia licet ſit finita prima inſtantia, durat adhuc
cauſa, & iudex ſecundæ inſtantiæ ſuccedit primo,
coram quo id licuiſſet, ſed in cauſa appellationis
non poteſt ſuſpendere petitorium ab aduerſario
intentatum, quia in illis appellatio ab vno capi-
tulo ad ſedem Apoſtolicam, non deuoluit cau-
ſam principalem totam, ſed tantum ius appellan-
tis, & non appellati ius, niſi appellato poſtulante,
*c. cordi de appell. in 6. & ibi Anchar. in 8. not. idem An-
char. in d. clem. 1. n. 3. hoc tit. Rot. deciſ. 5. hoc tit. in nou.*
vel alio modo vtriuſque ius ac tota cauſa ſit ad
curiam deuoluta. Speciale eſt in cauſis benefi-
cialibus, quod quis poteſt ſuſpendere petitorium
ab aduerſario intentatum in cauſa appellationis,
in alijs cauſis non licet in cauſa appellationis, ſed
tantum in † cauſa principali, *Anch. in d. clem. vnica* 41
n. 10. & ibi Can. Rot. deciſ. 5 hoc tit. in nou. ſuſpende-
re petitorium ab actore intentatum; ſiue poſſeſ-
ſorium recuperandæ à reo deductum fuerit, *c. ex
conqueſtione de reſt. ſpoliat.* ante litis conteſtationẽ,
eſt enim hæc exceptio dilatoria, quod prius co-
gnoſcatur de cauſa ſpoliationis, *Bart. in l naturali-
ter § nihil commune num. 26. in 4. combinatione ff. de
acq. poſſeſ.* vel ex Stylo Rota vſque ad concluſio-
nem in cauſa, *Caputaq. deciſ. 313. part. 2. Rot. deciſ. 4.
de cauſ. poſſeſ. & propriet. in antiq. Pan. in cap. ex con-
queſtione n. 8. de reſtit. ſpoliat. Pan. in c. paſtoralis nu. 7.
& 8. hoc tit.* ſiue poſſeſſorium adipiſcendæ, quia
reus proponendo tale poſſeſſorium negat ſe poſ-
ſidere: *Barto. in d. l. naturaliter §. nihil commune ſub
n. 26. in 4. combinatione,* ſiue etiam poſſeſſorium
retinendæ de quo Rota, controuertit. *Caputaq. de-
ciſ. 324. part. 2.* nam cum ab vno intentatur peti-
torium ab alio poſſeſſorium retinendæ, ſi inten-
tans petitorium non contendat ſe poſſidere, non
videtur poſſeſſorium poſſe ſuſpendere petito-
rium, ſed vtrumque iudicium ſimul procedit,
cum ceſſet ratio contrarietatis & ordinis: *Rot. di-
uerſ. deciſ. 349. n. 2 part. 1. Iaſ. in d. §. nihil commune
n. 142. & DD. communiter,* niſi actor, qui propoſuit
petitorium, contendat ſe poſſidere eadem poſ-
ſeſſione, in qua reus ſe turbari prætendit, *Rip. in d.
§. nihil commune n. 164 Menoch. in 3. remed. retin. nu.
537. Rot. diuerſ. deciſ. 97. n. 2. & 8. part. 2.* rei enim
vendicatio datur Domino, & poſſeſſori contra
nudum detentatorem, *Iaſ. in d. §. nihil commune n.
26. & 27. l. officium ff. de rei vendic.* Denegatur † pe- 42
titorij ſuſpenſio, quando petitorium intentatum
fuerit non principaliter in prophanis, ſed exci-
piendo: *Capyc. d. deciſ. 28. in princ. & fin. cap. 1. de reſt.
ſpoliat.* ac in cauſa beneficiali per appellationem
deuoluta ad inferiorem à Papa, qui cognoſcet id
ſolum ſuper quo fuerit appellatum: *gloſ. in verb. per
appellationem in d. clem. vnic. & ibi Pan. n 2. c. Romana
§. 3. & ſeqq. de app. in 6.* nec non quando ſuſpenſio
petitorij ſit calumnioſe: *d. c. paſtoralis §. ſi vero hoc
tit. Mohed. deciſ. 14. de reſtit. ſpoliat.* aut poſt conſen-
ſum præſtitum, in probatione ſuper petitorio *late
Put. deciſ. 29. lib. 2. Collect. in cap. 1. n. 5. de reſtit. ſpol.
facit deciſ. Ægidij 404.* ſit hæc ſuſpenſio etiam in
cauſa ſupplicationis, *Rot. deciſ. 64. n. 5. part. 2. di-
uerſ. Capyc. d. deciſ. 28. clem. vnica hoc tit.* ac in ſal-
uiano in-

Digitized by Google

uiano interdicto, *Rot. deciſ. 44. nu. 5. part. 1. diuerſ.*
gloſ. in d. clem. 1. in verb. per appellationem hoc tit. l. 2.
43 *ff. de ſalu. interd.* Varij ſunt effectus † iſtius ſuſpen-
ſionis. Primo facta à iudice quoad vnum colliti-
gantem, operatur effectum ſuum, etiam quoad
alium non petentem, *Rot. deciſ. 12. hoc tit. in antiq.*
atteſtatur ita Rotam ſeruare clem. vnic. hoc tit. c. ex cō-
queſtione & ibi not. de reſt. ſpoliat. in eodem iudicio,
non alio iudicio, vel inter perſonas diuerſas; vt ſi
tertius nouam commiſſionem obtinuerit etiam
iactationum, *Rot. d. deciſ. 12. in fine Caſ. deciſ. 7. nu. 4*
de re iud. repetit. deciſ. 348. part. 1. diuerſ. l. 2. & fin. C.
quib. res iud. non nocet, Secundo ſuſpendit iuriſdi-
ctionem iudicis, quoad cōcernentia petitorium,
d. Clem. vnic. in fine notant DD. in d. c. paſtoralis Ca-
putaq. deciſ. 322. part. 2. vnde ſententia lata ſuper
petitorio & poſſeſſorio, petitorio per partem ſuſ-
penſo, eſt nulla: *Alex. in d. § nihil commune poſt Bart.*
n. 91. & ſeqq. & ibi Iaſ. n. 156. & ſeqq. & DD. commu-
niter Caputaq. deciſ. 143. part. 3. item dicta teſtium
productorum in iudicio poſſeſſorio aliquid di-
centium, quod tangit petitorium ſuſpenſum, non
valent; quia ſunt recepti à iudice carente iuriſdi-
ctione, *Rot. deciſ. 23. in fine de teſtib. in nou. per clem.*
vnic. hoc tit. Eadem ratione iura producta concer-
nentia petitorium in eo non probant, *Bald. in l.*
ordinarij ſub n. 10. C. de rei vend. Mohed. deciſ. 8. nu 2.
de reſt. ſpol. Rot. deciſ. 103. n. 5. part. 1. diuerſ. vt ex illis
non dicitur conſtare de bono iure ſpoliantis, aut
agentis petitorio, niſi huiuſmodi probationes fa-
ctæ & receptæ fuerint ante ſuſpenſionem petito-
rij; *Caſar. deciſ. xi. n. 6. & 8. de re iud. repetita deciſ 361*
n. 6. part. 1. diuerſ. l. 3. §. ſed ſi ſupra verſ. cæterum ff. vti
poßid. aut guſtata ſit nullitas contractus, ſuper quo
petiorium fundatur; *c. 1. de reſtit. ſpoliat. Rot. deciſ.*
224. n. 4. part. 2. quibus caſibus ſpoliatus non re-
ſtituitur, quia petitorium abſorbet poſſeſſorium,
Caſar. d. deciſ. rei n. 6. & 8. Bellam. deciſ. 404. & dua-
bus deciſ. ſeqq. dixi in §. regulariter ſupra hoc tit. Ter-
tio tranſiens de petitorio ad poſſeſſorium non
condemnatur in expenſis, *d. clem. 1. hoc tit. & ibi gl.*
in verb. ſuſpendere & Zab. n. 20. & 21. Pan. in c. paſto-
ralis n. 31. hoc tit. in fine & ibi Collect. n. 7. quia be-
neficio legis hoc facit, *Vital. in d. clem. 1. numer. 59.*
& expenſæ non debentur niſi cauſa finita ſuper
poſſeſſorio, vel per tres conformes vel per vnam
ſententiam quæ tranſiuit in iudicatum, *Caputaq.*
deciſion. 321. numer. 2. part. 2. Staphyl. de ſign. litt.
iuſt. §. citatio numer. decimo quarto, vbi limitat.

Quarto non impedit deductionem eorum,
quæ ſunt neceſſaria ad obtinendum in poſſeſſo-
rio, vtputa in cauſa beneficiali, tituli ad effectum
poſſeſſorij tantum, *Rot. deciſ. 241. num. 2. & 3. &*
deciſ. 450. nu. 2. in fine part. 1. diuerſ. c. ex parte B. &
ibi Pan. & Can. de foro compet. c. fin. de iud. l. domum
C. de rei vend. & ibi Bald. & DD. Licitum † autem 44
eſt ſuſpendenti à ſuſpenſione petitorij recedere
expreſſe, & tacite, per actum contrarium, qui de-
ſumitur ex libello, articulis, tentione termino-
rum, *Rot. deciſ 6. hoc tit. in nou. Achil. deciſ 3. de iud.*
Rot. deciſ. 348 ſub nu. 3. part. 1. diuerſ. c. ſollicitudinem
de appel. l. ſi quis iuſiurandum C. de reb. cred. & ſi actor
reuocauerit ſuſpenſionem petitorij, debet reo, ſi
petierit, dari abſolutoria in poſſeſſorio, vt ſi actor
in eadem, aut ſecunda, vel vlteriori inſtantia ſu-
ſpendat petitorium volens in ſpolio procedere,
reperiatur in eius fauorem ſemel pronunciatum,
Creſcent. deciſ. 5. de re iud. l. ſi quis iuſiurandum ibi iu-
dices nullo modo eos audire C. de reb. cred. quia poteſt
quis pluries ſuſpendere petitorium in vna & ea-
dem inſtantia ante concluſionem, puta aliquis in
principio litis ſuſpendit petitorium, poſtea in
medio litis reuocat huiuſmodi ſuſpenſionem, &
procedit in petitorio, ante vero concluſionem
iterum ſuſpendit petitorium, *Pan. in d. c. paſtoralis*
num. 21. Rot. deciſ 8. hoc tit. in nou. ac etiam in cauſa
appellationis inuito appellante reaſſumere peti-
torium in prima inſtantia a ſe ſuſpenſum, *Rot. d.*
deciſ. 8 & 10. hoc tit in nou. & Rot. deciſ. 5. in 2. dub. eod.
tit. in nou. per Clem. vnic. hoc tit. Ex eiſdem rationi-
bus qui agit poſſeſſorio † adipiſcendæ, vel recu- 45
perandæ, poteſt illo ſuſpenſo & pendente agere
petitorio in cauſa principali, *gloſſ. in d. Clem. vnic. in*
verbo ſpoliantis hoc tit. & ibi Imol. num. 12. & Can.
Bart. in d. §. nihil commune nu. 21. ac etiam in cauſa
appellationis, *Rot. deciſ. 5. nu. 2. & deciſ. 10. hoc tit. in*
nou. Zab. in Clem. vnic. num. 7. hoc tit. ſecus ſi agit
poſſeſſorio retinendæ, *Bart. in d. §. nihil commune*
num. 21. & ibi DD. quia petitorium & poſſeſſo-
rium ſicut à principio poſſunt cumulari, ita &
ex poſt facto, & quando à principio impeditur
eorum accumulatio, ita etiam ex poſt facto, *Pan.*
in d. c. paſtoralis num. 22. Is qui, petitorio per eum
ſuſpenſo, proceſſit in ſolo poſſeſſorio, & in eo
ſuccubuit † per ſententiam vnam, non poteſt in 46
ſecunda inſtantia aggredi petitorium iterum per
viam ſuſpenſionis poſſeſſorij, ſed bene poteſt
poſſeſſorium accumulare petitorio per viam co-
gnitio-

Digitized by Google

gnitionis; *Vital. in Clem. vnica ſub numer. 55. & ibi Zab. in 6. oppoſ. hoc titulo Caputaq. deciſ. 221. part. 2.*

De reſtitutione ſpoliatorum.

Titulus XIII.

SVMMARIA.

1 *Spoliatus duo debet probare, poſſeſſionem & deiectionem.*

2 *Poſſeſſio quomodo debeat probari.*

3 *Licitum eſt ſpoliatori apponere ad tollendam probationem poſſeſſionis.*

4 *Poſſeſſio inſtrumentalis nullius eſt momenti alio reperto in poſſeſſione.*

5 *Poſſeſſio inſtrumentalis poſterior eſt in conſideratione, quando eſt cum decreto iudicis & prior realis patitur defectus.*

6 *Monachus ſpoliatus prioratis vel beneficio manuali ab extraneo, poteſt agere remedio recuperandæ, ſecus ſi ſpolietur ſuo abbate.*

7 *Deiectio quomodo probetur.*

8 *Spoliatus pro poſſeſſore habetur contra ſpoliantem quoad res, damna, fructus, ſed non quantum ad vſucapionem & interdicta.*

9 *Spoliatus à iudice non poteſt petere reſtitutionem.*

10 *Spoliatus de titulo docere non debet.*

11 *Fallit primo, in Cauſis beneficialibus.*

12 *Secundo, in iuriſdictionalibus contra ordinarium.*

13 *Tertio, in his quæ non poſſunt haberi niſi ex conceſſione principis.*

14 *Quarto, quando eſt veriſimilis præſumptio contra agentem poſſeſſorio recuperandæ, aut ius Commune ei reſiſtit.*

15 *Quinto, in Cauſa matrimoniali.*

16 *Sexto, in his quæ Communiter haberi non poſſunt niſi certa ſpecifica cauſa procedente.*

17 *Spoliatus ante omnia eſt reſtituendus, reiectis exceptionis dominij, abiurationis, non Canonicæ inſtitutionis*

18 *Spoliator ſuper eadem re non poteſt audiri in petitorio vel poſſeſſorio niſi ſpolio purgato, & quomodo fiat iſta ſpolij purgatio*

19 *In ſpolio violento, valor rerum amiſſarum, taxatione iudicis præcedente probatur iuramento ſpolio.*

20 *In eadem veniunt fructus percepti, & conſumpti & qui percipi potuiſſent à die deiectionis, & à die intruſionis in beneficio.*

21 *In ſpolio non violento veniunt fructus percepti à die mota litis, & antea percepti extantes,*

22 *Spoliato obſtant nonnullæ exceptiones quæ eius reſtitutionem impediunt.*
Primo, exceptio quæ concludit inhabilitatem perſonæ ſpoliati.

23 *Secundo, quæ concludit manifeſtum defectum proprietatis & poſſeſſionis.*

24 *Tertio, exceptio inopiæ, quæ non excuſat à reſtitutione immobilium occupatorum, ſed differt reſtitutionem fructuum.*

25 *Quarto, tertius veniens ad Cauſam pro ſuo intereſſe poteſt agere petitorio.*

26 *In Beneficialibus violenti tantum, & non omnes intruſi, qui temeritate propria occupare quæcunque beneficia eccleſiaſtica non verentur, eo ipſo, ius ſi quod in taliter occupatis, vel ad ea competebat amittunt.*

27 *Recuperandæ poſſeſſorium datur ſpoliato, eiuſque ſucceſſori, contra eum qui deiecit, ratum habuit & contra vniuerſalem eius ſucceſſorem, de eo quod ad eum peruenit.*

28 *Contra ſucceſſorem ſingularem in re non datur, niſi eum qui ſcienter rem illam recepit à deiectore.*

DICTVM eſt ſuperiori titulo de acquiſitione poſſeſſionis, & quo ordine cauſæ poſſeſſionis & proprietatis ſint tractandæ, nunc quia ſæpius in diſputationem reuocatur an ſpoliatus indiſtincte ſit reſtituendus, ſubmittitur hæc rubrica de reſtit. ſpoliat. Spoliatus † duo probare debet, poſſeſſionem, non autem nudam facti detentionem, *c. ex parte M. & ibi gloſ. in verb. commodo hoc tit. & ibi Can.* & deiectionem, *c. conſultationibus in fine de offic. deleg. c. cauſam quæ qui fil. ſint legit. c. olim cauſam hoc tit. Franc. in c. decimæ n. 2. eod. in 6. Greg. xv. deciſ. 500.* vel quod per occupationem, poſſeſſor ſua iura libere poſſidere non poteſt, ſicut prius, *c. fin. hoc tit.* 1

Poſſeſſio debet probari per indubitatas probationes, *d. l. 1. C. quor. bonor. & ibi gl. in verb. filium eſſe & ibi DD. Bart. in extrauag. ad reprimendum in verb. ſummaria n. 12. quom. in crimine læſ. maieſt. proced. Dec. in c. cauſam quæ nu. 23. & 24. & ſeqq. de iud. Rot. deciſ. 389. n. 1. 2. & 3. part. 1. diuerſ. & deciſ. 165. num. 1. & deciſ. 337. part. 2. diuerſ. Afflict. deciſ. 364.* de tempore ſpoliationis, *l. 1. §. interdictum autem ff.*

 de vi

Digitized by Google

de vi & vi arm.gloß.in c. cum ad ſedem in verb. diutius
poſſediſſet & Can.hoc tit. In remedio c. reintegran-
da 3.quæſt.1. & quando officio iudicis petitur
reſtitutio poſſeſſionis, ſufficit probare ſpolium
reipſa, videlicet antiquiorem poſſeſſionem, &
poſſeſſionem eſſe penes conuentum, Bald. in l.3.
ſub n.15.verſ.ſic & nota quod ille C.ſi à non compet.iud.
&c. Afflict.deciſ.327.Rot. diuerſ.deciſ.73.n.2.part.1.
Lap.alleg.61.Greg.xv.deciſ.549.Mynſ.obſ.85.cent.3.
etiam in beneficialibus, Soc.ſen. in l.rem quæ nobis
n.17.ff.de acq.poſſeß.Achil.deciſ.6.hoc tit. quia præ-
ſumitur continuata vſque ad tempus ſpoliatio-
nis, Pan. in c. cum ad ſedem n.17. hoc tit. & ibi Can.l.
ſiue poßideti C. de prob. Rot. deciſ. 4. de prob. in nouis.
Vnde non ſufficit probare poſſeſſionem autho-
ris, niſi propria concludatur; Butr.in d.c. cum dile-
ctus num. 16. de ord. cognit. Aut conſtitutum; niſi
data validitate contractus, l.1. §.ſi vir vxeri & ibi
Iaſ.num.15.16.& ſeqq. & DD.ff.de acq.poſſeß. Rot.
diuerſ deciſ.224.part.2. & probata poſſeſſione cō-
ſtituentis, l.quamuis § 1.& ibi Angel. ff.de acq.poſſeſ.
l.2.& ibi gl. in verb.tradita & Angel. & Bald.n.5.C.
eod. Bald.in l.1.C. quand. liceat ab empt. reced. & ibi
Salyc.de tempore conſtituti, Bald.in l.ſiue autem §.
1.ff. de pub. in rem act. Rot. diu. deciſ. 766.part.1. De
titulo habili, aut iuſta cauſa conſtituti non debet
doceri, Rot. deciſ.549.n.9.part.1. diuerſ.atteſtans de
commun. Bart. in l. quod meo n. 1. & ibi DD. ff.de acq.
poſſeß. quia poſſeſſio acquiritur ſine cauſa: l.1.§.vir
l. qui bona l. qui alienum ff. de acq. poßeſ. inter ipſos
vero contrahentes conſtitutum probat poſſeſ-
ſionem, abſque alia probatione, Angel. Peruſ. in l.
quadam mulier ſub num.2. ff. de rei vend. Greg. xv. de-
ciſ.362.n.2. Item non ſufficit probare compenſa-
tiones factas, vel confeſſiones de recepto vt pro-
bata cenſeatur quaſi poſſeſſio exigendi; quia cō-
penſatio non eſt vera ſolutio, l.ſi conſtat C. de com-
penſ. l. Iulianus la 1.ff.de cond. & demonſt. & confeſ-
ſio de recepto non probat veram ſolutionem, l.ſi
ex cautione & ibi Bart. in antiq.lect.& DD.communi-
2 ter C. de non num.pecun. Probatur autem † per in-
ſtrumentum captæ poſſeſſionis, quando inſtru-
mentum fit in fundo, vel in conſpectu fundi, l.2.
C.de acq.poſſeſ.Bart. in l.prædia nu.1. ff.eod. Greg. xv.
deciſ.46.n.2.& poſſeſſio prius erat vacua; Bart.in l.
qui vniuerſus §. quod per Colonum ff. de acquir. poſſeſ.
Greg.xv. deciſ.549. n.2. aut erat plena, & poſſeſſio
capta fuit auctoritate iudicis, qui priuat poſſeſ-
ſione ciuili & naturali, etiam abſque alia expul-
ſione: Angel.in l. clam poßidere §. qui ad nundinas n.2
in fine Rom.n.3.Imol.n.1.& DD.communiter ff.de ac-
quir.poſſeß. Greg. xv.deciſ.582.& ibi annot. factæ fi-
delitatis: traditionis rei: Pan. in c.cum nobis n.5.verſ.
item per inſtrumenta de præſcript. Caſſad. deciſ.20. de
prob. Rot. deciſ.641.part.1.diuerſ.Cæſar deciſ. 4. hoc
tit. interdum admittitur præſumptiua poſſeſſio-
nis, probatio ſecundum materiam ſubiectam,
Put.deciſ.75.lib.3. Rot.deciſ.594.part.1.diuerſ.Iaſ.in
l.admonendi n.131. & pluribus ſeqq.ff.de iureiur. Crau.
conſ.158.n.6.& ſeqq. plures cumulans, Sufficit poſ-
ſeſſori beneficij, probare annuam penſionem ſo-
lutam fuiſſe ſuis prædeceſſoribus, licet ipſe nun-
quam fuerit in poſſeſſione percipiendi eandem,
quando alius non poſſidet, Rot. d. deciſ.1. hoc tit. in
nou.& d.deciſ.73.n.2.part.1.diuerſ.l.bonorum 1.§.in
bonis ff. de verb.ſignif.l.item veniunt §.fin. cum ll. ſeqq.
ff.de petit. hæred. Pan.in c. cum ſuper n.15.de cauſ. poſ-
ſeß.& prop.Pan.in c.cum olim n.5 hoc tit. quia eccle-
ſia poſſidet, & eius nomine poſſeſſor agit, Fel.in c.
conſtitutus n.19.de reſcript. & ibi Can. c. conquerente,
hoc tit. etiam interdicto retinendæ Tiraquel.in tr.le
mort ſaiſit le vif part.1. declarat 5. Garc.de benef.part.
5 cap.5. n.37.38.& ſeqq. Sard. conſ.183.nu.37. Greg.
xv.deciſ.246.& ibi annot. Pan.in c. cum ſuper nu.18.
& 20. de cauſ. poſſeſ. & prop. & recuperandæ: Rot.
deciſ.1.n.4. hoc tit. in nou. Innoc.in c. in litteris nu.14.
hoc tit. dictaque poſſeſſio cenſetur ciuilis non ci-
uiliſſima, nam mortuo prælato, vacat poſſeſſio
prælaturæ, & non poſſeſſio bonorum eccleſiæ,
Rot.deciſ.390.part.1. diuerſ. nu.2.& 3. Abb. in c cum
ſuper num.14 & num.19.& ibi Can.de cauſ.poſſeß.&
propriet. Licitum † eſt ſpoliatori opponere ad tol- 3
lendam probationem poſſeſſionis, c.cum ad ſedem
& ibi glo. in verb. teſtes hoc tit. & Can. videlicet de
defectu conditionis, ſub qua ſpoliato tradita fuit
poſſeſſio, c. olim el 1. & ibi gloſſ. in verb. traditam &
Can. hoc tit. Cæſar deciſ.6.num.6.& 7.eod. Secundo
quod eo tempore quo ſpoliatus poſſeſſionem
beneficij intrauit, alius, per cuius obitum dixit ſe
idem beneficium impetrauiſſe, & poſſeſſionem
habuiſſe, tunc adhuc vixit, illudque beneficium
tenuit.& poſſedit, c.cum ad ſedem in princ. ibi quæ v-
traque pars duceret proponenda &c. hoc tit. c. cum eccle-
ſiæ c. cum ſuper de cauſ. poß. & prop. Rot. deciſ. 21. hoc
tit. in nou. quia impoſſibile eſt duos eandem rem
in ſolidum poſſidere: c. licet cauſam §. fin. de probat.
c.inter dilectos de fid. inſtrum. l.duo ff. de precario l.3.§.
ex contrario ff. de acq. poſſeſ. item quod poſſeſſio-
nem

Digitized by Google

nem amiſit culpa & negligentia vel facto ſuo, aut
ex contractu perfecto, Socin. ſen. in l. rem qua nobis
num. 8. ff. de acquir. poſſeſ. & ibi DD. Pan. in c. cum ad
ſedem ſub num. 28. hoc tit. & ibi Can. Caputaq. deciſ.
173. part. 3. dummodo non ſint perſonæ, quibus
ſubueniri ſolet remedio reſtitutionis in integrũ
vt ſunt minor, abſens, eccleſia; Socin. ſen. in d. l. rem
quæ nobis nu. 9. ff. de acquir. poßeſ. & ibi DD. Pan. in c.
accedens 1. n. 19. & ibi Can. vt lit. non conteſt. ideo ec-
cleſia eſt reintegranda, ad poſſeſsionem etiamſi
ab ea ceciderit facto ſui rectoris, Caputaq. deciſ.
170. & deciſ. 181. part. 3. Greg. xv. deciſ. 117. imo ec-
cleſiæ competit manutentio, non obſtante quod
Prælatus ſe habuerit pro ſpoliato, Card. Seraph.
deciſ. 1417. num. 3. faciunt notata per Bart. in l. 1. §. ſi
vir vxori ff. de acq. poßeſ. Tertio quod poſſeſsio ſpo-
4 liati ſit † inſtrumentalis, quæ nullius eſt momen-
ti, alio reperto in poſſeſsione, Rot. diuerſ. deciſ. 324
num. 2. & 390. n. 2. part. 1. l. 1. & ibi gl. ſi. C. de donat.
l. quedam ff. de rei vendic. quoad effectus manuten-
tionis, & reſtitutionis. l. quamuis 1. §. ſi conductor ff.
de acq. poſſeſ. Put. deciſ. 362. lib. 2. Greg. xv. deciſ. 6. &
deciſ. 9. n. 7. & deciſ. 69. & deciſ. 268. etiam docto
de poſſeſsione tertij, Bart. in l. 1. §. fin. num. 19. ff. vti
poßid. Greg. xv. deciſ. 14. num. 3. & ſeqq. Socin. ſen. in l.
2. nu. 6. & ſeqq. ff. de except. rei iud. Mohed. deciſ. 20.
hoc tit. aut de ſola tertij detentatione, Mohed. deciſ.
70. de reſtit. ſpoliat. Greg. xv. deciſ. 138. num. 1. & 5. &
deciſ. 268. & ibi annot. late. quia eſt excluſiua in-
tentionis aduerſarij, l. fin. C. de rei vend. Bart. in l. 2.
n. 1. ff. de except. rei iud. tum quia reo & poſſeſſori,
licitum eſt ſe & ſuam poſſeſsionem tueri, allegan-
do ius tertij, Alex. in l. fin. ſub num. 23. verſ. additio-
nali etiam vnum Paul. de Caſt. C. de edict. D. Ad. toll.
Caputaq. deciſ. 133. part. 3. Menoch. de adipiſc. remed. 4
n. 595. Greg. xv. deciſ. 415. & ibi annot. ponit 4. limit.
ad reg. quod de iure 3. dari non poteſt, & ſuffragatur
ſolum ſtante tunc temporis poſſeſſionis vacan-
tia, Rot. deciſ. 62. num. 1. part. 2. diuerſ. l. ſi ex ſtipula-
tione cum l. ſeq. l. quod meo §. ſi venditorem in fine &
§. ſeq. l. fundi l. prædia ff. de acq. poſſeß. Greg. xv. deciſ.
171. dummodo inſtrumenta datę poſſeſſionis ſint
in forma probanti: Rot. deciſ. 240. ante num. 6. part.
2. Inſtit. de empt. & vend. in princ. verſ. ijs autem l. con-
trarium ff. de pign. & hypoth. & tunc eſt reſtituibi-
lis, etiamſi non conſtet de continuatione per vi-
ginti annos & vltra, quia poſſeſſio ſemel proba-
ta, præſumitur continuata, vſque ad tempus ſpo-
liationis: & aduerſarius tenetur probare, quod a-
gens ex iuſta cauſa, negligentia, vel culpa cecide-
rit poſſeſſione, c. licet cauſam §. fin. de prob. Socin. ſen.
in l. rem quæ nobis in 7. quæſt. principali ff. de acq. poſ-
ſeſſ. Pan. in d. c. cum ad ſedem nu. 17. Achil. deciſ. 6. hoc
tit. Interdum † poſſeſſio inſtrumentalis poſterior 5
eſt in conſideratione, quando eſt cum decreto
iudicis, & prior realis patitur defectus, quia eſt
conditionalis, aut quia non conſtat de tutela, vel
mandato eius, qui realem cœpit, Rot. deciſ. 320. &
deciſ. 325. part. 1. diuerſ. l. vxor & l. ſeq. & l. non igno-
ratur C. de ijs qui accuſ. non poß. l. 1. §. per procurato-
rem & ibi gl. l. poſſeßio & §. ſi poſſeßio ff. de acq. poßeſ.
& ibi DD. Crau. conſ. 5. nu. 26. Rot. diu. deciſ. 524. nu.
1. & 2. deciſ. 325. & deciſ. 802. ſub num. 8. part. 1. aut
furioſo, qui ſanæ mentis exiſtimabatur, tradita ſit,
l. quod meo §. ſi furioſo ff. de acq. poſſeſ. vel eſt infecta
ex decreto irritante: Clem. 1. de conceß. præb. c. ſi eo
tempore de elect. in 6. Rot. deciſ. 3. hoc tit. in nou. & de-
ciſ. 2. & xi. eod. in ant. Creſc. deciſ. 4. num. 5. & 6. de
priuileg. vnde ſemper inſtrumentalis poſſeſſio
prouiſi Apoſtolici, præfertur reali poſſeſſioni in-
truſi in beneficio vacante in curia: Creſcent. deciſ.
1. in fine de cauſ. poſſeß. & prop. iuribus proxime allega-
tis, quia poſſeſſio non tantum corporis ſed etiam
iuris eſt, l. poſſeßio ff. de acq. poſſeſ. Quarto poteſt op-
ponere exceptionem, quæ concludat defectum
poſſeſſionis, videlicet, quod iure familiaritatis
ingreſſus ſit poſſeſſionem, l. qui iure familiaritatis ff.
de acq. poſſeſ. Ang. Peruſ. in l. aßiduis poſt princ. verſ.
in textu ibi mulier poßidet C. qui pot. in pig. hab. Greg.
xv. deciſ. 572. num. 4. & ſeqq. & ibi annot. vel clan-
deſtino ignorante domino, c. olim cauſam hoc tit.
quod amicus receperit poſſeſſionem beneficij ſi-
ne mandato, Rot. deciſ. 9. hoc tit. in nou. c. cum veniſ-
ſet hoc tit. aut quod timore excommunicationis
latæ paruit mandatis, quia dicitur pati, non face-
re, c. olim 3. hoc tit. Quinto poteſt opponere de o-
mni delicto, quod repellit ipſo iure à poteſtate
poſſidendi, c. quo iure & ibi Gemin. numer. 133. diſt.
Caßad. deciſ. 1. de Simon. Sexto poteſt excipere de
incapacitate poſsidentis, Pan. late in c. ex parte ſub
num. 19. & c. ſic quadam ſunt poßedibilia & num. ſeqq.
hoc tit. vt quia laicus poſsidet ſpiritualia, c. cauſam
quæ de reſcript. Monachus † proprio nomine non 6
poſsidet, ſed nomine monaſterij, ſi ſpolietur
prioratu, vel beneficio manuali ab extraneo, po-
teſt agere remedio recuperandæ, ſecus ſi ſpolie-
tur à ſuo abbate: c. cum ad monaſterium §. tales de
ſtatu monach. c. nemini §. adminiſtratio ſeß. 25. Pan. in

Digitized by Google

c.ex parte numer. 21. hoc tit. Rot. deciſ. 1. eod. in antiq.
quia reuocatio ad clauſtrum, fit per ſolum abba-
tem, non obſtante triennali pacifica poſſeſsione,
Rot. deciſ. 739. num. 7. part. 1. diuerſ. Mohed. deciſ. 10
de cauſ. poſſeß. & propriet. c. cum deputati de iud. et-
iamſi Abbas & Conuentus ſimul contulerint, c.
nullam 18. quaſt. 2. c. cum ad monaſterium §. tales &
ibi Pan. c. 2. num. 9. de ſtat. Monach. & omnes mo-
nachi totumque capitulum contradicerent, Fr in
c. cum ſingula num. 5. in fine de præb. in 6. c. ſi religio-
ſus in princ. & §. fin. de elect. in 6. & Abbas nunquã
vſus fuiſſet poteſtate amouendi, Pan. in cap. ad no-
ſtram num. 11. de confirm. vtil. vel inutil. & ibi Can.
niſi arguatur malitia, aut odium abbatis, Zab. in
clem. 1. §. præmiſſa num. 4. in fine verſ. ego puto de ſuppl.
neglig. præl. & ibi Imol. ſub nume. 44. & Can. Franc.
poſt gl. in c. cum ſingula num. 5. de præb. in 6. quæ præ-
ſumuntur quando ſpoliantur prioratibus ab ab-
bate pendente accuſatione vel inquiſitione, quã
promouent contra abbatem, c. olim & ibi Fel. poſt
princ. de accuſ. & Can. communiter Rot. deciſ. 23 hoc
7 tit. in antiq. Deiectio † & amiſsio poſſeſsionis non
probatur ex ſola ſuſtentatione litis, Caſar d. deciſ.
4. hoc tit. l. vim facit & l. ſeq. in fin. ff. de vi & vi arm.
niſi ſit adminiculata, Rot. deciſ. 493. part. 1. diuerſ.
Caſar d. deciſ. 4. l. 1. §. hoc interdictum §. deijcitur §. ſi
quis tamen in fine & ſeqq. ff. de vi & vi arm. ſed per
teſtes, confeſsionem aduerſarij, rei euidentiam,
ac inſtrumenta, c. cum ad ſedem §. fin. hoc tit. Antea
habitæ poſſeſsionis amiſsio eſt probanda, is enim
qui neque animo neque corpore poſsidebat, in-
gredi autem & incipere poſsidere prohibeatur,
deiectus non videtur, l. cum qui ff. de vi & vi arm l.
non videtur rem ff. de reg. iur. l. idem eſt §. vti frui ff. de
vi & vi arm. Si quis vi me deiecerit, meos au-
tem non deiecerit, non poſſum hoc interdicto
experiri, quia per eos retineo poſſeſsionem, qui
vi deiecti non ſunt, niſi eos retinuerit, & vinxe-
rit, aut eis imperauerit, deſiui enim poſsidere, cũ
ſerui ab alio poſsideantur, l. 1. §. non alij ff. de vi &
vi arm. & ibi gl. in verbo retineo & DD. Similiter ex
ſola coloni vel inquilini recognitione alterius in
dominum, & poſſeſſorem, domino non datur,
quia ex ſola recognitione, dominus non priua-
tur ſua poſſeſsione, ſed neceſſaria eſt totalis colo-
ni, & inquilini expulſio: nec ſufficit in prædio ru-
ſtico expulſio colonorum de domo, ſi non expel-
lantur etiam de fundo, quia capta poſſeſsione
partis intelligitur capta poſſeſsio totius prædij, ſi
totum erat vacuum, ſecus ſi colonus remanſit in
area vel in fundo, l. peregr. §. quibus ff. de acquir. poſ-
ſeß. & ibi glo. in verb. ingreſſus & DD. Benint. deciſ. 95.
Eadem ratione nõ datur priori poſſeſſori, quam-
uis alius ſaltus hybernos, vel æſtiuos, propoſito
poſsidendi fuerit ingreſſus, quam diu prior poſ-
ſeſsionem ab alio occupatam ignorat, quia non
debet ignoranti tolli poſſeſsio, quæ ſolo animo
retinetur, l. qui ſaltus ff. de acq. poſſeſ. & ibi gloſſ. fin.
Speciale eſt, quod † ſpoliatus pro poſſeſſore ha- 8
beatur contra ſpoliantem, quoad res, damna, fru-
ctus, ſed non quantum ad vſucapionem & inter-
dicta, quæ poſſeſſoribus tantum competunt, l. ſi
quis vi & ibi glo. 1. & DD. ff. de acq. poß. Spoliatus à
iudice, non † poteſt petere reſtitutionem, l. iuſte 9
poßidet ff. de acq. poſſeſ. c. præſentium & ibi gl. fin. in fi-
ne 7. quæſt. 1. Bald. in l. fin. in 1. notab. C. vnde vi Fel. in
c. dilectus el 1. num. 1. de reſcript. ponens tres fall. & Can.
c. cum veniſſet hoc tit. niſi dolus eius argui poſsit, c.
hoc etiam 2. quæſt. 6. glo. fin. in fine in d. c. præſentium
7. quæſt. 1. aut nulliter proceſſerit: c. ex inſinuatione
de procur. & ibi Butr. & Can. Fel. in d. c. dilectus 1. ſub
num. 1. verſ. ſecundo fallit de reſcript. Bart. in d. l. iuſte
poßidet Caputaq. deciſ. 186. part. 3. quibus caſibus
auctoritas iudicis non ſufficit pro expulſione, iu-
xta not. per Angel. in l. qui vniuerſas §. item cum prætor.
in fine ff. de acq. poſſeß. quia id verum eſt, quando
iudex rite & recte procedit, cum non intendit
poſſeſſorem extraiudicialiter expellere, Sarnen. in
reg. de annali quæſt. 45. num. 3. & 4. miſc. Socin. in cap.
quoniam numer. 152. circa med. vt lit. non conteſt. &c.
Greg. xv. deciſ. 69. num. 2. & deciſ. 105. & deciſ. 209.
Rot. diuerſ deciſ. 802. num. 6. 7. & ſeqq. part. 1. c. con-
querente hoc tit. imo poſſeſsio capta vigore ſenten-
tiæ nullæ eſt expulſiua, & violenta, & pro ea com-
petit interdictum vnde vi, Rip. in l. naturaliter §.
nihil commune num. 59. ff. de acq. poß. Azo. in ſum. C.
vnde vi ſub num. 4. Menoch. de recup. remed. §. num. 19
& ſeqq. Greg. xv. deciſ. 336. numer. 1. 2. & ſeqq. & ibi
annot. & deciſ. 485. num. 3. & ſeqq. Pro his quæ ex-
tra iudicium fiunt non præſumitur pro iudice &
ideo ſi Prælatus præter figuram iudicij ſpoliet ſi-
ue priuet, facienda eſt reſtitutio ac ſi peteretur à
priuato, 7. quæſt. 1. c. præſentium c. notum 2. quæſt. 1.
Spoliatus † de titulo docere non debet, c. in litte- 10
ris c. ſæpe hoc tit. & ibi Can. & l. 1. §. eum qui verſ. qui
me vi & l. Fulcinius ff. de vi & vi arm. Excipe 1. quia
in † cauſis beneficialibus, agens, ne detur vitio- 11
ſus ingreſſus, c. 1. de eo qui mitt. in poſſeß. cauſ. rei ſer-
uand.

Digitized by Google

uand. in 6. c. beneficium de reg. iur. in 6. debet proba-
re ſe habuiſſe poſſeſſionem, ab illo qui auctorita-
tem habuit inſtituendi, & ſic debet docere de ti-
tulo ſaltem colorato, Innoc. in c. in litteris hoc tit. n.
8. in fine Rot. deciſ. 2. & 5. eod. in antiq. & deciſ. 21. verſ.
præterea in beneficialibus in nou. Bellam. deciſ. 49. in
princ. & deciſ. 50. in fine Greg. xv. deciſ. 500. num. 4.
& 7. & ibi annot. & quando agitur remedio c. re-
integrandæ 3. quæſt. 1. Soc. Sen. in l. rem quæ nobis nu.
17. ff. de acq. poſſeſ. niſi ſpolium ſit attentatum, Rot.
deciſ. 2. hoc tit. in nou. Bellam. dec. 49. in fine in rub. &
ingr. tit. vt lit. pend. & c. quia plus offenditur, iudex
cuius officium contemnitur, quam pars, & ſuffi-
cit probare ſolum ſtatum cauſæ, Caſſad. dec. 3. hoc
tit. c. ex parte ff. de teſtib. Idem obtinet in qualibet
cauſa ſpirituali, Rot. dec. 20. hoc tit. in antiq. Innoc. in
c. conſtitutis de fil. presbyt. ſed gratia non eſt iuſtifi-
canda, neque requiruntur bullæ, Caſſad. dec. 5. hoc
tit. Rot. dec. 214. ſub num. 2. & numer. 5. part. 1. diuerſ.
Pan. in c. cum noſtris nume. 23. & 24. de conceſ. præb.
Si bullę expeditæ exhibeantur, non eſt neceſſe
probare narratiuam, aut verificare habilitates,
Mohed. dec. 9. num. 2. de cauſ. poſſeſ. & propriet. Bald.
in l. 2. & in l. 3. num. 27. & 28. C. de edict. diu. Ad. toll.
Put. dec. 268. lib. 2. c. in litteris hoc tit. Hinc videmus
in cauſis ſpiritualibus admitti exceptiones de nõ
exiſtentia tituli colorati, quando de eo probatur
non per collationem, aut vnionem per ſuperio-
rem factam; ſed enunciationes inſtrumentorum
priuatarum perſonarum, quæ per alias probatio-
nes tolli poſſunt, l. ſi alius in princ. verſ. belliſſime ff.
quod vi aut clam Rot. diuerſ. dec. 367. part. 1. & dec. xi.
12 hoc tit. in nou. Secundo in † iuriſdictionalibus cõ-
tra ordinarium non datur reſtitutio, niſi docto
de titulo colorato, Innoc. in c. bon. mem. el 2. ſub nu.
5 de poſtul. præl. & ibi Can. Achil. dec. 5. hoc tit. Caſt. in
l. ſi de vi ſub num. 15. verſ. decimus ff de iud. l. ius eius C.
de prob. quia præſumitur precaria inferioris poſ-
ſeſſio, Bald. in l. 2. num. 33. verſ. nono quæro C. de ſer-
uit. & aq. l. ſi quis liberum ff. de prob. l. improba l. nec
ex vera C. de acquir. poſſeſ. contra alium qui non
eſt ordinarius datur ſine tituli coloratione, Achil.
dec. 5. hoc tit. & dec. 20. de appell. in fin. Afflict. dec. 361
13 ſub num. 39. & 40. & ſeqq. Tertio in † his quæ nõ
poſſunt haberi niſi ex conceſſione principis, l. 1. §.
permittitur ff. de aq. quotid. & æſt. Bellam. dec. 4331.
14 Quarto quãdo † eſt veriſimilis præſumptio con-
tra agentem poſſeſſorio recuperandæ, aut ius cõ-
mune facit contra ipſum pro reo, c. ad decimas hoc
tit. in 6. & ibi Franc. num. 3. & 8. limitat quinq; modis
Afflict. dec. 361. numer. 40. & ſeqq. Hinc infertur,
quod poſſidenti duas parochiales eccleſias vltra
tempus determinatum in extrauag. execrabilis de
præb. quod inducit priuationem ipſo iure, ſpolia-
to non datur reſtitutio, Rot. dec. 15. hoc tit. in antiq.
Cap. Tholoſ. quæſt. 465. Put. dec. 94. lib. 1. vel ſi alias
apparet de non iure petentis reſtitutionem, Inno.
in c. conſtitutus de fil. presbyt. & in c. ſignificaſti in pr.
de diuort. Rot. dec. 2. & 24. hoc tit. in antiq. videlicet
de reſeruatione papali, c. ſi eo tempore de elect. in 6.
Rot. dec. 2. in fine hoc tit. in antiq. etiam ſi ſpolium ſit
attentatum, ne iudex petentem authorizet in de-
licto: Rot. dec. 13. hoc tit. in antiq. c. conſtitutis de fil.
presbyt. Si iura dicant obtinentem plura beneficia
eis fore priuandum, ſpoliato dabitur poſſeſſo-
rium recuperandæ, in quantum vult conſequi
poſſeſſionem reuocabiliter, non vt perpetuo te-
neat, ſed vt eligat vnum ex illis, c. referente de præb.
Pan. in c. ex parte ſub num. 21. & c. quandoque ius reſi-
ſtit poteſtati habendi ſed non ipſo iure hoc tit. Quinto
in † cauſa matrimoniali petens reſtitutionẽ con- 15
iugis, debet probare legitimam diſpenſationem
vere, vel præſumptiue, & carnalem copulam, c. ex
transmiſſa hoc tit. & ibi gl. 1. & 2. & Can. c. dudum de
conuerſ. coniug. nec ſufficit ſola traductio ad do-
mum, c. ex parte M. hoc tit. quibus probatis ante
cauſæ ingreſſum, vel poſt, reſtitutio eſt facienda,
alias datur iuſta cauſa appellandi: c. ex conqueſtione
hoc tit. niſi excipiatur de conſanguinitate in gra-
du prohibito, de qua offeruntur probationes pa-
ratæ; quia tunc præſtito per excipientem iura-
mento, de malitia, non fit reſtitutio, quoad tho-
rum, ſed quoad familiam, & reliqua, ſi probatio-
nes non ſunt promptæ, fit plena reſtitutio: c. litte-
ras hoc tit. aut nimia ſæuitia viri, contra quam
cautionibus non poteſt prouideri: d. c. litteras §. fi.
d. c. ex transmiſſa hoc tit. vel adulterio notorio cõ-
miſſo, poſt ſpoliationem, adulterium enim ante
ſpoliationem commiſſum, non impedit reſtitu-
tionem: c. ſignificaſti de diuort. & ibi Bouch numer. 1.
2. & 8. ponit alios 13. caſus impedientes reſtitutionem
coniugis, notorium autem dicitur per euidentiam
rei aut confeſſionem factam in iure, c. intelleximus
de adult. Sexto in † his quæ communiter poſſide- 16
ri non poſſunt, niſi certa ſpecifica cauſa præce-
dente, quia tunc oportet quod probetur illius
cauſæ exiſtẽtia ſaltẽ apparenter, Pan. in d. c. ex parte
ſub nu. 19. verſ. quædam ſunt communiter & c. hoc tit.

Digitized by Google

17 Probatis poſſeſſione, & deiectione, ſpoliatus
ante † omnia eſt reſtituendus, *l. ſi quis ad ſe fundum*
C. ad l. Iuliam de vi pub. cap. 1. hoc tit. reiectis exce-
ptionibus dominij, ſiue proprietatis (niſi ſpoliato
conſentiente) *d. c. 1. hoc tit.* abiurationis, ſiue re-
nunciationis factæ poſt ſpoliationem, *c. 2. Achil.*
deciſ. xj. & 12. hoc tit. quod iſta renunciatio ſolum
concernat, petitorium, quia renunciando bene-
ficio, renunciat iuri, quod habet in illo, & ſic pro-
prietati, non autem poſſeſſioni, quam tunc non
habuit; ſed perdiderat per ſpoliationem, *c. 2. & ibi*
Imola nu. 7. de reſtit ſpoliat. & ibi Can. violentia e-
nim expulſiua durat donec purgetur per dimiſ-
ſionem poſſeſſionis, *Bald. in d. c. 2. nu. 2. de reſtit.*
ſpoliat. & Can. c. ſuper hoc de renunciat. non canoni-
cæ inſtitutionis, *c. in litteris hoc tit.* criminis, *c. item*
cum quis hoc tit. etiamſi ſpoliatus ſit à iudice iuris
ordine prætermiſſo, *c. conquerente hoc tit. c. veniens*
& ibi Pan. num. 4. de fil. presbyt. Gail. obſ. 76. libro 2.
verum præſumitur pro iudice, *c. præſentium & ibi*
gloſſ. fin. in fine 7. quæſt. 1. c. notum 2. quæſt. 1. c. dilectus
el. 1. & ibi Felin. poſt Panor. in princ. de reſcript. maxi-
me in ſpiritualibus, in quibus nudus poſſeſſor
poteſt per ordinarium moleſtari, niſi doceat, de
proprietate, *c. ordinarij de off. ord. in 6. gloſſ. fin. in c.*
beneficium de reg. iur. in 6. & ibi Can. etenim
ſententia in cauſa beneficiali non tranſit in rem
iudicatam reſpectu ſuperioris, quo minus poſſit
inquirere de iuribus partium, *c. cum olim de dol. &*
contum. ſecus eſt in rebus prophanis, in quibus
non tenetur quis tradere poſſeſſionem, niſi pro-
banti proprietatē, *l. 2. C. de probat.* quia temporalia
vacantia poſſunt occupari, *§. feræ & §§. ſeqq. Inſtit.*
de rerum diuiſione c. ius naturale diſt. 1. ſpiritualia ve-
ro licet vacantia non poſſunt occupari, ſed de-
bent haberi à Vicario Christi, ſeu auctoritate ca-
nonis, *Innocent. in c. cum cauſam in fine de præb. & ibi*
18 *Can.* Imo ſpoliator † ſuper eadem re non poteſt
audiri in petitorio, *c. conquerente c. ex conqueſtione*
hoc tit. aut poſſeſſorio, *Pan. in c. fin. nu. 8. de ord. cogn.*
niſi ſpolio purgato, quæ purgatio fit per omni-
modam ceſſionem litis, quoad poſſeſſionem, fa-
ctam in actis, parte citata, à procuratore habente
ſpeciale mandatum, cum intimatione eiuſdem
perſonali ipſi principali abſenti, nec ſufficeret in-
timatio facta procuratori generali, cum oblatio-
ne fructuum cæterarumque vtilitatum, damno-
rum, expenſarum, intereſſe, ac ſumptuum litis,
quæ ſi certa ſint, realiter ſolui debent, ſi vero ob-
ſcura neceſſe eſt ante omnia negocium liquida-
tionis abſolui, ſpoliato petente, *c. grauis & c. piſanis*
& ibi not. hoc tit. Pan. in c. accedens el. 2. num. 5. vt lit.
non conteſt. &c. & in c. fin. num. 4. de ord. cognit. Rip. in
l. naturaliter §. nihil commune num. 5. ff. de acquir.
poſſeſſ. Rot. deciſ. 15. hoc tit. in nou. pulchre & plene
Cæſar. deciſ. 3. & 5. hoc tit. quæ ſunt repetita in 1. parte
diuerſ. deciſ. 328. & deciſ. 352. & in 2. part. diuerſ. deciſ.
334. Gail. obſ. 63. libro 2. vel potius ſufficit depoſi-
tum in euentum liquidationis, aut oblatio ver-
balis de eis ſoluendis: *l. ſtatu liber. rationem ff. de*
ſtatu liber. l. ſi reſiduum C. de diſtr. pign. l. fundus ff. de
reſcript. vend. Bald. in l. vnica num. 4. C. ne liceat in v-
na eademque cauſa tertio prouoc. Mohed. deciſ. 17.
hoc tit. quod ſi plura hinc inde ſint commiſſa ſpo-
lia in eadem re, vltimum debet prius purgari,
Pan. in c. fin. ſub numer. xj. de ordine cognit. & Can.
§. recuperandæ Inſtit. de interd. l. ſed ſi vi ff. de vi & vi
arm. Afflict. deciſ. 403. num. 18. Greg. xv. deciſ. 485. n.
12. & ibi annot. niſi primum ſpolium fuiſſet vio-
lentum, vel attentatum, quod prius purgandum
eſt, *Menoch. de recuper. remed. 1. num. 389. plures cu-*
mulans. aut ſecundum ſpolium fuerit factum in-
continenti, *l. qui poſſeſſionem ff. de vi & vi arm.*
Menoch. de recuper. remed. 1. num. 384. faſt. cauſa 1.
dubitatio 4. In † ſpolio violento ſuper rebus abre- 19
ptis vel inuaſis vel damno dato tempore impetus
ſi non potuerit qui vim ſuſtinuit quæ perdidit
ſingula comprobare, taxatione à Iudice facta
pro perſonarum & negotij qualitate ſacramen-
to æſtimationem rerum quas perdidit manife-
ſtat, nec licet ei vltra taxationem à Iudice factam
iurare & quod huiuſmodi Iureiurando data
fuerit declaratum Iudicem condemnare opor-
tet, *l. ſi quando C. vnde vi c. fin. quod metus cauſa.*
quod Iuramentum hæredi ſpoliati aut contra
hæredem ſpoliantis deferri non poteſt, *Mynſ. obſ.*
12. cent. 4. Iaſon. in d. l. ſi quando num. 37. & 43. & ibi
DD. communiter. ſed probato damno dato prius,
Mynſ. obſ. 100. cent. 4. l. 1. & 2. C. de ſent. quæ ſine cert.
quant. prof. per ſacros domeſticos aut communi-
ter accidentia & coniecturas, probabiliter &
ſemiplene tunc defertur hæredi iurandi condi-
tio non ex d. l. ſi quando ſed vt alias vbi ſemiple-
ne probatum & deferri iure poteſt ex l. in bonę
fidei C. de reb. cred. & l. admonendi ff. de iureiu.
Iaſon. in d. l. ſi quando num. 43. Mynſ. d. obſ. 12. cent. 4.
circa finem. Item in eo veniunt fructus † non ſo- 20
lum percepti, & conſumpti, qui ſoluendi ſunt in
loco

Digitized by Google

loco rei ſitæ, in qua commiſſum eſt ſpolium;
quia ex ſpolio iam obligatus eſt ad pœnam &
ſoluit vt aliquid ſibi acquirat, puta actionem ſu-
per petitorio, non vt ſe exoneret, & ideo debet
ire ad domum actoris etiamſi ſint diuerſi fori,
Bart. in l. item illa num. 10. ff. de Conſtit. pecun. & ibi
DD. Achil. deciſ. 19. hoc tit. ſed & qui percipi po-
tuiſſent à die deiectionis, c. grauis hoc tit. l. 1. § quod
autem ait verſ. ex die ff. de vi & vi arm. l. ſi de poſſ. ſor.
C. vnde vi. quando facta fuit violentia perſonæ
ſpoliatæ, vel eius familiæ exiſtenti in prædio,
quia non ſufficit quod ſpolians fregerit oſtia, aut
ſimilia fecerit, quia poterat eſſe, quod domus e-
rat vacua, l. 1. §. 1. ff. de vi & vi arm. Rot deciſ. 10. hoc tit.
in nou. & à die intruſionis in beneficio reſeruato.
Caputaq. deciſ. 27. part. 2. Rot. deciſ. 4. hoc tit. in nou. l.
domum l. certum C. de rei vendicat. §. ſi quis à non do-
mino in fine Inſtit. de rei diuiſ. Idem iuris eſt in ſpo-
lio attentato, quia eſt magis priuilegiatum. Rot.
deciſ. 5. hoc tit. in nou. Rot. diuerſ. deciſ. 68. num. 3. part.
2. c. cum cauſa & ibi gloſſ. fin. & Can. de offic. deleg.
21 In ſpolio non † violento veniunt percepti à die
motæ litis, & antea percepti non veniunt, niſi
probentur extare: Rot deciſ. 552. part. 1. diuerſ. Rot.
Biſign. deciſ. xj. hoc tit. Caputaq. d. deciſ. 27. & 28. part.
2. l. in interdictis ff. de interdict. vbi gloſſ. ponit. ſex re-
gulas affirmatiuas & negatiuas 4. à percipiendis ve-
ro excuſant, cauſa aliqua rationabilis, vel color
detinendi, quæ cauſent bonam fidem, Rot. deciſ.
4. hoc tit. & d. deciſ. 552. part. 1. diuerſ. §. ſi quis à non
domino et ibi gloſſ. et DD. Inſtit. de rer. diuiſ. l. ſi fundum
et ibi gloſſ. et DD. C. de rei vend. alias malæ fidei poſ-
ſeſſor ſine titulo condemnatur ad fructus, qui
percipi potuerunt à petitore, ſi ei poſsideri li-
cuiſſet. gloſſ. in c. non liceat Papæ 12. quæſt. 2. in verbo et
cum fructibus l. ſi nauis §. fin. ff. de rei vendic. Pan. in c.
grauis num. 7. hoc tit. Rot. deciſ. 10. et 25. eod. in antiq.
Put. deciſ. 373. libro 1. Defectiua litis renunciatio
non inducit ſpolij purgationem, Bald. in l. lite poſt
num. 1. C. de litig. Probatio de perceptis fructibus,
ſufficiens eſt, ſi teſtes dicant de perceptione, &
ſolitum eſſe percipi in tanta quantitate; Achil. de-
ciſio 22. hoc tit. l. licet certi vel. l. excepto C. locati et ibi
gloſſ. fin. Bald. in l. 1. numer. 22 C. de fructib. et lit. ex-
penſ. l. creditor C. de pign. act. c. grauis et ibi poſt gloſſ.
Can. hoc tit. prædicta regula multas recipit limi-
22 tationes, nam multæ † poſſunt ſpoliato opponi
exceptiones primo ea quæ concludat inhabili-
tatem perſonæ eius ad agendum, videlicet ex-
communicationis, c. ex inſinuatione et ibi gloſſ. in
verbo aliud canonicum de procurat. et ibi Pan. præci-
pue ſi tempore collationis, & captæ poſſeſſio-
nis fuerit excommunicatus, Put deciſ. 78. lib 3. cap.
poſtulaſti de cleric. excomm. depoſ. &c. Rot. deciſ. 5. de
ſent. excomm. in antiq. Secundo, quæ † concludat 23
manifeſte, defectum proprietatis, & poſſeſſionis,
in ipſe ſpoliato, c. accepta c. olim. el. 2. & c. ſollicite
hoc tit. vt eſt exceptio, tu ante ſpoliationem re-
nunciaſti beneficio; & excipiens cogitur proba-
re renunciationem, eiuſque qualitates, puta pu-
blicationem, Rot. deciſ. 190. part 2. diuerſ. 17. quæſt.
2. in ſumma & ibi gloſſ. in verbo refutauit c. ſuper hoc
hoc tit. quæ non præſumitur ex triennali poſſeſ-
ſione reſignatarij, hoc caſu; quia regulariter exci-
piens tenetur probare ſuam exceptionem, &
qualitates ad eam neceſſarias, Franc. in c. 1. in 1. not.
de reſcript. & ibi Can. l. prima l. generaliter de except. et
vtrobique DD. ratio eſt, quia renunciatio ante ſpo-
liationem, de tempore, quo renuncians poſſide-
bat concernit petitorium & poſſeſſorium, vide-
tur enim renunciaſſe proprietati, & poſſeſſioni,
& ſic non potuit ſpoliari, Imol. in c. 2. poſt gloſſ. nu. 7.
de reſtit. ſpoliat. Bald. ſub num. 2. & Can communiter.
Exceptio adulterij notorij commiſſi poſt ſpolia-
tionem, c. intelleximus de adult. c. ſignificaſti de diuor.
licet notorietas non ſit ſuper totali defectu ipſius
iuris, cum propter adulterium ſoluatur matri-
monium, non in totum, ſed tantum quoad co-
habitationem, c. 1. 32. quæſt. 7. probata execrabili-
tas, Put. deciſ. 292. num. 1. libro 3. & deciſ 94. libro 1.
17. quæſt. 2. in ſumma & ibi gloſſ. in verbo refutauit &
Can. aut illegitimitas confeſſata, c. conſtitutis & ibi
DD. de fil. presbyt. Mohed. deciſ. 9. ſub num. 2. de cauſ.
poſſeſſ. & prop. Tertio, exceptio † inopiæ, quæ non 24
excuſat à reſtitutione immobilium occupato-
rum, ſed differt reſtitutionem fructuum perce-
ptorum cæterarumque vtilitatum, donec ſpolia-
tor reſtituere poſſit, quod percepit de fructibus
alienis, c. olim. el. 2. hoc tit. & ibi Can. quia inanis eſt
actio, quam inopia debitoris excludit, d. c. olim. el.
2. l. nam is ff. de dolo. imo ſpoliator, poſt res confor-
mes in poſſeſſorio latas, admittitur ad c. Odoar-
dus de ſolut. c. peruenit de fideiuſſ. ceſſionem bo-
norum ad effectum, vt agere poſſit petitorio,
non parito quoad fructus, expenſas, damna &
ſumptus litis, Mohed. deciſ. 1. & 2. de ſolut. Put. deciſ.
54. libro 1. l. 1. & ibi gloſſ. pen. C. de ceſſ. bon. & ibi DD.
facta expreſſa confeſſione debiti, Put. deciſ. 312.
lib. 2.

Digitized by Google

libro 2 gloſſ. 2. in d. c. odoardus l. pen. ff. de ceſſ. bonor.
niſi ſpolium fuerit commiſſum cum dolo, Rot.
deciſ. 22. hoc tit. in antiq. Cap. Tholoſ. quæſt. 467. l. fin.
§ fin. ff. quæ in fraud. cred. fact. ſunt &c. l. verum in
princ. ff. pro ſocio. quia in debito, quod procedit ex
delicto, ſeu quaſi, non habet locum ceſſio bono-
rum, l. quæcunque C. de ſeru. fugit. l. 1. C. qui bon. ad
poſſ. §. fin. Inſtit. de act. c. fin. de dol. & cont. Quarto,
25 tertius † veniens ad cauſam, pro ſuo intereſſe po-
teſt agere petitorio, quia priuilegium poſſeſſorij
recuperandæ eſt introductum in odium ſpolian-
tis, c. cum ad ſedem hoc tit. c. fin. de ord. cognit. Clem. v-
nic. de cauſ. poſſeſſ. & prop. Rot. deciſ. 3. eod. in nou. Felin.
in c. veniens el. 2. num. 11. de teſtib. & impedit purga-
tionem ſpolij, gloſſ. fin. in c. in literis hoc tit. & ibi Pan.
num. 33. & Can. l. bona fides ff. de depoſit. Mynſ. obſ. 1.
Cent. 2. præterquam in ſpolio attentato, c. bon.
mem. & ibi Pan num. 6. & 16. & ſeq de appell. Corſet.
ſuper reg. ſpoliatus in limit. 38. Rot. diuerſ. deciſ. 274.
num. 2. part. 1. Spoliatio quoque facta à tertio non
repellit ab agendo, etiam quod ſit facta à procu-
ratore, quia non videtur tale mandatum habuiſſe
à Domino, l. ſi procurator verſ. Celſus ait. ff. de cond.
indeb. l. vnica verſ. ſi procurator ff. ſi quis ius dic. non ob-
temp. Egid. deciſ. 550. niſi Dominus ratum habuerit
factum procuratoris, c. 1. in fin. vt lit. non conteſt.
& ibi gloſſ. fin. & Can. l. 1. § quoties ff. de vi & vi arm.
Egid. diu. deciſ. 550. Lancell. de attent. part. 1. cap. 1. nu.
47. & ſeqq. Gregor. xv. deciſ. 525. Ratihabitio enim
mandato comparatur, l. fin. ff. ad macedon. & ibi gl.
fin. c. ratihabitionem de reg. iur. in 6. etiam vbi ſpe-
ciale mandatum requiritur, l. quod ſi de ſpeciali ff.
de minorib. l. ſi quis mihi bona §. ſed vtrum vincto §. ſeq.
ff. de acquir. vel omitt. hæred. l. fin. C. ad macedon. &
ibi Bald. Reliquas ampliationes & limitationes
vide apud Ripam in d. §. nihil commune nu. 46.
& ſeqq. & ibi Rom. num. 4. in fine & DD. com-
26 muniter. Illud notandũ eſt, quod † in beneficia-
libus, violenti tantum, & non omnes intruſi in-
ueſte, qui temeritate propria occupare dignita-
tes, perſonatus aut alia quæcunque eccleſiaſtica
beneficia non verentur, eo ipſo, ius ſi quod in ta-
liter occupatis, vel ad ea, ipſis competebat, amit-
tunt, c. eum qui §. fin. de præb. in 6. & ibi gloſſ. in verbo
violenti & Can. quæ poſſunt alijs conferri, Ripa in
c. ſæpe num. 101. hoc tit. late Tiraquellus in l. ſi vnquam
num. 335. & ſeq. in verbo reuertatur C. de reuoc. donat.
licet ferenda ſit ſuper huiuſmodi violentia ſen-
tentia declaratoria ante realem executionem, &
amotionem poſſeſſoris à ſua poſſeſſione; c. cum
ſecundum §. fin. de hæret. in 6. c. licet epiſcopus de præb. in
6. Tiraquellus in d. l. ſi vnquam in verbo reuertatur nu.
337. Aliud obtinet in rebus prophanis violenter
occupatis, quia pœna legis, ſi quis in tantum, & l.
meminerint. C. vnde vi. incurritur per ſententiam,
& non ipſo iure. Rip. in c. ſæpe num. 100. hoc tit. Me-
noch. in remed. 8. recuper. nu. 50. & 65. & ſeq. & remed.
9. recup. nu. 35. & ſeqq.

Datur poſſeſſorium † hoc ſpoliato eiuſq; ſuc- 27
ceſſori, l. 1. §. interdum hoc tit. ff. de vi & vi arm. c. ſi-
gnificauerunt §. vnde & ibi gloſſ. in verbo ea ratione de
teſtib. Gregor. xv. deciſ. 542. num. 2. & ſeqq. & ibi an-
not. contra illum, qui deiecit, vel mandauit, vel
ratum habuit, vel dolo malo fecit, quo quis deij-
ceretur, d. c. cum ad ſedem §. fin. l. cum à te l. 3. §. cum
procurator ff. de vi & vi arm. c. notum 2. quæſt. 1. Ripa in
c. ſæpe num. 8. hoc tit. Gregor. xv. deciſ. 542. numer. 3.
ac contra ſpolio conſentiente, c. notum 2. quæſt. 1.
& ibi gloſſ. fin. dicit aliquem tribus modis conſentire
ſpolio. & contra vniuerſalem eius ſucceſſorem,
l. 1. §. fin. l. 3. in princ. & § fin. ff. de vi & vi arm. gloſ. in
d. c. ſignificauerunt §. vnde in verbo ea ratione. quia de
facinoribus defunctorum, de eo, quod ad hære-
dem peruenit actio datur, l. 3. in princ. ff. de vi & vi
arm. non autem contra † ſucceſſorem in re, quia 28
non omnis ad quem res peruenit, tenetur inter-
dicto vnde vi, c. cum ad ſedem de reſtit. ſpoliat. d. l.
cum à te ff. de vi & vi arm. ſed is tantum, qui ſcien-
ter rem illam recepit à deiectore, c. ſæpe hoc tit. de
æquitate canonica datur contra quemlibet poſ-
ſeſſorem, 3. quæſt. 1. c. reintegranda 2. quæſt. 2. quaſi
per totum c. quia G. de iud. late Socin. ſen. in l. rem quæ
nobis ff. de acquir. poſſeſſ. Gregor. xv. deciſ. 542. num. 3.
& ſeqq. & ibi annot. Ripa in d. c. ſæpe n. 9. vt dictum
eſt ſupra in principio tituli.

De dolo & contumacia.

Titulus XIIII.

SVMMARIA.

1 *Doli mali definitio.*

2 *Dolus ſit, aut ex propoſito, & tunc aut dat Cauſam Contractui, aut incidit in contractum, aut ſit re ipſa.*

3 *Dolus quando dat Cauſam contractui bonæ fidei, ipſo iu-*

Digitized by Google

ipſo iure non tenet contractus, ſi velit deceptus, & ſtatum eſt in finibus contractus, quod ſi traditio interuenerit, tunc traditionis effectus reſcinditur per actionem de dolo.

4 *Dolus alterius tertij non annullat contractum.*

5 *Dolus quando dat Cauſam Contractui ſtricti iuris, tenet Contractus, ſed decepto datur exceptio doli, & actio de dolo.*

6 *Excipe ab vtraque regula quando dolus interuenit in ſpiritualibus; qui non annullat actum neque de eo poteſt excipi aut agi.*

7 *Dolus incidens in contractu bonæ fidei purgatur actione ex eo contractu, ſi incidat in Contractu ſtricti iuris, actio de dolo eſt neceſſaria.*

8 *Dolus quando in contractu interuenit re ipſa, & non ex propoſito alterius, tenet Contractus ſed ſi contrahens eſt minor, reſtituitur, ſi maior, & decipiatur vltra domidium iuſti pretij, agit deceptus, vt vel reſcindatur contractus, vel vt ſuppleatur iuſtum pretium in contractibus bonæ fidei actione ex contractu.*

9 *In contractibus iuris actione de dolo.*

10 *De Dolo actio eſt mere perſonalis, arbitraria ſubſidiaria.*

11 *Non datur quibuſdam perſonis.*

12 *Debet moueri & terminari intra biennium continuum.*

13 *Doli exceptio ex parte opponentis eſt realis, ex parte altera cui opponitur perſonalis.*

14 *De Dolo auctoris exceptio doli, an obijciatur ſingulari ſucceſſori.*

15 *Succeſſor vniuerſalis ſemper repellitur exceptione doli.*

16 *Contra patronum & parentem, & contra heredes patroni vel patris, non opponitur exceptio doli à liberis & libertis.*

17 *Aduerſus doli mali exceptionem non datur replicatio doli.*

18 *Dolum quando plures committunt, an quilibet de dolo teneatur.*

19 *Contumaciæ definitio.*

20 *Committitur multis modis, & quomodo contrahatur contumacia in non veniendo.*

21 *Non venientis contumaciter pœna ſunt diuerſa in perſonis rei.*

22 *Actoris.*

23 *Neutro comparente citatio circumducitur, & inſtantia perit.*

24 *An poſſit appellare.*

Summa in Decretales.

25 *In non reſtituendo contumacia pœna.*

26 *In non reſpondendo contumacia quomodo contrahatur, & eius pœna.*

27 *Recedentis ſine licentia pœna.*

28 *In non exhibendo contumax condemnatur in id quod intereſt actoris, delato iureiurando in litem.*

29 *Circa preſtationem iuramenti calumniæ contumaciæ pœna.*

30 *In non defendendo contumacia pœna.*

31 *Minus inſtructi comparentis pœna.*

32 *Contra latitantem ſufficit citationis edictum in Eccleſia ſua publice proponere, vel denunciationes ad domum mittere.*

33 *Appellantis temere ab interlocutoria & grauamine, & à præſentia iudicis recedentis pœna.*

34 c.fin. hoc tit. in 6. *explicatur.*

35 *Contumax in vno actu iudicij, quando ad certum actum vel articulum facta eſt citatio, ad alios actus citari debet.*

Si vero citatio fuit facta generalis ad totã cauſam agendam, procedi poteſt abſque alia citatione ad definitiuam, ſi citatus nunquam comparuit, alias ſi comparuiſſet, tunc poſtea ad alios actus requireretur noua citatio.

IN lite ſæpius incidit quæſtio de dolo, & quo ordine plures qui dolum fecerint cõueniri debeant, ſæpius etiam in eadem, actor aut reus contumaciter verſantur, ideo poſt titulos de ordine cognitionum, cauſa poſſeſſionis & proprietatis, reſtitutione ſpoliatorum, addit de dolo & contumacia. Dolus † malus eſt, calliditas, fallacia & 1
machinatio ad circumueniendum, fallendum, decipiendum alium adhibita: *l.1.§.1.ff. de dolo*, bonum dolum pro ſolertia veteres accipiebant, *d. l.1. §. non fuit autem l. cum pater §. tito ff. de leg. 2. l. at qui natura §. ſi cum me ff. de neg. geſt.* Dolus † multi- 2
pliciter fit, aut ex propoſito, & tunc vel dat cauſam contractui, vel incidit in contractum, aut fit re ipſa, *§. pen. verſ. aliquando & ibi glo. in verbo actio Inſtit. de perpet. & temp. actionib. & DD. l. ſi quis eum aliter ff. de verb. oblig. l. 2. C. de reſcind. vend.* Contra dolum plura prodita ſunt remedia, videlicet nullitas actus, actio de dolo, exceptio doli, iuxta infraſcriptas regulas. Quando † dolus dat cauſam 3
contractui bonæ fidei, hoc eſt, quia deceptus, non erat alias contracturus, niſi dolo ſecum contrahentis fuiſſet inductus ad cõtrahendum, ipſo

 iure

Digitized by Google

iure non tenet contractus, ſi velit deceptus, &
ſtatum eſt in finibus contractus; quod ſi traditio
interuenerit, tunc traditionis effectus reſcindi-
tur per actionem de dolo: *l. & eleganter & ibi gloſſ.
in verb. ſi in hac ipſo ff. de dol. & ibi DD. l. in cauſa la 2.
& ibi gl. in verb. ne inter maiores ff. de minor. etc. c. cum
dilecti cap. cum cauſa & vtrobique gloß. fin. de empt. &
4 vend. & Can.* Dolus alterius † tertij, vt proxenetæ,
non annullat contractum; *l. ſi procurator ff. de dol.
except. iniquiſſimum ff. de iur. & fact. ignor. l. ſumma
§. emptor ff. de peculio l. alterius ff de reg. iur. c. non de-
bet eod. in 6.* niſi ex aliqua cauſa ille tertius repute-
tur idem quod contrahentes, vt in tutore, cura-
tore, negociorum geſtore, cuius factum ratum
habemus, & in eo cui hæredes ſumus, *l. ſed & ex
dolo ff. de dol. Bart. in d. l. & eleganter num. 3.* Quan-
5 do vero dat cauſam † contractui ſtricti iuris, te-
net contractus, ſed decepto datur exceptio doli,
& actio de dolo; *d. l. & eleganter §. ſeuerus l. dolo C.
de inutil. ſtipul. l. ſi quis non aliter ff. de verb. oblig.* Ex-
6 cipe ab † vtraque regula quando dolus interue-
nit in ſpiritualibus, qui non annullat actum, ne-
que de eo poteſt excipi, aut agi, vnde ingreſſus in
religionem per dolum tenet; *c. dudum de conuerſ.
coniug.* matrimonium per dolum contractum te-
net, *gl. pen. in fine in l. à Diuo Pio ff. de rit. nupt. Pan. in
c. cum dilecti num. 7. de empt. & vend. & ibi Can.* quia
non fit conditio eius, qui dolum paſſus eſt, dete-
7 rior. Dolus incidens † in contractu bonę fidei,
purgatur actione ex eo contractu, etiamſi ſit læ-
ſio in minore ſumma, quam dimidia iuſti precij:
*l. Iulianus §. ſi venditor & §§. ſeqq ff. de act. empt. l. ſi
quis affirmauerit & ibi glo. 1. ff. de dol. Bald. in l. 2. n. 4.
C. de reſcind. vend. d. l. & eleganter §. non ſolum in fine,*
ſi incidat in contractu ſtricti iuris, tunc actio de
dolo eſt neceſſaria, *d. l. & eleganter §. non ſolum &
§. ſeuerus d. l. ſi quis non alter*, ratio diuerſitatis eſt,
quia in contractibus bonæ fidei alter alteri obli-
gatur in id, quod alterum alteri ex bono & æquo
præſtare oportet, etiam in iis quæ non ſunt, dicta:
in contractibus ſtricti iuris neceſſe eſt quod om-
nia deducantur in ſtipulationem, & alias nihil
venit, *d. §. fin. & ibi gl. pen. & fin. & DD. Inſtit. de
oblig. ex conſenſu l. quidquid aſtringendæ & ibi gl. 1. &
2. & DD. de verb. oblig.* Ex quibus notabilis inſur-
git effectus, quia quando dolus defuncti purga-
tur, per actionem ex contractu deſcendentem,
hæredes tenentur inſolidum, non attento, quan-
tum ad eos peruenit, *l. ſi hominem §. 1. & ibi glo. po-
nit aliquot fall. & DD. ff. depoſ. l. ex depoſiti l. ex con-
tractibus ff. de act. & oblig. l. ad ea § fin. ff. de reg. iur.*
actio vero de dolo datur in hæredem, eatenus,
quatenus ad eum peruenit, id eſt quatenus ex ea
re locupletior hæreditas peruenit, dolove eius
malefactum eſt, quo minus perueniat, *l. in hære-
dem & ibi gl. & l. ſeq. ff. de dolo.* Dicitur autem dolus
in contractum incidere, quando deceptus fuiſſet
alias contracturus, ſed dolo alterius decipitur, vt
minori pretio contrahat, *gloſſ. in d. l. Iulianus §. ſi
venditor in verb. venderet & ibi DD.* Quando † quis 8
decipitur in contractu reipſa, & non ex propoſi-
to alterius, tenet contractus, ſed ſi contrahens eſt
minor, reſtituitur pro leui etiam damno, non pro
minimo: *l. ſuo ff. de in integ. reſtit. l. in cauſa la 2. §. idẽ
Pomponius & ibi gl. ff. de minor.* ſi maior & decipia-
tur vltra dimidium iuſti pretij, aget deceptus, vt
vel reſcindatur contractus, vel vt ſuppleatur pre-
tium, quantum conſtaret legitimæ venditionis
iuſto pretio defuiſſe, data electione emptori, in
contractu bonæ fidei actione ex eo contractu, &
ſic perpetuo, vel ſecundum alios officio iudicis
infra quadriennium, petita in integrum reſtitu-
tione, *l. 2. & ibi glo. pen. & DD. C. de reſcind. vend. c.
cum dilecti & ibi gl. fin. & Can. c. cum cauſa & ibi glo.
fin. de empt. & vend. l. in contractibus & ibi gl. pen. C.
ex quib. cauſ. maior.* & vtrumque eſt in obligatio-
ne alternatiue tamen: *Pan. in d. c. dilecti ſub n. 9. &
10.* vnde infertur, quod re vendita perempta po-
teſt agi, vt ſuppleatur iuſtum pretium, quia quan-
do dico alternatiue ſunt in obligatione, vno per-
empto remanet aliud in obligatione, *l. plerumque
verſ. fin. ff. de iur. dot. l. ſi Stichum ff. de verb. oblig.* in
contractibus vero ſtricti iuris actione de dolo, *d.
l. & eleganter §. non ſolum in fine*, vel condictione
incerti, vel actione in factum ſubſidiaria. Dece-
ptio quæ non eſt vltra dimidium iuſti pretij tol-
leratur, licet enim contrahentibus naturaliter ſe
inuicem circumſcribere, *l. in cauſa la 2. §. idem
Pomponius ff. de minor. l. item ſi in pretio §. fin. ff. locati
& ibi gl. & DD.* In vnico contractu innominato,
facio vt des, quando ex facto nihil adeſt parti, vel
factum non eſt repetibile, habet locum † actio 9
de dolo, ad intereſſe ob non ſeruata promiſſa, *l.
cum proponas, & ibi Bart. & DD. C. de dolo*, quia ceſ-
ſat æquitas, quæ habet producere implenti ex
parte ſua actionem præſcriptis verbis, *l. naturales
§. quod ſi faciam & ibi gl. 1. & Bart. & DD. ff. de præſt.
verb. c. cum proponas & ibi Bart. & DD. C. de dolo.* Vbi
autem

Digitized by Google

autem dolus adhibetur extra contractum ſiqui-
dem cadat in ſpeciale nomen maleficij, vt furti
&c. non agetur actione de dolo, aut ſtellionatus,
ſed illa ſpeciali, quæ prodita eſt ex eo crimine, l. 3.
ff. de crimine ſtellionat. Bart. in d. l. & eleganter num. 9.
20 l. 1. in fine princ. & l. 3. & 4. ff. de dol. Actio de † do-
lo eſt mere perſonalis, quia in eo oportet expri-
mere, quis fecerit, & cui factus ſit dolus, ac in
qua re: l. ſed & ex dolo §. fin. & ibi gl. & l. ſeq. ff. de dol.
arbitraria, §. præterea Inſtit. de act. & ibi poſt gl. DD.
l. arbitrio ff. de dol. ſubſidiaria, quia nunquam com-
petit cum ſpeciali, alia ciuili, vel prætoria, ordi-
naria, vel extraordinaria, etiamſi ſit interdictum,
quo quis experiri, vel exceptio qua ſe tueri poſſit,
l. de dolo & ibi gl. pen. C. de dol. l. 1. §. non fuit & l. fin.
ff. eod. vel ſit pœnalis, popularisve actio, d. l. & ele-
ganter in fine princ. & §. ſi ſeruum cum duobus §§. ſeqq.
aut ſi quis in integrum reſtitui poſſit, ſed etſi alia
actio, quam tempore commiſſi doli habebat,
tempore finita ſit, vel in ſtipulatum deducta, &
acceptilatione aut alio modo ſublata ſit: quoniã
habuit aliam actionem, niſi in amittenda actio-
ne dolum malum paſſus eſt, l. 1. §. idem Pomponius
& §§. ſeqq. ff. de dolo. ſiue aduerſus eum ſit, vel fue-
rit actio, aduerſus quem de dolo quæritur, ſiue
aduerſus alium ſit actio, vel ab alio res ſeruari
poſſit d. l. 1. §. fin. & ll. ſeqq. l. ideoq; cum l. ſeq. ff. de do-
lo. criminalis accuſatio non tollit actionem de
dolo: l. ſi quis affirmauerit §. fin. ff. de dol. non datur
pro modica ſumma, id eſt vſque ad duos aureos,
l. ſi oleum §. fin. & l. ſeq. ff. de dol.

21 Non datur † quibuſdam perſonis, vtputa, li-
beris, vel libertis aduerſus parentes, patronoſue,
nec humili aduerſus eum, qui dignitate excellit,
vtputa, plebeio aduerſus conſularem receptæ au-
ctoritatis, vel luxurioſo atq; prodigo, aut alias
vili aduerſus hominem vitæ emendatioris, ſed in
eos datur in factum, verbis temperanda actio, vt
bonæ fidei mentio fiat, ne ex dolo ſuo lucrentur,
l. non debet & l. ſeq. ff. de dol. hæredibus tamen ha-
rum perſonarum, item aduerſus hæredes patris
& patroni de dolo actio erit danda, l. hæredibus ff.
de dol. quia in hac actione doli, tantum calculi ra-
tio habetur, ſic enim formatur libellus conuenio
te actione dolo, de eo, quod ad te, peruenit ex
dolo defuncti, l. ſabinus ff. de dol. glo. in d. l. hæredibus
22 Debet moueri † & terminari intra biennium
continuum quod currit abſenti niſi abſit cauſſa
reipublicæ, l. non poſſunt C. de dol. & ignoranti, ex
eo die, quo aſſeritur commiſſus dolus, numeran-
dum; de eo quod ad doloſum non peruenit, &
litis conteſtatio, eam non perpetuat: l. ſi. C. de dol.
& ibi gloſſ. 1. Bart. & DD. communiter. in id in quo
locupletior factus eſt, in ipſum, qui dolum com-
miſit, eiuſque hæredem, de eo, quod ad eum per-
uenit, perpetuo datur in factum actio, l. itaque §.
fin. in fine & l. ſeq. ff. de dol. l. toties ff. de reg. iur. Exce-
ptio doli † ex parte opponentis eſt realis, ex alte- 13
ra parte cui opponitur, perſonalis: quia in ea ſuf-
ficit exprimere, quod is, cui opponitur, dolum
fecerit, ſed non eſt neceſſe exprimere, cui dolus
factus ſit, l. 2. §. ſequitur & l. apud Celſum. §. fin. ff. de
dol. mal. except. De dolo † auctoris, exceptio doli 14
non objicitur, d. §. fin. ſingulari ſucceſſori haben-
ti cauſam oneroſam, quia oritur ex delicto per-
ſonæ, niſi auctoris acceſſione vtatur, quia tunc
cohæret rei, l. apud Celſum § item quæritur 2. verſ. de
auctoris dolo & ibi gloſſ. in verbo exceptionem & §. ſi
quis autem verſ. auctoris autem dolus & verſ. ſeqq. ff.
de dol. mal. & met. except. pulchre Fran. in c. vnico §.
verum nu. 6. & 7. de turpat. in 6. aut res ad eum,
qui dolo fecerit, ſit reuerſura; d. §. ſi quis autem verſ.
item tractat. habenti cauſam lucratiuam, vel
quamcunque aliam cauſam, quæ prope lucra-
tiuam habet acquiſitione, objicitur, etiamſi ac-
ceſſione non vtatur, d. § ſi quis autem & ibi gloſſ in
verbo repellendos & §. item tractat. verſ. cæterum &
verſ. ſeq. Succeſſor vniuerſalis † ſemper repellitur 15
hac exceptione, quia in omne ius defuncti ſucce-
dit: l. cum hæres ff. de diuerſ. & temp. præſcript. l. hære-
dem l. hæreditas ff. de reg. iur. id ſpeciale eſt, quod
non ſolum contra patronum, & † parentem, ſiue 16
ex ſuo, ſiue ex alieno contractu conueniatur, ſed
neque contra hæredem patroni vel patris oppo-
nitur exceptio doli à liberis & libertis, licet eis
contra hæredes patris & patroni detur actio doli,
l. hæreditas ff. de dol. quia in exceptione, non quia a-
liquid apud hæredem ſit, ſed quia defunctus do-
lum commiſit, & de perfidia excipitur, & ideo
non de dolo, ſed in factum excipitur, nam con-
uenit illis viuis, & mortuis honorem exhiberi.
l. apud Celſum. §. aduerſus. Aduerſus doli mali ex-
ceptionem, non † datur replicatio doli mali, 17
quia iniquum eſſet communem malitiam peti-
tori quidem præmio eſſe, ei vero cum quo agere-
tur pœnæ eſſe, cum longe æquius ſit, ex eo, quod
perfide geſtum eſt, actorem nihil conſequi. l. apud
celſum §. item quæritur 1. verſ. Marcellus ff. de dol. mal.

18 & met.except. Quando plures † committunt do-
lum principaliter, & ad quemlibet eorum prin-
cipaliter, & pariter negocium ſpectat, tunc quili-
bet de dolo tenetur, & vnius ſolutione omnes li-
berantur, quando agitur ad rem, vel ad intereſſe,
l. ſi plures ff. de dolo ſecus ſi agatur ad pœnam: l. pen.
§. hoc iudicium ff. ne quis eum, qui in ius vocatus &c. &
ibi gloſſ. in verbo in ſingulos & DD. ſi negocium ſpe-
ctat ad vnum principaliter, ad alium non; ſiqui-
dem vnus commiſit dolum, alius culpam, con-
uenitur prius ille, qui culpam commiſit, ſed po-
teſt excipere, vt is qui dolum commiſit prius
conueniatur ſuis ſumptibus, vel contra ipſum a-
ctiones ſibi præſtentur, l. cum in plures §. veſtimenta
ff. locati. aut ambo commiſerunt dolum, & ſi do-
lus dederit cauſam contractui, prius conuenitur
ille ad quem principaliter negocium ſpectat, in
ſubſidium deuenitur ad eum, ad quem ſpectat
incidenter, d. l. & eleganter in princ. & § ſi quadrupes
& §. ſi dolo. aut eſt dolus incidens in contractu, &
ille ad quem negocium principaliter non ſpectat
non poterit conueniri, non ex contractu, quia
non contraxit, nec de dolo, quia alia actio com-
petit, niſi forte in ſubſidium, d. l. ideoque & l. ſeq.
ff. de dolo d. §. ſi quadrupes Bart. poſt gloſſ. in d. l. & ele-
ganter num. 2. Bald. num. 7. & DD. Contumacia eſt
19 quædam voluntaria † inobedientia, qua quis
monitionem iudicis adimplere contemnit, l. con-
tumacia ff. de re iud. c. prout & ibi gloſſ. 1. hoc tit. pro-
batur per inſtrumentum, licet ſonet in crimen,
quia debet ſcribi in actis, l. properandum §. 1. poſt
princ. C. de iud. Bald. in l. 1. ſub n. 3. verſ. quaro nunquid
20 C. quor. appell. non recip. Committitur † multis
modis, quandoq; in non veniendo, c. 2. c. cum di-
lecti ad finem hoc tit. quod poteſt contingere tribus
modis; vno quia peremptoria, perſonali, Capu-
taq. deciſ. 107. num. 4. part. 1. c. fin. hoc tit. Gregor. xv.
de iſ. 430. num. 1. & ibi annot. citatione recepta, ve-
nire contempſit, alio, quia malitioſe ſe occultat,
tertio, quia impediunt, ne ad eum citatio perue-
niret. c. quoniam §. porro vt lit. non conteſt. & c. c. qui-
dam 5. quæſt. 1. c. certum xj. quæſt. 3. l. ſi dictum §. ſi præ-
ſente ff. de euict. Eſt duplex vera, & ficta, quæ appel-
latur imaginaria, ſiue coniecturata, aut præſum-
pta, c. venerabilibus § porro verſ. idem eſt de ſent. ex-
commun. Vt quis dicatur verus contumax, duo re-
quiruntur, ſcilicet quod cognouerit ſe citatum
legitime, quocunque autem modo cognouerit
ſatis eſt, l. item veniunt § petitam verſ. à quo ff. de petit.
hered. item quod potuit venire. l. ex conſenſu §. eum
qui ff. de appell. & relat. & ibi gloſſ. Bart. & DD. Præ-
ſumptiue contumax eſt, qui aliquo impedimen-
to detentus in termino comparere nequiuit, d. c.
venerabilibus §. porro verſ. idem eſt de ſent. excomm. in
6. l. 2. & 3. ff. ſi quis cautionibus &c. c. ex literis de reſt. in
integr. & ibi Can. aut de citatione emiſſa non ha-
buit notitiam, l. Diuus ff. de in integr. reſtit. ideo cita-
tus ad domum, ſi ad eius notitiam congruo tem-
pore peruenit citatio, & venire contempſit, dica-
tur verus contumax, & licet iudex à quo eius ap-
pellationem receperit, quia eum habuiſſe noti-
tiam citationis ignorabat, tamen ſi de eius ſcien-
tia probatur coram iudice ad quem, ſuper eius
appellatione non procedetur, Eodem modo ſi
fuit citatus perſonaliter, & dum vellet venire,
fuit impeditus aliqua iuſta cauſa, licet iudex à
quo, eius non recepetit appellationem, quia eum
verum contumacem reputabat, tamen hoc pro-
bato coram iudice appellationis, procedetur in
eius cauſa; d. l. ex conſenſu §. eum qui, l. & poſt edictum
§. fin. ff. de iud. Bart. in l. fin. numer. xi. & ſeqq. ff. de in
integr. reſtit. & ibi DD. ſequitur Ambar. in clem. 1. nu.
10. hoc tit. Bald. in l. ea quæ numer. 1. & 5. C. quom. &
quando iud. nam debet plene cognoſci partibus
citatis an eius appellatio ſit recipienda vel non,
l. 1. & ibi gl. in verb. ſummatim in fine & Bart. in fine
C. quor. appell. non recip. alias ab iſta reiectione ap-
pellationis poſſet appellari. Quandoque in non
reſtituendo: l. qui reſtituere ff. de rei vendic. quan-
doque in non reſpondendo, vel obſcure reſpon-
dendo, quod idem eſt ac ſi non reſponderet, l. de
ætate §. qui tacuit §. nihil ff. de interr. act. quandoque
in recedendo ſine licentia: c. prout hoc tit. c. certum
xi. quæſt. 3. c. conſtitutis de procurat. c. 1. de iud. quan-
doque in non exhibendo, l. creditor §. iuſtus ff. de
appell. quandoque in non iurando: l. manifeſte ff.
de iureiur. quandoque in non defendendo: l. mu-
tus §. pœna ff. de procur. quandoque in minus in-
ſtructe comparendo: c. 1. de elect. in 6. quandoque
latitando: l. fulcimus §. 1. verſ. quod autem ſi latitare
ff. quib. ex cauſ. in poſſeſſ. eat. quandoque interpo-
nendo appellationem manifeſte friuolam ab ali-
quo grauamine ante ſententiam definitiuam,
Clem. 1. hoc tit.

Pœnæ contumaciter † non venientis ſunt di- 21
uerſæ, in perſonis rei, & actoris: ſi mandatur reo,
vt ad certum terminũ ſe iudici repræſentet, duo
ſub hac forma mandantur; ſcilicet vt ad iudi-

cem ve-

Digitized by Google

cem veniat, & ad diem ſibi præfixum accedat;
vnde ſi venire non poſſit ad diem aſſignatum, te-
netur nihilominus ſe iudici præſentare poſt ter-
minum quam citius poteſt: alias ſi contumaciter
non venit ante litem conteſtatam, ad legitimas
& moderatas expenſas, quas actor fecerit à tem-
pore citationis emiſſæ, condemnatur: *c. 2. in fine c.
cum dilecti hoc tit. & ibi gl. fin. & Can.* & perdit pri-
uilegium declinandi forum, cui expreſſe poteſt
renunciare: *l. de die §. plane ff. qui ſatisd. cog &c. Aſ-
flict. deciſ.* 133. item poteſt iudex rei petitæ poſſeſ-
ſionem ſequeſtrare, *c. 2. hoc tit.* in cauſa in qua
non habet locum miſſio in poſſeſſionem: *c. olim
de reſcript. Io. Monach. in c. locupletari ſub nu. 15. verſ.
ſin autem & num. 16. & ſeq. & ibi Io. And. ſub nu. 9.
verſ. aut eſt cauſa & n. 215. ſeqq. de reg. iur. in 6. Gail.
obſ. 60. lib. 1.* imo in omni cauſa iudex, ſi vult, mi-
tius agendo poteſt in contumaciam eligere viam
ſequeſtri, omiſſa tenuta ſiue miſſione ex primo
decreto: *l. poſtquam in fine princ. vbi in contumaciam
non cauentis ponitur alternatiua, ff. vt leg. & fideicom-
miſſ. nom. caueat. Io. Monach. in c. locupletari nu. 17.
18. & ſeqq. & ibi Io. And. num. 10. 11. & ſeqq. de reg.
iur. in 6. Fr. Aretin. in l. intereſſe ſub nu. 1. verſ. in ſe-
queſtro autem neceſſario ff. de acq. poſſ.* aut actorem
mittere in poſſeſſionem: *dictum eſt ſupra vt lit. non
conteſt. &c. Mynſ. obſ. 66. cent. 4.* vel præcipere
quod oſtia domus alicuius claudantur: & ſigil-
lentur, vt multum practicant officiales curiæ Ro-
manæ: *Iaſ. in l. ſi fideiuſſor §. ſi ſatisdatum n. 29. ff.
qui ſatisd. cog.* poſt litem vero conteſtatam, ſi li-
quet de cauſa, fertur contra reum ſententia de-
finitiua, *l. properandum §. ſin autem C. de iud.* ſi non
liquet actor in veram poſſeſſionem inducitur,
ſeruata duntaxat reo quæſtione proprietatis: *c.
prout hoc tit. & ibi gloſſ. fin. & Can.* Actor qui ad
terminum venire, ad quem citari aduerſarium
fecerit, non curauit etiam ex iuſta cauſa impedi-
menti, *Mynſ. obſ. 87. cent. 5.* venienti reo & contu-
maciam actoris accuſanti, *l. properandum §. & ſi
quidem ibi actoris abſentia accuſante C. de iud. Auth.
qui ſemel C. quom. & quand. Iud.* condemnatur in
expenſis, ad citationem aliam minime admit-
tendus, niſi ſufficienter cauerit quod in termino
fideliter debeat comparere; *c. 1. hoc tit. in 6. Gail.
obſ. 59. lib. 1.* Præſumitur autem malitioſe abeſſe,
niſi contrarium probetur; *c. cum Bertholdus de re
iud. c. querelam de proc.* ac lite non conteſtata poſ-
ſunt teſtes recipi, inducti à reo, & ſententia defi-
nitiua ferri, ſi liquet de cauſa, *c. cauſam quæ & ibi
gloſſ. pen. hoc tit. l. & poſt edictum et ibi gloſſ. in verb.
debet ff. de iud.* Actor † contumax ſiue vincat ſiue 22
ſuccumbat ſemper condemnandus eſt in expen-
ſis in quibus reus victus non condemnatur acto-
ri contumaci victori quod ſpeciale eſt in pœnam
contumaciæ actoris, *l. properandum §. ſin autem ex
geſtis C. de Iud. c. calumniam de pœnis, Mynſ. obſ. 67.
cent. 4. referens duas opiniones.* ſi non liquet, reus ab-
ſoluetur ab obſeruatione iudicij. *l. ſi præſes C. quo-
mod. et quand. Iud. &c. dictum eſt ſupra tit. vt lit. non
conteſt. &c. Mynſ. obſ. 65. cent. 4.* Neutro † ver 23
cõparente, etiam ex cauſa legitimi impedimenti
citatio circumducitur, & inſtantia perit; ex inte-
gro autem litigari poteſt, *d. l. et poſt edictum verſ.
quod ſi is Rot. præfatos caſus omnes decidens deciſ. 7. de
verb. ſignif. in antiq. Mynſ. obſ. 87. cent. 5.* niſi talis ſit
cauſa, vt in ea procedi poſſit, non obſtante con-
tumacia partium, vt ſunt cauſæ electionum &c.
in quibus punitur reus, tanquam contumax licet
actor etiam fuerit contumax: *c. cupientes §. quod ſi
per viginti et ibi gl. in verb. opponentes et Franc. nu. 4.
et Can. de elect. in 6.* Id in vtroque obtinet, quod
ex peremptorio abſens, ſiue contumax in non
veniendo, condemnatus ſi appellet, non eſt au-
diendus, niſi venerit iudice ſedente pro tribuna-
li, *l. diuus ff. de reſtit. in integr.* ſi modo per contuma-
ciam veram defuerit, ſin minus audietur, *d. l. &
poſt edictum §. fin. ff. de iud. c. fin. §. ſunt etiam 2. quæſt.
6. l. 1. C. quor. appell. non recip. ab eo C. quom. et quand.
Iud. &c.* Expreſſe contumax, vt quia nuncio ci-
tanti ad totam cauſam, dixit ſe nolle venire, vlte-
rius non eſt audiendus, *Mar. Socin. de citat. art. 27.
num. 29. & ſeqq. Gab. Concluſ. vnic. de cit. nu. 418. in
fine.* tamen auditur appellans ſi modo venerit iu-
dice ſedente pro tribunali, quia poſtea mutauit
propoſitum, quod ex eo apparet, quia confeſtim
iudicem ſedentem pro tribunali adijt, *Bart. in d. l.
diuus num. 4. licet Bald. aliter ſentiat. in l. ea quæ nu. 1.
& 5. C. quom. et quand. Iud. &c. et in l. 1. in fine C. quor.
appell. non recip.* Citatus ad vnum articulum, re-
ſpectu ſecundi vel tertij termini peremptorij, &
reſpectu aliorum actuum, eſt iterato citandus;
*Mar. Soc. de citat. art. 27. ſub n. 30. Gregor. xv. deciſ.
518. nu. 8. & 9.* & hæc eſt pœna contumacis in nõ
veniendo. Contumax in non exhibendo, vel in
non reſtituendo † appellat, *l. creditor. §. iuſſu ff.* 24
de appell. contumax in non iurando de calumnia
poteſt appellare, *gloſſ in d. §. it ſi ... rei le appellandi*

auxilium et ibi DD. l. 2. §. ſin autem reus et ibi not. C. de iuram. Calum. præterea excommunicato pro vera & manifeſta contumacia, abſolutio impendenda non eſt, niſi primo expenſarum ſatisfactione ac de ſtando iudicio cautione præſtita; excommunicato pro præſumpta contumacia, quia citatus præfixo ſibi termino non comparuit, ſi allegет, quod recte contumax reputari non debet, pro eo, quod in itinere captus, vel etiam alio impedimento detentus comparere nequiuit, protinus beneficium abſolutionis debet impendi, *c. venerabilibus §. porro verſ. item eſt de ſent. excomm.*
25 *in 6.* Pœnæ contumacis † in non reſtituendo rem
ad iuſſum iudicis, variæ ſunt iuxta qualitatem delicti; ſiquidem habet rem, manu militari, id eſt per familiam iudicis, non autem per auxilium Capitanei Guertæ, niſi in ſubſidium ex magna cauſa, officio iudicis ab eo poſſeſſio transfertur, & fructuum omniſque cauſæ nomine fit condemnationis executio: *l. qui reſtituere 1. reſp. & ibi Bart. num. 1. & 3. ff. de rei vendic.* ſi dolo fecit, quo minus poſſideret, & poſſit reſtituere, quantum aduerſarius in litem iurauerit, damnatur: nec actor cauere ei debet actiones, quas eius rei nomine habet, ſe ei præſtiturum, *d. l. qui reſtituere 2. reſp cum ll. ſeqq.* neque publiciana ei datur, ne in poteſtate cuiuſque ſit, per rapinam ab inuito domino rem iuſto vel iniuſto pretio comparare. *l. nec quaſi ff. de rei vend. & ibi gloſſ.* ſi culpa fecit, quo minus poſſit reſtituere, non pluris quam res eſt, id eſt quanti aduerſarij intereſt, ratione damni emergentis, & lucri ceſſantis, condemnatur, & ſoluenti æſtimationem litis, cedendæ ſunt actiones, *l. ſi culpa in princ. & l. qui petitorio §. 1. ff. de rei vendic. l. non tantum §. veniunt verſ. imo ff. de petit. hæred. d. l. qui reſtituere 3. reſp. l. in actionibus ff. de in lit. iur.* ſi dolo & culpa caret, non tenetur. *l. ſin autem §. 1. l. ſi in rem actum ſit ff. de rei vendic.* Quæ generaliter locum habent in interdictis, & actionibus ſiue in rem, ſiue in perſonam, ex quibus arbitratu iudicis quid reſtituitur, *d. l. qui reſtituere verſ. ſin &*
26 *ibi Bart. circa ſin.* Contumacia in non † reſpon-
dendo contrahitur, quando quis præſens interrogatus iuſſuſque à iudice in iure, id eſt eo loco vbi iuris dicendi vel iudicandi gratia conſiſtat, vel ſi domi, vel in itinere hocagat, *l. 4. §. ſin. ff. de interrog. in iure fac.* reſpondere ſine rationabili cauſa recuſat: *c. 2. de conf. ß. in 6. Bart. in l. de ætate §. qui tacuit in fine ff. de interrog. act.* habetque vim probationis circa interrogationes, quæ fiunt ad præparationem iudiciorum, *l. 1. l. qui interrogatur cum ll. ſeqq. & l. non alienum ff. de interrog. act. in d. l. qui petitorio.* contra contumacem; & ſi nocet confeſſio habetur pro confeſſo, ſi nocet negatio, habetur pro negante: *gloſſ. in c. 2. §. ſin. in verb. pro confeſſo de confeſſ. in 6. l. non alienum ff. de interrog. act. Bald. in d. l. de ætate §. qui tacuit.* conuictus de mendacio, habetur pro confeſſo ſuper toto, niſi iuſta ratione excuſetur, *d. l. de ætate §. ſi cum eſſet.* verum ſi antequam iuſſus ſic fuerit reſpondere, contumaciter eum abſentari contingat, non habetur pro confeſſo, aut negante, ſed eſt alias contra eum tanquam contumacem procedendum: *c. 2. §. verum de confeſſ. in 6.* contumax in non reſpondendo libello, vel in litis conteſtatione non habetur pro confeſſo: *Bald. in l. 2. §. quod ſi actor ſub num. 2. C. de iureiur. propter Cal. &c. Franc. in c. 2. ſub num. 5. de confeß. in 6.* de pœna contumaciæ in non reſpondendo poſitionibus dicetur, *infra tit. de*
confeſſ. Pœna † recedentis ſine licentia, eſt eadem 27
quæ contumacis, quia paria ſunt non venire, & venire, & ſine licentia recedere. *c. ſi poſtquam & ibi gloſſ. in verbo mente & Can. c. cupientes §. quod ſuper viginti & ibi gloß. in verbo comparere de elect. in 6.*
Contumax † in non exhibendo, condemnatur 28
in id, quod intereſt actoris, delato iureiurando in litem, *d. l. creditor §. iuſſus ff. de appell. §. ſi ad exhibendum Inſtit. de offic. iud. & ibi gloſſ.* Contumax circa præſtationem iuramenti calumniæ, ſi eſt actor, cedit ab actione inſtituta, ſi reus eſt, haberi debet pro confeſſo. *c. Imperatorum c. ſin. § ſin. de iuram. cal. dictum eſt ſupra tit. de iuram. Calumn.* De pœna
contumacis circa † præſtationem & relationem 29
iuramenti iudicialis notant DD. *in §. item ſi quis*
poſtulante. Inſtit. de action. Contumaci † in non de- 30
fendendo denegatur actio, quoad aduerſarium, *l. ſeruum §. ait prætor. l. mutus §. pœna ff. de proc. facit l. 3. & l. actionem C. eod.* ſed quoad dominum tenetur actione mandati ad intereſſe, quia & hæc ſibi mandatum videtur vt defendat, *l. ad rem l. ad legatum ff. de procurat. facit. l. ſecunda, ff. de iuriſ. omn. iud.*

Minus † inſtructus comparens, pro exhiben- 31
dis iuribus & inſtrumentis alibi, quam apud iudicem, niſi ex iuſta cauſa, non poteſt dilationem aliquam obtinere, *c. cupientes §. inſuper in fine de e-*
lect. in 6. Contra † latitantem qui perſonaliter 32
non reperitur, aut impedientem, ne poſſit citatio

ad eum

adeum peruenire, ſufficit citationis edictum in
eccleſia ſua publice proponere, *c. fin. hoc tit.* vel
denunciationes ad domum mittere, *c. cauſam quæ*
& ibi gloß. in verb. ad domum & Can. hoc tit. c. quoniã
§. porro & ibi gloß. in verb. impedit. & Can. vt lit. non
33 *conteſt. etc.* Pœna eius † qui ab interlocutoria, vel
à grauamine, quod ſibi proponit illatum, temere
appellans à præſentia iudicis recedit, eſt, quod
iudex nõ teneatur eum citare ad alia, quæ poſtea
in iudicio facienda incumbunt, vel etiam ad ſen-
tentiam audiendam, proceſſusque validus repu-
tatur in eius abſentia factus *c. fin. hoc tit. in 6.* quia
videtur hoc ipſo proteſtari ſe nolle de cætero co-
ram iudice litigare, cum appellatio ſubtrahat ap-
pellantem in totum à iuriſdictione iudicis à quo
in illa cauſa, ſi iudex velit poterit citationem ad-
hibere. *Zab. in clem. 1. hoc tit. Creſcent. deciſ. 10. nu. 3.*
34 *& 4. eod.* Non procedit † diſpoſitio *d. c. fin.* quan-
do iudex à quo detulit appellationi, *c. cum appella-*
tionibus verſ. 1. de appell. in 6. glo. in clem. vnic. in verb.
non deferens hoc tit. vel quando iudici à quo fuit
inhibitum, per iudicem ad quem, *c. non ſolum verſ.*
fin. de appell. in 6. aut ſi appareat bene appellatum
fuiſſe ab interlocutoria vel grauamine; eſt igitur
proceſſus in ſuſpenſo, & euentus appellationis
declarabit an ſit validus nec ne, *Anchar. in d. c. fin.*
in 5. not. hoc tit. in 6. Item non procedit diſpoſitio
d. cap. fin. quando appellans ſponte appellationi
ſuæ renunciat expreſſe vel tacite, ſponte, litigan-
do coram iudice à quo: *d. c. fin. verſ. niſi & ibi gloß.*
in verb. renunciat. Secus ſi induceretur tacita re-
nunciatio per negligentiã ob non petitionem A-
poſtolorum, *c. cum ab eo de appell. in 6.* vel ob non
proſecutionem; *c. perſonas c. cum ſit de appell.* quia
talis renuncians non eſt de neceſſitate citandus
ad id, quod reſtat de proceſſu, quia quodammo-
do inuitus renunciare dicitur, *Franc. poſt Io. Andr.*
in c. fin. ſub num. 4. & ibi Can. A ſententia autem
definitiua, ſi qua contra talem appellantem ferri
contigerit, poterit ab eo appellari; niſi eius prima
appellatio eſſet friuola manifeſte, quæ totaliter
eum excludit à beneficio appellandi à definitiua,
Clem. vnic. hoc tit. vtputa quia nulla cauſa fuit in ea
expreſſa, vel non legitima, dato quod eſſet vera,
vel licet legitima expreſſa fuerit, erat manifeſte
falſa, vel iam pronunciatum erat illam eſſe fal-
ſam, & non fuerit appellatum: *gloſ. fin. in princ. in*
d. clem. vnic. & ibi Zab. & Can. communiter, ſed non
excludit à beneficio nullitatis, ſi forſan definiti-
ua aliqua ratione nulla dici poſſit, *l. ſi expreſſum ff.*
de appell. Anchar. in d. clem. vnica hoc tit. Contumax
in † vno actu iudicii, quando ad certum actum 35
vel articulum facta eſt citatio, ad alios actus cita-
ri debet, *c. cum olim in fine de teſt. cog. gl. in c. 2. in verb.*
non teneris hoc tit. in 6. niſi actus ſubſequens habe-
ret dependentiam vel connexitatem cum præce-
denti; quia tunc non erit neceſſaria citatio; *c. ſi ca-*
pitulo de conceß. præb. in 6. aut citatio facta fuerit
generalis ad totam cauſam agendam, quo caſu
procedi poteſt abſque alia citatione ad definiti-
uam, *c. auditis & ibi Innoc. poſt num. 1. de procur. cap.*
cum olim el 2. & ibi Anch. in 2. not. de priuil. ſi citatus
nunquam comparuit, alias ſi comparuiſſet per ſe
vel procuratorem, tunc poſtea ad alios actus cau-
ſæ requireretur noua citatio, *Auth. & qui iurat. C.*
de bonis auct. iud. poßid. arg. c. 2. verſ. niſi ſponte iunctæ
gloſ. in verb. renunciet hoc tit. in 6. Caſt. in l. ſi prætor
numer. 6. ff. de iud. quando vero citatio eſſet facta
largiſſime, iuxta Stylum Curiæ Romanæ vt ve-
niat reſponſurus ſuper tali negotio, & ad proce-
dendum in tali cauſa cum comminatione, quod
iudex procedet ad cognitionem & pronuncia-
tionem vſque ad finem, tunc comparendo ad v-
num actum & recedendo non ſatisfacit citatio-
ni, ſed cogitur ſtare vſque ad finem, alias proce-
ditur contra eum tanquam contumacem, *l. ſi ap-*
paritor C. de cohortalib. libr. 12. l. in peremptorio ff. de
iud. Franc. in c. 2. ſub nume. 5. hoc tit. in 6. Bart. in l. ſi
finita §. Iulianus ſub num. 4. ff. de damn. infect. Pan. et
Fel. in c. cauſam quæ ſub num. 3. in 1 limit. de reſcript.
Felin. in c. conſuluit ſub numer. 16. verſ. 3. nota, de offic.
deleg. qui plures citat Hoſt. in d. c. conſuluit num. 12. in
fine eod. Rot. deciſ. 10. de re iudic. in nou.

De eo qui mittitur in poſſeſſio-nem cauſa rei ſer-uandæ.

Titulus XV.

SVMMARIA.

1 *Miſſio in poſſeſſionem eſt remedium ordinarium, decernitur lite non conteſtata, ac lite conteſtata quando non liquet de Cauſa.*

2 *Primum decretum eſt primus iuſſus Iudicis quo decernit aliquem ponendum in poſſeſſionem corporalem*

poralem rei petita, aut bonorum pro quantitate debiti, Cauſa cuſtodia ob aduerſarij contumaciam.

3 *Si reus docet ſe contumacem non fuiſſe, reducitur in poſſeſsionem.*

4 *Interponitur negocio ſummatim diſcuſſo vltima die peremptorij.*

5 *In omnibus actionibus perſonalibus, realibus, & mixtis, & perſecutionibus, ſeu iudicis officio, ac omni cauſa ſpirituali.*

6 *Excipe primo, quando natura rei repugnat.*

7 *Secundo, non habet locum contra poſſeſſorem contumacem, quando petitur eccleſiam titulum, ſecus ſi petitur eccleſia in titulum, ſecus ſi petatur eccleſia tanquam proprietas.*

8 *Differentia annotantur an de eccleſia agatur vt de proprietate, an vero de beneficio ſeu titulo.*

9 *Primi decreti effectus in actione reali.*

10 *In actione perſonali.*

11 *In actione hypothecaria.*

12 *Secundum decretum eſt ſecundus iuſſus Iudicis, quo mediante actor conſequitur ius pleni dominij, vel quaſi & reus illud amittit propter perſeueratam contumaciam.*

13 *Interponitur cauſa cognita, & reo iterum citata.*

14 *Debito plene probato.*

15 *In omnibus actionibus perſonalibus, & in omnibus caſibus in quibus per primum decretum non eſt plene conſultum.*

16 *Secundi decreti effectus Varij ſunt & recenſentur.*

17 *Reo poſt litem conteſtatam contumaciter abſente eremodicium contrahitur, & iudex actore petente, Cauſa requiſita ſi reus ex actis obnoxius fuerit inuentus, contra abſentem profert ſententiam condemnatoriam.*

PROPTER contumaciam ſæpe peruenitur
ad miſſionem in poſſeſſionem, ideo annecti-
1 tur titulus de eo qui mittitur &c. eſt † remedium
ordinarium, *l.2 in fine C. vbi in rem actio gloſſ. in c.1.*
in verbo obtinendis &c. item miſſio hoc tit. in 6. dicit
eſſe extraordinarium & male & ibi Franc. animad-
uertit in 6. in fine. ac decernitur lite non conteſtata
ſi non liquet de cauſa, *l. properandum §. ſin autem*
& ibi gloſſ. in verbo abſentem & verb. audietur & DD.
C. de iud. l. 2. & ibi gloſſ. marg. in verbo ſeruata C. vbi
in rem actio. ex primo decreto & ex ſecundo de-
creto, & vbi ſunt plures qui conueniri poſſunt
ſuper eadem quæſtione, non debet iudex proce-
dere ad miſſionem in poſſeſsionem, etiamſi vnus
ſit contumax, niſi omnes vocentur, *Pan. in c. cum*
deputati n. 10. de iud. & ibi Felin. num. 6. & Can. l. hac
autem ff. quib. ex cauſ. in poſſeſs. eatur. Primum † de- 2
cretum eſt primus iuſſus iudicis, quo decernit a-
liquem ponendum in poſſeſsionem corporalem
rei petitæ in actione reali, vel mixta, ſiue propter
quam petitur cautio in cauſa damni infecti: aut
bonorum, pro quantitate debiti, in perſonali: *l. 1.*
& ibi gloſſ. ff. quib. ex cauſ. in poſſeſs. eat. l. cum proponas
& ibi gloſſ. fin. & auth. & qui iurat. C. de bon. auct. iud.
poſsid. & vtrobiq; DD. l. ſi finita §. ſi plures & ibi gloſſ.
mag. in verbo prius ff. de damn. infect. cauſa cuſtodiæ
ob aduerſarij contumaciam, *c. 1. hoc tit. & ibi Butr.*
num. 15. & ibi Can. quando reus latitat, id eſt tur-
piter ſe occultat, vt euitet occurſum creditorum,
l. fulcinius § 1 2. & 3 ff. quib. ex cauſ. in poſſeſs. eat. l.
cum proponas C. de bon. auct. iud. poſsid. vel abſens ſit
ex quacunque cauſa, & non defendatur, *l. 2. et l.*
hac autem §. non defenſi ff. quib. ex cauſ. in poſſeſs. eat.
aut citatus trina vice, vel vna pro omnibus pe-
remptorie, comparere contemnit, *c. quoniam §. in*
alijs vt lit. non conteſt. & c. gloſſ. fin. in d. l. cum proponas
vel poſt citationis edictum venerit ad iudicium,
& poſtea ſe ſubtraxerit, atq; ad loca remota ſe
transferens procuratorem legitimum non dimi-
ſit, & denunciatione domi publice facta non re-
peritur, qui defendat eundem, *l. 2. ff. quib. ex cauſ.*
in poſſeſs. eat. c. fin. hoc tit. Bald. in l. cum proponas nu. 2.
Mohed. deciſ. 8. de fid. inſtrum. ſi reus docet † ſe con- 3
tumacem non fuiſſe, reducitur in poſſeſſionem,
præſtita ſufficienti cautione ſiſtendi iudicio, & ad
reſtituendas expenſas nullatenus compellitur,
c. cum veniſſent hoc tit. c. cum Bertholdus & ibi gloſſ. in
in verbo iuſtam cauſam de re iud. l. Imperatores ff. de
priuil. credit. l ſi finita §. ſi forte ff. de damn. infect. In-
terponitur † negocio ſummatim diſcuſſo, *l. 2. in* 4
fine & ibi gloſſ. in verbo ſummatim C. vbi in rem actio
&c. vltima die peremptorij, vel de æquitate po-
teſt in alium diem expectari, *l. & poſt edictum ff. de*
iud. cap. conſuluit de off. deleg. in omnibus † actioni- 5
bus perſonalibus, *l. 1. ff. quib. ex cauſ. in poſſeſs. eat. l.*
2. in fine C. de prat. pign. realibus, & mixtis, *d. l. fulci-*
nius §. item videamus & §§. ſeqq. & perſecutioni-
bus ſiue officio iudicis, *toto titulo ff. & C. vt in poſ-*
ſeſs. legat. ac omni cauſa ſpirituali, *Pan. in c. 1. 2. &*
3. hoc tit. vtputa, ſi agatur contra clericos contu-
maces ſuper obedientia, ab eo quem conſtat eſſe
Archidiaconum, Decanum, plebanum *c. inter*

quatuor

Digitized by Google

quatuor c. his quæ c. dilecti de maior. & obed. Gemin. in c. 1. num 10. post Ioan. And. hoc tit. in 6. aut de iurepatronatus, *Gemin. in d. c. 1. num. xi. hoc tit. in 6.* Ex-
6 cipe primo † quando natura rei repugnat, vt minori petenti reſtitutionem aduerſus aditionem hæreditatis contra creditores ſolemniter citatos intra tres menſes non comparentes, præmiſſa cauſæ cognitione, permittitur diſceſſus ab hæreditate ſine periculo, & ex officio iudicis, datur curator hæreditati iacenti, *Auth. ſi omnes C. ſi min. ſe ab hæred. ſe abſtin.* Item ſi ij, à quibus libertatem præſtari oportet, euocati à prætore adeſſe noluiſſent, & cauſa cognita, prætor pronunciet libertatem his deberi, eodem iure ſtatus ſeruatur, ac ſi directo manumiſſi eſſent; *l. cum vero §. ſubuentum l. neque infantes ff. de fideicom. libert.* & poteſt poni exemplum in actione finium regundorum, in qua peto vt inter me & te ponantur termini, & tu non venis, certe iudex, parte abſente, poteſt facere interponi terminos *l. 3. C. fi. regund. & ibi Bart.*
7 *& DD.* Excipe ſecundo, quia non habet † miſſio locum contra poſſeſſorem contumacem, quando petitur eccleſia in titulum, ſiue vti beneficium, ne detur vitioſus ingreſſus, *c. 1. hoc tit. in 6. Pan. in c. contingit num. 16. de dol. & contum.* ſiue petatur obtinendum, ſiue obtentum, aut agatur poſſeſſorio recuperandæ *d. c. 1. et ibi gloſ. in verb. obtinendu & Can.* ſiue nullus poſſideat, vt puta, coelecti duo petunt, & alter eorum contumax eſt, *d. c. 1. & ibi gloſſ. in verb. poſſeſſore et Can.* imo non poteſt fieri miſſio in poſſeſſionem fructuum beneficij, *Gemin. in d. c. 1. numer. 7. et ibi Can.* quia in fructibus percipiendis magis attenditur ius corporis, ex quo percipiuntur, quā ius ſeminis ex quo oriun-
8 tur, *l. qui ſcit §. 1. ff. de vſur.* ſed ſi petatur † eccleſia tanquam proprietas, habet locum miſſio, vt ſi petatur tanquam vnita vel incorporata monaſterio, *c. 2. vt lit. non conteſt. etc. c. 1. & 2. hoc tit. cap. 1. & ibi Can. eod. in 6. c. 2. & Pan. in c. contingit num. xi. & ſeq. de dol. & contum.* nam multum intereſt, an de eccleſia agatur, vt de proprietate, an vero vt de beneficio ſiue titulo; nam primo caſu non eſt locus Clem. *diſpendioſam de iud.* quia non eſt cauſa beneficialis *gl. in d. clem. diſpendioſam in verb. beneficij, s & ibi Can. de iudic.* Permiſſa eſt permutatio, id eſt partes poſſunt paciſci de permutatione eccleſiarum vnitarum, & requiritur conſenſus ſuperioris duntaxat in expletione actus, propter alienationem, quæ interuenit in permutatione eccleſiæ; iuxta regulam̄, quod iura eccleſiæ non alienantur ſine auctoritate ſuperioris: *c. ad quæſtiones et ibi Pan. num. 5. de rer. permut.* beneficiorum in titulum poſſeſſorum pactione præcedente cōmutationes fieri non poſſunt, ſed pendent ex voluntate & arbitrio epiſcopi: *c. quæſitum c. cum olim de rer. permut.* item eccleſia poteſt præſcribi per eccleſiam iure proprietatis, vt eam habeat tanquam vnitam, vel tanquam ſubiectam, ad proprios vſus: *c. cura paſtoralis & ibi Pan. num. 1. de iurepat. et l. 2. & ibi gloſ. in verb ad menſam de exceſſ. prel.* ſed non poteſt quis præſcribere eccleſiam in titulum, vt eam habeat tanquam Prelatus, vel Rector, quando Epiſcopus ex ſuo officio vult videre inſtitutionem clerici, ſed ſi alius dicat ſe habere ius in beneficio, id quod aſſeuerat probat; *d. c. 1. & ibi gl. fin. verſ. & nota quod hæc regula de reg. iur. in 6. c. ex frequentibus de Inſtit. & ibi Can.* Tertio ſuper beneficio, quod petitur tanquam proprietas, poteſt tranſigi; ſecus ſi agatur de beneficio vt de titulo *c. ſuper eo & ibi gloſſ. 1. & Can. de tranſact.* Ef-
fectus † primi decreti ſunt diuerſi in actione rea- 9
li, quando conuentus abſens vel contumax, rem, quæ vendicatur, poſſidet, miſſus in poſſeſſionem ſtatim poſſidet ex communi opinione Legiſtarum; *l. 3. §. fin. & ibi gl. in verb. non poſſeſſionem Bart. & DD. ff. de acq. poſſeſ.* Poteſt expellere reum contumacem de poſſeſſione, fructus percipit & conſeruat; *c. quoniam §. in alijs & ibi gl. in verb. effectus vt lit. non conteſtata etc.* ſed reuocabiliter, quia miſſionem paſſus intra annum auditur, ſuper poſſeſſione & fructus recuperat, deductis expenſis, data cautione ſufficienti ſtandi iudicio, & refectis expenſis, & non mulctatur de æquitate canonica, *c. 1. de dol. & cont. & ibi Can. c. quoniam §. in alijs & ibi gl. in verb. effectus vt lit. non conteſt. etc. l. ſi quis emptionis §. pen. & ibi gl. in verb. poſſeſſor C. de præſcript. 30. vel 40. annor.* Canoniſtæ communiter tenent, quod miſſus in reali intra annum non conſtituatur poſſeſſor, *c. contingit & ibi glo. 1. de dol. & cont. c. fin. hoc tit. c. paſtoralis §. 1. in princ. & fin. de off. ordin.* in eo omnes conſentiunt, quod poſt lapſum anni veram & incommutabilem illius rei poſſeſſionem acquirat abſque vllo alio decreto, *d. c. contingit. & ibi gl. fin. d. c. paſtoralis §. 1. in fine*, & fructus lucretur, *l. ſi quis emptionis §. pen. C. de præſcript. 30. ann. Bart. in d. l. ſi finita §. Iulianus num. 51. ff. de damn. infect.* reſeruata contumaci quæſtione proprietatis; *c. 1. hoc tit. c. quoniam §. quod ſi vt lit. nō conteſt. etc.*

c. prout & ibi gl. fin. & Can. de dol. & contum. etiamſi intra annum propter rei potentiam, aut dolum non fuerit admiſſus in poſſeſſionem ſibi decretam, vel admiſſus ab ea fuerit expulſus, *c. contingit de dol. & contum.* contra tertium prohibentem, ne miſſus bona debitoris ingrediatur, datur actio in factum, quanti ea res ſit, *l. 14. ff. quib. ex cauſ. in poſſeß. eat.* ſi tertius ſoluendo fuerit; alias miſſus intelligitur poſſidere, ne propter dolum alienum, reus lucrum faciat, & actor damno afficiatur: *l. ſi. in fine princ. ff. de eo per quem factum erit etc. facit l. & eleganter §. ſi dolo ff. de dol.* ſi conuentus dolo fecerit, quo minus poſſideret, bona eius poſſidenda, & vendenda ſunt: *d. l. Fulcinius §. pen. in fine gloſſ. fin. in fine in l. cum proponas C. de bon. auct. iud. poßid.* annus non currit miſſionem paſſo, quando intra illum cautionem obtulit iudici, quę per eum non
10 fuerit recepta, *c. 2. hoc tit.* In actione † perſonali, pro qua hypotheca non eſt conſtituta, *l. fin. in pr. C. de bon. auct. iud. poßid.* Probato ſummatim debito per iuramentum, quia agitur de modico præiudicio; *l. cum proponas et ibi gl. in verb. conſtat et Bart. num. 3. & 4. Bald. ſub num. 1. & DD. & auth. & qui iurat & ibi DD. C. de bon. auct. iud. poßid.* Peruenitur ad primum decretum, quo actor mittitur in poſſeſſionem rerum abſentis, aut contumacis eius loci, cuius cura ad iubentem pertinet, *l. cum vnus §. is qui ff. de bon. auct. iud. poßid.* iuxta menſuram debiti declarati, non vt vere poſſideat, ſed detineat, & cuſtodiat, vt reus tædio affectus veniat reſponſurus, *d. auth. & qui C. de bon. auct. iud. poßid. l. poßideri §. fin. l. cum legati ff. quib. ex cauſ. in poſſeſ. eat. l. ſi quis §. denique ff. de acq. poßeſ.* nec eijcitur poſſeſſor contumax de poſſeſſione, *l. ſi finita §. ſi quis autem ff. de dam. infect. l. is cui 1. reſp. ff. vt in poſſeſ. legat.* & ita vterque erit in poſſeſſione diuerſo tamen reſpectu. Miſſionem paſſus colet agrum, & fructus colliget, miſſus vero eos cuſtodiet, & ſi venire expediat, vendet, ne ab iſto diſſipentur; *d. l. is cui §. qui legatorum & §. quin imo ff. vt in poſſeſ. legat. etc.* ſi miſſionem paſſus non colat, miſſus colit, colligit fructus, vendit & pretium ſeruat, *d. §. qui legatorum verſ. quod ſi hæres & §§. ſeqq.* fructibus autem non vtitur, *d. l. Fulcinius in princ. & ibi gl. 1. l. prætor in princ. ff. de bon. auct. iud. poßid.* niſi propter nimiam contumaciam prætor decernat, vt miſſus ex primo decreto fructus lucretur, *d. l. Fulcinius §. fin. & ibi Bart. & DD.* Filia quoque, neptis, proneptis, aut vxor defuncti, ſi nuptæ non ſint, nec ſuum quicquam habeant, legatorum ſeruandorum cauſa in bonis miſſæ, in cauſa veſcendi ea diminuent, *l. quæ legatorum ff. vt in poſſeſ. legat. etc. & ibi gl. fin.* Interpoſitum ad petitionem plurium, vel vnius veri creditoris, non putatiui, *l. cum vnus in fine princ. verſ. plane ff. de bon. auct. iud. poßid.* prodeſt omnibus aliis creditoribus, non officium iudicis, *l. ſi finita § ſi plures ff. de damn. infect.* ſed ius obligationis prætendentibus, *l. cum vnus & ibi poſt gloſſ. 1. Bart. l. de bon. auct. iud. poßid. d. l. is cui in pr. verſ. ſi plures legatarij & ibi Bart.* quia non hoc peregiſſe noſcuntur, quod in rem permiſſum videtur, nec libera perſona acquirit alteri, quia non ſibi quicquam acquirit, cui iudex permittit hoc, ſed aliquid ex ordine facit: *l. cum vnus in princ. verſ. & commodius ff. de bon. auct. iud. poßid.* & ſi ſunt eiuſdem tituli, concurrunt, *l. fin. C. de bon. auct. iud. poßid. & ibi gl. in verb. commoditatis l. is cui §. ſi plures & §. qui prior ff vt in poſſeſ. legat. etc. l. cum vnus verſ. & commodius videtur ff. de bon. auct. iud. poßid.* ſi vero ſunt diuerſorum titulorum, qui prior eſt tempore, potior eſt iure, *l. 2. C. qui pot. in pign. hab. & ibi gloſſ. ord. & add. & Bart. l. ſi & iura ff. qui pot. in pign. hab. & ibi gl.* Eo quod decreto iudicis miſſi, poſtquam inducti ſunt in poſſeſſionem bonorum debitoris, habeant pignus prætorium non conuentionale: *l. 2. C. qui poſt in pign. hab. & ibi gl. & DD.* verum alii creditores, quibus debitor obnoxius eſſe videtur, & iudiciali ſententia in poſſeſſionem rerum miſſi non ſunt, cum prioribus creditoribus bonorum debitoris detentoribus, tunc communionem habere poſſunt in rerum poſſeſſione, cum præſentes quidem, in vna eademque prouincia degentes, in qua & poſſeſſores rerum commorantur, intra duorum annorum ſpacia, abſentes autem intra quadriennium, creditoribus poſſeſſionem ante detinentibus, ſuum debitum certum faciant, citato debitore, vt veniat ad videndum fieri fidem de debito, *Bar. in l. cum vnus ff. de bon. auct. iud. poßid. num. 2.* & expenſas, ſecundum quantitatem debitorum, perſoluant eis, per ſacramentum eorundem manifeſtandas, qui eas adipiſcendæ gratia poſſeſſionis rerum ſuſtinuerunt, quia & ſecundum debita ſatis eis fieri explorati iuris eſt, æquum enim eſt plus expenſarum nomine præſtari ab eo, cui plus debetur, quam ab alijs poſt complera memorata tempora, nulla eis licentia eſt, eos, qui poſſeſſionem adepti ſunt, moleſtare, ſed actiones.

Digitized by Google

nes, quæ ex legibus ſibi competunt, contra ipſos
debitores exercere poſſunt: *l. cum apud veteres C.
de bon. auct. iud. poßid.* quod ſi creditor, cui per-
miſſum eſt poſſidere, poſtea receperit debitum
ſuum, cæteri poterunt peragere bonorum ven-
ditionem, *d.l. cum vnus in fine princ. ff. de bon. auct.
iud. poßid.* Datur in creditorem, qui in poſſeſſio-
nem miſſus eſt, actio in factum de eo, quod ex
bonis debitoris ad eum peruenit, & omne quod
in actione negociorum geſtorum veniret, ſi poſ-
ſet agi, reſtituendum eſt à creditore: ſi nondum
aliquid conſecutus ſit, actiones præſtabit; *l. credi-
tor §. datur 1. & 2. ff. de bon. auct. iud. poßid.* & tene-
tur facere inuentarium bonorum, & ſubnotatio-
nem inſtrumentorum; *l. cum plures ff. de bon. auct.
iud. poßid.* ideo cauti creditores poſt miſſionem
in poſſeſſionem rerum debitoris, ne corrumpan-
tur rationes, petunt bonis conſtitui curatorem,
quem maior pars creditorum elegerit, *d.l. creditor
l. 2. §. quæritur ff. de curat. bon.* Reus autem reuer-
ſus, etiam poſt lapſum anni recuperat poſſeſſio-
nem, ſiue detentationem, & admittitur ad pro-
ſecutionem cauſæ, reſarcito primitus actori om-
ni damno, & dato fideiuſſore de lite proſequen-
da, *Auth. & qui iurat C. de bon. auct. iud. poßid.*
11 In actione † hypothecaria ſiue contra princi-
palem debitorem ſiue extraneum mota miſſus in
poſſeſſionem ex primo decreto ob contuma-
ciam conuenti conſequitur poſſeſſionem ſicut in
actione reali, quam poteſt debitor intra annum
recuperare, ſolutis expenſis & præſtita cautione
de iudicio ſiſti, & poſtea creditor neceſſe habet
probare illam rem ſibi fuiſſe hypothecatam; poſt
lapſum anni, ſi debitor vult recuperare poſſeſſio-
nem, habet neceſſe aut ſoluere, aut probare rem
illã nunquam fuiſſe hypothecatã pro perſoluẽdo
debito, & ſic per lapſum anni onus probandi
transfertur in debitorem ſicut in actione reali,
*Bart. in l. 3. §. fin. numer. 4. ff. de acquir. poſſeſſ. quem
ibi ſuſe explicat Alex. numer. 19. 20. & ſeqq. & ibi Iaſ.
num. 24. atteſtatur de communi & DD.* Secundum
12 decretum † eſt ſecundus iuſſus iudicis, quo me-
diante actor conſequitur ius pleni dominij, vel
quaſi, & reus illud amittit in augmentum pœnæ,
propter perſeueratam & auctam contumaciam,
*l. prætoris & ibi gloſſ. l. ſi finita §. Iulianus & ibi gloſſ. &
DD. & gloſſ. mag. d.l. ſi finita §. ſi plures in verbo prius
ff. de damn. infect. l. 3. §. fin. ff. de acquir. poſſeſſ.* Inter-
13 ponitur † cauſa cognita, & reo iterum citato, *l. 4.
§. 1. verſ. ſi forte & l. ſi finita §. non autem ff. de damn.
infect. d. l. 3. §. fin. ff. de acquir. poſſeſſ.* perſonaliter, ſi
conuenitur actione perſonali reſidente in ſua
perſona, *d.l. fulcinius § 1. & §. quid ſit autem latitare
Innoc. in c. ſi aduerſarius numer. 2. hoc titul.* niſi ſemel
fuiſſet in iudicio vel niſi fuiſſet ſemel perſonaliter
citatus, vel aliter ei notificatum, ita quod præſu-
matur latitare, *Bald. in d.l. cum proponas numer. 2. C.
de bon. auct. iud. poßid.* vel ad domum, ſi conuenitur
& vitio rei ſuæ, vt in cauſa damni infecti, vel
noxali, quia tunc non requiritur latitatio, *d.l. ſi
finita § ſi forte l. 2. §. 1. ff. ſi ex nox. cauſ. ag. & c. Bart. in
d. l. ſi finita §. Iulianus numer. 29. & ſeqq. & ibi DD.*
poſt interuallum aliquid temporis ab interpoſi-
tione primi decreti arbitrio iudicis, *d. l. ſi finita §.
non autem d. l. cum proponas & ibi gl. in verb. hoc tem-
pore & DD.* implorato officio iudicis nobili, *d.l.
ſi finita §. ſi plures & ibi gloſſ. in verbo prius & ibi Bart.
in §. Iulianus nu. 40.* quia eſt mixti imperij, *l. iubere
cauere ff. de iuriſd. omn. iud. l. ea quæ §. magiſtratibus ff.
ad municip.* & debito plene † probato per teſtes 14
vel inſtrumenta, *l. fin. §. fin. ibi & debiti cautionem
oſtenderit C. de bon. auct. iud. poſsid. Bart. in d. l. cum
proponas numer. 5. C. eod.* in omnibus † actionibus 15
perſonalibus, *d.l. cum proponas.* & in omnibus ca-
ſibus, in quibus per primum decretum non eſt
plene conſultum, Exempli gratia, vigore miſſio-
nis factæ ex primo decreto, vt caueatur legato-
rum nomine, non poteſt perueniri ad ſecun-
dum decretum, *l. is cui legatorum ff. vt in poſſeſſ. le-
gat. ſeu fideicom. &c.* quia per primum decretum
iam conſecutus eſt quod petit; ipſe enim petit
non legatum, ſed petit ſibi caueri nomine legati,
& poſſeſſionem illam ex primo decreto habet
vice cautionis: *l. poſtquam in princ. verſ. non enim ex-
igitur, ff. vt legat. & fideicom. nom. caueat. d.l. ſi finita
§. ſi quis damni l. de bonis §. qui pupillo ff. de Carb. edict.*
ſi vero legatarius petijt legatum actione ex te-
ſtamento, & hæres eſt contumax, & facta fuit
miſſio ex primo decreto; tunc quia per primum
non eſt ſibi conſultum, peruenitur ad ſecundum,
l. 1. l. fulcinius ff. quib. ex cauſ. in poſſeß. eat. quamuis
bona ex primo poſſeſſa non ſint; quia nihil forte
fuerit quod poſſideatur; aut ſine controuerſia
non poſſideatur, *l. quamuis ff. de bon. auct. iud. poßid.*
vt ſi propter naturam rei, veluti ſi prædium man-
datum ſit, aut propter latronum potentiam non
potuit poſſideri, id eſt adipiſci: *l. cum vnus §. fin. &
ibi gloſſ. antep. & pen. ff. de bon. auct. iud. poßid.* etenim

Digitized by Google

quando quis non poteſt ingredi, ex ſolo aſpectu,
quæritur cuſtodia & pignus prætorium, *Bart. in
d. l. cum vnus §. fin. d. l. ſi finita §. item videamus verſ.
illud & § pen.* creditor qui in poſſeſſionem miſſus
eſt, perinde habetur, ac ſi bona poſſeſſa fuiſſent,
d. l. quamuis ff. de bon. auct. iud. poßid. ac ex tunc cur-
rit biennium & quadriennium alijs creditoribus
de quo, *in l. fin. C. de bon. auct. iud. poſsid.* Præterea ſi
aliquid debitori obuenerit, ita poteſt poſſideri
ſine noua iudicis voluntate, ſicut poterat tunc,
cum interpoſitum fuit decretum: quod procedit
etiam hodie quando eſt facta miſsio pro rata de-
biti, & non erant tot bona, quot ad debitum ſuf-
ficiebant, ſi poſtea aliquid inuenerit vel acceſſerit
in bonis debitoris, nam vt dictum eſt, contra-
ctum eſt pignus prætorium in his bonis, quæ
tunc poſſideri non poterant, & paria ſunt, rem
non poſſe reperiri, vel non poſſe poſſideri, nec o-
pus eſt alia miſſione, *gloſſ. in d. l. quamuis Bart. in d. l.
cum vnus §. fin.* licet regulariter pignus prætorium
non conſtituatur, niſi ventum fuerit in poſſeſſio-
16 nem *l. non eſt in fine ff. de pign. act.* Effectus † ſecun-
di decreti varij ſunt. Vbi quis poſſidere iuſſus eſt,
dominus deijciendus erit de poſſeſſione, *d. l. ſi fi-
nita §. vbi autem.* & erit miſſus dominus, vel præ-
ſcribet, de cætero fructus faciet ſuos, *l. prætoris d. l.
ſi finita ff. de damn. infect. l. electio §. fin. in fine l. & ge-
neraliter in fine ff. de noxal. act.* & nequaquam locus
erit cautionis oblationi, cæterum nullus finis rei
inuenietur, *d. l. ſi finita §. poſtea autem.* Quandoque
res creditori datur in ſolutum, & efficitur domi-
nus, & reus rediens, audietur intra biennium, vo-
lens ſoluere debitum, *l. fin. C. de iur. dom. impet.*
Quandoque iubentur res venundari, *d. l. fulcinius
§. 1. d. l. cum proponas.* & habebit emptor obliga-
tum eum, cuius bona ſunt vendita: *l. ſi ob cauſam
C. de euict.* ſed vt poſſit perueniri ad venditionem
quinque requiruntur, *d. l. fulcinius § cum hoc & ibi
gloſſ. in verbo oportet Bald. in d. l. cum proponas num. 1.
ponit 7 requiſita.* primo, quod procedat miſſio ex
primo decreto, *d. l. cum vnus in princ. verſ. nec videbi-
tur.* ſecundo, quod latitet fraudationis cauſa, *d. l.
fulcinius §. cum hoc.* contra abſentem & non lati-
tantem decernitur miſſio non venditio, *l. 2. & ibi
gloſſ. in verbo poteſtatem l. in poſſeſſionem ff. quib. ex
cauſ. in poſſeß. eat. l. item ait prætor in fine ff. ex quib.
cauſ. maior.* Tertio, quod poſt miſſionem & ante
venditionem labatur tempus ſtatuendum arbi-
trio iudicis, *gloſſ. pen. in d. l. cum proponas.* Quarto,
quod de debito conſtet plene. *l. fin. §. fin. C. de bon.
auct. iud. poßid. l. eo tempore ff. de pecul. Bart. in d. l. cum
proponas num. 5.* Quinto, quod venditio fiat ex
ſententia iudicis, ex pretio creditori ſatisfiat, re-
ſiduum deponatur in ædem ſacram, vt de eo cæ-
teris creditoribus poſtea venientibus, facta fide
plena de debito, abſq; alio proceſſu poſſit ſatiſ-
fieri, & de his fiat publicum inſtrumentum per
notarium, quod inſinuari debet geſtis interue-
nientibus apud defenſorem locorum, ſiue tan-
tum ex pretio, quantum debetur, ſiue plus, ſiue
minus colligetur, *l. fin. § fin. C. de bon. auct. iud. poß.*
Quando autem contra minorem procedi valeat
ad bonorum venditionem Vide, *Mynſing. obſ. 80.
cent. 2.* Quandoque ſtatuitur tempus, vt audiatur
de proprietate, & lapſo tempore non auditur vl-
terius, *l. à quo ff de dam. infect. l. diffamari C. de ingen.
& manum. l. ſi ea C. qui accuſ. non poſſ. l. Titia ff. de ac-
cuſ.* Quandoque denegatur petitio dominij, *l.
quamuis ff. de damn. infect.* interdum vſusfructus
& dabitur victori, *l. ſi cum vſufructuarius ff. ſi ex nox.
cauſ. agat. d. l. quamuis & ibi gloſſ. 1. ff de damn. infect.
l. ſi ex duobus § ſi plures ff. de nox. act.* & diuerſos pro-
ducit effectus, prout alijs varijs modis interponi-
tur, vt late per Bart. in d. l. ſi finita §. ſi de vectiga-
libus ff. de damn. infect. qui videatur. Si † reus 17
poſt litem conteſtatam contumaciter (ex ſola
abſentia abſque contumacia non poteſt perueni-
ri ad diffinitiuam ſententiam) *l. furioſo & ibi Bart.
ff. de re iudic. l. ea quæ C. quom. & quand. iud. &c. Iaſ.
in l. properandum §. ſin autem in fine C. de iud. poſt
Bart. ibidem nu. 4.* ab fuerit, eremodicium contra-
hitur, & iudex, actore petente, cum omni ſubtili-
tate cauſa requiſita, ſi ex actis obnoxius fuerit in-
uentus, contra abſentem promit definitiuam,
condemnatoriam, quæ mandatur executioni
contra res contumacis, nulla licentia ei, vel alij,
perſonam eius ſolam prætendenti, concedenda
contradicendi vel appellandi, cum in poſſeſſio-
nem actor mittitur, nec ſi reuerſus fuerit & vo-
luerit fideiuſſores dare, & poſſeſſionem recupe-
rare, audietur, *d. l. properandum §. ſin autem & ibi
Bart. Alex. & Iaſ. & DD. communiter l. etiam ſi con-
demnatus ff. vt in poſſeß. legat. ſeu fideicomm. &c.* quia
hæc miſſio fit, quia non ſoluit, & non ideo, quia
non venit, & ideo poſſeſſionem non recuperat,
niſi ſoluat, *l. ſi pecunia in fine ff. vt in poſſeß. legat. ſeu
fideicomm. &c.*

Digitized by Google

Vt lite pendente nihil innouetur.

Titulus XVI.

SVMMARIA.

1 Poſſeſsio, aut eius commodum, numquam tollitur per litem.
Nec datur inhibitio in præiudicium poſſeſſoris.

2 Litiſpendentia varie inducitur. quoad perpetuandam iuriſdictionem, quando citatio emanauit.

3 Quoad peruentionem inducendam, per citationem contra reum executam.

4 Quoad inualidandam gratiam & reſcripta à communi domino impetrata, eo ipſo quod tempore priuilegij vel reſcripti cauſa reperitur commiſſa.

5 Quoad reuocationem attentatorum, ſufficit negocium eſſe captum in præiudicium actoris, ſed quoad præiudicium rei, poſtquam citatio à iudice emanata ei legitime fuerit inſinuata, & afficit iudicem & partes collitigantes.

6 Tertius qui non eſt in lite non attentat, nec contra eum attentatur.

7 Limita quia litiſpendentia inter plures coelectos, præſentatos, & gratiatos impedit eos ad quos pertinet electio collatio, præſentatio, vt nullatenus procedere poſsint ad electionem, collationem, præſentationem ſi contingat aliquem ex collitigantibus mori, renunciare, aut à proſecutione litis excludi, donec contra ſuperſtitem lis fuerit finita.

8 Limita ſecundo, quando tertius adhæret parti attentanti, vel iudici, vel habet cauſam à parte vel iudice.

9 Lis dicitur pendere quoad vitium litigioſi reſpectu actoris, per preces ſummo Pontifici oblatas & iudici inſinuatas ſuper beneficio, decretam ad eius inſtantiam citationem, reſpectu rei poſtquam citatio à iudice emanauit, & legitime peruenit ad ipſum, aut ſtetit per eum, quo minus perueniret.

10 In actione reali, in qua contenditur de dominio vel quaſi, efficitur res & actio litigioſa per ſolam conuentionem.
ſi vero contenditur de alio iure, res nunquam efficitur litigioſa, niſi conſeſſoria proponatur pro vſufructu, ſed actio per litis conteſtationem.

11 In perſonali actione, in qua contenditur de aliquo opere facto in re, res nunquam fit litigioſa, ſed actio per litis conteſtationem.
ſi vero contendatur de re ipſa, litigioſa fit res & actio per litis conteſtationem.

12 In vniuerſali mixta, res & actio fit litigioſa per ſolam citationem.
In particulari mixta res & actio fit litigioſa per litis conteſtationem.

13 Vitij litigioſi ſex effectus.

14 In Beneficialibus, quando lis pendet principaliter ſuper beneficio, cenſetur beneficium litigioſum, & non poteſt conferri per ceſſum vel deceſſum.

15 Si vero lis pendet acceſſorie ſuper beneficio, tunc beneficium non eſt litigioſum, & tenet reſignatio & collatio alteri facta lite pendente, niſi lata fuerit ſententia adiudicatoria ſuper beneficij priuatione.

16 Lis conteſtata ſuper poſſeſſorio, non facit beneficium litigioſum.

17 In Beneficialibus lis finitur multis modis primo, morte vtriuſque collitigantis.

18 Secundo, morte actoris, ſed non morte rei.

19 Tertio, per definitiuam executioni demandatam, per ſententiam quæ tranſiuit in rem iudicatam ſed non executam lis finitur quando ſententia lata fuit in fauorem poſſeſſoris. ſi vero iudicatum fuerit pro actore, durat lis.

20 Quarto, ſi rem cedat liti & cauſa quoad ipſum cedentem, ſed non extinguitur quoad actorem committentem niſi ſecuta poſſeſsione.

21 Quinto. per ceſsionem iuris, litis & cauſæ in manibus ſuperioris.

22 Sexto. deſertione.
Septimo ceſſatione.

23 In attentatorum reuocatione datur via ordinaria per libellum, & extraordinaria per officium Iudicis.

24 Officio iudicis non videtur eſſe locus quando per viam ordinariam agi poteſt, in quo non ſeruatur ordo iuris.

25 Petens reuocationem debet probare attentatum, & ſtatum in quo erat, ſed non poſſeſsionem niſi ille, contra quem petuntur attentata reuocari, de iure communi præſumatur poſsidere.

26 *Attentatorum reuocatio peti poteſt in quacunque parte iudicij vſque ad concluſionem in cauſa excluſiue.*

27 *Impedit proceſſum ad vlteriora.*

28 *Condemnatus de attentatis debet ea purgare, & qualiter fiat illa purgatio.*

29 *Sententia ſuper reuocatione attentatorum eſt interlocutoria, tranſit in iudicatum quoad iudicem.*

30 *Attentatorum remedium quibus caſibus ceſſet.*

31 *Attentata interdum reijciuntur per commißionem arbitrio Rotæ.*

DOlvs, & contumacia actoris, & rei puniuntur; res vero in litigio deducta, in eodem
ſtatu poſita remanet, in quo erat ante introductam litem, præiudicijs omnibus inde ſubmotis;
ideo compilator ponit regulam, vt lite pendente &c. Hinc poſſeſſor ſemper vtitur fructibus lite
pendente, *c. volumus 16. quæſt. 4. cap. 1. hoc tit. 8. quæſt. 4. in ſumma & c. nonne & vtrobique gloß.* quæ
etiam non impedit quin habens poſſeſſionem ciuilem, poſſit recuperare naturalem, quia dicitur continuare in poſſeſſione, & remouere turbationes: *l. 1. §. interdictum & ibi poſt gloß. Bart. n. 3. & DD. ff. vti poßid. Iaſ. in l. clam poßidere §. qui ad nundinas num. 53. & ibi DD. communiter ff. de acquir. poſſeß. Menoch. remed. 3. retinen. num. 29. Greg. xv. deciſ. 203. num. 3. & ſeqq. & ibi annot. limitat 2. mod.*
1 poſſeſſio † enim, aut eius commodum nunquam
tollitur per litem, *c. 2. hoc tit. l. 2. C. de prob. c. cum veniſſent de reſtit. ſpoliat. l. illud ff. de petit. hæred.* vel eius continuatio, *l. non ideo l. lite & ibi gloß. fin. C. de lib. cauſ. gloß. fin. in c. non ſolum & ibi Can. de appell. in 6. Clem. 2. & ibi gloß. in verbo innouari & Can. hoc tit. Greg. xv. deciſ. 557. nu. 1. & ibi annot.* nec datur inhibitio in præiudicium poſſeſſoris, *Gail. obſ. 145. lib. 1. Franc. in c. cum teneamur num. 1. & 7. de appell. & ibi Can. Rot. deciſ. 44. de appell. in nou. Gail. obſ. 147. in princ. lib. 1.* Imo inhibitus continuando poſſeſſionem non attentat, *cap. 1. vt lit. pend. Lancell. de attent. p. 2. c. 1. limit. 1. mand. de inhib. quæſt. 23.* neq; ſpoliat, *c. olim. 1. de reſtit. ſpoliat. Rot. deciſ. xj. eod. in no. c. cum veniſſent de reſtit. ſpoliat.* etiamſi adeat Iudices laicos, *Pariſ. conſ. fin. n. 8. vol. 4. Rot. diuerſ. deciſ. 81. ſub nu. 1. part. 1.* quia poteſt propria auctoritate poſſeſſionem continuare, *l. 1. C. vnde vi l. 3. §. cum igitur ff. de vi & vi arm. Achil. deciſ. 36. de appell.* etiam quando poſſeſſionem habet ex conſuetudine, *Zab. in Clem. 2. num. 7. vt lit. pend.* & abſque citatione præſertim quando inhibitus humaniter promonuit eum qui ad ſolutionem tenetur, *Pan. in c. venerabili nu. 3. de cenſib.* ſed ex cauſa permittitur deſcriptio, *Caſ. deciſ. 3 de cauſ. poſſeß. & propriet l. 1. §. pen. ff. de vent. in poſſeß. mitt. l. vnic. & ibi gloſſ. addit. & DD. C. de prohib. ſequeſt. pecun.* & in crimine dilapidationis ſequeſtratur poſſeſſio à poſſeſſore, antequam ſit conuictus, *c. quia es 3. quæſt. 2. & ibi gloſſ. mag.* imo priuilegium à principe impetratum, per quod priuatur quis, ſine cauſæ cognitione, lite pendente vſu ſuæ poſſeſſionis, tanquam ſubreptitium non valet, *c 1. & ibi gloſſ. 1. hoc tit. Pan. num. 6. l. nec auus C. de emancip. lib. c. cauſam el. 2. de teſtib. c. quod ſuper his de fid. inſtrum.* etiamſi factum eſſet motu proprio, & lis non doloſe fuerit tacita, *c. dilectus hoc tit. & ibi Pan. & Bald. nu. 1. & Can. late Iaſ. in l. ſupplicare nu. 2. C. eod.*
Litiſpendentia † varie inducitur, propter multi- 2
plices eius effectus: Omiſſis effectibus litiſconteſtationis, de quibus dictum eſt ſupra de litiſconteſt &c. quoad perpetuandam iuriſdictionem dicitur lis pendere; quando citatio emanauit, etiamſi ad citati notitiam non peruenerit, *c. gratum & ibi gloſſ. in verbo captum & Can. de offic. deleg.*
quoad † præuentionem inducendam, per cita- 3
tionem contra reum legitime executam: *c. propoſuiſti & ibi gloſſ. & Can. de foro compet. l. ſi quis poſtea ff. de iud. Anch. in c. ſi duo num. 4 de procur. in 6. Caſtr.*
in l. pluribus num. 5. ff. de proc. quoad † inualidan- 4
dam gratiam, priuilegium vel reſcriptum à communi domino impetrata, eo ipſo, quod tempore priuilegij vel reſcripti reperitur cauſa commiſſa, licet non ſit proceſſum ad alium actum. *c. cauſam el. 2. & ibi gloſſ. & Can. de teſtib. l. tutor petitus & ibi not. ff. de excuſat. tut. c. dudum de priuil. c. dilectus gl. in cl. 2. in verbo citatio hoc tit. c. prudentiam §. ſexta & ibi Pan. num. 9. & Felin. in c. ſuper quæſtionem nu. 6. & 9. ff. de off. deleg.* nam lis decidenda eſt ſecundum iura, quæ obtinebant tempore cœptæ controuerſiæ, & non ſecundum priuilegium lite pendente conceſſum; niſi in eo de lite pendente expreſſa fiat mentio: *c. 1. 1. reſp. de conſ. vtil. vel inutil. d. c. dilectus & ibi Pan. numer. 1. & 8. & ſeqq. & Can.* & ſi ſint plures lites, vna ſuper beneficio, altera ſuper fructibus, debet de eis fieri expreſſa & ſpecialis mentio, nec ſufficit generica per clauſulas, cuius litis ſtatum, &c. nec non ſuper quibuſdam alijs rebus &c. pendet lis, *Iaſ. in l. ſupplicare ſub n. 2.*

C. hoc

Digitized by Google

C.hoc tit. Caſ.deciſ. vnic. de cleric. non reſid. numer. 4. & ſeqq. ſecundum quoq; reſcriptum debet facere mentionem de primo, aliter non valet, dictum eſt
5 titulo de reſcript. Quoad † reuocationem attentatorum, ſufficit negocium eſſe cœptum, Clem. 2. & ibi gloſ. 1. hoc tit. c. olim. & ibi Felin. ante n. 1. verſ. quando autem dicatur cœptum &c. & Ioannes de anania num. 3. Anch. num. 4 Franc. Aretin. num 8. & Can. de accuſ. vt quia fuit appellatum, inquiſitio impetrata, iter arreptum ad Papam, c. de priore de appell. in præiudicium actoris impetrantis & appellantis: Rot. deciſ. 4. hoc tit. in antiq. Rot. deciſ. 6. hoc tit. in nou. gloſſ. in Clem. 2. ſuper verbo citatio hoc tit. & ibi Can. quoad præiudicium rei, poſtquam citatio emanata à iudice competente, ex qua cognoſcere potuerit, qua de re futura ſit controuerſia, ei legitime fuerit inſinuata, Zab. in Clem cum lite nu. 2. & ſeqq. hoc tit. Mynſing obſ. 26. cent. 4. abſque alia probatione iuris ipſius litigatoris, in cuius præiudicium eſt aliquid attentatum, Franc. in c. 1. num. 5. hoc tit in 6. & ibi Gemin & Can. de approbat. à Rota Achil. deciſ. 6. de reſcript. Bellam. deciſ. 552. & ſuſpendit cauſam petitorij, & poſſeſſorij, c. ex parte 2. de appell. c. non ſolum eod. in 6. Caſſad. deciſ. 4. numer. 3. de dilat. Caputaq. deciſ. 52. part. 3. pulchre Io. Monach. in c. cupientes num. 146. & 147. de elect. in 6. & afficit iudicem ac partes litigantes, l. creditor mandatorem ff. mand. & ibi gloſ. in verbo poſſe & DD. c. Romana §. in alium de appell. in 6. & ibi gloſ. in verbo alium & Can. Rot. deciſ. 2. hoc tit. in antiq. ideo ſi reus & poſſeſſor beneficij lite pendente transferat poſſeſſionem in alium, permutando, vel reſignando, aut alio modo, reuocatur per viam attentati etiam reſignante mortuo contra reſignatarium ſuperſtitem, eo tamen vocato, Rot. deciſ. 3. in nou. hoc tit. c. licet epiſcopus & ibi poſt gloſ. in verbo te non vocato Can. de præb. in 6. quia habet cauſam ab attentante: Rot. diuerſ. deciſ. 422 part. 1. late Bart. in l. creditores ſub num. 23. C. de pign. & hypoth. Butr. in c.
6 quia V. numer. 13. & ibi Can. de iud. non † afficit tertium qui non eſt in lite, c. non ſolū & ibi gloſ. in verb. reducendum de appell. in 6. & ibi Io. And. ſub. num. 6. verſ. quærebat Garz. d. c. Romana §. in alium l. 1. §. 1. ff. de litig. Franc. in c. bona numer. 8. verſ. & intellectus de appell. Rot. d. deciſ. 3. num. 2. hoc tit. in nou. Caputaq. deciſ. 178. part. 2. contra quem nec attentatur nec is attentat, Achil. deciſ. 28. de appell. l. creditor ff. mandati & ibi gloſſ. mag. & DD. c. Romana §. in alium de appell. in 6. & ibi Can. Rot. Faſtoli dub. 19. gloſſ. mag. in c. non ſolum in verbo reducendum & ibi Can. de appell. in 6. arg. l. quoties C. de iud. & ibi not. & ideo ſi capit poſſeſſionem vacantem, vel de manu tertij, non collitigantis, non attentat, Mohed deciſ. 4. 8. & 10. hoc tit. Rot. deciſ. 2. eod. in antiq Put. deciſ. 28. libro 1. c. Romana §. in alium de appell. in 6. l. creditor mandatorem & ibi gloſſ. 2. & DD. ff. mand. Lancell. de attent. part. 2. cap. 4. de attent. lit. pend. numer. 326. & ſeq.
Limita primo, quia † propter cauſæ connexita- 7
tem litiſpendētia inter plures & ſolos coelectos, præſentatos (quando præſentati agunt pro inſtitutione, dicitur lis ſuper titulo beneficij) Card. Seraph. deciſ. 990. ſub nu. 3. c. relatum ibi vendicare c. pen. ibi per intitulationem huiuſmodi de iurepat. gratiatos, impedit eos, ad quos electio, collatio, præſentatio pertinet, vt nullatenus procedere poſſint ad electionem, collationem, præſentationem, quando contingit aliquem ex collitigantibus ſuper electionibus, præſentationibus, collationibus de ſe celebratis, nullo eorum poſſidente, lite pendente mori, renunciare, aut proſecutione litis quoquo modo excludi, donec contra ſuperſtitem lis finita fuerit, ac attentata electio &c. ipſo iure iuribus euacuatur, c. 1. hoc tit. in 6. & ibi Arch. num. 1. Anch. ante n. 1. & Can. & quæretur etiam de iure poſt mortē, vt ſciatur de iure ſuperſtitis coelecti: item propter eligentes, vt ſciatur an penes ipſos, aut penes quos, ex ipſis, remaneat electio an vero ſit ad ſuperiorem deuoluta, c. cum vintonien. c. quanquam ſit de elect. Idem iuris eſt ſi vnus ſit petitor, alter poſſeſſor, & vterq; contendat beneficium ad ſe ſpectare, & alterum contingat cedere, vel decedere lite pendente, quia non ſolum prohibitum eſt deueniri ad aliam collationem, electionem, præſentationem, ſed etiam non poteſt alius ſurrogari in locum & ius cedentis, vel decedentis, donec ſuperſtes, vel is cuius intereſt, cauſam proſequitur, præterquam à ſummo pontifice, qui prouidendo non attentat, cum ſit ſupra ius, Rot. deciſ. 25. ſub num. 4. de reſcript. in nou. Bellam. 748. circa finem Rot. diuerſ. deciſ. 641. num. 12. part. 1. Greg. xv. deciſ. 2. c. propoſuit. de conceſſ. præb. licet poſſeſſio vigore dictæ prouiſionis capta poſſit eſſe attentata, Greg. xv. deciſ. 10. l meminerint. C. vnde vi c. cum qui in princ. de præb. in 6. l. nemo C. de acquir. & ret. poſſeſſ. ſi ſecus actum fuerit eoipſo irritum habetur, Clem. 1. §. ſi vero hoc tit. c. 2. eod. in 6. prætenſaque intruſio contra d. c. 2. via attentatorum reuocatur, & vigore ſententiæ latæ in poſſeſſorio contra

Digitized by Google

contra defunctum, poteſt capi poſſeſſio beneficij, al[illegible] ſurrogato ab ordinario non citato, nec audito, *Rot. deciſ. 17. de reſtit. ſpoliat. in antiq. Felin. in c. cum olim. num. xj. de re iud. Pan. in c. ex inſinuatione num. 6. de appell. & ibi Can.* & intruſo ſpoliato, non competit remedium recuperandæ, *Rot. d. deciſ. 17. Caſſad. deciſ. 9. nu. 4. & 5. de cauſ. poſſeß. & prop. arg. not. in c. vt noſtrum de appell. & in c. ſi eo tempore de elect. in 6. Rot. deciſ. 3. de reſtit. ſpoliat. in nou. & ibi addit. 2. in terminis noſtris.* & licet ſit reus & poſſeſſor non poteſt dare obiectus contra ius actoris, aut excipere de iure tertij, *Rot. deciſ. 5. hoc tit. in antiq. arg. c. inter cætera & ibi gloß. in verb. irritum Anchar. nu 4. & Can. de præb.* quia eius poſſeſſio caret iuris adminiculo, propter decretum appoſitum in d. c. 2. hoc tit. in 6. Patronus quoque laicus, lite pendente inter ſolos præſentatos, impeditur præſentare, *Creſc. deciſ. 10. de iurepat. Franc. in c. 1. num. 3. & in c. 2. n. 6. hoc tit. in 6. & vtrobique Can. Garz. de benef. part. 5. cap. 9. §. 1. num. 217.* niſi poſt præſentationem factam de vno ante litem, poſt litem cumulando præſentaret, intra ſtatuta tempora collitigantem, alias voces patronorum habentem; quia ceſſat ratio d. c. 2. hoc tit. in 6. & altera iſta præſentatio poſt litem aperit viam, vt lis citius decidatur; quia clarum eſt, quod habens plures voces debeat præferri, *Roch. in tract. Iuriſpat. in verbo honorificium 23. quæſt. Lamb. de iurep. 12. art. 6. quæſt. princ. 1. part. lib. 2. Garc. de beneſ. part. 5. cap. 9. §. 1. nu. 220. & ſeqq.*

8 Limita ſecundo † quando tertius adhæret attentanti parti, vel iudici, *Pan. in c. bona ſub num. 16. de appell. & ibi Prepoſ. ſub num. 19. verſ. ſecundo fallit, qui ponit ſex alias fall. Fel. in c. exceptionem numer. 25. verſ. confirma vtiliter de except. & in c. cum ſuper ſub num. xi. verſ. pro iſtis facit de re iud. Rot. Biſig. deciſ. 4. de appell.* vel habet cauſam à parte, vel à iudice, *l. ſi late §. fin. l. exceptio ff. de except. rei iud.* etiam in beneficialibus, in quibus prouiſus per reſignationem, aut permutationem dicitur cauſam habere à reſignante, & compermutante, ſecus in prouiſione per obitum, *c. non ſolum & ibi gloſſ. in verb. reducendum & Can. de appell. in 6. c. 2. & ibi gl. in verb. malitioſe vt lit. pend. in 6. Rot. diuerſ. deciſ. 1147. part. 3. lib. 3. Greg. xv. deciſ. 14. numer. 7. Rot. deciſ. 3. vt lit. pend. in nou. Rot. Farin. deciſ. 705. num. 1. & 3. part. 1.*

9 Quoad vitium litigioſi † lis dicitur pendere reſpectu actoris per iudiciariam conuentionem, vel preces principi oblatas, & iudici inſinuatas ſuper beneficio, *c. 1. & ibi gloſſ. in verb. indiſtincte de ſequeſt. poſſeſ. & fruct. & ibi Can. c. paſtoralis de cauſ. poſſeß. & prop. l. ordinarij C. de rei vend.* ſuo, aut ſibi collato, non tanquam ſibi debito, aut conferendo per prouiſionem in forma dignum, aut commiſſaria; quia huiuſmodi mandata ſolum dant facultatem implorandi officium iudicis, quod eſt quædam perſonalis actio: *Innoc. in c. cum M. num. 9 circa finem de conſtit. Bald. in auth. litigioſa num. 1. C. de litig. Greg. xv. deciſ. 305. num. 5. & ibi late annot. & deciſ. 335. & ibi annot.* aut moleſtationibus beneficij, *Caſſad. d. deciſ. 6 de reſcript. & deciſ. 9. num. 8. & xv. de cauſ. poſſeſ. & propriet. c. 2. de renunc. & ibi Pan. cap. 1. de confirm. vtil vel inutil.* vel ſi cauſa à principio ſit mota tam ſuper ſpolio, quam iactationibus, & toto negocio principali, *Caputaq. deciſ. 177 part. 2. Caſſad. deciſ. 6. de reſcript. & deciſ. 9. num. 13. de cauſ. poſſeſ. etc. c. cum olim el. 1. & ibi Can. de offic. deleg.* etiam litteris non expeditis, *Staphyl. de lit. iuſt. §. bis ita generaliter nu. 13. Sarnen. in compend. vtriuſque ſign. num. 41. verſ. & licet vt dixi propter d. clauſulam Rot. diuerſ. deciſ. 98. lib. 1. part. 3.* & decretam ad eius inſtantiam citationem, etiam antequam eam exequatur, *gloſſ. in c. vt debitum de appel. Fel. in c. ſuper litteris num. 13. de reſcript. Roman. conſ. 330. ſub nu. 2. Rot. deciſ. 17 num. 3. de dol. & contum. in nou. & deciſ. 6. hoc tit. in nou. & deciſ. 4. eod. in antiq.* Reſpectu rei poſtquam citatio à iudice competente emanauit & legitime peruenit ad ipſum, vel per eum ſtetit, quo minus perueniret, cum tali expreſſione, quod eo ipſo potuit inſtrui, ſuper quo conueniatur. *clem. fin. hoc tit.* In Curia Romana inducitur litis pendentia eo ipſo quod quis per curſorem citatur ad dicendum contra commiſſionē, licet non exprimantur ea, de quibus *in d. clem. fin.* quæ nō habet locum in citatione, quæ fit in curia, ſed ſolum in ea quæ mittitur ad partes. *Rot. deciſ. 9 hoc tit. in nou. Rom. conſ. 279. milis in repert. verſ. litis pendentia inducitur.* Litis motio iniuſta nō inducit vitium litigioſi, *Rot. Biſing. deciſ. 2. in fine de rer. permut. Caſſad. deciſ. 1. num. 3 hoc tit. Franc. in c. 1. ſub n. 1. verſ. limita tamen textum hic &c. eodem in 6.* & in eo inſpicitur tempus commiſſionis, *Creſc. deciſ. 19. de prob. Innoc. in c. ex conqueſtione num. 2. de reſtit. ſpoliat. & ibi Hoſt. & Can.* In actione † reali in qua 10
principaliter contenditur de dominio, vel quaſi, efficitur res & actio litigioſa per ſimplicem conuentionem: *Auth. litigioſas C. de litig.* ſi in ea principaliter contenditur de alio iure, vt in confeſſoria, ne-

Digitized by Google

ria, negatoria, hypothecaria, tunc res non ſit liti-
gioſa, ſed actio per litis conteſtationem, *Auth. de*
litig. in princ. ver. ab hoc autem, niſi confeſſoria pro-
ponatur pro vſufructu, qui ſit litigioſus ſola con-
uentione, quia vſusfructus pars dominij eſt, aliæ
autem ſeruitutes non ſunt partes dominij, *gloſſ. in*
d. auth. litigioſas in verb. dominio & ibi Bald. numer. 2.
& 3. C. de litig. Mynſ. obſ. 55. in princip. cent. 1. In a-
21 ctione † perſonali, in qua non contenditur de re-
ipſa, ſed de aliquo opere facto in re, ipſa res nun-
quam ſit litigioſa, etiamſi illa actio ſit in rem ſcri-
pta, *l. quanquam §. 1. ff. de aq. plu. arc.* ſed ipſa actio
per litis conteſtationem, *l. 2. C. de litig.* in qua con-
tenditur de reipſa, litigioſa ſit res & actio per litiſ-
conteſtationem, *d. l. 2. C. de litig. Imol. in c. cum M.*
num. 35. de Conſtit. & ibi Can. Bart. in l. 1. §. 1. n. 2. ff. de
22 *litig.* In actione † vniuerſali mixta, efficitur liti-
gioſa res & actio per ſolam controuerſiam ſiue
citationem: *l. Diuus Pius & l. ſed etſi §. ſi ante ff. de*
petit. hæred. l. alienationes ff. famil. erciſ. in particulari
mixta res & actio ſit litigioſa per litiſconteſtatio-
nem. *l. 1. C. communi diuidundo & ibi gloſſ. pen. & DD.*
Pan. in c. Eccleſia el. 1. num. 7. & ſeq. vbi late diſtinguit
hoc tit. Lis ſuper poſſeſſorio tantum, non facit
rem litigioſam, *gloß. 1. in c. 1. de confirm. vtil. vel inu-*
til. Bald. in d. auth. litigioſas ſub n. 2. & ibi Cyn. Caſſad.
deciſ. 9. num. 10. de cauſ. poſſeß. & prop. &c. quoad
proprietatem, ſecus quoad poſſeſſionem, *Pan. in*
c. 1. num. 5. & ibi Butr. de confirm. vtil. &c. Franc.
Marc. deciſ. 86. num. 3. part. 1 Denunciatio ſiue iu-
dicialis ſiue extra iudicialis non facit rem litigio-
ſam, *l. 1. C. de litig. l. 1. in princ. ff. eod.* Vitium litigio-
23 ſi multos † operatur effectus. primo, afficit per-
ſonam, *l. 1. C. de præſcript. long. temp.* & iure dege-
ſtorum impedit alienationem, ſiue contractum
de nouo ſuper re litigioſa habendum, *d. l. diuus d. l.*
alienationes d. l. 2. C. de litigioſ. Secundo, alienatione
ſecuta, ſi ille in quem eſt facta, cadat à poſſeſſio-
ne, non poteſt illam recuperare obſtante exce-
ptione litigioſi, quæ eſt exceptio in rem ex parte
opponentis, ſicut eſt exceptio doli, *l. 1. §. 1. ff. de*
litig. & ibi gloß. in verbo pertinere l. 1. §. fin. ff. quæ res
pign. oblig. non poß. Tertio, iure codicis additum
eſt, quod contractus ſuper re vel actione litigio-
ſis, de nouo habiti, nullam vim obtineant. *l. fin. C.*
de litig. ſed non impedit confirmari retrogeſta, &
alienationem præcedentem. *Bald. poſt gloß. in l. ſi*
poſt acceptum ſub numer. 3. in 3. oppoſ. ff. de rei vend.
Quarto, accedentibus ad contractum oppo-
nuntur certæ pœnæ, ſi ſcienter acceſſerint, & is in
quem res fuit alienata non tantum rem redhi-
bet, ſed etiam pretio eius priuatur, non vt lucro
cedat alienanti, ſed vt alia tanta quantitas ab eo
fiſci iuribus inferatur, ſi ignoranter acceperit, ir-
rita rei alienatione facta pretium cum alia tertia
parte recipit ab alienante, quæ pœna etiam in
donationibus porrigitur, vt vera æſtimatione
facta, rem ad alium transferens, mulctetur, exce-
ptis ijs qui vel dotis nomine, vel ante nuptias do-
nationis, vel tranſactionis, aut diuiſionis rerum
hæreditariarum factæ, tales res vel actiones de-
derint vel acceperint, *d. l. fin. in fine C. de litig.*
Mynſing. obſ. 55. cent. 1. Certi iuris eſt quod titulo
hæreditario & confiſcationis res litigioſæ recte
alienantur, *l. ſi conſtante §. ſi bona & ibi Rom. in 1. lect.*
ff. ſol. mat. ſi relictæ fuerint per legatum aut fidei-
commiſſum particulare, debetur euentus litis,
quam hæres, eis liti aſſiſtentibus, ſi velint, ne
colludatur, ſumptib. ſuis, ſi tunc erat litigioſa cū
legabatur, *l. cum ſeruus ff. de leg. 1.* aut ſumptibus le-
gatarij ſi poſtea viuo vel mortuo teſtatore cœpe-
rit eſſe litigioſa, *l. ſi ſeruus legatus ff. de leg. 1. gloß. fin.*
in auth. nunc ſi hæres C. de litig. perſequitur, *Auth.*
nunc ſi hæres C. de litig. & ibi late Bald. Quæ pœnæ
locum habent, ſi fiat alienatio lite pendente: pe-
rempta inſtantia contractus habiti valent, & res
poteſt præſcribi ab eo, in quem facta eſt aliena-
tio, *l. 1. C. de præſcript. long. temp.* ſed non ab alie-
nante, *d. l. 1. in fine C. de præſcript. long. temp.* quia
durat vitium litigioſi, quoad effectus iam cauſa-
tos, & conſummatos, non quoad effectus futu-
ros, *l. properandum §. & ſi quidem C. de iud. Bart. in l.*
2. num. 3. ff. iud. ſolui. Quinto, ſententia lata contra
primum reum, poteſt mandari executioni con-
tra eum, in quem facta eſt translatio, *d. l. fin. & ibi*
Bart. n. 1. l. 2. in fine C. de litig. & ibi Faber. ex æqui-
tate canonica debet alienans rem æquiualentem
ſubſtituere, liberatam à creditoribus, in locum
rei alienatæ, *cap. 3. & 4. hoc tit.* ne delictum perſo-
næ in damnum Eccleſiæ, *c. ſi epiſcopum 16. quæſt. 6.*
redundet. Sexto appellans pendente appellatio-
ne aliquid innouans aut attentans in præiudi-
cium aduerſarij vt quia ipſum ſpoliat tunc ex hoc
ipſo cenſetur appellationem deſeruiſſe, *c. ex parte*
5. & ibi Pan. num. 6. de reſcript. per c. an ſit de appell.
Bald. in c. ex parte A. ſub num. 15. de teſtibus Mynſ. obſ.
50. cent. 2. Prædicta locum habent in cauſis † be- 14
neficialibus, nam quando principaliter lis pen-

det ſuper beneficio, ſiue alter poſſideat benefi-
cium, ſiue non, cenſetur beneficium litigioſum:
& non poteſt conferri per ceſſum, vel deceſſum,
vel alius ad id eligi: *c.1. & 2. hoc tit. in 6. & ibi Can.*
c. fin. xj quæſt. 1. & ibi gloſſ. in verb in litigio & Can.
c. 1. & ibi gloſſ. 1. de confir. vtil. vel inutil. & ibi Can.
ſucceſſor in beneficio ex eiſdem actis. & cauſa in
eodem ſtatu manente conuenitur, *Rot. deciſ. 1. &*
5. hoc tit. in antiq. c. ſi ij qui §. fin. & ibi gloſſ. in verb. in
illo ſtatu hoc tit. in 6. & Can. l. ſi quis à multis §. fin.
cum l. ſeq. ff. de noxal. action. c. 1. & ibi poſt gloſſ. in verb.
commutationem fecerint Can. de alien. iud. mut. cauſ.
fact. & executoriales poſſunt exequi contra ter-
tium intruſum lite pendente: *Put. deciſ. 62. lib. 3.*
Creſc. deciſ. 19. & 20. de ſent. & re iud. Bald. in l. 1. n.
7. C. comm. diuid. Bald. in auth. litigioſa n. 1. C. de litig.
c. 1. & ibi gloſſ. in verb. litigantibus hoc tit. in 6. & Can.
Gail. obſeru. 118. lib. 1. aut lis non pendet principa-
15 liter, ſed † acceſſorie ſuper beneficio, puta quia
vnus eſt electus ad eccleſiam, & petit confirma-
tionem ſuæ electionis, aut petit præbendam vti
ſibi debitam, non vti ſuam & opponitur ei aliqua
inhabilitas, vel lis eſt inter collatorem, electo-
rem, aut patronum, & poſſeſſorem, electum aut
præſentatum, *Rot. deciſ. 4. de elect. in antiq. Io. And. in*
c. dudum el 2. nu. 14. in fine de elect. aut impetratur
beneficium propter ſimoniam, vel aliud deli-
ctum, tunc beneficium non eſt litigioſum: *Bald. in*
l. 1. num. 7. C. comm. diuid. Innoc. in c. cum M. in gloſſ.
pen. de Conſ. 1. & ibi Can. Gemin. in c. fin. ſub nu. 4. hoc
tit. in 6. & ibi Can. Sarn. in reg. de ſubrog. collitig.
quæſt. 7. Achil. deciſ. 5. hoc tit. Bald. in auth. litigioſa n.
1. C. de litig. Rot. deciſ. 3. & ibi add. hoc tit. in nou. Greg.
xv. deciſ. 305. in fine Io. And. poſt Hoſt. in c. dudum el 2.
num. 14. in fine de elect. imo morte obtinentis be-
neficium, ob cuius delictum fuit impetratum,
lis extinguitur, *Capell. Tholoſan. quæſt. 437. Rota de-*
ciſ. fin. in 2. dub. vt lit. pend. & c. in nou. & tenet reſi-
gnatio: *Rot. Biſing. deciſ. 5. de præb. Felin. in c. per tuas*
el 1. num. 5. de ſimon. plures cumulans late Lancell. de
attent. c. 5. de attent. accuſ. vel inquiſ. pend. vbi am-
pliat & limitat. & collatio alteri facta lite pen-
dente. *Franc. in d. c. fin. num. 3. hoc tit. in 6. Io. And. in*
c. dudum el 2. n. 14. de elect. & ibi Can. niſi lata fuerit
ſententia adiudicatoria ſuper priuatione benefi-
cij certo modo impetrati, quæ facit beneficium
litigioſum; *gloſſ. in c. fin. in verb. finita hoc tit. in 6. in*
fine Put. deciſ. 485. lib. 2. quia per ſententiam pro-
uidetur de beneficio. *Clem. auditor. de reſcript.*
Hinc inoleuit ſtylus Curiæ, quod impetranti
certo modo, quando lata eſt vna ſententia priua-
tionis, datur ſurrogatio & in ſupplicatione datur
decretum, quod ſi priuandus metu priuationis,
poſt primam priuationis ſententiam, beneficium
huiuſmodi, in alterius quam oratoris fauorem
reſignauerit, iudices nihilominus ad executio-
nem literarum priuationis procedere poſſint,
perinde ac ſi reſignatio huiuſmodi minime fa-
cta fuiſſet. *Sarn. in reg. de ſubrog. quæſt. 7. nume. 10.*
Staphyl. de ſign. lit. iuſt. §. vltimo quoad n. 16. Præter-
ea lis † intentata ſuper poſſeſſorio, non facit be- 16
neficium litigioſum, *Caſſad. deciſ. 9. num. 9. 10. &*
xj. de cauſ. poſſeſſ. & prop. & plenius deciſ. 4. hoc tit.
Pan. in c. 1. n. 5. de confirm. vtil. vel inutil. & ibi Can.
Bald. in auth. litigioſa n. 1. C. de litig. & ibi DD. nec
iudicium cæptum ad inſtantiam curialis vigore
Eugenianæ, quia illa afficit perſonas, non bene-
ficia, vt conſtat ex eius lectione. *Pariſ. de reſignat.*
benef. lib. 2 quæſt. 3. num. 49. Dictum eſt ſupra litem
pendentem inter coelectos, præſentatos, & gra-
tiatos impedire eos, ad quos pertinet electio &c.
ne poſſint eligere, donec lis finita fuerit, item vi-
tium litigioſi impedire beneficij reſignationem,
& translationem, quæro quomodo finitur lis
in † cauſa beneficiali? Finitur multis modis pri- 17
mo morte vtriuſque collitigantis: *Clem. 1. hoc tit.*
Secundo morte † actoris, quia cum eo moritur 18
ſua petitio, cum ſit perſonalis: *Auth. de nupt. § de-*
inceps Io. And. in c. 2. num. 1. hoc tit. in 6. Ægyd. deciſ.
156. Caſſad. deciſ. 1. de ſent. & re iud. dummodo per
aliquos actus conſtet reum ceſſiſſe illi iudicio,
vel reuocaſſe omnes ſuos procuratores; alioquin
cum ſit in poteſtate rei litem proſequi, vel non
proſequi, contra intereſſe prætendentes, non
poteſt dici lis finita; *Achil. deciſ. 8. hoc tit. cap. 1. &*
ibi Franc. in vlt. not. & Can. hoc tit. in 6. Clem. 1. §. ſi
vero alter hoc tit. quia reus docto de obitu actoris,
citatus per audientiam contradictarum intereſſe
prætendentibus, poteſt obtinere contra eos ſen-
tentiam nedum adiudicatoriam, ſed etiam abſo-
lutoriam: *Caſſad. d. deciſ. 1. de ſent. & re iud. clem. 1. §.*
ſi vero hoc tit. facit auth. de nupt. §. deinceps coll. 4.
morte rei non finitur lis, quia durat actoris peti-
tio, quæ eſt dirigenda contra eos quorum inter-
eſt, & licet appareat defuncto amplius non de-
beri, non propter hoc ſequitur ſuperſtiti deberi:
c. olim in fine de reſcript. Caſſad. deciſ. fin. hoc tit. Rot.
deciſ. 8. & 10. eod. in nou. imo poterit actor indi-
ciuis

Digitized by Google

cium cum reo defuncto cæptum proſequi, cum
eius procuratore domino litis effecto; quia de
iure contra talem procuratorem procedi poteſt,
etiam vt contra ipſum feratur ſententia. l. non ſo-
lum §. morte ff. de nou. oper. nunc. l. nulla dubitatio &
ibi Alex. num. 3. Iaſ. in fin. C. de procur. Greg. xv. deciſ.
19 306. in princ. & ibi annot. Tertio finitur per † ſen-
tentiam definitiuam executioni demandatam;
c. querenti de off. deleg. Faber in l. 2. C. de litig. Sarn. in
reg. de ann. quæſt. 44. per ſententiam quæ tranſiuit
in rem iudicatam, ſed non executam, lis extin-
guitur, quando ſententia eſt lata in fauorem poſ-
ſeſſoris; Mohed. deciſ. 5. ante num. 1. hoc tit. Sarn. in
reg. de ann. d. quæſt. 44. in fine. quia nullæ ſunt par-
tes iudicis circa reſtitutionem rei, aut fructuum
perceptorum, §. 1. in princ. Inſt. de off. iud. & reo
prodeſt etiamſi non pariat actionem, cum ei ſuf-
ficiat exceptio, quando abſolutus fuerit, quia
actor non probauit; l. exceptio ff. de except. rei iud. l.
ſi mater §. eandem ff. eod. l. Iulianus ff. de cond. indeb.
aut replicatio, ſi non res iudicata ſit, ſi reus fuerit
abſolutus, quia probauit ſe dominum: l. ſi quis
Rom. ff. de except. rei iud. ſi vero iudicatum fuerit
pro actore, durat lis, quia actori non prodeſt
ſententia, niſi per priſtinam actionem: l. grege §.
etiam ff. de pign. Bart. in l. aliam ff. de nouat. Io. Mo-
nach. in c. cupientes num. 151. de elect. in 6. aut actio-
nem iudicati, vel in factum, aut officium iudicis;
§. 1. Inſtit. de off. iud. & ibi DD. l. ſi cauſam & ibi Bald.
C. de execut. rei iud. l. actori C. de reb. cred. gloſſ. 1. in d. l.
Iulianus ff. de cond. indeb. & ibi Bart. nu. 23. Achil de-
ciſ. 1. hoc tit. tum quia non ſolum poſſeſſio bene-
ficij capta ab actore ſine executorialibus dicitur
attentata; Rot. deciſ. 33. num. 12. & 13. lib. 3. part. 3.
diu. l. miles §. fin. ff. de re iud. l. 2. C. ſi in cauſ. iud. pig.
cap. 1. ſit. Faber in l. 2. C. de litig. ſed etiam capta vi-
gore executorialium cenſetur attentata, quando
non fuerunt ſeruati quatuor termini cõtra reum
ad docendum ſe paruiſſe executorialibus; Fel. in
c. ad probandum num. 6. de re iud. Veſt. in pract. lib. 8.
c. fin. num. 16. & ſeq. & num. 19. Caſſad. deciſ. 6. nu.
10. & ſeq. de cauſ. poſſeſ. & prop. Mohed. deciſ. 3. num.
1. hoc tit. Creſc. deciſ. 1. in princ. de ſeq. poſſeſ. & fruct.
niſi executoriales fuerint intimatæ condemna-
to, & illo tacente & non reclamante fuerit tra-
dita poſſeſſio; Creſc. deciſ. 2. hoc tit. l. 2. C. de acq. poſ-
ſeſ. & ibi gloſſ. fin. allegat concordata l. ſi eo tempore C.
de remiſſ. pign. imo lis durat, ſi actor qui habuit
executoriales, & brachium ſæculare, moriatur
ante effectum earum, & antequam ſit facta exe-
cutio in poſſeſſionem beneficij, taliter quod or-
dinarius non poſſit conferre. Mohed. deciſ. 5. ante
num. 1. hoc tit. Achil. deciſ. 1. eod. Faber in l. 2. C. de li-
tig. Quæ limitanda ſunt, quia quoad actorem
poſt rem iudicatam, licet non executam, lis ex-
tinguitur, vt teneat alienatio rei, ac etiam forſan
beneficij, ſuper quo fuit litigatum reſignatio in
manibus ordinarij, & collatio ac poſſeſſio vigo-
re prouiſionis huiuſmodi capta, non dicitur at-
tentata; licet antiquitus aliter fuiſſe obſeruatum
atteſtetur Mohed. d. deciſ. 3. poſt num. 2. verſ. &
ad rationem DD. vt lit. pend. fauore eccleſiarum,
ne dentur collitigantes poſſeſſoribus, & lites
fiant immortales; quia contumacia rei in non
parendo, non debet actori obeſſe. Rot. d. deciſ. 33.
num. 12. lib. 3. part. 3. diuerſ. dicens num. 14. oportu-
num eſſe de eo dare dubium ſpeciale l. 1. ff. de re iudic.
Quarto lis extinguitur, † ſi reus cedat liti & 20
cauſæ quoad ipſam cedentem, l. poſtquam liti C. de
pact. c. cum pridem & ibi Butr. eod. Put. deciſ. 482. lib.
2. Put. deciſ. 137. libr. 1. etiamſi huiuſmodi ceſſio
facta fuerit coram notario, abſente parte, ſine ad-
miſſione iudicis in beneficialibus. Put. deciſ. 487.
lib. 2. Alex. in l. poſtquam liti num. 8. & ſeq. C. de pact.
Sed nõ extinguitur quoad actorem committen-
tem, niſi ſecuta poſſeſſione: Achil. deciſ. 1. hoc tit. per
not. à Ioan. Fabro in l. 2. C. de litig. verum cedens li-
ti, & cauſæ, non cenſetur renunciare iuri ſibi cõ-
petenti, c. ſane & ibi gl. in verb. reddens & c. veniens
& ibi gl. in verb. commiſiſſe & vtrobiq; Can. de renun-
ciat. Rot. deciſ. 3. num. 1. eod. in nou. quia renuncia-
tio iuris debet fieri in manibus eius, qui poteſt
inuitum deſtituere, c. quod in dubijs de renunc. dictum
eſt in titulo de renunciat. licet in prophanis renun-
ciatio de iure reali facta abſente parte & iudice
teneat: Bart. in l. non ſolum la 2. §. ſi liberationis nu. 7
& 9. ff. de liberat. leg. operatur tamen renunciatio
iuris facta in manibus inferioris vim taciti pacti,
ne vlterius petat, Pan. in c. cum pridem ſub num. 3. de
renunc. & de Stylo poſt ceſſionem litis, & cauſæ,
non pronunciatur, niſi alter velit habere ſenten-
tiam ſuis expenſis, Rot. d. deciſ. 3. de renunc. & ibi add.
num. 12. Quinto finitur † per ceſſionem iuris, litis, 21
& cauſæ in manibus ſuperioris, c. cum inter el. 1. &
ibi gloſ. in verb. ex conſenſu & Can. de elect. c. in præſen-
tia de renunc. c. quã periculoſum 7. quæſt. 1. l. nihil ff. de
inofficioſ. teſt. l. prætor ff. de vac. & excuſ. mun. & ci-
tationis antea obtentæ, poſt huiuſmodi ceſſio-

Digitized by Google

nem,& ante acceptationem ceſſionarij,executio
contra ceſſionarium, non facit beneficium liti-
gioſum, arg.c.ſi tibi abſenti de præb.in 6. Mohed.de-
22 ciſ.14.hoc tit. Sexto finitur † deſertione, quæ no-
cet illi,qui habet bonum ius vel dubitabile,& in-
ducitur iure canonico curſu 30.annorum,vel mi-
nori tempore. & tunc requiruntur aliquæ conie-
cturæ poſitiuæ.c.pen.de iud. Achil.deciſ.7.& melius
deciſ.10. hoc tit. vt ſi actor extra iudicium confeſ-
ſus fuerit nullum ius habere, ſed cauſam commi-
ſiſſe ad effectum aliquid extorquendi, Creſcent.
deciſ.19.de prob. Caſſad.deciſ.5. hoc tit. gloſſ. in auth.
ſed iam in verb.ſuſpicio C. de donat.ante nupt.Pan.in c.
ex qui fidem ſub numer.5. de ſponſal. & vtrobique DD.
Septimo finitur ceſſatione, quæ inducitur ſine
coniecturis, ac dato quod eſſet animus perſe-
quendi, curſu decennij, & nocet tantum calum-
nioſo litiganti, l.deſtitiſſe ff. de iud. Achil. d. deciſ.10.
num.2. & Mohed.deciſ.8. num. 2. hoc tit. videlicet
quando ex actis conſtat de non iure, aut nihil pe-
nitus conſtat de aliquo iure mouentis litem, vel
aliquo modo cõſtat de calumnia ab initio, Achil.
deciſ.3.& 7.in princ. & 10. hoc tit.vbi ita declarat de-
ciſionem Caſſad. 5.hoc tit.l.dolum & ibi gl.add.& DD.
C.de dol.Franc. in c.1.num.5. hoc tit. ſemper autem
probari poteſt, etiam poſt collationem ordinarij
litem eſſe extinctam, vel calumnioſam,aut gene-
raliter talem, quæ non afficiat beneficium, quo
minus ordinarius de eo poſſit libere diſponere,
Achil.deciſ.9. hoc tit. c.fraternitatis verſ. & prædicta
ibi quamdiu ille articulus dubitabilis erat de frigid. &
malef. etc l. quod debetur ff.de pecul. In cauſa reuoca-
23 tionis † attentatorum datur via ordinaria, per li-
bellum,& extraordinaria,per officium iudicis,&
vna per aliam non tollitur; late Ioan. Andr. in c.non
ſolum in verb. ante omnia & numer.1.2.& 3.de appell.
in 6. Ioan. Monach. in c.cupientes num.153. & 155. de
elect.in 6.Gemin. vero in d. c. non ſolum num. 2. aliter
ſentit Gail. obſ.146. lib.1. Lancell. de attent. p.3.c.21.
per totam, ſuſpendit omnia alia iudicia,quantum-
uis priuilegiata,ac etiam ſpolij, Card.Seraph. deciſ.
1176.num. 4. gloſ.in c. non ſolum in verb. ante omnia
24 de appell. in 6. c. ex parte de appell. Officio † iudicis,
non videtur eſſe locus quando per viam ordina-
riam agi poteſt. l. in cauſa la 2. ff.de minor. l. in pro-
uinciali §.ſed in loco & ibi Bart. & DD. ff.de nou.oper.
nunc.nec ſolet Iudex illud impertiri niſi illi qui eſt
omni actione deſtitutus.l.& ideo §.fin. & ibi gl.fin.
ff. de cond.fart. Bald.in l.fin. §.ſed cum numer.1.C.de
furt. & per illud non ita plene prouidetur ſicut
per ordinarium quia Iudices non attendunt ge-
ſta in alijs tribunalibus vt eſt notorium. c.Romana
§.in alium de appell. in 6.Rot. deciſ.2.hoc tit. in antiq.
Greg. xv.deciſ.503.ſub num.4. in eo non ſeruatur
ordo iuris, nec eſt neceſſe libellum offerre, ſed
ſicut de facto proceſſit innouatio, ita de facto iu-
dex ex mero ſuo officio facit reuocationem, gloſ.
1.in clem. 2. hoc tit.& ibi Can. Pan in c.bona num.16.
verſ.1.caſu & num.20. de appell fuſe Ioan. Monach. in
c.cupientes num.132. & ſeqq. de elect. in 6. late Man-
doſ.in commiſſ. attent. in verb. cauſam & cauſas & gl.
ſeqq. quia attentata ſunt ipſo iure nulla, c.1. in fine
& c.2.hoc tit.in 6.c. non ſolum de appel. in 6. & iniu-
ſta, Clem. 2. hoc tit. quod attentans lædat partem,
iudicem, & ius, Pan. in d.c. bona ſub nu.21.de appell.
Petens reuocationem † probare debet attenta- 25
tum lite vel appellatione pendente. & ſtatum in
quo erat, ſed non poſſeſſionem, d. c. bon.mem.de
appell.c. dilecta in fine de except. Innoc in c.dilecti nu.3.
de maior. & obed Rot.deciſ.10. de appell. in antiq. niſi
ille contra quem petuntur attentata reuocari, de
iure communi, & ex cauſa veriſimili præſumatur
poſſidere; quia tunc debet probare poſſeſſionem
tempore motæ litis, vel appellationis, & quod
nunc eſt penes aduerſarium; Pan. in d.c. bona n.19.
per illum text. ſed non habet neceſſe colorare poſ-
ſeſſionem in beneficialibus: Pan. in d.c. bonæ num.
21. & Achil. deciſ.25. de appell. Rot. deciſ.2. de reſtit.
ſpoliat.in nou. Caſſad.deciſ.3. eod. Ratio eſt, quia vbi
alius de iure communi præſumitur poſſidere, nõ
videtur lite pendente attentare, ſed vti ſua poſſeſ-
ſione, quam prius habebat, & ſic non videtur at-
tentatum, niſi petens reuocationem probet poſ-
ſeſſionem de tempore motæ litis; arg.c.ad decimas
de reſtit. ſpoliat. in 6.Ioan. Monach. in c. cupientes nu.
138. de elect.in 6. Rot.d.deciſ.10.de appell.in antiq.da-
turque ei dilatio, ad probandum in curia, ſed nõ
fit remiſſio ad partes; Rot. deciſ.7. de prob. in antiq.
& d.deciſ.10 de appell.in antiq.Ioan.Monach.in c.cu-
pientes numer.57.& 58. de elect.in 6.Zab.in clem. ſæpe
§. & quia in 3. not. de verb. ſignif. in ea non admitti-
tur exceptio alterius ſpoliationis, quia attentans
lædit etiam iudicem, Pan. in d. bonæ num. 20. &
huiuſmodi exceptio tantum habet locum contra
actorem, vt remoueatur ab agendo, non contra
eum qui implorat officium iudicis, c.2.& ibi Inno.
ſub num.5. verſ. item hæc exceptio & num.6.& ſeqq.de
ord.cog. Certis caſibus datur contra tertium, vt
quando

Digitized by Google

quando appellatio extraiudicialis fuit generalis,
d.c. bonæ & ibi Pan. num.18. & Can. communiter, ge-
neralis autem appellatio iudicialis non valet, *c. 2.
de appell.* & aliis caſibus ſupra notatis in limitatio-
nibus datis ad regulam. Tertius non attentat. Pe-
26 titur reuocatio † attentatorum in quacunq; par-
te litis, vſq; ad concluſionem in cauſa excluſiue,
*Rot. deciſ. 6. hoc tit. in antiq. & deciſ. 4. eod. in nou. c.
non ſolum & ibi Can. de appell. in 6.* Eſt quæſtio e-
mergens, & venit in prima commiſſione ſine no-
ua citatione partis principalis, etiamſi ſuper at-
tentatis fiat commiſſio, *Mohed. deciſ. 4. de iud. Rot.
deciſ. 15. de reſcript. Franc. in c. ex ratione nu. 6. & ſeq.
de appell. c. 1. de cauſ. poſſeſ. & prop. Rom. conſ. 343. ſub
27 num. 13. verſ. quoad tertiam*, impedit † ante & poſt
litem conteſtatam, parte opponente, *Caputaq. de-
ciſ. 60. part. 1. c. non ſolum & ibi Ioan. And. in princ.
& num. ſeqq. & Can. de appel. in 6. Franc. in c. dilecti el.
3 numer. 2. & ſeq. de appell.* proceſſum ad vlteriora,
c. non ſolum & ibi gl. in verb. ante omnia de appel. in 6.
ac etiam executionem brachij ſæcularis, *Caputaq.
deciſ. 56. part. 1. Rip. in l. naturaliter § nihil commu-
ne num. 62. & ſeqq. ff. de acq. poſſeſ.* nam condem-
28 natus † de attentatis debet ea purgare, & ab eis
dependentia, ac ea tangentia. *Rot. deciſ. 6. ſub nu. 6.
verſ. & inprimis & num. 7. & 8. part. 2. diuerſ. Achil.
deciſ. 32. de appel. Imol. in c. dilectis el. 2. ſub numer. 12.
circa fin. de reſcript.* pure & ſimpliciter, non con-
ditionaliter, *Lancell. de attent. part. 3. cap. 29. nu. 31.
Bald. in l. acceptam num. 24. C. de vſur. Greg. xv. deciſ.
486. num. 15. & ſeqq. & ibi annot.* vt non ſolum de
iure, ſed neque de facto nocere poſſint, *Lancell. de
attent. part. 3. cap. 29. num. 42. Greg. xv. deciſ. 505. n.
5.* in tribunali cuius iuriſdictio fuit læſa. *Lancell. de
attent. part. 3. cap. 7. num. 39. & ſeqq. Greg. xv. dec.
456. num. 4.* & parere ſententiæ, antequam audi-
ri poſſit, ſuper negocio principali, *arg. l. ſi rem §.
omnis ff. de pign. act. Bald. in l. vnic num. 4. C. ne lic. in
vna eademque tert. &c. Creſc. deciſ. 1. de ſequeſt. poſſeſ.
& fruct.* cum reali dimiſſione poſſeſſionis, cuius
ſufficit ceſſio facta in iudicio, per procuratorem,
habentem ſpeciale mandatum, *Lancell. de attent.
cap. 29. num. 30. part. 3.* non autem expectari de-
bet, vt eatur in partibus pro capienda poſſeſſio-
ne, ne retardetur proceſſus; *Achil. deciſ. 23. de appel.
c. finem c. venerabilis de dol. & contum. & vtrobique
gloſs. & DD. c. vt litigantes de offic. ordin. in 6. & ibi
Can.* nec non cum totali ſolutione fructuum, &
expenſarum, *c. conquerente & ibi Bald. num. 1. per il-
lum text. de reſtit. ſpol. late Lancell. de attent. cap. 29.
num. 15. & ſeq. & num. 24. & latius cap. 31. nu. 20.
& ſeqq. & num. 99. & ſeqq. part. 3. Mynſ. obſ. 26. cent.
1.* iudicialium, *Rot. Farin. deciſ. 329. num. 1. part. 1.
tom. 1. Bald. in c. conquerente in 1. not. de reſtit. ſpoliat.*
quia expenſæ iudiciales, poſſunt etiam per atten-
tantem probari, & liquidari, quod ſint certæ, &
ſoluantur conſiderata quantitate poſtulatorum,
vel medij itineris interuallo, & ſunt in curijs taxa-
tæ, *l. non ignoret C. de fruct. & lit. expenſ. §. tripli &
ibi DD. Inſtit. de action.* expenſæ vero, quæ fiunt ex-
tra iudicium, attentanti ſunt ignotæ: & vbi non
eſt facta liquidatio, non ſufficit oblatio verbalis
cum depoſito vnius Iulij, in euentum liquidatio-
nis, pro non liquidis; ſed fieri debet actualis re-
ſtitutio, *Card. Seraph. deciſ. 1176. plures cumulans
Caputaq. deciſ. 270. part. 2. Put. deciſ. 138. lib. 1. Bald.
in c. conquerente in 1. not. de reſtit. ſpoliat. Lancellot. de
attent. part. 3. cap. 31. num. 127. & ſeqq.* quod tamen
Rota quandoque non attendit, *l. ſtatu liber. ratio-
nem ff. de ſtat. liber. Bald. in d. l. vnic. numer. 4. Mohed.
deciſ. 17. de reſt. ſpoliat. Lancell. de attent. part. 3. c. 29.
num. 21. & 23. Greg. xv. deciſ. 503. numer. 1. & ibi late
annot.* vel petens procedi ad vlteriora impetrat
commiſſionem, in qua præfigitur terminus ad-
uerſario ad liquidandum, *Greg. xv. deciſ. 503. nu. 1.
& ibi annot.* In eo veniunt fructus à die ſpolij at-
tentati, *Rot. deciſ. 2. num. 3. & deciſ. 5. de reſtit. ſpoliat.
in nou. dictum eſt ſupra de reſtit. ſpoliat. l. 2. C. de petit.
hered.* Poſſeſſio attentata non eſt manutenibilis,
ſed ſequeſtranda, & videndum citius de bono iu-
re iuxta inueteratam obſeruantiam Rotæ, *Rot. de-
ciſ. 616. in fine 1. diuerſ. Zab. in clem. vnic ſub num. 28.
in 22. quæſt. de ſequeſt. poſſeſſ. & fruct. Greg. xv. dec. 91.*
quando attentata ſunt commiſſa per procurato-
rem non habentem mandatum tunc principalis,
ſtatim habita de illis notitia debet renunciare ne
alias videatur ratificaſſe, *Gregor. xv. deciſ. 548. n. 12.
l. quo enim verſ. rem habere & §. 1. ff. rem ratam habe-
re*, Sententia † ſuper reuocatione attentatorum 29
eſt interlocutoria, *Rot. deciſ. 10. de re iud. in antiq.
gl. in clem. vnic. in verb. definitiua de ſequeſt. poſſeſſ. &
fruct. Archid. in c. 1. num. 1. de appel. in 6. Rot. deciſ. 1. de
offic. iudic. in antiq.* & tranſit in iudicatum, quoad
iudicem, vt non poſſit per eum reuocari, *Pan. &
Franc. in c. cum ceſſante de appell. Achil. deciſ. 13. eod.*
in appellatione ab ea interpoſita non habet locũ
Clem. appellanti de appell. ſed poteſt iuſtificari
ex cauſis in ea non expreſſis, maxime ſi per eam

Digitized by Google

fiat reſtitutio poſſeſsionis adeptæ lite pendente, vel appellatione, vel poſt inhibitionem, Rot.deciſ. xj.de appel.in nou. Rot.deciſ.1.& ibi add.ſub numer.3. hoc tit. in nou. clem.cum repulſione & ibi gl. 2.de appell. Bald.in l. minoribus num.7.& ſeqq.C. de his quib. vt indig.&c. l. ait prætor §. permittitur ff.de minor. &
30 ibi Bald.num. 2. & DD. Ceſſat remedium † attentatorum, quando nulla eſt lis, in rubrica & nigro huius tituli, vel lis non reſpicit id, de quo dantur attentata, Achil. deciſ. 6. hoc tit. l. ſolemus ff. de iud. & ibi gl.1.& DD.l.cum quæritur cum l.ſeq.& l. & an eadem in princ. & §.fin.ff de except. rei iud. vt ſi agatur ad ſolutionem diuerſorum terminorum fructuũ ſeu cenſuum, ab iis, qui in priori iudicio fuerunt deducti: l. non poteſt ff.de iud.& ibi Bart.& DD.l. ſcire debemus ff. de verb, obl. Greg. xv. deciſ.345. item lite pendente ſuper beneficio, & iure regrediendi, non dicitur lis, pendere ſuper iure percipiendi fructus, propria auctoritate; quia illud eſt ius formale diſtans à poſſeſſione, & proprietate: l.permiſceri ff. de acq.poſſeſ. l. vſusfructus ff. ſolut. matr. inſtit. de vſufru. & ibi poſt gloß. 2. DD. quando vnus collitigantium ingreditur poſſeſsionem vacantem, alter paſſus attentata non poteſt petere eum à poſſeſsione remoueri, ſed iudex ex puro ſuo officio poteſt talem apprehenſionẽ reuocare: Pulchre Lancell. de attent. part. 2. c.4. de attent.lit.pend. num.329.& 334.& ſeqq. Greg.xv. deciſ.305. poſt concluſionem in cauſa in illa inſtantia, ſecus in alia: Lancell.de attent.part.3.cap.23.num.50.& ſeqq. Greg.xv. deciſ. 251.num.12 quando procedi poteſt ad executionem, lite & inhibitione non obſtante: Rot.deciſ.641.ſub numer.xj. verſ. quod autem & num.ſeqq.part.1.diuerſ. l.iuſte poßidet ff.de acq.poſſeſ. & ibi DD. Cyn.in l. meminerint. numer.3. C. vnde vi Afflict. deciſ. 302. num. 2. & ibi add. Gonz. ſuper reg. de menſ. & altern.gloſ.9.§.1.tit.annot. cont.nullit.& attent.num.224. quando non conſtat de anterioritate, quia eadem die lis fuit cœpta, & attentatum, ne præſumatur delictum: Fel. in c. ſuper litteris ſub num.12. in fine verſ. modo d. regula limitatur & num.ſeqq. de reſcript. Achil. deciſ.37. de appell. Creſc. deciſ.1. de cauſ. poſſeſſ. & prop. Bell. deciſ.698. quando attentata ſunt turbida, Rot. deciſ.120. in princ. part.1. diuerſ. cap. fraternitatis verſ. & ſi prædicta ibi quamdiu articulus iſte dubitabilis erat de ſugid. & maleſ. aut conſtat de notorio non iure petentis reuocationem attentatorum, c. conſtitutus & ibi Innoc. de fil. presb. c. ſignificaſti de diuort. Bellam.dec.552 Rot.dec.2. hoc tit. in nou. per confeſſionem aut rem iudicatam, ſed iudex ex officio ea reuocat, Lancell. de attent.part.3. cap.24. quæſt.1. num. 2. & 6. & ſeqq. & num.83.& ſeqq. Greg.xv. deciſ. 465.nu 9.& 10. præterea ceſſat ex conſenſu partis expreſſo, vel tacito in attentatis commiſsis, & in eſſe deductis, vel de cætero committendis, c. conſtitutus & ibi DD.de appell.l.2. & ibi not. C. de acq.poſſeſ.l.à §.ſi alter ff. quor. legat. Lancell. cap. 4. de attent.lit.pend. limit.16. per totam & cap.12.de attent. appell.pend. limit. c.2.per tot.part.2. Creſ.deciſ. 2.vt lit.pend. quæ tamen iudex ex mero officio, pro dignitatis ſuæ conſeruatione poteſt reuocare, Lancell. cap. 4. de attent. lit. pend. limit.15.numer. 21. & ſeqq.part. 2. Greg. xv. deciſ. 243. in fin. & ibi annot. nec non ceſſat ex præſumpto conſenſu partium, & longa poſſeſsione, Achil.deciſ. 35.de appel.l.1.2.& 4. C. de remiß.pig.l.2.cum ibi not.C de acquir.poſſeſ. niſi in ſpecie eſſet commiſſa cauſa ſuper attentatis, Cæſar deciſ. 6. num.21.de cauſ.poßeſ.& prop. c. ſi aduerſus de hæret. & ibi glo. & Can.l 2.C. de ſer.pig.dat manum. & ibi Bald & DD. ex aliquorum opinione in attentatis antea, quorum reuocatio petitur poſt litem conteſtatam in cauſa appellationis; quia litem conteſtando videtur grauamini attentato, eiuſque reuocationi renunciare: Angel. Peruſ.in l. eius §.ſi eius num.3.ff. de appell. recip. contrarium tenet Ioan. And.in c.non ſolum in princ. in verb. ante omnia de appel.in 6. in attentatis lite vel appellatione pendẽte, quorum reuocatio petitur poſt rem iudicatam, Creſc. deciſ.1. de re iud. arg. l. ſed etſi ſuſcepit ff.de iud. & ita intelligendus eſt Bald. in l. ſi de proprietate ſub num.15. verſ. quæro C. ſi à non compet. iud. vel appellatione deſerta, Rot. deciſ.1. de appell. in nou. Cæſar deciſ. 2. de appell. l. furti & ibi gloſ. & DD. ff.de his qui not.infam. c.licet de ſent. excom.in 6. c. venientes & ibi not. de iureiur. niſi attentata reuocentur, non per viam attentatorum, ſed per viam nullitatis; c. ſæpe & ibi Franc. num.30. prop. fin. præpoſ. nu. 37. de appell. Rot. diuerſ.deciſ. 406.part.1. & deciſ.6. num.10.part.2. in interdictis retinendæ, quia an attentatum ſit, nec ne in principali cauſa diſcutitur, Viſil. ad Afflict. deciſ.156. num.1. Capic. deciſ.72. & generaliter in materia attentatorum non eſt procedendum ante omnia ad eorum reuocationem, quando cognitio illorum pendet à negotio principali. Lancel. de attent. part.3. cap.24. quæſt.19 Rot.diuerſ.deciſ.574.part.3.lib.3. item ceſſat, quando, cauſa pendente in curia, iudex ordinarius teſtes de

Digitized by Google

ſtes de quorum morte vel aliquo impedimento dubitatur, ad cautelam recipit, qualis receptio valet, ſi poſtea non poteſt haberi copia teſtium; ſi vero ſuperuiuunt, fit remiſſio ad partes, & repetuntur: *Rot. deciſ. 3. de teſtib. in antiq. arg. l. 1. §. ſed etſi cum mater ff de appell. recip. l. Diuus ff de tut. & curat. dat. etc. l. in l. aquilia ſi deletum ff. ad l. aquil.* item quando agitur de exhumatione corporis ſepulti. *Rot. deciſ. fin. hoc tit. in antiq. Franc. in c. dilecti el 2. numero quinto, de appel. Gemin. in cap. non ſolum in fin. eod. tit. in 6. Greg. xv. deciſ. 276. numer. 3*
31 *& ibi annot.* interdum per commiſſionem † attentata reijciuntur arbitrio Rotæ, prout fuſius perſequitur, *Greg. xv. dec. 465. & ibi annot.*

De ſequeſtratione poſſeſſionis & fructuum.

Titulus XVII.

SVMMARIA.

1 *Sequeſtratio eſt depoſitum rei in iudicio deductæ.*
Alia eſt pratoria, alia voluntaria, alia iudicialis.
2 *Pratoria fit auctoritate iudicis contra voluntatem partium cauſa cuſtodia & poſſeſſio remanet penes poßidentem.*
3 *Voluntaria fit de partium voluntate, ac per eam perditur poſſeßio rei ſequeſtrata.*
4 *Iudicialis eſt qua fit in cauſam iudicati per quam aufertur poſſeßio.*
5 *Sequeſtratio fit rerum mobilium à pluribus & in ſolidum.*
6 *In res immobiles non cadit ſequeſtrum, niſi in caſu* clem. 1. hoc tit.
7 *Sequeſtratio regulariter eſt probibita.*
Fallit 1. in odium contumacis.
8 *2. in ſententia vniuerſali per quam aliquis declaratus eſt hares.*
9 *3. quando is iſſus in poſſeßionem fructus diſſipat.*
10 *4. Appellatione pendente quando probatur dilapidatio.*
11 *5. quando ſuper beneficio pro petitore contra poſſeſſorem ipſius in petitorio vel poſſeſſorio prima ſententia definitiua fertur apud ſedem Apoſtolicam, & fuſe explicatur clem. 1. hoc tit.*
12 *6. Semper admittitur deſcriptio & inuentarium bonorum.*
13 *7. Propter aliquam ſuſpicionem.*
14 *8. Sequeſtratur mulier, qua pendente lite ſuper matrimonio, ſecundo nubit.*
15 *9. Quando res ſequeſtrata ſunt tempore peritura venduntur, & pecunia in ſequeſtro ponitur.*
16 *10 In cauſa beneficiali, quando lis eſt mota inter duos, quorum neuter antea pacifice poſſedit.*
17 *11. Quando beneficiatus monitus à ſuperiore non deſeruit, ſuperior fructus beneficij ſequeſtrat, & aßignat ei qui deſeruiat.*
18 *12. Fructus beneficiorum ſedi Apoſtolica reſeruatorum, ſiue affectorum, ordinaria vel alia auctoritate collatorum ſequeſtrantur.*
19 *13. Appellatione interpoſita ab executione, res mobiles & fructus rerum immobilium ſequeſtrantur.*
20 *14. Quando ſtatuto vel priuilegio receptum eſt quod in poſſeſſorijs iudicij. appellatio non impediat executionem, ſed victor ſtatim poſt definitiuam mittatur in poſſeßionem praſtita cautione de re reſtituenda cum fructibus.*
21 *Sequeſtratio in caſibus permißis fit vocatis quorum intereſt, & cum cauſa cognitione.*
22 *Pratoria tollitur ſufficienti ſatisdatione, curſu decennij, lite finita.*
23 *Speciale eſt in caſu clem. 1. hoc tit. quod contrario iuſſu non poßit tolli.*
24 *Iudicialis ſequeſtratio reuocari non poteſt.*
25 *Sequeſter qua actione teneatur, & quanam actiones dentur ſequeſtro.*
26 *Tenetur de culpa & negligentia.*

ALIQVANDO ex cauſa aliquid innouatur lite pendente ex actu ſequeſtrationis, ideo poſt reg. *vt lit. pend. &c.* ponit *de ſequeſtratione &c.* habet hæc rubrica duas partes, ad primam partem facit decretalis prima, ad ſecundam decretalis ſecunda & tertia. Sequeſtratio † eſt depoſitum rei, in 1
iudicium deductæ, *l. ſequeſter ff. de verb. ſignif. l. ei apud quem §. fin. cum l. ſeq. & l. licet ff. depoſ.* Sequeſtratio alia eſt prætoria, alia voluntaria, *late Ioan. Monach. in c. locupletari à n. 2. vſque ad finem de reg. iur. in 6.* alia iudicialis, *Bald. in l. vnica n. 8. C. de prohib. ſequeſt. pec.* Prætoria † fit auctoritate iudicis, 2
aliquando de re non contentioſa aliquando de re contentioſa, ad ſui iuris conſeruationem, vt cum inſtrumenta communia deponuntur, *l. fin. ff. de fid. inſtrum.* vel ad damni euitationem, vt quoties quis deponit, vt ſecuriorem reddat obligationem,

Digitized by Google

tionem, l. acceptam C. de vſur. quales depoſitiones
& ſequeſtrationes ſunt permiſſæ, Bald. in l. vnica
ſub num. 3. C. de probib. ſequeſt. pecun. & quandoque
fit de re contentioſa pro poſſeſſione, ante ſenten-
tiam vel poſt ſententiam appellatione ſuſpen-
ſam. vt in Clem. vnic. hoc tit. & alijs caſibus ſimi-
libus notatis per Bald. in l. vnica ſub num. 3. C. de
probib. ſequeſt. pecun. contra voluntatem partium
cauſa cuſtodiæ, quod in dubio præſumitur, &
poſſeſſio remanet penes poſſidentem, arg. l. 3. §.
fin. ff. de acquir. poſſeſſ. Bart. in l. intereſſe puto numer. 4.
ff. eod. & in d. l. licet. etiamſi poſſeſſor conſenſerit
ſequeſtro, qui conſenſus præſtatur in executio-
nem decreti iudicis, qui non intendit priuare
poſſeſſione, & conſenſus præſtitus ad vnum effe-
ctum non debet operari alium, l. 2. §. fin. C. de iu-
reiur. propt. cal. dan. l. iubemus C. ad SC. Velleia. Iaſ. in
l. ſi duo rei ſub num. 6. & in l. ſi quis promiſerit ſub nu. 1.
ff. de verb. oblig. Greg. xv. deciſ. 9. & ibi add. numer. 12.
niſi de voluntate iudicis aliud appareat, & tunc
neuter collitigantium poſſidet, ſed ſequeſter,
c. 1. & Clem. 1. hoc tit. pulchre Mynſing. obſ. 35. cent. 5.
quia iudex ſine aliqua expulſione priuat poſſeſ-
ſorem ſua poſſeſſione, quando decretum rite &
recte interponit. Alex. in d. l. iuſte poßidet num. 8. &
ſeqq. & nu. 18. vbi ponit regulam quam limitat ſex
modis Greg. xv. deciſ. 9. nu. 45. & 8. gloſſ. & Bart. in
d. l. iuſte diſtinguunt an decretum ſit iniuſtum ex parte
agentis vel ex parte conuenti & contra eius ius. Volun-
3 taria † eſt, quæ fit de partium voluntate, & ſem-
per eſt licita, l. ſi ſoluturus ff. de ſolut. ac per eam per-
ditur poſſeſſio rei ſequeſtratæ, interrumpitur
præſcriptio, quoad ipſos deponentes, quia pen-
dente ſequeſtro vnus contra alterum iuuari de
poſſeſſione nequit, ſed contra alios victor de
poſſeſſione iuuari poteſt, cum quoad alios libe-
ras ædes habeat, Ioan. Monach. in c. locupletari nu. 4.
in fine de reg. iur. in 6. vbi ita limitat. d. l. intereſſe. id-
que tacitum intelligitur, d. l. licet & ibi Bart. poſt gl.
fin. ff. depoſ. Bart. in d. l. intereſſe num. 4. Bald. in l. vnic.
n. 3. C. de probib. ſequeſt. pecun. niſi cauſa cuſtodiæ ſe-
queſtretur: d. l. intereſſe & ibi DD. poſſeſſor autem
etiam poſt translatam ex voluntario ſequeſtro
poſſeſſionem ſuſtinet partes rei, l. ſi oleum ff. de dol.
4 & ibi Bart. num. 2. Iudicialis eſt, quæ † fit in cau-
ſam iudicati, per quam aufertur poſſeſſio, Bart. in
l. à diuo pio §. ſi ſuper rebus ſub n. 10. ff. de re iud. l. ſi &
iure & ibi pulchre Bart. ff. qui pot. in pign. hab. & ibi
DD. l. poſtquam §. imperator ff. vt legat. nom. caueat. l.
cum remp. C. qui pot. in pign. &c. ſed contra Bart. tenet.
Iaſ. in d. §. ſi ſuper rebus num. 14. & 15. Alex. numer 23.
Fit ſequeſtratio rerum † mobilium, de quibus 5
eſt controuerſia, ſi fideiuſſor. & §. ſatiſdatum ff. qui
ſatiſd. cog. fructuum etiam pendentium, licet di-
cantur pars ſoli, l. fin. ante finem ff. de acq. rer. &c. Iaſ.
in d. §. ſi ſatiſdatum nu. 7. non ab vno ſed à pluri-
bus, & in ſolidum vnuſquiſque videtur depo-
ſuiſſe, l. licet ff. depoſ. gloſſ. 2. in c. 2. in fine Depoſ. & ibi
Can. ſecus quando à pluribus fit rei communis
depoſitum, l. 1. §. ſed etſi duo ff. depoſ. præterea rerum
mobilium, de quibus non eſt controuerſia, vt
dictum eſt, videlicet rei debitoris, vt creditori
cautum ſit, & ſecurior reddatur obligatio, l. acce-
ptam C. de vſur. l. debiter ff. eod. Bald. in l. vnica ſub n. 3.
verſ. quedam eſt de re non contentioſa C. de probib. ſe-
queſt. pecun. Cæſ. deciſ. 3 num. 4. de fideiuſſ. & ab vno
creditore vel à pluribus fieri poteſt; l. ſi creditores
ff. de priuil. cred. In res † immobiles non cadit ſe- 6
queſtrum, ſed interdicitur earum alienatio l. de
pollicitationibus in fine ff. de pollicit. l. diuus pius ff. de
petit. hæred. l. ſi creditores verſ. plane ff. de priuil. Cred.
fallit in caſu Clem. 1. hoc tit. prohibeturque in-
greſſio vtrique parti contendenti de poſſeſſio-
ne, ne veniant ad arma & rixas, l. ſi vſusfructus §.
ſed ſi inter duos ff. de vſuf. Mynſing. obſ. 96. cent. 2. ac fit
præceptum ne vnus pertranſeat ante domum al-
terius, l. 1. §. fin. verſ. quies ff. de off. præf. vrb. Bart. in l.
quod iuſſit num. 4. poſt gloß. in verbo vetuit ff. de re iud.
quando neuter, aut incertum eſt quis poſſideat:
ſed quando conſtat iudici, quod alter poſſidet,
tunc eum manutenet, & mandat aduerſario, ne
accedat illuc; l. fin. ff. de off. proc. Cæſ. Capit. deciſ. 96.
num. xj. Grat. conſ. 10. num. xj. & 12. lib. 1. Bald. in l.
ordinarij ſub num. 10. verſ. tertio quaro C. de rei vend.
Greg. xv. deciſ. 9. num. 3. & deciſ. 61. num. 1. deciſ. 437.
nu. 4. & ibi annot. Sequeſtratio regulariter † eſt 7
prohibita, In rubr. & nig. C. de probib. ſeq. pec. l. ſi
fideiuſſor §. ſi ſatiſdatum & ibi gloß. fin. ponit reg. &
aliquot fall. & alias add. ibidem Iaſ. num. 27. ff. qui
ſatiſd. cog. vel ſua pro &c. cap. 2. et ibi gloſ. fin. ponit reg.
& fall. & ibidem Hoſt. numer. 2. & Can hoc tit. Mynſ.
obſ. 35. cent. 5. Fallit primo, quia permiſſa eſt ſe-
queſtratio in odium contumacis, c. ex literis de
dol. & contum. vbicunque autem procedi poteſt
ad definitiuam contra contumacem lite non
conteſtata, ibi nunquam iudex ex contumacia
poteſt apponere ſequeſtrum; ne reus ex contu-
macia afficiatur duplici incommodo, Franc. Aret.
in d. l.

Digitized by Google

in d.l. intereſſe n.2.ff. de acquir. poſſeſs. Secundo, lata
8 ſententia in iudicio † vniuerſali, per quam declaratus eſt aliquis hæres, omnes res de quibus eſt dubium, an ſint hæreditariæ; debent ſequeſtrari, *Bald. in l.2. ſub num.2. & 6. C. quib. ad libert. pro: lam.*
9 *non licet.* Tertio, quando miſſus in † poſſeſsionem cauſa cuſtodiæ fructus diſsipat, fructus diſtracti in priſtinum ſtatum reuocantur, & cum alijs ſe-
10 queſtrantur, *c.2. hoc tit.* Quarto, † appellatione pendente permittitur ſequeſtratio, quando probatur dilapidatio, aut conuerſio fructuum per poſſeſſorem appellantem, in alios vſus, quam proprios, *c. fin. hoc tit. l. ab executione C. quor. appell. non recip. l. imperatores §. fin ff. de appell. late Rot. deciſ. 13. part. 2. diuerſ. Gail. obſ. 147. numer. 5. libro 1.* ita vt ex ijſdem, ſi aliqua alia facultas eſſe non poterit, tantum litis ſumptus & alimonia reo ſubminiſtrentur, *l. fin. C. de ord. cognit. & ibi Salic. & DD.* quia ſi confirmabitur ſententia, debet fructus perceptos poſt litem conteſtatam reſtituere cum ipſa re, *l. certum C. de rei vind.* aut quando adeſſet difficultas exactionis, contra illum in euentum ſuccumbentiæ, *Rot. d. deciſ. 13. poſt nu. 2. arg. l. 1. in fine et l. 3. ff. de alienat. iud. mut. cauſ. fact.* Quinto,
11 quando † ſuper beneficio pro petitore contra ipſius poſſeſſorem, qui triennio non poſſedit, in petitorio vel poſſeſſorio prima ſententia, *Put. deciſ. 73. lib. 1. & deciſ. 249. lib. 2. per Clem. vnic. in verb. vt vna hoc tit.* definitiua fertur, apud ſedem apoſtolicam duntaxat, etiamſi nulla fore dicatur, ſit ipſius beneficij, & ſic nedum rerum temporalium beneficij, ſed ſpiritualium, & omnium quæ in iure conſiſtunt, *Anchar. in Clem. vnic. numer. 3. hoc tit. & ibi Vital. in princ. n. 76.* ſequeſtratio per loci ordinarium, quæ per ſatiſdationem impediri non poteſt, *Zab. in d. Clem. vnic. nu. 29. & ibi Can.* penes perſonam idoneam ætate & ordine requiſitis in beneficio, quæ habet plenam curam de beneficio ſequeſtrato, & eſt legitimus adminiſtrator, ſicut is qui adminiſtrat ſede vacante, *c. quia ſæpe c. is cui de elect. in 6. Card. in d. Clem. 1. nu. 9. hoc tit. Rot. deciſ. 5. de elect. in antiq. Felin. in c. cum Bertholdus in fine de re iud.* poteſt conferre, & præſentare, *Imol. in c. examinata num. xj. de iud. Ioan. Andr. num. 4. Innoc. & Can. communiter Vital. in Clem. vnic. nu. 69. hoc tit. & ibi Can. Garz. de benef. part. 5. cap. 6. in princ. Rot. deciſ. 5. de elect. in antiq.* ac ex eo recipit victum & ſalarium, *Vital. in d. Clem. vnic. n. 70. & 72. arg. c. cum ſecundum de præb.*

l. à tutoribus §. fin. ff. de adm. in tut. quam impediens, vel ſequeſtratos fructus occupans, ipſo facto excommunicatus eſt, & nullatenus abſoluitur niſi impedimento amoto, ac fructibus occupatis reſtitutis: & ſi eſt de litigantibus, cadit eo ipſo à iure ſuo, *Clem. vnic. hoc tit. & ibi gloſſ. & DD.* & à ſententia, quæ declaratur cecidiſſe à iure ſuo, non poteſt appellare, cum à pœna legis non appelletur: *Zab. in d. Clem. vnic. in xj. quæſt. hoc tit. & ibi Can.* poteſt ſtatim conferri, *c. licet Epiſcopus de præb. in 6. & ibi Can.* & per quemcunque impetrari, & compræhenditur ſub eccleſiaſticis generalibus, quouis modo vacet &c. *gloſſ. in Clem. ſi propter in verbo vacabunt & ibi Can. de reſcript. in 6. Mand. in reg. de infirm. ſua benef. reſign. quæſt. 17. num. 2. & 4. et ſeq. Lap. alleg. 6. n. 6. & 7. et in terminis noſtris Mohed. deciſ. 2. hoc tit.* Quæ locum habent poſtquam ſequeſtrum eſt parti intimatum etiamſi ſequeſtrator id non acceptauit, aut adhuc non accepit poſſeſsionem beneficij *Rot. diuerſ. deciſ. 274. in fine part. 2. atteſtans alias ita fuiſſe deciſum.* quod dicitur ſequeſtratum, ex quo auditor dicit ſequeſtramus, *Creſc. deciſ. 2. hoc tit. l. ſi quis filio exhæredato §. irritum ff. de iniuſt. reſp. irrit. fact. teſtam. et ibi DD.* nec recuperat beneficium ob violationem ſequeſtri amiſſum, & forſan alteri collatum, etiamſi ſententia & ſequeſtrum poſtea annullarentur, *Achil. deciſ. 2. ſuper reg. Can. tit. generali Clem. vnic. in fine & ibi gloſſ. fin. & Can. hoc tit. Rot. Biſign. deciſ. 2. hoc tit.* quia pœnę violationis ſequeſtri ſunt introductæ non in fauorem litigantis, ſed iudicis ponentis ſequeſtrum, vt eius mandatum ſeruetur, *Zab. in d. Clem. vnic. §. ſi quis autem in 9. quæſt. hoc tit. et ibi Can.* Reus & poſſeſſor violans ſequeſtrum poteſt petere & obtinere ſententiam abſolutoriam, ex non iure actoris, etiamſi prudens & ſciens ſequeſtrum violauerit, ſiue ante acceptationẽ ſequeſtrarij, ſiue poſt eius acceptationem, *c. olim. in fine de reſcript. Rot. diuerſ. in terminis deciſ. 273. et 274. part. 2.* Ob violationem ſequeſtri poſiti, vel propter offenſam iudicis, vt quia alter lite pendente accepit poſſeſsionem, aut propter aliam cauſam, & officio iudicis, non cadit quis à iure ſuo quod habet in beneficio, quia *d. Clem. 1. hoc tit.* loquitur in ſequeſtro appoſito propter præſumptionem reſultantem ex ſententia definitiua lata in petitorio vel poſſeſſorio: *d. Clem. vnic. et ibi poſt gloſſ. in verbo definitiua Can. Mohed. deciſ. 1. hoc tit.* ideoque non habet locum in interlocuto-

ria, quia d. Clem. vnica eſt pœnalis, & non debet
extendi de vno caſu ad alium, etiam ex identitate
rationis, *l. in honorarijs verſ. ſed tum reſciſſa ff. de act.*
et oblig. c. non ſolum c. conſtitutionem de reg. iur. in 6.
Bellam. deciſ. 54. Mohed. deciſ 1. hoc tit. Subrogatus
in iure petitoris, pro quo lata fuit prima ſenten-
tia, cedentis, vel decedentis, non poteſt petere
decerni ſequeſtrum, non alias docto de iure ſuo,
ceſſat enim ratio in ſurrogato, quia iura ipſius
petitoris cedentis erant diſcuſſa, ſed ſubrogati
non ſunt diſcuſſa, *Card. in d. Clem. 1. in 4. quaſt. verſ.*
et ex hu colligitur Creſc. deciſ. 5. hoc tit. ſi ad inſtan-
tiam petitoris, ante ceſsionem, decretum ſit ſe-
queſtrũ, habens cauſam à petitore per reſignatio-
nem, de qua per ſolam ſupplicationem conſtat,
poteſt petere illud relaxari ex officio iudicis, ne
ille qui ſuccubuit, incumbat vitioſæ poſſeſsioni,
& ne litem proroget ex fructibus beneficij, *arg. l.*
1. in princ. verſ. non ſolum autem ff. vt leg. ſeu fideicom.
nom. caueat Card. in d. clem. 1. in 23. quaſt. Creſc. deciſ.
5. num. 2. hoc tit. Quod ſi prima ſententia feratur
pro poſſeſſore, & ſecunda contra poſſeſſorem,
non debet fieri ſequeſtratio. *Zab. in d. clem. vnic. in*
4. quaſt. Put. deciſ. 52. libr. 1. Creſc. deciſ. 4. hoc titul.
Sexto in omnibus caſibus in quibus prohibita eſt
12 ſequeſtratio, ſemper admittitur † deſcriptio, &
Inuentarium bonorum, *l. fin. ff. de requir. reis etc.*
l. 1. §. pen. ff. de vent. in poſſeſſ. mitt. l. imperatores §. fin.
ff. de appel. l. poſt contractum in fine ff. de don. & ita iu-
dex tempore, quo fructus recolliguntur, poteſt
eos facere deſcribi, vt ſciat quot fructus recipiã-
tur, *l. 1. §. pen. ff. de vent. in poſſeſſ. mitt. Bart. in d. l. im-*
peratores §. fin. poſt num. 2. Septimo Rota ſolet ſe-
queſtrare poſſeſſionem beneficij propter aliquã
13 ſuſpicionem, puta † quia poſſidens obtinuit com-
pulſoriales ſpeciales pro extrahendo inſtrumen-
to poſſeſſionis ſui autoris, nec eas proſequi cura-
uit, *Rot. deciſ. 183. in fine part. 1. diuerſ. l. ſi tutor con-*
ſtitutus, ff. de adminiſt. tut. l. 2. & ibi glo. fin. C. arbitr.
tut. l. ſi quis Titio § 1. ff. de leg. 2. Octauo ſequeſtra-
14 tur mulier † quæ pendente lite ſuper matrimo-
nio, ſecundo nubit, propter ſcandalum, ne carna-
liter copuletur cum ſecundo viro, *c. tenor. de ſent.*
& re iud. c. 1. & c. fin. de mat. contrah. cont. interd. eccl.
c. non ſolum & ibi glo. fin. verſ. ſi irreuocabile de appel.
in 6. Creſ. deciſ. 3. hoc tit. Nono quando res ſeque-
15 ſtratæ † ſunt tempore perituræ, venduntur, & pe-
cunia in ſequeſtro ponitur, *l. litibus C. de agric. &*
cenſ. lib. xi. l. is cui §. qua ipoterit cum §§. ſeqq. ff. vt in
poſſeſſ. leg. & c. l. fin. ff. de requir. reis &c. Gail. obſ. 148
libr. 1. Decimo in † cauſa beneficiali, vbi lis eſt 16
mota inter duos, quorum neuter antea pacifice
poſſedit, *Zab. in clem. vnic. ſub num. 28. in 22. quaſt.*
hoc tit. Vndecimo quando beneficiatus † moni- 17
tus à ſuperiore non deſeruit beneficio, ſed appel-
lat; ſuperior ex officio mercenario deſeruiente il-
li monitioni ſequeſtrat fructus beneficij, & aſſi-
gnat ei, qui deſeruiat, *c. peruenit 2. de appel. l. 1. §. ſu-*
per peculio C. de aſſert. toll. l. 3. C. quib. ad libert. pro-
clam. non licet, Duodecimo Pius IV. conceſſit fa-
cultatem iudicibus, lite pendente, decernendi ſe-
queſtra ſuper fructibus † beneficiorum ſedi Apo- 18
ſtolicæ reſeruatorum, ſiue affectorum, & ordina-
ria vel alia auctoritate nulliter collatorum, *Pius*
IV. conſtit. public. die 26. Octobris 1560. late Gonzal.
in §. 7. proœm. reg. Cancel. de menſ. & alternat. De-
cimotertio † ſi ab executore, qui modum iudica- 19
tionis exceſſiſſe dicitur, appellatum ſit, iuxta l. ab
executione C. quor. appell. non recip. pendente
appellatione res mobiles vel fructus rerum im-
mobilium ſequeſtrantur, *d. l. ab executione Bart.*
in l. 2. num. 8. ff. de appel. recep. c. fin. de ſequeſt. poſſeſſ.
& fruct. & ibi gl. & Can. Decimo quarto fallit † ſi 20
ſtatuto receptum, vel priuilegio conceſſum ſit,
quod in poſſeſſoriis iudiciis appellatio non im-
pediat executionem, ſed victor ſtatim poſt defi-
nitiuam in poſſeſſionem rei litigioſæ mittatur,
præſtita cautione de reſtituenda re, cum fructi-
bus caſu quo ſententia per iudicem appellationis
foret retractata, *Gail. obſ. 147. ſub numer. 7. verſ. 3.*
fallit. li. 1. Bart. in l. 2. num. 9. ff de appel. recip. & ibi
DD. Guid. Papæ dec. 37. Sequeſtratio † in caſibus 21
permiſſis fieri debet, vocatis quorum intereſt &
cum cauſæ cognitione, *c. inter de maior. & obed. l. ſi*
creditores ff. de priuil. credit. Mynſ. obſ. 11. cent. 2. niſi
iudex eam faciat ad mandatum ſuperioris, qui
prius de cauſa plene cognouit; quia tunc non ha-
bet aliquem vocare, cum ſit merus executor,
nec de hoc poteſt aliquis de eo conqueri, nec ab
eo appellare, *Card. in d. clem. 1. num. 31. verſ. vigeſi-*
mo quinto quaro &c. Prætoria † tollitur ſufficienti 22
ſatiſdatione, videlicet dato fideiuſſore, vel pigno-
ribus aut etiam Iuratoria quando perſona aduer-
ſus quam eſt factum ſequeſtrum eſt honeſta, *gl.*
in l. 1. §. 1. in verbo Iuratoria C. de aßert. toll. Pan. in c.
ex parte 1. numer. 4. de verb. ſig. Mynſ. obſ. 11. cent. 2.
de iudicio ſiſti, de re non deterioranda, & de illa
reſtituenda abſque vlla mora, & procraſtinatio-
ne in

Digitized by Google

ne in caſu victoriæ: *c. 1. & ibi glo. antepen. & fin. hoc*
tit. Iaſ. in l. ſi fideiuſſor §. ſi ſatudatum num. 17. ff. qui
ſatiſd. cog. vel ſuæ pro reling. &c. vbi limitat 4. modis,
curſu triennii, *l. litibus C. de agricol. & cenſ. libr. xj.*
quia fructus poſt triennium præſumuntur con-
ſumpti, & non extare: *arg. l. diuortio §. ob donatio-*
nes ff. de diuerſ. Rot. deciſ. 53. num. 4. part. 1. diuerſ. d.
l. litibus ibi & talis fideiuſſor per triennium accipiatur
gl. fin. in c. cum vos de off. ord. & ibi Can. lite finita,
d. l. ſi fideiuſsor §. ſi ſatudatum, quia ſequeſtratio fa-
cta in prima inſtantia durat in cauſa appellatio-
nis: *l. fin. ibi ſequeſtrari in eum diem in quo controuer-*
ſia ſopiatur C. de ord. cognit. & ibi Bald. num. 6. d. l. ſi
fideiuſſor §. ſi ſatudatum & ibi Iaſ. num. 23. & 24. l. ſi
oleum ff. de dolo etc. & ibi Bart. num. 1. aut reuoca-
tione iudicis, *l. quod iuſsit ff. de re iud. c. cum ceſſante*
de appel. Bald. in l. vnica numer. 8. C. de prohib. ſequeſt.
pecun. Curt. ſen. de ſequeſt. numer. 54. verſ. 13. quæro,
23 ſpeciale eſt † in caſu *clem. vnic. hoc tit.* quod con-
trario iuſſu tolli non poſſit, ſed finalis in cauſa vi-
ctoria eſt expectanda, *d. clem. vnic. in fine princ. hoc*
tit. Card. Seraph. dec. 1096. num. 4. & dec. 1335. n. 4
24 *& ſeqq.* Iudicialis † ſequeſtratio reuocari non
poteſt, quia fit pro executione rei iudicatæ, & res
ſequeſtrata detrahi ſolent, vt in rub. & nig. C. ſi in
cauſ. iud. pig. cap. tit.

Differt depoſitum à ſequeſtro, quia in depoſi-
to nunquam cenſetur amiſſa poſſeſſio, *§ poßidere*
verſ. per eos quoque Inſtit. de interd. alias tres differen-
tias ponit, l. licet ff. depoſ. & ibi Paul. de Caſt. & DD.
in ſequeſtro eſt depoſitum, *l. propriè ff. depoſ.* tene-
25 tur † ſequeſter actione depoſiti directa ſeque-
ſtraria, *l. ei apud §. 1. ff. depoſ.* dantur ſequeſtro a-
ctiones vtiles , ſi perdit rem apud ſe ſequeſtra-
tam, vel in ea damnum datum ſit, *l. poſtquam §. im-*
perator verſ. ſed ſi nec ipſi ff. vt leg. ſeu fideicomm. nom.
cau. & poteſt ab extraneo conueniri tanquam
Procurator bonis datus; *Bart. in d. §. imperator in*
fine per l. pen. ff. de Carbon. edict. l. 2. in princip. ff. de
curat. bon. dat. ſequeſtro datur contrarium depo-
ſiti iudicium, in quo de indemnitate eius agitur,
l. ei apud quem in princ. ff. depoſ. nec permittitur of-
ficium, quod ſemel ſuſcepit contra officium de-
poſitionis refutare, niſi iuſtiſſima cauſa interue-
niente , & tunc arbitratu iudicis res apud ædem
ſacram deponitur, *d. l. ei apud quem §. fin.* tenetur
26 ſequeſter † de culpa & negligentia, quando non
vendit res mobiles, vel fructus qui ſeruando ſer-
uari non poſſunt, & precium collocat, ſeu con-
ſeruat, dictis fructibus & rebus conſumptis aut deterioratis, *Franc. Marc. dec. 444. part. 1. l. Diuus ff. de petit. hæred. l. imperatores in fine ff. de appel.* debetur ei Salarium quando remaneret in damno, quia officium non debet eſſe alicui nociuum, *l. ſed ſi quis ex ſignatoribus & ibi gl. allegat concordantias ff. quemadm. teſtam. aper. l. 1. C. de præb. Salario lib. 10. Franc. Marc. dec. 443. part. 1. & aliis iuribus ſupra allegatis.*

De Confeſſis.

Titulus XVIII.

SVMMARIA.

1 *Confeßio in probando idem operatur, quod inſtrumentum publicum.*

2 *Titulus de confeßis, quomodo differat à tit. de interrogatoriis act.*

3 *Confeßio iudicialis, vt præiudicet confitenti plura requiruntur, quod ſit maior viginti quinque annis.*

4 *Sponte confiteatur.*

5 *Ex certa ſcientia.*

6 *Contra ſe.*

7 *Quod fiat in iudicio coram competente iudice.*

8 *De re certa litigioſa, aut de qua cum alio actio eſſe poteſt.*

9 *Et quod in confeßione venit, natura, ius, & fauor cauſæ recipere poßit.*

10 *Confeßio extraiudicialis præſente parte facta cum cauſa plene probat in ciuilibus, in criminalibus facit indicium ad torturam.*

Abſente parte facta iure ciuili non probat, de æquitate canonica plene probat.

11 *Confeßio facta in teſtamento non probat, ſed operatur legati ſeu fideicommißi petitionem.*

12 *Poſitiones fiunt à partibus per verba aſſertiua ad interrogandum alteram partem & ponens omnia, quæ ponit, intelligitur confiteri.*

13 *Articuli fiunt diſpoſitiue ad probandum, ſed articulans non fatetur, niſi articulos dederit medio iuramento.*

14 *Interrogationes fiunt à iudice in quacunque parte iudicii, vel à parte in præparatoriis iudiciis ſed interrogans nihil affirmat.*

15 *Poſitiones fiunt ante & poſt litem conteſtatam, &*

 omni

Digitized by Google

omni caſu quo neceſſaria eſſent probationes.
16 *De facto rei vel actoris.*
17 *Quod non ſonet in delictum.*
18 *Offerenda ſunt infra terminum conceſſum ad probandum iudici in ſcriptis præcedente iuramento calumniæ.*
19 *Reſpondetur eis præuio iuramento calumniæ.*
20 *In prophana cauſa primo datur terminus actori ad ponendum & articulandum.*
21 *In cauſa beneficiali inſimul eodem tempore vtrique parti datur terminus ad ponendum & articulandum.*
22 *Poſitionibus quilibet poteſt reſpondere per procuratorem.*
23 *Contumax in reſpondendo poſitionibus indiſtincte habetur pro confeſſo, vel negante, prout ipſi erit deterius quatuor concurrentibus.*
24 *1. Quod poſitiones ſibi ſint lectæ.*
25 *2. Quod iuſſus ſit reſpondere per iudicem in præſentia.*
26 *3. Quod contumaciam ſuam non poſſit excuſare.*
27 *4. Quod iudex pronunciet eum contumacem in reſpondendo.*
28 *Reſponſio quæ fit poſitioni refertur ad id, ſuper quo principaliter fit poſitio, & non ad enunciatiue narrata.*
29 *Poſitio qualificata, quæ continet aliquid falſum in qualitate, poteſt in totum negari.*
Si continet aliquid falſum in quantitate ſummæ, vel parte rei, tunc debet confiteri veritatem.
30 *Reſponſio rei ad poſitiones, an poſſit pro parte acceptari, & pro parte reprobari.*
31 *In electionis negotio, poſt iuramentum præſtitum, ponenti contraria, vel ad poſitiones aduerſarij contraria reſpondenti, ſuper ipſa electione, perpetuum ſilentium imponitur ex eodem proceſſu.*
32 *Idem iuris eſt quando agitur contra aliquem de beneficio iam obtento, & in poſitionibus & reſponſionibus ad eas reperiatur contrarietas.*
33 *In alijs cauſis ponens vel reſpondens contraria poſt Sacramentum calumniæ, ex eodem proceſſu non poteſt priuari beneficio.*
34 *Confeſſus pro iudicato eſt, tamen citandus eſt ad ſententiam, & ad reliqua acta cauſæ.*
35 *In cauſa criminali contra confeſſum debet ferri definitiua ſententia.*
36 *In cauſa ciuili fertur definitiua, quando actor cœperit agere iudiciario ordine.*
37 *Si autem reus de plano confiteatur debitum, tunc debet ſequi præceptum de ſoluendo.*
38 *Confeſſio non requirit telam iudicij.*
39 *Confeſſio propria facta in vno iudicio nocet in alio, etiam ad alium effectum inter eaſdem perſonas.*
40 *Confeſſio procuratoris an noceat Domino in eodem vel alio iudicio.*
41 *Confeſſio procuratoris ſemper poteſt reuocari etiam non docto de errore.*
42 *Confeſſio propria poteſt reuocari incontinenti etiam non docto de errore.*
43 *Hæres poteſt reuocare confeſſionem ſui auctoris, ſecus in ſingulari ſucceſſore.*
44 *Error iuris quando proſit vel noceat.*

DICTVM eſt de præparatorijs, & ordinatorijs iudiciorum, nunc videndum eſt de modis, quibus cauſa circa merita inſtruitur, vt de probationibus in genere, & in ſpecie, & quia per confeſſionem aduerſæ partis, quæ in † probando 1
idem operatur, quod inſtrumentum publicum, *l. cum te la 2. C. de tranſact. & ibi DD. notant & Decius num. 7. alia iura congerit Rot. dec. 98. part. 2. diuerſ.* Releuatur litigans ab onere probandi, *l. cum qui in princ. ff. de iureiur.* Præmittit de confeſſis.
Differt hic † titulus ab edicto *de interrog. act.* quia 2
titulus de confeſſis tantum habet locum poſt litem conteſtatam, *c. præſentium & ibi gloſſ. in verb. productos & Can. de teſt. in 6.* Edictum de interrog. act. ante & poſt litem conteſtatam, ac etiam poſtquam concluſum eſt in cauſa; *gloſſ. 1. in c. fin. hoc tit.* quia iudex quoties, & quandocunque mouet eum æquitas, debet interrogare partes, *l. Offidius ff. de leg. 3. c. cum Ioannes Eremita §. ad hoc autem de fid. Inſtrum. & ibi Felin. num. xj. & ſeqq. Pan. nu. 8. l. vbicunque ff. de interrog. act. c. fin. 30. quæſt. 5. Mynſ. obſ. 94. cent. 1. Bald. in c. vltra tertiam in fin. de teſtib. & ibi Innoc. & Can. idem Mynſ. obſer. 17. ante finem cent. 3.* Vt † confeſſio iudicialis præiudicet confi- 3
tenti plura requiruntur, *gloſſ. mag. & fin. in l. vnica C. hoc tit. & ibi DD. gl. pen. in c. fin. eod. & Can. glo. mag. in c. 1. 2. quæſt. 1. in verb. confeſſum*, Quod ſit maior vigintiquinque annis, quia minor poteſt reſtitui contra confeſſionem, *l. non omnia ff. de minor. l. certum §. in pupillo ff. hoc tit.* Sponte & non coactus † confiteatur, *c. 1. 15. quæſt. 6. c. Lotharius §.* 4
præterea 31. quæſt. 2. l. 1. 1. reſp. & verſ. Diuus Seuerus

ff. de

Digitized by Google

5 ff. de quaeſt. ac ex certa † ſcientia; quia ſi errat & po-
teſt probare ſe erraſſe, non nocet confeſſio: c. fin.
hoc tit. l. de ætate §. ſi cum eſſet in fin. §. ex cauſa §. qui
iuſto & §. fin. ff. de interrog. act. l. error facti C. de iur.
& fact. ignor. l. non fatetur ff. hoc tit. & ibi gloſſ. &
6 Bart. Contra † ſe, hinc confeſſio capituli quan-
do bona ſunt diſtincta nocet eccleſiæ, etiam vbi
de ſubiectione agitur, c. præterea 2. & ibi Pan. num.
2. de tranſact. c. dilectus de cap. monach. c. ſuborta de re
iud. ac etiam Prælati, nocet eccleſiæ, etiamſi ſine
conſenſu capituli agat in cauſis in quibus eſt le-
gitimus adminiſtrator, Bellam. deciſ. 695. Mohed.
dec. 1. hoc tit. Rot. dec. 3. ead. in nou. c. edoceri de reſcrip.
& ibi gl. Can. c. cum deputati & ibi Can. de iud. aut ſi
fiat ab eo qui ſolus eſt rector eccleſiæ, Pan. in c. fin.
ſub num. 44. de præſcript. & in c. 2. numer. 4. & 18. de
cap. monach. Præpoſ. in c. de Conſtantinopolitana ad
fin. 22. diſt. maxime quando confeſſio habet pro
ſe aſſiſtentiam ſiue præſumptionem iuris com-
munis: Pan. in c. ſi diligenti ſub num. 4. & Felin. in c.
fin. ſub num. 11. de præſcript. in bonis communibus
confeſſio Prælati non nocet Capitulo niſi Con-
feſſio fiat de conſenſu vel mandato totius Capi-
tuli quia tunc iurando in animam ſuam vt Præ-
latus & in animam Capituli vt Procurator præ-
iudicat talis Confeſſio, Franc. in c. præſentium n. 10
de teſtib. in 6. & ibi Can. Pan. in c. fin. num. 43. de præ-
ſcript. & ibi Felin. num. 10. & 11. & Can. pro ſe non
prodeſt, 14. quæſt. 2. in ſum. alteri non præiudicat,
l. certum §. ſed & an ipſos ff. hoc tit. vt coadiutoris
non præiudicat coadiuto, Achil. dec. 3. hoc tit. c. vni-
co in fine de cleric. ægrot. &c. in 6. ibi rationem &c. ple-
nariam reddituri, autoris, ſingulari ſucceſſori ex
cauſa oneroſa, & res ad auctorem non ſit reuer-
ſura, ſecus eſt in ſucceſſore ex cauſa lucratiua, vel
quaſi; arg. l. apud Celſum §. ſi quis autem & §. ſeq. ff.
de dol. mal. & met. except. aut prædeceſſoris, ſucceſ-
ſori in beneficio, niſi indigeat & vtatur iure ip-
ſius, l. apud Celſum §. apud Iulianum verſ. de auctoris
& §. ſi quis verſ. auctoris ff. de dol. mal. & met. except.
Rot. deciſ. 90. part. 1. diuerſ. aut Confeſſio emana-
uerit ante ceſſionem; l. facta §. ſi hæres 1. & ibi Bart.
& DD. ff. ad Trebel. l. fin § 1. ff. ad SC. Velleia. l. aliud
eſt vendere §. fin. & ibi Dec. ff. de reg. iur. Caſ. dec. 20.
num. 9. de prob. imo nec ipſi confitenti præiudicat,
quando ſub alia qualitate vel alio nomine con-
uenitur: l. fin. ff. de interrog. action. argum. l. fin. ff. de
poſtul. §. ſi tutor Inſtit. de inoffic. teſtam. l. poſt mor-
tem ff. quand. ex fact. tut. vel curat. hinc Confeſſio
per aliquem facta tanquam teſtem in depoſitio-
ne in vno iudicio facit fidem contra eundem te-
ſtificantem in alia cauſa; l. eos qui & ibi Bartol. in 1.
not. ff. de falſ. verum non nocet eidem in alio iudi-
cio, in quo conuenitur tanquam pars principalis,
Rot. dec. 4. hoc tit. in antiq. de quo dubitat, Rot. dec. 131
num. 4. & ſeqq. part. 1. diuerſ. l. pen. & fin. ff. de poſtul.
l. accipientis ff. de auct. & conſenſ. tut. facta ab vno
tanquam procuratore, non præiudicat illi tan-
quam principali, Achil. dec. 5. hoc tit. Rot. dec. 34 de
procur. in nou. de quo dubitat Gratus conſ. 141. vol. 2.
Emiſſa à Rectore vnius Eccleſiæ confitente alte-
ram Eccleſiam eſſe membrum huius Eccleſiæ,
non præiudicat eidem effecto Rectori illius al-
terius Eccleſiæ, Achil. deciſion. 4. hoc titul. l. certum
§. ſed an ipſos ff. hoc titul. l. ſi forte ff. de Caſt. pecul.

Idem vt confeſſio præiudicet, requiritur
quod fiat in iudicio † coram competente iudice, 7
c. at ſi clerici de iud. l. vnica C. hoc tit. ſedente pro tri-
bunali, quando cauſa exigit plenam probatio-
nem, c. Dilectus §. quando autem et ibi gloſſ. in verbo iu-
dicis 2. quæſt. 1. l. pen. ff. de iuſt. et iur. ſi vero exigit ſe-
miplenam probationem, ſufficit iudicem itine-
rare per locum iudicij, l. voluit §. 1. et ibi gloſſ fin. ff.
de interrog. action. Pan. in c. at ſi clerici num. 6. in fine de
iud. Præſente aduerſario, l. certum § ſi quis ff. hoc tit.
l. fin. ff. de interrog. action. Felin. in c. ſi cautio num. 22.
& 23. vbi limitat. 4. modis de fid. inſtr. De † re certa, 8
d. l. certum ff. hoc tit. litigioſa, l. confeßionibus ff de in-
terrog. action. aut de qua cum alio actio eſſe po-
teſt, l. ſi is cuius ff. de interrog. act. quia ea quæ cum a-
lio actio eſſet, in ſemetipſum ſua confeſſione
confert, remanet tamen alius obligatus, niſi con-
feſſus ſoluerit. l. qui ſeruum ff. de interrog. act. & ibi
gloſſ. 1. Et id quod in † confeſſione venit, natura, 9
l. inde Neratius §. fin. & l. ſeq. ff. ad l. aquil. l. confeßio-
nibus verſ. & ſi cum ff. de interrog. act. ius, d. l. ſi is cuius
ff. de interrog. act. d. l. confeßionibus verſ. cum qui. &
fauor cauſæ, l. interrogatum & ibi gloſſ. fin. C. de lib.
cauſ. recipere poſſit; Confeſſio † extra iudicialis 10
præſente parte facta cum cauſa, & per teſtes con-
teſtes non ſingulares, Caſ. deciſ. 4. nu. 4. de re iud.
late Cauial. in repet. l. admonendi num. 202. & ſeqq.
& 215. & ſeqq. ff. de iureiur. probata plene, probat
in ciuilibus, & ex ea condemnari poteſt, l. genera-
liter & ibi gloß. Bart. & DD. C. de non. num. pecun. c.
per tuas de prob. c. fin. & ibi gloſſ. pen. verſ. quandoque
tamen confeßio extra ius hoc tit. in criminalibus facit
indicium ad torturam, l. c. 5. & ibi gloſſ. fin. & Bart.

Digitized by Google

& DD.de adult.Bart.in l.ictus fuſtium num. 2. ff de his
qui not.infam. & in l.ſi confeſſus ff. de Caſſad. & exhib.
reor.&c.Felin.in c.ſi cautio ſub nu.24.verſ.4.declara-
tio de fid.Inſtrum. Pan. in d.c.at ſi clerici num.16.Rot.
deciſ. 1.hoc tit.in nou. facta abſente parte iure ciuili
non probat,l.cum de indebito & ibi gloſſ. in verbo ex-
poſuit ff.de prob. etiam fauore fiſci, l.2.C.de iur.fiſci.
de æquitate canonica plene probat, Felin. in d.c.
ſi cautio num.27. plures cumulans Rot.deciſ.4. num.1.
part. 2. diuerſ. Greg. xv. deciſ.408.nu 2.& ibi annot.
quia in confeſſione quando agitur ad obligan-
dum,vel liberandum, attenditur an pars ſit præ-
ſens,vel abſens, d.l.generaliter & ibi Bart.numer 5.
& DD.communiter d.l. cum de indebito & ibi gloſſ in
verbo in ſcriptis.& an ſit acceptata vel non, Salic.in
l. 1. nu. 24. & ſeq. C.de confeſſ.Mynſing.obſ.51.cent.4.
poſt princ.nam facta à præſente præſenti, expreſſa
cauſa obligat confitentem, ſecus ſi fiat abſenti,
c.ſi cautio & ibi gloſ. in verbo ſi cauſam de fid.Inſtrum.
Anchar.in c.ex parte hoc tit. d.l. generaliter & ibi poſt
gloſ. Bart. facta ad liberandum parti præſenti ſine
cauſa valet,l.tale pactū ff.de pact. l. Arrianus ff.de act.
& oblig. facta, abſente parte non parit exceptio-
nem,c.ſi tibi §.ſi pactus ff. de pact.Bart. in l.non ſolum
§.ſi liberationis ff.de lib.leg.Bart.in d.l generaliter.ſed
quando agitur ad probandum non attenditur,
an pars ſit præſens vel abſens, Bellam. deciſ. 691.l.
public.Mauia §. fin. ff. depoſ. late Cyn. in l. generaliter
nu. 4.& 5.C.de nou.num.pecun.nec an ſit facta ad v-
num vel alterum finem, Dec.in l.2.ſub n.62.verſ.&
prædicta diſtinctio C.de edendo. ſed attenditur an ſit
facta incidenter vel acceſſorie, an vero principa-
liter per ſe & deliberate, c.per inquiſitionem & ibi
glo.in verbo recognouit de elect. l.publica §.fin.ff.depoſ.
l.fin.ff. de prob. l.cum quis §. codicillis ff. de leg.3. Rot.
deciſ.121 num.29. part.1.diuerſ.& an facta ſit ſcien-
ter vel ignoranter, l.cum falſa & ibi Bart. & DD.
C.de iur.& fact.ignor. & an ſit adminiculata, Nat.
conſ.547.num.24.Greg.xv.deciſ.506.Confeſſio fa-
11 cta † in teſtamento, non probat, ſed ſolum ope-
ratur legati ſeu fideicommiſſi petitionem, l.lucius
titius §.ſempronia ff. de leg.3.l. qui vxori in princ. ff.de
aur.& arg.leg. Bart. in l. cum quis decedens §. codicillis
ff. de leg. 3. Rot. deciſ.669.num.1.& deciſ.685.num.1.
& per tot.part. 1. diuerſ. Bald. in l.rationes nu.5.& 6.
C.de prob.niſi ſit iurata; d. §. Codicillis & ibi gloſſ.&
DD. & Bart. ex quo notari poſſunt alia limitationes.
vel emanet ad exonerationem conſcientiæ,Bal.in
l.rationes ſub numer. 6. C.de prob.Franc.Marc.quæſt.
460.part.1. De confeſſione extraiudiciali Prælati
ad obligandum vel liberandum vide Afflict.
deciſ.168.Gregorium xv. deciſ. 506. Bart.in l.ci-
uitas num. 13. & 14. & ibi DD. ff. ſi cert. pet. Di-
ſtinguuntur poſitiones ab articulis, & ab inter-
rogationibus, Poſitiones fiunt † à partibus per 12
verba aſſertiua ad interrogandam alteram par-
tem,gloſſ.1.in c.1.verſ. ad poſitiones autem & ibi Can.
hoc tit.in 6.Greg.xv. deciſ.385.num.4.Gail obſer.79.
cum 3.ſeqq. libro 1. quæ per procuratorem poteſt
reſpondere, c.2.hoc tit.in 6. & ponens diſpoſitiue
omnia, quæ ponit, intelligitur confiteri, c.fin de
iureiur.in 6.& ibi Can.not. Greg.xv.deciſ.408.nu.1.
Articuli fiunt † etiam diſpoſitiue ad proban- 13
dum,ſed articulans non fatetur,Ioan. Andr.in c.fin.
in princ. de iureiur. in 6. Card.Seraph.deciſ.1054.n.2.
Gail.obſ.79.n.6. & 7. libro 1. niſi articulos dederit
medio iuramento:Greg.xv.deciſ.215. num. 2. vnde
per ſe eſt poſitio, quæ ſic intitulatur, pono ſic &c.
per ſe eſt articulus, qui ſic intitulatur, intendo
probare ſic, &c. quandoque coniunguntur;vt
cum dico pono & probare intendo, Clem.ſæpe §.
& quia de verb. ſignif. & ibi Can. Bald. in l.qui inter-
rogatur in addit.num.5.ff. de interrog. act. Interroga-
tiones fiunt, vel † à iudice in quacunque parte 14
iudicij,vt dictum eſt, vel à parte in præparatorijs
iudicij, l. 1. §. qui interrogatur cum ll. ſeqq. & l. non
alienum ff.de interrog. act.l.qui petitorio ff de rei vend.
& pars interrogans nihil confitetur vel affirmat,
cap.1. & ibi gloſſ. 1. verſ. differunt autem poſitiones &
Franc. num. 5. & Can.hoc tit.in 6. ideo ſi pars vna
exhibet interrogatoria circa deciſoria, poteſt al-
tera pars petere quod interrogationes dentur di-
ſpoſitiue per modum poſitionum, ſiue capitulo-
rum, & aliter non cogitur reſpondere tam in
ciuili, quam criminali, vt ſeruetur inter eos æ-
qualitas, Bald. in l. data opera num. 37. C.de ijs qui
accuſ.non poſ. Iaſ. in l.iudices num.6. & ſeqq.C.de iud.
Rot.deciſ.3. de ſequeſt.poſſeſſ.et fruct.in nou. Fiunt po-
ſitiones † ante & poſt litem conteſtatam, & o- 15
mni caſu quo eſſent neceſſariæ probationes, c.1.
& ibi gloſſ. 1. verſ. ſed dic quod quandocunque &c.&
Franc. nu. 1. & Can. hoc tit. in 6. imo poſſunt fieri
poſitiones, etiamſi probatio fieri non poſſit niſi
per confeſſionem partis, vt ſunt poſitiones nega-
tiuæ, quia negatiua dicit non exiſtentiam, & non
entis nullæ ſunt qualitates: d.c.1. & ibi gloſ. 2.& 3.
hoc tit. in 6. poſt litem conteſtatam fiunt ſuper
contentis in libello, & pertinentibus, ac perti-
nere

Digitized by Google

nere valentibus ex parte actoris ad intentionem
fundandam, ex parte rei ad extenuandam, c. 1.4.
quæſt. 4. Clem. ſæpe §. verum quia de verbo ſignif. Bald.
in l. 2. §. quod obſeruari nu. 25. C. de iur. propt. cal. dand.
16 Mynſ. obſ. 88. cent. 5. de † facto rei, vel actoris, quia
ad factum alienum non coguntur reſpondere,
l. fin. ff. pro ſocio c. ab excommunicato de reſcript. Mynſ.
17 obſ. 54. cent. 5. quod non ſonet in † delictum ſeu
crimen, quia poſitioni criminoſæ non eſt reſpon-
dendum, l. qui iuraſſe §. ſi pater et ibi gloſſ. in verbo ac-
quiſiſti ff. de iureiur. c. dudum el. 2. & ibi gloſſ. in verbo de
18 veritate dicenda de elect. & Can. offerendæ † ſunt
intra terminum conceſſum ad probandum, Bald.
in l. in contractibus §. Illo videlicet numer. 2. C. de non
num. pec. Spec. de dilat. §. fin. num. 9. & ibi Bald. in add.
Mynſ. obſ. 34. cent. 1. iudici in ſcriptis, vt videat an
ſint impertinentes, captioſæ, impoſſibiles, ob-
ſcuræ generales, cap. 2. & ibi gloſ. mag. in verbo ratio-
nabili hoc tit. in 6. & ſi eas repellat, l. ad probatio-
nem C. de prob. cap. per tuas verſ. quoniam etſi probata
de ſimon. ſi eas admittendas viderit, in actis curiæ
ſuæ ſcribi faciat, c. quoniam de prob. c. cum in multis
de reſcript. in 6. l. acta ff de re iud. cum clauſula, ſaluo
iure impertinentium, & non admittendorum,
c. cum contingat & ibi gloſſ. in verbo nihilominus de
offic. deleg. c. cumana & Clem. conſtitutionem de elect.
& ibi gloſſ. pen. Franc. Marc. deciſ. 564. part. 1. Gail.
obſer. 81. lib. 1. Mynſ. obſ. 56. cent. 2. & obſ. 90. cent. 2.
Donec diſputatur an poſitiones ſint admitten-
dæ vel non, vel donec pendet terminus ad re-
ſpondendum, non currit terminus datus ad pro-
bandum, d. Clem. ſæpe §. & quia & ibi gloſſ. in verbo
poſt dationem c. cupientes §. quod ſi per viginti & ibi gl.
in verbo videbit. & Can. de elect. in 6. Bart. in l. quam-
diu nu. 8. ff. de acquir. hered. Bald. in l. qui interrogatur
num. 3. ff. de interrog. act. & in l. ſi cum ipſe in 2. notab.
ff. de excuſ. tut. & in l. 1. numer. 4. C. de iuram. propt.
cal. dand. Mynſing. obſer. 99. cent. 2. & ſicut poſitio-
nes debent fieri præcedente iuramento calum-
19 niæ, vel veritatis, eodem modo reſponſio † de-
bet ſequi præcedente iuramento, c. 2. hoc tit. in 6.
Iaſ. in l. iudices num. 6. & ſeqq. C. de iud. c. præſentium
& ibi Franc. num. 3. de teſtib. in 6. Gail. obſer. 79. n. 10.
libro 1. imo ſub eodem iuramento calumniæ, ſub
quo eſt reſponſum libello, reſpondetur poſitio-
nibus, vnde ille qui non vult iterato iurare, non
debet contumax reputari, nec haberi pro con-
feſſo, Auth. hoc ſacramentum C. de iureiur. propt. cal.
dand. & ibi Bart. num. 2. vbi autem emergeret iu-
ramentum alterius naturæ, quam ſit iuramen-
tum calumniæ, illud debet præſtari, quoties e-
mergeret cauſa iurandi, c. 2. §. in omnibus de iuram.
cal. in 6. Auth. de teſtib. §. quia vero c. præſentium de
teſtib. in 6. In cauſa † prophana primo, datur ter- 20
minus actori ad ponendum & articulandum,
nec reus compellitur terminum datum actori
recipere, ſed poteſt petere alium terminum ad
probandas exceptiones & defenſiones ſuas, quia
reus non compellitur probare, donec actor pro-
bauerit intentionem ſuam, l. ſi quidem C. de except.
iunct. c. de teſtibus cum ibi not. de teſtib. In cauſis be-
neficialibus † in ſimul eodem tempore vtrique 21
parti datur terminus ad ponendum & articulan-
dum, quia ſunt ſummariæ, Clem. diſpendioſam de
iud. Clem. ſæpe & ibi gloſſ. in verbo partiu de verb. ſignif.
Rot. deciſ. 25. de iud. in antiq. idem obtinet in cæte-
ris iudicijs ſummarijs, Achil. deciſ. 3. de dilat. Iaſ. in
§. omnium num. 113. poſt Bald. Inſtit. de act. Quilibet
poteſt per † procuratorem iurare & reſpondere 22
poſitionibus ab aduerſario ſibi factis, cap. 2. hoc
tit. in 6. cap. 2. §. 1. de iuram. calumn in 6. Vniuerſitas
quoque & Collegium iurat & reſpondet per
Prælatum ſeu alium, c. præſentium & ibi Franc. nu. 8.
& 9. de teſt. in 6. & quando inſpecta qualitate
Cauſæ vel perſonarum, c. in pertractandis de iuram.
calumn. principales perſonæ debent per ſe reſ-
pondere poſitionibus, propter diſtantiam loci fit
remiſſio ad partes vbi ſunt principales perſonę li-
tigantes & non compelluntur perſonaliter cō-
parere ad reſpondendum poſitionibus coram
Iudice, d. c. præſentium & ibi Gemin. num. 11. & Can.
Reſponſio, nego niſi probetur, nō eſt admitten-
da & admiſſa ſi actor deinde probet inducit ge-
minatam probationem ſcilicet per teſtes & con-
feſſionem, Iaſon. in l. actione num. 3. & 4. C. de tranſ-
act. Mynſing. obſ. 50. cent. 4. Contumax in reſpon-
dendo † poſitionibus, ſiue actor ſiue reus, quia 23
reus in ponendo cenſetur actor, l. 1. ff. de except.
eorumue procurator, c. 2. hoc tit. in 6. & ibi Franc.
num. 6. & Can. ſiue ante ſiue poſt litem conteſta-
tam, ſiue iuratum ſit ſiue non ſit, Franc. in cap. 2. ſub
nu. 5. verſ. aliquando quis eſt contumax in reſpondendo
poſitionibus &c. hoc tit. Bald. in l. 2. §. quod ſi actor ſub
numer. 3. verſ. ſed nunquid ille C. de iureiur. propt. cal.
indiſtincte habetur pro confeſſo, vel pro negan-
te, prout ipſi erit deterius, gloſſ. pen. in c. 2. hoc tit. in
6. & ibi Franc. num. 20. Hoſt. & Archid. & Can. l. non
alienum l. de ætate §. 1. vſque ad §. 6. ff. de interrog. act.

Gail.

Digitized by Google

Gail.obſ.80.& 81.lib.1. ſuper illo quod eſt in po-
ſitionibus compræhenſum cum ſua qualitate,
Bald. in l. 2. § quod ſi actor num.5. C.de iur.propt.cal.
quibus reſpondere non vult, *gloſſ.in d.c.2.in verbo*
eiſdem hoc tit. in 6. non ſolum in Cauſa ciuili, ſed
etiam ſpirituali, ac beneficiali, quod contumacis
præiudicium, non quoad iudicem, vel partis ad-
uerſæ vtilitatem, vt ſibi propter hoc adiudicet
beneficium, *Archid.in d.c.2.numer.2.hoc tit.in 6.*
& in eadem cauſa tantum, non diuerſa, *l.2.in*
princ. verſ.diuus Adrianus ff.de iur.fiſci Bart. in l.cum
filias num. 4.ff.de verb.oblig.& in l.eius qui delatorem
ff.de iur.fiſci. concurrentibus quatuor, quæ om-
nino ſunt ſeruanda & per omnia in omnibus,
quia *c. 2. hoc tit. in 6.* eſt rigoroſum, *Rot.deciſ.3 hoc*
24 *tit.in antiq. atteſtans de ſtylo & vſu.* Primo, † quod
poſitiones ſint ſibi lectæ, & datæ intelligi, Secun-
25 do, quod ſit † iuſſus & monitus reſpondere per
iudicem in præſentia, non per nuncium in ab-
26 ſentia. Tertio, quod contumaciam † ſuam non
poſſit excuſare, nam ſi poteſt infringere contu-
maciam, nunquam habetur pro confeſſo, vt puta
quando eſt talis poſitio cui non debuit reſpon-
dere, *Bald. in l.1.num.14. C.ſi plures vna ſent.cond.*
ſint.Mynſing.obſ.92.cent.1. vel non debuit reſpon-
deri tunc, ſed demum dato termino ad delibe-
randum, & iudex noluit dare terminum, *d.c.2.&*
ibi gloſſ. & DD. hoc tit.in 6. vel poſt iuſſum iudicis
receſſit ex rationabili cauſa, *c. communis 23. diſt.l.*
contumacia §.pœnam ff.de re iud. Quarto, quod iu-
27 dex pronunciet † eum haberi pro confeſſo, vel
eum contumacem in reſpondendo, vel ſine ra-
tionabili cauſa recuſare, quia oportet iudicem
patefacere eius delictum, vt habeatur pro con-
feſſo, *d.l.eius qui delatorem in princ ff.de iur.fiſc.gloſſ.*
pen.in d.c.2. hoc tit.in 6.& ibi Anchar.n.12.Bart.in l.
2.§.quod ſi actor num.5.& 6.C.de iur.propt.cal.dand.
antequam ſit lata hæc ſententia, poteſt reſpon-
dendo pœnam, *d.c.2. hoc tit in 6.* euitare, *Franc.in*
d.c.2. in fine & ibi Can.communiter. & ſi moriatur,
ante iſtam pronunciationem, ad eius hæredes
non tranſit iſta pœna, vt habeantur pro confeſſis,
d.l. eius qui delatorem. præterea poteſt à dicta ſen-
tentia appellare, & ſuam contumaciam excuſare,
l.creditor §. iuſſus & ibi gloſſ.fin. ff. de appell. l.1.& ibi
gloſſ. & Bald. C. quor. appell. non recip. Franc.in d.c.2.
hoc tit.in 6. nam etiam vere confeſſus & condem-
natus, appellat, *d. l. 2. & ibi not. C. quor. appell.non*
recip. Gail.*obſer.*80.*lib.*1. diſtinguit in reo an ſemel
comparuerit in iudicio & litem fuerit conteſta-
tus an nunquam comparuit, & primo caſu poſi-
tiones pro confeſſatis acceptari poſſunt, ſecundo
caſu contra non comparentem reum proceditur
iuris ordine ſeruato. Quod ſi principalis ſemel
reſpondit, in cauſa, iterato, ſi iudici videatur, po-
teſt compelli quod reſpondeat, quia poſſibile
quod hodie credit vnum, cras aliud, *l. vbicunque*
ff.de interrog.act.arg.l.repeti ff.de quaſt. Rot.deciſ.1.hoc
tit.in antiq. Reſponſio quæ fit poſitioni refertur
ad id, ſuper † quo principaliter fit poſitio, & non 28
ad enunciatiue narrata, vnde ſi poſitio habet,
quod mutuaui Titio decem cuius tu & hæres &
tu reſpondes credo, videris confiteri mutuum,
ſed non te hæredem eſſe Titij, *l.fin §.Titia ff de lib.*
leg. Bart. in l.ſi à filio alias eſt §.ſub l. ſi cui ſerui ff. de
leg.1.& ibi Bald. Iaſ. late & DD. communiter contra
ſpeculat. Poſitio qualificata † quæ continet ali- 29
quid falſum in qualitate, poteſt in totum negari,
vt ſi ponis, quod promiſi pure, cum promiſerim
ſub conditione, quia eſt aliud factum *gloſſ.in c.2.*
in verbo abſque rationabili hoc tit. in 6. gloſſ. in c. 2. in
verb.ſigillatim de teſtib.in 6.Pan.in c.vnic.de plus petit.
ſi continet aliquid falſum in quantitate ſummæ,
vel parte rei, tunc debet confiteri veritatem, &
qui talem poſitionem negat in totum, eſt periu-
rus, *Bart. in l.1.§.ſi ſtipulanti ff.de verb.oblig.& ibi*
DD. Bart. in l. denunciaſſe §. quid tamen ff. de adult.
Mynſing.obſ.55.cent.2. quia in iudicio, interroga-
tio de toto intelligitur de qualibet eius parte: *l.ſi*
quis cum totum ff.de except. rei iud.l.pupillus §.fin.ff.de
verb.ſignif.l.qui ſolidum in princ.ff. de leg.2. Negans
poſitiones, poſtea illis vti non poteſt, vnde actor
qui negat pactum factum, vel ſolutionem non
poteſt dicere, quod ex eo probata ſit ſua intentio:
Bart.in l.non vtique ff.de except.late Felin. in c.capitu-
lum num.9.& ſeq.& num 13.de reſcript. impugnata
vero poſitione, quis poteſt vti probationibus per
teſtes, vel inſtrumenta ſuper ea factis, *Bart.in l.poſt*
legatum num.14.ff de ijs quib.vt indig.& c.per l.ſi quis
inficiatus ff.depoſ. late Franc. Aretin. in l. 1. §.ſi quis
ſimpliciter ſub n. 22. in fine verſ.ſuper 1. & num.24.
verſ.adde etiam ff.de verbo oblig. Ex prædictis colli-
gitur, quod confeſſio † ſiue reſponſio rei ad po- 30
ſitiones, poſſit pro parte acceptari, & pro parte
reprobari, quando continet plura capitula diuer-
ſis temporibus facta, *l.ſi quidem & ibi gloſſ.1. C.de*
except. & Bart. & DD. vel facta incontinenti, &
quodlibet eſt per ſe, & ſeparatum, *c.præterea el.2.*
& ibi Pan.

Digitized by Google

& ibi Pan. num. 1. de tranſact. l. etiam §. 1. ff. de minor &c. l. ſcire debemus ff. de iud. oblig. §. quoties Inſtit. de inutil. ſtipul. vt ſi reus fatetur quod promiſit pure,
ſed illa poſtea ſoluiſſe, vel pactum de non petendo ſibi factum eſſe, aut ſi reus fateatur ſibi mutuata centum, & addit actorem ſibi obligatum in
alia centum, ex alia cauſa, *Pan. in c. bonæ el. 2. ſub num. 29. de poſt prælat. & ibi Can.* vel ſi fateatur ſe
illegitimum, ſed ex diſpenſatione Apoſtolica clericali charactere inſignitum: *arg. d. c. præterea el 2. Rot. deciſ. 272. part. 2. diuerſ.* quando confeſſio
continet vnum Capitulum, ſeu vnum factum
cum ſuis qualitatibus, ſeu plura connexa, tunc
non poteſt diuidi, aut pro parte acceptari, vt ſi
reus confiteatur promiſſionem ſimul & ſemel
ſub conditione factam, aut ſe promiſiſſe Titio
centum pacto incontinenti appoſito, vt pro eo
vadat Romam; vel ſi reus confiteatur ſe recepiſſe
centum ab actore, quæ illi debeat ex cauſa mutui, *Pan. in d. c. bonæ el. 2. ſub num. 29. per illum text. Bart. in l. Aurelius §. idem quæſt. num. 3. ff. de lib. leg. Archid. in c. 1. ſub num. 2. hoc tit. in 6.* potiſſimum
quando qualitas, reddit actum, cui adijcitur nullum, vel eum transfundit in alium actum, vnde
hæc confeſſio, quod per vim fecit profeſſionem,
diuidi non poteſt, *l. ſi quis donationis ff. de contrab. empt. l. per ſeruum §. fin. cum l. ſeq. ff. de vſu & habit. l. vbi ita donatur ff. de mort. cauſ. donat. Rot. deciſ. 272. num. 2. & 3. part. 1. diuerſ.* Fallit quia diuidi poteſt
confeſſio, quando præſumptio iuris eſt contra
qualitatem, quæ facit pro confitente, *Bart. in d. l. aurelius §. idem quæſijt ſub nu. 2. & ibi DD. c. cum veniſſent & ibi gloſſ. in verbo probatum & Can. de inſtit. Pan. in c. bon. mem. el. 2. num. 29. & 31. de poſt præl. Greg. xv. deciſ. 92 numer. 8. & ibi annot.* vt ſi fateatur
intruſum poſſidere beneficium, quia poſſeſſio
præſumitur iuſta, *c. cum veniſſent & ibi Pan. n. 7. & 12. de Inſtit. Rot. deciſ. 802. num. 2 & 3. part. 1 diuerſ.*
aut confiteatur ſe occidiſſe hominem pro ſui defenſione, poteſt actor ſtare confeſſioni, in quantum dicit ſe occidiſſe, ſed non cogitur ſtare, in
quantum dicit ad ſui defenſionem, quia præſumptio iuris eſt contra eum, ratione operis perpetrati, cum ſit factum à iure damnatum, *l. 1. C. de ſicar. l. ſi non conuitij C. de iniur.* Fallit ſecundo,
quando is qui reprobat particulam, ſiue qualitatem, aſſumit onus probandi in ſe, & adducit probabiles coniecturas, *d. l. aurelius §. idem quæſijt & ibi Bart. ſub numer. 2. c. 1. de poſt præl. c. præterea 2. de*

tranſact. Pan. in d. c. bonæ el 2. in fine Bald. in l. 2. num. 4. C. de donat. propter nupt. Non poteſt quis ſe iuuare, contra ponentem, ex poſitione quam ipſe
negauit, nec ipſe ponens poteſt ſe fundare in illa
negatione, quia vterque ſuam turpitudinem allegaret, & veniret contra ſuum dictum; *Archid. in c. 1. num. 3. hoc tit. & ibi Franc. n. 14. verſ. ſexto quæritur.* ſed bene poterit quis ſe iuuare ex probationibus factis ſuper tali poſitione negata. *c. mulieri de iureiur. Franc. in d. c. 1. numer. 14. verſ. 6. quæritur Iaſ. in l. poßideri num. 25. ff. de acq. poſſeß.* Quando in
poſitionibus † ſuper electionis negocio, poſt iu- 31
ramentum præſtitum ab electo, aut eius procuratore habente ſpeciale mandatum, vel etiam
generale, ſecuta ſcientia & ratihabitione expreſſa, vel tacita ipſius electi, datis, ſeu in reſponſionibus quas ad aduerſarij poſitiones alter eorum
fecit, reperitur contrarietas manifeſta; electo
tanquam periuro, niſi iuſta & rationabilis cauſa
eum excuſet, ſuper iſta electione perpetuum ſilentium imponitur, *c. fin. de iureiur. in 6.* ex eodem
proceſſu: quia non ſolum antiqua crimina repellunt, ſed etiam noua, *c. fin. de temp. ord. c. vt circa §. alioquin de elect. in 6. c. inſinuante de offic. deleg.* & res
ante ſui completionem peruenit ad eum caſum
à quo non poteſt habere principium, *l. quia in eum ff. ad l. aquil. §. ſi ſeruus domino Inſtit. de noxal. act. l. pro parte ff. de ſeruit.* nec propterea coelectus confirmabitur. *c. olim in fine & ibi Fel. num. 9. & 10. limitat 5. modis de reſcript. c. 1. & ibi gloſſ. in verb. electi vt lit. pend. in 6. l. fin. C. de rei vend.*

Idem iuris eſt, quando † agitur contra aliquem 32
de beneficio iam obtento, & in poſitionibus &
reſponſionibus ad eas reperiatur contrarietas;
quia periurium iudiciale non ſolum impedit, ſed
etiam deijcit iam promotum, *c. tua nos c. querelam de iureiur. c. peruenit de fideiuſſ.* & quis agendo, ius
agendi non recte inchoatum, conſequitur, *l. ſi rem §. fin. & ibi gl. ff. de pign. act. Ioan. Mon. in c. fin. num. 5. de iureiur. in 6.* ſecus eſt in formante in dictis caſibus contrarios articulos, niſi expreſſe articuli
formentur per iuramentum: *Ioan. And. in d. c. fin. in princ. de iureiur. in 6. & ibi Anch. in 1. quæſt.* Ratio diuerſitatis eſt, quia pars id quod ponit aſſerit,
& idem de eo, qui ad poſitionem reſpondet, articulos vero non aſſerit, ſed dicit quod vult, ſeu intendit eos probare, & ideo non poteſt ſic, ex illis
contrarijs, reſultare periurium; verum eſt, quod
formans articulos contrarios ſit repellendus: *l.*

Digitized by Google

qui falſò ff. de teſtib. l. 4. in princ. verſ. interdum ff. quod
cum eo qui in alie. &c. c. vt noſtrum §. omnibus vt eccl.
33 ber. ſ. ſine diminut. conſ. in alijs negotijs † ponens
vel reſpondens contraria poſt Sacramentum ca-
lumniæ, ex eodem proceſſu non poteſt priuari
beneficio; quia adhoc non fuit actum, ſed alia
pœna imponitur, c. peruenit de fideiuſſ. c. 1. de except.
34 Franc. in c. fin. num. 4. de iureiur. in 6. Confeſſus †
pro iudicato eſt, quia quodammodo ſua ſenten-
tia damnatur, c. cum ſuper & c. fin. & ibi gl. & l. 1. C.
& ff hoc tit. tamen tum verè quam ficte confeſſus
eſt citandus ad ſententiam, & ad reliqua acta cau-
ſæ, Ioan. And. in c. fin. nu. 1. hoc tit. in 6. & ibi Gemin.
num. 12. quia etiam verè confeſſus poteſt oppo-
nere exceptiones peremptorias, l. ſi filius §. 1. ff. de
interrog. act. & contumax in non reſpondendo
poſitionibus, non debet quoad alia contumax
reputari, c. cum olim de teſtib. c. eum qui & ibi gloſ. in
verb. non teneris de dol. & contum. in 6. Franc. in d. c. fi.
35 num. 21. hoc tit. in 6. In cauſa criminali † contra
verè confeſſum debet ferri ſententia definitiua,
l. ſi Confeſſus ff. de cuſt. & exhib. reor. & ibi gl. & DD.
Mynſ. obſ. 77. cent. 5. Quia Confeſſio ſpontanea
delicti non ſufficit ad condemnandum aliquem
pœna capitali niſi & conſtet delictum eſſe com-
miſſum, l. 1. §. ſi ſibi verſ. item illud ff. de SC. Sylla. &c.
l. neceßarios §. non alias ff. eod. Mynſ. obſer. 81. cent. 3.
Confeſſio vero metu tormentorum facta nullis
legitimis præcedentibus indicijs confitenti non
præiudicat, nec ex ea poteſt condemnari, l. penult.
36 ff de quæſt. Mynſ. obſ. 23. cent. 5. In cauſa † ciuili quã-
do actor cœperit agere iudiciario ordine, dato li-
bello, & lite conteſtata; ex contumacia in non
reſpondendo poſitionibus, aut ex vera confeſſio-
ne, non poteſt reus condemnari, ſi qualitas cauſæ
non patitur, vt ſi libellus ſit ineptus, vel non con-
cludens, vel manifeſtam rei defenſionem conti-
neat; Bald. in l. 2. §. quod ſi actor num. 4. C. de iureiur.
propter cal. Bart. in l. abſentem ff. de pœn. quia non po-
teſt perueniri ad ſententiam niſi probatis pro-
bandis, niſi talis eſſet poſitio, cuius Confeſſio to-
tam cauſam decideret: Franc. in d. c. fin. ſub num. 21
37 ſi autem reus † de plano confiteatur debitum,
nolens ſubire iudicium, tunc debet ſequi præce-
ptum de ſoluendo infra legitima tempora, l. Iu-
lianus l. certum §. fin. & ibi gl. fin. Bart. & DD. ff. hoc
38 tit. Certi iuris eſt, quod non requirit † telam iu-
dicij, quia Confeſſus condemnatur etiam data
nullitate proceſſus, & nullo præmiſſo proceſſu,
tam in criminali, c. ad petitionem de accuſ. c. 1. eodem
in 6. & ibi gloſſ. fin. c. per inquiſitionem & ibi gloſſ. in
verb. recognouit de elect. Pan. in c. at ſi clerici num. 17.
de iud. quam cauſa ciuili, c. Piſanis & ibi Abb. antiq.
in verb. confeßione & collect. in princ. de reſtit. ſpoliat.
Confeſſio propria † facta in vno iudicio nocet 39
in alio, etiam ad alium effectum inter eaſdem
perſonas, c. per tuas de prob. l. generaliter C. de non
num. pecun. c. per inquiſitionem & ibi Pan. numer. 12.
de elect. Pan. in cap. 2. num. xj. & 12. hoc tit. Dec. in l. 2.
ſub num. 62. & ibi DD. C. de edend. facta in iudicio
criminali probat in ciuili, & è contra; Franc. Aret.
in c. at ſi clerici num. 51. de iud. & ibi Can. Innoc. in c.
per inquiſitionem num. 2. de elect. Pan. in c. cum dilectus
ſub num. 26. de ord. cognit. facta in ſummario pro-
bat in plenario, quia integritas confeſſionis non
læditur ex qualitate iudicij; But. in c. cum dilectus §.
verum ſub num. 35. verſ. hac autem dicit vera &c. de
ord. cognit. Pan. in c. dilectus numer. 5. 13. & 15. de cap.
monach. etiam in fauorem eius cum quo proceſ-
ſus non fuit geſtus, l. interdum fur. verſ. qui furem
ff. de furt. Bald. in l. 2. num. 28. C. de edendo, præſum-
ptiue non abſolute, nam non præcluditur via cõ-
trariæ probationi, Rot. dec. 156. part. 1. diuerſ. Caſtr.
conſ. 337. verſ. primo quæritur num. 5. lib. 1. & ex con-
feſſione huiuſmodi in iudicio ſummario poteſt
ſequi cõdemnatio, quia in eo venit non petitum,
dummodo ex actis quomodocunque reſultet,
c. abbate de re iud. Bald. in l. 2. num. 28. C. de edend. ſed
non poteſt ſequi conditio in iudicio plenario,
quando agitur ad aliud, vel ex alia cauſa: vt ſi in
iudicio depoſiti reus confiteatur de commoda-
to, non poteſt ſequi condemnatio, quia ad illud
non fuit actum, ſed pars habet intentionem fun-
datam ex illa confeſsione in iudicio commodati
poſtea inſtituendo; But. in c. examinata num. 27. de
iud. aut ſi reus in iudicio ciuili, confiteatur de cri-
mine, non poteſt condemnari; ſed iudex ex iſta
confeſsione poteſt formare inquiſitionem, l. ſi fi-
liam C. de lib. cauſ. l. mercalem & ibi Bald. C. de cond.
ob turp. cauſ. Bartol. in l. ſi confeſſus ff. de cuſt. ex exhib.
reor. Pan. in c. per inquiſitionem num. 12. de elect. & in
d. c. at ſi clerici num. 30. de iud. & in c. 2. numer. 12. hoc
tit. licet ſecus ſit in probatione, quæ fit per teſtes,
vel inſtrumenta, Pan. in d. c. per inquiſitionem nu. 12
gl. in l. ſi quis ad ſe fundum in verb. deſtinatus C. ad l. Iul.
de vi &c. & ibi DD. Bart. late in l. 2. §. 1. num. 5. ff. vi
bonor. rapt. Bald. in l. 2. num. 29. C. de edend. Confeſ-
ſio procuratoris † non nocet domino in alio iu- 40
dicio.

Digitized by Google

dicio, *Pan. in d. c. per inquiſitionem num. 22. circa fi-*
nem Dec. in l. 2. num. 63. C. de edend. In eodem vero
iudicio † Confeſsio procuratoris emanata per
modum contentioſæ iuriſdictionis puta reſpon-
dendo libello, interrogationibus, vel poſitioni-
bus præiudicat Domino, quando, fit ex neceſsi-
tate à iure impoſita ſecus ſi alio modo fiat, ex me-
ra ſua voluntate, *l. non ſolum & ibi Paul. de Caſtr.*
num. 1. & 2. ff. de procur. Bart. num. 6. & DD. iuncta
l. certum §. ſed an ipſos & ibi gl. ff. de Confeß. Confeſ-
ſio nuncij præiudicat Domino quia videtur pro-
pria facta ab ipſo Domino, *l. fin. ff. de verſ. bon. Bal.*
in l. 1. num. 31. C. de confeß. Dec. in l. 2. ſub num. 63. C.
de edend. Confeſsio ficta in alia cauſa nunquam
obeſt etiam inter eaſdem perſonas, *l. 3. & ibi gloſſ.*
fin. C. de fid. Inſt. l. 2. in princ. & c. Diuus Adrianus & l.
eius qui delatorem & ibi Bart. ff. de iure fiſci, & multo
minus perſonam egreditur, *Bart. in l. cum filius nu.*
4. ff. de verb. oblig. d. l. eius qui delatorem, Confeſsio
41 procuratoris † ſemper reuocari poteſt, etiam non
docto de errore, ſiue ſit facta in poſitionibus, vel
in reſponſione ad eas, *Franc. in c. fin. ſub nu. 7. verſ.*
vltimo de iureiur. in 6. c. olim cauſam & ibi gl. in verb.
non reuocata & Can. de cenſ. Fel. in c. 1. num. 16. vt lit.
non conteſt. & c. ſiue facta ſit in commiſsione, *Mo-*
bed. deciſ. 15. de reſtit. ſpoliat. c. fin. hoc tit. late Caſtr. in
l. cum falſa C. de iur. & fact. ignor. aut in articulis et-
iam per iuramentum datis, tam per ipſum procu-
ratorem, quam principalē *c. fin. hoc tit. c. cum falſa*
l. error C. de iur. & fact. ignor. in cauſis beneficiali-
bus & matrimonialibus ex Stylo Curiæ, *Rot. deciſ.*
19. de proc. in nou. ac etiam in cauſis prophanis,
Rot. deciſ. 2. de confeß. in nou. & deciſ. 32. de teſt. in an-
tiq. & diuerſ. deciſ. 613. num. 9. & 10. part. 1. Franc.
in c. fin. num. 7. verſ. 4. limita de iureiur. in 6. late Fel.
in c. 1. num. 14. vt lit. non conteſt. & c. negotio non-
dum finito, *c. fin. hoc tit.* Propria ſiue iudicialis, ſiue
42 extraiudicialis † poteſt reuocari incontinenti, et-
iam non docto de errore; *c. fin. & ibi gloſſ. in verb.*
iuſta cauſa in fine de iureiur. in 6. & ibi Franc. num. 6.
& Can. c. apud miſericordem 32. quæſt. 1. Bald. in re-
pet. l. edita num. 102. & ſeqq. C. de edendo Paul. de Caſt.
in l. non fatetur qui diſtinguit tres caſus ff. hoc tit. Mul-
tiplicata, geminata, iurata, deliberata, probato
errore reuocari poteſt, *l. de ætate §. ex cauſa & §. qui*
iuſto ff. de interrog. act. l. 1. C. de error. calc. & ibi Bald.
& Iaſ. num. 9. Iaſ. in l. error num. 28. & ſeqq. C. de iur.
& fact. ignor. licet iſtis caſibus non ita facile ad-
mitti debeat allegatio erroris propter difficulta-
tem probationis, *c. ex litteris & ibi gl. in verb. admo-*
nita de Diuo & ibi Can. Franc in c. 1. in 3. not. & nu. 2.
de accuſ. in 6. Hæres † poteſt reuocare confeſsio- 43
nem ſui auctoris, *l. nō idcirco C. de iur. & fact. ignor.*
Bald. in d. l. error. num. 15. Secus tamen in ſucceſſo-
re ex titulo ſingulari, quia ſicut ad eum nō tranſit
actio perſonalis competens auctori, nec etiam
ius excipiendi, ſi auctor eſt mortuus, *Bartol. in l. ſi*
tertius §. ſi quis priuſquam num. 6. ff. de aq. plu. arc. A
tertia ſiue diuerſa perſona poteſt reuocari & pro-
bari error, & ante ſententiam & poſt ſententiam,
l. fin. §. ſin autem neſcius C. de furt. gl. fin. in d. l. error
& ibi Bart. & Iaſ. ſub numer. 18. & DD communiter,
quæ regulæ limitandæ ſunt, niſi confeſsio fuerit
per partem aduerſam acceptata, *l. fin. ff. de pact. Iaſ.*
in d. l. error nume. 2. & ſeqq. & ibi DD. communiter,
Poteſt quis contrauenire propriæ confeſsioni iu-
diciali iuratæ quando Iudex per ſententiam con-
feſsionem reprobauit, *c. mulier & ibi Pan. num. 10.*
de iureiur. Mynſ. obſer. 51. cert. 4. Prædicta omnia
procedunt in confeſsione erronea facti, extra iu-
dicium error † iuris in damnis euitandis prodeſt 44
cuicunque, *l. error in fin. & l. regulari princ. ff. de iur.*
& fact. ignor. ſed in lucris iuris ignorantia nemini
prodeſt, neque etiam mulieri, *l. iuris C. qui admitti*
& ibi Iaſ. in 1. not. & DD. l. 2. & 3. C. de iur. & facti
ignor. in iudicijs iuris ignorantia ante litem con-
teſtatam excuſat, poſt litem conteſtatam non ex-
cuſat, *Dynus in c. ignorantia num. 10. de reg. iur. in 6.*
niſi error ſit expreſſus in confeſsione, *l. confeßioni-*
bus & l. ſeq. in fin. ff. de interrog. & Bartol. in l. non fa-
tetur num. 13. ff. hoc tit. ignorantia iuris non præſu-
mitur regulariter, *l. ſi hæres ab eo §. fin. in fin. & ibi*
gl. fin. ff. ad Trebel. probatur autem ex qualitate fa-
cti & perſonæ, *l. ſi adulterium cum inceſtu §. 1. ff. de*
adult. & poſtquam fuit à peritis doctus inconti-
nenti, poſtea præſumitur error iuris, *Bartol. in d. l.*
non fatetur numer. 12. & ibi DD. communiter Iaſ. in l.
iuris num. 9. C. qui admitti.

De Probationibus.

Titulus XIX.

SVMMARIA.

1 *Probatio eſt rei dubiæ per teſtes vel inſtrumenta & plerumque per indicia & præſumptiones oſtenſio.*

Digitized by Google

2 *Probatio debet concludere per neceſſe vel probabile, nunquam per poſſibile.*

3 *Excipe 1. quia nunquam ſufficit probatio per probabile ſeu præſumptiua, quando probatio alicuius rei eſt poſita in conditione, & ei qui apponit conditionem probationis, iam conſtat adeſſe præſumptionem.*

4 *2. Quando à lege vel ab homine requiritur probatio cum aliquibus verbis qualificatis.*

5 *In deductis incidenter in iudicio ſufficit locus & præſumpta probatio.*

6 *Cauſa principalis quando eſt ſummaria reſpectu probationum. omnes eius articuli ſunt ſummarij niſi emergat dubitatio ſuper legitimatione perſonæ.*

7 *Actor tenetur probare ſuam intentionem, & reus ſuam exceptionem, ſi excipiendo aliquid affirmet, ſecus ſi neget.*

8 *In duplicibus iudicijs vtriuſque probatio recipitur.*

9 *In crimine falſi vtriuſque teſtes audiuntur.*

10 *Negatiua probari non poteſt eſt quadruplex, facti, iuris, qualitatis, quantitatis.*

11 *Negatiua facti an probari poſſit, & quomodo probetur.*

12 *Negatiua iuris probari debet per negantem.*

13 *Negatiua qualitatis probanda eſt per negantem.*

14 *Teſtes deponentes ſuper negatiua debent remouere actum à ſenſu, non ſenſum ab actu.*

15 *Negatiua quantitatis directo per teſtes poteſt probari.*

16 *Probatio debet fieri iudici, aduerſario præſente, lite conteſtata, & primo de intentione actoris, deinde de rei exceptione.*

17 *Si probatio actoris perfecta & probatio rei imperfecta ſint diuerſa, & ſe inuicem compatientes, recurrendum eſt ad iuramentum neceſſarium.*

18 *Si ambarum partium par ſit probatio, reus abſoluitur.*

19 *Probationum ſpecies ſunt nouem.*

20 *Semiplenam probationem quænam inducant.*

21 *Plenam probationem quænam faciant.*

22 *Probationes imperfectæ ſiue ſint eiuſdem ſiue diuerſi generis, quæ ſunt perfectæ in ſua ſpecie, ac tendunt ad vnum, ſunt commiſcibiles & faciunt plenam probationem.*

23 *Si vero tendunt ad diuerſa non ſunt commiſcibiles.*

24 *Plena probatio acquiritur in omni cauſa ciuili, pleniſſima in criminali.*

25 *In ſummarijs quoque in quibus vertitur partis præiudicium quod non poteſt per aliud iudicium reparari niſi per appellationem ab vtraque parte plenæ probationes requiruntur.*

26 *In cæteris ſummarijs quæ poſſunt per aliud iudicium reparari, requiritur plena probatio ex parte actoris.*

27 *Excipe cauſas poſſeſſorias fauorabiles, & modici & quaſi nullius præiudicij.*

28 *In extraordinarijs cognitionibus requiritur plena probatio.*

29 *In his quæ de plano tractantur plena probatio requiritur.*

30 *Probationes factæ in iudicio ſummario non probant inter eaſdem perſonas ſuper eadem re in plenario.*

31 *Quæ regula limitatur tribus modis.*

POSITIONES negatas tenetur actor probare, *l. 2. ff. hoc tit. c. accuſator 6. quæſt. 5. & ibi gl. 1. mag.* ideo ponit titulum generalem *de probat.* vt faciliori ordine deſcendat ad ſpecies probationum.
Probatio † eſt rei dubiæ per teſtes, vel inſtru- 1
menta, & plerumque per indicia, & præſumptiones oſtenſio; *c. cum ad ſedem §. fin. de reſtit. ſpoliat. l. fin. C. hoc tit. gloſſ. in c. 1. 2. quæſt. 1. in verb. conuictum.* dico plerumque, quia etſi in cauſis pecuniarijs & ciuilibus præſumptiones & indicia probent, ita vt per eas, ſi certæ fuerint, & violentæ, ad ſententiam procedatur: *l. indicia C. de rei vend. l. proprietatis C. hoc tit. l. ſicut C. de fid. Inſtrum.* non tamen in criminalib. ad condemnationem ſufficiunt; quia in his requiruntur probationes luce meridiana clariores. *d. l. fin. C. hoc tit.* Omnis probatio debet
concludere, † per neceſſe, vel probabile, *l. non hoc* 2
& ibi gl. pen. & Iaſ. num. 2. qui ampliat & limitat C. vnde legit. c. in præſentia & ibi Fel. nu. 14. 15. & ſeqq. hoc tit. l. pen. §. docere & ibi Bart. ff. ne quis eum qui in ius vocat. eſt in exim. c. fin. de ſucceſſ. ab inteſtato. nunquam per poſſibile; vt ad probationem ſeruitutis Nicolai, matrem eius ac fratres ſeruilia feciſſe miniſteria, non ſufficit; cum neque ingenuorum conniuentia coniunctis neceſſitudine præiudicet, neque de ſeruis ex eadem matre natis libertatem vnus adipiſci prohibeatur. *l. ad probationem 2. & ibi Bald. l. matrem tuam & ibi gloſſ. fin. l. neque natales & ibi gloſſ. fin. mag. C. hoc tit.* Excipe primo,
quia † nunquam ſufficit probatio per probabile, 3
ſiue præ-

ſiue præſumptiua, quando probatio alicuius rei
eſt poſita in conditione, ſed requiritur conclu-
dens per neceſſe, *l. lucius ff. de cond. & demonſt. Fel.*
in rub. huius tituli num. 3. & ibi Dec. num. 153. & ſeqq.
quando ei qui apponit conditionem probatio-
nis, iam conſtat adeſſe præſumptionem, ne ap-
poſitio conditionis ſit inutilis, *l. ſi quando ff. de leg.*
1. & ne fiat contra mentem apponentis condi-
tionem qui non videtur fuiſſe contentus præ-
ſumptione; ſecus ſi ei non conſtabat adeſſe præ-
ſumptionem. *Rot. diuerſ. deciſ. 9. n. 20. & 21. part.*
2. arg. l. ſi iam facta ff. de cond. & demonſt. l. ſi ita ſcri-
ptum §. fin. ff. de leg. 2.
4 Secundo, quando † an lege vel ab homine re-
quiritur probatio cum aliquibus verbis qualifi-
catis, vt apertiſſimis documentis, probatione le-
gitima, indubitata, *l. quidam verſ. igitur ſi perſpicuis*
ff. de cond. inſtit. c. pia § ſi quis de except. in 6. l. fin. in fin.
princ. ff. quod mut. cauſ. Fel. in rubr. huius tit. nu. 4. &
5 *ibi Dec. 163 & ſeqq* Econtrario † in deductis in iu-
dicio ordinario, incidenter, ſecundario, & per
modum cauſæ, quæuis probatio etiam leuis, &
præſumpta ſufficit: *Bart. in extrauag. ad reprimen-*
dum in verb. ſummarie num. 20. quom. in crimin. laſ.
maieſt. proced. vt matrimonij in cauſa illegitimita-
tis, *c. cauſam quæ 1. & 2. qui fil. ſint legit.* dominij in
confeſſoria, *l. quidam in ſuo in verbo amoueri poteſt*
ff. de cond. inſt. crediti in ſaluiano intentato per
creditorem, *late Rot. deciſ. 34. num. 14. & 17. part. 2.*
diuerſ. late Bald. in l. iudices num. 7. C. de iud. quod ſi
6 cauſa principalis † eſt ſummaria reſpectu proba-
tionum, omnes eius articuli ſunt ſummarij ea-
dem ratione, *l. pen. & ibi gloſ. & DD. ff. de his qui*
ſunt ſui vel alien. iur. l. ſi quis à liberis §. ſi vel parens ff.
de lib. agnoſc. l. ſi quando & ibi Bald. numer. 3. C. de
teſtib. Bart. in d. extrauag. ad reprimendum in verbo
ſummarie numer. 3. qui plures allegat. Bart. in l. ſolent
numer. 16. ff. de alim. & cib. leg. niſi emergat dubi-
tatio ſuper legitimatione perſonæ, *Iaſ. in l. quam-*
uis num. 7. C. de edict. d. Ad. toll. poſt gloſſ. Bart. & alios
Felin. in c. veniens el. 2. in fine ff. ad exhib. & in l. nec
quicquam §. de plano in fine ff de off. proconſ. Vbicunq;
probatio non concludit, ſemper eſt interpretan-
da contra probantem, *c. in præſentia & ibi gloſſ. in*
verbo dubium hoc tit. & ibi Can. Bald. in l. quoties §. ſi
quis ita num. 2. ff. de hæred. inſtit. Regulariter actor
7 tenetur † probare ſuam intentionem, *l. poſſeſſionis*
l. fruſtra l. actor C. hoc tit. l. quinquaginta ff. eodem l.
fin. C. de rei vendic. §. non ſolum Inſtit. de leg. in fine,
& reus ſuam exceptionem, *l. vt creditor C. hoc tit.*
l. in except. ff. eodem l. in ciuile C. de rei vendic. ſiue ali-
quid dicat & affirmet. *c. ex literis in fin. hoc tit.* ſiue
etiam neget nam vbicumque negatio eſt cauſa
alicuius intentionis, ſiue agentis ſiue excipientis
ei, qui negat incumbit onus probandi, *Bart. in l.*
in illa ſtipulatione ſi calendis num. 5. vbi ponit modum
probandi Iaſ. num. 14. & ſeqq & DD. ff. de verb. oblig.
Pan. & Can. in c. bona mem. el. 1. poſt gloſſ. in verb. per
rerum naturam de elect. Gail. de pace publ. c. 18. n. 14.
libro 1. fallit cum reus proponit exceptionem &c.
non numeratæ pecuniæ, vel ſimilem, Quæ regula
recipit aliquas limitationes, nam ratione præ-
ſumptionis transfertur probatio ad reum, *c. ex in-*
ſinuatione & ibi gloſſ. fin. mag. de proc. l. ſiue poſſidetis
C. hoc tit. & ibi gloſſ. fin. c. vt noſtrum vt eccleſ. benef.
ſine dimin. conf. & ibi gloſſ. mag. in verbo actore non
probante quæ ponit multas alias limitationes l. quintus
ff. de donat. inter vir. & vx. & contra à reo ad acto-
rem, *l. ſi pactum & ibi gloſſ. fin. l. ſi chyrographum ff.*
hoc tit. in duplicibus † iudicijs, vtriuſque probatio 8
auditur, *d. c. ex literis hoc tit.* in interdicto retinen-
dæ vterque probat, & is obtinet, qui antiquio-
rem poſſeſſionem probat, & titulum dictæ poſ-
ſeſſionis, vel meliores probationes adducit circa
poſſeſſionem, puta teſtes numero plures bonæ
famæ & opinionis, qui aptiora negocio & vero
proximiora in ſuis teſtimonijs expreſſerunt, *c. licet*
cauſam hoc tit. item in crimine falſi † vtriuſque te- 9
ſtes audiuntur. *l. vbi C. de falſ.* Negatiua † probari 10
non poteſt, quia † negantis factum per rerum
naturam nulla eſt probatio. *d. l. actor c. bon. mem.*
el. 1. §. contra de elect. & ibi gloſſ. in verbo per rer. natur.
quadruplex eſt facti, iuris, qualitatis & quantita-
tis. Negatiua facti eſt duplex, pura, & ſimplex,
quæ non habet determinationem loci vel tem-
poris, vel alterius rei: vt ſi quis dicat ſe nunquam
fuiſſe citatum, non contraxiſſe, & hæc † probari 11
non poteſt directe vel indirecte, & ideo onus
probandi transfertur in aduerſarium, *c. accuſator*
6. quæſt. 5. & ibi gloſſ. mag. & Can. gloſſ. in d. c. bona el. 1.
& ibi gloſſ. mag. & Can. l. aſſeueratio C. de non num.
pecun. Salic. in l. actor ſub num. 15. C. hoc tit. late Socin.
in c. ſuper his numer. 92. & plur. ſeqq. de accuſ. ſin au-
tem adijcitur tempus, vel locus, vel aliquid con-
ſimile tunc poteſt probari indirecte: *§. item verbo-*
rum obligatio Inſtit. de inutil. ſtipul. c. ſeries c. ex tenore
de teſt. l. optimam C. de contrah. & commit. ſtipul. alia
eſt prægnans, quæ habet in ſe implicitam affir-

matiuam, vt ego non ſponte renunciaui, quaſi
dicat, coactus renunciaui, & probari debet ab
eo, qui negat, *c. ſuper hoc de renunc. c. nec codicillos &*
ibi gloſſ. fin. C. de Codicil. c. cum dilectus de ſucceſ. ab
inteſt. c. indicas & ibi gloſſ. in verbo oſtenderis queſt. 9.
vel nego Titium mortuum, nam ponitur aliquid
affirmatiuum puta Titium viuere, *l. inde Neratius*
§. fin. ff. ad l. aquil. Salyc. in l. actor numer. 15. C. hoc tit.
aut quando negatiua eſt ſenſui coniuncta, adeo
quod cadit in ſenſum teſtis puta ſi dicat Titius
non habet oculos, birretum in capite &c. nam ita
directe percipit teſtes, Titium non habere, ſicut
percipit habere, *Pan. in c. bona mem. el. 1. ſub num. 13.*
de elect. poſt Ioan. Andr. Dec. in c. quoniam contra n. 69.
de prob. nec tamen iſto caſu probatur negatiua di-
recte, quia quod non eſt, non cadit in ſenſum te-
ſtis, ſed probatur indirecte, quia ex quo non re-
præſentatur aliquid viſui teſtis, percipit, quod
nihil eſt in loco; *Angel. de Peruſ. in l. 1. num. 3. ff. de his*
qui ſunt ſui vel alieni iur. Butr. in d. c. bon. mem. el. 1.
12 *numer. 56. & ſeq. de elect.* Negatiua iuris † probari
debet per negantem, vt ſi negat emancipatio-
nem recte factam, *l. ab ea parte ff. hoc tit. l. ſi ſcrip-*
13 *tum C. eod.* Negatiua qualitatis † probanda eſt per
negantem, vt tu non es ſoluendo, tu non es le-
gitimus, tu non es idoneus: *c. dudum de præſumpt. c.*
vnic. de ſcrutin. in ord. fac. l. cum quidam & ibi gloſſ.
in verbo qui non offenderint & l. cum Pater §. rogo ff. de
leg. 2. gloſſ in d. c. bon. mem. el. 1. in verb. per rerum na-
turam de elect. & ibi Can. gl. 1. in c. fin. 6. quaeſt. 5. &
14 *ibi Can.* teſtis † qui deponit ſuper negatiua, de-
bet remouere actũ à ſenſu, non ſenſum ab actu,
hoc eſt debet dicere, talis actus non fuit factus,
& hoc ego ſcio per ſenſum, & præſentiam meam:
quia tali loco, & tempore, vbi, & quando actus
dicitur celebratus, ego interfui, & reuera ille a-
ctus non fuit celebratus, & non potuiſſet cele-
brari, quin ego vidiſſem, & audiuiſſem; quia in
facto alieno ſic coarctato, virtus ſenſitiua clare
& aperte percipit negatiuam: ſi autem teſtis ne-
gando remouet eius ſenſum ab actu, quod eſt,
quando dicit, non recordor, non interfui, tunc
nihil probat, quia qui neſcit, non poteſt probare.
Bart. in l. 1. §. ſi quis neget ſub nu. 6. verſ dic ergo quod
illi & nu. 13. ff. quemadm. teſtam. aper. Bald. in l. 1. n.
7. C. de bonor. poſſeß. ſec. tab. Greg. xv. deciſ. 325. n. 4.
& ſeqq. & ibi annot. & deciſ. 510. nu. 1. Ex quibus
conſtat, quod vulgare axioma, plus creditur
duobus affirmantibus, quam decem negantibus,
verum eſt: quando ex illa negatione non reſul-
tat probatio negatiuæ, vel quia impoſſibile, eo,
quia non eſt coarctata, vel non eſt reddita cauſa
ſcientiæ; alias pari paſſu ambulant affirmatiua, &
negatiua. *Bald. in l. cum hi §. nihil autem nu. 3. ff. de*
tranſact. Salic. in l. 2. num. 27. C. de reſcind. vend. Gab.
de teſtib. concluſ. 4. Pan. in c. bon. memor. el 1. n. 13. &
ſeq. de elect. Item negatiua probatur per inſtru-
mentum: *l. fin. & ibi Bald. num. 6. C. de reb. cred. §.*
item verb. obligatio Inſtit. de inutil. ſtipul. Rip. in c. cum
eccleſia num. 79. & 82. & ſeqq. de cauſ. poſſeß. & pro-
priet. Iaſ. in l. Titia textores num. 16. 17. & ſeqq. ff. de
leg. 1. per actum inquiſitionis & inueſtigationis
de affirmatiua oppoſita: nam ea non inuenta cõ-
cludetur negatiua: *Imol. in c. cum nobis olim nu. 6.*
de elect. Bart. in l. hoc iure & in l. in illa ff. de verb. ob-
ligat. Greg. xv. deciſ. 262. & ibi annot. & dec. 287. &
ibi annot. per confeſſionem aduerſarij: *c. dictum eſt*
ſupra tit. de confeß. Negatiua quantitatis † eſt, 15
quoties allegatur quod res non eſt tanti ponde-
ris, ſiue tanti numeri, ſiue tantæ menſuræ, quod
de directo probari poteſt, quia cadit in ſenſum,
& in oculorum inſpectionem teſtis, ex eo quod
vidit rem ponderari, & aliquid ponderis deeſſe,
l. 1. & 2. C. de pond. & aur. illat. lib. 10. & menſu-
rari, & tot menſuras deeſſe, *l. 2. C. de error. aduocat.*
quodque aliquis non eſt eius ætatis, quia natus
fuit tali millenario, & ab illo citra non concur-
rerunt, niſi tot anni. *Salic. in l. actor nu. 14. hoc tit.*
& ibi DD.

Probatio † debet fieri iudici, non aduerſario, 16
licet aduerſarij præſentia exigatur, *l. procurator C.*
de edend. l. eos & ibi gloſſ. fin. C. de teſtib. l. quingenta
in fine & ibi gloſſ. fin. ff hoc tit. l. 1. C. de cond. ob turp.
cauſ. & ibi gloſſ. fin. cauſa pendente & lite conte-
ſtata, primo de intentione actoris, deinde de rei
exceptione; *l. exceptionem C. hoc tit. & ibi gloſſ. c. ex-*
ceptionem & ibi gloſſ. in verb. in dilatoriis de except.
quia probatio non excludit probationem, *c. ſeries*
de teſtib. Rot. diuerſ. deciſ. 701. in fine part. 1. & plena
actoris tolli non poteſt, niſi per aliam rei magis
plenam directo ei contrariam: *l. ob carmen §. fin.*
ff. de teſtibus c. in noſtro & ibi Can. de teſtib. gloſſ. in c.
ſuggeſtum in verb. fulcimur de Iurepat. ſi probatio
actoris † perfecta, & probatio rei imperfecta 17
ſint diuerſæ, & ſe inuicem compatientes, vt quia
actor per duos teſtes plene probauit ſuum cre-
ditum, reus autem ſolutionem per vnum teſtem,
tunc recurrendum eſt ad iuramentum neceſſa-
rium,

Digitized by Google

rium, ſecundum formam l. admonendi ff. de iure-
iur. & in l. bona fidei C. de reb. cred. Bart. in l. admo-
nendi num. 51. & ibi DD. Pan. in c. in noſtra ſub num.
3. de teſtib. & ibi Can. Io. And. in c. fin. de iureiur. in fi-
ne num. 6. & ibi Can. quod ſi ambarum partium
18 par ſit † probatio, is obtinet qui habet aliquam
præſumptionem pro ſe: l. ſi duo patroni ff. de iure-
iur. & ibi Bart. num. 3. alias reus abſoluitur, cum
promptiora ſint iura ad abſoluendum, quam ad
condemnandum, c. ex literis §. fin. hoc tit. c. inter di-
lectos in fine de fid. Inſtrum. niſi pro actore ſtet fa-
uor cauſæ. c. fin. de re iud. d. c. ex literis §. fin. & ibi
gloſſ. in verb. in liberali cauſa. Probationum ſpecies
19 ſunt † nouem, compræhenſæ infraſcripto verſu.
Aſpectus, c. profuiſti c. cauſam hoc tit. Sculptum, gl.
in c. cum cauſam hoc tit. in verb. per libros antiquos in
fine, Teſtis, titulo de teſt. Notoria (ſcilicet facti) c. eui-
dentia de accuſ. Scriptum, infra tit. de fid. inſtrum.
Iurans, infra tit. de iureiur. Confeſſus, ſupra tit. de
confeſſ. Præſumptio, infra de præſumpt. Fama, (nem-
pe conſentiens.) probabunt, c. præterea de teſtib.
20 Semiplenam † probationem faciunt ſcriptura
domeſtica, l. inſtrumenta C. hoc tit. comparatio lit-
terarum, Auth. de fid. Inſtrum. §. ſi vero omnes mo-
riantur §. ſeq. col. 6. fuga rei, Bart. in l. admonendi n.
35. ff. de iureiur. teſtis vnus, c. licet vniuerſis de teſt.
auth. iuriſiurandi c. hoc t. l. 3 §. cauſa ff. de Carb. edict.
c. ex inſinuatione de proc. gloſſ. pen. in d. l. admonendi
gloſſ. in d. l. in bona fidei, quando directe deponit
ſuper ipſo facto, aut maleficio, ſi vero deponeret
ſuper aliquo indicio ad maleficium, non facit ſe-
miplenam probationem, ſed illud indicium de-
bet legitime probari per duos teſtes: l. inter omnes
& ibi Bart. num. 2. & ſeqq. C. famil. erciſcund. De
Stylo Rotæ non magis creditur teſti vnico con-
tra inducentem, quam pro inducente; quia per
inductionem cenſetur approbata perſona teſtis,
non dicitur: Card. Seraph. deciſ. 1249. num. 4. Greg.
xv. deciſ. 215. num. 4. & ibi annot. Fama: Bart. in l. de
minore §. plurimum nume. 30. ff. de quæſt. Franc. in c.
dilecti 1. num. 6. & ſeqq. late de appell. Mynſ. obſ. 46.
cent. 5. Indicium non remotum, ſed propinquum,
probatum per duos teſtes, l. fin. & ibi Bart. num. 6.
21 & 7 ff. de quæſt. Plena † probatio dicitur per duos
teſtes: l. vbi ff. de teſtib. Inſtromentum publicum:
l. ſecunda l. in re ff. de fid. Inſtrum. per priuatum fa-
ctum ab aliquo contra ſe cum cauſa, l. cum de in-
debito in fine ff. de prob. ſi modo confiteatur ſe feciſ-
ſe, vel ſi probetur per dilationem iuramenti: l. 1.
& 2. ff. de iureiur. nec non quando facta eſt iudici
plena fides, hoc eſt, quando iudex per ea, quæ ſibi
ſunt oſtenſa, eſt adductus ad fidem & credulita-
tem eius, quod intenditur: l. procurator C. de edend.
l. ad fidem cum l. ſeq. ff. de teſtib. Bart. in d. l. admonen-
di num. 15. & ſeqq. & ibi DD. l. 1. poſt princip. verſ. ad
tormenta ff. de quæſt. c. cum cauſam & ibi DD. hoc tit.
etenim iudex non debet ad vnam probationis
ſpeciem cognitionem ſuam allegare, l. 3. §. ideoque
verſ. hoc ergo ſolum ff. de teſtib. l. ſi ſtipulatus ff. de vſur.
l. inſtrumenta C. hoc tit. nam probationes † imper- 22
fectæ, ſiue ſint eiuſdem, ſiue diuerſi generis, quæ
ſunt perfectæ in ſua ſpecie, Bald. in l. ſi quis §. quod
num. 23. & 4. ff. de edend. pulchre Mynſ. obſ. 100. cent.
2. ac tendunt ad vnum, ſunt commiſcibiles, & ſi
ſunt ſufficientes ad iudicis animum inducendum
ad plenam credulitatem, faciunt plenam proba-
tionem, d. l. 3. §. 1. verſ. eiuſdem quoque ff. de teſtib. l.
qui ſententiam C. de pœn. c. cum cauſam hoc tit. & ibi
Can. l. 1. C. eod. c. cauſam quæ de re iud. Bart. in l. 1. §.
ijdem Cornelio ff. de quæſt. in cauſa ciuili; ſecus in
cauſa criminali, etiam ciuiliter intentata; c. ve-
niens el 1. & ibi gloſſ. in verb. illorum de teſt. Imo'. nu.
7. Dec. nu. 24. & ſeqq. & Can. communiter, Greg. xv.
deciſ. 517. num. 28. & ſeqq. Marſ. in l. de minori §. plu-
rimum num. 55. ff. de quæſt. Mynſ. obſ. 33. cent. 5. vt v-
nus teſtis cum fama; c. 1. de appell. vnus teſtis & cō-
feſſio facta abſente parte; c. fin. de ſucceſſ. ab inteſt.
duæ præſumptiones & alia indicia, l. 1. in fine princ.
& ibi gl. in verb. legitimus ff. de excuſ. tut. & DD. vnus
teſtis de viſu & quælibet alia ſemiplena proba-
tio; Bald. in l. Spadonem §. qui iura ff. de excuſ. tut.
Bart. in l. admonendi numer. 48. & 49. vnus teſtis,
qui de veritate & fama & alius qui de fama tan-
tum deponant; Iaſ. in d. l. admonendi num. 99. & in
repet. eiuſdem leg. num. 257. verſ. iſtam concluſionem ff.
de iureiur. Caputaq. deciſ. 383. part. 2. Greg. xv. dec. 223
in princ. & ibi annot. teſtes duo de fama, & vnus
qui deponit de veritate, Rot. deciſ. 339. num. 1. part.
1. diuerſ. cont. Alex in l. gallus §. fin. num. 13. poſt Bald.
ibi ff. de lib. & poſth. Caſ. deciſ. 1. numer. 2. de ſponſ. &
mot. teſtis vnus & præſumptio iuris, c. omnes & ibi
Archid. num. 3. 6. quæſt. 1. ac ſtante veriſimilitudi-
ne, & alijs adminiculis datur fides probationi di-
minutæ: l. ſi duo in princ. ff. de iureiur. & ibi gloſ. Iaſ.
in l. ſi extraneus nu. 6. & ſeqq. ff. de cond. ob cauſ. Greg
xv. deciſ. 273. num. 4. & ſeqq. ſi vero † tendunt ad 23
diuerſa, non ſunt commiſcibiles: vt in pluribus
teſtibus ſingularibus; c. cum dilectus de elect. c. licet
hoc tit.

hoc tit. ideo teſtis vnus de mutuo, & alius teſtis de
confeſſione mutui, non coniunguntur ad facien-
dam plenam fidem, quia mutuum & confeſſio
mutui ſunt diuerſa, neque tendunt ad faciendum
vnum totum, cum ſæpe ſit vnum ſine alio; Pan. in
d.c. cum cauſam num. 2. hoc tit. & ibi Can. communiter
Bald. in l. ſi ex cautione in 12. quaſt. C. de non numer.
pecun. ſecus in alijs contractibus, in quibus con-
feſſio probat veram numerationem, l. ſi ex pluri-
bus ff. de ſolut. l. publia ff. depoſ. Bald. in l. ſi non ſortem
§. indebitum poſt numer. 5. verſ. quid in exceptione ſo-
lutionis fictæ ff. de cond. indeb. Dec. in d. c. cum cauſam
24 num. 35. In omni cauſa ciuili † requiritur proba-
tio plena, l. iudices C. de iud. c. iudicantem 30. quaſt. 5.
in criminali pleniſſima, l. fin. C. hoc tit. l. vbi C. de
25 falſ. in cauſis ſummarijs, in † quibus verſatur par-
tis præiudicium, quod non poteſt per aliud iudi-
cium reparari, niſi per appellationem, & alijs le-
gitimis modis, in quibus proceditur ſummarie
quoad ordinem iudiciorum, ab vtraque parte
plenæ probationes exiguntur, l. de ſubmerſis C. de
naufrag. libr. xj. clem. ſæpe de verb. ſignif. clem. diſpen-
26 dioſam de iudic. In cæteris cauſis † ſummarijs, quæ
poſſunt per aliud iudicium reparari requiritur
plena probatio ex parte agentis, & dicuntur ſum-
mariæ, tum quia in eis non admittitur reprobatio
teſtium, c. veniens el 2. & ibi gloſſ. in verb. vellet & Io.
And. & Can. de teſtib. tum reſpectu rei, cuius exce-
ptiones requirentes altiorem indaginem, diffe-
runtur, nec impeditur actoris intentio: Bart. in ex-
trauag. ad reprimendum ſub num. xj. Iaſ. in l. in pecu-
niarijs num. 4. ff. de ferijs. niſi ſint exceptiones rei
finitæ, vel pares illi, l. 3. §. ibidem ff. ad exhib. vel ſint
probationes in promptu gloſſ. 1. in l. 2. C. de edict. D.
Andr. toll. gloſſ. 2. in l. ſi is à quo ff. vt in poſſeſſ. legat. gl.
fin. in l. ille à quo § ſi de teſtamento ff. ad Trebell. & v-
trobique DD. Bald. in d. §. ibidem & in l 1. num. 4. &
ſeq. C. vt in poſſeſſ. legat. &c. vt in adipiſcendæ & re-
tinendæ poſſeſſorijs iudicijs: l. 1. C. quor. bonor. &
ibi gl. & DD. Rot. deciſ. 543. num 3. part. 3. lib. 3. glo.
fin. in fine in l. ille à quo §. ſi de teſtamento ff. ad Trebel.
& ibi Ang. in fin. & DD. Pan. in c. conſtitutis num. 15.
de appel. & ibi Can. in remedio l. fin. C. de elect. D.
Adr. toll. in quo probari debet teſtamentum, &
poſſeſſio ſiue detentio defuncti tempore mortis:
Bart. & DD. in d. l. fin. §. ſin autem aliquis, poſſeſſo-
rio recuperandę, quod reſpuit omnem exceptio-
nem, etiam incontinenti probandam: dictum eſt
ſupra de reſt. ſpoliat. l. ſi quis ad ſe fundum C. ad l. Iul.
de vi l. 1. in princ. ff. de vi & vi arm. licet gloſſ. contra-
rium notet in l. ſi de vi ff. de iudic. in ſecundo decreto
Bart. in l. 1. §. fin. ſub num. 1. ff. de prat. ſtip. dictum eſt
ſupra tit. de eo qui mittitur in poſſeſſ. cauſ. rei ſer. licet
Felin. in c. veniens num. 14. de teſtib. dicat non requiri
plenā probationē. Excipe, cauſas poſſeſſorias † fauo- 27
rabiles, puta ventris, alimentorum, in quibus ſuf-
ficit ſemiplena vel aliqualis probatio, l. 1. §. ſi ea &
§§. ſeqq. de vent. in poſſeſſ. mitt. l. ſi quis à liberis §. ſi
quis ex his & ibi Bart. & §. ſolent ff. de liber. agnoſc. l. 3.
§. cauſa ff. de Carbon. manutentionis: Caputaq. dec.
382. part. 2. Curt. ſen. in l. admonendi num. 323. verſ.
ſecundo moueor ff. de iureiur. Menoch. remed. fin. retin.
num. 34. & cauſas ſummarias modici, & quaſi
nullius præiudicij: l. Theſaurus ff. ad exhib. l in aqui-
lia ſi deletum ff. ad l. aquil. & in primis decreto:
Auth. de exhibin. & introd. reis §. ſuſcepti Bart. in d. l.
1. §. fin. ſub num. 1. ff. de prat. ſtipul. in his tamen o-
mnibus debet perſona plene legitimari. Bart. in l.
2. in fine & ibi DD. C. de edict. d. Ad. toll. Fel. in c. ve-
niens el 2. in fin. num. 14. de teſtib. Bart. in extrauag. ad
reprimend. in verb. & figura num. 7. Bald. in l. 3. §. in
hac num. 5. & §. ibidem num. 3. ff. ad exhib. Bald. in l.
nec quicquam §. de plano nu. 5. ff. de off. procenſ. & leg.
In extraordinarijs † cognitionib. requiritur ple- 28
na probatio, ſed libellus non datur, vt in caſibus
in quibus lex dicit extra ordinem agi, l. ſi quis ſe-
pulchrum ff. de relig. & ſumpt. fun. tot. tit. de var. &
extraord. cognit. & vbicunque iudex ex ſuo mero
officio procedit conſtringendo aliquem ad ali-
quid faciendum vel dandum, l. ſi quis miſſus ff. ne
vis fiat ei qui in poſſeſſ. &c. l. 1. ff. ſi vent. nom. mali in
poſſeſſ. miſſa &c. & in omnibus criminibus in qui-
bus ſine accuſatore proceditur, l. 2. §. 1. & ibi gloſſ.
in verb. ſine accuſatore ff. de adult. gloſſ. 2. in c. vnic. vt
eccleſ. benef. ſine diminut. conf. In his quæ † de plano 29
tractantur, plena cognitio & probatio requiritur;
non tamen libellus, in leuibus criminibus, l. leuia
ff. de accuſat. aut cauſis vilibus, Auth. niſi breuiores
C. de ſent. ex breuil. recit. in grauibus requiritur li-
bellus, l. vnius facinoris §. fin. in fine ff. de quaſt. c. no-
tat in fine de iud. non eſt neceſſe iudicem ſedere
pro tribunali, ſed in camera à iudice deambulan-
te poſſunt expediri, l. 1. in fine princ. ff. de offi. praf.
vrb. l. 4. §. fin. ff. de interrog. act. Bald. in d. §. de plano
in princ. Bartol. in extrauag. ad reprimendum in verb.
de plano.

Probationes † factæ in iudicio ſummario non 30
probant inter eaſdem perſonas ſuper eadem re
in ple-

in plenario & probationes factæ ſuper exceptione non probant vbi per viam actionis proceditur quia finis variatur, *gloſſ. in c. cum dilectus §. verum in verb. in modum exceptionis verſ. ſed quid ſi in modum exceptionis &c. & ibi Butr. numer. 35. de ord. cogn.* ſiue atteſtationes ſint teſtium, *c. veniens el. 2. de teſtib.* ſiue productio ſit inſtrumentorum, *Butr in d. §. verum nu. 35. in fine allegat. Freder. conſ. 160. Felin. in c. cauſam quæ el. 1. num. 5. de teſt. & ibi DD.* Limita primo, quando probationes † in ſummario iudicio ſunt factæ plenarie, & quoad ſubſtantiam
31 probationis, & quoad modum procedendi ſuper eo quod pertinet ad cauſam, ſecus ſi ſuper impertinenti, quod nullo modo ad cauſam pertinet, *Felin in d. c. cauſam quæ nu. 6. Alex. in l. ſæpe n. 81. de re iud. & ibi DD. Alber. in l. ab hoſtibus §. ſed quod ſimpliciter nu. 18. verſ. primum credo verius ff. ex quib. cauſ. maior. Rot. deciſ. 35. n. 3. 4. & 5 part. 2. diuerſ. Bal. in l. ſi iudex nu. 5. & ſeq. ff. de his qui ſunt ſui vel alien. Gregor. xv. deciſ. 535. nu. 13. & ſeq.* Limita ſecundo, quia teſtes recepti ab executore literarum apoſtolicarum, qui non recipit vt iudex, ſed vt ſimplex examinator, *Clem. 1. de off. deleg.* faciunt fidem coram quocunque iudice, *Bald. in d. l. fin. num. 6. & ibi Salic. n. 7. in fine C. de teſtib. Rot. d. deciſ. 35. nu 1. & 2. part. 2. diuerſ.* Limita tertio, in probationibus receptis ſuper replicatione, *Greg. xv. deciſ. 535. nu. 16. & ſeqq.* quæ eſt eiuſdem naturæ cuius eſt actio, *l. quæſitum §. fin. ff. de pecul. l. ſi pactum & ibi poſt gloſſ. 1. DD. C. de except.* & finis agendi qui conſideratur ex parte actoris, *l. ſi quis intentione ambigua ff. de iud. l. 1. §. fin. ff. de tritic.* non diuerſificatur ex perſona rei conuenti, *l. 1. §. 1. ff. ſi pars hæred pet. Contau. in l. vnica limit. 2. §. 4. nu. 2. plures citans C. ſi de momen. poſſeſ. prior. appell.*

De teſtibus & atteſtationibus.

Titulus XX.

SVMMARIA.

1 *In Teſtem quilibet admittitur niſi prohibeatur.*
2 *Teſtimonium non poteſt quis dicere in propria Cauſa.*
quæ regula limitatur tribus modis.
3 *Teſtis idoneus non eſt, de ſe confeſſus ſuper crimine aliorum.*
Summa in Decretales.
4 *Familiares & domeſtici non ſunt idonei teſtes, & qui ſint domeſtici & familiares.*
5 *Laicus contra clericum non poteſt dicere teſtimonium quando de crimine agitur criminaliter.*
6 *Clericus non dicit teſtimonium contra laicos quando de crimine agitur criminaliter in foro ſæculari.*
7 *Coram iudice eccleſiaſtico poteſt teſtificari in cauſa criminali.*
In cauſa ciuili in vtroque foro, obtenta licentia ſui prælati.
8 *Teſtis non tenetur reſpondere ad aliquod per quod ſua turpitudo detegatur, ad alia ipſum inhabilitantia ad teſtimonium tenetur reſpondere.*
9 *Producens teſtes non poteſt amplius productus reprobare ex defectu tunc exiſtente.*
10 *Dicta vero teſtium poteſt impugnare.*
11 *Is contra quem teſtes producuntur, poterit eos, & eorum dicta reprobare.*
12 *Exceptio contra teſtes obijcienda eſt dum producuntur, quæ ſtatim à iudice eſt admittenda, ſed eſt arbitrarium iudici recipere probationem exceptionis ſtatim, vel differre in tempus publicationis.*
13 *Sufficit teſti obijcere crimina in genere, niſi lex vel canon mandaret obiectus exprimi cum adiectione Verborum multiplicantium.*
14 *Poſt publicatas atteſtationes non eſt licitum apponere in perſonas teſtium, exceptis certis caſibus.*
15 *Teſtibus non creditur in fauorem eius qui contra eorum perſonas proteſtatus eſt.*
16 *Teſtificatio vt ſit legitima multa requiruntur. primo, non debent recipi ante litem conteſtatam.*
17 *Secundo, vt ſe non ingerant aut ſponte teſtificentur.*
18 *Tertio, iurent.*
19 *Quarto, vtraque parte præſente, vel altera contumaciter abſente.*
20 *Quinto, quod ſigillatim ſecrete & Viua voce deponant.*
21 *Sexto, teſtificentur de viſu & auditu proprio.*
22 *Non interrogatus cauſam ſui dicti reddere non tenetur, niſi certis caſibus.*
23 *Septimo, quod contraria non deponant aut Vacillent.*
24 *Octauo, nihil taceant de contingentibus.*
25 *Nono, quod exprimant perſonas, locum, tempus, & modum rei.*

Digitized by Google

26 *Super quibus poſſunt dari interrogatoria.*
27 *Decimo, quod teſtificentur ſuper iuratis & non ſuper alijs.*
28 *Vndecimo, quod fiat atteſtationum publicatio.*
29 *Teſtes debent concordare in Re, perſona, gradu, loco & tempore, alias ſunt ſingulares.*
30 *Singularitas eſt triplex, obſtatiua quando ponitur de vno caſu tantum, & teſtes variant circa locum.*
31 *Diuerſificatiua quæ conſideratur in actu reiterabili.*
32 *Cumulatiua ſiue adminiculatiua quando ex teſtibus ſingularibus nulla reſultat diuerſitas factorum ſed omnes tendunt ad eundem finem.*
33 *Teſtes duo ſufficiunt vbi numerus teſtium definitus non eſt.*
quæ regula limitatur tribus modis.
34 *Productiones teſtium examinatione ſecuta, nedum intra vnam dilationem, ſed in tota cauſa non poſſunt fieri vltra tres, propter timorem ſubornationis.*
35 *Quarta productio per iudicem admittenda non eſt niſi ex cauſa & præſtito per producentem ſacramento Veritatis, quod non ſit percunctatus dicta teſtium per ſe vel alium.*
36 *Teſtes eidem an ſæpius examinari poßint in eadem vel diuerſa cauſa ſuper antiquis Capitulis.*
37 *Reprobare licet teſtes ſuper principali negocio productos, & reprobatorios iterum reprobare, vlteriori reprobationi non eſt locus.*
38 *Teſtes producendi ſunt coram iudice, & ab eo recipiendi, & compelli poſſunt vt accedant iudices ad deponendum exceptis quatuor qualitatibus perſonarum, quæ ſunt in loco iudicis.*
39 *Clericus coram iudice ſæculari inductus in teſtem iurat & deponit coram epiſcopo.*
40 *Remißio fit ſiue decernantur literæ remiſſoriales quando teſtes ſunt abſentes in locis remotis in Cauſis ciuilibus, non etiam in cauſis criminalibus.*
41 *Iudex cui committitur remiſſoria debet eſſe qualificatus iuxta C. ſtatutum de reſcript. in 6.*
42 *Non poteſt ſubdelegare notario receptionem iuramenti teſtium.*
43 *Plures iudices remiſſoriales intelliguntur dati in ſolidum.*
44 *In decernenda remiſſoria requiritur Cauſæ cognitio.*
45 *Remiſſoria quibus caſibus denegatur.*
46 *Caſus in quibus conceditur remiſſoria ſine retardatione proceſſus.*
47 *Datur cum retardatione proceſſus in Cauſis nullitatis profeßionis, matrimonialibus, ſpiritualibus prophanis in qualibet inſtantia.*
48 *In beneficialibus cauſis in tertia inſtantia datur. Ad probandum delictum remiſſoria denegatur.*
49 *Subornatio teſtium ſi timeatur, cum qua cautela decernatur remiſſoria.*
50 *De ſtylo ſemel datur, vnde ſi in prima inſtantia data fuerit, in ſecunda denegatur.*
51 *Limita in minore & eccleſia qui reſtituuntur aduerſus probationem omiſſam.*
52 *Poſt decretam remiſſoriam dantur quindecim dies ad illam expediendam.*
53 *Depoſitiones teſtium productorum in vim remiſſoriæ ante triginta vel quadraginta annos probant, quando producuntur ad effectum iurium abſque exhibitione proceſſus remiſſorialis.*
54 *Contrarietates in depoſitionibus plurium teſtium ſiue inducti ab vna parte, ſiue hinc inde ab actore & reo producti ſibi contradicere videantur, quomodo concilientur.*
55 *Non fit talis concordantia quando contrarietas eſt inter dictum partis producentis & teſtes productos.*
56 *Subornationis teſtium timor ex eo quod deponunt per eundem præmeditatum ſermonem cadit in duobus teſtibus, non tribus aut pluribus, & excluditur, ex qualitate rei ſuper qua deponunt.*
57 *Publicatio atteſtationum excludit probationem per teſtes.*
58 *Limita primo, de ſtylo Rotæ datur ſummarium teſtium, licet teſtes non ſint publicati quo non obſtante teſtes poſſunt produci.*
59 *Quando publicatio facta eſt in ſummario iudicio.*
60 *Aut in certis articulis & alijs pluribus caſibus hic annotatis.*
61 *Renunciatio facta teſtibus, concluſio in cauſa, quarta productio, excludunt probationem per teſtes.*
62 *Teſtes examinati & publicati faciunt fidem in alio iudicio inter eaſdem partes ac etiam contra ſingularem ſucceſſorem.*

SPECIES probationum præcipuæ ſunt teſtes, inſtrumenta, præſumptiones, & iuſiurandum, de qui-

Digitized by Google

de quibus tractat in ſequentibus titulis. Probatio quæ fit per teſtes eſt efficacior alijs, cum fiat viua voce, *c. cum Ioannes de fid. inſtr. cum ibi not.* teſtiumque officium eſt quaſi publicum; & ad id inuiti compelluntur, *c. 1. & 2. de teſt. cog. l. 1. ff. hoc tit.* ideo præmittit de teſtibus, & poſtea ſubnectit de alijs
2 ſpeciebus. Quilibet in † teſtem admittitur, niſi prohibeatur, eſt enim hoc edictum prohibitorium certarum perſonarum, *l. 1. in fine princ. l. 3. §. 1. l. idonei l. nullus l. ex eo ff. hoc tit.* aut excuſatorium certarum perſonarum, à dicendo teſtimonio: *l. 3. l. inutili ff. hoc tit. d. l. 1. in fine prin. ff. eod. dicetur tit. ſeq. de teſt. cog.* Conſiderantur teſtes certis qualitatibus infraſcriptis verſibus comprehenſis. Cõditio *c. forus §. teſtes de verb. ſignif. c. quoniam liberi & auth. ibi poſita C. hoc tit. l. quoniam C. de hæret. c. ſi hæreticus 2. quæſt. 7.* (in monachis & alijs ſub obedientia conſtitutis productis in teſtes, tutius eſt adhibere licentiam eius, cui ſubſint) *Rot. deciſ. 177. num. 12. part. 2. diuerſ. Bald. in l. quoniam §. liberi nu. 4. C. hoc tit. Franc. Aret. in c. cum nuncius num. xj. & ibi Fel. num. 3. de teſt.* Sexus, *d. §. teſtes & ibi gloſſ. in verb. non fœmina & Can. l. ex eo & ibi DD. ff. hoc tit.* Ætas, *l. inuiti 1. & 2. in fine & l. ſeq. ff. hoc t. c. teſtes 4. quæſt. 3.* (pupillus factus maior, teſtari poteſt de eo, quod vidit in pupillari ætate, *c. relatum & ibi gloſſ. fin. 37. diſt. l. 3. §. 1. verſ. lege iulia. & ibi gloſſ. in verb. impubes ff. hoc tit. Fel. in c. cum nobis, num. 9. & ſeqq. de præſcript.*) Diſcretio, *§. furioſus Inſtit. de inutil ſtipul.* Fama, *c. in literis hoc tit. l. quæſitum cum ll. ſeqq. ff. eod. d. §. teſtes in fine c. præterea §. huiuſmodi de teſt. cog. c. infames §. porro infamia 3. quæſt. 7.*

Et fortuna, *l. 3. in prin. ff. hoc tit. & ibi gloſſ. in verb. egens c. ſi teſtes §. item teſtium fides 4. quæſt. 3.* Fides, *l. quoniam C. de hæret. c. iudæi hoc tit.* In teſtibus iſta requires.

His adde quaſdam regulas generales, quarum
2 prima eſt, quod in propria † cauſa quis non poteſt dicere teſtimonium, ſiue cauſa propria ſit principaliter, ſiue ſecundario, *l. nullus ff. hoc tit. l. omnibus C. eod. & ibi gl. fin.* ſiue ſit communis, *c. ſi teſtes §. item nullus & ibi gloſſ. in verb. in re ſua 4. quæſtion. 3.* ſiue agatur de eius laude, aut vituperio. *c. ſtatutum 2. quæſt. 6. Pan. in c. 1. num. 6. vt eccleſ. beneſ. ſine &c.* Excipe primo, quia teſtis deponens de facto proprio facit plus quam ſemiplenam probationem. *l. quæro verſ. fin. ff. de ædil. edict. l. cum probatio ff. de prob. l. ſerui 1. reſp. ff. hoc tit. Rot. diuerſ. deciſ. 521. in fine part. 1.* Secundo excipe cauſas collegiorum, & vniuerſitatum, *c. 3. loco de prob. & ibi Can. c. ſuper & ibi gloſſ. 1. 14. quæſt. 2. Afflict. deciſ. 400. per totam.* & eccleſiarum, *c. cum nuncius c. inſuper hoc tit.* in quibus teſtimonium dicunt ſingulares de collegio, vniuerſitate, eccleſia, qui cauſam vniuerſitatis vel eccleſiæ non procurant, *d. c. inſuper hoc tit. l. fin. & ibi Alberi. ff. de teſtib.* quia nemo debet habere duplex officium in cauſa. *c. 1. & 2. 4. quæſt. 4. d. c. ſtatutum 2. quæſt. 6. & ibi gloſſ. in verb. vel cognitor gloſſ. 2. in c. ex literis de tranſact. & ibi Can.* Excipe tertio quia legatarij & fideicommiſſarij admittuntur in teſtes, non quando agitur de legato, vel fideicommiſſo, ſed cum quæritur cuius debeat eſſe hæreditas. *§. legatariis Inſtit. de teſtam. ordin.* Secunda eſt, de ſe confeſſus † non eſt 3
idoneus teſtis, ſuper crimine aliorum niſi in atrocioribus. *c. 1. de confeſſ. & ibi gloſſ. pen. ponit caſus exceptos l. fin. §. fin. & ibi gloſſ. fin. ponit caſus exceptos C. de accuſ. & inſcript. c. neganda 1. 3. quæſt. xj. c. veniens hoc tit. c. 1. & ibi gloſſ. 1. & fin. eod. in 6. & Can.* Tertia, domeſtici † & familiares, non ſunt idonei te- 4
ſtes, & interrogari non debent: *c. in literis hoc tit. l. pen. ff. de teſtib. 14. quæſt. 2. in ſumma & ibi gloſſ. mag. quæ ponit regul. & fall. & Can.* dominus pro familiari & domeſtico poteſt teſtificari: *Fel. in d. c. in literis num. 12.* domeſtici ſunt quibus imperari poteſt ratione patriæ, vel dominicæ poteſtatis, & indiſtincte repelluntur. *l. 2. C. hoc tit. l. teſtis ff. eod. §. pater Inſtit. de teſtam. & ibi gloſſ. & DD.* familiares ſunt conſanguinei coloni aſſcriptitij, mercenarij, liberti, & omnes habitantes in domo: *l. ædiles §. familiæ ff. de ædil. edict. 3. quæſt. 1. in ſumma d. c. in literis & ibi gloſſ.* ex quibus illi quibus imperari poteſt, omnino non admittuntur ad teſtimoniũ, alij vero admittuntur, ſed iudex ſecundum qualitatem familiaritatis arbitrabitur, quanta fides illis adhibenda ſit. *3. quæſt. 5. in ſumma & c. 1. & vtrobique gloſſ. & DD. Pan. in d. c. in literis num. 5. Rot. deciſ. 337. n. 1. part. 1. diuerſ. Caſ. deciſ. 4. n. 1. & deciſ. 13. nu. 1. & 2. hoc tit.* Quarta, laicus † contra cleri- 5
cum non poteſt dicere teſtimonium, quando de crimine agitur criminaliter; *c. de cætero hoc tit. & ibi Can.* quia præſumitur ex odio teſtificari contra clericos, *c. laicos c. laici 2. quæſt. 7.* tum quia debet clericos revereri tanquam patres: *c. omnes c. ſacerdotes et l. 1. 2. quæſt. 7.* ſecus ſi agatur de crimine ciuiliter, vel ad priuationem beneficij, vel iuris ad id, vel in eo quæſiti: *c. tam ex literis & ibi Can. hoc tit. poſt gl. in verb. fœminas.* Econtra † clericus 6

non dicit teſtimonium contra laicos, quando de
crimine agitur criminaliter in foro ſæculari, c. te-
ſtimonium xj. quæſt. 1. vt hinc inde in iudicijs ſerue-
7 tur æqualitas, † corã eccleſiaſtico iudice poteſt
teſtificari in cauſa criminali: c. 1. 6. quæſt. 2. in cauſa
ciuili tam coram iudice eccleſiaſtico, quam ſæcu-
lari: c. ſuper in fine & c. quanquam 14. quæſt. 2. obten-
ta licentia ſui prælati, etiam inferioris ab epiſco-
po, Franc. Marc. deciſ. 568. circa finem part. 2. Pan. in
c. 1. in fin. de iuram. cal. quod ſi de facto ſine licentia
deponat, valet teſtimonium, licet male fecerit,
ſiue ſit clericus. gloſ. fin. in c. 1. in fine de iuram. cal. &
Can. ſiue monachus, auth. de monachis § cogitandum
& ibi poſt gloſſ. in verbo teſtes DD. collat. 1. Franc. Marc.
d. deciſ. 568. ſub n. 2. part. 2. Guid Pap. deciſ. 65. Teſtis
8 non tenetur † reſpondere ad aliquid, per quod
ſua turpitudo detegatur, vt eſt crimen, infamia,
excommunicatio, vel ſimilia, etiamſi interroge-
tur de crimine, quod dicatur eſſe publicum, vel
manifeſtum, c. cum cauſam el. 1. & ibi gloſſ. in verbo
de cauſis Imol. n. 6. Felin. n. 10. Pan. n. 13. qui recenſet ſex
opiniones & Can. hoc tit. c. quærendum & ibi gloſſ. &
Can. 2. quæſt. 7. Bart. in l. ſi duo patroni §. item Iulianus
in fine ff. de iureiur. ad alia ipſum inhabilitantia à
teſtimonio reſpondere tenetur, vt eſt paupertas,
conſanguinitas, ſeruilis conditio, inimicitia,
Bald. in auth. ſi teſtis productus n. 6. hoc tit. & ibi DD.
Felin. in d. c. cum cauſam 1. num. 10. Illud notandum
eſt, quod ex ſola teſtificatione in contractu, qui
fit ſuper re teſtis, ſiue ſcienter ſiue ignoranter
non fit teſti præiudicium, l. ſi pater C. de fideiuſſ. l.
Caius ff. de pign. act. & ibi Bart. nu. 1. Butr. in c. ex lite-
ris num. 17. in fine de tranſact. quia iniquum eſt,
damnoſum cuiquam eſſe officium ſuum, l. ſed ſi
quis ff. quemadm. teſtam. aper. facit c. ſane dilecto & ibi
gloſſ. pen. de renunciat. ſed teſtificatio vna cum præ-
ſtatione auctoritatis, vt ſubſtantiam capiat con-
tractus, teſti præiudicat, & cenſetur iuri ſuo re-
nunciare, l. ſi fideiuſſor §. pater ſeq. ff. de pignor. c. ex
literis de tranſact. & ibi gloſſ. in verbo teſtis inſcriptus
& Can. alij diſtinguunt, aut quis eſt præſens illi
actui quem contradicendo poteſt impedire, &
patientia habetur pro conſenſu, aut non poſſet
impedire, & tunc eſt ſecus, gloſſ. in d. §. pater Seij in
verbo manifeſtum eſt gloſſ. fin. in d. l. Caius Seijus &c.
tu autem dices &c. approbata ibidem per Bart. & DD.
l. ſæpe § 1. ff. de re iud.
9 Producens † teſtes non poteſt amplius repro-
bare productos ex cauſa vel defectu tunc exi-
ſtente, l. ſi quis C. hoc tit. & ibi gloſſ. & DD. c. teſtes §.
pen. 4. quæſt. 3. Mynſing. obſ. 3. cent. 4. etiamſi eis vſus
non fuerit, Felin. in c. præſentium numer. 7. hoc tit.
tam in eadem, quam alia cauſa, d. l. ſi quis teſtibus
Rot. deciſ. 140. part. 1. diuerſ. niſi velit reprobare ex
delicto, tunc ſibi veriſimiliter incognito, arg. c.
nulli de elect. in 6. aut ex cauſa procedente à produ-
cente illos in alia cauſa, vt induxi patrem tuum
in teſtem, quæ erat inter me & Sempronium,
nunc in cauſa quæ eſt inter me & te, ſi vis produ-
cere eum pro te, potero eum tanquam ſuſpe-
ctum repellere, Pan. in c. præſentium num. 7. hoc tit.
& ibi Can. vel ex cauſis poſtea emergentibus: d. l. ſi
quis teſtibus d. c. nulli c. præterea de teſtib. cogn. dicta
teſtium † poteſt producens impugnare, quia re- 10
ſpectu dictorum non potuit diuinare ſicut quis
appellat à ſententia illius, quem in iudicem im-
petrauit, c. cauſam de re iud. l. ex conſenſu ff. de appell.
Is contra quem teſtes † producuntur, poterit eos 11
& eorum dicta reprobare niſi aliquo modo eos
approbauerit, vt ſi petijt eos inductos, ſuper per-
emptoria exceptione, cogi ad iurandum & de-
ponendum ſuper tota cauſa, c. de teſtibus & ibi Pan.
num. 4. hoc tit. Mynſing. obſ. 3. cent. 4. Exceptio con-
tra perſonas teſtium † nec eſt dilatoria neque 12
peremptoria, c. præſentium & ibi Pan. num. 1. &
Can. hoc tit. obijcienda eſt dum producuntur,
quæ ſtatim à iudice eſt admittenda, antequam
dictum ſiue depoſitionem teſtis recipiat, alias eſt
iuſta cauſa appellandi, c. ex parte hoc tit. ſed eſt ar-
bitrarium iudici recipere probationem exce-
ptionis ſtatim, vel differre in tempus publicatio-
nis: d. c. ex parte & ibi Anchar. num. 6. & 12. Pan. n. 8.
Fel. num. 12 qui ponunt aliquot fallent. gloſſ. 1. in c. cum
cauſam ponens duas fall. hoc tit. hinc inoleuit mos in
Rota quando fit inſtantia vt admittantur in te-
ſtes, qui patiuntur exceptiones, quod admittan-
tur & ponantur ad partem, quia poſſunt poſtea
pro nihilo haberi, & nullum fit ei contra quem
producuntur præiudicium, Mohed. deciſ. 2. in fine
hoc tit. Sufficit obijcere teſti † crimina in genere, 13
c. præſentium & ibi gloſſ. 1. hoc tit. Anch. in c. præſen-
tium eod. in 6. niſi lex aut canon mandaret obie-
ctus exprimi, cum adiectione verborum multi-
plicantium, omnia & ſingula, ob quæ requiritur
ſpecificatio indiuidua cum omnibus ſuis quali-
tatibus & circumſtantijs: gloſſ. not. in c. vt circa ſuper
verbo omnia & ſingula de elect. in 6. & ibi Franc. &
DD. alias ſpecificatio fit poſt exceptiones propo-
ſitas an-

Digitized by Google

ſitás ante receptionem teſtium, in articulis ſuper
eis formandis tempore probationis, Franc.in d.c.
præſentium §.teſtes hoc tit.in 6. numer.7.& ſeq. Anch.
num.3. Ioan. Andr. nu. 17. & Can. communiter facit
14 deciſ.Rota 1.de ſent. excom.in nou. Poſt † publicatas
atteſtationes non eſt licitum alicui opponere in
perſonas teſtium; niſi iuramento affirmauerit,
quod hoc ex malitia non procedit; aut forſan ante
publicationem id fuerit proteſtatus, vel oſtendere
poterit, quod poſt publicationem didicerit,
quod objicit in perſonas. d.c. præſentium & ibi Fel.
num.1. ponit aliquot fall. Nullo modo creditur te-
15 ſtibus in fauorem † eius, qui contra eorum perſonas
proteſtatus eſt, quia à proteſtante videntur
aſſeri dicta teſtium ratione inhabilitatis perſonæ
non vera, tum ne teſtes ipſi forte timore impugnationis
mentiantur, d.c. præſentium in fine & ibi
gloſſ.fin. Felin. nu. 14. qui ponit tres fall. Pan.num.12.
& Can.communiter. licet ſecus ſit, quando contra
teſtes non opponit crimen, ſed tantum quod erant
per partem informati, Bald.in l. fin ſub nu.14.
ff.de ſerijs Mynſing. obſ. 75. cent.3. & per huiuſmodi
impugnationem teſtes à iudice non fuerunt reiecti,
ita quod impugnatio non habuerit effectum,
Achil.deciſ 2.de teſtib. Felin. in c.capitulum ſub nu.10.
verſ.6.limita & ſeq.& n.13 de reſcript. poteſt autem
iudex ex officio ſe fundare in depoſitionibus teſtium
impugnatorum tam ſuper connexis, quam
diuiſis capitulis, pulchre Franc. Aretin.in d c.præſentium
n. 24. verſ.propterea Innoc. Rot.deciſ.79.num.3.
part 1.diuerſ. ſicut iudex ex officio ſe fundat in inſtrumento
per partem impugnato. l. poſt legatum
& ibi Bart. numer. 8. ff. de his quib. vt indignis. &c.
16 Multa requiruntur † vt legitima ſit teſtificatio
primo, teſtes non debent recipi ante litis conteſtationem
niſi in caſibus exceptis, ſup.tit.vt lit.non
17 conteſt.&c. Secundo, vt † ſe non ingerant & ſponte
teſtimonium dicant, l.quæ omnia §.1.& ibi glo.in
verb. ſuſpectus Bart.nu. 2. & DD. communiter de procurat.
l. poſt legatum §. his vero & ibi Bart. diſtinguit
ff.de his quib.vt indign.&c.Mynſ.obſ.3.cent.4.citatio
neceſſaria non eſt, quando fuerunt producti ex
oblatione aduerſarij de ſtando ſuis dictis; ſed tenentur
iurare, Caſ. deciſ.13. numer.5. hoc titul. Iaſ.in
l.apertiſſimi nu.24. C.de iud. aut quando teſtes non
citati iurarunt in præſentia ambarum partium,
Rot. deciſ. 22. hoc tit. in nou. arg. not. per Archid. in c.
18 propoſuiſti nu.482.diſt. Tertio, vt † iurent, c.nuper c.
tuis hoc tit. Gail. obſ. 101. libro 1. Mynſ. obſ. 3. cent. 2.
& obſ.80.cent.3.& obſ.77 cent 4.etiam illi qui iterato
examinantur, gloſſ.in l.fin.in verbo iterum & ibi
Bald.n.10. & 11. limitat. & Doct. communiter C. de
teſtib. tactis ſacroſanctis euangelijs, aut iuriſiurandi
C.hoc tit.c.hortamur 3.quæſt.9. Epiſcopi & ſacerdotes
iurant propoſitis, non tamen tactis euangelijs,
c. fin. de iurament. calumn.auth.ſed index C.de
Epiſcop. & Cleric. cæteri clerici, ac etiam religioſi
tactis ſcripturis, c. nuper hoc tit. Pan. in c. 1. n 21.de
iuram. Cal.Franciſc. Marc. deciſ.568. numer.3 part.2.
quod iuramentum teſtes præſtare poſſunt per
procuratorem: Roman.ſing. 8. atteſtans ſic deciſum
à Rota & reſpondet c. licet §. teſtes in verbo proprio iuramento
hoc tit. forma iuramenti traditur in gloſſ.
fin. in c. fraternitatis hoc tit. iuramentum teſtis
non probatur per verba enunciatiua notarij (teſtis
iuratus) quia, vti dictum eſt, teſtis debet iurare
tactis ſacroſanctis euangelijs, c. vt circa §. 1.
coram perſonis & ibi glo. in verbo corporali & in verbo
præſtito Archid. & Can. de elect. in 6. Lanſ. de Orians
in repet. c. quoniam contra num. 254. & ſeqq de prob.
Bald.in repet.l.2.n.74.de iureiur. c.hortamur 3.quæſt.
9. Caputaq. deciſ.123.part.2.Gregor.xv.deciſ.39.n.3.
& ibi annot. ponit 5. limit. Quarto, quod † vtraq; 19
pars ſit præſens, vel altera ſpecialiter, & in indiuiduo
citata ad videndum iurare teſtes, contumaciter
abſens, in productione & iuramento teſtium,
c. 2.hoc tit. l.ſi quando C. eod.Rot.deciſ.15.hoc
tit.in nou.Caputaq.deciſ.274.num.3.part.3.Greg.xv.
deciſ.268.num.2.& ſeqq. & deciſ. 58. in princ. etiam
quando, ſciente parte, eſt datus terminus alteri
parti ad producendum teſtes, Felin. in c. 2.nu. 28.
& ſeqq. hoc tit. Producti & iurati, parte non citata,
non probant contra, aut pro non citato, quia eorum
receptio eſt ipſo iure nulla: d.c.in nomine & ibi
late Felin. Vital. in Clem. 2. n. 41. & ſeqq. & Achil.
deciſ.1.hoc tit. Gail.obſ.102. lib.1.in princ. & ibi limitat
2. mod. citatio ad videndum iurare teſtes deſeruit
pro toto termino, etiam prorogato; ſed ſecus
eſt, quando terminus expirauit, & poſtea
nouus conceditur, Gregor.xv.deciſ.429 ſub num.5.
& deciſ. 453. nu.2.& 3. Quinto, quod † ſigillatim 20
ſecrete, c.venerabili gloſſ.in c.2.in verbo audire hoc tit.
l.nullum C. eod. c. inquiſitionis §.1. de accuſ.gl.in c.inprimis
in verbo ſi eo præſente 2. quæſt 1. & viua voce
deponant, non in ſcripto, c.teſtes & ibi gloſſ.in verb.
quæ nouerint 3. quæſt.9.c. à nobis qui mat. accuſ. &c.
l.3.§.idemq; & §. idem diuus ff. hoc tit. c.tua nos verſ.ſi
vero publicum de cohab. Cleric. & mulier. Sexto,

Digitized by Google

21 quod teſtificentur † de auditu & viſu proprio,
non alieno : l. teſtium C. hoc tit. & ibi glo. in verbo
præſto & DD. communiter d. c. teſtes §. de his & ibi gl. 3.
quæſt. 9. c. 2. de conſuetud. officium teſtis eſt proprie
dicere veritatem, de his quæ percipit quinq; ſen-
ſibus corporis, ita vt neceſſario concludat, d. c. te-
ſtes 3. quæſt. 9. & ibi gloſſ. in verbo quæ nouerunt &c. &
ibi Can. Iaſ. in l. non hoc nu. 14. & 15. C. vnde legit. qui
ponit. 10. fall. Innoc. in c. cum cauſam numer. 3. hoc tit.
& deponere de his quæ ſunt facti, non iuris, l. qui
teſtamento 2. § fin. ff. de teſtam l. 1. in princ. ff. de his quæ
in teſta. dol. alias enim eſſet magis iudicare quam
22 teſtificari : Non interrogatus † cauſam ſui dicti
reddere non tenetur, l. ſolam & ibi gloſſ. C. hoc tit.
d. c. cum cauſam & ibi gloſſ. in verbo de cauſis & Felin.
nu. 2. qui ponit limit. quia non debet eſſe verboſus,
niſi deponeret ſuper his, quæ cadunt ſub iudicio
intellectus; exemplum, teſtis dicit, quod Titius
eſt dominus talis fundi, niſi reddat rationem, ni-
hil probat, debet ergo dicere quia vidi quod ipſe
emit, vel vidi eum poſſidere à tempore dictæ em-
ptionis per decem annos, &c. Innoc. in d. c. cum cau-
ſam ſub num. 3. Fel. ſub numer. 3. verſ. fallit ſecundo &
ibi Can. Bart. in d. l. ſolam & ibi DD. Bald. in l. cum hi
§. nihil autem ſub num. 1. & 2. ff. de tranſact. Put. dec.
275. lib. 1 Bald. conſ. 286. num. 3. lib. 2. Aut teſtifice-
tur negatiuam, quia oportet quod aſſignet cau-
ſam non interrogatus, exemplum, teſtis deponit
quod Titius non vulnerauit Seium, non ſufficit
hoc ſimpliciter dicere, ſed debet reddere ratio-
nem hoc modo, quia interfui, eo loco & tempo-
re, quo dicitur percuſſiſſe, & non vidi eum per-
cutere, nec potuiſſet percutere quin vidiſſem, gl.
in l. 1. in verb. an non in fin. ff. de itin. actuq; priuat.
Bald. in d. l. cum hi §. nihil autem ſub num. 2. Interro-
gatus de cauſa nullam rationem aſſignans ſui di-
cti, aut inutilem, nedum ſimplicē probationem
facit, ſed etiam nullam præſumptionem inducit:
c. cum cauſam & ibi gl. in verb. de cauſis & Pan. nu. 6.
& Can. hoc tit. Quando teſtis deponit de ſua præ-
ſentia, videtur deponere de ſcientia & ſenſu, qui
in tali actu requiritur, licet non ſpecificet de ipſis;
l. teſtium C. de teſtib. l. idem proferre §. coram ff. de ar-
bit. ſecus ſi deponat de præſentia tertij, l. 1. §. tutor
ſi inuitus & ibi Bart. in princ. ff. de auct. tut. l. coram ff.
de verb. ſignif. d. l. diem proferre §. coram Salic. in l. te-
ſtium ſub num. 6. & 7. C. hoc tit. & ibi DD. Septimo
23 quod contraria † non proferant, c. licet cauſam de
probat. l. qui falſo ff. hoc tit. Mynſ. obſ. 86. cent. 2. Di-
ctum enim teſtis non reducitur ad concordiam
de ſeipſo ad ſeipſum, c. in noſtra & ibi gl. 1. in princ.
hoc tit. c. cum tu eod. & ibi Can. nec cum dicto partis
producentis, Bart. in d. l. 2. §. creditum numer. 8. ff. ſi
cert. pet. Felin. in c. cum tu num. 1. 2. & 3. & 9. hoc tit.
Bart. in l. eos numer. 7. ff. de falſ. Anch. in c. cum expe-
diat in princ. de elect. & ſi ex interuallo in diuerſis
Iudicijs deponat contrarium, ſtatur primo dicto,
non vltimo, c. præterea in fine de teſt. cog. Rot. deciſ. 19
hoc tit. in nou. Clar. pract. crimin. quæſt. 53. Mynſ. d.
obſ. 86. cent. 2. plures cumulans, aut vacillent, quia
dictum teſtis dubium, contra eum qui produxit,
eſt interpretandum, c. in præſentia & ibi gl. mag. &
Can. hoc tit. niſi recipiat declarationem ab articu-
lis, § præterea inutilis in fine Inſt. de inutil. ſtipul. Rot.
deciſ. 311. num. 6. part. 2. diuerſ. Ex inſtrumentis
productis, Creſc. deciſ. 2. de iud. c. cum Ioan. §. adhæc
autem & ibi Pan. num. 6. & Can. de fid. Inſtrum. di-
ctis ſuis præmiſſis, Fel. in c. cum tu num. 3. vbi addu-
cit plura exempla hoc tit. Bart. in l. labeo numer. 8. ff. de
ſuppl. leg. Rot. diuerſ. deciſ. 241. num. 9. & 10. part. 2.
Confeſſione partis aduerſæ, Pan. in cap. cum Ioan-
nes numero ſeptimo, de fid. Inſtrum.

Octauo quod nihil † taceant de contingenti 24
bus ſuper quibus interrogantur, vt exprimant
quod facit pro aliquo, & quæ contra eum eſſent,
taceant, c. cum dilecti de accuſ. Bal. in l. 2. num. 4. &
ibi Dec. numer. 43. & DD. communiter C. de edendo.
Nono quod exprimant † perſonas à quibus & 25
contra quos inducuntur quæ debent eſſe notæ
teſtibus, c. cum cauſam & ibi glo. in ver. de cauſis verſ.
præterea teſtes Butr. nu. 21. Pan. num. 16. latius diſtin-
guit & Can. communiter hoc tit. l. 3. §. 1. & ibi gloſſ. in
verb. quanta fides Bart. num. 3. Bal. & DD. ff. de teſtib.
locum, tempus, & modum rei. Vnde verſus, Au-
ditus, viſus, perſona, ſcientia, cauſa, Fama, locus,
tempus, ac certum, credulitasque, Dum teſtes re-
cipit, iudex hæc cuncta notabit: c. cum cauſam &
ibi gloſſ. in verb. tempore Pan. num. 10. & Can. hoc tit.
Super quibus † in cauſa ciuili ac criminali poſſunt 26
dari interrogatoria teſtibus, ab eo, contra quem
producuntur, quæ iudex non debet oſtendere
parti aduerſæ, c. in primis §. quia igitur & ibi gloſſ. in
verb. ſi eo præſente 2. quæſt. 1. Rom. ſing. 266. & ibi ad-
dit. Gail. obſeru. 95. lib. 1. Quædam interrogationes
ſunt ſubſtantiales, de eo quod eſt ſubſtantialiter
probandum, ſiue per modum dicti, ſiue cauſæ
ſcientiæ, Quædam cohærentiales, quæ cōſiſtunt
in tribus, in loco, & tempore, & conteſtib. Quæ-

dam ad

Digitized by Google

dam ad cautelam, quæ tantum fiunt ſuſpectis te-
ſtibus, puta de veſtibus, aere, & quod teſtis erat
ibi,& ſimilibus inſidiationibus: l. teſtium & ibi gl.
in verb. praſto Bald. num.16.& ſeqq. C.hoc tit.d.c.cum
cauſam & ibi gl. in verb.tempore c. iudicantem 30.qu.
5. c graue 35. quaſt. 9. c.occidit. & ibi gloſ.fin.23.q 8.
ſi pars produxit interrogatoria, & iudex omittit
interrogare teſtes ſuper illa, per hoc non inuali-
datur examen, ſed remanet facultas parti, vt po-
ſtulet repeti teſtes ad interrogatoria etiam poſt
publicationem examinis, Innoc. in c.per tuas & c.
cum cauſam & ibi Fel.de teſtib. Mynſing.obſ.32.cent.1.
Greg.xv.deciſ.331.num.17.& ibi annot. & ſecundo
loco repetiti, poterunt ſe referre ad primum exa-
men, vel petere ſibi exhiberi teſtificationes prio-
res, Bart.in l.eos num. 6.& 7.ff.ad l. Corn.de falſ.&
ibi DD. Alex in l. legata inutiliter num. 7.& ibi DD.
ff. de leg.1.Greg.xv.deciſ.331.num.15.& ibi annot Bal.
in l.fin.num.12.C. hoc tit. Mynſ.obſ.64.cent.3. Sty-
lus adhibendi interpretem ſolum viget in Curia
Romana, & ſine eo examen factum eſt validum,
Scacc.de iud.lib.2.cap.8.num.925.Greg.xv.deciſ 331.
& ibi annot.num.23.ac in Camera Imperiali quan-
do Commiſſarius datus ad examinandum teſtes
alicuius teſtis idioma neſciat, Mynſ.obſ.45.cent.5.
Nullitates examinis teſtium ſanantur per com-
miſſionem arbitrio Rotæ, quando teſtes fuerunt
examinati iuxta data interrogatoria, Put.dec.300
lib.3. Caputaq.deciſ.149.part.1. Creſc.deciſ. vnic.de
ferijs & deciſ. 4.de teſt.Greg.xv.deciſ.331.num.15.&
ibi annot. ampliat 2.mod. item quando teſtes non
fuerunt examinati iuxta interrogatoria & prin-
cipale fundamentum cauſæ, non eſt in depoſi-
tionibus horum teſtium, ſed in ſcripturis, aut te-
ſtium depoſitiones recipiũt aliunde robur, Gabr.
conſ.118.num.77.& ſeqq. vol.2.Greg.xv.deciſ.366.
27 num 3.& ſeq. Decimo quod † ſolum teſtificentur
ſuper iuratis, & non ſuper alijs: l. ſi quis libertatem
§.fin.ff. de petit. hered. l. ſi duo §.item in fine ff. de iure-
iur. l. fin. & ibi gloß. fin. C. qui legit.perſ. ſtandi, &c.
Inducti ſuper dilatoria non poſſunt ſuper princi-
pali teſtimonium perhibere, nec ad id cogi poſ-
ſunt; quando exceptio dilatoria propoſita eſt an-
te litem conteſtatam, inducti ſuper exceptione
peremptoria, aduerſa parte petente ſuper toto
negocio iurare, & veritatem perhibere compel-
luntur, c. de teſtib. iuncta gloſſ. hoc tit. Vndecimo vt
28 fiat † atteſtationum publicatio per pronuncia-
tionem iudicis, l. geſta & ibi Bart. nu.3. C. de re iud.
Gail. obſ.105. lib.1. Sed ſententia definitiua ob in-
intermiſſam publicationem atteſtationum non
eſt ipſo iure nulla cum ea ſit de Iuſtitia & non de
ſubſtantia ordinis iudiciarij, c.cum I & A. de re iud.
& ibi Can.Pan. in l. prolatam num.5. C de ſentent.&
interlocut.&c. Mynſ.obſ.52.cent.4. Teſtes debent
concordare † in his, quæ ſequenti verſiculo con- 29
tinentur: Res perſona gradus, locus hac ſunt conſona,
tempus: alias non ſunt conteſtes, ſed ſingulares, c.
bonæ el 1.c.cum dilectus de elect. c. cum dilectus in fine de
accuſ. c. licet cauſam de prob. & ibi non eſt numerus
teſtium, ſed ſuper eo quod deponunt, quilibet eſt
vnus ſolus, & tantum probant mille, quantum v-
nus, c. tam litteris & ibi gloſſ. in verb. ſoli, hoc tit. c ni-
hilominus 3. quaſt. 9. & ibi glo. fin. c. de parentela 2.35.
quaſt. 6. Bald. in l. iuriſiurandi nu. 9. C. hoc tit. Sin-
gularitas † eſt triplex, obſtatiua, quando ponitur 30
de vno actu tantum, in quo teſtes variant circa
locum, vt in teſtibus Suſannæ, aut tempus, vel a-
lias qualitates, quæ inducunt alterationem ſub-
iecti, & nihil probant, l. ob carmen §. fin. & ibi glo
& DD. ff. hoc tit. Bald. in d.l. quibus num.119. & ſeqq.
ponit exempla in ſingulis pradicamentis Ariſtotelis ff. de
legib. &c. Diuerſificatiua, † quæ conſideratur in 31
actu reiterabili, & in ea neceſſario inducitur di-
uerſitas factorum, vt actor proponit mutuum
decem ſcutorum, vnus teſtis deponit, quod vidit
numerari decem in platea Barionis, alter in vico
Mineruæ vel vnus dicit quod vidit numerari de-
cem de menſe Maij, alter de menſe Auguſti: iſti
teſtes ſunt ſingulares in loco & tempore, non ta-
men contrarij; quia agitur de mutuo reiterabili,
& minus probant mille quam vnus, & ſe elidunt:
quia quod mutuum ex illis, de quibus teſtes de-
ponunt, ſit in iudicium deductum, iudex igno-
rat, c. teſtes verſ.fin. c.nihilominus & ibi gloſſ fin. 3.q.9
Salic. in l. teſtium in 8. quaſt. C. hoc titul. & alijs ſupra
allegatis Fel. in c.cum tu ſub numer. xj. de teſt. & Can.
Greg. xv.deciſ.390.num.3.& 4. Specul. de teſte §.6.
iam de interrogatorijs num. 16. Cumulatiua † ſiue 32
adminiculatiua eſt, quando ex ſingularibus teſti-
bus nulla reſultat diuerſitas factorum, ſed omnes
tendunt ad eundem rei finem, licet per diuerſa
media, vt quando agitur ad probandam poſſeſ-
ſionem, & vnus teſtis dicit, quod vidit arari, alter
quod vidit ſeminari, alius quod vidit meſſes col-
ligi, alius arbores putari; iſti teſtes licet ſint ſingu-
lares in actibus poſſeſſionum, tamen poſſeſſio-
nem probant: Bald. in rub. de controu. inueſt. num. 2.

& in

Digitized by Google

& in d.l. de quibus numer. 123. ff. de legib. Salic. in l. te-
ſtium in 9. quæſt. C. hoc tit. Crauet. pulchre conſ. 267.
num. 3. Mynſ. obſ. 20. cent. 2. vel quando agitur de
probando aliquid in genere: Bald. in l. actor C. de
probat. numer. 17. & in l. vnic. C. qui num. tut. Dec.
conſ. 650. num. xj. Corn. conſ. 91. num. 13 vol. 1. Mynſ.
obſ. 76. cent. 3. in dubio teſtes præſumuntur con-
teſtes, & ſingularitas non præſumitur niſi probe-
tur, Rot. deciſ. 196. num. 1. & deciſ. 191. num. 4. part.
1 diuerſ. Iaſ. in l. 2. ſub numer. 14. verſ. ex hac deciſ. &
num. 205. ſeqq. C. de bonor. poſſeſſ. ſecund. tab. plures
citans pulchre Crauett. conſ. 78. num. 9. Greg. xv. deciſ.
33 390. numer. 9. & ſeq. Teſtes duo † ſufficiunt, vbi
numerus teſtium definitus non eſt, l. vbi numerus
ff. hoc tit. Limita 1. quia ſtatur vnico teſti in qua-
cunque materia, quando cum dicto vnius teſtis
concurrunt coniecturæ, & præſumptiones, ex
circumſtantijs facti, Ioan. Andr. in c. fin. numer. 4. de
ſucceſſ. ab inteſt. dictum eſt ſupra tit. de probat. ſecun-
do quando ex negotij ſeu criminis natura non
poteſt haberi legitima probatio, admittitur pro-
batio minus legitima, & alias inſufficiens, c. præ-
terea hoc tit. c. cum dilectus & ibi gloſſ. in verb. & ſi tres
de elect. & Can. c. fin. & ibi Pan. in 2. not. de teſtib. cog.
Mynſ. obſ. 16. cent. 3. Fallit tertio quando vtraque
pars in vnum teſtem conſentit, Pan. in c. licet in fin.
hoc tit. Mynſ. obſ. 26. cent. 5. Diximus ſupra titulo
de dilationibus, tam in cauſis ciuilibus, quam ec-
cleſiaſticis vnam dare dilationem probatoriam,
& ſecundam ex cauſa impedimenti in prima; l. o-
ratione l. fin. ff. de ferijs c. 2. de dilat. & ibi gl. fin. & Can.
pulchre Gail. obſ. 91. num 4. & num. 5. & ſeqq. libr. 1.
Mynſ. obſ. 71. cent. 1. nunquam conceditur primæ
dilationis prorogatio, quia ſupereſt ſecunda, ter-
tia, imo quarta, quando de iuſto impedimento
conſtat; quia dilationes ſunt amputandæ, l. 2. in
princ. C. de temp. appell. gloſſ. 1. in l. fin. ff. de ferijs Gail.
obſ. 91. num. 2. & num. 16. limitat lib. 1. Productio-
34 nes † teſtium cum effectu, & ſecuto examine, ne-
dum intra vnam dilationem, ſed etiam in tota
cauſa, non poſſunt fieri vltra tres; quia ex iterata
toties productione, & ſubſecuta teſtium exami-
natione, eſt præſumptio, quod producens fuerit
percunctatus dicta teſtium, & quia forte illi non
probabant, eſt inductus ad aliorum productio-
35 nem, illos prius ſubornando; ideo quarta † pro-
ductio per iudicem admittenda non eſt, niſi ex
cauſa, quia primitus illos teſtes producere non
potuit, c. vltra in fine & Innoc. in cap. in cauſis hoc tit.
Bart. in auth. at qui ſemel num. 10. C. de probat. & niſi
Sacramento non calumniæ ſed veritatis, d. c. vltra
& ibi gloſſ. 2. hoc tit. prius à producente præſtito,
dictæ præſumptionis purgatiuo, quod neq; ſub-
traxerit, neque percunctatus eſt ipſe teſtificatio-
nes, vel aliquis aduocatorum eius, nec alius pro
eo agens, nec per dolum, nec per machinatio-
nem, vel artem, quartam productionem teſtium
petat fieri: d. c. vltra & ibi gloſſ. & DD d. c. in cauſis &
ibi Pan. num. 1. Fel. num. 2. hoc tit. d. auth. at qui ſemel
& ibi Bart. num. 8. C. de prob. Gail. obſ. 91. num. 2. in
fine & num. 3. & ſeqq. vbi limitat 4. modis & per tot.
lib. 1. & ſi iſtis concurrentibus denegetur quarta
teſtium productio, ceſſante effrænata multitudi-
ne, appellatio propter hoc emiſſa tenet: c. ſignifica-
uerunt hoc tit. Prorogatio quartæ dilationis cũ ea-
dem ſolemnitate iuris conceditur, Caſtr. in l. ora-
tione num. 3. ff. de fer. Alex. in l. fin. num. 23. ff. de ferijs
Gail. obſ. 91. num. 16. & ſeqq. libr. 1. Mynſ. obſ. 72. &
ſeq ponit vnam limit. ac requiritur ſpeciale man-
datum non ſolum ad petendam quartam dila-
tionem, ſeu eius prorogationem, ſed etiam ad iu-
randum: Gail. d. obſ. 91. Mynſ. obſ. 70. cent. 1. ſi teſtes
ſunt producti, & non examinati, ceſſat ratio di-
ctorum iurium; etenim non eſt timor, ne quis di-
dicerit teſtificata, quando depoſitiones non ſunt
receptæ: ſi intra vnam dilationem, producit quis
primo aliquos teſtes, qui ſunt examinati, 2. & 3.
alios ſecuta examinatione, non admittitur quar-
ta productio, propter timorem ſubornationis:
idem obtinet ſi hoc fecerit inter plures dilatio-
nes, quia ſecunda dilatio fuit data ex cauſa, 3. Si-
militer ex cauſa, non enim attenditur pluralitas
dilationum, vt vult gloſſ. in c. in cauſis hoc tit.
Sed pluralitas productionum examinatione
ſecuta; tunc enim ſubeſt timor ſubornationis,
Pulchre Pan. in d. c. in cauſis num. 1. Atteſtationes re-
ceptæ in 4. productione data ſine dicta ſolemni-
tate, ſi non fuit contradictum, & appellatum va-
lent; videtur enim ab illo termino excluſiuo re-
ceſſum, ſicut etiam valet teſtium receptio poſt
concluſionem in cauſa, ſi non fuerit contradi-
ctum, Pan. in d. c. in cauſis n. 3. in fin. Felin. nu. 4. & 5.
& Can. communiter Rot. deciſ. 1. & 2. hoc titul. in nou.
Iidem vero teſtes ſæpius † induci poſſunt in ea- 36
dem cauſa ante aperturam atteſtationum ac et-
iam ſuper antiquis capitulis, quando prima rece-
ptio & examinatio ex aliquo defectu eſt nulla &
pars aduerſa eorum depoſitiones ratas habere
noluerit,

noluerit, *c. conſtitutis 2. c. cum cauſam & ibi glo. fin. &*
Can. hoc tit. ſed quando teſtes coram Iudice ordi-
nario examinati fuerunt ſolemniter, iterato pro-
duci non poſſunt in eadem cauſa ſuper eiſdem
antiquis capitulis inter eaſdem perſonas etiam
ante aperturam, *l. produci & ibi poſt gloſſ. Bart ff. hoc*
tit. l. fin. ibi & non opponi eis quod iam teſtimoniũ ſuum
dederint gloſſ. & DD. C. hoc tit. c. conſtitutis el. 2. & ibi
poſt glo fin. Panor. nu. 2. & Can. hoc tit Gregor. xv.
deciſ. 497. num. 5. quia fidem faciunt in alio iudi-
cio inter eaſdem perſonas abſque eo quod reexa-
minentur, *Iaſ. in l. properandum §. fin. n. 9. C. de iud.*
& ibi Alex. & DD. communiter reprobata glo. ibidem
in verbo vigorem affirmante quod in teſtibus exami-
natis ab ordinario iudice diſtinctio l. fin. C. hoc tit. &
c. præſentata hoc tit. locum obtineat. & ſi non fuerint
publicati poteſt peti à Iudice alterius inſtantiæ
circa eandem cauſam vt illa dicta publicet, *Bart.*
in l. x. num. 5. ff. iudicatum ſolui & ibi DD. In alia ve-
ro inſtantia diuerſa vel ratione cauſæ, rei aut per-
ſonæ aut quæ tendat ad diuerſum finem ita quod
non obſtet exceptio rei iudicatę ſuper eiſdem an-
tiquis Capitulis poſſunt examinari ét poſt aper-
turam, *Bart. in auth. at qui ſemel numer. 130. & ſeqq.*
C. de probat. per l. queritur & ll. ſeqq. ff. de except. rei
iud. Bart. in l. 2. §. 1. nu. 6. ff. vi bo: rapt. c. veniens &
ibi gloſſ. in verb. vtraque pars hoc tit. c. cum in tua eod.
tit. & ibi gloß. in verb. ob aliud & Can. In cauſa ap-
pellationis ſeruandum eſt, *c. fraternitatis hoc tit. de*
quo infra dicam in fine §. Eadem ratione teſtes ſu-
37 per principali † negotio productos reprobare li-
cet, & reprobatorios iterum reprobare, vlteriori
reprobationi non eſt locus; *c. licet dilectus hoc tit. c.*
præſentium eod. in 6. c. licet cauſam de prob. id eſt quæ-
libet partium habet vnam probatoriam in prin-
cipali, & duas reprobatorias : vt ſi vtraque pars
produxit teſtes, ſuper principali, poterit vtraque
pars, ſi vult, reprobare teſtes contra ſe inductos,
& hęc eſt ſecunda productio teſtium, item poteſt
vtraque pars reprobare teſtes, illos ſecundo loco
inductos, quæ erat tertia productio ad reproba-
tionem teſtium ſecundo loco inductorum: ad 4.
reprobationem aſpirare non licet propter infini-
tatem euitandam, & quia odia ſunt reſtringenda:
gloſſ. in d. c. licet dilectus & ibi Pan. & Can. vterque
enim tam actor, quam reus duas tantum debent
habere reprobationes, quando vterque produxit
teſtes ſuper principali negotio, tam circa perſo-
nas teſtium, quam dicta eorum, *Pan. in d. c. licet di-*
lectus num. 7. & Can. communiter Franc. in d. c. præ-
ſentium §. fin. in fine & ibi Gemin. num. 6. Ad repro-
bandas perſonas teſtium iudex poteſt præfigere
terminum ante aperturam teſtium, & poſt aper-
turam ſiue publicationem teſtium : *c. præſentium*
hoc tit. d. c. præſentium §. fin. & ibi Gemin. numer. 5.
Franc. num. 4. hoc tit. in 6. ad reprobandum dicta
teſtium non poteſt ſtatuere terminum poſt pu-
blicationem atteſtationum, *Clem. 2. & c. fraterni-*
tatis hoc tit. niſi quando pars aduerſa non potuit
ante publicationem atteſtationum inſtrui ſuper
directa vel indirecta probatione contraria, quia
articuli aduerſarij erant imperfecte ſpecificati: *c.*
ſeries & ibi Pan. in 9. lect. c. ex tenore & ibi Fel. num 4
c. cum in tua & ibi gloß. fin. hoc tit. Quod ſi pars quæ
non potuit inſtrui obtinuit facultatẽ producendi
teſtes; poteſt alia pars producere reprobatorios
iſtorum reprobatoriorum, *d. c. ex tenore & ibi gloſſ.*
mar. ad gloſſ fin. & Fel. ſub num. 4. verſ. nota glo
ſing. approbatam Bald. in c. licet 2. in fin. hoc tit. So-
lus actor produxit teſtes in principali, etiam ſer-
uatur æqualitas reſpectu facultatis reprobandi,
quia quælibet pars habet vnam tantum reproba-
toriam: idem obtinet in reo, quando ipſe ſolus
produxit teſtes ſuper ſua exceptione, actor enim
habebit ſolum vnam productionem reprobato-
riorum, & reus habebit duas productiones nem-
pe probatoriorum, & reprobatoriorum, *gloſſ. fin.*
in d. c. licet dilectus & ibi Pan. num. 1. Fel. ponens duas
fallentias & Can. communiter d. c. præſentium hoc tit:
in 6. & ibi Can. Teſtes producendi † ſunt coram 38
iudice, & ab eo recipiendi, & compelli poſſunt,
vt accedant iudicem ad deponẽdum, *c. hortamur*
3. quæſt. 9. l. 3. § 1. ff. hoc tit. c. ſi qui teſtium & ibi Pan.
num. 1. eod. d. c. præſentium §. ſi vero & ibi Franc. Ge-
min. & Can. eod. in 6. etiam in cauſa ciuili, *l. curent*
& ibi gloſſ. ff. hoc tit. Fel. in c. cum cauſam num. 26. vbi
ponit 3. fall. hoc tit. expenſis producentis, *Ioan. And.*
in c. 2. ſub num. 2. in verb. præſentetis de teſt. cog. cap. ſi
teſtes circa finem §. item liberi teſtes verſ. venturis 49.
quæſt. 3. c. ſtatutum §. proferendo §. inſuper & vtrobi-
que gloſſ. Anch. & Can. de reſcript. in 6. l. quoniam li-
beri C. de teſt. l. eos 1. §. ſi quid autem in fine C. de appel.
late Gail. obſ. 99. lib. 1. Ab hac communi regula ex-
cipiuntur quatuor qualitates perſonarum, quæ
ſunt in loco iudicis, & excuſantur, ne veniant ad
præſentiam iudicis, videlicet valetudinarij, ſenes,
debiles, pauperes non ſimpliciter, ſed ſi tales ſint,
quod ad præſentiam iudicis commode accedere

non poſſint, *d.c. ſi qui teſtium & ibi Pan. numer. 1. &*
Can. communiter, & perſonæ egregiæ; *l. ad perſonas*
ff. de iureiur. & ibi gl. & DD. ad quorum receptio-
nem in cauſa ciuili, non criminali, *gloſſ. fin. in c. 1.*
de teſt. cog. & ibi Can. Iudex prius examinatis capi-
tulis, & interrogatorijs, mittit perſonā idoneam
& diſcretam, quæ nullam habet iuriſdictionem,
ſed nudum miniſterium, *c. 2. de iud. in 6. clem. vnic.*
& ibi gloſſ. 1. de offic. deleg. c. 1. de teſt. cog. Rot. diuerſ.
deciſ. 630. num. 1. & 2 part. 1. Mohed. deciſ. 4. num. 1.
2. & 4. hoc tit. Sumptibus producentis, aduerſa-
rio citato, vt vadat ad domum illorum, ad viden-
dum illos iurare: *c. 2. de iud. in 6. d. c. ſi qui teſtium &*
ibi Pan. num. 2. Bart. in d. l. ad perſonas num. 2. Præ-
terea excipiuntur mulieres, quas vagari non cō-
uenit, nec virorum cætibus ſe immiſcere, *c. mulie-*
39 *res de iud. in 6.* Clericus coram † iudice ſæculari
in teſtem productus non iurat coram eo ſed co-
ram Epiſcopo, & coram Epiſcopo, vel alio, cui E-
piſcopus commiſit, debet deponere, *c. quanquam*
14. quæſt. 2. Franc. Marc. deciſ. 568. part. 2. Differen-
tia eſt inter receptionem, & examinationem te-
ſtium, & terminus ſuper vno non includit reli-
quum; *d. c. præſentium §. ſi vero & ibi Franc. num. 2.*
Gem. & Can. hoc tit. in 6. ideo termino aſſignato
ad probandum ſufficit quod teſtes recipiantur ad
iuramentum, & poſt terminum poterunt exami-
nari etiam die feriata ob neceſſitatem hominum;
Bart. in l. 1. §. nunciatio, num. 20. ff. de nou. oper. nun-
ciat. Secus ſi terminus eſſet aſſignatus ad proban-
dum, & probatum habendum, quia tunc exami-
natio poſt terminum fieri non poteſt, licet in ter-
mino teſtes eſſent recepti, *c. pia §. ſi quis el 2. & ibi*
Gemin. num. 2. Franc. num. 7. & Can. communiter de
except. Fel. in c. licet cauſam numer. 19. & ſeqq. & ibi
Dec. num. 139. & ſeq. de prob. c. ſcriptum & ibi Pan. in
40 *fine num. 1. de elect.* Quando teſtes ſunt † abſentes
in locis remotis fit remiſſio, ſiue decernuntur lit-
teræ remiſſoriales, in quibus iudex coram quo lis
pendet, committit examinationem abſentium
teſtium iudici illius territorij, vbi teſtes degunt,
vt atteſtationes clauſas remittat, & mandat liti-
gatoribus, vt ibi compareant, *c. conſtitutus de fide-*
iuſſ. §. & quoniam ſcimus verſ. multa auth. de teſt. l. iu-
dices & auth. ibi poſita C. de fid. Inſtrum. l. 3. §. 1. verſ.
idem Diuus Adrianus ff. hoc tit. Gail. obſ. 96. lib. 1. in
cauſis ciuilibus, ſpiritualibus, & matrimoniali-
bus *Clem. vnic. de offic. deleg. & ibi gloſſ. in verb. ciui-*
li & Can. c. 1. & ibi gloſſ. fin. & Pan. num. 1. de teſt. cog.
in quibus nullo modo euocantur teſtes, niſi hoc
habeat conſuetudo, *l. 3. §. fin. ff. hoc tit.* quibus
tunc impendia per producentem ſunt facienda,
l. eos §. 1. in fine C. de appell. cap. quoniam hoc tit. Gail.
obſ. 99. lib. 1. non etiam in cauſis criminalibus, in
quibus teſtes omnino ſunt euocandi, & apud iu-
dicem repræſentandi, *Auth. apud eloquentiſſimum*
C. de fid. inſtrumen. l. 3. §. 1. verſ. idem Diuus Adrianus
Fel. in c. cum cauſam num. 21. vbi ponit quinque fall. hoc
tit. Mynſ. obſ. 40. cent. 3. dicens quod in cauſa fracta
pacis detur commiſſio, vt non ſolum ex dictis, ſed et-
iam ex geſtis iudex informet motum animi ſui,
d. l. 3. §. 1. verſ. idem Diuus Adrianus, Quando depu-
tatur Cōmiſſarius ab inferiore iudice ad exami-
nandum teſtes, ſi in numero teſtium aliquis ſit
immediate ſubiectus ſummo Pontifici, aut im-
peratori, qui citatus comparere nolit; Commiſ-
ſarius non poteſt teſtem ad perhibendum teſti-
monium compellere propter defectum iuriſdi-
ctionis, *l. fin. C. de iuriſd. omn. iud.* Quare tali caſu
Commiſſarius, vel ipſa pars producens teſtes,
ſummum Pontificem vel Imperatorem adire de-
bet, & per viam ſupplicationis mandatum pœna-
le contra talem teſtem ad teſtificandum petere
& obtinere, *Gail. obſ. 98. lib. 1.* Iudex cui † com- 41
mittitur remiſſoria, debet eſſe qualificatus iuxta
c. ſtatutum de reſcript. in 6. alias examen teſtium
eſt nullum: *d. c. ſtatutum §. in nullo & ibi gl. in verb.*
deſignatū Mohed. deciſ. 6. ſub num. 1. hoc tit. Senten-
tia lata per probationes receptas à non qualifica-
to eſt iniuſta, niſi in ſententia fuerit facta relatio
ad probationes receptas per modum cauſæ, *Fel. in*
c. inter cæteras num. 2. & 4. de re iud. & ibi Can. Mo-
hed. d. deciſ. 6. Poteſt recuſari in partibus, licet
Procurator conſenſerit in curia in iudicem, quia
cauſas ſuſpicionum concurrentes in iudicē idem
Procurator ignorauit: *c. vt circa verſ. alioquin de e-*
lect. in 6. cap. inſinuante & Mohed. deciſ. 1. de off. deleg.
ad recuſandum Notarium ſufficit allegatio ſuſpi-
cionis, quæ probatur iuramento: *§. & quod & ibi*
gloſſ. in verb. artificis auth. de triente & ſemiſſe Bald. in
c. ſuper quæſtionum ſub num. 2. de offic. deleg. Franc. in
c. cum ſpeciali num. 41. & ſeqq. de appell. Caputaq. dec.
64. part. 3. iuriſdictionem habet tam reſpectu te-
ſtium, tunc nominatorum, quam nominando-
rum, *Mohed. deciſ. 6. nu. 1. hoc tit. l. ſi quando & auth.*
ibi poſita C. hoc tit. l. iudices C. de fid. Inſtrum. cap. cum
cauſam hoc tit. citat teſtes, citat eum contra quem
producuntur, ad videndum eos iurare, iuxta for-
mam

Digitized by Google

mam præſcriptam in remiſſoria, Greg. xv. deciſ. 518
in princ. audit exceptiones, recipit iuramenta te-
ſtium in loco aſſignato in remiſſoria, examen au-
tem, cum ſit meri facti, in alio loco & extra iudi-
cium expediri poteſt, c. ſtatutum §. in nullo quoque
de reſcript. in 6. Rot. deciſ. 15. de off. deleg. in nou. Greg.
xv. deciſ. 518. num. 10. & ibi annot. refrænat multi-
tudinem teſtium, examinat interrogatoria, datus
à principe ſubdelegat, Clem. vna de offic. deleg. &
ibi gloſſ. 1. Pan. in c. 1. num. 1. de teſt. cog. & ibi Can. la-
te Gail. obſ. 97. lib. 1. recipit confeſſiones partium
ſuper poſitionibus hincinde exhibitis, Franc. in c.
præſentium §. teſtes num. 5. hoc tit. in 6. & ibi Can. Rot.
Biſig. deciſ. hoc tit. Punit teſtem, qui aures eius of-
fendit, l. nullum C. hoc tit. Datus ab auditore Rotæ
42 etiam de conſenſu † partium, non poteſt ſubde-
legare: Rot. deciſ. 8. de offi. deleg. in nou. Paul. de Caſtr.
in l. iudices n. 5. de fid. inſtr. Gail. obſ. 97 libr. 1. aut cō-
mittere Notario receptionem iuramēti teſtium,
quia eſt actus iuriſdictionis & de conſenſu par-
tium, c. cum Bertholdus & ibi Pan. numer. 27. Fel. ſub
num. 17. verſ. multa & optima & num. 18. de re iud.
Bellam. deciſ. 81. Greg. xv. deciſ. 368. num. 3. & ſeq. &
ibi annot. Rot. deciſ. 27. de probat. in antiq. Quod ſi
facta fuerit ab eo receptionis iuramenti teſtium
ſubdelegatio Notario de conſenſu partium, tunc
ſolet à practicis obtineri à Papa commiſſio, ſa-
nans iſtum defectum arbitrio Rotæ; quia Papa,
ſtante conſenſu, totum iuramentum teſtium po-
teſt remittere; Creſc. deciſ. 4. hoc tit. c. tuis hoc tit. Iaſ.
in l. 1. num. 17. & ſeqq. ff. de ferijs Fel. in c. cum cauſam
num. 19. & 20. hoc tit. Iaſ. in repet. l. admonendi num.
43 219. & ſeqq. ff. de iureiur. Plures iudices † remiſ-
ſoriales intelliguntur dati in ſolidum, & vno im-
pedito, mortuo, aut nolente, alter poteſt exequi,
Rot. deciſ. 573. numer. 1. part. 1. diuerſ. Caputaq. deciſ.
69. part. 3. Bald. in l. 1. num. 13. ff. de offic. conſ. Bart. in
l. ſi vnus ex pluribus nume. 5. ff. de re iud. & vtrobique
DD. & auditores Rotæ poſſunt eis dare formam
quam volunt, l. iudicium ſoluitur ff. de iud. Bald. in l.
1. ſub num. 13. verſ. 15. quæritur ff. de off. conſ. c. ſuper
quæſtionum de off. deleg.

44 In decernenda remiſſoria † requiritur cauſæ
cognitio à iudice ordinario, & delegato à Papa,
Pan. in c. conſtitutus n. 5. & 6. de fideiuſſ. & ibi Zab. &
Can. ſedente pro tribunali, l. à præcedēte C. de dilat.
die iuridico, Creſc. deciſ. 1. de ferijs l. 1. 2. & l. omnes
dies §. & dies ſolis C. de ferijs. viſa releuantia, ac facto
ſufficienti fumo, Caſſad. deciſ. 3. n. 3. de dilat. Greg. xv
deciſ. 163. nu. 1. & nu. 9. & ibi annot. l. 2. & ibi Bart. ff.
de re iud. c. præterea & ibi gloſſ. fin. de dilat. & ibi Pan.
n. 14. & Can. & dato dubio, Caputaq. dec. 56. & 57.
& 66. part. 3. c. conſtitutus verſ. fin. de fideiuſſ. quia eſt
remedium extraordinarium commiſſum arbi-
trio iudicis, l. iudices cum auth. ibi poſita C. de fid. In-
ſtrum. Gemin. in c. præſentium, n. 26. poſt Archid. de
teſtib. in 6. tum quia dilationes omnes probato-
riæ ſunt arbitrariæ, etiam reſpectu termini, & loci
infra quem, & in quo fieri debent; c. præterea de
dilat. & ibi gloſſ. fin. verſ. item dantur dilationes & ibi
Can. Bart. in l. 2. num. 10. de re iud. Caſſad. deciſ. 3. in
fine de dilat. Quandoque omnino denegatur,
quandoq; datur ſine retardatione proceſſus re-
gulariter conceditur cum retardatione proceſſus
præſtito per petentem remiſſionem iuramento
calumniæ, l. de die §. iubetur & ibi Caſtr. in §. tutor
vel curator nu. 6. ff. qui ſatiſd. cog. & ſiue pars ſiue
integra dilatio fuerit data, euſque iudicis offi-
cium conquieſcit, donec petiti temporis defflux-
erunt curricula, l. ſiue pars C. de dilat. gloſſ. 2. in c. 2.
eod. de quibus ordine videamus. Denegatur pro
exceptionibus † dilatorijs probandis, aut alijs 45
præambulis, vel incidentibus, vel emergentibus
in cauſa: Ioan. Andr. in c. 1. num. 2. & 3. de appell. Rot.
dec. 6. de prob. in nou. ſuper articulis ſuper quibus
in partibus fuerunt teſtes examinati, Gregor. xv.
deciſ. 414. vbi plures cumulat. ac ſuper negocio
principali, ei, qui potuit teſtes examinare lite
pendente, vel in partibus coram iudice primæ
inſtantiæ, vel in loco vbi nunc pendet iudicium,
& non examinauit per negligentiam, d. l. de die §.
fin. ff. qui ſatiſd. cog. &c. & ibi Caſtr. in §. tutor nu. 7.
Afflict. deciſ. 137. numer. 4. Caputaq. deciſ. 63. part. 3.
& petens remiſſoriam indigebat probatione ar-
ticulorum cum cauſa pendebat in partibus, ſuper
quibus nunc petit remiſſoriam; nam ſi tunc non
indigebat, & non indiget, decernenda eſt remiſ-
ſoria, Greg. xv. deciſ. 174. num. 5. & 6. l. Iudices circa
finem C. de fid. inſtr. l. pen. §. his de præſentibus C. de reb.
cred. aut obtinuerit ſententiam fauorabilem in
prima inſtantia, quia tunc ceſſat non ſolum ne-
gligentia, & culpa, ſed etiam omnis præſumptio
calumniæ: Greg. xv. deciſ. 276. nu. 3. & ibi annot. d. l.
Iudices d. l. pen. §. his de præſentibus. quando vna pars
onus probationis ſubiuit apud ſedem apoſtoli-
cam, alteri concedi ſolent induciæ, vt apud ean-
dem ſedem probet quæ velit, c. cum olim el. 1. §. te
igitur de priuil. & exceſſib. priuil. Franc. in c. præſen-

 tium §.

tium §. teſtes num. 1. poſt gloſſ. ſentit quod poſſit fieri re-
miſſio. item denegatur ſpoliatori, quando ex ad-
uerſo facta eſt aliqua probatio de ſpolio, licet
non plena, l. auxilium §. fin. in fine ff. de min. Caſſad.
decis. 2. de dilat. Caputaq. deciſ. 63. part. 3. in iudicio
a-centatorum ad probandum attentata, quorum
admittitur probatio in curia, Caſſad. deciſ. 4. de dil.
c. ſignificante de appell. & ibi Can. c. non ſolum & ibi
Can. eod. tit. in 6. Rot. deciſ. 2. & 35. de prob. in antiq. &
deciſ. 4. vt lit. pend. in nou. in addit. ad excuſandum
ſpolium datur remiſſoria, Caſſad. d. deciſ. 4. l. 3. §. ſi
quis cum minore verſ. idem tamen conſitetur ff. de mi-
nor. l. 1. §. pregnantem verſ. ſed etſi incertum ff. de vent.
in poſſeſſ. mitt. ad excuſandum attentata non datur
remiſſoria, quando agitur vt ſuper eis pronun-
cietur definitiue, niſi ſtante maximo fumo, ſecus
ſi agatur ſuper eis via executiua, vt declaretur de-
liquiſſe, & ad incurſum cenſurarũ, & pœnarum,
quia datur remiſſoria ad excuſandum attentata
etiamſi non extaret aliquis fumus; quia materia
eſt prophana, & quia per huiuſmodi declaratio-
nem, quæ habet vim trium ſententiarum, deue-
nitur ad executionem, Put. deciſ. 112. libro 1. l. 1. C.
de re iud. l. 1. C. de execut. rei iud. quando articuli
ſunt irreleuantes, l. ad probationem 1. in fine C. de
prob. & ibi gloſſ. fin. & DD. Caputaq. deciſ. 66. part. 3.
Gregor. xv. deciſ. 81. in princ. quando adeſt vehe-
mens ſuſpicio calumniæ, Card. Seraph. deciſ. 1364.
l. ad probationem in fin. C. de prob. c. iudicantem 30.
quaſt. fin. Pan. in c. conſtitutus num. 8. & 9. vbi tradit
3. remedia de fideiuſs. c. cum olim de priuil. Zab. in c.
conſtitutus in 4. oppoſ. de fideiuſſ. Gregor. xv. deciſ. 81.
poſt num. 3. & num. 4. & deciſ. 414. nu. 8. & ibi annot.
vt ſi conſtet per ſcripturas de contrario eius,
quod probari prætenditur, Card. Seraph. deciſ.
1460. Clem. vt calumnijs de re iud. c. 1. de offic. Vicar. &
ibi Innoc. & Can. aut ſi probatio habetur, vel faci-
liter haberi poteſt per ſcripturas: Bellam. deciſ. 9. l.
ſatis aperte C. de falſ. c. poſt electionem & ibi Innocent.
ſub num. 3. in glo. ſuper verbo inſtitutio de conceſſ. preb.
Greg. xv. deciſ. 253. & ibi annot. Felin. in d. c. de catero
num. 12. de re iud. quando conſtat de non iure pe-
tentis. l. ſi pupilli §. videamus et ibi Bart. numer. 1. et 8.
ff. de neg. geſt. poſt gloſſ. ad reprobationem teſtium
propter timorem ſubornationis, Salic. in l. ſi quis
teſtibus num. 9. C. de teſt. c. cum olim eſſemus de priuil.
Caputaq. de·iſ. 54. part. 3. Gregor. xv. deciſ. 414. n. 10.
ad probandum nullitatem penſionis, quando
adeſt cõmiſſio ſine retardatione ſolutionis pen-
ſionis, Caputaq. deciſ. 55. part. 3. Put. deciſ. 32. libro 1.
Rot. diuerſ. deciſ. 182. part. 8. lib. 2. Sarnen. in compend.
vtriuſque ſign. nu. 57. quia dicta clauſula ſuſpendit
& limitat iuriſdictionem, l. cum te ibi ſine vlla ludi-
ficatione C. de pact. inter empt. & vend. &c. l. qui con-
tra in fine C. de inteſt. et inutil. nupt. Put. deciſ. 32. lib. 1.
Caſ. deciſ. 8. de re iud. & dictio, ſine, eſt priuatiua,
negatiua, & excluſiua, l. 1. et ibi glo. fin. ff. de pign. act.
in iudicio ſpolij, in quo ſuſpenſum eſt petito-
rium: Card. Seraph. deciſ. 117. l. ſi quis conductionis C.
de loc. et conduct. ad impediendam immiſſionem.
ex l. fin. C. de edict. d. Adr. toll. Card. Seraph. deciſ. 1364.
in princ. l. fin. ibi teſtatoris mortis tempore fuerunt C. de
edict. d. Adr. toll. Gregor. xv. deciſ. 367. et ibi annot.
vel ad impediendam immiſſionem illius, qui a-
git remedio adipiſcendæ poſſeſſionis: l. quamuis
C. de edict. d. Adr. toll. et ibi notat per gl. 1. et DD. Put.
deciſ. 7 de cauſ. poſſeſſ & prop. Rot. Farin. deciſ. 212. p. 1.
quando tendit ad impugnandam rem indica-
tam: Iaſ. in l. patre furioſo num. 21. & 22. ff. de his qui
ſui vel alien. iur. &c. Caputaq. deciſ. 81. part. Greg. xv.
de·iſ. 184. & deciſ. 211. in vltimis audientijs; quia
videtur peti ad differendam expeditionem cau-
ſæ, Card. Seraph. deciſ. 1450. in princ. l. iudices ibi &
hoc ſi iuſte peti iudex inuenerit C. de fid. inſtrum. ſine
retardatione proceſſus † conceditur, quando 46
pro parte illam petentis nulla adeſt ſuſpicio ca-
lumniæ, Caputaq. deciſ. 58. in princ. part. 3. Put. deciſ.
297 lib. 2. d. l. iudices in princ. l. pen. §. his de præſentibus
circa fin. C. de reb. cred. ne auferatur facultas pro-
bandi, ſi in partibus tantum probari poſſent, quæ
non eſt coarctanda ſed amplianda, l. generaliter in
princ. C. de reb. cred. c. fin de teſt. cog. ob ſenium &
inualetudinem teſtium, ſpecificatis teſtium no-
minibus in actis, ne ſit in eius poteſtate alios exa-
minare, Put. d. deciſ. 297. in princ. libr. 2. atteſtans de
Stylo Curiæ c. quoniam frequenter in princip. vt lit. non
conteſt. & c. l. curent & ibi gloſ. & DD. ff. de teſt. §. fin.
auth. de teſt. quia volens teſtes producere, eorum
nomina edere tenetur ante productionem: g'oſſ.
Mag. in fin. in l. 1. §. editiones ff. de edend. Bald. in l. fin.
num. 16. C. eod. Dec. in c. 1. num. 156. de prob. in omni-
bus cauſis poſſeſſorijs, etiamſi adſit fumus, quia
in iſtis non admittuntur exceptiones percutien-
tes petitorium, requirentes altiorem indaginem,
Card. Seraph. deciſ. 294. Bartol. in l. ſi quis liberis §. ſi
quis ex his ff. de lib. agnoſc. Bart. in extrauag. ad repri-
mendum in verb. ſummarie num. 4. per l. ille à quo §. ſi
de teſtamento ff. ad Trebell. l. 3. §. ibidem ff. ad exhib. in
quibus

quibus datur interdum cum retardatione pro-
ceſſus, quando exceptio reſpicit poſſeſſorium,
non petitorium, Rot. deciſ. fin. de reſtit. ſpoliat. in nou.
Put. deciſ. 405. lib. 2. Card. Seraph. in vtramque par-
47 tem deciſ. 198. Datur cum † retardatione proceſ-
ſus in cauſis, vnionis beneficij in proprietatem,
Gregor. xv. deciſ. 562. & ibi annot. c. ad quæſtion. & ibi
poſt gloſ. fin. DD. de rerum perm. nullitatis profeſſio-
nis, matrimonialibus, decimarum, Put. deciſ. 324.
in fin. lib. 2. Greg. xv. deciſ. 174. & ibi late annot. & de-
ciſ. 403. & 415. & alijs ſpiritualibus, & prophanis
tanquam in cauſis grauibus in prima, Mohed. deciſ.
5. de prob. l. iudices & auth. ibi poſita C. de fid. Inſtrum.
c. conſtitutus in fin. de fideiuſſ. ac etiam in qualibet
inſtantia, etiamſi non adſit fumus, Caputaq. deciſ.
68. part. 3. Rot. deciſ. 102. num. 1. part. 1. diuerſ. l. 1. ibi
ſcribi res poſtulat ff. de teſtib. Greg. xv. deciſ. 562 & ibi
annot. non obſtante præſumpta calumnia, Gregor.
xv. dec. 523. Put. deciſ. 6. de dilat. etiam ad probati-
dam conſuetudinem Eccleſiæ damnoſam; vi-
delicet, quod res eccleſiæ datæ in emphyteuſim
debeant iterum locari proximioribus emphy-
teutæ finita locatione, Caputaq. deciſ. 61. part. 3.
auth. ſed etſi quis in princ. C. de teſt. l. in exceptionibus
in fine ibi ſiue in alea geſtum eſſe ff. de prob. Ac ſigna &
ſigilla notariorum: Rot. dec. 6. de prob. in nou. l. iube-
mus ibi niſi ipſi aſtrinxerint C. de prob. l. ſed ſi quis ex ſi-
gnatoribus & ibi gl. fin. ff. quando teſtam. aperian. Ac
ad probandum exceptionem peremptoriam: &
in omni caſu in quo agitur de graui præiudicio:
Milis in repertorio verſ. remiſſio ad partes non eſt danda
&c. Caputaq. deciſ. 59. parte tertia c. conſtitutus
de fideiuſ. c. ex parte A & C de teſtibus, Sufficitque
quod vnus ex articulis pluribus ſit pertinens &
releuans: Greg. xv. dec. 124. num. 3 ad probandam
enormiſſimam læſionem factæ tranſactionis non
datur, niſi reſtitutis acceptis, ex ipſa tranſactione,
l. ſi diuerſa C. de tranſact. & ibi DD. l. ſi non fuerit &
ibi gloſſ. 1. in fine ff. de iureiur. l. Iulianus §. offerri ff. de
act. empt. Bald. in l. ſi traditio in 3. quæſt. C. eod. Rot.
diuerſ. deciſ. 440. in fine num. 1. part. 1.
48 In cauſis beneficialibus † remiſſoria concedi-
tur in tertia inſtantia, Card. Seraph. deciſ. 500. num.
2. Card. Zabarel. in clem. ſæpe §. & quia numer. 7. de
verb. ſignif. quia ſunt ſummariæ, in quibus dilatio-
num materia amputatur, Clem. ſæpe de verb. ſignif.
Pan. in c. 1. ſub num. 7. de dilat. Bart. in l. 2. num. 10. ff.
de re iud. in prima & ſecunda inſtantia non datur.
Put. deciſ. 40. lib. 1. & deciſ. 297. nu. 4. lib. 2. atteſtans
de ſtylo Curiæ Clem. ſæpe ibi amputet dilationum ma-
teriam de verb. ſignif. niſi cauſa in prima aut ſecun-
da inſtantia ſit commiſſa appellatione remota.
Gregor. xv. deciſ. 562. num. 5. & ibi annot. l. 1. §. 1. ff. à
quib. app. non licet c. paſtoralis de appell. quia alias ex
denegatione remiſſoriæ ſequeretur damnum ir-
reparabile, aut ſi ſit ſimpliciter commiſſa, niſi
probato fumo, & facta obligatione de ſtando
primæ ſententiæ vnicæ contra obtinentem re-
miſſoriam ferendæ, quia ex ea non probauit in-
tentionem ſuam, ſecus ſi dicta prima ſententia
profertur pro obtinente remiſſoriam; Put. deciſ.
52. lib. 1. Achil. deciſ. 4. de dilat. Caputaq. deciſ. 56. 57.
& 630. num. 6. part. 3. c. ſuper quibuſdam § præterea
de verb. ſignif. ſi vero is qui poſſidet beneficium
petat remiſſoriam, præter obligationem de ſtan-
do vnicæ, debet conſentire ſequeſtro: Greg. xv.
deciſ. 144. & ibi annot. ac conceditur etiamſi pe-
tatur ad probandum obiectus, puta malam ex-
preſſionem fructuum in gratia, Caputaq. deciſ. 60.
part. 5. l. iudices ibi ſi hoc perſpexerint cum auth. ſeq. C.
de fid. Inſtrum. vel conſuetudinem immemorabi-
lem, vt permutationes quadrangulares fieri poſ-
ſunt, & factæ ſortirentur effectum. Caputaq. deciſ.
56. part. 3. l. circa eum verſ. ſi quis autem & l. ſeq. ff. de
prob. Idem obtinet in cauſa canonizationis, re-
greſſus, propter non ſolutam penſionem, Achil.
deciſ. 6. de dilat. Clem. ſæpe de verb. ſignif. & ibi Can.
quia eſt beneficialis, Rot. deciſ. 766. part. 3. libr. 3.
Achil. deciſ. 5 in princ. & n. 6. de penſ. arg. c. ex geſtis c.
relatum c. ex tua & c. fin. de cleric. non reſid. ac in lite
inter præſentatum à patrono & prouiſum apo-
ſtolicum, in qua in tertia inſtantia datur remiſſo-
ria ad probandum iuſpatronatus, in quarta & ſe-
cunda non datur ex eadem ratione, & quia de
iurepatronatus agitur incidenter, niſi dato fu-
mo, facta dicta obligatione, & appoſito ſeque-
ſtro: Card. Seraph. deciſ. 555. nu. 3. & 4. Achil. deciſ.
4. de dilat. Rot. diu. deciſ. 269. num. 3. part. 2. & deciſ.
873. part. 3. lib. 3. c. dilectus & ibi gl. & Can. de off. leg.
c. cum dilectus & ibi gl. in verb. præſentare & Can. de
Iurep. imo is qui obtinuit remiſſoriam non po-
teſt remiſſoria relata vti, niſi prius plene ſatisfa-
cto prædictis obligationibus. Caſ. deciſ. 3. de dilat.
Bald. in l. vniuerſa ſub num. 2. verſ. conclude C. de pre-
cib. imper. offer. & ibi DD. Inſtructus petens remiſ-
ſoriam debet conſentire ſequeſtro; non poſſi-
dens petens remiſſoriam debet ſequeſtro renun-
ciare, ſi habuerit ſententiam pro ſe. Rot. diuerſ. de-
ciſ. 919.

ciſ.919.part.3.lib.3. arg. not. per Pan. in c.1.ſub nu.7.
de dilat. & Bart. in l.2. num. 10. ff. de re iud. l. teſtium
§.1. verſ. quæ argumenta ff. de teſtib. Ad probandum
delictum remiſſoria aliquando conceſſa fuit,
Creſc. deciſ.8. de prob. Caputaq. deciſ.67. part.3. Bald.
in auth. apud eloquentiſſimum numer. 2. & ſeq. de fid.
Inſtrum. quia iure canonico cauſæ meri imperij
poſſunt delegari: c. quod ſidem de offic. ordin. quando
conſtat de magno fumo; Caputaq. deciſ. 62.
part.3. Caſſad. deciſ. 4. nu. 2. de dilat. auth. apud eloquentiſſimum
in fin. C. de fid. inſtr. l. teſtium §.1. verſ.
noſti ff. de teſt. clem. iudices & ibi gl. in verb. ciuili de
offic. deleg. regulariter denegatur, auth. apud eloquentiſſimum
C. de fid. inſtrum. Creſc. deciſ. 19. nu.5.
de prob. Caputaq. deciſ.63. num.3. part.3. Fel. in c. cum
cauſam numer. 21. & num. ſeqq. vbi ponit 3. fall. de
teſtib. ac ſemper denegatur probata bona fama
inquiſiti, ac cauſa non amoris, vel quia reſuſcitatur
proceſſus, à quo inquiſitus fuit purgatus. Rot.
deciſ 773. nu.5. part.1. diuerſ. l. ſi cui crimen §.1. ff. de
accuſ. & inſcript. c. de his de accuſ. & c. l. licet §. fin. in
49 fine ff. nautæ caup. ſtab. &c. Quod ſi † timeatur
ſubornatio teſtium, conceditur remiſſoria cum
hoc remedio, quod eam obtinens hic Romæ debeat
nominare tres teſtes bonæ famæ, & conditionis,
in quibus non cadit ſubornationis ſuſpicio,
quos examinare faciat, ex quorum dictis
Rota iudicabit dicta aliorum & poterit videre,
ſi alij fuerint ſubornati: Caputaq. deciſ. 70. part.3.
arg. l. alij ff. de accuſ. & l.1. in fin. ff. de iurepat. c.2. in
fin. de teſtib. num. 6. & ibi Can. poſt gloſſ. pen. & vbi
eſt timor potentiæ alicuius domini temporalis,
extra illius loca datur remiſſoria. Caputaq. deciſ.
53. parte 3. arg. c. ſignificante in fine qui mat. accuſ. vel
cont. illud teſtar. & c. l. in fundo verſ. neque malitiis ff.
de rei vend. & ibi gl. in verb. indulgendum alleg. concor.
Hæc remiſſio in curia fit ſolum poſt litem conteſtatam,
ante litem conteſtatam ſuper dilatorijs,
vel etiam peremptorijs, quæ tunc proſequi poſſunt,
non fit, licet ex cauſa fieri poſſet, Card. Zab. in
in Clem. ſæpe §. & quia in 13. not. de verb. ſignif. & de
50 ſtylo † datur ſemel tantum; vnde ſi in prima inſtantia
data fuerit remiſſio ad partes pro teſtibus
producendis, in ſecunda inſtantia, licet noui articuli
dentur, & admiſſibiles, qui ſunt de iure
dantis, non eſt iterato extra curiam concedenda,
Rot. deciſ.16. hoc tit. in nou. Clem. teſtibus c. fraternitatis
hoc tit. c. finem litibus de dol. & cont. Greg. xv. deciſ.
367. & ibi annot. limitat 2. mod. Limita in minore
& Eccleſia, quibus † datur ſecunda remiſſoria, 51
quia de iure reſtituuntur aduerſus probationem
omiſſam, l. minor 25. annis omiſſam ff. de minor. & c.
c. auditis & ibi Pan. n.16. poſt Innoc. & c. ſuſcitata &
ibi Can. de in integr. reſtit. Bart. & DD. in l. nam &
poſtea §. ſi minor. ff. de iureiur. Afflict. deciſ. 216. indifferenter,
quando probare volunt id ſuper quo
nullas induxerunt probationes, aut quando induxerunt
probationem, ſed non timetur aliqua
ſubornatio in teſtibus: c. cum veniſſent c. coram de
in integ. reſtit. ſi petunt reſtitutionem, vt poſſint
probare ſuper articulis antiquis, in quibus facta
eſt publicatio, denegatur eis reſtitutio, & ſecunda
remiſſio ob timorem ſubornationis teſtium:
c. conſtitutus c. fraternitatis & Clem. 2. hoc tit. Caputaq.
deciſ. 50. part.3. niſi diligenti inquiſitione per
iudicem pręmiſſa, appareat, quod omiſerint probationem
ex ſui facilitate, ita quod excludatur
præſumptio doli, & ſubornationis. c. auditis & ibi
Innoc. num.2. & 3. Pan. num.16. & Can. communiter
de in integ. reſtit. Bart. & DD. in l.1. §. nunciatio nu.
33. ff. de nou. oper. nunc. & ibi DD. Bellam. deciſ.38.
Poſt decretam † remiſſionem dantur ei, qui il- 52
lam obtinuit, decem vel quindecim dies ad eam
expediendam, Achil. deciſ.5. de dilat. l.1. & 2. C. ſi
tut. vel cur. non geſſ. l. ab hoſtibus §. fin. cum l. ſeq. ff. ex
quib. cauſ. maior. Et ſi pluries interpellatus eam expedire
diſtulerit, non eſt ei vlterius concedenda,
vel eſt concedenda ſine retardatione proceſſus,
etiamſi ſit reus, & actoris intentio non ſit probata,
l. non ignoret C. de fruct. & lit. expenſ. & ibi not.
Caputaq. dec. 38. numer. 3. & ſeqq. part.3. In cauſa
prophana datur primo actori terminus ad ponendum,
& articulandum, nec reus compellitur terminum
actori datum recipere, ſed poteſt petere
alium terminum ad probandum exceptiones, &
defenſiones ſuas, ratio eſt quia actore probante
intentionem ſuam, reo incumbit probatio exceptionis
ſuæ, & non antea: l. ſiquidem C. de except.
iuncto cap. de teſtibus hoc tit. in cauſis beneficialibus
alijſque ſummarijs iudex vtrique inſimul poteſt
præfigere terminum ad parendum & articulandum,
gloſſ. in Clem. ſæpe in verb. partes & verb. poſtdationem
de verb. ſignif. Rot. deciſ. 25. de iud. in antiq.
dictum eſt ſupra tit. de confeſſ. ac etiam in cauſis prophanis,
quando reus ſponte petijſſet remiſſoriam
antequam actor probaſſet, glo. in l. fin. in verb. ſcripturam
C. de falſ. gloſſ. in cap. ex inſinuatione in verb.
probare de procurat. Aut rei contumacia, cui iudex
præ-

Digitized by Google

præfixit terminum ad probandum ex cauſa, *l. à
quo ff. de damno infect. Alex. in l. ſi finita §. Iulianus n.
114. & DD. ff. eod.* & qualitas negotij id expoſcit,
*l. ſed etſi per prætorem §. ait prætor in fine ff. ex quib.
cauſ. maior. &c. Caputaq. d. deciſ. 58. part. 3.* Dicta
53 & depoſitiones † teſtium productorum in vim
remiſſoriæ Rotalis ante triginta vel quadragin-
ta annos probans quando producuntur ad effe-
ctum iutium abſq; exhibitione proceſſus remiſ-
ſorialis propter antiquitatem temporis, & ſi ad-
uerſarius volet impugnare examen ſub prætextu
nullitatis ex defectu citationis, iuramenti, vel al-
terius ſolemnitatis, ipſe habebit exhibere pro-
ceſſum remiſſorialem, *Bart. in l. admonendi nu. 42.
& ſeqq. Iaſ. numer. 219. & ſeqq ff. de iureiur. Caſſad.
deciſ. 3. de procur. Gregor. xv. deciſ. 535. nu. 6. & ſeqq.*
Contrarietates in depoſitionibus plurium teſtiũ,
ſiue inducti ab vna parte, ſiue hinc inde ab actore
& reo producti ſibi contradicere videantur, quã
maxime fieri poteſt ſunt conciliandæ, & ad con-
cordantias reuocandę, non ſolum vt euitent per-
iurium, ſed etiam vt probent, *l. 2. & 3. ff. hoc tit. c. in
noſtra & ibi Felin. hoc tit. Mynſ. obſ. 38. cent. 4.* quan-
do ſuper quolibet actu remanet integra proba-
tio: *gloſſ. in c. cum in noſtra & ibi Can. c. cum tu & ibi
Pan. num. 2. & 5. hoc tit.* per actus ſucceſsiuitatem,
& permanentiam, vt depoſitiones teſtium de a-
ctu, quem aliqui dicunt geſtum ante nuptias, alij
poſt nuptias, intelliguntur poſt nuptias contra-
ctas, & ante nuptias finitas: *l. apud antiquos C. de
furt. Bart. in l. 2. §. creditum numer. 6. & ibi DD. ff. ſi
cert. pet.* Per præſumptionem multiplicati actus;
vt depoſitiones teſtium de excommunicatione
lata ante appellationem, & aliorum de excom-
municatione lata poſt appellationem, intelligũ-
tur de lata poſt primam, & ante ſecundam appel-
lationem: *c. cum tu hoc tit.* tacitam repetitionem;
vt locus & tempus expreſſa in dicto, cenſentur
repetita in ratione per teſtes reddita: *Bartol. in l.
labeo num. 8. ff. de ſuppl. leg.* benignam interpreta-
tionem, vt vnius verba proprie accipiantur, alte-
rius improprie, vt ſi vnus dicat poſsidere alius te-
nere: *l. ſtipulatio rota habere &c. §. hæc quoque ff. de
verb. oblig. l. ſed etſi poſſeſſori §. item ſi iurauero ff. de
iureiur.* aut vnius depoſitio intelligatur ſecundũ
opinionem, alterius ſecundum veritatem: *l. ſer-
uo manumiſſ. & ibi Iaſ. poſt numer. 2. & DD. ff. de
cond. indeb.* & generaliter quocunque modo le-
ges diſcordantes ad concordiam reuocantur, ſic
& teſtes, *Butr. in d. c. cum tu ſub numer. 4. verſ. redu-
cuntur ergo ad concordiam & ibi Fel. ſub num. xi. verſ.
modo iſtis diſcuſſis & Can. communiter DD. in d. l. 7.
creditum ff. ſi cert. pet.* diuerſo modo narrantes fa-
ctum dummodo eadem dicant, probãt, *c. nihil &
ibi gl. fin. de verb. ſignif. Caputaq. dec. 270. n. 3. part. 3.*
Contrarietas † enim in teſtibus conſideratur 54
in facto principali, non in acceſſorijs, *Bart. in l. eos
nu. 5. ff. de falſ. Dec. in l. 2. §. creditum nu. 7 ff. ſi cert. pet.
Iaſ. in l. 1. num. 45. ff. de offic. eius cui mand. eſt iuriſd.
Innoc. in c. fraternitatis in princ. de hæret. Caſ. deciſ. 6.
n. 8. hoc tit.* Si manifeſta ſit contrarietas, valet te-
ſtimonium plurium, niſi ex altera parte tanta ſit
dignitas, vt merito debeat numero præiudicare,
*c. in noſtra hoc tit. & ibi pulchre Felin. l. ob carmen §.
fin. ff. eod.* vel niſi veriſimiliora loquantur, *c. licet
verſ. fin. de prob pulchre Mynſ. obſ. 93. cent. 1.* Si teſtes
pro vtraque parte ſint pares, pro reo fertur ſen-
tentia, *c. ex literis de prob. c. inter dilectos in fine de fid.
Inſtrum.* niſi in quatuor caſibus, matrimoniali, li-
berali, dote, & teſtamento, *l. inter partes ff. de re iud.
c. fin. eod. d. c. ex literis.* ſi vnus contradicit pluribus,
non obſtat contrarietas, quia dictum vnius te-
ſtis non probat: *c. admonere 33. quæſt. 2. c. veniens c.
licet hoc tit.* in dubio contrarietas non præſumi-
tur, *Bald. in c. cum tu nu. 2. hoc tit.* & interpretatio
ſumenda eſt ſecundum veriſimilem mentem, &
intentionem teſtium, *l. quod ſi nepotes ff. de teſtam.
tut. & ibi gloſſ. 1. l. quoties C. de famil. erciſc & ibi glo.
in verbo diuidit & vtrobique DD. Rot. diuerſ. deciſ. 58.
n. 2. part. 2. Prob. ad Monach. n. 30. & ſeqq. in c præ-
ſentium hoc tit. in 6.*
Non fit † talis concordantia, quando contra- 55
rietas eſt inter dictum partis producentis & te-
ſtes productos, *Bart. in l. 2. §. creditum num. 8. ff. ſi
cert. pet. Anch. in c. cum expediat in princ. de elect. in 6.
Felin. in c. cum contingat nu. 6. vbi declarat 2. mod. de
offic. deleg.* quia dictum partis nihil probat pro eo,
*l. exemplo C. de prob. Pan. in c. cum tu ſub nu. 4. in fin.
de teſtib.* ſed depoſitio teſtium bene clarificatur ex
confeſſione alterius partis, quæ valet contra eam:
Pan. in c. cum Ioannes nu. 7. de fid. Inſtrum. & ibi Can.
ac ipſamet dicta partium apparenter repugnan-
tia concordari poſſunt, *Felin. in c. cum contingat ſub
nu. 6. verſ. ſecundo declara de off. deleg. Salic. in l. eum
precum in fine C. de lib. cauſ.* Timor † ſubornationis 56
teſtium ex eo, quod deponant per eadem verba,
vel per eundem præmeditatum ſermonem, cadit
in duobus teſtibus, non autem in tribus, qua-
tuor, aut

Digitized by Google

tuor,aut pluribus, quia quod deficit in fide,ſup-
plet numerus, *l.3.§.1.& ibi glo.in verbo numerus &*
Iac.Butrig. de teſt. Alex. conſ.149.ſub nu.6. vol.5.Rol.
conſ.72.nu 6. lib.2. Gregor.xv.deciſ.252.numer.1.
&exclud[illegible]r ex qualitate rei ſuper qua deponunt
vt cum deponunt de verbis, in quibus conſiſtit
ius matrimonij, *Caſ.de graſ. deciſ.13.nu.14 de teſtib.*
c.tuæ fraternitati de ſponſal & ibi Can. aut de præ-
ſcriptione in cuius probatione, cum omnia re-
quiſita debeant formaliter, & punctualiter pro-
bari, eſt quaſi neceſſe, quod omnes in eadem
verba incidant, *Greg.xv. deciſ.252.nu.3.Franc.in*
c.1.n.1.de præſcript.in 6. & ibi Can.c.veniens c.auditis
de præſcript. vel de probanda conſuetudine; *c.cum*
dilectus de conſuetud. & relinquitur arbitrio iudi-
cis, an teſtes deponentes per eundem præmedi-
tatum ſermonem, probent vel non, *l.3.§.ideoque*
in verbo tu magis ſcire debes ff.de teſtib. Bald. in l. teſtiũ
nu.6.C.de teſt.Greg.xv.deciſ.252.nu.2. & ibi annot.
57 Excludit † probationem per teſtes publicatio at-
teſtationum ſolemnis, deliberata, de mandato
iudicis facta, partibus præſentibus, vel altera
contumaciter abſente, *c.fraternitatis & ibi Butr. n.*
7. verſ. ſecundus terminus & ibi Can. hoc tit. c. inti-
mauit & ibi gl. c.cum veniſſent eod. Bald. in l. per hanc
num.16. C.de temp.appell.Gail.obſ.105. libro 1. vbi li-
mitat 13. mod. ac tertius oppoſitor ad coadiuuan-
dum non poteſt poſt publicationem, teſtes pro-
ducere; quia debet aſſumere litem in eo ſtatu quo
erat, *Bart.in l.ſi proluſerio ff.de appell.Pan.in c.veniens*
el.2.nu.7.Felin.n.18.de teſtib. Couar.pract.quæſt.c.18.
58 *nu.1.& 2* Limita primo, quia † de ſtylo Rotę da-
tur ſummarium teſtium, licet teſtes non ſint pu-
blicati, *Caſ.deciſ.1. hoc tit. atteſtans de ſtylo Curiæ*
Pan. in c.1.ſub nu.7.verſ.prima ſi conſuetudo fori hoc
habeat de dilat. quale decretum non ſolet anno-
tari, & annotatum non habet vim publicationis
teſtium, & eo non obſtante poſſunt litigatores
libere iterum, & toties quoties ſibi de iure licue-
rit, teſtes de nouo examinare, *Caſ.deciſ.xj hoc tit.*
atteſtans de ſtylo Curiæ Pan. in cap.1. ſub n.7. verſ.
prima ſi conſuetudo fori hoc habeat de dilat. Gregor.xv.
deciſ.585.n.1. quia non dicitur quis percunctatus
dicta teſtium, niſi percunctatus ſit originale, *l.ſi*
duobus & ibi Angel. Peruſ. in princ. ff. quomod.teſtam.
aper.Felin.in c.conſtitutis el.2.nu.2.hoc tit. Secundo,
59 publicatio † teſtium in ſummario iudicio, non
impedit productionem eorundem, vel aliorum
teſtium in plenario ſuper eiſdem, vel directo
contrarijs articulis, *c.veniens el.2.& ibi Felin.in*
princ.& nu.19.& c.cum in tua hoc tit.Bart.in l.Iulia-
nus num.3.ff.de cond.indeb.Rot.deciſ.23.hoc tit.in nou.
Gail.obſ.103.n.3.libro 1. quia plenarium non ten-
dit ad eundem ſed ad diuerſum finem à ſumma-
rio; Tertio, publicatio vel renunciatio facta in
certis articulis † non præiudicat volenti teſtes 60
producere in alijs, *c.cauſam quæ c.cum veniſſet hoc*
tit.Greg.xv.deciſ.191.num.3. Quarto, quando do-
lo vel negligentia examinatoris teſtes ſuper o-
mnibus articulis non fuerunt examinati, *c.per*
tuas hoc tit.Mynſing.obſ.32.in fin.cent.1. Quinto, te-
ſtes poſſunt repeti in eadem inſtantia, abſque
nouo iuramento, *Bal.in l.fin.nu.10.& 11. C.de te-*
ſtib & DD.poſt gloſſ.addit.in verbo iterum. quando
in priore examine obſcure depoſuerunt, *c.cum*
clamor.hoc tit. quia in ambigua oratione ſpecta-
tur ſententia eius, qui eam protulit, *l.in ambiguis*
ff.de reg.iur. Sexto, quando materia antiqui capi-
tuli repetitur aliquo addito, quod ſubijcitur ne-
ceſſitati probandi, vt cum eſſet res vendita pro
decem, agiturque ad reſcindendam venditio-
nem ob læſionem vltra dimidium iuſti pretij, ac
teſtes examinati deponunt quod res valebat
multo plus de viginti, ſed non texant quanto
plus de viginti, publicatis atteſtationibus actor
poteſt illud plus probare: *c.cum cauſa hoc tit.* quia
aliud eſt probare deceptionis exceſſum, & aliud
probare quantitatem valoris. Septimo in cauſa
appellationis de iure canonico ſuper nouis capi-
tulis, orientibus ex primis, teſtes noui, & veteres
producuntur, non autem ſuper eiſdem vel dire-
cto contrarijs articulis; *Clem.teſtibus c.fraternita-*
tis hoc tit. Fel in c.cum Ioannes num.17. de fid. inſtru.
Afflict.deciſ.216. qui multis modis limitat & ibi add.
Mynſ.obſ.cent.1. quia non minus in appellationi-
bus, quam in principali cauſa ſubornatio eſt ti-
menda; ſed de iure ciuili recipi poſſunt, ſuper eiſ-
dem articulis, & directo contrarijs: *l.eos §.1.C.de*
appell.l.per hanc C.de appell. quas leges canoniſtæ
dicunt, procedere in veteribus capitulis, nullo
modo probatis, vel probatis aliter quam per te-
ſtes, ſuper quibus in appellationis cauſa bene li-
cet producere teſtes, *gloſſ.fin.in d.Clem.teſtibus &*
ibi Can. Octauo quando ſententia lata eſt ipſo iu-
re nulla, *Rot.deciſ.1.hoc tit.in antiq.Clem.de teſtibus*
& ibi gloſſ.in verb.rite & Can. hoc tit. l. non putauit
verſ.non quauis ff.de bonor.poſſeſ.cont.tab.l.2.& ibi
gloſſ.in verb.recte & DD.ff. de inoff.teſtam. Aut ad
inſtan-

Digitized by Google

inſtantiam partium, atteſtationes non rite rece-
ptæ, ſunt publicatæ, *Rot. deciſ. xi. de prob. in nou. c.*
cum cauſam & ibi gl. fin. in fine & Can. hoc tit. Aut
publicatio eſt nulliter facta, poſſunt produci te-
ſtes ſuper eiſdem, & directo contrarijs articulis,
Rot. deciſ. 13. hoc tit. in nou. clem. teſtibus & ibi poſt gl.
in verb. rite & Can. hoc tit. qui à quod nullum eſt,
non præſtat impedimentum, *c. non praſtat de reg.*
iur. in 6. Nono poteſt iudex teſtes recipere ex offi-
cio parte abſente, licet non compellatur, quia in
eo non timetur ſubornatio, *Iaſ. in l. vbi pactum nu.*
14. C. de tranſact. Dec. in rub. de prob. num. 47. Marſ.
in l. 1. §. ſi quis vltro 2. 3. & 8. ff. de quaeſt. Puta ſuper
inhabilitate impetrantis, *Rot. deciſ. 2. in princ. hoc t.*
in nou. clem. iudices & ibi gl. in verb. repererint & Can.
de offic. deleg. clem. vnic. & ibi poſt glo. Can. de conceſſ.
preb. arg. c. paſtoralis §. niſi & §. fin. de cauſ. poſſeſſ.
& prop. Pan in c. cum dilectus numer. 3. de fid. inſtrum.
Decimo ſi quis dedit interrogatoria pro exami-
natione teſtium partis aduerſæ, habita publica-
tione, non impeditur dare articulos continentes
id, quod interrogatoria, & ſuper illis teſtes indu-
cere, *Put. deciſ. 251. lib. 2. Fel. in c. cum Ioannes ſub nu.*
34. verſ. etſi diceretur de fid. inſtrum. quia d. c. frater-
nitatis tantum habet locum in capitulis. Vnde-
cimo in criminalibus non obſtat publicatio pro-
ductioni teſtium ad defenſam rei ſuper ijſdem,
& contrarijs articulis: *l. vnius §. cognit. verum ff. de*
quaeſt. Mynſ. obſer. 13. cent. 5. Secus ſi producuntur
contra ipſum reum & ad offenſam, *Salic. in l. fin.*
num. 10. C. de quaeſt. Marſ. in l. 1. §. ſi quis vltro num. 4
5. & 6. ff. eod. Duodecimo in omni cauſa in qua
vertitur periculum animæ, *c. ſeries & ibi gloſſ. fin. in*
fine hoc tit. & ibi Can. c. iurauit & ibi Pan. num. 6. &
Can. de prob. Fel. in c. lator num. 3. de re iud. quia pe-
riculum animarum præponderat ſuſpicioni ſub-
ornationis teſtium. Decimo tertio poſſunt pro-
duci teſtes, ad coadiuuationem inſtrumenti poſt
publicationem teſtium producti, *Franc. Aret. in l.*
certi conditio §. quoniam num. 18. ff. ſi cert. pet. ad re-
cognitionem ſigillorum, & notariorum, inſtru-
mentorum poſt publicationem productorum,
Rot. deciſ. 3. de prob. in antiquior. Rot. deciſ. 2. in fine
hoc tit. in nou. c. 2. & ibi glo. in verb. quinque & Can.
c. tua de cleric. peregr. l. Lucius & ibi Bart. de fide inſtru.
Bar. in l. ad teſtium ff. de teſtam. Can. in c. poſt ceſſio-
nem de probat. Et nota quod ſententia lata, omiſſa
publicatione, non eſt ipſo iure nulla, niſi ex Stylo
Rotæ, quando publicatio fuit petita, *Fel. in c. I. &*
Summa in Decretales.

A. num. 1. & ſeqq. de re iudicat. Item excludunt pro-
ductionem † teſtium renunciatio facta teſtibus, 61
c. intimauit & c. cum veniſſet hoc tit. etiamſi renun-
cians nondum didicit teſtificata, *Panor. in c. conſti-*
tutis el 1. num. 4. hoc tit. concluſio in cauſa, *c. cum*
dilectus & ibi late Fel. de eius effectibus de fid. Inſtrum.
& Pan. num. 4. Capell. Tholoſ. quaeſt. 14. quarta pro-
ductio, *Auth. qui ſemel C. de probat. & ibi Bart.* nu-
merus effrenatus, *c. ſignificauerunt c. cum cauſam*
hoc tit. l. 1. §. fin. in fin. ff. eod. lapſus termini ad pro-
bandum, *c. licet cauſam de prob. Rot. deciſ. 9. hoc tit. in*
nou. percunctatio & cognitio teſtificatorum, *Bal.*
in auth. at qui ſemel num. 2. vbi diſtinguit & ponit plu-
res fall. C. de prob. quibus quatuor alias addit Rom. in
rub. de arbit. num. 36. Greg. xv. deciſ. 497. & ibi an-
not. & deciſ. 583. num. 1. etiamſi non fuerit facta ſo-
lemnis publicatio, *Bart. in d. auth. at qui ſemel nu. 18*
& ſeqq. Greg. xv. deciſ. 583. numer. 2. & ſeqq. Teſtes
autem † examinati & publicati faciunt fidem 62
in alio iudicio inter eaſdem perſonas, *c. cauſam*
el 1. de teſtib. l. iubemus C. de liber. cauſ. Bart. in l. 1. ſub
num. 5. & 6. ff. iud. ſolui Iaſ. in l. 2. num. 22. C. de eden.
ponens quinque limitas. imo ex Stylo Rotæ Ro-
manæ & ſupremorum Tribunalium etiam non
publicati, *Greg xv. dec. 535. num. 11. Guid. Pap. quaeſt.*
586. circa fin. ac contra ſingularem ſucceſſorem ſi
fuerint prius recepti quã fieret in eum tranſactio
iuris, *l. ſi mater §. fi. verſ. Item ſi rem ff. de excep. rei iud.*
& ibi Bart. & DD. Franc. Aret. conſ. 36. ſub num. 3.
l. ſi ſuperatus ff. de pign. & hypoth. Greg. xv. deciſ. 535.
num. 1. & ſeqq.

De teſtibus cogendis.

Titulus XXI.

SVMMARIA.

1 *Teſtes nominati ab alterutra parte & requiſiti ſi nolunt teſtari compelluntur in cauſa ciuili & ſpirituali.*

2 *Quod ſi de facto impedimentum non poteſt ceſſare habetur teſtis pro producto in cauſa ciuili quando impedimentum eſt ſucceſſiuum.*

3 *Excipe à dicta regula clericos qui in cauſis laicorum non poſſunt cogi niſi cum aliæ probationes haberi non poſſunt.*

4 *Priuilegiatos ne cogantur ferre teſtimonium, vel vt inuiti non dicant teſtimonium,*

5 *In criminalibus iure ciuili omnes coguntur ad teſtificandum, ſed iure Canonico nemo cogitur teſtificari in criminalibus, niſi aliunde veritas haberi non poßit.*

6 *Et quando conſtiterit iudici nominatos in teſtes timore aduerſæ partis à ferendo teſtimonio ſe ſubtrahere.*

7 *Fallit dicta regula iuris canonici ſeptem caſibus hic annotatis.*

DICTVM eſt ſuperiori titulo officium teſtium
eſſe quaſi publicum, & edictum de teſtibus
eſſe prohibitorium, & excuſatorium certarum
perſonarum, *l.1.in fin.princ.ff de teſtib.* Ideo addit
1 de teſtibus cogendis. Regulariter † ſi nominati
ab alterutra parte, & requiſiti nolunt teſtificari,
compelluntur in cauſa ciuili, *c.dilectorum & ibi gl.
1.mag & DD.hoc tit. Gail.obſ.* 100. *libro* 1. cauſa in-
iuriarum ciuiliter intentata, *c.peruenit el.2.& ibi
gloſſ.fin.hoc tit.* ſpirituali, *c.cæterum hoc tit.* & matri-
moniali, *c.1.hoc tit.* ſeruato moderamine, *l.ſi quan-
do C.de teſtib.* omnes tam laici, quam clerici, *c.1.c.
cæterum hoc tit.* etiamſi per alios fides fieri poſſit,
*Pan.poſt Hoſt.in d.c 1.nu.4.hoc tit. & ibi Ioan.Andr.
num.5.& Can.* à iudice ſæculari, qui ſunt de iuriſ-
dictione ſæculari, non autem illi qui ſunt de iu-
riſdictione eccleſiæ; quia non ſuperior non ſub-
ditum coercere non poteſt, *c.atſi clerici de iud.c.vt
animarum de Conſtit.in 6.* clerici à iudice eccleſia-
ſtico, *c.quanquam in fine 14.quæſt.2.* per ſuſpenſio-
nem ab officio vel beneficio, *c.2.hoc tit.* ac etiam
laici in cauſis ſpectantibus ad iuriſdictionem ec-
cleſiaſticam, *c.peruenit el.2.hoc tit. & ibi Pan.notat.
ſub ſecundo notab.d.c.cæterum.* mulcta indicta, captis
pignoribus, *l.curent ff.de teſtib.* diſtrictione eccle-
ſiaſtica, *c.1 in fine hoc tit.* deficientibus iuris reme-
dijs, per cenſuras eccleſiaſticas, quæ ex conſtitu-
tione Concilij Trid. ſunt mere ſubſidiariæ, *c.
quamuis excommunicationis ſeſſ.* 25. *dixi ſupra tit. vt
lit. non conteſt.* & ita intelligenda ſunt capitula
huius tituli loquentia de compulſione per cen-
ſuras, quia eo ipſo quod moniti nolunt in cauſa
ciuili teſtificari, præſumitur contra ipſos, quod
non bono animo hoc faciant: *gloſſ pen.in c.ſuper eo
c.1. & ibi gloſſ. in verbo timore & ibi Imol. in gloſſ.2.
Pag.num.5.& 6.Felin.numer.9.hoc tit.* quod ſi de
2 facto impedimentum † non poteſt ceſſare, habe-
tur teſtis pro producto in ciuili, non criminali,
ne in crimine procedatur ex præſumptione quia
præſumitur quod pars faciat vel conſentiat,
quando impedimentum eſt ſucceſſiuum, & ha-
bet cauſam permanentem, *pulchre Pan.in c.cum
cauſam n.18.de teſtib.* Excipe † ab hac regula cleri- 3
cos, qui in cauſis laicorum non poſſunt cogi, niſi
cum aliæ probationes haberi non poſſint, *c.quan-
quam 14.quæſt.2.* mediatores, qui non compel-
luntur niſi de conſenſu vtriuſque partis, *auth.de
teſtibus §.quoniam c. dilectorum & ibi poſt gloſſ. Pan.
Felin. & Can. hoc tit.* priuilegiatos ne cogantur
ferre teſtimonium; vt parentes, & liberi inuicem,
& aduerſus ſe nec volentes ad teſtimonium ad-
mittuntur, *l.parentes C. de teſtib.* liberti aduerſus
patronos, non modo ſponte ſed nec vocati teſti-
ficari coguntur, *l.libertorum C.de teſt.* Inuiti † teſti- 4
monium non dicunt ſenes, maiores 70. annis,
valetudinarij, milites, illi qui cum magiſtratu
publice abſunt, vel quibus venire non licet, vt i-
gnominioſe malitia miſſi, publicani, is qui non
detractandi teſtimonij cauſa aberit, is qui exer-
citui præbendum conduxit, niſi veritas aliter ha-
beri non poſſit, volentes autem admittuntur,
*l.inuita la.2.& ibi gloſſ.fin. & DD. & l.inuita la.2.
ff.de teſtib. Felin.in c.1.nu.8.hoc tit.* & producens
eos, debet probare, quod veritas aliter haberi
non poſſit, *Imol.in c.ſuper eo hoc tit.& ibi Felin n.9.
& Can.Alex.conſ.64.nu.4 & 6.libro 1.* Item inuitus
non dicit quis teſtimonium, aduerſus ſocerum,
generum, vitricum, priuignum, ſobrinum, ſobri-
namue, ſobrino ue natum, eoſue qui priori gradu
nati ſunt, nec patroni patronæue aduerſus liber-
tos, tam in ciuili quam criminali cauſa; ſed nec
pro eis poſſunt ferre teſtimonium, quia ſi valeret,
pro vtraque parte, valeret, *l. lege Iulia & ibi gl.1.&
DD.& l.ſeq.ff.de teſtib.c.ſi teſtes §.item l.Iulia.& §§.
ſeqq 4.quæſt.3.* inter ſe teſtificantur conſanguinei,
ſi voluerint & inuicem conſenſerint. *c.1. & ibi
mag.3.quæſt.5.* In criminalibus † iure ciuili omnes 5
cogi poſſunt ad teſtificandum, *l.1.ff. de teſtib.Pan.
in c.ſuper eo num.3.hoc tit.* quia publice intereſt de-
licta puniri; *l.ſi ita vulneratus verſ.quod ſi quis abſur-
de & ibi gloſſ.in verb. impunita ff. ad l. aquil. l. licita-
tio §.quod illicite ff. de publican.* exceptis clericis, ac
laicis cupientibus clericari, quia in cauſa ſangui-
nis non poſſunt ferre teſtimonium, propter ti-
morem irregularitatis, *c. ſententiam ſanguinis ne
cleric. vel monach.* & alijs perſonis legitima ratio-
ne excuſatis: *d.l.1.in fine d.l. Iulia & d.l.inuiti 1.&
2.ff.de teſtib.* iure canonico in criminalibus nemo
inuitus

Digitized by Google

inuitus cogitur teſtificari, etiamſi de crimine a-
gatur per viam exceptionis, & ita ſeruat Curia
Romana indifferenter, vnde nec in reſcripto
tunc ponit clauſulam de teſtibus compellendis,
*Imol. poſt Hoſt. & alios in c. dilectorum in fine hoc tit.
Fr. Marc. queſt. 567. part. 1. num. 2. & 4.* quia ex te-
ſtimonio in cauſa capitali contrahitur inimicitia
capitalis, *c. cum P. de accuſ.* quam inimicitiam v-
nuſquiſque ſapiens euitat, nec debet ſe exponere
periculo pro cauſa aliena: *l. ſi quando C. de teſtib. l.
ſed ſi quis ex ſignatoribus ff. quemadm. teſtam. aper.* ve-
rum ne crimina multa remaneant, cogitur quis
teſtificari inuitus, ſi aliunde veritas haberi non
poſſit; *c. 1. c. fin. & c. dilectorum & ibi gloſſ. mag. &
Pan. poſt recenſitas Hoſtien. Cald. & aliorum opiniones
circa finem verſ. vnde puto de iure canonico ſic dicen-
dum &c. hoc tit.* ſed non præſumitur malitia in no-
minato in teſtem, & requiſito ſi teſtificari recu-
ſat, *Pan. in c. 1. num. 5. & 6.* niſi aliter probetur per
producentem, *Pan. in c. ſuper eo nu. 4. hoc tit.* quod
aduerſa pars malitioſe ſubtraxerit teſtes, *c. perue-
nit el 1. hoc tit.* vel ipſi teſtes non amore ſed timore
6 aduerſæ † partis ſe ſubtrahant, *d. c. ſuper eo hoc tit.*
quo caſu fit compulſio, licet veritas haberi aliter
poſſit. *d. c. ſuper eo & ibi Pan. n. 2. Pan. in d. c. dilecto-
7 rum in fine.* Fallit dicta regula † iuris canonici in
crimine falſi. *c. cum contra hoc tit.* Secundo in pro-
motione ad prælaturas, ne indignus præficiatur.
c. ſuper his hoc tit. Tertio quando proceditur in
modum inquiſitionis. *c. licet Heli de ſimon.* Quarto
quando delictum fuit commiſſum lite penden-
te, ne iudicum iuriſdictio elidatur. *Pan. in d. c. ſu-
per his verſ. tertius.* Quinto quando teſtimonium
requiritur ad liberandum hominem ab iniuſta
morte, vel pœna quacunque, vel à falſa infamia,
vel etiam ab aliquo damno, tenetur quis ad te-
ſtificandum, etiamſi teſtimonium eius non re-
quiratur, tenetur facere quod in ſe eſt, vt verita-
tem denunciet alicui, qui ad hoc poſſit prodeſſe
iuxta pſalmum, eripe pauperem & egenum de
manu peccatorum. *numeri cap. 24. eripe eos qui du-
cuntur ad mortem c. ſicut dignum §. illi etiam de ho-
micid. & ibi gl. in verb. potuit.* Sexto ad detegen-
dam coniurationem. *c. fin. hoc tit.* Septimo quan-
do teſtis pretio inductus retrahit ſe à teſtifican-
do, poteſt iudex contra eum procedere tanquam
falſarium, & cogere ad teſtificandum. *l. 1. in princ.
ff. de falſ. & ibi Bart. Felin. in d. c. dilectorum nu. 4. hoc
tit. Bart. in d. l. diuus Adrianus ſub n. 7. ff. de re iudic.*

De fide inſtrumentorum.

Titulus XXII.

SVMMARIA.

1 *Inſtrumentum eſt ſcriptura facta ad alicuius probationem in poſterum faciendam, & aliud eſt publicum aliud priuatum.*

2 *Publicum eſt quod confectum eſt per manum tabellionis creati ab habente poteſtatem cum ſolemnitatibus requiſitis.*

3 *Solemnitates publici inſtrumenti ſunt duodecim, quæ hic ordinate explicantur.*

4 *Notarius creatus à Papa ſeu Imperatore vbique locorum inſtrumenta conficere poteſt, ab inferiore creatus in loco ſubiecto ipſi creanti.*

5 *Notarius rogari poteſt de his quæ ipſe facit, aut percipit aliquo ſenſu, vel facit pars quæ rogat, aut faciunt ambæ partes, & non de his quæ facit tertius.*

6 *Notarius ſi de eadem re plures habet matrices, cuinam ſtandum ſit.*

7 *Priuatum inſtrumentum, aliud eſt authenticum, aliud non authenticum, & recenſentur authentica inſtrumenta.*

8 *Non authentica inſtrumenta recenſentur.*

9 *Solemnitates requiſitæ in inſtrumento publico non ſunt neceſſariæ in priuata ſcriptura quæ regula limitatur quatuor modis.*

10 *Inſtrumenta produci poſſunt ab vtraque parte in iudicio poſt publicatas atteſtationes vſq; ad concluſionem in cauſa, & poſt eam produci non poſſunt in cauſa prophana, ſecus in cauſa beneficiali.*

11 *Aduerſario citato ad dicendum contra ea, vel præſente, ac data ei copia cum termino ad opponendum.*

12 *Reſcripta & literæ ſummi Pontificis edendæ ſunt integraliter cum die & anno, reliqua inſtrumenta debent edi ſine die & anno, quo conſcripta ſunt.*

13 *Fallit vltima pars regulæ quinque caſibus.*

14 *Inſtrumenta producens non poteſt reuocare productionem ipſorum quando pars eſt citata ad dicendum contra.*

15 *Citato ad videndum produci iura ſufficit opponere*

 genera-

Digitized by Google

generalia contra productionem, & admiſſionem iurium.

16 *Inſtrumentorum receptio poteſt ex cauſa committi iudici alterius territorij, & de ſtylo curia decernuntur compulſoriales generales, item ſpeciales.*

17 *Generales decernuntur citata vel non citata parte aduerſa, diriguntur ſimplicibus clericis.*

18 *Speciales decernuntur parte citata, cauſa cognita.*

19 *Et in eis iudex compulſorialis debet eſſe qualificatus* iuxta c. ſtatutum de reſcript. in 6.

20 *Regularis Canonicus non poteſt eſſe iudex compulſorialis ſine conſenſu ſui ſuperioris.*

21 *Notarius, locus & iudex compulſorialis poſſunt recuſari.*

22 *In extractione inſtrumentorum & iurium in vim compulſorialium requiritur citatio.*

23 *Quando extrahuntur inſtrumenta per alium notarium, qui de illis non fuit rogatus, ſecus ſi per illum eundem notarium qui ſcripſit originale extrahantur.*

24 *Producens inſtrumentum parte citata ad dicendum contra id, vel ſi inſtrumentum perſeuerauerit in iudicio aduerſario ſciente, videtur fateri contenta in inſtrumento contra ſe.*

25 *Niſi illud producat impugnatiue, aut cum proteſtatione in quantum facit pro ſe.*

26 *Item non approbat, enunciata in eo.*
Fallit tribus caſibus hic notatis.

27 *Inſtrumentum ſi producatur in actis quod incipit ſic & finit ſic, tunc tenor inſtrumenti non eſt de actis, ſed ipſa productio & appellatur verbalis.*

28 *Differentia inter realem inſtrumentorum productionem, & verbalem.*

29 *Inſtrumento qua opponi poſſunt.*

30 *Duo teſtes reprobant inſtrumentum, quando ad probandum intentionem vna exhibentur inſtrumentum & teſtes, qui examinati repugnant inſtrumento.*

31 *Si de falſitate inſtrumenti principaliter tractetur, hoc caſu paribus teſtibus prafertur ſcriptura.*

32 *Confeſſio reſultans ex productione vel impugnatione inſtrumenti praiudicat in eodem iudicio & inſtantia, & cum eodem aduerſario.*

33 *Productio inſtrumenti quoad vnum finem facta, non obſtat producenti quoad alium.*

34 *Comparatio literarum eſt ſubſidiaria probatio, ex ſcripturarum collatione procedens.*

35 *Fit per iudicem adhibitis peritis.*

36 *Ex ſcripturis hic deſignatis.*

37 *Ad ſcripturas eiuſdem vel alterius generis.*

38 *Facit ſemiplenam probationem.*

39 *De ſtylo Curia recognitio publici inſtrumenti fit per duos teſtes.*

40 *In antiquiſſimis qua excedunt centum annos, ſufficit inſtrumenta publica eſſe in forma probanti.*

41 *In recognitione inſtrumenti vel regiſtri antiqui, ſufficit quod teſtes habeant notam manum notarij.*

42 *In recognitione ſcripturarum priuatarum, qua ſolent fieri abſente parte, ſufficit, quod teſtes deponant, habere notam manum quia viderunt ſapius ſcribere.*

43 *In recognitione apocha priuata qua fit à praſente praſenti, teſtes debent deponere fuiſſe praſentes.*

44 *Scriptura priuata trino teſte notata non indiget recognitione.*

45 *Scripturarum quadam facit mentionem de alia, & vocatur memoria, ſiue mentio.*

46 *Scripturarum quadam ſumitur de alia, & illa habet quatuor nomina, ſumptum, exemplum ſiue exemplatum, Copia, & index, Illa vero ſcriptura vnde ſumitur habet tria nomina, originale, exemplar, & Authenticum, practici vocant protocollum.*

47 *Notarius non poteſt alterius notarij notas, in breuiaturas, ſeu prothocollum in publicam formam redigere, niſi ſeptem concurrentibus hic annotatis.*

48 *Limita vt non procedat in ſucceſſore vno, vel pluribus in officio.*

49 *Publicatio ab exemplatione quomodo differat, & quanam ſcriptura publicari poſſint.*

50 *Exemplantur inſtrumenta publica, in qua exemplatione quinque requiruntur hic notata.*

SECVNDA & præcipua ſpecies probationis eſt, quæ fit per inſtrumenta. *c. teſtes §. fidebitum 3. queſt. 9.* Inſtrumentum † eſt ſcriptura facta ad aliquius probationem, inpoſterum faciendam; 1 *l. contrahitur ff. de pignor. & hypoth. l. ſi quis legatum ff. de falſ.* Aliud eſt publicum, aliud priuatum. Publicum † eſt, quod confectum eſt per manum 2 tabellionis creati ab habente poteſtatem; *c. 2. hoc tit. l. 2. ff. rem pupill. ſaluam fore §. cum autem Inſtit. de adopt.* cum ſolemnitatibus requiſitis, quæ plurimæ † ſunt. Prima inuocatio nominis domini, 3 Secunda annus domini, Tertia nomen Papæ, Impera-

Digitized by Google

Imperatoris, vel Regis loci, & annus papatus, imperij, ſeu regni, Quarta nomen conſulis illius anni, quod de conſuetudine nõ ſeruatur; Quinta indictio, Sexta menſis & dies inſtrumẽti. auth. vt proponatur nomen imperatoris in princ. & §. 1. & ibi gl. in verb. auctore, c. inter dilectos & ibi gloſſ. in verb. indictionis quæ etiam explicat quid ſit indictio & ibi Can. hoc tit. l. generalem & ibi gl. 1. C. de tab. lib. 10. Pan. in c. 1. num. 3. & ibi But. & Fel. hoc tit. Bald. in §. actor & §. die lunæ de pace conſtan. Septima locus generalis, & ſpecialis, puta locus loci. l. optimam & ibi gloſſ. in verb. in eo & Bald. num. 10. & DD. C. de contrah. & commit. ſtipul. Angel. in d. auth. vt proponatur nomen imperatoris in princ. & in auth. quib. mod. not. effic. legit. ſub nu. xj. in fin. Rot. deciſ. 5. hoc tit. in antiq. Caſ. dec. 1. n. 7. & ſeqq. de dol. & contum. reprobata opinione Baldi ibidem allegata Caputaq. dec. 98. part. 2. Octaua ſeries facti, d. l. generali & ibi gl. 1. & alijs ſupra allegatis iuribus l. Iuriſgentium §. quod fere ff. de pact. & aliæ ſunt negotij, aliæ inſtrumenti qualitates, l. 1. §. editiones & ibi gl. mag. in fi. ff. de edend. & ibi DD. Nona teſtes, Bal. in l. præpoſterè in fi. C. de teſta. & in l. hac conſultiſſimã n. 3. C. qui teſta. fac. poſſ. idem de pace Conſtantiæ in gloſſ. ſuper verb. die lunæ Dies, conſules, qui eſſe deſierunt, locus, & teſtes inſtrumentarij, qui cenſentur à partibus approbati, etiamſi alias eſſent inhabiles, auth. de teſtib. §. licet circa finem iuncta gloſſ. in verbo & ſupplicijs Io. de Imol. in l. ad teſtium §. ad conditionem ſub num. 4. ff. de teſtam. ord. Iaſ. in l. 1. num. 13. ff. de ferijs. appoſiti in primo inſtrumento, in ſubſequenti, quod illis caret, intelliguntur repetiti: Iaſ. in l. ſi quis argentarius §. ſi initium num. 6. ff. de edendo. ſufficitque in notario & teſtibus, cognitio illa quæ reſultat per aſpectum teſtatoris, vel contrahentium in ipſo actu teſtandi vel contrahendi, l. ſi non ſpeciali C. de teſtam. Bart. in l. 2. §. item labeo num. 4. ff. de aq. pluu. arc. Rot. diuerſ. deciſ. 434. part. 1. Si notarius dicat interfuiſſe, & non addit cum teſtibus, tamen hoc debet intelligi fauore validitatis actus, Caſar dec. 1. num. 20. & 21. de reb. eccl. non alien. Felin. in c. poſt ceſſionem num. 15. verſ. fallit 7. de prob. per c. inter dilectos hoc tit. Decima rogatus notarij, l. diuus Traianus & ibi per illum text. notat Bart. in fine ff. de milit. teſtam. & DD. authent. de Trebel. poſt princ. verſ. nos autem credimus & ibi gloſſ. in verb. iniungatur & DD. c. inter dilectos & ibi gl. in verb. profiteretur hoc tit. c. cum olim de priuileg. factus à partibus, vel à teſtatore, l. 1. & ibi Bart. ff. de hæred. inſtit. Alex. in l. ſtipulatio iſta §. ſi quis ita ſub num. 3. ff. de verb. obl. Bart. in l. ſciendum num. 15. & ſeqq. de verb. oblig. qui præſumitur ex verbis expreſſis, videlicet, publicaui rogatus, ſcripſi teſtibus adhibitis, &c. Bart. in l. ſciendum numer. xj. ff. de verb. oblig. & ex conſenſu partium vndecunque collecto: fuſe Rot. diuerſ. deciſ. 248. 252. 253. part. 1. per l. hac conſultiſſima §. ſed licet C. de teſtam. & c. l. qui patitur ff. mand. & ibi gloſ. & DD. Vndecima ſubſcriptio notarii, ſi vero totum ſit ſcriptum manu alterius, recipit auctoritatem à ſubſcriptione notarii, Bald. in l. diſtantibus num. 6. C. de teſtam. Greg. xv. deciſ. 454. & ibi annot. Natt. conſ. 287. num. 4. Deſcriptio notarij in matricula non reſpicit ſolemnitatem actus, neque etiam ſolemnitatem publici inſtrumenti, ſed facit præſumptionem tabellionatus, & eſt neceſſaria ad hoc, vt notarius dicatur eſſe de collegio, l. ſcriniarios C. de teſtam. milit. & ibi Bald. & DD. Dec. in c. 1. num. 18. de fide Inſtrum. Iaſ. in l. barbarius nu. 56. ff. de off. præt. Rot. diuerſ. deciſ. 103. ſub numer. 32. part. 2. Duodecima quod inſtrumentum legatur partibus, Inſt. de empt. & vend. in princ. & ibi gloſſ. in verb. abſoluta l. fideicommiſſa in princ. verſ. quoties ff. de leg. 3. l. ſi quis l. ex ea ſcriptura ff. de teſtam. quia notarius non adhibetur ad ſolemnizandum actũ ab alio diſpoſitum, vt voluit Bartol. in l. cunctos populos num. 41. in fine C. de ſumma Trinit. ſed ad ſolemnizandum publicum inſtrumentum, continens actum ab alio diſpoſitum, Can. in cap. 1 hoc tit. Rot. diuerſ. dec. 103. à n. 29 vſq; ad n. 33. part. 2.

Creatus † à Papa, ſiue Imperatore vel ab alijs 4
Apoſtolicam ſiue Imperialem auctoritatem ha-
bentibus, vbique locorum inſtrumenta confice-
re poteſt, ab inferiore creatus non poteſt confi-
cere inſtrumenta niſi in loco ſubiecto ipſi crean-
ti, & inſtrumenta in illo loco facta vbique va-
lent, Imol. in c. cum P. tabellio num. 4. & 5. & ibi Felin.
numer. 17. & 18. & Can. & Rot. deciſ. 5. hoc tit. in nou.
& diuerſ. deciſ. 103. num. 1 part. 2. Bart. in l. 1. num. 2
ff. de offic. proconſ. & leg. Butr. in c. per venerabilem n.
22. & ſeqq. qui fil. ſint legit. Franc. Aretin. in cap. cum
cauſam num. 13. & ſeq. de prob. Poteſt † rogari de his 5
quæ ipſe facit, aut percipit aliquo ſenſu, Bal. in rub.
C. huius tit. num. 3. & ſeqq. Bald. in auth. ſed nouo nu.
12. C. ſi cert. pet. vel facit pars, quæ rogat, vel faci-
unt ambæ partes; & verba notarij prolata in per-
ſonas contrahentium videntur ab ipſis contra-
hentibus prolata, l. cum oſtendimus §. fin. ff. de fide-
iuſſ. & c. tut. vel curat. & ibi poſt gl. DD. Bald. in l. ma-

ter tua num. 5. C. de rei vend. l. optimam C. de contr. vel committ. ſtipul. Bald. in l. 2. num. 8. in fin. C. de execut. rei iud. Bart. in l. ſi dari ff. de verb. obl. & ibi DD. Greg. xv. deciſ. 1. num. 3. & 4. & non de his quæ facit tertius: Bart. in auth. ſi quis in aliquo numer. 8. & 9. C. de edend. & ibi DD. Achil. deciſ. 4. & Bald. in rub. C. hoc tit. num. 12. & ſeq. & num. 33. Bald. in l. fin. nu. 13. C. de prob. nam inſtrumentum non probat delictum, l. 3. §. 1. verſ. idem Diuus Adrianus ff. de teſtib. Si de ea-
6 dem † re plures habet originales ſcripturas, ſiue matrices, ſi eſt in eis repugnantia, neutra valet: ſi in vna eſt plus, quam in altera, ſiquidem illud plus poteſt reduci ad minus, vt in ſummis, valet de minori ſumma: arg. l. ſi diem §. ſi plures ff. de arbitr. Si non poteſt reduci, vt quia vna ſcriptura eſt plenior quam altera, quia continet plura capitula plenıori ſtatur: arg. l. ſi ita ſcriptum fuerit Titius ff. de hæred. inſtit. Bald. in l. imperator 1. num. 26. & 27. ff. de ſtat. homin. Rot. diuerſ. deciſ. 671. nu. 3. & ſeqq. part. 1. Ego Notarius ſcripſi cum expreſſione nominis, cognominis, & cuius auctoritate ſit Notarius, l. 2 C. de conu. ſiſc. debit. lib. 10. Inſtit. de empt. & vendit. in princ. in verb. niſi & completiones &c. l. ad teſtium §. ſi quis ff. de teſtam. auth. de tabell. in princ. Specul. tit. de inſt. edit. § 2. breuiter num. xj. & 15. cum impreſſione ſoliti ſigni, Specul. §. breuiter n. 15. d. l. teſtium §. ſignum ff. de teſtam. Bald. in 1. conſtit. conſ. num. 20. Bald. in l. comparationes num. 31. C. hoc tit. Franc. in c. ſignificauit per illum text. de appell. l. fin. C. de aſſeſſ. quod ex opinione Rotæ non eſt de ſubſtantia, Greg. xv. dec. 454. num. 3. & ibi annot. etiamſi totum inſtrumentum ſit ſcriptum manu Notarij, Caſtr. in l. cum antiquitas num. 7. ff. de teſtam. Bald. in l. 2. num. xj. in fine C. quand. ſiſc. vel priu. Eſt autem publicum inſtrumentum probatio probata, & facit rem certam, & manifeſtam, l. intereſt & ibi Bal. & l. pecuniæ & ibi Bald. num. 5. C. de ſolut. l. ad probationem C. de prob. §. item verborum obligatio Inſtit. de inutil. ſtipul. l. optimam C. de contrah. & committ. ſti-
7 pul. Greg. xv. dec. 409. Priuatum † aliud eſt authenticum, aliud non authenticum, Pan. in c. 1. n. 2. hoc tit. Authentica ſunt inſtrumentum actorum confectum à duobus idoneis viris, loco tabellionis, in iudicio aſſumptis, etiam ſine præſentia teſtium, & forenſis dici poteſt, c. quoniam contra de probat. Scriptura quæ habet authenticum ſigillum Epiſcopi, inferioris Prælati, c. 2. & ibi glo. in verb. ſigilla allegat concordant. & Can. de ſolut. Franc. Marc. dec. 1078. num. 2. & ſeq. part. 1. Capituli, vel alicuius Principis ſæcularis, c. 2. & ibi glo. fin. c. cum dilectus hoc tit. c. poſt ceſſionem de probat. c. cura xj. quæſt. 3. & ibi gloſſ. 1. Conuentus, c. tertio loco de probat. cuiuslibet corporis. & Collegij, c. dilecta & ibi gloſſ. fin. & Can. de exceſſ. prælat. Bald. in l. ſi qua per calumniam num. 8. C. de epiſc. & cleric. ac alterius cuiuſq; de his quæ facere poteſt, vel debet ratione officij ſui, Specul. de prob. §. 3. videndum num. 15. Pan. in d. c. poſt ceſſionem num. 1. de prob. Franc. Marc. quæſt. 1078 ſub num. 4. part. 1. Cautio priuata iam trino teſte, maſculo, l. ſcripturas in fine C. qui pot. in pign. hab. Fel. in c. 2. num. 4. hoc tit. Probatæ atque integræ opinionis, quæ qualitates teſtium articulandæ, & probandæ ſunt, Angel. Peruſin. in l. 2. §. diem ſub n. 4 verſ. & notandum eſt diligenter ff. quemadm. teſtam. aper. notata, hoc ius eſt nacta, quod cautio publice facta: ita quod plene probet, tam contra ſcribentem, quam quemlibet alium, l. ſcripturas C. qui pot. in pign. hab. tam in perſonali, quam reali actione, c. 2. & ibi gloſſ. in verb. authentic. hoc tit. Sumptū manu publici notarii, qui de inſtrumento non fuit rogatus, l. vnum teſtamentum ff. de teſtam. auth. ſi quis in aliquo & ibi Bart. num. 3. & 15. C. de edend. & ibidem DD. cum decreto iudicis & cauſa cognita, vocatis his quorum intereſt: c. fin. hoc tit. c. cum dilecta de confirm. vtil. vel inutil. c. ex parte abbatiſſæ de priuil. c. Albericus & ibi Pan. num. 5. & ſeqq. de teſt. etc. auth. ſi quis in aliquo & ibi Bart. numer. 4. & 17. C. de edend. de quo inferius dicetur, Exemplum vero ab huiuſmodi ſumpto extractum cum eadē ſolemnitate, fidem non meretur: l. 3. C. de diuerſ. reſcript. Caputaq. deciſ. 234. part. 3. Greg. xv. deciſ. 432. & ibi annot. & dec. 469. & dec. 550. & licet exemplum in actis regiſtratum probet in alio iudicio, quando ipſum exemplum regiſtratum produceretur apud acta alterius iudicis, ſecus tamē eſt in exemplo ab eo exemplato, Greg. xv. dec. 550. num. 3. & 4. Paul. de Caſt. in l. 3. num. 3. & 4. Bald. numer. 2. C. de diuerſ. reſcript. etc. Caputaq. dec. 234. part. 3. Couarr. pract. q. cap. 21. Dec. in Auth. ſi quis in aliquo nu. 30. C. de edendo, Charta quæ profertur ex archiuio publico, Auth. ad hæc C. hoc tit. c. peruenit 30. quæſt. 1. c. ad audientiam de reſcript. late Franc. Aretin. in c. cum cauſam numer. 4. & plurib. ſeqq. & ibi Can. de prob. l. exemplo & ibi late Bald. & DD. C. de prob. quod habet cuſtodem deputatum de publico, & charta ſit poſita inter ſcripturas publicas, Felin. in c. cum cauſam num. 7. de prob. & ibi Pan. ſub num. 1. & Can. Fel. in c. ad audientiam nu. xj. & numer. ſeqq. vbi ponit

nit 10. *concl. de præſcript. & ibi Can. Franc. Marc. dec.* 298 *part.* 1. & fidem facit inter ſubditos etiam extra territorium: *Fel. in d. c. ad audientiam ſub n.* 12 *circa finem*, contra non ſubditos non probat extra territorium, *Fel. in d. c. ad audientiam num.* 12. *Franc. Marc. q.* 438. *num.* 4 *part.* 1. *& quæſt.* 334. *nu.* 2. *part.*

8 2. Non authenticum † eſt charta priuata, ſcriptura quælibet carens ſubſcriptione teſtium, quæ generaliter fidem non facit, niſi contra ſcribentem, eiuſque hæredem, *l. inſtrumenta l. rationes l. exemplo C de prob. Greg. xv. dec.* 159 *num.* 2. *&* 3. *Iaſ. in l. admonendi num.* 77. *& ſeqq. ff. de iureiur.* contra tertium alicuius roboris firmitatem non habet niſi vetus ſit & mentionem faciat de facto antiquo, *c.* 2. *& ibi Pan. num.* 11. *Felin. in prin. & Can. hoc tit. Mynſ. obſ.* 79. *cent.* 5. *dicens tempus dici vetus arbitrio Iudicis Iaſ. in l. admonendi num.* 9. *ff. de iureiurando*, Triplex eſt, quædam Apodiſſa, ſiue Apocha, quæ datur à parte parti, & proprie eſt ſcriptura creditoris profitentis ſibi ſolutum à debitore, *l. Lucius Titius l.* 2 *§ tutelæ ff. de adminiſt. tut. l. ſi acceptilatum verſ. fin. ff. de acceptil. l. qui tabulas, verſ. apocha ff. de furt.* Antapocha eſt ſcriptura, quam facit debitor creditori, in qua debitor fatetur ſe ſoluiſſe penſionem, cenſus vel vſuras, *l. plures C. hoc tit.* ne occultando aut infricando Apocham poſſit ius creditoris facere vacillare, *gloſ. in d. l. plures in verb. apochis & DD. l. fin §. Titius & ibi gl. in verb. apocha ff. de cond. indeb. Franc Marc. dec.* 370. *part.* 1. Quædam eſt ratio, quam ſibi quis conficit, vt ſunt cõputus tutorum, mercatorum, campſorum noſtri temporis, *l. inſtrumenta l. rationes l. exemplo C. de probat. Greg. xv. dec.* 79. *Gail. obſ.* 20 *lib.* 2 quæ inter ſocios plene probant, *Menoch. de arbitr. iud. cent.* 1. *lib.* 2. *caſu* 42. *Rot. Ianuenſ. dec.* 173. *numer.* 5. *Rip. in l. admonendi num* 129. *& ibi DD. ff. de iureiur. Rot. Farin. dec.* 641. *num.* 5. *part.* 1. ac generalium adminiſtratorum & officialium publicorum, qui tenentur libros rationum conficere, alii autem adminiſtratores particulares non tenentur, *Greg. xv. dec.* 274. *& ibi annot.* Quædam eſt epiſtola, quam quis mittit alteri, *Bart. in l. nuda ratio à nu.* 5. *vſque ad fin. ff. de donat. idem in auth. etſi contractus num.* 6. *& ſeqq. C. hoc tit. c.* 2. *& ibi Pan. numer.* 1. *in fin. & num. ſeqq. & ibi Fel. numer.* 2. *& ſeqq. & Can. eod. Bald. in rub. C. huius tit. nu.* 56. *& ſeqq.* Solem-

9 nitates † requiſitæ in inſtrumento publico non ſunt neceſſariæ in ſcriptura priuata, *l. cum tabernam §. idem quæſijt ff. de pignor. Bald. in* 1. *conſtit. Cod. §. quibus num.* 21. *l. in commodato §. ſicut verſ. ergo ſi pupillares ff. commod.* Limita 1. in ſcriptura priuata teſtamenti etiam inter liberos, in quo debet bene apparere de die, & anno, *Auth. quod ſine C. de teſta.* quia pluries & fieri, & mutari poteſt, & id eſt ratum quod vltimum comprobatur, *l. omnium C. de teſtam. l.* 2. *§. diem ff. quemad. teſtam. aper.* Secundo quando ſcriptura priuata directo conficitur ſuper tempore, *l. ſi alterius C. ſi minor ſe maior. d. exer. l.* 2. *C. de ijs qui veniam ætat. impet.* Tertio quando ſubſtantia actus poteſt infringi ex tempore, vt in mãdato procuratoris dato per priuatam ſcripturam, quia ſi non apparet de tempore tunc iudicium quaſi ſine mandato factum poteſt infringi, *Bald. in* 1. *conſtit. C. num.* 23. Quarto quoad probandam prioritatem & poſterioritatem, *l. ſcripturas & auth. ibi poſita C. qui pot. in pign. hab. Angel. de Peruſ. in §. ſi quis auth. de inſtrum. caut. & fide nu.* 4. nam cum prioritas conſiſtit in tempore, non poteſt probari, ſi tempus non adeſt, *l. prior C. qui pot. in pign. hab.*

Inſtrumenta produci † poſſunt ab vtraq; par- 10
te in iudicio: (producta cum libello non probant niſi poſt litem conteſtatã reproducantur, *gloſſ. in c. cum dilectus in verbo in modum exceptionis, & ibi Can. de Ord. cogn. Mathaſ. ſing.* 40. *& ibi late add. Mynſing. Obſ.* 53. *Cent.* 2. coram iudice præſente, *Felin. cont. Pan. in c. quoniam contra nu.* 38. *&* 39. *& ibi Hoſt. Butr. Immol. de probat. Bald. in l.* 2. *ſub num.* 2. *C. de Edend. allegans plures textus.* vel coram Notario à Iudice ſpecialiter deputato, ad recipiendam productionem ſcripturarum, *Felin in d. c. quoniam contra ſub nu.* 40. *verſic. ſecundo limita & numer.* 41. *de probat. vt ibidem Hoſt. & Butr.*) poſt publicatas atteſtationes vſque ad concluſionem, id eſt renunciationem allegationum, & omnium aliarum probationum, *c. cum dilectus & ibi Felin. ponit* 4. *ampl. &* 12. *limit. & Can. hoc tit. c. paſtoralis §. ſi vero renunciatum de cauſ. poſſeſſ. & prop. c. auditis de procur.* & poſt eam produci non poſſunt in cauſa prophana, *Rot. deciſ.* 1. *de prob. in antiq. c. cum dilectus de fid. Inſtrum Innoc. in c. paſtoralis nu.* 1. *de cauſ. poſſeſſ. & prop. Rot. deciſ.* 1. *de teſt. in nou. & ibi add. Mynſ. obſeru:* 53. *cent.* 2. niſi producens iuret per ſe aut procuratorem habentem ad id ſpeciale mandatum nouiſſime illa fuiſſe reperta, *Iaſ. poſt Bart. in repet. l. admonendi nu.* 58. *ff. de Iureiur. & ibi Rip. n.* 48. *& DD. Fel. in c. paſtoralis n.* 9. *de except. Mynſ. obſ.* 53. *cent.* 2. ſecus in cauſa beneficiali, niſi expreſſe

eſſet

eſſet dictum, quod poſt terminum, nec per in-
ſtrumenta, nec alias probari poſſit, *Rot. d. deciſ. 1.
et deciſ. 2. de prob. in antiq. Clem. ſæpe et ibi gloſſ. in verb.
non obſtante de verb. ſignif. & ibi Can.* aduerſario ci-
11 tato † ad dicendum contra ea, alias non dicuntur
de actis, *Felin. in c. quoniam contra nu. 4. de prob.
Caputaq. deciſ. 99. part. 2. Greg. xv. deciſ 110. num. 5.
Sarnen. in reg. de annali quæſt. 4. num. 8. et 41.* vel
præſente, *c. charta 3. quæſt. 1. l. iudices et ibi Bald. in 4.
not. C. hoc tit.* ac data ei copia, cum termino ad op-
ponendum, *l. cum quidam in princ. C. hoc tit. Bart. in
extrauag. ad reprimendum in verbo de plano n. 3. in fine
quom. in crimin. leſ. maieſt. proced. Angel. Aretin. in §.
appellatur in fine de inſt. except.* ita quod ſi ſuper v-
no tantum capitulo inſtrumenti, vel priuilegij
quæſtio fuerit, totum inſtrumentum ſeu priuile-
gium, præſente iudice, aut aliquibus prudenti-
bus viris deputatis ab ipſo, audiente parte con-
traria recitetur, vel potius tradatur ad legendum
aduerſario integraliter, *c. cum perſonæ in princ. de
præb. in 6. Felin. in c. contingit. n. 1. hoc tit. et ibi DD.*
& capitulum controuerſum ſolummodo de-
ſcribatur, & aduerſæ parti copia eius fiat, *c. contin-
git hoc tit. l. argentarius §. edi ff. de edend.* Inſtru-
mentum rogatum in officio notarij cauſæ, ad ef-
fectum vt ſit de actis, requiritur quod ſit repeti-
tum cum partis citatione, ad dicendum contra
id, & oblata copia, *Sarn. in reg. de ann. quæſt. 4. n. 11.
Greg. xv. deciſ. 508. nu. 6. & ibi annot.* Reſcripta &
12 literæ ſummi † pontificis edenda ſunt integrali-
ter cum die & anno, *c. cum te & ibi gloſſ. in verbo
datam literarum & Can. de reſcript.* reliqua inſtru-
menta debent edi ſine die & anno, quo conſcri-
pta ſunt, ne quid excogitetur, aut prolato die fiat,
l. 1. §. editiones ff. de edend. ſed cum nominibus te-
ſtium Tabellioni & loci. *gloſſ. in d. §. editiones in
13 verbo die & conſule in fin.* Fallit in † rationibus quæ
debent edi cum die & anno, *l. 1. §. rationes ff. de
edend.* quoniam accepta & data non alias poſſunt
apparere, Secundo, quando dies ſolutionis vel
ſummæ non poteſt eſſe clara ſine die inſtrumen-
ti, vt quia inſtrumentum dicit, promiſit hinc ad
menſem, *Bald. in l. 1. §. editiones in fine ff. de edend.*
Tertio, ad inſtruendam falſi accuſationem con-
tra producentem de vſu vel de fabrica, ſi petens
edi diem, offerat ſe paratum inſcribere ad pœ-
nam talionis, *l. fin. C. hoc tit. Bald. in c. 1. n. 8. de prob.*
debet edi integre originale coram iudice in loco
congruo, & ſecuro & paucorum comitantium
numero, *c. accepimus hoc tit.* præſtito per petentem
illud exhiberi, ſi ſemel inſtrumento fides fuerit
impoſita, iuramento ſe credere poſſe probare il-
lud eſſe falſum, *l. fin. C. hoc tit.* interim vero ſtatur
inſtrumento, & ſententia illius vigore lata eſt
inuiolabiliter obſeruanda, *d. c. accepimus.* Quarto,
in inſtrumentis communibus factis pro cautione
plurium, *l. fin. ff. hoc tit. l. ſi quæ ſint cautiones ff. famil.
erciſcund.* ac in actis, iudicialibus, ſiue forenſibus,
etiam de ijs, quæ ſunt voluntariæ iuriſdictionis,
*l. 2. C. de edend. Bald. in l. 1. §. editiones n. 20. in fine ff.
eod. Innoc. in c. 1. n. 1. 2. & 3. de prob. Lanf. dec. 247.
cent. 3.* Quinto, in inſtrumento, quo quis vtitur
extra iudicium, vt in proteſtationibus, *l. ſi quis infi-
ciatus ff. depoſ. Bald. in c. cauſam te num. 9. de reſcript.*
Producens † iura non poteſt reuocare produ- 14
ctionem ipſorum, quando pars eſt citata ad di-
cendum contra, ex quo per citationem ſunt effe-
cta communia, *Put. deciſ. 262. lib. 2 contra Paulum
de Caſtro in auth. iubemus numer. 5. C. de iud.* ſufficit
citato † ad videndum produci iura, opponere ge- 15
neralia, *Fel. in c. ſi. ſub n. 7. verſ. 2. fallit hoc t. Put. dec.
155. ſub num. 1. libro 1. Rot. elec. 2. hoc tit. in not*: contra
productionem & admiſſionem iurium ex ad-
uerſo productorum, ac ſtante tali oppoſitione
poteſt opponere contra admiſſionem iurium ex
diuerſis cauſis; vel quia obſtat producenti res iu-
dicata, vel quia iura non ſunt releuantia, vel non
ſunt in forma probanti, vel quia reſpiciunt peti-
torium, ſed ſi contra inſtrumenta producta dice-
ret generalia, oppoſitio huiuſmodi reſpicit tan-
tum inſtrumenta producta, & non reſpicit eo-
rum admiſſionem, ideo ſi ex illorum productio-
ne & admiſſione deprehenderetur iniquitas rei
iudicatę, nec appellaret ab admiſſione dictorum
inſtrumentorum, videtur renunciaſſe rei iudica-
tæ, *Caputaq. deciſ. 323. part. 1. Paul. de Caſtro in l. titia
textores ff. de leg. 1. & ibi DD. Caputaq. deciſ. 278. &
deciſ. 279. part. 2. l. ſi aduerſarius C. de fid. Inſtrum.*
quod ſi pars citata ad videndum produci &c. non
oppoſuit contra ea in termino, an ante ſenten-
tiam poſſit opponere & excipere contra ea? Ro-
ta ſeruat diſtinctionem Decij, *in auth. ſi quis in ali-
quo num. 27. C. de edend.* quod poſſit opponere,
quando iudex ea ex officio reiecit, ſecus vero,
quando iudex non reiecit, nec pars oppoſuit, vi-
detur enim illis acquieſcere ex tacito conſenſu,
*arg. l. optimam C. de contrab. & committ. Socin. ſen. in
d. auth. ſi quis in aliquo num. 17. & 18. Put. deciſ. 116.
lib. 2.*

Digitized by Google

lib.2. Iaſ.in l. Titia textores num.15. ff. de leg.1. defen-
ſiones enim reorum incipiunt ab excipiendo, Bal.
in l. per hanc ſub num.xi. C. de temp. appell. per l. ſi vnus
16 §. pactum ff. de pact. Inſtrumentorum † receptio
poteſt ex cauſa committi iudici alterius territorij,
citata & monita parte aduerſa, vt iſtic compareat,
& poſtquam in locis oportunis fides inſtrumen-
to data vel minus data fuerit, referatur negotium
ad priorem iudicem; l. iudices & ibi DD. C. hoc tit. c.
peruenit in princip. & c. conſtitutus in fine de fideiuſſ. c.
cum olim §. interim de priuil. Gail. obſ. 134. lib.1. l. ſed
ſi quis ex ſignator. & ibi gloſ. fin. ff. quemadmodum te-
ſtam. aper. inſpiciantur & deſcrib. quia originalia ſi-
ne periculo transferri non poſſunt ad alia loca.
De Stylo Curię decernuntur compulſoriales ge-
nerales, item ſpeciales pro extrahendo aliquo in-
17 ſtrumento. Generales decernuntur † citata vel
non citata parte aduerſa, Rot. deciſ. 42. & 43. de
prob. in antiq. Rot. deciſ. 4. hoc tit. in antiq. c. penul. in
hoc tit diriguntur ſimplicibus clericis, & compul-
ſor aſſumptus illarum vigore nõ debet eſſe qua-
lificatus iuxta c. ſtatutum de reſcript. in 6. Achil. dec.
3. de offic. deleg. add. ad deciſ. 30. de reſcript. in nou. c.
ſtatutum & ibi gloſſ. in verb. cauſa Franc. & Can. de
reſcript. in 6. decernuntur tempore feriarum ge-
neralium in diebus iuridicis, Rot. diuerſ. deciſ. 758.
in fine & deciſ. 759. part. 3. libr 3. l. oratione iuncta l.
ſolet ibi & ſi qua ſimiles ſunt ff. de fer. & dilat. nõ im-
pediunt proceſſum vlteriorem, l. pen. §. his de præ-
ſentibus circa fin. C. de reb. cred. l. 2. §. fin. verſ. ſin au-
tem C. de iure iur. propter calumn. dan. Poſſunt ex-
equi per diuerſos iudices, & proceſſus inchoatus
per vnũ iudicem poteſt finiri per alium, ob clau-
ſulam in compulſorialibus generalibus poſitam,
vnus veſtrum alium non expectet, nec vnus pro
alio ſe excuſet, ob quam ceſſat c. ſi plures de offic. de-
leg. in 6. Put. deciſ. 381. lib. 2. faciant not. per Bart. in
l. ſi quis 2. C. de aquaduct. lib. xj. Veſt. in praxi libr. 6.
18 cap.1. num.12. & ſeqq. xv. deciſ. 218. Speciales † dan-
tur parte citata, cauſa cognita, dato dubio, ac de-
creta compulſione, ſi feriæ ſuperueniunt, poterit
iudex partes citare, & cogere in ipſis ferijs ad cõ-
cordandum de loco & iudice compulſore; quia
hæc pertinent ad abſolutionem negotij prius in
iudicio explicati, c. fin. de iud. Bell. deciſ. 657. audi-
tor & deciſ. 658. retardant proceſſum cauſæ ſicut
remiſſoriæ, & dantur prorogationes ad illas ex-
pediendas, ſicut dantur pro expeditione & exe-
cutione remiſſoriæ; Caputaq. deciſ. 171. part.1. at-
teſtans de Stylo Rot. l. ſiue pars C. de dilect. gloſſ. 2. in
fine in c.2. & ibi Can. de dilat. Veſt. in praxi lib. 6. c.1.
num. 12. in fin. debetque † iudex compulſorialis 19
eſſe qualificatus ex generali regula c. ſtatutum §. in
nullo. de reſcript. in 6. & compulſio extra locum
deputatum facta eſt nulla; c. ſtatutum §. in nullo &
ibi Franc. nu.4. & Can. de reſcript. in 6. Card. Seraph.
deciſ. 90. & 94. non poteſt ſubdelegare, etiamſi
datus eſt de conſenſu partium, Pulchre Rot. deciſ. 8.
de offic. deleg. in nou. c. cum cauſam in fine de appell. &
ibi poſt gloſſ. Can. la iudice C. de iud. c. paſtoralis §. ſi ve-
ro de offic. deleg. & vtrobique DD. ideo ipſe debet re-
cipere iuramenta teſtium, & deinde poteſt ſub-
delegare examen, quia receptio iuramenti eſt a-
ctus iuriſdictionis; c. cum cauſam & ibi Franc. in 4.
& 7. quæſt. & ibidem Præpoſ. & Can. de appell. Capu-
taq. deciſ. 167. & 173. part. 1. Rot. deciſ. 3. ad teſt. in
nou. circa ferias debet ſeruare formam traditam,
ab eo qui litigatores remiſit, ſi nulla ſit forma tra-
dita, ſeruabit legem illius loci, in quo compulſio-
nem exequitur, arg. l. ſed etſi per prætorem §. pen. ff.
ex quib. cauſ. maior. l. miles §. quidam verſic ſexagin-
ta ff. de adult. fere. ſenecol. de remiſſ. litig. cap. 33.
Regularis canonicus non † poteſt eſſe iudex 20
compulſorialis, ſine conſenſu ſuperioris, & ſi
compulſet, acta ſunt nulla, etiamſi pars aduerſa
fuiſſet præſens, & nihil oppoſuiſſet, Caputaq. deciſ.
174 part.1. Rom. ſing. 245. religioſus Clem. religioſus &
ibi annot. de procurat. quia religioſus non poteſt ſe
intermittere in iudicialibus ſine conſenſu ſupe-
rioris, Clem. religioſus de procur. l. pedius §. in ſeruum
ff. de arbit. aut etiam extraiudicialibus, cum non
habeat velle aut nolle, c. religioſus de teſtam. in 6. c.
non dicatis 12. quæſt.1. Clem. vnic. de teſtam. Notarius
locus, & iudex † compulſoriales poſſunt recuſari, 21
notarius & locus ſolo iuramento abſque expreſ-
ſione cauſæ, Bald. in c. ſuper quæſtionum ſub num.2.
de offic. deleg. Franc. in c. cum ſpeciali nu.41. & ſeqq. de
appell. Caputaq. deciſ. 64. part.3. Rot. diuerſ. deciſ. 93.
num. 3. part. 1. iudex de ſtylo in curia non poteſt
recuſari ſuſpectus à procuratore, niſi habeat ſpe-
ciale mandatum, Caputaq. deciſ. 168. part.1. l. ſi pro-
curator §. celſus & ibi gloſſ. in verbo quoniam nihil ff. de
cond. indeb. arg. eorum quæ notat Angel. in l. ſi quis in-
tentione num.4. & DD ff. de iud. & in terminis noſtris
Alex. conſ. 78. num.14. & 15. vol.5. & Pariſ. conſ.31.
num.72. & 112. vol.1. quia cauſa ſuſpicionis reſidet
in animo, & animo retenta non poſſunt per hæ-
redem & minus procuratorem explicari niſi ha-

Digitized by Google

beat ſpeciale mandatum, *l.idem pomponius ſcribit ſi frumentum § fin.& ibi gl.in verbo appareat.& DD.ff. de rei vendic.l ſi quis intentione & ibi Bald.n.2. Angel. Peruſ num.4.& DD.ff.de iud gl.in l. inter ſtipulantem §.1.in verbo actori & ibi DD.ff.de verb.ſignif.* nec ſufficit mandatum generale cum libera, *Bart.in l.inter ſtipulantem §.1.n. 9. & ibidem DD. ff.de verb.obligat.* extra curiam iudex compulſor recuſari poteſt, cenſeturq; legitima recuſatio, quando cauſæ legitimæ recuſationis fuerunt propoſitæ in ſcriptis, præſtitum fuit iuramentum, periti fuerunt arbitri, & fuerit appellatum à proceſſu vlteriori & quidquid poſtea fuerit actum, eſt nullum etiam deſerta appellatione, *c. cum ſpeciali & ibi Pan. Franc. in princ. & c. 2. requiiu §.3.& vtrobiq; Can.de appell. Pan. in c. quoniam contra num.13. de prob. post gloſſ in verbo recuſationes Alex. in l. quia poterat nu.4. ff.ad Trebell. Caputaq. deciſ.172.part.1.Rot. deciſ.93.*
22 *part.1.diuerſ.* In extractione † inſtrumentorum & iurium in vim compulſorialium requiritur citatio, quia in curia in obtinendis compulſorialibus citatur aduerſarius ad conſtituendum, vel ſubſtituendum procuratorem reperibilem & acceptantem intra certum tempus præfixum in loco, in quo compulſoriæ ſunt exequendæ, & in euentum non conſtitutionis huiuſmodi procuratoris decernitur proceſſus per affictionem ad valuas eccleſiæ maioris ibidem, qua forma ſeruata iura cenſentur bene compulſata, *Caputaq. deciſ.175.part.1. Card.Seraph.deciſ.450.nu.2.Paul. de Caſtro in l.iudices num.6.C.de fid.Inſtrum.late Rot. deciſ.1.hoc tit.in nou.* Quod ſi compulſoriales generales, vt plerumque fit in Curia fuerunt decretæ, aduerſario non citato, requiritur ſpecialis & perſonalis citatio, quando perſona eſt certa quæ lædi poteſt, & citatio per edictum, quando perſona eſt incerta, *l.2. & ibi Bald.n.6.C.de teſtam Pan. in c.ſignificauit num.8. de teſtib. Felin. in c.fin.n.6.qui ponit aliquot fall.hoc tit. Rot.deciſ.1.in nou.& deciſ.4.*
23 *in antiq.Mohed.deciſ 8.hoc tit.* quando † extrahuntur inſtrumenta per alium notarium, qui de eis non fuit rogatus, ſecus ſi per illum eundem notarium, qui ſcripſit originale, extrahantur, tunc enim faciunt fidem parte adhoc non vocata, quia ſunt inſtrumenta publica, & eadem eſt perſona & eadem auctoritas, quæ illis fidem imponit: *l.ſi quis ex argentarijs §.prohibet ff. de edend. Bart. in auth. ſi quis in aliquo num.3. C. eod. §. ſed & vnum & ibi gloſſ. in verbo immineat in fin. Inſtr. de teſtam. Felin. in c. fin.num.7.hoc tit.Rot.deciſ.4.eod.in antiq. Caputaq.deciſ.170. part.1.* imo obtenta & executa ex aduerſo compulſoria, inſtrumenta habita à notario compulſore faciunt fidem, licet non ſit reproducta compulſoria, *Card.Seraph. deciſ.1387. num.8.auth.adhac C.hoc tit.Iaſ. in l.1.num.8.& ſeqq. ff.quod.quiſque iuris &c.Iaſ.in l.1.§.editiones num.xj. & ſeqq.ff. de edend.* quia cum fuerint producta coram notario compulſoriæ, fuerunt de ipſius actis effecta, & propterea; vti propria, poſſunt ab ipſo ſine aliqua ſolemnitate extrahi: *Marant.de ord.iud. partib. §. decimus actus ſub num.3. verſ.quandoq; producens inſtrumentum Gregor.xv.deciſ.38.num.2.& deciſ.454.* eadem ratione non requiritur citatio, quando capitur ſumptum ex regiſtro principis, qui priuilegium conceſſit, *Archid. in c.contra morem poſt nu.1.100. diſt.Pan. in c. albericus ſub num.5. de teſtib. & ibi Can.* aut quando pars non citata compulſoriales reproducit, *c.ſi romanorum 19.diſt. Rot.deciſ.2 hoc tit.in nou.* aut præſens fuit exemplationi licet non citata, *Imol.poſt Innoc.num.4.in c. fin.num.13.hoc tit.per l.in cauſa 1. §. cauſa ff.de minor. Ioan. Andr.in c.fin.num.4.de elect. in 6.* Illud notandum eſt quod collatio ſcripturarum facta cum originalibus vim habeat tranſſumptionis, *Rot. diuerſ.deciſ.311.num.2.part.1.l.chirographis ff.de adminiſt. tut.* Quando fit diligentia de reperiendo breue, aut ſupplicationem, ſeu bullam in regiſtris citanda eſt pars ad videndum fieri diligentiam, quæ fieri debet per duos electos à iudice officiales officij vbi fit, & poſt factam diligentiam iterum citanda eſt pars ad videndum fieri relationem, & officiales debent referre medio iuramento, & ita erit diligentia rite facta, alias non tenet, *Caputaq.deciſ.265.part.1.l.1.& ibi Bart.ff.de vent. inſpic. auth. de non alien. aut permut. reb. eccleſ. immob. §. quod autem dictum eſt & ibi Ang. de Peruſ. & DD.c.ſignificaſti el.2. & ibi Pan.num.3. & Can.de homicid.* Producens inſtrumentum ſpecialiter, ſiue etiam generaliter, vt acta coram N. Iudice (generalis enim productio toleratur, licet quoad proteſtationem in parte & partibus habeat difficultatem, *Butr.in c.imputari ſub numer.2.& Im.in c.*
5.perpetuus nu.5. hoc tit.) parte † citata ad dicen- 24
dum contra id, vel ſi inſtrumentum perſeuerauit in iudicio, aduerſario ſciente, *Bald.in l.ſi quando n.3.C. de teſtib.Iaſ.in l.properandū §.ſin autem reus n.5. C.de iud.vbi limitat.4.mod.Caſ.deciſ.16.num.2.& 5. de prob.* videtur fateri contenta in inſtrumento

contra

contra ſe, & ex ipſis condemnari poteſt, *c.cum venerabilis de except.c.cum olim.de cenſ.l.cum precum C. de lib.cauſ.Bart.in l.poſt legatū ff. de his quib.vt indign. & c.Mobed. deciſ.1.de regul.* etiamſi ſcriptura fuerit producta à procuratore, *Crau.conſ.* 8 0 *num.4.& 5.Greg.xv.deciſ.*331*.num.12.& ibi annot.* quæ regula locum habet etiam in fiſco, ac in iudice inquirente, *Bald. in l.parentes ſub num.5.& ibi Salyc.ſub num.2.& DD. C.de teſtam.Greg.xv.deciſ.238.n.6.& ibi annot.limitat.duob.mod.* & hæc productio realis vocatur, quæ præſumitur, quando ad ſunt verba tenoris &c.facto produxit&c.animo re habendi vel ſimilia; *Marcheſ. de commiſſ.part.3.fol.157.gl.in extrauag. ad reprimendum in verbo de plano verſ.& ſi aliquis haberet terminum ad producendum quom.in crim.leſ.maieſt.proced. et ibi Bart.ſub nu.3. Rom.conſ. 519. Imol.in c. cum in iure ſub num.10. de offic.deleg. Greg.xv.deciſ.59.et ibi annot.num.10.et ſeqq.Bart.2. l.2.num.5.ff. de exception.* quia non tenetur originale dimittere apud acta, *l.fin. et ibi Bart. C.de fid. Inſtrum. c. cum perſonæ in princ. de priuil.in 6.Bald.in l.1.§ editiones num.20.ff.de edend.Felin in c.contingit per illum textum num.1. hoc tit.* ſed regiſtratio eius facta in actis parte citata probat contenta & depoſita in inſtrumento, *d.l.fin.C.hoc tit. Bart.in l. chyrographis num.2.per illum text.ff.de adminiſt.tut. Felin. in c. quoniam contra num. 50. de prob. qui ponit*
25 *duas limit.* niſi illud † producat impugnatiue, puta cauſas grauaminis, *Crauet.conſ.175.num.7.Rot. diuerſ. deciſ.104.n.xj.part.2.Caſ.deciſ.6.ſub.num.1. de re iud.* aut cum proteſtatione in quantum facit pro ſe, & contra partem aduerſam & non aliter, *c.cum M.de Conſtit. & ibi Can. c.cumana de elect.Rot. deciſ.3.hoc tit.in nou.Felin.in d.c.cum venerabilis n.13. verſ. limita ſecundo vbi in verſ. horum autem opinio*
26 *ſublimitat. quinque mod. de except.* Præterea † non approbat enunciata & narrata in eo, *l.fin. ff. de prob. l.aurelius §.fin. ff.de lib.leg. Bart. in d.c.cum venerabilis num.17.& ibi Felin.num.23.* Limita primo quando verba enunciatiua reſpiciunt ſubſtantiam actus, de quo agitur, & relationem habent neceſſariam certo modo ad eiuſdem actum, *l.optimam C. de contrah.ſtipul.* Secundo, quando ſunt emiſſa ſuper eo, in quo partes ſibi poſſunt præiudicare, *l.quidam ff.de prob.* vt prolata ſuper aliquo iure, in quo ſit dare quaſi poſſeſſionem, conſtituunt illum, ad quem verba diriguntur, poſſeſſorem illius iuris, & transferunt onus probandi, *l.non nudis l.non Epiſtolis C. de prob. l.pen.ff. eod.et ibi glo.1. l.ex hac ſcriptura & ibi Bart. num.16. in fine ff. de donat.* Tertio, in producente proprium inſtrumentum, ſiue propriam appellationem; in quo ſtatur narratis, & enunciatis contra producentem, *Rot.deciſ.3.in fine hoc tit. in nou.ff. Felin.in d.c. venerabilis ſub num. 23. verſ. horum autem opinio.* Quando quis comparet ſimpliciter in actis, &
produxit † inſtrumentum, quod incipit ſic.& 27
finit ſic, tunc tenor inſtrumenti, non eſt de actis, ſed ſola productio, & appellatur productio verbalis, *Alex. in auth.ſi quis in aliquo ſub num.9.verſ. tamen dictam concluſionem reſtringe C.de edendo & ibi DD. Sarnen.in reg. de annali quæſt.4.ſub nu.10. verſ.quintmo Natt.conſ.194.num.15.Rot.Farin.deciſ. 561.numer.10. & ſeqq.part.1.c.charta 3.quæſt.9. Gregor.xv.deciſ.59.numer.10.& ſeqq. Imol. in cap. cum in iure num.10. in fine de offic. deleg.* Quod ſi pars citata ad dicendum contra iura realiter pro-
ducta nihil † opponat infra terminum ad oppo- 28
nendum, tunc non poteſt amplius contra ea opponere, *Rot.deciſ.2.de fid.Inſtrum.in nou.Greg.xv. deciſ.292.num.2.& ibi late annot. Gonz. ſuper reg.de menſ.& alternat.glo.64.nu.22 & ſeqq.* quando per iudicem vel partem iura ſunt exceptata, niſi iudex ea reijceret ex officio tacite vel expreſſe parte nihil dicente, *Butr.deciſ.116 lib.2. Dec.in auth.ſi quis in aliquo C.de edend.n.27.& ibi DD.*contra iura verbaliter producta poſt terminum admittuntur exceptiones, *Gregor.xv.deciſ.393.l.quicunque ff. de fid.Inſtrum.& ibi gloſſ.mag.* quia originalia ſemper ſunt oſtendenda, quando non ſunt ſolemniter publicata, *Anch. in c. cum in iure verſic. vlterius de Offic. Delegat. Pan. numer. 6. Butr. ſub.numer.19. verſic.quædam ſunt, quæ non ſunt de actis, vt Canon. communiter.*

Opponi † poteſt contra inſtrumenta de ſuſ 29
picione falſitatis quæ ſufficit vt in ciuilibus fidem non mereantur, *c.in memoriam & ibi Archid.nu.12. 19.diſt. Dec. in c.porrecta num.1. de confir.vtil.vel inutil. Gregor. xv. deciſ.546. num. 11. & ibi annot.* de raſura in loco ſuſpecta, *c. cum venerabiles in fine princ.de relig.domib. & ibi gloſſ.fin.& Can.c.2.hoc tit. & ibi gloſſ.in verbo abraſæ & Can.* quod indeterminate loquantur, & cauſam non contineant, *d.c.ſi cautio hoc tit.* quod ſcripturæ ab eodem productæ ſint contrariæ, *c.imputari hoc tit.& ibi glo.fin.* quod ſi hinc inde ab actore, & reo producantur ſcripturæ contrariæ, ſtatur digniori, *l.optimam C.de contrah. & committ. ſtipul. l.ſcripturas C. qui pot.in*

Pp 2 pign.

pign. hab. ſi per omnia ſint æquales, iudicabitur
contra eum qui probare debebat, quaſi nihil
probauerit, niſi cauſa ſit fauorabilis: *c. ex literis de
prob. Pan. in c. imputari ſub nu. 2. verſ. ſed tu colligendo
dicta & ibi Imola & Can. hoc tit.* item opponi po-
teſt quod habeant ſigillum cuius literæ non ſunt
legibiles, deletæ, vel enormem patitur fractu-
ram, *c. inter dilectos hoc tit.* & plura alia quæ colligi
poſſunt ex dictis in hoc titul. Vitium grammati-
ces non vitiat inſtrumentum, quia error ſcriptu-
ræ, non impedit cauſam iuris, *l. errore l. ambiguita-
tes C. de teſtam. l. 1. ff. de hæred. inſtit.* ſed bene vitiat
reſcripta Papæ, quæ tranſeunt per multas manus,
c. ad audientiam de reſcript. litteræ vel ſyllabæ o-
miſſio non inducit vitium, *l. qui habebat ff. de ma-
numiß. teſtam. l. quoniam indignum C. de teſt. c. ex par-*
30 *te hoc tit.* Quando ad probandum intentionem
vna exhibentur † Inſtrumentum & teſtes qui
examinati repugnant Inſtrumento, tunc duo te-
ſtes non deſcripti in inſtrumento illud repro-
bant, *l. optimã verſ. & ſi inter præſentes C. de contrab.
& committ. ſtipul. l. in exercendis & ibi Bart. num. 14.
& DD. C. hoc tit. late Pan. in c. cum Ioannes num. 13.
& ibi Felin. num. 35. ponens ſex declarationes & Can.
communiter hoc tit. Mynſing. obſ. 39. cent. 4. in fine.*
quia inſtrumentum non habet fidem, niſi ab offi-
cio & auctoritate notarij, cui iuſtum eſt dictum
duorum præferri, & multo fortius reprobatur
per duos teſtes deſcriptos in inſtrumento, quia
tunc aut remanet ſine ſolemnitate teſtium, aut in
parte eſt falſum, *Bart. in d. l. in exercendis n. 8. Felin.
in d. c. cum Ioannes numer. 46. & ſeqq. vbi ampliat &
limitat. late Menoch. de arbit. caſu* 105. *Mynſing. d. obſ.*
31 *39. in princ.* Si vero † de falſitate inſtrumenti
principaliter tractetur accuſando vel excipiendo
hoc caſu paribus teſtibus præfertur ſcriptura vn-
de ſi tres dicant inſtrumentum falſum non au-
diuntur quia & in tabulis inſtrumentorum duo
teſtes cum Notario adhiberi ſolent. niſi igitur
quatuor aut quinq; boni viri atteſtentur falſita-
tem inſtrumento ſtabitur, *l. Domitius Labeo ff. de
teſtam. l. cum precibus C. de probat. c. cum Ioannes de fide
inſtr. & ibi Can. Mynſing. obſ. 39. verſ. ſecundo cent. 4.*
32 Confeſſio reſultans † ex productione vel impu-
gnatione inſtrumenti præiudicat in eodem iudi-
cio, & inſtantia, & cum eodem aduerſario, &
non in alia inſtantia, contra extraneum: quia eſt
tacita, & quoad extraneos iudex non ſedet, nec
eorum perſonas repræſentat, *Butr. in c. cum olim
ſub num. 16. verſ. quandoque reprobans inſtrumentum
ſuccumbit de cenſib. Felin. in c. capitulum ſub num. 9.
verſ. hanc ſecundam limitationem de reſcript. Achil.
deciſ. 2. de confeß.* imo reprobato inſtrumento tan-
quam falſo corrũit confeſſio orta tacite ex eius
productione vt ſi inſtrumentum productum ab
ignorante detegatur falſum, corruit tacita con-
feſſio tanquam acceſſoria, *Pan. in d. c. cum venera-
bilis num. 32. & Felin. num. 24. qui limitat tribus mo-
dis & Can. communiter de reſcript. Rot. diuerſ. deciſ.*
159 *part. 2.* Eadem ratione producens falſam ſcri-
pturam ſcienter, vltra pœnam falſi habetur pro
confeſſo, in eodem iudicio, non in alio iudicio,
quia eſſet nimia extenſio pœnarum, *Achil. d. deciſ.
2. numer. 5. & ſeqq. de confeß. c. odia de reg. iur. in 6.*
Productio † quoque ad vnum finem facta, non 33
obſtat producenti quoad alium, *arg. l. fin. §. fin.
verſ. ſin autem vna C. de iureiur. propt. cal. dand. l. lega-
ta inutiliter ff. de adimend. leg. Greg. xv. deciſ. 467. n. 8.
plures quotas alleg. Freder. de Senis conſ. 160. in fine n. 1.*
ac facta per compulſum non nocet producenti
in iuribus alienis, ſed in ſuis nocet, *Caputaq. deciſ.
193. num. 5. part. 1. Rot. deciſ. 3. de fid. Inſtrum. in nou.
Greg. xv. deciſ. 467. n. 9.* ac facta à procuratore non
nocet domino, quia huiuſmodi productio fit ex
mera voluntate, *arg. l. non ſolum & ibi Paul. de Caſt.
num. 1. & DD. ff. de procur. l. certum §. ſed an ipſos ff. de
confeß. Bell. deciſ. 109. Greg. xv. deciſ. 467. n. 10. & 11.*
Inſtrumentum publicum, quando non adeſt
recognitio manus notarij, remanet tanquam pri-
uata ſcriptura, *Oldra. conſ. 1. num. 3. Rot. deciſ. 486.
num. 2. part. 1. diuerſ.* & quandoque ſcriptura red-
ditur dubia, quia negatur, & manus dicitur adul-
terata, *Auth. contra qui proprium C. de non numerat.
pec. & ibi gl. 2.* tunc plerumque ſolet approbari
per † comparationem literarum, *Bart. in l. in ex-* 34
ercendis num. 1. in ant. lect. C. hoc tit. quæ eſt ſubſi-
diaria, ſiue adminicularia probatio, ex ſcriptura-
rum collatione procedens, ad quam non recur-
ritur donec ſint aliæ probationes, *Auth. de inſt.
caut. & fid. §. in his vero verſ. ſi vero nullus.* Fieri au-
tem † poteſt per iudicem, qui adhibitis peritis, 35
præſtito per eos iuramento, corpora litterarum
inſpiciat, & earum tractus, *l. comparationes verſ.
omnes autem C. hoc tit.* ſigna notarij, ſtylum, &
modum dictaminis, *Bald. in d. l. comparationes n. 31.*
ex priuata † ſcriptura trino teſte notata, forenſi 36
publica, & ſcriptura producta per aduerſarium,
ſcriptura archiui publici, non alicuius monaſte-
rij, *Put.*

Digitized by Google

tij; Put.deciſ.25.hoc tit. Franc. Aretin.late in c.cum
cauſam num. 13. & ſeq. de prob. habente teſtimo-
nium officialis præſidentis archiuio, d.l. compara-
tiones cum auth.ibi poſitu C.hoc tit.ex ſcriptura facta
manu aduerſarij apud acta, auth.de inſt.caut.& fid.
in princ. verſ.ſi quis igitur. ſcriptura confeſſata, &
ex omni ſcriptura cui ex forma conſuetudinis vel
ſtatuta datur plena fides, vt ſcriptura presbyteri
in ciuitate Venetiarum & vltra montes ſcriptura
ſigillata, ſigillis epiſcoporum, c. cum dilectus 1. hoc
37 tit.Bald. in d.l. comparationes nu.16. & 17. ad † ſcri-
pturas eiuſdem ſiue alterius generis: nam non ſo-
lum fit comparatio, de priuata ad priuatam, fo-
renſi ad forenſem, &c. ſed etiam fit comparatio
mixta de publica ad priuatam, de forenſi ad pub-
licam: non enim in identitate generum ſtat ratio
comparatiua, ſed in ſymbola ſimilitudine chara-
cterum, ſiue literarum, & generaliter ex omni
ſcriptura legitima, ad omnem ſcripturam legiti-
mam ſeu legitimabilem fit comparatio; ſecus ſi
non contineat actum legitimum ſed aliquam
cantilenam. Bald. in d. l. comparationes num. 18. &
38 ſeqq. & ibi DD. Facit ſemiplenam † probationem,
quia nec teſtibus ſolis teſtificantibus talem eſſe
ſcripturam talis, creditur abſque comparatione,
nec ſoli comparationi abſque teſtibus, ex vtraq;
autem colligitur plena probatio, Auth.at ſi contra-
ctus & ibi Bart. num.6. C.hoc tit. & DD. vel pendet
ex arbitrio iudicis, late Menoch. caſu 114. de arb.iud.
39 De Stylo Curiæ conformi iuri recognitio inſtru-
menti publici, ſuper quo conſiſtit principale fun-
damentum totius cauſæ, debet fieri in forma, id
eſt, quod teſtes medio iuramento recognoſcunt
perſonam, ſcripturam & ſignum notarij, aut vnus
recognoſcat in forma, & alij duo per ſimilitudi-
nem, Bald. in l. comparationes num. 22. & ſeq. C. hoc
tit. Imol. in l. nuda ratio numer. 3. ff. de donat. Capell.
Tholoſ. deciſ. 331. & ibi add. notat modos probandi a-
liquem eſſe notarium Afflict. deciſ.251. Greg. xv. deciſ.
38.num.5. & deciſ.389. & ibi annot. limitat vno mo-
40 do, In antiquiſſimis † quæ excedunt centum an-
nos ſufficit inſtrumẽta publica eſſe in forma pro-
banti, & quod non adſit ſuſpicio fraudis, vel doli,
Rot.diuerſ.deciſ. 52. & 54. part. 1. Put. deciſ. 9. & 12.
hoc tit. Bald. in auth. quas actiones num. 17. & 19. C.
de ſacroſ.eccleſ. Guid. Pap. deciſ. 357. num.2. Couarr.
pract. quaſt. cap. 21. ſub numer. 7. verſ. ſecundus caſus
41 Innoc.in c. veniens de verb. ſignif. In † recognitione
inſtrumenti vel regiſtri antiqui (ant quum vt
dicatur inſtrumentum ex opinione Rotæ, requi-
ritur ſpacium centum annorum, dempto tempo-
re inchoatæ litis, Rot.diuerſ. deciſ.185. in princ. part.
1. & deciſ. 288. part. 2. in princ. in materia teſtium
tempus ſexaginta annorum, Rot.deciſ. 155. num.13.
part.2. & deciſ. 490. nu. 4. part. 1. diuerſ.) ſufficit,
quod teſtes habeant medio iuramento notam
manum notarij, vel illam recognoſcant per com-
parationem, Achil.deciſ. 2. hoc tit. Rot.deciſ. 227. lib.
2. part. 3. diuerſ. Salic. in l. comparationes ſub num. 18
C.hoc tit. Soc. ſen. in l. ſi ita ſcripſero num. 3. ff. de cond.
& demonſt. & ibi DD. Bart. & DD. in l. nuda ratio ff.
de donat. aut alia concurrant adminicula, etiam
nulla facta recognitione, Card. Seraph. deciſ. 1481.
Fel. in c.1. num.18. hoc tit. Greg. xv. deciſ. 3. & ibi late
additio, vt lapſus 80. annorum, & auctoritas iudi-
cis, Rot.deciſ. 5. num.3. part.1. diuerſ. l. ſi filius & ibi
gloſſ. in verb. detinuit & DD. C. de petit. hered. l. qui in
aliena & ibi DD. ff. de petit. hared. c. peruenit & ibi gl.
1. & Can. de empt. & vend. l. hoc iure §. ductus aquæ ff.
de aq. quotid. & aſt. Franc. Aret. conſ. 361. Sola data
non probat inſtrumentum eſſe antiquum, niſi
concurrant adminicula, Put.deciſ. 439. lib.1. & dec.
186. libr. 3. Greg xv. deciſ. 393. num. 2. & ibi annot.
& antiquitas non ſupplet vitia viſibilia, aut de-
fendit defectus ſubſtantiales, Caſt. conſ. 81. poſt n.
3. verſ. etſi dicatur propter antiquitatem vol. 2. Greg.
xv.deciſ. 393. num. 2. & 3. In recognitione † ſcri- 42
pturarum priuatarum, quæ ſolent fieri abſente
parte, vt epiſtolarum, Rot.deciſ. 343. num. 4. part.1.
diuerſ. librorum mercaturæ, Rot. deciſ. 306. num.1.
part. 2. Put. deciſ.1. hoc tit. Salic. in l. comparationes n.
24. C. hoc tit. & ibi DD. teſtamenti ad pias cauſas,
Rot.diuerſ. dec.553. part.1. Rot.diuerſ.dec. 124. part.2.
atteſtantes de Stylo Curia, & aliarum huiuſmodi
ſcripturarum, Bart. in l. nuda ratio num. 9. & 10. ff.
de donat. & ibidem DD. ſufficit quod teſtes depo-
nant habere notam manum, quia viderunt eum
ſæpius ſcribere, Put. deciſ. 18. de fid. inſtrum. Rot. di-
uerſ. dec. 570. numer. 2. part. 1. Afflict. dec. 182. & ibi
late Vrſillus Bart. in d. l. nuda ratio num. 9. & 10. vbi
ponit exempla praſcripta ff. de donat. & ibi DD. Salic.
in l. comparationes num. 20. & ſeqq. & ibi DD. C. hoc
tit. & concurrant alia adminicula, Rot. dec. 24. n. 2
3. & 4. part. 2. diuerſ. & diuerſ. dec. 187. nu. 7. part. 1.
In recognitione Apochæ priuatæ, quæ fit à præ- 43
ſente præſenti, teſtes debent deponere ſe fuiſſe
præſentes, & vidiſſe ſcribere, quia poteſt quis de
facili litteras vnius Apochæ contra facere, Bart.

Digitized by Google

in l. nudaratio num. 9 & 10. ff. de donat. Bart. in auth.
atſi contractus numer. 8. C. hoc tit. Rot. diuerſ. dec. 124.
num. 1. plures quotas cumulans part. 2. Aſſlict. d. dec. 181
Bald. in l. comparationes num. 21. C. hoc tit. niſi Apo-
cha recognoſcatur à filio ſcribentis, & adſit eius
obſeruantia, Card. Seraph. dec. 522. Bart. in l. teſtium
in antiq. lect. num. 14. C. de teſt. poſt glo. in verb. praſto
& DD. Bald. in l. ſolum ſub num. 7. verſ. 5. quaro C. de
teſtib. Rot. diuerſ. dec. 124. num. 4. part. 2. Scriptura
44 priuata † habens ſubſcriptionem trium teſtium,
probat ipſis teſtibus mortuis, ſine aliqua recogni-
tione, Crauett. conſ. 158. num. 7. Poteſt hæc reco-
gnitio fieri, quandocunque etiam poſt ſenten-
tiam, Card. Seraph. dec. 1407. num. 3. faciunt notata
per Bart. in l. fin. circa finem verſ. nam vos ſcitis C. ſi ex
falſ. teſtimonijs etc. Pro maiori † declaratione ſciē-
dum eſt, quod quædam eſt ſcriptura quæ non ſu-
45 mitur ex alia, ſed † facit mentionem de alia, & il-
la talis ſcriptura habet duo nomina, ſcilicet meri-
toria, vel mentio, Auth. ſi quis in aliquo C. de edend.
iuncta gl. in verb. memoria, & conſtituenda eſt re-
gula, quod inſtrumentum faciens mentionem de
alio non probat, niſi illud de quo facta fuit men-
tio producatur, Dec. in auth. ſi quis in aliquo in 2. no-
tab. & num. 31. & ſeq. vbi ponit regul. & fall. & Rom.
in 1. not. & DD. C. de edend. Bald. in l. inciuile nu. 7. ff.
46 de leg. Quædam ſcriptura ſumitur † de alia, & illa
talis ſcriptura ſic ſcripta habet quatuor nomina,
ſcilicet ſumptum de quo dictum eſt ſupra, §. pri-
uatum, exemplum ſiue exemplatum, de quo in-
ferius dicetur, copia, quę etiam exemplum appel-
latur, & index, quæ duo non probant, l. 2. ff. de fid.
Inſtr. l. 1. in fine princ. ff. de bonor. poſſeſ. ſecund. tab.
Illa vero ſcriptura vnde ſumitur, habet tria no-
mina, ſcilicet originale, exemplar, quod interdū
pro exemplo ſiue copia ponitur, c. 1. hoc tit. & au-
thenticum, l. 2. iuncta gl. in verb. indice ff. de fid. in-
ſtrum. Roman. in auth. ſi quis in aliquo in princ. C. de
edendo, practici autem vocant notas, imbreuiatu-
ram, prothocollum, & ponenda eſt regula, quod
47 notarius † non poteſt alterius notarij notas, im-
breuiaturam, ſiue prothocollum publicare, ſiue
in publicam formam redigere, l. contractus ibi ab
ipſo completa C. hoc tit. auth. de tabellio in princ. Bald.
in rub. Cod. num. 43. & ſeqq. Ioan. de Anan. in c. cum
P. tabellio num. 5. hoc tit. Bald. in l. 1. num. 10. ff. de off.
conſ. niſi ſeptem concurrentibus 1. quod notarius
qui notas confecit, ſit mortuus, vel impeditus.
2. quod reduxerit factum in notam, ſiue imbre-
uiaturam, 3. quod publicatio fiat ad petitionem
illorum quorum intereſt. 4. quod interueniat au-
ctoritas iudicis ordinarij vel delegati apoſtolici,
5. quod in formam publicam redigat, 6. quod fi-
deliter redigat, 7. quod interueniat citatio illo-
rum quorum intereſt; d. c. cum P. tabellio & ibi Ioan.
And. de Anania & Can. cōmuniter, quæ procedunt,
etiamſi notarius mortuus legauerit ſuas rogatio-
nes alteri, l. quadam §. nihil intereſt ff. de edend. Ioan.
de Anan. in d. cap. cum P. tabellio ſub numer. tertio.

Limita in † ſucceſſore vno vel pluribus in of- 48
ficio, qui poſſunt prædeceſſoris ſui ſcripturas pu-
blicare ſine dictis ſolemnitatibus, Bart. in l. ſi quis
ex argentarijs §. cogentur num. 4. & ibi DD. ff. de eden.
per illum text. Dec. in authent. ſi quis in aliquo nu. 20.
C. de edendo & ibi Iaſ. ſub num. 5. verſ. 10. fallit & DD.
plures ponunt limit. Caputaq. deciſ. 244. & 351. part. 2.
Greg. xv. deciſ. 3. Differt † publicatio ab exempla- 49
tione, quia inbreuiatura dicitur publicari, quan-
do per manum tabellionis contenta in illa redi-
guntur in publicam inſtrumenti formam, l. geſta
& ibi Bart. in princ. C. de re iud. Iaſ. in l. publicati C. de
teſtam. num. 3. & ſeqq. Mos & ſtylus notariorum
eſt, vt quando rogantur de aliquo inſtrumento,
primo conficiant ſcripturam in aliquo baſtardel-
lo, ſiue ſcheda, de inde ſcribunt illum extenſe in
illorum libro qui vocatur extenſorum, ex quo
deſcribunt publicum inſtrumentum, quod ſo-
lent dare partibus, illam ſcripturam quam po-
nunt in libro extenſorum appellant originale,
ſiue prothocollum, licet & prima ſit originalis,
& prothocollum, ſed illa eſt publica & probat,
prima non eſt publica nec probat, vtraq; tamen
publicari poteſt, ſiue ex vtraque deſumi poteſt
inſtrumentum: Bald. in rub num. 39. & ſeqq. & in l.
contractus num. xj. 12. & ſeqq. C. hoc tit. Pariſ. conſ. 28.
nu. 21. & ſeq. vol. 2. Rot. diuerſ. deciſ. 610. n. 6. part. 1.
gloſſ. in §. fin. in verb. prothocollum in auth. de tabell. §.
ſed & vnum & ibi gl. in verbo imminent. & DD. Inſt.
de teſtam. ordin. l. 1. in princ. verſ. ſi quis in duobus ff. de
bonor. poſſeſ. ſec. tab. item omnia inſtrumenta pri-
uata continentia teſtamento, contractus, vel
quaſi, vel aliud quomodocunque, ex quo interſit
memoria, vel probatio conſeruari, poſſunt pu-
blicari, l. publicati C. de teſtam. Innoc. in c. fin. num. 1.
2. & ſeqq. & ibi Butr. num. 3. hoc tit. ſed etſi non fuit
facta ſcriptura, vel ſi fuit facta, fuerit exuſta, de-
leta, ſubtracta, ſi poteſt probari, poteſt etiam pu-
blicari, l. ſi in duobus §. fin. ff. quemadm. teſtam. aper.

Butr.

Digitized by Google

Butr. & Can. in d. c. fin. Iaſ. in l. certi condictio §. quoniam num. 14. per illum text. ff. ſi cert. pet. Exemplari
50 proprie † dicuntur inſtrumenta publica, quia cum de per ſe fidem perpetuam habeant, non expedit in hoc publicatio, *Iaſ. in l. publicati num. 4. C. de teſtam.* ſed ſufficit innouatio in qua exemplatione plura requiruntur. primo quod exigant exemplationem propter vetuſtatem, aut aliam iuſtam cauſam, *c. cum dilecta §. vos igitur de confirm. vtil. &c.* ſecundo quod fiat auctoritate iudicis ordinarij, vel ab eo ſpecialiter delegati. Tertio, quod inſtrumenta diligenter inſpiciantur, & examinentur. Quarto, quod exemplatio fiat per publicam perſonam, *c. fin. hoc tit. & ibi poſt gl. Can.* Quinto, quod fiat citatio ſpecialis quando perſona cuius intereſt eſt certa alias ſufficit generalis per edictum, *c. cum dilecta de confirm. vtil. vel inutil. late Franc. Marc. quaeſt. 456. parte 1. vbi ponit aliquot fallentias. Felin. in c. fin. num. 6. ponens regulam & 6. fallent. de fid. Inſtrum. Gail. obſer. 94. nu. 2. & 4.* Mere temporalia debent explicari, coram ſæculari, alia autem pia coram eccleſiaſtico etiamſi eſſet teſtamentum non in piam cauſam, quia intereſt eccleſiaſtici quod teſtamenta adimpleantur, *Felin. in c. fin. nu. 3. de fid. Inſtrum. & ibi Panorm. & Can. Put. Dec. 155. ſub. num. 1. libro 1.* Præterea differunt effectu, publicatio fit ad effectum probandi, quia prior ſcriptura plene non probabat, & publicata maiorem habet vim, *d. l. publicati & ibi gloſſ. 1. & DD. & l. teſtamenta & ibi not. C. de teſt.* exemplatum vero eandem non maiorem auctoritatem habet cum originali, *d. c. fin. hoc. tit. & ibi Felin. povit reg. & fallentias.* Creditori, quoque ſi amiſerit caſu inſtrumentum vel Obligationem debitoris, poteſt implorato Iudicis officio compellere debitorem, ad nouationem, ſiue nouam obligationem ſcribendam, ſtaturq; Creditoris iuramento ſuper eius amiſſione, *l. chyrographis, & ibi Bart. & DD. ff. de adminiſtrat. tutor. vel curator. l. fin. §. ſin autem C. de fid. Inſtr. Gail. obſeru. 37. lib. 2.*

De Præſumptionibus.

Titulus XXIII.

SVMMARIA.

1 *Præſumptio eſt duplex hominis & iuris.*
2 *Præſumptio hominis eſt duplex, temeraria, non temeraria.*
3 *Præſumptio hominis quando ſit allegandaper partem.*
4 *An ſecundum eam iudex poſſit ferre condemnatoriam in cauſa ciuili ſeu criminali.*
5 *In dubio capienda eſt præſumptio quæ excludit dolum, delictum, culpam.*
6 *Præſumptio iuris eſt duplex, alia eſt iuris tantum, alia eſt iuris & de iure.*
7 *Præſumptio iuris eſt illa ſuper qua legiſlator animum applicat ex veriſimili transferendo onus probandi in aduerſarium.*
8 *Sufficiens eſt ad ferendam pro reo ſententiam abſolutoriam, ſed non ad condemnatoriam etiam in cauſa ciuili.*
9 *Rota non admittit probationes præſumptiuas ad probandum intentionem actoris.*
10 *Præſumptio iuris eſt illa quæ inducitur à iure & ſuper illa ſtatuitur, vt ei ſtetur.*
11 *Non admittit directam probationem in contrarium.*
12 *Ex tali præſumptione is contra quem eſt præſumptio condemnatur, & condemnatus non appellat.*
13 *Præſumptio quomodo differat à fictione.*
14 *Fictio eſt triplex inductiua.*
15 *Priuatiua.*
16 *Translatiua.*
17 *Vnitiua.*
18 *Fictio inductiua & priuatiua non requirunt duo extrema, ſed translatiua requirit duo extrema.*

PRÆSVMPTIO quandoque plenam, quandoq; ſemiplenam inducit probationem, quãdoque coadiuuat alias probationes, ideo poſt titulos, de probationibus, teſtibus, & fide inſtrumẽtorum annectit hunc titulum: ea † duplex eſt 1
hominis, & iuris, Præſumptio hominis eſt cuius effectus non eſt in iure expreſſus, ſed in iudicis, aut boni viri arbitrio dimiſſus, *l. vtrum ff. de lib. donat. inter vir. & vxor. l. minor vigintiquinque annis adito ff. de minor.* & hæc eſt duplex alia † temeraria 2
quæ ratione caret, & à iure repellitur, *c. licet heli de ſimon.* alia non temeraria quæ eſt applicatio animi cuius libet viri boni ad id, quod ex facto probato eſt valde veriſimile, vt furioſus præſumitur ex geſtis, & ſermonibus eius, *l. nec codicillos & ibi glo. fin. C. de Codicill. c. afferte hoc tit.* debet † alle- 3
gari per partem, quando præſumptio oritur ex facto partis ipſius agentis vel excipientis, *l. ſi adulterium*

terium cum inceſtu §.1. verſ. fin. ff. de adult. Bart. in l.
cum quid num. 15. ff. ſi cert. petat. Felin. in d.c. adferte
num. 15. & ſeqq. Rot. diuerſ. deciſ. 80. num. xj. & 12.
part. 2. quia cum præſumptio oriatur ex facto
partis, ſi non allegatur per partem, præſumitur
non vera, & factum vnde oritur debet probari
legitime per duos teſtes: gloſſ. in l. inter omnes in
verb. nul. indicijs & ibi Bart. & DD. C. famil. erciſc.
quando oritur aliunde quam ex facto ipſius, de
cuius fauore agitur, aut ex facto partis emanante
in iudicio, tunc poteſt iudex ſe in ea fundare, et-
iamſi per partem non fuerit allegata, aut probata
in actis, quia eſt iudici nota vt notario, Pan. in d.c.
adferte num. 3. & 4. & Felin. num. 4. & 5. ſiquidem
vehemens eſt, poteſt ſecundum eam ferre ſen-
tentiam condemnatoriam, in cauſa ciuili, d.c. ad-
ferte hoc tit. & multo magis ſi plura indicia con-
currant, l. indicia C. de rei vend. c. cum cauſam, & ibi
gloſſ. in verbo adminicula & Can. de prob. c. inter qua-
tuor & ibi gloſſ. in verbo per argumenta de cleric. pereg.
In † criminali cauſa ex præſumptione non poteſt
4 ferri condemnatoria, l. abſentem & ibi gloſſ. in verb.
damnari ff. de pæn. l. fin. & ibi gl. pen. C. de prob. Si plu-
res concurrant vrgentiſſimæ præſumptiones &
apertiſſima indicia, poteſt ferri condemnatoria,
& imponi pœna ordinaria: d. l. fin. C. de prob. cap.
ſciant 2. quæſt. fin. c. epiphanium 2. quæſt. 6. Pan. in d.
c. aduerte num. 6. & ibi Fel. num. 6. qui ponit 4. limit.
5 In dubio † ea capienda eſt præſumptio, quæ ex-
cludit dolum, periurium, Simoniam, & delictum,
l. merito ff. pro ſocio l. quoties verſ. qui dolo ff. de prob. l.
3. §. fin. in fi. ff. de tribut. act. Achil. dec. 1. de pact. Rot.
dec. fin. à num. 10. vſque ad num. 13. part. 1. diuerſ. Ac
etiam culpam, Bart. poſt gl. fin. in l. exceptione nu. 7.
ff. de fideiuſſ. & ibi DD. Præterquam in foro con-
ſcientiæ, in quo delictum præſumitur, vt tutior
via eligatur pro ſalute animę, gl. in c. iuuenis de ſpon-
ſal. c. 2. de obſ. ieiu. & ibi Pan. num. 2. Alex. ad Bart.
6 in l. merito ff. pro ſocio, Præſumptio † iuris duplex
eſt, alia eſt iuris tantum, alia eſt iuris, & de iure.
7 Præſumptio iuris tantum † eſt illa, ſuper qua le-
giſlator animum applicat ex veriſimili, transfe-
rendo onus probandi in aduerſarium: l. ſi tutor
petitus & ibi gl. fi. & DD. C. de peric. tut. c. vt noſtrum
& ibi But. in 2. not. de off. Archid. Mynſ. obſ. 68. cent. 5
vt in dubio credendum eſt eum, qui partis Do-
minus eſt, iure ſuo potius vti, quam furti conſiliũ
inire: l. merito ff. pro ſocio, quilibet præſumitur ſti-
pulari pro ſe, & ſuis hæredibus, etiamſi non ex-
primat: l. ſi pactum ff. de prob. ex cancellatione chi-
rographi præſumitur debiti ſolutio: l. ſi chirogra-
phum ff. de prob. qui oſtendit ſe ſucceſſiue tribus
proximis annis ſoluiſſe, retro ſoluiſſe, pręſumitur,
niſi contrarium probetur: l. quicunque C. de apoch.
publ. lib. 10. Mynſ. obſ. 39. cent. 5. & proſtituitur,
quæ in caupona tenetur: l. eam quæ C. ſi manc. ita
ven. ne proſt. quando quis poteſt aliquem actum
gerere nomine proprio, & alieno, in dubio po-
tius præſumitur gerere nomine proprio: l. pro hæ-
rede in princ. ff. de acquir. hæred. Bartol. in l. merito in
fine ff. pro ſocio per l. ſi filius 2. ff. ad SC. Maced. is cui
Papa confert beneficium, vel mandat conferri
cum clauſula ſi eſt idoneus, præſumitur idoneus,
niſi aliud in contrarium oſtendatur: c. fin. hoc tit.
& ibi late Fel. & Can. præſumitur poſſeſſio medio
tempore continuata, l. ſiue poſſidetis C. de prob. Quæ
procedit, quando præſumptio allegatur ab eo,
pro quo præſumitur, ſecus ſi ab eo negetur, Bart.
in d. l. ſiue poſſidetis num. 6. & 7. & ibi DD. Rot. diuerſ.
dec. 765. part. 1. per plura exempla, & plures aliæ
paſſim ſunt obuiæ in legibus & canonibus. Red-
dit veriſimilia dicta teſtium: l. ob carmen §. fin. ff. de
teſtib. eodem in noſtra l. cum de ætate ff. de prob. Crau.
conſ. 35. num. 6. Sufficiens † eſt ad liberationem, 8
ſiue ferendam ſententiam pro reo abſolutoriam,
ſed non ad condemnationem etiam in cauſa ci-
uili, neque enim ſufficit actori probare intentio-
nem ſuam ex iuris præſumptione; l. qui iuraſſe §. ſi
pater & ibi Bart. num. 4. ff. de iuriur. etc. Barto. in l.
merito in princ. ff. pro ſocio & ibi DD. niſi præſum-
ptio eſſet violenta, Fel. in c. adferte nu. 6. & ibi Can.
hoc tit. & Rota non † admittit probationes præ- 9
ſumptiuas ad probandum id quod eſt funda-
mentum intentionis actoris, Achil. dec. 1. de prob.
Greg. xv. dec. 278. nume. 6. & ibi late annot. & deciſ.
279. num. 3. nec econtra pro reo, quando actor
plene probauit ſuam intentionem, Bell. deciſ. 617.
num. 2. in fine Greg. xv. d. dec. 278. nu. 6. & ibi annot.

Præſumptio iuris † & de iure eſt illa, quæ in- 10
ducitur à iure, & ſuper ea ſtatuitur, vt ei ſtetur,
exempli gratia, ſtatur confeſſioni tutoris, vel cu-
ratoris de ampliori quantitate ſubſtantiæ pupil-
li vel adulti, inſcripta in inuentario, publice per
eos confecto: l. fin. in princ. C. arbit. tutel. Statur
confeſſioni mulieris aſſerentis in inſtrumento
interceſſionis publice confecto, & à tribus ſubſi-
gnato, ſe aliquid accepiſſe, & ſic ad interceſſio-
nem veniſſe: l. antiqua in princ. C. ad SC. Velleian.

muliet

Digitized by Google

mulier immobilis ſubſtantiæ domina, conſtante
matrimonio, res mobiles dans in augmentum
dotis, præſumitur illas dediſſe in fraudem credi-
torum, & nullo in eo gaudet priuilegio: auth. ſed
iam neceſſe C. de donat. propt. nupt. qui cognoſcit
ſponſam de futuro carnaliter, præſumitur in eam
tanquam in vxorem conſenſiſſe: c. is qui fidem de
ſponſal. qui cognoſcit ſuam ſponſam conditiona-
lem, præſumitur pure in eam tanquam in vxo-
rem conſenſiſſe: c. de illis c. per tuas de cond. app. alia
11 exempla paſſim ſunt obuia. Non admittit † di-
rectam c. aliud quoque & ibi gl. in verb. priuilegium
auth. de æqual. dotis &c. probationem in contra-
rium, niſi per confeſſionem aduerſarij, l. in con-
tractibus & ibi gl. in verb. nullo modo C. de non numer.
pecun. & ibi DD gl. in §. aliud quoque ſuper verb. ſcri-
bat auth. de æqual. dot. Pan. in c. quia plerique de im-
mun. eccleſ. num. 23. Rot. diuerſ. deciſ. 101. nu. 6. part.
2. aut indirectam probationem, puta quod per
prius renunciauerunt, c. is qui fidem, & ibi Pan. ſub
num. 5. de ſponſal. & matrim. & ibi Can. & in alijs
certis caſibus de quibus per Menoch. lib. 1. de præ-
ſumpt. quæſt. 60. & ſeqq. quæſt. Ex tali præſumptio-
12 ne † is, contra quem eſt præſumptio condemna-
tur, & condemnatus non appellat, qui habetur
pro confeſſo & conuicto. l. ſi qui adulterij & ibi
Bald. C. de adult. c. præterea el 2. & ibi gl. pen. de tranſ-
act. iuncta l. 2. C. quom. appell. non recip. Marſ. ſing.
13 116. Differt præſumptio † a fictione in multis: fi-
ctio iuris eſt ſuper certo, præſumptio ſuper in-
certo; l. vnica §. accedit & ibi gl. in verb. præſumatur
C. de rei vxor. act. Secundo fictio eſt proprie con-
tra veritatem, & præſupponit contrariam verita-
tem, vt patet in poſt liminio & lege cornelia: §.
fin. Inſtit. quib. non eſt permiſſ. fac. teſtam. §. ſi ab hoſti-
bus Inſt. quib. mod. ius pat. poteſt. ſoluit. eſt enim fictio
in re certa, contra veritatem rei, quæ fuit vel eſt
poſſibilis, à iure ex æquo & bono pro veritate aſ-
ſumptio. Bald. in l. ſiue poſſidetis num. 12. C. de prob.
Præſumptio eſt ſuper dubio & veriſimili. ex ante-
dictis. Tertio contra præſumptionem iuris ad-
mittitur probatio in contrarium; contra fictio-
nem iuris non admittitur probatio in contra-
rium. d. l. ſiue poſſidetis & ibi gl. fin. & DD. Quarto
fictio inducitur à iure gentium, l. poſtliminium ff.
de capt. & poſtlimin. reuerſ. & ibi gloſſ. 2. iure ciuili,
l. 1. C. de rei vxor. act. l. lege Cornelia ff. de teſtam. §. fin.
Inſt. quib. non eſt permiſſ. fac. teſtam. ſtatutis & con-
ſuetudinibus, quia ſunt pars iuris ciuilis: §. conſtat
Inſt. de iur. nat. gent. & ciuili. ab homine induci non
poteſt, l. ſi forte ff. de Caſt. pecul. l. 4. in fin. princ. ff. de
leg. 1. niſi quatenus homini hoc permiſſum repe-
ritur à iure, & tunc ius fingit non homo; l. lege ob-
uenire ff. de verb. ſignif. præſumptio autem ab ho-
mine induci poteſt. ex antedictis. Fictio † triplex 14
eſt, Card. Zab. poſt Bart. ab eo allegatum in clem. quod
circa num. 12. de elect. Inductiua, quæ fingit eſſe id,
quod non eſt, vt natum quod non eſt: l. qui in vte-
ro & l. fin. ff. de ſtat. homin. & viuere eum qui mor-
tuus eſt: §. ſed in bello Inſt. de excuſ. tut. l. fin. ff. de va-
cat. mun. conditiones non impletas, eſſe impletas:
l. iure ciuili ff. de condit. & demonſt. l. 1. diuo Pio §. ſi
pignora ff. de re iud. ſtipulationem interceſſiſſe, quæ
non interceſſit: l. vnica in princ. C. de rei vxor. act.
venditionem factam quæ facta non fuit, & quaſi
venditione facta dat actionem ad pretium. l. alie-
no ſeruo §. fin. ff. de fideicom. libert. Priuatiua † eſt, 15
quæ fingit id quod eſt, nõ eſſe, vt eum mortuum,
qui eſt in monaſterio, licet vere viuat: l. Deo nobis
C. de epiſcop. & cleric. damnatum in metallum, &
deportatum mortuos; l. 1. §. pen. ff. de bonor. poſſeſſ.
cont. tab. l. actione § publicatione ff. pro ſocio. eum
qui eſt natus, non natum: l. titius §. lucius ff de lib.
& poſth. non natum qui naſcitur mortuus. l. qui
mortui ff. de verb. ſignif. Translatiua † ſiue exten- 16
ſiua fictio eſt, quæ id quod eſt vno modo, fingit
eſſe alio modo, vt retro aliquem mortuum in fi-
ctione legis Corneliæ, retro fuiſſe in ciuitate iure
poſt liminij: §. fin. Inſt. quib. non eſt permiſſ. fac. teſtam.
retro pecuniam eſſe ſolutam, l. ſub conditione ff. de
ſolut. retro occiſum qui hodie moritur, l. huic ſcri-
pturæ §. pen. & l. ait lex ff. ad l. aquil. eum qui ſtudio-
rum cauſa abeſt, non abeſſe, l. quæſitum in princ. ff.
de leg. 3. His addit Bal. in l. qui in prouincia §. 1. in
antiq. lect. num. 7. in fin. de rit. nupt. fictionem † v- 17
nitiuam quia duos dies fingit vnũ, l. cum biſſextus
ff. de verb. ſignif. patrem & filium vnum corpus, l.
fin. C. de impub. & alijs ſubſt. §. ei vero inſtit. de mut.
ſtipul. Virum & vxorem vnam carnem, c. lex 27.
quæſt. 2. c. pen. de diuort. fictio declaratiua non re-
peritur quia declaratio non eſt niſi verorum,
Bald. in d. l. qui in prouincia §. fin. num. 7. Fictio in-
ductiua & † fictio priuatiua non requirunt duo 18
extrema, ſed fictio translatiua requirit duo ex-
trema: extremum à quo debet eſſe verum in eſ-
ſentia, extremum ad quod ſufficit eſſe verum
quoad poſſibilitatem, Bart. in l. ſi quis pro emptore
num. 8. & 52. ff. de vſucap. & vſurpat. Bald. in l. Gallus

Digitized by Google

§.ſi eius qui num.4.in fine ff.de l.b.& poſth. quia ſuper eo quod eſt impoſſibile, non poteſt fingi, *l.3.& ibi gl.1.ſ. pro ſocio l. qui ad certum ff. locati l.certe ff. de procur.* ſiue naturaliter ſit de genere impoſſibilium, ſiue ciuiliter, *Bald. in d. l. Gallus § ſi eius qui nu.4.* Ex quibus apparet quod fictio verſatur ſuper facto, non ad effectum facti non enim poſſunt facta non fuiſſe, ſed ad effectum iuris. *Card. in Clem. quod circa num.13. de elect. gl fin. in l. denique ff. ex quib. cauſ. maior. &c.* quia fictio non poteſt habere locum, ſi non reperit rem eſſe, ſuper qua figat pedem, *Bart. in l. neceſſario §.1. num.3. ff. de peric. & commod. rei vend. & ibi Bald. numer. 2.* ideo quando requiritur veritas facti, vt in his quæ ſunt facti, non habet locum fictio, ſicut eſt in poſſeſſione, nam captus reuerſus ab hoſtibus non fingitur retro poſſediſſe, *l. denique ff. ex quib. cauſ. maior. &c. l. in bello §. facta ff. de capt. & poſt. reuerſ.*

De iureiurando.

Titulus XXIIII.

SVMMARIA.

1 *Iuramentum eſt affirmatio vel negatio ſacra rei atteſtatione firmata.*
2 *Iurare per creaturas non licet niſi per illas de quibus in iure exprimitur.*
3 *Iurari ſufficit ſine tactura niſi ius diſponat quod tactis ſacroſanctis ſcripturis iuretur.*
4 *Iuramentum tres debet habere Comites, veritatem, iudicium & iuſtitiam.*
5 *Iuramenti duæ ſunt ſpecies aſſertorium quod ſit de præterito vel præſenti, & diuiditur in voluntarium neceſſarium iudiciale.*
6 *Promiſſorium quod concipitur ſuper futuro in quo promittitur dandum vel faciendum & eſt duplex contractus confirmatiuum ſiue confirmatorium &*
7 *Iuramentum promiſſorium de per ſe præſtitum ex quo oritur officium iudicis.*
8 *In contractibus clerici iurant ſine licentia prælatorum ſuorum.*
9 *Differentia inter iuramentum aſſertorium & promiſſorium.*
10 *Iuramentum confirmatiuum ſortitur naturam contractus cui accedit primordialem & originalem.*
11 *Non ſortitur naturam contractus accidentalem.*
12 *Supplet defectum Cauſæ & facit præſumi cauſam expreſſam eſſe veram.*
13 *Non ſupplet defectum conſenſus.*
14 *Non extendit ſe ad incogitata vel incognita.*
15 *Dato conſenſu operatur vim ſpecialis expreſſionis.*
16 *Operatur vt melior via cenſeatur electa.*
17 *Limita vt procedat quando adijcitur actui in quo eſt defectus ſolemnitatis.*
18 *Accumulat forum foro.*
19 *Facit de minore maiorem.*
20 *Iuramentum firmat contractum* / *Iuramentum eſt ſeruandum* } *quomodo differant.*
21 *Iuramentum quando firmat contractum obligatur Contrahens eiuſq; hæres ex contractu.*
22 *Caſus in quibus iuramentum firmat contractum.*
23 *Iuramentum quando ſtatuit Canon eſſe ſeruandum, iurans obligatur ex iuramento & non ex contractu.*
24 *Caſus in quibus iuramentum eſt ſeruandum.*
25 *Iuramentum dolo vi compulſiua aut metu præſtitũ in cauſa à lege non prohibito eſt obligatorium ita vt opus ſit abſolutione, in cauſa à lege prohibito non obligat ipſo iure.*
26 *Iuramento promiſſorio multæ tacitæ conditiones inſunt.*
27 *Iuramentum quam recipiat interpretationem.*
28 *Iurato à ſe contractui ſponte contrauenieus, ſi ſit maior viginti quinque annis ipſo iure notatur infamia, actione pacti cui contrauenit priuatur, ſoluit pœnam, accepta reſtituit & caret omni emolumento quod ex illa pactione fuerat conſecutus, quæ omnia deputantur ei qui pactum ſeruauit.*
29 *Excipiuntur ab iſta regula tres caſus.*
30 *Dictis pœnis addit ius canonicum incapacitatem ad alia beneficia obtinenda.*
31 *Limita primo, quia contraueniens iuramento aſſertorio non fit infamis.*
32 *Limita ſecundo, quia contraueniens iuramento promiſſorio incurrit dictas pœnas quando venit contra pactum & iuramentum.*
33 *Periurus repellitur à teſtimonio & iuramento bonorũ.*

34 Pa-

Digitized by Google

34 *Pactum quo quis promittit reſarcire omne damnum & intereſſe quod altera pars iurauerit, ſe paſſam eſſe valet.*
35 *Abſolutio à iuramento à quo concedatur.*
36 *Abſolutio à iuramento in quibus caſibus non eſt neceſſaria.*

IN defectum probationum recurritur ad iuramentum, *c. fin. hoc tit. c. 2. de prob. c. ex inſinuatione de procurat.* ideo poſt tractatum de probationibus in genere & ſpecie, ſubditur hæc rubrica, Eſt enim maximum remedium, expediendarum li-
1 tium. *c. etſi Chriſtus & l. 1. ff. hoc tit.* Iuramentum † eſt affirmatio vel negatio ſacræ rei atteſtatione firmata: *Pan. in rub huius tit. & ibi Can.* non eſt lici-
2 tum iurare † per creaturas, niſi per illas de quibus in iure exprimitur, per crucem, euangelium, ordinem, altare, *c. ſi aliqua & ibi gloſſ. mag. & c. habemus 22. quæſt. 1. c. qui peierat 22. quæſt. 5* ſalutem principis: *c. quoties 1. quæſt. 7.* non eſt licitum iurare per membra Dei, *auth. vt non luxur. hom. contmat.* aut per numina improbata, vel propriam ſuperſtitionem, ſed ſi iuratum eſt, ſeruandum erit: *l. non erit in princ. verſ. diuus ff. hoc tit. c. mouet 22. quæſt. 1. Alex. in l. ait prætor §. iurari in fine ff. hoc tit.* iuramentum improbatæ publicæ religionis pro eo habetur, ac ſi iuratum non eſſet. *d. l. non erit in fin. princ. hoc tit.* Quando ius diſponit ſimpliciter,
3 quod iuretur, ſufficit iurari † ſine tactura vel poteſt iurari in qualibet charta; ſi vero diſponat vt tactis ſacroſanctis ſcripturis iuretur, tunc debent tangi ſcripturæ. *l. generaliter §. fin. C. de reb. cred. & iureiur. clem. 1. §. porro & ibi gloſſ. in verb. tacta & Can. de hæret. c. vt circa verſ. coram & ibi gl. in verb. corporali & verbo præſtito & Can. de elect. in 6.* Iura-
4 mentum † tres debet habere comites, veritatem id eſt conſcientiam veritatis, *c. ne quis 22. quæſt. 2.* quia veritas non ſufficit, niſi adſit conſcientia, *c. homines 22. quæſt. 2.* iudicium, id eſt diſcretionem, ac iuſtitiam, vt iuſtum ſit & licitum, quod iuratur. *c. animaduertendum 22. quæſt. 2.* iuxta infraſcriptos verſiculos, ſit iuſiurandum licitum, diſcernenotando quis, *c. paruuli c. duobus cc. ſeqq 22. quæſt. 5.* cui, *c. nimis c. nullus hoc tit.* quid, *c. ſi vero aliquis c. quintauallis c. ſicut 1. & 2. c. veniens c. venientes hoc tit.* per quid, *c. conſidera 22. quæſt. 5.* ad quid, *c. per inquiſitionem de elect.* cur, *c. vnuſquiſque 22. quæſt. 4.* quomodo, *d. c. animaduertendum 22. quæſt. 2.* quando, *c. 1. de feriis c. honeſtum c. decreuit 22 quæſt. 1. gloſſ. mag. in c. 1. 22. quæſt. 4.* Iuriſiuran-
di † duæ ſunt ſpecies, aſſertorium, & promiſſo- 5
rium. Aſſertorium eſt quod fit de præterito vel præſenti, in quo aſſeritur aliquid eſſe, vel fuiſſe, & diuiditur in voluntarium, neceſſarium, iudiciale, quæ ſunt iuramenta litis deciſoria; *Inſtit. Imper. tit. de act. § item ſi quis poſtulante §. æque ſi debitor Inſtit de except* dicta in Inſtitutionibus imperialibus hic non tranſcribo. Vt Iuramentum ſuppletorium deferri poſſit ſex coniunctim deſiderantur de quibus *vide c. fin. & ibi poſt gloſſ. Can. hoc tit. Mynſ. obſ. 68. cent. 1. Hipp. de Marſ. ſing. 83.*

Promiſſorium eſt † quod concipitur ſuper fu- 6
turo, in quo promittitur dandum, vel faciẽdum, vel non dandum, vel non faciendum: Et eſt duplex, cõtractus confirmatiuum ſiue confirmatorium, quod non cauſat obligationem, ſed confirmat: *Auth. Sacramenta puberum C. ſi aduerſ. vend. c. quamuis hoc tit* & iuramentum promiſſorium † de 7
per ſe præſtitum, vt ſi iuro ſoluere decem hoc mẽſe, iuramentum de obſeruandis ſtatutis & conſuetudinibus eccleſiarum, præſtitum à Prælatis, cum primo ad ipſas accedunt: à canonicis cum recipiuntur in ipſis: rectoribus, & officialibus, quando aſſumuntur in ciuitatibus terris, & caſtris: *c. 1. hoc tit. in 6. & ibi Franc. num. 3. & 6. notab. dicit ſtatuta præſumi licita poſſibilia & non obuiantia libertati eccleſiæ præſumptione iuris & de iure licet repugnent iuri poſitiuo vel naturali iuri mutabili & Can. communiter*, Ex quo iure ciuili, vel canonico non oritur obligatio etiam naturalis. *Bartol. in l. ſi quis pro eo numer. 4. & 5. & ibi DD. ff. de fideiuſſ. Bald. in c. cum contingat num. 18. hoc tit.* Aut actio, quia non interuenit niſi conſenſus vnius, ſed officium iudicis nullam præſupponens obligationem; quia canon mandat obſeruari iuramentum, & dirigit verba ad iudicem. *Roman. in l. iuſiurandum 2. nu. 2. ff. hoc tit. & ibi Iaſ. num. 8. & 9. Iaſ in d. auth. Sacramenta puberum num. 7. & ſeqq.* Actus autem contra iuramentum factus tenet tam in temporalibus, quam ſpiritualibus, licet contra faciens ſit periurus, *Pan. in c. di ecto num. 17. 18. & 19. de prab. & ibi Can.* Speciale eſt quod ex iuramento liberti de præſtando operas oriatur obligatio, *l. vt iuriſiurandi ff de oper. libert. l. ſi quis pro eo, ff. de fideiuſſ.*
In contractibus † clerici poſſunt iurare ſine licen- 8
tia ſuorum ſuperiorum, *Pan. in c. 1. num. 18. & ſeq. de iuram. cal. Franc. Marc. dec. 568. num. 4. & dec. 691 num. 4. part. 2.* Regula eſt quod iuriſiurandi con-

tempta religio Deum vltorem habet, ſi per Dei
numen, ſi vero per principis venerationem fuerit
peieratum, punitur extraordinarie: l. 2. C. de reb.
cred. & ibi gl. fin. & Salic. ac DD. Attamen magna
9 eſt inter prædicta iuramenta † differentia, nam
cum quis iurat de præſenti, vel præterito, non eſt
infamis, ſi dicerat, niſi condemnetur, l. Lucius Ti-
tius & ibi gloſſ. mag. in verb. debeant Bartol. & Ang. de
Peruſ. & DD. ff. de ijs qui not. infam. c. quicunque & ibi
gloſſ. fin. & Can. 6. quæſt. 1. Bart. in l. 2. C. de reb. cred.
& ibi Bald. & DD. Franc. Marc. quæſt. 705. part. 1.
Si iurat de futuro, & tunc aut illi cum quo con-
traxit, & infamatur ipſo iure, & priuatur ſuis offi-
cijs, ſi dicerat, quia venit contra pactum & Sacra-
mentum, l. quoties & ibi Bart. poſt glo. in verb. priua-
tos C. de dignit. libr. 12. l. ſi quis maior C. de tranſact.
Bald. in l. 1. numer. 10. C. de reb. cred. Franc. Marc. qu.
705. part. 1. Aut iurat ſibi ipſi & Deo tantum, &
tunc non infamatur: gloſſ. in d. l. Lucius in verb. de-
beant gl. fin. in d. c. quicunque & vtrobique DD. Alij
dicunt, quando quis in iudicio ſcienter deierat,
ſemper fit infamis, quando tendit in alterius præ-
iudicium: gloſſ. fin. in d. c. quicunque 6. quæſt. 1. Salic.
num. 4. diſtinguit & DD. communiter in l. 2. C. de reb.
cred. & ibi Bald. recenſet octo pœnas periurij Fr. Marc.
quæſt. 705. num. 2. & quæſt. ſeq. part. 1. in iuramen-
tis promiſſorijs certæ ſunt conditiones, gloſſ. in c.
quemadmodum in verb. conditio per l. Hoſtien. recenſet
ſedecim & Can. communiter hoc tit. c. fin. 22. quæſt. 3.
& ibi gl. & Can. nullæ inſunt in iuramentis aſſer-
torijs: gloſſ. in d. c. quemadmodum in verb. conditio per
l. ſi mulier à viro C. de iure dot. Hoſt. in d. c. quemad-
modum in fine num. 1. c. homines & c. ſeq. 22. quæſt. 2.
promiſſio ſub fide principis, aut nobilis, tam de
iure quam moribus Germaniæ iuramento com-
paratur, c. ad aures de his quæ vi met. cauſ. fiunt c. per-
uenit & ibi gloſſ. fin. & Can. de fideiuſſ. c. 2. & ibi glo.
in verb. interpoſitione & Can. de ſponſal. Gail. obſ. 59.
lib. 2. Mynſ. obſ. 17. cent. 1. Inſtrumentum confir-
10 matiuum † ſortitur naturam actus, ſiue contra-
ctus, cui accedit primordialem & originalem, l.
fin. C. de non numer. pecun. c. quemadmodum hoc tit.
in cautionibus iuratis habet locum exceptio non
numeratæ pecuniæ, d. l. fin. C. de non numer. pecun.
& recipit conditiones omnes actus, ſuper quo
interponitur, d. c. quemadmodum Oldrad. conſ. 238.
num. 2. Dec. conſ. 408. num. 9. Pariſ. conſ. 110. num.
33. & ſeqq. vol. 1. vt donatio cauſa mortis iurata
reuocari poteſt, Ceph. conſ. 44. num. 31. vol. 1. non
impedit reuocationem actus ſui natura reuoca-
bilis, quando eſt reuocabilis ex alio, quam ex de-
bilitate ſua: l. qui Romæ §. Flauius & ibi Iaſ. num. 20
& ſeqq. ff. de verb. oblig. Rot. deciſ. 489. ſub num. 5. etc.
non obſtat part. 1. diuerſ. hinc titulatus in beneficio
procurator conſtitutus ab habente regreſſum ad
beneficium, cum iuramento de non reuocando
ad ceſſandum regreſſum, poteſt reuocari, etiamſi
ex caſſatione regreſſus titulatus habiturus fuiſſet
facultatem renunciandi, quia admiſſio renuncia-
tionis pendet ex voluntate ſuperioris, & non eſt
intereſſe conſiderabile in pecunia, vel diminu-
tione patrimonij, quod tantum conſideratur in
reuocatione procuratoris, Achil. deciſ. 10. de pro-
cur. l. ſi venditor §. ſi quid emptor ff. de ſeru. export.
Non ſortitur † naturam actus ſiue contractus, 11
gloſſ. in l. certi conditio in verb. ex omni cauſa in princ.
& ibi DD. ff. ſi cert. pet. denunciatio litis, quæ fieri
debet venditori ſcienti, ſublata cenſetur, ſi in in-
ſtrumento venditor iurauerit defenſionem em-
ptoris in ſe ſuſcipere: Rot. diuerſ. deciſ. 69. part. 2.
Alex. in l. 2. §. voluntatem num. 16. & ibi Iaſ. num. 27
& DD. ff. ſolut. mat. Couarr. variar. reſp. lib. 3. cap. 17
num. 5. plures citans But. in c. breui hoc tit. Iuramen-
tum non trahitur ad nullitatem ex poſt ſuperue-
nientem, ob gabellam non ſolutam, inſinuatio-
nem non factam, Rot. diuerſ. deciſ. 125. num. 14. quæ
nullum textum allegat part. 1. Bald. in l. illud num. 14.
& ibi add. plures cumulat C. de ſacroſ. eccleſ. & c. Fre-
der. de ſenis conſ. 181. Rom. in l. modeſtinus num. 18. de
donat. Gail. late obſ. 39. lib. 2. alias limitationes vi-
dere poteris apud Marc. Ant. Baueriam in tract.
de virtute iuramenti nu. 134. & plurib. ſeq. Cra-
uett. conſ. 102. num. 7. Supplet defectum † cau- 12
ſæ, & facit præſumi cauſam expreſſam eſſe veram,
vt ſi alienatio rerum minoris, medio eius iura-
mento, ſine cauſa facta fuerit, aut facta fuerit ex
cauſa æris alieni iuxta l. magis puto §. fin. verſ. ſi
tamen titulo tenus ff. de reb. eor. qui ſub tut. &c.
vtroque caſu valet venditio, & ſi cauſa ſit expreſ-
ſa, ſtatur eius aſſertioni, Put. deciſ. 244. lib. 3. per
auth. Sacramenta puberum C. ſi aduerſ. vendit. niſi
conſtaret de falſitate cauſæ, Dec. conſ. 403. ſub n. 22
verſ. 3. quia vendita approbatus à Rota Put. deciſ. 204.
in fin. lib. 2. Non ſupplet defectum † conſenſus, 13
quia natura iuramenti eſt vt eius obligatio à con-
ſenſu procedat: & ſe non extendit vltra id ſuper
quo eſt præſtitus conſenſus † ad incogitata, vel 14
incognita, l. fin. ff. qui ſatiſd. cog. l. ſi libertus ff. de o-
per. libert.

Digitized by Google

per. libert. Bart. in l. ſi quis pro eo num. 15. ff. de fideiuß. Rom. conſ. 517. num. 24 & ſeqq. vel ad ea de quibus homerito ſecundum communem reputationẽ hominum non debuit cogitari, *c. veniens c. petitio hoc tit. pulchre Pan. in d c. veniens ſub num. 4. poſt gloſſ & ibi Can.* vel per errorem promiſſa, *Crauett. conſ. 144. num. 15. & ibi Put. dec. 204. in fine libr. 3. l. cum putarem ff. famil. erciſc. l. maioribus C. comm. vtriusq; iud. & c. l. ſi poſt diuiſionem C. de iur. & fact. ignor.* vt pactum iuratum de ſoluendo canones de ſemeſtri in ſemeſtre, *Bald. in c. querelam num. 5. hoc tit. l. 2. in princ. C. de iure emphyt.* ſtante conuentione paciſcentium, deuolutionem emphyteuſis fieri ob non ſolutionẽ canonis per biennium vel triennium continuum, non poteſt operari effectum caducitatis, vel deuolutionis ante biennium, vel triennium, quia ſic operaretur contra intentionem iurantis: *Rot. diuerſ. dec. 3. num. 3. & ſeqq. part. 2. c. qui peierare 22. quæſt. 5. Couarr. in c. quamuis primæ partis relect. cap. 5. num. 1. & 2.* dato autem con-
15 ſenſu † operatur vim ſpecialis expreſſionis, & ſufficit quod adſit conſenſus, ſaltem in genere, *c. ex reſcripto & ibi gloſſ. in verb. & vxorem & Can. hoc tit.* vt mulier fideiubendo obligatur efficaciter, quã uis de beneficio Velleiani non fuerit certiorata, *Pan. in d. c. ex reſcripto num. 9.* etiamſi intercedat pro marito ſuo, licet hoc caſu ſit magis priuilegiata *per auth. ſi qua mulier C. de Velleian. Fab. Bald. Alberic. & Paul. de Caſtro in d. authen. ſi qua mulier,* Eadem ratione valet renunciatio caſuum fortuitorum, generaliter facta, appoſito iuramento; perinde ac ſi caſus fortuiti eſſent ſpecialiter enumerati, *Bald. in l. 2. numer. 12. C. commod. per l. cum pater §. filius matrem ff. de leg. 2.* Præterea operatur
16 vt † melior via cenſeatur electa, & eandem habet vim, quam clauſula & omni meliori modo; *d. l. cum pater §. filius matrem ff. de leg. 2. cap. 4. & ibi Pan. notat numer. 2. hoc tit. Roman. in l. 1. §. ſi quis ita num. 21. & ſeqq. ff. de verb. oblig.* fideiuſſor, ſi iurauit, poteſt obligari in plus, vel in aliud, quam principalis. *Angel. in §. fid. iuſſores in fine Inſtit. de fideiuß.* item promittens factum alienum ad nihilum obligatur, niſi ſpecifice promiſerit ſe curaturum, *§. ſi quis alium Inſtit. de inut. ſtipul.* tamen ſi ſimpliciter promiſit factum alienum, cum iuramento, obligatur ad operam præſtandam, ſicut ſi ſe ſpecifice obligaſſet, *Pan. in d. c. ex reſcripto in fine hoc tit. Angel. in l. inter ſtipulantem ſub num. 3. & ibi Alexan. ff. de verb. oblig. Greg. xv. deciſ. 241. & ibi annot.* Limita † vt procedat cum iuramentum ad- 17
ijcitur actui, in quo eſt defectus ſolemnitatis, non autem quando adijcitur actui, qui non poteſt valere ex defectu ſubſtantiæ vel deficientis conſenſus, quoniam tunc non facit valere actum, vt valere poteſt, ſed ſtatur regulæ l. ſi ego ff. ſi cert. pet. volentis vnam conuentionis ſpeciem non poſſe tranſire in aliam ex ſeipſa, *Roman. conſ. 517. num. 24 in fine & numer. ſeqq. l. an inutilis & ibi gloſſ. 1. Barto. & DD. ff. de acceptil. l. ſi vnus §. fin. & ibi gl. 1. & DD. ff. de pact.*

Accumulat † forum foro, quando de ipſo iu- 18
ramento principaliter agitur, quod ſeruetur, & contra laicum vterque iudex tam ſæcularis quam eccleſiaſticus, eſt competens ad obſeruantiam iuramenti, & ad pœnam periurij: imo ſecundum aliquos mutat forum: ſecus ſi in dubium probabile reuocaretur, an iuramentum eſſet licitum vel non, quæ cauſa ad eccleſiaſticum eſt remittenda & ad eum tantum ſpectat: *c. fin. & ibi pulchre Franc. num. 9. & 10. de foro compet. in 6. poſt Ioann. Andr. & alios Andr. Gail. obſer. 25. nu. 4. libro 1. Pan. in c. cum ſit generale numer. 21. de foro compet.* in foro pœnitentiali laicus de iuramento cognoſcere non poteſt, cum laicus nullo caſu habeat poteſtatem clauium in abſoluendo & ligando, *c. paſtoralis §. 1. & ibi gloſſ. in verbo prateerquam in mortis articulo de offic. ordin.* Hæres iurantis virtute contractus iurati, non poteſt conueniri coram eccleſiaſtico, prout etiam hæres ex non obſeruatione contractus iurati non incurrit periurium, *Pan. in c. veritatis num. 3. & Caſſad. deciſ. 2. num. 9. & 10. hoc tit. Angel. in auth. de iur. à mor. quæſt. num. 2. Capell. Tholoſ. quæſt 416.* quia iuramentum ex parte iurantis eſt perſonale, ex parte recipientis poteſt eſſe reale, & etiam perſonale, *c. veritatis & ibi Pan. num. 3. & Can. hoc tit. pulchre Andr. Gail. obſ. 27. libro 1. Zab. in Clem. 1. §. fin. in 6. 7. 8. quæſt. de iureiur.* poterit tamen contra hæredem iurantis implorari officium iudicis eccleſiaſtici, vt compellat eum ſatisfacere, ad exonerationem animæ defuncti, *c. à nobis in fine de ſent. excomm.* Facit † de 19
minore maiorem, & eum obligat ad obſeruantiam contractus, quaſi contractus, iudicij, etiam ſine ſolemnitatibus factorum, redditque ea irretractabilia, ac tollit beneficia non quidem iuris communis, quæ dantur læſis reipſa ob deceptionem vltra dimidium iuſti pretij, *gloſſ. fin. in fine in c. cum cauſa de empt. & vend. & ibi Can. Mynſ. obſ. 73. cent. 4.*

Digitized by Google

cent. 4. verum beneficia reſtitutionis in inte-
grum &nullitatis,actus,auth. ſacramenta puberum
& ibi gloſſ. in verb. contractibus & DD. C. ſi aduerſ.
vend.gloſſ.in §.item ſacramenta in verbo ſuper contra-
ctibus & ibi feud. de pace tenendi inter ſubd. &c. in v-
ſib. feud. Capel. Tholoſ. quæſt.45.49.& 106.Greg.xv.
deciſ.406. idem obtinet in diſtractu. Salic. in d.
auth. ſacramenta num. 17.pulchre Andr.Gail.obſ.41.
lib. 2. quando minor ipſe iurat: ſi alteri iuramen-
tum deferat, aduerſus tale iuramentum reſtitui
poteſt, l.nam poſtea §.ſi minor & ibi Iaſ. num 1.ff.
hoc tit.&Bald.in princ.& num.7.Gail.d.obſ.41.n.xj.
ſecus eſt in iuramento aſſertorio, ſuper cõtractu
per minorem, præſtito, quo ſe maiorem affir-
mauit, cuius prætextu excluditur à beneficio re-
ſtitutionis in integrum, l.ſi alterius & ibi Bart.C.ſi
minor ſe maior. dix. non autem excluditur à bene-
ficio nullitatis allegandæ, Roman.conſ. 12.numer.5.
Marſ.ſing.299. Cremenſ. ſing. 163. Notandum eſt
20 quod magna ſit differentia † inter hæc duo. iura-
mentum firmat contractum inualidum, & iuramen-
tum eſt ſeruandum. Primo caſu obligatur ex con-
21 tractu,contrahens,† eiuſque hæres, d.c. veritatis
& ibi Can. Pan.in c.cum contingat num.8.hoc tit. Sa-
licet. in d.auth.Sacramenta numer.25. & ibi Iaſ.num.
38 & ſeqq. & licet iurans abſoluatur à iuramento,
non propterea poteſt venire contra contractum,
ſed abſolutio hoc operatur vt agens ad reſciſſio-
nem contractus,non incidat in periurium; Pan.in
cap 1. num.12. & in d.c.cum contingat num.9. & Fe-
lin.in c.1.num.29.quæſt.8. hoc tit.niſi abſolutio ob-
tenta ſit cum narratiua enormis læſionis, & fa-
cultate dicendi de ſimulatione contractus; Mo-
hed. dec. 4. de empt. & vend. Ioann. de Imol. in l. nemo
poteſt num. 7. de leg. 1. quia iuramentum interpoſi-
tum ſuper contractu ſimulato, non firmat con-
tractum; gloſſ. in l. emptione C. plus val. quod agit etc.
& ibi Ang. Pan.in c.ad noſtram nu.5.de empt. & vend.
& ibi Can.Iaſ.in l. nemo poteſt num.41. 44.& ſeqq.&
ibi Alex.ff.de leg. 1. hæres vero non tenetur petere
abſolutionem à iuramento per defunctum præ-
ſtito,& nihilominus poteſt allegare exceptiones
omnes, quas ipſe defunctus, petita abſolutione,
opponere potuiſſet, & poteſt agere ad reſciſſio-
nem contractus nulla petita abſolutione à iura-
mento, Auth. de iureiur. à mor. præſt. & ibi Ang. n.2
per illum text. Bald.in auth. adhac num.12. C. de vſur.
22 And.Gail.obſ.27.num.5.lib.1. Iuramentum † fir-
mat contractum, Primo quoties actus principali-
ter prohibetur, fauore perſonæ, licet ſecundario
fauore reipublicæ, vt fundi dotalis alienatio: cap.
cum contingat hoc tit. c.2. eod. in 6. Alienatio rerum
immobilium minoris ſine requiſitis ſolemnitati-
bus: l.1. & ibi glo. in verb. periurij cauſa ſua auth. Sa-
crament. C. ſi aduerſ. vend. fideiuſſio mulieris, c. ex
reſcripto & ibi gl. pen. hoc tit. Caſtr. in auth. ſi qua mu-
lier num. 2. C. ad Velleian. Secundo quando iura-
mentum eſt licitum ex omni parte iurantis, reci-
pientis, & rei, ſuper qua interponitur; licet alia
ratione actus ſit à iure improbatus, dummodo
obſeruantia iuramenti non ſit nutritiua peccati,
nec tendit in præiudicium tertij: c. quanto §.ſi vero
hoc tit. c. quamuis in verb. firmatis etc. omnino ſeruare
debebit de pact. in 6. Nicol. Euerhard. in loco aut iura-
ment. num.5. Ideo firmatur iuramento pactum,
quo filia, recepta dote renunciat hæreditati pa-
ternæ, d. c. quamuis de pact. in 6. Gail. obſ.147. lib.2.
renunciationes quas faciunt minores tutoribus,
& curatoribus de adminiſtratione: Bald. in d. au-
thent. Sacramenta puberum n.14. ſtipulatio alteri
facta ita quod alteri acquiratur actio. c. quoties cor-
du 1.q.7. & ibi gloſſ. in verb. & per te Fel. in ſal. Greg.
num.27.& ſeqq. et ibi Can. donatio inter patrem &
filium: Bald.in l.fin. C. de vſucap. pro donat. numer.6.
& 7.Guid.Pap. quæſt.146. Gail.obſ. 38. lib. 2. dona-
tio inter virum & vxorem: Bart. in l. ſi quis pro eo in
fine ff. de fideiuſſ. & in l. Seius & Augerius num.7. ff. ad
l. falcid. Capell. Tholoſ. quæſt.262. Gail. obſ.40. li.2.
donatio per militem, vel doctorem facta ſuæ fo-
cariæ: Roman.conſ.43. ad 1. num.5 tranſactio facta
ſine prætore ſuper alimentis in vltima voluntate
relictis: Bart. in l. ſi quis pro eo in fine Imol. in d.c. cum
contingat n.95.& ſeqq. tranſactio ſuper dependen-
tibus ex teſtamento, non viſis, cognitiſque verbis
teſtamenti: Iaſ. in d. l. de his numer. xj. ff. de tranſact.
Imol. in d. c. cum contingat n. 96. contractus prodi-
gi: Imol. in d. c. cum contingat, n.68.& ſeqq. Franc. A-
retin. cont. Bart. in l. is cui bonis n.5. ff. de verb. obligat.
Capell. Tholoſ. quæſt. 499. Promiſſio de non accu-
ſando vxorem de adulterio, c. quemadmodum §.ſi.
in fine hoc tit. Tertio iuramentum firmat contra-
ctum, quando interponitur ſuper actu, cui lex
non aſſiſtit, nec reſiſtit: vt ſuper pacto nudo: arg. l.
nuda C. de contrah. & committ. ſtipul. Bart. in d. ſi quis
pro eo nu. 12. ff. de fideiuſſ. Imol. in d. c. cum contingat,
ſub num.80. verſ. octauum membrum eſt & num. ſeqq.
iuramentum autem non habet vim pacti, non e-
nim iurando promitto parti, ſed magis Deo, &

ideo

Digitized by Google

ideo non eſt pactum, quod eſt duorum conſen-
ſus in idem, *Bart. in d.l. ſi quis pro eo num.* 5. Altero
caſu † quando canon ſtatuit ſeruandum eſſe iu-
ramentum, iurans obligatur ex iuramento, & nõ
ex contractu, hæres iurantis non obligatur, iu-
rans poſtquam ſoluit, poteſt repetere, & ante-
quam ſoluat, petere abſolutionem à iuramento,
quæ ei eſt concedenda, *c.* 1. *& ibi Pan. num.* 12. *&
Can. hoc tit. Pan. in d. c. cum contingat n.* 8. *& Bald. n.*
15. & abſolutus immediate poteſt contrauenire,
Pan. in d. c. cum contingat n. 9. *& ibi Can.* Seruan-
24 dum † eſt autem iuramentum Primo quando cõ-
tractus eſt reprobatus odio creditoris, quia non
licet debitori contemnere iuramentum ob pec-
catum creditoris: vt promiſſio ſolutionis vſura-
rum: *c.* 1. *& ibi Pan. & c. debitores de iureiur.* oppi-
gnoratio cum pacto legis commiſſoriæ, *c. ſignifi-
cante & ibi Pan. de pign.* ſiue ea ſit ſpecialis, ſiue ge-
neralis, *Franc. Marc. q.* 8. *part.* 1. mutuum contra-
ctum à filiofamilias contra Senatusconſultũ Ma-
cedonianum, *Bart. in d.l. ſi quis pro eo n.* 10. *Imol. in
d.c. cum contingat n.* 66. venditio facta officiali du-
rante officio, *l. non licet ff. de contrah. empt. l. cum
ipſe C. eod. & ibi gl. fin.* Secundo quando reproba-
tur contractus ob defectum ſolemnitatis forma-
lis: *Bart. in d. l. ſi quis pro eo n.* 14. vt iurata fideiuſſio
in duriorem cauſam, vel in aliud, vel quando
principalis, non tenetur, non valet vt fideiuſſio,
quia iuramentum non ſupplet formam, ſed valet
eo modo quo valere poteſt, nempe vt principa-
lis expromiſſio: *l. & eleganter §. ſeuerus pactionis ff.
de dol. l. qui libertinus in fin. ff. de oper. libert. Rom. in l.*
1. *§. ſi quis ita n.* 24. *ff. de verb. oblig.* Teſtamentum
iuratum, vbi non eſt ſolemnis numerus teſtium,
valet vt codicillus, *l. cum pater §. filius matrem ff. de
legat* 2. *Imol. in d. c. cum contingat nu.* 74. *& ſeq. Bart.
in d. l. ſi quis pro eo ſub nu.* 13. *Roman. in d. §. ſi quis ita
num.* 22. Tertio quando actus improbatur, à iure
propter defectum ſolemnitatis probatoriæ in-
troductæ ob publicam vtilitatem, *Imol. cont. Bart.
in d. c. cum contingat n.* 73. *& ibi Pan. num.* 26. quia
quoad ipſum iuramentum ſufficit probatio iuris
diuini per duos vel tres teſtes, & deficientibus o-
mnibus probationibus tenetur in foro animæ, in
quo non licet contra proprium iuramentum ve-
nire, *c. ſi vero hoc tit. c. ſi peccatum* 22. *q.* 1. quia iura-
mentum eſt de iure diuino & obligat Deo. Quar-
to generaliter ſeruandum eſt iuramentum in o-
mnibus caſibus quando non vergit in diſpen-
dium æternæ ſalutis iurantis, nec redundat prin-
cipaliter in alterius detrimentum, *cap.* 2. *in fine de
pact. in* 6. *& ibi gloſſ. pen. & fin. & Can.* Vt alienatio
aduentitiorum in quibus pater habet vſumfru-
ctum facta per filiumfamilias ſine voluntate pa-
tris & iuramento firmata quoad præiudicium
patris, quamdiu ſuperſtes eſt non valet, cæterum
patre mortuo & poſtquam filius effectus eſt ſui
iuris vires habet, in ipſius filij præiudicium, *Mynſ.
obſ.* 10. *cent.* 3. *Imol. in c. cum contingat. n.* 43. *de iure-
iurando.* Quando autem iuramentum non poteſt
ſeruari ſine diſpendio æternæ ſalutis iurantis, vt
quia eſt contra bonos mores, *c. non eſt obligatorium
de reg. iur. in* 6. *c. ſicut ex litteris c. intellecto hoc tit. c.* 1.
eod. in 6. vel contra publicam vtilitatem princi-
paliter, *c. ſi diligenti de for. compet. l. quemadmodum
C. de agric. & cenſ. lib. xj. late & pulchre Bald in d. c.
cum contingat num. xj. & ſeqq.* aut quando tendit
principaliter in præiudicium tertij, *l. hoc edictali
C. de ſecund. nupt. c. venientes & c. ſicut noſtris hoc tit.*
tunc iurans non indiget abſolutione, niſi ad cau-
telam, *c. cum quidam §. fin. & ibi gl. pen. hoc tit.* quia
iurando peccatur non contrauenendo, 22. *qu.* 4.
in ſumma & ibi gloſſ. mag. cap. 1. *c. magnæ c. diffinitio*
22. *qu.* 4. *c. quemadm. ho.. tit.* prout latius hæc pro-
ſequitur Bartol. in d. l. ſi quis pro eo ff. de fideiuſ.
Imol. in d. cap. cum contingat Iaſ. & DD. in d.
auth. Sacramenta puberum.

Iuramentum † dolo, vi compulſiua, aut metu 25
præſtitum in caſu à lege non prohibito eſt obli-
gatorium, ita vt opus ſit abſolutione: *l. ex falſis &
ibi gloſſ. in verbo præcipimus C. de tranſact. c. ſi vero c.
verum hoc tit.* in caſu à lege prohibito non obli-
gat ipſo iure: *d. c. cum contingat c. licet hoc tit. in* 6.
c. quamuis de pact. in 6. *auth. ſacramenta puberum in
fine C. ſi aduerſ. vendit. Gail. obſ.* 42. *lib* 2. ratio diuer-
ſitatis eſt quia ſi principale pactum, ſuper quo in-
terponitur iuramentum coactum, nullo iure ſit
prohibitum, tunc vnius tantum eſt defectus, ni-
mirum ius vel metus, cæterum ſi principale pa-
ctum per ſe ſit prohibitum, vt in muliere conſen-
tiente in alienatione fundi dotalis, filia renun-
ciante accepta dote hæreditati paternæ, tunc du-
plex eſt vitium, nempe, ius, metus, & legis reſi-
ſtentia, & vnicum iuramentum non poteſt ſup-
plere duos defectus, *Pan. in d. c. cum contingat nu.* 3.
Felin. in d. c. ſi vero num. 8. *verſ. hanc concluſionem hoc
tit. Andr. Gail. obſer.* 42. *lib.* 2. *Surd. deciſ.* 154. *nu.* 12.
quando eſt reſtrictum, ſed ſi amplum ſit & præ-
gnans

Digitized by Google

grans aptum compræhendere plures defectus,
vt iurando omnia & ſingula in inſtrumento con-
tenta obſeruare, tunc ſupplet plures defectus,
*Seraph. de priuileg. iuram. priuil.73. idem Seraph.
deciſ. 1184. num.15. plures cumulans gloſſ. fin. in fine in
c. cum cauſa & ibi Can. de em pt. & vend. Crau conſ.7.
num.4. & conſ.114. ſub nu.9. Gregor. xv. deciſ. 391. ſub*
26 *num. 6. & ibi annot.* Multæ † tacitæ conditiones
inſunt iuramento promiſſorio, prima eſt ſi mihi
fidem ſeruaueris, *l. fin. C. de non numer. pecun. c. ſicut
el. 3. §. fin. hoc tit.* Secunda, ſi iudex non præcipiat
contra, *l. non videntur §. qui iuſſu ff. de reg. iur. l. fin. ff.
de leg. commiß.* Tertia, niſi fuero abſolutus, *c. 1. c. ſi-
cut el. 3. hoc tit.* Quarta, ſi iuro ſtare mandatis iudi-
cis, arbitri, vel arbitratoris, intelligitur de æquis,
c. veniens c. quintauallu hoc titul. conſultius tamen
eſt vt petatur abſolutio ad cautelam à iuramen-
to, quam Epiſcopus debet dare præmiſſa ſumma-
ria cognitione ſuper æquitate vel iniquitate præ-
cepti, *d. iuribus.* Quinta, ineſt conditio ex natura
rei, vt iuramentum de dote danda, intelligitur ſi
nuptiæ ſequantur, *l. ſtipulationem l. tali ff. de iur. dot.*
ac etiam contractus, *l. quæro §. inter locatorem ff. de
locat. & ibi gloſſ. in verbo paruerit & DD.* Sexta, ex
qualitate perſonæ, vt ſi iuro ſoluere tutori ad
certam diem, ſi interim ſit remotus ab admini-
ſtratione, non teneor illi ſoluere, *l. quod ſi forte §.
1. ff. de ſolut. l. poſt mortem §. tutor ff. quand. ex fact. tut.
vel curat. &c. Pan. in c. 2. num. 6. de nou. oper. nunciat.*
Septima, ſi res in eodem ſtatu permanet, *c. quem-
admodum & ibi gloſſ. in verbo oculos & c. ad noſtram
hoc tit.* Octaua, in omni iuramento tacite intelli-
gitur veriſimilis & communis intellectus ho-
minum, *c. veniens & ibi gloſſ. 2. in fin. & Pan. num. 5.
hoc tit. l. adigere in fine ff. de iurepat.* vnde ſi clericus
qui iurauit ſtare mandato Epiſcopi, qui ei præce-
pit vt beneficio renunciaret, & quod non appel-
laret, non habet neceſſe petere relaxationem iu-
ramenti, *Pan. in d. c. veniens num. 5.* & excipitur iu-
ſta cauſa impedimenti, *l. 3. §. inde quæritur ff. de ſtat.
liber. l. fin. ff. qui ſatiſd. cog. c. ex parte 2. de cleric. non
reſid.* hinc compenſatio probata obſtat agenti ad
debitum pecuniarium ſibi promiſſum cum iura-
mento, *Bart. in l. amplius num. 8. ff. rem rat. hab. & ibi
add. plures cumulat. pulchre Afflict. deciſ. 163. & ibi
Viſill.* Nona, in quolibet iuramento eſt excepta
auctoritas ſuperioris, *d. c. veniens & ibi gloſſ. & Can.
l. fin. in princ. ff. ad municip. text. in c. venientes §. quia
vero hoc tit. & ibi gloſſ. allegat. concord.* appellatione
ſuperioris venit etiam pater, *l. 2. ff. de iuſt. & iur.
Alex. in l. fin. nu. 3. & ſeqq. ff. qui ſatiſd. cog.* quando
præſtatur ſuper re ſubiecta ſuperiori, vel ſuper
iuribus ad eum pertinentibus, *Pan. in c. conſtitutus
nu. 8. de reſcript.* ideo is qui iurauit, tempore rece-
ptionis ſuæ in canonicum, ſeruare ſtatuta & con-
ſuetudines eccleſiæ, ſi poſtea impetret à Papa ali-
quas præbendas contra conſuetudinem illius
Eccleſiæ, non eſt periurus, & valet impetratio,
præſertim ſi in gratia ponantur clauſulæ deroga-
toriæ hodie poni conſuetæ, videlicet non ob-
ſtantibus ſtatutis & conſuetudinibus eccleſiæ
contrarijs etiam iuramento & confirmatione a-
poſtolica roboratis, *Rot. deciſ. 1. hoc tit. in nou. c. cum
aliquibus de reſcript. in 6. & ibi Can. c. & cui & ibi poſt
gloſſ. 1. Can. de præb. in 6. Ferret conſ. 75. per tot.* Præ-
dictæ conditiones non reddunt iuramentum
conditionale, quia nec conditiones quæ tacitæ
inſunt, reddunt legatum conditionale, *l. conditio-
nes ff. de cond. & demonſt. Hoſt. in c. quemadmodum
num. 2. hoc tit. & ibi Can. communiter.* Iuramentum
recipit † interpretationem in foro pœnitentiali 27
ſecundum intentionem iurantis, *c. humanæ aures
22. quæſt. 5. c. tua nos & ibi gloſſ. pen. & fin. de ſponſal.
c. ſignificaſti & ibi gloſſ. pen. de homicid.* in foro con-
tentioſo eſt interpretandum, ampliandum, &
reſtringendum ſecundum ius, quando eſt gene-
raliter præſtitum, *c. venientes c. ad noſtram el. 3. hoc
tit. c. hoc videtur verſ. fin. & ibi gloſſ. in ag. 22. quæſt. 5.
c. ex literis & ibi gloſſ. pen. et fin. de ſponſal. Pan in c. ve-
niens ſub num. 4. in fine hoc tit.* quando vero eſt
præſtitum ſuper re vel cauſa certa intelligitur
prout iacet, *c. debitores de iureiur. c. ad aures c. ad au-
dientiam de ijs quæ vi metuq; cauſ. fiunt & c. l. ſi actor
ff. hoc tit.* Maior vigintiquinque annis, ſponte, &
ex libero arbitrio † contrauenienspacto, con- 28
tractui, aut tranſactioni à ſe iuratis per Deum,
aut ſalutem principis, ipſo iure notatur infamia,
actione cauſæ, ſiue pacti, cui contrauenit, priua-
tur; etiam vbi de ſola manutentione poſſeſſionis
agitur *Natt. conſ. 373. num. 37. & ſeqq. Greg. xv. de-
ciſ. 64.* Parte opponente, alias proceſſus te-
net, *Crau. conſ. 199. ſub numer. 15. verſ. 3. reſpondeo
Greg. xv. dec. 64. n. xj.* & non alia, orta ex alio cō-
tractu, ſuper quo non deliquit, *Roman. ſing. 499.
l. ſi quis maior ibi ex pactione vel tranſactione illa C. de
tranſact.* ſoluit pœnam, quæ pactis probatur in-
ſerta accepta reſtituit, rerum proprietate caret, &
fructibus perceptis, ac omni emolumento, quæ
ex

Digitized by Google

ex pactione illa vel tranſactione fuerit conſecu-
tus; quæ omnia mox deputantur, ei, qui inteme-
rata pacti iura ſeruauerit, *per l. ſi quis maior C. de*
tranſact. quæ loquitur in tranſactione, & habet
locum in omni pacto & contractu iurato, *c. par-*
uuli & ibi gloſſ. in verb. cauſa 22. quæſt. 5. Iaſ. in d. l.
ſi quis maior n. xj. & ſeqq. et num. 24. & ibidem DD.
Rom. ſing. 499. Tuſcu Rot. diuerſ. deciſ. 97. num. 8. et
ſeqq. part. 2. Rot. Farin. dec. 710. part. 1. Idem iuris
eſt in reo in his pœnis, quæ ei poſſunt aptari, *gloſſ.*
in d. l. ſi quis maior in verb. conſecutus et ibi Bart. nu. 12
Fundatur ſuper iuramento, *d. l. ſi quis maior ibi eas*
autem inuocato Dei omnipotentis nomine eo auctore ſo-
lidauerint Rot. diuerſ. dec. 583. n. 1. part. 1. Præſuppo-
nit dolum, quo ceſſante ceſſat eius diſpoſitio, *Ale.*
in l. fin. n. 6. ff. qui ſatiſd. cog. etc. Rot. diuerſ. deciſ. 583
num. 3. & ſeqq. plures cumulans Rot. diuerſ. 277. nu. 6
& deciſ. 279. n. 9. part. 2. Probatur dolus, ſi pro-
batur contrauentio contra pacta expreſſa, *l. non*
poteſt dolo carere ff. de reg. iur. l. ait prætor ff. quæ in
29 *fraudem credit.* Excipe 1. † quia is qui non ſoluit
in termino, non præſumitur periurus, niſi 1. in-
quiratur an voluntarie non ſoluerit, an neceſſi-
tate coactus, quia neceſſitas excuſat à periurio,
c. querelam & ibi Bald. n. 1. & 2. hoc tit. tamen non
vitiat ſtipulationem, quin condemnatur ad ſol-
uendum: *l. continuus §. illud ff. de verb. oblig.* Secun-
do paupertas excuſat à periurio, *l. ſi procuratorem*
§. ſi ignorantes ff. mand. 3. Poteſt pars pœnam ſibi
debitam ex periurio remittere, quia concernit
eius fauorem, *arg. c. 1. hoc tit. Socin. ſen. in l. 1. n. 113.*
ff. ſolut. matr. Rot. diuerſ. dec. 19. in fine part. 1. con-
tinet pœnam legalem ex ea parte, quod contra-
ueniens cadit à commodo contractus, quam ec-
cleſia licite poteſt exigere, pœna vero conuen-
tionalis, quæ pactis probatur inſerta, ratione ap-
probationis, dicitur legalis, & difficultas eſt an
eccleſia hanc poſſit exigere, quia legalis eſt ex la-
to vocabulo; *late Rot. diuerſ. dec. 279. part. 2. d. l. ſi*
quis maior ibi reſtituta pœna quæ pactis probatur inſer-
ta l. ade C. locat. c. dilecti filij & ibi glo. in verb. per pœ-
nam et Can. de arbit. c. ſuam et ibi glo. & Can. de pan.
Capr. concl. 70. non admittit purgationem more
de iure ciuili, aut de æquitate canonica, etiamſi is,
qui incidit in pœnas d. l. ſi quis maior, offerat ſe
paratum realiter ſatisfacere de omni, & toto eo
in quo tenetur vigore contractus iurati, *Iaſ. conſ. 9*
30 *num. xj. & ſeqq. vol. 1.* Hiſce pœnis addit † ius ca-
nonicum inhabilitatem ſiue incapacitatem ad a-
lia beneficia obtinenda, *arg. c. teſtimonium de teſtib.*
Mohed. deciſ. 2. circa finem de ſimon. Freder. conſ. 48.
quia collatio facta crimino ſo, ad eius inſtantiam
eſt ſubreptitia, & ſubreptio in gratioſis vitiat ipſo
iure, *Put. dec. 406. lib. 2. Fel. in c. 2. n. 5. verſ. limita*
etiam omnia prædicta de reſcript. Fel. in c. inquiſitionis
n. 8. de accuſ. & vtrobique Can. Secus ſi Papa con-
ferт motu proprio, *Caputaq. dec. 135. part. 1. Clem. ſi*
Romanus & ibi Can. de præb. Rot. dec. 6. & 7. de præb.
innou. Remotionem à beneficio obtento, & de-
poſitionem ab ordine, non ipſo iure ſed per ſen-
tentiam, *c. tua nos & Pan. in c. querelam in 2. not. hoc*
tit. c. cum non ab homine de iud. Dec. in c. 2. num. 5. &
ſeqq. de reſcript. Staphyl. de litt. grat. tit. de var. mod.
vac. §. conſiderandi modo eſſent num. 6. & ſeqq. Garc.
de benef. part. xj. cap. 10. §. 2. n. 266. & ſeqq. quia
infamia & periurium non priuat aliquem ipſo fa-
cto, beneficiis, dignitatibus, & honoribus ob-
tentis, de quo dubitat Pan. in d. c. querelam nu. 3.
& ſeqq. pro quo videtur *text. in l. quoties C. de dign.*
lib. 12. & ibi gl. in verb priuatos Barto. & DD. Achil.
deciſ. 1. hoc tit. Fel. in c. querelam n. 1. hoc tit. Dec. in 2.
de reſcript. n. 10. & ſeqq. Signatura tamen non dat 31
pro periurio priuationem beneficiorum, niſi per-
iurium ſit iudiciale, *Staphyl. de litt. grat. tit. de var.*
vacat. mod. §. conſiderandi num. 8. in fine, hinc con-
ſtituens procuratorem ad caſſandum regreſſum,
& poſtea eum reuocans efficitur periurus, ſed nõ
priuatur ſuo regreſſu, *Achill. deciſ. 7. de renunciat.*
iuribus ſupra allegatis Fel. in c. ex parte 1. poſt numer. 4.
verſ. idem Nic. miles in repert. de reſcript. facit l. ſi ita
ſtipulatus fuero hanc ſummam 120. de verb. oblig. Caſ-
ſad. deciſ. 4. de priuil.

Limita primo † quia contraueniens iuramẽ- 32
to aſſertorio non incurrit prædictas pœnas; *l. 1. &*
l. 2. iuncta l. fin. ff. de crimine ſtell. gloſſ. pen. mag. in l. lu-
cius de his qui not. infam. Archid. in c. auctoritatem nu.
15. quæſt. 6. Pan. in d. c. querelam ſub nu. 3. ideo bis
reſignans idem beneficium, & iurans, quod in
reſignatione non interuenit fraus, non eſt periu-
rus & infamis. *Put. deciſ. 162. lib. 1. l. pen. verſ. aditus*
quoque itaque & ibi poſt gl. pen. DD. C. ſi min. ſe maior.
dix. Limita ſecundo, quia contraueniens iura-
mento promiſſorio de futuro, non incurrit di-
ctas pœnas, niſi & contra pactionem & contra
ſacramentum veniat: alioqui ſi iurat quod hodie
comedet carnes, & contrauenit, non ita. *gl. pen.*
mag. in d. l. lucius. Omnis autem periurus † indi- 33
ſtincte repellitur à teſtimonio; *c. teſtimonium de*

teſt. gl. pen. in d. l. lucius in fine. etiam poſt peractam pœnitentiam, *c. teſtimonium de teſtib. Franc. Marc. quaeſt. 706. num. 4. part. 1. c. quicunque 16. quaeſt. 1. & ibi gl. in verb. teſtimonium & Can.* Et à iuramento honoris: quia amittit beneficia omnium legum, canonum, & ſtatutorum, quibus cauetur quod credi debeat iuramento alicuius & non à iuramento oneris, vt eſt iuramentum fidelitatis, calumniæ &c. *Bald. in d. l. lucius num. 7. c. paruuli & ibi gl. fin. 22. quaeſt. 5. late Iaſ. in l. ſi duo §. ſi quis iurauerit num. 1. & 2. ff. de iureiur. & ibi DD.* Quæritur
34 an valeat † pactum, quo quis promittit reſarcire omne damnum, & intereſſe, quod altera pars iurauerit ſe paſſam eſſe? *Bart. in l. fin. num. 3. ff. de prator. ſtipul. ſpecul. in §. videndum nu. 7. de prob. & ibi add.* certum eſt quod ſi bene arbitrabitur, ſtabitur ſuo dicto iurato; alias reducetur ad arbitrium boni viri: *l. hæc venditio ff. de contrah. empt. & vend. Bart. in l. fin. num. 3. ff. de prætor. ſtipul. Rom. in l. 1. nu. 3. & Bald. in l. iuſiurandum la 2. ff. hoc tit. l. ſi libertus ff. de oper. libert. l. ſi in leg. ff. locat. l. in perſonam §. 1. ff. de reg. iur.* item de iure communi eſt intelligendum ſubſiſtente damno & intereſſe, & quatenus de iure veniat aliquod intereſſe ratione moræ, aut culpæ, euictionis, aut alias; *Bald. in l. ſi traditio num. 9. C. de act. empt.* quia ſine cauſa non videtur velle ſe obligare; *l. 2. §. circa ff. de except. dol. l. quero §. inter locatorem ff. locat.* & ſtante ſtatuto quod detur verto damnum paſſi, damnum debet legitime probari, & quoad declarandam quantitatem ſtatur iuramento damnum paſſi: *Dec. conſ. 83. in cauſ.* tamen ex vſu communi valet talis conuentio, ac eſt irreuocabilis, & non neceſſitatur damnum paſſus aliquid probare, quia tranſiuit in formam contractus; ſed tantum dicere quantitatem damni & intereſſe: *late Afflict. deciſ. 91. num. 10. & ſeqq. qui Bart. reprobat Rot. diuerſ. deciſ. 467. num. 2. part. 1. Alex. de Imol. in l. 17. iuſiurandum ſub nu. 1. in fine hoc tit. & ibidem Bald. & DD.* niſi reus probet contrarium eius, quod is prætendit, in cuius fauorem facta eſt huiuſmodi conuentio: *Paul. de Caſtro in l. fin. ff. de prator. ſtipul. Afflict. deciſ. 91. num. 2. part. 1.* quia hoc eſt de natura probationis, quod vna probatio recipit aliam probationem meliorem. *l. cum de indebito ff. de prob. l. 1. C. de re iud. & ibi DD.* Quinimo quando ſumma pro qua iuratur eſt conſiderabilis, nō debet iudex confirmare vel deferre tale iuramētum, niſi concurrant coniecturæ, ex quibus moueri poſſit adita credendum, quia totum hoc reducitur ad arbitrium iudicis. *Rot. d. deciſ. 467. part. 1. diuerſ. Afflict. deciſ. 91. num. 10. & ſeqq. Crau. de antiq. temp. part. 1. §. quarto limitatur nu. 27. & num. 25. & ſeqq.* Tutor, aut pupillus tutore auctore huiuſmodi conuentionem facere non poteſt, *l. iurisiurandi gratiam & ibi Bart. ff. hoc tit.* quia eſt ſpecies donationis, *l. non omni C. de adminiſt. tut.* & non tranſit in hæredem damnum paſſi. *Roman. in l. 1. in fine ff. ne quis eum qui in ius voc. eſt vi ex. & in l. qui bona §. qui damni num. 6. ff. de damn. infect.* aut contra hæredem damnum dantis aut ſpoliatoris. *Mynſing. obſer. 12. cent. 4. l. fin. C. de in litem iurando*: Abſolutio † à iuramento conceditur à Pa- 35
pa, *c. veniens hoc tit.* & ab Imperatore, *l. fin. in princ. ff. ad municip. &c.* quando ſcilicet iuramentum præſtitum eſt ſuper re ſubiecta Papæ, vel Imperatori: ſuper rebus non ſpectantibus ad eos non poſſunt abſoluere ſine cauſa rationabili, quin contraueniens peccet, quia iuramentum obligat Deo. *c. quanto & ibi gl. in verb. abſolui & Pan. num. 8. hoc tit. Zab. in Clem. Romani §. porro num. 18. eod. Innoc. in c. cum inter P. in fine de renunciat. Pan. in c. conſtitutus num. 8. in fin. de reſcript.* Multiplex eſt abſolutio, à pœna periurij, & infamia, ita quod ob periurium non repellatur à teſtimonio, vel ab alio actu publico, & Papa & Imperator hanc poſſunt concedere ſine cauſa. *Zab. in d. §. porro num. 18.* Imperator quoque ſiue eius conſiſtorium quando aliquis Princeps ſeu ſtatus Imperij ſubijcitur banno Imperiali ſubditis relaxat iuramentum fidelitatis quo illi Principi ſeu ſtatui antea fuerant obſtricti. *Mynſ. d. obſ. 99. cent. 3.* Abſolutio ad effectum agendi & detegendi fraudem contractus iurati, conceditur à ſummo pontifice, eius ſignatura gratiæ, & iuſtitiæ, ab epiſcopis, eorumque vicarijs, iuxta caſuum diuerſitatem, *Pan. in d. c. quanto num. 8.* ab Imperatore, & eius camera imperiali, *And. Gaill. obſ. 22. & ſeqq. & 25. lib. 1. Guid. Pap. quaeſt. 194. Mynſ. obſ. 99. cent. 3.* præmiſſa ſummaria cauſæ cognitione, ac parte vocata. *And. Gaill. obſ. 22. 23. & ſeq. libr. 1. Mynſ. obſ. 99. cent. 3.* Abſolutio à iuramento ad effectum contraueniendi contractui, & vt tota obligatio tollatur non conceditur niſi parte vocata, & cum plena cauſæ cognitione, *Felin. in c. 1. nu. 24. hoc tit. Pan. num. 10. & Can. Old. d. conſ. 120. in princ. Berouſ. d. conſ. 50. num. 76.* ex cauſa rationabili doli, fraudis, *Salic. in d. auth. ſacramenta puberum*

berum

berum num. 25. euidentis iniquitatis, enormis læſionis, *d.c. veniens & ibi gl. fin. Iaſ. in d. authent. ſacramenta puberum numer.* 42. *& ſeqq. late Pan. in c. cum contingat ſub nu.* 21. *verſ. ego autem ad totalem materiam euacuandam &c. vbi ponit xj. caſus hoc tit.* Poſtquam quis incidit in periurium, quia non ſatiſfecit in termino, prout iurauit, non auditur petens abſolutionem ad effectum agendi, vel contrauenendi contractui, ſed compellitur ſatisfacere, quia fruſtra legis auxilium inuocat, &c. *c. quia fruſtra de vſur. Pan. in c.* 1. *ſub numer.* 10. *verſ. & ſubijcit ibi notabile dictum hoc tit.* Quando iuramentum concernit Deum, tunc Papa illud interpretari, & diſtinguere poteſt, & ex cauſa poteſt abſoluere, *c. quanto & Zab. in d. Clem. Romani*
36 *§. porro num.* 18. *in fine hoc tit.* Certis † caſibus non eſt neceſſaria abſolutio, in quibus non oportet iuramentum obſeruare, aut poteſt ſperni: Primo, ratione impoſſibilitatis, vel turpitudinis, quia vergit in diſpendium æternæ ſalutis iurantis, *c.* 1. *hoc tit. in* 6. *cap. non eſt obligatorium de reg. iur. in* 6. Secundo, ex defectu cauſæ vel conditionis tacitæ. *Iurib. ſupra alleg. l. quaero §. inter locatorem ff. loc.* Tertio, propter nouum caſum, contingentem culpa aduerſarij, *c. quemadmodum hoc tit.* Quarto, ratione erroris vel ignorantiæ iuris ſui, *l. cum aquiliana ff. de tranſact.* Quinto, quando lex aut canon expreſſe prohibet iuramentum, *l. ſi quis inquilinos §. fin. ff. de leg.* 1. Sexto, ratione iuris ſuperioris, *d. c. venientes hoc tit.* Septimo, ratione contractus ſimulati, tutius tamen eſt, quod petatur abſolutio à ſuperiore, *l. emptione & ibi gloſſ. & DD. C. plus valere quod agitur &c.* Octauo, quando contrauenit auctoritate ſtatuti, legis, vel ſuperioris, *l. qui iurato ff. qui ſatiſd. cog. l. adigere in fine ff. de iurepat.* & clarum eſt, eſſe locum legi & ſtatuto, ſecus ſi oporteret illud probare, quo caſu neceſſaria eſt abſolutio, *c. venerabilem & ibi gloſſ. in verbo venire Innoc. & Can. de elect. Gab. conſ.* 9. *vol.* 2. *Greg. xv. deciſ.* 64. *& ſeqq. & num.* 14. Nono, quando ab eodem duo præſtantur iuramenta contraria, prius eſt ſeruandum, *c.* 2. *& ibi gloſſ. in verbo poſſe conſtringi c. veniens & ibi late Pan. nu.* 6. *& ſeqq. hoc tit.* Sed iuramentum præcedens non inualidat actum ſequentem, qualiſcunque ſit, tam in temporalibus, quam ſpiritualibus. licet inter ea diſtinguet Rot. *deciſ.* 8. *de procur. in antiq. & add. ad Capell. Tholoſ. quæſt.* 261. *Pan in c. dilecto num.* 17. *& ſeqq. de præb. etc. & ibi Can. communiter gloſſ. in c. fin. in verb. reuocatum de procur. in* 6. *Creſc. deciſ.* 3. *hoc tit.* Decimo ratione enormiſſimæ læſionis quia tunc iuramentum non habet comites requiſitos, veritatem, iudicium, & iuſtitiam, *late Mynſ. obſ.* 59. *&* 60. *cent.* 5. *plures cumulans.*

De exceptionibus.

Titulus XXV.

SVMMARIA.

1 *Exceptionem & qualitatem & neceſſarias circumſtantias ad ipſam exceptionem reus probare tenetur.*
2 *Exceptionum aliæ ſunt dilatoriæ, aliæ peremptoriæ, aliæ quaſi peremptoriæ, aliæ præiudiciales.*
3 *Replicationes quoque quædam ſunt præiudiciales.*
4 *Dilatoriarum aliæ ſunt declinatoriæ, aliæ actionem & cauſam reſpiciunt.*
5 *Declinatoriæ tangentes perſonam iudicis ante omnem dilatoriam exceptionem ſunt proponendæ.*
6 *Dilatoriæ aliæ ante litis ingreſſum proponi & probari debent.*
7 *Dilatoria ſolutionis ante litem conteſtatam proponi debet, ſed probanda eſt poſtquam actor probauerit intentionem ſuam.*
8 *Reo poteſt iudex ſtatuere terminum ad proponendum omnes ſuas exceptiones dilatorias, ſed non ad proponendum omnes ſuas exceptiones peremptorias.*
9 *Peremptoriarum quædam ſunt litis finitæ quædam ſimpliciter peremptoriæ.*
10 *Peremptoriæ litis finitæ quænam ſint & quando impediant litis conteſtationem.*
11 *Peremptoriæ ſimpliciter quæ ſint & quando proponi & probari debeant.*
12 *Exceptionibus pluribus etiam contrarijs nullus vti prohibetur.*
13 *Exceptio non requirit cauſam.*
14 *Exceptione non veriſimili propoſita quale ſit officium iudicis.*
15 *Excipiens fatetur factum contentum in exceptione, ſed non fatetur intentionem actoris.*
16 *Imo ex rei exceptione non declaratur dubia probatio actoris ad ipſius commodum.*

17 *Limita primo, quia ſuper facto puro exceptionis actor ſe poteſt fundare.*

18 *Limita ſecundo, quando reus pure fatetur intentionem actoris & poſtea excipit.*

19 *Dilatorijs ſuper exceptionibus pronunciatur tacite vel expreſſe.*

20 *Peremptorijs ſuper exceptionibus pronunciatur quando per eas impeditur negocium principale vt ſunt præiudiciales.*

21 *Excommunicationis maioris exceptio ad effectum repellendi eſt anomala & poteſt proponi dilatorie in quacunque parte iudicij contra actorem eiuſque procuratorem.*

22 *Ac in cauſa appellationis ſi actor pro ſe reportauit ſententiam.*

23 *A ſciente omiſſa poteſt opponi poſt ſententiam.*

24 *In ea debet exprimi ſpecies excommunicationis, nomen excommunicatoris, aut Canon nomine proprio & probari intra octo dierum ſpatium.*

25 *Ea probata actor in ſequentibus repellitur, ijs quæ præceſſerunt in ſuo robore duraturis.*

26 *Excommunicationis maioris exceptio in vim peremptoria propoſita anomala non eſt.*

27 *Exceptio non poteſt opponi ab eo qui poteſt eadem exceptione repelli.*

FVNDATA intentione actoris reus probat exceptionem dilatoriam oppoſitam ante litis conteſtationem, aut opponit & probat exceptio-
1 nem peremptoriam, quia in exceptionibus † reus cenſetur actor, *l. 1. ff. hoc tit. l. in exceptionibus ff. de prob.* & tenetur probare ſuam exceptionem, & qualitatem, & neceſſarias circumſtantias ad ipſam exceptionem, *Franc. in c. 1. in 1. not. de præſcript. in 6. & ibi Can. per illum textum l. quinquaginta ff. de prob. Rot. diuerſ. dec. 190. num. 2. part. 2. & 628. n. 2. part. 1. Greg. xv. dec. 178. & dec. 279. num. 2. & vtrobique annot.* ideo ſubijcitur titulus de exceptioni-
2 bus, quarum aliæ ſunt † dilatoriæ, aliæ peremptoriæ, *§. appellantur Inſtit. hoc tit. & ibi gl. mag. vbi vide,* aliæ quaſi peremptoriæ, vt ſunt exceptiones quæ contra perſonas teſtium opponuntur, *c. 1. hoc tit. c. ex parte ff. de teſtib. Pan. in c. finem litibus n. xj. de dol. & cont. dictum eſt ſupra de teſt. & atteſt.* aliæ præiudiciales, quæ actioni intentatæ præiudicium afferunt, & in quibus reus prius admittitur ad probanda ea, quæ obiecit, quam actor ad fundandam ſuam intentionem: *l. præſes C. ad l. flau. de plag. Bald. in l. peremptorias n. 31. C. ſententiam reſcindi non poſſe. Iaſ. in §. præiudiciales num. 17. Inſtit. de action. dictum eſt ſupra de ord. cognit.* replicationes † quoq; 3
quædam præiudiciales ſunt, in quibus replicans prius auditur & admittitur ad probandum, quam reus excipiens: *l. quoniam Alexandrum C. de adult. Iaſ. in §. præiudiciales n. 17. Inſt. de action.* regulariter vbi replicatio elidit exceptionem debet, 1. probari, quia ea probata manet exceptio inefficax, *Pan. in c. dilecti filij n. 5. hoc tit.* Rurſus dilatoriarum
aliæ † ſunt declinatoriæ, quarum aliquæ perſo- 4
nam iudices reſpiciunt, & illius incompetentiam arguunt, *dictum eſt ſupra de for. compet. & ibi Felin. in rubric.* vel quæ de ipſo ſuſpicionem ingerunt, quo caſu ſunt eligendi arbitri ad cauſam recuſationis cognoſcendam: *c. ſuſpicionis de off. deleg. c. cum ſpeciali de appellat.* Aliæ ſpectant perſonam actoris, quæ demonſtrant illum non habere legitimam perſonam ſtandi in iudicio, *§. præterea Inſtit. & c. exceptionem hoc tit. c. 1. eod. in 6. Greg. xv. dec. 264. & ibi annot.* Aliæ deducuntur ex perſona rei conuenti, vt ſi actorem ex legitima cauſa domum reuocet, *l. 2. ff. de iud. c. fin. de foro compet. dictum eſt ſupra tit. de for. compet.* Aut proteſtando excipiat de loco non tuto, aut contagione infecto, *Rip. de peſte tit. de priuil. iud. auth. peſt. in princ. Fel. in c. accedens el 2. numer. 11 & ſeqq. & ibi Can. vt lit. non conteſt.* qualis exceptio ſemper poteſt opponi, quia habet grauamen ſucceſſiuum, *Archid. in c. bertamur 3. q. 9. Fel. inde accedens el 2. num. 15. & ibi Can. Mynſing. obſ. 74. cent. 2.* Aliæ actionem & cauſam reſpiciunt, vt cum excipitur de ineptitudine libelli, aut litis pendentia, aut quod diuidatur continentia cauſæ, *Iaſ. in l. nulli n. 1. & ſeqq. C. de iud.* vel cum nondum diem ſolutionis veniſſe prætenditur, *§. perpetua verſ. temporales & §. præterea Inſtit. & ibi gloſſ. d. c. exceptionem & ibi glo. in verb. in dilatoriis hoc tit. & ibi Can. l. exceptione & ibi gl. fin. C. de prob.* & exceptio tua non intereſt, quæ repellit ab agendo & excipiendo, *l. 1. ff. de appel. recip. vel non l. ille à quo §. 1. ff. ad Treb. l. ex conuentione & ibi Dec. in princ. C. de pact. Greg. xv. dec. 396. numer. 3.* Declinatorias
tangentes † perſonam iudicis, non modo ante 5
litem conteſtatam, verum etiam ante omnem dilatoriam exceptionem reum oportet opponere & probare; alioquin ſi aliam 1. propoſuerit, in iuriſdictionem iudicis conſenſiſſe videtur, *c. quoniam contra & ibi gl. in verb. recuſationes & verb. exceptiones de prob. c. exceptionem & ibi gloſſ. in verb. in dilatoriis hoc tit. c. inter monaſterium de reiud. & ibi*

gloſſ.

Digitized by Google

gloſſ. in verb. ſubeundo iudicium l. fin. C. de except. &
præſcript. & ibi gloſſ. Mynſ. obſ. 27. cent. 4. vbi ponit v-
nam limit. quando ſcit iudicem eſſe incompeten-
tem, alias ſi ignorat, quandocunque poteſt oppo-
nere: gloſſ. 1. in d. l. fin. C. de except. toto tit. C ſi à non
compet. aud. iud. eſſe dicatur, non cenſetur quis con-
ſenſiſſe in iudicem, per petitionem copiæ libelli,
aut productorum, l. non videtur la 2. & ibi Bald. ff. de
iud. ſatisdationem iudicio ſiſti, Auth. offeratur C. de
litis conteſt. exactionem cautionis de refundendis
expenſis, Capel. Tholoſ. dec. 181. & ibi addit. plures cu-
mulat. Aut quamlibet exceptionem, per quam ip-
ſo iure negatur iuriſdictio, Bald. in l. non videtur l.
2. in 2. lect. ff. de iud. Fel. in c. inter monaſterium nu. 6.
de re iud. Anch. in c. ſi clericus ſub nu. 3. de for. compet.
6 & ibidem But. nu. 5. Aliæ dilatoriæ † ante ingreſ-
ſum litis proponi & probari debent, l. ita demum
C. de procurat. gloſſ. in c. in noſtra ſuper verb. exceptio
eod. c. cum cauſam de appell. Fel. in d. c. exceptionem n.
7. & ſeqq. & poſt litem conteſtatam proponi non
poſſunt, Fel. in d. c. exceptionem n. xi. & num. ſeqq. vbi
7 ponit 15. fall. Dilatoria ſolutionis † ante litem cō-
teſtatam proponi debet, ſed probanda eſt poſt-
quam actor probauerit intentionem ſuam, l. ex-
ceptionem C. de prob. l. ſi quidem C. de except. c. ſi quis
epiſcoporum §. exceptionem 3. q. 6. In iudicijs in qui-
bus proceditur ſine litis conteſtatione, vnus ex
terminis ſubſtantialibus bene ſeruatus excludit
dilatorias exceptiones, Fel in d. c. exceptionem n. 10.
plures cumulans hoc tit. Caſ. deciſ. 7. n. 8. & xi. de fide-
8 iuſſ. Poteſt iudex † reo ſtatuere terminum ad pro-
ponendum omnes ſuas exceptiones dilatorias, &
poſt terminū reum nullatenus audiet, niſi in tri-
bus caſibus: Si fuerit proteſtatus, c. ad diſſoluendum
de deſponſ. impub. Pan. in c. ex conqueſtione n. 6. de reſt.
ſpol. Aut aliqua de nouo ſibi competens exorta
fuerit, vel ſi iuret poſtmodum ad ſuam notitiam
peruenisſe, c. paſtoralis hoc tit. c. ſi quis epiſcoporum
§. exceptio & ibi gl. mag. 3. q. 6. quia in dubio ter-
minus præfixus ad proponendum dilatorias, in-
telligitur peremptorius licet non exprimatur, gl.
in clem. 1. in verb. peremptorio & ibi Pan. in fine hoc tit.
Ad proponendum omnes exceptiones perem-
ptorias nō poteſt terminus præfigi ſine iuſta cau-
ſa, & cauſæ cognitione, Pan. in d. c. paſtoralis nu. 9.
& ibi Fel. n. 5. & ſeqq. & Can. quia maius præiudi-
cium vertitur in omiſſione peremptoriarū quam
dilatoriarum. Illud notandum quod pœna ap-
poſita agenti, vel accuſanti non venit imponen-
da ei, qui excipiendo contradicit, l. qui cum natu §.
is demum iuncta l. in ſeruitutem ff. de oper. libert. Per-
emptoriarum † quædam ſunt litis finitæ quædam 9
ſimpliciter peremptoriæ. Peremptoriæ litis fini-
tæ ſunt, quæ poſſunt † opponi, & in vim decli- 10
natoriæ ſiue dilatoriæ ad impediendum litis in-
greſſum, dicendo, tu non potes agere, quia non
habes actionem: ac etiam poſſunt opponi in vim
peremptoriæ ad iuſtitiam cauſæ, dicendo, tu non
foues iuſtam cauſam, qualis eſt exceptio de re iu-
dicata: tranſacta: finita: c. 1. de litis conteſt. in 6. & ibi
gl. mag. in verb. finita & Franc. n. 5. & Can. iuriſiu-
randi; non ſolum quando iuramentum eſt iudi-
ciale, ſed etiam quando eſt extraiudiciale ſeu pre-
ſtitum coram ſuperiore, non in forma iudicij, cap.
ſuper hoc & ibi gl. fin. in fine & But. nu. 34. de renun-
ciat. Alex. in l. 1. ff. de iureiur. præſcriptionis: Franc.
in d. c. 1. num. 7. de lit. cont. in 6. cont. gl. Idem iuris
eſt in omnibus alijs peremptorijs exceptionibus,
per quas concluditur actori actionem non com-
petere, vt non implementi contractus, l. Iulianus
§. offerri ff. de act. empt. Rot. diuerſ. dec. 236. part. 2.
Crau. conſ. 151. num. 10. & ſeq. Gail. obſ. 17. in princ.
lib. 2. Greg. xv. dec. 561. & ibi annot. limitat 2. mod. &
deciſ. 541. & ibi annot. quæ impedit exercitium a-
ctionis, non tollit actionem, & ſufficit quod im-
plementum ſuperueniat pendente iudicio: Rot.
diuerſ. dec. 277. part. 2. Put. deciſ. 136. libr. 2. l. ſi rem
alienam §. fin. ff. de pignor. act. & ibi gloſſ. fin. Bald. &
DD. in d. l. non poteſt ff. de iud. reſtitutionis accepto-
rum oppoſitæ agenti ad reſciſſionem contractus,
l. ſi diuerſa C. de tranſact. Rot. diuerſ. deciſ. 1x1. part. 1.
ſolutionis: acceptilationis: l. cum querebatur & ibi
Bart. num. 3. ff. iud. ſol. l. ſi pupilli §. videamus ff. de ne-
got. geſt. l. ſi poſtea in princ. & Iaſ. in l. ait prætor 2. nu.
15. & num. ſeqq. ff. de iureiur. & ibi DD. Bald. in l. e-
leganter §. ſi quis poſt princ. & numer. 15. & ſeqq. ff. de
cond. indeb. idem in l. poſtquam num. 7. C. de pact. pul-
chre Franc. in cap. 1. de litis conteſt. in 6. numer. 18. qui
ponit regulam, quod peremptoria non debet opponi ante
litis conteſt. & ſi opponatur eam non retardat quam li-
mitat 43. modis Fel. in c. exceptionem nu. 34. & ſeqq.
& num. 37. & ſeqq. ponit aliquas exceptiones de quibus
dubitatur an retardant litis ingreſſum hoc ti. exceptio
rei non libere traditæ: l. ex his prædijs C. de euict. Ale.
conſ. 65. num. 4. & 5. vol. 5. Greg. xv. deciſ. 295. & ibi
late annot. quæ ceſſat vbi nullum verſatur dam-
num, aut intereſſe emptoris, Bald. poſt gloſſ. in l. ſi
pater in verb. liberentur C. de collat. Sal. in l. 2. num. 3.

*C.de ſent. quæ ſint art.quant.prof. Rot. Far.deciſ.*350. *num.* 3.*part.* 2. *Card. Seraph. deciſ.*1243.*num.*5. vel ſi venditor diues in ſe litem ſuſcipiat, *Afflict. deciſ.* 171. aut ſatiſdet, *Bald. in l. ex iis prædiis C.de euict. Alex. d. conſ.* 65. *numer.* 4. *& ſeq. vol.* 5. aut reus pretium retineat, *Bald.in l. ex iis prædiis Card. Seraph.d. deciſ.*1243.*ſub num.* 2. Impediunt autem litis conteſtationem, quando poſſunt probari incontinenti, alias ſi requirunt maiorem indaginem reſeruantur poſt litem conteſtatam, *Bartol.in l.cum querebatur numer.*3.*& in l.ille à quo* §.1.*ff.ad Trebell. Iaſ. in d.l. ait prætor* 2.*num.*23. *& ſeqq.* quia quando opponuntur in vim dilatoriæ, non fit remiſſio ad partes pro teſtibus vel alijs probationibus, ſicut non fit ſuper alijs dilatorijs, ſecus tamen eſt ſi opponuntur in vim peremptoriæ, & ita eſt de Stylo Curiæ, *Ioan. And. in c. exceptionis in gloſſ. ſuper verb. veniens de litis conteſt. quod ipſe legit. ſub tit. de iud. in* 6 Imo ſi oppoſitæ fuerint ante litem conteſtatam, licet ſuper eis examinati fuerint teſtes, nec plene fuerit probatæ, nihilominus poſt litem conteſtatam iterum poterunt opponi in vim peremptoriæ, teſteſque rurſus examinari, & publicari, *Bart. in extrauag. ad reprimendum in verb. ſummarie n.* 24 25. *Mynſing. obſ.*24. *cent.* 4. Simpliciter peremptoriæ

11 † ſunt cæteræ, quæ litis conteſtationem minime impediunt, *c.* 1. *& ibi Franc. num.*18. *ponit regulam cum limit. de litis conteſt. in* 6. *& Can.* & regulariter reo ſi intentionem actoris probatione deficere confidit, nulla defenſio neceſſaria eſt, *l. ſi quidem C. hoc tit.* quia etiam in ſpiritualibus, & beneficialibus reus & poſſeſſor, licet de eius iure non conſtet, poteſt actorem per obiectus excludere: *c. cum ad noſtras de conceſſ. preb. c. olim in fine de reſcript. Rot. dec.* 4. *de re iud. in nou. & deciſ.* 6. *eod. in antiq. Ioan. And. in c. mandatum numer.*41. *& ſeq. de reſcript.* ſi de intentione actoris confitetur, & exceptione ſe munitum aſſeuerat, de hactantum agi conuenit, *d. l. ſi quidem* 2. *reſp. cap. preterea de tranſact. l.* 1. *l. exceptionem C. de prob. Pan. in c. cum venerabilis ſub num.* 26. *verſ.* 4. *opinionem poſuit & c. hoc tit.* eſt enim ſeparata confeſſio ab exceptione, ſi vero de intentione actoris dubitat, tunc peremptoriæ, ſi quas habeat, ab eo conditionaliter, *c. ex tenore de teſtib. Bart. in l. non vtique ff. hoc tit. Pan. in d. c. cum venerabilis ſub num.* 26. *poſt gloſſ. in verb. confeſſus*, ſunt proponendæ quandocunque antequam feratur ſententia, ſiue ſit concluſum in cauſa, probari autem debent poſtquam actor monſtrauit intentionem ſuam *c. finem litibus de dol. & contum. d. l. ſiquidem in* 3. *reſp. l. peremptorias C. ſententiam reſcind. non poſſe c. exceptionem & ibi poſt glo. in verb. in dilat. Can. hoc tit. l. exceptionem & ibi poſt gloſ. in verb. in dilatoriis Can. hoc tit. l. exceptionem & ibi glo. C. de prob.* plene, non præſumptiue, aut ſemiplene, *Rot. diuerſ dec.* 628. *num.*3. *& ſeqq. part.*1. *Bart. in l. admonendi num.* 15. *& ſeq. & numer.*50. *& ſeq. de iureiur. etc. l. ob carmen & ibi gloſſ. in verb. impari numero ff. de teſt. & DD. c. in noſtra & ibi gloſſ. & Pan. num.* 3. *et ſeqq. de teſt.* ante publicationem atteſtationum, niſi poſtea poſſet probari per inſtrumenta, vel confeſſionem aduerſarij, *d. l. peremptorias & ibi gloſſ. in verb. feratur glo. in d. l. exceptionem ante fin. gloſſ. pen. & fin. in d. l. ſiquidem & ibi DD.* Excipe ab iſta regula certos caſus, in quibus peremptoriæ opponi poſſunt etiam poſt ſententiam 1. ſi opponantur à minore beneficio reſtitutionis in integrum, *d. l. peremptorias*, ſecundo à milite, *l.*1. *C. de iur. & fact. ignor.* tertio in exceptionibus *SC. Macedoniani & SC. Velleiani, l. tamen ſi ff. ad Maced.* vt latius dicetur, *in titul. de ſent. & re iud.*

Nullus pluribus † vti exceptionibus prohibe- 12
tur etiam contrarijs ſiue vno & eodem inſtanti ſiue diuerſis temporibus proponat, *c. nullus & ibi gloſſ.* 1. *Dyn. num.* 8. *qui pulchre diſtinguit & Can. de reg. iur. in* 6. *Gabriel. tit. de act. concl.* 1. *num.* 9. *& plur. ſeqq. plures citans.* fallit in exceptione cuius contrarium reus obtinuit canonizari, quia tunc non poteſt contrarium in iudicium deducere etiam contra aliam perſonam, *Roman. cent.* 347. *n.* 9. *per c. cum olim. de cenſib. l. Papinianus* §. *meminiſſe ff. de inoff. teſtam. Gregor. xv. deciſ.*556. *num.*7. *&* 8. *& ibi annot.* Actor debet concludere cauſam ſuæ actionis, *l.* 1. *ff. de edend. l. edita C. eod. Butr. in c. dilecti de iud. numer.*10. *dictum eſt ſupra tit. de libell. oblat.*
exceptio regulariter † non exigit cauſam, quia 13
ſola nuda voluntas ſufficit ad dandam exceptionem fauore liberationum; *l. tale pactum ff. de pact. l. cum de indebito & ibi poſt gloſſ. pen. DD. ff. de prob. Bald. in l.* 1. *num.* 13. *ff. de interrog. action. & ibi DD. Can. in c. ſi cautio de fid. Inſtrum.* quod ſi exceptio
non veriſimilis † proponatur; licet reus ad peti- 14
tionem actoris non cogatur exprimere cauſam neç iudex poſſit huiuſmodi exceptionem repellere, quia veritas poſtea reſeruatur in probationibus faciendis circa merita, poteſt tamen iudex ex officio (ſi voluerit, quia ad id nō neceſſitatur) compellere reum ad cauſæ expreſſionem, per

quam

quam exceptio iuſtificetur: *Imol. poſt gloſſ. in verbo*
reſignationis in c. ſuper hoc num. 14. Butr. num. xj. &
Can. communiter de renunciat. vel hoc caſu, aut ſi
poſt probatam actoris intentionem, reus ad im-
pediendum vel differendum proceſſum per ex-
cogitatam malitiam, aliquam opponat perem-
ptoriam, poteſt iudex arctare reum ad promit-
tendum certam pœnam in euentum in quo ex-
ceptio non apparet vera: *c. cum dilectus de elect.* vel
ſtatuere terminum, infra quem ipſam probabit,
c. paſtoralis hoc tit. aut aggrauare excipientem du-
riore probatione, *c. quia veriſimile de præſumpt. l.*
non eſt veriſimile ff. quod met. cauſ. & c. aut ad ſoluen-
das alteri parti moderatas expenſas, ex tunc; cum
inducias receperit ad probandam exceptionem,
in iudicio faciendas, ſi forſan in probatione de-
fuerit, non expectata ſententia definitiua, con-
demnare, & ſi ſoluendo non fuerit, iuxta arbi-
trium ſuum etiam corporaliter punire, *d. c. finem*
litibus & ibi Pan. & Can. de dol. & cont. vt hoc timo-
re perterritus non facile quis in grauamen alte-
rius falſas exceptiones opponat, tum etiam quia
commutatio pœnæ pecuniariæ ad corporalem
fit non ſolum quando pœna eſt applicanda fiſco,
Innoc. in c. Odoardus de ſolut. verum etiam quando
pecunia ſoluenda eſt pœna ex parte vtriuſque,
aut cum ex parte rei eſt pœna, & ex parte actoris,
cui pecunia ſoluenda venit, eſt intereſſe, *d. c. finem*
litibus in fine & ibi Pan. num. 5. per illum text. de dol. et
cont. vel quando originem habet ex maleficio,
Ioan de anan. in d. c. finem num. 4. & ibi Can. præte-
rea iudex debet repellere exceptionem iuſtam
oppoſitam ex malitia, *Felin. in c. ex parte el. 2. nu. 1.*
15 *de off. deleg.* Excipiens † fatetur factum conten-
tum in exceptione, ſed non fatetur intentionem
actoris, quia non confitetur id, quod iure eſt ta-
cite compræhenſum, in ipſa exceptione: vnde ex-
cipiens de permutatione, fatetur permutatio-
nem interueniſſe, ſed non fatetur, quod res ſpe-
ctabat ad compermutantem, quia poteſt eſſe
quod de facto fuit permutatio, & non de iure:
ſimiliter in exceptione pacti de non petendo de-
bitum, quia per hoc non confitetur debitum,
quia poteſt eſſe quod non de iure debuit, *d. c. cum*
venerabilis & ibi gl. in verbo confeſſus hoc tit. & ibi fuſe
Pan. num. 26. nam cum proponat factum repel-
lendo actorem ab intentione ſua, non poteſt
dici, quod fateatur intentionem actoris, ne vna
& eadem confeſſio contrarios operatur effectus,
c. exceptionem & ibi gloſſ. & Can. de reg. iur. in 6. l.
non vtique ff. hoc tit. Bald. in l. exceptionem numer. 22.
contra Bart. C. de prob. & ibi DD. quin imo ex rei
exceptione non † declaratur dubia probatio i- 16
pſius actoris ad ipſius commodum, *Pan. in d. c. cum*
venerabilis in fine. vnde niſi actor plene probet in-
tentionem ſuam, reus venit abſoluendus. Limita
primo, quia † ſuper facto puro exceptionis actor 17
poteſt ſe fundare, vt ſi reus excipiendo dicat ſe
procuratorem reuocaſſe, actor ſuper illa reuoca-
tione ſe poteſt fundare: *c. ex parte Decani de reſcript.*
In rem actionem pati non compellitur, qui exci-
piendo negat ſe poſſidere, ita tamen vt ſi conuin-
catur mendacij, actor fundando ſe in exceptione
rei, ab eo ad ſe transfert poſſeſſionem per iudi-
cem, licet rem ſuam eſſe non probauerit: *l. fin. ff. de*
rei vend. ſuit l. cum de indebito ff. de prob. cum ſimilibus.
quando actor, contra quem excipitur, factum in
exceptione compræhenſum fatetur, nam in ex-
ceptione negata ſe non poteſt aliquo modo fun-
dare, etiam ſuper eo quod explicite continetur
in ipſa exceptione. *Pan. in d. c. cum venerabilis n. 27.*
in fine hoc tit. qui ita explicat Bart. in d. l. non vtiq; ff.
eod. Limita ſecundo, quando reus pure fatetur
obligationem † & intentionem actoris, & dein- 18
de excipit, *l. ſiquidem in 2. reſp. C. hoc tit. c. præterea*
de tranſact. eſt enim ſeparata confeſſio ab exce-
ptione, & niſi exceptionem reus probauerit, ve-
nit condemnandus, *l. 1. C. de prob. l. in exceptionibus*
ff. eod. Alias ſex limitationes ponit Fel. in d. c. cum
venerabilis num. 12. & 13. hoc tit. quem vide: ea-
dem obtinent in actore replicante, vt non videa-
tur fateri intentionem aduerſarij, *Felin. in d. c. cum*
venerabilis nu. 12. Super exceptionibus † dilatorijs 19
pronunciatur tacite, nam eo ipſo quod lis con-
teſtatur, tacite intelliguntur omnes dilatoriæ
reiectæ, *c. cum inter monaſterium de re iud.* vel ex-
preſſe, alias non poſſet procedi ad expeditionem
principalis negocij, *Anch. in Clem. fin. ſub 2. not. &*
ibi Can. de appell. Super † peremptorijs exceptio- 20
nibus eſt pronunciandum, quando per eas im-
peditur principale negocium; ſicut ſuper præiu-
dicialibus, *c. tuam de ord. cognit. Zab. in Clem. fin. in*
2. oppoſ. de appell. & ibi Can. c. cum dilectus de elect.
quando autem principale negocium poteſt ex-
pedire ſine exceptionibus peremptorijs, non ex-
pedit ſuper eis pronunciare, ſed ſi pronunciatur,
tenet ſententia, *cap. 1. de ord. cognit. Zab. in d. Clem.*
fin. in 2. oppoſ. & ibi Can. Greg. xv. deciſ. 280. num. 8.
ſenten-

Digitized by Google

ſententia autem ſuper peremptoria lata eſt inter-
locutoria non definitiua, *gloſſ. in d. Clem. fin. in
verbo repulſione & Can. communiter.* Excommuni-
21 cationis † maioris, ſiue latæ ab homine, ſiue à
iure. *Zab. in Clem. 1. in 2. quaſt. hoc tit.* exceptio ad
effectum repellendi, anomala eſt: nam poteſt
proponi dilatorie in quacunque parte iudicij et-
iam poſt terminum datum ad proponendum o-
mnes dilatorias, & declinatorias, & ſic in modo
opponendi ſapit naturam peremptoriarũ, *Clem. 1.
& ibi Zab. in 3. quaſt. in fin. hoc tit.* contra ipſum a-
ctorem, eiuſque procuratorem, *gl in d. Clem. 1. in
verbo dilatoria & ibi Bonifac. n. 8. 23. & ſeqq.* etiamſi
nominatim de exceptione excommunicationis
terminus dictus eſſet, quia non poteſt iudex be-
neficium iuris auferre reo, *gloſſ. pen. in d. Clem. 1. &
ibi Can.* & admiſſa differt proceſſum negocij
principalis, antequam de ea conſtet, quamdiu de
ea cognoſcitur, *Franc. in c. 1. ſub num. 3. hoc tit. in 6.*
quia de dilatoria & principali ſimul cognoſci
non debet: *c. exhibita de iud. cap. prudentiam §. ſexta
& ibi gloſſ. in verbo donec de off. deleg.* ac etiam in ſe-
cunda inſtantia & qualibet eius parte contra a-
ctorem, eiuſque procuratorem, poteſt opponi, ſi
22 actor † pro ſe reportauit ſententiam in prima in-
ſtantia, quam defendit in ſecunda, quia ſicut fuit
actor originarius in prima, ita eſt in ſecunda in-
ſtantia: *l. appellatione l. hi qui ad ciuilia & ibi not. C. de
appell.* ſi vero reportauit ſententiam contra ſe,
à qua appellauit, non poteſt ei opponi excom-
municationis exceptio; quia appellatio defenſio
eſt, quæ excommunicato permittitur, *c. cum inter
c. cum eccleſiaſtica c. ſignificauit c. dilecta & c. fin. hoc
tit. late Franc. in c. pia in princ. eod. in 6. & ibi Can.*
23 Præterea à ſciente omiſſa † poteſt opponi poſt
ſententiam, à qua non fuit appellatum, & ea pro-
bata iudicium ſiue proceſſus iure decretalium eſt
nullus, *c. exceptionem hoc tit. & ibi gloſſ. & DD.* ſed
actio ſalua remanet: *c. ad probandum de re iud.* iure
nouo ſi quis excommunicationem opponit, ſpe-
24 ciem † illius, & nomen excommunicatoris,
(quando opponitur de excommunicatione ho-
minis) & in excommunicatione canonis, ipſum
canonem, nomine proprio, vel competentibus
indicijs æqui pollentibus nomini proprio, aut
ſufficientem cauſam, ita quod tollatur incertitu-
do, *Franc. in c. 1. § ſi quis igitur ſub nu. 4. & ibi Can.
hoc tit. in 6.* exprimitur quam à die oppoſitionis
& per iudicem admiſſionis, *Put. deciſ. 150. num. 1.
lib. 1. Franc. in c. 1. §. ſi quis igitur numer. 6. poſt Hoſt.
Ioannes Andreas & alios hoc tit. in 6.* die in quo pro-
ponitur minime computato, intra octo dierum
ſpacium probare valeat apertiſſimis documen-
tis; alioquin iudex in cauſa procedit, & reum in
expenſas condemnat, quas actor ob hoc diebus
illis ſe feciſſe docuerit: ſi poſtmodum, inſtantia
durante, de eadem excommunicatione, vel alia
iterum excipiatur, & probetur; actor in ſequen-
tibus † repellitur, ijs, quæ præceſſerunt, in ſuo ro- 25
bore duraturis: vltra duas vices non opponitur,
præterquam ſi noua ex communicatio emerſe-
rit; vel euidens, & prompta probatio ſuperue-
nerit de antiqua: poſt rem iudicatam oppoſita ex-
ecutionem impedit ſed ſententia robur obtinet:
d. c. pia. Non admittitur probatio ſuper ea extra
Curiam, nec decernitur remiſſio, *Boniſ. in d. Clem.
1. num. 7. in fine hoc tit.* & poteſt ab actore peti ab-
ſolutio ad cautelam, *c. apoſtolica hoc tit. c. venerabilis
§. pen & fin. de ſent. excomm. in 6.* Non habet locum
d. c. pia. eiuſque dilatio, vbi negatur iuriſdictio,
vt ſi dicatur reſcriptum impetratum per excom-
municatum, *cap. 1. de reſcript. in 6.* aut ex commu-
nicatio opponitur iudici: *c. ad probandum de re iud.*
quia iſtis caſibus non principaliter de actoris
perſona quæritur, ſed de iudicis iuriſdictione:
gloſſ. in d. c. pia in verbo oppoſuit & ibi Franc. num. 3.
nec etiam habet locum quando excipitur de ex
communicatione teſtis: *c. decernimus de ſent. excom.
in 6. c. veniens el. 2. in fine de teſtib.* ſed iſtis caſibus
aſſignabitur dilatio congrua ponderatis circum-
ſtantijs, *gloſſ. in d. c. pia in verbo opponit & ibi Can. licet
Boniſ. in d. Clem. 1. num. 8. & 21. & ſeqq. hoc tit. videa-
tur ſentire contrarium.* Quando excommunica-
tionis † exceptio in vim peremptoriæ proponi- 26
tur anomala non eſt, *Zab. in d. Clem. 1. in 3 quaſt. in
fine hoc tit.* neque tunc obſeruanda eſt forma d. c.
pia, *gl. in d. c. pia in verbo differat & ibi Franc. n. 3. et
Can.* vt ſi opponatur ad perimendam electionem
propter excommunicationem eligentium, vel
electi, & dabitur competens dilatio ad proban-
dum, *gloſſ. in d. Clem. 1. in verbo dilatorie gloſſ. in d. c.
pia in verbo opponit & vtrobique Can.* quia hic perit
ius opponentis, exceptione non probata, & e-
contra: ac exceptio operatur ſuum effectum, et-
iam obtenta abſolutione ad cautelam, ratione
principij vitiati, *Zab. in d. Clem. 1. in 3. quaſt. et ibi
Can.* Non poteſt † exceptio opponi ab eo, qui 27
poteſt eadem exceptione repelli, vt ſi plura poſſi-
dens

Digitized by Google

dens beneficia, de eadem pluralitate aduerſus alium excipiat, *c. cum eccleſiaſtica hoc tit.* vel ſi periurium, aut excommunicationem is obijciat, qui peierauit vel eccleſiaſtica ſententia innodatus eſt, *c. dilecti filij hoc tit.* niſi pro defenſione eccleſiæ ſuæ tales exceptiones oppoſuerit, *d. c. dilecti filij Felin. in d. c. cum eccleſiaſtica.* quia criminoſus excipiens pro eccleſia, etiam non prouocatus, dicitur reus neceſſarius.

De præſcriptionibus.

Titulus XXVI.

SVMMARIA.

1 *Præſcriptio canonica requirit curſum quadraginta annorum, poſſeſſionem continuam, bonam fidem & iuſtum titulum duobus caſibus.*

2 *Præſcriptio quadraginta annorum currit contra omnes eccleſias.*

3 *Siue eccleſia præſcribat contra eccleſiã ſiue priuatus præſcribat contra eccleſiam.*

4 *In caſibus in quibus ius ciuile ſtatuit minus tempus ad præſcribendum.*

5 *In caſibus in quibus contra priuatum requiritur maius tempus quadraginta annorum puta in acquirenda ſeruitute diſcontinua in qua requiritur tempus cuius initij non extat memoria, non præſcribitur contra eccleſiam minori tempore.*

6 *Quando contra priuatum requiritur tempus duplicatum vt in ſeruitute habente cauſam diſcontinuam amittenda quæ duplicato tempore amittitur non debet contra eccleſiam tempus quadraginta annorum duplicari.*

7 *Contra eccleſiam non præſcribitur minori tempore quadraginta annorum.*

8 *Fallit in vſucapione mobilium eccleſiæ.*

9 *Fallit 2. in omnibus præſcriptionibus annalibus, ſemeſtribus vel temporalibus quibus circumſcribuntur actiones prætoriæ, pœnales, de dolo, quanto minoris redhibitoria & ſimiles.*

10 *Eccleſia in preſcribendo res laicorum vtitur eodem iure quo laici inter ſe.*

11 *Clericus in patrimonialibus cenſetur vt laicus.*

12 *Curſus quadraginta annorum omnem prorſus actionem excludit.*

Summa in Decreta'es.

13 *Poſſeßio continua requiritur quando præſcriptio inducitur ad quærendam rem ſeu ius in re.*

14 *Præſcriptio omnis certum debet habere initium, quod multis declaratur exemplis.*

15 *Præſcriptio dormit in certis caſibus.*

16 *Poſſeßio defuncti non tranſit in hæredem, tamen quoad effectum vſucapionis complendæ tranſit effectus poſſeßionis in hæredem, etiamſi non apprehendatur de nouo.*

17 *Præſcriptionis interruptio, alia eſt ciuilis, alia naturalis.*

18 *Ciuilis interruptio quibus modis fiat.*

19 *Exceptio ſpoliationis* / *Cauſa alienationis interueniens* } *præſcriptionem captam non interrumpunt.*

20 *Naturalis interruptio quibus modis fiat.*

21 *Interruptio ciuilis & naturalis diuerſo iure cenſentur.*

22 *Bona fides requiritur omni tempore in omni præſcriptione.*

23 *Actus quilibet qui aptus eſt inducere malam fidem interrumpit præſcriptionem quando agitur de re adepta præſcribenda.*

24 *In præſcriptione iuris quærendi non conſideratur mala fides.*

25 *Iuſtus titulus requiritur quando præſcribenti contrarium eſt ius commune, vel contra eum præſumptio habetur.*

26 *Præſcriptio vetita eſt iure communi ratione perſonæ aut rei.*

27 *In Præſcriptione centenaria quæ currit contra Eccleſiam Romanam, requiruntur omnia requiſita in canonica præſcriptione.*

28 *Probatur per teſtes & inſtrumenta.*

29 *In Præſcriptione tanti temporis cuius initij non extat memoria non requiritur quod poſſeßio iuſtificetur ex titulo.*

30 *Probatur per teſtes qui debent eſſe ſexaginta annorum aut quinquaginta quatuor, vel ſaltem tantæ ætatis vltra quadraginta annos quod fuerint doli capaces tunc cum cœperunt videre poßidere.*

31 *Non probatur per ſcripturas.*

32 *Replicatio eſt temporalis ſicut & actio & eodem curſu temporis tollitur.*

Exceptio perpetua eſt quæ non poteſt deduci in iudicio agendo.

Eccleſia reſtituitur aduerſus quadragenariam præſcriptionem.

Præſcriptio non opponente parte, an in ferenda ſententia ſit attendenda.

FREQVENTER ex præſcriptione obijcitur exceptio, ideo merito poſt præcedentem ſequitur hic titulus. Omiſſis traditis in Inſt. Imper. lib. 2.
1 hoc tit. in præſcriptione † canonica, quando priuatus præſcribit rem eccleſiæ, vel vna eccleſia contra aliam, requiruntur quatuor: curſus 40. annorum, c. de quarta c. ad aures hoc tit. poſſeſſio continua non interrupta, c. illud c. quia iudicante hoc tit. bona fides, c. vigilanti c. ſi diligenti c. fin. hoc tit. & iuſtus titulus duobus caſibus, quando ius commune eſt contrarium præſcribenti, vel præſumptio eſt contra ipſum, alias regulariter ſufficit ſola bona fides abſque titulo, cap. 1. hoc tit. in 6. de quibus ordine videamus, & circa curſum 40. annorum ſeruandæ ſunt infraſcriptæ regulæ. Præ-
2 ſcriptio † 40. annorum currit contra omnes eccleſias, c. ad aures hoc tit. & alia loca pia, l. omnia priuilegia C. de epiſcop. & clericis & ibi Bart. c. volumus 16. quæſt. 4. Ioan. And. in c. 2. num. 1. de in integr. reſtit. in 6. Pan. in d. c. de quarta num. 7. hoc tit. legata pia, c. fin. 16. quæſt. 4. Epiſcopi bona, c. poſſeſſiones 16. qu. 4. c. de quarta & ibi Pan. num. 5. hoc tit. bona capituli debita canonicis, Pan. in d. c. de quarta num. 5. in fine, ſola Romana eccleſia excepta, c. pen. in fine c. fin. 16. quæſt. 3. c. cum nobis hoc tit. in iuribus habentibus cauſam continuam, & rebus immobilibus, tam incorporatis, quam delatis nondum incorporatis, Pan. in c. cum nobis num. 9. & xi. hoc tit. licet Franc. in c. 2. num. 5. & Gemin. ibidem §. fin. numer. 5. in vlt. quæſt. hoc tit. in 6. reſtringant d. c. 2. ad bona quæ ab eccleſia tenentur delata & apprehenden. & in alijs bonis ſeruanda dicunt iura ciuilia notata in §.
3 res fiſci Inſtit. de vſucap. & præſcript. ſiue † eccleſia præſcribat contra eccleſiam, c. placuit §. hæc de præſcript. 56. quæſt. 3. c. poſſeſſiones 16. quæſt. 4. ſiue priuatus contra eccleſiam, c. fin. 16. qu. 4. d. c. de quarta & ibi Pan. num. 56. & Can. c. 2. hoc tit. in 6. etiam in fundo dotali ipſius eccleſiæ, Fel. in c. ad aures in princ. hoc tit. non quidem in vita ipſius Prçlati, qui male alienauit rem eccleſiæ, ſed incipit currere tempore ſui ſucceſſoris, c. poſt quingentos & ibi Archid. numer. 2. & c. ſi ſacerdotes 16. quæſt. 3. l. qui fundum §. ſi tutor & ibi Bart. ff. pro empt. glo. fin. in d. c. 1. de reſt. in integ. in 6. & ibi Franc. Bald. in l. 1. num. 1. in
4 fin. C. de bonis matern. In caſibus in † quibus ius ciuile ſtatuit minus tempus ad præſcribendum, vt in præſcriptione longi, & longiſſimi temporis, Auth. quas actiones & ibi Iaſ. in 1. notab. & num. 2. limitat 2. mod. & DD. communiter C. de ſacroſ. eccleſ.
d. c. de quarta c. illud hoc tit. In caſibus † in quibus 5
contra priuatum requiritur maius tempus quadraginta annorũ, puta in acquirenda per præſcriptionem ſeruitute diſcontinua, in qua requiritur tempus, cuius initij non extat memoria, l. ſeruitutes la 3. ff. de ſeruitut. non præſcribitur contra eccleſiam minori tempore, ne ſit deterioris conditionis, quam priuatus, quia non debet priuilegium præſcriptionis quadragenariæ introductum in fauorem eccleſię, in eius odium retorqueri: c. quod ob fauorem de reg. iur. in 6. l. quod fauore C. de legib.
vbi vero † requiritur tempus duplicatũ, vt quan- 6
do agitur de ſeruitute habente cauſam diſcontinuam amittenda, quę duplicato tempore, nempe viginti annis inter abſentes, & præſentes amittitur, l. ſi ſic ff. quemadm. ſeruit. amitt. l. fin. C. de ſeruit. & aqua, non debet contra eccleſiam tempus 40. annorum duplicari, priuilegium enim non debet excedere proprios terminos, Pan. in d. cap. de quarta num. 18. & ibidem Felin. num. 37. Altera re-
gula negatiua eſt, contra † eccleſiam non præ- 7
ſcribitur minori tempore quadraginta annorum
d. c. de quarta c. illud hoc tit. quæ fallit 1. in † vſuca- 8
pione mobiliũ eccleſiæ, quæ vſucapiuntur triennio, ſicut res priuati, Auth. quas actiones C. de ſacroſ. eccleſ. Pan. in c. 1. de reſtit. in integ. num. xi. & 15. vbi dicit hanc opinionẽ communiorem & veriorem Imol. num. 14. dummodo non ſint res mobiles directe ad diuinum cultum Deo dicatæ, quæ non ſunt in dominio eccleſiæ, §. nullus inſtit. de rer. diuiſ. §. ſed aliquanto & ibi Faber numer. 2. & Can. Inſtit. hoc tit.
Fallit 2. in omnibus † præſcriptionibus annali- 9
bus, ſemeſtribus, vel temporalibus, quibus circumſcribuntur actiones prætoriæ pœnales, l. in honorarijs ff. de act. & oblig. actio de dolo, l. fin. C. de dolo, actio quanto minoris, l. ſi prædium & ibi gloſſ. 1. C. de ædil. edict. etc. & redhibitoria, l. cum ſex ff. de ædil. edict. & ſimiles, in quibus omnibus ita præſcribitur contra eccleſiam, ſicut contra priuatum, Pan. in c. cum cauſa numer. 10. de empt. & vend. Iaſ. in d. auth. quas actiones num. 4. & ibi gloſſ. in verb. durantibus & ibidem Faber Fel. in d. c. de quarta in fi-
ne, Tertia regula eſt, eccleſia † in præſcribendo 10
res laicorum vtitur eodem iure, quo laici inter ſe, dummodo cum bona fide, c. facultates 13. quæſt. 2. & ibi gloſſ. in verb. triginta Pan. in c. ſanctorum nu. 5.

Boick in

Digitized by Google

Boick in c. illud num. 2. & ſeqq. hoc tit. & Ioan. Andr.
11 num. 4. & Can. Quarta eſt, clericus † in patrimo-
nialibus cenſetur vt laicus, c. cum dilectus & ibi Pan.
num. 5. de Iurepat. gloſſ. 1. in c. poſſeßiones 16. quaſt. 4.
12 Quinta eſt, curſus † 40. annorum omnem pror-
ſus actionem excludit, c. ad aures in fine hoc tit. &
ibi Can. ac etiam remedium c. reintegranda 3. qu. 1.
Card. Seraph. deciſ. 1360. l. ſicut & l. omnes §. quid-
quid autem C. de praſcript. 30. vel 40. annor. c. ad au-
res hoc tit. hinc infertur ſi tutus præſcriptione ſol-
uit ignoranter, poteſt ſolutum repetere; quia ſol-
uit indebitum, cum curſus 40. annorum tollat
directam, & vtilem actionem, Rot. diuerſ. dec. 242
num. 6. in fine part. 1. Pan. in c. ad aures num. 4. hoc tit.
per illum text. c. inter memoratos ibi ſit aternum domi-
nium 16. quaſt. 3. gloſſ. in fine Archid. in c. 1. in fine hoc
tit. in 6. mag. in ſumma 16. quaſt. 3. vel ſaltem erat tu-
tus exceptione perpetua gloſſ. fin. in l. fin. §. fin. ff.
rem rat. hab. & ibi Bart. et DD. communiter Fel. late
in d. c. ad aures, fauorabili, quia præſcriptio acqui-
ſita dicitur ſecundum ius, Felin. in rub. huius tituli
num. 2. Pan. in c. fin. nu. 37. & ibi Can. hoc tit. Creſc.
deciſ. 1. nu. 8. & 9. eod. Rot. diuerſ. deciſ. 364. num. 3.
part. 1. De poſſeſſione eiuſque continuatione tra-
dunt DD. Inſtit. Imper. hoc tit. quorum dicta non
13 tranſcribo: requiritur quando præſcriptio † in-
ducitur ad quærendam rem, ſiue ius in re, ſi præ-
ſcriptio inducitur ad extinguendum ius alterius,
vel quærendam defenſionem contra ius alteri
competens, non eſt neceſſe quod præſcribens
poſſideat vel quaſi, vt debitor præſcribit 40. an-
nis actioni directæ hypothecariæ, etiamſi non
poſſideat ius ipſius creditoris, l. ſequitur §. ſi viam
ff. de vſucap. etc. Salic. in l. cum notißimi §. 1. num. 3.
& 4. C. de praſcript. 30. vel 40. annor. & ibi DD. An-
gel. in l. ſicut in rem num. 9. C. eod. & ibi Bart. num. 6.
Oldrad. conſ. 254. n. 2. Franc. conſ. 111. nu. 20. Rot. di-
uerſ. deciſ. 242. n. 4. & dec. 264. n. 4. & ſeqq. & dec.
14 286. ſub num. 3. part. 1. Omnis præſcriptio † cer-
tum debet habere initium, & illud debet conſi-
derari, l. ſicut C. de praſcript. 30. vel 40. annor. verſ.
qua ergo antea Rot. diuerſ. 314. nu. 5. part. 1. præſcri-
ptio bonorum, pignoris & hypothecæ, incipit à
die adeptæ poſſeſſionis: l. ſine poſſeßione de reg. iur.
in 6. l. ſicut in rem verſ. eod. & iure & l. cum notißimi §.
ſed cum illud C. de praſcript. 30. vel 40. annor. actio-
num perſonalium, ſi puræ ſint, ab ea die, qua ſunt
productæ: ſi ſub aliqua conditione, aut die certa
vel incerta ponantur, poſt conditionis exitum,
aut præſtitutę diei certæ vel incertæ lapſum: d. l.
cum notißimi §. illud autem plus Rot. diuerſ. deciſ. 286.
part. 1. niſi talis conditio eſſet, cuius implemen-
tum in poteſtate creditoris foret, vtpote quia po-
teſtatiua, tunc enim ſi implementum per credi-
torem negligentem differatur, præſcriptio ſumit
initium etiam conditione pendente, l. 1. §. prater-
mittere verſ. fin. ff. ſi quis omiſſ. cauſ. teſt. etc. & ibi DD.
Bald. in l. cum qui C. eod. Colonus non incipit præ-
ſcribere contra dominum à tempore finitæ loca-
tionis, ſed denegatæ reſtitutionis: l. male agitur et
ibi poſt gloſſ. Angel. num. 5. & 6. C. de praſcript. 30. vel
40. annor. Rot. diuerſ. deciſ. 314. & 315. part. 1. Præ-
ſcriptio iuris agnoſcendi fideicommiſſum, & il-
lud acceptandi currit à die purificati fideicom-
miſſi: Rot. diuerſ. dec. 286. num. 3. & deciſ. 308. part.
1. l. fin. §. ſin autem auaritia C. comm. de legat. l. cum
notißimi §. illud autem plus & ibi gloſſ. in verb. contra-
ctibus C. de praſcript. 30. vel 40. annor. Actiones o-
rientes ex duobus pactis, quæ non competunt
ſucceſſiue, præſcribuntur vnico ſpacio: vt actio
perſonalis & hypothecaria, d. l. cum notißimi §. 1.
Salic. in l. vſucapio num. 3. C. de pign. Rot. diuerſ. deciſ.
242. nu. 1. part. 1. etiamſi competant duabus per-
ſonis ex duobus pactis; c. fin. de conſuet. in 6. & ibi
Can. Tiraquel. de retract. conuent. §. 2. gloſſ. 1. nu. 65.
& ſeqq. Rot diuerſ. dec. 264. numer. 2. part. 1. ſecus ſi
competant ſucceſſiue, vt querela falſi, & querela
inofficioſi: l. contra maiores C. de inoffic. teſtam. ob-
ligationes annuæ & menſtruæ, quæ oriuntur ex
contractu puro, tolluntur vnica præſcriptione,
quæ incipit à tempore quo eſt ceſſatum, nec quæ-
libet annua præſtatio requirit ſuam præſcriptio-
nem: ſecus eſt in obligationibus annuis & men-
ſtruis ortis ex contractu conditionali, ac etiam in
legatis annuis, in quibus requiruntur plures præ-
ſcriptiones; d. l. cum notißimi §. in his & ibi Bart. &
DD. l. vbi autem §. qui ſortem & ibi poſt gloſſ. DD. de
verb. oblig. Iaſ. in l. de pupillo §. ſi in pluribus num. 3. &
4. ff. de nou. oper. nunc. & ibi Alex. Mohed. deciſ. 4. hoc
tit. Mynſ. obſer. 13. cent. 3. quia cum ante euentum
conditionis, & exiſtentiam diei, non ſit nata ob-
ligatio, & actio, non poteſt tolli; l. ſi in ſingulos ff. de
ann. leg. Put. deciſ. 253. nu. 5. & 6. lib. 1. ideoque ſi
legato, poſt præcedentem diſpoſitionem puram,
certum tempus ætatis adijciatur, quo ſolutio fie-
ri debeat, quia non ſuſpenditur natiuitas actio-
nis, ſed executio differtur, idem iuris eſt in lega-
tis, quod in ſtipulationibus: l. ex his C. quand. dies

leg. eod. l. ſi cum præſinitione ff. eod. Bartol. in d. l. cum
notiſſimi §. in his etiam in fine, quãdo donatio mor-
te confirmatur, præſcriptio incipit à die confir-
mationis non retro à die traditionis: Bald. in l. fin.
num. 3. C. de vſucap. pro donat. Si Titius iurauit dare
centum Antonio, Titius non præſcribit contra
Antonium ratione iuramenti, c. ſi diligenti in fin.
hoc tit. & ibi Ioan. And. num. 5. ſed bene eius hæres
& pręſcriptio incipit à die obitus Titij: Capel. Tho-
loſ. quæſt. 221. Card. Seraph. deciſ. 718. Bart. & Ang.
in l. nam & poſtea §. ſi is qui pro temporali ff. de iureiur.
Præſcriptio 30. annorum per Dominum qui rem
feudalem pro libera poſſederit contra vaſallum
incipit à die adeptæ poſſeſſionis per Dominum,
quia præſcribit ex ſola proprietate amotionem
vtilis dominij & conſolidationem proprietatis,
Bald. in c. 1. §. ſi quis per triginta nu. 11. ſi de feud. fuer.
cont. inter D. & agn. Mynſ. obſ. 38. cent. 4. Præſcri-
ptio quoque vaſalli qui per triginta annos rem
Domini liberam pro feudo tenuit incipit currere
à die ſemel præſtiti ſeruitij, ſi poſtea triginta an-
ni ſequantur in feudis ſecularibus ſecus in re Ec-
cleſiaſtica & Rerumpublicarum bonis quia tunc
40. anni requiruntur, Iſern. in d. §. ſi quis per trigin-
15 ta & ibi Aluar. Mynſ. obſ. 39. cent. 4. Præſcriptio † a-
liquando dormit, aliquando interrumpitur: dor-
mit tempore hoſtilitatis humanæ, & diuinæ, quæ
tanta eſt quod nõ redditur ius in loco: c. ex tranſ-
miſſa & ibi Pan. num. 4. hoc tit. vbi alios octo caſus cu-
mulat, Schiſmatis: c. cum nobis hoc tit. vacationis ec-
cleſiæ: c. auditis c. de quarta hoc tit. Fel. in c. cum depu-
tati num. 7. de iud. quando Prælatus eſt hæreticus,
c. 1. & ibi gloſſ. fin. hoc tit. vel alias inutilis, vel inha-
bilis ad agendum, cap. quia diuerſitatem de conceſſ.
prab. Pan in d. c. ex tranſmiſſa num. 8. & in pupillari
ætate præſcriptio triginta annorum dormit: cap.
ſicut & ibi gloſſ. in verb. ſeruanda ſunt C. de præſcript.
30. vel 40. annor. Dicitur autẽ dormire, quia tem-
pora pupillaris ætatis, hoſtilitatis, & ſchiſmatis,
&c. ſubducuntur, & poſtea præſcriptio ſe excitat,
& coniungitur tempus ſequens præcedenti, & ſic
perficitur præſcriptio, gloſſ. in l. ſicut in verb. ſeruan-
da ſunt Pan. in d. c. ex tranſmiſſa numer. 4. & ibi Can.
16 Poſſeſſio † defuncti non tranſit in hæredem, l. 1.
§. ſcæuola ff. ſi quis teſt. liber eſſe iuſſus fuerit &c. l. cum
hæredes in princ. l. qui vniuerſas §. colonum ff. de acquir.
poſſeſſ. tamen quoad effectum vſucapionis com-
plendæ, tranſit effectus poſſeſſionis, etiamſi non
appræhendatur poſſeſſio de nouo, l. cœptum l. nun-
quam l. a 2. §. vacuum ff. de vſucap. quia vacuum tem-
pus, quod ante aditam hæreditatem vel poſt adi-
tam hæreditatem ante appræhenſam per hære-
dem poſſeſſionem interceſſit, prodeſt hæredi ad
vſucapionem complendam, non inchoandam,
d. l. nunquam §. vacuum & ibi poſt gl. DD. l. cum hære-
des & ibi gloſ. in verb. non pertinet & DD. ff. de acquir.
poſſeſſ. Interruptio † præſcriptionis alia eſt ciuilis, 17
alia naturalis, d. l. cum notiſſimi §. imo & illud in verb.
innouati c. illud & ibi gloſſ. in verb. interruptio hoc tit.
& ibi Can. Ciuilis † fit per litis conteſtationem, 18
& ita non interrumpitur vſucapio, quia mere fa-
uorabilis eſt, ſtricto iure, niſi in effectu; l. ſi poſt ac-
ceptum ff. de rei vend. & ibi poſt gloſſ. DD. ſed præſcri-
ptio decem vel viginti annorum, quia mixta eſt,
& currit fauore poſſidentis, & odio negligentis,
l. mota litis C. de rei vend. & ibi gloſſ. & DD. modo a-
gens in cauſa non ſuccubuerit, eo omni ſuccum-
bente non interrumpitur præſcriptio per litis cõ-
teſtationem, Fel. in c. illud num. 17. verſ. 14. conclu-
ſio & ibi Can. de præſcript. Couarr. in reg. poſſeſſor. 2.
part. §. 12. num. 4. verſ. hanc item ſecundam concluſio-
nem & ibi limitat alius 2. mod. Greg. xv. deciſ. 467. in
princ. & ibi annot. Secundo per citationem, ſeu
miſſionem ſolam executoris, & ita interrumpi-
tur odioſa, & quæ currit ſolum ex negligentia nõ
petentis, præſcriptio 30. vel 40. annorum: l. ſicut
& ibi gloſſ. add. & Bart. & DD. d. l. cum notiſſimi in
princ. C. de præſcript. 30. vel 40. ann. quæ diſtinctio
procedit iure ciuili: de iure canonico, quilibet a-
ctus, qui inducit malam fidem, interrumpit præ-
ſcriptionem, c. veniens hoc tit. dicetur inferius in 3. re-
quiſito, Tertio per denunciationem factam Do-
mino per eius colonum, ſeu inquilinum de lite
mota, l. 2. C. vbi in rem actio & c. c. quoniam frequen-
ter §. in aliis vt lit. non conteſt. &c. gloß. 1. in c. edoceri
de reſcript. Quarto per pignorum dationẽ: Quin-
to per vſurarum ſolutionem, vel aliam debiti a-
gnitionem, d. l. cum notiſſimi §. imo & illud, Sexto
per libelli oblationem factam principi: l. 1. & 2. C.
quand. lib. princ. datus &c. Septimo per ſynodalem
proclamationem: c. ſanctorum hoc tit. Octauo
quando præſcribens non poteſt conueniri pro-
pter abſentiam, vel potentiam, aut infantiam, fu-
roremve, ac tutore caret, interrumpi poteſt præ-
ſcriptio & vſucapio per denunciationem factam
præſidi, epiſcopo, vel defenſori loci, vel per ſo-
lemnem proteſtationem factam publice, vbi do-
micilium habet poſſeſſor, cum tabulariorum, aut
cum

Digitized by Google

cum trium teſtium ſubſcriptione, *l. vt perfectius C.*
19 *de ann. except.* Illud notandum eſt, quod † exceptio
ſpoliationis, quia qui excipit nihil petit, *c. cum di-
lectus, & ibi gl. in verbo in modum exceptionis verſ. illud
poteſt de ord. cogn. & ibi Canon.* aut cauſa alienatio-
nis interueniens, præſcriptionem iam cœptam
non interrumpit; *l. ſi fundum ff. de fundo dotali.* vt ſi
fundum, quem ego bona fide poſſidebam, & lon-
gi temporis poſſeſſione poteram quærere, mu-
lier, vt ſuum, dedit in dotem, eumque vir repete-
re neglexerit, nam licet lex Iulia etiam pertineat
ad huiuſmodi acquiſitionẽ, non tamen interpel-
lat eam poſſeſſionem, quæ per longum tempus
fit, ſi antequam conſtitueretur dotalis fundus,
iam eſſe cœperit, *d. l. ſi fundum,* Naturalis interru-
20 ptio † fit per inundationem, *l. 3. §. labeo ff. de ac-
quir. poſſeß. §. alia ſane & ibi gloſſ. fin. & DD. Inſtit.
de rer. diuiſ.* Per poſſeſſoris expulſionem, rei mobi-
lis ereptionem, & qualitercunque poſſeſſor de-
ſierit poſſidere, *l. naturaliter & ibi gloß. 2. ff. de vſu-
cap. d. l. cum notißimi §. imo in princ.* Item intertum-
pitur, & amittitur poſſeſſio ciuilis, quando mo-
nachi timore militum, qui alio tendebant, dere-
linquunt eccleſiam vacantem, quæ à filijs patri-
monialibus fuit occupata, *l. non ſolum §. ſi Dominus
ff. de vſucap. l. 1. § eum qui verſ. vi poßidere & verſ. ſeq.
& l. 3. §. ſi quis autem ff. de vi & vi arm.* quia vulga-
ris regula quod poſſeſſio ſolo animo retinetur,
nec ſolo curſu temporis tollitur, intelligitur alio
non ingrediente, vel occupante, *Achil. deciſ. 4. hoc
tit. l. ſi id quod §. fin ff. de acq. poſſeß. Salic. in l. licet n.
15. 16. & ſeq. vbi pulchre diſtinguit C. de acquir. & re-
tin. poſſeß.* Eiſdem modis interrumpitur præſcri-
ptio ſeruitutum & iurium incorporalium, *Bart. in
l. 2. C. de ſeruitut. & aqua in fine.*

21 Diuerſo iure † cenſentur iſtæ interruptiones;
quia naturalis prodeſt omnibus contra quos
currebat præſcriptio, *d. l. naturaliter ff. de vſucap.*
ciuilis prodeſt ei tantum, qui actum interruptio-
nis exercuit: *l. 1. C. de præſcript. long. temp.* præterea
moleſtia facti & interpellatio extra iudicialis in-
terrumpit præſcriptionem, ſed non impedit eam
de nouo inchoari, ex quo moleſtia extraiudicia-
lis durat durãte facto, & ceſſat eo ceſſante vt de-
nuo præſcriptio initium capiat, cuius contrarium
eſt in iudiciali, quæ durat donec lis finiatur,
*Caſſad. deciſ. 6. n. 7. & 8. ſuper regul. Cancell. Card. Se-
raph. deciſ. 718. n. 5. et 6. arg. l. ſi is qui pro emptore §. ſi
quis bona fide ff. hoc tit.*

Bona fides † requiritur omni tempore in o- 22
mni præſcriptione canonica, ciuili, conſuetudi-
naria, *c. ſi diligenti & ibi gloſſ. in verbo bona fides & c.
fin. hoc tit. c. poſſeſſor de regul. iur. in 6. & correcta eſt
l. ſi aliena ff. hoc tit. & § diutina Inſt. hoc tit. & ſimiles.*
ſtatutaria, *Card. Seraph. deciſ. 614. & 740. c. fin. hoc
tit. & ibi Can. Couarr. in c. poſſeſſor 2. part. relat. § xj.
num. 3.* ac immemorabili, *Card. Seraph deciſ. 707.
c. fin. ponderando verbo nulla & ibi Pan. num. 15. &
ſeq. hoc tit. & Can. Mynſ. obſ. 6. cent. 4.* ſiue res ſpiri-
tualis præſcribatur ſiue temporalis, *c. vigilanti &
d. c. fin. hoc tit.* tam in præſcriptione actionis realis,
*Caputaq. deciſ. 360. & 362. part 2. c. poſſeſſor ma'a fi-
dei de reg. iur. in 6. Inſtit. hoc tit. in princ. l. longi tempo-
ris l. emptor C. de præſcript. long. temp. 10. vel 20.
annor.* quam actionis perſonalis, *Pan. in d. c. fin.
nu. 15. & ſeqq. hoc tit. poſt relatas num. 8. & ſeqq. alio-
rum opiniones Lanfr. deciſ. 148. cent. 2. Card. Seraph.
d. deciſ. 614.* ſiue verba ſtatuti directa ſint in ipſum
debitorem, ſiue creditorem, & ſtatutum ſit à
Papa confirmatum, *Card. Seraph. deciſ. 632 atteſtans
de communiori Butr. in c. fin. num. 8. hoc tit. & ibi
Imol. num. 24. & Can.* Præſumitur in præſcriben-
te, *gloſſ. pen. in c. ſanctorum & in d. c. ſi diligenti in
verb. bona fides gloſſ. 2. in c. fin. & vtrobiq; DD. hoc tit.
l. pen. C. de euict. l. ſuper long. & ibi gloß. in verbo probe-
tur C. de præſcript. longi temp. &c.* etiamſi non alle-
get titulum, *Franc. in c. 1. num. 2. hoc tit. in 6. Rip. in
c. cum Eccleſia ſutrina num. 95. & ſeqq. & num. 100.
de cauſ. poſſeß. & propriet.* Scientia rei alienæ, etiam
abſque mala fide, *Bald. in l. nec creditores C. de pign.
action. num. 4 Fel. in c. illud ſub num. 1. verſ. adde etiam
Bald. hoc tit. Caputaq. deciſ. 360. part. 2.* ac mala fides
impedit, aut interrumpit præſcriptionem, *c. poſ-
ſeſſor de reg. iur. in 6.* ſiue ſuperueniat mala fides in
toto quia incipit habere conſcientiam rei alie-
næ, ſiue cum aliqua dubitatione, *cap. 1. 16. quæſt. 3.
licet Pan. in c. fin. num. 39. & 40. hoc tit. aliter ſentiat.*
aut etiam ſuperueniat mala fides quoad vnum,
& non quoad alium, *Pan. in c. illud num. 8. & ſeqq.
hoc tit. & ibi Felin. num. 1.* imo quilibet † actus, 23
qui aptus eſt inducere malam fidem interrumpit
præſcriptionem, *c. veniens hoc tit. in fine Bart. in d. l.
naturaliter num. 8. Put. deciſ. 385. lib. 2.* quando agi-
tur de re adepta præſcribenda, in præſcriptione
iuris † quærendi, non conſideratur mala fides, 24
etiam de iure canonico. *Anch. in c. ſine poſſeßione
num. 7. in fine de reg. iur. in 6. Mohed. deciſ. 2. hoc tit.
Rot. diuerſ. deciſ. 180. num. 6. & 8. part. 2. Put. deciſ.*

Digitized by Google

124.lib.2.Mynſing.obſ.6.Cent.4.vbi ponit alias limit.
Mala fides prædeceſſoris prælati non nocet ſuc-
ceſſori, c.iura & ibi gloſſ. & Pan. num.5.de Iurepat.
gloſſ.in d.c.de quarta in verbo ſe poſſe tueri hoc tit.& in
c. inprimis 2.quæſt.1. & in c. ſi ſacerdotes 26. quæſt.1.
quia ſucceſſor in dignitate non eſt eadem perſo-
na cum defuncto, & habet omne ius à ſuperiore,
25 qui eum promouet, Dyn.in d.c.poſſeſſor. Iuſtus † ti-
tulus, aut putatiuus, vel inualidus iuſto errore
cauſatus, Rot.deciſ.3.de præſcript. in nou.c.de quarta
& ibi gloſſ.pen. & Can. hoc tit. Caputaq.deciſ.361.
part.2.Greg.xv.deciſ.289. & ibi annot.Felin.in d.c.de
quarta à num.24. vſque ad nu.36. requiritur, quan-
do præſcribenti contrarium eſt ius commune,
vel contra eum præſumptio habetur, c.1.hoc tit.
in 6. propter præſumptionem malæ fidei, l.bona
fides la.2.ff.de reg. iur.c.qui contra eod.in 6. vt exem-
plis clarius demonſtrabitur, priuatus præſcribit
rem eccleſiæ, intentio eccleſiæ non eſt fundata
iure communi, ideoq; præſcribenti ſufficit bona
fides abſque titulo, quia licet illa præſcriptio ſit
contra ius Eccleſiæ, non tamen eſt contra ius
commune. notabiliter autem textus. d.c.1. hoc tit.
in 6. dicit ius commune. Eadem ratione ſi Eccle-
ſia præſcribit contra locum pium priuilegiatum
non habet neceſſe probare titulum, quia illæ non
iure communi ſed ſpeciali fundat intentionem
ſuam. Quod ſi vnus Epiſcopus in diœceſi alterius
poſſidet aliquas eccleſias, vel percipit quartam
decimarum, non poteſt ſe tueri præſcriptione ni-
ſi probet titulum, qui præbuit iuſtam cauſam poſ-
ſidendi, quia Epiſcopus contra quem præſcribi-
tur ſuper ſubiectione eccleſiarum ſuæ diœceſis,
& ſuper perceptione quartæ decimarum fundat
intentionem ſuam de iure communi. c. omnes ba-
ſilicæ 16. qu. 7. c. de quarta hoc tit. c. dudum de decim.
Similiter ſi epiſcopus allegat ſe præſcripſiſſe ius
exigendi angarias & indictiones à clericis, debet
probare titulum, cum præſumptio iuris ſit pro
clericis, quia epiſcopus nihil poteſt petere à cle-
ricis niſi oſtendat ſibi debitum per canones, c.co-
gnouimus 10.quæſt.3. & ibi gloſſ.fin. prout latius poſt
gl.in verbo titulum. perſequitur Franc. in d.c.1. n.8.
& ſeqq.hoc tit.in 6. per tres caſus principales cum
aliquot limitat. & ibi Anch. num.3. & 4. & Can.
Ignorans ſe habere titulum, licet habeat, non
præſcribit, quando titulus eſt neceſſarius. Felin.in
c.illud ſub num.1. verſ. dixit etiam Bald. hoc tit. poſt
Bald. et Salicet. ibid. allegatos l.1.C.de acquir.poſſeſſ.l.
poſſeſſio quoque §.fin.ff. de acquir. poſſeſſ. Vltimo † re- 26
quiritur, quod iure communi non ſit vetita præ-
ſcriptio ratione perſonæ, aut rei, Prohibetur ra-
tione perſonæ, quia coloni precario poſſidentes,
vſufructuarius, creditor, & omnes, qui alieno
nomine poſſident, nullo tempore præſcribunt,
ſi ergo vſque ad centum annos poſſes probare in-
itium poſſeſſionis, quod nomine tuo poſſeſſum
eſt, non obſtat tibi aliqua præſcriptio, l.male agitur
C.de præſcript.30.vel 40.annor.c.clerici 16.quæſt.3.et
ibi gloſſ.1. c.ſi diligenti hoc tit. laici ſpiritualia poſſi-
dere, aut præſcribere non poſſunt, c.cauſam quæ
hoc tit.c.placuit in fine 16. quæſt.3. præſcripſio quæ-
libet cõtra ordinarium tacitam habet conditio-
nem, dummodo inferior, qui præſcripſit, ſit dili-
gens, ſecus ſi ſit negligens, nam iuriſdictio non
poteſt præſcribi priuatiue contra epiſcopum, vt
non remaneat penes ipſum habitu, Pan.in c.irre-
fragabili num.1. & 2. de off. ord. Rot.deciſ. 259.part.2.
diuerſ.dictum eſt ſupra tit.de off. ord. Res impræſcri-
pſibiles cenſentur functiones publicæ: l.comperit
C.de præſcript.30.vel 40.annor. viſitatio, & procu-
ratio debita à ſubdito contra ſuperiorem: c. cum
ex officij §. nos igitur hoc tit. Clem.1.de cenſib. pulchre
Cap.Tholoſ.qu.333.& ibi addit.quæ diſtinguit, quam-
uis alius Prælatus vtramque poſſit præſcribere:
c.cùm ex officij hoc tit. §. nos igitur, obedientia con-
tra Prælatum; c. cum non liceat hoc tit. & ibi gloſſ. fin.
mag. plures caſus cumulat in quibus prohibetur præſcri-
ptio, Procurationes debitæ legatis, & nuncijs ſe-
dis Apoſtolicæ: c. accedentes hoc tit. contra matri-
monium; c. quod Deo 33. quæſt.5.l. iuſto ff. de vſucap
legitimitas à ſpurio, Bald.in rub. huius tit.in fine, li-
mites & fines parochiarum, & prouinciarum; c.
quicunque 16. quæſt.3 & ibi gloſſ. ius offerendi, l.nec
creditores & ibi Cyn.num.2.C.de pign.act. l.Paulus §.
fin.ff.quib.mod.pign. vel hypoth.ſol.l.pure §.fin.ff. de
dol.mal.& met.except. Gail.obſ.18.lib.2. Prædicta
omnia requiruntur in præſcriptione † centena- 27
ria, quæ currit contra eccleſiam Romanam, c.ad
audientiam & ibi Fel.num.22. & ſeqq. ampliat & li-
mitat hoc tit. auth. quas actiones C.de ſacroſ.eccleſ. &
ibi DD. quo nomine cenſetur eccleſia Lateranen-
ſis, & Dominus Apoſtolicus, non autem eccle-
ſia S. Petri, l.nemo & ibi Archid.16.q.4.d.c.ad au-
dientiam hoc tit. Gemin. in c.2. num.7.eod.in 6.Bald.
in d.auth.quas actiones num.16. tam in rebus mobi-
libus, Gemin.in d.c.2.§.fin.nu.5.hoc tit.in 6.& ibi
Franc.in princ. immobilibus, corporalibus, in-
corpo-

Digitized by Google

corporalibus, Pan. in c. cum dilecta num. 11. de conf.
vtil. vel inutil. incorporatis, quam delatis nondum
incorporatis, d. c. 2. & ibi Ioan. And. & Can. Pan. in
c. cum nobis n. 9. & 10. hoc tit. Principaliter ad eam
pertinentibus, non ſecundario: d. c. ad audientiam
& ibi Pan. num. 12. & ſeqq. hinc contra eccleſiam
& monaſteria exempta currit præſcriptio com-
muni tempore, quatenus præiudicatur illi eccle-
ſiæ, & monaſterio, ſed non quatenus præiudica-
tur Papæ, & eius iuriſdictioni, c. volumus 16. quæſt.
4. & ibi gloſſ. in verb. eccleſiæ c. dilectus, & ibi gloſſ. in
verb. generetur de Capell. Monach. c. cum dilecta verſ.
quia vero de confirm. vtil. vel inutil. Excipe vnum ca-
ſum, quando bona ſunt delata ad Romanam ec-
cleſiam propter hæreſim, quæ poſt mortem hæ-
reticorum, qui dum viuerent, catholici putaban-
tur, à catholicis eorum filijs, nepotibus, aut extra-
neis quibuſcunque ſpacio quadraginta annorum
bona fide poſſeſſa præſcribuntur, ita vt vlterius in
illis non ſint moleſtandi, quanquam illi quorum
bona fuerunt, tunc & poſt completos quadra-
ginta annos deteguntur hæretici fuiſſe: c. 2. §. ſi
28 poſt mortem hoc tit. in 6. Probatur † hæc centenaria
præſcriptio per teſtes & per inſtrumenta, Pan. in
d. c. cum nobis numer. 5. & 6. hoc tit. Bald. in d. auth.
quas actiones num. 17.

29 In præſcriptione † tanti temporis, cuius con-
trarij non extat memoria, non requiritur quod
poſſeſſio iuſtificetur ex titulo, ſi ius commune,
vel præſumptio ſit contra præſcribentem; quia
præſumitur titulus ex tanto tempore, c. 1. in fine
hoc tit. in 6 & ibi Franc. num. 3. c. ſuper quibuſdam §.
1. & ibi gloſſ. in verb. non extat memoria & Can. de
verb. ſignif. Alex. conſ 6. vol 1. Spec. de prob. §. 1. ſub nu.
31. Mynſing. obſer. 30. cent. 1. & excluditur omnis
præſumptio malæ fidei. Oldr. conſ. 244. ſub nu. xj.
verſ. præterea cum quis poſſidet l. 1. §. fin. verſ. ſi tamen
& l. ſeq. ff. de acq. pluu. arcen. l. hoc iure §. ductus aquæ
ff. de aq. quotid. & æſt. Greg. xv. deciſ. 467. num. 14.
30 Probatur per † teſtes, qui debent eſſe ſexaginta
annorum, aut quinquaginta quatuor annorum,
vel ſaltem tantæ ætatis vltra 40. annos, quod
fuerint doli capaces, tunc cum cæperunt videre,
poſſidere, & ſic probent poſſeſſionem 40. anno-
rum de viſu, ſubducto tempore litis motæ, Rot.
Far. deciſ. 248. numer. 4. part. 2. Card. Seraph. deciſ.
1450. num. 2. & cum ad eam probandam requi-
ratur certa ætas, neceſſe eſt quod de tempore
dictæ ætatis præciſe & concludenter appareat: l.
mater C. de prob. l. actum vbi gl. Bart. & alij ff. de neg.
geſt. Greg. xv. deciſ. 298. num. 2. & ibi annot. quia
non ſufficit teſtimonium de auditu à maioribus,
qui dicebant vidiſſe & audiuiſſe à maioribus eo-
rum, & quod nunquam audiuerint, vel viderint
contrarium, & quod ſit publica vox & fama, &
communis reputatio; niſi à quadraginta annis
ſupra, gloſſ. fin. in c. relatum 37. diſt. & ibi Can. gl. fin.
in d. c. 1. hoc tit. in 6. & ibi Franc. nu. 16. Anch. nu. 9.
Gemin. nu. 16. Caputaq. deciſ. 344. part. 3. late Co-
uarr. in c. poſſeſſor 2. part. relect. §. 3. nu. 6. 7. & ſeqq.
vbi tradit differentias inter centenariam & immemo-
rabilem præſcriptionem Mynſ. pulchre obſ. 30. cent. 1.
vbi ponit dicta requiſita Greg. xv. deciſ. 51. & 15. num.
3. & deciſ. 196. nu. 1. & deciſ. 298. & ibi annot. Non
probatur † per ſcripturas. Io. And. in c. 1. in fine Ge- 31
min. n. 16. Franc. ſub num. 15. hoc tit. in 6. Greg. xv.
deciſ. 51. num. 4. Memoria contrarij actus per te-
ſtes & per inſtrumenta probari poteſt, quia eſt
actus affirmatiuus, qui recipit probationem per
inſtrumentum: gloſſ. add. ad gloſſ. fin. in d. c. 1. hoc
tit. in 6. & ibi Franc. n. 15. Anch. num. 9. cæteris pa-
ribus probatio per teſtes memoriam extare præ-
fertur probationi memoriam non extare; quia
licet quando negatiua eſt coarctata, ita credatur
teſtibus negantibus, ſicut affirmantibus, c. clerici
18. diſt. & ibi gloſſ. tamen data paritate præferun-
tur affirmantes. Franc. poſt gloſſ. fin. nu. 17. in d. c. 1.
hoc tit. in 6. Replicatio † eſt temporalis, ſicut & 32
actio, illius naturæ, cuius eſt actio, & eodem cur-
ſu temporis tollitur: l. quæſitum §. in dolo ff. de pe-
cul. Bart. in l. exceptio ff. de except. & in l. ſi pactum C.
eod. Put. deciſ. 293. num. 2. lib. 2. exceptio perpetua
eſt iuxta regulam, annalia ad agendum ſunt per-
petua ad excipiendum, l. pure §. fin. ff. de dolo mal.
& met. except. Felin. in c. ſi autem num. 6. de reſcript.
vbi ponit 5. fall. quæ procedit in illis quæ non poſ-
ſunt deduci in iudicio agendo; ſecus ſi agendo
deduci poſſunt, vt querela inofficioſi teſtamenti,
à qua lapſus quinquennij excludit tam per actio-
nem quam exceptionem. Paul. de Caſtro in l. Papi-
nianus §. ſi filius ff. de inoffic. teſtam. Bart. in l. exceptio
1. num. 3. & 4. ff. de except. Eccleſia reſtituitur ad-
uerſus quadragenariam præſcriptionem ſubſi-
ſtente iuſta cauſa, & læſio non conſideratur re-
ſpectu rei, quæ præſcribitur, nam eius reſpectu
præſcriptio ſemper lædit, ſed habito reſpectu ad
totum patrimonium, vt puta quando dempta re
præſcripta, parum aut nihil ſupereſt eccleſiæ, cō-
tra quam

Digitized by Google

tra quam eſt præſcriptum. *Rot. diuerſ. deciſ. 428. num. 3. part. 1. atteſtans ita ſeruare Rotam gloſſ. fin. in fine in cap. 1. de reſt. in integrum in 6. & ibi Can. c. pen. & ibi gl. & Can. de reb. eccleſ. non alien. Soc. ſen. conſ. 266. num. 24. & ſeqq. vol. 2.* Præſcriptio non opponente parte in ferenda ſententia eſt attendenda, ſi manifeſte appareat probata. *c. ad aures hoc tit. l. 1. §. 1. C. de annali except. &c. Mynſ. obſ. 28. cent. 3.* præterquam in criminalibus quia tempus non tollit crimen. *Bart. in l. cum qui §. qui ita ſtipulatus ff. de verb. oblig. Mynſ. obſ. 35. cent. 4.*

De ſententia & re iudicata.

Titulus XXVII.

SVMMARIA.

1 *Sententia eſt diffinitio iudicialis controuerſiæ finem imponens.*

2 *Sententiæ tres ſunt ſpecies, Interlocutoria, definitiua, præceptum.*

3 *Interlocutoria eſt quæ ſuper quæſtionibus incidentibus & emergentibus fertur cauſa principali durante.*

4 *Poteſt reuocari quando per eius prolationem iudicis officium non finitur.*

5 *Ab ea non appellatur niſi quando per appellationem à definitiua non poteſt eſſe conſultum cōtra grauamen illatum.*

6 *In huiuſmodi interlocutoria poteſt Iudex ſibi reſeruare condemnationem vel abſolutionem expenſarum.*

7 *Interlocutoria per quam iudicis officium finitur habet vim definitiuæ.*

8 *Interlocutoria poſtquam non ſperatur ſententia definitiua reuocari non poteſt quando iudex aditur actione propoſita.*

9 *Interlocutoria quæ fertur officio iudicis nobili principaliter intentato poteſt cauſa cognita reuocari.*

10 *Differentia inter interlocutorias continētes irreparabile grauamen per appellationem à definitiua & interlocutorias habentes vim definitiuæ.*

11 *Præcepti ſententia eſt cum iudex ſine cauſæ cognitione præcipit alicui vt ſoluat alij decem quæ petit.*

12 *Sententia definitiua debet eſſe abſolutoria vel condemnatoria.*

13 *Abſolutoria in dubio præſumitur data definitiuè & non ab inſtantia.*

14 *Condemnatoria debet eſſe certa.*

15 *Pura.*

16 *Sub conditione intrinſeca cohærente negocio vel cauſæ ferri poteſt.*

17 *Sub conditionibus de præſenti vel præterito lata tenet.*

18 *Item debet eſſe ſolemnis & iuſta.*

19 *Pro ſolemnitate & rectitudine proceſſus etiam narrati in ſententia non præſumitur niſi certis caſibus.*

20 *Pro iuſtitia ſeu rectitudine ſententiæ præſumitur, dummodo interuenerit cauſæ cognitio, alias non, quam præſumptiuam iuſtificationem Rota admittit in ſententiis antiquis & in quibus clara eſt obſeruantia.*

21 *Pro decreto interpoſito per viam voluntariæ iuriſdictionis, præſumitur quoad ſolemnitates requiſitas quando in inſtrumento fit mentio ſolemnitatum particulariter ac etiam quoad iuſtitiam & cauſæ cognitionem quæ enunciantur interueniſſe.*

Limita 1. vt procedat in decretis maiorum iudicum.

Limita 2. quando vrgentior probatio eſt in contrarium deducta.

Differentia inter decretum & ſententiam.

22 *Sententia definitiua cum quibus ſolemnitatibus ſit proferenda.*

23 *Interlocutoria ſententia quomodo ſit proferenda.*

24 *Definitiuæ ſententiæ nihil poteſt addi nec detrahi nec eadem poteſt reuocari à iudice.*

25 *Limita dictam regulam duobus modis.*

26 *Iudicibus duobus diuerſas ſententias proferentibus quænam præualere debeat.*

27 *Sententia intra decem dies datos ad appellandum habet effectum in his in quibus fit executio à iure in his quæ requirunt factum hominis lapſu decem dierum tranſit in auctoritatem rei iudicatæ.*

28 *Sententia pro veritate accipitur inter illos inter quos eſt lata, alijs vero non præiudicat aut nocet.*

29 *Fallit vltima pars regulæ in cauſa inofficioſi teſtamenti, filiationis & aliis.*

30 *Fallit 2. in eo qui paſſus eſt litigare illum cui ſecundo loco actio & defenſio competebat.*

31 3. In

Digitized by Google

31 *3. In ſententia lata ſuper iure reali.*

32 *4. In caſibus notatis per gloß. in cap. quamuis hoc tit.*

33 *Ex ſententia datur ei pro quo lata eſt aduerſus eum contra quem lata eſt, eiuſque hæredem actio, licet vetus actio fuerit temporalis & non tranſitoria.*

34 *Reo abſoluto datur exceptio.*

35 *Sententia eſt ſtricti iuris & tantum importat quantum verba ſonant neque limitatur ſecundum naturam obligationis aut libelli.*

36 *Limita quia ex vi attractiua trahitur ad aliud ſine quo illud ſuper quo lata eſt non poteſt ſortiri effectum.*

37 *Sententia ſimpliciter prolata declaratur ex actis.*

38 *Sententia non reſcinditur prætextu inſtrumentorum de nouo repertorum.*

39 *Sententia condemnatoria & abſolutoria ſunt eiuſdem naturæ.*

40 *Sententiæ plures quarum vna plus continet quam alia in parte in qua ſunt conformes executioni demandantur quoties tot ſunt quæ executionem merentur.*

41 *Sententia ſui natura eſt indiuiſibilis.*

42 *Ex ſententia transfertur dominium ſecuta traditione.*

43 *Sententiæ executio quomodo fiat in prophanis traditur remiſſiue.*

44 *Sententiæ executio in cauſa beneficiali ſiquidem lata eſt pro reo non videtur neceſſaria, ſed ſufficit ei abſolutio cum ſumptibus & expenſis.*

45 *Aut lata eſt pro actore & tres proponuntur viæ exequen. ex officio iudicis qui ſententiam tulit nobili, quod coram alio iudice proponi non poteſt abſque litteris iudicis qui ſententiam tulit.*

46 *Vna per deputationem executoris.*

47 *Altera vt condemnatus citetur ad videndum decerni litteras executoriales.*

48 *Tertia vt parte citata decernatur mandatum executiuum.*

49 *Sententia lata in electionibus, iuriſdictionibus & aliis iuribus incorporalibus in quibus nihil corporale attingitur, reus ſtatim poſſeßionem amittit & actor illam ingredi poteſt abſque alia executione, ſecus quando incorporalia corporalibus ſunt annexa.*

50 *Sententias à ſe latas exequuntur iudices ordinarij & delegati à Papa extra Curiam infra annum.*

51 *Auditores Rotæ de ſtylo veteri non ſolent ſine ſpeciali commiſſione ſuas ſententias exequi, hodie iuxta reformationem Pauli Quinti ſufficit in Rota vnica commiſſio & iſtius vigore poſſunt ad finalem ſententiæ executionem procedere.*

52 *Delegatorum ſuorum ſententias exequitur ordinarius.*

53 *Delegatus à principe exequitur ſententias eorum qui vice eius cognouerunt.*

54 *Sententiæ executio peti poteſt per actionem iudicati quæ poteſt intentari vbicunque reus ſortitur forum ſine litteris iudicis qui ſententiam tulit.*

55 *Super fructuum & expenſarum liquidatione non requiritur pronunciatio in materia executiua ſed ſufficiunt probationes.*

56 *Diſtributiones quando veniant in condemnatione fructuum.*

57 *Intereſſe quando petitur quomodo procedatur in ſententiando & exequendo.*

58 *Executoriales decreta vel brachium ſæculare obtentum contra prædeceſſorem poſſunt mandari executioni contra ſucceſſorem in beneficio qui cauſam habuit à collitigante.*

59 *Executoriales decreta & intimata per prædeceſſorem ſuffragantur ſurrogato ad cauſam.*

60 *Tertius aliunde cauſam habens quam ab ipſo condemnato comparens quando impediat executionem ſententiæ.*

61 *Executioni quænam exceptiones opponi poſſunt.*

62 *A mandato de exequendo rem iudicatam dato inter perſonas inter quas fuit lata ſententia vel ab ipſa executione non datur appellatio niſi modus excedatur.*

ORDINATO proceſſu, & cauſa inſtructa, ac facta concluſione, quæ tamen non eſt de ſubſtantia proceſſus, vt abſque vitio nullitatis omitti poſſit, *gloſ. in clem. ſæpe §. ſententiam in verb. concluſione de verb. ſignif. & ibi Can. Gail. obſer.* 107. *lib.* 1. *Myn*ſ. *obſ.* 17. *cent.* 3. datur ſententia, *l.* 2. *C. de ſent. ex breuil. recit. l. prolatam C. de ſent. & interloc. omn. iud.* quæ ſi non appelletur, tranſit in rem iudicatam, ideo &c. Sententia † eſt diffinitio iudi- 1
cialis controuerſiæ finem imponens, *l.* 1. *ff de re iud. c. ei qui appellat. §. diffinitiua* 2. *qu.* 6. *late Rom. in rub. ff. de re iud. nu.* 1. *& per tot.* Tres eius ſunt † ſpe- 2
cies, interlocutoria, diffinitiua, *Clem. vnic. in verb. definitiua de ſequeſt. poſſeß. etc. Franc. in c. cum ceſſante num.* 36. *& ſeqq. vbi ponit quaſdam ſententias de quibus dubitatur an ſint interlocutoria vel diffinitiua hoc*

tit. late Fel. in rub. huius tit. qui etiam ponit plures ſen-
tentiarum formas, & Præceptum, *gloſſ. in ſumm. 2.*
quæſt. 1. gloſſ. in ſumma 11. quæſt. 3. Interlocutoria eſt
3 quæ † ſuper quæſtionibus emergentibus, & in-
cidentibus fertur, cauſa principali durante, ſic di-
cta, quia inter principium & finem principalis
cauſæ fertur, *Clem. 1. & ibi gloſſ. in verb. definitiua &*
Can. de ſequeſt. poſſeſ. & fruct. l. quod iuſſit ff. hoc tit.
4 *& ibi poſt gl. DD.* Poteſt reuocari † quando per eius
probationem iudicis officium non finitur, *c. qua-*
liter & quando el 1. & ibi glo. in verb. corrigere de accuſ.
Bart. in d. l. quod iuſſit numer. 9. & ibi Iaſ. in princ. vbi
ponit 9. ampl. & 10. fall. Bald. in l. eleganter §. ſi quis
poſt num. 31. & ſeqq. ff. de cond. indeb. Franc. in c. cum
ceſſante num. 8. & ſeqq. vbi ponit 12. fall. de appell. late
Rom. permulta exempla in rub. ff. de re iud. A quoli-
bet iudice ordinario, *d. l. quod iuſſit*, delegato, *c. cum*
ceſſante de appel. ac etiam arbitro, *l. dicere ff. de arbitr.*
Poſt decem dies datos ad appellandum, quia
tranſiuit in iudicatum quoad litigantes, vt eius
reuocationem non poſſint petere, non quoad iu-
dicem, *gl. in d. c. cum ceſſante & ibi Can.* Ac poſt ap-
pellationem infra decem dies ab ea interpoſitam
ſi appellans non fecit ſumptus ad proſequendam
appellationem, vel dictis ſumptibus refectis, *d. c.*
cum ceſſante & ibi gl. in princ. re integra, nam poſt
eius executionem non poteſt reuocari niſi cauſa
cognita, vel de partium voluntate; *l. 1. §. fin. & ibi*
gl. fin. & Bart. ff. de prætor. ſtipul. & ab huiuſmodi
5 interlocutoria non † poteſt appellari, niſi quando
per appellationem à definitiua non poteſt eſſe
conſultum contra grauamen illatum, *l. 1. in princ.*
verſ. quæſitum de appel. Bart. in l. 2. n. 2. & in l. eius qui
n. 2. & ſeqq. ff. de appel. recip. In huiuſmodi interlo-
6 cutoria poteſt † Iudex ſibi reſeruare condemna-
tionem vel abſolutionem expenſarum, ſecus eſt
in definitiua vel interlocutoria quæ dirimeret
totam litem in quibus non poteſt iudicationem
de expenſis ſibi reſeruare, ſed tãtum taxationem,
quia primo caſu non expirat officium iudicis in
illa cauſa, ſecundo caſu expirat, *Fel. in c. ſignificaue-*
runt n. 6. & ibi Can. de excep. l. terminato & ibi Can.
num. 3. & DD. C. de fruct. & lit. expenſ. Mynſ. obſ. 45.
7 *cent. 1.* Interlocutoria per quam † iudicis officium
finitur habet vim diffinitiuæ, & non poteſt reuo-
cari, vt ſi pronunciet non eſſe procedendum, ſe
non eſſe iudicem competentem, *c. ſignificantibus*
de off. deleg. l. dicere in fine ff. de arbitr. Iaſ. in d. l. quod
iuſſit num. 23. & ſeqq. Gail. obſ. 34. & 132. lib. 1. quia
finitum eſt iudicis officium in illa cauſa: *l. poſt ſen-*
tentiam & ibi glo. fin. & add. & DD. C. de ſent. & in-
terlocut. omn. iud. l. iudex ff. de re iud. Eadem ratione
interlocutoria † poſt quam non ſperatur ſenten- 8
tia definitiua, reuocari non poteſt, quando iudex
aditur actione propoſita, & pronunciat iubeo
quod ſoluas, non eſt procedendum ſuper libello,
&c. quia talis pronũciatio fit iudicis officio mer-
cenario quod per talem pronunciationem fini-
tur, nec amplius ſe poteſt intromittere: *d. l. iudex*
c. iudex in fine de offic. deleg. in 6. Bart. in d. l. quod iuſſit
num. 20. Gail. d. obſ. 132. lib. 1. ſed quando interlo-
cutoria † fertur officio iudicis nobili principali- 9
ter intentato, vt quando dat tutorem, vel inter-
ponit decretum in alienatione rei minoris, quia
per eam non finitur officium iudicis nobile, po-
terit cauſa cognita illud reuocare, *l. quamuis ff. de*
reb. cor. qui ſub tut. etc. & ibi gloſſ fin. l. quod ſemel ff. de
decret. ab ord. fac. & ibi gl. fin. l. ſi quis cum procurato-
rio §. fin. & ibi gl. fin. ff. de procurat. niſi tranſierit in
formam contractus, *Bart. in d. l. quod iuſſit nu. 6. &*
ibi DD. ex quo infertur, quod interlocutoria ſe-
cundi decreti, poſſit per iudicem, qui eam tulit re-
uocari, cauſa cognita, *Iaſ. poſt Ioan. de Imol. & Alex.*
in d. l. quod iuſſit ſub num. 29. cum dicta miſſio fiat
officio iudicis nobili, & ſit mixti imperij: *l. iubere*
cauere & ibi Bart. & DD. ff. de iuriſd. omn. iud. quod-
que iudex poſſit ſuam ſententiam mandare exe-
cutioni, & aduerſus eam reſtituere in integrum,
quia & ipſa expediuntur officio iudicis nobili,
Bart. in l. iudex poſteaquam in princ. ff. de re iud. Ma-
gna diſtinctio eſt † inter interlocutorias conti- 10
nẽtes irreparabile grauamen per appellationem
à definitiua, & interlocutorias habentes vim dif-
finitiuæ; *pulchre Franc. Aret. conſ. 20. adducens plura*
exempla Bart. in l. eius qui ff. de appel. recip. Bald. in 1.
addit. ad Specul. de appel. verſ. caſus in quibus appella-
tur ab interlocutoria, nam licita eſt appellatio ab
interlocutoria, quæ infert grauamen quod per
appellationem à diffinitiua ſententia non poteſt
retractari, ſeu reſtaurari, & in euentum victoriæ,
tota cauſa deuoluitur ad ſuperiorem, *Bartol. in l. 2.*
ſub n. 11. ff. de appel. recip. & num. ſeqq. qui perſequitur
exempla per omnes partes iudicij, ſed in huiuſmodi
appellationibus debet inſeri cauſa: *Bart. in d. l. eius*
qui num. 2. Vim vero diffinitiuæ habet omnis in-
terlocutoria, quæ non ſperat aliam diffinitiuam
poſt ſe, vel per quam finitur officium iudicis, aut
quæ definit vnum articulum ſubſtantialem cauſæ
prin-

Digitized by Google

principalis, Franc. in c. cum ceſſante num. 9. de appell.
Fel. in rub. de re iud. num. 3. & ſeqq. Marant. in Specul.
iud. in 3. part. 6. part. princip. & demum fertur ſenten-
tia num. 42. & ſeqq. ponens exempla Mynſing. obſ. 88.
cent. 3. Gail. obſ. 136. lib. 1. ponentes exempla Alu. Va-
laſ. luſit. conſtit. 47. ponens exempla clem. fin. & ibi
pulchre Anch. ſub nu. 5. Zab. num. 1. & Can. de appell.
quæ non ſolum quoad effectum interponendæ
appellationis, verum etiam quoad alios iuris ef-
fectus, præterquam quod ſolemnitatem tituli C.
de ſent. ex breuil. recit. Anch. in clem. fin. nu. 1. verſ.
ſed hic quæro et n. 5. de appel. & quoad effectum re-
uocationis, Rom. in l. ſtipulationum n. 36. ff. de verb.
oblig. qui deciſ. Rotæ & alios citat. veræ diffinitiuæ
per omnia æquiparantur, Gail. d. obſ. 130. n. 5. Rom.
in rub. ff. de re iud. n. 2. Mynſ. obſ. 88. cent. 3. maxime
quando ſimilibus pronunciationibus adijcitur
deciſio negocij principalis, quia tunc ſimpliciter
eſt diffinitiua, Zab. in clem. fin. n. 1. in fine de appel. &
ibi Anch. ſub num. 5. & Can. Decretum executoria-
lium eſt interlocutoria habens vim definitiuæ, &
appellatio ab eo operatur etiam effectum ſuſpen-
ſiuum: late Mandoſ. in for. comm. execut. in 3. & 4. q.
dicens ſic fuiſſe in Rota iudicatum de vtroque Bald. in 1.
addit. ad Specul. de appel. verſ. à pronunciatione ad exe-
quendum gl. 1. in l. ab executione ff. de appel. contrarium
decidit Caputaq. deciſ. 40. part. 1. late Franc. Marc.
quæſt. 392. nu. 5. & 6. part. 1. Certi iuris eſt, quod
ſententia lata primam fore executioni demman-
dandam, vel non, eſt interlocutoria habens vim
definitiuæ: Bart. in l. ab executione ſub nu. 1. C. quor.
appel. non recip. & ibi DD. Roman. in rub. ff. de re iud.
n. 10. Roman. conſ. 41. in 1. dubio. moderatio ſiue re-
uocatio inhibitionis eſt interlocutoria habens
vim definitiuæ, quæ per appellationem, aut ex-
tinguitur, aut ſuſpenditur, Pan. in c. tuam ſub nu. 13.
de ord. cognit. Angel. de Peruſ. in l. ſi præſes numer. 3. C.
quom. & quand. Iud. Fel. in c. cauſam quæ nu. 2. de re-
ſcript. Innoc. in c. auditur ſub num. 2. de procur. Felin.
in c. quoad conſultationem n. 13. & ſeqq. de re iud. Ro-
man. conſ. 41. in 1. dubio, moderatio & reuocatio v-
ſurpãtur pro eodem, Quint. Mandoſ. de inhib. q. 41.
21 n. 5. & 6. Sententia † præcepti eſt, cum iudex ſine
cauſę cognitione, præcipit alicui vt ſoluat alij de-
cem, quæ petit, l. fin. §. fin. ff. quod met. cauſ. c. ex
parte el 1. & ibi gl. fin. de verb. ſignif. glo. in c. dudum 2.
in verb. reſponſionem de elect. glo. fin. in fine in l. 1. C. de
litis conteſt. late Rom. in rub. ff. de re iud. n. xi. Senten-
22 tia diffinitiua debet eſſe † abſolutoria vel con-
demnatoria, §. 1. Inſt. de off. iud. l. 1. ff. de re iud. l. præ-
ſes & l. cum iudex C. de ſent. & interloc. omn. iud. Ab-
ſolutoria in dubio præſumitur † data diffinitiue, 13
& non ab inſtantia; Pan. in c. examinata n. 10. & 12
de iud. in abſolutoria ab inſtantia iudex vtiliter in-
ſerit cauſam abſolutionis, ne videatur definitiue
abſoluiſſe, ſi tamen non exprimit, tenet abſolu-
toria, & actori agenti ex alia cauſa non obſtat
exceptio rei iudicatæ; l. properandum §. illo C. de iud.
& ibi poſt gl. in verb. ſententiis DD. l. 1. & ibi gl. in verb.
nec tenere & DD. ff. mens falſ. mod. dix. Pan. in cap.
examinata num. 8. & 9. de iud. quia iudex non te-
netur in ſententia cauſam exprimere ſiue abſolu-
toria ſit, ſiue condemnatoria, c. ſicut 1. & ibi poſt gl.
in verb. exprimantur Can. hoc tit. aut interlocutoria
ſiue definitiua, Pan. in d. c. ſicut n. 9. & 10. vbi ponit
hanc regulam quam limitat 6. mod. hoc tit. & ibi Can.
Condemnatoria † debet eſſe certa, c. 2. de lib. oblat. 14
§. curare Inſtit. de action. l. hac ſententia 1. et 3. C. de
ſent. quæ ſine art. quant. &c. in acceſſorijs tollera-
tur ſententia incerta, ſed debet iudex ſibi vel ſuo
ſucceſſori reſeruare liquidationem, l. 2. & ibi glo.
fin. & DD. C. de ſent. quæ ſine cert. quant. etc. Pura,
l. 1. §. biduum ff. quand. appel. ſit, nam † lata ſub con- 15
ditione reſolutiua eſt ipſo iure nulla, d. l. iudex
poſteaquam 55. & ibi Bart. n. 5. & DD. ff. de re iud. Pan.
in c. in litteris n. 4. de off. deleg. quia iudex ſuam ſen-
tentiam non poteſt retractare, ſub conditione de
futuro caſuali extrinſeca, vt ſi nauis ex Aſia vene-
rit, nõ debet ferri, nec lata tenet, abſurdum enim
eſſet ſententiam ſtare in ſuſpenſo: Card. Seraph.
dec. 701. n. 4. & 5. & in d. l. 1. §. biduum poſt gl. Bart.
& DD. Alij tenent eam valere quia lex procedit
vltra ſuſtinendo ſententiam ſub conditione la-
tam, ſub conditione † intrinſeca cohærente ne- 16
gocio vel cauſæ ferri poteſt, l. cum iudex & ibi poſt
gl. fin. Bart. & DD. C. de ſent. & interloc. om. iud. c.
biduum 2. q. 6. Pan. in c. quod ad conſultationem n. 2.
Fel. in princ. & Can. hoc tit. Gail. de pace publ. c. 4. n. 5.
libr. 2. plures quotas citant. vt ſi eſt probatum, ca-
piantur immobilia, ſi non reperiantur mobilia,
l. à Diuo Pio §. 2. & ibi poſt in verb. capiantur DD. ff. de
re iud. condemno reum, ſi actor iurauerit, quod
iuramentum præſtandum eſt ſub ipſo iudice ſta-
tim non obſtante appellatione, l. generaliter C. de
reb. cred. & ibi DD. ab eo, cui fuit delatum, eoque
defuncto, ab eius hęrede non poteſt præſtari, Bal.
in d. l. generaliter n. 2. alijs etiam ſub † conditioni- 17
bus de præſenti vel præterito lata tenet, Pan. in d.

Digitized by Google

c.in litteris num. 4. quia per rerum naturam certa ſunt, §. conditiones Inſtit.de verb. oblig. omnibus autem caſibus quibus ſententia tenet, ſtatim à dicta ſententia tempora ad appellandum computari debent propter auctoritatem rei iudicatæ, l. 1. §. biduum l.duo iudices ff. de re iud. c. præterea de appell.et ibi Ioan. And. & Franc.c. quoad conſultationem de appel.DD. in l. generaliter §. omnis igitur C. de reb. cred.
18 Mynſ.obſ. 95.cent.5. Item † debet eſſe ſolemnis, c. quoniam contra de prob.l. prolatam C.de ſent.& interloc. omn.iud.& cauſa, Inſtit.de off. iud.in princ.l.nemo
19 C.de ſent. & interloc. om. iud. Pro ſolemnitate † & rititudine proceſſus etiam narrati in ſententia non pręſumitur, & qui dicit ſe non fuiſſe citatum, talem non fuiſſe eius procuratorem, impedit ſententiæ executionem, c. tenor hoc tit. gl. fin. in c.quoniam contra & ibi Fel. num. 34. & Can. de prob. Pan. in c.ad reprimendum ſub nu. 13. de off.ord. Bart. in l.4. §.condemnatum in princ. ff.de re iud. ſiue fuit appellatum à ſententia, aut pendeat tempus interponendæ appellationis, c.non ſolum de appel. in 6.l.poſt rem ff. de tranſact. ſiue ſententia lata ſit contra abſentes, non per contumaciam, l. ea quæ C.quom.& quand. iud. etc. ſiue ſit lata de recenti partibus præſentibus, & non appellantibus, Rot.deciſ. 196.n.5. part.2. Card.Seraph. dec. 615. n. 5. & 6. Hoſt.in c.cum inter de re iud. n.xi. & 12. d. c. quoniam contra in fine, & licet Pan. in hoc caſu in d.c.quoniam contra ſub n. 23. verſ. ſecundo vero membro, recenſeat quinque opiniones, quas diſtinctione conatur concordare, ac Rom. in l. ſciendum ſub n.6. ponat ſex opiniones, & dicat præſumi pro ſententia, quando non eſt appellatum per cap. cum inter vos hoc tit. vbi præſumitur rite per omnia celebrata, tamen à me poſita opinio verior videtur, & vſu curiæ approbata, quia præſumptio, quæ facit pro ſententia, potiſſimum oritur ex acquieſcentia partis, quæ tollitur ex reclamatione & oppoſitione, Card.Seraph. dec. 381. n.8. per c. quoniam contra & ibi not. de prob. de tempore recenti infra biennium à tempore ſententiæ numerandum, Hoſt. in c. præſentia n.3. & ſeq. de renunc. & ibi Can. tum quia ius ad probationem actorum exigit ſcripturã, ideo ſolemnitas probanda eſt per eum, qui ſtat pro ſolemnitate & non per excipientem: c. legum 2. q. 1. Innoc. in c.innotuit n.4. & 5. de eo qui fuit ord.ſuſcep. Et in d. c. inter vos hoc tit. non fuit oppoſitum de aliqua nullitate, ſed de iniuſtitia ſententiæ, vt patet ex eius inſpectione. Præterea Rota non attendit ſententias & adiudicationes ſine proceſſibus, neque eas exequitur directe vel indirecte, Mohed. dec.xi.hoc tit. Rot. diuerſ. dec. 84. part. 1. & dec. 196. num.5. part. 2. l. præſcriptione & l.etſi non cognitio C.ſi cont.iur vel vtil. publ. niſi deducantur per viam exceptionis, Rot. diuerſ. dec. 143. n. 6. & 7. part. 2. atteſtans de vſu ſacri pallatij arg. l. iurigentium §. ſed cum nulla ff. de pact. et not. per Felin. in c. lator ſub n. 1. verſ. et dicit Bald. plures citantem, vel ad effectum reprobandi teſtes contrarios ſententijs, Cæſar dec. 1. n. 6 & 9. de locat. et cond. l. 2. §. 1. in fine ff. de pœn. l. 1. in fine ff. ad Tertul. l. ſi pater & ibi gl. fin. DD. C. ne de ſtat. defunct. qui Stylus iuri communi conformis eſt, Rot. diuerſ. dec. 85. n. 1. part. 1. per l. 4. §. condemnatum ff. de re iud. et ibi gl. allegat concord. Quod ſi ſententia lata fuerit partibus pręſentibus, (in dubio pręſumitur lata contra abſentem, niſi notarius in eius prolatione atteſtetur de partium præſentia) Pan. in c. tenor n. 1. et ibi Can. de re iud. fueritque appellatum, ac appellatio ſit deſerta, transfertur onus probandi in excipientem, propter auctam negligentiam, quia pendente cauſa nullitatis, præſumitur pro actis donec probetur contrariũ, Imol. in d. c. quoniam contra nu. 24. circa finem & ita intelligendus videtur Innoc. in c. cum in iure peritus de off. deleg. nu. 4. et videtur innuere Rot. dec. 9. de prob. in nou. Rot. diuerſ. dec. 438. n. 1. part. 1. Præterea ſolemnitas & rititudo præſumitur, quando concurrit antiquitas temporis, & enunciatio ipſarum ſolemnitatum in ſententia, ſaltem in genere per clauſulam, ſeruatis ſeruandis, Rot. diuerſ. dec. 143. n. 8. part. 2. Caſt. in auth. ſi quis in aliquo nu. 7. C. de edend. vbi diuerſas DD. opiniones conci iat. Put. dec. 328 lib. 2. Caſſad. dec. 3. de procurat. vel ſi probetur perditio actorum, gloſſ. fin. in d. c. quoniam contra & ibi Pan. n. 19. poſt princ. Fel. n. 32. verſ. idem de eo & Can. communiter, vel lata ſit ſuper crimine hæreſis, quia inquiſitores non conſueuerunt alicui dare proceſſum, Caſſad. dec. 1. de præſumpt. c. per hoc §. l. ibi teneantur ſibi inuicem communicare proceſſus de hæret. in 6. ac aſſertioni notarij creditur de actu, qui potuit interuenire tempore ſententiæ, Iaſ. in l. ſciendum ſub n. 12. & ibi DD. ff. de verb. oblig. Rot. dec. 516. n. 2. part. 1. diuerſ. Idem obtinet vt præſumatur pro ſententiæ rititudine, ſi ſententia lata ſit contra abſentem per veram contumaciam, Imol. in d. c. quoniam contra n. 24. circa finem et ibi DD. Rot. dec. 9. de prob. in nou. cum eius abſentia tunc Dei præſentia repleatur, l. properandum §. ſin autem C. de iud. Aut

etiam

Digitized by Google

etiam contra abſentem per fictam cõtumaciam, vt quia citatus fuit ad domum & apparet illum habuiſſe notitiam ſententiæ & non appellauiſſe infra decem dies à tempore ſcientiæ, Imol. in d. c. quoniam contra numer. 24. circa fin. & ibi DD. Card. Seraph. dec. 290. num. 5. Rot. d. dec. 9. de prob. Pro iu-
20 ſtitia † ſeu rititudine ſententiæ præſumitur, c ſicut hoc tit. auth. generaliter & ibi gloſſ. in verb. iniuſte C. de epiſcop. & cleric. Bald. in l. rem non nouam numer. 5. C. de iud. dummodo interuenerit cauſę cognitio, alias non Fel. in c. eccleſia S. Mariæ num. 12. & 17. de conſtit. Bald. in l. prolatum num. 7. C. de ſent. et interloc. omn. iud. & ſecundum Bart. num. 8. & 10. quam præſumptiuam iuſtificationem Stylus Rotæ non admittit, niſi in ſententijs valde antiquis, puta, centum annorum, & in quibus clara eſt obſeruantia, Rot. diuerſ. dec. 438. num 3. et ſeq. part. 1. c. cupientes §. denique ibi nihil de veteris iuris obſeruantia immutamus de elect. in 6. c. ex ore §. 1. in fine de priuil. & quando de contrario non apparet ex inſpectione actorum, quia præſumptioni non poteſt eſſe locus, cum conſtet de veritate, l. fin. ff. de prob.

21 Pro decreto † interpoſito per viam voluntariæ iuriſdictionis præſumitur non ſolum quoad ſolemnitates requiſitas, quando in inſtrumento fit mentio ſolemnitatum particulariter & præciſe, & non in genere: l. ab ea parte in fine ff. de prob. §. fin. Inſt. de fideiuſſ. & ibi Fab. n. 4. & 5. Bald. in l. ex his verbis ſub num. 3. verſ. item oppono quod verb. C. de teſt. milit. Felin. in c. quoniam contra ſub num. 37. verſ. 7. concluſio de prob. & ibi Can. ſed etiam quoad iuſtitiam, & cauſæ cognitionem, quæ enunciatur interueniſſe. l. actor & ibi gloſſ. in verbo omnimodo ff. rem. rat. hab. l. 1. & ibi gloſſ. in verbo omni & DD. C. de fid. Inſtrum. haſt. fiſc. lib. 10. Alex. in l. ſciendum nu. 26. & 27. ff. de verb. oblig. Greg. xv. deciſ. 406. & ibi late annot. hinc creditur iudici ſuper requiſitis ad exemplandum inſtrumentum, nec reperitur quod iudex in exemplando habeat facere proceſſus in ſcriptis, ſed quod ipſe debet, dato termino contradictori, ſi comparuerit ad iuſtificandam contradictionem, Bald. in add. ad Specul. de appell. col. 10. verſ. lata eſt ſententia de conſilio per l. 2. in fine iuncta l. fin. C. de relat. de requiſitis ſe informare, & decretum interponere, Rot. diuerſ. deciſ. 193. num. 6. part. 2. Pan. in c. fin. num. 2. & ſeq. de fid. Inſtrum. & ibi Can. Salic. in auth. ſi quis in aliquo n. 4. C. de edend. licet non idem ſit in contentioſis vt dictum eſt; ratio diuerſitatis eſt, quia decreta interponuntur extraiudicialiter, & omnes ſolemnitates enunciatæ tunc poſſunt interuenire, ſolemnia vero iudiciorum tempore ferendæ ſententiæ non poſſunt interuenire, quia requirunt dilationem & competentem ordinem, d. c. quoniam contra de prob. Limita primo, vt procedant in decretis maiorum iudicum, ſecus eſt in decretis minorum iudicum, Bald in l. tutores in princ. ff. de confirm. tut. Iaſ. in l. pacta nouiſſima C. de pact. n. 6. & 9. in fine Iaſ. in rub. C. qui adm. ad bonor. poſſeſſ. n. 7. Rot. deciſ. 193. num. 1. & ſeqq. part. 2. diuerſ. Secundo, niſi vrgentior probatio ſit in contrarium deducta ex defectiua narratione facti, & ex falſa ſuggeſtione, Bald. in c. ſicut in fine de re iud. Ioan. de Imol. in l. ſi quis cum aliter num. 7. ff. de verb. oblig. Rot. diuerſ. deciſ. 529. num. 1. & 2. part. 1. In multis alijs diſcrepat decretum à ſententia: decretum interpoſitum ex falſa cauſa regulariter non valet, l. 1. §. hac verba ff. ne vis fiat ei qui in poſſeſſ. l. cum vero §. ſubuentum ff. de fidei com. libert. l. iuſte & ibi Bart. & Alex. num. 11. & 13. & ſeq. vbi ponit 6. fall. ff. de acquir. poſſeſſ. interpoſitum partim ex vera cauſa partim ex cauſa falſa eſt ipſo iure nullum in toto, Bart. in l. ſi non ſortem §. ſi centum num. 6. ff. de cond. indeb. Bald. in l. certi condictio §. quoniam ſub num. 8. verſ. ſecundus ff. ſi cert. pet. Alex. in l. iuſte num. 20. & plurib. ſeqq. Afflict. deciſ. 218. quia decretum eſt indiuiduum, ſicut quælibet ſententia, l. in hoc iudicio ff. famil. erciſc. ideo ſi creditor accipit tenutam ex primo decreto pro maiori quantitate, quam vere ſit debitum, tota tenuta eſt nulla ipſo iure, Pulchre Aretin. in d. §. quoniam num. 21. & ſeqq. qui diſtinguit & ibi DD. niſi plura contineat capitula ſeparata, tunc enim pro capitulis in quibus debitum verum eſſet, decretum & datio in ſolutum ſuſtinentur, etiamſi tenuta ſit accepta pro tota ſumma, quæ reſultat ex pluribus capitulis: l. ædiles §. fin. cum gloſſ. ibi poſita ff. de ædil. edict. l. vbi fideiuſſor. ff. de ſolut. Bart. in l. lucius §. quæ habebat ff. ad Trebell. pulchre Rot. diuerſ. deciſ. 33. num. 6. 7. & ſeqq. part. 1. idem obtinet ſi decretum ſit interpoſitum per obreptionem, l. cum vero §. ſubuentum ff. de fideicom. libert. l. etſi præſes C. de præd. & alijs reb. min. Bart. in l. ius pluribus ſub num. 2. ff. de iuſt. & iur. aut contra ius partis, l. cum ij. §. ſi prætor aditus & ibi Caſtr. n. 6. ff. de tranſact. l. magis puto §. fin. ff. de reb. eor. qui ſub tut. & c. l. ſulcinius §. cum hoc ff. quib. ex cauſ. in poſſ. eat. Iaſ. in d. l. ius pluribus num. 8. aut in decreto ſubſit error iuris aut facti, Rot. diuerſ. deciſ. 458. num. 3. &

529.part.1.l. etſi præſes C.de præd.& alijs reb.min.l 1. §.hæc verba ff. ne vis fiat ei qui &c. Caſtr. in l. cum ij §. ſi prætor. n.6.ff. de tranſact. Sententia vero definitiua lata ex falſa cauſa rugulariter non redditur nulla, l. ſi per imprudentiam ff.de euict. l. cum putarem ff.famil. erciſc. Alex. poſt Bart. in l. iuſte poſsidet nu.8. & xj.& ibi DD.ff. de acquir.poſſeß. Felin.in c.inter cæteras num.1. hoc tit. & lata contra ius partis valet, l.1.verſ. quod ſi de iure ff. quæ ſent. ſine appell. reſcind. Bart. in d. l. ius pluribus n. 2. vbi pulchre diſtinguit & ibi DD. & poſtquam tranſiuit in iudicatum de eius iniuſtitia, non poteſt amplius allegari etiam in alio iudicio, l.qui Romæ §.duo fratres & ibi Bart. in 2.not.Iaſ.num.5.& 6. de renunc. & DD.communiter ff. de verb.oblig. item lata ex duabus cauſis in ea expreſſis quarum vna eſt vera, altera falſa, ſuſtinetur ex cauſa vera, Alex.in d.l.iuſte num.24.ff.de acquir.poſſeß. poſt Innoc. in c.præſentia de renunc. lata vero ex vnica falſa cauſa in ea expreſſa, eſt ipſo iure nulla, c.inter cæteras & ibi Felin. ſub nu.1.& n.5. & Can. hoc tit. Rot. deciſ.27. hoc tit. in antiq. Clem. paſtoralis §.ruſus & ibi glo. in verb non habebat Zab. in 5.not.& Can.hoc tit.Greg.xv.deciſ.2.in princ. Sen-
22 tentia definitiua † ferri debet præcedente citatione ſpecifica ad audiendum ferri ſententiam, Greg.xv.deciſ.209.num.4. Rot. deciſ.17.de re iud.in nou. Felin. in c. conſuluit.num.16. de offic. deleg.& ibi Can.Rom.ſing.372.& ibi add. Gail.obſ.109. libro 1. vel ſine dicta citatione, vtraque parte præſente, Ang. in l. de vnoquoque ſub numer. 5. Imol. circa finem Alex. & DD. ff.de re iud. Greg.xv. deciſ.576.& ibi annot. & peremptoria, l.1.verſ.item cum ex edicto ff. quæ ſent.ſine appell.reſcind.Rom.in l.ſi finita §.Iulianus num.14.& 15 vbi ponit 12. fall ff. de damn.infect.c.1. de cauſ.poſſeß. Clem. paſtoralis de re iudic.Pan.in c.venerabilem nu.5.de elect. à iudice pro tribunali in loco maiorum, l.ius pluribus in fine & ibi Iaſ. in 2.not. ff.de iuſt.& iur.l.ſi vt proponis la.2.C.quem.& quand. Iud.&c. ſedente, non ſtante, d.l.§.dies bonorum & §.ſeq. ff. quis ord. in bonor.poſſeß.ſeruand. quæ duo non ſunt neceſſaria in definitiua ferenda in cauſis ſummarijs vigore reſcripti apoſtolici, aut per clem.diſpendioſam de iud.Clem.ſæpe §.ſententiam de verb.ſignif.de die, & non de nocte, c.conſuluit de offic.deleg.& ibi Felin.num.18. ponit 4.fall. Bart.in l. non minorem C. de tranſact.gloſſ. in §.omnis ſtipulatio in verbo tribui debet Inſt. de verb.oblig. de antiquo ſtylo Curiæ Romanæ ſententiæ feruntur de nocte, Hoſt.in ſumma de iud. num. xj. Felin. in c. conſuluit ſub num.18. de off. deleg. Iaſ. in l.non minorem ſub numer.3.C.de tranſact. Greg.xv.deciſ.131.n.3.et ſeqq. ſuper toto eo quod petitur, alias non valet, l.in hoc iudicio ff. famil.erciſc.Felin.in cap.cum inter num. 5. 6. & ſeqq. ponens 14. fall. hoc tit. Rom. in l. ſi conſtante §.ſi bona nu. 2.ff.ſolut. mat. ponens vnam fall. partibus præſentibus, vel altera per contumaciam abſente, l. ea quæ C. quom. & quand.iud.&c. l.properandum in princ.& ibi glo.in verbo triennij verſ. item nota ad euidentiam C. de iud. lata vtraque abſente eſt nulla, d. l. properandum §. et ſi quidem & ibi gl. in verbo licentia. in dubio præſumitur lata contra abſentem, Felin.in c. tenor. nu.1.et 2.hoc tit. et in c. cum Bertholdus num.10. eod. et ibi num. 21. et ſeqq.limitat.5. mod. Item eſt ipſo iure nulla, ſi non apparet quod ſit lata parte inſtante, d. l. properandum §. et ſi quidem & ibi Iaſ.n.5. & 6.qui limitat.4. mod.& DD.communiter de iud. niſi lata ſit ambabus partibus præſentibus in fauorem actoris, licet aliter non appareat ex proceſſu, quod actor petierit à iudice ſententiam ferri, quia ſufficit petitio generalis facta in libello per actorem, vbi petijt ſententiam pro ſe ferri, quæ petitio ſemper durat, Bald.in l.vnica C. vt quæ deſunt ad part.&c ſub nu.9. verſ.vidi dubitari Caſ.deciſ.9. num.4.& 10. de cauſ. poſſeß. & propriet. In dubio ſententia præſumitur lata ad inſtantiā partis, quando pars aduerſa fuit citata Rot.diuerſ.deciſ.516.num.2.part.1.c.1.& ibi gl. mag. & Can. per illum text. de iud. Et debet iudex eam recitare ex ſcriptis, etiam in cauſis ſummarijs, ex reſcripto apoſtolico, aut per Clem. diſpendioſam de iud. Clem. ſæpe §. ſententiam de verb. ſignif. alioquin recitata ſine ſcriptis, vel ſcripta, & edita partibus, & non recitata, non valet, c.fin.de re iud.in 6.l.1. C.de ſent. ex breuil. recit. & non confirmatur per deſertionem appellationis, Franc.in d. c.fin. num.7. de appell. & ibi Can. communiter l.ſi expreſſum ff. de appell. niſi breues ſint lites, & maxime vilium perſonarum vel cauſarum, & niſi epiſcopus cognoſcat inter ſuos ſubditos, l.1.& 2.et auth. ibi poſit.C. de ſent. ex breuil. recit. aut præſes conueniatur finito officio ſuo, vt reddat rationem adminiſtrationis. Auth. vt iudices ſine quoquo
ſuffragio §. neceßitatem collat.2. Sententia † inter- 23
locutoria poteſt ferri in ſcriptis, & ſine ſcriptis à Iudice ſedente pro tribunali quando requirit cauſæ cognitionem alias non, Bart.in l.2.nu.5. C. de ſent.ex breui. recit. & ibi DD. & poteſt ferri ſub conditione, gloſſ. in l. à diuo Pio §. in venditione in

verbo

Digitized by Google

verbo capiantur Bart. & DD. ff. de re iudic. Sententiæ
24 definitiuæ † nihil poteſt addi, nec detrahi, nec
eadem poteſt reuocari à iudice, poſtquam eam
tulit, l. dicere cum l. ſeq. & ibi gl. fin. & DD. ff. de arbit.
l. 1. C. de ſent. reſcind. non poſſe Franc. in c. cum ceſſante
poſt num. 7. de appell. ſiue ordinario, l. iudex ff. de re
iud. ſiue delegato, c. in literis de off. deleg. etiam infra
decem dies, eſt de conſenſu partium: l. ſi diuerſa
& ibi gloſſ. fin. C. de tranſact. & ibi DD. Bald. in l. 1. n.
6. C. ſent. reſcind. non poſſe. ſemel enim ſiue male,
ſiue bene officio functus eſt, l. iudex ff. de re iud. c.
literis c. venerabili de off. deleg. c. ſi compromiſſarius §. ſi
25 vero de elect. in 6. niſi ſententia † ſit ipſo iure nulla,
quæ tunc ordinarius iterum poterit pronuncia-
re, l. ſi præſes C. quom. & quand. iud. & c. l. 1. & ibi gl.
1. & fin. C. de ſent. ex breui. recit. in delegato vero
impetrabitur à ſuperiore, vt ipſe vel alius ex inte-
gro iudicare poſſit: l. ſi vt proponis la. 1. C. quom. &
quand. iud. &c. c. qualiter & quando el. 1. & ibi Pan.
pulchre diſtinguit num. 4. & ſeqq. de accuſ. item or-
dinarius poteſt adiri per beneficium reſtitutio-
nis in integrum, c. cum Bertholdus & ibi gloſſ. in
verbo decernerent hoc tit. & ibi Can. Secundo, fallit
in fructibus, & expenſis, & alijs acceſſionibus
conſimilibus, in quibus eadem die poteſt ſen-
tentiam definitiuam ſupplere non tamen mi-
nuere tam ordinarius, l. Paulus la. 1. ff. de re iud. &
ibi DD. quam delegatus, c. in literis de off. deleg. & ibi
Can. c. cum appellationibus de appell. in 6. & ibi glo. in
verbo eadem die & Can. gl. fin. in l. quia arbiter ff. de
arbit. etiamſi actor fructus, intereſſe, vſuras aut
alias acceſſiones vel expenſas non petierit, l. fin. et
ibi glo. in verbo confiteatur C. quando prouocare non eſt
nec. Mynſing. obſ. 55. cent. 4. In interlocutorijs vero
poterit poſtea & ſemper vſque ad ſententiam
definitiuam ſupplere, quia per definitiuam ex
pirat officium iudicis, non ſic in interlocutorijs.
Franc. in c. ſæpe num. 54. hoc tit. Bart. in l. terminato
num. 5. C. de fruct. & lit. expenſ. Tertio, fallit ex plu-
ribus alijs caſibus notatis per gloſſ. 1. in l. 1. C.
ſent. reſcindi non poſſe & c. gloſſ. fin. in l. iudex ff. de re
iudic.

26 Duobus iudicibus † diuerſas ſententias pro-
ferentibus, ſi ex iuriſdictione ordinaria proceſſe-
runt, tenet pro reo non pro actore ſententia, niſi
in cauſa fauorabili, puta matrimonio, libertate,
dote, ſeu teſtamento, pro ipſo fuerit promulgata:
ſi vero ex delegata poteſtate, vtraque pendet
ſententia ex arbitrio delegantis: quod ſi ex com-
promiſſo, neutra habet vigorem: c. duobus hoc tit.
& ibi gl. & Can. l. duo 1. ff. de re iud. gl. in l. diem pro-
ferre §. ſi plures in verb. diuerſas ff. de arbit. ratio di-
uerſitatis eſt, quia plures iudices ordinarij ha-
bent iuriſdictionem eiuſque exercitium in ſoli-
dum: Bart. in l. ſi vni ex pluribus alias pomponius ff. de
re iud. n. 1. plures delegati habent quidem iuriſ-
dictionem in ſolidum, Bart. in d. l. ſi vni ex pluribus
num. 7. ſed eius exercitium tantum pro parte: c.
cauſam matrimonij c. vno delegatorum & c. pruden-
tiam & ibi gl. in verb. tenentur de off. deleg. arbitri
vero nullam habent iuriſdictionem, ſed cogni-
tionem, eorumque poteſtas pendet ex compro-
miſſo. dictum eſt ſupra tit. de arbit. Sententia intra † 27
decem dies, qui dantur ad appellandum, habet
effectum incontinenti in his, in quibus fit exe-
cutio à iure ſine facto hominis, vt condemnatus
furti, fit infamis &c. l. furti in princ. & ibi Bald. in
§. 1. per tot. ff. de his qui not. infam. l. quod ad ſtatum l.
qui vltimo ff. de pœn. l. ſi quis filio exhæredato §. irritum
ff. de iniuſt. rupt. & irrit. fact. teſtam. in his quæ re-
quirunt executionem & factum hominis, intra
decem dies non dicitur res iudicata, quia inte-
rim executioni mandari non poteſt, l. 1. ff. nil. nou.
appell. pend. & ibi not. Bart. in l. litigatoribus nu. 5 &
6. C. de appell. ſed lapſu dictorum decem dierum
tranſit in auctoritatem rei iudicatæ, c. quoad con-
ſultationem hoc tit. omneſque clauſulæ in fine &
in eodem inſtanti concluduntur, & non tranſit
in iudicatum, prius vna clauſula, quam altera,
ſed omnes eodem tempore. Bald. in l. quid ergo §.
pœna grauior in 2. lect. ſub num. 20. verſ. item non eſt
verum ff. de his qui not. infam. Rot. diuerſ. deciſ. 756.
num. 6. & ſeqq. part. 1. Multiplices ſunt effectus
ſententiæ, primus eſt, ſententia pro veritate † ac- 28
cipitur, quantum ad illos inter quos lata eſt,
poſtquam tranſiuit in iudicatum, d. l. res iudicata
ff. de reg. iur. alijs vero non præiudicat, c. quamuis
hoc tit. & ibi gl. mag. & Can. aut prodeſt; l. res inter
C. quib. res iud. non nocet. fallit in cauſis † inoffi- 29
cioſi teſtamenti, l. papinianus §. fin. & l. eum qui §.
fin. ff. de inoffic. teſtam. filiationis, l. 1. in fine & l. 2.
ff. de lib. agnoſc. nullitatis proceſſus, & inſtrumen-
torum, Innoc. in c. in noſtra num. 8. & ſeqq. de procu-
rat. Iaſ. in l. ſed etſi poſſeſſori §. ſi cum de hæreditate nu.
3. ff. de iureiur. ingenuitatis, l. ingenuum ff. de ſtat.
homin. Felin. in c. ſuper eo el 1. num. 2. de teſtib. purita-
tis ſanguinis. Greg. xv. deciſ. 498. num. 5. & 9. vbi
plures quota allegantur. ſtatus & qualitatis Caſtro-

Digitized by Google

rum ex primogenitura. Gregor. xv. deciſ. 535. nu. 3.
arg. d. l. ingenuum. in quibus ſententia facit ius,
quoad omnes, quando cauſæ actæ fuerunt cita-
to legitimo contradictore, cuius principaliter
intereſt, & ſententia lata eo præſente, l. ſi prolu-
ſorio §. fin. ff. de appell. & ibi Bart. notat. & Angel. de
Peruſ. num. 2. Bart. in d. l. ingenuum & ibi Bald. in 2.
lut. recenſet octo & plures cauſas in quib. ſententia facit
ius quoad omnes Bald. in l. 2. num. 4. vbi plures ſimiles
cauſas enumerat C. quib. res iud. nõ nocet Mohed. deciſ.
8. hoc tit. ſed ſententia lata ſuper declaratione ſer-
uitutis, non facit ius quoad omnes, gloſſ. in d. l. in-
genuum Mohed. deciſ. 8. in fine hoc tit. aut ſi declaret
eum non eſſe actoris libertum, non eſſe actoris
ſeruum, l. diui fratres & l. ſi ſeruus ff. de liberal. cauſ.
ratio diuerſitatis deſumi poteſt ex definitione
ingenui Inſt. de ingen. in princ. & definitione
ſeruitutis, §. 1. Inſtit. de ijs qui ſui vel alien. iur. ſunt.
30 fallit ſecundo in eo qui † paſſus eſt litigare illum,
cui ſecundo loco actio & defenſio competebat,
veluti ſi debitor experiri paſſus eſt creditorẽ de
proprietate pignoris, aut paſſus eſt eum experiri,
à quo cauſam habuit, vt ſi poſſeſſor patiatur ven-
ditorem experiri de proprietate rei emptæ, c.
quamuis hoc tit. l. ſæpe ff. de re iud. &c. late Couarr.
pract. quæſt. cap. 13. num. 4. & ſeqq. aut is ad quem
ſpectat præſentatio, electio, collatio, patiatur ex-
periri præſentatum, electum, vel inſtitutum, de
cuius veritate vide Couarr. pract. quæſt. cap. 14. per
totum & Can. in c. cum olim. de cauſ. poſſeſ. et propriet.
31 fallit tertio, in ſententia † lata ſuper iure reali
non perſonali, quod ſcilicet beneficium ſit
grauatum, aut ſuper ſeruitute reali, quæ nocet
ac prodeſt alijs, ac vniuerſali, & ſingulari ſucceſ-
ſori, Alex. in l. ſæpe num. 48. ff. de re iud. Caſ. deciſ. 2.
32 num. 4. & 5. de iudic. fallit quarto, in † caſibus no-
tatis per gl. mag. in c. quamuis hoc tit. & ibi Can. &
in l. 2. C. quib. res iudic. non nocet in verbo irrogare. &
in l. 1. C. res inter alios actas vel iudic. Quibus autem
caſibus ſententia alijs nocet, & prodeſt, nocent
& proſunt etiam acta, Alex. in d. l. ſæpe num. 125. plu-
res cumulans Caſ d. deciſ. 2. num. 3. Rota prout alia
ſuprema tribunalia, non attendit res iudicatas;
quandocunque apparet de errore, aut iniuſtitia
ſententiarum, etiam non notoria. Guid. pap. quæſt.
215. ſub num. 9. & quæſt. 368. Caſ. de graſſes deciſ. 10.
num. 12. & ſeqq. de re iud. Greg. xv. deciſ. 317. num. 1.
De ſtylo ſignaturæ non datur clauſula parito iu-
dicato, niſi vbi adſunt tres conformes, non au-
tem ſolet dari vbi adeſt vnica tantũ ſententia, aut
etiam duæ, quæ ex ſtatuto loci faciunt rem iudi-
catam, niſi cum clauſula arbitrio Rotæ, Greg. xv.
deciſ. 361. nu. 1. vbi alias deciſiones allegat & ibi annot.
Gab. de execut. rei iud. concl. 1. num. 37. operatur au-
tem dicta clauſula, vt quis non ſit audiendus, niſi
prius doceat ſe integre paruiſſe iudicato, Greg. xv.
deciſ. 566. num. 2. & ibi annot. limitat. vno modo.
Secundus, datur † etiam actio ex re iudicata ei, 33
pro quo lata eſt ſententia, aduerſus eum contra
quem lata eſt, eiuſque hæredem, licet vetus actio
fuerit temporalis & non tranſitoria: l. miles §. fin.
& ibi gl. fin. ff. de re iud. l. licet §. idem ſcribit ff. de priuil.
nam executioni ſententiæ præſcribitur ſpacio 30.
annorum, Bald. in rub. de præſcript. nu. 22. in fine Fel.
in c. inter monaſterium num. 30. hoc tit. Pan. in c. fin.
num. 30. & ſeqq. de præſcript. niſi eſſet cæpta execu-
tio, & non finita, quia tunc illa actio in factum
quæ datur pro executione, eſt effecta litigioſa,
& pendente lite non currit præſcriptio; quia lis in
Curia Romana & inſtantia eſt perpetua, Achil.
deciſ. 5 de præſcript. dictum eſt in tit. de iud c. pen. & ibi
Can. de iud. Reo abſolutio datur † exceptio con- 34
tra eum qui ſuccubuit, & omnes alias perſonas,
quæ rem in iudicium deducere poſſent, ſiue vni-
uerſalis, ſiue ſingularis ſit ſucceſſor, l. rei iudicatæ l.
cum hoc cum l. ſeq. ff. de except. rei iud. quia non tolli-
tur actori actio ipſo iure, vt latius dictum eſt in §.
item ſi in iudicio Inſtit. de except. Tertius, ſententia
eſt † ſtricti iuris, c. dilectus de offic. ordin. & tantum 35
importat quantum verba ſonant, Rot. diuerſ. deciſ.
217. num. 4. part. 2. l. res iudicata ff. de reg. iur. gloſſ. 1.
in l. 1. verſ. item fallit hæc regula C. plus valere quod agi-
tur & ibi DD. Cepoll. in rub. de verb. ſignif. n. 19. et ſeq.
neque limitatur ſecundum naturam obligatio-
nis, aut libelli præcedentis, l. Paulus reſpondit la. 2.
& ibi Bart. num. 1. ff. de re iud. Bart. in l. miles §. decem
num. 3. ff. de re iud. ideo ſi plures in ſolidum obligati
& conuenti vna & certa quantitate poſt litem
conteſtatam ſimpliciter condemnati ſint, nec ad-
ditum vt quod ab altero ſeruari non poſſit, id al-
ter suppleret, effectus ſententiæ pro virilibus
portionibus eſt diſcretus: d. l. Paulus reſpondit l. 1. &
2. C. ſi plures vna ſent. condem. l. ſi qui ſeparatim §. fin.
1. reſp. ff. de appell. ſecus in præcepto facto ante li-
tem conteſtatam, pluribus obligatis in ſolidum
quod ſoluant, quod in ſolidum factum cenſetur
ſicut contractus loquitur cum fiat in eius execu-
tionem, Bald. in l. 1. num. 2. & 3. C. ſi plures vna ſent.
condem. &c.

Digitized by Google

ſondem. &c. ratio diuerſitatis eſt, quia per interlo-
cutoriam non fit nouatio, ſed per litis conteſta-
tionem, l. aliam & ibi Bart. ſub num. 1. ff. de nouat.
ac per ſententiam definitiuam. l. fin. C. de vſur. rei
iud. In dubio ſententia eſt interpretanda in fauo-
rem condemnati, vt minus cenſeatur condem-
natus, quam ſit poſſibile: l. ha enim cauſa ff. de
ſuſpect. tut. & curat. Crauett. conſ. 74. nu. 10. & licet
in ea verba aliquando improprientur ad euitan-
dum abſurdum, non tamen impropriantur, vt
verba latius intelligantur, l. & puto & ibi gl. in verb.
communicare & DD. ff. famil. erciſcund. Felin. poſt
Pan. in c. auditis. num. 3. de praſcript. & nunquam
accipiuntur improprijſſime, quia eſt magis ab-
uſio, Creſc. deciſ. 6. hoc tit. l. item prator ff. de ſuis &
36 legit. hared. Limita primo, † quia ex vi attractiua
trahitur ad aliud, ſine quo illud, ſuper quo lata
eſt, non poteſt ſortiri effectum, l. fin. C. de vſur. rei
iud. l. aduerſus l. ſi duo ff. de arbit. vt ſententia decla-
rans fideicommiſſarium eſſe immittendum in
bonorum poſſeſſionem in neceſſariam antece-
dentiam, declarat hæreditatem debere reſtitui,
Rot. diuerſ. deciſ. 450. part. 1. arg. l. fin. §. fin. C. de vſur.
rei iud. l. aduerſus l. ſi duo ff de arbit. l. ſi ſtipulatus fuero
ff. de verb. oblig. Quartus eſt, Sententia ſimpliciter
37 prolata † declaratur ex actis, l. ſi quis ad exhiben-
dum & ibi Bart ff. de except. rei iud. & eſt interpre-
tanda ſecundum ius commune. l. miles §. decem ff.
de re iud. Bart. in l. ſi fundus §. in vendicatione ſub n. 4.
38 & 5. ff. de pign. & hypoth. Quintus, non † reſcindi-
tur prætextu inſtrumentorum de nouo reperto-
rum, c. inter monaſteria hoc tit. niſi ſit lata aduerſus
fiſcum, quæ infra triennium retractatur. l. vnic. C.
39 de ſent. aduerſ fiſc. retract. lib. 10. Sextus † Sententia
abſolutoria & condemnatoria ſunt eiuſdem na-
turæ ideo ſicut appellatio ſequens non ſuſpendit
excommunicationē ita nec abſolutionem. Imol.
40 in Clem. fin. nu. 10. de appell. Septimus, plures † ſen-
tentiæ, quarum vna plus quam alia continet in
parte, in qua ſunt conformes, executioni de-
mandantur, quoties ſunt tot, quæ executionem
merentur. Clem. 1. hoc tit. & ibi Can. Rot. diuerſ.
41 deciſ. 241. num. 4. part. 1. Octauus, ſententia † ſui
natura eſt indiuiſibilis, glo. fin. in l. fin. ff. de iurid.
omn. iud. & ibi Bart. & DD. l. in hoc iudicio ff. famil.
erciſc. ideo in ea ſub maiori ſumma non includi-
tur minor, Iaſ. in l. 1. §. ſi ſtipulanti num. 8. & ſub nu.
9. verſ. 5. limita ff. de verb. oblig. & ibi DD. Put. deciſ.
315. lib. 1. ſecus eſſet quando petitio, & ſententia
haberet plura capitula ſeparata: gloſſ. in l. etiam §. 1.
in verbo audiendus & ibi DD. ff. de minor. l. quadam
mulier ff. famil. erciſcund. Greg. xv. deciſ. 552. num. 1.
cap. 2. & ibi gloſſ. in verbo eadem ſententia & Can.
de ord. cognit. immo plures ſummæ ex pluribus
cauſis debitæ vna actione compræhenſæ cumu-
lantur, & pro vna reputantur, & non pro pluri-
bus, l. ſi qui ſeparatim §. 1. de appell. vt appellatio ad
principem interpoſita valeat, Nonus per ſenten-
tiam † transfertur dominium ſecuta traditione 42
propter rei iudicatæ auctoritatē licet aliqui di-
ſtinguant inter actionem perſonalem & realem,
Iaſ. in l. ex hoc iure num. 44. ff. de iuſt. & iur. & ibi DD.
Bart. in l. Pomponius §. ſi iuſſu ff. de acquir. poſſ. & ibi
DD. Cyn. in l. 1. num. 4. C. com. vtr. Iud. Felin. in c. cum
venerabilis num. 28. & ſeqq. de except. Executio ſen-
tentiæ † in prophanis fit iuxta tradita per glo. & 43
DD. in §. 1. Inſtit. de offic. iud. quæ non tranſcribo &
per Gail. obſ. 113. & pluribus ſeqq. & obſ. 181. & ſeqq.
lib. 1. & quando cauſa per Procuratores ſine mā-
dato tractata fuit tenenda eſt obſ. Mynſing. 79.
cent. 1. & obſ. 49. cent. 5. Notandum eſt, quod ordo
datus in executione ſententiæ condemnatoriæ
latæ in actione perſonali ſuper debito, vt primo
fiat in mobilibus, deinde in immobilibus, non
eſt ſubſtantialis, ſed pro vtilitate partis, vnde ſi
contra fiat debet appellari, quia peruerſio ordi-
nis adhibiti ſiue à iudice, ſiue à nuncio, vel execu-
tore, non inducit nullitatem, ſed iniuſtitiam.
Bart. in l. à diuo pio §. in venditione num. 8. & 9. ff. de
re iud. Bald. in auth. ſed hodie ſub num. 3. verſ. quæro
nunquid C. de act. & oblig. Pan. in c. quoad conſulta-
tionem num. 27. hoc tit. Mohed. deciſ. 7. eod. Idem iu-
ris eſt ſi executio non ſit facta iuxta motum pro-
prium ſummi pontificis, Mohed. deciſ. 7. Iaſ. in d. §.
in venditione num. 19. In cauſa † beneficiali aut 44
ſententia eſt lata pro reo, & reus non poteſt præ-
tendere executionem in poſſeſſione, ſed tantum
abſolutionem cum expenſis & ſumptibus: §. 1.
Inſt. de off. iud. & ibi Fab. num. 1. in fine Innoc. in c. cum
noſtris in gl. in verbo irritum verſ. & idem dicimus in
omni ſent. de conceſſ. præb. & ibi Anchar. ſub num. 16. et
Can. communiter. aut pro actore † contra reum, & 45
tres proponuntur viæ exequendi, ex officio iudi-
cis qui ſententiam tulit nobili. quod coram alio
Iudice fieri aut proponi non poteſt niſi median-
tibus literis Iudicis qui ſententiam tulit, quia in
ciuilibus ſententia poteſt ferri in vno loco & in
alio executioni demandari, l. properandum §. fin

Digitized by Google

autem reus C. de iud. c. Romana §. contrahentes de foro
compet. in 6. Bart. in l. à diuo Pio §. ſententiam nu. 1 &
ibi Iaſ. nu. 2. & ſeqq. ff. de re iudic. Myſing. obſ. 68. &
46 69. cent. 5. Vna per † deputationem executoris,
c. de cætero hoc tit. Rot. diuerſ. deciſ. 33. part. 2. Pan. in c.
paſtoralis §. quia vero num. 3. & ſeqq. de off. iud. deleg.
executor mixtus datus, non cognito nec diſcuſſo
negotio executionis, habet cognitionem exce-
ptionum non deciſionem, quam refert iudici à
quo datus eſt executor: d. c. de cætero & ibi Pan. &
Can & Felin. limitat 3. mod. c. dicenti §. item Impera-
tor Conſtantinus & ibi gloſ. in verbo cognoſcatur 25.
quæſt. 2. c. ei qui appellat. §. ab executore & ibi glo. in
verb. non poteſt & Can. 2. quæſt. 6. Gemin. in c. ſicut
num. 7. 2. quæſt. 1. executor merus datus poſt liqui-
datam materiam executionis, vt nuncius datus
ad tradendam poſſeſſionem, nullam exceptio-
nem audit, gl. in d. c. de cætero l. ſi vt proponis & l. exe-
cutorem C. de execut. rei iud. niſi in quinque caſibus
notatis per Felin. in d. c. de cætero poſt num. 4. Altera
47 eſt, quam † ſtylus Rotæ hactenus in omnibus
cauſis obſeruauit, vt condemnatus citetur poſt
rem iudicatam, domi dimiſſa copia, aut per affi-
ctionem abſque alia diligentia, ad videndum de-
cerni litteras executoriales, Rot. diuerſ. deciſ. 688.
ſub num. 3. & 4. part. 1. l. minor vigintiquinque annis
cui fideicommiſſum ff. de minor. Rot. deciſ. 25 de re iud.
in nou. l. 4 §. ſi ex conuentione ff. de re iud. quæ ob-
tentæ debent intimari condemnato perſonaliter
& litteræ originales ei porrigi, vel legi, & ſi petat
dari copia ſuis expenſis, Caputaq. deciſ. 332. & ſeq.
part. 1. Creſc. deciſ. 7. de dol. et cont. quæ ita explicant.
Clem. cauſam de elect. ſi perſonaliter intimari non
poſſent, conſtito de non tuto acceſſu, intimen-
tur per edictum, Caputaq. deciſ. 334 part. 1. d. Clem.
cauſam §. verum et ibi Can. quia requiritur certa, &
indubitata, nec ſufficit præſumpta ſcientia, de-
creti executorialium; vt procedi poſſit ad decla-
ratoriam incurſus cenſurarum in executoriali-
bus comminatarum, Caſſad. deciſ. 6. de cauſ. poſſeſſ.
et prop. in fine Innoc. in c. fin. ſub nu. 3. de eo qui mittitur
in poſſeſſ. Rot. deciſ. xj. de dol. et cont. in nou. Mobed. de-
ciſ. 7. num. 1. vt lit. pend. niſi is cui fieri debet execu-
torialium intimatio malitioſe latitet, quia tunc
ſufficit intimari ad domum, & alia loca, cum ma-
litioſe latitans, ne citetur, habeatur pro perſona-
liter citato, c. quoniam §. porro vt lit. non conteſt. & c.
Creſc. deciſ. 18. hoc tit. & dicta intimatio reproduci
debet iudici in actis, ac ſeruari debent quatuor
termini ad docendum ſe paruiſſe, Felin. in c. ad
probandum hoc tit. Mandoſ. in 29. commiſſ. execut. in 1.
& 2. quæſt. Greg. xv. deciſ. 43. num. 13. & ſeq. decla-
raturque, ſi non paruerit, aut ſe legitime excuſa-
uerit, incurriſſe excommunicationis &c. ac alias
pœnas in executorialibus contentas, ac ſucceſ-
ſiue proceditur ad aggrauationem, reaggraua-
tionem, interdictum, & vſque ad brachium ſæ-
culare, Franc. Marc. quæſt. 771. part. 1. Gail. obſ. 115.
lib. 1. incluſiue: & ita habetur canonice poſſeſſio
& non alias, Caſſad. deciſ. 6. num. 10. de cauſ. poſſeſſ. et
prop. Felin. in c. ad probandum num. 6. de re iud. quæ
non ſeruatis iſtis quatuor, poſt intimationem
executorialium ſeruari ſolitis, terminis eſſet at-
tentata, Creſcent. deciſ. 2. vt lit. pend. & c. & deciſ. 1.
de ſequeſt. poſſeſſ. & fruct. Mandoſ. in 29. cōmiſſ. execut.
quæſt. 24. Greg. xv. deciſ. 43. In his executorialibus
ad dimittendam poſſeſſionem beneficij, aſſigna-
tur à die intimationis executorialium terminus
ſex dierum, & alij triginta dies ad ſoluendum ex-
penſas, & fructus, poteſt tamen ſeruatis quatuor
terminis, de quibus ſupra, infra illos ſex dies,
quia non dimittit poſſeſſionem, & infra illos 30.
dies, reſpectu etiam expenſarum procedi ad de-
clarationem incurſus pœnarum, licet partes non
conſueuerint petere ante 30. dies: Mobed. deciſ. 1. de
ſent. excomm. ratio eſt quia in reali res ſtatim reſti-
tuenda eſt cum fructibus. §. 1. Inſtit. de offic. iud.
Tertia via eſt, quod loco † executorialium parte 48
citata decernatur mandatum executiuum, aut in
ipſa ſententia ſimul vnico contextu relaxetur
abſq; alia partis citatione: Caſ. deciſ. 7. nu. 10. & xj.
Caſſad. deciſ. 6. nu. xj. de cauſ. poſſeſſ. & prop. Pan. poſt
Innoc. in c. ex ratione num. 14. & ibi Can. de appell.
Bart. in l. à diuo pio §. in venditione num. 2. & ſeq &
ibi DD ff. de re iud. quando materia non eſt appel-
labilis, ſecus ſi eſt appellabilis, Gregor. xv. deciſ. 545.
& ibi annot. l. 1. & l. final. C. de execut. rei iud: quæ
magis videtur conformis Concilio Trid. man-
danti, vt à cenſuris abſtineatur, quando poteſt
fieri executio perſonalis aut realis, c. quamuis §. in
cauſis ſeſſ. 25. In electionibus † iuriſdictionibus, & 49
alijs iuribus incorporalibus, in quibus nihil cor-
porale attingitur, ſtatim lata ſententia reus poſ-
ſeſſionem amittit, & actor poteſt illam ingredi
abſque alia executione, & eligere, ac iuriſdictio-
nem exercere, Zab. poſt Innocent. in cap. cum noſtris
quæſt. 22. de conceſſ. præb. Anchar. numer. 16. Bouk.
numer. 6. 7. & 8. et Can. communiter. quando au-
tem

Digitized by Google

tem incorporalia corporalibus ſunt connexa, vt in præbendis, quibus inhæret ius eligendi, interesſendi tractatibus, & ſimilibus, vel in ſeruitutibus realibus, quæ adhærent ſolo, tunc debet ſimiliter interuenire executio, antequam poſſeſſor condemnatus prohibeatur vti ſua poſſeſſione, vt prius; *Anch. in d.c. cum noſtris ſub n.16. et Can. communiter Rot. diuerſ. deciſ. 70. nu.2. et 8 part.2. Angel. de Peruſ. in l. qui reſtituere ſub numer.2. ff. de rei vend.* & loco poſſeſſionis eſt patientia aduerſarij, & cautio quod non impediet victorem vti ſeruitute & iuribus præbendæ, *l. harum l. egi ff. de ſeruit. vend.*
50 Præfata procedunt in iudice † ordinario, ac delegato à Papa, extra curiam, qui poteſt ſentētiam ſuam exequi, infra annum abſque alia commiſ-
51 ſione, *c. ſignificaſti c. quærenti de offic. deleg.* In † curia de ſtylo veteri non ſolent auditores Rotæ ſine ſpeciali commiſſione ſuas ſententias exequi propter præſentiam Papæ, *Caſſad. deciſ. 13. in fine de reſcript. et deciſ. 3. in fine de dol. et contum. veſtr. in praxi lib. 8. cap. fin. nu. 9. 10. et ſeqq. Mandoſ. in for. commiß. execut. in gl. cauſarum auditore Rot. deciſ. 39. de appel. in antiq.* ſed ſolebant litigatores qui prætendunt rem iudicatam, adire ſignaturam iuſtitiæ, & petere, vt executio rei iudicatæ iudicibus, qui merita cauſæ nouerunt, delegaretur cum clauſula ſeruatis quatuor terminis ſolitis, vel præfixo illorū loco aliquo breui peremptorio termino quā vocabāt cōmiſſionem executorialem, *Mandoſ. in for. commiß. execut.* aut huius loco commiſſionem mandati executiui. *Mandoſ. in for. commiß. mand. execut. veſtr. in praxi lib. 8. cap. fin. ſub num. 9. verſ. ſed hodie.* Hodie iuxta reformat. Fel. record. Pauli V. in Rota ſufficit vnica commiſſio, quoad cognitionem & deciſionem cauſæ, & iſtius vigore auditor poteſt ad finalem ſententiæ executionem procedere incluſiue, prout de iure ordinarij facere poſſunt. *Pius IV. in bulla ſuper refor. off. Rotæ in princ. verſ. et idcirco ſub dat. Cal. Ian. 1562. confirmata per Paulum V. in reformat. edita de anno 1612. ſub rub. de auditorio Rotæ Rot. Farin. deciſ. 641. ſub numer. 5.*
52 Ordinarius exequitur † ſentētias ſuorum delegatorum, quas ipſi non poſſunt executioni demandare: *l. à Diuo Pio in princ. ff. de re iud. c. ſi quis contra clericum de for. compet. l. præcipimus §. hæc ſi appellatio*
53 *C. de appel.* delegatus à principe † exequitur ſentētias eorum, qui iure eius cognouerunt: *l. fin. & ibi Bart. n. 1. Iaſ. n. 5. atteſtans de communi C. de iud.* Præterea actor, pro quo iudicatum fuit, poteſt intentare actionem iudicati ex ſententia definitiua cōtra reum lata, quę in cauſa beneficiali poſt decendium tranſit in iudicatum, *c. cum dilectus in fine & ibi Pan. nu. 5. & Can. de elect. gloſſ. fin. in fine in c. 1. de conceſſ. præb. gl. in cl. fin in verb. repulſione verſ. præterea natura de appel. Fel. in c. lator n. xj. de re iud.* quæ
poteſt † intentari vbicunque reus ſortitur forum 54
ſine litteris iudicis qui ſententiam tulit, *l. fin. in fin. C. de præſcript. longi temp. Bart. in l. à Diuo Pio §. ſententiam ſub n. 1. & ibi Iaſ. nu. 3. de re iudic.* in qua requiritur citatio quoties mutatur perſona iudicis *Gabriel de citat. concl. 1. numer. 123. plures cumulans Greg. xv. dec. 546. numer. 3. & 6. & ibi annot. Ang. de Peruſ. in repet. l. 1. C. de iudic. num. 31. & ibidem n. 26. & ſeq. ponit 9. concluſ.* & in qua neceſſarius eſt libellus, litis conteſtatio, & proceditur ordinarie, ſed breuiores dantur dilationes, quod cauſa ſit executiua, *Angel. Peruſ. in repet. l. 1. nu. 6. C. de iud. Bart. in l. intra dies ff. de re iud. Gail. obſ. 113. nu. 9. & 13. & per tot. lib. 1. Greg. xv. dec. 545. nu. 2. & ibi annot.* ac producta ſententia per actorem, reus ad nullam defenſionē admittetur, niſi ſi qua ei poſt ſententiam ſuperueniſſet, forma autem ſententiæ erit, quia iudex præcipiet reo, quod obediat ſententiæ contra eum latæ, *Bald. in l. 2. n. 2. C. de execut.*
rei iud. Super liquidatione † fructuum, & expen- 55
ſarum non requiritur, pronunciatio in materia executiua, ſed ſufficiunt probationes, *Iaſ. in l. ſtipulatio §. habet n. 6. & ſeqq. ff. de nou. oper. nunc. Galeſ. ad for. oblig. Cam. tit. de liquidatione n. 13. Rot. diuerſ. dec. 100. ſub n. 28. & ſeqq. part. 1.* Fructus percepti probari debent concludenter per teſtes deponentes de vera & actuali, & non de veriſimili, aut præſumpta perceptione: percipiendi probantur per coniecturas, *Bald. in l. 1. num. 22. & ſeqq. C. de fruct. & lit. expenſ. & ibi DD. Caputaq. deciſ. 30. & 31. part. 2.*

In condemnatione fructuum veniunt † diſtri- 56
butiones quotidianæ *Mohed. dec. 6. de præb. Put. dec. 233. lib. 1.* perceptæ, ac etiam illæ, quæ non fuerunt perceptæ, quando interpoſita fuit proteſtatio à procuratore habente ſpeciale mandatum, ac eadem fuerit inſinuata ex aduerſo principali, non eius procuratori, *Put. dec. 373. lib. 1. Rot. diuerſ. dec.*
618. part. 1. Quando petitur † intereſſe, quod ſtat 57
in æſtimatione iudicis, *l. 1. C. de ſent. quæ pro eo quod intereſt prof.* admittitur libellus incertus, ſed fertur ſententia certa: *gloſſ. in l. certi conditio in princ. ff. ſi cert. pet. Bartol. in l. 1. C. de eo. ſent. quod intereſt.*

Digitized by Google

prof. quandoque non poteſt intereſſe declarari, nec in petitione, nec in ſententia, & tunc procedit libellus incertus & ſententia incerta; vt quando aliquis, cui promiſſa eſt indemnitas, iam incurrit aliquod damnum, & maius damnum poterit incurrere de futuro, vnde cum non poſſit certificari id, quod dependet ex futuro, iudex pronunciat de indemnitate ſuper futuro, & pro præterito condemnat, l. 1. C. de ſent. quæ ſine act. quant. prof. dictaq; ſententia habet executionem paratam facta liquidatione, quæ fit hoc modo: actor petet ſententiam executioni mandari, in qua talis eſt cōdemnatus ad indemnitatem præſtandam, & ad probandum quod ſit damnificatus facit articulos abſq; libello, & litis conteſtatione, & proceditur ſummarie iuxta formam l. à Diuo Pio §. ſi ſuper rebus ff. de re iud. Bart. in l. 2. n. 4. & 5. C. de ſent. quæ ſine art. quant. prof. & ibi DD. communiter, exequutio enim ſententiæ non liquidæ peti poteſt, vbicunque liquidatio fieri intenditur in exequutione; d. l. 2. C. de ſent. quæ ſine art. quant. prof. Bart. in l. 1. n. 8. & ibi DD. ff. de eden. Anchar. deciſ. 129. n. 14. & ſeqq. plures cumulans Greg. xv. deciſ. 220. exequutio autem facta, nulla præcedente liquidatione, aut de qua ex actis non apparet, ſubſecutaque ſubhaſtatio, ſunt nulla, l. proinde §. notandum ff. ad l. aquil. & ibi Bartol. & DD. Bald. conſ. 164. lib. 4. & conſ. 99. lib. 5. Natt. conſ. 27. n. 4. Rom. conſ. 211. n. 5. Greg. xv. dec. 224. l. ſi cum nulla. ff. de re iudicat. quod ſi reus debitis ſatisfecerit ſimplici iuſſione & non cognitione habita, quamuis non extra ordinem fieri exactionem ſed ciuiliter oportuit, quæ tamen ſolutioni debitarum ab eo quantitatum profecerunt, reuocare inciuile eſt, l. fin. §. fin. in fin. ff. quod metus cauſa Lanfr. dec. 249.
58 cent. 2. Executoriales decretæ † vel brachium ſæculare obtentum contra prædeceſſorem, poſſunt mandari executioni contra ſucceſſorem in beneficio, vel alia re, mediatum & immediatum, præmiſſa eius citatione quæ ſemper neceſſaria eſt quando non eſt idem Iudex vel alia perſona, vel fit executio non in re ſuper qua fuit iudicatum, ſed in alia re, Bart. in l. à Diuo Pio §. in venditione ſub n. 2. & ibi DD. communiter ff. de re iud. Gabriel. tit. de citat. concl. 1. n. 123. plures cumulans Felin. in c. ex ratione n. 9. & 10. de appell. & ibi Can. communiter, abſque nouo iudicio, quando per litem beneficium ſiue res fuerunt effecta litigioſa, iuxta diſtinctionem traditam in tit. vt lit. pend. &c. & ſucceſſor cauſam habuerit à prædeceſſore collitigante, Pan. in c. fin. n. 8. de alien. iud. mut. cauſ. fact. & in c. eccleſiæ S. Mariæ 1. ſub n. 10. verſ. & hæc ſententia lata vt lit. pend. niſi id innou. Bart. in l. creditores n. 23. vbi pulchre diſtinguit C. de pign. & hypoth. Bald. in l. executorem n. 27. C. de execut. rei iud. Mohed. dec. 1. hoc tit. Onus probandi intruſionem, lite pendente, incumbit ei qui obtinuit executoriales, Rot. dec. 14. de prob. in nou. Creſc. dec. 16. hoc tit. in princ. c. quamuis hoc tit. l. ſæpe cum ibi not. ff. de re iud Bell. dec. 708. Limit. 1. quia tertiꝰ q̃ reperitur in poſſeſſione poſt executoriales decretas, tenetur probare ſe fuiſſe in poſſeſſione ante litem motam, quando is contra quem obtentæ fuerunt executoriales, eſt probatus poſſeſſor tempore iudicij, per duos teſtes, aut per alias veras probationes, & non per eius confeſſionem vel indicia, Achil. deciſ. 21. de prob. Bellam. dec. 709. Fel. in c. cum ſuper ſub n. 18. verſ. & ſubdit deciſ. ſeq. hoc tit. Limita 2. quando probatur tempore ſententiarum illum, contra quem latæ ſunt, fuiſſe intruſum, nam neceſſario ſequitur iſtum tertiũ nunc poſſeſſorẽ poſt illũ ſe intruſiſſe: Creſc. dec. 16. hoc tit. qui illud non omnino firmat Bald. in l. ſi duo Patroni nu. 8. & in antiq. lect. ff. de iureiur. & c. l. exceptio ff. de except. rei iud. iſteque intruſus lite pendente non appellat ſuſpenſiue, nec alias poteſt impedire executionem, Rot. diuerſ. dec. 100 n. 23. & 25. part. 1. Iaſ. in l. à Diuo Pio §. ſi ſuper rebus n. 10. & ibi Caſtr. n. 8. & DD. communiter ff. de re iud. Bald. in l. executorem n. 26. & 27. C. de execut. rei iud. Rot. dec. 14. de prob. in nou. Bald. in l. ob maritorum C. ne vxor pro marito, Quod ſi res non ſit litigioſa, ſiquidem debitor eam alienauit, ſeu dolo deſijt poſſidere poſt litem motam in fraudem executionis ſententiæ, recta via poteſt fieri executio contra illum poſſeſſorem fraudis participem, l. qui autem §. hoc edictum ff. quæ in fraud. cred. fact. ſunt vt reſtit. ac facta probatione fraudis in hoc iudicio executionis, fit executio in illam rem, non facta aliter reſciſſione contractus: Paul. de Caſtro in l. à Diuo Pio §. ſi ſuper rebus n. 8. & ibi Iaſ. n. 10. plures cumulans ff. de re iud. Bald. in l. ob maritorum n. 8. C. ne vxor pro marito, &c. Si vero alienauit ante litem motam, in fraudem creditorum, diminuendo bona, agendum eſt ordinarie per actionem Paulianam ad reſciſſionem contractus, §. item ſi quis in fraudem Inſtit. de action. Paul. de Caſtro in d. §. ſi ſuper rebus n. 8. & ibi Iaſ. n. 10. Fallit fauore vltimæ voluntatis, vbi etiam contra emptorem fit

miſſio,

Digitized by Google

miſſio, & executio non reſciſſo contractu, *l. ſi le-*
gatorum ff. vt in poſſeſſ. legat. l. certa forma C. eod. etc.
59 Præterea executoriales † decretæ, & intimatæ
per prædeceſſorem, ſuffragantur ſurrogato, ad
cauſam & proſecutionem executorialium tam
immediato, quam mediato, vt ad eius inſtantiam
decerni poſſit declaratoria cenſurarum, contra
reum poſſeſſorem, *Mohed. dec. 2. hoc tit. & dec. 7. vt*
lit. pend. contra Staphyl. de ſignat. lit. iuſt. §. ad prædi-
cta facit verſ. nam ſi quis ſubrogetur l. comperimus C. de
prox. ſacror. ſcrinior. lib. 12. l. minor §. fin. ff. de procur.
l. ſi iudex ff. de iud. l. 1. §. ij quibus in fine ff. de leg. 3. &
60 *ibi Bart. & DD.* Tertius quilibet † habens cauſam
aliunde, quam ab ipſo condemnato, comparens
pro ſuo intereſſe docto de eo ſummarie, *Fel in cap.*
veniens 2. n. 13. de teſt. & atteſt. & incontinenti, *d. c.*
veniens & ibi gloſſ. in verb. incontinenti, ſiue actum
ſit petitorio, ſiue poſſeſſorio, *Fel. in d. cap. veniens 2.*
n. xj. ſi executio fiat in beneficio, *Pan. in d. cap. ve-*
niens 2. n. 7. ſeu alia repetita à condemnato, quæ à
nemine erat poſſeſſa, impedit executionem, *Inno.*
in d. c. veniens el 2. & ibi Can. Fel. in c. cum ſuper de re
iud. Bart. in d. l. à Diuo Pio §. ſi ſuper rebus n. 3. & ibi
Iaſ n. 16. & DD. ff. eod. Caſ. dec. 3. n. 4. de verb. ſignif.
Cou. pract. quæſt. c. 16. etiam poſt tres ſententias
conformes, quia Clem. 1. hoc tit. procedit inter
ipſos litigantes, *Zab. in d. clem. 1. n. 5. Iaſ in d. l. à Di-*
uo Pio §. ſi ſuper rebus nu. 16. Fel. in d. c. veniens 2. nu. 13.
Rot. diuerſ. dec. 320. part. 1. Et poteſt iſte tertius pro-
ducere teſtes ſuper eiſdem articulis, etiam publi-
catis atteſtationibus. *Fel. in d. c. veniens 2. num. 18.*
Bart. in l. ſi prolusorio §. 1. n. 3. ff. de appell. Put. dec. 71.
libr. 3. tum quod ſibi ignoranti non præiudicant
acta, aut publicatio, tum etiam quia ſua intereſt,
ne poſſeſſio ab alio occupetur, cum facilius poſſit
conſequi ſuam poſſeſſionem vacantem, quam
quando eſt capta, *arg. l. fin. C. de edict. D. Adr. toll.*
&c. Quando tertius ſciuit cauſam pendere, &
non ſe oppoſuit, nec appellauit, fit ſibi præiudi-
cium in executione ſententiæ, quoad poſſeſſio-
nem, ſaltem præſtita cautione indemnitatis per
actorem, qui obtinuit ſententiam. *Franc. Marc. q.*
272. n. 2. part. 1. gl. in c. cum ſuper in verb. non noceat
& ibi Innoc. & Can. de re iud. l. pen. ff. de petit. hæred.
l. is à quo ff. de rei vend. Si à condemnato erat poſſeſ-
ſa tunc tertius non impedit executionem, ſed ca-
uebitur de indemnitate poſſeſſori: *d. l. is à quo ff. de*
rei vend. quia quando poſſeſſio eſt plena non agi-
tur de præiudicio tertij cum ita poſſit ab alio auo-
care, ſicut à poſſidente niſi forte ratione durioris
aduerſarij, *Pan. in c. veniens el 2. n. 6. in fine Cæſar d.*
deciſ. 3. n. 4. de verb. ſignif. Couarr. d. c. 16. pract. q. n. 3.
Si vero ſit miſſio in alia re, quam petita, tunc qui-
libet tertius impedit executionem, quia de iure
illius rei nunquam fuit cognitum, *d. l. à Diuo Pio §.*
ſi ſuper rebus & ibi Bart. n. 3. & DD. communiter ff. de
re iud. ideoque contra eum non habet locum via
executiua, *Alex. in d. §. ſi ſuper rebus n. 25. & 28. l. 1. &*
2. C. quib. res iud. non nocet l. 1. C. res inter alios actas
etc. Mynſ. obſ. 73. cent. 3. & ſi proteſtatus fuerit, ne
fieret executio in bonis per ipſum poſſeſſis, exe-
cutio poſt proteſtationem facta redditur ipſo iu-
re nulla, *Angel. Peruſ. in l. à Diuo Pio §. ſi ſuper rebus*
n. 1. Caſtr. n. 2. ff. de re iud. Alex. ſub n. 9. Iaſ. n. 9. Bald.
in l. ob maritorum n. 4. & 5. C. ne vxor pro marito &c.
Greg. xv. deciſ. 22. Contra executionem † opponi 61
poteſt, 1. quælibet exceptio, etiam poſt quadri-
meſtre tempus, quod datur condemnatis ad ſol-
uendum, *gloſ. in l. ab executione in verb. excedat & ibi*
DD. C. quor. appell. non recip. Iaſ. in l. 1. n. 20. C. de iur.
& fact. ignor. Per quam dicitur iudicium fuiſſe
nullum, ratione iudicis, partis, rei, vel proceſſus
inordinati, *Iaſ. n. xi. & ſeq. poſt gl. fin. in l. 1. C. de iur.*
& fact. ignor gl. 1. in l. tamen ſi ff. ad Macedon. & vtro-
bique Can. poſt gl. fin. in clem. 1. de ſeq. poſſeß. & fruct.
c. in noſtra de procur. vel ſi iudicatum ſit ex falſis in-
ſtrumentis, *c. cum I. & A. hoc tit. tot. tit. C. ſi ex falſ.*
inſtrum. vel teſtib. &c. ex falſis teſtibus, *l. Diuus ff. de*
re iud. c. lis & cauſa & ibi gloſſ. in verb. ſe aſtringit de
prob. ex falſis allegationibus contra abſentem, *l. ſi*
prætor §. Marcellus ff. de iud. vel ſententia dicatur
venalis, *l. venales C. quando prouoc. non eſt neceſſe*, aut
ſi excipiatur de hoc, quod fuit cõpulſus eo tem-
pore quo compelli non debuit, *l. 1. ff. de ferijs*, vel
ſententia ſit lata contra eum, qui venire non de-
bebat, *l. ſi prætor §. fin. ff. de iud.* aut conſtet de iniu-
ſtitia ex eiſdem actis, *cap. 1. de re iud. & ibi Innoc. &*
Can. Franc. in c. dilecti quæſt. 12. & 54. de appell. Rot.
diuerſ. dec. 85. & 165. part. 1. Secundo exceptiones
quæ opponuntur ad moderandum, & limitan-
dum executionem ſententiæ, & non impugnant
ſententiam: *Iaſ. in d. l. 1. n. 15. & ſeqq. & ibi DD. C. de*
iur. & fact. ignor. plura proponens exempla, videlicet
ne exigatur ab aliquo niſi in quantum facere po-
teſt, *l. Neſennius ff. de re iud. l. ſi fideiuſſores §. idem re-*
ſpondi ff. de fideiuſſ. l. ex diuerſo ff. ſolut. mat. reten-
tionis, *Bald. in l. peremptorias C. ſentent. reſcindi non*
poſſe Rot. diuerſ. dec. 281. num. 12. part. 2. confecti in-

 uentarij,

Digitized by Google

uentarij ab hærede, *d.l. Neſennius §. fin. & ibi Bart.* compenſationis, *l. 2. in fine C. de compenſ. Fel. in cap. ſuborta n. 2. de re iud. Afflict. dec. 121. Greg. xv. dec. 342 & ibi annot.* Tertio omnis exceptio peremptoria inducta principaliter odio creditoris agentis poteſt quandocunque opponi, etiam poſt ſententiam, quia ei non poteſt renunciari expreſſe, aut tacite, *Iaſ. poſt Bart. in d.l. 1. num. 22. C. de iur. & fact. ignor.* Quarto exceptiones quę opponuntur contra primam actionem, ſi illæ oriantur poſt ſententiam, *l. poſt rem ff. de tranſact. l. 4. § ſi ex conuentione ff. de re iud.* vel in ipſa ſententia oriantur, vel renouentur, *l. tamen ſi ff. ad SC. Macedon. Bart. in l. Paulus reſpondit 2. nu. 2. & 3. ff. de re iud.* vt exceptio pretij non ſoluti, *Gail. obſ. 17. lib. 2. n. 8. & ſeqq. plures cumulans*, Limita prætacta omnia vt ſi iudex ſtatuiſſet reo terminum ad opponendum omnes exceptiones peremptorias, dilatorias, & anomalas, tunc poſt ſententiam iſtæ exceptiones opponi non poſſent, *Bald. in l. ab executione ſub nu. 15. C. ſententiam reſcindi non poſſe Iaſ. in l. 1. nu. 19. C. de iur. & fact. ignor.* Secundo quando iſtæ exceptiones fuiſſent ante ſententiam oppoſitæ & per iudicem reprobatæ *gloſſ. fin. in d.l. Neſennius §. fin. ff. de re iud. & ibi Bart. & DD.* Tertio quando eſſet datus terminus poſt ſententiam ad opponendum, & quidquid, &c. vt executio fieri non deberet allegandum, maxime in vim commiſſionis, *Achil. dec. 4. de except. Bald. in d.l. ab executione ſub nu. 15. C. quor. appell. non recip. c. paſtoralis & ibi gl. in verb. nullatenus & Can. notant de except. Iaſ. in l. 1. ſub nu. 19. C. de iur. & fact. ignor.* Cæteræ exceptiones quæ habẽt originem ante ſententiam non poſſunt opponi poſt ſententiam, *l. peremptorias C. ſententiam reſcindi non poſſe*, Fallit in minore petita reſtitutione in integrum, *l. minor 25. annis omiſſam ff. de minor. &c.* Secundo in milite, qui eſt ipſo iure reſtitutus, *l. 1. C. de iur. & fact. ignor.* Tertio quando ſententia ſubiacet vitio nullitatis, vt de concordia, & tranſactione facta lite pendente opponi poteſt poſt ſententiam, quia per huiuſmodi tranſactionem actio & inſtantia fuerunt extincta, *Mohed. dec. 3. de tranſact. c. 1 de tranſact. c. 1. de lit. conteſt. in 6. l. fratris tui & ibi DD. C. de tranſact.* Quarto in alijs qui reſtituuntur ex clauſula generali, *l. fin. ff. de in integr. reſtit. Bart. & DD. in l. 1. C. de iur. & fact. ignor.* Quinto in caſibus, in quibus poſt ſententiam, inſtrumenta, aut teſtes perduci poſſunt notatis, *per Mynſing. obſ. 60. cent. 4.* A pronunciatione ſiue mandato † de exequendo rem iudicatam dato inter 62 eaſdem perſonas, inter quas lata fuit ſententia, aut ab ipſa executione, nõ datur appellatio, *d.l. ab executione C. quorum appell. non recip. l. executorem C. de execut. rei iud. l. ab executore ff. de appell. c. nouit eod. Fel. in c. quoad conſultationem, n. 13. & 14. hoc tit. Caputaq. dec. 40. part. 1.* neque etiam à declaratione qualitatis pertinentiarum, non augentium, vel minuentium condemnationem, ſed tantum inducentium interpretationem declaratiuam ſententiæ; quia non eſt noua ſententia interlocutoria, ſed quędam declaratio, quę fingitur vna cum ſententia declarata eodem tempore emanaſſe, *Bald. in l. terminato n. 6. C. de fruct. & lit. expenſ. Bart. in d.l. ab executore n. 7. ff. de appell. Rom. conſ. 45. Rot. diuerſ. dec. 100. n. 14. & ſeqq. part. 1.* niſi excedatur modus, & in ipſa appellatione facta in ſcriptis exprimatur exceſſus; *Clem. appellanti de appel. Mynſ. obſ. 32. cent. 3.* excedit autem executor modum non ſeruando iuris ordinem, *gl. in d. l. ab executione in verb. excedunt C. quor. appell. non recip.* inique interpretando ſententiam, *Bart. in l. ab executione num. 15. ff. de appell.* & quot modis dicitur plus vel minus, *Bartol. in d. l. ab executione num. 3 C. quorum appell. non recip.*

De appellationibus, recuſationibus & relationibus.

Titulus XXVIII.

SVMMARIA.

1 *Sententia impugnatur quinque modis.*
Per appellationem.
2 *Per ſupplicationem quando lata eſt à principe vel ab alio à quo appellare non licet.*
3 *Per querelam in caſibus in quibus ſententia non tranſit in iudicatum.*
4 *Per reſtitutionem in integrum.*
5 *Per viam nullitatis.*
6 *Appellatio alia eſt extraiudicialis, alia iudicialis.*
Extraiudicialis appellatio eſt ab illato ſeu futuro grauamine ſiue ab electionibus, & alijs extraiudicialibus actibus ad ſuperiorem qui poteſt adiri per querelam prouocatio.
7 *Regulariter non eſt licita appellatio ab actibus extraiudicialibus.*

8 Non

8 Non habet regulariter vim citationis interpoſita à futuro grauamine.

9 In ea non requiritur expreſſio cauſæ vel perſonæ.

10 Sufficit quod fiat ex veriſimili cauſa & poſtea ſubſequatur grauamen.

11 Non operatur retractationem attentatorum niſi ſpecialis cauſa grauaminis fuerit expreſſa & probata.

12 Habet vim citationis quando fit à grauamine illato extra iudicium in beneficialibus & aliis actibus in quibus appellatio à iure permittitur.

13 Interponenda eſt infra decem dies in ſcriptis cauſa expreſſa, petitis apoſtolis in præſentia iudicis vel prælati grauamen inferentis, vel eius procuratoris in cauſa ſpecialiter conſtituti, vel eorum alteri legitime intimari.

14 Quod ſi appellatus abſit & procurator ſpecialis non reperiatur, quomodo fieri debeat intimatio.

15 Quando interponitur per procuratorem requiritur ſimilis procuratorij intimatio.

16 Appellans debet eam finire & proſequi intra annum.

17 Multos operatur effectus deuoluit cauſam.

18 Limita quando interponitur cõtra pacificum poſſeſſorem aut eum qui habuit gratiam ſine collationem & ab ea ſuiſque proceſſibus appellatur.

19 Poteſtatem eius à quo appellatur ſuſpendit ſed non ſuſpendit factum de præterito, nec etiam id quod eſt omnino conſecutiuum ad ius explicitum de præterito.

20 Reuocationem attentatorum operatur quæ fiunt poſt & contra appellationem probata veritate cauſæ in fauorem appellati, contra appellantem vero indiſtincte reuocantur.

21 Non inducit litis pendentiam.

22 Proſequenti appellationem extraiudicialem non obſtat exceptio excommunicationis.

Impedit quod alius iudex non cognoſcat de illo ſuper quo fuit appellatum.

23 Iudicialis appellatio eſt à minore iudice ad maiorem prouocatio.

24 Suſpendit omnia quæ ipſam appellationem tangunt.

25 Reſcindit ſententiam & reducit ad ſtatum in quo erat poſt litis conteſtationem.

26 Eximit appellantem à iuriſdictione iudicis à quo in illa cauſa.

27 Tollit præſumptionem iuſtitiæ quæ eſt pro ſententia.

28 Deuoluit cognitionem & executionem ad iudicem ad quem.

29 In ſententiis cenſurarum operatur effectum deuolutiuum non ſuſpenſiuum.

30 A quibus appellare non licet.

31 Appellari debet infra decem dies à die ſententiæ.

32 Ab Interlocutoria iure ciuili non appellatur, ſed à definitiua cuiuſcunque iudicis.

33 à Delatione iuramenti litis deciſorij ab eo contra quem iuratum eſt.

34 Iure Canonico à definitiua interlocutoria & omni grauamine permiſſa eſt appellatio niſi reperiatur prohibita.

35 Quæ regula limitatur octo modis.

36 Appellatio ſemper eſt admittenda quando complicãtur duæ cauſæ, quarum vna admittit appellationem, altera non.

37 Appellatio eſt de appendiciis illius inſtantiæ cuius eſt ſententia à qua interponitur.

38 Appellare qui poſſint.

39 Appellatio eſt communis vtrique parti, etiamſi vna pars tantum appellauerit.

40 Limitatur dicta regula tribus modis.

41 Appellans an poſſit renunciare appellationi interpoſitæ à definitiua vel ab interlocutoria ſententia inuito appellato.

42 Appellandum eſt vtroque iure ad ſuperiorem iudicem gradatim.

43 Ad ſummum Pontificem valet appellatio omiſſis mediis.

44 Ad quatuor patriarchas principales in omnibus prouinciis eorundem iuriſdictioni ſubiectis omiſſis mediis prouocatur.

45 Ad legatum à latere in prouincia ſibi decreta.

46 A Delegato appellatur ad delegantem.

47 A Subdelegato à delegato principis, ad quem ſit appellandum.

48 Appellatio interponi debet coram iudicibus vel maiore parte ipſorum ſi plures ſint ſeparatim vel coram iudice qui ſententiam tulit.

49 A Definitiua incontinenti ſufficit viua voce appellare, alias in ſcriptis appellandum eſt.

50 Ab Interlocutoriis habentibus vim definitiuæ poteſt etiam incontinenti appellari.

51 A mere interlocutoriis vel grauamine extra iudicium à iudice illato vel comminato, cum qua ſolemnitate ſit appellandum.

52 Iudicis à quo appellatur officium.

53 Apoſtoli ſunt pars & de ſubſtantia appellationis.

54 Appel-

Digitized by Google

54 *Appellans continuans iudicium coram iudice, à quo videtur appellationi interpoſita renunciare.*

55 *Annus datur ad incboandam ac exercendam appellationem, ſed iudex à quo quando admiſit appellationem immo ipſe appellans poteſt ſibi præfigere terminum infra quem ſe præſentet coram iudice ad quem & appellationem proſequatur.*

56 *Appellanti à definitiua iuxta ſtylum Curia Romana dantur apoſtoli reuerentiales cum termino decem dierum in forma.*

57 *Ex fatalium curſu ſiue à iure ſiue ab homine præfixo quænam deducantur.*

58 *Iudex à quo non poteſt ſtatuere appellanti terminum breuiorem ad finiendam appellationem.*

59 *Appellanti an currant fatalia quando formauit libellum ineptum vel conſtituit procuratorem non idoneum.*

60 *Iudicis ad quem appellatum fuit officium & in appellatione iudiciali diſtinguuntur quatuor caſus circa decernendam inhibitionem & cognitionem principalis negocij.*

61 *In appellatione extraiudiciali quid iuris ſit.*

62 *Secundo ad officium iudicis ad quem pertinet reuocatio attentatorum.*

63 *Appellationis cauſa imponitur exordium vna tantum parte præſente, dummodo interueniat citatio alterius.*

64 *Appellans, ſeu alias ob lapſum biennij ad alium iudicem recurrens, tenetur ſuis expenſis acta transferre et reproducere parte citata.*

65 *Appellans appellationem iudicialem et extraiudicialem vſque ad finem peragere debet infra annale tempus et ex cauſa impedimenti in primo fatali infra biennium.*

66 *Appellatus ante vltimum menſem biennij proſequi poteſt, ſed non petere definiri.*

67 *Neutro comparente poſt ſecundum fatale permanet ſententia rata et appellans cadit de appellatorio iuuamine.*

68 *Sententia ſuper deſertione, an ſit definitiua vel interlocutoria.*

69 *Appellationis fatalia an poßint prorogari.*

70 *Appellationis iudex debet pronunciare primam ſententiam iuſtam vel iniuſtam.*

71 *Appellationis iudex, ſiue ordinarius ſit, delegatus principis, aut vnus ex Rota auditoribus, an et quando ſuam ſententiam exequatur.*

72 *De Nullitate cognoſcitur excipiendo et agendo, aut incidenter aut principaliter et de per ſe.*

73 *In cauſa nullitatis quis ſit iudex competens.*

An debeat præmittere cognitionem ſuper nullitate antequam poßit cognoſcere de negotio principali.

74 *Nullitas quandoque principaliter proponitur cum ipſa appellatione vtpote appellans dixit ſententiam nullam et ſi eſt aliqua appellauit, et deſerta appellatione non cenſetur deſerta nullitas.*

75 *Limita tribus modis.*

76 *Appellatione deſerta licet cauſa nullitatis remaneat primi iudicis officium non impeditur in executione ſententiæ niſi ex parte illius qui proponit nullitatem nihil ſit probandum.*

77 *Nullitates quæ attenduntur in Romana Curia.*

78 *De Nullitate trium conformium aut alicuius ex eis nullatenus agi poteſt donec huiuſmodi ſententiæ plenariæ executioni fuerint demandatæ.*

79 *Recuſari qui iudices poßint.*

80 *Recuſationum cauſæ.*

81 *Recuſatio proponi debet in principio.*

82 *Recuſari poteſt Ordinarius etian ſi cauſam delegauerit in totum antequam fuerit recuſatus.*

83 *Quid iuris ſit in iudice dato à ſede apoſtolica.*

84 *Recuſans Ordinarium aut delegatum à Papa cauſas coram iudice debet allegare et cum aduerſario arbitros eligere, et quomodo ſit procedendum.*

85 *Quid iuris ſi plures ſint delegati à ſede apoſtolica.*

86 *Aut recuſetur ſubdelegatus à delegato Papæ.*

87 *Delegatus ab Epiſcopo vel officiali epiſcopi.*

Vicarius Epiſcopi.

88 *Locus iudicij et notarius poſſunt ſuſpecti recuſari abſque expreßione cauſæ.*

89 *Recuſatio an et quando pariat nullitatem actorum.*

90 *Delatio eſt quando iudex de iure dubitans refert cauſam ad principem vel ad Præſidē de iure conſulens.*

91 *Fieri debet poſtquam eſt concluſum in cauſa.*

92 *In Relatione facienda quænam requirantur.*

93 *A Relatione ſiue literis quæ mittuntur principi poteſt appellari.*

94 *Relatione facta à ſententia lata ſecundum conſilium principis poteſt appellari.*

APPELLATIO effectus ſententiæ & iuriſdictionem judicis in illa cauſa ſuſpendit, cognitionemque cauſæ deuoluit. Similiter recuſatio & relatio iuriſdictionem iudicis ſuſpendunt, eamque

eamque deferunt ad ſuperiorem, ideo poſt titu-
lum de ſent. & re iud. ſubijcitur hic titulus, ad
euitandam rubricarum multiplicitatem. Impu-
1 gnatur† ſententia quinque modis, Primo per ap-
pellationem, & tertio appellare non licet, Tit. C.
ne liceat in vna eademque cauſa 3. prouocare Franc. in
c. directe n. 3. & ſeqq. hoc tit. Eſt de ordinatorijs iu-
dicij, & propterea in ea ſeruandum eſt forum in
quo litigatur, Mar. in c. quod clericis n. 4. de for. com-
pet. Dec. in c. eccleſia S. Mariæ n. 42. de conſtit. Iaſ. in l.
cunctos populos n. 56. & ſeqq. C. de ſum. Trinit. & fid.
2 cath. Achil. dec. 12. de appel. Secundo † per ſuppli-
cationem videlicet, quando lata eſt à principe vel
ab alio à quo non licet appellare, l. à proconſulibus
§. à præfectis C. de appellat. l. 1. ff. à quib. appell. non li-
cet, & 2. ſupplicare non licet: l. ſi quis & auth. ibi po-
ſita C. de precib. imper. offer. &c. porrecta principi
deuoluit: Auth. quæ ſupplicatio C. de precib. imper. of-
fer. &c. Io. And. in c. ex litteris n. 9. 14. & 15. de in integ.
reſtit. Achil. dec. 5. hoc tit. tollitur poteſtas ſuppli-
candi, non decendio, ſed biennio: l. 1. C. de ſent.
præf. prat. de lapſu decem dierum diſtinguitur,
quoad exactionem cautionis; quia ſi infra decem
dies ſupplicatum eſt, non mandatur ſententia
executioni, niſi victrix pars dignam fideiuſſio-
nem præbuerit tantum reſtitui cum legitimis au-
gmentis, quantum fuerit in condemnatione, ſi
legitima retractatione ſententia reſoluatur: ſi ve-
ro poſt decem dies ſupplicetur, ſine fideiuſſione
mandatur ſententia executioni, eiuſdem retra-
ctationis iure reſeruato, d. auth. quæ ſupplicatio
auth. vt ſponſalitia largitas §. aliud quoque coll. 9. l. v-
nica C. de ſent. prof. prat. Ioan. Andr. in d. c. ex litteris
3 n. 15. Tertio per † querelam in caſibus in quibus
ſententia non tranſit in iudicatum, præmiſſa ſum-
maria, per iudicem, qui aditur cauſæ cognitione
de iniuſtitia & errore commiſſo in ſententia, Pan.
in c. conſanguinei num. 7. in fin. de re iud. vt ſententia
excommunicationis, & cuiuslibet cenſuræ eccle-
ſiaſticæ quoad effectum irretractabilem, poteſt
enim retractari etiam poſt mille annos: cap. fin. de
pœn. c. ad reprimendam & ibi glo. in verb. ſuſpendatur
& Pan. n. 6. & Can. de offic. ord. Fel. in d. c. conſangui-
nei n. 2. vbi ponit 4. fall. Ac lata in quacunque ma-
teria, in qua tranſitus in rem iudicatam induce-
ret peccatum, c. lator c. conſanguinei de re iud. glo. fi.
in c. inter monaſterium poſt princ. & Fel. in c. lator nu.
15. eod. ſeu prætextu iuramenti neceſſarij, l. admo-
nendi ff. de iureiur. aut lata ſit ſuper ætate ex aſpectu,
l. minor 25. annis adito ff. de minor. &c. ſiue in cauſa
matrimoniali, c. non debet in fine de conſang. & affin.
Prapoſ. in c. lator nu. 3. qui fil. ſint legit. vbi diſtinguit
inter cauſam mat. & legitimit. & Can. aut benefi-
ciali, c. conſtitutus de appel. & ibi Franc. ſiue alijs ca-
ſibus cumulatis per Roman. in repet. l. admonendi
n. 34. & pluribus ſeqq. ff. de iureiur. & per Marant. in
Speculo aureo part. 6. in verb. & demum fertur ſenten-
tia. n. 128. & ſeqq. vel lata ſit ſuper illicito, & pro-
hibito à iure, non remiſſibili de conſenſu partiũ:
l. ſi ſponſus §. ſi vxor ff. de donat. inter vir. & vxor. vt ſi
vxor vel maritus donationis cauſa exceptione
ſummoueri voluerit, aut quis confeſſus fuerit de-
bitum vſuratium eſſe verum debitum, Bartol. &
Bald. in d. §. ſi vxor Fel. in c. lator in fine hoc tit. Quo-
ad alios effectus ſententia in ſupradictis caſibus
tranſit in rem iudicatam, quemadmodum & aliæ
ſentẽtiæ: debet enim appellari infra decem dies,
alias poſt decendium præſumitur pro iuſtitia ſen-
tentiæ, & transfertur onus probandi in quere-
lantem, Pan. in d. c. conſanguinei n. 10. & non audi-
tur (verbi gratia) excommunicatus appellando,
gloſſ. in c. ad reprimendam in verb. ſuſpendatur & ibi
Can. de offic. ordin. audietur ergo poſt decendium
per viam querelæ, ſed non apud eum iudicem,
qui non poteſt adiri, niſi per appellationem, ideo
ſi epiſcopus tulit ſententiam in ſubditum ad pe-
titionem alterius ſubditi, non poteſt excommu-
nicatus poſt decendium querelare apud archie-
piſcopum, quia archiepiſcopus non eſt iudex
ſubditorum epiſcopi regulariter, niſi per appel-
lationem, c. paſtoralis de off. ord. cap. venerabilibus in
princ. de ſent. excommunic. in 6. dictum eſt ſupra tit.
de off. ordin. Quod limita niſi ex nouo grauamine,
quia excommunicatus petit abſolutionem poſt
decendium, & epiſcopus iniuſte abſolutionem
denegat, tunc enim poterit ex nouo grauamine
appellari ad archiepiſcopum, d. c. ad reprimendam
de off. ord. Pan. in d. c. conſanguinei ſub n. 9. verſ. quod
limita, Item non audietur poſt decendium ſuper
eo propter quod fuit excommunicatus, vnde ex-
communicatus pro contumacia non audietur,
volens ſe defendere ſuper contumacia, ſeu ſuper
expenſis, quæ debentur ratione contumaciæ, vi-
detur enim acquieuiſſe ſententiæ non appellan-
do, Ioan. And. in d. c. venerabilibus in gloſſ. ſuper verb.
querimoniam Pan. in d. c. conſanguinei nu. 9. Quarto
per † inſtitutionem in integrum, ſuo loco dictum 4
eſt, de qua idem iudex cognoſcit, l. perfecti ff. de

Digitized by Google

minor. &c. Sed in prioribus caſibus, idem iudex
non cognoſcit, l. eos 1. C. hoc tit. quia in illis argui-
tur ſententia iniuſtitiæ, aut iudex erroris & impe-
ritiæ: in integrum vero reſtitutio erroris proprij
veniæ petitionem, vel aduerſarij circumuentio-
nis allegationem continet, d. l. præfecti ff. de minor.
&c. In ea ſeruandus eſt ordo iuris, dandus libel-
lus, & lis conteſtanda, ſi vtraque pars ſit præſens,
& Iudex altera parte abſente, de reſtitutionis
cauſa aduerſus ſententiam non cognoſcit, quia
cauſa eſt plenaria ex qua infertur graue præiudi-
cium parti victrici, & requiruntur plenæ proba-
tiones, Pan. in c. tum ex litteris n. 15. & 16. de in integ.
reſtitut. & ibi Can. Mynſ. obſ. 49. cent. 1. Quinto per
5 viam † nullitatis de qua idem etiam iudex co-
gnoſcit, l. ſi præſes C. quom. & quand. Iud. &c. 35. q. 9
in ſumma & ibi gl. mag. verſ. notandum Bart. in l. eos
1. C. hoc tit. n. 2. & 3. Capic. deciſ. 1. n. 24. & ſeq. Ap-
6 pellatio alia † eſt extraiudicialis, alia iudicialis,
inter quas tredecim ſunt differentiæ, Pan. in c. bo-
næ mem. num. 7. & ſeq. hoc tit. Præpoſ. nu. 54. & 55.
Anchar. in c. concertationi poſt n. 1. eodem in 6. & vtro-
bique DD. Extraiudicialis eſt ab illato ſeu futuro
grauamine, ſeu ab electionibus poſtulationibus
prouiſionibus, & alijs quibuslibet extraiudicia-
libus actibus, ſiue ſiant à iudice, ſiue à priuato, glo.
1. in d. c. concertationi hoc tit. in 6. ad ſuperiorem
qui poteſt adiri per viam querelæ, Pan. in c. dilecti
filij el 2. n. 6. de appel. & ibi Can. Mynſing. obſ. 43. circa
med. cent. 4. Bart. in l. fin. ſub n. 7. verſ. tertio caſu ff. de
appel. recip. Prouocatio, cap. cum ſit Romana § ſi
vero & ibi gl. in verb. nec ſolent & d. c. concertationi hoc
tit. in 6. admittitur generalis & incerta, tam reſpe-
ctu perſonarum contra quas appellatur, quam
grauaminis, d. c. 60. me: & ibi Pan. nu. 9. verſ. ſexta
differentia Rot. deciſ. 32. hoc tit. in antiq. licet à futuro
grauamine iudiciali non poſſit quis appellare niſi
exprimat grauamen de præſenti, Pan. in c. 1. nu. 3.
46. de dilat. large dicitur appellatio, nam potius
eſt quædam prouocatio ad cauſam, d. c. cum ſit Ro-
mana § . ſi vero & d. c. bonæ & vtrobique Can. hoc tit.
ideo Camera Imperialis non recipit appellatio-
nes extraiudiciales contra eos aduerſus quos nõ
habet iuriſdictionẽ immediatam quia ſicut non
poſſunt citari, ita quoque per appellationem ex-
traiudialem prouocati non tenẽtur venire, Myn-
ſing. obſ. 43. verſ. quid autem cent. 4. Gail. obſ. 120. lib.
1. vbi diſtinguit, Præpoſitus in c. bonæ memoriæ
enumerat duodecim requiſita in hac appellatio-
ne, à num. 20. vſque ad num. 32. pro clariori in-
telligentia diſtinctio eſt adhibenda, ab actibus
extraiudicialibus † qui pertinent ad ſingulos & 7
qui litem non finiunt cæptis & perfectis ſeu cæ-
ptis tantum niſi timeantur perfici non eſt licita
appellatio ſed prodita ſunt alia remedia vt quod
indebite factum eſt tollatur, c. concertationi hoc tit.
in 6. & ibi Can. Bart. in l. fin. num. 7. ff. de appel. recip.
Innoc. in c. 1. ſub nu. 3. verſ. tamen vt quidam dicunt de
his quæ fiunt à maiori par. cap. ſpeciale eſt in nuncia-
tione noui operis quod facta nunciatione extra
iudicium ſi quid attentetur contra deſtruatur ſo-
lum ex hoc quia attentatum eſt contra nuncia-
tionem abſque alia appellatione ſeu prouocatio-
ne, c. 1. § 1. & 2. ff. de nou. oper. nunc. & ibi DD. Bar. in
l. fin. ſub num. 4. verſ. hoc præmiſſo & ſub num. 7. verſ.
ſecundo caſu ff. de appel. recip. In appellatione à futu-
ro comminato grauamine extra iudicium à par-
te ad ſuperiorem cuius officium poteſt implorari
interpoſita quæ regulariter † non habet vim ci- 8
tationis & non inducit neceſſitatem comparen-
di, ſeu proſequendi abſque noua citatione, c. cum
ſit & ibi gl. in verb. nec ſolent & Can. hoc tit. Innoc. in
c. dilecti poſt num. 2. de maior. & obed. Franc. in c. bo-
næ ſub num. 1. verſ. ſed conclude hoc tit. pulchre Bart. in
l. fin. ſub num. 7. verſ. tertio caſu ff. de appel. recip. non
requiritur † expreſſio cauſæ aut perſonæ valetque 9
appellatio generaliter interpoſita ne quis eum ſu-
per poſſeſſione præſumeret moleſtare appello
ad ſuperiorem vt faciat mihi iuſtitiam ac ſufficit
quod huiuſmodi appellatio fiat ex probabili † & 10
veriſimili cauſa, & quod poſtea ſubſequatur gra-
uamen quo ſubſequuto præſumitur appellan-
tem habuiſſe iuſtam cauſam appellandi, cap. bona
hoc tit. & ibi Præpoſ. num. 5. & 6. & ſub n. 10. Franc.
num. 4. & ſub num. 17. & Can. Rot. dec. 32. hoc tit. in
antiq. reſpectu validitatis appellationis non re-
quiritur expreſſio cauſæ cum ſit parui effectus
ſed quoad † effectum obtinendi retractationem 11
attentatorum debet ſpecialis cauſa grauaminis
exprimi & probari, Pan. in c. cum ſit num. 20. in fin.
& ibi Can. de appel. Præpoſ. in d. c. bonæ ſub numer. 20.
verſ. fallit & Can. Dec. in l. fin. ſub nu. 1. ff. de app. recip.
Appellatio vero extraiudicialis à grauamine ex-
tra iudicium illato ſiue à parte ſiue à iudice, d. cap.
concertationi & ibi gl. in verb. extraiudicialibus Gail.
obſ. 120. lib. 1. quæ † habet vim citationis in bene- 12
ficialibus, Franc. in c. 60. me: ſub num. 17. hoc tit. &
in d. c. concertationi ſub num. 6. & alijs actibus extra-

iudicia-

Digitized by Google

iudicialibus qui fiunt per modum cuiuſdam iu-
riſdictionis vt electiones ad officia etiam ſæcula-
ria & illis quæ fiunt inter plures ad quos ſpectat
aliquid facere vt vniuerſos necnon ab actibus
qui pertinent ad ſingulos & qui imponunt finem
liti *Bart. in l. fin. n. 4. ff. de appel. recip. vbi oſtendit ius*
ciuile cum Can. concordare per l. à ſententia §. idemq;
reſcripſit ff. de appel. text. in c. concertationi hoc tit. in
6. à quibus non poſſunt appellare partes qua-
rum conſenſu à lite receditur, ſed alij qui lædun-
13 tur, à parte, interponenda eſt † infra decem dies
à die grauaminis vel à die ſcientiæ illati grauami-
nis, *d. c. concertationi*, in ſcriptis cauſa appellatio-
nis aſſignata & petitis Apoſtolis, *c. conſtitutis el 1.*
hoc tit. c. cordi eodem in 6. Rot. dec. 54. hoc tit. in nou. c.
quamuis de elect. in 6. in præſentia iudicis vel Præ-
lati inferentis grauamen quando eius præſentia
haberi poteſt, *c. appellatio & ibi gl. in verb. iudici hoc*
tit. in 6. Franc. in d. c. bona in 7. & 8. q. hoc tit. aut in
præſentia appellati vel eius Procuratoris in ipſa
cauſa ſpecialiter conſtituti vel coram Capitulo in
quo eſt Aduerſarius, *Achil. dec. 16. hoc tit. Clem.*
cauſam circa fin. verſ. nec cauſa de elect. & ibi Can. aut
eorum alteri in beneficialibus intra menſem ab
interpoſitione eius vel poſt lapſum ipſius menſis
debet, quam cito commode fieri poterit legitime
intimari porrecto ſibi ſub ſcriptura authentica,
licet tenor non legatur, vel perlecto & oſtenſo
illius tenore & data appellato nuda & ſimplici
copia niſi petat eam ſub manu publica ſibi tradi
quia tunc requiritur quod ſic ſibi tradatur, in alijs
actibus extraiudicialibus in quib. à iure permit-
titur appellatio, ſed non ſtatuitur certus termi-
nus ad comparẽdum coram iudice ad quem fuit
appellatum cautela eſt, quod fiat ſimilis intima-
tio appellationis tali tempore quod poſſit appel-
lationum ſtatuta tempora obſeruare alias non
arctat appellatum ad aliquid ad quod arctaretur
ſi eſſet ei intimatio facta, *Lap. alleg. 38. n. x. Imol. in*
clem. 1. n. 10. & 11. hoc tit. vel quod appellatione
admiſſa Iudex ad quem citet appellatum, *Imol. in*
14 *clem. cauſam n. 38. de elect.* quod ſi appellatus † ab-
ſit & Procurator ſpecialis non repetiatur debet
intimari in domo ſolitæ habitationis appellati
vel ſi domus eadem in remotis exiſtat in eccleſia
cathedrali in cuius Ciuitate vel diœceſi conſiſtit
beneficium & vtroque caſu in eccleſia ſeu bene-
ficio, de quo agitur publicari tradique appella-
tionis copia authentica ſi petita fuit ipſi appella-
to & ex interpretatione Rotæ ſi agatur de paro-
chiali, aut beneficio requirente reſidentiã ſuffi-
cit appellationem publicari in parochiali & ca-
thedrali Eccleſia, nec alia diligentia fiat de appel-
lato perquirendo, quia tale beneficium pro do-
micilio reputatur, *Rot. dec. x. hoc tit. in nou. c. ex tua*
& ibi Can. notant de cleric. non reſid. Si propter ap-
pellati aut ſuorũ metum intimatio fieri nequeat
vt præfertur, appellatio ipſa in aliquo loco publi-
co viciniori ſolemniter debet publicari, quod ad
appellati vel eius Procuratoris notitiam veriſi-
militer poſſit peruenire, intimatio aliter facta o-
mni caret iuris effectu niſi ad appellatum eius
plena & certa notitia intra tempus præfatum ali-
ter peruenerit, *l. cauſam de elect. & ibi gloſſ. & Can.*
Rot. dec. 26. hoc tit. in nou. & diuerſ. dec. 486. num. 4
& 5. par. 1. & diuerſ. deciſ. 2. & 3. lib. 1. part. 3. Præ-
terea requiritur † ſimilis procuratorij ſub forma 15
authentica intimatio, quando appellatio extra-
iudicialis interponitur per Procuratorem, *Rot. di-*
uerſ. dec. 2. par. 3. lib. 1. Creſcent. deciſ. 34. hoc tit. Bel-
lam. dec. 58. fas tol. dub. 35. d. clem. cauſam §. verum &
§. ſeq. & ſi mandatum non eſt validum non valet
appellatio etiamſi poſtea oſtenderet validũ man-
datum, *Achil. dec. 10. hoc tit. Felin. in c. cum de officij*
num. 35. de præſcript. Intimatio appellationis inter-
poſitæ & mandati Procuratoris poteſt fieri per
quemcunque dummodo appellatio ſit legitima,
etiam per non habentem ſpeciale mandatum,
quia per intimationem, quod acquiſitum eſt ad
effectum perducitur, *arg. l. mora poſt princ. ff. de v-*
ſur. l. item veniunt §. petitam ff. de petit. hedit. Rot.
dec. 18. in nou. & Achil. dec. 9. hoc tit. licet Rot. dec. 3.
eodem in antiq. videatur tenere contrarium, Debet
appellans † eam proſequi & finire intra annum 16
à die interpoſitionis ipſius vel à die illati graua-
minis vbi à futuro grauamine appellatum fuit a-
lioquin impedimento ceſſante appellatio cenſe-
tur deſerta, *c. conſtitutus hoc tit. cl. licet de appel.* Plu-
res producit † effectus enumeratos à Præpoſit. *in* 17
c. bon. men. num. 32. hoc tit. deuoluit cauſam ad Ro-
manam Curiam vel alium ſuperiorem proximũ
ad quem fuit appellatum, nam quoad effectum
deuolutionis & quoad cæteros alios effectus,
quos operatur appellatio de quibus per DD. *in c.*
bona hoc tit. actus extraiudiciales tranſeunt in iu-
dicatum poſt decem dies, ſed lapſus decem die-
rum non nocet quando per alia remedia poterit
quis retractare grauamen extraiudiciale coram

Digitized by Google

ſuperiore, *c. concertationi & ibi Franc. ſub numer. 6. verſ. ſuper quo aduerte hoc tit. in 6. & Can. l. ſicut hoc tit. Innoc. in c. 1. de his quæ fiunt à maior. part. Cap. & Can. Bart. in l. fin. num. 6. ff. de appel. recip.* item habet vim peremptoriæ citationis, ita quod non veniens in termino iuris habeatur contumax & poſſit procedi per contradictas, *d. l. cauſam §. pen. & ibi gl. in verb. deuoluta & Pan. in cap. cum nobis ſub num. 8. verſ. ſed dicas tu de elect. c. 1. eodem in 6. c. ſæpe de appel.* in cauſis beneficialibus & prophanis in quibus d. l. cauſam locum non habet, *Pan. in cap. cum ſit num. 23. hoc tit. & ibi Can. Achil. deciſ. 17. de dol. & contum.* Sed obſeruantur tempora appellationis, iuxta Clem. *ſicut appellationem hoc tit. Bart. in d. l. fin. nu. 6. ff. de appel. recip.* infra annum quandocunque tam contra appellatum non venientem quia quoad eum appellatio habet vim citationis & arctat eum ad eundum & mittendum Procuratorem ad Curiam, *d. cl. cauſam §. pen. & ibi gloſſ. in verb. deuoluta & Can. Rot. dec. 21. hoc tit. in nou.* quam contra appellantem non venientem quem c. 1. de elect. in 6. citat & arctat ad eundum & mittendum, imo appellatus appellationem ſibi non intimatam inuito appellante proſequi poteſt dummodo de appellatione conſtare faciat, & procedere in abſentia appellantis per audientiam contradictarum, quia intimatio introducta eſt in fauorem appellati & non appellantis qui propriam appellationem ignorare nõ poteſt, *Rot. dec. 1. de elect. in nou. & dec. 6. hoc tit. in nou. qua approbat opinionem Ioann. Andr. in d. cl. cauſam in verb. deuoluta faſtol. dub. 12.* Appellans condemnatus non poteſt ab huiuſmodi ſententia appellare, *Rot. dec. 53. hoc tit. in nou. c. cum in fin. princ. iuncto c. fin. § ſunt etiam 2. q. 6.* & condemnatur in expenſis, *c. reprehenſibilis & ibi poſt gloſſ. Franc. num. 10. & Can. hoc tit.* Appellatus in contumaciam condemnatus non prohibetur appellare, *Rot. dec. 22. hoc tit. in nou. gloſſ. pen. in cl. cauſam de elect. & ibi Zab. in §. intimatio num. 8. & Can. gloſſ. fin. in cl. ſi ante de dol. & contum. & ibi Can.* quia maior eſt contumacia appellantis quam appellati, *c. cauſam c. prout de dol. & contum. c. 1. eod. in 6.* Idem obtinere videtur in appellatione extraiudiciali ab actibus extraiudicialibus prophanis in quib. ea permittitur in præſentia appellati interpoſita vel eo abſente, ſed ſibi legitime intimata tali tempore quod poſſit appellationum ſtatuta fatalia obſeruare, *Lap. alleg. 38. numer. 10. in fin. Bartol. in d. l. fin. numer. 4. & ſeqq. ff. de appel. recip. Gail. obſ. 120. lib. 1.* Limita quia appellatio extraiudicialis etiam intimata, &c.

Limita quia appellatio extraiudicialis etiam
intimata non deuoluit, nec habet vim citationis,
quando is contra † quem interponitur erat pa- 18
cificus poſſeſſor, aut habuit gratiam, ſiue colla-
tionem, & ab ea & ſuis proceſſibus appellatur,
quod poſt collationem, aut pacificam poſſeſſio-
nem forma vel perſona non poteſt per modum
exceptionis impugnari, ſed tantum perſona po-
teſt accuſari. *Ach. deciſ. 5. hoc tit. Oldrad. conſ. 275. c.*
conſtitutis §. fin. hoc tit. c. accedens de accuſ. Rot. deciſ.
44. hoc tit. in nou. Secundo, appellatio extraiudi-
cialis ſuſpendit poteſtatem † eius, à quo appella- 19
tur, *Prapoſ. in c. bona mem. num. 33. hoc tit. & ibi Can.*
ſed non ſuſpendit factum de præterito, nec etiam
id quod eſt omnino conſecutiuum, ad ius expli-
citum de præterito, *c. conſtitutis cl. 2. hoc tit. & ibi*
DD. Pariſ. conſ. 172. nu. 12. vol. 4. & ideo in appel-
latione extraiudiciali inhibitio non eſt decer-
nenda quia reſpicit tantum futura ne indebite
moleſtetur, *Gail. obſer. 120. ſub num. 5. in fine lib. 1.*
vt ſi ordinarius extraiudicialiter, & ſummarie
inſtituit, vel confirmat electionem ex officio,
nullo contradictore apparente, quia talis ſen-
tentia cenſetur interlocutoria, appellatio ab ea
interpoſita non facit poſſeſſionem poſtea ca-
ptam eſſe attentatam, ſecus quando ante inſtitu-
tionem lis pendebat ſuper inſtitutione, & con-
firmationi faciendæ ſe oppoſuit coelectus vel
contradictor, quia tunc cenſetur definitiua &
poſſeſſio capta tanquam attentata reuocatur.
Gemin. in c. auaritiæ ſub nu. 7. verſ. ſecundus caſus &
verſ. ſeq. de elect. in 6. & Ioan. And. in gl. ſuper verb. pœ-
nam & Can Franc. in c. conſtitutis cl. 2. num. 9. hoc tit.
Cancell. de attent. cap. 12. limit. 49. allegans deciſ. Rotæ
part. 1. Tertio, omnia attentata † poſt appellatio- 20
nẽ extraiudicialem, quæ fiunt poſt & contra ap-
pellationem, *Pan. in c. cum nobis num. 7. & ſeqq. de*
elect. per illum text. & Can. reuocantur non indi-
ſtincte, ſed iuſtificata appellatione, & probata
veritate cauſæ, *c. non ſolum §. illa hoc tit. in 6. c. con-*
ſiderauimus & ibi not. c. cum inter cl. 3. de elect. & ibi
Can. Innocent. in c. dilecti ſub num. 3. de maior. & obed.
Dec. in c. bonæ numer. 17. & 18. hoc tit. & ibi Franc.
numer. 29 & ſeqq. Achil. deciſ. 32. & 34. & Rot. deciſ.
38. in fine eod. in nou. Couar. pract. quæſt. cap. 24. nu. 5.
aut eiuſdem veriſimilitudine & probabilitate.

Pan. in

Digitized by Google

Pan. in c. cum nobis ſub nu. 8. verſ. item eſt alius effectus de elect. Pan. in c. bonæ memoriæ numer. 7. hoc tit.
in fauorem appellati, contra appellantem etiam
ante iuſtificationem cauſæ appellationis, quia
non poteſt dare de iniuſtitia appellationis pro-
priæ: *Achil. deciſ. 34 n. 5. hoc tit. Innoc. in c. 2. de re-
ſcript. num. 3. in fine.* geſta autem poſt appellatio-
nem iudicialem indiſtincte reuocantur: ratio di-
uerſitatis eſt quia in factis poſt, ſed non contra
appellationem extraiudicialem, appellans non
opprimitur in iure ſuo imo opprimitur appella-
tus, ſi non poſſet vti iure ſuo, *Pan. in d. c. cum nobis
num. 7. & 8. de elect. & ibi Can.* Speciale eſt in ele-
ctionibus cathedralium, & regularium eccleſia-
rum, vt quidquid factum fuerit poſt, & cõtra ap-
pellationem, etiam extraiudicialem ex cauſa
probabili emiſſam, ſit ipſo iure nullum, *c. ſi poſt-
quam de elect. in 6.* ſecus eſt in electionibus infe-
riorum eccleſiarum, *Ioan. Monach. in d. c. poſtquam
num. 1. & ibi Ioan. Andr. & Can.* Quarto, non indu-
21 cit † dummodo cauſa non ſit commiſſa, eaue
commiſſa & poſtea deſerta. *Mohed. deciſ. 7. & 8.
de cauſ. poſſeſ. & prop. Clem. cauſam & ibi gl. in verb.
deuoluta in fine ibi vel ſi Papa ad Curiam citare vellet.
appellata de elect.* litiſpendentiam, quoad Clem. 2.
vt lit. pend. regulam de ſurrogandis; impedien-
dam collationem ordinarij; *Ioan. Andr. in c. 2. in gl.
ſuper verbo. ad ſedem in fine de præb. in 6. Franc. in c.
bon. mem. nu. 27. hoc tit. Rot. deciſ. 69. eod. in antiq.
& deciſ. 25. num. 2. & 5. de reſcript. in nou. Caſſad. deciſ.
1. num. 6. hoc tit. Bellam. deciſ. 748.* aut regulam de
triennali, ſi poſt deſertionem poſſeſſor maneat in
poſſeſſione per triennium, *Mohed. d. deciſ. 8. in fine
de cauſ. poſſeſ. & propriet. Clem. ſicut appellationem in
fin. de appell. l. fin. §. illud C. de temp. & reparat. appell.*
22 *l. quoniam 1. C. hoc tit.* Quinto, proſequenti † ap-
pellationẽ extraiudicialem non obſtat exceptio
excommunicationis, *c. cum inter de except.* ſi autem
non appellaſſet ſed tantum per ſimplicem quæ-
rimoniam iret ad ſuperiorem, obſtaret ſibi exce-
ptio excommunicationis. *pulchre Innoc. in c. dilecti
ſub n. 3. de maior. & obed.* Sexto, impedit quod in-
ferior iudex non cognoſcat de illo ſuper quo fuit
appellatum & quod non valeant litteræ ab ali-
qua partium ſuper eodem negocio impetratæ
niſi fecerit mentionem de appellatione, *Innoc. in
c. 1. poſt num. 1. de his quæ fiunt à maior. par. cap.*
23 Iudicialis † appellatio eſt à minore iudice ad ma-
iorem, *c. omnis oppreſſus. c. placuit. 2. quæſt. 6.* prouo-
catio operatur duos effectus ſuſpenſiuum, *c. ve-
nientes de iureiur. c. paſtoralis §. præterea & c. fin. de
offic. deleg. c. paſtoralis §. fin. hoc tit. & ibi glo. in verbo
dormitaſſe.* & deuolutiuum, *c. non ſolum c. ſi à iudice
de appell. in 6. Præpoſ. in rub. de appell. à num. 69. vſq;
ad 82. enumerat 12. effectus appellationis.* fuſius me
explico. Suſpendit † omnia quæ ipſam appella- 24
tionem tangunt, & inde dependent, *c. ſuper eo. 1.
hoc tit. d. c. venientes.* nedum ea quæ ſunt iuriſdi-
ctionis contentioſæ, ſed etiam voluntariæ, vnde
bonorum poſſeſſio pendente appellatione à ſen-
tentia lata in cauſa falſi teſtamenti non poteſt a-
gnoſci: *l. 1. & ibi Bald. n. 1. & ſeqq. C. de bonor. poſſeſ.
ſecund. tab. l. generaliter §. 1. verſ. ſin autem & verſ.
ſeqq. C. de reb. Cred.* ſecus ſi eſſent omnia ſeparata,
*l. creditor mandatorum ff. mandati l. chyrographis §.
fin. ff. de adminiſt. tut.* Secundo, reſcindit † ſenten- 25
tiam & reducit ad ſtatum, in quo erat, poſt litis
conteſtationem, effectum autem litiſconteſta-
tionis non reſcindit, vnde in cauſa appellatio-
nis exceptiones dilatoriæ non poſſunt opponi,
peremptoriæ omnes poſſunt opponi, *l. ita demum
& ibi Bart. n. 3. C. de proc. 1. ad audientiam el. 2. & ibi
Pan. n. 9. de reſcr. & vtrobiq; Can.* & põt ſententia
impugnari, & iuſtificari ex nouiter deductis. *c. per
tuas Clem. appellanti hoc tit. & ibi DD. notãt. l. eos 1. §.
1. C eod. l. per hanc. C. de temp. appell.* Tertio, † eximit 26
appellantẽ à iuriſdictione iudicis à quo, in ea cau
ſa tantũ, in qua fuit appellatũ, *c. adhæc 1. hoc tit. tot.
titulo ff. eum, qui appell. in prou. def. deb.* Quarto, tollit 27
præſumptionẽ † iuſtitiæ, quæ eſt pro ſententia, *l.
erennius in fine ff. de euict. gl. in l. 1. in verbo locupletiorẽ
in fine C. ſi aduerſ. creditorẽ & ibi DD. Imol. in c. fin. ſub
n. 8. verſ. ſeptimus de empt. & vend.* Quinto, non ſolũ
deuoluit † cognitionem, ſed etiam executionem 28
ad iudicem ad quem, *c. vt debitus hoc tit. c. cum ap-
pellationibus eod. in 6.* etiamſi appelletur à ſententia
nulla, *c. exhibita de iud. c. dilecto hoc tit.* cum omni-
bus dependentijs & acceſſorijs, *c. dilectis filijs De-
cano in fin. hoc tit.* Limita quia effectus ſuſpenſiuus
non habet locum † in ſententijs cenſurarum, 29
c. paſtoralis 1. hoc tit. licet in dictis ſententijs appel-
latio operetur effectum deuolutiuum ad ſupe-
riorem. *c. cum contingat de offic. deleg. gl. mag. in c.
ad reprimendam de off. ord.* Appellare † fas non eſt 30
à principe, *l. 1. ff. à quib. appell. non licet.* aut à ſenatu
toto, *l. 1. verſ. ſciendum ff. à quib. appell. non licet.* ab a-
liquo ſenatore, vel aliquibus ſenatoribus iudici-
bus deputatis, licet appellare, *gl. & DD. in l. non*

 ambigitur

Digitized by Google

ambigitur ff. de leg. Prępoſ. in rub. de appell. nu. 39. &
ſeq. item non appellatur à præfectis, prætorio,
l. vnica ff. de off. præf. præt. l. 1. C. de ſentent. præf. prætor.
l. à proconſulibus §. à præfectis C. de appell. in quorum
locum ſucceſſerunt reges Romano imperio ſub-
diti, Bald. in l. vnica §. 1. nu. 7. ff. de off. præf. præt. Præpoſ.
in rub. de appell. num. 43. ac in Germania Camera
Imperialis vicem præfecti pretorio obtinet,
Mynſ. obſ. 42. cent. 1. in fine. in qua nulla criminalis
accuſatio admittitur excepta condictione ex
conſtitutione pacis publicæ, Mynſing. obſ. 98. ante
finem cent. 2. & obſ. 52 58. & 78. cent. 5. In Eccleſia
Dei eſt ſenatus, cætus Cardinalium, c. conſtantinus
96. diſt. ſed nemo ſimilis eſt præfecto prætorio,
Bald. in d. l. vnica num. 6. in fin. ff. de Off. Præf. Prætor.
Præpoſ. in rubr. de Appellat. nu. 29. & ſeqq. quia ab o-
mnibus appellatur, qui ſub Papa ſunt, etiamſi
ſententiam dixerint, vt vicemgerentes Papæ
l. eos 2. C. hoc tit. Franc. in c. dilecti el. 3. num. 41. & 42.
hoc tit. ſub communi forma, dicendo ſententiam
iniuſtam & iniquam, l. ſi quis prouocatione C. de
appell. niſi ſpeciale reſcriptum Papæ aliud ordi-
naret: Bald. in d. l. vnica §. 1. ſub nu. 6. ff. de off. præf.
prætor. quod notandum eſt pro congregationi-
bus Dominorum Cardinalium inſtitutis Ro-
mę, à quibus appellari poteſt, niſi clauſula appel-
latione remota in inſtitutione congregationis
appoſita ſit à Papa, Bald. in l. 1. §. 1. ſub nu. 6. ff. de off.
præfect. præt. Franc. Marc. quæſt. 345. lib. 1. à toto col-
legio vetita eſt appellatio, Herm. Manfred. de ſacroſ.
colleg. deciſ. 5. Mar. Laud. de Card. quæſt. 4. Alban. de
Cardinal. quæſt. 42. verſ. 3. ſi antiſtites. ab omnibus
alijs iudicibus tam ordinarijs quam delegatis re-
gulariter poteſt appellari, c. licet c. omnes c. ad Ro-
manam el. 2. & c. ſeq 2. quæſt. 6. d. l. à proconſulibus & l.
ſeq. C. de appell. Bald. in l. vnica §. 1. in princ. ff. de off.
præfect. præt. abſque vllo metu carceris, cuſtodiæ,
aut retentionis, vel excommunicationis, exſpo-
liationis, aut damnationis, c. ad Romanam el. 1. 2.
quæſt. 6. l. imperator ff. hoc tit. & in maioribus &
minoribus cauſis, quia non facit iudici iniuriam,
qui ab eius ſententia appellat, l. & in maioribus C.
de appell. gloſſ. fin. in l. qui reſtituere ff. de rei vend.
& ibi DD. Iaſ. in l. 1. num. 17. ff. ſi quis caut. Appellari
31 debet † infra decem dies, à die latæ ſententiæ,
Auth. hodie C. hoc tit. Gail. obſ. 139. lib. 1. Mynſ. obſer.
xj. cent. 3. ita vt dies illa, qua lata eſt ſententia pa-
riter computetur, gloſſ. in c. 1. in verbo proponitur de
reſtitut. ſpoliat. in 6. & ibi Can. c. biduum 2. quæſt. 6.
Mynſ. obſ. 2. cent. 2. vel à tempore ſcientiæ infra
decem dies, quando contra abſentem non de-
fenſum per procuratorem, iudicatum eſt, l. 1. §.
fin. ff. quand. appell. ſit & inter quæ tempora l. ab eo C.
quom. & quan. iud. & c. pulchre Gail. obſ. 139. in princ.
& nu. 7. lib. 1. quando grauamen eſt momenta-
neum, ſecus ſi cauſam continuam & ſucceſſiuam
habeat, quia tunc tanquam à præſenti, & conti-
nuo grauamine ſemper poteſt appellari, c. ex parte
el. 1. & ibi Franc. nu. 8. & ſeqq. hoc tit. pulchre Gail.
obſ. 139. n. 13. & 14. vbi ponit duas limit. libro 1. De-
cendium quod datur ad appellãdum non poteſt
prorogari per partes etiamſi hoc fieret per mo-
dum compromiſſi, Mynſing. obſ. 68. cent. 2. Per ap-
pellationem non datur iuriſdictio, quia poteſt
appellari ab eo, qui non habet iuriſdictionem ſi
actus eius tenet, & habet effectum iuris: l. à ſenten-
tia §. idem reſcripſit ff. de appell. Iaſ. in l. nemo poteſt nu.
62. & ſeqq. ff. de leg. 1. omiſſio appellationis non
purgat vitium ſententiæ, quo minus pars poſſit
habere regreſſum contra iudicem, Pan poſt glo. in
d. c. paſtoralis §. quia vero nu. 5. de off. deleg. Si pluries
appellatum fuerit ſtat in arbitrio appellantis quã
velit proſequi vna tamen electa reliquæ conci-
dent, Pract. Pap. in foro app. à ſent. diff. in verbo in his
ſcriptis & ibi add. Mynſing. obſ. 7. cent. 1. Sed Rota
deciſ. 23. hoc tit. in antiquioribus videtur tenere
quod prima deſerta non iuuetur ex ſecunda, Fel.
in c. perſonas num. 1. verſic. amplia hoc titul. Iure ciuili
ab interlocutoria † non appellatur, l. ante ſenten- 32
tia C. quor. appell. non recip. & ibi gloſſ. mag. & DD.
l. fin. C. de ſent. et interlocut. omn. iud. Gail. obſer. 129.
libro 1. & obſeru. 130. eod. lib. etiam in cauſis capita-
libus, l. eos 1. §. ſuper eis C. hoc tit. à definitiua cuiuſ-
cunque iudicis, c. placuit 2. quæſt. 6. l. à proconſulibus
C. hoc tit. tam in maioribus quam minoribus cau-
ſis appellatur, l. & in maioribus l. ſi quis prouocatione
C. hoc tit. glo. fin. in fine in l. qui reſtituere ff. de rei vend.
ac etiam à delatione iuramenti litis deciſorij, per
iudicem, vel partem alterutri litigantium, ab eo
contra quem iurandum eſt, qui ſi à delatione in-
tra † decem dies non appellauerit, & elapſo de- 33
cendio altera pars parata ſit iurare, poterit ab iſta
præſtatione iuramenti appellare, ac etiam à ſen-
tentia definitiua, quæ poſt præſtitum iuramen-
tum fuit à iudice lata: l. generaliter §. 1. C. de reb. cred.
& iureiur. Mynſing. obſ. 39. cent. 1. & obſ. 14. cent. 2.
litigatori vero qui ſacramentum intulit, nullum
in hoc ſeruatur appellationis remedium, d. l. gene-
raliter

Digitized by Google

34 *raliter §.1.in fine.* Iure † canonico non ſolum à definitiua ſed regulariter ab omni ſententia interlocutoria, & ab omni grauamine etiam minimo iudiciali, *c.de appellationibus c.cum ceſſante hoc titul.* vel extraiudiciali, *c.1.c.bona hoc tit.* illato, vel cominato, *c. concertationi & ibi gloſſ. hoc titul. in 6.* cenſetur permiſſa appellatio, niſi reperiatur prohibita, & dicens non poſſe appellari ab aliqua ſententia, vel aliquo caſu, tenetur hoc probare, *Franc.in rub. huius tit. num* 18. *&* 19. Limita 1. quia
35 ex † decretis Concilij Trid. ab interlocutoria vel alio quocunque grauamine epiſcopi vel illius in ſpiritualibus Vicarij generalis, ante ſententiam definitiuam, non licet appellare, tam in cauſis ciuilibus, *c.cauſæ omnes in princ. ſeß.* 24. quam criminalibus, *c.1.§. in cauſis ſeß.* 13. niſi habeat vim definitiuæ, aut eius grauamen per appellationem à definitiua reparari, *c. fin. §. vbi vero & ibi Franc.hoc tit.in* 6. vel ab ipſa definitiua appellari non poſſit, *d.c.cauſæ omnes d. c. 1. §. in cauſis Mynſ.obſ. 43.cent.4* quos caſus proſequitur Bald.*in addit.primis ad Specul.tit.de appel. verſ. caſus. & Bart.in l. 2. ff. de appell. recip.Felin.in rub. de ſent. & re iud.num.3. & ibi Pan. & Can.*Limita 2.in his, vbi de viſitatione, aut morum correctione agitur, *c. epiſcopi ſeß.24.* niſi exceſſus dubius exiſtat, quo caſu cauſa probabilis in appellatione eſt exprimenda, quæ debeat legitima reputari. *c.cum ſpeciali § porro hoc tit.* Limit. 3 in cauſa habilitatis ſicut inhabilitatis, *d. c. 1. §. in cauſis ſeß.* 13. Si in dictis, alijſque ſimilibus caſibus iudex à quo appellationi non detulerit, & appellator nihilominus eam proſequatur, ſuperior de ea cognoſcens cauſam ad priorem iudicem ſine difficultate debet remittere, eadem die condemnationem faciens expenſarum: *c. cum appellationibus hoc tit. in 6.* imo poteſt iudex à quo ea appellatione & quacunque in hibitione non obſtante, ad vlteriora procedere, ac ſententiã exequi nõ ſolum ante appellationem intra decem dies, ſed etiam poſt appellationẽ nec reuocabitur tunc executio per viam attentati, *c. non ſolum & ibi Franc. numer.4.hoc tit. in 6. d. c.cauſæ omnes in princ. & fine ſeß. 24.d.c.1. §. in cauſis ſeß.* 13. Si vero detulerit appellationi poterit nihilominus appellanti præcipere, ne attentet id, propter quod appellauit, *Pan. in c.2. num. 4. de matrim. cont. interd. eccl. poſt Ioann. And. in d. c. cum appellationibus hoc tit. in 6.* quia appellatio non tuetur appellantem, vt poſſit facere id, propter quod appellauit, & deuoluitur ad ſuperiorem iuriſdictio, & eius exercitium etiam quando appellatum eſt ab interlocutoria friuole, *d. c. cum appellationibus §. ſi vero hoc tit.in 6.* licet tam appellatio, quam iudicis à quo delatio, ab eo valeant refutari non ſolum ſuper eo ſuper quo fuit appellatum, ſed etiam quoad totam cauſæ cognitionem, *Franc. in d. c. cum appellationibus §. ſi vero num.2. per illum text. & ibi Can. Mynſ.obſ.4.cent.* 2. quando pars non opponit, alias ſecus: *Rot. diuerſ dec. 774. part 1. Decius in l.1. ſub num. 6. verſ.1. ſi non opponatur C. de bonor. poſſeß. ſecund. tab.* ratio eſt, quia in appellatione ab interlocutoria cadit illa delatio, quæ facit deuolui negotium, ſecus in appellatione à definitiua, in qua non delatio, ſed appellatio deuoluit, *Bald. in l. appellatione numer.6. C. hoc tit. Achil. dec. 2. eod.* Limita 4. quia à pœna legis vel canonis non poteſt appellari, *c. quia nos hoc tit. l. ſi qua pœna ff. de verb. ſignif.* Poteſt tamen appellari à ſentẽtia declaratoria iudicis aliquem incidiſſe in pœnam legis vel canonis, *gloſſ. in c. cupientes §. quod ſi per viginti in verb. priuatos de elect. in 6. c. ſuper his & ibi Pan. numer. 17. de accuſ. c. peruenit 2. & ibi Pan. hoc tit. Zab. poſt gloſſ. in clem. 1. §. ſi quis autem in xj. quæſt. de ſequeſt. poſſeſſ. & fruct. Franc. in c. is qui §. fin. in 3. limit. de ſent. excommun. in 6.* Limita 5. in ſponte confeſſo & teſtibus conuicto, *l. 2. C. quor. appel. non recip.* in cauſis criminalibus & ciuilibus, *gloſſ. Bart. & Bald. in d. l. 2. C. quor. appel. non recip. Gemin. in c. Romana §. ſin autem num. 6 hoc tit. in 6.* ex conſuetudine Germaniæ in criminalibus illicita eſt appellatio ac etiam dictio de nullitate, *Mynſ. obſ. 41. & ſeq. cent. 4.* Limita 6. in notorijs, *c. cum ſpeciali §. porro hoc tit.* niſi allegetur cauſa quæ reddat appellationem probabilem, *Dec. in d. §. porro num.* 13. Sed vbi permiſſa eſt appellatio, notorium reſultans ex probationibus non tollit beneficium appellationis, *Dec. in d. §. porro num.* 13. quia in cauſa appellationis attenditur poſſibilitas, quod non deductum & probatum poſſibile ſit, quod deducatur & probetur, *l. per hanc C de temp. appel. c. per tuas hoc tit.* Limita 7 in non deferẽte appellationi ſui aduerſarij, prius interpoſitæ, qui non poteſt allegare ſuam appellationem in eadem cauſa poſtea interpoſitam, ſed prior appellans bene poteſt ſe fundare ſuper appellatione prius à ſe interpoſita, licet ipſe non detulerit appellationi poſtea interpoſitæ ab aduerſario, quia Aduerſar ius non detulerat ſuæ appellationi: *c. bon. mem. mag. de elect. & ibi Can. cap.*

conſtitutis

Digitized by Google

conſtitutis c. an ſit hoc tit. in alia vero cauſa non debet à beneficio appellationis à quopiam repelli is, qui non detulit appellationi in vna cauſa, quia ſufficit quod ſemel punitus eſt, gloſſ. fin. in d. c. an ſit hoc tit. & ibi Can. Octauo à conſilio ſapientis non appellatur, ſed ei contradicitur debetque contradicenti dari terminus ad iuſtificandam ſuam contradictionem, Bald. in addit. ad Speculat. de appel. col. 10. verſ. lata eſt ſententia de conſilio per l. 2. C. de relat. in fine, Alias limitationes vide apud gl. in c. Romana §. ſin autem in verb. conſimilibus, & ibi Ioan. And. num. 16. in fine & num. 17. hoc tit. in 6. & ibidem Can. Illud notandum eſt,
36 vbi duæ † cauſæ complicatæ ſunt, & vna admittit appellationem, altera non, in vtraque admittendam eſſe appellationem, vt ſi agenti poſſeſſorio oppoſita fuerit exceptio proprietatis, Bald. poſt gloſſ. 2. in l. vnica num. 7. C. ſi de moment. poſſeſſ. Auffr. in addit. dec. Cap. Tholoſ. poſt princ. Bald. in cap. ex conqueſtione num. 5. de reſtit. ſpoliat. Mobed. remed. 9. recup. poſſ. num. 321. plures cumulans Ripa in c. ſæpe in col. fin. verſ. 2. fuit opinio de reſtit. ſpoliat. l. momentanea & ibi gloſſ. 1. C. vnde vi & ibi DD. Poſt cum prehenſo ſpolio complicetur cauſa falſitatis inſtrumenti venditionis, Rot. diuerſ. dec. 323. part. 1. Bald. in l. vnic. num. 6. verſ. & nota in materia Salic. in 4. q. C. ſi de moment. poſſeſſ. fuerit appellat. & cauſam ſemel effectam appellabilem, ſemper debere manere appellabilem, Rot. diuerſ. dec. 132. num. 1. part. 2. c. non licet actor de reg. iur. in 6.

37 Appellatio eſt † de appenditijs illius inſtantiæ cuius eſt ſententia à qua interponitur, ſed non proſecutio appellationis, c. non iniuſte & ibi poſt gl. Can. & l. inuitus C. de procur. & ibi Iaſ. ſub num. 3. & 4. vbi 1. partem regulæ limitat vno modo & ſecundam partem 4. modis ac Innoc. in d. c. non iniuſte ante num. 1. multis modis, quia appellatio interponitur coram eodem iudice, ſed proſecutio fit coram diuerſo, l. cum apud Sempronium ff. iudic. ſolui, ſubiacetque ſtatutis illius fori, in quo lata eſt ſententia, quia eſt de ordinatorijs ſeu præparatorijs iudiciorum, Pan. in c. eccleſia S. Mariæ numer. 24. & 25. & ibidem Felin. num. 55. Dec. num. 42. de Conſtit. Iaſ. in l. cunctos populos numer. 57. C. de ſumma Trinit. & fid. Cathol. Achil. dec. 12. hoc tit. Rot. diuerſ. dec. 330. part. 2. Ap-
38 pellare tantum poteſt † ille, cuius intereſt, c. cum ſuper de ſent. & re iud. vel cui mandatum eſt, vel qui alienum negocium gerit, quod mox ratum reus habeat, l. 1. ff. de appel. recip. tertius qui non interfuit iudicio, pro intereſſe ſuo expreſſa cauſa grauaminis; c. cum ſuper & ibi Pan. num. 5. de re iud. l. à ſententia ff. de appel. Gail. obſ. 122. ſub numer. 5. libr. 1. Ac quilibet pro eo qui ducitur ad ſupplicium: l. non tantum ff. de appel. Fel. in d. c. cum ſuper nume. 2. & ſeqq. vbi ampliat 6. modis & limitat 2. de re iud. l. addictos C. hoc tit. Victoria appellantis prodeſt litis conſorti, etiamſi non appellauerit, l. 1. & 2. C. ſi vnus ex plurib. appel. c. pen. hoc tit. quando vna eademque cauſa fuerit defenſionis ſecus ſi diuerſa, l. ſi qui ſeparatim §. fin. verſ. quod eſt ff. de appel. Ac vna ſententia condemnati ſint, nam ſi plures ſeparati fuerint condemnati, quamuis ex eadem cauſa, pluribus opus eſt appellationibus, niſi vna probatio eſſet contra eos, d. l. ſi qui ſeparatim iuncto §. 1. verſ. ſed cum aduerſus ff. de appel. Ac tertij appellantis, pro ſuo intereſſe, prodeſt victo, Fel. in c. cum ſuper numer. 6. & ſeqq. vbi ponit 8. fall. de re iud. Sed tertius appellans à ſecunda ſententia, & ab intimatione executorialium, facit illam ſecundam ſententiam ſuam, vt ſequens ferenda ſententia contra ipſum ſit tertia: cap. fin. in fine vt lit. pend. & c. in 6. c. vbi periculum §. 1. in fine de elect. in 6. Achil. deciſ. 13. hoc tit. per notata à Felin. in d. cap. cum ſuper in fine Put. deciſ. 71. lib. 3. idem obtinet ſi tertius pro ſuo intereſſe dicat de nullitate ſententiæ, Rot. Farin. deciſ. 98. num. 5. & 6. part. 1.

Appellatio † eſt communis vtrique parti, et- 39
iamſi vna tantum pars appellauerit, l. ampliorem C. hoc tit. Mynſ. obſ. 21. cent. 2. ſiue ſit extra iudicialis, vt ſi fiat ne traderetur poſſeſſio aduerſario, non poteſt tradi appellanti, Achil. deciſ. 18. & 34. hoc tit. vbi reſpondet doctoribus aliter ſentientibus Prapoſ. in c. bona n. 33. & 34. hoc tit. ſiue iudicialis, vnde ſi à definitiua continente plura capitula vna pars in totum appellauerit, poterit iudex appellationis ad inſtantiam partis appellatæ pronunciare ſuper omiſſis in ſententia & eam ſupplere, Rot. deciſ. 23. de re iud. in nou. l. per hanc C. de temp. & repar. app. c. cum Ioannes de fid. Inſtrum. quia ſicut petitur per appellantem totaliter infirmari, ita pars appellata petere poteſt eam confirmari, & ſuppleri omiſſa, quæ forte in prima inſtantia non fuerunt plene probata, ſicut in ſecunda, l. per hanc C. de temp. appell. c. cum Ioannes de fid. Inſtrum. Gail. obſer. 122. nu. 3. libro 1. niſi appellans reſtrinxiſſet ſe in appellatione ad capitula facientia contra eum duntaxat, Pan. in d. c. cum Ioannes ſub nu. 17. verſ. ego limitarem de fid. inſtrum. quia regulariter appellatio in-

Digitized by Google

tio interpoſita ſuper vno capitulo non ſe exten-
dit ad aliud, quam connexum; *l. etiam 1. §. 1. ff. de*
minor. & c. l. quid tamen ff. de arbit. gloſ. in l. ampliorem
in verbo indicatis C. hoc tit. Franc. in c. ſi duobus num. 4.
& 5. eod. Greg. xv. deciſ. 223. n. 5. & ſeqq. & ibi annot.
& deciſ. 552. & ibi annot. ideo ſi aliqui canonici
appellent, ne electio fiat per compromiſſum, po-
terunt eligentes procedere per ſcrutinium. *Pan.*
in c. cum nobis poſt nu. 7. de elect. Achil. deciſ. 18. in fine
hoc tit. Limita primo, quia appellatus non poteſt
adhærere appellationi, quatenus contra, etiam
commiſſa cauſa, ſi pro appellante in omnibus eſt
pronunciatum, *Fel. in c. ſignificauerunt n. 5. de except.*
& ibi Can. Franc. in d. c. ſi duobus num. 8. verſ. ſecundo
quæritur & Achil. deciſ. 1. hoc tit. Secundo, limita in
omni appellatione conditionali, vt ſi quis appel-
lauerit quatenus ſibi auferretur poſſeſſio, quia ni-
hil ponit in eſſe niſi ablata poſſeſſione, *Achil. deciſ.*
14. num. 3. hoc tit. Clem. ſicut hoc tit. & ibi gl. in verbo à
futuro & Can. Pan. in c. bonæ mem. numer. 7. hoc tit.
Tertio, in omni appellatione extraiudiciali à fu-
turo grauamine, etiam cum clauſula ex nunc
prout ex tunc, & ante illatum grauamen appella-
tus præcurrat appellantem, quia appellatio extra
iudicialis à futuro grauamine non habet effe-
ctum, niſi à tempore illati grauaminis, & tunc in-
cipit currere tempus, *d. Clem. ſicut hoc tit. Rot. deciſ.*
32. hoc tit. in antiq. Achil. deciſ. 14. nu. 4. & ſeqq. eod.
40 Ex his infertur quod appellans non † poſſit re-
nunciare appellationi inuito appellato; *l. amplio-*
rem verſ. ſancimus C. hoc tit. Bald. in l. per hanc n. 2. C.
de temp. appell. quod indubitatum eſt in appella-
tione à definitiua, re non integra, quando per
aliquem actum geſtum in cauſa appellationis illa
eſt effecta communis, *d. vuerſ. ſancimus C. hoc titu.*
Pan. in c. interpoſita §. ille denique ſub nu. 4. verſ. ſecun-
do membro hoc tit. & ibi Can. re vero integra poteſt
renunciare, *l. ſi quis libellos C. hoc tit. c. ab eo c. vt ſuper*
41 *eod. in 6.* Limita † quando per appellationem ap-
pellatus fuerit excluſus à facultate appellandi, vt
ſi victus appellauerit ſuper ſorte, victor non ap-
pellat ab abſolutoria, vel omiſſa aut inſufficienti
condemnatione expenſarum, ſiue victus proſe-
quatur appellationem ſiue non, quia iudex ad
quem, ſumptuum condemnationem ſupplet ex
officio, victo vero non appellante, permiſſa eſt
victori huiuſmodi appellatio, *l. fin. C. quand. prou.*
non eſt neceſſ. Rot. deciſ. 47. hoc tit. in nou. Mynſing. obſ.
22. cent. 2. Specul. de appell. §. in quibus nu. 24. et ſeqq.

quando expenſæ fuerunt petitæ. *Mynſ. obſ. 22. in*
fin. cent. 2. Pan. in c. ſignificauerunt n. 8. & 9. & ibi
Felin. & Can. de except. Limita ſecundo, in benefi-
cialibus & maioribus cauſis, *d. l. ampliorem in*
princ. Bart. in d. l. ſi quis libellos. quia per appellatio-
nem incontinenti dicuntur deuolutæ ad Papam,
Franc. in d. §. ille denique nu. 18. Si vero appellatum
fuerit ab interlocutoria, & iudex detulit appella-
tioni, *c. vt debitus in fine hoc tit. & ibi Can.* quia tota
iuriſdictio per delationem translata eſt in ſupe-
riorem, *c. dilectis §. præterea hoc tit. c. cum appellatio-*
nibus eod. in 6. non poſſunt de communi conſenſu
ad priorem iudicem redire, *gl. in d. c. cum appella-*
tionibus in verbo remittenda & Can. Rot. deciſ. 49. hoc
tit. in nou. ſi iudex non detulit, poteſt re integra,
& re non integra appellans appellationi renun-
ciare, quia nihil intereſt appellati, cum cauſa re-
mittatur ad priorem iudicem, *Pan. in c. interpoſita*
§. ille denique num. 4. hoc tit. & ibi Can. Appellatio
valet ſi appellans ſimpliciter dicat appello, vel
appello ad ſuperiorem † iudicem competentem, 42
Bart. in l. 1. §. ſi quis nu. 8. per d. §. & l. 2. ff. hoc tit. quia
vtroque iure eſt appellandum ad ſuperiorem iu-
dicem gradatim, *l. Imperatores ff. hoc tit. c. Romana*
§. 1. hoc tit. in 6. & ibi Franc. & Gemin. ponunt 12. fall.
& Can. c. placuit c. anteriorum §. illud etiam 2. quæſt. 6.
Boik. in c. vt debitus num. 6. vbi ponit ſex fall. hoc tit.
c. dilecti filij el. 2. prior hoc tit. Mynſing. obſer. 67. cent. 1.
ſi quis parem vel maiorem iudicem appellauerit,
alium tamen pro alio, in ea cauſa eſt, vt error ei
non noceat ſed ſi minorem, nocet, *l. 1. §. ſi quis ff.*
hoc tit. Franc. in d. c. dilecti 3. numer. 13. in fine & Can.
exceptione oppoſita, alias tenet appellatio &
iudicium, *c. dilecti el. 3. hoc tit. & ibi glo. mag. et Can.*
Iure canonico † appellatio ad ſummum pontifi- 43
cem omiſſis medijs valet, *l. ſi quis veſtrum c. ſi quis*
putauerit c. ideo 2. quæſt. 6. c. antiqua in fine de priuil.
Mynſing. obſeru. 22. circa medium cent. 3. iure ciuili
ſi appellatio fiat ad principem omiſſis medijs,
princeps remittit ad eum ad quem debuit appel-
lari, *d. l. Imperatores ff. hoc tit.* præterea iure cano-
nico ad quatuor † patriarchas principales, in o- 44
mnibus prouincijs eorundem iuriſdictioni ſub-
iectis, omiſſis medijs prouocatur, *c. antiqua §. in o-*
mnibus de priuil. & ibi Can. nec non ad † legatum 45
à latere in prouincia ſibi decreta, *Pan. in c. 1. nu. 8.*
de off. leg. cont. gl. 1. in c. quod translationem verſ. item
ad ipſum ſolum de off. leg. Pan. ſequitur Bald. in d. c.
quod translationem num. 10. de ſtylo Rotæ appel-

Digitized by Google

latio alternatiua valet, Rot.deciſ.33.hoc tit.in nou.
46 Capell.Tholoſ. quæſt 475. A delegato † appellatur
ad delegantem, l.percipimus verſ. hoc ſi C.hoc tit.l.
Imperatores verſ. ijdem reſcripſerunt ff. eod.Bart.in l.1.
47 §.ab eo ff. quis & à quo appell. à ſubdelegato † à de-
legato principis, ſi delegatus commiſit ei in to-
tum vices ſuas, appellatur ad ipſum principem ſi
reſeruauit ſibi aliquid delegatus, appellatur ad
eum, d.c.ſuper quæſtionum §.porro de offic.deleg. quod
ſi duo ex tribus à ſede apoſtolica delegatis duo-
bus alijs non in totum ſubdelegauerunt vices
ſuas, ipſique ſubdelegati cum delegato Tertio in
cauſa proceſſerint delegata, ſi appellatur ab ipſis,
ad primum delegantem appellari debebit, & nõ
ad condelegatos, c.ſi duo de off & poteſt deleg. in 6.
quia vbi duo permiſcentur, quorum vnum eſt
potentius altero, potentius attrahit ad ſe natu-
ram minus potentis, etiamſi minus potens nu-
mero excedat potentius: c.aquà de conſec. eccleſ. vel
altar. ſi appellatur ad ſedem apoſtolicam, Lega-
tus adire non poteſt, gloſſ in c.ſi poſtquam in verbo ad
ſedem apoſtolicam de elect. in 6. c. conſtitutus de appell.
c.ſtuduiſti & c. licet de off. leg. Gamb. in tract. deleg.
lib. 8. numer. 105. late Aluar. Velaſc. conſult. tab. 62.
48 Appellatio † regulariter interponi debet coram
Iudicibus vel maiori parte ipſorum, ſi plures ſint
ſeparatim, Clem.1.hoc tit. vel iudice, qui ſententiã
tulit, c. vt debitus c.ſuggeſtum & ibi gloſſ.1. in fine &
late Pan. numer. 4. & ſeqq. & Can. hoc titul. cuius
copia in publico ſi haberi non poſſit, decem dies
dati ad appellandum non currunt, l.1.§.dies ff.
quando appell ſit l.biduum §.dies & §§.ſeqq. 2.quæſt.6.
vel appellari tunc poterit coram notario cauſæ
ad domum ſolitæ habitationis ipſius iudicis, Rot.
deciſ. 50. hoc tit.in nou.c. biduum §.dies & §.ad eundi
2. quæſt. 6. & ibi gloſſ. in verbo an imputetur c. ſugge-
ſtum hoc tit. & ibi poſt gloſſ.1. Can.c.appellatio & ibi gl.
in verbo iudici & Can. hoc titul.in 6. in abſentia iu-
dicis, & ſine rationabili cauſa interpoſita valet,
ſed non habet ante intimationem inualidare
proceſſum iudicis. Pan.in d.c. ſuggeſtum n. 6. et ſeq.
hoc tit. Mynſing.obſer.85.cent.2. & obſer.44.cent.4.
Appellato quoque ignoranti, appellationis nec
non delationis & termini præfixionis ſi ſubſe-
cutæ fuerint intimatio legitime eſt facienda,
Clem. 1 §. fin. hoc tit. & ibi gl. fin. & Can. Mynſ.d.obſ.
49 12.cent 2. A definitiua † incontinenti ſufficit viua
voce appellare ſine ſcriptis, l litigatoribus C. hoc
tit.l.2. & l. à ſententia in fine ff. eod. vnde dici poteſt
tota ea die, qua ſententia lata eſt, dummodo ſit
iudex ibidem in eadem figura iudicij, poſſe viua
voce appellare, gl. in d.l. 2. ff. hoc tit. Bart in l.1.§.
fin. nu. 3. dicens ita ſeruari ff. eod. Mynſing. obſ.12. in
princ. cent.2 Cæterum ſequenti die in ſcriptis ap-
pellandum eſt, & porrigendus libellus appel-
latorius infra decem dies à ſententiæ recitatione,
Auth. hodie C. hoc titul. Mynſing obſeru. 45. cent. 4.
etiam die feriata quia appellatio non eſt actus
Iudicialis, Zab in d.2.§.ſimiliter num.3.hoc tit. Bart.
in l.1.§.Dies ff. quando app. ſit Mynſing. d.obſ.12.cen.2.
& non eſt neceſſe quod coram eo legatur, c.ap-
pellatio hoc tit. in 6. qui continere debet nomina
appellantis, aduerſarij, iudicis à quo, & ad quem,
& à qua ſententia appellatur, l.1.§.fin.ff. hoc tit. &
ibi Bart.num 4. & DD. alias non valet etiamſi illi
per iudicem fuerit delatum, Ach l. deciſ. 2. hoc tit.
l.eos §.ſin autem & ibi gloſſ. in verbo libellos & auth. ibi
poſita l.litigatoribus & ibi gl.C.hoc tit. cauſa non eſt
exprimenda, ſed ſi exprimatur cauſa friuola, ap-
pellatio eſt ipſo iure nulla. Ioan. Andr. in c.1.ff.col.
fin. verſ. in gl. ſcilicet quod ibi exprimere hoc tit. in 6.
Ab interlocutorijs † habentibus vim definitiuæ, 50
poteſt etiam incontinenti appellari viua voce
non obſtante c. cordi hoc tit.in 6. quia loquitur
in mere interlocutoria, & ad habentes mixtam
naturam cum definitiua non debet extendi,
Bald. in l. minoribus numer. 7. in fine C. de his quib. vt
indig. Pan. in c. ad diſſoluendum num. 2. in fin. de ſponſ.
impub. Creſcent. deciſ.6. num.5. hoc tit. Gail obſ.130.
num.5. & ibidem nu.6. & 8 enumerat interlocutorias
habentes vim definitiua. Mynſing. obſeru. 66. cent. 1.
ſed neque Clem. appellanti hoc tit. habet locum
in appellationibus ab huiuſmodi interlocuto-
rijs, Rot.deciſ.xj. hoc tit. in nou. Clem. fin. et ibi gl. in
verb. repulſione in fine hoc tit. & Can.

In appellatione † à mere interlocutoria plura 51
requiruntur, Imol. in c. vt debitus num.16. hoc tit. &
ibi Can. cauſa appellationis admittendæ, c.1. & ibi
gl. in verb. appellationis & Can. hoc tit. in 6. aut iniu-
ſti grauaminis extra iudicium à iudice illati, vel
comminati; c. cum ceſſante hoc tit. pulchre Bart. in l.
ait prætor numer.3. & ſeqq. per illum text. ff. de minor.
& c. c. cordi & ibi gloſ. in ver. vel extra Franc. in princ.
& Can. hoc tit. in 6. legitima, c. vt debitus c. vt ſpeciali
hoc tit. vera, d. c. vt debitus c. interpoſita hoc tit. quæ
non poteſt iuſtificari niſi ex allegatis coram iudi-
ce à quo. Clem. appellanti hoc tit. quam limitat 4.
mod. Roman. ſing. 282. expreſſa clare & ſignanter.

& non

Digitized by Google

& non per relationem ad acta, Bald. in d. l. mino-
ribus num. 5. & ſeqq. Gail. obſ. 130. numer. 2. vbi ponit
vnam fall. & num. ſeqq. in appellatione, l. cum cau-
ſam hoc tit. interpoſita in ſcriptis, c. cordi hoc tit. in
6. intra decendium, c. quoad conſultationem de re
iud. ob non admiſſam petitionem, vel exceptio-
nem; nam ante repulſam exceptionis non eſt li-
citum appellare: c. dilecto hoc tit. c. ex parte & ibi not.
de teſtib. Et ſi Iudex non admittat appellationem
tanquam ex friuolis cauſis interpoſitam vt ab iſta
non admiſſione ſeu denegatione appellationis
interpoſitæ appelletur, Zab. in cl. vnica ſub num. 9.
in 4. quæſt. verſ. & ex hac gl. de dol. & cont. Mynſ. obſ.
49. cent. 2. Inno. in c. paſtoralis in fine, de off. deleg. ac
quando ad ſedem apoſtolicam appellatur, vel
quemlibet alium iudicem ordinarium qui per
ſimplicem querelam cognoſcere poſſit, c. 1. & ibi
gloſ. in verb. ad nos hoc tit. in 6. & Can. ſi appellatio-
ne approbata, appellatus hoc petierit, vel iudex,
appellatione recepta, præfixerit terminum com-
petentem; quod partes veniant inſtructę cum ra-
tionibus & munimentis ad articulum appella-
tionis, ac etiam principalem cauſam pertinenti-
bus ad ſedem apoſtolicam, ad quam appellatum
fuit, in termino præfixo; qui vices peremptorij
obtinet: c. 1. hoc tit. in 6. c. ſæpe hoc tit. & ibi Can. alio-
quin contra appellatum & appellantem non ve-
nientes proceditur tanquam contumaces; gloſſ.
in d. c. ſuper in verb. abſentem hoc tit. & ibi Can. ap-
pellator præmiſſa non obſeruans reputatur non
appellans, ad prioris iudicis redibit examen, &
condemnatur in expenſas; d. c. 1. verſ. fin. & pen. hoc
tit. in 6. ſi autem appellatus venire contempſerit,
in eum tanquam in contumacem tam in expen-
ſis, quam in cauſa proceditur coram iudice ap-
pellationis: c. 1. verſ. fin. hoc tit. in 6. & ibi gloſſ. in
verb. procedatur & Can. quod ſi altera partium ta-
cito de approbatione, vel delatione, & termini
præfixione, impetret iudicem ad partes; impetra-
tio & proceſſus habitus per iudicem appellatio-
nis eſt ipſo iure nullus; quia cauſa deuoluta ad
curiam, non poteſt extrahi niſi de ſcientia Papæ:
Rot. deciſ. 48. de reſcript. in antiq. contra Innoc. ibidem
allegat. proinde de elect. in 6. & ibi poſt gl. Can. c. ſæ-
pe in fine hoc Rot. deciſ. 13. de reſcript. in antiquior.
quod ſi forſan interpoſita appellatio, maliτioſe à
iudice recepta, vel ab appellato approbata non
fuerit, cum conſtiterit legitime prouocatum fu-
iſſe, eadem vigorem obtinet quoad retractatio-
nem attentatorum, ſuſpenſionem iuriſdictionis
iudicis à quo, & alios ſimiles effectus; ſed non
habet vim peremptorij; vnde non tenetur appel-
latus comparere niſi citetur. c. ſæpe §. quod forſitan
& ibi Pan. num. 20. hoc tit. Prępoſ. num. 19. & Can.
cõmuniter. Iudex à quo † appellatur, ſi appellatio 52
ſibi appareat euidenter legitima, debet ei defer-
re, dicendo appellationi defero, & apoſtolos re-
uerentiales concedo; c. poſt appellationem §. forma
2. quæſt. 6. c. dilectus filius §. præterea & ibi Can. hoc tit.
l. vnica ff. ad libell. dimiſſ. ſpecul. in 4. parte de appell. §.
tertius ſequitur Rot. deciſ. 61. hoc tit. in antiq. Caſſad.
deciſ. 7. num. 6. hoc tit. vbi explicat hæc verba dominus
dedit reuerentiales in forma. alias ſecundum leges
punitur pecunialiter 30. pondo auri, l. quoniam la
2. C. hoc tit. ſecundum canones deponitur ab of-
ficio: c. de priore & ibi gloſſ. fin. C. hoc tit. ſi ſibi eui-
denter fruſtratoria videtur, & appellatum fuit
ab interlocutoria, non debet ei deferre, ſed ea
non obſtante procedere ad vlteriora, dicendo,
appellationi non defero, & apoſtolos refutato-
rios concedo; c. cum appellationibus hoc tit. in 6.
Bald. in l. à procedente in 3. not. C. de dilat. ſi appel-
latum ſit à definitiua, licet appellatio non ſit re-
cepta, nec ei ſit delatum per iudicem à quo, ta-
men ceſſat executio ne appellationi fiat præiu-
dicium. l. ſi quis à filio §. fin. & ibi DD. per illum text.
ff. de iniuſt. rupt. irrit. fact. teſtam. l. 1. ff. nihil. nou. ap-
pell. pend. quod ſi dubitet an ſit legitima, vel fru-
ſtratoria, tunc debet ei deferre & dare apoſtolos
dimiſſorios, c. cum ſpeciali § fin. hoc tit. c. ſacro ad
finem de ſent. excomm. vel admittere conditionali-
ter, dicendo admitto, ſi & in quantum de iure te-
neor, vel vti verbis negatiuis nõ admitto niſi ſi &
in quantũ de iure teneor: Frãc. in c. ſæpe n. 5. hoc tit.
Benintend. concl. 1. quæ verba nõ habent vim dela-
tionis. Zab. in Clem. quamuis §. q. ſi iudex in 3. qu. hoc 53
tit. Bemintend. d. concl. 2. n. 2. & 3. Apoſtoli † ſunt
pars & de ſubſtantia appellationis, Rot. deciſ. 41.
& 50. n. 3. hoc tit. in nou. Veſt. in pract. li. 7. c. 3. n. 37. c.
cordi c. vt ſuper c. ab eo hoc tit. in 6. ſiue in iudicio ſiue
extra appelletur, dantur in ſcriptis, in rub. & nig ff.
de lib. dimiſſ. Specul. tit. de appell. §. 3. ſequitur nu. 15. in
fine de appell. part. 4. & intra terminum triginta
dierum à die latæ ſententiæ ſunt inſtanter ab ap-
pellante petendi, l. vnica ff. de libell. dimiſſ. Mynſ. obſ.
36. cent. 4. quos iudex à quo intra dictos triginta
dies arctatur concedere vna cum actis, l. eos §. fin.
& l. iudicibus C. hoc tit. c. vt ſuper eod. in 6. c. cauſæ o-

Digitized by Google

nius §. præterea ſi quis ſeſſ. 24. ideo iudex à quo ap-
pellanti ſolet dare terminum iuris, infra quem
tenetur redire pro apoſtolis, alias appellatio
cenſetur deſerta, *Clem. quamuis hoc tit. Greg. xv.
deciſ. 573. num 1 & ibi late annot.* niſi appellatum
fuerit à definitiua, & appellans interim fecit
cauſam committi in curia, quæ commiſſio valet
& virtute eiuſdem auditor poteſt procedere an-
tequam lapſus fuerit terminus ad dandum apo-
ſtolos, quia in tali appellatione dantur apoſtoli
reuerentiales ſecundum ſtylum palatij, *Rot. deciſ.
61 de appell. in antiq. Creſcent. deciſ. 2. hoc tit. atteſtans
ita ſeruare Rotam Rot. deciſ. 51. de reſcript. in antiq. &
deciſ. 54. hoc tit. in antiq. c. oblata hoc tit.* quando au-
tem appellatum eſſet à grauamine, non valet
commiſſio ſi impetretur pendente termino ad
dandum apoſtolos, quia iudex à quo poteſt re-
uocare grauamen, *Rot. d. deciſ. 54. de appell. in antiq.
d. c. oblata hoc tit. & ibi Can.* poteſt etiam iudex di-
ctum terminum legalem abbreuiare, quia eſt
præfixus in fauorem iudicis, vt deliberet quos a-
poſtolos dare debeat, *Anch. in d. Clem. quamuis in 5.
not. Dec in c. cum ſit in 4. not. num. 10. & ſeqq. hoc tit.*
Variæ aliæ reſponſiones à iudicibus dantur ap-
pellantibus petentibus apoſtolos, quæ varios
producunt effectus, vt legitur & notatur in d.
Clem quamuis hoc tit. quæ negligentiam iudicis
notat in tribus, & negligentiam partis in qua-
tuor caſibus, & notatur per Franc. in c. perſonas
num. 3. & 4. hoc tit. Alberic. in rub. C. de temp.
54 & repar. appellat.

Appellans † continuans iudicium coram iu-
dice à quo, videtur appellationi interpoſitæ re-
nunciare, *c. cum veniſſent de teſt. c. ſollicitudinem hoc
tit. & ibi Franc. nu. 10. & ſeqq. imitat 5. mod. c. gra-
tum de off. deleg & ibi Dec. nu. 17. & ſeqq. ponit 5. fall.*
vt ſi petat à iudice quod pronunciaret ſiue in-
terloqueretur ſuper executione non facienda,
citaret partem aduerſam ad dicendum contra,
acceptaret dilationem in monitionibus &c. quia
non ſunt actus negatiui aut ſonantes in pati, ſed
affirmatiui, *Pan. in c. veniens ſub num. 7. poſt princ. de
fil. presbyt.* ſunt actus, qui non poſſunt fieri ſine iu-
riſdictione quæ per appellationem eſt ſuſpenſa,
ideo ratione contrarietatis videtur appellationi
renunciare, *d. c. ſollicitudinem & Achil. deciſ. 19. hoc
tit. Rot. deciſ. 63. eod. in nou.* dummodo illi actus ge-
ſti ſint validi, *Iaſ. in l. 3 §. condemnatum ff. de re iud.
num.* 33. neque à iudice à quo paſſus fuerit repul-
ſam: *Bald. in l. nihil intereſt in addit. ff. de inoff. teſtam.*
ſecus ſi compareat coram iudice à quo, & pro-
ducat ſua iura per ſimplicem informationem, i-
pſique oſtendat ſuam ſententiam fuiſſe iniuſtam,
ad finem vt à ſententiæ latæ executione recedat,
quia iſte actus poteſt fieri coram non iudice, &
extra iudicium, & ad eundem finem tendit ad
quem appellatio ad declinandam iuriſdictio-
nem iudicis à quo, *d. c. cum teneamur hoc tit. & ibi
Franc. nu. 4. & 5. c. ſi à iudice & ibi gl. in verbo teneris
eod. in 6. & ibi Can. Rot. d. deciſ. 63.* aut ſi appellans
turbatus in ſua poſſeſſione, ſuper qua fuit appel-
latum, petat à iudice à quo illam ſibi reformari,
d. c. cum teneamur. quia iudex à quo poteſt prohi-
bere attentata contra appellationem, & attenta-
ta reuocare, *gloſſ. in c. 2. in verbo diſtrictius interdixit
de mat. contract. cont. edict. eccleſ. & ibi Can. Franc. in
d. c. cum teneamur numer. 2. & 3. & ibi Can.* vel ſi
poſt appellationem interpoſitam citatus ad vi-
dendum grauari ſe, & reaggrauari, metu cenſu-
rarum compareat, & petat terminum prorogari,
*Innocent. in c. olim el. 3. in fine de reſtit. ſpoliat. Achil.
deciſ. 21. hoc titul. Dec. in c. gratum num. 27. & ſeqq.
de off & poteſt. iud. deleg.* Appellationi vero inter-
ponendæ, grauatus per ſententiam, non cenſetur
renunciare, ſi pendente tempore decem dierum
ad appellandum compareat coram iudice qui
ſententiam tulit, quia poteſt interim deliberare,
*Felin. in cap. gratum ſub numer. 7. verſ. abbas hic l. li-
mitat & ibidem Can. de offic. deleg. Innocent. in cap.
ſollicitudinem num 5. hoc tit. Ioannes Andreas in c. fin.
num. 2. eod. in 6.* niſi actus quem ſponte gerit, ve-
niret executiue ad implementum præcepti iu-
dicis, *L. ad ſolutionem C. de re iud. Dom. in cap. fin.
§. 1. ſub numer. 2. verſ. in fine gloſſ hoc titul. in 6.*

Iure communi datur † annus ad inchoandam, 55
ac etiam exercendam appellationem, *c. oblata in
princ. hoc tit. late Pan. in c. perſonas numer. 7. hoc tit.
Clem. ſicut & ibi gloſſ. & Can. hoc tit. gloſſ. in c. cum ſit
in verb. receſſum ante finem hoc tit. Bartol. in l. vnica ſub
num. 6. ff. de libell. dimiſſor. Gail. obſ. 141. libr. 1.* Sed
iudex à quo, quando admiſit appellationem (ſe-
cus ſi reiecit, *Dec. in d. c. cum ſit numer. 18. & pluribus
ſeqq. hoc tit. & ibi Can. Rot. dec. 16. de appel. in antiq.*)
etiam delegatus, *c. ad aures hoc tit.* Poteſt appel-
lanti ab interlocutoria, grauamine, vel definitiua
(Præterquam in cauſa beneficiali in qua canon
ſtatuit terminum vnius menſis, *cap. ſtatuimus de e-
lect. in 6. Clem. cauſam eod. tit.* quem iudex, in par-
tibus, à

Digitized by Google

tibus à quo appellatur, non poteſt immutare, niſi vtraque parte conſentiente, & per lapſum breuioris termini à iudice aſſignati appellatio non cenſetur deſerta, *Prapoſ. in c. cum ſit numer. 22. & ibi Franc. in fine & Can. communiter hoc tit. Grauat. ad prax. Veſt. in c. fin. lib. 7. num. 24. in fine,)* Præfigere terminum pro ſuo arbitrio cum congruo ſpatio; alioquin ipſo iure appellans ſeruatur illęſus, *Bald. in l. præſes numer. 2. C. hoc tit. Franc. in c. perſonas ſub num. 3. verſ. 3. poteſt hoc tit. Veſt. in praxi cap. fin. lib. 7 num. 6. verſ. quod tamen limita.* imo appellans poteſt ſibi ipſi præfigere terminum congruum & conuenientem infra quem iter arripiat, & ſe præſentet coram iudice ad quem, & appellationem proſequatur, ſi appellans in termino ſe non præſentat, appellatio cenſetur deſerta, *d. c. ad aures c. reprehenſibilis c. cum ſit c. ſæpe c. perſonas & ibi gloſſ. & Pan. num. 4. & Can. hoc tit. l. præſes & ibi glo. in verb. præſcriptam C. eod. Caſſad. deciſ. 4. hoc titul. Rot. deciſ. 25. & 66. hoc tit. in nou. & deciſ. 48. hoc titul. in antiq. Caputaq. dec. 31. & 32. part. 1.* niſi iuſta cauſa excuſetur, *d. l. præſes C. hoc tit. c. ex ratione & ibi Franc. & Can. communiter hoc tit.* Aut à iudice à quo obtinuerit termini prorogationem: *Rot. dec. 36. hoc tit. in antiq. Natt. in repet. Clem. ſæpe numer. 130. & ſeq. iuncto num. 204. & 211. & 223. de verb. ſignif. Dec. in c. cum ſit num. 45. in fin. hoc tit. c. oblata & ibi gloſſ. in verb. prorogari quæ alias quotas allegat hoc tit. Franc. in c. ſæpe num. 27. & ſeqq. hoc tit. Gail. obſ. 140. lib. 1. num. 3.* Neutra pars poteſt dictum terminum præuenire, *cap. ex inſinuatione c. ſæpe c. oblata hoc tit. Rot. dec. 43. de reſcript. in antiq.* ſi vult impetrare iudicem extra curiam, ſed appellans bene poteſt præuenire dictum terminum impetrando iudicem in Curia Romana, *Rot. deciſ. 64. de appel. in antiq. per c. prouida de elect. in 6.* intra vero terminum iuris appellatus poteſt præuenire, & litteras commiſſionis impetrare, dummodo nimium non præcurrat, vt appellantis diligentiam captioſe præueniat, *c. oblata §. ſi vero & ibi poſt gl. Can. hoc tit.* quo caſu proceſſus eſt nullus parte opponente; quia tales litteræ ſunt ſubreptitiæ, quæ tribuunt iuriſdictionem, ſi pars non opponit, ſecus quando opponit, *Put. deciſ. 235. lib. 2. Fel. in c. ad audientiam el 2. numer. 17. de reſcript.* Sed & in curia datis Apoſtolis appellatus poteſt impetrare commiſſionem ſuper appellatione, & appellantem præuenire, *Rot. deciſ. 16. de appel. in nou.* Appellatus non poteſt præfigere terminum præſentandi ſe coram iudice ad quem, ſicut appellans, *Pan. in d. c. perſonas num. 6. Rot. dec. 32. hoc tit. in nou.* ſed bene poteſt petere, quando appellatum fuit ab interlocutoria ad Cur. Romanam, quod principales perſonæ per ſe aut Procuratores cum rationibus, & munimentis ad articulum appellationis, & cauſam principalem ſpectantibus accedant ad ſedem Apoſtolicam, *c. 1. §. poſt hoc tit. in 6.* vel appellationem à definitiua vel interlocutoria approbare: *c. oblata c. Nicolao hoc tit.* ratio diuerſitatis eſt, quia appellans præfigit ſibi legem terminum iuris reſtringendo, & ſi ſtatuit terminum nimis prolixum, poteſt iudex eum reſtringere, *d. c. perſonas hoc tit.* Appellatus autem appellanti beneficium legis non poteſt auferre, ius enim indulget annum ad proſequendam appellationem, & finiendam à tempore appellationis interpoſitæ *l. fin. §. illud & ibi gloſſ. in verb. inchoatam C. de temp. & repar. appel. Clem. ſicut hoc tit. & ibi gloſſ. in verb. à die Bart. in auth. de appel. numer. 2. per illum text. coll. 8. Gail. obſ. 140. in princ. lib. 1.* & dati iudicis, *Put. deciſ. 156. libr. 2. l. ſi in diem & ibi Bart. ff. de condit. & demonſtrat. l. 3. §. ſi quis hæredi ff. de ſtatu lib.* & ex cauſa biennium, *d. Clem. ſicut c. ei qui appellat. 2. q. 6. auth. ei qui & ibi Bart. C. de temp. & repar. appell.* ſiue ante ſiue poſt ſententiam fuerit appellatum, *c. cum ſit Romana & ibi gloſſ. mag. Ioan. de Anan. ſub numer. 2. & Can. hoc tit.* De Stylo Curiæ datur biennium, quando in primo anno cauſa eſt commiſſa, & deuentum ad citationem cum inhibitione, *Achil. dec. xj. hoc tit. licet Pan. in c. ex ratione num. 4. eod. plures caſus diſtinguat & ibi Can. c. ſignificante hoc tit. ibi intra annum ad huiuſmodi appellationem miſerat proſequendam,* Vltra dicta tempora hæredi appellantis ad proſequendam appellationem dantur quatuor menſes, qui incipiunt currere poſt tempus ad deliberandum conceſſum, *l. fin. C. ſi pend. appel. mors interuen.* Hinc inoleuit mos † palatij Apoſtolici, quod appellanti à 56
ſententia definitiua dentur Apoſtoli reuerentiales non ſimpliciter in forma, cuius extenſionem tradit Veſt. *in praxi libr. 7. cap. fin. in princ.* Caſſad. *dec. 7. nu. 5. hoc tit.* quia tunc iudex retulit legem, ſiue formam à lege traditam, de qua *in l. vnica ff. de lib. dimiſſ. c. poſt appellationem § forma 2. quæſt. 6.* & non ſtatuit terminum de nouo, *Fel. in terminis in c. cauſam quæ num. 6. de reſcript. Prapoſ. in c. cum ſit ſub num. 22. verſ. quid ſi ab homine hoc tit.* Sed cum termino decem dierum in forma ſolita, ita quod ſi

infra decendium cauſa appellationis non repe-riatur commiſſa, deſerta eſt appellatio, ſed præſentata commiſſione cauſæ appellationis iudici ad quem vndecima die, appellatio non eſt deſerta, dummodo decima die probetur data curſori, vt eam præſentaret, Caſ. dec. 3. de reb. eccl. alien. vel non in princ. Caſſad. deciſ. 4. & Creſcent. deciſ. 1. & 8. hoc tit. atteſtantes de vſu Curiæ c. cum ſit hoc tit. c. perſonas & ibi late Pan. hoc tit. Caputaq. deciſ. 31. & ſeq. part. 1. quia dicti decẽ dies dantur ad proſequendum, id eſt, ad proſecutionem inchoandam, c. perſonas c. cum ſit Romana hoc tit. Rot. dec. fin. eod. in nou. imo ſufficit docere de interpellatione Vicecancellarij, aut locum tenentis, vel eius qui pro temporẽ ad ſignaturã commiſſionum eſt præfectus, Bart. in l. mora num. 15. ff. de vſur. Ioann. de Imol. in l. Titia Seio ſub num. 6. ff. de leg. 2. Caſſad. dec. 4. ſub nu. 2. hoc tit. Veſt. in praxi lib. 7. c. fin. num. 5. Put. deciſ. 221. libr. 1. Bellam. deciſ. 592. Prapoſ. in c. exaratione num. 9. circa finem hoc tit. vt apponunt diem præſentationis commiſſionis, Put. dec. 379. lib. 2. quam nota quia ex ea conſtat ob præſentationem non dari alium menſem. Lancell. de attent. par. 2. c. 12. de attent. & innouat. appel. pend. num. 65. & ſeqq. nam auth. ſi appellatione C. de temp. & repar. appel. permittit appellanti alternatiue, vt poſſit præſentiam ſuam manifeſtare iudici futuro, vel eius conſiliarijs, aut ijs qui lites intromittunt, ideoque hi omnes & ſinguli propter alternatiuas poſſunt date præſentata, c. cum plures 1. reſp. & ibi gloſſ. 1. & Can. de off. d. leg. in 6. c. in alternatiuis de reg. iur. in 6. §. pen. Inſtit. de hared. inſtit. vel quod congruo loco fuit quæſitus, qui ſignat commiſſiones, & non potuerit loco congruo reperiri, Caſſad. d. dec. 4. in fine hoc tit. l. 3. §. nerua ff. de acquir. poſſeſſ. Rot. dec. 20. hoc tit. in antiquior, & deciſ. 48. eod. tit. in antiq. & dec. 25. & 26. eod tit. in nou. Bell. dec. 592 dicens quod vnum modicum impedimentum reſtituit terminum decem dierum datum per iudicem à quo ipſo iure Innoc. in cap. exaratione hoc tit. ſub nu. 2. quia impedimentum præſtitum ab habente ſignaturam commiſſionum non debet appellanti præiudicare, Auth. ſi appellatione C. de temp. & reparat. appel. & ibidem Bald. & DD. Pan. in c. ex inſinuatione in 2. not. hoc tit. & Can. Bol. conſ. 15. num. 8. & 9. & per tot. vol. 2. Put. deciſ. 221. libr. 1. etenim omnes dies quibus commiſſio appellationis per officiales ſignaturæ iuſtitiæ retenta fuit, vel ipſo iure ſubducuntur ex termino reuerentialium, c. ex inſinuatione de appel. Pan. in c. exaratione dicens appellanti non currere tempus etiamſi per mille annos retineretur & ibi Prapoſ. nu. 22. Franc. num. 44. & Can. hoc tit. Prapoſ. in c. perſonas ſub nu. 12. verſ. aliud eſt tempus ſcilicet donec cauſa pendet in Conſiſtorio Principis hoc titul. Ant. Bard. de temp. vtili cap. 4. num. 3. Gram. deciſ. 13. num. 2. 3. & 4. vel ob dictam retentionem debetur reſtitutio in integrum, Auth. ſi appellatione C. de temp. & reparat. appel. & ibi poſt gl. fin. DD. gl. in l. ſi finita §. eleganter ff. de damn. infect. Mynſ. obſ. 98. cent. 5. quia fatalia appellationis, vel ſunt vtilia, vel continua cum reintegratione reſpectu impedimenti, Bald. in d. auth. ſi appellatione in princ. Bell. in c. anteriorum num. 142. quæſt. 6. Ant. Bard. de temp. vtil. cap. 4. & currunt tantum negligentibus: c. reprehenſibilis c. peruenit el 2. c. ſæpe de appel. Sed & feriæ paſchales aut natalitia, quas ſubinde contingit in terminum reuerentialiũ incidere, ex dicto termino, quem excedunt, vel ſubducuntur, l. quibus diebus ff. de cond. & demonſtr. Lanfr. de Oriano in repet. c. quoniam contra in verb. dilationes numer. 95. & ſeqq. & Can. de prob. Hoſt. in c. licet cauſam num. 5. Anch. num. 10. But. nu. 30. de prob. Lanf. de Arادno in tract. de dilat. num. 13. & ſeqq. Gail. obſ. 140. num. 4. lib. 1. vel præſtant reſtitutioni iuſtam cauſam, quia appellans ex præcepto iudicis à quo, de ſe præſentando coram iudice ad quem, quod præuidere non potuit, in ferias incidit, arg. l. ſed etſi per prætorem §. ſi feria ff. ex quib. cauſ. maior. &c. Bartol. in auth. ſi appellationem num. 2. C. de temp. & reparat. appel. l. præſes C. de appel. & quia in dubio pro non deſertione eſt iudicandum, Paul. de Caſtro in l. 1. num. 3. in fine ff. ſi quis cautionibus, &c. & ſi appellans ſuper impedimento non habet teſtes, ſtabitur eius iuramento inſpecta cauſæ & perſonæ qualitate, Specul. de appel. §. 7. nunc breuiter num. 6. part. 2. l. ſiue oportet §. conſequens verſ. ſufficit & verſ. ſeq. ff. de excuſ. tut. Guid. Pap. quæſt. 205. Franc. Marcus quæſt. 283. num. 3. part. 1. Salicet. in l. præſes ſub num. 2. C. hoc tit. Mynſ. obſ. 92 cent. 3. & eius Procuratoris, Fel. in c. perſonas ſub nu. 1. circa finem verſ. & pro hoc vltimo de appel. ex dicto
curſu † fatalium, ſiue ab homine ſiue à iure præ- 57
fixo deducenda ſunt tempora compromiſſi, vel quando alias de partium expreſſo conſenſu proſecutio differtur, Clem. quamdiu hoc tit. auth. ſi tamen C. de temp. & reparat. appel. Gail. d. obſeru. 140. numer. 8. & ſeq. libr. 1. Mynſ. obſ. 68. cent. 2. & obſ. 14. cent. 3. remiſſoriarum, Rot. deciſ. 2. de dilat. in nou. Caſſad. deciſ. 9. hoc tit. Rot. deciſ. 15. hoc tit. in nou. l. 1. §. fin. C.

Digitized by Google

§. *fin. C. de annal. except. Clem. ſicut in fin. hoc tit.* Cō-
pulſorialium, ēt generalium, quando appellans
ſine culpa ſua nequit habere inſtrumenta, quia
forſan ſunt penes appellatum, *Specul. de appel.* §. 7.
nunc breuiter ſub n. 8. & ſedis vacãtis. *Card. Seraph.
deciſ.* 362. *n.* 2. *c. de quarta c. cum nobis de præſcript.* Itē
ſuſpenditur eorum curſus per mortem vnius ex
collitigantibus, ac hæreditate iacente donec de-
tur curator bonis, *Bald. in l. ſi vnius C. ſi pend. appell.
mors interu.* Præterquam in beneficialibus, in qui-
bus poſt mortem collitigantis durat lis, & ſuper-
ſtes debet prorogare fatalia citatis intereſſe ha-
bentibus, etiamſi ipſe ſuperſtes gratioſe ſit ſurro-
gatus in ius defuncti, *Mohed. deciſ.* 8. *hoc tit. c. fin. vt
lit. pend. &c. in* 6. *& ibi Can. notant Bald. in l. ſi pater
C. ſi pend. appel. mors interuen. Rot. deciſ.* 8. *vt lit. pend.
&c. in nou.* & alijs caſibus notatis in l. 2. & auth. 15.
58 ibi poſitis C. de temp. & reparat. appel. Iudex † à
quo licet poſſit appellanti præfigere terminum
breuiorem termino iuris ad proſequendam, vt
dictum eſt, non poteſt tamen ſtatuere terminum
breuiorem ad finiendam appellationem, quia
ſuperiori legem dicere non poteſt, *c. ex inſinuatio-
ne gl. in d. c. cum ſit Romana in verb. receſſus tempus &
ibi Pan. num.* 3. 12. *&* 17. *& Can. hoc tit. gl. in c.* 1. *eod.
in* 6. *in not.*
59 Currunt † fatalia appellanti, qui for-
mauit libellum ineptum, aut conſtituit Procura-
torem non idoneum, ſuper quibus fuit diſputa-
tum diu, & tandem pronunciatum ſuper inepti-
tudine libelli, *l. accuſatorem ff. de adult. arg. l. quod ſi
nolit §. ſi mancipium ff. de ædil. edict. l. ſi pater de ſtat.
defunct. Bald. in terminis in auth. ei qui appellat num.* 2
C. de temp. & repar. appel. vel mandatum non eſſe
idoneum propter appellantes culpam, *c. Nicolao
de appel. l. ſi procuratorem §. ſi tutores ff. mand. l.* 2. *§. ſi
mater ff. ad SC. Tertull. Bald. in terminis in d. auth. qui
appellat ſub num.* 2. *verſ. quæro ſi appellans miſit facit l.
Seruius ff. quod vi aut clam, &c.* Sed non currunt ap-
pellãti, ſi eſt pronunciatum libellum eſſe aptum,
aut ſufficiens eſſe mãdatum, quia tunc nulla cul-
pa aut negligentia appellanti poteſt imputari, qui
mora contradictionis impeditus fuit, *l. ſi cum ipſe
ff. de excuſ. tut. l. intra vtile ff. de minor. &c. l. petendæ
C. de temp. in integ. reſtit. arg. not. per Cagn. in l. con-
tra maiores numer.* 4. *Bald. in fine & DD. C. de inoffic.
teſtam.* An pauperi currant fatalia tam introdu-
cendæ, quam finiendæ appellationis, vide Gail.
obſ. 124. *lib.* 1. & Mynſing. *obſ.* 97. *cent.* 4. Iudex ad
60 quem † non debet audire appellantem, nec ad
citationem, vel inhibitionem procedere, niſi fa-
cta fide de appellatione, *c. cum in eccleſia hoc tit. &
ibi Can. notant c. Romana §. ſi vero eod. in* 6. *c. exhibi-
ta verſ. fin. ibi appellatum conſtiterit de iud. Bart. in l. hi
qui ad ciuilia num.* 3. *C. hoc tit. Caſ. dec.* 2. *de reſcript.* &
ſi appellatum fuerit ante ſentētiam definitiuam,
niſi cauſa probabilis ſeu legitima in appellatione
ſit expreſſa: *d. c. Romana §. cum autem & ibi poſt gl. in
verb. expreſſa Can.* Sed debet citatis partibus aſſi-
gnare terminum ad opponendum contra appel-
lationem, antequam procedat vlterius, *Franc. in
d. c. Romana §. ſi vero in princ. Rot. deciſ.* 6. *hoc titul. in
antiq. Gail. obſ.* 119. *lib.* 1. *Mynſ. obſ.* 15. *cent.* 3. Iudex
autem qui ſententiam tulit à qua eſt appellatum
non eſt citandus, *c. venerabilibus in princ. verſ. ſed ſi
excommunicatus de ſent. excomm. in* 6. *Fel. in c. dilectus
el* 1. *num.* 3 *de reſcript. Fel. in c. ſacro num.* 9. *de ſent. ex-
comm. & Pan. num.* 6. *Mynſ obſ.* 82. *cent.* 3. *& obſ.* 87
d. cent. 3. quoniam tueri hanc cauſam non ad ip-
ſum iudicem, ſed ad eum pro quo lata eſt ſenten-
tia, ſpectat, *d. c. venerabilibus in princ. verſ. ſed ſi ex-
communicatus*, In appellatione iudiciali diſtin-
guendi ſunt quatuor caſus, ſiue iudex qui de ap-
pellatione cognoſcit, ſit metropolitanus, vel E-
piſcopus, legatus, nuncius, aut delegatus à ſede
Apoſtolica, *Archid. in d. c. Romana ſub num.* 5. *in gloſſ.
ſuper verb. prohibere Gemin. ibidem in §. quod ſi ſub n.*
2. *verſ. oppono quod iudex c. legati ſeſſ.* 22. Primus eſt
communis appellationi interpoſitæ ab interlo-
cutoria, & definitiua, vt quando opponitur nul-
latenus, vel non intra decem dies fuiſſe appella-
tum, vel non appellatum in ſcriptis, eo caſu quo
debuit in ſcriptis appellari, vel appellationem eſ-
ſe deſertam, *l.* 2. *§. fin. cum ibi not. C. de temp. & re-
par. appel. Rot. dec.* 24. *hoc tit. in nou.* vel aliud quid
ſimile, qualia poſſunt opponi in vim declinato-
riæ exceptionis, & iudex appellationis non po-
teſt inhibere iudici à quo, aut de principali cauſa
cognoſcere, niſi prius ipſe appellans probauerit
legitimam appellationem, & cauſam ipſam ad
eum totaliter eſſe deuolutam, *d. c. Romana §. ſi vero
& ibi Franc. num.* 2. *& Can. Ioan. And. in c.* 1. *num.* 2.
hoc tit. quia legitimatio perſonę iudicis, & cogni-
tio an ſit iudex debet præcedere exercitium iuriſ-
dictionis: *c. ſuper litteris de reſcript. Rot. dec.* 24. *hoc
tit. in nou.* quod ſi pronunciet appellationem de-
ſertam, & appelletur doceaturque de diligentia
appellãtis, poteſt reponere, quia quoad hoc cen-
ſetur interlocutoria, *c. ſi à iudice de appell. in* 6. *Rot.
dec.* 9.

Digitized by Google

dec. 9. hoc titu. in nou. Rot. deciſ. 42. & 43. hoc titul. in antiq. Preterea poſſunt opponi in vim peremptoriæ exceptionis, & ſuper illius probatione fit remiſſio, & dabitur dilatio extra Curiam, quia peremptoriæ exceptionis, probationes non cogitur appellans ſecum ad Curiam ferre, niſi citatio ipſum arctet. *Ioan. And. in c. 1. num. 2. & 3. hoc tit.* Secundus caſus eſt, quando conſtat appellationem eſſe interpoſitam à ſententia definitiua in caſibus regulariter permiſſis, vel ab interlocutoria vim definitiuæ habente, *gloſſ. in fin. in verb. inanes & ibi Can. de elect. in 6. Gail. obſ. 130. num. 5. & obſ. 144. in princ. lib. 1.* quæ ſuſpendit & deuoluit, *dictum eſt ſupra Gail obſ. 144. in princ. lib. 1.* Articulus appellationis non eſt diſcretus à cauſa principali, poteſt iudex ad quem ſtatim inhibere, & cognoſcere de cauſa principali, *c. cum cauſam & ibi gloſſ. fin. verſ. ſi vero aliquis appellat. & l. 2. in fine ff. hoc titul. & ibi Bart. & DD. c. 1. verſ. ijs quæ in appellationibus eod. in 6 & vtrobique Can. l. Titianus in fine ff. quod cum eo qui in alien. poteſt. &c.* Tertius caſus eſt, quando appellatio à definitiua in caſibus à iure notatis *in l. fin. ff. de appell. recip. Franc. in rub. de appell. num. 17. & 18.* vel ab homine, *Mynſ. obſ. 3. cent. 1.* Prohibitis, vel à tertio pro intereſſe ſuo, *Pan. in c. cum ſuper num. 5. de re iud. & ibi Can. l. à ſententia ff. hoc tit.* Apparet interpoſita cauſa expreſſa; *Franc. in d. c. Romana §. ſin autem num. 6.* & iudex non debet inhibere niſi poſtquam cœperit cognoſcere, an appellatio ſit recipienda vel non; *d. c. Romana §. ſin autem*, quia licet in appellationib. à definitiua in caſibus permiſſis, iudex debeat cognoſcere de meritis cauſę, & videre an bene vel male ſit iudicatum, *c. fin. in fine 2 quaſt. 6. l. eos 1. C. hoc tit.* tamen hoc caſu cognitio de legitimitate appellationis ſeparata eſt ab articulo, & meritis cauſę principalis; *Gemin. in d. c. autem num. 3.* quo diſcuſſo, & appellatione admiſſa, ſicut in appellationibus à definitiua in caſibus permiſſis, poteſt etiam altera parte contumaciter abſente, iudex ad quem principale negotium, ſi liquet, definire, *c. per tuas hoc tit.* Quartus caſus eſt, quando appellatum eſt ab interlocutoria, & obijcitur quod non ſit emiſſa ex cauſa iuſta, & legitima, tunc ſi apparet patenter legitima, quia in iure eſt expreſſa, poteſt inhibere antequam cognoſcat, an ſit vera, ſi vero dubitat an ſit probabilis, non debet inhibere, niſi poſtquam cœperit cognoſcere de veritate cauſæ: *d. c. Romana §. quod ſi*, ratio diuerſitatis eſt, quia exceptio (cauſam expreſſam in appellatione ab interlocutoria non eſſe legitimam) eſt declinatoria, ſed ſi excipiatur quod cauſa non ſit vera, tunc eſt exceptio peremptoria: *Franc. in d. c. Romana §. quod ſi num. 1. & 2. & ibidem Can. Gail. obſ. 144. num. 4. lib. 1.* & altera parte per contumaciam abſente, etiam lite non conteſtata in appellatione, vel cauſa principali, iudex ad quem definit actum appellationis, *c. interpoſita §. fin. hoc tit.* quia in hoc caſu prioris iudicis iniquitas principaliter arguitur, atque aliter decretæ inhibitiones, proceſſus, & inde ſecuta quæcunque ſunt ipſo iure nulla, ex diſpoſitione Concilij Trid. *c. legati ſeß. 22.* De principali negotio Archiepiſcopus, ad quem appellatum extitit ante definitiuam, etiam in cauſa eccleſiaſtica inter laicos acta, *Franc. in c. 1. ſub num. 2. verſ. in glo. in verb. clericorum de for. compet. in 6. & ibi Bellam. in repet. d. c. num. 3. & 4. & Can.* quando ſuffraganeus non detulit appellationi, *c. 1. & ibi Anch. n. 1. poſt gl. in verb. pratermiſſo & Can. communiter de for. compet. in 6. c. cum appellationibus §. ſi vero de appell. in 6. Collect. in c. 1. num. 3. de for. compet.* cognoſcere non poteſt, etiam de conſenſu partium, *c. Romana in princ. de for. compet. in 6. c. Romana §. 3. & 4. hoc tit. in 6. Franc. Marc. deciſ. 177. part. 1. c. 1. §. poſt hoc & ibi gl. in verb. omiſſo hoc tit. in 6.* niſi finito articulo appellationis pronunciet bene appellatum, quo caſu non habet locum remiſſio, ſed ipſemet iudex appellationis de cauſa principali cognoſcere poteſt, *c. vt debitus in fine & ibi gl. in verb. alioquin Franc. num. 46. & Can. hoc tit. Gail. obſ. 131. lib. 1. Bart. l. eos 1. num. 4. C. hoc tit. Mynſ. obſ. 79. cent. 3. & obſ. 46. cent. 4.* Secus eſt in epiſcopo, ad quem appellatum extitit ab Archidiacono, vel alio inferiore prælato, quia epiſcopus à ſubditis adiri poteſt per ſimplicem querelam: *gl. in d. c. 1. in verb. pratermiſſo in fine & ibi Bellam. in repet. d. c. ſub nu. 1. 2. & ſeq. Anch. in fine 1. not. & Can. communiter de for. compet.* Item in Papa; ac delegato ab eo ad cauſam appellationis, & principalem; & Rotæ auditori bus, & quolibet iudice ordinario qui per ſimplicem querelam cognoſcere poteſt, *gloſſ. in cap. 1. in verb. ad nos hoc tit. in 6.* qui, omiſſo articulo appellationis, de partium voluntate procedunt in negocio principali, niſi appellatus contradicat, & velit quod prius procedatur in negocio appellationis: *Rot. deciſ. 67. hoc tit. in antiq. cap. 1. §. poſt hoc & ibi poſt gloß. Franc. numer. 6. & Can. hoc titul. in 6 Franc. in cap. 1. numer. 2. de for. compet. in 6. & ibi*

Can.

Digitized by Google

Can. De conſenſu vero appellati, inuito & con-
tradicente appellante, omiſſo appellationis arti-
culo in cauſa principali procedunt, & definitiue
pronunciant, *c. cordi de appell. in 6. & ibi Ioan. Andr.*
num. 6. & Can. communiter Gail. obſ. 136. lib. 1. Mynſ.
obſ. 79. cent. 3. quia in eo quod primo cognoſca-
tur ſuper articulo appellationis, verſatur fauor
ſolius appellati, cui fauori ſi renunciet, non po-
teſt appellans conqueri; quia appellationē ſuam
aſſerit legitimam, & per conſequens totam cau-
ſam ad iudicem appellationis deuolutam, qui
cauſam non remittit, ſed incipit ipſe de ea cogno-
ſcere, *c. vt debitus & ibi Can. de appell. Gail. d. obſ. 136*
pulchre Dec. in d. c. vt debitus num. 74. & ſeqq. ponens
dictas tres concluſiones, & ita paſſim ſeruatur in Ro-
ta, vt commiſſa cauſa appellationis ab interlocu-
toria lata in partibus, vna cum negocio principa-
li, non conſtito de appellatione, procedatur in
principali, *gloſſ. in c. 1. in caſus poſ. in vlt. not. hoc tit.*
in 6. Achil. deciſ. 17. num 3. & 4. de reſcript. Imo de-
legatus, cui à ſede Apoſtolica ſimpliciter com-
miſſa eſt cauſa appellationis huiuſmodi, pronun-
ciato quod bene fuit appellatum, poteſt abſque
noua commiſſione cognoſcere de cauſa princi-
pali, *gloſſ. in c. ex tenore in verb. termin etiã de for. com-*
pet. d. c. vt debitus & ibi Franc. num. 49. dicens ita præ-
dicari, cauſa principalis (iuſtificata cauſa appella-
tionis ab interlocutoria) non poteſt remitti ad
iudicem à quo inuito appellante, cum ſit ſuſpe-
ctus, ex quo ſemel grauauit, *c. adhæc ſi vna hoc titul.*
& ibi gl. c. vt debitus & ibi Franc. numer. 46. & DD.
communiter de appell. Bald. & DD. in l. eos 1. C. eod.
Gail. obſ. 131. lib. 1. Cauſa appellationis pronun-
ciata illegitima, appellans condemnandus eſt in
expenſas, *c. cum appellationibus hoc tit. in 6.* & iudex
à quo immediate, poſtquam pronunciatum eſt
male appellatum, recuperat facultatem cogno-
ſcendi de cauſa principali; nec requiritur aliqua
verbalis remiſſio iudicis ad quem, *Franc. poſt Ioan.*
And. in d. c. vt debitus num. 47. niſi iudex à quo de-
tuliſſet appellationi, tunc enim tota cauſa eſt de-
uoluta ad iudicem ad quem, etiamſi pronuncia-
ret male appellatum, ideo iudex à quo non po-
teſt cognoſcere niſi cauſa ſibi remittatur per iu-
dicem ad quem, *d. cap. cum appellationibus §. ſi vero,*
quæ remiſſio eſt noua commiſſio, *Rot. deciſ. 49.*
numer. 4. hoc tit. in nou. d. cap. cum appellationibus §.
ſi vero iudex hoc tit. in 6. Gail. obſ. 131. libr. 1. per tot.
61 In appellatione extraiudiciali, † propter hoc,
Summa in Decretales.

quod ſuperior iudex appellationis incipit co-
gnoſcere, de appellatione ſiue in principali, ſiue
alio modo; non debet impediri officium, vel ius
primi, vel alterius hominis, quin illud exequatur
ſicut primo; quia reſcripta vel appellatio non
debent quemque priuare ſua poſſeſſione, quam-
uis & hoc ipſum ſit in iudicio: *Archid. in d. c. Roma-*
na ſub numer. 5. in gl. ſuper verb. prohibere circa finem
gl. Secundo † ad officium iudicis ad quem perti- 62
net, quando appellatum fuit à ſententia defini-
tiua, reuocare attentata quæcunque facta infra
decem dies ad appellandum datos, ac etiam
poſt appellationem interpoſitam. *l. per hanc & ibi*
Angel. num. 3 limitat 6. mod. C. de temp. appell. c. non
ſolum hoc tit. in 6. Fel. in c. cum I & A num. 5. de re iud.
c. ſollicitudinem & c. dilecti 2 hoc tit. Gail. obſ. 146.
lib. 1. Perpetrata infra decem dies, quamuis et-
iam appellatum non eſſet, ac appellatione de-
ſerta, non per viam attentatorum, ſed nullitatis,
Caſ. deciſ. 2. hoc tit. atteſtans hanc diſtinctionem ſerua-
re Rotam Franc. in c. ſæpe ſub num. 30. in gloſſ. in verb.
rata hoc tit. ideo priuationis impetratio obtenta,
& collatio intra decendium datum ad appellan-
dum eſt nulla, cum omnibus decretis & deroga-
tionibus in ea appoſitis, nec reconualeſcit, licet
poſtea non fuerit appellatum. *Mohed. deciſ. xj. de*
prab. & deciſ. 17. ſub num. 1. verſ. inſuper in hac cauſa
de cauſ. poß. & prop. Put. deciſ. 27. lib. 1. fuſe Franc. A-
retin. in l. qui à latronibus §. ſi quis in capitali col. 2.
verſ. extra gl. quaſi uit hic ff. de teſtam. & DD. Greg.
xv. deciſ. 339. nu. 4. & ſeq. & ibi annot. & deciſ. 513.
Perpetrata poſt appellationem emiſſam, & poſt
decem dies, per viam ordinariam, aut extraordi-
nariam vt dictum eſt in titulo vt lit. pend. &c.
quæ appellatione deſerta non reuocantur, *Caſ.*
d. deciſ. 2. hoc tit. Franc. in d. c. ſæpe ſub num. 30. in gl.
in verb. rata hoc tit. in nou. Excipe, ſi ſint perpetra-
ta à procuratore generali, (quia in generali man-
dato non venit delictum,) *Bart. in l. ſi procurator*
num. 6. & 7. ff. de cond. indeb. Si non probatur ſci-
entia principalis, ſine qua non inducitur ratifi-
catio, quæ à principio non ſunt purganda, et-
iamſi principalis inhibitus nõ certificauerit pro-
curatorem, quod ſe amplius non intromitteret.
Caſar. deciſ. 3. hoc tit. Bellam. deciſ. 550. Bart. in l. ſi
procuratorem num. 6. & 7. ff. de cond. indeb. Quan-
do appellatum eſt ab interlocutoria ante defini-
tiuam attentata reuocari non debent, donec ap-
pellationis cauſam veram eſſe conſtiterit, *c. non*

Digitized by Google

ſolum §. illa hoc tit. in 6. Rot. deciſ. 44. hoc tit. in nou. Achil. deciſ. 30. hoc tit. fauore appellati, ſed contra appellantem reuocantur ante iuſtificationem cauſæ appellationis, quia non poteſt dare de iniuſtitia propriæ appellationis, Achil. deciſ. 34. nu. 5. hoc tit. Innocent. in c. 2. nu. 3. in fine de reſcript. per c. ex parte el. 2. de reſcript. iuncto c. oblatæ de appell. niſi iudex appellationis inhibeat canonice iudici à quo extitit appellatum, aut parti, licet inhibitio iudici non fuerit præſentata, Lancell. de attent. part. 2. cap. 20 ampliat 19. Gregor. xv. deciſ. 360. nu. 2. ne procedat. tunc enim quidquid poſt inhibitionem huiuſmodi fuerit innouatum, eſt, licet cauſa eadem non ſit vera per eundem appellationis iudicem ante omnia in priſtinum ſtatum reducendum, d. c. non ſolum §. illa Achil. deciſ. 29. hoc tit. Rot. deciſ. 20. hoc tit. in nou. & ibi addit. Rot. deciſ. 1. de offic. deleg. & ibi add. Greg. xv. deciſ. 435. & ibi annot. ne aperiatur via inferioribus iudicandi ſuper inhibitionibus ſuperiorum: de attentatis poſt appellationem extraiudicialem eorumque reuocatione dictum eſt ſupra hoc tit. Pendente cauſa attentatorum, & executione ſententiarum ſuper eis latarum, non currunt fatalia appellationum, Rot. deciſ. 15. hoc tit. in nou. Creſcent. deciſ. 10. nu. 2. de cauſ. poſſeß. & prop. c. non ſolum ibi ante omnia hoc tit. in 6. ſecus ſi ſuper attentatis ſuccubuiſſet, quia tunc ipſemet ſibi impedimentum præſtitit, Rot. d. deciſ. 15. hoc tit. hoc tit. in nou. Bald. in l. contra maiores n. 4. C. de inoff. teſtam. Notandum eſt, quod non cenſetur attentaſſe, qui poſt inhibitionem rotalem iuit ad concilium regium pro manutentione ſuæ poſſeſſionis, quam poterat propria auctoritate defendere, Achil. deciſ. 36. hoc tit. Pariſ. conſ. fin. vol. 4. § fera beſtia verſ. nec intereſt Inſtit. de rer. diuiſ. l. iniuriarum § fin. ff. de iniur. quodque in dubio præſumitur inhibitionem ſubſecutam eſſe, & non præceſſiſſe eadem die attentatum, ad euitandum delictum, Achil. deciſ. 37. hoc tit. l. Titia §. idem reſpondit ff. de verb. oblig. Crauett. conſ. 25. nu. 7. l. quoties
63 ff. de reb. dub. Imponitur † exordium cauſæ appellationis vna tantum parte præſente, dummodo interueniat citatio alterius, licet in alijs requiratur litis conteſtatio, l. fin. §. illud & ibi gl. in verbo exordium & DD. C. de temp. & reparat. appell. c. per tuas hoc tit. Mynſing. obſ. 1. & 38. cent. 1. Citatio abſentis neceſſaria non eſt, quando appellatio interpoſita fuit ab interlocutoria ad curiam Romanam, & recepta à iudice, vel per partem appellatam approbata, & fuit ſtatutus terminus, ſiue à iudice vel ab appellante ad proſequendam appellationem, quia talis terminus habet vim peremptorij ad cauſam totam, adeo quod abſq; alia citatione poterit procedi contra abſentem ad inſtantiam alterius partis, c. ſæpe & ibi Pan. n. 6. & 9. Franc. n. 3. & 13. & Can. hoc tit. Idem obtinet in appellatione à definitiua ſententia ex ſtylo, Rot. deciſ. 48. hoc tit. in nou. c. Nicolao c. oblata hoc tit. Rot. deciſ. 26. de reſcript. in antiq. alij vero tenent quod appellatio à definitiua cum præfixione termini, quam pars appellata approbauit, deuoluit cauſam ad curiam, & habet vim peremptoriæ citationis, & hoc caſu nulla eſt differentia in appellatione à definitiua vel interlocutoria, ſed quod in appellatione à definitiua ſola delatio iudicis cum aſſignatione termini ſine approbatione partis non deuoluit, nec habet vim peremptoriæ citationis ex eo quod in appellatione à definitiua, delatio iudicis nihil operatur; quia non poteſt iudex non deferre, c. non ſolum hoc tit. in 6. & hoc caſu ponunt differentiam inter appellationem ab interlocutoria, & appellationem à definitiua, Franc. in c. ſæpe n. 30. hoc tit. & ibi Pan. poſt Specul. nu. 2. & Can. Appellationem extraiudicialem habere vim peremptoriæ citationis dictum eſt ſupra §. appellatio alia eſt extraiudicialis. Appellans ſeu † alias ob lapſum biennij ad 64
alium iudicem recurrens, tenetur omnia acta coram epiſcopo geſta, ad iudicem appellationis, expenſis ſuis, epiſcopo prius admonito transferre, & reproducere parte aduerſa citata, etiam quando cauſa eſt commiſſa prout in prima inſtantia, quia hoc non tollit, Greg. xv. deciſ. 320. & ibi annot. quod acta, quæcunque illa ſint, etiam criminalia, quæ in eam influunt, non ſint tranſportanda, alias ſecunda ſententia, actis primæ inſtantiæ non reproductis coram iudice appellationis, eſt nulla, etiamſi prima ſententia ſit iuſta: l. 2. & ibi Bart. num. 2. Iaſ. nu. 15. Dec. num. 33. & 34. C. de edend. Fel. in c. Eccleſia S. Mariæ n. 16. circa fin. de Conſtit. ſed ſi appellatus compareat, tunc is quoq; cogitur actorum, quæ tranſlata ſunt, expenſas pro portione ſua, ſi illis vti voluerit, ſubire, porro ipſam actorum copiam tenetur notarius congrua mercede accepta appellanti quanto citius, & ad minus intra menſem exhibere, qui ſi in differenda exhibitione fraudem fecerit, ab officij adminiſtratione ſuſpenditur, & ad dupli pœnam,

quanti

Digitized by Google

quanti ea lis fuiſſet inter appellantem, & pauperes loci diſtribuendam, compellitur: Iudex vero ſi & ipſe impedimenti huius conſcius, particepſue fuerit, aliterue obſtiterit, ne appellanti integra acta, intra tempus, traderentur; ad eandem dupli pœnam tenetur, *c. cauſa omnes §. præterea ſi quis ſeſſ.24.* In criminalibus reus ab epiſcopo, ſeu eius vicario appellans, coram iudice ad quem appellauit acta primæ inſtantiæ omnino tenetur producere, is autem à quo appellatum fuerit intra triginta dies acta ipſa poſtulanti gratis exhibere, alioquin abſque illis cauſa appellationis huiuſmodi terminatur. *c. reus ſeſſ. 13.* Proceſſus tranſportatus præſumitur integer, quamdiu contrarium non docetur, *Crauett. de antiq. temp. part. 2. num. 85. arg. l. cum de lege ff. de prob. Bald. in l. 25. ſi is qui ff. de teſtam. Laſ. in rub. ff. de nou. oper. nunc. circa fi. verſ. vlt. in quantũ Greg. xv. deciſ. 59. nu. 1. et deciſ. 72.* & in forma probanti, quando fuit extractus à notario actuario, etiam ſine citatione partis: & compulſoria, *Rot. deciſ. 1. de fid. Inſtrum. in nou. Rot. deciſ. 4. de fid. Inſtrum. in antiq. Felin. in c. fin. numer. 7. de fid. Inſtrum. Caputaq. deciſ. 170. part. 1. Greg. xv. deciſ. 59. nu. 4. & deciſ. 58. n. 11. dicens conſ. Trid. habere locũ in cauſa Eccleſiaſtica & non prophana & ibi annot.*

65 Appellator † appellationem iudicialem & extraiudicialem neq; ad finem peragere, & finire debet infra annale tempus, & ex cauſa impedimenti in primo fatali infra ſecundum fatale, ſeu biennium, *c. ex ratione hoc tit.* vt ſupra dictum eſt, non à tempore ſententiæ, ſed à die interpoſita appellationis, vel à die illati grauaminis, vbi à futuro grauamine appellatur, numerandum, *Clem. ſicut hoc tit. Pan. in c. ex ratione in 2. not. hoc tit.* Appellatore ceſſante, cum vnus menſis ſupereſt ex biennio, licet victori ingredi, vt quæratur, quo ſiue
66 inuento, ſiue non, ſuas adferre poteſt † allegationes, vt vel confirmetur, vel reſcindatur ſententia: in omni caſu abſente in expenſis condemnando, ſecundum tempora fatalium dierum: *Auth. ei qui appellat §. appellatore C. de temp. appell. c. reprahenſibilis & c. ſæpe in princ. hoc tit.* ante vltimum menſem biennij pars appellata proſequi poteſt, ſed non petere definire, *Franc. Marc. quæſt. 147. vbi diſputat in vtramque partem part. 2.* Appellator abſens, vltima die citandus eſt ad audiendam ſententiam, *Bald. in d. auth. ei qui appellat ſub num. 4. per illum text.* niſi à iudice à quo, vel ipſo appellatore, terminus appellationi fuerit præfixus, iuxta dicta in principio huius §. qui vim edicti peremptorij obtinet, ita vt ex tunc in abſentem perinde procedatur, ac ſi peremptorio ad iudicium vocatus extitiſſet, *c. Nicolao c. ſæpe §. quia tamen hoc tit. Bald. in d. auth. ei qui appellat ſub*
num. 4. Neutro † occurrente, poſt ſecundum fa- 67
tale, permanet ſententia rata: *d. auth. ei qui appellat. in fine.* appellans cadit de appellatorio iuuamine, *l. fin. §. illud in fine C. de temp. & repar. appell.* & ſi appellatum fuerit à ſententia definitiua, poteſt talis exceptio opponi in vim declinatoriæ, quia concludit defectum iuriſdictionis iudicis ad quem, *Butr. in c. reprahenſibilis ſub n. 17. hoc tit.* & amplius adiri non poteſt etiam vtraque parte conſentiente. *Clem. ſi appellationem hoc tit. & ibi gl. in verb. appellatus & Can. Bald. in l. eos 1. nu. 5. C. eod. tit. Pan. in c. ſæpe nu. 10. hoc tit. Mynſing. obſ. 59. cent. 2.* Stylus curiæ habet, quod pars appellans tantum citatur ad docendum de diligentia ad proſequendum, de quo ſi non doceatur, expeditum eſt, quia ſolum lapſus temporis excludit, *Rot. deciſ. 2. hoc tit. in antiq. Clem. ſicut appellationem hoc tit. l. quoniam 1. C. hoc tit. Clem. ſi appellationem & ibi gl. in verbo deſerta hoc tit.* ideo non prorogatis fatalibus, remiſſoria eſt nulla, propter defectum iuriſdictionis, *Felin. in cap. inter monaſterium ſub num. 23. in fin. verſ. tempora tertio de re iud. Rot. diuerſ. deciſ. 199. part. 1.* appellans cadit ab inſtantia, & cauſa: nec amplius ſuper eodem negocio audietur, *Auth. item ſi appellatione & ibi Bart. in fine nu. 2. C. de temp. et reparat. appell. Bart. in l. petenda C. de temp. in integr. reſtit.* & firma remanet ſententia iudicis à quo, etiam lata contra ius litigatoris, *Clem. ſi appellationem & ibi gloſſ. fin. & Can. c. in præſentia & ibi Zab. & Can. de renunciat.* qui poteſt ſuam ſententiam executioni mandare, non aſſignato quadrimeſtri, poſt fatalia decurſa, *gl. in l. 2. in verbo executioni & ibi DD. C de temp. & reparat. appell. Franc. in c. ex ratione num. 86. hoc tit. Mynſing. obſ. 70. cent. 2.* appellanto citato, *Felin. in d. c. ex ratione numer. 9. & ibi Can. communiter hoc tit.* abſque eo quod iudex ad quẽ pronunciet ſuper deſertione, vel confirmet primam ſententiam, *l. fin. §. illud C. de temp. & reparat. appell. l. eos la. 1. & ibi gloſſ. in verbo vel iniuſtum C. hoc tit. Bart. in l. tale pactum § qui prouocauit n. 3. & ibi DD. ff. de pact.* ſiue ſit ordinarius ſiue delegatus: *Mohed. deciſ. 3. de re iud. dicens ita obtentum fuiſſe in Rota Clem. ſi appellationem hoc tit. & ibi Can. l. quoniã 1. C. hoc tit.* quia iudex à quo pronunciat appella-

Digitized by Google

tionem deſertam, *Clem.ſi appellationem c. perſonas c.cum ſit Romana & Butr.in c.reprahenſibilis nu.17.et Bald. in l. eos 1. n.5. C. hoc tit.* niſi appellatio fuerit coram iudice ad quem introducta, & coram eo facta aliqua proſecutio, quia tunc iudex ad quem, etiam delegatus datus in cauſa appellationis, abſque alia noua commiſſione, *Rot.deciſ. 24. hoc tit. in nou. per c. ſuper literis de reſcript. & cap. ſignificantibus de off. deleg.* pronunciat appellationem deſertam, & abſoluit ab obſeruatione iudicij, *l. ſi praſes & ibi Bald. C. quom. & quand. Iud. &c. Bart. in d. l. eos 1. n.8. C. hoc tit.* & condemnationem expenſarum poſtea quandocunque ſupplet, quia expenſæ ratione deſertæ appellationis debentur condictione c. repræhenſibilis §. ſi autem hoc tit. *Franc. in c. ſape num. 46. & ſeq. hoc tit.* appellante citato, etiamſi cauſa deſertionis fuerit ſpecialiter commiſſa, alias ſententia ſuper deſertione lata, eſt ipſo iure nulla, *Rot. deciſ. 22. de re iud. in nou. Rot. deciſ. 59. hoc tit. in nou. c. nos in quemquam 2. quaſt. 1. c. Eccleſia S. Maria & ibi gl. in verbo non conuenti allegat concord. de Conſtit.* vel ſi voluerit confirmat primam ſententiam: *Rot. deciſ. 14. hoc tit. in nou. Caſ. deciſ. 1. nu. 4. & Mohed. deciſ. 9. eod. Put. deciſ. 115. lib. 1. Innocent. in c. 1. in fin. de confirm. vtil. vel inutil. & c. auth ei qui C. de temp. & repar. appell. Rot. deciſ. 41. hoc tit. in antiq.* nam ex quo tempora appellationis ſunt elapſa, & ſic ſententia per ius eſt confirmata, *c. cum ſit hoc tit.* iudex non male facit confirmando ſententiam per legem iam confirmatam, *Rot. d. deciſ. 14. glo. in l. eos 1. in verbo iniuſtam C. hoc tit. Mynſing obſ. 60. cent. 2. vbi addit alium caſum* ſed non poteſt eam infirmare, quia caret iuriſdictione, *Put. d. deciſ. 115. lib. 1. Clem. ſi appellationem hoc tit. Capell. Tholoſ. quaſt. 244. Mynſ. obſ. 59. cent. 2.* quando ab vtraque parte appellatio eſt deſerta, licet vtraque pars appellationem poſtea ſit proſecuta quia hoc caſu partes etiam expreſſe non poſſunt prorogare Iuriſdictionem. Si ante ſententiam appellatum fuerit, ab aliqua interlocutoria, & appellatio fuerit deſerta, cogitur appellans ſtare iudicio iudicis à quo, ſed poterit iterum appellare, ſi iterum grauetur, quia per hoc non cenſetur verus contumax, *d. c. cum ſit Romana in fine princ. & c. directa & vtrobique Can. hoc titul.* Si vero à grauamine extraiudiciali appellatum fuerit ea deſerta, iterum auditur appellans per viam querelæ, tum quia facta extraiudicialia non tranſeunt in iudicatum, *c. concertationi hoc tit. in 6.* & quia non ſolet dici appellatio, ſed quædam prouocatio ad cauſam, *d. c. cum ſit Romana in prin. verſ. ſi vero & ibi glo. in verbo nec ſolent & Pan. n. 18. et ſeqq. c. bona hoc tit.* per viam autem appellationis non eſt vlterius audiendus, *d. c. concertationi Pan. in d. c. cum ſit Romana n. 19.*
Sententia † ſuper de- 68
ſertione dicitur interlocutoria, *c. ſua ibi interlocutus hoc tit. Rot. deciſ. xj. eod. in nouis Fel. in rub. de re iud. num. xj. Ioan. Monach. in c. cupientes num. 69. et ſeq. de elect. in 6.* nec tranſit in rem iudicatam quoad iudicem, *c. ſi adhuc hoc tit. in 6. c. cum ceſſante eod. late Rot. deciſ. 42. hoc tit. in antiq.* tamen habet vim definitiuæ, & in appellatione ab ea non habet locum Clem. appellanti hoc tit. *Rot. deciſ. 42. & 43. hoc tit. in antiq.* vel eſt interlocutoria, quando pronunciatur deſerta appellatio ab interlocutoria, & definitiua, quando pronunciatur deſerta appellatio à definitiua, *Fel. in rub. de re iud. nu. xj. Rot. deciſ. 21. de re iud. in nou. Rot. diuerſ. deciſ. 300. nu. 7. & 8. part. 2. Gail. obſ. 138. lib. 1. Mynſ. obſ. 36. cent. 3.* in dubio pronunciandum eſt pro non deſertione, ſi res non eſt omnino clara, *Rot. diuerſ. deciſ. 32. num. 3. part. 2. Iaſ. in auth. adhac C. de iud. nu. 3. & ibi DD. Paul. de Caſtro in l. 1. ff. ſi quis cautionibus num. 4. & ibi DD. l. ſi contra & ibi pulchre Bald. & DD. C. hoc tit. Mynſ. obſ. 22. cent. 5.* Appellans iuſte impeditus infra ſecundum fatale, reſtituitur abſque libelli oblatione, *Bald. in auth ei qui appellat nu. 4. C. de temp. & reparat. appell. per l. defendente ff. de auct. & conſenſ. tut. vel curat.* incidenter, aduerſus eius lapſum, *Rot deciſ. 2. & 3. de reſtit. in integ. in antiq. & deciſ. 1. eod. in antiquiori Innocent. in c. ſuſcitata ſub n. 1. de in integ. reſtit. cap. 2. de off. iud.* à iudice ad quem, *l. praſes C. de appell. & ibi Bart. & DD. Franc. in c. ex ratione numer. 75. eod. tit. Gail. obſ. 143. lib. 1.* ad illud tempus tantum, in quo iuſte fuerit impeditus, *c. ex ratione hoc tit. & ibi Innocent. circa fin. num. 2. & DD. Rot. deciſ. 60. eod. in antiq. Mynſ. obſ. 42 cent. 1. & obſ. 98. cent. 5.* & debet tria probare impedimentum, tempus per quod durauit, & diligentiam vt remoueret impedimentum, *Dec. in d. c. ex ratione num. 48. & 53. 61. & ſeqq. & ibi Can. Oldr. de reſt. in integ. part. 2. quaſt. 71. art. 3.* aut ſi peruenit à iudice ſe fuiſſe proteſtatum, *Bald. in d. c. ex ratione numer. 10. & xj.*

De prorogatione † fatalium exercendæ & fi- 69
niendæ appellationis, non reperitur iure ff. in ſtatutum, vnde ſtandum eſt l. nemo C. de temp. & repar. appell. ibi. neque ſub prætextu quodam

altero

Digitized by Google

altero &c. per quæ videtur, prohiberi prorogatio. Bald. in l. fin. num. 12. C. ſententiam reſc. non poteſt. Mynſ. obſ. 49. cent. 3. tenet Iure ciuili poſſe prorogari. Iure canonico videntur poſſe arctari & prorogari ex cauſa; c. oblatæ §. ſuperior hoc tit. c. ex ratione & ibi Can. hoc tit. Addit. ad ſpecul. hoc tit. §. 7. nunc breuiter part. 3. num. 10. in verb. ex ratione late diſputat in vtramque partem an hæc fatalia poſſint per partes conſentiente iudice prorogari Gail. obſ. 140. num. 7. & obſ. 141. num. 6. & ſeqq. eod. quorum prorogatio poteſt fieri à Rota, quoties ſibi videtur, etiam ſine partis citatione, vigore Innocentianæ; Creſcent. deciſ. 3. de off. deleg. gl. in l. ſed & interpellatur & in l. ſic in proferre ff. de arbit. Iaſ. in l. nec quicquam nu. 23. ff. de off. proconſ. & leg. atteſtans de communi & ibi DD. gl. in l. recuſarem in princ. ff. de iud. c. conſuluit de offic. deleg. ſimpliciter conceſſa prodeſt tam in cauſa appellationis, quam reſtitutionis in integrum; ſecus ſi reſtringatur ad cauſam appellationis: Rot. diuerſ. deciſ. 82. part. 2. facit l. 2. verſ. quod ſi ita contigerit C. de temp. & repar. appell. facta in cauſa acceſſoria porrigitur ad cauſam principalem. Rot. diuerſ. deciſ. 66. part. 2. arg. l. fin. §. fin. C. de vſur. rei iud. Prorogationes obtentę ab aſſertis procuratorib. dicuntur ratificatæ per vlteriores prorogationes obtentas à legitimis procuratoribus; Card. Seraph. deciſ. 362. num. 3. & ſeqq. l. quo enim & ibi gl. in verb. comprobare & eſt textus in l. paulus reſpondit ff. rem rat. hab. prorogatio fatalium facta in primo anno incipit à fine biennij, non autem à fine anni, Put. deciſ. 385. lib. 1. quia inducta ad vnum finem, ſcilicet vt quis ſit diligentior, ne propter lapſum biennij fatale expiret, non debet operari contrarium effectum. l. legatum inutiliter ff. de adim. leg. l. 2. ante finem C. de iureiur. propter cal.
70 dand. cum ll. vulgar. Iudex appellationis † debet pronunciare primam ſententiam iuſtam, vel iniuſtam: d. l. eos 1. C. hoc tit. gl. fin. in l. 1. ff. de re iud. l. ſi prætor in princ. ff. de iud. l. in ratione §. imperator verſ. cum quidam ff. ad leg. falcid. & ſi pronunciat confirmando primam ſententiam, non eſt neceſſe quod addat verbum, abſoluo, vel condemno; ſi pronunciat contra ſententiam: ſiquidem prima fuit abſolutoria: conſultius eſt, licet de iure non ſit neceſſarium, vt addat, & ideo reum condemno ſi vero fuit condemnatoria, & ideo reum abſoluo: d. c. Romana & ibi Anch. num. 8. & Can. hoc tit. in 6. Bart. in d. l. eos 1. num. 7. per l. cum apud ſempronium ff. iud. ſolui gl. in l. Offidius & ibi DD. ff. de leg. 3. Prapoſ. in rub. de appell. nu. 83. & ſeq. Et ſi ſententia ſeparabilia, & diuerſa continet capitula, poteſt eam partim confirmare, & partim reformare, etiamſi hoc à parte nec allegatum, nec petitum ſit. l. quædam mulier ff. famil. erciſ. l. etiamſi à patre §. 1. ff. de minor. 25. ann. & ibi gl. in verb. audiendus l. fin. ff. de Iurepat. Gail. obſ. 110. lib. 1. c. vt debitus & ibi gl. in verb. alioquin in fin. & Can. de appell. Appellans ſuccumbens ſemper condemnatur in expenſas, c. omnino 2. quæſt. 6. c. 1. & ibi Io. Mon. ſub num. 17. hoc tit. in 6. Bal. in l. fin. in fin. C. quando prouoc. non eſt nec. Appellatus qui obtinuit in cauſa principali & ſuccumbit in Cauſa Appellationis tunc condemnatur in expenſas quando ex primis actis ſuccumbit, Iaſon in l. properand. §. ſiue autem nu. 23. & 24. C. de Iud. Mynſ. obſ. 89. cent. 2. Pan. in c. finem litibus num. 25. de dol. & cont. Iudex appellationis ſiue ordinarius ſit, delegatuſiue principis, c. ſignificaſti c. in litteris c. querenti de offic. deleg. aut vnus ex Rotæ Romanæ auditoribus, (qui hodie etiam quoad finalem ſuarum ſententiarum executionem ordinarijs æquiparantur,) Paul. V. in Conſtit. edit. ſuper reformat. trib. vrb. tit. de audit. Rotæ in princ. exequitur ſententiam ſuam nõ ſolum, quando retractauit primam ſententiam, forte abſolutoriam, & ipſe condemnauit, c. paſtoralis §. præterea de off. deleg. & ibi gloſſ. in verb. diſcuſſa & Can. late Angel. Peruſ. in repet. §. qui prouocauit l. tale pactum ff. de pact. num. 17. & ſeqq. Sed etiam quando factis per appellantem diligentijs, primam etiam nullam, ex defectu iuriſdictionis, Iaſ. in l. 3. §. condemnatum num. 16. & 17. ff. de re iud. Achill. deciſ. 4. eod. vel alias, cognito, quod male fuit appellatum, confirmauit, l. præcipimus §. officijs C. hoc tit. l. fin. in fine C. de iud. auth. ſi quis litigantium C. de epiſcop. audient. Mynſ. obſ. 94. cent. 4. & obſ. 94. cent. 5. Poſt tempus quod datur iudicatis, l. 2. C. de vſur. rei iud. Franc. in c. ex ratione num. 86. hoc titul. nec non quando de conſenſu partium ab appellatione receditur, & appellans ſe obligauit iudicatis ſatisfacturum: §. l. tale pactum §. qui prouocauit ff. de pact. & ibi DD. Iaſ. in l. à Diuo Pio ſub nu. 26. verſ. fallit ff. de re iudic. quando vero appellatione deſerta, vel non pronunciat ſuper deſertione, vel moderatur ſuam inhibitionem, aut pronunciat appellationem deſertam, vel non potuiſſet tertio prouocari, alio non pronunciato, tunc primus ſiue iudex à quo exequitur ſententiam, l. ſi contra maiorem l. quoniam nonnulli C. hoc tit. l. fin. §. illud

Digitized by Google

C. de temp. & reparat appell. Anch. in d. c. Romana in 9 quaſt. Bartol. in l. præcipimus §. officijs num. 2. Bald. in l. tale pactum §. qui prouocauit ff. de pact. Gail. obſ. 137 & obſ. 138. lib. 1. Bald. in c. paſtoralis §. præterea n. xj. & ibi Fel. ſub numer. 14. verſ. ſecunda concluſio de offic. deleg. late Franc. in d. c. ex ratione num. 95. & ſeqq. hoc tit. Mynſ. d. obſ. 94. cent. 5. & non iudex ad quem, ſiue appellationis: l. 2. in fine & auth. ei qui appellat. & ibi gl. in verb. manet ſententia & l. fin. §. illud verſ. ſed ſi per eum ſteterit C. de temp. & reparat appell. l. quoniam nonnulli C. hoc tit. Iaſ. in l. à Diuo Pio num. 26. ff. de re iud. Iaſ. in l. fin. num. 9. C. de iud. Iaſ. in l. fin. n. 9. C. de iud. Fel. in c. ex parte 2. numer. 8. & 9. de reſcript. Prapoſ. in c. ex ratione num. 64. & ſeqq. & ibi Franc. num. 95. & 96. hoc tit. quia deſerta appellatione iudex appellationis caret exercitio ſuæ iuriſdictionis, Clem. ſi appellationem hoc tit. & ex lapſu fatalium iuriſdictio, & executio reuertuntur ad iudicem à quo fuit appellatum: l. eos l. ſi contra maiorem C. hoc tit. Gail. obſ. 137. in princ. & 138. numer. 8. lib. 1. Mynſ. d. obſ. 94. cent. 4. Excipe quia iudex ap-
71 pellationis, quando ſimul † pronunciat appellationem deſertam, & confirmat priorem ſententiam, prout ex Stylo Rotæ poteſt confirmare, Rot. deciſ. 14 hoc tit. in nou. & deciſ. 2. hoc tit. in antiq. Fel. in c. ex parte 2. num. 10. de reſcript. hanc ſuam ſententiam exequitur, l. præcipimus §. in his autem omnibus C. hoc tit. Auth. ſi quis litigantium C. de epiſcop. aud. Bart. in l. tale pactum §. qui prouocauit num. 3. ff. de pact. Prapoſ. in c. ex ratione numer. 65. & ſeqq. hoc tit. Iaſ. in l. à Diuo Pio nume. 26. ff. de re iud. Bald. in l. eos num. 6. C. hoc tit. contrarium tenet Franc. in d. cap. ex ratione num. 97. & ſeqq. Ex his infertur, cum de Stylo Rotæ ſententia ſuper deſertione prætermitti ſoleat, & de ea per ſaltum ſaltem cognoſci, quod auditor Rotæ, qui moderatus fuit ſuam inhibitionem, non poſſit ſententiam iudicis à quo appellatum extitit, demandare executioni aut taxare expenſas coram iudice à quo etiam in curia factas: Rot. deciſ. 44. hoc tit. in antiq. Mynſ. obſ. 94. cent. 5. quia ordinarij iudicis appellationum in tali caſu ſententiam iudicis à quo non poſſunt exequi, vt patet ex præmiſſis; ſed ſecundum Stylum antiquum impetrandæ ſunt, à ſignatura iuſtitiç, commiſſio executorialis, aut commiſſio mandati executiui: Paul. V. in Conſtit. ſuper reform. trib. vrb. tit. de audit. Rot. §. item Decanus dixi in tit. prox. de ſent. & re iud. §. executio ſentētia verſ. præfata procedunt, Quales commiſſiones ex Stylo ſignaturæ iuſtitiæ diriguntur iudici, qui vltimo iudicauit, indiſtincte, ſiue confirmauit priorem ſententiam, tanquā bene latam, vel ex alia cauſa, ſiue ex lapſu fatalium pronunciauerit tacite vel expreſſe appellationem deſertam, Caſſad. deciſ. 13. in fine de reſcript. Veſt. in praxi libr. 8. c. fin. ſub numer. 9. verſ. ſed hodie mand. in form. commiſſ. execut. & in form. commiſſ. mand. execut. Illud regulare eſt, quod deſerta appellatione appellans ad ſoluendum non habet tempus, quod datur iudicatis, ſed incontinenti cogitur ad ſoluendum, & ſic inter deſertionem, & executionem, nullum eſt medium tempus neceſſarium, gl. in l. 2. in verb. executioni C. de temp. & reparat. appell. & ibi DD. l. quoniam nonnulli in fine illi moxq; debitum exigatur C. hoc t. Franc. in c. ex ratione num. 86. & Can. hoc tit. Quando appellatio ab interlocutoria pronunciatur deſerta, ius exequitur, & diſponit quid ſit agendum; quia ſtatim eſt recurrendum ad iudicem à quo; qui procedit in cauſa ad vlteriora, nec de alia executione huius interlocutoriæ eſt tractandum, quod cauſa non ſit finita, c. cum ſit in fine princ. c. conſuluit
1. & c. ſæpe hoc tit. De nullitate † cognoſcitur exci- 72
piendo, & agendo, excipiendo, quando executio ſententiæ poſtulatur, & per partem, contra quam lata eſt, fore nullam allegatur, l. ſi cum nulla & ibi gl. 1. ff. de re iud. l. ſi prator §. Marcellus ff. de iudic. l. 1. & ibi Bart. num. 12. & ſeqq. & DD. C. quand. prouoc. non eſt neceſſe. Agendo, aut incidenter, quia nullitas venit incidenter ad appellationem, l. 1. & ibi gloſſ. fin. circa finem C. quando prouoc. non eſt neceſſe l. ſi expreſſim ff. hoc tit. Mynſing. obſ. 63. cent. 4. & deſerta appellatione cenſetur deſerta inſtantia nullitatis; Bald. in l. qui teſtamento in fine ff. de excuſ. tut. Sed non ipſa lis & cauſa nullitatis, adeo vt denuo nulla dici poſſit: Bald. in d. l. tale pactum §. qui prouocauit num. 26. & ſeqq. Franc. in c. fin. quaſt. 57. hoc tit. in 6. Bart. in l. ſi vt proponis 1. nume. xj. C quom. & quand. iud. quia ea quæ veniunt in vno iudicio incidenter, ſi plene non examinantur, non nocent in alio: l. à Diuo Pio §. ſi ſuper rebus ff. de re iud. l. ſed ſi ante ff. de except. l. pen. ff. de his qua ſui vel alien. iur. ſunt. Mynſ. obſ. 77. cent. 2. & obſ. 63. cent. 1. Aut principaliter, & de per ſe petendo ſententiam pronunciari nullam, l. 1. ff. qua ſent. ſine appell. reſcind. Mynſ. obſ. 91. cent. 5. officio iudicis nobili, c. fin. de off. iud. & ibi gloſſ. 1. ff. de ferijs in fine princ. & ibi gloſſ. in verb. infirmabitur Bartol. in l. 1. num. 14. C. quand. prouoc. non eſt neceſſe. vel actione in factum, vſque

ad 30.

Digitized by Google

ad 30. annos, 35. *queſt. 9. in ſumma & ibi glo. in fine Put. deciſ. 188. num. 4. lib. 2.* incipitque pendere à tempore commiſſionis, non citationis, *Achil. dec. 2. de in integ. reſtit. l. vbi captum ff. de iud. l. pen. in prin. verſ. ſed etſi poſt ſuſceptum ff. de iuriſd. om. iud.* eaque pendente non currunt agenti de nullitate, tempora appellationis interponẽdæ, aut proſequendæ, ſi probabili ratione mouetur, ſecus ſi improbabili & temeraria: *Franc. in c. dilecto nu. 13. hoc tit. & ibi Prapoſ. num. 22. Iaſ. in l. contra maiores num. 8. & ibi Caſtr. num. 3. C. de inoffic. teſtam. Rot. diuerſ. deciſ. 81. num. 3. part. 2.* Si prima ſententia, quæ nul-
73 la † dicitur, lata eſt à delegato, de nullitate non ipſe, ſed ſuperior cognoſcit: *l. ſi vt proponis la 2. C. quom. & quand. iud. & ibi poſt gloſſ. fin. DD. Pan. in c. qualiter & quando el 1. de accuſ. vbi pulchre diſtinguit gloſſ. in l. cum querebatur ff. de re iud.* Si ab ordinario iudice lata ſit, & principaliter petatur, quod iterum ſententietur, ſicque nullitas veniat incidenter, idem ipſe iudex debet adiri, *l. ſi preces C. quom. & quand. Iud. &c. l. ſi accuſatoribus C. de accuſ. l. 1. C. de ſent. & interloc. om. iud.* nec eſt neceſſe, hoc caſu ſuper nullitate pronunciare: *Bart. in d. l. ſi vt proponis 1. in fine & in d. l. cum querebatur num. 4.* quod ſi ſimpliciter & principaliter ſententia dicatur nulla liberũ eſt agere, vel corã primo iudice, vel corãm ſuperiore, *l. abſentem C. de accuſ. l. 1. §. 1. & 2 ff. quæ ſent. ſine appell. reſcind. Fel. in c. in litteris nu. 4 & 5. vbi ponit 4. declarat. & duas limit. de off. deleg. Bart. in l. ſi expreſſum nume. 12. & 14. ff. hoc tit. Gail. obſ. 135. libr. 1. Mynſ. obſ. 92. cent. 5.* Iudex aditus præmittit cognitionem ſuper nullitate, antequã poſſit cognoſcere de negotio principali, quia cauſa nullitatis eſt præiudicialis: nam ſi ſententia non foret nulla, tranſiſſet in rem iudicatam, ex quo non deducitur per viam appellationis, vnde non poſſet inuito, & excipiente eo, pro quo lata eſt, amplius de eius iuſtitia cognoſcere: & proceſſus ſuper negotio principali, non definito articulo nullitatis, eſſet nullus; quod iudex antequam de nullitate cognoſcatur, nõ poſſet eſſe certus, an ſit iudex: *Bartol. in d. l. cum querebatur numer. 2. 3. & 4. ff. de re iud. & in d. l. ſi vt proponis la 1. numero ſexto, Franc. in cap. dilecto numer. 25. hoc tit.* Qua cognitione præmiſſa, non ſolum poterit ſuper nullitate pronunciare, ſed etiam ſuper cauſa principali; *l. abſentem C. de accuſ. l. 1. §. 1. & 2. ff. quæ ſent. ſine appell. reſcind.* quia ſicut cauſa appellationis, docto de ea, deuoluit totam cauſam ad ſuperiorem, vt poſſit ſententiam reformare etiam ex noua cauſa, *l. 1. in princ. ff. hoc tit. l. eos 1. C. eod. l. per hanc C. de temp. & reparat. appell.* ita cauſa nullitatis deuoluit totam cauſam ad ſuperiorem, vt poſſit primam ſententiam reformare, *Bart. in l. ſi expreſſim num. 14. & 15. ff. hoc tit. Franc. in c. dilato nu. 24. eod. Bart. in d. l. ſi vt proponis 1 nume. 4. C. quom. & quand. iudex &c. Gail. obſ. 127. lib. 1.* & confirmare, *Caputaq deciſ 114. part. 3. Dec in rub. huius tit. num. 34. & ſeqq. Mynſ. obſ. 72 cent. 3. & obſ. 63. cent. 4.* ex eiſdem actis, quando nullitas reſpicit ſolum ſententiam, *gloſſ. in d. l. ſi vt proponis 1. in verb. denuo gloſ. fin. in d. l. ſi expreßim. & ibi Ioannes Imola num. 9.* vt quia forte die feriata fuit lata ſententia, vel non fuit condemnatus Procurator, *l. 1. C. de ſent. & interlocut. &c. Mynſ. obſ. 39. cent. 2.* vel non fuit expreſſa quantitas: *l. fin. C. de ſent. quæ ſine cert. quant. &c.* ſi nullitas reſpicit vniformiter acta, & ſententiam, vtpote litigatum eſt cum minore nõ habente curatorem, omnia acta ſunt reintegranda: *d. l. cum querebatur & ibi gl. ff. de re iud.* quandoque nullitas reſpicit partem actorum, & ſententiam, verbi gratia, deceſſit reus poſt litem conteſtatam, & proceſſum eſt contra mortuum ad ſententiam, & acta, à die quo eſt mortuus, ſunt nulla, *l. pen. & fin. ff. quæ ſent. ſine appell. reſcind.* & ideo acta quæ nulla ſunt, debent de nouo ſeruari, *gl. in d. l. ſi vt proponis 1. & ibi Bart. & DD.* Et non eſt neceſſe ſeruare terminos nouos de per ſe, aut ſententiare in cauſa nullitatis, vt ſentit Bart. *in d. l. ſi vt proponis 1. C. quom. & quand. Iudex &c. in principio & in d. l. cum querebatur num. 4. ff. de re iud.* ſed ſufficit terminos ſeruari in negocio principali, *Bald. in l. eos §. ne temere autem ſub num. 1. C. de appell. &c. Mar. Socin. in c. quoniam contra num. 75. verſic. octuageſimo fallit vt lite non conteſtata &c. Mynſing. obſ. 63. cent. 4.* Ac vna & eadem ſententia poteſt iudex pronunciare ſuper nullitatibus, & negocio principali, etiam quod diceretur in commiſſione primitus, & ante omnia de nullitate cognoſcas: *Achill. poſt Franc. in c. dilecto hoc tit. deciſ. 16. de reſcr. Mynſ. obſ. 63. cent. 4. vbi diſtinguit,* niſi pars petat omnino prius ſuper oppoſitis nullitatib. pronunciari; *Bartol. in d. l. ſi vt proponis 1. in fine Caſ. deciſ. 9. poſt num. 12. de cauſ. poſſeſſ. & propriet. deciſ. xj. nu. 3. & 4. de re iud. Ioan. de Imola in d. l. ſi expreßim nu. 14. circa finem,* Quia tunc iudex non poteſt primam ſententiam confirmare, & confirmando faceret iniuſtitiam, & notoria iniuſtitia ex actis facit nullitatem:

Digitized by Google

licatem: Caſ.d.deciſ. xj.num.3.& 4. Franc. in c. dile-
cto num.25. hoc tit. Bald.in l.tale pactum §.qui prouo-
cauit ſub nu.24. verſ. 12. quæro in fine ff. de pact. Bart.
in l. cum quærebatur nu. 2. ff. de re iud. nullitatis cau-
ſa ſimilis eſt actioni reali, ideo ſi ſententia fuit di-
cta nulla ſimpliciter, non expreſſa cauſa aliqua,
licet tantum in vna cauſa fuerit proſecutus, præ-
iudicat ſibi in omnibus, ſecus ſi vnam tantum
cauſam expreſſerit in libello, Bart. in d. l. ſi expreſ-
ſim num. 16. ff. hoc tit. Bart. in l. 1. num. 10. C. quand.
74 prouoc. non eſt neceſſe, Quandoque nullitas † æque
principaliter proponitur cum ipſa appellatione,
vtpote appellans in libello appellationis dixit,
dico ſententiam nullam, & ſi eſt aliqua, appello,
late Franc. in c. fin. num. 56. & numer. 60. & ſeqq. hoc
tit. & deſerta appellatione non cenſetur deſerta
nullitas, Franc. in d. c. fin. num. 171. & ſeqq. Bartol. in
75 d. l. ſi expreſſim num. 16. Limita 1. † quando noto-
rium eſt non adeſſe nullitates, Achil. deciſ. 15. de re-
ſcript. ex d. per Franc. in c. ex ratione in 6. quæſt. hoc tit.
Secundo limita quia Rota in commiſſione con-
tinente cauſam nullitatis, & appellationis æque
principaliter tenet contra communem, de qua
per Franc. in c. dilecto 58. quæſt. & Can. hoc tit. quod
deſerta vna, deſerta ſit alia: Achil. deciſ. 17. de reſcr.
Paul. de Caſtro l. 1. num. 5. C. quand. prouoc. non eſt ne-
ceſſe, ſecus ſi commiſſa erat cauſa appellationis à
ſententia in poſſeſſorio lata, vna cum negocio
principali, nam deſerta appellatione, non cenſe-
tur deſertum negocium principale: ratio diuerſi-
tatis eſt, quia nullitas & appellatio proueniunt ex
eodem fonte, & agitur de facto eiuſdem iudicis,
quæ rationes non militant in negocio principali,
Achil. deciſ. 17. l. naturaliter §. 1. & ibi poſt gl. DD. ff.
de acq. poſſeſſ. l. & an eadem §. fin. & ibi DD. ff. de ex-
cept. rei iud. Tertio limita quando per ſtatutum eſt
præfixum tempus ad appellandum, & dicendum
de nullitate, Put. deciſ. 188. & deciſ. 293. lib. 2. Achil.
deciſ. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. & 16. de Conſtit. Franc. in cap.
dilecto 58. quæſt. in fine hoc tit. Ioan. de Imol. in l. ſi ex-
preſſim ſub num. 16. circa finem verſ. ſed certe quod ob-
ſeruatur & ibi DD. ff. de appell. Aduertendum eſt
quia pendente appellatione, officium primi iudi-
cis quieſcit, l. 1. ff. nihil nou. appell. pend. Sed appel-
76 latione † deſerta, licet cauſa nullitatis remaneat,
iudicis primi officium non impeditur in execu-
tione ſententiæ, Bart. in d. l. ſi expreſſim, num. 10. &
xj. & in l. 4. §. condemnatam ff. de re iud. Innoc. in c.
cum in iure num. 2. & 3. de off. deleg. Gail. obſ. 135. ſub
num. 7. lib. 1. Mynſ. obſ. 64. cent. 4. niſi ex parte eius,
qui proponit nullitatem, nihil ſit probandum:
aut quia dicit non fui citatus, non fuit meus Pro-
curator; d. l. 4. §. condemnatum l. ſi cum nulla ff. de re
iud. l. 1. C. de execut. rei iud. l. licet C. de procurat. Aut
ſi quid probandum ſit, poſſit probari incontinen-
ti, l. iudicati C. ſi ex falſ. Inſtrum. l. prætor §. Marcellus
ff. de re iud. Aut nullitas reſultet ex iiſdem actis,
Alex. in l. 4. §. condemnatum num. 7. & ſeqq. l. ſi cum
nulla ff. de re iud. l. 1. C. de execut. rei iud. Caputaq. de-
ciſ. 264. part. 2. Rot. diuerſ. deciſ. 666. num. 3. part. 1.
In Romana Curia † attenduntur nullitates qua- 77
tuor, citationis omiſſæ, (quod intellige de deuo-
lutiua tantum) Achil. deciſ. 4. de dolo & contum. c. ſi.
de dolo & contum. c. 1. eod. tit. in 6. & vtrobique Can.
mandati, iuriſdictionis, & notoriæ iniuſtitiæ,
quę probatur ex eo, quod ſententia non iuſtifica-
tur ex actis: c. inter cæteras & ibi Fel. numer. 10. de re
iud. l. ſi pars & ibi Angel. in fine num. 1. ff. de inoff. te-
ſtam. Greg. xv. deciſ. 330. num. 3. & 4. quæ dicuntur
nullitates inſanabiles; reliquæ nullitates proceſ-
ſus, ante latam ſententiam ſanantur, vt dictum
eſt in tit. de iudic. Nullitas citationis ad producen-
dum omnia, dicendum contra producta, Put. dec.
114. lib. 1. c. dilecti & ibi poſt gloſ. 1. Can. de iud. Mynſ.
obſ. 27. cent. 1. & obſ. 93. cent. 5. item ad ſententiam,
per commiſſionem ſanantur, Caſ. deciſ. 4. de reſcr.
add. marg. ad d. deciſ. Put. 114. lib. 1. Staphyl. de ſignat.
litt. iuſt. §. poſtremo quoad. niſi citatio ad ſententiam
fuerit circumducta; quia non fuit ſeruatus termi-
nus, nec per actorem accuſata contumacia partis
aduerſæ non comparentis, Caſ. deciſ. xj. nu. 2. & 9.
de re iud. Iaſ. in l. properandum §. et ſi quidem n. 7. C. de
iud. per illum textum Alex. in l. ſi finita §. Iulianus nu.
24. poſt Bart. ff. de damn. infect. In Camera quoque
Imperiali nullitate proceſſus non attenta ſi de
meritis cauſæ principalis conſtet de meritis ſolet
diffiniri, Mynſ. obſ. 93. cent. 5. Qui in beneficiali, vel
alia quauis cauſa, contra ſe in petitorio vel poſ-
ſeſſorio tres ſententias reportauit, ad agendum
de nullitate † ipſarum, vel alicuius ex eis, nulla- 78
tenus admittitur, donec huiuſmodi ſententiæ
plenariæ fuerint executioni mandatæ, Clem. vt
calumniis de re iud. & ibi gloſſ. & DD. ſed neque ter-
tius earum executionem poteſt impedire, niſi an-
te ſententias ſe oppoſuiſſet, & ſuum intereſſe de-
claraſſet, Rot. deciſ. 9. de re iud. in antiq. Innocent. in c.
quod ſuper nu. 3. & ſeqq. & ibi Hoſt. & Can. de re iud.
Clem. 1. & ibi Zab. num. 5. & Can. de re iud. excipe
ſi dare-

Digitized by Google

ſi daretur de nullitate ex defectu iuriſdictionis
iudicis, *Zab. in d. clem. vt calumnijs num. 6. verſ. ſexto
quæro & ibi Can. Alex. in l. 4 §. condemnatum num. 6
ff. de re iud. Creſc. deciſ. 22. eod. vbi ponit vnam limit.*
aut ex eo quod eſſent latæ in cauſa reſtitutionis
poſt lapſum quadriennij: vel quia latæ poſt inhi-
bitionem, dummodo conſtet ex eiſdem actis, *A-
lex. in d. §. condemnatum numer. 6. Achil. deciſ. 2. de re
iud.* aut lata ſit contra defunctum, & tunc in re-
rum natura amplius non exiſtentem, *l. in ſumma
§. fin. ff. de re iud. l. pen. ff. quæ ſent. ſin. app. reſcind. C.
ſi deceſſerit ff. qui ſatiſd. cog. Mynſ. obſ. 85. cent. 1.* Aut
etiam pro tunc defuncto, *Iaſ. in l. cius qui in prouin-
cia §. quod ſi ſtipulatus num. 1. ff. ſi cert. pet. vbi limitat
2. modis l. Neratius & ibi Dec. & DD. ff. de reg. iur.
Mynſing. d. obſ. 85. dicens in Camera Imp. pro firma ha-
beri,* niſi fauore libertatis aut eccleſiæ, *l. cum quaſi
in princ. ff. de fideic. liber. Bal. in l. vnica §. in primo n.
17. C. de ead. toll.* aut à iudice ſciente contra abſen-
tem ex iuſto impedimento, *l. quæſitum ff. de re iud.*
79 *Mynſing. obſ. 57. cent. 4.* Recuſari non poteſt † iu-
dex ordinarius de iure ciuili, ſed ſi apparet ſuſpe-
ctus, ipſi eſt epiſcopus ſociandus, *Auth. ſi vero con-
tigerit C. de iud. Mynſing. obſ. 52. cent. 2.* Aut iuxta
communem totius orbis Chriſtiani interpreta-
tionem, alius quiſpiam bonus vir, *Couarr. pract.
cap. 16. nu. 1.* Iure canonico tam ordinarius quam
delegatus, poſſunt tanquam ſuſpecti recuſari, *cap.
ſuſpicionis de offic. deleg. c. cum ſpeciali c. ſecundo requi-
ris hoc tit. c. 4. de for. compet. Gail. obſ. 33. lib. 1. Mynſ.
obſ. 63. cent. 3.* etiam Cardinalis legatus à latere, *c.
ad petitionem de accuſ.* à procuratore habente ſpe-
ciale mandatum, quia cauſa ſuſpicionis reſidet in
animo, *Caputaq. deciſ. 168. part. 1. Pariſ. conſ. 31. nu.
112. vol. 1. plures cumulans Greg. xv. dec. 368. num. 1.*
80 *& ibi annot.* Iuſtæ cauſæ † recuſationis expreſſæ in
iure ſunt, lis cum iudice, *c. cum ſuper & ibi poſt gloſſ.
Pan. num. 3. Fel. num. 3. de offic. deleg. arg. l. propter li-
tem ff. de excuſ. tut. Franc. in c. poſtremo ſub nume. 20.
in 38. cauſa & ibi Præpoſ. num. xj. in 37. cauſa hoc tit.*
ſi iudex habet ſimilem cauſam, *c. cauſam 2. de iud.*
familiaritas aduerſarij cum iudice, *c. inſinuante ff.
de off. deleg.* intereſſe ſecundarium, licet regulari-
ter non ſit in conſideratione, tamen facit, quod
iudex tanquam ſuſpectus ex tali intereſſe poſſit
recuſari: *c. cum R. Canonicus & ibi Pan. num. 2. & 5.
& ibi Can. de offic. deleg. Rot. dec. 93. part. 1. diuerſ.* ſi
delegatus neceſſarius ſit in teſtem, *c. dilecto de te-
ſtib.* & aliæ enumeratæ per Ioan. Andr. *in c. legiti-
Summa in Decretales.*
*ma hoc tit. in 6 Pan. in c. inſinuante de off. deleg. Franc.
in c. poſtremo num. 20.* vbi recenſet quadraginta
cauſas & ibi Præpoſ. *num. xj. hoc. tit.* Cæteræ cau-
ſæ recuſationum in caſibus à iure non expreſſis,
relinquuntur arbitrio iudicis, & admittuntur et-
iam cauſæ leues, *Pan. in c. cum ſpeciali num. 7. & ibi
Felin. & Can. hoc tit. Rot. diuerſ. dec. 2. numer. 10. &
13. part. 2. Franc. Marc. dec. 324. p. 2.*
Recuſatio † opponi debet in principio, *dictum* 81
*eſt ſupra tit. de except. Gail. obſ. 33. n. 11. libro 1. Couar.
pract. c. 26. numer. 2. & ſeqq. Mynſing. obſ. 59. cent. 4.*
quia poſt litis conteſtationem, *l. apertiſſimi C. de
iud.* aut primum actum, qui habet effectum litiſ-
conteſtationis in ſummarijs, *Bart. in l. nulla C. de
procur. & ibi DD.* non niſi ex noua cauſa iudex
poteſt recuſari, *Iaſ. in l. apertiſſimi ſub num. xj. et 12.
C. de iud. gl. in c. inſinuante in verbo conſenſerit de offic.
deleg. Achil. deciſ. 1. de except.* Iudex † ordinarius ſuſ- 82
pectus poteſt recuſari, licet cauſam delegauerit
in totum, antequam fuerit recuſatus, ex quo a-
pud eum remanet iuriſdictio, cum poſſit eam
reuocare, quando vult, *l. iudicium ſoluitur ff. de iud.
Franc. in cap. iudex ſub num. 7. verſ. ex quo tene de offic.
deleg in 6.* Iudex à ſede † apoſtolica datus ſuſpe- 83
ctus, poteſt licite vices ſuas committere, ante-
quam recuſatio contra ipſum proponatur, & ſi in
totum commiſerit, recuſari vlterius, aut facta per
ipſum commiſſio impugnari nequibit, quod
poſſet, ſi ſibi de iuriſdictione aliquid reſeruaſſet,
aut ſi delegationem facere non vellet, *d. c. iudex de
off. deleg. in 6.* De iure ciuili ſufficit delegatum iu-
rare † ſuſpectum, *Iaſ. in l. apertiſſimi numer. 10 &* 84
ſeqq. C. de iud. de iure canonico ordinarium, aut
delegatum à Papa vt ſuſpectos recuſans, debet
cauſam ſuſpicionis coram iudice allegare, ac
præſtito iuramento quod recuſatio calumnioſe
non proponatur, cum aduerſario, vel ſi aduerſa-
rium non habet, cum iudice communiter arbi-
tros iuris eligere, vel ſi conuenire non poſſint, i-
pſe vnum, & alius alium eligit, quibus iudex po-
teſt terminum certum præfigere, infra quem de
cauſa ſuſpicionis cognoſcant, & ſi nequiuerint in
vnam conuenire ſententiam, tertium aduocent
vt quod duo ex ipſis decreuerint, robur obtineat,
cauſa non probata, aut elapſo termino arbitris
dato, iudex in cauſa principali procedit: *c. cum ſpe-
ciali c. ſecundo requiris hoc tit. c. legitima eodem in 6,
Couarr. pract. quæſt. cap. 26.* ea probata, ſi iudex or-
dinarius fuerit recuſatus, etiamſi deſuper fuit

Digitized by Google

pronunciatum, *Franc. in cap. iudex poſt nu.3. & in c.
ſi is cui in fine de offic. deleg. in 6. Pan. in c. ſi quis contra
clericum num.1. & num.14. & ſeq. de for. compet. Pan.
in d.c. cum ſpeciali num.xj.* poteſt dare delegatum
partibus non ſuſpectum, aut ſi actor hoc refuge-
rit, deputare aliquem qui partes ſibi mutuo con-
ſenſu iudicem compellat eligere, cuius ſenten-
tiam poterit ordinarius, per ſe mandare execu-
tioni, *c. ſi quis contra de foro compet.* Delegatus à ſede
apoſtolica poſt recuſationem propoſitam com-
mittere non poteſt alteri, niſi de recuſatoris aſ-
ſenſu procedat, ſed eo volente hoc poteſt, etiamſi
recuſatio eadem iam ſit probata, *d.c. cum ſpeciali
in fine princ. d.c. iudex verſ.1. & ibi gl. in verbo recuſa-
toris.* vel de conſenſu vtriuſque partis, *gloſſ. in d.c.
cum ſpeciali in verbo de recuſatoris & ibi Can.* dum-
modo pronunciatum non fuerit ſuper ea, ex tunc
enim, cum omnino iudex eſſe deſierit, nulla et-
iam cum recuſatoris, aut partium aſſenſu poteſt
fieri per eundem commiſſio, *d.c. iudex verſ. fin. &
ibi Can.* ſed remittit cauſam ad ſuperiorem inui-
tis partibus, *d. c. cum ſpeciali in fine princ. & ibi
Ioan. Andr.* Sententia, qua iudex declaratur ſuſpe-
ctus, eſt interlocutoria, per quam extinguitur in
totum iuriſdictio delegati, ita vt eam etiam de
conſenſu partium exercere non poſſit, & priua-
tur ordinarius exercitio iuriſdictionis, & cogni-
tionis cauſę principalis, *Gemin. in d.c. iudex nu.8. in
fine & ibi Franc. numer.3. Anch num.4. in fine & num.*
85 *5. in 7. notab.* Quando † plures ſunt delegati à
ſede apoſtolica, ſi cum clauſula, quod ſi ambo in-
tereſſe non poſſint, alter eorum in cauſa proce-
dat, vel ſimili; cauſa recuſationis proponenda eſt
coram ambobus, & probanda eſt coram collega
non recuſato, & non coram arbitris viris; quia ex
vi dictæ clauſulæ, cognitio ipſius cauſæ ad eum
pertinet: vbi vero non eſt dicta clauſula, vel ſimi-
lis in reſcripto, debet ſuper hoc ad arbitros ha-
beri recurſus, *c. ſi contra de offi. deleg. in 6.* Quando
86 recuſatur † ſubdelegatus à delegato Papæ, qui
ſibi aliquid reſeruauit de iuriſdictione, cauſa re-
cuſationis coram ſubdelegante eſt probanda.
c. ſuper quæſtionum §. fin. de off. deleg. Quando dele-
87 gatus † ab epiſcopo, vel officialis epiſcopi recu-
ſantur, cauſa recuſationis coram ipſo epiſcopo eſt
probanda, *d.c. ſi contra in fine.* idem iuris ſi vicarius
epiſcopi recuſatur, *Pan. in repet. d. c. ſi quis contra nu.
20. & 21. & ibi Can.* Locus iudicij, *d. c. cum R. Ca-
nonicus de offi. deleg. & ibi late Fel. ampliat & limitat.*

& † Notarius poſſunt tanquam ſuſpecti recuſari 88
abſque expreſſione cauſæ, & ſufficit ſolum iura-
mentum, *Rot. diuerſ. dec. 93. nu. 3. & dec. 604. part.
1. per rationem l. apertiſſimi C. de iud. Anch. conſ. 263.
Alex. conſ. 104. num. 2. & 3. & ſeq. vol. 5.* Recuſa-
tio parit † nullitatem actorum ipſo iure ex com- 89
muni opinione Doctorum, *Franc. in d. c. iudex poſt
num. 4. & ſeqq. & ibi Can. Gail. obſ. 33. numer. 12. &
ſeqq. lib. 1. Mynſ. obſ. 59. poſt prin. cent. 4.* Sed Rota
ſolita eſt ſeruare opinionem Innocentij *in c. cum
ſpeciali num. 6. hoc tit.* tenentis proceſſum non eſſe
ipſo iure nullum poſt recuſationem, niſi appelle-
tur ab vlteriori proceſſu in ſcriptis: *Rot. diuerſ. dec.
563. num. 1. & 2. part. 1. & fuſius dec. num. 6. & ſeqq.
part. 2. Achil. dec. 1. de except. Franc. in c. cum ſpeciali
num. 6. numer. 47. & Can. de appell. c. legitima & ibi
Franc. ſub num. 3. & Can. de appell. in 6.* imo quando
ſunt dati iudices duo in ſolidum, & eorum alter
eſt recuſatus, proceditque ſimul cum non recuſa-
to, proceſſus tenet, *Achil. deciſ. 2. de except. Dec. poſt
Pan. in c. cum ſpeciali numer. 29. & ſeqq. hoc tit. & ibi
Franc. num. 47. & Can. communiter,* Appellatione
interpoſita per recuſatorem, proceſſus coram iu-
dice non recuſato inſimul cum recuſato non te-
net, *c. cum ſuper & ibi Abb. Felin. & DD. communiter
de offic. deleg.* etiamſi recuſans non fuerit proſe-
quutus appellationem, *Achil. dec. 3. de except. Franc.
in d. c. cum ſpeciali num. 47. in fine & in c. interpoſita
num. 2. hoc tit. Lap. alleg. 9 num. 9.* aut expreſſe ap-
pellationi renunciauerit, *Bellam. deciſ. 622. & 623
c. licet de ſent. excomm. in 6. & ibi poſt gloſſ. 2. Can.* Li-
mita 1. quando iudex recuſatus procederet in
cauſa de conſenſu recuſantis, expreſſo vel tacito,
*Franc. in d. c. iudex numer. 7. verſ. quam tamen limita
per illum text. Caſ. dec. 9. numer. 7. de re iud. Greg. xv.
dec. 292. num. 1. & ibi late annot. & dec. 368. num. 2.
& ibi annot.* Limita 2. quando exceptio recuſatio-
nis eſt notorie iniuſta, *Franc. in d. c. iudex n. 7. verſ.
ſecundo limita Caſ. d. dec. 9. num. 8.* Limita 3. quando
electi fuerunt arbitri, & in termino eis à iudice
præfixo nihil fuit circa recuſationum cauſas pro-
batum, ita vt prætendi poſſit valide proceſſum
fuiſſe ad vlteriora, *d. c. c. cum ſpeciali & alijs ſupra al-
leg.* Relatio eſt † quando iudex de iure dubitans, 90
refert cauſam ad principem vel præſidem de iure
conſulens: de facto conſulentibus ſuperior con-
ſilium non impartitur, *l. eum quem §. iudicibus ff. de
iud. l. 1. C. de relat. l. 1. in princ. verſ. quæſitam ff. hoc
tit.* quia ea res nonnunquam infamat, & mate-
riam gra-

Digitized by Google

riam gratiæ vel ambitionis tribuit, *d. §. iudicibus & ibi gloſſ. fin.* Fieri debet † poſtquam eſt concluſum,
in cauſa lapſu omnium terminorum, vel conſen-
ſu partium, & tunc ex actis elicitur punctus du-
91 bius, *l. ſuper C. de relat.* Relationis † ſeries debet
compræhendere omnes omnino cauſas, vt reci-
tata conſultatione propemodum actorum re-
cenſione opus non ſit, *l. fin. C. de relat.* acta neceſ-
ſario ſunt ſocianda, *d. l. fin. in fine*, & litigatoribus
prius exemplum relationis eſt exhibendum, vt
vel allegationibus repellatur, vel probetur aſſen-
ſu, quia non ſtatur verbis conſultatiuis ipſius iu-
dicis, *d. l. 1. & ibi Bald. enumerat octo requiſita & d.
l. ſuper C. de relat. c. intimaſti hoc tit. & ibi Pan. tradit
modum conſultationis partibus præſentibus conſentien-*
92 *tibus aut altera abſente*, Quæ requiſita † non ſunt
ſeruanda, quãdo iudex refert negotium ſuperiori
ex natura ipſius cauſæ reſeruatæ ſuperiori, *c. maio-
res de bapt. c. vt debitus hoc tit.* quia cauſa relinquitur
auditorio principis, aut quando fit relatio virtu-
te delegationis factæ à principe, qui delegauit
cauſam cognoſcendam, & inſtruendam, & in-
ſtructam remittendam ad eum, vel ſimpliciter
commiſit, vt intra certum tempus cauſa remitte-
retur, inſtructa, vel non inſtructa, vel ita commi-
ſit vt delegatus, ſi de partium voluntate fuerit,
pronunciet, vel ad ſuperiorem cauſam remittat, *c.
ex parte el 3. de reſcr.* quia totus proceſſus remitti-
tur ad ſuperiorem, *Pan. in d. c. intimaſti n. 2. hoc tit.
& ibi Can.* Pendente relatione iudicis officium
conquieſcit. A pronunciatione de principe con-
ſulendo non appellatur, quia per eam nemo gra-
uatur: *l. 1. §. quæſitum ff. hoc tit. & ibi Bart. numer. 5.*
93 ab ipſa relatione † ſiue litteris, quæ mittuntur
principi pro conſilio, poteſt appellari, (ſi iudex
in eis mendacium inſeruerit, vel veritatem ta-
cuerit) cum expreſſione cauſæ grauaminis ſicut in
appellatione ab interlocutoria, *d. l. 1. §. quæſitum
& ibi gloſſ. in verb. non eſſe appellandum in fine & Bart.*
94 *ſub num. 5. ff. hoc tit.* A ſententia † lata ſecundum
conſilium ſeu reſcriptum principis poteſt appel-
lari, ſiue pars appellans non conſenſit relationi,
ſiue conſenſit, & fuit decepta in tenore relatio-
nis, ſiue etiam conſenſerit non decepta, vt cauſa
reparetur ex nouis probationibus ſeu allegatio-
nibus, *Bart. in d. §. quæſitum numer. 5. & 6. &
ibi DD. communiter l. eos §. 1.
C. hoc tit.*

De clericis peregrinantibus.

Titulus XXIX.

SVMMARIA.

1 *Itineris arreptio ad ſummum Pontificem habet ſe inſtar appellationis.*
2 *Suſpendit iuriſdictionem iudicum ordinariorum.*
3 *Iudicis delegati à ſede apoſtolica ſi reus ante notitiam delegationis, vel citationis à delegato decreta iter arripuit.*
4 *Prælati quicunq; ad Romanam Curiam veniunt, papale palatium primitus viſitant, & nullatenus recedunt, niſi obtenta licentia.*
5 *Pœna laicorum dominium temporale obtinentium capientium aut detinentium clericos, ne citati ad ſedem apoſtolicam, ad ipſam venire valeant.*

ARREPTIO itineris † ad ſummum pontifi- 1
cem, habet ſe inſtar appellationis, & conſti-
tuit peregrinantem ſub eius protectione, & ope-
ratur eundem effectum, quem appellatio; *c. cum
o'im in fine de dol. & contum.* quia contra proficiſ-
centem ad ſedem apoſtolicam nihil eſt innouan-
dum: *c. dilecti filij 2. de appell. & ibi poſt gl. Can.* Et
quidquid poſt iter arreptum ſublatum, vel ſub-
tractum eſt, debet ei reſtitui: *c. vnico hoc tit. & ibi
Can. c. ſi quis Romipetas cum cc. ſeqq. 24. quæſt. 3. con-
cordat. l. 1. C. ſi per vim vel alio modo abſ. ſit perturb.
poſſeſſ.* quando verbo appellatum eſt, iter arrep-
tum ad vrbem, non habetur pro petitione apo-
ſtolorum, *c. ab eo & ibi gl. in verb. vadat de appell. in
6.* Suſpendit † iuriſdictionem iudicum ordina- 2
riorum, *d. c. dilecti el 2.* Quibus diſtrictius inhi-
betur, ne contra officiales curiæ Romanæ, quo-
cunque nomine nuncupentur, & in obſequijs
ſummi pontificis, & ſedis apoſtolicæ exiſtentes,
nec non quoſcunq; alios pro ſuis, & eorum cau-
ſis, vel negotijs proſequendis ad ſedem præta-
ctam venientes ac in ea, durante negociorum &
cauſarum huiuſmodi proſecutione, moram tra-
hentes, & recedentes ab ea, procedere, aut in eos
excommunicationis &c. aut priuationis officio-
rum, vel beneficiorum, ſeu quamuis aliam ſen-
tentiam promulgare præſumant: ſi contrafece-
rint ſinguli proceſſus, & ſententiæ, & quæcun-
que inde ſecuta, irrita, nulliuſque roboris exi-

 ſtunt: &

ſtunt: & ſi beneficia præfatorum alijs ſint colla-
ta, tam conferentes, quam recipientes ipſo facto
ſunt excommunicati, & abſolutio reſeruatur
ſummo pontifici, ex conſtitutione Eugeniana à
practicis nuncupata. *extrauag. diuina de priuil. inter*
3 *communes.* Præterea ſuſpendit † iuriſdictionem
iudicis delegati à ſede apoſtolica, ſi reus ante no-
titiam, litterarum delegationis, vel citationis à
delegato decretæ, iuit ad curiam; ſecus ſi poſtea;
*c. meminimus c. ſuggeſtum c. ad hæc ſicut aſſeris de ap-
pell.* quia priuilegia peregrinantibus conceſſa
ſunt, non ad reprimendam cuiuſque iuſtitiam,
ſed ad grauamen remouendum. *d. c. ſuggeſtum in
fine c. quod nonnullis in fine de priuileg. c. nonnulli de*
4 *reſcript.* Prælati † quicunque ad Romanam cu-
riam non debent venire mutato habitu, aut la-
tenter more noctuæ, ſed papale palatium primi-
tus viſitant, ad Papam ſi hoc patiatur temporis
opportunitas, intraturi, & reuerentiam debitam
exhibituri eidem; nullatenus receſſuri à Curia
niſi ab ipſo ſuper hoc petita licentia, & obtenta;
alias ipſi accedentes & recedentes & eos rece-
ptantes notam infidelitatis incurrunt, ac excom-
municationis ſententiæ ſubiacent. *Extrauag. 2. &
3. de maior. & obed. inter communes l. ſi quis decurio*
5 *C. de decur. lib.* 10. Laici † dominium temporale
obtinentes capientes, aut detinentes viros eccle-
ſiaſticos, ne citati ad ſedem apoſtolicam ab ho-
mine, vel à iure, venire ad ipſam valeant procu-
ranteſque huiuſmodi captiones, & detentatio-
nes, incurrunt ſententiam canonis, ſi quis ſuadē-
te 17. quæſt. 4. quia manus eſt ſæua & iniurioſa
ſedi apoſtolicæ, & ordini clericali: *c. contingit de
ſent. excommun.* procurantes ipſi, perſonæ eccle-
ſiaſticæ exiſtentes à perceptione fructuum eccle-
ſiarum ſuarum, ſi fuerint prælati, triennio ſunt
ſuſpenſi; ſi inferiores extiterint, eo ipſo obtentis
beneficijs ſunt priuati; ſed ad obtinenda non in-
habilitantur. Eandem pœnam incurrunt, qui ne
citati ad ſedem apoſtolicam veniant, vt ſe ſub
obtentis huiuſmodi à veniendo excuſent, à po-
teſtate ſæculari ſe capi procurant: *Clem. multorum
de pœnis & ibi gl. & Can.* ac locorum ordinarijs
iniungitur, vt poſtquam eis conſtiterit, aliquos
ſibi ſubiectos pœnam & ſentētias incurriſſe præ-
miſſas, ipſas publicent; ac executioni deman-
dent, *d. Clem. multorum in fine.* quia ſententia non
requiritur, quando pœnam incurritur ipſo facto.
gloſſ. fin. in d. Clem. multorum & ibi Can.

De confirmatione vtili vel inutili.

Titulus XXX.

SVMMARIA.

1 *Confirmatio eſt prioris iuris habiti corroboratio & eſt actus ſuperioris.*

2 *Confirmatio duplex eſt vna quæ dicitur fieri in forma communi ſuper qua eſt duplex via expediendi, vel per expeditionem in forma gratioſa.*

3 *Vel expeditionem in forma Communi & Commiſſaria.*

4 *Confirmationis in forma Communi effectus tres.*

5 *Altera dicitur fieri ex certa ſcientia.*

6 *Effectus & operationes eius octo.*

7 *In dubio præſumitur confirmatio in forma Communi.*

8 *Neutra extendit actum confirmatum aut lædit ius tertij vtraque valet ex nunc.*

9 *Confirmatio & mandatum de confirmando differunt.*

10 *Confirmari quæ non poſſint.*

11 *Priuilegia papalia aut ſedis apoſtolicæ proprie non confirmantur, ſed innouantur.*

12 *A Concordia facta in beneficialibus ſub beneplacito ſedis apoſtolicæ poſſunt partes ante confirmationem reſilire & procuratores datos reuocare.*

13 *A Statuto vel actu facto poſtea à ſede apoſtolica confirmato poſſunt ſtatuentes vel actum facientes ſine alio conſenſu recedere.*

14 *Quæ regula limitatur tribus modis.*

VICTVS appellat, vt dictum eſt, victor poteſt petere ſententiam confirmari, tam iure canonico, quam iure ciuili: ſiue victus appellauit, & non fuit proſecutus appellationem, *l. fin. in fine C. quand. prouoc. non eſt neceſſe, Auth. de ijs qui ingredi ad appell. &c. in princ. verſ. volumus,* ſiue victus non appellauit, vt ei imponatur perpetuum ſilentium: *l. fin. C. vt lit. pend. &c. vel poſt prouoc. ante de fin. ſent. &c.* Probatur ratione neceſſaria; pone quod victus in executione oppoſuit de nullitate ſententiæ, & habita ſummaria cauſæ cognitione fuit contra victorem pronunciatum, certe quando ipſi victori remanet ius integrum & ordinarium,

l. à Diuo

Digitized by Google

l. à Diuo Pio §. ſi ſuper rebus ff. de re iud. niſi principa-
liter poſſet per ſententiam confirmari, non repe-
ritetur iudicium ordinarium, quo huic victori
ſuccurratur, iudex qui aditur ſuper confirmatio-
ne, poterit ſententiare ſententiam nullam, ſicut
dictum eſt, in iudice appellationis, *Bart. in l. ſi ex-
preßim num.* 17. *&* 18. *ff. de appel.* ideo poſt titulos
de appell. & de cleric. peregrin. adiecit titul. de
1 confirmat, &c. Confirmatio † eſt prioris iuris
habiti corroboratio, *c. inter dilectos §. cæterum de
fid. inſtrum. l. Aurelius §. teſtamento ff. de lib. leg. c. ex
parte & ibi poſt gloſſ. DD. de conſtit.* & eſt actus ſu-
perioris, *Bald. in l. fin. num.* 4. *C. de leg.* qui nec ab
inferiore, nec à pari fieri poteſt: quando enim fit
à pari, eſt quædam approbatio, *Pan. in c. 1. numer* 3.
*in 2. not. de loc. & conduct. & in c. 1. num. 5. poſt gloſſ.
de treug. & pace,* Confirmatio, quam princeps fa-
cit, de diſpoſitione ab alio celebrata, denomina-
tur ab ipſo confirmante, & non ab eo qui actum
geſſit, *Anch. in c. Apoſtolica in 4. not. de præb. in 6.* Du-
2 plex eſt, † vna, quæ dicitur fieri in forma commu-
ni, *c. quia diuerſitatem §. mandamus de conceſ. præb. c.
illa ne ſed vacant.* Super qua eſt duplex via expe-
diendi, vel per expeditionem in forma gratioſa,
quando inſeritur totus tenor concordiæ exami-
natus per officiales Cancellariæ, vel per expedi-
3 tionem † in forma communi, & commiſſaria,
quæ fiat cauſa cognita, & ſi hæc adhibita fuerit,
confirmatio dicitur ex vera certa ſcientia: aut ſu-
ſpenditur & differtur cognitio vigore expeditio-
nis in forma commiſſaria, & inſpicitur tempus
adhibitæ cauſæ cognitionis, ſicut in formula re-
ſcriptorum, ſi in euidentem: aut omittitur cauſæ
cognitio, quando videlicet facta fuit conditio-
naliter, non cognito de cauſa, vt ſi dicatur, con-
firmamus poſſeſſiones, quatenus iuſte poſſidetis,
*c. cum acceßiſſent & ibi gl. in verb. confirmatum in fine
de Conſtit. Rot. diuerſ. deciſ. 31. num. 6. part. 2. Pan. in
c. cum inter vos numer. 19. & ſeqq. de re iud.* ſtatuta
quatenus ſunt iuſta & rationabilia, *late Rot. diuerſ.
deciſ. 780. part. 1. Dec. in rub. huius tit. num. 2. 3. &
pluribus ſeqq. & Can. communiter cap. inter dilectos §.
cæterum de fid. Inſtr. & ibi Can. Bal. in l. aduerſus C. ſi
ad verſ. rem iud.* quæ clauſulæ licet ſonent in con-
4 ditionẽ de præſenti † & alias non ſuſpendunt ex-
preſſe, vel tacite ſubintellectæ reſcripta, *clem. 1. &
ibi Zab. n. 17. poſt gl. & Can. de off. deleg. Lap. alleg. 60.
n. 2. & ſeqq.* qñ gratiæ, in expeditione, nullã requi-
runt cauſæ cognitionẽ, ſed eas Dñi expeditores
ſine alio examine expediunt in forma gratioſa, ſi
ſupplicatio ſub illa forma concepta fuit: in præ-
ſenti caſu tam ratione futuræ expeditionis, & co-
gnitionis, quam poſt ſe exſpectant, reſoluuntur
in ſuſpenſiuas, *late Seraph. deciſ. 775. ſub nu. 5. & 6.
vbi explicat notabile Cancellaria glo. fin. in c. examina-
ta & gloſ. pen. in c. venerabilis hoc tit. & vtrobiq; Can.*
& confirmatio, ſi cauſæ cognitio adhibita non ſit
ius nouum non tribuit, *c. 1. c. cum dilecta hoc tit. cap.
quia intentionis de priuileg.* quia qui confirmat non
dat, *d. c. inter dilectos l. & quia ff. de iuriſd. omn. iud.
Anch. in c. ſi apoſtolica numer. 2. & 4. hoc titul. in 6.*
niſi eadem confirmet, & donet ſub conditione,
*Pan. poſt Ioann. Andream in d. c. inter dilectos num. 8.
verſ. dic etiam quod in priori caſu & ibidem Boick n. 6.*
ſed vetus ius conſeruat, facitq; maioris auctori-
tatis, *c. quis neſciat & ibi gloſſ. in verbo auctoritate 19.
diſt. gl. in d. c. quia diuerſitatem in verbo forma com-
muni & ibi Can.* Secundo iuſtam cauſam ſiue titu-
lum præſcribendi præbet, *c. dudum §. cæterum de
decimis.* Tertio de iuribus confirmationis, an va-
leat & rite facta ſit, cognoſcit ſolus ſummus pon-
tifex, vel qui ab eo mandatum habet ſpeciale,
*c. cum veniſſent de iud. gl. in c. frater in verbo auctori-
tate 17. quæſt. 4.* niſi ſit per ſub & obreptionem aut
per falſi ſuggeſtionem elicita, *cap. 1. & 2. hoc titul.*
De re vero confirmata non impeditur cognitio
iudicis ordinarij, aut actio alterius, *Pan. in c. bona
ſub nu. 4. hoc tit.* quia per talem confirmationem
Papa non intelligit iuri alicuius derogare, *gl. in
c. ex parte in verbo confirmatione & ibi Can. de Conſtit.*
In dubio refertur ad actum validum, & ex ea a-
ctus nullus non confirmatur, *d. c. dudum & ibi Can.
d. c. ex parte Dec. in rub. huius tit. n. 12 & 14.* Altera
dicitur † fieri ex certa ſcientia, quando in confir- 5
matione apponitur dicta clauſula ex certa ſcien-
tia, *Pan. in c. 1. ſub n. 6. & in c. examinata in fin. hoc tit.
Put deciſ. 334. num. 3. libro 1.* quæ etiam per teſtes
probari poteſt, *Bald. in c. 1. in princ. per quos fiat in-
ueſt. Rot. deciſ. 27. de reſcript. in nou. Afflict. deciſ. 253.
nu. 8.* aut quando in literis ſeu bullis apoſtolicis,
*c. pen. hoc tit. & ibi Butr. numer. 6. Imol. num. 1. Zab.
in fine hoc tit. Pan. in cap. paſtoralis §. præterea num. 5.
de offic. deleg. Caſ. deciſ. 1. num. 7. de prob. Archid. in c.
præſentium in princ. 7. quæſt. 1. Innocent. in c. 1. in fine
de tranſact. late Fel. in c. cum inter priorem in princ. per
duas columnas de except. late Dec. in c. porrecta hoc tit.
vbi refert quinque modos probandi certam ſcientiam.*
tenor rei confirmatæ exprimitur ad ſupplicatio-

Digitized by Google

rem omnium quos tangit ſecus ſi ad inſtantiam vnius ex eis, Vital in cl. dudum n. 28. & ſeq. de ſepult. per extenſum, c. pen. hoc tit. c. veniens & ibi poſt gloſſ. Can. de tranſact. c. paſtoralis §. præterea & ibi poſt glo. Can. de off. deleg. & non per relationem. Ioan. Bald. Ferret conſ. 38. numer. 6. & 8. libro 1. nam vt dicatur confirmatio expedita, ex certa ſcientiæ Papæ, Rot. dec. 20. de reſcript. in nou. l. omnes in princ. & ibi Bald. num. 2. Angel. numer. 2. & DD. communiter C. de præſcript 30. vel 40. annor. &c. in ſupplicatione ſufficit, narrata ſubſtantia, etiam quoad ea quæ ſunt contra ius, cum clauſula quorum tenores, Caputaq. deciſ. 72. part. 1. atteſtans abbreuiatores conſultos ita reſpondiſſe & not. per Felin. in c. cum inter in princ. de except. Bald. in l. fin. in princ. C. de prec. Imp. offer. vel parte capitulorum illicitorum cum dicta clauſula relatiua, quorum tenores, Caputaq. deciſ. 204. part. 1. per not. à Iaſ. in l. ait prætor §. ſi iudex n. 2 & ſeqq. ff. de re iud. Caputaq. deciſ. 121. part. 1. Afflict. dec. 210. n. 17. & ibi Vigill. n. 17. & ſeqq. plures cumulans, Petere quod totus inſtrumenti tenor in litteris ſeriatim inſeri poſſit: c. pen. hoc tit. ibi ad maiorẽ rei euidentiam litteris confirmationis tenor inſertus c. ſtatutum in princ. & ibi glo. in verb. litterarum Gemin. & Can de reſcript. in 6. Gabr. conſ. 200. num. 7. vol. 1. Roman. conſ. 327. ſub num. 7. Item confirmatio fit ex certa ſcientia, quando apponitur clauſula non obſtante: Bald. in l. fin numer. 5. C. ſent. reſcindi non poſſe, vel ſecunda iuſſio emanauit: glo. in c. 1. in verb. noſcatur & ibi Can. de conſtit. in 6. glo. 1. in c. reſcripta 25. quæſt. 2. c. ſi quando & ibi Fel num. 14. & Can. de reſcript. aut apponitur clauſula cauſa cognita, & parte citata, & audita: late Alex. conſ. 123. num. 22. & pluribus ſeqq. vol. 4. Afflict. in conſt. Neapol. libr. 3. rub. 4. de iure ſuo Curiæ obſ. ſub num. 4. & num. 5. ac præſumitur diſcuſſio facta in Cancellaria, quia pro illa præſumitur, c. porrecta hoc tit. c. ex parte el 1.
6 de reſcript. & vtrobique DD. Hæc operatur † primo quod de iuribus confirmationis, aut de re ſeu beneficio confirmato, non poteſt cognoſcere, aut etiam declarare inferior, niſi ſolus Papa, vel cui ſpecialiter hoc commiſit; Pan. in c. 1. ſub nu. 6. verſ. quædam confirmatio & Dec. in d. c. de confirmationibus num. 26. & ſeqq. & ibi Can. hoc tit. & ſic aufert inferiori cognitionem, & parti aduerſæ petitionem: quæ non auditur niſi per modum ſupplicationis: nam vbi Princeps confirmat, idem eſt ac ſi ferat ſententiam, l. 1. §. ſed neque verſ. omnia noſtra facimus C. de tut. iur. enucl. glo. in d. c. dilecto in verb. clauſula de præb. reſpectu prætentorum, ſed eorum reſpectu, quæ de nouo orta ſunt, vtputa, ſi accuſatur de crimine, propter quod priuari meretur iure confirmato, non eſt inferioribus iudicibus ſublata poteſtas, Pan. in c. 1. num. 10. & Dec. in d. c. de confirmationibus num. 57. & ſeq. & Can. hoc tit. Secundo, probat priuilegium confirmatum abſque ipſius priuilegij exhibitione, c. ſi Romanorum & ibi poſt gl. Præpoſ. num. 17. & Can. 19. diſt. Iaſ. in auth. ſi quis in aliquo num. 8. C. de edend. & ibi DD. Rot. diuerſ. dec. 63. part. 2. Tertio facit præſumi principem vti poteſtate abſoluta, glo. in c. adhac in verb. elegerint in fine de reſcript. Bald. in l. eos nu. 1 C. de appell. Quarto ſupplet omnem defectum iuris & facti, ac ſolemnitatis, cap. 1. in fine de tranſact. & ibi gloſſ. fin. & DD. Puta partis vocationem, & alia ſolemnia, ſed non ſubſtantialia, videlicet defectum inhabilitatis perſonæ, vel alium defectum naturalium, Pan. in cap. 1. num. 5. de tranſact. & ibi Can. aut poteſtatem legati diſmembrantis, & falſitatem cauſarum expreſſarum; niſi facta ſit cum cauſæ cognitione, & parte vocata; Rot. deciſ. 2. hoc tit. in nou. Felin. in cap. 2. num. 42. & ſeqq de reſcrip. aut Princeps defectum intellexerit; Rot. diuerſ. deciſ. 455. nu. 4 part. 1. c. Anomanenſem & ibi Archid. in princ. & Can. 56. diſt. Fel. in c. 2. de reſcript. ſub nu. 42. arg. c. conſtitutus & ibi gloſſ. pen. & Can. de conceſſ. præb. Quinto facit tranſactionem perſonalem realem, c. veniens de tranſact. c. niſi eſſent de præb. Sexto Concil. Trid. præſeruat concordias à ſede Apoſtolica confirmatas ex certa ſcientia, non autem confirmatas in forma communi, c. quia diuerſitatem §. mandamus & §. ſeq. & ibi gloſſ. & Can. de conceſſ præb. c. conſtitutus & ibi Can. de reſcript. Card. Seraph. deciſ. 775. in princ. & per totam deciſionem Clem. dudum §. antepen. & ibi poſt gloſſ in verb. pacta Can. de ſepult. c. veniens & ibi poſt gloſſ. in verb. confirmatam in verb. de tranſact. Garz. de benef. part. 3. c. 2. §. 1. num. 221. & ſeqq. Nomen concordiæ generale eſt, Iaſ. in l. de fideicommiſſo nume. 3. C. de tranſact. Fel. in c. cauſam quæ el 2. in princ. de teſt. Franc. Aretin. in l. cum filium in fine C. de inoff. teſtam. ac compræhendit pactum gratuitum, quod etiam per Concil. Trid. cenſetur præſeruatum, c. conſtitutus de relig. domib. & ibi Pan. & DD. Septimo quando totus tenor inſtrumenti inſeritur confirmationi, non eſt neceſſarium, quod de cætero oſtendatur, vt dictum eſt, ex quo eſt publicatum, quando cõfirmatio expedita eſt in præſentia partium, vel

ipſis

Digitized by Google

ipſis inſtantibus, aliter non obeſt confirmatio
non vocatis, Hoſt. in c. pen. num. 3. hoc tit. & ibi Can.
Alex. d. conſ. 173. lib. 4. num. 22. & ſeqq. c. 1. in fine vbi
in curia vel imperitia de tranſact. & ibi Can. numer. 5.
& Can. Octauo, quod ſi tranſactio vel pactum ab
initio inualidum ſit, per confirmationem Papæ
ſumit vigorem, c. 1. de tranſact. & ibi poſt gl. fin. Can.
ſecus quando confirmatio eſt facta in forma cõ-
muni, in qua habet locum regula, ſi non valet a-
ctus, confirmationes, vel priuilegia, quæ ipſum
confirmant, non valent: quia ab ipſo cauſam &
originem ſumunt, & ſublato principali tollitur
acceſſorium, c. cum inter vos & ibi per illum textum
gloſſ. Pan. num. 19. & ſeq. & Can. de re iud. De reli-
quis confirmationum actuum iudicialium, ex-
traiudicialium, & contractuum effectibus, vide
Butr. in c. de confirmationibus num. 4. & ibi Imol. n. 3.
7 hoc tit. Gail. obſ. 1. lib. 2. In dubio præſumitur † con-
firmatio in forma communi, Pan. in c. ex parte in 2.
oppoſ. per illum text. de conſtit. Dec. in rubrica huius tit.
num. 5. Rot. diuerſ. dec. 780. num. 5. part. 1. Neutra
8 extendit † actum confirmatum, Pan. in c. 1. nu. xj.
hoc tit. lædit, minuit, aut tollit ius tertij, c. fin hoc t.
dummodo tale præiudicium non ſit narratum,
Dec. in c. ſua nobis num. 26. hoc tit. & ibi Can. Vtra-
que valet ex nunc, non ex tunc, l. obſeruare in fine
ff. de off. proconſ. & leg. Pan. in c. 3. num. 5. in fine de his
quæ fiunt à præl. ſine &c. Dec. in l. quod initio num. 12.
9 ff. de reg. iur. Differt confirmatio † à mandato de
confirmando, quia hoc & clauſulæ in eo appoſi-
tæ nihil operantur niſi ſecuta ſit confirmatio, ſed
requirit factum executoris, & cauſæ cognitio-
nem, ſicut dictum eſt in mandato de conferen-
do, & in mandato de diſpenſando: Supra tit. de re-
ſcript. Rot. diuerſ. dec. 202. num. 9. verſ. non obſtante
part. 1. & licet ſtante mandato de confirmando
partes non poſſint pœnitere, ex ſola voluntate,
poſſunt tamen intentare remedia de iure compe-
tentia contra talia mandata, nam ſi de iure non
ſubſiſtunt, non præſtant impedimentum, Rot. d.
deciſ. 102. num. 9. & 10. part. 1. diuerſ. c. non præſtat.
10 de reg. iur. in 6. Non confirmantur † litigioſa, c. 1.
hoc tit. & confirmatio obtenta nullo modo præ-
iudicat liti motæ, quo minus inferior procedere
poſſit, Dec. in d. c. de confirmationibus num. 7. vbi am-
pliat & limitat 3. mod. num. 15. & ſeqq Sententia à
qua fuit appellatum: cap. bona hoc tit. Sententia &
laudum contra formam iuris aut compromiſſi
lata, c. examinata hoc tit. Penſiones ab ordinario
impoſitæ: ſed Papa denuo eas concedit, quia or-
dinarius non poteſt beneficium diuidere, ſicut
Papa: cap. prohibemus de cenſib. c. paſtoralis de his quæ
fiunt à præl. ſine conſ. cap. 1. extirpanda in fine de præb.
Prioratus & adminiſtrationes regularibus, cap. ad
noſtram c. porrecta hoc tit. quia fieret præiudicium
ſuperioribus, quibus cõpetit ius libere religioſos
ſuos ad clauſtra reuocãdi, ſed poſt confirmationẽ
Papæ ex certa ſciẽtia ipſius intẽdentis perpetuare
prioratum, nam motus proprius non ſufficit, Fel.
in c. per tuas num. 4. de maiorit. & obed. p'ures citans,
non poſſent amoueri ſine cauſa: & ſi de facto fo-
rent expulſi, nec conſtaret de cauſa poſſent pete-
re ſe reſtitui ad ſtatum, Put. deciſ. 2. de regul. Fel. in c.
conſtitutus num. 10. de reſcript. Card. in clem. 1. § præ-
miſſa num. 4. late & ibi Can. de ſuppl. negl. præb.
Priuilegia † papalia, aut ſedis apoſtolicæ pro- 11
prie non confirmantur, eadem enim eſt auctori-
tas prædeceſſoris, & ſucceſſoris ſummorum pon-
tificum, & eadem eſt auctoritas ſedis apoſtolicæ,
quæ conceſſit, & confirmauit priuilegium, vnde
nullum nouum vinculum poteſt dici adiectum,
ſed eſt potius quædam innouatio priuilegiorum,
quæ parum aut nihil operatur datur ſine citatio-
ne, Franc. Marc. quæſt. 456. n. 4. parte 1. Panorm. in
cap. ex parte l. 1. nu. 3. de priuileg. Felin. in c. fin. num. 8.
de fid. Inſtrument. & nullum ius de nouo tribuit,
c. cum dilecta hoc tit. c. innotuit de elect. c. fin. de reſcript.
in 6. Rot. deciſ. 702. ſub numer. 5. & 6. & ſeqq. part. 1.
diuerſ. c. ex parte abbatiſſæ in fine de priuileg. & c. c. quia
intentionis de priuilegijs. fierique poteſt ad depoſi-
tiones teſtium de tenore priuilegij deperditi, &
quod erat ſine vitio, c. cum olim. el. 1. & cap. ſeq. de
priuileg. & c. Bald. in l. fin. num. 21. C. de edend. Priui-
legium innouatum probat ſicut antiquum, Hoſt.
in c. pen. nu. 3. & n. 4. hoc tit. vbi reddit rationem diuer-
ſitatis inter priuilegia & alia inſtrumenta. Contra-
ctus nullus ſuper rebus Eccleſiæ, ex poſt facto
validari non poteſt, niſi per Papam confirmetur,
Collect. in c. veniens de tranſact. Cap. Tholoſ. quæſt. 98.
in fine. A concordia † facta in beneficialibus ſub 12
beneplacito ſedis apoſtolicæ, poſſunt partes ante
confirmationem reſilire, & procuratores datos
reuocare; quia concordia in beneficialibus eſt
reprobata ante confirmationem, c. ſuper eo de
tranſact. cap. fin. de rer. permut. dictum eſt ſupra tit. de
tranſact. Put. deciſ. 343. lib. 1. Gonz. ſuper reg. de menſ.
& alt. gloſſ. 12. numer. 81. & ſeqq. tum quia ex facto
à iure reprobato non poteſt naſci obligatio ali-
qua, l.

Digitized by Google

qua, *l. cum lex. ff. de fideiuſ. pulchre Pan. in c. ſuper eo num.8. & ibi Can. de cond. appoſ. Achil. deciſ. 2. de pact. Caſ. deciſ. 3. num. 7. & 8. de ſent. excomm.* & conceſſo
confirmationem valere, ante reuocationem
procuratorum, tamen ex illa agi tantum poteſt
ordinatie non executiue, quia in concordia non
ineſt obligatio cameralis, ſed tantum in ipſo
conſenſu præſtito per procuratores, *Caſ. d. deciſ.
3. in princ. & nu. 6. de ſent. excomm. l. in concedendo l. in
diem verſ. ideo autem & l. ſeq. ff. de acq. pluu. arc.*
13 *Caſſad. deciſ. 4. num. 6. de penſ.* A ſtatuto † vel actu
facto, poſtea à ſede apoſtolica confirmato, poſ-
ſunt ſtatuentes vel actum facientes ſine alio con-
ſenſu ſuperioris recedere: quia confirmatio facta
permiſſiue non denominat confirmatum à con-
firmante, ſed à ſpecifico efficiente, cuius fauore
fit confirmatio, *c. cum acceßiſſent de Conſtit. & ibi
Fel. nu. 3. & ſeqq. Bald. in l. ex placito ſub nu. 12. in fine
& num. ſeqq. C. de rer. permut. Paul. de Caſtr. in l. o-
mnium num. 6. C. de teſtam. Pan. in c. dilecto ſub n. 10.
de præb. & Can. Bart. in l. omnes populi n. 33. ff. de iuſt.*
14 *& iure.* Limita primo, quando † confirmatio ſu-
perioris fuit neceſſaria, non poſſunt inferiores
recedere ab actu confirmato ſine eius benepla-
cito, *Auth. econtra ſi filij familias C. de repud. Felin. in
c. cum acceßiſſent num. 4.* ſecundo quando actus
tendit ad cultum diuinum augendum, *c. ex parte
de Conſtit. Creſc. deciſ. 1. de pact.* Tertio, quando ver-
ba confirmantis ſonant in præceptum, vt ſi Papa
ad obſeruantiam vtramque partem cogi, & com-
pelli decernat; *Creſc. deciſ. 1. in fine de pact. c. conque-
ſtus de foro compet. cap. 1. §. 1. & §. fin. de foro compet.*
aut in confirmatione appoſitum ſit decretũ irri-
tans, ſi ſecus factum fuerit, *c. dilecto verſ. procurator
in fine & ibi poſt gloſ. in verbo clauſula Pan. & Can. de
præb. Fel. in d. c. cum acceßiſſent num. 7.* vel ſtatuentes
fecerint ſtatutum, non propria auctoritate, ſed
vice, & auctoritate ſuperioris, *Bart. in l. 2. §. data
nu. 8. ff. de opt. leg. & in l. ambitioſa nu. 29. C. de decret.
ab ord. fac. C. ſi qui verſ. fin. de præb. in 6. Felin.
in d. c. cum acceßiſſent numer. 9.
& vtrobique Can.*

(o)

LIBRI SECVNDI FINIS.

Digitized by Google

IOAN. HONORII AB AXEL
SVMMÆ DECRETALIVM.

LIBER TERTIVS.

De vita, & honeſtate clericorum.

Titulus I.

SVMMARIA.

1 *Clericorum appellatione qui veniant.*
2 *Clericatus probatur vere & præſumptiue.*
3 *Clerici continenter viuere debent, & incontinentis pœna.*
4 *A Crapula, & ebrietate abſtinere, & ebrij pœna.*
5 *A Negotiis, perſonis, locis, ludis & veſtibus inhoneſtis.*
6 *Clericus aleator excluditur à beneficio obtinendo.*
7 *Clerici debent abſtinere à negotiis ſæcularibus, & negociatoris pœna.*
8 *Non debent frequentare monaſteria monialium.*
9 *Clericorum habitus conſiſtit in tonſura & clerica & ſæcularium in veſtibus clericalibus extrinſecis & intrinſecis, monachorum in cuculla.*
10 *Tonſura quid eſt.*
11 *Clerica quid ſit.*
12 *Clericus quilibet ſæcularis an teneatur deferre tonſuram.*
13 *Clericalis veſtis ſæcularis eſt talaris.*
14 *Clerici ſæculares an omnes teneantur deferre veſtem clericalem, & pœna eam non deferentium.*
15 *An perdant priuilegium fori.*
16 *Clericorum ioculatorum & hiſtrionum pœna.*
17 *Clericorum qui macellariorum & tabernariorum officium publice exercent pœna.*

POST explicita officia Prælatorum, circa collationem Ordinum, negotia, & iudicia *in lib. 1. & 2.* præmittit *in lib. 3.* ante tractatus de rebus ad clericos, & eccleſias ſpectantibus titulum generalem, *De vita & honeſtate clericorum*, quia nemo recte monitoris ſuſcipit perſonam, niſi qui actibus ſuis errata condemnat, *c. nemo 81. diſtinct.* & ille iudicat de alterius errore, qui non habet in ſeipſo quod condemnet, *c. qui ſine c. iudicet c. poſtulatus 3. quæſt. 7.* tum quia clerici in grauibus peccatis poſiti, dum ſuis premuntur, aliena non diluunt vitę merito, ſed ex officio; *c. ſciſcitantibus 15. quæſt. 8 c. ipſi Sacerdotes, & c. neque 1. quæſt. 1.* Cunctis enim liquet, quia cum is diſplicet, qui ad intercedendum mittitur, irati animus procul dubio ad deteriora prouocatur, *c. in grauibus 3. quæſt. 8*
Appellatione † clericorum largo ſumpto voca- 1
bulo veniunt omnes, qui habent ordines in quacunque dignitate ſint aut ordine, etiam in prima tonſura, *c. clericum verſ. fin. 72. diſt. c. cleros 21. diſt. c. clericus, & c. duo ſunt genera 12. quæſt. 1. cap. per exemptionem de priuileg. in 6. c. clerici hoc tit. c. cum contingat, de ætat. qualit. & ord. præf. c. cum tibi, de verb. ſignif. & ibi Panor. Panorm. in c. bonæ el 1. num. 2. de poſt prælat.* ideo priuilegium tributum clericis ſimpliciter conceditur omnibus etiam in dignitate eccleſiaſtica conſtitutis, & religioſis, qui nomine clericorum in fauorabilibus comprehenduntur, *Panor. in c. cum tibi de verb. ſignif. & in c. 2. numer. 6. de cohabit. cleric. & mulier. & in c. 1. num. 7. ne clerici vel monachi &c. Felin. in c. non dubium num. 1. de ſent. excomm. & in c. licet in corrigendis num. 8. & 9. de off. ordin.* Sed in materia odioſa, & ſtricta ſignificatione appellatione clericorum non comprehenduntur Epiſcopi, nec alij exiſtentes in dignitate,

Summa in Decretales. Bbb nec

Digitized by Google

nec etiam canonici Cathedralium Eccleſiarum,
nec monachi, ſeu religioſi, c. quia periculoſum de
ſent. excomm. in 6. c. ſedes & ibi not. de reſcript. Pa-
norm. in d. c. bona el 1. num. 2. de poſtul. præl. & in d. c.
1. num. 7. ne clerici, vel monachi. &c. quia vbicumq;
ſpecies ponit aliquid vltra genu ſuum, appella-
tione generis non venit illa ſpecies, c. ſtatutum de
elect. in 6. Felin. in d. c. non dubium ſub num. 1. Innoc. in
2 d. c. ſedes ſub num. 2. Clericatus † probatur verè &
præſumptiue; verè probari debet, quando agitur
de beneficij adiudicatione alicui facienda tan-
quam clerico, quia iura mandant ſuper ordinis
collatione litteras fieri: c. fin. 71. diſt. & diſt. 73. per
totam c. legum 2. quæſt. 1. Panorm. in c. quoniam con-
tra num. 20. de probat. & ibi Can. Probatur autem
ſolo ſigillo Epiſcopi, c. extraneo 71. diſt. l. ſi qua per
calumniam in fin. C. de epiſc. & cler. c. inter quatuor, de
cler. peregr. c. poſt ceſſionem de probat. Per teſtes, c. tuæ
de cleric. peregr. imo per vnicum teſtem, Mohed. de-
ciſ. 21. de renunciat. Bald. in c. licet 1. ſub num. 4. de teſt.
& ibi Felin. in fin. & Can. Iaſ. in l. admonendi num. 98
in fin. ff. de iureiur. Per ſufficiẽtia indicia, & idonea
argumenta, c. inter quatuor, & ibi gloſſ. in verb. per
argumenta Pan. num. 3. & Can. de cler. peregr. com-
munem reputationem, Innoc. in c. innotuit numer. 1.
de eo, qui furt. ord. ſuſcep. in poſſeſſorio, & petito-
rio, Pariſ. de reſig. benef. lib. 4. quæſt. 2. num. 7. qui al-
legat deciſiones Rotæ, ac in iudicio poſſeſſorio ex cõ-
feſſione partis: Crauett. conſ. 93. num. 4. late Garz.
de benef. par. 7. c. 1. §. 1. num. 138. vſque ad finem, Fal-
lit in clericatu illegitimi, qui probari debet per
litteras cum diſpenſatione, & non ſufficit com-
munis reputatio, aut poſſeſſio habitus clericalis:
Mandoſ. deſignat. grat. titul. prouiſiones, verſ. clerica-
tus illegitimi, atteſtans ita deciſum in Rota Maſcard. de
probat. concluſ. 302. c. clericatus an probetur &c. n. 18.
& ſeq. vbi limitat. Præſumptiue probatur, quando
clericus fuit in poſſeſſione beneficij per aliquot
tempora, & vixit vt clericus, quia præſumptio eſt
pro poſſeſſore niſi contrarium probetur, Rota dec.
8. de cauſ. poſſeſſ. & propr. in antiq. glo. in c. ex inſinua-
tione in verb. clerici, de procurat. & ibi Can. Item poſ-
ſeſſor beneficij non plene probato titulo benefi-
cij poteſt agere nomine ſui beneficij pro penſio-
ne ſoluta prædeceſſoribus, & poſtmodum ei de-
tracta, licet ipſe non fuerit in poſſeſſione perci-
piendi eamdem, Rot. deciſ. 9. de cauſ. poſſ. & propr. in
antiq. Innoc. in cap. in litteris de reſtit. ſpol. Quando
conſtat de ordinatione facta etiam ab alieno E-
piſcopo, ea præſumitur bene, & rite facta ex cir-
cumſtantijs, Archid. in c. Lugdunenſ. num. 3. 9. quæſt.
2. Lap. alleg. 138. num. 18. & 19.
Continenter † & caſte debent viuere clerici, 3
quatenus in conſpectu Omnipotentis Dei puro
corde, ac mundo corpore valeant miniſtrare: cõ-
prehenſi incontinentiæ vitio laborare ſuſpen-
duntur ab officio, & beneficio, c. vt clericorum hoc
titulo, vt quos ad vitæ decora domeſticæ laudis
exempla non reuocant, correctionis medicina
compellat, l. vnica C. de emend. propinq. c. cum in
cunctis in fin. de elect. c. docendus 62. diſtinct. ſi quis ex
cauſa libidinis ſuſpenſus præſumpſerit celebrare
diuina, eccleſiaſticis beneficijs ſpoliatur, & pro
duplici culpa perpetuo deponitur, d. c. vt clerico-
rum verſ. ſi quis igitur c. clerici c. latores de cler. excom.
depoſ. Secundo debent à crapula, & † ebrietate 4
diligenter abſtinere, diſt. 35. per tot. quia ebrietas
& mentis inducit exilium, & libidinis prouocat
incentiuum. In his culpabilis & monitus non de-
ſiſtens ſuſpenditur ab officio, & beneficio, c. à cra-
pula hoc tit. c. vnum horarium, verſ. & quamuis Apo-
ſtolus, & ibi gl. in verb. ebrietas 25. diſt. & Can. cap. fin.
diſt. 35. Tertio debent abſtinere à negotijs, † per- 5
ſonis, locis, ludis, veſtibus inhoneſtis: d. cap. clerici
hoc tit. c. 1. eodem in 6. c. his igitur, & c. ſeq. 23. diſtinct.
c. cum dignitates §. veſtitu ſeſſ. 24. non poſſunt de-
ferre anulos, niſi quibus competit ex officio di-
gnitatis, d. c. clerici, verſ. fibulas. Clericus † aleator 6
excluditur ab obtinendo beneficio, ſed non ab
obtento niſi ſit incorrigibilis, c. inter dilectos, & ibi
Panor. num. 6. de exceſſ. præl. d. c. clerici, & ibi gloſſ. in
verb. ad aleas, & Can. Quarto debent abſtinere à
negotijs † ſæcularibus, & qui tertio monitus ne- 7
gotiationibus inſtiterit, interim quoad facultates
& bona perdit priuilegium clericale, & ita ſu-
ſpenditur priuilegium quoad tempus propter
delictum, quia facto abijcit priuilegium clerica-
le, dum illis ſe implicat, c. fin. hoc tit. & ibi gloſſ. fin.
& Can. c. fornicari 88. diſt. c. clerici 14. quæſt. 4. Ne-
gociator eſt, qui rem comparat vt integram, &
immutatam vendendo lucretur, qui vero rem
comparat, vt materia ſibi ſit inde aliquid operan-
di, non eſt negociator, c. eijciens verſ. quicunque 88.
diſtinct. Quinto non debent frequentare mona-
ſteria † monialium ſine rationabili, & manifeſta 8
cauſa iure decretalium: d. c. monaſteria hoc titul. &
ibi gloſſ. & Can. Ex ſanctione Concilij Tridentin.
ſine cauſa neceſſaria, c. 5. §. ingredi ſeſſ. 28. & cleri-
cus

Digitized by Google

cus monitus non deſiſtens deponitur, *d. c. Monaſteria*, Concilium Tridentinum ſtatuit, vt quæ alias à ſummis Pontificibus, & à ſacris Concilijs de clericorum vita & honeſtate, cultu, doctrina retinēda ſalubriter fuerunt ſancita, eadem in poſterum ſub eiſdem pœnis, vel maioribus arbitrio Ordinarij imponendis obſeruentur, nec appellatio executionem hanc, quæ ad morum correctionem pertinet ſuſpendat, *c. 1. ſeſſ. 22.*

9 Habitus † clericorum conſiſtit in tonſura, & clerica, *c. clerici verſ. coronam & tonſurā, c. ſi quis, & tribus cc. ſeqq. hoc tit. cap. 1. de cler. coniug. in 6.* & ſæcularium in veſtibus clericalibus extrinſecis, & intrinſecis, quando intrinſeca appareret, *Franc. in c. 1. ſub numer. 1. & ibi Anchar. in 5. notab. ponderat Verbum, publice, & Can. de cler. Coniug. in 6. Clem. 2. hoc tit. c. ſi iudex Laicus §. idem eſſet Cenſendus, de ſent. excomm. in 6.* & ſic in clauſis indumentis deſuper deferendis nimia breuitate, vel longitudine non notandis: *d. c. clerici hoc tit. verſ. clauſula. d. c. ſi iudex Laicus §. idem eſſet Cenſendus, de ſent. ex c. in 6. Bald. in l. ſi qua per calumniam nu. 3. C. de Epiſc. & cler. cap. 1. de cler. coniug. in 6.* Monacorum vero in cuculla, *c. intelleximus de æt. & qualit. & c. Clem. 1. §. 1. de ſtat. Monach.* nulla coloris habita ratione: *c. fin. 20. qu. 1. Archid. in c. 2. ſub num. 1. ne Clerici, vel Monach. in 6.*

10 Tonſura proprie † eſt illa abſciſſio capillorum, quæ eſt in parte inferiori, vt aures pateant, *c. pen.*
11 *23. diſtinct.* ſed clerica † eſt abſciſſio capillorum in parte ſuperiori, & circuitus abſciſſionis illorum capillorum vocatur corona, *gloſſ. in c. 1. in vlt. nota. de cler. coniug. c. vnico eod. in 6. c. vnico de bigam. in 6.*
12 *& ibi Can.* Quilibet clericus ſæcularis † beneficiatus, vel in ſacris exiſtens tenetur de præcepto deferre tonſuram: *c. Ioannes, & ibi poſt 2. Can. de cler. coniug. d. c. vnico eodem in 6. d. c. vnico de Brigam. in 6. & ibi Can.* in minoribus ordinibus conſtitutus non habens beneficium non tenetur deferre tonſuram, *c. fin. & ibi gloſſ. 1. 50. diſt. d. c. vnico de bigam in 6.* Ex decretis Concilij Tridentini, non gaudet priuilegio fori, niſi clericalem habitum & tonſuram deferens alicui Eccleſiæ ex mandato Epiſcopi inſeruiat, vel in ſeminario clericorum, aut in aliqua ſchola, ſeu vniuerſitate de licentia epiſcopi verſetur: *c. nullus ſeſſ. 23.* Veſtis cle-
13 ricalis ſæcularis † eſt talaris, *c. pen. 23. diſt.* ordini, & dignitati clericali congruens, quæ dependet ex ordinatione, & mandato ipſius epiſcopi, *cap. nullus ſeſſ. 14.* quia certa forma in iure non exprimitur clericis ſæcularibus, ſed quidam habitus, & quidam colores ſunt illis interdicti, *Pan. in c. 1. in 2. notab. de apoſt. Clem. 1. & ibi gloſſ pen. in fin. de elect. Pan. in cap. transmiſſam. ſub num. 2. in verb. habitu de elect. & ibi Can.* recenſiti in c. pen. hoc tit. & in Clem. 2. eod. De cuculla Monachorum ſub proprio titulo dicemus. Tenentur omnes † Clerici 14
ſæculares etiam exempti deferre veſtem clericalem, ſi in ſacris fuerint conſtituti, aut beneficia qualiacumque Eccleſiaſtica obtinuerint, & ex conſtitutione Sixti V. *in ordine 30. part. 2.* in illis vel ad ea ius habuerint ſub pœna priuationis ipſo facto, & ſi poſtquam ab epiſcopo ſuo etiam per edictum publicum moniti fuerint, habitum clericalem non detulerint per ſuſpenſionem ab ordinibus, ab officio, & beneficio, ac fructibus, redditibus, & prouentibus ipſorum beneficiorum, necnon, ſi ſemel correpti, denuo in hoc deliquerint, etiam per priuationem beneficiorum, & officiorum huiuſmodi coercere poſſunt, & debent, *c. quia vero ſeſſ. 14. quod innouat, & ampliat Clem. quoniam hoc tit.* Præterea clericus dimittens habitum, & tonſuram in criminibus, ſiue enormitatibus deprehenſus per cenſuram Eccleſiaſticam non liberatur, *c. 1. de Apoſt.* id eſt, laici eum deprehendentes, & percutientes non incidunt in canonem, ſiue excommunicationem, ſed non perdit † priuilegium fori, *Panorm in d. c. 1. in 2. lect. &* 15
num. 6. de Apoſt. ſi vero incedit, & viuit vt laicus, & tertio ab ordinario monitus non reſipiſcat, perdit priuilegia clericalia, & auctoritate iuris habetur pro degradato, *c. in audientia c. contingit 2. de ſent. excomm.* quia cum monitus ſeipſum contempſerit emendare, illius immunitatis efficitur extorris, quæ pro clericorum tutela, & laicorum violentia coercēda dignoſcitur inſtituta, *d. c. contingit 2. & ibi poſt glo. fin. Can.* ſi captus detineatur à iudice ſæculari, cognitio an veſtis ſit clericalis ſpectat ad iudicem laicum, *Guid. Pap. quæſt. 138. num. 2. & ſeqq. per cap. ſi iudex laicus de ſent. excomm. in 6.* cognitio vero an ſit clericus, ad iudicem Eccleſiaſticum, *c. ſi iudex laicus de ſent. excomm. in 6. Bald. in l. ſi qua per calumniam num. 4. C. de Epiſc. & Cler.* quia probatio tituli clericalis eſt quid ſpirituale, *d. c. ſi iudex laicus in fin. princip. & ibi Can. notant.* ſed probatio habitus eſt quid temporale, & prophanum, *arg. cap. ad nuptiarum, & ibi gl. & Can. de Conſecr. diſt. 1. Bald. in l. ſi qua per calumniam num. 3. & 4. C. de Epiſc. & Cler.* Eadem ratione cle-

Digitized by Google

16 rici, qui † ſe ioculatores, ſeu goliardos faciunt, aut
buſones, ſeu hiſtriones, ſi per annum artem il-
lam ignominioſam exercuerint, ipſo iure; ſi au-
tem tempore breuiori, & tertio moniti non re-
ſipuerint, carent omni priuilegio clericali: *c. vnico*
17 *hoc tit. in 6.* illi vero qui macellariorum, aut † ta-
bernariorum officium publice & perſonaliter
exercent, ſi nominatim & tertio moniti ab his
non deſtiterint, aut ipſa exercenda reaſſumpſe-
rint, coniugati omnino, non coniugati in rebus,
& ſi omnino incedant vt laici, in perſonis, priui-
legium clericale, quamdiu præmiſſis inſtiterint,
eo ipſo amittunt, *Clem. 1. hoc tit. Capr. concl. 49. re-
cenſens plures caſus, in quibus Clerici perdunt priuilegia
clericalia.*

De cohabitatione Clericorum, & mulierum.

Titulus II.

S V M M A R I A.

1 *Clericus peccat mortaliter cohabitando cum qua-
cunque muliere de qua poteſt eſſe rationabilis
ſuſpicio.*
2 *Clericus poteſt cohabitare aſcendentibus, deſcen-
dentibus, & ex linea tranſuerſali mulieribus
conſanguineis vſque ad ſecundum gradum, vxo-
ribus fratrum, vxoribus ſeruorum.*
3 *Mulier delinquens cum clerico efficitur de foro ec-
cleſiaſtico.*
4 *Clericorum concubinas tenentium pœna.*
5 *Cuius ſit cognitio.*
6 *Quid ſi beneficia aut penſiones non habeant.*
7 *Epiſcoporum concubinas tenentium pœna.*
8 *A Clericis & presbyteris fornicarijs an licite diui-
na miniſteria audiantur & recipiantur ſacra-
menta.*

COHABITATIO mulierum cum clericis
reddit vitam clericorum aut inhoneſtam,
aut ſuſpectam, ideo poſt præcedentem titulum
1 ſubijcitur hic titulus: nam clericus † peccat mor-
taliter cohabitando cum quacumque muliere,
de qua poteſt eſſe rationabilis ſuſpicio, *c. 1. hoc tit.
c. interdixit 32. diſt.* aut accedendo, vel frequen-
tando domos quarumcumque mulierum ſuſ-
pectarum, *c. clericus ſolus cap. clerici c. legitur, & c. in
omnibus 8. c. diſt. c. ſi quiſquam hoc tit.* ſunt quædam
de quibus rationabilis ſuſpicio † non habetur, vt 2
aſcendentes, deſcendentes, & in linea tranſuer-
ſali conſanguineæ ad ſecundum gradum, & ex
aſſinitate vxores fratrum, *c. fœminas c. cum omnibus
81. diſt. gl. in c. 1. in verb. canones, & ibi Can. hoc titulo.*
& in eis non requiritur ſenectus, *Panorm. in c. à no-
bis in fin. hoc tit.* quia fœdus naturale non permit-
tit aliquid ſæui criminis cum iſtis ſuſpicari. *c. à
nobis hoc tit. l. cum qui C. de epiſc. & Cler.* præterea
vxores ſeruorum, *d. c. cum omnibus 81. diſt.* quæ ta-
men omnes, ſi ſuſpectæ fuerint, non debent cum
clericis remanere. *cap. quorumdam 34. diſt. gloſſ.
in c. 1. in verbo canones hoc titulo.* Mulier delinquens
cum † clerico ſubijcitur foro Eccleſiaſtico, vnde 3
poteſt per iudicem eccleſiaſticum puniri, quia
committit quaſi ſacrilegium, *c. eos, & ibi gloſſ. 1 32.
diſt. c. virginibus 27. q. 1. Panorm. in c. 2. num. 5. hoc tit.
per illum textum.* tum quia concubinatus eſt cri-
men Eccleſiaſticum, & ſecundum leges non eſt
crimen, *l. in concubinatu ff. de concub. l. vnica C. eod.
Panorm. in c. cum ſit generale n. 25. de for. comp.*
Clerici † concubinas, aut alias maiores, de 4
quibus poteſt haberi ſuſpicio in domo, vel extra
detinentes, aut cum ijs vllam conſuetudinem
habentes pœnis à ſacris canonibus, vel ſtatutis
eccleſiarum impoſitis puniuntur: *c. quam turpe ſeſſ.*
25. datur † electio epiſcopo quam pœnam velit 5
imponere, *Paner. in c. 2. nu. 7. hoc tit.* quod ſi ab e-
piſcopo, ad quem infraſcriptorum cognitio per-
tinet ſine ſtrepitu &c. & ſola facti veritate inſpe-
cta, & non ad archidiaconos, aut alios inferiores,
d. c. quam turpe §. nec quauis ſeſſ. 25. Semel non ſe-
cundo, aut tertio moniti, vt Decretales requirũt,
c. 2. c. ſi autem hoc tit. ab iis ſe non abſtinuerint, ter-
tia parte prouẽtuum beneficiorum ſuorum quo-
rumcumque, & penſionum ipſo facto ſunt pri-
uati, quæ fabricæ, aut alteri pio loco arbitrio Epi-
ſcopi applicetur. Si in delicto eodem cum eadem,
vel alia fœmina perſeuerantes ſecundo moniti
adhuc non paruerint, omnes fructus ſuorum be-
neficiorum, & penſiones eo ipſo abſque alia ſen-
tentia, quam Decretales requirunt, *c. ſicut c. ſi au-
tem hoc tit.* amittunt, & à beneficiorum ipſorum
adminiſtratione, quoad Ordinarius arbitrabi-
tur, ſuſpenduntur: & ſi ita ſuſpenſi nihilominus
eas non expellant, aut cum ijs etiam verſentur,
tunc beneficijs omnibus eccleſiaſticis, & penſio-

nibus

Digitized by Google

nibus priuantur perpetuò, ac inhabiles, atque indigni quibuſcumque honoribus, & beneficijs in poſterum redduntur, donec ab eorum ſuperioribus cum eis fuerit ex cauſa emendatæ vitæ diſpenſatum: Sed ſi poſtquam eas ſemel dimiſerint, intermiſſum conſortium repetere, aut alias ſcandaloſas mulieres ſibi adiungere auſi fuerint, præter præfatas pœnas, excommunicationis gladio plectuntur: *cap. 2. & 3. hoc tit. d. c. quam turpe ſeſſ. 25 Garz. de benef. part. 11. cap. 10. §. 2. à num. 181. vſque ad num. 191.* nec quæuis appellatio, aut exemptio prædictam executionem impedit, aut ſuſpendit.
6 Clerici beneficia, aut † penſiones non habentes puniuntur arbitrio Epiſcopi carcere, ſuſpenſione ab ordine, inhabilitate ad beneficia. Reuerendiſ-
7 ſimi † Epiſcopi ſi ab huiuſmodi crimine ſe non abſtinuerint, & à Synodo Prouinciali admoniti ſe non emendauerint, ipſo facto ſunt ſuſpenſi, *d. c. quam turpe ſeſſ. 25.* & ſi in eo perſeuerent, ab eadem Synodo deferuntur ad ſummum Pontificem, qui pro qualitate culpæ etiam per priuationem in eos aduertat. *Auth. epiſcopo C. de epiſc. & Cler.* Si Concubinæ publicæ clericorum fuerint notatæ cenſura eccleſiaſtica, eoſdem concubinarios non eſt dubium ſententia maioris excommunicationis inuolui, qui poſt latam ſententiam communicant in eodem crimine criminoſis, ſecus ſi communicant locutione, vel alias quam in crimine, quia tunc incidunt in minorem excommunicationem, *c. ſi Concubinæ, & ibi gl. & DD. de ſent. excomm. not. in c. nuper eod.* Quando Clerici ſeparantur à Concubinis, non compelluntur ad eas abiurandas, ne in eandem fornicationem inſtinctu diabolicæ fraudis redeuntes periurij reatum incurrant, *c. clericos de cohabit. cler. & mul. & ibi gloſſ. in verb. redeuntes, & Canon.*

8 A Clericis, & Presbyteris fornicarijs † licite diuina miniſteria audiuntur, & alia recipiuntur Sacramenta, quandiu ab Eccleſia tolerantur, *c. veſtras c. fin. hoc tit. c. ſi iſcitantibus 15. quæſt. 8. & ibi gl. 1. & Can,* quia ſunt ſuſpenſi quoad ſeipſos, non quantum ad alios in caſu propoſito, niſi peccatum huiuſmodi ſit notorium per ſententiam, cõfeſſionem factam in iure, aut per euidentiam rei, quæ tergiuerſatione aliqua celari non poſſit, *cap. tua nos in princ. & c. fin. hoc tit. Panor. in d. c. noſtra num. 3. & ibi Doct. c. cum olim de verb. ſignif.* & hoc vltimo caſu ſunt ipſo iure ſuſpenſi ab officio, & beneficio, & ſi celebrent, incurrunt irregularitatem, *Panorm. in c. veſtræ num. 7. & 8. & ibi Can. hoc tit. c. fin. hoc tit. Garz. de benef. par. 7. cap. 14. à nu. 7 vſque ad finem late diſputat in vtramque partem,* etiam quod nulla monitio interuenerit, *Panormit. in d. c. fin. num. 4. & in d. c. tua nos num. 3.* & poteſt Iudex procedere ad pœnam imponendam ſine accuſatione, & ſine teſte: *d. c. tua nos. & ibi Can. c. euidentia de accuſat.* quando ergo conſtat de notorietate Concubinatus clerici per ſententiam, aut confeſſionem ſponte factam, non eſt licitum ab eo audire diuina, aut recipere Sacramenta: non quod Sacramenta non ſint vera in ſe, ſed quia Eccleſia prohibet, quod nullus eorum præſumat audire officium: *c. nullus, & c. ſeq. 32. diſt. c. ſi qui 81. diſt. c. fin. & c. veſtra, & ibi Panor. num. 5. & Can. hoc tit.* Vnde dicit Canon, quod benedictiones talium clericorum conuertuntur in maledictionem, *d. c. ſi qui 81. diſtinct.* Idem obtinet, quando conſtat de fornicatione ex euidentia facti, ita quod nullam habeat dubitationem, ſicut videmus in pluribus clericis, qui tenent ita publice Concubinas ſicut vxores, & publice nutriunt filios, *d. c. veſtra in fin. gloſſ. in d. c. tua nos, in verb. ex euidentia hoc tit. c. manifeſta 2. quæſt. 1. gloſſ. in c. Michael de filijs præb. in verb. conſtiterit, & Can.* Ratio præmiſſorum eſt, vt peccandi licentia cæteris clericis auferatur, & huiuſmodi ad pœnitentiæ fructum trahantur; neque enim poteſt aliquis, quantumcumque pollutus fuerit, diuina polluere Sacramenta, quæ purgatoria cunctarum contagionum exiſtunt; *d. c. veſtra in princ. in verſ. item aliud, c. prætor ad hoc 32. diſt. c. Chriſtus, & cap. ſeq. 1. quæſt. 1. Pan. in cap. 1. ſub numer. 4. circa princip. de ſchiſmat.* Si vero fornicatio non habet operis euidentiam, ſed poteſt probabiliter tergiuerſari, quia Concubina habitat cum matre clerici, & dicit ipſam pediſſequam matris, vel quid ſimile, tunc requiritur monitio clerici, & eius contemptus, vt quis poſſit habere indubitatam ſcientiam de concubinatu, & eum euitare in diuinis, cum clericus poſſit habere excuſationem, *d. c. ſi qui in verb. ſi qui vero in peccato ſuo perſeuerare maluerint & c. 81. diſt. d. cap. nullus, & cap. ſeq. in verb. indubitanter 32. diſt. Panor. in d. cap. veſtra numer. 5. & 6. & ibi Zab. in 6. oppoſ. & ibi Can.*

Digitized by Google

De clericis coniugatis.

Titulus III.

SVMMARIA.

1 *Clerici in ſubdiaconatu & alijs ſuperioribus ordinibus constituti ſi vxores accepiße noſcantur coguntur eas dimittere & ipſo facto perdunt beneficia.*

2 *Clerici infra ſubdiaconatus ordinem conſtituti coguntur ad retinendas vxores, ſed beneficia penſiones, & adminiſtrationes eccleſiaſtica ipſo iure vacant.*

3 *Nec deinceps matrimonio durante ad beneficia vel ſacros ordines admittuntur.*

4 *Inuiti non coguntur portare tonſuram aut habitum clericalem.*

5 *Coniugatus qui contraxit cum virgine & vnica & volens defert tonſuram & veſtes clericales et alicuius eccleſia ſeruitio eſt deputatus gaudet priuilegio canonis* ſi quis ſuadente 17. quæſt. 4. *& quod pro aliquo crimine non poßit trahi ad iudicium ſaculare.*

6 *In eccleſia orientali clerici in minoribus ordinibus conſtituti contrahunt matrimonia & in ſuperioribus ordinibus vtuntur matrimonio iam contracto.*

Poſt ſuſceptum ſacrum ordinem non poſſunt contrahere matrimonium.

7 *Clericus miles et ſaua exercens perdit priuilegia clericorum.*

SVPERIORI titulo dictum eſt, de cohabitatione clericorum, & mulierum illicita, nunc ſnbijcit de licita clericorum & mulierum coha-
1 bitatione: nam † clerici in ſubdiaconatu, & alijs ſuperioribus ordinibus conſtituti, ſi vxores accepiſſe noſcuntur, coguntur eas dimittere, & pœnitentiam agere de commiſſo, *cap. 1. hoc tit. cap. presbyterum 28. diſtinct.* & ipſo facto perdunt be-
2 neficia obtenta: *Late Panorm. in d. c. 1.* Infra † ſubdiaconatus ordinem conſtituti coguntur ad retinendas vxores, ſed beneficia eorum antea obtenta per contractum matrimonij per verba de præſenti ipſo iure vacant, *d. c. 1. & ibi gl. 1. & Can. c. quod te c. diuerſis c. cum decorem hoc tit.* ac etiam penſiones, quæ eis fuerunt aſſignatæ vt clericis, *Caſ. deciſ. 2. numer. 4. de except. Put. deciſ. 449. lib. 2. contra Sarnenſ. in reg. de annot. q. 21.* & quælibet adminiſtrationes eccleſiaſticæ, *Panorm. in c. ſane num. 2. hoc tit. Caſ. deciſ. 3. num. 4. & 5. de prab.* nec ea recuperant, etiamſi ſponſi eo per verba de præſenti ante carnalem copulam ingrediantur monaſterium, *Panorm. in d. c. 1. num. 6.* ſane ſi eccleſijs, quibus intitulati fuerunt, de poſſeſſionibus, aut alijs bonis aliqua contulerunt, cum ab earum eccleſiarum miniſterio fuerint, & beneficia amoti, ad ipſos recta via debent abſque contradictione redire, *c. quod à te & ibi gloſſ. fin. & Can. hoc*
titulo. nec deinceps matrimonio † durante ad 3
eccleſiaſtica beneficia, vel ſacros ordines, aut adminiſtrationes eccleſiaſticas admittuntur, *c. 2. c. decorem hoc tit.* quia cythara cum pſalterio male concordant, cum vir cogitet, quomodo placere poſſit vxori, & ideo minus quæ Dei ſunt valeat cogitare, cum quaſi diuiſus in duo plenam ſui non habeat poteſtatem, *c. diuerſis hoc titul.* Imo collatis poſtea beneficijs per epiſcopos, appellatione remota, ſunt priuandi, quia per tales rerum eccleſiaſticarum ſubſtantia ſolet perire, *c. de ſiracuſana 28. diſtinct.* niſi forſan talibus epiſcopus ſcienter contulerit beneficia, quibus eos non per epiſcopum conferentem, ſed per ſuperiorem conuenit ſpoliari, *d. c. diuerſis in fin. & ibi gl. pen. &*
fin. Inuiti non † coguntur portare tonſuram, aut 4
habitum clericalem, nec gaudere poſſunt priuilegio clericali in perſona, vel rebus, aut delegari iudices in cauſis ſpiritualibus, *c. Ioan. c. ex par. tua c. fin. hoc tit. c. vnico eod. in 6. in fine.* quia cum eos oporteat ſæcularibus negotijs immiſceri, tonſura ipſorum in miniſterij clericalis vituperium redundaret, *d. c. Ioannes in fin.* ſed ſi clericus infra
ſubdiaconatus † ordinem conſtitutus, & coniu- 5
gatus contraxit cum virgine, & vnica, & volens defert tonſuram, & veſtes clericales, ac iuxta Concilium Tridentinum alicuius eccleſiæ ſeruitio, vel miniſterio ab epiſcopo deputatus eidem eccleſiæ ſeruiat, & miniſtret. ſolum gaudet duobus ex tot priuilegijs clericali ordini conceſſis, non obſtantibus ſpecialibus priuilegijs, & conſuetudine immemorabili contrarijs, quæ per Concilium Tridentinum tolluntur, ſcilicet priuilegio, *ſi quis ſuadente 17. quaſt. 4.* & quod pro aliquo crimine non poſſunt trahi criminaliter, aut ciuiliter ad iudicium ſæculare, nec Iudex ſæcularis prætextu cuiuſque exceſſus poteſt eum

punire

Digitized by Google

punire pecunialiter, aut perſonaliter: *d.c. vnico hoc*
tit. in 6. c. nullus primo §. in clericis ſeſ. 23. Ioan. Andr.
in d. c. vnico in gl. ſuper verbo in cæteris, & Anch. in 6.
6 *notab.* In orientali † eccleſia, clerici in minoribus
ordinibus conſtituti contrahunt matrimonia, &
in ſuperioribus ordinibus vtuntur matrimonio
iam contracto, ac filij ex eo nati licite inter lati-
nos promouentur ad ſacros ordines, & dignita-
tes eccleſiaſticas, *c. cum olim. hoc tit. gl. 1. in c. Diaconi*
28. diſt. c. noua c. fin. 31. diſt. ſed Græco in ſacris or-
dinibus conſtituto, & vxorato, ſi matrimonio
contracto vti voluerit, non eſt conferenda eccle-
ſia, aut beneficium eccleſiaſticum inter latinos,
ne varijs ritibus coinquinetur honeſtas eccle-
ſiæ, *c. cum ſecundum, de temp. ord. & qual. ord. Panor.*
in d. c. cum olim. num. 2. poſt ſuſceptum ſacrum or-
dinem clerici etiam in orientali eccleſia non poſ-
ſunt contrahere matrimonium, *c. cum in præterito*
84. diſt. & ibi poſt gl. Can. c. de ſiracuſana, & ibi glo. in
verbo ſuſceperat, & Can. 28. diſt. Couarr. in epit. 4. lib.
decret. 2. par. cap. 6. §. 3. ſub num. 1. Clericus in mi-
7 noribus factus † miles, & exercens ſæua, ipſo fa-
cto perdit omnia priuilegia Clericorum, *c. fin. hoc*
tit. & ibi Panorm. n. 1. c. ſi quis poſt, & ibi gl. 52. diſt. cap.
præſens & ibi gl. 1. 2. quæſt. 3.

De clericis non reſidentibus in Eccleſia, vel Præbenda.

Titulus IIII.

SVMMARIA.

1 *Reſidentia eſt perſonalis ſolutio proprij officij in proprio beneficio.*

Præſentia
2 *Reſidentia* } *quomodo differunt.*
Intereſſentia

3 *Clericus tenetur reſidere in eccleſia ſua vel beneficio in quo eſt intitulatus.*

4 *Eccleſia contra clericum petentem fructus beneficij poteſt excipere tu non feciſti reſidentiam.*

5 *Tertius autem opponere non poteſt niſi quando cum non reſidentia concurrit priuatio tituli ipſo iure.*

6 *Epiſcopi & his ſuperiores ex quibus cauſis poßint abeſſe à ſuis eccleſiis.*

Epiſcoporum non reſidentium pœna.

7 *Curatorum non reſidentium pœna, & qualiter liceat eis abeſſe ad bimeſtre.*

8 *Beneficiatorum in cathedrali vel collegiatis eccleſiis non reſidentium pœna & quanto tempore liceat eis quolibet anno abeſſe.*

9 *Beneficia ſimplicia quæ dantur in titulum iure communi requirunt reſidentiam & ea obtinentes non poſſunt abeſſe ſine prælati ſui licentia.*

10 *De conſuetudine generali non requirunt reſidentiam.*

11 *Laici quibus diebus non poſſuut abeſſe à parochia.*

12 *Diſpenſatus ad plura beneficia incompatibilia non cenſetur diſpenſatus ſuper reſidentia vtriuſque beneficij ſed in vno tenetur perſonaliter reſidere & in altero per ſubſtitutum deſeruire.*

13 *Diſpenſatus ſuper pluralitate plurium incompatibilium an percipiat fructus in abſentia.*

14 *Deſpenſatus de non reſidendo an & quando recipiat fructus beneficij.*

15 *Quinam concedant indulta de non reſidendo.*

16 *Indultum de fructibus in abſentia percipiendis debet facere mentionem de indulto præcedente pendente ſeu finito.*

17 *Non capit diſtributiones quotidianas neque tertiam partem præbendæ, quæ ex decreto Concilij Tridentini conuerſa fuit in diſtributiones quotidianas.*

18 *Diſtributiones quotidianæ dandæ ſunt illis qui ſtatutis horis diuinis in eccleſia interfuerunt.*

19 *Qui aliter eas receperint tenentur ad earum reſtitutionem.*

20 *Diſtributiones quæ abſentibus ſubtractæ eis non fuerunt ſolutæ quibus accreſcant.*

21 *Cenſentur diſtributiones ſi in ſolutione earum habetur ratio ad ſingulas horas.*

22 *Tertia pars fructuum & quarumcunque obuentionum in cathedralibus & collegiatis eccleſiis in diſtributiones quotidianas debet conuerti, vbi vel nulla vel ſunt tenues.*

23 *Duplices diſtributiones non debentur vni habenti plura beneficia in eadem eccleſia.*

24 *Indultum de percipiendis fructibus in abſentia quomodo tollatur.*

25 *Abſens certis caſibus habetur pro præſente & reſidente, qui hic enumerantur quinque.*

26 *Habens indultum vt poßit percipere fructus in abſentia non habetur pro præſente quoad alios effectus.*

27 *Abſens certis caſibus habetur nedum pro præſente & reſi-*

Digitized by Google

*& reſidente, ſed etiam intereſſente qui hic enu-
merantur ſeptem.*

28 *Capitulum non poteſt ſtatuto aut alias habilitare
abſentem vt lucretur diſtributiones.*

29 *Abſens à beneficio requirente reſidentiam & non
habente curam animarum quomodo compella-
tur ad reſidendum.*

30 *Quid iuris ſi beneficium habeat curam anima-
rum.*

31 *A quo compellatur & quibus remedijs.*

32 *An licita ſit appellatio ab huiuſmodi compulſione.*

33 *Quid iuris ſi ſint priuilegiati ſuper abſentia & ec-
cleſia patiatur miniſtrorum defectum.*

34 *Fructus amiſſi ob non reſidentiam quibus accreſ-
cant vel applicentur.*

IN Clericis præter honeſtatem vitæ, requiritur
reſidentia in beneficijs, vel dignitatibus per eos
obtentis: *c. 2. c. inter quatuor, & c. fin. hoc tit. Ferret.
conſ. 32. vol. 1. in princ.* ideo ſubnectitur hic titulus,
de Clericis non reſidentibus, &c. quia qui acce-
ptauit beneficium ſibi collatum, videtur per qua-
ſi contractum ſe obligare ad adminiſtrationem
illius, *c. niſi cum pridem §. verum de renunc. Felin. in
c. quoniam frequenter numer. 12. vt lit. non conteſt. etc.*
1 *Reſidentia* † eſt perſonalis ſolutio proprij officij in
proprio beneficio, *c. tenere, ibi, diuini myſterij quoti-
diani neceſſitatibus occupantur, c. nam ſicut, ibi, orandi,
& ſacrificandi iuge ſacrificium eſt. 31. diſt. c. fi. 92. diſt.
c. peruenit, & ibi Can. 7. quæſt. 1. cap. quia nonnulli §.
cum igitur hoc tit.* ſtricte tamen accipiendo diffe-
2 runt † *præſentia, reſidentia, & intereſſentia, d. c. vnico
hoc tit. in 6. c. licet nobis & Caſ. deciſ. 1. in princ. de præ-
ben. Caſſad. deciſ. vnica num. 5. hoc tit.* Clericus dici-
tur *eſſe præſens* in eccleſia, qui eſt in ciuitate, vel Ca-
ſtro, vbi eſt Eccleſia, licet non habitet in eius cœ-
meterio, *d. c. vnico hoc tit. in 6. ibi qualitercumque in
Ciuitatibus, ſeu alijs locis, in quib. ipſæ conſiſtunt eccle-
ſiæ, ſunt præſentes facit l. præſens ff. de procur.* ſiue Ec-
cleſiæ atrio, in quo nulla ædificia poſſunt poni ni-
ſi tantum clericorum, *c. nulla 12. quæſt. 1. Reſidere* di-
citur in Eccleſia qui habitat iuxta Eccleſiam, vel
in eius cœmiterio: *c. ex geſtis c. quia nonnulli hoc tit.
c. præter hoc §. præcipientes 32. diſt. c. epiſcopus vilem 41.
diſt. c. neceſſaria, & conſeq. 12. quæſt. 1. Franc. in c. vni-
co §. ſtatuimus num. 3. hoc titul. in 6. poſt gloſſ. in verb.
adfuerint. Intereſſe* dicuntur, qui diuinis officijs in
ipſis Eccleſijs adſunt, *d. c. vnico, vbi, qui eiſdem offi-
cijs in ipſis Eccleſiis adfuerunt, c. ſuper ſpecula, & ibi poſt
gloſſ. Can. de magiſt. & c. cap. 1. verſ. porro de off. ord.
in 6. Caſſad. deciſ. vnica hoc titul. Archid. in d. c. vnico
hoc tit. in 6. num. 1. extrauag. poſtulaſti §. licet de præb.
inter communes Couarr. var. reſolut. lib. 3. cap. 13. n. 3.*

Quilibet Clericus tenetur † reſidere in Eccle- 3
ſia ſua, vel ſuo beneficio, in quo eſt intitulatus, *c.
conquerente, & ibi gloſſ. fin. Panor. & DD. hoc tit. cap.
ſuper inordinata, & ibi Pan. num. 5. de præben. Zab. in
clem. 1. num. 21. de for. compet.* Sub pœna priuatio-
nis, vel ipſo iure, vel per ſententiam, *Late Hoieda
de benef. incomp. par. 1. cap. 18. num. 4. & pluribus ſeqq.*
tam iure veteri, *c. quia nonnulli c. relatum c. conque-
rente hoc tit.* quam ex decretis Concilij Tridenti-
ni, *c. 2. ſeſſ. 6. quod tollit priuilegia, & indulta perpetua,
c. cum dignitates §. præterea ſeſſ. 24. quod tollit ſtatuta
& conſuetudines,* etiamſi ex eo vix poſſit vitæ ne-
ceſſaria percipere, quia tempore collationis illud
poteſt opponi, non poſtea, ex quo enim conſen-
tit in eam, licet paupertate laboret, non poteſt
amplius diſſentire, *c. dilectiſſimi 8. quæſt. 2. gloſſ. in c.
clericus in verb. neceſſitatem 21. quæſt. 1. c. clericus 91.
diſt. gloſſ. in cap. quanto in verb. indulgemus de cenſib.
Rot. diuerſ. deciſ. 230. par. 1. & deciſ. 60. par. 2. Greg.
15. deciſ. 215. num. 7. & ibi annot.* aut ſibi aſſignatus
ſit ſtallus, ſiue ſedes honoraria in Cathedrali Ec-
cleſia, ſine fructuum perceptione, quia ea arguit
talem reſidentiam eſſe facultatiuam, & volunta-
riam, non neceſſariam, *Seraph. deciſ. 1452. cap. licet
Can. §. is etiam de elect. in 6. & ibi DD. cap. quia non-
nulli §. cum igitur & c. relatum 1. de cleric. non reſid.* &
Eccleſia contra clericum † petentem fructus ſui 4
beneficij, poteſt excipere, tu non feciſti reſiden-
tiam in beneficio, nomine autem Eccleſiæ veni-
unt Prælatus, & Capitulum: *Butr. in c. fin. num. 6.
& ibi Zab. & Can. de verb. ſignif. c. cum clerici de verb.
ſignif. c. relati el 2. §. nomine de teſtam.* nam licet ad
priuationem beneficij non poſſit deueniri ſine
admonitione propter non reſidentiam, tamen
per viam exceptionis videtur quod poſſit exclu-
di ſine aliqua admonitione à iuribus Eccleſiæ: *Io.
de Anan. in c. conquerente num. 4. hoc tit.* Tertius au-
tem † opponere non poteſt, *Panorm. in d. c. con-* 5
querente num. 4. niſi quando cum non reſidentia
concurrit defectus, ſiue priuatio tituli ipſo iure,
ſecus ſi titulus elideretur ope exceptionis, *Anchar.
in c. conquerente in 4. not. in fin. Panor. ſub num. 4. &
Can. hoc tit.* opponenti non incumbit onus pro-
bandi dictam negatiuam, ſed clerico, qualiter fe-
cit reſidentiam: *Zab. in c. extirpandæ §. qui vero in 3.
quæſt.*

Digitized by Google

queſt. ſub vlt. oppoſ. & ibi Rebuff. in repet. verſ. vnde-
cimo eſt animaduertendum de præb. l. quacumque §. fin.
ff. de pub. in rem act. quare ordinate dicendum eſt
de reſidentia Epiſcoporum, Curatorum, Cano-
6 nicorum, beneficiorum. Epiſcopi † & his ſupe-
riores ad perſonalem in ſua Eccleſia, vel Diœceſi
reſidentiam obligantur, *c. 1. §. ſi quis ſeſſ. 6. c. 1. ſeſſ.*
23. *quod d. c. 1. ſeſſ. 6. innouat, & ampliat.* neque ab-
eſſe poſſunt, niſi cum Chriſtiana charitas, vrgens
neceſſitas, debita obedientia, ac euidens Eccleſię,
vel Reipublicæ vtilitas poſtulat, cauſaque abſen-
tiæ, ſi non acciderit propter aliquod munus, &
Reipublicæ officium epiſcopatibus adiunctum,
à ſummo Pontifice, aut Metropolitano, aut eo
abſente, à ſuffraganeo Epiſcopo antiquiore reſi-
dente, qui idem Metropolitani abſentiam pro-
bare debebit, in ſcriptis approbata: *facit l. vnica C.*
de ijs quæ à princ. vacat. accept. lib. 20. Interea memi-
nerint diſceſſuri ita ouibus ſuis prouidendum,
vt quãtum fieri poterit, ex ipſorum abſentia nul-
lum damnum accipiant. Quoniam autem qui a-
liquantiſper tantum abſunt, ex veterum cano-
num ſententia non videntur abeſſe, *Zab. in Clem.*
1. *ſub n. 21. de for. Comp.* quia ſtatim reuerſuri ſunt,
ſtatuit Concilium Tridentinum, quod illud ab-
ſentiæ ſpatium ſingulis annis ſiue continuum, ſi-
ue interruptum extra præfatas cauſas nullo mo-
do duos, aut ad ſummum tres menſes excedat, &
illos hortatur, ne per illius temporis ſpatium Do-
minici Aduentus, Quadrageſimæ, Natiuitatis,
ReſurrectionisDomini, Pentecoſtes, item & cor-
poris Chriſti diebus, ab Eccleſia ſua Cathedrali
vllo pacto abſint, niſi epiſcopalia munia in ſua
diœceſi eos aliò vocent: quod ſi contra diſpoſi-
tionem decreti Concilij Tridentini abſuerint,
præter alias pœnas, ac mortalis peccati reatum,
quem incurrunt, pro rata temporis abſentiæ fru-
ctus non faciunt ſuos, nec tuta conſcientia, etiam
alia declaratione non ſequuta, illos ſibi detinere
poſſunt, ſed tenentur, aut eis ceſſantibus com-
pelluntur à ſuperiore fabricæ eccleſiarum, aut
pauperibus loci erogare, prohibita quacumque
conuentione, vel compoſitione, quæ pro fructi-
bus male perceptis appellatur, *d. cap. 1. ſeſſ. 23. con-*
7 *cordat, cap. ſi quis in clero 7. quæſt.* 1. Curatis † & a-
lijs quibuſcumque, qui beneficium aliquod ec-
cleſiaſticum curam animarum habent, obtinent,
quia tenentur in loco reſidere, ac per ſe ipſos cu-
ram ipſam exercere, *d. c. inferiora ſeſſ.* 23. non licet
abeſſe à ſuis Eccleſijs, *Late Gonz. ſuper reg. Cancell.*
de menſib. & altern. gloſſ. 6. num. 249. & plurib. ſeqq.
Citra peccati mortalis reatum, præterquam ex
cauſa prius per Epiſcopum cognita, probata, ac
obtenta in ſcriptis licentia, quæ gratis concedi
debet, & vltra bimeſtre tempus, *gloſſ. in c. præſen-*
tium in verb. poſt duorum 7. quæſt. 1. (Imo, ſecun-
dum aliquos, iure Decretorum vltra tres hebdo-
madas, *d. c. ſi quis in clero 7. quæſt.* 1.) niſi ex cauſa,
extendi non debet, atque relicto Vicario idoneo
ab ipſo Ordinario approbando cum debita mer-
cedis, aut congruæ portionis fructuum, *c. epiſcopus*
in fin. ſeſſ. 6. aſſignatione, alioquin eaſdem ſub-
eunt pœnas, quas epiſcopi ſine cauſa abſentes: *d. c.*
1. *§. eadem omnino ſeſſ. 23. cap. 1. in fin. ſeſſ. 6. Garz. de*
benef. par. 3. cap. 2. num. 19. vbi ponit 12. quæſt. Præci-
pitque Concilium Tridentinum dicta decreta
publicari in Concilijs prouincialibus, & epiſco-
palibus, vt in poſterum nulla temporum iniuria,
aut hominum obliuione, aut deſuetudine abo-
leantur, *d. cap. 1. in fine ſeſſ.* 23. Obtinentes in Ca-
thedralibus † maiorem poſt Pontificalem, aut 8
Collegiatis principalem, aut alias dignitates, ca-
nonicatus, præbendas, aut portiones, Capella-
nias, aut beneficia, etiam quæ nullos fructus ha-
bent in abſentia, præter diſtributiones quotidia-
nas, quæ inter præſentes tantum diſtribuuntur,
Gonz. ſuper reg. de menſ. & alter gloſſ. 5. numer. 108.
Garz. de benef par. 3. cap. 2. §. 1. numer. 187. & ſeqq.
non poſſunt vigore cuiuslibet ſtatuti, aut conſue-
tudinis etiam immemorabilis, *Garz. de benef. par.*
3. cap. 2. §. 1. num. 189. & num. 193. & ſeqq. Couarr.
var. reſol. lib. 3. cap. 13. num. 5. & 9. vltra tres men-
ſes quolibet anno abeſſe, ſaluis nihilominus ea-
rum Eccleſiarum conſtitutionibus, quæ longius
ſeruitij tempus requirunt, alioquin primo anno
priuatur vnuſquiſque dimidia parte fructuum,
quos ratione etiam præbendæ, ac reſidentiæ fe-
cit ſuos, quod ſi iterum eadem vſus fuerit negli-
gentia, priuatur omnibus fructibus, quos eodem
anno lucratus fuerit, creſcente vero contumacia,
contra eos iuxta ſacrorum Canonum, de quibus
infra dicetur, conſtitutiones proceditur: *c. cum di-*
gnitates §. præterea ſeſſ. 24. c. ad audientiam hoc titul.
Garz. de benef. par. 3. cap. 2. §. 1. & §. 2. per 26. quæſt.
Abſentes per tempus à Concilio permiſſum non
percipiunt diſtributiones quotidianas, etiamſi
conſuetudo eſſet in contrarium, *Pariſ. de reſig. be-*
nef. lib. 1. quæſt. 10. nu. 65. nec tenentur dimittere

Digitized by Google

Vicarium, quia in Collegiatis attenditur præiudicium Eccleſiæ ex defectu miniſtrorum abſentium, non legitimitas cauſæ, *c. cum ad hoc & Panor. in c. fin. num. 2. in fin. hoc tit.* & multo minus dimittit Vicarium, ſi abſit cauſa ſtudiorum, *Panor. in c. licet num. 9. de præb.* Omnes tamen, tempore Concilij Tridentini ipſis permiſſo, ſimul abeſſe non poſſunt, ne Eccleſia ſuo ſeruitio debito deſtituatur, quæ autem pars ſimul abeſſe poſſit relinquitur arbitrio epiſcopi & capituli, *l. in ambiguis §. quoties ff. de reg. iur. l. neque & ibi gloſſ. fin. & DD. ff. de* 9 *legib. &c.* Beneficia ſimplicia, † quæ dantur in titulum iure communi requirunt reſidentiam, & clerici ea obtinentes non poſſunt abeſſe, niſi cum epiſcopi, vel Prælati ſui, *c. relatum, & ibi Panorm. num. 4. hoc titulo, gloſſ. in c. cum ex eo, in verb. Epiſcopi de elect. n 6.* vel per recurſum in caſu iniuſtę denegationis ſuperioris ſui Prælati, *Panor. in d. c. relatum numer. 2. in 5. not. c. pen. hoc tit. c. ſuper ſpecula de magiſtr.* Licentia, quæ ex vi ſermonis præcedere debet abſentiam, *l. 1. C. de ſacroſ. eccleſ. c. cum olim c. cum venerabilis de conſuetud. Bald. in l. 1. numer. 61. in fin. C. qui admitti &c. Imol. in c. cum conſuetudinis in fin. de conſuet. Iaſ. in l. ſi quis mihi bona §. iuſſum n. 37. & ſeq. ff. de acq. & am. hered. Pan. in c. licet num. 11 de regul. & tranſ. ad relig.* alias dicitur temeritate propria receſſus, *c. qualiter hoc tit.* obtenta & conceſſa ex cauſa iuſta, & rationabili, quia debet eſſe expreſſa, & non ſufficit tacitus cõſenſus: *gl. in Clem. 1. in verb. obtenta, & ibi Can. de teſtam. Ioan. And. in c. ſi Abbatem in princ. de elect. in 6. Rom. in l. 2. §. 1. n. 11. ff. ſol. matr. Gonz. ſuper reg. de menſ. &c. gloſſ. 47. nu. 50. & 51.* aut ratihabitio, *Bal. in l. fin. numer. 3. C. ad Maced. Bartol. in l. ſi autem ff. de acqu. pluu. arcen.* & quod deſeruiat per Vicarium ab ipſis, & non ab Epiſcopo eligendum, *c. inter quatuor c. relatum, & ibi Panor. Idem in c. cum ad hoc num. 4. & 5. & in cap. clericos num. 1. 2. & 3. hoc tit. c. epiſcopis ſeſſ. 6.* Secus 10 ſi dentur in ſtipendium, aut de † conſuetudine, quæ generalis eſt antiquiſſima *Pan. de res. ben. lib. 1 quæſt. 10. num. 67. Garz. de beneſ. par. 3. c. 2. num. 3. & ſeqq. plures cumulans. Alph. Hoied. de benef. incomp. par. 1. cap. 17. num. 26. & ſeqq. gloſſ. fin. in c. cum omnes, & ibi Can. de Conſt.* vel alias non requirunt reſidentiam, quia talia obtinentes, ex quo non tenentur reſidere poſſunt ſe abſentare ſine licentia, *Pan. in d. c. clericos num. 3. & ibi Ancbar. numer. 3. & Collect. in princ. & Can.* & non tenentur relinquere Vicarium, quia de eo iura nullam faciunt mentionem, *Panor. in c. tua in fin. hoc tit.* Sed non poſſunt vagari, imo ſolum vagationis delictum eſt ſufficiens ad iſtorum priuationem, *c. non oportet, c. peruenit 7. quæſt. 1. Panor. in c. ex tua num. 14. hoc tit.* niſi Eccleſia velit eos repetere, *gloſſ. in d. c. non oportet,* Nulli laicorum, † Paſchæ, Natalis Domini, 11 Epiphaniæ, Aſcenſionis Domini, Pentecoſtes, Natalis Sancti Ioannis Baptiſtæ, & Quadrageſimæ ſolemnitatem in villa, aut Oratorio licet celebrare, ſed in parochia, niſi quem infirmitas probabitur tenuiſſe *c. nullo de conſecrat. diſt. 3. cap. ſi quis etiam de conſecr. diſt. 1.*

Papa diſpenſans † ad plura incompatibilia nõ 12 cenſetur etiam diſpenſare ſuper reſidentia beneficij vtriuſque, *c. non poteſt, & ibi gloſſ. in verb. retinere eod. in 6. Franc. ibid. in §. illud num. 5. Card. in clem. 1. in princ. in 9. quæſt. de præb Franc. in c. ordinarij nu. 3. de off. ord. in 6. licet aliter ſentiat in c. ſi quis in clero, gloſſ. in verb. ſolemnibus 7. quæſt. 1. c. quia in tantum, & ibi gloſſ. in verb. plures, de præben.* ſed tenetur diſpenſatus in vno beneficiorum perſonaliter reſidere, & in altero per ſubſtitutum deſeruire, *Alph. Hoied. de beneſ. incomp. par. 1. cap. 17. ſub num. 29. & par. 2. cap. 12. num. 7. & ſeqq. Iaſ. in l. fin. num. 45. ff. de conſtit. princip.* imo diſpenſatus ſuper reſidentia tenetur per ſubſtitutum, ſeu Vicarium deſeruire, *Lapus alleg. 35. num. 4. & ibi add. mand. in reg. Canc. 20. de idiomate quæſt. 7. num. 4. & ſeqq.* teneturque diſpenſatus in parochiali Eccleſia, ſi quam habet, ex Conſtitutione Pij V. data Idibus Iulij 1568, Pontificatus anno tertio, alias in digniori reſidere, in altero deſeruire per Vicarium, *c. extirpanda §. qui vero, & ibi Can. de præb.* Præpoſituræ collegiatarum eccleſiarum digniores cenſentur canonicatu Cathedralis Eccleſiæ, *d. c. ſtatutum §. ſancimus, & ibi gloſſ. & DD. de reſcript. in 6. c. fin. de off. deleg. in 6. & ibi gloſſ. in verb. obtinentes,* aut ſi beneficia ſint æqualia, & loca ſunt ita vicina, quod poſſit vtrique commode deſeruire poteſt viciſſim reſidere in ambobus beneficijs, ſed vbi loca eſſent remota, ita quod vtriq; non poſſet commode deſeruire, tunc poterit in quo vult reſidere, & in altero deſeruire per Vicarium, *gl. in c. non poteſt in verb. retinere, & ibi Franc. num. 5. Gemin. num. 11. Ioan. Andr. in c. fin. ſuper verb. diſpenſatione de reſcrip. in 6.* In curatis epiſcopi deputant idoneos Vicarios, eiſque congruam portionem fructuum aſſignant, appellationibus, priuilegijs, exemptionibus quibuſcumque, etiam cum iudicum ſpecia-

lium

Digitized by Google

lium deputatione, & illorum inhibitionibus in
præmiſſis nemini ſuffragantibus, c. 2. in fin. ſeſſ. 6.
cap. 5. & 7. ſeſſ. 7. c. cum ex eo, de elect. in 6. Item diſ-
13 penſatus ſuper † pluralitate plurium incompati-
bilium non debet percipere fructus in abſentia,
etiamſi in altero ipſorum reſideat, niſi id ex priui-
legio ſit ſibi conceſſum, vel ibidem deſeruiat per
alium, aut in diſpenſatione fuerit expreſſum, Fr. in
c. fin. in 3. not. & num. 8. de reſcript. in 6. & ibi Can.
c. 2. ſeſſ. 6. vbi pro diuerſis ponuntur indultum non reſi-
dendi, & indultum percipiendi fructus, Rebuff. in prax.
par. 2. tit. diſpenſat. de non reſid. nu. 60. & ſeqq. Præ-
terea ſi Papa diſpenſat, quod quis poſſit tertium
beneficium obtinere, cum duobus quæ poſſidet,
non videtur diſpenſare ſuper illis duobus, ſi ea te-
net ſine iuſto titulo, Bald. in c. dudum el 2. num. 1. de
elect. & ibi Collect. numer. 14. & Can. Priuilegiatus,
14 ſiue diſpenſatus † de non reſidendo, nequaquam
recipiet fructus beneficij, niſi concedatur expreſ-
ſe hoc in priuilegio, ſeu diſpenſatione, vel niſi fa-
uore ſtudij Theologiæ, c. fin. de magiſt. & ibi Can.
aut minoris ætatis ſic eſſet diſpenſatus, quia diſ-
penſatio abſentiæ non reſpicit directe perceptio-
nem fructuum, niſi in dictis duobus caſibus, Ioan.
Andr. in c. cum ex eo verb. iuſta de cauſa de elect. in 6.
poſt Arch. & ibi Can. Rebuf. in pract. par. 2. t. diſpenſa-
tio de non reſid. n. 60. & ſeq. Sola licētia epiſcopi exi-
ſtendi in ſtudio, nō ſufficit, niſi eſſet ſtudiū priui-
legiatum, aut ſtatutum, vel conſuetudo Eccleſiæ
exiſteret, aut in diſpēſatione exprimeretur, quod
exiſtens in ſtudio poſſet percipere præbendam, c.
tua, & ibi per illum tex. Ioan. Andr. ſub num. 1. hoc tit.
c. cum de diuerſis, & ibi gloſſ. fin. de priuil. in 6. & Can.
Franc. in c. fin. in 2. notab. de reſcript. in 6. & ſi oppo-
natur quid operabitur talis diſpenſatio de non
reſidendo, reſpondeo quod operatur, quia non
poterit priuari beneficio propter nō reſidentiam,
quod alias fieri potuiſſet, Gemin. in c. de quibuſdam
ſub num. 2. verſ. Ioan. Andr. 37. diſt. Felin. in c. fin. ſub
15 num. 3. verſ. 6. Limita de magiſt. &c. Concedunt †
huiuſmodi indultum Papa, c. tua, & ibi gloſſ. 1. hoc
titul. Rebuff. in pract. par. 2. tit. diſpenſatio de non reſi-
dendo num. 53. & 75. & ſeq. Epiſcopus, c. relatum hoc
tit. gloſſ. 1. in c. 1. gloſſ. 1. in c. tua hoc tit. quilibet Præ-
latus, Pan. in d. c. relatum num. 4. hoc tit. & ibi Can.
Capitulum, c. cum dilectus, c. ad audientiam hoc titul.
extrauag. cum nonnulla §. præterea de præb. inter com-
munes, Garz. de benef. par. 3. cap. 2. §. 2. num. 402. &
num. 417. ex cauſis in canonibus expreſſis, vel his
ſimilibus, quia non poſſunt gratiam facere con-
tra Canonem Concilij Lateranenſis, qualis eſt
Canon de reſidendo, c. 3. & 4. hoc tit. c. 12. ſeſſ. 24.
in Trident. Priuilegia, ſiue indulta perpetua de nō
reſidendo, aut de fructibus in abſentia percipien-
dis non dantur à ſummo Pontifice, & data non
ſuffragantur, cap. 2. §. nullique ſeſſ. 6. Perpetua cen-
ſentur, quorum terminus eſt incertus, Franc. in c.
fin. nu. 5. & ibi Can. de reſcript. in 6. poſt gloſſ. in verb.
perpetuas. & ſublata videtur diſtinctio, quam facit
c. fin. de reſcript. in 6. & c. cum non doceat. & ibi poſt
gloſſ. in verb. reſidentes Monach. de elect. in 6. an huiuſ-
modi indulta ſint conceſſa perſonis, an vero ec-
cleſijs, & dignitatibus: indulgentiæ vero, & diſ-
penſationes temporales huiuſmodi ex veris, &
legitimis cauſis conceſſæ, coram ordinario legi-
time ſunt probandæ, d. c. 2. §. nullique ſeſſ. 6. & ex
Conſtitutione Pij V. publicata 24. Nouembris
1564. indulta & diſpenſationes ſedis Apoſtolicæ
de non reſidendo, & percipiendo fructus in ab-
ſentia etiam ratione ſtudij, & deſuper confectæ,
& conficiendæ litteræ, proceſſusque habiti, &
habendi per eaſdem dictis abſentibus nullatenus
ſuffragantur, niſi ſingulorum ordinariorum lo-
corum, in quibus ſingula huiuſmodi beneficia
conſiſtunt, conſenſus gratis præſtandus ad id ac-
cedat, quæ conſtitutio iuri communi eſt confor-
mis, c. tua, & ibi Zab. in 2. quæſt. Imol. num. 3. hoc tit.
c. inter quatuor, & c. pen. hoc tit. & ita ſublata vide-
tur differentia inter indulgentiam ſuper non re-
ſidentia, quam iure Decretalium ſummi Pontifi-
ces concedebant ſine cauſa, & licentiam ſe ab-
ſentandi, quæ ab inferioribus ex cauſa concede-
batur, Pan. in c. cum ad hoc n. 4. per illum tex. hoc tit.
In eis ſubintelligitur clauſula, quod interim be-
neficium debitis non defraudetur obſequijs, cap.
cum ex eo de elect. in 6. c. pen. & Panor. in c. tua nu. 6.
hoc tit. & propter ſeruitij negligentiam in loco
beneficij, poteſt beneficio iuſte priuari præmiſſa
monitione: c. relatum & ibi not. hoc tit. poſt gloſſ. in
verb. amoueri, Indultum de fructibus † in abſentia 16
percipiendis debet facere mentionem de indul-
to præcedenti pendente, ſeu finito, Ioann. And. in
addit. ad ſpecul. ſuper rubr. de cler. non reſid. verſ. item
quæro de 2. quinquennio impetrato &c. & verſ. quia
ſupra dixi hæc verba procedere &c. Felin. in c. veniens
ſub num. 2. de præſcript. & ibi Canon. ac de limitatio-
ne, & moderatione primi indulti, arg. c. 2. § ſtatui-
mus, de decim. in 6. & not. per gloſſ. in c. non poteſt in

 verb.

verb. modicum, & ibi Franc. & Gemin. de præb. in 6.
ac de ſtatutis & conſuetudinibus eccleſiæ: Franc.
in c. cum ex eo ſub num. 4. verſ. in gloſſ. ibi caueant de
elect. in 6. & ibi Can. per c. 1. de conſtit. in 6. gloſſ. fin.
in c. cum non deceat, de elect. in 6. & ibi Can. Rot. deciſ.
8. de reſcript. in antiq. nam huiuſmodi indulta ſunt
magis ambitioſa, quam reſcripta gratiæ, quia per
ea minuitur cultus diuinus, & omittitur officium,
propter quod datur beneficium, c. fin. de reſcript. in
6. afficit Capitulum in fructibus diſtributis à die
intimationis indulti, Put. deciſ. 169. lib. 1. l. 2. in verb.
eoque ad notionem eius perducendum C. vbi in rem actio
&c. & ibi Bald. l. labeo, & ibi Bart. ff. de iureiur. & c. l.
generaliter §. his de præſentibus C. de reb. cred. in fru-
ctibus non diſtributis à die datæ indulti, Put. dec.
407. libr. 1. §. ſed ex conſtitutione. Inſt. quib. mod. ius
patr. pot. ſolu. l. fin. in princ. & §. fin. C. de ſent. paſſ.
&c. Iaſ. in l. fin. num. 46. & 51. vbi circa finem cogitan-
dum relinquit. ff. de conſtit. princip. quia bonæ fidei
poſſeſſor tenetur de fructibus penes eum extan-
tibus, & non conſumptis, l. certum C. de rei vendic.
§. ſi quis à non Domino, & ibi poſt gloſſ. DD. Inſtit. de
rerum diuiſ. Abſentes vigore huiuſmodi indulti
percipiunt fructus menſæ, non autem diſtribu-
17 tiones † quotidianas, neque tertiam partem præ-
bendæ, quæ ex decreto Concilij Tridentini con-
uerſa fuit in diſtributiones quotidianas, cap. cum
beneficia ſeſſ. 22. Garz. de benif. part. 3. cap. 2. §. 1. nu.
185. verſ. ſecunda, etiamſi deſeruiant per Vica-
rium, Calderin. conſ. vnico hoc titul. cap. de cætero,
cap. ad audientiam hoc titul. cap. vnico hoc titul in 6.

Idem iuris eſt in priuilegiatis de iure commu-
ni, aut ſtatuto circa abſentias, c. licet de præb. c. fin. de
magiſt. gl. fin. in c. 2. de priuil. in 6. quia requiritur
perſonalis intereſſentia in diuinis ad hoc vt quis
percipiat diſtributiones quotidianas, vnde fa-
ciendo id per alium non ſatisfacit iuri communi:
c. 3. & ibi gl. pen. hoc tit. c. extirpandæ §. fin. de præben.
facit lex vnica §. ne autem C. de cad. toll. Etenim di-
18 ſtributiones quotidianæ dandæ † ſunt illis, qui
ſtatutis horis diuinis in eccleſia interfuerunt, c.
dilectus, & ibi gl. fin. de præb. late Couar. var. reſol. lib. 3.
cap. 13. reliqui, quauis conſuetudine, Couar. Var.
reſol. lib. 3. cap. 13. num. 2. 4. & 5. colluſione, aut re-
19 miſſione excluſa, his carent, & qui aliter † eas re-
ceperunt, non faciunt eas ſuas, imo tenentur ad
earum reſtitutionem, c. vnico, hoc tit. in 6. cap. cum
dignitates §. diſtributiones ſeſſ. 24. quia inſtitutione
facta, fabricæ eccleſiæ, quatenus indiget, aut al-
teri pio loco, arbitrio epiſcopi, applicantur, c. E-
piſcopi in fin. princ. ſeſſ. 22. Illæ vero diſtributiones
quæ † abſentibus ſubtractæ eis non fuerunt per- 20
ſolutæ, accreſcunt intereſſentibus diuinis, glo. in
Clem. 2. in verbo dimidia pars, de æt. & qual. quando
ſimpliciter pro indiuiſo aſſignantur intereſſen-
tibus, ſecus quando aſſignatur certa quantitas
per capita intereſſentium, quia hoc caſu nulla eſt
inter eos communio, ſed portiones abſentium
ponentur ad vtilitatem eccleſiæ pro recompen-
ſatione ſubtracti officij, Zab. in d. Clem. 2. §. illi vero
num. 21. & Im. ſuper gl. in verbo dimidia. Pan. nu. 19.
Prob. ad Monach. in cap. vnico n. 61. de Cler. non reſid.
Couar. Var. reſ. lib. 3. cap. 13. num. 7. gl. in Clem. 2. in
verbo ſuſpenſus, & ibi Zab. & Can. de vit. & honeſt.
Cleric. exceptis illis, quos infirmitas, ſeu iuſta &
rationabilis corporalis neceſſitas, aut euidens
Eccleſiæ vtilitas excuſat, vt infra dicetur. Idem
obſeruatur de diſtributionibus pro defuncto-
rum anniuerſarijs largiendis, d. c. vnico in fine hoc
titul. in 6. c. nullus presbyterorum diſt. 44. repetitus de
Conſecr. diſtinct. 5. & ibi Can. & ijs quæ dantur in-
tereſſentibus officio funeris, Lap. alleg. 42. Milis in
repert. Verſ. diſtributionum quotidianarum appellatio-
ne. Cenſentur † diſtributiones quotidianæ, ſi in 21
ſolutione habetur reſpectus ad ſingulas horas,
ſiue aliquid dietim ſoluatur, ſiue poſt longum
tempus, Achil. deciſ. 12. de præb. Ceſ. dec. vnica nu. 8.
hoc tit. cap. vnico §. ſtatuimus hoc tit. in 6. ponderans
verb. tribuantur, late Pariſ. Conſ. 33. vol. 4. quando
diſtributiones aſſignantur particulariter propter
intereſſe illi actui, vt quia intereſſenti Veſperis
tantum, quando vero diſtributiones aſſignantur
ſimul pro toto die, non ſufficit intereſſe parti ho-
rarum ſed oportet quod omnibus interſit, Clem.
1. in fin. & ibi gl. pen. de reliq. & vener. ſanct. Lapus d.
alleg. 42. æquari debent diſtributiones in his tri-
bus, Matutino, Miſſa, & Veſperis, etſi in illis dan-
tur decem, in alijs debent dari quatuor, d. Clem. 1.
in fin. & ibi gl. in verbo totidem, & Can. de reliq. &
Vener. ſanct. gl. in Clem. vt ij qui, in verb. certis horis: de
æt. qual. & ord. præf. Ad eſſentiam diſtributionum
non requiritur quotidiana tributio, ſed quod
dentur intereſſentibus diuinis, dato quod illis
interſunt, & quod alias priuarentur eis in totum,
Clem. 1. verſ. ipſiſq; diſtributionum iuncta gl. in verbo
interſunt, de æt. qual. &c. Lap. alleg. 42. Extrau. po-
ſtulaſti, §. licet autem quotidiana de præb. inter commu-
nes c. licet de præbend. & quotidianæ dicuntur apti-
tudine

Digitized by Google

tudine, etiamſi cum intermiſſione temporis,
menſium, vel dierum diſtribuantur, arg. l. 1. §. quo-
tidiana. & ibi gl. in verbo tempore ff. de aq. quod & aſt.
ſic actio legis Aquiliæ aptitudine dicitur pœna-
lis, licet non ſemper ſit ibi pœna, §. his autem verb.
Inſt. de leg. Aquil. tum quia frequentius quotidie
diuiduntur, arg. c. ſignificatum de præb. Fel. in præm.
decret. Rex pacificus num. 3. & ibi Panorm. nu. 1. & 3.
& Canoniſt. Ideo non cẽſentur diſtributiones illa,
quæ ſoluuntur præſentibus in ciuitate, vel caſtro,
vbi ſita eſt Eccleſia, Extrauag. poſtulaſti, §. licet de
præb. inter communes. quantitas bladi, aut pecuniæ
ſumma, quæ ſingulis menſibus, aut hebdomadis,
miniſtratur, Extrauag. nonnulla §. præterea, de præb.
in communibus. aut fructus quos canonici reſi-
dendo, aut intereſſendo pro parte anni lucrantur
in toto, c. propoſuiſti, & ibi gl. in verbo quod in templo
82. diſt. & ibi Can. Caſ. deciſ. 5. num. 7. & 8. & ſeqq. de
præb. Prapoſ. in c. tenere num. 7. & ibi Gemin. numer. 5.
& Can. 31. diſt. Late Pariſ. Conſ. 32. vol. 4. emolu-
menta quæ quilibet lucratur intereſſendo diui-
nis vna hora diei per ipſum eligenda ad libitum
ſuum per nouem menſes, & poſtea dantur tres
menſes recreationis, quibus habentur pro in-
tereſſentibus: Puteus in vtramq; partem deciſ. 365.
lib. 2. Extrauag. cum nonnulla 1. §. præterea de præb. in
Communib. gl. pen. in c. vnico verſ. ſed quid. dices de ec-
cleſiis, quæ non habent. &c. de cler. non reſid in 6. & ibi
Can. Caputaq. deciſ. 29. part. 2. In Eccleſijs cathe-
dralibus, aut collegiatis, in quibus nullę ſunt di-
ſtributiones quotidianæ, vel ita tenues, vt veri-
ſimiliter negligantur, vt cultui diuino debitum
omnibus in rebus obſequium præſtetur, tertia
22 pars † fructuum, & quarumcumq; obuentio-
num, tam dignitatum, quam canonicatuum,
portionum, & officiorum ſeparari debet; & in
diſtributiones quotidianas conuerti, quæ inter
dignitates obtinentes, & cæteros diuinis intereſ-
ſentes proportionabiliter diuidatur, ſaluis tamen
conſuetudinibus earum eccleſiarum, in quibus
non reſidentes, ſeu non ſeruientes nihil aut mi-
nus tertia parte percipiunt: c. cum beneficia ſeſs. 21.
23 cap. Epiſcopi ſeß. 22. non debentur † duplices di-
ſtributiones vni duo beneficia habenti in eadem
Eccleſia, licet ſi in illa beneficiati eſſent duo, de-
berentur cuilibet eorum ſimplices diſtributio-
nes: c. felicis §. adijcientes de cenſib. in 6. Butr. in c. cum
24 olim de re iud. n. 10. cir. fi. tollitur † indultũ de fru-
ctibus in abſentia percipiendis per negligen-
tiam, ſi habens indultum eo non vtatur, Oldrad.
Conſ. 56. Put. deciſ. 196. lib. 1. vel ſaltem non eſſet
agendum Contra capitulum, ſed contra particu-
lares, in quos fructus ſunt diſtributi; Put. d. deciſ.
196. lib. 1. l. fin. in fin. cum legib. ſeqq. ff de condict. indeb.
l. ſcimus §. etſi præfatam C. de iur. delib.

Abſens † certis caſibus habetur pro præſente, 25
& reſidente. Primo, quando eſt in ſeruitio Papæ,
quia familiares Papæ ſe exhibent obſequiales v-
niuerſis, c. cum dilectus hoc tit. l. iuris peritos ff. de ex-
cuſ. tut. ſecus ſi in Romana Curia ſit ſcriptor Bul-
larum, aut procurator, quia tales lucri ſui cauſa
abſunt. l. ſcriniarios, & ibi Iaſ. C. de teſt. mil. l. inter eos
cum l. ſeq. l. rei publicæ, & l. non vere ff. ex quib. cauſ.
maior. &c. Rebuff. in pract. par. 2. tit. diſpenſatio de
non reſidendo num. 33. gl. pen. in c. 2. de priuil. in 6. &
ibi Monach. & Can. Secundo, ſi duo canonici ca-
thedralis eccleſiæ ſint in ſeruitio ſui epiſcopi, c. ad
audientiam, c. de cætero hoc tit. etiamſi obtineant
canonicatum doctoralem, & magiſtralem: Put.
deciſ. 293. lib. 3. c. ad audientiam in fin. de cler non reſi.
idem obtinet in omnibus prælatis reſpectu ſub-
ditorum, Panormit. in d. c. de cætero numer. 3. Nauar.
Conſ. 2. hoc tit. quia præſentes cenſentur, qui cum
epiſcopo pro ſuo, & ipſius eccleſiæ ſeruitio com-
morantur: d. c. ad audientiam in fin. aliud eſt in in-
ferioribus clericis abſentibus pro ſeruitio epiſ-
copi, niſi communis neceſſitas, vel vtilitas vige-
ret, Panorm. in d. c. de cætero, & d. c. ad audientiam nu.
8. hoc tit. Put. deciſ. 293. lib. 3. Rota diuerſarum deciſ.
222. part. 2. ac canonicis Cathedralium Eccleſia-
rum & alijs clericis exiſtentibus in ſeruitio legati
in Prouincia, aut Archiepiſcopi, Panormit. in d. c.
ad audientiam, & in d. c. cum dilectus n. 6. & 3. Put. d.
deciſ. 293. lib. 3. Rebuff. in pract. par. 2. tit. diſpenſatio
de non reſid. num. 4. Tertio, quando eſt abſens
cauſa ſtudiorum Theologiæ, & iuris canonici,
cap. ſuper ſpecula, & ibi Panorm. ſub num. 6. de Magiſt.
Panorm. in c. tua ſub num. 5. hoc tit. Panorm. in c. licet
n. 5. de præb. & dig. cap. fin. de magiſtr. in vniuerſitate
publica, c. tua c. relatum hoc tit. c. licet de præb. gl. fin. in
c. 2. de priuileg. in 6. ad quinquennium, c. ſuper ſpec.
de magiſtr. quod per epiſcopum non poteſt pro-
rogari, Lap. ad pract. crim. Can. Dias c. 52. verſ. primus,
Steph. Quaranta in ſumma Bullarij in add. Verſ. &
quoniam hæc conceſſio. aliorum ſtudiorum cauſa
abſens non percipit fructus beneficij, niſi con-
currente vno ex tribus, vel quod ad huiuſmodi
abſentiam ſit diſpenſatus, vel quod conſuetudo

Ccc 3 id ve-

Digitized by Google

iu velit, vel quod ſtatuto eccleſiæ id cautum ſit. *Mandoſ. de ſign.grat.tit. indultum percip.fruct. in abſ. col. 2.verſ. contrarium concluſerunt per gl fin.in c.2.de priuileg.* Quarto, ij qui *iuxta c.cupientes de elect.in 6.* ad ſedem apoſtolicam venerint, eam circa imminentium electionum ad eccleſias Cathedrales vel regulares virorum negotia inſtructuri, ad ſedem propterea veniendo eamdem, ibidem hac de cauſa morando, & ad ipſas eccleſias redeundo cenſentur in eiſdem eccleſijs reſidere, *c.cum non doceat de elect.in 6. & ibi glos.& Can.* non autem electi, qui ire tenentur in caſibus dicti cap. cupientes, aut etiam opponentes, qui ſimiliter aſtringuntur, quia veniunt ad ſedem ratione proprij commodi, licet ſecundario proſequantur vtilitatem eccleſiæ, *Anchar. in d. c. cum non doceat poſt gl. in 1.quæſt.& ibi Can.communiter.* Quinto, obtinentes ex quacunque diſpenſatione apoſtolica parochialem eccleſiam, ac canonicatum, aut dignitatem etiam poſt pontificalem maiorem, ſeu principalem, in quibuſcumque Cathedralibus, ſeu collegiatis eccleſijs, ſeu aliud quodcumque beneficium eccleſiaſticum tenentur, & compelluntur ad reſidendum, & deſeruiendum in parochiali eccleſia, & habentur pro præſentibus, & reſidentibus in alijs beneficijs ex diſpenſatione, prædicta obtentis, *Pius V. Conſtit.ſua data Romæ Idib.Iulij 1568. Pontif. an 3.* qui omnes percipiunt corpus præbendæ, nō diſtributiones, aut victualia, illa enim non dantur præſentibus, aut reſidentibus, quia non interſunt diuinis, *gl.in d.c.cum dilectus in verbo fructus, gl. pen.in d.c. ad audientiam, gl.fin. in d. c. 2. de priuil. in 6.cap. vnico hoc titul.in 6.* quod ſi in diſtributionibus quotidianis omnes eccleſiæ reditus conſiſtant tunc percipient etiam diſtributiones dempta tertia parte, quæ inſeruientibus accreſcit. *c. licet & ibi gloſſ. fin. & marg. Innoc.de præbend.arg. c.cum beneficia ſeſſ.21.* & gaudent omni prorogatiua præſentium, non ſolum in his, quæ competunt præſentibus de iure communi, ſed etiam in competentibus de iure ſpeciali, puta, ſtatuto, vel conſuetudine; is vero cui conceſſum eſt indultum, vt poſſit percipere fructus in abſentia, non habetur pro præſente quoad alios effectus. *Panormit. in c. ex parte in fin. hoc tit. idem in c.cum dilectus in 3. not. eod. vide Butr. in c.fin.n.10.& ſeqq.& ibi Archid.num.1. de conſuet.in 6. qui videntur paulo aliter ſentire.*

26 Præterea certis caſibus† abſens habetur nedum pro præſente, & reſidente, ſed etiam intereſſente. Primo, ſi eſt abſens ex euidendi vtilitate eccleſiæ (quod licet, etiamſi iurauerit reſidere) *cap. ex parte hoc tit.* non in genere, ſed in ſpecie: Non ſufficit vtilitas totius epiſcopatus in genere, ſed requiritur vtilitas eccleſiæ in ſpecie: *Ioan. And. in c. vnico ſub num. 3. in verbo euidens, & Prob. ad Monach ſub num.24. hoc tit. in 6. Rot. deciſ. 222. nu.5. & ſeq. part.2. diuerſ.* alterius vero eccleſiæ vtilitas non iuuat, *Anchar. in d.c. vnico nu.4. hoc titul. in 6.* percipit diſtributiones, & victualia, *c. vnico §. qui vero, & ibi Franc. numer.3. hoc titul. in 6.* Secundo, quando non poteſt intereſſe ex cauſa infirmitatis, ſeu iuſtæ, & rationabilis corporis neceſſitatis, id eſt, iuſti impedimenti, puta, quia medicinam ſumpſit, aut expulſus fuit ex ciuitate propter partialitates, *Calder. Conſ.17. de præb.* & ante infirmitatem, ſeu corporalem neceſſitatem ſolitus erat deſeruire, alias ſecus; *d.c. vnico §. qui vero, & ibi Gemin. nu.5. & ſeqq. Ioan: And. ſuper verb. infirmitas, & Can. hoc tit. in 6. Panorm. in c. ad audientiam nu.5. & ibi Boick. in fin. & Can. hoc tit.* & intellige præfatos tres caſus ſtante conſuetudine eccleſiæ, quod abſentes infirmi, & impediti habeant diſtributiones, & victualia, quæ in dictis tribus caſibus toleratur, alias autem ceſſante dicta conſuetudine, nihil de diſtributionibus percipiunt, *Archid. in c. vnico in gl. ſuper verbo vtilitas hoc tit. in 6. Franc. ſub n.4. verſ. & intellige prædicta Anch. ſub n.4. verſ. oppon. & Can. communiter per c. cum non doceat de elect. in 6. c. licet de præb. c. alma §. adijcimus de ſent. excom. in 6.*
Concordat Concilium† Tridentinum in c. cum 27
dignitates §. diſtributiones ſeſs.24. quod innou. cap. fin. hoc tit. in 6. cum clauſula non obſtantibus quibuſcumq; ſtatutis, & conſuetudinibus. Tertio, ex decreto Concilij Tridentini, ſi alicui ex dignitatibus in eccleſijs Cathedralibus, vel collegiatis iuriſdictio, adminiſtratio, vel officiũ non competat, ſed extra ciuitatẽ in diœceſi cura animarum immineat, cui is, qui dignitatem obtinet, incumbere voluerit, tunc pro tempore, quo in Eccleſia curata reſederit, ac miniſtrauerit tanquam præſens ſit, & diuinis interſit, habetur in eccleſijs cathedralibus, & collegiatis, *c. epiſcopi §. quod ſi ſeſſ. 22.* Quarto Pœnitentiarius cathedralis eccleſiæ, dum confeſſiones in eccleſia audit, interim præſens in choro cenſetur, *c. Apoſtolus in fin. ſeſſ. 24.* ac etiam in proceſſionibus, & exequijs defunctorum, *Garz. de beneſ. part.5. c. 4. §.1. num.125.*

Digitized by Google

num. 115. Quinto Archidiaconus viſitando Ar-
chidiaconatum, percipit diſtributiones, cum vi-
ſitando ſeruiat eccleſiæ, *Ioan. Andr. in c. vnico nu.* 1.
hoc tit. in 6. Sexto Vicarius deputatus, ſede epi-
ſcopali vacante, à Capitulo, *Pauin. de off. & pot. cap.*
ſed vac. x. quæſt. 2. par. princ. ſub nu. 5. Rebuff in prax.
tit. de Vic. epiſc. num. 4. & 5. Licet ſecus in Vicario
deputato ab epiſcopo, *Rot. diuerſ. deciſ. 222. par. 2.*
Panor. in c. ad audientiam num. 3. hoc tit. Ioann. Andr.
in c. vnico ſub nu. 3. in gloſſ. in verb. euidens, verſ. item
intelligendum eſt hoc tit. in 6. Ratio eſt, quia Vica-
rius deputatus à Capitulo ſede vacante eſt in ſer-
uitio Eccleſię, cum magni ſit commodum Eccle-
ſiæ, vt deputetur vnus, & non exerceatur iuriſdi-
ctio per totum Capitulum, propter difficultatem
congregandi Capitulum & diſcordias, quæ poſ-
ſunt oriri inter ſingulos Canonicos, quæ ratio
non militat in Vicario deputato ab Epiſcopo,
quia eius officium eſt merè voluntarium, *Rot. di-*
uerſ. d. deciſ. 222. num. 5. & 6. dictum eſt ſupra libr. 1.
tit. de off. Vic. §. Vicarius generalis epiſcop. Septimo
quando abſentia contingit generalis Concilij
gratia, nam qui Concilio interfuerint, omnes
fructus, & quotidianas diſtributiones lucrantur,
etiamſi Eccleſiarum ſtatuta ſint in contrarium:
Concil. Conſta 1. *ſeſſ. 19. Dias in pract. crim. can. cap.*
52. & ibi add. ſub littera C. verſ. quartus caſus, Rebuff.
in pract. par. 2. tit. diſpenſatio de non reſid. numer. 34.
idemque defendi poteſt, ſi interfuerint Concilio
Prouinciali, vel Synodo, eadem enim publica v-
tilitas verſatur, necnon neceſſitas parendi Sacro-
rum Canonum decretis, maxime nouiſſimi Con-
cilij Tridentini ſeſſ. 24. c. 2. de reform. nam pro-
prium munus non debet eſſe damnoſum eis, qui
intereſſe tenentur, *L. videlicet ff. ex quib. cauſ. maior.*
l. ſi ſeruus communis §. idem euidentius ff. de tut.

28 Capitulum † non poteſt ſtatuto, aut alias ha-
bilitare abſentem, vt lucretur diſtributiones, *Ar-*
chid. in c. vnico in gloſ. ſuper verb. faciendum hoc tit. in
6. Greg. 15. deciſ. 154. & deciſ. 183. num. 2. & vtrobi-
que annot. Rot. Farin. deciſ. 61. nu. 2. par. 1. Nauar. de
orat. & hor. Can. cap. 22. miſcell. 14. nu. 48. & ſeqq.
ſed vt abſens lucretur diſtributiones requirun-
tur duo coniunctim, iuſta cauſa probata, & præ-
cedens licentia ordinarij obtenta cum cauſæ co-
gnitione. *c. relatum & ibi gl. in ver. prelatorum. Pa-*
nor. num. 1. & 5. & Pan. in c. inter quatuor nu. 4. hoc
tit. Felin. in c. fin. circa fin. verſ. 6. Limita de magiſtr.
Archid. in c. vnico in gloſ. ſuper verb. faciendam hoc tit.
in 6. Rot. Farin. deciſ. 608. par. 1. Greg. xv. deciſ. 154.
& ibi annot.

Clericus abſens † à beneficio requirente reſi- 29
dentiam, poteſt compelli ad reſidentiam in eo,
iuris remedijs; ſi beneficium non habeat curam
animarum, & ſciatur vbinam ſit beneficiatus, &
commode citari poſſit, tunc debet perſonaliter
moneri & reuocari, quia citatio ſolemnis non eſt
neceſſaria, *c. ex parte veſtra hoc tit. & ibi Panormit.*
per illum tex. & Can. Franc. Marc. quæſt. 679. par. 2.
ab epiſcopo, vel ſuperiore, & non à capitulo, *Pa-*
normit. in d. c. ex parte veſtra nu. 5. & 6. Et ipſi præ-
figi terminus congruus ad redeundum determi-
nandus ſecundum viarum diſtantiam, & quali-
tatem perſonæ ac temporis, & toto præfixo tem-
pore debet expectari: *d. c. ex parte veſtra, cum duo-*
bus cc. ſeqq. Quando abſens commode citari non
poteſt, aut ignoratur vbi ſit, tunc debet citari ad
valuas Eccleſiæ ſuæ, quia præſumitur fraudulen-
ter abeſſe, per edictum trinæ citationis, nec ſuffi-
ceret vnum peremptorium; *c. ex tua, & ibi Panor.*
num. 4. & 11. hoc tit. Et abſens expectatur per ſex
menſes poſt citationes; præſumptio enim iuris
eſt, vt intra hoc tempus citationes perducuntur
ad notitiam ſuam. *c. ex tua hoc tit. & ibi Panor. nu.*
5. & 13. Anch. in 2. not. & Can. communiter. Si be-
neficium † curam habeat animarum, & id obti- 30
nens abſens ſit, non requiritur perſonalis citatio,
ſed ſufficiunt citationes per edictum cum præfi-
xione termini ad redeundum ex decretis Con-
cilij Tridentini, *c. 1. §. eadem omnino, verſ. quod ſi per*
edictum ſeſſ. 23. quod in eo corrigit iura Decreta-
lium. In omnibus prædictis caſibus, ſi abſentes
contumaces fuerint, liberum eſt † ordinarijs 31
(nam licet quilibet prælatus poſſit concedere
licentiam abſentandi ex iuſta cauſa, tamen non
poteſt quilibet Prælatus apponere pœnam non
reſidentiæ, ſed oportet quod ille ſit ſuperior, in
cuius manibus poteſt fieri renunciatio, vel qui
poſſit alias inuitum deſtituere, *Panor. in c. rela-*
tum num. 4. hoc tit. Panor. in c. ex parte el 1. nu. 5. &
in c. qualiter in principio hoc ti.) per cenſuras eccle-
ſiaſticas, & ſequeſtrationem, & ſubtractionem
fructuum, aliaque iuris remedia, etiam vſque ad
priuationem; quia non requiritur ſolemnis cita-
tio priuatiua, eos compellere ad redeundum, &
reſidendum, *d. c. 1. §. eadem verſ. quod ſi ſeſſ. 23. Pa-*
normit. in d. c. ex tua num. 6. in 6. & 7. notab. & ibi
Anchar. in 4. & 5. notab. & Can. vel petere reſtitu-

tionem

Digitized by Google

tionem ipſius clerici ab ipſo epiſcopo, cuius diœceſim intrauit, & eum habitum aliter de abſentia punire, quam priuatiue, *c. placuit 21. quaſt. 2.* nec executio hæc, ſi beneficium habet curam animarum, quolibet priuilegio, licentia, familiaritate, exemptione, etiam ratione cuiuſcumque beneficij, pactione, ſtatuto, etiam iuramento, vel quacumque auctoritate firmato, conſuetudine etiam immemorabili, ſiue appellatione, aut inhibitione etiam in Romana Curia, vel vigore Eugenianæ conſtitutionis decreta ſuſpenditur. *c. 1. §. fin. ſeſſ. 23.* In cæteris beneficijs requirentibus
32 reſidentiam, appellationis † diffugium, ſi fuerit interiectum, non ſuffragatur contra huiuſmodi canonum decreta; *c. relatum hoc tit. c. peruenit el 2.*
33 *de appellat. & ibi Canoniſt.* Si vero ſuper † abſentia fuerint priuilegiati, & eccleſiæ patiantur miniſtrorum defectum, poſſunt ordinarij, non obſtantibus apoſtolicis indulgentijs & prædeceſſorum ſuorum, aliorumue prælatorum licentia abſentes reuocare ad reſidendum in eccleſijs ſupradictis, & ſi non venerint, de ipſorum beneficijs, dum abſentes fuerint, ipſis eccleſijs facere congrue deſeruiri in vtilitatem earumdem, quod ex præfatis beneficijs ſuperfuerit conuertendo: *c. cum ad hoc tit. & ibi Anchar. num. 3. Io. Andr. n. 4. & Can.* conſultius tamen eſt & cautius recurrere ad ſummum Pontificem. *Panormit. in d. c. cum ad hoc num. 7. in fine.* Clericus abſens non tenetur venire ad reſidentiam tempore peſtis, quando Eccleſia non patitur defectum in miniſtris: *Io. de*
34 *Imol. in c. fin. num. 7. hoc tit.* Fructus amiſſi † ob non reſidentiam, quando ex patrimonio, & bonis eccleſiæ dantur præbendæ, & redditus miniſtris, pertinent ad eccleſiam; ſi menſa, ſiue maſſa capitularis canonicorum, ſeu beneficiatorum, quæ inter reſidentes pro ſuis præbendis diuiditur, eſt diſtincta à patrimonio eccleſiæ, ſiue fabricæ, tunc portio non reſidentium amiſſa remanet in maſſa capitulari cum reliquis eiuſdem fructibus inter reſidentes diuidenda: *Couar. var. reſol. lib. 3. cap. 13. ſub num. 7. verſ. quod vero diximus. Garz. de benef. part. 3. cap. 2. §. 2. num. 449. & ſeqq. obiter Boick. in c. cum ad hoc numer. 4. de cler. non reſidend.* quando vero præbendæ realiter ſunt diſtinctæ, ita quod quælibet præbenda eſt domina ſuæ dotis, tunc fructus amiſſi applicantur fabricæ, quatenus indigeat, alias alteri pio loco arbitrio ordinarij. *cap. 3. ſeſſ. 22. cap. cum ad hoc de cl. non reſid. Garz. de benef. par. tert. cap. ſecundo, § ... mer. 450.*

De præbendis, & Dignitatibus.

Titulus V.

SVMMARIA.

1. *Præbenda quomodo accipiatur.*
2. *Beneficij eccleſiaſtici definitio.*
3. *Beneficium eccleſiaſticum ſumitur large & ſtricte.*
4. *Beneficium & eccleſia differunt.*
5. *Beneficium eccleſiaſticum cognoſcitur ex quatuor ſignis.*
6. *In Beneficio ſibi collato clericus dicitur intitulari.*
7. *Titulus in beneficio eſt multiplicabilis, non ad effectum conſequendi ius ex varijs cauſis, ſed ad effectum ſe defendendi.*
8. *Beneficium ſicut res prophana poteſt ex pluribus cauſis poſſideri.*
9. *Clericus agens petitorio ad beneficium debet docere de titulo.*
   Idem iuris eſt ſi agat poſſeſſorio adipiſcendæ vel recuperandæ.
10. *Quando clericus eſt in poſſeſſione beneficij, extraneus moleſtans eum ſuper beneficio non poteſt vllo modo eum aſtringere vt oſtendat titulum ſuum.*
11. *Prælatus poteſt eum cogere ad oſtendendum titulum ex officio.*
12. *Quando agit pro viribus ſui beneficij ſatis eſt quod doceat de poſſeſſione & communi reputatione.*
13. *Beneficiorum quædam ſunt ſimplicia quædam curata.*
14. *Beneficia ſimplicia ſunt quæ non habent populum vel clerum.*
15. *Simpliciorum quædam ſunt mere ſimplicia.*
16. *Seruitoria.*
17. *Sacerdotalia vel alium ordinem annexum habentia.*
18. *Stipendia.*
19. *Ætas quænam requiratur in ſimplicibus beneficijs.*
20. *Simplicia plura beneficia in titulum an clericus poſſit obtinere.*
21. *Cura conſideratur dupliciter large & ſtricte.*
    Large cura dicitur poteſtas fori contentioſi.
22. *Stricte cura dicitur poteſtas ligandi & ſoluendi in foro pœnitentiali.*

23 *Benefi-*

Digitized by Google

23 *Beneficiorum quædam ſunt ſæcularia, quædam regularia.*

Beneficium omne præſumitur ſæculare.

24 *Status præcedens alterius qualitatis beneficij quando non probatur ſufficit impetranti probare ſtatum præſentem per decem annos, ſed quando conſtat de ſtatu præcedenti regulari tunc neceſſe eſt quod ſtatus regularis ſit legitime præſcriptus.*

25 *Et in dicta præſcriptione non requiritur titulus.*

26 *Eadem ratione in preſcriptione ſupra ſtatu regularis beneficij ſufficit adminiſtratio regularis per quadraginta annos ſine titulo ad repellendum impetrantem.*

27 *Beneficij ſubſtantia controuertitur quando quæritur an ſit beneficium eccleſiaſticum.*

28 *Beneficij ſtatus controuertitur quando quæritur quale ſit ſæculare vel regulare.*

29 *Beneficij vſus ſiue ſtatus ipſius vſus controuertitur quando quæſtio eſt de modo conferendi beneficia & attenditur ſtatus ſiue poſſeſſio quæ pro tunc eſt*

30 *Aliquando controuertitur quaſi poſſeſſio conferendi ſeu prouidendi, & ſufficit quaſi poſſeſſio tunc temporis.*

31 *Clerico ſæculari prioratum ſimpliciter impetranti, non prouidetur de conſucto regi per ſæculares.*

32 *Monacho vel religioſo non poteſt conferri, neque etiam idem præſentari ad beneficium ſæculare etiam ſpectans ad ius patronatus monaſterij.*

33 *Regulare beneficium eiuſdem ordinis ſiue religionis & monaſterij religioſo expreſſe profeſſo conferri poteſt.*

34 *Religioſus in abbatem vel prælatum alterius religionis vel habitus eligi non poteſt.*

35 *Monachi eiuſdem religionis licet diuerſorum monaſteriorum inuicem in Abbates eligi poſſunt.*

36 *Præceptoria ſunt beneficia regularia quæ militibus ordinis ſancti Ioannis aut beatæ Mariæ teuthonicorum profeſſis commendantur.*

37 *Beneficiorum quædam vocantur dignitates.*

38 *Perſonatus.*

39 *Officia.*

40 *Canonicatus.*

41 *Præbenda.*

42 *Epiſcopus & capitulum vtrum poſſint numerum præbendarum minuere augere vel dignitatem erigere.*

Summæ in Decretales.

43 { *Vicaria.* / *Capellania.* / *Altare.* / *Oratorium.* }

44 *Hoſpitale, quod duplex laicale vel religioſum.*

45 { *Operaria.* / *Fabrica.* / *Elemoſinaria.* }

46 *Beneficiorum quædam ſunt perpetua vt ſæcularia.*

47 *Manualia vt regularia.*

48 *Pleno iure ſubiecta quoad temporalia & ſpiritualia vt fructus omnes in proprios vſus conuertantur ſiue de menſa.*

49 *Spectantia ad menſam quoad temporalia tantum.*

50 *Pleno iure ſubiectionis ſpectantia ad aliquem.*

51 *Temporalia.*

52 *Beneficiorum ſæcularium quædam ſunt libera.*

53 *Patrimonialia.*

54 *Affecta vel ratione eius qui habet conferre vt ſummi Pontificis*

55 *Vel reſpectu eius cui ſunt conferenda.*

56 *Aut reſpectu eorum quibus conferri non poſſunt.*

57 *Beneficiorum alia ſunt conſiſtorialia.*

58 *Alia non conſiſtorialia.*

59 *Beneficiorum quædam ſunt principalia.*

Subiecta, dependentia.

Annexa,

60 *Quoddam eſt monoculare.*

CLERICI, vt honeſte viuant, debent habere præbendas, ſtipendia, ſiue titulos in aliqua Eccleſia, *c. non liceat, c. cum epiſcopus, c. cum ſecundum Apoſtolum hoc tit. c. ex his 12. quæſt. 1.* ne in opprobrium clericatus aut mendicent, *c. Diaconi el grande 93. diſt. arg. c. Ioannes in fin. de cler. coniug.* aut negotiari cogantur, *c. cum clerici de vit. & honeſt. cler. c. clericus el 2. in fin. 91. diſt.* Ideo ſubijcitur *Rubrica de Præbendis, &c.* Præbenda† generaliter accipitur 1 pro omni beneficio eccleſiaſtico, *c. ſi quis dator, c. ſi quis epiſcopus 1. quæſt. 3. c. pen. de verb. ſignif. Felin. in c. poſtulaſti ſub num. 4. verſ. tertia concluſio de reſcript.* Beneficium † eſt ius percipiendi fructus ex bonis 2 Deo dicatis perſonæ Eccleſiaſticæ propter diuinum officium, vel obſequium competens, *gloſſ. 1. in ſumma, 1. quæſt. 3. & ibi Can. c. dilecto hoc tit. Felin. in c. conſulere num. 1. & ibi Can. de Simon.* Nomen beneficij † large, & ſtricte ſumitur, ſecundum 3 ſubiectam materiam: prolatum à Canone, ſiue

 in con-

in conſtitutione generali comprehendit maiora, & minora beneficia, curata, & dignitates etiam in materia ſtricta, *gloſſ. 1. in c. beneficium de reg. iur. in 6. cap. ſi gratioſe & ibi gloſſ. in verb. beneficia de reſcript. in 6. cap. 1. & ibi gloſſ. in verb. beneficia de rer. permut. in 6. Clem. auditor & ibi gloſſ. in verb. beneficio de reſcript. gloſſ. 1. in Clem. vnica de cauſ. poſſ. & propr. Vitall. in Clem. 1. numer. 38. & ſeqq. de ſequeſtr. poſſeſſ. & fruct. Felin. in c. poſtulaſti numer. xj. ad fin. de reſcript.* Item in litteris gratioſis non ambitioſis, ac materia fauorabili comprehendit curata, ac etiam canonicatus, & beneficia cathedralis Eccleſiæ, non autem in litteris ambitioſis, *c. dudum, & ibi gl. in verb. beneficia, & Gemin. in gloſſ. 3. Franc. ſub num. 3. in fin. hoc tit. in 6. c. fin hoc tit. c. quamuis*
4 *hoc tit. in 6.* Differunt eccleſia † & beneficium, *Clem. cauſam, §. quod ſi forte, vbi ponitur alternatiua inter eccleſiam & beneficium de elect.* appellatione eccleſiæ veniūt obuentiones ipſius eccleſiæ prouenientes occaſione eccleſiæ, *c. fin. ne Prælati vices ſuas, vel eccleſ. & ibi gl. fin. glo. in c. cum clerici de verb. ſignif.* tamen eccleſia proprie dicitur prælatura ipſius eccleſiæ, *c. quoniam 2. ne præl. vices ſuas, &c.* Co-
5 gnoſcitur beneficium † eccleſiaſticū ex quatuor ſignis, *c. 1. & ibi Anchar. num. 3. de reg. iur. in 6. Felin. in c. in noſtra, num. 9. de reſcr. Rot. diuerſ. deciſ. 508. & 509. par. 1. Caſ. deciſ. 13. & 16. hoc titul. Barbat. in d. Clem. cauſam §. quod ſi forſan num. 27. & ſeqq. Zab. in c. in noſtra in 2. quæſt. de reſcript.* Primo ex perſona conferentis, quia illud conferens eſt perſona eccleſiaſtica, *c. dilectus hoc tit. c. bene quidem diſt. 96. c. Sacramenta c. Meſſana, & ibi Can. de elect.* ad laicum non poteſt illud ius pertinere, niſi ex priuilegio Papæ, quale habet Rex Apuliæ, *glo. 1. in fin. in ſumma 16. q. 7.* Hiſpaniarum, *Gonz. ſuper reg. de menſ. & alter. gl. 23. num. 18.* Reges Vngariæ, & Angliæ, *Bald. in l. reſcripta ſub numer. 8. verſ. item committit ſpiritualia C. de precib. Imp. off. late Reſt. Caſtall. de Imperatore quæſt. 100.* & ſi donauerint ius conferendi eccleſiæ, ſiue clerico contemplatione eccleſiæ, ſtatim conſequitur naturam collationis eccleſiaſticæ, *c. dilectus el 3. de præben.* Secundo ex qualitate eius cui confertur, quod de eo non poteſt prouideri, niſi clerico: *c. cum adeo de reſcript. c. 2. de inſtit. c. ex litteris de tranſact. Clem. quia contingit, §. vt autem de relig. dom. Rot. diuerſ. dec. 509. nu. 2. p. 1.* Laicus etiamſi ſit regularis, conuerſus, & religioſus, eſt incapax beneficij, *Butr. in c. 2. num. 6. de inſtitut. c. laicis 16. quæſt. 7.* An conuerſi poſſint præſcribere iura ſpiritualia, *vide Felin. in c. cauſam numer. 9. de præſcript.* Tertio ex qualitate beneficij, quod habeat aliquid ſpiritualitatis annexum, quia datur propter diuinum officium, *c. fin. & ibi gloſ. in verb. datur, & Can. de reſcript. in 6. c. ſi quis ſacerdotum 81. diſt. c. cum ſecundum Apoſtolum hoc tit. c. ex his 12. q. 1.* Quarto ex forma, ſiue modo in collatione ſeruandis, quia debet prouideri pure, ſine pacto, ſine cōditione, ſine retentione, *c. conſulere de Simon. c. ordinationes, & cc. ſeqq. 1. quæſt. 1. c. ſaluator c. pen. & c. fin. 1. q. 3.* Si igitur prædictæ conditiones concurrant, beneficium eſt eccleſiaſticum, nec eſt curandum, quo nomine vocetur, *d. c. Saluator, verſ. in nomine vero procuratoris cap. fin. in princ. de conceſſ. præb. in 6.* quia multiplex eſt beneficiorum diſtinctio, vt patebit ex infra deducendis. Dicitur clericus † in beneficio ſibi collato intitulari: *c. dudum* 6
el 2. & ibi gloſſ. in verb. intitulatam, de elect. & ibi Panor. numer. 32. in fin. c. epiſcopus c. cum ſecundum verſ. licet hoc tit. c. accepimus de ætat. qualit. &c. varia eſt ſignificatio dicti verbi, tituli, *glo. in d. c. dudum 2. in verb. intitulatam glo. in c. fin. in verb. titulos de off. archipræsb.* hic accipitur pro omni cauſa acquirendi iuris in ipſo beneficio: *c. ſi diligenti, & ibi gloſſ. in verb iuſtus titulus de præſcript. 2 quæſt. 4. in ſumma, & ibi gl. fin. & Can. c. ex inſinuatione, & ibi poſt gloſſ fin. Can. de procurat.* Tribuitque intitulato adminiſtrationem ipſius beneficij etiam ſimplicis, ac canonicatus, cui eſt aſſignata certa dos, *Gemin. in c. fin. num. 12. in fin. de off. ord. in 6. & ibi Franc. num. 6. Inn. in c. ex litteris num. 2. de probat, & in c. tranſmiſſam ſub num. 1. verſ. quidam tamen de elect.* operaturque acquiſitionem dominij fructuum, & redditutuum ipſius beneficij quos beneficiatus facit ſuos *c. vnico in fin. de cler. non reſid. in 6. c. 1. §. ſi quis autem ibi pro rata temporis abſentiæ fructus ſuos non facere ſeſſ. 23. in refor. c. cum dignitates §. præterea, ibi quos ratione etiam præbendæ, & reſidentiæ fecit ſuos ſeſſ. 24.*
In eodem beneficio titulus † eſt multiplicabilis, 7
non ad effectum conſequendi ius ex varijs cauſis, quia agendo, & petendo inſtitutionem ex præſentatione de ſe facta, aut confirmationem electionis, non poteſt quis ſe fundare ſuper duabus præſentationibus, *Lap. alleg. 8. Franc. in c. 2. ſub n. 6 in fin. de elect. in 6. & ibi Can. Panor. in c. cum olim 2. ſub num. 17. de priuil.* aut electionibus: requiritur enim decretum inſtitutionis, *c. ſuggeſtum c. cum autem de Iurepatr. Lap. alleg. 8. num. 4. in fin. & num. 5.* aut confirmationis, quod debet fieri ſuper certo,

c. vt qui

Digitized by Google

c. vt quis duas, & ibi Prob. ad monach. numer. 1. & 2. de
elect. in 6. l. quod in hærede §. eligere ff. de tribut. act. &
beneficium quod actoris eſt, magis eius fieri non
poteſt, §. ſic itaque diſcretis Inſt. de act. & ibi poſt gloſ.
Doct. l. 3. §. ex pluribus ff. de acq. poſſ. l. non vt ex pluri-
bus ff. de regul. iur. Sed ad effectum ſe defendendi,
& non dicitur mutare ſibi cauſam poſſeſſionis,
ſed cauſam, & titulos cumulare: c. poſt electionem
de conceſſ. præb. & ibi Pan. in 3. notab. Felin. in cap. in
noſtra num. 2. de reſcr. qui lim. trib. mod. Caſſad. deciſ.
21. numer. 5. & ſeqq. ſuper reg. Canc. Rot. diuerſ. deciſ.
205. per tot par. 1. immo in incorporalibus poſſeſ-
ſio quæritur, etiam abſque ſcientia mutationis ti-
tuli & patientia, quando quis in veritate habet
bonum titulum, Put. deciſ. 8. de cauſ. poſſ. & propr.
Rot. deciſ. 224. par. 1. diuerſ. §. interdum, & ibi gloſſ.
inſtit. de rer. diuiſ. Bart. in l. certi condictio §. depoſui ff.
ſi cert. pet. & quoties ſuperuenit titulus validus,
vbi quis prius poſſidebat ex titulo inualido, abſ-
que alia declaratione voluntatis cenſetur mutata
cauſa poſſeſſionis, Put. deciſ. 441. libr. 1. Cont. Alex.
in l. qui bona ff. de acq. poſſ. num. 13. Socin. ſen. in l. poſſi-
deri §. ex pluribus numer. 6. & 12. ff. de acq. poſſ. & ibi
DD. l. non ſolum §. quod vulgo ff. de vſucap. quando
expeditus fuit in forma gratioſa: nam ſi in forma
commiſſaria, ante executionem non dat titulum,
aut ius in beneficio, etiam tunc vacante. Bell. deciſ.
163. Gomez. in reg. de iur. quæs non toll. quæſt. 1. n. 34.
Mandoſ. de ſign. grat. titul. mand. de prouidendo in fine,
8 Etenim beneficium, † ſicut res prophana, poteſt
ex pluribus cauſis poſſideri, d. l. 3. §. ex pluribus, &
ibi poſt gl. DD. ac cauſa poſſidendi ex ſuperuenien-
ti titulo etiam abſq; alia animi declaratione mu-
tari, l. quod vulgo ff. pro empt. Achill. deciſ. 4. de cauſ.
poſſ. & propr. Creſc. deciſ. 5. numer. 2. & 3. de reſt. ſpol.
Greg. xv. deciſ. 546. numer. 1. & ibi annot. §. interdum
etiam Inſt. de rer. diuiſ. niſi ſuperueniens noua cau-
ſa ſit contraria primæ, quia tunc neceſſe eſt, vt di-
miſſa poſſeſſione prima eiuſdem rei, denuo ex
hac noua cauſa poſſeſſionem nanciſcatur: l. qui
bona fide §. fin. ff. de acq. poſſ. Creſc. deciſ. 5. numer. 3. &
4. de reſt. ſpol. & ad adipiſcendam poſſeſſionem
beneficij poteſt quis vti diuerſis gratijs, Rot. deciſ.
59. & 63. de reſcript. in antiq. Mohed. deciſ. 18. hoc tit.
l. Aurelius §. fin. ff. de lib. leg. l. habebat ff. de inſtit. l. eum
qui ff. de inoff. teſtam. Siue eodem contextu, & ſub
eadem data ſint impetratæ ab eodem, Rot. deciſ. 59
in fin. & d. deciſ. 63. d. l. Aurelius §. fin. cap. in noſtra, &
ibi Ioan. Andr. in princ. de reſcript. ſiue habitæ à di-
uerſis, Prob. ad mon. in d. c. vt quis duas num. 3. & ſeq.
Pan. in c. cum olim 2. ſub num. 17. de priuil. c. poſt ele-
ctionem §. cum igitur in fin. de conceſſ. præb. Anch. in c.
ſi Apoſtolica in 3. not. hoc tit. in 6. Clericus † agens 9
petitorio ad beneficium, debet docere de titulo,
ſicut ille qui ageret rei vendicatione ad aliquam
rem prophanam, l. in rem actio ff. de rei vend. Anch.
in c. 1. num. 9. & ſeqq. de reg. iur. in 6. & ibi Can. Io.
de Anan. in c. licet Heli nu. 32. & ſeqq. de Simon. Idem
iuris eſt, ſi agat poſſeſſorio adipiſcendæ, vel recu-
perandæ, Innoc. in c. tranſmiſſam ſub nu. 1. in fin. verſ.
& idem de elect. Rot. deciſ. 1. de reſt. ſpol. in nou. vt de-
beat probare titulum, Rot. d. deciſ. 1. numer. 2. & 7. c.
beneficium de reg. iur. in 6. notant DD. in l. cogi C. de
petit. hæred. quia eſt actor, & non habet pro ſe præ-
ſumptionem iuris, quæ eum releuet ab onere
probandi: c. vt noſtrum, vt eccl. benef. ſin. dimin. conſ.
Rot. deciſ. 5. & 20. de reſt. ſpol. in antiq. Innoc. in c. nihil
eſt ſub num. 4. de elect. nec ſufficit probatio, quod
Aduerſarius fuerit beneficio priuatus propter
ſuum delictum: c. olim de reſcr. c. fin. & ibi Pan. n. 5.
de crim. fal. probatur autem titulus habitus à ſum-
mo Pontifice per litteras, c. inſtitutionis 25. quæſt. 2.
c. ex diligenti in fin. de Simon. Ioan. And. in proem. lib. 6
in princ. numer. 7. & ibi Can. qui plures quotas allegat.
Felin. in rub. de conſt. numer. 5. vbi lim. trib. mod. Caſ.
deciſ. 1. de prob. Mohed. dec. 3. de reſcript. Rot. deciſ. 27.
eod. in nou. Franc. in c. duobus numer. 8. eod. in 6. Infe-
riorum gratiæ poſſunt probari etiam per teſtes:
Bal. in l. ſi qua per calumniam num. 7. C. de epiſ. & cler.
Bal. in l. humanum in fin. C. de leg. Rot. deciſ. 27. de re-
ſcr. in nou. & ibi Add. Franc. in proem. 6. §. fin ſub n.
2. & ibi Can. Ratio diuerſitatis eſt, quia collatio
ſummi Pontificis donatio eſt, c. gratia, & ibi Fr. in
princ. de reſcript. in 6. Collatio vero inferiorum
non eſt proprie donatio, ſed eſt debiti officij exe-
cutio, Bald. in d. l. ſi qua per calumniam ſub num. 7. c.
fin. & ibi gl. in verb. libera, de off. Vic. in 6. c. quamuis,
& ibi gloſſ. in verb. penſione hoc tit. in 6. non proba-
tur per confeſſionem partis, quamuis ex ea poſſit
coadiuuari, & iuſtificari: c. duobus & ibi glo. in verb.
non appareat num. 7. & ibi Franc. numer. 9. & Can. de
reſcr. in 6. Præſumptiue probatur ex antiqua, pa-
cifica, & præſenti poſſeſſione, c. illud, & ibi Ioann.
And. num. 7. in fin. & numer. 8. & Can. de præſumpt.
Felin. in d. c. licet Heli num. 10. & 11. de Simon. Di-
citur autem antiqua poſſeſſio, quando poſſedit
per triennium completum, Ioan. de Anan. in d. cap.
licet Heli numer. 35. per Clem. 1. de ſequeſtr. poſſeſſ. &

Digitized by Google

ſruct. Felin. in d. cap. illud num. 6. quæ præſumptio
ceſſat, vbi non datur viſitatio ſuperioris, *Felin. in d.*
c. illud num 8. & interrumpitur per litem motam,
niſi finita ſit per tranſactionem, *Felin. in d. cap. illud*
ſub num. 10. verſ. & ſcias vnum caſum Rot. deciſ. 534.
num. 6. par. 1. diuerſ. aut terminata fuerit ad fauo-
rem poſſidentis, *Felin. in d. c. illud ſub num. 17. verſ.*
14. concluſ. Rot. diuerſ. deciſ. 534. ſub numer. 6. par. 1.
admittitque probationem in contrarium, *c. dile-*
cto, & ibi Panor. per illum text. num. 8. hoc tit. & ibi
Can. Felin. in c. illud num. 7. de præſumpt. Quando
10 clericus † eſt in poſſeſſione, extraneus eum mo-
leſtans ſuper beneficio, non poteſt vllo modo
eum adſtringere, vt oſtendat titulum ſuum, *cap.*
olim in fin. de reſcript. gloſſ. fin. in c. vnic. de eo, qui mitt.
in poſſ. &c. in 6. l. loci corpus §. competit. ff. ſi ſeru. vend.
l. fin. de rei vend. Felin. in d. c. licet Heli num. 16. Præ-
11 latus † vero poteſt eum cogere ad oſtendendum
titulum ex officio per ſubtractionem fructuum,
aut alias, *c. ordinarij, & ibi Franc. numer. 5. de off. ord.*
in 6. & ibi Can. Anchar. in c. 1. ſub num. 10. de reg. iur.
in 6. Felin. in d. c. licet Heli, qui limitat, & declarat à
num. 7. vſque ad num. 17. & ibi Can. Nauarr. conſ. 4.
de off. ordin. niſi tacite, vel expreſſe viſus ſit in eum
conſenſiſſe, *c. ex ore, de his quæ fi. à maior. part. capit.*
& talis ſit inſtitutio, quæ poſſit expreſſo conſenſu
ordinarij ratificari: *c. dilecto, & ibi Panor. num. 13 &*
12 *Can. hoc tit.* Si vero ipſe agat † contra extraneum
pro iuribus ſui beneficij, ſat eſt, quod doceat de
poſſeſſione antiqua & communi reputatione,
nec oportet de titulo diſputare, quia non ſuo, ſed
nomine eccleſiæ, quæ poſſidet, agere videtur, *cap.*
cum ſuper & ibi Innoc. numer. 3. & 4. de cauſ. poſſ. &
propr. Rot. deciſ. 9. eod. Rot. deciſ. 1. de iure pat. in nou.
& deciſ. 1. de reſt. ſpol. in nou. quæ diſtinguit latius, &
deciſ. 423. num. 1. & 2. par. 1. diuerſ. Tiraq. in tract. la
mort ſaiſi leuiſ. in præf. declar. 5. late Franc. in c. ordina-
rij ſub num. 5. de off. ord. in 6. & ibi Can. niſi poſſeſ-
ſioni ius commune reſiſtat, *c. conſtitutis de elect. gl.*
fin. in c. beneficium de reg. iur. in 6. cap. ordinarij, & ibi
Gemin. in 2. not. & §. quod ſi forte ſub num. 7. verſ. gl.
ſuper verb. exhiberi & Can. de off. ord. in 6.

Multiplex eſt beneficiorum diuiſio. Prima eſt,
13 quod beneficiorum quædam ſunt † ſimplicia, &
quædam curata, ſimplicia ſunt, quæ non habent
populum, vel Clerum; ideo aſſerenti beneficio
curam non imminere animarum, non incumbit
probatio talis negatiuæ, quia ius commune præ-
ſumit nullum beneficium habere curam, niſi ha-
beat † populum, vel clerum. *c. fin. hoc tit. c. cum il-* 14
lis eod. in 6. Bellam. deciſ. 675. Rot. diuerſ. deciſ. 17.
nu. 1. par. 1. Gonz. ſuper reg. de menſ. & alter. gl. 6.
n. 91. Greg. 15. deciſ. 108. num. 2. & ſeq. Simplicium
quædam ſunt mere † ſimplicia, qualia obtinen- 15
tes tenentur ad horas canonicas, ſed de conſue-
tudine non requirunt reſidentiam, quicquid ſit
de iure. *c. conquerente & ibi gl. in verb. deſeruiat de*
cler. non reſid. & Can. Pan. in c. quia nonnulli poſt gl.
pen. ſub num. 7. eod. Caſ. deciſ. 4. hoc tit. Greg. xv. de-
ciſ. 175. Alia ſimplicia ſeruitoria, † quæ habent 16
aliquod onus annexum, puta, dicere Miſſam,
quam non aſtringitur celebrare per ſeipſum, ſed
poteſt cuiquam alteri delegare, *arg. c. ſignificatum*
hoc tit. Rot. per Farin. deciſ. 366. ſub n. 2. tom. 1. Garz.
de benef. par. 7. cap. 1. §. 1. in princ. & num. 85. & ſeqq.
Gonzal. ſuper reg. de menſ. &c. gl. 5. nu. 74. & ſeq.
Lap. alleg. 35. Rot. Farin. deciſ. 635. nu. 2. & ſeq. par. 2.
iuuare curatum in canendo. *c. ſignificatum hoc tit.*
Quædam ſunt ſacerdotalia, † vel alium ordinem 17
habent annexum, altero ex tribus modis: Primo,
quando per ſtatutum, priuilegium, vel primæ-
uam inſtitutionem, vel conſuetudinem conferri
non poſſunt niſi ſacerdoti. Secundo quando pro-
motus ad illa tenetur fieri ſacerdos, aliter eis pri-
uatur. *Pan. in c. cum in cunctis §. inferiora nu. 10. de*
elect. Clem. vt ij qui, & ibi gl. in verb. præbendas, de æt.
qual. &c. & ibi Can. Pariſ. Conſ. 50. num. 16. & ſeq.
vol. 4. Tertio quando tenetur fieri ſacerdos, & ſi
non fit ſacerdos, non percipit fructus: *c. ei cui, &*
ibi gl. in verb. ſacerdotalis Franc. n. 6. Io. And. & Can.
communiter hoc tit. in 6. Et hoc caſu ſacer ordo ne-
que actu, neque aptitudine dicitur annexus: *Io.*
Andr. in c. ei cui ſub nu. 6. & Can. communiter Rot.
Farin. deciſ. 421. nu. 1. in fin. & num. 2. par. 1. Si be-
neficium alias ſimplex ſit collatum vni, vel pluri-
bus ſacerdotibus, & per eos ſucceſſiue rectum ſit
per quadraginta annos continuos, tamen poſtea
poterit conferri non ſacerdoti, cum ſtatus ſecu-
laris clerici ſit compatibilis cum ſtatu ſacerdotis.
Franc. in c. cum de beneficio in fin. hoc tit. in 6. facit
Conſ. Cald. 19. hoc tit. Quædam ſunt † ſtipendia, 18
& in mera temporalitate conſiſtunt, vt ſunt præ-
ſtimonia in Hiſpanijs, & oblagia, & obedientiæ
in Germania, quæ non dantur in titulum, neque
de illis eſt neceſſe facere mentionem in reſcripto
beneficiali; *Io. Andr. in c. vnico nu. 3. de rer. permut.*
in 6. Gemin. Conſ. 89. in fin. Quia non cenſentur
beneficia Eccleſiaſtica, niſi ſolita ſint dari Cle-

rico in

Digitized by Google

rico in titulum. *Io. Andr. in c. poſtulaſti nu. 7. de reſcr. Gemin. in d. conſ. 89. in fine, qui ita diſtinguit. Creſc. deciſ. 8. de conceſſ. prab.* aut habeant annexum aliquod onus, vel ſeruitium ſpirituale. *c. fin. de conceſſ. prab. in 6. Achill. deciſ. 7. de conceſſ. prab. Caſſad. deciſ. 3. hoc tit. in fin. Staphyl. de lit. grat. tit. de qualit. & ſtat. benef. nu. 4. & 5.* Iure Decretalium maior
19 ſeptem † annis, & minor quatuordecim annis idoneus reputatur ad ſimplex beneficium, etiam ad canonicatum cathedralis eccleſiæ. *c. ex eo de elect. in 6. c. ſi eo tempore, & ibi gl. in verb. ætatem & Can. de reſcr. in 6. c. ſuper inordinata, & ibi Panor. n. 8. & ſeqq. de magiſtr. diſtinguit hoc tit. Rot. deciſ. 1. & 2. de ætat. qualit. &c. in antiq.* Ex decretis Concilij Tridentini nullus prima tonſura initiatus, aut etiam in minoribus ordinibus conſtitutus ante decimumquartum annum beneficium poteſt obtinere, *c. nullus 1. ſeſs. 23.* aut ante ætatem viginti duorum annorum Canonicatum, vel portionem in Cathedrali Eccleſia obtinere, quia in omnibus eccleſijs Cathedralibus omnes Canonicatus, & portiones habent annexum ordinem presbyterij, diaconatus, vel ſubdiaconatus, *c. cum dignitates §. in omnibus ſeſſ. 24.* Et nullus ad ſubdiaconatus ordinem ante vigeſimum ſecundum annum poteſt promoueri. *c. nullus el 2. ſeſſ. 23.* Iuxta ſan-
20 ctiones Decretalium poteſt Clericus plura † habere beneficia ſimplicia in titulum, quæ de conſuetudine, vel ſtatuto reſidentiam non requirũt, & ſingula per ſe non ſufficiunt ad ſuſtentationem honeſtam Clerici: *c. gratia, & ibi gloſ. in verb. de iure teneri, & ibi Dominic. ſub nu. 8. circa finem, verſ. ſed Dominus meus Ant. de reſcriptis in 6.* Nullus vero clericorum poteſt habere duo beneficia quamuis ſimplicia, quorum alterum ſufficit per ſe ad vitam beneficiati; *c. ad hæc hoc tit. c. is cui eod. in 6. c. dudum 2. & ibi gl. pen. de elect. c. cum adeo c. poſtulaſti c. proponente de reſcript. 21. quæſt. 1. & ibi gl. in verb. ſumma, & c. 1. & 2. & c. quia in tantum hoc tit. Hoied. de benef. in comp. par. 1. c. 19.* immo poteſt altero priuari; *c. conquerente, & ibi Panor. nu. 2. de cler. non reſid.* niſi ſuper retentione vtriuſque obtinuerit diſpenſationem, quæ in hoc caſu neceſſaria eſt, etiamſi alterum non requirat perſonalem reſidentiam: *d. c. is cui c. cum teneamur, & c. ſuper inordinata, & ibi gl. fin. hoc tit. gl. pen. in d. c. dudum el 2.* ac etiam neceſſaria eſt, quando alterum per ſe non ſufficit, & vtrum que requirit perſonalem reſidentiam; *Pan. in c. quia nonnulli num. 5. de cler. non reſid. Staphyl. de litt. grat. tit. de ſtat. & qual. benef. n. 6. & ſeqq. Hoied. de benef. in compat. par. 1. c. 17.* Quæ iura Concilium Tridentinum approbauit, & innouauit, quia eccleſiaſticus ordo peruertitur, quando vnus plurium officia occupat clericorum, *c. quia in tantum c. referente, & ibi gloſſ. fin. hoc tit. c. cum ſingula eod. in 6.* Et ſtatuit vt vnum tantum beneficium eccleſiaſticum ſingulis conferatur, quod ſi ad vitam eius, cui confertur, honeſte ſuſtentandam nonſufficiat, liceat aliud ſimplex ſufficiens, dummodo vtrumque perſonalem reſidentiam non requirat, eidem conferre, & mandat dictum decretum, quoad effectum retẽtionis plurium beneficiorum in quibuſcumque perſonis, quocumque titulo, etiam cardinalatus honore fulgeant, obſeruari, & non modo ad Cathedrales Eccleſias, ſed etiam ad alia omnia beneficia tam ſęcularia, quam regularia, quęcumque etiam commendata pertinere, cuiuſcumque tituli, ac qualitatis exiſtant. *c. cum eccleſiaſticus ſeſſ. 24. quod late explicat Gars. de benef. par. xj. cap 5. §. 3. à nu. 279. vſque ad finem.* In iſta ſufficientia conſiderantur plura, nobilitas, ſcientia, quia tales perſonę maioribus redditibus ſunt honorandæ, *c. de multa in fin. hoc tit. Panor. in c. cum adeo num. 5. de reſcript.* dignitas. *l. ſed & ſi quid §. 1. ff. de vſufr.* Et quod poſſit ſufficere ſibi & ſuis, hoſpitalitatem ſeruare, & iura epiſcopalia ſoluere, *c. de monachis, gl. in c. extirpanda in verb. ſufficiens hoc tit. & ibi Pan. nu. 4. & Can. c. ſtudeat in fin. & ibi gl. fin. & Can. 50. diſt. c. ſicut de ſuppl. neglig. prælat.* oneribus fabricæ, receptionis legatorum, & nunciorum ſedis Apoſtolicæ, & reliquis ſimilibus ſatisfacere. *c. 1. & ibi gl. in verb. neceßitatem 21. quæſt. 1. c. præſenti, & ibi gloſ. in verb. oneribus, & Can. de off. ord. in 6. c. 1. hoc tit. in 6. & ibi late Io. Andr. nu. 3. Hoied. de benef. incomp. par. 1. cap. 19. num. 23. & ſeqq.* Beneficium valoris viginti quatuor ducatorum cõputatis diſtributionibus quotidianis non dicitur ſufficientes redditus habere. *Caput. deciſ. 65. par. 1. cap. 1. & ibi gloſſ. in verb. neceßitatem 21. quæſt. 1. & ibi Can. c. de monachis, & ibi Doct. notant hoc titul.*

Cura † conſideratur dupliciter, large & ſtri- 21
cte, *Innocent. in cap. cum ſatis ſit nu. 2. de offic. Archid. Ioan. Andr. num. 8. Pan. ſub n. 2. & Can. Rot. diuerſ. deciſ. 52. nu. 5. & ſeqq. part. 2. Extrauag. execrabilis §. fin. hoc tit. inter Communes.* Large cura dicitur poteſtas fori contentioſi; prout eſt, ſuſpendere, excommunicare, abſoluere, viſitare, & alia huiuſ-

Digitized by Google

modi, quæ tendunt ad correctionem morum,
etiam per ſubtractionem fructuum, & præben-
dæ tantum, & non alias, *Rot. deciſ.18. hoc tit. in
antiquior. Felin. in c. in noſtra in 10. Corol. de reſcr.*
quam habere poſſunt Archidiaconi, qui non co-
guntur eſſe ſacerdotes, & alij inferiores Prælati,
*cap. dudum el.2.verſ.ſed cum in iure confeſſus, & ibi gl.
in verbo ſuſpendit.de elect. c.1.de off. archid.c.cum con-*
22 *tingat in fin. de foro compet.* Stricte † cura dicitur
poteſtas ligandi, atq; ſoluendi in foro pœniten-
tiali, & hæc in nullo poteſt eſſe niſi ſit ſacerdos,
c.in nono 21.diſt.c.omnis de pœnit. & remiſſ. & exer-
cetur in ſubditum populum, vel clerum, *cap.1.9.
q.2.c nullus de paroch.c.quod autem de pœnit.& remiſſ.
c.cum ab Eccleſiarum de off. ord. gl. in Clem. dudum in
verbo impendenda de ſepult.& ibi Can.* qualem Epiſ-
copi habent, & regulares Prælati, *c.ne pro defectu de
elect.* Prælati qui habent iuriſdictionem genera-
lem in collegiatis eccleſijs, *c.quia propter, & ibi gl.1.
de elect.c.ſicut in vnaquaque 21.q 2.*ac parochi, *c.licet
canon de elect.in 6. & ibi Can.c.cum ab Eccleſiarum de
off. ord.* De ætate, & alijs requiſitis neceſſarijs ad
curata beneficia dictum eſt ſupra, *lib.1.Tit.de ætat.
qualit.& ordin.præfic.*

Altera beneficiorum diuiſio eſt. Quædam
23 ſunt † ſæcularia, quædam regularia, *c.cum de bene-
ficio, & c.cum ſingula hoc tit. in 6.* Omne benefi-
cium præſumitur ſæculare ex primæua inſtitu-
tione, quia D.Petrus fuit ſæcularis: *Prob.ad Mona.
in d.c.cum de beneficio n.5. hoc tit.in 6. & ibi Can.Rot.
deciſ.2.poſt princ.eod.in nouis Franc.Marcus deciſ.481.
nu.12.part.1. Bellam. in c.dilectiſſimis num.11.& 12.
Cauſa 12.quæſt.1.& ibi Præpoſ num.15.* Is qui nititur
ſtatu, debet probare ſtatum, ſi probabiliter ex
aduerſo negatur, *c.fin. de verb.ſign. l.ſi ex poſſeſſione
C.vbi cauſa ſtatus &c. l.liberis §.fin. ff. de liber.cauſ.l.
circa ff de probat. Rot.diuerſ.deciſ.114.num.11.part.2.*
24 Quando † non probatur ſtatus præcedens alte-
rius qualitatis beneficij, ſufficit impetranti pro-
bare ſtatum præſentem per decem annos: quan-
do conſtat de ſtatu præcedente regulari, tunc ne-
ceſſe eſt, quod ſtatus ſæcularis ſit legitime præ-
ſcriptus, quodque beneficium ſpatio quadragin-
ta annorum ab vno, vel pluribus clericis ſæcula-
ribus conſtitutis in eo Rectoribus, non com-
mendatarijs, *Prob.ad Monach.in d.c.cum de beneficio
num.13.* ex collatione Epiſcopi, non abbatis, vel
alterius inferioris: (nam ſtatus eccleſiarum,
quoad ipſarum mutationem, pendet à poteſtate
Epiſcopi, *Clem.ne in agro § adhuc de Stat. Monach.
Franc. in cap. cum de beneficio, & ibi Archid. nu.2. &
Can. communiter de præb. in 6.)* extitit continue, &
pacifice gubernatum, etiamſi ante vel poſt reli-
gioſi quandoque miniſtrauerint in eodem, *d.c.
cum de beneficio, & ibi Franc. num. 5. & Can. Zab.in
Clem.1.num.18.& ſeqq. de ſuppl. neglig.præl. Rot.dec.
2. hoc tit. in nou. & diuerſ. deciſ.208. in princ.part.1.
Dec. Conſ. 126.* quia vltimus ſtatus attenditur, in
iudicanda beneficij qualitate, legitime præſcri-
ptus, qui non tollitur per vnicum actum præſcri-
ptioni contrarium, ante vel poſt completam præ-
ſcriptionem interuenientem, quando eſt modici
temporis, *Franc. in d c.cum de beneficio nu.3. Dec.d.
conſ.126.Bald.in l.ſi Mater tua num.2.C.ne de ſtat.de-
funct. Card. Seraph. deciſ.1120.* Non † requiritur 25
titulus, quia talis præſcriptio non eſt contra ius
commune, ſed contra ius priuatum, in præſcri-
ptione cauſanda ſuper ſtatu ſæcularis beneficij, vt
ſic dicatur conſuetum regi per ſæculares, imo
habet pro ſe præſumptionem iuris, cum in prima
inſtitutione omne beneficium ſit ſæculare, vt
dictum eſt, *Franc.in d.c cum de beneficio nu.9.& ibi
Can.hoc tit. in 6.* Eadem ratione in præſcriptione
cauſanda † ſuper ſtatu regularis beneficij, ad re- 26
pellendum impetrantem ſufficit adminiſtratio
regularis per quadraginta annos continuos ſine
titulo, *Franc.in d.c.cum de beneficio ſub nu.9. Gonzal.
ſuper reg. de menſ. & altern. gl. 8. à nu. 30. vſq; ad fin.
Garz. de benef. part.7.cap.10. num.34.& ſeqq.* ſed
quoad præiudicandum diœceſano loci requiri-
tur titulus, vel præſcriptio, in cuius contrarium
non ſit memoria, *cap.1. de præſcript. in 6.* ex quo
ius commune reſiſtit ſaltem quoad ea, quæ ſunt
legis diœceſanæ, à quibus loca regularia ſunt ex-
empta, *cap.1.de Stat. Monach. c.cum pro vtilitate 16.
quæſt.1. cap.fin. de cenſ.* Pro maiori intelligentia
ſciendum eſt, quod ſunt diuerſa: an controuerta-
tur ſubſtantia beneficij, an ſtatus beneficij, an
vero vſus, ſiue ſtatus ipſius vſus: *Bald.in l.bonorum
numer.1.2.& 3.verſ.triplex C. de bon.poſſ ſecun.tab.et
in l. omnium num. 1. C.de teſtam.* Controuertitur
ſubſtantia, † quando quæritur, an ſit beneficium 27
eccleſiaſticum, vnde ſi probatum ſit, quod eccle-
ſia ſit erecta auctoritate Epiſcopi, & conſequen-
ter quod eſt beneficium eccleſiaſticum, qui vult
dicere illud fuiſſe ſuppreſſum per vnionem, de-
bet id probare per litteras, vel per immemorabi-
lem, *Rot. diuerſ.deciſ.509. in fin.par.1.quæ eſt Cæſar.
deciſ.6.*

Digitized by Google

deciſ.6.num.16.& ſeqq.de preben.Put.deciſ.232,lib.1. num.2.& 3.Pan.in c.auctoritate n.4.de cenſib. Clem. ſi vna, de reb.eccleſ.non alien.Rot.deciſ.9.& 10.de reb. Eccleſ.non alien.in antiq. Is qui poſſidet beneficium non tenetur probare eius erectionem, ſed ſufficit ei probare ſtatum beneficij, & de eo tanquam de beneficio fuiſſe factas collationes per ordinarium, & effectum fuiſſe ſortitas, licet in contrarium producatur mala erectio contra formam mandati Pontificij, *Creſc.deciſ.12. de probat.Bald.in l.non nudis nu.5.& 6.C.eodem.* Controuertitur ſta-
28 tus † beneficij, quando quæritur, quale ſit, ſæculare, vel regulare : *l. ſi ſeruum § fin.ff.de act.empt. Iaſ in rubr.inſt.de act.nu.1. Rot.d.deciſ.509.in fin.par. 1.diuerſ.* Sententia ſuper ſtatu facit ius quoad omnes, quando fuit citatus is, cuius principaliter intereſt, puta, Dominus Epiſcopus, *l.ingenuum, & ibi DD.ff.de ſtat.hom. Mohed.deciſ.8.de re iud.* Con-
29 trouertitur † vſus, ſiue ſtatus ipſius vſus, quando quæſtio eſt de modo conferendi beneficium, vt puta, an parochialis de menſa conferenda ſit per concurſum, *Rot.Farinac.deciſ.646.num 6.part.1. Rot.deciſ.2.n.2.hoc tit. in nou.arg.c.ſi iudex de ſen.exc. in 6. & ibi not.* & ſolum debet attendi ſtatus, vel poſſeſſio, quæ pro tunc eſt : *cap.querelam de elect.c. conſultationibus, de Iurepatr.c.ſi iudex de ſent excom.*
30 *in 6.& ibi not.* Aliquando † controuertitur quaſi poſſeſſio conferendi, præſentandi, eligendi, & ſufficit quaſi poſſeſſio tunc temporis ad ſuſtinendam prouiſionem, vel electionem iam factam, nec attentitur præcedens ſtatus contrarius, ideo ſi vltimus ſtatus beneficij ſit de libero, ſuſtinetur collatio facta ab Epiſcopo, nonobſtante exceptione iuriſpatronatus, ſicut è contrario collatio vti de iurepatronatus facta ad præſentationem patronorum ſuſtinetur ex ſolo vltimo ſtatu, *c.conſultationibus, de iurepatr. c. querelam de elect.cap.cum olim.de cauſ.poſſeſſ.& propr. Greg.15.deciſ 77.in fin.et ibi annot. & deciſ. 112. num. 2. & ibi annot. Gonzal. ſuper reg. de menſ. & alter.gloſſ.45. § 2.à n 3.vſq.14. Garſ.de beneſ.part.5.cap.5.numer.2.& plurib.ſeqq.* quia iſti actus vt fructus pertinent ad bonæ fidei poſſeſſorem, prouiſio quoque apoſtolica de beneficio vti de principali dignitate, & eius vigore capta poſſeſſio declarat ſtatum beneficij, vbi de alio anteriori non conſtat, *c. cum de beneficio de præb.in 6.Greg.15.deciſ.482.& ibi annot.* Nunc redeundo ad materiam, ponendæ ſunt duæ regulæ.
31 Prima, eſt quod clerico † ſæculari prioratum ſimpliciter impetranti, non prouidetur de conſueto per religioſos gubernari, *c.poſſeſſione de reb. Eccleſ. alien. & c. c. cum cauſam de elect. cap.cum de beneficio §.fin.hoc tit.in 6.cap.regularia in fin.ſeſſ.14.c.pernicioſam §.fin.18.q.2.* quia gratia ſimplex eſt interpretanda ſecundum qualitatem perſonæ impetrantis, *d.c.cum de beneficio §.fin.& ibi gl.in verb.prioratu; & Panorm.in d.c.poſſeſſiones n.4.* Imo collatio, aut commenda cuiuslibet eccleſiæ, vel beneficij regularis facta cler co ſæculari eſt ipſo iure nulla, *cap.poſſeſſiones de reb.Eccleſ.alien.& c.Clem.1 de ſuppl. neglig.Prælat.Franc.Marc.deciſ.1274.part.1.* ſed conferens non priuatur ea vice poteſtate ordinandi, aut fit deuolutio ad Diœceſanum, neque recipiens redditur ineligibilis, *Gemin.in cap.cum ſingula, §.prohibemus ſub num.5.verſ.quæro, an quod hic dicitur, & ibi Franc.n.2. hoc tit.in 6. Franc.Marc. deciſ.1272.in fin.part.1.* ſecunda eſt, Monacho, vel
Religioſo † non poteſt conferri, neque etiam i- 32
dem præſentari ad beneficium ſæculare, etiam ſpectans ad iuſpatronatus Monaſterij, *Pan.in cap. ſicut num.4.& Zab.in Clem 1.num.19.de ſuppl.negl. prælat.* & collatio facta etiam Canonico regulari de beneficio conſueto ſolum clericis ſæcularibus aſſignari, eſt nulla, nec excuſat negligentiam conferre, vel præſentare habentis, quominus habeat locum deuolutio ad ſuperiorem, *Bellam. deciſ.172.d.c.ſicut in fine.* Quod Ioannes Andreas credit verum eſſe in non curatis, *in d.c.ſicut nu.4.* quia Monachis non eſt permiſſum extra Monaſterium intitulari, niſi propter animarum curam, *Gloſſ. in Clem. quia contingit §. vt autem in verbo ſæcularibus de relig. domib.* de quo dicemus, *ſub titulo*
de Stat.Monach.& cler.reg. Regulare † beneficium 33
eiuſdem ordinis, ſiue religionis, & monaſterij religioſo expreſſe profeſſo, *Clem.1.§.ſane 2.de rel. domib. Bellam. dec.76.* conferri poteſt in titulum, *Clem. 1.de ſuppl.neglig.præl.Rot.diuerſ. deciſ.772.p.1.* Beneficium alterius religionis, vel habitus non poteſt, niſi canonice ad eam fuerit translatus, cum diſtinctione, an ſit paris, largioris, vel ſtrictioris religionis, *gl.in Clem.1.in verbo prælatum de elect. c. cum ſingula §.fin. & ibi gloſſ. & Can.eod.in 6.* quia nō licet illis aliorum monaſteriorum prioratus, adminiſtrationes, vel officia gubernare, *d. c.cum ſingula in fine.* Ratione minoris inſtructionis alterius religionis, eadem ratione prohibetur
Religioſus aliquis † in Abbatem, vel Prælatum 34
alterius religionis, vel habitus eligi ſub pœna

nullitatis

Digitized by Google

nullitatis electionis, niſi in Epiſcopum ſæcularis,
vel cuiuslibet regularis Eccleſiæ, *Clem.1.de elect.*
tum etiam quia rationi non congruit, vt homi-
nes diſparis profeſſionis, vel habitus, ſimul in eiſ-
dem monaſterijs ſocientur, *d.element.1* An autem
eligi poſſit in Prælatum inferioris ſæcularis Ec-
cleſiæ Vide, *gl.in Clem.1.in verbo ſæcularis de elect.&*
ibi Can.Lambert.de iurepatr. art. 19. 7.quaſt.princ.1.
par.lib.2. num.6. & ſeqq. Pan.in c.quod Dei timorem
numer. 5. de ſtat. Monach. & Canonic.reg. & ibi Can.
Prioratus quoque Eccleſiæ, adminiſtrationes, ſeu
officia, & beneficia vnius monaſterij, etiam eiuſ-
dem ordinis, ſiue religionis abſque ſedis apoſto-
licæ auctoritate religioſis alterius monaſterij
conferri non poſſunt, quia non licet illis habere
locum in diuerſis monaſterijs, quorum vnum ab
alio non dependet, nec inuicem ſunt connexa,
c.fin.in fin.de relig.domib.c.conſtitutis, & ibi gl.fin.&
Can.de elect.c.vnum 21.quaſt.1. Qui alienis mona-
chis ſiue eiuſdem, ſiue alterius religionis præfata
commiſerint, ea vice ordinandi de ipſis ſunt po-
teſtate priuati, quæ deuoluitur ad diœceſanum
in non exemptis, in exemptis ad ſummum Pon-
tificem: ij autem qui ea ſuſcipere, vel ſuſcepta
præſumpſerint retinere, redduntur ineligibiles
ipſo iure, *cap. cum ſingula. §. fin. hoc titul. in 6.*
35 Monachi eiuſdem † religionis licet diuerſorum
monaſteriorum inuicem in abbates eligi nō pro-
hibentur, & *in eo c. nullus de elect. in 6.* non corrigi-
tur per Clement. 1. *de elect.* Color diuerſitatem
non inducit, niſi ſit de ſubſtantia, quia regulares
Canonici Sancti Auguſtini variant in colore, &
inuicem eligi poſſunt in Prælatos Monaſterio-
rum, & in quibuſdam religionibus eſt duplex co-
lor, vnde videmus, quod Ciſtercienſes, & Griſeo,
& albo colore, prout placet, vtuntur, *gloſſ. in d.*
Clem.1. in verb. religionis & ibi in verb. vel habitus, &
ibi Can. Concordat Concilium Tridentinum,
quod ſtatuit, vt regularia beneficia in titulum re-
gularibus profeſſis prouideri conſueta, cum va-
care contigerint, religioſis illius ordinis tantum,
vel ijs, qui habitum omnino ſuſcipere, & profeſ-
ſionem emittere teneantur, & non alijs, confe-
rantur, *c.regularia ſeß. 14. Garc. de benef. par. 7.c.10.*
n.8. & vſque ad num.16. Idem ſanxit, vt monaſteria
commendata, quæ ſuos Conuentus habent, va-
cantia non niſi regularibus eiuſdem ordinis ex-
preſſe profeſſis conferantur, & ne fraus aliqua
fieri poſſit, mandat vt in prouiſionibus dictorum
beneficiorum qualitas ſingulorum nominatim
exprimatur, aliterque facta prouiſio ſubreptitia
eſſe cenſeatur, nullaque ſubſequenti poſſeſſione
etiam triennali adiuuetur, *c. cum pleraque ſeß. 25.*
Concordat quoque Stylus Curiæ, iuxta quem
beneficia regularia cathedralium eccleſiarum nō
cōceduntur clericis ſæcularibus, niſi ad ſex men-
ſes à die adeptæ poſſeſſionis computandos, &
deinde in titulum cum opportuna habitus ſuſce-
ptione, & profeſſionis regularis emiſſione, *Man-*
doſ. de ſig. grat.tit. prouiſiones verſ. beneficia regularia,
quæ probatur ex mandato ad reſignandum Ca-
nonicatum, quem reſignans dicebat ſe obtinere,
Achil. deciſ.xj. de probat. Bellam. deciſ. 76. c. cum ſin-
gula § prohibemus de præb. in 6. & ibi Can. Præcepto-
ria † quoque ſunt beneficia regularia, quæ mili- 36
tibus ordinis S. Ioannis Hieroſolymitani, aut B.
Mariæ Theutonicorum profeſſis commendan-
tur ad nutum magni Magiſtri, & Conuentus ma-
nualia, quia iſti verè ſunt religioſi, ſe ſuaque de-
dicant Deo, tenentur ſtare obedientiæ, & diſpo-
ſitioni ſuperioris, & non poſſunt tenere propria:
c.cum deputati, & ibi Can. de iud. Mohed.deciſ. 10. de
cauſ.poſſ. & propr. per c. cum ad monaſterium §. tales,
& ibi Can.de ſtat. Monach. Bald.conſ. 170. numer. 2.
libr. 2. idem obtinet in Præceptorijs, ſiue Com-
mendis ordinum diui Iacobi, Calatrauæ, & Al-
cantaræ, & ſimilium, in quibus milites profiten-
tur caſtitatem coniugalem, *Nauarr.de reddit. & ec-*
cleſ. quaſt. 1. monit. 55. per tot. & monit. 56. Garz. de
beneſ. par. 1. cap.4. num.6. & ſeqq.

Tertia diuiſio eſt. Beneficiorum quædam † di- 37
gnitates, perſonatus, officia ſunt, quædam cano-
nicatus, præbenda, *c. de multa hoc tit. c.1. de conſuet.*
in 6. & ibi late Gemin. num. 6. & ſeqq. Vicaria, Ca-
pellania, altare, oratorium, *c. fin. in princ. de conceſſ.*
præb. in 6. & ibi Canon. vocantur. Dignitas eſt quæ-
dam præeminentia cum adminiſtratione, & iu-
riſdictione, & eam obtinens proprie, & ſtricte
appellatur Prælatus, *c. cum ab eccleſiarum de off.ord.*
c.niſi eſſent hoc titul. l. honor. ff. de mun. & hon. vt eſt
prior Collegiatæ, vel Conuentualis Eccleſiæ, Ab-
bas, Præpoſitus, Decanus, Archidiaconus, Archi-
presbyter, *c.1. de æt. qual. &c. c. quamuis de verb. ſig.*
clem.1. & ibi gl. in verb. Prælatum de elect. Clem. ne in
agro §.1. verſ. rurſus de ſtat. mon. Pan. in d. c. de multa
num.21. & ſeqq. & Rot.deciſ.9. hoc tit. in nou. Archid.
in c.1. numer. 1. & 2. de conſuet. in 6. Franc. Aret. conſ.
23. in princ. vbi ponit tria ſigna dignitatis, Perſonatus
minus

Digitized by Google

38 minus † dicit quam dignitas, quia eſt quidam
honor ſine adminiſtratione, vt quia habet ſtal-
lum in choro honorificum præalijs: l. ad Rempu-
blicam, verſ. annuus ff. de muntr. & bon. c. audita de reſt.
ſpol. in princ. & ibi Can. c. fin. ne clerici, vel Monach. &c.
Archid. in d. c. 1. num. 1. & 2. de conſuet. in 6. Officium
39 eſt † adminiſtratio rerum eccleſiaſticarum ſine
iuriſdictione, & abſque prærogatiua ſiue præ-
eminentia, quale habent Sacriſta, Theſaurarius,
&c. c. 1. de conſuet. in 6. & ibi Archid. num. 6. & Can.
Panor. in d. c. de multa numer. 21. & ſeqq. & ibi Can.
Rot. deciſ. 9. hoc tit. in nou. Staphyl. de litt. grat. de mod.
& form. impetr. tit. dignit. perſon. & off. diſt. Panor. in
Clem. diſpendioſam num. 3. de iudic. In his attenden-
da eſt conſuetudo eccleſiarum, & communis re-
putatio, vt tradunt Doct. in locis citatis. Verbum
beneficium comprehendit dignitates in diſpoſi-
tione iuris, Clem. auditor & ibi glo. in verb. beneficio,
& Zab. num. xj. de reſcript. & Priuilegijs, c. tua nobis
de verb. ſignif. c. ſi tibi conceſſo hoc tit. in 6. ſecus in im-
petrationibus, c. fin. hoc titul. c. quamuis eodem in 6.
40 Canonia † eſt ius, quod oritur ex receptione in
fratrem tribuens ius ad ea, quæ ad canonicatum
pertinent, cum ſtallo in choro, & loco in Capitu-
lo, & perceptione diſtributionum, & victualium,
quæ præſentibus dantur, etiam antequam conſe-
quantur præbendam, c. dilectus 1. c. pro illorum in
fin. & ibi gloſſ. & vtrobique Can. hoc tit. c. fin. §. in il-
lis, de conceſſ. præb. in 6. Felin. in c. cum N. num. 23. de
conſtit. late Staphyl. de lit. grat. tit. de for. expectat. in
princ. numer. 2. & ſeqq. Zab. in clem. fin. in 15. quaeſt.
hoc tit. Achill. in c. ſi quis numer. 3. 1. quaeſt. 3. nomen
confratrum eſt proprium Canonicorum, c. rela-
tum hoc tit. notant Can. poſt gloſſ. in verb. receperunt in
d. c. cum N. de conſtit. Rot. diuerſ. deciſ. 684. num. 2. &
3. par. 1. ſoli habentes ius canoniæ faciunt capitu-
lum, & vnum corpus cum epiſcopo, cap. nouit. cap.
quanto. de his quæ fiunt à Prælat. obtinentes digni-
tatem vel perſonatum in eccleſia abſque canoni-
catu, non habent vocem in capitulo, Panor. in c.
ſcriptum num. 4. per illum text. de elect. Felin. in c. cum
41 olim, & ibi Panor. & Can. de re iud. Præbenda † eſt
quid temporale debitum canonico ratione offi-
cij, & canoniæ, c. relatum c. dilectus 1. & 2. hoc tit. c. ſi
clericus c. ſi poſtquam eodem in 6. c. cum ſuper quæſtio-
ne de conceſſ. præben. Alph. Hoieda de benef. in comp.
part. 1. cap. 12. ſi habet annexum canonicatum ra-
tione canoniç dicitur ius ſpirituale, c. dilecto hoc tit.
& ibi Pan. num. 6. ſingulariter conſiderata conſi-
ſtit in mera temporalitate, & laicus eam habere
poteſt, d. c. cum M. & ibi gl. in verb. receperunt & Can.
Caputaq. deciſ. 356. par. 2. licet laicus non ſit capax
canoniæ, c. cum in eccleſia de inſtit. Felin. in d. c. cum
M. num. 13. 14. 15. & 16. ius autem monachatus ca-
dit in laicum: Innoc. in c. 2. de inſtit. & ibi Pan. num. 6
& ſeqq. Vitall. in Clem. vt hi qui nu. 13. de æt. qual. &c.
omnis Canonicus debet habere præbendam, ſed
non conuertitur, quia poteſt quis eſſe præbenda-
rius, & non Canonicus, c. ſuper ſpecula de magiſtr.
&c. Sola enim perceptio Salarij non facit decu-
rionem, l. ſola Salarij ff. de decurion. alias incipit l. He-
rennius, Præbendatum aliæ ſunt diſtinctæ à cano-
nicatibus, c. fin. de conſuetud. in 6. aliæ ſunt annexæ
canonicatibus, c. ſi clericus hoc tit. in 6. c. quia ſæpe in
fin. & ibi poſt gl. Can. eod. tit. & lib. Primo caſu ſi
Canonicus præbendatus impetrat gratiam de a-
liquo beneficio facta mentione de præbenda, &
non de Canonicatu, gratia valida eſt, nec cenſe-
tur ſubreptitia, ſed ſubreptitia eſt, ſi fecerit men-
tionem de Canonicatu, & non de præbenda,
habet plus commodi, & temporalitatis, quam
Canonicatus, Felin. in c. cum adeo num. 1. de reſcript.
Rot. dec. 33. de reſcript. in nou. & dec. 72. eod. in antiq.
Rot. Biſign. deciſ. 2. hoc titul. Secundo caſu quando
quis conſequitur præbendam, eo ipſo, quod ha-
bet Canonicatum, non eſt opus facere mentio-
nem de præbenda, quia ſunt annexæ Canonica-
tibus, & ſunt de iure, & pertinentijs ipſorum, Fe-
lin. in d. c. cum adeo ſub num. 1. & in d. c. cum M. nu. 16.
Rot. d. dec. 33. de reſcript. in nou. In eadem eccleſia
quis duas præbendas non poteſt obtinere, c. litte-
ras veſtras de conceſſ. præb. Clem. ſi iuxta de præb. & per
aſſecutionem ſecundæ vacat prima, cap. fin. de con-
ſuet. in 6. In quibuſdam Eccleſijs non eſt certus
portionum numerus, vel præbendarum diſtin-
ctio, ſed procedunt in redditibus communibus,
quæ ſolent diuidi inter canonicos, & beneficia-
tos, c. ſtatuimus & ibi gl. & DD. de maior. & obed. c.
ex parte, & ibi gl. in verb. diſtinctæ de conceſſ. præb. cap.
dilectus 1. & ibi Panor. num. 8. hoc tit. ſiue in domi-
bus ſuis, ſiue in congregatione viuentes: c. Sacer-
dos 1. quaeſt. 2. & harum quædam ſunt numeratæ,
quia habent certum Canonicorum numerum,
c. fin. §. præſenti, de conceſſ. præb. in 6. firmatum au-
ctoritate ſuperioris, iuramento, ſeu conſuetudi-
ne, Ioan. Andr. & Hoſt. in c. ex parte de conceſſ. præb.
Rot. deciſ. 9. de probat. in antiq. aliæ non ſunt nume-
ratæ, c. dilecto, verſ. præterea, hoc tit. & ibi Pan. nu. 9.

Digitized by Google

& Can, pulchrè & late Rot. deciſ. 6. in princ. per duas col. de conſuet. in nou. Præbendæ veniunt appellatione beneficiorum, c. fin. §. fin. & ibi Franc. nu. 2. de conceſſ. præb. in 6. tam collegiatæ, quam cathedralis eccleſiæ, Felin. in c. poſtulaſti num. 4. & in fin. 3. fall. de reſcript. Rot. deciſ. 8. de conceſſ. præb. in nou. dicens in fine c. quamuis hoc tit. in 6. ſeruandum eſſe in ſuis terminis, Limita quia gratia facta alicui de beneficio in aliqua eccleſiarum ciuitatis, vel diœceſis ad cathedralem eccleſiam propter ipſius honorem ſe non extendit, gratia vero facta alicui in aliqua eccleſiarum prouinciæ, & metropolitanam & cæteras cathedrales eccleſias includit, quia vberior hoc caſu quã alio eſt gratia, c. quamuis §. pen. & fin. hoc tit. in 6. nam diœceſis & ciuitas ſunt correlatiua, ſed prouincia non eſt correlatiua ciuitatum, ſed illarum collectiua, ſiue concluſiua, ita quod propriam ciuitatem etiam includat, Anchar. in d. c. quamuis in 6. not. Item in materia ſtricta appellatione beneficij non venit prębenda, c. 1. de fil. presb. in 6. & ibi monach. & Can. Rot. dec. 2. eod. in nou. Felin. in c. poſtulaſti ſub num. 4. verſ. ſecunda concluſio, de reſcript. vbi ponit quinq; fall.

42 Epiſcopus & Capitulum † numerum Canonicorum, vel præbendarum minuere, aut dignitatem ſupprimere non poſſunt ſine cauſa, cap. ex parte de conſtitut. cum cauſa poſſunt: & ex decretis Concilij Tridentini, in eccleſijs Cathedralibus, & Collegiatis, vbi frequentes, adeoque tenues ſunt præbendæ ſimul cum diſtributionibus quotidianis, vt ſuſtinendo decenti Canonicorum gradui non ſufficiant, aliquas prębendas poſſunt ſupprimere, ita tamen vt tot ſuperſint, quæ diuino cultui celebrando, ac dignitati eccleſiaſticæ valeant reſpondere cum patronorum conſenſu, ſi de iurepatronatus laicorum ſint, quarum prouentus reliquarum prębendarum diſtributionibus quotidianis applicentur, non obſtantibus quibuſcumque etiam priuilegijs, reſeruatione etiam ſpeciali & affectione, neque dictæ ſuppreſſiones tolli, aut impediri poſſunt ex quibuſcumque prouiſionibus, etiam vigore reſignationis, aut quibuſuis derogationibus, aut ſuſpenſionibus, cap. in eccleſiis ſeſſ. 24. Item poſſunt numerum præbendarum minuere ob diminutionem redditruum, c. quoniam vt ait, de vit. & honeſt. cler. gloſſ. in d. c. ex parte in verb. diminuti Felin. in c. cum acceßiſſent n. 17 Bald. num. 20. & Can. communiter de conſtit. Greg. xv. dec. 483. & ibi annot. etiamſi à Papa fuiſſet præfixus numerus, vel dignitas creata, ſicut è conuerſo non obſtante confirmatione Apoſtolica poſſunt numerum augere, quoddam ius ſpirituale de nouo creando, c. dilecto §. præterea, verſ. quemquam interdum hi de præb. cap. ex parte de conceß. præb. ſine præiudicio præbendarum diuiſarum, c. cum M. de conſtit. & ibi poſt gloſſ. in verb. nihil perciperent Can. Garz. de benef. par. 12. c. 1. per totum, auctis facultatibus, d. c. cum M. & Panor. in c. cum acceßiſſent num. 4. & ibi Fel. num. 7. de conſtit. Pan. in d. cap. dilecto ſub num. 10. hoc tit. etiam Canonicatibus, & dignitatibus plenis, d. cap. cum M. quia dominium fructuum ſpectat ad eos, & ideo vt domini poſſunt de ipſis diſponere, l. in re mandata C. mandati Felin. in c. cum omnes ſub num. 9. de conſtit. poſt gloſſ. in verb. induſtriam Greg. xv. dec. 29. c. fin de verb. ſignif. quod collatio non tollit, Corn. conſ. 225. num. 2. lib. 1. c. cum olim & ibi gl. in verb. præiudicium & Can. de conſuet. c. 1. & ibi poſt gloſſ. Can. de inſtit. niſi per ſuperiorem in confirmatione appoſita fuerit clauſula decreti decernentis irritum &c. aut numerus ſit iuramento firmatus: c. 1. §. ex parte, & ibi gloſſ. in verb. & irritum de conceſſ. præb. in 6. Zab. in Clem. 1. num. 5. & 6. de conceſſ. præb. Pan. in d. c. dilecto nu. 14. hoc tit. per illum text. nam licet in Cathedrali, ſeu collegiata eccleſia fuiſſent ſolum decem canonici per magnum tempus, non propterea probatur certus canonicorum numerus, niſi alias probaretur auctoritate ſuperioris, vel iuramento, ſeu ſtatuto firmatus: Ioan. Andr. in c. ex parte numer. 6. de conceſſ. præb. & ibi Can. Rot. deciſ. 9. de probat. in antiq. præterea epiſcopus, & capitulum poſſunt dignitatem ſemel extinctam reintegrare, & reſtituere cum aſſignatione dotis, d. c. cum acceßiſſent, & ibi gloſſ. fin. Felin. num. 14. & 15. & Can. creato vero dignitatem omnino nouam non poſſunt, quia erectio dignitatis nouæ pertinet ad Papam, c. 1. & ibi gloſ. 1. diſt. 22. inferiorum beneficiorum erectio ſpectat ad epiſcopum, cap. nemo eccleſiam de conſecrat. diſt. 1. glo. 1. in fin. & Clem. 2. de decim. omnes autem erectiones in dataria Apoſtolica dantur cum clauſula ſine alicuius præiudicio, c. eccleſia antiquitus & c. ſeq. 16. q. 1. c. 1. ante fin. de nou. op. nunc. c. cum olim in fin. de elect. c. ad audientiam 1. de eccleſ. ædif. extrauag. ad Apoſtolatus de conceſſ. præb. inter Ioannis 22. quæ intelligenda eſt de alio præiudicio, quam in gratia expreſſo; Bart. in l. fin. §. idem quæſitum eſt num. 3. & 4. ff. de cond. ind. & ibi DD. quando Decanus, & Capitulum ſupplicant, additur,

& do

& de conſenſu ordinarij, *Mand. de ſig. grat. tit. ere-*
43 *ctiones, verſ. quand. Decanus*, Vicaria † Capellania, Altare, Oratorium, ſunt beneficia eccleſiaſtica, quando dantur clerico in titulum perpetuum, *Clem. 2. & ibi gloſſ. 1. in fin. de decim. Gemin. in cap. 1. num. 14. de conſuet. in 6. Caſ. deciſ. 13. num. 10. hoc tit. Sarnen. in reg. de infir. &c. quaſt. 23. c. ex parte el 2. & ibi Felin. in princ. Dec. numer. 2. & ſeqq. & Can. de reſcript.* etiam vbi ſingulis annis Capellanus præſentari Epiſcopo, & ab eo idem vel alius Capellanus ad dictam præſentationem recipi debeat, *Rot. Faſtol. dub. 56. Fel. in c. ex parte el 2. numer. 3. in fin. de*
44 *reſcript. c. presbyteri de Capel. monach.* Hoſpitale † aliud eſt priuatum, ſiue prophanum, ſeu laicale, aliud eſt publicum, ſiue religioſum: Laicale cenſetur, quando inſtitutio, & deſtitutio Rectoris pertinet ad laicos, *c. inter dilectos de donat & ibi Pan. num. 12. Imol. num. 8. Bald. in Auth. hoc ius porrectum num. xj. C. de ſacroſ. eccleſ. Felin. in c. de quarta nu. 5. de preſcript. Rom. conſ. 477. numer. 8. & ſeqq. Rot. diuerſ. deciſ. 725. num. 1. par. 1.* Collegium in eo tenentium hoſpitalitatem eſt licitum, *Panorm. in c. dilectos num. 10.* Religioſum eſt, quando ædificatum, vel deputatum eſt ad hoſpitalitatem auctoritate epiſcopi, aut rectoris inſtitutio, & deſtitutio pertinet ad epiſcopum, *c. de xenodochijs c. ad hac de relig. domib.* aut impetratur à ſummo Pontifice, vel in eo miſſa publica celebratur: *Clem. per litteras, & ibi gloſſ. in verb. eccleſias, & Can. hoc tit. Felin. in d. c. de quarta nu. 12. de preſcript. Rot. diuerſ. deciſ. 725. nu. 2. 3. & 4. par. 1. plures cumulans.* indiſtincte ſiue laicale, ſiue religioſum poteſt committi tam clericis ſæcularibus quam laicis viris prouidis idoneis, & boni teſtimonij in regimen, *Clem. quia contingit §. 1. & ibi gl. in verb. ſæcularib. de relig. dom. & ibi Zabar. nu. 5. & ſeqq. Imol. ſub num. 12. Pan. in d. c. de xenodochijs num. 4. Rot. diuerſ. deciſ. 725. nu. 6. & ſeqq. plures cumulans*, quia dicta Clem. *quia contingit*, intelligitur in hoſpitalibus in genere, *Zab. in d. Clem. quia contingit in 2. not. Rot. diuerſ. dec. 302. in princ. par. 2.* non tamen vltra triennium vni & eidem perſonæ, niſi aliter in fundatione cautum reperiatur, non obſtante quacumque vnione, exemptione, & conſuetudine in contrarium etiam immemorabili, ſeu priuilegijs, & indultis quibuſcumque: *c. admonet §. fin. ſeſſ. 25.* omiſſio iuramenti, Inuentarij, annuæ redditionis rationis, cæterarumque ſolemnitatum dicta Clem. non immutans naturam hoſpitalis, ſed operatur, vt ad illas obſeruandum adminiſtratores poſſint cogi per ordinarium, vel poſſint repelli à iudicio. *Zab. in d. Clem. quia contingit §. illi num. 2. verſ. 6. quæro & ibi Can. Rot. diuerſ. deciſ. 302. num. 3. par. 2. Greg. 15. deciſ. 31. num. 4. & ſeqq.* & annullari geſta in præiudicium hoſpitalis ac proceſſus cum adminiſtratore aut conſtituto ab eo, actore habitus in præiudicium hoſpitalis, *l. legitimos & ibi Bart. in princ. & in fin. ff. de legit. tutor. l. tutor qui repertoriũ & ibi Bart. & DD. ff. de admin. & peric. tut. Caputaq. deciſ. 324. Greg. xv. deciſ. 530. & deciſ. 574. Mynſ. obſ. 37. cent. 2. vbi limitat vno modo*, & ideo licet ſint deſcripta inter beneficia eccleſiaſtica diœceſis, aut in libro collectorum decimarum papalium, *Rot. d. deciſ. 725. num. 10. & 11. Clem. quia contingit §. vt autem, & ibidem Anch. & DD. de relig. dom.* appellatione beneficiorum non veniunt, & in titulum conferri non poſſunt, etiamſi de conſuetudine hoc fuerit obſeruatum, quæ eſt reprobata, niſi in illorum fundationibus ſecus inſtitutum fuerit, ſeu per electionem per ſuperiorem confirmandam ſit de rectore prouidendum, quibus duobus caſibus non includuntur ſub litteris generalibus à ſede Apoſtolica, vel legatis ipſius etiam motu proprio ſuper prouiſione quorumcumque clericorum directis, aut ſuper reſeruatione fructuum beneficiorum, niſi ſpecialiter exprimantur, *Clem. per litteras, & ibi gloſſ. ſuper verb. ſuper prouiſione & gl. ſeq. & gl. in verb. prouideri hoc tit. & ibi Can. communiter.* ſed poſſunt dari in titulum, & veniunt appellatione beneficiorum, ac alias collatio, prouiſio, ordinatio omni caret roboris firmitate. *d. Clem. quia contingit §. 1. & ibi Anch. num. 10. Pan. num. 15. & Can. communiter.* Ratio diuerſitatis eſt, quia redditus hoſpitalium, quando dantur in regimen, ſiue adminiſtrationem principaliter deputantur ad vſum pauperum, ſecundario ad cultum diuinum, & illi, quibus hoſpitalia commiſſa ſunt, tenentur ordinarijs, & alijs, quibus ſubſunt hoſpitalia, vel deputandis ab eis ſingulis annis de adminiſtratione ſua reddere rationem, *d. Clem. quia contingit. Anchar. in Clem. per litteras num. 7. hoc tit. c. adminiſtratores ſeſſ. 22. c. fin. ſeß. 7.* Et ad fructuum reſtitutionem, quos contra ipſorum hoſpitalium inſtitutionem perceperint, quæ nulla eis remiſſione, aut compoſitione indulgetur: *d. c. admonet §. fin. ſeß. 28.* Sed quando dantur hoſpitalia in titulum, redditus deputantur acceſſorie ad vſum pauperum, prin-

Digitized by Google

cipaliter autem ad cultum diuinum, & ad officium, quod eſt annexum beneficio, & Rectores faciunt fructus ſuos, nec tenentur ad annuam rationem. *Zab. in d. Clem. per litteras nu. 12. verſ. decimoquinto quæro. Vital. in d. clem. quia contingit num. 92. & ſeqq. Rot. diuerſ. deciſ. 714. num. 10. & ſeqq. par. 1.* In dubio quando non conſtat, an ſit hoſpitale, vel beneficium, magis præſumitur hoſpitale; & dicens hoſpitale eſſe beneficium, tenetur illud probare; *Mohed. deciſ. 18. de cauſ. poſſ. & propr. Rot. diuerſ. deciſ. 106. nu. 6. par. 2. gloſ. in Clem. per litteras in verb. Eccleſias, & ibi DD. communiter.* Quando autem eſt certa exiſtentia hoſpitalis, ſed dubitatur de eius qualitate, an ſit laicale, an religioſum, ſiue eccleſiaſticum, tunc inſpici debet ſtatus poſſeſſionis ſubſecutæ, *arg. c. cum veniſſent, & ibi gloſ. in verb. probatum, & Can. de inſt. Zab. in d. Clem. per litteras in 2. opp. Cald. conſ. 4. circa medium de relig. dom. Roman. Conſ. 477. Rot. diuerſ. deciſ. 106. nu. 1. & ſeqq. par. 2.* forma conceſſionis, *Gemin. in c. fin. nu. 20. de elect. in 6. Rot. diuerſ. deciſ. 714. nu. 1. & ſeqq. par. 1. & deciſ. 154. nu. 1. & ſeqq. par. 2.* Verba & clauſulæ prouiſionis. *Zab. in d. clem. per literas ſub nu. 2. verſ. quæro de ratione huius deciſionis hoc tit. Rot. diuerſ. deciſ. 114. & 122. nu. 4. & ſeqq. & 302. nu. 2. part. 2.* Publica hoſpitalia comparantur Eccleſijs in nouemdecim caſibus enumeratis per Felin. *in c. de quarta nu. 3. & ſeqq. de præſcript.* Hoſpitalia priuata non gaudent priuilegio Eccleſiarum. *Felin. in d. c. de quarta numer. 9. & ſeq.* Hoſpitalia religioſa etiam habentia Eccleſias vel capellas, decimas, aut alia iura ſpiritualia, (quæ hoſpitali priuato non poſſunt accedere) *Felin. in d. c. de quarta num. 9. & ſeq.* ita quod veniant iure acceſſorij, & ipſa hoſpitalia ſint principalia, non poſſunt conferri in titulum, ſed tantum debent cōmitti in adminiſtrationem, quia eccleſiæ & capellæ ſequuntur naturam hoſpitalium, *Anch. in d. Clem. per litteras num. 4. per l. etſi non ſunt § fi. in fin. ff. de aur. & arg. mund. in l. in mod. ff. de contrah. empt. & vend.* Si vero Eccleſiæ, & capellæ ſint principales habentes annexum hoſpitale, tunc in totum conferri poſſunt, ſicut & aliæ Eccleſiæ, & hoſpitalia veniunt iure acceſſorij, *c. ſuper eo hoc tit. in 6. c. ſuper gratia de off. deleg. c. acceſſorium de reg. iur. in 6. & ibi not. gl. in d. Clem. per litteras, in verbo Eccleſias, & ibi Can. communiter.* In dubio quando extat hoſpitale, & Eccleſia, & neſcitur quid ſit principale, & quid acceſſorium, ſi apparet poſſeſſio, vel denominatio, per quam poſſumus alterum præeligere, illud ſequemur, *l. ſi vt habiliter, l. ſi quando ff. de aur. & arg. mund. & c. cap. cum de beneficio, hoc tit. in 6. c. per tuas de prob. Pan. in d. Clem. per literas nu. 5. Anchar. nu. 10. et Can. communiter hoc tit. Rot. diuerſ. deciſ. 106. n. 2. & ſeqq. & deciſ. 114. num. 4. & plurib. ſeqq. part. 2.* ſi de illis non appareat, hoſpitale in titulum non poteſt conferri, conſtat enim de hoſpitali, nec conſtat illud eſſe acceſſorium eccleſiæ: nam etſi hoſpitale & eccleſia eſſent annexa, ita quod neutrum eſſet principale in titulum conferri non poteſt, *c. 1. & ibi gl. 2. & Can. ne ſed. vac. aliq. in nou. & c. c. ſi capitul. & ibi gloſſ. in verb. factam in fin. de conceſſ. prab. in 6. Zab. in d. Clem. per literas in 17. quæſt. Rot. diuerſ. deciſ. 114. numer. 7. & ſeqq. part. 2.* quia quando concurrunt duo, quorum vnum ſe habet prohibendo, aliud permittendo, vel vnum negatiue, aliud affirmatiue, plus operatur negatio, *gl. in d. c. cum dilectus, in verbo à ſuſpenſis verſ. alij dicunt, & melius de conſuet. & Can.* & impetranti hoſpitale, tanquam beneficium in titulum, ſiue ſit actor, ſiue ſit reus, incumbit onus probandi hoſpitale eſſe annexum eccleſiæ iure acceſſionis, vel ex annexione, vel ex ſubſecuta poſſeſſione, quia ius commune militat contra ipſum, *Vital. in d. Clem. per litteras num. 23. & 24. & ibi Anchar. n. 10. in fin. et Can. Rot. d. deciſ. 114 numer. 9. & ſeqq. part. 2.* Idem
iuris eſt † in operaria fabrica, & eleemoſinarijs 45
eccleſiarum, *d. Clem. per literas, & ibi Vital. n. 30. & 31. Zab. n. 11. et 12. et Can. communiter Mohed. dec. 1. de off. vic. c. admonet § illis ſeſſ. 25.*

Quarta beneficiorum diuiſio eſt. Alia † ſunt 46
perpetua alia manualia † quædam de menſa, 47
quædam, pleno iure ſubiecta alteri, licet Epiſcopus aliqua temporalia ibi recipiat, *c. cum venerabilis de Cenſ. gl. in c. quoniam in verbo vtroq; iure in fin. de priuileg.* aliqua temporalia: ſæcularia perpetua ſunt, & perpetuo & non ad tempus collata cenſentur, *c. præcepta 55. diſt. c. veniens, & ibi poſt gl. pen. et fin. Can. de fil. presbyt. ord. & c. c. pen. et ibi gl. fin. et Can. de cler. ægrot. Caſſad. deciſ. 4. nu. 2. hoc tit.* Epiſcopus beneficium ſimplex ſæculare perpetuum ex iuſta cauſa de conſenſu patroni laici poteſt facere manuale, & amouibile ad nutum patroni, *arg. c. laici & c. inuentum 16. quæſt. 7. Nauarr. Conſ. 9. de off. ord.* ſed extinguitur beneficium, quod debet eſſe perpetuum, & ordinarius deſinit habere ius inſtituendi, quod non quæritur patrono, qui etiam

perdit

Digitized by Google

perdit ius præſentandi ad beneficium, quia non
eſt tale, ſed libertatem quærit ponendi, & tol-
lendi, quem & quoties voluerit, & eſt ſeruitium
manuale temporarium, *Nauar.d.Conſ.9.de off.ord.*
Regularia naturaliter manualia ſunt, *cum ad mo-
naſterium §. tales de ſtat. monach. Mand.reg.3.reſeru.
quaeſt.10.nu.5. & quaeſt.11.num.2.& 3. Gonzal.ſuper
reg.Cancell.de menſ.& alter.gl.5.§.6.n.5.et plur.ſeqq.*
ac etiam præceptoriæ, & commendę militiarum,
S.Ioannis Hieroſolymitani Melitenſis, ac B.Ma-
riæ Theutonicorum, *Greg.15.deciſ.109.nu.2.& 3.
Gonzal.ſuper reg.de menſ.& alter.gl.8.nu.7.Put.dec.
382. lib.1. c.cum deputati & ibi Panorm.in 1.notab.
& latius numer. 7. & Can. communiter de iud.*
exceptis electiuis vel curatis, quæ ſunt perpetua,
& collatiua, licet ſint alteri ſubiecta, *cap.2.§.prio-
res, & ibi gl.in verbo non mutentur de ſtat. monach.&
ibi Pan.ſub num 5.gl.in c.cum ſingula, in verb.ineligi-
bilis hoc tit.in 6.Bellam.deciſ.203.Caſſad.deciſ.4.n.3.
& deciſ.12.n 9.hoc tit. Imol.in Clem.1.ſub num.44.
de ſuppl.neglig Prælat.* Vnde in parochiali Eccleſia
ex regularitate non recte infertur ad manualita-
tem, *cap.conſtitutis, & ibi Panormit.in 2.not.de elect.
Felin.in cap.per tuas ſub nu. 4. verſ.ſi tamen eſſet prio-
ratus perpetuus de maior.& obed.Rot.Farin.deciſ.646.
part.1.* vt latius ſuo loco dicetur. Poſſunt permu-
tari, *Pan. in c. cum olim. num.2. in fin. de rer. permut.*
Vacant per obitum, reſignationem, & amotio-
nem, ſicut ſæcularia beneficia, *gl.in Clem.vnica, in
verbo reuocari, verſ.& ſcias &c.de ſuppl.neglig.præl.&
ibi Card.in §.promiſſa num.8. Vital.nu.9. Pan.n.17.*
48 Beneficia quæ ſunt pleno † iure quoad tempora-
lia, & ſpiritualia, vt fructus omnes in proprios
vſus conuertantur de menſa monaſterij, præla-
turæ, dignitatis, non dicuntur vacare per mor-
tem illius, qui conduxit eccleſiam, vel benefi-
cium menſale ad firmam, quia Abbates fructus
talium poſſunt vendere, & locare, *gl.in d.Clem.v-
nica in verbo de menſa, & ibi Can.* Imo non vacant
ex perſona Vicarij deſeruientis curæ, *Clem.1.§.
quidam etiam Eccleſias curam, de exceſſ.præl.Clem.1.et
ibi gl. in verbo de menſa: Vital. in §.præmiſſa nu. 4 &
Can.de ſuppl. negleg. præl. Franc. Aret. Conſ.63.nu.3.
Clem.1. & ibi gl. in verbo haberent de reſcript. Petr.de
Peruſ.de vnion.Eccleſ.c.9.num.2.& ſeqq.* neque per
obitum prælati conferentis vicariam, *Vital. in
Clem.1.§.præmiſſa, nu.4. de ſuppl. neglig. præl. Æneas
de Falcon.de reſeruat. benef.quaeſt.3.princ.num.1.& 2.*
quando Prælatus ſimpliciter contulit, quia præ-
ſumitur durare in eadem voluntate, in qua dece-
dit, ſecus ſi prælatus conceſſit ad beneplacitum
ſuum, nam tunc per mortem reuocatur ipſo fa-
cto, quia beneplacitum morte extinguitur, *cap.ſi
gratioſe de reſcript.in 6. pulchre Panorm.in c.fin.nu.6.
de reſcript.Panorm.in cap.fin nu.6.de precar.* ideoq;
non veniunt ſub generali reſeruatione, vel affe-
ctione etiam, *c.2.de præb.in 6.* tum etiam propter
manualitatem, *Æneas de falcon. de reſeru. benef.3.
quaeſt. princip. num. 25. Felin. in c. per tuas ſub num.4.
de maior.& obed.* & titulus curæ animarum, & o-
mnium reſidet in perſona Prælati, cuius dicta
Eccleſia eſt menſalis, quam conſequitur eo ipſo
quod aſſumit curam prælaturæ, *Anch. in Clem.1.
nu.16. de exceſſ. præl. & Vital. numer.82.& Canon.
Extrauag. execrabilis §.fin. de præb. inter Communes.*
& deſeruit per Vicarium temporalem etiam in
curatis, penes quem non eſt cura aliquo modo,
*Rot.deciſ.21.de præb.in antiq.gl.in c.cum & plantare §.
in Eccleſiis de priuil. C. in Lateranenſi de præb. & ibi
Innocent. numer. 3.* ſed nudum curæ exercitium,
*gl.communiter approbata in Clem.1.in verbo menſam,
& ibi Panormit. numer.17. & Can. de exceſſ. præl.
Rot.deciſ.2. numer.2.de exceſſ. præl.in nou.* & rector
vocari poteſt, quia Eccleſia in titulum, ſeu bene-
ficium non confertur illi, ſed nuda adminiſtra-
tio, *Clem.quia contingit, in princ.& §.vt præmiſſa de
relig.domib.* & licet manualis, & menſalis ſit, ta-
men conferri dicitur, *Clem.1.de ſupl.neglig.præl.
Staph.de lit. grat.tit.de mod.prouiſ.n.16.ver.prædicta*
Si vero † ſpectant ad menſam quoad temporalia, 49
& recipiunt ſuperioris inſtitutionem, quoad re-
gimen Eccleſiæ, vel ſaltem populi, tunc in eis po-
nitur Vicarius perpetuus aſſignata congrua, *gloſſ.
communiter approbata in Clem.1.in verbo ad menſam,
in fin.de exceſſ.præl. & ibi Pan.n.17. Anchar.num.16.*
Quando Eccleſia † pleno iure ſubiectionis ſpe- 50
ctat ad aliquos, propterea non dicitur de menſa,
licet enim Rector talis eccleſiæ inſtitutionem &
deſtitutionem ab illis recipiat, & ab illis viſitetur,
etiam quoad temporalia, non tamen poſſunt
fructus in ſuos vſus conuertere, niſi illam habeãt
in menſam, vel in ſuos vſus conuertendam, *cap.
cum & plantare §. in Eccleſiis, & ibi gl. in verbo pleno
iure c.quoniam & ibi gloſſ. 1. de priuil. Clem.1.§.qui-
dam & ibi gl. in verbo ad menſam, verſ.nec putes quod
eccleſia de priuil.& vtrobique Can.* Temporalia ſunt,
quæ † ex conſtitutione eccleſiæ poſt annum, aut 51
aliud certum tempus vacare cenſentur, etiamſi

cõferantur à Papa, *Lap. alleg. 9. vbi primo recenſet rationes cuiuſdam Doct. deinde eas reprobat.*

Quinta beneficiorum diuiſio eſt. Sæcularium
52 beneficiorum † quædam ſunt libera, alia patrimonialia, alia affecta. Libera ſunt, quæ ſpectant ad liberam diſpoſitionem ipſius Prælati, qualia omnia præſumuntur. *c. omnes baſilicæ, & c. ſeqq. 16. quæſt. 7. Innocent. in c. cum venerabilis n. 4. de except. Caſſad. deciſ. 4. nu. 7. de probat. Garz. de benef. part. 5.*
53 *cap. 4. n. 95.* Patrimonialia † dupliciter conſiderantur, quia aliqua pertinent ad præſentationem electionem, ſeu nominationem patronorum, & ſola inſtitutio pertinet ad epiſcopum, *Put. deciſ. 158. lib. 2.* alia ſunt quæ pertinent ad liberam collationem ordinarij, ſed ex conceſſione apoſtolica, vel ſtatutis, aut ſynodalibus conſtitutionibus natis ſeu degentibus in tali patria, parochia, villa, vel caſtro &c. conferri neceſſaria debent, ſic dicta, quia inſtituta fuerunt à parentibus, ſeu maioribus eorum, quibus poſtea tanquam filijs patrimonialibus conferenda ſunt; *Caſſad. deciſ. 18. hoc tit. tex. in l. in Eccleſiis C. de epiſc. & cler. c. bonæ memoriæ 2. §. intelleximus de poſtul. prælat. gl. fin. in c. ſi proponente de reſcript. & ibi Canon. Put. deciſ. 158. lib. 2. Garz. de benef. part. 7. cap. 9. per totum & c.* qualia ſunt in hiſpanijs, ad quæ, occurrente illorum vacatione, pluribus concurrentibus, filij patrimoniales ſiue naturales oriundi ex dictis locis ſe inuicem opponunt, & oppoſitio talis habetur loco acceptationis, ac ordinarius cauſa cognita, & diſcuſſo quis ſit habilior, declarat talem magis habilem, & illi beneficium deberi, mandatque illud in poſſeſſionem mitti, *Mobed. deciſ. 12. n. 2. hoc tit. Mand. in reg. 19. reſeruat. n. 17. & ſeqq. & num. 21. facit c. nec emeritis c. nullus inuitis, & ibi gl. in verbo ciuitatis 61. diſt. & ibi Can. late Garc. de benef. part. 4. cap. 3. à num. 61. vſque ad fin.* inter illos quadragenarij, ſi ſint idonei, id eſt, bene legant, aliquantulum cantent, & parum conſtruant, præferuntur alijs magis idoneis, *Creſcent. deciſ. 12. de conceſſ. præb. gl. 1. in Clem. 1. de conceſſ. præb. & ibi Can. communiter.* Agens vt filius patrimonialis debet probare ſe talem, nec per aſſertionem epiſcopi probat ſe eſſe patrimonialem filium, *Caputaq. deciſ. 308. part. 2. l. non ignorat, & ibi poſt gl. fin. DD. C. qui accuſ. non poſſ.* Impetrans huiuſmodi patrimoniale à Papa non tenetur facere mentionem de oppoſitione per filios patrimoniales coram ordinario facta, quia per eam non acquiritur ius in re vel ad rem, cum ex facto proprio ius alicui in beneficio, vel ad beneficium non poſſit acquiri, *c. fin. de inſtit. c. per noſtras de iurepatr. cap. cum. in iure, & ibi gl. fin. in fin. de elect.* De ſententia canonizatoria appoſitionis alterius, in qua alter per ordinarium inſtituitur, tenetur facere mentionem, quod per eam ius in re eſt quæſitum, non obſtante quod à tali ſententia fuerit appellatum, quia per talem ſententiam prouidetur de beneficio, *Clem. auditor, & ibi not. de reſcript. Caſſad. deciſ. 8. hoc tit. poſt numer. 6.* Item tenetur facere mentionem de lite, ſi qua eſt tempore impetrationis apoſtolicæ inter opponentes bene introductæ, *Felin. in cap. cum noſtra de reſcript. 15. Corol.* quando impetratio cederet in præiudicium iuris litigatorum, *Caſſad. d. deciſ. 18. num. 6. hoc tit. l. 2. §. 1. & §. ſi quis à principe ff. ne quid in loc. publ. Oldrad. Conſ. 299.* De his beneficijs patrimonialibus iudicatur, vt de alijs, quia & indulta Cardinalium, *Caputaq. deciſ. 66. part. 1. cap. hortamur 71. diſt. cap. fin. de cleric. peregr.* & regula de reſeruationibus menſium eadem comprehendunt, *Pariſ. de reſign. lib. 2. quæſt. 12. mand. in reg. 19. reſeruat. quæſt. 15.* Sententia declarans beneficium eſſe patrimoniale, vel non, facit ius quoad omnes, quia lata in cauſa ſtatus, *l. ingenium ff. de ſtat. homin. & ibi DD. Achil. deciſ. 5. de ſent. & re iud.*
Affecta † ſunt aliquando reſpectu eius, qui ha- 54
bet conferre, puta ſummi Pontificis, qualis differt à reſeruatione, quia in beneficio reſeruato expreſſa diſpoſitio Papæ reſeruat, quod non eſt in affecto, *Mobed. deciſ. 9. ſub num. 1. hoc tit. Æneas de falcon. de reſcr. Pap. & leg. in 3. prælud.* Affectionem inducunt commenda ſiue ſit temporalis, ſiue perpetua, ita quod inferior non poſſit ſe intromittere, *c. vt noſtrum de appell. c. cum nobis olim. in fin. de elect. cap. is cui & ibi gl. in verbo Confirmatus eod. in 6. Caſſad. deciſ. 2. de vnion. numer. 12. & ſeqq. Mobed. d. deciſ. 9. nu. 3. & 4. hoc tit.* Siue fuit de beneficio vacante, ſiue Papa det alicui facultatem retinendi in commendam beneficium, quod in titulum obtinebat, *Creſc. deciſ. 4. hoc tit. Felin. in c. in noſtra ſub num. 2. verſ. ſecundo intellige de reſcript. & ibi Can. Roman. Conſ. 350. num. 13. & 14.* datio in procurationem, *d. c. cum nobis olim. de elect. in fin. cap. is cui, & ibi gloſſ. in verbo Confirmatus eod. in 6.* Clauſulæ in gratia poſitæ, quæ ordinarij diſpoſitionem impediunt, aut annullant, *iuxta cap. ſi ſoli de conceſſ. præb. in 6. iuncta Clem. 1. de conceſſion. præb. Put. deciſ. 149. num. 3. lib. 1. Card. in Clem. ſi de beneficio in i.*

Digitized by Google

cio in 1. oppoſ. hoc tit. Mandatum factum electori-
bus, ne ad electionem procedant, *c. ſi eo tempore de*
elect. in 6. Priuatio facta auctoritate, vel iuſſu
Papæ, *Æn. de Falcon. de reſer. Pap. & leg. in 3. quæſt.*
principali ſub num. 12. Quædam officia ſedis Apo-
ſtolicæ, vt collectorum, ſubcollectorum &c.
duratque affectio, licet quis remoueatur, ſiue
priuetur officio quacumque cauſa, propter quod
eius beneficia fuerunt effecta, *Rot. deciſ. 13. 15. 31.*
hoc tit. in antiquior. Manus appoſitio Papæ, eo ipſo
quod ſignet ſupplicationem, ſiue prouideat, ſiue
mandet prouideri, vel alias diſponat de vacanti,
vel vacaturo, certo vel incerto, afficit benefi-
cium, & ligat manus inferioris, *d. c. vt noſtrum*
Panormit. in cap. inter dilectos num. 10. qui Paulo ali-
ter diſtinguit, de exceſſ. præl. Rot. deciſ. 10. hoc tit. in nou.
& ibi add. Rot. Biſign. deciſ. 6. de Conc. præb. Rot deciſ.
25. eod. in antiquior. atteſtans de ſtylo Cancellariæ.
Crauet. Conſ. 296. in princ. Rom. conſ. 335. n. 5. & ſeqq.
& num. 11. & ſeqq. c. limitat. late Gonzal. ſuper reg. de
menſ. & altern. gloſſ. 52. per totam. etiamſi prouiſio
facta à Papa non eſſet ſortita effectum, aut alias
eſſet nulla, *Innocent. in d. c. inter dilectos n. 4. & ſeqq.*
de exceſſ. præl. Rom. d. Conſ. 335. n. 6. Dec. in c. vt no-
ſtrum num. 3. de appell. Dec. Conſ. 393. ſub num. 9. circa
fin. & Conſ. 699. ſub num. 13. Quando vtilis, & va-
lida eſt manus appoſitio, *Prob. ad Monach. in c. cum*
perſonæ num. 17. de priuil. in 6. & facta in reſigna-
tione, licet operetur, quod nullus inferior poſſit
ex eadem vacatione conferre, tamen non inficit
prouiſionem per obitum, *Achil. deciſ. 14. de reſt.*
ſpol. Æn. de Falcon. de reſeru. benef. affect. 16. num. 2.
Rot. deciſ. 4. de rer. perm. in antiq. Per dationem
Coadiutoriæ non inducitur manus appoſitio, aut
affectio, *Put. deciſ. 225. num. 18. & ſeqq. lib. 3. c. vnico*
in princ. de cler. ægrot. vel debil. in 6. Quia in com-
menda beneficium vacat, quando datur coadiu-
tor, beneficium non vacat; neque etiam per ma-
lam expreſſionem valoris, *Rot. diuerſ. deciſ. 419.*
part. 1. Pan. in c. inter. dilectos num. 10. & ibi Can. de
exceſſ. præl. Quia regularia de valore inducit tan-
tum nullitatem gratiæ, in qua verus valor non
exprimitur, non autem vacationem beneficij,
neque per reſignationem ex cauſa permutatio-
nis, quando permutatio non ſequitur, *Gemin. con.*
136. quia eſt vacatio voluntaria, & Papa non in-
telligitur appoſuiſſe manum, niſi ſolum in finem,
ſi permutatio fiat, *Clem. 1. de rer. permut. c. 1. eod. in 6.*
& generaliter non inducitur, niſi in caſibus à iure
expreſſis, quia odioſa, *Caſſad. deciſ. 2. n. 9. de rebus.*
cap. præſenti §. cæterum de offic. leg. in 6. & præiudicat
ordinariæ poteſtati. extinguitur autem huiuſmo-
di affectio per ſpecialem prouiſionem papalem
ſubſecutam, *Franc. in cap. ſtatutum n. 7. hoc tit. in 6.*
Rot. deciſ. 11. eod. in antiq. in fin. Rot. diuerſ. deciſ. 275.
in fin. num. 1 part. 1. etiamſi prouiſus moriatur, an-
tequam habeat corporalem poſſeſſionem, *Rot.*
deciſ. 24. hoc tit. in antiq. Caſſad. deciſ. 4. num. 2. & 4.
de cauſ. poſſeſſ. & propr. Innocent. in c. inter cætera ſub
num. 3. & ibi Can. Quia in incorporalibus ius
quæritur non apprehenſa poſſeſſione, *c. fin. in fin.*
de conceſſ. præb. & ibi not. in 6. Aliquando ſunt affe-
cta reſpectu eius † cui ſunt conferenda, diciturq; 55
auctoritas epiſcopi grauari, quando collatio be-
neficiorum debet fieri certis perſonis, *Rot. diuerſ.*
deciſ. 309. nu. 4. par. 1. gl. fin. in c. relatum & ibi Can.
hoc tit. Panor. in c. auctoritate nu. 7. in fin. de inſtit. c.
peruenit in fin. xj. quæſt. 1. Vt quando beneficia ex
fundatione, inſtitutione, conſuetudine, vel pri-
uilegio ſunt debita conſanguineis fundatoris,
ſeu certis alijs perſonis, vel certo generi perſo-
narum, *Garc. de benef. par. 7. cap. 15. per tot. Gonzal.*
ſuper reg. de menſ. & alternat. gl. 5. num. 109. & ſeqq.
Vel ex ſtatuto præſcripto per quadraginta annos
conferri debēt portionarijs, ſeu clericis eiuſdem
eccleſiæ: *c. cum in eccleſia hoc tit. in 6.* Et aliter facta
præſentatio, ſeu prouiſio de non habente quali-
tatem requiſitam nullius eſt momenti, contradi-
cente aliquo qualificato, & ſibi prouiſionem fie-
ri petente; alias prouiſio altero non qualificato
facta ſuſtineretur, quando qualitas eſt requiſita
ob reſpectum, & fauorem perſonarum, ſecus ſi
dicta qualitas requiratur ob fauorem eccleſiæ,
aut beneficij, vt magis idoneis perſonis proui-
deatur, *c. ſignificatum & ibi Dec. nu. 16. & ſeqq. hoc*
tit. Butr. num. 8. & 9. & ibi Can. late Garc. de benef.
par. 7. cap. 15. num. 1. 6. 10. & ſeqq. Rota deciſiones cu-
mulans, & per tot. Et huiuſmodi fundatio, priui-
legium, & ſtatutum obſtat prouiſionibus papa-
libus, in gratia de vacaturo, non autem in gratia
de vacanti, quia beneficium vacans Papa, qui o-
mnia poteſt, libere confert, & propter clauſulas
ſpeciales nō obſtantiarum videtur derogare ſta-
tuto, *Rot. deciſ. 17. hoc tit. in nou. Franc. in c. ſi poſt-*
quam nu. 7. hoc tit. in 6. Sed non poteſt dici, quod
gratia præuentiua de futuro ad tale beneficium
ſe extendat, quia ſic iuri alterius derogaretur, *Put.*
deciſ. 229. lib. 2. c. cum in eccleſia hoc tit. in 6. & ibi
gloſ. fin.

Digitized by Google

gloſ. fin. & Doct. Vel ſunt affecta magiſtro capellæ, Theologo, Put. deciſ. 34. hoc tit. d. c. cum in eccleſia, & ibi gloſ. fin. & Doct. Sacerdoti. c. ſignificatum hoc tit. Put. deciſ. 324. lib. 1. Ex decretis Concilij Tridentini in Cathedralibus eccleſijs, non collegiatis, Pœnitentiario, c. 8. ſeſſ. 24. late Garc. de beneſ. par. 5. cap. 4. §. 1. num. 109. & plurib. ſeqq. vbi tractat, ad quem ſpectat nominatio, collatio, ac eius abſentia. Lecturæ ſacræ ſcripturæ, c. 1. ſeſſ. 5. Garc. de beneſ. par. 5. cap. 4. §. 1 nu. 153. & ſeqq. vbi tractat de competentia nominationis, collationis, & abſentia lectoris. Vel iuxta tenorem indulti collatio debet fieri ciuibus originarijs, vel oriundis, & perſonis gratis, Creſc. deciſ. 4. & 14. de priuileg. d. c. cum in Eccleſia & ibi gloſ. fin. & Canon. quæ quidem ſtatuta, priuilegia, indulta, vel conſuetudines eccleſiarum non tolluntur per non obſtantias generales literarum apoſtolicarum, niſi expreſſa fiat mentio in literis de prædictis: Rot. deciſ. fin. de conſtit. in antiq. & diuerſ. d. deciſ. 275. ſub nu. 1. par. 1. Put. deciſ. 34. hoc tit. c. 1. de conſt. in 6. Anchar. in c. ſi is cui in 4. notab. & ibi Archid. hoc tit. in 6. l. honores §. is qui ff. de decurion. beneficium quoque affectum eſt, cuius collatio nondum eſt acceptata ab eo cui fuit collatum, donec præfixo termino ab epiſcopo, ſi ſubdito, vel alio ſuperiore, ſi non ſubdito contulerit, acceptauerit, vel refutauerit. Mohed. deciſ. 18. hoc tit. in fin. Anchar. in 4. not. in c. ſi tibi abſenti eod. in 6. Collect. in c. Eccleſia veſtra num.
56 6. de ſortil. Beneficia † valoris annui infra ducentos ducatos non conceduntur Cardinalibus in titulum, aut Commendam, obſtante Concilio Lateranenſi, Caſſad. deciſ. 2. hoc tit. Conc. Later. nouiſſ. ſeß. 9. Neque veniunt in retentione obtentorum ante promotionem ad Cardinalatum, ſi Papa decernat ea non vacare, niſi præfato Concilio ſit ſpecialiter derogatum, quia dicta retentio habet vim prouiſionis. Put. deciſ. 420. lib. 2. late Rota deciſ. 21. hoc tit. in nou. Bellam. deciſ. 751.

57 Sexta beneficiorum diuiſio. Alia ſunt † Conſiſtorialia, de quibus Papa diſponit in Conſiſtorio ſecreto præſentibus Cardinalibus, & ſunt deſcripta, & taxata in libris Cameræ apoſtolicæ, & in his requiritur, vt formetur proceſſus ſuper qualitatibus promouendi, & ſtatu eccleſiæ, vt ſunt epiſcopatus, abbatiæ, & monaſteria, de quibus præuia præconizatione in vno Conſiſtorio fit poſtea relatio in alio conſiſtorio per Cardinalem Protectorem. Lap. alleg. 84. ſub num. 11. Sarnen. de infir. reſig. quæſt. 14. nu. 3. verſ. breuiter puto. Rebuff. ſuper concord. tit. de Reg. ad præl. nomin. in verb. Conſiſtorialiter. Pariſ. de reſignat. beneſ. lib. 2. quæſt. 2. & lib. 8. quæſt. 6. qui ſignat ſcedulam, & Vicecancellarius Officialis à Papa deputatus ſignat contra ſcedulam, cui ſtatur, & ſuper ea literæ apoſtolicæ expediuntur, quia vt officialis atteſtatur de ijs quæ Papa conceſſit; Put. deciſ. 320. lib. 1. Lap. alleg. 84. num. 11. & ſeqq. non poſſunt reſignari niſi conſiſtorialiter, & tunc regulantur legibus loquentibus de renunciatione beneficiorum. Rot. diuerſ. deciſ. 189. num. 2. par. 2. Sarnen. in reg. de infir. reſig. quæſt. 14. & in reg. de annali quæſtion. 24. mand. in reg. de annali, quæſt. 16. Alia ſunt
non † conſiſtorialia, de quibus iuxta tempus & 58
modum occurrentium vacationum, & qualitates ea obtinentium, ex quorum perſonis vacare contingit, vel in dataria apoſtolica, vel per ordinarios Collatores diſponitur, vt ex infra dicendis patebit.

Septima beneficiorum diuiſio. Quædam ſunt
principalia, † quædam ſubiecta; alia dependen- 59
tia, c. 1. §. fin. de priuil. in 6. quod diſtinguit principale à ſubiecto, & ſubiectum à dependenti. nonnulla annexa. c. cum ſingula §. præſenti, & §. prohibemus, & ibi gl. in verb. nec dependet, de præb. in 6. quod diſtinguit inter dependens & annexum. aliud monoculare. Io. Monac. in c. in generali ſub nu. 16. verſ. ex quibus concludo de reg. iur. in 6. Archid. in c. ſi pro clericis in gloſ. ſuper verb. prouideas hoc tit. in 6. gloſ. in cle. 1. in ver. incerta hoc tit. Rot. deciſ. 13. hoc tit. in no. Rot. faſtoli cauſa 29. dub. 55. beneficium ſubiectum non cenſetur vnitum; c. abbate de verb. ſignif. gl. in clem. 1. in verb. ad menſam, de exceſſ. præl. & ibi Can. beneficium dependens eſt beneficium acceſſorie vnitum. Franciſ. aret. conſ. 63. num. 3. Annexa ſunt quando ambo ſimul vniuntur ita quod vtrumque remaneat principale. Franc. in c. cum ſingula ſub num. 3. hoc tit. in 6. & ibi Can. Monocu-
lare † beneficium non cenſetur quando collator 60
habet vnum beneficium conferre de per ſe & cum Capitulo vel alia perſona habet plura conferre. Rot. dec. 40. de reſcr. in antiq. Fel. in c. in noſtra in 24. corol. de reſcript. Gonz. ſuper reg. Cancel. de menſ. & altern. gloſ. 9. §. 4. num. 25. & 26. Aut in vno alio beneficio præſentationem. Rot. faſt. cauſ. 29. dub. 56. Felin. in d. c. in noſtra in 24. corol. Gonzal. d. gloſ. 9. §. 4. numer. 25.

Secun-

Digitized by Google

Secunda pars huius tituli.

SVMMARIA.

1 *Beneficia vacant de iure & de facto.*
2 *De iure & non de facto.*
3 *An vacantia de iure poſſint conferri poſſeſſore non vocato.*
4 *Beneficia quædam vacant apud ſedem Apoſtolicam quæ dicuntur reſeruata reſeruatione clauſa in corpore iuris.*
5 *Quædam vacant in curia ſed non apud ſedem apoſtolicam.*
6 *Poſſidens beneficium vacans apud ſedem apoſtolicam ex collatione ordinarij non facit fructus ſuos quod non procedit in poſſidente beneficium vacans in curia.*
7 *Vacatio non inducitur per obitum eius qui habet ius ad beneficium per obitum prouiſi in forma dignum [illegible] vt prius.*
8 *Vacationum [illegible] plures, primo beneficia vacant per obitum eius cui facta eſt collatio in forma gratioſa ſupplicatione ſignata & relaxata.*
9 *Item per obitum poſſeſſorum ſeu obtinentium quæcunque & qualiacunque ſint beneficia exceptis tribus caſibus.*
10 *Obitus quomodo probatur.*
11 *Secundo vacant per reſignationem ſeu renunciationem.*
12 *Tertio per permutationem.*
13 *Quarto per promotionem ad cathedralem eccleſiam vacant penſiones de ſtylo & beneficia.*
14 *Promoto datur retentio penſionum per viam amotionis ſtyli.*
15 *Et beneficiorum retentio per viam diſpenſationis.*
16 *Beneficia epiſcopi titularis non vacant.*
17 *Promoti ad ſummi apoſtolatus apicem vacant quando Papa decernit ea vacare.*
18 *Per promotionem ad Cardinalatum vacant curata & dignitates, reliqua non vacant niſi ſint valoris annui infra ducentos ducatos.*
19 *Quinto per aſſecutionem ſecundi beneficij incompatibilis poſtquam habuit vacuam & liberam poſſeſſionem ſecundi cum fructuum perceptione ipſo iure vacat aliud ſimile primo obtentum.*
20 *Incompatibilia beneficia quænam cenſeantur.*
21 *t. de multa, extrauag. execrabilis & c. quicunque Conc. Trid. ſeſſ. 7. quomodo differant. Summa in Decretales.*
22 *Quid iuris ſi duo beneficia incompatibilia concurrant à principio in perſona vnius.*
23 *Habenti plura incompatibilia beneficia an & qualiter poſſit aliud incompatibile per ordinarios conferri.*
24 *Idem iuris eſt in beneficiis regularibus incompatibilibus.*
25 *Plures Eccleſias incompatibiles iure canonico poteſt quis habere ex certis cauſis abſque diſpenſatione.*
26 *Super pluralitate beneficiorum curatorum Prælaturarum, dignitatum, Perſonatuum, & officiorum diſpenſat ſolus papa.*
27 *Super pluralitate beneficiorum an poſſit diſpenſare epiſcopus & quibus caſibus.*
28 *In impetratione diſpenſationis ſuper pluralitate beneficiorum debet impetrans facere mentionem de obtentis.*
29 *Diſpenſatio ſuper pluralitate eſt odioſa & reſtringenda.*
30 *Ordinarij tenentur ſub pœna ſuſpenſionis ab ingreſſu eccleſia compellere quoſcunque plura incompatibilia beneficia obtinentes diſpenſationes ſuas exhibere.*
31 *Sexto ob non promotionem ad presbyteratum intra annum ipſo iure vacat parochialis eccleſia.*
32 *Non alia beneficia ſacerdotalia aut collegiata parochialis.*
33 *Annus currit à die commiſſi regiminis & habita pacifica poſſeſſionis eccleſia etiam cum minore parte fructuum.*
34 *Quænam excuſent ab hac priuatione.*
35 *Anni prorogationes ſolent concedi à ſummo pontifice cum certis clauſulis.*
36 *Septimo vacant beneficia per contractum matrimonij per verba de præſenti.*
37 *Octauo vacant beneficia per ingreſſum religionis in qua emittuntur tria vota ſubſtantialia poſt profeſſionem expreſſam vel tacitam.*
38 *An vacent poſt biennium nouitiatus & emiſſa tria vota ſubſtantialia ſimplicia in ſocietate Ieſu.*
39 *Beneficium illius qui ingreditur religionem non eſt alicui intra annum vel biennium nouitiatus conferendum.*
40 *Fructus non percipit, ſed dempta congrua vicarij conſeruantur, & ſi reuertatur eos recuperat.*
41 *In beneficiis non habentibus fructus in abſentia vt in canonicatibus fructus non lucratur.*
42 *Nouitio an poſſit conferri beneficium regulare vel ſæculare.*

Digitized by Google

43 *Nono per adeptionem ſecundi canonicatus aut præbendæ canonicalis vel quaſi capellania altaris beneficij, etiam ſimplicis ſub eodem tecto ipſo iure vacat primum ſimile.*

44 *Taciturnitas quod beneficium primo obtentum ſit ſub eodem tecto, non inducit ſubreptionem.*

45 *Beneficium ſitum in capella, clauſtro, cemiterio, aditu, an cenſeatur eſſe in eadem eccleſia.*

46 *Decimo plures modi vacationum enumerantur remiſſiue.*

1 VACAT beneficium aliquando † de iure, &
de facto, vt quando mortuus eſt Rector, vel
reſignauit, & nemo in poſſeſſione reperitur, quo
caſu vacat de iure quoad titulum, & de facto
quoad poſſeſſionem: c. vacante hoc tit. c. ſuſceptum
2 de reſcript. in 6. aliquando vacat † de iure, ſed non
de facto. c. litteras, et c. cum noſtris de conceſſ. præb. gl.
in cap. cum in cunctis §. cum vero in verb. ad quam ſpectant
in fin. de elect. vt quando vacat per aſſecutionem
alterius beneficij incompatibilis cum primo,
c. de multa hoc tit. c. licet epiſcopus eod. in 6. quod
3 conferri † poteſt, poſſeſſore non citato ab ordinario,
& executore Apoſtolico, quando color retinendi
caſſatur à iure, d. c. licet epiſcopus et ibi gloſſ. in
verb. conferre, et Franc. num. 2. Lap. alleg. 103. vbi multa
iura cumulat. ad immiſſionem in corporalem
poſſeſſionem procedi non poteſt, niſi poſſeſſore
vocato, d. c. licet in fine. quia non remouetur poſſeſſor
à ſua poſſeſſione ſine cauſæ cognitione ſuper
canonica collatione petentis, & iniuſta detentione
poſſeſſoris, Ioan. And in c. cum noſtris n. 17
de conceſſ. præb. c. olim in fin. de reſcript. et ibi Can. pulchre
Franc. in c. licet epiſcopus num. 7. et 8. et ibi Gemin.
num. 11. et 12. hoc tit. in 6. Secus ſi color non eſt caſſatus
à iure, vel ab homine, quia ante caſſationem
collatio fieri non poteſt, c. litteras c. cum noſtris, et
ibi Pan. num. 19. et 23. de conceſſ. præb. vbi ponit duas regulas
Garc. de benef. par. 10. c. 1. num. 41. et ſeqq. Sed
ſi collatio facta fuit cauſa cognita, & poſſeſſore
vocato, nõ eſt neceſſe eum poſtea vocare in poſſeſſione
tradenda, quia datio poſſeſſionis tunc
eſſet executio collationis factæ cauſa cognita, Gemin.
in d. c. licet epiſcopus numer. 9. plures citans, et ibi
Franc. num. 6. in fin. et Can.

4 Beneficia quædam vacant † apud ſedem Apoſtolicam,
quæ dicuntur reſeruata reſeruatione
clauſa in corpore iuris, & à ſolo ſummo Pontifice
conferuntur, c. 2. hoc tit. in 6. vt beneficia morientium
in Curia Romana, cap. 2. c. præſenti in fin.
princ. hoc tit. in 6. exceptis ijs, quæ pertinent ad
præſentationem laicorum quæ ſummus Pontifex
vacantia apud ſedem non ſolet conferre. gl. in c. 2.
in verb. collatio hoc titul. in 6. atteſtans de vſu Curiæ, et
ibi Monach. Archid. dicens quod Papa poteſt illud reſeruare
ſi vult, Franc. num. 8. et Can. Beneficia, quæ
legati, aut nuncij ſedis Apoſtolicæ, vel quiuis alij
ad Romanam Curiam venientes, vel ab ea recedentes
obtinent, ſi eos in loco vicino Curiæ per
duas dietas legales mori contingat: beneficia cuiuslibet
Curialis, qui etiam eccleſia Romana vacante,
peregrinationis, infirmitatis, aut recreationis,
ſeu quauis alia cauſa ad locum Curiæ vicinum
recedens, in huiuſmodi loco vicino, dummodo
ibi, etiamſi erat ad ipſam Curiam reuerſurus,
eius domicilium non exiſtat, moritur: beneficia
Curialium, cum Curia de loco ad locũ transfertur,
in itinere, dum Curiam ſequuntur, vel in
loco, vnde ipſa receſſit Curia, in quo remanſerãt
infirmi, quantumcumque locus à Curia ſit remotus,
decedentium, d. c. præſenti hoc tit. in 6. Beneficia
per Procuratorem reſignata in Curia, vacant
in Curia, Archid. in d. c. 2. ſub num. 1. in verb. apud ſedem
Franc. num. 7. et Gan. Put. dec. 38. in fin. lib. 2. &
ex aliquorum opinione ſunt reſeruata reſeruatione
clauſa in corpore iuris: Ferret. conſ. 93. nu. 3.
vol. 1. Pariſ. conſ. 47. num. 29. & ſeqq. vol. 4. dixi ſupra
tit. de renunc. Sed verior eſt opinio, quod non
ſint reſeruata reſeruatione clauſa in corpore iuris.
Put. deciſ. 38. lib. 2. Sarn. in reg. de trienn. quæſt.
31. num. 1. Pariſ. de reſign. benef. lib. 9. quæſt. 14. nu. 6.
Couar. pract. quæſt. cap. 36. ſub nu. 4. verſ. cæterum ad
hanc Gonzal. ſuper reg. de menſ. & alter. gl. 13. nu. 29.
42. & 48. Duobus in Curia Romana ſuper beneficio
ſibi collato litigantibus, ſi ambos, vel alterum
eorum in eadem Curia, vel extra eam mori
contingat, vbi beneficium vacet, & ad quem
ſpectat collatio, vide clem. primam, vt lit. pend. &c.
quam explicat Io. Andr. in c. dudum el 2. nu. 14. de
elect. Alias ſeptem reſeruationes clauſas in corpore
iuris recenſet Sarn. in reg. de triennali quæſt. 31.
num. 13. verſ. prima eſt. Beneficia omnia vacantia
apud ſedem dicuntur vacare in Curia; c. 2. hoc tit.
in 6. vbi in princ. dicit apud ſedem & poſtea in fine dicit
in Romana Curia c. ſtatutum, & c. præſenti hoc tit. in
6. Lap. alleg. 96. Couar. pract. quæſt. cap. 36. num. 4.
verſ. cæterum ad hanc &c. Quædam vacant † in 5
Curia, ſed non dicuntur vacare apud ſedem apoſtolicam,

Digitized by Google

ſtolicam, vt puta, reſeruata per extrauag. ex debito,
de elect. & Extrauag. ad regimen hoc tit. inter com-
munes, quæ licet vacent extra curiam dicuntur
tamen vacare in curia, quia eorum diſpoſitio
pertinet ad Curiam: Put. deciſ. 38. lib. 2. Pulchre Sar-
nen. in reg. de trien. quæſt. 31. in princ. Couar. d. c. 36.
pract. quæſt. ſub nu. 4. verſ. cæterum ad hanc &c. Gon-
zal. ſuper reg. Cancell. de menſ. & alter. gl. 13. nu. 48.
6 & ſeqq. Effectus eſt notabilis, quia † poſſidens
beneficium vacans apud ſedem apoſtolicam ex
collatione ordinarij, non facit fructus ſuos, ſed
tenetur ad reſtitutionem à tempore eorum oc-
cupationis, quia non debuit ignorare decretum
iuris; c. dilecto, & ibi Panor. nu. 11. & Can. hoc tit. Fe-
lin. in c. de quarta num. 29. & 31. de præſcr. Rot. deciſ.
4. de reſt. ſpol. in nou. Sarn. in reg. de trien. quæſt. 31.
in princ. c. qui contra iura de reg. iur. in 6. §. ſi quis à
non Domino, & ibi not. Inſtit. de rer. diuiſ. Quod non
procedit in poſſidente beneficium vacans in cu-
ria, quia præſumitur ignorantia decreti Extraua-
gantium, Felin. in c. paſtoralis nu. 4. & ibi Can. de fid.
inſtr. Achill. de reſt. ſpol. deciſ. 13. Rot. deciſ. 3. nu. 4. de
reſt. ſpol. in nou. Et non conſiderantur à iudicibus,
niſi fuerint productæ: Caſſad. deciſ. 8. nu. 8. de con-
ceſſ. præb. l. cum prolatis, & ibi Bart. & DD. ff. de re
iud. c. paſtoralis, & ibi Zab. in princ. & Can. de fid.
inſtr. Idem obtinet in regulis Cancellariæ Apo-
ſtolicæ habentibus decretum, ſed quandocum-
que in iudicio producta fuerint in ſecunda, aut
tertia inſtantia, annullant omnia acta, ac ſenten-
tiam antea latam. Caſſad. deciſ. 12. per tot. ſuper reg.
Canc. idem deciſ. 1. nu. 5. de reſt. ſpol. in antiquior. &
per tot. c. ſi ſoli, & ibi gl. in verb. contra ipſam & Can.
gl. in c. 1. in verb. & irritum de conceſſ. præb. in 6. Re-
gulare eſt in omnibus, quod Papa conferendo
beneficia vacantia apud ſedem, vel in Curia, non
arctatur conſuetudine, vel ſtatuto inferioris in i-
pſo actu collationis, quia exequitur ius ſuum,
Anch. in c. fin. in 1. not. de conſuet. in 6. Rot. deciſ. 18.
de reſcript. in antiq. &c. quodque indulta non cō-
prehendant vacantia in curia, & apud ſedem,
niſi de iſta vacatione expreſſa mentio in indulto
habeatur. Rot. deciſ. 4. hoc tit. in nou. & deciſ. 17.
eod. in antiq. Simonet. de reſeru. quæſt. 73. num. 1. &
quæſt. 83. nu. 4. Per obitum eius, qui ius habet ad
7 beneficium, non † inducitur vacatio beneficij,
vt per obitum prouiſi in forma dignum. c. ſi ca-
pitulo, & ibi gl. in verb. affectum, & Can. de conc.
præb. in 6. Gonz. ſuper reg. de menſ. & alt. gl. 15. §. 2.
per tot. Pariſ. de reſig. lib. 2. quæſt. 23. ſed vacat vt
prius.

Modi vacationum † plures ſunt. Primo va- 8
cant per obitum eius, cui facta eſt collatio in for-
ma gratioſa, ſupplicatione ſignata, ſibique in
Cancellaria Apoſtolica relaxata, qui literas non
expediuit, quia ſola ſupplicatio ſignata perficit
gratiam, & in beneficialibus ius tranſit per ſo-
lam collationem non apprehenſa poſſeſſione, c.
fin. in fin. de conceſſ. præb. in 6. Rot. deciſ. 87. nu. 4. de
reſer. in antiq. Caſſad. deciſ. 4. nu. 2. & 4. de cauſ. poſſeſſ.
& propr. Sarn. in 1. quæſt. reg. de non iud. iuxt. for. ſupp.
nu. 12. & 13. aſſerens deciſionem Bellam. 644. hodie in
practica non ſeruari. ſupplicatio ſignata non tri-
buit ius antequam relaxetur in Cancellaria, Sarn.
in reg. de iur. quæſt. non toll. quæſt. 2. in fin. ante huiuſ-
modi relaxationem beneficium vacat, ſi contin-
gat illum mori, vt prius, daturque gratia adhuc
per obitum, ſi vacauerit per obitum. Idem obti-
net, quando ſupplicatio expedita fuit in forma
dignum, ac prouiſo in Cancellaria relaxata, aut
etiam deſuper fuerunt literæ Apoſtolicæ expe-
ditæ, & contingat, verbi gratia, aut ipſum reſi-
gnantem, aut prouiſum mori ante habitam col-
lationem, quia vacat, vt prius: nam per obitum
reſignantis non vacat, quia per reſignationem,
amiſit titulum, & poſſeſſionem, & ex perſona
prouiſi vacare non poteſt, cum ei non fuerit ante
collationem, plenum ius quæſitum in beneficio,
Gonzal. ſuper reg. de menſ. & alter. gl. 12. §. 2. in princ.
& num. 56. Garc. de beneſ. part. 2. cap. 1. num. 130. &
ſeqq. & part. 4. cap. 3. nu. 56. & 60. Card. Seraph. deciſ.
1446. num. 3. ſed vacat per reſignationem in ma-
nibus Papæ factam; Gonz. ſuper reg. de menſ. & alt.
gl. 15. §. 2. num. 56. Item vacant per obitum poſſeſ-
ſoris, ſiue † obtinentis, c. ſuſceptum de reſcr. in 6. cap. 9
præſenti hoc tit. in 6. Quæcumque & qualiacum-
que ſint beneficia, c. dudum & ibi gl. 1. & Can. de
præb. in 6. cap. fin. in princ. ibi, & alijs quibuſcumque
beneficijs, & §. fin. de conceſſ. præb. in 6. necnon cano-
nicatus in Eccleſia, in qua canonicorum, non au-
tem portionum numerus, vel præbendarum di-
ſtinctio habetur, quantoque inter pauciores
diuiduntur prouentus, tanto maiores fieri poſ-
ſunt ſingulorum percipientium portiones, qua-
les portiones habent ſe inſtar præbendarum,
d. c. fin. §. præſenti, & ibi Anch. in 8. not. & ibi Franc. in
§. in illis in fin. qui eas diſtinguit in Conſecutiuas, &
priuilegiatas, & Can. communiter de conceſſ. præb.

in 6. Pan. in cap. de cætero ſub num. 3. in gl. de communitatis ſibi beneficio, de cler. non reſid. cap. ſtatuimus & ibi poſt gl. pen. mag. Can. de maior. & obed. exceptis certis caſibus, in quibus beneficium non vacat per obitum clerici, ſcilicet quando annihilatur, cap. cum acceſſiſſent de conſtit. Quando Eccleſia non eſt numerata, & in ea non eſt certus canonicorum numerus, nec ſunt diſtinctæ præbendæ, quia nulla etiam vacante, in canonicum quis poteſt aſſumi, cum intelligatur ad quoddam ius eligi, quod ex electorum aſſenſu de nouo creatur, & cum electo in canonicum naſcitur, & deficit cum defuncto, c. dilecto §. præterea hoc tit. c. ex parte de conceſſ. præbend. §. tandem. Aut quando quis beneficiatur, de menſa capituli, vel prælati, quia poſt mortem talis clerici reuertitur ad menſam capituli, vel prælati talis portio, ſicut & vſusfructus conſolidatur proprietati poſt mortem vſufructuarij, cap. cum conſtit. de pignor. §. fin. in fin. Inſt. de vſuf. Abb. antiq. in d. c. cum acceſſiſſent, in verbo
10 cum vacauerit de Conſtit. Probatur obitus † per publicam vocem & famam, per vnicum teſtem, quia agitur de modico præiudicio, gl. 1 in l. ſiquidem C. ſol. matr. & ibi DD. Bart. in l. 2. § ſi dubitatur num 1. & 3 ff. quem. teſt. ap. Put. deciſ. 265. in fin. lib. 3. Mohed. deciſ. 1. de prob. Limita primo, quia tempus obitus de menſe apoſtolico non probatur per publicam vocem, vel famam, etiamſi concurrat præſumptio excluſiua delicti, ac alia validitatis actus, ſed debet concludenter probari, quia agitur de præiudicio ordinarij, Put. deciſ 265. per tot. vol. 3. Rot. diuerſ. deciſ. 46. num 3. part. 2. l. matrem C. de probat. l. cum actum, & ibi gloſſ. fin. ff. de neglig. geſt. Niſi obitus contigerit in mari, quia in his quæ ſunt difficilis probationis, fama ſola facit plenam fidem, c. quoniam frequenter § porro verſ. ſi autem de Carnali, & ibi gl. in verbo præſumatur, vt lit. non conteſt. &c. & ibi Can. l. qui ex liberis, & ibi gloſſ. 1. & Doct. ff. de bon. poſſ. ſecun. tab. Iaſ. in l. cum ea quan. 5. & 6. C. de tranſact. Rot. diuerſ. deciſ. 53. per tot part. 2. Sed & ſufficiens eſt probatio, ſi duo teſtes probent annum obitus, non autem diem, nec menſem, & duo alij probent menſem, ſed non annum, Creſc. deciſ. 3. de prob. c. cum tu de teſt. & ibi Can. l. vbi numerus ff. de teſtib. quæ dicta teſtium ſunt coniungenda. Limita ſecundo, quãdo obitus eſt poſitus ſub cõditione. l. Lucius ff. de cõd. & demõſt. & ibi DD. Fel. in rubr. de prob. n. 3. & ibi Doct. dictum eſt ſupra tit. de pro. in pr. Rot. dec. 9. n. 20. pa. 2. diuerſ.

Secundo, per reſignationem, ſeu † renuncia- 11
tionem, de quo ſuo dictum eſt loco.

Tertio, per permutationem, de † qua ſuo lo- 12
co dicetur.

Quarto, per promotionem † ad cathedralem 13
Eccleſiam penſiones extinguuntur de ſtylo Curiæ, Rot. deciſ. 233. num. 1. part. 1. diuerſ. Gig. de penſion. quæſt 56. ſub num. 4. Reſeruatæ promoto ad eam, ac beneficia eius, alia ſententia non requiſita, vacant, poſtquam conſecratus extiterit, & pacificam adminiſtrationem habuerit, vel per eum ſteterit, quo minus eam aſſequeretur, aut decurſo tempore de conſecrandis epiſcopis à canonibus definito, cap. cum in cunctis §. cum vero de elect. et ibi Pan. nu. 3. Garc. de benef. part. 11. cap. 6. in princ. & numer. 5. plures cumulans, & num. 41. & ſeqq. Quod ſi promotus ad epiſcopatum facit ſe ſtatim conſecrari, non expectatur tempus trium menſium, vt vacent priora beneficia, ſed ſtatim conferri poſſunt, quia plene translatus dicitur, gl. in d. c. cum in cunctis, §. cum vero in verbo ad quem ſpectant, & ibi Panormit. num. 6. & Can. dictum eſt in tit. de elect. Interim conferri non poſſunt, c. poſt electionem, & ibi gl. 1. de conceſſ. præbend. & Canon. Quia ante conſecrationem non dicitur pleno iure habere eccleſiam, cum adhuc tempore conſecrationis poſſit excipi contra ipſum, c. ſuper his de accu. Poſt conſecrationem non poteſt repelli, niſi per accuſationem directam, d. c. ſuper his c. qualiter & quando de accuſ. gl. in d. c. cum in cunctis §. cum vero in verbo ad quem ſpectant. & ibi Can. Quinimo poſt conſecrationem, & adeptam poſſeſſionem, ſi fructus epiſcopatus non percipiat promotus, quia ex cauſa certo tempore alteri debeantur, priora eius beneficia alteri conferri non poterunt. gl. in c. ſi tibi conceſſo, in verbo vacare hoc tit. in 6. & ibi Can. In Curia Romana contrarium practicatur, quia beneficia promoti ad Cathedralem, & ibidem conſecrati, ſtatim conferuntur ante adeptam poſſeſſionem epiſcopatus, Panorm. in d. c. cum in cunctis §. cum vero n. 3 in fin. Rom. Conſ. 345. ſub num 17. Immo in Curia videtur introductum, vt vacent per promotionem, quia hodie propter reſeruationes ſummorum Pontificum ceſſant electiones, præterquam in Germania, & Papa prouidet ex officio ſuo, vnde illa prouiſio cum pronunciat aliquem Epiſcopum, habet vim electionis, & confirmationis, ſicut collatio beneficiorum, cap. cum olim. de cauſ. poſſeſſ. & prop. Vel

quia eo

Digitized by Google

quia eo ipſo, quod Papa aliquem promouet ad epiſcopatum, decernit beneficia vacare, Rot. diu. deciſ. 233. num. 1. part. 1. cap. cum in cunctis §. cum vero & ibi Pan. num. 3. de elect. Imol. in c. ex ore n. 21. de ijs, quæ fi. à ma. part. cap. Garc. de benef. part. 11. cap. 6. n. 6. & 9 & ſeqq. & vacant data ſcientia, & expreſſo conſenſu promoti, nec ſufficit conſenſus tacitus, Put. deciſ. 15. hoc tit. c. ſi tibi abſenti in princ. & ibi gloſſ. in verbo habueritis hoc tit. in 6. & Can. l. qui abſenti ff. de acquir. poſſeſs. & ibi Doct. Promoto aliquando
14 datur retentio † penſionum per viam remotionis ſtyli, & obſtaculorum, quæ poſſent impedire, quominus penſiones poſſit retinere, Rot. diuerſ. deciſ. 233. nu. 21. & ſeqq. & num. 27. & ſeqq. Lamb. de iurepatr. 3. part. 2. lib. quæſt. 9. art. 19 prope fin. Felin. in tract. quan. lit. ap. noc. patr. eccl. in 5. limit. Staph. de lit. grat. tit. de mod. & for. impetr. §. quarto principaliter num. 8. Quia iure communi penſiones ſunt compatibiles cum epiſcopatu, Card. in Clem. 1. §. eadem num. 5. de ſuppl. neglig. prel. In qua debet fieri mentio omnium qualitatum, ac facultatis transferendi, qualis requiritur in impetratione, Caputaq. deciſ. 303 part. 2. c. non poteſt, & ibi gl. in verbo modicum hoc tit. in 6. & ibi Gemin. & Can. c. 2. de fil. presb. &c. in 6. & ibi Can. Datur præterea retentio bene-
15 ficiorum † per viam diſpenſationis, in qua etiam debet fieri mentio omnium qualitatum, iuris patronatus, ac iuris præſentandi ſpectantis ad laicum, late Rot. deciſ. 21. hoc tit. in nou. c. vnico, & ibi gl. in verbo collationem Can. de rer. permut. in 6. Clem. vnica & ibi gloſſ. in verbo conferantur de rer. permut. c. ad hæc in fin. de off. archid. & ibi gl. alleg. concord. Cou. pract. quæſt. cap 36. nu. 12. Non ſuffragantur literis non expeditis propter regulam Cancellariæ; nulli ſuffragatur diſpenſatio niſi literis expeditis, Put. deciſ. 18. de penſ. reg. Cancell. 52. Bald. in l. humanum in fine C. de legib. Felin. in c. eam te ſub num. 3. de reſcript. Neque permutanti Cathedralem eccleſiam, ſed requiritur noua diſpenſatio, Put. deciſ. 1. de diſpenſ. quæ reuocat. deciſ. eiuſd. 319. lib. 1. contrariam. c. non poteſt 2. reſp. hoc tit. in 6. & ibi gl. & Can. Niſi dictum fuerit, quod ea, quoad vixerit, vna cum eccleſia, cui poteſt, vel alia quacumque metropolitana, ſeu cathedrali, ad quam ipſum transferri contigerit &c. poſſit retinere, Mandoſ. de ſig. grat. tit. diſpenſatio ſuper retent. propter promotionem
16 verſ. Contrarium. Beneficia epiſcopi † titularis cuius eccleſia populo chriſtiano, ac clerico caret, Clem. in pleriſque de elect. non vacant per promotionem, Garſ. de benef. part. 11. cap. 6. n. 24. Mand. de ſign. grat. tit. diſpenſ. ſuper retent. propt. promot. verſ. an beneficia Epiſcopi ſæcularis &c. Idem in reg. 26. de benef. vacant. per promot. quæſt. 4. per totam. & retentio beneficiorum conceſſa ſuffragatur illi literis non expeditis, quamuis de ſtylo teneatur ſoluere annatam pro huiuſmodi retentione, Achil. deciſ. 2. de elect. Put. deciſ. 18. de penſ. Panormit. in cap. cum in cunctis, §. cum vero ſub n. 6. de elect. & ibi Canon. Rom. Conſ. 335. in princ. & num. ſeqq. Officio Prothonotariatus, Clericatus Cameræ, &c. non vacant per promotionem, Achil. deciſ. 1. de elect. c. cum in cunctis §. cum vero, ibi beneficia quæ habebat, de elect. Benefi-
cia aſſumpti ad ſummi † apoſtolatus apicem non 17
vacant ipſo iure per huiuſmodi aſſumptionem ſed quando poſtea Papa decernit illa vacare, Mandoſ. de ſign. grat. tit. diſpenſatio ſuper retent. propt. promot. verſ. archiepiſcopatus. Beneficia curata, &
dignitates † vacant per promotionem ad Cardi- 18
nalatum, Put. deciſ. 2. de diſpenſ. Panorm. in c. Eccleſia veſtra 2. numer. 3. & ibi Canon. de elect. Reliqua non vacant, Panormit. in d. c. Eccleſia veſtra numer. 3. Put. deciſ. 18. hoc titul. & deciſ. 428. lib. 2. Niſi ſint valoris annui infra ducentos ducatos, vt ſupra dictum fuit.

Quinto, per † aſſecutionem, ſiue adeptionem 19
ſecundi beneficij, incompatibilis, vacat ipſo iure primum ſimile, c. de multa, & Extrauag. Io. 22. hoc tit. c. dudum el 2. in princip. de elect. late Boick. in d. c. de multa. Poſtquam habuit vacuam, & liberam poſſeſſionem pacificam de facto, licet non de iure, Archid. in c. licet in verbo pacificam hoc tit. in 6. & ibi Franc. & Can. Pan. in c. cum noſtris, nu. 6. de conceſſ. prab. Sed abſque lite, Caſſad. deciſ. 9. n. 1. de cauſ. poſſ. & propr. & deciſ. 6. num. 15. ſuper reg. Cancell. dicens deciſionem 3. de cauſ. poſſeſſ. & propr. in antiq. non ſeruari in pract. add. ad deciſ. Rot. 3. hoc tit. in nou. omnino vidend. c. commiſſo, & ibi gl in verbo pacificam de elect. in 6. & ibi Ioannes Andreas Archid. & Can. Tituli beneficij, Vital. in Clem. ſi plures n. 63. & ſeq. hoc tit. gl. in c. commiſſa, in verbo pacificam & ibi Can. de elect. in 6. gl. in Clem. gratia in verbo pacifice, & ibi gl. addit. de reſcript. Secundi, vel per eum ſtetit, quominus haberet eamdem, Clem. gratia, & ibi gloſſ. in verbo pacifice & Doct. de reſcript. Clem. ſi plures hoc tit. c. licet Epiſcopus eod. in 6. c. commiſſa, & ibi gl. & DD. de elect. in 6. d. c. de multa, & ibi Panormit. num. 16 & Can. Cum fructuum quaſi omnium perceptione, Panormit. in c. cum in cunctis, §. cum vero ſub nu. 4. de

Digitized by Google

elect. & Can. Vital. in d. Clem. ſi plures numer. 64. &
Can. de præb. Garz. de benef. part. xj. cap. 5. numer. 42.
& ſeqq. & §. 1. num. 100. & ſeqq. vſque ad fin. & a-
mittit ipſo iure titulum & poſſeſſionem primi,
Extrauag. Ioan. 22. Execrabilis §. quia vero deinceps, &
ibi gl. in verbo ipſo iure. & verbo dimittere de præb cap.
ordinarij, & ibi gl. in verbo libere, Archid. n. 3. & Can.
de off. ord. in 6. c. quarto, ſeſſ. 7. c. de multa de præbend.
Immo in primo, cenſetur intruſus, c. dudum el 2.
verſ. in ſuæ quoque, & ibi nullatenus pertinebat. Pan.
in 6. not. & Can. de elect. Ac fructuum eius furtum
committit, vel rapinam, d. c. dudum el 2. verſ. &
retinendo Pan. in 5. not. & Can. Rot. diu. dec. 24. par. 2.
Qui non poſſunt, aut debent ei ſolui, gloſſ. fin in
c. ex inſinuatione de proc. & ibi Can. Rot. deciſ. 1. n. 6 &
7. de reſt. ſpol. in nou. Sed tantum ei cui fructus va-
cante beneficio debentur, Hoied. de benef. incompat.
part 1. cap. 15. n. 59. & num. 66. Tiraq. l. ſi nunquam
in verbo reuertatur num. 365. & ſeqq. Etiam ante
ſententiam declaratoriam, Anchar. in c. ad apoſto-
licæ in 20. notab. de ſent. & re iud. Sed ſi non poteſt
habere fructus ſecundi beneficij, quia ex priuile-
gio debentur alij ad tempus, c. ſi tibi conceſſo hoc tit.
in 6. c. licet Epiſcopus, & ibi gl. fin. hoc tit. in 6. c. com-
miſſa, & ibi gl. in verbo pacificam de elect. in 6. Capra
reg. 90. num. 64. Rot. deciſ. 2. de priuil. in antiq. Vital.
in d. Clem. ſi pluresnu. 60. Non vacat primum vel
ſibi mouetur lis ſuper fructibus ſecundi, Vital. in
d. Clem. ſi plures num. 63. & ſeqq. hoc tit. Ac decurſo
tempore, & finita lite non tenetur reſtituere fru-
ctus perceptos ex priori, quia interim prioris
ſubit onera, Vital. in d. Clem. ſi plures ſub n. 66. Sed
& hoc caſu habens primum, & ſecundum non
poteſt durante tempore priuilegij, vel litis poſt
adeptam poſſeſſionem ſecundi, dimittere ſecun-
dum ſolo primo retento, quia primum retinet ad
tempus ex diſpenſatione, c. ſi tibi conceſſo hoc tit.
in 6. & ſic in eo non habet verum titulum, ſed in
ſecundo, quod perpetuum habet, Ioan. Andr. in
d. c. ſi tibi conceſſo in gl. ſuper verbo vacare, et ibi Franc.
num. 2. et Can. communiter de præbend. in 6. Ideo ſi
beneficium ſecundum ſit litigioſum, aut eius fru-
ctus ad tempus non percipit, non vacat primum,
donec pacificus ſecundi poſſeſſor ſit, & ex eo
fructus percipiat: ſi autem ſecundum pacifice
poſſederit, vacat prius etiamſi ſit litigioſum,
Innocent. in c. in noſtra ſub num. 3. et ibi Can. de reſcr.
Nauar. Conſ. 14. n. 1. de præb. Clem. gratiæ de reſcript. et
ibi gl. et Can. Garz. de benef. par. xj. c. 5. §. 1. num. 107.
Immo ſi obtento titulo vnius talis beneficij abſ-
que poſſeſſione, accipiat ſecundum ſimile liti-
gioſum, & antequam incipiat eſſe pacificus poſ-
ſeſſor ſecundi, accipiat poſſeſſionem pacificam
primi, non ideo amittit ſecundum litigioſum,
Naua. conſ. 14. hoc tit. Zab. in Clem. gratiæ n. 17. quæſt.
de reſcript. et ibi Vital. nu. 40. et 43. et ſeqq. Garc. de
benef. part. 11. cap. 5. §. 1. num. 107. et ſeq. Idem vacat
primum ſimile, quando quis vi, aut ſcienter iniu-
ſte ſe intruſit in ſecundum beneficium incompa-
tibile, c. cum qui hoc tit. in 6. Rot. deciſ. 366. in antiq.
quæ eſt deciſ. 15. de probat. in antiq. Rot. deciſ. 3. hoc tit.
in nou. Gratia quoque ad beneficium incompati-
bile obtinendum vacat per acquiſitionem ſe-
cundi ſimilis, Panormit. in c. fin. numer. 6. de cleric.
non reſiden. per Clem. gratiæ de reſcript. Pacifica poſ-
ſeſſio eſt, quæ non turbatur, Achil. in c. commiſſa in
gl. ſuper verbo pacificam Gemin. in §. annus numer. 2.
Ioannes Andreas et Canonic. de elect. in 6. In limitibus
legitimæ poſſeſſionis, id eſt, ſi infra duos menſes
lis non ſuperueniat, Caſſad. deciſ. 9. num. 1. et 2. de
cauſ. poſſeſſ. et propr. Alph. Hoied. de benef. incomp. par. 1.
cap. 18. numer. 80. Garc. de benef. part. xj. cap. 5. §. 1.
numer. 110. et plurib. ſeqq. Ioannes Andreas in c. ſi tibi
Conceſſo hoc tit. in 6. in gl. fin. et numer 5. et 6. late Sar.
in reg. de trien. quæſt. 53. in princip. Incompatibilia
cenſentur † plures metropolitanæ, ſeu cathedra- 20
les eccleſiæ, c. nemo ſeſſ. 7. Monaſteria etiam mo-
nialium, cap. abbatiſſa §. duobus ſeſſ. 25. de regul. Be-
neficia curata actu, & exercitio, ſed ſi vnum be-
neficium eſt curatum in habitu, & potentia, & a-
liud eſt curatum in actu, tunc ex quo ambo non
ſunt in actu curata, poteſt quis retinere illa duo
beneficia, donec alterum reducatur ad actum,
cap. paſtoralis 7. quæſt. 1. c. licet canon, et ibi gl. in verbo
parochialis Eccleſiæ, de elect. in 6. Duenn. in reg. 71 in 4.
fall. plures cumulans Panormit. in cap. de multa num.
24. hoc tit. Gregor. 15. deciſ 179. num. 2 et ſeqq. digni-
tas, perſonatus, d. c. de multa, d. c. dudum el 2. verſ. ſed
cum in iure confeſſus, et ibi gl. in verbo idem, et vtrobiq;
Can. c. inferiora ſeſſ. 7. Officia perpetua etiam non
curata, c. 1. de conſuet. in 6. et ibi Can. Vicaria perpe-
tua eccleſiæ, parochialis, Clemen. vnica de off. vicar.
Prioratus conuentuales, vel curati; necnon be-
neficia manualia, ſeu ad nutum amouibilia, quæ
dantur in titulum cum aptitudine ſint perpetua,
c. cum ſingula et ibi gl. in verbo ineligibilis hoc tit. in 6.
Franc. numer. 2. in fin. Gemin. numer. 8. & 9. &
Can. Officia vero & dignitates, quæ confe-
runtur,

Digitized by Google

runtur; aut dantur in adminiſtrationem ad certum tempus, non inducunt incompatibilitatem, *Imol. in Clem. et ſi principalis numer. 21. de reſcript. Garc. de benef. part. xj. cap. 5. §. 1. numer. 181.* Cardinalatus abſque diſpenſatione retentionis cum prioratu, aut alio inferiore beneficio curato, aut habente dignitatem, *Put. deciſ. 428. lib. 2. Pan. in c. eccleſia veſtra el 2. num. 15. & ſeq. de elect. Collect. in c. fin. num. 2. de conceſſ. preb. licet dicat contrarium ſeruari,* & ex conſtitutione Concilij Tridentini canonicatus, & portiones in cathedralibus & collegiatis eccleſijs, *cap. 12. §. praeterea obtinentibus ſeſſ. 24.* necnon quæcumque ſimplicia beneficia requirentia perſonalem reſidentiam, *c. quicumque ſeſſ. 7. fuſe Garc. de benef. par. 11. cap. 1. num. 76. & 79. vſque ad fin.* præciſam, ſimplicem, & continuam ſub priuatione tituli ex fundatione, ſtatuto, vel cõſuetudine, ſecus ſi requirant reſidentiam temporalem, & certis diebus dumtaxat, *c. fin. de cler. non reſid. & ibi Innoc. in fin. Imol. ſub num. 13. & Can. Gonz. ſuper reg. Can. el. de menſ. & altergl o. 15. n. 17. & ſeqq. Greg. 15. deciſ. 129. num. 5. Butr. in c. de multa num. 36. hoc tit.* quorum receptio, & retentio iure decretalium non inducit vacationem, aut priuationem ipſo iure, *Pan. in c. cum in cunctis §. cum vero num. 9. in fin. de elect. & in c. fin. num. 4. 5. 6. de cler. non reſid. c. eam te, & ibi Panor. nume. 8. Butr. num. 7. de et. qual. & ord. praefic. c referente, & ibi Pan. num. 3. Butr. num. 11. Imol. in gloſſ. fin. hoc tit. Capra reg. 90. num. 112. & 113.* vnde ſi habens perſonatum recipit dignitatem, vel officium perpetuum, aut etiam beneficium curatum, ipſo iure vacat primũ, & è conuerſo, *d. c. de multa,* per aſſecutionem parochialis vacat canonicatus primo obtentus in collegiata eccleſia, *Card. Seraph. deciſ. 1256. licet Rot. diuerſ. deciſ. 483. & 484. par. 1. numer. 4. dicat c. 4. ſeſſ. 7. nihil de nouo addere, à quibus fuit receſſum,* per adeptionem ſecundi canonicatus vacat canonicatus primo obtentus, per adeptionem ſecundi beneficij ſimplicis perſonalem reſidentiã requirentis, vacat primum conſimile, *c. quicumq; ſeſſ. 7. Alph. Hoieda de benef. in comp. par. 1. cap. 17.* per adeptionem beneficij ſimplicis etiam perſonalem reſidentiam non requirentis, ſufficientis ad congruam beneficiati ſuſtentationem, vacat primum ſimplex ſimile ſufficiens: *Hoied. de benef. in comp. part. 1. cap. 19. gl. pen. in c. dudum el 2. de elect. late Garz. de benef. par. 11. cap. 5. §. 3. per totum,* (ſed per adeptionem dignitatum, vel aliorum beneficiorum non vacat epiſcopatus, *c. cum noſtris de conceſſ. preb. Rebuff. in tract. concord. vt de mand. Apoſt. §. ſtatuimus, verſ. nota tamen, Garz. de benef. par. xj cap. 6. num. 43.* quia epiſcopus ſine Papæ conſenſu epiſcopatum non poteſt dimittere. *cap. inter cap. fin. de tranſlat. epiſcop.*) quando ſecundi poſſeſſio capta fuità procuratore habente ſpeciale mandatum, quia generale mandatum, etiamſi vim ſpecialis poſſit obtinere, intelligitur datum ad capiendam poſſeſſionem in caſu licito, non autem in caſu illicito: *l. ſi procurator verſ. celſus ff. de cond. indeb. l. 3. §. ſi procurator ff. quod quiſq; iur. It. Lucius §. Imperator ff. ad Trebell. Rot. diuerſ. deciſ. 718. par. 1.* Quando beneficia ſimplicia requirunt reſidentiam non continuam, ſed ad tempus, puta, trium menſium, aut requirunt continuam reſidentiam non ſimpliciter, ſed cauſatiue, vt quia inducunt priuationem fructuum, niſi reſideatur, tunc per aſſecutionem ſecundi, non inducitur vacatio primi, quia neutro caſu titulo priuari poteſt, *Ioan. Andr. in c. fin. numer. 6. de cler. non reſid. & ibi Can. Capra concluſ. 90. numer. 100. & ſeq. Gonzal. ſuper reg. de menſ. & altern. gloſſ. 15. num. 19. 20. & ſeqq. Archid. in c. clericus num. 4. 21. queſt. 1. Put. deciſ. 431. libr. 1.* Item duo beneficia ſimplicia perſonalem reſidentiam non requirentia, quorum vtrumque ſimul ſufficiens eſt ad vitam beneficiati honeſte ſuſtentandam, non ſunt incompatibilia, *c. cum eccleſiaſticus ſeſſ. 24.* Differunt † tamen *cap. de multa, extrauag. execrabilis, & c. quicumque* Concilij Tridentini *ſeſſ. 7.* quia per c. de multa vacat primum ipſo iure, ſed retinet ſecundum, niſi vtrumque retinere contenderit in iure contentioſo vſque ad litem conteſtatam, quia tunc etiam ſecundo ſpoliandus eſt: *d. c. de multa, & ibi gloſſ. in verb. contenderit, & Can.* per extrauag. *execrabilis.* diſponitur plus in hoc, quia conſecutus ſecundi pacificam poſſeſſionem, tenetur renunciare primo, quo ipſo iure priuatus noſcitur, & illud dimittere abſq; moræ diſpendio verbo & facto in manibus ordinarij, ſub teſtimonio publico, alias ſecundo priuatur ipſo iure propter incompatibilitatem, & vtriuſque prouiſio remanet ſedi Apoſtolicæ reſeruata, *Extrauag. Ioan. 22. execrabilis §. qui vero deinceps §. quae omnia de preb. Gonzal. ſuper regul. de menſ. & alter. gloſſ. 51. num. 38. Paris. de reſig. lib. 2. quaeſt. 16. num. 22.* vel poſteriora tantum, quæ propter indebitam retentionem prioris vacant, per dictam extrauag. ſunt reſeruata, & non prius obtentum,

gl. ind.

Digitized by Google

gl. in d. extrauag. execrabilis, §. quæ omnia in verb. vt præmittitur per d.c. de multa §.10. quoque Garc. de beneſ. par. xj. cap. 5. num. 45. & ſeqq. & eſt inhabilis ad ordines eccleſiaſticos ſacros, & quæcumque eccleſiaſtica beneficia obtinenda, non obtenta: *Caſſad. deciſ. 1. num. 2. de conſtit. gl. in clem. 1. §. ipſius in verb. obtinendis de pœn. & ibi Can. Pan. in Clem. 2. num. 3. de pœn.* Sed gloſ. in extrauag. Ioan. 22. §. *porro in verb. quæcunque*, dicit illum inhabilitari ad quæcunque nedum ſimilia non dimiſſis imo etiam diſſimilia, & inferiora etiam ſimplicia beneficia, ac illa quæ alias præcedente diſpenſatione legitime poterant retineri, ad quæ dimittenda nullatenus arctabatur propter vniuerſale verbũ *quæcunque*, idem repetit *in ſeq. §. qui vero in verb. quæcunque*, remiſſiue & habet tantum locum in recipiente dignitatem, vel perſonatum, ſeu officium, aut aliud beneficium animarum curam habens, qui antea ſimile beneficium obtinebat. *d. Extrau. Execrabilis §. qui vero deinceps, d.c. de multa Garſ. de beneſ. par. 11. cap. 5. nu. 30. & ſeqq. Cap. quicumque ſeſſ. 7.* generalius eſt, & per receptionem ſecundi quouis modo incompatibilis inducit vacationem primi, & per ſimultaneam retentionem ipſorum beneficiorum priuationem ipſo iure, nullam vero inhabilitatem, ſed excludit præſumptam diſpenſationem, quæ ex poſſeſſione trienniali inſurgit per regulam Cancellariæ de triennali poſſeſſore iuxta doctrinam Sarpen. *in dicta regula, quæſt. 10. c. quocumque ibi, ipſo iure etiam præſentis canonis vigore ſeſſ. 7. qui geminatam inducit priuationem, & ampliat effectum c. eam te, & ibi Bald. nu. 3. de reſcript. l. Baliſta & ibi poſt gl. DD ff. ad Trebell. l. ſi ſtipulatus ff. de vſur. tum quia c. cum eccleſiaſticus ibi vnum tantum beneficium, item nec tuta conſcientia &c. fructus retineant ſeſſ. 24. tollit dictas poſſeſſiones, quia ſunt nutritiua peccati, c. nouit. de iudic. c. literas §. nos autem de reſtit. ſpol. c. fin. de præſcript. Garz. de benefic. parte 11. cap. 5. §. 4. num. 379.*

22 Quando duo beneficia incompatibilia † concurrunt à principio in perſona vnius, forte vnum impetratum à ſede Apoſtolica, alterum abſenti, & ignoranti collatum à ſuo epiſcopo, tunc electione vnius aliud tollitur, *c. gratia de reſcript. in 6* Præfata locum habent, quando habenti vnum beneficium confertur aliud incompatibile cum primo, *gl. fin. in c. ordinarij de off. ord. in 6.* habenti
23 plura † beneficia incompatibilia non poteſt aliud incompatibile per ordinarios etiam legatum à latere, *Franc. in d.c. ordinarij §. in conferendis in pr. & ibi Can.* conferri, quam eis ſuper obtentis diſpenſatio euidenter ſufficiens oſtendatur, & appateat per eamdem, quod is cui collatio eſt facienda, huiuſmodi beneficium retinere libere valeat cum obtentis, vel ſi ea omnia, quæ ſic obtinet, libere & ſponte reſignet, alias ſi prius obtenta non dimiſit, vltimi facta collatio nullius penitus eſt momenti: *c. ordinarij verſ. in conferendis de off. ord. in 6.* nam in habente triplex beneficium, non eſt titulus coloratus, *c. is cui in fin. hoc tit. in 6. Achill. dec. 1. de reſt. ſpol.* Verum per acceptationem vltimi non perdit prima obtenta, imo illa retinet, ſi ſano vſus conſilio, videns collationem vltimi non valere, ipſius poſſeſſionem non apprehendat, vt ſic humanitas iuſtæ plenitudinis non auferatur, *gloſſ. in clem. ſi plures in verb. vacare circa fin. hoc tit. & ibi Zab. num. 4. & canoniſtæ communiter.* Si vero poſſeſſionem huius vltimi apprehendit, licet talis poſſeſſio ſit vitioſa, tamẽ poſt adeptam pacificam poſſeſſionem huiuſmodi vltimo collati beneficij, vacant prima omnia, *Clem. ſi plures. hoc tit. Franc. in d. §. in conferendis num. 2.* & eſt ineligibilis, & inhabilis non ſolum ad maiores dignitates, puta epiſcopatum, ſed etiam ad minores puta Archidiaconatum, Canoniam, & minora beneficia *c. dudum el 2. & ibi Butr. num. 17. Pan. numer. 22. & 23. de elect.* & alius citra Papam non poteſt cum eo diſpenſare, quia canones reddunt eum inhabilem, & nullam faciunt de diſpenſatione mentionem, *Pan. in c. dudum el 2. num. 23. de elect. per cap. dilectus de temp. ordin.* Diſpenſatus ad tria, quæ fuit aſſecutus, poſtea obtinuit diſpenſationem ad quæcumque & qualiacumque beneficia ad annum, & fuit aſſecutus quartum, quod retinuit vltra annum, propter huiuſmodi retentionem quarti vltra tempus diſpenſationis, vacat tantum quartum, & non priora, quia *d. c. ordinarij, d.c. de multa, & d. clem. ſi plures*, procedunt in eo, qui à principio aſſequitur ſine diſpenſatione incompatibile, & habet malum initium, ſed hic diſpenſatus habet bonum initium, & licet quartum poſt lapſum temporis in diſpenſatione præſcripti retinuerit, non eſt caſus à iure conſideratus, ita quod incidat in priuationem obtẽtorum, quæ non venit imponenda, niſi in iure reperiatur expreſſe impoſita, *c. fin. & ibi Panormit. numer. 8. de iure par. & Can. Alex. in l. etiam §. licet num. 7. ff. ſol. matr. Garz. de beneſ. part. 11. cap. 5. §. 1. numer. 180.*

Idem

Digitized by Google

24 Idem iuris eſt in beneficijs † regularibus, incompatibilibus nam religioſus habens prioratum ſine cura, vel eccleſiam curatam, etiamſi eadem cura non per ipſum, ſed presbyterum ad eius præſentationem per epiſcopum inſtitutum habeat exerceri, ſi ſecundum curatũ, vel prioratum recipiat, ipſo iure vacat primus, quem ſtatim omnino dimittere tenetur, quod niſi fecerit ex tunc eo ipſo efficitur ineligibilis, & ab vtroque penitus repellitur. *c. cum ſingula, & ibi gloſſ. in verb. prioratibus hoc titul. in 6. & ibi Can. late Hoied. de benef. in comp. par. 1. cap. 22.* ſiue huiuſmodi prioratus, aut eccleſia curata perpetua ſint, ſiue manualia beneficia, *Clem. vn. §. fin. & ibi gloſſ. in verb. ſtatutum de ſuppl. neglig. prælat. & ibi Can.* translatus quoque ad Abbatiam alterius Monaſterij eiuſdem ordinis, *cap. cum ad monaſterium de elect.* perdit vocem & locũ in priori monaſterio, etiamſi talia iura ab Abbate, & monachis prioris monaſterij ſibi fuerint reſeruata: *c. conſtitutis de elect. c. monachum 20. qu. 4. Lap. alleg. 116.* Idem obtinet in canonice tranſlato ad Prioratus, eccleſias, adminiſtrationes, officia, vel locum monachicum alterius monaſterij, quia nõ licet monachis habere locum in diuerſis monaſterijs quorum vnum non dependet ab alio, nec inuicem ſunt connexa: *c. cum ſingula §. prohibemus de præb. in 6. c. fin. in fin. de relig. dom. cap. 1. §. fin. verſ. niſi forſan de priuil. in 6.* Ex perceptione fructuum duorum beneficiorum incompatibilium nulla inducitur inhabilitas ad obtinendum beneficium iuxta opinionem quam ſeruat Rota, licet contrarium ſeruet Cancellaria *Greg. 15. deciſ. 13. num. 7. Rot. deciſ. 3. de except. in antiq.* Ex certis
25 cauſis poteſt quis † habere plures eccleſias, incompatibiles iure communi, quando vna dependet ab alia; *c. dudum 2. verſ. ſuggeſſit enim de elect. cap. eam te, de æt. qual. & ord. præf. c. extirpanda §. 1. hoc tit. c. cum ſingula verſ. præſenti eod. in 6. gl. fin. in clem. fin. hoc tit.* quando eccleſiæ inuicẽ ſunt connexæ, *d. c. cum ſingula verſ. 1.* vel ſi habet vnam intitulatam, & alteram vnitam ad vitam, *Put. deciſ. 240. lib. 1. atteſtans de Stylo Curiæ,* vel commendatam, *d. c. dudum 2. verſ. ſuggeſſit, c. qui plures 21. q. 1. gloſ. in ſumma 21. q. 1.* quia qui commendauit, poteſt reuocare quando vult, nam commendare nihil aliud eſt, quam deponere, *l. commendare ff. de verb. ſignif. l. Lucius ff. depoſ. gl. in d. c. qui plures,* & commenda parochialis eccleſiæ nõ durat vltra ſemeſtre tempus, *c. nemo deinceps de elect. in 6.* quando talis extat conſuetudo, *c. ſi is cui verſ. non ſic hoc tit. in 6. cap. 1. & ibi gloſſ. in verb. niſi vnicum & Can. de conſuet. in 6. Achill. deciſ. 6. hoc tit. late Hoied. de benef. incomp. par. 2. per plura capita,* in quibus caſibus nullius diſpenſatio neceſſaria eſt, *d. c. cum ſingula, & ibi gloſ. in verb. annexi, c. ſuper eo, hoc tit. in 6. notatur in d. c. dudum 2. de elect. poſt gl. in verb. intitulatam 21. q. 1. in ſumma,* ideo licet diſpenſatus ad plura beneficia incompatibilia, ſi diſpenſationem ſimilem impetret ad alia incompatibilia obtinenda, debeat primæ diſpenſationis mentionem facere, alias ſecunda diſpenſatio eſſet ſubreptitia, *fin. de fil. presb. in 6. Felin. in c. veniens num. 2. & ibi Pan. n. 14. de præſcript.* non tamen tenetur facere mentionem commendæ ad vitam, *Mohed. deciſ. 2. hoc tit. atteſtans de Stylo Curiæ c. dudum & ibi gl. in verb. intitulata & Can. de elect.* ſecundum iura decretalium, quæ ſublata videntur circa commendam per decretum Concilij Tridentini, quo quis prohibetur plura curata, aut alias incompatibilia beneficia, ſiue per viam vnionis ad vitam, ſeu commendæ perpetuæ, aut alio quocumque nomine, & titulo recipere, & retinere ſub pœna vacationis, & priuationis ipſo iure, vt dictum eſt, *c. quicumque ſeſſ. 7. cap. 17. §. hæc quoque ibi etiam commendata ſeſſ. 24.* quia commendæ noſtri temporis ſunt irreuocabiles, ex quo fiunt ad vtilitatem perſonæ, non eccleſiæ: *Rot. diuerſ. deciſ. 791. nu. xj. par. 1. Sarn. in reg. de public. q. 4. in princ.* Super pluralitate beneficiorum † curatorum, prælatura- 26
rum, dignitatum, perſonatuum, & officiorum diſpenſat ſolus Papa, *d. c. de multa & ibi gloſſ. fin. & Can. d. c. cum ſingula verſ. 1. d. c. dudum 2. & ibi glo. in verb. intitulatam & Can.* non legatus à latere, *Rot. deciſ. 4. de off. leg. in nou. c. de multa in fin. hoc tit. & ibi gl. fin. Pan. & Can. communiter.* neque epiſcopus quando diſpenſaret ſuper pluralitate curatorum, aut dignitatum, propter prærogatiuam perſonæ, ſed propter neceſſitatem, & vtilitatem eccleſiarum poteſt diſpenſare, *Io. And. in d. c. dudum el 2. nu. 13. Rot. deciſ. 3. hoc tit. in antiq.* ac propter tenuitatem eccleſiarum, *c. eam te in fin. de ætat. & qualit. &c. c. vnic. verſ. fin. 10. quæſt. 3.* vel propter penuriam clericorum; *cap. 1. in fin. 21. quæſt. 1. late Hoied. de benef. incomp. par. 2. cap. 12. c. ſanctorum & ibi gloſ. magiſt. 70. diſt.* ſuper pluralitate aliorum beneficiorum, *d. c. dudum, & ibi gloſ. in verb. intitulatam in fin. & Can.* curati & præbendæ, cui annexa eſt parochialis Eccleſia, *c. extirpandæ §. qui*

Digitized by Google

vero & ibi gloſſ. in verb. præbendam hoc tit. curati &c. & ſimplicium, *Pan. in d. c. de multa nu.* 19. plurium canonicatuum, *Archid. in c. clericus nu. 4. 21. queſt. 1.*

27 Epiſcopus † poteſt diſpenſare in diuerſis eccleſijs ſuæ diœceſis, in diuerſis epiſcopatibus neceſſaria eſt vtriuſque epiſcopi diſpenſatio. *gl. in d. c. dudum, in verb. intitulatam in fin. Archid. in d. c. clericus nu. 4.* Præterea epiſcopus diſpenſat in eadem eccleſia ſuper pluralitate beneficiorũ difformium, vt dignitatis ſine præbenda, & canonicatus, *gl. fin. in c. ſup reo hoc tit. in 6. Achill. deciſ. 6. hoc tit. Franc. in c. 1. nu. 7. de conſuet. in 6.* quia Rota tenet dignitatem, perſonatum, ac officium etiam ſine præbenda, & canonicatum in eadem eccleſia eſſe incompatibiles, quodque ex diſpenſatione Papæ, epiſcopi, vel conſuetudine retineri poſſunt, & non alias; *gloſ. in c. 1. in verb. niſi vnicum de conſuet. in 6. Achill. d. deciſ. 6. hoc tit. Put. deciſ. 189. lib. 3. Hoied. de beneſ. incomp. par. 1. cap. 11.* ita tamen vt diſpenſatus non ſit triplex, etiam ratione annexionis in eadem eccleſia, ſuper quo inferior à Papa non poteſt diſpenſare. *c. 1. de conſuet. in 6. Clem. fin. & ibi gloſſ. fin. hoc tit.* Ex decretis Concilij Tridentini epiſcopus habenti vnum ſimplex beneficium perſonalem reſidentiam non requirens, quod ſufficit ad eius ſuſtentationem, non poteſt aliud ſimplex ſimile conferre. *c. cum Eccleſiaſticus ſeſſ. 24.* quia beneficiatus non eſt idoneus ad alia beneficia conſequenda, *c. ſuper inordinata hoc tit.* quod ſi primum ad vitam beneficiati honeſte ſuſtendandam non ſufficit, licet epiſcopo aliud ſimplex ſufficiens, dummodo vtrumque perſonalem reſidentiam non requirat, eidem conferre, ſed ſi duo non ſufficerent, non poteſt conferre tertium ſimile abſque diſpenſatione apoſtolica. *d. c. cum eccleſiaſticus ſeſſ. 24. c. is cui hoc tit. in 6. Hoied. de beneſ. incomp. par. 1. c. 21. Garz. de beneſ. par. 11. c. 5. §. 3. nu. 305. & 310. vſque ad fin. c. quia in tantum hoc tit. c. dudum el 2. in fin. de elect.* Dictumque *c. cum eccleſiaſticus*, abſtulit epiſcopis facultatem diſpenſandi per ſacros canones permiſſam in præallegatis caſibus; quia ſolus Papa poteſt diſpenſare ſuper pluralitate beneficiorum requirentium reſidentiam, aut vt quis habeat duo beneficia ſimplicia ſufficientia, & non epiſcopus aut legatus à latere, *Garc. de beneſ. par. 11. c. 5. §. 4. nu. 370. & ſeqq. per c. 17. ſeſſ. 24. c. quia in tantum hoc tit.* licet alij contradicant, vt canonum correctio euitetur. *l. præcipimus in fin. C. de appellat. c. de multa, & ibi gl. in verb. per ſedem apoſtolicam & Can. hoc tit. gl. 1. in l. ſciendum, verſ. ſecundo at hodie ſit correcta ff. qui ſatisd. cog. Iaſ. in auth. ex cauſa ſub nu. 7. in fin. C. de lib. præter. vel exhær.* Cætera difformia in eadem eccleſia ſunt compatibilia abſque diſpenſatione, vt dignitas & portio. *Put. deciſ. 227. lib. 3. Zab. conſ. 3. c. fin. §. in illis vero de conceſſ. præb. vel eccl. non vac. in 6.* Canonicatus & portio, *Put. deciſ. 24. hoc tit. c. 1. de conſuet. in 6. in fin. & ibi Can. Pan. in c. literas in 3. not. de conceſſ. præb. & eccl. non vac.* Rectoria, & Capellania. *Lap. alleg. 116. nu. 5. Garz. de beneſ. par. 11. cap. 5. §. 2. nu. 230. & ſeqq. & nu. 235. & ſeqq. c. ex parte el. 2. & ibi Felin. nu. 3. Dec. nu. 4. de reſcript.* vel ex diſpenſatione legati, Nuncij, aut Epiſcopi poſſunt retineri, dũmodo quodlibet per ſe non ſit ſufficiens ad ſuſtentationem prouiſi. *Garc. de beneſ. par. xj cap. 5. §. 4. nu. 374. & ſeqq. gl. in c. 1. in verb. niſi vnicum, de conſuet. in 6. & ibi Can.* ſuper pluralitate beneficiorum vniformium in eadem eccleſia epiſcopus non poteſt diſpenſare. *gl. fin. in clem. fin. in fin. & ibi Can. hoc tit. Franc. in c. 1. nu. 7. & ibi Can. de conſuet. in 6.* Cum regularibus non poteſt epiſcopus ſuper pluralitate beneficiorum diſpenſare. *Boick in c. de multa num. 21. & ſeq. hoc tit.* Diſpenſatio ſuper pluralitate beneficiorum non præſumitur iuſta, niſi iuſta oſtendatur, *c. ordinarij §. in conferendis & ibi Franc. nu. 1. Gemin. nu. 2 & Can. de off. ord. Oldr. conſ. 326. nu. 326. cum 5. conſ. ſeqq.* & in ea videtur neceſſaria ſpecialis mentio, & derogatio. *c. 17. cum eccleſiaſticus, ſeſſ. 24.* quod non ſimpliciter innouat ſacros canones, quibus ſancte cautum fuit neminem debere in duabus eccleſijs conſcribi, quia eccleſiaſticus ordo peruertitur, quãdo vnus plurium clericorum officia occupat, *c. cũ iam dudum ibi. & Lateranenſis concilij ſtatuta c. de multa, c. ad hæc hoc tit. c. quia nonnulli de cler. non reſid. c. ſanctorum 70. diſt. Hoied. de beneſ. incomp. par. 2. cap. 12. nu. 84. affirmat ita tenere Vincentium Carocium allegatum in terminis Conc. Trid.* ſed illis addendo videtur præcludere facilitatem diſpenſandi cum ſublimibus, & literatis perſonis permiſſam *per c. de multa. §. fin. hoc tit.* dum mandat obſeruari in quibuſcumque perſonis, quocumque titulo, etiamſi Cardinalatus honore fulgeant, *d. c. cum eccleſiaſticus, verſ. ſancta ſynodus.* ac eoſdem extendit ad omnia alia beneficia tam ſæcularia, quam regularia, quæcumque etiam commendata cuiuſcunque tituli, ac qualitatis exiſtant: *d. c. cum eccle-*

ſiaſticus

ſiaſticus §. hæcque. Attamen Rota tenet, quod ſtante clauſula derogatoria non obſtantib. conſtitutionibus, & ordinationibus apoſtolicis &c. videtur ſatis Concilio Tridentino derogatum propter decretum eiuſdem Concilij *ſeſſ. 25. c. 21.* quod in omnibus in Concilio contentis voluit ſaluam ſemper eſſe auctoritatem ſedis Apoſtolicæ: *Rot. Farin. deciſ. 179. nu. 6. & 687. nu. 24. par. 2. iuxta not. per Felin. in c. at ſi clerici §. de adulteriis ſub nu. 2. de iud. Iacob. de Conc. lib. 5. art. 19. nu. 21. Garc. de benef par. 4. c. 5. nu 25. & 30. & ſeqq. vbi refert motum proprium Pij V.* Præſumitur diſpenſatio ex communi reputatione, & curſu decennij in quacumque materia *l. qui in aliena ff. de acq. her. l. ſi filiusfamilias C. de petit. her. Tyraq. de præſcr. illat. 2. c. illud & ibi Fel. not. de præſump. Achill. deciſ. 1. eod.*

28 In impetratione diſpenſationis † ſuper pluralitate beneficiorum, debet impetrans facere mentionem de obtentis, *c. non poteſt hoc tit. in 6. & ibi gl. 1. & Can. late Butr. in c. de multa num. 35. hoc tit.* & de qualitatibus obtentorum, alias diſpenſatio non valet, *Clem. 1. in princ. hoc tit. & ibi Can. poſt gl. in verbo vel alteri Pan. in c. ad aures nu. 6. & ibi Can. de reſcript. Ioan. Andr. & Hoſt. in cap. poſtulaſti eod.* Quando in eiſdem literis fiunt gratia prouiſiua, & diſpenſatiua, ſurreptio circa vnam non inficit aliam, quia regulariter ſi in eiſdem literis plures continentur gratiæ, nulla inducitur mixtura, *c. ſi eo tempore de reſcript. in 6. Rot. deciſ. 265. part. 3. lib. 2. Caſ. dec. 3. in princ. hoc tit.* (quamuis aliqui teneant, quod ſurreptio, doloſa, quæ non fuit cauſa obtinendi omnia, vitiet omnia contenta in reſcripto, in pœnã mendacij, *Pan. in c. ſuper literis n. 2. de reſc.*) Niſi ſubreptio fiat nedum reſpectu diſpenſationis, ſed etiam prouiſionis, quia tunc vtraque gratia annullatur, vt ſi dignitatem habenti Papa de alia prouideat, & diſpenſet cum eo, vt ſimul vtramque valeat retinere: de animarum cura, quæ illis, vel alteri earum, nempe primo obtentæ imminet, non habita mentione, gratia nullius penitus eſt momenti, *Clem. 1. hoc tit. & ibi gl. in verbo alteri Rot. diuerſ. deciſ. 650. numer. 1. & 6. part. 1. qua approbat ſecundum intellectum gl. in d. verbo vel alteri d. Clem. 1. hoc tit.* Quia illa qualitas curæ eſt talis, quæ potuiſſet Papam retrahere à conceſſione ſecundi, & diſpenſatione, *c. cum in illis hoc tit. in 6. Dec. in c. ad aures nu. 11. & 12. de reſcript. latius diſtinguit Bened. Capr. Concl. 50. qua videatur.* Diſpenſa-
29 tio ſuper pluralitate † eſt odioſa, & reſtringenda, *cap. quamuis el 1. in princ hoc tit. in 6. Hoied. de benef. incomp. part. 2. cap. 12. numer. 67. & 68. & ſeqq. cap. requiritis §. niſi rigor 1. quæſt. 7. & ibi poſt gloſſ. Can. Pariſ. Conſ. 88. numer. 20. vol. 4. Panormit. in cap. de multa num. 4. & Can. hoc tit. Oldrad. Conſ. 325. nu. 4. & ſeqq.* Quia ambitioſa, conceſſa ad duo, vel tria intelligitur de duobus, vel tribus primis, *cap. non poteſt §. 1. & ibi Franc. in vlt. notab. hoc titul. in 6.* Non conſiſtentibus ſub eodem tecto, *c. 1. & ibi Franc. nu. 7. de Conſuet. in 6.* Atque illis, vel alteri eorum non immineat cura animarum, *Clem. 1. hoc tit.* Niſi de cura expreſſa fieret mentio, *c. cum in illis hoc tit. in 6.* Eadem ratione, cum alicui, non obſtante quod aliud beneficium obtinere noſcatur, de aliquo beneficio prouidetur, per hoc ſecum vt primum beneficium cum ſecundo retinere valeat, non intelligitur diſpenſatum, ſed præfata expreſſio operatur, quod facta ſibi gratia nequeat ſubreptitia iudicari, *c. non poteſt verſ. gen. & fin. hoc tit. in 6. & ibi Franc. numer. 2. & Can.* Si Papa diſpenſat, quod quis poſſit tertium beneficium obtinere cum duobus quæ poſſidet, non videtur diſpenſare ſuper illis duobus, ſi ea tenet ſine iuſto titulo, quia ſuppreſſit vitium, *Dec. in cap. dudum el 2. num. 1. de elect. & Collect. n. 14. qui ibidem à n. 8. vſque ad num. 17. plura ſimilia affert exempla.*
Ordinarij tenentur, ſub † pœna ſuſpenſionis ab 30
ingreſſu eccleſiæ ipſo facto incurrendæ, *Extrau. 2. de off. ord.* compellere quoſcumque plura curata, aut alias incompatibilia beneficia obtinentes, diſpenſationes ſuas exhibere, intra tempus, pro facti qualitate, ipſorum ordinariorum arbitrio moderandum. Quod ſi nullam diſpenſationem intra idem tempus contigerit exhiberi, eccleſiæ, & beneficia, quæ ſine diſpenſatione aliqua, eo ipſo illicite detineri conſtat, per eos ad quos eorum collatio pertinet, libere perſonis idoneis conferuntur, amoto eo ſine alia cauſæ cognitione, qui de facto poſſeſſioni incumbit, *Archid. in c. ordinarij numer. 3. de off. ord. in 6. licet Franc. ibi aliter ſentiat ſub numer. 5. verſ. in gloſſ. in verbo libere.* Si diſpenſatio exhibita ſufficiens euidenter appareat, exhibens nequaquam in huiuſmodi beneficijs, quæ canonice obtinet, moleſtatur, prouideant tamen ipſi ordinarij omnino, etiam per idoneorum Vicariorum deputationem, & congruæ portionis fructuum aſſignationem, vt animarum cura nullatenus negligatur, & beneficia ipſa debitis obſequijs minime defraudentur, ſub

Digitized by Google

quibus duabus modificationibus quælibet diſ-
penſatio ſuper pluralitate intelligitur conceſſa,
Franc. in c. ordinarij in fin. & ibi Can. de off. ord in 6.
Si de diſpenſationis exhibitæ ſufficientia dubite-
tur, ſuper hoc recurrendum eſt ad ſedem Apo-
ſtolicam, *cap. ordinarij de off. ordin. in 6. Extrauag.*
2. de offic. ordin. c. ordinarijs ſeſſ. 7. Item is qui poſſidet
plura beneficia incompatibilia, electoribus, con-
firmatori, præſentatori, patrono, & parochianis
cogitur oſtendere titulum, & diſpenſationem,
Franc. in cap. ordinarij ſub numer. 5. vbi late tractat,
quando beneficiatus cogatur oſtendere titulum ſuæ
poſſeſſionis de offic. ordin. in 6. & ibi Gemin. in §. quod
ſi forte numer. 7. verſ. gloſſ. ſuper verb. exhiberi, & Can.
communiter c. beneficium, & ibi gloſſ. in caſus poſitione
verſ. quæritur inſuper, ac etiam gloſ. fin. de reg. iur. in 6.
& Can. Ratio eſt, quia poſſeſſioni eius reſiſtit ius
commune, *c. conſtitutis de elect. gl. fin. in cap. 1. de reg.*
iur. in 6. & ibi Can.

31 Sexto ob non promotionem † ad presbytera-
tum intra annum, nulla etiam præmiſſa monitio-
ne ipſo iure vacat eccleſia parochialis, *c. licet Can.*
de elect. in 6. quæ nullatenus ea vice poterit itera-
to eidem conferri, ne Canon debito fruſtretur
effectu, *c. commiſſa verſ. porro de elect. in 6.* Sed non
32 alia beneficia † ſacerdotalia, aut Decanatus Ca-
thedralis, vel Collegiatæ eccleſiæ. *gloſſ. in d. c. licet*
Canon in verb. parochialis communiter approbata à
Can. vel eccleſia parochialis Collegiata, *cap. ſtatu-*
tum de elect. in 6. in quibus ſeruari debet *c. cum in*
cunctis, §. inferiora de election. Currit autem annus
33 à † die commiſſi regiminis, & habitæ pacificæ
poſſeſſionis eccleſiæ ſiue exercitij curæ, etiam cũ
minore parte bonorum, vel per eum ſteterit, quo
minus habeat, *d. c. commiſſa, verſ. annus & ibi gloſſ. in*
verb. pacificam & Can. gl. fin. in c. ſi tibi conceſſo, & ibi
Can. hoc tit. in 6. Caſſad. deciſ. 9. num. 2. de cauſ. poſſ.
& propr. Sarnen. in regula de trienn. q. 53. poſt princip.
verſ. & ideo pro vera, & illa pacifica poſſeſſio non
requiritur, quod ſit continua, ſed ſufficit quod
ſtatim per vnum, aut duos menſes non fuerit de
iure, aut de facto turbata, aut ei mota lis ſuper ti-
tulo beneficij: *late Sarnen. in reg. de trienn. quæſt. 53.*
34 *Bellam. deciſ. 83.* excuſant ab hac priuatione † iu-
ſtum impedimentum, *gl. in d. c. commiſſa in verb. iu-*
ſto impedimento, & ibi Can. Garz. de benef. par. 3. c. 4.
num. 6. & ſeqq. item cum ex toto annus non fue-
rit elapſus, quamquam tantum de anno tranſiue-
rit, quod intra ipſum nequeat ad ſacerdotium
promoueri, *d. cap. commiſſa in princ. & ibi Can. Rot.*
deciſ. 38. hoc tit. in antiq. quia cum habeat ius ante
decurſum anni in beneficio, poteſt illud permu-
tare, *Oldrad. conſ. 203 factum tale eſt, collata fuit etc.*
ſed non vltima die anni; *Rota dec. 6. de rer. permut.*
in antiq. c. vnico ibi ſine fraude de rer. permut. in 6. arg.
c. fin. de renunc. in 6. vel obtinere à ſummo Pontifi-
ce diſpenſationem, ſiue facultatem de non pro-
mouendo, quæ ad annum tãtum ſuffragatur,
præterquam in caſibus à iure expreſſis; *c. faculta-*
tes 2. ſeſſ. 7. Mandoſ. deſign. grat. titul. diſpenſ. de non
promoueri in princ. & verſ. nouiſſime, aut iure Decre-
talium diſpenſationem epiſcopalem, quod vſque
ad ſeptennium litterarum ſtudio inſiſtens, pro-
moueri minime teneatur, niſi ad ordinem ſub-
diaconatus dumtaxat, ad quem intra prætactum
annum recipiendum conſtringitur ſub pœna pri-
uationis antedictæ, & interim deputatur Vica-
rius ad curam exercendam, cum aſſignatione cõ-
gruæ portionis, *c. cum ex eo, & ibi gloſſ. in verb. obti-*
nent de elect. in 6. Rot. deciſ. 38. hoc tit. in antiq. ex de-
cretis Concilij Tridentini epiſcopi talem licen-
tiam non concedunt: *Gonzal in Comment. ad regul.*
Cancell. de menſ. & alter. gloſſ. 6. nu. 151. Steph. Qua-
ranta in ſumm. Bullarij in addit verſ. item limita in pa-
rochiis Garc. de beneſ par. 3. cap. 2. nu. 107. nam cum
hodie parochiales eccleſiæ prouideantur per cõ-
curſum, præſupponitur quod ille qui tanquam
idoneior cæteris Prælatus eſt, iam prius ita ſtu-
duerit, quod ſtudiorum cauſa abeſſe non ſit ne-
ceſſe, vel potius obtinere poterit à ſummo † Pon- 35
tifice prorogationem anni, *Mandoſ. deſignat. grat.*
tit. prorogationes verſ. parochialem, quales proroga-
tiones in ſimilibus caſibus, vel breuiores, vel ſal-
tem æquales, non autem longiores primo termi-
no, *l. ſancimus C. de fid. iuſſ. Auth. qui ſemel C. quom.*
& quand. Iud. & c. c. præſenti 5. quæſt. 2. de Stylo
Curiæ concedi conſueuerunt ex cauſa, cum in-
fraſcriptis clauſulis, ſcilicet nondum elapſi, ſi e-
nim lapſus eſſet terminus non prorogatione, ſed
renouatione, aut noua opus eſſet conceſſione, *l.*
ſed etſi manente ff. de precar. & ibi gloſſ. alleg. concord.
Staphyl. de lit. apoſt. in forma breuis in princ. numer. 8.
Item à fine termini à iure præfixi, ſeu per regulam
conceſſi, quia tempus prorogatum idem cum
primo cenſetur, qualitateſque & conditiones o-
mnes primi termini aſſumit, *l. 2. in fin. in princ. ff.*
de iudic. l. 4. ff. de dam. infect. l. cum dies in princ. ff. de
arbitr. Gail. obſeru. 91. nu. 20. 21. & ſeqq. lib. 1. quan-
do termi-

Digitized by Google

do terminus eſt pluties prorogatus, quod debet exprimi ad vitandam ſubreptionem, *cap. 2. de fil. presb. in 6.* ſolet apponi clauſula, ſine ſpe vlterioris prorogationis, *c. præſenti 5. quæſt. 2. in fin. Mandoſ. deſignat. grat. titul. progationes verſ. quoties ſuper &c. plura ſimilia cumulans.*

56 Septimo per contractum matrimonij † per verba de præſenti, etiamſi non ſit ſecuta copula carnalis, vacant obtenta beneficia, *c. 1. c. diuerſis, de cler. coniug. Rot. deciſ. 1. eod in nou.* dictum eſt ſupra *de cler. coniug.* & dicetur infra *lib. 4. tit. qui clerici vel vouent. &c.*

57 Octauo vacant beneficia per ingreſſum † religionis, in qua emittuntur tria vota ſubſtantialia, paupertatis, caſtitatis, & obedientiæ, *c. ad Apoſtolicam de regul. & tranſeunt. ad relig. c. cum ad monaſterium de ſtat. monach.* poſt profeſſionẽ expreſſam, vel tacitam, *c. beneficium de regul. & tranſ. ad religionem in 6. Garc. de b. nef. part. xj. cap. 9. n. 1. & 2.* ſecus eſt in ingreſſu earum, quæ non ſunt veræ religiones, vt ſunt militia Sancti Stephani in Turcia, & aliæ militiæ in Hiſpanijs, per quarum profeſſionem, aut clericalem militiam non vacant prius obtenta beneficia, vel penſiones, *Card. Seraph. deciſ. 121. Pan. in rubr. de regul. Pan. in c. quamuis num 3. de decim. & in c. 2. numer. 10. & 11. de for. comp.* quia poſt profeſſionem clericalis militiæ ſunt capaces beneficiorum ſæcularium, vt latius dicetur in tit. *de regul. & tranſ. ad religionem, &c.*

58 An vacent poſt biennium † nouitiatus peractum & emiſſa tria vota ſubſtantialia ſimplicia in Societate IESV difficilis eſt quæſtio, videntur vacare, quia tunc Nouitij eſſe deſinunt, & in Societatis Corpus cooptantur, *Gregorius xiij. in conſtit. Aſcendente Domino §. quibus conſtitutionibus & §. ſeqq.* Dicta tria vota ſimplicia ſunt vere ſubſtantialia religionis vota, *d. conſtit. aſcendente Domino §. ad hæc,* & qui illa emiſerunt ſunt vere & proprie religioſi, *d. conſtit. aſcendente Domino §. & quamuis verſ. motu proprio & verſ. neminem & §. non modo.* ac ab ea diſcedente etiam prætextu melioris frugis, Apoſtaſiæ & excommunicationis pœnas incurrunt: *d. conſtit. aſcendente § porro & §. quamuis in princ.* habere autem ſæculare beneficium & eſſe religioſum ſe non compatiuntur: *Ioan. Monach. in c. beneficium num. 6. de regular. in 6. c. presbyteres 16. q. 1. glo. in clem. 1. in verb. ſocientur & ibi Can. de elect.* nec licet amplius quam vnum Collegium licitũ habere, *l. 1. in fin. ff. de colleg. l. ijs quidem in princ. C. qui milit. poſſ. &c. lib. 12. cap. fin. in fin. de relig. domib.* eſt enim profeſſio eorum pura, ſed reſolubilis in vnum caſum, nempe dimiſsionis extra ſocietatem per Generalem, ac interim ligantur canonibus diſponentibus circa religioſos: *arg. l. 2. & ibi not. per gloſſ. & DD. l 3. & 4. ff. de in diem addict. l. 6. §. fin. cum l. ſeq. ff. eadem l. 3. de contrah. empt. l. 2. §. ſi in diem ff. pro emptor. l. 1. ff. de euict. & ibi gl. & DD.* Nec obſtat quod bonorum ſuorum ius & dominium retineant donec ad gradum profeſſorum ſeu coadiutorum formatorum perueniant, *d. conſtit. aſcendente Domino §. & licet,* quia bona ſua dicuntur in quibus competit dominium & rei vendicatio, *§. cum in ſuo Inſtit. de rer. diuiſ. & ibi gl. l. punitus l. 2. §. cui legatum ff. de aur. & arg. leg. l. 1. C. de Theſaur. lib. 10.* In beneficiis præter titulum qui perſonalis eſt, *c. ſuſceptum & ibi not. de reſcript. in 6. Roman. conſ. 374. num. 5.* requiritur reſidentia & perſonale ſeruitium ad lucrãdos fructus, *c. quia nonnulli de cler. non reſid. c. fin. 92. diſt. c. 2. ſeſſ. 6. in Trident. c. cum dignitates §. præterea ſeſſ. 24.* quorum proprietatem beneficiati acquirunt poſt perceptionem aut diſtributionem & non antea, *Ioan. And. in c. præſenti numer. 6. & 7. de offic. ord. in 6. Arch. in ſtatutum ſub numer. 13. de reſcript. in 6. & vtrobique Can. Calder. conſ. 21. de præbend.* Pro Societate IESV, quod non vacẽt, poteſt allegari, generalitas rationis vt maiorem habeat libertatem illos, ſi opus fuerit, cum minori offenſione dimittendi, *d. conſtit. aſcendente §. & licet,* quæ ad retentionem beneficiorum extenditur: *l. regula §. fin. ff. de iur. & fact. ignor. l. 2. §. ſi mater ff. ad S. C. Tertyl. Pan. in c. ſicut num. 8. de teſtib.* quia ſub appellatione bonorum naturali & Ciuili compræhenduntur beneficia, *l. bonorum 1. & 2. ff. de verb. ſignif* cum beneficiati in beneficijs & collatione ſeu inſtitutione ius habeant, *cap. authoritate & ibi gloſſ. pen. & Can. de inſtit. c. beneficium & ibi gloſſ. 1. & Can. de reg. iur. in 6. c. ſi tibi abſenti & ibi Can. de præben. in 6.* Item quod cooptati vt ſcholares approbati in corpus Societatis poſt bienniũ nouitiatus completum, ſunt in perpetua probatione vſque ad gradum coadiutorum ſpiritualium formatorum, aut profeſsionem quatuor votorum, *d. conſtit. aſcendente §. ſcholares & §§ ſeqq.* vnde diuerſo ab illis iure cenſentur, *l. ſi idem C. de codic. l. hos accuſare §. omnibus ff. de accuſat. cum ſimilibus,* non de termino quia Gregorius xiij. interpretationem dictæ conſtit. Aſcendente Domino ſumm. Pont. ſedi Apoſtolicæ ac Generali Socie-

Digitized by Google

tatis reſeruauit, *d.conſtit. Aſcendente §. præcipimus*
39 *& §.ſeq.* Beneficium illius † qui ingreditur reli-
gionem, non eſt alicui intra annum aut bienniũ
nouitiatus, vbi religio eſt dura, *c.monaſterijs 19. q.3*
arg. c. quia in Inſulis de regular. & tranſ.ad relig. vel
ſtatuta id requirunt conferendum, quia bienniũ
ſurrogatur loco anni, & ſapit eius naturam, *arg.*
eorum quæ tradit Bald. in l. ſuperuacuam in 2. not. in
fin. C. de temp. in integ. reſtit. Bald. in l. in contracti-
bus in princ. C. de non recip. pecun. Ioan. And. in add. ad
ſpecul. tit. de appell. §. nunc breuiter in verb. ex ratione
Euerb. in loco à vi ſurregationis verſ. decimo quinto fa-
cit Iaſ. in §. pœnales num. 115. & ſeqq. Inſtit. de action.
ingrediens non perdit ius, quod habet in benefi-
cio, vel ad beneficium, *c. beneficium, & ibi poſt gloſſ.*
in verb. conferendum Can. de reg. & tranſ.ad relig. ſed
durante anno probationis, nullos poteſt habere
beneficij fructus, *gloſſ. fin. in c. beneficium, & ibi Io.*
Andr. & Can. de regul. &c. in 6. quia exiſtens in an-
no probationis debet eſſe in ſumma paupertate,
alias non poſſet experiri aſperitates religionis,
40 ſed fructus † conſeruantur, dempta congrua Vi-
carij, qui pro illo deſeruit, & ſi reuertatur ingreſ-
ſus ad ſæculum, ſiue profiteatur, illos recuperabit
d. c. beneficium, & ibi poſt gl. in vlt. not. ac glo. fin. Can.
de regul. & tranſ.ad relig. Garc. de benef. par. xj. cap. 9
num. 28. & ſeqq. In beneficijs autem non haben-
41 tibus † fructus in abſentia, vt in canonicatibus &
præbendis, quorum fructus reſidendo lucri fiũt,
nouitius non lucrabitur interim fructus, quia li-
cet ex iuſta cauſa abſit, non tamen habetur pro
præſente per canones, *Garc. de benef. par. 11. c. 9. nu.*
31. Præterea non eſt vocandus ad electionem,
quamuis ſit in loco, vnde alias vocandus foret, ne
detur ei materia vagationis, aut diſtractionis, *Pe-*
trus de Battio in direct. elect. c. 26. 1. part. Item con-
42 ſtituto in anno probationis beneficium † regu-
lare non poteſt conferri, quia ad id requiritur ex-
preſſa profeſſio, *Clem. ne in agro §. ſane de ſtat. regul.*
Clem. quia regulares de suppl. neglig. præb. Beneficium
vero ſæculare conferri non debet, *c. beneficium &*
ibi gloß. in verb. conferendum verſ. ſed nunquid & ibi
Can. de regul. in 6. c. ſuper eo de regul. & tranſ.ad relig.
& ibi not. quia dubius eſt eius ſtatus, & iam fingi-
tur religioſus quoad priuilegium immunitatis,
c. religioſus de ſent. excomm. in 6. auſt. Inſtit. maior. lib.
3. tit. de regular. num. 90. & plu. ſeqq. tum ne indu-
catur ad religionem deſerendam, *c. quorundam de*
elect. in 6. & licet id fieri non debeat, ſi tamen ei
ſæculare beneficium conferatur, vel ad id eliga-
tur, tenet collatio, & electio, ſed acceptando, &
conſentiendo religioni renunciat, quia non eſt
compatibile cum nouitiatu, *Franc. in d. cap. benefi-*
cium ſub num. 1. circa fin. verſ. in ea gloß. poßideri non
poßet de regul. in 6. & ibi Can. clem. 1. de elect.

Nono per adeptionem ſecundi † Canonica- 43
tus, aut præbendæ canonicalis, vel quaſi, *Vital. in*
Clem. ſi iuxta num. 42. & ſeqq. hoc tit. Rot. diuerſ. dec.
684. part. 1. Capellaniæ ſiue altaris, *cap. 1. & ibi*
Franc. num. 8. Gemin. num. 14. de conſuet. in 6. Garc.
de benef. part. 11. cap. 5. num. 221. & ſeqq. & 235. &
ſeqq. &c. Beneficij etiam ſimplicis ſub eodem te-
cto ipſo iure vacat primum ſimile, *c. literas veſtras*
de conceſſ. præb. Clem. ſi iuxta hoc tit. Hoied. de benef.
incomp. cap. 20. num. 26. part. 1. Pariſ. de reſign. lib. 3.
quæſt. 1. num. 106. late Garz. de benef. part. 11. c. 5. §. 2.
per tot. Etiam ſi alterum ex eis fuerit dependens,
vel annexum, *gl. fin. in d. Clem. ſi iuxta hoc tit. & ibi*
Canon. c. Taciturnitas † quod beneficium prius 44
à me obtentum eſſet ſub eodem tecto, non indu-
cit ſubreptionem, aut inualiditatem ſecundæ
gratiæ, *Mohed. deciſ. 14. hoc tit. Rot. diuerſ. deciſ. 650.*
num. 4. part. 1. c. literas de Conceſſ. præb. & ibi gloſſ. fin.
& ibi Can. Quia quod in vna & eadem Eccleſia
vnum, vel aliud ſimile obtineat, nihil intereſt,
neque enim poteſt dari maior aptitudo reſpectu
vnius, quam alterius. Beneficium ſitum † in ca- 45
pella, clauſtro, cœmiterio, ſeu ambitu contiguis
Eccleſiæ cenſentur eſſe in eadem Eccleſia, *Rot.*
deciſ. 6. de conceſſ. præb. in nou. Gonz. ſuper reg. de menſ.
& altern. gl. 10. nu. 24. & ſeqq. Hoied. de benef. incomp.
cap. 20. numer. 27. Secus ſi non ſint contigua, *cap. ſi*
Ciuitas in fin. de ſent. exc. in 6. Garſ. de benef. par. 11. c. 5.
§. 2. n. 258. & ſeq.

Decimo: ſunt alij modi vacationum † recen- 46
ſiti, *per Rebuff. in tract. concord. tit. de reg. ad prælat.*
nomin. §. Monaſterijs in verbo vacantibus, & per Gonz.
ſuper reg. Cancell. de menſ. & altern. gl. 15. à princip.
vſque ad numer. 134. Staph. in tract. de ſign. grat. tit.
de var. mod. vac. Fel. remißiue in c. 1. n. 3. de præſcr. à
me ſuis locis annotati.

Tertia pars huius tituli.

S V M M A R I A.

1 *Priuationis pœna per iudicem imponi non poteſt niſi exprimatur iure.*

2 Crimen

Digitized by Google

2 *Crimen nullum inducit priuationem de iure niſi dicatur & iudex ordinarius delicti pronunciat ſuper delicto & priuat delinquentem beneficio quod alibi habet.*

3 *Priuationis pœna expreſſe à lege impoſita non intelligitur ipſo iure ſed per ſententiam.*

4 *Priuatio ipſo iure, & priuatio per ſententiam in quibus differant.*

5 *Priuati ipſo iure beneficijs, recenſentur.*

6 *Priuandi per ſententiam beneficio enumerantur.*

7 *Prælato ſuſpecto poſtulato non eſt interdicta adminiſtratio ſed ſibi adiungitur alius cum quo adminiſtrat.*

8 *Vt priuetur clericus beneficio quatuor requiruntur cauſæ rationabiles, manifeſta grauis quodque priuetur in iudicio danturque impetranti gratiæ ſiue reſcripta certo modo nuncupata.*

9 *Priuationes propter crimen non ſignantur niſi in forma iuris.*

10 *Impetrans qui narrat multa delicta per priuandum perpetrata, arctari debet ad probandum ea de quibus iuum diffamat.*

11 *Nunquam committuntur in Curia niſi in tribus caſibus.*

12 *In eis non datur ſummarius proceſſus.*

13 *Impetrans tenetur ſeruare ſolemnitates libelli accuſatorij.*

14 *Beneficium non cenſetur litigioſum, ſed perſona.*

15 *Eſt accuſatio ciuilis in qua poteſt interuenire procurator.*

16 *Impetrans tenetur ſe inſcribere in forma iuris, ſed de ſtylo ſatis eſt quod ſe obliget ad pœnam extraordinariam arbitrio Rotæ antequam reus citetur.*

17 *Sententia condemnatoria aliquem incidiſſe in pœnas contentas in monitorio in quo erat comminata pœna priuationis, non priuat beneficijs irreuocabiliter.*

18 *Sententia priuationis in abſentem vel contumacem lata ſuper ipſo crimine per veras & legitimas probationes eſt definitiua & priuat irreuocabiliter.*

19 *Per priuationem beneficium vacat in loco in quo fit priuatio.*

SVNT certi caſus, in quibus clerici priuantur
beneficijs obtentis, vel ipſo iure, vel per ſen-
1 tentiam, Pœna priuationis per iudicem † imponi non poteſt, niſi exprimatur à iure; *cap. cum vos & ibi gl. in verbo minus idonea de off. iud. ord. gl. pen. in cap. fin. & ibi Panorm. de iure pat. Garc. de benef. par. 11. cap. 10. in princ.* Negligens in faciendo, puta in procuranda poſſeſſione, non incurrit pœnam priuationis, niſi præfigatur terminus à iure, vel ab homine ad illud faciendum, *c. ex parte de conc. præb. & eccleſ. &c. c. extirpandæ §. quia vero, & Mob. deciſ. 32. hoc tit. Felin. in c. ſi autem num. 4. de reſcript. Franc. in c. ad Apoſtolicæ §. fin. in fin. de re iud.* aut ſibi fiat denunciatio, quia ſola ſcientia non ſufficit, *Bart. in l. denunciaſſe n. 2. ff. de adul. Mohed. deciſ. 3. n. 3. de ſent. excomm.* Nullum quoque commiſſum, &
nullum † crimen inducit priuationem de iure; 2
niſi dicatur: *gl. in ſumma 15. queſt. 8. in fin. c. Apoſtolus & ibi gloſſ. in verbo damnatione 81. diſt. c. cum non ab homine, & ibi Doct. de iud. Felin. in c. querelam n. 2. de iureiur. vbi limitat vno modo.* & iudex ordinarius delicti non ſolum pronunciat ſuper delicto, ſed poteſt priuare delinquentem beneficio, quod alibi habet, *Zab. in Clem. paſtoralis §. denique in 2. quæſt in fin. de re iud. Dias in pract. crimen. Can. c. 134.*
n. 4. Quando pœna priuationis expreſſe † eſt im- 3
poſita à lege, vel conſtitutione, non intelligitur ipſo iure in dubio, ſed per ſententiam, *glo ſin. in c. 1. de ſagitt. c. ſicut tuis, & ibi gl. in verbo anathematis, & Can. de ſimon. Achil. deciſ. vnica de pœn. Put. deciſ. 129. lib. 3. contra Felin. in d. c. ſicut tuis aliter dicentem.* in-
ter quæ eſt magna differentia, quia † priuatus i- 4
pſo iure, à die incurſæ priuationis, perdit dominium, & ius ipſo facto, nec poteſt alienare, *l. donationes §. perfecta, & ibi DD. ff. de donat. l. ex iudiciorum ff. de accuſ. & inſcript. c. cum ſecundum de hæret. in 6. Anch. in cap. 2. in 6. not. de præſcript. in 6.* teſtari nec facit fructus medij temporis ſuos, *Bald. in auth. inceſtas C. de inceſt. nupt.* Imo ſi fructus recipit, facit eorum furtum, *Bald. in cap. 1. §. iniuria punitur ſub num. 10. verſ. quæro an committat furtum de pac. iur. fir. in vſib. Feud. c. dudum el 2. in fin. princ. verſ. & retinendo beneficia de elect.* & contra eum non eſt neceſſaria aliqua ſententia condemnatoria, ſed tantum declaratoria, *d. c. cum ſecundum in fin. l. eius, qui delatorem verſ. nec enim ff. de iur. fiſc.* Poſt præmiſſam legitimam eius, qui ipſo iure priuatus dicitur, citationem: *gl. in c. præſenti in verbo conſtiterit de cenſ. & ibi Can. Clem. 2. & ibi gl. in verbo Conſtiterit de pœn. c. parochianus, & ibi Panormit. numer. 2. de ſent. excomm.* In foro conſcientiæ tenetur dimittere beneficium, quo ipſo iure priuatus eſt, etiam ante ſententiam declaratoriam, *Garc. de benef. part. 11.*

Digitized by Google

part.11.cap.16.numer.7.& ſeqq. & num. 18. & ſeqq. Priuandus retinet ius & dominium, poteſt alienare, niſi ſecuta ſit condemnatio, & priuatio, *Felin.in c.inquiſitionis nu.6. de accuſ.l.poſt contractum ff de donat.* Quia per ſententiam latam ſuper crimine non eſt priuatus beneficio, niſi hoc ſententia exprimat, *Rot.deciſ.5.in fin.de re iud.in antiquior. Innoc.in c. qualiter & quando el. 2. ſub num.10.verſic. credimus tamen quod ex quo de accuſ. Dias in pract. crim. can. cap. 134. nu. 3.* & ſoluere, & ei ſolui poteſt. *l. reo, & l.ſeq. ff.de ſolut.* ac facit fructus ſuos, ad quorum reſtitutionem non tenetur. *Fel. in c. de quarta num. 32. de præſcr. Zab.in clem. conſtitutionem §.cæterum nu.10. de elect. Dias in pract.crim.can.*
5 *cap.134. nu. 5.* Ipſo iure ſunt priuati, † offendens Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinales, *c.felicis,& ibi gl.in verb.diſponant, de pœn. in 6.* hæreticus, *c.cum ſecundum de hæret. in 6.* falſificans literas apoſtolicas, *c.ad falſariorum de crim.falſ.* ſchiſmaticus, *c.nos conſuetudinem 12.diſt. & ibi not.c.1.de ſchiſm.* percutiens temere & iniurioſe epiſcopum, ſeu banniens, aut capiens, vel hæc mandans, aut ab alijs facta ratum habens &c. eis beneficijs tantum, quæ ab eccleſia, cui ſic offenſus præeſt epiſcopus, obtinet, *clem.1. de pœn.* & alij plures ſub ſuis titulis annotati relati *per Rebuff. in prax. part. 3. tit.1. de mod. amitt. benef. à nu. 1. vſque ad* 50. Non poſſunt reſignare, aut permutare, *Pariſ. de reſig. benef.l.3. quæſt.1. num. 21. & ſeqq.* quia quæ ipſo iure amiſſa ſunt, non poſſunt alienari, etiamſi non præceſſerit ſententia declaratoria, *Auth. inceſtas nuptias & ibi Bald. nu.7. C. de inceſt. nupt. d.c.cum ſecundum & ibi gl. in verb. ipſo iure & Can.* is cui eadem conferuntur habet proprietatem & ius in beneficio, & agendo petit priuatum à poſſeſſione amoueri, *gl. in c 2. in verb.finita. vt lit.pend.&c.in 6.Prob. ad Monach. in c.præſenti nu.16. de off. deleg. in 6. Anfred. ad Capell. Tholoſ. quæſt.347.* quia in perditis ipſo iure amittitur proprietas, non poſſeſſio: *d.c.cum ſecundum & ibi Franc. nu. 2. in vlt. not. & Can. Gonzal. ſuper reg. canc. de menſ. & alter. gloſ. 15. nu. 140. & pluribus ſequentibus.* Si inter duos litigatur de beneficio, & vnus propter ſuum delictum fuerit eo priuatus, ſiquidem alter poſſidet, datur ſibi abſolutoria, ſi non poſſidet, non propterea illi aſſignandum eſt beneficium, niſi primo probet ſe habere ius in eo: *c. olim. ex literis in fin. de reſcript. & ibi Can. c. fin. & ibi gl. fin. Io. Andr. & Pan. de crim. falſi.* diciturque cauſa beneficialis, & beneficium ſtatim effectum eſt litigioſum. *Gars. de benef. par. 11. cap.3.nu.75. & ſeq. & nu.80.& ſeq. Prob. ad Monach. in c.præſenti n.16. de off.leg. Capell. Tholoſ. q.437*

Per ſententiam priuandi † ſunt, Simoniacus 6
notorius in beneficio, necnon publice infamatus de Simonia, qui ſe purgare non poteſt, *c. inſinuatum de Simon. dicetur in tit. de Simon.* concubinarius, *dictum eſt ſupra tit. de cohabitat. cleric. & mul.* periurus, qui non neceſſitate, ſed voluntate venit contra licitum iuramentum, ſecus in eo, qui venit contra fidem promiſſam; *c. querelam de iureiur. & ibi Can.* Signatura tamen non dat pro periurio priuationem, niſi ſit iudiciale periurium. *dictum eſt ſupra tit. de iureiur.* homicida; *dicetur tit. de homic. Garc. de benef. par.11.cap.10. vbi ampl.& limitat quatuor modis.* præterquam quod ex conſtitutione Alexandri Sexti ii. litigantes, qui aduerſarios, eorumque procuratores, iudices, teſtes, notarios &c. minis afficiunt, verberant, mutilant, vel occidunt, ſeu per alios talia procurare,& exequi quomodolibet præſumunt, quamquam mors, vel mutilatio ex hoc forſan non ſequatur, aut tales receptant &c. vel fauorem publice, vel occulte præſtant &c. cauſam ipſam & omne ius tam in petitorio, quam poſſeſſorio, in re vel ad rem, cauſa vel occaſione huiuſmodi quomodolibet competens, eo ipſo perdunt penitus, & amittunt: *Rot. diuerſ.deciſ.639. & deciſ.717. nu.16. par. 1. Put. deciſ.97. & duab. ſeqq. lib. 1. eam explanant facit c. dilectus & c.in quibuſdam de pœn & ibi not.* & multis alijs de cauſis priuandi ſunt beneficijs locis opportunis annotati enumerati *per Rebuff. in prax. par.3. tit. 1. de mod. amit. benef. à nu. 50. vſque ad finem*: Prælato ſuſpecto † poſtulato non eſt in- 7
terdicta adminiſtratio, ſed ſibi adiungitur alius cum quo adminiſtret: *c. venerabili de offic. deleg.* immo Prælatus propter ſuſpicionem etiam probatam non remouetur, ſed alius ei adiungitur: *c. licet Heli de Simon. & ibi gl. in verb. dilapidatione Pan. n. 8. 18. & 20. & Can. Bart. in l. quod ſi forte §. ſunt quidam ſub nu. 4. ff. de ſolut. & ibi DD.* Tutor vero ſuſpecto poſtulato ſtatim interdicta eſt adminiſtratio, *§ ſi quis autem Inſt. de ſuſpect. tutor. l. cum quem C. de ſuſp. tut.* nulla enim eſt comparatio inter tutores, & prælatos. *c. fin. & ibi gl. pen. in fin. 5. quæſt.3. Dec. in l. pactum curatoris, ſub nu. 1. C. de pact.*

Regulariter quatuor requiruntur † ad hoc, vt 8
clericus licite poſſit priuari ſuo beneficio, cauſa rationa-

Digitized by Google

rationabilis, manifeſta, & notoria, c. nos in quem-
quam & cc. ſeqq. 2. quæſt. 1. quia non creditur iudi-
ci etiam epiſcopo, ſi dicat clericum criminoſum,
ſed oportet quod legitime conſtet; c. ſi tantum, c.
placuit. 6. quæſt. 2. grauis, quia pro leui non debet
quis priuari ſuo beneficio, c. inuentum 16. quæſt.
fin. & ibi gloſ. in verb. niſi graui. quodque priuetur
in iudicio, ſiue iuris ordine ſeruato: c. conquerente,
& ibi Panor. nu. 2. de reſt. ſpol. c. primates, c. in primis
2. quæſt. 1. In iſtis caſibus impetranti dantur gra-
tiæ, ſiue reſcripta certo modo nuncupata in Ro-
mana Curia, modusque vacationis expreſſius ali-
quando datur diſpoſitiue, & tunc nullam aliam
vacationem impetrans capere poteſt ex clauſulis
generalibus, ſiue præmiſſo, ſiue alio quouis mo-
do &c. vacet; ex quibus venit alias omnis vaca-
tionis modus etiam in impetratione certo mo-
do, c. ſuſceptum de reſcript. in 6. Caſſad. deciſ. 5. Mo-
hed. deciſ. 17. & Caſ. deciſ. 14. nu. 6. & 8. hoc tit. Put.
deciſ. 312. lib. 1. Rot. deciſ. 560. nu. 1. & 2. par. 2. in col-
lect. per Farinac. aliquando dicitur præterquam
per obitum obtinentis, Mandoſ. de ſign. grat. tit. cer-
to modo, verſ. fin. dant titulum coloratum in ſpo-
lio non aliter verificato modo vacandi; Put. de-
ciſ. 268. lib. 2. c. in literis & duob. cc. ſeqq. de reſt. ſpol.
9 Priuationes propter crimen † non ſignantur ni-
ſi in forma iuris, id eſt, niſi ille de iure ſit priuan-
dus, non tamen apponitur clauſula conditiona-
lis, ſi priuandus eſt, propter honorem Signaturæ;
ſi enim conditionaliter reſcriberet, videtur argui
poſſe de ignorantia iuris, niſi eſſet articulus val-
de dubius in iure, An quis propter talem cauſam
debeat priuari, quia tunc datur; prout de iure in
forma iuris. Staphyl. de ſign. lit. iuſt. §. verum quia n.
7. Sarn. in reg. de ſubrog. collit. quæſt. 7 verſ. poſtremo.
10 Quando impetrans † narrat multa delicta per
priuandum perpetrata, petitque committi probis
viris, vt ſi eis de præmiſſis, vel altero præmiſſo-
rum conſtiterit &c. ſemper ſolent deleri iſta ver-
ba, vel altero præmiſſorum, quia impetrans diſ-
famans aliquem de pluribus criminibus debet
arctari ad probandum ea, de quibus illum diffa-
mat, & ſi non probet omnia, tenetur ad pœnam
talionis, vel ſaltem ad pœnam diffamationis: Sar-
nen. in d. reg. de ſubrog. collit. quæſt. 7. verſ. item ſcien-
dum eſt: Staph. de ſign. lit. iuſt. §. verum nu. 2. nun-
11 quam committuntur in curia, † niſi in tribus ca-
ſibus, quando delictum eſt ibi commiſſum, vel
cenſuræ, ob quarum incurſum datur priuatio,

fuerunt in illa fulminatæ, aut priuandus ſit præ-
ſens, & reſidens in curia; c. poſtulaſti, c. fin. de for.
comp. & ibi Can. l. 1. C. vbi de crim. & c. Sarnen. in reg.
de ſubrog. collitig. quæſt. 7. verſ. in primis Staphyl. de
ſign. lit. iuſt. §. verum nu. 1. in eis non datur † ſum- 12
marius proceſſus, Sarnen. in d. reg. de ſurrog. collit.
quæſt. 7. verſ. item ſciendum eſt, Staphyl. de ſign lit. iuſt.
§. verum nu. 2. niſi in atrocioribus: Bald. in l. obſer-
uare § proficiſci nu. 15. de off. proconſ & leg. Innoc. in c.
1. de conſtit. Rot. diuerſ. deciſ. 12. par. 1. Circa ſo-
lemnitatem libelli accuſatorij tenetur impetrans
ſeruare † tradita per Præpoſ. in c. libellorum 2. 13
quæſt. 8. & Legiſtas in l. libellorum ff. de accuſ. quia
talis cauſa non eſt beneficialis, nec beneficium
cenſetur † litigioſum, ſed perſona, gl. in c. 2. in 14
verb. finita vt lit. pend. &c. in 6. Rot. deciſ. fin. nu. 4.
eod. in nou. quæ antequam priuetur poteſt benefi-
cio renunciare, Felin. in c. per tuas el 1. nu. 5. de Simon.
plures cumulans. Creſc. deciſ. 6. nu. 3. de renunc. l. poſt
contractum ff. de don. dictum eſt ſupra tit. vt lit. pend.
&c. Garc. de benef. par. xj. cap. 3. §. 1. vbi ampliat octo
modis, & limitat duobus modis. & ſtatim eo cedente
lis eſt finita, ſicut finitur eo decedente, nec expe-
ctatur finis litis cum ſuperſtite, ſed ſtatim illi, ad
quos pertinet electio, præſentatio, collatio, vel
prouiſio, poſſunt eligere, præſentare, & prouide-
re, gl. in verb. finita in c. 2. vt lit. pend. & c. in 6. & ibi
Can. communiter. & poſt obitum eius non poteſt
pronunciari, quod mortuus homicidium, vel ſi-
mile delictum commiſerit, & per conſequens
priuari debuiſſet beneficio, Rot. deciſ. fin. nu. 3. vt
lit. pend. & c. in nou. Cap. Thol. quæſt. 437. gl. in ſum-
ma & c. 10. 24. quæſt. 2. c. quorumdam 23. diſt. quia
honores, & delicta cum capite ambulant. l. ſi pa-
ter tuus C. ſi pend. appell. mors interuen. l. 2. ff. ſi ex no-
xal. cauſ. agat. &c. c. quorumdam 23. diſt. & ibi gl.
alleg. concord. l. 1. in fin. ff. de requir. re. &c.

Eſt enim accuſatio non criminalis, ſed † ciuilis 15
quæ ad priuatam vtilitatem principaliter moue-
tur, vt ſibi accuſatori conferatur beneficium, arg.
c. tua in fin. de procur. l. poſthumus §. fin. ff. de inoff. te-
ſtam. Pan. in c. cum in tua ante numer. 1. de teſt. Rot. di-
uerſ. deciſ. 138. num. 4. par. 2. tex. in c. per tuas 1. §. ta-
les de Simon. & in ea poteſt interuenire Procurator,
c. ſuper his in fin. de accuſ. Rot. dec. 35. de procur. in nou.
Quibus concordant clauſulæ per officiales Da-
tariæ in reſcriptis certo modo apponi ſolitæ, vi-
delicet, poſtquam aduerſarium ſuum accuſaue-
rit, ſeſeque in forma iuris † inſcripſerit, quæ eſt 16

conditionalis: nam dictio, poſtquam, importat conditionem; *l. inter illam ff. de verb. ſign. l. ſi ita ſcriptum §. fin. & ibi gl. in verb. vbi deleg. 2. Bart. in l. quibus §. Termilius num. 7. ff. de condit. & demonſtr.* De Stylo ſatis eſt, vt impetrans ſe obliget ad pœnam extraordinariam arbitrio Rotæ, *c. ſuper ijs de accuſ. Rot. diuerſ. deciſ. 138. par. 2. Creſc. deciſ. 2. de Simon.* antequam reus citetur, *l. 2. C. de exhib. & introd. reis Pan. in c. licet num. 2. de accuſat. Prep. in cap. 1. 2. q. 8. num. 13. & 14.* imo tenetur impetrans ſe inſcribere ad huiuſmodi pœnam, etiamſi in litteris nō expreſſerit crimen, quod poſtea deducit ex clauſulis generalibus ad effectum, vt reus priuetur beneficio, quia Papa non conſueuit dare niſi precedente inſcriptione, & in forma iuris: *Creſc. dec. 2. de Simon. c. ſuper his verſ. poſt confirmationem de accuſ. Fel. in c. inquiſitionis ſub num. 8. verſ. in gloſſ. 2. de accuſat.* item ſolet apponi clauſula, conſtito de crimine priuet, & in euentum priuationis conferat, *Rot. deciſ. fin. in 1. dub. & lit. pend. & c. in nou. Sarn. in reg. de ann. poſſ. q. 42. numer. 8. verſ. & tamen circa hoc aduertendum & numeris ſeqq.* Sententia con-
17 demnatoria † aliquem incidiſſe in pœnas contentas in monitorio, in quo erat comminata pœna priuationis beneficiorum, non priuat beneficijs irreuocabiliter, eſt enim ſententia interlocutoria, & reuocabilis, & quandocumque contumax comparet, etiam poſt collationem alteri factam, recuperat beneficia, *Achill. deciſ. 2. de dol. & cont. Rot. diuerſ. deciſ. 68. & 369. num. 6. & ſeqq. par. 1. Soc. Sen. in l. 1. §. hoc iudicium numer. 11. & ſeq. ff. ſi quis ius dic. non obtemp. & ibi DD. Felin. in c. ex litteris num. 17. & plurib. ſeqq. & numer. 27. de conſtit. & ibi Canon.* quia iudex non poteſt mulctare contumacem in amiſſione cauſæ, aut ſuorum beneficiorū, *glo. in l. vnica verſ. fin. in verb. hoc iudicium c. medium verſ. 2. exponitur. & ibi Soc. num. 11. Alex. numer. 8. & DD. communiter ff. ſi quis ius dic. nō obtemp.* tum quia contumax nulla temporis præſcriptione à cauſæ defenſione ſummoueri poteſt: *l. annus in fin. ff. de requir. reis & c. l. 3. C. eod.* Ideo ſi de Stylo, vel conſuetudine, aut vigore ſtatutorum contrarium ſeruatur, talis probatio ex contumacia reſultans eſt priuilegiata, & ſententia eius vigore lata nunquā tranſit in rem iudicatam, *c. tua nos, & ibi Innoc. nu. 5. de cohab. cler. & mul. & ibi Can. l. abſentem in princ. ff. de pen. Pan. in c. 2. ſub num. 4. verſ. ſecundus intellectus de purg. vulg. Rot. diuerſ. deciſ. 136. num. 3. & 4.*
18 *par. 1.* ſi vero ſententia † priuationis in abſentiam, vel contumaciam feratur ſuper ipſo crimine per veras, & legitimas probationes, ſiue ante, ſiue poſt litem conteſtatam, tunc eſt definitiua, & priuat irreuocabiliter, quia ſententia priuationis beneficiorum abſenti irrogari poteſt, *l. abſentem & ibi poſt gloſſ. Bart. num. 2. & 3. ff. de pen. Rot. diuerſ. deciſ. 68. num. 3. & 4. par. 1.* vacat autem † beneficiū 19
in loco, in quo fit priuatio, & non in alio, in quo ſitum eſt beneficium, *Rot. deciſ. 35. hoc tit. in antiq. Caputaq. deciſ. 64. par. 1. gloſſ. in cap. cupientes in verb. priuatos & ibi gl. marg. dicit ita ſeruare Curiam de elect. in 6. Franc. in cap. poſſunt §. ſane numer. 4. hoc titulo in 6.*

Quarta pars huius tituli.

S V M M A R I A.

1 *Prouiſiui modi aliqui tribuunt ius ad beneficium, quidam ius in beneficio.*
2 *Prouiſiui modi per quos acquiritur ius ad beneficium enumerantur.*
3 *Prouiſiui modi quibus acquiritur ius in beneficio.*
4 *Translatio quæ eſt extraiudicialis & interdum iudicialis.*
5 *Conceſſio beneficij tribuens ius in re.*
6 *Collationes regulariter non ſunt de proceſſu nec pertinent ad proceſſum.*
7 *Iudicialis collatio eſt quando executor ſuper verificatione gratiæ datus eſt cum clauſula vocatis vocandis aut aliquis expellendus eſt à poſſeſſione & alijs caſibus.*
Collationes parochialium Eccleſiarum & beneficiorum quæ in curia prouidentur per cōcurſus ſunt extraiudiciales.
8 *Collatio alia eſt neceſſaria alia voluntaria.*
9 *Collatio valida eſt facta per collatorem ignorantem impetranti etiam ignoranti vacationem dum tamen beneficium in veritate vacet.*
10 *Non poteſt eſſe incerta, alternatiua, clandeſtina, conditionalis.*
11 *Prouiſio, diſpoſitio, ordinatio verba generaliora ſunt collatione.*
12 *Confert beneficia ſummus Pontifex iure proprio, iure præuentionis, & iure concurſus.*
13 *Prouiſionum papalium aliæ ſiunt in forma gratioſa, alia in forma dignum, quædam motu proprio.*
14 *Literæ gratioſæ diriguntur illi cui facta eſt gratia, & litera*

Digitized by Google

& litera executoria ſub dicta gratia confecta executoribus.

15 *In forma dignum quando dicuntur fieri.*

16 *Motu proprio gratia quando cenſetur ſignata.*

17 *Conferunt beneficia legati à latere.*

18 *Confert beneficia epiſcopus, maiora cum Conſilio capituli minora ſine conſilio.*

19 *Limitatur dicta poteſtas Epiſcopi in dignitatibus canonicatibus & prębendis cathedralis eccleſię ac beneficijs quorum collatio ſpectat ad Epiſcopum de conſenſu capituli, vel eſt communis Epiſcopo & capitulo ſalua conſuetudine.*

20 *Limitatur ſecundo, in Canonicatibus & prębendis collegiatarum Eccleſiarum quorum collatio ſpectat ad ipſa collegia.*

21 *Limitatur tertio, in beneficijs regularibus exemptis quorum collatio ſi ſint conuentualia pertinet ad prælatum & conuentum, ſi vero conuentualia non ſint ad ipſos Prælatos regulares.*

22 *Omnes prędicti ſunt ordinarij collatores ac etiam capitula cathedralis ac collegiatarum Eccleſiarum.*

23 *Epiſcopus quando beneficium vacat, de iure & de facto præſumitur habere notitiam vacationis, ſed non qualitatis vacationis.*

24 *Conſuetudines circa collationes canonicatuum & prębendarum cathedralis Eccleſię varia ſunt.*

25 *Collatio beneficiorum facta per epiſcopum ſeu Prælatum putatiuum an & quando ſit valida.*

26 *Collationis pertinentia ad alium epiſcopo inferiorem ad quem de iure communi non ſpectat quomodo probetur.*

27 *Vicarius epiſcopi generalis non poteſt conferre beneficia niſi ipſi beneficiorum collatio ſpecialiter committatur.*

28 *Gratię Apoſtolicę eſſentia in ſola ſupplicatione conſiſtit & eſt matrix & ſcriptura originalis.*

29 *Ad effectum ſub & obreptionis attendenda eſt ſupplicatio.*

30 *Ad effectum iuſtificationis attenduntur literę.*

31 *Breuis matrix eſt minuta habens ſignaturam Cardinalis vel expeditoris.*

32 *Gratia Apoſtolica per ſolam ſupplicationem aut minutam non poteſt probari, ſed per literas ſiue bullas.*

53 *Pœna capientium aut dantium poſſeſſionem beneficiorum ſine literis.*

34 *Quando timor eſt de aliqua intruſione in beneficio reſeruato Papa per breue ſupplicatione introcluſa mandat quod prouiſus apoſtolice ponatur in poſſeſſionem ante expeditionem bullarum & explicantur clauſulæ ſolitæ poni in huiuſmodi breui.*

35 *Gratię qualitates poſſunt probari per teſtes.*

36 *Bullę ſiue literę dicuntur expeditę quando ſunt in plumbo & præſumuntur debito tempore expeditę.*

37 *Habent executionem paratam prout teſtamenta. Quę regula fallit quinque modis.*

38 *Collatio facta per epiſcopum probatur per literas epiſcopi ſigillo ſigillatas ſiue tabellione & teſtibus*

39 *Sed ex ſtylo Rotę fidem contra apoſtolicas impetrantes non faciunt abſque notarij & teſtium ſubſcriptione.*

40 *Collator beneficio euicto an & quomodo teneatur.*

41 *Conferens indigno, an & quando poßit procedere ad ſecundam collationem.*

42 *In gratijs ſiue literis ad beneficia an debeat fieri mentio valoris annui fructuum beneficij obtenti aut impetrandi.*

43 *Valor conſiſtit in fructibus qui in portatis & libere & in abſentia percipiuntur.*

44 *Valoris probatio incumbit impetranti, etiamſi non negetur, & quomodo probetur.*

45 *Valoris probatio abſque oneribus eſt inſufficiens.*

46 *Valoris ſemiplena probatio ſufficit quoad effectum iuſtificationis gratię, & talis qualis.*

47 { *Probatio valoris obtentorum.* / *Valor quãdo vere et cõcludenter probari debeat* / *A mala fructuum expreßione quęnam excuſent* }

48 *Poſſeßionis illicitę precedentis ſiue intruſionis ac fructuum maleperceptorum.*

49 *Qualitatum beneficiorum quę impetrantur.*

50 *Affectionis & reſeruationis beneficij.*

51 *Vacationis modi.*

52 *Penſionis ac fructuum reſeruatorum ac quorumcunque reddituum Eccleſiaſticorum.*

53 *Obtentorum beneficiorum & eorum qualitatum.*

54 *Litis, rei iudicatæ.*

55 *Menſis.*

56 *Colorata poſſeßionis alterius.*

57 *Collationis & prouiſionis nullitati quando impetrant dat cauſam tunc non poteſt eam allegare Quę regula limitatur ſeptem modis.*

58 *Vnio eſt tertius modus prouiſionis dans ius in beneficio.*

59 *Fit quatuor modis.*

Digitized by Google

60 An in Eccleſia vnita ſit deſeruiendum per Vicarium temporalem vel perpetuum.
61 Vnire poteſt ſummus Pontifex & quæ beneficia.
62 Legatus à latere beneficia quorum collatio & diſpoſitio poteſt ad eum pertinere.
63 Epiſcopus cum quibus ſolemnitatibus & quænam beneficia.
64 Vnio quomodo probetur.
65 Quanto tempore præſcribatur.
66 Vnionis diſſolutio non poteſt fieri eccleſia vacante et in ea requiruntur omnes ſolemnitates de quibus in c. fin. exceptione 12. quæſt. 2.
67 Vnione perpetua diſſoluta datur nouum beneficiũ.
68 Diſmembratio eſt quando aliqua bona fructus ſeu redditus beneficij ab eo ſeparantur & alteri applicantur.
69 Lectio ſiue diuiſio beneficij eſt quando vnum beneficium diuiditur in duo vel plura beneficia.
70 Submiſſio ſeu ſubiectio eccleſiæ bonorum immobilium vel iurium eius aticui alienatio eſt
71 Commenda eſt quartus modus prouiſiuus & quid iuris tribuat.
72 Sola habet vim diſpenſationis vt alia opus non ſit.
73 Cathedrales eccleſiæ non dantur in commendam, cætera omnia beneficia dantur in commendam.
74 Commenda conceditur à Summo Pontifice.
75 Legato à latere.
76 Epiſcopo & non ab inferiore Prælato.
77 Commenda alia eſt temporalis, quæ fit de Eccleſia parochiali, & alia eſt perpetua.
78 Eccleſia commendata an vacet.
79 OEconomatus eſt quintus modus prouiſiuus, datur à ſummo Pontifice eccleſiæ cathedrali vacanti.
80 Ab Epiſcopo vacantibus Eccleſiis certis caſibus.
81 Durat vſque quo eccleſia fuerit ordinata.
82 Datio coadiutoris eſt ſextus modus prouiſiuus.
83 Deuolutio eſt ſeptimus modus prouiſiuus.
84 Adminiſtratio ſiue procuratio eſt octauus modus prouiſiuus quæ eſt quædam palliata diſpenſatio.
85 Cathedralis Eccleſiæ committitur à ſummo Pontifice & adminiſtratoris poteſtas pendet ex tenore Bullarum.
86 Cæterarum eccleſiarum & beneficiorum adminiſtratir poteſt committi, per epiſcopum.
87 Capitulum quoque ſede vacante in beneficijs ſpectantibus ad collationem epiſcopi conſtituit adminiſtratorem.
88 Vicariatus ſiue viſitatio eſt nonus modus prouiſiuus.
89 Datur cathedrali eccleſiæ vacanti à ſolo Romano Pontifice.
90 Non tollit vacationem neque impedit electionem.
91 Datur ab Archiepiſcopo ob negligentiam vel malitiam Capituli circa adminiſtrationem in temporalibus & ſpiritualibus.
92 Datur quoque à legato à latere.
93 Vicarij ſiue viſitatoris poteſtas.
94 Inferioribus eccleſiis à cathedrali vacantibus non collegiatis viſitator datur ab epiſcopo ac etiam à capitulo ſede epiſcopali vacante, collegiatis vero quando capitulum negligenter aut perperam adminiſtrat.
95 Optio eſt vndecimus modus prouiſiuus duplex eſt, vna per quam non quæritur aliquid ſpirituale & eius conſuetudine inductum tribuens ius ad beneficium quo antiquiores canonici gradatim meliores, cum vacant, optant præbendas.
96 In qua Eccleſia locum habeat.
97 Inducitur ſpatio decem annorum.
98 In optione nouus titulus non quæritur ſed antiquus quo præbendam nunc dimiſſam tenebat ad optatam extenditur.
99 In quibus beneficijs & eccleſiis optio non habet locum.
100 Qui optare poſſint, & qui non.
101 Debet fieri intra viginti dies optio.
102 Optio quomodo tollatur vel differatur.
103 Altera optio eſt quando tituli vna cum præbendis mutantur.
104 In qua præſcribenda requiritur tempus quadraginta annorum.
105 Optio oblagiorum, obedientiarum, domorum, poſſeſſionum, vel aliarum rerum ſingularum quomodo fiat.
106 Creatio in canonicum ſuper numerarium eſt vndecimus modus prouiſiuus quando ſummus Pontifex obtinentes dignitates creat canonicos vltra numerum capituli accedente conſenſu.
107 Quomodo conſenſus à capitulo ſit præſtandus in creatione canonici.
108 Obtinens dignitatem ex creatione in Canonicum quid iuris conſequatur.

MVLTI ſunt modi prouiſiui † per quos ec- 1
cleſijs, beneficijs, ac clericis prouidetur, ex
quibus aliqui tribuunt ius ad beneficium, qui-
dam ius in beneficio. Acquirimus ius ad benefi-
cium † non per poſtulationem, ſed per electio- 2
nem,

Digitized by Google

nem, *dictum eſt ſupra tit. de poſtul. & elect. Felin. in c. cum Berthold. num. 3. & ſeq. de re iud.* Per præſentationem, *dicetur infra tit. de iurepatr.* per acceptationem vigore expectatiuæ, *c. fin. de conceſſ. præb. in 6. clem. 1. eod. tit. & vtrobique DD.* per mandatum de prouidendo de prima præbenda vacatura factũ recepto, ſiue creato in canonicum auctoritate Apoſtolica, *c. ſi poſtquam de præb. in 6. & ſeqq.* per reſeruationem factam de certo beneficio, *dicetur infra tit. de conceſſ. eccl. & præb. non vac.* quæ tria vltima Concilium Tridentinum excluſit: *c. decernit ſeſſ. 24. dicetur infra tit. de conceß. eccl. & præb. non vac.* per collationem nondum acceptatam, *c. ſi tibi abſenti de præb. in 6.* per optionem, *dicetur infra hoc tit. §. 13. eſt optio.* ob non ſolutam penſionem, propter clauſulas appoſitas in litteris de conſenſu eius, qui ſoluit penſionem & Papæ, *dicetur infra tit. vt eccleſ. benef. ſine diminut. confer.* per priuationem iuris, *dixi ſupra hoc tit. §. decimo ſunt alij modi,* per acceſſum, ingreſſum, & regreſſum, *dicetur infra tit. de conceſſ. eccl. & præb. non vacan. &c.* per mandatum de prouidēdo de certo beneficio vacante in forma dignum, ſiue commiſſaria: nam per eius obitum beneficium ante collationem non vacat, ſed vacat vt prius, *Vital. in clem. 1. numer. 49. vt lit. pend. &c. Gonzal. ſuper reg. de menſ. & altern. gloſſ. 15. §. 2. num. 59. Card. Seraph. deciſ. 1446. num. 3.* per oppoſitionem ſtante conſtitutione, ſeu conſuetudine, priuilegio, ſeu fundatione dante ius opponendi, *Caſſad. deciſ. 18. num. 5. de præb. Put. deciſ. 229. lib. 2. dixi ſupra hoc tit. in 5. beneficiorum diuiſione,* quos latius perſequuntur Sero. *in regul. Cancell. de iur. quæſ. non toll. quæſt. 1. num. 29. verſ. primus igitur modus, & pluri. numeris ſequen. Garc. de benef. part. 4.
3 cap. 3.* Modos, quibus acquiritur ius † in beneficio, ordinate explicabo.

4 Primus eſt † tranſlatio, *dixi ſupra de transl. epiſc. vel elect.*

Secundus eſt collatio, quæ eſt extraiudicialis,
5 & interdum iudicialis conceſſio † beneficij tribuens ius in re, & faciens beneficium eſſe illius, cui confertur, poſt acceptationem à præſente, *cap. gratia & ibi gloſſ. in verb. ignoranti de reſcript. in 6. Lap. alleg. 89. num. 6. & ibi add. gl. 1. in fin. in c. ſi tibi abſenti hoc tit. in 6. & ibi Archid. ſub num. 1. in verb. vt tuum,* vel ſi abſenti fiat, poſt ratificationem, *c. ſi tibi abſenti hoc tit. in 6. & ibi glo. in verb. habueris & Can.* habet vim electionis, & confirmationis: *c. 1. & ibi gloſſ. in verb. prouiſionem de elect. in 6. c. cum olim, & ibi not. de cauſ. poſſ. & propr.* hinc ſuperior, ad quem, negligentibus electoribus, fit deuolutio, poteſt vnico actu collationis ſe expedire, *c. ſi poſtquam in fin. & ibi gl. pen. de elect. in 6. c. cauſam quæ de elect. & ibi Pan. in 6. c. cum inter el 3. & ibi gl. in verb. confirmauit, & Can. eod.* dico *extraiudicialis*, quia collationes, & prouiſiones beneficiorum ſunt actus extraiudiciales: *cap. concertationi de app. in 6. & ibi Franc. num. 3. & Can. Pan. in c. fin. num. 3. & ibi Can. de præſumpt.* imo ſanctiſſimi Domini noſtri Datarius non eſt iudex impetrantium beneficia, ſed extraiudicialiter ſe informat de qualitatib. prouidendorum, & de fumo iuris impetrationum: *Nauarr. conſ. 3. num. 2. hoc tit.* regulariter collatio-
nes non † ſunt de proceſſu, nec pertinent ad pro- 6
ceſſum, vnde ſi aliquis petat ab ordinario collationem alicuius beneficij, vel confirmationem electionis de ſe factæ ad aliquam Collegiatam eccleſiam, & ante collationem, vel confirmationẽ fuerit interpoſita appellatio, eaque pendente ordinarius alteri conferat, vel electionem confirmet, vtrumque valet, ea etenim quæ pertinent ad iudicem, ſiue proceſſum, appellatione pendente, facta caſſari debent, tanquam attentata, ſecus in his, quæ non pertinent ad proceſſum, *Rot. deciſ. 3. & ibi add. vt lit. pend. &c. in nou. Lancell. de attent. par. 2. cap. 12. limit. 2. Butr. in c. cum M. ſub n. 88. verſ. ad quod declarandum de conſt. Bald. in auth. litigioſa C. de litig.* Eadem ratione executor litterarum Apoſtolicarum ſuper verificatione gratiæ procedit extraiudicialiter, ſiue eſt datus ſine clauſula, ſiue cum clauſula ſapiente monitionem, vel inſtructionem, videlicet ſi eſt idoneus &c. ſiue cum clauſula ſapiente conditionem, & certam formã, nec tenetur aſſumere, niſi velit, partes iudicis, *Pan. in c. fin. numer. 23 & Fel. numer. 22. de præſumpt. Gonzal. ſuper reg. Cancell. de menſ. & alter. gloſſ. 9. §. 1. tit. annotationes cont. nullit. & attent. à num. 14. vſq. ad num. 47. Iaſ. in l. certum numer. 11 & ſeqq. C. vnde legit. gloſſ. in Clem. 1. in verb. repererint, & ibi Zab. q.
13. de off. deleg.* Iudicialis eſt † collatio, quando ex- 7
ecutor ſuper verificatione gratiæ datus eſt cum clauſula, vocatis vocandis, *c. exhibita de iud. & ibi Can. Fel. in c. de cætero num. 10. de re iud. Rot. deciſ. 12. & ibi add. num. 12. de off. deleg. in nou.* aut aliquis expellendus eſt à poſſeſſione, quam occupauit, *cap. licet epiſcopus hoc tit. in 6. cap. conquerente de reſt. ſpol.* quando ſponte ſuſcepit partes iudicis, *glo. in Clem. 1. in verb. repererint verſ. dicit tamen Innoc. de off. de-*

Digitized by Google

leg. & ibi Can. & alijs caſibus notatis ſupra titul. de
off. & pot. iud. deleg. §. omnes executores, Collationes
Parochialium † eccleſiarum ſæcularium, canoni-
catuum Doctoralium, & Magiſtralium, necnon
omnium beneficiorum, quæ in Curia prouiden-
tur per concurſum, ſunt extraiudiciales, quia tã-
tum aſſiguntur edicta cum certo termino, ſcri-
buntur, & admittuntur oppoſitores, examinan-
tur, & de eorum habilitatibus, & qualitatibus
inquiritur abſque alia citatione, quibus peractis
prouidetur magis idoneus, poteſt tamen de eis
fieri collatio iudicialis, ſecundum caſus occur-
rentes, & prout natura negotij poſtulat: arg. gloſſ.
in §. fin. in verb. inanes, & ibi DD. de elect. in 6. Pan. in
c. conſtitutis 46. num. 14. & ibi Franc. nu. 9. de appell.
Ioan. And. in c. auaritiæ ſub num. 3. verſ. à contrario de
elect. in 6. Gonzal. ſuper reg. Cancell. de menſ. & alter.
gl. 9. §. 1. tit. annot. cont. null. & attent. in cauſ. beneſ.
8 num. 40. & ſeqq. Collatio alia eſt † neceſſaria, alia
voluntaria, neceſſaria eſt quæ eſt debita certæ
perſonæ ſeu certo generi perſonarũ, Reb. in prax.
lib. 1. tit. de collat. in princ. gl. fin. in c. cum in eccleſia &
ibi Can. hoc tit. in 6. Put. deciſ. 229. lib. 2. & deciſ. 99.
num. 3. lib. 3. antiquiori optanti, c. fin. de conſuet. in 6.
compermutanti, Clem. vnic. de rer. permut. con-
ſanguineis fundatoris, Garz. de beneſ. par. 5. cap. 7.
num. 76. vel illa, quæ fieri debet cum alterius cõ-
ſilio, c. cum in veteri de elect. c. cum olim de arbit. Gon-
zal. ſuper reg. Cancell. de menſ. & alter. gl. 46. con-
ſenſu, cap. 1. §. cum vero ne ſed. vac. & c. in 6. Gonzal.
ſuper reg. Cancell. de menſ. & alter. gl. 47. præſentia,
vel interuentu, l. ſed etſi pupillus §. conditio ff. de inſt.
act. Gonz. ſuper reg. Cancell. de menſ. & alter. gloſſ. 48
aut alterius miniſterio, Tiraq. de leg. connub. gloſſ. 7.
num. 35. Gonz. ſuper reg. de menſ. & alt. gloſſ. 49. vbi
multos miniſteriorum modos perſequitur, Caput aq. dec.
297. numer. 5. & 6. par. 1. l. in minoribus C. ſi tut. vel
cur. etc. electione, præſentatione: c. nobis 2. & 3. reſp.
de Iurepat. & ibi poſt gl. DD. c. decernimus 16. q. 7. vo-
luntaria eſt, quæ ex voluntate, & libere fit de be-
neficiis, Rebuff. in prax. lib. 1. tit. de collat. n. 3. Pan. in
c. de multa num. 3. hoc tit. Caſſad. deciſ. 3. ſub num. 3. et
4. de priuil. Garſ. de beneſ. par. 5. cap. 7. num. 51. et plu-
rib. ſeqq. etiamſi in genere ſint affecta qualificatis
perſonis, vtputa magiſtris: c. cum in cunctis §. inſe-
riora de elect. c. venerabilis hoc tit. & ibi Pan. num. 8. et
Can. Garc. de beneſ. par. 5. c. 7. num. 76. in fin. Colla-
9 tio valida † eſt facta per collatorem ignorantem
impetranti etiam ignoranti vacationem, dum ta-
men beneficium in veritate vacet, Lap. alleg. 6. n. 2
in fin. Rot. deciſ. 36. hoc tit. in antiq. aut ſi fiat ipſo die
obitus poſſeſſoris beneficii, Creſc. dec. 13. de reſcr. c.
vn. & ibi gl. in verb. occulta & Can. vt eccl. beneſ. ſin.
dimin. conſ. Pan. in c. 1. num. 2. de cland. deſponſ. Ac
corpore defuncti beneficiati nondum ſepulto,
Pan. in c. bonæ el 2. ſub num. xj. poſt gloſſ. et ibi Can. de
elect. aut ei cui ipſo die prouiſionis prima tonſura
fuit collata, quia præſumitur, quod collatio mor-
tem & clericatum fuerit ſequuta, Creſc. deciſ. 4. de
præſumpt. Felin. in c. paſtoralis num. 2. de reſcript. l. cum
in teſtamento §. hæc verba ff. de hered. inſtit. propter
vtriuſque actus validitatem, d. l. cum in teſtamento
§. hæc verba ff. de hered. inſt. Iaſ. in l. fin. num. 30. et 35
C. de edict. diu. Adr. toll. Iaſ. in l. qui fideicommiſſarium
num. 2. C. de fideiuſſ. Felin. in c. paſtoralis num. 5. et ſeq.
de reſcript. plura cumulans, vel abſenti nullo me-
diante c. ſi tibi abſenti in princ. hoc tit. in 6. neque de
iure eſt conſtitutus terminus ad conſentiendum
collationi, nam c. quam ſit de elect. in 6. non habet
locum in collationibus beneficiorum, Gemin. in
d. c. ſi tibi ſub numer. 4. Anchar. in 2. not. et Can. com-
muniter, ac mediante laico procuratore, Clem. 1. in
verb. procuratorem, & ibi Can de renunc. Collect. in c.
decernimus numer. 3. de iud. & ibi Can. Rot deciſ. 8. de
procurat. in antiq. Creſc. dec. 3. de conceſſ. præb. de no-
cte, cap. vnico, vt eccl. beneſ. ſin. dimin. conſ. Pan in c. 1
num. 2. de cland. deſp. Dec. in c. conſuluit numer. 32. de
off. deleg. Creſc. dec. 3 de reſcript. num. 2. Garc. de beneſ.
par. 8. c. 4. num. 5. & ſeqq. non poteſt eſſe † incerta 10
alternatiua, clandeſtina, contra quam præſumi-
tur, & eius maior requiritur probatio, Franc. cap. ſi
tibi abſenti ſub num. 1. et Archid. num. 1. hoc titul in 6.
Garc. de beneſ. par. 8. cap. 4. num. 1. & ſeqq. aut con-
ditionalis, niſi talis ſit conditio, quæ inſit tacite, vt
ſi vacat, ſi es capax, c. 2. & ibi gloſſ. in verb. incerta de
elect. in 6. & ibi Franc. num. 4. & Can. Garc. de beneſ.
par. 8. cap. 2 per totum, Bal. in l. 3. numer. 13. C. de ſent.
quæ ſine cert. quant. profer. quia collatio beneficio-
rum non poteſt ſtare in pendenti, Creſc. deciſ. 15.
de cauſ. poſſ. & propr. late Felin. in c. cum ex officij ſub
num. 36. verſ. in contrarium de præſcript. c. 2. & ibi gl.
in verb. incerta & Can. de elect. in 6. l. actus legitimi ff.
de reg. iur. à ſummo Pontifice in genere, c. ſi plurib.
& ibi Franc. num. 2. hoc tit. in 6. & ad tempus, vel
ſub conditione fieri poteſt, c. ſi paſtoralis 7. q. 1. c. ſi
pro te de reſcript. in 6. c. venitns de fil. presb. Verba † 11
prouiſio, diſpoſitio, ordinatio generaliora ſunt, apta
comprehendere omnem modum, per quem de
iure ec-

Digitized by Google

iure eccleſiæ poteſt prouideri: gloſſ. in clem. fin. in
verb. prouiſioni de elect. glo. in clem. 1. in verb. diſpoſi-
tionem de ſuppl. neglig. præl. gloſſ. in c. poſt electionem
in verb. ordinationem de conceſſ. præb. Gail. de mont.
Laud. in repet. extrau. ſedes Apoſtolica n. 5. de off. deleg.
hinc ſi Papa reſeruat beneficium ſuæ collationi,
per Commendam (quæ ius non tribuit in bene-
ficio) reſeruatio non expirabit, quæ expirat, ſi re-
ſeruauerit ſuæ prouiſioni, diſpoſitioni, aut ordi-
nationi, Rom. conſ. 350. nume. 9. & xj. Staph. de litt.
grat. tit. de mod. prouiſ. num. 14. Franc. in c. nemo de-
inceps ſub numer. 5. verſ. ex his infertur de elect. in 6.
Verba, collectio, electio, præſentatio quandoq;
confunduntur, & collatio ſumitur pro præſenta-
tione, & præſentatio pro collatione, Rot. deciſ. 27.
de præb. in nou. Imol. in c. fin. numer. 1. & 2. de conceſſ.
12 præb. Greg. 15. deciſ. 66. Conferunt beneficia † va-
cantia ſummus Pontifex, qui in omnibus, & ſin-
gulis diœceſibus totius orbis poteſt conferre be-
neficia iure proprio, c. 2. in princ. hoc titul. in 6. late
Garç. de beneſ. par. 5. cap. 1. iure præuentionis, c. du-
dum §. nos igitur attendentes c. quamuis & ibi Can. hoc
tit. in 6. Silu. de beneſ. par. 3. q. 65. Gonzal. ſuper reg.
Cancell. de menſ. & altern. §. 3. proœmial. ac iure cō-
curſus, c. ſi à ſede hoc tit. in 6. & ibi Can. c. duobus &
ibi Can. not. de reſcript. in 6. Quando narratur diſ-
poſitiue aliquis modus reſeruationis, cap. 2. in fin.
hoc tit. in 6. Simonet. de reſeru. quæſt. 48. vel deuo-
lutionis, c. 2. de conceſſ. præb. cap. litteras cap. dilecto de
ſuppl. neglig. prælat. tunc Papa non præſumitur vel-
le præuenire ordinarium, Gonzal. ſuper reg. Canc.
de menſ. & alter. §. 4. proœm. num. 75. & 76. & ſeqq.
aut velle cum eodem concurrere, Rom. conſ. 335.
num. 14. per c. ex parte de conceſſ. præb. ſed præſumi-
tur motus dicta narratiua, nam excluditur ordi-
narius à poteſtate conferendi, verificata narrati-
ua reſeruationis, c. 2. in fin. hoc tit. in 6. Lap. alleg. 19.
ſub num. 2 vel etiam deuolutionis: cap. 2. de conceſſ.
præb. c. litteras, c. dilecto de ſuppl. negl. præl. poteſt au-
tem Papa concurrere, & præuenire quemlibet
collatorem etiam ordinarium, ac quando capi-
tulum cum eo concurrit in collatione, Greg. 15.
deciſ. 221. num. 7. & ſeqq. ex not. per Pan. in cap. cum
eccleſia num. 8. verſ. 3. opinio de elect. vel delegatum,
c. dudum c. quamuis el 2. hoc titul. in 6. Rot. deciſ. 1. ſub
num. 2. verſ. ipſe enim conferendo, & deciſ. 17. verſ. præ-
terea Papa hoc tit. in nou. ac eum qui ex indulto cō-
fert beneficia reſeruata, d. c. dudum §. nos igitur hoc
tit. in 6. Gonz. ſuper reg. de menſ. & alt. gloſ. 2. proœm.
num. 17. & ſeqq. Greg. 15. deciſ. 291. & addit. num. xj.
plures deciſiones cumulans, tex. in c. quamuis el 2 in fin.
& Can. hoc tit. in 6. Garc. de beneſ. par. 5. c. 1 in princ.
præuentio, & concurſus probantur ex coniectu-
ris relatis per Gonzal. ſuper regul. de menſib. & alter-
nat. §. proœm. 4. num. 67. & ſeqq. & nu. 89. & ſeqq.
vbi loquitur de concurſu, Greg. 15. deciſ. 314. & ibi
Add. late, &c.

Prouiſionum Papalium † aliæ fiunt in forma 13
gratioſa, aliæ in forma, dignum arbitramur, ſiue
commiſſaria, dictum eſt ſupra tit. de reſcript. Pariſ. de
reſig. lib. xj. q. 3. nu. 67. & ſeqq quædam motu pro-
prio, litteræ gratioſæ diriguntur ipſi, cui facta eſt
gratia, & tranſeunt ſub ſerico rubeo, & croceo,
litteræ executoriæ † ſub dicta gratia confectæ di- 14
riguntur executoribus, Vital. in Clem. fin. num. 10.
& 11. de reſcript. ſub cordis canabis, & ſub eadem
data, Mandoſ. ad Lap. alleg. 127. in iit. D. qui non te-
nentur aliquid verificare pro executione facien-
da: nam ad capiendam poſſeſſionem nequaquā
requiritur probatio, Pariſ. de reſign. libr. 10. quæſt. 3.
num. 53. atteſtans de communi Garc. de beneſ. par. 6. c. 2.
§. 2. num. 156. 181. & plur. ſeqq. ac ſufficit eius per-
ſonam hic Romæ fuiſſe approbatā, & idoneam
iudicatam, Pariſ. de reſignat. lib. 10. q. 3. num. 67. &
ſeqq. niſi alius ſit in poſſeſſione, vt iam dictum eſt,
c. licet epiſcopus hoc tit. & ibi poſt gloſſ. pen. DD. c. cum
noſtris, et ibi gloſſ. antep. de conc. præb. & Can. l. vti frui
& ibi DD. ff. ſi vſusfructus pet. Garc. de beneſ. par. 6. c.
2. §. 2. num. 159. & ſeqq. aut adſit legitimus contra-
dictor habens titulum coloratum, de quo docuit
l. fin. ibi non autem legitimo modo ab alio detinentur,
& ibi gloſſ. Bald. & DD. C. de edict. D. Adr. toll. cap. ex
conqueſtione, et ibi gloſſ. pen. de reſt. ſpol. Bald. in l. con-
ſentaneum numer. 20. C. quom. & quan. Iud. Aufr. ad
Capel. Tholoſ. deciſ. 1001. in princ. effectus maxi-
mus eſt, cum primo caſu ſint meri executores, à
quibus non datur appellatio ſuſpenſiua, ſecundo
caſu ſint mixti, à quibus datur appellatio, quoad
vtrumque effectum, c. paſtoralis §. quia vero, et ibi
poſt gloſſ. in verb. etſi ſciat Can. de off. et poteſt iud. de-
leg. Pan. in cap. fin. num. xj & ibi pulchre Butr. num. 9
& Can. communiter de præſumpt. late Garc. de beneſ.
par. 6. c. 2. §. 1. num. 106. vſque ad finem plures deciſio-
nes referens, Dicuntur fieri in forma † dignum, 15
quando Papa committit Ordinario diœceſano,
aut eius Vicario, ſeu officiali executoribus à ſe de-
putatis, vt ſi per eum impetrans inuentus fuerit in
ſcientia idoneus, & etiam in moribus repertus
fuerit

Digitized by Google

fuerit vitæ laudabilis conferant ei beneficium, *facit Clem.1.de conceſſ.præb.Clem.1.de off.deleg.cap.ſi pauper hoc tit.in 6. Rot.deciſ.53. de conceſſ. præb. in antiq.* & litteræ tranſeunt ſub corda canabis, *Vital. in clem.fin.num.9.de reſcript.* dant ius ad rem, *Caſſad.deciſ.1.num.6.vt lit.pend. & c.arg.eorum quæ tradit Iaſ.in l.in bona fidei numer.3. & ſeq.ff.de eo quod certo loco &c. & ibi DD.* litteræ executoriæ ſub filo canabis, *Garc.de benef.par.6.cap.2.in princ. & num. 4. Pariſ.de reſignat.lib.8.q.7.ſub num.187.vbi ponit Pij Quinti conſtitutionem*, ac eadem data diriguntur vni ex vicinioribus epiſcopis, ſeu eius Vicario, aut officiali, quibus mandatur, vt ſi Ordinarius intra triginta dies beneficium non contulerit, illis elapſis, ſi impetrantem idoneum reperierit, beneficium eidem conferatur, *Mandoſ.ad Lap. alleg. 127.in lit.D. Garc.de benef.par.6.c.2.in princ. vbi refert plures deciſ. Rot.* daturque illis iuriſdictio ſub conditione, ſi Ordinarius diœceſanus, eiuſve Vicarius, ſeu Officialis, quibus prouiſio primum committur, fuerint in mora, ſeu negligentia, quæ probatur ex præſentatione litterarū requiſitione impetrãtis, & lapſu triginta dierū, *c.ſi.de ſuppl.negl. præl.c.ſtatutum, & ibi Franc.n.3.& Can.de præb.in 6.* & ex tunc in ipſum executorem poteſtas huiuſmodi prouiſionis transfertur, *c.ſi capitulo & ibi Franc.ſub n.3.poſt gl.in verbo exequatur & Canon de conceſſ.præb.in 6.c.cum plures §.porro de off.deleg.in 6.* conſtito ſibi de mora, vel negligentia Diœceſani, quia agitur de iuriſdictione, vel poteſtate danda, *cap.ſciſcitatus, & ibi Felin.ſub n.12.verſ.limita de reſc. add.fin.ad deciſ.4.de off.deleg.in nou.* Sed ſi Diœceſanus ordinarius denegaret executionem ſub prætextu ſubreptionis literarum, vel inidoneitatis, impetrans grauatus debet appellare ad ſummum Pontificem, non autem recurrere ad executorem, *l.etſi non cognitio & ibi poſt gl. DD. C.ſi con. ius vel vtil.publ.c.paſtoralis §.quia vero, & ibi poſt glo. in verbo certificat C. de off.deleg. Garc. de benef.part.6. cap.2.n.56. vſque ad finem plures deciſ.Rot.cumulans.* dictique executores poſſunt ſubdelegare, *Rot. deciſ.28. de conceſſ.præb.in nou.per c.is cui 1.reſp.de off. deleg. in 6. Garc. de benef.part. 6. cap.2.§.1.n.97.& ſeq. & num. 106. & ſeq.* & tenentur ex officio inquirere & perſcrutari habilitates ad beneficium requiſitas, & verificationem narratorum in literis vti iam dictum eſt, *c.cum in cunctis in princ.& ibi poſt gl. Can.c.innotuit de elect.c.eam te de æt. qual.& ord.præf.Clem.1.eod.tit.& ibi Vital.& Can.dixi ſupra de off. & poteſt iud. deleg. Garc.de benef.part.6. cap.2. §.2.nu.231.& plur.ſeqq. Gonzal.ſuper reg. Canc.de menſ.& altern.gloſſ.4.numer.108.& ſeqq.* non tamen gratia in forma dignum eſt conditionalis quoad ſubſtantiam, *c.fin. de præſumpt. & ibi late Felin.nu.16.29. & Can.c.accepimus, de æt. qual.& ord. præf. Clem.1. & ibi gloſſ. in verbo repererint Zab. quæſt.13.& Can de offic. deleg. Bald.in l. neque natales numer.15.& 16.C.de probat.Iaſ.in l.certum numer.9. C.vnd.legit. Bart. in l. mutuo §.ſub conditione num.3. de tut. Rebuff.in prax.libro 1.tit.for. nou.prouiſ.in 4. parte Bullæ numer.6. & ſeqq.* ſed reſpectu prouiſionis, quæ eſt dilata in tempus, poſtquam repertus eſt idoneus & poſſeſſio ante approbationem capta eſt inualida, *l.qui abſenti §.1.ff.de acquir.poſſeſſ. & ibi poſt gl.DD.Greg.xv.deciſ.441.numer.3.& 4. Garc.de benef. part. 2. cap.1. numer. 130. & ſeqq.* præfata procedunt, quando Bullæ expediuntur per Cancellariam, quod ſi expeditio fiat per cameram, tunc gratioſa, & executoria ſimul in eadem bulla poni poſſunt, *Mandoſ.ad alleg.Lap.127. in lit.D. Garc.de benef.part.6. cap.2.in princ.c.non eſt vobis in fin.ſuper ſcriptione de ſponſal.* Epiſcopus literas in forma dignum directas officiali, ſeu Vicario ſuo exequi non poteſt, *Zab.in Clem.etſi principalis quæſt.9. Vital.num. 52 & ſeq.& Can.de reſcr. Dec.in c.quoniam Abb.n.62.de offi. deleg.* nec Vicarius, aut officialis ſe intromittunt, quando eidem epiſcopo fuerunt directæ, *Dec.in d.c.quoniam Abb. nu.78.& ſeqq.de off.deleg: Garc.de benef.part.6.c.2. numer.20 vſque ad numerum 28.* quas ſede epiſcopali vacante vicarius, ſeu officialis capituli expedire, & exequi non poteſt, quia illud non ſuccedit in iuriſdictione delegata defuncto epiſcopo ab homine, vel à canone, *c.ad abolendam §.fin.et ibi Ioan.Andr.contra Hoſt.nu.14.in fin.& n.15.& ſeq. Pan.num.6.Zab.& Can.de hæret. Zab.in Clem.2.in 4. quæſt.de ſtat. Monach. Garc.de benef.part.6.cap.2. numer. 4. vſque ad 59. referens plures deciſiones Rotæ Rot.deciſ.56. de conceſſ.præb.in antiq.* Sed ſucceſſor in epiſcopatu poſt electionem, & confirmationem, & ante conſecrationem executioni demandare poteſt, *Rot.dec.fin.de off.deleg.in nou.per c. ſi gratioſe de reſcript.in 6. Rot. deciſ.30. de reſcript.in antiq.per c.eam te eod. tit.& ibi not.per Felin.& Can.* Quod ſi contingat deferri litem ad Romanam Curiam auditor cauſæ ſuccedit loco executorum, examinat, & confert, *Clement.auditor de reſcript.Caſ.deciſ.14.n.9.hoc tit. Card. Seraph.dec.833.*

ac con-

Digitized by Google

ac cōdemnat ex officio in fructibus à tempore
motæ litis per poſſeſſorem perceptis, etiam in li-
bello non petitis *Rot. deciſ. 6. de re iud. in nou. c. cum
dilectus circa finem de iure pat. c. cum cauſa de off. deleg.*
Quia fructus ſunt acceſſorij ad beneficium, &
veniunt à tempore motæ litis, *l. videamus, & l. mo-*
16 *ra §. in bonæ fidei ff. de vſur.* Motu proprio † gratia
non cenſetur ſignata, quando eſt ſignata per *fiat
vt petitur*, etiam quod dicatur in corpore *motu
proprio*, ſi motus proprius non eſt expreſſus in ſi-
gnatura, prout omnino requiritur, *Sarnen. in reg.
de annal. quaſt. 10. verſ. ſed animaduertendum quod
iſta diſtinctio cap. ſi motu proprio hoc tit. in 6. Caput.
deciſ. 237. part. 2.* Secundo conferunt beneficia le-
17 gati † à latere, non autem legati miſſi, aut nati,
niſi eis ſpecialiter indulgeatur. *c. 1. de off. leg. in 6.*
18 *dictum eſt ſupra tit. de off. leg.* Tertio, † epiſcopus
confert etiam exiſtens extra ſuam diœceſim, *cap.
ſtatutum, & ibi gl. in verbo in remotis hoc tit. in 6. c.
poſt electionem de conceſſ. præb. c. qua fronte de appell.*
(eſt enim voluntariæ iuriſdictionis, *c. nouit, & ibi
gl. in fin. de off. leg. Ioan. de Selua de benef. part. 3. q. 40.*)
rectorias, ſiue parochiales eccleſias, *Pan. in c. cum
Eccleſia ſub n. 8. verſ. tertio, & vltimo caſu de elect. &
ibi Canonic.* ac beneficia omnia maiora cum con-
ſilio ſui capituli, minora ſine conſilio, *cap. nouit. c.
quanto de his quæ fiunt à Præl. Pan. in d. c. cum eccleſia
ſub num. 8. verſ. tertio & vltimo*, etiam regularia nō
exempta, *Vital. in Clem. vnica in princ. numer. 16. de
ſuppl. negl. præl. c. abbate, & ibi Can. de verb. ſign. Gon-
zal. ſuper reg. de menſ. & alter. gl. 23. num. 22. & ſeqq.*
exiſtentia in ſua diœceſi, *c. ex frequentibus de inſtit.
& ibi gloſſ. & Can. c. omnes baſilicæ 16. q. 7. Panor. in c.
cum eccleſia Volterrana numer. 8. verſ. 3. & vltimo de
elect. Caput. deciſ. 283. par. 2. Greg. 18. deciſ. 291. & ibi
late annot.* & eccleſias etiam, quæ ſubſunt plebi-
bus, vel alijs eccleſijs inferioribus, *Felin. in c. cum
venerabilis numer. 32. & ſeqq. vbi ampliat & limitat 5.
modis de except. c. omnes 16. q. 7. & ibi gl. alleg. concord.*
vacantia ex quorumcumque perſonis, quia non
impeditur conferre beneficia Cardinalium, niſi
per regulas Cancellariæ, & Extrauag. *ad regimen*,
quæ erat temporalis ad vitam Benedicti Papæ 12.
*Creſc. deciſ. 3. num. 4. de priuil. Caſſad. deciſ. 6. num. 9
hoc tit. Bellam. deciſ. 116. numer. 2.* Extrauag. *ad regi-
men §. necnon quæ ad aſſecutionem ibi donec &c. nos v-
niuerſalis & eccleſiæ regimini præſidere conceſſis de præb.
in communibus*, & in quouis tempore ac loco con-
tingit ea vacare, *c. omnes baſilicæ 16. q. 17. c. 2. §. pen.*

& fin. de conceſſ. præb. Greg. 15. deciſ. 99. num. 2. & 3.
præterquam apud ſedem Apoſtolicam, quæ ſoli
Papæ ſunt reſeruata, *cap. 2. hoc tit. in 6.* quæ Ordi-
narius, vel eius Vicarius generalis in diœceſi exi-
ſtens conferre non poteſt, etiamſi ſummus Pon-
tifex ea non contulerit intra menſem à die vaca-
tionis, quia *c. ſtatutum, hoc tit. in 6.* correctum eſt
per Extrauag. *primam piæ ſollicitudinis, hoc titul. in
communibus, Gemin. in d. c. ſtatutum num. 8. hoc tit.
in 6.* ſed poſſunt ſede Apoſtolica vacante confer-
re parochiales eccleſias vacantes apud ſedē eam-
dem, ac illas, quæ ibidem ipſo Romano Pontifi-
ce viuente vacabant, ſi de ipſis per eum, ante eius
obitum non fuerit ordinatum, *cap. ſi Apoſtolica hoc
tit. in 6. Gemin. in d. c. ſtatutum num. 8.* ne ipſarum
vacatio diutina periculum animabus valeat af-
ferre, *cap. 1. hoc titul in 6. c. cum ſit de ætat. & qual.*
quando autem beneficia vacant apud ſedem a-
poſtolicam traditur in *c. præſenti hoc tit. in 6.* Iuxta
tenorem Concordatorum Germaniæ, quoties
aliquo beneficio vacante in menſibus ſedi apo-
ſtolicæ reſeruatis, non apparuerit infra tres mē-
ſes, à die notæ vacationis in loco beneficij, quod
alicui de illo apoſtolica auctoritate prouiſū fue-
rit, ex nunc & non antea: ordinarius, vel alius ad
quem illius diſpoſitio pertinebit, de illo libere
diſponere poteſt, §. *quoties vero aliquo in Concord.
German. Greg. 13. Conſt. 42. Quæ in eccleſiarum.* &
Rota verba Concordatorum, ſi non apparuerit,
interpretata fuit, ſi Papa non prouiderit, coram
R. P. Ac coram bono tunc Rotæ Decano 13. Ia-
nuarij 1559. in cauſa Colonienſi canonicatus
Sancti Cuniberti quā felicis recordationis Gre-
gorius xiij. approbauit per ſuam conſtitutionem
datam Romæ apud ſanctum Petrum anno in-
carnationis Dominicæ 1576. Calen. Nouembris
Pontificatus anno quinto receptam per totam
Germaniam. Diſpoſitio *c. fin. de elect. in 6.* non eſt
ſeruanda de neceſſitate in collationibus, & pro-
uiſionibus, quia in talibus non eſt medium inter
electionem, & confirmationem, nec inferioris
actus venit per ſuperiorem confirmandus; *gl. fin.
in d. c. fin. & ibi Can.* immo in eis non requiritur
citatio, etiamſi lædatur ius tertij, & alter repe-
riatur in poſſeſſione beneficij, *c. licet epiſcopus hoc
tit. in 6. & ibi gl. in verb. conferre, & Can. Franc. in c.
conſtitutis 2. nu. 12. de appell. gl. in c. monaſterium 16.
quaſt. 7. gloſ. in c. 3. in verb. maioribus, & ibi Can.* aut
ex ſtatuto beneficia tantum conferri poſſint cer-

Digitized by Google

tis perſonis, & id habeat clauſulam ſi inuenerit
&c. *Rot. deciſ.309. nu.2. & 5. par.1. diuerſ. d.c. licet e-
piſcopus hoc tit. in 6. & ibi poſt gl. in verb. conferre Can.
Zab. in clem. vnica nu.17. in fin. verſ. & prædicta pro-*
19 *cedunt, de off. d. leg.* Limita dictam poteſtatem † e-
piſcopi in dignitatibus, *c. cum olim de re iud. Pan. in
c. cum Eccleſia ſub num.* 8. *de elect.* & in Canonicati-
bus, & præbendis Cathedralis Eccleſiæ, aut be-
neficijs, *Franc. in c. à collatione nu.10. de appell. in 6.
& ibi Can. c. poſtulaſtis de conceſſ. præben.* quorum
collatio ſpectat ad epiſcopum de conſenſu capi-
tuli, vel eſt communis epiſcopi, & capituli, ſalua
conſuetudine, & patronatibus exceptis, *c. à colla-
tione de appell. in 6. & ibi Franc. nu.1. & Can. Pan. in
d. c. cum eccleſia Volterana ſub nu.* 8. *de elect. Caput. dec.
283. par.2. Caſſad. deciſ.22. hoc tit. Bald. deciſ.69. late
Garc. de benef. par.5. cap.4. nu.11. & ſeqq.* ad quam
faciendam abſentes Canonici, ſi commode fieri
poteſt, ſunt citandi, *c. cum in eccleſiis hoc tit. in 6.*
quia præbendæ præſumuntur inſtitutæ ex bonis
communibus eccleſiæ; *c. nulli. 12. quæſt.1. & ibi gl.
fin. & Can.* quod ſi epiſcopus conferat vni, & ca-
pitulum alteri, neutra collatio valet, nam ad in-
uicem ſibi obſtant, *Prob. ad Monach. in rubr. de iu-
repatr. nu.*8. ſi ſeparatim vni conferunt, tenet col-
latio, *Achill. deciſ. 4. nu.9. & 10. hoc tit. Bart. in l.
ſtipulationes non diuiduntur nu.21. ff. de verb. oblig. &
ibi DD. facit l. per fundum ff. de ſeruit. ruſt. præd.* quia
vbi actus committitur vni nomine collectiuo,
& alteri perſonæ; illud collectiuum eſt pro alia
dimidia, *l. interdum in princ. & ibi Bald. & l. Titius
1. & l. liber homo §. Titius 1. ff. de hæred. inſt. l. ſi quis
actio. ff. de vſufr. accreſc. l. fin. & ibi Bald. C. de impub.
& aliis ſubſtitut. in princ. Felin. in c. paſtoralis ſub nu.
9. verſ. præſ. de reſcript.* ſi ſolus epiſcopus vni con-
ferat, & capitulum non approbet, nec contradi-
cit, vel è conuerſo, valida eſt collatio, quia actus
eſt diuiduus, quo ab vno fieri poteſt, *Zab. in clem.
1. in princ. ſub nu.11. verſ. ſed poſt longam cogitationem,
de ſuppl. negl. præl. Achil. deciſ. 4. nu.11. & ſeqq. hoc tit.*
& decurſo tempore à canonibus ſtatuto capitu-
lum videtur conſentire, *c.2. & ibi Anch. nu.5. Pan.
nu.9. & Can. de his quæ fiunt à præl. ſine &c.* ac impe-
tratio per alium facta à ſummo pontifice de eiſ-
dem præbenda, & canonicata nulla facta men-
tione de huiuſmodi collatione, eſt ſubreptitia,
*Put. deciſ.21. hoc tit. l. ſeruum filij in princ. ff. de leg.1. l.
proponebatur in fin. ff. de caſtr. pecul.* quia de iure pu-
ro quæſito confirmabili, licet in vnum caſum ſit
reſolubile, debet fieri mentio, *c. commiſſa de elect.
in 6. c. ſi tibi abſenti, de præb. in 6. Caſſad. dec.24. nu.
3. ſuper reg. canc.* capituloque ſuo iure non vtente
retro id habuiſſe creditur is, cui collatio facta fuit
ab epiſcopo. *d. l. ſeruum filij in princ. l.2. & l. propo-
nebatur ff. de caſtr. pec. Oldr. conſ.285. nu.7. & 8.* Si
vero capitulum illi, cui epiſcopus ſolus contulit,
tradat poſſeſſionem canonicatus, & præbendæ,
dicta traditio videtur habere vim collationis, ni-
ſi actus traditionis dirigatur ad obedientiam, &
nihil appareat, quod vellent conferre, *Achill. de-
ciſ.4. hoc tit. in 1. dub. Io. Andr. in c. tranſmiſſam nu.12.
13. & ſeq. de elect. & ibi Can. late Rot. deciſ.16. de con-
ceſſ. præb. in nou.* quia regulariter inductio in poſ-
ſeſſionem beneficij facta ab eo, qui habet pote-
ſtatem conferendi, & inducendi in poſſeſſionem
iure proprio habet vim collationis: *Clem.1. verſ.
quin etiam de conceſſ. præb. c. cum aliquibus de reſcript.
in 6. c. cum in eccleſia hoc tit. in 6. Io. And. in c. trans-
miſſam nu.7. & nu.13. & ſeq. de elect.* nam in colla-
tione non requiritur certa forma verborum, ſed
eam demonſtrat omnis verbalis, vel realis actus,
per quem poſſit conſtare de mente conferentis.
*c. cum olim de re iud. c. ex ore, & ibi Pan. nu.4. de his,
quæ fi. à maior: &c. Rot. dec.14. de conceſ. præb. in nou.*
Similiter collatio facta per capitulum & canoni-
cos, interueniente Vicario Epiſcopi vti canoni-
co, non tanquam vicario valida eſt; *Put. dec.16.
hoc tit. Achill. deciſ.2. de conceſſ. præb. arg. l. ſi conſul. &
l. ſeq. ff. de adopt. &c. & ibi gl. alleg concord. & DD. l.2.
ff. de off. præſ. l. fiſtulas §. fundum, & ibi gl. & DD. ff. de
contrah. empt.* quia in his, quæ ſunt voluntariæ iu-
riſdictionis quis poteſt ſuſtinere perſonam plu-
rium circa eundem actum, vt quia ambo habent
conferre, *c. ſi quis iuſto §. porro de elect. in 6. Felin. poſt
Pan. in d. c. ex literis nu.10. verſ. ſecunda concluſio &
ibi Can. de probat.* ſed non circa diuerſos actus *c.
cum inter vniuerſas de elect. in fin. & ibi Pan. nu.6. &
Can.* Limita ſecundo dictam poteſtatem epiſco-
pi, † in canonicatibus, & præbendis collegiata- 20
rum eccleſiarum, quorum collatio ſpectat ad i-
pſa collegia, ſola inſtitutio ad epiſcopum. *Pan. in
d. c. cum eccleſia Vulterana ſub nu.8. verſ. quoad ſecun-
dum caſum. Rot. deciſ.4. de conceſſ. præb. in nouis. Put.
deciſ.130. lib.1. Mohed. deciſ.27. in fin. hoc tit. Ferret.
conſ.230. numer.1. Rot. dec.8. hoc tit. in antiq. late
Garc. de benef. par.5. cap.4. nu.58. & ſeqq.* Limita ter-
tio † in beneficijs regularibus exemptis, quo- 21
rum collatio, ſi ſint conuentualia, pertinet ad

prælatum,

Digitized by Google

prælatum, & conuentum ſimul: *c. fin. de reg. & trans. ad relig. in 6. Gonz. ſuper reg. de menſ. & alter. gloſſ. 23. num. 20.* ſi vero conuentualia non ſunt, ad abbates, priores, magiſtros, & alios prælatos regulares. *Clem. vnic. de ſuppl. negl. prel. Gonz. ſuper reg. de menſ. & alter. gl. 23. nu. 20.* Quomodo autem probetur eccleſiam eſſe collegiatam, *vide Zabar. in clem. 2. nu. 10. de at. & qual. &c. Panor. in c. nobis nu. 8. de iure patr. Felin. in c. accedentes, in princ. de præſcript. & Can. Greg. xv. deciſ. 482. nu. 4. & ſeqq. & ibi late annot.*

22 Prædicti omnes ſunt ordinarij † collatores, quia habent ius conferendi à canone, *c. ordinarij de off. ord. in 6. c. is cui de elect. in 6. Rebuff. ſuper concord. tit. de collat. §. 1. in princ.* ac etiam capitula cathedralis, aut collegiatarum eccleſiarum, quia in materia collationis appellatione ordinarij venit epiſcopus, non alius, *Felin. in c. cum olim. ſub num. 1. verſ & adde de præſcr. Sarnen. in reg. de trien. quæſt. 37. Fred. Conſ. 291. num. 2.* In materia odioſa, & vbi poteſt dari concurſus ordinarij, & extraordinarij collatoris, prout in collatione legati de latere, vel facta ex indultis ſupra inductis, *Clem. 2. & ibi poſt gl. in verbo nolumus de off. ord. Zab. num. 12. & 13. Imol. num. 10.* & licet poteſtas conferendi ſit penes legatum demandata à iure, *c. 1. de off. deleg. in 6.* tamen non habet titulum in Eccleſia, ſed extra, eſt ad nutum reuocabilis, poteſt conſtitui ad tempus, ideoque participat plus cum delegato, quam ordinario, *Vital. in d. Clem. 2. num. 7. & ſeqq. Card. Seraph. deciſ. 980. numer. 3. & 5.* ſed in materia adaptabili inferioribus collatoribus, ipſi veniunt appellatione ordinariorum, *Gemin. in c. ordinarij num. 5. de off. ord. in 6. Franc. ſub numer. 3. verſ. & nota ex gl. Monach. num. 1. & 2. Pan. in c. poſt ceſſionem num. 1. & ibidem Dec. & Can. communiter de probat. Hoſt. in ſum. de offic. ordin. numer. 2.* Hinc capitulum cathedralis eccleſiæ in beneficijs ſpectantibus ad ſuum turnum, dicitur ordinarius collator, nam competit ei collatio iure proprio abſque particulari priuilegio, *Card. Seraph. deciſ. 1402. cap fin. de præb. in 6. c. ſi ſoli & ibi gl. 1. de conceſſ. præb. in 6. Clem. 1. & ibi gl. in verbo ordinarius, vt lit. pend. &c. Garc. de benef part. 5. cap. 4. in princ.* illi qui habent ex indulto, & priuilegio apoſtolico poteſtatem conferendi vniuerſitatem beneficiorum, impropriè ſunt ordinarij, & quaſi extraordinarij, quia per indultum ſunt ſuperinducti: *Achill. deciſ. 1. de off. ord. Fel. in c. poſt ceſſionem ſub n. 1. & ibi Dec. ſub n. 7. & Can. de prob. l. ſi in aliquam in fin. ff. de off. proconſ.* illi vero, quibus eſt conceſſum indultum conferendi beneficia certi numeri, & valoris, ſunt extraordinarij, vt inferius dicetur, Epiſcopus, quando beneficium vacat † de iure, & de 23 facto, præſumitur habere notitiam vacationis, *Clem. vn. in fin. de conceſſ. præb. Rot. dec. 6. de iure patr. in nou.* Sed non qualitatis vacationis propter vacationum varietatem, puta quod vacauerit in Curia, *Put. deciſ. 33. lib. 2. c. quamuis 2. & ibi gl. in verbo cedentium, vel decedentium, à Canon. hoc tit. in 6. Rot. deciſ. 1. numer. 1. de reſcript. in nou.* quia ordinarius tenetur ſcire ex viſitatione, quam ſingulis annis facere tenetur, vacationem, ſed non tenetur ſcire vacandi modum, *dictum eſt ſupra de ſuppl. neglig. Prælat.* Conſuetudines † variæ ſunt, aliquando 24 collatio canonicatuum, & præbendarum cathedralis eccleſiæ inter epiſcopum, & capitulum alternatim diuiditur per turnum, turnus aliquando per vices, ſiue vacationes, *gl. in Clem. 2 in verbo alterius, & ibi Anchar. & Canon. de iure patr.* quo caſu turnus non dicitur conſumptus, quando collatio non fuit ſortita effectum per impedimentum præſtitum per apoſtolicum impetrantem, *Rot. deciſ. 21. hoc tit. in antiq. Achil. deciſ. 1. de conceſſ. præb. arg. Clem. ſi de beneficio in princ. hoc titul.* quia collator impeditus impedimento facti remanet illæſus, *c. quia diuerſitatem de conc. præb. c. imputari de reg. iur. in 6.* Interdum turnus diuiditur per menſes, hebdomadas, per choros, ſiue latera, alternatas collationes. *gl. in c. fin in verbo ſtatuto, & ibi Archid. & Can. hoc tit. in 6. Gonzal. ſuper reg. de menſ. & altern. gloſſ. 45. §. 1. & ead. gl. §. 3* qualis autem eſſe debeat huiuſmodi conſuetudo, vel præſcriptio, an quadragenaria cum titulo, vel ſine titulo, aut immemorialis, *vide Garc. de benef. part. 5. cap. 4 à num. 72. vſque ad finem.* In Tuſcia generalis conſuetudo ſeruatur, vt in cathedralibus ſolum capitulum irrequiſito epiſcopo eligendi canonicos habeat facultatem, *d. c. cum eccleſia Vulterana in fin.* ac cenſentur dicti canonicatus collatiui non electiui, ex quo immediate poſt electionem, ſiue nominationem ſine confirmatione, aut alia ſolemnitate ius in eis quæritur, *Rot. deciſ 1. de elect. in antiq. Can. in c. cum in Eccleſiis hoc tit. in 6.* eadem conſuetudo viget in Germania. In quibuſdam eccleſijs ipſum capitulum confert in communi, in quibuſdam canonici ipſius Eccleſiæ ſingulares vice, & auctoritate capituli, *c. fin. hoc tit. in 6. & ibi*

Digitized by Google

Can. Rot. deciſ. 4. de conceſſ. præb. in antiq. c. dilectus 2. de præb. vocanturque Turnarij: interdum collatio ſpectat ad ipſos canonicos ſingulariter ratione ſuarum præbendarum, vel ratione dignitatum, perſonatuum, & officiorum, quæ nonnulli ex canonicis obtinent in ipſis eccleſijs, d. c. fin. verſ. ad beneficia hoc tit. in 6. c. adhac, c. ad aures, c. inter dilectos de exceſſ. Prælat. ideo inoleuit ſtylus ſcribendi, prouideas de beneficio ad collationem Capituli communi et vel diuiſim ſpectante, cap. fin. verſ. ad beneficia, & verſ. ſequen. hoc titul. in 6. & ibi Can. Interdum aſcribitur clauſula; quorum Decani, capitula & canonici ordinarij collatores exiſtunt quæ compræhendit beneficia quorum collatio ad Decanum iure Decanatus, c. dilectus 3. & ibi Zab. in 1. oppoſ. hoc tit. ad capitulum iure capitulari, c. ſignificatum de præbend. c. propoſuit iuncta intitulatione de conceſſ. præben. c. cum te c. capitulum de reſ. & ad canonicos ſingulariter pertinere noſcitur, arg. cap. fin. §. idem hoc tit. in 6. Clem. 2. & ibi gloſſ. in verbo in capitulo Zab. in 9. quæſt. Anchar. n. 3. & 5. & Can. de ætat. qualit. & ord. præfic. quia dicta clauſula intelligenda eſt diuiſim, Zabar. in d. c. dilectus in 1. oppoſit. nam copula, &, poſita inter perſonas principaliter copulatas ſtat diſtributiue & reſoluitur in ſuas ſingularitates, l. 2. § fin. ff. de cond. inſtit. Bald. in c. 1. ſub num. 3. in verbo tenorem inueſtituræ de duob. fratr. à capit. inueſt l. ſæpe ff. de verb. ſignif. c. clerici 1. & ibi Panor. numer. 1. Zabar in 2. quæſt. de vit. & honeſt. cleric. l. falſa demonſtratio §. fin. ff de cond. & demonſtr.

25 Collatio beneficiorum facta per † epiſcopum, ſeu Prælatum putatiuum; qui ſe gerit pro Prælato & habuit confirmationem, ſeu prouiſionem à ſuperiore legitimo, valida eſt, licet ex aliquo defectu non ſit verus Prælatus, Panormit. in c. nihil. nu. xj. & 12. de elect. & ibi Can. Rot. deciſ. 7. de iurepatr. in nou. & deciſ. 14. eod. tit. in antiq. Lap. alleg. 89 ſub n. 9. verſ. venio ad ſecundum, & num. 10. & 12. & ibi Man. late Garz. de benef. part. 5. cap. 4. §. 3. numer. 276. & plurib. ſeqq. vbi limitat quatuor modis. niſi intruſus ſit in dignitate, ſeu beneficio reſeruato, ratione cuius competit ius conferendi, propter decretum irritans in reſeruatione appoſitum, quod inficit titulum & poſſeſſionem, & quod ſequitur ex eo, cap. vt noſtrum de appell. Rot. deciſ. 20. hoc tit. in antiq. & deciſ. 4. eod. tit. in antiquior. aut collatio facta fuerit ſcienti defectum, Panormit. in cap. dilectus el 2. ſub numer. xj. hoc tit. Corſet. in ſign. in verbo error communis Gabr. de prob. conc. 8. n, 30. pl. cumul.

Eadem ratione valet collatio facta ab epiſcopo ſeu Prælato, qui poſt confirmationem, aut prouiſionem ſuperioris commiſit aliquod crimen, ob quod & ipſo facto, & ipſo iure priuatus eſt Prælatura, quamdiu enim priuatio eſt occulta tenet collatio, & omnia ab eo geſta, c. nomine 8. q. 4. & ibi Canon. Panormit. in cap. nihil ſub numer. 12. verſ. quartus caſus de elect. & ibi Put. numer. 32. & Can. Garz. de benef. part. 5. cap. 4. §. 3. n. 328. vſq. ad finem.

Pertinentia collationis † ad alium epiſcopo &c. 26
inferiorem, ad quem de iure communi non ſpectat, probatur per famam, & communem reputationem, Achil. dec. 16. de prob. Rot. dec. 3. eod. in nou. c. cum Eccleſia Vulterana de elect. & ibi Can. Eg. dec. 50. & per quaſi poſſeſſionem conferendi, quando Ordinarius non eſt in cauſa, vel ab eo prouiſus, ſed alius habens à Papa, vel aliunde, c. querelam de elect. c. cum olim de cauſ. poſſ. & propr. cap. in litteris de reſt. ſpol. cap. cum veniſſent de reſtit. in int. c. inter dilectos & ibi Anchar. num. 1. de exceſſ. præl. l. 1. §. denique ff. de acqu. pluu. arc. Caſſad. deciſ. 1. de probat. Caput. deciſ. 137. par. 1. Ratio eſt, quia collatio eſt fructus & poſſeſſor bonæ fidei facit fructus ſuos: c. conſultationibus de iurepatr. & ibi DD. §. ſi quis à non domino Inſtit. de rer. diuiſ. Franc. Marc. quæſt. 140. nu. 3. par. 2. quaſi poſſeſſio conferendi probatur, quando docetur de collatione, & poſſeſſione eius vigore ſubſecuta, d. c. conſultationibus l. ſi publicanus §. in omnibus, & ibi Bartol. ff de publ. & vectig. & DD. Pan. in c. bona 2. num. 7. de poſt præl. aut reſignatione eius, cui collatum fuit beneficium, & poſſeſſione reſignatarij per longiſſimum tempus, Bald. in l. 2. ſub nu. 3. verſ. ſed quid ſi non apparet C. de com. rer. alien. Rot. deciſ. 147. numer. 1. par. 1. diuerſ. & ex ſucceſſiua prouiſione vnius per mortem, aut per reſignationem alterius: Oldrad. conſ. 229. Greg. 15. deciſ. 215. in princ. & ibi late annot. ſed & actus poſſeſſionis conferendi per reſignationem extenditur ad collationem per vacationẽ ex obitu, quando nullus alius eſt in quaſi poſſeſſione prouidendi per obitum: c. 1. & ibi Pan. num. 3. in fin. de relig. dom. Felin. in c. auditis num. 19. de reſcript. Mohed. deciſ. 22. hoc tit. quando agitur contra ordinarium, vel prouiſum ab eo, præter famam requiruntur adminicula, Caput. d. dec. 137. par. 1. Caſſad. deciſ. 1. de probat. Rot. diuerſ. deciſ. 268. ſub num. 2. par. 1. arg. c. primi in princ. de præſcr. in 6. & c. ad decimas, & ibi not. de reſt. ſpol. in 6. aut præſcriptio formata, & ſic titulus, bona fides, curſus quadraginta annorum,

ordinarij

Digitized by Google

ordinarij ſcientia & patientia, vel præſcriptio immemorabilis, quia ius commune eſt pro ordinario, dictum eſt ſupra tit. de præſcript. Rot. diuerſ. deciſ. 803. par. 1. Bellam. conſ. 10. nume. 5. & ſeqq. Crauett. conſ. 134. num. 14. & ſeqq. c. cum ex iniuncto §. fin. in
27 fin. de hæret. & ibi Can. Vicarius † episcopi generalis non poteſt conferre beneficia, quia in conferendis beneficijs eſt liberalitas in cui dando, ſed non in dando, c. relatum c. inter cæteras hoc tit. & vtrobique not. cap. quamuis & ibi gloſſ. in verb. penſione eod. in 6. gloſſ. in c. fin. in verb. libera de off. Vic. in 6. niſi ipſi beneficiorum collatio ſpecialiter committatur, quæ per epiſcopum ei generaliter, non ſingulariter poteſt concedi, etiam antequam dicta beneficia vacent, cap. fin. de off. Vic. in 6. & ibi gloſſ. fin. Franc. in fin. & Can. c. ſtatutum in fin. hoc tit. in 6. & ibi gl. fin. c. conſtitutus & ibi glo. pen. in verb. conceſſionis, verſ. ſed nunquid epiſcopus de conceſſ. præb. Franc. Marc. deciſ. 993. par. 1. late Garc. de benef. par. 5. c. 8. num. 112. & ſeqq. poteritque conferre etiam dignitates, dato quod de eis non ſit ſpecialiter conceſſa poteſtas, ac etiam beneficia regularia, c. Franc. Marc. deciſ. 994. par. 1. quia nomen beneficij large ſumi debet, cum non ſit materia ambitioſa, c. tua de verb. ſignif. c. dudum hoc tit. in 6. & ibi gloſſ. in verb. beneficia, & Can. Rot. deciſ. 7. de off. Vic. in antiq. Franc in c. fin. num. 3. eodem in 6. & ibi Can. etiam exiſtens extra ipſam diœceſim, quia eſt ordinarius, & collatio, ac etiam inſtitutio eſt iuriſdictionis voluntariæ, c. nouit. & ibi gl. fin. in fin. de off. leg. Rot. dec. 5. de off. Vic. in antiq. licet aliter ſentiat Fran. Marc. q. 117. num. 17. & q. 361. num. 3. par. 2. & cap. ſtatutum hoc tit. in 6. ſpeciale eſt in beneficijs vacantibus apud ſedem Apoſtolicam, dataque Vicario poteſtas non reuocatur per litteras priuatas, quia reuocatio Vicariatus publicanda eſt, l. ſed etſi pupillus §. 1. de inſt. act. l. ſed Iulianus §. quamquam verſ. interdum ff. ad Senatuſc. Maced. & ibi gl. alleg. Concordantias Felin. in c. ex parte Decani num. 7 & ſeqq. de reſcript. & ibi Can. Achil. dec. 1. de off. Vic. non poteſt epiſcopus, vel is qui ius conferendi habet concedere alicui poteſtatem conferendi primum beneficium, cum vacabit, quia talis conceſſio fieri poteſt in fraudem canonicæ ſanctionis, per quam prohibentur eccleſiaſtica beneficia concedi, ſiue promitti antequam vacent, c. conſtitutus de conceſſ. præb. & ibi Can. Vicarius ſimoniace conferens non facit priuari epiſcopum ſua collatione, Achil. deciſ. 2. de off. Vic. c. in generali de reg. iur. in 6. c. ſi epiſcopus §. in generali de pœnit. & remiſſ. in 6. quod in generali mandato non includatur mandatum ad delinquendum, l. ſi procurator verſ. celſus ff. de cond. ind. l. 3. §. ſi procurator ff. quod quiſque iur. &c. l. Lucius §. imperator ff. ad Trebell.

Gratiæ Apoſtolicæ eſſentia † in ſola ſupplica- 28
tione conſiſtit, Ioan. Andr. in c. exceptionis num. 4. & 5. de litis cont. Ioan. Andr. in proœm. lib. 6. nu. 5. Caſſad. deciſ. fin. numer. 8. de cauſ. poſſ. & propr. Caput. deciſ. 173. numer. 2. par. 2. plures citans, Garc. de benef. part. 4. cap. 2. num. 10. & ſeqq. plures citans, quæ non tribuit ius parti, antequam relaxetur, Gom. in reg. de non toll. iur. quas q. 20. in fin. arg. l. contractus C. de fid. inſtrum. Gonz. ſuper reg. de menſ. & alter. gl. 15. §. 2. num. 33. & ſeqq. & eſt matrix & ſcriptura originalis cui ſtatur, l. Sempron. & ibi Bart. & DD. ff. de legat. 2. l. ſi quis ex argentarijs §. pen. in fin. ff. de eden. Felin. in c. quoniam contra num. 10. de probat. c. vt veterum, & ibi gl. mag. Can. 9. diſt. tribuitque ius in beneficio, quando ſupplicatio eſt ſignata in forma gratioſa: ſi in forma dignum, aut alias in forma commiſſaria tribuit ius ad beneficium, dictum eſt ſupra tit. de reſcript. verſ. ſecundo reſcripta gratiæ, etc. ideo quando bulla diſcordat à ſupplicatione, corrigenda eſt iuxta ſupplicationem: Bartol. conſ. 77. numer. 12. & ſeqq. vol. 4. Caput. deciſ. 75. part. 1. Cancellatura alicuius clauſulæ in ſupplicatione contentæ operatur conceſſionem aliorum, quæ non cenſentur conceſſa. de Stylo Cancellariæ, à quo nuda voluntate Papa poteſt recedere, Rot. deciſ. 50. de reſcript. l. 2. & 3. ff. de ijs, quæ in teſt. del. induct. inſcr. ac ſigna crucis notata in ſupplicatione ſumpta ex regiſtro denotant deleta fuiſſe aliqua verba, Caſ. deciſ. 10. ſub num. 7. & deciſ. xj. ſub nu. 1 de præb. Quando in corpore ſupplicationis eſt clauſula caſſata, quæ non reperitur caſſata in clauſulis, præſumitur quod per errorem, & inaduertentiam in corpore fuerit inducta, & licet Cancellaria non expediret litteras cum illa clauſula, tamen Camera expediret, Put. deciſ. 228. li. 1.
Ad effectum † ſubreptionis, & obreptionis at- 29
tendenda eſt ſupplicatio, non autem litteræ expeditæ, Greg. 15. deciſ. 108. num. 10. & 11. & ibi annot. §. fin. & ibi gloſſ. in verb. prothocollum, & DD. Auth. de tabell. l. prætor ait ff. de eden. l. contractus C. de fid. inſtr. Inſt. de empt. & vend. in princ. Rebuff. in praxi part. 1. de reform. & correct. Bulla num. 2. necnon ad effectum ſimplicis abſolutoriæ, Pariſ. de reſign. lib. 6. queſt. 5. num. 66. in fin. num. 67. & quoties non

Digitized by Google

agitur de canonizanda gratia illa, quæ ſupplica-
tione continetur: *Gabr. conſ. 290. numer. 13. vol. 1.*
Caſſad. deciſ. 8. num. 14. de reſtit. ſpol. Sarnen. in regul.
de inſir. reſig. quæſt. 18. num. 6. Greg. 15. deciſ. 540. n. 6
30 *& ibi annot.* ad effectum † autem iuſtificationis
attenduntur litteræ, non ſupplicatio, vt ſi contin-
gat narratiuam ſupplicationis tanquam ſuper-
fluam ab expeditoribus omitti in litteris, quia nō
ſupplicatio, ſed litteræ ſunt canonizandæ: *Card.*
Seraph. deciſ. 1446. num. 3. & 4. etenim litteræ ſunt
loco tituli: *Ioan. Andr. in proœm. lib. 6. num. 7. & 8.*
& ibi Can. communiter Felin. in rubr. de Conſt. nu. 5.
& ibi Can. Bald. in l. humanum num. 6. in fin. C. de le-
gib. & ibi DD. Rota deciſ. 27. de reſcript. in nou. ſuppli-
catio vero inſtar imbreuiaturæ, eſt ſcriptura in-
completa, *Bald. in rub. C. de fid. inſtr. num. 40. l. cum*
pater §. cum imperfecta ff. de leg. 2. narratiua vero ad-
dita in litteris per Officiales Cancellariæ, quæ
non legitur in ſupplicatione, forſan ad euitandā
ſolutionem annatæ, donec impetrans poſſeſſio-
nem conſequatur, non eſt iuſtificanda, *Greg. xv.*
deciſ. 577. ſub num. 5. & num. 6. & ibi annot. quia
Officiales Cancellariæ non poſſunt aliquid ad-
dendo in litteris præiudicare impetrantibus, aut
alterare ſubſtantiam gratiæ, vel eam reſtringere:
Rota Farinac. deciſ. 128. num. 5. in fin. par. 2. & deciſ.
465. num. 4. ead. par. 2. Butr. conſ. 49. ſub numer. 4.
verſ. his non obſtantibus, & num. 5. Pariſ. conſ. 112. n. 8.
9. & ſeqq. vol. 4. Bald. in rubr. C. de fid. inſtr. num. 41.
non poteſt dici gratia ſurreptitia, quando in ſup-
plicatione continentur clauſulæ generales, qua-
rum vigore id exprimitur, quod omiſſum vitia-
ret, *Greg. xv. deciſ. 150. num. 7. Felinus in cap. poſtula-*
ſti ſub num. 2. verſ. declara prædicta 1. de reſcriptis l. qui
rur. militar. ff. de teſtam. militis l. 1. §. generaliter ff. de
31 *legatis præſtandis*, Breuis † matrix originalis, eſt mi-
nuta, habens ſignaturam Cardinalis, vel expedi-
toris, quod ſi minuta non habet aliquam ſigna-
turam, tunc ipſum breue ſigillatum dicitur origi-
nale, quia tunc gratia eſt perfecta, quando per Pa-
pam ſigillatur, antea vero conficitur minuta, cui
additur, & detrahitur, *Inſtit. de empt. & vend. in pr.*
verſ. in ijs autem. quæ ſcripturæ &c. l. contractus C. de
fid. inſtr. Put. deciſ. 279. lib. 2. Breuia æquiparantur
bullis per Cameram expeditis vtrumque oracu-
lum appellatur, *l. iubemus 1. & ibi glo. in verb. anno-*
tatio C. de ſacroſ. eccleſ. in legibus breue annotatio
bullæ pragmatica ſanctio, *Mandoſ. in reg. 27. de non*
32 *iud. iux. form. ſupp. q. 11. num. 9.* gratia † per ſolam
ſupplicationem, aut minutam non poteſt proba-
ri, *Felin. in c. in noſtra num. 8. de reſcript. c. legum 2. q. 1*
cap. Romana §. poſtquam & ibi gloſſ. cumulat caſus re-
quirentes ſcripturam, & Can. decenſib. in 6. c. ex dili-
genti in fin. de Simon. & ibi Felin. n. 3. Felin. in proœm.
decretalium num. 5. vbi limitat in tribus caſibus, Ioann.
And. in proœm. lib. 6. num. 5. & ſeqq. & vtrobiq; Can.
Pan. in cap. qualiter in princ. de elect. Rot. deciſ. 27. de
reſcript. in nou. ſed per litteras, ſiue bullas, ſine qui-
bus gratia non poteſt canonizari, *Put. deciſ. 337. in*
fin. lib. 1. Felin. in rubr. de conſtit. num. 5. plures citans
Pan. in c. auditis num. 3. de in integr. reſt. pulchre Rot.
deciſ. 20. num. 5. de conceſſ. præb. in nou. niſi in caſu a-
miſſionis gratiæ, *c. cum olim el 1. de priuil. Pan. in c.*
ex diligenti num. 3. de Simon. Felin. in rubr. de conſtit.
ſub num. 6. verſ. tertius caſus, Greg. 15. deciſ. 471. nu. 2
& ibi late annot. dicens contrarium ſeruari à tota Cu-
ria propter regiſtra ſupplicationum & Bullarum, &
prohibitum eſt epiſcopis, & alijs ſuperioribus
Prælatis, nec non Abbatibus, Prioribus, & cæte-
ris Monaſteriorum regimina exercentibus, qui
apud ſedem Apoſtolicam promouentur, aut cō-
firmationis, conſecrationis, vel benedictionis
munus recipiunt, ne ad commiſſas eis eccleſias,
& monaſteria accedant, vel bonorum eccleſia-
ſticorum adminiſtrationem abſque dictæ ſedis
litteris accipiant † ſub pœna nullitatis interim a- 33
ctorum, & priuationis prouentuum, Capitulis
quoque & Conuentibus, cæteriſque ſubditis, ne
eos recipiant, aut eis pareant ſub ſuſpenſione à
perceptione ſuorum beneficiorum, donec ſedis
Apoſtolicæ gratiam meruerint obtinere: *Extra-*
uag. iniuncta de elect. inter communes, verum dictæ
Extrauag. iniunctæ diſpoſitione Cardinales non
ligantur, & poſſunt beneficia conferre ante ad-
eptam epiſcopatus poſſeſſionem: *Card. Seraph. de-*
ciſ. 1148. num. 1. omnibus vero clericis apud eam-
dem ſedem prouiſis prohibetur ne audeant abſ-
que litteris Apoſtolicis poſſeſſionem capere, 33.
conſtit. Iul. 3. incip. ſanctiſſimus Felin. in c. veniens ſub
num. 3. de accuſ. & ibi Can. Cald. conſ. 13. de verb. ſi-
gnif. c. ad aures de exceſſ. præl. c. eum qui de præben. in 6.
Garc. de benef. par. 4. cap. 2. à num. 46. vſque ad finem,
ſub pœna inhabilitatis ad illa de cætero obtinen-
da, & reſtitutionis fructuum: Paulus tertius con-
ſtitutione quinta prohibuit prouiſis per ſedem A-
poſtolicam, ne audeant capere poſſeſſionem vi-
gore monitorij Auditoris Cameræ, vel aliorum
quorumcumque iudicum cum inſerta in moni-

torio,

Digitized by Google

torio, ſupplicatione, vel eius tranſumpto, ſub eadem pœna inhabilitatis ad beneficia in eiſdem tranſumptis, & mandatis expreſſa, & reſtitutionis fructuum perceptorum: Achill. deciſ. 3. de conſtit. qui explicat d. conſtitutionem Iulij 3. Felin. in c. veniens ſub nu. 3. de accuſ. & ibi Can. Bald. in l. humanum in fin. C. de legib. Felin. in c. cam te ſub nu. 3. de reſcr. alias regulariter poſſeſſio capta vigore ſolius ſupplicationis, Put. deciſ. 223. li. 2. c. cum in noſtris & ibi Pan. numer. 6. per illum tex. de conceſſ. præb. Sarn. in reg. de non iud. iux. for. ſuppl. quæſt. 5. Ferret. conſ. 18. num 3. Caputaq. deciſ. 346. nu. 5. par. 2. Mohed. deciſ. 9. vt lit. pend. &c. ac capta cum monitorio, & ſupplicatione monitorio non inſerta, ſi quis ea ſpolietur, eſt reſtituibilis, Achill. deciſ. 3. de conſtit. l. poßideri §. ex contrario verſ. idem Trebatius ff. de acq. poſſ. quia adeſſe poſſeſſionis non requiritur expeditio literarum, quod poteſt eſſe vera poſſeſſio ſine titulo, licet non ſit iuſta. Pan. in c. cum noſtris nu. 8. de conceſſ. præb. l. naturaliter §. nihil commune & l. permiſceri ff. de acq vel amit. poſſ. l. & an eadem §. fin. ff. de

34 except. rei iudicat. Quando timor eſt † de aliqua intruſione in beneficio reſeruato, conſueuit Papa per breue ſupplicatione introcluſa mandare, quod prouiſus apoſtolice de beneficio ponatur in poſſeſſionem per executorem ante expeditionem bullatum, Staphyl. de litt. Apoſt. in form. breuis §. datur num. 3. & 4. late Lancell. de attent. par. 2. c. 4 de attent. lit. pend. à num. 394 vſque ad numer. 448. Gonzal. ſuper reg. de menſ. & alter gloſ. 9. §. 1. annot. contr. nullit. & attent. in cauſ. benef à num 246. vsq; ad fin. quale breue de capienda poſſeſſione duplici modo datur, vel nomine Cameræ Apoſtolicæ, vel ad fauorem litterarum ſub plumbo per prouiſum Apoſtolicum expeditarum, Gonzal. ſuper reg. de menſ. & alter. §. 7. procem. num. 208. & ſeqq. Garc. de benef. par. 6. cap. 3. in princ. per id cauſa, ſiue inſtantia non introducitur, ſed more executiuo procedi mandatur, & in executiuis licet detur lis, non tamen inſtantia: Bald. in l. 2. numer. 5. C. de execut. rei iud. & ibi DD. Garc. de benef. par. 6. cap. 3. in princ. nunquam conceditur prouiſo Apoſtolico in forma dignum, quia habet tantum ius ad beneficium, & non poteſt capere poſſeſſionem ante examinationem, approbationem, & collationem ordinarij, Pariſ de reſig. lib. 3. q. 1. num. 149. l. minus ff. de regul. iur. Dec. in l. qui actionem num. 6. & DD ff. de reg. iur. ſed prouiſo Apoſtolico in forma gratioſa, quia eius perſona in Curia fuit approbata, ac habet ius in re ſtante reſeruatione & cum eius præſuppoſito, & reſeruatio plene probanda eſt acaliter, quam per aſſertionem Papæ, licet in conſtito dicti breuis verificando expreſſe, & neceſſario incluſa non fuiſſet, Gonz. ſuper reg. de menſib. & altern. gloſſ. 9. §. 1. annot. contr. nullit. & attent. in cauſ. benef. numer. 261. Lancell. de attent. par. 2. cap. 4. de attent. lit. pend. &c. num. 442. Caput. deciſ. 77. & 79. par. 3. Greg. xv. deciſ. 53. Garc. de benef. par. 6. cap. 3. & §. 1. eiuſd. cap. 3. per totum; vbi fuſe breue, eiuſque clauſulas explicat. datur aliquando cum clauſula, amoto quolibet detentore, & intimato breui, & ſi poſſeſſor appellauerit, tenetur executor aſſumere partes iudicis, Achill. deciſ. 6. ſuper reg. de trien. num. 2. & 3. c. licet Epiſcopus hoc tit. in 6. Felin. in c. fin. numer. 24. de præſumpt. gl. in l. à Diuo Pio §. ſi ſuper rebus in verb. fiat de re iud. quia dicta clauſula, amoto &c. ſi non ſumus in caſu, in quo fuit lata ſententia, aut in notorijs, requirit ordinem iudiciarium, c. licet epiſcopus hoc tit. in 6. Panorm. in c. de cætero num. 8. & ibi Felin. nu. 9. de re iud. & Can. Bald. in rubr. de off. deleg. n. 53. interdum cum clauſula, citra vitium ſpolij, & attentatorum, Caputaq. deciſ. 71. par. 1. & deciſ. 180. par. 3. Panorm. in c. inter quatuor n. 1. & ibi Canen. de maior. & obed. Panorm. in cap. cum olim numer. 17. de re iud. Hipp. in l. de vnoquoque nu. 113. ff. de re iud. & tunc executor deputatus nullam exercet iuriſdictionem, neq; aliqua citatio eſt neceſſaria, quia nudũ miniſterium eſt ſibi cõmiſſum, c. ſi. §. ſi. de off. deleg. etiamſi in breui ſit clauſula, conſtito: nam ſufficit poſt captam poſſeſſionẽ verificata eſſe in eo narrata; Rot. diuerſ. deciſ. 696. par. 3. lib. 3. Bald. in l. non dubium, nu. 13. vbi Magiſt. diſtinguit, verſ. aut loquimur in literis gratia C. de legib. c. venerabilem §. obiectioni verſ. exercuit de elect. Innoc. in c. dudum nu. 3. & ibi Can. de præſumpt. Dec. in l. certum nu. 13. C. vnde legit. & ſubijciuntur variæ exceptiones, non tamen à ſede apoſtolica prouiſo, & breue non habet executionem paratam contra poſſeſſorem prouiſum à Cardinale legato, vel Nuncio poteſtatem legati habente, quia tales dicuntur prouiſi à ſede apoſtolica: c. ſi abbatem, & ibi Gemin. num. 5. Franc. num. 4. de elect. in 6. Imol. in clem. quia contingit ſub nu. 9. verſ. iuxta prædicta quærit de relig. domib. & ibi Zab. in 8. quæſt. l. ita tamen §. geßiſſe ff. de admin. tut. c. mulieres de ſent. excom. c. ſi ea. 28. quæſt. 2. Rot. diuerſ. deciſ. 206. num. 5. par. 1. item, non tamen à nobis prouiſo, quæ excludit prouiſiones Car-

dinalium

Digitized by Google

dinalium legatorum, & nunciorum cum poteſtate Legati, non tamen prædeceſſorum Papæ: c.2. & ibi not. de feud. c. ſi gratioſe, & ibi gl. in verb. ſua Io. Andr. & Can. de reſcr. in 6. Gemin. & Franc. in d. c. ſi abbatem de elect. in 6. Inſuper, non tamen à nobismetipſis prouiſo, quæ excludit prouiſiones prædeceſſorum Papæ: l. 1. §. adipiſcimur, & ibi Aret. & DD. ff. de acq. poſſ. Natt. conſ. 163. nu. 8. Bald. conſ. 304. vol. 5. Iaſ. in l. filiusfamilias §. Diui num. 151. in 2. repet. ff. de leg. 1. Rot. Farin. deciſ. 201. num. 6. & 7. par. 2. Expulſus vigore huiuſmodi breuis omnem amittit poſſeſſionem, Mohed. deciſ. 4. num. 4. & 5. de reſt. ſpol. l. qui vniuerſas § item cum prætor. ff. de acq. poſſ. Iaſ. in l. clam poſſidere §. qui ad nundinas nu. 20. ff. de acq. poſſ. quam vigore dicti breuis acquirit prouiſus apoſtolicus; idem obtinet, ſi non ſit capta poſſeſſio vigore breuis, ſi breue ſuperueniat, quia mutat ſibi cauſam poſſeſſionis, ſi hodie breui vtatur: l. ſi à Titio ff. de rei vendic. & ibi Bart. & DD. Put. deciſ. 19. vt lit. pend. &c. Aliquando dicitur etiam lite pendente citra vitium ſpolij &c. Lancell. de attent. c. 4. de attent. lit. pend. &c. nu. 394. & plurib. ſeqq. qui ampliat & limitat. quia ſi breue non habet clauſulam, etiam lite pendente &c. poſſeſſio capta vigore talis breuis lite pendente, debet ex officio ſequeſtrari, Caputaq. deciſ. 70. par. 1. l. 2. C. vt lit. pend. auth. in medio litis non fieri ſacras formas &c. per totam. etſi contingat appellari, cauſa committitur parito breui; quæ clauſula tribuit iuriſdictionem conditionaliter, ita vt nec iudex procedere, nec pars audiri poſſit, niſi prius facta paritione, & obſtat cuicumque tertio venienti ad cauſam, etiamſi ad ipſum non ſpectet paritio. l. à teſtatore ff. de cond. & demonſtr. Gonzal. ſuper reg. de menſ. & altern. gloſ. 9. §. 1. tit. annot. cont. nullit. & attent. num. 247. & ſeqq. & Greg. xv. deciſ. 36. Rot. Farin. deciſ. 68. par. 1. Interdum ſubijcitur arbitrio Rotæ, quod datur ad ſuſpendendam, non retractandam executionem iam factam, Greg. 15. deciſ. 70. in princ. Gonzal. ſuper reg. de menſib. & alter. gl. 9. §. 1. tit. annot. contra nullit. & attent. nu. 295. & ſeqq. & remittit aliquid de rigore iuris, prout ſubiecta materia patitur, Greg. 15. deciſ. 361. nu. 2. & ibi annot. eſtque ei parendum quoad dimiſſionem poſſeſſionis, & reſtitutionem fructuum, ſed non quoad refuſionem expenſarum, Rot. Farin deciſ. 319. part. 2. Garc. de benef. par. 6. cap. 3. §. 1. nu. 112. & plurib ſeqq. Greg. xv. deciſ. 36. num. 4. & deciſ. 50. & practica Rotæ eſt, quod petens procedi ad vlteriora liquidet ipſe fructus, vel impetretur cōmiſſio, vbi conſtaret de calumnia liquidare negligentis, quæ præfigitur ordinario terminus ad liquidandum, quo elapſo procedatur in negotio principali, Card. Seraph. deciſ. 655. Pariſ. conſ. 45. n. 5. & 6. lib. 4. Put. deciſ. 419. lib. 1. Rot. Farin. deciſ. 142.
part. 2. Qualitates gratiæ † poſſunt probari per 35
teſtes, puta quod Papa fuit informatus, fecit gratiam ex certa ſcientia, ſciuit eum, cui fecit gratiā, eſſe minorem, petitio ſua primo eadem die fuit lecta, & admiſſa per Papam, cap. duobus, & ibi glo. in verbo ſi non appareat de reſcript. in 6. & ibi Can. Add. ad Rot. deciſ. 27. nu. 8. de reſcript. in nou. Felin. in c. ex diligenti n. 4. de Simon.

Bullæ, ſiue litteræ † dicuntur expeditæ, quan- 36
do ſunt in plumbo, c. licet de crim. falſ. Sarn. in reg. de iur. quæſt. non toll. quæſt. 1. n. 9. verſ. & tamen vlterius Rot. deciſ. 674. n. 1. par. 1. diu. Greg. xv. deciſ. 440. numer. 5. præſumuntur debito tempore expeditæ, Sarnen. in reg. de non iud. iuxta form. ſuppl. quæſt. fin. Caſſad. deciſ. 3. ſuper regul. Cancell. concurrentibus duabus bullis ab eo, qui gratiam retentionis habebat vſque ad ſummam 600. ducat: vel quod valorem poſſit habere pro expreſſo, expeditis ſub eadem data, in quarum vna valor habetur pro expreſſo, in altera facta ſit expreſſio 600. ducat: præſumitur prius expedita, in qua habetur valor pro expreſſo, Creſc. deciſ. 2. de præſumpt. l. quoties in ſtipul. ff. de verb. oblig. l. ſemper in dubijs ff. de reg. iur. l. quoties in actionibus l. cum in teſt. ff. de reb. dub. ac fundans ſe in tempore anteriori, vel poſteriori, tenetur illud probare, l. qui iuraſſe, §. ſi Pater, & ibi gl. in verbo acquiſiſti & DD. ff. de iureiur. l. eum actum, & ibi gloſſ. fin. & DD. ff. de neg. geſt. l. non ſolum §. ſed vt probari, & ibi Bart n. 2. ff. de nou. op. nunc. cap. venerabilis §. fin. & ibi gl. pen. & Can. de ſent. excomm. in 6. Rota diuerſ. deciſ. 674. numer. 2. & ſeqq. parte 1. Panormit. in cap. conſtitutus num. 2. & 3. de reſcriptis.
Habent litteræ apoſtolicæ † paratam executio- 37
nem prout teſtamenta, vbi non adeſt legitimus contradictor, Greg. 15. deciſ. 221. dicens capitulum non eſſe legitimum contradictorem, & ibi annot. etiamſi ex aduerſo obijciatur, quod non concordent cum ſupplicatione, Caput. deciſ. 80. parte 1. & deciſ. 174. part. 2. Bart. in l. 1. §. & parui refert. nu. 4. ff. quod vi, aut clam. & in remedio adipiſcendæ poſſeſſionis intentato proceditur executiue, ad inſt. l. fin. C. de edict. D. Adr. toll. c. accedens, & ibi gl. in verbo publice & Can. de accuſ. Pan. in c. paſtoralis numer. 14. in fin.

Digitized by Google

in fin. de cauſ. poſſeſ. & propr. Ioannes Fab. in §. ſequens num. 12. inſt. de interd. Bald. in l. 2. n. 65. C. de ſeruit. & aq. Pan. in c. conſtitutis el 2. n. 15. & ibi Franc. & Can. de appell. Gregor. 18. deciſ. 335. numer. 15. & ſeqq. verificatis narratis per impetrantem, c. quia circa, & ibi Pan. num. 3. & 4. de conſang. & affin. c. 2. & ibi Ripa num. 29. de reſcript. c. ſuper literis eod. Caſ. deciſ. 12. nu. 4. de probat. quia omnis ſubreptio in gratioſis vitiat ipſo iure, Clem. 1. hoc tit. & ibi Can. in verb. velut ſubreptitia nullius eſt penitus momenti c. ſi motu eod. in 6. Felin. in c. ad audientiam n. 22. plures cumulans de reſcript. vbi ampliat, & limitat. Caput. dec. 49. part. 2. Quæ regula † fallit primo, quando defectus apparet ex lectura bullarum, arg. l. fin. ibi ſine omni vituperatione C. de edict. D. adr. toll. Achill. deciſ. 18. de probat. Franc. Marc. q. 164. par. 2. Secundo quando datur concurſus ſimilium gratiarum habentium eamdem datam, gl. in d. l. fin. in verb. miſſus eſt, & ibi DD. C. de ed. diu. Adr. toll. l. 1. & ibi glo. in verb. veteres & Doct. ff. de bon. poſſ ſec. tab. & ibi Bart. §. 1. dat tres limitationes, Mohed. deciſ. 13. vt lit. pend. &c. Caput. deciſ. 329. num. 2. par. 1. Tertio quando ex verbis bullæ apparet de conditione, verbi gratia, ſub beneplacito ſedis Apoſtolicæ, quæ prius eſt verificanda, c. ſuper eo de cond. appoſ. & c. Mohed. dec. 35. de renunc. verſ. fuit reſolutum, Quarto quando Rota ſuccedit in locum executoris, quæ non ſolet immittere niſi omnibus verificatis, Card. Seraph. deciſ. 85. num. 2. Clem. auditor, & ibi Zab. n. 6 dicens, Stylum Curiæ eſſe attendendum, & ibi Can. de reſcript. Fallit quinto quando opponitur falſitas vel mendacium in ſubſtantialibus, & per partem narratis, aut alia allegatur legitima cauſa, c. ſi quando, & ibi Felin. num. 1. 2 & ſeq. Anchar. nu. 1. & Can. de reſcript. ſed reijciuntur exceptiones, quæ contra perſonam executoris, aut illius, cui eſt prouidendum, opponuntur, & aliæ ſimiles, quæ extrinſecus obijciuntur, Innoc. in c. de cætero ſub n. 2 verſ item eſt & alia executio de re iud. & ibi Can. ac cauſa appellationis ab executoribus interpoſita, quæ non operatur effectum ſuſpenſiuum, committitur cum clauſula ſine retardatione executionis litterarum Apoſtolicarum, per quam cenſetur reſeruata executio iudici à quo, & executori, quatenus de iure ſit locus executioni, & executio rite, & recte fiat, alias iudex appellationis poteſt per viam attentati, & per viam manutentionis reuocare executionem factam à iudice à quo, & executore, l. 4. §. condemnatum ff. de re iud. l. non putauit §. non quauis ff. de bon. poſſ. cont. tab. l. filium §. ſi quis ff. de leg. præſt Iaſ. in l. cauſas num. 7. & 8. C. de tranſact. & ibi DD. Creſc. deciſ. 1. de reſcript. Garc. de benef. par. 1. cap. 5 §. 4. num. 573. & ſeqq. Gonz. ſuper reg. de menſ. & alt. gl. 9 § 1 tit. annot. cont. null. & attent. num. 220. & ſeq. Greg. 15. deciſ. 91. numer. 10. & 11. & ibi late annot. Capitulum quod nititur prouiſum à poſſeſſione vigore ſtatuti repellere, debet probare in repulſo deeſſe qualitates requiſitas à ſtatuto, quia prouiſus habet fundatam intentionem in bullis, Rot. diuerſ. dec. 176. num. 1. & 5 par. 1. Greg. xv dec. 455. & an expenſæ litis deſumi debeant ex maſſa capitulari, vide gloſſ. primam, & Pan. in c. cum inter el 3. ſub num. 6. verſ. & nota bene, gloſſ. & Can. de elect. c. vt præterita, de elect. Greg. xv. deciſ. 263. & ibi annot. c. cum pro cauſa, & ibi Can. de elect. Quod ſi iniuſte canonico fuit negata poſſeſſio, debet haberi pro admiſſo ad effectũ gaudendi prærogatiuis, & emolumentis aliorum canonicorum, l. ſi cum ipſa ff. de excuſ. tut. l. intra vtile & ibi Bald. in 2. not. & DD. ff. de minor. 25. an. Gonz. ſuper reg. de menſ. & alter. §. 3. proœm. num. 23. & 38. & ſeqq. Greg. 15. deciſ. 341. & ibi annot Collatio facta † per epiſcopum probatur per litteras epiſco 38
pi ſigillo ſigillatas ſine tabellione, & teſtibus, eſt enim authenticum ſigillum, cap. 2. & ibi gloſ. fin. c. cum dilectus de fid. inſtr. c. poſt ceſſionem de probat. dictum eſt ſupra titul. de fid. inſtr. Rot. deciſ. 16. de prob. in antiq. & deciſ. 1. eod. in nou. in princ. c ſi canonici de off. ord. in 6. & ibi gl. & DD. inferiorum quoque collatorum prouiſiones probantur per litteras eorum ſigillo munitas: c. poſt ceſſionem, & ibi gloſſ. 1. in fin. de probat. Archid. in c. ſi à ſubdelegatis de off. deleg. in 6. in princ. ſed ex Stylo † Rotæ fidem contra A- 39
poſtolicos impetrantes non faciunt, abſque Notarij, & teſtium ſubſcriptione, Rot. deciſ. 17. de probat. in antiq. & d. dec. 1. num. 2. eod. in nou. c. placuit 6. q. 2. in rubr. & nigr. C. ne quis in ſua cauſ. iud. vel ius ſibi dicat, c. ſi teſtes §. nullus 4. q. 2. & 3. Franc. Arct. in c. poſt ceſſionem num. 46. & ſeq. de probat. idem obtinet in quocumque alio collatore etiam Cardinalatus honore fulgente, Achil. dec. 8 de probat. atteſtans de extenſione Rotæ c. quod ſuper his de fid. inſtr. ac nuncio Apoſtolico, Rot. dec. 10. de probat. in nou. atteſtans de Stylo Curiæ: in rub. & nig. C. ne quis in ſua cauſ. iud. ac etiam legato à latere, Achil. deciſ. 7 de prob. atteſtans de extenſione Rotæ, c. ſi teſtes §. item nullus 4. q. 3. & ibi poſt gl. Can. late Garc. de benef. par. 8. cap. 4. num. xj. & ſeqq. & nu. 28. & ſeqq. Gonz. ſuper

Digitized by Google

reg. de menſ. & altern. §. 3. proœm. num. 147. vbi am-
pliat ſex modis, & limitat quinque modis, & num. 52.
& ſeqq. Ratio Styli eſt præſumpta fraus, & calum-
nia non ſolum in antidatione, ſed etiam in clau-
ſulis per quas auferri poſſet beneficium prouiſo
Apoſtolico, *Achill. d. deciſ. 7. Rot. d. deciſ. 1. & 10. de*
probat. in nou. Rip. in l. admonendi nu. 141. de iure iur.
Crauet. conſ. 171. num. 7. Franc. Aret. in d. c. poſt ceſſio-
nem num. 9. in fin. & ibi Can. poſt gl. de prob. Exclu-
ditur dicta præſumptio calumniæ per aliam pro-
uiſionem eiuſdem diei ſubſcriptam à Notario, &
teſtibus, *Mohed. deciſ. 2. de off. deleg. l. ſi quis ex argen-*
tarijs §. ſi initium, & ibi Bald. notat, & DD. ff. de eden.
l. cum pater §. cum imperfecta ff. de leg. 2. quia plures
collationes ſub eadem data ab eodem collatore
vni fieri poſſunt de eodem beneficio, & vna cor-
roboratur, & declaratur per aliam, ac clauſulas
in ea poſitas, *Rot. dec. 59. in fin. & dec. 63. de reſcript.*
in antiq. dictum eſt ſupra hoc tit. in princ. l. habebat ff.
de inſtit. act. l. Aurelius §. fin. ff. de lib. legat. Præterea
ceſſat timor antidationis, ſi poſt primas litteras
prouiſionis, ille cui erat prouiſum, reſignaſſet, &
de conſenſu reſignantis conſtet per duos teſtes,
Achill. d. deciſ. 8. in fin. l. cum poſt ff. de iur. dot. Bald.
in l. multum intereſt num. 5. in fin. & num. 6. C. ſi quis
alteri &c. ac quando prouiſus ab Ordinario fate-
tur prouiſionem Apoſtolicam eſſe anteriorem,
ſed dicit inualidam ex eo, quod cum Papa Ordi-
nario indultum conceſſiſſet, ſibimet manus liga-
uit, tunc enim cum conferre beneficia ſpectet ad
ordinarium, creditur eius litteris cum ſolo eius
ſigillo, *Nauar. conſ. 1. de fid. inſtr. Milis in repert. verſ.*
litteris epiſcopi Garc. de benef. par. 8. cap. 4. numer. 24.
40 *& ſeqq.* Collator † qui ſcienter alicui ignoranti
confert beneficium, quod de iure non potuit aſ-
ſignare, tenetur beneficio euicto, ei aliud conſi-
mile conferre, *c. inter cætera hoc tit. & ibi gl. fin. Pa-*
nor. num. 9. & DD. c. præſentium 7. q. 1. & ibi gl. fin.
& Can. ne beneficium illi fraudulenter viſus ſit
aſſignaſſe: *l. Ariſt. §. fin. ff. de donat.* ſi vterque aut
is, cui beneficium collatum eſt, ſciuit beneficium
eſſe alienum, nulla competit ei actio, quia con-
trahens mala fide non habet regreſſum ad eui-
ctionem, *§. loca Inſtit. de empt. & vend. c. de iure &*
41 *ibi gl. fin. de Iurepatr.* Indigno † conferens igno-
ranter, quando indignitas non priuat ipſo iure,
non poteſt procedere ad ſecundam collationem,
niſi prius reprobetur prima, ſub pœna priuatio-
nis facultatis conferendi prima vice: *c. inter dile-*
ctos de exceſſ. præl. & ibi Pan. & Can. ſi prima eſt nul-
la ipſo iure, is qui eam fecit, ſecure poteſt proce-
dere ad ſecundam, niſi prima confirmata fuerit,
aut aliud interuenerit, quod vicem obtineat con-
firmationis, vt inueſtitura beneficij, inductio in
poſſeſſionem, *Hoſt. in d. c. inter dilectos ſub num. 13.*
in verb. præceſſerit, & num. 14. Anchar. numer. 13. &
Can. quia iuſte poſſidet, qui auctoritate ſuperio-
ris poſſidet: *l. iuſte ff. de acquir. poſ. cum vulgar.* ſcien-
ter indigno conferens ipſo iure priuatur poteſta-
te conferendi illa vice, & ideo ſecundo conferre
non poteſt, *c. cum in cunctis §. fin. c. cum Vintonienſis*
cap. ſcriptum in fin. de elect. c. licet c. fin. de ſuppl. negl.
præl.

Ea, de quibus fieri debet mentio in litteris ad
beneficia, *poſt Rip. in c. ad aures à numer. 12. vſque ad*
num. 34. de reſcript. omiſſis generalibus, traditis
in tit. de reſcript. paucis & ſigillatim attingam.

Valor fructuum † annuus beneficij obtenti, 42
aut impetrandi, de iure communi non eſt expri-
mendus, *gloſſ. in clem. 1. in verb. vel alteri hoc titul. &*
ibi Can. c. ad aures, & ibi Panor. ſub numer. 4. verſ. de
quantitate, & Felin. ſub num. 4. verſ. 1. concluſio de re-
ſcript. quia beneficium debet principaliter con-
ferri propter ſpiritualia, ideo expreſſio falſi valo-
ris non vitiat impetrationem factam ab ordina-
rio, *arg. clem. 2. de off. ord. Felin. in d. c. ad aures nu. 15.*
quia non ſolent, quæ abundant, vitiare: *l. non ſo-*
lent ff. de regul. iur. l. vſuras l. placuit ff. de vſur. tum
quia Ordinarij naturales, & Originarij, vt Epiſco-
pus, & Archiepiſcopus &c. *Put. dec. 293. lib. 1. ſub*
num. 2. Zab. in clem. 2. de off. ord. ſub num. 13. verſ. &
per hoc habes ſingulariter notare, ſemper videntur
prouidere motu proprio, & ipſi prouident eccle-
ſijs, *gl. in c. fin. in verb. mentio de off. leg. in 6. Zab. in d.*
clem. 2. numer. 13. de off. ord. c. ſi poſtquam h. c tit. in 6.
& ibi Canon. Rebuff. ſuper concord. in for. mand. apoſt.
in 29. effectu, verſ. imo iſta clauſula magis conuenit or-
dinarijs, Per regulam 54. Cancellariæ valor eſt ex-
primendus in impetrationibus, quæ fiunt tam à
ſummo Pontifice, ac etiam in gratijs, quæ ab eo
motu proprio emanare contigerit, quam à lega-
to ſedis apoſtolicæ, *late Rot. diuerſ. deciſ. 206. par. 1*
Creſc. deciſ. 10. de reſcr. Franc. in c. fin. in vlt. not. de off.
leg. in 6. Vital. in clem. 2. num. 20. & 21. de off. ordin.
poſt gl. in verb. facta, quorumcunq; beneficiorum
tam obtentorum, quam eorum, de quibus impe-
trantibus prouiſum fuerit, vel conceſſum, aut
mandatum prouideri, alioquin gratiæ ſunt nullæ,
etiamſi

Digitized by Google

etiamſi beneficium ſit minoris valoris, quam ſit dictum: *Felin. in c. ad aures num. 13. verſ. decima concluſio de reſcript. & ibi DD. Anchar. in clem. vnic. verſ. quinto oppono de conceſſ. præb. & ibi Canon.* Ratio eſt, quia Papa eiuſque legatus prouident perſonis, & expreſſio veri valoris poſſet eos reddere difficiliores ad concedendum, cum adminiſtratio temporalium iuxta qualitatem perſonarum ſit concedenda: *Pan. in d. c. ad aures ſub num. 4. & ibi Can. Cap. Tholoſ. q. 436.* altera ratio eſt, vt excludatur fraus, quæ fieri poſſet circa ſolutionem annatæ, *Sarnen. in præf. reg. de exprim. val. ben. num. 5. Creſc. deciſ. 10. de reſcript.* Limita primo, quia non habet locum in obtentis beneficijs, quæ impetrantes iuxta ipſorum oblationes, aut alias dimittere tenentur, *Rot. dec. 20. hoc tit. in nou. Felin. in c. ad aures num. 10. & ibi Can. de reſcript.* Secundo in impetrationibus adminiſtrationum Capellaniarum, id eſt, certorum fructuum relictorum, pro dicendis miſſis, etiamſi id quod ſupereſt conuertatur in vtilitatem dictorum adminiſtratorum; aut hoſpitalium (niſi ſoluant annatam) *Rot. diuerſ. dec. 182. par. 1. & dec. 264. par. 2. Felin. in c. ad aures in fin. & in c. in noſtra num. 10. in 1. coroll. de reſcr. Sarn. in reg. de val. expr. q. 4. Extrauag. poſtulaſti verſ. porro hoc tit. in commun.* monaſteriorum monialium, *Sarn. in præf. reg. de exprim. Val. benef. numer. 5.* canonicatuum, quorum annuus valor exprimitur ad viginti quatuor ducatos, quia eorum redditus conſiſtunt in diſtributionibus quotidianis, quæ ſoluuntur ratione certi miniſterij perſonalis, *cap. licet hoc tit. c. vnico de cler. non reſid. in 6. & ibi Can. c. fin. §. in illis vero de conceſſ. præb. in 6.* & de eis non ſoluitur annata, ſed applicantur eccleſiæ, aut dantur deſeruientibus pro abſentibus, *Caſſad. deciſ. 6. n. 6 hoc tit. dictum eſt ſupra in tit. de cler. non reſid. in eccl. &c. Felin. in c. ad aures in 13. concluſ. & ibi Can. de reſcript.* Dicta regula de valore inficit gratiam, non à die factæ impetrationis, ſed à die quo litteræ fuerunt male expeditæ, & non antea, ſtante clauſula ſolita augendi, & minuendi, quæ eſt facultatiua, & reddit gratiam conditionalem, *Mandoſ. de ſign. grat. tit. prouiſiones verſ. Melchior & verſ. ſeqq. Rot. diuerſ. deciſ. 417. & 418. par. 1. Put. deciſ. 94. lib. 3.* ſed dicta regula non inducit vacationem beneficij, aut ejus reſeruationem, aut aliquam manuum appoſitionem, *Rot. diuerſ. deciſ. 419. par. 1. Panor. in c. inter dilectos num. 10. de exceſſ. prælat.* nec inhabilitat perſonam ad beneficium, cuius falſum valorem expreſſit, per gratiam nouæ prouiſionis, aut aliam ſimilem, in qua narratur vitium primæ gratiæ, ſed non poterit illud obtinere, vigore clauſularum poſitarum in prima gratia continente falſam expreſſionem valoris, ſuper quibus ſecundas litteras expediuit, quia ſecundæ litteræ dependent à primis, & hæc gratia, quæ ſumpta eſt ex ventre primæ, eſt vitioſa ſicut prima, *Rot. diuerſ. deciſ. 541. part. 3. libr. 3. Gonzal. in reg. de menſ. & altern. gloſſ. 15. §. 2. num. 77. & ſeq.* Valor
beneficiorum conſiſtit † in fructibus, *l. ſed & ſi* 43
quid ff. de euict. l. pretia rerum in princ. & §. nonnullam ff. ad l. falcid. & ibi DD. c. ſi pluribus & ibi poſt gl. in verb. maioris & Franc. & Can. hoc tit. in 6. deductis expenſis pro eorum recollectione factis, *l. fructus ff. ſol. matr. & ibi Bart. & DD. Felin. in cap. ad noſtram il 1. poſt gloſſ. 1. num. 3. & 4. de iureiur. plures cumulans, & Can.* qui in portatis & libere, & in abſentia à loco de tempore prouiſionis, *Felin. in c. ad aures num. 17. & ibi Rip. num. 27. & ſeqq. & Can. de reſcript. Idem in c. eam te num. 22. de reſcript. Oldr. conſ. 58. Caput. deciſ. 330. part. 3. l. pretia rerum §. fin. ff. ad leg. falcid. cap. cum cauſa de teſtib.* percipiuntur, *Put. deciſ. 455. lib. 2. num. 2. & 3. Staphyl. de litt. grat. tit. de form. expec. §. noua forma nu. 44. & ſeqq. Oldr. conſ. 118. ex virtute gratiæ c. licet hoc tit. c. fin. §. in illis de conceſſ. præb. in 6.* non ſecundum monetam côſuetam, & currentem in loco beneficij, ſed in Curia, id eſt, quoad valorem monetæ attenditur quanti ducatus de Camera valet in curia, non quanti valerent illi redditus translati ad curiam, quia non deducuntur cambia, *vt voluit gloſſ. in clem. 2. in verb. conſuetam, de decim. &c. Put. deciſ. 210. lib. 3. Achill. dec. 1. ſuper reg. de valor. expr. Cæſar dec. 7. num. 5. & ſeqq. hoc tit. Oldr. conſ. 168. Felin. in cap. ad aures ſub xj. concluſ. circa fin. de reſcript. & ibi Can. c. licet hoc tit. ibi, prouentus ſuos,* Infertur, quod non computantur in valore diſtributiones quotidianæ, *Anch. in clem. 1. num. 39. & ſeqq. de conceſſ. præb. Caſſad. deciſ. 6. num. 5. hoc tit. Rot. deciſ. 8. eod. in nou. & deciſ. 39. eod. in antiq. Greg. xv. deciſ. 540.* fructus quos lucrantur reſidentes in ciuitate, tertia pars fructuum, quæ per ſtatutum, vel conſuetudinem tollitur abſentibus, quia non debetur abſentibus in portatis, & libere, *Put. d. deciſ. 455. in fin. iuribus proxime allegatis,* licet computetur in valore, quoad facultates conferendi conceſſas nuncijs, & nominationes vniuerſitatum, *Rebuff. in prax. libr. 1. in 3. part. ſig. verb. necnon verus valor*

num. 7. in fin. & latius in tract. nominat. q. 9. n. 32. & 33 Greg. 15 deciſ. 540. numer. 4. ac vniones, c. expoſuiſti hoc tit. Felin inc. ad aures numer. 16. de reſcript. & diſpenſationes, Reluff. in prax. lib. 1. in 3. part. ſig. in verb. necnon verus valor num. 7. plures citans, c. poſtulaſti de reſcr. & ibi poſt gl. DD. quia eſt de corpore beneficij, licet per accidens abſentibus tollatur, Caſ. deciſ. 7. & deciſ. 9. hoc titul. repetit. in 1. part. diuerſ. deciſ. 335 & 402. Extrauag. poſtulaſti verſ. cæterum hoc tit. in communib. anniuerſaria ſiue ſint voluntaria, ſiue ab inuito exigi poſſint, Anch. in clem. 1. num. 41. in fin. de conceſſ. præb. & incerta, c. quoniam de vit. & honeſt. cler. Anch. in d. clem. 1. n. 42. de conceſſ. præb. Fel. in c. ad aures num. 14. tertia decima concluſio &c. verſ procedit iſta concluſ. etiam in mortuarijs &c. de reſcript. Hinc ex generali conſuetudine, & Stylo Curiæ fructus canonicatuum annui exprimuntur ad viginti quatuor ducatos, Gomeſ. in reg. de val. exprim. quæſt. 8. verſ. nec obſtat, quod fructus canonicatuu ſint expreſſi Put. deciſ. 455. libr. 2. Præterea deducuntur ex valore expenſæ pro vno clerico in parochiali eccleſia, c. vt quiſque, de vit. & honeſt. cleric. ſalaria cæterorum miniſtrorum, vbi eſſent neceſſarij duo clerici, vel tres, vel vlteriores presbyteri vltra rectorem, Caſſad. deciſ. 19. hoc tit. l. ſubſignatum §. bona ff. de verb. ſign. l. mulier ff. de iur. dot. gloſſ. fin. & ibi DD. in l. non amplius ff. de leg. 1. omnes expenſæ, quæ fiunt in colligendis fructibus, Bald. in l. 1. ſub nu. 8. verſ. pone C. de fruct. & lit. expen. Paul. de Caſtr. in l. non amplius per illum tex. & ibi add. ff. de leg. 1. Mandoſ. in reg. 22. de vnion. & vnion. confir. q. 5. omnia onera perpetua & penſiones perpetuæ, l. fructus eos ff. ſ. l. matr. l. fundi Trebatiani ff. de vſ. & vſufr. leg. Felin. in d. c. ad aures verſ. duodecima concluſio Caput. deciſ. 311. num. 3. par. 2. & deciſ. 328. part. 3. ſed non penſiones temporales, Put. deciſ. 201. lib. 3. Belenc. poſt Ioan. Andr. de carit. ſubſid. q. 37. in fin. reprobata opinione ſig. de penſion. q. 89. neque Salarium Vicarij, per quem rector deſeruit, cap. extirpandæ §. qui vero hoc titul.

44 Probatio valoris † incumbit impetranti, etiamſi non negetur, Rot. deciſ. 20. in princ. hoc tit. in nouis. quia eſt pars gratiæ, Felin. in d. c. ad aures verſ. 3. concluſio, Rot. deciſ. 6. hoc tit. in antiq. Caſſad. deciſ. 20. nu. 4. ſuper reg. Cancell. de eodem anno factæ impetrationis, Caſ. deciſ. 4. num. 3. de re iud. Caput. deciſ. 330. part. 3. l. eum actum, & ibi gl. fin. ff. de neg. geſt. l. matrem C. de probat. Clement. fin. & ibi gloſſ. in verbo creatum de reſcript. Felin. d. c. ad aures num. 17. Oldrad. conſ. 58. & Conſ. 168. quod ea quæ ſunt mutabilia curſu temporis, non præſumuntur eſſe in eodem ſtatu, l. pretia § fin. ff. ad leg. Falcid. Secundum ſtylum Rotæ adhibetur diſtinctio iuri cõmuni conformis, an fuerit expreſſus per modum affirmatiuum, ſiue aſcenſum, l. 1. C. arb. tut. Auth. de iuram à mor. præſt. coll. 5. l. cum furti ff. de in litem iur. l. aſſeueratio C. de non numer. pecun. an per modum negatiuum, vel non exceſſum, d. l. aſſeueratio, & ibi gl. pen. & DD. l. actor C. de probat. l. cum in lege ff. de probat. Pan. in c. ad aures ſub n. 4. verſ. hodie ita communiter de reſcript. nam valor in gratia narratus per non exceſſum non iuſtificatur per teſtes deponentes per aſcenſum, quia ſtat ſimul, quod valor aſcendat ad ſummam expreſſam, & nihilominus non ſit verum, quod non excedat, Iaſ. in l. ſi conſtante numer. 121. & nu. 128. in fin. & 133. & ſeq. ff ſolut. matr. Greg. 15. deciſ. 147. Rot. Farin. deciſ. 186. part. 1. & deciſ. 443 numer. 1. part. 2. Greg. 15. deciſ. 13. num. 5 & deciſ. 147. & probatur per quinque annos ante, per quinque annos poſt impetrationem computato anno fertili cum ſterili, Sarnen. in reg. de val expr. quæſt. fin. d. l. pretia §. fin. & ibi Bar. & DD. l. in l. falcidia 4. §. fin. ff. ad leg. Falcid. Quem limita primo, quando poſt vacationem non datur quinquennium, quia tunc ſufficit probare de decem annis ante, computato anno fertili cum ſterili, & oneribus deductis communi æſtimatione valuiſſet tantum in portatis, Achill. deciſ. 24. de probat. Rota diuerſ. deciſ. 189. numer. 4. part. 1. l. pretia rerum ff. ad l. Falcid. & oportet quod teſtis reddat rationem ſui teſtimonij, etiamſi non interrogetur, alias non valebit dictum ſuum, quia valor non percipitur ſenſu corporeo, Panormit. in cap. cum cauſa ſub nu. 3. de teſtib. Caſſad. deciſ. 19. n. 3. ſuper reg. Cancell. Secundo limita, quando adeſt aliquod augmentum extrinſecum, quia tunc ſufficit, quod tempore vacationis probetur, l. ſed etſi quid ff. de euict. Achill. d. deciſ. 24. in fin. de prob. Felin. in c. eam te numer. 22. de reſcript. Limita tertio, quia Rotæ ſtylus antiquus eſt, vt expreſſio valoris minor ſexta parte quam debuerat, facta, valida habeatur, nec regulæ de valore ſit locus, quando Camera læditur ſolum in ſexta parte, quia ſexta pars dicitur parua quantitas, Mandoſ. de ſign. grat. tit. prouiſiones verſ. Rotæ ſtylus, & verſ. ſeq. Bart. in l. ſi ſocietatem §. arbitrorum numer. 25. ff. pro ſoc. Valoris 45
probatio † abſque oneribus eſt inſufficiens, cap. præſenti de off. ord. in 6. Rot. deciſ. 60. de conceſſ. præb. in antiq.

Digitized by Google

in antiq. & diuerſ. deciſ. 381. in fin. part. 1. reiecta opinione Ripæ in l. 1. §. ſi hæres nu. 29. ff. ad Trebell. Caput. deciſ. 328. numer. 1. part. 3. niſi quod dictum teſtis deponentis de certo valore annuo eccleſiæ parochialis intelligitur deductis oneribus, quæ de iure communi competunt parocho, vt lampadis, & aliorum, & ſi dicat ſe neſcire onera, intelligitur præter iſta, Rot. diuerſ. deciſ. 293. ſub num. 2. & 3. part. 2. c. vt quiſque de vit. & honeſt. cleric. cap. cum ſicut, & ibi gl. 1. & Can. de conſecrat. eccl. vel altar. c. 2. de ſuppl. neglig. prel. c. de Monachis hoc tit. Felin. in c. ad noſtram num. 3. & 4. de iureiur. Felin. in c. ad aures numer. 12. concl. & c. cauſam quæ de reſcript. numer. 7. per arrendamenta, ſiue locationes valor non probatur, quia potuerunt fieri ex affectu, Ruin. conſ. 35. num. 36. vol. 1. per not. à Bart. & DD. in l. 2. C. de reſcind. vend. Rot. Farin. deciſ. 186. nu. 4. & deciſ. 742. numer. 4. parte 2. Ferret. conſ. 354. numer. 16.

46 Quoad effectum iuſtificationis gratiæ, † ſufficit ſemiplena probatio valoris, Rot. diuerſ. deciſ. 436. numer. 1. parte 1. & deciſ. 46. numer. 5 part. 2. Mohed. deciſ. 3. de teſt. Caſ. deciſ. 3. numer. 7. de probat. Rip. in d. l. ſi conſtanter num. 17. per vnicum teſtem, Caſ. deciſ. 2. num. 1. de except. Ioannes Andreas in c. exceptionis de litiſcont. & ibi Can. & in cap. infamibus de reg. iur. in 6. per publicam vocem & famam, Rot. diu. deciſ. 293. part. 3. Bart. in l. minore § plurium num. 30. ff. de quæſt. Franc. in c. dilecti 1. num. 6 & ſeqq. de appell. Caputaq. deciſ. 277. num 7. par. 1. Put. deciſ. 26. lib. 1. Sicut etiam ſummaria ſufficit probatio, per famam, aut reputationem, magiſterij, presbyteratus, & aliarum qualitatum expreſſarum, Menoch. remed. vlt. adipiſc. numer. 44. Bellam. deciſ. 113. & ſeq. Ferret. conſ. 15. num. 3. & ſeqq. Caput. deciſ. 277. par. 1. Rota deciſ. 14. de probat. in antiquior. Greg. 15. deciſ. 35. & ita intelligenda ſunt notata, per Franc. poſt Ioan. Andr. in cap. 1. n. 17. & Can. de litiſcont. in 6. Panorm. in c. dudum numer. 6. 7. & 8. & Can. de præſumpt. Ratio ſtyli eſt, quod bullæ apoſtolicæ habent executionem paratam inſtar teſtamentorum, & l. fin. C. de edict. Diu. Adr. toll. implorato officio iudicis, Bald. in l. 2. num. 65. C. de ſeruit. & aq. Fab. in §. ſequens num. 1. inſtit. de interd. c. accedens §. 1. de accuſ. Panormit. in c. paſtoralis num. 14. verſ. & ſcias de cauſ. poſſeß. & prop. c. conſtitutis el 2. §. pen. & fin. de appell. et ibi Pan. ſub num. 14. & 15 Franc. & Can. communiter Late Menoch. remedio vlt. adipiſc. à nu. 34. vſque ad fin. circa valorem obtentorum ſufficit talis qualis probatio, Card. Seraph. deciſ. 962. & deciſ. 1192. n. 2. Greg. 15. deciſ. 13. 78. 89. & deciſ. 490. valor † vere 47
& concludenter probari debet, quando eſt expreſſus per modum conditionis, videlicet quatenus talis valoris exiſtat, l. Lucius ff. de cond. & demonſt. & ibi Bart. Dec. in rub. decretal. de probat. n. 153. & ſeqq. Rot. diuerſ. deciſ. 381. numer. 1 part 1. vel affirmatiue fuerit expreſſus, l. aſſeueratio, & ibi DD. C. de non num. pecun. Rot. Farin. deciſ. 444. parte 2. aut habeat directo probationem contrariam, videlicet atteſtationem ordinarij in collatione alteri facta, Rot. deciſ. 381. num. 7. part. 1. diuerſ. c. ea naſcitur & ibi gl. in verbo debet, de his quæ fiunt à præl. Felin. in c. poſt ceſſionem numer. 15. de probat. & ibi Can. aut poſſeſſor eſt amouendus à ſua poſſeſſione, Rota deciſ. 381. circa fin. Put. deciſ. 21. in fin. l. 1. c. licet Epiſcopus, & ibi poſt gl. in verbo te non vocato Can. hoc tit. in 6. Ioannes Andreas in c. cum noſtris ſub num. 16. de conceſſ. præb. c. olim, & ibi Can. de reſcript. Siue ex aduerſo impugnatur valor per impetrantem expreſſus de exceſſu, Clem. conſtitutionem, & ibi gl. in verbo opponentis, & Zab. in 8. quæſt. & Can. de elect. Caput. deciſ. 280. parte 2. per l. final. C. de probat. Excuſant à mala fructuum expreſſione, hæc tria, arrendamenta præcedentia, impetrationes prædeceſſorum, & publica fama, quod beneficium tantum valeat, Puteus deciſ. 134. libro 1. Caſſad. ſuper reg. Cancell. deciſ. 19. & 20. n. 5. Sarnen. in reg. de val. exprim. quæſt. xj. item valor expreſſus iuxta taxam Cameræ, Sarn. in reg. de val. expr. quæſtione 10. Caſſ. ſuper reg. Cancell. dec. 19. ac expreſſio valoris ad taxationem decimæ, etiamſi ad duplum valoris expreſſi aſcenderet beneficium, Achill. deciſ. 2. ſuper reg. Cancell. de val. Staphyl. de litt. grat. in 9. for. expect. in fin. l. fin. C. de alluuion. & c. c. cum M. de conſt. Præterea poteſt iuſtificari ex deductis, vel deducendis in ſecunda inſtantia, quando in prima inſtantia non fuit ſufficienter probatus, Caput. deciſ. 332. part. 3. l. eos qui 1. §. ſi quid autem, & l. in afferendis C. de appell. præterquam in iuſtificatione cenſurarum, Caſ. deciſ. 8. hoc tit. in fin. Panormit. in cap. prudentiam n. 6. de off. deleg.

Poſſeſſionis † illicitæ præcedentis, ſiue intru- 48
ſionis debet fieri mentio, Felin. in c. poſtulaſti n. 14. & ſeq. & in c. in noſtra in 2. coroll. de reſcr. l. auctoritatem C. vnde vi l. 2. & ibi gloſſ. in verbo profeßio & DD. C. de fund. ſalt. rei dom. l. 11. ac fructuum male perceptorum, c. dudum el 2. in princ. verſ. vnde cum in eodem de elect. & ibi Panormit. num. 19. & Can. Hoſt. in c. poſtulaſti ſub num. 12. verſ. ſed etſi quis ſemel de reſc.

late Garc. de beneſ. par. 11. cap. 10. §. 3 à n. 224. vſque ad fin. etiam modicorum, arg. c. ſi proponente de reſc. cap. ſi motu proprio hoc titul. in 6. & ibi not. per DD. Bart. in l. ſi proprietarius num. 2. ff. de damn. infect. dicetur infra hoc tit. verſ. noua prouiſio. intruſus in beneficio dicitur ille, qui obtinet illud ſine auctoritate eius, ad quem de iure ſpectat collatio, Pan. in c. quia diuerſitatem in 2. not. de conceſſ. preb. cap. ex frequentibus de inſtit. Gemin. in c. propter nu. 4. ponens ſex modos intruſionis 19. diſt. Felin. in cap. veniens ponens octo modos in 2. not. de accuſ. &c. Rebuff. in add. in reg. Cancell. de ſubrog. collitig. in verbo dummodo præfatus collitigans. inhabilitatur dumtaxat ad illud beneficium, cui ſe intruſit, & non ad alia beneficia, Rebuff. in add. in reg. Cancell. de ſubrog. collit. in verbo dummodo præfatus collitigans in fin. plures citans. intruſio vero laicalis inhabilitat conſentientem electioni de ſe factæ per abuſum ſæcularis poteſtatis non ſolum ad illam dignitatem, ſed etiam ad aliquam dignitatem, c. quiſquis de elect. c. ſi quis deinceps 16. quæſt. 7. Felin. in c. poſtulaſti ſub numer. 16. de reſcript. ſed non inhabilitat ad canonicatum, eccleſiam curatam, aut alia minora beneficia, Pan. in c. quiſquis numer. 2. & 3. de elect. & ibi Canon. Item intruſus eſt, qui primum incompatibile retinet poſt adeptam pacificam poſſeſſionem ſecundi incompatibilis, c. dudum el 2. in princ. verſ. in ſuo quoque ibi nullatenus pertinebat. Panormit. in 6. not. Butr. num. 13. & Can. de elect. quia dictio nullatenus importat nullitatem actus ipſo iure, gloſſ. in auth. ſi qua mulier, & ibi DD. C. ad Velleianum. habet vim decreti irritantis, Clem. 1. & ibi glo. & Can. de ſeq. poſſ. & fruct. l. ſcriniarios, & ibi poſt gl. Iaſ. nu. 9. C. de milit. teſt. & operatur etiam reſpectu fructuum, Auth. de inceſt. nupt. in princ. & ibi gloſſ. in verbo imminere, & DD. Tiraq. in l. ſi vnquam in verbo reuertatur n. 268. & plurib. ſeqq. C. de reu. donat. d. c. dudum el 2. in princ. verſ. et retinendo Pan. ibi in 5. not. Rot. deciſ. 24. part. 2. diuerſ.

49 Qualitatum beneficiorum, † quæ impetrantur, mentio non eſt neceſſaria in impetratione, quæ fit ab epiſcopo, quia ipſe præſumitur ſcire, Felin. in c. in noſtra in 29. coroll. de reſcript. in collatione, quæ fit a Capitulo, debet fieri mentio de cura, alias collatio eſt nulla, Puteus deciſ. 44. hoc tit. arg. c. annis ſingulis 18. diſt. c. Epiſcopum 10. quæſt. 1. c. Patriarchæ ſeſſ. 24. ac de cæteris qualitatibus, quia in illo ceſſat præſumptio ſcientiæ, cum ad illud non ſpectet viſitatio: idem obtinere puto in cæteris inferioribus collatoribus: In impetrationibus quæ fiunt à Papa, vel eius legatis, Rot. diuer. deciſ. 206. part. 1. Clem. 2. de off. ord. & ibi Zab nu. 10. & 13. & Can communiter. debet impetrans facere mentionem de omni qualitate notabili obtinendorum, niſi tale ſit beneficium, quod de iure communi haberet illas qualitates, vt Archidiaconatus, c. ad hæc de off. Archid. Rot. deciſ. 13. hoc tit. in antiquioribus Rot. deciſ. 37. de reſcript. in antiquiorib. cura, Felin. in c. in noſtra coroll. 10. de reſcript. Clem. 1. de preb. Dec. in c. ad aures num. 4. Rip. num. 19. de reſcr. Rot. deciſ. 1. n. 3. de off. archid. in antiq. Gonzal ſuper reg. de menſ. & altern. gl. 6. nu. 3. etiam habitu tantum ob receſſum parochianorum, Ioan. Andr. in c. quia nonnulli nu. 5. de cler. non reſid. Staphyl. de lit. gr. tit. de ſtat. & qual. beneſ. § circa ſecundam numer. 2. & 3. c. cum in illis hoc tit. in 6. Puteus deciſ. 293. libro 1. Zab. in Clem vnica, quæſt. 21. de off. vicar. Gregor. xv. deciſ. 450. & ibi annot. num. xj. Vel quia ex ordinatione ſummi Pontificis, vel epiſcopi in eccleſia duæ ſunt perſonæ, vnus Vicarius, & alter Prior, ita quod ipſe Vicarius curam haberet: Rot. ſaſtel. dub. 25. Vital. in Clem. 1. ſub nu. 7. de off. vic. Zab. n. 10. in 9. quæſt. Felin. in cap. poſtulaſti ſub n. 1. verſ. & vid. Card. in Conſ. 33. nam prior habet curam ſaltem habitu, ſi non actu, & cenſetur prælatus, c. expoſuiſti, & ibi gl. in verbo neceſſitas, & Can. hoc tit. c. extirpandæ in princ. eod. tit. & iurib. proxime alleg. reſidentia, dignitate, Panormit. in c. ad aures num. 3. de reſcript. & ibid. Dec. numer. 10. & ſeqq. ordine ſacerdotio, Gemin. in c. ei cui n. 5. & 6. hoc tit. in 6. Io. And. n. 1. Anchar. in 2. & 3. not. & Can. Rip. in c. ad aures n. 22. de reſcript. Rot. deciſ. 41. de reſer. in ant. licet contrarium teneant DD. in d. c. ad aures nu. 25. Garc. de beneſ. part. 7. cap. 1. n. 45. electione, conuentu, & alijs qualitatibus, quæ inſunt ipſi beneficio, cap. cum olim de re iud. c. cum in illis hoc tit. in 6. Felin. in cap. in noſtra nu. 9. verſ. Theorica mentionum &c. de reſcript. Rot. deciſ. 41. eod. in antiquior. Menoch. de arbitrar. Caſ. 201. centur. 3. & niſi de illis fiat mentio, gratia eſt ſubreptitia, non attento, an Papa facilius, vel difficilius conceſſiſſet; Garc. de beneſ. p. 8. cap. 3. n. 20. plures cumulans. Rot. deciſ. 32. n. 5. de reſcr. in nou. Caput. deciſ. 310. n. 3. part. 1. Felin. in c. poſtulaſti ſub n. 1. verſ. declara etiam notabiliter de reſcr. Felin. in c. in noſtra in 3. coroll. de reſcr. gl. in Clem. 1. de preb. & ibi Can. quo vero ad alias qualitates in iure non expreſſas pendet ex probabilibus coniecturis, an Papa facilius, vel difficilius conceſſiſſet,

quæ

Digitized by Google

quæ ſunt probandæ, & attenditur communis ſtylus datariæ, & Cancellariæ, *Felin. in c. ſuper literis nu.8 de reſcript. Caſſad. deciſ.12. num.14. hoc tit. Greg.15. deciſ.150. nu.4. & ibi annot. Menoch. de arbit. Caſ.201. num.24. & ſeqq Lap. alleg.89. ſub num.6. & ibi add.* Falſæ vero expreſſiones, quæ potuerunt mouere Papam ad facilius concedendum, vitiant gratias, quia litteræ habent tacitam conditionem, ſi preces veritate nitantur, *Rot. deciſ.22. de reſcript. in nou. dixi ſupra tit. de reſcript. Garc. de benef. part.6. cap.6. §.2. numer.161. & 197.* & expreſſio, vel omiſſio tacendæ, vel exprimendæ qualitatis in dubio præſumitur doloſa, *Rot. deciſ.4. n.5. de reſcript. in antiq. Innocent. in c. dilectus 1. in gl. ſuper verb. viribus de reſcript.* ratio eſt quia qualitatibus, vel ordinibus requiſitis, vel oneribus iniunctis in erectione, ſeu fundatione; aut ex alijs conſtitutionibus, in beneficiorum collatione, ſeu alia quacumque diſpoſitione non poteſt derogari, aliterque facta prouiſio ſubreptitia cenſetur, *cap. ratio ſeſſ.25.* & nulla, *Mohed. deciſ.7. nu.4. de conceſſ. preb. Dictum eſt ſupra tit. de reſcript. in prin. c. ad aures c. conſtitutus c. ad audientiam el.2. de reſcr. & ibi Canon.* Per regulam Cancellariæ.57. debet fieri mentio, an ſint dignitates, perſonatus, vel officia, eiſque imminet cura animarum, & ad illa conſueuerit quis per electionem aſſumi, alias gratiæ deſuper factæ ſunt nullæ, etiamſi ſint conceſſæ motu proprio; *c. cum in illis, c. is cui hoc tit. in 6. Panormit. in d. c. ad aures num.5.* de iure communi non tenetur quis exprimere qualitates beneficiorum obtentorum, *Clem.1. et ibi gl. in verbo vel alteri hoc tit. cap. cum in illis hoc tit. in 6. Rot. deciſ.7. hoc tit. in nou.*

50 Affectionis, & † reſeruationis beneficij debet fieri mentio, *Felin. in c. in noſtra ſub nu.15. Quintum corollarium verſ. incidenter de reſcript. Caſſad. deciſ.9. & Mohed. deciſ.9. n.3. hoc tit. Rot. deciſ.30. eod. in ant.* de affectione dictum eſt ſupra hoc titulo in quinta diuiſione beneficiorum: de reſeruatione dicetur infra, *titul. de conceſſ. prebend. & eccleſ. non vacant.*

51 Vacationis modus † non eſt exprimendus, & nullo expreſſo, omnis vacationis modus comprehenditur: *c.2. de renunc. in 6. gl. in clem.1. in verb. quamuis hoc tit. Rot. deciſ.11. eod. in nou. Fel. in c. in noſtra 37. Coroll. de reſcript. Io. Andr. Gemin. & Can. in c. ſuſceptum eod. in 6. Lap. alleg.6. Garc. de benef. par.11. cap.1. num.3. & ſeqq. & per totum.* hinc inoleuit ſtylus, vt in reſignationibus beneficiorum apponatur clauſula præterquam per obitum; *Mand. de ſign. grat. tit. reſignationes, verſ. in ſupplicationib. &c.* quando vnus modus vacandi exprimitur, alter non continetur; *c. ſuſceptum de reſcript. in 6. Pan. in d. c. ſuper literis num.7. & ibi Felin. num.3. de reſcript.* niſi adijciatur clauſula, ſiue præmiſſo, ſiue alio quouis modo &c. per quam venit omnis modus vacandi ex perſona expreſſa tantum, *Rot. deciſ.14. de reſcript, in antiq. & deciſ.1. nu.2. eod. in nou. gl. in c. cupientes in princ. in verb. vacationibus de elect. in 6. gl. in c. ſi propter in verb. vacabunt de reſcript. gl. in clem.1. in verb. quemquam hoc tit. Lap. alleg.6. nu.5. Franc. in c. ſuſceptum in 2. not. de reſcript. & ibi Can. Felin. in c. in noſtra Coroll.37. de reſcript.* etſi adiecta ſit dictio, alias, vel alias quouis modo, tunc ea comprehendit vacationem ex alterius perſona, *l. denique §. vtrum ff. de pecul. leg. l.1. §. illud tamen ff. de aq. quot. & aſt. Bart. in l.1. nu.12. ff. de cond. & demonſtr. Rot. deciſ.52. de conceſſ. preb. in antiq. & diuerſ. deciſ.791. nu.6. par.1.* vel ſi adiecta ſit clauſula, ex alterius cuiuſcumque perſona, *Franc. in c. ſuſceptum num.8.9. & 10. de reſcript. in 6. Mohed. deciſ.5. hoc titul. Mandoſ. in reg.19. reſeruat. quaeſt.17.* etiam eam quæ contingit per priuationem, *Mohed. deciſ.2. de ſequeſt. poſſ. & fruct. Garc. de benef. par. xj. cap.1. nu.32. & ſeqq. & §.1. nu.128. & ſeq.* de præſenti, ac tempore datæ, non eam quæ poſtea in futurum occurrat, *Sarn. in reg. de publ. reſig. quaeſt.16. Pariſ. de reſig. lib.8. quaeſt.7. num.133. & ſeqq.* iuſtificata primo narrata, vacatione de facto, vt puta, quia ille, ex cuius perſona vacatio narrata fuit, habebat poſſeſſionem, vel aliquod ius in beneficio; *Put. deciſ.390. lib.1. & deciſ.267. nu.5. lib.3. Par. de reſig. lib.10. quaeſt.3. nu.11. & 12. Add. ad deciſ. Rot.1. de reſcr. in nou. Garc. de benef. part.11. cap.1. n.36. & ſeqq.* quia non probata narrata vacatione omnes generales clauſulæ acceſſoriæ, tanquam nullæ, nihil operantur, *gloſſ. in l. ſi patronus §. patroni in verb. fauiana ff. ſi quid in fraud. patr. & c. c. ſignificantibus circa medium de off. deleg. Tiraq. de iur. conſtit. par.3. limit.7. num.32. & ſeqq.* 1. ſed dictæ clauſulæ ſe non extendunt ad reſeruata beneficia, *Pariſ. Conſ.138. num.11. & ſeqq. vol.4. Mandoſ. in reg.19. reſeruat. quaeſt.17. nu.8.* niſi fiat mentio reſeruationis per hanc vel ſimilem clauſulam, etiamſi quouis modo generaliter, vel ſpecialiter ſint reſeruata, & tunc venit omnis reſeruatio, *Rot. deciſ.17. de preb. in antiq. Garc. de benef. par. xj. cap.1. num.26. & pluribus ſeqq.* præter reſer-

Digitized by Google

ter reſeruationem, quæ inſurgit per obitum apud ſedem, quæ requirit ſpecialem mētionem, Franc. in c. 2. in fin. de preb in 6. & ibi Can. Staphyl. in tract. de litt. grat. tit. de form. mand. de prouid. in 1. form. n. 11. Aen. de falcon de reſeru. benef. off. 36. neque includunt beneficium, quod vacauit in menſe reſeruato, nulla facta expreſſione menſis, obſtante reg. 9. reſeruat. menſ. Pariſ. de reſig. libr. 8. quæſt. 7. num. 144. & ſeqq. Put. dec. 1. & 4. ſuper reg. de menſ. Garc. de benef. par. 5. cap. 1. num. 654. & 661. & ſeqq. Gonzal. ſuper reg. de menſ. & altern. glo. 32. num. 3. & num. 26. & 32. per totum, Put. deciſ. 165. lib. 2. probatio vacationis in certo menſe ad effectum reſeruationis, quia agitur de præiudicio ordinarij collatoris, & prouiſi ab illo, debet eſſe plena, & concludens, Put. deciſ. 265. lib. 3. Ferret. conſ. 2. num. 13. vol. 1. Gonz. ſuper reg. de menſ. & alter. gl. 11. nu. 98. & ſeqq. vbi limitat quatuor modis, quando vero intruſus non docet de titulo ordinarij, ſufficit probatio de publica voce, & fama, Greg. 15. deciſ. 394. num. 6. & ibi annot. Gonz. in d. reg. de menſ. & alter. gloſſ. 11. numer. 107. & ſeqq. plures deciſiones cumulans.

52 Penſionis, aut † fructuum reſeruatorum, ac quorumcumq; redditᵫm eccleſiaſticorum debet fieri mentio, Hoſt. in c. dudum el 2. ſub num. 56. ſub verb. benef. de elect. aſſerens ſic iudicatum, Hoſt. in c. poſtulaſti ſub num. 9. de reſcript. quando dantur in titulum, ita vt ſint beneficium eccleſiaſticum cap. conquerente & ibi Pan. in 1. not. per illum tex. de cler. non reſid. Rot. deciſ. 39. de reſcript. in antiq. Gig. de penſ. q. 20. verſ. 4. limita Gonz. ſuper reg. de menſ. & alter. gl. 5. §. 5. num. 42. aliorum vero quæ moriente penſionario, aut reſeruatario expirabunt. Rot. deciſ. xj. hoc tit. in antiquior. Gemin. in c. non poteſt ſub num. 5. hoc tit. Gonzal. ſuper reg. de menſ. & alter gloſ. 5. §. 5. num. 15. & plurib. ſeqq. aut eorum, quæ dantur pro aliquo ſeruitio, vel mercede laborum, etiam ſpiritualium, non debet fieri mentio, quia non dantur in titulum, ſed ſtipendium; Zab. in clem. 2. nu. 7. de off. ord. Felin. in c. in noſtra in 1. coroll. de reſcript. Cald. conſ. 6. eod. Greg. de penſ. quæſt. 67. ideo magiſter ſcholarum non tenetur facere mētionem de redditibus eccleſiaſticis, quos habet in ſtipendium, c. quia nonnullis de magiſt. & c. & ibi Can. Gonz. ſuper reg. de menſ. & alt. gl. 5. § 5. num. 15. & ſeqq. nam huiuſmodi penſiones non inducunt incompatibilitatem aliquam cum beneficijs, Imol in clem. grat. ſub nu. 20. & ibi Can. de reſcr. Alph. Hoied. de benef. incomp. part. 2. cap. 7. per tot. Duen. reg. 71. in 5. limit. Cap. reg. 90. numer. 90. etiamſi conſiſtant ſub eodem tecto, Greg. de penſion. qu. 32 & in earum reſeruatione quis non examinatur, nec in ea datur forma dignum, quia examen & forma dignum locum habent, quando beneficium confertur in titulum, Hier. Paul. in prax. Cancell. tit. notabilia penſionum in princ.

Obtentorum beneficiorum † mentio non eſt 53 neceſſaria in impetratione beneficiorum à quocumque ordinario collatore vel eius delegato, ſiue iure proprio, ſiue deuoluto conferat: Clem. 2. de off ord. & ibi gl. in verb. quibuslibet, & in verb. habentibus & Can. ſed habetur diſtinctio, an is cui collatio facta fuit de iure communi, vtrumque retinere poſſit, vel diſpenſatio ſit neceſſaria, cap. quia in tantum c. præterea, c. cum ignores hoc tit. Fallit in habente pluralitatem dignitatum, aut beneficiorum curatorum, etiam cum diſpenſatione ſufficienti, cui non poteſt aliud tale conferri, niſi diſpenſatio extendatur ad illud, vel prius habita reſignet, aliter facta collatio eſt nulla, non ex vi ſuſpenſionis, ſed cuiuſdam inhabilitatis, quam cauſat pluralitas plurium dignitatum & curatorum, c. ordinarij §. in conferendis de off ord. in 6. clem. ſi plures, & ibi gloſſ. in verb. vacare & Can hoc tit. In impetrationibus beneficiorum, quæ fiunt à ſede Apoſtolica, c. ſi motu proprio, verſ. ſcius hoc tit. in 6, late Hoſt. in c. poſtulaſti num. 9. & ſeq. de reſcr. vel eius legato, c. fin. de off. leg. in 6. clem. 2. in princ. de off. ordin. vel quocumque alio habente indultum conferendi ſuper inductum, Rot. diuerſ. deciſ. 530. part. 1. Zab. in clem. 2. nume. 13. de off. ord. & ibi Can. debent exprimi obtentæ, ac obtentorum qualitates, ſcilicet, dignitas, cura, reſidentia, electio, &c. quæ retrahere poſſent ſummum Pontificem, eiuſque legatum ſpecialiter, Ancb. in clem. fin. nu. 2. de off. ord. etiamſi ſint beneficia incompatibilia, in quibus per adeptionem ſecundi vacat primū: Pan. in d. c. ad aures num. 9. & ibi late Felin. numer. 2. & 3. Ioan. Andr. in c. in noſtra numer. 10. in gloſſ. ſuper verb. expreſſam de reſcript. Rot. diuerſ. deciſ. 650. nu. 2. par. 1. aliæ qualitates non ſunt exprimendæ, vt eſt iniuſta poſſeſſio obtentorum, niſi eſſet intruſus per potentiam laicalem, Ancb. in clem. ſi Romanus in fin. hoc titul. Cap. Thol. dec. 484. & ibi Aufr. numer. 3. qualitas ſimilis beneficij ſub eodem tecto, Mohed. deciſ. 14. hoc tit. cap. litteras in fin. & ibi not. de conceſſ. preb. item debet fieri mentio de litteris obtentis

Digitized by Google

obtentis ad beneficia, *c. ad audientiam 2. & c. ſeq. de reſcript.* & de penſione annua ex illarum renunciatione obtenta, *d. c. ad audientiam el 2.* Ratio diuerſitatis fundatur in ignorantia, quam de beneficijs obtentis Papa & Legatus ipſius præſumuntur habere, *arg. c. 1. de conſtit. in 6.* In alijs autem inferioribus ordinarijs præſumitur ſcientia propter præſentiam, conuerſationem, & viſitationem, merito ergo in illorum collatione ex taciturnitate obtentorum, non cadit ſurreptio: *cap. quoſdam c. quanto de præſumpt. arg. l. idem Vlpianus ff. de excuſ. tut.* prætetea licet legati poteſtas reſpectu iuriſdictionis ſit ordinaria, *cap. 2. de off. leg. in 6.* tamen reſpectu collationis beneficiorum eſt extraordinaria, quia ex proprio officio legationis non venit poteſtas conferendi: hinc eſt, quod legati non Cardinales hanc poteſtatem non habent, ſed Cardinales legati habẽt ex ſpeciali priuilegio, *c. 1. de off. leg. in 6.* ideo ipſorum collatio tanquam extraordinaria eſt ſuperinducta, & ordinarijs collatoribus præiudicans, eſt reſtringenda: ordinariorum vero collatio vt naturalis, & fauorabilis eſt amplianda, *gloſſ. pen. in d. clem. 2. de off. ord. & ibi Can. communiter*, Limita 1. quia taciturnitas, & ſuppreſſio obtentorum non vitiat gratiam factam motu proprio à ſummo Pontifice, *c. ſi motu proprio hoc tit. in 6. in princ. Felin. in cap. ad aures ſub num. 7. verſ. ſecundus caſus de reſcript.* ſiue eius legato, *Anch. in clem. 2. ſub num. 3. verſ. quæ rit glo. & ibi Zab. num. 3. Vital. num. 21. & Can. communiter*, quia motus proprius excuſat ab omni taciturnitate, quæ impetranti ſubreptionem, & obreptionẽ induceret, *Staph. in tract. de litt. grat. tit. de vi & off. clauſ. §. ſubſequẽter n. 19. Zab. in clẽ. ſi Romanus in 3. not. hoc tit. Dec. in d. c. ad aures n. 29. & ſeqq.*

54 Litis debet † fieri mentio, *c. 1. & c. fin. & ibi glo. fin. Panormit. n. 7. & Can. vt lit. pend. & c. c. fin. xj. q. 1. c. cauſam el 2. de teſt. cap. dudum de priuil. Bald. in l. ſi quis ſub numer. 2. ff. ſi quis cautionibus &c.* cuius ſufficiens ſit mentio per clauſulam, cuius litis ſtatum &c. *Gemin. conſ. 120. n. 6. Achil. deciſ. 9. de reſcr. Greg. 15. deciſ. 2. numer. 6.* Item debet fieri mentio rei iudicatæ ſpecifica, & indiuidua, *l. 1. & l. fin. C. vt lit. pend. & c. c. fin. & ibi gl. fin. vt lit. pend. l. fin. C. ſent. reſc. non poſſ.* niſi res iudicata fuerit deducta in controuerſiam, quo caſu ſufficit mentio per dictam clauſulam, cuius litis ſtatum &c. *l. poſt rem ff. de tranſact. l. 1. C. de re iud. tot. tit. ſi ad. rem iud. Add. ad dec. 2. Greg. 15. n. 18.*

Menſis † expreſſio non eſt neceſſaria in impetratione beneficiorum, quæ ſit ab ordinarijs collatoribus, quia vt ſupra dictum eſt, modus vacationis non eſt exprimendus: In impetratione, quæ fit à ſummo pontifice de beneficijs ſedi apoſtolicæ reſeruatis non eſt neceſſaria menſis mentio, *Puteus deciſ. 4. ſuper reg. de menſe in fin. Mandoſ. de ſign. grat. tit. prouiſiones verſ. an autem in impetratione &c. Puteus deciſ. 25. lib. 3.* & ſolet in bullis apponi clauſula, dummodo collatio ad nos hac vice pertineat, *Simonet. de reſeruat. quæſt. 61. nu. 3.* niſi reſeruatio inſurgat per obitum contingentem in menſe reſeruato, quo caſu menſis exprimi debet diſpoſitiue, ſtante regula de reſeruatione menſium apoſtolicorum, *Mand. in tract. de ſign. grat. tit. prouiſiones. verſ. de præſenti menſe &c. & verſ. ſi quæ vacent ad præſens &c. Gonzal. ſuper reg. de menſe & altern. gloſſ. 32. per totam, vbi ampliat, & limitat. Garc. de benef. part. 5. cap. 1. num. 654. & 661.* & in Germania ſtantibus concordatis, & ſolet apponi clauſula, dudum &c. & regula, aut concordata præfata præinſeri in principio bullæ prouiſionis, & apponi ſupradicta clauſula, dummodo illius diſpoſitio ad nos hac vice pertineat, *Simon. de reſeruat. quæſt. 61. num. 3. Greg. 15. deciſ. 314. & ibi late annot.* quæ collationem reſtringit ad reſeruationem reſurgentem in menſe apoſtolico, cæteræque clauſulæ generales, eo non probato, nihil operantur, cum limitata ſit prouiſio, *l. ne in agris ff. de acquir. rer domin. c. 1. de ſepult. facio Caſſad. deciſ. 5. hoc tit. Gonz. ſuper reg. de menſ. & altern. glo. 4. præem. num.* 80. nec eadem collatio ſubſtineri poteſt iure præuentionis, aut concurſus, propter verba, hac vice, quaſi dicat, hoc caſu, & ex prænarratis, *l. ſi fideicommiſſum §. tractatum ibi hic ff. de iud. l. qui ſeruum in princ. verſ. niſi quaſi defenſor, ibi hoc genere, & §. idem etſi ff. de interrog. act.* cum itaq; ad narrata inferatur, ſecundum illa debet intelligi cum omnibus ſuis qualitatibus, *l. aſſe toto ff. de hæred. inſtit. l. ſi ita ſcriptam ff. de cond. & demonſtr. Bart. in l. ſi quis ſeruum, verſ. ſed quæro teſtator ff. de legat. 2.* Quando beneficium vacat per obitum in menſe ordinarijs collatoribus conceſſo, & Papa illud confert, nulla facienda eſt menſis mentio, & ſolet apponi clauſula, dummodo tempore datæ præſentium non ſit alteri ius quæſitum, *Sarnen. ſuper reg. de iur. quæſ. non toll. quæſt. 1. in princ. Caput. deciſ. 61. lib. 2. Bald. in l. fin. in 1. lect. nu. xj. ff. de conſtit. Princip. c. ex tenore de foro compet. in 6. §. quod* 55

autem de donat. int. vir. & vx. Felin. in c. cauſam quæ
num.5. de reſcript. & ibi Can. Mandoſ. in reg.17. quæſt.
2. c. paſtoralis de priuil. &c. quia Papa etiam ceſſante
negligentia concurrit cum ordinario, & quando
concurrit cum ordinario, ſcit quod ei præiudi-
cat, *c. per principalem c. iuncta per mundum 9. quæſt.3.*
c. dudum, c. quamuis el 2. hoc tit. in 6. qualiter autem
probetur obitus in menſe reſeruato, *vide Greg xv.*
deciſ.37. & deciſ.103. numer.5. & 6. aut vacatio per
contractū matrimonij in menſe reſeruato, *Greg.*
xv. deciſ.359.
56 Coloratæ † poſſeſſionis alterius debet fieri
mentio, *c. cum noſtris de conceſſ. præb. Felin. in c. in no-*
ſtra in 36. coroll. de reſcript. vbi dicit, quæ ſit colorata
detentio Franc. in c. licet Epiſcopus numer. 6. & ſeqq.
hoc tit. in 6. Lap. alle.16. Pan. in c. literas n.5. de conceſſ.
præbend. de ſtylo Curiæ ſufficit clauſula, amoto
ex inde quolibet illicito detentore, *Rot. deciſ.38.*
& deciſ.69. de reſcript. in antiquior. Zab. in Clem.1 §.
1. in 4. not. hoc tit. poſita in litteris prouiſionum
non executorijs, *Pan. in d. c. cum noſtris num.21. &*
Can. Lap. alleg.15. Felin. in c. in corrigendis ſub num.7.
de off. & pot. iud. ordin. aut clauſula, vocatis vocan-
dis, *Felin. in c. exhibita num. 4. in fin. de iud. & fuſius*
in cap. in noſtra 36. coroll. in 1. not. de. reſcript. Garc. de
benef. part.10. cap.1. n 48 & ſeqq. vbi ſimiles clauſulas
cumulat. aut clauſula non obſtante collatione al-
teri facta, *Fel. in c. cauſam quæ n.19. in priu. & n. ſeqq.*
de reſcript. poſt Imol. & alios ibi allegatos.

Titulus, & habilitates prædeceſſoris, quomo-
do ſint probandæ, dictum eſt ſupra, *titul. de cauſ.*
poſſeſ. & propr. verſ. poſſeſſionis duodecim fructus &c.
in quarto effectu.

Impetrans dans cauſam nullitati, collationis,
57 & prouiſionis, † illam non poteſt allegare, *l. poſt*
mortem ff. de adopt. & ibi Bart. & Bald. l. per fundum
in fin. ff. de ſeruit. ruſt. præd. & ibi gl. & DD. l. cum pro-
fitearis C. de reuoc. donat. l. ſi creditoribus C. de ſer. pig.
dat. manum. Rot. deciſ. 8. de teſtam. in antiquioribus.
quia non eſt quis admittendus veniens contra
ea, quæ fieri procurauit, *l. generaliter §.1. C. de reb.*
cred. l. ſi mulieri ff. quod met. cauſ. Alber. in d. l. poſt
mortem n 5. ff. de adopt. &c. Rot. deciſ.17. de Iurepatr.
in antiq. Limita primo, vt regula procedat in ob-
repente, & falſum exprimente, ſed non in ſurre-
pente, & verum tacente, quia poteſt allega-
re ſurreptionem ſine turpitudine ex inaduerten-
tia, vel ignorantia, *Rot. Biſign. deciſ. xj. de reſcript. c.*
z *ex tenore, & ibi gl. in verbo negotio in fin. & Can. de*
reſcript. c. cum noſtris, & ibi poſt gloſſ. in verbo de facto
Can. de conceſſ. præb. late Garc. de benef. part.12. cap.2.
à n.12. vſque ad numerum 37. Secundo, vt procedat
in faciente actum nullum, ſecus in conſentiente
actui nullo, *l. ſi debitor §.1. in fin. ff. quemad. pign. vel*
hypoth. ſoluitur. puta penſioni nulliter reſeruatæ,
Caſſad. deciſ.4. & Achill. deciſ.9. de penſ. arg. d. l. debi-
tor §.1. in fin. & ibi not. per Bart. & DD. Tertio, vt
non procedat, quando ab alio deiecta eſt nulli-
tas, *l. ante pen. ff. de ſuſp. tut. l. relegatorum in fin. ff. de*
interd. & releg. Bart. in l. iuſiurandum, quod ex con-
uentione §. Procurator nu.3. & 5. ff. de iureiur. Felin. in
c. lator ſub num.1. verſ. eſt & alius caſus de re iud. vbi
plures ponit, & limitat. Quarto, in excipiente de
nullitate ad euitandum damnum contra partici-
pem turpitudinis certantem de lucro captando,
l. viro, atque vxori ff. ſol. matr. l. apud Celſum §. Mar-
cellus ff. de dol. except. Bart. in d. l. iuſiurandum quod ex
conuentione §. Procurator ſub nu.5. l. de tutela C. de in
integr. reſtit. Quinto, quando non poteſt argui
dolus aptus alicui nocere, *l. damus, & ibi poſt gloſſ.*
in verbo priuatas DD. C. ad leg. Cornel. de falſis. Sexto,
quando gratiæ renunciauit, *l. alia C. de his quib. vt*
indign. Felin. in c. capitulum ſub n.9. verſ. limita 4. de
reſcript. Septimo, in gratia facta motu proprio,
etiam ſtante acceptatione, & approbatione gra-
tiæ, *Rot. diuerſ. deciſ.175. part.1. Felin. in c. cauſam quæ*
el 2. ſub nu.9. verſ. decimo tertio de teſtibus Bald. in l.
quod fauore ſub nu. 4. verſ. ad iſtud Contrarium C. de
legibus Panormit. in c. accedentes nu. 10. de præſcript.
Quia motus proprius tollit omnes defectus im-
petrationis, vt dictum eſt in verſ. obtentorum in
fin.

Tertius modus prouiſiuus eſt, vnio, † anne- 58
xio, & incorporatio eccleſiarum, & beneficio-
rum, *c. ſicut vnire de exceſſ. præl. late Garc. de benef.*
par.12. cap.2. per tot. quia videtur donatio, & eſt
ſtricti iuris, *Rot. deciſ.2. num.2. & 3. de reb. eccl. non*
alien. in antiq. arg. l. cum qui ff. de donat. & contra
ius, quia quælibet eccleſia debet habere ſuum
rectorem. *c. cum non ignoras hoc tit. c. quia nonnulli*
de cler. non reſid. Crauet. conſ.258. num.10. Fit variis
modis † de eccleſia non vacante ſine præiudicio 59
Rectoris & non vocato, *Clem.2. de reb. eccl. alien.*
vel non c. conſultationibus de donat. c.1.2. & 3. & fin.
de conceſſ. præb. ac de eccleſia vacante abſque de-
putatione defenſoris, *d. clem.2.* quia non agitur
de alicuius præiudicio, & per vnionem vnius ec-
cleſiæ ad aliam non alteratur ſtatus eccleſiæ vni-
ta; nam

Digitized by Google

tæ, nam debet in ea more ſolito deſeruiri. *Pan. in c. expoſuiſti num. 7. hoc tit.* Quandoque vna eccleſia vnitur alteri principaliter, ita vt neutra ſubijciatur alteri, & vtriuſque vnus ſit rector; quo caſu vtraque in ſuo ſtatu, & honore remanet, retinet ſua bona, iura, redditus, fructus, & emolumenta, nec bona vnius eccleſiæ tranſeunt in dominium alterius, *c. & temporis qualitas 16. quæſt. 1. & ibi gloſſ. in verb. vnire prope fin. verſ. 3. modo, & Archid. & Can. c. quia monaſterium de relig. domib. c. 1. & ibi gl. in verb. vniendo in fin. verſ. tertio modo, & Can. ne ſed. vac. &c. Rot. diuerſ. deciſ. 73. & 114. num. 5. & 6. part. 2.* & in prouiſione de vtraque debet fieri mentio, *Caccialup. de vnion. art. 8. num. 7. & 8. Petr. de Peruſ. de vnion. eccleſ. cap. 9. Franc. in c. ſuper eo num. 3. in fin. Gemin. ſub nu. 4. hoc tit. in 6. Prob. ad Monach. num. 6. & 7. Anchar. in c. acceſſorium nu. 2. in princ. de reg. iur. in 6.* quia eccleſia, quæ vnitur, non tranſit in proprietatem eccleſiæ, cui fit vnio: *Petr. de Peruſ. de vnion. cap. 2. num. 11. faciunt notata per Bart. & DD. in l. ſi conuenerit l. 2. §. ſi nuda ff. de pign. act. late Garc. de benef. part. 12. cap. 2. à num. 37. vſque ad §. primum.* Canonicatus præſumitur vnitus dignitati eiuſdem eccleſiæ æque principaliter. *c. eam te in fin. ibi Archid. & Canon. de reſcr. c. cum inter el 2. ibi Decanus, & alij Canonici de elect, c. cum Martha, & ibi Pan. nu. 3. de celeb miſſ. c. quia ſæpe hoc tit. in 6 Io. fab. in §. ſi quis ancillas num. 4. inſtit. de legat. Garc. de benef. part. 12. cap. 2. num. 57.* Quandoque vna eccleſia vnitur alteri acceſſorie, & de acceſſoria vti pediſſequa non curatur, nec de ipſa expedit facere mẽtionem, quia perdidit ſolitum nomen, vt beneficium nominari non debeat; *Rot. deciſ. 11. de reb. eccl. alien. in antiq. Oldr. conſ. 257. nu. 15. Caſſad. deciſ. 13. num. 1. ſuper reg. Cancell. Caccialup. de vnion. art. 8. nu. 8. Rot. deciſ. 199. nu. 5. part. 2. in recent.* priuilegia, & ſtatuta, quæ cenſentur abolita, & regitur ſtatutis beneficij, cui facta eſt vnio, *c. recolentes, & ibi gl. fin. de ſtat. monach. Ferret. conſ. 242. nu 5. & plurib. ſeqq Petr. de peruſ. de vnion. eccleſ. c. 1. num. 1. & 2. & c. 2. num. 18. & 19. per plura exempla late Gonzal. ſuper reg. Canc. de menſ. & altern. gl. 5. §. 7. in princ. per multa exempla Anchar. in c. acceſſorium num. 1. & 2. de reg. iur. in 6.* & omnem honorem, *c. 1. & ibi gl. in verb. vniendo in princ. ne ſede vacante &c. & Pan. & Can. gloſ. in d. c. & temporis qualitas in verb. vnire in princ. & ibi Can. 16. quæſt. 1. c. vnico verſ. fin. 10. quæſt. 3. Rot. deciſ. 11. de reb. eccl. non alien. in antiq.* & tranſit in proprietatem eccleſiæ, cui fit vnio, *Petr. de Peruſ. de vnion. c. 2. nu. 11. c. gratia, & ibi gl. in verb. de iure teneri, & Can. de reſcr. in 6. gloſ. in clem. per literas, in verb. eccleſias, & Can. hoc tit. Rot. deciſ. 2. de reb. eccl. non alien. in antiq. num. 5. Greg. 15. deciſ. 304. & ibi annot.* nec amplius vacare, aut impetrari poteſt: *Felin. in c. in noſtra ſub num. 23. in 27. coroll. de reſcript. Gonzal. ſuper reg. de menſ. & alter. gl. 5. §. 7. num. 22. & ſeqq. Put. deciſ. 443. lib. 2. Greg. 15. deciſ 112. & ibi annot. Garc. de benef. par. 12. cap. 2 num. 12. & ſeqq.* ideoque conſtitutio de public. reſign. non procedit in beneficijs vnitis ex cauſa reſignationis in proprietatem: *Garc. de benef. par. 12. cap. 2. num. 12. in fin. & num. 13. & ſeqq.* aliquando vt ex duabus vna fiat; & animaduertendum eſt, vtrum altera alteri, an ambæ ſimul vniantur: primo caſu eccleſia, quæ vnitur, perdit ſua iura, & aſſumit naturam, conſuetudinem, & priuilegium eccleſiæ, cui vnitur, *c. recolentes de ſtat. Monach.* Secundo caſu quando in ſimul vniuntur, tunc communicant ſibi potiora, & humaniora priuilegia: *arg. c. non eſt culpandus 32. quæſt. 1. l. 2. C. commun. de leg. & fideicom. l. vnica in princ. C. de rei vxor. act. gl. in d. c. 1. in verb. vniendo verſ. vel ſic poſſunt vniri, & ibi Pan. & Can. ne ſede vacante &c. gl. in d. c. & temporis qualitas in verb. vnire, verſ. vel hoc modo poſſunt vnire, & ibi Can. 16 quæſt. 1.* vtroque caſu ſtandum eſt iudicio maioris partis perſonarum huiuſmodi vniuerſitatis, & non habetur ratio ſeparatorum corporum, etiam quod perſonæ vnius eccleſiarum vnitarum ſint pauciores, quam perſonæ alterius, ſecus quando cõueniunt duo collegia ſeparata, vt ſeparata, quia requiritur maior pars cuiuslibet collegij. *paſtoralis, & ibi Pan. num. 7. per illum text. de reſcript. & Felin. num. 9. Felin. in c. cum omnes ſub num. 18. verſ. 8. fallit, de conſtit. Rot. deciſ. 341. numer. 1. par. 1. diuerſ.*
Quæritur † an in eccleſia vnita deſeruiendum ſit 60
per Vicarium temporalem, aut perpetuum; in quo diſtinguendum eſt; nam quandoque eccleſia vnitur capitulo, aut congregationi, *c. conſultationibus verſ. ſi religioſis de donat.* vel eorum menſis pleno iure quoad temporalia, & ſpiritualia, & ſi ſit parochialis, tunc cura ſpectat ad collegium ſimul collectum, non ſingulos, *Clem. 2. & ibi gl. in verb. capitulo de reb. eccl. non alien. gl. in clem. vnica in verb. ad menſam de exceſſ. præl. Io. Andr. in c. expoſuiſti num. 8. & Hoſtien. in fin. hoc tit.* exercitium curæ principaliter reſidet in prælato capituli, & congregationis, quam aſſumit ſimul cum prælatura

 maiori,

Digitized by Google

maiori, & deſeruit per Vicarium temporalem, *gl. in d. clem. vnica in verb. ad menſam & ibi Zabar. in verb. præſentatos quæſt 4. Imol. in fin. numer. 16. Vital. num. 83.* Idem iuris eſt in vicaria perpetua, aut parochiali eccleſia ſimili modo vnitis menſæ Capituli, vel Abbatiali, vel abbatiſſatus, quia per hanc vnionem perpetuitas tranſit in temporalitatem, & cura reſidet in Abbate, vel Epiſcopo, cuius menſæ eſt vnita, & poteſt in ea ponere Vicarium temporalem ad nutum amouibilem: *Rot. deciſ. 2. de exceſſ. præl. in nouiſſ. clem. frequens, & ibi gl. in verb. ad menſam de exceſſ. præl. clem. 1. §. præmiſſa, & ibi poſt gl. in verb. de menſ. de ſuppl. negl. prælat. Rot. deciſ. 1. de offic. ord. in antiq.* Abbatiſſa vero per Archidiaconum inſtituet vicarium temporalem capacem illius poteſtatis. *Rot. deciſ. 21. hoc tit. in antiquioribus arg. c. dilecta, & ibi Hoſt. de maior. & obed. c. cum & plantare §. in eccleſiis, & ibi gl. in verb. pleno iure, & Can de priuil.* Quando eccleſia vnitur quoad temporalia tantum menſis collegij, & recipit inſtitutionem ſuperioris, quoad regimen eccleſiæ, vel ſaltem quoad curam populi, tunc vicarius perpetuus in ea inſtituitur ad præſentationem capituli, quia non eſt pleno iure ſubiecta, *Imol. in clem. 1. ſub num. 16. de exceſſ. præl. & ibi Pan. num. 16. & 17. & DD. communiter.* præuio examine, ſed non per concurſum: *Garc. de benef. par. 9. cap. 2. § 1. nu. 192. & ſeqq. dictum eſt fuſius ſupra tit. de officio vicarij.* verum collegium bonorum eccleſiæ vnitæ habet diſpoſitionem, & aſſignat vicario perpetuo congruam coram Diœceſano de prouentibus eccleſiæ portionem intra certum terminum per diœceſanum præfigendum, quo elapſo poteſtas aſſignationis huiuſmodi deuoluitur ad Diœceſanum; *Clem. 1. de iurepatr.* ac ipſe Vicarius de temporalibus collegio debet reſpondere, *c. cum & plantare §. in eccleſiis de priuil. c. in Lateranenſi hoc tit.* quod fundat intentionem ſuam ſuper primitijs, decimis, & alijs iuribus eccleſiaſticis de iure cõmuni, non autem ipſe Vicarius, cum certa portione debeat eſſe contentus: *c. 1. hoc tit. in 6. d. clemen. 1. de iurepatron. perpetuus & ibi gl 1. de fid. inſtr. Creſc. deciſ. 2. de decim.* cura autem animarum habitu eſt penes collegium, actu vero penes ipſum vicarium. *c. auaritiæ. c. de monachis c. in Lateranenſi hoc tit. Anchar. in clem. 1. num. 2. de iurepatr.* Eadem ratione, quãdo eccleſia vnitur dignitati, aut præbendæ cathedralis eccleſiæ quoad temporalia, *c. expoſuiſti hoc tit. c. ſuper eod. in 6.* tenetur obtinens dignitatem, vel præbendam huiuſmodi deſeruire in parochiali eccleſia vnita per Vicarium perpetuum canonice inſtituendum, qui congruentem habeat de ipſius eccleſiæ prouentibus portionem, alioquin ea ipſo iure eſt priuatus alteri libere conferenda, *c. extirpandæ §. qui vero hoc tit.* & Canonicus eſt Prælatus, & cura eſt penes vtrumque: *d. c. ſuper & hoc tit. in 6. Hoſt in d. cap. expoſuiſti in fin. & ibi Ioan. Andr. num 8. cap. 1. & 2. de off. Vic. c. epiſcopi §. quod ſi ſeſſ. 22.* Si vero vnio facta fuerit quoad temporalia, & ſpiritualia dignitati, vel canonicatui, tunc obtinens dignitatem vel canonicatum deſeruiet per Vicarium temporalem, etiam in parochiali eccleſia, quia habet eam pleno iure ſubiectam, & annexam ſuæ menſæ, *Imol. in d. clem. 1. num. 16. in fin. Pan. num. 17. Anch. num. 16. & Can.* & per mortem Vicarij in iſto caſu non vacat eccleſia, *Clem. vnica §. quidam etiam in princ. & ibi poſt gl. mag. Can. de exceſſ. præl. cap. cum acceſſiſſent de conſtitut.* Ex prædictis conſtat, quod vulgatæ regulæ, videlicet ſtatus collatiuus excludit vnionem: ac modica ſolutio, ſiue rẽcognitio, quæ præſtatur à Vicario excludit vnionem, *Greg. 15. deciſ. 77. clem. 1. §. quidam etiam eccleſiaſticus de exceſſ. præl. clem. 1. & ibi gl. in verb. de menſ. & Vital. in §. præmiſſa numer. 4. & Can. de ſuppl. negl. prælat.* intelligendæ ſunt non de vnione eccleſiarum parochialium, quoad temporalia tantum, quia illa admittit ſtatum collatiuum Vicarij perpetui, *cap. extirpandæ §. fin. hoc tit.* & recognitionem præſtandam à Vicario, *c. auaritiæ hoc tit. & ibi poſt gloſſ. fin. Doct.* qui debet habere congruentem portionem de ipſius eccleſiæ prouentibus in certa parte poſſeſſionum, *gloſſ in clem. 1. in verb. & in pœnam verſ. ſed in quo eſt hæc pœna, & ibi Anchar. ſub num. 6. de iurepatr. c. de monachis, & ibi gl. fin. in fin. verſ. poteſt dici quod vbi hoc tit. gloſſ. in clem. 1. in verb. ius præſentandi approbata per Panorm. in 6. Vic. num. 16. de iurepatr.* ſed de vnione eccleſiarum, quæ fit ad menſam pleno iure quoad temporalia, & ſpiritualia, quia eccleſiæ ſic vnitæ non vacant, ac omnes earum fructus pertinent ad obtinentes dignitates, vel canonicatus, quibus eccleſiæ pleno iure ſunt vnitæ, de quorum manibus Vicarius in eis poſitus recipit ſuſtentationem ſufficientem, & congruam *gl. in d. clem. vnica §. quidam etiam in verb. ad menſam de exceſſ. præb. gl. fin. in fin. in d. c. de monachis verſ. in alijs vero caſibus, & ibi Ioann. Andr. num. 9. hoc tit. & Can. Franc. Aret. conſ. 63.* Quando be-

Digitized by Google

do beneficia ſimplicia, ac alia, quam parochiales eccleſiæ vniuntur quoad temporalia tantũ, tunc omnia bona temporalia in eccleſiam, capitulum, monaſterium, prælaturam, canonicatum, cui fit vnio, transferuntur, ſuper quibus præfata obtinentes habent liberam adminiſtrationem, *Inn. in c. paſtoralis num. 1. de priuil. & ibi Pan. num. 7. Socin. num. 4. Ferret. conſ. 242. nu. 5. & ſeqq. Petr. de Vbald. de vnion. c. 2. num. 1. & plenius numer. 22 Rot. diuerſ. deciſ. 799. num. 1. par. 1.* ac ſolent in eis deputari Vicarij ad nutum amouibiles, & non perpetui, cum in parochialibus tantum deputentur perpetui, *Clem. vnica & ibi poſt gloſſ. in verb. parochialium Can. de off. Vic.* In eccleſiis collegiatis vnitis debent deputari clerici perpetui. *Innoc. in c. Lateranenſe ſub num. 1. verſ. ſi autem epiſcopus non dat iuspatronatus hoc tit. Card. in c. de monachis q. 9. hoc titul. Rot. deciſ. 757. par. 1. diuerſ.*

61 Vnit perpetuo ſummus † Pontifex epiſcopatus *cap. ſicut vnire de exceſſ. prel.* ratione tenuitatis fructuum, habita relatione Concilij prouincialis, *c. 13. ſeſſ. 24.* cæteraque beneficia ex legitimis, aut alias rationabilibus cauſis coram loci ordinario vocatis, quorum intereſt, verificandis, *c. vniones ſeſſ. 7. reg. Cancell. Apoſt. 22.* non tamen beneficia vnius Diœceſis, etiamſi curata, aut ſimplicia beneficia, ſeu præſtimonia, aut portiones præſtimoniales fuerint, etiam ratione augendi cultum diuinum, aut numerum beneficiatorum, aut alia quacumque de cauſa perpetuo alterius diœceſis beneficio, aut monaſterio, ſeu collegio, vel loco etiam pio, ne vna, ac eadem eccleſia duarum quodammodo diœceſum fiat, non ſine graui eorum incommodo, qui illi ſubditi fuerint: *c. & quia iure ſeſſ. 14.* nec vnit beneficia libera ad eccleſias iuriſpatronatus etiam laicorum ſubiectas, tam ad parochiales, quam ad alia quæcumque beneficia etiam ſimplicia, ſeu dignitates, vel hoſpitalia, ita vt præfata beneficia libera eiuſdem naturæ cum ijs, quibuſcum vniuntur, efficiantur, atque ſub iurepatronatus conſtituantur: *c. ſicuti el 1. §. inſuper ſeſſ. 25.* Pro vnione, & ſuppreſſione cuiuslibet beneficij ſoluitur Domino Datario compoſitio, & quia amplius vacare non poteſt beneficium vnitum, reſeruatur etiam quidennium, *Mandoſ. de ſign. grat. titul. vniones verſ. vniones perpetuæ, & verſ. idem fit,* & ſemper dicitur gratia, quia in materia beneficiali non cadit contractus inter ſummum Pontificem, & ſubditum, *l. Titius puerum ff. de obſeq. à fil. & libr. patr. & matr. pract. Bal. in l. ſi qui ſe patris num. 34. & ibi Add. in litt. M. C. vnde liber. Put. deciſ. 50. in fin. lib. 1. Gonzal. ſuper reg. de menſ. & alter. gl. 28. num. 27. & ſeqq.* Legatus à latere † vnit 62
beneficia, quorum collatio, & diſpoſitio poteſt ad eum pertinere, quando alteri non ſit præiudicium, quam beneficio vniendo, non requiſito conſenſu capituli cathedralis eccleſiæ, *Bellam. deciſ. 512. c. fin. de confir. vt il. vel inut. & ibi Can. Rot. deciſ. 1. per tot. num. 4. in addit. de off. leg. in nou.* Præterea epiſcopus vnit ſine interpoſitione alicuius decreti, *Rot. dec. 2. ſub num. 17. de reb. eccl. non alien. in antiquior,* in ſua diœceſi, eiuſque Vicarius, quia vnire eſt contentioſæ iuriſdictionis, *Mohed. deciſ. 3. de off Vic. c. 1. de off. Vic. in 6. & ibi Franc numer. 5. qui ponit regulam, eamque limitat ſex modis & Can. licet Garc. de benef. par. 12. cap. 2. §. 1. numer. 69. aliter ſentiat,* de conſenſu capituli, *Clem. 2. & ibi gloſſ. in verb. conſentiente & Can. de reb. eccl. alien. & c. Rot. faſtold. cauſ. 2. dub. 5. Garc. de beneſ. par 12. cap. 2. §. 2 à num. 145. vſque ad num. 190.* qui poteſt poſt vnionem interuenire, eiuſque defectus ab alio, quam à capitulo non poteſt allegari, in cuius fauorem fuit introducta ſolemnitas conſenſus, *Rot. diuerſ. deciſ. 133. num. 9. 10. & ſeq. par. 2. arg. eorum, quæ notat Inn. in c. 1. in princ. & Hoſt. & Ioan. And. in princ. de ijs, quæ ſi. à præl. & Can. Imol. in c. 1. num. 13. ne ſed. vac. Inſtit. de auct. tut. in fin. princ. & DD.* nullo præcedente tractatu, *Rot deciſ. 1. de reb. eccl. non alien. in antiq. Clem. 2. de reb. eccl. non alien. in qua cauetur de conſenſu capituli, & non fit mentio de tractatu,* niſi vnio fiat extra diœceſim, *Rot. deciſ. 1. de reb. eccl. non alien. in antiquiorib. atteſtans olim ita ſeruaſſe Rotam Clem ſi vna de reb. eccl non alien. in qua non cauetur de tractatu,* quę ex decretis Concilij Tridentini prohibita eſt, vt dictum fuit, *d. c. & quia ſeſſ. 14.* aut fiat ſectio, *c. maioribus hoc tit.* vocatis his quorum intereſt, *Rot. diuerſ. deciſ. 133. num. 14. par. 2. Anch. in d. clem. 2. num. 12. & ibi Can. de reb. eccl. non alien. Garc. de benef. par. 12. cap. 2. num. 202. & ſeqq. vſque ad nu. 223.* prælato immediato ipſius beneficij, *Clem. 1. §. adhuc de ſtat. Monach. Vital. in d. clem. 2. num. 21. & ſeqq. & Zab. in 3. oppoſ.* capitulo, ſi vniatur eccleſia collegiata, *Vital. in d. clem. 2. num. 25. poſt gloſſ. in verb. vocatus, & Zab. in 5. notab.* necnon patrono, *Zab. in d. clem. 2. num. 17. & ibidem Imol. Roſ. faſtol. cauſ. 2. dub. 6. Couarr. pract. quaſt. cap. 36. num. xj. Caputaq. deciſ. 346. par. 3.* ex cauſa vtilitatis, vel neceſſitatis, non damnorum ab eo datorum: *Rot.*

Digitized by Google

decif. 14. de reb. eccl. non alien. in antiq. arg. cap. cum olim el 2. § tandem de priuil. c. ſi epiſcopum 16. q. 6. l. ob dolum, vel culpam ff. quand. ex fact. tut. vel curat. ex diſpoſitione Concilij Tridentini etiam tanquam ſedis Apoſtolicæ delegatus, quaſcumque eccleſias parochiales, & baptiſmales, & alia beneficia curata, vel non curata propter earum paupertatem, & in cæteris caſibus à iure permiſſis, cum curatis, etiamſi dictæ eccleſiæ, vel beneficia forent generaliter, vel ſpecialiter reſeruata, vel affecta, c. 5. ſeſſ. 21. Garc. de benef. par. 12. cap. 2. §. 1. num. 91. & 101. & ſeqq. non de tempore vnionis, ſed quæ poſt vnionem factam inciderunt in reſeruationem forſan ex vacatione in menſe reſeruato, quia epiſcopus beneficia reſeruata de tempore faciendæ vnionis non poteſt vnire, ad euitandam fraudem, quæ fieri poſſet ſedi Apoſtolicæ, & multo minus quando reſeruatio beneficij eſſet perpetua, vt dignitatis maioris poſt Pontificalem ex concordatis Germaniæ, & regulis Cancellariæ, Garc. de benef. par. 12. cap 2. nu. 91. & ſeqq. & num. 102. & 105. in terminis Conc. Trid. cap. 5. ſeſſ. 21. & c. 18. ſeſſ. 23. & c. 15. ſeſſ. 24. Greg. 15. deciſ. 419. & ibi add. ſub num. 7. plures Rot. deciſ. cumulat. Item
63 Epiſcopus † vnit beneficia ſimplicia, non tamen regularia, non menſæ, Clem. fin. & ibi gloſſ. in verb. menſa & Can. de reb. eccl. non alien. Rot. dec. 3. de reb. eccl. non alien. in antiq. Rot. in collect. 1. Farin. dec. 565. par. 2. Gabr. conſ. 188. vol. 2. ſed diſtributiue præbendis cathedralium, vel inſignium collegiatarum, c. in eccleſiis ſeſſ. 24 adeo tenuibus ſimul cum diſtributionibus quotidianis, vt ſuſtinendo decenti canonicorum gradui pro loci, & perſonarum qualitate non ſufficiant, d. c. in eccleſiis ſeſſ. 24. c. expoſuiſti, & ibi poſt gl. Pan. & Can. hoc tit. Gonzal. ſuper reg. Canc. de menſ. & alter gl. 5. §. 7. num. 27. ac parochialibus eccleſijs, c. quoniam pleraque §. in parochialibus ſeſſ. 24. c vt etiam ſeſſ. 21. nec non aliquot beneficia ſimplicia cuiuſcumque qualitatis, & dignitatis fuerint, ſeminario epiſcopali, cap. cum adoleſcentium, verſ. nec non beneficia ſeſſ. 23. Garc. de benef. part. 12. cap. 2. §. 2. num. 190. & ſeqq. de conſilio quatuor deputatorum, duorum de capitulo, & duorum de clero; ac iure decretalium quaſcumque c. ſicut vnire de exc. prał. clem. 2. in princ. de reb. eccl. alien. &c. eccleſias etiam ſæculares loco religioſo, Anch. ind. clem. 2. num. 4. & in c. de monachis ſub num 15. hoc tit. Zab. in d. c. ſicut q. fin. Rot. dec. 2. de off. ord. in antiq. Felin. in c. in noſtra numer. 42. de reſcript. exempto, Zab. in clem. ſi vna num. 11. de reb. eccl. alien. vel non Caccial. de vnion. art. 4. ſub num. 6. verſ. quarto quæro. ac ſibi ſubdito: Clem. 1. §. adhæc de ſtat. monach. Caccial. de vnion. art. 4. num. 8. verſ. quinto quæro, Garc. de benef. part. 12. c. 2. §. 1. num. 77 & ſeqq. quam generalem facultatem reſtrinxit Concilium Tridentinum, & prohibuit eccleſias parochiales, aut aliquam partem fructuum earum, Garc. de benef. part. 12. cap. 2. §. 1. num. 87. & 88 monaſterijs quibuſcumque, aut abbatijs, ſeu dignitatibus, ſiue præbendis eccleſiæ cathedralis, vel collegiatæ, ſiue alijs beneficijs ſimplicibus, aut hoſpitalibus, militijsve vniri, & antea vnitas iuſſit reuideri ab ordinarijs, d. c. quoniam pleraque §. in vnionibus ſeſſ. 24. Capitulum ſede vacante in poteſtate vniendi ſuccedit, Caccial. de vnion. art. 3. q. 6. num. 19. Petr. de Peruſ. de vnion. eccl. cap. 4. n. 29. Inferior epiſcopo, etiamſi habeat facultatem cōferendi, non poteſt vniones facere, niſi hoc ei competat ex priuilegio, vel præſcriptione immemoriali, aut quadragenaria cum titulo, vel habeat iuriſdictionem quaſi epiſcopalem, Clem. 1. §. adhæc, & ibi gloſſ. in verb. ordinarios & Can. de ſtat. monach. Pan. in c. ſicut vnire num. 3. & ibi Can. de exceſſ. præl. Caccial. de vnion. art. 3. num. 20. verſ. ſeptimo quæro Petr. de Peruſ. de vnion. eccl. c. 4. numer. 30. aut habeat ex conſuetudine iuxta canones præſcripta, Bellam. de permut. benef. par. 1. q. 2. numer. 9. Garc. de benef. part. 12. cap. 2. §. 1. numer. 71. & plurib. ſeqq. Vnio Apoſtolica facta ex falſa cauſa eſt ipſo iure nulla, etiamſi facta ſit motu proprio: Caſ. dec. 1. de vnion. & deciſ. 8. num. 6. de conceſſ. præb. atteſtans ita per c. 6. in fin. ſeſſ. 7. ſeruare Rotam. Felin. in c. poſtulaſti num. 3 de reſcript. Garc. de benef. par. 12. cap. 2. §. 1. num. 115. & ſeqq Felin. in c. ad aures ſub numer. 9. verſ. bene facit de reſcr. Greg. 15. deciſ. 450. facta ab ordinario ex falſa cauſa non eſt ipſo iure nulla, ſed annullanda, late Rot. deciſ. 2. & 12. de reb. eccl. non alien. in antiq. & deciſ. 2. in antiquior. Rot. deciſ. 1. de exc. prał. in nou. arg. not. per gl. in ſumma 12. q. 2. in fi. & in c. ſine exceptione in verb. pro futurum in fin. 12. q. 2. licet Garc. de benef. par. 12. cap. 2 §. 1. numer. 118. & ſeq. aliter ſentiat, Præterea vnio facta per epiſcopum de conſenſu ſui capituli menſæ ſuæ epiſcopali, vel ipſi capitulo inualida eſt, etiamſi hoc habeat conſuetudo, de cuius initio non extat memoria, Clem. 2. verſ. fin. de reb. eccl. alien. &c. & ibi gloſſ. fin. quia non poſſunt auctoritatem præſtare in facto proprio: c. fin. de inſtit. l. 1. & l. pupillus ff. de auct. tut.

auct. tut. facta vero ſingulari præbendæ maioris
eccleſiæ, valet: nam hoc caſu capitulum non au-
ctorizat in facto proprio, quia id quod eſt ſingu-
lorum, non eſt collegij. *gloſſ. in d. clem. 2. in verb. ca-
pitulo, & ibi Zab. in §. quod ſi epiſcopus in 3. oppoſ. &
Can. communiter*, Eadem ratione valet vnio facta
per epiſcopum, de conſenſu capituli, præpoſitu-
ræ, cui incumbit onus prouidere Capitulo de vi-
ctualibus, *Rot. deciſ. 3. de reb. eccl. non alien. & c. in an-
tiq. clem. 2. §. fin. ibi, vel ipſi capitulo de reb. eccleſ. non
alien. licet aliter ſentire videatur Oldr. cõſ. 260. & 262*
ac fabricæ, licet per eam capitulum eximatur ab
oneribus Fabricæ, quia capitulum non poteſt in
re propria principaliter auctorizare, ſed bene per
conſequentiam, *l. 1. ff. de auct. tut. Rot. diuerſ. deciſ.
133 part. 2. Rot. deciſ. 1. de Eccleſ. ædif. in antiq.* An cre-
datur executori delegato, aut ordinario in ipſa
vnione enuncianti adhibuiſſe cauſæ cognitio-
nem, & ſolemnitates requiſitas, & reperiſſe cau-
ſas eſſe veras, *vide Garc. de benef. part 12. cap. 2. §. 1.
à nu. 121 vſque ad num. 144.* Vnio dat titulum co-
loratum, etiam quod opponatur beneficium eſſe
regulare, *Felin. in c. in noſtra nu. 44. de reſcript.* & al-
legetur reuocatio vnionis per regulas Cancella-
riæ, nam Rota nunquam voluit reſoluere, quod
decretum in regulis Cancellariæ inficiat poſſeſ-
ſionem, *Franc. in c. nemo deinceps de elect. in 6. & ibi
Ioan. Andr. & Can. contrarium tenet Garc. de benef.
part. 4. cap. 4. n. 13. Sarnen. in reg. de trien. queſt. 5. n. 11.
in fin.* quia eſt appoſitum ſuper incerto corpore,
*Achill. deciſ. 8. & 13. de reſtit. ſpoliat. atteſtans de vſu
Rotæ c. ſi is cui, & c. ſeq. hoc tit. in 6. iuncto c. fin. de conc.*
64 *præb. in 6. & ibi Can.* vnio probatur † per inſtru-
menta, *Crauett. conſ. 258. num. 10. & 11. Caſ. deciſ. 16.
de præb.* teſtes, & alias ſpecies probationis, *Caccial.
de vnion. art. 7.* ex verbis enunciatiuis plurimo-
rum inſtrumentorum antiquorum, *Put. dec. 204.
lib. 2. Caputaq. deciſ. 344. & deciſ. 347. part. 3. Garc. de
benef. part. 12. cap 2. §. 3. à n. 248. vſque ad num. 273.*
per confeſſionem partis concurrentibus admi-
niculis, *Oldrad. conſ. 296. n. 4. Caputaq. d. deciſ. 344.
num. 3. & ſeqq. part. 3. Garc. de benef. part. 12. cap. 2. §. 3.
à nu. 273. vſque ad num. 281.* vel quadragenariam
præſcriptionem cum titulo putatiuo, *Zab. in Cl. 1.
queſt. 20. de ſuppl. neglig. Prælat. & ibi Can. Petr. de
Peruſ. de vnion. Eccleſ. cap. 4. ſub num. 31. verſ. iuxta
prædicta quæro. Felin. conſ. 2.* Quando non allegatur
verus, vel putatiuus titulus, neceſſaria eſt præſcri-
65 ptio † immemorabilis in probanda vnione, *cap.
dudum verſ. & quod decretum hoc tit. in 6. & ibi gl. &
Can. Caſſad. deciſ. 2. de reſtit. ſpoliat. Puteus deciſ. 26.
nu. 2. lib. 3. Late Garc. de beneſ. part. 12. cap. 2. §. 3. à n.
229. vbi plures deciſiones allegat. Greg. 15. deciſ. 51. &
deciſ. 196. numer. 2. & ibi late annot.* vbi venit in
controuerſiam ipſa vnio, id eſt, an ſit vnita, vel
non vnita eccleſia; ſecus ſi controuertatur mo-
dus vnionis, & ipſa vnio pro conſtanti, & indu-
bitata præſupponitur, & dubitatur ſolum, cui
facta ſit ipſa vnio; videlicet an eccleſia ſit vnita
hoſpitali, an hoſpitale eccleſiæ, quo caſu cum
conſtet de titulo, ſufficit quadragenaria præſcri-
ptio, *Rot. deciſ. 509. nu. 3. part. 1. quæ eſt Caſ. deciſ. 16.
hoc tit. arg. not. per Bald. in l. bonorum nu. 1. & 2. C.
de bon. poſſeſſ. ſec. tab. & in l. omnium num. 1. C. de teſt.*
Vnio dicitur ſortita effectum, quando eius vigo-
re capta eſt poſſeſſio, *Mandoſ. in reg. 12. reſeruat.
queſt. 5. n. 4. atteſtans ita ſeruare Rot. Garc. de ben. p. 12.
c. 2. §. 3. à n. 281. vſque ad 297. vbi refert plures deciſio-
nes Rotæ.*

Vnionis factæ diſſolutio † non poteſt fieri ec- 66
cleſia vacante, *c. 1. ne ſed vac. gloſſ. in Clem. 2. in verbo
defenſor & ibi Can. de reb. Eccleſ. non alien.* quia diſſo-
lutio vnionis eſt alienatio, & per eam diminuitur
ius eccleſiæ, ideoque in ea requiritur Rectoris
vocatio, cauſæ expreſſio, cauſæ veritas, tractatus,
& aliæ ſolemnitates, de quibus in c. ſine excep-
tione 12. quæſt. 2. & c. dudum de reb. eccleſ. non
alien. in 6. *Rot. deciſ. 1. de reb. Eccleſ. non alien. in nou.
Zab. in d. Clem. 2. in 5. oppoſ. Garc. de beneſ. part. 12. c. 2.
§. 3. nu. 297. & 307. & ſeqq. Caccial. de vnion. art. 9.
Petr. de Peruſ. de reuoc. vnio. per 7. cap.* quibus non
adhibitis competit eccleſiæ, cui vnita fuerat, poſ-
ſeſſorium recuperandæ ad eccleſiam ſeparatam,
*Rot. Farin. deciſ. 119. num. 11. & 12. part. 1. Felin. in c.
dilectus el 1. ſub nu. 1. verſ. 2. fallit de reſcript. Pan. in c.
conquerente num. 8. de reſtit. ſpoliat. & ibi Can. Caſ.
deciſ. 1. num. 4. de conſtit.* diſſoluta vnione † perpe- 67
tua datur beneficium nouum, & nouus titulus,
quia vnio perpetua eſt extinctiua tituli tollens o-
mnia vincula, ſicut mors omnia ſoluens: *late Caſſ.
deciſ. 2. de vnion. Clem. fin. & ibi poſt glo. in verbo crea-
tum Pan. & Can. de reſcript.* vnio vero ad vitam eſt
palliata diſpenſatio, & ea diſſoluta beneficium
vacat, vt prius: *Caſſad. d. deciſ. 2. Zab. in d. Clem. fin.
n. 6. Caput. deciſ. 345. part. 2.* quod ſi aliqua vnio
declaratur nulla, non datur noua vacatio, ſed
remanet prima, *Gonz. in reg. Canc. de menſ. & alter.
gloſſ. 15. §. 2. nu. 79. Cardin. Seraph. deciſ. 1039. nu. 2.*
Diſmem-

Digitized by Google

68 Diſmembratio eſt, † quando aliqua bona, fru-
ctus, ſeu redditus beneficij ab eo ſeparantur, &
alteri applicantur, ideo quando fructus alicuius
beneficij alteri vniuntur, remanente beneficio
penes Rectorem, potius diſmembratio eſt, quam
vnio: *Rot. deciſ. vnic. de his quæ fiunt à præl. &c. in nou.
Rot. deciſ. vnic. de reb. eccl. alien. vel non, in nou. Man-
doſ. in reg. 22. reſeruat. q. 13. num. 8. & 9. c. ad audien-
tiam 1. de eccl. ædif. Lap. alleg. 66.* & licet vnio totius
eccleſiæ cum omnibus fructibus poſſit fieri Re-
ctore non vocato, tamen diſmembratio partis
ipſius non poteſt fieri, niſi ipſo vocato, aut ſi va-
cat, dato defenſore, *gloſſ. in clem. ſi vna ſuper verb.
defenſor de reb. eccl. non alien. & ibi Zabar. Anch. Pan.
& Can. communiter*, Ratio eſt, quia eccleſiaſtica
beneficia debent in ſua integritate remanere, &
in ea requiruntur expreſſio cauſæ, eius veritas,
tractatus, & omnes aliæ ſolemnitates iuris requi-
ſitæ in alienatione rerum eccleſiæ, quia diſmem-
bratio alienatio eſt, *Rot. deciſ. vnic. de reb. eccl. non a-
lien. in nou. Garc. de beneſ. part. 12. cap. 3. qui plures
deciſiones Rotæ refert Guiliel. Redoan. de reb. eccl. alien.
rubr. 1. cap. 43. Greg. 15. deciſ. 504. numer. 4. & ibi
annot.*

69 Sectio, ſiue diuiſio † beneficij eſt, quando v-
num beneficium diuiditur in duo, vel plura be-
neficia, vt ſint plures tituli, quæ iure canonico
prohibita eſt, de qua dicetur infra tit. vt eccl. be-
nef. ſin. dimin. confer. in princ.

70 Submiſſio, ſiue ſubiectio † eccleſiæ, bonorum
immobilium, vel iurium eius, alicui, alienatio eſt,
quæ diſſimillima eſt ab vnione, *c. Abbate de verb.
ſignif. gloſſ. in Clem. 1. in verbo ad menſam de exceſſ.
præl. & ibi Can. c. 2. de reb. eccl. non alien. in 6. & ibi
Anchar. in 2. not. c. præterea de pact. Redoan. de reb. eccl.
non alien. rub. 1. cap. 41.* quia ſubijciens quaſi ad a-
lium confitetur dominium pertinere directum,
*l. 1. ff. ſi ager. vectig. vel emphyt. petit. Redoan. de reb.
eccleſ. non alien. rubr. 1. cap. 41.* vel profitetur eum
ſuperiorem, *d. c. 2. de reb. eccl. non alien. in 6. d. c. præ-
terea de pact. dictum eſt ſupra tit. de præb. §. quarta be-
neficiorum diuiſio.*

71 Quartus modus eſt commenda † ſiue guber-
natio, quæ eſt commiſſio eccleſiæ alicui facta tri-
buens legitimam adminiſtrationem, *cap. quia plu-
res c. relatio 21. quæſt. 1. c. cum nobis olim verſ. fin. de
elect.* & liberiorem, quam habet procurator, *c. obi-
tum in fin. 61. diſt. Innocent. in c. ſi conſtiterit n. 4. de acc.*
quia Commendatarius poteſt conferre, & præ-
ſentare clericum ordinandum ad titulum eccle-
ſiæ ſubiectæ, *Gemin. in c. nemo deinceps n. 10. de elect.
& ibi Can. in 6.* ſola habet vim diſpenſationis, † vt 72
alia opus non ſit, *c. dudum el 2. §. ſuggeſſit de elect. cap.
qui plures 21. quæſt. 1. Prob. ad Monach. in cap. ſuper eo
num. 15. & 16. hoc tit. in 6. Garc. de beneſ. part. 4. c. 4.
num. 20. & plurib. ſeqq.* ideo habens in commen-
dam beneficium regulare, non poteſt cogi pro-
fiteri religionem: *Caſſad. deciſ. 32. num. 8. ſuper reg.
Canc. Sarn in reg. de infir. reſig. quæſt. 13. num. 7. verſ.
præterea.* & obtinens in commendam benefi-
cium ſeculare aut eccleſiam parochialem, non
cogitur in eo reſidere, ſed poteſt deſeruire per
ſubſtitutum. *Creſcent. deciſ. 13. hoc tit.* Cathedrales
eccleſiæ non dantur † in commendam, ſed ad- 73
miniſtrationem: *Rot. diuerſ. deciſ. 233. n. 20. & 217.
num. 3. & 4. par. 1. dicens pendere ex ſtylo, c. is cui de e-
lect. in 6. & ibi Can.* cætera omnia beneficia dan-
tur in commendam. Conceditur † à ſummo Pō- 74
tifice in fauorem perſonarum, & natura eius pē-
det ex clauſulis, & tenore bullarum, æquipara-
tur titulo, eſt perpetua, & irreuocabilis. *Propoſ. in
c. cum autem num. 6. diſt. 44. & in c. ſi quis ſubnu. 1.
verſ. vnde aliqui voluerunt dicere diſt. 58. Pan. in c.
querelam num. 1. de elect. Sarn. in reg. de trienn. quæſt.
5. num. 10. & ſeqq. Prob. ad Monach. in c. nemo. num.
13. & 20. & ſeqq. de elect. in 6. qui explicat literas a-
poſtolicas commende. Garc. de beneſ. par. 4. cap. 4. nu.
48. & ſeqq. & part. 11. cap. 4. num. 12. & ſeqq.* Lega-
to à latere, † qui poteſt beneficia ſuæ prouinciæ 75
dare in commendam, quæ poteſt conferre, vt di-
ctum eſt *ſupra tit. de off. leg. Franc. in d. c. nemo dein-
ceps num. 11. de elect. in 6. & ibi Io. Andr. & Can. con-
trarium tenet Garc. de beneſ. part. 4. cap. 4. n. 13. Sarn.
in reg. de trien. quæſt. 5. num xj. in fin.* Idem in fauorē
eccleſiarum ab epiſcopo † non inferiore Præla- 76
to, quia cum de iure quælibet eccleſia debeat ha-
bere ſuum Prælatum, *c. cum non ignores hoc tit. late
Franc. Marc. deciſ. 968. part. 1.* non poteſt fieri com-
menda eccleſiæ ſine diſpenſatione, per quam ex
cauſa ius relaxatur, & cauſæ cognitione, *c. diſpen-
ſationes 1. quæſt. 7.* vocatis patrono, & collatore,
aut alijs quorum intereſt, *Innocent. in c. ſi conſtiterit
num. 2. de accuſat.* Inferior Prælatus ab epiſcopo
diſpenſare non poteſt, niſi in caſibus à iure ex-
preſſis, vt dictum eſt ſupra tit. de off. ordin. *Franc.
poſt Archid. in c. nemo deinceps num. 8. de elect. in 6. &
ibi Gemin. num. 14.* Eſt duplex † temporalis & per- 77
petua. Temporalis fit de vna parochiali eccleſia,

quia

Digitized by Google

quia duas commendatas habere non licet, alicui
conſtituto in ætate legitima, & ſacerdotio ex euidenti neceſſitate, vel vtilitate ipſius eccleſiæ, quæ
vltra ſemeſtris temporis, à die conceſſionis in
commendam, numerandi ſpatium, non durat, aliter facta eſt ipſo iure nulla, c. nemo deinceps de elect.
in 6. & ibi gloſſ. in verbo commendare & Canon. etſi
commenda fuerit facta contra formam præſcriptam, patronus, vel elector poſſunt interim eligere, & præſentare, c. nemo in fin. & ibi Gemin. ſub
num. 4. & 5. anchar. in vlt. not. & Can. alia beneficia,
ac etiam parochialis collegiata, poſſunt perpetuo, ad tempus, vel ad beneplacitum commendari, nec exigitur ordo ſacerdotalis, c. qui plures 21.
quæſt. 1. Franc. in d. c. nemo deinceps nu. 3. poſt Gemin.
& poſt clericus alterius diœceſis, commendam
ſine proprij prælati licentia recipere, Hoſt. in c. dudum el 2. ſub num. 55. verſ. ſed nunquid clericus de elect.
Illud intereſt, quod comméda conceſſa ad tempus, & ex cauſa, non poteſt reuocari, facta ſimpliciter reuocatur, & deponitur ad libitum, Pan. in c.
ſi conſtiterit de accuſ. num. 12. poſt gloſ. ibi Hoſtien. in c.
dudum el 2. ſub num. 55. verſ. ſed nunquid clericus de e-
78 lect. Eccleſia commendata † non vacat, quia cõmenda eſt titulus canonicus, c. dudum el 2. de elect.
d. c. quo plures 21. q. 1. Caſſad. deciſ. 2. num. 3. de vnion.
de quo in prouiſione debet fieri mentio, quando
eſt perpetua, vel facta ſimpliciter, ſiue ad tempus
incertum, videlicet, donec aſſecutus fuerit poſſeſſionem epiſcopatus, Rot. deciſ. 1. hoc tit. in antiquioribus, quia titulus commendæ eſt cauſatus ad
acquiſitionem fructuum, Anchar. in d. c. nemo deinceps num. 3. verſ. item quaro, neç ſufficit clauſula,
amoto quolibet detentore, Gemin. in d. c. nemo nu.
10. in fin. & ibi Canon. Put. deciſ. 14. hoc tit. diſtinguit in commenda temporali, an ſit conceſſa alicui cum perceptione fructuum, quæ datius conſiderabile, habet vim tituli, & de ea debet fieri
mentio, ideo conferri non poteſt, nec currit collatori tempus Lateranenſis Concilij, de quo in c.
2. de conceſſ. præbend. Rot. deciſ. 1. num. 5. hoc tit. in antiquior. & melius deciſ. 1. de conceſſ. præb. in antiq. glo.
fin. in d. c. nemo deinceps, & ibi Can. niſi dicas vacare
quoad quid, quia non habet ſponſum, ſiue prælatum, Gemin. in d. c. nemo deinceps nu. 9. ſecus quando eſſet conceſſa commenda contemplatione
eccleſiæ, quia tunc eſt depoſitum, & de nullius
præiudicio tractatur, Put. deciſ. 264. lib. 2. Franc. in
d. c. nemo num. 7. in fin. nec tollit vacationem, aut
ius conferendi; Ioan. Andr. in d. c. nemo num. 2. in fi.
& in gl. fin. Commendatarius enim eſt cuſtos, nec
in eccleſia ius habet, nec in fructibus, niſi ad colligendum, & gubernandum, & prouidendum
ſibi, & miniſtris, & quod ſupereſt, deductis oneribus in vtilitatem eccleſiæ conuertendum, cap.
obitum c. Caſtrenſis 61. diſt. Hoſt. in d. c. dudum el 2. de
elect. teneturque ad rationes, c. placuit 10. q. 3. non
poteſt reſignare in fauorem, aut permutare, Bellam. de permut. beneſ. part. 3. q. 4. Panor. in cap. cum
olim num. 3. de rer. permut. Franc. Marc. deciſ. 969.
num. 3. par. 1. Commenda non expirat morte cõmendantis, gloſſ. fin. in fin. in d. c. nemo. neque per
mortem commendatarij eccleſia vacat, ſed vacat
vt prius, gloſſ. fin. & Franc. in d. c. nemo deinceps ſub
num. 4. & ibi Gemin. num. 12. & 13. & Can. Mobed.
deciſ. 4. hoc tit. & deciſ. 16. ante num. primum de cauſ.
poſſ. & propr. Garc. de beneſ. par. 4. cap. 4. à num. 60.
vſque ad fin. non cauſat execrabilitatem, d. c. dudum
el. 2. d. c. qui plures 21. quæſt. 1. etiam ea quæ conceditur à Papa, Mobed. atteſtans de pract. Rot. dec. 9. nu.
2. hoc tit. quæ ex decretis Concilij Tridentini cauſat execrabilitatem, cap. quicunque ſeſſ. 7. In ea locum non habet Extrauag. iniuncta de elect. inter
communes, quando poſſeſſio capta eſt abſque
expeditione litterarum, quia in materia pœnali,
& exorbitanti, diſpoſitio loquens de titulari, nõ
habet locum in commenda, Put. deciſ. 325. libr. 1.
Extrau. iniuncta §. præſenti ponderando verba, alij cæteri de elect. in comm. Oldr. conſ. 179. Sarn. in reg. de
inf. reſig. q. 13. n. 6.

V. Oeconomatus, † ſiue conſtitutio Oecono- 79
mi, quę datur à ſummo Pontifice eccleſiæ Cathedrali vacanti, c. obitum 61. diſt. c. qui vebria. 12. q. 1.
c. vulterana 12. q. 2. Oeconomus litteris non expeditis poteſt exercere omnem iuriſdictionem, ac
conferre beneficia ſtante ſola ſignatura ſupplicationis, quia in œconomatu non eſt locus Extrau.
iniunctæ inter communes de elect. cum œconomus non dicatur titularis, & expreſſe in ſupplicatione deputatus poteſt exercere iuriſdictionem
litteris non præſentatis, prout cæteri executores
in gratia nominati, licet ſecus ſit in executoribus,
quorum nominatio dependet à Cancellaria, Put.
deciſ. 274. lib. 3. Fel. in rubr. de conſtit. n. 5. & ibi Can.
expirat poteſtas eius anno elapſo, c. conſtitutum 7.
q. 1. Regulariter datur ab epiſcopo † appellatio- 80
ne remota in vacantibus eccleſijs, quando quæſtio eſt inter patronum laicum, & epiſcopum ſu-

per iure patronatus, aut ſuper præſentatione iam
facta, vel ſuper idoneitate perſonæ præſentatæ,
vel quando ex alia ſimili cauſa inſtitutio differ-
tur, ac pendente controuerſia œconomus bene-
ficio deſeruit, fructus percipit, eoſque aut in ec-
cleſiarum vtilitatem expendit, aut futur s perſo-
nis fideliter reſeruat, *c. cum vos de off. ord. & ibi gl. &*
DD. c. hac huius placiti 12. q. 2. quia patronus non
ſe debet intromittere de rebus eccleſiæ, niſi quo-
ad defenſionem: *c. decernimus, c. filiis 16. quæſt. 7.*
81 durat † œconomatus vſque quo eccleſia fuerit
ordinata, etiamſi ſex menſes excedat, *Franc. in d. c.*
nemo deinceps ſub. num. 2. non habet locum quan-
do quæſtio eſt inter ipſos patronos laicos de iu-
repatronatus, ita quod non apparet quis eorum
ſit patronus: nam epiſcopus propter contentio-
nem ipſorum non dimittet eccleſiam vacare, ſed
expectabit per quatuor menſes, quibus elapſis
ordinabit eccleſiam ſaluo iure vincentis: *c. quo-*
niam in quibuſdam c. cum propter diſcordiam d. iure-
patr. Secundo non habet locum in vacantibus
eccleſijs, in quibus eccleſiaſtica perſona præſen-
tationem habet, aut ius conferendi, quia ad eam
ſpectat cuſtodia eccleſiæ vacantis, *d. c. cum vos de*
off. ordin. & ibi gloſſ. pen. in fin. & Pan. num 8. & Can.
c. fin. eod. in 6. Pan. in c. bonæ num. 11. & 12. de appell.
Pan. in c. ad aures num. 3. de exceſſ. præl. cum Rector
inſtitutus teneatur ei reddere rationem admini-
ſtrationis temporalium, *cap. cum & plantare §. in*
eccleſiis de priuil.
82 VI. Ratio Coadiutoris, † de qua dicetur *in*
tit. de cler. agrot. vel debilit.
83 VII. Deuolutio, † de qua dictum eſt *in titul. de*
ſuppl. negl. præl.
84 VIII. Adminiſtratio, ſiue procuratio † quæ
eſt quædam palliata diſpenſatio, vel vt euitetur
incompatibilitas ratione tituli, *l. querelam in pr. &*
ibi Pan. num. 1. de elect. Rot. diuerſ. deciſ. 217. num. 1.
part. 1. vel cum exigit vtilitas, vel neceſſitas eccle-
ſiæ habere certam perſonam in prælatum, quæ
tunc non eſt legitimæ ætatis. *c. cum nobis in fin. de*
85 *elect. & ibi Can.* Cathedralis eccleſia † committi-
tur à ſolo ſummo Pontifice, *c. is cui de elect. in 6.*
præterquam in caſu *cap. eccleſia Cathedrali de ſuppl.*
negl. præl. in 6. iuncta ibi gloſſ. in verb. viſitator, eiuſ-
que poteſtas pendet ex clauſulis, & tenore bulla-
rum, is cui plena, & libera adminiſtratio eius eſt
commiſſa in temporalibus, & ſpiritualibus, alie-
natione bonorum immobilium dumtaxat exce-
pta, poteſt libere omnia exercere, quæ iuriſdi-
ctionis epiſcopalis exiſtunt, & quæ poteſt electus
exequi confirmatus: illa, quæ miniſterium con-
ſecrationis expoſcunt, niſi fuerit epiſcopus, per
alios facit epiſcopos expediri: *d. c. is cui & ibi gloſſ.*
& Can. c. fin. §. fin. de ſuppl. negl. præl. in 6. Franc. in
c. cum ex eo ſub num 3. de elect. in 6. Abbas datus ad-
miniſtrator eccleſiæ Cathedrali vacanti, poteſt
cōferre ſubditis illius eccleſiæ illos ordines, quos
Abbates conferre poſſunt ſubditis ſuis, de quibus
in c. cum contingat, de ætat. & qualit. &c. & in c. quo-
niam 69. diſtinct. quia cum datio adminiſtrationis
tribuit ſibi iuriſdictionem, concurrit vtraque po-
teſtas requiſita ad collationem ordinum: *Felin. in*
c. cum te numer. 8. de reſcript. Gemin. in cap. is cui de e-
lect. in 6. num. 7. datus à Romano Pontifice be-
neficia ad epiſcopi collationem pertinentia con-
ferre poteſt, quæ deputatus ab alio conferre non
poteſt, *c. fin. §. fin. de ſuppl. neglig. præl. in 6.* morte
Papæ non expirat officium eius, quia habet ordi-
nariam iuriſdictionem: *c. 2. de off. leg. in 6. l. & quia*
ff. de iuriſd. om. iud. gl. in d. c. is cui in verb. confirmatus,
Adminiſtratio data ad tempus certum, non dat
ordinariam, ſed delegatam iuriſdictionem, quā-
do conceditur non habenti iuriſdictionem, quia
ſicut ordinarius non poteſt deputari ad certas
cauſas, ita nec ad certum tempus, *Bald. in l. n q. 9.*
ff. de off. conſul. ſecus quando conceditur alteri e-
piſcopo, qui vt in ſua diœceſi ordinariam habet
iuriſdictionem, ita & in ea diœceſi, & eccleſia, in
qua deputatus eſt adminiſtrator ordinariam ex-
ercet iuriſdictionem, *Put. deciſ. 218. lib. 2. gl. in c. is*
cui in verb. confirmatus & ibi Can. de elect. in 6. Zaſ.
in repet. l. mora num. 7. & 20. & ibi Caccial. num. 25.
ff. de iuriſd. omn. iud. & poteſt Vicarium genera-
lem deputare ſine Papæ auctoritate, dummodo
non ex toto committat vices ſuas, *Pan. in c. clerici vos*
ſub num. 2. verſ. ſed obſtat præfatis & c. de off. Vic. Iaſ. in
l. à iudice ſub nume. 7. verſ. 2. fallit in deleg. C. de iud.
But. d. deciſ. 218. verſ. 2. fuit dubitatum lib. 2. Cæte-
rarum eccleſiarum † & beneficiorum admini- 86
ſtratio committi poteſt per epiſcopum, ſiue ſpe-
ctent ad collationem ſuam, donec ipſe prouide-
rit, aut contulerit, *c. nemo de elect. in 6. c. cum vos de*
off. ord. ſiue etiam ſpectent ad collationem Papæ
iure reſeruationis, aut deuolutionis, donec per
Papam fuerit prouiſum, *arg. c. regenda 10. q. 1. Pan.*
in c. cum nobis ſub numer. 6. verſ. & idem puto de elect.
præterea Capitulum † ſede vacante in beneficijs 87
ſpectan-

Digitized by Google

ſpectantibus ad collationem epiſcopi, poteſt
conſtituete adminiſtratorem, donec fuerit illis
prouiſum per ſuperiorem, *Ioann. And. in c. vnico ne
ſed. vac. &c. in 6. num. 3. in verb. intromittere, Pan. in
d. c. cum nobis ſub num. 6.*

88 Nonus modus prouidendi † eccleſijs præce-
denti non abſimilis eſt vicariatus, ſiue viſitatio,
89 quæ datur cathedrali † eccleſiæ deſtitutæ, ſiue
vacanti, *cap. obitum c. catinenſis, & c. fin. 61. diſt. c.
conſtitutum 7. quæſt. 1. c. quoniam 12. quæſt. 1.* vni vel
pluribus propinquis, *c. quoniam 12. quæſt. 1.* à ſolo
Romano Pontifice, *cap. fin. in princ. de ſuppl. negl.
præl. in 6.* quia adminiſtratio temporalium & ſpi-
ritualium ſede epiſcopali vacante ſpectat ad ca-
pitulum, *c. ſi epiſcopus de ſuppl. negl. præl. in 6. dicetur
infra tit. ne ſed vac. &c. aliq. in nou.* quam ſummus
Pontifex ex plenitudine poteſtatis capitulo au-
ferre poteſt, *cap. propoſuit de conceſſ. præb.* non infe-
rior: afficit eccleſiam, vt illius electionem non in-
ferior, ſed Papa debeat confirmare, ad quem ele-
ctio celebrata cum decreto electionis, & relatio-
ne viſitatoris mitti debet, *Præpoſ. in c. catinenſis 6.
diſt. Prob. ad Monach. in c. fin. ſub nu. 2. verſ. ſed de viſi-
tatore, & num. 3. & ſeq. de ſuppl. negl. præl. in 6.* Non
90 tollit † vacationem, neq; impedit electionem,
c. conſtitutum 7. quæſt. 1. ac vicarius, ſeu viſitator
datus poteſt eligi, *Franc. poſt Ioan. Andr. in c. fin. ſub
nu. 3. de ſuppl. neglig. præl. in 6. contra gloſſ. in præalleg.
91 c. conſtitutum.* Archiepiſcopus † ob negligentiam,
vel malitiam capituli circa adminiſtrationem in
temporalibus, & ſpiritualibus, nulla præmiſſa
monitione, eo vocato cauſæque ſuper hoc co-
gnitione præmiſſa, viſitatorem cathedrali eccle-
ſiæ vacanti deputat, *c. fin. in princ. in 2. reſp. de ſuppl.
neglig. præl. in 6. & ibi Franc. in 3. not. & Can.* nam
quando iudici attribuitur iuriſdictio certo caſu
limitato, debet primo iudex cognoſcere de qua-
litatibus transferentibus in eum iuriſdictionem,
*c. quamuis c. prouida de elect. in 6. Franc. in c. Romana
ſub n. 1. de foro compet. in 6.* nec prodeſſet capitulo,
ſi pœniteret, & vellet ſollicite & bene admini-
ſtrare, cum iam ius ſit quæſitum Archiepiſcopo,
*Gemin. in c. fin. num. 8. de ſuppl. negl. præl. in 6. & ibi
Can. communiter.* vbi enim executio facta eſt ab
homine, vel à iure non admittitur purgatio mo-
ræ, *l. qui ob rem ff. de cond. indeb. c. licet Canon. & ibi
poſt gloſſ. in verbo priuatus Can. de elect. in 6.* Idem
92 obtinet in † legato à latere, qui in ſua prouincia
poteſt idem quod Archiepiſcopus, cum in pro-
uincia maius habeat imperium, *c. ſi abbatem §. fin.
de elect. in 6.* Vicarius, ſiue viſitator † etiam ab 93
Archiepiſcopo datus Cathedrali eccleſiæ vacan-
ti cenſetur habere ordinariam, *Mar. Socin. in cap.
qualiter & quando el 2. nu. 179. de accuſat.* & legiti-
mam adminiſtrationem eo ipſo quod eſt datus,
licet hoc aliter non exprimatur, in conceſſionem
Vicariatus ſiue viſitationis, *c. fin. §. fin. de ſuppl. negl.
præl. in 6. & ibi Franc. in vlt. notab. Gemin. num. 10.
& Can.* & aliquando exprimitur ad cautelam,
Ioan. Andr. in c. fin. in verbo legitimam. ac poteſt o-
mnia, quæ poteſt electus, & confirmatus, *gl. fin. in
d. c. fin. §. fin. arg. c. is cui de elect. in 6.* priuat clericos
ſuis beneficijs, ſi crimina hoc expoſcant, *Panor. in
c. dilectus el 1. n. 5. de reſcript. Felin. numer. 2. & Can.*
monaſteria quoque ſunt ſub eius cura, & diſpo-
ſitione, *c. obitum in fin. 61. diſt. c. quoniam 12. quæſt. 1.*
habet expenſas de bonis eccleſiæ, *gloſſ. in d. c. obi-
tum in verbo & tu periculum 61. diſt.* deputatus à Pa-
pa ampliorem habet adminiſtrationem, quam
deputatus ab alio inferiore, *late Panor. in c. ſua
nobis nu. 5. de offic. Vicar.* confert enim beneficia ad
epiſcopi ſolius collationem ſpectantia, *d. c. fin. §.
fin. in fin.* quæ datus ab inferiore à Papa non con-
fert, ſed poteſt cum capitulo conferre beneficia
ſpectantia ad collationem epiſcopi, & capituli
ſimul, *Franc. in d. c. fin. n. 2. in fin.* præterea dat li-
centiam clerico tranſeundi ad aliam eccleſiam
alterius diœceſis, *Franc. in d. c. fin. in fin. & ibi Gem.
nu. xj.* remouetur, niſi intra annum procuret,
quod ibi ſit epiſcopus, *c. conſtitutum 7. quæſt. 1. gl. in
c. obitum in verbo & tu periculum 61. diſt. & Canon.*
niſi aliud ex conſtitutione Vicariatus appareat.
Inferioribus à cathedrali † eccleſijs vacantibus 94
non collegiatis poteſt dari viſitator ab alio, quam
à Papa, *arg. à contrario ſenſu d. c. fin. in princ.* ac etiam
à capitulo ſede epiſcopali vacante, cum habeat
à iure communi ordinariam iuriſdictionem, *Ge-
min. in d. c. fin. in fin.* ſecus in collegiatis, ex quo ad-
miniſtratio competit capitulo in temporalibus,
& ſpiritualibus niſi capitulum negligenter, aut
perperam adminiſtret in temporalibus, & ſpiri-
tualibus, cum tunc epiſcopus vocato capitulo, &
cognito de hoc, vicarium dare poterit, *arg. d. c. fin.
in 2. reſp. & ibi Gemin. nu. 4. Franc. ſub nu. 2. & Can.
communiter de ſuppl. neg. præl. in 6.*

Decimus, eſt optio, † quæ duplex eſt, vna per 95
quam non quæritur quid ſpirituale, & eſt ius
conſuetudine inductum tribuens ius ad benefi-

Digitized by Google

cium, *c.fin. & ibi gl. in verbo de iure debita, & Can. de*
conſuet. in 6. Sarnen. in reg. de iur. quaſ. non toll. quæſt. 1.
nu. 39. verſ. 7. modus, Gonz. ſuper reg. de menſ. & alter.
gloſſ. 34. num. 126. quo antiquiores canonici, non
ætate, ſed tempore, quo in eccleſia militauerunt,
gradatim meliores, ſi voluerint, poſſunt, cum va-
cant, per ſe, vel alios optare præbendas, *c. fin. & ibi*
glo. 2. & 3. de conſuet. in 6. Franc. Marc. deciſ. 1256. &
ſeq. part. 1. Gonzal. ſuper reg. de menſ. & altern. gl. 34.
verſ. 8. quæro, qui in d. gloſſ. totam materiam optionis
pertractat. competit canonicis non collegialiter,
ſed ſingulariter, nec impeditur propter defe-
ctum ordinis, *Vital. in Clem. vt hi, qui nu. 16. de æt.*
qual. & ord. præf. vbi num. 17. alia enumerat canonico
competentia non ratione capituli, ſed præbendæ poſt gl. in
verbo in capitulo Gonzal. ſuper reg. Cancell. de menſ. &
96 *alter. gloſſ. 34. num. 35.* habet locum † non ſolum
in eccleſia in qua diſtinctæ ſunt præbendæ, *Fran.*
Marc. quæſt. 1268. num. 1. part. 1. ſed etiam in ea, in
qua eſt certus numerus Canonicorum, & præ-
bendarum, & vna eſt melior altera, quia ſola di-
ſtinctio non probat annexionem, *Put. deciſ. 196.*
lib. 2. Pan. in c. in maioribus num. 4. hoc tit. necnon in
eccleſijs, in quibus eſt certus numerus canonica-
tuum, & præbendarum, quando capitulum, ad
quod ſpectat dominium bonorum, diuidit bona
capituli in tot præbendas, quot ſunt canonici, ad
tempus capitulo bene viſum, & cuilibet aſſignat
præbendam ſuam ad dictum tempus, & tempore
elapſo omnes præbendæ reducuntur in com-
muni, & fit noua præbendarum diuiſio, quia non
eſt poſſibile, quod ita ſint diuiſæ æqualiter, quin
inter eas poſſit reperiri electio, quæ datur anti-
quioribus, *Ioan. Andr. in c. fin. in gl. ſuper verbo va-*
cantes de conſuet. in 6. & ibi Can. Rot. deciſ. 6. ſub n. 1.
col. 2. verſ. in aliquibus vero eccleſiis de conſuet. in nou.
Idem obtinet ſi eſſet conſuetudo de antiquiori-
bus ætate, maioribus ordine, vel aliam æquitatē
continens, *gl. in d. c. fin. in verbo antiquiores, & Can.*
97 Inducitur ſpatio † decem annorum, *Rot. deciſ. 6.*
de conſuet. in nou. ſub num. 1. col. 2. verſ. in aliquibus
vero, c. cum in eccleſia hoc tit. in 6. Franc. in d. c. fin. nu.
5. & ſeq. & ibi Can. communiter. etiam quando o-
ptio fit per ſortes: *Franc. Marc. deciſ. 1268. par. 1.*
habet locum in præbenda collata per Papam, ni-
ſi optioni fuerit derogatum. *Franc. Marc. dec. 1259.*
num. 5. part. 1. Gemin. in c. fin. §. in præbendis de con-
ſuet. in 6. Franc. Marc. dec. 1267. part. 1. Spiritualia
aut beneficia eccleſiaſtica optari nō poſſunt, quia
ſine canonica collatione, vel inſtitutione acquiri
non poſſunt. *c. 1. de reg. iur. in 6. c. 3. de inſt.* In optio-
ne nouus † titulus non quæritur, ſed antiquus, 98
quo quis antiquam præbendam nunc dimiſſam
tenebat, ad optatam extenditur, *c. fin. & ibi Butr.*
numer. 5. & 6. de conſuet. in 6. Caſſad. deciſ. 7. hoc tit.
Gonz. ſuper reg. Canc. de menſ. & alter. gl. 34. verſ. 9.
quæro Rot. deciſ. 15. de conſuet. in antiq. ſed & in por-
tionibus vacantibus optans ſibi ipſi ius non tri-
buit, ſed vigore primitituli canonicalis eas reti-
net: *Anch. in d. c. fin. in 1. opp. & ibi Can. communiter.*
Rot. dec. 15. de conſuet. in antiq. & melius Caputaq. de-
ciſ. 281. par. 2. late Caſſad. deciſ. 17. hoc tit. Sufficit
optare volenti pacifica poſſeſſio minoris præbē-
dæ, in qua reperitur abſque alia verificatione, &
iuſtificatione prouiſionis, ſibi de ea factæ. *Put. de-*
ciſ. 194. lib. 2. arg. not. per gloſ. in l. ſicuti §. ſi quæratur
in verb. poſſeſſoru in fin. ff. ſi ſeru. vend. & Bart. in l.
quidam in ſuo poſt glo. in verb. amoueri ff. de cond. inſt.
Non habet locum † in prælaturis eiuſdem eccle- 99
ſiæ, *Cald. conſ. 5. de conſuet. Prob. admon. in c. fin. num.*
31. de conſuet. in 6. neque in prębendis apud ſedem
apoſtolicam vacantibus, *d. c. fin. §. in præb. & ibi*
Franc. num. 3. & 6. & Can. Caput. deciſ. 282. par. 2.
Rot. deciſ. 4. hoc tit. in nou. Franc. Marc. deciſ. 1266.
par. 1. earumue fructibus groſſis; *Franc. in d. c. fin.*
num. 3. de conſuet. in 6. Rot. deciſ. 4. de conſuet. in nou.
domo, camera, aut prædijs, *Gonzal. ſuper reg. de*
menſ. & altern. gl. 34. verſ. 2. quæro 2. 29. & ſeqq.
plures citans. aut generaliter, vel ſpecialiter reſer-
uatis, *Rot. deciſ. 1. nu. 6. de rer. perm. in nou. Put. dec.*
4. lib. 2. Caſſad. deciſ. 4. de conceſſ. præb. Staphyl. de
litt. grat. tit. de vi, & effectu clauſ. §. inſuper à nu. 3. vſ-
que ad fin. Franc. Marc. dec. 1269. par. 1. Franc. in c.
fin. § in præbend. num. 6. & ibi Gemin. num. 3. de con-
ſuet. in 6. Greg. 15. deciſ. 478. & ibi late annot. per Pa-
pam, *Franc. in d. c. fin. §. in præb. num. 6. de conſuet. in*
6. & Can. vel deuolutis, *Archid. in d. c. fin. ſub num.*
4. Rot. deciſ. 1. num. 8. de rer. perm. in nou. aut per-
mutatis, *Petr. de Peruſ. de rer. permut. quæſt. fin. Rot.*
deciſ. 1. num. 7. de rer. permut. in nou. licet aliter ſen-
tiant Franc. Marc. quæſt. 1257. par. 1. Io. Andr. in addit.
ad ſpec. in rub. de rer. perm. verſ. fuerunt etiam hic.
Garc. de benef. part. 11. cap. 4. num. 4. affectis pœ-
nitentiario, aut lectori ſacræ ſcripturæ, *Gonz. ſu-*
per reg. de menſ. & altern. gl. 34. in 11. & 12. quæſt. aut
præbendis, quæ ſunt de iurepatronatus. *Fred. de*
ſen. conſ. 62. verſ. add. 1. Præterea non habet lo-
cum in eccleſijs, in quibus non eſt numerus ca-
nonica-

Digitized by Google

nonicatuum, nec diſtinctio præbendarum, quia
non eſt reperire, quod in talibus eccleſijs præ-
bendæ aliquæ vacent. c. dilecto §. procurator verſ.
præterea hoc tit. Pari ratione non habet locum, in
quib. eſt certus numerus canonicorum, ſed nul-
lus numerus, nec diſtinctio præbendarum, quã-
do per adminiſtrationem capituli fructus diui-
duntur inter canonicos, & illi quanto ſunt pau-
ciores, tanto recipiunt maiores portiones, &
quanto plures ſunt, tãto recipiunt minores por-
tiones. c. fin. §. præterea verſ. ſi autem de conceſſ. præb.
in 6. &c. Similiter non habet locum in eccleſijs,
in quibus eſt certus numerus canonicorum, ac
certus numerus, ſed non diſtinctio præbenda-
rum, & capitulum per officiales ſuos omnia bo-
na adminiſtrat, & de fructibus recollectis tot
facit portiones æquales, quot ſunt canonici, &
cuilibet tradit partem ſuam, quia in illa non eſt
reperire vnam eſſe meliorem alia. arg. c. quoniam
de vit. & honeſt. cler. & ibi gl. 1. & 2. Innoc. in c. dile-
ctus ſub num. 2. in verb. præbendam. & num. 5. & 6.
hoc tit. Rot. deciſ. 6. de conſuet. in nou. num. 1. col. 2.
100 verſ. in aliquibus vero. Excommunicatus poteſt o-
ptare; Rot. deciſ. 5 de conceſſ. præb. in nou. & dec. 8. nu.
5. de ſent. excom. in antiq. c. ſolet § fin. & ibi gl. in verb.
extra iudicium & Can. & in c. decernimus, & ibi poſt
gl. fin. Can. de ſent. excom. in 6. Garc. de beneſ. par. 7.
cap. 13. num. 48. & ſeqq. non poteſt optare ſecun-
dam maiorem, qui non habet canonicum titu-
lum in prima minori, de quo conſtat, quia decla-
ratum eſt, quod aſcenſus fit abſque nouo titulo,
nouaue collatione in virtute tituli, ſiue prouiſio-
nis habitæ in prima: Archid. & Io. Monach. in d. c.
fin. Rot. dec. 10. hoc tit. in antiq. habens quoque ma-
iorem non poteſt ſecundum eamdem conſuetu-
dinem optare minorem, quia aſcenſus permitti-
tur, non deſcenſus; arg. c. licet c. quanto de tranſlat.
Rot. deciſ. 3. de conſuet. in nou. Franc. Marc. deciſ. 1264.
101 par. 1. debet fieri intra viginti † dies, c. fin. de con-
ſuet. in 6. in fin. etiam vbi non adeſt expectans a-
poſtolicus, vel executor, Franc. d. c. fin. §. in præben-
dis in fin. & Can. computandos à die ſcientiæ: gl.
pen. in clem. vnica de conceſſ. præb. & ibi Can. Tolli-
102 tur, ſeu verius differtur † per clauſulam in literis
apoſtolicis poſitam, non obſtantibus ſtatutis, vel con-
ſuetudinibus eccleſiæ in contrarium facientibus quibuſ-
cumque, & præſertim illis quibus cauetur, quod
nullus poſſit habere maiorem, niſi primo habeat
minorem, & per minorem gradatim aſcendat ad
maiorem. late Rot. deciſ. 8. de conſuet. in nouis, Franc.
in d. c. fin. nu. 9. de conſuet. in 6. Staphyl. de litt. grat.
tit. de vi, & off. clauſ. §. inſuper num. 1. & 2. Caſſad.
remiſſiue deciſ. 4. nu. 9. de conc. præb. Gonz. ſuper reg.
Canc. de menſib. & altern. gloſ. 34. in princ. Altera
eſt, quando tituli † vna cum præbendis mutan- 103
tur, vel quia canonicatus, & præbenda ſunt inui-
cẽ annexa, Rot. d. dec. 6. ſub n. 1. col. 2. in fin. verſ. in ali-
quibus aũt Roch. de Curt. in c. cũ tanto ſect. 3. de conſuet.
vel præbendæ ſunt tituli ſpirituales, qui non poſ-
ſidentur nomine eccleſiæ, ſed beneficiati, c. dile-
ctus 1. §. cum ergo ibi præbenda beneficio c. dilecto filio §.
procurator ibi de communi conſenſu augmentare va-
leant numerum præbendarum quoddam ius ſpirituale
de nouo creando c. dilectus el 2. in fin. hoc tit. Pan. in c.
maioribus num. 3. hoc tit. Bell. deciſ. 63. num. 4. in qua
præſcribenda † requiritur tempus quadraginta 104
annorum, Bellam. deciſ. 1. & d. deciſ. 63. Put. deciſ. 196
lib. 2. Franc. Marc. deciſ. 1268. num. 4. par. 1. Prob. ad
Monach. in c. fin. ſub num. 28. de conſuet. in 6. & tunc
excommunicatus optare nõ poteſt, Garc. de beneſ.
part. 7. cap. 13. num. 51. & ſeqq. Optio oblagiorum
obedientiarum, † domorum, poſſeſſionum, vel 105
aliarum rerum ſingularium, diuerſo iure cenſen-
tur ab optione præbendarum; tum quod præben-
da ex ordine ad canonicatum, c. relatum in fin. &
c. dilectus 1. circa fin. ibi videtur indignum, vt receptus
in canonicum beneficio præbendæ defraudetur hoc tit. ſit
quid iuris, c. cum M. in fin. de conſtit. & ibi Can. c. ma-
ioribus c. tuæ hoc tit. & procedit ex inſtitutione, of-
ficio, & ſeruitio, & debetur canonico, Can. poſt gl.
in d. c. cum M. in verb. receperunt de conſtit. c. relatum
el. 1. in fin. hoc tit. late Card. Zab. in clem. fin. num. 10.
& ſeqq. & num. 14. hoc tit. & plures præbendæ per
eumdem in eadem eccleſia non poſſunt obtineri:
c. litteras de conceſſ. præb. Franc. in c. 1. num. 7. de con-
ſuet. in 6. Can. in c. dudum el 2. de elect. Oblagia ve-
ro, obedientiæ, & poſſeſſiones conſiſtunt in me-
ra temporalitate, nec in eis quis intitulatur, neq;
habent annexum ſpirituale ſeruitium, c. poſſeſſio-
nes 16. q. 1. & q. 6. c. illud c. quamuis el 1. & ibi gloſſ. in
verb. penſione hoc tit. in 6. & Can. & plures in eadem
eccleſia poſſunt obtineri, & cadunt in laicos, Ioa.
Andr. in c. vnico de rer. perm. in 6. & de eis non eſt
neceſſe facere mentionem in reſcripto benefi-
ciali, Ioan. And. in c. poſtulaſti num. 4. de reſcript. Ge-
min. conſ. 89. in fin. tum quod in his, quæ ſunt ſtri-
cti iuris, vno expreſſo non includatur aliud, cap.
ſuſceptum de reſcript. in 6. c. quamuis hoc tit. in 6. ſed

Mmm 3 optio

Digitized by Google

optio in ſupradictis rebus ſingularibus videtur regulanda iuxta ſtatuta eccleſiæ, *c. conſtitutionem §. caterum & ibi gloſſ. in verb. ſtatutum de verb. ſignif.* aut titulos, *ff. de opt. & elect. leg.* & in ea præſcribenda ſufficiunt decem anni. *Prob. ad Monach. in c. fin. ſub num. 28. de conſuet. in 6.*

106 Vndecimus eſt creatio † in Canonicum ſupernumerarium: nam obtinentes dignitates in Cathedrali, vel Collegiata eccleſia non ſunt de Capitulo: *c. fin. & ibi not. hoc tit. in 6. c. eam te in fin. de reſcr. Felin. in c. cum olim de re iud.* ideo ad ſupplicationem ſummus Pontifex creat eos Canonicos vltra numerum, vt eccleſia eiſdem ad redditus non teneatur, Capituli accedente conſenſu.

107 Quæritur de duobus quomodo conſenſus † à Capitulo ſit præſtandus, Secundo quid iuris obtinens dignitatem ex hac creatione in Canonicum aſſequatur: primæ quæſtioni reſpondeo, quod conſenſus huiuſmodi ſpectat ad Canonicos tanquam ad corpus collegij, quodq; auctoritate Canonici receptione antiquioris debeant Canonici reſidentes, & votantes vocari ad locũ ſolitum Capitularem, & ibi in communi à ſingulis eſt requirendus conſenſus, & ſufficit obtinere conſenſum maioris partis, quæ ſanior præſumitur, *c. 1. de ijs, qua &c. à maior. part. cap. & ibi Anch. num. 1. & numer. 6. circa fin.* abſentes non ſunt vocandi, quia hæc receptio fit ad præceptum ſummi Pontificis, *Franc. in c. cum in eccleſiis ſub num. 3. hoc tit. in 6. & ibi late Anchar. poſt princ. & Can.* tum quia in hac receptione ſubeſt eccleſiæ vtilitas, & nullum eccleſiæ grauamen, ex quo creato in Canonicum ad redditus non tenetur, & vtilitas eccleſiæ ſit habere plures Conſiliarios, *Imol. poſt Inn. in c. fin. num. 16. de cler. non reſid.* Alteri quæſtioni

108 reſpondeo, quod Canonicus † creatus per Papam dicitur verus Canonicus, quia habet illud, quod eſt dignius videlicet canoniam, *c. cum M. & ibi gloſſ. in verb. receperunt de conſtit. Pan. & Can.* & eſt honorandus vt Canonicus ſupra alios ſimplices clericos, *Innoc. in c. fraternitatem de ſepult.* & creatus Canonicus in Cathedrali eccleſia poteſt dari delegatus à ſede Apoſtolica, *c. ſtatutum §. 1. de reſcript. in 6.* Competit ei ſtallum in choro, & vox in Capitulo, *c. dilectus c. 1. illorum in fin. c. dilecto in princ. hoc tit. Archid. in c. ſi qui in princ. hoc titul. in 6* participat de diſtributionibus, cõmunibus redditibus, & de ſuperexcreſcentibus fructibus in eccleſiis, in quibus præbendæ ſunt diſtinctæ, *cap. dilectus el 2. hoc tit. Archid. in d. c. ſi qui in princ. & ibi Cun. c. fin. §. in illis vero de conceſſ. præb. in 6.* & debet intereſſe electionibus, alienationibus, & alijs tractatibus cum alijs Canonicis actu præbendatis, *Archid. in d. c. ſi qui in princ. late Staphyl. in tr. de litt. grat. in 1. for. expect. late Rot. deciſ. 26. hoc tit. in nou. vbi declarat talem canoniam eſſe beneficium eccleſiaſticum nomine, titulo, prærogatiua, & reali commodo num. 5. & ſeqq. Petr. de Bart. in direct. elect. cap. 27. num. 3. & ſeqq. par. 1.* poteſt habere dignitatem conſuetam conferri Canonico tantum, *c. ſi is qui §. fin. hoc titul. in 6. & ibi Domin. Franc. & Canon.* & licet iſta ſint veriſſima de iure, nihilominus de conſuetudine ferè vbique ſeruatur contrarium, iuxta quam creati in Canonicos vltra numerum non participant de quotidianis diſtributionibus, nec de alijs obuentionibus canonicalibus: imo vocantur Canonici in herbis, vt atteſtatur Staphyl. in tract. de litt. grat. in 1. forma expectat. ſub num. 11. & 12. Rot. deciſ. 26. numer. 7. hoc tit. in nou. ſed ſuper numerum ſtatutum, poſito quod non ſuppetant facultates poteſt quis eligi in Canonicum præbendatum de Canonicorum ipſorum conſenſu, *gloſſ. fin. in c. auctoritate de inſt. Rot. deciſ. 2. de elect. in antiq. Franc. Marc. qu. 1371. par. 1. & dec. 16. ead. part. 1.*

Quinta pars huius tituli.

SVMMARIA.

1 *Prouiſionum & gratiarum reſcripta, varia ſunt in curia Romana, quoddam rationi congruit ſic à præfatione appellatum.*
2 *Sub qua forma expediuntur non ſolum gratiæ factæ ſed omnia per prædeceſſorem conceſſa quomodocunque.*
3 *Non retrotrahitur in præiudicium tertij nec operatur effectum confirmationis ex certa ſcientia.*
4 *Quædam ſunt conditionalia quæ lite pendente quæ ſequitur de tempore data conceduntur.*
5 *Non præſupponunt titulum præcedentem.*
6 *Deſumpta ex corpore prioris gratiæ principalis atque ex eius clauſulis videntur conceſſa ſub eadem narratiua.*
7 *Quorum vnum,* ſi neutri, *appellatur.*
8 *Alterum ſi nulli.*
9 *Tertium ſi alteri.*

10 *Quan-*

Digitized by Google

10 *Quando non dentur.*

11 *Mentio in eis fieri debet de qualitate beneficij, vacatione, modo vacandi reſeruatione, obtentis & fructibus male perceptis.*

12 *Non arctatur impetrans ad exprimendum verum valorem.*

13 *Quam vacationem capiant ex perſona aduerſarij & ex perſona impetrantis.*

14 *Producta in iudicio an debeant alteri parti intimari.*

15 *In eis attenditur tempus quo beneficium conferri poteſt & non tempus data.*

16 *Quomodo differant à noua prouiſione & aliis ſimilibus gratiis.*

17 Etiam & perinde *valere quando ſummus Pontifex aliquem actum à ſe irritatum denuo ex cauſa reſuſcitat.*

18 *Non retrotrahitur.*

19 *Perinde valere, quando ſummus pontifex aliquem actum nulliter & inutiliter geſtum valere decernit.*

20 *An trahatur retro & quando.*

21 *Datur tantum ſuper gratiis à Papa factis de quibus bulle fuerunt expedita.*

22 *In ea debet exprimi defectus ſubticitus vel vitium falſitatis contentum in prima gratia.*

23 Gratificatio, *qua locum habet quando de anterioritate data litterarum non conſtat.*

24 *In literis ad vacantia beneficia quando facta eſt prouiſio pluribus eadem die ab eodem collatore, quis ſit preferendus.*

25 *Si à diuerſis collatoribus, puta Sede apoſtolica vel Legato eius, vni, & ab ordinario alteri eadem die idem beneficium conferatur, quinam potior ſit.*

26 *In literis ad vacatura beneficia quando plures ſunt pares in data quinam ſit preferendus.*

27 Noua prouiſio *eſt reſcriptum gratia reualidatorium, quod plerumque datur ſuper gratiis ab aliis nulliter factis.*

28 *à Quibus concedatur.*

29 *Indiſtincte datur de beneficiis reſeruatis.*

30 *Operatur deinde in futurum & ſuper gratia prima fundatur.*

31 *Comprehendit quamcunque nullitatem.*

32 *In ea debet fieri mentio de beneficiis obtentis & de omnibus prout in prima gratia.*

33 *De infecta poſſeßione oblationibus & fructibus indebite perceptis.*

34 *Debet exprimi menſis reſeruatus.*

35 *Dat titulum coloratum.*

36 Reformatio *eſt noua gratia in qua debet inſeri tenor praínſerta.*

37 *Paßim petentibus datur plerumque cum clauſula quod res eſt integra.*

38 *In ea ſufficit talis expreßio quod Papa intelligat quomodo ſe habeat facti series.*

39 *Clauſula in reformatione ſimpliciter poſita intelliguntur iuxta tenorem praínſerta.*

40 *Si petatur acceſſus vel regreſſus ob non ſolutam penſionem additur de conſenſu penſionem huiuſmodi ſoluere habentis.*

41 *Conceditur vt à data prima gratia valeat vel ſub data currenti.*

42 *Quando reformatio tendit ad diminutionem prima gratia conceſſa, ſola voluntas beneficiati eſt ſufficiens ad mouendum Papam.*

43 Surrogatio *eſt ſuffectio in locum defuncti cum aliquo ſuper titulo beneficij litigantis.*

44 *Conceſſa in fauorem tertij eſt prouiſio mere gratioſa cum facultate proſequendi litem quam ſolus ſummus Pontifex concedit quando poſſeſſor moritur.*

45 *In ea ſufficit quod ſummus Pontifex ſtatum cauſa intellexerit ex narratis in prouiſione.*

46 *Non debet fieri mentio de iurepatronatus laicorum.*

47 *Competit prouiſo contra actorem collitigantem accipientem poſſeßionem poſt mortem rei defuncti officium iudicis vt à poſſeßione amoueatur.*

48 *Cum procuratore ſuperſtitis litem continuat ſine noua eius citatione vel intimatione huiuſmodi ſurrogationis.*

49 *Collitiganti ſuper beneficij titulo, datur ſurrogatio intra menſem computandum à die grâtia alteri conceſſa.*

50 *Duplex eſt rigoroſa & gratioſa, Rigoroſa dicitur mandatum de ſubrogando in forma dignum directum iudici.*

51 *Surrogatio gratioſa eſt quando Papa ipſe ſurrogat & dirigitur ſurrogato.*

52 *In ea probari debet clericatus ſubrogati, poſſeßio illius, vti fuit ſubrogatus, & lis.*

53 *Subrogatus in omni iure & ad omne ius quod alicui in & ad eccleſiam competebat non cenſetur ſubrogatus ad poſſeßionem.*

54 *Vel ad litem.*

55 *Vel ad ſpolium.*

56 Multo

Digitized by Google

56 Multo minus cenſetur ſurrogatus quoad fructus neque ad exceptiones de regula triennali.

57 In indicio deductorum.

58 In gratioſa ſurrogatione quorum admittantur exceptiones & quæ non

59 Surrogatio quibus non detur.

60 An exiludantur à ſurrogatione impetrantes beneficia vacantia per aſſecutionem pacificam plurium incompatibilium.

61 Impetratur ſurrogatio à ſolo Papa.

62 Quando conſtat de reſeruatione beneficij ita quod manus ordinarij fuerint ligatæ, ſolet concedi ſurrogatio in ius ac poſſeſſionem defuncti.

63 Primariæ preces conceduntur à S. Pontifice imperatori poſt præſtitum iuramentum quæ dant imperatori poteſtatem faciendi recipi vnum in qualibet eccleſia Allemanniæ.

64 An habeant locum in menſib. per concordata Germaniæ ordinarijs collatoribus conceſſis.

65 Summus Pontifex in dictis precibus derogat concordatis Germaniæ in ſui præiudicium.

66 Imperator habet ius precum ad beneficia etiam reſeruata, non tamen ad maiores dignitates poſt pontificales aut principales in collegiatis vel ad deuo'uta vel litigioſa.

67 Diſpenſatio ſiue habilitas nominati vel Preciſtæ nõ requiritur tempore datæ gratiæ precum ſed ſufficit adeſſe tempore vacationis.

68 Indulgentia ſiue tollerantia ſedis Apoſtolicæ habent ius conferendi præbendas & alia beneficia eccleſiaſtica exceptis parochialib. eccleſiis in pluribus archiepiſcopalibus & epiſcopalibus eccleſiis quando vacant & temporalia ſunt ſub eorum manu Rex Franciæ, Reges Hungariæ & Angliæ ac Apuliæ & delphines.

69 Alternatiua à ſummo Pontifice conceditur epiſcopis & his ſuperioribus quamdiu apud eccleſias & Diœceſes ſuas vere & perſonaliter reſederint per reg. Cancell. 8. §. inſuper.

70 An comprehendatur ſub generali reuocatione gratiarum.

71 Epiſcopus habens alternatiuam ſi poſtea obtinet à ſummo Pontifice indultum conferendi in duobus menſibus non videtur alternatiuæ renunciare.

72 Priuantur epiſcopi alternatiua tribus caſibus.

73 Ius nominandi ſiue nominatio competit collegio & fit ſine ſolennitate de vno, duobus aut pluribus.

74 Conceſſum fuit ad vacantes Archiepiſcopatus, Epiſcopatus, Abbatias vel Prioratus Conuentuales Regibus Hiſpaniæ Franciæ, Poloniæ & alijs principibus.

75 Ex priuilegio Apoſtolico nominationes concedantur ab vniuerſitatibus graduatis & debito modo qualificatis.

76 Item fiunt in vim ſtatuti vel conſuetudinis.

77 Indultum de conferendo ſolet ſummus Pontifex concedere Cardinalibus & alijs benemeritis obtinentibus cathedrales eccleſias & abbatias vt de omnibus beneficijs ad eorum collationem inſtitutiones ſiue quamuis aliam diſpoſitionem pertinentibus libere diſponant.

78 In dubio contra concedentem eſt latiſſime interpretandum ſed non extendendum ad ſpecialiter reſeruata Papæ.

79 Tollit obſtacula & gratias præuentiuas & coadiutorias cum futura ſucceſſione ſed non regreſſum.

80 Præterea conceditur huiuſmodi indultum Nuncio vel alijs ex gratia.

81 Eſt ſtricte interpretandum.

82 Limita vt procedat quando indultum dirigitur Nuncio in fauorem Nuncij, ſecus ſi dirigatur Nuncio in fauorem Nuncij & eorum quibus collatio eſt facienda vel eccleſiæ vel alterutrius ipſorum & eccleſia, quod eſt fauorabile.

83 Poteſtas data Nuncio ſuper prouiſione certe perſonæ expirat morte concedentis re integra & eſt ſtricte interpretanda, quia non eſt gratia ſiue indultum.

84 In omnibus indultis addetur clauſula, quod prouiſi illorum vigore ſub pœna vacationis eo ipſo teneãtur bullas nouæ prouiſionis expedire & annatam aliáq; iura ſoluere.

85 Occurſa vacatione ob non expeditionem nouæ prouiſionis, Papa habet conferre.

86 Impetratio facta ob non expeditionem nouæ prouiſionis dicitur impetratio certo modo in qua impetrans non adimplementum decreti debet concludenter probare.

PRÆTERRA in Curia Romana varia ſunt † re- 1
ſcripta gratiarum, & prouiſionum. Quoddam rationi congruit, ſic à præfatione appellatum. Rationi congruit, & conuenit honeſtari, vt ea, quæ à Romani Pontificis gratia, ſeu benignitate in proſequendo iuſta deſideria proceſſerunt, licet eius ſuperueniente obitu ſuper illis litteræ confectæ

Digitized by Google

confectæ non fuerint, ſuum plenum conſequan-
2 tur effectum, per quod Papa nihil † de nouo cõ-
cedit, neque confirmat gratiam prædeceſſoris, ſi
eſt inualida, ſed ſolum atteſtatur, & fidem facit de
gratia à prædeceſſore facta, & iubet eam execu-
tioni demandari, c. litteris verſ. fin. & ibi gloſſ. fin. de
reſcript. & Pan. & Can. Bald. in l. humanum in fin. de
legib. Botr. deciſ. 348. num. 7. quia non datur fides
ſupplicationi ſine confectione litterarum, & gra-
tia Apoſtolica non poteſt probari, niſi per litteras
plumbatas, vt ſupra dictum eſt in hoc tit. ſub iſta
forma expediuntur nõ ſolum gratiæ factæ à præ-
deceſſore, ſed omnia per prædeceſſorem conceſ-
ſa, quia Regula Cancellariæ rationi congruit, v-
titur verbo conceſſa, quomodocumque igitur cõ-
ceſſa ſint ſub conditione, vel alias expediri pote-
runt; l. 3. ff. de off. præſ. l. imperator ff. de poſtulat. cap.
quia circa de priuil. &c. ſed expeditæ poſt obitum
ſummi Pontificis concedentis, etiam cum totali
3 inſtrumenti inſertione non poſſunt † retrottahi,
ad inducendam ſcientiam contentorum in ter-
tij præiudicium aut vt operentur effectum con-
firmationis ex certa ſcientia: Card. dial. Seraph. dec.
981. num. 1. l. in ſumma §. fin. ff. de re iud. l. Neratius
ff. de reg. iur. §. deinceps, auth. de nupt. & ibi poſt gloſſ.
DD. c. ſi gratioſe & ibi gloſſ. & Can. de reſcript. in 6. l.
4. ff locat. cum ſimilib. Quædam ſunt conditiona-
4 lia † quæ tantum lite pendente conceduntur, Ca-
put. deciſ. 34. par. 2. Rot. dec. 8. de probat. in nou. Rot.
deciſ. 24 de reſcript. in nou. Put. deciſ. 23. de iud. Sarn.
ſuper reg. de annal. q. 28. num. 4. & in reg. de impetr.
benef. per obit. fam. Card. q. 8. verſ. accedat, & verſ. ex
quibus Gemin. conſ. 79. verſ. ad dubium gratiarum,
quæ requiritur de tempore datæ impetrationis,
Garc. de benef. par. 6. cap. 2. §. 2. nu. 212. & ſeqq. Greg.
18. dec. 94. & ibi annot. & mandatur Auditori ſub
conditione, quod ſi per euentum litis ſibi conſti-
terit neutrum &c. collitigantium ius habere in
beneficio, ac illud vacare, Gem. conſ. 79. ſub nu. 7.
verſ. ad dubium gratiarum, & num. ſeqq. Seraph. dec.
46. num. 2. Garc. de benef. part. 6. cap. 2. §. 2. nu. 110.
& ſeqq. poſt ſententiam declaratoriam deſuper
ferendam prouideat, Achil. deciſ. 15. & 16. hoc titul.
Put. deciſ. 46. & deciſ. 423. in princ. lib. 1. l. cedere diẽ
ff. de verb. ſignif. §. longe magis, & ibi gloſſ. fin. & DD.
Inſtit. de leg. l. cum ad præſens cum l. ſeq. ff. ſi cert. pet.
nam licet conditiones de præterito, vel præſenti
non ſint proprie conditiones, l. inſtitutio talis in ſi.
ff. de cond. inſt. l. eas in princ. ff. de cond. & demonſtr. l.
ſi ita ſtipulatus fuero hanc ſummam ff. de verb. oblig. l.
itaque ff ſi cert. pet. &c. Put deciſ. 46. numer. 2. libr. 1.
tamen quia dictio, ſi, adiecta verbo præteriti, vel
præſentis temporis ponit aliquid dubitatiue, &
ſub dubio, vel incertitudine, l. cum ad præſens tem-
pus ff. ſi cert. pet. Inſt. de leg. §. longe l. demonſtratio §.
1. ff. de cond. & demonſtr. & ibi DD. ſicut ius colliti-
gantium ponitur dubitatiue, ita gratia ſuper eo
facta eſt dubia, & ſi ius non competit, tenet, alias
non tenet: §. conditiones inſtit. de verb. oblig. l. itaque l.
cum ad præſens ff. ſi cert. pet. l. conditio ff. de verb. oblig.
non præſupponunt † titulum præcedentem, Put. 5
deciſ. 263. lib. 2. arg. not. in c. bi qui, in verbo ſpecialiter
hoc tit. in 6. Rot. diuerſ. deciſ. 556. num. 9. lib. 3. part. 3.
Bald. in l. 4. in princ. ff. de dam. inf. Caput. deciſ. 60.
part. 2. capiuntque beneficium vacans non vaca-
turum, Mohed. deciſ. 33. nu. 1. hoc tit. Felin. in c. in no-
ſtra num. 15. & 37. coroll. verſ. limitat 1. de reſcript.
conceduntur ex ſtylo Datariæ prouiſo apoſtoli-
co etiam aduerſus alium prouiſum apoſtolicum,
Greg. 15. deciſ. 150. deſumpta † ex corpore prioris 6
gratiæ principalis, atq; ex eius clauſulis cenſentur
conceſſa ſub eadem narratiua, quæ omnino venit
iuſtificanda, quia in effectu ſunt vnæ litteræ, cum
habeant eamdem datam, licet diuerſis tempori-
bus ſint expeditæ, Card. Seraph. deciſ. 1470 num. 3.
Pan. in c. in noſtra ſub n. 5 verſ. fin. autem ad vnum be-
neficium de reſcript. Pan. in c. ſuper literis in 1. not. eod.
arg. l. vnum teſtamentum ff. de teſtam. § ſed & vnum
& ibi not. Inſtit. de teſtam. quorum vnum † ſi neutri 7
appellatur, quando quidem tertius, vel alter col-
litigantium beneficium ſibi conferri petit, ſi per
euentum litis conſtiterit, quod neuter ex litigan-
tibus ius in beneficio habeat, Greg. 15 deciſ. 89. &
deciſ. 94. num. 7. & 8. alterum, † ſi nulli, quando 8
tribus, vel pluribus ſuper eodem beneficio con-
tendentibus, quidam tertius, vel vnus colliti-
gantium dictum beneficium impetrat, & ſibi
conferri petit, ſi ex euentu litis conſtiterit nulli
litigantium ius in beneficio competere: Tertium
ſi alteri, † quando alter collitigantium benefi- 9
cium, de quo litigatur, impetrat, ſi ex euentu litis
conſtiterit, quod alter litigantium ius nõ foueat,
Non dantur ſuper † lite mouenda, Caput. deciſ. 10
34. num. 4. part. 2. atteſtans de ſtylo ſignaturæ arg. l.
item ſi res §. fin. verſ. non tamen ff. de alien. iud. mut.
cauſ. fact. gloſſ. 1. prope fin. in c. cum inter de elect. nec
quando cauſa fuit commiſſa literis non expedi-
tis, niſi cum clauſula, & quod litteras primæ

Digitized by Google

prouiſionis expediat, Mandoſ. in reg. 31. quod com-
miſſ. cauſ. quæſt. 15. Staphyl. de ſign. litt. iuſt. §. quando
aliquis petit gratiam in princ. neque quando de cri-
mine agitur ad priuationem, Mandoſ. de ſign. grat.
tit. ſi neutri, verſ. ſi neutri, ſi nulli. legitur tamen data
fuiſſe gratia, ſi neutri, moniali, & in euentum
priuationis Abbatiſſæ, quam accuſabat partus, &
perditæ virginitatis, prouiſio; vel mandatum de
prouidendo cum clauſula quod ſe inſcriberet ad
pœnam talionis, Creſc. deciſ. 9. de probat. Mandoſ. in
11 reg. 15. reſeru. quæſt. 6. poſt num. 4. Mentio † fieri de-
bet in eis de qualitate beneficij, vacatione, modo
vacandi, reſeruatione, Rot. deciſ. 24. de reſcript. in
nou. late Roman. conſ. 362. à nu. 4. vſque ad fin. Felin.
in c. in noſtra 15. & 37. coroll. verſ. limita primo de reſc.
Put. deciſ. 84. lib. 3. obtentis, niſi impetrans aliqua
probabili ignorantia excuſetur, Roman. conſ. 481.
c. gratia de reſcript. in 6. & ibi poſt gl. in verb. ignoranti
Can. communiter Felin. in c. in noſtra ſub nu. 1. circa
fin. verſ. & tenendo hanc opinionem, & ſub 31. coroll.
verſ. limita 2. & verſ. ſeq. de reſcript. fructibus male
perceptis, Put. deciſ. 126. lib. 1. Card. Seraph. dec. 457.
nu. 3. Mandoſ. de ſign. grat. tit. ſi neutri &c. an autem
gratia &c. Felin. in c. poſtulaſti in fin. & c. in noſtra in 2.
coroll. de reſcript. quia ſunt nouæ gratiæ, & ex eis
acquiritur nouus titulus, ideo omnia quæ poſ-
ſunt mouere Papam ad concedendum, ſunt ex-
primenda, alias cenſetur circumuentus, & gratia
eſt ſubreptitia, c. cum dilecta, c. cum adeo de reſcript.
Clem. 1. hoc tit. c. cum in illis, c. non poteſt eod. in 6. ſed
12 non arctatur impetrans † ad exprimendum ve-
rum valorem, imo datur clauſula augendi, &
minuendi, quantum opus ſit, Rot. diuerſ. deciſ. 804.
& melius deciſ. 2064. part. 3. libro 3. late Felin. in c. in
noſtra ſub 16. coroll. de reſcript. quia ſunt ſecundæ
gratiæ, in quibus largius procedi conſueuit, quã
13 in prima: capiunt omnem † vacationem ex per-
ſona aduerſarij etiam per priuationem, Mohed.
deciſ. 2. nu. 3. de ſequeſt. poſſeſſ. & fruct. Lap. alleg. 6. ſub
num. 5. & 6. & alleg. 78. num. 14. Rot. deciſ. 1. de reſcr.
in nou. non per reſignationem in manibus Papæ,
nam ſi reſignatarius beneficium acquirere non
poteſt, ius remanet penes reſignantem deficiente
eius conſenſu, Mandoſ. de ſign. grat. tit. ſi neutri, verſ.
quod non capiat l. demonſtratio §. fin. cum ibi not. ff. de
cond. & demonſtr. dictum eſt ſupra tit. de renunc. præ-
terea gratiæ, ſi neutri, & ſi nulli capiunt vacatio-
nem ex perſona impetrantis, Caput. deciſ. 43. nu. 4.
& 5. part. 2. l. qui hæredi §. fin. ff. de cond. & demonſtr.
Salic. in l. inquiſitio ff. de ſolut. & lib. c. petitio, & ibi
Can. de iureiur. etiam inſurgentem ex eo quod im-
petrans in prima gratia narrauerat ſe familiarẽ,
& expediuerat gratis, Achill. deciſ. 14. hoc tit. Felin.
in c. poſtulaſti in fin. verſ. multi tenerent, de reſcript. cap.
non poteſt §. fin. & ibi not. hoc tit. in 6. c. ſi gratioſe in
fin. de reſcript. in 6. & ibi glo. fin. & DD. c. dudum el 2.
in fin. verſ. ſuppreſſit, de elect. quia licet per gratiam,
ſi neutri, obtineat beneficium, tamen hæc non
cooperit iſtam falſam expreſſionem familiarita-
tis, ſed tenetur ſoluere officialibus: Felin. in d. c.
poſtulaſti col. fin. de reſcript. l. legata inutiliter 2. reſp.
ff. de legat. 1. arg. l. ſi cum dotem ff. ſol. matr. l. commo-
diſſime ff. de lib. & poſth. hæred. non capiunt vacatio-
nem inductam ex perſona impetrantis propter
delictum, per quod redditur quis inhabilis, niſi
de inhabilitate facta fuerit mentio, Caput. dec. 43.
in fin. part. 2. anch. in Clem. ſi Romanus in fin. hoc tit. in
fin. & ibi Card. & Can. productæ in iudicio † de- 14
bent alteri parti intimari, quia vt dictum eſt, con-
tinent ius nouum; Franc. in c. ſi hi contra quos nu. 4.
vt lit. pend. in 6. Rot. deciſ. fin. de reſcript. in nou. vel
ſufficit ipſum principalem, ſeu eius procurato-
rem fuiſſe citatum ad dicendum contra huiuſ-
modi gratiam, Mando. in practica tit. gratia ſi neutri,
verſ. pen. Greg. 15. deciſ. 137. num. 8. & 9. aut quod
poſt earum productionem procurator alterius
partis pluries in actis comparuit actiue, & paſ-
ſiue, ita quod huiuſmodi gratiæ notitiam habuit,
abſque alia intimatione facienda principali,
Creſc. deciſ. 13. de dilat. l. nonnunquam & ibi gloſſ. in
verbo temporis, & DD. ff. de iudic. cap. cum ſit Romana
de appell. cap. dilectus, & ibi gloſſ. fin. & Can. de procur.
quia propter eas noua dilatio non conceditur,
quod dentur ſub conditione non iuris colliti-
gantium de præſenti, vel præterito ex eiſdem a-
ctis, Creſc. deciſ. 8. de dilat. l. edita, & ibi gl. in verbo
emendari in fin. & DD. C. de eden. c. 2. & ibi gl. fin. &
cap. 3. & ibi gl. 1. & vtrobique Can. de dilat. quamuis
alias regulariter, quando eadem perſona ius
nouum impetrat, vel quando mutatur perſona,
ſemper facienda ſit intimatio, & danda dilatio,
cum requiratur noua inſtructio, & non veniret
quis inſtructus niſi reſpectu iuris, quod aduerſa-
rius intentauit, & contemplata perſona aduer-
ſarij, & non alia; Caſſad. deciſ. 1. nu. 4. de dilat. c. in-
ducie §. offeratur 3. quæſt. 3. l. edita & ibi gl. in verbo e-
mendari in fin. & DD. C. de eden. Franc. in c. ſi hi con-
tra quos nu. 4. vt lit. pend. &c. in 6. Zab. in Clem. 1. in
4. quæſt.

Digitized by Google

15 4.quæſt.de ſequeſtr.poſſ.& fruct. In eis † attenditur
tempus, quo beneficium conferri poteſt, & non
tempus datæ, ideoq; non dant titulum colora-
tum in remedio recuperandæ poſſeſſionis, quia
gratiæ ſuſpenſæ conditione nihil ponunt in eſſe,
Caput.deciſ.36.part.2.& deciſ.302.part.3. Sarnen.in
reg. de publ. reſign.quæſt.16. in fin.& in reg. de impetr.
benef per obit.fam. Card.quæſt.8. in fin. verſ.ex quibus
Clem. ſi de beneficio & ibi gl. in verbo exiſtit hoc tit. &
c.ei cui,& ibi gl.in verbo nondum. & Can.hoc tit.in 6.
Gemin.conſ.79.in fin.& ſi plures gratiæ ſi neutri, vel
ſi nulli, à diuerſis impetratæ concurrant, vna non
tollit aliam vſq; ad ſententiam, & quæ primo lo-
co coram iudice, cui dirigitur, erit verificata, ob-
tinebit, Caput.dec.56.part.2.l.reſpiciendum ff.ſi cert.
pet. & ibi gl. & Doct. Put. deciſ. 423. in princ. libro 1.
16 Differunt † à noua prouiſione, & alijs ſimili-
bus gratijs, quia in gratia, ſi neutri &c.non debet
doceri de aliquo titulo præcedenti; Put deciſ.263.
lib.2. Rot. diuerſ.deciſ.855.num.9. lib.3.part.3. arg.c.
bi qui in verb. ſpecialiter, hoc tit. in 6. Bald. in l.4. in
princ.ff. de damn. infect. item in eis materia quam-
uis obiectiua dicitur de iure eas impetrantis, quia
cum nullum ius tribuat impetranti, niſi ſub illis
conditionibus, ſi neutri, ſi nulli ius competat, ſi alteri
ius non competat, quicquid obijcit talis impetrans;
ex quo tendit ad purificandam eius gratiam con-
ditionalem, cenſetur de iure impetrantis, & non
obiectus, Felin. in c.olim num. 10. de reſcript. Rot.de-
ciſ.1.de ſeq.poſſ.& fruct.Caſſad.deciſ.2. de except.licet
alias regulariter ad hoc, vt quis conſequatur be-
neficium, non ſufficit probare de non iure ad-
uerſarij, niſi etiam agens probet de iure ſuo. c.o-
lim in fin. de reſcript. & ibi Felin. num.9. & ſeqq. dat
quinque limitationes gloſ. fin.in c.vnico de eo, qui mitt.
in poſſ. cauſ. rei ſeru. in 6 gl. in c.1. in verb.electi, vt lit.
17 pend. in 6. & ibi Can. Aliud nuncupatum, † etiam
& perinde, valere, cum ſummus Pontifex actum
collationis, ſiue alium à ſe reuocatum, irritatum-
que denuo ex cauſa ſuſcitat, & valere decernit,
18 quæ non retrotrahitur † ad tempus primæ con-
ceſſionis, & vbi aliud non exprimitur, intelligi-
tur ſine præiudicio iuris alieni. c.quamuis & ibi gl.
19 & Can.de reſcript. in 6. Perinde † valere eſt quæ-
dam ratificatio, & confirmatio primę conceſſio-
nis, quando ſummus Pontifex aliquem actum
inutiliter, & nulliter geſtum valere decernit, late
Prob.ad Monach.c.fin.num.4.& 9.& ſeqq.de conſuet.
in 6, Gemin. conſ.128. num.3. & 4. ex nunc, ſiue ex
data perinde valere, l. obſeruare in fin. ff. de off. pro-
conſ. & leg. c. cum quis, & ibi gl. in verb. incurris, de
ſent. exc. in 6. Pan. in c. 3. num.5. in fin. per illum tex.
de his, quæ fiunt à prål. &c. quia trahitur † retro 20
quoad actum, non quoad tempus, ſiue datam, ne
tertio fiat præiudicium, Prob.ad Monach.in d.c.fin.
ſub num. 13. de conſuet. in 6. quando autem tertio
non fit præiudicium, aut adeſt initium obligatio-
nis, trahitur & conceditur retro quoad actum, &
quoad datam: l. donationes, & ibi gl in verb. reſera-
tur C. de donat. int. vir. & vx. Franc. in d.c. cum quis
num.5. de ſent. excom. in 6. & ibi Anchar. num. 3. &
Can. ſimiliter conceditur retro ſub data prioris
gratiæ, quando perinde valere petitur non ſuper
principali, ſed ſuper acceſſorio vltra naturam ti-
tuli, ſine quo poſſet ſubſiſtere prima gratia, Prob.
in d.c.fin.ſub nu. 13. verſ. & redeundo &c. aut quan-
do prima gratia non eſt ipſo iure nulla, ſed elidi-
bilis, quia ante eliſionem non potuit alteri ius
quæri, Bart.in l. obſeruare ff. de off.proconſ.& leg. nu.
6. Dec. in l. quod initio in fin. ff. de reg. iur. datur tan-
tum † ſuper gratijs à Papa factis, Probus ad Mo- 21
nach.in d.c.fin.num.7. de quibus bullæ fuerunt ex-
peditæ: ſuper ſupplicatione ſignata non datur,
neque ſuper literis per pœnitentiariam expedi-
tis, ac ſuper breuibus. Mand. de ſig.grat.tit. perinde
valere verſ. ſuper literis, & verſ. perinde valere. In ea
debet exprimi defectus † ſubticitus, vel vitium 22
falſitatis contentum in prima gratia, ad quam
validandam conceditur, & vltra illud, quod eſt
expreſſum, nihil ſupplet, l.1. in fin.princ.ff. ad Tur-
pill. c. ex tuarum de auct. & vſu pall. Pariſ. conſ. 44.
num.6.7.& ſeqq. vol. 4. ac debet fieri mentio li-
tis, c. fin. vt lite pendente &c. Card. Seraph. deciſ.
1110. præbet titulum coloratum. Put. deciſ.8. hoc
tit. quæ eſt deciſ. 63. lib.3. Prob. ad Monach.in c.fin.de
conſuet. in 6. nu. 10. & 12. Quod ſi in gratia perin-
de valere dicatur, quod fuerit prouiſum de be-
neficio per reſignationem, & gratia reſignationis
beneficij ſit longe poſterior poſt datam ipſius
perinde valere, præſumitur pro bona expeditio-
ne litterarum perinde valere, quia poterat præ-
cedere alia ſupplicatio iſtius reſignationis, quam
ſufficit in originali oſtendere Dominis Audito-
ribus. Rot. diuerſ.deciſ.436. in fin. part.1. l. quoties ff.
de reb. dub. c. cum ſuper & ibi Dec. à num.5. vſque ad
fin. de off. deleg. Dec. in l. poſtquam liti numer.23. C.de
pact. l. Titia §. idem reſpondit ff. de verb. oblig.
Gratificatio, † quæ extenditur in ſupplicatio- 23

Digitized by Google

ne hoc modo: Et cum clauſula gratificationis
opportuna in litteris latiſſime extendens. Regu-
lariter data literarum facit præferri in literis ad
24 vacantia beneficia, & in literis † ad vacatura.
Felin. in c. capitulum num. 5. de reſcript. dictum eſt ſu-
pra tit. de reſcript. verſ. 3. de reſcript. Gratificatio lo-
cum habet, quando de anterioritate non conſtat,
25 & in literis ad vacantia † beneficia, quando fa-
cta eſt prouiſio pluribus eadem die, ſiue ab eo-
dem, ſiue diuerſis collatoribus: ſi ab eodem col-
latore, poſſeſſione beneficij vacua, is præfertur,
qui habet clauſulam gratificationis, Caſſad. deciſ.
2. num. 1. de renunc. Rot. diuerſ. deciſ. 38. lib. 2. part. 3.
Prob. ad Monach. in c. duobus num. 5. & 6. de reſcript.
in 6. late Mandoſ. in reg. 33. de ſign. per fiat à nu. 21.
vſque ad finem plures cumulans. ſi omnes habeant
clauſulam gratificationis, præfertur is, cuius clau-
ſula gratificationis eſt pinguior, Put. deciſ. 242. nu.
6. & 7. & deciſ. 247. lib. 1 Rot. diuerſ. deciſ. 422. nu.
4. & 5. lib. 3. part. 3. arg. l. pupillus, verſ. quid ergo ff.
quæ in fraud. cred. fact. & c. l. ſi quis ſeruum §. inter
duos, cum ibi not. per gloſ. in verb. debet ff. de leg. 2. l.
fin. & ibi gl. in verb. gratificationi ff. de relig. & ſumpt.
fun. data pari gratificatione ſe mutuo impediunt;
quia collationes referuntur ad idem corpus be-
neficij, & recurrendum eſt ad conferentem, Pan.
in d. c. capitulum de reſcript. nu. 4. & in c. 2. n 1. de off.
deleg. Ioan. Andr in c. ſi à ſede, & ibi Franc. nu. 5. hoc
tit. in 6. Franc. Aretin. in l. ex duobus nu. 5. ff. de vulg. &
pupil. altero poſſidente ex clauſula gratificationis,
non inducitur præſumptio præuentionis, ſed
poſſeſſori datur abſolutio, quia c. ſi à ſede hoc tit.
in 6. non habet locum in prouiſis ab eodem: Put.
deciſ. 291. lib. 2. Franc. in d. c. ſi à ſede poſt num. 5. verſ.
& prædicta, & iſte textus & Gemin. Prob. ad Mo-
nach. num. 8. & Canonic. ſi à diuerſis, puta à ſede
apoſtolica, vel legato ipſius vni, & ab ordinario
alteri eodem die idem beneficium conferatur,
potior eſt conditio poſſidentis, id eſt, eius qui
primo iuſte adeptus eſt poſſeſſionem, ſi non ap-
pareat, quæ collatio fuerit prima, d. c. ſi à ſede hoc
tit. in 6. in princip. & ibi Franc. in 2. notab. prout ap-
parere poteſt, ſi probetur per teſtes de hora, vel in
ipſis literis dicatur de hora, & vterque probare
poterit, & obtinebit, qui melius probauerit, Io:
Andr. in d. c. ſi à ſede in gl pen. & ibi Can. Felin. in c. pa-
ſtoralis nu. 5. de reſcript. Iaſ. in l. 1. nu. 6 & ibi Socin. ſen.
num. 12. ff. ſol. matr. Tiraq. de iur. primog. quæſt. 17.
opin. 13. Marſ. ſing. 319. Hora Gamb. de auct. leg. à lat.
lib. 3. num. 678. Dec. conſ. 167. n. 6. quia qui habet
poſſeſſionem præſumitur anterior in prouiſione,
Put. deciſ. 49. hoc tit. Franc. in d. c. ſi à ſede in 2. not. &
ibi Can. communiter Prob. ad Monach. nu. 6. & ſeqq.
& clauſula gratificationis tantum operatur in ca-
ſu paritatis, ſecus ſi de anterioritate conſtet vere
vel præſumptiue, Creſc. deciſ. 16. hoc tit. late Felin. in
c. paſtoralis ſub nu. 5. verſ. ad identitatem data de reſcr.
quod ſi ex parte prouiſi ab ordinario tantum
probetur hora, & nō poſſeſſio, & ex parte prouiſi
apoſtolici probetur identitas diei, prouiſus apo-
ſtolicus eſt præferendus ratione prærogatiuæ
Papæ, Gambar. de auct. leg. à latere lib. 3. ſub n. 668.
verſ ſed quid ſi tantum, & nu. ſeqq. late Menoch. de arb.
lib. 2. cent. 1. caſu 48. num. 18. & ſeqq. Operatur poſ-
ſeſſio priuilegium Prælationis, quando adijcitur
titulo perfecto, c. ſi à ſede hoc tit. in 6. in verbo confe-
ratur. ſecus eſt in præſentatione; nam prouiſus
à Papa præfertur eadem die præſentato à Patro-
no, poſſeſſione ſubſecuta, Gambar de auct. leg. à la-
tere lib. 3. nu. 645. & plurib. ſeqq. quia præſentatio
tribuit ius ad beneficium, c. 3. de iurepatr. & eue-
nire poteſt, quod præſentatus non inſtituatur,
cum adhuc ſubiturus ſit examen inſtituentis, &
patronus laicus variare poſſit accumulando, vn-
de erit locus gratificationi, cap. cum autem c. paſto-
ralis de iurepatr. excipe quando vltra poſſeſſio-
nem præſentati conſtaret de hora præſentatio-
nis, quibus concurrentibus præſentatus præfer-
tur prouiſo apoſtolico eadem die, Gamb. de auct.
leg. à latere lib. 3. num. 667. & ſeqq. quia tunc præ-
ſentato acquiſitum eſt ius conſiderabile, quod
Papa non intendit tollere, c. cum Bertoldus §. fin.
de re iud. & ibi Can. Lap. alleg. 78. in 6. Rot. deciſ. 17.
hoc tit. in nou. Si neuter poſſideat ex clauſula gra-
tificationis, præſumitur anterioritas, & datur ca-
nonizatoria tituli tanquam prioris: Put deciſ. 291.
in fin. lib. 2. Mandoſ. de ſign. grat. tit. prouiſiones verſ.
gratificatio. data paritate gratiæ, is cui ſedes Apo-
ſtolica contulit, vel legatus, propter conferentis
ampliorem prærogatiuam, erit alteri, cui ordina-
rius contulit, præferendus, d. c. ſi à ſede verſ. final.
Clem. 1. verſ. neutro. vt lite pendente & c. c. hi qui aucto-
ritate. & ibi glo. 1. & c. dudum § nos igitur hoc tit. in 6.
Idem obtinet ſi Papa contulit vni, & Legatus al-
teri, aut ſi Papa vni, legatus alteri, Ordinarius ter-
tio contulerit; In archiepiſcopo autem, & epiſco-
po, & ſuis ſubditis dubitatio non procedit, quia
ad alterum ſolum pertinet collatio, & illa ſola
valet;

Digitized by Google

valet, *glo. in d. c. ſi à ſede in verbo legato.* præterquam
in epiſcopo, & eius vicario, aut epiſcopo, & infe-
riore, qui præſcripſit collationem beneficij con-
tra epiſcopum, non tamen taliter, quod epiſco-
pus non poſſit conferre, ſed locus eſt præuentio-
ni inter eos, conferentibus eadem die idem be-
neficium duobus, quia cæteris paribus præfertur
habens collationem ab epiſcopo tanquam ma-
iore, *Franc. in d. c. ſi à ſede nu. 4. & 5. poſt Ioan. Andr.
& alios Felin. in d. c. capitulum n. 16.* In litteris ſiue
gratijs ad vacatura quas ſolus ſummus Pontifex
concedit, *c. 2. & ibi gl. in verbo vacaturis, & Can.
hoc tit. in 6. c. dilectus filius hoc tit.* quando ſunt plu-
res pares in data, is eorum, cui Papa canonicatum
contulit, eſt in præbenda præferendus alteri, qui
canonicatum non eſt aſſequutus, licet prius, quā
alius eis ad quos ſpectat canonicorum receptio,
& collatio præbendarum, ſuas præſentauerit lit-
teras, & ab eis in canonicum ſit receptus. Si Papa
neutri eorum, vel vtrique canonicatum contulit,
tunc ex quo in gratia ſunt pares, is qui primo
præſentauerit, erit potior in præbenda, ſi ambo
ſimul in præſentando concurrant, ij ad quos ſpe-
ctat canonicorum receptio, & præbendarum
collatio, vel eorum maior pars, ex eis alterum,
cui gratificari voluerint, eligere tenentur, quo e-
lecto alius omnino caret impetratis. *c. duobus, de
reſcript. in 6. & ibi Can. latiſſime de præfatis omnibus
Rebuff. de pac. ſ. poſſ. num. 295. verſ. ſciendum eſt, & nu.
ſeqq. & num. 297. & ſeqq. plurib. Menoch. de arb. lib. 2.
cent. 1. caſ. 48.*

27 Noua prouiſio eſt † reſcriptum gratiæ reuali-
datorium, *Sarnen. quæſt. 7. in reg. de non iudic. iux.
formam ſupplicat.* quod plerumque datur ſuper
gratijs ab alijs nulliter factis, *Prob. ad Monach. in c.
ſtatutum nu. 4 hoc tit. in 6. idem in c. fin. numer. 7. de
conſuet. in 6. & in c. cum perſonæ num. 6. de priuil. in 6.
cap. poſt electionem c. ex parte Aſten. de conceſſ. præb. cap.
ſuggeſtum, & ibi poſt gl. DD. de iurepatr.* conceditur
à ſummo † Pontifice, *Prob. ad Monach. in d. c. cum*
28 *perſonæ num. 16. de priuil. in 6. Rot. diuerſ. deciſ. 48.
ſub num. 3. part. 1. l. cum hæres ff. de acquir. vel omitt.
hæred.* eiuſq; legato, & nuncio, *Mohed. deciſ. 31. hoc
tit. c. legatos de off. leg. in 6* epiſcopo, *cap. poſtulaſtis in
princ. & ibi gloſſ. ordinaria & marg. in verbo diſpenſa-
tum de cler. excomm. miniſt. &c.* non ab inferiore
ſuper gratia à ſuperiore facta, quia ipſa obtentio
ſecundæ gratiæ, videtur quædam ingratitudo, &
deluſio ergo Papam, propter quod inducitur le-
gitima cauſa priuandi eum, *Pan. in c. cum olim n. 18.
de re iud.* paſſim & indiſtincte † datur de benefi- 29
cijs reſeruatis, & nulli denegatur, *Mohed. deciſ. 4.
ſub num. 1. de conceſſ. præb. l. reſcripta, ibi, niſi ſit aliquid
quod nō lædat alium, & proſit petenti C. de precib. Imp.
offer. & ibi glo. alleg. concord.* Operatur ex nunc † in 30
futurum, & nihil diſponit in præteritum, neque
vitia præterita purgat, *Caſſad. deciſ. 6. numer. 8.
hoc tit. Caput. deciſ. 83. num. 5. par. 3. Prob. ad Monach.
in c. ſtatutum numer. 4. & 5. hoc tit. in 6.* & ſuper pri-
ma gratia ſiue valida, ſiue inualida fundatur, *Put.
deciſ. 263. lib. 2. Caputaq. deciſ. 83. num. 5. part. 3. Prob.
ad Monach. in d. c. ſtatutum nu. 4. & ſeqq. Felin. in c. in
noſtra num. 6. de reſcript.* de qua conſtare debet,
*Creſc. deciſ. 7. nu. 5. de reſcript. Pan. in c. ex tenore nu. 6.
& ſeq. & in c. in noſtra num. 9. de reſcript. & in c. cum
noſtris num. xj. & 12. de conceſſ. præb.* & ſufficit eam
iuſtificari de facto, *Achill. deciſ. 7. hoc tit. Bellam.
deciſ. 116. in fin. Mandoſ. de ſign. grat. tit. noua proui-
ſiones, verſ. noua item Sarnen. in reg. de ſubrog. collitig.
quæſt. 19. circa finem. Caputaq. deciſ. 222. parte 2.*
præſertim attentis clauſulis, quæ in noua proui-
ſione ſolitæ ſunt poni, quod cauſæ annullatiuæ,
& infectiuæ, exprimi poſſint, quæ comprehen-
dunt † quamcunque nullitatem, etiam in qua 31
requireretur diſpenſatio, vel in qua eſſet defectus
ſubſtantiæ, *Caſſad. deciſ. 6. nu. 8. hoc tit. Achill. d. dec.
7. hoc tit. Felin. in c. poſtulaſti ſub num. 15. verſ. limita
prædicta, & nu. 16. de reſcript.* ideo noua prouiſio, in
qua dictum fuit, ſibi de facto prouiſum à Vicario
Epiſcopi, valet, ſi producatur vicarij collatio, li-
cet non probetur de eius Vicariatu, *Creſc. deciſ. 9.
hoc. tit. c. commiſſa, & ibi gl. in verbo promouendum,
de elect. in 6.* & eſt ſubreptitia, ſi in ea narratum
fuit canonice prius prouiſum fuiſſe, ſi prima pro-
uiſio non ſit canonica, *Rot. deciſ. 24. de conceſſ. præb.
in antiq. Innocent. in c. dudum el 2. nu. 15. & 16. & ibi
Hoſtien. num. 42. & ſeq. de elect.* In ea debet fieri
mentio † de prioribus beneficijs obtentis, *Anch.* 32
in c. ſi apoſtolica num. 3. hoc tit. in 6. & de omnibus
prout in prima gratia, quia per eam nouum ius
acquiritur, vel acquiſitum confirmatur, aut au-
gmentatur: *Franc. in c. ſi apoſtolica n. 6. hoc tit. in 6.
Rot. deciſ. 24. & ibi add. nu. 2. de reſcript. in nou. Felin.
in c. in noſtra 16. coroll. de reſcript.* ideo non ſuffraga-
tur facta in beneficio ſimplici, ſi erat curatum,
eſt enim noua prouiſio, quædā confirmatio quæ
non extendit confirmatum, *Put. deciſ. 300. libr. 1.
Panorm. in cap. dudum numer. xj. & ſequent. de de-*

Digitized by Google

cim. cap. inter dilectus verſ. cæterum de fid. inſtrum.
33 Debet fieri mentio in ea tam de infecta † poſ-
ſeſſione, l. auctoritatem C. vnde vi Felin. in c. poſtula-
ſti num. 14. & ſeqq. de reſcript. quam de oblationi-
bus alteri debitis in ſacrificio miſſæ, Put. deciſ. 173.
lib. 1. cap. 2. & ibi Pan. num. 1. & Can. de paroch. & a-
lien. paroch. ac etiam fructibus indebite perceptis,
c. dudum el 2. verſ. & retinendo & verſ. antepen. item
ſuggerens, & ibi Hoſt. num. 16. & ſeqq. & Can. de elect.
Put. deciſ. 23. libr. 1. Felin. in c. in noſtra in 2. Coroll. de
reſcript. quando debiti eſſent eccleſiæ vniuerſali,
ſeu particulari, de quibus ſoluenda eſt compoſi-
tio in Dataria Apoſtolica, ſecus ſi tertio, cui reſti-
tutio eſt facienda, ne cogatur bis ſoluere, Caſſad.
deciſ. 7. de præb. arg. l. quibus bis idem, & ibi not. ff. de
verb. oblig. quia cum ex perceptione fructuum in-
debite perceptorum inſurgat inhabilitas, d. c. du-
dum el 2. & ibi glo. in verb. furtum & Can. c. de multa
hoc tit. & ibi gloſſ. in verb. prouentibus & DD. l. qui ea
mente ff. de furt. l. non prodeſt ff. de vi bon. rapt. tacitur-
nitas modicorum fructuum temporalium, puta,
vnius ſcuti, vel dimidij reddit eam ſubreptitiam,
Put. deciſ. 126. libr. 1. c. ſi proponente de reſcript. cap. ſi
motu proprio hoc tit. in 6. Bart. in l. ſi proprietarius ff.
de damn. infecto num. 2. nam in beneficialibus ſub-
reptio quamuis minima vitiat gratiam, d. c. ſi motu
proprio hoc tit. in 6. c. ſi proponente de reſcript. & vtro-
bique Can. Felin. in d. c. in noſtra in 2. Coroll. eod. ſecus
in diſtributionibus quotidianis indebite, & ſine
titulo perceptis, quia non debentur Papæ, ſed
applicantur Capitulo, ſeu dantur deſeruientibus
pro abſentibus iuxta eccleſiarum conſuetudines,
Caſſad. deciſ. 6. num. 5. & per tot. hoc tit. Fel. in cap. ad
aures num. 14. de reſcript. c. fin. §. in illis de conceſſ. præb.
in 6. c. fin. in princ. de reſcript. in 6. ac fructibus ſpiri-
tualibus perceptis, quorum taciturnitas non ob-
ſtat, quia de illis non ſoluitur compoſitio Came-
ræ Apoſtolicæ, Rot. diuerſ. deciſ. 83. nu. 4. & 5. part. 3
lib. 3. Felin. in c. ad aures in fin. de reſcript. aut quan-
do ex fructuum perceptione non inſurgit aliqua
inhabilitas, quia tunc ſufficit ſola poſſeſſionis ex-
preſſio, vt ſi eos in eccleſiæ vtilitatem conuertiſ-
ſet, aut voluntate Prælati, ad quem pertinent, eos
percepiſſet, Mandoſ. de ſignat. grat. titul. abſ. à mala
fruct. percept. verſ. poſſunt etiam Mohed. deciſ. vnic. de
confir. vt vel inut. Capell. Thol. q. 484. & ibi Aufr. n. 3
qui pulchre diſtinguit. Præterea in noua prouiſione
34 debet exprimi menſis † reſeruatus, Mohed. deciſ. 4
de conceſſ. præb. Put. deciſ. 433. lib. 1. & deciſ. 165. lib. 2
c. ſi Apoſtolica, & ibi gloſſ. in verb. præferri & Archid.
in c. ſi motu hoc tit. in 6. Rom. conſ. 362. num. 5. & conſ.
383. in princ. niſi in prima prouiſione facta fuerit
menſis mentio, & in noua prouiſione fiat plena
mentio de prima, Mohed. d. deciſ. 4. in fin. Rot. deciſ.
18. hoc tit. in nou. Bell. deciſ. 634. gloſſ. pen. in c. ſi Apo-
ſtolicæ hoc tit. in 6. & ibi Can. aut noua prouiſio ve-
niat acceſſorie ad aliam gratiam, puta reſignatio-
nem antea factam cum clauſula quouis alio mo-
do vacet, Rot. diuerſ. deciſ. 475. num. 4. par. 3. libr. 3.
quæ dicit nihil fuiſſe deciſum, faciunt not. per Sarn. in
reg. de iur. not. quæſt. 2. Dat titulum † coloratum 35
in poſſeſſorio, etiamſi in ea non fuerit facta men-
tio de intruſione, & mala fructuum perceptione,
licet quoad proprietatem multa ſint difficultates
Achill. deciſ. 2. hoc tit. Felin. in c. poſtulaſti nu. 15. & 16
de reſcript. Caſſad. deciſ. 7. hoc tit. aut ſi ſuperueniat
poſt ſpolium tempore reſtitutionis poſſeſſionis,
quia tunc non datur vitioſus ingreſſus, Achill. dec.
2. de reſt. ſpol. l. cum nemo C. de acqu. poſſ. & ibi gloſſ. in
verb. extrinſecus & DD. Caſſad. deciſ. 4. num. 11. de re-
ſtit. ſpoliat.

Reformatio eſt † noua gratia, Creſc. deciſ. 7. 36
ſub num. 1. de reſcript. l. ius ciuile ff. de iuſt. & iur. & ibi
gloſſ. & DD. c. ſtatutum in princ. & ibi gloſſ. in verb.
reformandum de reſcript. in 6. in qua debet inſeri te-
nor primæ gratiæ, quam vocant præinſertam, Mo-
hed. deciſ. 13. ante finem, verſ. & non poterat eſſe ſecun-
da & c. de renunc. Idem deciſ. 6. num. 2. de probat. atte-
ſtans de vſu Curiæ l. in ciuile ff. de legib. l. ſi quis ex ar-
gentarijs §. ſi initium & ibi Bald. & DD. ff. de eden. Fel.
in c. veniens num. 2. de præſcript. quæ tendit, vt omiſ-
ſum ſuppleat, & male expreſſum corrigat, paſſim
petentibus † conceditur, Creſc. d. deciſ. 7. ſub nu. 3. 37
atteſtans de vſu Curiæ l. reſcripta ibi, niſi ſit aliquid,
quod non lædat alium & proſit petenti C. de prec. imp.
off. & ibi glo. alleg. concord. ac ei inſeritur plerumq;
clauſula, quod res eſt integra, l. ſi quam rem ff. de
reſc. vend. §. fin. inſt. quib. mod. toll. oblig. in ea ſuffi-
cit † talis expreſſio, quod Papa intelligat, quo- 38
modo ſe habeat facti ſeries, c. ſuper eo, & ibi gl. fin.
& Can. de cohab. cler. & mul. c. dilectus el. 1. de reſcr.
non ſufficit expreſſio per inuolucrum, Bald. in l.
nec damnoſa in fin. num. 1. verſ. ſecundum C. de precib.
Imp. off. & in l. præſcript. num. 12. & ſeqq. C. ſi contra
ius, vel vtil. publ. ideo reformatio facta ad gratiam
reuocatam, non facta mentione de reuocatione
eſt nulla, Put. deciſ. 26. hoc tit. late Iaſ. in l. mora n. 36
& ſeqq. ff. de iuriſd. om. iud. vbi ampliat & limitat.

non

Digitized by Google

non eſt neceſſe exprimere obtenta beneficia, quę
in prima gratia ſunt expreſſa, *Felin. in c. in noſtra in*
16. Coroll. de reſcript. Rot. deciſ. 18. hoc tit. in nou. Bel-
lam. deciſ. 634. ſuppoſita, Clauſulæ in reformatio-
39 ne ſimpliciter poſitæ † intelliguntur iuxta teno-
rem præinſertæ, *Mohed. deciſ. 5. de reſcript. Prob. ad*
Monach. in cap. fin. num. 14. & 16. de conſuet. in 6. eſt
enim præinſerta principium, & reſeruatio finis,
& producens reformationem tenetur produce-
re præinſertam, *Mohed. deciſ. 6. num. 2. de probat. l.*
in ciuile ff. de legib. l. ſi quis ex argentarijs §. ſi initium,
40 *& ibi Bald. & DD. ff. de edend.* ſi petatur † acceſſus,
vel regreſſus ob non ſolutam penſionem, vel po-
teſtas transferendi penſionem, additur clauſula
de conſenſu penſionem huiuſmodi ſoluere ha-
bentis; *Mandoſ. de ſign. grat. tit. reformationes verſ.*
ſi illud quod, atteſtans de vſu Cur. nam licet conſen-
ſus, qui ſemel adfuit à principio, pręſumatur ſem-
per durare, niſi detur pœnitentia, *c. maiores de ba-*
ptiſ. Rot. deciſ. 636. numer. 7. part. 1. diuerſ. tamen
quoties immutatur per gratiam prior rei ſtatus,
& conditio, conſenſus eorum, qui intereſſe ha-
bent, requiritur, *l. in concedendo ff. de acq. pluu. arc.*
Anch. in c. ſuggeſtum num. 7. de iurepatr. pulchre Dec.
conſ. 541. viſa donatione num. 17. & 18. Rot. diuerſ. de-
41 *ciſ. 614. num. 24. par. 1.* Conceditur † vt à data pri-
mæ gratiæ valeat, & vocant practici, cui prius,
quando nulli fit præiudicium, vel ſub data cur-
renti, id eſt, ſub data ipſius reformationis, quo
caſu qui medio tempore impetrauerunt, ſunt
præferendi, *gloſſ. fin. in c. ſi Apoſtolicæ hoc tit. in 6.*
quia talis reformatio intelligitur ſine præiudicio
tertij, *c. quamuis, c. ſi propter tua de reſcript. in 6.* Præ-
fata procedunt in reformatione augmentante
primam gratiam, ſed quando reformatio tendit
42 ad † diminutionem particularem gratiæ primæ
conceſſæ, non requiritur expreſſio ſupradicta,
quoniam ſola voluntas beneficiati eſt ſufficiens
ad mouendum Papam ad diminutionem iuris ſi-
bi conceſſi, *Rom. conſ. 362. numer. 5. verſ. reſpondeo*
Felin. in cap. in noſtra in 16. Coroll. verſ. 3. caſus de re-
ſcript.

43 Surrogatio † eſt ſuffectio in locum defuncti
cum aliquo ſuper beneficio litigantis, id eſt ſuper
titulo beneficij in petitorio; *c. fin. vt lit. pend. &c.*
in 6. Clem. 1. eod. tit. late Greg. 15. deciſ. 335. conceſſa
44 in † fauorem tertij, qui nunquam fuit in lite, non
eſt proprie ſurrogatio, ſed quædam prouiſio me-
rè gratioſa cum facultate proſequendi litem, quã
ſolus ſummus Pontifex concedit, quando poſ-
ſeſſor moritur; ſecus ſi petitor, *gloſſ. in c. 2. in caſus*
poſit. circa fin. verſ. ſed hodie impetratur à Papa, vt lit.
pend. in 6. d. Clem. 1. eod. in fin. & vtitur verbis vaca-
tionis, & collationis, per quæ indicat defunctum
ius habuiſſe, quod eſt in præiudicium litis pen-
dentiæ, *Vital. in d. Clem. 1. num. 41. & ſeqq.* nec in
ea ponitur clauſula, quatenus vera ſit lis, ſolita
poni in ſubrogationibus ad excludendam litem
calumnioſam, vel notorie iniuſtam, vel finitam
per rem iudicatam, aut alias: *Mandoſ. de ſign. grat.*
tit. ſurrogationes verſ. in ſurrogationibus, & verſ. ſeq. l.
in ſumma ff. de cond. indeb. in princ. & ibi gloſſ. & DD.
l. poſt rem iudicatam ff. de tranſact. quia in ea non
eſt verificanda lis, niſi in concluſione ſupplicatio-
nis extaret clauſula exprimens litem, quæ intelli-
gitur declarare omnia præcedentia, vt dicantur
conceſſa, ſi tunc adſit lis, *Rot. diuerſ. deciſ. 387. part.*
3. libr. 3. quæ eſt parum mendita c. propoſuit de conc. ff.
prab. Clem. 1. in fin. vt lit. pend. in nou. cap. 2. in princ.
hoc tit. in 6. faciunt not. per Iaſ. & DD. in l. ſi forori
C. de iur. delib. ſed probandum, quod † ſummus 45
Pontifex ſtatum cauſæ intellexerit ex narratis in
prouiſione; *late Mohed. deciſ. 3. circa fin. num. 1. verſ.*
quo vero ad ſurrogationem, & num. 2. vt lite pend. &c.
Lancell. de attent. part. 2. cap. de attent. lit. pend. &c.
num. 174. vbi diſtinguit inter ſubrogationem & gra-
tioſam prouiſionem tertij. Rot. Farin. deciſ. 187. nu. 4.
part. 2. tom. 1. ſi ſit parochialis litigioſa, ad quam
ſummus Pontifex noluerit ſurrogare collitigan-
tem, verum ius demortui in alium transferre, ha-
bet locum examen per concurſum: *Garc. de benef.*
par. 9. cap. 2. §. 1. num. 169. & ſeqq. in ea non eſt ne-
ceſſe facere mentionem † de iurepatronatus lai- 46
corum, & clauſula derogatoria eius attenta lite
ponitur ad cautelam: *Caſſad. dec. 3. vt lite pend &c.*
num. 8. l. teſtamentum C. de teſtam. competit proui-
ſio † poſtquam admiſſus eſt ad cauſæ proſecutio- 47
nem, *Rot. deciſ. 24. de reſcript. in antiq.* contra acto-
rem collitigantem accipientem poſſeſſionẽ poſt
mortem rei defuncti officium iudicis, vt à poſſeſ-
ſione amoueatur, ſed non contra tertium intru-
ſum lite pendente, quia inter hos duos nunquam
fuit lis, niſi modo, *Rot. deciſ. 10. vt lite pend. &c. n.*
4. & in fin. verſ. ſi vero non actor in nou. c. Romana §.
in alium de appell. in 6. l. creditor mandatorem & ibi
gloſſ. 2. & DD. ff. mandati, & iudex tantum inhibet
illis, qui veniunt ad cauſam, *Rot. deciſ. 2. vt lit. pend.*
&c. in antiq. Bald. in l. ſi per imprudentiam §. fin. ff. de
tutel.

Digitized by Google

euict. d. l. creditor mandatorem, & ibi gloſ. 2. ff mand.
48 poteſt quoque † cum procuratore ſuperſtitis li-
tem continuare, & in ea cauſa ad vlteriora pro-
cedere ſine noua citatione ſuperſtitis, vel intima-
tione huiuſmodi ſurrogationis ſibi facienda: Rot.
deciſ. xj. vt lit. pend. &c. in nou. arg. c. 2. vt lit. pend. &c.
in 6. & Clem. 1. eod. tit. ſed procuratori ſuperſtitis
petenti datur dilatio ad conſulendum principa-
lem, Rot. d. deciſ. xj. in fin. c. dilectus de procurat. & ibi
49 poſt gloſſ. DD. Collitiganti † ſuper titulo beneficij
ſiue in petitorio (quia requiritur lis, quæ faciat
beneficium litigioſum,) Franc. in cap. 2. numer. 2.
vt lit. pend. & ibi Can. Vitall. in Clem. 2. ſub num. 70
& ſeq. vt lit. pend. Greg. 15. deciſ. 335. & ibi annot. Da-
tur ſurrogatio ſecundum regulam Cancellariæ
de ſurrogandis intra menſem computandum,
non à die obitus collitigantis, ſed à die gratiæ et-
iam motu proprio alteri conceſſæ, quia mentio
menſis fit ad inualidandam gratiam intra men-
ſem obtentam in præiudicium ſubrogandi colli-
tigantis, ſed non arctat eum ad petendum ſubro-
gationem intra menſem, quam poſt menſem po-
teſt petere; dummodo non fuerit poſt menſem à
conceſſa alteri gratia, gloſſ. in reg. Canc. de ſubrog. in
princ. Greg. 15. deciſ. 125. Card. Seraph. deciſ. 1165. n.
50 1. & 2. Rot. Farin. deciſ. 342. part. 1. Duplex eſt † aut
eſt rigoroſa, aut gratioſa, ſurrogatio rigoroſa di-
citur mandatum de ſubrogando in forma dignũ,
directum iudici, aut alicui conſtituto in dignita-
te eccleſiaſtica, qui cenſetur mixtus executor, &
nõ poteſt dare poſſeſſionem ſubrogato, niſi prius
diſcuſſo iure auctoris, cui venit ſubrogandus, Rot.
deciſ. 10. vt lit. pend. &c. in nou. Mohed. deciſ. 11. in pr.
eod. Put. deciſ. 208. lib. 1. Iaſ. poſt alios in l. in bona fi-
dei ff. de eo quod certo loco &c. & requiritur admiſſio
iudicis adhoc vt habens huiuſmodi mandatum
dicatur eſſe in cauſa, & ex eius perſona lis viuat,
Caſſad. d. deciſ. 1. num. 5. & Mohed. deciſ. 2. ſub num. 2
vt lit. pend. &c. c. ab excommunicato de reſcript. c. cum
contineat de off. & poteſt. iud. deleg. arg. l. magis puto §.
ſi pupillus verſ. non paßim ff. de reb. eorum, quæ ſub tut.
51 aut curat. ſurrogatio gratioſa eſt † quando Papa
ipſe ſurrogat, non requirit miniſterium executo-
ris, dirigitur ſurrogato, qui eius vigore poteſt in-
trare poſſeſſionem propria auctoritate, & lite
pendente ſine vitio attentatorum, Mohed deciſ. 9.
& deciſ. xj. num. 1. vt lit. pend. &c. Iaſ. in l. ſi ſorori ſub
numer. 2. C. de iur. delib. & ibi DD. Bald. in rubrica de
cauſſ. poſſ. & propr. num. 13. & ſeq. & in ſurrogato
gratioſe ſuſtinetur, & viuit lis, ſicut duraret viuen-
te eo, in cuius locum eſt ſurrogatus, Caſſad. d. dec.
1. & Mohed. d. deciſ. 2. ſub num. 2. vt lit. pend. &c. arg.
l. raptores §. ſin autem Diaconiſſæ, ibi omnem proprie-
tatem & plenam poſſeßionem C. de epiſc. & cler. l. cum
miles ff. ex quib. cauſ. maior. not. Alex. et Iaſ. in d. l. ſi ſo-
rori &c. de iur. delib. In ea probari † debet clerica- 52
tus ſubrogati, poſſeſſio illius, cui fuit ſubrogatus,
de tempore obitus, & lis in cauſa principali, ap-
pellationis aut ea deſerta, nullitatis æque princi-
paliter vt ſimul commiſſæ, Bart. in l. ſi expreßim n.
10. ff. de appell. Bald. in l. tale pactum §. qui prouoca-
uit num. 12. ff. de pact. Greg. 15. deciſ. 306. & ſeq. vel
eo modo quo fuit narrata, nam intrat ſurrogatio
data lite in poſſeſſorio tantum, Card. Seraph. deciſ.
990. & 1426. in princ. Sarn in reg. de trien. q. xj. nu.
14. verſ. circa vero ſecundum, & num. 15. Gonz. ſuper
reg. de menſ. & alter. § 7. proœm. num. 21r. & plurib.
ſeqq. vſque ad fin. Garc de beneſ par. 6. cap. 4. num. 4.
& ſeqq. vbi ponit aliquot limitationes & per tot. Greg.
15. deciſ. 426. & deciſ. 307. & deciſ. 394. ſtantibus
clauſulis, quæ ſolent poni in ſurrogatione gratio-
ſa de & ſuper beneficio, Caſſad. deciſ. 6. de reſcript.
Rot. diuerſ. deciſ. 8. num. 2. part. 2. c. conſtitutis, & ibi
poſt gloſſ. 1. Panor. col. fin. & Can. de elect. l. ex diuerſo
§. 1. & ibi Bart. num. 2 ff. de rei vend. c. cum eccleſia ſu-
trina de cauſ. poſſ. & propr. & ibi poſt Innoc. Can. re-
buſque alijs. l. 1. in fin ff. ſi cert. pet. l. fin. §. ſin autem
dubias ibi ſuper ijs rebus §. in comparatione C. de iur. de-
lib. & alias quam vt præmittitur, lis, cuius litis ſta-
tum &c. Put. dec. 2. Achil. dec. 9. de reſcr. Rot. diuerſ.
dec. 254. num. 1. & 2. 1 part. l. fin. C. ſi per vim, vel alio
modo & c. l. cauſas C. de tranſact. Felin. in c. ſuper litte-
ris de reſcript. num. 12. Greg. xv. deciſ. 125. num. 15. &
ibi annot. pendeat; eiuſque pendentia probatur
excitatione ad dicendum contra commiſſionem
executa contra partem citatam, Clem. 2. vt lit. pend.
&c. Felin. in c. ſuper litteris num. 13. de reſcript. Caſſad.
deciſ. 1. vt lit. pend. &c. etiam quod non fuerit re-
producta citatio, citato viuente, quando ipſe in
termino citationis comparuit, dicendo genera-
lia contra commiſſionem, Bald. in l. 1. in 3. not. ff. de
ferijs Felin. in c. illud num. 8. de præſcr. Caputaq. deciſ.
112. par. 1. Bellam. deciſ. 364. Greg. 15. deciſ. 27. num. 3.
& ibi annot. vel conſtituat procuratorem ad cau-
ſam, l. fin. C. de procur. & ibi DD. not. Felin. in c. cum
contingat num. 8. de reſcript. Clem. cauſam §. intima-
tio, & ibi gloſſ. in verb. plena Zab. num. 5. & 6. de elect.
&c. Rot. dec. 11. de dol. & cont. in nou. Greg. 15. dec. 27.
num. 4.

Digitized by Google

num. 4. & ibi annot. Ius anteceſſoris probatur ex
ſola ſupplicatione, etiam ſi ſurrogatus in eius lo-
cum ſit actor: Put. deciſ. 337. lib. 1. atteſtans de practi-
ca Cur. & contrarias deciſiones non ſeruari l. ſancimus
in princ. verſ. exceptis C. de donat. Clem. dudum circa fi.
verſ. nos etenim, & ibi gloſſ. in verb. verbo et Can. de ſe-
pult. Franc. in prœm. lib. 6. §. fin. Caſſad. dec. 8. num.
6. 7. & num. ſeqq. de reſt. ſpol. idem iuris eſt in ſur-
rogatione gratioſa deſumpta ex clauſulis gene-
ralibus principalis gratiæ prouiſionis, quando ſu-
per ea litteræ ſunt expeditæ ad partem, Card. Se-
raph. dec. 1426. Rot. dec. 387. par. 3. lib. 3. l. quamuis C.
de vſur. l. commiſſoria C. de pact. int. empt. & vend. l. 2.
C. de iur. dom. impet. & ibi gloſſ. alleg. concord. l. 5. fun-
dus §. eleganter ff. de leg. commiſſ. late Pan. in c. in no-
ſtra numer. 5. & ibi Can. de reſcr. Greg. 15. dec. 103. &
ibi late annot. litteris ad partem non expeditis de-
bent gratiæ principalis narrata verificari, & ea vi-
tiata corruunt clauſulæ generales acceſſoriæ, cap.
ſedes Apoſtolica, & ibi Pan. ſub num. 3. verſ. & ex hoc
colligo &c. & ibi Felin. numer. 2. in 1. limit. de reſcript.
Put. dec. 390. lib. 1. quia prouiſus vigore clauſula-
rum generalium poteſt eligere viam gratioſæ
ſurrogationis, vel viam mandati de ſurrogando,
ſed non ſucceſſor, cui primus renunciauit litteris
non expeditis, quia ſucceſſor non poteſt decla-
rare voluntatem prædeceſſoris, Mohed. dec. 6. vt
lit. pend. &c. l. ſi quis intentione ff. de iud. l. inter ſtipu-
lantem §. 1. ff. de verb. oblig. & vtrobique DD. l. idem
Pomponius ſcribit §. fin. & ibi Bart. nu. 1. ff. de rei vend.
l. ſi ſtipulatus fuerim ff. de verb. oblig. ſubrogatus in
53 omni † iure, & ad omne ius, quod alicui in, & ad
eccleſiam competit, non cenſetur ſubrogatus ad
poſſeſſionem, l. Pomponius §. quæſitum & l. cum hæ-
redes 1. reſp. ff. de acq. poſſ. niſi quando in aliqua par-
te gratiæ fit mentio poſſeſſionis, licet ſpecifice id
in genere non exprimatur, quia poſſeſſio quæſita
eſt ius proximum ipſi beneficio, c. cum in noſtris de
conceſſ. præb. Put. dec. 220. lib. 2. Rot. dec. 5. vt lit. pend.
&c. in nou. Rot. dec. 81. de reſcript. in antiq. Sarn. in reg.
de ſubrog. q. 9. aut verba ſurrogationis ſint valde
generalia: Mohed. dec. 5. num. 5. de reſtit. ſpol. Rot. dec.
5. in fin. vt lit. pend. in nou. &c. & dec. 81. de reſcript. in
antiq. arg. Clem. vnica, & ibi not. per Zab. in 6. & 7.
not. & 1. oppoſ. poſt gl. de immun. eccl. & Can. nec ad
54 litem † excepto quando in narratiua fit mentio
litis, & in diſpoſitiua legitur clauſula, ipſumque
in omni iure, & ad omne ius, quod illi quomo-
dolibet competebat &c. Rot. diuerſ. dec. 592. lib. 3.
Summa in Decretales.

par. 3. atteſtans de vſu palatij, & abbreuiatorum Sarn.
in reg. de triunn. q. 14, num. 3. & plurib. ſeqq. arg. l. hæ-
res meus §. 1. & 2. ff. de leg. 3. neque etiam ad ſpo-
lium † niſi quando in narratiua fuit nominatum, 55
licet non in diſpoſitiua, Achill. deciſ. 25. de reſt. ſpol.
Rot. diuerſ. d. deciſ. 592. ſub num. 3. Caput. deciſ. 227.
part. 3. Put. dec. 375. lib. 1. Sarn. in reg. de triennu. qu. xj.
numer. 14. verſ. circa vero 2. artic. & num. ſeqq. quia
ſurrogato gratioſe quoad poſſeſſionem non cō-
petit actio ſpolij, quia nunquam poſſedit, & ex
ſurrogatione non competit ei niſi interdictum
adipiſcendæ: Mohed. deciſ. 21. de reſtit. ſpol. Iaſ. in l. ſi
ſorori ſub nu. 2. verſ. 2 limita, & ibi Alex. & DD. com-
muniter C. de iur. delib. quod ſi omnes iſtæ clauſu-
læ in eadem ſupplicatione fuerunt obtentæ, po-
terit impetrans expedire ſingulas litteras ſepara-
tas ex ſingulis huiuſmodi clauſulis, Mandoſ. de ſign.
grat. litt. ſurrogationes verſ. clauſula Rot. deciſ. 387.
part. 3. lib. 3. quia non ſunt ita coniunctæ, quomi-
nus ſimul per ſe poſſint conſiſtere, immo ſurroga-
tus ex dictis huiuſmodi litteris ad partes expedi-
tis, admittitur ad actionem ſpolij, ac poſſeſſio-
nem abſque verificatione litis, etiam quando
mentio litis facta eſt in corpore ſeparatim à diſ-
poſitiua clauſularum; quia clauſulæ, quatenus li-
tigioſum &c. addunt & ampliant gratiam, & nō
reſtringunt, ſecus quando in diſpoſitiua extaret
clauſula exprimens litem, quæ intelligitur decla-
rare, & limitare omnia præcedentia, vt dicantur
tum conceſſa, ſi tunc adſit lis: Rot. d. deciſ. 387. par.
3. lib. 3. atteſtans de vſu abbreuiatorum Rot. diuerſ. dec.
456. ſub num 3. part. 3. lib. 3. Pan. in c. in noſtra nu. 5.
& ibi Can. de reſcript. Gonz. ſuper reg. Canc. de menſ.
& alt. gl. 5. §. 9. numer. 58. & ſeqq. multo † minus 56
cenſetur ſubrogatus ad fructus, etiamſi in gratia
fiat mentio litis, & ſequeſtri fructuum, Put. deciſ.
220. lib. 2. l. fructus & l. ex diuerſo in princ. & §. 1. ff.
de rei vendic. quia fructus non ſunt ius in eccleſia,
vel ad eccleſiam, ſed penitus quid diuerſum, ve-
niuntque in condemnationem acceſſorie, & lite
pendente poſſunt alienari propter commodum
poſſeſſionis §. retinendæ Inſtit. de interd. niſi mota
ſit etiam lis ſuper fructibus, & data ſit ſubrogatio
in lite, Bellam. deciſ. 366. l. fin. & l. emptori C. de hæ-
red. vel act. vend. l. qui ſi ij familias ff. eod. tit. & melior
eſt tex. in l. 2. §. non ſolum, verſ. ſed etſi nouauerit ff.
eod. tit. aut lis expreſſe pendeat ſuper ſpolio, &
ſubrogatio facta ſit quoad poſſeſſionem & ſpo-
lium: Rot. diuerſ. deciſ. 807. num. 2. part. 1. Put. deciſ.

Digitized by Google

159.*libr.*3.*l. ædiles* 1. §. *item ſciendum eſt*, *ff. de ædilit.*
edict. &c. item non cenſetur ſubrogatus ad exce-
57 ptionem † de regula triennali in iudicio dedu-
ctam, quia in ſubrogato deficit qualitas, quæ erat
in eo cui fuit ſubrogatus: *l. parabolam & ibi Bald.*
C. de epiſc. & cler. Bart. in l.2. nu.4. C. de præpoſ. agen.
in reb. lib. 12. *Mohed. dec.* 2. *de cauſ. poſſ. & propr.* ea-
dem ratione ſubrogatus in ius petitoris præde-
functi, pro quo lata fuit ſententia in Curia contra
poſſeſſorem, ſed non decretum fuit ſequeſtrum,
non poteſt petere ſequeſtrum decerni, *Caſ. deciſ.*
5. *de ſequeſt. poſſ. & fruct. Zab. conſ.* 145. *num.* 3. & 4.
ob defectum qualitatis, quia iura ſubrogati non
ſunt diſcuſſa ſicut prædefuncti: *Zab. in Clem.* 1. *de*
ſequeſt. poſſ. & fruct. ſub num. 13. *verſ. & ex his colli-*
58 *gitur*, In gratioſa ſurrogatione † non admittitur
exceptio defectus dominij, *Card. Zeraph. deciſ.* 596
in fin. Bald. in rub. de cauſ. poſſ. & propr. ſub num. 13.
in fin. verſ. & nota quod edictum & num 14. *Tiraq. in*
tract. le mort ſaiſit le viſ. part. 6. *declar.* 5. *numer.* 5. *&*
ſeq. niſi incontinenti de eo doceatur: *Bart. in l. fin.*
§. *ſin autem aliquis numer.* 21. *C. de edict. D. Adr. toll.*
Put. deciſ. 7. *de cauſ. poſſ & propr.* de non verificatis
narratis, aut aliæ ſimiles, quæ reſpiciunt petito-
rium, *Put. deciſ.* 484. *lib.* 2. *l.* 1. §. *huius autem inter-*
dicti ff. vti poſſid. l. is qui deſtinauit ff. de rei vendic. ſed
admittitur exceptio ſimilis ſurrogationis in ius
eiuſdem prædefuncti, & tunc proceditur ordi-
narie per tres conformes, *Bart. in d. l. fin.* §. *ſin au-*
tem aliquis ſub numer. 21. *C. de edict. D. Adr. toll. Mo-*
hed. deciſ. 5. *vt litt. pend. &c.* etiamſi alter præter
bullas ſurrogationis haberet breue de immitten-
do in poſſeſſionem cum clauſula, amoto &c. *Put.*
dec. 1. *de cauſ. poſſ. & propr. Put. deciſ.* 294. *lib.* 1. *Bart.*
in l. fin §. *ſin autem numer.* 20. & 21. *C. de edict. Diu.*
Adrian. toll. & ibi DD per illum tex. Quando quis
ſurrogatus eſt ad proſecutionem executorialium
iam intimatarum, proceditur ad declaratoriam
abſque noua perſonali earumdem intimatione,
quia facta prima intimatione ad inſtantiam de-
functi, lapſo termino dato ad parendum, aduer-
ſarius incidit in cenſuras; vnde non tractatur de
incurſu cenſurarum, ſed tantum de declaratoria
earum, quæ ferri poteſt abſque citatione, ſed re-
quiritur intimatio ſurrogationis, quam ſufficit
procuratori, ſi aduerſarius eum habet in Curia,
intimare: *Put. dec.* 324. *lib.* 1. Surrogatio non da-
59 tur † intruſo, *Regul. Canc.* 28. *de ſurrog. collit.* niſi
poſſeſſionem dimittat, antequam petat ſe in ius
alterius ſurrogari, *Reb. in prax. in* 2. *part. in reg.*
Canc. de ſubrog. collit. in verb. dummodo præfatus col-
litigans numer. 25. Intruſus eſt, qui abſque titulo
eius, qui dare poteſt, tenet beneficium, & eſt in
mala fide; *Rot. deciſ.* 13. *de cauſ. poſſ. & propr. in an-*
tiq. Felin. in c. veniens in 2. *not. vbi ponit* 8. *modos in-*
truſionis de accuſ. & ibi DD. tamen ſufficit petenti
ſurrogationem in ius prędefuncti probare ſe col-
lationem obtinuiſſe à ſuperiore, licet de facto, &
non de iure: *Bellam. deciſ.* 116. *arg. l. vbi autem non*
apparet §. *fin. & ibi gloſſ. fin. ff. de verb. oblig.* §. *ſic ita-*
que diſcretis, & ibi gloſſ. ord. & ſylueſt. in verb. mag. de
action. Neque ei qui ſuper beneficio contra ad-
uerſarium ſuum, poſtquam illud per triennium
pacifice poſſedit, litem mouit, *d. regul. Cancell.* 28.
improbove litigatori: *l.* 1. §. 1. *ff. de litig. Caſſad. dec.*
7. *de dol. & contum. & deciſ.* 5. *numer.* 3. *vt litt. pend.*
&c. Franc. in c. 1. *in princ. eod. in* 6. ſed improbus
dici nequit, quamdiu ius ſuum iuſtificare poteſt;
l. qui non probaſſe C. de calumniat Greg. 15. *deciſ.* 125.
num. 3. *& ſeqq. l. athletas* §. *calumniator & ibi gloſſ.*
in verb. ex vtraque parte, & Bart. numer. 3. *&* 4. *ff. de*
his, qui not. infam. Felin. in cap. 2. *numer.* 4 *& ſeqq. &*
num. 10. *in fin. de calumn. Greg.* 15. *dec.* 425. *num.* 8.
& ibi annot. ideoq; in ſurrogatione additur clau-
ſula. Quatenus vera ſit lis, *l. in ſumma verſ. ſin au-*
tem euidens calumnia ff. de condit. indeb. ſufficitque
cauſam litigandi eſſe probabilem, aut colora-
tum: *Greg.* 15. *deciſ.* 27. *num.* 7. *& ſeqq. l. qui in ius* §.
nemo l. non poteſt videri improbus ff. de reg. iur. l. cum
quem & ibi gloſſ. 1. *& DD. ff. de iud.* nec agenti ad
priuationem de crimine, *Sarn. in reg. de ſubrog. col-*
litig. quæſt. 7. ſiue priuandus ſit per ſententiam,
ſiue ipſo iure ſit priuatus, *Sarn. in reg. de ſubrog. col-*
lit. quæſt. 7. *poſt princ. contra gloſſatorem in d. reg. pag.*
3. *verſ. aliqui curioſi*, quia non eſt cauſa beneficia-
lis, *c. fin. & ibi gloſſ. in verb. finita & Can. vt lit. pend.*
&c. in 6. niſi poſt primam priuationis ſententiam,
Sarn. in reg. de ſubrog. collitig. quæſt. 7. *numer.* 6. *verſ.*
hinc eſt quod etc. Staphyl. de ſign. litt. iuſt. §. *vltimo*
quoad num. 16. *Greg.* 18. *deciſ.* 426. *numer.* 9. *et* 10.
quia ſurrogatio non datur ad beneficium vaca-
turum, ſed poſtquam vacat: *cap.* 2. *de conceſſ. præb.*
Eadem ratione in iure ad rem non datur ſurroga-
tio, quia beneficium non vacat per obitum ha-
bentis ius ad beneficium, *Vital. in clem.* 1. *n.* 47. *et*
ſeqq. vt lit. pend. &c. poſt gl. in verb. collato Rot. deciſ.
fin. de elect. in nou. Card. Seraph. deciſ. 596. *numer.* 4.
dicens illud eſſe controuerſum.

Dubitari

Digitized by Google

60 Dubitari cõtingit, an excludantur † à ſurro-
gatione impetrantes beneficia vacantia per aſſe-
cutionem pacificam, ſiue ob non dimiſſionem
plurium incompatibilium beneficiorum, Mand.
in reg. de ſubrog. collitig. quaſt. 6. proponit hanc
quæſtionem in terminis generalibus. An regula
excludat à ſubrogatione impetrantes beneficia
quorumcumque viuentium, quam diſputat in
vtramque partem, & non decidit, Equidem in
caſu propoſito, puto impetrantibus beneficia
vacantia per aſſecutionem alterius incompati-
bilis, dandam eſſe ſubrogationem: primo quia
cauſa eſt beneficialis, nam impetrans habet ius
non ſolum ad beneficium, ſed in beneficio, & ad-
uerſarium petit à beneficij incompatibilis deten-
tione remouere, & illud ſibi aſſignari, quod di-
cit ad ſe ſpectare, *c. fin. & ibi gl. fin. in verbo finita in
fin. & Can. vt lit. pend. &c. in 6. c. olim de praſcr. & ibi
Can. Pariſ. de reſign. lib. 3. quaſt. 1. nu. 5. & ſeqq. Alſ.
Hoieda de benef. incompat. part. 1. cap. 13. n. 59. & ſeqq.
dicens non requiri declaratoriam.* Secundo, quia
Concilium Tridentinum tollit præſumptã diſ-
penſationem inſurgentem ex poſſeſſione trien-
nali, tum ex inducta geminata priuatione ipſo
iure: *c. 4. ibi, iuxta ipſius conſtitutionis diſpoſitionem
ipſo iure etiam præſentis canonis vigore priuatus exiſtat,
ſeſſ. 7.* tum ex decreto, quod fructus tuta conſciẽ-
tia non retineat, *c. cum eccleſiaſticus §. illi vero in fin.
ſeſſ. 24. c. dudum el 2. in princ. de elect. ibi Pan. in 5. not.
& Can. Rot. diuerſ. deciſ. 24. parte 2.* Tertio, quia
fructus non poſſunt, aut debent obtinenti plura
incompatibilia ſolui, *gl. fin. in c. ex inſinuatione de
procur. & ibi Can. Rot. deciſ. 1. nu. 5. de reſtit. ſpoliat. in
nou. Hoied. de benef. incomp. part. 1. cap. 13. numer. 6.
Tiraq. in l. ſi vnquam, in verb. reuertatur n. 365. et ſeqq.*
etiam ante ſententiam declaratoriam, *Anch. in c.
ad apoſtolica in 20. not. de ſent. & re iud.* Quarto,
quia per aſſecutionem pacificam ſecundi incom-
patibilis quis ipſo iure amittit titulum, & poſſeſ-
ſionem primi ſimilis, *Extrauag. Io. 22. Execrabilis
§. qui vero deinceps & ibi gl. in verbo ipſo iure, & verbo
dimittere hoc tit. c. ordinarij, & ibi glo. in verbo libere,
Archid. n. 3. & Can. de off. ord. in 6. c. de multa hoc tit.
c. eum qui eod. tit. in 6. c. dudum el 2. in princ. verſ. in
ſua quoque ibi, nullat. pertineret de elect. & ibi Pan.
in 6. not.* & ideo non poteſt illud reſignare, *Pariſ.
de reſign. libr. 3. quaſt. 1. n. 50. & ſeqq.* Quinto quia
de ſtylo impetrantibus certo modo per priua-
tionem, denegantur gratiæ, ſi neutri, & ſurroga-
tionis, quia perſona ſolum propter crimen eſt
litigioſa, *gl. in c. 2. in verbo finita, verſ. pone enim quod
clericus, & Can. vt lit. pend. &c. in 6. Quint. Mandoſ. in
tract. de ſign. grat. tit. priuationes col. 8. verſ. in priua-
tionibus.* ac beneficium, antequam aduerſarius eo
priuetur, non vacat, ac impetranti nullum ad be-
neficium ius quæſitum eſt, niſi conditionaliter,
ſiue in certum euentum, ſi de crimine conſtiterit,
*Quint. Mandoſ. in tract. de ſign. grat. tit. priuationes in
princ. Gemin. conſ. 105. dicens quod lite pendente non
poſſit per epiſcopum rem accuſato diſpenſari.* & accu-
ſatus pendente accuſatione poteſt illud renun-
ciare, *c. dudum el 2. de elect. in fin. c. per tuas el 1. in fin.
de ſimon. Pariſ. de reſcript. libro 3. quaſt. 16. per totam.*
in impetratione propter aſſecutionem alterius
ſecundi incompatibilis, perſona non fit litigioſa,
ſed ipſum beneficium ex deductis ſupra: verum
Dataria apoſtolica impetrantibus per aſſecutio-
nem, & incompatibilitatem denegat ſubroga-
tionem, quia reputat hos & ſimiles titulos piſca-
torios. Impetratur ſurrogatio † à ſolo Papa, ordi- 61
narius non poteſt aliquem ſurrogare in locum
cedentis, vel decedentis lite pendente, *c. 2. & ibi
Franc. in 2. not. & DD. communiter vt lit. pend. &c.
in 6.* & prouiſus ab ordinario contra formam, &
decretum irritans d. c. 2. *vt lit. pend. in 6.* eſt re-
mouendus de facto à poſſeſſione, *Rot. deciſ. 3. de
reſtit. ſpoliat. in nou. Caſſad. deciſ. 9. nu. 4. de cauſ. poſſ.
& propr. Rot. deciſ. 5. vt lit. pend. &c. in antiq. c. vt no-
ſtrum de appell. c. ſieo tempore de elect. in 6. Iun. in c. ex
parte de reſtit. ſpoliat. Gemin. in c. ſtatutum in fin. hoc
tit. in 6.* An in ſurrogatione debeat exprimi men-
ſis iuxta regul. Cancell. *de menſib. & altern. vide
Gonzal. in dicta Regul. gl. 32. num. 40. in fin.* Præte-
rea quando conſtat † de reſeruatione beneficij, 62
ita quod manus ordinarij fuerint ligatæ, vt proui-
dere non potuerit, obſtante reſeruatione ſolet
concedi gratioſa ſurrogatio in ius, ac poſſeſſio-
nem defuncti, ac verificata reſeruatione, poſſeſ-
ſione defuncti, & clericatu ſubrogati abſque alia
verificatione, ſtatim conceditur mandatum de
immittendo in poſſeſſionem dicti beneficij pro-
uiſo, ſiue ſubrogato, quia nulli fit iniuria ex quo
nullus præter Papam poterit tale beneficium cõ-
ferre, *Gonzal. ſuper reg. Cancell. de menſ. & altern.
§. 7. præem. num. 211. & ſeqq. Puteus deciſ. 484. lib. 2.
Mohed. dec. xj. vt lit. pend. &c.*

Primariæ preces † conceduntur à ſummo 63
Pontifice Imperatori poſt præſtitum iuramen-

Digitized by Google

tum, *c. tibi 63. diſtinct.* quæ non dant Imperatori
collationem, ſed poteſtatem faciendi recipi v-
num in qualibet eccleſia Allemanniæ, & depu-
tandi executores ad prouidendum & compel-
lendum, *Put. deciſ. 413. lib. 2.* vnde ſolent dici tales
recepti ad primarias preces Imperatoris, *ſpec. hoc
tit. §. reſtat. num. 7. Ioan. Andr. in c. is cui hoc tit. in 6.
nu. 1. Franc. Marc. quæſt. 1022. parte 1.* non ſolum in
menſibus ſedis Apoſtolicæ, ſed in quibuſuis et-
iam ordinarijs collatoribus per conſtitutiones
alternatiuas, priuilegia, indulta, quacunque con-
ceſſis & alijs quibus vis menſibus quæ generali-
tas determinat ſpecies emanatas videlicet con-
ſtitutiones alternatiuas priuilegia, illaque am-
pliat, *l. quoties C. famil. herciſc. l. legatores §. fin. ff.*
64 *de leg. 2.* Sed non extendit ſe † ad concordata
Germaniæ, id eſt, ad menſes per eadem concor-
data ordinarijs collatoribus conceſſos, quæ ſunt
diuerſi generis, *Clem. 1. hoc tit. & ibi Panorm. nu. 8.
Zab. in §. adhæc n. 1. & Can.* ac inita fuerunt inter
Romanam Eccleſiam, & nationem Germani-
cam pro pace, & tranquillitate confirmandis,
*Bald. in l. fin. in fin. De tranſact. Bald. in l. digna vox
in fin. C. de legib. & ibi Add. Ioan. de Anan. in c. fin. n. 14.
ne præl. vic. ſuas &c. Auth. de defenſ. Ciuit. §. iuſiuran-
dum & ibi gloſſ. in verbo iuriſdictione in fin. & DD.*
etiamſi dicta generalitas ſit geminata, *l. Caius ff.
de leg. 2. l. ſi mihi Meuia ff. de leg. 3. & ibi glo. alleg. con-
cord. l. cui dulcia §. fin ff. de vin trit. & ol. leg. Put. in ſi-
mili deciſ. 20. lib. 3.* quia conceſſio primariarum
precum eſt gratia ad vacatura, & reſtringibilis,
*d. Clem. 1. & ibi gloſſ in verbo quàmuis, Anch. num 12.
Socin. ſen. in l. quidam relegatus nu. 10. ff. de reb. dub.
iuncto c. quamuis el 1. in princ. hoc tit. in 6. & c. ſuſce-
ptum, & ibi not. de reſcript. in 6.* & conceditur ad
ſupplicationem Imperatoris, *l. 1. C. de petit. bon. ſub
lib. 10. Gemin. deciſ. 65. nu. 31. c. ſi motu, & ibi Can.
hoc tit. in 6.* tum quia clauſula generalis nunquam
includit maiora expreſſis, *Clem. non poteſt de procur.
c. ſedes de reſcript. Gemin. in c. cum in illis §. cum autem,
& ibi Franc. numer. 2. & Can. hoc titul. in 6.* & talem
eſſe ſummorum Pontificum voluntatem decla-
rat clauſula immediate ſubſequens, & quæ per-
ſonæ pro quibus preces, & nominationes huiuſ-
modi factæ fuerint, quatenus huiuſmodi preces
ad illa ſe extendant, duxerint acceptanda, dictio
enim, *quatenus*, eſt limitatiua, *c. placet. de conuerſ.
coniug. l. ſtichum qui meus erit ff. de leg 1. l. ſi quis credi-
derit ff. de pact. Dec. conſ. 382. n. 2.* & ſtat conditio-
naliter, *Bart. in l. 1. nu. 20. ff. de condit. & demonſtr.*
Hæc facit quod in non obſtantijs indulti precum
legatur expreſſa derogatio cõcordatorum, quia
hæ clauſulæ, non tollunt ius alteri quæſitum,
*Clem. 1. in fin. hoc tit. Rot. dec. 35. n. xj. hoc tit. in antiq.
plures cumulans.* neque ampliant indultum, *Bald. in
l. eam quam n. 36. in fin. C. de fideic. d. Clem. 1. in fin. &
ibi Can. Pan. in c. cũ noſtris n. 2. de conceſſ. præb. Caput.
deciſ. 83. num. 3. part. 1.* & ex verbis ſubſequentibus,
ad quorum ſolemnitatem, formam &c. ſeu ob-
ſeruantiam habentes preces minime teneantur,
intelligitur quod ſummus Pontifex derogauerit
concordatis in ſui præiudicium, quia præciſtæ
non expediunt Bullas, nec ſoluunt annatas iuxta
tenorum concordatorum, *l. fin. & ibi not. ff de conſt.
Princip. c. olim de verbo ſignif. & ibi poſt gl. Can. c. cum
dilectus in fin. de donat. & ibi Can.* & clauſula reuo-
catoria reuocat eatenus, quatenus repugnantia
reperitur, *l. fin. & ibi Bald. n. 3. C. de lat. liber. toll. &c.*
& quod ſummi Pontifices † non cogitauerint 65
concordatis derogare in præiudicium ordina-
riorum collatorum, probatur ex eo, quia dictæ
derogationi nunquam ſuppoſuerunt clauſulam
inhibitoriam, ne ipſi ad prouiſiones faciendas
accedant, *c. ſi eo tempore de elect. in 6. & ibi poſt gloſſ.
in verbo prouiſionem Can. facit c. dudũ in fin. de decim.*
aut decretum irritans ordinariorum collationes,
*c. ſi ſoli de conceſſ. præb. in 6. c. tibi §. quinimo de reſcr.
in 6.* quodque verba priuilegij non ſunt interpre-
tanda in alterius præiudicium, *c. cum olim in fin.
de conſuet. & ibi glo. & Can. l. 2. §. ſi quis à principe ff.
ne quid in loc. publ. l. ſi cui ff. de ſeruit.* & ex clauſula
concordatorum & durabit deinceps, niſi in fu-
turo Concilio de conſenſu dictæ nationis aliter
fuerit ordinatum, *Rom. conſ. 436. num. 16. & ſeqq.*
Ex eiſdem rationibus cenſeo non eſſe derogatũ
concordatis Leodienſibus, quæ ſunt concordatis
Germaniæ fauorabiliora, *Caſſad. deciſ. 7. ſub nu. 4.
ſuper regul. Cancell.* nam conceſſa fuerunt per viam
contractus, *c. ex multiplici de decim. c. veniens & ibi
de tranſact.* & ex cauſa bene meritorum, *l. Ariſt. l.
hoc iure §. 1. & fin. ff. de donat.* & ideo videntur irre-
uocabilia, *l. ſi Pater §. fin. ff. de donat. Rom. conſ. 298.
num. 4. Rom. ſing. 520. donatio, & fuſius in l. ſi vero §.
de viro n. 46. ff. de ſolut. matr.* Imperator habet † ius 66
primariarum precum auctoritate apoſtolica, *Rot.
deciſ. 15. hoc tit. in antiquiore ſpec. tit. de præb. §. reſtat.
num. 7. Gaill. obſeru. 155. n. 6. & ſeq. lib. 2. late Reſtaur.
Caſtald. de imp. quæſt 100. n. 14.* ad beneficia etiam
reſeruata,

Digitized by Google

reſeruata, non tamen ad maiores dignitates poſt pontificalem, aut principales in Collegiatis, vel ad deuoluta, ſeu litigioſa, conſtat ex tenore indulti precum per Paulum 5. conceſſi Ferdinan. 2. Imperatori. quæ preciſtæ, ſiue nominati intra menſem, Clem. 1. § ſecus, & ibi gl. in verbo intra menſem, & Can. hoc tit. Felin. in c. cum ex officij n. 36. verſ. & tu pondera de praeſcr. Caſſad. deciſ. 1. n. 2. de decret. in reſeru. duxerint acceptanda, Anch. in Clem. vnica n. 6. de conceſſ. præb. Caſſad. deciſ. 2. de decret. in reſer. Put. deciſ. 230 lib. 1. & 408. l. 2. Mobed. deciſ. 10. de conceſſ. præb. Caputaq. deciſ. 35. part. 2. cum decreto irritanti, ita quod inſinuatio precum, facta collatoribus, c. ſi capitulo & ibi gl. in verbo capitulo Franc. n. 6. de conceſſ. præb. in 6. & beneficij vacantis acceptatio, in præſentia idoneorum teſtium etiam ſine præſentia, & collatione executorum impediant collationem alteri faciendam, cap. 1. circa finem, & ibi gloſſ in verbo acceptaret, de conceſſ. præb. in 6. & Franc. & Anchar. Clem. 1. § ſecus, & ibi gloſſ. in verbo executorem, de conceſſ. præb. cap fin. & ibi gloſſ. in verbo prouideret de præbend. & ſi primus, & ſecundus pręciſta in data acceptauerint infra menſem, collatio facta ſecundo eſt irrita propter acceptationem primi, Rot. deciſ. 21. & 24. de conceſſ. præb. in antiq. & deciſ. 14. hoc tit. in antiquior. c. quodam hoc tit. in 6. Diſpenſa-
67 tio, & habilitas † nominati, ſeu pręciſtæ non requiritur tempore datæ gratiæ precum, ſed ſufficit habilitatem, & diſpenſationem preciſtę adeſſe tempore vacationis, quia non agitur de ſurreptione gratiæ, Creſc. deciſ. xj. de conceſſ. præb. per text. in c. ei cui hoc tit. in 6. cum gl. in verbo nondum Gemin. & Can. Pan. in c. dilectus el 1. numer. 9. & 11. hoc tit. Non habent locum in Italia, aut in Ducatu Mediolanenſi, Creſc. deciſ. 3. hoc tit. atteſtans de vſu & ſtylo. & ſummus Pontifex nō ſolet illis derogare, Mobed. deciſ. 23. n. 4. hoc tit. c. 2. & ibi Gemin. ſub n. 12. & Can. communiter hoc tit. in 6. ſæcularis receptus ad primarias preces in beneficio regulari habet titulum coloratum, Achill. deciſ. 9. de reſtit. ſpoliat. Felin. in c. in noſtra ſub 40. corollario verſ. ſexto nota, quod ſi regularis de reſcript. arg. c. cum noſtris de conceſſ. præb. In reliquis inſpiciendus eſt tenor indulti precum, quia ſummi Pontifices ſub diuerſis formis huiuſmodi primarias preces Imperatoribus conceſſerunt, earumque tenor pendet ex mera, & gratioſa voluntate ſummorum Pontificum, vt earum impetratio, & conceſſio quaſi impoſſibilis reputetur, l. idem Iulianus § fin. ff. de leg. 1. & ibi DD. l. continuus § cum quis, & ibi gl. in verbo illicita ſunt, & DD. ff. de verb. oblig. faciunt not. per Innoc. in c. filius in verbo teneantur de teſtam. facit l. Lucius Titius ff. de euiction. Panorm. in c. quod Dei timorem num. 8. de ſtat. Monach. Valida quoque eſt conſuetudo, quod epiſcopus in eius iucundo aduentu poſſit creare canonicum in qualibet eccleſia ſuæ Ciuitatis, & Diœceſis, Rot. dec. 11. de conſuetud. In antiq. Franc: Marc. 1023. n. 9. part. 1.

Indulgentia, † ſiue tollerantia ſedis apoſto 68
licæ habent ius conferendi præbendas, & alia beneficia eccleſiaſtica, exceptis parochialibus eccleſijs, in pluribus Archiepiſcopalibus, & Epiſcopalibus Eccleſijs, quando vacant, & temporalia ſunt ſub eorū manu, Rex Franciæ, Franc. Marc. deciſ. 90. n. 6. & 7 part. 1. & deciſ. 44. n. 12. part. 2. & deciſ. 1022. nu. 10. & ſeq. part. 1. Reges Vngariæ, & Angliæ, Bald. in l. reſcripta ſub nu. 8 verſ. item committit ſpiritualia mero laico C de prec. Imp. off. Oldrad. conſ. 1. ſub num. 5. late Reſt. Caſt. de Imper. quæſt. 100. Achill cap. 2. Paulo ante finem hoc tit. in 6. ac Apuliæ. gloſſ. 1. in fin. in ſumma 16. quæſt. 7. præterea Delphinus, Franc. Marc. d. deciſ. 90. in princ. part. 1. & deciſ. 44. in princ. part. 2. etiamſi contingat dicta beneficia vacare in Curia Romana, Anchar. in c. 2. in 5. quæſt. hoc tit. in 6. & ibi Gemin. & Can. non tamen conferendo tribuunt aliquod ius ſpirituale, ſed inueſtitus conſequitur ius ſpirituale à confirmatore, vel alio miniſtro Eccleſiaſtico, Clem. 1. § ſecus, & ibi Vital. numer. 67. & ſeqq. de conceſſ. præbend.

Alternatiua † à ſummo Pontifice conceditur 69
Epiſcopis, & ſuperioribus Prælatis, quamdiu apud eccleſias, & diœceſes ſuas verè & perſonaliter reſederint dumtaxat, quæ reſidentia probanda eſt Gonzal. ſuper regul. de menſ. & altern. gloſſ. 43 numer. 161. & plurib. ſeqq. Garc. de benef. par. 5. cap. 1. num. 502. & ſeqq. Greg. xv. deciſ. 70. & deciſ. 94. & ibi annot. num. xj. & deciſ. 163. de tempore vacationis beneficij, Greg. 15. deciſ. 239. in princ. & in fin. de omnibus, & quibuſcumque beneficijs ad liberam ipſorum dumtaxat diſpoſitionem pertinentibus, Greg. xv. deciſ. 95. & deciſ. 103. num. 4. & ſeqq. & dec. 314. numer. 3. & ibi annot. Gonz. ſuper reg. de menſ. & alter. gloſſ. 45. num. 1. & ſeqq. Garc. de benef. part. 5. cap. 1. num. 574. & ſeqq. quæ in menſibus Februarij &c. extra Curiam ipſam vacare contigerit, dummodo alias reſeruata, vel affecta non fuerint, poſtquam acceptauerint gratiam alter-

Digitized by Google

natiuæ per literas patentes manu propria ſubſcriptas ſuoque ſigillo munitas, & in ſua ciuitate, vel diœceſi datas, quas ad Datarium ſuæ ſanctitatis tranſmittere tenentur, quibus ab eo receptis, & recognitis tunc demum, & non antea vtuntur gratia ſupradicta, vt latius ſtatuitur *in reg. 8. Cancell. §. inſuper cum decreto irritanti*; quæ non requirit litterarum expeditionem, prout Stylus antiquus requirebat, quando alternatiua impetrabatur per ſupplicationem, *Put. deciſ. 387. lib. 3. Mohed. deciſ. 3. de reſcr. & deciſ. 18. num. 1. hoc tit. Caſſad. deciſ. 2. num. 3. & ſeqq. de reſt. ſpol. arg. c. ſuper eo 2. in fin. de appell. gloſſ. in Clem. 1. in verb. receptū de procur. iuncto c. licet, & ibi not. per Pan. numer. 3. & Felin. & Can. de off. ordin.* nec eſt ſublatio ſimplex obſtaculorum; *Fel. in c. cum ex officij numer. 6. & ibi Pan. de præſcr.* ſed dantur epiſcopis duo menſes ex menſibus Papæ, ac etiam conceditur aliquid, quod iure communi eis non competit, quia Papa eſt ordinarius totius mundi, habens poteſtatem cōferendi omnia beneficia, *dictum eſt ſupra in 4. modo prouiſiuo*, & per alternatiuam coarctatur, ita quod gratiæ conceſſæ à Papa ſint nullæ, ſtante decreto irritante ſuper conceſſa, & acceptata alternatiua; *c. quodam, & ibi Franc. in 2. not. & Gem. & Can. hoc tit. in 6. Rot. diuerſ. dec. 106. num. 2. & 3. par. 1. Mohed. dec. 21. hoc tit. in princ. & num. 1. & in terminis alternat. deciſ. 1. in fin. de conceſſ. præb. Put. deciſ. 387. ſub num. 1. lib. 3.* quod operatur reſpectu proprietatis, & non inficit poſſeſſionem, quia alternatiua non eſt prouiſio de aliquo beneficio, ſed facultas prouidēdi cum remotione obſtaculorum, *Caſſad. deciſ. 2. num. 3. & 4. de reſtit. ſpol. Felin. in c. cum ex officij, ante num. 37. verſ. quid autem ſi epiſcopus*
70 *de præſcript.* Non comprehenditur ſub † generali
reuocatione, quando agitur de totali eius reuocatione, quia alternatiua eſt fauorabilis, niſi fiat de alternatiua mentio ſpecialis, *Mohed. deciſ. 1. de conceſſ. præb. l. item apud §. hoc edictum ff. de iniur. c. quamuis §. quamquam hoc tit. in 6.* An autem comprehendatur ſub generali reuocatione, quando effectus alternatiuæ ſuſpenditur pro ea vice, variè obſeruatum fuit in Rota. Mohed. *d. deciſ. 1. de conceſſ. præb.* decidit comprehendi, & derogatum cenſeri alternatiuæ, quia eſt gratia, quæ tollitur, & ſuſpenditur per clauſulas generales derogantes indultis, non obſtantibus quibuſcumque priuilegijs, indultis, prærogatiuis, & literis Apoſtolicis &c. Contrarium deciſum fuiſſe atteſtatur Put. *deciſ. 212. & 215. lib. 1.* quia licet alternatiua poſſit dici priuilegium, ſeu indultum, tamē nunquam ſub verbis generalibus de priuilegijs, & indultis cenſetur derogatum priuilegijs de conferendo, aut alternatiuis, tum etiam quia alternatiua hodie datur per regulam Cancellariæ, & derogatio regularum Cancellariæ non venit ſub verbis generalibus, non obſtantibus, *Caſſad. deciſ. 38. numer. xj. ſuper reg. Cancell. Mandoſ. in reg. 19. reſeru. quæſt. 19. ſub num. 1.* attentis decreto irritanti appoſito in dicta regula 8. Cancellariæ, *Rom. conſ. 488. in fin. Rot. diuerſ. deciſ. 2057. num. 1. part. 3. lib. 3.* Styloque palatij, & Cancellariæ, quo receptum eſt, vt nunquam cenſeatur derogatum regulis Cancellariæ, niſi tenor regulæ de verbo ad verbum in principio litterarū prænarretur; & poſtea in non obſtantijs ponatur, non obſtante voluntate noſtra priori, & ordinationibus præmiſſis, *arg. Clem. 1. hoc tit. Mandoſ. de ſignat. grat. titul. derogatione regularum, verſ. penult. & fin. Sarn. in proœm. regul. Cancell. q. 6. num. 13. & ibi ſuſius ſub numer. 16.*
Epiſcopus habens alternatiuam † ſi poſtea obti- 71
net à ſummo Pontifice indultum conferendi in omnibus menſibus, & conferat aliquod beneficium vigore indulti, non videtur renunciare alternatiuæ, quia priuilegium ſecundum nunquam tollit primum, niſi priuilegia ſint inter ſe contraria, *Butr. in c. accedentibus ſub nu. 8. verſ. per prædicta conclude de priuil. & ibi Can. Caput. deciſ. 309. part. 1.*
Priuantur Epiſcopi † alternatiua ipſo facto in tri- 72
bus caſibus expreſſis in regula Cancell. 8. reſeruatio menſium Apoſtolicorum, §. ac etiam voluit, De reliquis dubijs circa alternatiuam vide Garc. de benef. part. 5. cap. 1. §. 12. Gonzal. ſuper regulas Cancellariæ de menſib. & altern. à gloſſ. 41. & omnibus alijs gloſſ. ſeqq. vſque ad finem.

Ius nominandi † ſiue nominatio competit 73
Collegio, & fit ſine ſolemnitate, aliquando de vno, plerumque de duobus, aut pluribus etiam alternatiue, *Ioan. Andr. in c. 2. in princ. de elect. in 6. Innoc. in c. 60. mem. el. 1. num. 1. de poſtul. Prælat.* & Papa, vel ſuperior poſtea eligit, *cap. Archidiaconum 85. diſt. gl. fin. in c. bona mem. el 1. & ibi Butr. in fin. de poſtul. præl. pulchre Panorm. in c. quod ſunt §. ſuper eo num. 1. de elect.* à qua non licet reſilire, poſtquam ſuperiori eſt præſentata, & per eam nominato ius acquiritur, *l. contra Sanctorum 16. quæſt. fin. cap. placuit 72. diſt. c. dilectiſſimo 8. quæſt. 2. c. ei cui §. item ſi propr. infirmitatem 2. quæſt. 6.* nominationes vero

libellis

Digitized by Google

libellis vel edoctis factæ contra Conſilium publicum non valent, à quibus nec appellare neceſſe eſt, *c. ei qui appellat §. nominationes 2. q. 6. & ibi gl.*
74 *& Can.* Præterea conceſſa fuit † nominatio ad vacantes Archiepiſcopatus, Epiſcopatus, Abbatias, vel Prioratus Conuentuales (in quibus antea ſeruanda erat forma c. quia propter de elect.) Regibus Hiſpaniæ, Franciæ, Poloniæ, & alijs Principibus, in qua ſeruandus eſt tenor priuilegij, & conceſſionis, *c. porro de priuil. c. ad audientiam de decim.* In Germania libera eſt Prælatorum ele-
75 ctio. Sunt & aliæ nominationes † quæ ex priuilegio Apoſtolico conceduntur ab vniuerſitatibus graduatis, & debito modo qualificatis, vt eiſdem prouideatur, de quibus late Rebuff. *in tract. nominationum*, in quibus eſt ſeruanda forma in priuilegio præſcripta *d. c. porro d. c. ad audientiam* idem obſeruandum eſt in nominationibus, quæ
76 fiunt † in vim ſtatuti, vel conſuetudinis. In dubio quando nominatio fieri poteſt ex pluribus facultatibus, nominans non cenſetur ſe reſtrinxiſſe ad vnam, ſed cenſetur nominatio facta, prout melius expedit nominanti: *Cæſar. deciſ. 1. de elect. Pan. in c. cum ſuper num. 12. & ibi Felin. ſub num. 15. verſ. modo, & num. 6. & plurib. ſeqq. & Can. communiter de off. deleg.* nominatus ab eligente videtur nominatus à committente, ſeu conferente electionem *l. item eorum § ſi decuriones ff. quod cuiuſque vniuerſ. & c. l. 1. § magiſtrum el 2. ff. de exer. l. vnum ex familia §. ſi de falcid. ff. de leg. 2.*

77 Indultum de conferendo, † ſolet ſummus Pōtifex concedere Cardinalibus, ac alijs benemeritis obtinentibus Cathedrales eccleſias, & Abbatias, vt de omnibus beneficijs ad eorum collationem, inſtitutionem, ſiue quamuis aliam diſpoſitionem pertinentibus libere diſponant, perinde ac ſi reſeruationes, expectatiuæ &c. non emanaſſent, cuius tenor eſt inſpiciendus; *c. porro de priuil. c. ad audientiam de decim.* in eo tantum ſolent excipi beneficia vacantia per reſignationem. *Mobed. deciſ. 10. circa fin. de priuil. arg. c. ſuſceptum in 2. reſp. de reſcr. in 6. & ibi gl. in verb. cum morte Io. Andr. nu. 2. 3. & 4. & Can. gl. in c. quamuis 2. in verb. cedentium &c. hoc tit. in 6. faciunt not. in c. ſunt de verb. ſignif. in 6.* In dubio contra concedentem eſt
78 latiſſime † interpretandum, *c. cum dilectus de conſuet. clem. ſi de beneficio hoc tit. & ibi gl. & Can. Felin. in c. cauſam quæ num. 12. & ſeq. plures cumulans de reſcript.* ſed non extendendum ad ſpecialiter reſeruata Papæ, vt poſſint admittere reſignationem in fauorem, *Put. deciſ. 12. de priuil. c. cum pridem de pact. c. ex parte, & ibi Pan. num. 4. & Can. de off. deleg. c. apoſtolici & ibi gl. 1. in fin. 8. quæſt. 1. dictum eſt ſupra tit. de renunc.* aut taliter reſignata conferre, etiamſi habeant clauſulam per quamcumque dimiſſionem in manibus Papæ, quia intelligitur de ſimplici ceſſione; *Put. deciſ. 511. lib. 2. c. inter cætera, & ibi poſt gl. in verb. aſſignari. Can. hoc tit. c. ordinationes, & ibi poſt gl. in verb. pretio Can. 1. quæſt. 1. Pariſ. de reſign. benef. lib. 1. quæſt. 4. num. 22. & pluribus ſequen.* comprehendit beneficia vacantia per obitum aliorum Cardinalium, *Creſc. deciſ. 2. de priuil. arg. not. per Felin. in c. cauſam quæ ſub n. 11. verſ. prima declaratio, & num. 12. de reſcript. glo. in c. ſtatutum in verbo numerandum & ibi Can. hoc tit. in 6.* tollit ob-
ſtacula, † & gratias præuentiuas, & coadiutorias 79
cum futura ſucceſſione, quia hæ etiam præueniunt vacationem, quod conſentiens futuræ ſucceſſioni poſt mortem ipſius conſentiat, non autem ipſo viuente, *late Mohed. deciſ. 10. de priuil. Put. deciſ. 468. lib. 2. c. nulla c. relatum de conceſſ. præb. c. deteſtanda § fin. de conc. præb. in 6.* ſed non regreſſum, quia habet cauſam, & pendet à iure de præterito, *Caſſad. deciſ. 4. de priuil. Caſſad. deciſ. vnic. n. 3. de pact. Mohed. deciſ. 11. n. 4. de renunc. l. quæritur § ſi venditor ff. de Edilit. edict. & c. c. paſtoralis 7. quæſt. 1. c. 2. in fin. de pact.* præſeruatque ius quod Cardinales ordinarij habent ſemotis reſeruationibus, vt illud quod eſt ordinariæ poteſtatis, libere agant abſq; impedimento, *Caſſad. deciſ. 3. n. 4. & in fin. atteſtans ita Rotam interpretatam fuiſſe indulta Cardinalium: Mohed. deciſ. 1. n. 2. de priuil. Put. deciſ. 158. l. 2. c. ſi pro debilitate de off. deleg. & ibi poſt gloſſ. in verbo liberum Pan. & Can. c. 1. de off. ordin. & ibi Pan. n. 4. & Can. Greg. 15. deciſ. 99. & ibi annot. & deciſ. 491. n. 2. & ibi late annot.* etiam quoad beneficia patrimonialia, licet Cardinales teneantur conferre illis, quibus debentur, *Put. deciſ. 4. de priuil. Caput. deciſ. 66. p. 1. Put. deciſ. 163. lib. 3. c. cum de beneficio hoc tit. in 6. cap. poſſeſſiones de reb. Eccleſ. non alien. Put. deciſ. 158. lib. 2.* nihil autem de nouo dat, neq; ampliat eorum iuriſdictionem in alterius cuiuſcumq; iniuriam, *l. nec auus C. de emancip. cum ſimil. Caſſad. deciſ. 3. nu. 2. de priuil. l. ſi quando, & ibi Iaſ. num. 3. & DD. communiter. C. de inoff. teſt. Gonz. ſuper reg. Cancell. de menſ. & alt. gloſ. 24. num. 66. & ſeqq. dicens, quod collatio vigore indulti dicitur fieri ex poteſtate ordinaria conferentis. Greg. 15. deciſ. 99. & ibi Add.* tantum-

que com-

Digitized by Google

que comprehendit beneficia, in quorum quaſi
poſſeſſione prouidendi ſunt illi, quibus illud cõ-
ceditur: Rot. deciſ. 49. de reſcript. in antiq. Put. deciſ.
1. & Mohed. deciſ. 8. de priuil. Cald. conſ. 23. hoc tit. c.
querelam de elect. c. cum olim de cauſ. poſſ. & propr. &
alijs vulg. Hinc indultum prouidendi beneficia
ſpectantia ad ſuam, ſuique capituli collationem
communiter, vel diuiſim, non procedit in bene-
ficio, cuius collatio ſpectat ad Epiſcopum tan-
quam ad Canonicum, & Capitulum: quia indul-
tum datur Cardinali, vt Epiſcopo, & non vti Ca-
nonico, niſi Epiſcopus haberet dimidiam vocem
cum Capitulo, quia tunc indultum præſeruaret
dimidiam competentem Epiſcopo, Mohed. deciſ. 1
de priuil. c. poſtulaſtis §. niſi forte de conceſſ. præb. Præ-
terea conceditur huiuſmodi indultum Nuncio,
80 vel † alijs ex gratia, quod morte Papæ re integra
non expirat; c. ſi cui nulla in princ. hoc tit. in 6. ſtricte
81 eſt † interpretandum, quia derogat ordinariæ
poteſtati, Pan. in c. ſi quis contra numer. 4. in 2. not. de
for. comp. Ioan. Andr. in c. fin. num. 5. de verb. ſig. in 6.
etenim comprehendit vacantia in menſibus or-
dinarij, in quibus Nuncius concurrit cum ordi-
narijs, ſicut Papa: Creſc. deciſ. 8. de priuil. c. hi qui,
& c. ſi Apoſtolicæ hoc tit. in 6. l. ſolet prætor ff. de iuriſd.
om. iud. c. 1. §. proinde in fin. ibi, niſi hoc alicui ſpecia-
liter duxerimus indulgendum, de off. leg. in 6. ideo ſi
detur facultas conferendi beneficia cedentium,
& decedentium, non poteſt conferre, ſi contige-
rit vacare per vxorationem, aſſecutionem, aut a-
lias &c. gloſſ. in c. quamuis tibi in verb. cedentium hoc
tit. in 6. & ibi Franc. & Can. c. fin. & ibi gl. & Can. de
verb. ſign. in 6. Secundo facultas conferendi cum
clauſula, non tamen de generaliter reſeruatis, nõ
ſe extendit ad beneficia vacantia in octo menſi-
bus reſeruatis per regulam Cancellariæ, etiamſi
in derogationibus poſita ſit clauſula, non obſtan-
tibus conſtitutionibus, & ordinationibus, &c.
ac ſpecialibus, & generalibus reſeruationibus
hactenus factis, & faciendis: Franc. in d. c. ſi cui
nulla ſub n. 4. Mohed. inter omiſſas dec. 1. & 2. de priuil.
Tertio prouiſio à Nuncio facta de vacante in
menſe Pontificio, non capit beneficium vacans
in menſe ordinarij, etiamſi in prouiſione adſit
clauſula, quouis modo vacet, quia menſis cenſe-
tur adiectus cauſa taxationis, Achill. deciſ. 1. hoc tit.
Domin. in c. ſuſceptum ſub numer. 6. verſ. quid ſi de re-
ſcript. in 6. & Franc. numer. 7. & Can. communiter
Quarto Nuncio de Stylo non datur facultas cõ-
ferendi Canonicatus in Cathedralibus, & Col-
legiatis eccleſijs, Rot. diuerſ. deciſ. 343. in princ. par.
1. quæ eſt Caſ. deciſ. 2. hoc tit. atteſtans eſſe de Stylo, arg.
c. quamuis §. quamquam & ibi poſt glo. in verb. non ex-
tendit, Can. in 6. hoc tit. qui ſemoto Stylo ex diſpo-
ſitione iuris veniunt ſub indulto: c. dudum & ibi gl.
2. & Can. hoc tit. in 6. ac etiam curata, Franc. in d. c.
ſi cui nulla in 2. notab. & per litteras ſcriptas Nun-
cio à Cardinale nepote ſummi Pontificis, quod
beneficia omnia, quorum collatio ſpectaret ad
ſedem Apoſtolicam, quocumque modo confer-
re poſſit, ampliatur facultas Nuncij in qualitate
reſeruationis, & non in quacunque qualitate be-
neficiorum: Caſ. deciſ. 1. & 2. hoc tit. arg. c. ſedes de
reſcript. Clem. 1. §. ad hoc hoc tit. & ibi Zab. numer. 1.
& 2. Pan. num. 8. l. fin. §. cui dulcia 2. reſp. ff. de vin.
trit. & ol. leg. & ibi poſt gloſſ. fin. alleg. concord. Doct.
Quinto indultum Nuncij ſolet reſtringi ad be-
neficia certi valoris, ſiue taxæ, ac etiam certi nu-
meri, ſcilicet vt poſſit prouidere de beneficijs,
quorum collatores, & collatrices ſaltem ſex be-
neficia eccleſiaſtica conferre habeant, tenetur-
que ab eo prouiſus probare beneficium, de quo
prouiſus fuit, eſſe infra taxam, & infra numerum
in litteris comprehenſum, quia eſt pars ſuæ gra-
tiæ. Achill. deciſ. 2. & Creſc. deciſ. 4. de probat. Rot.
deciſ. 10. eod. in nou. c. cui de non hoc tit. in 6. Clem. 1.
de conceſſ. præb. & vtrobique not. Can. Limita vt ſty-
lus Curiæ procedat, quando indultum dirigitur
Nuncio † in fauorem Nuncij, ſecus ſi dirigitur 82
in fauorem Nuncij, & eorum, quibus facienda
eſt collatio, vel eccleſiæ, vel alterutrius ipſorum,
& eccleſiæ, quod etiam morte Papæ re integra
non expirat, d. c. ſi cui nulla hoc tit. in 6. & Franc.
ibidem num. 3. ac eſt fauorabile, & habet locum
diſpoſitio iuris communis, & non ſtylus Curiæ,
comprehenditque maiora beneficia, & curata,
Franc. in d. c. ſi cui nulla num. 1. in 2. not. & num. 3. Iõ.
Andr. in c. fin. in verb. beneficia de verb. ſignif. in 6.
Creſc. deciſ. 1. de priuil. in fin. Data vero Nuncio,
vel alij ſuper † prouiſione certæ perſonæ facien- 83
da poteſtas, non ob ſuam, ſed eius, cui prouideri
mandatur, gratiam, ſiue fauorem, expirat omni-
no, ſi concedens re integra moriatur, Franc. in d. c.
ſi cui nulla verſ. fin. & ibi gloſ. fin. & Can. & eſt ſtri-
cte interpretanda, c. cum in illis per tot. hoc tit. in 6.
Franc. in d. c. ſi cui nulla nu. 1. in 2. notab. quia non
eſt gratia, ſiue indultum, ſed reſcriptum ad bene-
ficium ambitioſum, c. quamuis hoc tit. in 6. c. ſi cui
eod. tit.

Digitized by Google

84 *eod. tit. & lib.* Generaliter in omnibus † indultis additur clauſula, quod prouiſi illorum vigore ſub pœna vacationis eo ipſo teneantur bullas nouæ prouiſionis expedire, & annatam, aliaque iura Officialibus Romanæ Curiæ debita ſoluere infra quatuor, aut ſex menſes à die poſſeſſionis pacificæ, alioquin gratia ſit ipſo iure nulla, *Put. deciſ. 2. & Creſc. deciſ. 18. hoc tit. Mohed. deciſ. 8. de conceſſ. preb. Felin. in c. cæterum nu. 10. & ibi Can. de reſcript. Bart. in l. 1. n. xj. ff. de cond. & demonſtr & ibi DD.* qui non curtunt ignoranti, *Put. deciſ. 20. de priuil. l. genero ff. de iis, qui not. inf. l. annu ff. de calumn. l. ſi bonorum l. quandiu C. qui admitt. &c.* aut data intruſione aduerſarij, *Achill. deciſ. 12. de priuil. l. quicumque C. qui admitti & c. c. commiſſa & ibi gloſſ. in verbo pacificam, & Can. de elect. in 6.* Occurſa va-
85 catione † ob non expeditionem nouæ prouiſionis, collatio non reuertitur ad habentem indultum, vel ordinarium, ſed Papa habet conferre, ne ex actu, ex quo pœna imponitur, aliquod commodum reportent, *Put. deciſ. 1. hoc tit. Put. deciſ. 346. & dec. 351. lib. 2. c. ſi clericus §. cum facta hoc tit. in 6. & ibi Can. c. tibi qui de reſcr. in 6. in fin. l. 3. §. ſi ad diem, & §. ſeq ff. de re milit. Gonzal. ſuper reg. de menſ. & altern. gl. 15. à n. 109. vſq, ad num. 127.* tum quia prima vacatio per collationem factam ſit extincta, & non ſeruata forma decreti de nouo
86 vacat beneficium ipſo iure, & impetratio † facta de illo, dicitur impetratio certo modo: in qua impetrans, non adimplementum decreti, debet plene, & concludenter probare, *Gonzal. ſuper reg. Cancell. de menſ. & altern. gloſſ. 15. n. 120. & ſeqq.*

De clerico ægrotante, vel debilitato. Titulus VI.

SVMMARIA.

1 *Morbus aut ægritudo non deijcit promotum.*
2 *Si temporalis fuerit poteſt ægrotus ſibi aſſumere mercenarios.*
3 *Si perpetua fuerit, ſi quidem ægrotus eſt prælatus, datur ei inuito Coadiutor, Succeſſor aut Subſtitutus volenti tantum.*
4 *Si eſt ſimplex clericus & vnus in eccleſia, datur ei vicarius.*
5 *Si eſt Canonicus aut aſſiſius vel portionarius cathedralis vel collegiata eccleſia.*
6 *Et ante a fuerit ſolitus deſeruire debentur ei integri fructus ſui beneficij & non tenetur deſeruire per Summa in Decretales.*
Vicarium niſi Eccleſia patiatur defectum miniſtrorum.
7 *Coadiutor ex quibus cauſis datur.*
8 *Coadiutorum datio epiſcopis & ſuperioribus prælatis eſt de cauſis maioribus, & referenda ad ſedem apoſtolicam.*
9 *Excipiuntur ab hac regula duo caſus.*
10 *Coadiutore Prælatis, Epiſcopo inferioribus, datis, ad quem ſpectat deſtitutio & ceſſionis admiſſio.*
11 *Coadiutores dari poſſunt omnes qui poſſunt coadiuti defectum ſupplere.*
12 *Eius debent eſſe ætatis qua requiritur in officio cui datur.*
13 *Poteſtas eius & officium ex forma dationis colligitur, ſi ſimpliciter datus ſit qualeſit eius officium explicatur.*
14 *Tenetur durante adminiſtratione reddere rationē ipſis prælatis ſi ſanæ mentis fuerint, ac capitulis eorundē, & ipſorum prælatorū ſucceſſoribus.*
15 *Coadiutoris officium expirat morte Ciuili & naturali coadiuti.*
16 *Coadiutoria cum futura ſucceſſione nemini conceduntur niſi eccleſiæ cathedralis aut monaſterij vrgens neceſſitas aut euidens vtilitas poſtulet prælato dari coadiutorem & cauſa à Romano Pontifice diligenter cognita.*
17 *Cæteræ coadiutoriæ quæ in aliis beneficiis conceduntur ſunt reſignationes conditionales ſiue in fauorem.*

DICTVM eſt ſupra, quod clerici non debeant fructus ſuorum beneficiorum percipere, niſi perſonaliter deſeruiant, quæ regula fallit in clerico ægrotante, vel debilitato, qui deſeruire non poteſt propter aduerſam valetudinem, vel debilitatem temporalem, aut perpetuam, quia morbus † aut ægritudo non deijcit promotum, 1
gloſſ. magna in ſumma, & ibi Gemin. n. 2. & Can. & c. 1. cum tribus cc. ſeqq. 7. quæſt. 1. excepta lepra, quæ ex opinione Hoſtien. non deijcit Epiſcopum qui eſt vere ſponſus eccleſiæ, ſed inferiores Prælatos, propter ſcandalum, *Hoſt. in c. tua hoc tit. Archid. in ſumma 7. quæſt. 1. Prep. n. 3. & 4. Bell. n. 2.* Si temporalis fuerit † poteſt ægrotus, vel debilitatus mercenarios ſibi aſſumere auctoritate epiſcopi, *c. peruenit el. 2. de appell. Clem. 1. & ibi gl. in verbo perpetuis de off. vic.* vel pro eius libitu, *c. conſtitutus de fil. presb. Anch. in dicta Clem. 1. ſub n. 3. verſ. ſed hæc quæritur, dixi ſupra de off. Vic. in princ. facit l. podagra C. qui morb.* 2

Digitized by Google

morb.lib.10.Si perpetua fuerit, c.vnico hoc tit. in 6.
3 in verb. perpetuo. Si † quidem ægrotus, aut debilita-
tus eſt Prælatus, Archidiaconus, aut Rector
Eccleſiæ parochialis, aut Abbas, Prapoſ. in ſumma
7. quaſt. 1. num. 5. ab eo, ad quem pertinet, datur
Coadiutor, c. de Rectoribus, & cc. ſeqq. hoc tit. c. quã-
uis. c. petiſti. c. quia frater 7. qu. 1. Gemin. in c. fin. n.
5. de ſuppl. negl. pral. in 6. & ibi Franc. ſub num. 2. &
Can. communiter. de conſenſu capituli eccleſię, vel
eorum quorum intereſt, Bell. in c. ſcripſit ſub n. 37.
quaſt. 1. & ibi Archid. ſub n. 1. in verbo acquiritur. ac
patroni, Lamb. de iurepatr. art. 20. 6. quaſt. princip. 1.
part. 2. lib. ei inuito, gl. fin. in fin. in c. pen. hoc tit. glo. in
d. c. vnic. in verbo noluerit eod. in 6. & ibi Can. c. vene-
rabili de off. deleg. c. grandi circa medium, de ſuppl. negl.
pral. in 6. vnus, vel duo non plures, d. c. vnico §. ſi
vero, & ibi gl. in verbo aut duos, & ibi Can. ad euitan-
dum grauamen expenſarum, ad quas tenetur ec-
cleſia ſucceſſor, aut ſubſtitutus volenti, & con-
ſentienti tantum, c. venerabili de off. deleg. pulchre
Pan. in c. tua nos in fin. hoc tit. non ex pactione inter
ſubſtitutum, aut ægrotantem, vel ſenem inita, ſed
ex diſpoſitione ſuperioris, Pan. in d. c. tua nos in fin.
& ibid. Zab. in fin. dicit ita practicatum fuiſſe Bononia
in Capellano S. Iuſta, & fuiſſe per Papam approbatum
Boich. in c. conſultationibus n. 4. 5. & 6. hoc tit. Zab. in
c. cum pridem in 2. quaſt. de pact. & ibi Can. Ioan. de
Anan. in c. accepimus n. 2. de pact. & ibi Can. Zab. in c.
niſi in 1. quaſt. in fin. de prab. abſque vlla præuia ge-
nerali vel ſpeciali promiſſione. Franc. in c. deteſtan-
da in fin. de conceſſ. prab. in 6. poſt gl. fin. in fin. Archid.
n. 5. & Can. communiter Archid. in c. quamuis n. 6. 7.
quaſt. 1. Gemin. n. 4. in fin. Bellam. ſub n. 3. verſ. in gloſſ.
iſta aquitate & Can. Burghas de irregul. & diſpenſ. ali-
ter ſentit. part. 5. tit. de cler. agrot. vel debil. num. 4. &
Lambert. de iurep. art. 20. 6. quaſt. princip. 1 part. 2. lib.
nam propter eccleſiæ vtilitatem ex cauſa ægritu-
dinis, & ſenij duo poſſunt eſſe in eadem eccleſia
intitulati, ſed non duo conſecrati, c. non autem, &
ibi gloſſ. 1. & Can. c. quamuis, & ibi Archid. n. 3. & 4.
4 Bell. n. 3. & Can. 7. quaſt. 1. Si eſt ſimplex † clericus
& vnus in eccleſia datur ei vicarius, non enim de-
bet beneficium interim carere miniſtri ſuffragio,
Pan. in c. clericos n. 2. & 3. de cler. non reſid. Caputaq.
5 concl. 92. n. 20. ſi eſt canonicus, † aut aſſiſius, vel
portionarius cathedralis, aut collegiatæ eccleſiæ,
6 & antea fuerit ſolitus † deſeruire, & intereſſe,
debentur ei integre fructus ſui beneficij, Dictum
eſt ſupra, tit. de cler. non reſid. c. conceſſo. 12. quaſt. 2.
Secundum eius ordinem, & omnia quæcumque
ei, ſi ſanus eſſet, poterant miniſtrari, c. 1. hoc tit.
etiam victualia, & diſtributiones quotidianæ,
c. vnic. §. pen. de cler. non reſid. in 6. Zab. in c. 1. in 6. not.
hoc tit. c. ad audientiam, & ibi Pan. n. 5. & DD. de
cleric. non reſid. ſed ad optiones, & lucra compe-
tentia conſtitutis in maioribus ordinibus non
admittitur, quia infirmus propter infirmitatem
non debet pati damnum, ſed propter infirmita-
tem contingentem in perſona ſua amittit lucrũ,
Bart. in l. opere teſtamento in fin. ff. de vſufr. leg. per l. ſi
vno §. item cum quidam & ibi DD. ff. locat. tex. in d.
c. 1. hoc tit. in verb. ſecundum eius ordinem. nec tene-
tur deſeruire per Vicarium, niſi eccleſia patiatur
defectum miniſtrorum, arg. c. ſuper ſpecula de
magiſt. arg. c. cum ad hoc de cler. non reſid. Pan. in c. re-
latum n. 2. in 5. not. eod. quia clericus ægrotans et-
iam ex infirmitate incurabili non remouetur, c.
quamuis 7. quaſt. 1. c. vnico, & ibi gloſſ. in verb. perpetuo,
& c. tua nos, & ibi gl. in verb. adminiſtrationis, & vtro-
bique Can. hoc tit. in 6. l. 4. §. 1. verſ. ſtychus el 2. ff. de
ſtat. lib. & debilitas ſuperueniens non facit, ac ſi
ab initio actus non valuerit, ſed ſolum impedit
exercitium, quatenus viget impedimentum,
c. presbyterum hoc tit. l. patre furioſo ff. de his, qui ſui,
vel alien. iur. ſunt c. quemadmodum in fin. de iureiur.
Præterea datur † Coadiutor propter negligen- 7
tiam, & remiſſionem, §. interdictum autem, & §.
ſeq. Inſt. de curat. & ibi gl. & DD. c. quia frater in princ.
7. quaſt. 1. c. grandi de ſuppl. negl. pral. & ibi gl. & DD.
Io. Andr. in c. ex parte n. 2. in verb. ſalubriter hoc tit.
propter ingraueſcentem ætatem, quæ verificatur
in ætate ſexaginta annorum, gl. in verb. perfectus in
princ. in proœm. lib. 6. Archid. in c. vnico hoc tit. in 6.
n. 2. & ſeqq. Caput. deciſ. 129. part. 1. propter ſenium,
quod eſt in ſeptuageſimo anno, Ioan. Andr. in c.
quoniam n. 6. vt lit. non conteſt. & c. §. item maior, &
ibi gl. alleg. concord. Inſt. de excuſ. tut. Caput. deciſ. 131.
part. 1. ac propter morbum, & ingraueſcentem
ætatem, quæ in quinquageſimo quinto anno
cum infirmitatibus verificatur, Caput. deciſ. 130.
part. 1. Ioan. Andr. in c. 1. n. 2. hoc tit. in 6. propter ſuſ-
picionem dilapidationis, c. venerabili de off. deleg.
gl. in c. vnico in verb. noluerit, & ibi Can. hoc tit. c.
ſcripſit, c. qualiter, c. quamuis §. ecce 7. quaſt. 1. propter
imperitiam, & illiteraturam Epiſcopi etiam au-
ctoritate apoſtolica, rectoribus parochialium
eccleſiarum, ſi honeſtæ vitæ ſint, coadiutores,
aut vicarios deputant, quacumque appellatione,
& exce-

Digitized by Google

& exceptione remota, c. quia illiterati, ſeſſ. 21. Præ-
lato exuli, vel captiuo non datur coadiutor, ſed
ipſe per Vicarium officium ſuum exercet, qui ſi
non admittatur, Clem. quamuis de for. comp.
ſeruatur; ſi vero Epiſcopus eſt captiuus hoſtium
fidei, ſeruatur, cap. ſi epiſcopus de ſuppl. negl. præl.
in 6.

Datio Coadiutorum Epiſcoporum, & ſupe-
8 riorum Prælatorum eſt † de cauſis maioribus, &
referenda ad ſedem apoſtolicam, & ab ea tan-
tummodo poſtulanda quacumque conſuetudi-
ne non obſtante, c. vnic. hoc tit. in 6. c. 1. de translat. c.
quod translationem de offic. deleg. c. ſicut vnire de exceſſ.
9 præl. & vtrobique glo. & Can. Excipe † quia Epiſ-
copus ſenio, aut valetudine corporali grauatus,
vel alias adeo impeditus perpetuo, vt officium
ſuum nequeat exercere, præcipue quando Ec-
cleſiæ exiſtunt in remotis, poteſt de conſilio, &
conſenſu ſui Capituli, vel maioris partis ipſius, v-
num vel duos auctoritate Apoſtolica, & ſic de-
legata, Coadiutores aſſumere, ſi velit, quia inuito
à capitulo dari non poteſt, quia in hoc caſu non
habet mandatum à Papa, ad quem pertinet da-
tio, niſi epiſcopus demens fuerit, quia tunc Ca-
pitulum, vel duæ ipſius partes eadem auctoritate
vnum, aut duos Coadiutores aſſumunt idoneos,
qui eius officium exequantur, & hoc caſu, ac et-
iam proximo, quando epiſcopus perpetua infir-
mitate, vel impedimento detentus à capitulo re-
quiſitus recuſat Coadiutorem aſſumere, idem
capitulum epiſcopi, & eccleſiæ ſuæ conditionem,
& ſtatum, ac facti circumſtantias vniuerſas, quã
cito poterit, fideliter & explicite tenetur referre
ad notitiam ſedis apoſtolicæ, vt ipſa ordinet, d. c.
10 vnico & ibi gl. Franc. & Can. In inferioribus † præ-
latis dat coadiutorem, is, ad quem ſpectat deſti-
tutio, vel ceſſionis admiſſio, c. 3. & c. fin. hoc tit. &
ibi Ioan. Andr. n. 2. & Pan. n. 5. Gemin. in c. ſcripſit ſub
n. 4. 7. quæſt. 1. Præp. n. 2. Archid. ſub n. 1. in verb. acqui-
ratur, c. epiſcoporum, & ibi glo fin. 74. diſt. Dari poſ-
11 ſunt † coadiutores omnes, qui poſſunt coadiuti
defectum ſupplere, Gemin. in c. ſcripſit n. 3 7. quæſt. 1.
c. fin. §. quod ſi Abbas non exemptus de ſtat. Monach. c.
epiſcoporum §. fin. 74. diſt. exceptis expreſſe prohi-
bitis per canones, quos recenſet Io. Andr. in c. fin.
in 2. 3. 4. & 5. quæſt. hoc tit. in 6.
12 Coadiutor eius debet † eſſe ætatis, quæ re-
quiritur in officio, cui datur; ideo Coadiutor E-
piſcopi debet expleuiſſe trigeſimum annum; in
inferioribus dignitatibus ſufficit, quod attigerit
vigeſimum quintum annum, Ioan. And. in cap. con-
ſultationibus ſub num. 5. verſ. ſed circa hoc, & ibi Can.
Pan. in c. fin. eod. ſub num. 1. verſ. 3. quæro, qui paulo a-
liter diſtinguit: Gonz. ſuper reg. de menſ. & alter. gl. 5.
§. 9. num. 94. & ſeqq. ad finem.

Coadiutoris officium † & poteſtas ex forma 13
dationis colligitur, c. porro de priuil. cap. ad audien-
tiam de decim. Gonz. ſuper reg. de menſ. & alter. gl. 5. §.
9. num. 90. ſi ſimpliciter datur, eius officium eſt,
quale erat eius, cui datur; c. de rectoribus c. fin. hoc tit.
habet liberam, & legitimam adminiſtrationem,
c. is cui de elect. in 6. c. ſcripſit, & ibi gl. fin. 7. q. 1. Gem.
num. 3. & 5. Præpoſ. num. 5. Ioan. And. in c. fin. ſub n. 9.
hoc tit. poteſt exercere omnia, quæ poterat is, cui
datur; ſiue talia ſint legis diœceſanæ, ſiue iuriſdi-
ctionis, de quibus in c. dilectus, & in c. conquerente de
off. ordin. ſiue etiam ſint ordinis, & pontificalis di-
gnitatis, de quibus in c. accedentibus de priuil. ſi
ſit epiſcopus Coadiutor; alias per Epiſcopos facit
expediri, quæ miniſterium conſecrationis expoſ-
cunt, iuxta d. c. is cui, de elect. in 6. interdicta quali-
bet alienatione immobilium: d. cap. vnic. in fin. hoc
tit. in 6. & ibi Franc. in §. ſi vero poſt num. 3. verſ. &
quod dicit gl. & Can. ideo Coadiutor non poteſt
diſmembrare eccleſiam vnitam, quia diſmem-
bratio alienatio eſt; Achill. deciſ. vnic. de reb. eccl. non
alien. glo. in Clem. 2. in verb. defenſor de reb. eccl. alien.
vel non. et ibi Can. præterea poteſt conferre bene-
ficia, Ioan. And. in c. fin. num. 9. hoc tit. Franc. in cap.
vnic. §. fin. eod. in 6. Garc. de benef. par. 5. cap. 4 §. 3.
num. 265. & ſeqq. tenet epiſcopum, cui datus eſt coad-
iutor, conferre, niſi demens ſit. Gemin. in c. ſcripſit nu. 6.
7. q. 1. et Can. ac etiam exercere competentia præ-
lato ex iure delegato, expreſſo nomine dignita-
tis, ſecus ſi expreſſo proprio nomine: Franc. in d. c.
vnico §. ſi vero in fin. per c. quoniam Abb. de off. deleg.
Tenetur, durante † adminiſtratione, quia offi- 14
cium eius non eſt limitatum ad certum tempus,
ſicuti tutoris, aut curatoris, prælatis ipſis, ſi ſanæ
mentis extiterint, ac capitulis eorumdem, ſeu et-
iam ipſorum prælatorum ſucceſſoribus, ſi hoc
antea non fecerit, plenariam reddere rationem:
d. c. vnico in fin. & ibi Anchar. in xj. notab. Menoch. de
arbitr. caſu 209. de prouentibus prælatorum
ſumptus recipit moderatos, d. c. vnico §. præſenti c.
grandi circa fin. de ſuppl. negl. præl. in 6. cap. directori-
bus, & ibi gl. fin. hoc tit. et Can. ſi redditus coadiuto,
& coadiutori non ſufficiunt, debiliori in dubio

 conſulen-

Digitized by Google

conſulendum eſt, *Pan. in d. c. de rectoribus num. 6. & Can. communiter.*

15 Expirat coadiutoris † officium, non morte dantis coadiutorem. *Bell. in c. ſcripſit num. 5. 7. q. 1. Gemin. ſub num. 7. Archid. num. 2.* ſed morte ciuili, & naturali coadiuti; *Ioan. Andr. in cap. conſultationibus numer. 10. hoc tit. & ibi Can. d. cap. grandi in fin. Anch. in d. c. vnico poſt 12. notab.* exercebit ergo Capitulum iuriſdictionem, vel is, ad quem ſpectat ſede epiſcopali vel dignitate vacante, *cap. 3. & 4. de ſuppl. negl. præl. in 6. c. vnic. de maior. & obed. c. 1. de inſtit. in 6. Bart. in l. ſolet num. 4. ff. de tutel. Bald. in l. ex facto num. 6. ff. de vulg. & pupill.* quia vbi ſuperuenit adminiſtrator legitimus, ceſſat datiuus; *l. ſi tutor §. 1. ff. de tut. & rat. diſtrah.* ſed Capitulum eſt adminiſtrator legitimus defuncto epiſcopo, ergo ceſſat adminiſtratio datiua conceſſa coadiutori; quod procedit in ſimplici coadiutoria, ſe-
16 cus in coadiutorijs † cum futura ſucceſſione, quę ex pacto, vel alio quæſito colore, *c. plerique c. Apoſtolica 8. quæſt. 1. c. conſuluit de iurepatr. c. deteſtanda, & ibi Franc. in 4. not. Gem. num. 5. & Can. de conceſſ. præb. in 6.* nemini in quibuſcumq; beneficijs eccleſiaſticis permittuntur, etiam Cardinalatus honore fulgenti, quia hæreditariæ ſucceſſionis imaginem referunt, *c. cum in beneficijs ſeſſ. 25.* niſi eccleſiæ cathedralis, aut monaſterij vrgens neceſſitas, aut euidens vtilitas poſtulet Prælato dari coadiutorem, qui non alias cum futura ſucceſſione datur, quam hæc cauſa prius diligenter à Romano Pontifice ſolo, & non à legato, ſeu nuncio, *Gonzal. ſuper reg. de menſ. & altern. gloſſ. 5. §. 9. nu. 91. plures citans. Garc. de benef. part. 4. cap. 5. num. 16. & ſeqq. Pariſ. de reſign. lib. 6. quæſt. 5. num. 15.* ſit cognita, & qualitates omnes in illo concurrere certum ſit, quæ à iure, & decretis Concilij Tridentini in epiſcopis, & prælatis requiruntur, alias conceſſiones ſuper his ſubreptitiæ cenſentur; *d. c. cum in beneficijs §. quod ſi quando, c. ſcripſit, c. quamuis, c. petiſti, c. quia frater 7. qu. 1. c. non autem, & ibi gloſſ. mag. & Can. 7. q. 1.* & tunc ſi coadiutoria nō ſit ſortita effectum, ex eo quod coadiutus obijt, antequam coadiutor de coadiutoria fuerit certificatus, non corruit ſucceſſio, & pars prouiſiua, quia ſunt duæ gratiæ æque principales, vna in fauorem coadiuti, quæ per obitum eius expirat, altera in fauorem coadiutoris, *Put. deciſ. 98. lib. 2. cap. ſi eo tempore de reſcript. in 6. l. 1. §. ſed ſi mihi ff. de verb. oblig. Put. deciſ. 230. lib. 2.* Cæteræ coadiuto-
riæ † quæ de Stylo Curiæ in alijs beneficijs ali- 17
quando conceduntur, iuxta pactiones inter coadiutum, & coadiutorem initas, à ſolo ſummo Pontifice concedi poſſunt, & non ab alijs inferioribus, quia ſunt reſignationes conditionales, & in fauorem, *c. cum pridem de pact. Boich. in c. veniens num. 7. & 8. de fil. presbyt. Zabar. in c. cum pridem in 2. quæſt. de pact. dictum eſt ſupra tit. de renunciat.* ac iuris conformitatem habent, *Mandoſ. in reg. 32. de impet. benef. vac. per obit. fam. Card. q. 30. in fin. cap. petiſti, & c. ſeq. 7. q. 1. Mandoſ. in reg. 11. reſeruat. q. 5. per tot.* nam eo ipſo, quod coadiutus conſentit beneficium ſuum coadiutori conferri, videtur cedere, & reſignare, *c. beneficium, & ibi gloſſ. in verb. aſſenſus de regul. & tranſ. ad relig. in 6.* & Papa ſecundum plenitudinem poteſtatis poteſt de iure ſuper ius diſpenſare: *c. propoſuit circa finem de conceſſ. præb.* tamen in vtraque parte ſunt odioſæ, tanquam exorbitantes, cum ſecundum ius ei debeat dari, qui verè indiget coadiutore, & aſſignata ſibi congrua ſuſtentatione, vt ſupra dictum eſt, quorum nihil fit in hodiernis eccleſiaſticis coadiutorijs; & in ſecunda parte prouiſiua exorbitant, quia dant ius ad certum vacaturum beneficium, *c. 1. de conceſſ. præb. c. deteſtanda, & c. ne captanda eod. in 6. Mohed. deciſ. 10. in fin. de priuil.* De reliquis dubijs circa coadiutorias cum futura ſucceſſione, *vide Garc. de benef. part. 4. cap. 5. à numer. 53. vſque ad finem per 24. quæſtiones, & in appendice ad d. c. quintum à num. 59. vſque ad finem. Mandoſ. in reg. xj. reſeruat. quæſt. 5. & 6. Gonzal. ſuper regul. Cancell. de menſ. & altern. gloſſ. 5. §. 9. per tot.*

De inſtitutionibus.

Titulus VII.

S V M M A R I A.

1 *Inſtitutio varie ſumitur.*
2 *Clericus quilibet cui facta eſt collatio debet habere approbationem ſui epiſcopi præmiſſo examine ſuper eius idoneitate.*
3 *Et hæc appellatur inſtitutio.*
4 *Fit ab epiſcopo, eius vicario, & ſede vacante à capitulo.*
5 *Clerici Iuramentum obedientiæ & fidelitatis epiſcopo &*

Digitized by Google

ſcopo & capitulo præſtare non compelluntur exceptis quatuor caſibus.

6 *Fidei profeßionem faciunt prouiſi de beneficijs quibuſcunque curam animarum habentibus &*

7 *Prouiſi de canonicatibus & dignitatibus in eccleſiis cathedralibus.*

8 *Inſtitutio quædam ſumitur pro inueſtitura quæ ordinatur ad tranſlationem poſſeßionis quæ de iure competit archidiacono quando beneficia dantur in titulum.*

9 *Dare poſſeßionem eccleſiæ conceſſæ in proprietatem ſpectat ad epiſcopum.*

10 *Executor datus à Papa poteſt tradere poſſeßionem.*

11 *Beneficiis poſſeßionem ingredienti, præter authoritatem ſuperioris & adminiſtrantis, pœna.*

12 *Inſtitutionem prælaturæ recipientis à laico pœna.*

13 *Idem iuris eſt in recipiente inueſtituram eccleſiarum & aliorum beneficiorum.*

14 *Sæcularium qui inueſtituram alicuius eccleſiæ vel dignitatis dare præſumpſerint pœna.*

15 *Regulares prohibentur eccleſias ſeu decimas ſine epiſcoporum conſenſu de manu laici ſuſcipere.*

16 *Inſtituere ſeipſum non poteſt per ſe vel alium is ad quem ſpectat collatio.*

17 *Violenti qui temeritate propria occupant quæcunque beneficia ab alio poſſeſſa eo ipſo ius quod in beneficiis vel ad ea ipſis competebat amittunt.*

18 *Beneficiorum & iurium incorporalium poſſeßio acquiritur corpore & animo.*

19 *Canonicatus poſſeßio debet tradi capitulariter.*

20 *Poſſeßio dignitatis & beneficij acquiritur per aſſignationem deputati ſtalli in choro & loci in capitulo.*

21 *Per tactum annuli eccleſiæ clauſæ.*

22 *Per eccleſiæ ſiue beneficij poſſeßionis adoptionum, ipſo iure acquiritur etiam poſſeßio rerum & bonorum eiuſdem eccleſiæ.*

23 *Præbendæ quandi ſunt diſtinctæ in eccleſiis non ſufficit probare ſtallum in Choro & locum in Capitulo ſibi fuiſſe aßignatam niſi probet reddituarios ſibi ſoluiſſe, vel in poſſeßionem fundi ſpectantis ad præbendas inductum fuiſſe.*

24 *Beneficiatus quando eſt in poſſeßione beneficij & dicitur non legitime Inſtitutus actori incumbit onus probandi.*

COLLATIONEM beneficiorum ſequitur inſtitutio, ideo ſubnectit hunc titulum. In beneficialibus ex ſolo titulo, & ſine traditione acquiritur ius, *c. propoſuit de conceß. præb. & ibi gloſ. fin. & Can. c. pen. & ibi gl. fin. de præb. in 6. Franc. in c. eum qui §. inſuper eod. tit. diſtinguit.* & ex ſola confirmatione electionis literis expeditis, & receptis quæritur exercitium iuriſdictionis, quæ ſtatim interdicta eſt Capitulo: *c. tranſmiſſam de elect. Fel. in c. eum te num. 5. plures cumulans de reſcript. Rot. diuerſ. deciſ.* 182. *part. 1.* item ad perdendum beneficium non requiritur deiectio, ſed ſufficit, quod beneficiatus ſit priuatus titulo, vt dicatur beneficium vacare, *c. cum noſtris de conceß. præb. & ibi Inn. Iaſ. in l. traditionibus num.* 20. *in* 12. *limit. C. de pact.*
Inſtitutio † varie ſumitur, *Hoſt. in cap. 1. num. 17. &* 1
num. 22. de priuil. in 6. Quædam ſurrogatur loco confirmationis, vt in beneficijs, quibus per viam electionis prouidetur, & electus à ſuperiore inſtitui petitur: *c. ex ore ſedentis, de his quæ fi. à maior. part. cap.* In beneficijs quibus per viam collationis prouidetur, inſtitutio ſi fiat ab epiſcopo, habetur pro collatione, quæ ius tribuit, *c. auctoritate hoc tit. & ibi glo. pen. & Can.* ſi fiat ab inferiore collatio, inſtitutio habetur pro quadam approbatione,
nam quilibet, cui facta † eſt collatio, debet habe- 2
re approbationem ſui epiſcopi, *Anch. in cap. ad abolendam num. xj. de hæred.* præmiſſo examine ſuper eius idoneitate: *c. 1. hoc tit. & ibi Franc. numer. 2. per illum tex. poſt gl. in verb. idonei & Can. in 6.* alias receptio, & inductio in poſſeſſionem eſt nulla ob non ſeruatam formam Cōcilij Tridentini, *Garc. de benef. par. 9. cap. 3. numer. 5. & 10.* quod nemo præſentatus à patrono laico; *c. monaſterium c. laicis 16. q. 7. cap. 1. & ibi poſt glo. in verb. idonei. Franc. hoc tit. in 6. & Can.* aut præſentatus, ſeu electus, vel nominatus à quibuſuis eccleſiaſticis perſonis, etiam ſedis Apoſtolicæ nuntijs, ad quæuis eccleſiaſtica beneficia, poteſt ſubterfugere, prætextu cuiuſuis priuilegij, ſeu conſuetudinis etiam ab immemorabili tempore præſcriptæ, aut etiam appellationis remedio, præſentatis electis, ſeu nominatis ab vniuerſitatibus, ſeu collegijs generalium ſtudiorum exceptis, *c. præſentati ſeſſ. 7. Garc. de benef. part. 9. c. 3. n. 5. & per tot.* necnon eo qui ab eodem epiſcopo, dum promoueretur ad ſacros ordines, fuerat examinatus, & repertus idoneus, *c. accepimus de æt. qual. & ord. præf. Caputaq. dec.* 367 *part. 2.* ſed nulli prædictorū excuſantur à præuio examine requiſito in collatione parochialium eccleſiarum, *c. expedit paulo ante fin. ſeſſ. 24. Pariſ. de reſign. lib. 10. q. 7. num. 27. Garc. de benef. part. 9. c. 2. num. 99.*

Digitized by Google

num. 99. & 103. & ſeqq. Gonz. ſuper reg. Cancell. de
menſ. et alter. gl. 4. à num. 90. vſque ad 104. & hæc
3 appellatur † inſtitutio, c. 1. c. cum veniſſent hoc titul.
quæ fit quandoque per annuli traditionem, &
quandoque per traditionem bireti, c. ex ore, de tui.
4 quaſi. à maior. par. capit. ab epiſcopo † vel eius Vi-
cario, c. ex frequentibus hoc tit. & ſede vacante à
Capitulo: c. 1. hoc tit. in 6. et ibi Franc. num. 1. poteſt
hæc inſtitutio auctorizabilis per inferiorem Præ-
latum præſcribi, cum non ſit ordinis epiſcopalis;
Pan. in c. auditis ſub num. 6. de præſcript. etſi fiat in
contradictorio iudicio, ac à relatione examina-
torum de idoneitate, aut reprobatione ad bene-
ficium non parochiale, prout licitum eſt, Rot. dec.
10. part. 2. diuerſ. Greg. 15. deciſ. 15. & deciſ. 527. &
deciſ. 538. & vbique annot. Gonz. ſuper reg. Cancell. de
menſ. & altern. gloſſ. 9. §. 1. tit. annot. contr. nullit. &
attent. num. 184. & ſeqq. contingat appellari, poſ-
ſeſſio capta appellatione pendente, eſt attentatas,
& ipſo iure nulla, cum omnibus inde ſecutis, Ge-
min. in c. auaritiæ ſub num. 7. verſ. in fin. gloſſ. & fuit
diſputatum de elect. in 6. & Can. late Rot. diuerſ. deciſ.
6. per totam part. 2. Greg. 15. deciſ. 251. per totam. Lan-
cell. de attent. part. 2. c. 4. in præfat. num. 613. Garc. de
beneſ. part. 9. cap. 4. nu. 16. & ſeqq. vſque ad fin. Greg.
15. deciſ. 515. num. 3. & ibi annot. etiamſi poſſeſſio
tempore apprehenſionis fuiſſet vacans, quia licet
hoc caſu paſſus attentata non poſſit petere eum à
poſſeſſione remoueri, iudex tamen ex puro ſuo
officio poteſt talem apprehenſionem reuocare;
Lancell. de attent. part. 2. cap. 4. de attent. lit. pend. n.
329. & ſeqq. & 334. & ſeqq. Greg. xv. deciſ. 305. nu.
3. & 4. etſi Rota admiſerit aduerſarium ad no-
uum examen, vtique non poteſt alteri denegari
hæc admiſſio propter æqualitatem ſeruandam,
c. nouit de iud. cap. in iudicijs de reg. iur. in 6. Greg. xv.
5 deciſ. 581. & ibi late annot. Nullus vero † clericus
iuramentum obedientiæ, & fidelitatis epiſcopo,
& Capitulo præſtare compellitur, c. nullus de iu-
reiur. & ibi gl. fin. c. fin. 22. q. 5. c. legebatur de maior.
& obed. niſi hoc habeat conſuetudo, c. cum clerici
de verb. ſigniſ. exceptis clericis, quibus committi-
tur cura animarum, c. quamquam 23. diſt. Pan. in d.
c. cum clerici n. 1. de verb. ſignif. aut rerum eccleſia-
ſticarum diſpenſatio, d. c. nullus de iureiur. & ſuſpe-
ctis de inobedientia, qui data ſuſpicione iurare
compelluntur, cap. cum in eccleſiis de maior. & obed.
Pan. in d. c. nullus in fin. Prouiſi etiam de beneficijs
6 quibuſcumque † curam animarum habentibus,

tenentur, à die adeptæ poſſeſſionis, ad minus in-
tra duos menſes in manibus epiſcopi, vel eo im-
pedito, coram generali eius Vicario, ſeu officiali,
orthodoxæ ſuæ fidei publicam facere profeſſio-
nem, & in Romanæ eccleſiæ obedientia ſe per-
manſuros ſpondere ac iurare. Prouiſi de † cano- 7
nicatibus, & dignitatibus in eccleſijs cathedrali-
bus, non ſolum coram epiſcopo, ſeu eius officiali,
ſed etiam in Capitulo idem facere tenentur, alio-
quin præfati omnes prouiſi non faciunt fructus
ſuos, nec illis poſſeſſio ſuffragatur, c. cum dignitates
§. prouiſi 1. & 2. ſeſſ. 24. Garc. de beneſ. part. 3. cap. 3.
per. 12. quæſt. Quædam inſtitutio ſumitur † pro 8
inueſtitura, quæ ordinatur ad translationem
poſſeſſionis, gloſſ. pen. in fin. in c. auctoritate hoc tit.
gl. in verb. inueſtiuit, in c. cum olim de re iud. & vtro-
bique Can. quæ de iure competit Archidiacono,
c. adhæc. c. vt noſtrum de off. archid. c. cum veniſſent hoc
tit. & ibi gl. in verb. communi, & non epiſcopo, &
poteſt eam facere ſine conſenſu capituli, Franc. in
c. licet epiſcopus num. 5. de præb. in 6. & ibi Archid. n. 2.
quando beneficia dantur in titulum; ſed dare
poſſeſſionem † eccleſiæ conceſſæ in proprietaté 9
ſpectat ad epiſcopum, c. paſtoralis, & ibi Pan. nu. 5.
& Can. per illum tex. de priuil. Epiſcopus pronun-
ciat aliquem inducendum in poſſeſſionem, licet
ipſe inducere non poſſit: Franc. in cap licet epiſcopus
ſub num. 5. per tex. iſtum de præb. in 6. executor † da- 10
tus à Papa poteſt tradere poſſeſſionem corpora-
lem, Gemin. in d. c. licet epiſcopus num. 10. de præb. in 6
& ibi Can. Is cui facta eſt collatio beneficij non
poteſt ingredi poſſeſſionem præter † auctorita- 11
tem ſuperioris, Sarnen. in reg. de trienn. qu. 28. Dyn.
in c. beneficium num. 25. & 26. de reg. iur. in 6. Archid.
in c. eum qui num. 2. de præb. in 6. Garc. de beneſ. part.
4. cap. 2. num. 6. & ſeqq. neque antequam adipiſca-
tur poſſeſſionem auctoritate ſuperioris, admini-
ſtrare in temporalibus, & ſpiritualibus in illo be-
neficio, Innoc. in c. propoſuit num. 1. de conceſſ. præb.
Vital. in clem. ſi plures in fin. de præb. Franc. in cap. 1.
num. 2. de reg. iur. in 6. & ibi Can. & adminiſtrans
incidit in pœnam c. auaritiæ de elect. in 6. & ipſo
facto eſt priuatus iure, ſi quod ei per collationem
aut alias quæſitum eſt, & redditur inhabilis ad
conſequendum amplius ex poſt ius ad beneficiū
vel in beneficio, Franc. in c. auaritiæ num. 2. de elect.
in 6. Lap. alleg. 8. ſub num. 4. Roch. de Curt. de iurepat.
in verb. honorificum q. 39. late Creſc. deciſ. 6. de iure-
patr. late Pan. in c. tranſmiſſam ſub num. 3. de elect. &
ibi Can.

Digitized by Google

ibi Can. communiter. Licet Zab. in d. Clem. ſi plures in
fin. de præb. teneat contrarium. Garc. de benef. part. 11.
cap. 10. §. 3. à num. 215. vſque ad num. 224. Verum
ſi capta fuerit vacua beneficij poſſeſſio abſque
auctoritate ſuperioris, eadem veræ, & iuſtæ poſ-
ſeſſionis effectus habet, quoad interdicta reti-
nendæ, & recuperandæ poſſeſſionis, quia licet
poſſeſſor male fecerit non requirens ſuperioris
licentiam, Canonico tamen titulo, & iuſto poſ-
ſidet: *Put. deciſ. 392 lib. 1. Couar. var. reſol. lib. 3. cap.*
16. num. 7. & 8. plures citans cap. Tholoſ. deciſ. 444.
& ibi add. Recipiens inſtitutionem prælaturæ, vel
12 inueſtituram † à laico, nullatenus inter Prælatos
habetur, nec vlla ei vtitali audientia conceditur,
gratia Sancti Petri, ac introitus eccleſiæ ei eſt in-
terdictus, & eſt ipſo iure ſuſpenſus, quouſque lo-
cum reſipiſcendo non deſeruerit, & per inueſti-
turam receptam à laico, nulla in eum tranſlata
eſt poſſeſſio, *c. ſane in fin. c. ſi quis deinceps. 16. quæſt.*
7. & ibi gloſſ. pen. & fin. & Can. quia inueſtitura
illa, auctoritate Apoſtolica, irrita eſt, & recipiens
vſque ad condignam ſatisfactionem excommu-
nicationi ſubiacet, *c. quoniam. 16. quæſt. 7.* deponi-
tur, & ſegregatur, omneſque qui illi communi-
cant: *c. ſi quis epiſcopus 16. quæſt. 7.* Is, qui manum ei
impoſuerit, gradus ſui periculo ſubiacet, & com-
munione priuatur: *c. conſtitut. 16. quæſt. 7.* idem
13 iuris eſt † in recipiente inueſtituram eccleſiarum,
& aliorum beneficiorum à laicis; *c. ſi quis clericus c.*
conſtitutiones, c. per laicos c. non placuit. c. laicis, & c. ſi
quis principium 16. q. 7. de conſentiente electioni
de ſe factæ per abuſum ſæcularis poteſtatis, eiuſ-
que inhabilitate ad dignitates, dictum eſt ſupra
14 tit. de elect. Quilibet ſæcularium † poteſtatum
aut perſonarum, qui inueſtituram alicuius eccle-
ſiæ, vel dignitatis dare præſumpſerit, eiuſdem
ſententiæ vinculis ſe obſtrictũ eſſe ſciat, *d. c. ſi quis*
deinceps verſ. fin. cap. nullus. 16. quæſt. 1. & vt ſacri-
legus iudicatur, *d. cap. ſi quis principium. 16. quæſt. 7.*
quia laicis, quamuis religioſis, obſequendi ma-
net neceſſitas, non imperandi auctoritas, aut vlla
facultas de dignitatibus eccleſiaſticis aliquid
diſponendi, *d. c. non placuit. d. c. laicus. 16. quæſt. 7.*
In Lateranenſi Concilio prohibitum eſt, ne qui-
15 libet † Regularis, eccleſias, ſeu decimas ſine epiſ-
coporum conſenſu de manu laici præſumat acci-
pere, *c. in lateranenſi de præbend. c. cum apoſtolica de his*
quæ fiunt à Prælat. in dominium, & vſum, *c. quo-*
16 *niam quicquid 16. quæſt. 1.* Is ad quẽ ſpectat † colla-
tio, ſeipſum inſtituere nõ poteſt per ſe vel alium,
quia inter dantem, & recipientem debet eſſe
perſonalis diſtinctio, *c. fin. hoc tit. & ibi gl. alleg.*
concord. & Can. Violenti † qui temeritate pro- 17
pria occupant dignitates, perſonatus, aut alia
quæcumque eccleſiaſtica beneficia ab alio poſ-
ſeſſa, eo ipſo ius, quod in dignitatibus, perſona-
tibus, & beneficijs occupatis taliter, vel ad ea,
ipſis competebat, amittunt, *c. cum qui verſ. fin de*
præb. in 6. c. placuit. 16. quæſt. 6. facit lex ſi quis in tan-
tum C. vnde vi. Garc. de benef. part. 11. cap. 10. §. 3. nu.
208. vſque ad 214. quæ pœna ceſſat, quando poſ-
ſeſſio traditur per executorem, aut iudicem et-
iam iniuſte per violentiam, *Franc. in d. c. cum qui*
§. inſuper Caſſad. deciſ. 6. num. 7. & ſeqq. de cauſ. poſſ.
& propr.

Poſſeſſio beneficiorum, † & iurium incorpo- 18
ralium fere eodem modo acquiritur, ſicuti cor-
poralium, animo, & corpore, *§. adipiſci Inſt. de in-*
terd. l. poſſideri ff. de acquir. poſſeſ. Hinc per amicum,
ſiue negotiorum geſtorum capientem poſſeſſio-
nem beneficij, & fructus percipientem, non ac-
quiritur beneficiato poſſeſſio, & ſi expellatur de
poſſeſſione, beneficiato non competit interdi-
ctum recuperandæ contra ſpoliantem, niſi do-
ceat, quod de mandato ſuo recepit poſſeſſionem,
aut quod huiuſmodi captionem poſſeſſionis no-
mine ſuo factam, gratam, & ratam habuerit:
c. cum veniſſent, & Achill. deciſ. 16. de reſtit. ſpoliat.
Rot. deciſ. 9. eodem in nouis: c. ſi diligenti de præſcript.
poſſeſſio canonicatus † cathedralis, aut colle- 19
giatæ eccleſiæ prouiſo de eo debet tradi à cano-
nicis capitulariter, *c. dilectus 1. §. 1. c. dilecto de præb.*
c. 2. de renunc. dictum eſt ſupra tit. de cauſ. poſſ. & propr.
§. prætermiſſis Greg. xv. deciſ. 364. n. 2. & ibi annot.
ampliat, & limitat. Poſſeſſio cuiuſque † dignitatis 20
& Canonicatus, & beneficij acquiritur per aſſi-
gnationem factam deputati ſtalli in choro, & lo-
ci in capitulo, *c. relatum, c. dilectus el 1. de præbend.*
Franc. in c. licet epiſcopus ſub n. 1. eod. in 6. per tactum
annuli † eccleſiæ clauſæ, quando annulus tradi- 21
tur per illum, qui habet ius conferendi, *Rot. dec. 5.*
de cauſ. poſſ. & propr. in antiq. §. item ſi quis merces
Inſtit. de rer. diuiſ. Inn. in c. in literis n. 6. circa fin. de re-
ſtit. ſpoliat. l. poſſideri in princ. ff. de acq. poſſeſ. etiam
cuſtodia eccleſiæ ſit penes alium, quia non pro-
pter hoc erat poſſeſſio penes eum, *Rot. deciſ. 8. de*
reſtit. ſpoliat in antiquiorib. Innoc. in c. ex parte ſub n. 3.
verſ. ſed opponetur de arbitr. ſecus ſi alius, qui dice-
bat ad

Digitized by Google

bat ad ſe collationem beneficij pertinere, claues
portæ habebat, *Rot. deciſ. 1. de cauſ. poſſ. & propr. in
antiq. arg. c. tibi qui de reſcript. in 6.* & per alios mo-
dos traditos, *in c. dilecto §. quorum receptionem. de
præb. & per Innoc. in c. in litteris n. 6. & 7. de reſt. ſpol.
quem ſuſe explicat Anch. in c. ſine poſſeßione n. 10. verſ.
in iſta acquiſitione. de reg. iur. in 6. Pan in c. 2. num. 9.
& ſeqq. de conſuet.* Præterea in ſpiritualibus, & be-
neficialibus ex vnico actu acquiritur poſſeſſio,
vt latius dictum eſt, *in tit. de cauſ. poſſeß. & propr.*
vbi vide.

22 Per adeptionem † poſſeſſionis eccleſiæ, ſiue
beneficij ipſo iure, & ſine vlla alia apprehenſio-
ne acquiritur etiam poſſeſſio rerum, & bonorum
eiuſdem eccleſiæ, & beneficij, *Anch. in c. ſine poſ-
ſeßione n. xj. de reg. iur. in 6. Franc. Aret. in l. poßideri
n. 8. de acq. poſſ. Rot. diuerſ. deciſ. 19. n. 7. & ſeqq &
n. 10. part. 2. Greg. xv. deciſ. 54. & ibi annot. limit. 2.
modis & deciſ. 364. n 1. & ibi annot.* ac aliorum be-
neficiorum vnitorum, & annexorum eccleſiæ,
ac beneficio, abſque eo, quod apprehendatur
poſſeſſio de ſingulis annexis, *Anch. in c. beneficium
ante num. 12. & c. ſine poſſeßione n. 10. in fin. de reg. iur.
in 6. Couar. Var. libr. 3. cap. 16. n. 13. plures cumulans.
Rot. Farin. deciſ. 199. nu. 6. & ſeqq. part. 2. Greg. xv.
deciſ. 557. n. 2. & ſeqq. & ibi late annot.* quia eccleſia
retinet poſſeſſionem mortuo Prælato, *l. ſi adopta-
uero, & ibi gl. & DD. ff. de precario. Inn. in c. cum ſuper
n. 3. de cauſ. poſſ & propr. Rot. deciſ. 1. n. 5. de reſt. ſpol. in
nou.* ac etiam mortuis omnibus de collegio eccle-
ſiaſtico, *l. iubemus in fin. C. de ſacros. eccleſ. l. raptores
§. ſin autem diaconißam, ibi, plenam poſſeßionem C. de
epiſc. & cleric.* (ſed mortuis omnibus de collegio
ſæculari poſſeſſio vacat, *l. ſicut §. fin. ff. quod cuiuſque
vniuerſ. &c. Bart. in l. 1. §. fin. n. 4. ff. de acq. poſſeß.*)
quæ eſt ciuilis, non ciuiliſſima, & conſiderabilis
ad effectum interdicti recuperandæ poſſeſſionis,
*Rot. d. deciſ. 1. de reſt. ſpol. in nou. & diuerſ. deciſ. 390.
n. 3. part. 1. Innoc. in c. in litteris circa fin. de reſt. ſpol.*
aduerſus quoſcumque ſpoliatores, ſed non con-
tra ſpoliatorem collitigantem ſecum ſuper be-
neficio, *Rot. deciſ. 18. de reſt. ſpol. in antiq. l. fundi ff. de
except. l. per minorem ff. de iud. l. inuitus §. cui damus ff.
de reg. iur. l. ſi ſeruum §. ſequitur ff. de verb. oblig. l. fin.
§. ſin autem aliquis C. de edict. D. Adr. toll.* ex quo in-
fertur beneficiatum poſt adeptam poſſeſſionem
beneficij, ſi reperiat aliquem occupantem bona
ſpectantia ad beneficium, poſſe eum expellere,
*Anch. in c. ſine poſſeßione ſub n. 12. verſ. ex his inſero,
de reg. iur. in 6. per l. Clem. poßidere §. qui ad nundinas
ff. de acquir. poſſeß.* ſed non colligitantem ſecum
ſuper præbenda, *Rot. d. deciſ. 18. de reſt. ſpol. in antiq.
& iuribus ſupra allegatis.* Præfata procedunt in ec-
cleſijs, in quibus præbendæ non ſunt diſtinctæ,
quod ſi præbendæ forent diſtinctæ, ad † obti- 23
nendam reſtitutionem in ſpolio, non ſufficit pro-
bare ſtallum in choro, & locum in capitulo ſibi
aſſignatum fuiſſe, aut quod mandatum eſſet per
capitulum diſtributori, vel colonis, quod prædi-
cto præbendato de redditibus illius præbendæ
reſponderent, niſi probet reddituarios ſibi de
redditibus aliquid ſoluiſſe, vel in poſſeſſionem
fundi ſpectantem ad præbendam inductum fuiſ-
ſe, quia adipiſcimur poſſeſſionem corpore, & a-
nimo, neque per ſe animo, neque per ſe corpore,
*Rot. deciſ. 12. de reſt. ſpol. in nou. l. 3. & l. quemadmo-
dum in princip. ff. de acquir. vel amitt. poß. l. nemo C.
eod. §. poßidere verſ fin. Inſtit. de interd.* niſi eſſet cõ-
ſuetudo eccleſiæ, quod præfato modo acquire-
retur poſſeſſio, aut aliquis certus locus foret aſ-
ſignatus præbendario talis præbendæ, per cuius
inſtallationem bene acquiritur poſſeſſio, *Innoc. in
c. in litteris num. 6. & 7. & ibi Can. de reſt. ſpol. Rot.
d. deciſ. 12. in fin. eod. in nou.*

Quando beneficiatus † eſt in poſſeſſione be- 24
neficij, & dicitur non legitime inſtitutus, actori
incumbit eius probatio, *Rot. deciſ. 3. & 4. de probat.
in antiq. Inn. in cap. innotuit, de eo qui furt. ord. ſuſcep.
Inn. in c. ex inſinuatione num. 3. & 4. poſt gloſ. in verb.
clerici, & Can. de procur.* alias in ſpiritualibus inſti-
tutio non præſumitur canonica, quando fuit fa-
cta ab alio, quam epiſcopo, eiuſve Vicario, aut
Archidiacono: *cap. ex frequentibus hoc tit. c. 1. de reg.
iur. in 6. Zab. in Clem. 1. in 13. quæſt. in fin. de decim.*
quia de iure pertinet ad epiſcopos inſtitutio ap-
probatoria, vt dictum eſt, *c. cum ex iniuncto in fin.
de hæret.* & conſuetudo contraria eſt reprobata
tanquam detrahens obedientiæ: *d. cap. ex fre-
quentibus, & ibi Anchar. numer. tertio & quarto,*
inductio vero in corporalem poſſeſſionem
ſpectat ad Archidiaconum, vt
ſupra dictum
eſt.

De con-

Digitized by Google

De conceſſione præbendæ, & Eccleſiæ non vacantis.

Titulus VIII.

SVMMARIA.

1 *Papa in ſuis prouiſionibus vtitur quatuor terminis videlicet.*
2 *Prouidemus.*
3 *Mandamus prouideri.*
4 *Prouiſum fuit.*
5 *Conceßimus prouideri.*
6 *Mandata de prouidendo & gratias quæ expectatiuæ dicuntur reſeruationes mentales & alias quaſcunque gratias ad vacatura aut indulta ad alienas eccleſias Concilium Tridentinum nemini amplius concedenda decreuit.*
7 *Conferendi ius habens non poteſt alteri dare poteſtatem conferendi primum beneficium vacaturum.*
8 *Regreſſus & aggreſſus etiam de conſenſu ad beneficium cuiuſcunque qualitatis nemini concedi ſtatuit Conc. Trid.*
9 *Idem mandat obſeruari in coadiutorijs cum futura ſucceßione.*
10 *Regreſſus qui conceduntur ob non ſolutionem penſionis per Conc. Trid. non ſunt ſublati.*
11 *Vnio quæ fit de beneficio viuentis Collegio vel Capitulo, aut beneficio alicuius perſonæ in particulari non eſt ſublata per Conc. Trid.*
12 *Reſcriptum in forma communi ſiue iuſtitia quod à Sede Apoſtolica conceditur clerico ad ſacros promoto ſine titulo non eſt per Conc. Trid. ſublatum.*
13 *Mandatum à Papa factum capitulo vt eligant vel præbendam alicui conferant requirit actum capitularem & collegialem.*
14 *Secus ſi facta collatione per Papam mandet capitulo vt illum recipiant in canonicum vel dent ipſi poſſeßionem quale mandatum quilibet Canonicus poteſt & tenetur adimplere.*
15 *Regreſſus conceditur à Papa præſupponit ius priſtinum & dependens à præterito.*
16 *Non comprehenditur ſub cōcordatis indultis Cardinalium alternatiuis Epiſcopum, locatione ad longum tempus.*
Summa in Decretales.
17 *Dat ius ad rem, quod tantum afficit & eſt reſeruatum.*
18 *Ad eius validitatem non requiritur conſenſus.*
19 *Conceditur ad ius quo quis egreſſus eſt, & non ad poſſeßionem.*
20 *Ius eo non exprimitur valor.*
21 *Quando reſeruatur ex cauſa ceßionis non eſt neceſſe docere de aliquo titulo cedentis.*
22 *Reſeruatus in caſibus ceſſus vel deceſſus ſeu dimiſſio ius cuiuslibet verificatur in primo euentu.*
23 *Si impoſitus ſit per ceſſum, non habet effectum in reſignatione coram Papa in fauorem.*
24 *Facto loco regreſſui eo ipſo quod regreſſum habens declarat locum eſſe regreſſui non ſoluens penſionem, priuatus eſt omni iure etiamſi à ſententia declaratoria appellauerit.*
25 *Cenſetur ius nouum & noua gratia.*
26 *Caſſatur ſolo conſenſu etiam tacito.*
27 *Clauſula poſita in parte prouiſiua cenſentur repetita in regreſſu.*
28 *Ad regreſſus canonizationem procedi non poteſt niſi præcedente perſonali citatione poſſeſſoris beneficij.*
29 *Limita vno modo.*
30 *Secundus regreſſus quando concedatur.*
31 *Acceſſus & ingreſſus nullum præſupponunt præcedentem titulum.*
32 *Reſeruationum quædam ſunt generales inductæ per canones, quæ per Conc. Trid. non ſunt ſublata, & hic recenſentur.*
33 *Vacatio apud ſedem, Vacatio in curia, Reſeruatio — quomodo differant.*
34 *Reſeruationes quædam ſunt ſpeciales quoad certum corpus beneficij non tamen pro certa perſona & hic enumerantur.*
35 *Reſeruationes quædam ſunt ſpeciales ſuper certo corpore beneficij & ſpecialiter pro certa perſona quæ per Conc. Trid. ſunt ſublata.*
36 *Reſeruatio quomodo expirat.*
37 *De reſeruatione beneficij ſiue generali ſiue ſpeciali debet fieri mentio in impetratione, & ſi plures concurrant reſeruationes generales circa idem de omnibus debet fieri mentio ſpecialis.*
38 *Collatio apoſtolica fundata ſuper falſa cauſa reſeruationis eſt nulla.*
39 *Dicitur Papa voluiſſe prouidere tanquam de reſeruato, quando apponit clauſulam, dummodo illius diſpoſitio ad nos hac vice pertineat.*

Digitized by Google

40 *Reſignatio beneficij reſeruati facta in manibus ordinarij tenet ſed non collatio ab inferiore de eo facta.*

41 *Decretum irritans in reſeruationibus quando inficiat titulum & poſſeſſionem.*

42 *Indultum habens conferendi qualitercunque vacantia, an poßit conferre beneficia reſeruata.*

SÆPE præbendæ, & dignitates mandantur
conferri, *c. propoſuit hoc tit. c. ne captanda in 6.* &
promittuntur antequam vacent, *c. relatum c. ex
tenore, c. accedens hoc tit.* quandoque vacantes ex
negligentia non conferuntur, *c. 2. §. cum vero cap.
quia diuerſitatem, & c. fin. hoc tit.* ideo addit titulum
de conceßione prabenda, & eccleſia non vacantis,
in quo tractat tam circa prouiſiones non vacantium,
quam circa negligentiam in non conferendo
vacantes. Pro maiore intelligentia, præmittendum
eſt, quod quatuor ſunt termini, qui-
1 bus vtitur Papa † in ſuis prouiſionibus, videlicet,
*prouidemus, mandamus prouideri, prouiſum fuit, &
conceßimus prouideri*, quæ iuxta canones, & ſty-
2 lum Cancellariæ differunt. Prouiſio † dicitur,
quando Papa fecit pure gratiam, de qua literæ
ſunt expeditæ, *c. Abbatem & ibi gloſſ. pen. de reſcript.*
3 *c. fin. de prab.* Mandamus † prouideri; dicitur,
quando litteræ ſunt expeditæ, & alteri mandatur
vt prouideat, *c. cum noſtris hoc tit.* Prouiſum fuit,
4 dicitur, † quando auctoritate Papæ, vel alterius
fuit facta prouiſio, litteris expeditis, & executis.
5 Conceſſimus † prouideri dicitur, quando eſt ſignata
ſupplicatio, & in Cancellaria relaxata, ſed
litteræ non ſunt expeditæ, *Sarn. in reg. de Idiomate
quæſt. 4. n. 4.* Prætermiſſa pœna negligentium
conferre beneficia vacantia, de qua diximus ſupra,
libr. 1. de ſuppl. negl. præl. Circa prouiſiones non
vacantium beneficiorum non eſt immorandum,
6 quia Concil. Tridentinum decreuit † mandata
de prouidendo, & gratias, quæ expectatiuæ dicuntur,
etiam ſub nomine indulti, vel quouis alio
colore, aut reſeruationes mentales, vel alias
quaſcumque gratias ad vacatura, aut indulta ad
alienas eccleſias, vel monaſteria, nemini amplius
eſſe concedenda, *c. decernit ſeſſ. 24. c. cum beneficijs
ſeſſ. 25.* quia per ea alienæ mortis votum ingeritur,
& eccleſijs, ac prælatis, & perſonis eccleſiaſticis
grauamina plurima inferuntur, *c. 2. hoc tit. c. deteſtanda,
& c. ne captanda eod. in 6.* Eadem ratione is,
7 qui ius † conferendi habet, non poteſt alteri dare
poteſtatem conferendi beneficium primo vacaturum,
quod per huiuſmodi conceſſionem
fraudem adhibere volentibus licentia concederetur
contraueniendi canonicæ ſanctioni, per
quam prohibentur eccleſiaſtica beneficia concedi,
ſiue promitti, antequam vacent, *c. conſtitutus
hoc tit. c. 1. c. ex tenore eod. tit.* Item Conc. Trident.
ſtatuit, vt nemini † in poſterum acceſſus, aut re- 8
greſſus etiam de conſenſu ad beneficium eccleſiaſticum
cuiuſcumque qualitatis concedatur.
Idem mandat obſeruari † in Coadiutorijs cum 9
futura ſucceſſione; vt nemini in quibuſcumque
beneficijs eccleſiaſticis permittantur, niſi eccleſiæ
cathedralis, aut monaſterij vrgens neceſſitas,
aut vtilitas poſtulet prælato dari coadiutorem,
vt dictum eſt in præcedenti titulo, *c. cum in beneficijs
ſeſſ. 25.* quia referunt imaginem hæreditariæ
ſucceſſionis, quæ ſacris conſtitutionibus reprobatur,
*c. apoſtolica 8. quæſt. 1. c. ex tranſmiſſa, c. ad extirpandas
de fil. presbyt.* Regreſſus † qui concedun- 10
tur ob non ſolutionem penſionis per Conc. Tridentinum
non ſunt ſublati, quia obligare ſe poteſt
clericus ſub pœna beneficij, anathematis, ac
etiam ordinis, *c. ſi quis presbyter, & ibi gl. in verbo conſecrationem
2. quæſt. 4. c. quoties, & ibi gl. 2. & 3. 1.
quæſt. 1. c. cum dilectus in fin. & ibi gl. in verbo obligauit,
& Can. de elect. c. fin. de crim. falſ.* aut vnio † quæ fit 11
de beneficio viuentis, non ſolum collegio, vel
capitulo, ſed etiam dignitati, aut beneficio alicuius
perſonæ in particulari, *c. cum veniſſet de reſt.
ſpol. Clem. ſi vna de reb. eccl. non alien.* quia canones
antiqui, ac decreta Concilij Tridentini loquuntur
de collatione beneficij vacaturi reſpectu tituli,
non de conceſſione in proprietatem, *c. 1. 2. & 3.
hoc tit. c. decernit. ſeq. 24. Garc. de benef. part. 10. cap. 1.
nu. 24. & 25.* neque etiam cenſetur ſublatum reſcriptum
† in forma communi, ſiue iuſtitiæ, quod 12
à ſede apoſtolica conceditur clerico ad ſacros
ordines, nullo præſentante, promoto ſine titulo,
quo mandat ordinatori, ſiue ſucceſſori eius, vt ſi
per examinationem, quæ alijs committitur, ordinatore
citato (qui de indignitate poſt ordinationem
contracta, & quantitate, ac qualitate beneficij
poteſt excipere) conſtiterit, quod idoneus
habeatur, & eccleſiaſtico beneficio non indignus,
ei competens beneficium tribuat, datis executoribus,
qui ordinatorem, eiuſque ſucceſſorem
compellere poſſint ad prouiſionem illius in
maiori eccleſia, vel alijs eccleſijs ciuitatis, vel
diœceſis,

Digitized by Google

diœceſis, *c. accepimus de at. & qual. &c. c. cum ſe-*
cundum apoſtolum de præb. quia qui ad onus eligi-
tur, repelli non debet à mercede, *c. charitatem, c.*
quicumque c. eccleſiaſticis 12. quæſt. 2. c. ſecundum na-
turam de reg. iur. & dignum eſt, vt eccleſiæ ſtipen-
dijs ſuſtentetur, in qua, & per quam diuinis ob-
ſequijs adſcribitur, *d. c. eccleſiaſticis. 12. quæſt. 2. d. c.*
cum ſecundum apoſtolum de præb. Aliquando huiuſ-
modi reſcriptum dirigitur capitulo cathedralis
eccleſiæ, quia ipſa eccleſia cathedralis obligatur
ordinato ſine titulo, *dictum eſt ſupra tit. de temp. ord.*
13 *& qualit. ordin.* Mandatum † à Papa factum capi-
tulo, vt eligant, vel præbendam alicui conferant,
non afficit ſingulos de capitulo, vnde ſinguli ſin-
gulariter non poſſunt illud exequi, verum ele-
ctio, & collatio requirunt actum capitularem, &
collegialem, quia mandatum fuit id, quod in iu-
re conſiſtit, & agitur de iure efficaciter creando,
14 ſecus ſi facta collatione † per Papam, mandet ca-
pitulo, vt illum recipiant in canonicum, vel dent
illi poſſeſſionem, quia illa receptio, & traditio
conſiſtit in facto, ideo ſi collegium nõ vult ſimul
facere, tunc quilibet poteſt, & tenetur manda-
tum adimplere, ea enim, quæ requirunt imple-
mentum facti, cenſentur iniuncta vniuerſitati,
non vt corpori, ſed vt ſingularibus de vniuerſi-
tate, *c. eam te, & ibi Pan. n. 12. Felin. n. 13. 14. & ſeq. &*
Can. de reſcript. Felin. in c. cum omnes n. 27. de conſt.
Achill. deciſ. 4. vt lit. pend. &c. Franc. in c. Romana §.
in vniuerſitatem n. 5. in fin. de ſent. excom.

15 Regreſſus conceditur † tantum à Papa, & eſt
introductus ex eius plenaria poteſtate, quam ha-
bet in beneficialibus, *Pariſ. de reſign. lib. 6. quæſt. 5.*
nu. 14. plures citans, vbi plene de regreſſu tractat. præ-
ſupponit ius priſtinum, & dependens à preterito,
Rot. diuerſ. deciſ. 457. num. 10. & deciſ. 597. num. 2.
par. 1. Caſſad. deciſ. vnic. num. 3. de pact. l. quæritur §.
ſi venditor verſ. remittentibus ff. de edil. edict. Franc.
Marc. quæſt. 288. in quo exprimi debent omnes
qualitates, quæ redderent Papam difficiliorem
ad concedendum, *Caput. deciſ. 7. part. 1. Felin. in c.*
in noſtra ſub numer. 9. verſ. Theorica mentionem de re-
ſcript. Felin. in c. ad audientiam el 2. num. 22. verſ. lit-
teræ ad beneficia, vbi ampliat, & limitat de reſcript.
16 non comprehenditur † ſub concordatis Germa-
niæ, indultis Cardinalium, & alternatiuis Epiſco-
porum, quæ tollunt gratias præuentiuas, *Caſſad.*
deciſ. vnic. ſub num. 1. de pact. Caſſad. deciſ. 4 de priuil.
atteſtans de vſu Curiæ c. ab exordio 35. diſt. & ibi gloſſ.
fin. & Can. l. ſi vnus ff. de pact. c. ſtatutum & ibi gloſſ.
in verb. moderandum de præb. in 6. neque etiam ſub-
locatione ad longum tempus à ſede Apoſtolica
confirmata, cum clauſula, etiam quoad ſucceſſo-
res, quia ſucceſſor incertus eſt, *Mandoſ. de ſign.*
grat. tit. ſi in euidentem verſ. quæro an habenti regreſ-
ſum &c. dat ius † ad rem, *Mand. de ſign. grat. titul.* 17
regreſſus, & acceſſus, verſ. regreſſus dicitur eſſe ius ad
rem Sarnen. in reg. de iur. quæſ. non toll. quæſt. 1. ſub n.
28. verſ. ſed quia ſæpe dictum eſt, vbi enumerat omnes
caſus, in quibus in beneficialibus quæritur ius ad rem, in
10. caſu, quod tantum afficit, & eſt reſeruatum, &
ideo ius in re non eſt reſeruatum, nec affectum,
Card. Seraph. deciſ. 315. arg. l. 1. ff. de leg. commiſſ. & l.
2. §. Sabinus ff. pro emptore, etiamſi in eo ſit clauſu-
la, quod vim habeat validæ, & efficacis collatio-
nis: *Mohed. deciſ. 7. numer. 1. in fin. de renunciat.* Ad
eius validitatem de iure, *arg. not. per gloſſ. in cap. 1.*
§. poſtquam in verb. inſcript. & ibi Can. de cenſ. in 6.
Guid. 1, deciſ. 582. num. 3. aut per regulas Cancella-
riæ, vel de Stylo Curiæ non requiritur † conſen- 18
ſus alterius, licet per regulas reuocatorias, aut
gratias non reuocetur regreſſus de conſenſu, vel
ex cauſa onerosa; *Creſcent. deciſ. 2. ſub num. 5. in fin.*
& Mohed. deciſ. 13. num. 1. de renunc. arg. c. 1. cum ibi
not. de probat. quando eſt intentio Papæ requirere
conſenſum, Datarius apponere ſolet clauſulam,
quoad regreſſum de conſenſu, *Creſc. d. deciſ. 2. in*
in fin. c. nullus de iure patr. acquiritur abſenti, *c. acce-*
dens de præb. c. ſi tibi abſenti eod. in 6. ſecuta ratiha-
bitione, *Dec. in l. ſemper qui non prohibet ff. de regul.*
iur. conceditur ad ius † quo quis egreſſus eſt, & 19
non quoad poſſeſſionem, quæ conſiſtit in facto,
niſi adſint clauſulæ reſeruantes omnia, tam ius,
quam poſſeſſionem; *Mohed. deciſ. xj. num. 4. de re-*
nunc. Bart. in l. fin. num. 4. & 5. & ſeq. & num. 8. C.
de ſent. poſſ. & reſtit. & ibi Doct. in eo non exprimi-
tur † valor, ſufficit enim illum in bullis prouiſio- 20
nis exprimere, & opponenti illum non fuiſſe ex-
preſſum in prouiſione, incumbit onus probandi,
Mandoſ. de ſign. grat. tit. regreſſus, & acceſſus, verſ. an
autem regreſſus &c. Fel. in c. ſuper his num. 16. verſ. 3.
concluſio de accuſat. & ibi Can. communiter. Quando
reſeruatur † ex cauſa ceſſionis, vel reſignationis, 21
non eſt neceſſe docere de aliquo titulo cedentis,
aut quod lis erat valida cum eo, ſed ſufficit quod
ceſſionarius ceſſionem acceptauerit, aut ex cauſa
ceſſionis notabili penſioni conſenſerit, quia Pa-
pa adhæret voluntati partium in ceſſionibus ad

 certum

Digitized by Google

certum effectum: Mandoſ. de ſig. grat. d. tit. regreſſus
&c. verſ. proponebatur, & verſ. regreſſus conceſſus fue-
rat. Mobed. deciſ. 14. & 15. de renunciat. arg. l. in om-
nibus rebus ff. de act. & oblig. & l. omnē ff. de iud. Caſtr.
in l. 1. §. & poſt operis nu. 5. plures citans ff. de nou. oper.
22 nunciat. Reſeruatus in † caſibus ceſſus, vel deceſ-
ſus, ſeu dimiſſionis cuiuslibet, verificatur in pri-
mo euentu, nec datur habenti regreſſum electio,
nam poſtquam beneficiatus ſemel amiſit benefi-
cium, id amplius ex perſona ſua non poteſt vaca-
re; Mobed. deciſ. 20. de renunciat. arg. c. mandato &
ibi Franc. & Can. de præb. in 6. & not. per Bald. in l.
inuitus num. 8. C. de procurat. Felin. in c. 2. num. 3. vbi
ampliat, & limitat, de treug. & pac. l. diuortio §. quod
in anno, & ibi late Iaſ. à num. 12. vſque ad fin. ff. ſolut.
23 matr. ſi impoſitus † ſit per ceſſum, non habet ef-
fectum in reſignatione facta coram Papa in fa-
uorem certæ perſonæ, quia reſignans in fauorem
certæ perſonæ, hoc agit, quod quæratur benefi-
cium reſignatario, & aliter non intendit ius à ſe
abdicare, Mobed. deciſ. 36: de renunc. c. Apoſtolica &
ibi gloſſ 1. in fin. & Can. 8. q. 1. Collect. in c. ex parte 1.
in fin. & ibi Add. de off. deleg. Non amittitur per ſo-
lam negligentiam; Mobed. deciſ. 18. de renunc. arg. c.
ſi tibi abſenti de præb. in 6. Innoc. in c. extirpanda in fin.
de præb. Mobed. deciſ. 32. num. 1. de præben. Ex ſubſe-
cuta pacifica triennali poſſeſſione prædeceſſoris,
poſtquam locus factus fuit regreſſui, præſumitur
ceſſio regreſſus, Mobed. deciſ. 19. de renunc. Achill.
deciſ. 19. de prob. arg. alleg. Lap. 89. & c. ſi clericus 1.
24 reſp. de præb. in 6. facto loco † regreſſui, eo ipſo
quod regreſſum habens declarat locum eſſe re-
greſſui, non ſoluens penſionem priuatus eſt om-
ni iure, etiamſi à ſententia declaratoria appella-
uerit; quod cenſetur acquiſitum habenti regreſ-
25 ſum, Put. deciſ. 81. lib. 2. & iſtud cenſetur † ius no-
uum, & noua gratia, quia facto loco regreſſui re-
quiritur noua acceptatio beneficij, & clauſulę ſo-
litæ in regreſſibus, & quodammodo acceſſoriæ,
quod tam vigore præſentium, quam antiqui ti-
tuli, ac in omnibus, & per omnia, ac ſi non reſi-
gnaſſet &c. intelligendæ ſunt ex tunc, quando fit
locus regreſſui, Rot. diuerſ. deciſ. 427. numer. 7. & 8.
par. 1. Put. deciſ. 142. lib. 2. c. vt noſtrum de appell. c. pa-
ſtoralis de off. ord. nec beneficium reincidit in ve-
terem affectionem, vel reſeruationem, Put. d. dec.
142. lib. 2. Rot. deciſ. 24. de præb. in antiq. c. fin. cum
ibi not. de conceſſ. præb. in 6. c. inter cætera, & ibi Inn.
de præb. Rot. deciſ. fin. de reſcript. in antiq. Caſſatur
ſolo † conſenſu etiam tacito, Achill. deciſ. 6. de re- 26
nunciat. Caput. deciſ. 12. part. 3. Put. deciſ. 139. lib. 2.
c. Agathoſa, & ibi gloſſ. 63. diſt. cap. ex ore, & ibi gloſſ. in
verb. renunciaſſe, de iis, quæ fi. à maior. part. capit. in
manibus cuiuſcumque, Creſc. deciſ. 1. de renunc.
Achill. deciſ. 7. de decimis &c. c. in præſentia de renunc.
c. ſi electio, & ibi gloſſ. in verb. renunciat. de elect. in 6.
& Carn. Sarn. in reg. de inf. reſig. q. 18. nu. 5. niſi fiat
caſſatio correſpectiue ad effectum alterius reſer-
uationis, quo caſu fieri debet in manibus ſummi
Pontificis, & conſenſus debet præſtari formaliter
in Camera, vel Cancellaria: Rot. diuerſ. deciſ. 471.
numer. 10. par. 1. Caput. deciſ. 12. par. 3. c. ſuper eo, de
cond. app. Clauſulæ generales † poſitæ in parte 27
prouiſiua, cēſentur repetitæ in regreſſu in eadem
ſupplicatione contento. Put. deciſ. 71. lib. 2. c. acceſ-
ſorium de reg. iur. in 6. l. ſi enim §. qui iniuriarum ff. ſi
quis caut. &c. Canonizatio regreſſus † habet in ſe 28
priuationem, ad quam procedi non poteſt niſi
præcedente perſonali citatione poſſeſſoris bene-
ficij alias proceſſus eſt nullus. Rot. diuerſ. deciſ. 277.
part. 3. lib 3. Fel. in c. cum contingat ſub numer. 8. verſ.
& pro iſtis bene facit de reſcr. Rot. dec. 21. de dol. & con-
tum. in antiq. Caput. deciſ. 375. part. 2. Felin. in c. quo-
niam ſub num. 22. vt lit. non conteſt. Limita † quia 29
valet proceſſus ſuper canonizatione regreſſus cū
procuratore conſtituto à reo poſſeſſore perſona-
liter citato in cauſa non ſolutæ penſionis per a-
ctorem in principio intentatæ, & ad omnes alias
lites etiam beneficiales, etiamſi reus non fuerit
perſonaliter citatus ad videndum canonizari re-
greſſum, quia canonizatio regreſſus eſt cauſa be-
neficialis, & declaratoria pœnæ incurſæ ob non
ſolutionem penſionis, Achill. deciſ. 4. & 5. de pen-
ſionib. arg. c. ex geſtis c. relatum c. ex tua & c. fin. de cler.
non reſid. Secundus regreſſus † nunquam conce- 30
ditur, niſi habent primū regreſſum illum ſuſpen-
dat, vel eius caſſationi conſentiat, ne idem bene-
ficium duobus regreſſibus ſit inuolutum, Caſſad.
deciſ. 1. de penſ. Mobed. deciſ. 4. 5. 7. 10. 13. de renunc.
Rot. diuerſ. deciſ. 799. part. 3. lib. 3. atteſtans de vſu, &
ſtylo, arg. c. ſuper eo de cohab. cler. & mul. & ibi gl. fin.
& Can. arg. cap. dilectus filius, & ibi not. per DD. de re-
ſcript. Acceſſus nullam habet cauſam præambu-
lam iuris præteriti, Caſſad. deciſ. 1. de pact. numer. 6.
Put. deciſ. 191. num. 3. 10. & 18. libr. 1. l. acceſſionibus
ff. de diut. & temp. præſcr. ſed præſupponit ius de
futuro: Rot. diuerſ. deciſ. 457. nu. 10. part. 1. c. vnico, ibi
ad ea ingreſſus patere valeat, de eo, qui mit. in poſ. in 6.
Ingreſ-

Digitized by Google

Ingreſſus ab acceſſu non differt, nec præſuppo-
31 nit †aliquem titulum præcedentem, *c. accuſatores, el 2. 3. q. 5. c. eum qui ibi iuſte ingreditur de præb. in 6. Caſſad. d. deciſ. 1. de pact.*

32 Reſeruationem quædam ſunt † generales, in-
ductæ per canones, quæ per Conc. Tridentinum
non ſunt ſublatæ, vt reſeruata ſunt beneficia va-
cantia apud ſedem apoſtolicam, *c. ſtatutum, c. præ-
ſenti de præb. in 6. Extrauag. ex debito de elect. inter
communes Extrauag. ad regimen. de præb. inter com-
munes.* etiam monaſteria monialium, *Mand. de
ſign. grat. tit. reſignationes verſ. monaſteria monialium.*
vacare dicitur beneficium proprie apud ſedem,
33 quando † beneficiatus in Curia Romana mori-
tur, *Rot. deciſ. 4. de præb. in nou. Clem. 1. vt lit. pend. &c.
in princ. c. præſenti de præb. in 6. quod declarat c. 2. eod.
tit. in 6. & ſæpius repetit non ſine myſterio, mori contin-
gat, decedat, gl. in Clem. 1. in verbo diœceſanis, & ibi
Can. de iurepatr. cum vulgaribus.* vel in locis ipſi Cu-
riæ Romanæ vicinis, non remotis vltra duas die-
tas legales, *d. c. præſenti in princ. & §. loca.* impro-
prie vero vacatio apud ſedem ponitur pro qua-
cumque vacatione in curiæ, & tunc vacatio apud
ſedem, & vacatio in curia pro eodem capiuntur,
*c. 2. de præb. in 6. quod in principio dicit apud ſedem in
fin. in Rom. Cur. c. ſtatutum, & ibi gl. 2. de præb. in 6.
Lap. alleg.* 84. adeo quod proprie loquendo, o-
mnis vacatio apud ſedem poſſit dici vacatio in
Curia, ſed non è contra, *Rot. deciſ. 17. de præb. in
antiq. Sarn. in reg. de trien. quæſt. 31. poſt princ. Put. de-
ciſ. 38. lib. 2. Gonz. ſuper reg. de menſ. & altern. gloſſ. 13.
n. 48. & ſeqq.* ab vtraque dicta vacatione reſerua-
tio beneficij differt, ſi ſpecialiter ſumatur, quia
poteſt eſſe beneficium reſeruatum, quod proprie
non eſt vacans apud ſedem apoſtolicam, vel in
Curia, *Archidiac. in c. cum in tua n. 3. de conſu. in 6.
Rot. deciſ. 1. de off. leg. in antiq.* Item reſeruantur, &
in Curia Romana vacare dicuntur, *Sarn. Trid. reg.
de trienn. quæſt. 31. §. & ideo pro clariori verſ. hoc pro-
batur Put. deciſ. 38. lib. 2.* beneficia S. R. E. Cardina-
lium, Officialium Papæ, Capellanorum, Com-
menſalium (qui autem cenſeantur Commenſa-
les traditur in c. fin. de verb. ſignif. in 6.) & quo-
rumlibet aliorum ratione officij, vel ex cauſa le-
gitima in Romana Curiæ morantium, quando à
Papa pro ſuis, & ſedis Apoſtolicæ negotijs perſe-
quendis de ipſa Curia quocumque modo præ-
miſſi, vel aliqui eorum tranſmiſſi, aut legati, vel
nuncij fuerint, & eos vbilibet ante ipſorum ad
prætactam curiam reditum durante legatione,
ſeu proſecutione ipſorum negotiorum rebus cõ-
tigerit eximi ab humanis, *d. Extrauag. ex debito §.
epiſcopales, inſuper, & §. rurſus de elect. inter commu-
nes. d. extrauag. ad regimen §. ac etiam per obitum, &
§§. ſeqq.* Beneficia promotorum per Papam ad
epiſcopales eccleſias, & monaſteriorum regimi-
na, quæ tempore huiuſmodi promotionis obti-
nebant, *d. Extrauag. ad regimen §. rurſus monaſte-
ria. Garc. de benef. part. xj. c. 6. num. 30. & ſequentib.*
Beneficia vacantia per aſſecutionem pacificam
quorumcumque prioratuum, dignitatum, per-
ſonatuum, officiorum, canonicatuum, & præ-
bendarum, & aliorum beneficiorum auctoritate
Apoſtolica collatorum: *d. Extrauag. ad regimen §.
necnon etiam Garc. de benef. part. xj. cap. 5. num. 51. &
plurib. ſeqq. dicens, quod Dataria apponat decretum
dimittendi primum in manib. ſanctiſsimi,* ſecus quan-
do ſecundum beneficium, per quod vacat pri-
mum, eſſet ab ordinario collatum, *Extrauag. ad
regimen prope fin. verſ. necnon etiam per aſſecutionem
de præb. Extrauag. ex debito §. huiuſmodi de elect. inter
communes Rot. deciſ. 65. de reſcript. in antiq. Gonz. ſu-
per reg. de menſ. & altern. gloſſ. 51. num. 36. & 37.* Be-
neficia exemptorum, & immediate ſedi Apoſto-
licæ ſubiectorum; *c. fin. de renunc.* Beneficia deuo-
luta ad ſedem Apoſtolicam: *c. licet de ſuppl. neglig.
præl.* Beneficia vacantia per conſtitutionem exe-
crabilis de præb. inter communes, *Gonz. ſuper reg.
de menſ. & alter. gl. 51. vbi caſus 35. enumerat, in qui-
bus reſeruatio ſibi vendicat locum Pariſ. de reſig. libr. 2.
q. 16. à num. 16. vſque ad fin.* Per concordata Ger-
maniæ reſeruantur maiores dignitates poſt pon-
tificales in cathedralibus, & principales in colle-
giatis eccleſiis, *§. de cæteris in concord. Germ.* & ſi a-
gatur ad hunc effectum requiruntur probatio-
nes plenæ, & concludentes, & debet eſſe digni-
tas maior, vel prima proprie, plene, & cum effe-
ctu in actu, & non in habitu, nec ſufficiunt veſti-
gia dignitatis, propter præiudicium ordinarij
collatoris, *Rot. diuerſ. deciſ. 70. num. xj. par. 1. c. de-
liberatione, & ibi gloſ. in verbo eccleſias, & in verb. ele-
ctiones circa fin. verſ. ſed cum maioritas, & ibi Gemin.
num. 6. & ſeq. & Can. de off. leg. in 6.* Præterea in-
ductæ ſunt plures reſeruationes per particulares
conſtitutiones ſummorum Pontificum, quæ et-
iam dicuntur generales reſeruationes, quia factæ
per viam legis, vt reſeruata ſunt beneficia vacan-
tia per priuationem, *conſtit. Paul. 3. incip. ſanctiſsi-*

Digitized by Google

mus, quæ eſt in ordine 67. recepta in confidentiam,
Conſtitut. 109. Pij 4. Rom. Pont. & conſtit. Pij V. 87.
Intolerabilis. vacantia per crimen hæreſis, Conſtit.
Pij V. 29. cum ex Apoſtolatus. Parochiales eccleſiæ
collatæ non ſeruata forma cap. 18. ſeſſ. 24. Conſt.
Pij V. 32. in conferendis. late de præfatis omnib. Gonzal.
ſuper reg. de menſib. & alter. gloſſ. 51. Quædam re-
34 ſeruationes ſunt ſpeciales † quoad certum cor-
pus beneficij, non tamen pro certa perſona: c. ſi eo
tempore de elect. in 6. c. cum olim de re iud. nonnullæ
aliæ ſunt introductæ per primam nonam, & vn-
decimam regulas Cancellariæ Apoſtolicæ, quas
fuſe explicat Mandoſ. in Comment. ad dictas regulas.
Garc. de benef. part. 5. cap. 1. numer. 56. & ſequent. &
13. §. ſeqq. Beneficia familiarium Cardinalium
ſunt reſeruata per reg. Cancell. 4. §. ac quæcumque,
quam fuſe explicat Mandoſ. in reg. 3. reſeruat. quæſt.
17. & 4. quæſt. ſeqq. Greg. xv. deciſ. 166. & ibi late
35 annot. Quædam ſunt ſpeciales † ſuper certo cor-
pore beneficij, & ſpecialiter pro certa perſona, c.
dudum de præb. in 6. cap. executor de conceſſ. præb. in 6.
Rot. dec. 28. de præb. in antiq. quæ per Concil. Tri-
dentinum ſunt ſublatæ, quia ſunt gratiæ præuen-
36 tiuæ, c. decernit ſeſſ. 24. Reſeruatio expirat † per
prouiſionem Papæ, etiamſi prouiſus moriatur,
antequam cœperit corporalem beneficij poſſeſ-
ſionem, Rot. deciſ. 24. de præb. & dignit. in antiq. cap.
fin. §. præſenti § fin. de conceſſ. præb. in 6. ac litteris
non expeditis, Rot. deciſ. 87. num. 5 de reſcript. in an-
tiq. Ioan. Andr. in procem. lib. 6. num. 5. & 6. Archid.
& Canoniſtæ, quando eſt facta in forma gratioſa,
ſecus in forma dignum, & Commiſſaria; Rot. dec.
3. de for. in antiq. Clem. 1. & ibi glo. 3. de conceſſ. præb.
Reſeruatio non expirat per commendam, Gemin.
in c. nemo numer. 6. de elect. in 6. Rot. deciſ. 1. de præb. in
antiquior. niſi commenda fiat ad incertum tem-
pus, puta donec aſſecutus fuerit poſſeſſionem E-
piſcopatus propter dubium euentum conditio-
nis, Rot. deciſ. 1. in 2. reſp. de præb. in antiquioribus l.
ſufficit ff. de cond. indeb. Gemin. in d. c. nemo num. 6. de
elect. in 6. Reſeruatio facta collationi Papæ per
mortem Papæ expirat, ſed reſeruatio facta colla-
tioni ſedis Apoſtolicæ, morte ſummi Pontificis
non expirat, Clem. 1. de probat. & ibi Zabar. in princ.
Imol. in princ. & Can. Mand. in reg. 1. reſeruat. qu. 12.
num. 5. & ſeqq.
37 De reſeruatione † beneficij, ſiue generali, ſiue
ſpeciali debet fieri mentio in impetratione, alias
collatio non valet, Felin. in c. in noſtra ſub 5. coroll. de
reſcript. Rot. deciſ. 30. de præb. in antiq. & ſi plures
concurrant reſeruationes generales circa idem
beneficium, de omnibus debet fieri mentio ſpe-
cialis in impetratione, Caſſad. deciſ. 9. de præb. nu. 5.
Bellam. deciſ. 425. ſi Papa. Felin. in c. in noſtra in 6.
coroll. de reſcript. quia collatio eſt gratia ex parte
concedentis, ex parte impetrantis ambitio, glo. 1.
in c. ſi tibi qui de reſcript. in 6. collatio † apoſtolica 38
fundata ſuper falſa cauſa reſeruationis eſt ſubre-
ptitia, & nulla, Rom. conſ. 335. n. 11. & 14. ſimonet de
reſeru. quæſt. 61. nu. 1. quia decretum latum ex falſa
cauſa non afficit beneficium, l. 3. §. puberi ff. de car-
bon. l. cum vero §. ſubuentum ff. de fideicom. libert. l. 1.
§. hæc verba ff. ne uis fiat ei, qui in poſſ. l. tutor ſi petitus
l. ſeiæ egreſſæ ff. de tut. & curat. dat. ab ijs &c. l. magis
puto. §. fin. ff. de reb. eor. qui ſub tut. & dicitur † Papa 39
voluiſſe prouidere tanquam de reſeruato, quan-
do apponit clauſulam, dummodo illius diſpoſi-
tio ad nos hac vice pertineat, quæ totam gratiam,
& omnia in ea contenta qualificat, & reſtringit,
ſimon de reſeru. quæſt. 61. n. 3. Gonzal. ſuper reg. Canc.
de menſ. & alter. §. 4. proœm. n. 75. & ſeqq. Reſigna-
tio † beneficij reſeruati facta in manibus ordi- 40
narij tenet, & inducit veram vacationem, Rot.
deciſ. 4. de renunc. & deciſ. 1. de rer. perm. in nou. Caput.
deciſ. 45. part. 1. cap. dudum de præb. in 6. gl. in c. quod
in dubijs, in verbo in manum laicam, & ibi Innoc. &
Can. de renunc. verum collatio inferioris de bene-
ficijs reſeruatis eſt ipſo iure nulla, Extrauag. Ad
Romani. de præb. inter communes c. ſi eo tempore de elect.
in 6. & ibi Can. c. quodam, ibi vacatura præbenda de
præb. in 6. quia † decretum irritans in reſeruatio- 41
nibus generalibus clauſis in corpore iuris, aut
notorijs, Mobed. deciſ. 13. n. 2. de reſtit. ſpol. Rot. deciſ.
75. n. 3. & 5. part. 3. lib. 1. diuerſ. c. 1. & 2. vt lit. pend. & c.
in 6. Inn. in c. conſtitutus, de fil. presbyt. & in c. ſignifica-
ſti de diuort. & vtrobiq; Can. c. ad decimas de reſt. ſpol.
in 6. Rot. deciſ. 3. de reſt. ſpol. in nou. in ſpecialibus
certi corporis beneficij, Caſſad. deciſ. 1. de cauſ. poſſ.
& propr. Rot. d. deciſ. 3. de reſt. ſpol. in nou. ac in literis
acceſſus, regreſſus, & coadiutoriæ cum futura
ſucceſſione, Caſſad. deciſ. 2. de reſt. ſpol. c. quadam, &
ibi gl. in verbo ignoranti de præb. in 6. c. 1. §. quia cum
illi de conceſſ. præb. in 6. irritat contra factum, Clem.
1. de conceſſ. præb. c. quodam de præb. in 6. & non ſo-
lum inficit titulum, ſed etiam poſſeſſionem, c. vt
noſtrum de appell. & ibi Can. Caſſad. deciſ. 1. & Rot.
deciſ. 3. de reſtit. ſpol. in nou. ac omnia quæ ſequun-
tur ex eo, Rot. deciſ. 20. de præb. in antiq. c. ſi eo tempore
de elect.

Digitized by Google

de elect. in 6. c. quodam de præb. in 6. Collect. in c. eccleſia veſtra ſub n. 25. de ſortil. gloſſ. in Clem. 1. in verbo atteſtari & ibi Zab. n. 6. & Can. de conceſſ. præb. & excludit poſſeſſorium recuperandæ, quando reſeruatio eſt probata, vel quando quis incontinenti paratus eſt eam probare, *Rot. deciſ. xj. de reſtit. ſpol. in antiq. c. in literis de reſt. ſpol. & ita intelligenda eſt deciſ. 3. de reſt. ſpol. in nou.* ſed non officium iudicis, ſi ſpoliatus fuerit lite pendente, quia in eo non requiritur poſſeſſio, ſed ſufficit quod expulſus tempore expulſionis detineat, *Rot. deciſ. xj. de cauſ. poſſ. & propr. in antiq. dictum eſt ſupra in tit. vt lit. pend. &c. Pan. in c. bona n. 21. de appell.* Decretum appoſitum in prouiſione certi beneficij vacaturi inficit titulum, & poſſeſſionem ſecuta prouiſione executorum, *Clem. 1. de conceſſ. præb. & ibi Can. Mohed. xj. eod. tit. c. pen. & ibi Gemin. in fin. de præb. in 6. c. Præterea de app. Caſſad. deciſ. 1. & 2. de decr. reſeru.* ſecus in decreto, quod apponitur in prouiſione beneficij certi vacantis, quod non inficit poſſeſſionem, *Caſſad. deciſ. 2. ſub n. 4. verſ. & intellige, & n. 5. de reſt. ſpol. c. ſi à ſede de præb. in 6.* Decretum ſuper beneficio incerto non inficit titulum, & poſſeſſionem, *Franc. in cap. 1. §. ex part. num. 7. & 8. hoc tit. in 6. qui declarat quando decretum ſit appoſitũ ſuper certo, vel incerto beneficio c. ſi pauper & ibi Franc. & Can. de præb. in 6.* ex quo infertur, quod decretum appoſitum in indulto conferendi conceſſo Cardinalibus, vel alijs non inficit neque titulum, neque poſſeſſionem prouiſi ab ordinario; *Clem. 1. hoc tit. & ibi gloſſ. & Can. Caſſad. deciſ. 1. & 2. de reſtit. ſpol. Rot. diuerſ. deciſ. 72. lib. 1. par. 3. d. c. 1. §. ſubiunctum in fin. hoc titul. in 6. & ibi gloſſ. in verb. referri,* quodque decreta in reuocatorijs expectatiuarũ, facultatum reſignanti, ac ſimilium gratiarũ non officiunt agenti ſpolio, quominus dicatur habere titulum coloratum, *Mohed. deciſ. 13. de reſt. ſpol. Rot. diuerſ. deciſ. 71. num. 5. part. 3. libr. 1. per d. cap. 1. §. ſubiunctum hoc tit. in 6.* ac quod decretum regularum Cancellariæ non inficit poſſeſſionem, *Achill. deciſ. 8. de reſt. ſpol. d. c. 1. §. ſubiunctum*; neque diſcolorat titulum, *Achill. deciſ. 13. de reſt. ſpol. d. c. 1. §. ſubiunctum,* præterquam in regula Cancellariæ reſeruatoria menſium, *Caſſad. deciſ. 1. de reſt. ſpol. Gonz. in d. reg. Cancell. reſeru. menſ. gl. 67. num. 29. & ſeqq. & num. 41. & ſeqq. Greg. 15. deciſ. 183. nu. 5.* de regula de annali, *Caſſad. deciſ. 12. ſuper reg. Cancell. Ach. deciſ. 2. ſuper reg. Cancell. in genere,* De reliquis effectibus decreti *vide Felin. in c. cæterum. n. 19. & ſeqq. de reſcript. Caſſad. deciſ. 3. de decretis. in reſeruat. Anchar. in cap. 1. hoc tit. in 6. num. 7. & 8. & ibi Canon. Gonzal. ſuper regul. Cancell. reſeruat. menſ. &c. gloſſ. 67. numer. 50. & ſeqq.* Habens indul-
tum † conferendi beneficia qualitercumque va- 42
cantia, non poteſt conferre beneficia reſeruata, *Rot. deciſ. 3. de off. leg. in nou. Rot. deciſ. 29. de præb. in nou. c. dudum c. quamuis el 2. de præb. in 6.* quod ſi in indulto detur poteſtas conferendi beneficia reſeruata, tunc poteſt conferre beneficia generaliter, & ſpecialiter reſeruata, *Rot. deciſ. 4. de præb. in nou. c. olim de verb. ſig. c. cum dilectus de donat.* etiam ex duplici reſeruatione, *Bellam. deciſ. 425. Pan. in c. at ſi clerici §. de adulteriis num. 11. de iudic. & ibi Can. Iaſ. in l. beneficium numer. 31. & ſeqq. plures cumulans ff. de conſtit. Princip.* quia indultum contra concedentem latiſſime eſt interpretandum, *cap. olim de verb. ſign. c. cum dilectus de donat.* præterquam vacãtia in Curia, ſiue per obitum, ſiue aliter vacent, *Rot. d. deciſ. 4. de præb. in nou. Mand. de ſign. grat. tit. indultum conferendi beneficia reſeruata verſ. nonnunquam, & verſ. ſeq. Æn. de falcon. de reſeru. in 6. ff. in 4. quæſt. princ. numer. 12. Rot. deciſ. 17. de præb. in antiq.*

Ne ſede vacante aliquid innouetur.

Titulus IX.

SVMMARIA.

1 *Sedis appellatione venit Epiſcopalis, Abbatialis, Regularis prælatura cuiuslibet collegiatæ eccleſiæ inferioris, ac etiam titulus Cardinalitius.*

2 *Papa mortuo collegium cardinalium non debet ſe intromittere niſi de prouiſione.*

3 *Sedes quando dicatur vacare.*

4 *Capitulum ſede vacante etiamſi bona prælati & capituli ſint distincta ſuccedit in adminiſtratione ſpiritualium & temporalium & in iuriſdictione quam poteſt exercere per ſe vel alium ac etiam ſuccedit in iis quæ ſunt ordinis epiſcopalis & conſecrationis quæ debet exercere per alium epiſcopum.*

5 *Quænam tranſeant in capitulum ſingulariter enumerantur.*

6 *Non ſuccedit in iuriſdictione competenti epiſcopo de iure ſpeciali vel ex delegatione etiam facta authoritate canonis.*

7 Neque

Digitized by Google

7 *Neque in iuriſdictione competenti iure directi Dominij aut ex priuilegio.*

8 *Capitulum ſede vacante inuentarium rerum quæ repertæ fuerint, deſcribit.*

9 *Decernit vnum vel plures œconomos.*

10 *Officialem ſiue vicarium idoneum infra octo dies poſt mortem epiſcopi conſtituit.*

11 *Dat confeſſorem ſiue pænitentiarium qui in caſibus epiſcopo reſeruatis abſoluit.*

12 *Dictique œconomus, vicarius, & quicunque officialis, ſede vacante, conſtituti, tenentur epiſcopo ad eundem eccleſiam promoto reddere rationem.*

13 *Capitulum ſede vacante infra annum à die vacationis non poteſt dare liberas dimiſſorias niſi arctatis.*

14 *Non ſuccedit in rebus aut iuribus epiſcopalibus in iudicium etiam defendendo deducendis.*

15 *Neque in rebus aut iuribus eccleſiæ in contractum vel ſtipulationem deducendis.*

16 *Non ſuccedit in collatione libera & voluntaria pertinente ad epiſcopum duntaxat vel ſpectante ad Epiſcopum de conſilio vel aſſenſu capituli.*

17 *Excipe, quia collationes beneficiorum neceſſarias capitulum facere poteſt, & ratos alios caſus hic enumeratos.*

18 *Non ſuccedit in præſentatione ſeu electione ſpectante ad epiſcopum.*

19 *Sede vacante ſtatus eccleſiæ mutari non poteſt.*

20 *Viſitator à Romano pontifice eccleſiæ cathedrali vacanti deputatus adminiſtrationem legitimã habet temporalium & ſpiritualium, confert beneficia ad epiſcopi collationem ſpectantia.*

SEDE vacante Capitulum non ſuccedit in col-
lationibus beneficiorum, ideo ſubijcitur ge-
neralis rubrica. Ne ſede vacante &c. quæ eſt con-
cepta negatiue, & ponit orationem perfectam,
vt ex ea argui poſſit, quod nihil poteſt innouari
ſede vacante, in præiudicium ipſius ſedis, niſi ex-
preſſo iure caueatur, *Felin. in rub. vt lit. non conteſt.*
&c. Boich. in proœm. decret. in verb. Rex pacificus n. 5. 6.
1 *& 7.* Appellatione ſedis † venit epiſcopalis, *c. illa*
hoc tit. abbatialis, *c. cum dilectus de conſuet. c. 2. de in*
integ. reſt. regularis, *c. quia ſæpe de elect. in 6. Pan. in c.*
fin. n. 9. de ſtat. Monach. niſi Abbas deponatur pro-
pter dilapidationem, aut aliam culpam ſuam, à
diœceſano ad denunciationem viſitatorum, quo
caſu interea monaſterio datur idoneus admini-
ſtrator, donec ipſi fuerit de Abbate prouiſum,
c. fin. §. ſi autem dilapidator, & ibi Pan. n. 8. & 9. &
Can. de ſtat. Monach. Prælatura cuiuslibet collegia-
tæ eccleſiæ inferioris, ac etiam titulus Cardina-
latus, quia poteſtas competens epiſcopo, abbati,
prælato, ac etiam Cardinali, ſede vacante, tranſit
in Capitulum, exceptis ijs, quæ non poſſunt ex-
plicari ſede vacante: *c. de his, quæ, & ibi poſt gl. fin.*
Pan. n. 2. c. cum olim de maior. & obed. c. ad abolendam
1. reſp. de hæret. Imol. in c. 1. num. 14. hoc tit. Mortuo
Papa † collegium Cardinalium non ſuccedit in 2
iuriſdictione, & non debet ſe intromittere, niſi
de prouiſione, & in quantum à iure permittitur,
gloſſ. in c. 1. in verbo ſede vacante, de ſchiſm. in 6. & ibi
Can. Franc. Marc. dec. 1299. part. 1. Clem. 2. in fin. prin.
de elect. Dicitur ſedes † vacare per mortem natu- 3
ralem, vel ciuilem epiſcopi, & per eius captiuita-
tem à paganis, ſchiſmaticis, hæreticis, *c. ſi Epiſcopus*
de ſuppl. neglig. præl. in 6. & ibi gl. in verbo à paganis, &
in verbo mortem. ab hoſtibus fidelibus, & piratus:
Franc. in d. c. ſi Epiſcopus n. 2. & regula eſt, quod ca-
pitulum † etiamſi bona prælati, & capituli ſint 4
diuiſa, *Franc. in c. vnic in fin. de maior. & obed. in 6.*
ſuccedit in adminiſtratione ſpiritualium, & tem-
poralium, ac iuriſdictione, *c. ſi Epiſcopus, & c. Eccle-*
ſia, de ſuppl. neglig. præl. in 6. c. 1. de conſtit. in 6. c. cum
olim de maior. & obed. c. vnico eod. in 6. etiam in † re 5
feudali, *Gaill. obſeru. 30. n. 10. & ſeqq. lib. 1. Galli di-*
cunt ſuccedere dominum feudi. Franc. Marc. deciſ. 46.
part. 2. & deciſ. 367. ead. part. 2. & deciſ. 95. & ſeq.
part. 1. quam poteſt exercere per ſe, vel alium non
Epiſcopum, & indiſtincte in Germania in ciuili-
bus, ſede vacante, ſortitur forum in Camera Im-
periali, quia vices epiſcopi, & principis gerit, &
proceſſus cum nouo electo Epiſcopo continua-
tur, *Gaill. d. obſeru. 30. n. 10. & ſeqq. libr. 1. idem de*
pignor. cap. 7. num. 5. ac etiam ſuccedit in ijs, quæ
ſunt ordinis epiſcopalis, & conſecrationis, quæ
debet exercere per alium epiſcopum, quem ad
hoc inuitabit cum cautelæ ſtudio, id eſt, proteſta-
tione, quod per hoc nihil iuris ipſi epiſcopo ac-
quiratur, *c. Pontifices 7. quæſt. 1. gloſſ. in c. ſi Epiſcopus*
in verbo ſpiritualibus de ſuppl. neglig. præl. in 6. c. fin.
65. diſt. & ibi gloſſ. in verbo conuocet. Pan. in c. his quæ
nu. 3. de maior. & obed. Tranſit in capitulum iuriſ-
dictio etiam competens epiſcopo de conſuetu-
dine, & ex prorogatione, ſeu extenſione iuriſ-
dictionis ordinariæ facta per legem, ſiue cano-
nem, *c. ad abolendam in princ. ibi, vel clerici ipſi ſed*
vac. iuncto §. fin. de hæret. & ibi Hoſt. in fin. & Can.

licet Ioan.

Digitized by Google

licet Io. Andr. alitèr ibidem ſentiat. Io. Monach. in c. 1. ſub n. 3. de maior. & obed. in 6. c. irrefragabili §. cæterum, & ibi gl. in verbo ſuper hoc delegatus de off. ord. etiam cum verbis, auctoritate apoſtolica concedimus facultatem, quæ non faciunt iuriſdictionem delegatam, c. cum aliquibus, & ibi gl. in verbo concedimus facultatem de reſcript. in 6. & Can. necnon ex remotione obſtaculi exemptionis, Clem. 1. de teſtam. Clem. 1. de ſepult. Vital. in d. Clem. 1. de teſtam. num. 45. & ſeqq. Imol. n. 12. & 13. & Zab. in princ. plures ſimiles caſus cumulat. quia eadem ratio debet eſſe in additamento, quæ in principali, Pan. in c. cum olim, in decima quæſt. de maior. & obed. confirmat electiones, & cognoſcit tanquam Epiſcopus de obiectis contra electum, & formam electionis, d. c. cum olim, & ibi glo. fin. & Can. de maior. & obed. etiamſi dictæ electiones fuerint factæ ab ipſomet capitulo ad præpoſituram, & decanatum, vacantes in ipſa cathedrali Eccleſia. Etenim Canonici, in eo quod Canonici, ſunt inferiores, in eo quod capitulum repræſentat Epiſcopum, ſunt ſuperiores, d. c. ſi Epiſcopus, & ibi gl. in verbo debebit facit c. penult. de appell. in 6. & ibi not. inſtituit præſentatos à patronis, c. 1. de inſtit. in 6. quia confirmatio, & inſtitutio non eſt donatio, imo eſt neceſſaria, & debita, ſi electus & præſentatus eſt idoneus, c. poſtquam de elect. c. decernimus 16. quæſt. 1. & ſunt iuriſdictionis neceſſariæ, Pan. in c. illa n. 6. hoc tit. & in d. c. cum olim poſt n. 2. poſt gl. fin. in c. his quæ, de maior. & obed. abſoluit excommunicatos ſiue à iure, ſiue ab homine, d. c. vnico, de maior. & obed. iudicat corrigit, excommunicat, c. ad abolendam 1 reſp. de hæret. gloſſ. fin in d. c. his quæ de maior. & obed. diſpenſat in caſibus Epiſcopo permiſſis, Anch. in c. 1. n. 7. hoc tit. Franc. in c. cum ex eo ſub n. 3. de elect. in 6. facit perpetua ſtatuta circa correctionem criminum, & morum reformationem diſtringentia totam diœceſim, Pan. in d. c. cum olim in 7. quæſt. Anch. in c. 1. n. 6. hoc tit. quia ſtatuere dependet à iuriſdictione, c. fin. de conſt. in 6. priuat beneficijs propter crimen, vel aliã iuſtam cauſam, Rota deciſ. 6. de rer. perm in nou. verſ. cum igitur capitulum &c. c. his quæ in fin. & ibi gloſſ. fin. & Can. de maior. & obed. interponit auctoritatem permutationi beneficiorum, gl. in Clem. vnica de rer. permut. in verbo conferantur, & ibi Canon. admittit reſignationem beneficiorum ſpectantium ad inſtitutionem epiſcopi, Rot. deciſ. 6. de rer. permut. in nou. c. 1. de inſtit. in 6. ſed non poteſt interponere auctoritatem permutationi, aut admittere reſignationem beneficiorum ſpectantium ad electionem, præſentationem, vel collationem ſolius epiſcopi, Put. deciſ. 320. lib. 2. Put. deciſ. 35. de præb. Clem. vn. & ibi gl. pen. de rer. permut. & Can. quia in illis capitulum non ſuccedit directe, c. vnico hoc tit. in 6. ergo nec indirecte per viam permutationis ſe impedire debet, c. cum quid ff de reg. iur. in 6. ſi vero Epiſcopus vna cum capitulo haberet facere præfata, cum capitulum tunc poſſit eligere, præſentare, conferre, cap. vnico hoc titul. in ſexto, dicetur infra hoc titul. poterit vt capitulum conſentire, & vt epiſcopus auctorizare: gloſ. pen. in d. clem. vnic. de rer. permut. approbata ibidem per Zab. num. 17. & Can. communiter Imol. num. xj. conſtituit œconomum in beneficijs vacantibus ſpectantibus ad collationem ſolius epiſcopi, tam reſpectu onerum, quam rerum gubernandarum, donec eis fuerit prouiſum de Rectore, Pan. in c. illa, ſub num. 4. hoc tit. & in c. fin. de ſtat. Monach. num. 8. & 9. idem in c. bonæ num. 13. & ſeq. de appell. & ibi Franc. in princ. necnon in parochialibus eccleſijs vacantibus, quas in commendam conferre non poteſt, quod olim capitulo erat permiſſum, Pan. in c. bonæ num. 13. de appell. Pan. in c. illa num. 4. ne ſed. vac. quia c. expedit 18. ſeſſ. 24. in Tridentino, ſæpius exprimit, ac ſerioſe, plurieſque repetit verbum Epiſcopus, gl. ſing. in clem. 1. ſuper verb. diœceſanis de iurepatr. & ibi Can. Gemin. in c. duobus ſuper gl. in verb. 1. præſentauerit de reſcript. in 6. & ibi Franc. Caſſad. deciſ. 16. num. 7. & ſeqq. ſuper reg. Cancell. Garc. in terminis noſtris de beneſ. par. 5. cap. 7. num. 81. circa fin. verſ. mouebat etiam maxime. ſed ſede epiſcopali vacante poteſt capitulum, ſeu eius Vicarius, facere concurs vt ad Parochiales Eccleſias vacantes, & ad ipſum ſpectat abire munia illa omnia, quæ Concilium Tridentinum ſtatuit obeunda ab Epiſcopo ſeu eius Vicario cum parochialis eccleſiæ vacatio contigerit, ex ſupra allegatis, Garc. de beneſ. part. 9. cap. 2. nu. 6. & ſeqq. licet, vt infra dicetur, parochialem eccleſiam in concurſu conferre non poſſit: dat licentiam Clerico electo tranſeundi ad eccleſiam alterius diœceſis, Rot. deciſ. 6. num. 3. de rer. perm. in nou. Pan. in c. cum olim, verſ. ſed dubitatur 2. de maior. & obed. viſitat totam diœceſim, c. fin. de ſuppl. negl. præl. in 6. Pan. in d. c. cum olim in 4. dubit. gl. mag. in clem. 1. in verb. capituli de hæret. & ibi Can. quia viſitatio fit ex neceſſitate iuris, c. ſopita de cen-

ſib. c. inter cætera de off. ord. c. relata xj. quæſt. 1. Mar.
Socin. late in c. qualiter & quando el 2. num. 181. &
plurib. ſeqq. de accuſ. licet contrarium Monach. in c.
fin. num. 3. & ſeq. de ſuppl. negl. præl. in 6. & Prob. ibi
numer. 1. diſtinguit, an viſitatio competat epiſcopo iure
communi, vel ſpeciali, & generaliter prætermiſſis a-
lijs pluribus caſibus ſpecialiter enumeratis per Io.
Andr. & Franc. & Can. in cap. 1. de maior. & obed. in
6. Pan. in d. c. cum olim, de maior. & obed. ſuccedit in
iuriſdictione competenti epiſcopo de iure com-
muni & ordinario, ſiue ea ſit voluntaria, ſiue cō-
tentioſa, Franc. in c. 1. num. 4. in fin. de maior. & obed.
in 6. Pan. in d. c. cum olim numer. 2. late Garc. de benef.
part. 5. cap. 7. in princ. & num. 4. & per tot. ſed non
6 in iuriſdictione † competenti epiſcopo de iure
ſpeciali, Franc in cap. 1. §. vbi vero num. 1. hoc tit. in
6. vel ex delegatione, c. paſtoralis §. præterea de off.
ord. Rot. deciſ. 6. de off. deleg. in antiq. etiam facta
auctoritate canonis: cap. ad abolendam §. fin. & ibi
Ioan. Andr. contra Hoſt. num. 14. in fin. & num. 15. &
16. Pan. in 16. Zabar. & Can. communiter de hered.
Zab. in Clem. 2. in 4. quæſt. de ſtat. Monach. aliud e-
nim eſt dari à iure iuriſdictionem delegatam epi-
ſcopo, ita vt procedat auctoritate Apoſtolica, &
tanquam ſpecialiter delegatus; & aliud eſt dari
epiſcopo iuriſdictionem in aliquibus caſibus,
quam alias non habebat extendenda eius pote-
ſtatem ordinariam, c. cum olim & ibi Collect. nu. 4.
& xj. de maior. & obed. Garc. de benef. part. 5. cap. 7.
num. 68. & ſeqq. Ioan. Franc. de Pauin. de off. & po-
teſt. cap. ſed vac. q. 10. 1. part. princ. à num. 1. vſque ad
num. 6. in qua capitulum ſuccedit ſede vacante,
7 vt ſupra dictum eſt; aut iure directi † dominij,
vnde de feudo non cognoſcit, cap. verum de for.
compet. Franc. Marc. quæſt. 46. num. 10. part. 2. aut ex
priuilegio: c. ſane de priuil. Pan. in d. cap. cum olim in
fin. Franc. in c. 1. num. 4. de maior. & obed. in 6. Ra-
tio diuerſitatis eſt, quia Capitulum ſuccedit epi-
ſcopo propter communionem, quæ eſt inter eos;
ſunt enim vnum corpus; c. nouit. c. quādo de his quæ
fi. à præl. & dignitas, ac iura eccleſiæ pariter poſſi-
dentur per Epiſcopum, & Capitulum, c. dilecti, &
ibi Innoc. de maior. & obed. quæ rationes ceſſant in
his, quæ competunt epiſcopo iure ſpeciali, dele-
gato, vel ex priuilegio; nec Capitulum poteſt prę-
tendere præſcriptionem, in quibus non ſuccedit
iure communi, ſede vacante, vt ea tunc exerceat,
quia ſede vacante non poteſt inchoari, currere,
aut finiri prę̨ſcriptio: c. 1. & c. de 4. de præſc. Rot. dec. 7
de rer. permut. in nou. hinc eſt quod Capitulū, quan-
do bona Prælati, & Capituli ſunt diſtincta, Franc.
in c. quia ſæpe in gl. in verb. reſeruari de elect. in 6. ſede
vacante in ſui præſentia † Inuentarium rerum, 8
quæ repertæ fuerint, ſubtiliter deſcribit, nulla
ſpecie, ſeu alio quolibet quaſi pro faciēdi Inuen-
tarij labore ſublato, c. charitatem c. non licet 2. 12. q.
2. decernit † vnum, vel plures œconomos, qui 9
rerum eccleſiaſticarum, & prouentuum vacatio-
nis tempore obuenientium, etiam ex iuriſdictio-
ne, & ſigillo Curiæ eccleſiaſticæ, vel ſæcularis, aut
alias vndecunque, Clem. ſi ſtatutum de elect. Franc.
Marc. q. 46. n. 4. & 5. part. 2. curam gerant; quia o-
mnia tam dimiſſa per epiſcopum, quam poſtea
obuenientia vel in vtilitatem eccleſiæ expendi,
vel futuro debent ſucceſſori reſeruari, c. hac huius
placiti, & ibi gl. in verb. conſeruare. cap. de laicis, & ibi
Archid. num. 4. & Can. & illud, & 16. DD. 12. qu. 2.
qui vero ea occupare, inter ſe diuidere, aut con-
ſumere præſumpſerint, eo ipſo ſunt, & tamdiu
manent ab officio, & quibuſcumque beneficijs,
etiam in alijs eccleſijs obtentis, ſuſpenſi, donec
plene reſtituerint, quicquid de ſupradictis bonis
perceperint, c. quia ſæpe, & ibi gloſſ. in verb. beneficijs
quibuſcumque de elect. in 6. Clem ſtatutum de elect. ex-
ceptis ſingularibus perſonis, ad quas ratione di-
gnitatum, quas obtinent, iuriſdictio cum eius e-
molumento deuoluitur, d. Clem. ſtatutum §. cæte-
rum de elect. Eadem obſeruare tenetur, quando
bona ſunt communia, tunc enim adminiſtratio
eorum ſpectat ad Capitulum, vel Conuentum,
cap. 2. de in integr. reſt. c. 1. hoc tit. & ibi Inn. clem. ſta-
tutum, & ibi gl. in verb. dimiſſis de elect. ſed ſi tempo-
re vacationis male adminiſtrant, non incurrunt
pœnam ſupradictam, licet mortaliter peccent:
Franc. in d. c. quia ſæpe in gloſ. ſuper verb. reſeruari, &
ibi Can. de elect. in 6. Item Capitulum † officialem 10
ſeu Vicarium idoneum infra octo dies poſt mor-
tem epiſcopi conſtituere, vel exiſtentem confir-
mare tenetur; ſi ſecus factum fuerit, ad metropo-
litanum deputatio huiuſmodi deuoluitur, etſi
eccleſia ipſa metropolitana, vel exempta fuerit,
capitulumque, vt præfertur, negligens fuerit,
tunc antiquior epiſcopus ex ſuffraganeis in me-
tropolitana, & propinquior epiſcopus in exem-
pta œconomum, & Vicarios idoneos conſtituit,
c. Capitulum ſeſſ. 24. dat confeſſorem † ſiue pœni- 11
tentiarum, qui in caſibus epiſcopo reſeruatis ab-
ſoluit, Pan. in c. his quæ in fi. & c. cum olim in fin. verſ.
quarto-

Digitized by Google

quartodecimo de maior. & obed. dictique œcono-
12 mus † & Vicarius, & alij quicumque officiales,
qui ſede vacante fuerunt conſtituti, tenētur epi-
ſcopo ad eamdem eccleſiam promoto, de iis, quę
ad eum ſpectant, reddere rationem officiorum,
iuriſdictionis, adminiſtrationis, & cuiuſcumque
eorum muneris, etſi deliquerint in eorum officio
poſſunt ab eo puniri, etiamſi à Capitulo abſolu-
tionem & liberationem meruerint: Capitulum
vero de ſcripturis ad eccleſiam pertinentib. red-
dit rationem, *d. c. Capitulum §. epiſcopus verſ. ſeſſ. 24.*
Iſta regula, Capitulum ſede vacante ſuccedit in
iuriſdictione competenti epiſcopo iure proprio,
& ordinario, recipit aliquot fallentias: Et primo
non licet Capitulo, aut alijs quibuslibet in iuriſ-
dictione epiſcopi loco capituli ſede vacante ſuc-
13 cedentibus infra annum † à die vacationis dare
ordinandi licentiam, aut litteras dimiſſoriales, ſi-
ue reuerentiales, niſi arctatis occaſione beneficij
recepti, ſiue recipiendi, *cap. 10. ſeſſ. 7. cap. abbatibus
ſeſſ. 23. per qua limitatur c. cum nullus in fin. princip. de
temp. ordin. in 6. Garc. de beneſ. part. 5. cap. 7. num. 91
14 vſque ad fin.* Secundo Capitulum † non ſuccedit
in rebus, aut iuribus epiſcopalibus in iudicium
etiam defendendo deducendis, *cap. fin. & cap. 1.
hoc tit. & ibi Pan. num. 4. & Canon.* ideo iudicium
habitam cum eccleſia ſede vacante non tenet,
c. edoceri, & ibi gl. in verb. debeant de reſcript. nam qui
non poteſt alienare, non poteſt rem in iudicium
deducere, *l. ait Prator ff. de iur. delib.* Signatura
quoque ſanctiſſimi Domini noſtri ſolita eſt dif-
ferre confirmationes priuilegiorum, & alia tan-
gentia iuriſdictionem epiſcopalem, ſeu cathe-
dralem eccleſiam, ſeu illius menſam, quæ ab ipſa
petuntur, quando ſedes epiſcopalis vacat, quo-
uſque ſedes ſit plena, *Mandoſ. de ſign. grat. tit. con-
firmationes verſ. in materiis tangentibus &c. c. 1. §. at-
tendentes hoc tit. c. dudum §. quia vero, de reb. eccl. a-
lien. in 6. Lap. alleg. 20. Pan. in c. verum de for. comp.
15 num. 3.* Tertio non ſuccedit † in rebus, aut iuri-
bus eccleſiæ in contractum, vel ſtipulationem
deducendis; ipſeque contractus eſt ipſo iure nul-
lus ex defectu poteſtatis capituli: *c. 1. & ibi gloſſ. in
verb. ſede vacante, verſ. item ſi Canonici hoc tit. & ibi
Pan. num. 8. & Can.* in fauorem eccleſiæ indultum
eſt, vt epiſcopus nouiter creatus poſſit illum con-
tractum habere ratum, etiamſi ſit alienationis, *c.
16 ſi qua de rebus 12. q. 2.* Quarto non ſuccedit † in
collatione libera, & voluntaria beneficiorum
pertinente ad epiſcopum dumtaxat, *c. illa hoc tit.
Pan. in c. cum olim num. 2. & ibi Can. poſt gloſſ. de ma-
ior. & obed. late Franc. Marc. q. 93. part. 1.* vel ſpe-
ctante ad epiſcopum de Conſilio, vel aſſenſu ca-
pituli, quæ, licet alias inter prædicta magna ſit
differentia, *c. cum olim de arbitr. c. cum in veteri de e-
lect. Gonz. ſuper reg. de menſ. & alter. gloſſ. 46. & gl.*
47. ſede vacante, vel epiſcopo ſuſpenſo, niſi ſit in
mora petendæ relaxationis, capitulum non con-
fert, *cap. 1. §. 1. hoc tit. in 6.* quia collatio eſt quæ-
dam donatio, *c. fin. de off. Vic. in 6.* vtitur enim præ-
latus quadam liberalitate, in quem vult confe-
rendo, *c. relatum de preb.* tum quia collatio com-
putatur inter fructus, *gl. fin. d. c. cum olim de maior.
& obed. & ibi Can.* & liberalitas diſpenſandi fru-
ctus prouenientes ſede vacante non tranſit in ca-
pitulum, ſed debent in vtilitatem eccleſiarum
expendi, vel futuris ſucceſſoribus fideliter reſer-
uari: *cap. quia ſepe contingit. de elect. in 6. c. hac huius
placiti. c. non liceat 1. 12. q. 2. c. cum vos. de off. ord.* ſede
itaque epiſcopali vacante collatio beneficiorum
ſpectat ad ſummum Pontificem, *Pan. in c. illa nu.
3. hoc tit. reg. Canc. 2. §. ac etiam reſeruauit, explicata
per deciſ. 614. in recollect. per Farinac. par. 2.* & ad
viſitatorem à Romano Pontifice eccleſiæ vacan-
ti deputatum, *c. fin. §. fin. de ſuppl. neglig. prælat.* Ex-
cipe † ab hac fallentia, quia collationes benefi 17
ciorum neceſſarias capitulum ſede vacante face-
re poteſt, vtputa, mandatario, nominato per vni-
uerſitatem, aut debita certæ perſonæ, vel certo
generi perſonarum, ſcilicet conſanguineis fun-
datoris, licet ſecus ſit cum in genere qualificatis
perſonis, magis idoneo ex filijs patrimonialibus,
aut in concurſu ad parochiales eccleſias collatio
eſt facienda, *Prob. ad Monach. in c. fin. ſub num. 5. de
off. Vic. in 6. Rebuff. in prax. part. 1. tit. de deuolut. n.
85. & 86. Put. deciſ. 99. num. 3. libr. 3. late Garc. de
beneſ. part. 5. cap. 7. num. 55. & ſeqq. & numer. 66. &
ſeqq. & num. 76. & ſeqq. qui refert Rotales deciſiones.*
Inſuper quando ad epiſcopum, etiam vt præla-
tum, & capitulum pertinet communiter collatio
beneficiorum, quia tunc mortuo epiſcopo, vel à
collatione beneficiorum ſuſpenſo, poterit capi-
tulum vacantia conferre: idem poterit epiſco-
pus, ſi capitulum ab ipſa collatione ſuſpendi con-
tingat, vel ſingulariter omnes de capitulo excō-
municari, *c. 1. in princ. hoc tit. in 6.* Item capitulum
confert beneficia ſede vacante, quando collatio
ſpectat ad capitulum cum conſilio epiſcopi, quia

Digitized by Google

ſublato de medio epiſcopo, conſilium ab eo peti nequit, vel ſi egerit in remotis, ita quod non poſſit eius præſentia in breui haberi: *d.c.1.§.fin. hoc tit.in 6.* idem obtinet, ſi collatio ſpectet ad quemuis alium de Conſilio Epiſcopi, vt mortuo Epiſcopo poſſit libere conferre, etiam non requiſito capituli Conſilio, *Franc.in d.c 1.§.fin. num. 6. hoc tit. in 6.* ſecus ſi conferre habeat de conſenſu Epiſcopi, etiam ſi ſit periculum in mora, & dato quod conſenſus obtineri non poſſit, *gloſſ. in d.c.1.§.fin. in verb. cum conſilio epiſcopi, & ibi Franc.num. 6. in fi. & Can. hoc tit. in 6. gloſſ. in c. ſi per te in verb. aſſenſus de reſcript.in 6. & ibi Can.* quo caſu quia conferre non poſſunt, non currit illis ſemeſtre tempus, *cap. quia diuerſitatem de conceſſ.præb. c. fin. de elect.* Præterea Capitulum ſede vacante confert beneficia deuoluta ad epiſcopum propter negligentiam, vel delictum inferiorum, *Pan. in c. illa ſub numer.3. hoc tit. & ibi Can. Franc. in c. quamquam num. 4. de elect. in 6. & ibi Ioan. Andr. num. 1. Anchar. & Can.* tum quia deuolutio pertinet ad iuriſdictionem epiſcopalem, in qua Capitulum ſuccedit; tum quia deuolutio fit ad epiſcopum non fauore ſui, ſed beneficij, vt eius euitetur diuturnior vacatio.

18 Quinto Capitulum † eadem ratione non ſuccedit in præſentatione, ſeu electione ſpectante ad epiſcopum, *Specul. in tit. ne ſede vacante in 3. forma libelli. Paul. de Citad. de iurepatr. art. 3. 6. part. n. 58. verſ. trigeſimo tertio quæro. Ioan. Franc. Pauin. de off. & poteſt. cap. ſed. vac. 5. q. 2. part. princ. ſub nu. 3. verſ. ſed an capitulum, & num. 4.*

19 Sede vacante † ſtatus eccleſiæ mutari non poteſt, *cap. 1. hoc tit.* quia non eſt, qui ius eccleſiæ tueatur; poteſt ei donari, legari, & alia fieri poſſunt ad eius vtilitatem, & ſi aliter diceretur, cedet in damnum, quod fauore eccleſiæ eſt inductum,
20 *l. quod fauore C. de leg. & conſtit.* Viſitator ab † alio, quam à ſummo Pontifice eccleſiæ Cathedrali vacanti deputari non poteſt, qui adminiſtrationem legitimam temporalium, & ſpiritualium cenſetur habere, & vt dictum eſt confert beneficia ad collationem epiſcopi ſpectantia, *cap. fin. in princ. & c. fin. de ſuppl. negl. prælat.*

De ijs, quæ fiunt à Prælato ſine conſenſu capituli.

Titulus X.

SVMMARIA.

1 *Epiſcopus & capitulum ſunt vnum corpus, epiſcopus caput, canonici membra.*
2 *Epiſcopi de negotijs eccleſiaſticis, maxime de illis quæ ſpiritualia ſunt, laicorum iudicio non diſponunt.*
3 *Ad epiſcopum & capitulum communiter & copulatiue pertinet adminiſtratio bonorum eccleſiæ.*
4 *Irrita eſt quæuis alienatio rei eccleſiaſticæ facta per epiſcopum abſque collaudatione & ſubſcriptione capituli.*
5 *Quæ regula limitatur in quibuſdam caſibus hic annotatis.*
6 *In inferioribus eccleſiis adminiſtratio bonorum & rerum pertinet ad præſidentem collegio & ad ipſum collegium.*
7 *Adminiſtratione bonorum diuiſa inter epiſcopum & capitulum, dignitas eccleſiæ & adminiſtratio iurium epiſcopalium remanet inter eos communis, & ponuntur plura exempla.*
8 *Conſuetudine induci poteſt, quod adminiſtratio ſpiritualium ſit diuiſa, pacto induci non poteſt.*
9 *In cæteris caſibus non requiritur conſilium aut cõſenſus capituli, ſed ſufficit conſenſus ſolius epiſcopi.*
10 *Iuriſdictio ſpectat ad epiſcopum quã exercet quandoque habito conſilio, quandoque conſenſu in præſentia capituli.*
11 *Epiſcopus in arduis an debeat procedere cum conſilio capituli vel cum conſenſu doctores obſcure tractant, conſuetudo declarans certum modum procedendi eſt interpretatiua.*
12 *Vbi conſilium alicuius requiritur in actu debet prius ille actus tractari in præſentia illius & ſuper eo conſilium eius peti & expectari.*
13 *Vbi ad aliquem actum requiritur conſenſus alicuius, puta capituli, debet epiſcopus conſentire cum capitulo & capitulum cum epiſcopo.*
14 *Regulariter in negotiis eccleſiæ tenetur epiſcopus requirere conſilium capituli.*
15 *In certis caſibus requiritur conſenſus capituli, qui hic enumerantur.*

SEDE

Digitized by Google

SEDE vacante nihil debet attentari à capitulo
in præiudicium ſedis; ſede repleta Prælatus
non poteſt diſponere de rebus eccleſiæ ſine ca-
1 pitulo, quia vnum corpus † cenſentur, Epiſco-
pus caput, canonici membra: *c. nouit, & cc. ſeqq. hoc
tit. c. cum non liceat de præſcript.* ideo ſubnectit titu-
lum de ijs, quæ fiunt à Prælato &c. Certæ ſunt
2 iuris regulæ, quod Epiſcopi, † abbates, archie-
piſcopi, & alij eccleſiarum prælati de negotijs ec-
cleſiaſticis, maxime de illis, quæ ſpiritualia eſſe
dicuntur, laicorum iudicio non diſponunt, *c. 2. de
iud. c. fin. de reb. eccl. alien. vel non c. contingit de arbitr.
& ibi gl. & Can.* niſi clericis laici aſſocientur au-
ctoritate ſuperioris, *gl. in d. c. contingit, verſ. ſed ſi
compromittatur, c. per tuas, & ibi gl. in verbo auctori-
3 tate, & Can. de arbitr.* Adminiſtratio † bonorum
Eccleſiæ de iure communi ſpectat ad Epiſcopum
& capitulum communiter, & cumulatiue, *c. edo-
ceri de reſcript. & ibi poſt glo. Felin. n. 3. & ſeqq. plura
allegans, & DD. Rot. diuerſ. deciſ. 391. part. 1.* ideo ir-
4 rita † eſt Epiſcoporum donatio venditio, com-
mutatio, vel quæuis alia alienatio rei eccleſiaſti-
cæ, abſque collaudatione, & ſubſcriptione capi-
tuli, *d. 1. hoc tit. c. ſine exceptione 12. quæſt. 2.* Limita
5 quia † valida eſt facta ab epiſcopo ſine capitulo
modica donatio, alienatio terrularum, vel vi-
neolarum paruarum, aut mancipij fugitiui, *c. ter-
rulas, & ibi gl. c. fugitiui 12. quæſt. 2. c. cæterum de donat.*
alienatio temporalis facta capitulo ſciente, &
non contradicente, *c. 2. & 3. hoc tit. c. poſſeſſiones 16.
quæſt. 1.* temporalis non eſt, quæ fit ad vitam illius,
cui fit conceſſio, *Clem. 1. de reb. eccl. non alien.* tem-
poralis eſt, quæ fit ad vitam prælati concedentis,
*c. de cætero, & c. veniens de tranſact. Pan. in c. contine-
batur n. 7. hoc tit.* Item valida eſt alienatio, & do-
natio, quam facit epiſcopus de bonis menſæ ſuæ
epiſcopalis ſine ſolemnitatibus Capitulo ſuæ ec-
cleſiæ, *Zab. in c. nouit quæſt. 7. hoc tit. & ibi Canon.
Communiter. Rot. diuerſ. deciſ. 756. numer. 3. part 1.*
quia remanet in dominio eccleſiæ, *l. vnum ex fa-
milia l. imperator §. fin. cum l. ſeq. ff. de leg. 2.* datio
quinquageſimæ partis cenſus cathedralis eccle-
ſiæ, vel etiam inferioris eccleſiæ, *c. paſtoralis, & ibi
glo. pen. & fin. Panor. & Can. hoc tit. Franc. Marc.
quæſt. 1014. part. 1.* ſiue de poſſeſſionibus, ſiue de
prouentibus, *c. penult. §. hoc ſemper de donat. & ibi
poſt gloſſ. Canon.* facta ſine capitulo monaſterio de
nouo à ſe conſtructo, & centeſimæ partis cenſus,
eccleſiæ à ſe conſtructæ, quæ monaſticis non in-
formabitur regulis, vel quam pro ſuis magnifi-
care voluerit ſepulturis in ſua diœceſi, & non
alibi etiam exemptis, *c. apoſtolica, ibi, in ſua parochia:
Pan. & Can. de donat. n. 3.* dummodo graue dam-
num eccleſiæ ſuæ non infligat, eaque cautela ſer-
uata, vt vnam tantummodo, quæ placuerit, ex his
remunerationem aſſumat, *c. bona rei, & ibi gl. 1. 12.
quæſt. 2. c. pen. & ibi gl. in verbo elargiri, & Can. de
donat. c. paſtoralis hoc tit. & ibi poſt gl. pen & fin. Can.*
donatio temporalis fructuum, *Pan. in c. cæterum
num. 4. de donat. Pan. in d. c. tua nuper ſub n. 5. hoc tit.*
In inferioribus † eccleſijs adminiſtratio bono- 6
rum, & rerum pertinet ad præſidentem collegio,
& ad ipſum collegium, ſeu maiorem, & ſaniorem
partem Collegij, *c. 1. & ibi poſt gl. in verbo tractatus
Can. de reb. Eccleſ. non alien. l. quod maior. ff. ad mu-
nicip. c. ea noſcitur hoc tit. c. 2. §. cæterum, & ibi gl. in
verbo ſtatutum de verbo ſignif. in 6. c. cum omnes, & ibi
gloſſ. in verbo conſtitutum, verſ. ſed nunquid eſt verum
de conſtit. & ibi Felin. n. xj. & 17. & Can. communiter
c. relatum el 2. §. nomine, & ibi poſt gl. in verbo vnus
Canon. de teſtam.*

Adminiſtratione † bonorum diuiſa inter E- 7
piſcopum, & capitulum, dignitas eccleſiæ, & ad-
miniſtratio iurium epiſcopalium remanet inter
eos communis, *c. dilecti, & ibi Innoc. de maior. &
obed. in princ. c. cum clerici, & ibi Inn. de verbo ſign.
Archid. in c. quamquam 23. diſt. nu. 7. & ibi Gemin.
num. 10.* Hinc infertur, quod Epiſcopus ſine con-
ſilio capituli non poteſt ſynodum congregare,
ſtatuta facere, errata corrigere, *c. quanto hoc tit.
Caputaq. deciſ. 305. part. 1.* beneficia, & dignitates
ſitas extra eccleſiam cathedralem conferre, *Pan.
in d. c. quanto n. 2.* inſtituere, aut deſtituere, abba-
tes, abbatiſſas, vel alias perſonas eccleſiaſticas,
Pan. in c. quod in dubijs n. 5. de renunc. confirmare e-
lectos, aut cætera eccleſiæ negotia peragere, *c. no-
uit, & d. c. quanto hoc tit.* alias geſta ſunt ipſo iure
nulla, quia pœna nullitatis in d. c. nouit apponi-
tur per verbum præſentis temporis, *gl. in d. c. nouit,
& ibi Pan. n. 8.* Conſuetudine † induci poteſt, 8
quod adminiſtratio ſpiritualium ſit diuiſa, *c. 3. de
conſuet. in 6.* etiam in Prælatis inferioribus, *c. fin. de
reg. in 6.* pacto huiuſmodi diuiſio induci non po-
teſt. *Gemin. in d. c. quamquam ſub num. 10. 23. diſt.*
In cæteris caſibus † de iure canonico non requi- 9
ritur conſilium, aut conſenſus capituli, ſed ſufficit
conſenſus ſolius epiſcopi, vt in donatione, quam
facit laicus monaſterio, vel eccleſiæ de decimis,

Digitized by Google

quas ab alia eccleſia habet in feudum perpetuum ab antiquo ante Concilium Lateranenſe, *c. cum apoſtolica hoc tit.* ſolus Prælatus, requirit beneficiatum abſentem ad faciendam reſidentiam, & ſpoliat eum, ſi non veniat monitus, quia non requiritur iudicium, nec fertur ſententia priuatiua, ſed potius eſt ſpoliatio, & quædam iuris executio, *Pan. in c. nouit n. 7. in fin. Anch. n. 11. & Can. hoc tit. c. fin. de cler. non reſid. c. fin. 91. diſt. c. contumaces 50. diſt.* minora negotia extraiudicialia, *Pan. in d. c. nouit. Put. deciſ. 203. in fin. lib. 1.* ſolus epiſcopus explicat, & in minoribus beneficijs ſolus inſtituit, *Pan. in d. c. nouit nu. 6. & in d. c. tua nuper nu. 5. hoc tit.*

10 Iuriſdictio ſpectat † non ad capitulum, *c. ex parte Decani, & ibi Panor. n. 2. de reſcript.* ſed ad Epiſcopum, quam explicat, & exercet quandoque habito conſilio, quandoque conſenſu, *Pan. in c. nouit ſub n. 4. hoc tit. Nauar. conſ. 3. de off. ordin.* in præſentia capituli in ciuilibus, *c. Epiſcopus nullius 15. quaeſt. 7. c. ſi qui ex fratribus, & c. de perſona xj. quaeſt. 1. c. ex literis de diuort. Put. deciſ. 203. in fin. lib. 1.* ac cauſis criminalibus, *c. ſi quid vero 86. diſt. & ibi gloſſ. fin. c. irreſragabili, & ibi gl. in verbo per capitulum in princ. & fin. de off. ordin. c. qualiter, & quando el. 2. de accuſat. Collect. in c. irreſragabili, n. 3. & 4. de off. ordin. Put. deciſ. 203. lib. 1. & deciſ. 92. lib. 3.* etiam minoribus & leuibus, *c. ſi quid, c. ſi autem is c. Epiſcopus nullius. 15. quaeſt. 7. c. ſi quid 86. diſt. Put. deciſ. 203. n. 5. & ſeq. lib. 1. vbi in princip. ponit quae ſint crimina grauia.*

11 Epiſcopus in arduis † an debeat procedere cum conſilio capituli, vel cum conſenſu capituli, Doctores confuſe, & obſcure tractant, *Achill. deciſ. 2. de off. ordin. plures cumulans Rot. diuerſ. deciſ. 615. part. 1. atteſtans quod quater iſta materia fuit diſcuſſa per dubia particularia, & nihil fuiſſe firmatum c. irreſragabili. & ibi Can. de off. ordin. Can. in cap. quanto, & c. nouit hoc tit.* Conſuetudo declarans certum modum procedenti eſt interpretatiua, & non requirit aliquam temporis præſcriptionem, *Rot. diuerſ. deciſ. 615. part. 1. Pan. in c. cum dilectus n. 7. de conſuet. Butr. in c. fin. ſub nu. 47. verſ. ex his dicit, de conſuetud. l. minime l. ſi de interpretatione ff. de legib. & ibi DD. Crauet. conſ. 101. num. 3. & ſeq.* Vbi Conſi-
12 lium alicuius † requiritur ad faciendum aliquem actum, debet prius ille actus tractari in præſentia illius, & ſuper eo Conſilium eius peti, & debito tempore expectari reſponſum, *c. cum in veteri de elect. c. cum olim de arbitr. & ibi gloſ. fin. Pan. & Can. communiter,* quia Capitulum poſſet allegare cauſas, ex quibus Epiſcopus moueri poſſet, & meliores rationes ſumere pro expeditione actus gerendi; *l. ſi in tres, & l. ſeq. ff. de arbitr. c. prudentiam, & ibi gloſſ. in verb. teneatur, de off. deleg. & Can. arg. c. Nicena. 31. diſt.* vbi ad aliquem † actum faciendũ 13
requiritur conſenſus alicuius, puta Capituli, debet Epiſcopus conſentire cum Capitulo, & Capitulum cum Epiſcopo, alias non eſt conſenſus, ſed diſſenſus, & non valet actus, ſi non habet Epiſcopus conſenſum Capituli, *c. vnic. §. 1. & ibi gl. in verb. aſſenſu, & Can. ne ſed. vac. & c. in 6. cap. tua de ſponſal. & ibi Can. Pan. in c. cum nos num. 5. hoc titul. late Pan. in c. cum in veteri num. 12. de elect.* Regulariter in negotijs † eccleſiæ tenetur Epiſcopus re- 14
quirere Conſilium Capituli, *c. nouit, & ibi Pan. ſub num. 7. c. quanto hoc tit. d. c. ex litteris de diuort, c. epiſcopus nullius 15. q. 7.* In certis caſibus † requiritur 15
conſenſus. In alienatione rerum Cathedralis eccleſiæ, *cap. 1. c. 3. hoc tit. c. fraternitatem. c. paſtoralis de donat. c. ſine exemptione. 12. q. 2.* etiamſi præbendæ ſint diſtinctæ, & res ſingularis prębendæ alienetur, *c. ad audientiam, & ibi Pan. & DD. & Creſc. deciſ. 2. de reb. eccl. non alien.* quia præbendæ ſunt eccleſiæ, & ex cauſa bona eccleſiæ fuerunt diuiſa in præbendas, *c. pen. & fin. 12. q. 1.* & Canonicus proprie non poſſidet præbendam, ſed poſſeſſio eſt penes eccleſiam, *Felin. in c. ex litteris numer. 2. de prob.* ſecus in alienatione rerum inferiorum eccleſiarum, in qua ſufficit Conſilium Capituli, *Pan. in c. 1. num. 5. hoc tit. vbi diſtinguit text. in cap. 1. de reb. eccleſ. non alien. in 6. videtur requirere conſenſum Capituli.* Præterea conſenſus Capituli neceſſarius eſt in conceſſione perpetua eccleſiarum vacantium, vel portionis obuentionum earumdem, quæ excedat quinquageſimam, aut centeſimam partem, *Iurib. in princ. huius tit. alleg.* in proprietatem alijs eccleſijs, vel cœnobijs, *Clem. 2. & ibi gloſſ. in verb. conſentiente de reb. eccl. non alien. cap. conſultationib. cap. paſtoralis de donat. c. paſtoralis hoc tit. Franc. Marc. q. 1014. part. 1.* ſiue cœnobia, quibus conceduntur, in eis habeant iuſpatronatus, *c. tua nuper hoc tit.* ſiue quilibet alius, & accedat patroni conſenſus, *c. paſtoralis hoc tit.* quia vnio eſt ſpecies alienationis, *d. c. tua nuper in fin. & ibi gloſſ. fin. cap. cum veniſſent, de inſtit. l. annua §. Attia ff. de ann. leg.* & ſectio omni iure prohibetur: *tit. vt eccl. benef. ſine dimin. confer.* in diſpenſationibus, *c. præ-*

ſentium.

ſentium. 1. quæſt. 5. & ibi gloſſ. fin. Collect. in cap. de Simoniaca num. 2. de Simon. c. de pænitentibus & ibi Præp. num. 5. Archid. num. 5. Gemin. num. 4. 50. diſt. in prolationibus ſententiæ excommunicationis, ſuſpenſionis, & interdicti, *cap 1. & ibi gloſſ. in verb. Capituli, & Pan. numer. 2. de exceſſ. prælat.* in correctionibus, *Caſ. deciſ. 2. numer. 5. de iureiur. Im. in 6. nouit num. 11. per illum tex. hoc tit.* quæ ex decretis Conc. Trid. ſolis epiſcopis, & eccleſiarum prælatis tanquam à ſede Apoſtolica delegatis contra exemptos, & priuilegiatos delinquentes conceduntur, *c. eccleſiarum ſeß. 6. c. omnes ſeß. 14. c. epiſcopi ſeß. 24. c. tranſmiſſam de elect.* In omnibus alijs caſibus concernentibus præiudicium, aut intereſſe eccleſiæ Cathedralis, aut ſpectantibus ad Epiſcopum, & Capitulum communiter, *Pan. in d. c. nouit ſub num. 7. hoc tit.* In præſentationibus idonearum perſonarum ad eccleſias, in quibus Capitulo competit ius patronatus, aut ius præſentandi, *c. ea noſcitur hoc tit.* In cognitione criminali, & condemnatione vnius Canonici Cathedralis Eccleſiæ requiritur conſenſus Capituli ex aliquorum opinione, ſed verius eſt requiri eius Cõſilium, omiſſo Conſilio delinquentis, eiuſque conſanguineorum, *glo. in cap. irrefragabili, in verb. per Capitulum in fin. de off. ord. & ibi Can. Mched. deciſ. 2. de for. comp.* quia non reperitur textus requirens conſenſum Capituli, ſed omnia iura loquuntur de Conſilio, *Achill. deciſ. 2. de off. numer. 3. & ſeqq. c. nouit c. quanto hoc tit. c. ex litteris §. ſane de diuert.* aut præſentia, *cap. qualiter, & quando el 2. poſt princ. ibi, coram eccleſia ſenioribus, de accuſat. cap. epiſcopus 1. 15. quæſt. 7. gloſſ. in cap. ex pænitentibus in verb. non perdidit. 50. diſtinct. cap. 1. de hæret. in 6.*

De ijs quæ fiunt à maiore parte capituli.

Titulus XI.

SVMMARIA.

1 *Capitulum dicitur quando canonici capitulariter in loco capitulari ſunt congregati.*

2 *Capituli appellatione comprehenduntur ſoli canonici in ſacris ordinibus conſtituti.*

3 *Non portionarij.*

4 *Nec Epiſcopus.*

5 *Neque alij habentes dignitates.*

6 *Quid ſi Prælatus ſit canonicus præbendatus in eadem eccleſia & habeat diuerſas voces iure proprio, an poſſit diuerſimode vota ſua dare.*

7 *Eccleſiæ appellatione in his quæ pertinent ad cathedralem Eccleſiam venit capitulum.*

8 *Cura animarum eorum qui ſunt de capitulo, eſt penes capitulum, exercitium curæ penes Prælatum.*

9 *Ad capitulum & Epiſcopum pertinet adminiſtratio bonorum necnon reddituum & fructuum ex communi menſa perceptorum ante diſtributionem.*

10 *Et ad capitulum pertinet priuatiue quoad cæteros clericos & beneficiatos etiam anniuerſariorum canonicis & beneficiatis communium.*

11 *In ijs præmiſſa conuocatione omnium reſidentium & votantium ſufficit conſenſus præſtitus in loco ſolito & communi, maioris partis præſentiam & ſuum debeat conſequi effectum.*

12 *Intelligitur autem maior pars, numero & ſanioritate.*

13 *Limita quando à paucioribus fuerit contradictum & obiectum ad impediendam vel annullandam ordinationem maioris partis fuerit cum ſuperiore probatum.*

14 *Capituli congregatio ſpectat ad canonicum antiquiorem tempore, reſpectu vocis dandæ.*

15 *Epiſcopus ſi capitulo interueniat vt Prælatus, ipſe ſolus non cenſetur tantam vocem habere per ſe quantam omnes alij canonici.*

16 *Quandoque ex conſuetudine vel ſtatuto canonicatus annectitur dignitati Epiſcopali quo caſu licet interuenire poſſit capitulo vt canonicus, in dubio tamen præſumitur interuenire vt Prælatus.*

17 *Epiſcopi ex decretis Concil. Tridentini ſi aliquid canonicis ad deliberandum proponant nec de re ad ſuum vel ſuorum commodum ſpectante agatur, ipſi capitulum conuocant, vota exquirunt, & iuxta illa concludunt.*

18 *Capitulum cathedralis eccleſiæ ſine epiſcopo poteſt ſtatuta facere circa ſua ſingularia negotia.*

19 *Capitula inferiorum Eccleſiarum in omnibus actibus grauibus debent habere conſilium & conſenſum epiſcopi.*

20 *In his in quibus adminiſtrationem habent eodem modo poſſunt ſtatuere quo ſtatuit capitulum cathedralis eccleſiæ.*

21 *Abſentes canonici ad actus capitulares non ſunt vocandi*

Digitized by Google

candi præterquam in electionibus receptionibus in canonicum & ceſſatione à diuinis & alijs hiſce ſimilibus.

22 *Quid ſi aliqua pars canonicorum ſit præſens & aliqua pars abſens & immineat aliquod negocium eccleſiæ quomodo congregabitur capitulum.*

23 *In his quæ aguntur per vniuerſitatem ſingulorum nomina non debent inſcribi in inſtrumento, ſiue magna ſiue parua ſit vniuerſitas.*

24 *Quæ regula recipit duas fallentias.*

CANONICI in his, quæ pertinent ad Capitulum pertractandis, ſæpe diſcordant, & dubitari poteſt, quid ſit iuris, ideo ſubijcitur rubrica:
1 *De ijs quæ fiunt à maiore &c.* Capitulum † dicitur
quando canonici capitulariter in loco capitulari
ſunt congregati, *c. relatum c. dilecto de præb. c. quia*
diuerſitatem verſ. niſi forte. de conceſſ. præb. c. 1. c. fin. hoc
tit. c. cum inter canonicos c. cum in cauſis de elect. Locus, in quo capitulum celebratur, non dicitur capitulum, ſed locus capitularis, *Mohed. deciſ. 1. ſub*
n. 5. & 6. de for. comp. c. dilecto de præb. c. 1. & c. fin. hoc
2 *tit.* Appellatione capituli † comprehenduntur
ſoli canonici, *c. ſcriptam, & ibi Pan. n. 4. de elect. c.*
nouit. c. quanto, de his quæ fi. à præl. & c. c. 2. de reſtit.
Anchar. in clem. 1. ſub num. 10. in gloſſ. ſuper verb. Capitulum, de regul. &c. in ſacro ſubdiaconatus ordine aut maioribus conſtituti, *Clem. 2. & ibi gloſſ. in*
verb. capitulo Zab. numer. 14. & Can. de æt. & qualit.
3 portionarij † & cæteri beneficiati non ſunt de ca-
pitulo, *Zab. in c. 1. in 5. & 6. quæſt. de elect. & ibi Pan.*
4 *num xj.* nec epiſcopus † quia licet ſit caput colle-
gij, & præſit collegio, non tamen eſt de ipſo Collegio, *Dec. conſ. 642. num. 9. Collect. in c. fin. num. 6.*
5 *& 7. de verb. ſign.* neque alij habentes † dignita-
tes, *c. fin. de præb. in 6. & ibi not. DD. c. eam te in fin. de*
reſcript. Felin. in c. cum olim de re iud. Pan. in c. in cauſis num. 3. in fin. & num. 4. de elect. nam ad eſſe capituli, vel Collegiatæ Eccleſiæ non requiritur particulare caput, *Felin. in c. ex litteris ſub num. 5. verſ. quapropter Dominicus de conſtit. plures citans Inn. in c. cum non in princ. de præb. gloſſ. in Clem. 2. in verb. in*
6 *ijſdem de æt. qual. & ord. &c.* quod ſi prælatus † ſit
etiam Canonicus præbendatus in eadem eccleſia & habeat diuerſas voces iure proprio *c. cum olim & ibi poſt gloſſ. 1. Can. de re iudic. l. ſi conſul. & ibi glo. & DD. ff. de adopt.* vel ſi aliquis de Capitulo fungatur vice duarum perſonarum quarum eſt procurator, *l. accipientis & ibi gloſſ. 1. & DD. ff. de autor. tut. c. pen. §. porro de elect. in 6.* non poteſt diuerſimode vota ſua dare, quia illa in Capitulo dantur ſecundum conſcientiam, & non habet niſi vnum dictamen rationis, *Franc. in d. c. pen. §. porro in pr. & Can. Pan. in d. c. cum olim num. 9. & 10. & ibi Io. Andr. & Can. communiter.* ideo Stylus Curiæ exprimit Decanus, & Capitulum, *c. ex parte Decani. c. eam te in fin. ibi Archid. & Can. de reſcript. c. cum inter el 2. in princ. de elect. cum ſimilib.* quia in his, quæ
pertinent ad cathedralem eccleſiam, † appella- 7
tione eccleſiæ venit Capitulum, *c. cum clerici c. fin. & ibi Butr. num. 6. & Can. de verb. ſignif. c. relatum §. nomine de teſtam.* ac appellatione clericorum nõ continentur alij, quam Canonici, qui ſunt de Capitulo, *cap. 1. & ibi Pan. num. 5. c. cum Apoſtolica, &*
ibi gloſſ. in verb. cleri de his, quæ fi. à præl. & cura † a- 8
nimarum eorum qui ſunt de Capitulo eſt penes Capitulum, exercitium penes Prælatum aut cui Capitulum commiſerit, *Gonzal. ad reg. Cancell. de menſ. & alter. gloſſ. 6. num. 71. Put. deciſ. 282. libr. 1. Lap. alleg. 5. num 7. Oldr. conſ. 67. ſub num. 1. Caſſad. deciſ. 11. in fine de præben.* ad quos & epiſcopum pertinet, non dominium, *c. cum ex eo de elect. in 6. gloſ. in c. conſtitutus in verb. iuramento circa medium. Pan. num. 9. Felin. num. 19. & Can. de reſcript. gl. in c. cauſa in verb. ſolis eccleſiarum de verb. ſignif. Innoc. in c.*
cum ſuper de cauſ. poſſ & propr. ſed † adminiſtratio 9
bonorum, nec non reddituum, & fructuum ex menſa capitulari perceptorum ante diſtributionem, etiam in negotijs arduis, vt dictum eſt in proximo titulo, poſt diſtributionem, & applicationem ſinguli canonici fructuum perceptorum acquirunt dominium, *c. relatum el 2. §. nomine ibi Canonicam diſtributionem, & curam: & ibi Ioann. de Anan. num. 8. & Can. de teſtam. c. ſtatutum, & ibi Archid. ſub num. 13. & Can. de reſcr. in 6. Calder. conſ. 21. de præb. Ioan. Andr. in c. præſenti, num. 6. & 7. de*
offic. ordinat. in 6. & ad Capitulum pertinet † pri- 10
uatiue, quoad cæteros clericos, & beneficiatos, *gl. in cap. penultim. in verb. Aßiſia de cler. non reſid. & ibi Pan. num. 9. in fin. c. cum dilecta de exceſſ. præl. & ibi gloſſ. 1. & Can. & c. dilecti, & ibi Pan. in 1. not. & Can. de maior. & obed. c. relatum 2. verſ. nomine de teſtam. & ibi Pan. num. 5. & Can. Panor. in c. 1. num. 11. de elect.* etiam anniuerſariorum Canonicis, & beneficiatis communium, *Creſcent. deciſ. 4. hoc tit. gl. in c. pen. in verb. aßiſios, & ibi Can. de cler. non reſid. c. dilecta, & ibi glo. 1. & Can. de exceſſ. præl.* quia iſta burſa communis præſumitur facta ex redditibus

Capituli,

Digitized by Google

capituli, *c.nulli Epiſcoporũ in fi.12. q.1.Pan.in d.c.relatũ ſub n.10.de teſt.* & competit plurib.iure eccleſiæ, ſiue collegialiter vt vniuerſis, *c.1. hoc tit.Pan. in c.cum omnes ſub n.5.verſ. itẽ procedit dictum & c. de conſtit.l.omnibus, & l.ſeq. & ibi gloſſ. & DD.ff.ad Trebell.* etſi lis oriatur inter canonicos, & beneficiatos, expenſæ litis nõ ſunt extrahendæ ex maſſa cõmuni, ſed ex burſa particulari canonicorũ, quia nullum verſatur intereſſe Eccleſiæ, ſed priuatum intereſſe perſonarum, *l.imperatores ff.de tut.& ration.diſtrah.Greg.15.deciſ.263.Dec.in c.ex literis n.34.& ſeq.de prob.* Verum expenſæ litis cum extraneis deducuntur ex maſſa communi, quia hæc lis reſpicit vtilitatem, & commodum eccleſiæ, *Dec. in d.c.ex literis n.35.& ſeqq.& n.41.de prob.Lap.alleg. 50.n.13.14.& per tot. Rot. Farin. deciſ.138.part.1. Card. Seraph. deciſ.1090.Greg.15.deciſ.263.& ibi annot. Couar.pract.cap.6.n.5.& 6.* niſi beneficiati probarent burſam illam communem eſſe factam ex redditibus ipſorum beneficiatorum, quo probato burſa cenſetur communis, pluribus iure proprio, & particulari, vt ſingulis, *gloſſ.1. in c.cum omnes verſ. dicas & ibi Pan.num.5. Felin. & Can. de conſt. l.per fundum ff.de ſeru.ruſt.præd. Pan.in c.dilecta in fin. de exceſſ.prel. Vital.in Clem.vt hi qui, n.13.& ſeqq.de æt.& qual.vbi tradit quæ compet.Canonicis collegialiter, quæ ſingulariter.* ac omnium requiritur conſenſus, alias defectus conſenſus vnius vitiat actum, *c.quod omnes c.in re communi de reg.iur.in 6.l.in concedendo ff.de aq.pluu.arc.l.receptum ff.com.præd.tam vrb.quam ruſt.Bart.in l.quod maior ff.ad munic.vbi limitat quatuor modis.* quia tantum conſideratur numerus, *l.duo l.inter pares ff.de re iud.Bar.in l.ſi vni n.6.ff.eod.Pan.in c.eccleſia veſtra n.7.de elect.* In ijs quæ competunt pluribus

11 collegialiter † præmiſſa, auctoritate ſuperioris, conuocatione omnium, *Bald. in l.nulli ff.quod cuiuſque vniu.nom.Cap.deciſ.190.part.2.* reſidentium *c.2.& ibi gl.in verbo ipſorum de teſt.in 6.& Can.cap. cum inter de elect.* & votantium, *c.ex eo in princ.& §. in eccleſiis de elect.in 6.* ſufficit conſenſus, præſtitus in loco ſolito; *l.obſeruare C.de decur.lib.10.* & in communi, *Pan.poſt gl.in c.cum omnes n.7.verſ.ad vltimum, & ibi Fel.n.34.& ſeqq.de conſt.* maioris partis præſentium, cum adeſſent duæ partes totius collegij, aut amplius quam duæ, *l.nulli, & ibi gloſſ.fin.& l.ſeq.ff.quod cuiuſque vniu.nom.& c.l.quod maior & ibi gl.ff.ad municip.l.nominationum forma C.de decur.lib.10. Pan.in c.prudentiam n.8.de off. deleg.& in c.1.n.16.hoc tit.poſt gl.* aut quando adſunt duæ partes eorum, qui volunt, & debent, & poſſunt commode intereſſe, *Pan.in c.quia propter ſub nu.5.& in c.cum nobis n.3.& 4.& in c.in cauſis n.6. de elect.Franc.de Pau.de off.& poteſt cap.ſed.vac.præl.5. num.7.& 8.* vel quando adeſt maior pars collegij habilium, *l.quod maior.ff.ad municip.c.1 hoc tit.Pan. in c.gratum in 4.not. Dicens obtinere in omnibus actibus capitularibus de poſtul. præl.gl.pen. in Clem.quod circa in fin.verſ.& in his, etiam de elect.& ibi Imol.nu. 13.Vital.n.27.& ſeqq.Pan.& Can.* & ſuum debent conſequi effectum, appellatione, & contradictione paucorum non obſtante, *c.1.& c.fin.hoc tit. c.ex parte de conceſſ.præb.l.quod maior ff.ad municip. verſ.aliud §.refertur ff.de reg.iur.Felin.in c.cum omnes n.17.vbi ponit 14.fall.de conſt.Pan.c.cum olim de re iud.in fin.* dummodo minor pars non contemnatur, plus enim operatur contemptus vnius, quã multorum contradictio in præſenti, *c.quod ſicut c. venerabilem.cap.bonæ memoriæ S.Cremonenſe de elect. Pan.c.1.n.16.in fin.hoc tit.* Intelligitur autem ma-

ior † pars numero, & ſanioritate, *c.quia propter de elect.Pan.in d.c.prudentiam n.10.* In omnibus enim diſpoſitionibus faciendis per collegium eccleſiaſticum, vel ſæculare, non ſufficit maioritas numeri ſine ſanioritate, ſed requiruntur duo copulatiue, maioritas numeri, & ſanioritas, quæ conſiſtit in auctoritate, zelo & merito, *c.1.hoc tit. c.Eccleſia veſtra el 2.& ibi Pan.in 1.not.& n.7.11.& 13.de elect.l.vbi abſunt, & ibi gl.in verb.maior pars ff.de tut.& cur.datis ab his &c. Bart.in l.ſi vni n.6.ff. de re iud.* ideo in diſponendis per collegium non debent dari voces per lupinos, quia tunc non poteſt apparere, quæ pars ſit ſanior, ſed ſolum quæ maior reſpectu numeri, *Pan.in d.c.Eccleſia veſtra el 2.n.7.* Limita dictam † regulam, quando à 13

paucioribus, & inferioribus fuerit contradictum, nam cum vniuerſitas procedat extraiudicialiter, appellatio non eſt neceſſaria, nec tranſeunt huiuſmodi geſta in rem iudicatam, ſed ex ſola contradictione poſſunt proſequi id quod rationabiliter obiectum fuerit, & probare coram ſuperiore ad impediendam, & annullandam ordinationem maioris partis, *c.1.hoc tit.& ibi Pan.n.1.& 5. & 13.& Can.c.Nicena, & ibi gl.fin.31.diſt.c.ſi quis presbyterorum in fin.de reb.Eccl.non alien.&c.* quando dubium oritur inter maiorem partem capituli, & aliquos ſingulares de capitulo, quo caſu capitulum non poteſt cognoſcere, *Pan.in c.in geneſi*

Summa in De... ales. Sss *numer.2.*

Digitized by Google

nu 2. de elect. vel poteſt allegari ſeſe... *hoſt. in c. 1. n. 10. in ſubiect. & Can.* ſed ſi oriantur dubia
circa opcionem, aut ſimilia iura tangentias ſingu-
lares canonicos , in quibus capitulum nullum
poteſt prætendere intereſſe, tunc poteſt capitulũ
illis mandare , vt rationes ſuas coram eo extraiu-
dicialiter allegent , & oſtendant ad informan-
dum animum capituli, vt canonica ſequatur o-
ptio,non vt ſententiam dicat: *c. 1. ibi obiectum fue-
rit, & oſtenſam hoc tit. Pan. in d.c. in geneſi ſub num. 2.
verſ. & hac not. de elect.* canonico non licet ignora-
re ea, quæ fiunt in capitulo, *c. eam te §. quod nullate-
nus de reſcr. c. dilectus el 2. & ibi gl. in verb. officialib. &
Can. de ſimon. Io. And. in c. 1. ſub n. 17. de conceſſ. prab.
in 6. Lap. alleg. 14. n. 2. & ibi Add.*

14 Congregatio capituli † ſpectat ad canonicum
antiquiorem receptione, reſpectu vocis dandæ,
qui nullam exercere poteſt iuriſdictionem in vo-
catos non venientes, licet reddat eos contuma-
ces, *Pan. in c. quaſiuit ſub n. 3. hoc tit. Innoc. in c. 1. poſt
n. 2. de maior. & obed.* ſed tunc effectum habet po-
teſtas huiuſmodi, quia requiſitione, ſeu monitio-
ne vnica præmiſſa , *Pan. in c. cũ nobis n. 10. in fi. de e-
lect. Petr. de Baiſio in direct. elect. c. 22. part. 3. num. 5.*
non obſtante abſentia vocatorum , valebit quod
præſentes facient , *c. cum nobis c. quod ſicut c. Eccleſia
veſtra, de elect gl. fin. in l. nulli, & ibi DD. ff. quod cuiuſ-
que vniuerſ. nom. ſtaphyl. de litt. grat. tit. de ſtat. & qual.
benef. §. huiuſmodi n. x1.* adeo vt totius collegij ius
apud præſentes reſideat. *c. cum nobis , & ibi Pan. &
Can. not. de elect. c. cum omnes , & ibi poſt gl. primam
circa finem Pan. num. 5. Felin. n. 17. & 21. de conſtit.
Felin. in c. 1. & ibi Pan. & Can. de maior. & obed. Petr.
de Baiſ. in direct elect. c. 4. part. 3.*

Dictum eſt in proximo titulo , quod Epiſco-
pus, & capitulum ſunt vnum corpus, ita quod E-
piſcopus caput, & canonici capitulares membra
eſſe probentur, *c. nouit de ijs , qua ſi. à pral. &c. Dec.*
15 *conſ. 642. n. 9.* verum ſi capitulo † interueniat vt
Prælatus, ipſe ſolus non cenſetur tantam vocem
habere per ſe, quantam omnes alij Canonici, aut
ſi habeat ſecum vnum canonicum concordem
non præualet votum ſuum voto aliorum cano-
nicorum , *Rot. diuerſ. deciſ. 408. n. 2. part. 1. contra
Hoſt. in c. poſtulaſtis n. 4. de conceſſ. prab. Pan. in d. c. po-
ſtulaſtis n. 14. & Can. communiter.* quia ad hoc vt
cognoſcatur vox capituli requiritur maior , &
ſanior pars : *Felin. in c. paſtoralis num. 9. in fin. de
reſcript. Ioan. Andr. in c. à collatione de appell. in 6. glo.
in c. vnico in verbo aſſenſu , & ibi Can. ne ſed vac. &c.
in 6.* quandoque ex † conſuetudine , vel ſtatuto 16
canonicatus annectitur dignitati epiſcopali, *c. po-
ſtulaſtis , & ibi gl. in verbo ſed vt canonicus de conceſſ.
prab. c. cum in Eccleſia tua de praben. in 6. Felin. in c. ex
litteris in princ. de probat.* quo caſu licet interuenire
poſſit capitulo vt canonicus , in dubio tamen
præſumitur interuenire, vt prælatus, & appellan-
dum eſt ad Archiepiſcopum , niſi ex ſeſſione, vel
ſubſcriptione aliter colligatur: alias ſi vt canoni-
cus inter fuiſſet licite appellatur ad eumdem
tanquam Epiſcopum. *c. à collatione , & ibi gl. fin. de
appell. in 6. Franc. archid. & Can. gl. & Doct. in c. po-
ſtulaſtis de conceſſ. prab. & ibi Pan. nu. 8. & ſeqq. &
Can.* Ex decretis Concilij Tridentini Epiſcopis
in † choro, capitulo, proceſſionibus, & alijs acti- 17
bus publicis, eſt prima ſedes, & locus, quem ipſi
elegerint, & præcipua rerum agendarum aucto-
ritas, qui ſi aliquid canonicis ad deliberandum
proponant, nec de re ad ſuum, vel ſuorum com-
modum ſpectante agatur, epiſcopi ipſi capitulum
conuocant, vota exquirunt , & iuxta illa conclu-
dunt , abſente vero Epiſcopo omnino hoc ab ijs
de capitulo, ad quos hoc de iure , vel conſuetudi-
ne pertinet, perficitur, nec ad id Vicarius Epiſco-
pi admittitur : cæteris in rebus capituli iuriſdi-
ctio, & poteſtas, & bonorum adminiſtratio ſalua
& intacta omnino relinquitur. *c. ſtatuit ſancta §.
Epiſcopus praterea ſeſſ. 25. Concordat. c. Epiſcopus in
Eccleſia 95. diſt. cap . nouit , & c. ſeq. de his, qua ſi. à
pral. &c.*

Capitulum cathedralis † eccleſiæ ſine epiſco- 18
po poteſt ſtatuta facere circa ſua ſingularia nego-
tia, puta quod certis modis quotidianas obuen-
tiones diſtribuat , vel quod certo modo ad capi-
tulum vocentur , & quod certis diebus etiam
non vocati veniant ad capitulum , *gl. in c. conſtitu-
tionem §. caterum in verbo ſtatutum de verb. ſign. in 6.
& ibi Can. c. ex literis de conſtit. l. 1. §. 2. ff. quod cuiuſq;
vniu. nom. &c. late Cap. concl. 9.* ſed non circa ea,
quæ tangunt generalem ſtatum eccleſiæ , epiſco-
pum, vel eius iura , *c. cum conſuetudines de conſuet.*
aut iura ſingularium perſonarum. *l. venditor §. ſi
conſtat. ff. comm. prad. &c. Felin. in c. cum omnes ſub
nu. 18. verſ. 10. fallit. de conſtit. & ibi Pan. n. 7. verſ.
venio ad ſecundum, & Can. Caſ. deciſ. 9. n. 3. de probat.*
Collegia † inferiorum eccleſiarum in omnibus 19
actibus grauibus debent habere Conſilium , &
conſenſum epiſcopi, *Inn. in c. requiſiſti in fin. de teſt.*

Felin. in

Digitized by Google

Felin.in c.cum omnes n.xj. & ibi Pan. poſt n. 4. de conſtit. Pan. in c. cauſam quæ de elect. quia licet Epiſcopus non ſit de collegia earum, eſt tamen caput earum, non immediatum, ſed mediatum, *Cap.regenda &c. c.ſeq. 10. quæſt. 5.c.cum ab Eccleſiar. de off. ord.gl 1.in d.c.cauſam quæ, de electione.* in his in qui-
20 bus habent † adminiſtrationem, eodem modo poſſunt ſtatuere, quo ſtatuit capitulum cathedralis eccleſiæ, *late Felin.in d.c.cum omnes n.xj.de conſt. qui plures cumulat.*

21 Abſentes Canonici † ad actus capitulares nō ſunt vocandi, *c.2. & ibi gl. in verbo ipſorum de teſt. in 6. Franc. nu. 11. Archid.& Can. communiter c.cum inter 2.de elect. & ibi Can.* præterquam in electionibus, *c.quia propter de elect.* receptionibus in Canonicum, *c.cum in eccleſiis de præb.in 6.* ceſſatione à diuinis, *c.quamuis de off. ord.in 6.* & in omnibus cauſis magnis, & arduis, quæ ſunt ſimiles, aut maiores ſupradictis. *Franc. in d.c.2.ſub n.xj.de teſtib.in 6. Pan.in c.cum omnes ſub n.7.verſ.venio ad teſtium, & ibi Can.de conſtit.Iaſ.in repet.l placet n.13.C. de ſacroſ eccleſ.in 2. lect.pa.1.* Præfata procedunt, quando ſunt abſentes canonici, vnus & alter:
22 quando aliqua pars canonicorum † eſt præſens, aliqua pars abſens, & imminet electio facienda, vel aliquod negocium eccleſiæ, quomodo congregabitur capitulum, & qualiter expedietur negotium, *vide Pan. poſt Innoc.in c. 2. n.10. de nou.op. nunciat.& ibi Can.*

23 In his, quæ aguntur † per vniuerſitatem, ſingulorum nomina non debent inſcribi in inſtrumento, ſiue magna, ſiue parua fuerit vniuerſitas, *Dec. in d. c. cum omnes in 1.lect. n.53. & 54.de conſtit. Pan.in c.quanto n.7.de his, quæ fi.à prælat.& ibi Can. idem in c.vnico n.7. & 8.de ſynd.Mohed.deciſ.1.de reb. eccl.non alien.* ſed ſufficit dicere, capitulum talis collegij hoc fecit, canonici talis eccleſiæ capitulariter congregati hoc fecerunt, *Pan.in d.c. vnico ſub n.8.de ſynd. Put.deciſ. 295. lib.3. pulchre Oldr. conſ.100.* capitulum enumeratis pluribus canonicis congregatum in tali capella fecit, licet non dicatur capitulariter congregatum, aut nomine capituli, *Achill.deciſ.2.hoc tit. Oldrad.conſ.100. arg. l. certum ff.ſi cert.pet. l. nominatim ff. de lib. & poſth.* aut alia verba exprimantur, quæ ſignificent actum expeditum per conſenſum præſtitum in communi, *c.fin.& ibi Pan.in 2. not. de ſortil.Felin.c. in tam te n.13.& 14. & ſeq. de reſcript.* etiamſi non apponatur capituli ſigillum, *Rot.deciſ.32.& 36.de procur. in antiq. l. ſi procuratorem ff. de procur. l. ſi quæ per calumniam C.de epiſ. & cler.* imo ſufficit, quod appoſitum fuerit ſigillum capituli, quando in actu geſto dicitur, *canonici hoc fecerunt*, non ſpecificatis ſingulorum nominibus, neque expreſſo nomine conuentus, vel capituli, *Rot.deciſ.9.& 36. de procur.in antiq. c.fin.de procur. & ibi not.* ſubſcriptio Notarij, & teſtium neceſſaria non eſt, dummodo ſigillum ſit recognitum, *Rota deciſ.12. de procur.in nou. Clem.1. & ibi gl.1. de procur.& Can. Hoſt.in c.1.n.6.de procur. & ibi Can.* Regula ſupradicta fallit † primo in alienatione bonorum, & 24
in rebus arduit, in quibus ſingulorum nomina ſunt exprimenda, *l fin. C.de vend. reb. ciuit. lib.11. Bart.in l.1.ff.de alb.ſcrib.c.1.de his, quæ fi.à præl.Dec.in c. cum omnes in 1. lect. n.53. plures cumulans Mohed d. deciſ.1.de reb.eccl.non alien.* fallit ſecundo, quia ſingulæ perſonæ de capitulo ſunt exprimendæ in mandato, quando in eo dicitur, quod canonici conſtituunt talem procuratorem, ſine appenſione ſigilli capitularis, quia differentia eſt, an dicatur canonici, an capitulum, vel conuentus, eodem modo in monialibus obtinet, & ita declaranda eſt Rota *deciſ. 9. de procurat. in antiq. Achill. deciſ.2.in fin. hoc tit. cap. quanto, & ibi late Anch.nu. 3.& 4.de his quæ fi.à prel.&c.& ibi Imol.Mynſ.obſ.76. cent.1.& obſ.18. cent.3.*

Vt Eccleſiaſtica beneficia ſine diminutione conferantur.

Titulus XII.

SVMMARIA.

1 *Beneficia ſine diminutione ſunt conferenda ob tres rationes.*
2 *Sectio ſiue diuiſio beneficij & præbendæ in duo, vnius parochiæ in duas à quo fiat & cum qua ſolemnitate.*
3 *Penſio eſt ius ſpirituali annexum percipiendi certam quantitatem ex aliqua menſa vel beneficio ex cauſa ad tempus ſeparatam, quod dependet ex proprietate beneficij.*
4 *Penſionem imponunt Papa & Epiſcopus & quomodo differat epiſcopi authoritas ab authoritate Papæ.*
5 *Abbas poteſt penſionem imponere ſuper beneficio re-*

gulari cuius collatio ad eum ſpectat ſoluendam alteri religioſo eiuſdem monaſterij.

6 Penſio imponi poteſt ex octo cauſis hoc recenſitis & his ſimilibus.

7 Tempore collationis conſentiente eo cui confertur, vel poſt collationem de conſenſu rectoris beneficij.

8 Abbas ſolus poteſt conſentire penſioni quando capit fructus omnes & cuilibet monacho dat certam quantitatem Panis & vini.

9 Penſiones reprobantur quæ conſtituantur in fraudem canonum.

10 Penſionibus grauari non poſſunt cathedrales Eccleſiæ, quarum redditus ſummam mille ducatorum non excedunt.

11 Parochiales Eccleſiæ quæ ſummam ducatorum centum non excedunt.

12 Diſtributiones quotidianæ.

13 Incerti fructus etiam beneficiorum ſimplicium.

14 Dignitas aut beneficium valoris 24. ducatorum.

15 Cæterorum beneficiorum menſa & redditus grauantur penſionibus dummodo aut tertium aut medietatem fructuum non excedant.

16 Laico an & quomodo poßit reſeruari penſio.

17 Clerico penſio reſeruatur interdum in titulum.

18 Mentio fieri debet in literis reſeruationis penſionis de penſionibus præteritis valide impoſitis.

19 Perpetuis & temporalibus.

20 Reſeruatis ſub die incerto aut ſub conditione quæ tempore ſecundæ penſionis eſſet purificata.

21 Per clauſulam, præſens & aliæ penſiones medietatem fructuum non excedunt, limitatur dicta regula vno modo.

22 Penſio exigi debet vigore literarum apoſtolicarum deſuper expediendarum.

23 Penſionis impoſitioni qui conſentit ſolet ad eius ſolutionem ſe obligare ſub pœna priuationis beneficij accesſus regresſus.

24 Ac anathematis ſeu cenſurarum.

25 Vt prædictis pœnis locus ſit, requiritur factum & voluntas penſionarij.

26 Intimatio literarum reſeruationis penſionis neceſſaria non eſt quando agitur ad ſolutionem penſionis.

27 Si agatur ad incurſum cenſurarum & pœnarum non eſt neceſſaria ei qui per ſe conſenſit ſed ei qui conſenſit per alium fieri debet ac ſucceſſori in beneficio.

28 Litera Apoſtolica expedita ſuper reſeruatione penſionis earumque narratiua & modus ſeu conditio ſub qua penſio fuit reſeruata ſunt verificanda etiam quando proceditur executiue.

29 Nec ſolita eſt ſignatura apponere clauſulam ſine retardatione ſolutionis penſionis quia ex ventre literarum reſeruationis oritur exceptio.

30 Excipe quando ex ventre literarum non daretur nullitas, ſed reductio penſionis.

31 Excipe 2. quando nullitas in ventre literarum oritur ex probationibus aliunde factis.

32 Cenſurarum nullitas & iniuſtitia an debeat iuſtificari ex eiſdem actis, an ex nouiter deductis in alia inſtantia.

33 Penſionis præſtatio quando penſionarius modum adimpleuit conditionemque purificauit aut quando de conſenſu partium Papa ſimpliciter & pure penſionem reſeruauit non impeditur propter ſuperuenientem litem ſuper nullitate extinctione vel reductione.

34 Et ſolet cauſa in prima & vlteriori inſtantia committi per ſignaturam cum clauſula, conſtito de literis reſeruationis, procedat abſque retardatione ſolutionis penſionis.

35 Quæ clauſula intelligitur de ſola exiſtentia litterarum.

36 Penſionarius quando agit contra eum qui non conſenſit penſioni nec reperitur in quaſi poſſeßione exigendi tenetur omnino verificare gratiam antequam agere poßit ad exactionem penſionis.

37 Si vero eſt in quaſi poſſeßione exigendi penſionem in ea eſt manutenendus contra quemcunque ſucceſſorem in beneficio.

38 Idem iuris eſt in translatario penſionis exiſtente in poſſeßione percipiendi penſionem.

39 Reſignatarius ſpoliat, ſi beneficium grauatum alteri reſignet.

40 Succeſſor in beneficio ſpoliat, ſi penſionem ab anteceſſore ſolatam ſoluere recuſat, daturque penſionario remedium reintegrandæ.

41 Penſionarius in petitorio ſemper tenetur iuſtificare literas.

42 Poſſeßio percipiendi penſionem quomodo probetur.

43 Reſignans poſt reſignationem non tenetur ad ſolutionem penſionis.

44 Succeſſor in beneficio tenetur ad penſiones præteritas à prædeceſſore non ſolutas quando conſtat de diligentijs factis à penſionario contra anteceſſorem.

45 Ad penſio-

Digitized by Google

45 *Ad penſiones futuras & poſt fructus perceptos decurſas tenetur ſucceſſor illius qui conſentit penſioni in iure illius habendo.*

46 *Necnon ſucceſſor poſſeßionis.*

47 *Capitulum, Camera apoſtolica, œconomus regius.*

48 *Penſio quibus caſibus eſt ipſo iure nulla, quorum plures recenſentur.*

49 *Reſeruatio omnium fructuum reſignanti valida eſt non facta mentione penſionis antiqua.*

50 *Et ſi adijciatur clauſula quod propria authoritate reſignans fructus percipiat, non amittit poſſeßionem.*

51 *Proprietus autem & titulus beneficij tranſit in reſignatarium.*

52 *Idem iuris eſt quando reſignanti reſeruantur titulus, denominatio, adminiſtratio, poſſeßio vna cum fructibus, quia ius proprietatis tranſit in reſignatarium.*

53 *Quod ſi facta fuerit reſeruatio penſionis vel fructuum alicui quoad vixerit, prout maluerit datur ei electio pro prima vice.*

54 *Medietate fructuum reſeruata loco penſionis, fit ſolutio habito reſpectu ad maſſam groſſam.*

55 *Penſio eſt odioſa.*

56 *Penſionem exigendi quaſi poſſeßio eſt contra ius.*

57 *Penſio quando reſeruatur omnes fructus aut certa quota propria authoritate percipienda, metienda eſt regulis quibus regulatur vſusfructus.*

58 *Propter conſenſum æquiparatur contractui.*

59 *Succeſſor quoque acceptans beneficium videtur quaſi contrahere.*

60 *Motu proprio conceſſa æquiparantur vltimis voluntatibus.*

61 *Penſionis caſſatio eſt fauorabilis, & poteſt fieri in manibus cuiuſcunque.*

62 *Primo, De ſtyle curiæ fit anticipatis ſolutionibus auctoritate Summi Pontificis.*

63 *Extinguitur multis modis hic enumeratis.*

64 *Penſionem transferendi facultas eſt odioſißima.*

65 *Fit iuxta formam facultatis datam à ſummo pontifice coram aliquo in dignitate Eccleſiaſtica conſtituto per viam actus inter viuos vel vltima voluntatis.*

66 *Secundo, Fit coram Summo pontifice per viam ſupplicationis.*

67 *Clauſula transferendi poſita in prima reſeruatione penſionis per quaſcunque clauſulas generales in ſecunda reſeruatione non cenſetur repetita.*

68 *Penſionis caſſationes vt quid aliud reſeruetur regulantur eiſdem regulis quibus regulantur reſignationes beneficiorum cum reſeruatione.*

DICTVM eſt in ſuperioribus titulis, ad quos pertinet collatio ſede repleta, aut vacante, verum quia collatio non ſolum debet fieri pure, palam, libere, ſed etiam ſine † diminutione. ideo 1
ſupponit titulum, *vt Eccleſiaſtica beneficia &c.* pure, quia pactum, *c. pactiones de pactis.* conditio, *c. quam pio 1. quæſt. 2.* modus inducunt ſimoniam, *c. vnico, & ibi glo. in verbo ſub modo hoc tit.* palam, quia collationes occultæ ſunt ſuſpectæ, *c. vnico §. porro, & ibi gl. in verbo occulta hoc tit. c. conſuluit de off. deleg. l. ita fidei ff. de iur. fiſc. Pan. in c. 1. ſub n. 2. de cland. deſpon.* quibus non datur fides contra apoſtolicos impetrantes: *dictum eſt ſupra tit. de præb.* libere, id eſt, gratis, *c. ſi quis Epiſcopus præbendas 1. quæſt. 3. c. plura 3. quæſt. 9.* ſine diminutione ob plures rationes, quarum prima eſt, quia non poteſt collator, etiamſi ſit epiſcopus, ex pacto partem prouentuum ſuis vſib. retinere, *c. prohibemus de Cenſib. c. quia cognouimus 10. quæſt. 3.* ſed Epiſcopus ante collationem conſtituere poteſt cum ſuo capitulo, vt ipſi prouentus beneficij vacantis retineantur ad tẽpus pro iuſta cauſa, & neceſſaria, *c. vnico verſ. vnde credimus hoc tit.* puta pro exoneratione ſuorum debitorum contractorum nomine Eccleſiæ, aut pro fabrica Eccleſiæ cathedralis, quando canonici cum Epiſcopo non ſunt potentes ad reſtitutionẽ: *Pan. d. c. vnico hoc tit. n. 20.* altera ratio eſt, quòd beneficia non recipiunt diuiſionem, ſectionem, aut diſmembrationem, *c. maioribus c. cum cauſam de præb.* Caſſanda eſt receptio duorum ad vnum beneficium, ſiue præbendam, vt vnus vnam medietatem habeat, & alter alteram, vel vt vnus expectet, quouſque alia vacabit, quod huiuſmodi ius ſpirituale diuidi, ſiue communicari nequeat inter eos, *c. tua fraternitati c. dilecto de præb. & vtrobique Can.* Ex iuſta, & rationabili cauſa poteſt beneficium, & præbenda † diuidi in 2
duo, vt duo cenſeantur iura, & duo tituli, *c. vacante gl. in d. c. tua fraternitati in verbo ſectionem gl. pen. in d. c. maioribus de præb. Garc. de benef. part. 12. cap. 4. per tot.* ac vna parochia in duas, *c. præcipimus 16. quæſt. 1. c. ad audientiam 1. de Eccl. ædif.* ab Epiſcopo, *c. ſicut vnire de exceſſ. præl. c. vacante & ibi Anch. n. 1. & 2. de præb.* quando non vacat, cum aſſiſtentia, & conſenſu rectoris, *Franc. in c. 1. de reb. Eccl. non alien. num. 24. in 6. Rot. diuerſ. deciſ. 524. part. 1.* quando

vacat, dato defenſore, Clem. fin. & ibi gloſſ. in verbo defenſor de reb. eccl. non alien. c. 1. eod. in 6. de conſenſu capituli habito tractatu, c. vacante de præb. Rot. deciſ. 1. de reb. eccl. non alien. in antiquior. quia alteratur ſtatus eccleſiæ, Clem. 1. de reb. eccl. non alien. quodque facultates, redditusque beneficij, ſiue præbendæ competenter ſufficiant duobus, Pan. in d. c. extirpandæ §. qui vero nu. 7. in lect. de præb. & in d. c. vacante n. 2. vbi ponit iſta requiſita, & Can. communiter. & epiſcopus interponat decretum, l. de qua reſſ. de iud. quibus ſolemnitatibus adhibitis reſultat præſumptio vtilitatis, & neceſſitatis, ne eluſorium ſit huiuſmodi decretum, c. in præſentia de renunc. l. ſi prætor ff. de iud. dictum eſt ſupra in tit. de ſent. & re iud. Gemin. conſ. 48. ſub n. 6. verſ. ſed præmiſſa. poteſt tamen probari contrarium, quod præbenda diuiſa duobus aſſumptis canonicis non ſufficiat, eoque probato non reſcinditur diuiſio, & receptio male attentata, ſed qui male diuiſit, & recepit, tenetur ſupplere quod vtrique deficit, quia ſpiritualia poſtquam creata fuerint, non de facili diſſoluuntur, d. c. vacante, & ibi Anch. n. 5. & ſeq. & Can. vnio fit de beneficio pleno rectore non vocato, ac de vacante abſque deputatione defenſoris, vt dictum eſt ſupra tit. de præb. Ratio diuerſitatis eſt, quia diſmembratio eſt vera alienatio, Rot. deciſ. 1. de reb. eccl. non alien. in nou. Clem. 2. & ibi gl. in verbo defenſor de reb. eccl. alien. &c. & Can. tum quod in totum per vnionem beneficium concedi permittitur, cauſa augmenti cultus diuini, c. ex parte de conſtit. pauperumque ſuſtentationis, c. expoſuiſti de præb. ac etiam tolli tanquam ſuperfluum, & oneroſum, arg. c. cor Epiſcopi 68. diſt. diminutio, & detractio denegantur, vt Eccleſiaſtica beneficia in ſua integritate permaneant, niſi ex magna cauſa, c. dudum c. maioribus c. vacante de præb. & id quod minus videtur, eſt maius eo reſpectu, quo ius ei plus reſiſtit ex cauſa, d. Clem. fin. & ibi gl. in verbo defenſor de reb. eccl. non alien. & ibi Can. communiter. Tertia ratio eſt, ob quam beneficium ſine diminutione eſt conferendum, quia non poteſt Epiſcopus abſque iuſta cauſa, & conſenſu capituli imponere penſionem ſuper fructibus Eccleſiæ exuberantis, c. paſtoralis, & ibi not. de his, quæ fiunt à præl. &c. Creſc. deciſ. 3. n. 2. de locat. & licet beneficium indiuiduum ſit, fructus tamen redditum ex iuſta cauſa inter duos diuidi poſſunt, c. propoſuit, & ibi Pan. n. 2. & 6. & Can. de fil. presbyt. Greg. 15. deciſ. 479. ideo hic paucis attingam materiam penſionum, quæ frequens eſt in Curia, Hiſpanijs, & Italia, ſed in frequens in Germania, Penſio eſt ius † ſpirituali annexum, 3
Pan. in c. conſulere ſub n. 3. de ſimon. Nauar. conſ. 63. n. 5. de ſimon. Garc. de benef. part. 1. cap. 5. n. 10. & ſeqq. & §. 1. per tot. & per tres §§. ſeqq. per plures quæſtiones. percipiendi certam quantitatem ex aliqua menſa, vel beneficio ex cauſa ad tempus, non in perpetuum ſeparatam, c. poſſeßiones 16. quæſt. 1. c. quicumque 12. quæſt. 1. Zab. in Clem. 1. §. 1. in 3. quæſt. de ſuppl. neglig. præl. & ibi Can. Gig. de penſ. quæſt. 1. nu. 1. quæ dependet ex proprietate beneficij, ex quo extrahitur, Imol. in Clem. 1. nu. 26. de ſuppl. negl. præl. Gig. de penſ. dicta quæſt. 1. & hæc definitio concernit penſionem, quatenus eſt commodum temporale, ſed quatenus eſt titulus beneficialis, definitur ſicut beneficium, Zab. in d. Clem. 1. in 3. quæſt. c. quamuis el 1. & ibi gloſſ. in verb. in penſione, & Can. de præb.

Penſionem imponunt † Papa, & Epiſcopus, 4
c. conſtitutus de relig. domib. & ibi Can. Gig. de penſ. quæſt. 6. Cam. Cantias de penſ. Epiſc. differt epiſcopi auctoritas ab auctoritate Papæ, Papa enim penſionem in perpetuum imponit, Epiſcopus vero ad vitam poſſeſſorum, ſeu breuius tempus, Barboſ. de officio Epiſcopi p. 3. alleg. 85. Papa abſque cauſæ cognitione imponit penſionem, Gig. d. quæſt. 6. n. 6. & ſine conſenſu beneficiati, Caput. deciſ. 316. part. 2. Gig. de penſ. d. quæſt. 6. plures cumulans. ac patroni laici, Gig. de penſ. quæſt. 23. Couar. pract. quæſt. cap. 36. n. 10. Quia plena & libera diſpoſitio beneficiorum Eccleſiaſticorum ad Papam ex ſuæ poteſtatis plenitudine noſcitur pertinere, Clem. 1. in fin. vt lit. pend. &c. c. 2. de præb. in 6. c. propoſuit de conceſſ. præb. Pan. in c. conſtitutus num. 9. de reſcript. Epiſcopus non poteſt eam imponere, niſi ex cauſa iuſta apparente, & concernente vtilitatem eccleſiæ pulchre Oldr. conſ. 226. Rom. conſ. 369. ſub n. 2. Barboſ. d. alleg. 85. n. 2. Papa conſtituit penſionem in quantitate, & in quota parte fructuum, Gig. de penſion. quæſt. 8. Epiſcopus conſtituit penſionem per viam quantitatis pecuniæ, vel bladi, & non per modum quotæ, ſiue collectæ, vt detur tertia, vel quarta pars, Anan. in c. audiuimus ſub n. 3. verſ. in gloſſ. 2. de colluſ. deteg. Felin. in c. ad audientiam el 2. ſub n. 2. verſ. & dicit. Anan. de reſcript. quia eſſet ſcindere beneficium, quod iure eſt prohibitum, c. maioribus de præb. c. de cætero, & ibi not. de tranſact. Epiſcopus non poteſt dare poteſtatem transferendi

penſio-

Digitized by Google

penſionem in vnam, vel plures perſonas, ſicut
poteſt Papa, *Gig. de penſionib. quæſt. 6. n. 5.* Epiſcopus
penſionem non conſtituit, vbi interuenit ali-
quod pactum inter partes, neque reſignationes
beneficiorum in alterius fauorem factas admit-
tit, *c. 2. & 4. de pact. c. ex parte el. 1. de off. deleg. & ibi*
poſt gl. DD. Rebuff. in prax lib. 3. de reſign. cond. nu. 1.
5 Præterea Abbas † poteſt imponere penſionem
ſuper beneficio regulari, cuius collatio ad eum
ſpectat, ſoluendam alteri religioſo eiuſdem mo-
naſterij, *Zab. in Clem. 1. §. quia vero n. 2. de ſtat. mo-*
nach. quia non repugnat paupertati habere pen-
ſionem ex permiſſu ſuperioris, & ad nutum eius
amouibilem, pro neceſſarijs indumentis, & ex-
penſis, quibus alias monaſterium eſſet grauan-
dum. *Zab. in d. Clem. 1. ſub n. 4. verſ. quinto oppono, de*
ſuppl. negl. præl. Pan. in c. niſi eſſent n. 12. de præb. Rot.
Farin. deciſ. 302. part. 2.

Interdictum eſt penitus iure canonico, ne quis
de prouentibus Eccleſiæ, quæ curam habere de-
bet proprij ſacerdotis, penſionem alij, quaſi pro
beneficio conferre præſumat, *c. extirpandæ §. qui*
vero de præb. c. peruenit de arbitr. Quia Eccleſia cen-
ſeretur quaſi cenſualis, & portio præsbyteri di-
minueretur, *c. auaritiæ de præb.* Licite autem reſer-
6 uatur, penſio ex pluribus † cauſis, quarum prima
eſt, vt penſionarius melius ſuſtentari valeat, &
cenſetur facta ex cauſa alimentorum, *Romanus*
conſ. 388. n. 3. & 5. Gig. de penſ. quæſt. 51. & quæſt. 96.
n. 4. & 5. Secunda, reſignatio, ne reſignans ni-
mium diſpendium patiatur, *gl. 1. in c. ordinationes 1.*
quæſt. 1. & ibi Can. gl. in c. cum pridem in verb. illicitæ
pactionis, in fin. de pact. & ibi Can. Fel. in c. ad audien-
tiam el 2. n. 3. de reſcript. Gig. de penſ. quæſt. 4. num. 2.
ac valida eſt penſio, etiam non verificato iure ceſ-
ſo, & ſufficit illud fuiſſe acceptatum ab eo, qui
penſioni conſenſit, *Mohed. deciſ. 35. de præb. inter o-*
miſſas arg. l. in omnibus rebus ff. de act. & oblig. quia in
reſignationibus ad certum effectum mens Papæ
eadem eſt cum mente partium, & Papa voluntati
partium adhæret, *Rot. diuerſ. deciſ. 677. n. 16. part. 1.*
Mohed. deciſ. 27. in fin. de renunc. & deciſ. 8. ante n. 1.
de iurepatr. l. omnem ff. de iud. Caſtr. in l. 1. §. & poſt o-
peris n. 5. plures citans ff. de nou. oper. nunciat. quando
reſignanti ius aliquod competit, de quo ipſe do-
cere debet, nam ſi nullum ius penes eum reman-
ſit, vt quia beneficium per eius promotionem,
aut alias vacauit, penſio debet euaneſcere tan-
quam ceſſante cauſa, *c. cum ceſſante de appell. Pariſ.*
de reſign. lib. 6. quæſt. 2. n. 105. quia tunc ceſſat in
Papa ratio adhærendi intentioni reſignantis, *Rot.*
diuerſ. deciſ. 767. part. 1. l. traditio ff. de acq. rer. dom. c.
nuper §. nos autem de donat. int. vir. & vx. c. Dagber-
tum 1. quæſt. 7. niſi reſeruationi penſionis appoſita
ſit clauſula, quod penſio debeatur, etiamſi nul-
lum ipſi cedenti ius competeret, *Pariſ. de reſign.*
lib. 6. quæſt. 2. poſt n. 103. verſ. 3. & num. ſeqq. Put. deciſ.
228. lib. 1. Tertia concordia, ob quã etiã per Epiſco-
pum poteſt imponi penſio. *c. niſi eſſent, de præb. &*
ibi Can. Pan. in c. cum pridem n. 8. de pact. Io. de Anan.
in c. audiuimus ſub n. 3. verſ. in gloſſa 2. de colluſ. deteg.
Rot. diuerſ. deciſ. 519. n. 1. & 3. part. 1. Quarta euidens
vtilitas Eccleſiæ, ob quam Epiſcopus poteſt in
collatione Eccleſiæ apponere onus alimentandi
ſenem, qui illi renunciat, *Felin. in d. c. ad audien-*
tiam el 2. ſub n. 2. verſ. exemplifica Dec. in c. ex parte
n. 16. de off. deleg. Quinta benemerita, quando de
ipſis conſtat, & penſio aſſignetur in quantitate
moderata benemerito, quoad vixerit de redditi-
bus Eccleſiæ, *Felin. in d. c. ad audientiam el 2. ſub n. 2.*
verſ. & adde Oldr. de reſcr. arg. c. per tuas, & arg. c. fra-
ternitatem, & ibi not. per gloſſ. & DD. de donat. Sexta
ſeruitia præſtita, ob quæ non ſolet imponi penſio
tranſitoria ad ſucceſſores in beneficio, *Rot. diuerſ.*
deciſ. 607. n. 3. part. 3. lib. 3. atteſtans de vſu Curiæ l. aſ-
fectionis ff. de donat. iuncta l. epiſtola §. fin. ff. de pact.
Septima, inæqualitas fructuum in permutatio-
ne, *c. ad quæſtiones de rer. permut.* Octaua publica v-
tilitas, vnde penſio reſeruata Cardinali cenſetur
fauorabilis, *c. bonæ memoriæ el 1. & ibi gl. in verbo*
generalis, & Can. de poſtul. præl. Rot. diuerſ. deciſ. 240.
n. 4. & 12. part. 1. Ex his, & ſimilibus cauſis penſio
danda ex redditibus Eccleſiæ, vel beneficij, *c. ad*
audientiam el 2. de reſcript. c. quamuis & ibi gl. in verb.
in penſione de præb. in 6. & vtrobique Can. poteſt im-
poni tempore † collationis, conſentiente eo, cui 7
confertur, *c. conquerente, & ibi gl. in verbo percipere*
& Pan. n. 5. & 6. de cler. non reſid. vel poſt collatio-
nem de conſenſu Rectoris beneficij, *Gig. de penſ.*
quæſt. 10. Conſenſus habentis regreſſum ſuper be-
neficio, cui imponitur penſio, non requiritur,
ſed euaneſcit penſio, quando fit locus regreſſui,
Pariſ. de reſign. benef. lib. 6. quæſt. 2. ſub n. 85. & ſeqq.
n. 88. & ſeq. Gig. de penſ. quæſt. 79. Put. deciſ. 97. lib. 2.
Abbas ſolus, ſine † conſenſu conuentus, poteſt 8
conſentire in penſione, quando Abbas capit fru-
ctus omnes, & cuilibet Monacho de fructibus
monaſterij dat certam quantitatem panis, & vini,
& de reli-

Digitized by Google

& de reliquis ad libitum diſponit, *Creſc.deciſ.3.de locat.Felin.in c.ad audientiam el 2.ſub n. 2.verſ.2.concluſio de reſcript.* licet de iure communi fructus Monaſterij inter abbatem, & conuentum ſit communes. *c.edoceri, & ibi gl.& Can. de reſcript.*

9 Reprobantur † penſiones, quæ conſtituuntur in
fraudem canonum, *c.extirpandæ §. qui vero in fin.*
de præb.c.audiuimus de colluſ.deteg. vt penſio per E-
piſcopum nepoti inhabili ad parochialem Eccle-
ſiam propter defectum ætatis, quaſi pro benefi-
cio conferri non debet, ex prouentibus Eccleſiæ
parochialis, *Pan.in d.§.qui vero ſub n.7.& ibi Can.*
Pan.in c. conquerente ſub n. 5. verſ. & ad contraria de
cler.non reſid. Clerici qui per colluſionem patiun-
tur, ab alijs ſuper beneficijs à ſe pacifice poſſeſſis,
litem ſibi inferri, prohibentur, ſub pœna priua-
tionis, cum illis tranſigere cum ſolutione an-
nuæ penſionis, & ſucceſſione in beneficia poſt
eorum obitum, *d.c.audiuimus de colluſ.deteg. & ibi*
Can.

10 Nullis grauantur † penſionibus, aut reſerua-
tionibus fructuum, Cathedrales Eccleſiæ, qua-
rum redditus ſummam ducatorum mille, & pa-
11 rochiales, † quæ ſummam ducatorum centū ſe-
cundum verum annuum valorem non exce-
dunt, *c.quoniam pleraque §.adhæc ſeſſ.24.* hoſpitalia,
& eremitoria, *Mand. de ſign.grat.tit.penſiones, verſ.*
ſuper fructibus. diſtributiones quotidianæ, quia
dantur tantum intereſſentibus diuinis, & in cor-
pore beneficij non comprehenduntur, *c. vnico de*
cler.non reſid.in 6.c.licet, & ibi poſt gl.fin.Can.de præb.
Rot. deciſ. 39.eod. in antiq. & quando ſuper diſtri-
12 butionibus † ex gratia reſeruatur penſio, ſoluitur
Datario compoſitio vnius anni, *Mand.de ſign.grat.*
13 *tit.penſiones, verſ.penſiones.* incerti † fructus, etiam
beneficiorum ſimplicium, qui ſi grauentur pen-
ſione, ſoluitur Datario compoſitio vnius anni,
arg.l.poßideri §.in certam, & l.locus ff. de acq.poſſ.l.
ſubſignatum §.fin. ff.de verb.ſig.l.ſi fur.§.incertam ff.de
14 *vſucap.* dignitas, aut beneficium † valoris. 24. du-
cat. aut ſi aliquantulum dictum annuum reddi-
tum excedat, quia propter tenuitatem, penſionē
non ferunt, *l.ob æs, & ibi gl.1.in fin.C.de præd. & alijs*
reb. minor.l. ſi inutiles, & ibi gloſſ.1. ff.vt in poſſ. leg.ſeu
15 *fideic.ſer.cauſ.eſſe liceat,* Cæterorum † beneficio-
rum menſa, redditus, & prouentus, non autem
ius ſpirituale, grauantur penſionibus, *c.conſtitutus*
de relig. domib. & ibi Zab. in 2.oppoſ.Butr.n.15.& 16.
& Can.communiter Felin.in c.ad audientiam el 2.in 3.
& 4 concluſ. de reſcript. ac etiam fructus in conti-
nua reſidentia lucrari ſoliti, *Caſ.deciſ.5.de præb.glo.*
in c.vnico, In verbo receperit, verſ.ſed quid dices de ec-
cleſ.& ibi Can. de cler.non reſid.in 6. dummodo aut
tertiam, aut medietatem fructuum non exce-
dant, *Extrauag.ſuſcepti: verſ.in illis vero eccleſiis de e-*
lect.inter Ioannis.22.Gig.de penſ.quæſt.9.Rebuff.de pa-
cif.poſſ.n.116.Mandoſ.de ſign.grat.tit.fructuum reſer-
uationes verſ.frequentius. & ſi penſio eſt nulla in v-
no obulo, tota corruit, *Rot. deciſ. 626.n.5 part.1.*
diuerſ. affirmans ita deciſum in Rot. arg. l.in vendit.ff.
de contrah.empt. & vend. beneficia enim non de-
bent ita grauari, vt beneficiati non poſſint ex eo-
rum redditibus viuere, & iura Epiſcopalia ſolue-
re, *c.de monachis c.vacante in fin. de præb. c.1.de cenſib.*
& ibi DD.c.quoniam, & ibi gl.1.de vit.& honeſt.cleric.
Dicta clauſula, dummodo penſio medietatem
fructuum non excedat, poſita in litteris apoſtoli-
cis, non ſtat conditionaliter, ſed exponenda eſt,
quatenus non excedit, & penſio venit reducenda
ad medietatem fructuum: *Creſc.deciſ.17.de reſcript.*
Rot. diuerſ. deciſ. 1160.part.3.lib.3. arg.l.ſtychum, qui
meus erit, ff.de legat.2. requirit plenam, & conclu-
dentem probationem, *Pariſ.de reſig.lib.6.quæſt.2.*
n.25.Card.Seraph.deciſ.1122.n.2. quod remanent
centum, vel mille libera, deductis oneribus ordi-
narijs, & neceſſarijs perpetuis, *Gig.de penſ.quæſt.*
96.n.2.& ſeqq.gloſſ.in c.ſi propter tua in verbo ſpeciali
gratia de reſcript.in 6. Greg. xv. deciſ. 245. & ibi late
annot.& deciſ.268.& ibi annot. de tempore gratiæ,
& reſeruationis, *Garc.de benef part.1.c.5. nu.398.*
& ſeqq. caput.deciſ.309.part.2.n. 2. ac neceſſe eſt, vt
continuo duret eius iuſtificatio, ad hoc vt penſio
ſuſtineatur, *Card.Seraph.deciſ.951.n. 4. Garc.de be-*
nef.part.1.cap.5.n.440.& ſeqq. Greg.xv.deciſ.245.&
ibi late annot.plures cumulans. iuſtificatio eius præ-
ſumitur ex continuata ſolutionis obſeruantia per
lapſum. 30. annorum. *Garc.de benef.part.1.c.5.n.*
478.& ſeqq.Greg.15.deciſ 431.n.10.& ibi late annot.
Probatio nō exceſſus incumbit ei, cui penſio fuit
reſeruata, quia reſpicit validitatem, penſionis,
Rot. diuerſ. deciſ.310.n.3.& deciſ.412.ſub n.2.part.1.
Caſ.deciſ.2.n.6.de probat.arg.§.non ſolum, §.quod au-
tem diximus, & §.ſeq.Inſtit.de legat.l.verius ff.de prob.
niſi beneficiatus infringere velit penſionem ex
eo, quia excedit medietatem fructuum, cui tunc
incumbit onus probandi, *Rot.diuerſ.deciſ.310.n.3.*
part.1. Caput.deciſ.299.part. 2.l.ab ea parte ff.de pro-
bat.l. Titia ff.ſol. matr. c. bona memoria el. 1, & ibi gl.

in verb.per

Digitized by Google

in verbo per rerum naturam, *verſ. item negatiua iuris de elect. & ibi Can.* quod in reſeruatione penſionis
expreſſio valoris non ſit neceſſaria ex diſpoſitio-
ne iuris, aut regularum Cancellariæ, *Caput. d. de-
ciſ. 299. gl. in Clem. 1. in verbo vel alteri de præb. & ibi*
16 *Can.* Laico poteſt † reſeruari penſio, quia conſi-
ſtit in mera temporalitate, *c. poſſeßiones. 16. quæſt. 1.
Franc. in c. quamuis in 2. notab. & ibi Archid. & Can.
de præb. in 6. Gig. de penſion. quæſt. 21. Rip. in c. 2. n. 68.
de iud.* De ſtylo curiæ nemo inferior à Papa poteſt
eam concedere laico: *Nauar. conſ. 34. de præb. vbi
tradit cautelam. Pariſ. de reſign. lib. 4. quæſt. 2. num 7.
Garc. de benef. part. 1. cap. 15. n. 15.* immo ſummi
Pontifices nunquam ſolent concedere mere lai-
cis penſiones ex poteſtate ordinaria, ſed ex plena,
& abſoluta poteſtate, ex iuſta cauſa, & cum diſ-
penſatione, *Nauar. conſ. 63. n. 5. de Simon. Garc. de
benef. part. 1. cap. 5. n. 16. & ſeqq.* etiam profeſſis, &
habentibus habitum militarem alicuius religio-
nis, quando illis reſeruantur penſiones ſuper fru-
ctibus beneficiorum ſæcularium, ſeu ſuper bene-
ficijs non ſui ordinis, quorum ſunt in capaces,
*Mandoſ. de ſign. gratia tit. penſiones, verſ. militibus Hie-
roſolymitanis Garc. de benef. part. 1. cap. 5. n. 139. &
ſeqq.* mere vero laicis cum clauſula, quod habitũ
militarem teneantur ſuſcipere, & in eo profeſ-
ſionem emittere, *Rot. diuerſ. deciſ. 298. ſub n. 5. verſ.
quod ſatis declarant part. 2. Mand. in reg. 19. reſeruat.
quæſt. 11. n. 1. & 2. c. quamuis §. & ideo ſi alicui de præb.*
17 *in 6.* clerico penſio † reſeruatur, *c. quamuis de præb.
in 6. c. illud 56, q. 16.* interdum in titulum, quando
ſuper redditibus vnius eccleſiæ auctoritate ſupe-
rioris conſtituitur certum beneficium, aſſignan-
do certam penſionem ex redditibus eccleſiæ pro
temporalitate beneficij nouiter erecti, *c. conque-
rente, & ibi Pan. in 1. not. & num. 5. de cler. non reſid. c.
ad audientiam el 2. de reſcr. & ibi Can.*

18 In litteris reſeruationis † penſionis mentio
fieri debet de penſionibus præteritis valide, *Ca-
put. deciſ. 301. part. 2. l. non putauit §. non quauis ff. de
bon. poſſ. cont. tab.* impoſitis ſub pœna nullitatis,
quia Papa non intendit eccleſiam duplici graua-
re onere, *c. mandatum c. literis de reſcr. c. duobus eod.
in 6. facit lex titia cum teſtamento §. qui inuita ff. de
leg. 2. l. vxorem §. in teſtamento ff. de leg. 3. l. nauis omiſſa
§. cum autem ff. ad leg. Rod. de iact. & in terminis noſtris
Caſſad. deciſ. 1. 2. & 3. de penſ. Gig. de penſ. quæſt. 29.*
19 perpetuis, & † temporalibus, *Caput. deciſ. 311. n. 4.
& ſeq. & deciſ. 312. part. 2. Gig. de penſ. quæſt. 29. Caſ-
ſad. deciſ. 3. & deciſ. 4. de penſ.* (illud intereſt, quod
perpetuæ ſubducuntur, ſiue non comprehen-
duntur in valore beneficij in ſupplicatione ex-
preſſo, *Caput. d. dec. 311. part. 2. Felin. in c. ad aures ſub
n. 18. verſ. 12. concl. de reſcr. & ibi Can.* temporales
vero non deducuntur) *Put. deciſ. 201. lib. 3. Bel. in c.
de charit. ſubſid. quæſt. 37.* ac etiam reſeruatis † ſub 20
die incerto, puta poſt mortem beneficiati ſol-
uendis, aut ſub conditione, quæ tempore ſecun-
dæ penſionis eueniſſet, aut eſſet purificata, *Mohed.
deciſ. xj. de loc. arg. l. fin. §. ſin. autem ſub condit. & ibi gl.
& DD. C. comm. de leg. & fideic. l. cum teſtamento ff. de
teſtam. manum. & ibi gl. fin. & DD.* non quidem in
ſpecie, aut de qualitate penſionum impoſitarum,
ſed in genere per clauſulam, *Præſens,* † *& aliæ pen-* 21
*ſiones medietatem fructuum non excedunt: Caput. de-
ciſ. 296. part. 2. Felin. in c. poſtulaſti n. 2. verſ. declara de
reſcript. Idem in c. cum venerabilis ſub n. 47. verſ. non
obſtant de except. l. qui iure militari ff. de mil. teſt.* nam
dictio aliæ poteſt verificari in ſimilitudine in ſpe-
cie, & in genere, *l. non ſolum §. quæritur, & ibi gl. in
verbo creditores, & Doct. ff. de procur. Felin. in c. ſedes n.
6. de reſcript.* Limita præfata, vt non procedant,
quando in prima reſeruatione penſionis fuit fa-
cta mentio de præterito onere impoſito, & de-
mum per penſionarium eadem prima reſeruatio
caſſatur, & in eadem ſupplicatione, in qua illa ex-
tinguitur, eadem ſimilis penſio alteri aſſignatur
abſque penſionis antiquæ mentione. *Creſc. deciſ. 1.
de reb. eccl. non alien. Felin. in c. paſtoralis ſub n. 7. verſ.
ſcias etiam quod ſi vnus de reſcript. l. lecta, & ibi DD.
ff. ſi cert. pet.* ſecus eſt, ſi Eccleſia ſemel à dicta pen-
ſione fuiſſet liberata, & alia ſimilis iterum alteri
aſſignetur, ex quo eſt nouum grauamen, requiri-
tur mentio penſionis antiquæ, *arg. l. 2. & ibi not. per
Bald. n. 10. C. de edil. edict. Creſc. d. deciſ. 1. vbi plura ſi-
milia cumulat, de reb. Eccl. non alien.* Præterea in eiſ-
dem literis reſeruationis apponitur decretum,
quod penſio † exigi debeat vigore litterarum a- 22
poſtolicarum deſuper conficiendarum, nec an-
tea, alias penſio nulla ſit. *Garc. de benef. part. 4.
cap. 2. numer. 39. & plurib. ſeqq. Greg. 15. deciſ. 440. &
ibi annot.*

Qui conſenſit † impoſitioni penſionis, ſolet 23
ad eius ſolutionem ſe obligare ſub pœna priua-
tionis beneficij, acceſſus, regreſſus, qui reſeruan-
tur, dato quod non conſtet de aliquo conſenſu,
quia apponuntur in pœnam, & acceſſorie, *Put. de-
ciſ. 258. lib. 1. Pariſ. de reſign. benef. lib. 9. quæſt. 17.*

Digitized by Google

24 num.130.ac anathematis, † ſeu cenſurarum, qua-
les obligationes iure canonico ſunt permiſſæ,
c. ſi quis presbyter, & ibi gl. in verbo conſecrationem 2.
quæſt.4. c. quoties 1. & ibi gl. 2. & 3. 1. quæſt.7. c. cum di-
lectus in fin. & ibi gl. in verbo obligauit, & Can. de elect.
c. fin. de crim. falſi c. ſignificauit de cenſ. c. quamquam,
& ibi gl. fin. 23. diſt. excepta pœna interdicti po-
nendi in prouincia, ciuitate, caſtro, villa, loco,
territorio, vel diſtrictu, quia per id detrahitur ho-
nori Dei, & publicæ vtilitati animarum. Extrau.
prouidæ, de ſent. & excom. inter communes, facit c. quæ-
25 ſiuit, de his quæ fiunt à maio. part. cap. Ad hoc † vt
prædictis pœnis locus ſit, requiritur factum, &
voluntas penſionarij, Caſſad. deciſ. 4. de loc. & cond.
l. 2. ibi ſi Dominus voluerit C. de iur. emphyt. & ibi DD.
ac de ſtylo curiæ huiuſmodi priuatio non com-
mittitur, niſi ad inſtantiam illius, cui debetur
penſio, quia illius tantum, intereſt. Sarnen. in reg.
de ſubrog. quæſt.7. verſ. 2. caſus, ſtaphyl. de ſign. litt. iuſt.
§. verum n.6. c. non ſolent. 2. quæſt. 6. c. cum inter el 2.
26 de elect. Intimatio litterarum † reſeruatiónis pen-
ſionis non requiritur, quando agitur ad ſolutio-
nem penſionis, Caſſad. deciſ. 2. n. 14. de penſ. & deciſ.
12. de reſcr. Caſ. deciſ. 2. num 21. de ſent. excom. in rub.
& nig. C. vt act. ab her. & cont her. incip. etiamſi aga-
tur contra ſucceſſorem in beneficio ad ſolutio-
nem penſionis per prædeceſſorem impoſitæ:
27 Sarn. in vtriuſque ſignat. compen. in fin. ſi agatur † ad
incurſum cenſuratum, & pœnarum, non eſt ne-
ceſſaria intimatio literarum ei, qui per ſe conſen-
ſit, cum ſit certus, c. cum qui certus de regul. iur. in 6.
ei qui conſentit per alium fieri debet intimatio,
ex quo cadit probabilis ignorantia de forma
ſupplicationis, & contentorum in ea: l. quod vulgo
ff. pro emptore l. fin. ff. proſ. c. ab excommunicato, & ibi
gloſſ. mag. in verbo de facto ſuo, & Can. de reſcr. Sarn.
in vtriuſque ſign. compend. circa finem Caſſad. deciſ. 2.
aſſerens n. 13. ita ſeruare palatium de penſ. idem iuris
eſt, ſi agatur contra ſucceſſorem in beneficio ad
cenſuras, vel pœnas, Sarn. in vtriuſque ſign. comp. in
fin niſi aliunde probaretur ſcientia principalis, c.
turbatur §. notandum, & ibi gl. magna in verb. igno-
rantia, & Can. 1. quæſt. 4. Intimatio facta principa-
li ſine litteris, facit vt poſtea ſufficiat intimare lit-
teras procuratori, Achill. deciſ. 5. num. 10. de penſ.
Sarn. in compend. vtriuſq; ſignaturæ, verſ. non obſtant.
modo deciſiones in fin.

28 Litteræ apoſtolicæ † expeditæ ſuper reſerua-
tione penſionis, earumque narratiua, ac modus,
ſeu conditio, ſub qua penſio fuit reſeruata, ſunt
verificandæ, etiam quando proceditur execu-
tiue: c. 2. de reſcr. late Caſſad. deciſ. 10. eod. Mohed. de-
ciſ. 35. de renunc. Rot. diuerſ. deciſ. 221. n. 4. & 5. part. 2.
Rot. Farin. deciſ. 547. part. 1. & deciſ. 519. n. 1. & ſeqq.
part. 2. non verificata prius narratiua, conditio-
ne, aut modo, ſub quo à principio fuit facta re-
ſeruatio, non poteſt reus ad ſolutionem compel-
li, nec ſolita † eſt ſignatura apponere clauſulam, 29
ſine retardatione ſolutionis penſionis, eaque ap-
poſita iudex ad vlteriora poteſt procedere in
cauſa, etiam non facta ſolutione, quia ex ventre
litterarum reſeruationis oritur exceptio: Bart. in
l. 1. §. & parui ff. quod vi aut clam, & ibi DD. Gig. de
penſ. quæſt. 85. n. 10. vbi cumulat caſus, in quibus dene-
gatur clauſula abſque retardatione Caſſad. d. deciſ. 10.
de reſcr. Mohed. d. deciſ. 35. de renunc. Caſ. deciſ. 35.
n. 13. de re iud. Rot. diuerſ. deciſ. 310. part. 1. quinimmo
hoc caſu ſignatura dat commiſſionem, conſtito
de bono iure, Sarnen. in compend. vtriuſque ſign. nu.
55. verſ. confirmatur iſta opinio. quia debitum ſub
conditione non dicitur debitum, §. ſub conditione
Inſt. de verb. oblig. l. legata ſub conditione ff. de cond. &
demonſtr. & modus æquiparatur conditioni,
quando, ſi modus non ſeruatur, ſubijcitur clau-
ſula annullans actum, c. verum, & ibi Can. poſt gl.
fin. de cond. appoſ. aut ſi debitor condemnatus fue-
rit ad ſoluendum penſionem, apponit clauſulam,
quod conſtito ex eiſdem actis de bono iure eius,
qui recuſat ſoluere penſionem, & non iure ad-
uerſarij, ipſe auditor procedat ſine illa clauſula,
ſine retardatione, Sarnen. in comp. vtriuſq; ſign. n.
56. verſ. confirmatur iſta opinio. in fine. vel ſi grauior
inter partes ſit contentio, modificat commiſſio-
nem per clauſulam, data cautione de penſione
ſoluenda in forma depoſiti, in euentum ſuccum-
bentiæ, Sar. in comp. vtriuſq; ſign. n. 56. verſ. & per
prædictam doctrinam Bart. &c. Excipe ab hac † re- 30
gula Primo, quando ex ventre litterarum non
datetur nullitas, ſed reductio penſionis, Put. de-
ciſ. 32. ſub n. 1. lib. 1. l. ſua rei, & l. ſequenti ff. de contr.
empt. l. ſi vno, §. vbicumque ff. locat. Secundo quan-
do † nullitas in ventre litterarum oritur ex pro- 31
bationibus aliunde factis, nam penſionarius po-
terit probare contrarium, & interim non eſt im-
pediendus in exactione penſionis, cum probatio
non excludat probationem, Ioan. Andr. in c. 1. de li-
tis conteſt. in 6. Put. deciſ. 32. num. 2. & 3. Mohed. d. de-
ciſ. 35. Paulo ante finem, & ſic fuit deciſum. Rot. diuerſ.
deciſ. 301.

Digitized by Google

deciſ.301.n.3.part.1. Rota variauit, an nullitas, &
32 iniuſtitia † cenſurarum debeat iuſtificari ex eiſ-
dem actis, an ex nouiter deductis in alia inſtan-
tia, *Caſ.deciſ.2.n.2. & 8. de iud. c. licet & ibi Can. de*
ſent.excom.in 6. certum eſt, quod non poſſunt ſu-
ſtineri ex nouiter deductis, quando is qui præ-
tenditur teneri ad penſionem, proteſtatus fuit,
quod non procedatur ad declaratoriam niſi ve-
rificatis verificandis &c. *Rota diuerſorum d. deciſ.*
221.in fin.part.2.l.1 l.actor C. de probat. l.exceptio pri-
ma, & 2.ff.de excep. ſed tunc poterunt primæ pro-
bationes conualidari, *c.1.& ibi Bald.in princ.de fid.*
inſtr.auth.ſi quis in aliquo, & ibi Dec.per illum tex.n.1.
& ſeqq. & DD. C. de edendo Caſ. deciſ. 20. n. 21. de
probat. Quia quod ad alterius confirmationem
accedit, eodem tempore factum videtur. *l.ſi do-*
nata §.ſi ſponſus ff. de donat. int. vir. & vxorem, & ibi
gl.fin. l. filiæ ſuæ §. fin. & ibi gl. fin. alleg. concord ff. de
cond. & demonſtr. Quando penſionarius modum
33 adimpleuit, † conditionemq; purificauit, *l.condi-*
tionibus l.ſi fundus alicui ff. de cond. & demonſtr. l. cum
teſtamento in fin. C. de teſtam. manum. aut de con-
ſenſu partium Papa ſimpliciter, & pure reſeruauit
penſionem, tunc non impeditur penſionis præ-
ſtatio propter ſuperuenientem litem ſuper nulli-
tate, extinctione, vel reductione, aut ſi in ipſis
appellatum ſit, ex eo quod litteræ ſint liquidæ, &
ex conſenſu partium firmatæ, quouſque contra
eas ſit res iudicata propter litterarum auctorita-
tem, & non requiritur quaſi poſſeſſio exigendi, &
34 ſolet cauſa † in prima, & vlteriori inſtantia com-
mitti per ſignaturam iuſtitiæ cum clauſula, con-
ſtito de litteris reſeruationis, procedat abſque
retardatione ſolutionis penſionis; *Rot. diuerſ. d.*
deciſ. 301. n. 2. part.1. ſtaph. de ſign. litt. iuſt. § ad præ-
dicta num.13. Sarn. in compend. vtriuſque ſignat. n. 55.
verſ. confirmatur Gig. quæſt. 85. de prab. late Greg.15.
deciſ.57. & ibi annot. diſtinguit tres caſus. quæ impe-
dit agere tam titularem, quam quemlibet ter-
tium, quandiu non eſt ſoluta penſio per titula-
rem, *Greg.15.deciſ.36.n.3. Iaſ.in rubr. ff. ſol. matr. &*
ibi DD. & ſolet aliquando addi clauſula, prout
de iure, vel arbitrio Rotæ, *Caſ. deciſ.7.n.7. & deciſ.*
8. n. 8. de re iud. l.1. & ibi gloſſ. in verbo neque mora ff.
de leg.1. per quam ſignatura videtur dediſſe facul-
tatem examinandi validitatem reſeruationis
penſionis, *Rot. Farin. deciſ. 577. part.2.* clauſula in
commiſſione appoſita, conſtito de litteris reſer-
uationis procedat ſine retardatione ſolutionis

penſionis, intelligitur de † ſola exiſtentia litte- 35
rarum, non autem quod teneatur iuſtificare lit-
teras eſſe valide expeditas, *Put.deciſ.225.l.1.c.quæ-*
relam de elect. c.conſultationibus de iurepatr. excepto
quando verſamur in primo ſemeſtri, quia tunc
videtur aſtringendus ad verificationem fructuũ
expreſſorum. *Pariſ.de reſig.lib.6.quæſt.2.n.65.atte-*
ſtans de vſu Rotæ. Quando penſionarius † agit 36
contra eum, qui non conſentit penſioni, & non
reperitur in quaſi poſſeſſione exigendi, tenetur
omnino iuſtificare gratiam, antequam agere
poſſit ad exactionem penſionis, tam in petitorio,
quam poſſeſſorio, *Garc.de benef.part.1.cap.5.§.4.*
n.442. & ſeqq. plures deciſiones Rotæ referens Pariſ.de
reſign. lib.2 quæſt. 2. n. 65. aut eſt in † quaſi poſſeſ- 37
ſione exigendi penſionem, & in ea eſt (etiamſi
ex aduerſo allegetur extincta per eius profeſſio-
nem,) *Caput. deciſ.317.part.2. Gig. de penſion. quæſt.*
57.n.7. in fin. cauſæ cognitione pendente manu-
tenendus, *Pan. in c. inter quatuor nu.4. de maior. &*
obed. & in c. accepta n.6. de reſtit. ſpol. contra quem-
cumque ſucceſſorem etiam qui nunquam ſoluit,
quia ex mutatione, & Variatione perſonarum,
contra quas poſſidetur, non variatur poſſeſſio,
nec ius actoris, *l.2 §. ex his ff. de verb. oblig. & ibi poſt*
gl. DD. Gig. de penſ. quæſt. 47. n. 10. Guid. Pap. quæſt.
629. Put. deciſ.151. lib.3. Greg.15. deciſ.275 in princ. &
ibi annot. Eadem ratione † tranſlatarius penſio- 38
nis, exiſtens in poſſeſſione percipiendi penſio-
nem, agens poſſeſſorio non habet neceſſe proba-
re habilitates, & narratiuam Bullæ reſeruationis
penſionis in fauorem eius, qui conſenſit tranſ-
lationi, ſed ſufficit ei probare tranſlationem,
quaſi poſſeſſionem, & oſtendere litteras reſerua-
tionis penſionis expeditas, *Mohed. deciſ. 9. de cauſſ.*
poſſ. & propr. Put. deciſ.239. lib.1. ang. in l. ſi proponas,
§. ſi hæreditatem ff. de inoff. teſtam. quia ante omnia
conſtare debet de exiſtentia actus, *Bart. in l.1 §. &*
parui n.3. ff quod vi, aut clam. & clauſula, *ſine retar-*
datione &c. nullum producit effectum, niſi con-
ſtet reſeruationem penſionis præceſſiſſe, *Achill.*
deciſ. 4. de reſcript. Bart. in l.1. §. & parui n.3. ff. quod
vi, aut clam. Sed & reſignatarius † ſpoliat, ſi poſt 39
conſenſum præſtitum reſeruationi penſionis li-
beræ, & exemptę, pendente lite, & obtenta for-
ſan ex defectu mandati, correctione bullæ reſer-
uationis penſionis, beneficium grauatum reſi-
gnet alteri, quia reſignanti tenebatur reſtituere,
& tenetur ad penſionem, cum ipſe fecerit, quo

Digitized by Google

minus poſſideret, *Mohed. deciſ. 25. de renunciat l. ſi nauis §. fin. cum l. ſeq. l. qui reſtituere 2. reſp. cum l. ſeq. ff. de rei vindic. c. pro poſſeſſore de reg. iur. in 6.*

40 Item ſucceſſor † in beneficio ſpoliat, ſi penſionem integre ab anteceſſore ſolutam ſoluere recuſat, daturque penſionario remedium reintegrandæ: *Guid. Pap. deciſ. 629. ſup. quaeſt.* In penſione diſtinctio eſt inter petitorium, & poſſeſſoriũ, & ſpoliatus perceptione penſionis eam recuperat, nihil probato de proprietate, *c. querelam, verſ. fin. de elect. & ibi Can. per illum tex. Felin. in §. retinendae num. 14. & 15 de interd. Mohed. deciſ. 22. de reſt. ſpol. inter omiſſa Capell. Tholoſ. qu. 59. Gig. de penſ. q.* 47. quia non requiritur titulus, eiuſque probatio in poſſeſſorio, *c. in litteris de reſtit. ſpol.* quod penſio in mera temporalitate conſiſtat, *l. 1. §. eum qui à me vi, & l. Fulcinius ff. de vi, & vi arm. c. ſæpe de reſt. ſpol. Pan. in d. c. in litteris num.* 10. *& ibi Can.* in peti-
41 torio † tenetur iuſtificare gratiam, etiamſi ſit in quaſi poſſeſſione exigendi: *Marcheſ. de commiſſ. part. 1. fol. 614. Greg. 15. deciſ. 57. & ibi annot. ſub nu. 16. plures Rota deciſ. referens.* Penſionarius autem
42 probat † iſtam poſſeſſionem per antecedentes ſolutiones *Pan. in c. cum veniſſet ſub num. xj. de reſt. ſpol. Fel. in c. cum Bertold. num. 25. de re iud. Dec. in c. bonæ memoriæ O. num. 48. & ſeqq. de appell. Rip. in l. fin. num. 5. & ſeqq. ff. quorum bon. qui relinq. arb. iud.* quæ ſi factæ ſint per alium, & ſint plurium annorum, præſumitur mandatum; *Rot. deciſ. 2. de cauſ. poſſ. & propr. in antiq. Caſ. deciſ. 6. num. 6. de probat. Gig. de penſ. q.* 48. imo per vnicam ſolutionem, eo, quia ſoluitur tale quid, quod non ſolet dari, ſeu gratioſe concedi, *c. cum eccleſia Sutrina, & ibi gloſſ. trium epiſcoporum Rip. num 52. & ſeq. & Can. de cauſ. poſſ. & propr. c. bonæ memoriæ el 2. & ibi gloſſ. in verb. de gratia de poſt. præl. arg. c. cum acceſſiſſent de conſtit. & c. pro illorum de præb. Bart. in l. 1. §. hoc interdicto ff. de itin. actuq. priuat. Bald. in l. 2. C. de ſeru. & aq. num. 14. & 20.* etiam factam metu cenſurarum, quando non apparet de proteſtatione in actu ſolutionis, *l. qui in aliena §. fin. & ibi DD. ff. de acq. har. l. de pupillo § ſi quis ipſi prætori ff. de nou. oper. nunc c. cum dilectus, & ibi gloſſ. in verb. mortis, de iis, quæ vi, metuq; cauſ. fin. & in terminis noſtris Rot. diuerſ. 196 part. 1. Greg. 15. deciſ. 365. num. 2. & ibi late annot.* ſecus ſi ſolutio eſſet facta virtutæ clauſulæ, ſine retardatione ſolutionis penſionis, nam ille qui paret mandato ſuperioris, non conſtituit aduerſarium in poſſeſſione iuris incorporalis, *gloſſ. fin. in c. olim el 3. & ibi Inn. Pan. & Can. de reſt. ſpol. Put. deciſ. 273. lib. 2.* aut cum proteſtatione, quod fieret metu cenſurarum, etiamſi de cenſuris non appareret, quia præſumendum eſt, quod ſolutio fuerit facta metu cenſurarum in litteris contentarum, cumque iſta cauſa ſemper duret, ſemper proteſtatio præſumitur repetita in ſolutionibus poſtea ſequentibus, *c. olim 3. & ibi gloſſ. in verb. timore & Can. de reſtit. ſpol. iuncto c. quod ex timore, & ibi gloſſ. fin. de reg. iur. Panorm. in c. cum dilectus num. 6. de his, quæ vi, metuq; cauſ. fi. & ibi Can. Rom. conſ. 369. nu. 10. & ſeqq.* ſine diſtinctione, an eſſent iuſtæ futuræ cenſuræ, *Pan. in d. c. cum dilectus num. 6. in fin. approbatur à Rota Achil. deciſ. xj. in fin. de penſ.*

Reſignans poſt reſignationem † non tenetur 43
ad ſolutionem penſionis, quando conſtat, quod reſignatarius poſſidet, & fructus percipit, quia qui fructus percipit, tenetur ad penſionem, *l. hactenus ff. de vſufr. l. quæro, & ibi Bart. ff. de vſufr. leg. l. 1. C. de an. et trib. lib. 10.* etiamſi reſignatio ſit inualida, & alteram penſionem reſignans ſibi reſeruauerit: *Mohed. deciſ. 30. de renunc. l. quæro ff. de vſufr. & c. leg. l. 1. C. de ann. et trib. lib. 10. et vtrobique DD.* quando non conſtat de acceptatione, & ratificatione reſignatarij, reſignans penſionem ſoluere tenetur, quia ante eius ratificationem, non abdicatur à reſignante ius, aut poſſeſſio, *l. cum pridem, et ibi Pan. ſub num. xj. verſ. 3. ſolutio de pact. Can. in c. cum inter el 1. poſt gl. in verb. ex conſenſu de elect. Mohed. deciſ. 2. de renunc. et deciſ. 14. de locat.*

Succeſſor † in beneficio tenetur ad penſiones 44
præteritas à prædeceſſore non ſolutas, *Gigas in tr. de penſ. q. 29. & 43. Fel. in c. ad audientiam 2. num. 6. & 7. de reſcript.* quod Rota alias in dubium reuocauit, & noluit vnquam reſoluere, ne in dies peterentur à ſucceſſoribus, *Creſc. deciſ. 3. in fin. de ſolut. Achill. deciſ. 3. de penſion. Caſſad. deciſ. 4. de loc.* quia nihil ſucceſſori imputari poteſt, cum emolumenta, & honores prædeceſſor habuerit: ad eas tenetur ſucceſſor, quando conſtat de diligentijs factis à penſionario contra anteceſſorem pro terminis decurſis, & non ſolutis, dummodo ei congrua remaneat, nempe epiſcopo ducati mille monetæ illarum partium, & parocho centum ducati ſimiles *iuxta c. 13. ſeſſ. 24. Greg. 15. deciſ. 507. vbi plures deciſ. cumulat. Card. Seraph. deciſ. 1351. Garc. de beneſ. part. 1. c. 5. num. 191. & 199. & ſeqq.* ac penſionarius præfertur eccleſiæ cathedrali in pontificali, & ornamentis, ſiue conſecrata, & benedicta

ſunt,

Digitized by Google

ſunt, ſiue non, pro penſionibus decurſis, quia epi-
ſcopo viuente non cenſentur donata eccleſiæ, &
cadunt ſub hypotheca pro debitis ab eo contra-
ctis, Garc. de benef. part. 1. cap. 5. num. 204. vbi allegat
deciſion. Rot. arg. l. ſi fundum C. qui pot. eſt in pign. ha-
45 bend. l. quia debitore ff. eod. Ad penſiones † futuras,
& poſt fructus perceptos decurſas, tenetur ſuc-
ceſſor illius, qui conſenſit penſioni in iure illius
habendo, cui reſeruata fuit penſio, Achill. deciſ. 9.
de penſ. Mohed deciſ. 35. de prab. inter omiß. l. Pompo-
nius §. 1. ff. de acq. poſſ. l. dolia §. fin. ff. de cond. empt.
46 nec non ſucceſſor † poſſeſſionis, ſcilicet is qui
nunc reperitur in poſſeſſione beneficij, cuius poſ-
ſeſſio de tempore reſeruationis poſſeſſionis, A-
chill. deciſ. 1. de penſion. l. traditio §. quoties ff. de acq.
rer. dom. l. nemo plus ff. de regul. iur. vel bonum ius
penes conſentientem fuiſſe probatur à penſiona-
rio, Achilles deciſ. 9. de penſ. Felin. in c. ad audientiam
el 2. nu. 6. de reſcript. quia acceptando beneficium
penſione grauatum, cenſetur quaſi contraxiſſe
cum eo, cui penſio fuit reſeruata, & ſe obligaſſe
ad penſionis ſolutionem, ad quam compellitur
actione perſonali orta ex illo quaſi contractu,
Gig. de penſ. q. 51. num. 5. Guid. Pap. qu. 576. Caputaq.
deciſ. 13. par. 1. & deciſ. 302. part. 2. ac quia penſio
eſt onus reale, l. hactenus ff. de vſufr. l. quaro ff. de vſuf.
leg. l. 1. C. de ann. & trib. lib. 10. l. codicillis §. inſtitutio
ff. de legat. 2. Rom. conſ. 388. Gig. de penſ. q. 39. nu. xj.
47 & q. 43. num. 5. tenetur capitulum, † quod iure
accreſcendi recipit fructus, Gonzal. ſuper reg. Can-
cell. de menſib. & alternatiuis gloſſ. 5. §. 5. num. 44. fa-
cit Caput. deciſ. 13. par. 1. Camera Apoſtolica, Gon-
zal. ſuper reg. Canc. de menſib. & alternat. gl. 5. §. 5. nu.
52. & ſeqq. Gig. de penſ. q. 65. per tot. Pariſ. de reſig. lib.
1. q. 8. num. 23. & ſeqq. Oeconomus regius præter-
quam in Francia tempore apertæ regaliæ, Pariſ.
de reſign. lib. 1. q. 8. num. 24. Arnulph. Buſ. de iur. re-
gal. priuil. 53. & eſt in electione penſionarij, an
velit agere perſonali contra titularem beneficij,
an reali contra eum, qui fructus beneficij perci-
pit, & poteſt conuenire quem maluerit, Zab. in
clem. 1. ſub xj. quaſt. de cenſ. & ibi Can. Gig. de penſ. q.
39. num. xj. & 43. num. 5. Freder. de ſen. conſ. 81. Rot.
Farin. deciſ. 176. part. 2. niſi ipſe ſucceſſor, aut is,
qui fructus percipit, vellet notorie docere de nō
iure conſtituentis penſionem. Nam multis caſi-
48 bus penſio † eſt ipſo iure nulla, vt reſeruata ex
cauſa reſignationis promoto ad epiſcopatum ſu-
per beneficio vacante per huiuſmodi promotio-
nem, Rot. diuerſ. deciſ. 767. in fin. part. 1. c. cum in cun-
ctis §. cum vero de elect. & ibi poſt gl. Pan. numer. 3. &
Can. vel aliter ipſo iure priuato beneficio; Garc. de
benef. part. xj. cap. 3. §. 1. num. 130. vſque ad fin. Pariſ.
de reſig. benef. lib. 3. q. 2. num. 24. & ſeqq. aut quando
reſignatio eſt nulla propter Simoniam, Capell.
Thol. q. 39. & in terminis noſtris Rot. diuerſ. deciſ. 191.
par. 1. aut propter aliam cauſam; Pariſ. de reſig. be-
nef. lib. 6. q. 2. num. 76. & ſeqq. vt quando ſecunda
penſio impoſita eſt, etiam motu proprio Papæ,
non facta mentione de prima, Caſſad. deciſ. 3. de
penſ. Caput. deciſ. 312. par. 2. c. mandatum de reſcr. c.
duobus in fin. eod. tit. in 6. reſeruata clerico infanti
abſque diſpenſatione, Caput. deciſ. 1318. part. 2. in c.
quod ſuper his num. 3. de fid. inſtr. §. pupillus verſ. nam
infans Inſt. de inut. ſtipul. tanquam clerico, qui pro-
batur laicus, Gig. de penſ. q. 22. vel inhabili abſque
diſpenſatione; Pariſ. de reſig. benef. lib. 6. q. 2. nu. 82.
& ſeqq. impoſita ſuper prouiſione facta Titio, ſi
Titius nunquam poſſedit beneficium, ſed qui-
dam alius; Achill. deciſ. 1. de penſ. arg. c. cum in illis §.
fin. & c. fin. de prab. in 6. reſeruata ſuper beneficio
vacante per obitum Titij, ſi id per obitum Titij
non vacauit; Caſ. deciſ. 12. de prab. c. ſub cœptum de
reſcr. in 6. vel ſi ſit reſeruata ex falſa cauſa; Caput.
deciſ. 298. part. 2. Felin. remißiue in c. quod ſuper his,
num. 4. & ſeqq. de fid. inſtr. Bart. in l. demonſtratio §. 1.
num. 19. ff. de cond. & demonſtr. c. ſuper litteris, verſ.
ſi vero per huiuſmodi de reſcr. Bald. in l. 1. num. 2. C. de
colluſ. deteg. quando non eſt ſeruata forma man-
dati; Pariſ. de reſig. benef. lib. 1. q. 3. numer. 78. & ſeqq.
Mandoſ. de ſign. grat. tit. penſiones, verſ. in mandato,
attamen valida eſt penſio, quando mandatum
datum eſt ad reſignandum in euentum, quod re-
ſignatarius conſentiat penſioni ſoluendæ litteris
non expeditis, accedente Papæ beneplacito, &
Papa deleuerit illa verba ſupplicationis, litteris
non expeditis, quia renuncians voluit, quod ita
demum apponatur hoc decretum, ſi voluerit Pa-
pa; Caſ. deciſ. 10. & 11. de prab. arg. l. pecuniam, & ibi
not. per Iaſ. Paul. de Caſtr. ff. ſi cert. pet. & alijs ſimi-
libus caſibus, in quibus penſio ab initio eſt nulla,
quos longum eſſet enarrare.

Reſeruatio † omnium fructuum reſignanti 49
valida eſt, non facta mentione penſionis antiquæ
antea impoſitæ, qua ſolutæ reliqui fructus, qui
ſuperſunt, reſeruatario debentur, Mandoſ. de ſign.
grat. tit. fructuum reſeruationes verſ. clauſula expri-
mens penſionem, & verſ. ſeq. & ſi adijciatur clauſula,

Digitized by Google

50 quod † propria auctoritate reſignãs fructus percipiat, perinde ac ſi non reſignaſſet, non amittit poſſeſſionem, imo illam continuat, *Put. deciſ. 9. de cauſſ. poſſ. & propr. Mand. de ſign. grat. tit. fructuum reſeruationes verſ. reſignanti, ſeu cedenti*, quia perceptio fructuum in poſſeſſione conſiſtit: *l. qui ſcit §. in alieno ff. de vſur. l. 1. §. ex contrario ff. de acq. poſſ. & ibi not. Pariſ. conſ. 39. vol. 4.* proprietas † autem, &
51 titulus, ſi verius præbendæ, ſiue beneficij tranſit in reſignatarium, quia in beneficijs eccleſiæ duo ſunt, ſcilicet ipſum ius præbendarum, ſeu beneficiorum, & fructus ipſorum: *c. ſi gratioſe iuncta glo. in verb. beneficia c. ſi propter iuncta glo. in verb. ſi fructus de reſcr. in 6. c. ſi tibi conceſſo cum gl. 1. de præb. in 6. Archid. in c. ſi quis obiecerit num. 3. 1. q. 3. Zab. in clem. fin. in 15. quæſt. de præb.* idem iuris eſt, † quando re-
52 ſignanti reſeruantur titulus, denominatio, adminiſtratio, poſſeſſio vna cum fructibus, quia iſta reſeruatio ea reſpicit, quæ concernunt temporalitatem beneficij, nõ autem ius proprietatis, quod tranſit in reſignatarium, & per obitum eius vacat, & vterque poſſidet diuerſis reſpectibus; *Rot. diuerſ. deciſ. 597. part. 1. Caſ. deciſ. 5. de cauſ. poſſ. & propr. Bero. conſ. 8. num. 4. vol. 1. c. licet cauſam, & ibi poſt gl. in verb. vti poßidetis, Can. de prob. Bart. in l. ſi duo num. 4. ff. vti poßid.* quod ſi facta fuerit reſer-
53 uatio † penſionis, vel fructuum alicui quoad vixerit, prout maluerit, datur ei electio, *l. qui duos ff. de leg. 1. & ibi Bald. num. 1. Alex. num. 4. Felin. in cap. inter cæteras ſub num. 4. verſ. fallit 4. de reſcript. Greg. xv. dec. 431.* pro prima vice; & ſi per aliquod tempus percepit penſionem, non licebit ei variare poſtea, & petere fructus; quia regulariter electio eſt debitoris; *c. in alternatiuis de reg. iur. in 6. l. in eo §. vbi ff. de reg. iur. l. plerumque in fin. ff de iur. dot. c. vnico de plus petitionib.* ideoque electio creditori conceſſa tanquam odioſa reſtringẽda eſt ad primam vicem; *l. boues §. hoc ſermone, & ibi not. ff. de verb. ſign. Achil. in terminis deciſ. 13. & 14. de præben.*
54 medietate fructuum † reſeruata loco penſionis fit ſolutio habito reſpectu, non ad valorem expreſſum, ſed ad maſſam groſſam, *Rot. diuerſ. deciſ. 764. part. 3. lib. 3. arg. l. qui ſcit de vſur.*

55 Penſio eſt † odioſa, quia eſt ſeruitus, & onus reale, *Gig. de penſ. qu. 96. Rot. diuerſ. deciſ. 240. & 454. par. 1.* quaſi poſſeſſio exigendi penſionem ſuper fructibus beneficij non eſt præter ius, vt ſen-
56 tit Guid. Pap. *deciſ. 629. in fi.* ſed eſt contra ius, † & non releuat ab onere probandi, *Caſ. deciſ. 10. nu. 2. de re iud. atteſtans ita deciſum à Rot. vt in rubr. & nigr. huius ſit, c. maioribus c. cum cauſam de præb. Caccial. in tract. de penſ. q. 8. & Gig. q. 8. & 96.* Rota materiã penſionis, quando † reſeruantur omnes fructus, 57
aut certa quotæ propria auctoritate percipienda, ſolet paſſim eiſdem metiri regulis, quibus regulatur vſusfructus, *Rot. diuerſ. deciſ. 401. nu. 4. part. 1. Achill. deciſ. 3. in fin. de renunc. per l. ſi quis ita, & ibi gl. Bald. & DD. ff. de vſufr. Couar. var. reſol. lib. 1. cap. 15. num. 13. late Garc. de beneſ. par. 2. cap. 1. num. 105. & plur. ſeqq.* Penſio reſeruatas in certa ſumma nõ æquiparatur vſufructui, *Achill. d. deciſ. 3. de renunc. gloſſ. in l. ſi quis ita ff. de vſufr.* neque etiam conſtituta in fructibus, aut certa quota fructuum recipienda de manu beneficiati, *l. defuncto § Sempronio ff. de vſufr. l. Caius, ſecus ff. de ann. leg. & ibi poſt gl. Doct.* quod beneficiatus ſit Dominus fructuum, vſufructuarius vero non de manu alterius ſingulis annis, ſed ipſemet percipit fructus, ac ſuos facit, *§. is vero Inſtit. de rer. diuiſ. l. patrimonij, & l. fundi Trebatiani ff. de vſufruct. & c. leg. & ibi gloſſ. fin. alleg. concord. l. 7. ff. de vſufr. l. ſi quis ita, & ibi gl. & DD. ff. eod. Pariſ. conſ. 55. num. 345. 46. & ſeqq. vol. 3.* pro-
pter conſenſum æquiparantur † contractui: *Gig.* 58
de penſ. q. 99. num. 10. Achil. deciſ. 13. num. 8. de penſ.
ſucceſſor quoque † acceptans beneficium, vide- 59
tur quaſi contrahere, & obligare ſe ad onera poſita in beneficio, *l. ex maleficijs §. 1. verſ. ſed vtilitatis cauſa ff. de act. & oblig.* daturque ei cui penſio debetur, actio perſonalis, & hypothecaria; *Caput. deciſ. 302. par. 2. Gig. de penſion. q. 51. Felin. in cap. ad audientiam el 2. numer. 6. de reſcript. Rom. conſ. 388.*
motu † proprio conceſſa penſio æquiparatur vl- 60
timis voluntatibus: *Rom. d. conſ. 388.* De penſione reſeruata extero ſuper beneficijs conſiſtentibus in Regnis Hiſpaniarum propter pragmaticas in perſona Hiſpani, vide Rotam diſtinguentem tres caſus, *dec. 399. cum 2. ſeqq. parte 1. diuerſor.*

Caſſatio, † & extinctio penſionis eſt fauora- 61
bilis, quia reſtituit beneficium ad priſtinam libertatem, *Gig. de penſ. q. 99. num. 4.* Poteſt fieri ſine ſuperioris auctoritate in manibus cuiuſcumque: *c. Agatho, & ibi Præpoſ. num. 3. & Can. 63. diſt. Achill. deciſ. 7. de decim. Gig. de penſion. q. 45. Rot. diuerſ. deciſ. 454. num. 7. par. 1.* De Stylo Curiæ † fit 62
auctoritate ſummi Pontificis anticipatis ſolutionibus penſionum quinque, ſex, aut ſeptem annorum, aut plurium, vel pauciorum, attenta penſionarij ætate, & valetudine, *l. cum ij §. vult igitur verſ.*

modus

Digitized by Google

modus ff. de tranſact. Gig. de penſion. q. 87. poſt nu. 6.
ſuper tota penſione, vel etiam parte eius, *l. quæ de*
tota ff. de rei vendic. l. qui ſcit 1. reſp. ff. de vſur. Si reſi-
63 gnatio † facta fuerit, reſeruata ſibi valida penſio-
ne, quæ fuerit nulliter reſeruata, & à reſignante
extincta, non conualidatur reſignatio, quia ius
remanſit in reſignante, quod ab ipſo abdicari nõ
potuit ſine facto Papæ, *c. cum olim, & ibi Pan. num.*
19. & Can. de re iud. c. admonet c. in dubijs de renunc.
Achill. deciſ. 12. de penſion. Tertio extinguitur per
contractum matrimonij, etiamſi non ſit in titu-
lum data, quia datur ratione clericatus, *Put. deciſ.*
449. lib. 2. Gig. de penſ. 54. Caccial. de penſ. q. 30. Greg.
15. deciſ. 18. num. 1. & ibi late add. Quarto quando
penſionario prouidetur de beneficio, ſuper quo
ſibi fuit reſeruata penſio, *Gig. de penſ. q. 49. qui vi-*
deatur Put. deciſ. 432. lib. 2. Sarn. de inſir. reſig. q. 16.
Caccial. de penſ. q. 2. Gig. de penſion. q. 1. nu. 5. Quin-
to per promotionem ad cathedralem eccleſiam,
dictum eſt ſupra tit. de præb. Sexto per ingreſſum, &
profeſſionem religionis, quando ſuper eius ex-
tinctione fuit iudicatum, quia monachus poteſt
retinere penſionem ex diſpenſatione Papæ, *Gig.*
de penſion. q. 57. Caput. deciſ. 233. & deciſ. 317. part. 2.
Septimo per non inceſſum in habitu clericali ex
conſtitutione Xyſti quinti, de habitu, & tonſura
&c. qui cõcludenter probari debet, quia eſt ma-
teria obiectiua inferens ad priuationem penſio-
nis, *c. ſuper his, c. accedens de accuſ. Rot. deciſ. 8. & 9.*
de except. in nou. Greg. 15. deciſ. 20. num. 3. Facultas
64 transferendi † penſionem eſt odioſiſſima, quia
operatur perpetuitatem penſionis, & prorogat
ſeruitutem beneficij: *Caput. deciſ. 303. num. 10. &*
ſeqq. part. 2. Put. deciſ. 512. numer. 1. lib. 2. Rot. diuerſ.
deciſ. 400. num. 12. & deciſ. 454. num. 7. par. 1. Sarn.
in reg. de inf. reſig. q. 16. fit translatio iuxta formam
65 facultatis † datam à ſummo Pontifice, coram ali-
quo in dignitate eccleſiaſtica conſtituto per viam
actus inter viuos, vel vltimæ voluntatis, *Pariſ.*
conſ. 46. vol. 4. litteris expeditis, & executori præ-
ſentatis; *c. cum in iure de off. deleg. c. quiſquis 4. qu. 5.*
Rom. conſ. 353. num. 8. & 10. Creſc. deciſ. 13. de con-
ceſſ. præb. Rot. deciſ. 19. eod. in nou. aut vigore pro-
ceſſus fulminati, in quo inſertæ erant litteræ po-
teſtatis, dummodo poſtea conſtet de originali-
bus litteris: *Achill. deciſ. 2. de off. deleg. & deciſ. 7. de*
penſ. gl. in c. ſi Romanorum in verb. deſunt 19. diſt. Iaſ.
in auth. ſi quis in aliquo ſub numer. 9. in 2. addit. C. de
eden. clauſula etiam in mortis articulo omiſſa in
facultate transferendi, habetur pro appoſita, *Put.*
deciſ. 133. lib. 1. atteſtatur de Stylo Sarn. in d. reg. de
inſir. reſig. q. 16. in fin. Secundo fit coram † ſum- 66
mo Pontifice per viam ſupplicationis, in qua pe-
titur, quod penſionem cum hac facultate trans-
ferendi, vel ſine ea, conceſſam, caſſet, ad effectũ,
vt ſimilis penſio in fauorem alterius reſeruetur
cum clauſulis, & decretis in prima penſione cõ-
tentis, *Ferrett. conſ. 53. numer. 10. Gig. de penſ. q. 88.*
num. 8. Clauſula transferendi † poſita in prima 67
reſeruatione penſionis per quaſcumque clauſu-
las generales in ſecunda reſeruatione non cenſe-
tur repetita, niſi de ea fiat expreſſa mentio, *Put.*
deciſ. 332. & deciſ. 412. ſub num. 1. lib. 2. Caput. deciſ.
303. & 304. & 319. par. 2. Franc. poſt gloſſ. in c. qui ad
agendum §. ſed ſi aliquis de procurat. num. 2. & ibi Can.
l. idem Iulianus §. conſtat ff. de leg. 1. Porro caſſatio-
nes penſionis, † vt quid aliud reſeruetur, regu- 68
lantur eiſdem regulis, quib. regulantur reſigna-
tiones beneficiorum cum reſeruatione, & non
abdicatur ius à transferente, niſi irreuocabiliter
acquiratur translatario. *Rot. diuerſ. deciſ. 471. nu. 5.*
& 6. part. 1. Mohedan. deciſ. 2. de locat. & conduct.
Panorm. in c. cum pridem, num. 11. de pactis. Felin. in c.
ad audient. el 2. num. 3. de reſcriptis.

De rebus Eccleſiæ alienandis vel non.

Titulus XIII.

SVMMARIA.

1 *Alienatio bonorum temporalium Eccleſiæ permiſſa eſt duobus copulatiue concurrentibus, iuſta cauſa alienandi ac ſolemnitate ſiue forma requiſita.*
2 *Facta ſine cauſa & ſolemnitatibus eſt ipſo iure nulla, ſi Eccleſia velit, et.*
3 *Res alienatas repetunt Prælatus male alienans abſque metu periurij.*
4 *Succeſſor & quæcunque perſona Eccleſiaſtica.*
5 *Alienationis nomine quænam comprehendantur.*
6 *Alienatio rerum Eccleſiæ fit ex cauſa neceſſitatis vel vtilitatis, quando alienatio fit ex cauſa neceſſitatis tunc illi ſtatur qualemcunque exitum habuerit.*
7 *Quando alienatio fit ex cauſa vtilitatis tunc non ſufficit eam vtiliter captam ſed requiritur quoſ vtilitas ſit euidens.*

8 *Et ne-*

Digitized by Google

8 *Et neceſſaria eſt inquiſitio quam rem magis expediat alienare.*

9 *Contractum non cedere in euidentem vtilitatem Eccleſiæ quomodo probetur.*

10 *In dubio contractus initus à Prælato ſuper rebus Eccleſiæ non valet.*

11 *Princeps ex cauſa rationabili poteſt rem Eccleſiæ immobilem permutatione acquirere.*

12 *Rector Eccleſiæ poteſt permutare cum Eccleſia de conſenſu capituli data æqualitate ipſius rei.*

13 *Alienatio facta ex cauſa non præmiſſa etiamſi interueniret ſolemnitas requiſita eſt ipſo iure nulla ſi velit Eccleſia.*

14 *Solemnitas ſiue forma conſiſtit in infraſcriptis, primo requiritur tractatus.*

15 *Secundo in alienatione rerum Eccleſiæ cathedralis conſenſus capituli collegiatæ conſenſus capituli & Prælati, monaſterij conſenſus abbatis & conuentus, parochialis vel alterius eccleſiæ conſenſus rectoris.*

16 *Tertio, auctoritas ſiue conſenſus ſuperioris & per extrauag. ambitioſæ auctoritas Summi Pontificis quæ diuerſimode interponitur de ſtylo curiæ.*

17 *Quarto, ſubſcriptio canonicorum.*
Quinto, quod Prælatus non habeat fidem de pretio.

18 *Emptor non tenetur iurare quod pretium conuertatur in vtilitatem eccleſiæ. niſi in tribus caſibus.*

19 *Alienatio facta ex cauſa neceſſitatis vel euidentis vtilitatis ſolemnitatibus non ſeruatis eſt ipſo iure nulla.*

20 *Quæ regula limitatur duobus modis.*

21 *In Alienatione immobilium & mobilium precioſorum regulariter requiritur altera præfatarum cauſa ac ſolemnitas præſcripta.*

22 *Excipe ab hac regula mobilia quæ ſeruando ſeruari non poſſunt quæ ſolus Prælatus alienat.*

23 *Secundo, ſolus Prælatus abſque conſenſu capituli, ac abbates conuentuales ac priores conuentuales ad nutum ſuperioris amouibiles cum conſenſu conuentus renouant in feudum vel emphiteuſim res ſolitas concedi in feudum vel emphiteuſim ſimpliciter.*

24 *Quod res ſit ſolita infeudari quomodo probetur.*

25 *Renouatio debet fieri non pro eodem canone, ſed in euidentem tunc Eccleſiæ vtilitatem.*

26 *Tertio, fallit quando immobile relinquitur mendicantibus vt illud vendat.*

27 *Quarto, ponuntur aliæ ſex fallentiæ ſubſequenter ad dictam regulam.*

28 *Alienationis contractus ſi eſt celebratus ex cauſa permiſſa & cum debita ſolemnitate ſed eccleſia læſa eſt in pretij quantitate mero iure tenet contractus datur eccleſiæ reſtitutio in integrum.*

29 *In alienatione rerum Eccleſiæ abſentes canonici non ſunt citandi.*

30 *Clerici alienantis rem Eccleſiæ abſque cauſa permiſſa vel abſque ſolemnitate requiſita pœnæ ſunt tres hic recenſitæ.*

31 *Clericus fabricator aut conſentiens vſurpationi iuriſdictionis bonorum ac quarumcunque obuentionum eccleſiæ vel beneficij aliorumue piorum laicorum qua pœna puniatur ex decretis Concilij Tridentini.*

32 *Ementis rem Eccleſiæ ſine debitis ſolemnitatibus pœna.*

33 *Vſurpantis alicuius Eccleſiæ vel cuiuſuis beneficij aliorumue piorum locorum iuriſdictiones, bona, obuentiones, pœna, ex decretis Concilij Tridentini.*

34 *Eccleſiæ alienationem nulliter factam poteſt per adhibitionem requiſitarum ſolemnitatum ratificare.*

CLERICIS alienatio bonorum temporalium, quæ profana cenſentur, *Fab. in §. nullius n. 4. & §. ſeq. in princ. inſt. de rer. diuiſ. c. adhæc, & ibi Hoſt. in fin. de relig. domibus.* ſuorum beneficiorum regulariter eſt interdicta, permiſſa † autem eſt 1
etiam bonorum ex quibus aliquis fructus percipitur, *c. ad aures hoc tit. Rot. diuerſ. deciſ. 664. in princ. part. 1.* duobus copulatiue concurrentibus, iuſta cauſa alienandi ac ſolemnitate ſiue forma requiſita, *c. ſine except. 12. quæſt. 2 & ibi Can. c. 2 in princ. ibi, alienando in forma, & caſibus à iure permiſſis hoc tit. in 6. & ibi Can. Clem. 1. ibi, niſi neceſſitas &c. hoc tit. gloſſ. in ſumma 12. quæſt. 2.* tam in extraneos quam conſanguineos, quando Eccleſia per hos non læditur, *Archid. in c. Epiſcopus n. 4. 10. quæſt. 2. Card. in Clem. 1. §. Abbates ante n. 2. de exceſſ. præl. & Can. late Rot. diuerſ. deciſ. 18. n. 6. part. 2. quæ plures cumulat.* Facta ſine † cauſa & ſine ſolemnitatibus, 2
eſt ipſo iure nulla, ſi placet Eccleſiæ, & defectus eorum non poteſt ab alio allegari, quam ab Eccleſia cuius fauore alienatio eſt nulla, *Inſtit. de auct. tut. in fin. princ. & ibi gl. & DD. Imol. in c. ſi quis presbyterorum n. 21. hoc tit, Pan. in c. diuerſis n. 6. de cler. coniug. & ibi Can. Creſc. deciſ. 1. de loc. & cond. Rot. diuerſ. deciſ. 133. n. 12. part. 25.* aliud obtinet in

rebus

Digitized by Google

rebus ſoli pupillaribus, ac minorum, quæ à Tuto-
ribus & curatoribus ita demum ex decreto Præ-
toris, quod poteſt præcedere ac etiam ſubſequi
alienationem, *l. ſi pupillorum §. ſi prator ff de reb. cor.*
qui ſub tut. &c. Corſ. ſing. 88. in verb. decretum Franc.
in c. 1. ſub n. xj. in fin. hoc tit. in 6. & ibi Can. diſtrahi
poſſunt, ſi æs alienum immineat, proinde ſi Præ-
tor permiſerit, ære alieno non allegato, nulla eſt
venditio & nullum decretum, *l. magis puto §. ne*
tamen verſ. ſi as alienum ff. de reb. cor. qui ſub tutela l. etſi
præſes C. de præd. & alijs reb. min. &c. ſi vero alienatæ
fuerint à pupillo ſine Tutoris auctoritate, claudi-
cat contractus, *Inſtit. de auct. Tut. in fin. princ. l. Iulia-*
nus §. ſi quis à pupillo ff. de action. empt. l. ſi id quod pure.
3 *ff. de reſcind. vend.* Rem alienatam † repetunt Præ-
latus male alienans, *c. ſi quis presbyterorum hoc tit. &*
ibi gl. fin. & Pan. abſque metu periurij, & non im-
petrata prius abſolutione á iuramento, quod for-
ſan præſtitit contractus confirmatiuum, *late Be-*
4 *rous conſ. 92. vol. 1.* eiuſque † ſucceſſor, *c. 2. de precar.*
& ibi gl. in verb. pœna, & Can. c. quod quis 35. quæſt. 9.
& quæcumque Eccleſiaſtica perſona, *d. c. ſi quis*
presbyterorum in fin. per in rem actionem à poſſeſ-
ſore, *c. apoſtolicos 12. quæſt. 2. l. 3. & l. fin. C. ſi tut. vel*
curat. interuen. gl. fin. in d. c. ſi quis presbyterorum, &
5 *ibi Can.* Alienationis † nomine venit omnis con-
tractus, per quem dominium transfertur, *l. 1. C.*
de fund. dot. etiam vtile, *c. nulli, & ibi Pan. n. 4. hoc tit.*
auth. de non alien. aut permut. §. nos igitur verſ. aliena-
tionis autem. Rot. diuerſ. deciſ. 146. ſub n. 2. & 3. part. 1.
reprobata gl. in verb. eccleſiam in Clem. fin. §. fin. hoc tit.
vſusfructus datio ſeruitutum impoſitio, pignoris
nexus, *l. fin. C. de reb eccl. non alien.* hic largius acci-
pitur, vt comprehendat hypothecam ſpecialem,
d. c. nulli ibi neque ſpecialis hypotheca, nõ generalem,
quia pro obſeruantia contractus, Prælatus poteſt
obligare res Eccleſiæ ſine vllis ſolemnitatibus,
Pan. in d. c. nulli num. 3. & ibi Anchar. num. 2. & Ca-
non. ſubmiſſionem eccleſiarum, bonorum im-
mobilium ſeu Iurium ipſarum laicis, ipſos ſupe-
riores, patronos vel Aduocatos recognoſcendo
perpetuo, aut ad tempus non modicum; quæ præ-
ter capituli & prælati conſenſum ſpecialem, re-
quirit ſedis Apoſtolicæ licentiam, *c. fin. hoc tit. in*
6. contra regulam, quod inferiores poſſunt ſe
defenſionis cauſa potentioribus ſubmittere, &
per illam ſaluam exiſtere iuriſdictionem ordina-
rij; *c. recepimus c. ex parte el 2. de priuil. late Gail. obſer.*
54. lib. 2. item locationem ad vitam religioſi mo-
naſterio, prioratui, eccleſiæ, ſeu adminiſtrationi
cuiuis regulari præſidentis; ſeu aliud certum tem-
pus; *Clem. 1. hoc tit.* atque ex diſpoſitione *Extra-*
uag. Ambitioſa de reb. eccleſ. alien. vel non. inter com-
munes (quam non ſufficit allegare, ſed neceſſa-
rium eſt probare, quod ſit in communi obſer-
uantia, & recepta moribus vtentium, *Bald. in l.*
rem non nouam num. 7. C. de iudic. Mohed. deciſ. 1. de
conſtit. & deciſ. 8. de loc. & cond. Creſc. deciſ. 3. de iure-
iur. Rodoa. de reb. eccl. non alien. rubr. 28. caſ. 7. nu. 2.
& caſ. 8. num. 21.) omne pactum per quod domi-
nium transfertur, & locationem, ac conductio-
nem vltra triennium factam à quacumque per-
ſona eccleſiaſtica, continet; nec non ex decretis
Concilij Tridentini quamlibet fabricantibus,
ſeu conſentientibus rectoribus, ſeu beneficiatis
vſurpationem iuriſdictionis, bonorum, fructuũ,
& quarumcumque obuentionum cuiuſuis ſæcu-
laris, vel regularis beneficij, aliorumque piorum
locorum complectitur, *c. fin. §. fin. ſeſſ. 22.*

Alienatio rerum † eccleſiæ fit ex cauſa neceſ- 6
ſitatis vel vtilitatis, *Clem. 1. ibi, niſi neceßitas, aut vti-*
litas & c. hoc tit. c. 1. in fin. eod. in 6. c. ſicut eccleſia verſ.
fin. 12. q. 2. gl. in ſumma 12. q. 2. Butr. in c. 1. ſub num.
19. verſ. opiniones ſunt de in integr. reſt. quando alie-
natio fit ex cauſa neceſſitatis, *c. hoc ius 10. q. 2.* tunc
illi ſtatur qualemcumque exitum habuerit, dum-
modo ſit vtiliter cœpta, *Archid. in c. ſine except. n. 5.*
& ibi Gemin. verſ. gl. pen. 12. q. 2. per l. ſed an vltro §.
1. ff. de neg. geſt. l. in pupillo ff. de ſolut. Boich. in c. tua n.
6. & 7. de his, quæ fi. à præl. ſine conſ. cap. & ibi Inn. &
Can. Gul. Rodoard. de reb. eccl. non alien. rubr. 18. de
cauſ. prop. quas fiunt rerum eccl. alienatione, & de cau-
ſis neceßitatis, Quando alienatio fit ex cauſa vtili-
tatis, tunc non ſufficit eam vtiliter cœptam, ſed
requiritur quod vtilitas ſit euidens, & eccleſiam
effici locupletiorem, *l. ſi pupilli, & ibi gl. in verb. lo-*
cupletior. & DD. ff. de neg. geſt. Can. poſt gloſſ. in c. niſi
cum pridem in verb. effectus de renunc. Rot. diuerſ. deciſ.
605. & dec. 178. part. 2. & conſiderandum eſt
præſens, & præiudicium quod euenire poteſt;
nam an euidens ſit eccleſiæ vtilitas inſpicitur tẽ-
pus litis conteſtatæ; *l. litis de neg. geſt. & ibi gloſſ. &*
DD. l. in pupillo ff. de ſolut. præterea quando † fit a- 7
lienatio ex cauſa vtilitatis neceſſaria eſt † inqui- 8
ſitio, quam rem magis expediat alienare, quia
hoc eſt inquirere de ipſa cauſa principali aliena-
tionis, *c. vt ſuper §. poſſeßiones hoc tit.* daturque fa-
cultas confirmandi alienationem conditionali-

Digitized by Google

tet, ſi in euidentem &c. l. ſi Titio ff. quando dies le-
gat. l. 1. & ibi gloſſ. 1. & Bart. & DD. ff. de cond. & de-
monſtr. Rot. diuerſ. deciſ. 108. num. 2. part. 1. non ſic
videtur, quando alienatio fit ex cauſa neceſſita-
tis, quia ſufficit neceſſitatem ſubeſſe, Rot. diuerſ.
deciſ. 178. num. 9. part. 2. Fred. de ſen. conſ. 249. nu. 2.
9 Contractum † non cedere in euidentem vtili-
tatem eccleſiæ, deducitur ex pretio, valore bono-
rum, fructibus, c. hoc ius in fin. princ. verſ. ſit tamen ea
res 10. q. 2. Rot. diuerſ. deciſ. 651. part. 1. & deciſ. 650.
part. 2. ac veriſimilitudinibus ac coniecturis, ac ex
vnica coniectura vrgenti, Rot. diuerſ. deciſ. 720.
par. 1. & deciſ. 244. num. 3. & 4. part. 2. l. quia autem
§. non ſimpliciter verſ. certe ſi ff. ſi quis om. cauſ. teſt. &c.
auth. quibuſcumque modis C. de ſacroſ. eccl. & ibi Bart.
& DD. Alc. de præſumpt. reg. 1. præſumpt. 29. In du-
10 bio † contractus initus à Prælato ſuper rebus ec-
cleſiæ non valet, Rot. diuerſ. deciſ. 65. num. 19. part.
2. per l. cum ij §. ſi prætor ff. de tranſact. præcipue
quando alienatio facta eſt in cōſanguineos, auth.
quibuſcumque, C. de ſacroſ. eccl. & ibi Doct. quia ex
officio quod adminiſtrat, non licet ei emere per
ſe vel per alium, l. non licet, l. qui officij ff. de contrah.
empt. & ob carnis vinculum contra eam præſu-
mitur. Dictiſque cauſis gloſſ. in ſumma 12. quæſt. 2.
addit duas alias, cauſam pietatis pro redemptio-
ne captiuorum, & alimonia pauperum, c. aurum
12. q. 2. §. ſacra inſtitutiones de rer. diuiſ. & cauſam
incommoditatis vel minoris vtilitatis, c. ſi quis c.
terrulas, c. ſi quis 12. q. 2. & vtrobique notata c. vt ſu-
per §. fin. hoc tit. quæ ad duas priores reduci poſ-
11 ſunt, limita dictam regulam in Principe † qui ex
cauſa rationabili poteſt rem eccleſiæ immobi-
lem permutatione acquirere, data re meliori vel
æquali, ceſſante neceſſitate vel vtilitate eccleſiæ,
ſatis enim eſt, quod non deterioretur, cap. 1. de rer.
permut. & ibi Panor. & Can. quod ſi Prælatus non
vult conſentire huic permutationi, poteſt com-
pelli per ſuperiorem, arg. c. nullus de iurepatr. Limi-
12 ta ſecundo, in quolibet Rectore cuiuslibet † ec-
cleſiæ, vt poſſit permutare cum eccleſia, de con-
ſenſu capituli data æqualitate ipſius rei, c. iniuſtum
§. fin. cum duob. cc. ſeqq. 12. q. 2. Pan. in d. c. 1. num. 3.
13 de rer. permut. Alienatio facta † ex cauſa non per-
miſſa quia non ſubeſt neceſſitas vel vtilitas ec-
cleſiæ, etiamſi interueniret ſolemnitas requiſita,
eſt ipſo iure nulla, c. 1. Archid. c. 2. hoc tit. in 6. Butr.
in c. 1. ſub num. 19. Pan. in c. 17. Imol. nu. 1. & 16. de in
integ. reſtit. ſi velit eccleſia, ex ſupra allegatis in princ.

Solemnitas ſiue † forma conſiſtit in infraſcri- 14
ptis, Primo requiritur tractatus, an expediat, vel
non, & ſufficit vnus diligens, c. ſine exceptione 12. q.
2. cap. 1. verſ. quia etiam tractatus hoc tit. in 6. de quo
debet fieri ſcriptura ſeparata, quia non probatur
ex aſſertione prælati, l. minorum. & ibi Bart. & DD.
& l. fin. C. de præd. min. l. ſi forte, & ibi Bart. in fin. per
illum tex. ff. de Caſtr. pecul. Rot. diuerſ. deciſ. 716. n. 2.
& 3. plures cumulans part. 1. Secundo in alienatio-
ne † rerum eccleſiæ cathedralis, conſenſus capi- 15
tuli, c. vt ſuper §. fin. hoc tit. c. 1. 2. & 3. de his, quæ fi. à
præl. collegiatæ eccleſiæ conſenſus capituli, &
prælati; Franc. in c. 1. numer. 22. & 23. hoc tit. in 6.
monaſterij, conſenſus Abbatis, & Conuentus, c.
abbatibus 12. q. 2. c. in venditionibus 17. q. 4. capitu-
lariter, non ſingulariter præſtandus; Imol. in c. cum
conſuetudinis ſub num. 5. de conſuet. contra gl. in c. 1. hoc
tit. in 6. in verb. tractatus. Rodoan. de reb. eccl. non a-
lien. rub. 28. eccl. vac. quom. proced. ſit caſus 5. paro-
chialium eccleſiarum, vel alterius eccleſiæ, con-
ſenſus rectoris, c. placuit 12. quæſt. 2. c. ſi quis epiſco-
pus 10. q. 2. gl. in ſumm. circa fin. 12. q. 2. Clem. 2. &
ibi gl. in verb. rector hoc tit. ſpecul. de empt. §. nunc di-
cendum num. 9. Tertio auctoritas † ſiue conſen- 16
ſus, & non decretum, Rodoan. de reb. eccl. non alien.
rub. 30. de auct. præl. in alien. interpr. caſ. 5. numer. 39
Gemin. in c. 1. num. 13. & 14. hoc tit. in 6. & Io. Andr.
num. 6. & ſeq. ſuperioris, c. abbatibus c. placuit 12. q. 2.
c. nullus c. in venditionibus 17. q. 4. Ioan. Petr. de ferrar.
in pract. in form. lib. act. real. ſuper verb. veris, ac legiti-
mis titulis num. 48. & 56. Gal. Rodoan. de reb. eccleſ.
alien. rub. 30. de auct. præl. in ali. interp. caſ. 1. & ſeq.
nempe in non exemptis, ſiue alienatio fiat à re-
gulari prælato, c. abbatibus 12. q. 2. c. in venditionibus
17. q. 4. Rodoan. de reb. eccl. non alien. rub. 30. num. 10
ſiue à ſæculari prælato, c. quicquid c. alienationes §.
illud, & c. abbatibus 12. q. 2. epiſcopi: c. in venditioni-
bus 17. q. 4. c. abbatibus 12. q. 2. in exemptis ſedi A-
poſtolicæ immediate ſubiectis, Papæ, c. vt ſuper, &
ibi gl. in verb. Sacramento, & Can. hoc tit. in alijs ex-
emptis, prælati, ſiue abbatis, cui pleno iure ſub-
ſunt, ex quo habet quaſi epiſcopalem iuriſdictio-
nem, gloſſ. in clem. 1. in verb. proprij hoc tit. Gal. Ro-
doa. de reb. eccleſ. non alien. rubr. 26. de abbatibus, &
Abbatiſſis, & aliis monaſteriorū præfectis. Franc. Marc.
q. 1081. part. 1. Rodoa. de reb. eccl. non alien. rub. 30. de
auct. præl. in al. interp. numer. 60. 61. & ſeq. quæ in
ipſa alienatione debet interponi, Bald. in l. fin. §.
neceſſitate num. 26. C. de bon. qualib. &c. Bartol. in l. ſi
quis

Digitized by Google

quis mihi bona §. iuſſum num. 5. & ibi Alex. num. 10. & ſeq. ff. de acq. hær. Cap. Tholoſ. q. 98. & ibi Add. vel ex aliorum opinione ſufficit, quod ex poſt facto interponatur, *c. cura de iurepatr. c. ſi qua de rebus 12. q. 2. c. fin. §. quod autem 16. q. 1. Franc. in c. 1. ſub num. 12. Hoſt. num. 16. Anchar. ſub num. 5. hoc tit. in 6. c. 2. & ibi Pan. num. 1. de pact. Iaſ. in l. ſi quis mihi bona §. iuſſum num. 15. & 32. ff. de acq. hær.* cum cauſæ cognitione: *late Redoa. de reb. eccl. non alien. rub. 30. n. 30. & plur. ſeqq. & per extrauag. ambitioſæ hoc titul.* inter communes, requiritur auctoritas ſummi Pontificis, quæ de Stylo Curiæ diuerſimode interponitur; quando prædij alienandi valor non excedit centum ducatos, aut annuus eius valor non excedit ſummam quinque Ducatorum auri de Camera, interponitur per breue cum introcluſa ſupplicatione, vel per reſcriptum Apoſtolicum, in forma dilectus: quod ſi valor, aut annuus redditus, præfatas ſummas tempore contractus, *Guid. Pap. q. 157. gl. in c. ad aures in verb. tunc hoc tit. & ibi Can. gl. in c. cum dilecti in verb. tunc de empt. & vend. & Can.* excedant, extra Romanam Curiam, debent expediri litteræ, ſiue bullæ, in vrbe ſufficit ſola ſignatura: *Staphyl. de reſcript. apoſtol. in forma breui §. datur per Breue numer. 1. & 2. Mandoſ. de ſign. grat. tit. ſi in euidentem in princ. & verſ. ſi valor rei excedit, & verſ. ſeqq.* In reſcriptis, ſi in euidentem, non attenditur falſa expreſſio, quando non verſatur circa ipſam cauſam alienationis, quia Papa tantum habet præ oculis euidentem vtilitatem, *Ruin. conſ. 137. num. 28. verſ. non obſtat, & n. 26. vol. 1. Rot. diuerſ. deciſ. 651. ſub numer. 1. part. 1. & deciſ. 18. ſub num. 2. verſ. 3. in fin. & deciſ. 78. num. 8. part. 2.* etſi committat ſimpliciter commiſſario à ſe deputato, vt ſe informet, ſolet derogare dictæ extrauaganti *Ambitioſæ*, ſtaturque circa euidentem vtilitatem eius aſſertioni; ſi vero committit, vt ſe informet per receptionem teſtium, & probationum iuxta formam Paulinæ, tunc euidens vtilitas aliunde probari debet, quam ex aſſertione executoris, ſiue commiſſarij deputati, *Iaſ. in l. nec quicquam §. vbi decretum numer. 79. & ſeqq. ff. de off. proconſ. Rot. diuerſ. deciſ. 716. num. 4. part. 1.* In teſtium, & probationum receptione non requiritur proceſſus iudiciarius, articuli, partis citatio, ſed ſufficit extraiudicialis informatio, quia proceditur inter volentes: *Rot. diuerſ. deciſ. 479. nu. 2. deciſ. 36. & deciſ. 636. num. 1. & 4. & deciſ. 716. in princ. part. 1. gl. in c. 1. in verb. tractatus in fin. de reb. eccl. al. vel non in 6. & ibi Franc. nu. 11. & ſeqq. Panor. conſ. 41. ſub num 1. circa fin. vol. 1.* clauſula ſolita apponi, vocatis qui erant vocandi, intelligitur de alijs, qui forſan potuiſſent prætendere ius, vel ratione poſſeſſionis, vel proprietatis, non autem de ipſo rectore, aut beneficiato, qui ſupplicauit, *Rot. diuerſ. deciſ. 636. ſub num. 4. & 5. part. 1. l. proinde la 2. §. notandum ff. ad l. Aquilinam,* Verum huiuſmodi receptis probationum nullam fidem facit, vbi vtilitas Eccleſiæ deducitur in controuerſiam, quia facta in ſummario iudicio, *Rot. diuerſ. deciſ. 463. part. 1. l. à diuo Pio §. ſi ſuper rebus, & ibi not. ff. de re iud. l. pen. & ibi gl. ff. de his, qui ſunt ſui, vel alieni iuris,* Decretum ſuper confirmatione alienationis factæ in euidentem vtilitatem interponendum eſt in ſcriptis, quia aſſimilatur ſententiæ diffinitiuæ, & in ea vertitur magna cauſæ cognitio, *l. minorum C. de præd. min. in fin. ibi decretum ſolemniter interponatur, Iaſ. in d. l. nec quicquam §. vbi decretum num. 69. & ſeqq. Rot. deciſ. 5. de ſent. & re iud. in antiq. Guid. Pap. deciſ. 582. Achil. deciſ. 3. de probat.* facit præſumi alienationem eſſe vtilem, prout exprimitur, quando adhibita fuit cauſæ cognitio, nedum quoad iuſtitiam, ſed etiam quoad ſolemnitates requiſitas, *l. 1. C. de fid. inſtr. & ibi gl. in verb. omni libr. 10. l. actor, & ibi gloſſ. in verb. omnimodo. verſ. etſi conſtaret ff. rem rat. hab. l. Herennius §. Caia ff. de euict. Rot. diuerſ. deciſ. 479. num. 1. & 2. part. 1. Bald. in c. 1. num. 7. de iis, qui feud. dar. poſſ. Bald. in c. ſunt nobis de re iud. Iaſ. in l. pacta nouiſſima num. 8. C. de pact. Dec. in c. quoniam contra num. 41. de prob. l. 1. C. de præd. decur. ſin. decr. non alien. lib. 10.* quæ præſumptio ceſſat, quando confirmatio Apoſtolica ſupplet formam, & ſolemnitates, *Rot. diuerſ. deciſ. 181. num. 3. & 4. part. 1. Felin. in c. 2. numer. 42. de reſcript. Pan. in c. inter dilectos num. 8. de fid. inſtr. Dec. conſ. 541. viſa donatione numer. 24. & in fin. & conſ. 407. viſis in fin.* Actio etiam perſonalis ex decreto orta transfertur in eccleſiam, ſuper cuius rebus contractus fuit celebratus, *l. tutor ff. quand. ex fact. tut. vel curat. minor. agit. vel conuen. & c. l. 2. & l. penult. & l. fin. C. eod. Rot. diuerſ. deciſ. 761. num. 2 & 3. part. 1.* Beneplacitum ſedis Apoſtolicæ præſumitur ex lapſus triginta annorum cum poſſeſſione rei alienatæ, *Rot. diuerſ. deciſ. 179. num. 1. part. 2. Bald. in l. 2. num. 3. C. de legit. hær. Rom. in l. ſciendum ſub num. 33. verſ. mihi nulla haram. ff. de verb. oblig. & ibi Iaſ. num. 16. & ſeqq. & Doct. communiter Guliel. Redoa. de reb. eccleſ. non alien. rubr. 30. caſ. 8. Card.*

Digitized by Google

Seraph. deciſ. 792. pluresCumulans, & deciſ. 1042.
ſpecul. de empt. & vend. §. nunc dicendum num. 5. Greg.
15. deciſ. 52. num. 2. & deciſ. 354. num. 25. & ſeq. &
17 *ibi late annot.* Quarto requiritur † ſubſcriptio ca-
nonicorum, *c. tua c. cum Apoſtolica, & ibi Pan. num.*
5. de his, quæ fi. à præl. ſin. conſ. cap. Quinto quod
prælatus non habeat fidem de pretio *gl. fin. in l. ſi*
procurator Cæſaris ff. de iur. fiſc. & ibi Bartol. & DD.
Pan. in c. 2. num. 6 de precar. Greg. 15. deciſ. 23. nu. 2.
Confeſſionem de pretio recepto facere poteſt,
l. 2. §. fin. C. de quadr. præſcript. & ibi DD. in d. c. 2. in
18 *fin. de precar. Panorm. & ibi Can.* Non † ſpectat ad
emptorem curare quod pretium conuertatur in
vtilitatem eccleſiæ, ſed ſufficit quod in dictam
cauſam ſoluat, *Auth. hoc ius porrectum & ibi Bartol.*
num. 13. Faber num. 40. & DD. C. de ſacroſ. eccl. Surd.
deciſ. 156. num. 7. Greg. xv. deciſ. 511. num. 11. & ſeqq.
l. 1. §. non autem & l. fin. & ibi DD. ff. de exercit. act.
Bart. in l. alio herede num. 24. ff. de alim. & c. leg. præ-
terquam in tribus caſibus, mutuo, *l. ciuitas ff. ſi cert.*
pet. & ibi Iaſ. num. 15. & DD. depoſito, *c. 1. de depoſ.*
& quãdo res eccleſiæ venditur pro debito, *Auth.*
hoc ius porrectum & ibi Bald. numer. 22. & ſeqq. C. de
ſacroſ. eccl. regulariter quis debet eſſe curioſus de
conuerſione pecuniæ in cauſam expreſſam quan-
do ex ſolutione vni facta vult alium ſibi obligari,
vel alteri præiudicare, *Bart. in l. doli mali num. 7. &*
8. ff. de nouat. l. 3. §. 1. in fine verſ. ſed ſi accepit ff. de in
rem verſo Gregorius xv. deciſ. 511. num. 12. & ſeqq. A-
19 lienatio facta † ex cauſa neceſſitatis, vel euiden-
tis vtilitatis, forma, & ſolemnitatibus non ſerua-
tis, eſt ipſo iure nulla, *c. 1. & ibi Butr. ſub num. 19. &*
Im. num. 17. & Can. de in integr. reſt. in foro animæ
tutus eſt is, in quem facta eſt alienatio, quando
interuenit conſenſus eorum, qui habent conſen-
20 tire, quia ſufficit quoad forum † conſcientiæ,
quod contractus teneat ſecundum limites iuris
naturalis, ſeu gentium, *Pan. in c. 1. num. 19. de in int.*
reſt. poſt Antonium de Butrio, & ibi Can. Secundo li-
mita, quando eccleſia dedit res pignori permiſ-
ſu ſuperioris, & ſeruatis ſolemnitatibus, quas cre-
ditor poteſt vendere ſine ſolemnitatibus, quia
ius ſuum exequitur, *l. ſi pupillorum in princ. verſ. ſi*
pupillus ff. de reb. eorum qui ſub tut. vel curat. ſunt & c.
Bart. in l. creditores num. 7. in fin. C. de pign. & c.
21 In alienatione † immobilium, & mobilium
pretioſorum regulariter requiritur altera præfa-
tarum cauſa, ac forma, ſiue ſolemnitas præſcri-
pta; *c. nulli hoc tit. & ibi Pan. & Can. c. placuit c. ſine*
except. 12. quæſt. 2. redditus annui ſiue annonæ ci-
uiles *l. iubemus la 2. & ibi Bal. in 1. not. C. de Sacro S.*
eccleſ. inter immobilia computantur, *Clem. exiui*
§. cumque annui redditus de verb. ſign. actiones, iura,
ac nomina debitorum iudicantur ſecundum na-
turam rei, ſuper qua ſunt fundata. *Franc. in c. 2. ſub*
num. 4. verſ. ſed aduerte hoc tit. in 6. Excipe ab † hac 22
regula Primo, quia ſolus Prælatus abſque ſolem-
nitate alienat mobilia, quæ ſeruando ſeruari non
poſſunt, ad inſtar tutoris. *l. lex quæ in fin. C. de ad-*
min. tut. l. fin. C. quand. decr. opus non eſt gl. 2. in c. nulli
hoc tit. & ibi Can. Secundo ſolus † Prælatus, *c. 1. &* 23
ibi Bald. num. 3. de his, qui feud. dare poſſ. abſque con-
ſenſu capituli, *Gail. obſeru. 161. lib. 2. per c. ex parte de*
feud. c. 1. de iis, qui feud. dar. poſſ. & ibi Affl. num. 18. &
DD. ac etiam abbates conuentuales, ac priores
conuentuales ad nutum ſuperioris amouibiles
cum conſenſu conuentus, *Rot. diuerſ. deciſ. 554.*
part. 1. c. 1. epiſcopum, vel Abb. feuda dare non poſſe Bald.
in c. 1. num. 5. & ibi Prap. num. 35. de his qui feud. dar.
poſſ. abſque alia ſolemnitate renouãt in feudum,
vel emphyteuſim res ſolitas concedi in feudum,
vel emphyteuſim ſimpliciter nõ ad certum tem-
pus, *Collect. in c. 2. num. 24. in fin. de feud.* vel ob cer-
tam cauſam, *Pan. in c. vt ſuper num. 10. & 11. hoc tit.*
& ibi Can. vel ad certas perſonas *Mynſ. obſ. 88.*
cent. 4. argo §. ſimiliter de lege Corradi. reuerſas ad
eccleſiam, *Extrauag. ambitioſæ hoc tit. in communib.*
Mohed. deciſ. 8. & deciſionib. ſeqq de loc. & cond. infra
annum à die reuerſionis computandum, *Zab. in*
c. 2. quæſt. 12. & ibi Imol. n. 40. de feud. Archid in c. 1.
35. quæſt. 8. conſanguineis & extraneis, *Pan in c. vt*
ſuper n. 18. & ſeqq. hoc tit. & ibi Can. anchar. in c. 1.
n. 20. de exceſſ. præl. Mynſing. obſer 47. cent. 5. nam v-
tilitas caducitatis cedit commodo prælati, &
computatur inter fructus, *Collect. in c. 2. n. 24. de*
feud. & abbates conuentuales, necnon priores
conuentuales habent adminiſtrationem rerum
ipſius monaſterij, *c. nullum 18. quæſt. 2. c. cum ad mo-*
naſterium §. tales de ſtat. monach. niſi Eccleſia eſſet
de pauperata, quia tunc Prælatus debet retinere
pro eccleſia, *Aluarot. in c. 1. ſub n. 16. de his, qui feud.*
dar. poſſ. Prapoſ. n. 32. in fin. per c. 2. de feud. in verb. ſi
videris expedire. aut eccleſia habuiſſet feudi reca-
duti poſſeſſionem, vel abbas verbo, vel facto de-
clarauiſſet illud incorporauiſſe, *Ioan. de anan. in*
c. 2. ſub n. 19. de feud, Bart. in l. fin. n. 8. C. de bon. vacan.
lib. 10. Quod res ſit ſolita infeudari, † debet legi- 24
time probari, nec ſtatur aſſertioni prælati, *Bart. in*
auth.

Digitized by Google

auth. ſi quis in aliena n.12. & ibi DD. C. de edend. Zab.
in c.2. quaeſt.11. de feud. Bald. in c.1. n.7. de his, qui feud.
dar. poſſ. Probatur per duas conceſſiones cum cur-
ſu quadraginta annorum, aut vnam conceſſio-
nem ſolemniter factam ſine aliquo curſu tempo-
ris, *Iul. clar. in §. feudum quaeſt.13. n.4. Rot. diuerſ. de-*
25 *ciſ.160. n.4. & 5. part.2.* Renouatio debet † fieri
non pro eodem canone, ſed in euidentem tunc
eccleſiæ vtilitatem, nulla alteratione in præiudi-
cium eccleſiæ facta, in quo inſpicitur tempus re-
nouationis, & non tempus primæ conceſſionis,
d. Extrauag. ambitioſæ in verb. & tunc in Eccleſiarum
euidentem vtilitatem c.2. in verb. ſi videris expedire de
feud. c. ad aures verſ. niſi forte tunc, & ibi Pan. hoc tit.
late Caſ. deciſ.4. & 5. eod. ac eius probatio incum-
bit ei, cui facta eſt renouatio, quia facultas reno-
uandi res ſolitas alienari eſt hoc pacto à iure qua-
lificata: *§. non ſolum verſ. quod autem Inſt. de legat.*
Rot. diuerſ. deciſ. 607. in princ. & num.1. part.1.
quanta debeat eſſe vtilitas tempore renouatio-
nis, arbitrio iudicis relinquitur, cum iure cautum
non reperiatur: cognati vaſſalli, vel emphyteutæ,
data paritate, cæteris videntur præferendi, *l. ſi in*
emptionem ff. de minor. l. fin. §. ſin autem in tempore C.
de iur. dom. impetr. late Rip. in l.1. n.6. & ſeqq. vſque ad
num.17. vbi dat quinque Notabiles declarationes ff. de
priuil. cred. An autem præferendi ſint pro antiqua
penſione extraneis maiorem offerentibus, quan-
do probant terras ſteriles reductas ad culturam
à prædefuncto, controuertitur inter Doctores,
Rip. in d. l.1. n.14. & ſeqq. ff. de priuil. cred. Caſ. deciſ.4.
num.10. & 11. hoc tit. Fallit tertio, dicta regula,
26 quando immobile † relinquitur mendicanti-
bus, & illud vendant, & in ſuos vſus pretium
conuertant, *Bald. in auth. ſi qua mulier n.15. C. de*
ſacroſ. eccl. per l.2. C. de præd. & alijs reb. minor. &c.
27 *Bald. in c. cum cauſa n.4. de re iud.* Fallit † quarto
quando eccleſia eſt coacta alienare, vt poteſi eſ-
ſet grauata alienare fundum per fideicommiſ-
ſum, *l.1. & l. magis §. ſi fundus, & l. fin. ff. de reb. eor. qui*
ſub tut. &c. l.1. & l.3. C. quand. decr. opus non eſt & in
terminis Lap. alleg.25. diſputat. hic 1. n.4. Rebuff. de reb.
eccl. alien. n.29. & ſeqq. Fallit quinto, quando inter-
uenit auctoritas Papæ legitime, & valide inter-
poſita, *l.2. C. quand. decr. opus non eſt Rot. diuerſ. deciſ.*
65. n.1. & 2. part.2. plures cumulans. quæ ſupplet o-
mnes ſolemnitates, *d. l.2. C. quand. decr. &c.* non
defectum cauſæ, quia ea ceſſante non verificatur
conditio, ſub qua reſcripſit Papa, ſi in euidentem
neceſſitatem, vel vtilitatem, *§. non ſolum, verſ. quod*
autem Inſt. de leg. Ruin. Conſ.68. n.5. verſ. eſt ergo vi-
dendum vol.1. Rot. diuerſ. deciſ.178. n.2. & ſeqq. part.2.
Sexto, fallit in prouiſione officiorum ad vitam
cum augmento ſalarij exceſſiuo, quia iſta quoti-
die vacare contingit, & Extrauag. ambitioſæ lo-
quitur de alienatione rerum, quæ nunquam va-
cant, *Rot. diuerſ. deciſ. 622. part.3. lib.3. c.1. de feud.*
guard. & caſtr. arg. c. relatum cum gl. de præb. Septi-
mo, in alienatione terrularum, & vineolarum ex-
iguarum, *c. terrulas 12. quaeſt.2. & ibi gl. ord. & marg.*
explicat quæ dicantur terrulæ. Octauo, Prælatus no-
cet eccleſiæ, vbi res cedit ad ius commune, *c. ve-*
niens, & ibi Felin. n.5. de præſcript. & Can. c.1. de pact.
in 6. Nono, prælatus ſolus in acquirendis præiu-
dicat eccleſiæ, cui tenetur de ſuo, ſi habet, dam-
num reſarcire, *Pan. in c. tua nuper n.9. hoc tit. idem in*
c.2. num.9. de in integ. reſt. c. quicumque & ibi gl. 1.12.
quaeſt.4. gloſſ. in c. fin. 16. quaeſt.6. Pan. in c.1. de dol. &
cont. n.20. & 21. & ſeqq.
Quando contractus † eſt celebratus ex cauſa 28
permiſſa, & cum debita ſolemnitate, ſed eccleſia
læſa eſt in pretij quantitate, mero iure tenet con-
tractus, daturque eccleſiæ reſtitutio in integrum,
quia ſub eſt primaria cauſa vtilitatis, aut neceſſi-
tatis, propter quam contrahentes fuerunt moti
ad faciendam alienationem, licet non fuit vtili-
ter contractum de pretio, *c.1. de in integr. reſtit. &*
ibi gloſſ. Pan. n.17. & DD. omnes Rot. diuerſ. deciſ.180.
n.2. & deciſ.181. per tot. part.1. Couar. var. reſol. lib.2.
cap.17. n.2.
In alienatione † rerum eccleſiæ abſentes ca- 29
nonici non ſunt citandi, *c. hoc ius porrectum in verb.*
ibidem ſeruientium 10. quaeſt.2. Pan. in c. cum omnes
ſub n.7. verſ. venio ad teſtium in fin. quaeſt. de conſtit. gl.
in c. cum in eccleſiis in verb. ſi commode in fin. de præb.
in 6. & ibi Can. Redoa. de reb. eccl. non alien. rub.28.
eccl. vacan. quomod. proced. ſit caſ.6. Guid. Pap.
quaeſt.160.
Pœnæ clerici † alienantis rem eccleſiæ abſq; 30
cauſa permiſſa, vel abſque ſolemnitate requiſita
ſunt tres: alienatio non tenet, de rebus proprijs, ſi
quas habet, eccleſiam indemnem ſeruare tene-
tur, daturque eccleſiæ contra eum actio perſo-
nalis, *c. apoſtolicos 12. quaeſt.2. l.3. & l. fin. C. ſi tut. vel*
curat. interu. nec ei ſoluenti cogitur cedere actio-
nea ſuas contra poſſeſſorem, quia conuenitur ex
ſuo maleficio, *c. ſi plures tutelam ff. de admin. tut.* &
eſt communione priuandus, *c. monemus, & ibi gl.*

Digitized by Google

c.ſtatuimus 12. quæſt. 2. & cc.ſeqq. ad deponendus,
niſi cęteri reſtitutione ſibi proſpexerit: *c.apoſtoli-*
cos 12.quæſt. 2. iuncto c.ſi quis hoc tit. per Extrauag.
ambitioſæ, alienans, & res alienatas recipiens,
ſententiam excommunicationis incurrunt. *d.Ex-*
trauag. ambitioſæ hoc tit. vbi aliæ pœnæ imponuntur
prælatis alienantibus. Ex decretis Conc. Tridentini
31 clericus † fabricator, aut conſentiens vſurpatio-
ni iuriſdictionis, bonorum etiam feudalium, ac
quarumcumque obuentionum alicuius eccleſiæ,
ſeu cuiusuis ſæcularis, vel regularis beneficij, a-
liorumque piorum locorum vi, vel timore in-
curſo, ſeu quacumque arte, aut quocumque co-
lore factæ, anathemati tandiu ſubiacet, quandiu
integra fuerit facta per vſurpatores reſtitutio, &
deinde à Romano pontifice abſolutionem me-
ruerit, necnon quibuſcumque beneficijs priuatus
eſt, & ad quæcumque alia inhabilis efficitur, ac
poſt integram ſatisfactionem, & abſolutionem
à ſuorum ordinum executione arbitrio ordinarij
32 ſuſpenditur, *c.fin.ſeſſ.22.* Emens rem † eccleſiaſti-
cam ſine requiſitis ſolemnitatibus, etiam inter-
ueniente traditione nullam acquirit poſſeſſio-
nem, quia ex inutili contractu non transfertur
poſſeſſio, quando perſona eſt talis, quæ non po-
teſt perdere poſſeſſionem, vt pupillus, & eccleſia,
Bart.in l.1. §.ſi vir n.3.ff.de acq.poſſ. l.pupillus ff.de acq.
rer. domin. tenetur ad rei reſtitutionem vna cum
fructibus, *c.non liceat 1. & ibi gloſſ.fin.12.quæſt. 2.c.ſi*
quis presbyterorum, & ibi Pan.n.1. & 6. hoc tit. ipſa
eccleſia volente; fructus vero perceptos, antequã
eccleſia daret de nullitate, non cogitur emptor
reſtituere, nam quamdiu eccleſia tacuit, emptor
iuſte fructus, & redditus percepit, *c.ſi qua de rebus*
12. quæſt. 2. Imol. in c.ſi quis presbyterorum n. 9. hoc
tit.Butr.in c.1. n.5 de his quaſi. à præl. &c. & ibi Can.
Gonz.ſuper reg. Canc. de menſ. & alter.gloſſ.56.n.94.
& plurib.ſeqq. Redoa.de reb.eccl.non alien. rub.28.cap.
6.n.7. & ſeqq. perdit omnes meliorationes, *Pan.in*
d. c.ſi quis presbyterorum n. 6. eſt excommunican-
dus, niſi celeri reſtitutione ſibi proſpexerit, *c.apo-*
ſtolicos 12. quæſt. 2. iuncto d.c.ſi quis hoc tit. daturque
eccleſiæ electio, an velit agere perſonali contra
alienantem, an reali actione contra poſſeſſorem,
l.fin. C.ſi tut.vel curat.interu.l.1.§.ſi apud ff.depoſiti. &
ſola ſolutio imponit ei ſilentium, *l. 1. §. ſi plures ff.*
de eo per quem fact. & &c.d.c.ſi quis presbyterorum &
ibi gl.fin.hoc tit. reſpectu intereſſe, non autem re-
ſpectu pœnæ, ne delicta remaneant impunita, &
celeri ſatisfactione euitant pœnam excommuni-
cationis, non aliam, *gl.fin.in fin.in c.quod ſicut, & ibi*
Can. de elect. Pan. in d.c.ſi quis presbyterorum n.10.&
ibi Can. Præterea emptor, ſi fuit in mala fide, per-
dit pretium, quod applicatur eccleſiæ, *l.iubemus*
la 2. §. 1. & auth. qui res C.de ſacroſ.eccleſ. niſi pro-
ſpexerit ſibi in contractu de euictione contra
male alienantem, *l.ſi fundum C. de euict.gl.fin.in c.*
ad audientiam hoc tit.& ibi Can. ſi fuit in bona fide
repetit pretium à male alienante, & in defectum
eius ab eccleſia, quatenus facta eſt locupletior ex
pretio, *arg.l.primi de depoſit. c.Vulturana & ibi gl.in*
verb.emptoribus 12.quæſt.2.Ioan.Andr.in c.ad audien-
tiam hoc tit. ſub n. 3. Pan. in c. ſi quis presbyterorum
n. 13. hoc tit. Ex decretis Conc. Tridentini vſur-
pans † alicuius eccleſiæ, ſeu cuiuſuis ſæcularis, 33
vel regularis beneficij, aliorumque piorum loco-
rum iuriſdictiones, bona etiam feudalia, fructus,
ſeu qualcumque obuentiones per ſe, vel alios, vi,
vel timore incuſſo, ſeu quacumque arte, aut
quocumque colore, aut impediens, ne ab ijs, ad
quos iure pertinent percipiantur, anathemati
tamdiu ſubiacet, quandiu iuriſdictiones, fructus,
bona, quæ occupauerit, vel ad eum quomodo-
cumque peruenerint, eccleſiæ, eiuſque admini-
ſtratori, ſiue beneficiato integre reſtituerit, &
deinde à Romano Pontifice abſolutionem me-
ruerit, patronus eiuſdem eccleſiæ vltra præfatas
pœnas etiam iurepatronatus eo ipſo priuatus
exiſtit, *d.c.fin.ſeſſ.22.* Eccleſia alienationem † nul- 34
liter factam poteſt per adhibitionem requiſita-
rum ſolemnitatum ratificare, non is, in quem a-
lienatio facta eſt, *Iaſ.in l.cum hi §.eam tranſactio-*
nem ſub n.2.ff.de tranſact. Matheſ.ſing.155.add.fin.ad
Cap.Thol.deciſ.98.Redoa.de reb.eccl.non alien.rub.30.
caſ.6.n.9.& ſeq. quia contractus claudicat, *Innoc.*
in c.1.in princ. de his, quæſi. à præl. Inſt. de auct. tut.in
fin.princ. & ibi poſt glo.fin.DD. ſed ne cogatur ſtare
in ſuſpenſo, poteſt agere, vt eccleſia compellatur
ad declarandum ſolemniter, an velit ſtare con-
tractui, vel ab eo diſcedat, *tex.in l.Iulian. §.ſi*
quis colludente ff. de act. empt. & ibi Bart.
& DD. Redoa.de reb.eccl.non alien.
rubr. 28. cap. 6.
num. 6.

De

Digitized by Google

De Precarijs.

Titulus XIV.

SVMMARIA.

1 *Contractus precaria dicitur quando fit conceſſio rei immobilis pro annua penſione de quinquennio in quinquennium vel de nouennio in nouennium renouanda.*
2 *Precaria quid ſit.*
3 *Precarium quid ſit & in quibus rebus conſiſtit.*
4 *Accipiens precarium de qua culpa teneatur.*
5 *Quomodo finatur precarium.*
6 *Superficies & varijs modis conceditur frequentius in vtile dominium interdum & ad quaſi vſumfructum ſeu ad vſum quemdam.*
7 *Superficies conceditur ſub recognitione annua & ſolutione laudemij in caſu alienationis & interdum vt nihil ſoluatur.*
8 *Superficiei conceſſio ad vſum tantum eſt frequens in germania.*

PRECARIÆ ſunt quædam ſpecies alienationis; ideo præcedenti annectitur hic titulus.
1 Contractus precariæ † dicitur, quando fit conceſſio rei immobilis pro annua pẽſione de quinquennio in quinquennium; vel de nouennio in nouennium renouanda, *c.1. & 2. hoc tit. c. precariæ 2 & c. ſeq. 10. quæſt. 2.* non petita renouatione, lapſo quinquennio, is, cui conceſſio fuit facta, cadit à iure ſuo, *c. longinquitate 12. quæſt. 2. Pan. poſt gl. in d. c. 1. in fin. Gregor. xv. deciſ. 567. in princ.* quia aliud eſt pactum de renouando, aliud renouatio, hæc tribuit ius in re, illud non tribuit ius in re, ſed actionem perſonalem ad factum, vt fiat renouatio *l. ne cui C. de loc. Ang. Aret. conſ. 184. ſub nu. 3. verſ. & illa verba ad renouandum Greg. 15. deciſ. 348. & ibi annot. Gregor. xv. deciſ. 567. num. 2.* Eſt eiuſdem fere naturæ cuius eſt contractus emphiteuticus, tranſit in hæredem, & pro voluntate concedentis non reuocatur, *c. fin. in fin. hoc tit. in fin.* quod per precarias poſſidetur non præſcribitur, *c. clerici, & c. ſequenti. 16. quæſt. 3.* Ab his differt Precaria,
2 quæ † eſt temporalis conceſſio vſusfructus prædiorum ad ius Eccleſiaſticum pertinentium, ſiue in finem vitæ accipiẽtis ſiue eius temporis, quod inter eum & eccleſiam conuenerit; *c. hoc ius in fin. 10. quæſt. 2.* conceſſa in compenſationem proprietatis datæ eccleſiæ, *c. precaria 1. 10. quæſt. 2.* ſiue ob benemerita, *c. clerici, & c. ſeq. 16. quæſt. 3.* aut monaſterijs intuitu Religionis, vel ob neceſſitatem peregrinis, *c. poſſeſſiones 16. quæſt. 1. c. ſæpe fit in fin. 12. quæſt. 2.* non tranſit in hæredem; *auth. de alien. & emphyt. in princ. verſ. ſi vero aliquis c. ſæpe fit. 12. qu. 2.* & non multum ab vſufructu differt, *gloſ. in d. c. ſæpe fit in verb. ſub precaria.* Ab his differt precarium, † quod precibus petenti vtendum conce- 3
ditur tamdiu, quamdiu is, qui conceſſit, patitur, *l. 1. ff. hoc tit. & c. fin. eod.* & eſt ſimile commodato, conſiſtit in iuribus ſeu ſeruitutibus & re mobili & immobili, *l. 2. §. fin. cum duab. ll. ſeqq. ff. hoc tit.* Daturque vt plurimum ad vſum incertum & tẽpus incertum, vel ad certum vſum, non tamen ad tempus determinatum expreſſe vel tacite: *l. lucius ff. de donat. Bart. in l. aquilius regulus in princ. ff. de donat. Nicol. Euer. in loco à comm. ad precar. numer. 10.* transfert in accipiẽtem naturalem poſſeſſionem, ciuili remanente penes concedentem precario. *l. & habet §. fin. ff. hoc tit.* Tenetur † accipiens de 4
dolo & lata culpa niſi lite cum eo conteſtata differat reſtituere, *l. quæſitum §. eum quoque, & §. ſeq. ff. hoc tit.* poſtquam tenetur de culpa & omni cauſa finitur † voluntate eius qui conceſſit, etiamſi 5
ſit pactum, quod precarium non poſſit reuocari, aut ad certum tempus ſit conceſſum, qualia pacta vitiantur, & non vitiant, quia ſunt appoſitæ contra ſubſtantiam contractus, qui non poteſt tranſire in alium contractum, quia verborum ſignificatio hoc non patitur, vt tranſeat in formam alterius contractus, *l. cum precario ff. hoc tit. Bart. in l. vbi ita donatur ff. de mort. cauſ. donat. &c. & ibi DD.* Secundo finitur morte eius qui precario rogauit, *d. l. cum precario ff. hoc tit.* ad hæredem eius, qui precario conceſſit tranſit, *l. quæſitum §. ſi à Titio ff. hoc tit.* Tertio alienatione ipſius rei facta alicui reuocare volenti, quia per conuentionem huiuſmodi non licet alienam rem inuito Domino poſſidere, *c. fin. & ibi Pan. hoc tit.* Superficies varijs † modis conceditur, frequentius in vtile 6
dominium, *l. in prouinciali §. ſi ego ſuperficiarius ff. de nou. oper. nunc. l. 1. §. 1. & l. fin. ff. de ſuperfic. l. ſuperficiaria ff. de rei vend. l. obligationum 2. §. ſic & in traden. ff. de act. & oblig. l. in conuentionibus ff. de verb. ſign. c. olim 1. de reſtit. ſpol. Bald. in auth. hoc ius porrectum à num. 4. vſque ad num. 9. C. de ſacroſ. eccleſ. Iaſ.*

in l. ſi

Digitized by Google

in l. ſi domus §. fin. in 2. not. ff. de leg. 1. interdum ad
vſumfructum, aliquando ad vſum. *l. 1. §. ſi ſoli*
verſ. quod autem & ibi gloſ. ff de ſuperfic. l. qui taber-
nas ff. de contrah. empt. &c. Bald. in auth. hoc ius por-
rectum à num. 4. vſque ad num. 9. C. de ſacroſ. eccleſ.
itus Anton. in ſumm. par. 3. cap. 3. §. 1. verſ. ſecundo pro-
pter proprietatis excluſionem & §. 4. in princ. & verſ.
ſecunda dominij diuiſio l. ſi tibi homo §. valet legatum
7 *& ibi Iaſ. ſub num. 2. ff. de leg. 1.* Item ſuperficies †
conceditur ſub recognitione annua & ſolutio-
ne laudemij in caſu alienationis, & interdum vt
nihil ſoluatur. *Prapoſ. in praelud. feud. num. 92. Bald.*
in rubr. Cod. de iur. emphyt. num. 2. Præterea conce-
ditur ſuperficies liberis hominibus & interdum
hominibus proprijs & ſeruis. *Syluest. in verb. do-*
8 *minium quaſt. 9.* In Germania frequens † eſt con-
ceſſio ſuperficiei ad vſum tantum ſubditis qui ſi
ſerui ſunt, aut homines proprij & ſuperficiei v-
ſum habent pro peculio, Dominus poteſt ad li-
bitum reuocare, ſi autem ſubditi ſint perſonæ li-
beræ & res proprias habeant, tunc Dominus non
poteſt eis auferre ſuperficiem ad vſum conceſ-
ſam, *Syluest. in verb. dominium quaſt. 9. Tab. in verb.*
dominus quaſt. 9.

De commodato.

Titulus XV.

SVMMARIA.

1 *Commodans rem ſuam ſic commodat vt non faciat eam accipientis.*

2 *Videatur* §. Item is cui. Inſtit. quib. mod. re contr. obligat.

PRECARIVM commodata ſimile eſt, ideo
1 annectit hunc titulum, nam qui † commodat
ſuam rem ſic commodat, vt non faciat rem acci-
pientis, ſed vt ei vti re commodato permittat, *l. 1.*
ff. de precar. l. rei, & l. ſeq. ff. hoc tit. De commodato
2 vide † Inſtit. *Imper. Tit. quib. mod. re contrah. oblig. §.*
item is qui & ibi DD.

De depoſito.

Titulus XVI.

SVMMARIA.

1 *Depoſitum fit gratia deponendis.*

2 *Videatur* §. præterea. inſtit. quib. mod. re contr. oblig.

VISVM fuit de precarijs & commodato, quæ
fiunt gratia recipientis, nunc ſubijcitur *de*
depoſito, quod fit gratia † concedentis, de quo vi- 1
de *§. praeterea. Inſtit. quib. mod. re contrah. oblig. & ibi*
Doctores.

De Emptione & venditione.

Titulus XVII.

SVMMARIA.

1 *Videantur inſtit. imperiales hoc titulo.*

2 *Res praeſumitur iuſto pretio vendita.*

INTER contractus qui fiunt gratia vtriuſq; ma-
gis frequens eſt emptio † & venditio, de quo 1
ponit & lector videat *Inſtit. Imper. hoc tit.* Res præ-
ſumitur † iuſto pretio vendita, *l. ſi fundus §. quan-* 2
quam & ibi Bal. ff. de reb. eorum &c. ac valor & læſio
ſunt conſideranda ſecundum tempus contra-
ctus, *l. 2. & ibi gl. & Bart. l. ſi voluntate C. de reſcind.*
vendit. c. ad aures & ibi gl. fin. & Can. de reb. eccl. non
alien. Greg. 15. deciſ. 553.

De locato & conducto.

Titulus XVIII.

SVMMARIA.

1 *Videantur* inſtit. imp. hoc titulo.

2 *Locationes bonorum Eccleſiarum repraeſentata pecunia nullatenus valida ſunt in praeiudicium ſucceſſorem.*

3 *Quae regula indubitata eſt in praebendario ſiue ſimplici beneficiato.*

4 *In praelato adhibenda eſt diſtinctio an locauerit nomine eccleſiae pro eius vtilitate obſeruatis ſolemnitatibus, & ſucceſſor tenetur ſtare locationi.*

5 *An vero nomine ſuo non intendens obligare Eccleſiam aut nomine Eccleſiae inutiliter aut neglecta ſolemnitate & ſucceſſor non tenetur ſtare locationi.*

6 Lex Con-

Digitized by Google

6 Lex Conductores C. hoc tit. *non habet locum in ſucceſſore in beneficio.*
7 *Locatio an probet dominium vel poſſeſſionem.*
8 *Conductor malé verſatus poteſt expelli, ſed nō perdit melioramenta.*

1 LOCATIO tantam † ſimilitudinem habet cum
venditione, quod in quibuſdam caſibus du-
bitari contingat, an ſit locatio vel venditio, *l.1.ff.*
hoc tit. Bart. in l. cum in plures ff. eod. & in l. item §. qui
maximos ff. de public. §. item quæritur Inſtit. hoc tit.
merito poſt præcedentem rubricam ſubijcitur i-
ſta de qua vide *Inſtit. Imper. hoc tit.* Locationes bo-
norum Eccleſias repræſentata pecunia, ſiue anti-
cipatis ſolutionibus, factæ, nullatenus validæ
2 ſunt † in præiudicium ſucceſſorum, quocumq;
indulto aut priuilegio non obſtante, nec huiuſ-
modi locationes in Romana Curia vel extra
eam confirmantur, *c. magnam ſeſſ. 25.* & graues
pœnæ in eis appoſitæ non ligant ſucceſſores, *c. 2.*
3 *de precar. c. de precarijs. 10. quæſt. 2.* quæ regula † in-
dubitata videtur in præbendario ſiue ſimplici
beneficiato, qui non poteſt vltra tempus vitæ ſuæ
locare, *c. 2. in fin. de præb. c. fin. de pec. cler. Rot. deciſ. 1.*
ſub n. 1. verſ. & præmiſſa hoc tit. in nou. Pan. in c. fin. ne
præl. vic. ſuas &c. n. 4. 5. & ſeqq. vbi late diſtinguit. I-
mo *per Extrauag. ambitioſæ. de reb. eccl. non alien. inter*
communes. prohibetur locare fructus & redditus
vltra triennium. *pulchre Couar. var. reſol. lib. 2. cap.*
16. n. 3. & per totum Boer. deciſ. 224. n. 2. Rebuff. in re-
pet. §. qui vero c. extirpandæ in 7. & vlt. notab. verſ.
circa primam, quando in arrendamentum. In prælato
4 adhibenda † eſt diſtinctio, an locauerit nomine
Eccleſiæ, pro eius vtilitate, obſeruatis ſolemnita-
tibus, pecuniaque inde recepta in vtilitatem ec-
cleſia conuerſa fuerit, & ſucceſſor tenetur ſtare
locationi, *c. 1. de ſolut. c. hac huius placiti c. quicunque*
ſuffragio 12. quæſt. 2. c. 1. de depoſit. c. hoc ius in fin. princ.
verſ. is creditore 10. quæſt. 2. Rot. deciſ. 1. in princ. hoc
tit. in nou. Franc. Marc. quæſt. 196. part. 2. Couar. var.
5 *reſolut. lib. 2. cap. 15. n. 6.* an vero † nomine ſuo, non
intendens obligare Eccleſiam, aut nomine Ec-
cleſiæ inutiliter, aut neglecta ſolemnitate, & ſuc-
ceſſor non tenetur ſtare locationi: *d. c. magnam ſeſſ.*
25. c. 2. de precar. c. fin. & ibi Can. poſt gl. ne præl. vic.
ſuas &c. Rot. deciſ. 1. & deciſ. 2. hoc tit. in nou. quia
cum beneficia Eccleſiaſtica perſonalia ſint, con-
tractus locationis circa illa habitus, perſonas ob-
tinentis non excedit, *c. niſi de præl. c. ad hoc de auct.*
Summa in Decretales.
& vſu pall. per obitum ipſo iure expirat, *Rot. d. de-*
ciſ. 1. n. 2. hoc tit. in nou. c. fin. & ibi gl. in verbo termi-
num & Can. ne præl. vic. ſuas &c. c. poſſeſſiones 16. quæſt.
1. & ibi gl. ſi conductor aliquid vltra ſoluit, ſibi
imputet, quia hoc prouidere debuit, *l. ſi quis do-*
mum § 1. ff. de loc. ſed & ſi ſucceſſor receperit pen-
ſionem certis temporibus, cenſetur ratificaſſe
locationem tacite pro tempore quo recepit pen-
ſionem, & nulla cenſetur pro futuro tempore lo-
catio noua introducta, *Put. deciſ. 175. & 178. lib. 1.*
Rot. d. deciſ. 1. num. 2. & deciſ. 2. verſ. ſed pone hoc tit.
in nou. l. item quæritur §. qui impleto ff. de loc. Præla-
tus enim in vita æquiparatur vſufructuario, & v-
ſusfructus morte finitur, *c. præſenti de off. ord. in 6.*
& ibi Can. tum quod ſucceſſor in beneficio, venit
ex nouo titulo, non iure hæreditario, *c. 2. de conceſſ.*
præb. c. ad decorem de inſtit. c. ad extirpādas de fil. presb.
Pœna † legis *conductores C. hoc tit.* non habet lo- 6
cum in ſucceſſore in beneficio, vt conductor in
iudicio contradicens teneatur ad æſtimationem
bónorum locatorum, *Rot. deciſ. 2. in princ. hoc tit.*
in nou. l. emptorem & ibi gl. in verb. colono, & DD. C.
de loc.
Locatio non probat † dominium, *c. inter dile* 7
ctos de fid. inſtr. l. ad probationem C. hoc tit. niſi con-
currentibus adminiculis, *Bart. in l. ad probationem*
Fel. in c. inter dilectos n. 8. & ibi Can. aut poſſeſſio-
nem, *l. nemo C. hoc tit.* contra extraneos, ſed bene
inter ipſos contrahentes, *l. prædia ff. de acq poſſ. Rot.*
deciſ. 1. de fid. inſtr. in antiq. Monach. remed. 3. retinendæ
n. 571. & ſeqq. Greg. xv. deciſ. 6. & ibi late add. aut va-
lorem annui redditus, *Rot. diuerſ. deciſ. 116. n. 2. & 3.*
part. 2. Sarn. in reg. de valore, quæſt. 11. in princ. condu-
ctor † male verſatus poteſt expelli, *l. edæ C. locat.* 8
Sed non perdit meliorationes, *l. colonus ff. hoc*
tit.

De Rerum permutatione.

Titulus XVIIII.

SVMMARIA.

1 *Permutatio eſt contractus innominatus quo certa ſpecies pro certa ſpecie vicaria præſtatione mutatur.*
2 *Contrahitur nudo pacto & re tradita etiam ex altera parte tantum & accipientis facta.*

Xxx 3 *Datur*

3. *Datur ei qui ex parte ſua permutationem impleuit actio præſcriptu verbis bonæ fidei contra compermutantem vt fides placiti ſibi ſeruetur &c.*
4 *Condictio ob cauſam quæ non oritur ex permutatione, vt datum recipiat.*
5 *In permutatione quæ fit de eccleſia vt de proprietate, pactum interuenire poteſt.*
6 *In qua requiritur authoritas ſuperioris & conſenſus capituli expreſſus in expletione actus propter alienationem iuris eccleſiæ.*
7 *In permutatione eccleſiarum ſeu beneficiorum in titulum requiritur primo quod non interueniat pactio licet poſſit interuenire tractatus.*
8 *Secundo, iuſta cauſa.*
9 *Tertio, quod ſpirituale permutetur cum ſpirituali & temporale cum temporali.*
10 *Quarto, authoritas epiſcopi cum conſenſu ſui capituli expreſſo vel tacito in quocunque mente fiat permutatio quando ad eum pertinet collatio inſtitutio electionis confirmatio & beneficia ſint eiuſdem diœceſis.*
11 *Vel inferioris prælati habentis ius quaſi Epiſcopale.*
12 *Aut capituli, ſede vacante, cum aliqua diſtinctione.*
13 *Cum conſenſu illorum ad quos pertinet collatio vel electio aut iuſpatronatus Eccleſiaſticum vel laicale.*
14 *Quinto, requiritur quod vterque ius habeat in beneficio permutato.*
15 *Sexto, quod exprimantur obtenta beneficia ſi fiat permutatio in manibus alicuius non ordinarij.*
16 *Septimo, vt beneficia ex cauſa permutationis reſignata & vacantia ipſis permutantibus conferantur.*
17 *Beneficiorum vacantium per reſignationem ex cauſa permutationis, collationi non eſt præfixum certum tempus.*
18 *Beneficia & dignitates quæ nam poſſunt ad inuicem permutari.*
19 *In permutationibus poſtquam ſuperior illas admiſit eſt vera beneficiorum vacatio, quia in eis interuenit voluntaria reſignatio.*
20 *Et debet ſequi vera collatio & inſtitutio.*
21 *Reſeruata beneficia in manibus epiſcopi ex cauſa permutationis renunciata vere vacant, licet Epiſcopus ea compermutantibus conferre non poſſit ſed recurrendum eſt ad ſummum pontificem pro perficienda permutatione.*
22 *Si ſuperior permutationem non admittat, vel ex cauſa admiſſa non perficiatur, vnicuique permutantium licitum eſt. ad ſuum beneficium redire abſque alia noua collatione.*
23 *Permutatio contrahitur inter duos, inter tres non eſt vera permutatio.*
24 *Beneficia reſignata in curia ex cauſa permutationis non vacant in curia.*
25 *Non admiſſa permutatione ſine culpa vtriuſque vacant extra curiam ſi permutare volentes moriantur extra curiam.*
26 *Si vnus permutantium moriatur extra curiam non facta permutatione ſuperuiuenti confertur beneficium mortui ac beneficium ſuperuiuentis vacat per reſignationem.*
27 *Permutatione completa ex vna parte ſi per alterum ſtet quominus impleatur, is qui impleuit reſtituitur ad ſuum beneficium authoritate ſuperioris.*
28 *Idem obtinet ſi beneficium permutatum euincatur, vel alterum ex duobus beneficijs cum vno permutatis ſi aliud dimittat.*

SVBIICIT titulum *de permutatione* quæ etiam
proxima eſt emptioni & venditione, *§. item
pretium Inſt. de empt. & vend. l. 2. C. hoc tit. l. fin. ff. eod.*
Eſt contractus † innominatus, quo certa ſpecies 1
pro certa ſpecie vicaria præſtatione mutatur, *l.
cum precibus l. quoniam, & ibi gl. fin. in l. 1. C. hoc tit.
& ibi poſt num. 3. Bald. & DD.* quando datur genus
pro genere vel ſpecie, vel ſpecies pro genere, eſt
alius contractus innominatus, *do vt des, l. naturalis
§. 1. & 2. ff. de præſcript. verb. gl. fin. in d. l. 1. C. hoc tit.
& ibi DD.* Contractus enim omnes tam innominati,
quam nominati cognoſcuntur per modum
ineundi, *Bart. in l. ex placito n. 10. & ſeq. C. hoc tit.*
Contrahitur † nudo pacto, & re tradita etiam ex 2
altera parte tantum, *l. ex placito C. hoc tit. & ibi gl. &
DD. l. 1. §. permutatio ff. eod. & ibi gl. in verb. tradita,
& Doct.* Et accipientis facta, habita compermutanti
fide de re danda, *gl. in l. cum proponas, & ibi
Bart. n. 9. C. de dol. & plenius Bart. poſt gl. in l. ſi ſeruus
communis §. locaui n. 1. ff. de furt. vbi tenet quod §. vendita
Inſt. de rer. diuiſ. habet locum in omnibus contractibus
nominatis, & innominatis per tex. in l. 3. ff. de pignor.
act.* quia ſolo conſenſu non perficitur, quod
in his tantum receptum eſt, qui nomen ſuum habent
*l. iurisgentium in princ. & §. 1. ff. de pact. d. l. 1. §.
permutatio ff. hoc tit. Bart. in d. l. ex placito numer. 1.*
alienam rem dans nullam contrahit permutationem,

3 tionem, l.1.§.ideo pedius ff.hoc tit. datur ei † qui ex
ſua parte permutationem impleuit, actio præ-
ſcriptis verbis bonæ fidei, §.actionum autem qua-
dam Inſt.de act.l.2.C.hoc tit. orta ex pacto præam-
bulo re ſecuta, Bart.in d.l.ex placito n.2.& 3.C.hoc
tit. quia cum interueniat res ad implementum
pacti præambuli, non agitur ex implente, ſed ex
impleto,l.ſi ita fuero ſtipulatus §.1.& l.ſeq.ff.de nouat.
& deleg.contra compermutantem, vt fides placiti
ſibi ſeruetur,& promiſſa præſtentur,l.cum precibus
l.rebus,& l.fin.C.hoc tit.vel intereſſe,d.l.cum precib.
& ibi gl. in verb. ſeruetur gl.1.in d.l.fin,C.hoc tit.l.na-
turalis §.1.l.ob eum ff.de praſcr.verb.& condictio ob
4 cauſam, † quæ non oritur ex permutatione,vt
datum recipiat, quaſi ob rem datum quæ non eſt
ſecuta, d.l.naturalis §.1.d.l.quoniam l.1.in fin.ff.hoc
tit.l.1.& ſeq.ff.de cond.cauſ.dat.&c. alteri qui non
adimpleuit, nulla datur actio,d.l.ex placito,& ibi
DD.& gl.& Bart.n.5.

His generalibus præmiſſis, dicendum eſt de
permutatione eccleſiarum,& beneficiorum,quę
fit de eccleſia, aliquando vt de proprietate, ali-
quando fit in titulum. In permutatione quæ fit
5 de eccleſia † vt de proprietate,ex cauſa expedien-
tiæ perſonarum, commoditatis, ſiue vicinitatis,
Pan.in c.penult.n.7.hoc tit. pactio interuenire po-
teſt,vt quando duæ parochiales eccleſiæ, vna cō-
uentuali, altera regulari, eccleſiæ incorporatæ
per ſe, ipſorumque poſſeſſiones, ſi altera ratione
poſſeſſionum alteri præpenderet, refuſa certa
pecunia, per ſe, ita quod illi contractus nequa-
quam quoad animum, aut verba ſibi inuicem
miſceantur, ne eccleſia pro temporalibus con-
cedi, aut redditus ſpirituales pecunia interue-
niente compenſari videantur, c.fin.hoc tit. ad in-
uicem permutantur auctoritate ſuperioris: c.ad
quaſtiones hoc tit.& ibi Pan.numer.3.& 5.Anch.poſt
numer.4.verſ.oppono,& Can.communiter facit l.ſi
ſponſus §.1.& ibi glo.ff.de donat.inter vir.& vxorem,
6 requiritur † auctoritas ſuperioris & conſenſus
capituli ſui expreſſus,Franc.in c.vnico num.7.in fin.
hoc tit.in 6. in expletione actus, propter aliena-
tionem iuris eccleſiæ, quæ interuenit in permu-
tatione, nam regulariter iura eccleſiarum non a-
lienantur ſine auctoritate ſuperioris:c.nulla de reb.
eccl.non alien.c.ſine exceptione 12.q.2. In permuta-
7 tione eccleſiarum & beneficiorum † in titulum
plura requiruntur, Primo quod non interueniat
pactio, licet poſſit interuenire tractatus ſubijciē-
do ſe diſpoſitioni ſuperioris, c.vnico hoc tit.in 6.&
ibi Franc.num.2.Anch.in clem.vnica ſub num.6.hoc
tit. quia pactio circa ſpiritualia, vel connexa ſpi-
ritualibus labem ſemper continet Simoniæ, cap.
quaſitum hoc tit.& ibi Pan.num.10.& Can. Secun-
do iuſta † cauſa, d.c.quaſitum in fin.c.mutationes c. 8
ſcias c.omnis qui 7.q.1.c.valet 81.diſt.Garc.de benef.
part.xj.cap.4.à num.45.vſque ad num.56. In maio-
ribus beneficijs non admittitur permutatio, niſi
neceſſitas, vel vtilitas eccleſiæ expoſcat;in mino-
ribus ſufficit expedientia perſonarum, Pan.in d.c.
quaſitum num.6.& ſeq.& ibi But.num.9.Anch.in d.
clem.vnica num.7. Tertio quod † ſpirituale per- 9
mutetur cum ſpirituali, & temporale cum tem-
porali, & ſi ex altera parte minus valeat,ſupplea-
tur:d.c.ad quaſtiones c.fin.& ibi gl.in verb.tempora-
lia hoc tit.d.c.ſtatuimus,& ibi gl.1.de tranſact. Sola
minoritas fructuum alterius beneficij non indu-
cit fraudem, l.dolus C.de reſcind.vend.Ioan.And.in
c.vnico num.6.hoc tit.in 6.Rot.deciſ.2.eod.in antiq.
Dec.conſ.209.num.5.& ſeq. Quarto † auctoritas 10
epiſcopi cum conſenſu ſui capituli expreſſo, vel
tacito;Franc.in c.vnico ſub num.7.verſ.ſed an in per-
mut.hoc tit.in 6.in quocumque menſe fiat permu-
tatio,Gonzal.ſuper reg.de menſ.& alter.gl.14.num.
32.& 33. quando ad eum pertinet collatio, inſti-
tutio, electionis confirmatio, quando beneficia
permutanda ſunt eiuſdem diœceſis; d.c.quaſitum
& ibi Pan.num.4.dicens eſſe caſum reſeruatum digni-
tati epiſcopali gloſſ.pen.in d.clem.vnica hoc tit.& ibi
Can.c.vnic.eod.in 6.& ibi gloſſ.in verb.collationem,
quando ſunt diuerſarum diœceſum, quilibet re-
nunciabit in manibus ſui epiſcopi, vel alter alteri
committet;c.vnico,& ibi poſt gl.in verb.collationem
Can.hoc tit.in 6. vel inferioris † prælati habentis 11
ius quaſi epiſcopale; c.abbates,& ibi poſt gl.Can.de
priuil.in 6.aut capituli, ſede vacante; quia admiſ-
ſio permutationis ſpectat ad iuriſdictionem epi-
ſcopalem, in qua ſuccedit, niſi beneficia illa, vel
alterum eorum ſpectarent ad collationem, ele-
ctionem, præſentationem ſolius epiſcopi, ſine
capitulo; quia cum in talium beneficiorum col-
lationem non ſuccedat, ergo nec in conſenſu,
quem præſtare habet collator permutationi:c.2.
ne ſed.vac.& ibi DD. ſi vna cum capitulo habet
facere præfata, cum ſede vacante † capitulum 12
tunc poſſit conferre,eligere,vel præſentare,c.vni-
co ne ſed.vac.&c.in 6. poterit vt capitulum con-
ſentire, & vt epiſcopus auctoritatem interpone-

Digitized by Google

re: Imol. poſt gl. pen. in d. clem. vnica hoc tit. num. xj.
& Zab. num. 17. quod ſi collatio permutandorum
beneficiorum ſpectet cõmuniter ad epiſcopum,
& ad alium, vel ad alium tantum ſpectet collatio,
electio, aut præſentatio, tunc epiſcopus permu-
13 tationi auctoritatem adhibebit cum † conſenſu
illorum, ad quos ſpectat collatio, vel electio, d. c.
quæſitum, & ibi Pan. num. 9. Butr. num. 8. in fin. c. v-
nico, & ibi gloſſ. in verb. collationem hoc tit. in 6. & ibi
Franc. poſt Ioan. And. ſub num. 6. verſ. conclude, quod ſi
permutatio, aut ius patronatus, gloſſ. in c. nemo dein-
ceps, in verb. commendare, verſ. nunquid ad talem com-
mendam de elect. in 6. Franc. in d. c. vnico num. 7. hoc
tit. in 6. eccleſiaſticum, vel laicale, Franc. in d. cap.
nemo ſub num. 7. eorumque conſenſus poteſt præ-
cedere, & ſubſequi permutationem, quia facta
ſine prædictorum conſenſu non eſt ipſo iure nul-
la, ſed annullanda, ſi agant de contemptu, Collect.
in c. cum olim num. 3. & ſeq. & numer. 11. hoc tit. Rot.
deciſ. 5. eod. in nou. Franc. in d. c. vnico num. 7. licet Bel-
lam. deciſ. 177. num. 2. aliter videatur ſentire. Couarr.
pract. quæſt. cap. 36. num 9. Garc. de beneſ. part. xj. c. 3.
num. 19. & ſeqq. & num. 21. & ſeq. Quando permu-
tatio fuit facta bona fide, & nulla culpa permu-
tãtibus poteſt imputari, quilibet ipſorum permu-
tantium etiam inuitis patronis, mediante noua
collatione, ad ſuum beneficium poteſt reuerti;
ſecus ſi fuerint in culpa, quia ſciebant eccleſias
habere patronum: nam tunc poterunt patroni
etiam tali permutatione non caſſata alium præ-
ſentare, Franc. in d. c. nemo ſub num. 7. Anchar. in fin.
late Franc. in c. 1. num. 7. & 8. hoc tit. Rot. deciſ. 5. hoc
tit. in nou. in fin. Garc. de beneſ. part. xj. cap. 3. ſub n. 19.
vbi refert deciſ. Rot. & num. 29. & ſeqq. Permutatio
facta coram ordinario, patronis, collatoribus, &
electoribus inuitis, & contradicentibus eſt nulla;
ita quod abſque alia caſſatione poterit præſenta-
tio, collatio, & electio fieri, niſi talis permutatio
fiat propter neceſſitatem, vel vtilitatem ipſarum
eccleſiarum; Garc. de beneſ. part. xj. cap. 3. numer. 23.
& ſeqq. Franc. in c. vnico ſub num. 7. & ibi Can. com-
muniter hoc tit. in 6. Collatio ordinarij ex cauſa
permutationis abſque mentione iuriſpatronatus
non tollit vltimum ſtatum quaſi poſſeſſionis præ-
ſentandi patronis, Calder. conſ. 15. de iurepatr. Ca-
put. deciſ. 154. part. 1. quod per non vſum non a-
mittat quis poſſeſſionem, niſi appareat eum ſpo-
liatum, & ordinarius per admiſſionem permuta-
tionis non intendit ſpoliare; ratio præmiſſorum
eſt, quia in permutatione interuenit renunciatio,
& beneficium non poteſt renunciari, niſi in ma-
nibus eius, qui poteſt inuitum deſtituere, dictum
eſt ſupra tit. de renunciat. ac ſine titulo, & auctori-
tate epiſcopi non poteſt obtineri, c. 1. de reg. iur. in
6. item auctoritas epiſcopi purgat vitium Simo-
niæ, quod præſumi poſſet, d. cap. quæſitum c. niſi de
præb. Archid. in c. quam pio num. 3. 1. quæſt. 2. permu-
tantes ſine auctoritate ſuperioris priuandi ſunt
beneficijs permutatis, c. cum olim hoc tit. Quinto
requiritur, quod † vterque ius habeat in benefi- 14
cio permutato; l. 1. ff. hoc tit. c. vnico, ibi ſua beneficia
eod. in 6. c. cum venerabilis & ibi Pan. numer. 22. §. ad
hæc de except. Collect. in c. 1. numer. 3. & ſeqq. hoc tit.
petenti beneficium ex cauſa permutationis, ſuffi-
cit probare communem reputationem, & paci-
ficam compermutantis poſſeſſionem, non ob-
ſtante clauſula quod Papa non intendit plus iu-
ris conferre prouiſo, quam renuncianti compe-
teret, Ioan. Andr. in c. vnico ſub numer. 2. hoc tit. in 6.
in fine litterarum permutationis apponi conſue-
ta; Rot. deciſ. 10. hoc tit. in antiq. arg. notab. per Inn.
& Hoſt. in c. illud de præſumpt. & per Inn. in c. innotuit
de eo, qui fuit. ord. ſuſc. & impugnanti titulum per-
mutantis incumbit onus probandi, c. cum venera-
bilis §. ad hæc, & ibi not. Doct. de except. Pan. num. 24.
Rot. deciſ. 4. hoc tit. in nou. Sexto quod exprimañ-
tur † obtenta beneficia, ſi fiat permutatio in ma- 15
nibus alicuius non ordinarij, Rot. deciſ. 13. hoc tit.
in antiq. atteſtans ita ſeruare Rotam, Septimo vt be-
neficia ex † cauſa permutationis reſignata, & va- 16
cantia ipſis permutantibus conferantur, & colla-
tio alijs facta nullius eſt momenti: cui confor-
mis eſt Stylus Cancellariæ Apoſtolicæ, iuxta
quam ſi alicui permutant ſua beneficia, vnus ſine
alio non poteſt habere litteras, ſiue bullas; licet
alius cum alio libere poſſit, Rot. deciſ. 17. de conſue-
tud. in antiq. clem. vnica hoc tit. c. inter cætera de præ-
bend. Collationi autem beneficiorum † vacan- 17
tium per reſignationem ex cauſa permutationis
tempus non eſt præſtitutum nec habet locum c. 2.
§. pen. & fin. de conceſſ. præb. quod in collatione
neceſſaria non habet locum, ſed tantum in vo-
luntaria & habente liberam poteſtatem confe-
rendi, Franc. in c. vnico numer. 10. hoc tit. in 6. & ibi
Gamm. in §. 1. num. 137. Beneficia & dignitates
diuerſæ ſpeciei, & qualitatis poſſunt ad inuicem
permutari, c. cum olim, & ibi Pan. num. 1. & ſeqq. hoc
tit. & ibi Can. & poteſt vna eccleſia cum pluri-
bus, ſi-

Digitized by Google

bus, ſiue Iure proprietatis ſiue tituli, permutari, *c. cum venerabilis* §. 1. *& ibi Ioann. Andr. ſuper verb. ecclesiis. Felin. in c. 1. qui limitat duobus modis Pan. nu. 4. de except. Rot. deciſ. 3. hoc tit. in nou. & deciſ. 9. eod. in*
18 *antiq.* beneficium † cum præſtimonio non poteſt permutari, quia hoc cadit in laicum, niſi detur in titulum; *Gemin. in c. 1. num. 9. hoc tit. in 6. & ibi Anchar. col. 3. verſ. ſed iuxta hoc quæro*, eadem ratione beneficium non poteſt permutari cum penſione etiam aſſignata pro titulo recipiendorum ordinum, quia per hoc non cenſetur beneficialis titulus, *Zab. in clem. 1. §. 1. in 8. & 9. quæſt. de ſuppl. negl. præl.* Iura quæ quis habet ad beneficia etiam vacantia, ac debita ante collationem & acceptationem non poteſt permutare, cum alio ſimile ius habente, aut cum obtinente beneficium, quia ſunt iura perſonalia, quæ non poſſunt de vno ad alium tranſire, niſi mediante Papa, *Anchar. in c. 1. col. 3. verſ. 3. collige hoc titul. in 6. & ibi late Franc. à num. 14. vſque ad fin. tract. qua benef. poſſ. permut.* Ius quod quis habet in beneficio poteſt ante adeptā poſſeſſionem permutari, *Franc. in c. 1 nu. 16. verſ. 6. hoc tit. in 6. & ibi Gamm. num. 86. Prob. ad Monach. in c. licet epiſcopus num. 6. de præb. in 6.* An autem in parochialibus vacantibus ex cauſa permutationis ſit faciendum examen per concurſum, *vide Garc. de benef. par. 9. cap. 2. §. 1. numer. 161. & plurib. ſeqq.* Permutatio beneficij ad cuius titulum quis fuit ordinatus eſt nulla non facta in permutatione mentione de hac qualitate, quæ tamen ſuſtinetur ſi permutās aſſecutus fuerit pacificam poſſeſſionem alterius beneficij ad ſui congruam ſuſtentationem ſufficientis, *Greg. 15. deciſ. 441. cap. 2.*
19 *ſeſſ. 21.* In permutationibus † poſtquam ſuperior illas admiſit, *Rot. deciſ. fin. ſub num. 7. in fin. hoc tit. in antiq. c. 2. de renunc. in 6. iuncto c. vnico hoc tit. in 6.* eſt vera beneficiorum vacatio quia in eis interuenit voluntaria reſignatio, *Clem. 1. & c. cum olim, c. cum vniuerſorum hoc tit. c. 1. eod. in 6. & ibi Franc. nu. 4. gloſſ. in c. ſi propter in verb. vacabunt, de reſcript. in 6. & ibi Can. Garc. de benef. part. xj. cap. 3. num. 3. & ſeqq.* per quam permutantes amittunt proprietatem & poſſeſſionem, *c. admonet c. quod in dubijs cap. ſuper hoc, & ibi Inn. de renunc.* ideo permutanti denegatur interdictum vnde vi, & remedium *c. redintegranda, 3. quæſt. 2. Rot. deciſ. 2. hoc tit. in nou. & deciſ. 8. eod. in antiq. c. ſuper hoc de renunc. c. excepta,*
20 *de reſt. ſpol.* & poſt reſignationem ſequi † debet vera collatio, & inſtitutio, *d. clem. vnica d. c. vnico hoc tit. in 6. Rot. deciſ. 7. eod. in antiq. & deciſ. 10. de renunc. in antiq.* quæ fieri non poſſunt de beneficijs non vacantibus, *C. 1. & 2. de conceſſ. præb.* & interueniente collatione, & non antea, acquiritur compermutantibus ius in beneficijs compermutatis, *Zab. in clem. vnica quæſt. 15. hoc tit. aſſerens de facto ita ſeruari, & ibi Canoniſtæ*, Qualitas quoque requiſita in beneficijs vacantibus requiritur etiam in beneficijs vacantibus ex cauſa permutationis, *Pariſ. de reſign. lib. 4. q. 9. num. 25. Put. deciſ. 323. lib. 1. Mohed. deciſ. 7. de conceſſ. præb.* ac ſtatuta & priuilegia diſponentia de beneficijs vacantibus, obtinent etiam in vacantibus ex cauſa permutationis, *c. ſi propter, & ibi poſt gloſſ. in verb. vacabunt, Can. de reſcr. in 6. Garc. de benef. part. xj. cap. 3. nu. 7.*
& 8. ſed & beneficia † reſeruata in manibus epi- 21
ſcopi ex cauſa permutationis renunciata, vere vacant, & permutātes amittunt tam proprietatem, quam poſſeſſionem, *Rot. deciſ. 1. in 1. dub. hoc tit in nou. & d. deciſ. 10. de renunc. in antiq. in princ. c. vnico hoc tit. in 6. & ibi Can. licet Ioan. Monach. ibidem videatur dixiſſe contrarium clem. vnic. hoc tit.* licet epiſcopus ea permutantibus conferre non poſſit; quia reſeruatio afficit beneficium ſuper quo fit, & aufert inferioribus omnem poteſtatem conferendi, & de eo diſponendi, *c. vt noſtrum de appell. c. ſi & tempore de elect. in 6. c. 2. & c. dudum de præb. in 6.* neque vnuſquiſque permutantium propria auctoritate recurſum habere ad proprium beneficium poteſt, nā cum vere vacauerit per reſignationes, *c. quam periculoſum 7. q. 1. & ibi gloſ. & DD.* non poſſunt re haberi ſine noua collatione & canonica inſtitutione, *c. ex frequentibus de inſtit. cap. 1. de reg. iur. in 6.* ſed recurrendum eſt ad ſummum Pontificem pro perficienda permutatione: *Rot. deciſ 1. in 2. & 3. dub. hoc tit. in nou. & deciſ. 10 de renunc. in antiq. Freder. de ſen. de permut. q. 30.* ſi vero
ſuperior † permutationem non admittat, vel ex 22
cauſa admiſſa non perficiatur, vnicuique permutantium licitum eſt ad ſuum beneficium redire abſque datione alterius executoris, vel alia noua collatione, *Rot. deciſ. fin. num. 6. in fin. & num. 7. hoc tit. in antiq. Rot. deciſ. 1. num. 6. in fin. atteſtans ita ſeruari hoc tit. in nou. licet Garc. de benef. part. xj. cap. 4. num. 7. & ſeq. dicat id eſſe ſpeciale in permutatione facta in manibus Papæ*, quia tunc beneficia permutata vacant de Iure, de facto; & in permutatione, licita eſt pœnitentia, re integra; *Vital. in clem. vn. num. 83. & 87. & ſeqq. hoc tit. & ibi Anchar. num. 5.*

Rot.d.deciſ.1. num.6. in fin. hoc tit. in nou. Permuta-
23 tio † contrahitur inter duos, inter tres non eſt
vera permutatio, *Imol.in clem. vnica num.40. & ibi*
Can. Collect.in c.1.numer.9. & Achill. deciſ. 2. hoc tit.
vnde ſi Antonius renunciaret beneficium ſuum
in fauorem Alexandri, & Alexander beneficium
ſuum in fauorem alterius intuitu Antonij, non eſt
permutatio, quia non permutant ad inuicem be-
neficia ſuæ, *c. cum vniuerſorum hoc tit. Franc. poſt Io.*
Andr. in c.1. ſub num.3. circa finem eod. in 6. & ibidem
Anchar. & iſtæ quadrangulares & triangulares
permutationes cenſentur Simoniacæ, quia in eis
reſignationes non fiunt liberæ, *Pan. in d. c. cum v-*
niuerſorum num. 4. & 5. Ioan. Andr. in c. vnico ſub nu.
2. hoc tit. in 6. c. ex parte 1. & ibi gl. 2. de off. deleg. Ca-
putaq. deciſ. 325. part. 2. & beneficia poſſunt impe-
trari tanquam vacantia cum collatio non teneat,
c. ordinationes, & c. ſeq. 1. q. 1. Collect. in c. 1. num. 9. &
10. hoc tit. Pan. in d. c. cum vniuerſorum n.5. in fin.
24 Beneficia reſignata † in Curia cauſa permuta-
tionis, non vacant in Curia, quia ſunt reſignata
ſub modo, qui niſi ſequatur non intelligitur facta
renunciatio, *l. ſi me l. qui abſenti §. ſi quis ff. de acq.*
poſſ. Innoc. in c. inter cætera in princ. de præb. Rot. deciſ. 4.
hoc tit. in antiq. vel ſub conditione tacita à Iure
approbata, ſi ſuperiori placuerit transferre per-
25 mutantes, *c. quæſitum hoc tit.* & non † admiſſa ſiue
ſecuta permutatione ſine culpa vtriuſque vacat
extra curiam, ſi permutare volentes moriantur
extra curiam, *l. cum te feud. C. de pact. inter empt. &*
vend. Ioan. Andr. in c. vnico ſub n.5. hoc tit. in 6. Rot. de-
26 *ciſ. 4. n. 2. eod. in antiq.* ſi autem vnus † permutare
volentium moriatur extra curiam, non facta per-
mutatione, ſuperuiuenti confertur beneficium
mortui, & in eius perſona perficitur permutatio,
& Bulla per Cancellariam expeditur, *Rot. d. deciſ.*
4. n.3. hoc tit. in antiq. arg. l. iure ciuili cum ibi not. ff.
de cond. & demonſtr. ac beneficium ſuperuiuentis
vacat per reſignationem, *Rot. deciſ. 10. de renunt. in*
antiq. Clem. vnica hoc tit. & ibi poſt gl. in verb. ex cauſa
Can. Garc. de beneſ. part. xj cap. 4. n. 10.
27 Permutatione beneficiorum † completa ex v-
na parte, ſi per alteram ſtet quominus impleatur?
is qui impleuit reſtituitur ad ſuum beneficium
auctoritate ſuperioris, *d. c. cum vniuerſorum, & ibi*
Pan. n. 4. & Can. communiter Felin. in c. cum venera-
bilis n. xj. de except. Rot. deciſ. fin. n. 6. hoc tit. in antiq.
28 idem obtinet † ſi beneficium permutatum euin-
catur, vel alterum ex duobus beneficijs cum vno
commutatis euincatur, & aliud dimittat vel dimittere paratus eſt, *Felin. in d. c. cum venerabilis n. xj. in fin. Pan. n. 23. Rot. deciſ. 3. hoc tit. in nou.* propria enim auctoritate ad beneficium permutatum redire non poteſt, quia cum permutatio ſit actus liber & voluntarius, *Pariſ. in d. c. cum venerabilis n. 45.* beneficiumque vere vacauerit, non poteſt rehaberi ſine noua collatione & inſtitutione, *Rot. deciſ. 1. in 3. dub. & deciſ. 3. hoc tit. in nou. & deciſ. 7. eod. in antiq. & deciſ. 10. de renunc. in antiq. c. ex frequentibus de inſtit. cum ibi not.* niſi in bullis permutationis ſit clauſula, vt alteri ex permutantibus, ſi compermutans facit ne permutatio ſortiatur effectum, liceat etiam propria auctoritate ad beneficium redire, *arg. c. ſi beneficia de præb. in 6. Mandoſ. de ſign. grat. tit. permutationes verſ. clauſula, vt alteri & c.* quo caſu poſſeſſione vacua, propria auctoritate redire poteſt, quod non eſt permiſſum ſi alius occupauit beneficium, *l. fin. C. de edict. diu. Adr. toll. l. cum hæredes, & ibi not. ff. de acquir. poſſeſſ. Inn. in c. tranſmiſſam ſub n. 1. verſ. & poſſunt hæc habere locum de elect. Rot. deciſ. 7. de reſt. ſpol. in antiq.* Interdum Papa concedit compermutantibus, vt in dictis quondam antiquis & prioribus beneficijs poſſint remanere, *Lap. alleg. 89. ſub n. 2. verſ. primum caput.* An æquitas *l. 2. C. de reſcind. vend.* habeat locum in permut. beneficiorum, *vide Bell. de permut. beneſ. part. 2. quæſt. 2. n. 7. & pluribus ſeqq. vſque ad finem, & Bald. obiter aliter ſentientem in d. l. 2. numer. 22.*

De Feudis.

Titulus XX.

SVMMARIA.

1 *Feudi definitio.*
2 *Feudatarij circa obſequia & ſeruitia libertis æquiparantur.*
3 *Feudum eſt contractus nominatus.*
4 *Quænam actio ex eo detur.*
5 *Vaſalli omnes fidelitatem facere debent.*
6 *Inueſtitura per quos teſtes probetur.*
7 *Fœminæ in feudo non ſuccedunt.*
8 *Feudum in dubio præſumitur ex pacto & prouidentia.*
9 *Prælati eccleſiæ non poſſunt res Eccleſiæ infeudare.*

10 *Limi-*

Digitized by Google

10 Limita dictam regulam in quinque caſibus.
11 Vaſallus priuatur feudo ex eiſdem cauſis ob quas filius poteſt exhæredari, coniugi olim poterat dare libellus repudij, donatio inter viuos perfecta reuocari & libertus vt ingratus in ſeruitutem redigi.
12 Vaſallus ſine permiſſione Domini feudum diſtrahens vel pro anima iudicans, vel alteri oppignorans vel aliquod commercium ſuper feudo excogitans actu & facto pratio & feudo ipſo iure priuatur.
13 Excepta ſub infeudatione facta ſine fraude & oppignoratione feudi à vaſallo ipſi domino.
14 Dominus an poſſit alienare feudum vaſallo inuito.
15 Vaſallus ſi per annum & diem inueſtituram non petierit, feudum amittit.
16 Vaſallus ſi filius eius dominum offenderit, ipſum à ſe ſeparat, alioquin feudum amittit.
17 Vaſallus feudum inficiens fraudulenter feudum amittit.
18 Dominus proprietate priuatur ex omni Felonia, qua vaſallus feudo priuatur.
19 Caducitas incurſa per prædeceſſorem non poteſt declarari contra ſucceſſorem vel hæredem.
20 Ius reuocandi feudum propter ingratitudinem non tranſit ad hæredem ipſius domini.
21 Domini an ſit cognitio de controuerſiis feudis.

SVBNECTIT hunc titulum, quia feudum eſt ſpecies alienationis, c. 1. §. fin. de inueſtit. de re a-
1 lien. fact. nam eſt beneuola † & perpetua conceſſio rei immobilis, vel æquipollentis, cum translatione vtilis dominij proprietate retenta, ſub homagio ſiue fidelitate & exhibitione ſeruitiorum, c. 1. §. fin. in quib. cauſ. feud. amit. Bald. in prælud. feud. num. 7. & 8. Zabarin. c. 2. in quæſt. 14. & quæſt.
2 15. hoc tit. & ibi Imol. & Can. feudatarij † circa obſequia & ſeruitia libertis æquiparantur. Bald. in l. libertinum. 41. C. de oper. libert. gl. in c. 1. in verb. ſalua reuerentia, de mil. vaſſ. qui cont. eſt gl. in l. ſolo, C. de lib. cauſ. gl. in l. 2. in verbo nati C. de lib. & eorum lib. Iaſ. in l. ſi non ſortem § libertus in princip. ff. de condict. indeb.
3 feudum eſt † contractus nominatus proprio nomine & ſingularibus conſuetudinibus & naturis diſcretus, Bart. in l. iuris gentium §. quinimmo n. 19. ff. de pact. Bal. in c. qua in Eccleſiarum n. 84. & ſeq. & ibid. Imol. de conſtit. habet enim formam iuramenti fidelitatis & inueſtituræ, c. de forma 22. quæſt. 5. c. 1. de forma fidelitatis: c. vnico de nou. form. fidel. quæ in dubio facta præſumitur præſenti, Felin. in c. ſenor n. 3. de re iud. vbi late tractat, quando præſumitur, præſentia, & Can. quod ſi concedens feudum induxit vaſallum in poſſeſſionem naturalem feudi, datur † vaſſallo vtilis rei vindicatio contra ex- 4
traneum & contra dominum, quia vtilis tunc præfertur directæ, c. 1. verſ. rei autem de inueſtit. de reb. al. fact. c. 1. de controu. int. vaſſall & alium de benef. & vtrobiq. gloſſ. ſi inueſtiuit vaſallum verbo aut alio actu corporeo puta haſta autenſe, non competit vaſſallo rei vendicatio quod talis inueſtitura non transferat poſſeſſionem aut dominium, c. 1. & ibi Bald. n. 2. & DD. quid ſit inueſtitura, c. ex ore de his quæ fi. à maior. par. cap. c. auctoritate de inſtit. niſi fiat in præſentia rei, l. quod meo §. ſi venditorem 2. reſp. ff. de acq. poſſ. Pan. in c. per tuas in fin. de donat. ſed compellitur dominus poſſeſſionem feudi, de quo inueſtituram fecit præciſe tradere, prætermiſſa condemnatione ad interreſſe, §. ſi facta c. 1. ſi de feud. def. cont. ſit int. dom. & agnat. vaſſ. ſi eſt facta ſola promiſſio de inueſtiendo, datur vaſſallo contra dominum actio ex contractu feudi, Bart. in l. vnica n. 10. ff. de cond. ex lege. quæ variatur in directam, quæ datur domino, & contrariam quæ datur vaſſallo, Bart. in l. commodato § 1. ff. commod. vel condictio quæ naſcitur ex moribus ſeu vſibus feudorum, Bald. in rubr. C. n. 14. de cond. ex lege Iaſ. in præl. feud. num. 35. & 36. aut ſi vallata ſit ſtipulatione, actio ex ſtipulatu, quia in ea deducitur factũ incertum, nempe promiſſio de inueſtiendo, Inſt. de verb. oblig. in princ. l. vbi aut §. quid quod ff. de verb. oblig. l. ſi quis certum ff. ſi cert. pet. E contra dominus aget ad ſeruitium actione ex ſtipulato ſi fuit ſtipulatione promiſſum, vel actione ex contractu feudi, vt dictum eſt, vel condictione ex moribus, gl. fin. in c. 1. §. fin. de cap. qui iur. vend. Paulo ante fin.
Omnes vaſſalli † fidelitatem facere debent, niſi 5
nominatim & expreſſe ſit dictum, quod ſit francum, id eſt ſine fidelitate conceſſum, quia excedit naturam recti feudi etiam nobilis, Bald. in c. inter dilectos n. 8. & 10. de fid. inſtr.

Probatur inueſtitura † ſi feudum eſt antiquũ, 6
per quoſcumque Teſtes, præter fœminas, ſi feudum eſt nouum per pares Curiæ tantum, id eſt alios Conuaſſallos, c. vnico, qui teſt. ſint, nec ad prob. nou. inveſt. & ibi Bald. n. 1. latius diſtinguit.

Fœminæ † in feudo non ſuccedunt, niſi de eis 7
nominatim ſit dictum, c. vnico in fin. in quib. cauſ. feud. amitt. & filijs maſculis non extantibus, c. 1. §.

§. filia. de

filia de ſucceſſ. feud. maſculis extantibus, fœminæ
vlterius non admittuntur. *c. 1. §. fin. Epiſc. vel Abb.
feud. non poſſ. c. vnic. de eo, qui ſibi, vel hæredibus ſuis
maſc. vel fœm. inueſt.*

Feudi diuiſio multiplex eſt, vt patet ex arbore
feudorum impreſſa poſt libros feudorum, ad quã
8 me refero, Feudum in dubio † præſumitur ex
pacto & prouidentia & non hæreditarium, *Mynſ.
obſer. 2. cent. 4.*

9 Prælati Eccleſiæ † non poſſunt res Eccleſiæ in-
feudare, *Vt in rubr. & nigr. Epiſcop. vel Abb. feud dar.
10 non poſſ.* fallit in feudo deuoluto † ad Eccleſiam;
ſecundo, in feudo per vaſſallum alienato ſine
licentia Eccleſiæ & per vaſſallum amiſſo, de quo
Prælatus poteſt inueſtire filium vel conſangui-
neum alienantis, quia aliud eſt alienare de nouo,
aliud antiquum concedere Tertio in feudo alie-
nato, quod per Eccleſiam facile non poteſt recu-
perari, quod poteſt Prælatus alicui laico in feu-
dum concedere qui illud recuperet, & in feu-
dum ab eccleſia recognoſcat, *c. fin. hoc tit. & ibi gl.
& Can.* Quarto, ratione. ſeruitij ipſi Prælato præ-
ſtiti, *c. per tuas de donat. & ibi Pan. n. 2. & Can.* Quin-
to, poſſunt prælati reintegrare feudum conceſ-
ſum ad menſuram promiſſam, *d. c. per tuas, & ibi
Pan. n. 1. & 3. & Can.*

11 Vaſſallus priuatur feudo † ex eiſdem cauſis ob
quas filius poteſt exhęredari, coniugi olim pote-
rat dari libellus repudij, donatio inter viuos per-
fecta poteſt reuocari, & libertus vt ingratus in
ſeruitutem redigi, *c. 1. §. item qui Dominum, verſ.
prædictis, quæ fuit 1 cauſ. beneſ. amitt.* Tamen poſſeſ-
ſionem feudi non amittit, niſi per ſententiam
priuationis ſiue declaratoriam, *c. 1. in princ. de feud.
ſine culp. non amitt. & ibi Affl. n. 13. & DD. Gail. obſ. 51.
lib. 2.* Sunt multæ cauſæ ſpeciales ob quas vaſſal-
lus feudo priuatur, enumeratæ in titulis, *quibus
mod. feud. amitt. libr. 1. In quib. cauſ. feud. amitt. & quæ
fuit 1. cauſ. beneſ. amitten. lib. 2.* Ingratitudo probari
debet per quinque Teſtes ſummæ atquæ integræ
opinionis, *c. vnico, quot teſtes ſint neceſſ. ad prob. feu-
12 dat. ingrat.* Ego paucas enumerabo. Vaſſallus † ſi-
ne permiſſione domini expreſſa vel tacita, *gl. in
c. 1. in verb. ipſorum permiſſu feud alien. per Lotar. c. 1. §.
præterea, & ibi gl. in verb. regreſſum quib. mod. feud. a-
mitt. Clar. in §. feudum quæſt. 31 n. 13.* feudum in to-
tum vel partem aliquam diſtrahens, vel pro ani-
ma iudicans, vel alteri oppignorans, vel aliquod
commercium ſuper feudo excogitans, actu vel
facto, (requiritur enim actualis traditio, & non
ſufficit clauſula conſtituti, *) Bald. in c. 1. §. aut fili-
bellario n. 4. quib. mod. feud. amitt. lib. 1. & ibi DD. clar.
in §. emphyteuſis quæſt. 13. n. 3. & 4. Greg. 15. deciſ. 388.
n. 2. & ibi annot. & deciſ. 520. & ibi annot.* pretio &
feudo, ipſo iure priuatur quod ad dominum li-
bere reuertitur nulla præſcriptione obſtante.
Notarius qui ſuper tali contractu inſtrumentum
conſcripſerit, poſt amiſſionem officij, infamiæ
periculum ſuſtinet, & amittit manum, *c. 1 de pro-
hib. feud. alien. per Lothar. c 1. de prohib. feud. alien. per
freder.* Excepta † ſub infeudatione facta ſine 13
fraude, *c. 1. § in ſuper, & ibi gl. in verbo alium vaſſal-
lum, & DD. de prohibit. feud. alien. per freder. Mynſing.
obſ. 62. cent. 1.* & oppignoratione feudi à vaſſallo
facta ipſi domino, qui ſi abſtinuerit à ſeruitio vaſ-
ſalli, non tenetur fructus in ſortem computare,
c. 1. hoc tit. Franc. Marc. deciſ. 610. part. 1. Dominus
non poteſt † alienare feudum vaſſallo inuito, per 14
viam delegationis, ſed per modum ceſſionis po-
teſt vaſſallo inuito, ſi alienat cum Curia, ac etiam
ſine curia; Dummodo totam proprietatem alie-
net, *c. 1 §. ex eadem lege, & ibi Bald. n. 1. & DD. de leg.
Corrad. Put. deciſ. 37. lib. 1. plures citans late Felin. in c.
dilecti ſub n. 1. in gl. ſuper verbo, hominibus inuitis, de
maior. & obed.* Quia licet domino de proprietate
ſua diſponere, cum proprietas non ſit affecta, ſi-
cut licet alienare cum prædio aſcriptitios, & cen-
ſitos etiam inuitos, quamuis ipſi ingenui ſint. *l.
quemadmodum, & l. ne diutius, & ibi gl. in verb. intelli-
gatur. C. de agric. & cenſit. lib. xj.* Secundo, ſi quis in-
feudatus maior quatuordecim annis, ſua in cu-
ria, vel negligentia per annum † & diem ſteterit, 15
quod feudi inueſtituram non petierit, tranſacto
hoc tempore feudum amittit, & ad dominum
redit, *c. 1. in fin. princ. de probib. feud. alien. per freder.
Mynſ. obſ. 9. cent. 5.* ſi iuſta cauſa impeditus non pe-
tierit, non amittit feudum. *c. quoniam de probib.
feud. alien per Lothar.* Tertio, ſi filius † aut aliquis 16
ex domeſticis vaſſalli dominum offenderit, Pater
à domino requiſitus deducit filium ad ſatisfaci-
endum domino, vel à ſe filium ſeparat, alioquin
feudo priuatur, ſi pater vult eum deduçere, vt ſa-
tisfaciat, & filius contemnit, Patre mortuo in
feudo non ſuccedit, *c. 1. §. inſuper de probib. feud. a-
lien. per freder.* Quarto vaſſallus feudum † infi- 17
cians fraudulenter, ſi dominus contra eũ proba-
uerit, feudum amittit, *§. fin. c. 1. de lege Corradi.* alias
cauſas in locis præcitatis lector videre poterit.

Ex omni

Digitized by Google

18 Ex om̃ni felonia † qua vaſallus feudo priua-
tur, dominus proprietate priuatur. *c. vnico. Qual.*
19 *Domin. propr. priuetur.* Caducitas † incurſa per
prædeceſſorem non poteſt declarari aduerſus
ſucceſſorem vel hæredem, Ius quoque reuocan-
20 di feudum † propter ingratitudinem vel felo-
niam non tranſit ad hæredem ipſius Domini, *l. 1.
in fin. & l. fin. C. de reuoc. donat. & ibi Bald. Salic. &
DD. c. fin. & ibi gloſ. fin. & Can. de donat. Caſſad. de-
ciſ. 2. de locato Mynſ. obſ. 97. cent. 3.* præterquam in
caducitate quæ incurritur vigore pacti quia illa
reuocatio fit de iure communi & ideo hæredi &
in hæredem competit. *Bald. in d. l. fin. num. 2. Salic.
num. 4. & DD. communiter Gregorius xv. deciſ. 529.
num. 16. & 20. Ant. Gabriel. de criminalib. concluſ. 35.*
21 *vbi ponit plures ampliat. & limit.* Domini eſt † co-
gnitio, ſi inter duos vaſallos de feudo ſit contro-
uerſia, & per eum controuerſia terminatur, tum
in petitorio quam etiam in poſſeſſorio quando
poſſeſſorium reſpicit adminiculum petitorij. *Bal.
in c. 1. num. 2. de lege Corradi Prapoſ. in c. 1. ſub nu. 6.
verſ. quid autem ſi inter vaſallos vertatur quæſtio in
poſſeſſorio ſolo Apud quem vel quos quæſt. feud. deb.
term. & ibi Aluarot. ſub num. 3. late diſtinguit §. fin. de
probib. feud. alien. per Freder. & ibi DD.* ſi inter do-
minum, & vaſſallum lis oriatur, per pares curiæ
à domino ſub fidelitatis debito coniuratos ter-
minatur *c. 1. § fin. verſ. præterea, de probib. feud. alien.
per Freder. Mynſ. obſ. 99. cent. 1. & obſ. 89. cent. 4. &
obſ. 75. cent. 5.* coram quibus non habet locum re-
conuentio ſuper negotio non feudali. *Mynſ. obſ.
90. cent. 4. Bald. in c. præterea num. 12. & ſeqq. de pro-
hibita feud. alienat. per Frid.* & ad quem in vtroque
caſu ſit appellandum *tradit Mynſ. obſ. 5. cent. 5.* ſi
dominus non habet Pares Curiæ, tunc iudicis il-
lius, qui conuenitur, vel eius, in cuius foro res eſt
ſita, erit cognitio, *l. 2. C. de iuriſd. omn. iud. l. fin. C.
vbi in rem actio. &c.* Idem obtinet ſi inter domi-
num, & alium, qui non ſit vaſallus, de feudo
quæſtio eſt, vel inter vaſſallum, & alium, vt ſub
alio iudice, ſub cuius iuriſdictione erunt, vel res
eſt ſita, terminari debeat. §. *ſi iudex verſ. ſi
duo, & verſ. ſeq. de pac. tenenda. c. 1.
verſ. ſi autem de l. Cor-
rad.*

De pignoribus, & alijs cautionibus.

Titulus XXI.

SVMMARIA.

1 *Beneficiorum fructus non veniunt in ſimplici obligatione facta per clericum.*

2 *Pignus non recipit diuiſionem inter hæredes licet actio perſonalis inter eos ipſi iure ſit diuiſa pro portionibus hæreditarijs.*

SVBDIT hunc titulum, quia oppigneratio rei
ſpecies eſt alienationis, *c. 2. & 3. hoc tit. cap. nulli
de reb. eccl. non alien.* De ſeruiana, & quaſi ſeruia-
na, quæ dantur creditori tractatur *in Inſtit. Imper.
tit.* de action. §. item ſeruiana, & pignoratitia a-
ctione quæ datur debitori ſoluto debito pro re-
petitione rei oppignorata in Inſtrum. Imper. tit,
quib. mod. re contrah. oblig. § fin. In ſimplici obliga-
tione facta per clericos non veniunt fructus † be- 1
neficiorum ſuorum; ita quod fructus debeant
creditoribus applicari, niſi in vtilitatem eccleſiæ
debitum eſſet contractum; ſed ad ſolutionem
debitorum per eos contractorum poſſunt capi in
cauſam iudicati *c. peruenit, & ibi Innoc. in verb. red-
ditibus Hoſt. num. 7. & Can. de fideiuſſ. Rot. deciſ. vni-
ca de ſolut. in antiq.* Pignus † non recipit diuiſio- 2
nem inter hæredes, licet inter eos actio perſona-
lis quæſita ex lege duodecim tabularum pro por-
tionibus ſcindatur, *l. 1. & 2. C. ſi vnus ex plur. hær.
cred. vel deb. port. ſuam deb. ſol. vel acc.* & vnus non
poteſt inſolidum pro toto credito conueniri, et-
iamſi alter cohæres non eſſet ſoluendo, *Greg. 15.
deciſ. 442. & ibi add. allegat. Gomeſ. de indiuid. tom.
2. cap. 10. ſub num. 3. verſ. & procedit etiamſi l. pacto,
& ibi gloſſ. 1. C. de pact. l. 3. ff. famil. herciſc. ibi, vt quis
totum ſolui debeat l. ea quæ C. famil. herciſc. & ibi glo.
mag. l. 1. & l. pro hæreditarijs C. de hæred. act. & ibi gl.
mag. ponit aliquot fallent. & DD. l. 1. C. ſi cert. pet. l. 1.
C. de ann. & trib. lib. 10.* Vnde ſi creditor decedat
relictis pluribus hæredibus, & vni hæredum ſol-
uatur pro parte ſua, pignus non liberatur, ſed in
ſolidum cuique tenetur, & poſſunt reliqui hære-
des totum fundum vendere oblato debitori eo,
quod cohæredi eorum ſoluit, *l. ſolutum §. ſi credi-*

Digitized by Google

tori ff. de pignor. act. etſi vnus ex pluribus hæredibus debitoris portionem ſuam ſoluerit, tamen tota res pignori data venire poterit, *l. ſi neceſſarias §. ſi vnus ff. de pign. act. l. quandiu l. vnus* C. *de diſtract. pign.* & vnus hæredum debitoris pignora poſſidens in ſolidum conuenitur, & non pro portione hæreditaria, *l. fin.* C. *ſi vnus ex pluribus hæred.* quia actio hypothecaria eſt realis.

De Fideiuſſoribus.

Titulus XXII.

SVMMARIA.

1 *Videantur inſtit. imperiales* hoc tit.
2 *Probibetur clericis & religioſis ne eccleſiam ſibi commiſſam pro alienis debitis grauent.*

DICTVM eſt de pignoribus, quæ dantur, aut
conſtituuntur vt creditori ſaluum ſit ſuum
1 creditum, nunc dicendum eſt de † fideiuſſori-
bus, qui pro alienis debitis intercedunt de qui-
bus vide Inſtit. Imper. hoc eod. tit. Prohibetur
2 clericis † & religioſis, ne eccleſiam ſibi commiſ-
ſam pro alienis debitis grauent, ſi ſecus fecerint
eccleſia ad ſolutionem talium debitorum non
tenetur, & clericus ipſo iure eſt ſuſpenſus ab ad-
miniſtrationes ſpiritualium & temporalium; ac
eccleſiam indemnem reddere tenetur, *cap. ſi quo-
rumdam de ſolut.* Religioſus vero grauiori diſci-
plinæ ſubijcitur, *c. penult. hoc tit.*

De Solutionibus.

Titulus XXIII.

SVMMARIA.

1 *Soluiſſe dicitur non tantum is qui pecuniam numerauit verum omnis qui obligatione qua tenebatur liberatus eſt.*
2 *Creditor non cogitur recipere principale debitum niſi acceſſorio oblato.*

OBLIGATIONES de quibus dictum eſt ſolutionibus tolluntur, *Inſtit. quib. mod. toll. oblig. in princ.* Ideo ſubnectit hanc rubricam; Dici-
tur † ſoluiſſe is, non tantum, qui pecuniam nu- 1
merauit, verum omnis omnino, qui obligatione,
qua tenebatur, liberatus eſt, *l.* 4. §. *condemnatum,
verſ. ſoluiſſe ff. de re iud.* per alios modos, quibus
tollitur obligatio notatos in Inſt. Imper. *tit. quib.
mod. toll. obligat.* ad quem me remitto, quando v-
num debitum eſt principale & aliud acceſſuum
quamuis acceſſorium eſt illiquidum non cogi-
tur † creditor recipere principale, niſi acceſſorio 2
oblato, *Iaſ. in l. quidam exiſtimauerunt ſub num. 6. in
3. limit. verſ. 2. intellige. Alex. num.* 8. *ff. ſi cert. pet. &
ibidem DD. per l. tutor §. Lucius ff. de vſur. approb. à
Rot. Caſ. deciſ. 8. n. 8. & 9. de reſtit. ſpol.*

De Donationibus.

Titulus XXIV.

SVMMARIA.

1 *Clerici res eccleſiæ donare non poſſunt.*
2 *Vt donatio teneat duo copulatiue requirantur, vt fiat in caſu licito, & ſi excedat ſummam præfinitam quod ſeruetur ſolemnitas requiſita.*
3 *Præfata non requiruntur in caſibus in quibus tutor dare poteſt, aut quando donat aliquid de redditibus eccleſiæ.*
4 *Clericis interdicitur ne ſtudeant conſanguineos familiares ſve ſuos ex redditibus eccleſiæ augere.*
5 *Donatio inter viuos in dubio præſumitur.*
6 *Donatio ob bene merita cenſetur facta ex cauſa onoroſa.*
7 *Interpretatio in contractibus plena in teſtamentis plenior, in beneficijs & donationibus pleniſſima eſt adhibenda.*
8 *Clauſula,* concedimus vobis illam eccleſiam, *explicatur.*
9 *Donata res eccleſiæ ſub modo irreuocabiliter fit eccleſiæ, niſi in contractu ſit expreſſum quod modo ceſſante debeat reuocari.*
10 *Donatio facta alicui pro ſe & deſcendentibus ex ſuo corpore natis, moriente vltimo ex deſcendentibus non reuertitur ad donantem ſed tranſit ad hæredes extraneos donatarij.*
11 *Donator de euictione non tenetur.*

CLERICI ſuper rebus Eccleſiæ ſibi commiſſæ contractus inire poſſunt, vt dictum eſt,

eas ve-

Digitized by Google

1 eas vero † donare non poſſunt regulariter, quia
rerum eccleſiaſticarum ſunt procuratores & nõ
domini, conditionem eccleſiæ meliorare poſ-
ſunt, deteriorem facere non debent, c. 2. hoc tit.
2 Vt donatio † teneat duo copulatiue requirun-
tur vt fiat in caſu licito, puta eccleſiæ vel loco re-
ligioſo, Clem. 2. de reb. eccl. non alien. c. paſtoralis, &
c. ſeq. hoc tit. c. ſi epiſcopus vnam, 12. quæſt. 2. vel pro
redemptione captiuorum, vel alimonia paupe-
rum, c. aurum 12. quæſt. 2. c. 3. & ibi gloſ. fin. hoc tit. &
ſi excedat ſummam à canonibus præfinitam; c. a-
poſtolicæ in fin. hoc tit. c. ſi quis 3. c. ſi quis 12. quæſt. 2.
vel potius conſiderata qualitate & quantitate rei
donatæ & loci conſuetudine, c. cæterum, & ibi
Anch. in 4. not. Pan. ſub num. 1. & 3. & Can. hoc tit.
quod ſeruetur ſolemnitas debita: c. ſine exceptione
c. ſi epiſcopus vnam 12. quæſt. 2. dictum eſt ſupra de reb.
eccl. non alien. altero deficiente donatio eſt ipſo
iure nulla: c. 2. & ibi Pan. num. 5. & Anch. in c. apo-
ſtolicæ num. 7. hoc tit. vtroque interueniente valet
donatio, & ſi eſt grauoſa multum eccleſiæ, reuo-
cabitur per in integrum reſtitutionem. Anch. in
d. c. 2. in fin. & Pan. num. 2. hoc tit. Archid. in c. placuit
ſub numer. 1. verſ. ſed pro prima ſententia 16. quæſt. 2.
3 Præfata † non requiruntur in caſibus, in quibus
tutor dare poteſt, l. cum plures §. fin. & l. cum tutor
§. fin. ff. de adminiſt. tut. aut quando donat aliquid
de redditibus Eccleſiæ, quos facit ſuos, c. præſenti
de off. ord. in 6. Pan. in d. c. cæterum nu. 4. aut de mo-
bilibus emptis ex fructibus eccleſiæ: c. adhac de
teſtam. Ex decretis Concilij Tridentini interdici-
4 tur † epiſcopis & quibuſcumq; eccleſiaſtica be-
neficia tam ſæcularia, quam regularia obtinenti-
bus, ac etiam S. R. E. Cardinalibus, ne ex reddi-
tibus Eccleſiæ conſanguineos familiareſue ſuos
ſtudeant augere, qui ſi pauperes ſint, ijs, vt paupe-
ribus diſtribuere permittit. c. 1. ſeſſ. 25.

Donationum duo ſunt genera, mortis cauſa,
& non mortis cauſa quæ inter viuos appellatur,
vt latius traditur in inſtit. Imper. hoc tit. In dubio
5 præſumitur † donatio inter viuos, etiamſi fiat ab
infirmo. l. Seia §. fin. ff. de mort. cauſ. donat. & ibi
Bart. & DD. gl. 1. in l. fin. C. eod. & ibi DD. Iaſ. in l.
quæ dotis nu. 26. & ſeqq. ff. ſol. matr. donatio ob be-
6 nemerita † cenſetur facta ex cauſa oneroſa, l. a-
riſt. l. hoc iure §. 1. & fin. ff. hoc tit. & eſt irreuo-
cabilis etiam ob vitium ſubſequens ingratitu-
dinis. l. ſi pater §. fin. ff. hoc tit. & ibi gl. pen. Rom.
ſing. 520. donatio. Rom. conſ. 298. numer. quarto &
ibi Add. & fuſius in l. ſi vero §. de viro num. 46. ff. ſol.
matr.

In contractibus plena † in teſtamentis ple- 7
nior, in beneficijs & donationibus pleniſſima
interpretatio eſt adhibenda, c. cum dilecti hoc tit. §.
peculium Inſtit. de legat. l. 1. C. de pec. eius, qui lib. mer.
Ideo ſi epiſcopus, conſentiente patrono, viris re-
ligioſis aliquam eccleſiam concedendo vtatur
hac ſimplicitate verborum, † concedimus vobis il- 8
lam eccleſiam, patronus Iuspatronatus, epiſcopus
portionem fructuum, quam percipiebat in ea-
dem eccleſia, vel ſi ex ipſius prouentibus nullam
debeat portionem habere, omnes prouentus,
præter cathedraticum, in eorum vſus conuer-
tendos donaſſe videtur, c. paſtoralis hoc tit. & ſi ple-
no iure conceſſerit eccleſiam monaſterio exem-
pto, etiam cathedraticum cum correctione, vi-
ſitatione, procuratione, reuerentia & charitatiuo
ſubſidio cenſetur conceſſiſſe. Calder. conſ. 5. de reb.
eccl. non alien. de cuius veritate dubitari poteſt propter
c. viſis, & ibi gl. in verb. traditæ 16. quæſt. 2. & not. per
Collect. in d. c. cum venerabilis num. 5. de cenſib. & c. Pan.
in c. cum olim el 2. num. 4. de priuil. Res donata † ec- 9
cleſiæ ſub modo ſtatim & irreuocabiliter fit ec-
cleſiæ, niſi in contractu ſit expreſſum, quod mo-
do ceſſante debeat reuocari, c. verum de condit. ap-
poſ. l. 2. §. fin. & l. ſeq. & ibi DD. ff. de donat. Pan. late
in c. verum num. 26. & ſeqq. & ibi Can. de for. comp.
Donatio † facta alicui pro ſe & deſcendentibus 10
ex ſuo corpore natis, moriente vltimo ex deſcen-
dentibus non reuertitur ad donantem, ſed tran-
ſit ad hæredes extraneos donatarij, quia iſta eſt
natura donationis vt ſit perpetua, l. 1. ff. de donat. l.
Senatus ff. de mortis cauſ. donat. §. alia, & §. ſciendum
Inſtit. de donat. remanetque penes vltimum mori-
entem ſine deſcendẽtibus ſine vllo onere & gra-
uamine, ſicut fideicommiſſum ſimili modo reli-
ctum, l. cum pater §. libertis in fin. ff. de legat. 2. Achill.
deciſ. 1. hoc tit. Greg. 15. deciſ. 542. n. 8. Donator † de 11
euictione non tenetur, ſed de dolo ſi interceſſe-
rit. l. Ariſt. §. fin. ff. de donat. l. 2. C. de euict.
Greg. 15. deciſ. 340. numer. 4. &
ibi annot.

Digitized by Google

De Peculio clericorum.

Titulus XXV.

SVMMARIA.

1 *Clerici duplex habent peculium, profectitium quod prouenit ex rebus eccleſiæ vt ſunt bona mobilia, & prædia acquiſita intuitu eccleſiæ ex oblationibus & eius fructibus quæ acquirunt ipſi eccleſiæ etiamſi proprio nomine emerint.*

2 *Laicale quod ante promotionem vel poſt promotionem, artificio paterna ſucceſſione, aut dono conſanguineorum vel amicorum intuitu perſonæ clericis obuenit & aduentitium vel quaſi caſtrenſe dici poteſt de quo libere diſponunt.*

3 *Clerico qui induſtriam impendit in rebus eccleſiæ plantando vſus meliorationum conceditur ad vitam etiam poſt dimiſſionem eccleſiæ aut priuationem ob crimen.*

4 *Clericis de peculio profectitio an liceat facere teſtamentum vel legatum.*

5 *Profectitium peculium in dubio præſumitur.*

6 *Clericus habens vtrumque patrimonium poteſt bona eccleſiæ pro victu conſumere & patrimonialia aliaq; lucra conſeruare.*

7 *Profectitium peculium reſeruatur ſucceſſori vacante cathedrali regulari vel collegiata eccleſia.*

8 *Obuenientia quoque tempore eccleſiæ vacantis ac emolumentum ex iuriſdictione vel alias vndecunque proueniens futuro ſucceſſori ſunt reſeruanda.*

9 *Niſi tunc certe dignitati competat iuriſdictio cum eius emolumentis.*

10 *Pœna clericorum occupantium & ſurripientium aut inter ſe diuidentium bona dimiſſa aut obuenientia tempore vacationis.*

11 *Pœna laicorum vſurpantium bona eccleſiarum vacantium ſub nomine iurium.*

12 Canonicatu *aut portione vacante in eccleſia collegiata, bona per prædefunctum intuitu eccleſiæ acquiſita & fructus durante vacatione cedunt capitulo.*

13 Dignitate *aut perſonatu vacante ſi communia ſint bona dignitatis & canonicatuum, tunc relicta & redditus durante vacatione deuoluuntur ad capitulum ſi bona diſtincta ſint tunc reſeruantur ſucceſſori.*

14 *In cæteris quibuſcunque eccleſiis & prioratibus non collegiatis quando eas vacare non contigerit bona in ipſis inuenta ſiue vacationis tempore obuenientia debent futuris ſucceſſoribus reſeruari.*

15 *Pœnæ præſumentium ea occupare.*

16 *In Gallia rex iure regaliæ mortuo epiſcopo habet omnia pretioſa mobilia ac tempore aperte regalia fructus epiſcopalis dignitatis facit ſuos, habet cuſtodiam confert beneficia ac percipit omne id ſede epiſcopali vacante quod epiſcopus perciperet ſede repleta.*

17 *Regalia, cuſtodiam, aduocationis titulum in eccleſiis, monaſteriis, ſeu quibuslibet piis locis de nouo vſurpare conantium pœna.*

18 *Camera Apoſtolica de ſtylo Curiæ ſuccedit in bonis & fructibus per clericos dimiſſis & fructus quorumcunque beneficiorum vacantium percipit & ſpolia vocantur.*

19 *Summus Pontifex dat facultatem ſeu licentiam teſtandi de bonis intuitu eccleſiæ acquiſitis ad certam ſummam & religioſis parcius cum per clauſula de licentia eorum ſuperioris.*

De bonis paternis religioſis & monachis plerumque dat facultatem teſtandi.

20 *Summus Pontifex nonnunquam bona intuitu eccleſiæ acquiſita concedit aliis petentibus ex cauſa & appellatur ſpoliorum conceſſio.*

CLERICI diuerſo iure cenſentur ex diuerſitate peculij, quod duplex † habent, profectitium, quod prouenit ex rebus eccleſiæ, vt ſunt bona mobilia & prædia acquiſita intuitu eccleſiæ ex oblationibus vel eius fructibus qua acquirũt ipſi eccleſiæ, *c. 1. c. 2. 3. & 4. hoc tit.* etiamſi proprio nomine emerint, *c. inquirendum hoc tit. l. ſi vt proponis, & ibi gloſſ. & DD. C. de rei vend.* quia clerici fructuum perceptorum ſunt domini, & habẽt eorum proprietatem, quantum ad fidelem & debitam diſpenſationem faciendam ſibi & ſuis, *cap. omnino 31. diſt. c. ſtudeat in fin. 50. diſt. c. non ſatis 86. diſt. late Archid. in c. ſtatutum ſub num. 13. in verb. de ſuo proprio de reſcript. in 6.* & ſi illicite diſtribuunt non tenentur ad reſtitutionem, ſed peccant mortaliter, *late Couar. in c. cum in officiis num. 2. & 3. de teſtam. plures citans,* exceptis diſtributionibu quotidianis, in quibus plus iuris & dominium conſequuntur, & de illis poſſunt teſtari; *Gemin. in c. vnico* 1

Digitized by Google

vnico §. qui vero num. 3. de cler. non reſid. in 6. Gemin.
in c. præſenti num. 15. & 18. de off. ord. in 6. Dec. conſ.
279. Bolognet. ad conſ. Ioan. de Anan. 87. numer. 5.
Couar. in c. cum in offi. ijs num. 4. de teſtam. & laicale
2 quod † ante promotionem, c. 1. de teſtam. c. 1. &
c. fixum 12. q. 2. vel poſt promotionem artificio,
paterna ſucceſſione, aut dono conſanguineorum
vel amicorum, intuitu perſonæ, clericis obuenit,
& aduentitium vel quaſi caſtrenſe dici poteſt, de
quo libere poſſunt diſponere, c. quia nos, c. relatum
el 2. verſ. cæterum de teſtam. c. fixum 12. q 5. gl. in ſumma
d. q. 5. cauſ. 12. c. quicumque & c. ſeq. 12. quæſt. 3.
& ſi decedant ab inteſtato, ſuccedunt in eis conſanguinei,
& eis deficientibus eccleſia cui ſeruiebat
tempore mortis, c. 1. & ibi gloſſ. fin. & Can. de
ſucceſſ. ab inteſt. c. ſi epiſcopus 2. reſp. & c. fin. 12. qu. 5.
An huiuſmodi bona habeant eadem priuilegia,
quæ bonis eccleſiarum conceſſa ſunt, aut ipſum
patrimonium ad cuius titulum ſunt promoti ad
ſacros ordines. vide Felin. in c. eccleſia ſancta Maria,
num. 7. & 10. de conſtit. gloſſ. fin. in c. tuis de præben.
& ibi Pan. num. 6. & 8. & Can. Couar. var. reſol. lib. 1.
3 cap. 4. num. 3. & 4. Limita quando clericus † induſtriam
impendit in rebus eccleſiæ, plantando
in ſolo eccleſiæ vineam, vel agella faciendo, cedit
enim eccleſiæ augmentum & vtilitas rebus
ſuis annexa, conceſſo vſu meliorationum clerico
ad vitam, etiam poſt dimiſſionem eccleſiæ, aut
priuationem ob crimen: c. fin. hoc tit. & ibi Ioann.
4 Andr. Anchar. & Can. De profectitio † etiamſi
conſiſtat in mobilibus; c. ad hæc de teſtam. & ibi glo.
& Can. qualeſcumque ſunt clerici, & qualecumque
beneficium obtineant, c. relatum el 2. & Pan.
in c. cum eſſes de teſtam. num. 21. & ſeqq. idem in d. c. 1.
in 2. notab. de ſucceſſ. ab inteſt. Garc. de benef. part. 2.
cap. 1. num. 9. & ſeqq. tex. in c. epiſcopus 14. qu. 1. Couarr.
in c. cum in officijs numer. 6. de teſtam. licet alij
diſtinguant inter clericos habentes adminiſtrationem,
& non habentes adminiſtrationem, Gemin.
poſt gl. in c. præſenti num. 13. 14. & 15. Franc. nu.
4. & ſeq. de off. ord. in 6. Rot. deciſ. 41. ante fin. de
prob. in antiq. nullum poſſunt facere teſtamẽtum,
c. quia nos in fin. c. cum in officiis c. relatum el 2. de teſtam.
12. q. 5. in ſumma, & c. nulli, & c. quia Ioannes
Franc. Marc. deciſ. 445. part. 1. & deciſ. 197. part. 2.
Guid. Pap. deciſ. 110. aut legatum, niſi tantumdem
de proprijs iuris facultate ſuppleuerint, d. c. fixum
verſ. fin. c. ſi epiſcopus 12. q. 5. c. ſi quis qualibet 12. q. 2.
antequam teſtentur, poſt vero tantumdem conferre
non poſſunt, Pan. in c. cum eſſes num. 31. de teſtam.
aut extat conſuetudo, vt de mobilibus, pauperibus,
locis religioſis, & illis qui ſeruierunt viuentibus,
ſiue conſanguinei, ſiue alij, aliqua, iuxta
ſeruitij meritum aut eleemoſynæ intuitu in vltima
voluntate conferre poſſint, d. c. ad hæc, & c. relatum
el 2. verſ. licet de teſtam. An valeat conſuetudo
quod clerici (nam in epiſcopis & prælatis talis
conſuetudo non obtinet, Franc. Marc. qu. 445.
part. 1. plures citans, & q. 197. part. 2. Couarr. in c. cum
in officiis numer. 9. de teſtam. dicens moribus receptum
eſſe, vt epiſcopus teſtandi licentia ſit neceſſaria,) de bonis
acquiſitis intuitu eccleſiæ, aut de fructibus
beneficiorum ſuorum percipiendis poſt mortem
vſque ad annum, vel biennium, libere poſſint teſtari,
vide Franc. in c. præſenti numer. 2. 8. & 9. de off.
ordin. in 6. & ibi Can. Io. Royas in epit. ſucceſſ. c. fin.
num. 39. Nicol. de Vbaldis de ſucceſſ. ab inteſt. cler. cap.
fin. circa finem, Franc. Marc. quæſt. 445. num. 6. & 7.
par. 1. Couar. in c. cum in officiis, nu. 7. & 9. de teſtam.
& quomodo fructus eius anni in quo mortuus
eſt beneficiatus ſint diuidendi, vide Couar. var. reſol.
lib. 1. cap. 15. num. 12. Viuentes & ſui compotes
moderate aliqua donare valent, d. c. ad hæc dictum
eſt ſupra tit. de donat. Sed non immoderate, c. cum
olim de priuil. neque plures minimas facere donationes,
quæ conſtituant vnam grauem, Anchar. in
cap. Apoſtolicæ in 10. not. & in 3. quæſt. de donat. & ibi
Can. In dubio † præſumitur peculium profecti- 5
titium, non laicale, c. 1. vbi nullatenus detineri patiaris
de teſtam. gloſſ. 1. in c. 2. de ſucceſſ. ab inteſt. Pan. in
c. vt nunc numer. 3. hoc tit. qui refert DD. opiniones &
ibi Ioan. Andr. Clericus habens † vtrumque patri- 6
monium, poteſt bona eccleſiæ pro victu conſumere,
& patrimonialia aliaque lucra conſeruare,
late Menoch. de arbitr. caſ. 195. libr. 2. centur. 2. vbi
diſtinguit quatuor caſus.

Profectitium peculium quilibet clericus ſecularis,
d. c. relatum 2. c. 1. hoc tit. & regularis de conſenſu
ſuperioris, c. monachi §. qui vero de ſtat. monac.
Card. in Clem. 2. §. ſed & talis in princ. de vit. &
honeſt. clerici. habere poteſt, Aduentitium poteſt
habere clericus, quicunque proprijs non renunciauit,
is qui renunciauit, non poteſt, c. 1. & ibi glo.
pen. de teſt. c. cum ad monaſt. in fin. de ſtat. monac.

Peculium profectitium † iure canonico reſer- 7
uatur ſucceſſori, c. illud 12. quæſt. 2. & ibi gl. 1. & Can.
Franc. Marc. quæſt. 197. part. 2. quia ſucceſſor tenetur
ſoluere debita ſui prædeceſſoris, pro neceſſi-

tate Eccleſiæ contracta, *c.1. de ſolut. & Can.c.præ-
ſenti §.porro de off.ord.in 6. Rot.dec.41. de prob.in an-
tiq.* vel deuoluitur ad capitulum, *c.relatum el 2.§.
nomine de teſt.* iuxta infraſcriptas regulas. vacante
cathedrali, regulari, vel collegiata Eccleſia fru-
ctus & bona per prælatum dimiſſa, ſiue bona
prælati ſint diſtincta, ſiue communia prælato &
capitulo, *Taber. Clem.ſtatutum n.8. Vital.n.38.&
ſeqq.de elect. contra gl. ibidem in verb.dimiſſis & Imol.
ſub n.15. & 16.* quæ ſubtiliter in inuentario ſunt
deſcribenda, *c.charitate 12. quæſt.2.* debere rema-
nere in iure ac dominio Eccleſiæ, ſanxerunt ca-
nones ab apoſtolis editi, *c.ſint manifeſtæ 12.quæſt.1.*
Concilium Agathenſe habitum anno domini
439. *c.Epiſcopi 12.quæſt.1.* ac Martinus ſanct.mem.
Papa primus, in Concil. à ſe habito circa annum
domini 647. *c. manifeſta 12. quæſt.1.* Confirmauit
Gregorius nonus aſſumptus ad Pontificatum
anno domini 1227. *c.1. de teſtam. concordant c.1.2.
& 3. de pecul. cleric. c.ſacerdotes 12.quæſt.4. & ibi Bel-
lam. & Can. l.ſi vt proponis & ibi poſt gl.2. Bald.n.4.
& DD.C.de rei vendic.* qui Canones de priuilegijs,
ſtatutis, & conſuetudinibus contrarijs nullam
faciunt mentionem, ex ſententia Archidiaconi
in c.de laicis n.4. 12.quæſt.5. Epiſcopus & eccleſia
vocantur in ſemiſſem, ex opinione vero gloſſ. *in
c.relatum el 2. in verb. vnus. de teſtam*, quam com-
muniter Doctores ſequuntur, non deuoluuntur
ad capitulum, ſed reſeruantur Epiſcopo & præla-
to, qui ſubſtituetur, *d.c.relatum el 2.c.hæc huius pla-
citi & ibi gl. in verb.reſeruare c. de laicis c.illud c.non
liceat 12. quæſt 2. & vbique Gemin. Præpoſ. Bellam.&
Can.* dimiſſa autem intelliguntur deducto ære a-
lieno, *l.mulier.ff.de iur.dot.l.2. in princ.verſ.illud ff.de
collat. bon. Butr. in c. præſenti n.5. de offic. ordin.in 6.*
8 Obuenientia † tempore Eccleſiæ vacantis, ac e-
molumentum ex Iuriſdictione, ſigillo Curiæ ec-
cleſiaſticæ, vel ſæcularis, vel alias vndecumque
prouenienſ, quod ad prælatos, eccleſijs non va-
cantibus, pertinet per capitula & conuentus, qui
in iuriſdictione & adminiſtratione ſuccedunt,
dictum eſt ſupra tit. ne ſede vacante &c. deductis ex-
penſis prius, & ſolutis debitis & oneribus, vel in
vtilitatem eccleſiæ conuertenda, *c.præſenti de off.
ordin.in 6. Franc. Marc. quæſt. 96. part.1. vbi n.3. ex-
plicat d.c. de præſenti.* aut futuris ſucceſſoribus fide-
liter ſunt reſeruanda, ex Conſtitutione Bonifacij
Papæ octaui creati anno domini 1294. *c. quoniam
quidam 75. diſtinc. c. non liceat 1. & 2. c. illud 12. quæſt.
2. late Franc. Marc. quæſt. 94. & duabus ſeqq. part.1.*
non obſtantibus priuilegijs, ſtatutis, & conſuetu-
dinibus, de eis inter canonicos diuidendis, qua-
les conſuetudines viguiſſe in partibus Gallicanis
atteſtatur gloſſ. *in d. c. quod ſæpe. in verb.conſuetudi-
nibus. de elect. in 6. c. quia ſæpe de elect. in 6. Clem. ſta-
tutum de elect.* niſi tunc certæ † dignitati, ſiue 9
in eccleſia vacante, ſiue in alia ſit ipſa dignitas,
competat Iuriſdictio cum ſuis emolumentis, *d.
Clem. ſtatutum §.fin.* Ratio diuerſitatis eſt quia ca-
pitulum habet cuſtodiam, & adminiſtrat non
ſuo ſed alieno nomine, *gl. in d.c. ſtatutum in verb.
declaramus.* & qui debet cuſtodire, non debet diſ-
ſipare, *l.is cui ff. vt in poſſ. leg. ſeu fideic. cauſa ſer. &c.*
poterit tamen vendere res perituras & pretia cu-
ſtodire, *d.l.is cui.* Clerici occupantes † & ſurripi- 10
entes aut inter ſe diuidentes bona dimiſſa; aut
obuenientia huiuſmodi, ſiue ſint ſæculares ſiue
regulares, eo ipſo ſunt & tamdiu manent ab offi-
cio & beneficijs quibuſcumque & iam eis, quæ
habent extra eccleſiam iudicatam, ſuſpenſi, do-
nec plene reſtituerint, quicquid de bonis perce-
perint ſupradictis, *d.c.quia ſæpe verſ. nos ipſorum &
ibi gl. & Can. de elect. in 6.* à gradu ſuo periclitan-
tur, *c.non liceat 2. 12. quæſt. 2.* vt rei ſacrilegij proli-
xiore, anathemate ſunt cōdemnandi, *c. hæc huius
placiti 12. quæſt. 2.* Cadit ſuſpenſio in regulares,
quia non habent vocem in capitulo, nec recipiēt
præbendam à monaſterio, ſed in ergaſtulis, eis
prouidebitur, & pœna reſtitutionis, ſi non pote-
rit fieri, quia res ablata non extat, commutabitur
in corporalem, monachus enim non habet pro-
prium vt quid reſtituat, *Archid. in d.c. quia ſæpe in
fin. & ibi Franc. in fin. & Can. communiter Felin. in c.
dilectus n.3. in princ. & ibi Can. de ſim.* Laici vſurpan-
tes † bona eccleſiarum, ſub nomine Iurium, de 11
quibus fit mentio in c. generali de elect. in 6. ex-
ceptis ijs, quibus ab ipſarum Eccleſiarum cæte-
rorumque locorum fundatione, vel ab antiqua
conſuetudine dicta iura competere noſcuntur,
ſunt ipſo iure excommunicati, alias ſi ſunt tantum
vſurpatores, ex quorumdam opinione, ſunt ex-
communicandi, ex aliorum opinione ſunt ipſo
iure excommunicati, *c. de laicis c. illud 12. quæſt. 2. &
ibi Bellam. Archid. Gemin. Præpoſ. & Can.* vacante
canonicatu † aut portione in eccleſia, vbi eſt col- 12
legium clericorum, bona per prædefunctum
canonicum ſeu beneficiatum intuitu Eccleſiæ ſi-
ue præbendæ acquiſita, etiamſi in Eccleſia ſint
præben-

Digitized by Google

præbendæ diſtinctæ, cedunt capitulo ipſius ec-
cleſiæ, quod rerum illarum debet canonicam di-
ſtributionem & curam habere, *c. relatum el 2. verſ.*
nomine de teſtam. & canonicus nouiter creatus,
non poteſt petere dicta bona, aut redditus, quos
canonicus defunctus dimiſit, nec fructus duran-
te vacatione à capitulo perceptos, *Anſar. in d. c. re-*
latum el 2. ſub n. 6. verſ. oppono & n. 7. & Pan. n. 5. &
Can. Pan. in c. vnum genus numer. 6. de decim. quia ca-
nonicus non habet ſucceſſorem in onere & ho-
nore, *gl. in c. quod ſicut in verb. conſentire in fine de e-*
13 *lect. & ibi Can. poſt Innoc.* Si vacare contigerit † di-
gnitatem aut perſonatum, puta Archidiaconatū,
&c. in eccleſia vbi eſt collegium clericorum, ſi
communia ſint omnia bona dignitatis & cano-
nicatuum, etiamſi plus cæteris capiat, bona &
fructus per defunctum obtinentem dignitatem
relicta, & redditus durante vacatione deuoluun-
tur ad capitulum, *gl. in d. c. relatum 2. in verb. vnus &*
ibi Pan. nu. 5. & Can. communiter Franc. in c. præſenti
n. 4. de off. ord. in 6. incongruum namque eſt vnam
eandemque eccleſiæ ſubſtantiam duplici quo-
dammodo iure cenſeri, *c. cognouimus 12. quæſt. 2. &*
ibi gl. fin. c. quæ contra mores in princ. 8. diſtinct. c. cum
in tua de decim. ſi bona dignitatis aut perſonatus
&c. diſtincta & diuiſa ſint à rebus canonicorum,
tunc ſeruari debent futuro ſucceſſori, *d. c. relatum*
el 2. verſ. vbi autem & ibidem gloſſ. & Can. communi-
14 *ter c. præſenti de off. ord. in 6.* In cæteris † quibuſcū-
que Eccleſijs & prioratibus non collegiatis, tam
ſæcularibus, quam regularibus, etiam manuali-
bus, quando eas vacare contingit, morientibus
eorum rectoribus, vel miniſtris eorumdem, bo-
na in ipſis inuenta, ſiue vacationis tempore obue-
nientia, deductis neceſſarijs & vtilibus expenſis,
futuris debent ſucceſſoribus fideliter reſeruari,
c. cum vos in fin. & ibi Pan. n. 3. de off. ord. c. præſenti in
15 *princ. eod. in 6.* præſumentes ea occupare, † aut in
ſuos vſus conuertere, etiam ratione ſubiectionis,
ordinationis, vel cuſtodiæ, Epiſcopi & eorum ſu-
periores ab ingreſſu Eccleſiæ, cæteri regulares
aut ſæculares prælati, aut quæcumque eccleſia-
ſticæ perſonæ, ab officio & beneficijs quibuſcum-
que, *gl. in d. c. præſenti in verb. ab off. & benef. & ibi*
Franc. n. 4. & Can. eo ipſo ſunt ſuſpenſi tamdiu,
quouſque reſtitutionem fecerint de præfatis: niſi
de ſpeciali priuilegio, vel conſuetudine legitime
præſcripta, ſeu alia cauſa rationabili, puta onere
impoſito in fundatione, aut ſtatuto hoc eiſdem
competeret, *d. c. præſenti & ibi gl. & DD.* & tunc de
illis bonis ſolum debet intelligi, quæ ſolutis de-
bitis contractis in vtilitatem eccleſiæ, *Rot. deciſ.*
41. de probat. in antiq. l. Ciuitas ff. ſi cert. pet. & ibi not.
& ijs quæ fuerint neceſſaria pro ſeruitoribus &
miniſtris, ac incumbentibus oneribus, vſque ad
nouos redditus ſupportandis congrue reſeruatis,
ex ipſis, reperta fuerint ſupereſſe, *d. c. præſenti §.*
porro. Dicti ſacri canones in Germania ad amuſ-
ſim obſeruantur, *Gail. obſeru. 30. n. 10. & ſeqq. lib. 1.*
In Gallia Rex † iure regaliæ, quod ab ipſarum 16
Eccleſiarum, cęterorumque piorum locorum
fundatione, vel antiqua conſuetudine ſibi ven-
dicat, *c. generali §. fin. de elect. in 6.* mortuo epiſcopo
habet omnia pretioſa mobilia, videlicet buffet-
tum epiſcopi decedentis cum incluſis gemmis &
pecunijs, tapeta & oīa mobilia pretioſa, adeo ꝙ
nihil in Epiſcopali palatio pro futuro ſucceſſore
debeat remanere, niſi ſaltem groſſum mobile, &
cōmunis ſupellex, *Philip. Prob. de iur. regal. q. 2. n.*
4. & inſtrumenta domus & agrorum, *c. hac huius*
placiti 12. q. 2. Arnulph. Ruz. de iur. regal. priu. 54. ac
tempore apertæ regalię fructus dignitatis epiſco-
palis facit ſuos, *Philip. Prob. de iur. reg. in 30. priuil.*
habet cuſtodiam, confert beneficia, ac percipit
omne id ſede epiſcopali vacante, quod epiſcopus
perciperet ſede repleta, *Arnulph. Ruz. & Philip.*
Prob. in d. tract. de Iur. regal. per multa capita Franc.
Marc. quæſt. 90. & 93. par. 1. & quæſt. 44. par. 2. Qua-
lia omnia iura regalia remiſerunt & ceſſerunt ec-
cleſiæ Attrebatenſi Philippus Rex Gallie anno
domini 1203. regni ſui vigeſimo quinto, ac ite-
rum rex Carolus 30. decembris anno domini
1392. regni 12. reſeruata ſingulis annis procura-
tione regibus, quando Attrebati exiſtunt, *Philip.*
Prob. de Iur. regal. quæſt. 60. num. 10. Ægid. magiſter
de regal. c. 3. verſ. eccleſia Attrebatenſis. Gregorius Pa-
pa decimus creatus anno domini 1271. in Con-
ſilio Lugdunenſi ſanxit vniuerſos & ſingulos,
qui regalia † cuſtodiam, ſiue guardiam, aduoca- 17
tionis ſiue defenſionis titulum, in eccleſijs, mo-
naſterijs, ſiue quibuslibet pijs locis, de nouo vſur-
pare conantes, bona eorumdem, quando vacant
occupare præſumunt, quantæcumque dignitatis
honore præfulgeant, clericos etiam eccleſiarum,
monachos monaſteriorum, & perſonas cæteras
locorum eorumdem, qui hoc fieri procurant, eo
ipſo excommunicationis ſententiæ ſubiacere, il-
los vero, qui ſe, vt deberent, talia facientibus, nō

opponunt,

Digitized by Google

opponunt, de prouentibus eccleſi: rum ſeu loco-
rum ipſorum, pro tempore quo premiſſa ſine de-
bita contradictione permiſerint, aliquid perci-
pere, diſtrictius inhibuit; *c. generali de elect. in 6. ſed*
compilatio libri ſexti in Francia non recipitur vt atte-
ſtatur ibidem gloſ. in caſus poſitione. ac monet eos
qui ab ipſarum eccleſiarum cæterorumque lo-
corum fundatione, vel ab antiqua conſuetudine
iura ſibi huiuſmodi vendicant, vt ab illorum ab-
uſu prudenter abſtineant, & quod ea quæ non
pertinent ad fructus ſeu redditus prouenientes
tempore vacationis non vſurpent. *d. c. generali §.*
fin. De ſtylo Curiæ & ex Conſtit. ſum. Pont. Ca-
18 mera apoſtolica † ſuccedit in bonis & fructibus
per Clericos dimiſſis, & fructus quorumcum-
que beneficiorum vacantium percipit, *Bellam. de-*
ciſ. 754. num. 4. Rot. deciſ. 41. de prob. in antiq. Gui-
lel. Redoan in tract. de bon. per perſ. eccleſ. intuit. eccleſ.
acquiſit. poſt mort. relict. vulgo ſpolia nuncupat. etiam
regularium, manualium, prioratuum, qui non
ſunt de menſa & ſpolia vocantur, *Clem. vnica &*
ibi gloſ. in verb. reuocari verſ. & ſcias de ſupp. neglig.
pralat. & ibi DD. Quarant. in ſum. bullar. in verb. ſpo-
19 *lia clericorum.* Interdum ſummus † Pontifex dat
per breue facultatem ſiue licentiam teſtandi de
bonis intuitu eccleſiæ acquiſitis ad certam ſum-
mam arbitrio Papæ, religioſis parcius, & cum
clauſula de licentia eorum ſuperioris, *arg. c. cum*
ad monaſterium de ſtat. Monach. & Can. reg. arg. Cle-
men. Religioſus de procur. Iaſ. in authen. ingreſsi nu. 11.
& ſeqq. C. de ſacroſ. eccleſ. Couar. in c. cum in officiis n.
7. & ſeqq. de teſtam. pro parua ſumma datur in for-
ma, nec conſueuit in tali caſu componi cum Da-
tario, alias ſoluitur compoſitio. *Staph. de lit. apoſt.*
in forma breuis in princ. à num. 14. vſque ad fin. Prob.
ad Monach. num. 6. & ſeqq. de ſepult. plures citans. Iaſ.
remiſsiue in l. ſi quando num. 2. C. de inoff. teſt De bo-
20 nis paternis † religioſis, & Monachis plerumque
dat facultatem teſtandi, quæ intelligenda venit,
quod poſſint teſtari ſecundum ius canonicum,
& non ſecundum ius ciuile, *Iaſ. in d. l. ſi quand. in*
fin. num. 1. Nonnunquam bona huiuſmodi intui-
tu eccleſiæ acquiſita concedit, alijs petentibus ex
cauſa, eoſque ſurrogat in locum Cameræ Apo-
ſtolicæ, & appellatur ſpoliorum conceſſio,
Mand. de ſign. gratiæ, licentia teſtandi,
ex ſpoliorum con-
ceſsio.

De Teſtamento, & vltimis voluntatibus.

Titulus XXVI.

SVMMARIA.

1 *In teſtamento iure canonico ſuffi‹c›iunt presbyter parochialis & duo vel tres teſtes idonei & requiſiti.*
2 *In teſtamento ad pias cauſas ſufficiunt duo teſtes ſine presbytero parochiali.*
3 *Manu propria teſtatoris conſcriptum valet, quando pia cauſa reſpicit honorem Dei & ſalutem animæ.*
4 *Item valet ſi quis committat extremam ſuam voluntatem diſpoſitioni alterius.*
5 *Imperfectum ratione voluntatis valet.*
6 *Filius familias pro anima ſua citra patris aſſenſum aliquid iudicare non poteſt.*
7 *Quando dicitur teſtamentum factum ad pias cauſas.*
8 *Teſtamenti exiſtentia probatur per tot teſtes quot in actu teſtandi requiruntur.*
9 *Quando diſpoſitio teſtatoris eſt certa, ſed vult quis probare erratum in aliqua qualitate vel quantitate, ſufficit probatio per minorem numerum teſtium.*
10 *Canonica portio debetur epiſcopo & certis caſibus parocho de relictis factis eccleſiæ & pijs locis & diſtinguitur in parochialem & epiſcopalem.*
11 *Parochialis canonica portio de quibus rebus debeatur.*
12 *Epiſcopalis canonica portio debetur epiſcopo de relictis factis eccleſia cathedrali.*
13 *Item de omnibus relictis factis cæteris eccleſiis, monaſteriis capillis & aliis pijs locis, niſi eccleſiæ ſint exempta.*
14 *De relictis factis fraternitatibus non debetur.*
15 *Præterea de relicto facto epiſcopo contemplatione eccleſiæ debetur canonica portio cathedrali eccleſiæ non inferioribus eccleſiis.*
16 *De relicto facto intuitu perſonæ nihil poteſt eccleſia petere in vita epiſcopi.*
17 *De donationibus inter viuos factis eccleſiis non debetur epiſcopo.*
18 *Canonica portio de quibus rebus non deducatur.*

19 In

19 *In canonica portionis quantitate attenditur conſuetudo regionis.*

20 *Piarum vltimarum voluntatum executio & defenſio eſt mixti fori.*

21 *Hares in expletiene iudicij defuncti lege repræſentanti negligens quoties moueri debeat.*

22 *Quod ſi perſonaliter monitus intra annum poſt diem monitionis computandum non implet iudicium defuncti decurſo anno variis pœnis ſubijcitur hic enumeratis.*

23 *Si teſtator dederit ſpecialem executorem ad ea quæ in teſtamento reliquit tunc hares negligens non incidit in dictas pœnas ſed datus executor quando officium ſuſcepit cogitur explere vltimam voluntatem.*

24 *Si teſtamentarius executor officium executionis ſibi delatum non ſuſcepit, quid iuris ſit.*

25 *Teſtator hareditatem & legatum aliquando relinquit alicui vt nudo executori & miniſtro, interdum vt haredi vel legatario, & quomodo illa differant.*

26 *Commutationes & conuerſiones vltimæ voluntatis in aliam rem quam teſtator voluit fiunt authoritate Papæ & imperatoris.*

27 *Voluntas teſtatoris per epiſcopum alterari non poteſt vbicumque eſt certa diſpoſitio reſpectu cauſæ vel perſonæ vel loci.*

28 *Quæ regula limitatur quinque modis.*

29 *Epiſcopus voluntatem teſtatoris ſemel executam non poteſt commutare aut alterare.*

30 *Per ſtatuta ciuitatum voluntas teſtatorum commutari non poteſt.*

31 *Male ablata eis quorum fuerunt ſunt reſtituenda.*

32 *Qui ſi inueniri non poſſunt, ſunt eccleſiæ vel pauperibus tribuenda, ſecundum prouidentiam epiſcopi.*

33 *Reſtitutio male ablatorum eſt caſus reſeruatus epiſcopo quando in foro contentioſo de eis conſtat.*

34 *Summus Pontifex ſolet indulgere epiſcopo vt male ablata conuertat in vtilitatem certe eccleſiæ &*

35 *Nonnunquam committit compoſitionem cum eis penes quos reperiuntur legata incerta & vſuræ incerta cum poteſtate abſoluendi.*

NVNC dicendum eſt, qua ſolemnitate clerici de peculio aduentitio, & profectitio in caſibus permiſſis poſſint diſponere. De ſolemnitatibus requiſitis à iure ciuili in teſtamentis traditur *in Inſtit. Imper. hoc tit.* Iure canonico in teſtamen-

Summa in Decretales.

to requiruntur, & ſufficiunt † presbyter paro- 1
chialis, & duo, vel tres teſtes idonei & requ ſiti,
c. relatum el 1. hoc tit. reprobata præſcripta conſue-
tudine contraria, *c. cum eſſes hoc tit. & ibi Pan. nu. 6.*
& xj. & ſeq. & Can. Put. deciſ. 421. lib. 1. etiamſi fiat
ad non pias cauſas, & valet vbique; *Pan. in d. c. cum*
eſſes num. 8. & plur. ſeqq. hoc tit. facit Gail. obſer. 123.
lib. 2. in teſtamento † ad pias cauſas ſufficiunt 2
duo teſtes ſine presbytero parochiali, *c. relatum 1.*
hoc tit. Pan. in d. c. cum eſſes num. xj. & 17. qui ſunt
de ſolemnitate non ſubſtantiali, ſed probatoria
teſtamenti, *gloſſ. in Auth. quod ſine C. hoc tit. Bald. l.*
hac conſultiſſima ex imperfecto num. 2. C. eod. & in l.
1. num. 136. C. de ſacroſ. eccl. Alex. in l. ſi certis ſubn. 5.
verſ. ex his etiam inſero C. de pact. Tiraq. de priuil. piæ
cauſ. priuil. 2. plures cumulans, nec requiritur quod
ſint maſculi, rogati, inſcripti in teſtamento, aut a-
liæ ſolemnitates iuris ciuilis; *Pan. in d. c. relatum el*
1. num. 3. hoc tit. Tiraq. de priuil. cauſ. piæ priuil. 2. 3.
& 5. plures cumulans, quia iſta ſunt de mera ſubti-
litate, & ſolemnitate iuris ciuilis, quæ in teſta-
mentis ad pias cauſas eſt remiſſa; *l. 1. & ibi Iaſ. poſt*
Bart. num. 1920. & ſeq. C. de ſacroſ. eccleſ. d. c. relatum
el 2. ſed & nullis interuenientibus teſtibus valet
teſtamentum ad pias cauſas manu † propria te- 3
ſtatoris conſcriptum, quando pia cauſa reſpicit
honorem Dei, & ſalutem animæ: ſecus ſi concer-
nat pietatem humanā, qualis eſt libertas, *pulchre*
Rota deciſ. 74. part. 2. diuerſ. Imol. in l. ſi is qui nu. 6.
ff. de teſtam. &c. & ibi Franc. Aret. in 2. col. verſ. &
licet pro concord. &c. & DD. communiter Tiraq. de
priuil. piæ cauſæ priuil. 4. & ſeq. Aluer. Velaſc. conſult.
67. ſufficitque recognitio teſtamenti facta eo
modo, quo aliæ ſcripturæ recognoſcuntur, *Rot.*
diuerſ. deciſ. 553. part. 1. & deciſ. 124. part. 2. Put. de-
ciſ. 18. de fid. inſtr. atteſtantes de ſtylo, & vſu Curiæ l.
fin. & ibi glo. in verb. iudiciis, & auth. ſeq. & DD. C.
famil. herciſc. Inſtit. de teſt. mil. in princ. & ibi gl. fin.
& add. & DD. l. milites & ibi DD. C. de teſt. mil. Item
valet teſtamentum ad pias cauſas, ſi quis † com- 4
mittat extremam ſuam voluntatem diſpoſitioni
alterius, *c. cum tibi hoc tit.* quamuis regulariter, ne-
que ex teſtamento, neque ab inteſtato poteſt eſſe
voluntas captatoria; *§. ad ij, qui emancipati, & ibi gl.*
fin. & add. Inſtit. de hæred. quæ ab inteſt. defer. Ang. &
DD. in l. illa conſtitutio ff. de hæred. inſtit. & ibi glo. &
DD. Item teſtamentum † imperfectum etiam 5
ratione voluntatis valet ad pias cauſas, *Pan. in c. 1.*
numer. 2. de ſucceſſ. ab inteſt. Contrarium tenet Mynſ.
obſ. 28.

Digitized by Google

6 *obſ.* 28. *cent.* 5. filiusfamilias † pro anima ſua citra
patris aſſenſum, niſi peculium caſtrenſe, aut quaſi
caſtrenſe habeat, aliquid iudicare, id eſt, in vlti-
ma voluntate relinquere non poteſt; *c. licet in fin.*
7 *de ſepult. in* 6. Dicitur teſtamentum † factum ad
pias cauſas, non ſolum quando pia cauſa hæres
eſt inſtituta, *c.* 1. *hoc tit. in* 6. *& ibi gl. in verb. paupe-
res*, ſed etiam quando legata in teſtamento reli-
cta abſorbent maiorem partem facultatum, alio
inſtituto hærede, *l. Auia* §. *Titio, & ibi Bald. per il-
lum tex. ff. de cond. & demonſtr. l. cum dotem maritus
ff. ad l. Falcid. Rom. in repetit. Authent. ſimiliter in* 40.
*ſpeciali piæ cauſa int. vlt. volunt. C. eod. Iaſ. in l. Mar-
cellus num.* 34. *plures cumulans, & ibi Ioann. Andr. &
Doct. ff. ad S. C. Trebel. pulchre Caſ. deciſ.* 5. *hoc titul.*
quia idem fauor debetur mediæ perſonæ, qui de-
betur illi perſonæ, ad quam finaliter deuenit cō-
modum, *Bald. in d. l. auia* §. *Titio.* Omne relictum
pro anima dicitur relictum pium, etiamſi ſit reli-
ctum conſanguineo pauperi, *c. requiſiti hoc tit. glo.*
1. *in l. ſi quis Titio, & ibi Bart. num.* 4. *ff. de leg.* 2. *Pan.
in rubr. huius tituli num.* 9. relictum eccleſiæ, *d. cap.
relatum* 1. *& ibi Pan. num.* 7. *& Can. gl.* 1. *in auth. ſi-
militer C. ad leg. Falcid. l.* 1. *C. de ſacroſanct. eccleſ.* pijs
locis, *Anchar. in d. c. requiſiti num.* 1. *hoc tit. & Can.*
pauperibus, *Mynſ. obſ.* 67. *cent.* 5. relictum Deo,
vel amore Dei, *l.* 1. §. *ad municip. & ibi poſt gloſſ. in
verb. Deo DD. ff. ad l. Falcid.* pro male ablatis, *Felin.
in c. cum ſit in fin. poſt Bartol. & Bald. ibi allegatos de
Iud. &c. & ibi Ioan. de Anan. num.* 16. ac pro legato
conſequendo, etiamſi non ſit relictum ad pias
cauſas, nedum competunt tres actiones, de qui-
bus in §. noſtra autem conſtitutis Inſtit. de legat.
ſed etiam via executiua agi poteſt, §. *illud Auth. de
hæred. & Falcid. & ibi Ang. Peruſ. num.* 57. *Mynſ. ob-
ſer.* 61. *centur.* 5. *plures citans.* Exiſtentia teſtamen-
8 ti, & † diſpoſitio teſtatoris directo, ſiue per con-
iecturas probatur per tot teſtes, quod in actu te-
ſtandi requiruntur, *gl. pen. & fin. in l. cum propone-
batur & ibi Bart. num.* 3. *Bald. num.* 5. *&* 6. *ff. de leg.*
2. *l. fin. verſ. fin. C. de Codic. Greg.* 15. *deciſ.* 81. *in prin-
cip. Mynſ. obſ.* 98. *cent.* 4. nam ſi teſtator antequam
veniret ad teſtamentum dixit ſe velle ſubſtituere,
& poſtea non ſubſtituit, non præſumitur, quod
per errorem omiſerit, niſi ipſe poſtea dixerit ſe o-
miſiſſe, vel in teſtamento, vel in alia voluntate
dixerit ſe hoc feciſſe, *d. l. cum proponebatur, & ibi*
9 *Bart. & Doct.* quando autem diſpoſitio † teſtato-
ris eſt certa, ſed vult quis probare erratum in ali-
qua qualitate, vel quantitate, ſufficit probatio per
minorem numerum teſtium, *l. hæredes* §. *ſed etſi
notam ff. de hæred. inſtit. & ibi notat. Mynſ. d. obſ.* 98.
cent. 4. & ſufficit probare teſtatorem dixiſſe, an-
tequam veniret ad teſtamentum, *l. quoties* §. 1. *ff.
de hæred. inſtit. l. ſi quis in fundi vocabulo ff. de legat.* 1.
Bart. in d. l. cum proponebatur.

De relictis factis Eccleſiæ & pijs locis debetur
canonica † portio epiſcopo, & certis caſibus pa- 10
rocho, & diſtinguitur in parochialem & epiſco-
palem, Parochialis † debetur Presbytero paroc- 11
hiali, quando Parochianus eligit ſepulturam in
alia eccleſia de funeralibus, *c. decernit. ſeſſ.* 25. & de
relictis factis eccleſiæ in qua eligit ſepulturam, *c.*
1. *& c. in noſtra* §. *talem c. de his, & ibi Pan. n.* 9. *de ſe-
pult.* & de bonis cōſtituti in ægritudine ad religio-
nem tranſeuntis cum bonis ſuis dummodo de æ-
gritudine illa decedat, niſi eligens ſepulturam a-
libi aut ægrotus cum bonis ſuis ad loca religioſa
ſe transferens aliquid presbytero parochiali reli-
querint. *arg. ſumpto à contrario ſenſu d. c. de ijs. Pan. in
c. offic. ij n.* 5. *hoc tit.* quia canonica portio debetur
parochiali eccleſiæ ex diſpoſitione Iuris, in re-
compenſationem onerum quæ ſubijt admini-
ſtrando ſacramenta, *c.* 1. *d. c. de ijs de ſepult.* aut ſatiſ-
factionem iniuriæ, quia alibi elegit ſepulturam,
d. c. in noſtra de ſepult. reſpicitque perſonam defun-
ctam, nec ad territorium coarctatur, & à qua-
cumque eccleſia exempta & non exempta exi-
gitur, *Clem. dudum de ſepult.* debitor autem neceſ-
ſarius legando aliquid ſuo creditori ſimpliciter,
videtur legaſſe animo recompenſandi, *l. ſi cum do-
tem* § *ſi Pater ff. ſolut. matr.* Is qui ad loca religioſa
ſe cum bonis ſuis in ſanitate transfert, de ijs quæ
locis ipſis contulerit, non cogitur aliquid eccle-
ſiæ parochiali impartiri, quia tunc, cuicumque
velit poteſt ſua elargiri, *d. c. de ijs verſ. fin.* & poteſt
libere mutare domicilium re & facto, *l. domici-
lium ff. ad muncip. c. vbicumque* 13. *quæſt.* 2. *c. ſignifica-
uit de paroch. & alien. paroch. & ibi gl.* 1. *& Pan. nu.* 2.
& per translationem domicilij eximit ſe à Iuribus
ſpiritualibus, in quibus priori eccleſiæ erat obli-
gatus, *Pan. in c. ad apoſtolica n.* 2. *de decim. & ibi Can.*
ſi ab eo qui habet duo domicilia, æqualiter ſe
collocans in vtroque, in tertio eligatur ſepultura,
eccleſiæ domiciliorum inter ſe diuidunt canoni-
cum portionem, *c.* 2. *in fin. princ. de ſepult. in* 6. Epiſ-
copalis † canonica portio debetur Epiſcopo de 12
relictis factis eccleſia cathedrali, *c. requiſiti hoc tit.*

etiamſi

Digitized by Google

etiamſi Teſtator legando Eccleſiæ expreſſerit,
quod illud velit eſſe tantum Eccleſiæ, & prohi-
buerit detractionem portionis canonicæ debitæ
Epiſcopo, quia priuata diſpoſitio teſtatoris non
poteſt generalem conſtitutionem canonis im-
mutare, & nomine Eccleſiæ intelligitur Epiſco-
pus tanquam caput, *d.c.requiſiſti § ſi ab extraneo, & ibi Anchar.n.14. & Can.communiter.* Item debetur
13 de † omnibus relictis factis cęteris eccleſijs, mo-
naſterijs, capellis, & alijs pijs locis, etiamſi epiſ-
copo fuerit aliquid legatum, *c. offic. d. c. requiſiſti verſ.ſecus autem eſt hoc tit.* niſi eccleſiæ ſint exem-
ptæ, aut extra diœceſim ſitæ: *Abb.antiq.d.c.requiſiſti in verb.obtinebat. Anch.in d.c.officij n.9. & ibi Can.*
Epiſcopalis enim portio concernit diœceſim &
territorium, parochialis perſonam defunctam,
Ioan.Andr.in c.fin.ſub n.6. Anch.in d.c.officij n.9.hoc tit. aut Epiſcopo aliquid fuerit relictum hoc ex-
preſſo, vt maneat data parte contentus, & non
capiat portionem de relictis pijs locis & legatum
agnouerit, *d.c.officij, facit l.§.parentibus C.de inoff. teſtam.* Ratio eſt quia teſtator non eſt debitor E-
piſcopo neceſſarius vel voluntarius, quod portio
canonica debetur epiſcopo ab eccleſiis, quibus
factum eſt relictum, vti dictum eſt, ideo ſi teſta-
tor aliquid relinquit ſimpliciter epiſcopo, non
poteſt dici quod reliquerit animo compenſandi,
cum ipſe non ſit debitor epiſcopi, oportet ergo
quod modum ponat legato, ſi vult compenſatio-
14 nem fieri, *Pan.in d.c.officij n.4.* De relicto † facto
fraternitati diſciplinatorum ſancti Dominici vel
vel ſancti Franciſci non debetur Epiſcopo quarta
canonica, quia illæ fraternitates ſunt meræ laica-
les & non religioſæ, *Bald.in l.ſi quis ad declinandum §.in omnibus n.19. C. de epiſ. & cler. Anchar.in c.officij*
15 *n.12. & ibi Can.de teſtam.* Præterea de relicto † fa-
cto Epiſcopo contemplatione Eccleſiæ, debetur
canonica portio cathedrali eccleſiæ, non cæteris
inferioribus eccleſijs, & pijs locis, *d.c.requiſiſti. verſ.ſed conſiderandum, eſt & verſ.ſecus autem facit l ſi vero in princ.verſ.item quicquid ff.ſol.matr.* quoniam
non eſt tanta communio inter epiſcopum & in-
feriores Eccleſias, ac alia pia loca, quanta eſt inter
epiſcopum & eccleſiam cathedralem, cui eſt ſpi-
rituali coniugio copulatus, vnde quæ acquirit E-
piſcopus, non illis ſed iſti tantum acquirit, niſi te-
ſtator exprimat, quod velit illud tantum eſſe epiſ-
copi, non eccleſiæ, quo caſu ſeruanda eſt diſpoſi-
tio teſtatoris, *d.c. requiſiſti verſ.ſi ab extraneo.* cum
nomine Epiſcopi non intelligatur eccleſia, *c.inter incorporalia de tranſlat. epiſc. c. 1. de ord. ab eo qui renunc. Epiſc.* De relicto facta intuitu † perſonæ ni- 16
hil poteſt eccleſia petere in vita epiſcopi, *d. c. requiſiſti.verſ. ſi vero relinquatur, facit l.ſi vero in princ. verſ.item quicquid ff.ſol.matr.* quia perſonæ epiſco-
pi accedit, *l.item veniunt §. item non ſolum ff.de petit. hæred.* Generaliter in dubio relictum epiſcopo ab
extraneo præſumitur contemplatione eccleſiæ,
à conſanguineo vel amico intuitu perſonæ, nec
diſtinguitur an ſit expreſſum nomen dignitatis
vel proprium, *d.c.requiſiſti, & ibi Pan.n.7. & 8. & Can c.quia nos hoc titul. & ibi Can.c.placuit c.pontifices 12. quæſt. 2.* Relictum factum ei qui non poteſt
proprium poſſidere, vt religioſo, acquiritur ec-
cleſiæ, non perſonæ, *c.ſtatutum 18.quæſt.1. l. de nobis §.hoc etiam §. ſeq. C. de epiſc. & cler. d.c.requiſiſti, verſ.fin.ibi qui poteſt proprium poßidere.* Relictum ei,
qui poteſt proprium poſſidere, nec habet præla-
tionem ſiue adminiſtrationem eccleſiæ, licet alias
ſit beneficiatus, à propinquo vel extraneo præ-
ſumitur factum intuitu perſonæ, & non contem-
platione eccleſiæ, *d.c. requiſiſti verſ.fin.* Prælatio-
nem autem habet is, qui habet eccleſiam cura-
tam, *c. cum ab eccleſiarum de off. ordin.* vel aliquam
perpetuam adminiſtrationem, *Abb. antiq.in d.c. requiſiſti in verb. prælationem.* Adminiſtrationem
habet, qui obtinet aliquam dignitatem, miniſte-
rium, ſeu beneficium in eccleſia ſeparatum à con-
gregatione, & is qui obtinet temporalem admi-
niſtrationem, qualem habent regulares Oeco-
nomi, commendatarij, *Abb.antiq. in d.c.requiſiſti in fin. & ibi Pan.n.14.* De donationibus † inter 17
viuos factis eccleſijs non debetur epiſcopo cano-
nica portio, *c.1.10. quæſt.3. cap.1. de ſtat. Monach. iunct.gl.fin.d.c. de ijs de ſepult. Pan.in d.c. requiſiſti nu. 17. & ibi Can.*

Canonica portio † non deducitur de iis quæ 18
in ornamentis, vel pro cereis, aut fabrica, lumi-
naribus, anniuerſario, ſeptimo, vigeſimo, trigeſi-
mo die, ſeu aliis ad perpetuum cultum diuinum
legantur eccleſiis vel reliquis piis locis, *c.fin.hoc tit.* nec de equis & armis pro ſubſidio terræ ſan-
ctæ relictis, *c.in noſtra de ſepult.* Hodie de omnibus
his & aliis, de quibus quarta non ſoluitur, ſi re-
linquantur fratribus prædicatoribus vel minori-
bus debetur quarta, & non vltra, eccleſiis paro-
chialibus, *Clem. dudum de ſepult. §.huiuſmodi & §§. ſeqq.* Præterea de relictis pauperibus generaliter,

Digitized by Google

vel ſine loci determinatione non detrahitur
quarta, ſecus ſi relinquantur pauperibus certi lo-
ci, *Tiraq. priuil. 28. cau. ſ. pia.*
19 In quantitate canonicæ portionis † debitæ e-
piſcopo, aut parochiali eccleſiæ, rationabilis con-
ſuetudo regionis circa medietatem, tertiam, vel
quartam partem, pro locorum diuerſitatibus at-
tenditur, *d. c. requiſiſti in princ. & ibi gl. 1. & 2. c. certi-
ficari gl. fin. in c. cum ſuper de ſepult.*
20 Defenſio & executio † piarum vltimarum vo-
luntatum eſt mixti fori, *l. hæreditas verſ. fin. ff. de pe-
tit. hæred.* & pertinet vel ad iudicem ſæcularem,
*Pan. in c. ſi hæredes numer. 2. & in c. relatum el 1. nu. 2.
& 8. hoc tit.* qui eam terminare debet ſecundum
canones in terris eccleſiæ & imperij, ſiue hæres
ſit clericus, ſiue laicus; quia agitur de re eccleſia-
ſtica, *Pan. in d. c. relatum 1. num. 2. & 7. & ſeqq. Ioan.
Andr. in c. 2. n. 6. de conſtit.* vel ad epiſcopum, *c. 8.
ſeſſ. 22. c. ſi hæredes c. Ioannes hoc tit.* licet etiam à te-
ſtatoribus id contingeret interdici, *c. tua nobis hoc
tit. auth. licet teſtator C. de epiſc. & Cler.* daturque
optio actori quem iudicem velit adire, *Pan. in d. c.*
21 *relatum 1. in fin.* Si hæres † in ſolutione aut imple-
tione iudicij defuncti, lege repræſentati, fuerit
negligens per annum, ſufficit vnica monitio, ſi in
minori tempore, quam ſit annus, requiritur tri-
na monitio, *Bart. in auth. hoc amplius poſt gl. in verb.
monitus C. de fideicom. & ibi DD.* quæ à iudice de-
bent fieri hæredi perſonaliter. *Iaſ. in d. auth. hoc*
22 *amplius num. 3.* quod ſi perſonaliter monitus † in-
tra annum poſt diem monitionis computandum
non implet iudicium defuncti, decurſo anno
varijs pœnis ſubijcitur; nam poteſt ab epiſcopo
loci, hæredi omnis res, quæ ei relicta eſt, interdici
cum fructibus & emolumentis, *c. ſi hæredes hoc tit.*
deuoluitur executio ad epiſcopum, *c. nos quidem
hoc tit.* hæres tenetur pœna dupli ſi dare diſtulerit
vſque adeo vt etiam in iudicium vocaretur, *§. i-
tem mixta Inſtit. de action.* priuatur hæreditate
lapſo anno; *Auth. hoc amplius C. de fideicom. & ibi*
23 *Bart. & fuſius Iaſ.* niſi teſtator dederit † ſpecialem
executorē ad ea quæ in teſtamento reliquit, quia
tunc hæres negligens non incidit in prædictas
pœnas, *l. mulcta in princ. ff. de cond. & demonſt. Bart.
in d. auth. hoc amplius num. 6.* teſtator enim dando
ſpecialem executorem, videtur voluiſſe quod de
hoc hæres ſe non intromittat, *auth. de eccleſ. tit. §.
ſi quis autem.* ſed datus executor quando officium
ſuſcepit, quia non compellitur acceptare offi-
cium executoris in teſtamento delatum, etiam
in relictis ad pias cauſas, *d. c. Ioannes verſ. poſt man-
datum ſuſceptum hoc tit. & ibi Pan. num. 3.* cogitur
explere vltimam voluntatem per diœceſanum,
quo nomine venit inferior prælatus habens in
loco iuriſdictionem, Quia Canones videntur
potius pōderare iuriſdictionem, quam officium
epiſcopale, *Io. Andr. in c. Ioannes num. 9. Pan. num. 9.
& Can. hoc tit.* & ſede vacante per capitulum, *d. c.
Ioannes, & ibi Pan. num. 2. & Can.* vnica vel trina
monitione præmiſſa, per cenſuras eccleſiaſticas,
c. tua nobis, & ibi Anch. num. 7. hoc tit. à iudice ſæ-
culari pignoribus captis, & mulcta indicta: *Bald.
in l. 3. nu. 8. C. de procurat. Card. in clem. 1. in 4. quæſt.
in fin. hoc tit.* lapſo anno poterit exequi legitimus
executor, puta epiſcopus, *c. ſi hæres c. nos quidem hoc
tit. l. nulli, & Bald. in l. quod pauperibus num. xj. C. de
epiſc. & Cler.* ac teſtamentarius perdit omne lu-
crum ſibi delatum ex teſtamento: *gl. fin. in d. c tua
nobis hoc tit.* ſi vero teſtamentarius † executor of- 24
ficium executionis ſibi delatum non ſuſcepit, &
nihil ei fuerit à teſtatore relictum, aut ſibi reli-
ctum non agnouit, perdit quod teſtamento me-
ruit, *l. poſt legatum §. amittere ff. de his quib. vt indig.
l. tutor petitus §. 1. ff. de excuſ. tut. l. etiamſi ſe pactu ff.
de leg. 1. l. 1. §. 1. ff. vbi pupil. educ. deb.* & poteſt ei
arbitrio epiſcopi præfigi terminus infra quem
acceptare debeat, quo lapſo epiſcopus poteſt exe-
qui non expectato anno, *Bald. in l. 3. num. 5. C. de
procurat.* vel ſi legatum à teſtatore datum accep-
tauerit compellere eum ad acceptandum offi-
cium; *l. deberi l. ſi te donatam C. de fideic. libert. l. ſi ea,
cuius filiam C. ad l. g. falcid. §. libertas circa fin. Inſtit.
de ſing. reb. per fideic. relict.* quia poſtquam conſecu-
tus eſt legatum, nō admittitur ad excuſationem,
*l. poſt legatum §. amittere ff. de ijs, quib. vt vndique l. fin.
C. de confir. tut. l. tutor ff. de liber. legat.* niſi paratus ſit
reddere, *d. l. fin. ff. de conf. tut.*

Religioſus datus executor poſt petitam & ob-
tentam licentiam, aut præceptum ſui ſuperioris,
præciſe cogi poteſt, *Zab. in clem. 1. in 4. quæſt. hoc tit.
& anchar. num. 1. & 2.* officium executoris æqui-
paratur tutelæ. *gloſ. in l. vxoris §. 1. ff. de falſ. in verb.
adſcripſerit Bart. in l. tutela la 2. ff. de tut.*

Executores de ſuſcepta executione coram or-
dinario rationem reddere tenentur, exemptione
& prælatione non obſtante. *Clem. 1. hoc tit. & ibi
Anch. in 5. notab.*

Sæpius dubitatur an teſtator † hæreditatem 25
vel le-

Digitized by Google

vel legatum alicui reliquerit vt nudo executori & miniſtro, an vero vt hæredi vel legatario, nam fructus ſuper extantes acquirit ſi ſit hæres, *§ fin. Inſtit. de hæred. qual. & diff.* aut legatarius *l. ſi legatarius & ibi gloſ. 1. ff. de leg. 3. l. à Titio ff. de furt.* ſi ſit miniſter & executor quod ſupereſt non expoſitum penes eum non remanet. *l. ſi quis Titio & l. lucius Titius 2. §. à te peto ff. de leg. 2. c. tua c. Ioannes hoc tit. gloſ. & Can. in c. religioſus hoc tit. in 6.* Item alio hærede inſtituto nulla datur illis quibus præſtatio fieri debet contra eum aut eidem ad relicta contra hæredem actio. ſed officium Iudicis, *l. filio §. matri ff. de adim. leg. l. lucius §. 1. ff ad Trebell. Bart. in d. l. ſi quis Titio poſt gloſ. num. 1. & 6. Bart. in l. alio hærede ſub num. 3. ff. de alim. & cib. leg.* niſi relictum ſit pro anima aut ad pias cauſas *l. nulli C. de epiſc. & cleric.* vel in alimenta *d. l. alio hærede.* quibus caſib. habet exercitium actionum quæ legatarijs competunt, *l. fideicommiſſa §. Item ſi quis verſ. interdum ff. de leg. 3. Bart. in d. l. ſi quis Titio n. 3. & ibi Bald. nu. 3. dicit quod nudus dici poteſt abſtractus à commodo & titulo vel abſtractus à commodo tantum.* qualis repræſentat non ſe ſed alium, *l. peto §. mater ff. de leg. 2.* ac ſigna & argumenta ex quibus probatur nudum miniſterium ponit *Paul. de caſtro in d. §. à te peto in princ. Imol. n. 2. Bart. in l. pecuniæ ff. de alim. & cib. leg. num. 1. & ibi DD. Capra in tract. execut. vlt. volunt. in princ. & in 6. membro Gregor. xv. deciſ. 544. per totam & ibi annot.*

26 Commutationes, † & conuerſiones vltimæ voluntatis in aliam rem, quam defunctus voluit, fiunt auctoritate Papæ, & Imperatoris, *l. legatum ff. de admin. rer. ad Ciuit. pert.* Solus Papa, & non legatus à latere poteſt commutare vſum illorum, quæ per fideles donata ſunt, vel relicta in pios vſus certos, *Clem. quia contingit iuxta gl. in verb. ſedis apoſtolicæ de relig. dom. & ibi Zab. in 10. not. & in 2. oppoſ. & n. 12. Bart in l. legatum n. 4. ff. de vſur. & c. legat. Capel. Tholoſ. queſt. 26.* ſiue voluntas teſtatoris executioni ſit mandanda, ſiue ſemel fuerit executioni demandata, *Ioan. de Imol. in l. 1. ſub n. 1. verſ. etſi vis tenere opinionem ff. de condit. inſt.* ex iuſta & neceſſaria cauſa, & prius quam dictæ commutationes executioni demandantur, epiſcopi tanquam delegati ſedis apoſtolicæ ſummarie, & extraiudicialiter cognoſcunt nihil in precibus tacita veritate, vel ſuggeſta falſitate fuiſſe narratum, *c. in*
27 *commutationibus ſeſſ. 22.* Voluntas † teſtatoris per epiſcopum alterari non poteſt, vbicumque eſt certa diſpoſitio teſtatoris, reſpectu cauſæ, vel perſonæ, aut loci, *l. ſi quis ad declinandum §. fin. autem C. de epiſc. & cler. l. decuriones verſ. fin. ff. de admin. rer. ad ciuit. pertin. Guid. deciſ. 556. Zab. in Clem. quia contingit in 9. notab. & queſt. xj. de relig. domib.* Limita
quia † certis caſibus voluntas teſtatoris nondum 28
executioni demandata poteſt conuerti in alium vſum auctoritate epiſcopi, vel proximi ſuperioris cauſa cognita, vocatis his quorum intereſt. Primo, quando teſtator mandauit fieri aliquod opus, quod fieri non licet; *l. legatum ff. de vſuſr. legat.* Secundo, quando teſtator mandauit ædificium pium ædificari in loco, vbi de facili fieri non poteſt, tunc Epiſcopus poteſt mutare in alium locũ, *c. nos quidem hoc tit. c. in canonicis, & ibi Gemin. n. 2. 19. diſt. l. in teſtamento quidam ff. de cond. & demonſt.* Tertio, quando pecunia ad certum vſum relicta non ſufficit, tunc Epiſcopus conuertit in alium vſum, *l. legatum in fin. ff de adminiſtr. rer. ad ciuit pertin. & ibi Bart. l. fin. ff. de oper. publ. Ioan. de Imol. in l. 1. ſub n. 1. verſ. potes concludere ff. de cond. inſt.* Quarto, quando in totum non infringitur voluntas teſtatoris, ſed ex parte alteratur, *Mohed. deciſ. 1. de Iurepatr. Bald. in l. ſi teſtamentum n. 3. C. hoc tit. Ioan. de Imol. in l. 1. ſub n. 1. verſ. ſubdit etiam Ang. ff. de cond. inſtit.* aut ſemel executioni data pro tempore non ſeruatur exigente neceſſitate eccleſiæ, *arg. l. 1. C. de expenſ. Lud. lib. 11. Ioan. de Imol. in d. Clem. 1. verſ. potes concludere in 1. fall.* vt ſi pecunia relicta pro anniuerſario ad tempus conuertatur in reparationem Eccleſiæ auctoritate epiſcopi, *Ioan. Andr. in c. fin. n. 4. hoc tit.* Quinto, quando teſtator reliquit certam pecuniam pro nouo opere, aut capella extruendis in Eccleſia, vbi ſunt multa talia opera egentia reparatione, neque poſſet aliunde facile inueniri pecunia, tunc auctoritate epiſcopi poteſt pecunia legata, conuerti in eorum reparationem, *l. fin. ff. de oper. publ. Ioan. de Imol. in d. l. 1. verſ. potes con-*
cludere in 2. fall. Regulariter Epiſcopus † volunta- 29
tem teſtatoris ſemel executam commutare, aut alterare non poteſt, *Clem. 2. in princ. de relig. domib. Ioan. de Imol. in d. l. 1. ſub n. 1. verſ. & ſi vis tenere opinionem ff. de cond. inſtit. Felin. in c. ſuper his ſub n. 1. verſ. i-*
tem tenet. Innoc. de accuſat. Per ſtatuta † ciuitatum 30
voluntas teſtatorum commutari non poteſt, etiam de loco ad locum, quia laici non debent ſpiritualia, vel illis annexa vſurpare, *Bald. in l. ſi teſtamentum n. 3. C. de teſtam.*

Male ablata eis, † quorum fuerunt, ſunt reſti- 31

Digitized by Google

menda, *c. ſicut dignum §. eos de homic. c. cum tu de vſur. c. cam te de iur. iur. c. tua 2. de decim. c. quoniam* 18 *diſt.* nec remittitur debitum, ſed augetur, ſi pauperibus diſtribuatur, quod alij ex debito eſt reſtituendum: *c. non eſt putanda 1. q. 1. c. oblationes 90. diſt. c. 1. 2. & 3. c. eleemoſyna c. neque 14. quæſt. 5. inuito*
32 *C. de ſolut.* ſi illi quorum fuerant, inueniri † non
poſſunt, qui aliena occuparunt, impoſita pœnitentia propter peccatum, quod contraxerunt, cõtrectantes res alienas inuitis dominis, tenentur eadem eccleſiæ, vel pauperibus tribuere, *c. nemo 14. quæſt. 5.* ſecundum conſilium, & prouidentiam epiſcopi, reſtitutio enim male ablatorum, (niſi ſpecialis executor à teſtatore datus ſit carens omni ſuſpicione ad reſtituendum male ablata, qui Epiſcopo præfertur) *l. nulli C. de epiſc. & cler. & ibi Bald. Felin. in c. cum ſit num. 7. de Iudæis, & ibi Ioan. de*
33 *Anan. num. 12. in fin. & num. 113.* eſt caſus † epiſco-
po reſeruatus, *c. cum ſit minus & ibi Pan. num. 4. & ſeq. & Can. de Iudæis &c. Clem. 1. §. quibus & ibi glo. in verb. aliorum, & Can. de priuileg. Zab. in Clem. 2. §. 1. num. 20. & ſeqq. de pœnit. & remiſ.* quando in foro contentioſo de male ablatis conſtat: *Felin. in c. cum ſit num. 3. & num. 6. de Iudæis &c.* de quibus ſcit ſolus Sacerdos in confeſſione, ſtatur dicto eius, qui in foro conſcientiæ reſtituerit, *c. ſignificaſti el 1. de homicid. Pan. & Socin. in d. c. cum ſit, & ibi late Io. de Anan. num. 10. & 13.* Intereſt obligati, vt fiat reſtitutio realiter, & intereſt epiſcopi, quia eſt pater pauperum, nam obligatus reſtituere nõ dat propria, & ſic non poteſt diſponere ad libitum ſuum, ſed reddit, quod reddere tenetur; debet ergo habere prouidentiam illius, qui eſt pater
34 pauperum, & hoc caſu ſolet † ſummus Pontifex
indulgere epiſcopo, vt huiuſmodi male ablata conuertat in vtilitatem alicuius certe eccleſiæ, vel monaſterij. Interdum etiam indulget, vt legata incerta, & indiſtincte relicta, quando incertitudo eſt circa perſonas eorum, quibus facta ſunt, relicta ad pias cauſas in certum pium vſum con-
35 uertat: *Oldrad. conſ. 61.* nonnunquam † commit-
tit compoſitionẽ cum eis, penes quos reperiuntur legata incerta, & vſuræ incertæ cum poteſtate abſoluendi, *Lap. alleg. 106.* cum ſuper his cum epiſcopo non poſſit tranſigi, *Bald. in l. poſt deciſiones C. de furt. remiſſiue Io. de Anan. in c. cum ſit nu. 15. de Iudæis &c. & ibi Can.*

De ſucceſſionibus ab inteſtato.

Titulus XXVII.

SVMMARIA.

1 *Clericorum ab inteſtato decedentium bona aduentitia liberis coniunctis & vxori deferuntur ſecundum iura ciuilia & gradum prærogatiuum.*
2 *Bona peculij profectitij reſeruantur ſucceſſori.*
3 *Monacho monaſterium ſuccedit.*
4 *Monaſterio facta oblatio quomodo probetur.*
5 *Hæres dicitur duobus modis, hæres ſanguinis, & hæres hæreditatis, iura ſanguinis attribuuntur cuilibet ſucceſſori pro virili iura hæreditaria pro portione hæreditaria.*
6 *Statutum de hæreditate ab inteſtato aliter diſponens quam ius commune ad bona extra territorium ſita non extenditur.*
7 *Hæres quando timet hæreditatem damnoſam eſſe poteſt curare fieri citationem per proclama contra omnes creditores vt veniant ad edendum inſtrumenta debiti ipſi hæredi ad hoc vt poſſit deliberare.*

CLERICORVM ab inteſtato decedentium
bona † aduentitia liberis, coniunctis, & v- 1
xori deferuntur, ſecundum iura, & gradus prærogatiuam, iuxta tradita *in lib. 3. Inſtit. Imper. tit. 1. & ſeqq. tit.* ad quos me remitto, & iſtis deficientibus eccleſiæ ſaluo iure Curiæ, ſi defunctus clericus erat curialis; patronatus, ſi erat libertus; & domini, ſi erat aſcriptitius, *c. 1. & ibi glo. fin. hoc tit. l. ſi quis presbyter C. de epiſc. & cler.* vel homo proprius, *Mynſ. obſ. 23. cent. 2. l. fin. C. in quib. cauſ. col. cenſ. dom. accuſ. poſſ.* Bona peculij profectitij † re- 2
ſeruantur ſucceſſori, vt dictum eſt ſupra *tit. de pecul. cler.* Monacho † monaſterium ſuccedit ſalua 3
legitima liberis, ſaluo iure vxoris, & ſaluo iure aliorum creditorum: *Auth. nunc autem de epiſc. & cleric. c. cum ſimus de regul. &c.* probatur oblatio facta † monaſterio, etiam quoad effectum conſe- 4
quendi bona oblati, per vnum teſtem de veritate, & per confeſſionem etiam incidenter factam, *c. fin. hoc tit.* Hæres dicitur † duobus modis, hæ- 5
res ſanguinis, & hæres hæreditatis. Iura ſanguinis attribuuntur cuilibet ſucceſſori pro virili, iura hæreditaria pro hæreditaria portione, *l. vt iuriſiurandi §.*

Digitized by Google

randi §. ſi liberi ff. de oper. libert. §. multis Inſt. de ſucceß. libert. Bald. in c. 1. num. 7. de eo qui ſib. vel hæred. ſuis maſc. & fœm. ideo liberi patroni ex inæqualibus partibus hætedes inſtituti pro æquali parte habent operarum actionem, *d. l. vt iuriſiurandi §. ſi liberi*, & filij inæqualiter inſtituti in feudo ſucce-
6 dunt æqualiter; *c. 1. de ſucceſ. feud.* ſtatutum † de hæreditate ab inteſtato aliter diſponens, quam ius commune, ſiue ſit conceptum in rem, ſiue in perſonam ad bona extra territorium ſtatuẽtium ſita non extenditur, *Mynſing. obſer. 19. cent. 5. ſuſe Rot. diuerſ. deciſ. 295. per tot. & deciſ. 304. part. 1.* Il-
7 lud notandum, quando hæres † timet hæreditatem damnoſam eſſe poteſt curare fieri citationẽ per proclama contra omnes creditores vt veniãt ad edendum inſtrumenta debiti hæreditarij ipſi hæredi ad hoc vt poſſit deliberare, quod ſi creditores ſic vocati ad præſtitutum diem de ſuis creditis non doceant ſibi præiudicant nec hæres amplius ipſis reſpondere obnoxius eſt, *Bart. in l. Ariſt. num. 2. ff. de iure delib. per l. iam §. cum dicitur ff. ſi cui plus quam per l. falcid. Mynſ. obſ. 47. cent. 2.*

De Sepulturis.

Titulus XXVIII.

SVMMARIA.

1 *Sepultura accipitur tripliciter.*
2 *Sepulchrum proprium non poteſt quis habere quoad proprietatem ſed tantum quoad vſum.*
3 *Sepulturæ electio eſt libera.*
4 *In qua pactio, promißio, obligatio, iuramentum, votum, facta ad ſuggeſtionem & inductionem religioſorum & clericorum ſæcularium vt apud eorum eccleſias ſepulturam eligant, vel iam electam vlterius non immutent, nullius eſt firmitatis, & pœna quæ contrauenientibus imponuntur.*
5 *Semel electa poteſt mutari etiam in loco minus religioſo.*
6 *Sepultura non electa debet iure communi quis ſepeliri in ſepulchris maiorum ſuorum, & ſi non adſunt, in parochia.*
7 *Quæ regula fallit quatuor modis.*
8 *Qui ex priuilegio apoſtolico habent liberam ſepulturam ſiue liberum ius funerandi poſſunt intrare proceßionaliter alienam parochiam & accipere funus.*
9 *Secus quando ſimpliciter eſt conceſſa ſepultura ſiue ius funerandi.*
10 *Sepultura quomodo acquiratur.*
11 *Sepulchri poſſeßio quomodo acquiratur.*
12 *Cadauer traditum perpetuæ ſepulturæ non licet transferre de vna eccleſia ad aliam, ſine licentia ſummi pontificis.*
13 *Quando autem eſt depoſitum in eccleſia, tunc licitum eſt illud transferre.*
14 *Pœnæ eorum qui in caſibus non permißis defunctos ſepeliunt in cæmiteriis tempore interdicti excommunicatos publice, nominatim interdictos, manifeſtos vſurarios, hæreticos vel eorum fautores.*

IS qui inteſtatus, quantum ad ſepulturam pertinet, deceſſit, ſepelitur in ſepulchris ſuorum maiorum, *c. pen. & 3. hoc tit.* vel in cœmiterio parochialis eccleſiæ: *c. 2. & pen. hoc tit. in 6.* nam prohibitum eſt de iure ſepeliri cadauera mortuorum in eccleſia, *c. præcipiendum §. prohibendum, c. nullus mortuus 13. quæſt. 2.* præſertim in maiori capella: *Greg. 15. deciſ. 145. num. 3. & ibi annot.* ideo annectit præcedentibus rubricis titulum *de ſepulturis.*
Sepultura † ſumitur tripliciter; primo pro iure ſe- a
peliendi, & tunc eſt ius competens eccleſiæ, quæ habet populum, aut priuilegium ad ſepeliendum in cœmiterio ſuo proueniens ex Pontificis aſſignatione, *Innoc. in c. 1. ante fin. hoc tit.* Secundo pro ipſo officio, quod impenditur corporibus funerandis, pro quo nihil exigi poteſt ab illis eccleſiaſticis, qui ad illud tenentur ratione beneficij: *c. in eccleſiaſtico c. præcipiendum 13. q. 2. c. non ſatis, c. cum in eccleſia de Simon.* Clerici non obligati poſſunt aliquid accipere, nõ vt pretium, ſed vt ſubſidium, *c. charitatem §. fin. 12. q. 2. & ibi gloſ. c. cum ex officij de præſcript.* tenentur laici ſeruare laudabilem cõſuetudinem, *c. ad Apoſtolicum de Simon. & ibi gloſſ. fin. & Can. gloſſ. fin. in c. abolendæ hoc tit. & ibi Can.* nihil exigi poteſt per clericos, antequam cadauer ſit traditum ſepulturæ, ſed poſtea eo condito, *d. c. abolendæ Rot. diuerſ. dec. 223. part. 1. in princip.* Tertio accipitur pro loco, in quo eſt aliquis ſepultus, qui ſacer non eſt ſecundum canones, vel ſepeliendus, & vendi poteſt, antequam ſit conſecratus per epiſcopos, ſicut venduntur poſſeſſiones ad eccleſias ædificandas: *c. aurum 12. q. 2. iuncta gl. in verb. in his tribus*, vas quoque lapideum, ſiue ligneum pro aliquo ſepeliẽdo factum vendi poteſt, *l. vel quæ paterfamilias in fin. ff. de relig. & ſumpt. funer.*

Digitized by Google

funer. quia pura ſunt, non religioſa, ſed poſtquam
auctoritate pontificali fuerunt conſecrata, & ſe-
pulturæ deputata, vendi nō poſſunt, etiamſi nul-
lus ibi eſſet ſepultus, quia ſunt ſacra, & religioſa,
quæ ſunt nullius, & extra commercium, c. abolen-
da, & ibi gl. 1. Inn. & Can. hoc tit. §. nullius, & §. reli-
gioſum & ibi gl. & DD. Inſt. de rer. diuiſ. c. queſta, &
2 2. cc. ſeqq. 13. q. 2. vnde non poteſt quis † habere
proprium ſepulchrum quoad proprietatem, ſed
tantum quoad vſum, vt ipſe & ſui ibi ſepeliantur,
adeo quod ipſis inuitis alius ibi ſepeliri non poſ-
ſit; Hoſt. in d. c. abolendæ num. 18. Ioan. Andr. num. 2.
Butr. num. 3. Zab. num. 2. Pan num. 5. Greg. xv. deciſ.
145. & ibi annot. nam ius ſepulturæ toleratur ex
gratia, ſicut ius patronatus, Hoſt. in d. c. abolendæ in
fin. ac vt ſedilia, ſcamna, arma, & cognomina per-
mittuntur laicis in eccleſijs. Pan. in c. abolendæ nu. 5.
hoc titul. & ibi Can. Franc. Marc. deciſ. 275. part. 1.
Cepoll. in tract. de ſeru. vrb. præd. tit. de pict. num. 6.
& 10. l. qui liberalitate, & l. opus ff. de oper. publ.

3 Electio ſepulturæ † eſt libera, c. 1. c. cum liberum,
& ſeq. hoc tit. c. 1. & ibi not. per Ioan. An. n. 4. eod. in 6.
Rot. diuerſ. deciſ. 333. numer. 1. part. 1. etiam mulieri
nuptæ, c. de vxore hoc tit. filio familias puberi abſq;
patris aſſenſu, c. licet hoc tit. in 6. valida eſt, facta ſi-
ne pactione, & promiſſione, ſuggeſtione, vel in-
ductione religioſorum, vel clericorum ſæcula-
rium, Franc. in c. 1. in 3. notab. hoc tit. in 6. Rot. diuerſ.
deciſ. 333. n. 6. & 7. part. 1. quæ eſt Caſ. deciſ. 2. hoc tit.
quia competit per modum facultatis, c. 1. hoc titul.
Et poteſt vallari ſpontaneis eligentium, vel affir-
mantium non mutare electam ſepulturam, pro-
miſſione, voto, iuramento, obligatione, inſtitu-
tionibus, & fideicommiſſis, Rot. diuerſ. d. deciſ. 333.
part. 1. c. 1. ibi promittendum iudicant, hoc tit. in 6.
4 Crauet conſ. 10. ſed † promiſſio, obligatio, iura-
mentum, votum facta ad ſuggeſtionem religio-
ſorum, & clericorum ſæcularium, vt apud eorum
eccleſias ſepulturam eligant, vel iam electam vl-
terius non immutent, nullius eſt penitus firmita-
tis, c. 1. hoc tit. in 6. Clem. cupientes §. fin. de pœnis. quia
cum ſepultura ſit ius ſpirituale, non poteſt inter-
uenire pactio cum eligentibus ſepulturam, c. quã
pio §. cauete 1. quæſt. 2. c. pactiones de pact. Contraue-
nientibus pœnæ graues imponuntur, nam qui ſic
eligunt, nec apud ſic electas eccleſias vllatenus
ſepeliri, nec alibi poſſunt eligere ſepulturam, ſed
omnino, contradictione quacumque non ob-
ſtante, ſepeliuntur apud illas eccleſias, apud quas
de iure ſepeliendi fuiſſent, ſi alias ſepultura non
electa deceſſiſſet. Religioſi, & clerici ſunt excom-
municati ipſo iure, Clem. fin. §. fin. de pœn. & præfa-
tos in ſuis eccleſijs, vel cæmiterijs ſepeliendo, ob-
ligati ſunt ad reſtitutionem ſepultorum corpo-
rum ſi petuntur, & omnium, quæ occaſione ſe-
pulturæ eorum peruenerint quomodolibet ad
eoſdem, inter decendium integraliter faciēdam,
quam niſi fecerint, eccleſiæ ipſæ, apud quas ſe-
pulti fuerunt, & cœmiteria earumdem ex tunc
eo ipſo ſunt & tamdiu manent eccleſiaſtico ſup-
poſita interdicto, donec ab eis fuerit facta reſti-
tutio plenaria; c. 1. hoc tit. in 6. quæ pœna non ha-
bet locum in laicis inducentibus ad vouendum,
iurandum &c. Rot. d. deciſ. 333. ſub num. 6. part. 1.
d. c. 1. in princ. ibi vniuerſis religioſis, & ſæcularibus cle-
ricis hoc. tit. in 6. & ibi Can. Semel electa † poteſt 5
mutari etiam in loco minus religioſo, c. cum quis
§. fin. hoc tit. in 6. quod corrigit c. fraternitatem hoc
tit. locus magis religioſus eſt, in quo frequen-
tius celebrantur diuina officia; c. cum grauia, & ibi
gloſſ. & Can. 13. q. 2. Pan. in c. fraternitatem num. 4.
hoc tit. quia electio ſepulturæ eſt pars vltimæ vo-
luntatis, cuius libertas tolli non poteſt pactioni-
bus, iuramento, vel alias, l. 1. C. de ſacroſ. eccl. l. ſi
tibi, & mihi §. in legatis ff. de leg. 1. l. ſi quis in princ. te-
ſtamenti ff. de leg. 3. Franc. in c. 1. in 6. notab. hoc tit.
in 6. & ibi Can. Quod ſi nulla † facta fuit electio 6
de ſepultura, debet iure communi inſpecto, quis
ſepeliri in ſepulchris maiorum ſuorum, c. 1. hoc tit.
c. 2. & c. is qui habet eod. in 6. & ſi non adſunt, in ſua
parochia, in qua habet domicilium, & officia cō-
ſueuit audire diuina, & eccleſiaſtica percipere ſa-
cramenta, c. 2. & pen. hoc tit. in 6. licet ad villam
ruralem ſe tranſtulerit cauſa recreationis, vel vt
ruralia in ea exerceret, & non electa ſepultura
deceſſerit ibidem, dummodo ad ipſam paro-
chialem eccleſiam abſque periculo valeat depor-
tari: d. c. is qui habet, ſed & peregrini & viatores, ſi
decedant itinerando intra parochiam alicuius, li-
cet in loco ſit eccleſia cathedralis, ſepeliendi ſunt
in eccleſia parochiali, & ibi ſoluenda ſunt iura
funeralia & non in eccleſia cathedrali; Pan. poſt
recenſitas aliorum opiniones in c. 1. num. 4. hoc tit. per
c. 1. de celebrat. miſſ. & c. paſtoralis in princ. de his, quæ
fi. à præl. Card. Seraph. deciſ. 1135. vnde dici poteſt
ius eligendi ſepulturam eſſe ius ſpeciale, indu-
ctum contra ius commune præfatum, Franc. in c.
1. §. ſi vero nu. 4. hoc tit. in 6. Prob. ad Monach. nu. 3.

Ioan.

Digitized by Google

Ioan. And. num. 5. & Can. Ius enim funerandi eſt
de iure parochiali quemadmodum eſt ſacramen-
torum adminiſtratio, ſi eccleſiæ parochiali ſit de-
putatum cœmiterium, *Clem. dudum §. verum hoc
tit. Pan. in c. certificari ſub numer. 7. verſ. quaro in eo
quod hic fit mentio eod. c.* 1.13.q.1.Sepeliens alienum
parochianum debet corpus, vel oſſa reſtituere, &
ea quæ occaſione ſepultura recepiſſe noſcitur
cum integritate, *c. ex parte & ſeq. c. in noſtra hoc tit.*
Ideo in indulto quod à Romana Curia concedi
conſueuit, *Mandoſ. de ſignat. gratia tit. confeſſionale,
verſ. quando petunt ex Fran. in c. 1. §. ſi vero numer. 4.
hoc tit. in 6. & ibi Ioan. Monach. num. 3. & 4.* vel ab
Epiſcopo, *Pan. in c. certificari num. 8. & 9. hoc titul.*
quod extra parochiam ſepeliri poſſint, adduntur
hæc verba, ſalua iuſtitia, vel ſine præiudicio eccle-
ſiæ parochialis, *d. c. certificari hoc tit.* etenim ec-
cleſiæ, in qua ſunt maiorum ſepulcra, dimiſſæ
non debetur canonica portio, ſed tantum paro-
chiali eccleſiæ, *c. cum quis hoc tit. in 6.* Prædicta re-
gula quod non electa ſepultura quis ſepeliri de-
beat in ſepulcris maiorum, vel in parochiali ec-
7 cleſia, fallit † in muliere nupta, quæ, non electa
ſepultura, cum viro ſuo eſt ſepelienda, & ſi plures
habuit cum vltimo, cuius retinuit domicilium &
honorem, *c. is qui habet §. fin. hoc tit. in 6.* Secundo
in religioſis, qui ſunt in monaſterijs ſuis ſepe-
liendi, niſi moriantur in loco à monaſterijs ſuis
remoto, vt commode cadauer ad monaſterium
non poſſit deferri, quo caſu poſſunt ſibi eligere
ſepulturam, & ea non electa tumulantur in paro-
chiali eccleſia, *c. fin. hoc tit. in 6. & ibi Can.* Tertio
in filijs impuberibus mortuis, quos pater, ſtante
conſuetudine terræ & non alias, poteſt ſepelire
quo voluerit; *c. de vxore §. fin. hoc tit. c. pen. eod. in 6.*
Quarto iure ciuili corpora eorum, in quibus a-
nimaduertitur, etiam eorum qui exurendi dam-
nantur, non aliter ſepeliuntur, quam ſi fuerit pe-
titum & permiſſum; *l. 1. & fin. ff. de cad. punit.* Ca-
nones vero communionem & ſepulturam eis
non interdicunt, qui pro peccatis ſuis pœnam ex-
tremam perſoluunt, *c. quaſitum eſt 13. q. 2. late Na-
uarr. conſ. 60. de pœnit. & remiß. Franc. Marc. q. 10.
part. 2.*
8 Qui ex priuilegio † Apoſtolico habent libe-
ram ſepulturam, ſiue liberum ius funerandi, vt
prædicatores & minores poſſunt intrare proceſ-
ſionaliter alienam parochiam, & accipere funus
cum ſolemnitate, prohibente, & inuicto rectore
parochiali, *Clem. dudum, & ibi gloſſ. in verb. libere
Anchar. num. 28. Pan. num. 32. de ſepult. late Franc.
Marc. q. 1048. part. 1.* quia verbum, *liberam*, de-
notat quandam prærogatiuam abſolutam & do-
minium ſuper actu cui adijcitur, *l. procurator cui
libera ff. de procurat. c. cum nobis olim in fin. de elect. c.
de multa de prab. Gemin. in c. vt animarum ſub nu. 2.
de conſtit. Oldrad. conſ. 225. num. 10. & ſeq.* Tutius
tamen eſt vt non leuetur funus, niſi iubente &
intereſſente Sacerdote parochiali, qui incipit
cantare verſ. *ſubuenite*; ne detur materia rixæ, aut
ſibi ius dicant: *Zab. in clem. dudum §. huiuſmodi in
fin. & ibi Vitall. num. 13. & ſeq. Imol. numer. 66. hoc
tit.* ſed ſi ſimpliciter † conceſſa ſit eis ſepultura, 9
ſiue ius funerandi, eligẽtes apud eccleſiam ſuam,
non poſſunt proceſſionaliter intrare parochiam
alterius, *Gemin. in d. c. vt animarum ſub num. 2. de
conſtit.* & ex quadam honeſta conſuetudine de-
fertur funus, primum ad parochialem eccleſiam,
& ibi celebratur miſſa, & accepit vltimum vale,
deinde à parocho conſignatur eis, apud quos e-
legit ſepulturam, *gloſſ. in d. Clem. dudum §. verum in
verb. integre hoc tit.* Legatum factum pro ſepultu-
ra, debetur, ſi legans decedat excommunicatus,
ita quod ſepeliri non poſſit, quia conditio habe-
tur pro impleta ex quo ſtat per teſtatorem, *Bald.
in l. 1. num. 27. C. de inſtit. & ſubſtit.* Sepultura † ac- 10
quiritur conceſſione, *c. 1. verſ. nulli hoc tit.* con-
ſtructione, *c. vna quaque § item in nouo, & §. ſeq. 13.
q. 2. Rot. diuerſ. deciſ. 222. in princ. part. 1. Greg. 15.
deciſ. 283. & deciſ. 332.* dotatione Capellæ, *c. mona-
ſterium, & c. ſequenti 16. qu. 7. c. nobis de iurepatr. &
ibi not. DD. Rot. diuerſ. deciſ. 173. ſub num. 3. part. 2.*
nec requiritur expreſſus conſenſus Epiſcopi, ſed
ſufficit eum non reclamare, *Hoſt. in c. fin. in fin. Io.
Andr. in princ. Anchar. num. 5. & ibidem Panor. &
Can. Rot. diuerſ. 222. numer. 1. & 2. part. 1.* ſucceſ-
ſione, *l. ius 1. & 2. C. de relig. & ſumpt. funer. &c.* Se-
pulcra enim quædam ſunt familiaria, quæ quis
ſibi familiæque ſuæ conſtituit, quædam hæredi-
taria, quæ quis ſibi, hæredibuſque ſuis conſtituit:
l. familiaria, & l. ſeq. ff. de relig. & ſumptib. fun. &c.
Tranſeunt cum vniuerſitate quando talis res
venditur, quæ ſine expreſſione ſigni vniuerſalis
continet vniuerſalitatem, vt villa, caſtrum, *Innoc.
in c. ex litteris num. 1. & 2. de iurepatr.* Poſſeſſio † ſe- 11
pulcri acquiritur per ædificationem, nam cum ſit
in poſſeſſione ædificij eſt etiam in poſſeſſione il-
lius vſus ad quem ædificium eſt deſtinatum, §. *re-*

l. gloſum verſ. in commune Inſtit. de rer. diuiſ. l. ſi quis ſepulchrum ff. de relig. & ſumpt. fun. Secundo ex illatione, quæ tunc eſt probanda, & ex hac illatione quæritur etiam ius prohibendi, ne alij in id inferantur; *l. ſcriptus verſ. fin. l. ſi venditu ff. de relig. & ſumpt. fun. &c. Pan. in c. abolenda numer. 5. hoc tit. & ibi Can.* corpus ab alio illatum non licet effodere ſine decreto pontificum, *l. oſſa ff. de relig. & ſumpt. fun.*

12 Cadauer traditum † perpetuæ ſepulturæ non licet transferre de vna eccleſia ad aliam ſine licentia ſummi Pontificis, quæ datur per breue ex rationabili cauſa, *l. pen. C. de relig. & ſumpt. fun. l. Diui fratres ff. eod.* cum clauſula ſine præiudicio, *Mandoſ. de ſign. grat. tit. Confeßionale, verſ. quando petunt*
13 *&c.* quando autem † eſt depoſitum ſolummodo in eccleſia, tunc licitum eſt illud transferre ad aliam eccleſiam ſine licentia & auctoritate alicuius, *l. ſi necdum C. de relig. & ſumpt. l. ſi quis eo animo ff. eod. gloſſ. in c. corpora de conſecr. diſt. 1.* dummodo transferatur ad locum, vbi alias viuus ſtare poterat, *l. ſi quis inſulam ff. de cadau. punit. & ibi Bart. ſtaph. de reſcrip. apoſtol. in form. Breu §. datur per Breue n. 16. & 17.*

14 Qui ſepeliunt † defunctorum corpora in cemiterijs interdicti tempore, in caſibus non conceſſis à iure, vel excommunicatos publice, aut nominatim interdictos participatione ſacramentorum, vel manifeſtos vſurarios ſcienter, ipſo facto excommunicationis ſententiæ ſubiacent, à qua nullatenus abſoluuntur, niſi prius ad arbitrium Diœceſani epiſcopi eis, quibus per præmiſſa iniuria fuerit illata, ſatisfactionem exhibuerint competentem, nullo eis circa præmiſſa exemptionis vel quouis, alio priuilegio ſub quacumq; verborum forma conceſſo aliqualiter ſuffragante, *Clem. 1. hoc tit. & ibi Anchar. & Can.* quam pœnam omnes cooperantes, aſſociantes, fodientes ſepulcrum, portantes candelas, clerici dicentes officium, & auctorizantes ad ſepulturam, incurrunt, *Anchar. n. 10. Cald. Imol. & alij in d. Clem. 1. hoc tit. Capel. Thol. quæſt. 328.* prædictorumque corpora ſi ab alijs corporibus dignoſci poſſunt debent exhumari, & procul ab eccleſiaſtica ſepultura iactari, *c. ſacris hoc tit.* quicumque hæreticos vel fautores eorum ſcienter eccleſiaſticæ tradunt ſepulturæ, vſque ad ſatisfactionem idoneam excommunicationis ſententiæ ſubiacent, nec abſolutionis beneficium merentur, niſi proprijs manibus publice extumulent, & proijciant huiuſmodi cadauera damnatorum, & locus ille perpetua ſepultura caret, *c. 2. in princ. de hæret. in 6.* Is cui eſt eccleſiæ interdictus ingreſſus, ſi hoc interdicto durante, decedat, non debet in eccleſia vel cæmiterio eccleſiaſtico, niſi penituerit, ſepeliri, *c. is cui 1. de ſent. excom. in 6.* Alios caſus in quibus denegatur eccleſiaſtica ſepultura *vide per gloſſ. in c. ex parte el 2. hoc tit. & ibi Doct.*

De parochijs & alienis parochianis.

Titulus XXIX.

SVMMARIA.

1 *Parochialitas non præſumitur.*

2 *Ad parochialem eccleſiam conſtituendam primo requiritur poteſtas fori pœnitentialis quæ in nullo eſſe poteſt niſi ſit ſacerdos.*

3 *Secundo, Parochia ſiue locus certus limitibus determinatus.*

4 *Tertio, Quod obtinens eccleſiam exerceat curam nomine ſuo.*

5 *Quarto, Quod rector ſuo nomine ſingulariter ad regimen eccleſiæ aſſumatur.*

6 *Quinto, auctoritas epiſcopo conſtituentis eam parochialem.*

7 *Sexto, publica orthodoxæ fidei profeßio.*

8 *In hiſpaniarum regnis ac etiam alibi ſunt quædam diœceſis in quibus cura omnis reſidet penes Epiſcopos, & ipſa eccleſia ſiue cathedralis ſiue metropolitana eſt parochia totius diœceſis.*

9 *Synodus tridentina in ijs ciuitatibus & locis vbi parochiales eccleſiæ certos non habent fines mandat Epiſcopis vt diſtincto populo in certas parochias vnicuique ſuum proprium paſtorem aſſignent.*

10 *Beneficia ſæcularia quæ curam animarum retinent non poſſunt deinceps, aut aliqua pars fructuum ipſorum in ſimplex beneficium conuerti.*

11 *Epiſcopi poſſunt facere vniones perpetuas quarumcumque parochialium & baptiſmalium & aliorum beneficiorum curatorum vel non curatorum non tamen regularium cum curatis.*

12 *Parochialia iura ſunt multa, parochus neceßitate aſtringitur eccleſiaſtica miniſtrare Sacramenta, cle-*

Digitized by Google

14, clerici & laici infra parochiam habitantes coguntur ad eam accedere.

13 *2. Diebus Dominicis & feſtiuis clerus & populus in eccleſia parochiali ad miſſam publicam celebrationem debent conuenire.*

14 *Quicunque parochiales vel alias curam animarũ habentes, Eccleſias obtinent, plebes ſibi commiſſas docere debent ea quæ ſcire omnibus neceſſarium eſt ad ſalutem, lingua vernacula.*

15 *3. Populus debet eccleſiæ parochiali ſoluere decimas perſonales primitias & oblationes.*

16 *4. Vt parochiani confiteantur & pœnitentiam recipiant à ſuo præsbytero parochiali.*

17 *5. In ſolemnizatione matrimoniorum ſepulturis fonte baptiſmali, in docendo pueros rudimenta fidei.*

18 *Parochus poteſt dare licentiam generalem de exercendo ea quæ pertinent ad officium curati alteri ſacerdoti ſæculari.*

19 *At regulari, ſed tunc in generali licentia non venit miniſtratio ſacramenti extremæ vnctionis vel eucharistiæ clerico vel laico matrimoniorumue ſolemnitatio niſi ſuper habeatur ſpecialis licentia.*

20 *A qua regula excipiuntur duo caſus.*

21 *Parochi tenentur alere clericum intitulatum quãdo redditus eccleſiæ ſufficiunt.*

22 *Parochialium Eccleſiarum ſæcularium quarumcunque etiam iuriſpatronatus Eccleſiaſtici vel mixti etiamſi deuoluta reſeruata vel affecta fuerint collatio fit per concurſum.*

23 *Quomodo iſte concurſus fiat.*

24 *Ex approbatis Epiſcopus ſolus eum eligit quem cæteris magis idoneum iudicauerit infra ſex menſes quando collatio ad Epiſcopum ſpectat, & quando ad Papam vel alios ſpectat infra quatuor menſes & à ſe electum illis notificat.*

25 *Si iuriſpatronatus eccleſiaſtici vel mixti parochialis erit ac institutio ad Epiſcopum pertineat, is quem patronus digniorem inter probatos iudicabit epiſcopo præſentare tenetur, cum inſtitutio ab alio eſt facienda, tunc Epiſcopus ſolus ex dignis eligit digniorem quem patronus ei præſentat ad quem pertinet inſtitutio.*

26 *In parochialibus iuriſpatronatus laicalis non eſt neceſſarius cõcurſus, niſi quando plures ſunt præſentati & ſinguli præſentati æquales habent voces, alias ſi vnus habet plures voces, ille ſolus eſt examinandus abſque concurſu aliorum.*

27 *Appellatio à iudicio Epiſcopi non admittitur.*

28 *In collatione parochialium Eccleſiarum monaſterijs vnitarum quoad temporalia & ſpiritualia non fit concurſus ſed ad nutum amouibiles ponuntur ſeruata diſpoſitione* c. in monaſterijs ſeſſ. 25. de regularib.

29 *Quando eccleſiæ parochiales ſunt vnitæ quoad temporalia tunc vicarij perpetui ad nominationem eorum in quorum eccleſiis vnitis ponuntur, cum ipſorum ordinariorum præmio examine approbatione deputantur ſine vllo concurſu.*

30 *In prioratibus & alijs beneficijs regularibus curatis etiam ſolitis commendari ſæcularibus non fit concurſus.*

31 *De parochia quis efficitur acquiſitione & tranſlatione domicilij.*

32 *Sola habitatione, quoad neceſſaria ſacramenta confeſſionis & Euchariſtiæ, quæ non ſufficit quoad voluntaria ſacramenta.*

PRÆTER ius ſepulturæ, plura alia iura competunt eccleſiæ parochiali, de quibus tractat
ſub hac rubr. de parochijs &c. Parochialitas † in 1
dubio non præſumitur. *Bell. deciſ. 675.* Ad conſti-
tuendam eccleſiam parochialem plura † requi- 2
runtur. Primo poteſtas fori pœnitentialis, quæ in nullo poteſt eſſe niſi ſit ſacerdos: *c. in nouo 21. diſt. c. omnis de pœnit. & remiß.* Sacerdotio aut ſacris ordinibus non initiatus, cui collata eſt parochialis eccleſia, poteſt per ſe facere omnia ſpectantia ad parochum, exceptis actibus pertinentibus ad ordines, *c. licet canon. c. cum ex eo c. commiſſa de elect. in 6. iunctis c. ſuffraganeis, & c. tranſmiſſam de elect. Nauar. conſ. 9. num. 4. & ſeqq. de clandeſt. deſponſ.* & excepta præſentia præſtanda contrahendo matrimonio; *c. 1. ibi parocho, vel alio ſacerdote ſeß. 24. de reform. matr. Nauar. conſ. 10. de clandeſt. deſponſ.* ſed poteſt dare alteri ſacerdoti ſeculari generalem licentiam adminiſtrandi omnia ſacramenta in ſua parochia, vel omni religioſo cum ſpeciali expreſſione & licentia, quod poſſit laicis & clericis ſacramentum extremæ vnctionis, & euchariſtiæ miniſtrare, matrimoniaque ſolemnizare, *Clem. 1. & ibi gl. in verb. presbyteri de priuil. & ibi Can. communiter.* vel licentiare alium quemlibet parochum ad ſacramenta adminiſtranda ſuis parochianis. *Vitall. in d. Clem. 1. nu. 30. de priuil. & Zab. in princ. in 18. quæſt. anch. num. 4.* Secundo paro-
chia, † id eſt locus certis limitibus determinatus 3

in quo populus alicui eccleſiæ deputatus habi-
tat. c. regenda. 10. quæſt. 1. c. eccleſias 13. quæſt. 1. c. plures
16. quæſt. 1. c. & quia ſeſſ. 14. c. quando 58. diſt. c. 1. de
cap. Monach. gl. in c. licet Canon. in verb. parochiali-
4 bus, & ibi Can. de elect. in 6. Tertio quod † obti-
nens eccleſiam exerceat curam nomine ſuo, non
alieno. c. extirpanda §. qui vero, & ibi Can. de præb.
Clem. vnica, & ibi gl. in verb. perpetuis, & Can. de off.
5 vic. Quarto quod rector † ſuo nomine, ſingula-
riter, & non cum alijs ad regimen parochialis
eccleſiæ aſſumatur; c. cum non ignores de præb. c. ſicut
vna c. præcipimus 2. quæſt. 2. Rot. diuerſ. deciſ. 52. per to-
tam par. 2. diuerſ. & hoc caſu quando adeſt verus
rector poſſunt deputari vnus vel plures coadiu-
tores ad exercendam curam animarum pro in-
titulato; c. propoſuit de fil. presb. ordin. & c. d. c. præci-
pimus, & ibi gl. & Can. Lap. alleg. 5. quia cura non
poteſt eſſe penes plures ſed exercitium curæ non
ſolum inter plures diuidi poteſt, ſed etiam pluri-
bus in ſolidum competere, Gonz. ſuper reg. de menſ.
& alter. gl. 6. numer. 42. & ſeqq. & num. 65. & ſeqq.
Greg. xv. dec. 370. in fin. & ibi annot. Oldrad. conſ. 67.
6 Quinto, auctoritas † Epiſcopi conſtituentis eam
parochialem. c. nullas omnino. 16. quæſt. 7. c. cum ſatis
de off. archid. Ioan. Andr. in c. quia nonnulli n 3 & ibi
7 Can. de cler. non reſid. Sexto publica † orthodoxæ
fidei profeſſio, ac iurata ſponſio, quod in obedi-
entia Romanæ Eccleſiæ ſit permanſurus, quæ fie-
ri debet ad minus intra duos menſes à die proui-
ſionis, in manibus ipſius Epiſcopi, vel eo impedi-
to coram generali eius Vicario, ſeu officiali, cap.
cum dignitates §. prouiſi etiam ſeſſ. 24. alioquin fru-
ctus non facit ſuos, nec illi poſſeſſio ſuffragatur,
d. c. cum dignitates §. prouiſi autem ſeſſ. 24. Quæ o-
mnia requiruntur vbi cura animarum totius
Diœceſis in plures parochias eſt diſtincta, Stephyl.
de litt. grat. tit. de qualit. & ſtat. ben. §. circa ſecundum
qualitatem Sarnen. in reg. de idiomate quæſt. 11. n. 8. &
ſeqq. approb. à Rota diuerſ. deciſ. 52. per tot. part. 2.
Gonz. ſuper reg. Canc. de menſ. & altern. gl. 6. n. 34.
8 & plurib. ſeqq. In Hiſpaniarum † regnis, ac etiam
alibi adſunt nonnullæ Diœceſes, in quibus cura
omnis reſidet penes ipſos Epiſcopos, & ipſa ec-
cleſia ſiue cathedralis, ſiue metropolitana eſt pa-
rochia totius Diœceſis, c. expedit ſeſſ. 24. in princ.
Rot. diuerſ. deciſ. 48. part. 1. & deciſ. 309. in fin. part. 2.
quo caſu poteſt Epiſcopus plures ad nutum a-
mouibiles inſtituere in parochialibus, qui exer-
ceant curam animarum, vel pluribus alternis
hebdomadis exercendam committere, quia titu-
lus Curæ eſt penes Epiſcopum. iuribus allegatis.
Gonzal. ſuper reg. Cancell. de menſ. & alter. gloſſ. 6. nu.
65. & ſeqq. & n. 75. & ſeqq. Synodus Tridentina in
ijs ciuitatibus † ac locis, vbi parochiales eccleſiæ 9
certos non habent fines, nec earum rectores
proprium populum, quem regant; ſed promiſcue
petentibus ſacramenta miniſtrant, ac in ijs ciuita-
tibus ac locis; vbi nullæ ſunt parochiales eccle-
ſiæ, mandat epiſcopis, vt diſtincto populo in cer-
tas propriaſque parochias, vnicuique ſuum per-
petuum, peculiaremque parochum aſſignent, aut
alio vtiliore modo, prout loci vtilitas exegerit,
prouideant; vt parochus populum ſibi creditum,
& populus parochum, à quo ſolo licite ſacramen-
ta ſuſcipiat, cognoſcere valeat, c. quoniam pleraque
§. in ijs quoq; ſeſſ. 24. Laicus de conſenſu Epiſcopi,
non poteſt ſibi in ipſa fundatione reſeruare ius
nominandi plures clericos ad ſuum nutum amo-
uibiles, penes quos ſit exercitium curæ, quia hoc
caſu in eccleſia nullus adeſſet rector cum titulo,
c. ſicut vna d. c. præcipimus 21. quæſt. 2. Beneficia † ſæ- 10
cularia quæ curam animarum ex primæua eorũ
inſtitutione, aut aliter quomodocumque reti-
nent, non poſſunt deinceps, aut aliqua pars fru-
ctuum ipſorum, Garc. de benef. part. 12. cap. 2. §. 1. ſub
n. 87. In ſimplex beneficium conuerti, etiam aſſi-
gnata vicario perpetuo congrua portione, c. 16.
ſeſſ. 25. Vt Eccleſiarum ſtatus ex dignitate conſer-
uetur, poſſunt epiſcopi etiam tanquam ſedis apo- 11
ſtolicæ delegati, iuxta formam iuris, ſine præiu-
dicio obtinentium, facere vniones perpetuas
quarumcumque parochialium & baptiſmalium
& aliorum beneficiorum curatorum vel non cu-
ratorum, non tamen regularium, c. quoniam plera-
que §. in parochialibus. cum curatis propter earum
paupertatem, & in certis caſibus à iure permiſſis;
quæ non poſſunt quoquo modo infringi vigore
cuiuſcumq; prouiſionis, etiam ex cauſa reſigna-
tionis aut derogationis, aut ſuſpenſionis, c. cum et-
iam ſeſſ. 21. c. vnico §. fin. 10. quæſt. 1. Si per beneficio-
rum vnionem, id fieri non poſſit, curabit Epiſco-
pus vt decimarum vel primitiarum aſſignatione,
aut per parochianorum ſymbola, aut collectas,
aut qua commodiore ei videbitur ratione, tantũ
redigatur, quod pro rectoris aut parochiæ neceſ-
ſitate decenter ſufficiat, d. c. quoniam pleraq; §. in pa-
rochialibus.

Iura parochialia † ſunt multa, parochus neceſ- 12
ſitate

Digitized by Google

ſitate aſtringitur eccleſiaſtica miniſtrare ſacra-
menta, clerici & laici infra parochiam habitantes,
coguntur ad eum accedere, c. alia. 16. quaſt. 1. c. &
hoc attenden. de conſecrat. diſt. 1. glo. in Clem. dudum in
verb. impedenda de ſepult. Pan. in c. cum ab Eccleſiarum
n. 2. de off. ord. Greg. 15. deciſ. 387. n. 7. & ſeqq. & ibi
annot. & deciſ. 405. Pan. in c. dilectus n. 16. & 17. de
capell. monac. & parocho, pro certo, conuenit cum
parochianis in periculis pro viribus perſiſtere, c.
13 ſuſcitatis 7. quaſt. 1. Secundo, diebus † dominicis
& feſtiuis clericis, & populus in eccleſia parochia-
li ad miſſarum publicam celebrationem debent
conuenire, d. c. & hoc attendendum de conſecrat. diſt. 1.
c. 2. hoc tit. Lap. alleg. 87. per tot. Ideo Concilium
Tridentinum decreuit, quod epiſcopus moneat
populum diligenter, teneri vnumquemque pa-
rochiæ ſuæ intereſſe, vbi id cõmode fieri poteſt,
ad audiendum verbum Dei, c. 4. §. moneatq. ſeſſ. 24.
c. quanto §. moneant ſeſſ. 22. nam Archipresbyteri,
plebani, & quicumque parochiales, vel alias cu-
ram animarum habentes eccleſias, obtinent, per
14 ſe, † vel alios idoneos, ſi legitime impediti fuerint,
ab epiſcopis deputandos eorum impenſis, c. præ-
dicationes ſeſſ. 24. diebus ſaltem dominicis, & feſtis
ſolemnibus, ac tempore ieiuniorum quadrageſi-
mæ, & Aduentus Domini, quotidie, vel tribus in
hebdomada diebus, plebes ſibi commiſſas doce-
re debent ea, quæ ſcire omnibus neceſſarium eſt
ad ſalutem, lingua vernacula, poſtpoſitis inutili-
bus quæſtionibus, c. vt fideles ſeſſ. 24. Si quis eorum
id præſtare negligat, etiamſi ab epiſcopi iuriſdi-
ctione quauis ratione exemptum ſe eſſe præten-
deret, etiamſi eccleſiæ quouis modo exemptæ di-
cerentur, aut alicui monaſterio etiam extra diœ-
ceſim exiſtenti forſan annexæ, vel vnitæ, modo
re ipſa in diœceſi ſint, & ab epiſcopo monitus
trium menſium ſpatio ſuo muneri defuerit, per
cenſuras eccleſiaſticas, ſeu alias ad arbitrium E-
piſcopi cogitur; ita vt etiam ex eccleſiarum fru-
ctibus alteri, qui id præſtet, honeſtam aliquam
mercedem perſoluendam, conſtituere poſſit, do-
nec principalis ipſe reſipiſcens officium ſuum
impleat, c. 2. §. archipresbyteri ſeſſ. 5. Si vero paroc-
hiales eccleſiæ ſubiectæ ſint monaſterijs in nulla
diœceſi exiſtentibus, & regulares prælati in præ-
dictis negligentes fuerint, à metropolitanis, in
quorum prouincijs diœceſes ſitæ ſunt, tanquam
quoad hoc ſedis apoſtolicæ delegatis compel-
luntur; neque huius decreti executionem con-
ſuetudo, vel exemptio, aut appellatio, ſeu recur-
ſus impedire valet, c. 2. § ſi quæ vero ſeſſ. 5. d. c. prædi-
cationes ſeſſ. 24. Præterea epiſcopi etiam tanquam
ſedis apoſtolicæ delegati, in eccleſijs parochiali-
bus, vel baptiſmalibus, in quibus populus ita nu-
meroſus ſit, vt vnus rector non poſſit ſufficere
eccleſiaſticis ſacramentis miniſtrandis, & cultui
diuino peragendo cogunt rectores, vel alios ad
quos pertinet, ſibi tot ſacerdotes ad hoc munus
adiungere, quot ſufficiant ad ſacramenta exhi-
benda, & cultum diuinum celebrandum, c. Epiſ-
copi ſeſſ. 21. eiſdem illiteratis, & impeditis, ſi alias
honeſtæ vitæ ſint, coadiutores, aut vicarios pro
tempore deputant, partemque fructuum eiſdem
pro ſufficienti victu aſſignant, vel aliter proui-
dent, quacumque appellatione, & exemptione
remota, c. quia illiterati ſeſſ. 21. Eos vero qui turpi-
ter, aut ſcandaloſe viuunt, poſtquam præmoniti
fuerint, caſtigant, etſi adhuc incorrigibiles in ſua
nequitia perſeuerent, eos beneficijs iuxta ſacros
canones, exemptione, & appellatione quacumq;
remota priuandi facultatem habent. c. quia illite-
rati §. eos vero ſeſ. 21. Tertio, † populus debet eccle- 15
ſiæ parochiali ſoluere decimas, primitias, & ob-
lationes, in ſeq. tit. dicetur. Quarto, vt parochiani
confiteantur, † & pœnitentiam recipiant à ſuo 16
presbytero parochiali, niſi ab eo licentiam ha-
beant, vt ab alio recipere poſſint, c. placuit de pœnit.
diſt. 6. c. omnis vtriuſq; ſexus de pœnit. & remiſſ. nulli
enim ſacerdotum licet alterius parochianum li-
gare vel ſoluere, c. adijcimus §. ecce. 16. quaſt. 1. d. c.
placuit. Quinto, in ſolemnizatione † matrimo- 17
niorum, c. cum inhibitio in princ. & §. fin. de clandeſt.
deſponſ. c. 1. ſeſſ. 24. de reform. matr. ſepulturis, dictum
eſt in præced. tit. fonte baptiſmali, qui conſueuit eſſe
in plebibus, & parochijs, Clem. 1. & ibi Anch. ſub n.
3. de baptiſ. c. 1. §. item leo 4. 13. quaſt. 1. in delatione
euchariſtiæ ad infirmos, Rot. Farin. dec. 340. part. 2.
in docendo pueros fidei rudimenta ſingulis ſal-
tem diebus dominicis, & feſtiuis: c. vt quiſque de
vit. & honeſt. cler. ſtatur aſſertioni parochi, cum de-
ponit de pertinentibus ad eius officium. c. poſt ceſ-
ſionem, & ibi not. DD. de probat. Innoc. in c. 1. n. 10. de
fid. inſtr. & ibi Can. Rot. diuerſ. deciſ. 750. n. 10. part. 1.
& deciſ. 220. n. 1. part. 2.

Parochus poteſt † dare licentiam generalem 18
de exercendo ea, quæ pertinent ad officium cu-
rati, alteri Sacerdoti ſæculari, quia habet ordina-
riam iuriſdictionem, gloſſ. in clem. 1. in verb. presby-

Aaaa 3 teri de

Digitized by Google

ceri de priuil. & Can. in qua includitur facultas ſo-
lemnizandi matrimonia, licet in ſpecie non ex-
primatur, *Rot. deciſ. 750. part. 1. diuerſ. late Nauarr.*
19 *conſ. 13. de cland. deſponſ.* ac regulari, † & tunc in
generali licentia non venit miniſtratio Sacra-
menti extremæ vnctionis, vel euchariſtiæ cleri-
cis, vel laicis, matrimoniorumve ſolemnizatio,
niſi ſuper his ſpecialis habeatur licentia, ſine qua
religioſus præſumens dicta tria Sacramenta mi-
niſtrare, ipſo facto ſententiam excommunicatio-
nis incurrit, per ſedem Apoſtolicam dumtaxat
abſoluendus, *Clem. 1. de priuil. & ibi gl. in verb. ſpe-*
20 *ciali, & Anchar. num. 5. & Can.* exceptis † religio-
ſis, qui habent curam parochiæ populi, vel de iu-
re communi, vt eſt Canonicus regularis, vel ex
diſpenſatione, vt monachus, *c. quod Dei timorem, de ſtat. Monach.* qui abſque metu incurſus dictæ
excommunicationis præfata tria Sacraméta cle-
ricis, & laicis ſuæ parochiæ, ac alienis parochianis
poſſunt miniſtrare de licentia propriorum paro-
chorum, *Vitall. in clem. 1. num. 3. & ſeqq. & num. 17. 18. & 22. de priuil. & Zab. in princ. in 2. & 23. quaeſt.*
quia in his, quæ curam parochiæ concernunt,
habentur pro presbytero ſæculari: *l. ſi pater §. ſi duos ff. de adopt. & ibi poſt gloſſ. 1. Bart. & DD.* ac ex-
cepto Religioſo, qui ipſi parocho Sacramenta
Euchariſtiæ, & extremæ vnctionis miniſtrauit,
quia non poteſt dici, quod miniſtrauit ſine licen-
21 tia, *Zab. d. clem. 1. in princ. q. 17.* Tenetur † alere
clericum intitulatum, & non excuſatur tenendo
ſeruitorem, quando redditus ſufficiunt eccleſiæ,
quod in dubio præſumitur: *d. c. vt quiſque & ibi Pan. num. 1. & Can. Pan. in c. fin. numer. 10. in fin. & ibi Felin. numer. 10. verſ. ex quibus colligit de praeſcript. Caſſad. deciſ. 19. in princ. de praebend.* beneficiati in
eis non ſunt neceſſarij, ſed tantum ad bene eſſe,
Rot. diuerſ. deciſ. 56. num. 9. & 10. par. 2. c. vt quiſque de vita & honeſt. cleric. Caſſad. deciſ. 19. in princ. de praebend. ac parochialis erigitur in collegiatam au-
ctoritate epiſcopi, *c. quoniam de vit. & honeſt. cler. & ibi Pan. numer. 2. c. nobis & ibi poſt gloſſ. in verb. in cap. Can. de iurep. Zabar. in Clem. ſtatutum in 4. qu. dicens ita iudicatum de elect. Bertac. de conſum. epiſc. 2. par. 4. lib. tit. de poteſt. epiſc. circa ſpiritualia num. 79. Garc. de benef. par. 12. cap. 5. num. 4. requirit au-ctoritatem Papa*, de conſenſu ſui capituli, *Pan. in d. c. quoniam num. 2. & ibi Can. Franc. Marc. deciſ. 678 num. 6. par. 2.* ac patroni, *Ancar. in c. ſuggeſtum nu. 6. de iurepat. Caſſad. deciſ. 6. num. 4. de iurepatr.*

Collatio parochialium † eccleſiarum ſæcula- 22
rium, *Gonz. ſuper reg. Cancell. de men. & alter. gloſſ. 6. num. 262. verſ. 12.* etiamſi cura eccleſiæ, quam
deputati Capellani exercent, *Oldrad. conſ. 6. 7. Gonz. ſuper reg. Cancel. de menſ. & alter. gloſſ. 6. nu. 71.* (Secus ſi ipſimet Canonici, aut alij clerici abſ-
que deputatione, quia hoc vltimo caſu nũquam
inducitur vacatio, *arg. c. ſtatutum de elect. in 6. Put. deciſ. 182. lib. 1. Garc. de benef. par. 9. cap. 2. §. 1. num. 180. & 186. Nauar. conſ. 8. num. 9. de priuil. Pariſ. de reſig. lib. 8. q. 9. num. 93.*) vel epiſcopo incumbere
dicatur, ac eccleſias patrimonialium, ſeu recepti-
uarum nuncupatarum, in quibus conſueuit Epi-
ſcopus vni vel pluribus curam animarum demã-
dare, *Garc. de benef. par. 9. cap. 2. §. 1. numer. 175. & ſeqq. Gonz. ſuper reg. de menſ. & alter. gloſſ. 6. n. 114.* aut iurispatronatus eccleſiaſtici, *Gonz. ſuper reg. Cancell. de men. & alter. gloſſ. 6. ſub num. 112. & nu. 135. Garc. de benef. par. 9. cap. 2. num. 18. in fin. & §. 2. num. 261. & ſeqq. d. par. 9. cap. 2.* vel mixti, *Garz. de benef. par. 9. cap. 2. §. 2. numer. 276. & ſeqq. annot. ad G. eg. xv. deciſ. 494. num. 5. & 6.* nec non vica-
riarum erectarum in eccleſijs alicui beneficio v-
nitis, ſeparando curam animarum ab ipſis eccle-
ſijs & transferendo eam in Vicarios, *Garz. de benef. par. 9. cap. 2. §. 2. numer. 298. & 301. & ſeqq. Rot. deciſ. 579. par. 2. in recollectis per Farin.* cum per
obitum vel reſignationem etiam in Curia (non
tamen in fauorem certæ perſonæ coram ſanctiſ-
ſimo Domino noſtro, *Pariſ. de reſign. lib. 10. qu. 7. Gonz. ſuper reg. de menſ. & alter. gloſſ. 16. num. 121. & ſeqq.* ſiue in forma gratioſa, propter approba-
tionem præuio examine factam Romæ, *Garz. de benef. par. 9. cap. 2. §. 1. numer. 156. & ſeqq. Pariſ. de reſig. lib. 1. q. 7. num. 7. & 8.* ſiue in forma dignum
expeditam, quia tunc ſufficit reſignatarium abſ-
que concurſu ab examinatoribus in ſynodo de-
putatis ſimul cum epiſcopo approbari, *Pariſ. de reſign. lib. 10. qu. 7. num. 13. & ſeqq. vbi refert declarationes congregationis interpretum Concilij Tridentini Gonz. ſuper reg. de menſ. & alter. gloſſ. 6. num. 121. & ſeqq. & gloſſ. 14. num. 14.*) illarum vacatio con-
tigerit, etiamſi ipſæ parochiales eccleſiæ deuolu-
tæ, reſeruatæ, etiam per vacationem in menſibus
Papæ, *Pariſ. de reſign. benef. lib. 8. q. 9. num. 102.* vel
affectæ fuerint generaliter, vel ſpecialiter, *Garz. de benef. par. 9. cap. 2. §. 1. numer. 153. cap. 18. in princ. ſeſſ. 24.* etiam vigore indulti in fauorem S. R. E.
Cardinalium, fieri debet per concurſum: *Gonz.*

ſuper

Digitized by Google

ſuper reg. de menſ. & alter. gloſſ. 6. num. 112. & ſeqq.
vbi ponit vnam ampliat. & 12. caſus in quibus ceſſat
concurſus Quarant. in ſum. bullarum in verb. beneficij
paroch. collat. Pariſ. de reſignat. lib. 8. qu. 9. num. 77.
23 vbi ampliat & limitat. Conſtituto † per epiſcopum,
& non per inferiorem prælatum, Garz. de benef.
par. 9. cap. 2. §. 1. numer. 127. cap. 18. in princ. ibi de-
beat epiſcopus ſtatim ſeſſ. 24. habita notitia vacatio-
nis, ſi opus fuerit, idoneo in eis Vicario cum con-
grua fructuum portionis aſſignatione, Nauarr.
conſ. 5. de off. ord. c. 18. in fin. princ. ſeſſ. 24. qui onera
ipſarum eccleſiarum ſuſtineat, donec eis de re-
ctore prouideatur, c. 18. in princ. ſeſſ. 24. quod in eo
corrigit c. cum vos de off. ord. Deinde epiſcopus ſiue
eius Vicarius ex generali commiſſione, Felin. in
rub. de off. deleg. ſub nu. 4. Garc. de benef. part. 9. cap. 5.
§. 1. num. 117. c. 2. & ibi poſt gl. 1. Can. de off. Vic. in 6.
c. Romana, & ibi poſt gl. 1. Can. de appell. in 6. (quia
concurſum facere eſt iuriſdictionis, Rot. deciſ. 632
num. 4. part. 2. in recollect. per Farinac. c. dilectus, &
ibi poſt gloſſ. in verb. de le iuriſd. Can. de off. ord. & nō
inferior prælatus, etiam eccleſiæ vel Abbatiæ ex-
emptæ exiſtentis intra fines diœceſis, niſi inferior
epiſcopo ſit nullius diœceſis, & proprium habeat
territorium, Garc. de benef. part. 9. cap. 2. §. 1. nu. 121.
& ſeqq. & 129. & ſeqq. vſque ad num. 153. Card. Se-
raph. deciſ. 1386. Quarant. in ſum. gladij in verb. be-
nef. paroch. coll. verſ. 2. quæritur,) decem dies vel a-
liud tempus præſcribit omnibus, ad nominatio-
nem clericorum idoneorum, Nauarr. conſ. 4. de
præb. d. c. 18. §. porro verſ. liberum, & verſ. ſeq. quo-
rum annotantur nomina, ac tranſacto conſtitu-
to tempore & non antea, Garc. de benef. part. 9. c. 2.
§. 2. num. 326. & 328. Card. Seraph. deciſ. 1148. nu.
4. & ſeqq. c. 18. §. tranſacto ſeſſ. 24. arg. c. fin. ibi aſ-
ſignato peremptorio termino de elect. in 6. deſcripti &
alij non deſcripti, qui re integra ſuperueniunt,
Garc. de benef. part. 9. cap. 2. §. 1. num. 200. & 206.
& ſeqq. arg. l. etſi poſt tres ff. ſi quis caution. & ibi DD.
l. quod ſi minor §. non ſemper verſ. ſceuola ff. de min. &
ibi DD. examinantur ab epiſcopo, ſeu eo impedi-
to, eius Vicario, abſque eorum voto deciſiuo, at-
que ab alijs examinatoribus in ſynodo diœceſa-
na deputatis, non paucioribus quam tribus, Garc.
de benef. part. 9. cap. 2. §. 2. num. 321. & 324. d. c. 18.
§. examinatores, (quorum votis ſi pares aut ſingu-
lares fuerint accedere poteſt epiſcopus vel Vica-
rius, quibus magis videbitur, Garc. de benef. part. 9.
cap. 2. num. 56. in fin. & numer. 60. & ſeqq. d. c. 18. §.
tranſacto,) medio eorum iuramento, Garc. de ben.
part. 9. cap. 2. §. 2. num. 354. & ſeqq. d. cap. 18. §. ſint
vero, verſ. iurentque, & omni munere ante & poſt
examen interdicto, Garc. de benef. part. 9 cap. 2. §.
20. num. 368. & ſeqq. vſque ad fin. d. c. 18. §. caueant-
que, alioquin Simoniæ vitium, tam ipſi quam alij
dantes incurrunt, à qua ſolui nequeunt, niſi di-
miſſis beneficijs, quæ quomodocumque etiam
antea obtinebant, & ad alia impoſterum inhabi-
les redduntur: peracto examine renunciantur,
quicumque ab his idonei iudicati fuerunt, à qua
relatione examinatorum non datur appellatio
etiam quoad effectum deuolutiuum, Garc. de be-
nef. part. 9. cap. 2. §. 1. num. 239. & ſeqq. Gonz. ſuper
reg. Cancell. de menſ. & alter. glo. 9. §. 1. tit. annotat.
cont. nullit. & act. numer. 209. & ſeqq. Rot. deciſ. 10.
part. 2. diuerſ. c. 18. §. in omnibuſq; ſeſſ. 24. & ex ap-
probatis † epiſcopus ſolus, Garc. de benef. part. 9. 24
cap. 2. num. 108. & ſeqq. Greg. 15. deciſ. 11. num. 3. d.
cap. 18. §. peracto verſ. ex his qua epiſcop. eum eligit,
quem cæteris magis idoneum iudicauerit, Garc.
de benef. part. 9. cap. 2. §. 1. num. 148. d. c. 18. §. per-
acto, infra ſex menſes, quando collatio ad epiſco-
pum ſpectat, & quando ad Papam (cum idem
concurſus præmitti debet in prouiſione Apoſto-
lica de eccleſijs parochialibus, Rot. diuerſ. deciſ. 48.
per tot. part. 1. c. pen. & ibi Gemin. & Can. de præb. in
6. clem. 1. de conceſſ. præb. & ibi not.) vel alios ſpe-
ctat, infra quatuor menſes, & à ſe electum illis
notificat, Garc. de benef. part. 10. cap. 2. n. 7. iux. conſt.
Pij V. ab eo relatam par. 9. c. 2. n. 3. d. c. 18. § peracto, ibi,
atq; illi non alteri collatio eccleſiæ ab eo fiat, ad quem
ſpectat eam conferre Par. de reſig. lib. 10. quæſt. 7. nu. 12.
Gonſ. ſuper reg. de menſ. & alt. gl. 6. num. 112. & ſeqq.
atque illi & non alteri collatio Eccleſiæ ab eo fit,
ad quem ſpectat eam conferre, notorietas ido-
neitatis de vita, moribus, & ſcientia alicuius per-
ſonæ qualificatæ non operatur, vt non ſubijciatur
examini, quod requiritur pro forma ſub pœna
nullitatis collationis, Pariſ. de reſign. lib. 8. quæſt. 9.
n. 83. & plurib. ſeqq. Lamb. de iurepatr. lib. 2. part. 1.
quæſt. xj. art. 3. Quarant. in ſum. Bullarij benef. paroch.
collatio in 1. quæſt. ſi iuriſpatronatus † Eccleſiaſtici 25
erit, vel mixti, gloſſ. fin. in §. fin. c. vnici de iurepatr.
in 6. & ibi Can. ac inſtitutio ad epiſcopum perti-
neat, is quem patronus digniorem inter proba-
tos iudicabit, epiſcopo præſentare tenetur, vt ab
eo inſtituatur, ita quod ſi reperti fuerint duo, aut
plures æque idonei, poſſit patronus eccleſiaſticus
vni

Digitized by Google

vni gratificare; Garc. de beneſ. part. 9. cap. 2. §. 2. nu.
265. & ſeqq. Rot. deciſ. 572. num. 8. part. 1. in recollect.
per farin. Nauarr. conſ. 5. de iurepatr. cum inſtitutio
ab alio eſt facienda, tunc Epiſcopus ſolus ex di-
gnis elegit digniorem, quem patronus ei præſen-
tat, ad quem ſpectat inſtitutio. Appellatio à iudi-
cio ordinarij in materia electionis ad parochia-
les, quoad effectum deuolutiuum, ita demum
admittitur, ſi ſit irrationabile, aut doloſum, Greg.
15. deciſ. 11. & deciſ. 538. & ibi ann. Rot. deciſ. 537. in
princ. ſub numer. 14. part. 1. in recoll. per farin. Gonz.
ſuper reg. de menſ. & alt. gl. 4. nu. 139. & 143. Garc.
de beneſ. part. 9. cap. 2. §. 1. nu. 246. et ſeqq. quia præ-
ſumptio eſt pro electione ordinarij, c. in præſentia
de renunc. Zab. in clem. 1. num. 20. verſ. ſit autem hoc
caſu, & ibi Anch. num. 7. de ſeq. poſſ. et fruct. ſed non
admittitur, quoad ſuſpenſiuum effectum, ne pa-
rochiales diu in ſuſpenſo maneant, cum maximo
animarum periculo: arg. c. ſi Apoſtolica de præb. in
6. c. quam ſit & c. nemo de elect. in 6. quod ſi iuriſ-
patronatus laicorum fuerit, debet præſentatus à
patrono ab eiſdem deputatis examinari, & non,
niſi idoneus repertus fuerit, admitti, c. 18. ſeſſ. 24.
quod late Garc. de beneſ. part. 9. cap. 2. et duob. §. ſeqq.
26 per 25. quæſt. explicat, quia in parochialibus † iuriſ-
patronatus laicalis non eſt neceſſarius concur-
ſus, niſi quando plures ſunt præſentati, & ſinguli
præſentati æquales habent voces, alias ſi vnus ha-
beat plures voces, ille ſolus eſt examinandus, abſ-
que concurſu aliorum, c. quoniam de iurepatr. Greg.
15. deciſ. 494. & ibi addit. Pariſ. de reſign. beneſ lib. 8.
q. 9. num. 111. Garc. de beneſ. part. 9. cap. 2. §. 2. n. 255.
et ſeqq. Greg. 15. deciſ. 494. num. 2. & licet inſtitu-
tio annulletur ob non ſeruatam formam Conci-
lij, tamen præſentatio remanet valida, Garc. de be-
neſ. part. 9. cap. 2 num. 95. vbi refert deciſ. Rot. In e-
lectione vltra ſcientiam epiſcopus præ oculis ha-
bere debet ætatis maturitatem, grauitatem mo-
rum, prudentiam tam de iure communi, c. cum in
cunctis in princ. et §. inferiora, de elect. not. Can. in c. de
multa in fin. de præb. quam ex diſpoſitione Concil.
Tridentini, d. c. 18. ſeſſ. 24. & ſufficit quod eligat
dignum, & idoneum, omiſſo etiã magis idoneo,
& digno, c. cum nobis §. his igitur verſ. illius de elect. c.
niſi pridem §. pro defectu de renunc. Couar. in reg. pec-
catum in 2. part. §. 2. per tot. de reg. iur. in 6. Rot. farin.
deciſ. 40. part. 1. & an ab huiuſmodi electione, aut
à ſententia electionis ab epiſcopo factæ caſſato-
27 ria detur † appellatio, tam ad effectum deuolu-
tiuum, quam ſuſpenſiuum, vide conſtitutionem Pij
V. ſuper collatione parochialium editam, explicatam
per Rot. farinac. deciſ. 537. part. 1. Gonzal. ſuper regul.
Cancell. de menſ. & altern. gloſſ. 6. num. 163. & plurib.
ſeqq. vſque ad num. 242. Aliter factæ collationes
ſunt nullæ, non obſtantibus huic decreto exem-
ptionibus, indultis, priuilegijs, præuentionibus,
affectionibus, nouis prouiſionibus, indultis, cõ-
ceſſis quibuſcumq; vniuerſitatibus etiam ad cer-
tam ſummam, & alijs impedimentis quibuſcum-
que, d. c. 18. §. in omnibus verſ. alias prouiſiones ſeſſ. 24.
late Pariſ. de reſig. lib. 8. q. 9. à num. 77. vſque ad fin.
& nota quod Conc. Tridentinum nõ tollit fun-
dationem: ipſæque parochiales, ſi de eis, ſeruata
forma Conc. Tridentini ordinarij non prouide-
rint, ſunt reſeruatæ ſedi Apoſtolicæ, conſtit. Pij V.
32. in Bullario, Si adeo exigui redditus parochia-
les fuerint, vt totius huius examinationis operã
non ferant, aut nemo ſit, qui ſe examini quærat
ſubijcere, aut ab apertas factiones, ſeu diſſidia,
quæ in aliquibus locis reperiuntur, grauiores
rixæ poſſint excitari, poteſt ordinarius, quo no-
mine venit quilibet prælatus epiſcopo inferior,
maxime ſi habet omnimodam iuriſdictionem
quaſi epiſcopalem, c. 2. & ibi gloſſ. in verb. loci ordi-
nario de vſur. in 6. & ibi Gemin. num. 14. & Can. gl.
1. in c. ordinarij de off. ordin. in 6. gl. in clem. 1. in verb.
diœceſanus de iurepatr. ſi pro ſua conſcientia, c. ſta-
tum §. aſſeſſorem, & ibi glo. & Can. de reſcript. in 6. l.
Theopompus, & ibi DD. ff. de dot. præleg. cum Conſi-
lio deputatorum, ita expedire arbitrabitur, hac
forma omiſſa priuatum aliud examen, cæteris ta-
men ſeruatis, adhibere, d. c. 18. §. ſi tamen adeo, ſeſſ.
24. In collatione parochialium † eccleſiarum, 28
quæ inhærent monaſterijs regularium, vt quia
ſunt forſan menſis eorum incorporatæ, pleno iu-
re quoad temporalia, & ſpiritualia, vel habent
eas conuertendas in ſuam vtilitatem iuxta clem. 1.
§. quidam etiam eccleſias curam, & ibi gloſſ. in verb. ad
menſam, de exceſſ. præl. & clement. 1. §. præmiſſa, &
ibi gloſſ. in verb. de menſa. de ſuppl. neglig. prælat. c. de
monachis, & ibi poſt gloſſ. fin. Panor. numer. 9. de præb.
non fit concurſus, ſed ad nutum amouibiles po-
nuntur in eis, quibus tenẽtur ad ſuſtentationem,
clem. 1. §. ſane de iurepatr. Rot. deciſ. 553. part. 2. in re-
collect. per farinac. ſeruata diſpoſitione c. in mona-
ſterijs ſeſſ. 25. de regular. Rot. deciſ. 153. part. 2. in re-
collect. per farin. c. 1. de Capell. Monach. Rot. cler. 21. de
præben. in antiquior. &c. Quando vero eccleſiæ
parochia-

Digitized by Google

29 parochiales non ſunt de menſa, ſed vnitæ † quo-
ad temporalia, tunc Vicarij perpetui ad nomina-
tionem eorum, in quorum eccleſijs vnitis po-
nuntur, cum ipſorum ordinariorum, ſeu eorum
Vicariorum, præuio examine, approbatione de-
putantur ſine vllo concurſu, *Pius V. conſtit. 46. in
Bullari antiquo c. de monach. de præb. Garc. de beneſ.
part. 9. cap. 2. §. 2. num. 285. & 289. & ſeqq.* etiam
quando contingit huiuſmodi Vicarias vacare in
menſibus reſeruatis, *Garc. de beneſ. par. 9. c. 2. §. 2. n.
304. & 308. Pius V. conſt. 46. in Bull. antiq. §. ita ta-
men quod.* ſeu aliter ſint reſeruatę *Garc. de beneſ. par.
9. c. 2. §. 2. n. 316. & ſeqq. Gonz. ſuper reg. de menſ. &
altern. gloſſ. 5. §. 3. numer. 59. 60. & ſeqq.* & habent
locum *c. 1. de præb. in 6. & clem. 1. in princ. de iurepat.*
Loquentia de congrua portionis aſſignatione. In
30 prioratibus † & alijs beneficijs regularibus cura-
tis etiam ſolitis commendari ſæcularibus non fit
examen per concurſum, *Garc. de beneſ. part. 9. c. 2.
§. 1. num. 197. & ſeqq. vbi refert deciſ. Rot. & nu. 199.
Gonzal. ſuper reg. de menſ. & alter. gl. 6. numer. 162.*
31 Efficitur quis de parochia † acquiſitione, &
translatione domicilij, *c. fin. hoc tit. & ibi gloſſ. in
verb. habitatores. Pan. & Can. cap propoſuiſti de for.
compet.* nulla habita licentia curati prioris domi-
cilij, *c. fin. & ibi Pan. num. 1. & 2. per illum tex. hoc
tit. l. domicilium & l. incola 2. & ibi gl. fin. & Doct. ff.
ad municipales l. ſi in patria C. de Incol. &c. lib. 10.* po-
teſt negligente parocho defenſionem Eccleſiæ
ſuſcipere, & indebite alienata cum fructibus re-
poſcere, ad quæ perſonæ alterius eccleſiæ, non
admittuntur, quia iudicium eſt priuatum; *gl. in c.
ſi quis presbyteros in verb. perſonis de reb. eccl. non alien.
Greg. 15. deciſ. 381. num. 1. & ibi annot.* & quoad
32 neceſſaria † Sacramenta confeſſionis & eucha-
riſtiæ ſola habitatione in parochia ad tempus,
dummodo non ſtet in parochia ad momentum
temporis vel paucis diebus, *arg. c. pen. & ibi gloſſ.
in verb. commorantis de verb. ſignif. in 6. & Can. Fr.
Aret. c. repellatur num. 13. & 14. de accuſ. Fel. in cap.
quoniam de off. ord.* licet ibidem non tranſtulerit
domicilium, *l. municeps 2. §. vtiles ff. ad municipales
&c. gl. in clem. 1. in verb. parochialis, & ibi Pan. nu. 6.
& Can. de priuil. Pan. in c. omnis vtriuſq; n. 23. de pœ-
nit. & remiß.* quæ non ſufficit quoad voluntaria
Sacramenta, *Nauar. conſ. 1. hoc tit. gl. in clem.
1. in verb. parochialis, & ibi Can.
de priuil.*

De decimis, primitijs & oblationibus.

Titulus XXX.

SVMMARIA.

1 *Decima eſt omnium mobilium ſiue fructuum iuſte quæſitorum pars Deo debita*

2 *Laici ius decimæ non præſcribunt, circa quantitatem eius præſcribunt quando conſueuerunt ſoluere vni ſeruatur ad eandem rationem ſecus ſi differunter.*

3 *Decima diminuta decima eſt.*

4 *Parochialis eccleſiæ rector non habens aliunde congruam ſuſtentationem, poteſt illam petere ab illis qui decimas præſcripſerunt.*

5 *Priuilegiatis ſuper decimis non ſoluendis aut recipiendis.*

6 *A Quocunque decimas percipiente.*

7 *Decimarum alia eſt perſonalis quæ ſoluitur de his quæ proueniunt ex negociatione & alijs induſtrijs perſonarum.*

8 *Alia eſt prædialis quæ ſoluitur de frugibus & fructibus, de penſionibus domorum vel redditibus molendinorum.*

9 *Aliæ ſunt mixtæ quæ ſoluuntur de animalibus & eorum fœtibus lacte pilo lana.*

10 *Prædiales debent dari ſtatim vt fructus percipiuntur excepto ſaccaro.*

11 *Perſonales non ſtatim neceſſario ſoluendæ ſunt ſed in fine anni propter minutias.*

12 *In agnis & alijs ſimilibus ſoluuntur mediocres cum aliquantulum fuerunt impinguati.*

13 *Decimarum aliæ ſunt maiores, quæ ex laboribus terræ cum integritate percipiuntur.*

14 *Aliæ minutæ vt partus animalium & quæ percipiuntur de pullis ouis & hortis.*

15 *Decimæ à laicis debentur clericis.*

16 *Decimas prædiales clerici indiſtincte tenentur ſoluere ſacerdoti eccleſiæ parochialis ſiue prædia ſita ſint in aliena parochia ſiue propria.*

17 *Decimas perſonales clerici tenentur ſoluere quando ſibi acquirunt licite.*

18 *Si acquirunt eccleſiæ de eis non ſoluunt decimas perſonales, niſi ab alia Eccleſia percipiant ſacramenta.*

Digitized by Google

19 *Religioſi omnes ſuper ſolutione decimarum priuilegiati ad quarum decimarum ſolutionem teneantur.*

20 *Decimæ ſoluendæ ſunt curatis parochialium Eccleſiarum.*

21 *Aut eis quibus Eccleſia parochialis eſt incorporata.*

22 *Epiſcopo debetur canonica portio.*

23 *Perſonales ſoluendæ ſunt eccleſiæ in qua laici audiũt diuina & recipiunt ſacramenta.*

24 *Prædiales, Eccleſiæ loci vbi ſita ſunt prædia.*

25 *Mixtæ ſoluendæ ſunt eccleſiæ loci vbi animalia paſcuntur.*

26 *Decimæ perſonales ſoluantur de lucro deductis pretio & expenſis factis neceſſarie vtiliter aut voluptuoſe.*

27 *Damni vero accepti nulla habetur ratio.*

28 *De fructibus prædiorum, redditibus molendinorum piſcationum &c. & fructibus animalium ſoluuntur decimæ non deductis expenſis quæ fiunt pro fructibus percipiendis.*

29 *Sunt onus reale.*

30 *Contra non ſoluentes decimas ad petitionem rectoris etiam extra iudicium poteſt fieri monitio generalis fulminans excommunicationem ac poſtea non ſoluentes denunciari.*

31 *Decimas ſubtrahentes Eccleſijs aut impedientes earum ſolutionem ex ommunicantur.*

32 *Pœna religioſorum exceptorum à ſolutione decimarum qui noualium aut alias decimas eccleſiis debitas, ad eos non ſpectantes appropriare ſibi præſumpſerunt aut exquiſitis coloribus vſurpare.*

33 *Pœna religioſorum mendicantium, & aliorum qui decimas non percipiunt qui in ſermonibus vel alibi proferunt aliqua quæ poſſunt ſubtrahere auditores à ſolutione decimarum quarum ſolutionem certis diebus & in confeßionibus tenentur ſuadere ſub grauibus pœnis.*

34 *Laici ius decimandi acquirere non poſſunt præſcriptione etiam tanti temporis cuius initij non extat memoria.*

35 *Laici an poßint acquirere libertatem à ſolutione perſonalium ſeu prædialium decimarum conſuetudine vel præſcriptione.*

36 *Decimarum quæ iure diuino debentur cauſa eſt ſummaria.*

37 *Nouato eſt ager de nouo ad cultum redactus.*

38 *Eccleſia habens generaliter decimationem alicuius loci dicitur etiam habere decimationẽ noualiũ.*

39 *Quæ regula fallit duobus modis.*

40 *Primitiæ ſunt primæ fruges prædiorum Deo reddendæ & debentur Eccleſiæ parochiali in cuius limitibus reperiuntur prædia.*

41 *Oblatio eſt donatio alicuius rei licite acquiſitæ facta à Chriſtiano gratis Deo vel Eccleſiæ.*

42 *Cadit iure tituli presbytero Eccleſiæ parochialis.*

PRÆTEREA ſunt de iure parochiali, decimæ, primitiæ, *c. cunctis §. de his vero & cc. ſeqq. 16. q. 1 cap. 1. & c. quicumque, & cc. ſeqq. 16. q. 7. cap. cauſa de verb. ſig. c. præter hoc §. percipientes verſ. deinde 32. diſt.* & oblationes, *c. quia ſacerdotes, & cc. ſeqq. 10. q. 1.*
Decima eſt omnium † mobilium ſiue fructuum 1
iuſte quæſitorum pars Deo debita, *c. 1. in princ. cap. cum homines, c. tua nobis, c. ex tranſmiſſa hoc tit. c. non ſunt ferendi ſeſſ. 25.* ſic dicta, quia de decem partibus datur vna, *d. c. cum homines,* ex benigna interpretatione, ſatis eſt pro decima aliquid ſolui: laici
ius decimæ † non præſcribunt, circa quantitatem 2
eius præſcribunt, *c. ſtatuimus, & ibi Pan. poſt Hoſt. num. 7. de tranſact. late gloſſ. 1. in c. hoc tit. in 6. contra gloſſ. 1. in c. quicumque 1. 16. q. 7. Franc. Marc. dec. 205. par. 1. & q. 198. num. 9. par. 2. Bald. in l. competit in fin. C. de præſcr. 30. vel 40. an.* quando conſueuerunt ſoluere vniformiter ad eandem rationem, ſecus ſi difformiter, quia vno anno conſueuerunt ſoluere plus, altero minus: *Franc. Marc. d.*
dec. 205. par. 1. & deciſ. 198. par. 2. decima † dimi- 3
nuta decima eſt, niſi verbum adiunctum, integra, cum omni integritate, faciat, vt intelligatur de decem partibus vna, *c. in quibuſdam §. fin. & ibi gloſſ. fin. & Can. hoc tit. Rot. diuerſ. deciſ. 165. par. 2.* Deus enim qui dignatus eſt totum dare, decimã dignatur recipere, non ſibi ſed clericis profuturam, *c. parochianos hoc tit. c. decimæ 16. q. 1.* pro neceſſarijs alimentis, adeo quod eccleſiæ parochia-
lis † rector, non habens aliunde congruam ſu- 4
ſtentationem, poteſt, præſcriptione non obſtante, petere ſuſtentationem ab illis qui decimas, alias ad ipſam parochialem eccleſiam ſpectantes præſcripſerunt, *c. de Monachus, c. extirpanda de præb. Achil. dec. 5. hoc tit. Greg. 15. deciſ. 397. numer. 2. &*
ibi annot. & à priuilegiatis † ſuper decimis non 5
ſoluendis, *arg. c. dilecti filij hoc tit.* aut recipiendis priuilegio non obſtante, *c. ſtatuto §. vbi autem hoc*
tit. in 6. & à quocunque † decimas percipiente 6
nulla conſuetudine obſtante, *c. extirpanda de præb. Zab. in cap. commiſſum in fin.* ad cuius ſolutionem

diœce-

Digitized by Google

diœceſanus compellit, etiam religioſos exem-
ptos, ſi non agitur de rebus exemptis, *d. c. ſtatuto*
§. diœceſani, ac religioſos alterius diœceſis, quan-
do parochialis eccleſia & decimæ illi debitæ ſitæ
ſunt intra fines ſuæ diœceſis, *c. ſane de for. compet.*
appellatione remota, *c. tua el 2. in fin. hoc tit. & ibi*
Can. & poteſt iudicium incipere, præmiſſa moni-
tione à præcepto & correctione, *Clem. diſpendio-*
ſam de iudic. In hoc titulo tractatur de decimis
quæ deſcendunt à iure ſpirituali, & non de illis
quæ deſcendunt à iure temporali, quarum ex-
actio auctoritate regis vel Principis initiata eſt, &
proprie non appellantur decimæ, ac cadunt in
laicos, *Bald. conſ. 419. vol. 1. c. generali, & ibi gloſ. in*
verb. regalia de elect. in 6. Bald. in titul. epiſcopum, vel
Abbatem &c. feud. dar. non poſſ. c. 1. num. 8. Rot. farin.
deciſ. 684. par. 1. Greg. xv. deciſ. 404. & ibi annot. &
conſiſtunt in certa quantitate, & non in quota vt
decimæ ſpirituales, *c. in tua hoc tit. Rot. farin. d. dec.*
684. nu. 2. c. commiſſum hoc tit.

7 Decimarum alia eſt † perſonalis, quæ ſoluitur
de his quæ proueniunt ex negotiatione, etiam
immobilium, *c. paſtoralis, & ibi Pan. in 3. not. hoc tit.*
artificio, militia, venatione, *Zab. in c. commiſſum in*
2. quæſt. hoc tit. piſcatione, *c. peruenit hoc tit.* quando
piſcatio & venatio liberæ ſunt, quod ſi inde pre-
tium, vel pars aliqua ſoluatur, cenſentur prædia-
les, *Innoc. in c. non eſt in princ. hoc tit. & ibi Pan. n. 5. &*
Can. & alijs induſtrijs perſonarum, *c. decimæ 16.*
quæſt. 1. c. non eſt c. ex tranſmiſſa c. paſtoralis hoc tit. A-
8 lia eſt † prædialis, quæ ſoluitur de frugibus, &
fructibus; *c. cum homines c. de terris c. ex parte hoc tit. c.*
fin. de paroch. &c. de penſionibus domorum, *c. com-*
miſſum & ibi Pan. n. 5. hoc tit. vel redditibus molen-
dinorum, ſiue molunt ſuper aqua, *c. peruenit hoc*
tit. ſiue ad ventum, *c. ex tranſmiſſa hoc tit. Fr. Marc.*
9 *deciſ. 530. part. 1. c. paſtoralis hoc tit.* Aliæ ſunt † mix-
tæ, quæ ſoluuntur de animalibus, & eorum fœti-
bus, lacte, pilo, lana, *d. c. peruenit, & ibi gl. in verbo*
lana hoc tit. quæ partim ſunt prædiales à prædijs,
vnde viuunt, partim perſonales propter eorum
curam & cuſtodiam, *d. c. commiſſum. c. ad apoſtolica,*
& ibi poſt gl. Zab. in 2. quæſt. hoc tit.

10 Prædiales debent dari † ſtatim vt fructus per-
cipiuntur, *c. cum homines in fin. & ibi Collect. hoſt. in c.*
paſtoralis n. 8. Pan. in c. peruenit ſub n. 3. hoc tit. Archid.
in c. reuertimini n. 5. 16. quæſt. 1. ſpecul. tit. de decim. ſub
n. 12. verſ. item facit, & ibi Bal. in addit. percepti di-
cuntur quando terra continere ſe fructus deſie-
rint, *l. ſi eius ff. de rei vendic. l. in bonæ fidei ff. de acq. rer.*
dom. Hinc eſt quod decima debet ſolui prout fru-
ctus colligitur, vt in grano in ſpica, in vino in vi-
uis, in oleo in oliua, excepto ſaccharo, cuius deci-
ma non poteſt ſolui in cannis, cum talis ſolutio
foret inutilis, cum de facili corrumpantur, nec et-
iam in liquore, ſed tantum in ſaccharo, omnesq;
illæ expenſę quæ fiunt ad ſaccharum, dicuntur
expenſæ factæ in colligendo fructus ſacchari, &
de iure non debent deduci, vt inferius dicetur,
Card. Seraph. deciſ. 95. l. fin. ibi colligunt manibus in
fructuoſa C. de ſacroſ. Trinit. Put. deciſ. 95. lib. 1. Perſo-
nales † non ſtatim neceſſario ſoluendæ ſunt, 11
quando merces venditæ ſunt, licet ſtatim ſoluere
ſit ſecurius, ſed in fine anni propter minutias,
Hoſt. in d. c. paſtoralis ſub n. 8. Anchar. in 5. not. quia
exactio & ſolutio particularis non minima habet
incommoda, *l. plane, & ibi gl. 1. alleg. concord. ff. fam.*
herciſ. c. ex litteris ibi propter poſſeſſionem minutias de
pign. In agnis † & alijs ſimilibus, nec meliores ex- 12
igendi ſunt, nec deteriores ſoluendi, ſoluuntur
ergo mediocres, non ſtatim vt nati ſunt, ſed cum
aliquantulum fuerint fortificati & impinguati,
c. quicumque 1. c. omnes decimæ 16. quæſt. 7. Hoſt. in d. c.
paſtoralis n. 8. anch. in 5. notab. Quia indignum eſt
offerre Deo, quod deſignatur homo, *c. ſacerdotes*
in fin. 49. diſt. omnis decima tam perſonalis quam
prædialis eſt de iure diuino, *Panorm. in c. in aliqui-*
bus n. 9. hoc tit. Item decimarum aliæ † ſunt maio 13
res, quæ ex laboribus terræ cum integritate per-
cipiuntur, *c. ex parte 2. & 3. hoc tit.* aliæ ſunt minutæ,
vt partus † animalium, & quæ percipiuntur de 14
pullis, ouis, & hortis, *c. ex multiplici c. ex parte el 1.*
in fin. hoc tit. gloſſ. 1. in cap. cum in tua hoc titul. & ibi
Can.

Decimæ à laicis debentur † clericis, *c. decimas à* 15
populo c. quæſt. in fin. 16. quæſt. 1. c. peruenit. c. nuncios,
& c. ſeqq. hoc tit. à clericis non debentur clericis
paribus, *c. nouum genus hoc tit. d. c. quæſti in princ. &*
ſeq. ſed illis clericis, à quibus ſpiritualium mini-
ſteriorum labores ſuſcipiunt, *c. 1. & d. c. nouum ge-*
nus in fin. hoc tit. Clerici indiſtincte † tenentur ſol- 16
uere ſacerdoti Eccleſiæ parochialis loci decimas
prædiales, quia cum prædia habuerunt hoc onus
annexum, tranſierunt in clericos cum ſuo onere,
c. cum contingat c. nuper hoc tit. c. ſi quis laicus 16. quæſt.
1. Capr. concluſ. 99. Siue prædia ſint ſita in aliena
parochia, quia quilibet poſſeſſor tenetur eas ſol-
uere, *cap. 1. 2. c. dilecti c. licet c. in aliquibus, & c. ſeq.*

Digitized by Google

hoc tit. ſiue in parochia propria, quia cum debean-
tur à prædijs, non poteſt dici confuſa actio, l. ſty-
chum §. addit. ff. de ſolut. nam clericus percipit de
prædio ſuo fructus, vt dominus, & ſibi ipſi ſoluit
decimas vt Rectori, adminiſtratores enim ſicut
ab alijs, ita à ſe ipſis exigere debent, d. c. nouum ge-
nus, & ibi Anchar. ante num. 1. Zab. in 2. & 3. oppoſit.
17 hoc tit. Eadem ratione tenentur † ſoluere decimas
perſonales, quando clerici ſibi acquirunt, puta
aduocatione, vel alijs licitis modis; quia lucran-
tur vt laici & quilibet Chriſtianus tenetur ipſas
dare de omnibus licite quæſitis; c. nõ eſt c. ex tranſ-
18 miſſa hoc tit. ſi acquirunt † Eccleſiæ, de eis non ſol-
uunt decimas perſonales, niſi ab alia eccleſia per-
cipiant ſacramenta, d. c. nouum genus, & ibi Anch.
in princ. Zab. in princ. & in 4. oppoſ. verſ. 6. intellectus,
& Can. latius Capr. con. luſ. 99. numer. 10. & ſeqq.
19 Religioſi omnes † ſuper ſolutione decimarum
priuilegiati, de terris alienis, & acquiſitis poſt
Concilium Lateranenſe celebratum anno 1215.
Pontificatus Innocẽtij tertij anno decimo quin-
to, de quibus decimæ debentur eccleſijs, etiamſi
eas proprijs manibus aut ſumptibus excolant,
decimas perſoluere tenentur eccleſijs quibus an-
tea perſoluebantur, niſi cum ipſis aliter compo-
ſuerint, c. nuper hoc tit. quod limitat. c. ex part. 1. hoc tit.
Conſt. Alex. 3. qui fuit creatus anno 1159. Soli Ciſter-
cienſes & hoſpitalarij Hieroſolymitani non te-
nentur ſoluere decimas de prædijs ante dictum
Concilium Lateranenſe acquiſitis, quæ proprijs
manibus aut ſumptibus excolunt, c. ex parte 1. hoc
tit. Cæteri religioſi de noualibus ſuis, quæ pro-
prijs manibus vel ſumptibus excolunt, & de nu-
trimentis animalium ſuorum, & de hortis ſuis
decimas non perſoluunt, de alijs rebus decimas
eccleſiæ ſuæ non poſſunt ſubtrahere, d. c. ex parte
1. Clem. 1. §. ſeu qui de terris hoc tit. c. licet eodem, ad
perſonales decimas non tenentur, quia eccleſiæ
& monaſterio acquirunt, d. c. nouum genus hoc tit.
20 Soluende ſunt decimæ † ſacerdotibus ſiue Cu-
ratis parochialium eccleſiarum, qui iure com-
muni habent fundatam intentionem ſuper iure
decimarum, c. cum contingat cap. cum in tua hoc tit.
Greg. xv. dec. 449. & ex magis communi opinione
rectoribus Capellarum parochialium non autem
rectori matricis eccleſiæ, Pan. in c. cum contingat
num. 8. hoc tit. & ibi Can. Lap. alleg. 66. num. 5. Cal-
der. conſ. 2. hoc tit. qui diſtinguit an Rectori Capellæ ſit
aſſignata parochia, vel certi homines. Rot. fariu. deciſ.
1078. num. 5. part. 1. contra Io. Andr. & ſpecul. tit. de
decim. in verb. vnica, aut eis † quibus rectoria & 21
parochialis eccleſia eſt incorporata per vnionẽ,
& non Vicario perpetuo in ea inſtituto, qui debet
eſſe contentus ſua congrua portione, c. extirpan-
da, §. qui vero c. expoſuiſti de præb. Mohed. deciſ. 5. hoc
tit. Greg. 15. deciſ. 1074. num. 3. & ibi annot. Epiſco-
pus debetur † canonica portio, quæ iure nouiſ- 22
ſimo eſt quarta, c. quoniam, & ibi gloſſ. in verb. tua
parte hoc tit. c. conquerente de off. ordin. c. de quarta de
præſcript. Rot. diuerſ. dec. 31. in princ. & n. 4. par. 1. &
2. ſed hæc diſpoſitio iuris communis non habet
locum in regnis Hiſpaniarum, in quibus eccleſiæ
cathedrales, dignitates, & multa beneficia ſunt
fundata ſuper decimis, vel ſaltem de eis perci-
piunt, Greg. 15. deciſ. 429. num. 6. Perſonales † de- 23
cimæ ſunt ſoluendæ eccleſiæ parochiali in qua
laici audiunt diuina, & recipiunt Sacramenta: c.
ad apoſtolicæ hoc tit. c. fin. de paroch. prædiales, † ec- 24
cleſiæ loci vbi ſita ſunt prædia, c. commiſſum c. cum
homines c. quoniam hoc tit. de omnibus prædiorum
fructibus, ſiue ſimul, ſiue diuerſis temporibus
anni, in eodem horto vel agro diuerſa ſemina
ſparſa fuerint, d. c. ex parte 2. hoc tit. & poſſeſſio de-
cimandi in vna fructuum ſpecie puta frumenti,
prodeſt quoad alias quaſcumque etiam nouas
fructuum ſpecies loco frumenti ſeminatas, c. cum
in tua, & ibi Pan. num. 5. & 6. hoc tit. Per conſuetu-
dinem induci poteſt vt debeantur eccleſiæ loci,
vbi adminiſtrantur Sacramenta, ad quam indu-
cendam ſufficiunt decem anni, quia eſt præter
ius, d. c. ad Apoſtolicæ in fin. Pan. in c. cum ſint num. 6.
in fin. hoc tit. Rot. diuerſ. deciſ. 163. num. 4. par. 2. Ab
epiſcopo vel alio clerico ſæculari, vel religioſo,
cum non habeant parochiam, & allegant præ-
ſcripſiſſe decimas prædiales, probari debet titu-
lus, & tempus 40. annorum, aut poſſeſſio imme-
morialis, quia ius commune illis reſiſtit, cap. 1. de
præſcr. in 6. Pan. in c. nuper num. 5. hoc tit. Hinc de-
cimarum prædialium ſolutio, ab eo qui in vna
parochia degit, & in alia prædia colit, ſiue ſit do-
minus, ſiue ſit colonus, fieri debet in loco, in quo
ſita ſunt prædia, ex communiore Doctorum opi-
nione, c. cum ſint c. ad Apoſtolicæ hoc tit. & ibi gloſ. in
verb. conſuetudo de cogn. ſpirit. & ibi DD. c. ſuper eo,
quia illud non eſt per legem ſcriptam deciſum, &
ideo recurrendum eſt ad conſuetudinem, quia
principalius eſt ius conſuetudinarium, d. cap. cum
ſint & ibi gl. in verb. ad conſuetudinem & Can. gl. fin.
ind.

Digitized by Google

in d.c. Apoſtolicæ, c.in quibuſdam §.fin. & ibi gloſſ.fin.
hoc tit. Achil. deciſ. 3. & 6. eodem, propter mixturam
operum colentis, & prædij, à quo fructus perci-
piuntur; quia in materia conſuetudinaria atten-
denda eſt conſuetudo, Iaſ. in l. de quibus num. 22. &
ibi DD. communiter ff. de legib. Nicol. Euerard. in loco
25 à rat. leg. larga num. 77. & ſeqq. Mixtæ † ſoluendæ
ſunt eccleſiæ loci, vbi animalia paſcuntur, d. cap.
commiſſum d. c. ad Apoſtolicæ & ibi gl. in verb. perſona-
lis Zab. in 2. qu. l. 2. C. de verb. & rer. ſignif. l. pecoris
paſcendi ff. de ſeruit. ruſt. præd. de herba, feno, fœ-
tu, lacte, pilo, lana, Zab. in Clem. 1. in 15. & 16. qu.
hoc tit. paſtor vero de mercede ſua debet decimã
perſonalem, Zab. in d. c. cum ſint in 2. q. & in Clem.
26 1. in 15. quæſt. in fin. hoc tit. Perſonales † decimæ
ſoluuntur de lucro deductis pretio & expenſis in
mediatoribus, euectionibus, gabellis, & in eun-
do, redeundo, negotiando, faciendo rem melio-
rem factis, non ſolum neceſſario & vtiliter ſed
etiam voluptuoſe, etiam quando negotiatio cõ-
ſiſtit circa immobilia, c. paſtoralis in princ. hoc titul.
& ibi gl. Hoſtienſ. num. 7. Anchar. num. 2. 4. & 6. Io.
And. num. 11. & 15. & Can. quia in negotiatione
præcipue operatur manus hominis, Hoſtienſ. in d.
c. paſtoralis ſub num. 5. verſ. ſed quæ eſt ratio & numer.
ſeqq. & ibi Pan. num. 7. & num. 9. dat alias rationes,
ideoque facta laboris, pretij, & expenſarum pro
conſeruandis & tuendis mercibus compenſatio-
ne, ſolum quod ſupereſt intelligitur lucro eſſe:
glo. ſingularis in l. per diuerſas in verb. quam alijs cau-
ſis verſ. vel dic C. mand. l. illud & ibi gl. in verb. lucrum
C. de collat. Ancar. in d. c. paſtoralis numer. 2. & ſeq. &
num. 4. & 6. Io. And. num. 11. & ſeq. & num. 15. dam-
27 ni † vero accepti, ac expenſarum factarum pro
reſtauratione mercium, nulla habetur ratio; vt ſi
mercator emit centum libratas mercium, & caſu
fortuito medietatem amiſit, nihilominus de lu-
cro alterius medietatis decimam ſoluet, abſque
vlla deductione pretij medietatis amiſſarũ mer-
cium, aut etiam pretij aliarum libratarum, quas
pro reſtauratione aut loco amiſſarum cœmit, ſed
caſum fortuitum ſuis peccatis imputabit, c. paſto-
ralis in fin. ibi portio mercis depereat hoc tit. & ibi Hoſt.
ſub numer. 11. in verb. decimandus & Can. Ancar. vero
ibidem num. 9. & 10. And. num. 7. diſtinguunt an dam-
num contingat in eiſdem mercibus an in diuerſis, licet
alias regulariter fiat lucri & damni compenſatio,
§. de illa in fin. Inſtit. de ſociet. l. ſi negotio ff. de negot.
geſt. & ibi gl. Bart. & DD. l. mutius ff. pro ſocio, De
fructibus prædiorum † redditibus molendino- 28
rum, piſcariarum &c. & fructibus animalium,
ſoluuntur decimæ non deductis de prouentibus
decimandis expenſis, quæ fiunt pro fructibus
percipiendis, aut pro reſtaurando detrimento
quarumcumque rerum, ex quibus decimæ ſol-
uuntur; quoniam, ſalua decima, fructus efficiun-
tur eorum, qui faciunt dictas expenſas, & penes
dominum remanent res reſtauratæ, d. c. paſtoralis
& §. expenſas & §. fin. & ibi Pan. num. 9. c. cum homi-
nes c. ex parte canonicorum c. non eſt & c. ſeq. & c. tua
nos hoc tit. Sunt onus † reale, d. c. paſtoralis & c. cum 29
non ſint ab homine hoc tit. exiguntur decimæ præ-
ſentis temporis à colonis, qui rei inſiſtunt, d. c. in
quibuſdam hoc tit. præteriti vero temporis à nouo
poſſeſſore vel antiquo adoptionem eccleſiæ, cap.
cum homines & ibi Pan. num. 6. hoc tit. & Can. Franc.
Marc. deciſ. 549. par. 1. Pan. in c. paſtoralis num. 5. hoc
tit. antequam tradantur ſunt in dominio eccle-
ſiæ, adeo quod poterit ipſas vendicare; c. tua nobis
& ibi Pan. num. 5. 7. 12. & 13. hoc tit. d. c. paſtoralis ibi
quoniam ſalua decima fructus efficiuntur eorum & c. c.
decimæ ibi res alienas inuadunt 16. q. 1. prius ſoluen-
dæ ſunt, quam cenſus & tributa, vel ſaltem hi ad
quos cenſus & tributa indecimata peruenerint,
ea decimare coguntur eccleſijs, quibus de iure
debentur: c. cum non ſit ab homine, fructus ipſi alie-
nari non poſſunt ſine onere decimarum, d. c. pa-
ſtoralis & ibi Pan. num. 5. d. c. cum non ſit ab homine in
fine. adeo quod is penes quem reperiuntur fru-
ctus, teneatur ad decimas, ſiue ſit Dominus ſiue
colonus, ſiue quilibet alius, cui etiam gratis detur
portio fructuum, c. à nobis hoc tit. late Pan. in c. tua
nobis num. 14. & ſeq. eod. imo poteſt rector eccle-
ſiæ, cui debentur decimæ, prohibere colono ne
fructus colligat, niſi ipſo præſente aut eius nun-
cio, d. c. ex parte el 2. hoc tit. & ibi Pan. n. 5. ſpecul. tit.
de decimis n. 12. & ibi Bald. in addit.

Contra non ſoluentes † decimas prædiales 30
aut perſonales, tam pro decimis in futurum ſol-
uendis quam præteritis non ſolutis ad petitionem
rectoris, vel à iudice ex officio, ac etiam extra iu-
dicium, poteſt fieri monitio generalis fulminans
excommunicationis ſententiam, ac poſtea non
ſoluentes denunciari, & contra contumaces im-
plorari auxilium brachij ſæcularis, quæ eſt bona
practica ad euitandum litigia. Clem. diſpendioſam
& ibi gloſſ. in verb. præmoniti & verb. coerceri de iud.
Zab. n. 26. 27. & 28. Vital. n. 43. & ſeq. pulchre Ancar.

Digitized by Google

num. 4. & Can. c. tua nobis in fine ibi ratione perſonarum aut etiam prædiorum gl. fin. & Can. hoc tit.

31 Subtrahentes decimas † eccleſijs aut impedientes earum ſolutionem excommunicantur, nec ab hoc crimine, niſi plena reſtitutione ſecuta, abſoluuntur, *c. omnes decimæ 16. qu. 7. c. peruenit cum duob. cc. ſeqq. hoc tit. c. 12. ſeſſ. 25.*

32 Religioſi quicumque, † exempti à ſolutione decimarum, qui noualium, aut alias decimas eccleſijs debitas, ad eos non ſpectantes appropriare ſibi præſumpſerint, aut exquiſitis coloribus vſurpare, per immixtionem animalium familiarium, vicinorum, aut aliorum cum ſuis, ſimulatas animalium emptiones, vel traditiones terrarum ſuarum alijs ad excolendum liberarum à decimis, vt maiores conſequantur redditus; niſi poſt requiſitionem vnicam per eos, quorum intererit, ſuper hoc eis factam, à præmiſſis deſtiterint intra menſem, aut ſi de eis quæ contra præmiſſa vſurpare vel retinere præſumpſerint, intra duos menſes, qui currunt à die factæ requiſitionis, damnificatis eccleſijs emendam non fecerint competentem, ſunt & tandiu manent ab officijs diuinis & alijs puta ſacriſtia, œconomatu, adminiſtrationibus & beneficijs ſuis ſuſpenſi, donec deſtiterint & ſatisfecerint, ſufficitque iudicis declaratio ſuper deſiſtentia & ſatisfactione, ſine alia abſolutione. Religioſi vero huiuſmodi adminiſtrationes, vel beneficia non habentes, ſententiam excommunicationis incurrunt ante ſatisfactionem condignam, nullatenus abſoluendi, *Clem. 1. hoc tit. & ibi gl. & DD.* nec hoc caſu textus in d. Clem. curauit repetere officia, quaſi ſola ſuſpenſio ab eis eſſet nimis parua pœna, *gloſ. marg. in d. Clem. 1.*

33 Religioſi mendicantes, † vel alij qui decimas nō percipiunt in ſermonibus vel alibi, proferentes aliqua verba, quæ poſſunt ſubtrahere auditores à ſolutione decimarum, ſunt ipſo facto excommunicati, & tenentur requiſiti à rectoribus eccleſiarum, Vicarijs, vel loca tenentibus, quoties populo prædicabunt in prima dominica, quarta, & vltima quadrageſimæ, & in feſtis Aſcenſionis dominicæ, Pentecoſtes, Natiuitatis, Beatiſſimæ Virginis Mariæ matris Dei, audientes expreſſe informare, nec non his, quorum confeſſiones audient conſcientiam facere, quod decimas ſoluere non omittant: quod ſi forte in prædicationibus hoc ipſum ſupradictis diebus ſuadere ſciēter omiſerint, per ſuperiores ſuos grauiter puniuntur, qui vero ſcienter poſt poſuerint confitentibus conſcientiam facere de ſoluendis decimis, ab officio prædicationis tamdiu ipſo facto manent ſuſpēnſi, donec confitentibus ipſis, ſi hoc ipſum ſibi dicendi commode facultatem habuerint, conſcientiam fecerint, & exinde excommunicationis incurrunt ſententiam, ſi prædicare præſumpſerint dicta negligentia non purgata, *Clem. cupientes de Peruſ. c. 1. hoc tit. in 6. & ibi Can. notant.*

Laici decimas ſiue ius † decimandi acquirere 34
non poſſunt præſcriptione, *c. cauſam de præſcript.* etiam tanti temporis, cuius initij non extat memoria, *Felin. in d. c. cauſam n. 2. plures cumulans & ibi Pan. & Can. communiter c. 1. 16. quæſt. 7.* cum allegatione priuilegij vel tituli feudalis, niſi vel fama priuilegij, vel recognitio, vel aliud æquipollens probetur, *Collectarius in c. ad hæc n. 5. & 6. aſſerens ita ſeruare Cancellariam apoſtolicam hoc tit. approbatus à Rota diuerſ. deciſ. 215. per totam part. 2 plures cumulans.* Ratio eſt, quia laici eas decimare nō poſſunt, & habent malam fidem non probato titulo, vel conceſſione ſibi facta, *c. fin. 16. quæſt. 1. c. decimas & ibi gloſſ. 1. 16. quæſt. 7. c. quamuis c. prohibemus hoc tit. gl. fin. in d. c. cauſam.* & in eo qui non poteſt poſſidere poſſeſſio immemorabilis non facit præſumi priuilegium, *Felin. in d. c. cauſam n. 2. & ibi Can. Creſcent. deciſ. 1. hoc tit.* Iuſto titulo eas poſſident, ſi probent infeudationem ab antiquo factam de decimis, *d. c. à nobis & ibi gl. fin. & Can. hoc tit.* quas in alium laicum vel clericum vllo modo transferre non poſſunt, niſi de conſenſu Epiſcopi, *d. c. prohibemus & ibi gl.* nec oppignorare alicui Eccleſiæ vel perſonæ, niſi illi ad quam de iure ſpectāt, *c. fin. hoc tit.* hodierno iure decimæ alicui laico in ſæculo remanenti in feudum aut alias perpetuo, vel ad longum tempus non poſſunt concedi à Prælatis Eccleſiæ, quia eſt ius mere ſpirituale, & Prælatus qui contrauenit à ſtatu ſuo ſuccidatur, & donec emendet, dolore ſuæ iaceat ruinæ proſtratus. *c. quamuis b. t. & ibi Can.* fructus decimarū poſſunt concedi laico ex cauſa ad tēpus vitæ ſuæ, *gl. in d. c. quamuis in verb. conceſſerit & ibi Can. communiter Mohed. deciſ. 7. de locat. & cond. & deciſ. 17. eodem inter omiſſas Franc. Marc. quæſt. 198. n. 11. par. 2.*

Præterea laici non poſſunt † acquirere libertatē 35
à ſolutione perſonalium ſiue prædialium decimarum conſuetudine, vel præſcriptione, repugnat enim iuri diuino morali cuius transgreſſio indu-

Digitized by Google

inducit peccatum; *c. fin. de conſuet. Pan. poſt Innoc.*
c. in aliquibus n. 9. hoc tit. Felin. multos citans in c. cau-
ſam n. 1. de præſcript. & ad earum ſolutionem cle-
ricis faciendam, laici, ſi forſan moniti reddere
noluerint, aut ſoluere neglexerint, Eccleſiaſtica
diſtrictione, *c. nuncios c. non eſt verſ. 1. c. tua nobis §.*
verum hoc tit. & cenſura Eccleſiaſtica, *c. ex parte 2.*
c. in quibuſdam hoc tit. coguntur, atque de ſubtra-
ctis & retentis dignam ſatisfactionem compel-
luntur exhibere, *c. cum homines hoc tit.* cenſura Ec-
cleſiaſtica non fertur pro leuibus & paruis culpis,
ſed pro mortali imponitur crimine, *c. nemo el 2. &*
c. nullus 11. quæſt. 1. Vnde laici allegantes ſolam
conſuetudinem vel præſcriptionem, appellatio-
ne remota, ad ſolutionem decimarum compel-
luntur, *c. tua nobis in fine hoc tit. & ibi Pan. n. 8. & 9.*
& admittitur eorum appellatio, quando allegant
exemptionem Papæ, *d. c. à nobis.* quæ ſi ſit realis,
eximit terras ab onere decimarum, & coloni pri-
uilegio participant, ſi vero perſonalis, eximit ter-
rarum dominos, ne de ſua parte ſoluant decimas,
quas coloni de ſua parte ſoluunt, *Clem. 1. & ibi glo.*
in verb. excolendas in fine Tab. n. 21. Ancar. n. 6. & Can.
Pan. in c. ex parte el 1. n. 4. & 5. hoc tit. Rot. deciſ. 4 de
priuil. in antiq. & diuerſ. deciſ. 23. num. 5. & 6. parte 2.
aut compoſitionem legitimam, *c. ex multiplici hoc*
tit. c. ſtatuimus de tranſact. & ibi poſt gl. 1. DD. aut
laudabilem clericorum deſuetudinem; de non
vendicandis aut petendis decimis, qua ſtante,
qui non ſoluunt, non ſunt in ſtatu damnationis,
Franc. poſt diuum Thomam in c. 1. hoc tit in 6. Pan. in c.
in aliquibus in fine hoc tit. quia iura canonica requi-
runt negligentiam, *c. non eſt verſ. 1. ibi eas ſoluere ne-*
glexerit hoc tit. aut voluntatem, *c. tua nobis verſ. 1. ibi*
moniti reddere noluerint hoc tit. vt laici ob non ſolu-
tas decimas incurrant mortale peccatum.

36 Summaria eſt † cauſa decimarum, quæ iure
diuino debentur, ſiue quæſtio ſit cum debitore
decimæ, ſiue inter duas Eccleſias ſuper iure per-
cipiendi, *Clem. diſpendioſam & ibi gl. in verb. decimus*
de iudicijs Panorm. numer. 7. Vital. nu. 37. & 38. &
Can. non etiam earum quæ ex pacto, pollicitatio-
ne, ex voto, aut ex impoſitione ſummi Pontificis
debentur, *Clement. fin. h. tit. gl. in d. Clem. diſpendio-*
ſam, in verbo decimis, & Zab. numer. 20. & ſeq. &
Can.

37 Nouale, eſt † ager de nouo ad cultum reda-
ctus, de quo non extat memoria quod aliquan-
do cultus fuerit, & qui prius modicum aut nul-
lum fructum adferebat, *c. quid per nouale de verb.*
ſignif. c. commiſſum & ibi gl. fin. & DD. hoc tit. ſemel
nouale ſemper cenſetur iure noualium quoad
immunitatem de non ſoluendis decimis, *c. fin. de*
priuil. Eccleſiæ † habens generaliter decimatio- 38
nem alicuius loci dicitur etiam habere decima-
tionem noualium, quia præteritæ, præſentes, &
futuræ decimationes eodem iure illi competunt,
Archidiac. in c. cognouimus numer. 3. 12. quæſt 2. & ibi
Præpoſ. & Can. Bald. in authentica excipitur num. 5. C.
de bon. quæ lib. &c. Fallit † in eo qui præſcripſerit 39
decimas in aliena parochia, & de nouo fiant no-
ualia in eadem, quia cum perceptio decimarum
ad parochiales eccleſias de iure communi perti-
neat, decimæ noualium quæ fiunt in parochijs
earumdem, ad ipſas procul dubio pertinere noſ-
cuntur, *c. cum contingat & ſeqq. hoc tit.* Fallit ſecun-
do in antiqua decimarum infeudatione facta lai-
co, cuius occaſione noualia non poteſt vſurpare.
c. tua el 1. §. fin. & Achil. deciſ. 4. hoc tit. Priuilegium
quoque conceſſum clerico ratione Eccleſiæ ſu-
per decimis non ſoluendis, comprehendit noua-
lia, *c. ex parte 3. hoc tit.* ſimilis conceſſio facta laico,
quia eſt multum odioſa, eſt reſtringenda, vt noua-
lia nõ comprehendat, *gl. pen. in fine in d. c. ex parte 3.*
& ibi Pan. n. 4. & Can.

Primitiæ ſunt † primæ fruges prædiorum Deo 40
reddendæ, quæ non ſunt ſpeciali nomine vel
quantitate definitæ, ſed arbitrio offerentium de-
relictæ, *c. 1. verſ. at vero primitiæ hoc tit.* debentur
Eccleſiæ parochiali in cuius limitibus reperiun-
tur prædia, quia ex eis debentur & cenſentur o-
nera realia, *Achil. deciſ. 1. hoc tit. arg. c. fin. de paroch. &*
alien. paroch. & ibi gl. fin. c. cum ſint homines & ibi gl. 2.
& Can. hoc tit. & ſunt de neceſſitate ſoluendæ, *c.*
reuertimini 56. quæſt. 1. c. præter hoc §. præcipientes 30.
diſtinct. c. 1. in fin. ibi exigant & ibi gl. fin. hoc tit. Pan.
n. 8. Abb. antiq. in fin. & Can. Achill. reprobata opinione
D. Thomæ deciſ. 2. eodem. Quando clerici parochia-
lium Eccleſiarum eas petunt, quia laudabilis de-
ſuetudo clericorum non petentium primitias ex-
cuſat non ſoluentes à peccato, vt dictum eſt ſupra
in decimis, De peculibus debentur primitiæ, pu-
ta de ducentis agnus vnus, *gl. fin. in d. c. 1. hoc tit. &*
ibi Can. Cancellaria apoſtolica non dat litteras
ſuper ſolutione primitiarum vel decimarum, quæ
non proueniunt ex poſſeſſionibus, ſicut ſunt de-
cimæ caſeorum, ouorum vel animalium, *Collect.*
in d. c. 1. hoc tit. verſ. & ſciendum eſt.

(Oblatio

Digitized by Google

41 Oblatio eſt † donatio alicuius rei licite acquiſitæ, 14. *quæſt.* 5. *in ſumma & c.* 1. 2. *&* 3. *& per tot. quæſt.* facta à Chriſtiano, *c. quanto de vſuris.* gratis Deo vel Eccleſiæ, *c. ſcriptum eſt* 14. *quæſt.* 5 *Pan. in c. cauſa n.* 1. *&* 2. *de verb. ſignif.* ab infidelibus eccleſia non recipit oblationem ſed æſtimationem oblationum pro intereſſe, *d. c. quanto.* neque ab eiſdem recipit perſonales decimas ſed prædiales, *c. de terris hoc tit. & ibi gl.* ſunt neceſſitatis & de iure debentur diebus dominicis & feſtiuis quando rector eſt pauper, vel in loco eſt conſuetudo dandi, *Pan. in d. c. cauſa n.* 2. *& in rubr. de paroch. &c. num.* 3. *Put. deciſ.* 173. *lib.* 1. extra dictos caſus ſunt voluntatis, *Put. d. deciſ.* 173. *Pan. poſt Hoſtien. in d. c. cauſa n.* 2. *& latius in d. rubr. de paroc. & alien. &c. n.* 3. *poſt D. Thomam.* (quænam oblationis nomine intelligantur, traditur *in c cum inter vos De verb. ſignificat.*)
42 cedunt † iure tituli presbytero Eccleſiæ parochialis etiamſi fiant capellæ ſitæ infra parochiam, vel imagini depictæ in muro alicuius parochiæ, aut alteri celebranti intra parochiam, quia Eccleſia parochialis fundat intentionem ſuam de iure cõmuni ſuper omnibus obuentionibus ſpiritualibus contingentibus intra parochiam ſuam, *c. paſtoralis & ibi Pan. n.* 2. *& Can. de his quæ fiunt à prælat. &c. Felin. in c. dilectus n.* 1. 2. *& ſeq. de off. ordin. Pan. in rubr. de paroc. &c. n.* 3. *&* 4. *arg. à ſpeciali in c. ad audientiam* 1. *de eccleſ. ædif. cap. Tholoſ. quæſt.* 483. Quilibet poteſt oblationem facere niſi ſpecialiter prohibeatur. *cap. oblationes* 90. *diſtinct. & ibi gloſſ. enumerat ſpecialiter prohibitos quam vide & ibi Can.*

De regularibus & tranſeuntibus ad religionem.

Titulus XXXI.

SVMMARIA.

1 *Abbates omnibus in dignitate conſtitutis Epiſcopo inferioribus & canonicis cathedralium Eccleſiarum proferuntur.*
2 *Hic titulus differt à titulo de ſtatu monachorum & canonicorum regularium ſicut genus à ſpecie.*
3 *Regularia loca non poſſunt erigi ſine licentia Epiſcopi prius obtenta.*
4 *Regulares ſunt qui profitentur tria vota ſubſtantialia, videlicet paupertatem, caſtitatem, & obedientiam, in vna ex religionibus per ſedem apoſtolicam approbatis.*
5 *Religiones approbatæ ſunt quatuor ſancti Baſilij ſancti Benedicti, ſancti Auguſtini & ſancti Franciſci.*
6 *Regulæ mendicantium ſunt quatuor.*
7 *Concilium Tridentinum conceſſit omnibus monaſterijs & domibus tam virorum quam mulierũ etiam mendicantium exceptis fratrum ſancti Franciſci capucinorum & eorum qui minorum de obſeruantia vocantur, vt deinceps bona immobilia poſſidere liceat.*
8 *Canones diſtrictius inhibent, vt aliquis nouum ordinem vel religionem adinueniat vel habitum nouæ religionis aſſumat.*
9 *Equites & Hoſpitalarij Sancti Ioannis Hieroſolimitani emittunt tua vota & ſunt religioſi.*
10 *Milites militiarum regularium & Hoſpitalarij qui matrimonio vtuntur ſunt religioſi ſecundum quid.*
11 *Eremitiæ ſubſunt Epiſcopo, gaudent priuilegijs clericorum, quando habitum aſſumunt ab Epiſcopo.*
12 *Profeſſio eſt duplex, expreſſa & tacita, ad expreſſam plura requiruntur primo in profitente in quacunque religione decimus ſextus annus expletus.*
13 *Secundo, quod non minore tempore quam per annum continuum poſt ſuſceptum habitum in probatione ſteterit.*
14 *Limita in ingrediente militarem religionem*
15 *Item excipe religionem clericorum ſocietatis Ieſu.*
16 *Tertio, requiritur ex parte recipientis quod fiat in manibus ſuperioris maſculi.*
17 *Quarto, quod ſuperior requirat conſenſum ſui conuentus vel conſilium.*
18 *Quinto, Quod profeſſio fiat vni ex religionibus approbatis in monaſterio ſiue clauſtro monaſterij.*
19 *Sexto, quod fiat ſimpliciter de tribus votis, obedientia caſtitate & paupertate per quacunque verba.*
20 *Septimo, In virginibus deo dicandis vt ante profeſſionem Epiſcopus vel Vicarius, vel aliquis eorum ſumptibus ab eis deputatus exponit virginis voluntatem diligenter in monaſterijs ordinario iure Epiſcopo Subiectis ac in ijs quæ ad Romanam immediate ſpectant Eccleſiam, in alijs exploratio virginis ſpectat ad abbates vel alios prælatos.*
21 *Profeſſionem tacitam inducunt, primo annalis delatio ha-*

Digitized by Google

latio habitus monachalis, indiſtincti aut indiſtinctiſſimi, aut patenter non diſtincti ab habitu profeſſorum, aut latenter ab eo diſtincti.

22 Secundo, Ordinatio monialis non profeſſa in abbatiſſam.

23 Tertio, Promiſſio obedientiæ in manibus ſuperioris cum ſuſceptione habitus monachalis reſpectu certæ & determinatæ regulæ approbatæ.

24 Quarto, Annalis in monaſterio poſt maiorem ætatem mora & habitatio profeſſi ante legitimam ætatem vel per vim.

25 Quinto, quando nouitij ſponte ſe ingerunt actibus profeſſorum.

26 Sexto, Receptio habitus profeſſorum poſt annum probationis in monaſterio vbi habitus profeſſorum ab habitu nouitiorum patenter aut latenter ſunt diſtincti.

27 Profeſſio præſumitur ex delatione habitus.

28 Profeſſionis effectus eſt quia per eum acquiritur ingreſſis ius in ipſo monaſterio vt ibi deſeruiat & alimentetur.

29 Viciſſim Abbati & monaſterio acquiritur ius in perſonam profeſſi.

30 Profeſſione emiſſa regula eſt in percepto quoad tria vota ſubſtantialia.

31 Ad profitendam religionem omnes Chriſtiani ſunt apti.

32 Prohibitus clericati propter ſuum aut eius ex quo deſcendit delictum non prohibetur intrare religionem.

33 Nullum crimen impedit religionem.

34 Aut ingratitudo erga parentes.

35 Vel irregularitas.

36 Seu excommunicatio etiam maior.

37 Epiſcopus non poteſt intrare religionem niſi petita & obtenta licentia à ſummo pontifice.

38 Quid iuris ſit in Prælatis inferioribus Epiſcopo immediate ſummo pontifici ſubiectis.

39 Cæteri clerici ſæculares poſſunt intrare religionem non petita licentia ab Epiſcopo.

40 Nouitij intra annum probationis, ac finito eo ante profeſſionem emiſſam abſque apoſtaſiæ nota vel noxa ad ſæculum redire & ad ſæcularia beneficia promoueri poſſunt.

41 Non debet nec cogitur reſtituere alimenta monaſterio.

42 An idem iuris ſit in cooptatis poſt biennalem probationem in corpus ſocietatis Ieſu & ante publicam profeſſionem dimiſſis, ac in eis qui poſt adeptum gradum coadiutorum formatorum à ſocietate ex cauſis dimittuntur.

Summa in Decretales.

43 Regularium nemini licet immobilia vel mobilia cuiuſcunque qualitatis fuerint tanquam propria aut etiam nomine conuentus poſſidere.

44 Nec licet ſuperioribus bona ſtabilia alicui regulari concedere ad vſumfructum vel vſum aut commendam vel adminiſtrationem.

45 Prælati & religioſi habentes adminiſtrationem liberam habent fructuum diſpoſitionem in vita, & ex permiſſu ſuperiorum cæteri regulares poſſunt diſponere de fructibus beneficiorum ſuorum regularium.

46 Religioſi pœna qui ſine permiſſu ſuperioris quicquid tenere deprahenſus aut conuictus fuerit.

47 Regularibus non licet à ſuis conuentibus recedere etiam prætextu ad ſuos ſuperiores accedendi, niſi ab eiſdem miſſi aut vocati fuerint.

48 Tenentur diligenter obſeruare quæ ad communem vitam victum & veſtitum pertinent.

49 Curia Romana tollerat quod regularibus taxetur aliquid pro veſtimentis vel ...entur ad id certa poſſeſſiones.

50 In monaſterijs tam virorum quam mulierum, is tantum numerus conſeruandus eſt qui ex redditibus proprijs monaſteriorum vel ex conſuetis eleemoſynis commode poteſt ſuſtentari.

51 Regularibus canones prohibent ne ſine ſui ſuperioris licentia ſe ſubijciant obſequio alicuius Prælati, principis, aut alterius cuiuſcunque perſonæ.

52 Ne excommunicatos à canone aut à ſententijs per ſtatuta prouincialia aut ſynodalia promulgatis ſeu à pœna & culpa quenquam abſoluere præſumant.

53 Ne prodicent etiam in eccleſiis ſuorum ordinum niſi de ſuperiorum ſuorum licentia cum qua perſonaliter ſe coram Epiſcopis præſentare & ab eis benedictionem petere teneantur antequam prædicare incipiant, in Eccleſiis vero quæ ſuorum ordinum non ſunt, præter licentiam ſuorum ſuperiorum etiam Epiſcopi licentiam habere teneantur.

54 Monaſterio in quo certa regula ab initio fuit conſtituta reducto ad priſtinum rigorem, ſi in eo regula, contrario abuſu, fuit labefactam regulares inibi exiſtentes compelluntur obſeruare illam reformationem.

55 Si regula in eo fuit collapſa, tunc inibi exiſtentes poſſunt cogi cauſatiue ad religionem profitendam, vel

Digitized by Google

dam, vel vt exeant è monaſterio.

56 *Religioſus locus deformatus reformari debet de regularibus eiuſdem monaſterij, in defectum eorum de regularibus aliorum monaſteriorum eiuſdem ordinis, inde eis eiectis in perpetuum vel ad tempus deueniendum eſt ad regulares alterius ordinis poſtremo in defectum omnium regulariũ poterunt inſtitui clerici ſæculares authoritate Epiſcopi ſeruatis dictis gradibus.*

57 *De ſæculari vero Eccleſia poteſt fieri monaſterium ab Epiſcopo de conſenſu capituli cathedralis Eccleſiæ etiam inuitis clericis ſæcularis Eccleſiæ.*

58 *Regularibus per canones percepta enumerantur.*

59 *Regularis poſt profeßionem emiſſam licite tranſit ad monaſterium alterius religionis quatuor concurrentibus primo quod ſecunda religio ſit ſtrictior, Secundo quod tranſeat Zelo ſanctioris vitæ.*

60 *Tertio, vt petat licentiam transeunti à ſuo Prælato.*

61 *Quarto, quod primo religionem ſtrictiorem inueniat.*

62 *Quod ſi impetrata licentia tranſiuerit ad arctiorem religionem, cuius non potuit ferre auſteritatem, & ante profeßionem velit reuerti, debet recipi in priori monaſterio quia licentia & renunciatio facta fuit ex cauſa non ſubſecuta.*

63 *Regularis non poteſt vigore cuiuſcunque facultatis transferri ad laxiorem religionem.*

64 *Ad parem poteſt tranſire obtenta licentia ſui ſuperioris & iuſta cauſa.*

65 *Regularis omnis perpetuo ad aliud monaſterium translatus ſiue vt profit ſiue vt ſubſit debet iterũ profiteri præcedente anno probationis.*

66 *Monachis non licet à congregatione ad ſolitariam cellulam diſcedere.*

67 *Mendicantes de licentia prælatorum ſuorum poſſunt vitam eremiticam eligere, ac cellas habitationes & manſiones acquirere ac mutare in eremo.*

68 *Non poſſunt recipi in monachum aut fratrum alicuius ex ordinibus monaſticis, ordine cartuſienſium excepto.*

69 *Quid iuris eſt ſi tranſeant auctoritate apoſtolica ad non intendicantium ordines.*

70 *Translatum de vno ordine ad alium vigore cuiuſuis facultatis, nemo prælatus vel ſuperior ad habitum vel profeßionem poteſt admittere niſi vt in ordine ipſo ad quem transfertur, ſub ſui ſuperioris obedientia in clauſtro perpetuo maneat.*

71 *Bona ingredientis monaſterium bonorum capax in communi poſt profeßionem factam ſunt ipſius monaſterij ſi non fecit teſtamentum.*

72 *Poſt profeßionem canonice translatus ad aliud monaſterium an & quæ bona recuperet.*

73 *Fugitiuus bona non recuperat.*

74 *Eiectus bona patrimonialia recuperat ex benignitate.*

75 *Vagabundus bona non recuperat.*

76 *Bona eorum qui profitentur certam regulam vel ordinem vt Camaldulenſium & non profitentur expreſſe certum clauſtrum acquiruntur toti ordini.*

77 *Monachus propter graue delictum depoſitus non recipit præbendam vt cæteri ſed in carceribus recluditur.*

ECCLESIASTICORVM duo ſunt genera, quoddam clericorum ſæcularium, de quibus dictum eſt; quoddam religioſorum, ſiue regularium, *c. vnico 19. q. 1. c. duæ ſunt §. lex vero priuata verſic. ſi quis locum 19. q. 2.* quia omnes clerici ſeculares etiam conſtituti in minoribus ordinibus ſunt in dignitate, *c. denique & ibi gloſſ. 1. & Can. 4. diſtinct.* & præferuntur iure Decretorum Abbatibus & monachis, ſiue in publico, ſiue in gremio eccleſiæ, *c. à ſubdiacono 93. diſt.* ſed hodie Abbates omnibus † in dignitate conſtitutis, Epiſcopo in- 1
ferioribus, & Canonicis Cathedralium eccleſiarum præferuntur, *c. fin. de off. deleg. in 6. & ibi Gemin. num. 3. c. ne pro defectu & ibi gl. in verb. regularis de election. & Canon.* Differt hic titulus † à titu 2
lo de ſtatu monach. &c. ſicut genus à ſpecie, omnes enim monachi & regulares Canonici, *Iaſ. in auth. ingreßi num. 24. & ibi DD. C. de ſacroſ. eccleſiis Franc. in c. cum ſingula num. 2. de præb. in 6.* ſunt regulares, ſed non omnes regulares ſunt monachi aut Canonici, nam Prædicatores, Minores, Eremitæ ſancti Auguſtini & quorumlibet mendicantium ordines, regulares ac religioſi ſunt, ac reguntur à magiſtris aut miniſtris vel prioribus generalibus, eorumque loca conuentualia, adminiſtrationes vocantur, *Clem. dudum §. ſtatuimus de ſepult. Ioan. Andr. in c. quorundam ſub num. 4. & ibi Can. de elect. in 6.* Monachi vero reguntur ab Abbatibus & Prælatis, eorumque loca conuentualia *monaſteria* vocantur, *c. quorumdam de elect. in 6. Clem. 1. de reb. eccleſ. alien. vel non Pan. in c. cau-*

ſam quæ

Digitized by Google

ſam quæ l 1. num. 2. de iudic. & appellatione mona-
ſteriorum, non veniunt Prioratus, aut admini-
ſtrationes; d. Clem. 1. de reb. eccl. alien. vel non ibi mo-
naſteriorum & aliarum adminiſtrationum quia copu-
la cadit inter diuerſa l. ſi is qui ducenta in princ. & ibi
Bartol. ff. de reb. dieb. gloſſ. in rubr. ff. de iuris & ſiat
ignor. & ita in terminis noſtris per illum textum con-
ſuluit Frederic. de ſemin. conſ. 145. num. 8. Caput. de-
ciſ. 84. & 225. par. 2. Clem. dudum §. ſtatuimus de
ſepult. ſed hæc diſtinctio perpetua non eſt, quia
ſub latiore ſignificatione monaſterij venit omnis
locus regularis & dicitur à Μόνος, quod eſt ſin-
gularis ſiue ſolus, quia monaſterium eſt ſolitario-
rum habitatio, c. 1. & ſeq. c. ſi cupis & cc. ſeqq. 16. q. 1.
Archid. in c. 1. in princ. hoc tit. in 6. & appellatio cœ-
nobium à κοινὸν Græce, quod eſt latine commune,
quia ibi religioſi communiter viuunt, vnde ſe-
cundum ætymologiam vocabuli poteſt dici, cœ-
nobium omnis locus in quo communiter plures
viuunt, ſic etiam appellatur conuentus quia ibi
omnes conueniunt, Pan. in c. tua nuper ſub numer. 3.
in verb. cœnobijs de his quæ fiunt à prælat. & c. c. 1. in fin.
3 15. diſtinct. Regularia † loca non poſſunt, erigi ſi-
ne licentia epiſcopi, c. qui religioſis cum trib. cc. ſeqq.
18. quæſt. 3. c. 3. in fin. ſeſſ. 25. de regular. quod corrigit
c. 1. de exceſſ. prælat. in 6. & Clem. cupientes de pœnis,
prius obtenta, c. 3. in fine ſeſſ. 25. de regul. & monial.
4 Regulares ſunt † qui profitentur tria vota ſub-
ſtantialia, videlicet paupertatem, caſtitatem, &
obedientiam, Clem. exiui §. cum igitur, & §. ſeqq.
de verb. ſignif. Pan. in rub. huius tituli num. 1. & in c.
non magnopere numer. 2. ne cler. vel mon. c. 1. ſeſſ. 25. de
regul. & mon. in vna ex religionibus per ſedem A-
poſtolicam approbatis; c. vnico de vot. in 6. c. fin. de
relig. dom. in his votis datur exceſſus, veluti pau-
pertatis, D. Tho. 2. 2. q. 188. art. 7. caſtitatis, cuius
commutatio in caſtitatem coniugalem non mu-
tat ſubſtantiam regulæ; Sot. de iuſt. & iur. lib. 6. q. 5.
art. 30. col. pen. Rot. diuerſ. deciſ. 266. num. 6 part. 2.
obedientiæ, quæ aliquando ſi de ſuo aliquid ha-
buerit, nulla eſt; aliquando ſi de ſuo aliquid non
habuerit, minima eſt, c. ſciendum 8. q. 1. gloſſ. fin. in
Clem. 1. de relig. dom. quæ ponit gradus humilitatis, &
ibi Can. ſtantibus his, quæ ſunt de ſubſtantia re-
gulæ, ſolemnitates voti ex conſtitutione eccleſiæ
proceſſerunt, c. 1. de vot. in 6. ſuper quibus Papa
liberam habet diſpoſitione, arg. c. non debet de con-
ſang. & affin. gl. in c. Deus qui, & ibi Pan. numer. 2. &
Can. de vit. & honeſt. cleric. & poteſt relaxare, &
ſtringere non ſolum in his, quæ ſunt de bonis
fortunæ, ſed etiam circa dicta tria ſubſtantialia
quia ſunt etiam inducta iure poſitiuo, Inn. in c. cum
ad monaſterium num. 1. & ſeqq. de ſtat. monach. Zab.
in cap. Deus qui in 1. oppoſ. de vit. & honeſt. cler. & ibi
Can. ex quo quis per votum ſe ſubmiſit iugo il-
lius, qui vicem Chriſti gerit in terris: c. quorundam
cap. ſi religioſus de elect. in 6. Anch. in clem. attendentes
num. 3. de ſtat. monach. glo. in c. vnico in verb. præſen-
tes de ſtat. regul. in 6. & ibi Can. Religiones appro-
batæ ſunt † quatuor S. Baſilij, Sancti Benedicti, 5
Sancti Auguſtini, c. pernicioſam 18. q. 2. & Sancti
Franciſci, Clem. exiui de verb. ſignif. Bart. in tract. mi-
noritarum in princip. Franc. Marc. q. 1015. par. 1. qui
tres ordines inſtituit, gl. in Clem. cum ex eo, in verb.
tertio & verb. continentia de ſent. excom. Franc. Marc.
deciſ. 963. part. 1. priorum duorum inſtituta pau-
pertatem, non tamen mendicitatem præcipiunt,
poſteriorum hic mendicitatem præcipit, alter nõ
præcipit, ſed conſtitutiones poſteriores hoc ſan-
xerunt. Sub iſtis militant omnes proprie religio-
ſi, exceptis Carthuſienſibus, qui habent ſua ſtatu-
ta pro regula, B. Ant. in ſumm. part. 3. tit. 16. c. 1. § 5.
& ſeq. late Boer. de ſtat. & vit. Eremit. num. 1. & ſeqq.
Regulæ mendicantium † ſunt quatuor, Prædi- 6
catorum, ſiue Dominicanorum, Minorum San-
cti Franciſci, Eremitarum Sancti Auguſtini, &
Carmelitarum: c. vnico §. ſane de relig. dom. in 6. c.
quorundam de elect. in 6. & ibi Ioannes Andr. & Can.
Caputaq. dec. 224. part. 2. quibus adduntur ordi-
nes ſeruorum Beatæ Mariæ, Pius V. conſtit. edita 1.
Octobris 1567. Pontiſ. an. 2. in Bull. 45. & fol. 997.
Minimorum Sancti Franciſci de Paula, Pius V.
conſtit. edita 9. Octobris 1567. Pontiſ. anno 2. in Bull.
num. 48. & fol. 1001. Congregatio fratrum San-
cti Hieronymo Ieſuatorum, Pius V. conſtit. edita
19. Nouembris 1567. in Bull. num. 49. & fol. 1002. &
Religio Societatis Ieſu, Greg. 13. in conſt. edita 8.
Cal. Iul. 1584. Pontiſ. anno 13. in Bull. 102. fol. 1350.
in princip. qui refert conſtit. Pij V. Concilium Tri-
dentinum † conceſſit omnibus monaſterijs, & 7
domibus tam virorum, quam mulierum etiam
mendicantium, exceptis fratrum Sancti Franciſci
Capuccenorum, & eorum qui Minorum de ob-
ſeruantia vocantur, vt deinceps eis bona immo-
bilia poſſidere liceat; c. concedit ſeſſ. 25. de regul. &
monial. alij qui obedientiam promittunt, & non
iſta tria vota profitentur, non dicuntur proprie
habere regulam, ſed potius quemdam modum

Cccc 2 viuen-

Digitized by Google

viuendi, licet ille modus ſit approbatus per ſe-
dem Apoſtolicam, Clem. 1. in princ. & ibi gl. in verb.
obedientiam de relig. domib. & Pan. numer. 4. & 5. &
Can. Clem cum ex eo, & ibi gloſſ. in verb. tertio de ſent.
excom. & ibi Can. Fel. in c. eccleſiæ B. Mariæ num. 1. &
ſeqq. de conſtit. & ſi viuant in vnum Conuentuales
appellari poſſunt, c. 1. & ibi poſt gl. 1. Archid. & Can.
10. q. 1. ac gaudent priuilegio clericali, Butr. in c. 2.
ſub num. 6. verſ. & generaliter de for. compet. Cano-
8 nes † diſtrictius inhibent, ne aliquis nouum or-
dinem, vel religionem adinueniat, vel habitum
nouæ religionis aſſumat, c. fin. de relig. dom. c. 1. in
princ. eod. in 6. diuerſum ab alijs, & communem
inter ſe pluribus ſimul in eodem collegio habi-
tantibus, & eamdem religionem profitentibus,
alias ſingularis perſona ſectas non adinueniens,
& ſeorſum habitans in domo ſua, vel in eremo,
c. qui verè 16. q. 1. Pan. in c. ex parte 2. num. 10. de con-
uerſ. coniug. nouum habitum inducere ſibi poteſt,
d. c. 1. & ibi gl. in verb. habitum & Gemin. ac Can. de
9 relig. dom. in 6. c. parſimoniam 41. diſt. Equites † &
Hoſpitalarij Sancti Ioannis Hieroſolymitani e-
mittunt tria vota, & ſunt religioſi, licet non ſuſci-
piant ordines, Put. deciſ. 382. libr. 1. Caſ. deciſ. 1. de
prob. Molbed. deciſ. 10. de cauſ. poſſ. & propr. Rot. di-
uerſ. deciſ. 436. par 3. lib. 3. Rot. Farin. deciſ. 87. num. 1.
& deciſ. 454. num. 3. part. 1. 2. Pan. in rub. huius tit.
ſub num. 4. & ibi Can. Greg. 15. deciſ. 87. & deciſ. 509.
Pan. in c. 2. num. 3. in fin. de ſtat. monach. Idem obti-
net in Equitibus B. Mariæ Theutonicorum, cæ-
teri milites militiarum regularium, & Hoſpitala-
10 rij, qui matrimonio vtuntur, † neque large, neq;
ſtricte ſunt religioſi, ſed ſunt religioſi ſecundum
quid, Pan. in rub. huius tit. num. 4. & in c. 2. num. 11.
de for. comp. Rot. diuerſ. deciſ. 591. num. 4. & 7. & ſeq.
part. 1. late Zab. in clem. per litteras numer. 9. de præb.
clerici, & ſacerdotes huiuſmodi militiatum re-
gularium poſt profeſſionem ſunt capaces benefi-
ciorum ſæcularium, tum quia non emittunt tria
vota ſubſtantialia, c. vt lex 27. q. 1. & ibi gl. in verb.
profeßi, & Can. tum quia non promittũt obedien-
tiam monachalem, c. non dicatis 12. q. 1. c. conſuluit,
qui cler. vel vouent. &c. & ibi Can. Card in clem. 1. in
2. q. de relig. dom. Cald. conſ. fin. hoc tit. nec ſufficit,
vt dicantur regulares, quod ſimpliciter promit-
tant obedientiam, aut reſtrictam ad ſtatuta, Zab.
in clem. 1. num. 5. de relig. dom. cum canonici ſæcu-
lares eam promittant, c. 3. & c. hiſ quæ de maior. &
11 obed. Eremitæ † ſunt ſicut Locuſtæ, quæ regem nõ
habent, ſubſunt epiſcopis, gaudent priuilegio
clericorum, c. qui vere & ibi gloſſ. in verb. vero 16. q.
1. gl. fin. in c. nulla ratione 93. diſt. Innoc. in c. cum mo-
naſterium in fin. de elect. quando habitum aſſumũt
ab epiſcopo, alias ſecus, Franc. Marc. q. 630. part. 2.
Epiſcopus vero dictum habitum & ritum viuen-
di in communi eis non poteſt concedere obſtan-
te c. ne nimia de relig. domib. edito in Conc. ge-
nerali, Extrauag. Ioan. 22. vnica §. quidam autem eo-
rum de religioſ. domib. poſſunt vocari ad prælaturã,
c. cum monaſterium de elect. gl. in d. c. qui vere in verb.
vero c. ſi clericatus 16. q. 1. & ibi gloſſ. pen. poſſunt de
Eremitica vita licite tranſire ad monachatum,
quia vita monachalis eſt magis ſtricta, quoad
hoc, quod monachus renunciat proprijs, & po-
nit hominem ſupra ſe, d. c. qui vere, & ibi gl. in verb.
vero c. ſi clericatus, & ibi gloſſ. in verb. contubernium
16 q. 1. Eremita vero non renunciat proprijs, cap.
per latum §. è contra 19. q. 3. fratres tertij ordinis de
pœnitentia nõ gaudent priuilegio clericali, Bart.
in l. 1. in fin. ff. de pœn. Bart. in l. ſemper §. quibuſdam ff.
de iur. immunit. & ibi late addit. pulchre Butr. in c. 2.
num. 6. de for. comp. & ibi Felin. vbi recenſent plures,
de quibus dubitatur, an gaudeant priuilegio clericali
Franc. Marc. etiam plures enumerans q. 630. part. 2.
Profeſſio eſt duplex, † expreſſa & tacita, ad 12
expreſſam plura requiruntur. Primo in profiten-
te iure veteri pubertas. c. ſignificatum hoc tit. c. illud
20. quæſt. 1. & ſi religio eſt dura plena pubertas:
c. quia hoc tit. ex decretis Concilij Tridentini in
quacumque religione tam virorum quam mu-
lierum decimus ſextus annus expletus, in qua-
cumque ſeſſ. 25. de regul. & mon. Secundo quod non
minori † tempore quam per annum, d. c. in qua- 13
cunque c. ad apoſtolicam hoc tit. 17. quæſt. 2. in ſumma
& c. 1. in fin. vel ſi dura ſit congregatio aut ſtatuta
ordinis vt præmonſtraten. requirant per bien-
nium c. monaſteriis 19. quæſt. 3. arg. c. quia in inſulis
hoc tit. continuum non interruptum, Franc. in c. 1.
ſub num. 3. verſ. quid autem ſi non fuit continuatus, &
ibi Can. hoc tit. in 6. late lap. alleg. 46. & ibi addit.
Pan. in c. ad apoſtolicam num. 9. & ſeqq. hoc tit. & ibi
Can. poſt ſuſceptum habitum in probatione ſte-
terit, nam finito tempore nouitiatus ſuperiores
nouitios, quos habiles inuenerint ad profiten-
dum admittere debent, aut è monaſterio eos eij-
cere, d. c. in quacumque iunct. c. nulla §. finito ſeſſ. 28.
profeſſio antea facta iure canonico valida eſt, c.
porrectum c. ad apoſtolicam hoc tit. niſi facta fuerit
alicui

Digitized by Google

alicui religioñi mendicantium, c.2. & 3. hoc tit. in
6. ex decretis Concilij Tridentini eſt nulla nul-
lamque inducit obligationem ad alicuius regulæ
vel religionis vel ordinis obſeruationem, aut ad
alios quoſcumque effectui. d. c. in quacumque. &
ſublata videtur diſtinctio inter mendicantes ac
alias religiones, ac inter expreſſam & tacitam in-
tra annum factam profeſſionem traditam in c.
conſtitutionem §. in alijs hoc tit. in 6. ac inter ſuſ-
ceptionem habitus profeſſorum ac ſuſceptionē,
habitus nouitiorum intra annum, c. ſuper eo hoc tit.
nulla quoque renunciatio aut obligatio de bo-
nis aut patrimonio antea facta etiam cum iura-
mento vel in fauorem cuiuſcumque piæ cauſæ,
valet, niſi cum licentia epiſcopi, ſiue eius vicarij
fiat intra duos menſes proximos ante profeſſio-
nem, & non alias intelligitur effectum ſuum ſor-
tiri, niſi ſecuta profeſſione, aliter vero facta etiam
cum expreſſa decreti Concilij Tridentini renun-
ciatione etiam iurata, eſt irrita, & nullus effectus,
c. nulla quoque ſeſſ. 25. de regul. quod decretum locū
non habet in teſtamentis & vltima voluntate,
Garc. de beneſ. part. xj. cap. 9. num. 10. & plurib. ſeqq.
14 Limita in † ingrediente militarem religionem,
qui non tenetur poſt ſuſceptum habitum ſtare
per annum ad profeſſionem emittendam iuxta
d. c. in quacumque ſeſſ. 25. Card. Seraph. deciſ. 121. arg.
eorum quæ tradit Specul. de ſtat. monach. & c. quæſt. 36.
Pan. in rubr. huius tit. num. 4. Præterea Concilium
Tridentinum in d. c. nulla ſeſſ. 25. excipit à gene-
rali percepto dicti §. finito. religionem clerico-
15 rum † ſocietatis Ieſu, quæ habet nouitiatum
biennij, quo completo & tribus votis ſubſtantia-
libus ſimplicibus, obedientiæ caſtitatis & pau-
pertatis priuatim emiſſis, qui literis operam de-
derunt, vel daturi ſunt vt ſcholares approbati, alij
vero vt coadiutores temporales non formati, in
ſocietatis corpus cooptantur, deinde ſtudijs ab-
ſolutis, antequam profeſſi vel adiutores ſpiritua-
les formati fiant, tertium adhuc vlterioris proba-
tionis annum in deuotionis exercitijs impen-
dunt, ad quem temporales coadiutores vt ad gra-
dum formatorum recipiantur non obligantur,
Gregor. 13. in Bullar. ſiue conſt. aſcendente domino.
16 Tertio, ex parte recipientis † quod fiat in mani-
bus ſuperioris maſculi, c. fin. & ibi gl. 1. 20. quæſt. 1.
& c. ſtatuimus 20. quæſt. 2. vel de eius licentia, c. por-
rectum, & ibi Pan. in 5. notab. & in c. ad apoſtolicam
num. 4. hoc tit. vel ſequatur eius rati habitio, Inn. in
d. c. porrectum num. 4. & 5. & ibi Can. vel fiat in ma-
nibus Epiſcopi recipientis per ſe vel miſſos ſuos
profeſſionem certæ regulæ approbatæ in mona-
ſterio ſibi ſubiecto, Syluester in verbo religio 3. quæſt.
14. Cunct. Inſt. maior. lib. 3. tit. de regular. n. 62. c. por-
rectum & ibi Innoc. ſub n. 5. de Regular. & Canon. qui
inter ſe diſputant inſinuante qui clerici vel vouentes &
ibi gl. in verbo quod in manibus c. dudum ibi in perſonā
Eccleſiæ huiuſmodi reſignationem recipere procurauit,
de conuerſ. coniugator. Quarto, quod ſuperior † re- 17
quirat conſenſum ſui conuentus, gl. 1. & Prob. ad
Monach. in c. fin. num. 2. & 3. hoc tit. in 6. & ibi Can. c.
veniens de ſimon. Lap. alleg. 31. vel Conſilium, gloſſ.
addit. in d. c. fin. hoc tit. in 6. Pan. in d. c. ad apoſtolicam
num. 12. Quinto, quod profeſſio † fiat vni ex reli- 18
gionibus, c. vnico, verſ. aut per profeſſionem de vot.
in 6. Butr. in c. rurſus ſub n. 8. verſ. quandoque ſolemni-
tatur profeſſione, qui cler. vel vou. Clem. fin. & ibi gl. in
verb. religione hoc tit. Nauar. conſ. 35. numer. 1. hoc tit.
per ſedem apoſtolicam approbatis, d. c. vnico verſ.
aut per profeſſionem de vot. in 6. c. fin. de relig. domib. c.
vnico eod. in 6. in monaſterio ſiue clauſtro mona-
ſterij, ſed poteſt concedi ex cauſa vt profeſſio fiat
extra monaſterium, c. ex publico, & ibi Pan. num. 10.
de conuerſ. coniug. c. vt lex, & ibi gl. fin. & Can. 27.
quæſt. 1. Bart. in auth. ingreſſi num. 12. de ſacroſ. eccleſ.
Sexto, quod fiat † ſimpliciter de tribus votis 19
obedientia caſtitate & paupertate, c. non dicatur 12.
quæſt. 1. c. 1. ſeſſ. 25. de regul. per quæcumque verba
videlicet trado me tibi in monachum & fratrem,
d. c. porrectum, & ibi Can. volo religionis propoſi-
tum inuiolate obſeruare, c. fin. 20. quæſt. 1. ſcriptu-
ra non eſt neceſſaria ſed adhibetur vt ei obuiet,
qui contrauenit, gloſſ. 2. in d. c. fin. 20. quæſt. 1. & ibi
Can. c. omnes 27. quæſt. 1. c. nuper de teſtib. neglectus
formæ traditæ à regula circa actum profeſſionis,
non inducit nullitatem, Pan. in d. c. porrectum n. 13.
aut ſi habitum non ſuſceperit, c. conſuluit qui cler.
vel vou. & c. c. vt clerici d. c. porrectum, & ibi gloſſ. in
verb. Monachum c. ex parte hoc tit. vel habitauerit
extra monaſterium, c. ſicut 2. hoc tit. Septimo, in
virginibus † Deo dicandis, vt ante profeſſionem 20
Epiſcopus vel eius Vicarius aut aliquis eorum
ſumptibus ab eis deputatus, exploret virginis vo-
luntatem diligenter, an coacta an ſeducta fuit,
an ſciat quid agat, & ſi voluntas eius pia & libera
cognita fuerit, libere ei profiteri licet non in ma-
nibus Abbatiſſæ vel alicuius ſanctimonialis qui-
bus velamen nulli alteri ſanctimoniali imponere

Digitized by Google

licet, *c. puella verſ. fin. & c. vidua 20. quæſt. 2.* ſed E-
piſcopi vel ſacerdotis aut miniſtri, *c. vidua 20.*
quæſt. 1. & ibi gl. 1. & Can. Franc. Marc quæſt 957. l. 1.
& tenetur præfecta monaſterio Epiſcopum ante
menſem certiorem facere, quod ſi non fecerit
quamdiu epiſcopo videbitur ab officio ſuſpen-
ditur, *c. libertati ſeſſ. 25. de regul.* quæ locum habent
in monaſterijs ordinario iure Epiſcopis ſubiectis,
ac in ijs quæ ad Romanam immediate ſpectant
Eccleſiam, in alijs exploratio voluntatis virginis
ſpectat ad Abbates & alios tam exemptus quam
non exemptos prælatos quibus monaſteria hu-
iuſmodi ſunt ſubiecta, *c. periculoſo §. fin. de ſtat. re-*
gul. in 6. Clem. attendentes in fin. princ. de ſtat. monach.
& ibi Can. Ab his excipiuntur mulieres quæ pœ-
nitentes aut conuertitæ appellantur, in quibus
conſtitutiones earum ſeruantur, *c. anathemati ſeſſ.*
25. de regular.

21 Tacitam profeſſionem † inducunt, Primo,
annalis per conſtitutum in legitima ætate dela-
tio, in religione vel monaſterio, *c. vt clerici, & ibi*
gloſſ. fin. & Can. c. ex parte, & ibi gl. fin. Clem. fin. &
ibi gloſſ. in verb. aliqua hoc tit. Put. deciſ. 131. libr. 1.
poſt annum continuum probationis peractum,
c. in quacumque iuncto c. nullo §. finito ſeſſ. 25. de regul.
Garc. de beneſ. part. xj. cap. 9. numer. 5. & ſeqq. habitus
monachalis indiſtincti aut indiſtinctiſſimi, aut
patenter nõ diſtincti ab habitu profeſſorum, aut
latenter ab eo diſtincti, *c. ex parte tua hoc tit. & ibi*
Pan poſt gl. fin. numer 3. & Can. Clem. fin. eod. ſed ſi
habitus nouitiorum ab habitu profeſſorum ſit
diſtinctus patenter, colore, ſciſſura, forma, *d.*
Clem. fin. verſ. fin hoc tit. eius delatio per quantum-
cumque tempus non inducit profeſſionem, *gloſſ.*
in Clem. fin. in verb. deinceps in fin. & ibi Can. latens
diſtinctio inducitur ex benedictione veſtium
tempore profeſſionis, *c. ſtatuimus hoc tit.* earumque
datione à certis perſonis, vel in certis diebus,
certo loco, aut certis formis & ſolemnitatibus,
c. 1. §. fin. hoc tit. in 6. indiſtinctus habitus eſt vt quia
profeſſi & nouitij eodem habitu vtuntur, indi-
ſtinctiſſimus quando non ſolum nouitij & pro-
feſſi ſed etiam communem ducentes vitam, cum
eis deferunt eundem habitum, *Pan. in d. c. ex parte*
n. 3. gloſſ. in d. Clem. fin. in verb. deinceps, & ibi Can.
hoc tit. Secundo, inducit tacitam profeſſionem
22 ordinatio † monialis non profeſſæ in Abbatiſ-
ſam, licet electio non valeat, *c. 2. & ibi Ioan. Andr.*
num. 3. & Can. de teſtam. nouitijs vero ordinati ſe
permittens ad minores intra annum probatio-
nis, per hoc non intendit profiteri, *Gemin. in c. ab-*
bates num. 9. poſt Ioan. And. de priuil. & c. in 6. Tertio,
promiſſio † obedientiæ in manibus ſuperioris 23
cum ſuſceptione habitus monachalis reſpectu
certæ & determinatæ regulæ approbatæ, opera-
tur profeſſionem expreſſam quoad votum obe-
dientiæ & tacitam quoad alia vota, *Butr. in d. c.*
porrectum nu. 9. verſ. 3. modo hoc tit. & in c. rurſus ſub
num. 8. verſ. quandoque ſolemnizatur qui cler. vel non.
& c. Præpoſ. in c. conſuluit ſub n. 1. verſ. & ita D. Anton.
& alij & c. eod. tit. approbati à Rot. diuerſ. deciſ. 216.
ſub n. 10. part. 2. Quarto, annalis † in monaſterio 24
poſt maiorem ætatem mora & habitatio profeſſi
ante legitimam ætatem vel per vim, *c. ſignificatum*
c. cum virum c. 2. hoc tit. c. 1. eod. in 6. ex decretis
Concilij Tridentini quicumque regularis præ-
tendit ſe per vim, aut metum, aut ante ætatem
debitam profeſſum fuiſſe, aut quid ſimile non
auditur niſi intra quinquennium à die profeſſio-
nis coram ſuo ordinario & ſuperiore, & ſi antea
habitum ſponte dimiſerit nullatenus ad allegan-
dam quamcumque cauſam admittitur, ſed ad
monaſterium redire cogitur & tanquam apoſta-
ta punitur, interim vero nullo priuilegio ſuæ re-
ligionis iuuatur, *c. quicumq; ſeſſ. 25. de regul.* Quin-
to, quando † nouitii ſponte ſe ingerunt actibus 25
profeſſorum. *c. vidua hoc tit. & ibi Can.* Sexto, rece-
ptio † habitus profeſſorum poſt annum proba- 26
tionis in monaſterio vbi habitus profeſſorum ab
habitu nouitiorum patenter aut latenter ſunt di-
ſtincti, *c. ſuper eo verſ. fin. c. ſtatuimus & c. conſulti hoc*
tit. iura enim decretalium limitanda & reſtrin-
genda ſunt iuxta Conciliũ Tridentinũ quod re-
quirit in profitente decimum ſextum annum ex-
pletum; & præcedentem annum continuum
probationis peractum, *d. c. in quacumque ſeſſ. 25. gl.*
fin. circa fin. in d. c. ex parte & ibi Can. Pan. in d. Clem.
fin. nu. 9. & 10. hoc tit. vbi ponderat dictionem, per, &
ibi Can. & concurrentibus alijs requiſitis tacitam
profeſſionem non excludit. *Garc. de beneſ. part. xj.*
cap. 9. num. 5. & 8. Greg. 15. deciſ. 385. in fin. & ibi late
annotata. Ex delatione habitus † præſumitur pro- 27
feſſio & fundatur intentio monaſterij & qui di-
cit ſe non profeſſum debet hoc probare, *c. quod*
interrogaſti: 27. diſt. & ibi Archid. & Can. Io. And. in
c. 2. ſub num. 2. verſ. item hoc quod dictum eſt hoc tit.
Rot. diuerſ. deciſ. 216. num. 18. part. 2. Effectus pro-
feſſionis † eſt, quia per eam acquiritur ingreſſis 28

ius

ius in ipſo monaſterio, vt ibi deſeruiant & ali-
mententur, c. porrectum de regul. gl. fin. c. cum dilecta,
& ibi Can. de reſcript. Pan. ſub num. 13. & licet pro
alimentis ſibi ſubtractis non poſſint agere, pro
ſibi miniſtrandis in futurum bene poſſunt agere.
Rot. deciſ. 10. de iudic. in nou. Felin. in c. cum dilecta n.
16 & ſeqq. de reſcript. Cald. conſ. xj. hoc tit. Per prio-
ratum vel Abbatiam retinetur monachatus, &
licet prior vel Abbas renunciet vel deponatur re-
manet monachus monaſterij, c. ſicut ex litteris, &
ibi Pan. in 1. not. Felin. num. 1. & Can. de iureiur. c. fin.
de Simon. monachus vero translatus ad priora-
tum vel Abbatiam alterius monaſterij etiam e-
iuſdem ordinis, perdit locum & vocem actiuam
in priori monaſterio, etiamſi talia iura ab Abbate
& monachis prioris monaſterij ſibi fuerint reſer-
uata, c. conſtitutis de elect. c. cum ſingula §. prohibemus,
& ibi gl. in verb. canonica, & Can. de præb. in 6. Viciſ-
29 ſim Abbati † & monaſterio acquiritur ius in per-
ſonam profeſſi, vt eum forſan fugitiuum, aut eie-
ctum poſſit & cogatur vindicare, d. c. porrectum,
& c. fin. de regul. ac in bonis per eum habitis ac-
quiſitis ac acquirendis, Auth. ingreſſi C. de ſacroſ.
eccl. & ibi DD. c. in præſentia, & ibi Can. de probat. c.
30 abbates 18. q. 2. & ibi gl. pen. Profeſſione † emiſſa
regula eſt in præcepto quoad tria vota ſubſtan-
tialia, c. ex parte hoc tit. c. cum ad monaſterium de ſtat.
monach. omnia alia contenta in regula non ſunt
in præcepto, Hoſt. in c. relatum ſub numer. 2. ne clerici
vel mon. &c. & ibi Pan. ſub numer. 6. latius diſtinguit,
& Can. communiter Fel. in cap. nam concupiſcentiam
num. 1. & num. 9. & ſeqq. & ibi Can. de conſtit. Pan.
in c. Deus qui num. 3. de vit. & honeſt. cler. Boich. in d.
c. cum ad monaſterium numer. 18. & ſeqq. de ſtat. mo-
nach. &c. Matheſ. ſing. 77. & ibi add.
31 Iure canonico omnes Chriſtiani † ſunt apti ad
profitendum religionem, & ſtatuta inferiorum à
Papa aliquem inhabilitantia non valent, Nauarr.
32 conſ. 26. hoc tit. num. 4. & ſeqq. prohibitus † cleri-
cari propter ſuum, aut eius ex quo deſcendit, de-
lictum, non prohibetur intrare religionem, ſed
prohibetur ne in domibus regularibus alicuius
prælationis aſſequatur honorem, c. in quibuſdam
33 in fin. & ibi Can. de pœn. Imo nullum crimen † im-
pedit ingreſſum religionis, & factam in ea pro-
feſſionem, c. poſt translationem de renunc. nec ho-
micidium voluntarium, c. admonere te §. idcirco 33.
quæſt. 2. etiam presbyteri, c. in quibuſdam in fin. de
34 pœn. aut ingratitudo † erga parentes vel liberos,
imo hæc per ingreſſum monaſterij aboletur, c. fin.
19. q. 3. vel irregularitas, c. 1. 56. diſt. Nauar. conſ. 1.
de ſtat. monach. quæ † ſi prouenit ex delicto, non 35
tollitur per ingreſſum religionis, cap. veniens de eo,
qui furt. ord. ſuſcept. & ibi Pan. num. 3. Anch. num. 6.
& Can. Pan. in c. tua num. 4. de Simon. late Fel. in cap.
cum deputati num. 2. & ſeqq. de iudic. aliunde pro-
ueniens tollitur in caſibus in iure expreſſis tan-
tum & non in alijs, c. 1. de fil. presb. Pan. poſt gloſ. in c.
2. num. 5. de apoſt. & ibi Can. præbet ingreſſus reli-
gionis materiam diſpenſandi poſt laudabilem
conuerſationem in monaſterio etiam nulla pœ-
na impoſita, quia pœnitentia relaxatur ingre-
dienti religionem, c. ſcripturæ de vot. & ibi gloſſ. &
DD. c. quis aliquando §. 1. de pœnit. diſt. 1. excommu-
nicatus † maiore excommunicatione poteſt re- 36
cipi ad religionem, quia licet cum excommuni-
cato orare pro vtilitate & ſalutæ animæ illius, c. 1.
de eo, qui furt. ord. ſuſc. licet aliter ſentiant Archid. in
c. monaſterijs 19. q. 3. Franc. Marc. q. 682. num. 2. ſunt
tamen quædam qualitates quæ impediunt in-
greſſum, & aliquando eum annullant, ex quibus
octo recenſet ſumma Angel. in verb. religioſus à nu.
4. vſque ad num. 15. gloſſ. fin. in c. duæ ſunt 19. quæſt.
2. ponit tres, & ibi Can. quibus adde militiam quę
requirit præuium conſenſum ſummi Pontificis,
c. monaſterijs §. miles 19. qu. 3. Epiſcopus ſiue † ſit 37
conſecratus ſiue non, c. inter corporalia de translat.
epiſcoporum, nō poteſt intrare religionem, niſi pe-
tita & obtenta licentia à Rom. Pont. c. licet quibuſ-
dam hoc tit. ex iuſta cauſa, c. niſi cum pridem. de re-
nunc. an idem iuris ſit, in prælatis † ſecularibus E- 38
piſcopo inferioribus immediate Summ. Pont.
ſubiectis, vide Pan. in c. licet num. 13. hoc tit. late Ioan.
Andr. in c. cum non ſtat. de reg. iur. in 6. qui diſputat
in vtramque partem in Mercurial. cæteri clerici
ſeculares † poſſunt intrare religionem non peti- 39
ta licentia ab Epiſcopo, Pan. in d. c. licet num. 14. de
regular. & trans. ad vel ſylueſt. in verb. religio 2. §. 8.
quæritur c. alienum, & c. duæ §. tex. vere 19. quæſt. 2.
Nouitij intra † annum probationis, c. conſulti c. 40
poſtulaſti c. ſtatuimus hoc tit. ac finito eo ante pro-
feſſionem emiſſam, c. nulla §. finito ſeſſ. 25 de regul.
abſque apoſtaſiæ nota vel noxa ad ſæculum redi-
re & ad ſæcularia beneficia promoueri & in eis
libere poſſunt miniſtrare, d. c. poſtulaſti. Prohibet
Concilium Tridentinum ne ante profeſſionem,
excepto victu & veſtitu nouitij, illius temporis
quo in probatione eſt quocumque prætextu mo-
naſterio

Digitized by Google

naſterio ex eiuſdem bonis aliquid tribuatur, ne
hac occaſione diſceſſus impediatur, ac præcipit
ſub anathematis pœna dantibus & recipienti-
bus, ne hoc vllo modo fiat, & vt abeuntibus re-
ſtituantur quæ ſua erant; *l. nulla verſ. ſed neque ante
profeßionem ſeſſ. 25. de regul.* nam regulariter noui-
tius egrediens monaſterio intra annum proba-
41 tionis vel eo finito, non debet † nec cogitur re-
ſtituere alimenta monaſterio, quia fructus ſunt
ad hoc deputati vt ſuſtentetur: *Gemin. in c. 1. §. ſa-
ne num. 2. de ſtat. regul. in 6. tex. in c. non ſolum, ibi a-
liquatenus impedire hoc tit. in 6. & ibi Gemin. num. 5.
not. & Can. ſylueſt. in verb. religio 5. in 8. quaſt. circa
princ. cap. ſtatuimus ibi libere, hoc tit. & Can.* quod
decretum procedit & iam in donationibus factis
ab ingreſſuris monaſterium, *Nauarr. conſ. 81. 82.
& 83. de regul.* ac in renunciatione beneficijs quæ
facienda eſt de conſenſu ſuperiorum ante duos
menſes profeſſionis, ne temere quis renunciet
dum eſt nouitius, & poſtea contingat carere be-
neficio & monachatu, ſi forte non admittatur ad
profeſſionem, vel ipſe poſtea nollit profeſſionẽ
emittere, *Pariſ. de reſign. lib. 3. q. 13. à numer. 4. vſque
ad fin. Garc. de benef. part. xj. cap. 9. num. xj. & plur.
ſeqq. in vtramque partem.* Eadem fere obtinere vi-
42 dentur non ſolum in cooptatis † poſt biennalem
probationem in corpus Societatis IESV per priua-
tam emiſſionem trium votorum ſubſtantialium
& ante publicam profeſſionem à præpoſito ge-
nerali dimiſſis, ſed etiam in eis qui poſt adeptum
gradum coadiutorum formatorum ſpiritualium
ſeu temporalium à Societate ex cauſa dimittun-
tur: *arg. l. 5. ff. de re milit. l. iſtius ff. de his qui not. in-
fam. & ibi gloſſ. & DD. l. nullam l. interlocutio C. de
his qui not. infam.* Concil. Tridentinum excipit
religionem clericorum ſocietatis Ieſu à regula §.
finito c. nulla. ſeß. 25. de regular. & monial. quod ipſa
non ſolis nouitijs & profeſſis vt reliqui regulares
ordines conſtet ſed habeat plures gradus, vt cõ-
munibus aliorum regularium ordinum rationi-
bus & ſanctionibus eius inſtitutum metiri non
poſſit. Ingreſſuris in ſeparata habitatione tradun-
tur conſtitutiones & priuilegia ſocietatis matu-
rius conſideratã, deinde vt nouitij biennio pro-
bantur, quo expleto tria vota ſubſtantialia ſim-
plicia emittunt priuatim, & promittunt ſe eam-
dem ſocietatem ingreſſuros, id eſt vlteriorem ali-
quem illius gradum arbitrio generalis; votis e-
miſſis nouitij eſſe deſinunt, & in ſocietatis corpus
qui literis operam dederunt vel daturi ſunt vt
ſcolares approbati, alij vero vt coadiutores tem-
porales nondum formati cooptantur ex parte
ipſorum perpetuo, ex parte ſocietatis quamdiu
præpoſitus eos in ſocietate retinendos cenſuerit;
vt liberi potius quam votis obligati dimittantur
contra vulgatam regulam *l. 1. verſ. nam quod Ariſto
ff. de reſcind. vendit. & ibi poſt gl. DD.* ſtudijs abſolu-
tis antequam profeſſi vel coadiutores ſpirituales
formati fiant, non ſolum tertium probationis
annum adhuc impendunt, ſed etiam in pœni-
tentiæ & ſacramentorum miniſterijs, alijsque
officijs & exercitiis ſocietatis tamdiu probantur,
quamdiu generali videbitur & interim bonorum
ſuorum ius atque dominium ad tempus gene-
ralis præpoſiti iudicio præſcribendum retinent,
vt maiorem ſocietas habeat libertatem illos, ſi
opus fuerit, cum minori offenſione dimittendi,
vſum vero eorum arbitrio ſuperioris, *Greg. 13. in
Conſtit. ſiue Bull. aſcendente Domino §. & licet.* poſ-
ſunt itaque de eis libere præhabita licentia in
pios vſus teſtari, *l. in re C. Mand. l. qua ratione §. 1.
verſ. nihil enim ff. de acquir. rer. domin.* vita & doctri-
na eorum probata poteſt generalis ſacerdotes
quos idoneos cenſuerit admittere ad profeſſio-
nem quatuor votorum, nempe trium ſubſtantia-
lium ac ſpecialis obedientiæ ſummo Pontifici,
qui à ſocietate non dimittuntur, niſi in certis qui-
buſdam caſibus, & nonnullos ad ſpiritualium
coadiutorum gradum per tria illa vota publica,
ſed ſimplicia in manibus ſuperioris emiſſa, quæ
ceſſant, id eſt non valent, ac nulla ſunt, *l. ſi procura-
torem §. mandati actio, & ibi gloſſ. in verb. ceſſat ff.
Mand. l. ergo §. ſi bona fiſco, & ibi gl. in verb. ceſſat ff. de
fideicom. libert.* per dimiſſionem legitimam à ſo-
cietate ipſo iure, *glo. in rubr. C. in quib. cauſ. ceſſ. long.
temp. præſcript. l. 3. ff. ne quis eum qui ius in vocat. eſt in
exim.* & antea non extinguuntur, *l. inter ſtipulantem
§. ſacram, & ibi gl. in verb. ceſſaturam ff. de verb. oblig.
l. qui res §. aream ff. de ſolut.* coadiutores temporales
non formati poſt aliquot annos, quibus generali
& ſocietati ſatisfecerint, ſine alia vlteriore pro-
batione tertij anni per tria vota publica in mani-
bus ſuperioris emiſſa non tamen ſolemnia in ad-
iutorum temporalium formatorum gradum ad-
mittuntur, & tam ſpirituales quam temporales
coadiutores formati, certum in ſocietate gra-
dum habent ſuntque omnis hæreditariæ ſucceſ-
ſionis incapaces, & nihil proprii habent, nec pro-
pter emiſ-

Digitized by Google

pter emiſſa huiuſmodi vota publica aut per mor-tem ab inteſtato in illorum ſicut nec in profeſſorum bonis, domus vlla aut eccleſia vel collegium dictæ Societatis ſuccedere poteſt, *d. conſtit. aſcendente Domino §. quibus emiſſis*, cenſenturque mendicantes quorum gaudent priuilegijs, & habent diuerſa à collegijs loca, *Felic. epiſc. Scalen. in Enchir. de cenſ. irregul. & priuil. cap.* 10. *circa finem, & c. priuilegia Societatis Ieſu.* Hæc omnibus communia ſunt, quod nouitiatu completo & emiſſis votis ſimplicibus vna eſt omnibus omnino viuendi & obediendi ratio, in domibus quidem probationum & collegij ex redditibus, in domibus vero profeſſorum, quæ nullos omnino redditus habere poſſunt ex eleemoſynis tantum, quodque non modo ij qui ad profeſſionem vel in coadiutorum formatorum gradus admittuntur, ſed & ſcholares ipſi ac ſupradicti alij omnes, & quicumque, qui in ipſam Societatem admiſſi, biennio probationis à quolibet ipſorum exacto tria vota ſubſtantialia tametſi ſimplicia emiſerint, vere ac proprie ſunt religioſi, & ab omnibus cenſeri & nominari debent, *d. conſt. Greg.* 13. *aſcendente Domino, §. biennio, & §. etiam non modo*, & habent in eis locum canones de religioſis & eorum votis loquẽtes. Dimiſſi à Societate nullam apoſtaſiæ notam incurrunt, ac poſſunt, eis qui profeſſionem quatuor votorum emiſerunt, exceptis, ad beneficia eccleſiaſtica & dignitates promoueri, laici aut conſtituti in minoribus ordinibus vxorem ducere, quia iuxta Conſtitutionem Gregorij XIII. per dimiſſionem vota ceſſant, & in eadem nulla fit mentio de incurſu alicuius inhabilitatis, & ab ea parte, quæ dicit aduerſarium ſuum ab aliquo iure prohibitum eſſe ſpecialiter lege vel conſtitutione, id probari oportet, *l. ab ea parte ff. de probat. l. ſi quæramus, & ibi gloſſ.* 1. *& DD. ff. de teſt. ord. &c.* tum quia clericos poſſe promoueri ad beneficia eſt de genere permiſſorum, *c. inter corporalia, & ibi gloſſ. in verb. non inuenitur Pan. num.* 37. *& Can. de transl. epiſc.* ſicut etiam eſt de genere permiſſorum, laicos, *c. duo ſunt §. aliud vero* 12. *q.* 1. ac clericos conſtitutos in minoribus ordinibus poſſe vxores ducere, *c.* 1. *de cler. coniug. & ibi poſt gloſſ. Can.* & quod in dubio præſumatur dimiſſio cauſaria, honeſta, & non ignominioſa, *l. hæ enim cauſæ, & ibi gl. in verb. verum & DD. ff. de ſuſpec. tut. l.* 2. *§. ignominia ff. de his qui not. inf. & ibi poſt gloſſ. in verb. cur miles DD.*

Nemini regularium † licet immobilia, vel mo 43
bilia cuiuſcumque qualitatis fuerint tanquam
propria, aut etiam nomine conuentus poſſidere,
quæ ſtatim tradi debent ſuperiori conuentuique
incorporari, *c.* 2. *c. cum ad monaſterium de ſtat. mo-*
nach. &c. c. non dicatis 12. *q.* 1. *cap.* 1. 18. *q.* 1. *c. nemini*
ſeſſ. 25. *de regul.* Imo regularis non habet domi-
nium pannorum, quos in dorſo defert inſtar ſer-
ui: *l. id veſtimentum ff. de pecul.* non licet ſuperiori-
bus † bona ſtabilia alicui regulari concedere et- 44
iam ad vſumfructum vel vſum aut commendam
vel adminiſtrationem, *d. c. nemini §. nec deinceps*
ſeſſ. 25. *&c.* & correcta ſunt iura de ore talium
quibus permiſſum erat regulari peculium habe-
re, pro iniuncta ſibi ab Abbate adminiſtratione;
c. quanto de off. ord. cap. 2. *ff. qui vero peculium de ſtat.*
monach. mobilium vero vſum ita poſſunt permit-
tere, vt eorum ſupellex ſtatui paupertatis conue-
niat, *d. c. nemini §. mobilium.* Prælati & † religioſi 45
habentes adminiſtrationem liberam habent fru-
ctuum diſpoſitionem in vita, *Greg.* 15. *deciſ.* 401,
Bal. in c. clerici el 2. *num.* 7. *de vit. & honeſt. cler. Zab.*
in c. ſi quis col. pen. verſ. in religioni de pecul. cler. Zab.
Clem. 2. *§. ſed & talis in princ. de vit. & honeſt. cler. &*
alijs infra alleg. & ex permiſſu ſuperiorum cæteri
regulares poſſunt diſponere de fructibus benefi-
ciorum ſuorum regularium, *Clem.* 2. *§. ſed & tales,*
& ibi Zab. in 1. *not. & Can. de vit. & honeſt. Rot. diuerſ.*
deciſ. 772. *numer.* 4. *part.* 1. *Zab. in Clem. gratia col.*
pen. in fin. de reſcript. Nauar. de reddit. eccl. q. 1. *monit.*
8. præſertim de parte fructuum ad ſuum victum
& vſum deſtinata, *Nauar. de reddit. eccl. q.* 1. *monit.*
33. *num.* 2. *& ſeqq. Greg.* 15. *deciſ.* 401. *num.* 6. quia
nõ repugnat ſtatui paupertatis habere peculium
ex permiſſu ſuperioris, pro vtilitate monaſterij
aut ſuis alimentis; *c. inſinuante, qui cler. vel vou. &c.*
Pan. in c. 2. *numer.* 4. *de ſtat. monach. &c. Rot. diuerſ.*
deciſ. 216. *num.* 12. 13. *&* 14. *part.* 2. quod ſi quis a-
liter quicquam tenere deprehenſus aut conui-
ctus fuerit, is † biennio actiua & paſſiua voce 46
priuatus eſt, *d. c. nemini in fin.* regulari monitione
præmiſſa de monaſterio expellitur, nec recipitur
vlterius, niſi pœniteat ſecundum monaſticam
diſciplinam, *c. cum ad monaſterium de ſtat. monach.*
à communione altaris remouetur, *c.* 2. *de ſtat. mo-*
nach. quod ſi proprietas apud quemquam inuen-
ta fuerit in morte, ipſa cum eo in ſignum perdi-
tionis extra monaſterium ſubterratur, & ad ter-
rorem aliorum eccleſia pro eo non orat, *cap.* 2 *§.*

qui vero peculium c. ſuper eo c. cum ad monaſterium,
verſ. quod ſi proprietas, & ibi gl. in verb. in ſterquilinio
de ſtat. monach.

47 Regularibus † non licet à ſuis conuentibus
recedere, *cap. quanto de off. ord. c. non magnopere, ne*
cler. vel monach. &c. Clem. ne in agro §. quia vero de
ſtat. monach. etiam prætextu ad ſuos ſuperiores
accedendi, niſi ab eiſdem miſſi aut vocati fue-
rint, qui ſine prædicto mandato in ſcriptis ob-
tento repertas fuerit ab ordinarijs locorum tan-
quam deſertor ſui inſtituti punitur, *c. prohibet §.*
nec liceat ſeſſ. 25. de regul. & ad monaſterium regre-
di compellitur, *c. non eſt hoc tit.* in quo tam in ec-
cleſia quam in refectorio atque dormitorio cō-
muniter eſſe debent, nec propria ſibi ædificare
receptacula aut priuata domicilia, *c. pernicioſam*
48 18. *q.* 2. nec non diligenter † obſeruare, quæ ad
communem vitam victum & veſtitum conſer-
uanda pertinent, *c. 1. ſeſſ. 25. de regul.* Curia Roma-
49 na ſcit & tolerat † quod regularibus taxetur ali-
quid pro veſtimentis, vel dentur ad id certæ poſ-
ſeſſiones vnde & regulares Capellani Papæ de
ſeruitijs ita recipiunt portionem, ſicut alij, teſtari
tamen de his non poſſunt ſicut proprietarij. Idem
de monialibus, quæ à monaſterijs habent ſolum
victum, & à parentibus vel de ſuo lucro habent
indumenta, *Ioan. And. in d. c. cum ad monaſterium*
num. 23. de ſtat. monach. & Can. regul. Franc. Marc.
deciſ. 963. par. 1. Felin. in c. cum tu numer. 26. de conſt.
Creſc. deciſ. 3. num. 3. de loc. & cond. & regulariter
religioſi poſſunt habere peculium pro vtilitate
monaſterij vel alendo ſeipſos, *Pan. in c. 2. num. 4.*
de ſtat. monach. c. inſinuante, & ibi gloſſ. in verb. vt in
domo propria, qui cler. vel vou. & ibi Can. gloſſ. in cap.
vnico in princ. in verb. præſentes, & ibi Can. de ſtat. re-
gul. in 6. verum ſi ſuperiori reuocanti peculium,
pro vtilitate monaſterij, vel alendo ſe ipſos, reſi-
ſtant, quia volunt abundare & de ſuis ſuo modo
facere, ſunt in malo ſtatu, cum ſæculariter viuant
& velint perſeuerare; *c. relatum ne cler. vel monach.*
ſyluest. in verb. religio 6. num. 7. in fin. In prædictis
50 autem † monaſterijs & domibus tam virorum
quam mulierum bona immobilia poſſidentibus
vel non poſſidentibus, is tantum numerus con-
ſeruandus eſt, qui ex redditibus proprijs mona-
ſteriorum vel ex conſuetis eleemoſynis commo-
de poteſt ſuſtentari, *c. 3. §. in prædictis ſeſſ. 25. de regul.*
& ſublata videtur ſiue correcta iura decretalium
requirentia vt abſque penuria ſuſtentari poſſit, *c.*
1. & 2. de inſtit. c. periculoſo §. ſane in fin. & ibi gloſſ.
in verb. abſque penuria de ſtat. regul. in 6. & differen-
tia tradita *in d. § ſane iuncta gloſſ. in verb. irritum,*
inter receptionem monialium in monaſterijs or-
dinum non mendicantium, quæ eſt nulla ipſo
iure, & receptionem monachorum vltra quam
per facultates ſuſtentari poſſint, quæ eſt valida,
quia cœtibus hominum ſe immiſcere & ſibi vitæ
neceſſaria acquirere poſſunt, *c. nunquam diſt. 5. de*
conſecr. Prohibent † quoque Canones regulari- 51
bus, ne ſine ſui ſuperioris licentia ſub prætextu
prædicationis aut lectionis vel cuiuſuis pij ope-
ris ſe ſubijciant obſequio alicuius Prælati Princi-
pis vel vniuerſitatis communitatis aut alterius
cuiuſcumque perſonæ vel loci, neque eis aliquod
priuilegium aut facultas ab alijs ſuper ijs obtenta
ſuffragatur, contrafaciens tanquam inobediens
arbitrio ſuperioris punitur, *c. prohibet ſeſſ. 25. de re-*
gul. & ne excommunicatos † à Canone, præter- 52
quam in caſibus in iure expreſſis, vel per priuile-
gia ſedis Apoſtolicæ conceſſis eiſdem, aut à ſen-
tentijs per ſtatuta prouincialia aut ſynodalia pro-
mulgatis, ſeu à pœna & culpa quemquam abſol-
uere præſumant, alioquin excommunicationis
incurrunt ſententiam ipſo facto per ſedem Apo-
ſtolicam dumtaxat abſoluendi, *Clem. 1. de priuil.*
Præterea † niſi à ſuperioribus ſuis de vita, mori- 53
bus, & ſcientia examinati & approbati fuerint, ac
de eorum licentia etiam in eccleſijs ſuorum ordi-
num prædicare non poſſunt, antequam cum hac
licentia perſonaliter ſe coram epiſcopis præſen-
tent, & ab eis benedictionem petant, *c. 2. §. regu-*
lares ſeſſ. 5. & in eis, contradicente epiſcopo, præ-
dicare non præſumant, *c. prædicationes § nullus ſeſſ.*
24. In eccleſijs vero quæ ſuorum ordinum non
ſunt, vltra licentiam ſuorum ſuperiorum etiam
licentiam epiſcopi gratis concedendam habere
tenentur ſine qua in ipſis eccleſijs non ſuorum
ordinum prædicare non poſſunt, *d. c. 2. §. regulares*
ſeſſ. 5. & cauere debent epiſcopi, ne aliquem eo-
rum qui cum ſint nomine regulares, extra clau-
ſtra tamen & obedientiam religionum ſuarum
viuunt, etiam quorumlibet priuilegiorum præ-
textu in ſua ciuitate vel diœceſi prædicare per-
mittant, donec ab ipſis epiſcopis ſancta ſedes A-
poſtolica conſultatur, à qua priuilegia huiuſmo-
di non niſi tacita veritate & expreſſo mendacio
ab indignis extorqueri veriſimile non eſt, *cap. 2. §.*
caueant ſeſſion. 5. Reliqua prohibita regulari-
bus

Digitized by Google

bus annotata ſunt ſub titulo de ſtat monach.
&c.

54 Quando † monaſterium, in quo regula certa
& approbata ab initio fuit conſtituta, reducitur
ad priſtinum rigorem, ſi in eo regula eiuſque au-
ſteritas deinde contrario abuſu fuit labefactata,
regulares inibi exiſtentes præciſe compelluntur
obſeruare illam reformationem, quia in profeſ-
ſione fuerunt profeſſi regulam non conſuetudi-
nem, *c.2. & ibi Hoſt. à num.4. in fin. & n.5. Ioan. Andr.
nu.2. & Can. de teſt. c. ante triennium, & ibi Prap. n.3.
31. diſt. Rot. diuerſ. deciſ. 216. per tot. part. 2. c. ea qua in
princ. de ſtat. Monach. & c. Gemin. in c.1. §. qui vero n.6.
hoc tit. in 6. Late Pan. in c. ſuper eo n.4. & ſeqq. hoc tit.*
55 *& ibi Can.* ſi vero regula † in eo fuit collapſa ita
quod in eo nec regulæ, nec religio aliqua ob-
ſeruabatur, tunc inibi exiſtentes poſſunt cogi
cauſatiue ad religionem profitendam, ad quam
iſtud monaſterium fuit inſtitutum vel vt exeant
monaſterio, & ibi remaneant monachi qui iuxta
conſtitutionem regulæ profiteantur, *Prapoſ. in d.c.
ante triennium ſub n. 3. verſ. aut non tractamus ſolum
31. diſt. Ioan. And. in d.c.2. verſ. ſi quis in trat. de teſtam.*
56 *& vtrobiq; Can.* quia locus religioſus † deforma-
tus reformari debet de regularibus eiuſdem mo-
naſterij, in defectum eorum de regularibus alio-
rum monaſteriorum eiuſdem ordinis, inde eis
eiectis in perpetuum vel ad tempus, done corri-
gantur & reuertantur poſtea, *gl. pen. in d.c. relatum
& ibi Can.* deueniendum eſt ad regulares alterius
ordinis, poſtremo in defectum omnium regula-
rium poterunt inſtitui clerici ſæculares, *c. inter
quatuor & ibi Pan. & Can. de relig. dom. late Boich. in
c. ad noſtram nu.3. & ſeqq. hoc tit. c. relatum ne cler. vel
monach. & c.* auctoritate Epiſcopi ſeruatis dictis
gradibus, *Ioan. Andr. in d.c. inter quatuor ſub num.3.
per gloſſ. in c. ſi Epiſcopus 12. quaſt. 2. c. relatum, ne cler.
vel monach. & c.* quia canones prohibent mona-
ſteria fieri clericorum habitacula, *c. peruenit* 2.18.
*quaſt. 2. c. ſtatuimus in fin. verſ. quaritur, & c. ſeq. 19.
quaſt. 3.* quæ eſt notabilis limitatio ad regulam,
quod nullus citra Papam poteſt alterare ſtatum
Eccleſiæ religioſæ, vt ſi conſueuit regi per regula-
res, regatur nunc per ſæculares, *c. qua ſemel. 19.
quaſt. 3. c. poſſeßiones de reb. eccl. non alien.* & à practi-
cis appellatur reductio ad ſæcularitatem, *Mand. de
ſign. grat. tit. reductio ad ſacularitatem.* An eccleſia
regularis reducta ad ſæcularitatem perdat ſua
priuilegia late diſputat Prob. *ad monac. in c. cum
de benef. ſub n.22. verſ. nunc intro dubium. & num. ſeqq.
& num. 42. & ſeqq. de praben. in 6.* quod non perdat
exemptionem vel ſubiectionem tenet Pan. in c.
dilectus num. 9. de capel. Monach. ex quibus in-
fertur quod ordo ſancti Benedicti cuius mona-
ſteria per Abbates gubernantur ſub Iuriſdictione
diœceſanorum indiſtincte poſſit vindicare mo-
naſteria aggregata & non aggregata hæreticis
aut hoſtibus erepta, *l. cum loca ff. de relig. & ſumpt.
fun. iuncta gl. in c. paſtoralis in verb. reuertaris, verſ. ſed
contra 7. quaſt. 1. Vital. in Clem. in plerisque numer. 19.
& 20. de elect. faciunt not. per Felin. in c. dilecti num. 2.
de maior. & obed.* quando paratus eſt ea ordinare
ex monachis aliorum monaſteriorum ordinis,
*c. inter quatuor de relig. domib. c. relatum ne cler. vel
monach. & c.* quia canones prohibent ea tunc ſæ-
cularia fieri habitacula, *c. ſtatuimus §. quaritur & c.
ſeq. 19. quaſt. 3.* ſiue clericorum ſiue laicorum, *c. per-
uenit el 2.18. quaſt. 2. c. poſſeßionis de reb. eccl. non alien.
& c.* vel ad ordinem in quo fuerunt fundata re-
deunt iure Poſtliminis, *d. l. cum loca l. ſi captiuus
verſ. expulſis ff. de capt. & poſtlim. reuerſ. l. ab hoſtibus
la 3. C. eod. gl. pen. in l. transfugam ff. de acquir. rer. do-
min.* quæ iura in eccleſijs & monaſterijs locum
habent, *c.1. actione 16. quaſt. 3. c. paſtoralis 7. quaſt. 1.
Innoc. in c.2 num.2. & ibi Pan. n.5 & Can. communi-
ter de nou. oper. nunc. c. ſuper eo, & ibi Hoſt. in princ. de
cenſib.* vel non deſierunt eſſe loca ſacra & mona-
ſteria per captiuitatem aut occupationem ab hæ-
reticis, *c. paſtoralis & ibi gl. in ver. reuertaris verſ ſed
contra 7. quaſt. 1. Clem. in pleriſque & ibi gl. in verb.
Chriſtiano de elect.* De ſæculari vero Eccleſia † po- 57
teſt ab Epiſcopo fieri monaſterium de conſenſu
capituli cathedralis Eccleſiæ etiam inuitis clericis
ſæcularis Eccleſiæ; & ſine eorum præiudicio. *c. ſi
Epiſcopus 12. quaſt. 2. & ibi gl. Anchar. in c. de monachis
num. 6. de prab.*

Canones † præcipiunt regularibus Primo, vt 58
omnes tam viri quam mulieres ad regulæ, quam
profeſſi ſunt, præſcriptum vitam inſtituant nec
non pertinentia ad communem vitam, victum,
& veſtitum fideliter obſeruent; *c.1. ſeſſ. 25. de regul.
Clem. ne in agro de ſtat. monach.* Secundo, quod o-
mni menſe confiteantur & cõmunicent, *d. Clem.
ne in agro §. ſane c. attendant ſeſſ. 25. de regul.* Tertio,
vt is qui capitulo præeſt, exponat per ſe vel alium
regulam in capitulo vulgariter, *d. Clem. ne in agro
§. ſane verſ. regula.* Quarto, quod ſeruent ſilentium
continuum in dormitorio, refectorio, & orato-

Digitized by Google

rio,in clauſtris certis horis & locis, *c.cum ad mo-*
naſterium §. *in oratorio de ſtat. monach.* Quinto,vt
nihil habeant poſſideant,dent vel accipiant,ſcri-
bant vel mittant epiſtolas ſine ſuperioris licentia,
c.non dicatis 12. *quæſt.* 1. Sexto, quod bona mona-
ſteriorum ſeu conuentuum per ſolos officiales
eorumdem ad nutum ſuperiorum amouibiles
adminiſtrentur, *c.nemini* §. *adminiſtratio ſeſſ.*25.*de*
59 *regul.* Septimo,permittunt Regulari † poſt pro-
feſſionem emiſſam etiam moniali,*Pan.in c.fin.n.*5.
& 7.de ſtat.monach.& Can.regul. & ibi Can. Franc.
*Marc. deciſ.*963. *in fin. part.* 1. *c.virgines* 20. *quæſt.*4.
vt licite tranſeat ad monaſterium alterius reli-
gionis , etiamſi prima religio ſit priuilegiata,
quod de illa ad arctiorem aliam tranſiri non poſ-
ſit,*c.non eſt c.licet.hoc tit.c.mandamus,c.ſtatuimus* 19.
*quæſt.*13.quatuor concurrentibus primo quod ſe-
cunda religio ſit ſtrictior, *d.c.licet.* dicitur autem
arctior & laxior non habito reſpectu ad regulam
ſed ad obſeruantiam, ac etiam ad conſtitutiones
factas vltra regulam, oportet enim quod mona-
ſterium ſecundum exiſtat de præſenti in maiori
obſeruantia, *c.ſane hoc tit.& ibi Pan.n.*3. *Io.And.&*
*Can.*ſtrictior clauſura non inducit ſtrictiorem re-
ligionem,*c.periculoſo,& ibi Franc.n.*5.*de ſent.excom.*
in 6.Secundo,vt non tranſeat ex leuitate, temeri-
tate,aut odio ſui prælati, ſed zelo ſanctioris vitæ.
60 Tertio,vt † petat licentiam tranſeundi à ſuo præ-
lato licet eam non obtineat, *d.c.licet, & ibi gloſſ.in*
verb.licentiam & Can.iura decretorum requirunt con-
ſenſum conuentus. c.ſtatuimus 19. *quæſt.*3.*cap.*2.*& ibi*
*gloſſ.mag.*58.*diſt.Inn.in c.fin.num.*1.*de renunc.*Quar-
61 to, quod primo † religionem ſtrictiorem inue-
niat quæ parata ſit eum recipere : ſi aliter recedit,
fugitiuus eſt & apoſtata cum non ſit in alicuius
obedientia , *Innoc. in c.fin. numer.*2.*de renunciat.*
Quod ſi dubitari contingat , an ſecunda religio
ſit ſtrictior,vel an ex temeritate fiat tranſitus, non
ſtatur verbo volentis tranſire ; nec prælati dene-
gantis,ſed iudicium erit ſuperioris, ad quem ap-
pellaretur,ſi ille religioſus grauaretur , quia non
debet proprius prælatus eſſe iudex in cauſa ſua,
*Innoc.in d.c.licet n.*2. *& ibi Can.* Quod ſi regularis
62 impetrauit † licentiam tranſeundi ad arctiorem
regulam cuius poſtea non potuit ferre auſterita-
tem & ante profeſſionem vult reuerti debet re-
cipi in priori monaſterio quia licentia & renun-
ciatio facta fuit ex cauſa non ſubſecuta, *Syluest.*
in verbo religio 4.*n.*5. *Euch.Inſt.maior. lib.*3.*tit.de Re-*
*gul.num.*140. An Abbas vel alius prælatus regula-
ris poſſit tranſire ad ſtrictiorem religionem præ-
laturis dimiſſis , petita licentia & non obtenta.
*Vide Pan. in c. licet n.*13. *hoc tit. Ioannem Andr.in c.*
cum non ſtat.de regul.iur.in 6.*in mercurial.* nemo re-
gularis † vigore cuiuſcumque facultatis poteſt 63
transferri ad laxiorem religionem , *c.quicumque*
*in fin.ſeſſ.*25.*de regul.* qualis translatio, ſtante dicta
prohibitione Conc. Tridentini à ſolo Papa peti
& concedi poſſe videtur, ſiue laxior ſit religio ra-
tione regulæ,ſiue obſeruantiæ: *Lap.alleg.*130.*nu.*2.
licet Pan.in c. non eſt n. 6. *aliter diſtinguat.* tranſiens
auctoritate propria ad laxiorem religionem , &
ibidem habitum illius aſſumens, & deferens non
dicitur apoſtata , ita quod ſit excommunicatus,
quia hoc non eſt expreſſum in iure , *Lap. alleg.*33.
*& ibidem Add.gl.*1.*in c.non eſt hoc tit. & ibi Can.Zab.*
*in Clem.fin.n.*12.*de elect.* ad parem † ſiue æqualem 64
religionem tranſire poteſt petita & obtenta li-
centia ſui ſuperioris ex iuſta cauſa, *c.non eſt hoc tit.*
*& ibi gl.*1. *in fin. Pan. n.* 6. *dicens cautius eſſe obtinere*
diſpenſationem Epiſcopi. ſine cauſa non poteſt abſq;
diſpenſatione ſummi pontificis, *Pan.in d.c.non eſt*
ſub num. 6. Omnis regularis etiam † Abbas per- 65
petuo ad aliud monaſterium translatus , ſiue vt
præſit, ſiue vt ſubſit, debet iterum profiteri,præ-
cedente anno probationis, ſaltem obſeruantiam
illam, quæ vltra tria vota in ſecundo monaſterio
eſt ſeruanda, *c.Deus, qui Eccleſiam, de vit.& honeſt.*
*cler. Nauar. conſ.*60.*& 61. hoc tit. approbatus à Rot.*
Farin. 109. *num.* 4.*part.* 2. *Dec.in c præterea nu.*6.*de*
preben. Monachis non licet à congregatione † ad 66
ſolitariam cellulam diſcedere, niſi forte probatis
poſt emeritos labores , aut propter infirmitatis
neceſſitatem aſperior regula Abbatis licentia re-
mittatur , & inter eadem monaſterij ſepta ſub
Abbatis poteſtate ſeparatas habere cellulas per-
mittatur, *c.Monachum* 20.*quæſt.*4.*c.priuilegium &*
ibi gl.in verb.ſecreta de verb.ſign. in 6. eadem prohi-
bitio locum habet in monialibus , *c.pernicioſam*
18.*quæſt.*2.Prædicta locum habent in regularibus
monaſticis,ſiue non mendicantibus: medicantes
de licentia † prælatorum ſuorum poſſunt vitam 67
eremitarum eligere , ac cellas, habitationes, ac
manſiones acquirere, & mutare in eremo, ſiue in
locis, vbi non ſit hominum habitatio de propin-
quo:*c.vnico* §.*fin.de exceſſ.prel.in* 6. non † poſſunt 68
admitti, aut recipi quocunque quæſito colore in
monachum, aut in fratrem alicuius ex ordinibus
mona-

Digitized by Google

monaſticis, ordine Chartuſienſium excepto, ſub
pœna excommunicationis, quam tam recipien-
tes, quam recepti ipſo facto incurrunt, à qua à ne-
mine, niſi à Romano Pontifice, præterquam in
mortis articulo, poſſunt abſolutionis beneficium
quomodolibet obtinere, & nihilominus rece-
ptio eſt nullius momenti, *Extrauag. 1 hoc tit. inter*
69 *communes*, Imo quilibet mendicantes, † qui ad
non mendicantium ordines etiam auctoritate
Apoſtolica tranſeunt, vocem aut locum in Capi-
tulo generali, prouinciali, aut ſpeciali ipſius mo-
naſterij, in quo degunt, non habent, etiamſi hoc
ſibi ab alijs libere concedatur, *Clem. 1. §. & ibi poſt
gl. Anch. & Can. hoc tit.* in electionibus, tractati-
bus, & alijs, quæ ſunt honoris, ſecus in his, quæ
ſunt oneris, vt diſciplinis, & correctionibus, quia
pœna non præſtat immunitatem contra iura, *cap.
ad noſtram c. reprehenſibilis in fin. de appell. l. relegato-
rum §. fin. ff. de interd. releg. &c. c. legi, & ibi gl. 1. 16.
q. 1.* nec poſſunt aſſumi ad prioratus, adminiſtra-
tiones, aut quæcumque officia dicti ordinis, ad
quem ſunt tranſlati, *Anchar. in d. clem. 1. num. xj.
hoc tit. Franc. Marc. deciſ. 1284. par. 1.* etiam tan-
quam Vicarij, ſeu miniſtri, vel locum tenentes,
neque animarum curam, aut regimen pro ſe, aut
alijs exercere, quicquid in cõtrarium actum fue-
rit, eſt ipſo iure irritum, quouis priuilegio non
obſtante; in his quæ ſunt retractabilia, vt eſt ſuf-
fragium vocis, promotio ad prioratus, ad curam
animarum, &c. Sunt enim quædam de officio
curæ, quæ non poſſunt cadere in hoc decretum,
quia non ſunt retractabilia, vt baptizare, Eucha-
riſtiam dare, & his ſimilia: item ea, quæ cõſiſtunt
in facto, & nequeunt non fuiſſe, ſicut prædicare,
& ſimilia, *Clem. 1. hoc tit. & ibi Can. communiter in
§. ad prioratus.* Ex decretis Concilij Trident. ne-
70 mo cuiuſcumque ordinis † prælatus, vel ſuperior
vigore cuiuſuis facultatis aliquem de vno ordine
ad alium tranſlatum ad habitum & profeſſionem
admittere poteſt, niſi vt in ordine ipſo, ad quem
transfertur, ſub ſui ſuperioris obedientia in clau-
ſtro perpetuo maneat, ac taliter trãſlatus, etiamſi
canonicorum regularium fuerit, ad beneficia ſæ-
cularia etiam curata omnino incapax exiſtit, *cap.
quia vero el 2. ſeſſ. 14. & ſublata videtur quæſtio mota
per Anchar. in clem. 1. nu. 11. hoc tit. & Can.*
71 Bona ingredientis † monaſterium bonorum
capax in communi poſt profeſſionem factam i-
pſo iure quoad dominium & poſſeſſionem, ſine
noua apprehenſione. *arg. l. ſi adeptauero, & ibi
Bart. & DD. ff. de precar. c. pen. & ibi gl. in verbo non
exſtantibus, verſic. ſed nunquid monaſterium 19. q. 3.
Bald. in auth. ingreßi num. 19. & ſeqq. C. de ſacroſ. ec-
cleſ.* ſunt ipſius monaſterij; *Auth. ingreßi C. de ſacroſ.
eccleſ. & ibi DD. c. in præſentia de probat. & ibi Can. c.
quia ingredientibus. c. ſi qua mulier 19. q. 3.* Si non fe-
cerit teſtamentum, quia iura permittunt ei teſta-
ri ante profeſſionem, quomodo vult, *§. illud au-
thent. de monach. c. pen. §. fin. 19. quæſt. 3. c. religioſo. §.
fin. de ſent. exc. in 6.* & ſi nihil reliquit monaſterio
iure inſtitutionis non rumpitur teſtamentum quia
iure cautum non reperitur, monaſterium quoad
hoc haberi loco filij. *Felin. in c. in præſentia ſub num.
54. de prob. & ibi Immol. num. 22. gl. in c. ſi qua mulier
in verbo non exſtantibus 19. quæſt. 3. & ibi Arch. in §.
nunc autẽ*, ſi vero ingreditur monaſteriũ religio-
nis incapacis bonorum, quia mors illa ciuilis ha-
bet eundem effectum quem naturalis quoad id
de quo quæritur, *cap. placuit communi 16. qu. 1. &
ibi poſt gl. fin. Canon*, Succedunt ſtatim venientes
ab inteſtato & ſi fecerit teſtamẽtum ante ingreſ-
ſum, venit inſtitutus & teſtamentum habet ſuum
effectum, *Imol. in d. c. in præſentia num. 21. late Bald.
in auth. ſi qua mulier, num. 9. & plur. ſeqq. & nu. 24.
C. de ſacroſ. eccl.* quod ſi poſt profeſſionem † cano- 72
nice transferatur ad aliud monaſterium; ſi qui-
dem propter peccatum ad peragendam pœni-
tentiam, proprietas bonorum manebit apud pri-
mum monaſterium: vſusfructus, vita monachi
durante, ſpectabit ad monaſterium, ad quod fuit
tranſlatus, *c. de lapſis 16. quæſt. 6.* vel primum mo-
naſterium præſtabit alimenta, *c. quod ad te, & ibi
Pan. num. 6. Imol. num. 10. & Can. de cler. coniug. Rot.
Farin. deciſ. 109. part. 2. gloſ. fin. in c. fin. hoc tit. & ibi
Pan. late, & Can.* ſi recedit in caſu licito cum licen-
tia ſuperioris, recuperat bona patrimonialia, quæ
adfert ſecundo monaſterio, ad quod tranſit; ac-
quiſita induſtria monachi remanent penes pri-
mum monaſterium, *cap. ex tranſmiſſa de renunciat.
Pan. in d. c. quod à te num. 8. per illum tex. de cler. con-
iug.* imo interim dum quærit aliud monaſterium,
acquirit primo, *Ioan. Andr. in c. 1. num. 7. de infant.
& lang. expoſ.* Fugitiuus † qui moratur extra mo- 73
naſterium, & celat ſe ſuo abbati, *l. ſi quis ſit fugiti-
uus, ff. de ædil. edict.* bona non recuperat, quem po-
teſt abbas quocumque acceſſerit cum omnibus
bonis per eum acquiſitis vindicare, *c. quanto de off.
ordin. & ibi Pan. num. 2. c. abbates 18. q. 2. & ibi gloſ.*

Digitized by Google

74 *pen. & vtrobique Can.* eiectus † qui religione, ha-
bitu, & alimentis, culpa ſua exigente, ſpoliatur,
ſed votis non ſoluitur, *c. ea quæ poſt princ. de ſtat. mo-
nach. l. quod ait prætor §. ignominiæ. verſ. ſed etſi ita ff.
de his, qui not. infam. Feder. conſ. 38. Pan. conſ. 96. Put.
deciſ. 502. lib. 1.* recuperat bona patrimonialia ex
benignitate, quia omnis donatio facta monaſte-
rio tempore ingreſſus tacitam habet conditioné,
vt duret eo ibidem perſeuerante ad inſtar dotis,
*gloſſ. in d. c. quod à te, & ibi gl. in verb. redire commu-
niter approbata,* poſt eiectionem non acquirit mo-
naſterio, ſed epiſcopo, *c. cum olim el 2. & ibi Ioann.
Andr. ſub num. 5. Boich. ſub num. 4. Hoſt. ſub num. 12.
& Can. communiter de priuileg.* vel eius ſtipulatio
non valet, *l. quod ſeruus 35. & ibi Bart. num. 1. ff. de ſti-
75 pulat. ſeru.* Vagabundus † bona non recuperat,
& acquirit monaſterio, ac vbi inuentus fuerit,
cum auxilio epiſcopi tanquam fugax ſub cuſto-
dia reuocatur, *c. Abbates §. monachi 18. qu. 2. & ibi
poſt gloſſ. pen. Can. c. quidam 16. q. 1.* Prædicta proce-
dunt quando profeſſio fit ad certam regulam, &
76 in † certo monaſterio, eorum bona qui profiten-
tur certam regulam, vel ordinem, vt Camaldu-
lenſium, Vallis vmbroſæ, &c. & non profitentur
expreſſe certum clauſtrum, aut ſtabilitatem in
monaſterio, & habent ſuperiorem vnum, in cu-
ius manibus fit profeſſio, vel cuius nomine pro-
feſſio recipitur, toti ordini acquiruntur, *cap. de vi-
duis el 1. & ibi gloſſ. in verb. proprijs 27. quæſt. 1. & ibi
Can. Bart. in c. præſentia num. 64. verſ. profeſſos au-
tem in genere ſub alterno de probat.* quia cum cauſa,
ex qua fit incorporatio, non determinetur ad lo-
cum, ſed ad religionem in vniuerſo, ita bona ac-
quiruntur non loco, ſed religioni in genere, vt ſic
effectus ſequatur naturam ſuæ cauſæ, *Iaſ. in d. l. de
77 quibus nu. 32. ff. de legib.* Monachus † propter gra-
ue delictum depoſitus non recipit præbendam,
vt cæteri, ſed à conſortio aliorum fratrum exclu-
ſus in carceribus recluditur, *Anch. in Clem. 1. §. qui-
bus num. 18. & 19. de priuil. c. cum in eccleſiis in fin. de
maior. & obed. iuncto c. ſi cuſtos §. præſentia 27. q. 1.*

De conuerſione coniugatorum.

Titulus XXXII.

SVMMARIA.

1 *Coniugum vnus poſt conſenſum de præſenti ante conſummatum matrimonium poteſt altero inconſulto & repugnante monaſterium eligere.*

2 *Alteri in ſæculo remanenti licitum eſt ad ſecunda vota redire.*

3 *Si poſt conſenſum de præſenti ante conſummatum matrimonium alter velit in habitu religionis in domo propria remanere quaſi propoſitum caſtitatis in ſæculo ſeruaturus, conſummandum eſt matrimonium iam contractum.*

4 *Niſi ſe voto adſtrinxerit ad obſeruantiam regularem quo caſu compelli poteſt vt religionis propoſitum exequatur.*

5 *Si ſponſus rapuit ſponſam de præſenti & ipſam inuitam cognouit cum haberet propoſitum ingrediendi religionem non dicitur conſummatum matrimonium.*

6 *Coniugum alter ſi poſt conſummatum matrimonium ingrediatur religionem plures caſus ſunt diſtinguendi aut vnus coniugum altero inuito vel ignorante ingreſſus eſt religionem & poteſt alter qui remanet ingreſſum reuocare.*

7 *Aut ingreditur monaſterium altero ſciente & diſſimulante & præmortuo coniuge ad ſæculum redire non poteſt.*

8 *Aut coniuges ſe ad inuicem à mutua ſeruitute propter Deum abſoluerunt & alter alterum non poteſt repetere.*

9 *Aut vnus de conſenſu alterius ingreditur religionem & non eſt recipiendus ad obſeruantiam regularem niſi reliquus perpetuam continentiam promittat.*

10 *Votum ſolemnitatum per ſuſceptionem ſacri ordinis impedit matrimonium contrahendum ac dirimit ſi poſt contractum fuerit nō diſſoluit prius contractum per verba de præſenti etiam per carnis copulam non fuerit conſummatum.*

11 *Pœna eius qui durante matrimonio nondum conſummato aliquem de ſacris ordinibus præſumit ſuſcipere.*

12 *Coniugatus, vxore conſentiente & continentiam profitente etiam poſt conſummatum matrimonium poteſt ad ſacros ordines promoueri.*

13 *Nec vxor conſentiens debet intrare religionem.*

14 *Vxor Epiſcopi etiam vetula cogitur intrare religionem.*

CONIVGATI aliquando intrant religioné,
ideo compilator poſt titulum generalem de
Regularibus ad clariorem doctrinam ponit de
eo ſpecialem rubricam. Poſt conſenſum † de præ- 1
ſenti

Digitized by Google

ſenti ante conſummatum matrimonium vnus
coniugum poteſt altero inconſulto, & repugnan-
te monaſterium eligere, c. ex parte 2. hoc tit. c. 2. eod.
data ſufficienti cautione , quod infra ſpatium
duorum menſium , qui currunt non à tempore
contracti matrimonij , ſed à tempore quo iudex
ſtatuit terminum , alterum faciat , vel ad coniu-
gem redeat, vel monaſterium ingrediatur, & pro-
fiteatur, c. ex publico, & ibi gloſ. in verb. intra duorum
hoc tit. quia huic non datur annus probationis,
niſi coniunx conſentiat. d. c. ex publico in verb. intra
duorum, & Pan. ſub num. xj. verſ. nota bene gl. Zab. in
5. queſt. Garz. de benef. part. xj. cap. 9. ſub num. 7. di-
cit annum non poſſe abbreuiari , quæ eſt notabilis li-
mitatio ad c. in quacumque ſeſſ. 25. de regul. propter
imminens periculum fornicationis , c. ſtatuimus,
& ibi glo. 1. circa fin. verſ. idem credo ſeruandum de re-
gul. & c. Pan. ſub num. 3. Zab. in 6. q. & Can. alteri
2 in † ſæculo remanenti, ſi commonitus continen-
tiam ſeruare noluerit, licitum eſt ad ſecunda vota
tranſire , quia nondum ſunt vna caro ſimul effe-
cti ; d. c. 2. hoc tit. vnde primi matrimonij vincu-
lum ſoluitur per ingreſſum religionis , etiamſi re-
manens in ſæculo non contrahat cum alia : d. cap.
ex parte 2. gl. fin. & marg. in d. c. 2. hoc tit. & ibi Pan.
3 & Can. ſi vero poſt † conſenſum de præſenti ante
conſummationem matrimonij , alter velit in ha-
bitu religionis in domo propria remanere , quaſi
propoſitum caſtitatis in ſæculo ſeruaturus , nihil-
ominus conſummandum eſt matrimonium iam
contractum , d. c. ex parte §. porro, quia ad bonum
& malum ſe poſſet habere , & ideo quod certius
eſt tenendum eſt, c. iuuenis de ſponſal. Zab. in d. c. ex
publico in 3. q. & ibi Can. hoc tit. & ceſſante mona-
chata ſponſa eſt reſtituenda ſponſo , licet adhuc
non fuerit cognita, Felin. in c. cauſam numer. 3. de te-
4 ſtib. & ibi Can. communiter, niſi ſe voto † adſtrinxe-
rit ad obſeruātiam regularem , in quo caſu com-
pelli poteſt , vt relicto ſæculo religionis propoſi-
tum exequatur, d. c. ex parte 2. in fin. ſi ſponſus vio-
5 lenter † rapuit ſponſam de præſenti , & ipſam in-
uitam cognouit carnaliter, cum haberet propoſi-
tum ingrediendi religionem , non dicitur con-
ſummatum matrimonium, vt impediatur ingreſ-
ſus religionis , quoad profeſſionem faciendam:
ſed oppreſſa non poterit inter virgines conſecra-
ri, cum à canonibus potius attendatur opus , quā
voluntas, late Franc. Marc. quaſt. 521. part. 1. plures
citans gl. in c. ſi Euangelica 55. diſtinct. Felin. plures cu-
mulans in c. cauſam monaſterij ſub numer. 4. circa fin.
verſ. item dicit Bald. hic de probat. Poſt conſum-
matum † matrimonium , ſi alter coniugum in- 6
grediatur religionē , plures caſus ſunt diſtinguē-
di, aut vnus coniugum altero inuito vel ignorāte
religionem ingreſſus fuit , & poteſt alter, qui re-
manſit, ingreſſum reuocare , c. quidam c. placet. &
c. ſeq. hoc tit. ne illius conuerſio relicto in ſæculo
poſſit fieri perditionis occaſio, c. Agathoſa 27. quæ-
ſtion. 2. niſi commiſerit adulterium carnale, c. con-
ſtitutus, & c. ſeq. hoc tit. quia propter fornicatio-
nem licitum eſt dimittere coniugem, d. c. Agatho-
ſa. aut ſpirituale , ſecuta ſententia diuortij inter
eos , c. fin. hoc tit. reuocatus mortuo reuocante nō
cogitur redire ad monaſterium , quia ingreſſus
non tenuit; d. c. quidam, d. c. placet in fin. vlterius ta-
men matrimonium non poteſt contrahere , quia
licet votum eius vſquequaque non tenuerit , ea-
tenus tamen fuit obligatorium , quatenus ſe po-
terat obligare, promiſit enim intrando monaſte-
rium ſe non exacturum carnis debitum , quod e-
rat in poteſtate ipſius , redire vero ad ſæculum in
eius poteſtate non erat , ſed in poteſtate alterius
coniugis, ideo quantum ad ipſum tenuit votum,
quod poſt obitum coniugis tenere non deſijt , cū
ad eum caſum, à quo poterat efficax habere prin-
cipium, perueniſſe noſcatur: d. c. quidam d. c. placet.
aut ingreditur † monaſterium altero ſciente , & 7
diſſimulante, & præmortua coniuge ad ſæculum
non poteſt redire, c. conſuluit hoc tit. & ibi Pan. in 3.
lect. quia incontinenti, quando ſublatum fuit ob-
ſtaculum poſt mortem coniugis , remanet pro-
feſſio ſua valida , quæ quoad ipſum ſemper te-
nuit. Aut coniuges † ſe ad inuicem à mutua ſer- 8
uitute omnino propter Deum abſoluerunt, con-
tinentiam promittentes in manibus ſacerdotis
in perſonam eccleſiæ reſignationem huiuſmodi
recipientis, etiam abſque licentia epiſcopi, Pan. in
c. dudum num. 3. hoc tit. & ibi fuſe Anchar. num. 12. &
Can. ac alter ſiue vterque religionem ingreditur,
& alter alterum non poteſt repetere, c. dudum hoc
tit. & ibi Can. c. vnico 32. quaſt. 8. c. manifeſtum paulo
ante fin. 33 quaſt. 5. aut vnus † de conſenſu , & li- 9
centia alterius ingreditur monaſterium , & non
eſt recipiendus ad obſeruantiam regularem , niſi
reliquus perpetuam continentiam promittat , c.
coniugatus , c. ad apoſtolicam hoc tit. quia cum per
copulam carnalem effecti ſint vna caro , non po-
teſt vna pars conuerti ad dominum , altera in ſæ-

ſæculo

Digitized by Google

culo remanente: ideo ſi conſentiens eſt ſuſpectus
de incontinentia, cogitur intrare religionem, ſi
non eſt ſuſpectus, cogitur publice in conſpectu
eccleſiæ continentiam profiteri, & poterit in do-
mo propria cum familia remanere, *c. cum ſis, c. v-
xoratus, c. ad apoſtolicam hoc tit.* aliter profeſſus po-
teſt & debet à monaſterio reuocari, & coniugi
reſtitui; *c. 1. c. chariſſimus hoc tit.* ipſe profeſſus, et-
iamſi monaſterium nunquam intrauerit, non
poteſt poſt mortem coniugis conſentientis ad
ſecunda vota tranſire. *c. ex parte 1. hoc tit. & ibi Zab.
verſ. ſed pro intellectu opinionum, vbi latius diſtinguit.*
10 Votum ſolemnizatum † per ſuſceptionem ſa-
cri ordinis impedit matrimonium contrahen-
dum, ac dirimit, ſi poſt contractum fuerit, *c. aliter
31. diſt. c. cum in præterito 84. diſt. c. cum olim de cler.
coniug. c. 1. de vot. in 6.* non diſſoluit prius contra-
ctum per verba de præſenti, etiamſi per carnis
copulam non fuerit conſummatum; ignorante,
aut inuita vxore, cum nec iure diuino, nec per ſa-
cros canones reperiatur hoc ſtatutum, *Extrauag.
Ioan. 22. de vot. & vot. redempt.* quia nullum votum
poteſt emittere maritus in præiudicium iuris ma-
ritalis vxore non conſentiente; *c. vna ſola c. mani-*
11 *feſtum 33. quæſt. 5.* ſi quiſpiam † durante matrimo-
nio, nondum etiam conſummato aliquem de
ſacris ordinibus præſumat ſuſcipere, nec ſoluto
matrimonio in ſic ſuſcepto ordine miniſtrare,
nec ad ſuperiores ordines prouehi, neque ad ali-
quod beneficium, vel officium eccleſiaſticum
valet promoueri, niſi aliquam de religionibus
approbatis, quarum profeſſio ad caſtitatis custo-
diam, & abdicationem temporalium in ſpeciali,
& communi, & ſui ſuperioris obedientiam ſuos
profeſſores aſtringit, ingrediatur; quo caſu diœ-
ceſanus cum eo ſuper præmiſſis, & ſingulis præ-
miſſorum poteſt diſpenſare; ad ingreſſum huiuſ-
modi ſic ordinatus, ſi matrimonium conſumma-
tum non fuerit, per diœceſanum inſtanter eſt in-
ducendus; quod ſi renuerit adimplere, & ſponſa
inſtiterit, per cenſuram eccleſiaſticam compel-
lendus eſt contractum matrimonium conſum-
mare, *Extrauag. Ioan. 22. vnica de voto & voti re-
dempt. §. quod ſi ſecus & ibi gloſſ. & Can.* vxore vero
12 conſentiente, † & continentiam profitente, et-
iam poſt conſummatum matrimonium, poteſt
coniugatus ad ſacros ordines promoueri; *c. con-
iugatus hoc tit. c. ſeriatim 32. diſt. & ibi gl. fin.* nec e-
13 nim iſta † debet intrare religionem, quia nec vir
eius intrat; ſed ſequeſtrato à viro manſionis cu-
biculo, habitare, *c. epiſcopus benedictionem, verſ. ſant
77. diſt. & ibi gl. in verb. ſequeſtrato gloſ. fin. in fin. in
d. c. coniugatus, licet Pan. ibidem num. 4. aliter diſtin-
guat.* ſecus eſt in vxore monachi, & epiſcopi. *c. ſa-
ne hoc tit. & ex antedictis.* Ratio diuerſitatis eſt,
quia vir promotus ad ſacros ordines tenetur v-
xori in neceſſarijs prouidere, *c. omnino 31. diſt.* &
ſic ſibi materia incontinentiæ prætextu defectus
neceſſariorum incurrendæ aufertur; *arg. l. palam
§. 1. verſ. non eſt ignoſcendum ff. de rit. nupt.* & in ſe
peccantem in vinculis detinere, & ad ieiunia co-
gere, *c. placuit 33. quæſt. 2. c. hæc imago 33. quæſt. 5. gl.
fin. in c. quemadmodum de iureiur. & ibi Pan. num. 15.
Hoſt. in fin & Can. communiter.* Sed non debet eam
verberibus afficere, quæ ingenuis aliena ſunt: *l.
conſenſu in fin. C. de repud.* quæ omnia ceſſant fa-
cienda per virum ingreſſum religionem caren-
tem proprio, & libero arbitrio: Epiſcopi † autem 14
vxor etiam vetula cogitur ingredi religionem
propter excellentiam dignitatis epiſcopalis, *Zab.
in d. c. ſane in 1. quæſt. hoc tit. & Can.* & quia inter e-
piſcopum, & eccleſiam contrahitur matrimo-
nium ſpirituale. *dictum eſt ſupra in tit. de elect.*

De conuerſione infidelium.

Titulus XXXIII.

SVMMARIA.

1 ***Coniugum altero de Iudaica cæcitatis aut infideli-
tatis errore ad Chriſtum adducto altero in infi-
delitatis errore remanente & nullo modo, vel nō
ſine blaſphemia diuini nominis vel vt pertrahat
eum ad mortale peccatum ei cohabitare nolente
qui relinquitur poteſt ad ſecunda vota tranſire.***
2 *De infideli relinquente Eccleſia nihil ſtatuit.*
3 *Quomodo conſtare poteſt quod infidelis nolit coha-
bitare fideli.*
4 *Si conuerſus plures in infidelitate habuit vxores
præfigendus eſt terminus primæ vt cohabitet fi-
deli.*
5 *Suſcepta in infidelitate communis proles, in pueri-
tia conſtituti aſſignantur conuerſo.*
6 *Alij doli capaces ſuo arbitrio relinquuntur.*
7 *Saracenus ad fidem conuerſus poteſt Chriſtianam
mulierem quondam vxorem eius quem in belli
certami ne*

certamine occidit ſibi matrimonialiter copulare.

8 *Si vero occiderit machinatione Chriſtiana mulieris, cum ea matrimonium contrahere non poteſt & ſi contraxerit ſeparatur.*

9 *Ratihabitio in delictis trahitur retro quatuor cõcurrentibus.*

10 *In foro poli ratificans delictum tenetur ad peccatum.*

POST conuerſionem coniugatorum ad religionem tranſeuntium ſequitur videre de cõiugatis tranſeuntibus ad fidelitatem, ideo &c.
1 Quando alter † coniugum de Iudaicæ cæcitatis,
aut gentilitatis errore ad Chriſtum adducitur, altero in infidelitatis errore remanente, & nullo modo vel non ſine blaſpemia diuini nominis, vel vt eum pertrahat ad mortale peccatum, ei cohabitare volente, qui relinquitur, ad ſecunda ſi voluerit vota tranſit; quia contumelia creatoris ſoluit in dictis tribus caſibus ius matrimonij circa eum, qui relinquitur, *c. quanto de diuort. c. ſi quis infideles 28. quaeſt. gl. in c. non ſolum in verb. recede 28. quaeſt. 1. c. gaudemus §. qui autem ſecundum, de diuort.* Verum enim matrimonium inter infideles exiſtit, non tamen eſt ratum, *c. ſi quis iudaica §. item*
2 *illud 28. quaeſt. 1.* de infideli † relinquente Eccleſia
nihil ſtatuit, quid enim ad eccleſiam de his, qui foris ſunt, *c. multi 2. quaeſt. 1. c. gaudemus de diuort.*
3 Conſtare poteſt, † quod infidelis non vult coha-
bitare fideli per teſtes: item iudex poteſt præfigere terminum remanenti in infidelitate, vt cohabitet fideli, quod ſi noluerit, diſſoluitur matrimo-
4 nium: *Pan. in d. c. gaudemus n. 15.* ſi conuerſus † plu-
res in infidelitate habuerit vxores, quia repudiata prima duxit ſecundam, præfigendus eſt terminus primæ, vt cohabitet fideli, & maritus conuerſus illi volenti redire cogitur adhærere, quia repudium factum in infidelitate, non valet poſt conuerſionem, nec etiam in infidelitate valuit, cum non ſit licitum cuicumque quantocumque infideli eodem tempore plures habere vxores: *Pan. in d. c. gaudemus n. 7. & 9. per illum tex.* quod ſi recuſet, maritus conuerſus poteſt aliam ducere,
5 *d. c. quanto d. c. gaudemus.* Suſcepta † ex remanente
in infidelitate communis proles, in pueritia, ſeu infantia conſtituti aſſignantur conuerſo, fauore Chriſtianæ religionis, *c. 2. hoc tit. c. iudæi, & c. ſeq. 28. quaeſt. 1.* quia in tali ætate quis non debet apud

eas remanere perſonas, de quibus poſſit eſſe ſuſpicio, quod ſaluti, vel vitæ inſidientur illius, *l. 1. & l. pen. ff. vbi pupill. educ. & c. l. 1. C. eod. tit.* alij doli † ca- 6
paces ſuo arbitrio relinquuntur: *c. ad fidem 23. quaeſt. 5. c. de iudæis 45. diſt.* Etenim non vi, ſed libera arbitrij ſui voluntate & facultate, vt conuertantur, ſuadendi ſunt, & non impellendi: *d. c. de iudæis 45. diſtinct.* cogi tamen poſſunt, vt admittant prædicatores euangelij, *Innoc. in cap. quod ſuper num. 8. de vot.*

Saracenus † ad fidẽ conuerſus poteſt Chri- 7
ſtianam mulierem quondam vxorem eius, quem in belli certamine occidit, ſibi matrimonialiter copulare, *c. 1. verſ. ad hæc hoc tit.* Si vero † occiderit 8
machinatione Chriſtianæ mulieris, cum ea matrimonium contrahere non poteſt, & ſi contraxerit, ſeparatur, licet per eam ſit conuerſus ad fidem, cum tale damnum tali lucro eccleſia compenſare non velit, *d. c. 1. in princ. hoc tit. c. ſi quis viuente 31. quaeſt. 1.* & nota, quod canones dicunt occidiſſe, vnde niſi machinatio fuerit cum effectu, non impeditur matrimonium, puta, ſi voluerit dare venenum, & non dederit, *c. 3. & ibi gl. in verb. machinata de eo qui dux. in matr. quam poll. per adult. & c.* ſed nec impeditur, ſi mortem viri vxor ratam habet, dummodo non præcepit, *gloſſ. fin. in fin. in d. c. 1. hoc tit. & ibi Can.* vbi requiritur actus perſonalis alicuius, nunquam poteſt fieri per alterum, nec locum habet ratihabitio, *Io. de Anan. in d. c. 1. in fin. hoc tit. Bart. in l. ſi quis mihi bona §. ſed quid ſi mandauit ff. de acquir. hær.* licet † alias in delictis re- 9
trotrahatur ratihabitio quatuor concurrentibus. Primo, quod delictum ſit geſtum nomine meo, id eſt, contemplatione mei, *c. cum quis, & ibi glo. in verb. tuo nomine de ſent. excom. in 6.* Secundo, quod habeant ratum geſtum & factum nomine meo, nam ſi dicerem, doleo quod fecerit nomine meo; ſed gaudeo, quod ſit factum, non dicor ratum habere. Tertio, quod ſit tale delictum, quod poſſit committi per alium, vt adulterium nõ poteſt cõmitti per alium, *gl. in l. 1. §. ſi quis ff. de vi & vi arm. Bal. in l. fi. n. 10. & ſeqq. C. ad S. C. Maced.* Quarto, quod ratihabitio fiat eodẽ tempore, quo actus ille fieri poteſt, *l. 1. §. quoties & ibi poſt gl. Bart. ff. de vi, & vi arm. Iaſ. in l. prætor ait §. hoc interdictum n. 3. ff. de nou. op. nunc. Salic. in l. non ideo minus num. 30. & ſeqq. C. de accuſ. Bald. in d. l. fin. n. 2. vbi ponit 8. fallent. ad regul. ratihabitio retrotrahitur C. ad S. C. Maced. Ioan. de Anan. in d. c. 1. n. 9. hoc tit.* Prædicta proce-

Digitized by Google

dunt quoad forum iudiciale: in foro pœnitentiali, ſiue poli † ratificans delictum tenetur ad peccatum quamuis illud non ſit factum nomine ſuo, ſed non incurrit pœnam excommunicationis, vel aliam. *d. c. cum quis §. ſi vero.*

De voto, & voti redemptione.

Titulus XXXIIII.

SVMMARIA.

1 *Votum ab initio eſt voluntatis.*
2 *Ad illud tria requiruntur, deliberatio, propoſitum voluntatis, & promiſſio oris.*
3 *Diſtinguitur in ſolemne & ſimplex, ſolemne eſt quod ſolemnizatur per ſuſceptionem ſacrorum ordinum, vel profeſſionem factam alicui ex approbatis religionibus.*
4 *Simplex eſt omne aliud votum à ſolemni quantumcunque cum multis cæremonijs ſit factum.*
5 *Solemne impedit contrahendum & dirimit contractum, ſimplex aliquando impedit contrahendum ſed nunquam dirimit contractum matrimonium.*
6 *Emittitur ſuper rebus tendentibus ad Dei honorem & vtilibus ad ſalutem vouentis, vt ieiunijs, orationibus, eleemoſynis, peregrinationibus, religionibus, abſtinentijs, & continentijs propter bonum finem.*
7 *Non eſt ſeruandum, quo vel ſpiritualis, vel temporalis ſalus adimitur.*
8 *Sepulcrum Dominicum & alia vltra marina loca non licet viſitare niſi de licentia ſedis apoſtolicæ.*
9 *Vouere quilibet poteſt.*
10 *Excipiuntur Epiſcopi & alij ſuperiores prælati.*
11 *Clerici beneficiati in beneficijs in quibus requiritur reſidentia.*
12 *Religioſi.*
13 *Abbates & prælati religioſorum.*
14 *Serui.*
15 *Vir et vxor.*
16 *Impubes.*
17 *Filiusfamilias.*
18 *Vouens nõ tenetur adimplere per aliũ votũ emiſſum pro deuotione ſuperueniẽte impedimẽto omnino impeditiuo quando prius nõ fuit in mora in executione.*
19 *Poteſt ſi vult per aliam ſupplere.*
20 *Hæres non cogitur ad complementum pœnitentiæ defuncti quæ conſiſtit in ieiunijs vigilijs & orationibus.*
21 *Limita vbi quis voto ſe obligat ad certum quid quod poteſt cum ſuis expenſis facile per alium expedire.*
22 *Impedimentum difficultatis reddit facilitatem diſpenſandi.*
23 *A Voto liberant ingreſſus religionis.*
24 *Impedimentum perpetuum & defectus conditionis generalis quæ eſt multiplex.*
25 *Defectus conditionis ſpecialis.*
26 *Irritatio.*
27 *Diſpenſatio.*
Qui ſuper voto poſſunt diſpenſare.
28 *Commutatio.*
29 *Redemptio.*
30 *Matrimonium carnale etiam non conſummatum ſubſequens tollit votum ſimplex præcedens, ſed non matrimonium ſpirituale.*
31 *Dilatio.*

DICTVM eſt de voto, quod emittitur per ingreſſum religionis, vel per ſuſceptionem fidei, nunc ſubijcit de voto in genere, & de eius re-
demptione. Votum à principio † eſt voluntatis, 1
poſtquam emiſſum eſt neceſſitatis: *c. licet in princ.*
hoc tit. ad illud tria † requiruntur, deliberatio, *cap.* 2
litteraturam hoc tit. Secundo propoſitum voluntatis, *c. qui bona 17. qu. 1.* Tertio promiſſio facta Deo, vel Sanctis, *c. licet c. per tuas hoc tit.* His adduntur alia duo ad quandam voti confirmationem, pronunciatio oris, & teſtimonium aliorum, quæ non ſunt de ſubſtantia voti; *gloſſ. fin. in c. fin. & Pan. in d. c. litteraturam ſub num. 2. hoc tit. Collect.*
in fin. Abb. antiq. & Can. ibid. diſtinguitur † in ſo- 3
lemne, & ſimplex, ſolemne eſt illud ſolummodo, quod ſolemnizatur per ſuſceptionem ſacrorum ordinum, aut per profeſſionem tacitam, vel expreſſam factam alicui de approbatis religionibus, *cap. vnico hoc tit. in 6. gloſſ. 2. in c. rurſus qui cler. vel vouent. &c. c. presbyteris in fin. 27. diſt.* ſimplex
eſt † omne aliud votum à ſolemni quantumcun- 4
que cum multis cæremonijs, miſſa, Litanijs factũ ſit, *d. c. vnico hoc tit. in 6. & ibi Franc. nu. 2. & Can.* ſolemnia impedit contrahendum, & dirimit cõ-
tractum, ſimplex † aliquando impedit contra- 5
hendum, *d. c. rurſus qui cler. vel vouent. &c.* ſed nun-

quam

Digitized by Google

quam dirimit contractum matrimonium, *d. cap.*
vnico hoc tit. in 6. gloſſ. in ſumma 27. q. 1. Emittitur
6 votum † ſuper rebus tendentibus ad Dei hono-
rem, ac vtilibus ad ſalutem vouentis, vt ieiunijs,
orationibus, eleemoſynis, peregrinationibus, re-
ligionibus, abſtinentijs, & continentijs, & his ſi-
milibus propter bonum finem, *c. 1. c. ſcripturæ c. li-*
cet c. per tuos hoc tit. c. nouit 33. q. 5. Circa quas no-
7 tanda eſt regula: votum non eſt † ſeruandum,
quo vel temporalis, vel ſpiritualis ſalus adimitur,
vel ſine qua vtraque ſalus reparari, vel confirma-
ri non poteſt, *c. innocens §. quiſquis 22. q. 4.* Item
8 non licet † ſepulchrum dominicum, & alia loca
vltramarina viſitare, niſi de licentia ſedis Apoſto-
licæ, quæ datur ſub ſola ſignatura etiam pro ab-
ſentibus, & pro religioſis de licentia ipſorum ſu-
perioris, ne ſub ſpecie peregrinationis vagentur,
Staphyl. de reſcript. Apoſt. in form. breuis §. datur per
breue num. 18. *Mand. de ſign. grat. tit. licentia verſ. li-*
centia viſitandi ſepulchrum, & verſ. ſeqq.

9 Quilibet poteſt † vouere niſi prohibeatur, *cap.*
10 *duæ 19. q. 2.* Excipiuntur primo Epiſcopi, & † alij
ſuperiores prælati, qui nō poſſunt facere votum,
quo vinculum inter ipſos, & eccleſias diſſolua-
tur, ſine licentia Papæ, *c. niſi cum pridem §. verum ſi*
propter de renunciat. vel quo diu ab eccleſia ſua ha-
beant abſentari, *c. epiſcopus de conſecr. diſt. 3. & ibi gl.*
Pan. in c. magna num. 9. & 10. hoc tit. per illum text.
11 Secundo Clerici † beneficiati in beneficijs, in
quibus requiritur reſidentia, qui non poſſunt fa-
cere votum longæ peregrinationis ſine licentia
Epiſcopi, *d. c. magnæ §. ipſum hoc tit. cap. non oportet*
diſt. 5. de conſecrat. in alijs libere poſſunt vouere.
12 Tertio Religioſi † qui nullum votum facere poſ-
ſunt ſine conſenſu Abbatis: *c. monacho 20. q. 4. cap.*
noluit 33. q. 5. immo Abbas poteſt reuocare votū,
quod religioſus fecit ante ingreſſum *gl. in d. c. mo-*
nacho 20. qu. 4. quando religioni non eſt conſo-
num, *Pan. in c. ſcripturæ ſub num. 6. hoc tit.* Quarto
13 Abbates † & prælati religioſorum non poſſunt
facere votum, per quod habeant diu ſe abſentare
ab eorum eccleſijs & conuentibus, præterquam
vltra marinum pro ſubſidio Terræ Sanctę, quan-
do fit paſſagium generale ex diſpoſitione Papæ,
c. fin. & ibi gloſſ. in verb. enormiter hoc tit. Pan. ſub nu.
14 *2. & Can.* Quinto † ſerui, qui non poſſunt face-
re votum in præiudicium operum corporalium
debitorum dominis: ſecus in ſpiritualibus, vt di-
cere tot orationes, *c. ſi quis incognitus 17. q. 2. arg. c.*
relatum de ſent. excom. Sexto vir † & vxor, qui nō 15
poſſunt facere votum, per quod præiudicium al-
teri generetur, quia ad imparia non iudicantur,
c. gaudemus, & ibi gloſſ. in verb. non ad imparia, &
Can. de diuort. c. ſi quis vxorem 1. 32. q. 1. c. præcepit c.
Chriſtiana 32. q. 5. Pan. in c. ſcripturæ numer. 8 hoc tit.
præter votum peregrinationis, in ſubſidio terræ
Sanctæ, quod vir ſine licentia vxoris facere, & li-
bere adimplere poteſt: *c. ex multa §. in tanta hoc tit.*
maritus poteſt reuocare votum vxoris ante nu-
ptias factum, nec mulier rea iudicabitur ob vo-
tum non ſeruatum, *c. noluit 33. q. 5.* Septimo im-
pubes, qui † non poteſt ſe obligare voto expreſ- 16
ſe, aut tacite ſuſcipiendo ordinem ſacrum, *c. illud*
25. q. 1. c. ſignificatum c. ſicut de regul. Caſ. deciſ. 2. n.
9. plures cumulans, & num. 27. de ijs, quæ vi, metuſve
cauſ. fi. De Stylo Cancellariæ, & Pœnitentiariæ
declaratur talem non teneri ad ſeruandam con-
tinentiam, ſed poſſe libere, & licite matrimoniū
contrahere, *Caſ. d. deciſ. 2. num. 27. Pract. Canc. A-*
poſt. tit. ſumm. doctr. collecta ex form. antiq. Cancell.
&c. verſ. & pro accipientes, & verſ. ſeq. niſi ſit doli
capax, aut forſan in maiori ætate ratum habuerit,
quo caſu tenetur votum adimplere, niſi abſolu-
tionem impetret propter facilitatem teneræ æta-
tis, *c. 2. & ibi gl. 1. Pan. num. 2. & Can. hoc tit.* Octa-
uo filiusfamilias † ex voto, quod facit cum præ- 17
iudicio patriæ poteſtatis, niſi pater conſenſerit,
non obligatur, *Pan. in c. ſcripturæ numer. 7. hoc tit.*
per l. 2. ff. de pollicit. & diſſoluta patria poteſtate
non tenetur votum adimplere, *arg. c. quidam cap.*
placet de conuerſ. coniug. Pan. in d. c. ſcripturæ n. 7.

Vouens non tenetur † adimplere per alium 18
votum emiſſum pro deuotione ſuperueniēte im-
pedimento omnino impeditiuo, *Pan. in c. 1. num.*
4. & Inn. in c. licet & ibi Pan. num. 12. hoc tit. quan-
do prius non fuit in mota in executione, *Pan. in*
d. c. licet numer. 14. & in c. per tuas in 2. not. hoc tit.
quia in omni voto de iure tacitæ ſubintelligun-
tur conditiones, ſi potero, ſi Deo placuerit, ſi vi-
xero, quarum defectus facit deficere votum: *Io.*
de Anan. in d. c. ſcripturæ num. 3. Poteſt, ſi vult † per 19
alium ſupplere, quia amicorum orationibus, &
eleemoſynarum ſtudijs pondus pœnitentiæ, &
pœna ſubleuatur, *c. ſi quis fuerit, & ibi gloſſ. in verb.*
oblationem 26. q. 6. & c. 1. ead. cauſ. q. 7. c. pro obeun-
tibus c. pro anima 13. q. 2. nec intereſt quis ſoluat,
vtrum ipſe qui debet, an alius pro eo, liberatur
enim & alio ſoluente, & ſatisfaciente, *Inſtit. quib.*

Digitized by Google

20 *[illegible]d. toll. oblig.* ſed hæres † non cogitur in bonis
temporalibus ad complemẽtum pœnitentiæ de-
functi, quæ conſiſtit in ieiunijs, vigilijs, & oratio-
nibus, & his ſimilibus: idem obtinet, quando pœ-
nitentia iniuncta licet ſalutifera non poſſet ex-
pleri per alium: *c. accuſatus § ſi vero, & ibi gl in verb.*
in temporalibus de hæret. in 6. & ibi Can. ſed vbi quis
21 voto † ſe obligat ad certum quid, quod poteſt cũ
ſuis expenſis, quas poſſet facere, aut facturus eſſet
rerum facultate penſata, perſonæ præterea labo-
re compenſato, facile per alium expedire, tunc ſi
non poteſt per ſe, tenetur per alium votum ad-
implere, *c. quod ſuper his Pan. in c. licet nu. 13. & Inn.*
in d. c. ſcriptura hoc tit. & ad complementum ipſius
à iudice eccleſiaſtico ordinario cogi debent hæ-
redes laici, vel alij ad quos bona defuncti deue-
nerunt, ſiue ex teſtamento, ſiue ab inteſtato per
excommunicationem, & bonorum ſubtractio-
nem, ſiue defuncto ſe obligauerint, ad voti exe-
cutionem ſiue ſe non obligauerint. *d. c. licet hoc tit.*
& ibi Pan. & Can. communiter arg. c. accuſatus § ſi
22 *vero de hæret. in 6.* Impedimentum † difficultatis,
voti non aufert obligationem, ſed reddit facili-
tatem diſpenſandi, vt infirmitas. *c. 1. & Pan. in c.*
non eſt num. 6. hoc tit.

23 Liberant à voto † ingreſſus religionis, *d. c. ſcri-*
ptura c. admonere, & ibi gloſ. in verb. monaſterium 33.
quæſt. 2. quia temporale obſequium in perpetuam
pœnitentiæ, & obedientiæ obſeruantiam com-
mutat. *c. quis aliquando §. his auctoritatibus de pœnit.*
diſt. 1. & ibi gl. in verb. totum vita tempus, c. admonere,
& ibi gl. in verb. monaſterium, & Can. 33. quæſt. 2. Im-
24 pedimentum † perpetuum, vt ſupra dictum eſt;
defectus conditionis generalis, quæ multiplex
eſt, ſi deo placuerit, ſi potero, ſi vixero, ac ſubin-
telliguntur, etiamſi non exprimantur, *c. beatus, &*
ibi gl. 1. 22. quæſt. 2. & Can. l. fin. & ibi gloſſ. & DD. ff.
qui ſatiſd. cog. &c. ita vt ſuperueniente totali im-
pedimento, non ſit neceſſaria voti commutatio,
aut redemptio, ſed tollitur ipſius obligatio: *Pan.*
in c. 1. num. 4. & in c. ſcriptura num. 3. hoc tit. Inn. in d.
25 *c. licet in princip.* defectus † conditionis ſpecialis,
quæ ſunt multæ, ſi filius meus conualuerit, ſi ego
liberatus fuerim &c. quæ ſi defecerit, nõ obliga-
tur quis ad voti executionem. *c. 1. 22. quæſt. 4. c. v-*
nico 32. quæſt. 8. & ibi gl. pen. & fin. Pan. in d. c. ſcri-
26 *ptura num. 4. 5. & ſeq. & ibi Can.* Irritatio, † quæ eſt
annullatio obligationis voti ex beneplacito vo-
luntatis eius, cui vouens ſubeſt ratione poteſtatis,
aut colligatus eſt vinculo matrimoniali; ita patet
irritat votum filij impuberis etiam religionis in-
tra annum, & diem, *c. 2. de regul. &c. c. puella 20.*
quæſt. 2. tutor pupilli, *d. c. puella 20. quæſt. 2.* coniunx
vxoris; *c. manifeſtum c. hæc imago 33. quæſt. 5.* domi-
nus ſerui, *c. ſi quis incognitus 17. quæſt. 2.* prælatus
ſubiecti, *c. magnæ §. ipſum etiam votum hoc tit. c. non*
oportet de conſecr. diſt. 5. Diſpenſatio, † quæ eſt an- 27
nullatio voti, ſiue abſolutio ab eo ex cauſa ratio-
nabili neceſſitatis, vel vtilitatis facta à ſuperiore.
c. quod ſuper his de fid. inſtr. Pan. in c. non eſt num. 5. hoc
tit. Epiſcopus regulariter in omni voto poteſt
diſpenſare. *c. ex multa, & ibi gl. in verb. incumbit.*
Pan. num. 10. & Can. & Pan. in c. 1. nu. 7. hoc tit. Præ-
lati inferiores non poſſunt diſpenſare niſi in caſi-
bus à iure expreſſis. *Pan. in d. c. 1. num. 7. hoc tit. di-*
ctum eſt ſupra in tit. de off. ord. Summo Pontifici re-
ſeruatur non omne votum vltramarinum, ſed e-
miſſum pro ſubſidio terræ ſanctæ, *c. ex multa hoc*
tit. ac vota continentiæ, caſtitatis, *c. veniens, qui*
cler. vel vouent. &c. & ibi Pan. n. 6. & religionis: *Pan.*
in c. cum ad monaſterium num. 21. & ſeq. hoc tit. vo-
tum de non nubendo, non eſt votum caſtitatis,
& ita ſeruat ſacra pœnitentiaria. *Nauar. in man. c.*
22. ſub num. 85. Commutatio, † quæ eſt annulla- 28
tio obligationis ex cauſa cũ ligamine ad aliquid
aliud faciendum, vt ſi ei qui vouit peregrinatio-
nem, imponatur ieiunium. *c. magnæ §. fin. hoc tit.*
Redemptio, † quæ eſt annullatio voti ex cauſa 29
cum ligamine ad aliquid dandum, vt ſi impedi-
to ad peregrinationem promiſſam præcipiatur
tantum dare, quantum erat expanſurus in eun-
do, morando, & redeundo. *d. c. magnæ §. cum igitur*
hoc tit. c. presbyter & ibi gl. in verb. denar. 82. diſtinct.
Debent commutatio, & redemptio eſſe iuſti pre-
tij, & æquales, in quibus non poteſt dari certa
regula, ſed totum dependet ex arbitrio ſuperio-
ris, qui ex diuerſis informabit motum animi ſui.
c. 1. & ibi Pan. in 1. & 2. notab. hoc. tit. Matrimo-
nium † carnale etiam non conſummatum ſubſe- 30
quens tollit votum ſimplex præcedens, *c. vnico hoc*
tit. in 6. ſed non matrimonium ſpirituale, vt is qui
vouit ingredi religionem intra certos dies, ſi in-
terim eligatur in epiſcopum debet electioni re-
nunciare, & votum religionis adimplere, & non
inhabilitatur, quin poſt ingreſſum religionis ad
eamdem eccleſiam iterum eligi poſſit. *c. per tuas*
hoc tit. Dilatio, † quæ eſt quando vouenti, qui 31
temporalem impedimenti cauſam habet, à ſupe-
riore

Digitized by Google

riore indulgetur prolongatio executionis voti, quouſque cauſa impedimenti ceſſauerit. *c. non eſt c. quod ſuper his §. vnde credimus hoc tit.*

De ſtatu Monachorum, & Canonicorum regularium.

Titulus XXXV.

SVMMARIA.

1 *Monaſteria ordinata ſunt ad religionem eleemoſynas & hoſpitalitatem ſeruanda.*

2 *Monachus à ſolitudine nomen accepit habitum mutat, profeſſionem emittit & promouetur ad ordines.*

3 *Conuerſus eſt qui dedicat ſe & ſua habitu mutato, eſt ſecularis & non promouetur ad ordines.*

4 *Oblatus eſt qui dedicat ſe & ſua habitu non mutato.*

5 *Conuerſi emittunt profeſſionem oblati non profitentur vterque eſt perſona eccleſiaſtica.*

6 *Oblati cuicunque monaſterio exempto aut priuilegiato vel quomodocunque addicti ſunt ordinarij iuridictioni ſubiecti exceptis ijs qui intra eorum ſepta & domos reſident.*

7 *Monachis canones præcipiunt primo quod faciant de triennio in triennium commune capitulum.*

8 *Secundo. Quod ſtent in clauſtro.*

9 *Tertio, Quando ſtudiorum cauſa ad vniuerſitatem accedunt debent à ſuo prælato cum Conſilio ſui conuentus eundi ad ſtudium licentiam prius obtinere.*

10 *Monachis canones prohibent primo ne in eodem monaſterio vtantur diuerſo habitu aut colore aut ad præbendas recipiant clericos ſeculares.*

Secundo, Ne vnus monachus habeat locum in pluribus monaſterijs.

Tertio, ne prioratus, Eccleſiæ, adminiſtrationes, aut officia, vnius monaſterij cõmittantur monachis alterius monaſterij.

11 *Quarto, ne vtantur camiſeis lineis.*

12 *Quinto, ne comedant carnes in refectorio aut cameris.*

13 *Sexto, ne aucupentur aut venentur.*

14 *Septimo, ne monachus poſt profeſſionem emiſſam tranſeat in eadem religione de vno monaſterio ad aliud.*

15 *Octauo, ne ad curias principum abſque ſpeciali licentia prælatorum ſuorum ſe conferant niſi adminiſtrationem aliquam habeant.*

16 *Nono, ne prioratus aliquis ſiue adminiſtratio committatur alicui ſiue conferatur niſi expreſſe profeſſus fuerit ordinem monachalem.*

17 *Prioratus manuales æquiparantur perpetuis beneficijs.*

18 *Adminiſtrationes in monaſterio ſiue obedientias quinam habere cenſeantur.*

19 *Abbas poteſt priores manuales & monachos habitantes in prioratibus libere ad monaſterium reuocare.*

20 *Decimo, ne ſinguli monachi in ſingulis ſibi commiſſis adminiſtrationibus vel prioratibus aut Eccleſiis parochialibus monaſterio ſubiectis habitare præſumant.*

21 *Monachus an Eccleſiæ parochiali ſeculari poſſit præfici.*

22 *Vndecimo, ne forenſis negotij ſuſceptores, executores ſiue procuratores exiſtant.*

23 *Monachus nomine ſuo agere non poteſt aut procuratorem conſtituere ſine licentia immediate ſui ſuperioris.*

24 *Quæ regula limitatur quatuor modis.*

25 *Duodecimo, ne mulieres qualibet occaſione in monaſterio accedant.*

26 *Decimo tertio ne monachi & moniales in vno monaſterio habitent.*

27 *Regulares Canonici à ſanctorum monachorum cõſortio non ſunt ſeparati ſed regulæ inſeruiunt laxiori.*

28 *Poſſunt præſentari, inſtitui & prouideri de Eccleſiis parochialibus ſecularibus de licentia ſui ſuperioris abſque diſpenſatione Epiſcopi etiam iuxta Concilium Tridentinum.*

29 *Beneficiorum ſecularium ſimplicium ſunt incapaces abſque diſpenſatione ſedis apoſtolicæ.*

30 *Abbas vel quocunque alio nomine præfectus in correctionibus ſecundum regularem diſciplinam præfertur epiſcopo.*

31 *Quæ verſantur in figura iudicij ſpectant ad Epiſcopum.*

32 *Monacho de ſæuitia vel intollerabili iniuria per Abbatem perſonæ ſuæ illata competit officium iudicis.*

33 *Si iniuſte abijciatur ex monaſterio, petit ſe reſtitui per viam iuris.*

Digitized by Google

34 *Spoliato prioratu, adminiſtratione aut obedientia nulla datur actio.*
35 *Niſi abbas illum ſpoliaſſet malitioſe.*
36 *Durante lite ſuper iniuria perſonali aut iniuſta abiectione ex monaſterio debet habere ſumptus litis cum alimentis.*
37 *Monachus æquiparatur ſeruo. & in vltimis voluntatibus & ſucceßionibus filio in poteſtate conſtituto.*
38 *Abbates de iure communi habent Dominium & poſſeßionem rerum quibus præſunt ac etiam actiones*
39 *Non competit eis ratione dignitatis vſus mitræ & pontificalium, ſed poteſt competere ex priuilegio apoſtolico.*
40 *Qualibus mitris vti poßint.*
41 *Dum celebrant vtuntur poſtergali tapete & non baldachino aut ſublimiore ſede.*
42 *Non poßunt benedicere populo niſi ex ſpeciali priuilegio apoſtolico.*
43 *Abbates vtentes inſignijs pontificalibus vel ex diſpoſitione iuris communis aut ex priuilegio vel conſuetudine præſcripta benedicunt pateras, veſtes ſacerdotales & alia ſimilia ad opus ſuarum Eccleſiarum.*
44 *Propter infirmitatem religioſis aſperiorem regulæ diſciplinam remittunt.*
45 *Diſpenſant in caſibus à iure expreßis.*
46 *Abſoluunt monachum ſuum inijcientem manus in monachum ſuum vel alterius ſed non poſſunt abſoluere ſi percuſſerit clericum ſæcularem.*
47 *In monachis & abbatibus diſpoſitum extenditur ad abbatiſſas & moniales quoad eis proportionabilia.*
48 *Virgines quibus diebus ſunt velandæ & conſecrandæ.*
49 *Velum multiplex eſt conuerſionis.*
50 *Profeßionis.*
51 *Conſecrationis.*
52 *Ordinationis.*
53 *Prælationis.*
54 *Moniales debent eſſe ſub clauſura.*
55 *Monialium nemini licet poſt profeßionē exire monaſterio etiam ad breue tempus.*
56 *Excipiuntur tres caſus.*
57 *Monialium monaſterij ſepta ingredi nemini licet aliquatenus in honeſte perſona vel honeſte ſine epiſcopi vel ſuperioris licentia.*
58 *Quæ danda eſt non ex rationabili & manifeſta cauſa ſed in caſibus neceſſarijs.*
59 *Datur licentia à ſede apoſtolica mulieribus honeſtis nobilibus valde dignis ingrediendi monaſteria monialium quater in anno.*
60 *Monialium monaſteria per quos viſitentur & gubernentur.*
61 *Fornicantis cum moniali & monialium fornicantium pœna.*

QVI conuertuntur ad religionem, vt plurimum
fiunt Monachi, religioſi, & regulares
Canonici, ideo dicendum reſtat de eorum vita,
& ſtatu. Monaſteria † ordinata ſunt ad religio- 1
nem, eleemoſynas, & hoſpitalitatem ſeruanda,
c. 1. in princ. ne ſed. vac. &c. Monachus † à ſolitu- 2
dine nomen accepit, quia μοναχὸς, Latine *ſingularis*
dicitur, id eſt, ſeparatus à conuerſatione ſæcu-
larium, *c. 1 c. placuit 16. q. 1.* plangentis habet of-
ficium, qui ſe, & mundum lugeat: *c. Monachus 1.
16. q. 1.* hodie proprie dicitur, qui habitum mutat,
profeſſionem emittit, & promouetur ad ordi-
nes: *c. moderamine, & cc. ſeqq. c. adijcimus §. ecce in
hoc capitulo 16. q. 1.* differt à conuerſo, & oblato,
*c. per exceptionem de priuil. in 6. clem. 1. §. ad ampliationem
de ſtat. monach. cap. nullus el 2. §. fin. ſeſſ. 23. in
Trident.* Conuerſus † eſt, qui dedicat ſe, & ſua ha- 3
bitu mutato, *c. vt lex continentiæ & ibi gloſſ. in verb.
profeßi 27. q. 1. Boer. deciſ. 20. num. 5. & 6.* & eſt ſæ-
cularis, nec promouetur ad ordines, *c. 2. de inſtit.
& ibi gloſſ. fin. c. non dubium de ſent. excom.* neq; ha-
bet locum, aut vocem in capitulo, *Collect. in c. cum
M. ſub num. 1. verſ. ſed nunquid laicus de conſtit.* Ob-
latus eſt, † qui dedicat ſe, & ſua monaſterio habi- 4
tu non mutato: vterque aſtringitur magis mona-
ſterio, quam monachus; quia etiam cauſa arctio-
ris vitæ petita licentia nō poſſunt tranſire ad mo-
naſterium ſtrictioris religionis, & efficiuntur
quaſi ſerui monaſterij, *c. vt lex continentia, & ibi gl.
in verb. profeßi 27. q. 1. Pan. in c. non eſt numer. 2. & 3.
de regul. &c.* Oblati non tenentūr ad ſubſtantialia
regulæ, ſed habent quemdam, modum viuendi.
Conuerſi † tenentur ad ſubſtantialia regulæ, *Zab. 5
in Clem. 1. §. nonnulli in 2. notab. de exceſſ. præl. Anch.
in Clem. 1. num. 16. de decim. & ibi Vital. numer. 105.
& ſeqq.* quia conuerſi emittunt profeſſionem,
oblati vero non profitentur, *Franc. Marc. q. 624.
num. 14. part. 2. Felin. poſt Pan. in c. in præſentia nu.
4. de probat. & ibi DD.* vterque eſt perſona eccle-
ſiaſtica, *c. ex eo §. fin. & ibi gloſſ. fin. de elect. in 6. clem.
1. in fin.*

Digitized by Google

1.in fin. & ibi poſt glo. DD. de decim. Franc. Marc. qu.
624.& ſeq. num.2.& 3. part.2. Cuicumque mona-
6 ſterio † exempto, aut priuilegiato oblati, vel quo-
modocumq; addicti etiam ſub nomine ſeruien-
tium militijs, ſeu monaſterijs, hoſpitalibus, colle-
gijs, ſunt ordinarij iuriſdictioni ſubiecti, exceptis
ijs, qui præfatis locis actu ſeruiunt, ſeu intra eo-
rum ſepta, & domos reſident, ſubque eorum ob-
edientia viuunt; ſiue ijs qui legitime, & ſecundú
regulam earumdem militiarum profeſſionē fe-
cerint, de qua ordinario conſtare debeat, nõ ob-
ſtantibus priuilegijs quibuſcumque, etiam reli-
gionis Sancti Ioannis, & aliarum militiarum; cap.
quoniam 1. ſeſſ. 24. idem iuris eſt in receptis in cõ-
fraternitatem eorum, & non plene translatis, cap.
pen. de priuil. & ibi gloſ. pen. c. cum vt plantare §. fin. c.
vt priuilegia de priuileg.

7 Canones præcipiunt † monachis. Primo quod
faciant de triennio in triennium commune capi-
tulum Abbatum, & Priorum abbates proprios
non habentium, in quo diligens habeatur tra-
ctatus de reformatione ordinis, & obſeruantia
regulari, ac deputentur religioſæ circumſpectæ
perſonæ, quæ ſingulas abbatias eiuſdem prouin-
ciæ non ſolum monachorum, ſed etiam monia-
lium vice ſummi Pontificis ſtudeant viſitare, cap.
monaſteria ſeſſ. 25. de regular. & c. c. in ſingulis hoc tit.
8 Secundo quod ſtent † in clauſtro, c. ſicut ex litteris
de iureiur. c. ſi cupis c. placuit, c. iuxta 16. q. 1. extra
quod ſtare non poſſunt, niſi quando interuenit
ſuperioris auctoritas, c. cum paſtoris 2. q. 7. Pan in d.
c. ſicut ex litteris num. 3. in fin. in ſcriptis obtenta,
c. probibet ſeſſ. 25. de regular. & c. ex cauſa ſpeciali, &
ad breue tempus: arg. c. vnici §. verum hoc tit. in 6.
nam ſuperior non poteſt abſoluere à reſidentia,
ſeu mora clauſtrali, quia per huiuſmodi abſolu-
tionem fides profeſſionis frangeretur, & ſtabili-
tatis propoſitum euacuaretur, arg. d. §. verum, &
c. ſicut ex litteris de iureiur. Tertio quando ſtudio-
9 rum † cauſa ad vniuerſitatem accedunt, debent
à ſuo prælato cum conſilio ſui conuentus, vel
maioris partis eiuſdem, eundi ad ſtudium licen-
tiam primitus obtinere, alias excommunicatio-
nis ſententiam incurrunt ipſo facto, c. 2. ne Clerici,
vel Monach. ſec. neg. ſe immiſceant in 6. Franc. in c.
cum ex eo num. 3. de elect. in 6. & tantum in conuen-
tibus habitare, alioquin per ordinarios contra
eos procedi poteſt. d. c. probibet in fin. ſeſſ. 25.
10 Prohibent canones † monachis. Primo ne in
eodem monaſterio vtantur diuerſo habitu, aut
colore, c. ex parte 1. & ibi Pan. nu. 1. de decim. Clem.
1. de elect. c. in nona 16. quæſt. 7. & ibi gl. in verb. nec
habitu. aut ad præbendas recipiant clericos ſæcu-
lares; c. ea quæ §. præcipimus hoc tit. & ibi Anch. num.
15. & ſeq. Pan. num. 10. & ſeqq. & Can. per quem
textum reprobatur aſſerta conſuetudo, iuxta quã
aliqui Reges, & Duces mandant aſſignari militi
impotenti, aut alteri pauperi præbendam mona-
chalem in monaſterio iure regali, aut ducali, de
quo conſtare debet, fundato, & dotato; de qua per
Rebuff. in prax. part. 3. tit. de oblat. quand. reg. nom. in
Monaſt. ſunt recip. quia principes rerum eccleſia-
ſticarum diſpoſitionem ſibi vindicare prohiben-
tur; c. non placuit, cum duob. cc. ſeqq. 16. q. 7. Patro-
nus quoque ab eccleſia, ſeu monaſterio à ſe fun-
dato non poteſt aliquod temporale, vel aliquod
ſeruitium exigere, nec aliquod grauamen infer-
re, niſi reperiatur illud iure cautum, vel fuerit re-
ſeruatum per Epiſcopum tempore fundationis
monaſterij; c. præterea el 1. & melius in c. præterea el
2. & ibi Pan. num. 3. & Can. communiter de iurepatr.
& homines diſparis profeſſionis in monaſterijs
non ſunt ſociandi, Clem. 1. & ibi gloſ. in terminis no-
ſtris in verb. ſocientur de elect. in Germania Abbates
monaſteriorum imperiali, aut regali munificen-
tia fundatorum, & dotatorum ſunt aut Princi-
pes, aut ſtatus S. R. Imperij, taxanturque certo
numero equitum, & peditum, vt alio grauamine
alimentorum impotentis militis, vel pauperis nõ
debeant onerari; l. qui dotem & ibi gloſſ. fin. alleg.
concord. ff. de dot. præleg. l. Titia cum teſtamento §. qui
inuita ff. de leg. 2. l. nauis la 1. §. cum autem ff. ad leg.
Rhod. de iact. & c. c. mandatum, c. abbatem de reſcript.
Prçterea alimenta patrono debita ſunt merè per-
ſonalia, c. quicumque 16. q. 7. ibi, ipſi, aut filij ipſorum
& c. nam dictio ipſe eſt perſonaliſſima demon-
ſtratiua ad oculum, l. ipſe diſpice C. de eden. l. reſtitu-
tu §. pupillus autem ipſe ff. ad Trebell. Iaſ. in l. filius fa-
milias §. Diui numer. 151. in 2. repet. ff. de leg. 1. Bald.
conſ. 304. vol. 5. Secundo ne vnus monachus lo-
cum habeat in pluribus monaſterijs, niſi vnum
dependeat ab alio, aut ſint connexa, c. fin. in fin. de
relig. dom. c. cum ſingula §. probibemus de præb. in 6. c.
1. §. in eos in fin. de priuil. in 6. & ibi gloſſ. in verb. de-
pendere & Can. Tertio ne prioratus, eccleſiæ, vel
adminiſtrationes, aut officia vnius monaſterij
committantur monachis alterius monaſterij, d. c.
cum ſingula §. probibemus, dictum eſt ſupra in titul. de
præb.

Digitized by Google

11 *præb. §. altera beneficiorum diuiſio.* Quarto ne † v-
tantur camiſeis lineis, *cap. cum ad monaſterium in*
12 *princ. hoc tit.* Quinto ne comedant carnes † in re-
fectorio, aut cameris, *cap. carnem de conſecr. diſt.* 5.
nec in certis ſolemnitatibus conuentus exeat cũ
abbate, paucis in monaſterio relictis, vt extra re-
fectorium comedant carnes, ſed tantum debiles,
& infirmi ex cauſa infirmitatis in infirmitorio, *d.*
c. cum ad monaſterium §. in refectorio vero hoc tit. Sex-
13 to ne † aucupentur, aut venentur, niſi ſaltus, vi-
uaria, aut garenas proprias habeant, aut ius ve-
nandi habeant in alienis, quo caſu intra mona-
ſteria ſeu domos, quas habitant, aut eorum clau-
ſuras canes venaticos tenere, aut venationi non
debent perſonalem adhibere præſentiam, *Clem.*
ne in agro §. quia vero de iur. venan. vide Gail. obſ. 66.
14 *cum 2. obſer. ſeqq. lib. 2.* Septimo ne † monachus
poſt profeſſionem emiſſam tranſeat in eadem re-
ligione de vno monaſterio ad aliud, niſi mona-
ſteria ad inuicem ſint annexa, aut vnum ab alio
dependeat; cum tunc non ſit inconueniens ali-
quem vtrobique locum habere monachicum, *c.*
1. §. fin. in fin. de priuil. in 6. late Boich. in c. fin. de re-
lig. domib. aut de vno ad aliud auctoritate Apo-
ſtolica canonice transferatur, *c. cum ſingula §. pro-*
hibemus de præb. in 6. c. fin. in fin. de relig. dom. inui-
tus transferri non poteſt, quia promiſit ſtabilita-
tem in loco, *c. qui vere 16. q. 1. c. quanto de off. ord. c.*
ſicut ex litteris de iureiur. Nauar. *conſ. 4. numer. 1. hoc*
tit. etiamſi ſit fugitiuus, aut ob crimen eiectus,
quoties paratus eſt ſubire ordinis diſciplinam,
quæ conſiſtit in ſeptem gradibus, *c. fin. de regul. &*
ibi Anchar. Zab. in 7. & 8. q. & Can. & reincidens
in idem crimen & poſtea pœnitens vſq; ad tertiã
vicem tantum recõciliandus eſt, & nõ vltra; quia
tunc præſumitur incorrigibilis, etſi deinde pœni-
tentiã promitteret, eſſet includendus auctoritate
apoſtolica iuxta monaſteriũ in loco arcto cõpe-
tenti, ſiue ergaſtulo, quãdo abſq; graui ſcandalo
fieri poteſt, alioquin ad aliam religioſam domũ
eiuſdem ordinis transfertur ad peragendam pœ-
nitentiam: *d. c. fin. de regul. &c. & ibi Hoſt. num. 6.*
& Can. & notandum quod *in d. c. fin.* tertio loco
monacho pœna translationis imponitur nõ ſim-
pliciter, ſed conditionaliter per dictionem, alio-
quin, quæ inducit conditionem contrariam prę-
cedenti diſpoſitioni, *Iaſ. in §. in perſonam num.* 8.
Inſtit. de act. Bart. in l. 1. n. xj. ff. de cond. & dem. Franc.
15 *in c. vt circa §. alioquin n. 5. de elect.* Octauo, ne † ad
Curias Principum abſque ſpeciali licentia præ-
latorum ſuorum ſe conferant, *d. Clem. ne in agro §.*
quia vero. niſi adminiſtrationẽ aliquam habeant,
illos enim quandoque pro ipſarum adminiſtra-
tionum cauſis illuc ire oportet, *d. §. quia vero c. cum*
deputati de iudic. ij vero qui ad dictas curias ſe
transferunt, vt ſuis prælatis, aut monaſterijs dam-
num aliquod inferant, excommunicationis ſen-
tentiam ipſo facto incurrunt, *d. §. quia vero, verſ.*
quod ſi, & ibi gloſſ. in verb. ipſo facto, & Can. eamdem
excommunicationis ſententiam incurrunt, qui
intra ſepta monaſteriorum, ſine licentia abba-
tum ſuorum, arma tenent, *d. §. quia vero.* Nono, ne
prioratus † aliquis ſiue adminiſtratio committa- 16
tur alicui, ſiue conferatur, niſi expreſſe profeſſus
fuerit ordinem monachalem: neque prioratus,
aut adminiſtrationes extra monaſterium obti-
nentes permittantur in monaſterijs, ſed tenean-
tur in ipſis prioratibus, ſeu adminiſtrationibus
(quacumque non obſtante conſuetudine) reſi-
dere; niſi ex ſtudiorum, vel alia cauſa rationabili
ad tempus forte ab huiuſmodi reſidentia excu-
ſentur, *Clem. ne in agro §. cæterum verſ. ſane hoc tit.*
& tam monaſterij, quam ipſorum prioratuum
monachi reputantur, *c. 1. §. fin. de priuil. in 6.* ſi prio-
ratus, ſiue adminiſtratio habeat ius ſpirituale an-
nexum, vel bona ſibi appropriata & diſtincta à
bonis monaſterij, & abbatis, non habet abbas il-
lorum adminiſtrationem, ſed prior, alioquin ſi
eſſent de menſa abbatis vel monaſterij, poſſent
abbas, & monachi ſtatuere, quod monachus, cui
talis prioratus, ſiue adminiſtratio committitur,
certum quid ſoluat annuatim de redditibus eo-
rum, ſed non aliunde, & talis monachus dicetur
potius miniſter, & cuſtos quam prior, quod ſo-
nat in dignitatem, *c. 2. & ibi Hoſt. n. 2. Butr. num. xj.*
& Can. per illum tex. hoc tit. Felin. in c. per tuas ſub n. 4.
de maior. & obed. dictique prioratus † manuales 17
æquiparantur perpetuis beneficijs, in tempore
Lateranenſis Concilij, *c. 2. de conceſſ. præb.* in cenſi-
bus nouis non imponendis, neque antiquis au-
gendis, in fructibus eorum, cum vacant, non oc-
cupandis, in ipſorum pluralitate non habenda, in
ætate, in ordine, in profeſſione, & in reſidentia,
Clem. ne in agro §. cæterum verſ. ſane, & ibi gl. in verb.
reſidere hoc tit. per d. Clem. & Clem. vnic. de ſuppl. negl.
præl. Adminiſtrationes † in monaſterio, ſiue obe- 18
dientias, *Hoſtien. in c. 2. nu. 4. hoc tit.* habere cenſen-
tur, veſtiarius, eleemoſynarius, collerarius, vel
alius

Digitized by Google

alius quicumq; habens certum officium, ratione
cuius habet expendere, & recipere in vſus mona-
ſterij, ſeu monachorum temporalia, ſiue ſint pe-
cuniæ, vel quæcumque alia, quales ratione admi-
niſtrationis habent proprium, *arg. c. 3. de præb. Hoſt.*
in c. 2. ſub n. 3. in verb. adminiſtrationes & n. 4. hoc tit.
& ibi Butr. n. 10. Aliud cenſeretur, ſi eſſet officium,
ratione cuius circa ſpiritualia tantum haberet in-
tendere, ſicut eſt prior clauſtralis, vel qui vis alius
audiens tantum confeſſiones, vel obſeruationi
regulæ tantum vacans, quales non cenſentur ha-
bere adminiſtrationem, nec proprium habere
poſſunt, plusquam ſimplex clauſtralis, nec ha-
bent ſe aliquibus ſæcularibus negotijs implicare,
c. 1. in fin. ne cler. vel monac. ſæc. neg. ſe immiſc. c. 4. in
fin. & c. 6. eod. tit. Hoſt. in c. 2. ſub n. 3. in verb. admini-
19 *ſtratione hoc tit.* Abbas poteſt † priores manuales,
& monachos habitantes in prioratibus libere ad
monaſterium reuocare, *c. cum nullus § religioſi, &*
ibi not. de temp. ord. in 6. c. 1. § fin. in fin. de priuil. in 6.
& commiſſas adminiſtrationes; & obedientias
libere adimere, *c. cum ad monaſterium § tales hoc tit.*
c. porrecta de confir. vt &c. ſed non poteſt reuocare
priores in conuentualibus eccleſijs per electio-
nem capitulorum ſuorum canonice inſtitutos,
quia non poſſunt mutari, niſi ex manifeſta, & ra-
tionabili cauſa, aut pro neceſſitate maioris officij
de Conſilio fratrum transferri, *c. 2. in fin. hoc tit. &*
20 *ibi Butr. n. 20.* Decimo, ne † ſinguli monachi in
ſingulis ſibi commiſſis adminiſtrationibus, vel
21 prioratibus, aut eccleſijs parochialibus † mona-
ſterio ſubiectis nam in huiuſmodi parochialibus
quæ ad monachos pleno iure pertinent poteſt
monachus ſolius Abbatis authoritate, aut Abba-
tis & conuentus præfici, *c. viſis 16. quæſt. 2. Sylueſt.*
in verb. religio 7. quæſt. 3. in fin. habitare præſumant,
c. 2. hoc tit. etiamſi habeant reſcriptum apoſtoli-
cum, vt in ſingulis eorum prioratibus ſinguli
monachi commorentur, ſi pluribus non ſuppe-
tent facultates, niſi in illo fiat mentio de Latera-
nenſi Concilio, *c. ex parte de capell. monach. &c.* Or-
dinarius, monitione præmiſſa, per cenſuras cō-
pellit ipſorum abbates, ſeu priores, data abbati-
bus optione, *Pan. in c. fin. ſub nu. 1. de capell. monach.*
& ibi Can. vt vel ipſos ad clauſtrum reuocent fa-
cientes in ipſis Eccleſijs deſeruiri per clericos ſæ-
culares, vel alios monachos eiſdem aſſocient; *c.*
fin. de cap. monach. quia monachus deputatus ad
prioratus, vel eccleſias monaſterio ſubiectas,

Summa in Decretales.

non eximitur à poteſtate ſui abbatis, *Pan. in c. fin.*
nu. 2. de capell. monach. & bi Can. quod ſi prouentus
prioratuum, adminiſtrationum, ſeu eccleſiarum
huiuſmodi duobus forte non ſuppetant, debent
ijdem, niſi per abbates ad ſuſtentationem duo-
rum ſufficientes reddantur, locis alijs viciniori-
bus ad eorum monaſteria pertinentibus, vel ip-
ſorum monaſteriorum officinis, aut inter ſe in-
uicem, monachis primitus ad clauſtrum reuoca-
tis, & clericis ſæcularibus ibidem deſeruituris
aſſignata congrua cum Conſilio, & conſenſu ab-
batum per locorum ordinarios vniri, *d. Clem. ne*
in agro § adhæc. Eccleſiæ parochialis ſæcularis col-
latio facta monacho, etiam de conſenſu abbatis,
aut præſentatio illius ad eamdē eſt ipſo iure nulla
Rot. dec. 28. de præb. in nou. & deciſ. 5. de iurepat. in nou.
Bell. dec. 750. c. in parochia c. monachi & c. ſeq. 16. q. 1.
Garc. de benef. p. 7. c. 10. n. 17. & 20. & ſeqq. niſi cum
eo diſpenſetur de conſenſu abbatis ſolius, ſine
conſenſu ſui conuentus, *Archid. in c. 1. 16. quæſt. 1.*
& ibi Can. per epiſcopum ex magna cauſa neceſſi-
tatis, vel vtilitatis, aut per ſummum pontificem,
c. 2. & ibi gl. in verb. parochiales hoc tit. c. in parochia
c. doctis, & cc. ſeqq. 16. quæſt. 1. Rot. deciſ. 5. de iurepatr.
in nou. Bellam. d. deciſ. 750. num. 4. & 5. Staphyl. de
litt. grat. de qual. & ſtat. benef. § 1. quid ſit nu. 6. Lam-
bert. de iurepat. 19. art. 7. q. princ. 1. par. lib. 2. Roch. de
Curte de iurepatr. in verb. Honorificum in 4. quæſt. nu.
13. & tunc habita corporali parochialis eccleſiæ
poſſeſſione, *gl. fin. in c. ne pro cuiuslibet 16. quæſt. 1.*
deſinit eſſe monachus monaſterij, *d. c. ne pro cu-*
iuslibet late Franc. Marc. deciſ. 481. part. 1. & abſol-
uitur ab obedientia, ieiunio, ſilentio, ac vigilijs,
c. nemo poteſt & ibi gl. fin. 16. quæſt. 1. & in toto exi-
mitur à iurisdictione abbatis, *gl. mag. 1. in d. c. de*
monach. 16. quæſt. 1. d. c. in parochia eod. Pan. in c. ad
audientiam num. 2. de Capell. monach. & c. tex. in c. ne
pro cuiuslibet 16. quæſt. 1. nec tenetur abbas ei dare
ſocium, *gloſ. not. in d. clem. ne in agro §. ad hæc in verb.*
ad clauſtrum, & Can. Pan. in c. monachi num. 3. & in
c. quod Deo num. 9. hoc tit. non abſoluitur ab habi-
tu, *c. clerici in fin. de vit. & hon. cler.* etiamſi fieret
Epiſcopus, vel Cardinalis, *Pan. in d. c. clerici num. 5,*
in fin. nec à continentia, neque à voto pauperta-
tis, vnde nihil acquirere poteſt ſibi ipſi, ſicut nec
poterat exiſtens monachus, *gl. mag. in d. c. de mo-*
nach. 16. quæſt. 1. Pan. in d. c. clerici in fin. de vit. & ho-
neſt. cleric. ſed promotus in epiſcopum acquirit e-
piſcopatui, ac factus parochus eccleſiæ cui præ-

Ffff eſt,

Digitized by Google

eſt, *c. cum olim el 2. & ibi gl. in verb. reſtitutionem, & ibi Io. And. num. 5. & Can. de priuil. Bart. in l. ſi ſeruum communis ita 37. ſub nu. 6. ff. de ſtipul. ſeru.* niſi conſtet quod noluerit acquirere eccleſiæ, ſed alteri perſonæ, *Greg. 15. deciſ. 401. & 476.* quia de iure canonico indiſtincte alteri vtiliter ſtipulamur, *c. quoties, & ibi gloſſ in v rb. & per te 1. q. 7. & ibi Can. Bell. in c. 1. num. 4. de pact. & ibi Can. facit lex ſeruum*
22 *meum ff. de ſtipul. ſeru.* II. ne forenſis † negotij ſuſceptores, vel executores, ſiue procuratores exiſtant, etiamſi id monaſterij expoſcat vtilitas, ſine licentia ſuperioris, *c. monachi à monaſterio 16. qu. 1.* niſi pro conſorte eiuſdem litis, *Clem. religioſus in princ. de procurator.* ſufficitque auctoritas Vicarij generalis, vel immediati ſuperioris, vt procurator eſſe poſſit, *Achill. deciſ. 5. de procur. Zab. in Clem. religioſus in 3. not. de procurat.* tenet iudicium cum eo geſtum, donec opponatur, quia per exceptionem repellitur *c. ex parte de poſtul. Collect. in c. dilecti ſub num. 2 de arbitr. Pan. in c. ſacerdotibus num. 3. ne cler. vel monach. Fel. in c. 2. num. 3. de iudic.* neque etiam poteſt procuratorem ſubſtituere, etiamſi per conſtituentem hoc expreſſe ſibi fuerit iniunctum, niſi cum ſimili licentia: *Clem. religioſus verſ.*
23 *fin. de procurat.* Monachus † quoque nomine ſuo agere non poteſt, *Fel. in c. cum dilecta numer. 15. vbi ponit 8. fall. de reſcript. & ibi Can.* aut procuratorẽ conſtituere ſine licentia ſui immediati ſuperioris, ipſaque conſtitutio nulla eſt, etiamſi facta ſit in capitulo congregato, ſi in dicto capitulo non fuerit prior, *Achill. deciſ. vn. de regul. & c. Vital. in d. clem. religioſus num. 22. & 23. de procur.* Limita pri-
24 mo † quando monachus ab actore citatus conſtituit procuratorem, quia citando videtur approbaſſe inhabilem, *c. intelleximus, & ibi not. de iud. Innoc. in c. cum inter ſub num. 1. de except. Iaſ. in l. fin. numer. 24. plures cumulans de edict. D. Adr. toll. & ibi DD. Achil. dec. vnica de regu.* Limita ſecũdo in quocumque religioſo, ac moniali habentibus aliqua officia diſtincta, ſiue adminiſtrationes extra monaſterium, quia nomine ſuo agere poſſunt pro iuribus ſuarum adminiſtrationum, *c. edocui de reſcript. Clem. 1. eod. Rot. deciſ. 8. de iud. in nou. dictum eſt in tit. de procur. §. 1. in fin.* Limita tertio vbi monachus, vel monacha contra aliquem deliquit, ipſe conueniendus eſt non monaſterium, *c. quia ſæpe contingit de elect. in 6. Auth. cauſ. quæ fit cum Monacho C. de epiſc. & cler. Archid. in cap. 2. in fin. & Rot. deciſ. 8. in fin. de iudic. in nou.* Limita quarto vt præfata procedant in monacho clauſtrali, ſecus in prælato, *gl. 1. in d. Clem. religioſus c. ſapite de cenſib. c. 2. & ibi not. de teſt. in 6. c. de præſentia 16. q. 1.* eadem ratione monachus clauſtralis ſine licentia ſui ſuperioris non poteſt eſſe officialis, ſiue Vicarius Epiſcopi, prout poteſt eſſe monachus habens adminiſtrationem, *Guid. Pap. deciſ. 563.* Alias limitationes vide apud Felin. *in c. cum dilecta num. 15.*
& ſeqq. de reſcript. Duodecimo ne mulieres † qua- 25
libet occaſione in monaſterio accedãt, & ne monachi commatres ſibi faciant, non baptizando, ſed leuando, quia in hoc contrahitur maior familiaritas, *c. peruenit 1. & ibi gl. 18. q. 2. & Can.* Decimotertio ne monachi, & moniales in vno mo-
naſterio † habitẽt, *c. in nullo 18. q. 2.* & ne canonici, 26
aut monachi in eccleſia conueniant in vno choro ad pſallendum cum ſanctimonialibus, *c. pernicioſam §. ſimili 18. q. 2.* Cætera monachis interdicta ſub ſuis titulis ſunt annotata.

Regulares † canonici à ſanctorum monacho- 27
rum conſortio non ſunt ſeiuncti, *cap. præſens paulo ante fin. 2. q. 3. c. quod Dei. hoc tit. c. ex parte de poſtul.* ſed regulæ inſeruiunt laxiori, *c. quod Dei hoc tit. cap. ex parte de poſtul.* & poſſunt intra ſepta monaſteriorum arma tenere ſine licentia ſuorum Abbatum, quæ à monachis teneri nõ poſſunt, ſub ſententia excommunicationis ipſo facto incurrenda, *Clem. ille in agro §. quia vero verſic. fin. & ibi gloſ. in verb. monachos hoc tit.* poſſunt ſinguli in ſingulis ſibi commiſſis adminiſtrationibus, prioratibus, aut eccleſijs parochialibus obedientialibus, ſi cõmode ex eorum prouentibus duo non poſſunt ſuſtentari, *gl. in ſumma 16. qu. 1. d. c. quod Dei Franc. Marc. deciſ. 481. num. 6. & deciſ. 1281. par. 1.* ac præ-
ſentari † inſtitui, & prouideri de eccleſijs paro- 28
chialibus ſæcularibus, & collatio de eiſdem ipſis facta valida eſt, *Rot. deciſ. 5. de iurepatr. nu. 2. in nou. Mandoſ. de ſign. grat. tit. prouiſiones verſ. regularem fol. 47. atteſtans ita deciſum in Rota Nauarr. conſ. 11. num. 2. & 5. & conſ. 12. hoc tit.* de licentia ſui ſuperioris abſq; diſpenſatione epiſcopi; *Card. Seraph. deciſ. 1269. qui reprehendit Caput. deciſ. 85. part. 1. Pan. in c. quod Dei timorem num. 7. de ſtat. monach. & in ſum. Zab. & Can. gl. in ſumma in verb. quod monachi 16. q. 1. Franc. Marc. deciſ. 481. num. 6. par. 1.* etiã iuxta Concilium Trident. *c. qui vero regulares in fi. ſeſſ. 14. Nauar. conſ. 12. hoc tit. plures citans.* dum ſtatuit *in d. c. quia vero*, translatis ad ordinem canicorum regularium ad beneficia ſæcularia etiam

curata

Digitized by Google

curata omnino incapaces exiſtere, ergo canonici
regulares in eodem ordine profeſſi, & non ad
eum tranſlati capaces ſunt ſecularium beneficio-
rum curatorum, *Card. Seraph. deciſ. 1269. alleg. dec.
Guid. 96.* quando primo abdicantur à clauſtro, &
præſentantur, & inſtituuntur, vt clerici; alias re-
gularis remanens clauſtralis non poteſt aſſumi
ad eccleſiam ſæcularem parochialem conſuetam
regi per ſæculares etiam cum diſpenſatione Epi-
ſcopi, *late Faſtol. deciſ. fin. per c. doctos & cc. ſeqq. 16.*
29 *q. 1.* beneficiorum ſæcularium † ſimplicium ſunt
incapaces, *Garc. de beneſ. part. 7. cap. 10. num. 26. &
ſeqq. Bellam. deciſ. 172. Nau. conſ. 11. num. 1. hoc tit.*
abſque diſpenſatione Papæ, *Lambert. de iurepatr.
art. 19. 7. quæſt. princ. 1. par. 2. lib. numer. 24. facit c.
quia vero regulares in fin. ibi ad regularia etiam curata
omnino incapax exiſtat ſeſſ. 14. Garc. de beneſ. par. 7.
cap. 18. num. 26. & pluribus ſeqq. vbi refert deciſionem
Rotæ. & congregationis interpretum Conc. Tridentin.*
In ſacro & venerabili ordine Præmonſtratenſi,
qui in Ducatu Brabantiæ, & finitimis locis maxi-
me floret, & eſt canonicorum regularium ſub re-
gula S. Auguſtini, ſpecialiter cautum eſt, quod
parochiales eccleſias, & animarum ſæcularium
curas in proprijs perſonis ſuſcipiant, nec abdican-
tur à clauſtro, ad quod per Abbates poſſunt reuo-
cari, *Iac. Card. Vitriacus in hiſt. occid. cap. 12. Huber-
tus Miræus in proœm. Chron. ordinis præmonſtraten. in*
30 *princip.* Abbas vel † quocumque alio nomine
præfectus in correctionibus ſecundum regula-
rem diſciplinam præfertur epiſcopo, *c. qui reſiſtit
11. q. 3. & ibi gl. 1. Archid. ſub num. 4. & Can. c. 1. &
2. 58. diſt.* poteſt monachum corrigere, punire, &
de monaſterio expellere ſecundum regularia in-
ſtituta, *Pan. in c. quanto num. 4. de off. ord.* Quæ ver-
31 ſantur † in figura iudicij ſpectant ad epiſcopum,
tam in criminalibus, in quibus monachus delin-
quens, non autem monaſterium conuenitur, *Ar-
chid. in c. 2. in fin. de iud. & alijs ſupra alleg.* quam et-
iam in ciuilibus, in caſibus in quibus monachus
alteri poteſt ciuiliter obligari, *Archid. in d. cap. qui
reſiſtit ſub num. 4. Pan. in d. c. quanto nu. 4. 5. & ſeqq.
& ibi Can. Zab. in d. clem. ne in agro §. quia vero in 8.
q. Rot. diuerſ. deciſ. 78. part. 1. dictum eſt ſupra in tit.
de off. ord. §. duæ ſunt leges in fin.*
32 Monacho de ſæuitia, † vel intolerabili iniuria
per Abbatem perſonæ ſuæ illata competit offi-
cium iudicis ad inſtar ſerui, *§. fin. Inſt. de his qui ſunt
ſui, vel alien. iur. l. 1. C. de precib. Imper. offer.* ſi iniuſte
abijciatur † ex monaſterio, recte petit ſe reſtitui 33
ad monaſterium per viam iuris, *Pan. in c. olim nu.
xj. de accuſat.* quia per ingreſſum monaſterij, &
profeſſionem ius fuit ei quæſitum in monaſterio,
vt ibi deſeruiat, & alimentetur, *c. porrectum de re-
gul. gl. fin. in c. cum dilecta, & ibi Can. de reſcript.* ſi
ſpoliatur † prioratu, adminiſtratione, aut obedi- 34
entia per Abbatem, nulla datur ei actio, *c. cum ad
monaſterium §. tales hoc tit. Gemin. & Franc. in c. cum
ſingula num. 5. de præb. in 6.* quia prioratus, & admi-
niſtrationes ſicut peculium, licet non intelligan-
tur reuocari morte abbatis, *Pan. in c. fin. n. 6. de
preçar. Felin. in c. per tuas num. 4. de maior. & obed.*
tamen etiamſi promiſſio facta eſſet monacho per
abbatem de non auferendo ſibi prioratum, *Ioan.
Andr. in c. præſenti num. 1. & ſeq. de off. ord. in 6. & ibi
Can.* nuda abbatis voluntate adimuntur; *l. non ſta-
tim in 2. reſp. ff. de pecul. iuncto c. 2. & ibi not. hoc tit.
c. non dicatis 12. qu. 2. c. quorumdam c. ſi religioſus, &
& ibi annot. de elect. in 6. cap. nemini §. adminiſtratio
ſeſſ. 25. Felin. in c. per tuas ſub nu. 4. de maior. & obed.*
niſi † Abbas illum ſpoliaſſet malitioſe ad impe- 35
diendam proſecutionem accuſationis, ſiue de-
nunciationis contra eum coram ſuperiore inſti-
tutæ, *c. olim de accuſat.* aut ſpoliatio facta eſſet de
rebus neceſſarijs, puta veſtibus, libris &c. *Pan. in
d. c. olim in fin.* Præterea durante † lite ſuper iniu- 36
ria perſonali, aut iniuſta abiectione ex monaſte-
rio, monachus debet habere ab Abbate ſumptus
litis cum alimentis, tam in cauſa principali, quam
in cauſa appellationis, *c. ex parte de accuſ. & ibi Pan.
num. 9. & Can. l. ſi inſtituta §. de inofficioſo ff. de inoff.
teſtam. l. fin. C. de ord. cognit. Pan. in repet. cap. ſi quis
contra ſub numer. 47. & ſeq. & in c. cum contingat ſub
num. 26. & ſeq. de for. compet. Affl. deciſ. 10. numer. 2.*
quando eſt in poſſeſſione monachatus, *Bart. in l.
ſi neget ff. delib. agnat. & al. & c. nu. 2. Put. deciſ. 202.
lib. 1.* etiamſi religio habeat cõſuetudinem, quod
non det alimenta tractantibus cauſam propriam,
*Rot. diuerſ. deciſ. 1. part. 3. libr. 1. Afflict. deciſ. 10. nu. 2.
Rot. deciſ. 2. de iud. in antiquior. gloſſ. fin. quæ allegat.
concord. in l. fin. C. de ordin. cogn.* ac etiam pendente
accuſatione, & denunciatione contra Abbatem
coram ſuperiore facta, *c. olim §. fin. de accuſ. c. cum
paſtoris, & ibi gl. 1. 2. q. 7. & Can.* quod ſi non poſſit
habere expẽſas ab ipſo abbate, licitum eſt ei pro-
pria auctoritate capere de bonis ipſius monaſte-
rij, cum ipſius vtilitatem procuret, nec poteſt cõ-
tra eum agentem excipi de ſpoliatione, *Pan. in d.*

Digitized by Google

c. olim num. 8. In cæteris conſtituta in ſeruis, ven-
37 dicant † ſibi locum in monachis noſtri temporis,
l. Padius §. 1. & ibi gloſſ. in verb. nullum ff. de arbitr. gl.
in l. ex pluribus ff. de reg. iur. gl. in c. non dicatis in verb.
poßidere 12. q. 1. l. cum heredes §. fin. & ibi gloſſ. pen. &
Bart. ff. de acq. poſſ. Pan. in c. penult. num. 10. de fide-
iuß. c. ſtatutum 18. q. 1. Innoc. in c. cum olim 2. num. 3.
& 4. de priuil. Bald. in l. fin. in fin. C. quod cum eo, qui
in alien. eſt 1. &c. præterquam in ijs, quæ iure ſan-
guinis competunt, vt nobilitate, & alijs, quia ſunt
incommutabilia, Rom. ſing. 37. atteſtans ita deciſum
in Rota contra gl. fin. in c. 1. de purgat. Can. gl. in c. ea
quæ in princ. in verb. de electu perſonarum de ſtat. mo-
nach. in vltimis voluntatibus, & ſucceſſionibus
quoad ſuitatem, Alex. in l. ſub conditione ff. delib. &
poſth. & ibi DD. legitimam, l. Deo nobis §. hoc etiam
C. de epiſc. & cler. & aditionem hæreditatis, in qua
monachus magis æquiparatur filio in poteſtate,
vel filio, aut ſeruo, prout monaſterio eſt fauora-
bilius, Bald. in d. l. Deo nobis num. 6. & 7. & in l. 1. nu.
50. & 51. C. qui adm. ad bon. poſſ. & in l. cum proponas
num. 12. C. de hared. inſtit. Pan. in c. in præſentia num.
76. de probat. ac electione ſepulturæ, quam mona-
chus non eligit, c. fin. de ſepult. ſeruus poteſt elige-
re, c. de vxores & ibi Can. de ſepulturis.

38 De iure communi † abbates habent domi-
nium, & poſſeſſionem rerum, quibus præſunt, ac
etiam actiones, c. edoceri de reſcript. & ibi poſt gloſſ.
DD. Pan. in c. cum deputati numer. 8. & 9. & Can. de
iud. Nauarr. de regular. in comm. 1. num. 31. & comm.
2. in princ. dicit, quod habent ius adminiſtrandi, quia
habent eccleſiam, & monaſterium in titulum, &
per inferiorē prælatum, vel cuſtodem poſſident,
& retinent poſſeſſionem, cap. cum veniſſent de reſtit.
ſpol. c. ſicut de ſuppl. negl. prel. nec ſatiſdant de rato,
l. vulgo ff. de admin. tut. aut iudicato ſoluendo, l. 1.
§. 1. ff. de adminiſt. tut. ac ſententia contra eos lata
mandatur executioni contra eccleſiam: Pan. in c.
cum deputati num. xj. de iudic. non competit ratio-
39 ne † dignitatis abbatibus, & alijs inferioribus
prælatis ab epiſcopis vſus mitræ, & pontificaliū;
ſed poteſt competere ex priuilegio Apoſtolico
tantum, non autem ex conceſſione legati à late-
re, Gemin. in c. vt Apoſtolica num. 6. de priuil. in 6. aut
Epiſcopi, Pan. in c. accedentibus ſub num. 2. de exceſſ.
prelat. quo caſu in prouincialibus, & epiſcopali-
40 bus concilijs exempti vti poſſunt † mitris aurifri-
ſiatis, non habentibus laminas, aut gemmas, non
exempti albis, & planis, vt ex maiore decore or-
natuum epiſcoporum, maioritas appareat digni-
tatum, in alijs vero locis poſſunt vti mitris, prout
indulta eis conceſſa permittunt, d. c. vt Apoſtolica
de priuil. in 6. Eadem ratione dum celebrant † in 41
Pontificalibus, vtuntur poſttergali tapete tem-
pori conueniente, & non baldachino, neque ſub-
limiore ſede, ad quam aſcendi oporteat per plu-
res gradus, arg. d. c. vt Apoſtolica in princ. de priuil.
in 6. tum quia priuilegium in eo, quod tangit ius
tertij, eſt ſtricte interpretandum, c. paſtoralis de
priuil. & ibi gl. fin. & Can. In Germania abbates
Sacri Rom. Imperij Principes eadem cum Reue-
rendiſſimis Epiſcopis maieſtate, & ſolemnitate
celebrant: non poſſunt ſolemniter † benedicere 42
populo, niſi ex ſpeciali priuilegio Apoſtolico,
quod per ius commune reſtringitur ad eccleſias
eis pleno iure ſubiectas, quando in eis diuina ce-
lebrant officia poſt miſſarum ſolemnia, matuti-
nas, & veſpertinas laudes, alibi non poſſunt, niſi
hoc eis priuilegio expreſſo ſit conceſſum, c. abba-
tes de priuileg in 6. late Franc. Marc. quaſt. 1078. cum
duabus queſt. ſequen. part. 1. An autem habentes v-
ſum † pontificalium inuitati ad celebrandum in 43
alio monaſterio, aut eccleſia, vti poſſint pontifi-
calibus, vide Gemin. in d. c. vt Apoſtolica num. 7. Ioan.
Andr. num. 2. Lap. alleg. 19. Præfati abbates vtentes
inſignijs pontificalibus, poſſunt ſecundum ali-
quos ex diſpoſitione iuris communis, gloſſ. addit.
ad gloſſ. pen. in c. abbates de priuileg. in 6. & ibi Franc.
arg. c. præcipimus 12. q. 1. Arcad. c. presbyt. el 1. 26. q. 6.
aut ex priuilegio, quod eſt latiſſime interpretan-
dum, Archid. in c. quoniam ſub num. 1. in verb. proprio
monaſterio 69. diſt. vel conſuetudine præſcripta,
Summ. Ang. in verbo calix. num. 1. Syluest. in verb. be-
nedict. q. 4. & ibi omnes Summiſtæ. benedicere pate-
tenas, cruces, veſtes, ſacerdotales, & alia ſimilia,
de quibus in c. vnico. §. fin. de ſacr. vnct. & c. veſtimen-
ta. de conſecr. diſt. 1. in quibus fit ſolum verbalis be-
nedictio ad opus ſuarum eccleſiarum, à conſe-
cratione calicis, in quo fit vnctio abſtinere de-
bent, quia talia ſunt potius dignitatis epiſcopalis,
quam ordinis epiſcopalis, Franc. in d. c. abbates an-
te fin. & ibi Io. And. in fin. & Can. c. accedentibus in fin.
& ibi Pan. de exceß. prel. c. auditis de præſcript. & vtro-
bique Can. Zab. in Clem. 2. §. ſtatuimus q. 9. hoc titul.
per c. comperimus 14. q. 6. Olim huiuſmodi indulta
in Curia Romana Abbatibus concedebantur à
ſede Apoſtolica, hodie non conceduntur niſi de
conſenſu Epiſcopi diœceſani, de cuius prejudicio
agitur,

Digitized by Google

44 agitur, Abbates propter † infirmitatis neceſſita-
tem religioſis aſperiorem regulæ diſciplinã poſ-
ſunt remittere: *c. monachum §. ſeruandum 20. q. 4.*
45 non diſpenſant niſi in caſibus † in iure expreſſis
recenſitis per ſpecul. *tit. de diſpenſ.* §. 8. ſunt quoq;
nonnulli, puta ſuper eſu carnium ex cauſa ſtudij,
infirmitatis, vel alterius neceſſitatis extra refe-
ctorium, *Pan. in c. cum ad monaſterium num. 16. &*
46 *17. de ſtat. monach.* abſoluunt † monachum ſuum
inijcientem manus in monachum ſuum, vel alte-
rius, *cap. cum illorum de ſent. excomm. in 6.* ſed non
poſſunt abſoluere, ſi percuſſerit clericum ſæcula-
rem, ſed abſoluendus eſt vel à diœceſano epiſco-
po in caſibus, in quibus poteſt clericum ſæcula-
rem abſoluere; ſi percuſſiſſet alium clericum ſæ-
cularem; vel eſt remittendus ad ſummum pon-
tificem, *c. religioſo de ſent. excom. in 6. & ibi poſt gl.
1. & 2. Can. de ſent. excom. in 6.* Diſpoſitum in mo-
47 nachis, & abbatibus † extenditur ad abbatiſſas,
& moniales, quoad eis proportionabilia, *cap. fin.
§. fin. de ſtat. monach. &c. & ibi Pan. num. 5. & Can.
clem. 1. & ibi Pan. in princ. de elect.* ſed non è con-
tra, *Clem. attendentes §. ipſos autem, & ibi glo. in verb.
duabus, & Can. de ſtat. monach. &c.*

Specialia quædam conſtituta ſunt circa mulie-
res Deo dicatas, & earum monaſteria: Virgines
48 ſunt † velandæ; & conſecrandæ in die Epipha-
niarum, albis paſchalibus, aut in apoſtolorum
natalibus *c. deuotis 20. quæſt. 1.* ac quolibet die do-
minico, *c. 1. de temp. ordin.* niſi graui languore cor-
reptæ implorent velum conſecrationis, quod eis
negari non debet, ne ſine hoc munere de ſæculo
exeant, *d. c. deuotis 20. quæſt. 1.* Multiplex eſt, velum
49 conuerſionis, † quod vidua accipit de altari, *cap.
viduas el 1. & c. vidua 27. quæſt. 1. c. vidua de regul.* ve-
50 lum profeſſionis, † quod imponitur tam virgini,
quam viduæ, *c. vidua 20. quæſt. 1. c. viduas autem ibi,
velamen quamuis non conſecratum & c. viduæ ſi prim-*
51 *quam 27. quæſt. 1.* velum conſecrationis, † quod
tantum virginibus imponitur in vigeſimo quin-
to anno, *c. placuit, & c. ſeq. 20. quæſt. 1. c. placuit 77.
diſt.* & ad conſecrationem Epiſcopo ſuo offertur,
in veſtibus quibus ſemper vſuta eſt, etiam in le-
cto, & in infirmitate, profeſſioni & ſanctimoniæ
aptis, *c. Sanctimonialis, & ibi gl. diſt. 23.* corrupta
etiam inuita non poteſt conſecrari, quia canon
opus inſpicit, non voluntatem, ideo virgo op-
preſſa in perſecutione repellitur, *c. ſi Paulus §. caue
c. illa autem 32. quæſt. 5. Dec. in c. cauſam monaſterij nu.
16. & ſeqq. de probat.* Fœmina cathecumena vitia-
ta non poteſt poſt baptiſma inter Dei virgines
conſecrari, quia deficit conſecrationis ſignacu-
lum, *c. acutius 26. diſtinct.* è contra ſi virgines di-
centes ſe meretrices, ingrediuntur monaſterium
inſtitutum ad recipiendas meretrices pœniten-
tes, & non alias, non tenet receptio, nec poſſunt
ibi ſaluari, fraude durante, qua reuelata inde de-
bent expelli, *Io. An. in c. periculoſo n. 6. hoc tit. in 6. fa-
cit Clem. quia contingit in fin. princ. de relig. domib. c.
cum dilectus verſ. nos vero de elect.* Cum corrupta ad
Abbatiſſatum diſpenſat ſummus Pontifex, & a-
lius ab eo diſpenſare non poteſt, *Zab. in Clem. fin.
§. ſtatuimus in xj. quæſt. hoc tit. Felin. in c. meminimus
num. 4. de accuſat. Dec. in c. cauſam monaſterij nu. 16.
& 17. de probat.* velum ordinationis, † quod olim 52
imponebatur diaconiſſis in quadrageſimo anno,
c. ſanctimoniales 20. quæſt. 1. Velum † Prælationis, 53
quod datur Abbatiſſæ, *cap. iuuenculas 20. quæſt. 1.
gl. mag. in d. c. deuotis 20. q. 1. & ibi Can.* Concilium
Tridentinum anathemati ſubijcit omnes, & ſin-
gulas perſonas, etiam qualibet dignitate fungen-
tes, quæ quomodocumq; coëgerint aliquã vir-
ginem, viduam, aut aliam quamcumq; mulieré
inuitam, præterquam in caſibus à iure expreſſis,
ad ingrediendum monaſterium, ad ſuſcipiendũ
habitum, vel emittendam profeſſionem, quique
conſilium, auxilium, vel fauorem dederint, quiq;
ſcientes eam non ſponte ingredi, vel profiteri,
quoquo modo eidem actui, vel præſentiam, vel
Conſilium, vel auctoritatem interpoſuerint. Si-
mili quoque anathemati ſubijcit eos, qui ſan-
ctam virginum, & aliarum mulierum volunta-
tem veli accipiendi, vel voti emittendi ſine iuſta
cauſa quoquo modo impedierint, *c. anathemati
ſeſſ. 25.* Moniales debent eſſe † ſub clauſura, cuius 54
reſtitutio, vbi violata fuerit, & vbi inuiolata eſt,
conſeruatio Epiſcopis in omnibus monaſterijs
ſibi ſubiectis, ordinaria; in alijs ſedis apoſtolicæ
auctoritate eſt commiſſa, *c. 5. ſeſſ. 28. de regul. quod
innouat. c. periculoſo hoc tit. in 6.* Nemini ſanctimo-
nialium † licet poſt profeſſionem exire mona- 55
ſterio etiam ad breue tempus, quacumque ratio-
ne, vel cauſa; ac d. c. *periculoſo.* excipit tantum
duos † caſus, quando forte tanto, aut tali morbo 56
euidenter earum aliquam laborare conſtaret,
quod non poſſet cum alijs abſque graui ſcan-
dalo, ſeu periculo commorari, *d. c. periculoſo in
princip.* ac concedit Abbatiſſæ, vel Prioriſſæ pro

Digitized by Google

feudo, quod monaſterium tenet ab aliquo Prin-
cipe ad iuramentum fidelitatis aſtrictæ, niſi quod
per procuratorem illud præſtet, efficere poſſit a-
pud eum, vt cum honeſta, & decenti ſocietate
poſſit exire monaſterio, præſtito fidelitatis iura-
mento ad illud è veſtigio reuerſura, *d.c.periculoſo*
§.verum hoc tit.in 6. Concilium Tridentinum *c.5.*
ſeſſ.25.de regul. addit tertium caſum, quando mo-
nialis exit ex aliqua legitima cauſa ab Epiſcopo
57 approbata. Ingredi autem † intra ſepta monaſte-
rij nemini licet, aliquatenus in honeſtæ perſonæ,
vel etiam honeſtæ, *d.c.periculoſo in fin.princip.* cu-
iuſcunque generis aut conditionis, ſexus, vel æta-
tis fuerint, ſine epiſcopi, vel ſuperioris licentia in
ſcriptis obtenta ſub excommunicationis pœna i-
pſo facto incurrenda, Ii cenſetur ſuperior, qui ab
Epiſcopo comprobatus, *c.qui religioſis.18.quaeſt.2.*
præeſt illi monaſterio, *c.in decima 18.quaeſt.2.* vel
qui habet clauſuram, *Franc.poſt alios in d.c.quia pe-*
riculoſo n.5.per tex.ibi in §.fin.verſ.abbates vero. non
abbatiſſa, cum & ipſa arctetur hac clauſura, *d.c.*
quia periculoſo §.verum. neque alius vllo modo et-
iam vigore cuiuscunque facultatis, vel indulti
conceſſi vel in poſterum concedendi, *d.c.5.§.dare*
58 *autem ſeſſ.25. de regul.* Danda eſt licentia † non ex
rationabili, & manifeſta cauſa, *d.c.periculoſo in fin.*
princ. d.c.cum. monaſteria de vit. & honeſt.cleric. ſed
in caſibus neceſſarijs, *d.c.5.§.dare autem ſeſſ.25.qui*
corrigit praallegata iura decretalium. Datur licentia
59 à ſede † apoſtolica mulieribus honeſtis nobili-
bus, vel valde dignis, quod quater in anno cum
tribus, aut quatuor mulieribus honeſtis intrare
poſſint quæcunque monaſteria monialium quo-
rumcumq; ordinum etiam ſanctæ Claræ de li-
centia eorum, qui monaſterijs præfuerint, cum
clauſula, dummodo ibi non pernoctent; inter-
dum cum clauſula, quod aliquando pernoctare
poſſint in quadrageſima de licentia abbatiſſæ.
Mandoſ. de ſign. grat.tit.licentia, verſ. datur licentia
60 *&c. & verſ.ſeq.* Singula monialium † monaſteria
per ordinarios, exempta, quæ ita ſedi apoſtolicæ,
quod nulli alij ſubiecta noſcuntur, apoſtolica,
non exempta ordinaria auctoritate, ac exempta
alia per alios quibus ſubſunt, annis ſingulis de-
bent viſitari, *Clem.attendentes hoc tit.* Præterea ex-
empta ſedi apoſtolicæ immediate ſubiecta ab E-
piſcopis tanquam ſedis apoſtolicæ delegatis gu-
bernantur: & limitata ſunt iura decretalium, quæ
præter clauſuram & viſitationem nullam aliam
iurisdictionem, aut poteſtatem in eis Epiſcopis
attribuebant, *c.cognouimus 18.quaeſt.2.c.monaſterio*
cl.2. ſeſſ.25. de regul. quod ita limitat.§.fin.in fin.c.pe-
riculoſo de ſtat.regul.in 6. & d. Clem.attendentes §.ad
quae omnia. quæ à deputatis in capitulis generali-
bus, vel ab alijs regularibus prælatis tam exem-
ptis, quam non exemptis reguntur ſub eorum
cura, & cuſtodia ſunt relicta, *d.c. monaſteria cl.2.*
ſeſſ.25.de regul. d. c.periculoſo §.fin.verſ.abbates vero.
Monaſteria monialium extra mœnia vrbis, vel
oppidi conſtituta, intra vrbes, & oppida frequen-
tia ſunt reducenda, ne malorum hominum præ-
dæ, & alijs facinoribus ſint expoſita, *c. boniſacij §.*
fin.ſeſſ.25.de regul.&c. Moniales vinum fugiant vt
venenum, *c.vinolentum in fin.diſt.35.*
Is qui cum ſanctimonialibus † in aliqua for- 61
nicatione repertus fuerit; ſi laicus eſt, omni com-
munione priuatur; ſi vero clericus à ſuo remotus
officio in monaſterium detruditur, *c.ſi quis Epiſ-*
copus c.ſi qua monacharum in fin.27.quaeſt.1. ipſa mo-
nialis ad lapſum adulterij, aut in ſtupri voragi-
nem deducta poſt ſeueritatem competentis vin-
dictæ in aliud diſtrictius manaſterium virginum
redigitur in pœnitentia, vt iſtic, metuendum cæ-
teris arctioris diſciplinæ præſtet exemplum, *d.c.ſi*
qua monacharum 27. quaeſt. 1. quod ſi ex illicitis
complexibus ſiue nuptijs liberos procreauerit,
à monaſteriorum cætu, Eccleſiarumque conuen-
tibus eliminantur, in ergaſtulis retruduntur, in
articulo mortis ſolius miſericordiæ intuitu eis
per communionis gratiam ſubuenitur ad con-
ſeruandam Eccleſiæ diſciplinam, & cæterorum
terrorem, *c.impudica 27. quaeſt.1.& ibi gl. & Can.*
In Abbatiſſa corruptio ſubſequens caſtigatur
pœna priuationis, *Creſcent. deciſ. 9. de probat.per*
cap. impudicas. c. peruenit cap. omnes Fœminae 27.
quaeſt.1.

De Religioſis domibus, vt Epiſcopo ſint ſubiecta.

Titulus XXXVI.

SVMMARIA.

1 *Religioſae domus ſunt templa, monaſteria, Xenodo-*
chia, oratorium, authoritate epiſcopi aedificatum, collegia quaecunque.

2 Hoſpitale

Digitized by Google

2 *Hoſpitale deputatum ad hoſpitalitatem authoritate Epiſcopi ſecus ſi ſit ædificatum ſine authoritate Epiſcopi de quo patronus ad libitum diſponit dum viuit.*

3 *Collegio quæcunq́, ac confraternitates laicorum, eleemoſynæ, montis pietatis, pia loca omnia quomodocunque nuncupenter.*

4 *Subſunt epiſcopo in cuius diœceſi ſita ſunt quoad ius Epiſcopale.*

5 *Non ſubſunt Epiſcopo in temporalibus, videlicet vt de rebus temporalibus ſeu prouentibus earum poßit diſponere ad libitum, ſed vt ordinet ad vſum deſtinatum.*

6 *Hoſpitalium adminiſtrationes non tamen regularibus ſubiectos vbi viget regularis obſeruantia, Epiſcopus monitione præmiſſa ad hoſpitalitatis munus reipſa obeundum per cenſuras & alia iuris remedia compellit.*

7 *Ac etiam ipſorum hoſpitalium adminiſtratione perpetuo priuat.*

8 *Cogit adminiſtratores cæterorum piorum locorum vt ea quæ largitione fidelium ad certum vſum ſunt deſtinata ad illum vſum conuertant.*

9 *Si ad certarum perſonarum genus ſuſcipiendum fuerint inſtituta, nec ibi ſimiles aut perpaucæ perſonæ reperiantur fructus illorum in alium pium vſum conuertit adhibitis duobus de capitulo per ipſum deligendis.*

10 *Viſitat omnia loca pia quomodocunque nuncupata.*

11 *Adminiſtratores piorum locorum ac Fabricæ cuiuſuis Eccleſiæ ſingulis annis rationem ordinario reddere tenentur.*

VISVM eſt de ſtatu religioſorum; nunc dicendum eſt de religioſis domibus, & capellis,
1 Religioſæ † domus ſunt, templa, monaſteria, *cap. quæ ſemel 19. q. 3.* Xenodochia, *c. de xenodochijs hoc tit.* oratorium auctoritate Epiſcopi ædificatum, *c. vnicuique cum c. ſeq. de conſecr. diſt.* 1. Hoſpitale æ-
2 dificatum, vel deputatum † ad hoſpitalitatem auctoritate Epiſcopi, *c. adhæc hoc tit. Greg. 15. deciſ. 4. num. xj. & 15. & 16. Felin in c. de quarta à num. 3. vſque ad num. 18. de præſcript.* qua ex aliquibus ſignis præſumitur traditis per Pan. in c. inter dilectos numer. 8. & ſeq. de donat. & ibi Can. ac ad mundanos vſus reduci non poteſt, *d. c. adhæc*, idque regulare eſt in omnibus conſecratis, & Deo dicatis, *c. ligna c. vaſa de conſecr. diſt. 1.* ſecus ſi eſt ædificatū ſine auctoritate Epiſcopi, de quo patronus hoſpitalis ad libitum diſponit, *c. inter dilectos de donat. & ibi Collect. n. 8. Pan. n. 12.* & dum viuit, ſublatis lectis poteſt reducere ad temporalitatem, *d. c. adhæc & ibi Pan. num. 4. & in d. c. de xenodochijs numer. 3.* eo mortuo pertinet ad curam epiſcopi, vt pia defuncti voluntas mandetur executioni, *§. ſi quis ad ædificationem, & § ſi quis autem pro redemptione captiuorum. Auth. de eccl. tit. Pan. in d. c. de xenodochijs num. 3.* tum quia ex diſpoſitione iuris canonici, & ex decretis Conc. Tridentini, Epiſcopus etiam tanquam ſedis Apoſtolicæ delegatus eſt in caſibus à iure conceſſis executor omnium piarum diſpoſitionum tam in vltima voluntate, quam inter viuos, *cap. tua nobis de teſtam. c. epiſcopi ſeſſ. 22.* etiamſi in fundatione priuati hoſpitalis cautum ſit, quod Epiſcopus non ſe intromittat, *d. cap. tua nobis & ibi Can. licet aliter ſentiat Anchar. in d. c. adhæc num. 5.* verum id non tenetur epiſcopo in epiſcopalibus reſpondere, nec gaudet priuilegijs piæ domus, neque epiſcopo competit in eo inſtitutio, aut deſtitutio, *Bald. in auth. hoc ius porrectum num. xj. C. de ſacroſ. eccleſ. Pan. in d. c. de xenodochijs ſub num. 3. in fin. Anch. in d. c. adhæc num. 3.* quamuis tenentium in eo hoſpitalitatem collegium ſit licitum, *Pan. in d. c. inter dilectos num. 10.* Præterea
cenſentur religioſæ domus † Collegia quæcum- 3
que, ac confraternitates laicorum, eleemoſynæ montis pietatis, ſiue charitatis, pia omnia loca quomodocumque nuncupentur, etiamſi cura præfatorum locorum ad laicos pertineat, quæ ad Dei cultum, & animarum ſalutem, ſeu pauperes ſuſtentandos, captiuos redimendos, inſtituta ſunt, *c. Ioannes de teſtam. l. pen. & fin. C. de ſacroſ. eccleſ.* ac rectores hoſpitalium, ſimiliumque locorum piorum, quando fundata ſunt auctoritate Epiſcopi, nō poſſunt conueniri in cauſis tangentibus eadē loca, niſi in foro eccleſiaſtico, etiamſi habeant vxorem, quia quæ religioſis adhærent ſunt religioſa, *Rom. ſing. 353. l. quæ religioſis ff. de rei vendic.* in perſona, & alijs rebus proprijs non gaudent priuilegio clericali, *pulchre Ant. de Butr. in c. 2. n. 6. verſ. de hoſpitalarijs de for. comp.*

Subſunt religioſæ † domus illi Epiſcopo, in 4
cuius diœceſi ſita ſunt, *c. cum dilectus §. pen. hoc tit. c. cum Epiſcopus de off. ord. in 6.* etiamſi authoritate Papæ ſint vnitæ Eccleſiæ alterius diœceſis, *c. quia monaſterium hoc tit.* quoad ius epiſcopale, *c. cum venerabilis hoc tit. c. cum venerabilis de except.* niſi ſint

priuilegio

Digitized by Google

priuilegio exemptionis munitæ, d.c.cum dilectus.
aut præſcriptione, d.c.cum dilectus c.auditis de præ-
ſcript. vel Epiſcopis ius epiſcopale remiſerit pure,
aut ſub annua certa reſponſione, vel cenſu; c.con-
ſtitutis hoc tit. quia epiſcopus poteſt concedere
priuilegia exemptionis, & legem iuriſdictionis
remittere de conſenſu ſui capituli, c.viſis 16.quæſt.
2. & ibi Archid. n. 4. & Can. d.c.cum venerabilis iun-
cto c.paſtoralis de donat. quantumcumque genera-
liter eximat eccleſiam, ſemper retinet viſitatio-
nem, procurationem, correctionem & cathe-
draticum, gl. in d. c. viſis in verb. tradita Rot. deciſ. 2.
de cenſib. in antiq. & diuerſ. deciſ. 186. numer. 2. part. 1.
in eccleſia iam conſtruſta, & ædificata, quia tunc
agitur de amittendo iure quæſito; ſed epiſcopus
in limine fundationis poteſt eccleſiam, aut alium
pium locum liberare à viſitatione, ac ſupradictis
iuribus in ſui, ac ſucceſſorum præiudicium, quia
remittit ius quærendum, & forſan alias non fun-
daſſet, c.cum dilectus §.dictus & ibi gloſſ. in verb. con-
ſtitutum, & Can. de cuſuet. Felin. in c.cum venerabilis
ſub n. 33. de except. Innoc. in c. in Lateranenſi ſub n. 5.
de præb. Pan. in c. nobis ſub num. 5. de iurepatr. Roch. de
Curt. de iurepatr. in gloſſ. ſuper verb. pro eo numer. 26.
& ſeqq. Bald. in l. fin. §. vbi autem num. 6. in fin. C. de
caduc. toll. licet Freder. de ſen. conſ. 247. aliter ſentiat.
Ang. de Peruſ. in l. teſtamenta C. de teſtam. fuſe diſtin-
guit. Conceſſa ab Epiſcopo inferiori facultas cor-
rigendi, carcerandi, & mulctandi, non intelligi-
tur de correctione quæ fit in viſitatione; ſed de
ea, quæ fit in ordinaria cognitione cauſarum cri-
minalium, Rot. diuerſ. d. deciſ. 186. num. 3. part. 1. gl.
pen. in c. paſtoralis, & ibi Can. de donat. c. cum venera-
bilis de cenſib. Rot. deciſ. 2. de cenſib. in antiq. quia ma-
teria eſt odioſa, & ſtricte intelligenda, in præiu-
dicium Archidiaconi non poteſt iura aliqua ec-
cleſiæ remittere, c. 2. de exceſſ. prælat. Non ſubſunt
5 præfatæ † domus Epiſcopo in temporalibus, vi-
delicet, vt de rebus temporalibus, ſeu prouenti-
bus earum poſſit diſponere ad libitum, ſeu in v-
ſus ſuos conuertere, niſi alias probetur hoc ius
competere Epiſcopo de iure ſpeciali, d. c. cum ve-
nerabilis hoc tit. & ibi Pan. in princip. d. c. cum venera-
bilis de except. & ibi Panor. in 6. not. ſed vt ordinet
ad vſum deſtinatum, Pan. in d. c. de xenodochijs nu. 3.
etenim omnes, & ſingulis cuiuſcumque ordinis,
& religionis, & dignitatis, etiamſi laici fuerint,
6 qui adminiſtrationem † hoſpitalium habent, nō
tamen regularibus ſubiectis, vbi viget regularis
obſeruantia, ſi ab eo moniti, hoſpitalitatis mu-
nus, adhibitis omnibus ad quæ tenentur, neceſ-
ſarijs reipſa obire ceſſauerint, non ſolum per cen-
ſuras eccleſiaſticas, & alia iuris remedia ad id
compellit, ſed etiam † hoſpitalis ipſius admini- 7
ſtratione perpetuo priuare poteſt, alijſque tunc
eorum loco ab ijs, ad quos pertinet, ſubſtituun-
tur, c. admonet §. itaque ſi prædicti ſeſſ. 25. c. curent ſeſſ.
7. & nihilominus priuati ad fructuum reſtitutio-
nem, quos contra ipſorum hoſpitalium inſtitu-
tionem perceperunt, quæ nulla eis remiſſione,
aut compoſitione indulgetur, in foro conſcien-
tiæ tenentur, d. c. admonet §. & prædicti ſeſſ. 25 Ea-
dem ratione cogit † adminiſtratores ceterorum 8
piorum locorum, vt ea, quæ largitione fidelium
ad certum vſum ſunt deſtinata, ad illum, & non
ad alium vſum conuertant; Clem. quia contingit de
relig. domib. gloſſ. 1. in c. 3 de appell. & ibi Can. l. 1. ff. de
admin. rer. ad ciuit. pertin. & ibi DD. aut ſi loca † pia, 9
vel hoſpitalia ad certarum perſonarum genus ſu-
ſcipiendum fuerint inſtituta, nec ibi ſimiles per-
ſonæ, aut perpaucæ reperiantur, fructus illorum
in alium pium vſum, qui illorum inſtitutioni pro-
ximior ſit, aut pro loco, aut tempore vtilior, con-
uertit adhibitis duobus de capitulo, qui rerum
vſu peritiores ſint, per ipſum diligendis, niſi aliter
forte etiam in hunc caſum in eorum fundatione,
& inſtitutione fuerit expreſſum, d. c. admonet §.
quod ſi hoſpitalia ſeſſ. 25. Præterea ex decretis Conc.
Tridentini Epiſcopus tanquam ſedis Apoſtolicæ
delegatus in caſibus à iure expreſſis omnium pia-
rum diſpoſitionum, tam in vltima voluntate,
quam inter viuos eſt executor, vt ſupra dictum
eſt, habet ius † viſitandi hoſpitalia, collegia quæ- 10
cumque, ac confraternitates laicorum, non ta-
men quæ ſub Regum immediata protectione
ſunt, ſine eorum licentia, eleemoſynas montis
pietatis, & pia loca omnia quomodocumq; nun-
cupata, etiamſi dictorum locorum cura ad laicos
pertineat, atque eadem ſint exemptio͡is priuile-
gio munita, non obſtante quacumque conſuetu-
dine etiam immemorabili, priuilegio, aut ſtatuto,
c. epiſcopi ſeſſ. 22. ac tenentur adminiſtratores tam
laici, quam † eccleſiaſtici dictorum locorum pio- 11
rum, ac fabricæ cuiuſuis eccleſiæ, etiam cathe-
dralis ſingulis annis, etiam non requiſiti offerre,
Clem. quia contingit §. illi etiam, & ibi gl. in verb. ſin-
gulis annis & Zab. num. 3. hoc tit. & reddere ratio-
nem adminiſtrationis ordinario, conſuetudini-
bus,

Digitized by Google

bus, & priuilegijs quibuſcumque in contrarium ſublatis, niſi ſecus forte in ordinatione, & inſtitutione loci pij cautum ſit; quod ſi ex priuilegio, aut conſuetudine, aut ex conſtitutione aliqua loci, alijs ad id deputatis ratio reddenda ſit, tunc cum ijs adhibendus eſt ordinarius, & aliter factæ liberationes adminiſtratoribus minime ſuffragantur, *c. adminiſtratores ſeſſ. 22. c. admonet ſeſſ. 25. c. fin. ſeſſ. 7. quod innouat Clem. quia contingit hoc tit.* non offerentes ſingulis annis rationes peccant, tamen non ex hoc ſunt puniendi, ſed puniri poſſunt, ſi requiſiti non reddant, *Zab. in d. Clem. cum contingat §. illi num. 3. & ibi Can. Collect. in c. potuit num. 52. & 53. de locat.*

De Capellis monachorum, & aliorum religioſorum.

Titulus XXXVII.

SVMMARIA.

1 *Capella ad religioſos Epiſcopis ſubditos pertinere poſſunt primo ex fundatione ipſorum religioſorum & habent in eis omnia temporalia Epiſcopus vero omnia ſpiritualia.*

2 *Secundo, ex donatione laici etiam facta ſine conſenſu Epiſcopi & religioſi tantummodo obtinent iuſpatronatus.*

3 *Tertio, ex donatione Epiſcopi facta de conſenſu capituli cathedralis Eccleſia, quæ ſi facta eſt ſub certa fama non habent plus iuris in Capellis quã in donatione expreſſum eſt.*

4 *Si donauit vtroque iure vel pleno iure tunc habebunt temporalia & ſpiritualia.*

5 *Sed non poſſunt religioſi conuertere fructus in vſus proprios ſicut Epiſcopus qui habet Eccleſiam pleno iure ſubiectam non capit fructus pro vtilitate proprios.*

6 *Si donauit capellas religioſis pleno iure in vſus ſuos conuertendas poteſt abbas, ſuſtentatione clericis ibidem deſeruientibus ad vita neceſſaria reſeruata reliquos fructus ſibi & religioſis retinere.*

7 *Si Epiſcopus ſimpliciter donauit tunc illam portionem contuliſſe videtur quam in eadem temporaliter percipere conſueuit & ſi nihil tale percipiebat tunc videtur donaſſe id quod iure ſpirituali percipiebat in ipſa præter curam populi ca-*

Summa in Decretales.

thedraticum, viſitationem, procurationem, & correctionem.

8 *Quarto, poſſunt Capella ad religioſos pertinere præſcriptionem intercedente.*

9 *Quinto, ex priuilegio vel conceßione apoſtolica cuius tenor inſpiciendus & ſeruandus eſt & ſi ex priuilegio ad religioſos pertineat pleno iure quoad ſpiritualia & temporalia Epiſcopus in eis nihil poteſt attendare.*

10 *Limita vno modo.*

11 *Capella pertinent ad religioſos per vnionem.*

12 *In exemptis monaſterijs & eorum Capellis quod principi placet legis habet vigorem.*

13 *Si epiſcopus monaſterio exempto cum Capellis habitis & habendis concedit Eccleſiam, ea plenißimo iure pertinet ad monaſterium etiam quoad correctionem exceßuum excepta cura populi.*

NVNC in ſpecie tractat de Capellis, † quæ 1
pluribus modis poſſunt ad religioſos Epiſcopis ſubditos pertinere. Primo, ex fundatione ipſorum religioſorum, & habent in eis omnia temporalia, etiamſi alius Eccleſiam dotaſſet, quia quicquid illi Eccleſiæ confertur, datur etiam monaſteria: Epiſcopus vero omnia habet ſpiritualia, & ſi ſit parochialis Eccleſia, curam committit de conſenſu abbatis, *c. ſane & ibi gloſſ. 1. & marg. & c. fin. 16. quæſt. 2. Anch. in d. c. de monachis nu. 8. & 9. de præb.* Secundo, ex † donatione laici, 2
Pan. in c. illud ſub n. 2 & 3. de iurepatr. quæ pulchre diſtinguit. etiam facta ſine conſenſu Epiſcopi, & religioſi tantummodo obtinent iuſpatronatus, *c. cum ſæculum de iurepatr. c. 1. eodem in 6.* quod aſſumit naturam iurispatronatus eccleſiaſtici, qui poſſunt exigere rationem de temporalibus, & habent cuſtodiam Eccleſiæ vacantis, *Pan. in cap. de monachis n. 6. de præb.* & ſex menſes ad præſentandum, *c. vnico §. fin. de iurepatr. in 6.* Ex arbitrio vero ſolius Epiſcopi in vtroque præmiſſo caſu tam ordinatio presbyteri, quam eius depoſitio, & totius vitæ pendet conuerſatio, *c. 1. hoc tit. c. 1. hoc tit. in 6.* & eſt perpetuus quocumque ſtatuto, & conſuetudine non obſtante, nec poteſt ab eadem eccleſia niſi per Epiſcopum, & ex cauſa rationabili amoueri, *c. 1. hoc tit. in 6. & ibi gl. fin. & Ioan. Andr. & Can.* Tertio, ex donatione † epiſco- 3
pi de conſenſu capituli cathedralis Eccleſiæ, *Clem. ſi vna de reb. eccl. alien. c. paſtoralis de donat.* quæ ſi facta ſit ſub certa forma, non habent plus iuris

in Capellis , quam in donatione expreſſum eſt,
4 c. conſtitutus de relig. domib. ſi donauit † vtroque
iure, ſiue pleno iure, c. cum & plantare §. in Eccleſiis,
& ibi gl. in verb. plantare, & Pan. in c. quoniam nu. 3.
de priuil. tunc habebunt ſpiritualia, & temporalia,
c. viſis, §. conſilio itaque & ibi gloſſ. in verb. tradita 16.
quæſt. 2. in ſpiritualibus habebit abbas poteſtatẽ
inſtituendi vicarium , eumque deſtituendi ob
malam adminiſtrationem , vel ſimilem cauſam
cum cauſæ cognitione , & alia iuriſdictionalia
exercendi, Pan. in c. quoniam num. 3. de priuil. non
audiet cauſam criminalem ſacerdotis, nec propter crimen eum amouebit, ſed inquiret, vt Epiſcopo referat, Archid. in d. c. viſis in gl. ſuper verb. præſumpſerint. quia abbas, & minores iudices cauſas
criminales clericorum non poſſunt diffinire, dictum eſt ſupra de off. ord. de temporalibus poterit
exigere rationem , ſicut patronus Eccleſiaſticus,
Pan. in d. c. paſtoralis n. 9. de priuil. Inn. in c. cum ad
ſedem ſub n. 5. de reſt. ſpol. Anch. in d. c. de monachis n. 7.
5 de præb. non poſſunt religioſi † conuertere fructus in vſus proprios, ſicut Epiſcopus, qui habet
Eccleſiam pleno iure ſubiectam , non capit fructus pro vtilitate propria, c. ad aures de exceſſ. prał.
Clem. 1. & ibi gl. in verb. ad menſam eod. tit. & ibi Pan.
num. 17. in fin. Clem. quia regulares, de ſuppl. negl. præl.
Late Felin in c. auditis n. 4. & ſeqq. de præſcript. Pan. in
d. c. paſtoralis n. 9. & in c. quoniam numer. 3. de priuileg.
vel pleno iure dicuntur conceſſæ Capellæ, quando conceduntur quoad legem iuriſdictionis, &
quoad legem diœceſanam , de quibus notatur in c.
dilectus de off. ordin. & c. 1. de ſtat. monach. vel vt habeant in eis iura Epiſcopalia, quæ ſunt tantum iuriſdictionis , præter curam populi, viſitationem,
correctionem , procurationem, & cathedraticum , quæ in generali conceſſione non veniunt,
Vital. in Clem. 1. num. 85. & 86. & ſeqq. de exceſſ. præl.
c. cum venerabilis de cenſib. d. c. viſis , & ibi gl. in verb.
tradita verſ. ſed nunquid, dictum eſt ſupra tit. proximo.
non ea quæ ſunt ordinis , quorum abbas non eſt
capax , Pan. in d. c. quoniam n. 3. de priuil. Anchar. in
d. c. de monachis n. 7. de præben. gloſſ. mag. 16. quæſt. 2.
6 in ſumm. Si donauerit † Capellas religioſis pleno
iure in ſuos vſus conuertendas , poteſt Abbas
ſuſtentatione clericis ibidem deſeruientibus ad
vitæ neceſſaria reſeruata, reliquos fructus ſibi &
religioſis retinere , c. paſtoralis de his, quæ fi. à præl.
& c. Anch. in c. 1. circa fin. de præb. in 6. nec habent locum iura prohibentia veterum cenſum augeri,
aut nouum imponi, c. ſignificauit de cenſib. cum omnia ſpectent ad Prælatum , & poſſit fructus
vendere, & locare , Zab. in Clem. vnica §. præſentatos num. 5. de exceſſ. prælat. & monaſterium intelligitur prælatus Eccleſiæ, teneturque illam Eccleſiam conſeruare in ſtatu priſtino: vnde ſi Eccleſia
erat collegiata, debet ibi ſeruari collegium, ſi ſolet inſtitui vnus rector , ponet Vicarium ibi, & ſi
Eccleſia ſit parochialis, cui cura populi imminet,
non poteſt deputare aliquem ad dictam curam,
niſi de conſenſu , & præuio Epiſcopi examine,
quia nunquam venit cura, niſi exprimatur, Vital.
in Clem. 1. n. 85. in fin. de exceſſ. præl. Pan. in c. paſtoralis
n. 6. & 7. de priuil. Anch. in d. c. de monachis numer. 5.
& 6. de præb. & concordat. Concil. Triden. c. in monaſterijs ſeſſ. 25. & ipſum propter malam adminiſtrationem poterit remouere, c. dilecta, & ibi Pan. nu.
2. de maior. & obed. c. cum & plantare §. in eccleſiis, &
ibi gloſſ. in verb. pleno iure, verſ. ſed cum pleno de priuil.
& ibi Can. ſi vero criminaliter accuſatur, per Epiſcopum audietur: c. viſis 16. q. 2. Anch. in c. de monachis ſub num. 7. de præb. & ibi Can. Eccleſia vero
donata in proprios vſus retinet actiones, & iura
ſua , quæ non tranſeunt in monaſterium , cui eſt
facta donatio, ita quod poſſint pro debitis monaſterij inquietari , immo creditores eccleſiæ ſic
donatæ poterunt petere ſeparationem bonorum
monaſterij, Anch. in d. c. 1. in fin. de præb. in 6. Quod
ſi Epiſcopus † ſimpliciter donauit , tunc illam 7
portionem contuliſſe videtur , quam in eadem
temporaliter percipere conſueuit, forte aliquid
tempore dedicationis impoſitum , etſi nihil tale
percipiebat, tunc videtur donaſſe omne id, quod
ſpirituali iure percipiebat in ipſa præter curam
populi. Vital. in d. Clem. 1. num. 85. & ſeqq. de exceſ.
præl. Cathedraticum , viſitationem, procurationem, & correctionem , c. paſtoralis de donat. & ibi
Can. c. viſis & ibi gloſſ. in verb. tradita verſ. ſed nunquid 16. q. 2. Quarto poſſunt † eccleſiæ ſiue Ca- 8
pellæ pertinere ad religioſos præſcriptione, intercedente titulo , vel tanti temporis interuallo,
quod eius initij non ſit memoria, cum talis præſcriptio ſit contra ius, Pan. in d. Clem. vnica poſt glo.
in verb. ad menſam ſub numer. 17. de exceſſ. prælat. &
Can. Anchar. numer. 16. Zab. ibidem in §. præſentatis
num. 3. Quinto ex † priuilegio, vel conceſſione 9
Apoſtolica, c. paſtoralis de priuileg. cuius tenor inſpiciendus , & ſeruandus eſt, c. porro de priuileg. c.
ad audientiam de decim. quod ſi ex priuilegio ad re-

ligioſos

Digitized by Google

ligioſos pertineant pleno iure quoad temporalia, & ſpiritualia, Epiſcopus in eis nihil poteſt attentare, ſed inſtitutio, & deſtitutio ad ipſos pertinet, habent iuriſdictionem quaſi epiſcopalem, *c. cum & plantare §. in eccleſiis, & ibi gloſſ. in verb. pleno iure, & in c. quoniam de priuil. Pan. in c. ſicut vnire in fin. n. 3. de exceſſ. prał.* poſſunt abſoluere excommunicatos in caſibus in quibus poteſt epiſcopus, etiamſi monaſterium, & religioſi non ſint exempti, *Pan. in c. ſtatuimus num. 4. in fin. de tranſact. con-*
10 *tra Hoſtien. ibidem alleg.* Limita primo † quia in monaſterijs virorum, ſeu mulierum, quibus imminet cura perſonarum ſæcularium, præter eas, quæ ſunt de monaſterio, vel illorum familia, perſonæ tam regulares, quam ſæculares huiuſmodi curam exercentes ſubſunt immediate in ijs, quæ ad curam pertinent iuriſdictioni epiſcopali, in cuius diœceſi ſita ſunt, nec ibi aliqui etiam ad nutum amouibiles deputari poſſunt, niſi de conſenſu, & præuio per epiſcopum examine; exceptis monaſterijs in quibus abbates generales, aut ordinum capita ſedem ordinariam principalem habent, atque alijs, in quibus abbates, aut alij regularium ſuperiores iuriſdictionem epiſcopalem, & temporalem in parochos aut parochianos exercent, ſaluo epiſcoporum iure, qui maiorem in præfata loca, vel perſonas iuriſdictionem exercent *c. in monaſterijs ſeſſ.* 25. quod decretum etiam monaſteria exempta, & priuilegiata comprehendit, ſed non videtur comprehendere monaſteria, & loca nullius diœceſis, quia illa non ſunt ſita in diœceſi, nec ſunt de diœceſi, ſed ſeparatum territorium, *Felin. in c. graue nu. 2. de off. ord. Rot. diuerſ. deciſ. 207. numer. 2. & ſeqq. & in fin. part. 2.* Sexto
11 Capellæ † ad religioſos pertinent per vnionem illis, aut eorum mentis auctoritate Apoſtolica, vel epiſcopali factam, *Clem. ſi vna de reb. eccl. alien. &c. dictum eſt ſupra tit. de præb. &c. §. quintus modus*
12 *prouiſiuus.* In exemptis † monaſterijs, & eorum Capellis, quod principi placet, legis habet vigorem: *gloſſ. in ſumma 16. q. 2. dicetur inferius in titul. de*
13 *priuileg.* ſi Epiſcopus † monaſterio exempto cum Capellis habitis, & habendis concedit eccleſiam, ea pleniſſimo iure peruenit ad monaſterium, etiam quoad correctionem exceſſuum, excepta cura populi ex antedictis, & ſecluſa viſitatione; maxime ſi abbas ſit negligens: tamen abbas non deponet aliquem, nec ſuſpendet in perpetuum, niſi hoc haberet ex aliquo priuilegio, *c. viſis & ibi gl. in verb. tradita 16. q. 2. & Archid. nu. 3. in verb. pleno iure.*

De Iurepatronatus.

Titulus XXXVIII.

SVMMARIA.

1 *Iuſpatronatus eſt ius ſpirituali annexum, honorificum, oneroſum & vtile competens alicui in Eccleſia.*
2 *Acquiritur multis modis primo ex voluntaria non coacta fundatione.*
3 *Conſtructione.*
4 *Readificationem pœnitus diruta Eccleſia ita vt noua indigeat conſecratione.*
5 *Congrua dotatione Eccleſia conſtructa conſecrata indotate.*
6 *Ad Capellam in Eccleſia patronata præſentatio ſpectat ad ipſius Eccleſia patronum niſi alius Capellam dotauerit, qui efficitur compatronus,*
7 *Priuilegio apoſtolico.*
8 *Præſcriptione quadragenaria non quidem contra Eccleſiam liberam ſed ſi Eccleſia habet patronum tunc poteſt alius contra patronum præſcribere iuſpatronatus.*
9 *Conſuetudine.*
10 *Non acquiritur ex ſimplici donatione largitione vel legato bonorum.*
11 *Ex augmento dotis.*
12 *Ex redotatione de nouo facto.*
13 *Ex priuilegio & gratioſa conceſſione Epiſcopi.*
14 *Iuſpatronatus eſt triplex, Eccleſiaſticum.*
15 *Laicale,*
16 *Mixtum,*
17 *Patronis non competit collatio aut diſpoſitio Eccleſiæ ſeu beneficij in quo habent iuſpatronatus ſed ius præſentandi actu clericum præſentem Epiſcopo ad eccleſiam ſeu beneficiū vacans per ipſum in eo reſtituendum.*
18 *Præſentatum à patrono an epiſcopus poſſit inſtituere extra diœceſim.*
19 *Præſentatio debet fieri realiter & cum effectu ſuperiori.*
20 *Poteſt fieri per literas ſeu Inſtrumentum publicum.*

21 *Infra quatuor menſes ſi patronus eſt laicus licet ſuperior eam non admittat.*

22 *Per negligentiam patroni deuoluitur poteſtas ad inferiorem prælatum Epiſcopo ad quem pertinet ius inſtituendi iure ſpeciali vel ad Epiſcopum qui habet ſex mẽſes à die deuolutionis ad conferendũ*

23 *Patronus laicus poteſt plures ſimul præſentare ac etiam ex interuallo accumulatiue poteſt variare ſemel tantum.*

24 *Ex pluribus præſentatis poteſt epiſcopus vni gratificari omnibus exiſtentibus paribus, alias potior eſt præferendus.*

25 *Præſentato poſt acceptationem quæritur ius ad beneficium quando vnus eſt præſentatus.*

26 *Quid iuris eſt ſi Deo plureſue ſint præſentati.*

27 *In conuentuali eccleſia electioni prælati facta, patroni laici poſtulatur aſſenſus.*

28 *Patronus laicus poteſt inquirere de ſtatu Eccleſiæ & vita clericorum extraiudicialiter &c.*

29 *Se opponere, ne noua alienationes fiant.*

30 *Debetur ei honor proceſſionis & ſi ad inopiam vergat ab Eccleſia ei modeſte ſuccurritur.*

31 *Habet ius defendendi Eccleſiam non vacantem.*

32 *Epiſcopus non poteſt diſpenſare contra fundationem aut eam immutare ſine conſenſu patroni.*

33 *Summus pontifex iuri patronatus laicorum poteſt derogare, ſed non ſolet in totam derogare.*

34 *Pro medietate ſolet ei derogare.*

35 *Certis caſibus, hic annotatis Papa derogat in totum.*

36 *Certis caſibus, mentio iuriſpatronatus non eſt neceſſaria in prouiſione Papæ.*

37 *Legatus à latere non poteſt conferre beneficia ſpectantia ad præſentationem laici.*

38 *Beneficia iuriſpatronatus laicorum non comprehenduntur ſub regulis reſeruatorijs aut ſub generali reſeruatione beneficiorum.*

39 *Excipe ſi iuſpatronatus competit laicis ex priuilegio apoſtolico aut præſcriptione vel conſuetudine.*

40 *Patronus eccleſiaſticus præſentat vnum infra ſex menſes nec poteſt plures præſentare ſimul aut ex interuallo.*

41 *Cuſtodia Eccleſiarum vacantium pertinet ad eum Excepta cuſtodia parochialis Eccleſiæ vacantis.*

42 *Præſentatus debet ei rationem reddere adminiſtrationis temporalium.*

43 *Si imponitur collecta Epiſcopo de per ſe & patronis clericis de per ſe, clerici eccleſiæ patronatæ, contribuent cum patronis.*

44 *Præſentans non idoneum priuatur ea vice.*

45 *Summus Pontifex & legatus à latere ſuo iure conferunt beneficia iuriſpatronatus eccleſiaſtici.*

46 *Comprahenduntur ſub generali reſeruatione & ſub regulis reſeruatorijs.*

47 *Iuripatronatus mixto derogatur in totum, de eo debet fieri mentio, beneficia huiuſmodi non comprahenduntur ſub regulis reſeruatorijs aut generali reſeruatione, & legatus à latere non confert.*

48 *Præſentatione à laico infra quadrimeſtre, aut à clerico infra ſex menſes facta ſi Epiſcopus vel alius habens inſtituere infra ſex menſes non inſtituat quid iuris ſit.*

49 *Patroni ſiue laici ſiue clerici non poſſunt ſeipſos præſentare ad vacantem Eccleſiam nec immediate per ſe nec mediante procuratore conſtituto poſtquam beneficium vacauit.*

50 *Limitatur dicta regula tribus modis.*

51 *Collatio ordinarij infra tempus ad præſentandum à iure conceſſum valida eſt ſi patroni infra dictum tempus non contradicant.*

Si contradixerint eſt nulla ipſo iure.

52 *Collatio Papæ cum narratiua quod beneficium ſit iuriſpatronatus laici ſi non ſit obtenta derogatio vel obtenta ſit, ſed inualida non valet nec reconualeſcit ſi patronus intra tempus non præſentat.*

53 *Patroni plures quando ipſi habent præſentare vt collegium debent omnes conuenire & vocari ad actum præſentationis.*

54 *Quando præſentant vt ſinguli poteſt quiuque per ſe præſentare, vel aliqui eorum alijs non vocatis.*

55 *Si vnus ex pluribus patronis præſentauerit, valet præſentatio quando veniunt ex eodem iure, ſecus ſi veniunt ex diuerſo iure.*

56 *Ex pluribus hæredibus vnius patroni qui habent vnam vocem quilibet iſtius vocis habet vnam partem & ſuum votum diuiſum poteſt exprimere.*

57 *Patronis diſcordantibus ille præficitur ſi ſit idoneus qui plurium patronorũ voces habuerit aut ſi hoc ſine ſcandalo eſſe non poteſt Epiſcopus ordinat Eccleſiam.*

58 *Patronatæ Eccleſiæ ordinatio & inſtitutio ſi propter litem & controuerſiam differatur ſeruanda eſt diſtinctio hic annotata.*

59 *Præſentandi quaſi poſſeſſio acquiritur ex vnico actu præſentationis & inſtitutionis cum bona*

fide qua

Digitized by Google

fide quæ ſortita fuerint ſuum effectum.

60 *Iuſpatronatus antiquum difficillimum eſt probatu.*

61 *Concilium Tridentinum derogat titulo priuilegij præſcriptionis conſuetudinis & alterius cuiuſcunque conceſsionis, ac etiam profeſsioni cuiuſcunque iuriſpatronatus aliter acquiſiti quam ex fundatione conſtructione, dotatione ideo & vt quaſi poſſeſsio poſsit ſuffragari & docendum de legitimo titulo tam in petitorio quam in poſſeſſorio etiam manutenſionis & ſpolij niſi ordinarius cauſa cognita ſemel approbauerit iuſpatronatus & inſtituit præſentatum.*

62 *Iuſpatronatus antiquum quomodo probetur.*

63 *Dato ſtatu iuriſpatronatus beneficij præſumitur ex fundatione ſeu dotatione etiam in parochianis & alijs magnatibus potentibus per tempus immemorabile.*

64 *Concilium Tridentinum in perſonis familia potentibus ac vniuerſitatibus etiam paruis vltra probationem immemorabilis requirit aliã probationis ſpeciem per ſcripturas authenticas de continuatis præſentationibus per ſpatium quinquaginta annorum quæ omnes ſortitæ fuerunt effectum.*

65 *Obtentorum expreſsio non eſt neceſſaria in præſentatione & inſtitutione.*

66 ***Præſentati à patronis inſtitutio non debet fieri iuxta diſpoſitionem c. fin. de elect. in 6.***

67 *A patronis nominatus ſi ante præſentationem aut etiam præſentatus ſi ante Inſtitutionem tanquam beneficiatus accipit poſſeſsionem vel adminiſtrat in diuinis incidit in pœnam c. auaritiæ de elect. in 6.*

68 *Iuriſpatronatus cauſa eſt profana ad effectum concedendi remiſſoriam in prima inſtantia, extra hunc caſum eſt connexa ſpiritualibus cauſis.*

69 *Iuſpatronatus transfertur ſucceſsione.*

70 *Si plures ſint hæredes, eſt apud quemlibet in ſolidum licet ſint hæredes pro inæqualibus quotis, quoad quemlibet eius effectum præter ſacerdotis præſentationem quæ eſt apud omnes pro parte.*

71 *Non poteſt diuidi inter hæredes neque vni hæredem adiudicari.*

72 *Poſſunt liberè ſine Epiſcopi authoritate conuenire vt alterius vicibus præſentent.*

73 *Si adhæret caſtro, villo, aut comitatui, tranſit in hæredem abſque alia corporali apprehenſione.*

74 *Secundo, transfertur donatione.*

75 *Tertio, permutatione.*

76 ***Quarto, transfertur cum vniuerſitati ſint authoritate Epiſcopi cuius vel plenum vel vtile tranſit dominium quando talis eſt res quæ ſine expreſſione ſigni vniuerſalis vniuerſitatem in ſe continet.***

77 ***Decimæ & alia iura ſpiritualia non tranſeunt cum vniuerſitate niſi talis ſit quæ in ſe habet & temporalia & ſpiritualia iura.***

78 ***Patronus quibus modis priuetur iurepatronatus.***

IN præbendis, dignitatibus, & Capellis ſæpius fit inſtitutio ad præſentationem patroni; ideo tractandum eſt de iurepatronatus, quod eſt † ius 1
ſpirituali annexum, *Pan. in c. quantum num. 3. in fin. & numer. 4. de iudic. c. de iure hoc tit.* honorificum, oneroſum, & vtile competens alicui in eccleſia, *Pan. in rub. huius tit. & Can. communiter*, vt patebit ex infra dicendis, acquiritur † multis modis; ex 2
voluntarijs, non coactis, *Lambert. de iurepatr. 6. & 7. art. 4. part. princip. 1. part. lib. 1. arg. l. nam quod §. qui compulſus ff. ad Trebell.* fundatione eccleſiæ, quia fundum ad eam ædificandum dedit; *c. nobis §. fin. hoc tit. c. abbatem el 2. 18. q. 2. piæ mentis, & cap. ſeq. 16. qu. 7.* & conſtructione † eccleſiæ abſque 3
dotatione; *c. monaſterium 16. qu. 7. c. nobis in princ. hoc tit. Rot. diuerſ. deciſ. 331. in fin. part. 2.* & reædificatione † penitus dirutæ eccleſiæ; ita vt noua in- 4
digeat conſecratione: *gloſſ. 1. in c. 3. hoc tit. Roch. de Curt. de iurepatr. in verb. conſtruxit numer. 12. Rot. diuerſ. deciſ. 178. part. 1. & deciſ. 269. numer. 2. part. 2.* nam ius quæſitum ex ſola conſtructione eccleſiæ perditur, ſi eccleſia ruat, & primus conſtructor deſinit eſſe patronus: *l. quid tamẽ ff. quib. mod. vſufr. amitt. Pan. in c. quoniam num. xj. poſt gl. hoc tit. & ibi Can.* & congrua † dotatione eccleſiæ conſtructæ, 5
& conſecratæ, & indotatæ, *Pan. in c. quoniam nu. xj. hoc tit. & ibi Can. Roch. de Curt. de iurepat. in verb. & dotauit in 2. quæſt. Rot. diuerſ. deciſ. 528. numer. 2. part. 1.* quando non poteſt haberi recurſus contra eum monitum, & requiſitum, qui eccleſiam conſtruxit, vel conſecrari fecit: *Pan. in c. ad audientiam el 1. num. 5. de eccleſ. ædif. vel repar. c. cum ſicut de conſecr. eccl. vel alt. & iurib. proxime alleg. late Garc. de benef. part. 5. cap. 9. à num. 36. vſque ad num. 71.* requiritur conſenſus Epiſcopi pro eccleſia fundanda, conſtruenda, reædificanda, dotanda, & ſine eo non quæritur iuspatronatus, *Pan. in c. cum olim 2. ſub num. 9. de priuil. c. nobis in princ. hoc tit. Garc. de benef. part. 5. cap. 9. num. 71. & ſeqq.* ſed alius Epiſcopi con-

Digitized by Google

ſcopi conſenſus non requiritur ſuper iurepatro-
natus, *cap. nemo 1. de conſecr. diſt. 1. c. nobis, & ibi Can.*
hoc tit. c. frigentius c. filius 16. q. 7. Rot. deciſ. 5. hoc tit.
in antiq. & diuerſ. deciſ. 222. num. 3. part. 1. & deciſ.
6 *85. per totam part. 2.* Præſentatio † ad Capellam
in eccleſia patronata ſpectat ad patronum ipſius
eccleſiæ, *Felin. in c. cum venerabilis nu. 38. de except.*
Rot. deciſ. 15. & deciſ. 16. hoc tit. in antiq. niſi alius
Capellam, vel altare exiſtens in eccleſia dotaue-
rit, qui efficitur compatronus, *late Pariſ. conſ. 35.*
vol. 4. Pan. in c. ad audientiam el 1. numer. xj. de eccleſ.
ædif. Pan. in c. cum eccleſia vulterana num. 8. in fin. de
elect. Fel. in c. cum venerabilis ſub num. 8. verſ. adde de
except. ex eadem, vel diuerſa cauſa plures poſſunt
eodem tempore eſſe patroni eiuſdem eccleſiæ,
vel beneficij: *Pan. in c. quoniam ſub num. xj. hoc tit.*
7 Præterea acquiritur iuspatronatus ex † priuilegio
Apoſtolico, quod nemo, niſi eccleſiam, benefi-
cium, aut Capellam de nouo fundauerit, & con-
ſtruxerit, ſeu iam erectam, quæ ſine ſufficiēti do-
te fuerit, de ſuis proprijs, & patrimonialibus bo-
nis competenter dotauerit, impetrare aut obti-
nere poteſt aut debet, & reſeruanda eſt in caſu
fundationis, aut dotationis inſtitutio Epiſcopo,
& non alteri inferiori; *c. nemo ſeſſ. 14. c. piæ mentis,*
& c. ſeq. 16. q. 7. ex aſſignatione ratæ decimarum
pro congrua non acquiritur iuspatronatus, quia
neceſſitas reſtitutionis eccleſiæ parochiali, quæ
ad ipſam ſpectabant, excludit omnem liberalita-
tem, *l. rem legatam in fin. ff. de adim. leg. ſi ſeruo ff. de*
hæred. inſtit. Greg. 15. deciſ. 397. Patronatus ex pri-
uilegio tantum ſunt ſublati, nec non facultates,
& priuilegia nominandi, eligendi, præſentandi
ad beneficia cum vacant. exceptis patronatibus
ſuper cathedralibus eccleſijs competentibus, &
exceptis alijs, quæ ad Imperatores, & Reges, a-
lioſque ſublimes, ac ſupremos principes perti-
nent, & quæ in fauorem ſtudiorum generalium
ſunt conceſſa: *c. ſicuti §. reliqui ſeſſ. 25. Garc. de be-*
nef. cap. 9. part. 5. num. 115. & ſeqq. vſque ad num. 122.
Greg. 15. deciſ. 397. numer. 3. & ibi late annot. Gonz.
ſuper reg. de menſ. & alter. gloſſ 18. numer. 19. & plur.
8 *ſeqq.* Item acquiritur præſcriptione † quadrage-
naria, non quidem contra eccleſiam liberam, ſed
ſi eccleſia habet patronum, laicum, *Pan. poſt Ioan.*
Andr. in c. querelam num. 9. de elect. atteſtans ita ſer-
uari in practica, licet ipſe aliter ſentiat. Rot. diuerſ. de-
ciſ. 229. & 407. num. 1. part. 1. Lambert. de iurepatr.
art. 5. xj. q. princ. 2. part. lib. 1. ſiue eccleſiaſticum,
aut eccleſiam, & laicum in communi; *Lambert. d.*
iurepatr. art. 6. xj. q. princ. 2. part. lib. 1. tunc poteſt
laicus contra patronum præſcribere iuspatrona-
tus; ac † conſuetudine, *c. dilectus & ibi Pan. num. 3.* 9
& Can. de off. ord. quale etiam iuspatronatus per
Conc. Tridentinum eſt ſublatum: *c. 9. §. reliqui*
ſeſſ. 25. Gonz. ſuper reg. Canc. de menſ. & alter. gl. 18.
num. 18. vſque ad num. 32. ex ſimplici † donatione, 10
largitione, vel legato bonorum non acquiritur
iuspatronatus, niſi donatio, legatum, vel largitio
bonorum expreſſe fiat pro dote, *Pan. in c. quoniam*
num. 10. hoc tit. & hæres legantis acquirit iuspa-
tronatus, ſi legatum ſponte ſoluit, ſi cogatur à iu-
dice non habet iuspatronatus: *Rot. diuerſ. dec. 167.*
part. 2. plures cumulans Lambert. de iurepatr. part. 1.
q. 4. art. 7. lib. 1. Paul. de Cittadin. de iurepatr. cauſ. 1.
q. 22. num. 55. ex augmento † dotis non acquiri- 11
tur iuspatronatus, *Lambert. de iurepatr. 2. art. 6. q.*
princ. 1. part. libr. 1. Roch. de Curt. in verb. & dotauit
q. 3. de iurepatr. Garc. de beneſ. part. 5. cap. 9. num. 122.
vſque ad num. 128. ideo iuspatronatus ex augmen-
to dicitur iuspatronatus ex priuilegio, ex cauſa o-
neroſa conceſſo, *Card. Seraph. deciſ. 518. Rot. Farin.*
deciſ. 58. part. 1. num. 5. & 6. quod non cadit ſub
reuocatione Conc. Tridentini, *Card. Seraph. deciſ.*
499. in fin. Gabr. conſ. 195. vol. 1. quia Concilium
ſubijcit examini, & remiſſioni ordinarij iuspatro-
natus conceſſum ex augmento à 40. annis citra;
c. ſicuti §. ſimiliter ſeſſ. 25. Greg. 15. deciſ. 397. in fin. &
ibi late annot. Garc. de beneſ. part. 5. cap. 9. nu. 120. &
ſeqq. ex redotatione † de nouo facta non acqui- 12
ritur iuspatronatus, niſi doceat redotans primam
dotam fuiſſe reductam de eſſe ad non eſſe, *Zab. in*
c. quoniam contra in 1. quæſt. hoc tit. Gonz. ſuper reg. d.
menſ. & alter. gloſſ. 18. ſub numer. 53. ac Staphyl. *in*
tract. de litt. grat. tit. de mod. & form. impetr. §. de iu-
riſpatronatus prærogatiua ſub num. 3. dicit, quod E-
piſcopus ſeu alius inferior prælatus citra Papam
non poteſt concedere laico iuspatronatus in ec-
cleſia conſecrata, neque Capella, quia eſſet im-
ponere ſeruitutem rei ſacræ, quod eſt prohibi-
tum: *l. ſeruitutes §. fin. ff. de ſeruit.* ex priuilegio † ve- 13
ro, & gratioſa conceſſione Epiſcopi nullo modo
acquiritur iuspatronatus, *c. 2. de reb. eccl. alien. vel*
non in 6. Roch. de Curte de iurepatr. in verb. pro eo quod
de diœceſani conſenſu numer. 34. Garc. de beneſ. part. 5.
cap. 9. num. 128. & ſeqq.

Ius patronatus eſt † triplex, Eccleſiaſticum, 14
quando clericus habet illud nomine eccleſiæ

ſuæ,

Digitized by Google

ſuæ, Pan. in c. eam te in fin. hoc tit. c. fin. §. 1. & 2. de
præb. in 6. Gonz. ſuper reg. de menſ. & alter. gloſſ. 18.
num. 2. vſque ad num. 18. ſeu quando ipſa eccleſia,
vel Collegium religioſum, d. c. fin. de preben. in 6. c.
cum autem hoc tit. etiam beguinarum habet iuspa-
tronatus, c. vnico §. fin. hoc titul. in 6. Rot. deciſ. 8. hoc
tit. in antiq. vel quando præſentat clericus. d. c. fin.
de præb. in 6. & ibi not. vel quando eccleſia funda-
ta, dotata, aut constructa eſt ex redditibus, aut
bonis eccleſiaſticis, c. 3. de eccl. ædif. c. Apoſtolicos, &
ibi gl. pen. & Can. 12. q. 2. Felin. in c. cum venerabilis
15 ſub num. 37. verſ. 3. caſus de except. Laicale, † quan-
do laicus, vel clericus nomine ſui patrimonij ec-
cleſiam fundauit, conſtruxit, dotauit, c. cum dile-
ctus §. nos igitur attendentes hoc tit. & ibi Can. Clem.
plures & ibi gl. in verb. præſentare, & Pan. in c. eam te
in fin. eod. Collect. in c. ex inſinuatione num. 1. & 2. eod.
vel quando præſentat laicus, etiamſi teneatur
præſentare cum Conſilio perſonæ eccleſiaſticæ,
quia licet teneatur requirere Conſilium, tamen
non tenetur ſequi: Put. deciſ. 494. libr. 2. Rot. deciſ.
79. de reſcript. in antiq. c. 1. §. cum vero & ibi gl. ſſ. in
verb. aſſenſu, & §. fin. & ibi gl. in verb. cum Conſilio ne
ſed. vac. &c. in 6. c. cum olim de arbitr. & ibi not. cap.
cum in veteri de elect. & vtrobique Canoniſt. l. quidam
§. 1. & l. Titium ff. de admin. tut. Iuspatronatus tale
præſumitur, qualis eſt perſona quæ poſſidet, &
cum quaſi poſſideatur à laicis, præſumitur laica-
le, etiamſi ſit ex fundatione, vel dotatione preſ-
byteri, c. ſint manifeſta, & ibi gl. in verb. probantur in
fin. 12. q. 1. gl. fin. in c. 1. 12. q. 5. Mohed. deciſ. 9. Creſc.
deciſ. 9. & Achill. deciſ. 1. hoc tit. Gonz. ſuper regul. de
menſ. & alter. gl. 18. num. 107. & ſeqq. quando cle-
ricus eſt in poſſeſſione, tunc occurrit quæſtio, an
cenſeatur acquiſitum ex bonis eccleſiæ, vel patri-
monij, Mohed. d. deciſ. 9. hoc tit. Lambert. de iurepatr.
in 8. art. 1. quæſt. princ. 1. part. libr. 1. num. 17. per cap.
16 conſultationibus hoc tit. Mixtum eſt † quod eſt ſi-
mul clericorum, & laicorum, & aſſumit naturam
eccleſiaſtici, gl. fin. in c. vnico §. fin. hoc tit. in 6 & ibi
Can. Panor. in c. cum propter in fin. hoc tit. quando
ſunt contemplatæ perſonæ tam laicorum, quam
clericorum, alias patronatus confraternitatibus
laicalibus competens dicitur laicale, etiamſi in
tali confraternitate ſint aliquæ perſonæ eccleſia-
ſticæ, dummodo non ſint contemplatæ earum
perſonæ, Bald. in l. ſi quis ad declinandam §. in om-
nibus numer. 19. C. de epiſc. & cler. Felin. in tract.
quan. litt. Apoſt. noc. patr. eccleſ. ſub 4. limit. Rot. di-
uerſ. deciſ. 574. nu. 6. & ſeqq. part. 1. Couarr. pract.
quæſt. cap. 36. num. 8.

Patronis non † competit collatio, prouiſio, 17
aut diſpoſitio eccleſiæ, ſeu beneficij, in quo ha-
bent iuspatronatus, ſiue ſint laici, c. illud c. conſu-
luit. c. cum laici hoc tit. ſiue ſint clerici, c. fin. hoc tit.
nec poſſunt pro arbitrij ſui temeritate, aut cupi-
ditate presbyteris dare, aut auferre eccleſias, ſeu
beneficia, c. laici, c. inuentum. 16. quæſt. 7. facit Na-
uar. conſ. 9. de off. ord. ſed competit ius præſentandi
non laicum, c. 2. de inſtit. Alph. Hoied. de benef. in-
comp. part. 1. cap. fin. nu. 72. Garc. de benef. part. 7. cap.
1. num. 28. & ſeqq. ſed actu clericum præſentem
corporaliter, ſeu perſonaliter, Pan. in c. ea noſcitur
ſub num. 3. de his, quæ fi. à præl. &c. Pan. in c. cum para-
ti num. 5. de appell. gloſ. in clem. dudum in verb. præſen-
tari de ſepult. Garc. de benef. part. 4. cap. 1. num. 15. &
ſeqq. Greg. 15. deciſ. 34. epiſcopo, ad eccleſiam ſeu
beneficium vacans de iure, & de facto, d. c. illud
hoc tit. vel vacans de iure tantum, Rot. deciſ. 9. hoc
tit. in antiq. arg. c. licet epiſcopus de præb. in 6. per i-
pſum in eo inſtituendum, d. c. illud, & ibi Pan. in 2.
not. nec licet ex decreto Conc. Tridentini patro-
no cuiuſuis priuilegij prætextu aliquem ad bene-
ficia ſui iurispatronatus, niſi epiſcopo loci ordi-
nario, ad quem prouiſio, ſeu inſtitutio ipſius be-
neficij ceſſante priuilegio iure pertineret, quo-
quo modo præſentare, alias præſentatio, & inſti-
tutio forſan ſecutæ nullæ ſunt, c. non liceat ſeſſ. 14.
Pan. poſt Innoc. in d. c. ad audientiam num. 13. de eccl.
ædif. Pan. in c. nobis num. 5 hoc tit. Lamb. de iurepatr. 4.
art. 4. quæſt princip. 2. part. 2. lib. Epiſcopus præſen-
tatum † à patrono extra diœceſim non poteſt in- 18
ſtituere, contradictore apparente, quia tunc in-
ſtitutio requirit cauſæ cognitionem: Pan. in c. no-
uit nu. 5. de off. leg. Anch. in c. fin. in fin. de off. vic. in 6.
contradictore non apparente eſt iurisdictionis
voluntariæ. Lamb. de iurepatr. lib. 2. par. 3. art. xj. n.
7. Gonzal. ſuper reg. Cancell. de menſib. & alter. gl. 62.
num. 8. Garc. de benef. par. 5. cap. 8. num. 141. & ſeq.
Inferiori prælato inſtitutio poteſt competere ex
ſtatuto, vel de conſenſu epiſcopi in ipſa funda-
tione, Pan. in c. nobis ſub num. 5. de iurepatr. & in c.
cum dilectus num. 4. & 5. & ibi Can. communiter de
conſuet. aut iure particulari priuilegij, vel præſcri-
ptionis, accumulatiue, aut inſolidum, vel ſimul
cum epiſcopo vel priuatiue quoad Epiſcopum,
vt latius perſequitur Lambert. de iurepatr. 7. artic. 4.
quæſt. princip. 2. par. 2. lib. Lap. alleg. 78. Patroni con-
ferentes

Digitized by Google

ferentes beneficia ſunt excommunicandi, *c. præterea hoc tit.* ipſa collatio eſt nulla, & ea non obſtante poſſunt præſentare, *c. illud c. cum laici c. fin. hoc tit.* Clerici qui occaſione laice conceſſionis non requiſita Epiſcopi audientia beneficia ſibi vendicant ſunt excommunicandi, & ſi commoniti ea non reſignauerint ab officio & beneficio deponuntur, *c. præterea 1. c. relatum hoc tit.* & licet gloſ. *in d. c. relatum* dicat pœnas *c. ſi quis deinceps & c. ſi epiſcopus 16. quæſt. 7.* hodie non imponi, tamen in Germania ex cõcordato inito inter Calyxtum Papam 2. & Henricum Imperatorem quartum vltimo dicta Iura eorumque pœnæ obſer-
19 uantur. Præſentatio † debet fieri realiter, & cum effectu ſuperiori, ad quem ſpectat collatio vel inſtitutio, & non ſufficit nominatio vel electio pręſentandi, *Io. Andr. in c. fin. num. 3. & ibi Pan. num. 4. & 5. tradit formam præſentationis hoc tit. & in c. vnico in verb. ad præſentandum eod. in 6. Achil. deciſ. 2. hoc tit.* aut præſentatio nominati facta epiſcopo ad examinandum, quando collatio aut inſtitutio pertinet ad inferiorem, *Garc. de beneſ. par. 10. ca. 3.*
20 *num. 6. & ſeqq.* poteſt fieri † per literas, *c. ea noſcitur de his quæ fiunt à prælat. & ibi gloſ. in verb. literas & Can. faciunt c. 1. 2. & 3. 64. diſtinct.* ſiue potius per inſtrumentum publicum, quod continere debet teſtes & locum loci, *Garc. de beneſ. par. 8. c. 4. nu. 51. & ſeqq. l. inſtrumenta C. de probat. l. contractus C. de fid. inſtrum. & ibi DD.* quod ſufficit ei ad quem pertinet inſtitutio præſentari, realiter & vim effectu; *Rot. deciſ. 3. hoc tit. in nou. Io. Andr. in c. fin. num. 3. hoc tit. c. 1. & ibi Archidiac. in in verb. præſentatio de præb. in 6. Io. And. in c. vnico ſub num. 5. in verb. ad præſentandum hoc tit. in 6. Clem. 1. §. præſentatos & ibi gloſ. Zab. & Can. de exceſſ. prælat.* ſi pa-
21 tronus ſit laicus infra † quatuor menſes, *c. vnico §. fin. hoc tit. in 6.* licet ſuperior eam non admittat quia tempus præfixum eſt præſentationi, *Rot. deciſ. 4. hoc tit. in nou. Pan. in c. paſtoralis hoc tit. num. 6. & ibi Can.* qui currunt patrono non à tempore, quo eſt vacatio beneficij ſed à tempore ſcientiæ patroni, *Clem. cum ei quem in fine de conceſſ. præb. & Rot. deciſ. 1. hoc tit. in antiq. aliter ſentient reprobatur per Caputaq. deciſ. 248 par. 3. Roch. de curt. in trat. de iurepat. in verb. honorificum quæſt. 27. Lap. alleg. 78. nu. 12. & ibi addit.* vel à tempore quo ſcire potuit & debuit, *c. licet de ſupp. neg. prælat. l. fin. ff. quis ordo in bon. poſſ. ſer. &c. circa princip. Rot. deciſ. 7. de præbend. in antiquior. Garc. de beneſ. par. 10. cap. 2. à num. 34. vſque ad finem plures cumulans.* poteſt epiſcopus tempus præſentandi prorogare patronis laicis, & eccleſiaſticis, vt melius deliberent ſine aliqua cauſa, *Creſcent. deciſ. 11. & 12. de dilat. Pan. in c. cum ſit Romana num. 11. verſ. aduerte & ſeqq. de appell. l. qui pro tribunali ff. de re iud. & ibi Bart. n. 11. & DD.* quando in beneficio poſuit œconomum temporalem, *c. cum vos de off. ord. & ibi Can. Creſcent. d. deciſ. 12. de dilat.* probatur præſentatio per aſſertionem epiſcopi factam in literis inſtitutionis, *Rot. deciſ. 11. de iurepat. in nou. c. vra & ibi poſt gl. Can. 11. quæſt. 3. c. poſt ceſſionem & ibi gloſ. & Can. de prob. Garc. de beneſ. par. 8. cap. 4. num. 39. & ſeqq. & num. 48. & 49. limitat 2. mod.* quod ſi per negli-
gentiam † patroni deuoluitur poteſtas ad infe- 22
riorem prælatum epiſcopo ad quem pertinet ius inſtituendi iure ſpeciali, *Clem. vnica & ibi gloſ. in verb. diſpoſitionem de ſupp. negl. prælat. & ibi Can. Pan. in c. nulla num. 14. & ibi Can. de conceſſ. præb.* vel ad epiſcopum, habet ſex menſes à die deuolutionis ad conferendum hoc beneficium, poteſtque vnico actu prouiſionis ſe expedire, *Pan. in c. cau-*
ſam quæ ſub num. 6. de elect. laicus † patronus poteſt 23
plures ſimul ad vacantem eccleſiam per vota alternatiua aut alias eo modo pręſentare perſonas, quod vna ex eis eligi per epiſcopum valeat & admitti, *Clem. 2. in fine & ibi gloſ. in verb. præſentare hoc tit. & ibi Can. Io. And. in c. 2. de elect. in 6.* ac etiam ex interuallo accumulatiue ita quod non in toto recedat à prima præſentatione, poteſt variare ſemel tantum & pro prima vice & non pluries, *Fel. in c. omnes leges n. 12. diſtinct. 1. Cald. conſ. 16. hoc tit. Tiraq. in l. boues §. hoc ſermone n. 25. ff. de verb. ſignif. Garc. de beneſ. part. 5. c. 9. §. 1. num. 111. & ſeqq. vſq;*
ad num. 122. & ex pluribus † præſentatis poteſt 24
Epiſcopus vni gratificari, *c. quod autem c. cum autem hoc tit. Menoc. de arbitr. iud. caſ. 255. lib. 2. cent. 3.* omnibus exiſtentibus paribus, alias potior eſt præferendus; *Pan. in d. c. cum autem num. 4. 5. & ſeq. Caſ. deciſ. 1. n. 9. hoc tit.* Pauperior idoneus præferendus eſt diuiti magis idoneo, *Late Lambert. de Iurepat. in 3. art. 5. quæſt. princ. 3. part. 2. lib. Caſ. dec. 1.*
num. 10. hoc tit. Præſentato † poſt acceptationem 25
quæritur ius ad beneficium, quando vnus ſolus eſt præſentatus, *c. cum Bertholdus & ibi gl. in verb. aduerſus de re iud. c. paſtoralis hoc tit. Rot. deciſ. 17. de*
præb. in nou. Quando duo † pluresue ſunt præſen- 26
tati tunc neutri ius ad rem eſt quæſitum, licet omnes in communi habeant ius & actionem, vt

vnum

vnum ex eis Epiſcopus inſtituat, *c. cum autem hoc*
tit. Pan. in d. c. cum Bertholdus n. 9. 10. & ſeqq. Item
neutri ius quæritur ad beneficium quando vnus
eſt præſentatus à quibuſdam patronis, alius ab a-
lijs, in æquali & pari numero, nam vt vnus dica-
tur habere ius ab beneficium requiritur maior
pars patronorum & vocum, *Ioan. de Anan. in d. c.*
cum autem n. 2. & Can. Garc. de benef. part. 4. c. 3. n. 11.
27 *14. & ſeqq.* In conuentuali † Eccleſia non electio-
ni prælati faciendæ, ſed iam factæ honeſtius pa-
troni poſtulatur aſſenſus, & poteſt excipere con-
tra ipſum ſi non ſit idoneus, *c. nobis hoc tit. & ibi poſt*
gl. in verb. honeſtius Can. c. cum terra c. ſacroſancta de
elect. & vtrobique Can. Niſi habeat priuilegium
Apoſtolicum, quod partes ſuas interponere de-
beat electioni tractandæ, *c. hinc eſt etiam 16. quaſt.*
1. d. c. nobis & ibi gl. in verb. de ſua & Pan. n. 9. & 10.
vel præſentare, *Mohed. deciſ. 10. n. 2. hoc tit. c. nobis*
hoc t. & ibi gl. in verb. de ſua & Can. c. Eleutherius &
ibi gl. 1. & Can. 18. quaſt. 2. c. hinc eſt 16. quaſt. 1. Se-
cundo, Patronus laicus poteſt inquirere de ſtatu
28 Eccleſiæ † & vita clericorum extraiudicialiter, &
ſi reperit aliquid corrigendum denunciare epiſ-
copo, *c. filijs & c. ſeq. 16. quaſt. 7.* Tertio, poteſt ſe
29 opponere † ne nouæ alienationes fiant, *d. c. filijs.*
30 Quarto, debetur ei honos † præceſſionis, & ſi ad
inopiam vergat ab eccleſia illi modeſte ſuccurri-
tur, habito reſpectu ad facultates Eccleſiæ & ad
qualitatem perſonæ patroni, *d. c. nobis §. fin. & ibi*
gl. pen. hoc tit. & Can. c. quicumque 16. quaſt. 7. Quin-
31 to, habet ius † tuendi & defendendi Eccleſiam
non vacantem expenſis ipſius eccleſiæ, *Pan. in c.*
in quibuſdam ſub n. 1. verſ. In gloſſ. 1. de pœnis. & ideo
aduocatus dici poteſt, *c. cum autem hoc tit. d. c. qui-*
cumque 16. quaſt. 7. vacantis non habet cuſtodiam
ſed epiſcopus ponit œconomum, vel cuſtodia e-
rit penes illum ad quem pertinet inſtitutio, *c. cum*
vos & ibi Pan. de off. ordin. Hinc verſus,

Patrono debetur honos, onus, emolumentum,
Præſentet, præſit, defendat, alatur Egenus.

32 Epiſcopus non poteſt diſpenſare † contra fun-
dationem vel ipſam immutare, vel contra eam
venire ſine conſenſu patroni vel eius hæredis; de
conſenſu vero eorum poteſt pro vna vice inſti-
tuere in beneficio non habentem qualitates in
fundatione requiſitas. *Felin. in c. cum acceßiſſent ſub*
num. 17. verſ. & per hoc dicitur & num. ſeqq. de con-
ſtit. Garc. de benef. par. 7. cap. 1. §. 1. nu. 102. & plurib.
ſeqq. referens contrarias opiniones. Sexto ſummus
Summa in Decretales.

Pontifex iuripatronatus † laicorum poteſt de- 33
rogare hoc expreſſo, ſed non ſolet in totum de-
rogare, *Clem. 2. & ibi gloſſ. in verb. Apoſtolicis & Can.*
de preb. c. dilectus de off. leg. & ibi Pan. num. 4. & Can.
c. cum dilectus & ibi gloſſ. in verb. præſentare & Pan.
num. 11. hoc tit. Couar. pract. quaſt. cap. 36. vbi latißi-
me tractat. de iurepat. laic. ex ſola narratione quod
beneficium ſit iuriſpatronatus laicorum nō cen-
ſetur patronis præiudicatum, *Caſ. deciſ. 3. numer. 6.*
& 7. de reſcript. poſt Felin. aſſerente ita ſemper tenuiſ-
ſe Rotam ſuo tempore & alios ibi allegatos, ratio eſt ne
laici retrahantur à fundatione, dotatione & con-
ſtructione eccleſiarum, *c. cum dilectus & ibi gloſ. in*
verb. præſentare in fine hoc tit. & Can. Pro medieta-
te † ſolet ei derogare, quando ad plures vt ſingu- 34
los ſpectat præſentatio ſeu iuſpatronatus, *Rot. di-*
uerſ. deciſ. 468. in fine lib. 1. part. 1. Pan. in c. quoniam
ſub num. 2. hoc tit. Ancar. num. 3. & clarius Zab. in 3.
not. ac prouiſio Apoſtolica cum clauſula dummo-
do conſenſus medietatis patronorum accedat,
eſt modalis, quia quælibet diſpoſitio potius cen-
ſetur modalis quam conditionalis, *Alex. & Iaſ. in*
l. cum mota C. de tranſact. tum quia illa clauſula po-
nitur in parte derogatiua ad validitatem proui-
ſionis completæ & pure factæ, *c. ſignificaſti de elect.*
c. ſignificatum de præbend. c. 2. de elect. in 6. & ibi poſt
gloſſ. Franc. ſub num. 5. verſ. non obſtat Put deciſ. 420.
libr. 1. talis autem derogatio non poteſt applicari
iuripatronatus vniuerſitatis, quæ vnum tantum
corpus conſtituit, *Garc. de benef. par. 10. cap. 3. ſub*
num. 13. verſ. nec & iam iuuari poteſt Pan. in c. eccleſia
veſtra el 1. numer. 6. de elect. vbi tradit duas regulas &
Can. Certis caſibus † Papæ derogat in totum, 35
quādo beneficia vacant per obitum apud ſedem
niſi regibus competat, *Staphyl. de lit. grat. de mod.*
& form. impetrand. §. ſequitur videre numer. 9. & 10.
Couar. pract. quaſt. cap. 36. nu. 4. de quo indiuidua
mentio eſt facienda, & non ſufficit derogatio in
genere, *Felin. in tract. quando litt. Apoſt. noc. pat. eccl.*
num. 8. verſ. amplia octauo. quando vacant per aſſe-
cutionem, conſtitutionem execrabilis, ſiue c. de
multa, aut alio quouis modo, vbi beneficia ha-
bent poſſeſſores, quos oportet per lites expelle-
re, *Mandoſ. de ſign. grat. titul. derogationes iuriſpatr.*
verſ. ſimiliter & ſeqq. aut pro vno patronorum, aut
filio, aut nepote vnius ex patronis, quia tunc non
poteſt prætendi ſpretus patronorum, *Mandoſ. de*
de ſig. grat. titul. derogat iuriſp. verſ. aliquando deroga-
tur, niſi ex conuentione alterius vicibus præſen-

tent, Clem. plures hoc tit. & pro illa iure præſenta-
tio ſpectet ad alium, quia in illa vacatione non
eſt totaliter compatronus, quod non concurrat
in præſentando, Put. deciſ. 106. lib. 3. Achil. deciſ. 2.
hoc tit. Clem. plures §. vt & facilius hoc tit. ſed & cō-
uentionibus in reſeruatione iuriſpatronatus cir-
ca temporalia licite factis, ſummus Pontifex non
derogat, Innoc. in c. ſignificatum de præb. & ibi Dec.
num. 16. & ſeqq. Butr. numer 9. & ſeqq. ſecus eſt in
conuentionibus circa ſpiritualia, quibus ſummus
Pontifex pro ſuo arbitrio derogat; Clem. dudum §.
antep. nos etenim de ſepult. Pan. in c. ex multiplici num.
6. de decimis Dec. in d. c. ſignificatum ſub num. 16 Butr.
ſub num. 9. & Can. an vero in talibus conuentio-
nibus conſenſus Epiſcopi à principio requiratur,
an vero etiam ex interuallo accedente Epiſcopi
conſenſu fieri poſſint, vide Dec. in d. c. ſignificatum
num. 17. & ſeqq. de præb. & ibi Can. Certis caſibus
36 mentio † iuriſpatronatus non eſt neceſſaria, vt
quando beneficium eſt litigioſum quia tunc om-
nino patroni ſunt impediti, Caput. deciſ. 127. part.
2. Creſc. deciſ. 8. hoc tit. c. fin. vt lit. pend. & c. in 6. Co-
uarr. pract. quæſt. cap. 36. num. 7. & quando colla-
tio eſt deuoluta ad ſedem Apoſtolicam, Caſſad.
deciſ. 3. numer. 7. vt lit. pend. & c. Rebuff. in prax. in 3.
part. ſign. in verb. necnon iuriſpatronatus nu. 6. Staph.
de lit. grat. tit. de mod. & for. impetr. §. quinto pro com-
37 plemento num. 5. Septimo legatus † à latere non po-
teſt conferre beneficia ſpectantia ad præſenta-
tionem laici, Clem. 1. & ibi gloſſ. in verb. Apoſtolicis
de præb. c. dilectus, & ibi Pan. num. 4. de off. leg. c. cum
dilectus, & ibi gloſſ. in verb. præſentare, & Can. hoc tit.
38 Octauo beneficia † iuriſpatronatus laicorum nō
comprehenduntur ſub regulis reſeruatorijs, aut
ſub generali reſeruatione beneficiorum: gloſſ. in c.
2. in verb. collatio de præb. in 6. & ibi Franc. nu. 8. Ge-
m n. num. 11. Lap. alleg. 84. nu. 6. & alleg. 96. Exci-
39 pe ſi ius † patronatus competat laicis ex priuile-
gio Apoſtolico, Gemin. in c. 2. num. 12. & ibi Franc.
ſub num. 9. & Can. de præb. in 6. etiam ex cauſa au-
gmenti dotis, Rot. Farin. deciſ. 58. numer. 5. & 6. &
deciſ. 88. par. 1. late annot. ad deciſ. Greg. 15. 397. aut
præſcriptione, vel conſuetudine, Pan. in c. dilectus
num 6. de off. leg. & ibi Butr. numer. 11. & 12. Zab. in
Clem. 1. in 7. quæſt. vt lit. pend. & c. cuius non requi-
ritur mentio, & ea facta in totum derogatur, Fel.
in tract. quando lit. Apoſt. noc. pat. eccl in 11. & vlt. li-
mit. Caſſad. dec. 7. num. 4. & 5. hoc tit. Couarr, pract.
quæſt, cap. 37. num. 5. Legatus ea conferre poteſt,
Pan. in c. dilectus num. 6. de off. leg. & ibi Can. quid
ceſſat ratio retrahendi laicos à fundatione, dota-
tione, & conſtructione eccleſiarum, & ad effe-
ctum derogationis præſumitur ex vſurpatione
potius, quam dotatione, Mohed. deciſ. 10. num. 1. &
2. hoc tit. Butr. in d. c. dilectus ſub numer. 12. de off. leg.
Amplius habet † patronus eccleſiaſticus, qui v- 40
num præſentat infra ſex menſes, c. eam te c. cum au-
tem in princ. hoc tit. c. vnico §. fin. eod. in 6. nec poteſt
plures ſimul præſentare per vota alternatiua, gl. in
verb. præſentare in fin. in Clem. 2. hoc titul. & ibi Can.
aut ex interuallo variare, ſed prior præſentatus
iure potior eſt; c. cum autem in fin. hoc tit. quia eius
præſentatio habet vim electionis, Pan. poſt Inn. in
d. c. cum autem num. 3. Secundo cuſtodia † eccle- 41
ſiarum vacantium pertinet ad patronum eccle-
ſiaſticum, & non ad laicum, c. cum nos de off. ord. &
ibi Pan. Excipitur cuſtodia parochialis eccleſiæ
vacantis, cui Epiſcopus idoneum conſtituit Vi-
carium cum congrua eius arbitrio fructuum por-
tionis aſſignatione, qui onera eius ſuſtineat, do-
nec ei de rectore prouideatur: c. expedit in princ.
ſeſſ 24. Tertio præſentatus † debet rationem red- 42
dere adminiſtrationis temporalium patrono ec-
cleſiaſtico non laico, non tamen ſtricte, dicendo,
quid expendat quotidie de victualibus, ſed in
genere, c. ex litteris in fin. hoc tit. & ibi Pan. ſub num.
3. c. in Lateranenſi de præb. & ibi Pan. num. 3. & ſeqq.
& Can. Patroni in ijs, quæ ad Sacramentorum ad-
miniſtrationem ſpectant, nullatenus ſe præſu-
mant ingerere, neque viſitationi ornamentorum
eccleſiæ, aut bonorum ſtabilium, ſeu fabricarum
prouentibus ſe immiſceant, niſi quatenus id eis
ex inſtitutione, & fundatione competat, ſed Epi-
ſcopi ipſi hæc faciant, & fabricarum redditus in
vſus eccleſiæ expendi curent, c. Patriarchæ §. fin.
ſeſſ. 24. quia patroni etiamſi ſint clerici ex iurepa-
tronatus nō conſequuntur ius adminiſtrandi bo-
na eccleſiaſtica, c. præterea hoc tit. & ibi Panor. c. 1.
16. q. 5. Quarto ſi imponitur † collecta Epiſcopo 43
de per ſe, & patronis clericis de per ſe, eccleſiæ
patronatæ contribuent cum patronis, & non cū
Epiſcopo, c. cum & plantare, & ibi Anch. in fin. Ioan.
Andr. num. 7. de priuil. Quinto patronus eccleſia-
ſticus præſentans † non idoneum priuatur ea vi- 44
ce, c. ſicut in fin. de ſuppl. negl. præl. cap. 3. in fin. de eccl.
ædif. Laicus quoque præſentans indignum pri-
uatur ea vice, & fit deuolutio ad habentem inſti-
tutionem, Pan. in c. cum vos numer. 5. & 6. de off. ord.

Rot.

Digitized by Google

Rot. deciſ. 5. in fin. de iurepatr. in nou. Roch. in tract. de iurepatr. in verb. honorificum ſub nu. 16. Prob. ad monachi in c. ſi tibi abſenti num. 53. de præb. Garc. de beneſ. part. 10. cap. 3. nu. 4. & 5. Poteſt variare, vt dictum eſt, ſuperiori datur ſemeſtre à die notitiæ ad conferendum, licet deuolutio fiat à patrono laico, qui tantum habet quadrimeſtre, *Pan. in c. quia diuerſitatem num. 8. de conceſſ. præb. & ibi Can. Pan. in c. fin. num. 7. de iurepatr. & vtrobique Can. Innoc. in c. licet de ſuppl. negl. præl. Rot. deciſ. 6. hoc titul. in nou.*
45 *Lamb. 3. part. 2. lib. quæſt. 2. art. 8.* Sexto † ſummus Pontifex, & legatus à latere ſuo iure conferunt beneficia iuriſpatronatus eccleſiaſtici, etiam ſine patronorum conſenſu, & nulla facta mentione, nec derogatione huiuſmodi iuriſpatronatus, *Fel. in tract. quand. lit. Apoſt. noc. patr. eccl. in 3. limit. c. cum dilectus hoc tit. Caſſad. deciſ. 4. num. 11. de probat.*
46 Septimo beneficia iuriſpatronatus † eccleſiaſtici comprehenduntur ſub generali reſeruatione, & ſub regulis reſeruatorijs, *gloſ. in verb. collatio in cap. de præb. in 6. & ibi Franc. num. 3. Gemin. num. 11. & Can. communiter, Mand. in reg. 1. reſeruat. q. 10. nu. 5.* Hinc verſus, Clericus, & Laicus diſtant per plura patroni, pœnitet, & tempus, ſubiectis, pœnaque forſan: in eo conueniunt, quod patronus clericus, & laicus ſcienter præſentans criminoſam, vel alias notorie indignum, priuatur ea vice poteſtate iterum præſentandi: *c. inter dilectos & ibi gl. in verb. poſt modum de exceſſ. præl. Creſc. deciſ. 11. hoc tit. contra glo. & Ioann. Andr. in c. cum vos de off. ord.*
47 Iuripatronatus † mixto clericorum, & laicorum derogatur in totum, *Rot. deciſ. 46. de conceſſ. præb. in antiq. arg. c. contingit & ibi gloſ. mag. & Can. & c. per tuas de arb. Couarr. pract. quæſt. cap. 36. ſub nu. 4. verſ. tertio opportune*, de eo debet fieri mentio, *Caſſad. deciſ. 7. in fin. Achill. deciſ. 3. num. 2. 7. & 8. hoc tit. Put. deciſ. 157. lib. 3. nu. 4. & 5. atteſtatur de vſu Curiæ. Anch. in c. cum propter ſub num. 4. circa fin. hoc tit.* beneficia iuriſpatronatus mixti non comprehenduntur ſub regulis reſeruatorijs, & generali reſeruatione, *Achill. deciſ. 3. hoc tit. Fel. in tract. quand. littera Apoſt. noc. patr. eccleſ. in 6. ampliat. Mandoſ. in reg. 1. reſeruat. q. 10. nu. 8.* Legatus à latere ea conferre non poteſt, *Pan. in c. dilectus num. 5. de off. leg. & ibi Can. & in c. fin. in fin. hoc tit. Gemin. in c. vnico §. fin. in fin. eod. in 6. & ibi Anch. num. 6.*
48 Præſentatione à † laico infra quadrimeſtre, aut à clerico infra ſex menſes facta, ſi epiſcopus, vel alius habens inſtituere, infra ſex menſes non inſtituat, non deuoluitur poteſtas inſtituendi ad ſuperiorem, ſicut ſeruatur in eo, qui habet conferre quia nullibi ſtatuitur tempus ad inſtitutionem faciendam, vnde tempus eſt arbitrarium, *Pan. in c. 2. n. 12. de conceſſ. præb. qui allegat deciſ. Rot. Rom. Anch. in Clem. 2. in fin. hoc tit. Garc. de beneſ. part. 10. cap. 4. n. 1. & per totum.* oportet itaq; quod præſentatus recurrat ad ſuperiorem habentis inſtituere, qui illi præfiget terminum, & ſi non inſtituri infra terminum, ipſe ſupplebit, *Pan. in d. c. 2. num. 12. & 13. de conceſſ. præb. Pan. in c. paſtoralis n. 5. & 6. hoc tit. Garc. de beneſ. part. 10. cap. 4. n. 5. & ſeqq.* vel quod appellet ab iniuſta denegatione inſtitutionis, *Pan. in d. c. paſtoralis n. 5. & ſeqq. Garc. de beneſ. part. 10. cap. 4. n. 9. plures citans.* Epiſcopus qui præſentatum idoneum malitioſe recuſauit admittere, ad prouidendum eidem in competenti beneficio compellitur: *d. c. paſtoralis hoc tit.* Per mortem præſentati, qui non fuit inſtitutus non inducitur noua vacatio, ſed vacat per mortem primi, *c. ſi electio de elect. in 6. Put. deciſ. 194. libr. 1. Rot. deciſ. 8. hoc tit. in nou. Card. Seraph. deciſ. 1446. n. 1. & ſeqq. Clem. 1. & ibi gl. in verb. collato & Vital. n. 47. vt lit. pend. &c.* & ab eius obitu currit de nouo tempus à iure præfixum patronis ad præſentandum, *arg. c. ſi electio de elect. in 6. Rot. deciſ. 8. de iurepat. in nou.*

Patroni ſiue † laici ſiue clerici non poſſunt ſeipſos præſentare ad vacantem Eccleſiam, vt euitetur vitium ambitionis, & ſit differentia inter præſentantem & præſentatum, nec immediate per ſe, *c. per noſtras hoc tit. c. fin. de inſtitution.* nec mediante procuratore à ſe conſtituto poſtquam beneficium vacauit, *Lambert. de iurepatr. art. 9. 8. quæſt. princ. 1. part. lib. 2.* antequam beneficium vacet, procuratorem conſtituere non poſſunt ad præſentandum, niſi generalem ad omnia bona, ac etiam ad præſentandum, nam ſpeciale requiritur mandatum, *Pan. in c. cum dilecta n. 6. de conceſſ. præb. & ibi Can. Lambert. de iurepatr. 17. art 4. quæſt. princ. 1. part. 2. lib.* ex iuſta cauſa abſentiæ vel alia, ne detur occaſio mortis captandæ beneficiati, ſicut non poſſunt promittere ſe præſentaturos ad beneficium vacaturum, *c. fin. de conceſſ. præb. & ibi Pan. n. 6. & Can. communiter Garc. de beneſ. part. 10. cap. 1. n. 14. & 16. & ſeqq. Limitat. 4. modos Greg. 15. deciſ. 420. n. 3. & ſeqq. & ibi annot.* Limita primo, 49
quia † patronus compatronum & pater filium præſentare poteſt, *c. conſuluit & ibi gloſſ. pen. & fin.* 50

hoc tit. Rot.diuerſ.deciſ.185.part.2. Secundo,limita
quando epiſcopus ſponte & motu proprio bene-
ficium patronatus ipſi patrono confert, Pan.in d.
c.per noſtras num.3. & 4. Tertio,limita,quia dona-
tarius Iuriſpatronatus, cui ex toto conceſſum fuit
Iuſpatronatus, poteſt donatorem præſentare,
quia præſentat nomine proprio & Dominus eſſe
patronus deſinit,ſecus ſi non eſt vere donatarius,
ſed patronus conceſſit pro iſta iure ius præſen-
tandi,quia is facit cuius nomine fit,c.ex inſinuatio-
ne,& ibi Ioan.And.n.3. Pan.n.7.& Can.communiter
hoc tit.

51 Collatio ordinarij † infra tempus ad præſen-
tandum à iure conceſſum valida eſt, ſi patroni in-
fra dictum tempus non contradicant, Felin.in c.
cum Berthold.ſub numer.10. verſ.3.aduerte de reiud.
Caſſad.deciſ.2.numer.4.de loc. Rot.diuerſ.deciſ.77.
numer.4.part.1. etiamſi collatio facta ſit de bene-
ficio abſque mentione iuriſpatronatus, Rot.deciſ.
10.hoc tit.in antiq.Caputaq.deciſ.189.part 3.arg.l in-
genui,& l.fin. C.de ingen.manum. & per eam ſtatus
vltimus quaſi poſſeſſionis præſentandi patrono-
rum non turbatur, Caputaq.deciſ.189.part.3.Bell.
deciſ 107.l.3.§.in amittenda,& ibi gl.in verb.animo,
ſolo l.quemadmodum ff.de acq.poſſeſſ.& vtrobiq; DD.
ſi contradixerint,eſt nulla ipſo iure, d.c.ex inſinua-
tione,& ibi Pan.nu.3.per illum tex.c.decernimus 16.
quæſt.7.Bell.deciſ.163. Caput.deciſ.133 part.1.Felin in
d c.cum Berthold.ſub numer.7.verſ.inſtitutio, vbi li-
mitat ſex modis de re iud. Garc.de benef.part.5.cap.9.
§.1.n.231.vſq; ad fin. ideo quando prouiſus aucto-
ritate ordinaria de beneficio iuriſpatronatus lai-
corum,poſſeſſione ſubſecuta petit nouam proui-
ſionem cum derogatione iuriſpatronatus attenta
poſſeſſione, in fine huiuſmodi derogationis ad-
ditur clauſula, & patronis non reclamantibus,
vel pro medietate,Mandoſ.de ſign.grat.tit.nouæ pro-
52 uiſiones,verſ.quando prouiſus. Collatio Papæ † cum
narratiua, quod beneficium ſit iuriſpatronatus
laici,ſi non ſit obtenta derogatio, vel obtenta ſed
inualida,non valet, Fel.in c.cum inter priorem n.4.
in fin.de except.Mohed.deciſ.6.in fin.hoc tit. nec re-
conualeſcit, ſi patronus intra tempus non præ-
ſentat, Put.deciſ.6.hoc tit.Mand.de ſign.grat.tit.de-
rogationes iuriſpatronatus verſ quæro quid ſi non ſit ob-
tenta,& verſ.ſequent. ſtatus beneficij non conſti-
tuitur ex prouiſione Pontificis, nec immutatur
iuſpatronatus laicale, nec poſſeſſio illius impe-
ditur etiam derogando, quia Papa in dubio non
intendit præiudicare patronis laicis, Dec.conſ.126.
Achill.deciſ.13.hoc tit. Felin.in tract quand.lit.apoſt.
noc.patr.in princip.

Plures † patroni quando ipſi habent præſen- 53
tare, vt collegium, debent omnes conuenire,&
vocari ad actum præſentationis, alias non vocati
poſſunt agere de contemptu,c.ea noſcitur de iis,quæ
fiunt à prælat.&c.& ibi Can. Rot.deciſ.19.de præb.in
antiq.quando præſentant vt ſinguli,† poteſt quiſ- 54
que per ſe præſentare, vel aliqui eorum alijs non
vocatis,Io.And.in c.quoniam n.4.hoc tit.approbatus
à Rot.Caſ.deciſ.1.& 2.hoc tit. licet Pan.in d.c.quo-
niam num.14.aliter ſentiat per l.& ſuum hæredem in
fin.& ibi Bart ff.de pact. Garc.de benef part.5.cap.9.§.
1.numer.222.vſq; ad numer.231. quod ſi vnus † ex 55
pluribus patroni ſolus præſentauerit, valet præ-
ſentatio,quia eſt actus diuiduus, qui ab vno fieri
poteſt, & lapſo tempore alij videntur conſentire,
quia lapſo tempore non poſſunt dici contempti,
ſed ipſi ius ſuum contempſiſſe, Zab.in Clem.1.ſub
num xj.verſ.ſed poſt longam cogitationem de ſuppl.neg.
prælat.Achill.deciſ.4.n.13.& 14 de præb.quando ve-
niunt ex eodem iure, ſecus ſi veniant ex diuerſo
iure,Rot.diuerſ.deciſ.229.part.1.l.ſeruitus & l.ſeq.l.ſi
communem ff.quem ſeru.amitt.l.arboribus §.fin.circa
finem ff.de vſufr.&c. vbi ſunt plures hæredes † v- 56
nius patroni, qui habent vnicam vocem, quia in
iurepatronatus ſucceditur in ſtirpes, & non in
capita, quantũ ad ius præſentandi, quilibet illius
vocis habet ſuam partem, ſicut ſi vnus eſſet pa-
tronus, & ſuum votum diuiſim exprimere pote-
rit,licet honeſtius fieret coniunctim, Clem.plures
hoc tit.& ibi gl.1.mag.& Can.Ioan.Andr.in d.c.quo-
niam in fin.num.4.hoc tit.& patronis † diſcordan- 57
tibus ille præficitur,ſi ſit idoneus,qui plurium pa-
tronorum voces habuerit, aut ſi hoc ſine ſcanda-
lo eſſe non poteſt, Epiſcopus ordinabit Eccle-
ſiam,c.quoniam hoc tit. in alijs vero iuribus patro-
natus, vt in iure præſtationis alimentorum, de-
fenſionis,& ſimilibus,de quibus in cap.nobis hoc tit.
ſuccedunt in capita, & æqualiter, licet inæqua-
liter ſint hæredes,Anchar.in Clem.plures n.2.et ſeqq.
hoc tit.

Contingit ſæpius, † quod propter contro- 58
uerſiam ſiue litem ordinatio, & inſtitutio Eccle-
ſiæ differatur, & ſi quidem lis eſt inter epiſco-
pum, & præſentantes, forte epiſcopo ignorante
eos fore patronos ſuper iur patronatus, aut con-
ſtat præſentantes eſſe patronos, & quæſtio eſt ſu-

per

Digitized by Google

per idoneitate præſentati vtroque caſu Epiſcopus, donec quæſtio finiatur, ponet in Eccleſia Oeconomum, ſi ius patronatus ſit laicale, *c.cum vos de off. ordin.* nam ſi iuſpatronatus eſt eccleſiaſticum, ipſe patronus habet cuſtodiam Eccleſiæ vacantis, *Pan.in d.c.cum vos n.* 4. neutro caſu lapſo tempore ad præſentandum epiſcopus poteſt ordinare Eccleſiam, *d. c. cum vos Pan. in c. quoniam n.7.hoc tit.* Aut contentio eſt inter ipſos patronos de quaſi poſſeſſione iuriſpatronatus, vel etiam de proprietate iuriſpatronatus, nullo eorum poſſidente, & expectat epiſcopus, poſtquam eccleſia vacauerit, ad ſex menſes, ſi ſint clerici, *c.eam te hoc tit.* aut ad quattuor menſes, ſi ſint laici, & prouidet eccleſiæ de perſona, ſaluo in poſterum iure eius qui euicerit, *c.quoniam c.ſi vero c.cum propter hoc tit.* qui poteſt ab epiſcopo prouiſum repræſentare, vt per hoc ſit in quaſi poſſeſſione ſui iuris, nec poſtea vexetur de facto, *c.ſi vero in fin. & ibi gl. fin. hoc tit.* currit enim patronis ſe mutuo impedientibus tempus ad præſentandum, quia patroni conſequuntur iuſpatronatus ex gratia, iuſta ratione fundata, & in corpore iuris clauſa, & permiſſione quædam, & tolerantia Eccleſiæ, *cap. quoniam & ibi Panor. in 1. not. & n. 5. & 6. hoc tit. Rot.diuerſ.deciſ.385 n. 2.part.1.* quod ſi de proprietate iuriſpatronatus ſit quæſtio, & conſtet quod alter poſſidet, ſola enim credulitas, quod ſit, & habeatur patronus abſq; poſſeſſione non ſuffragatur, poſſeſſor cui de poſſeſſione quæſtio non refertur, vel de cuius vltima, & immediata poſſeſſione conſtat, quæ in his ſolum attenditur, *cap. cum Eccliſia ſutrina de cauſ. poſſ. & propr. l.ſi is qui §.ſi quis bona ſi dc ff. de vſucap. l.qui fundum §.qui bona fide ff.pro empt. Oldr.conſ.312.numer.2.circa fin.* præſentabit pendente lite proprietatis, *c. ex literis, & ibi gl.fin.mag.& Can.c. conſultationibus & Io. And in c. quoniam ſub n.7. hoc tit.* & præſentatus ab eo præfertur præſentato à vero patrono, & nõ remouetur, licet iuſpatronatus à vero patrono poſtea euincatur, propter hoc tamen nullũ ſit præiudiciũ vero patrono in poſterũ, *d.c.conſultationibus, & ibi gl.& DD. hoc tit. Pan.n 9.* ratio eſt, quia præſentare eſt fructus induſtrialis, cum præſentatio fieri debeat de idoneo intra legitimum tempus, *Pan. in c.conſultationibus ſub num. 3. verſ. ſed ratio decidendi hoc tit.* quos bonæ fidei poſſeſſor facit mero iure ſuos, ſed ex æquitate tantum tenetur illos reſtituere, *§.ſi quis à non domino & ibi DD. inſtit. de rer. diuiſ. l. & ex diuerſo, & ibi gl.mag.in verb.non habendam, & Bart.num.5.& 6.& ibi DD.ff. de rei vendic.* quæ æquitas ceſſat in præſenti caſu, cum nulli alij fructus producantur, quos poſſit bonæ fidei poſſeſſor lucrari. *Rip.in c.cum eccleſia num.93.in fin. de cauſ. poſſ. & propr.* Aut certum eſt omnes eſſe patronos, & tunc ſi diſcordant in præſentando, epiſcopus præferet præſentatum à maiore parte patronum, ſi eſt idoneus, & ſine ſcandalo fieri poteſt, alioquin epiſcopus ordinabit eccleſiam ex ratione præalleg.ta, quia iuspatronatus innititur gratiæ, *c. quoniam hoc tit.* ſi præſentati pares ſint in votis patronorum, & meritis, gratiam poteſt facere epiſcopus vni ex eis cui vult, vt ſupra dictum eſt, *c.ſi forte 63. diſt.c. cum autem hoc tit.* aut nolunt aliquem præſentare, & epiſcopus reliquias exiſtentes in capſis extra altaria de eccleſia auferet, & eiuſdem eccleſiæ oſtia claudet, vt nullus in ea celebret, antequam vnum eligant presbyterum. *c.1. & 2. hoc tit. & ibi DD.c.ſi plures & ibi gl. mag. ponit hanc diſtinctionem & Can.16. queſt.7. late Garc. de benef. part.5.c.6. nu.20. & ſeqq.*

59 Acquiritur quaſi † poſſeſſio præſentandi ex vnico actu præſentationis, & inſtitutionis cum bona fide, quæ ſortitæ fuerint effectum, per adeptionem poſſeſſionis beneficij à præſentato, & inſtituto, *d. c. conſultationibus, & ibi DD. Mohed. deciſ. 10 in princ. hoc tit. c. querelam de elect. Rip. in d. c.cum eccleſia num. 90. & ſeqq. vbi ponit ſex requiſita ad acquir. hanc quaſi poſſ. de cauſ. poſſ. & propr. Roch. de Curt. de iurepatr. in verb. competens alicui quaſt.14.* & non requiritur titulus, ſiue agatur inter patronos, ſiue contra ordinarium, *c. cum eccleſia Sutrina & ibi gl. in verb. vlt. & verb. breuitatem temporis in princip. & Can. de cauſ. poſſ. & propr. c. ſi de beneficio ibi vno, vel plurib. de præb. in 6. Freder. de ſen. conſ.234. nu.4. Cald. conſ.12. hoc tit. Achill. deciſ.5. hoc tit.* ſed & conſenſus à patrono præſtitus in permutatione beneficij conſtituit ipſum in quaſi poſſeſſione omnium, ac iuris præſentandi, *Rot. diuerſ. deciſ. 792.num.8.part.1. Freder. de Sen. d.conſ.234. ſub nu. 4. verſ. vnde cum appareat Roch. de Curt. de iurepatr. in verb. competens quaſt.15. Pan. in c.1 num.3. & 4. de relig. domib.* & quaſi poſſeſſio præſentandi ad beneficium vacans per reſignationem, extenditur ad beneficium vacans per obitum, *Mohed. dec.40. num.4. hoc tit. Pan. in d.c 1. de relig. domib. Io. Andr. in cap. quod alicui gratioſe de regul. iur. in 6. in Mercur. numer. 10.* & generaliter quando plures actus ab

Digitized by Google

aliquo iure dependent, per exercitium vnius a-
ctus acquiritur poſſeſſio totius iuris vniuerſalis,
Ioan. Andr. in c. quod alicui gratioſe num. 10. de regul.
iur. in 6. Pan. in c. 1. num. 3. & 5. de relig. domib. Roch.
de Curt. de iurepatr. in verb. competens alicui quaſt. 15.
niſi alius ſit in exercitio, & poſſeſſione aliorum
actuum iuriſpatronatus: Pan. in c. dilectus in fin. de
cap. monach. Creſc. deciſ. 2. hoc tit. Roch. de Curt. de iu-
repatr. in d. verb. competens alicui quæſt. 15. patronus
præſentans præſeruat poſſeſſionem aliorum cō-
patronorum, quos conſtat per prius fuiſſe in qua-
ſi poſſeſſione præſentandi, Calder. conſ. 18. de iure-
patr. Put. deciſ. 290. libr. 2. Roch. de Cur. in tract. de
iurepatr, in verb. competens qu 17. Greg. 15. de. iſ. 417.
num. 9. & ſeqq. & ibi annot. & deciſ. 452. num. 9. &
ſeqq. bonæ fidei poſſeſſor cenſetur, qui non habet
notitiam rei alienæ, Pan. in c. auditis nu. 13. & ſeqq.
de præſcript. vel qui credit titulum ſpecialem in-
teruenisse probabili credulitate ductus, vt quia
audiuit à fide dignis, vel eſt fama viciniæ, Pan. in c.
cura paſtoralis numer. 6. Mobed. deciſ. 10. in princ. hoc
tit. ſicut ille dicitur male fidei, qui habet notitiam
rei alienæ, c. ſi virgo 34. qu. 1. & 2. cui per vnicam
præſentationem factam, & admiſſam non acqui-
ritur quaſi poſſeſſio iuriſpatronatus, & ſequens
præſentatio non eſt admittenda, imo facta & ad-
miſſa quandocumque conſtito de mala fide, de-
bet caſſari, d. c. conſultationibus in fin. & ibi Pan. nu.
4. & ſeqq. præſertim ſi fuerit facta à laico, Creſc.
dec. 5. in princ. hoc tit. c. ſacroſancta & ibi gl. pen. cap.
maſſana, & ibi gl. 1. & Can. de elect. Pan. in c. conſulta-
tionibus num. 5. & 8. hoc tit. Alex. conſ. 71. vol. 4. quia
malæ fidei poſſeſſor tenetur indiſtincte ad reſti-
tutionem fructuum, §. ſi quis à non domino in fin. In-
ſtit. de rer. diuiſ. l. ſi fundum C. de rei vind. glo. mag. in
c. grauis in verb. fructus de reſtit. ſpol. Rot. deciſ. 7. hoc
tit. in nou. cum itaque reſtitutio fructuum iuris
præſentandi fiat per remotionem inſtituti, bene
ſequitur, quod caſſanda venit inſtitutio: Pan. in c.
cum eccleſia ſutrina num. 26. de cauſ. poſ. & propr. &
in d. c. conſultationibus numer. 4. & ſeqq. hoc tit. & ibi
DD. ex vnica autem præſentatione præſumitur
mala fides, ex quo iſta poſſeſſio eſt iure reſiſtente,
cum omnia beneficia præſumantur libera, & non
ſerua, Inn. in c. 2. num. 6. de in integr. reſtit. Pan. in d.
c. conſultationibus numer. 8. Rip. in d. c. cum eccleſia ſu-
trina num. 92. vbi ampliat duob. mod. de cauſ. poſſ. &
propriet. niſi ex coniecturis probabilibus tollatur
præſumptio malæ fidei enumeratis à Rip. in d. c.
cum eccleſia ſutrina, Pan. in c. ſi diligenti num. 16. de
præſcript. & ibi Fel. nu. 4. & ſeqq. & Can. aut ſi col-
litigantes faterentur beneficium eſſe iuriſpatro-
natus, Creſ. deciſ. 5. hoc tit. Innoc. in c. 2. num. 4. & 6.
de in integ. reſt. & ibi Can. Bart. in l. celſus num. 17. &
ſeq. ff. de vſucap. & ibi DD. Rip. in c. cum eccleſia n. 96.
de cauſ. poſ. & propr. vel præſentatus fuiſſet in poſ-
ſeſſione beneficij per 25. aut 30. annos, Put. deciſ.
186. lib. 1. & deciſ. 237. lib. 2. Pan. in c. conſultationi-
bus num. 8. in fin. hoc tit. Rip. in c. cum eccleſia ſutrina
num. 99. & ſeqq. de cauſ. poſ. & propr.

Iuſpatronatus † antiquum difficillimum eſt 60
probatu, cum non ſufficiat probatio continuæ
poſſeſſionis 40. annorum & vltra, ex quo certis
modis acquiritur, de quibus dictum eſt ſupra in
princ. tit. Archid. in c. 1. ſub nu. 1. verſ. item nota quod
eſſe patronum hoc tit. in 6. & Can. Diuerſa ſunt eſſe
patronum, quod reſpicit petitorium, & eſſe in
poſſeſſione, quod reſpicit poſſeſſorium, nec ſe-
quitur, poſſideo, ergo habeo ius in re, nihil enim
commune habet proprietas cum poſſeſſione, l.
naturaliter l. commiſceri ff. de acq. poſſeſ. quantum
ad præſentatum prodeſt poſſeſſio, cum præſenta-
tio debeat ab eo fieri, qui eſt in poſſeſſione, vti di-
ctum eſt, c. conſultationibus hoc tit. c. querelam de e-
lect. Prodeſt etiam poſſeſſio ad præſumendum
eum eſſe patronum, qui probat multitudinem
præſentationum per ſucceſſiua tempora, & legi-
timam conſequentiam: l. ſi filius, & ibi gloſſ. in verb.
detinuit C. de petit. hæred. Bald. in l. cum ſuper C. de rei
vend. Franc. in c. 1. num. 5. hoc tit. in 6. verum quia
per Concilium Tridentinum † derogatur non 61
ſolum titulo priuilegij, præſcriptionis, conſuetu-
dinis, & alterius cuiuſcumque conceſſionis, ſed
etiam poſſeſſioni cuiuſcumque iuriſpatronatus
aliter acquiſiti, quam ex fundatione constructio-
ne, vel dotatione, vt quaſi poſſeſſio poſſit ſuffra-
gari, eſt docendum de legitimo titulo tam in pe-
titorio, quam poſſeſſorio, etiam manutentionis,
ac ſpolij: Gonz. ſuper reg. Cancell. de menſ. & alter.
gl. 18. num. 23. & ſeqq. qui refert declarationes inter-
pretum Conc. Trident. Mobed. deciſ. 2. hoc tit. Caput.
deciſ. 132. par. 2. Greg. 15. deciſ. 222. & ibi annot. Garc.
de benef. par. 5. cap. 9. num. 99. & ſeqq. ſed ſi ordina-
rius cauſa cognita iuxta formam Concilij Tri-
dentini ſemel approbauit iuſpatronatus, & inſti-
tuit præſentatum, tunc quantumuis poſtea mul-
toties idem beneficium vacare contingat, licet
de eodem iurepatronatus controuertatur ſufficit
patrono

Digitized by Google

patrono ſua quaſi poſſeſſio, Gonzal. ſuper reg. Can-
cell. de menſ. & alter. gloſſ. 18. numer. 26. & ſeqq. qui
refert declarationes interpretum Conc. Trid. Præterea
62 iuspatronatus † probatur per famam in antiquis,
quando adeſt longiſſima poſſeſſio, & adſunt iu-
dicia, Achill. dec. 6. hoc tit. Rot. diuerſ. deciſ. 792. part.
1. Bald. in l. cum ſuper C. de rei vendic. Caſſad. deciſ. 2.
num. 4. de probat. plures citans. Dec. conſ. 173. num. 4.
& ſeqq. Garc. de beneſ. part. 5. cap 9. num 81. & ſeqq.
per tria inſtrumēta antiquiſſima, in quibus enun-
ciatur ſpectare iuspatronatus de iure, vel conſue-
tudine, dummodo dicta inſtrumenta ſint rogata
à diuerſis notarijs, ſecus ſi rogata fuerint ab vno,
eodem notario, Achill. deciſ. 7. & 8. hoc tit. Franc.
Aret. in c. cum cauſam num. 17. de probat. confeſſio-
nem partis factam in noua prouiſione, Put. deciſ.
36. libr. 3. l. cum precum C. delib. cauſ. Greg. 15. deciſ.
452. num. 1. & ibi annot. nec non etiam ex multi-
plicatis præſentationibus per antiquiſſimū tem-
poris curſum, qui hominum memoriam excedat,
c. ſicuti ſeß. 25. quia habet vim priuilegij: l. hoc iure
§. 1. verſ. ductus aquæ ff. de acq. quot. & eſt. c. ſuper qui-
buſdam §. præterea de verb. ſignif. c. 1. in fi. de præſcript.
63 in 6. dato ſtatu † iurispatronatus beneficij, præ-
ſumitur ex fundatione vel dotatione, Caſſad. deciſ.
4. in princ. de probat. & deciſ. 7. de iurepatr. in princ.
Put. deciſ. 394. lib. 2. & 36. lib. 3. c. pia mentis 16. qu.
7. & ibi gl. mag. ac etiam in parochianis, & alijs
magnatibus potentibus per tempus immemora-
bile, Pan. in c. querelam num. 9. in fin. de elect. Achill.
deciſ. 4. hoc titul. plures cumulans, pulchre Put. deciſ.
64 206. lib. 1. Concilium Trident. † in perſonis, fa-
milia potentibus, & vniuerſitatibus etiam paruis,
Rot. Farin. deciſ. 481. in princ. part. 1. Butr. in c. dile-
ctus num. 12. de off. leg. d. c. ſicuti §. in ijs vero perſonis,
ſeu vniuerſitatibus ſeß. 25. ponderando dictionem, ſeu,
Bart. in l. ſi quis ita ff. de aur. & arg. leg. & ibi DD. ſola
probatione immemorabilis nō contentatur, ſed
vltra probationem præfatam, requirit aliam pro-
bationis ſpeciem per ſcripturas authenticas de
continuatis præſentationibus per ſpacium quin-
quaginta annorum, quæ omnes ſortitæ fuerunt
effectum, c. ſicuti §. in ijs vero perſonis ſeß. 25. Rot. di-
uerſ. deciſ. 409. part. 1. & deciſ. 199. par. 2. Garc. de
beneſ. part. 5. cap. 9. num. 98. & ſeqq. vſque ad num.
115. Gonz. ſuper reg. de menſ. & alt. gl. 18. numer. 63.
vſque ad nu. 107. & inducit formam propter ver-
ba, non aliter, Rot. diuerſ. d. deciſ. 199. num. 4. Iaſ. in
l. 1. num 7. & ſeq. ff. delib. & poſth. & ibi DD. Fel. in c.
cum dilecta ſub numer. 6. verſ. quintum ſignum, &
ibi Can. de reſcript. quibus probatis quilibet titulus
etiam ex fundatione, & dotatione à potente alle-
gari poteſt, l. 3. §. ſi aquam verſ. ductus ff. de acq. quot
& c. cs ſuper quibuſdam & ibi gloſſ. in verb. non extat
memoria alleg. concord. de verb ſignif. niſi conſtaret
de initio contrario, & alijs prioribus præſenta-
tionibus per alios factis: Put. deciſ. 426. libr. 2. c. 2.
& ibi poſt gloſ. Can. de purg. vulg. c. conſuetudo diſt. 8.
c. cum Bertholdus §. licet autem de re iud. & ibi Can.
in alijs vero reliquit in diſpoſitione iuris cōmu-
nis, Rot. diuerſ. deciſ. 331. num. 1. part. 2. & deciſ. 798
ſub num. 4. verſ. non obſtat part. 1. l. præcipimus in fin.
C. de appell. & ibi gloſ. fin. l. ſancimus in princip. & ibi
gloſſ. & DD. C. de teſtam. Gonz. ſuper reg. Cancell. de
menſ. & alter. gl. 18. nu. 31. vſque ad num. 63.
In præſentatione, † & inſtitutione non eſt ne- 65
ceſſaria expreſſio obtentorum, quia præſentatus
nihil petit, ſed patronus, qui præſentat, ipſe ſup-
plicat, & inſtitutio pendet ex officio Epiſcopi, vel
alterius habentis inſtituere. glo. in Clem. fin. in verb.
collationem de off. ordin. & ibi Zab. in 15. quæſt. Imol.
ſub n. 14. Anch. n. 5. Rot. diuerſ. deciſ. 530. part. 1. Inſti-
tutio præſentati † non debet fieri iuxta diſpoſi- 66
tionem c. fin. de elect. in 6. niſi quando talis con-
ſuetudo proponendi edicta eſſet in loco, Bellam.
deciſ. 619. Creſcent. deciſ. 12. hoc tit. arg. c. cum in illis,
§. illis vero, & ibi Hoſt. & §. cum autem de præb. in 6.
licet alıter ſentiat Garc. de beneſ. part. 9. cap. 4. num. 1.
& ſeqq. vſq; ad num. 16. Præterea per d. c. fin. tantum
inſtitutio annullatur, & firma remanet præſenta-
tio in tempore facta, quæ poteſt admitti, & inſti-
tutio de nouo peti ab Auditore dato à ſummo
pontifice, in Romana Curia, Clem. auditor de re-
ſcript. Creſc. deciſ. 12. in fin. hoc tit. Nominatus † à 67
patronis, ſi ante præſentationem, aut etiam præ-
ſentatus, ſi ante inſtitutionem, tanquam benefi-
ciatus accipit poſſeſſionem, vel adminiſtrat in
diuinis, incidit in pœnam c. auaritiæ de elect. in 6.
& ipſo facto eſt priuatus iure, ſi quod ei per præ-
ſentationem quæſitum fuerat, & redditur inha-
bilis ad conſequendum amplius ex poſt, ius ad
beneficium, vel in beneficio, ita quod amplius
præſentari, & inſtitui nequeat, qa d. c. auaritiæ ha-
bet locum in electione, poſtulatione, præſenta-
tione, & alijs ſimilibus, necnon in quibuslibet
beneficijs, & ſiue quis ſimpliciter, & nullo quæſi-
to colore, ſiue ſub Oeconomatus, aut procura-
tionis nomine, aut alio quæſito prætextu in tem-
poralı-

Digitized by Google

poralibus, aut ſpiritualibus per ſe, vel alium pro
parte vel in totum adminiſtrat, *Franc. in c. auaritiæ*
numer. 2. de elect. in 6. Lap. alleg. 8 ſub num. 4. & ibi-
dem in princ. plures cumulat differentias inter electio-
nem, & præſentationem Roch. de Curt. de iurepatr. in
verb. honorificum quæſt. 39. Late Creſc. deciſ. 6. hoc tit.
Garc. de beneſ. part. 9. cap. 2. numer. 11. & plurib ſeqq.
68 Cauſa iuriſpatronatus † eſt prophana ad effectũ
concedendi remiſſoriã in prima inſtantia, *Achill.*
deciſ. 11 hoc tit. faciunt not. per Pan in Clem. diſpendio-
ſam numer. 3. in fin. & num. ſeqq. de iudic. & Zab. &
Can. Selu. de beneſ. part. 1. quæſt. 7. numer. 78. & 83.
etiam communitati, ac ſtante decreto *c. 9. ſeſſ. 25.*
extra hunc caſum eſt connexa ſpiritualibus cau-
ſis, *Late Caſ. deciſ. 1. de dilat. Put. deciſ. 56. & 199.*
lib. 1. Felin. in c. cauſam quæ n. 7. de præſcript.

Iuſpatronatus vendi non poteſt, quia eſt ſpiri-
tuali annexum, *c. de iure c. præterea hoc tit.* transfer-
69 tur ſucceſſione, † in qua non requiritur probatio
deſcendentiæ à primo fundatore, ſed ſufficit pro-
bare deſcendentiam ab eo, qui fuit in quaſi poſ-
ſeſſione præſentandi, *Molin. de primog. hiſp. lib. 3.*
cap. 7. num. 7. Greg. 15. deciſ. 349. atteſtans ita deciſum
in Rot. & ibi annot. immo is qui eſt in poſſeſſione
præſentandi, præſumitur deſcendere à veris pa-
tronis, & nõ tenetur ſuam probare deſcendentiã,
Rot. Farin. deciſ. 224. n. 9. in fin. part. 1. Card. Seraph.
deciſ. 1334. num. 8. ac tranſit in filios etiam natura-
les, *Bal. in l. eam quam in fin. de fideic. Roch. de iurepat.*
in verb. competens num. 9. Lamb. de iurep. 1. part. lib. 1.
quæſt. 7. art. 13. nu. 4. & ſeqq. Gig. de penſion. quæſt. 16.
numer. 2. niſi ſit gentilitium, *§. vulgo quæſitus Inſtit.*
de ſucceſſ. cogn. & ibi not. aut requirat clericatum,
ad quem non poſſunt promoueri abſque diſpen-
ſatione, *dictum eſt ſupra tit. de fil. presbyt. &c. Rot.*
Farin. deciſ 112 parte 1. ac propinquos hæredes pa-
troni, *c. filijs 16. quæſt. 7. c. conſtitutum 16. quæſt. 1.* ac
etiam hæredes extraneos, *c. conſiderandum c. ſi plu-*
res 16. quæſt. 7. gloſſ. 1. & mag. in c. filijs 16. quæſt. 7.
Innoc. in rubr. huius tit. Rot. deciſ. 385. n. 3. par. 1 diuerſ.
maſculos, & fœminas, *c. quoniam inueſtitura, & ibi*
gloſſ. 16. quæſt. 7. & Can. c. fin. de conceſſ. præb. & ibi
Can. Pan. in c. cum dilecta n. 2. & 7. de conceſſ. præb. &
ibi Can. nam ſi tranſit cum vniuerſitate in extra-
neum, *d. c. ex litteris & c. cum ſæculum hoc tit.* fortius
tranſit cum hæreditate in hæredes inſtitutos à pa-
trono, *Rot. diuerſ. deciſ. 385. n. 3. part. 1. Anchar. Conſ.*
81. Cald. conſ. 4. hoc tit. Lamb. de iurepatr. art. 5. 2.
quæſt. princ. part. 2. lib. 1. Couar. Var. reſolut. lib. 2.
cap. 18. num. 7. & in dubio magis hæreditarium,
quam familiare, & gentilitium eſt iudicandum:
Clem. plures, & ibi Card. in 6. quæſt. hoc tit. Lambert.
de iurepatr. 2. part. lib. 1. q. 2. per tot. Couar. var. re-
ſol. lib. 2. cap. 18. num. 6. late Rot. Farinac. deciſ. 482.
& deciſ. 675. part. 1. in quib. tradit quomodo iuſpatro-
natus gentilitium probetur. Ex hoc infertur, quod
ſi pater inſtituit filium, vel filiam in re certa, & ex-
traneum hæredem vniuerſalem, iuspatronatus
non tranſit in filium, vel filiam, ſed in hæredem
vniuerſalem, *Pan. in c. 1. num. 2. & 3. hoc tit.* & ſi
plures ſint † hæredes, omnes ſimul efficiuntur 70
patroni, & iuspatronatus eſt apud quemlibet hæ-
redem in ſolidum, licet ſint hæredes pro inæqua-
libus quotis, quoad quemlibet eius effectu: *c. 1.*
& ibi gloſſ. 1. hoc tit. c. piæ mentis & ibi gloſſ. 1. in fin.
16. quæſt. 7. ſicut & alia iura, quæ incorporalia
ſunt, inſolidum deſcendunt ad quemlibet hære-
dem, *l. via ff. de ſeruit. & ibi gl. fin. l. ſi ſepulchrum C.*
de relig. &c. præter ſacerdotis præſentationem,
quæ eſt apud omnes pro parte, ita quod apud
nullum eorum ſola ſit, *c. 1. & ibi gl. 1. hoc tit. & Can.*
Caſ. deciſ. 2. num. 3. eod. & ſi forte in plures cleri-
cos, vel presbyteros vota patronorum ſe diuiſe-
rint, ille præficitur eccleſiæ, qui maioribus iu-
uatur meritis, & plurimorum eligitur aſſen-
ſu, vti dictum eſt: *cap. quoniam hoc titul.* Si e-
nim ſingulis in ſolidum competeret præſenta-
tio, occupantis eſſet melior conditio, *c. ſi à ſede*
de præb. in 6. c. ſi duo de procur. in 6. quod eſt falſum:
ſi plures ſuccedant vni ex duobus patronis, o-
mnes habentur loco vnius, *Clem. fin. hoc tit.* Iuſpa-
tronatus non † poteſt diuidi inter hæredes, neq; 71
vni hæredum adiudicari, *l. ſi ſepulchrum C. de relig.*
Pan. in c. 1 numer. 2. & 3. hoc tit. Sed poſſunt † libere 72
ſine epiſcopi auctoritate conuenire, vt alternis
vicibus præſentent, *Clem. fin. 2. reſp. hoc tit.* ſi adhæ-
ret † caſtro, villæ, ſiue comitatui tranſit in hære- 73
dem abſq; alia corporali apprehenſione, quia di-
gnitas ſiue caſtrum videtur hoc ius præſentandi
ſemper poſſediſſe, licet ſucceſſores mutentur: *Rot.*
deciſ. 1. hoc tit. in nou. Tiraq. in tract. le mort. ſaiſit le vif.
declar. 5. part. 1. Gail. obſeru. 62. n. 7. lib. 1. ſtatutum
quod poſſeſſio tranſeat in ſucceſſores, & hære-
des abſque noua apprehenſione, habet locum in
quaſi poſſeſſione iuriſpatronatus, quia quando
ſtatutum generaliter loquitur, & poteſt recipere
fauorem eccleſiarum, & clericorum, habet etiam
locum in eccleſiaſticis, *Caput. deciſ. 211 part. 3. Late*
Dec. in

Digitized by Google

Dec. in c. Eccleſia Sancta Maria numer. 29. & ſeqq. de
conſtit. & ibi Can. quando fauor Eccleſiarum ver-
ſatur, ſed non habet locum contra eccleſiam,
quia eo ſtante ſtatuto non tranſit ex opinione
Rotæ quaſi poſſeſſio præſentandi in hæredē ſine
apprehenſione, *Achill. deciſ. 5. de cauſ. poſſ. & propr.*
vbi reprobat. dictum Lambert. in tract. de iurepatr. in 1.
part. 2. lib. art. 22. l. cum haredes ff. de acq. poſſ. Greg. 15.
deciſ. 222. numer. 8. & ibi annot. Rot. Farin. deciſ. 260.
numer. 4. part. 2. dicens Rot. non ſequi alleg. deciſ. Ca-
putaq. 211. part. 3. Rot. Farin. deciſ. 337. n. 3. parte 2.
Gregor. 15. deciſ. 417. numer. 7. & ſeqq. & ibi annot.
74 Secundo, transfertur † iuſpatronatus donatione,
c. ex inſinuatione hoc tit. Quando laicus iuſpatro-
natus in Eccleſia ſibi competens eidem, vel alteri
Eccleſiæ, aut religioſo loco, aut clerico pro eccle-
ſia donat, vel confert, valet huiuſmodi conceſſio
ſingulariter de per ſe facta ſine aliqua vniuerſi-
tate, puta caſtro, villa, gleba, *c. illud in fin. hoc tit. c.*
vnico in princ. eod. in 6. Rot. deciſ. 9. eod. in nou. ſecus ſi
fiat laico, vel clerico nomine proprio, quia tunc
de per ſe non poteſt donari ſine conſenſu epiſco-
pi, *d. c. ex inſinuatione & ibi gloſſ. pen. & Can. pulchre*
Pan. in c. illud n. 3. & ſeqq. vbi pulchre diſtinguit hoc tit.
Franc. poſt Archid. in c. 1. num. 2. eod. in 6. & ibi Can.
Greg. 15. deciſ. 420. num. 1. & ſeqq. & ibi late annot.
niſi conceſſio fiat compatrono, in qua epiſcopi
conſenſus non eſt neceſſarius, quia non eſt pro-
prio donatio, ſed potius proprij iuris relaxatio,
cum quilibet patronus habeat ius in ſolidum, *d. c.*
ex inſinuatione, & ibi Pan. n. 4. & Can. Achill. deciſ. 10.
hoc tit. ſi quidem donatio fiat eidem eccleſiæ,
cuius quis eſt patronus, extinguitur iuſpatrona-
tus, & eccleſia efficitur libera, *arg. c. ſignificauit de*
cenſib. quia iuſpatronatus eſt quædam ſeruitus,
Innoc. in rub. huius tit. quæ extinguitur, cum perue-
nit ad eccleſiam, cum res ſua nemini ſeruiat, *l. ſi*
quis ades ff. de ſeruit. vrb. prad. l. quicquid ff. comp. radior.
&c. Præfata locum habent, quando iuſpatrona-
tus in totum renunciatur eccleſiæ, cuius quis eſt
patronus, alias ſi tantum renunciatur iuri defen-
dendi Eccleſiam retento iurepatronatus, cum ſit
in damnum eccleſiæ, non valet renunciatio, &
patronus ſe ab illo onere nō poteſt eximere pro-
pter reciprocam obligationem, quæ eſt inter
patronum, & eccleſiam, *c. conſiderandum 16. quaſt.*
7. & ibi gl. & Can. Ioan. And. in c. 1. in verb. ſi compe-
tens & ibi Anch. n. 3. hoc tit. in 6. ſi fiat conceſſio al-
teri eccleſiæ, & loco religioſo, amodo cenſetur
iuſpatronatus eccleſiaſticum, & non laicum,
quantum ad præſentationem pertinet, *c. 1. § fin.*
hoc tit. in 6. c. dilectus el 3. de prab. & exactionem ra-
tionis adminiſtrationis temporalium, *Pan. in cap.*
de monach. n. 14. de prab. quia iuſpatronatus eſt per-
ſonale non reale, & mutatur mutata perſona.
Franc. in c. 1. §. fin. num. 3. hoc tit. in 6. & ibi Can. v-
troque caſu epiſcopo, qui non adhibuit conſen-
ſum, nullum fit præiudicium; *cap. 1. in fin. princ. hoc*
tit. in 6. Quod ſi fiat conceſſio iuriſpatronatus
mixtim laico, & clerico, exempli gratia, quatuor
ex ſenioribus Antianorum, & præpoſito talis ec-
cleſiæ, aut illi quatuor habent ſeparatim vnuſ-
quiſque vocem vnam, & præpoſitus vnam aliam,
& ratione maioris partis vocum dicitur iuſpatro-
natus laicorum, *Felin. in c. ex litteris num. 3. de con-*
ſtit. Roch. de Curt. de iurepatr. in verb. ius num. 16. plu-
res allegans, aut quatuor Antiani ſunt vocati ſub
nomine collectiuo, quo caſu venirent pro vna
voce, & pro dimidia eſſet laicale, pro dimidia ec-
cleſiaſticum, *Creſc. deciſ. 4. hoc tit. l. fin. C. de impub.*
& alijs ſubſtit. & ibi Iaſ. numer. 4. & ſeq. l. interdum,
& ibi gloſſ. 1. & DD. ff. de hared. inſtit. & quantum
ad præſentationem, & exactionem rationis ad-
miniſtrationis temporalium cenſetur eccleſiaſti-
cum, *c. vnico §. fin. hoc tit. in 6. Pan. in c. de monach.*
num. 14. de prab. quantum ad derogationem, &
facultatem conferendi à legato à latere cenſetur
laicale, quia dignitas, ſeu qualitas clericatus eſt
attendenda, quando ex hoc reſultat cōmodum,
ſeu decus eccleſiæ; verum quando ex prædomi-
natione qualitatis clericalis reſultat incommo-
dum, ſeu inferioritas eccleſiæ, tunc inſpicitur
potius laicalis qualitas, quod ex illa melioretur
conditio eccleſiæ, *Fel. in tract. quand. lit. ap. noc.*
patr. eccl. in 6. ampliat. approbatus à Rot. Creſc. deciſ.
3. Achill. deciſ. 3. hoc tit. Roch. de Curt. de iurepatr. in
verb. ius num. 15. plures citans, Conceſſio iuriſpa-
tronatus facta per eccleſiam laico ſine conſenſu
Epiſcopi non valet, *c. 1. hoc tit. in 6. Pan. in d. c. de*
monachis num. 13. de prab. Tertio transfertur † per- 75
mutatione iurispatronatus, *c. nemini 16. quaſt. 7.*
Quarto transfertur cum vniuerſitate † ſine au- 76
ctoritate Epiſcopi, cuius vel plenum, vel vtile
tranſit dominium, *c. ex litteris c. cum ſaculum hoc tit.*
Pan. in c. illud num. 3. & ſeqq. eod. Felin. in c. cauſam
numer. 8. de praſcript. non autem ius pignoris, vel
hypothecæ, *c. cum Berthold. de re iud.* quando eſt
talis res, quæ ſine expreſſione ſigni vniuerſalis

vniuerſitatem in ſe continet, ſicut eſt hæreditas, *Achill.deciſ.9.hoc tit.Pan.in c.ex litteris num.13.& ibi Can. hoc tit.Fel.in c.cauſam quæ nu.8. de præſcr. Roch. de Curt. de iurepatr. in verb. ipſe vel is, à quo cauſam habuit quaſt.8. & 9. & ſeqq. l.hæreditatis 1.& 2. ff.de verb. ſignif.* bona, *l. bonorum la 2. ff. de verb.ſignif.* dos cui iuspatronatus eſt annexum, *Roch. de Curt. de iurepatr. in verb. ipſe vel is, à quo cauſam habuit nu. 62. quaſt.28. Zab.in clem.plures in 6. q.hoc tit.Tiraq. de leg. connub.gloſſ.fin. num.5. & ſeqq. Garc.de beneſ. part.5.cap.9.§.1. num.147. vſque ad num.186. Pan. in c.cum dilecta num.8.de conceſſ.præb.* villa, caſtrum, quæ in ſe continent iuriſdictionem & honorem, *Innoc.in d.c.ex litteris num.1.2.& 3. Pan.num.10.& ſeqq. late Garc.de beneſ.part.5. cap. 9. à num.xj.vſque ad 36.* non autem fideicommiſſum vniuerſale, *l. quia perinde §.reſtitutа, & ibi poſt gl. Bart.& DD.ff. ad Trebell. l.ſi operarum ff. de oper. libert. Couar. var. reſolut. lib 2.cap.18.ſub num.8.* aut palatium, *Pan. in c.ex litteris num.14. hoc tit. & ibi Zabar. in 13. qu. Hoſt.num.7.* vel fundus *Hoſt.in d.c.ex litteris num.7 & Can. Roch. de Curte de iur. patr. in verb. ipſe vel is à quo cauſam habuit quaſt.23.& num.43.* ſed decimæ
77 & † alia ſpiritualia iura non tranſeunt cum vniuerſitate; ratio diuerſitatis eſt, quia cum iuspatronatus non ſit mere ſpirituale, ſed ſpirituali annexum, non eſt mirum ſi annectatur vniuerſitati temporalium, ſed mere ſpiritualia, cum in nullo communicent temporalibus, eis nec cum vniuerſitate, nec ſine ea annecti poſſunt, niſi eſſet talis res, vt eſt præbenda quæ pariter in ſe habet & temporalia, & ſpiritualia iura, *Innoc. in d.c.ex litteris num.1. & ibi Can Zab.ibi q.10.Hoſt. circa fin. nu. 4.c.cauſam quæ de præſcript.*

78 Priuatur † patronus iurepatronatus ipſo iure propter vſurpationem bonorum etiam feudalium, iuriſdictionum, fructuum, ac quarumcumque obuentionum eccleſiæ, vel beneficij, ac impedimentum præſtitum, ne ab eo, ad quem pertinent percipiantur, *c.fin.ſeſſ.22.* Secundo propter occiſionem, vel mutilationem rectoris, vel clerici, ac eius poſteritates vſque ad quartam generationem nullatenus ad collegium clericorum admittuntur, neque in domibus regularibus alicuius prælationis aſſequuntur honorem, *c.in quibuſdam de pœnit.* Tertio confiſcatione omnium bonorum, *Pan.in c.nobis num.3. & in c.cum laici 10.n. 3.hoc tit.& ibi Can.* Quarto tollitur iuspatronatus præſcriptione libertatis, *Rot. ponens omnia requiſita deciſ.109.part.2. diuerſ.Lamb. de iurepatr.lib.3.art. 8.q.7.princip. Greg.15. deciſ.452. num.13. & ibi annot.* & alijs modis ſuis locis annotatis.

De cenſibus, exactionibus, & procurationibus.

Titulus XXXVIIII.

SVMMARIA.

1 *Cenſum imponere poſſunt quilibet in contractu cenſuali.*

2 *Summus pontifex ad iudicium percepta libertatis ſeu protectionis.*

3 *Epiſcopus quando remittit iura epiſcopalia, concedit eccleſias pijs locis, dedicat vel conſecrat Eccleſias necnon tempore fundationis aut dotationis ſibi vel alteri aut patrono ſoluendum.*

4 *Quilibet prælatus qui habet Eccleſiam pleno iure ſubiectam & iuriſdictionem quaſi epiſcopalem in loco.*

5 *Cæteri ſacerdotes & clerici non poſſunt Eccleſias quibus præſunt facere cenſuales.*

6 *Cenſus nonos imponere aut veteres augere non poſſunt epiſcopi abbates aut alij prælati niſi ſubſiſtente cauſa.*

7 *Cenſus ignorantiæ, id eſt, cuius cauſa ignoratur, reprobatur.*

8 *Cenſus quoque per epiſcopum impoſitus Eccleſiæ per eum de manu laici excepta.*

9 *Cenſus ſolutio eſt præſcriptibilis excepta illa quæ fit in ſignum ſubiectionis, vbi ſubiectio non præſcribitur.*

10 *Cenſus ſoluendus eſt ad antiquam monetam in qua fuit inſtitutus vel ad eius æſtimationem ſi non ſit in vſu.*

11 *Exactiones & talias Epiſcopi & prælati imponere non poſſunt ſed Epiſcopus debet eſſe contentus canonicis & conſuetis.*

12 *Procuratio regulariter prælatis non præſtatur pro officio ſua impendendo.*

13 *Debetur primo ratione viſitationis quando perſonaliter officium viſitationis impendunt.*

14 *Viſitare tenentur Epiſcopi & his maiores propriam diœceſim per ſeipſos vel generalem Vicarium aut viſitatorem, quotannis totam aut ſaltem maio-*

rem

Digitized by Google

rem eius partem ita vt tota viſitatio biennio cō-pleatur.

15 *Metropolitani poſt plene viſitatam propriam diœceſim non poſſunt viſitare cathedrales eccleſias neque diœceſes ſuorum comprouincialium niſi cauſa cognita & probata in Concilio prouinciali.*

16 *Metropolitani officium in viſitatione prouincia.*

17 *Archidiaconi decani & alij inferiores in ijs Eccleſiis vbi hactenus viſitationem exercere conſueuerunt, debent aſſumpto notario de conſenſu epiſcopi per ſeipſos tantum viſitare.*

18 *Viſitatores à capitulo deputandi prius ab epiſcopo debent approbari.*

19 *Abbates & pralati religioſorum viſitant monaſteria & monachos.*

20 *Legati ac Nuncij apoſtolici prouincias ſibi commiſſas.*

21 *Viſitari quenam perſona & qua loca poſſunt per epiſcopos & alios ſuperiores pralatos.*

22 *Quot & quales perſonas epiſcopus poteſt ſibi aſſumere in viſitatione monialium in ipſo actu viſitationis & inquiſitione facienda in capitulo.*

23 *In viſitatione monaſteriorum religioſorum.*

24 *In viſitatione quam facit de proprio ſuo capitulo regulari aut ſaculari.*

25 *Epiſcopi in omnibus ijs qua ad viſitationem ac morum correctionem pertinent ius & poteſtatem habent etiam tanquam ſedis apoſtolica delegati ea ordinandi moderandi puniendi & exequendi iuxta canonum ſanctiones qua illis pro ſubditorum emendatione ac diœceſis ſua vtilitate neceſſaria videbuntur nec illis exemptio aut vlla inhibitio appellatio querela etiam ad ſedem apoſtolicam interpoſita executionem eorum quoquo modo impedit aut ſuſpendit.*

26 *Abbates ordinum exemptorū capita & cateri prafatorum ordinum ſuperiores monaſteria ſibi ſubdita & pioratus ſuo quiſque loco & ordine viſitant etiamſi ſint commendata & in eis non vrgeat regularis obſeruantia.*

27 *Ipſa quoque monaſteria ordinum capita viſitantur.*

28 *Monaſteria qua ſub immediata ſedis Apoſtolica protectione & directione regi conſueuerunt tenentur quolibet triennio ſe in congregationes redigere.*

29 *Iure decretalium tam exemptorum monaſteriorū quam epiſcopo ſubditorum & canonicorum regularium Abbates atque priores proprios abbates non habentes de triennio in triennium ſaluo iure diœceſanorum epiſcoporum tenentur in ſingulis regnis ſiue prouincijs commune capitulum celebrare ad quod vniuerſi conueniant apud vnum monaſterium ad hoc aptum.*

30 *Praſides à capitulo electi, ordinariam habent iuriſdictionem.*

31 *Viſitatores deputati delegatam authoritate apoſtolica iuriſdictionem.*

32 *Viſitatorum officium.*

33 *Illi quoque qui habent Abbatias ſeu monaſteria vnita ſuis menſis quoad temporalia & ſpiritualia, cum ſpeciali cōceſſione iuriſdictionis abbati prius competentis ius habent viſitandi.*

34 *Vniuerſitates ſtudiorum generalium per quos viſitentur.*

35 *Viſitatio ab Epiſcopo inchoanda eſt à capitulo cathedralis ſua eccleſia & ipſa ciuitate deinde perficienda per diœceſim.*

36 *Debet fieri in proprio loco quem vult viſitare.*

37 *Si quidem viſitat loca, quod ſit eius officium.*

38 *Si viſitat perſonas citra exercitium iuriſdictionis aut cum exercitio iuriſdictionis quod ſit eius officium.*

39 *Viſitator à locis viſitatis pro diebus quibus viſitationis officium perſonaliter exercebit, procurationem recipit, iuxta facultates Eccleſiarum ſiue in victualibus ſibi ac ſuis frugaliter miniſtrandis ſiue in pecunia ex arbitrio eorum qui fuerint viſitati.*

40 *Pœna viſitatoris, ſiue ipſe ſiue aliquis de eius familiaribus aliquid vltra procurationem accipiat, ac epiſcopi & aliorum qui officio viſitationis nō impenſo procurationis nomine aliquid recipere praſumunt.*

41 *Procuratio quoque debetur epiſcopo quando conſecrat eccleſias, altaria, reconciliat eccleſiam.*

42 *Procurationes praſtantur legatis & nuncijs apoſtolica ſedis quando tranſeunt vel cum oportuerit eos apud aliquem locum moram facere neceſſariam aut ſicut in loco ad quem ſunt deſtinati.*

43 *Vltra victualia recipiunt pecuniam pro vecturis & equis mortuis, & alias expenſas in veniendo & redeundo & alia ſeruitia & ſubuentiones in ſuis neceſſitatibus.*

44 *Eccleſia omnes tenentur legatum & nuncium apoſtolicum procurare.*

Digitized by Google

45 *Modus ſeruandus in exactione harum procuratio-
nem.*

46 *Prælatus plus debito extorquens à ſubditis prætex-
tu procurationis vel alterius ſeruitij legato vel
nuncio impenſi extortum reſtituit & tantun-
dem pauperibus erogat.*

47 *Procurationes quædam debentur ex conſuetudine
vel præſcriptione vel pacto in fundatione vel cō-
ſecratione appoſito vel ex mera charitate.*

48 *Viſitare limina apoſtolorum tenentur epiſcopi qui
ſedis apoſtolicæ ſubiacent ordinationi, vel à Pa-
pa confirmationem, conſecrationem, aut pal-
lium recipiunt.*

49 *Ex conſtitutione Sixti quinti omnes epiſcopi & his
ſuperiores prælati tenentur ſtatutis temporibus
viſitare limina.*

EX prouentibus eccleſiæ aliquando cenſus, &
nonnullæ exactiones ſoluuntur, & certis ca-
ſibus dantur procurationes, de quibus nunc eſt
dicendum. Cenſus dici poteſt quicquid annua-
tim ſoluitur, *c. quæſitum in fin. 1. q. 3. l. fin. C. ſine cen-*
1 *ſu vel reliq. fund. comp. non poſſ.* Deberi † poteſt pri-
uato ex contractu cenſuali, & non poteſt augeri,
quia in eo tranſit dominium omne in accipien-
tem, & omnis poſſeſſio, *c. conſtitutus, & ibi glo. ord.
in verb. iuxta ratam & marg. ibidem approbata per
DD. de relig. domib. Bart. in l. 1. §. 1. num. 3. ff. de publ.*
ſecus eſt in penſione quæ augeri poteſt, quia illam
quis ſoluit ratione fructuum quos percipit de a-
lieno, *Pan. in c. prohibemus num. 3. hoc tit.* In dubio
cenſualis res potius præſumitur, quam emphy-
teutica, *Creſc. deciſ. vnic. hoc tit. Iaſ. in l. 2. numer. 41.
& 42. poſt Albert. C. de iur. emphyt. Imol. in c. ad au-
dientiam numer. 4. & ſeq. de reb. eccl. non alien. Marſ.
ſing. 95. nu. 2. c. conſtitutus de relig. domib. & ibi Pan.
num. 22. & Can.* Præterea deberi poteſt ſummo
Pontifici, Epiſcopo, prælato eccleſiæ &c. de quo
videamus. Cenſum imponunt ſibi ſoluendum
2 ſummus Pontifex † ad indicium perceptæ liber-
tatis, aut perceptæ protectionis, *c. recepimus de pri-
uil. c. conſtitutus circa fin. de relig. domib.* Epiſcopus,
3 quando † remittit iura epiſcopalia, *d. cap. conſtitu-
tus*, concedit aliquas eccleſias, pijs locis de con-
ſenſu ſuorum capitulorum, *c. paſtoralis de his quæ fi.
à præl.* dedicat, vel conſecrat eccleſias, *c. Eleutherius
18. q. 2.* necnon tempore fundationis, vel dota-
tionis ſibi, *c. prohibemus, & ibi gloſ. in verb. cenſus hoc
tit.* vel alteri, *c. quanto hoc tit.* aut patrono ſoluen-
dum, *c. præterea de iure patr.* Item cenſum imponit
quilibet † prælatus, qui habet eccleſiam pleno 4
iure ſubiectam, & epiſcopalem iuriſdictionem
in loco, non quidem ad vtilitatem ſuam, niſi ali-
qua iura remittat, ſed alterius eccleſiæ, vel pij lo-
ci ex rationabili cauſa, *c. præterea, & ibi Pan. num. 3.
hoc tit. Pan. in d. c. prohibemus hoc titul. ſub numer. 2.*
Cenſus, qui ſoluitur Epiſcopo, aut inferiori præ-
lato arguit ſubiectionem, *cap. omnis anima hoc tit.*
quia præſumitur quod ſolutio illis fiat ratione iu-
ris epiſcopalis, vel quaſi remiſſi, niſi ex aduerſo
probetur, quod cenſus ſoluatur ex aliqua alia
cauſa, *d. c. omnis anima, & ibi Can. Panor. in c. quo-
niam num. 4. de priuil.* ſi vero vna eccleſia ſoluit al-
teri cenſum, non arguit neceſſario ſubiectionem,
c. quanto, & ibi Pan. num. 2. hoc tit. Cæteri ſacer-
dotes, & † clerici non poſſunt eccleſias, quibus 5
præſunt, auctoritate ſua, præſertim poſt deceſ-
ſum ſuum efficere cenſuales; perſonaliter vero
ad ſolutionem cenſus ſe poſſunt obligare, *d. cap.
præterea, & ibi Pan. nu. 4. hoc tit. c. de cætero de tranſ-
act.* qui per colluſionem iudicialem, vel extraiu-
dicialem conſtituit eccleſiam cenſualem, illa pri-
uatur, *c. cum clerici hoc tit.* Epiſcopi, abbates, vel a-
lij prælati † nouos cenſus imponere eccleſijs, aut 6
veteres, etiam auctis eccleſiarum facultatibus,
augere, vel partem reddituum ſuis vſibus appro-
priare non poſſunt, *c. prohibemus hoc tit. Clem. quia
regulares §. 1. de ſuppl. negl. præl.* etiamſi in eccleſijs
habeant iuspatronatus, *c. grauis hoc tit.* niſi ſubſi-
ſtente cauſa rationabili, puta ſi accedat nouum
prædium, noua parochia, vel quid ſimile, *d. cap.
prohibemus & ibi gloſſ. in verb. veteres & Can.* ſecus
in procuratione quæ poteſt imponi, & augeri au-
ctoritate Epiſcopi, *gl. in d. c. prohibemus in verb. ve-
teres per c. quanto hoc tit.* aut eccleſia ſit de menſa
ipſorum, quo caſu poſſunt partem reddituum ſi-
bi retinere, *Pan. in d. c. prohibemus ante numer. 3. per
Clem. 1. de ſuppl. negl. præl.* nouus cenſus eſt, qui ab
initio non fuit impoſitus, *c. ſcientes, & ibi gloſſ. fin.
hoc tit.* vel qui ab alijs eccleſijs non ſoluitur, aut
imponitur ex cauſa canonibus non cognita, *cap.
eccleſiis hoc tit.* ratio prioris eſt, quia rei ſacræ onus
aliquod imponi non poteſt, cum ſit extra com-
mercium, ratio ſecundi eſt, quia cenſus ſoluitur
ſuperiori in ſignum ſubiectionis, ideo non refert,
an multum, vel parum ſoluatur, *c. conſtitutus de re-
lig. dom. d. c. omnes anima, & Pan. d. cap. prohibemus
num. 3. hoc tit.*

Repro-

Digitized by Google

7 Reprobantur † cenſus ignorantiæ, id eſt, cuius
cauſa ignoratur, etiamſi longo, aut longiſſimo
tempore fuerit ſolutus, c. peruenit hoc tit. quia ex
tempore non quæruntur iura, l. ſi certis annis C. de
pact. c. nullus epiſcopus 1. q. 1. & ibi gl. & Can. niſi quis
alleget titulum legitimum, quem intendit pro-
bare ex præſtatione diuturna, l. cum de in rem verſo
& ibi gl. mag. Bart. & DD. ff. de vſur. Cyn. & Iaſ. nu.
7. in d. l. ſi certis annis. Pan. in d. c. peruenit num. 3. &
ſeqq. & ibi Can. ac lite pendente ſi præſtatio ſit me-
rè perſonalis, in qua ſit reperire aliquem ſtatum,
in eo poteſt quis facere ſe manuteneri, & ad eum
reſtitui, ſi vero præſtatio eſt realis, poteſt agere
poſſeſſorio, Pan. in d. c. peruenit ſub num. 3. Anchar.
num. 9. & Can. Pan. in c. querelam num. 12. in fin. de
elect. Rot. diuerſ. deciſ. 196. num. 6. par. 1. Secundo
8 cenſus † per epiſcopum impoſitus eccleſiæ per
eum de manu laici ereptæ, c. eccleſiis hoc tit.

9 Omnis ſolutio † cenſus eſt præſcriptibilis, ex-
cepta illa, quæ fit in ſignum ſubiectionis, c. ad au-
dientiam, & ibi Pan. num. 18. & latius Felin. num. 2.
de præſcript. vbi ſubiectio non præſcribitur, c. cum
non liceat de præſcript. vbi vero ſubiectio eſt præ-
ſcriptibilis, ita & cenſus in ſignum ſubiectionis
debitus, quia ſubiectio, & cenſus ob eam debitus
parificantur, Felin in d. c. ad audientiam ſub nu. 20.
l. comperit C. de præſcript. 30. vel 40. ann. & ibi not.
poteſt ab Epiſcopo de conſenſu capituli ex iuſta
cauſa, & rationabili remitti, ac etiam minui, cap.
10 cum venerabilis hoc tit. ſoluendus eſt † ad antiquã
monetam, in qua fuit inſtitutus, vel ad eius æſti-
mationem, ſi non ſit in vſu, niſi fuerit præſcriptũ
in alterius monetæ ſolutione, c. olim cauſam c. cum
canonicis hoc tit. gloſſ. in c. conquerente in verb. duos ſo-
lidos & ibi Can. de off. ord. Anch. in clem. fin. de decim.
& ibi Can. Gail. obſ. 73. lib. 2. tenet quod non poſſit præ-
ſcribi. Mynſing. obſ. 1. cent. 4. quia creditor non eſt
cogendus in aliam formam nummos accipere, ſi
ex ea re damnum aliquod paſſurus ſit, l. Paulus re-
ſpondit la 1. ff. de ſolut. ſpecies enim monetæ in cõ-
tractu contenta eſt in ſolutione, ac in obligatio-
ne, Bart. in l. ſi quis ſtipulatus fuerit decem in melle ſub
num. 3. ff. de ſolut. l. 1. §. fin. ff. de aur. & arg. leg. & ſi
ſit mutata bonitas intrinſeca, eſt attendendum
tempus obligationis, quando vero eſt mutata
bonitas extrinſeca attenditur tempus ſolutionis,
gloſſ. in c. quis ignorat in verb. tempore noſtro 32. qu. 4.
& ibi Can. Bart. in l. cum quid num. 17. & ibi DD. ff.
ſi cert. pet. Bart. in l. Paulus reſpondit la 1. numer. 6. &
ſeqq. ff. de ſolut. Greg. 15. deciſ. 42. Rot. Farin. dec. 597
part. 1. & deciſ. 149. part. 2. augmentum enim &
diminutio valoris extrinſeci damno & lucro ce-
dit creditoris, Franc. Aret. conſ. xj. numer. 3. Tiraq. de
retract. lignag. §. 1. gl. 18. num. 26. l. res in dotem ff. de
iur. dot. Rot. Far. d. deciſ. 149. num. 7. & ſeqq. Couar.
de coll. vet. num. cap. 7. §. vnico num. 3.

Exactiones, & talias † epiſcopi, & prælati ec- 11
cleſiaſtici imponere non poſſunt, c. cum apoſtolus
§ probibemus hoc tit. c. nullus 16. quæſt. 1. etiamſi ſint
S. Romani Imperij Principes, quia Inſtitutio ve-
ctigalium eſt de ſummo imperio & de reſeruatis
Romanorum Imperatori, tot. tit. C. vectigal. noua
inſtit. non poſſe Mynſing. obſ. 29. cum ſeqq. cent. 5. Sed
Epiſcopus contentus eſſe debet canonicis, & cõ-
ſuetis, cathedratico, ſynodatico, quarta decima-
tionum, & mortuariorum, c. conquerente, & ibi gl.
in verb. duos ſolidos in verb. decimationum, in verb.
mortuariorum & Can. de off. ord. cenſu in conſecra-
tione impoſito, c. eleutherius. 18. quæſt. 2. charita-
tiuo ſubſidio, quod petere poteſt à ſubditis, ſi
manifeſta & rationabilis cauſa extiterit, d. c. con-
querente in fin. de off. ord. c. cum apoſtolus §. probibemus
hoc tit. & eſt impræſcriptibile, Pan. in d. c. cum apo-
ſtolus n. 5. in fin. Rot. deciſ. 3. hoc tit. in antiq. & ſi ne-
ceſſitate oſtenſa precibus, & monitis ſuis nolunt
obſequi, poteſt recuſantes ad eius præſtationem
compellere de conſenſu ſui capituli, Anchar. in
d. c. cum apoſtolus num. 10. & 11. procuratione in
certis caſibus, de qua loquitur tertia pars tituli.
Archidiaconi, & alij prælati inferiores nullas ex-
actiones, ſiue talias in presbyteros ſiue clericos
exercere poſſunt, niſi in hoc ſint priuilegiati, vel
habeatur conſuetudo, d. c. cum apoſtolus §. probibe-
mus in fin. & ibi Pan. n. 6. poſt gl.

Procuratio regulariter † prælatis non præſta- 12
tur pro officio ſuo impendendo, niſi in caſibus
à iure expreſſis, aut ſimilibus, Pan. in c. cum ſit n. 1.
de ſim. & ibi Can. non pro labore ſacramenti, quia
daretur pro ipſo ſacramento cum ſit annexus,
c. ſi quis obiecerit 1. quæſt. 3. ſed in ſignum cuiuſdam
ſuperioritatis, c. Romana §. procurationes hoc tit.
in 6. Primo, debetur † ratione viſitationis, c. cum 13
apoſtolus cap. ſopita c. procurationes hoc tit. Quando
perſonaliter officium viſitationis impendunt, d. c.
procurationes. & ab eius ſolutione epiſcopi eccle-
ſiam non poſſunt eximere, Pan. in c. cum venerabilis
num. 2. hoc tit. & ex toto à ſubditis præſcribi non
poteſt, ſed quota, vel pars procurationis præſcri-

Digitized by Google

bi poteſt, *Butr. in c. cum ex officij n. 16. & ibi Io. Andr. Io. de Imol. & Can. de præſcript. Franc. Marc. quæſt. 198. num. 11. part. 2.* Viſitare dicuntur, qui circumeunt
prouinciam, diœceſim, eccleſias, pro ſalute animarum, vel pro cultu diuino ampliando, pro ſtatu eccleſiæ in melius reformando, moribus corrigendis, *c. placuit. 10. quæſt. 1. c. procurationes §. porro hoc tit. Ioan. Andr. in c. 1. in verb. viſitatis eod. in 6. c. 5. §. viſitationum ſeſſ. 24. c. mandatum, & ibi gloſſ. 1. & Can. de off. archid. c. dudum el 2. verſ. ſed cum in iure de elect. & ibi Can.* & contra denegantes procurationem ſibi ſoluere poſſunt ferre ſententiam cen-
14 ſuræ, *c. cum nuper hoc tit.* Viſitationem † facere
poſſunt epiſcopi, & his ſuperiores, alijq; prælati inferiores ordinariam iuriſdictionem habentes, *c. Romana §. fin. hoc tit. in 6. c. cum apoſtolus c. procurationes hoc tit. Mar. Socin. in tract. de viſit. numer. 4.* In quibus Conc. Tridentinum quædam immutauit, cuius decreta breuiter recenſebo. Epiſcopi, & his maiores propriam diœceſim per ſe ipſos, aut ſi legitime impediti fuerint, per ſuum generalem Vicarium, aut viſitatorem quotannis totã viſitare tenentur, aut ſi propter eius latitudinem non poterunt, ſaltem maiorem eius partem, ita tamen vt tota viſitatio biennio per ſe, aut viſitatores ſuos compleatur, *c. patriarchæ ſeſſ. 24. c. epiſcopum. 10. quæſt. 1.* nec in hac generali viſitatione facienda tenentur requirere Conſilium, aut conſenſum ſuorum capitulorum, *iuxta tradita per Panorm. in c. qualiter, & quando el 2. num. 6. de accuſat. & c. ex literis de diuort. vel coniudicum iuxta c. 6. ſeſſ. 25.* quia viſitatio generalis ſpectat ad epiſcopum ex propria iuriſdictione, *c. 1. §. hanc autem hoc tit. in 6. d. c. patriarchæ ſeſſ. 24. d. c. 6. ſeſſ. 25.* Me-
15 tropolitani † etiam poſt plene viſitatam propriã
diœceſim, non poſſunt viſitare cathedrales eccleſias, neque diœceſes ſuorum comprouincialium, niſi cauſa cognita, & probata in Concilio prouinciali, *d. c. patriarcha §. in metropolitanis ſeſſ. 24. qui corrigit c. 1. §. 1. & c. fin. hoc tit. in 6.* & tunc
16 in † viſitatione prouinciæ poſſunt facere inqui-
ſitionem præparatoriam in genere ſine vlla coactione, & qualibet exactione iuramenti de veritate dicenda, quia nullam habent iuriſdictionem in ſubditos mediatos, ideo non poſſunt compellere ſubditos ſuffraganeorum ad præſtandum iuramentum de veritate dicenda, ſed compellunt eos venire, reſpondere, ſibi obedire in his, quæ reſpiciunt officium viſitationis, præſtare iuramentum, per quod occultum prodere conſtringantur, etſi ſine iuramento aliqua referuntur corrigenda, ſuper his præſtare iuramentum de veritate dicenda, *c. 1. §. ſane, & ibi gl. in verb. coactione Gemin. ſub n. 6. verſ. oppono, & Can. hoc tit. in 6.* ac orta contra aliquos infamia eorum ordinarijs denunciare, vt ſuper his contra eos ſolemniter inquirant, notoria crimina, quæ examinatione non egent poſſunt libere corrigere, & punire, *c. 1. §. ſane verſ. fin. hoc tit. in 6.* Archidiaconi,
decani, † & alij inferiores, in ijs eccleſijs vbi ha- 17
ctenus viſitationem exercere legitime conſueuerunt, debent aſſumpto notario de conſenſu epiſcopi, per ſeipſos tantum ibidem viſitare, *d. c. patriarcha §. archidiaconi ſeſſ. 24.* viſitatores à capi-
tulo † deputandi, vbi capitulum ius viſitandi ha- 18
bet, prius ab epiſcopo debent approbari, cui, ipſi archidiaconi, & alij inferiores viſitationis factæ infra menſem rationem reddere, ac depoſitiones teſtium, & integra acta exhibere tenentur, non obſtante quacunque conſuetudine, etiam immemorabili, ac exemptionibus, & priuilegijs quibuſcumque, ſed non ideo epiſcopus, vel eo impedito, eius Vicarius eaſdem eccleſias ſeorſim ab his Viſitare prohibetur, *d. c. patriarcha §. viſitationes.* Quia inferiores non præſcribunt iuriſdictionem priuatiue contra epiſcopum, ſed cumulatiue, *Pan. in c. paſtoralis numer. 7. in fin. de off. ord. & c. cum apoſtolus c. procurationes hoc tit.* cæterique canones, qui Archidiaconis, alijsque inferioribus ius viſitandi concedunt iuxta præfata ſunt
reſtringendi; præterea † abbates, ac prælati reli- 19
gioſorum viſitant monaſteria, & monachos, *cap.*
pen. & fin. de ſtat. monach. ac Legati † & Nuncij a- 20
poſtolici prouincias ſibi commiſſas, *c. cum nuper, & c. procurationes & ibi Pan. in 2. not. hoc tit. c. 2. de off. leg. in 6.* numerum euectionum definit. *c. cum apoſtolus hoc tit.*

Viſitari poſſunt † per epiſcopos, & alios ſupe- 21
riores prælatos capitula cathedralium, & maiorum eccleſiarum etiam exempta, & ſedi apoſtolicæ immediate ſubiecta: *c. capitulo ſeſſ. 6. Rot. diuerſ. deciſ. 743. part. 1.* omnes eccleſiæ ſæculares ſuæ diœceſis, ſubditæ ordinaria; exemptæ ſedi apoſtolicæ immediate ſubiectæ, delegata ſedis apoſtolicæ auctoritate, *c. locorum ſeſſ. 7. c. omnes ſeſſ. 14. c. ſtatuit ſeſſ. 25.* non obſtante tranſactione, vel ſententia arbitramentali inter eos lata, quia ſicut contra Papam ſententia, nec aliquid aliud obſtat,

ita nec

Digitized by Google

ita nec contra eius delegatum. *c. inferior 21. diſt.c. cum inferior de maior. & obed.l.minor autem ff.de minor. Put. dec. 212. lib. 3. quæ eſt notabilis Limitatio ad regulam quod generalis diſpoſitio non trahitur ad caſus deciſos ſententia, vel tranſactione l. cauſas & ibi Iaſ. poſt Bart.n.3.& ſeqq C.de tranſact gloſſ.in l.ſciendum in princ.ff.qui ſatid. cog. & ibi Iaſ. & DD.* In exemptis à iuriſdictione epiſcopi, & metropolitano, vel alteri immediate ſubiectis, *Pan. in c. ſuper eo n.6.de paroch. & alien.paroch.* dicti canones Conc. Trident. locum non habent, *Vital.in Clem.attendentes §. hoc igitur nu. 9. & ſeqq. per illum tex. de ſtat. monach.* populus ſuæ diœceſis, *c.epiſcopi ſeſſ.25.* capellæ regiæ, earumque canonici, & Capellani, qui ſubſunt ordinarijs, nō magiſtris capellarum, cum & ipſi reges in ſpiritualibus ſubſint epiſcopis locorum, *c.omnes principes de maior. & obed. Pan.in c.cum capella in 2. not. de priuil. Rot.diuerſ.deciſ.736. part.*1. & Conc. Trident. *in c.quoniam el 1. ſeſſ.24.* præſeruat, *c.cum capella de priuil.* quoad excommunicationem, ſuſpenſionem, & interdictum, de quibus d.c.*cum capella* loquitur, non autem quoad viſitationem; *Rot. diuerſ. deciſ. 744. part.1. gloſſ. mag.in d.c.cum Capella in fin. & ibi Can. communiter,* Eccleſiæ quæcumque quomodolibet exemptæ auctoritate Apoſtolica, in quibus opportunis iuris remedijs prouident, vt, quæ reparatione indigent, reparentur, & cura animarum, ſi qua illis immineat, alijſque debitis obſequijs minime defraudentur, appellationibus, priuilegijs, conſuetudinibus etiam ab immemorabili tempore præſcriptis &c. penitus excluſis; *c.locorum ordinarij ſeſſ.7.* eccleſiæ de nouo conuerſæ, quæ in procurationibus, & alijs ſeruant conſuetudinem vicinarum, *c.ſuper eo hoc tit.* hoſpitalia, collegia quæcumque, ac confraternitates laicorum, *late Pariſ. conſ.34. vol. 4.* etiam quas ſcholas, ſeu quocumque alio nomine vocant, nō tamen quæ ſub regum immediata protectione ſunt, ſine eorum licentia, eleemoſynæque montis pietatis, ſiue charitatis, & pia loca omnia quomodocumque nuncupentur, etiamſi prædictorum locorum cura ad laicos pertineat, aut in fundatione alicui ſpecialiter commiſſa ſit viſitatio, quia intelligitur commiſſa cumulatiue, non autem priuatiue quoad epiſcopum, *Garc. de beneſ. part.1. cap.2. num. 99. & ſeqq. Greg.15. deciſ. 8. Pan. in c. paſtoralis num. 7. & ibi Can. de off. ordin.* atque eadem exemptionis priuilegio ſint munita, non obſtante quacumq; conſuetudine etiam immemorabili priuilegio, ac ſtatuto, ac omnia quæ ad Dei cultum, aut animarum ſalutem, ſeu pauperes ſuſtentandos inſtituta ſunt: *c. epiſcopi el 2. ſeſſ.22.* ideo Rota ad probandum immemorabilem ſolet denegare remiſſoriam ex capite irreleuantiæ, quia per Conc. Tridentin. quoad viſitationem derogatur immemorabili, *Rot.diuerſ.deciſ.744.in princ.part.1.c.8.ſeſſ.7.c.8.ſeſſ.21.c.3.& c.9.ſeſſ.24.* Et notandum eſt, quod in d. *epiſcopi el 2.* clauſulis derogatorijs non fit mentio fundationis, per quā Epiſcopus facta de ipſo expreſſione ſpecifica, vel ſi dicatur, quod viſitatio fieri debet per inferiorem prælatum, & non per aliam perſonam, poteſt ab eadem prohiberi & excludi, *Garc. de beneſ. part.1.cap.2.num.98. & ſeqq. per text.in d.c.epiſcopi el.2. & ſeqq. ſeſſ. 22. Greg.15.deciſ.8.num.1.in fin. & ſeqq.* excepto caſu negligentiæ, aut non implementi per inferiorem monitione præmiſſa, *c. tua, & ibi gloſſ.magn. & Can. de teſtam.c. Ioannes c. ſi haredes cod. tit. l nulli & auth.ibi poſita C.de epiſ.& cler.* Item viſitantur per epiſcopos quælibet monaſteria monialium, & canonicarum ſæcularium, exempta videlicet, quæ ita ſedi Apoſtolicæ, quod nulli alij ſubiecta noſcuntur Apoſtolica: (exempta alia per alios quibus ſubſunt, viſitantur) non exempta, ordinaria auctoritate, *Clem. attendentes de ſtat. monachor.* ac virorū ſuæ iuriſdictionis ſubiecta, *c. ſopita c.cum olim hoc tit.* ac etiam exempta & commendata in quibus non viget regularis obſeruantia, *c. quacunque ſeß. 21.* dummodo non ſint exempti ordinis, *c. abbates in princ. ſeſſ.25.* ſi in eis viget regularis obſeruantia, debent Epiſcopi paterne monere regularium ſuperiores, vt regularia inſtituta obſeruent, & à ſibi ſubditis obſeruari faciant, qui ſi admoniti infra ſex menſes, eos non viſitauerint, vel correxerint, tunc ijdem epiſcopi, etiam vt delegati ſedis Apoſtolicæ eos viſitare poſſunt, & corrigere, prout ipſi ſuperiores poſſent iuxta eorum ſtatuta, quibuſcumque appellationibus, priuilegijs, & exemptionibus non obſtantibus, *d.c. quæcumque verſ. ſi in eis vigeret.* Præcipitur † Epiſcopis, & alijs viſitatoribus, vt in vi- 122
ſitatione monialium in ipſo actu viſitationis, & inquiſitione in capitulo facienda, notarijs duobus, clericis, non pluribus, *Clem. attendentes §. ipſos & ibi gloſſ. in verb. duobus Vital. numer. 4. & Can. de ſtat. monach.* excluſis aduocatis, *c. vt iuxta de off. ord. ibi Pan. num. 2. Butr. nu. 3. & 5. Zab. circa fin. & Can.*

commu-

Digitized by Google

communiter, & perſonis duabus ſuæ eccleſiæ ca-
thedralis non inferioris, *Vital. cont. gl. in d. clem.*
attendentes §. ipſis num. 3. quatuorque certis alijs cle-
ricis, *Vital. in d. Clem. attendentes §. ipſis num.* 4. ho-
neſtis, & maturis ſint contenti, *Clem. attendentes §.*
23 *ipſis de ſtat. monach. & ibi gloſſ.* in † monaſteriorum
religioſorum viſitatione prohibetur Epiſcopis,
ne in monaſterijs laicos, aut clericos ſæculares
in capitulo, & actu viſitationis, niſi duos aut tres
de canonicis eccleſiæ ſuæ in decenti habitu, &
alijs quos expedire viderint, religioſis adiunctis,
introducant, *c. vt iuxta de offic. ordin. & ibi gloſſ. &*
Doct. qui ſunt in huiuſmodi viſitationis officijs
exercitati, *c. in ſingulis §. aduocent de ſtat. monach.*
neutro caſu numerus procurandorum diminui-
tur, *Anch. in d. clem. attendentes in 7. not. & Can.* in
24 viſitatione, quam facit † epiſcopus de proprio
capitulo ſuo regulari in viſitationis actu duas vel
tres honeſtas perſonas clericali charactere inſi-
gnitas, quarum vna ad minus ſit religioſa, ordi-
nis eiuſdem, & vnum notarium clericum ſecum
habere poteſt, & non plures; *Extrauag. 1. de off. or-*
din. inter communes. ſi ſeculare ſit proprium capi-
tulum, poteſt epiſcopus per ſe ipſum ſolum, vel
illis quibus ſibi videbitur, adiunctis, toties quo-
ties opus fuerit, viſitare, corrigere, & emendare,
c. capitul. ſeß. 6. præterea viſitantur ab epiſcopis
beneficia eccleſiaſtica curata, quę cathedralibus,
collegiatis, ſeu alijs eccleſijs, vel monaſterijs, be-
neficijs, ſeu collegijs, aut pijs locis quibuſcum-
que perpetuo vnita, & annexa reperiuntur, ac
ſollicite prouident, vt per idoneos vicarios etiam
perpetuos, niſi ipſis ordinarijs pro bono eccle-
ſiarum regimine aliter expedire videbitur, ab eis
cum congrua fructuum portione, non maiore
centum, neque minore quinquaginta ſcutorum
annuorum ſumma, etiam ſuper certa re aſſig-
nanda, ibidem deputandos, ad nominationem
eorum, in quorum eccleſijs vnitis ponuntur, cum
ipſorum ordinariorum, ſeu eorum vicariorum
præuio examine, approbatione, abſque concurſu,
cura animarum exerceatur; priuilegijs, exem-
ptionibus, etiam cum iudicum deputatione, &
illorum inhibitionibus quibuſcumque in præ-
miſſis minime ſuffragantibus, *c. beneficia ſeſſ. 7.*
Pius V. conſtit. 46. in Bullario antiquo, quæ emanauit
ad d. c. 7. declarationem. ac etiam viſitatur beneficia
tam curata, quam non curata, ſæcularia, regula-
ria, qualitercumque commendata, etiam exem-
pta, *d. c. quæcumque verſ. nec non beneficia.* Eccleſiæ
ſæculares, quæ in nullius diœceſi eſſe dicuntur,
ab epiſcopo, cuius eccleſia cathedralis proxi-
mior eſt, ſi id poſſit, alioquin ab eo, qui ſemel in
Concilio prouinciali à prælato loci illius electus
fuerit, tanquam ſedis apoſtolicæ delegato, non
obſtantibus priuilegijs, & conſuetudinibus, et-
iam immemorabilibus, *c. quæ alias ſeſſ. 24.* Epiſ-
copi † in omnibus ijs, quæ ad viſitationem, ac 25
morum correctionem ſpectant, ius & poteſta-
tem habent, etiam tanquam ſedis apoſtolicæ
delegati, ea ordinandi, moderandi, puniendi, &
exequendi iuxta canonum ſanctiones, quæ illis
ex prudentia ſua pro ſubditorum emendatione,
& diœceſis ſuæ vtilitate, neceſſaria videbuntur,
nec in his exemptio, aut vlla inhibitio, appellatio
ſeu querela, etiam ad ſedem apoſtolicam inter-
poſita, executionem eorum, quæ ab his manda-
ta, decreta, aut iudicata fuerit, quoquo modo
impedit, aut ſuſpendit, *cap. Epiſcopi, vt aptius*
ſeſſ. 24.

Abbates ordinum † exemptorum capita, & 26
cęteri præfatorum ordinum ſuperiores mona-
ſteria ſibi ſubdita & prioratus ſuo quiſque loco
& ordine viſitant, etiamſi ſint commendata, &
in eis non vigeat regularis obſeruantia, & tenen-
tur quicumque præfatorum ordinum monaſte-
rijs præſunt, viſitatores recipere, & illorum or-
dinationes exequi; ipſa quoque monaſteria † or- 27
dinum capita viſitantur, & quamdiu durant
commendæ, priores clauſtrales aut in priorati-
bus conuentum habentibus, ſub priores, qui
correctionem & ſpirituale regimen exercent
à capitulis generalibus vel ipſorum ordinum vi-
ſitatoribus inſtituuntur, *c. abbates ſeſſ. 25.* Mona-
ſteria quæ generalibus † capitulis aut epiſcopis 28
non ſubſunt, ſed ſub immediata ſedis apoſtolicæ
protectione & directione regi conſueuerunt, te-
nentur quolibet triennio ſe in congregationes
redigere iuxta *c. in ſingulis de ſtat. monach.* & ſi infra
limites vnius prouinciæ non ſit ſufficiens talium
monaſteriorum numerus, poſſunt duarum vel
trium prouinciarum monaſteria vnam facere
congregationem, & ſi in his negligentes fue-
rint, licet metropolitano, in cuius prouincia præ-
fata monaſteria ſunt, tanquam ſedis apoſtolicæ
delegato, eos pro prædictis cauſis conuocare, &
ſi eo inſtante prædicta exequi non curauerint, e-
piſcopis in quorum diœceſibus ſita ſunt, tanquã
ſedis

Digitized by Google

ſedis apoſtolicæ delegatis ſubduntur, *c. monaſteria ſeſſ. 25. de regul. & mon.* Ipſis congregationibus
conſtitutis illarum generalia capitula, & ab illis
electi præſides, vel viſitatores eamdem habent
auctoritatem in ſuæ congregationis monaſteria
& regulares, quam alij præſides & viſitatores in
cęteris habent ordinibus, tenenturque ſuæ con-
gregationis monaſteria frequenter viſitare, *d. c.
monaſteria ſeſſ. 25.* quia quando prælati vnius vel
plurium prouinciarum ſimul conueniunt, vnam
faciunt vniuerſitatem, licet quilibet in eccleſia
ſua faciat collegium ſiue conuentum cum ſuo
capitulo, ideoque ſtatur maiori parti, non ob-
ſtante contradictione minoris partis, *c. 1. & 2. 65.
diſt. Pan. in c. in ſingulis n. 1. de ſtat. monach.* Electi à
capitulo annali præſidentes ordinariam habent
iuriſdictionem, & poſſunt ad nutum capituli
mutari, *Zab. in c. in ſingulis §. aduocent & §. huiuſmo-
di in princ. de ſtat. monach.* & poſt depoſitum offi-
cium inquiri & puniri de male geſtis, *c. ea quæ §.
ſequentes autem de ſtat. monach. arg. l. magiſtratus ff. de
admin. rer. ad ciuit. pertin.* deputati viſitatores de-
legatam auctoritate apoſtolica, *Pan. in d. c. in ſin-
gulis nu. 3. & 7. per tex. in §. ordinentur ibi vice noſtra.*
Quod ſi cognouerint Abbatem à regimine amo-
uendum, tenentur in capitulo præſidentes per
nuncios, quibus de communi contributione ex-
penſæ miniſtrantur, eius exceſſus intimare, ac de-
poſitionem ſedi apoſtolicæ reſeruare; & eo inte-
rim ab omni adminiſtratione per viſitatores vel
in capitulo præſidentes ſuſpenſo, monaſterio de-
putatur adminiſtrator: *c. ea quæ §. hæc eadem circa
exemptos, & ibi Anch. in xj. notab. & Can. de ſtat. mo-*
29 *nach.* Iure decretalium † tam exemptorum mo-
naſteriorum, quam epiſcopo ſubditorum, & Ca-
nonicorum regularium Abbates, atque priores
proprios Abbates non habentes, de triennio in
triennium, ſaluo Iure diœceſanorum epiſcopo-
rum, tenentur in ſingulis regnis ſiue prouincijs
commune capitulum celebrare, ad quod, vni-
uerſi conueniant, apud vnum de monaſterijs ad
hoc aptum, *c. in ſingulis de ſtat. monach. c. fin. eod. tit.*
hoc adhibito moderamine vt nullus eorum pluſ-
quam ſex euectiones & octo perſonas adducat,
d. c. in ſingulis §. hoc adhibito. ac electi à capitulo
30 præſides † ordinariam habent Iuriſdictionem,
*d. c. in ſingulis §. & quod ſtatutum fuerit, & ibi gl. in
verb. illis quatuor.* & tenentur ſollicite annuatim
requirere fugitiuos ſuos & eiectos de ordine ſuo
iuxta c. fin. de regul. etiam ſæpius & pluries fugi-
entes, *c. peruenit 27. quæſt. 2. & ibi gl. alleg. concord.*
deputati † viſitatores delegata auctoritate apo- 31
ſtolica, *d. c. in ſingulis §. ordinentur, & ibi gl. in verb.
vice noſtra, & DD. c. ea quæ in princ. & §. ipſi etiam vi-
ſitatores de ſtat. monach.* poſſunt viſitare, etiam ſi e-
piſcopi non fuerint negligentes, *d. c. in ſingulis §.
porro diœceſani, & ibi gl. in verb. viſitatores acceſſerint,
& Can.* in concurſu epiſcopis præferuntur, *Anch.
in d. c. in ſingulis in fin. & Can. c. ſane el 2. de off. deleg.*
ac etiam nuncijs & legatis Apoſtolicis, quia reli-
gioſis à Capitulo annali deputatis ſpecialiter cō-
mittitur vice ſummi Pontificis viſitatio, corre-
ctio, & reformatio auctoritate d. c. in ſingulis §.
ordinētur, c. fin. poſt prin. de ſtat. monach. inno-
uata per Concil. Triden. *c. 8. ſeſſ. 25. de regul.* ideo
alius qui ſit generalis in prouincia Legatus eos
non poteſt impedire, quia ſpeciale mandatum
derogat generali, *c. 2. de off. legat. l. in tot iure ff. de
regul. iur. c. generi de reg. iur. in 6.* & quantum ad
viſitationem maiorem illis habent poteſtatem,
& ſicut locum tenentes ſummi Pontificis debent
honorari, *arg. c. præcipimus 39. diſt. cap. paſtoralis §.
præterea de off. ord. & ibi Can.* ſed abſoluta per eos
viſitatione Epiſcopus, legatus aut nuncius poſ-
ſunt viſitare, *Anch. in c. tibi ſub num. 2. verſ. quid er-
go ſi Papa de reſcript. in 6. Iaſ. in l. quod in rerum §. ſi
quis poſt numer. 5. & ſeqq. & ibi DD. ff. de leg. 1. & ibi
DD.* quia ſpecialis iuriſdictio dicitur attribui cu-
mulatiue non priuatiue, *c. per hoc de hæred. in 6. cap.
in galliarum, & ibi gloſſ. in verb. prætermitti 25. quæſt.
2. Rom. conſ. 393. præſens conſultatio vbi decem textus
allegat. Iaſ. in d. l. quod in rerum §. ſi quis poſt num. 8.
& ſeqq. & ibidem DD. Fel. in d. c. paſtoralis num. 2. de
off. ord.* Ad officium † viſitatorum ſpectat inqui- 32
rere de ſtatu monaſterij, obſeruantijs regulari-
bus, & de ſpiritualibus & temporalibus; *c. ea quæ
in princip. de ſtat. monach.* non puniunt præteritos
monachorum exceſſus, quorum correctio perti-
net ad abbates, *d. c. ea quæ, & ibi gloſſ. 1. & Can. cap.
quanto & ibi gloſ. pen. de off. ordin. c. reprehenſibilis in
fin. de appell.* etiam priuatiue quoad alios viſitato-
res, *d. c. ea quæ in princ.* ſed ſi ab abbatum corre-
ctione ſe contumaciter ſubtrahunt, quia iſta no-
ua culpa rebellionis, viſitationis officio eſt an-
nexa, aut ſunt contumaces in viſitationis officio,
quia interrogati nolunt reſpondere de ſtatu mo-
naſterij, vel ingerunt impedimenta in viſitatio-
nis officio, tunc per viſitatores auctoritate Apo-

Digitized by Google

ſtolica iuxta modum culpæ puniuntur, *d. c. ea quæ*
§. ipſi etiam viſitatores, & ibi Anch. nu. 2. & Canoniſt.
Abbates in corrigendo iuxta viſitatorum man-
datum, & regularia ſtatuta in ſe ipſis, & mona-
chis negligentes, in Capitulo generali procla-
mantur, id eſt accuſantur, & publice puniuntur,
d. c. ea quæ §. ſi vero abbates. Si abbas nõ exemptus,
fuerit à viſitatoribus nimis negligens, aut remiſ-
ſus inuentus, id loci diœceſano denunciant ſine
mora, & per illum datur ei coadiutor vſque ad
generale Capitulum, *arg. § interdum & §. ſeq. & ibi*
poſt gl. DD. Inſtit. de Curat. ſi autem dilapidator in-
uentus fuerit, vel alias merito amouendus, per
diœceſanum, cui proceſſus eſt exhibendus, ad
denunciationem viſitatorum, vocato inquiſito,
Pan. in d. c. ea ſub num. 12. per l. Diuus Adrianus ff. de
cuſt. & exhib. reorum Butr. in d. c. ea quæ ſub num. 23.
& Can. communiter, amouetur abſque iudicio-
rum ſtrepitu à regimine, conſtituto interim ido-
neo adminiſtratore, qui temporalium curam ge-
rat; Capitulum vero ſuccedit in ſpirituali iuriſdi-
ctione, donec monaſterio fuerit de abbate pro-
uiſum, *d. cap. ea quæ §. ſi vero abbates & §. ſeq. & ibi*
Pan. num. 8 & 9. & Can Hæc eadem circa abba-
tes exemptos fieri præcipitur per viſitatores, vel
præſidentes Capitulo generali depoſitione ipſo-
rum ſedi Apoſtolicæ reſeruata, *c. fin. § hæc eadem*
circa exemptos de ſtat. monach. prout latius de præ-
ſidentibus Capitulo tractatibus habendis in Ca-
pitulo, communi vita dicenda, viſitatoribus eli-
gendis, & eorum officio, viſitatione, & officio
diœceſanorum, correctione monachorum & ab-
batum latius diſponunt d. cap. *in ſingulis* & d. c. *ea*
33 *quæ de ſtat. monach* Illi quoque qui habent † abba-
tias, aut monaſteria vnita ſuis menſis, quoad tem-
poralia, & ſpiritualia cum ſpeciali conceſſione
iuriſdictionis abbati prius competentis, habent
ius viſitandi eccleſiam, ac monachos reſpectu
eorum, quæ concernunt ſeruitium eccleſiæ, cum
actus viſitandi ad iuriſdictionem pertineat, *Pa-*
uin. de viſit. par. 2. qu. 1. num. 8. Mar. Socin. de viſita-
tione lib. 2. q. 10. Greg. 15. deciſ. 304. & ibi annot.

34 Vniuerſitates † ſtudiorum generalium imme-
diate ſummi Pontificis protectioni, & viſitationi
ſubiectas ſua ſanctitas per ſuos delegatos viſitat,
& reformat; cæteræ viſitantur ab ijs, ad quos ea-
rum cura, viſitatio, & reformatio pertinet, & in
his docentes initio cuiuslibet anni ſolemni iura-
mento ſe debent obſtringere, quod ad inſtitu-
tum, & normam Concil. Tridentin. docebunt,
& interpretabuntur, quæ ſunt Catholicæ fidei,
c. 2. §. ad hæc ſeſſ. 25.

Viſitatio ab Epiſcopo † inchoanda eſt, niſi ſub- 35
ſit difficultas, vel incommoditas, à Capitulo ca-
thedralis ſuæ eccleſiæ & ipſa ciuitate, deinde per-
ficienda per diœceſim, *Gemin. in c. 1. §. 1. num. 6. &*
ibi Franc. num. 1. & Can. hoc tit. in 6. ac debet fieri
in † proprio loco, quem vult viſitare. *c. conqueren-* 36
te ibi ad eos viſitandos acceſſerit de off. ord. c. 1. & ibi gl.
in verb. plene hoc tit. in 6. nec poteſt ſuum vel alte-
rius Capitulum ad aulam, vel cameram ſuam cõ-
uocare, vt illud ibi viſitet, *Franc. in d. c. in fin. princ.*
hoc titul. in 6. Gemin. ſub numer. 8. in fin. & Can. etſi
commode, vel abſque difficultate accedere ad v-
numquemque non poterit, de pluribus locis ad
vnum congruum clericos, & laicos ſtudeat con-
uocare, ne in illis viſitatio poſtponatur, *c. 1. in fin.*
princ. hoc tit. in 6. ſi quidem viſitat loca, puta † ec- 37
cleſiam, debet inſpicere loca ſanctiſſimi Sacra-
menti Euchariſtiæ, baptiſmi, reliquiarum, Alta-
ria, Capellas, vaſa, & veſtimenta eccleſiaſtica, &
alia ad cultum diuinum ſpectantia, item domos
eccleſiæ, & poſſeſſiones, quia ſubijcienda eſt res
oculis, & perſonæ præſentia multum operatur:
l. ſi irruptione §. fin. ff. fin. regund. c. fin. §. ii cui de off.
deleg. idem obtinet quando viſitat alia pia loca, ſi
viſitat perſonas † quædam adhibenda eſt diſtin- 38
ctio, aut citra exercitium iuriſdictionis, & tunc
paterne admonet, prima die diſcutit quomodo
clerici peragant diuina officia, & ignaros docet,
altera die conuocata plebe illius eccleſiæ, docet
illos, vt errores fugiant, & diuerſa crimina, expe-
ctent, & timeant diem iudicij; *c. placuit 10. q. 1. c.*
1. §. 1. & ibi Gemin. num. 5. & Can. hoc tit. in 6. aut
cum exercitio iuriſdictionis, & inſpiciendus eſt
finis, ad quem inſtituitur viſitatio: aliquando vi-
ſitat cauſa imponendi pœnitentiam per viam fo-
ri pœnitentialis, *c. fin. in fin. hoc tit. in 6.* & poteſt
de omni crimine inquirere abſq; vlla diſtinctio-
ne, *Gemin. in c. 1. in princ. numer. 7. & 8. hoc tit. in 6.*
c. nouit de iud. ac debet ſeparatim clerum, & popu-
lum viſitare, *c. 1. § deinde, & ibi gloſſ. in verb. populos*
hoc tit. in 6. & Can. quia talium vita eſt ſeparata:
c. duo 12. quæſt. 1. quandoque viſitando reformat
in capite & membris faciendo inquiſitionem nõ
ſolemnem, ſed præparatoriam, quam alij ordina-
riam vocant, abſque exactione iuramenti de ve-
ritate dicenda, ſed exigit iuramentum, per quod
exami-

Digitized by Google

examinandus occultum prodere conſtringatur, & præpoſito verbo Dei, & ſalubribus monitis quærit de vita, & honeſtate miniſtrantium in eccleſijs, & locis alijs diuino cultui deputatis, & cæteris quæ ad ipſum officium ſpectant, notoria ipſorum crimina, quæ examinatione non egeant, libere corrigit, debitam de iure pro illis pœnam infligendo: *c.1. §. ſane, & ibi gl. in verb. coactione Gemin ſub num.6. verſ. oppono, & §. hanc autem hoc tit. in 6.* altera die plebi, & populo vocato prædicat, inquirit de vita, conuerſatione, & moribus laicorum, an debitis diebus & horis veniant ad eccleſiam, ſemel confiteantur in anno, ac alijs delictis fori eccleſiaſtici, ac etiam mixti fori, in quibus locus eſt præuentioni, notoria debite punit, de delictis fori dumtaxat ſæcularis non poteſt Epiſcopus ſe impedire, quia de talibus, nec mediatam, nec immediatam habet iuriſdictionem, *Gemin in c.1. num.7. hoc tit. in 6. & ibi Franc. in 4. not. & Can. Socin. in c. qualiter & quando el 2. num.84. & ſeqq. de accuſat.* Aliquando Epiſcopus in viſitatione facit inquiſitionem ſolemnem, exigit iuramẽtum, & alia facit, quæ in ſolemni inquiſitione fieri ſolent, etiamſi non deueniat ad correctionem & punitionem, & habet locum *c. qualiter, & quando el 2. de accuſat.* de qua ſuo loco dicemus.

39 Viſitator à locis † viſitatis, & non ab alijs, pro diebus quibus viſitationis officium perſonaliter exercebit, procurationem recipit, ac Epiſcopus ab eccleſijs, & monaſterijs in ſua ciuitate ſitis: *cap. venerabili hoc tit.* non obſtante canone antiquo, qui contrarium inſinuere videtur, *cap. charitatem verſ. fin. 12. q. 2.* & Metropolitanus, nec non legatus per prouinciam eſt procurandus, *c. cum nuper hoc tit.* iuxta facultates eccleſiarum, *c. cum Apoſtolus c. ſopite & ibi glo. fin. & gloſſ. in c. cum inſtantia in verb. pragrauari hoc tit. Ioan. Andr. in c.1. numer.12. eod. in 6.* ſiue in victualibus ſibi ac ſuis frugaliter, moderateque pro temporis neceſſitate, & non vltra miniſtrandis, ſiue in pecunia ex arbitrio eorum, qui fuerunt viſitati, *c. felicis hoc tit. in 6. cap.3. §. interimque & §. ſit tamen ſeſs. 24.* vna die vnam tantum procurationem, ſiue vnum locum viſitauerit, ſiue plura, etiamſi locus quilibet viſitatus ab illo, ſufficeret ad procurationem integram perſoluendam; *d. c. felicis §. adijcientes*, ab vna eccleſia procurationem vnius diei tantum, *cap. inter cætera verſ. cum vero epiſcopus 10. q. 3.* quia viſitans trahit moram in vno loco per vnam diem, & ſequenti die prædicat ad populum, & recedit, *c. placuit. 10. quæſt. 1.* incipitque procuratio à cœna, & finitur in prandio diei ſequentis, & ſic ſunt duo dies, & procuratio vnius diei, *Ioan. And. in d. c. cum Apoſtolus num. 5. & ibi Hoſt. Butr. & Can. communiter*, ſi infra dictum tempus viſitatio expediri non poteſt pluribus diebus, vt oportuerit, procurandus eſt; *c. viſitandi, c. non ſemel 18. q. 2. Ioann. Andr. in cap.1. in verb. viſitatis circa fin. hoc titul. in 6. & ibi Can.* quando aliqua eccleſia non ſufficit per ſeipſam ad procurationem exhibendam, duæ, pluresve coniunguntur in vnam, *c. procurationes in fi. princ. hoc tit.* notorie impotentem prælatus viſitat ſuis impenſis, *d. c. cum Apoſtolus, & ibi gloſſ. in verb. ſumptuoſas d. c. cum inſtantia, & ibi gloſſ. in verb. pragrauari, & Can.* in dubio poterit exigere iuramentum de impotentia, *arg. c. fin. de iureiur.* vel excommunicare ſub conditione, puta excommunico te, niſi me procuraueris ſecundum facultatem tuam; *Pan. in d. c. procurationes num.7. & 8.* pro oratorijs priuatis procurationes, quæ ratione viſitationis debentur, non præſtantur; *c. fi. hoc titul.* ſi per alium viſitat, viſitati procurationem miniſtrare tenentur viſitanti, ſed Epiſcopus, aut alius ſuperior, qui viſitationem delegauit, nihil poteſt accipere, *c. relata 10. q. 1. c. relatum 10. q. 3.* imo tenetur viſitatori à ſe deputato prouidere de equis, veſtibus, familia, & alijs opportunis, ſicut pararet, ſi ipſemet viſitaret: *c. ſi epiſcopus de off. ord. in 6.* Viſitatione facta vltra procurationem alio modo quid ſiue ipſe viſitans, vel aliquis de eius familiaribus, etiam occaſione alicuius officij, vel conſuetudinis, etiam teſtamentorum ad pios vſus, præter id quod ex relictis pijs iure debetur, *c. 3. §. interimque ſeſs. 24.* vel etiam munus ſponte oblatum, aut eſculentum portandum, ſiue viſitationis officio non impenſo, Epiſcopi, aut alij procurationem in victualibus, aut aliquid aliud procurationis occaſione exigere, aut à volente recipere præſumentes; tenentur vltra maledictionem, quam incurrunt, intra menſem duplum reſtituere eccleſiæ, à qua illud eſt receptum, alioquin ex tunc patriarchæ, archiepiſcopi, epiſcopi, duplum ipſum vltra præfatum tempus reſtituere differentes, ingreſſu † eccleſiæ ſunt interdicti, etſi du- 40
rante interdicto moriantur, non ſepeliuntur in cœmiterio, niſi pœnituerint, *c. is cui §. talis de ſent. exc. in 6.* ſi interim celebrent in eccleſia in ſuo officio ſicut prius, *Franc. in d. c. is cui ſub num.3. de ſent.*

 exc. in

Digitized by Google

exc. in 6. vbi pulchre illa verba explicat, late Dias in prax. crimin. c. 132. irregulares efficiuntur: Inferiores vero ab officio, & beneficio ſunt ſuſpenſi, etſi interim celebrent, fiunt irregulares, nec poterunt ab alio, quam à Papa abſolui, quouſque de duplo huiuſmodi grauatis eccleſijs plenariam ſatisfactionem impendant, nulla eis in hoc dantium remiſſione, liberalitate, ſiue gratia valituris, cap. procurationes in fin. hoc tit. c. 1. §. procurationes c. exigit, & ibi gloſſ. in verb. interdictum, & verb. ſuſpenſos eod. in 6. & Can. innouata per cap. 3. §. interimque & §§. ſeqq. ſeſſ. 24. l. inuitus §. quod cuiq; & ibi Dec. plura ſimilia cumulat de regul. iur. teneturque familia de eo, quod percepit, & ipſe Epiſcopus tenetur de facto ipſorum, c. generali §. fin. & ibi glo. in verb. miniſtros de elect. in 6. contra regulam quod ex facto ſui ſeruitoris liberi dominus non teneatur, c. cum ad ſedem de reſt. ſpol. l. apud antiquos & ibi Bald. num. 7. C. de furt. late Franc. Marc. quæſt. 471. part. 1. facta reſtitutione ſtatim ſunt abſoluti ſine alia ſententia à ſuſpenſione, cap. ſi qui el 2. 81. diſt. c. non eſt, & ibi gloſ. in verb. donec ibi fuerint, & Can. de ſponſal. &c. cautius eſt, vt fiat declaratio propter dubium ſatisfactionis, Clem. 1. de decimis in gl. in verb. donec, ſed non ab irregularitate, ſi quam incurrerint, cap. 1. §. fin. de reiud. in 6. cap. 1. §. fin. de ſent. excomm. 196.

41 Secundo, debetur procuratio † epiſcopo, qui conſecrat eccleſias, altaria, c. cum ſit Romana de ſimon. vel reconciliat eccleſiam, Pan. in c. propoſuiſti n. xj. de conſecrat. eccl. vel alt. vbi diſtinguit.

Quædam aliæ ſunt procurationes, quæ præ-
42 ſtantur † legatis, & nuncijs ſedis apoſtolicæ, quando tranſeunt, vel cum oportuerit eos apud aliquem locum moram facere neceſſariam, aut ſunt in loco, ad quem ſunt deſtinati, ob honorem, & priuilegium ſummi pontificis eos mittentis, c. cum inſtantia & ibi Pan. n. 2. c. procurationes hoc tit. c. ego N. epiſcop. §. legatum de iureiur. & in earum exactione non tenentur oſtendere originalem poteſtatem, Rot. deciſ. 2. de off. leg. in antiq. Hoſt. in c. 1. in princ. de off. leg. & ibi Ioan. And. Iura loquentia de procuratione viſitantium, non vendicant ſibi locum in legato, & nuncio apoſtolico, quia recipiunt procurationem à locis non viſitatis, d. c. procurationes, ibi procurationes recipiunt moderatas ab alijs eccleſijs, & perſonis &c. Item vltra victualia
43 recipiunt † pecuniam prouecturis, & equis mortuis, & alias expenſas inueniendo, & redeundo, Anch. in d. c. procurationes n. 10. in fin. & n. 11. Pan. num. 4. & Can. communiter. & alia ſeruitia, & ſubuentiones in ſuis neceſſitatibus, c. quia plerique & ibi Pan. in 2. notab. de immun. eccl. Omnes † enim 44
eccleſiæ legatum, & nuncium apoſtolicum procurare tenentur, niſi forſan aliqua per ſpeciale priuilegium ſedis apoſtolicæ ſit exempta, etiamſi longiſſimo tempore procurationis obſequium non impenderint, cum in talibus præſcriptio ſibi locum nequiuerit vendicare, c. accedentes de præſcr. d. c. cum inſtantia in princ. Clem. 1. hoc tit. In quarum
exactione † is modus, & ordo ſeruari debet, vt 45
nulla eccleſia, vel prælatus ſe indebite prægrauari rationabiliter conqueratur, d. c. cum inſtantia § 1. in princ. d. c. procurationes in princip. verſ. hoc adhibito. Si epiſcopus, d. c. quia plerique, & ibi Pan. in 2. not. & Can. & clerus alterius ciuitatis, vel diœceſis, d. c. accedentes de præſcript. d. Clem. 1. hoc tit. ex communi collecta, legatorum, & nunciorum apoſtolicorum expenſas duxerit faciendas, ex hoc ſedi apoſtolicæ, eiuſq; legatis, & nuncijs nullum generatur præiudicium, nec per communes miniſtros procurationis obſequium, ſi noluerint, recipere compelluntur, ſed poſſunt à quocumque maluerint, procurationes debitas poſtulare, & quicumque requiſitus in neceſſarijs expenſis exhibendis parere debet, & diſtinctione eccleſiaſtica compellitur; etenim quilibet, qui idoneus eſt, ad procurationẽ obligatur in ſolidum, Anch. in d. c. quia plerique nu. 1. ita quod ſi exactus vltra ſuam grauatus fuerit facultatem, ſibi ab alijs reſtauretur pro rata, d. c. cum inſtantia §. 1. verſ. ſi vero, & d. c. procurationes in princ. verſ. hoc adhibito c. quia plerique, & ibi Pan. num. 1. 2. & ſeq. de immun. eccleſ.
Prælatus plus † debito extorquens à ſubditis, 46
prætextu procurationis, vel alterius ſeruitij legato, vel nuncio impenſi, non tenetur ad duplum eccleſijs, à quibus extorſit, neque incurrit pœnas c. procurationes in fin. hoc tit. & c. exigit. eod. in 6. ſed extortum reſtituit, & tantumdem pauperibus erogat, d. c. quia plerique. Ratio diuerſitatis eſt, quia in d. c. procurationes, & d. c. exigit. prælatus de directo plus extorſit à qualibet eccleſia, quam debere habere, & ideo ſtricto iure potuiſſet condemnari in quadruplum, cum talis ſit pœna concuſſionis; in d. c. quia plerique à nemini extorſit vltra quam ſoluit, ſed facta coaceruatione plus reperitur percepiſſe, quam impendiſſe, & ideo ſatis eſt, quod cuilibet reddatur ſuum, & ſuperior co-

gatur

Digitized by Google

gatur dare pauperibus tantum plus, quantum habito reſpectu ad totam ſummam extorſit, *Pan. in d.c. quia plerią; n.6. poſt gl.*

47 Quædam aliæ procurationes † debentur ex conſuetudine, vel præſcriptione, vel ex pacto in fundatione, vel conſecratione appoſito, vel ex mera charitate, *c. ea quæ c. quanto hoc tit. Clem. 2. §. nos igitur de cenſ. Eleutherius 18. quæſt. 2. Hoſt. in d.c. procurationes in princ. hoc tit. poſt gloſſ. ibidem in verb. viſitationis c. ad audientiam in verb. comeſtione de præſcript.* in quibus, ac alijs, quæ debentur legatis, ac nuncijs apoſtolicæ ſedis, *c. procurationes §. fin. hoc tit. d.c. 1. procurationes, & c. exigit eodem in 6.* eorumq; pœnæ locum non habent. *gl. in d.c. exigit in verb. viſitationis & ibi Can. communiter.*

48 Viſitare limina † apoſtolorum tenentur epiſcopi, qui ſedis apoſtolicæ ordinationi ſubiacent, & propinqui ſunt, vel à Papa confirmationem, conſecrationem, aut pallium recipiunt, ſingulis annis, *d. c. ego N. epiſcopus & ibi gl. fin. & marg. de iureiur.* qui vero de longinquo ſunt iuxta chyrographum ſuum, *c. iuxta 93. diſtinct.* & iuramen-

49 tum, *c. ſignificaſti de elect.* Sixtus † Papa Quintus anno Domini 1585. 13. calend. Ianuarij Pontificatus anno primo conſtit. in bullario. 17. ſtatuit, quod omnes patriarchæ, primates, archiepiſcopi, & epiſcopi Italiæ, & adiacentium prouinciarũ Italiæ tertio anno. Germani, Galli, Hiſpani, & cæteri omnes, qui in Europa ſunt citra mare Germanicum, & Balticum, & omnium inſularũ maris mediterranei, quarto anno. His prouincijs remotiores, Africani littoribus Romanis aduerſi, ac inſularum Oceani ſeptentrionalis, & occidentalis Europæ, & Africæ, quinto anno. Aſiatici vero, & qui extra Aſiam, & in alijs nouis terris orientalibus, meridionalibus, occidentalibus, & ſeptentrionalibus, & quibuslibet mundi partibus degunt, anno decimo iter ſuſcipiant, & perficiant ad debitum viſitationis officium explendum: idemque inſtitutum tertio quoque, quarto, quinto, & decimo anno repetant, & obſeruent, qui incipiunt currere à die ſuſceptæ conſecrationis, pallij traditionis, aut translationis; quodque omnes prælati ad eccleſiam aliquam ordinandi, vel transferendi iurent de viſitandis liminibus apoſtolorum dictis ſtatutis temporibus, vt latius in d. conſtitutione legitur, quæ inobedientes circa huius viſitationis officium, ab ingreſſu eccleſiæ, ac etiam adminiſtratione tam temporalium, quam ſpiritualium, necnon à perceptione fructuum ſuarum eccleſiarum, à capitulis eorum omni exceptione & mora ceſſante interim libere exigendorum ipſo facto tamdiu ſuſpenſos eſſe vult, donec relaxationem huiuſmodi ſuſpenſionis à ſede apoſtolica meruerint obtinere.

De Conſecratione Eccleſiæ, vel Altaris.

Titulus XXXX.

SVMMARIA.

1 *Eccleſia ante conſecrationem baſilica dicitur.*
2 *Conſecrari poteſt ſolemnibus & priuatis diebus per epiſcopum cum celebratione miſſæ.*
3 *Eccleſia quandoque execratur & indiget reconſecratione primo quando dubitatur an Eccleſia fuerit conſecrata.*
4 *Secundo, quando parietes eccleſiæ ſunt combuſti.*
5 *Tertio, quando parietes corruerint ita quod oporteat eos de nouo reficere.*
6 *Eccleſia deſtructa idem cenſetur beneficium.*
7 *Execrata eccleſia, altaria non indigent reconſecratione.*
8 *Eccleſia conſecrata & non conſecrata polluitur & indiget reconciliatione quoad opinionem hominum qui eam polluunt, primo per homicidium voluntarium & iniurioſum commiſſum in eccleſia etiam ſine ſanguinis effuſione.*
9 *Secundo, per vulnera illata in eccleſia etiam ſi ſanguis non effundatur, & ſanguinis humani effuſionem ex percuſſione facta ex contentione & iniuria in ipſa eccleſia.*
10 *Tertio, quando excommunicatus vel paganus ſepelitur in eccleſia.*
11 *Quarto, quando fuit conſecrata per notorium excommunicatum.*
12 *Quinto, per effuſionem ſeminis humani publicam non occultam etiamſi debitum reddatur vxori.*
13 *Per pollutionem eccleſiæ organa clericorum in ea ſuſpenduntur.*
14 *Celebrantes in eccleſia polluta incurrunt irregularitatem.*
15 *Eccleſia conſecrata reconciliatur per epiſcopum, non conſecrata lauatur aqua exorciſata per ſacerdotem.*

Digitized by Google

16 *Altare duplex eſt aliud ſtabile, aliud viaticum & portatile, quia in via portatur vtrumq; debet conſecrari ab epiſcopo.*

17 *Vt cum altari portatili miſſarum ſolemnia celebrentur in domibus priuatis certis perſonis concedit epiſcopus.*

18 *Vt vbicunque cum altari portatili celebrari poßit concedunt canones ex cauſa combuſtionis & defectus eccleſiarum.*

19 *Epiſcopis & ſuperioribus prælatis.*

20 *Prædicatoribus & Minoribus.*

21 *Solus Papa perſonis dignis cum quibuſdam clauſulis.*

22 *Altare ſtabile quod firmum eſt in loco quibus modis exercetur.*

Altare portatile quibus modis exercetur.

23 *Cœmiterium conſecratur iuxta ritum in paſtorali præſcriptum.*

24 *Polluitur eodem modo & reconciliatur quo eccleſia.*

25 *Polluta eccleſia pollutum eſt cœmiterium illi contiguum.*

26 *Ex pollutione cœmiterij eccleſiæ contigui eccleſia non eſt polluta.*

27 *Violata altero ex cœmiterijs quæ ſibi cohærentia medio pariete iunguntur, alterum non reputatur violatum.*

DICTVM eſt cenſum reſeruari poſſe epiſcopo, vel patrono, necnon epiſcopo deberi procurationem in conſecratione eccleſiæ, de qua nunc dicendum eſt.
1 Eccleſia ante † conſecrationem *Baſilica* dici-
tur, id eſt, domus Regis, *c. baſilicas de conſecrat.*
2 *diſt. 1. gl. 1. in c. 1. de relig. domib.* conſecrari † poteſt
ſolemnibus & priuatis diebus, *c. tua hoc tit.* per E-
piſcopum cum celebratione miſſæ, *c. 2. de conſecrat. diſt. 1.* per ſimplices ſacerdotes, nec conſecrationes, nec eccleſiarum reconciliationes fieri poſſunt, etiam ex commiſſione epiſcopi, etiam aqua per epiſcopum benedicta, quia licet epiſcopus committere valeat, quæ iuriſdictionis exiſtunt, quæ ordinis tamen epiſcopalis ſunt, non poteſt inferioris gradus clericis, ſed bene alteri epiſcopo demandare. *c. aqua hoc tit. & ibi gloſſ. mag. in verb. iuriſdictionis,* Solemnitates, & cæremoniæ conſecrationum habentur in paſtorali, à
3 quibus non eſt recedendum. Eccleſia † quando-
que execratur, & indiget reconſecratione, nec ſufficit reconciliatio: quandoque polluitur, & non indiget reconſecratione, ſed reconciliatione. Tres ſunt caſus in quibus eccleſia reconſecratur, *c. eccleſiis ſemel de conſecrat. diſt. 1.* Primus eſt, quando dubitatur, an eccleſia fuerit conſecrata, *c. eccleſiæ vel altaria de conſecr. diſt. 1. c. placuit de infantibus in fin. de conſecr. diſt. 4. c. presbyteri §. quid ergo 68. diſt.* quoniam non monſtratur iteratum, quod neſcitur factum, *c. ſolemnitates 1. in fin. de conſecrat. diſt. 1. c. paruulos, & cc. ſeqq. de conſecr. diſt. 4.* Toties autem dubitatur, quoties nec certa ſcriptura in libris eccleſiæ, vel lapide, nec teſtes, vel teſtis vnus de viſu, vel auditu exiſtunt, à quibus ſciatur conſecratio; *d. c. ſolemnitates 1. & ibi gloſſ. in verb. ſcriptura, & verb. nec teſtes & Can. de conſecrat. diſt. 1.* ſcriptura in loco marmoreo facta, vel vnicus teſtis facit fidem, vbi non agitur de alterius præiudicio, *gloſ. mag. in cap. placuit de infant. & ibi Can. de conſecr. diſt. 4. Panor. in c. propoſuiſti num. 6.*
hoc tit. & ibi Can. Secundus caſus eſt, † quando 4
parietes eccleſiæ ſunt combuſti, *d. c. eccleſiis ſemel & ibi glo. in verb. exuſta,* quia fit vnctio cum crucibus in ipſis parietibus eccleſiæ ab interiore parte in ſuperficie muri, vnde violatur conſecratio ex combuſtione parietum, licet muri non corruant, *glo. in c. ligneis in verb. parietibus hoc tit. Pan. in d. cap. propoſuiſti num. 7. eod.* ſi vero tectum corruerit, & parietes illæſi remaneant, vel etiam modicum de ipſis parietibus deſtructum fuerit, nõ debet propter hoc reconſecrari, *d. c. ligneis hoc tit.* Tertius eſt
quando † parietes corruerunt, ita quod oportet 5
ipſos de nouo reficere, ſiue ſimul, & ſemel parietes corruerunt, & reficiuntur, ſiue hodie corruerit vna pars, & reficiatur, ac cras alia pars, ac etiã ſucceſſiue reficiatur etiam ex iiſdem lapidibus: *Pan. in c. propoſuiſti num. 8. hoc tit. licet gloſſ. in d. c. de fabrica in verb. innouata de conſecr. diſt. aliter ſentiat.* nam conſecratio Eccleſiæ conſiſtit in vnctione exteriori ſuperficiei, ac etiam in coniunctione, & diſpoſitione lapidum, *c. eccleſiis & ibi gl. in verb. exuſta de conſecr. diſt. 1.* ideoque conſecratio, quæ fuit in prima eſt exuſta, quia non eſt liquor, qui commiſceat, *cap. 1. & 2. & c. ſicut non alij, ibi, delibutis de conſecr. diſt. 1.* & in ſpiritualibus conſideramus veritatem, *c. vnico, & ibi gl. in verb. approbatis de vot.*
in 6. ſed eccleſia deſtructa † idem cenſetur bene- 6
ficium, & illud etiam durat eccleſia depoſita *Bart. in l. inter ſtipulantem §. ſacram rem num. 11. de verb.*
oblig. & ibi DD. Execrata † eccleſia, altaria non 7
indigent

Digitized by Google

indigent recõſecratione, poſſibile enim eſt, quod
eccleſia indigeat reconſecratione, & non altare,
& idem è contra: *c.1. hoc tit. & ibi poſt gloſſ. in verb.*
conſecrari Can. conſecratio eccleſiæ, quæ conſiſtit
in parietibus, eſt ſeparata à conſecratione alta-
rium, vt patebit ex infra dicendis, vnde poteſt
violari conſecratio eccleſiæ, puta quia parietes
ſunt combuſti, vel corruerunt conſecratione al-
tarium remanente illæſa, & è contra altaria poſ-
ſunt deſtrui parietibus eccleſiæ remanentibus in-
tactis, *Pan. in d.c. propoſuiſti num.*10. Polluitur ec-
8 cleſia † conſecrata, & non conſecrata, *c. fin. hoc tit.*
& ibi Can. & indiget reconciliatione, quoad opi-
nionem hominum, qui eam polluunt, quantum
in eis eſt, quæ enim ſunt ſancta, coinquinari non
poſſunt, *c. quod quidam in fin. 1. q. 1. c. veſtra de coha-*
bit. cler. & mul. c. fin. 15. q. 8. glo. 1. in c.1. hoc tit. in 6.
Primo per homicidium violentum, & iniurio-
ſum commiſſum in eccleſia, etiam ſine ſanguinis
effuſione, *d.c. propoſuiſti, & ibi Pan. in 1. not. & Can.*
gl. in c. vnico in verb. ſanguinis in princ. & ibi Can. hoc
tit. in 6. l. quæ actione verſ. occiſum ff. ad legem Aqui-
liam. etiamſi ibi interficiatur aliquis Sanctus ho-
mo, quia ex ſanguinis effuſi paſſione eccleſia qui-
dem ſanctificatur, ſed ex ipſius effuſi actione pol-
luitur; *gl. in c. vnico in verb. ſanguinis verſ. ſed quid ſi*
ſanctus vir hoc tit. in 6. ſecus in homicidio caſuali,
& facto ad ſui defenſionem, *Pan. in d. c. propoſuiſti*
poſt 1. not. Franc. in d. c. vnico ſub num. 5. hoc tit. in 6.
9 Secundo per † vulnera illata in eccleſia, etiamſi
ſanguinis non effundatur, vel cum ſanguinis col-
ligitur in ſcutella, *c. propoſuiſti, & ibi Pan. in 2. not.*
gl. in c. vnico in verb. ſanguinis hoc tit. & vtrobiq; Can.
& ſanguinis humani effuſionem (modica extra-
ctio ſanguinis non polluit eccleſiam, *c. cum illorũ*
§. qui ſi clauſtrales, & ibi gloſſ. in verb. effuſionem &
Can. de ſent. excomm.) ex percuſſione facta ex con-
tentione, & iniuria in ipſa eccleſia, *d. c. propoſui-*
ſti c. fin. hoc tit. ſecus ſi vulneratus lethaliter extra
eccleſiam confugit ad eccleſiam, & ibi moriatur,
vel ſanguinis effundatur, aut ſuper tectũ, vel ſub
eccleſia, vel in cella, camera, vel ſpelunca ibi ſita
quis interficiatur, aut vulneretur, *Franc. in c. vnico*
ſub numer. 6. & 7. poſt gloſſ. hoc tit. in 6. & ibi Can.
quia locus illati vulneris debet attendi, & non
locus mortis, aut effuſionis ſanguinis, *Franc. in d. c.*
vnico num. 6. hoc tit. in 6. item ſecus eſt in alia iniu-
ria corporali citra ſanguinis effuſionem illata in
eccleſia, ex qua eccleſia non polluitur, vt neceſ-
ſario indigeat reconciliatione, licet in aliquibus
locis ſit conſuetudo non improbanda, vt fiat re-
conciliatio ſaltem ad terrorem aliorum, *Pan. in c.*
propoſuiſti ſub num. 3. verſ. ſecundo infero hoc tit. Ter-
tio quando † excommunicatus, vel paganus ſe- 10
pelitur in eccleſia, quorũ corpora ſi decerni poſ-
ſint, ſunt proijcienda, *c. conſuluiſti, & ibi gl. hoc tit.*
c. ſacris de ſepult. & ibi Can. c. eccleſiam 1. & 2. de con-
ſecrat. diſt. 1. Quarto quando † fuit conſecrata 11
per notorium excommunicatum, *c. eccleſias Aria-*
norum cum duobus cc. ſeqq. de conſecr. diſt. 1. nam ea
quæ conſiſtunt in exterioribus benedictionibus,
& conſecrationibus, geſta per notorium excom-
municatum non debet per fideles exercitari an-
te reconciliationem, *d. c. 2. & ibi Io. Andr. num. 5. &*
Can. de ſacr. non reiter. c. 1. & 2. de ſchiſmat. Pan. in c.
conſuluiſti numer. 5. & ſeq. hoc tit. ſecus in corpore
Chriſti, & alijs Sacramentis, quæ ſunt veriſſima
in ſe, nec indigent reconciliatione, licet excom-
municatus confecerit, *c. multi 1. quaſt. 1. Pan. in d. c.*
conſuluiſti num. 6. Quinto per effuſionem † ſemi- 12
nis humani publicam, non occultam, *Pan. in c. fin.*
num. 5. hoc tit. etiamſi debitum reddatur vxori, li-
cet aliqui reſtringant ad criminoſam, *cap. vnico, &*
ibi gloſſ. in verb. ſeminis hoc tit. in 6. & Can. cap. ſi cui,
& ibi gl. 1. de ſent. excom. in 6. & ibi Can. ſit publica
non ſolum à principio, ſed etiam cum ex poſt fa-
cto venit in notitiam, vel ex confeſſione eorum,
qui fecerunt, vel rei euidentia: *c. ſignificaſti de ad-*
ult. & ibi DD. quod ſi ſemen effundatur ſuper te-
ctum eccleſiæ, aut in cauerna, ſpelunca, vel cella,
quæ eſt ſubtus eccleſiam, non eſt facienda recon-
ciliatio eccleſiæ, quia extra eccleſiam videtur fa-
ctum, *gl. in d. c. 1. in verb. ſanguinis hoc tit. in 6. & ibi*
DD. communiter. ſed effundens tanquam ſacrile-
gus eſt iudicandus, quia licet dicta loca non ſint
conſecrata, ſunt tamen contigua loco conſecra-
to, & gaudent eodem priuilegio, *c. conqueſtus de*
for. compet. Per pollutionem † eccleſiæ organa 13
clericorum in ea ſuſpenduntur, & nedum miſſa
in aliquo ex altaribus, ſed nullum officium debet
in ea celebrari ante reconciliationem, *cap. fin. hoc*
tit. & ibi Pan. num. 4. & Can. quia pollutio reſpicit
totum corpus eccleſiæ, & altaria, & chorus ſunt
in corpore eccleſiæ, *Pan. in d. c. propoſuiſti num.* 10.
celebrantes † in ea de facto ſiue ſciẽter, ſiue igno- 14
ranter, nullam incurrunt irregularitatem, *c. ſi qui*
de ſent. excom. in 6. Eccleſia conſecrata † reconci- 15
liatur per epiſcopum aqua benedicta cum vino,
& cine-

Digitized by Google

& cinere, *d. c. propoſuiſti in fin.* expenſis eorum, ex
quorum inſolentijs polluta fuit, in eundo, ſtan-
do, & redeundo, *Anchar. in clem. 1. num. 10. de celeb.
miſſ. ſed Zab. ibid. in princ. num. 15. tenet quod debe-
tur epiſcopo vna tantum procuratio.* non conſecrata
lauatur aqua exorcizata per ſimplicem ſacerdo-
tem, *c. fin. hoc tit.*

16 Altare duplex eſt † aliud ſtabile, aliud viaticũ
dicitur, & portatile, ſiue portabile, quia in via
portatur, vtrumq; debet conſecrari ab epiſcopo,
*c. quod in dubijs hoc tit. c. nullus presbyter & c. ſeq. de
conſec. diſt. 1.* plura altaria ſimul conſecrari poſſunt
c. cum ſit hoc tit. Modus & forma conſecrationis
habetur in paſtorali. Epiſcopus poteſt concedere
17 certis perſonis, vt † in domibus priuatis cum al-
tari portatile miſſarum ſolemnia celebrentur, *c.
ſicut, & c. ſeq. c. vnicuique & c. ſeq. de conſecr. diſt. 1.
Late Franc. Marc. queſt. 1011. part. 1.* etiam ſine con-
ſenſu rectoris parochialis eccleſiæ, *Lap. alleg. 41.
18 ſub n. 3.* Vt vbicumque † cum altari portatili cele-
brari poſſit concedunt canones ex cauſa combu-
ſtionis, vel defectus eccleſiarum, *c. concedimus de
19 conſecr. diſt. 1.* necnon epiſcopis † & ſuperioribus
prælatis, *c. fin. de priuil. in 6.* etiam electis, & con-
firmatis licet non conſecratis, *Gemin. in d. c. fin.
n. 6. de priuil. in 6.* vt etiam tempore interdicti ce-
lebrare, & coram ſe quocumque iuerint diuina
celebrari facere poſſint, ſubmiſſa voce, & oſtio
clauſo interdictis excluſis, *gloſſ. fin. in d. c. fin.* ac
20 Prædicatoribus, † atque Minoribus abſque pa-
rochialis iuris præiudicio, *c. in his de priuileg.* Præ-
terea ſolus Papa concedit altare portatile cum
ſimili priuilegio, *d. c. in his Gemin. in d. c. fin. numer. 5.
21 de priuileg. in 6.* De ſtylo datur † per Breue nobi-
libus & graduatis, vel alias perſonis dignis præ-
terquam in locis apoſtolica, ſeu ordinaria aucto-
ritate interdictis, niſi in petentis, & familiarium
ſuorum domeſticorum præſentia, & ſi eſſet vir
dignus, & qualificatus, tunc poteſt dari in præ-
ſentia aliquarum aliarum perſonarum, & in for-
ma, *Staphyl. de reſcript. apoſt. in for. breu. §. datur nu. 8.
Mandoſ. in tract. de ſign. grat. tit. altare portatile, verſ.
altare portatile olim, & verſ. ſeq.* & ſi petatur clau-
ſula, ante diem, debet addi, circa tamen diurnam
lucem, *Mandoſ. in tract. de ſign. gratia, tit. altare por-
tatile, verſ. quando obtinetur clauſula &c. c. nocte &
ibi gloſſ & Can. de conſecr. diſt. 1.* In altari, in quo E-
piſcopus miſſam cantauit presbyter eodem die
aliam celebrare non præſumat, niſi de licentia e-
piſcopi, vel vrgente neceſſitate. *cap. fin. diſt. 2. de
conſecr.*

Altare ſtabile, † quod firmum eſt in loco, exe- 22
cratur. Primo, vbicumque violatur locus conſe-
crationis, id eſt, ſigillum continens conſecratio-
nem. Secundo, ſi tota menſa eſt mota, licet locus
conſecrationis non fuerit violatus. Tertio, ſi pa-
titur enormem læſionem, Ratio vtriuſque dicti
eſt, quia quando altare eſt firmum, non conſe-
cratur ſolum tabula, ſed totum altare, & conſe-
cratio intelligitur principaliter in coniunctione
lapidis ſuperioris, & ſtructura inferioris, *c. ſi mo-
tum, & ibi gl. 1. & Archid. de conſecr. diſt. 1.* Vnde ſi
remoueatur menſa à ſtructura, patitur enormem
læſionem, amittit formam ſuam, & debet recon-
ſecrari, *c. 1. & ibi Pan. in fin. & d. c. propoſuiſti & ibi
Pan. numer. 9. hoc tit.* Altare portatile factum ex in-
tegro lapide, vel ex integro ligno execratur,
quando mouetur ſigillum continens conſecra-
tionem, *d. c. 1. & ibi Pan. num. 3. hoc tit. d. c. ſi motum,
& ibi gl. & Archid. & Can.* factum vero ex lapide
& ligno, ſi lapis in quo eſt conſecratio, eſt ita par-
uus, quod per ſe non ſufficiat ad formam altaris
viatici, execratur per ſublationem ligni, quia pa-
titur enormem læſionem, *Pan. in c. ligneis numer. 2.
hoc tit.* Cœmiterium † conſecratur iuxta ritum in 23
paſtorali præſcriptum, & eodem modo pollui-
tur, & † reconciliatur, quo eccleſia, *Pan. in c. con- 24
ſuluiſti in 1. not. hoc tit.* polluta eccleſia pollutum
eſt † cœmiterium illi contiguum, vnde antequã 25
reconciliatum fuerit, non debet in eo aliquis ſe-
peliri, ſecus ſi remotum fuerit ab eadem, *c. vni-
co hoc tit. in 6. c. ſi ciuitas de ſent. excom. in 6.* ex pol-
lutione † cœmiterij quamuis eccleſiæ contigui 26
eccleſia non debet reputari polluta, ne minus
dignum maius, aut acceſſorium principale ad ſe
trahere videatur, *d. c. vnico §. non ſic quoque hoc tit.
in 6.* violato † altero ex cœmiterijs, quæ ſibi co- 27
hærentia pariete medio iunguntur alterum non
reputatur violatum, licet de vno ad aliud per
portam inter mediam habeatur acceſſus,
quia plura cœmiteria eſſe noſ-
cuntur. *d. c. vnico
§. fin.*

Dece-

Digitized by Google

De celebratione miſſarum, & ſacramento Euchariſtiæ, & alijs diuinis officijs.

Titulus XXXXI.

SVMMARIA.

1 *Miſſa celebranda eſt cum vino aqua, & igne in pane azymo, ſub vtraque ſpecie, & in calice aureo, argenteo vel propter paupertatem ſtanneo.*

2 *In quo plus ponendum eſt de vino quam de aqua, aliter celebrans priuandus eſt officio & beneficio.*

3 *Conſecratio calicis & patenæ fit in ſuperficie cum vnctione, vnde ſi calix deauretur, indiget reconſecratione, ſecus ſi teritur.*

4 *Execratur quoque ſi amittit ſuam formam.*

5 *Corporale conſecratur ab epiſcopo ſine vnctione.*

6 *Benedicuntur omnia ſine vnctione quibus in myſterio miſſæ vtitur ſacerdos nempe veſtes ſacerdotales, amictus, alba, cingulum, manipulus, ſtola, caſula, palla altaris & miſſale.*

7 *Veſtimenta refici poſſunt.*

8 *Non ſunt abluenda per laicos, mulieres, aut moniales, ſed per diaconos cum humilibus miniſtris intra ſanctuarium.*

9 *Non poſſunt conuerti ad vſus humanos.*

10 *Miſſæ per canones ſtatutæ ſunt de qualibet die pro ſalute viuorum ac etiam defunctorum à ieiunis ſacerdotibus celebrandæ.*

11 *Sacerdoti ſufficit ſemel in die vnam miſſam celebrare excepto die natiuitatis dominicæ vel niſi cauſa neceſſitatis ſuadeat.*

12 *In collegiatis eccleſiis debent duæ miſſæ conuentualiter celebrari vna pro anniuerſarijs defunctorũ altera pro feſta vel feria.*

13 *Circa magnum miſſarum numerum ex varijs defunctorum relictis impoſitum Epiſcopus in ſynodo diœceſana, & abbates & generales ordinum in ſuis capitulis generalibus poſſunt ſtatuere pro ſua conſcientia.*

14 *Sacerdos pro mortuis catholicis memoriam facit et intercedit non tamen pro impijs quamuis Chriſtiani fuerint.*

15 *Cum pro cunctis animabus pſalmus vel miſſa dicitur nihilminus quam ſi pro vno quolibet eorum Summæ in Decretales. diceretur accipitur reſpectu operis operati id eſt paſſionis Domini noſtri Ieſu Chriſti.*

16 *Ieiunia & eleemoſynæ & preces ſiue orationes quæ alios non tangunt, proſunt ijs pro quibus fiunt ſpecialiter.*

17 *In collegiatis eccleſijs ſacerdotes tenentur celebrare ſecundum intentionem præſidentis ſiue prælati.*

18 *Horæ canonicæ ſunt ſeptem.*

19 *Miſſa eſt de officio diuino ſed non de horis canonicis.*

20 *Clerici omnes beneficiati etiam in minoribus ordinibus conſtituti, obligati ſunt ad horas canonicas recitandas poſt adeptam pacificam poſſeſſionem cum fructuum perceptione.*

21 *Beneficiatus in pluribus Eccleſiis debet dicere officium illius Eccleſiæ vbi habet maiorem gradum.*

22 *In minoribus ordinibus conſtituti non beneficiati non tenentur dicere horas ex generali conſuetudine.*

23 *Conſtituti in ſacris licet non beneficiati, ſunt obligati ad dicendum officium ratione ordinis.*

24 *Papa diſpenſat ſuper horis canonicis in tanto, ſed non in toto.*

25 *Eccleſiæ omnes tenentur celebrare miſſarum ſolemnia & pſallere horas canonicas iuxta miſſale & breuiarium Romana.*

MISSARVM ſolemnia, ac cætera diuina officia non vbique, ſed in Eccleſia per Epiſcopum conſecrata, vel vbi ipſe permiſerit, celebranda ſunt, *c. 1. & ſeq. c. quanto ſeſſ. 22. c. 1. & per tot. ſeſſ. 13. c. ſicut non alij, & c. ſeqq. de conſecr. diſt. 1.* ideo poſt titulum *de conſecratione eccleſiæ*, annectit titulum *de celebratione miſſarum &c.* qui optima ratione eſt tripartitus, quia duo prima, celebratio miſſarum, & Sacramentum Euchariſtiæ pertinent ad presbyteros, tertium nempe diuina officia ad presbyteros, & alios clericos: inter officia etiam conſtat, quod laicorum deuotio principaliter conſiſtit in auditione miſſæ, & viſione Euchariſtiæ, *Ioan. Andr. in c. ei cui ſub numer. 1. in fin. de præb. in 6.* Miſſa celebranda eſt cum vino, † & a- 1
qua, *de conſecrat. diſt. 2. in ſumma & c. 1. c. monet ſeſſ. 22.* igne, in pane azymo non fermentato, *c. pen. & c. fin. & ibi Pan. in 1. not. hoc tit. & Can.* ſub vtraque ſpecie, *c. relatum, & c. ſequenti de conſecr. diſt. 2.* & in calice aureo, argenteo, vel propter paupertatem ſtamneo, non ligneo, quia lignum poroſum, non vitreo, quia fragile eſt vitrum, & imminet periculum effuſionis, nõ æreo, aut ex aurichalco,

quia ob vini virtutem æruginem facit, pariterq;
vomitum prouocat, c. vaſa c. vt calix de conſecr. diſt.
1. gloſſ. in c. fin. in verb. ligneo, & ibi Pan. num. 6. hoc
2 tit. & in eo plus † ponendum eſt de vino, quam
de aqua, c. perniciosſam hoc tit. aliter celebrans pri-
uandus eſt officio, & beneficio, c. fin. in fin. hoc tit.
vide cap. 1. & ſeq. & per tot. ſeſſ. 13. cap. 1. & ſeq. ſeſſ. 21
3 cap. 1. & ſeq. ſeſſ. 22. In pontificali † ponitur for-
ma conſecrationis calicis & patenæ, quæ fit in ſu-
perficie cum vnctione, vnde ſi calix argenteas
deauretur indiget reconſecratione, ſecus ſi aſſe-
ritur propter vſum, quia conſecratio non ita eſſe
videtur in ſuperficie quin remaneat in argento,
& ita ſeruat conſuetudo, Ioan. And. in c. 1. ſub nu. 4.
Anchar. ex Can. de pignor. Syluest. in verb. calix nu. 2.
4 & ibi ſumm. Execratur † quoque ſi amittit ſuam
formam, ſecus ſi aliqualiter fuerit læſus, arg. cap. 1.
de conſecr. eccleſ. vel alt. Syluest. in d. verb. calix, Cor-
5 porale † vero conſecratur ab Epiſcopo ſine vn-
ctione, c. conſulto de conſecrat. diſt. 2. Item benedi-
6 cuntur † omnia ſine vnctione quibus in myſte-
rio miſſæ vtitur ſacerdos, nempe veſtes ſacerdo-
tales, amictus, alba, cingulum, manipulus ſtola,
caſula, palla altaris, & miſſale, nō autem pallium
altaris, vrceoli, aut alij libri, Sylu. in verb. benedictio
quaſt. 5. 6. & vbi tradit quando ſint re benedicen. &
ſum. Ioan. And. in d. c. 1. & ibi Can. de pignor. clem. 2.
7 de decim. & ibi poſt gloſſ. Can. veſtimenta † refici
poſſunt & filum non ſacrum & pannus non ſa-
cer apponi poteſt, nec eſt opus noua benedictio-
ne, c. quod in dubijs verſ. fin. & ibi gloſſ. & DD. de con-
8 ſecr. eccleſ. l. quæ religioſis ff. de rei vend. non ſunt † ab-
luenda per laicos nec per mulieres nec per mo-
niales, quia nec pallia, nec vaſa ſacra, nec corpo-
ralia debent contingere, c. ſanctimoniales §. fin. &
c. ſacratos 23. diſt. Syluest. in d. verb. benedictio num. 8.
ſed per Diaconos cum humilibus miniſtris intra
ſanctuarium, c. nemo §. pallas de conſecr. diſt. 1. non
9 poſſunt † conuerti ad vſus humanos, c. ligna & c.
ſeq. c. veſtimenta & c. ſeq. de conſecr. diſt. 1. Sylu. in d.
verb. benedictio quaſt. 7. & ibi ſumm. Per Canones
10 ſtatutæ † ſunt miſſæ de qualibet die pro ſalute vi-
uorum, ac etiam defunctorum, c. 2. in fin. hoc tit.
à ieiunis ſacerdotibus celebrandæ, c. nihil §. nullus
7. q. 1. etſi per ægritudinis cuiuslibet euentum Sa-
cerdos nequeat cœptum conſecrationis explere
officium, liberum eſt alteri presbytero conſecra-
tionem exequi, d. c. nihil in 6. 7. quaſt. 1. c. quorum-
dam, & ibi gloſ. 1. in fin. 23. diſt. ſi ſine præuentu pa-
tentis moleſtię miſſam cœptam relinquit, eſt ipſo
iure excommunicatus, d. c. nihil §. nullus 7. quaſt. 1.
c. nullus epiſcopus de conſecrat. diſt. 1. Rot. deciſ. 426.
par. 1. diuerſ. num. 6. In miſſis votiuis, ſiue comme-
morationis, quę in diebus pro feſtis ad honorem
ſancti Spiritus, Beatæ Virginis, aut ſanctæ Crucis,
vel alicuius ſancti celebrari contingit, neq; hym-
nus Angelicus, neque ſymbolum decantatur, li-
cet in eis propria præfatio decantetur, vt inter
commemorationem, & ſolemnitatem differen-
tia oſtendatur: c. Conſilium hoc tit. propter tales
miſſas peculiares non debent dimitti canonice
ſtatutæ miſſæ de die, cap. 2. & ibi gloſſ. & Can. hoc
tit. ſufficit † ſacerdoti ſemel in die vnam miſſam 11
ſolummodo celebrare, c. ſufficit de conſecr. diſt. 1. c.
conſuluiſti hoc tit. excepto die natiuitatis domini-
cæ, quo die tres miſſæ celebrantur, c. nocte ſancta
de conſecr. diſt. 1. d. c. conſuluiſti & ibi gl. in verb. nati-
uitatis. vel niſi cauſa neceſſitatis aut vtilitatis ſua-
deat, vt ſi dicta miſſa de die ſupueniat aliqua ma-
gna perſona, quæ velit miſſam audire, aut ſi paro-
chianus infirmaretur, qui vellet cōmunicare; nā
ſi Euchariſtia non eſſet conſecrata in prima miſ-
ſa, licite Sacerdos dicit alteram, gloſſ. fin. & Pan. in
d. c. conſuluiſti num. 3. hoc tit. non tamen tertiam
c. ſufficit & ibi gloſſ. in ver. & alteram de conſtit. diſt. 1.
dummodo vinū perfuſionis non receperit, quod
impediret aliam celebrationem, etiam in feſto
natiuitatis Domini, c. ex parte veſtra hoc tit. Pan. in
c. conſuluiſti in fin. hoc tit. c. nihil §. nullus 7. quaſt. 1. &
ibi gl. & Can. & ſi celebrare præſumpſerit excom-
municationes ſententiam ſuſtinebit, c. nihil §. nul-
lus 7. q. 1. & eſt beneficio priuandus, c. ſi conſtiterit
de accuſat. In Collegiatis † eccleſijs debent duæ 12
miſſæ conuentualiter celebrari, vna pro anniuer-
ſarijs defunctorum, altera pro feſto, vel feria ſe-
cundum temporum congruentiam, c. cum creatu-
ra hoc tit. D. Antonin. in ſum. part. 3. tit. 13. cap. 4. §.
3. ſi tam † magnus miſſarum celebrandarum nu- 13
merus ex varijs defunctorum relictis ſit impoſi-
tus, vt illis pro ſingulis diebus à teſtatoribus præ-
ſcriptis nequeat ſatisfieri, vel eleemoſyna huiuſ-
modi pro illis celebrandis adeo tenuis ſit, vt non
facile inueniatur, qui velit huic ſe muneri ſubij-
cere, Epiſcopus in ſynodo diœceſana, item Ab-
bates, & Generales ordinum in ſuis Capitulis
generalibus re diligenter perſpecta poſſunt pro
ſua conſcientia ſtatuere circa præfata quicquid
magis ad Dei honorem, & vtilitatem eccleſiarum

viderint

Digitized by Google

videtint expedire, ita vt ſemper defunctorum
fiat commemoratio, qui legata ea ad pios vſus re-
liquerunt, *c. contingit ſeſſ.* 25. nam ſic tenet ſancta
14 eccleſia, vt ſacerdos † pro mortuis Catholicis
memoriam faciat, & intercedat, non tamen pro
impijs, quamuis Chriſtiani fuerint, tale quid a-
gere licebit, vnde pro eo, qui euidenter deceſſit in
peccato mortali, aut ſe occidit, pręcipitat, aut alio
modo interficit, vel pro occiſo in ebrietate non
eſt orandum: *c. pro obeuntibus & ibi gl. & Can.* 13. *q.*
15 2. cum pro † cunctis animabus Pſalmus, vel miſſa
dicitur, nihil minus quam ſi pro vno quolibet
ipſorum diceretur, accipitur reſpectu operis ope-
rati, id eſt, paſſionis Domini noſtri Ieſu Chriſti,
quæ generaliter valet omnibus viuis, & defun-
ctis exiſtentibus in charitate, *cap. non mediocriter
verſ. cum igitur de conſecr. diſt.* 5. *c. fraternitatem &
ibi poſt gloſſ. in verb. frequentias Can. de ſepult.* quia
charitas non minuitur, ſi effectus diſtribuitur in
multis, imo potius augetur: *cap.* 1. *verſ. credendum
de pœnit. diſt.* 6. *c. querit verſ. celebrantur enim diſt.* 4.
de conſecr. in quantum vero eſt ſatisfactoria pro
defuncto, maior eſt ſatisfactio pro vno facta, quã
ſi fiat pro multis; ex diuina enim iuſtitia diuiditur
in multis, pro quibus fit, & ſic diuiſa minus rema-
net, *c. anima, & cc. ſeqq.* 13. *q.* 2. *Pan. Ioan. And. Anch.
in d. c. fraternitatem de ſepult. Archid. in d. c. non me-
diocriter de conſecr. diſt.* 5. nam cum ſacrificia alta-
ris pro defunctis offeruntur, pro valde bonis gra-
tiarum actione ſunt, pro non valde malis propi-
tiationes ſunt, pro valde malis, etſi nulla adiumẽ-
ta mortuorum ſunt, tamen viuorum conſolatio-
nes ſunt iuxta pſalmiſtam, Oratio mea in ſinu
meo conuertetur, quibus autem proſunt, aut in
hoc proſunt, vt ſit plena remiſſio, aut vt tolerabi-
lior ſit ipſa damnatio, *c. non æſtimemus c. tempus, &
§. poſt pauca* 13. *q.* 2. *& ibi gl. fin. c. ſicut el* 1. *& ibi glo.
in fin.* 23. *q.* 4. *Pan. in d. c. fraternitatem poſt numer.* 4.
de ſepult. Prædicta procedunt in pſalmis, & miſſis,
16 ſed non habent locum † in ieiunijs, & eleemoſy-
nis, & precibus, ſiue orationibus, quæ alios non
tangunt, talia enim non proſunt mortuis alijs, ni-
ſi ijs pro quibus fiunt ſpecialiter: *Archid. in d. c. non
mediocriter circa fin. de conſecr. diſt.* 5. *d. c. anima, &
ibi gl. fin. c. tempus §. & poſt pauca et ibi gl. fin.* 13. *q.* 2.
c. presbyter et ibi gloſſ. in verb. denarium 82. *diſt.* In
17 Collegiatis † eccleſijs ſacerdotes tenentur cele-
brare ſecundum intentionem præſidentis, ſiue
prælati, aut Archipresbyteri, ex iure naturali in
miſſis, quæ imponuntur in recompenſationem
beneficiorum, quæ redundant in Collegium,
quia qui ſentit onus ſentire debet & cõmodum,
& è contrario, *c. qui ſentit de regul. iur. in* 6. & præ-
latus ſicut commodorum, ita & onerum eſt diſ-
penſator, *c.* 2. *&* 3. *de off. archipresb.* & præſtare te-
netur, vt miſſarum ſacrificia, orationes, eleemo-
ſynæ, aliaque pietatis opera deuote, diligenter, &
accurate perſoluantur, *c.* 1. *ſeß.* 25. *tit. decretum de
purgatorio*, ſacroſancta ſynodus Tridentina, vt
hæreſibus omnibus noſtri temporis remedium
afferret, docuit, ſanxit, & decreuit *ſeſſ* 22. *de ſacrif.
miſſæ*, & de obſeruandos & euitandos in eius ce-
lebratione, vbi etiam hæreticorum errores dam-
nat, *ac ſeß.* 13. de reali præſentia Domini noſtri
Ieſu Chriſti in ſanctiſſimo Euchariſtię Sacramen-
to, eiuſque inſtitutione, excellentia, tranſubſtan-
tiatione, & veneratione, cuſtodia, præparatione
adhibenda, vt digne ſumatur, & vſu, vbi etiam
errores hæreticorum noſtri temporis damnat:
concordat *c. ſpecies, & cc. ſeqq. c. hoc eſt, c. panis c. ite-
ratur, & cc. ſeqq. de conſecr. diſt.* 2. *et clem. vnic. de re-
liq. & vener. ſanct.* Eadem Synodus Tridentina
ſeſſ. 21. *c.* 1. *& duobus ſeqq.* docuit, & ſanxit laicos,
& clericos non conficientes non aſtringi iure di-
uino ad communionem ſub vtraq; ſpecie, ac *c.* 4.
paruulos non obligari ad communionem ſacra-
mentalem, concordat *c. in eccleſia. de conſecratione
diſt.* 4.

Horæ canonicæ † ſunt ſeptem, comprehenſe 18
his verſibus,

Matutina ligat Chriſtum, qui crimina purgat.
Prima replet ſputis, cauſam dat tertia mortis.
Sexta cruci nectit, latus eius nona bipertit.
Veſpera deponit, tumulo completa reponit, *c.* 1. *&
Clem.* 1. *hoc tit Archid. in d. c. presbyter* 91. *diſt.* In ec-
cleſijs Cathedralibus, & collegiatis pſalli & pul-
ſari debent debitis horis, in alijs eccleſijs ſufficit,
quod debite dicantur, licet non cantentur, *Clem.*
1. *§. ne igitur hoc tit. & ibi Pan. notat. num. xj. & Can.
communiter c.* 1. *ibi horis compet. hoc tit. c. presbyter* 91.
diſt. ac matutinum media nocte iuxta pſalmum,
media nocte &c. vt cum maxime corporis vitijs
opportunitas datur, tunc proprie eadem vitia le-
gis recordatione frangantur, *Gemin. c. presbyter* 91.
diſt. quot autem pſalmi recitandi ſint ſingulis
diebus traditur, *in c. in die reſurrectionis de conſecr.
diſt.* 5. Miſſa eſt de † officio diuino, ſed non de 19
horis canonicis, *gloſſ. in d. Clem.* 1. *in verb. canonicas*

Digitized by Google

hoc tit. Vital. in Cl. fin. num. 11. de priuil. Omnes ob-
tinentes in cathedralibus, aut collegiatis eccle-
ſijs dignitates, canonicatus, præbendas, aut por-
tiones, diuina per ſe, & non per ſubſtitutum com-
pelluntur obire officia, & Epiſcopo celebranti,
aut alia pontificalia exercenti adſiſtere, & inſer-
uire, atque in choro ad pſallendum inſtituto
hymnis & canticis Dei nomen reuerenter, diſtin-
ctè, ac deuote laudare, *c. cum dignitates §. omnes
vero ſeſſ. 24.* Aſſumpti ad presbyteratus ordinem
ſaltem diebus dominicis, & feſtis ſolemnibus, ſi
autem curam habuerint animarum, tã frequen-
ter, vt muneri ſuo ſatisfaciant, celebrent, *c. quia
pie §. cures ſeſſ. 23.* ac omnes religioſi poſt profeſ-
ſionem, quia eccleſia approbat religiones ad vi-
tam contemplatiuam, vt non ſolum pro ſemeti-
pſis orent, ſed etiam pro vniuerſali eccleſia, *D. An-
ton. in ſumm. 3. part. tit. 13. cap. 4. §. 1. Pariſ. de reſign.
libr. 1. quæſt. 9. numer. 10. Nauar. de orat. & hor. canon.
cap. 7. num. 20. & 21.* profeſſi ad ſeruitium, quos
conuerſos appellamus, & non ad chorum, non
tenentur ad horas canonicas, *Nauar. de orat. &
hor. can. cap. 7. num. 21.* monachus præfectus eccle-
ſiæ ſæculari, dicit officium eccleſiæ, cui præfici-
tur, *D. Anton. in ſum. part. 3. tit. 13. cap. 4. §. 1. verſ. præ-*
20 *bendatus.* Omnes clerici † beneficiati etiam in
minoribus ordinibus conſtituti obligati ſunt ad
recitandas horas canonicas, *c. fin. 92. diſt. c. fin. de
reſcript. in 6. c. cum ſecundum de præb.* licet ſint ab-
ſentes, & per alium deſeruiant, *Pan. in d. c. 1. num. 5.
hoc tit.* poſt adeptam pacificam poſſeſſionem be-
neficiorum cum fructuum perceptione, *Nauar. de
hor. can. & orat. cap. 7. num. 28. Pariſ. de reſign. benef.
libr. 1. quæſt. 9. num. 3. & 15. Garſ. de benef. part. 3. cap. 1.
nu. 78. & ſeq.* nec excuſare ſe poſſunt ratione ex-
iguitatis beneficij, *D. Anton. in ſum. part. 3. tit. 13.
cap. 4. in princ. §. 1. c. clericus victus, & c. ſeq. 91. diſt.*
Vel propter ſtudij occupationes, aut labores pe-
regrinationis, nec archiepiſcopus, aut epiſcopus
poteſt cum ipſis diſpenſare, aut illud commu-
tare, neque abbas cum monacho, *Archid. in c. 1.
91. diſt.* & non recitantes horas tenentur ad fru-
ctuum reſtitutionem, *Gemin. in c. fin. n. 4. de reſcrip.
in 6. & ibi Can. Ripa in l. generaliter numer. 22. C. de
reuoc. donat.* peccant mortaliter & puniuntur ar-
bitrio epiſcopi, *Late menoch. de arbitr. iud. lib. 2. cent.
5. caſ. 429. plures citans Late Garc. de benef. part. 3. cap.
1. vbi ponit 13. quæſt. Archid. in d. c. presbyter n. 29. 91.
diſt. D. Anton. in ſumm. part. 3. tit. 13. cap. 4. §. 4. verſ. 5.
quæritur.* Beneficiatus † in pluribus eccleſijs de- 21
bet dicere officium illius eccleſiæ vbi habet ma-
iorem gradum, *D. Anton. in ſumm. 3. part. tit. 13. c. 4.
§. 2. verſ. præbendatus Garc. de benef. part. 3. c. 1. n. 110.
& ſeqq.* In minoribus † conſtituti non beneficiati 22
non tenentur dicere horas ex generali conſuetu-
dine quæ non dicentes excuſat, *Pan. in d. c. 1. nu. 6.*
Conſtituti † in ſacris licet non beneficiati, ſunt 23
obligati ad dicendum officium ratione ordinis,
*c. Epiſcopus c. tuis de præben. Pan. in d. c. 1. num. 4. & ibi
Can. communiter.* Papa poteſt † diſpenſare ſuper 24
horis diuinis in tanto, ſed non in toto, id eſt po-
teſt diſpenſare circa mutationem officijs ſed non
poteſt diſpenſare, vt clericus non teneatur dicere
aliquod officium, *Clem. 2. & ibi Card. in 6. not. hoc
tit. Pan. in d. c. 1. n. 3. Felin. in c. fin. n. 8. de maior. & o-
bed.* quia quod dicantur horæ eſt de iure diuino,
ſed non quid debet dici pro horis, *c. in die reſurre-
ctionis ante fin. de conſecr. diſt. 5.* non requiritur diſ-
penſatio vt omnes horæ ſimul dici poſſint, *gloſſ. in
c. 1. in verb. perſoluat hoc tit.* diebus dominicis & in
feſtis pentecoſtes genua ad orationem non fle-
ctuntur, ſed ſtantes ad orationem vota reddi-
mus, *c. quoniam de conſecr. diſt. 3.*

Omnes Eccleſiæ † tenentur celebrare miſſa- 25
rum ſolemnia, & pſallere horas iuxta miſſale &
breuiarium Romana, illis exceptis, quæ ab ipſa
prima inſtitutione approbata, vel conſuetudine
quæ ducentos annos excedat, alijs certis breuia-
rijs, & miſſali vſas fuiſſe conſtiterit, quibus Pius
Papa V. ius inueteratum celebrandi & pſallendi
non adimit, ſed eiſdem ſi Romana magis pla-
cuerit, dummodo epiſcopus & vniuerſum capi-
tulum in eo conſentiant, vt in choro pſallere &
celebrare iuxta breuiarium & miſſale Romana
poſſint permittit, *Pius V. in lit. apoſt præfixis breuia-
rio, & miſſali Rom.* quibus etiam receptis proha-
bita approbatione & licentia ſedis apoſtolicæ
iuxta decretum ſacro congregationis rituum fa-
ctum die octaua Aprilis 1628. licebit in ciuitate
& diœceſi retinere & ſeruare feſta particularia,
iam olim ab epiſcopis cum Conſilio clerici &
conſenſu populi inſtituta, *c. conqueſtus de ferijs.* et-
iam in lætanijs eorum nomina aſſcribere, & in
commemorationibus, confeſſione, communi
mentionem facere, ſed proprium huiuſmodi fe-
ſtorum eſt accommodandum ad normam bre-
uiarij Romani, & correcta videntur iura ſtatuen-
tia quod ad celebranda diuina officia, ordinem
quem

Digitized by Google

quem Metropolitani tenent, comprouinciales eorum obſeruare debeant, *c. altara 1. de conſecr. diſt. 1. c. de ijs & c. ſeq. 12. diſt. c. inſtitutio miſſarum de conſecr. diſtinct. 2.*

De baptiſmo & eius effectu.

Titulus XXXXII.

SVMMARIA.

1 *Baptiſmus eſt fundamentum omnium ſacramentorum ſine quo nemo ſaluari poteſt.*

2 *De non baptiſatis quantum ad ſpiritualem pœnam eccleſia non iudicat.*

3 *Quantum ad corporales pœnas eccleſia iudicat de eis qui foris ſunt.*

4 *Eſt triplex fluminis, in quo neceſſaria ſunt verbum* Ego te baptiſo *in nomine Patris Filij & Spiritus ſancti, & elementum à qua.*

5 *Paruulis in eo dimittitur originale peccatum.*

6 *Adultis baptiſmo conſentientibus originale & actuale.*

7 *Sed non liberat à pœna delicti in præiudicium reipublica vel priuati, nemo poteſt ſeipſum baptiſare.*

8 *Si probabiliter dubitetur an quis ſit baptiſatus quid iuris eſt.*

9 *Flaminis baptiſmus eſt ſpiritus ſancti qui inuiſibiliter baptizat cor interius, prodeſt adultis tantum.*

10 *Sanguinis baptiſmus eſt quando quis occiditur pro fide chriſtiana & prodeſt tam adultis quam paruulis.*

SVBIICITVR hic titulus, quia baptiſmus eſt
1 fundamentum † omnium ſacramentorum,
c. 1. & fin. de presb. non baptiz. vide ſeſſ. 7. de baptiſ. &
eſt ſacramentum neceſſarium, ſine quo nemo
ſaluari poteſt, *c. firmiſſime de conſecr. diſt. 4. c. maiores*
2 *hoc tit.* de non baptizatis † quantum ad ſpiritualem pœnam eccleſia non iudicat, quia non poteſt
eos excommunicare, nam qui in eccleſia non
ſunt ab eccleſia ſeparari non poſſunt, *c. omnis chri-*
3 *ſtianus xj. quæſt. 3.* quantum ad † corporales pœnas
eccleſia iudicat de ijs qui foris ſunt, cum enim
peccant, poſſunt verberari, vel alio modo corporaliter mulitari de præcepto Epiſcopi, *cap. ſæpe 28.*
quæſt. 1. c. in archiepiſcopatu de raptor. c. conſtituit 17.
quæſt. 4. & alia etiam pœna puniri, *c. poſt miſerabilẽ*
de vſur. Triplex eſt: fluminis † de quo loquitur 4
hic titulus in quo neceſſaria ſunt verbum, *Ego te*
baptizo in nomine Patris & Filij & Spiritus ſancti, c. 1.
hoc tit. & elementum aquæ, *c. non vt apponeres hoc*
tit. ſi vtrumque præmiſſorum aut eorum alterum
omittitur, non eſt verus baptiſmus, *gloſſ. & DD.*
in d. c. non vt apponeres prodeſt paruulis & adultis,
paruulis † in eo dimittitur originale peccatum, 5
adultis baptiſmo † conſentientibus originale & 6
actuale, quia Deus qui totum hominem ſaluum
fecit, opus imperfectionis non agnoſcit, & ob
hæc peccata non ex parte ſed ex toto dimittit, *c.*
maiores §. verum & §. ſeq. hoc tit. quoad ipsũ Deum,
ſed Baptiſmus † non liberat quoad pœnam deli- 7
cti in præiudicium Reipublicæ vel priuati, *gl fin.*
in c. gaudemus & ibi Can. de divort. Dec. in c. quia diligentia num. 14. & 15. & Can. de elect. Zab in Clem. 1.
§. ſane in 14. quæſt. de vſur. nemo poteſt ſeipſum
baptizare etiam inſtante neceſſitatis periculo
quia Chriſtus nõ à ſe ipſo ſed à Ioanne fuit baptizatus, *c. debitum hoc tit.* in dubio natus Chriſtianis
parentibus, & inter chriſtianos fideliter conuerſatus præſumitur baptizatus, *c. fin. in fin. de presb.*
non baptiz. & ſi probabiliter dubitatur † an quis 8
ſit baptizatus, baptizatur his verbis præmiſſis *ſi baptizatus es non te baptizo, ſed ſi nondum baptizatus es, Ego te baptizo in nomine patris & c. c. 2. hoc tit.* quia
non debet reiterari ſi quolibet modo formam baptiſmatis acceperit, *c. hi de quibus de conſecr. diſt. 1. c. à quodam & c. ſi qui & cc. ſeqq. de conſecr. diſt. 4.* ſi
forma eccleſiæ non fuerit ſeruata, non eſt baptiſmus, ideoque reiterari poteſt, *c. ſi quis confugerit 1.*
quæſt. 1. Baptiſmus † flaminis eſt ſpiritus ſancti, 9
qui inuiſilabiliter baptizat cor interius, *c. 2. de prab. non baptiz. c. debitum hoc tit.* prodeſt adultis
ſiue doli capacibus tantum, qui in charitate & fide Chriſtiana deceſſerunt, non prodeſt paruulis,
quia cum ipſi non ſentiant, non habent Chriſtianam fidem, nec charitatem. latro in Cruce baptizatus fuit iſto baptiſmo flaminis propter fidem
quam habuit in Chriſto, *c. baptiſmi vicem de conſec.*
diſt 4. c. fin. de pœnit. diſt. 7. in princ. Baptiſmus † ſan- 10
guinis eſt quando quis occiditur pro fide Chriſtiana, & iſte prodeſt tam adultis, quam paruulis,
ex quo non contempſerunt baptiſmum flaminis,
exemplum ponitur in ſanctis Innocentibus & alijs quibuſdam martyribus, *cap. baptiſmi vicem de*

conſecr. diſt. 4. & ibi gloſ. in verb. baptiſmo c. Cathecumenorum de conſecr. diſt. 4. gl. 1. in c. non vt apponeres, & ibi Can. hoc tit. Pan. in c. 2. poſt gloſſ. in verb. ab originali de presb. non baptiz. quia Baptiſmus inuiſibiliter miniſtratur, quem non contemptus ſed terminus neceſſitatis, aut probabilis ignorantia excludit, *c. 2. de presb. non baptiz. c. firmiſſime 15. q. 1.*

De presbytero non baptizato.

Titulus XXXXIII.

SVMMARIA.

1 *Non baptizatus promotus ad ordines non recipit ordinis characterem.*
2 *Presbyter non baptizatus celebrans non conficit ſacramentum durante errore confert effectum ſacramenti quoad ſe & alios vita functos, quoad viuos, ſolemnitates & illa quæ ſunt reiterabilia debent reiterari.*
3 *Error communis facit valere geſta in dependentibus à Iuriſdictione non autem geſta in dependentibus ab ordine ſiue ſacramentis.*
4 *Et nihil operatur quando eſt defectus in cauſa efficienta.*

1 NON baptizatus † promotus ad ordines non
recipit ordinis caracterem, *c. ſi quis per igno-*
rantiam 1. q. 1. c. 1. & fin. hoc tit. quia baptiſmus eſt
fundamentum omnium ſacramentorum, *c. præter*
§. hæc de malis verſ. ſciendum 32. diſt. c. ſi quis confuge-
rit 1. q. 1. c. fin. hoc tit. etiamſi communiter reputa-
2 retur baptizatus, *c. 2 hoc tit.* presbyter † non ba-
ptizatus celebrans, non conficit Sacramentum,
durante errore confert effectum Sacramenti,
quoad ſe & alios iam vita defunctos propter Sa-
cramenti fidem; quoad viuos, ſolemnitates, & il-
la quæ ſunt reiterabilia, debent reiterari, *c. dudum*
2. & ibi gloſſ. in verb. decepta de elect. et ibi Can. Butr. in
c. 2. num. 7. hoc tit. & Anchar. in fin. ſed non baptiſ-
mus & Euchariſtia expenſa id eſt iam data, & ma-
trimonium eſt apud omnes, *Ioan. Andr. in c. 2. in fi.*
hoc tit. Ideo ſi quis in presbyterum ordinatus de-
prehenderit ſe non eſſe baptizatum, baptizatur,
& iterum per ſingulos ordines vſque ad ſacerdo-
tium promouetur, *c. 1. & c. fin. §. quia vero hoc tit. c.*
3 *ſi quis per ignorantiam 1. q. 1.* quia communis † er-
ror ſiue opinio facit valere geſta in dependenti-
bus à iuriſdictione, non autẽ geſta in dependẽ-
tibus ab ordine ſiue Sacramẽtis, in quibus atten-
ditur ſola veritas; *c. in eccleſia Dei 1. q. 1. c. quanto de*
conſuet. Panor. in c. 2. num. 1. & 2. hoc tit. ideo ordi-
natus ab eo qui putabatur Epiſcopus, cum non
eſſet, nullum recipit ordinem, quia communis
error † nihil operatur, quando eſt defectus in 4
cauſa efficiente, *Iaſ. in l. Barbarius ſub num. 22. in 4.*
limit. ff. de off. prat. Pan. in d. c. 2. in fin. hoc tit.

De Cuſtodia Euchariſtiæ Chriſmatis & aliorum Sacramentorum.

Titulus XXXXIIII.

SVMMARIA.

1 *Sacramenta debent conſeruari ſub clauibus.*
2 *Cuſtos qui ea incaute relinquit tribus menſibus ab officio ſuſpenditur.*
3 *Si per eius incuriã aliquid nefand: inde contigerit, tenetur ad omnia illa quæ ex culpa illa ſequũtur.*
4 *Oratoria, vaſa miniſterij, corporalia, palla altaris, cæteraque ornamenta & veſtimenta miniſtrorum munda & nitida ſunt conſeruanda.*
5 *In monaſterijs monialium ſanctiſſimum Chriſti corpus in publica eccleſia conſeruari debet.*

DICTVM eſt, vbi & per quos Euchariſtia con-
ſecratur, nunc ſubijcit de cuſtodia eius pro
infirmis *c. presbyter & cc. ſeqq. de conſecr. diſt. 2. c. 6.*
ſeſſ. 13. & aliorum Sacramentorum quæ † conſer- 1
uari debent ſub clauibus, ne poſſit ad illa temera-
ria manus extendi ad aliqua horribilia vel nefa-
ria exercenda; ſi is ad quem † ſpectat cuſtodia ea 2
in caute reliquerit tribus mẽſibus ab officio ſuſ-
penditur, & ſi per eius † incurram aliquid nefan- 3
dum inde contigerit, tenetur ad omnia illa quæ
ex culpa illa ſequuntur, *c. 1. & ibi gl. fin. & DD. hoc*
tit. c. de neptis 31. q. 2. in fin. c. placuit 2. 1. q. 1. præter-
ea † oratoria, vaſa miniſterij, corporalia, pallæ al- 4
taris, cæteraque ornamenta & veſtimenta mini-
ſtrorum munda & nitida ſunt conſeruanda, ni-
mis enim videtur abſurdum in ſacris ſordes ne-
gligere, quæ de decerent & in prophanis, *cap. 2. in*
fin. hoc tit. c. nemo, & cc. ſeqq. de conſecr. diſt. 1. In mo-
naſterijs † Monialium ſanctiſſimum Chriſti cor- 5
pus in

Digitized by Google

pus in publica eccleſia conſeruari debet, & non
intra chorum vel ſepta monaſterij: *c. attendant in
fin. ſeſſ. 25. de regular.* De ſanctificatione aquæ ſale
conſperſæ ad benedictionem populi vide *cap. a-
quam ſale de conſecr. diſt. 3.*

*De Reliquijs & Veneratione ſancto-
rum.*

Titulus XXXXV.

SVMMARIA.

1 *Miſſa celebrari debet vbi Martyrum reliquæ ſunt depoſitæ.*

2 *Pro ſancto aliquem venerari nõ licet abſq; authoritate ſummi pontificis & ſedis Apoſtolicæ.*

3 *Reliquiarum de nouo inuentarum recognitio & approbatio ex decreto Concilij Tridentini pertinet ad epiſcopum loci.*

4 *Reliquæ nõ poſſunt transferri niſi authoritate Papæ epiſcopi aut ſanctæ ſynodus.*

5 *De ſtylo Cancellariæ licentia recipiendi reliquias vel corpora ſanctorum & transportandi ad partes conceditur ſub ſola ſignatura, vel per breue de licentia ſuperioris Eccleſiæ.*

6 *In feſtis indictis ab vniuerſali eccleſia comprouinciales epiſcopi tenentur ſeruare morem metropolitanæ eccleſiæ, feſta ſpecialia metropolitanæ eccleſiæ nõ tenentur ſeruare ſed in ſingulis diœceſibus ſeruanda ſunt quæ epiſcopi cum clero & populo duxerint ſeruanda ab omnibus etiam exemptis & regularibus.*

1 MISSÆ celebrari † debet vbi martyrum re-
liquiæ ſunt depoſitæ, *c. non oportet de conſecr.*
2 Ideo ſubiungit de reliquijs &c. non licet † pro
ſancto aliquem venerari abſque auctoritate Ro-
manæ eccleſiæ ſiue ſummi Pontificis & ſedis A-
poſtolicæ, etiamſi per eum miracula fierent, quo-
niam miracula fiunt quandoque per malos, *cap. 1.
& ibi glo. fin. Pan. num. 4. & Can. hoc tit.* An in ca-
nonizatione decepi vel errare poſſit, *vide gloſſ. in
c. vnico in verb. ſedis Apoſtolicæ hoc tit. in 6. Innoc. in c.
1. numer. 3. & 4. hoc tit. Trogl. Maluet. de canonizat.
ſanctor. §. aggredior tertium dubium num. 47.* & ad
ſolum ſummum Põtificem ſpectat ordinare quæ
feſta ſub duplici officio ſint celebranda: *cap. vnico
circa finem hoc tit. in 6.* Reliquios de nouo inuen-
tus nemo publice venerari præſumat, niſi prius
auctoritate Romani Pontificis fuerint approba-
tæ, receptis teſtibus ſuper vita & miraculis illius
cuius dicuntur reliquiæ, *c. 2. §. inuentas hoc tit.* ſed
ex decretis Concilij Tridentini eorum † reco- 3
gnitio & approbatio pertinet ad epiſcopum loci,
ſeſſ. 25. de inuoc. vener. & reliq. ſanct. §. hæc vt fideliter.
non poſſunt eſſe venales, nec extra capſam oſten-
di, aut ex eis turpis quæſtus quæri vel venari, *c. 2.
hoc tit. c. vnico §. omnis porro ſubſtitutio ſeſſ. 25. de in-
uocat. vener. &c.* quia cum oſtenduntur extra cap-
ſam oſſa nuda, multorum deuotio pepeſcit, & da-
tur detractoribus cauſa obloquendi, *Pan. in c. 2. in
2. not. hoc tit.* non poſſunt † transferri niſi aucto- 4
ritate Papæ Epiſcopi, aut ſanctæ Synodus, *c. cor-
pora de conſecr. diſt. 1.* De Stylo Curiæ † licentia re- 5
cipiendi reliquias vel corpora ſanctorum in ali-
qua eccleſia, & tranſportandi ad partes, concedi-
tur ſub ſola ſignatura vel per breue ex magna
cauſa cum clauſula de licentia ſuperioris dictæ
eccleſiæ, *Staphyl. de reſcript. apoſt. in form. breu. §.
datur per breue num. 16. & ſeqq. Mandoſ. de ſig. grat.
tit. licentia verſ. licentia recipiendi reliquias &c.* In fe-
ſtis † indictis ab vniuerſali eccleſia comprouin- 6
ciales Epiſcopi tenentur ſeruare morem regionis
ſiue Metropolitanæ Eccleſiæ, *c. Conſilium §. in fe-
ſtiuitate ibi conſuetudinem tuæ regionis de obſeru. ieiun.*
Feſta ſpecialia Metropolitanæ Eccleſiæ non te-
nentur ſeruare, ſed in ſingulis diœceſibus ſeruan-
da ſunt, quæ ſinguli Epiſcopi cum clero & popu-
lo in ſuis diœceſibus duxerint veneranda, *c. con-
queſtus, ibi, cæteriſque ſolemnitatibus, quas ſinguli epi-
ſcopi &c. de ferijs,* dummodo ſint feſtiuitates San-
ctorum Canonizatorum vigilias non haben-
tium, *Specul. tit. de ferijs §. 1. ſub numer. 1. in fin. verſ.
quod autem dixi, concordat decretum ſacræ congrega-
tionis rituum factam 8. Aprilis 1628.* Dies feſti quos
in diœceſi ſua ſeruandos Epiſcopus præceperit,
ab exemptis omnibus etiam regularibus ſeruen-
tur, *c. cenſuræ §. dies ſeſſ. 25.* In eccleſijs non ſunt de-
pingendæ imagines ſibillarum, quia earum dicta
approbantur ab eccleſia, non perſonæ, *cap. ſi quid
veri 37. diſt. & ibi poſt gloſ. Can. Marq. de ſuſan.
in tract. de Iud. & alijs infidel. part. 3.
numer. 59.*

Decli-

De Obſeruatione Ieiuniorum.

Titulus XXXXVI.

SVMMARIA.

1 *Ieiunium eſt ſubtractio prandij & poſt cœnam cuiuslibet cibi priuatio vſque ad diem ſequentem & abſtinentia à carnibus & trahentibus ſementinam originem à carnibus & à cibis delicatis, & pretioſis, & voluptatibus.*

2 *Potus frangit ieiunium quando quis de mane bibit non ad extinguendam ſitim ſed famem.*

3 *Quibus diebus ieiunandum ſit.*

4 *Suffraganei ſeruare tenentur in ieiunijs conſuetudinem metropolitanæ eccleſiæ.*

5 *Vigiliæ feſtiuitatum cadentium in ſecunda feria præcedenti ſunt ſabbatho ieiunandæ.*

6 *Omnes poſt vigeſimum primum annum obligantur ad ieiunium.*

7 *Senes poſt quinquaginta quinque annos excuſantur à ieiunio.*

8 *Carnium eſu abſtinendum eſt feria ſexta & ſabbato.*

Si feſtum natiuitatis dominica in ſexta feria venire contigerit illi qui nec voto nec regulari obſeruantia aſtricti ſunt, carnibus veſci poſſunt.

9 *In ieiunijs ſolemnibus an quis poßit veſci carnibus ſine licentia epiſcopi.*

10 *Datur licentia à ſede apoſtolica veſcendi lacticinijs, ouis, & carnibus per breue de licentia vtriusque medici.*

PROPTER Sanctorum Venerationem, & feſtiuitatum deuotionem, indicta ſunt ieiunia; ideo ſequitur titulus de obſeruatione ieiuniorũ.
1 Ieiunium † eſt ſubtractio prandij, & poſt cœnam
cuiuslibet cibi priuatio vſq; ad diem ſequentem, *c. ſint tibi ieiunia diſt. 5. & c. ſolent diſt. 1. de conſecr. c. inſuper ſeſſ. 25. de delect. cib.* & abſtinentia à carnibus, & trahentibus ſementinam originem à carnibus, vt ab ouis, lacte, caſeo, & abſtinentia à cibis delicatis, & pretioſis, & voluptatibus, *c. ſtatuimus, & c. denique 4. diſt. c. quid prodeſt. & c. ſeq. 86. diſt. c.*
2 *nihil enim prodeſt. de conſecr. diſt. 5.* Potus † frangit
ieiunium quando quis de mane bibit non ad extinguendum ſitim, & ſed famem, *Angel. in ver. ieiunium num. 4.* Ieiunandum † eſt, exceptis diebus 3
dominicis, *c. placuit. c. ne quis de conſecr. diſt. 3.* laicis, & ſacerdotibus, *c. ſacerdotibus de conſecr. diſt. 3.* quadrageſima tota, *c. quadrageſima de conſecr. diſt. 5.* & non licet quinta feria vltimæ hebdomadæ ieiunium ſoluere, *c. non liceat, & c. ſeq. de conſecr. diſt. 3.* quatuor temporibus, *cap. conſtituimus & cc. ſeqq. 76. diſt.* vigilia natiuitatis dominicæ, & vigilia aſſumptionis Diuæ Virginis, & matris, *cap. 1. hoc tit.* & vigilia Pentecoſtes, *c. noſſe 76. diſt.* vigiliæ omnium Apoſtolorum in obſeruatione ieiunij ſunt obſeruandæ, etiam S. Matthiæ, *c. 1. hoc tit.* præter vigilias Apoſtolorum Philippi & Iacobi, & Beati Ioannis Euangeliſtæ, quoniam ipſorum ſolemnitas intra ſolemnitatem paſchalem, iſtius autem intra natalem Domini celebratur; *c. Conſilium in princ. hoc tit.* præterea ieiunandum eſt in vigilijs omnium ſanctorum, S. Ioannis Bapt. & S. Laurentij, *Innoc. in c. 1. hoc tit. ſub num. 2.* in rogationibus, ſiue Letanijs ante aſcenſionem Domini, *cap. rogationes de conſecrat. diſt. 3.* vel in ijs ſeruanda eſt conſuetudo regionis, *gloſſ. in d. c. rogationes in verb.*
ieiunium, quia ſuffraganei † ſeruare tenentur in 4
ieiunijs conſuetudinem regionis, ſiue Metropolitanæ eccleſiæ, *cap. vtinam 76. diſt. c. Conſilium §. item de illis, ibi conſuetudinem tuæ regionis hoc titul. & vtrobique gl. & DD.* reſectis, inuenta opportunitate, quæ pro varietate temporum, vel animorum, vel locorum varia cõſuetudine introducta ſunt; *c. illa in fin. 12. diſt. c. ieiunia de conſecr. diſt. 5.* Vigiliæ
feſtiuitatum † cadentium in ſecunda feria in præ- 5
cedenti ſunt ſabbatho ieiunandæ; *cap. 1. & c. 2. §.*
Sanctorum hoc tit. Omnes † poſt vigeſimum pri- 6
mum annum obligantur ad ieiunium, ante vero obligantur, quia ætas illa non patitur, quoniam indiget puer, ſeu adoleſcens cibo frequentato propter debilitatem naturæ, item cibus conuertitur in augmentum, ſeu dilatationem membrorum, & ſic non ſunt ita potentes ad ieiunandum, ſicut ſunt maiores: *Pan. poſt B. Tho. in rub. huius tit. num. 7. vbi etiam recenſet diuerſas aliorum opiniones.* Senes poſt quinquaginta quinque annos excu-
ſantur à ieiunio, quia maiores annis † quinqua- 7
ginta quinque excuſantur ab omni munere perſonali, *l. 2. §. fin. ff. de decurion. & c. l. 3. C. qui at. vel profeſſ. ſe excuſ. lib. 10.* præterquam à tutela, & cura, *§. item maior inſtit. de excuſ. tut. l. vnica C. qui at. ſe*
excuſ. Abſtinendum eſt ab eſu † carnium feria 8
ſexta, *c. fin. hoc tit. c. de eſu de conſecr. diſt. 3. & ibi gl. 1. Archid.*

Archid. & Can. & Sabbatho, *c. quia dies de conſecrat. diſt. 5. c. ſabbatho de conſecr. diſt. 3.* quod ſi feſtum natiuitatis Dominicæ in ſexta feria venire contigerit, illi qui nec voto, nec regulari obſeruantia ſunt aſtricti, carnibus propter feſti excellentiam veſci poſſunt ſecundum generalem eccleſiæ conſuetudinem, *c. fin. hoc tit. c. quia dies de conſecr. diſt. 5.* quia de feſto non ſolum ſpiritualiter homines gaudere debent, ſed etiam in cibis cum honeſtate poſſunt delectationē accipere, & citra iactantiam vti veſtibus magis pretioſis, *Pan. in d. c. fin. num. 2. hoc tit. & ibi Can.*

9 In ieiuniis † ſolemnibus etiam ſubſiſtente cauſa non poteſt quis veſci carnibus ſine licentia Epiſcopi, quæ requiritur, vt Epiſcopus poſſit diſtinguere inter infirmitates; ſed vbi neceſſitas eſt vrgens, nō delinquit, qui comedit carnes ſine licentia; *c. Conſilium §. cum autem hoc tit. & ibi Pan. ſub n. 4.*

10 datur licentia † à ſede Apoſtolica veſcendi lacticiniis, ouis, & carnibus per breue, de licentia vtriuſque medici, *Mandoſ. de ſign. grat. tit. licentia verſ. licentia veſcendi lacticiniis & verſ. ſeqq. Guid. Pap. deciſ. 111.* etiam in quadrageſima in qua ſolent excipi quarta & ſexta feria ac ſabbatum, *c. ſabbato c. ieiunia ſane de conſecr. diſt. 3.* ac tota hebdomas ſancta, *c. 1. c. non liceat c. non oportet de conſecr. diſt. 3.*

De purificatione poſt partum.

Titulus XXXXVII.

SVMMARIA.

1 *Purificatio poſt partum ob reuerentiam templi per legem moſaicam fuit introducta.*

2 *Poſtquam vmbra legis euanuit ſi mulieres poſt prolem emiſſam acturæ gratias eccleſiæ intrare voluerint nulla inde peccati mole grauantur. ſi ex veneratione voluerint abſtinere aliquantū per, earum deuotio non reprobatur.*

1 IEIVNIA indicta ſunt ob reuerentiam feſtiuitatum; purificatio poſt † partum ob reuerentiam templi per legem Moſaicam; quia tamen gratia, & veritas per IESVM Chriſtum facta eſt,

2 poſtquam † vmbra legis euanuit, & illuxit Euangelii veritas, ſi mulieres poſt prolem emiſſam acturæ gratias eccleſiam intrare voluerint, nulla *Summa in Decretal.* proinde peccati mole grauātur, nec eccleſiarum eſt eis aditur denegandus, ne pœna illis videatur conuerti in culpam, ſi ex veneratione voluerint aliquandiu abſtinere, deuotio earum non improbatur, *c. vnico hoc tit.*

De eccleſiis ædificandis, vel reparandis.

Titulus XXXXVIII.

SVMMARIA.

1 *Eccleſia vna in præiudicium alterius Eccleſiæ ſiue infra ipſius limites conſtrui non debet.*

2 *Fallit primo quando non poſſunt parochiani ob locorum diſtantiam ſiue difficultatem ſine magno incommodo Eccleſiam matricem adire, vnde non valent congruo tempore eccleſiaſticis officiis intereſſe.*

3 *Secundo propter temporis qualitatem.*

4 *Tertio, propter incrementum populi.*

5 *Quarto, in leproſis quibus permittitur abſque præiudicio antiquarum parochialium habere eccleſiam propriam & presbyterum.*

6 *Eccleſia conſtruenda eſt authoritate epiſcopi.*

7 *Præfinita per eum qui ædificare vult dote quæ ſufficiat. ſi Eccleſia eſt ſecundum numerum collegiatorum & qualitatem collegii ad luminaria & ſtipendia.*

8 *Si parochialis eſt ad ſuſtentationem duorū ad minus vel trium.*

9 *Dotis conſtitutione omiſſa in fundatione, non debet conſecrari Eccleſia niſi dos ei prius fuerit aſſignata.*

10 *Quod ſi vtroque tempore dotis conſtitutio omiſſa fuerit adhuc tenentur fundatores eorumque hæredes ad dotandum & eis non exiſtentibus ſoluendo datur actio contra epiſcopum.*

11 *Eccleſiæ conſtruenda non poteſt conferri priuilegium vt valeat ex tunc.*

12 *Neque etiam eidem poteſt donari.*

13 *Sed legari eidem vt hæres inſtitui poteſt.*

14 *Pactum quod datum pro dote reuocetur corruente Eccleſia eſt à iure reprobatum.*

15 *Id quod eccleſia habet præſumitur ſibi datum pro dote.*

16 *Periculum dotis amiſſæ pertinet ad Eccleſiam.*

Digitized by Google

17 *Circa reparationem Eccleſia ſeruanda eſt conſuetudo.*

18 *Qua ceſſante prælatus quartam partem fructuum tenetur dare fabrica.*

19 *Si quarta pars non ſufficiat tenentur omnes patroni, rectores eccleſiarum ac beneficiati quatenus eis supereſt detractis neceſſarijs.*

20 *Vltimo loco parochiani.*

21 *Ac inferiores capella.*

22 *Quod ſi omnes nimia egeſtate laborent poteſt Epiſcopus etiam tanquam ſedis apoſtolica delegatus, vocatis ijs quorum intereſt tam Parochiales quã alias eccleſias & beneficia ſimplicia etiam iuriſpatronatus ad matrices ſeu viciniores Eccleſias transferre.*

23 *Lapides & ligna eccleſia dedicata & deſtructa in quos vſus ſint conuertendi.*

24 *Altaris palla, cathedra, candelabrum & velum vetuſtate conſumpta igni dantur.*

25 *Eccleſia diruta authoritate ſuperioris amittit omnia priuilegia.*

26 *Caſu fortuito vel ab hoſtibus diruta retinet ſua priuilegia.*

27 *Eccleſia transferuntur ſeu tranſmutantur authoritate ſummi pontificis aut epiſcopi in Conſilio Capituli ex quinque cauſis.*

28 *Clauſula de ſtylo in huiuſmodi translationibus vſitate.*

29 *Exemptio an perdatur ſi de mandato Papa eccleſia plenè cum perſonis exempta transferatur ad locum non exemptum.*

30 *Eccleſia quandoque eriguntur in alium ſtatum ſuperiorem, nempe collegiatu in cathedralem epiſcopalis in metropolitanam authoritate Papa eccleſia ſimplex in parochialem ex iuſta cauſa autoritate epiſcopi.*

31 *Eccleſia exempta per erectionem in cathedralem an amittit exemptionem.*

32 *Eccleſia & capella renouatio & ampliatio fit ſine præiudicio familia qua in Eccleſia & capella veteribus habebat inſignia.*

ECCLESIA quandoque de nouo ædificari
debet intra limites veteris eccleſiæ conſecratæ
quandoque eccleſiæ conſecratæ indigent reparatione;
ideo ſupponitur de eccleſijs ædifican-
1 dis vel reparandis, regulariter vna eccleſia † in
præiudicium alterius eccleſiæ ſiue infra ipſius limites
conſtrui non debet, *c. quicumque 16. queſt. 1. cap. 2. §. caueant & Anchar. in c. fin. in 1. not. hoc tit.*
quia veteres eccleſiæ per nouam lædi non debẽt,
& in eadem terminatione plures parochiales eccleſiæ
eſſe non poſſunt, *c. præcipimus & c. ſeq. 16. q. 1.* ex quo enim parochialis eſt, determinatos habet
limites. Hinc inoleuit Stylus quod confirmatio
erectionis nouæ Capellæ per laicos conſtructæ
conceditur cum clauſula, abſque rectoris
parochialis, in qua ſita eſt huiuſmodi Capellæ,
præiudicio, *c. eccleſia antiquitus & c. ſeq. 16. q. 1. c. 1. circa finem de nou. oper. nunciat.* Fallit primo † quan- 2
do non poſſunt parochiani ob locorum diſtantiam
ſiue difficultatem, ſine magno incommodo
eccleſiam matricem adire, vnde non valent congruo
tempore eccleſiaſticis officijs intereſſe, *c. ad audientiam el 1. hoc tit. c. epiſcopi §. in ijs ſeſſ. 21. late Lapus allegat. 66. vbi diſcutit per multas quaſtiones,* quo
caſu poſſunt Epiſcopi etiam inuitis rectoribus
nouas parochias conſtituere, & ſacerdotibus eccleſijs
nouiter erectis præficiendis cõpetentem
aſſignare portionem ex fructibus ad Eccleſiam
matricem quomodocumque pertinentibus, & ſi
neceſſe fuerit compellere populum ad ſubminiſtranda
ea quæ ſufficiant ad vitam ſacerdotum
ſuſtentandam, quacumque reſeruatione generali
vel ſpeciali vel affectione ſuper dictis Eccleſijs,
non obſtantibus; neque huiuſmodi ordinationes
& erectiones poſſunt tolli, nec impediri, ex
quibuſcumque prouiſionibus etiam vigore reſignationis
aut quibuſuis alijs derogationib. vel
ſuſpenſionibus, *c. epiſcopi §. in ijs vero ſeſſ. 21. Lap. alleg. 66.* Si ob deuotionem alicuius ſancti Capella
in alterius parochiæ conſtruatur, non habet locum
dictum c. ad audientiam el 1. ſed obuentiones
erunt ipſius matricis eccleſiæ, ſicut & ipſa Capella,
cap. eam te & ibi gloſſ. in verb. pendeant de ætat. qualit. & ord. præficiend. Collect. in d. c. ad audientiam num. 1. Secundo fallit † propter temporis quali- 3
tatem, *cap. & temporis qualitas 16. queſt. 1.* Tertio
propter † incrementum populi, *c. præcipimus 16.* 4
queſt. 1. c. fin. hoc tit. Quarto in leproſis † quibus 5
permittitur abſque præiudicio antiquarum parochialium
habere eccleſiam propriam & presbyterum
& non tenentur ſoluere decimas de
hortis & nutrimentis animalium, *c. cum dicat h. tit.*
Eccleſia † conſtruẽda eſt auctoritate Epiſcopi, & 6
ſine ea conſtructa non venit deſtruenda, ſed cedit
commodo epiſcopali, *Pan. in c. cum olim 2. n. 9. & num. 15. in fin. & numer. 16. de priuil.* qui ibidem
crucem

Digitized by Google

crucem figit, publice atrium deſignat, & ante
7 præfinit, qui † ædificare vult, dotem, quæ ſuffi-
ciat, ſi eccleſia eſt collegiata ſecundum quantita-
tem & numerum Collegiatorum, & qualitatem
Collegij, (exceptis eccleſijs Capucinorum &
Minorum de obſeruantia, quibus non licet poſ-
ſidere immobilia) ad luminaria, ad cuſtodiam,
ad ſtipendia clericorum, *c. nemo de conſecr. diſtinct.*
1. Authent. vt determ. ſit cleric. num. §. in veſtigantes
coll. 1. Authent. null. fab. orat. domos gloſſ. 1. & ibi Can.
8 *in c. cum ſicut de conſ. eccl. vel alt.* ſi parochialis † eſt
ad ſuſtentationem duorum ad minus, *c. vt quiſque*
& ibi Pan. num. 2. & Can. de vit. & honeſt. cler. Pan.
in c. fin. num. 10. in fine & ibi Felin. numer. 10. verſ. ex
quibus colligit de præſumpt. Caſſad. deciſ. 19. in princ.
de præbend. c. illud 7. quæſt. 1. vel trium, *c. hoc quoque*
de conſecrat. diſt. 1. ad hoſpitalitatem exercendam,
& ad reſpondendum Epiſcopo de Epiſcopalibus,
c. de monachis de præbendis c. ſicut de ſupp. negl. prælat.
vel ſecundum Pan. in d. c. cum ſicut num. 4. de conſecr.
eccl. &c. ſufficit quod aſſignetur vnus manſus,
quia cum iſta obligatio prouenerit ex liberalita-
te, non debet multum ſtricte agi contra ipſum
fundatorem, nec eſt opus quod dos detur à prin-
cipio pro hoſpitalitate tenenda, vel pro iuribus
epiſcopalibus ſoluendis, nam eccleſia impotens
non tenetur ad iſta, nec tenetur procurare Epi-
ſcopum viſitantem; *cap. cauendum 10. quæſt. 3.* qua
donatione ſolemni chartula confirmata & oſten-
ſa Epiſcopus ponit primarium lapidem, *c. nemo 1.*
de conſecrat. diſtinct. 1. c. placuit & ibi glo. in verb. do-
tem 1. q. 2. c. piæ menſis 16. q. 7. & ibi gloſ. in verb. col-
lata Authen. vt nullus fabricet oratorij domus, ſi dotis
9 conſtitutio † omiſſa fuerit in fundatione, non
debet conſecrari eccleſia, niſi dos ei prius fuerit
aſſignata, *c. placuit 1. quæſt. 2. d. 6. piæ menſis 16. qu. 7.*
ſi vtroque tempore fundationis & conſecratio-
10 nis, dotis † conſtitutio omiſſa fuerit, adhuc te-
nentur fundatores eorumq; hæredes ad dotan-
dum, *c. cum ſicut & ibi Pan. in 1. not. & Can. commu-*
niter de conſecr. eccl. c. nemo el 1. & ibi gloſ. in verb. do-
mum de conſecrat. diſtinct. 1. Rot. diuerſ. deciſ. 230. nu.
1. par. 1. & eis non exiſtentibus ſoluendo danda
eſt actio contra Epiſcopum, *gloſſ. in d. verb. domum*
in c. nemo el 1. de conſecrat. diſtinct. 1. c. cum ſicut & ibi
Pan. num. 3. Anchar. num. 3. de conſecrat. eccl. vel al-
11 *tar.* Eccleſiæ † conſtruendæ non poteſt conferri
priuilegium vt valeat ex tunc, *c. ad audientiam 2.*
hoc tit. ſed bene vt valeat poſtquam fuerit con-
ſtructa, *Pan. in d. c. audientiam el 2. num. 4.* neque
etiam † donari, *cap. Abbate ſane de re iud. in 6.* quia 12
donatio eſt contractus requirens perſonam cui
obligatio acquiratur, ſed eidem legari, ac † hæres 13
inſtitui poteſt, quia legatum & hæredis inſtitutio
non requirunt præſentiam perſonæ, *l. cum pater §.*
ſurdo ff. de leg. 2. Bart. in l. ſeruos num. 4. ff. de alim &
cibar. legat. Pan. in d. c. ad audientiam el 2. num. 5. pa-
ctum, † quod datum pro dote eccleſiæ, reuocetur 14
corruente eccleſia, eſt à iure reprobatum, *Felin. in*
c. cum venerabilis ſub numer. 39. verſ. nota tertio de ex-
cept. Rot. diuerſ. deciſ. 695. par. 1. ſed quod eccleſia
habet † & poſſidet præſumitur ſibi datum in do 15
tem, cum iſta ſit cauſa neceſſaria; *Bart. in l. cum ſer-*
uus num. 4. & ibi DD. ff. de verb. oblig. Rot diuerſ. de-
ciſ. 230. numer. 1. par. 1. per leg. ſecundam C. de alim.
pup. præſt. Rot. diuerſ. deciſ. 56. in fine parte 2. & de-
perdita aut diminuta dote fundans ad nullũ au-
gmentum tenetur, non enim debet quod rite &
ſecundam leges ab initio actum eſt, ex alio euen-
tu reſuſcitari, *l. ſancimus 1. verſ. non enim C. de admi-*
niſtr. tut. c. deinde circa fin. verſ. ſi ita creditur 26. diſt.
periculumque † dotis amiſſæ pertinet ad ipſum 16
beneficium ſiue eccleſiam dotatam, *Lambert. de*
iurep. 8. art. 5. quæſt. princ. 1. partis 1. lib. num. 17. Im-
putatur ei qui tenuem acceptat eccleſiam. *gloſ. in*
c. 1. in verb. neceſſitatem 21. quæſt. 1. c. clericus & ibi gl.
in verb. vigilijs 91. diſtinct. Dicitur autem pauper
iuxta qualitatem perſonæ, ſitum loci, & conſue-
tudinem prouinciæ, *c. cum adeo & ibi gloſ. in verb.*
ſufficientem & Can. de reſcript. c. erit diſtinct. 4. c. ſci-
endum 29. diſtinct. gloſ. in d. c. 1. in verb. neceſſitatem
in fine 21. quæſt. 1. Authen. præterea & ibi gloſ. in verb.
locupl. C. vnde vir & vxor. onuſque probandi in-
cumbit beneficiato quantitatem fructuum adeo
exiguam eſſe, vt dos in eis conſtituta habeatur
pro non dote, *arg. eorum quæ tradit Bald. num. 8. in*
Authen. præterea C. vnde iur. & vxor & ibi DD. com-
muniter & in l. licet in fine quæſt. C. de iur. dot. in ter-
minis Rot. diuerſ. deciſ. 60. par. 2. Eccleſia cathe-
dralis & alia inferior ſuæ diœceſis, poteſt dici e-
piſcopi. *Clem. attendentes § ipſos autem & ibi gloſ. in*
verb. ſuæ eccleſ. de ſtat. Monach. Pan. & Can.

Circa reparationem † eccleſiæ primo recur- 17
rendum eſt ad conſuetudinem, ſi enim conſue-
tudo transfert onus fabricæ in populum aut ali-
ter ſpecialiter prouideat, illa ſeruanda eſt, vide-
mus enim hodie quod communiter eccleſiæ ha-
bent redditus diſtinctos pro fabrica, *arg. c. ad*

apoſtolicam de ſimon. Pan. in c. 1. nu. 3. & ſeqq. hoc tit.
Innoc. in c. fin. in princ. de his quæ fiunt à maior. part. c.
18 cessante † conſuetudine tenetur prælatus quar-
tam partem fructuum non ſolum futurorum, ſed
etiam præteritorum, quos ad hunc effectum te-
netur conſeruare. c. decreuimus 10. quæſt. 1. c. vnico
& ibi gloſ. quæſt. 3. Bero. conſ. 3. num. 6. & ſeqq. vol. 1.
fabricæ dare; c. nobis cum ſeptem cc. ſeqq. 12. quæſt. 2.
19 c. vnico 10 quæſt. 3. ſi quarta † pars non ſufficit,
nec conſuetudo diſponit, tenentur omnes pa-
troni; c. cum illud §. parochiales ſeſſ. 25. rectores ec-
cleſiarum, & beneficiati, quatenus eis ſupereſt
detractis neceſſarijs, c. 1. c. de his hoc tit. c. fin. de his
quæ fiunt à maiori parte cap. & ibi poſt gloſſ. Canon.
ſi redditus eis non ſuperſunt, compelluntur vl-
20 timo loco † parochiani, nam ex quo percipiunt
ibi diuina tenentur ad refectionem eccleſiæ, d. c.
cum illud §. parochiales ſeſſ. 21. nec poſſunt, volen-
do euitare onus, cedere vſui eccleſiæ, Panor. in c.
1. num 4. hoc tit. Rom. ſing. 68. præterea inferiores
21 capellæ † pro inſtauratione eccleſiæ principalis
ſeu matricis contribuere tenentur, & eccleſia
Matrix, ſeu ipſa plebs, pro reparatione capella-
rum, reddendo vicem pro vice. Fred. de ſen. conſ.
224. Franc. Marcus quæſt. 459. nu. 2. & ſeqq. parte 1.
22 quod ſi omnes † nimia egeſtate laborent, poteſt
epiſcopus etiam tanquam ſedis apoſtolicæ dele-
gatus, vocatis ijs quorum intereſt, tam parochia-
les, quam alias eccleſias, & beneficia ſimplicia
etiam iurispatronatus, arbitrio ſuo ad matrices,
ſeu viciniores eccleſias transferre, & parochialis
translata deſinit eſſe parochialis, Mandoſ. de ſign.
grat. tit. de transla. pr. el. verſ. quando parochialis Greg.
15. deciſ. 387. num. 2. & 3. & deciſ. 405. & ibi annot.
licet aliter ſentiat gl. in c. priuilegium de reg. iur. in 6.
Alex. in l. inter ſtipulantem §. ſacram. nu. 13. in fin. ff.
de verb. oblig. ac in eiſdem eccleſijs capellas, & al-
taria erigere ſub eiſdem inuocationibus, aut in
erecta altaria, vel capellas transferre, & eccleſias
dirutas in profanos vſus non ſordidos; erecta ta-
men ibi cruce conuertere. d. c. cum illud in princ. &
23 fin. ſeſſ. 21. Lapides, † & ligna eccleſiæ dedicata
non debent ad aliud opus iungi, niſi in aliam ec-
cleſiam, vel igni ſunt comburenda, vel ad profe-
ctum in monaſterio fratribus, non tamen indif-
ferenter, ſed vel in capitulo, vel in dormitorio,
vel in alijs religioſis locis, non in coquina, vel in
colendis vineis; in laicorum opera admitti non
24 debent. c. ligna de conſecr. diſt. 1. Altaris † quoque
palla, cathedra, candelabrum, & velum ſi fue-
rint vetuſtate conſumpta, igni dantur, quorum
cineres in baptiſterio inferuntur, aut in pariete,
aut in foſſis pauimentorum iactantur, ne intro-
euntium pedibus coinquinentur. c. altaris palla
cum cc. ſeqq. de conſecr. diſt. 1. Eccleſia † deſtructa 25
auctoritate ſuperioris, amittit omnia priuilegia;
l. ſi vſusfructus ciuitati ff. quib. mod. vſusfructus amit-
tatur, c. & hoc diximus, & ibi gl. in verb. deſtructa 16.
quæſt. 7. gl. in c. priuileg. de reg. iur. in 6. & ibi Can.
Greg. 15. deciſ. 387. in princ. & deciſ. 405. & ibi annot.
deſtructa caſu fortuito, † aut ab hoſtibus, retinet 26
omnia priuilegia; c. paſtoralis 7. quæſt. 1. c. quæ ſemel
19. quæſt. 2. ideo ſi alia eccleſia in eodem loco æ-
dificetur, retinet omnia iura eccleſiæ deſtructæ,
vti ſubrogata in locum primæ, l. ade ſacra ff. de con-
trah. empt. vel vend. l. in tantum §. ſacra, ff. de rer. di-
uiſ. gl. in c. priuil. & ibi Can. de reg. iur. in 6. Inn. in c.
2. num. 2. de nou. op. nunc. & ibi Can. Innoc. in c. abba-
te in fin. de verb. ſign. Alex. in l. inter ſtipulantem §. ſa-
crum num. 13. de verb. oblig.

Transferuntur † ſeu tranſmutantur Eccleſiæ 27
authoritate ſummi Pontificis, aut epiſcopi cum
Conſilio capituli, c. ſi quis vult monaſterium 16.
quæſt. 7. Lap. alleg. 68. ex quinque cauſis, Prima, cũ
neceſſitas perſecutorum loca earum grauauerit,
ſecunda cum difficultas locum fuerit propter aë-
ris intemperiem. Tertia cum malorum ſocietate
grauantur, ſiue propter malitiam populi, c. tribus
& ibi gloſſ. & Can. de conſecr. diſt. 1. c. Eccleſias, & ibi
gl. 16. quæſt. 7. Lap. alleg. 68. Quarta, cauſa meliora-
tionis, c. ſi quis vult monaſterium 16. quæſt. 7. De ſty-
lo in huiuſmodi translationibus viſitatæ ſunt in-
fraſcriptæ † clauſulæ, dimiſſo ibidem aliquo ſa- 28
cello, ſeu oratorio in ſignum translatæ Eccleſiæ,
vel dimiſſo presbytero in priori loco ad miniſte-
ria eccleſiæ, d. c. ſi quis vult monaſterium 16. quæſt. 1.
item prouiſo quod ad profanos vſus non rediga-
tur, c. ſemel. de reg. iur. in 6. §. ſacra inſtit. de rer. diuiſ.
quando transfertur parochialis eccleſia, additur
cum ſuperficie terræ, & oſſibus ibi exiſtentibus.
Mandoſ. in tract. de ſignat. grat. tit. translationes, verſ.
quando parochialis, & verſ. ſeqq. Quinta, eſt cauſa
ruinæ, & inopiæ reſtaurationis, vti ſupra dictum
eſt, c. cum illud ſeſſ. 21. An perdatur † exemptio ſi 29
de mandato Papæ eccleſia plene cum perſonis
exempta transferatur ad locum non exemptum
vide Franc. in c. cum perſonæ §. fin. numer. 4. de
priuileg. in 6. Late diſtinguentem. Eccleſiæ quan-
doque

Digitized by Google

30 doque † eriguntur in alium ſtatum ſuperiorem, nempe collegiata in cathedralem, & Epiſcopalis in metropolitanam auctoritate Papæ, *c. 1. ne ſede vacante &c. c. quoad translationem & ibi gl. in verb. reſeruata & Can. de off. leg. Extrauag. ſaluator de preb. inter communes Rebuff. in prax. part. 1. tit. de ercit. in cathedral.* Eccleſia ſimplex in parochialem ex iuſta cauſa auctoritate epiſcopi, *c. ad audientiam el 1. hoc tit. Rebuff. in prax. tit. de erect. eccleſ. in curat. et paroch. Garc. de beneſ. part. 12. cap. 5. num. 3. requirit. auctoritatem Papæ.* Difficilis eſt quæſtio, an eccle-
31 ſia † exempta per erectionem in cathedralem amittat exemptionem, in dubio cenſeo quod exemptionem perdat, quia ſi præſeruatam dicimus exemptionem, eadem ſuffragaretur epiſcopo, quod eſſet abſurdum, eo quod exemptio data ſit contra epiſcopum, *Ioan. Andr. in c. cum perſone ſub numer. 9. circa finem ante verſ. prima gloſſ. de priuil in 6. & ibi Can.* & abſurdius eſſet dicere ſolum capitulum, & canonicos eſſe exemptos, quia epiſcopus & canonici ſunt vnum corpus, epiſcopus caput, canonici membra, *c. nouit de his quæ fiunt à prælat. & ibi gl. pen. alleg. concord. & Can. cap. cum non liceat & ibi gloſſ. 1. & DD. de præſcript.* & inconueniens eſt in primordio erectionis, membra per exemptionem à capite ſeparari, quia Epiſcopus eſt ſponſus eccleſiæ & ſocius vtitur annulo, *c. licet de transl. epiſc. &c. & ibi Pan. n. 5. & Can.*

32 Eccleſiæ, & † capellæ renouatio, & ampliatio fieri debet ſine præiudicio familiæ, quæ in eccleſia, & capella veteribus habebat inſignia, ideo arma ſeu ſcuta armorum familiæ, quæ appoſita & affixa reperiuntur, in fornice, & columnis ſiue pilaſtris eccleſiæ veteris, transferenda & aſſignanda ſunt cornici, & columnis eccleſiæ nouæ quia renouatio, & ampliatio eccleſiæ intelligitur facta firmis remanentibus qualitatibus eccleſiæ, & prorogatiuis familiæ, & ſine cuiuſdam præiudicio, *cap. ad audientiam el. 2. hoc titul. Ioan. de Anan. col. 86. poſt n. 2. & ibi Bolag. in add. Greg. 15. dec. 463.*

De immunitate Eccleſiarum, cæmiterij, & rerum ad eas pertinentium.

Titulus XXXXIX.

SVMMARIA.

1 *In Eccleſiis & cæmiterijs non debent tractari placita ſæcularia quæcunque ſit cauſa laicorum.*

2 *Placita Eccleſiaſtica in eis poſſunt tractari.*

3 *In domibus Eccleſiarum neque miſſus neque comes vel iudex publicus vel miniſter vel miles quaſi pro conſuetudine aut iure publico poteſt iudicare aut hoſpitium quærere ſed proceſſus in domo ſacrus valet.*

4 *Cauſæ ſanguinis & in quibus de corporali pœna agitur non debent in eccleſijs tractari ſub pœna anathematis.*

5 *Eccleſiæ etiam interdictæ, maior per circuitum quadraginta paſſuum, capellæ vel minores eccleſiæ triginta, domus epiſcopi, ſiue intra ſiue extra dictos quadraginta paſſus conſtructa ſit immunitatem habet vt perſona hominis liberi ſubditi aut iudæi vel pagani aut cuiuſcunque alterius gentis, vel bona eius inde ſubtrahi violenter non poßint, nec inde damnari debet ad mortem vel pœnam corporalem.*

6 *Niſi publicus latro fuerit aut nocturnus depopulator agrorum aut ſub ſpe immunitatis in ijſdem deliquerit ſortumue fecerit, vel alias prius ſacrilegium in eiſdem commiſerit aut proditione proximum occiderit, aut aſſaſini, hæreſis vel læſæ maieſtatis reus ſit.*

7 *Curia ſæcularis laicum delinquentem in nullo ex caſibus prædictis extrahere aut incarcerare poteſt, ſed extractus in carcere curia eccleſiaſticæ detinetur & cognito prius per epiſcopum an ipſe vere crimina præmiſſa commiſerit tunc demum de eius mandato per Iudicem eccleſiaſticum curia ſæculari conſignatur.*

8 *Seruus confugiens timore domini ad eccleſiā poſtquam de impunitate ſua Dominus eius cleri is iuramentum præſtiterit ad ſeruitium domini ſui redire compellitur.*

9 *Idem obtinet in colono aſcriptitio liberto & alia huiuſmodi perſona conditioni ſubdita.*

10 *Ac in debitore fugiente ad eccleſiam ſi ex forma ſtatuti poßit capi.*

11 *Confringentem Eccleſiarum confinia pœna.*

12 *An immunitas ſit conceſſa clericis vel religioſis vt non poßint per epiſcopum & alios iudices proprios ab eccleſia arceri ſeu violenter extrahi.*

13 *Violatio immunitatis eccleſiæ eſt mixti fori.*

14 *Clerici habent plura priuilegia, vnum appellatur priuilegium perſonæ iniiciens manus violentas in eos etiam excommunicatos temere & iniurioſas etiam in volentes ipſo facto incurrit ſententiam excommunicationis.*

15 *Quæ regula fallit multis caſibus.*

16 *Quicunque in canonem*, ſi quis ſuadente 17. quæſt. 4. *incidit etiamſi cum clerico mediante epiſcopo compoſuerit & ille reconciliatus ſibi fuerit, aut ſit occultus vt conuinci non poßit, ad ſedem apoſtolicam eſt mittendus, quam citra non poteſt abſolui.*

17 *Quæ regula fallit 17. caſibus.*

18 *Is qui religionem ingreditur antequam tacite vel expreſſe profiteatur, ac beguinæ gaudeat priuilegio c. ſi quis ſuadente canonicæ ſeculares non gaudent.*

19 *Cardinalem hoſtiliter inſequens percutiens, aut cupiens, vel ſi ſocius fuerit facientis aut fieri mandauerit, vel factum ratum habuerit eiuſque filij & nepotes ex virili ſexu deſcendentes ſubijciantur pœnis c. felicis de pœnis in 6.*

20 *Epiſcopum temere vel iniurioſe percutiens capiens banniens vel hæc mandans eiuſque filij per maſculinam lineam deſcendentes vſque ad ſecundã generationem ſubijciuntur pœnis Clem. 1. de pœnis.*

21 *Patroni aduocati feudatarij vice domini, aut alij beneficiati alicuius eccleſiæ Epiſcopum rectorem vel clericum alium ipſius eccleſiæ occidere aut mutilare præſumentes eorumque poſteritates vſque ad quartum gradum ſubducitur pœnis c. ad aures c. in quibuſdam de pœnis.*

22 *Presbyterum occidens militia cingulo caret & abſque ſpe coniugij manet.*

23 *Clerici non ſubeunt onera perſonalia, quæ ſunt ea quæ labore corporali explicantur abſque detrimento rerum ſiue ordinario ſiue extra ordinaria ſint.*

24 *Clerici habent priuilegium rerum, cuius vigore eccleſiæ & perſonæ eccleſiaſticæ ſunt exempta à pedagijs guidagijs & datijs & à collectis contributionibus & muneribus patrimonialibus.*

25 *Niſi Epiſcopus vel clerus abſque vlla exactione, vbi laicorum non ſuppetunt facultates ſubſidia per eccleſias exiſtiment conferenda, conſulto prius Romano Pontifice.*

26 *Onera realia quæ impoſita erant rebus antequam ad Eccleſiam perueniſſent ſubit eccleſia.*

27 *Ad munera mixta quæ imponuntur perſonæ habito reſpectu ad patrimonium eccleſiæ & perſonæ eccleſiaſticæ non tenentur.*

28 *Exigentes pedagia guidagia ſiue portatoria à perſonis eccleſiaſt. ipſo facto excommunicationis ſententiam ſingulares perſonæ ac interdicti ciuitates caſtra vel loca incurrunt.*

29 *Collectantes perſonas eccleſiaſticas ſi moniti non deſiſtant ſunt excommunicati ipſo iure.*

30 *Conſtitutiones & ſententiæ quæ à talibus fuerunt promulgatæ irritæ habentur nullo vnquam tempore valitura.*

31 *Rectores excommunicati ob collectationes Eccleſiarum & perſonarum eccleſiaſticarum poſt tempus regiminis remanent excommunicati, ac ſucceſſores eorum in officio niſi ſatiſfecerint, intra menſem eccleſiaſtica cenſura concluduntur donec ſatiſfecerint competenter.*

32 *Clerici habent priuilegium fori cuius vigore non poſſunt conueniri coram iudice ſeculari vel ab eo iudicari.*

33 *Eccleſiæ & perſonis eccleſiaſticis plurimæ libertates ſunt conceſſæ per legem Dei, Imperij Papæ, quibus violatis cenſetur violata libertas Eccleſiaſtica.*

34 *Si quis contrauenerit contra priuilegia data ſingularibus eccleſiis non dicitur facere contra libertatem eccleſiaſticam.*

35 *Statuta & conſuetudines contra libertatem eccleſiæ eiuſque perſonas, inducta ſunt ipſo iure nulla & abolenda de capitularibus & ſtatuentium & ſecundum ea iudicantium pœna.*

36 *Statuta dicuntur contra libertatem Eccleſiæ & perſonarum eccleſiaſticarum quæ ſunt contra priuilegia eis conceſſa per Papam vel Imperatorem, necnon ea per quæ officium inquiſitoris hæreſis impeditur vel retardatur aut clerici efficiuntur magis timidi & laici magis audaces ad nocendum.*

37 *Clerici quibus caſibus perdunt priuilegia clericalia vel eis non gaudeant.*

ECCLESIÆ conſecratæ & non conſecratæ, in quibus diurna officia celebrantur, *c. Eccleſiæ hoc tit. c. ad hæc de relig. domib. c. nulli 12. quæſt. 2.* cum ſuo ambitu, cœmiterio, & rebus ſuis, ac perſonæ eccleſiaſticæ non debent grauari oneribus, quibus res laicorum & ipſi laici premuntur, ideo recte ſubijcitur iſta rubrica de immunitate &c. quæ in multis conſiſtit, recenſitis per *Ioan. Andr. in add. ad ſpecul. hoc tit.* Primo in eis non debent
tractari † placita ſæcularia, *c. 1. hoc tit.* quæcunque 1
ſit cauſa laicorum, *Gemin. in c. decet nu. 12. Franc. & Can. hoc tit. in 6.* proceſſus iudicum ſæcularium, ac ſpecialiter ſententiæ in eiſdem locis prælatæ, omni

Digitized by Google

omni carent robore firmitatis, *c.2.§ ordinarij hoc*
2 *tit.in 6.* placita † eccleſiaſtica in eis tractari poſ-
ſunt, *c.præceptũ 2. qu.2.gl. in d.c.1.in verb.placitũ hoc*
3 *tit.* Imo in domib. eccleſiarũ, neq; † miſſus, neq;
comes vel Iudex publicus, vel miniſter, aut miles,
quaſi pro conſuetudine, & iure publico auctori-
tate propria poteſt iudicare, aut hoſpitium quæ-
rere, *c.1.hoc tit. l.1.in fin. & ibi poſt gl fin. DD. C.de e-
piſc. & cler.* proceſſus tamen in domo factus valet,
quia conſtitutio *d.c. decet, hoc tit.* eſt pœnalis, &
ſtricte intelligenda, *Pan.in d.c.1. numer.2.hoc tit.
& ibidem canon.* in domo ab eccleſia conducta vel
gratis ſibi conceſſa poſſunt iudicare, *d.c.1.in verb.
quaſi pro conſuetudine hoc tit. & ibi Pan. & Can.com-*
4 *muniter.* Secundo, cauſæ † conſanguinis, & in
quibus de corporali pœna agitur, non debent in
eis tractari, ſub pœna anathematis, *c.cum Eccleſia
hoc tit.* abſurdum enim eſt & crudele ibi iudicium
ſanguinis exerceri, vbi eſt tutela refugij conſtitu-
5 ta. Tertio, Eccleſia † etiam interdicta, *Collect.in c.
inter alia num.xj.hoc tit.* maior, per circuitum, qua-
draginta & capellæ vel minores eccleſiæ triginta,
c.ſicut 1.17.quæſt.4. exceptis illis, quæ ſunt intra
ambitum murorum caſtellorum propter augu-
ſtiam, *c.quiſquis verſ.capellæ 17.quæſt.4.* ac domus
epiſcopi ſiue intra, ſiue extra dictos quadraginta
paſſus conſtituta immunitatem habet vt perſona
hominis liberi etiam ſubditi, *c.nullus 17.quæſt.4.*
aut Iudæi vel pagani aut cuiuſcumque alterius
gentis, *Archid.in c.diffiniuit num.1.17.quæſt.4.* (licet
hi à rectore Eccleſiæ arceri poſſint, *l.1. C.de his qui
ad eccleſ.confug. & ibi gloſſ.mag.c.inter alia, & ibi gl.
in verb. extrahendus hoc tit. & Can.*) vel bona eius
inde ſubtrahi violenter, *Archid. in c.reum nu.1.17.
quæſt.4.* non poſſint, *d.c.ſicut primo,17.quæſt.4.c.ſi
quis ſuadente §. qui autem 17.quæſt.4.* quantacumq;
grauia delicta perpetrauerit, nec inde damni de-
bet ad mortem vel ad pœnam corporalem, ſed
rectores ſibi debent obtinere membra & vitam
nec alteri conſignare, niſi ad euangelia datis ſa-
cramentis, de morte, & debilitate, & omni cor-
poralium pœnarum etiam verberum, *Archid. in c.
reum ſub num.2.17. quæſt.4. pro quo eſt text.in c.nullus,
& c. conſtituimus 17. quæſt. 4. Zab.in c.inter alia in 5.
quæſt. hoc tit.* genere ſit ſecurus; ſuper hoc tamen
quod inique fecit, eſt alias legitime puniendus
pecunialiter, vel alia ſatisfactione, *d.c.id conſtitui-
mus c. reum, & cc.ſeqq. c.definiuit 17.quæſt.4.c.inter
alia hoc tit.l.præſenti C.de ijs, qui ad eccleſ.confug.pul-
chre Franc.Marc.quæſt.554.part.2.* niſi † publicus 6
latro fuerit aut nocturnus depopulator agro-
rum, *d.c. inter alia hoc tit. quod corrigit auth. de
Mand.princip.§.quod ſi delinquentes, quæ plures perſo-
nas excipit.* aut ſub ſpe immunitatis in Eccleſijs vel
cœmiterijs deliquerit, *c.fin.hoc tit.* fortumue fece-
rit, *Gemin.in c.decet numer.10. Franc. & Can.hoc tit.
in 6.* vel alias prius ſacrilegium in eccleſia vel cœ-
miterio commiſerit, *c.frater, & c.epiſcopus, & c.ſeq.
17.quæſt.4. Capell.Tholoſ.quæſt.423.* aut proditione
proximum ſuum occiderit, aut aſſaſſini hæreſis,
vel læſæ maieſtatis reſiſſit, *Remig. de Gonnij de im-
mun.eccleſ.in fall.vbi ponit.39.fallent.* Verum curia
ſæcularis † laicum delinquentem in nullo ex ſu- 7
pradictis caſibus, ſine expreſſa licentia epiſcopi,
vel eius officialis, & cum interuentu perſonæ Ec-
cleſiaſticæ ab eo auctoritatem habentis, ad quos
ſolos, & non ad alios epiſcopis inferiores, etiam ſi
alias ordinarij ſint, & nullius diœceſis, præfatam
licentiam dandi facultas pertinet, extrahere, aut
incarcerare poteſt, *c.metuentes 17.quæſt 4. Greg.14.
in ſua conſtit.ſuper immun. eccleſ. edita anni 1591.quæ
videatur.* & extractus in carcere curiæ Eccleſia-
ſticæ ſub opportuna cuſtodia data illi per curiam
ſæcularem, ſi opus erit, detinetur, nec curiæ ſæcu-
lari tradi poteſt, niſi cognito prius per epiſco-
pum, ſeu ab eo deputatum, an ipſe vere crimina
præmiſſa commiſerit, & tunc demum de man-
dato epiſcopi per iudicem eccleſiaſticum curiæ
ſæculari quacumque appellatione remota conſi-
gnatur, *d. c. metuentes Greg.14. d.conſtit.ſuper im-
mun. eccleſ.* Seruus † confugiens timore Domini 8
ad eccleſiam, poſtquam de impunitate ſua Do-
minus eius clericis iuramentum præſtiterit, ad
ſeruitium Domini ſui redire compellitur, etiam
inuitus, alioquin à Domino poterit occupari, *cap.
inter alia §. fin. hoc tit. c.metuentes c. id conſtituimus,
verb.ſeruus etiam 17.quæſt.4.* idem obtinet in colo-
no † aſcriptitio, liberto, & alia huiuſmodi perſo- 9
na, domeſtica, vel conditioni ſubdita, quæ con-
quaſſatis rebus certis, atque ſubtractis, aut ſei-
pſum furatus ad ſacroſancta eccleſiæ loca ſe con-
tulerit, *d.l.præſenti §.cum autem verſ.ſane enim ſi ſer-
uus C.de ijs, qui ad eccleſ.confug.* ne patronis, ſeu Do-
minis per eorum abſentiam obſequia iuſta dene-
gentur, ac etiam † in debitore fugiente ad eccle- 10
ſiam, ſi ex forma ſtatuti debitor poſſit capi, *contra
l.ob æſ.C. de act.& oblig.* quia eſt perſona conditio-
nata, *Alber.in rubr. C.de ijs, qui ad eccleſ.confug.nu.2.*

Nicol. Eue-

Digitized by Google

Nicol. Euerard. in loco à tempore ad locum pag. fin. verſ.
& faciunt not. eleganter per Alber. Oratoria priuato-
rum non habent hanc immunitatem, Collect. in
d. c. inter alia nu. xj. hoc tit. Archid. in c. vxor nu. 2. 17.
11 quæſt. 4. Qui confinia † eccleſiarum confregerit,
aut perſonam hominis, vel bona eius inde ſub-
traxerit, donec digne pœniteat, & quouſque e-
mendet tam laicus, quam clericus, arcetus in-
greſſu eccleſiarum, d. c. frater, & c. epiſcopus & c. ſeq.
c. nullus clericorum 17. quæſt. 4. & niſi quod rapue-
rit, reddat excommunicatur, c. ſicut el 1. 17. quæſt. 4.
imo ipſo iure excommunicatus eſt, c. omnes el 1. &
ibi gloſ. & c. quiſquis §. pen. ibi ſciat ſe communione pri-
uatum, & c. ſi quis ſuadente §. 1. 17. quæſt. 4. iuncto c. ſi
quem. & ibi not. de ſent. exc. & c. Engeltrudam, & ibi
not. 3. quæſt. 4. Præterea excommunicationem i-
pſo facto incurrit, qui in ipſa eccleſia, vel loco,
aut clauſtro, aut intra immunitatem eccleſiæ, aut
cultui, vel eccleſiaſticis perſonis, & miniſtris ali-
quid iniuriæ importauerit, c. cum pro cauſa de ſent.
excom. & ibi Hoſt. ſub n. 1. d. c. quiſquis §. 1. & 2. & d. c.
ſi quis ſuadente §. 1. 17. quæſt. 4. l. 10. C. de epiſ. & cler. et
auth. ibi poſita. Primam opinionem, quod ſit ex-
communicandus tenet gloſſ. in d. c. cum pro cauſa,
Pan. Anch. & alij, Ioannes de Viſchis de immunit.
eccleſ. num. 65. Remig. de Gonnij de immunit. ec-
cleſ. quæſt. 9. dicentes, pœnam eſſe arbitrariam,
Capell. Tholoſ. quæſt. 423. & ibi Add. Secundam o-
pinionem Hoſtien. quod ſit ipſo iure excommu-
nicatus, videtur conſuetudo approbauiſſe, vt
notat gloſſ. in d. c. omnes el primo, 17. quæſt. 4.
12 Quæſtio eſt, an hæc immunitas † ſit conceſſa
clericis, vel religioſis, vt non poſſint per Epiſco-
pum, & alios iudices proprios ab eccleſias arceri,
ſeu violenter extrahi, & Panorm. in c. inter alia nu.
13. hoc tit. tenet locum non habere, ſi Iudex eccle-
ſiaſticus cauſa diſciplinæ & non odij, vult eos ar-
ceres ab eccleſia, vel inde extrahere, vt duci faciat
ad carcerem. Syluester in verb. immunitas 3. verſ.
tertium clerici & religioſi, c. nullus, & ibi gloſſ. in verb.
ſed nonne 17. quæſt. 4. contrarium tenet Zabarel. in
d. c. inter alia, in 6. quæſt. & ibi Ancar. in fin. Ioann.
Andr. numer. 4. Ioan. de Anan. numer. 9. Collectar.
num. 16. pro quibus eſt textus in c. conſtituimus 17.
q. 4. Diaz. in prax. crim. c. 124. c. definiuit & ibi Io-
13 annes de Viſch. in 1. notab. 17. q. 4. violatio immuni-
tatis eccleſiæ eſt mixti fori, & punitur à Iudice ec-
cleſiaſtico & tẽporali, c. definiuit §. ſi quis autẽ auth.
Caſſa C. de ſacroſ. eccl. iuncto c. nouerint de ſent. excom.

Perſonæ eccleſiaſticæ † tria habent priuilegia, 14
vnũ appellatur priuilegium perſonæ, circa quod
tres conſtituuntur regulæ. Prima eſt iniijciens
manus violentas in eos etiam excommunicatos,
Franc. Marc. quæſt. 609. num. 3. par. 2. gloſſ. in c. cum
contingit in verb. ordinati & ibi Can. de ſent. excomm.
temere, aut iniurioſas in eos etiam volentes, cap.
contingit 1. de ſent. excom. aut conſpuens in faciem
clerici, vel effundens aquam ſuper eum animo
iniuriandi, vel detinens clericum per veſtem, vel
frenum equi, vel auferens aliquid de manibus
ſuis, Franc. Marc q. 610. 1. 2. gloſſ. 1. in c. ſi quis pulſa-
tus de pœnitent. diſtinct. 1. Innoc. in c. nuper num. 2. &
in cap. contingit de ſent. excommun. & vtrobique Doct.
ipſo facto incurrit ſententiam excommunicatio-
nis, c. ſi quis ſuadente & c. ſicut 2. 17. quæſt. 4. c. nuper
de ſent. excomm. Franc. Marc. 1. 612. par. 2. vbi ponit
tria requiſita, etiam ſi laicus religioſum, vel con-
uerſum percutiat ad viſionem Abbatis, in cuius
ſeruitio commoratur, ex iuſta cauſa diſciplinæ,
c. vniuerſitatis de ſent. excomm. Aut ſi laicus etiam
magiſtratus vel officialis, c. ſi vero el 1. §. officialis de
ſent. excomm. & ibi Can. vel clericus qui ſit priuata
perſona, Late Soccin. in c. peruenit num. 267. & ſeqq.
de ſent. excomm. c. ſi clericus de ſent. excommun. in 6.
clericum capiat, aut in cuſtodia detineat publica
vel priuata, vel etiam detrudat in vincula abſque
corporali læſione, c. nuper de ſent. excommun. & ibi
Innoc. in princ. & Can. & iam in facinoribus de-
prehenſum, ſiue ea grauia ſint, ſiue leuia, c. ſi vero
el 1. §. officialis de ſent. excomm. & ibi Ancar. num. 2.
Pan. num. 6. & Can. Soccin. ſen. in c. peruenit numer.
287. vbi ampliat & num. 294. & pluris. ſeqq. tradit
plures caſus in quibus licet laico capere clericum de ſent.
excomm. poſt Hipol. Riminal. in repet. cap. cum non ab
homine numer. 11. & ſeqq. de iud. Franc. in c. ſi clericos
num. 7. de ſent. excomm. in 6. & ibi Can. niſi capiat
de mandato epiſcopi aut prælati ſpeciali (nam
generale dare non poſſunt, quia per hoc aliqua-
lis cauſæ cognitio committitur,) Anch. in c. ea quæ
ſub 20. quæſt. verſic. vidi dubitari de reg. Iur. in 6. Mar.
Soc. in c. peruenit num. 275. & ſeqq. de ſent. excomm.
c. vt famæ. & ibi gl. in verb. de mandato. eod. tit. in 6.
vt captum non turpiter, ſed honeſte ducat ad Iu-
dicem eccleſiaſticum, c. vt fama de ſent. excom. d. c.
ſi clericos eod. tit. in 6. quam primum poteſt, non
detinendo vltra viginti horas, d. c. cum non ab ho-
mine & ibi gloſ. in verb. deprehenſus legitime Pan. nu.
10. & ſeqq. d. c. ſi clericus in princ. ibi per laicos capi
facias

Digitized by Google

ſatias & eos carcere includas. aut laicus capiat cleri-
cum, qui dimiſſo habitu & tonſura ſe immiſcet
enormitatibus: *c.1. de apoſtatis. c. ex parte il tertio de
priuileg.* quia malitijs hominum indulgeri non
debet ſed potius obuiari, *d. c. ex parte il tertio in fi-
ne l. in fundo ff. de rei vend. c. plerumque c. ſedes de re-
ſcript. c. ſignificante, qui matr. accuſ. poſſ.* aut Iudex
laicus capiat Clericum de fuga ſuſpectum vt eum
tradat Epiſcopo, quia contra capturam perſonæ,
factam propter ſuſpicionem fugæ, non poteſt
opponi de Incompetentia. *Mynſ. obſ. 65. cent. 2.
Pan. in c. cum non ab homine num. 11. & 12. de Iudic.*
15 *Anch. conſ. 192.* quæ regula fallit † in multis ca-
ſibus notatis per gloſ. *in d. c. ſi quis ſuadente. in verb.*
16 *violentas,* & ibi Can. Altera regula eſt † quod qui-
cumque in Canonem, ſi quis ſuadente, incidit,
etiam ſi cum clerico verberato, mediante epiſco-
po compoſuerit, & ille reconciliatus ſibi fuerit,
*c. cum deſideres §. fin. & c. parochianos, & ibi gloſ. in
verb. ſatisfaciant, de ſent. excom.* aut ſit occultus, vt
conuinci non poſſit. *c. porro. de ſentent. excommun.*
ad ſedem apoſtolicam eſt mittendus, quam citra
non poteſt abſolui, *d. c. ſi quis ſuadente in princ. verſ.
& nullus 17. quaſt. 4. c. cum illorum de ſent. excom. in
6. in princ. c. fin. in fin. de exceſſ. pral. late Franc. Marc.
deciſ. 612. & ſeqq. & deciſ. 622. & ſeqq. par. 2.* quæ
17 fallit † in 17. caſibus notatis per Io. Andr. *in d. c.
cum illorum num. 2.* & Pan. *in princ. de ſent. excomm.*
ideo de ſtylo Curiæ, ſi petatur abſolutio pro eo,
qui interfecit Abbatem, aut mutilauit clericum,
vel monialem, & ſit abſens, non conceditur, quia
talia perpetrãtes ſedem apoſtolicam viſitare de-
bent propter enormitatem delicti; *d. c. ſi quis ſua-
dente, ibi, donec apoſtolico conſpectui, præſentetur: Late
Franc. Marc. quaſt. 612. & 12. quaſt. ſeqq. par. 2.* & ſi
allegetur paupertas, infirmitas, vel aliud impe-
dimentum perſonale, addi ſolet clauſula, & quod
ceſſantibus impedimentis ſedem Apoſtolicam
viſitet, *Franc. Marc. quaſt. 621. par. 2. & quaſt. ſeq.*
18 Is qui † religionem ingreditur, antequam tacite,
vel expreſſe profeſſus ſit, *c. religioſo §. fin. de ſent. ex-
comm. in 6.* ac beguinæ gaudent priuilegio *c. ſi quis
ſuadente, Rot. deciſ. 8. in fi. de iurep. in antiq. Clem. 1.
in fin. de relig. domib. extrauag. vnica eod. inter comm.
Ioan. Andr. in c. dilecta de maior. & obed. nu. 7. & ibi
Can.* Canonicæ ſæculares non gaudent, *Rot. deciſ.
1. de regul. in antiq. Rot. Biſig. deciſ. 2. de ſent, excomm.
c. indemnitatibus §. pen. in fin. de elect. in 6. Clem. fin.
§. illas, de ſtat. monach. c. pernicioſam 18. quaſt. 2.* Is

qui Sacræ Romanæ Eccleſiæ Cardinalem † ho- 19
ſtiliter fuerit in ſecutus, vel percuſſerit, aut cœpe-
rit, vel ſocius fuerit facientis, aut fieri mandaue-
rit, vel factum ratum habuerit, aut Conſilium
dederit, vel fauorem, aut poſtea receptauerit, vel
defenſauerit ſcienter eumdem, eorumque filij, &
nepotes, ex virili ſexu deſcendentes grauiſſimis
pœnis ſubijciuntur *c. fælicis. de pœnis in 6.* Qui epi-
ſcopum † iniurioſe, vel temere percuſſerit, aut 20
ceperit, ſeu banniuerit, vel hæc mandauerit fieri,
aut facta ab alijs rata habuerit, vel ſocius in his
fuerit facientis, aut Conſilium in his dederit, aut
fauorem, ſeu ſcienter defenſauerit eumdem, eo-
rumque filij per maſculinam lineam deſcenden-
tes, vſque ad ſecundam generationem ſubijciun-
tur pœnis Clem. 1. *de pœn.* Patroni, † Aduocati, aut 21
feudatarij, ſeu vicedomini, aut alij beneficiati ali-
cuius Eccleſiæ, Epiſcopum, Rectorem, vel cleri-
cum alium ipſius eccleſiæ per ſe, vel per alios oc-
cidere, aut mutilare auſu nefando præſumentes,
eorumque poſteritates vſque ad quartam gene-
rationem ſubduntur pœnis, *cap. ſi quis deinceps 17.
quaſt. 4.* & c. *ad aures, c. in quibuſdam de pœn.* ſi quis
alius † presbyterum occiderit, vſque ad vltimum 22
vitæ tempus militiæ cingulo caret, id eſt deponi-
tur à ſua dignitate, & abſque ſpe coniugij manet,
*c. qui presbyterum 17. q. 4. c. 2. de pœnit. c. admoneret
33. q. 2. Socin. ſen. in c. in quibuſdam num. 27. & plur.
ſeqq. de pœn. c. ſi quis deinceps §. fin. 17. quaſt. 4.* Tertia
regula eſt, perſonæ † eccleſiaſticæ nõ ſubeunt o- 23
nera perſonalia, quæ ſunt ea, quæ labore corpo-
rali explicantur abſque detrimento rerum, *l. mu-
nerum ff. de muner. & honor.* ſiue ordinaria, ſiue ex-
traordinaria ſint, *c. pulchre Pan. in c. non minus num.
12. & plur. ſeqq. hoc titul.* quia non poſſunt imponi
forenſibus: *l. cum neque C. de incol. lib. 10. & ibi glo.
fin. & DD. Gail. obſ. 52. nu. 5. & 8. lib. 2.* præterquam
quod tempore neceſſitatis tenentur ad murorũ,
& ciuitatis cuſtodiam, *c. peruenit hoc tit.* & legiti-
mam tutelam poſſunt ſuſcipere, ſi volunt, *cap. Cy-
prianus, & ibi gl. 1. 23. q. 3. c. peruenit, & ibi gl. in verb.
tutelas 86. diſt. c. generaliter 16. q. 1.* Aliud eſt † pri- 24
uilegium rerum, cuius vigore eccleſia, & perſonę
eccleſiaſticæ ſunt exemptæ à pedagijs, guidagijs,
ac datijs, *c. ſuper quibuſdam de verb. ſignif.* vini, car-
nium, panis, & huiuſmodi, ſiue emant, ſiue fru-
mentũm, vinum, & alia huiuſmodi ex præbenda,
ſiue fructibus eccleſiæ habita pro ſuis neceſſitati-
bus diuendant, aut diuendenda tranſmittant, *cap.*

Digitized by Google

quamquam de cenſib. in 6. Clem. præſenti de cenſib. Pan.
in c. non minus in fi. & ibi Can. hoc tit. Syluest. in verb.
immunitas el 1. ſub nu. 22. Quarant. in verb. vectigal,
& ibi add. ponit regul. cum ampliat. & limit. necnon
à collectis, & contributionibus, & muneribus
patrimonialibus, quæ poſſeſſionibus indicuntur,
l. munerum §. patrimoniorum ff. de mun. & hon. ſor-
didis extraordinarijs, aut ſuperinductis, l. placet
C. de ſacroſ. eccl. & ibi Bart. & DD. Pan. late in c. non
minus num. 16 & 17. hoc tit. c. quamquam de cenſ. in
6 & ibi poſt glo. DD. Gail. obſ. 52. num. 9. & 14. li. 7.
quia ex quo poſſeſſiones peruenerunt ad eccle-
ſiam, eximuntur ab omni exactione; cum ſint da-
tæ Deo, c. nulli, c. prædia, & c. ſeq. 12. q. 2. & res cle-
ricorum, & eccleſiarum eodem priuilegio gau-
dent. c. eccleſiarum ſeruos 12. qu. 2. c. ſimiliter 16. qu. 1.
c. 1. hoc tit. in 6. Clem. præſenti de cenſib. gl. fin. in c. ſi.
de vit. & hon. cler. Pan. in c. cum ſit generale num 4. de
for. comp. quoad munera, & collectas, l. 2 & auth.
ibi poſita C. de epiſc. & cler. c. aduerſus ibi eccleſias, &
eccl. viros hoc tit. Capr. concl 96. in princ. & numer. 6.
25 niſi † epiſcopus, vel clerus tantam neceſſitatem,
vel vtilitatem aſpexerint, vt abſque vlla exactio-
ne ad releuandas communes neceſſitates vel vti-
litates, vbi laicorum non ſuppetunt facultates,
ſubſidia per eccleſias exiſtiment conferenda, d. c.
non minus § quo circa hoc tit & ibi Pan. num. 11. in fin.
dicit quod materia d. c. conſiſtit reſpectu laicorum, con-
ſulto prius Romano Pontifice, cuius intereſt cō-
munibus vtilitatibus prouidere, c. aduerſus §. pro-
26 pter, hoc tit. Onera realia † quæ impoſita erant re-
bus, antequam ad eccleſiam perueniſſent, ſiue ex
priuata diſpoſitione, vt cenſum, canonem, ſola-
rium, c. olim cauſam de reſt. ſpol. c. cum dilecti de donat.
c. quanta de cenſib. Inn. in c. non minus num. 4. in fin.
hoc tit. Io. Fab. in l. placet in princ. C. de ſacroſ. eccleſ. l.
idem Iulianus §. hæres, & ibi gl. in verb. ſolarium ff. de
leg. 1. late Capr. concl. 96. numer. 37. & ſeqq. l. 2. §. ſi
quis ff. ne quid in loc. publ. l. hactenus ff. de vſufr. l. qua-
ro ff. de vſufr. leg. ſiue ex diſpoſitione publica Prin-
cipis, & tributu, ſubit eccleſia, c. ſi tributum, c. ma-
gnum xj q 1. l. de ijs C. de epiſ. & cler. c. tributum 23. q.
8. Gail. obſ. 52. num. 11. & 12. & obſer. 53. lib. 2. præ-
terquam de manſo eccleſiæ, ſeu dote ex horto
iuxta poſito, de quibus non ſoluit tributum, ſed
debet prius redimi ab eo, qui vult eccleſiam ædi-
ficare, alias non debet epiſcopus pati conſtrui ec-
cleſiam, c. 1. de cenſib. c. comperimus 14. q. 6. Item ec-
cleſia ſubit onera, quæ naturali ratione incum-
bunt ipſis rebus, vt reficere iter ante domum, l. ad
inſtructiones C. de ſacroſ. eccl. & ibi Bart. per l. 1. ff. de
via publ. & itin. publ. reſic. in purgatione putei ne-
ceſſarij toti viciniæ, in qua ſita eſt eccleſia, Spec. in
tit. de cenſib. §. nunc dicendum num. 10. Pan. in d. c. non
minus ſub num. 16. circa finem, Ad munera † mixta 27
quæ imponuntur perſonæ habito reſpectu ad pa-
trimonium, d. l. munerum §. miſta ff. de mun. & ho-
nor. eccleſia & perſonæ eccleſiaſticæ non te-
nentur, quia nec etiam laici non ſubditi tenen-
tur, licet habeant patrimonium in loco, l. reſcripto
§. fin. ff. de mun. & hon. & ibi Bartol. num. 4. Authen.
item nulla Communitas C. de epiſ. & cler. Iaſ. in l. pla-
cet num. 5. & ſeq. C. de ſacroſ. ſanct. eccl. Bart. in l. 4.
§. actor num. 4. & DD. ff. de re iud. Variæ ſunt pœnæ
laicorum exigentium, pedagia, aut collectantiū
eccleſiis, ſeu perſonas eccleſiaſticas, Primo exi-
gentes † pedagia, guidagia, ſiue portatoria, à per- 28
ſonis eccleſiaſticis, ſiue pro earum rebus, ſine
præuia monitione, ipſo facto excommunicatio-
nis ſententiam ſingulares perſonæ, ac interdicti,
ciuitates caſtra vel loca incurrunt, quorum col-
legia vel vniuerſitates eadem extorquēt, c. quam-
quam de cenſib. in 6. Clem. præſenti & ibi Zab. & Can.
de cenſib. Pan. in c. non minus nu. 7. hoc tit. ac eædem
pœnæ locum habent in gabellis & datijs quæ le-
uantur in ciuitatibus, Zab. in d. Clem. præſenti in 8.
q. Collectantes † vero ſi moniti non deſtiterint 29
ſunt excommunicati ipſo iure cum ſuis fautori-
bus nec communioni redduntur donec ſatisfa-
ctionem fecerint competentem, c. non minus in fi-
ne & ibi gl. fin. hoc tit. ſecundo conſtitutiones † & 30
ſententiæ, quæ à talibus, vel de ipſorum manda-
to fuerunt promulgatæ inanes, & irritæ haben-
tur, nullo vnquam tempore valituræ, c. aduerſus §.
quia vero h. t. etiamſi ſint promulgatæ inter ſub-
ditos, Ioan. And. in d. c. aduerſus n. 5. ſiue præceſſerit
monitio iuxta d. c. non minus hoc titul. ſiue non
præceſſerit, Pan. in d. c. aduerſus num. 11. Tertio † re- 31
ctores excommunicati ob collectationes eccle-
ſiarum & perſonarum eccleſiaſticarum, qui ſatis-
facere recuſauerunt, poſt tempus regiminis re-
manent excommunicati, d. c. aduerſus in fine, quia
regulariter delinquens prætextu officij tenetur
ſatisfacere durante & finito officio, etiamſi com-
moditas peruenit ad alium, vnde ſi non poteſt
inducere eum ad ſatisfaciendum tenetur ipſe in
totum ad emendam damni, Inno. in c. ſicut dignum
num. 1. & 2. de homicid. Pan. in d. c. aduerſus num. 7.
& 20.

Digitized by Google

& 20. Præterea ſucceſſores ipſorum in officio, ni-
ſi ſatisfecerint intra menſem, eccleſiaſtica cenſu-
ra concluduntur donec ſatisfecerint competen-
ter, *d. c. aduerſus in fine,* nam regulariter ſententia
cenſuræ lata contra aliquem ſub nomine officij
non tranſit ipſo iure in ſucceſſorem, ſed tunc de-
mum cum ſatisfacere noluerit de delicto com-
miſſo per prædeceſſorem, quia cenſura eſt pro-
portionabilis perſonæ tantum non indignitati, *c.
grauem & ibi glo. in verb. promulgare pro vires & poſt
eam Can. de ſent. excommun. Pan. in c. quoniam Abb.
ſub num. 8. de off. deleg. Pan. in d. c. aduerſus.* Tertium
32 priuilegium † eſt fori, cuius vigore perſonæ ec-
cleſiaſticæ non poſſunt conueniri coram iudice
ſæculari, vel ab eo iudicari vt dictum eſt *ſupra lib.
2. tit. de for. compet.* & competit ei de iure diuino,
*Fel. in c. 2. de maior. & obed. Rom. ſing. 419. & ibi ad-
ditio c. cum non ab homine & ibi Can. de Iud.* Plurimæ
33 aliæ † libertates conceſſæ ſunt eccleſiæ vniuerſa-
li & perſonis eccleſiaſticis, per priuilegium Dei,
Imperij, vel Imperatoris ſuper temporalibus vel
Papæ ſuper ſpiritualibus cumulatæ per Innoc. *in
c. nouerit num. 1. & 2. de ſent. excomm. & ibidem Can.*
innouatæ per Concilium Tridentinum *c. cupiens
ſeſſ. 25.* quibus violatis cenſetur violata libertas
eccleſiaſtica, *late Dec. in c. eccleſia S. Mariæ numer. 5.
34 6. & plurib. ſeqq. de conſtit. & ibi Can.* Si quis † con-
trauenerit contra priuilegia data ſingularibus ec-
cleſijs non dicitur facere contra eccleſiaſticam li-
bertatem, licet faciat contra libertatem huius ec-
cleſiæ vel illius ſingulariter, *Innoc. in d. c. nouerit n.
3. & ibi Pan. num. 2. & Can. communiter de ſent. ex-
35 comm.* Statuta † & conſuetudines contra liberta-
tem eccleſiæ eiuſque perſonas inducta aduerſus
canonicas & imperiales ſanctiones ſunt irrita &
ipſo iure nulla & penitus abolenda de capitula-
ribus, *Authen. Caſſa C. de ſacroſ. eccl.* ſtatutarij &
ſcriptores ſtatutorum ipſorum, nec non poteſta-
tes, Conſules, Rectores & Conſiliarij locorum,
vbi huiuſmodi ſtatuta & conſuetudines eduntur,
vel ſeruantur, nec non illi, qui ſecundum ea præ-
ſumunt iudicare, vel in publicam formam ſcri-
bere iudicata, ſunt ipſo iure excommunicati, *c. no-
uerit & ibi gl. 2. & Can. c. grauem de ſentent. excom.* &
priuati feudis eccleſiaſticis, *d. c. grauem in fine,* nec
euitant iſtas pœnas, licet in fine ſtatutorum po-
nant ſtatutum quod, ſi quæ ſtatuta eſſent edita
contra eccleſiaſticam libertatem habeantur pro
non ſcriptis, vt communiter fieri ſolet, quia per
hoc non eſt ſatisfactum dictæ Authent. quæ exi-
git vt dicta ſtatuta deleantur in libris, *Bart. in d.
authen. Caſſa n. 6. Pan. in d. c. nouerit n. 1. in fine & ibi
Can.* ſeruantes huiuſmodi ſtatuta, non ſunt ex-
communicati, niſi ſint de perſonis ſupra ſpecifi-
catis; *Innoc. in d. c. nouerit in princip.* Ea autem ſtatu-
ta dicuntur † contra libertatem eccleſiæ, & per- 36
ſonarum eccleſiaſticarum, quæ ſunt contra pri-
uilegia eis conceſſa per Principem, vel Papam, vti
dictum eſt, *d. Authent. Caſſa ibi aduerſus Canonicas
& Imperiales ſanctiones,* nec nõ ea per quæ officium
Inquiſitionis hæreſis impeditur, vel retardatur, *c.
ſtatutum 1. de hæret. in 6.* aut clerici efficiuntur ma-
gis timidi & laici magis audaces ad nocendum,
*Bart. in d. Authent. Caſſa nu. 3. & ſeqq. per l. 1. §. quæ
oneranda ff. quarum rer. act. non datur Pan. in d. c. no-
uerit. num. 2. & ibi Can.* vt ſtatutum quod maio-
rem pœnam imponit pro homicidio laici, & cle-
rici minorem, & hæc omnia non tantum honori
perſonarum clericorum, ſed etiam maieſtati Dei
indulta fuerunt, cuius ſacris vacare ſacerdotes o-
portet, *l. non diſtinguemus in princip. verſ. ſacerdotio
ff. de arbitr. l. omnes in prin. C. de epiſ. & cler. Authent.
vt clerici apud prop. epiſ. pri. conuen. &c.* §. 1. Perdunt
clerici priuilegia, vel eis non gaudent, in caſibus
cumulatis per Benedict. Capr. concl. 94. c. 1. de
vit. & honeſt. cleric. in 6. & in clem. 1. & 2. eod.
tit. & in c. vnico de cler. coniug. in 6. & ibi Ioan.
And. num. 4. Mar. Soc. in c. peruenit num. 97. &
ſeqq. de ſent. excomm.

Ne clerici vel monachi ſæcularibus negotijs ſe immiſceant.

Titulus XXXXX.

SVMMARIA.

1 *Clerici & monachi ſe immiſcent negotijs ſæcularibus primo ſi aliquid emant vt id integrum carius vendant.*

2 *Tertio ab epiſcopo moniti negociationibus ſe implicantes de ſuis facultatibus ſtatutis & conſuetudinibus patriæ ſubiacent nec ſunt immunes à pedagijs.*

3 *Negociari licet perſonis eccleſiaſticis quando aliquid operantur manibus ſuis.*

4 *Secundo, quando exercent cauſas ſæculares vt pro-*

 curato-

curatores in iudicio vel extra iudicium generales.

5 *Si deprehendantur in fraude non ſubuenitur eis ab Eccleſia ſed non perdunt priuilegium fori niſi trina monitio præceſſerit.*

6 *Item ſe immiſcent negotijs ſæcularibus quãdo exercent cauſas ſæculares vt iudices vel iuſtitiarij vel vicem gerentes alicuius principis ſæcularis.*

7 *Quando iuriſdictio ſæcularis eſt annexa dignitati quam clericus obtinet, tunc poteſt eam per ſe exercere dummodo per ſe non inferat pœnam mortis, aut membrorum detruncationem.*

8 *Tertio, ſe immiſcent ſæcularibus negocijs quando conducunt poſſeſſiones à laicis nomine proprio, ſecus ſi conducant nomine Eccleſiæ vel capituli.*

9 *Quarto, Archidiaconi plebani habentes ſub ſe capellas, Præpoſiti, Cantores & alij clerici perſonatus etiam non curatos habentes, necnon presbyteri legibus aut phiſica ſeu medicina ſtudentes ſe immiſcent negocijs ſæcularibus & ipſo iure ſententiam excommunicationis incurrunt niſi infra ſpatium duorum menſium ab inceptione ſtudij computandum deſtiterint.*

10 *Prædicti omnes poſſunt ſtudere inſtitutionibus imperialibus ad effectum adiuuandi ſtudia canonum.*

11 *Religioſi poſt profeſſionem exeuntes clauſtro ad audiendas leges & phiſicam niſi intra duos menſes ab exitu monaſterij hac de cauſa, computandos ad clauſtrum redierint ſunt ipſo iure excõmunicati.*

12 *Reuerſi ſunt vltimi fratrum.*

13 *Totius ſpem promotionis amittunt.*

14 *Doctores eos ſcienter docentes aut in ſcholis, octo menſes ſimili eo ipſo ſunt ſententia innodati.*

15 *Abſolui poſſunt ab epiſcopo proprio ac Epiſcopo in cuius diœceſi ſtuduerunt.*

16 *Rehabilitatio & diſpenſatio reſeruantur ſedi apoſtolicæ.*

17 *Licentia audiendi leges & phiſicam & alterutrũ explanandi alijs ſolet impetrari à ſede Apoſtolica.*

18 *Quinto, Immiſcent ſe negotijs ſæcularibus quando tabellionatus officium exercent ſiue conſtituti ſint in ſacris ſiue in minoribus ordinibus dummodo competenter ſint beneficiati etiam in cauſis eccleſiaſticis & ſpiritualibus.*

19 *Speciale eſt quod in cauſa hæreſis poſſint tabellionatus officium exercere ac coram Papa & in eius curia & coram eius epiſcopo.*

20 *Licentia vtenti officio tabellionatus pro conſtituto in ſacris à quo iudice peti debeat.*

21 *Sexto, ſe immiſcent negotijs ſæcularibus quando clericus dictat, ſcribit, profert ſententiam ſanguinis vel quicquam aliud exercet per quod ad vindictam ſanguinis tenditur.*

PERSONÆ eccleſiaſticæ non gaudent immunitate quando negotijs ſæcularibus ſe immiſcent, ideo poſt præcedentem ſubijcitur rubrica prohibitiua, ne clerici, vel monachi ſæcularibus &c. Immiſcent ſe ſæcularibus negotijs, † vno 1
modo, ſi aliquid emant, vt id integrum carius vendant, *c. ſecundum inſtituta hoc tit. diſtinct. 88 per totam repr. concluſ. 95.* quia non licet clericis exercere etiam iuſtam negotiationem, *c. fornicari diſtinct. 88. quæſt. 3. in ſumma c. 1 c. canonum c. quicumq̃, 14. quæſt. 4.* ſi tertio † ab epiſcopo commoniti ab 2
huiuſmodi non reſipuerint, ſed negociationibus inſtiterint, cum facto abijciant priuilegium clericale, dum his ſe implicant, de ſuis facultatibus ſtatutis & conſuetudinibus patriæ ſubiacent, *cap. fin. & ibi gloſſ. fin. de vit. & honeſt. cleric.* nec ſunt immunes à pedagijs, & guidagijs, *Clem. præſenti & ibi gloſſ. in verb. non negociandi de cenſib. & Can.* ex iuſta
cauſa neceſſitatis licitum eſt † perſonis eccleſia- 3
ſticis negotiari, quando aliquid operantur ex manibus ſuis, vel emunt rem vt inde habeant materiam reducendi ad aliquas formas, vt legimus ſanctos apoſtolos negotiatos fuiſſe, *c. 1. §. nec tamen iuſtum & ibi Pan. ſub n. 6. tit. c. 1. verſ qua enim propter turpe, 21. quæſt. 1. c. cleritus 91. diſtinct. c. eijciens*
§. quicumque 88. diſtinct. Altero modo † quando 4
exercent cauſas ſæculares vt procuratores, vel in iudicio, quod non licet clericis niſi pro certis perſonis, *c. fin. 86. diſtinct. c. 1. §. contentiones hoc tit. c. 1. de poſtulari 88. diſtinct. in ſumma & c. 1.* tenet tamen iudicium cum eis agitatum niſi excipiatur, *Pan. in c. ſacerdotibus n. 3. hoc tit per c. 2. de poſtul.* vel etiam extra iudicium, *c. fin. 86. diſtinct. & c. 1. 88. diſtinct.* clerici enim non debent eſſe miniſtri & procuratores laicorum generales in negotijs, *Innoc. in d. c. ſacerdotibus hoc tit. c. 1. 2. & ſeqq. 23. quæſt. 3.*
quod ſi contra fecerint, & deprehendantur † in 5
fraude, non ſubuenitur eis ab eccleſia, cum per eos conſtat in eccleſia ſcandalum generari, *d. c. ſacerdotibus hoc tit.* ſed non perdunt priuilegium fori, niſi trina monitio præceſſerit, *Pan. in d. c. ſacerdo-*

tibus

Digitized by Google

tibus num. 6. & 7. neque prohibentur eligi ad di-
gnitates, Innoc. in c. fin. in princip. de oblig ad ratiocin.
ord. vnum autem negotium laicorũ clericus pro-
curare vel adminiſtrare non prohibetur, Archi-
diac. in c. fin. 86. diſtinct. Innoc. in c. cum I. & A. num.
2. & 3. de re iudic. Pan. in d. c. ſacerdotibus nu. 4. Zab.
in c. magnus q. 8. verſ. oppono de oblig. ad rat. ord. & in
cauſis eccleſiaſticis, & coram Iudice eccleſiaſtico
poteſt eſſe procurator laici, c. per venerabilem qui
fil. ſint leg. Pan. in d. c. ſacerdotibus num. 2. Item im-
6 miſcent ſe ſæcularibus negotijs † quando exer-
cent cauſas ſeculares vt iudices, quia clericus nõ
poteſt eſſe iuſtitiarius, vel generalis procurator
iuriſdictionum aut officialis, vel vicem gerens a-
licuius principis ſæcularis, & monitus non deſi-
ſtens excommunicatur, c. ſed nec & c. ſeq. hoc tit. c.
de præſentium 16. q. 1. ſi ſit incorrigibilis deponitur,
Pan. in d. c. ſed nec num. 6. religioſus vltra depoſi-
tionem detruditur in arctius monaſterium, d. c. ſed
nec verſ. fin. & ibi Pan. num. 6. Vnum negotium iu-
ſtitiæ exercendæ poteſt clericus expedire vt de-
legatus principis ſæcularis, etiam in cauſa crimi-
nali, c. in Archiepiſcopo de rapt. Pan in d. c. ſed nec nu.
5. & ibi Can. Hoſt. in c. clericis hoc tit. Quando iuriſ-
7 dictio † ſæcularis eſt annexa dignitati quam ob-
tinet, tunc poteſt clericus eam per ſe exercere,
dummodo per ſe non inferat pœnam mortis vel
membrorum detruncationem, alijs autem dele-
gare poteſt, metu irregularitatis ceſſante, & idem
ſi ipſam iuriſdictionem habet ratione patrimo-
nij, c. fin. hoc tit. in 6. quod procedit etiam in præ-
lato religioſo, c. dilectus de off. ord. c. auditis de præſcr.
c. inter dilectos in princip. de fid. Inſtrum. exceptis Ci-
ſtercienſibus, qui ex prima regulæ inſtitutione
villas iuſtitiarias, & tributarias tenere non
poſſunt, cap. recolentes de ſtat. monach. Tertio
immiſcent ſe ſæcularibus negotijs clerici quan-
8 do † conducunt poſſeſſiones à laicis nomine
proprio, cap. 1. §. conductores hoc tit. c. 1. & c. placuit
21. quaſt. 3. quia eſt quaſi negotiatio, vnde prohi-
betur militibus, l. fin. C. de loc. & cond. l. Milites & l.
Militantes C. de re milit. lib. 2. monachi vero quan-
do à laicis, vel clericis nomine ſuo firmas habent,
c. ſecundum hoc tit. quas eis nomine capituli cauſa
neceſſitatis licitum eſt habere, gloſſ. pen. in d. c. ſe-
cundum per c. 1. in fine hoc tit. & ibi Can. ſi conducto-
ri ſuccedunt poſſunt in conductione remanere,
arg. l. decurio ff. de decurionib. Ioan. Andr. in c. 1. poſt gl.
in verb. conductores hoc tit. & ibi Can. Quarto, Ar-
chidiaconi, plebani † habentes ſub ſe capellas in 9
quibus inſtituuntur clerici perpetui, c. 1. hoc tit.
in 6. præpoſiti cantores, & alij clerici perſonatus,
etiam non curatos, gloſſ. in c. fin. in verb. presbyteros
hoc tit. habentes, necnon presbyteri legibus aut
phyſicæ ſeu medicinę ſtudentes, dicuntur ſe im-
miſcere negotijs ſæcularibus, c. fin. hoc tit. & niſi
infra ſpatium duorum menſium ab inceptione
ſtudij computandum deſtiterint, Pan. in d. c. fin.
num. 8. hoc tit. ipſo facto ſententiam excommu-
nicationis incurrunt, c. fin. hoc tit. Prædicti † vero 10
omnes inſtitutionibus imperialibus ad finem
coadiuuandi ſtudia canonum, & caſuum con-
ſcientiæ, c. 1. de nou. oper. nunciat. & ibi gloſſ. & Can.
c. ſi in adiutorium 10. diſtinct. Gemin. in c. cum ex eo
num. 9. de elect. in 6. & ibi Can. necnon cæteri cle-
rici ſæculares, ac obtinentes parochiales, quæ ſub
ſe non habent capellas pendente termino, quo
promoueri debent ad ſacerdotium, ſtudent legi-
bus, atque medicinæ, abſque metu excommuni-
cationis, c. 1. hoc tit. Religioſi † poſt profeſſionem 11
exeuntes clauſtro ad audiendas leges, & phyſi-
cam, niſi intra duos menſes ab exitu monaſterij
hac de cauſa computandos, ad clauſtrum redie-
rint, ſunt ipſo iure excommunicati, & in nulla
cauſa, ſi patrocinium præſtare voluerint, audiun-
tur, reuerſi, † in choro, capitulo, & menſa, & cæ- 12
teris vltimi fratrum exiſtunt, & (niſi forte ex mi-
ſericordia ſedis apoſtolicæ) totius † ſpem pro- 13
motionis amittunt, c. non magnopere, & c. fin. hoc tit.
præfatique omnes tam clerici ſæculares, quam
religioſi, tam à diœceſanis, & capitulis ipſorum,
quam à cæteris Epiſcopis, in quorum diœceſibus
ſtudent, excommunicati, & præfatis pœnis ob-
noxij publice nunciantur, c. fin. hoc tit. Doctores
ſiue magiſtri, † qui religioſos habitu ſuo dimiſſo 14
leges, aut phyſicam audientes ſcienter docere,
aut in ſcholis ſuis præſumpſerit retinere, ſimili eo
ipſo ſunt ſententia innodati, c. 2. hoc tit. in 6. Ab-
ſolui † poſſunt ab huiuſmodi excommunicatio- 15
ne ab epiſcopo proprio tam in ſua, quam in alie-
na diœceſi, quia in ea abſolutione nulla requiri-
tur cauſæ cognitio, ſed eſt iuriſdictionis volunta-
riæ, ac ab epiſcopo, in cuius diœceſi ſtuduerunt,
quia ibi deliquerunt, & conditor canonis ſibi
abſolutionem non reſeruauit, Pan. in d. c. fin. n. xj.
hoc tit. religioſis in abſolutione mandari debet, vt
redeant ad monaſterium, rehabilitatio, † & diſ- 16
penſatio reſeruantur ſedi Apoſtolicæ, c. non ma-

Digitized by Google

gnopere hoc tit. ideo à prædictis prohibitis indul-
tum, ſiue licentia audiendi leges, ſeu phyſicam,
ſeu alterutram explanandi alijs, obtineri debet
à ſede apoſtolica, & ita ſeruat Romana Curia: li-
17 centia † legendi reſtringitur per clauſulam, non
tamen publice; licentia ſtudendi legibus reſtrin-
gitur ad quinquennium, religioſis nunquam da-
tur licentia ſtudendi legibus, *Mandoſ. de ſign. grat. tit. audiendi leges licentia &c. verſ. neceſſario, & verſ.*
18 *ſeqq.* Quinto, quando † tabellionatus officium
exercent, *c. ſicut te hoc tit. & ibi Pan. num 5 & ſeqq.*
etiam abſtinendo à criminalibus, *gloſſ. in d. c. ſicut te.* ſiue conſtituti ſint in ſacris, ſiue in minoribus
ordinibus, dummodo competenter ſint benefi-
ciati, *Zab. in d. c. ſicut te in 2. oppoſ. Pan. n. 5. Ioan. Andr. num. 7. Franc. Marc. quæſt. 194 num. 4. & 5 part. 2.*
quia hoc officium eſt vile, *c. 2 de vſur. in 6. l. non aliter ff. de adopt.* prohibitum decurionibus, *l. vniuerſos C. de decurion. &c. lib. 10.* & genus negociatio-
nis ideoque prohibentur clerici illud exercere,
etiam in cauſis eccleſiaſticis, & ſpiritualibus co-
19 ram iudice eccleſiaſtico, & ſpeciale eſt † vt in
cauſa hæreſis poſſint officiũ tabellionatus exer-
cere, *c. vt officium §. ad conſcribendum de hæret. in 6.*
ac coram Papa, & in eius Curia, *Pan. in d. c. ſicut te num. 6. circa fin.* quod notarij qui ſunt in aula Pa-
pæ, vel Imperatoris, gerant officium cum digni-
tate, *Bald. in l. fori tui in fin. C. de ad diuerſ. iud. Ioan. de Plat. & alij in d. l. vniuerſos C. de decur. &c.* vel coram
Epiſcopo, *ſpecul. in tit. de inſtr. ed. §. 8. reſtat ui dicere n. 25. & ſeqq. Franc. Marc. quæſt. 194. num. 2. parte 2. d. c. ſicut, & ibi gloſſ. fin. & marg.* complere poſſunt,
& expedire veteres notas, & rogationes ante ſa-
cros ordines, vel emiſſam profeſſionem receptas,
ſpec. de ſtat. mon. nu. 32. vigeſimo ſexto quærit. gloſſ. in c. officium §. ad conſcribendum in verb. præmiſſa in fin. de hæret. in 6. arg. l. alienationes ff. famil. erciſ. & ibi poſt eam Can. Boich. in c. ſicut te hoc tit. præterea inſtru-
menta poſt ſuſceptos ſacros ordines rogata te-
nent, licet puniri debeant, *Bart. in l. vniuerſos C. de decur. &c. lib. 10. Boich. in c. ſicut te in princ. hoc tit. ſpecul. de inſtr. edit §. octauo reſtat. videre numer. 29.* An
autem, & à † quo iudice eccleſiaſtico, vel tempo- 20
rali, dari poſſit licentia conſtituto in ſacris vtendi
officio tabellionatus, vide Franc. quæſt. 194. part.
2. Sexto, quando clericus † dictat, ſcribit, profert 21
ſententiam ſanguinis, vel quicquam aliud exer-
cet, per quod ad vindictam ſanguinis tenditur,
aut vbi exercetur, intereſt, tempore ſententiæ, aut
executionis, *c. clericis c. ſententiam hoc tit.* incurrit-
que irregularitatem, quando ſequitur mors, vel
membri detruncatio, *Pan. in d. c. ſententiam num. 5. & xj.* & priuatur honore, & loco, *Pan. in d. c. de clericis in principio.* ſed non ex ſola debilitatione
membri, *Pan. in d. c. clericis num. 13.* licet poſſit pu-
niri pro eo, quod exercuit artem ſibi illi-
citam. *gloſſ. in d. c. ſententiam in verb. ſanguinis in fin.*

FINIS TERTII LIBRI DECRETALIVM.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google